BIBLIA SACRA VULGATAE EDITIONIS. SIXTI QUINTI PONT. MAX...

NAZIONALE
6
36 MG
11
TORIO
EMANUELE

BIBLIA SACRA
vulgatæ editionis.

SIXTI QVINTI
PONT. MAX.
IVSSV
recognita atq; edita.

COLONIÆ AGRIPINÆ

Sumptibus Bernardi Gualteri
et Sociorum cIↄ Iↄ cXXXVIII.

PRÆFATIO

AD LECTOREM.

IN multis,magnisque beneficiis,quæ per s
eram Tridentinam Synodum Ecclesiæ su
Deus contulit , id in primis numerandu
videtur, quod inter tot Latinas edition
Divinarum Scripturarum , solam veterem ac vulg
tam,quæ longo tot sæculorum usu in Ecclesia pr
bata fuerat , gravissimo Decreto authenticam decl
ravit.Nam, ut illud omittamus , quod ex recentib
editionibus non paucæ ad hæreses hujus tempor
confirmandas licenter detortæ videbantur : ipsa cer
tanta versionum varietas,atque diversitas , magna
in Ecclesia Dei confusionem parere potuisset. Iam
nim hac nostra ætate illud fere evenisse constat,quo
sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatu
est,tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices ; cu
unusquisque pro arbitrio suo adderet,vel detrahere
Hujus autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta sem
per fuit auctoritas , tamque excellens præstantia,
eam ceteris omnibus Latinis editionibus longe ant
ferendam esse, apud æquos judices in dubium rev
cari non posset. Qui namque in ea libri continent
(ut à majoribus nostris quasi per manus traditum n
bis est) partim ex sancti Hieronymi translatione,v
emendatione , suscepti sunt; partim retenti ex ant
quissima quadam editione Latina,quam sanctus Hi
ronymus communem & Vulgatam,sanctus Augus
nus Italam , sanctus Gregorius Veterem translati
nem appellat.Ac de Veteris quidem hujus, sive Ital
editionis sinceritate atque præstantia ,præclarum sa
cti Augustini testimonium exstat in secundo Libro
doctrina Christiana, ubi Latinis omnibus edition
bus , quæ tunc plurimæ circumferebantur , Itala

præferendam censuit, quod esset, ut ipse loquitur, verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. De sancto vero Hieronymo multa exstant veterum Patrum egregia testimonia: eum enim sanctus Augustinus hominem doctissimum, ac trium linguarum peritissimum vocat, atque ejus translationem ipsorum quoque Hebræorum testimonio veracem esse confirmat. Eundem sanctus Gregorius ita prædicat, ut ejus translationem, quam novam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta verius transfudisse dicat: atque idcirco dignissimam esse, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Isidorus non uno in loco Hieronymianam versionem ceteris omnibus anteponit, eamque ab ecclesiis Christianis communiter recipi ac probari affirmat, quod sit in verbis clarior, & veracior in sententiis. Sophronius quoque, vir eruditissimus, sancti Hieronymi translationem non Latinis modo, sed etiam Græcis valde probari animadvertens, tanti eam fecit, ut Psalterium & Prophetas ex Hieronymi versione in Græcum eleganti sermone transtulerit. Porro qui secuti sunt, viri doctissimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anselmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, ceterique omnes, qui his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, sancti Hieronymi versione ita sunt usi, ut ceteræ, quæ pæne innumerabiles erant, quasi lapsæ de manibus Theologorum, penitus obsoleverit. Quare non immerito Catholica Ecclesia sanctum Hieronymum doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas divinitus excitatum, ita celebrat, ut jam difficile non sit illorum omnium damnare judicium, qui vel tam eximii Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certe paria, præstare se posse confidunt. Ceterum ne tam fidelis translatio, tamque in omnes partes Ecclesiæ utilis, vel injuria temporum, vel impressorum incuria, vel temere emendantium audacia, ulla ex parte

cor-

libus, Provincialibus, vel Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus, ac quarumcumq; Ecclesiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Vniversitatum, etiam studiorum generalium juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetuetudinibus, ac privilegiis indultis, ac literis Apostolicis in contrarium quomodocumque emanatis, & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latissime derogamus, ac derogatum esse decernimus. Volumus autem, ut præsentium transumptis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem, in judicio & extra, fides ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, sub Anulo Piscatoris, die IX. Novembris. M. D. XCII. Pontific. Nostri Anno I.

M. Vestrius Barbianus.

SVMM

SVMMA APPROBATIONIS.

IOANNES GELENIVS, *Reverendissimi & Illustrissimi Domini Ferdinandi, Archiepiscopi & Electoris Coloniensis, ac utriusque Bavariæ Ducis, Vicarius in Spiritualibus Generalis, Biblia Sacra vulgatæ editionis Sixti V. auctoritate recognita, & à Bernardo Gualteri, cive & Bibliopola Coloniensi, in forma duodecima (ut vocant) juxta exemplar Vaticanum anni* M. D. XCII. *impressa, & post diligentem collationem cum eodem convenire inventa approbavit, prædictoque Bernardo evulgandi potestatem dedit, literis Coloniæ Agrippinæ, die* XX. *Februarii, anno* M. DC. XXX. *sigillo suo consueto firmatis, & manu propria, ut infra, subscriptis.*

Ioannes Gelenius.

Locus ✠ Sigilli.

DE CANONICIS SCRIPTVRIS DECRETVM EX CONCILIO TRIDENTINO, SESSIONE QVARTA.

SACROSANCTA *Oecumenica, & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut, sublatis erroribus, puritas ipsa Euangelii in Ecclesia conservetur.* Et infrà:

Sacrorum vero librorum Indicem huic decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt vero infra scripti: Testamenti veteris: Quinque Moysi, id est, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Iosue, Iudicum, Ruth: Quatuor Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores, id est, Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum primus, & secundus. Testamenti novi: Quatuor Euangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem: Actus Apostolorum à Luca Euangelista conscripti: Quatuordecim Epistolæ Pauli Apostoli: Ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apostoli duæ: Ioannis Apostoli tres: Iacobi Apostoli una: Iudæ Apostoli una: & Apocalypsis Ioannis Apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris, & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens & prudens contempserit, anathema sit.

LIBER GENESIS

HEBRAICE BERESITH.

CAPUT PRIMUM.

De mundi creatione , rerum creatarum distinctione & ornatu , deque hominis formatione , cui subjecit Deus omnia quæ creaverat.

1 N principio creavit De-
2 us cælum, & terram. *
Terra autem erat inanis
& vacua , & tenebræ e-
rant super faciem abys-
si : & Spiritus Dei fere-
3 batur super aquas. * Di-
xitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux.
4 * Et vidit Deus lucem quod esset bona:
5 Et divisit lucem à tenebris.* Appellavit-
que lucem Diem,& tenebras Noctem. Fa-
ctumque est vespere & mane,dies unus.
6 * Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum
in medio aquarum: & dividat aquas ab
7 aquis. * Et fecit Deus firmamentum,di-
visitque aquas quæ erant sub firmamen-
to ab his quæ erant super firmamen-
8 tum. Et factum est ita. * Vocavitque
Deus firmamentum, Cælum: & factum
9 est vespere & mane, dies secundus.* Di-
xit vero Deus:Congregentur aquæ, quæ
sub cælo sunt, in locum unum:& appa-
10 reat arida. Et factum est ita. * Et voca-
vit Deus aridam, Terram, congregatio-
nesque aquarum appellavit Maria. Et
11 vidit Deus quod esset bonum. * Et ait :
Germinet terra herbam virentem, & fa-
cientem semen,& lignum pomiferũ fa-
ciens fructum juxta genus suum, cujus
semen in semetipso sit super terram. Et
12 factum est ita. * Et protulit terra her-
bam virentem, & facientem semen juxta
genus suum, lignumq; faciens fructum,
& habens unumquodque sementem se-
cundum speciem suam. Et vidit Deus
13 quod esset bonum. * Et factum est ve-
14 spere & mane, dies tertius. * Dixit au-
temDeus: Fiant luminaria in firmamen-
to cæli, & dividant diem ac noctem, &
sint in signa & tempora, & dies & an-
15 nos : * ut luceant in firmamento cæli,&
illuminent terram. Et factum est ita.
16 * Fecitque Deus duo luminaria magna:
luminare majus, ut præesset diei:& lu-
minare minus, ut præesset nocti:& stel-
17 las. * Et posuit eas in firmamento cæli,
18 ut lucerent super terram, * & præessent
diei ac nocti,& dividerent lucem ac te-
nebras. Et vidit Deus quod esset bonum.
19 * Et factum est vespere & mane , dies
20 quartus. * Dixit etiam Deus: Produ-
cant aquæ reptile animæ viventis,& vo-
latile super terram sub firmamento cæli.
21 * Creavitq; Deus cete grandia,& omnem
animam viventem atque motabilem quã
produxerant aquæ in species suas, &
omne volatile secundum genus suum.
Et vidit Deus quod esset bonum.* Ben
dixitque eis, dicens: Crescite, & mu
tiplicamini, & replete aquas maris: a
vesque multiplicentur super terram,* E
factum est vespere & mane , dies quin
tus.* Dixit quoque Deus: Producat te
ra animam viventem in genere suo, ju
menta, & reptilia, & bestias terræ se
cundum species suas. Factumque est ita
* Et fecit Deus bestias terræ juxta spe
cies suas, & jumenta, & omne repti
terræ in genere suo. Et vidit Deus quo
esset bonum, * & ait : Faciamus Homi
nem ad imaginem, & similitudinem no
stram: & præsit piscibus maris, & vola
tilibus cæli, & bestiis, universæque ter
ræ, omniq;reptili,quod movetur in ter
ra. * Et creavit Deus hominẽ ad imagi
nem suam : ad imaginem Dei creavi
illum,masculum & feminam creavit eos
* Benedixitque illis Deus, & ait:Cresci
te, & multiplicamini, & replete terram
& subjicite eam,& dominamini piscibu
maris, & volatilibus cæli,& universis a
nimantibus, quæ moventur super terrã.
* Dixitq; Deus: Ecce dedi vobis omnem
herbam afferentem semen super terram,
& universa ligna quæ habent in semet-
ipsis sementem generis sui,ut sint vobis
in escam: * & cunctis animantibus ter-
ræ, omnique volucri cæli, & universis
quæ moventur in terra, & in quibus est
anima vivens,ut habeant ad vescendum.
Et factum est ita. * Viditque Deus cun-
cta quæ fecerat: & erant valde bona. Et
factum est vespere & mane, dies sextus.

CAPUT II.

Deus completo sex diebus opificio, septimum benedixit : hominem in paradisum variis arboribus fructiferis, ac fluminibus insignitum posuit , cui Evam ex ipsius costa in adjutorium formavit.

IGitur perfecti sunt cæli & terra,& omnis ornatus eorum. * Complevitque Deus die septimo opus suum quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere quod patrarat. * Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus ut faceret. * Istæ sunt generationes cæli & terræ, quando creata sunt,in die quo fecit Dominus Deus cælum & terram : * Et omne virgultum agri antequam oriretur in terra,omnemque herbam regionis priusquam germinaret : non enim pluerat Dominus Deus super terram, & homo non erat qui operaretur terram ; * Sed fons ascendebat è terra , irrigans universam superficiem terræ. * Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit

LIBER GENESIS,

HEBRAICE BERESITH.

CAPUT PRIMUM.

De mundi creatione, rerum creatarum distinctione & ornatu, deque hominis formatione, cui subjecit Deus omnia quæ creaverat.

1 IN principio creavit De-
us cælum, & terram. *
2 Terra autem erat inanis
& vacua, & tenebræ e-
rant super faciem abys-
si: & Spiritus Dei fere-
3 batur super aquas. * Di-
xitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux.
4 * Et vidit Deus lucem quod esset bona:
5 Et divisit lucem à tenebris.* Appellavit-
que lucem Diem, & tenebras Noctem. Fa-
ctumque est vespere & mane, dies unus.
6 * Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum
in medio aquarum: & dividat aquas ab
7 aquis. * Et fecit Deus firmamentum, di-
visitque aquas quæ erant sub firmamen-
to ab his quæ erant super firmamen-
8 tum. Et factum est ita. * Vocavitque
Deus firmamentum, Cælum: & factum
9 est vespere & mane, dies secundus.* Di-
xit vero Deus: Congregentur aquæ, quæ
sub cælo sunt, in locum unum: & appa-
10 reat arida. Et factum est ita. * Et voca-
vit Deus aridam, Terram, congregatio-
nesque aquarum appellavit Maria. Et
11 vidit Deus quod esset bonum. * Et ait:
Germinet terra herbam virentem, & fa-
cientem semen, & lignum pomiferū fa-
ciens fructum juxta genus suum, cujus
semen in semetipso sit super terram. Et
12 factum est ita. * Et protulit terra her-
bam virentem, & facientem semen juxta
genus suum, lignumq; faciens fructum,
& habens unumquodque sementem se-
cundum speciem suam. Et vidit Deus
13 quod esset bonum. * Et factum est ve-
14 spere & mane, dies tertius. * Dixit au-
tem Deus: Fiant luminaria in firmamen-
to cæli, & dividant diem ac noctem, &
sint in signa & tempora, & dies & an-
15 nos: * ut luceant in firmamento cæli, &
illuminent terram. Et factum est ita.
16 * Fecitque Deus duo luminaria magna:
luminare majus, ut præesset diei: & lu-
minare minus, ut præesset nocti: & stel-
17 las. * Et posuit eas in firmamento cæli,
18 ut lucerent super terram, * & præessent
diei ac nocti, & dividerent lucem ac te-
nebras. Et vidit Deus quod esset bonum.
19 * Et factum est vespere & mane, dies
20 quartus. * Dixit etiam Deus: Produ-
cant aquæ reptile animæ viventis, & vo-
latile super terram sub firmamento cæli.
21 * Creavitq; Deus cete grandia, & omnem
animam viventem atque motabilem quā
produxerant aquæ in species suas, &
omne volatile secundum genus suum.
Et vidit Deus quod esset bonum.* Bene-
dixitque eis, dicens: Crescite, & mul-
tiplicamini, & replete aquas maris: a-
vesque multiplicentur super terram, * Et
factum est vespere & mane, dies quin-
tus.* Dixit quoque Deus: Producat ter-
ra animam viventem in genere suo, ju-
menta, & reptilia, & bestias terræ se-
cundum species suas. Factumque est ita.
* Et fecit Deus bestias terræ juxta spe-
cies suas, & jumenta, & omne reptile
terræ in genere suo. Et vidit Deus quod
esset bonum, * & ait: Faciamus Homi-
nem ad imaginem, & similitudinem no-
stram: & præsit piscibus maris, & vola-
tilibus cæli, & bestiis, universæque ter-
ræ, omniq; reptili, quod movetur in ter-
ra. * Et creavit Deus hominē ad imagi-
nem suam: ad imaginem Dei creavit
illum, masculum & feminam creavit eos.
* Benedixitque illis Deus, & ait: Cresci-
te, & multiplicamini, & replete terram,
& subjicite eam, & dominamini piscibus
maris, & volatilibus cæli, & universis a-
nimantibus, quæ moventur super terrā.
* Dixitq; Deus: Ecce dedi vobis omnem 2
herbam afferentem semen super terram,
& universa ligna quæ habent in semet-
ipsis sementem generis sui, ut sint vobis
in escam: * & cunctis animantibus ter- 3
ræ, omnique volucri cæli, & universis
quæ moventur in terra, & in quibus est
anima vivens, ut habeant ad vescendum.
Et factum est ita. * Viditque Deus cun- 3
cta quæ fecerat: & erant valde bona. Et
factum est vespere & mane, dies sextus.

CAPUT II.

Deus completo sex diebus opificio, septimum benedixit: hominem in paradisum variis arboribus fructiferis, ac fluminibus insignitum posuit, cui Evam ex ipsius costa in adjutorium formavit.

IGitur perfecti sunt cæli & terra, & o- 1
mnis ornatus eorum. * Complevitque 2
Deus die septimo opus suum quod fece-
rat: & requievit die septimo ab universo
opere quod patrarat. * Et benedixit diei 3
septimo; & sanctificavit illum: quia in
ipso cessaverat ab omni opere suo quod
creavit Deus ut faceret. * Istæ sunt ge- 4
nerationes cæli & terræ, quando creata
sunt, in die quo fecit Dominus Deus cæ-
lum & terram: * Et omne virgultum
agri antequam oriretur in terra, omnem- 5
que herbam regionis priusquam germi-
naret: non enim pluerat Dominus Deus
super terram, & homo non erat qui ope-
raretur terram; * Sed fons ascendebat 6
è terra, irrigans universam superficiem
terræ. * Formavit igitur Dominus Deus 7
hominem de limo terræ, & inspiravit

in fa-

in faciem ejus spiraculum vitæ,& factus
8 est homo in animam viventem. * Plan-
taverat autem Dominus Deus Paradisum
voluptatis à principio: in quo posuit
9 hominem quem formaverat. * Pro-
duxitque Dominus Deus de humo omne
lignum pulchrum visu, & ad vescendum
suave: lignum etiam vitæ in medio pa-
radisi, lignumque scientiæ boni & mali.
10 * Et fluvius egrediebatur de loco volu-
ptatis ad irrigandum paradisum,qui inde
11 dividitur in quatuor capita. * Nomen
uni Phison: ipse est qui circuit omnem
terram Hevilath, ubi nascitur aurum:
12 * Et aurum terræ illius optimum est:
ibi invenitur bdellium, & lapis onychi-
13 nus. * Et nomen fluvii secundi Gehon:
ipse est qui circumit omnem terram Æ-
14 thiopiæ. * Nomen vero fluminis ter-
tii, Tigris: ipse vadit contra Assyrios.
Fluvius autem quartus, ipse est Euphra-
15 tes. * Tulit ergo Dominus Deus homi-
nem, & posuit eum in paradiso volupta-
tis, ut operaretur & custodiret illum:
16 * Præcepitque ei dicens: Ex omni li-
17 gno paradisi comede: * De ligno au-
tem scientiæ boni & mali ne comedas,
in quocumque enim die comederis ex
18 eo, morte morieris. * Dixit quoque
Dominus Deus: Non est bonum esse ho-
minem solum: faciamus ei adjutorium
19 simile sibi. * Formatis igitur, Dominus
Deus, de humo cunctis animantibus ter-
ræ, & universis volatilibus cæli, ad-
duxit ea ad Adam, ut videret quid vo-
caret ea: omne enim quod vocavit Adam
animæ viventis, ipsum est nomen ejus.
20 * Appellavitque Adam nominibus suis
cuncta animantia, & universa volati-
lia cæli, & omnes bestias terræ: Adæ
vero non inveniebatur adjutor similis
21 ejus. * Immisit ergo Dominus Deus so-
porem in Adam: cumque obdormisset,
tulit unam de costis ejus,& replevit car-
22 nem pro ea. * Et ædificavit Dominus
Deus costam, quam tulerat de Adam, in
mulierem: & adduxit eam ad Adam.
23 * Dixitque Adam: Hoc nunc, os ex os-
sibus meis, & caro de carne mea: hæc
vocabitur Virago, quoniam de viro sum-
24 pta est. * Quamobrem relinquet homo
patrem suum, & matrem, & adhærebit
uxori suæ: & erunt duo in carne una.
25 * Erat autem uterque nudus, Adam sci-
licet & uxor ejus: & non erubescebant.

CAPUT III.

Serpentis astutia, primi parentes Dei præceptū transgrediuntur, atque inde-ctà singulis pœnâ,è paradiso pelluntur.

1 SEd & serpens erat callidior cunctis
animantibus terræ quæ fecerat Do-
minus Deus. Qui dixit ad mulierem:
Cur præcepit vobis Deus ut non come-
2 deretis de omni ligno paradisi? * Cui
respondit mulier: De fructu lignorum,
3 quæ sunt in paradiso, vescimur: * de
fructu vero ligni, quod est in medio pa-
radisi, præcepit nobis Deus ne comede-
remus: & ne tangeremus illud, ne forte
moriamur. * Dixit autem serpens ad 4
mulierem: Nequaquam morte morie-
mini. * Scit enim Deus quod in quo- 5
cumque die comederitis ex eo, aperien-
tur oculi vestri: & eritis sicut dii,scien-
tes bonum & malum. * Vidit igitur 6
mulier quod bonum esset lignum ad ves-
cendum, & pulchrum oculis, aspectu-
que delectabile: & tulit de fructu il-
lius,& comedit: deditque viro suo, qui
comedit. * Et aperti sunt oculi ambo- 7
rum: cumque cognovissent se esse nu-
dos, consuerunt folia ficus, & fecerunt
sibi perizomata. * Et cum audissent vo- 8
cem Domini Dei deambulantis in para-
diso ad auram post meridiem, abscondit
se Adam & uxor ejus à facie Domini
Dei in medio ligni paradisi. * Vocavit- 9
que Dominus Deus Adam, & dixit ei:
Vbi es? * Qui ait: Vocem tuam audi- 10
vi in paradiso, & timui: eo quod nu-
dus essem, & abscondi me. * Cui dixit: 11
Quis enim indicavit tibi quod nudus es-
ses, nisi quod ex ligno de quo præcepe-
ram tibi ne comederes, comedisti? * Di- 12
xitque Adam: Mulier,quam dedisti mi-
hi sociam,dedit mihi de ligno, & come-
di. * Et dixit Dominus Deus ad mu- 13
lierem: Quare hoc fecisti? Quæ respon-
dit: Serpens decepit me, & comedi.
* Et ait Dominus Deus ad serpentem: 14
Quia fecisti hoc, maledictus es inter
omnia animantia, & bestias terræ: su-
per pectus tuum gradieris, & terram
comedes cunctis diebus vitę tuę. * Ini- 15
micitias ponam inter te & mulierem, &
semen tuum & semen illius: ipsa con-
teret caput tuum, & tu insidiaberis cal-
caneo ejus. * Mulieri quoque dixit: 16
Multiplicabo ærumnas tuas, & con-
ceptus tuos: in dolore paries filios, &
sub viri potestate eris, & ipse domina-
bitur tui. * Adæ vero dixit: Quia au- 17
disti vocem uxoris tuæ, & comedisti de
ligno,ex quo præceperam tibi, ne come-
deres, maledicta terra in opere tuo: in
laboribus comedes ex ea cunctis diebus
vitæ tuæ. * Spinas & tribulos germi- 18
nabit tibi, & comedes herbam terræ.
* In sudore vultus tui vesceris pane, do- 19
nec revertaris in terram de qua sumptus
es: quia pulvis es, & in pulverem re-
verteris. * Et vocavit Adam nomen 20
uxoris suæ, Heva: eò quòd mater esset
cunctorum viventium. * Fecit quoque 21
Dominus Deus Adæ & uxori ejus tuni-
cas pelliceas, & induit eos: * Et ait: 22
Ecce Adam quasi unus ex nobis factus
est, sciens bonum & malum: nunc ergo
ne forte mittat manum suam, & sumat
etiam de ligno vitæ,& comedat, & vivat
in æternum. * Et emisit eum Dominus 23
Deus de paradiso voluptatis, ut operare-
tur terram, de qua sumptus est. * Eje- 24
citque Adam: & collocavit ante para-
disum voluptatis Cherubim, & flam-
meum gladium, atque versatilem,ad cu-
stodiendam viam ligni vitæ.

CAPVT IV.

Impius Cain pium Abel fratrem occidit, & à Deo punitus ac profugus vitã agens, Enoch genuit: sed & Adam Seth generavit, cui natus est Enos.

1 ADam vero cognovit uxorem suam
Hevam: quæ concepit & peperit
Cain, dicens: Possedi hominem per
2 Deum. * Rursumque peperit fratrem
ejus Abel. Fuit autem Abel pastor ovi-
3 um, & Cain agricola. * Factum est au-
tem post multos dies ut offerret Cain de
4 fructibus terræ munera Domino. * A-
bel quoque obtulit de primogenitis gre-
gis sui, & de adipibus eorum: & re-
spexit Dominus ad Abel, & ad munera
5 ejus. * Ad Cain vero, & ad munera
illius, non respexit: iratusque est Cain
vehementer, & concidit vultus ejus.
6 * Dixitque Dominus ad eum: Quare
iratus es? & cur concidit facies tua?
7 * Nonne si bene egeris, recipies: sin au-
tem male, statim in foribus peccatum
aderit? sed sub te erit appetitus ejus,
8 & tu dominaberis illius. * Dixitque
Cain ad Abel fratrem suum: Egredia-
mur foras. Cumque essent in agro, con-
surrexit Cain adversus fratrem suum A-
9 bel, & interfecit eum. * Et ait Domi-
nus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus?
Qui respondit: Nescio: Num custos
10 fratris mei sum ego? * Dixitque ad
eum: Quid fecisti? vox sanguinis fratris
11 tui clamat ad me de terra. * Nunc igi-
tur maledictus eris super terram, quæ
aperuit os suum, & suscepit sanguinem
12 fratris tui de manu tua. * Cum opera-
tus fueris eam, non dabit tibi fructus
suos: vagus & profugus eris super ter-
13 ram. * Dixitque Cain ad Dominum:
Major est iniquitas mea, quam ut ve-
niam merear. * Ecce ejicis me hodie à
14 facie terræ, & à facie tua abscondar, &
ero vagus & profugus in terra: omnis
igitur qui invenerit me, occidet me.
* Dixitque ei Dominus: Nequaquam
15 ita fiet: sed omnis qui occiderit Cain,
septuplum punietur. Posuitque Domi-
nus Cain signum, ut non interficeret eum
16 omnis qui invenisset eum. * Egressusque
Cain à facie Domini, habitavit profugus
in terra ad orientalem plagam Eden.
17 * Cognovit autem Cain uxorem suam,
quæ concepit, & peperit Henoch: &
ædificavit civitatem, vocavitque nomen
18 ejus ex nomine filii sui, Henoch. * Por-
ro Henoch genuit Irad, & Irad genuit
Maviael, & Maviael genuit Mathusael, &
19 Mathusael genuit Lamech. * Qui ac-
cepit duas uxores, nomen uni Ada, & no-
20 men alteri Sella. * Genuitque Ada Ia-
bel, qui fuit pater habitantium in ten-
21 toriis, atque pastorum. * Et nomen
fratris ejus Iubal: ipse fuit pater ca-
22 nentium cithara & organo. * Sella
quoque genuit Tubalcain, qui fuit mal-
leator & faber in cuncta opera æris &
ferri. Soror vero Tubalcain, Noema.
23 * Dixitque Lamech uxoribus suis Adæ
& Sellæ: Audite vocẽ meam uxores Lamech, auscultate sermonẽ meũ: quoniam occidi virum in vulnus meũ, & adolescentulum in livorẽ meum. * Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero septuagies septies. * Cognovit quoque adhuc Adam uxorem suam: & peperit filium, vocavitque nomen ejus Seth, dicens: Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain. * Sed & Seth natus est filius, quem vocavit Enos: iste cœpit invocare nomen Domini.

CAPVT V.

Propagatio Adæ ac posterorum, annique vitæ ipsorum usque ad Noe.

HIc est liber generationis Adam. In die qua creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei fecit illum. * Masculum & feminam creavit eos, & benedixit illis: & vocavit nomen eorum Adam, in die quo creati sunt. * Vixit autem Adam centum triginta annis: & genuit ad imaginem & similitudinem suam, vocavitque nomen ejus Seth. * Et facti sunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni: genuitque filios & filias. * Et factum est omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta, & mortuus est. * Vixit quoque Seth centum quinque annis, & genuit Enos. * Vixitque Seth postquam genuit Enos, octingentis septem annis, genuitque filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum, & mortuus est. * Vixit vero Enos nonaginta annis, & genuit Cainan. * Post cujus ortum vixit octingentis quindecim annis, & genuit filios & filias. * Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, & mortuus est. * Vixit quoque Cainan septuaginta annis, & genuit Malaleel. * Et vixit Cainan postquã genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitque filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, & mortuus est. * Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annis, & genuit Iared. * Et vixit Malaleel postquam genuit Iared, octingentis triginta annis: & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, & mortuus est. * Vixitq; Iared centum sexaginta duobus annis, & genuit Henoch. * Et vixit Iared postquã genuit Henoch, octingentis annis, & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Iared nõgenti sexaginta duo anni, & mortuus est. * Porro Henoch vixit sexaginta quinque annis, & genuit Mathusalam. * Et ambulavit Henoch cum Deo: & vixit, postquã genuit Mathusalam, trecentis annis, & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni. * Ambulavitque cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus. * Vixit quoque Mathusala centum octoginta septem annis, & genuit Lamech. * Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech,

septingentis octoginta duobus annis, &
genuit filios & filias.* Et facti sunt om-
nes dies Mathusala nongenti sexaginta
novem anni, & mortuus est. * Vixit au-
tem Lamech centum octoginta duobus
annis, & genuit filium: * vocavitque no-
men ejus Noe, dicens: Iste consolabitur
nos ab operibus & laboribus manuum
nostrarum, in terra cui maledixit Domi-
nus. * Vixitque Lamech, postquam ge-
nuit Noe, quingentis nonaginta quinque
annis, & genuit filios & filias. * Et fa-
cti sunt omnes dies Lamech, septingenti
septuaginta septem anni, & mortuus est.
Noe vero cum quingentorum esset an-
norum, genuit Sem, Cham, & Iapheth.

CAPVT VI.

Hominis peccata fuere diluvii causa: Noe tamen iustus inventus est, cui arca fabricanda mandatur, in qua ipse & cunctorum animantium genera serventur.

CVmq; cœpissent homines multipli-
cari super terram, & filias procreas-
sent, * Videntes filii Dei filias hominum
quod essent pulchræ, acceperũt sibi uxo-
res ex omnibus, quas elegerant. * Dixit-
queDeus: Non permanebit spiritus meus
in homine in ęternũ, quia caro est: erunt-
que dies illius centum viginti annorum.
* Gigantes autem erant super terram in
diebus illis. postquam enim ingressi sunt
filii Dei ad filias hominum, illæque ge-
nuerunt, isti sunt potentes à sæculo viri
famosi.* Videns autem Deus quod mul-
ta malitia hominum esset in terra, & cũ-
cta cogitatio cordis intẽta esset ad malũ
5 omni tempore, * pœnituit eum quod ho-
minem fecisset in terra. Et tactus dolore
7 cordis intrinsecus, * Delebo, inquit, ho-
minem, quem creavi, à facie terræ, ab
homine usque ad animantia, à reptili us-
que ad volucres cæli. pœnitet enim me
8 fecisse eos. * Noe vero invenit gratiam
9 coram Domino. * Hæ sunt generationes
Noe: Noe vir justus atque perfectus fuit
in generationibus suis, cumDeo ambula-
10 vit. * Et genuit tres filios, Sem, Cham,
11 & Iapheth. * Corrupta est autem terra
coram Deo, & repleta est iniquitate.
12 * Cumque vidisset Deus terram esse cor-
ruptam, (omnis quippe caro corruperat
13 viam suam super terram)* dixit ad Noe:
Finis universæ carnis venit corã me: re-
pleta est terra iniquitate à facie eorum,
14 & ego disperdam eos cum terra. * Fac
tibi arcam de lignis lævigatis: mansiun-
culas in arca facies, & bitumine linies
15 intrinsecus, & extrinsecus.* Et sic facies
eam: Trecentorum cubitorum erit lõgi-
tudo arcæ. quinquaginta cubitorum la-
titudo. & triginta cubitorum altitudo il-
16 lius.* Fenestram in arca facies, & in cu-
bito consummabis summitatem ejus: o-
stium autem arcæ pones ex latere: deor-
sum, cœnacula, & tristega facies in ea.
17 * Ecce ego adducam aquas diluvii super
terram, ut interficiam omnem carnem, in
qua spiritus vitæ est subter cælum: Uni-
versa quæ in terra sunt, consumentur.
* Ponamque fœdus meum tecum: & in- 18
gredieris arcam tu, & filii tui, uxor tua,
& uxores filiorum tuorum, tecum. * Et 19
ex cunctis animantibus universæ carnis
bina induces in arcam, ut vivant tecum:
masculini sexus & feminini. * De volu- 20
cribus juxta genus suum, & de jumentis
in genere suo, & ex omni reptili terræ
secundum genus suum: bina de omnibus
ingredietur tecũ, ut possint vivere.* Tol- 21
les igitur tecum ex omnibus escis, quæ
mandi possunt, & comportabis apud te:
& erunt tam tibi, quam illis in cibum.
* Fecit igitur Noe omnia, quæ præcepe- 22
rat illi Deus.

CAPVT VII.

Ingresso Noe cum suis in arcam, statim aqua omnium montium cacumina 150 diebus superavit, reliquaque animantia submersit.

DIxitque Dominus ad eum: Ingrede- 1
re tu, & omnis domus tua, in ar-
cam: te enim vidi justum coram me in
generatione hac. * Ex omnibus animan- 2
tibus mundis tolle septena & septena,
masculum & feminam: de animantibus
vero immundis duo & duo, masculum
& feminam. * Sed & de volatilibus cæ- 3
li septena & septena, masculum & femi-
nam: ut salvetur semen super faciem uni-
versæ terræ. * Adhuc enim, & post dies 4
septem ego pluam super terram quadra-
ginta diebus & quadraginta noctibus: &
delebo omnem substantiam, quam feci,
de superficie terræ.* Fecit ergo Noe o- 5
mnia, quæ mandaverat ei Dominus.* E- 6
ratq; sexcentorum annorum quando di-
luvii aquæ inundaverunt super terram.
* Et ingressus est Noe & filii ejus, uxor 7
ejus & uxores filiorum ejus cum eo, in
arcam propter aquas diluvii. * De ani- 8
mantibus quoque mundis & immundis,
& de volucribus, & ex omni, quod mo-
vetur super terram, * duo & duo ingres- 9
sa sunt ad Noe in arcam, masculus & fe-
mina, sicut præceperat Dominus Noe.
* Cumque transissent septem dies, aquæ 10
diluvii inundaverũt super terrã. * Anno 11
sexcentesimo vitæ Noe, mense secundo,
septimodecimo die mensis, rupti sunt o-
mnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ
cæli apertæ sunt:* & facta est pluvia su- 12
per terram quadraginta diebus & qua-
draginta noctibus. * In articulo diei il- 13
lius ingressus est Noe, & Sem, & Cham,
& Iapheth, filii ejus; uxor illius, & tres
uxores filiorum ejus cum eis, in arcam:
* ipsi & omne animal secundum genus 14
suum, universaq; jumenta in genere suo,
& omne quod movetur super terram in
genere suo, cunctumque volatile secun-
dum genus suum, universæ aves, omnes-
que volucres, * ingressæ sunt ad Noe in
arcam, bina & bina ex omni carne, in
qua erat spiritus vitæ.* Et quæ ingressa
sunt, masculus & femina ex omni carne
introierunt, sicut præceperat ei Deus: &

17 inclusit eum Dominus deforis.*Factum-
que est diluvium quadraginta diebus su-
per terram: & multiplicatæ sunt aquæ,
& elevaverũt arcam in sublime à terra.
18 *Vehementer enim inundaverunt: & o-
mnia repleverũt in superficie terrę: por-
19 ro arca ferebatur super aquas.*Et aquæ
prævaluerunt nimis super terram: oper-
tique sunt omnes mõtes excelsi sub uni-
20 verso cœlo. * Quindecim cubitis altior
fuit aqua super montes, quos operuerat.
21 *Consumptaq; est omnis caro quæ mo-
vebatur super terram, volucrum, animã-
tium, bestiarum, omniumque reptilium,
quæ reptant super terram: universi ho-
22 mines, * & cuncta, in quibus spiracu-
23 lum vitæ est in terra, mortua sunt. * Et
delevit omnem substantiam, quę erat su-
per terram, ab homine usque ad pecus,
tam reptile quam volucres cæli:& dele-
ta sunt de terra: remansit autem solus
24 Noe, & qui cum eo erant in arca.*Obti-
nueruntque aquæ terram centum quin-
quaginta diebus.

CAPUT VIII.

Imminutis paullatim aquis diluvii, post corvi ac columbæ emissionem, Noe cum universis qui in arca continebantur, egreditur; & altari exstructo, offert holocausta.

1 Recordatus autem Deus Noe, cũcto-
rumq; animantium, & omnium ju-
mentorum, quæ erant cum eo in arca,
2 adduxit spiritum super terram, & immi-
nutæ sunt aquæ. * Et clausi sunt fontes
abyssi, & cataractæ cœli: & prohibitæ
3 sunt pluviæ de cælo.* Reversæque sunt
aquæ de terra euntęs & redeuntes: &
cœperunt minui post centũ quinquagin-
4 ta dies.* Requievitq; arca mense septi-
mo, vigesimo septimo die mensis, super
5 montes Armeniæ. * At vero aquæ ibãt
& decrescebant usque ad decimum men-
sem: decimo enim mense, prima die men-
sis, apparuerunt cacumina montium.
6 * Cumque transissent quadraginta dies,
aperiens Noe fenestram arcæ, quam fece-
7 rat, dimisit corvum: * qui egrediebatur,
& non revertebatur, donec siccarentur
8 aquæ super terram.* Emisit quoque co-
lumbam post eum, ut videret si jam ces-
9 sassent aquæ super faciem terræ.* Quæ
cum non invenisset ubi requiesceret pes
ejus, reversa est ad eum in arcam: aquæ
enim erant super universam terram: ex-
tenditque manum, & apprehensam intu-
10 lit in arcam. * Expectatis autẽ ultra se-
ptem diebus aliis, rursum dimisit colum-
11 bam ex arca. * At illa venit ad eum ad
vesperam, portans ramum olivæ virenti-
bus foliis in ore suo. intellexit ergo Noe
12 quod cessassent aquę super terram.*Ex-
pectavitque nihilominus septem alios
dies: & emisit columbam, quæ non est
13 reversa ultra ad eum. * Igitur sexcente-
simo primo anno, primo mẽse, prima die
mensis imminutæ sunt aquæ super ter-
ram:& aperiens Noe tectum arcæ, aspe-
xit, viditque quod exiccata esset superfi-
cies terræ.* Mense secundo, septimo & 1
vigesimo die mensis arefacta est terra.
*Locutus est autem Deus, ad Noe, dicẽs: 1
*Egredere de arca, tu & uxor tua, filii 1
tui & uxores filiorum tuorum tecum.
* Cuncta animantia quæ sunt apud te, 1
ex omni carne, tam in volatilibus quam
in bestiis & universis reptilibus, quæ re-
ptant super terram, educ tecum, & ingre-
dimini super terram: crescite, & multipli-
camini super eam. * Egressus est ergo 1
Noe, & filii ejus, uxor illius, & uxores
filiorum ejus, cum eo.* Sed & omnia a- 1
nimantia, jumenta, & reptilia quæ re-
ptant super terram, secundum genus suũ,
egressa sunt de arca.* Ædificavit autem 2
Noe altare Domino:& tollens de cunctis
pecoribus & volucribus mundis, obtulit
holocausta super altare. * Odoratusque 2
est Dominus odorem suavitatis, & ait:
Nequaquam ultra maledicam terrę pro-
pter homines: sensus enim & cogitatio
humani cordis in malum prona sunt ab
adolescentia sua: non igitur ultra percu-
tiam omnem animam viventem sicut fe-
ci.* Cunctis diebus terræ, sementis & 2
messis, frigus & æstus, æstas & hiems,
nox & dies, non requiescent.

CAPUT IX.

Deus Noe ac filiis ejus benedicit, cunctaque animantia una cum piscibus in cibum tribuit, prohibito tamen illis sanguine: fœdus inter Deum & homines de non inducendis amplius aquis diluvii, iride firmatur. Noe ebrium ridens filius Cham, in Chanaan filio maledicitur, Sem vero & Iapheth benedicuntur.

Benedixitque Deus Noe & filiis ejus. 1
Et dixit ad eos: Crescite, & multi-
plicamini, & replete terram. * Et terror 2
vester ac tremor sit super cuncta anima-
lia terræ, & super omnes volucres cæli,
cũ universis, quę moventur super terram:
omnes pisces maris manui vestrę traditi
sunt.* Et omne, quod movetur & vivit,
erit vobis in cibum: quasi olera virentia 3
tradidi vobis omnia; * Excepto, quod 4
carnem cum sanguine non comedetis.
* Sanguinem enim animarum vestrarum 5
requiram de manu cunctarum bestia-
rum: & de manu hominis, de manu viri
& fratris ejus, requiram animam homi-
nis. * Quicunque effuderit humanum 6
sanguinem, fundetur sanguis illius: ad
imaginem quippe Dei factus est homo.
* Vos autem crescite & multiplicamini, 7
& ingredimini super terram, & implete
eam. * Hæc quoque Dixit Deus ad Noe, 8
& ad filios ejus cum eo: * Ecce ego sta- 9
tuam pactum meum vobiscum, & cum
semine vestro post vos:* & ad omnẽ ani- 10
mam viventem, quæ est vobiscum, tam in
volucribus quam in jumentis & pecudi-
bus terræ cunctis, quæ egressa sunt de
arca, & universis bestiis terræ, * Sta- 11
tuam pactum meum vobiscum, & nequa

quam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. * Dixitq; Deus: Hoc signum fœderis quod do inter me & vos, & ad omnem animam viventem, quæ est vobiscum in generationes sempiternas: * Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram. * Cumque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus: * & recordabor fœderis mei vobiscum, & cum omni anima vivente quæ carnem vegetat: & non erunt ultra aquæ diluvii ad delendum universam carnem. * Eritque arcus in nubibus, & videbo illum, & recordabor fœderis sempiterni quod pactum est inter Deum & omnem animam viventem universæ carnis quæ est super terram. * Dixitque Deus ad Noe: Hoc erit signum fœderis, quod constitui inter me & omnem carnem super terram. * Erant ergo filii Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, & Iapheth: porro Cham ipse est pater Chanaan. * Tres isti filii sunt Noe: & ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. * Cœpitque Noe agricola exercere terram, & plantavit vineam: * Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo. * Quod cum vidisset Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. * At vero Sem & Iapheth, pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris sui: faciesque eorum aversæ erant, & patris virilia non viderunt. * Evigilans autem Noe ex vino, cum didicisset quæ fecerat ei filius suus minor, * ait: Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis. * Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus ejus. * Dilatet Deus Iapheth, & habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus ejus. * Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis. * Et impleti sunt omnes dies ejus nongentorum quinquaginta annorum: & mortuus est.

CAPUT X.

Genealogia filiorum Noe, à quibus divisæ sunt gentes post diluvium.

HÆ sunt generationes filiorum Noe, Sem, Cham, & Iapheth: natique sunt eis filii post diluvium. * Filii Iapheth: Gomer, & Magog, & Madai, & Iavan, & Thubal, & Mosoch, & Thiras. * Porro filii Gomer: Ascenez & Riphath & Thogorma. * Filii autem Iavan: Elisa & Tharsis, Cetthim & Dodanim. * Ab his divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familias suas in nationibus suis. * Filii autem Cham: Chus, & Mesraim, & Phuth, & Chanaan. * Filii Chus: Saba, & Hevila, & Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Filii
Regma: Saba, & Dadan. * Porro Chus 8
genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens
in terra, * & erat robustus venator co- 9
ram Domino. Ob hoc exivit prover-
bium: Quasi Nemrod robustus venator
coram Domino. * Fuit autem princi- 10
pium regni ejus Babylon, & Arach, &
Achad, & Chalanne, in terra Sennaar.
* De terra illa egressus est Assur, & ædi- 11
ficavit Niniven, & plateas civitatis, &
Chale. * Resen quoque inter Niniven & 12
Chale: hæc est civitas magna. * At vero 13
Mesraim genuit Ludim, & Anamim, &
Laabim, Nephthuim, * & Phetrusim, 14
& Chasluim: de quibus egressi sunt Phi-
listhiim & Caphtorim. * Chanaan au- 15
tem genuit Sidonem primogenitũ suum,
Hethæum, * & Iebusæum, & Amor- 16
rhæum, Gergesæum, * Hevæum, & Ara- 17
cæum: Sinæum, * & Aradium, Sama- 18
ræum, & Amathæum: & post hæc disse-
minati sunt populi Chananæorum. * Fa- 19
ctique sunt termini Chanaan venientibus
à Sidone Geraram usque Gazam, donec
ingrediaris Sodomam & Gomorrham,
& Adamam, & Seboim, usque Lesa.
* Hi sunt filii Cham in cognationibus, & 20
linguis, & generationibus, terrisque &
gentibus suis. * De Sem quoque nati 21
sunt, patre omnium filiorum Heber,
fratre Iapheth majore. * Filii Sem: 22
Ælam & Assur, & Arphaxad, & Lud, &
Aram. * Filii Aram: Vs, & Hul, & Ge- 23
ther, & Mes. * At vero Arphaxad ge- 24
nuit Sale, de quo ortus est Heber. * Na- 25
tique sunt Heber filii duo: nomen uni
Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit
terra: & nomen fratris ejus Iectan. * Qui 26
Iectan genuit Elmodad, & Saleph, &
Asarmoth, Iare, * & Aduram, & Vzal, 27
& Decla, * & Ebal, & Abimael, Saba, 28
* & Ophir, & Hevila, & Iobab. omnes 29
isti, filii Iectan. * Et facta est habitatio 30
eorum de Messa pergentibus usque Se-
phar montem orientalem. * Isti filii 31
Sem, secundum cognationes, & linguas,
& regiones, in gentibus suis. * Hæ fa- 32
miliæ Noe juxta populos & nationes
suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra
post diluvium.

CAPUT XI.

In turris Babel ædificatione, superborum fastus ac lingua confunditur. Sem genealogia usque ad Abram texitur.

ERat autem terra labii unius, & ser- 1
monum eorumdem. * Cumque pro- 2
ficiscerentur de oriente, invenerunt cam-
pum in terra Sennaar, & habitaverunt in
eo. * Dixitque alter ad proximum suum: 3
Venite, faciamus lateres, & coquamus
eos igni. Habueruntque lateres pro sa-
xis, & bitumen pro cæmento: * & di- 4
xerunt: Venite, faciamus nobis civita-
tem & turrim, cujus culmen pertingat ad
cælum: & celebremus nomen nostrum
antequam dividamur in universas terras.
* Descendit autem Dominus, ut videret 5

civi-

civitatem & turrim, quam ædificabant
6 filii Adam, * & dixit: Ecce, unus est
populus, & unum labium omnibus: cœ-
peruntque hoc facere, nec desistent à
cogitationibus suis, donec eas opere
7 compleant. * Venite igitur, descenda-
mus, & confundamus ibi linguam eo-
rum, ut non audiat unusquisque vocem
8 proximi sui. * Atque ita divisit eos
Dominus ex illo loco in universas ter-
ras, & cessaverunt ædificare civitatem.
9 * Et idcirco vocatum est nomen ejus
Babel, quia ibi confusum est labium
universæ terræ: & inde dispersit eos
Dominus super faciem cunctarum re-
10 gionum. * Hæ sunt generationes Sem:
Sem erat centum annorum quando ge-
nuit Arphaxad, biennio post diluvium.
11 * Vixitque Sem postquam genuit Ar-
phaxad, quingentis annis: & genuit fi-
12 lios & filias. * Porro Arphaxad vixit
triginta quinque annis, & genuit Sale.
13 * Vixitque Arphaxad postquam genuit
Sale, trecentis tribus annis: & genuit
14 filios & filias. * Sale quoque vixit tri-
15 ginta annis, & genuit Heber. * Vixit-
que Sale postquam genuit Heber, qua-
dringentis tribus annis: & genuit filios
16 & filias. * Vixit autem Heber triginta
17 quatuor annis, & genuit Phaleg. * Et
vixit Heber postquam genuit Phaleg,
quadringentis triginta annis: & genuit
18 filios & filias. * Vixit quoque Phaleg
19 triginta annis, & genuit Reu. * Vixit-
que Phaleg postquam genuit Reu, du-
centis novem annis: & genuit filios &
20 filias. * Vixit autem Reu triginta duo-
21 bus annis, & genuit Sarug. * Vixit quo-
que Reu postquam genuit Sarug, ducen-
tis septem annis: & genuit filios & fi-
22 lias. * Vixit vero Sarug triginta annis,
23 & genuit Nachor. * Vixitque Sarug
postquam genuit Nachor, ducentis an-
24 nis: & genuit filios & filias. * Vixit au-
tem Nachor viginti novem annis, & ge-
25 nuit Thare. * Vixitque Nachor post-
quam genuit Thare, centum decem &
novem annis: & genuit filios & filias.
26 * Vixitque Thare septuaginta annis, &
27 genuit Abram, & Nachor & Aran. * Hæ
sunt autem generationes Thare: Thare
genuit Abram, Nachor, & Aran. Porro
28 Aran genuit Lot. * Mortuusque est A-
ran ante Thare patrem suum in terra na-
29 tivitatis suæ in Vr Chaldæorum. * Du-
xerunt autem Abram & Nachor uxores:
nomen uxoris Abram, Sarai: & nomen
uxoris Nachor, Melcha filia Aran, patris
30 Melchæ, & patris Ieschæ. * Erat au-
tem Sarai sterilis, nec habebat liberos.
31 * Tulit itaque Thare Abram filium su-
um, & Lot filium Aran, filium filii sui, &
Sarai nurum suam, uxorem Abram filii
sui, & eduxit eos de Vr Chaldæorum, ut
irent in terram Chanaan: veneruntque
32 usque Haran, & habitaverunt ibi. * Et
facti sunt dies Thare ducentorum quin-
que annorum, & mortuus est in Haran.

CAPVT XII.

Abram Dei mandato parens, promissaque accipiens, patria relicta, comitante Lot, Domino in Sichem sacrificavit. Inde propter famem Ægyptum ingressus, uxorem suam vocat sororem, quam in domum regis sublatam, postea ditatus recipit.

Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrabo tibi. * Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. * Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque IN TE benedicentur universæ cognationes terræ. * Egressus est itaque Abram sicut præceperat ei Dominus, & ivit cum eo Lot: septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran. * Tulitque Sarai uxorem suam, & Lot filium fratris sui, universamque substantiã quam possederant, & animas quas fecerant in Haran: & egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, * pertransivit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem: Chananæus autem tunc erat in terra. * Apparuit autem Dominus Abram, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. * Et inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, & ab oriente Hai: ædificavit quoque ibi altare Domino, & invocavit nomen ejus. * Perrexitque Abram vadens, & ultra progrediens ad meridiem. * Facta est autẽ fames in terra: descenditque Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: prævaluerat enim fames in terra. * Cumque prope esset ut ingrederetur Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ: Novi quòd pulchra sis mulier: * & quòd cum viderint te Ægyptii, dicturi sunt: Vxor ipsius est: & interficient me, & te reservabunt. * Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis: ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui. * Cum itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptii mulierem quod esset pulchra nimis. * Et nuntiaverunt principes Pharaoni, & laudaverunt eam apud illum: & sublata est mulier in domum Pharaonis. * Abram vero bene usi sunt propter illam: fueruntque ei oves & boves, & asini, & servi & famulæ, & asinæ & cameli. * Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus, propter Sarai uxorem Abram. * Vocavitque Pharao Abram, & dixit ei: Quidnam est hoc quod fecisti mihi? quare non indicasti quod uxor tua esset? * Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem

eam

eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce
conjux tua, accipe eam, & vade.* Præ-
cepitque Pharao super Abram viris: &
deduxerunt eum, & uxorem illius, &
omnia quæ habebat.

CAPUT XIII.

Abram & Lot Aegyptum egressi, præ nimia opulentia separantur: & Lot Iordanis fines eligente, Abram habitat in terra Chanaan: ubi rursum Dei promissiones de multiplicando semine, terraque possidenda, accipit.

AScendit ergo Abram de Ægypto, ip-
se & uxor ejus, & omnia quæ habe-
bat, & Lot cum eo, ad Australem pla-
gam. * Erat autem dives valde in pos-
sessione auri & argenti. * Reversusque
est per iter, quo venerat, à meridie in
Bethel, usque ad locum ubi prius fixerat
4 tabernaculum inter Bethel & Hai: * in
loco altaris quod fecerat prius, & invo-
5 cavit ibi nomen Domini. * Sed & Lot
qui erat cum Abram, fuerunt greges o-
6 vium, & armenta, & tabernacula.* Nec
poterat eos capere terra, ut habitarent
simul: erat quippe substantia eorū mul-
ta, & nequibant habitare communiter.
7 * Unde & facta est rixa inter pastores
gregum Abram & Lot. Eo autem tem-
pore Chananæus & Pherezæus habita-
8 bant in terra illa.*Dixit ergo Abram ad
Lot: Ne quæso sit jurgium inter me & te,
& inter pastores meos & pastores tuos:
9 fratres enim sumus.*Ecce universa terra
coram te est: recede à me, obsecro: si ad
sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si
tu dexteram elegeris, ego ad sinistram
10 pergam. * Elevatis itaque Lot oculis,
vidit omnem circa regionem Iordanis,
quæ universa irrigabatur antequam sub-
verteret Dominus Sodomam & Gomor-
rham, sicut paradisus Domini, & sicut Æ-
11 gyptus venientibus in Segor.* Elegitq;
sibi Lot regionem circa Iordanem, & re-
cessit ab Oriente: divisiq; sunt alterutrū à
12 fratre suo.*Abrā habitavit in terra Cha-
naan: Lot vero moratus est in oppidis,
quæ erant circa Iordanem, & habitavit
13 in Sodomis. *Homines autem Sodomi-
tæ pessimi erant, & peccatores coram
14 Domino nimis. * Dixitque Dominus ad
Abram, postquam divisus est ab eo Lot:
Leva oculos tuos, & vide à loco in quo
nunc es, ad aquilonem & meridiem, ad
15 orientem & occidentem. * Omnem ter-
ram, quam conspicis, tibi dabo, & semi-
16 ni tuo usque in sempiternum.* Faciam-
que semen tuum sicut pulverem terræ: si
quis potest hominum numerare pulve-
rem terræ, semen quoque tuum nume-
17 rare poterit. * Surge, & perambula ter-
ram in longitudine, & in latitudine sua:
18 quia tibi daturus sum eam. * Movens
igitur tabernaculum suum Abram, venit,
& habitavit juxta convallem Mambre,
quæ est in Hebron: ædificavitque ibi al-
tare Domino.

CAPUT XIV.

Devictis quinque regibus, ac spoliatis Sodomis, Lot cum plerisque aliis captivis ducitur à quatuor regibus victoribus: quos Abram persecutus, omnes captivos, spoliaque reduxit; atque benedictione à Melchisedech accepta, cuncta regi Sodomorum reddidit.

FActum est autem in illo tempore, ut 1
Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex
Ponti, & Chodorlahomor rex Elamita-
rum, & Thadal rex Gentium, * inirent 2
bellum contra Bara regem Sodomorum,
& contra Bersa regē Gomorrhæ, & con-
tra Sennaab regem Adamæ, & contra
Semeber regem Seboim, contraq; regem
Balæ, ipsa est Segor. * Omnes hi con- 3
venerunt in vallem Silvestrem, quæ nunc
est mare salis. * Duodecim enim annis 4
servierant Chodorlahomor, & tertiode-
cimo anno recesserunt ab eo. * Igitur 5
quartodecimo anno venit Chodorlaho-
mor, & reges qui erant cum eo: percus-
seruntque Raphaim in Astarothcarnaim,
& Zuzim cum eis, & Emim in Save Ca-
riathaim, * & Chorræos in montibus 6
Seir, usque ad Campestria Pharan, quæ
est in solitudine.* Reversiq; sunt, & ve- 7
nerunt ad fontem Misphat, ipsa est Ca-
des: & percusserunt omnem regionem A-
malecitarum, & Amorrhæum, qui ha-
bitabat in Asasonthamar. * Et egressi 8
sunt, rex Sodomorum, & rex Gomorrhæ,
rexque Adamæ, & rex Seboim, necnon
& rex Balæ, quæ est Segor: & direxe-
runt aciem contra eos in valle Silvestri:
* scilicet adversus Chodorlahomor re- 9
gem Elamitarum, & Thadal regem Gen-
tium, & Amraphel regem Sennaar, & A-
rioch regem Ponti: quatuor reges ad-
versus quinque.* Vallis autem Silvestris 10
habebat puteos multos bituminis. Ita-
que rex Sodomorum, & Gomorrhæ, ter-
ga verterunt, cecideruntque ibi: & qui
remanserant, fugerunt ad montem.*Tu- 11
lerunt autem omnem substantiam Sodo-
morum & Gomorrhæ, & universa quæ
ad cibum pertinent, & abierunt: *nec- 12
non & Lot & substantiam ejus, filium
fratris Abram, qui habitabat in Sodomis.
* Et ecce unus, qui evaserat, nuntiavit 13
Abram Hebræo, qui habitabat in con-
valle Mambre Amorrhæi, fratris Escol,
& fratris Abner: hi enim pepigerant fœ-
dus cum Abram. * Quod cum audisset 14
Abram, captum videlicet Lot fratrem
suum, numeravit expeditos vernaculos
suos trecentos decē & octo: & persecutus
est usq; Dam.*Et divisis sociis, irruit su- 15
per eos nocte: percussitque eos, & perse-
cutus est eos usque Hoba, quæ est ad læ-
vam Damasci.*Reduxitque omnem sub- 16
stantiam, & Lot fratrem suum cum sub-
stantia illius, mulieres quoq; & populū.
* Egressus est autem Rex Sodomorum 17
in occursum ejus, postquam reversus est
à cæde Chodorlahomor, & regum qui cū

eo erant in valle Save, quæ est vallis re-
18 gis. * At vero Melchisedech rex Salem,
proferēs panē & vinum, erat enim Sacer-
19 dos Dei altissimi, * benedixit ei, & ait:
Benedictus Abram Deo excelso, qui cre-
20 avit cælum & terram : * & benedictus
Deus excelsus, quo protegente, hostes in
manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas
21 ex omnibus. * Dixit autem rex Sodo-
morum ad Abram: Da mihi animas, ce-
22 tera tolle tibi. * Qui respondit ei : Levo
manum meam ad Dominum Deum ex-
23 celsum possessorem cæli & terræ, * quod
à filo subtegminis usque ad corigiam ca-
ligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua
24 sunt, ne dicas: Ego ditavi Abram : * ex-
ceptis his, quæ comederunt juvenes, &
partibus virorum, qui venerunt mecum,
Aner, Escol, & Mambre: isti accipient
partes suas.

CAPUT XV.

Deus Abræ de posteritate desperanti filium promittit, cui credens Abram iustificatur, & in signum promissæ terræ, præscriptum à Domino offert sacrificium, auditque suæ posteritatis futuram peregrinationem.

1 His itaque transactis, factus est ser-
mo Domini ad Abram per visionē
dicens : Noli timere Abram, ego prote-
ctor tuus sum, & merces tua magna ni-
2 mis. * Dixitque Abram: Domine Deus,
quid dabis mihi ? ego vadam absque li-
beris: & filius procuratoris domus meæ
3 iste Damascus Eliezer. * Addiditque A-
bram: Mihi autem non dedisti semen: &
ecce vernaculus meus, heres meus erit.
4 * Statimque sermo Domini factus est ad
eum, dicens: Non erit hic heres tuus: sed
qui egredietur de utero tuo, ipsum habe-
5 bis heredem. * Eduxitq; eum foras, & ait
illi: suspice cælum, & numera stellas, si
potes. Et dixit ei : Sic erit semen tuum.
6 * Credidit Abram Deo, & reputatum
7 est illi ad justitiam. * Dixitque ad eum:
Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chal-
dæorum, ut darem tibi terram istam, &
8 possideres eam. * At ille ait: Domine
Deus, unde scire possū, quod possessurus
9 sim eam? * Et respondens Dominus: Su-
me, inquit, mihi vaccam triennem, & ca-
pram trimam, & arietē annorum trium,
10 turturem quoque & columbam. * Qui
tollens universa hæc, divisit ea per me-
dium & utrasque partes cōtra se altrin-
11 secus posuit: aves autē non divisit. * De-
scenderuntque volucres super cadavera,
12 & abigebat eas Abram. * Cumque sol
occumberet, sopor irruit super Abram, &
horror magnus & tenebrosus invasit eū.
13 * Dictumq; est ad eum: Scito prænoscens
quod peregrinum futurum sit semen tuū
in terra non sua, & subjicient eos servi-
tuti, & affligent quadringentis annis.
14 * Verumtamen gentē, cui servituri sunt,
ego judicabo: & post hæc egredientur cū
15 magna substantia. * Tu autem ibis ad
patres tuos in pace, sepultus in senectute
bona. * Generatione autem quarta re-
vertentur huc: necdum enim complet-
sunt iniquitates Amorrhæorum usque a
præsens tempus. * Cum ergo occubui-
set sol, facta est caligo tenebrosa, & a
paruit clibanus fumans, & lampas ign
transiens inter divisiones illas. * In ill
die pepigit Dominus fœdus cum Abram
dicens : Semini tuo dabo terram hanc
fluvio Ægypti usque ad fluvium magn
Euphraten, * Cinæos, & Cenecæos
Cedmonæos, * & Hethæos, & Phere
zæos, Raphaim quoque, * & Amorrhæos
& Chananæos, & Gergesæos, & Iebu
sæos.

CAPUT XVI.

Agar à domina Sarai traditur Abr. uxor : quæ ubi concepisset, atque o id dominam contemneret, ab illa af flicta, fugam init; sed iussu Angel eidem submissa, parit Ismaelem.

Igitur Sarai, uxor Abram, non genue-
rat liberos: sed habens ancillam Ægy-
ptiam nomine Agar, * dixit marito suo:
Ecce, conclusit me Dominus, ne parerem:
ingredere ad ancillam meam, si forte sal-
tem ex illa suscipiam filios. Cumq; ille
acquiesceret deprecanti, * tulit Agar Æ-
gyptiam ancillam suam, post annos decē
quam habitare cœperant in terra Cha-
naan: & dedit eam viro suo uxorem.
* Qui ingressus est ad eam. At illa con-
cepisse se videns, despexit dominam suā.
* Dixitque Sarai ad Abram: Inique agis
contra me : ego dedi ancillam meam in
sinum tuum, quæ videns quod concepe-
rit, despectui me habet. judicet Dominus
inter me & te. * Cui respondens Abrā:
Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, u-
tere ea ut libet. Affligente igitur eam Sa-
rai, fugam iniit. * Cumque invenisset eā
angelus Domini juxta fontem aquæ in
solitudine, quę est in via Sur in deserto,
* dixit ad illam: Agar, ancilla Sarai, un-
de venis ? & quo vadis ? quæ respondit:
A facie Sarai dominæ meæ ego fugio.
* Dixitque ei angelus Domini: Revertere
ad dominam tuam, & humiliare sub ma-
nu illius. * Et rursum: Multiplicans, in-
quit, multiplicabo semen tuum, & non
numerabitur præ multitudine. * Ac de-
inceps: Ecce, ait, concepisti, & paries fi-
lium: vocabisque nomen ejus Ismael, eo
quod audierit Dominus afflictionem tuā.
* Hic erit ferus homo: manus ejus con-
tra omnes, & manus omniū contra eum:
& è regione universorum fratrum suorū
figet tabernacula. * Vocavit autem no-
men Domini qui loquebatur ad eam: Tu
Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profe-
cto hic vidi posteriora videntis me.
* Propterea appellavit puteum illum,
Puteum viventis & videntis me. Ipse est
inter Cades & Barad. * Peperitq; Agar
Abræ filium : qui vocavit nomen ejus
Ismael. * Octoginta & sex annorum erat
Abram quando peperit ei Agar Ismae-
lem.

CAPVT XVII.

Abræ repetuntur promißiones, ipsius & Sarai nomina immutantur, circumcisio præcipitur, filius ex Sara promittitur una cum successu Ismaelis, & Abraham circumcisionis præceptum exequitur.

POstquam vero nonaginta & novem
annorum esse cœperat, apparuit ei
Dominus: dixitque ad eum: Ego Deus
omnipotens: ambula coram me, & esto
1 perfectus. * Ponamque fœdus meum
inter me & te, & multiplicabo te ve-
3 hementer nimis. * Cecidit Abram pro-
4 nus in faciem. * Dixitque ei Deus: Ego
sum, & pactum meum tecum, erisque
5 pater multarum gentium. * Nec ultra
vocabitur nomen tuum Abram: sed ap-
pellaberis Abraham: quia patrem mul-
6 tarum gentium constitui te. * Faciam-
que te crescere vehementissime, & po-
nam te in gentibus, regesque ex te egre-
7 dientur. * Et statuam pactum meum in-
ter me & te, & inter semen tuum post te
in generationibus suis, fœdere sempi-
terno: ut sim Deus tuus, & seminis tui
8 post te. * Daboque tibi & semini tuo
terram peregrinationis tuæ, omnem ter-
ram Chanaan in possessionem æternam,
9 eroque Deus eorum. * Dixit iterum
Deus ad Abraham: Et tu ergo custo-
dies pactum meum, & semen tuum post
0 te in generationibus suis. * Hoc est pa-
ctum meum quod observabitis inter me
& vos, & semen tuum post te: Circum-
1 cidetur ex vobis omne masculinum: * &
circumcideris carnem præputii vestri, ut
sit in signum fœderis inter me & vos.
2 * Infans octo dierum circumcidetur in
vobis, omne masculinum in generatio-
nibus vestris: tam vernaculus, quam
emptitius circumcidetur, & quicumque
3 non fuerit de stirpe vestra: * eritque
pactum meum in carne vestra in fœdus
4 æternum. * Masculus, cujus præputii
caro circumcisa non fuerit, delebitur
anima illa de populo suo: quia pactum
5 meum irritum fecit. * Dixit quoq; Deus
ad Abraham: Sarai uxorem tuam non
6 vocabis Sarai, sed Saram. * Et benedi-
cam ei, & ex illa dabo tibi filium cui
benedicturus sum, eritque in nationes,
& reges populorum orientur ex eo.
7 * Cecidit Abraham in faciem suam, &
risit, dicens in corde suo: Putasne cen-
tenario nascetur filius? & Sara nonage-
8 naria pariet? * Dixitque ad Deum:
9 Vtinam Ismael vivat coram te. * Et ait
Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet
tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac,
& constituam pactum meum illi in fœ-
dus sempiternum, & semini ejus post
0 eum. * Super Ismael quoque exaudivi
te. ecce, benedicam ei, & augebo &
multiplicabo eum valde: duodecim du-
ces generabit, & faciam illum in gentem
1 magnam. * Pactum vero meum statuam
ad Isaac, quem pariet tibi Sara tempore
isto in anno altero. * Cumque finitus 22
esset sermo loquentis cum eo, ascendit
Deus ab Abraham. * Tulit autem Abra- 23
ham Ismael filium suum, & omnes ver-
naculos domus suæ: universosque quos
emerat, cunctos mares ex omnibus viris
domus suæ: & circumcidit carnem præ-
putii eorum statim in ipsa die, sicut præ-
ceperat ei Deus. * Abraham nonaginta 24
& novem erat annorum quando circum-
cidit carnem præputii sui. * & Ismael 25
filius tredecim annos impleverat tempo-
re circumcisionis suæ. * Eadem die cir- 26
cumcisus est Abraham & Ismael filius
ejus. * Et omnes viri domus illius, tam 27
vernaculi, quam emptitii & alienigenæ,
pariter circumcisi sunt.

CAPVT XVIII.

Angeli ab Abraham hospitio suscepti, filium ex Sara promittunt: quæ ob id ridens, corripitur. Sodomorum eversio prædicitur, pro quibus Abraham sæpius deprecatur.

APparuit autem ei Dominus in con- 1
valle Mambre sedenti in ostio ta-
bernaculi sui in ipso fervore diei. * Cum- 2
que elevasset oculos, apparuerunt ei tres
viri stantes prope eum: quos cum vidis-
set, cucurrit in occursum eorum de
ostio tabernaculi, & adoravit in terram.
* Et dixit: Domine, si inveni gratiam in 3
oculis tuis, ne transeas servum tuum:
* sed afferam pauxillum aquæ, & lavate 4
pedes vestros, & requiescite sub arbore.
* Ponamque buccellam panis, & con- 5
fortate cor vestrum, postea transibitis:
idcirco enim declinastis ad servum ve-
strum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es.
* Festinavit Abraham in tabernaculum 6
ad Saram, dixitque ei: Accelera, tria
sata similæ commisce, & fac subcineri-
cios panes. * Ipse vero ad armentum 7
cucurrit, & tulit inde vitulum tenerri-
mum & optimum, deditque puero: qui
festinavit & coxit illum. * Tulit quoque 8
butyrum & lac, & vitulum quem coxe-
rat, & posuit coram eis: ipse vero sta-
bat juxta eos sub arbore. * Cumque 9
comedissent, dixerunt ad eum: Vbi est
Sara uxor tua? ille respondit: Ecce in
tabernaculo est. * Cui dixit: Revertens 10
veniam ad te tempore isto, vita comite,
& habebit filium Sara uxor tua. Quo au-
dito Sara risit post ostium tabernaculi.
* Erant autem ambo senes, provectæ- 11
que ætatis, & desierant Saræ fieri mu-
liebria. * Quæ risit occulte, dicens: 12
Postquam consenui, & dominus meus
vetulus est, voluptati operam dabo?
*Dixit autẽ Dominus ad Abraham: Quare 13
risit Sara, dicens: Num vere paritura
sum anus? * Nunquid Deo quidquam est 14
difficile? juxta condictum revertar ad te
hoc eodem tempore, vita comite, & ha-
bebit Sara filium. * Negavit Sara dicens, 15
Non risi: timore perterrita. Dominus
autem: Non est, inquit, ita: sed risisti.
* Cum ergo surrexissent inde viri, dire- 16

xerunt oculos contra Sodomam : & A-
braham simul gradiebatur,deducens eos.
17 * Dixitque Dominus : Num celare po-
18 tero Abraham quæ gesturus sum: * cum
futurus sit in gentem magnam , ac ro-
bustissimam , & BENEDICENDÆ sint
19 in illo omnes nationes terræ ? * Scio
enim quod præcepturus sit filiis suis , &
domui suæ post se , ut custodiant viam
Domini , & faciant judicium & justi-
tiam : ut adducat Dominus propter A-
braham omnia quæ locutus est ad eum.
20 * Dixit itaque Dominus : Clamor So-
domorum & Gomorrhæ multiplicatus
est, & peccatum eorum aggravatum est
21 nimis. * Descendam & videbo , utrum
clamorem qui venit ad me , opere com-
pleverint : an non est ita , ut sciam.
22 * Converteruntque se inde , & abierunt
Sodomam : Abraham vero adhuc stabat
23 coram Domino. * Et appropinquans
ait : Nunquid perdes justum cum im-
24 pio ? * Si fuerint quinquaginta justi in
civitate, peribunt simul ? & non parces
loco illi propter quinquaginta justos, si
25 fuerint in eo ? * Absit à te, ut rem hanc
facias , & occidas justum cum impio,
fiatque justus sicut impius , non est
hoc tuum : qui judicas omnem terram ,
26 nequaquam facies judicium hoc. * Di-
xitque Dominus ad eum : Si invenero
Sodomis quinquaginta justos in medio
civitatis , dimittam omni loco pro-
27 pter eos. * Respondensque Abraham ,
ait : Quia semel cœpi , loquar ad Domi-
num meum , cum sim pulvis & cinis.
28 * Quid si minus quinquaginta justis ,
quinque fuerint ? delebis , propter qua-
draginta quinque, universam urbem ? Et
ait : Non delebo , si invenero ibi qua-
29 draginta quinque. * Rursumque locu-
tus est ad eum : Sin autem quadraginta
ibi inventi fuerint , quid facies ? Ait :
Non percutiam propter quadraginta.
30 * Ne quæso, inquit , indigneris Domi-
ne, si loquar : Quid si ibi inventi fuerint
triginta ? Respondit : Non faciam , si
31 invenero ibi triginta. * Quia semel,ait,
cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid
si ibi inventi fuerint viginti ? Ait : Non
32 interficiam propter viginti. * Obsecro,
inquit, ne irascaris Domine , si loquar
adhuc semel : Quid si inventi fuerint ibi
decem ? Et dixit : Non delebo propter
33 decem. * Abiitque Dominus , postquam
cessavit loqui ad Abraham : & ille rever-
sus est in locum suum.

CAPUT XIX.

Lot, Angelis hospitio susceptus, à Sodomitis vim patitur : cum uxore & utraque filia à Sodomitico ereptus incendio, uxorem in via amisit: tandemque inebriatus , cum utraque filia incestum ignorans commisit , unde ortum habuerunt Moabitæ & Ammonitæ.

1 VEneruntque duo Angeli Sodomam
vespere , & sedente Lot in foribus
civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit,
& ivit obviam eis : adoravitque pronus
in terram , * & dixit : Obsecro domi- 2
ni, declinate in domum pueri vestri , &
manete ibi : lavate pedes vestros , &
manè proficiscemini in viam vestram.
Qui dixerunt : Minimè , sed in platea
manebimus. * Compulit illos oppidò 3
ut diverterent ad eum : ingressisque do-
mum illius fecit convivium , & coxit
azyma : & comederunt. * Prius au- 4
tem quam irent cubitum , viri civitatis
vallaverunt domum à puero usque ad
senem,omnis populus simul. * Vocave- 5
runtque Lot , & dixerunt ei : Ubi sunt
viri qui introierunt ad te nocte ? educ
illos huc,ut cognoscamus eos. * Egres- 6
sus ad eos Lot , post tergum occludens
ostium , ait : * Nolite , quæso , fratres 7
mei, nolite malum hoc facere. * Habeo 8
duas filias , quæ necdum cognoverunt
virum : educam eas ad vos, & abutimi-
ni eis sicut vobis placuerit , dummodo
viris istis nihil mali faciatis , quia in-
gressi sunt sub umbra culminis mei.
* At illi dixerunt : Recede illuc. Et 9
rursus : Ingressus es, inquiunt, ut adve-
na ; numquid ut judices ? te ergo ipsum
magis quam hos affligemus. Vimque
faciebant Lot vehementissime : jamque
prope erat ut effringerent fores. * Et 10
ecce miserunt manum viri , & introdu-
xerunt ad se Lot, clauseruntque ostium.
* & eos , qui foris erant , percusserunt 11
cæcitate à minimo usque ad maximum,
ita ut ostiũ invenire non possent. * Di- 12
xerunt autem ad Lot : Habes hic quem-
piam tuorum ? generum , aut filios, aut
filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe
hac : * delebimus enim locum istum, 13
eo quod increverit clamor eorum coram
Domino , qui misit nos ut perdamus il-
los. * Egressus itaque Lot , locutus est 14
ad generos suos , qui accepturi erant fi-
lias ejus , & dixit : Surgite, egredimini
de loco isto : quia delebit Dominus ci-
vitatem hanc. Et visus est eis quasi lu-
dens loqui. * Cumque esset mane , co- 15
gebant eum Angeli , dicentes : Surge ,
tolle uxorem tuam , & duas filias quas
habes : ne & tu pariter pereas in scele-
re civitatis. * Dissimulante illo, appre- 16
henderunt manum ejus, & manum uxo-
ris , ac duarum filiarum ejus , eo quod
parceret Dominus illi. * Eduxerunt- 17
que eum, & posuerunt extra civitatem:
ibique locuti sunt ad eum , dicentes:
Salva animam tuam : noli respicere post
tergum , nec stes in omni circa regione:
sed in monte salvum te fac , ne & tu si-
mul pereas. * Dixitque Lot ad eos: 18
Quæso Domine mi,* quia invenit servus 19
tuus gratiam coram te , & magnificasti
misericordiam tuam quam fecisti me-
cum, ut salvares animam meam,nec pos-
sum in monte salvari,ne forte apprehen-
dat me malum, & moriar. * Est civitas 20
hæc juxtà, ad quam possum fugere, par-
va,& salvabor in ea : numquid non mo-
dica est, & vivet anima mea ? * Dixit- 21

...que ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas,ut non subvertam urbem pro qua locutus es. * Festina & salvare ibi: quia non potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor. * Sol egressus est super terram, & Lot ingressus est Segor. * Igitur Dominus pluit super Sodomam & Gomorrham sulphur & ignem à Domino de cælo: * & subvertit civitates has, & omnem circa regionem, universos habitatores urbium, & cuncta terræ virentia.*Respiciensque uxor ejus post se,versa est in statuam salis.* Abraham autem consurgens mane, ubi steterat prius cum Domino,* intuitus est Sodomam &Gomorrham,& universam terram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumũ.*Cũ enim subverteret Deus civitates regionis illius,recordatus Abrahæ,liberavit Lot de subversione urbium in quibus habitaverat.* Ascenditq; Lot de Segor,& mansit in monte, duæ quoque filię ejus cum eo(timuerat enim manere in Segor)& mansit in spelunca ipse, & duæ filiæ ejus cum eo.* Dixitq; major ad minorem: Pater noster senex est, & nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos juxta morem universæ terræ.* Veni,inebriemus eum vino,dormiamusq;cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen. * Dederunt itaq; patri suo bibere vinum nocte illa: Et ingressa est major, dormivitque cum patre: at ille non sensit,nec quando accubuit filia,nec quando surrexit.*Altera quoque die dixit major ad minorem: Ecce dormivi heri cũ patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte,& dormies cum eo,ut salvemus semẽ de patre nostro. * Dederunt etiam & illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia, dormivit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit. * Conceperunt ergo duæ filiæ Lot de patre suo.*Peperitque major filiũ,& vocavit nomen ejus Moab: ipse est pater Moabitarum usque in præsentem diem.* Minor quoque peperit filium,& vocavit nomen ejus Ammon, id est, filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

CAPUT XX.

Abrahæ in Geraris peregrinanti uxor à rege tollitur: quæ ad Domini jussum cum magnis donis intacta redditur, & Abraham orante salus domus regis restituitur.

PRofectus inde Abraham in terrã australem,habitavit inter Cades& Sur: & peregrinatus est in Geraris.* Dixitq; de Sara uxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Geraræ,& tulit eã. * Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti: habet enim virum.* Abimelech vero non teti-
gerat eam, & ait:Domine, num gentem
ignorantem & justam interficies?* Non- 5
ne ipse dixit mihi:Soror mea est: & ipsa
ait: Frater meus est?in simplicitate cor-
dis mei, & munditia manuum mearum,
feci hoc.* Dixitque ad eum Deus: Et e- 6
go scio quod simplici corde feceris: &
ideo custodivi te ne peccares in me, &
non dimisi ut tangeres eam.*Nunc ergo 7
redde viro suo uxorẽ, quia propheta est:
& orabit pro te,& vives:si autem nolue-
ris,reddere,scito quod morte morieris tu
& omnia quæ tua sunt. * Statimque de 8
nocte cõsurgens Abimelech,vocavit om-
nes servos suos: & locutus est universa
verba hęc in auribus eorũ,timueruntque
omnes viri valde. * Vocavit autem Abi- 9
melech etiam Abraham,& dixit ei: Quid
fecisti nobis?quid peccavimus in te,quia
induxisti super me & super regnũ meum
peccatum grande? quæ non debuisti fa-
cere,fecisti nobis.*Rursumque expostu- 10
lans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres?
*Respondit Abrahã: Cogitavi mecum, 11
dicens: Forsitan non est timor Dei in lo-
co isto:& interficient me propter uxorem
meam: * Alias autem & vere soror mea 12
est, filia patris mei, & non filia matris
meæ,& duxi eam in uxorem.*Postquam 13
autem eduxit me Deus de domo patris
mei,dixi ad eam: Hanc misericordiã fa-
cies mecum: In omni loco,ad quem in-
grediemur, dices quod frater tuus sim.
*Tulit igitur Abimelech oves & boves, 14
& servos & ancillas, & dedit Abraham:
reddiditq; illi Saram uxorem suam, * & 15
ait: Terra coram vobis est, ubicumque
tibi placuerit habita. * Saræ autẽ dixit: 16
Ecce mille argenteos dedi fratri tuo,hoc
erit tibi in velamen oculorum ad omnes
qui tecum sunt, & quocumque perrexe-
ris: mementoq; te deprehensam.*Oran- 17
te autem Abraham, sanavit Deus Abime-
lech & uxorem, ancillasque ejus, & pe-
pererunt: * concluserat enim Dominus 18
omnem vulvam domus Abimelech pro-
pter Saram uxorem Abrahæ.

CAPUT XXI.

Nascitur Isaac, & ablactatur: Ismael vero cum matre domo pellitur in desertis victurus. Abimelech cum Abraham fœdus medio juramento percussit.

VIsitavit autem Dominus Saram sicut 1
promiserat:& implevit quæ locutus
est. * Concepitque & peperit filium in 2
senectute sua,tempore quo prædixerat ei
Deus. * Vocavitq; Abraham nomen filii 3
sui, quem genuit ei Sara,Isaac: * & cir-
cumcidit eum octavo die,sicut præcepe- 4
rat ei Deus, * cum centũ esset annorum: 5
hac quippe ætate patris, natus est Isaac.
*Dixitque Sara:Risum fecit mihi Deus: 6
quicumque audierit, corridebit mihi.
*Rursumque ait: Quis auditurum cre- 7
deret Abrahã, quod Sara lactaret filium,
quem peperit ei jam seni?*Crevit igitur 8
puer,& ablactatus est: fecitque Abraham
grande convivium in die ablactationis

ejus.

9 ejus.*Cumque vidisset Sara filium Agar
Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo,
10 dixit ad Abraham: * Ejice ancillā hanc,
& filium ejus : non enim erit heres filius
11 ancillæ cum filio meo Isaac. * Dure ac-
12 cepit hoc Abraham pro filio suo. * Cui
dixit Deus : Non tibi videatur asperum
super puero, & super ancilla tua: omnia
quæ dixerit tibi Sara , audi vocem ejus:
13 quia in Isaac vocabitur tibi semen.*Sed
& filium ancillæ faciam in gentem ma-
14 gnam , quia semen tuum est. * Surrexit
itaque Abraham mane, & tollens panem
& utrem aquæ, imposuit scapulæ ejus,
tradiditque puerum,& dimisit eam.Quæ
cum abiisset,errabat in solitudine Bersa-
15 bee. * Cumque consumpta esset aqua in
utre, abjecit puerum subter unam arbo-
16 rum, quæ ibi erant. * Et abiit,seditque
è regione procul quantum potest arcus
jacere. dixit enim: Non videbo morien-
tem puerum : & sedens contra , levavit
17 vocem suam & flevit. *Exaudivit autem
Deus vocem pueri : vocavitque Angelus
Dei Agar de cælo, dicens : Quid agis A-
gar ? noli timere : exaudivit enim Deus
18 vocem pueri de loco in quo est. *Surge,
tolle puerum,& tene manum illius:quia
19 in gentem magnam faciam eum. * Ape-
ruitq; oculos ejus Deus:quæ videns pu-
teum aquæ,abiit, & implevit utrem,de-
20 ditque puero bibere. * Et fuit cum eo:
qui crevit , & moratus est in solitudine,
21 factusque est juvenis sagittarius. *Habi-
tavitque in deserto Pharan , & accepit
illi mater sua uxorem de terra Ægypti.
22 * Eodem tempore dixit Abimelech, &
Phicol princeps exercitus ejus,ad Abra-
ham : Deus tecum est in universis quæ
23 agis.*Iura ergo perDeum,ne noceas mi-
hi,& posteris meis,stirpiq; meæ:sed jux-
ta misericordiam, quam feci tibi, facies
mihi,& terræ in qua versatus es advena.
24 *Dixitq; Abraham:Ego jurabo.*Et in-
25 crepavit Abimelech propter puteum aquę
26 quem vi abstulerant servi ejus.*Respon-
ditque Abimelech : Nescivi quis fecerit
hanc rem:sed & tu non indicasti mihi,&
27 ego non audivi præter hodie. * Tulit
itaque Abraham oves & boves , & dedit
Abimelech : percusseruntque ambo fœ-
28 dus. * Et statuit Abraham septem agnas
29 gregis seorsum. * Cui dixit Abimelech:
Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas
30 stare fecisti seorsum ? * At ille: Septem,
inquit, agnas accipies de manu mea : ut
sint mihi in testimonium , quoniam ego
31 fodi puteum istum.*Idcirco vocatus est
locus ille Bersabee: quia ibi uterque ju-
32 ravit. *Et inierunt fœdus pro puteo ju-
33 ramenti. * Surrexit autem Abimelech,
& Phicol princeps exercitus ejus, rever-
sique sunt in terram Palęstinorum.Abra-
ham vero plantavit nemus in Bersabee,
& invocavit ibi nomen Domini Dei ęter-
34 ni.*Et fuit colonus terræ Palæstinorum
diebus multis.

CAPVT XXII.

Fides & obedientia Abrahæ in filii sui præcepta immolatione probatur, sed ab ipsius immolatione prohibet, promissionesque ei confirmantur: & filii Nachor fratris Abrahæ numerantur.

QVę postquā gesta sunt,tentavit Deus Abrahā,& dixit ad eum : Abraham, Abraham.At ille respondit:Adsum.*Ait illi: Tolle filium tuum unigenitū, quem diligis, Isaac, & vade in terram visionis: atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. *Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum: ducens secum duos juvenes,&Isaac filium suum:Cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locū quem præceperat ei Deus. * Die autem tertio, elevatis oculis,vidit locum procul: *dixitq; ad pueros suos: Expectate hic cum asino ; ego & puer illuc usq; properantes,postquam adoraverimus,revertemur ad vos. * Tulit quoque ligna holocausti , & imposuit super Isaac filium suum: ipse vero portabat in manibus ignem& gladium.Cumque duo pergerent simul, * dixit Isaac patri suo: Pater mi.At ille respondit : Quid vis fili ? Ecce, inquit , ignis & ligna : ubi est victima holocausti?*Dixit autem Abraham:Deus providebit sibi victimam holocausti,fili mi. Pergebant ergo pariter: * & venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus , in quo ædificavit altare, & desuper ligna composuit : cumque alligasset Isaac filium suum , posuit eum in altare super struem lignorum. * Extenditque manum , & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* Et ecce Angelus Domini de cælo clamavit,dicens:Abraham,Abraham. Qui respondit : Adsum. * Dixitque ei:Non extendas manū tuam super puerum,neq;facias illi quidquam: nunc cognovi quod times Deum, &non pepercisti unigenito filio tuo propter me.* Levavit Abrahā oculos suos, viditq; post tergum arietem inter vepres hærentē cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. * Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. Vnde usque hodie dicitur:In monte Dominus videbit.*Vocavit autem Angelus Domini Abraham secundò de cælo , dicens: * Per memetipsum juravi , dicit Dominus: quia fecisti hanc rem ; & non pepercisti filio tuo unigenito propter me:*benedicam tibi,& multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli & velut arenam quæ est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, *& BENEDICENTVR in semine tuo omnes gentes terræ , quia obedisti voci meæ.* Reversus est Abraham ad pueros suos,abieruntq;Bersabee simul, & habitavit ibi. * His ita gestis, nuntiatum est Abrahæ quod Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri suo , * Hus primo-

genitum,& Buz fratrem ejus,& Camuel
22 patrem Syrorum , * & Cased, & Azau,
23 Pheldas quoq;& Iedlaph, * ac Bathuel,
de quo nata est Rebecca: octo istos genuit
24 Melcha, Nachor fratri Abrahæ. * Con-
cubina vero illius,nomine Roma, pepe-
rit Tabee,& Gahã,& Tahas,& Maacha.

CAPUT XXIII.

Sara mortua plangitur , atque in spelunca duplici , quam Abraham ab Ephron cum agro præsenti emit pecunia , sepelitur.

1 VIxit autem Sara centum vigintise-
2 ptem annis.* Et mortua est in civi-
tate Arbee,quæ est Hebron,in terraCha-
naan : venitque Abraham ut plangeret
3 & fleret eam. * Cumque surrexisset ab
officio funeris,locutus est ad filios Heth,
4 dicens : * Advena sum & peregrinus
apud vos : date mihi jus sepulchri vo-
biscum , ut sepeliam mortuum meum.
5 * Responderunt filii Heth , dicentes:
6 * Audi nos domine , princeps Dei es
apud nos : in electis sepulchris nostris
sepeli mortuum tuum: nullusque te pro-
hibere poterit quin in monumento ejus
7 sepelias mortuum tuum. * Surrexit A-
braham, & adoravit populum terræ , fi-
8 lios videlicet Heth : * dixitque ad eos:
Si placet animæ vestrę ut sepeliam mor-
tuum meum , audite me , & intercedite
9 pro me apud Ephron filium Seor : * ut
det mihi speluncam duplicem,quam ha-
bet in extrema parte agri sui : pecunia
digna tradat eam mihi coram vobis in
10 possessionem sepulchri. * Habitabat au-
tem Ephron in medio filiorum Heth.
Responditque Ephron ad Abraham cun-
ctis audientibus , qui ingrediebantur
11 portam civitatis illius , dicens : * Ne-
quaquam ita fiat,domine mi, sed tu ma-
gis ausculta quod loquor : Agrum trado
tibi , & speluncam quæ in eo est , præ-
sentibus filiis populi mei , sepeli mor-
12 tuum tuum. * Adoravit Abraham co-
13 ram populo terræ. * Et locutus est ad
Ephron circumstante plebe : Quæso, ut
audias me : Dabo pecuniam pro agro:
suscipe eam , & sic sepeliam mortuum
14 meum in eo. * Responditque Ephron:
15 * Domine mi , audi me : Terra , quam
postulas , quadringentis siclis argenti
valet : istud est pretium inter me & te:
sed quantum est hoc ? sepeli mortuum
16 tuum. * Quod cum audisset Abraham,
appendit pecuniam , quam Ephron po-
stulaverat, audientibus filiis Heth, qua-
dringentos siclos argenti probatæ mone-
17 tæ publicæ. * Confirmatusque est ager
quondam Ephronis, in quo erat spelũca
duplex,respiciens Mãbre,tam ipse,quam
spelunca,& omnes arbores ejus in cun-
18 ctis terminis ejus per circuitũ,*Abrahæ
in possessionem, videntibus filiis Heth,
& cunctis qui intrabant portam civita-
19 tis illius. * Atque ita sepelivit Abra-
ham Saram uxorem suam in spelunca
agri duplici , quæ respiciebat Mambre.
hæc est Hebron in terra Chanaan. * Et 20
confirmatus est ager , & antrum quod
erat in eo, Abrahæ in possessionem mo-
numenti à filiis Heth.

CAPUT XXIV.

Servus Abrahæ ab ipso adjuratus & in Mesopotamiam ad quærendam uxorem Isaac missus , signo à Domino petito , Rebeccam invenit, & habito parentum ac fratris ipsiusque consensu adducit ad Isaac ; quam ille ducit in uxorem , & ita super matris morte accipit consolationem.

ERat autem Abraham senex, dierum- 1
que multorum: & Dominus in cun-
ctis benedixerat ei. * Dixitque ad ser- 2
vum seniorem domus suæ , qui præerat
omnibus quæ habebat : Pone manum
tuam subter femur meum , * ut adju- 3
rem te per Dominum, Deum cæli & ter-
ræ, ut non accipias uxorem filio meo de
filiabus Chananæorum , inter quos ha-
bito : * sed ad terram & cognationem 4
meam proficiscaris , & inde accipias
uxorem filio meo Isaac. * Respondit 5
servus : Si noluerit mulier venire me-
cum in terram hanc , numquid reducere
debeo filium tuum ad locum , de quo tu
egressus es ? * Dixitque Abraham : Ca- 6
ve ne quando reducas filium meum il-
luc. * Dominus Deus cæli , qui tulit 7
me de domo patris mei , &.de terra na-
tivitatis meæ , qui locutus est mihi , &
juravit mihi , dicens : Semini tuo dabo
terram hanc : ipse mittet Angelum su-
um coram te , & accipies inde uxorem
filio meo : sin autem mulier noluerit se-
qui te, non teneberis juramento : filium
meum tantum ne reducas illuc. * Po- 8
suit ergo servus manum sub femore A-
braham domini sui, & juravit illi super
sermone hoc. * Tulitque decem came- 9
los de grege domini sui , & abiit , ex
omnibus bonis ejus portans secum,pro-
fectusque perrexit in Mesopotamiam ad
urbem Nachor. * Cumque camelos fe- 10
cisset accumbere extra oppidum juxta
puteum aquæ vespere , tempore quo so-
lent mulieres egredi ad hauriendam a-
quam , dixit . * Domine Deus domini 11
mei Abraham , occurre , obsecro , mihi
hodie, & fac misericordiam cum domi-
no meo Abraham. * Ecce ego sto pro- 12
pe fontem aquæ , & filiæ habitatorum
hujus civitatis egredientur ad haurien-
dam aquam. * Igitur puella , cui ego 13
dixero : Inclina hydriam tuam ut bi-
bam : & illa responderit, Bibe, quin &
camelis tuis dabo potum: ipsa est,quam
præparasti servo tuo Isaac : & per hoc
intelligam quod feceris misericordiam
cum domino meo. * Necdum intra se 14
verba compleverat , & ecce Rebecca
egrediebatur , filia Bathuel , filii Mel-
chæ uxoris Nachor fratris Abraham,
habens hydriam in scapula sua : * puel- 15
la decora nimis , virgoque pulcherri-
ma , & incognita viro : descenderat

autem

autem ad fontem , & impleverat hy-
17 driam , ac revertebatur. * Occurritque
ei servus , & ait : Pauxillum aquæ mihi
ad bibendum præbe de hydria tua .
18 * Quæ respondit : Bibe domine mi. ce-
leriterque deposuit hydriam super ulnam
19 suam, & dedit ei potum. * Cumque ille
bibisset , adjecit : Quin & camelis tuis
hauriam aquam , donec cuncti bibant.
20 * Effundensque hydriam in canalibus ,
recurrit ad puteum ut hauriret aquam :
21 & haustam omnibus camelis dedit. *Ipse
autem contemplabatur eam tacitus, scire
volens utrum prosperum iter suum fe-
22 cisset Dominus , an non. * Postquam
autem biberunt cameli,protulit vir inau-
res aureas , appendentes siclos duos , &
armillas totidem pondo siclorum de-
23 cem. * Dixitque ad eam : Cujus es filia?
indica mihi : est in domo patris tui lo-
24 cus ad manendum ? * Quæ respondit :
Filia sum Bathuelis , filii Melchæ, quem
25 peperit ipsi Nachor. * Et addidit , di-
cens : Palearum quoque & fœni pluri-
mum est apud nos , & locus spatiosus ad
26 manendum. * Inclinavit se homo , &
27 adoravit Dominum, * dicens : Benedi-
ctus Dominus Deus domini mei Abra-
ham . qui non abstulit misericordiam &
veritatem suam à domino meo , & recto
itinere me perduxit in domum fratris
28 domini mei. * Cucurrit itaque puella ,
& nuntiavit in domum matris suę omnia
29 quæ audierat. * Habebat autem Rebec-
ca fratrem nomine Laban , qui festinus
egressus est ad hominem , ubi erat fons.
30 * Cumque vidisset inaures & armillas in
manibus sororis suæ , & audisset cuncta
verba referentis : Hæc locutus est mihi
homo : venit ad virum, qui stabat juxta
31 camelos,& prope fontem aquæ: * dixit-
que ad eum : Ingredere, benedicte Do-
mini : cur foris stas? præparavi domum,
32 & locum camelis. * Et introduxit eum
in hospitium : ac destravit camelos , de-
ditque paleas & fœnum , & aquam ad
lavandos pedes ejus , & virorum qui ve-
33 nerant cum eo.* Et appositus est in con-
spectu ejus panis. Qui ait : Non come-
dam , donec loquar sermones meos.
34 Respondit ei : Loquere, * At ille: Ser-
35 vus, inquit, Abraham sum : * & Domi-
nus benedixit domino meo valde,magni-
ficatusque est : & dedit ei oves & boves,
argentum & aurum , servos & ancillas ,
36 camelos & asinos. * Et peperit Sara
uxor domini mei filium domino meo in
senectute sua , deditque illi omnia quæ
37 habuerat. * Et adjuravit me dominus
meus , dicens : Non accipies uxorem
filio meo de filiabus Chananæorum , in
38 quorum terra habito : * sed ad domum
patris mei perges , & de cognatione mea
39 accipies uxorem filio meo : * ego vero
respondi domino meo : Quid si noluerit
40 venire mecum mulier ? * Dominus, ait,
in cujus conspectu ambulo , mittet an-
gelum suum tecum , & diriget viam
tuam ; accipiesque uxorem filio meo de

cognatione mea , & de domo patris mei. * Innocens eris à maledictione mea , cum veneris ad propinquos meos,& non dederint tibi. * Veni ergo hodie ad fontem aquæ , & dixi : Domine Deus domini mei Abraham , si direxisti viam meam , in qua nunc ambulo , * Ecce sto juxta fontem aquæ ; & virgo , quæ egredietur ad hauriendam aquam , audierit à me : Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum ex hydria tua : * & dixerit mihi : Et tu bibe , & camelis tuis hauriam : ipsa est mulier quam præparavit Dominus filio domini mei. * Dumque hæc tacitus mecum volverem , apparuit Rebecca veniens cum hydria , quam portabat in scapula : descenditque ad fontem , & hausit aquam. Et ajo ad eam : Da mihi paululum bibere. * Quæ festinans deposuit hydriam de humero,& dixit mihi : Et tu bibe , & camelis tuis tribuam potum. Bibi , & adaquavit camelos. * Interrogavique eam , & dixi: Cujus es filia ? Quæ respondit : Filia Bathuelis sum , filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem ejus , & armillas posui in manibus ejus. * Pronusque adoravi Dominum , benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere , ut sumerem filiam fratris domini mei filio ejus.* Quamobrem si facitis misericordiam & veritatem cum domino meo, indicate mihi: sin autem aliud placet , & hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram , sive ad sinistram. * Responderuntque Laban & Bathuel : A Domino egressus est sermo: non possumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum.* En Rebecca coram te est, tolle eam,& proficiscere, & sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus. * Quod cum audisset puer Abraham , procidens adoravit in terram Dominum. * Prolatisque vasis argenteis , & aureis , ac vestibus, dedit ea Rebeccæ pro munere, fratribus quoque ejus & matri dona obtulit. * Inito convivio , vescentes pariter & bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane , locutus est puer : Dimittite me , ut vadam ad dominum meum. * Responderuntque fratres ejus & mater : Maneat puella saltem decem dies apud nos , & postea proficiscetur. * Nolite , ait , me retinere , quia Dominus direxit viam meam : dimittite me ut pergam ad dominum meum. * Et dixerunt : Vocemus puellam, & quæramus ipsius voluntatem. * Cumque vocata venisset, sciscitati sunt : Vis ire cum homine isto ? Quæ ait : Vadam. * Dimiserunt ergo eam , & nutricem illius , servumque Abraham, & comites ejus, * imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes : Soror nostra es, crescas in mille millia, & possideat semen tuum portas inimicorum suorum. * Igitur Rebecca & puellæ illius , ascensis camelis , secutæ sunt virum : qui festinus re-

verte-

vertebatur ad dominum suum.* Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, cujus nomen est Viventis & videntis: habitabat enim in terra australi:* & egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata jam die: cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul.* Rebecca quoq;, conspecto Isaac, descendit de camelo, * & ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium, operuit se.*Servus autem cuncta quæ gesserat, narravit Isaac. * Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam uxorem: & in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris ejus acciderat, temperaret.

CAPUT XXV.

Abraham multis ex Cetura susceptis filiis mortuus est: Ismael quoque postquam duodecim genuit duces, moritur. Isaac pro uxore sua sterili precatus, geminos genuit Esau & Iacob; quorum maior vendidit minori primogenita.

ABraham vero aliam duxit uxorem nomine Ceturam: * quæ peperit ei Zamran, & Iecsan, & Madan, & Madian, & Iesboc, & Sue. * Iecsan quoque genuit Saba, & Dadan. Filii Dadan fuerunt, Assurim, & Latusim, & Loomim. * At vero ex Madian ortus est Epha, & Opher, & Henoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filii Ceturæ. * Deditque Abraham cuncta quæ possederat, Isaac: * filiis autem concubinarum largitus est munera, & separavit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viveret, ad plagam orientalem. * Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, centum septuaginta quinque anni. * Et deficiens mortuus est in senectute bona, provectæque ætatis, & plenus dierum: congregatusque est ad populum suum. * Et sepelierunt eũ Isaac & Ismael filii sui in spelunca duplici, quę sita est in agro Ephrõ filii Seor Hethæi, è regione Mambre, * quem emerat à filiis Heth: ibi sepultus est ipse, & Sara uxor ejus. * Et post obitũ illius benedixit Deus Isaac filio ejus, qui habitabat juxta puteum nomine Viventis & videntis. * Hæ sunt generationes Ismael filii Abrahæ, quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ: * & hæc nomina filiorum ejus in vocabulis & generationibus suis. Primogenitus Ismaelis Nabajoth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mabsam, * Masma quoque, & Duma, & Massa, * Hadar, & Thema, & Iethur, & Naphis, & Cedma. * Isti sunt filii Ismaelis: & hæc nomina per castella & oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum. * Et facti sunt anni vitæ Ismaelis centum triginta septẽ, deficiẽsque mortuus est, & appositus ad populum suum. * Habitavit autem ab Hevila usque Sur, quæ respicit Ægyptum introeuntibus Assyrios. coram cunctis fratribus suis obiit. * Hæ quoque sunt gene- 1
rationes Isaac filii Abraham: Abraham
genuit Isaac: * qui cum quadraginta es- 2
set annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, so-
rorem Laban. * Deprecatusque est Isaac 2
Dominum pro uxore sua, eo quod esset
sterilis: qui exaudivit eum, & dedit cõ-
ceptum Rebeccæ.* Sed collidebantur in 2
utero ejus parvuli; quæ ait: Si sic mihi
futurũ erat, quid necesse fuit concipere?
Perrexitque ut consuleret Dominũ.*Qui 23
respondens, ait: Duæ gentes sunt in ute-
ro tuo, & duo populi ex ventre tuo divi-
dentur, populusque populum superabit,
& major serviet minori. * Iam tempus 24
pariendi advenerat, & ecce gemini in u-
tero ejus reperti sunt. * Qui prior egres- 25
sus est, rufus erat, & totus in morẽ pel-
lis hispidus: vocatumque est nomen ejus
Esau. Protinus alter egrediens, plantã
fratris tenebat manu: & idcirco appella-
vit eum Iacob.* Sexagenarius erat Isaac 26
quando nati sunt ei parvuli. * Quibus 27
adultis, factus est Esau vir gnarus venan-
di, & homo agricola: Iacob autem vir
simplex habitabat in tabernaculis.*Isaac 28
amabat Esau, eo quod de venationibus
illius vesceretur: & Rebecca diligebat Ia-
cob. * Coxit autem Iacob pulmentum: 29
ad quem cum venisset Esau de agro las-
sus,* ait: Da mihi de coctione hac rufa, 30
quia oppido lassus sum. Quã ob causam
vocatum est nomen ejus Edom.*Cui di- 31
xit Iacob: Vende mihi primogenita tua.
* Ille respondit: En morior, quid mihi 32
proderunt primogenita?* Ait Iacob: Iu- 33
ra ergo mihi. Iuravit ei Esau, & vẽdidit
primogenita. * Et sic accepto pane & 34
lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit;
parvipendens quod primogenita vendidisset.

CAPUT XXVI.

Isaac ob famem in Geraris peregrinatus, post acceptam Terræ promissionem & seminis benedictionem, reprehenditur ab Abimelech quod Rebeccam dixerit suam esse sororem: & pastoribus ipsorum pro puteis iurgantibus, Abimelech cum Isaac fœdus percussit.

ORta autem fame super terram, post 1
eam sterilitatem quæ acciderat in
diebus Abraham, abiit Isaac ad Abime-
lech regẽ Palæstinorum in Gerara.*Ap- 2
paruitque ei Dominus, & ait: Ne descen-
das in Ægyptum, sed quiesce in terra,
quam dixero tibi.* Et peregrinare in ea, 3
eroque tecum, & benedicam tibi: tibi e-
nim & semini tuo dabo universas regio-
nes has, complens juramentũ quod spo-
pondi Abraham patri tuo.*Et multipli- 4
cabo semen tuum sicut stellas cæli: da-
boq; posteris tuis universas regiones has:
& BENEDICENTUR in semine
tuo omnes gentes terræ, * eo quod obe- 5
dierit

dierit Abraham voci meæ,& custodierit
præcepta & mandata mea,&ceremonias
6 legesque servaverit.*Mansit itaque Isaac
7 in Geraris. * Qui cum interrogaretur à
viris loci illius super uxore sua, respon-
dit: Soror mea est. timuerat enim con-
fiteri quod sibi esset sociata conjugio,re-
putans ne forte interficerēt eum propter
8 illius pulchritudinem. * Cumque per-
transissent dies plurimi,& ibidem mora-
retur, prospiciens Abimelech rex Palæ-
stinorum per fenestram, vidit eum jocā-
9 tem cum Rebecca uxore sua.* Et accer-
sito eo , ait: Perspicuum est quod uxor
tua sit: cur mentitus es eam sororem tuā
esse? Respondit: Timui ne morerer pro-
10 pter eam.*Dixitque Abimelech : Qua-
re imposuisti nobis? potuit coire quispiā
de populo cum uxore tua , & induxeras
super nos grande peccatum.Pręcepitque
11 omni populo,dicens:* Qui tetigerit ho-
minis hujus uxorem , morte morietur.
12 * Sevit autem Isaac in terra illa , & in-
venit in ipso anno cētuplum: benedixit-
13 que ei Dominus.*Et locupletatus est ho-
mo,& ibat proficiens atque succrescens,
donec magnus vehementer effectus est:
14 * habuit quoque possessiones ovium &
armentorum , & familiæ plurimum. Ob
15 hoc invidentes ei Palæstini,*omnes pu-
teos,quos foderant servi patris illius A-
braham, illo tempore obstruxerunt, im-
16 plentes humo: * in tantum,ut ipse Abi-
melech diceret ad Isaac:Recede à nobis,
quoniam potētior nobis factus es valde.
17 * Et ille discedens,ut veniret ad torrē-
18 tem Geraræ,habitaretque ibi: * rursum
fodit alios puteos , quos foderant servi
patris sui Abraham,& quos,illo mortuo,
olim obstruxerant Philisthiim: appella-
vitq; eos eisdem nominibus quibus ante
19 pater vocaverat. * Foderuntque in Tor-
20 rente,& repererunt aquam vivam. * Sed
& ibi jurgium fuit pastorum Gerarę ad-
versus pastores Isaac,dicentium: Nostra
est aqua. quam ob rem nomen putei , ex
eo quod acciderat, vocavit Calumniam.
21 * Foderunt autem & alium · & pro illo
quoque rixati sunt, appellavitque eum,
22 Inimicitias.*Profectus inde fodit alium
puteum,pro quo non contenderunt: ita-
que vocavit nomen ejus,Latitudo,dicēs:
Nunc dilatavit nosDominus,&fecit cre-
23 scere super terram. * Ascendit autem ex
24 illo loco in Bersabee , * ubi apparuit ei
Dominus in ipsa nocte,dicens: Ego sum
Deus Abraham patris tui , noli timere,
quia ego tecum sum: benedicam tibi, &
multiplicabo semen tuum propter servū
25 meum Abraham. * Itaque ædificavit ibi
altare:& invocato nomine Domini , ex-
tendit tabernaculum: præcepitque servis
26 suis ut foderent puteum.* Ad quem lo-
cum cum venissent de Geraris , Abime-
lech,&Ochozath amicus illius,&Phicol
27 dux militum,*locutus est eis Isaac: Quid
venistis ad me,hominem quem odistis,&
28 expulistis à vobis? * Qui responderunt:
vidimus tecum esse Dominum, & idcir-
co nos diximus: Sit juramentū inter nos
& ineamus fœdus,* ut non facias nobis
quidquam mali , sicut & nos nihil tuorū
attigimus, nec fecimus quod te læderet:
sed cum pace dimisimus auctum benedi-
ctione Domini. * Fecit ergo eis convi-
vium, & post cibum & potum * surgen-
tes mane,juraverunt sibi mutuo:dimisit-
que eos Isaac pacifice in locum suum.
*Ecce autem venerunt in ipso die servi
Isaac,annuntiantes ei de puteo quem fo-
derant,atque dicentes: Invenimus aquā.
* Vnde appellavit eum , Abundantiam:
& nomen urbi impositum est Bersabee,
usque in præsentem diem. * Esau vero
quadragenarius duxit uxores, Iudith fi-
liam Beeri Hethæi , & Basemath filiam
Elon ejusdem loci:* quæ ambæ offende-
rant animum Isaac & Rebeccæ.

CAPVT XXVII.

Iacob matris consilio benedictionem loco Esau accepit; ad cuius odium fugiendum monetur à matre ut in Haran ad Laban concedat.

SEnuit autem Isaac,&caligaverunt o-
culi ejus , & videre non poterat:vo-
cavitque Esau filium suum majorem, &
dixit ei: Fili mi?Qui respondit: Adsum.
* Cui pater: Vides,inquit, quod senue-
rim,& ignorem diem mortis meæ.* Su-
me arma tua,pharetram,& arcum, & e-
gredere foras: cumq; venatu aliquid ap-
prehenderis,* fac mihi inde pulmentum
sicut velle me nosti,& affer ut comedam:
& benedicat tibi anima mea antequam
moriar.* Quod cum audisset Rebecca,&
ille abiisset in agrum ut jussionem patris
impleret , * dixit filio suo Iacob: Audi-
vi patrem tuum loquentem cum Esau
fratre tuo, & dicentem ei : * Affer mihi
de venatione tua,&fac cibos ut comedā,
& benedicam tibi coram Domino ante-
quam moriar. * Nunc ergo fili mi , ac-
quiesce consiliis meis : * & pergens ad
gregem,affer mihi duos hœdos optimos,
ut faciam ex eis escas patri tuo quibus
libenter vescitur : * quas cum intuleris,
& comederit , benedicat tibi priusquam
moriatur. * Cui ille respondit : Nosti
quod Esau frater meus homo pilosus sit,
& ego lenis: * si attrectaverit me pater
meus, & senserit, timeo ne putet me sibi
voluisse illudere , & inducam super me
maledictionem pro benedictione. * Ad
quem mater: In me sit, ait , ista maledi-
ctio , fili mi:tantum audi vocem meam,
& pergens affer quæ dixi.* Abiit,& at-
tulit,deditque matri. Paravit illa cibos,
sicut velle noverat patrem illius.*Et ve-
stibusEsau valde bonis,quas apud se ha-
bebat domi,induit eum: * pelliculasque
hœdorum circumdedit manibus,& colli
nuda protexit. * Deditque pulmentum,
& panes, quos coxerat, tradidit.* Qui-
bus illatis, dixit : Pater mi. At ille re-
spondit: Audio.Quis es tu fili mi?* Di-
xitq;Iacob: Ego sum primogenitus tuus
Esau : feci sicut præcepisti mihi: surge,

sede,

de,& comede de venatione mea, ut be-
edicat mihi anima tua.*Rursumque I-
aac ad filium suum; Quo modo, inquit,
am cito invenire potuisti, fili mi? Qui
espondit: Voluntas Dei fuit ut cito oc-
urreret mihi quod volebam.* Dixitque
saac: Accede huc, ut tangam te fili mi,
r probem utrum tu sis filius meus Esau,
n non.* Accessit ille ad patrem,& pal-
ato eo dixit Isaac: Vox quidem,vox Ia-
ob est:sed manus,manus sunt Esau.*Et
on cognovit eum,quia pilosæ manus si-
nilitudinem majoris expresserant. Bene-
icens ergo illi, *ait:Tu es filius meus
sau?Respondit,Ego sum.* At ille: Af-
er mihi,inquit,cibos de venatione tua,
li mi, ut benedicat tibi anima mea.
Quos cum oblatos comedisset,obtulit ei
tiam vinum,quo hausto,*dixit ad eum:
accede ad me, & da mihi osculum, fili
ni.* Accessit,& osculatus est eum. Sta-
imq; ut sensit vestimentorum illius fra-
rantiã,benedicens illi,ait:Ecce odor fi-
i mei sicut odor agri pleni, cui bene-
ixit Dominus. * Det tibi Deus de rore
æli,& de pinguedine terræ,abundantiã
rumenti & vini.*Et serviant tibi popu-
,& adorent te tribus:esto dominus fra-
ũ tuorum, & incurventur ante te filii
natris tuæ.qui maledixerit tibi, fit ille
naledictus:& qui benedixerit tibi, be-
edictionibus repleatur. * Vix Isaac ser-
ionem impleverat: & egresso Iacob fo-
-,venit Esau,* coctosque de venatione
bos intulit patri, dicens: Surge pater
i, & comede de venatione filii tui: ut
enedicat mihi anima tua.*Dixitque illi
aac: Quis enim es tu? Qui respõdit: Ego
filius tuus primogenitus Esau.*Expa-
t Isaac stupore vehementi:& ultra quã
edi potest, admirans, ait: Quis igitur
le est qui dudum captam venationem
tulit mihi,& comedi ex omnibus pri-
quã tu venires?benedixique ei, & erit
enedictus. * Auditis Esau sermonibus
atris, irrugiit clamore magno: & con-
ernatus,ait: Benedic etiam & mihi,pa-
r mi. * Qui ait: Venit germanus
us fraudulenter, & accepit benedi-
ionem tuam. * At ille subjunxit: Iu-
: vocatum est nomen ejus Iacob: sup-
antavit enim me en altera vice: pri-
ogenita mea ante tulit,& nunc secun-
surripuit benedictionem meam. Rur-
mque ad patrem: Numquid non re-
rvasti, ait, & mihi benedictionem?
Respondit Isaac: Dominum tuum il-
m constitui, & omnes fratres ejus ser-
tuti illius subjugavi: frumento & vi-
stabilivi eum, & tibi post hæc, fili
i,ultra quid faciam?* Cui Esau: Num
nam,inquit,tantum benedictionem ha-
s,pater? mihi quoque obsecro ut be-
edicas. Cumque ejulatu magno fleret,
motus Isaac, dixit ad eum: In pin-
edine terræ, & in rore cæli desuper,
erit benedictio tua. Vives in gladio,&
atri tuo servies: tempusque veniet,
um excutias & solvas jugum ejus de
cervicibus tuis. * Oderat ergo semper 41
Esau Iacob pro benedictione qua bene-
dixerat ei pater: dixitque in corde suo:
Venient dies luctus patris mei, & occi-
dam Iacob fratrem meum. * Nuntiata 42
sunt hæc Rebeccæ: quæ mittens & vo-
cans Iacob filium suum, dixit ad eum:
Ecce Esau frater tuus minatur ut occi-
dat te. * Nunc ergo, fili mi, audi vo- 43
cem meam, & consurgens fuge ad Laban
fratrem meum in Haran: * habitabisque 44
cum eo dies paucos, donec requiescat
furor fratris tui, * & cesset indignatio 45
ejus, obliviscaturque eorum quæ fecisti
in eum: postea mittam, & adducam te
inde huc. cur utroque orbabor filio in
uno die? * Dixitque Rebecca ad Isaac: 46
Tædet me vitæ meæ propter filias Heth:
si acceperit Iacob uxorem de stirpe hujus
terræ, nolo vivere.

CAPUT XXVIII.

Iacob in Mesopotamiã transiens, videt in somnis scalam cui innitebatur Dominus: & accepta de terra ac seminis multiplicatione promissione, experrectus votum Deo vovet.

VOcavit itaque Isaac Iacob, & bene- 1
dixit eum, præcepitque ei dicens:
Noli accipere conjugem de genere Cha-
naan: * sed vade, & proficiscere in Me- 2
sopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel
patris matris tuæ, & accipe tibi inde
uxorem de filiabus Laban avunculi tui.
*Deus autem omnipotens benedicat tibi, 3
& crescere te faciat, atque multiplicet:
ut sis in turbas populorum. * Et det tibi 4
benedictiones Abrahæ, & semini tuo
post te: ut possideas terram peregrina-
tionis tuæ, quam pollicitus est avo tuo.
* Cumque dimisisset eum Isaac, profe- 5
ctus venit in Mesopotamiam Syriæ ad
Laban filium Bathuel Syri, fratrem Re-
beccæ matris suæ. * Videns autem Esau 6
quod benedixisset pater suus Iacob, &
misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut
inde uxorem duceret; & quòd post be-
nedictionem præcepisset ei, dicens: Non
accipies uxorem de filiabus Chanaan:
* quodque obediens Iacob parentibus 7
suis isset in Syriam: * probans quoque 8
quod non libenter aspiceret filias Cha-
naan pater suus: * ivit ad Ismaelem, & 9
duxit uxorem, absque iis quas prius ha-
bebat, Maheleth filiam Ismael filii Abra-
ham, sororem Nabaioth. * Igitur egres- 10
sus Iacob de Bersabee, pergebat Haran.
* Cumque venisset ad quemdam locum, 11
& vellet in eo requiescere post solis oc-
cubitum,tulit de lapidibus qui jacebant,
& supponens capiti suo, dormivit in eo-
dem loco. * Viditque in somnis scalam 12
stantem super terram, & cacumen illius
tangens cælum: Angelos quoque Dei
ascendentes & descendentes per eam,
* & Dominum innixum scalæ, dicentem 13
sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham
patris tui, & Deus Isaac: Terram, in
qua dormis, tibi dabo & semini tuo.

* Eritque

14 *Eritque semen tuum quasi pulvis terræ:
dilataberis ad Occidentem, & Orientem,
& Septemtrionem, & Meridiem: & BE-
NEDICENTVR IN TE & in
15 semine tuo cunctæ tribus terræ. * Et
ero custos tuus quocunque perrexeris, &
reducam te in terram hanc: nec dimit-
tam nisi complevero universa quæ dixi.
16 * Cumque evigilasset Iacob de somno,
ait: Vere Dominus est in loco isto, &
17 ego nesciebam. * Pavensque, Quam ter-
ribilis est, inquit, locus iste! non est
hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli.
18 * Surgens ergo Iacob mane, tulit lapi-
dem quē supposuerat capiti suo,& erexit
19 in titulum, fundens oleum desuper.* Ap-
pellavitque nomen urbis Bethel, quæ
20 prius Luza vocabatur. * Vovit etiam
votum, dicens: Si fuerit Deus mecum,
& custodierit me in via, per quam ego
ambulo, & dederit mihi panem ad ve-
scendum, & vestimentum ad induen-
21 dum, * reversusque fuero prospere ad
domum patris mei: erit mihi Dominus
22 in Deum, * & lapis iste, quem erexi in
titulum, vocabitur domus Dei: cuncto-
rumque quæ dederis mihi, decimas of-
feram tibi.

CAPVT XXIX.

Iacob à Laban susceptus, septem annis pro Rachel servivit; cui cum supposita esset Lia, septem alios annos pro eadem implere coactus est: Rachele autem sterili, Lia quatuor peperit filios.

1 PRofectus ergo Iacob venit in terram
2 Orientalem. * Et vidit puteum in
agro, tres quoque greges ovium accu-
bantes juxta eum: nam ex illo adaqua-
bantur pecora, & os ejus grandi lapide
3 claudebatur. * Morisque erat ut cunctis
ovibus congregatis devolverent lapidem,
& refectis gregibus rursum super os pu-
4 tei ponerent. * Dixitque ad pastores:
Fratres, unde estis? Qui responderunt:
5 De Haran.*Quos interrogans,Numquid,
ait, nostis Laban filium Nachor? Dixe-
6 runt: Novimus. * Sanusne est? inquit:
Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia ejus
7 venit cum grege suo. * Dixitque Iacob:
Adhuc multum diei superest, nec est
tempus ut reducantur ad caulas greges:
date ante potum ovibus, & sic eas ad
8 pastum reducite. * Qui responderunt:
Non possumus, donec omnia pecora con-
gregentur, & amoveamus lapidem de
9 ore putei, ut adaquemus greges. * Ad-
huc loquebantur, & ecce Rachel venie-
bat cum ovibus patris sui; nam gregem
10 ipsa pascebat. * Quam cum vidisset Ia-
cob, & sciret consobrinam suam, oves-
que Laban avunculi sui: amovit lapi-
11 dem quo puteus claudebatur. * Et ada-
quato grege, osculatus est eam: & ele-
12 vata voce flevit, * & indicavit ei quod
frater esset patris sui, & filius Rebeccæ:
at illa festinans nuntiavit patri suo.
13 *Qui cum audisset venisse Iacob filium
sororis suæ, cucurrit obviam ei: com-
plexusque eum, & in oscula ruens, du-
xit in domum suam. Auditis autem cau-
sis itineris, * respondit: Os meum es,
& caro mea. Et postquam impleti sunt
dies mensis unius, * dixit ei: Num quia
frater meus es, gratis servies mihi? dic
quid mercedis accipias. * Habebat vero
duas filias, nomen majoris Lia: minor
vero appellabatur Rachel. * Sed Lia
lippis erat oculis: Rachel decora facie,
& venusto aspectu.* Quam diligens Ia-
cob, ait: Serviam tibi pro Rachel filia
tua minore, septem annis. * Respondit
Laban: Melius est ut tibi eam dem quàm
alteri viro, mane apud me.* Servivit er-
go Iacob pro Rachel septem annis:& vi-
debantur illi pauci dies præ amoris ma-
gnitudine. * Dixitque ad Laban: Da
mihi uxorem meam: quia jam tempus
impletum est, ut ingrediar ad illam.
* Qui vocatis multis amicorum turbis
ad convivium, fecit nuptias. * Et ve-
spere Liam filiam suam introduxit ad
eum, * dans ancillam filiæ, Zelpham
nomine. Ad quam cum ex more Iacob
fuisset ingressus, facto mane vidit Liam:
*& dixit ad socerum suum: Quid est
quod facere voluisti? nonne pro Rachel
servivi tibi?quare imposuisti mihi? *Re-
spondit Laban: Non est in loco nostro
consuetudinis, ut minores ante trada-
mus ad nuptias. * Imple hebdomadam
dierum hujus copulæ; & hanc quoque
dabo tibi pro opere quo serviturus es
mihi septem annis aliis.* Acquievit pla-
cito: & hebdomada transacta, Rachel
duxit uxorem: * cui pater servam Ba-
lam tradiderat. * Tandemque potitus o-
ptatis nuptiis, amorem sequentis priori
prætulit, serviens apud eum septem an-
nis aliis.* Videns autem Dominus quod
despiceret Liam, aperuit vulvam ejus,
sorore sterili permanente. * Quæ con-
ceptum genuit filium, vocavitque no-
men ejus Ruben, dicens: Vidit Domi-
nus humilitatem meam, nunc amabit me
vir meus. * Rursumque concepit & pe-
perit filium, & ait: Quoniam audivit
me Dominus haberi contemptui, dedit
etiam istum mihi. vocavitque nomen
ejus Simeon. * Concepitque tertio, &
genuit alium filium: dixitque: Nunc
quoque copulabitur mihi maritus meus,
eo quod pepererim ei tres filios:& idcir-
co appellavit nomen ejus, Levi: * Quar-
to concepit, & peperit filium, & ait:
Modo confitebor Domino. & ob hoc vo-
cavit eum, Iudam: cessavitque parere.

CAPVT XXX.

Rachel sterilis & Lia parere cessans ancillas suas marito tradunt, ex quibus singulæ binos suscipiunt filios: præter quos Lia duos alios & filiam parit: Rachel vero Ioseph: quibus natis, Laban de mercede paciscitur cum Iacob, qui hoc modo plurimū ditatus est.

CErnens autem Rachel quod infecun- 1
da esset, invidit sorori suę, & ait ma-

rito

rito suo: Da mihi liberos, alioquin mori-
2 ar. * Cui iratus respondit Iacob: Num
pro Deo ego sum, qui privavit te fructu
3 ventris tui? * At illa: Habeo, inquit,
famulam Balam: ingredere ad illam, ut
pariat super genua mea, & habeam ex
4 illa filios. * Deditque illi Balam in con-
5 jugium: quæ, * ingresso ad se viro, con-
6 cepit, & peperit filium. * Dixitque Ra-
chel: Iudicavit mihi Dominus, & exau-
divit vocem meam, dans mihi filium. &
idcirco appellavit nomen ejus, Dan.
7 *Rursumque Bala concipiens, peperit al-
8 terum, * pro quo ait Rachel: Compa-
ravit me Deus cum sorore mea, & in-
valui: vocavitque eum, Nephthali.
9 * Sentiens Lia quod parere desiisset, Zel-
pham ancillam suam marito tradidit.
10 * Qua post conceptum edente filium,
11 * dixit: Feliciter. & idcirco vocavit
12 nomen ejus, Gad. * Peperit quoque
13 Zelpha alterum. * Dixitque Lia: Hoc
pro beatitudine mea: Beatam quippe
me dicent mulieres. propterea appella-
14 vit eum Aser. * Egressus autem Ruben
tempore messis triticeæ in agrum, repe-
rit mandragoras: quas matri Liæ de-
tulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem
15 de mandragoris filii tui. * Illa respon-
dit: Parumne tibi videtur, quod præri-
pueris maritum mihi, nisi etiam mandra-
goras filii mei tuleris? Ait Rachel: Dor-
miat tecum hac nocte pro mandragoris
16 filii tui. * Redeuntique ad vesperam Ia-
cob de agro, egressa est in occursum ejus
Lia, &, Ad me, inquit, intrabis: quia
mercede conduxi te pro mandragoris fi-
lii mei. Dormivitque cum ea nocte illa.
17 * Et exaudivit Deus preces ejus: con-
18 cepitque, & peperit filium quintũ, * &
ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia
dedi ancillam meam viro meo. appella-
19 vitque nomen ejus, Issachar. * Rursum
Lia concipiens, peperit sextum filium,
20 * & ait: Dotavit me Deus dote bona: et-
iam hac vice mecũ erit maritus meus, eo
quod genuerim ei sex filios: & idcirco
21 appellavit nomen ejus, Zabulon. * Post
22 quem peperit filiam, nomine Dinã. * Re-
cordatus quoque Dominus Rachelis, ex-
23 audivit eã, & aperuit vulvam ejus. * Quæ
concepit, & peperit filium, dicens: Abstu-
24 lit Deus opprobrium meum. * Et vocavit
nomen ejus, Ioseph, dicens: Addat mihi
25 Dominus filium alterum. * Nato autem
Ioseph, dixit Iacob socero suo: Dimitte
me ut revertar in patriam, & ad terram
26 meã. * Da mihi uxores, & liberos meos,
pro quibus servivi tibi, ut abeam: tu no-
27 sti servitutem qua servivi tibi. * Ait illi
Laban: Inveniam gratiam in conspectu
tuo: experimento didici, quia benedixe-
28 rit mihi Deus propter te: * constitue mer-
29 cedem tuam quam dem tibi, * At ille re-
spondit: Tu nosti quomodo servierim ti-
bi, & quanta in manibus meis fuerit pos-
30 sessio tua. * Modicum habuisti antequam
venirem ad te, & nunc dives effectus es:
benedixitque tibi Dominus ad introitum
meum. Iustũ est igitur ut aliquando pro-
videam etiam domui meæ. * Dixitq; La- 31
ban: Quid tibi dabo? At ille ait: Nihil
volo: sed si feceris quod postulo, iterum
pascam, & custodiam pecora tua. * Gyra 32
omnes greges tuos, & separa cunctas o-
ves varias & sparso vellere: & quodcũq;
furvum, & maculosum, variumque fue-
rit, tã in ovibus quã in capris, erit mer-
ces mea. * Respondebitque mihi cras ju- 33
stitia mea, quando placiti tempus adve-
nerit coram te: & omnia quæ non fue-
rint varia, & maculosa, & furva, tam in
ovibus quam in capris, furti me arguent.
* Dixitque Laban: Gratum habeo quod 34
petis. * Et separavit in die illa, capras, 35
& oves, & hircos, & arietes, varios atque
maculosos: cunctum autem gregem uni-
colorem, id est, albi & nigri velleris, tra-
didit in manu filiorum suorum. * Et po- 36
suit spatium itineris trium dierum inter
se & generum, qui pascebat reliquos gre-
ges ejus. * Tollens ergo Iacob virgas po- 37
puleas virides, & amygdalinas, & ex pla-
tanis, ex parte decorticavit eas: detractis-
que corticibus, in his, quæ spoliata fue-
rant, candor apparuit: illa vero quæ in-
tegra fuerant, viridia permanserunt: atq;
in hunc modum color effectus est varius.
* Posuitque eas in canalibus, ubi effun- 38
debatur aqua: ut cum venissent greges ad
bibendum, ante oculos haberent virgas,
& in aspectu earum conciperent. * Fa- 39
ctumq; est ut in ipso calore coitus, oves
intuerentur virgas, & parerent maculosa,
& varia, & diverso colore respersa. * Di- 40
visitque gregem Iacob, & posuit virgas
in canalibus ante oculos arietum: erant
autem alba & nigra quæque, Laban: ce-
tera vero, Iacob, separatis inter se gregi-
bus. * Igitur quando primo tempore a- 41
scendebantur oves, ponebat Iacob virgas
in canalibus aquarum ante oculos arietũ
& ovium, ut in earum contemplatione
conciperent: * quando vero serotina ad- 42
missura erat, & conceptus extremus, non
ponebat eas. Factaque sunt ea quæ erant
serotina, Laban: & quæ primi temporis,
Iacob. * Ditatusque est homo ultra mo- 43
dum, & habuit greges multos, ancillas &
servos, camelos & asinos.

CAPUT XXXI.

Iacob, iubente Domino, ad patrem cum omnibus suis tacitus revertitur, quem Laban insequitur: Rachel autem patris idolis ablatis, ipsum quærentem astu decipit: tandemque Iacob & Laban inito fœdere, ad propria quisque discedit.

POstquam autem audivit verba filiorũ 1
Laban, dicentium: Tulit Iacob om-
nia quę fuerunt patris nostri, & de illius
facultate ditatus, factus est inclytus: * a- 2
nimadvertit quoque faciem Laban, quod
non esset erga se sicut heri & nudiuster-
tius, * maxime dicente sibi Domino: Re- 3
vertere in terrã patrum tuorũ, & ad ge-
nerationem tuam, eroque tecum. * Misit, 4

& vocavit Rachel & Liam in agrum,ubi
5 pascebat greges, * dixitque eis : Video
faciem patris vestri quod non sit erga me
sicut heri & nudiustertius : Deus autem
6 patris mei fuit mecum. * Et ipsæ nostis
quod totis viribus meis servierim patri
7 vestro.* Sed & pater vester circumvenit
me, & mutavit mercedem meam decem
vicibus: & tamen non dimisit eum Deus
8 ut noceret mihi. * Si quando dixit: Va-
riæ erunt mercedes tuæ: pariebant om-
nes oves varios fœtus.quando vero è cō-
trario ait:Alba quæq; accipies pro mer-
9 cede:omnes greges alba pepererūt.*Tu-
litque Deus substantiam patris vestri, &
10 dedit mihi .* Postquam enim conceptus
ovium tempus advenerat , levavi oculos
meos, & vidi in somnis ascendentes ma-
res super feminas , varios & maculosos,
11 & diversorum colorum. * Dixitque An-
gelus Dei ad me in somnis:Iacob?Et ego
12 respondi: Adsum. * Qui ait : Leva ocu-
los tuos, & vide universos masculos as-
cendentes super feminas,varios,maculo-
sos , atque respersos. Vidi enim omnia
13 quæ fecit tibi Laban. * Ego sum Deus
Bethel,ubi unxisti lapidem,&votum vo-
visti mihi. Nunc ergo surge , & egredere
de terra hac, revertens in terram nativi-
14 tatis tuæ. *Responderuntque Rachel &
Lia:Numquid habemus residui quidquā
in facultatibus & hereditate domus pa-
15 tris nostri?*Nonne quasi alienas reputa-
vit nos,& vendidit,comeditque pretium
16 nostrum?*Sed Deus tulit opes patris no-
stri,&eas tradidit nobis,ac filiis nostris:
unde omnia quę pręcepit tibi Deus,fac.
17 * Surrexit itaque Iacob, & impositis li-
beris ac conjugibus suis super camelos,
18 abiit.* Tulitque omnem substantiā suā,
& greges , & quidquid in Mesopotamia
acquisierat, pergens ad Isaac patrem suū
19 in terram Chanaan. * Eo tempore ierat
Laban ad tondendas oves,& Rachel fu-
20 rata est idola patris sui.*Noluitq;Iacob
21 confiteri socero suo quod fugeret. *Cū-
que abiisset tam ipse quā omnia quę ju-
ris sui erant,& amne transmisso pergeret
22 contra Montem Galaad,* nuntiatum est
Laban die tertio quod fugeret Iacob.
23 * Qui,assumptis fratribus suis,persecu-
tus est eum diebus septē: & comprehen-
24 dit eum in monte Galaad. * Viditque in
somnis dicentem sibi Deū:Cave ne quid-
25 quā aspere loquaris contra Iacob.*Iam-
que Iacob extenderat in monte taberna-
culū:cumque ille consecutus fuisset eum
cum fratribus suis,in eodem monte Ga-
26 laad fixit tentorium.*Et dixit ad Iacob:
Quare ita egisti, ut clam me abigeres fi-
27 lias meas quasi captivas gladio? * Cur i-
gnorante me fugere voluisti,nec indica-
re mihi , ut prosequerer te cum gaudio,
28 & canticis,& tympanis,& citharis?*Nō
es passus ut oscularer filios meos& filias:
29 stulte operatus es: & nunc quidem * va-
let manus mea reddere tibi malum : sed
Deus patris vestri heri dixit mihi : Cave
ne loquaris contra Iacob quidquam du-

rius.* Esto, ad tuos ire cupiebas, & de- 3
siderio erat tibi domus patris tui:cur fu-
ratus es deos meos? * Respondit Iacob: 3
Quod inscio te profectus sum , timui ne
violenter auferres filias tuas.* Quod au- 3
tē furti me arguis: apud quemcumq; in-
veneris deos tuos, necetur coram fratri-
bus nostris.scrutare,quidquid tuorum a-
pud me inveneris,& aufer. hæc dicens,
ignorabat quod Rachel furata esset ido-
la.*Ingressus itaq; Laban tabernaculum 3
Iacob,& Liæ,& utriusq;famulæ,non in-
venit.Cumq;intrasset tentorium Rache-
lis : * illa festinās abscōdit idola subter 3
stramenta cameli, & sedit desuper: scru-
tantiq;omne tentoriū, & nihil invenien-
ti,*ait:Ne irascatur dominus meus quod 3
corā te assurgere nequeo:quia juxta con-
suetudinem feminarum nunc accidit mi-
hi. sic delusa sollicitudo quærentis est.
* Tumensque Iacob,cum jurgio ait:Quā 3
ob culpam meam, & ob quod peccatum
meum sic exarsisti post me, * & scruta- 3
tus es omnem supellectilem meam?Quid
invenisti de cuncta substātia domus tuę?
pone hic coram fratribus meis & fratri-
bus tuis,& judicent inter me & te. * Id 3
circo viginti annis fui tecum?oves tuę &
capræ steriles non fuerunt,arietes gregis
tui non comedi:* nec captum à bestia o- 3
stendi tibi, ego damnum omne reddebā:
quidquid furto peribat , à me exigebas:
* die noctuque æstu urebar, & gelu, fu- 4
giebatque somnus ab oculis meis. * Sic- 4
que per viginti annos in domo tua servi-
vi tibi,quattuordecim pro filiabus,&sex
pro gregibus tuis: immutasti quoq;mer-
cedem meam decem vicibus.* Nisi Deus 4
patris mei Abraham, & timor Isaac, af-
fuisset mihi , forsitan modo nudum me
dimisisses : afflictionem meam & laborē
manuum mearū respexit Deus, & arguit
te heri.*Respondit ei Laban:Filiæ meæ 4
& filii,& greges tui , & omnia quæ cer-
nis , mea sunt : quid possum facere filiis
& nepotibus meis ? * Veni ergo , & in- 4
eamus fœdus:ut sit in testimonium inter
me & te. * Tulit itaque Iacob lapidem, 4
& erexit illum in titulum : * dixitque 4
fratribus suis: Afferte lapides.Qui con-
gregantes fecerunt tumulū,comederunt-
que super eum : * quem vocavit Laban 4
Tumulum testis:& Iacob,Acervum testi-
monii , uterque juxta proprietatem lin-
guæ suæ.* Dixitque Laban Tumulus i- 4
ste erit testis inter me & te hodie,& id-
circo appellatum est nomen ejus Galaad,
id est,Tumulus testis. * Intueatur & ju- 4
dicet Dominus inter nos quando recesse-
rimus à nobis, * si afflixeris filias meas, 5
& si introduxeris alias uxores super eas:
nullus sermonis nostri testis est absque
Deo,qui præsens respicit.* Dixitq; tur- 5
sus ad Iacob: En tumulus hic , & lapis
quem erexi inter me & te , * testis erit: 5
tumulus,inquam, iste & lapis sint in te-
stimonium, si aut ego trāsiero illum per-
gens ad te aut tu pręterieris,malum mi-
hi cogitans.* Deus Abrahā, & Deus Na- 5

chor,

chor, judicet inter nos Deus patris eo-
rum. Iuravit ergo Iacob per timorem
54 patris sui Isaac: * immolatisque victi-
mis in monte, vocavit fratres suos ut
ederent panem. Qui cum comedissent,
55 manserunt ibi. * Laban vero de nocte
consurgens, osculatus est filios & filias
suas, & benedixit illis: reversusque est
in locum suum.

CAPUT XXXII.

Iacob, visis Angelis, nuntios & munera ad fratrem suum Esau territus mittit, interea cum Angelo luctans, & benedictionem ac nominis mutationem tacto femoris nervo accepit.

1 IAcob quoque abiit itinere quo cœpe-
rat: fueruntque ei obviam Angeli Dei.
2 *Quos cum vidisset, ait: Castra Dei sunt
hæc. & appellavit nomen loci illius Ma-
3 hanaim, id est, Castra. *Misit autẽ & nun-
tios ante se ad Esau fratrem suum in ter-
4 ram Seir, in regionem Edom: *præcepit-
que eis, dicens: Sic loquimini domino
meo Esau: Hæc dicit frater tuus Iacob:
Apud Labã peregrinatus sum, & fui usq;
5 in præsentem diem.* Habeo boves, & a-
sinos, & oves, & servos, & ancillas: mit-
toque nunc legationẽ ad dominum me-
um, ut inveniam gratiam in conspectu
6 tuo. * Reversique sunt nuntii ad Iacob,
dicentes: Venimus ad Esau fratrem tuum,
& ecce properat tibi in occursum cum
7 quadringentis viris. *Timuit Iacob val-
de: & perterritus divisit populum qui se-
cum erat, greges quoq; & oves & boves,
8 & camelos, in duas turmas, * dicens: Si
venerit Esau ad unam turmam, & per-
cusserit eam, alia turma, quæ reliqua est,
9 salvabitur. *Dixitque Iacob: Deus patris
mei Abraham, & Deus patris mei Isaac:
Domine qui dixisti mihi: Revertere in
terram tuã, & in locum nativitatis tuæ,
10 & benefaciam tibi: * minor sum cunctis
miserationibus tuis, & veritate tua quã
explevisti servo tuo. In baculo meo trãs-
ivi Iordanem istum: & nunc cũ duabus
11 turmis regredior. * Erue me de manu
fratris mei Esau, quia valde eum timeo:
ne forte veniens percutiat matrem cum
12 filiis. * Tu locutus es quod benefaceres
mihi & dilatares semen meum sicut are-
nam maris, quæ præ multitudine nume-
13 rari non potest. * Cumque dormisset
ibi nocte illa, separavit de his quæ ha-
14 bebat, munera Esau fratri suo, * ca-
pras ducentas, hircos viginti, oves du-
15 centas, & arietes viginti, * camelos
fœtas cum pullis suis triginta, vaccas
quadraginta, & tauros viginti, asinas vi-
16 ginti, & pullos earum decem. * Et mi-
sit per manus servorum suorum singulos
seorsum greges, dixitque pueris suis: An-
tecedite me: & sit spatium inter gregem
17 & gregem. * Et præcepit priori, di-
cens: Si obvium habueris fratrem me-
um Esau: & interrogaverit te, Cujus
es? aut, Quo vadis? aut, Cujus sunt
ista quæ sequeris? * respondebis: Ser- 18
vi tui Iacob, munera misit domino meo
Esau: ipse quoque post nos venit. * Si- 19
militer dedit mandata secundo, & tertio,
& cunctis qui sequebantur greges, di-
cens: Iisdem verbis loquimini ad Esau,
cum inveneritis eum. * Et addetis: 20
Ipse quoque servus tuus Iacob iter no-
strum insequitur: dixit enim: Placa-
bo illum muneribus quæ præcedunt, &
postea videbo illum, forsitan propitiabi-
tur mihi. * Præcesserant itaque mune- 21
ra ante eum, ipse vero mansit nocte illa
in castris. * Cumque mature surrexis- 22
set, tulit duas uxores suas, & totidem fa-
mulas, cum undecim filiis, & transivit
vadum Iaboc. * Traductisque omnibus 23
quæ ad se pertinebant, * mansit solus: 24
& ecce vir luctabatur cum eo usque ma-
ne. * Qui cum videret quod eum supe- 25
rare non posset, tetigit nervum femoris
ejus, & statim emarcuit. * Dixitque ad 26
eum: Dimitte me, jam enim ascendit
aurora. Respondit: Non dimittam te,
nisi benedixeris mihi. * Ait ergo: Quod 27
nomen est tibi? Respondit: Iacob.
* At ille, Nequaquam, inquit, Iacob 28
appellabitur nomen tuum, sed Isra-
el: quoniam si contra Deum fortis fu-
isti, quanto magis contra homines
prævalebis? * Interrogavit eum Iacob: 29
Dic mihi, quo appellaris nomine? Re-
spondit: Cur quæris nomen meum? Et
benedixit ei in eodem loco. * Vocavit- 30
que Iacob nomen loci illius Phanuel,
dicens: Vidi Deum facie ad faciem, &
salva facta est anima mea. * Ortusque 31
est ei statim sol, postquam transgressus
est Phanuel: ipse vero claudicabat pe-
de. * Quam ob causam non comedunt 32
nervum filii Israel, qui emarcuit in fe-
more Iacob, usque in præsentem diem:
eo quod tetigerit nervum femoris ejus,
& obstupuerit.

CAPUT XXXIII.

Iacob ab Esau occurrente benignè excipitur, ægreque adigit ut munera accipiat, demumque revertatur: & sic Iacob in Salem profectus agri partẽ emit, fixisq; tabernaculis altare erexit.

ELevans autem Iacob oculos suos, vi- 1
dit venientem Esau, & cum eo qua-
dringentos viros: divisitque filios Liæ
& Rachel, ambarumque famularum
*& posuit utramque ancillam, & libe- 2
ros earum, in principio: Liam vero, &
filios ejus, in secundo loco: Rachel au-
tem & Ioseph novissimos. * Et ipse 3
progrediens adoravit pronus in terram
septies, donec appropinquaret frater
ejus. * Currens itaque Esau obviam 4
fratri suo, amplexatus est eum: strin-
gensque collum ejus, & osculans flevit.
* Levatisque oculis, vidit mulieres & 5
parvulos earum, & ait: Quid sibi volunt
isti? & si ad te pertinent? Respondit:
Parvuli sunt, quos donavit mihi Deus
servo tuo. * Et appropinquantes an- 6

cillæ & filii earum, incurvati sunt.
7 * Accessit quoque Lia cum pueris suis:
& cum similiter adorassent, extremi Io-
8 seph & Rachel adoraverunt. * Dixitque
Esau: Quænam sunt istæ turmæ quas
obviam habui? Respondit: Vt inveni-
9 rem gratiam coram domino meo. * At
ille ait: Habeo plurima, frater mi, sint
10 tua tibi. * Dixitque Iacob: Noli ita,
obsecro: sed si inveni gratiam in oculis
tuis, accipe munusculum de manibus
meis: sic enim vidi faciem tuam, quasi
viderim vultum Dei: esto mihi propi-
11 tius, * & suscipe benedictionem quam
attuli tibi, & quam donavit mihi Deus
tribuens omnia. Vix fratre compellente
12 suscipiens, * ait: Gradiamur simul,
13 eroque socius itineris tui. * Dixitque
Iacob: Nosti domine mi, quod parvu-
los habeam teneros, & oves & boves
fœtas, mecum: quas si plus in ambu-
lando fecero laborare, morientur una die
14 cuncti greges. * Præcedat dominus me-
us ante servum suum: & ego sequar
paulatim vestigia ejus, sicut videro par-
vulos meos posse, donec veniam ad do-
15 minum meum in Seir. * Respondit E-
sau: Oro te, ut de populo qui mecum
est, saltem socii remaneant viæ tuæ.
Non est, inquit, necesse: hoc uno tan-
tum indigeo, ut inveniam gratiam in
16 conspectu tuo domine mi. * Reversus
est itaque illo die Esau itinere quo ve-
17 nerat in Seir. * Et Iacob venit in So-
coth: ubi ædificata domo & fixis ten-
toriis, appellavit nomen loci illius So-
18 coth, id est, tabernacula. * Transivitque
in Salem urbem Sichimorum, quæ est in
terra Chanaan, postquam reversus est de
Mesopotamia Syriæ: & habitavit jux-
19 ta oppidum. * Emitque partem agri in
qua fixerat tabernacula, à filiis Hemor
20 patris Sichem, centum agnis. * Et ere-
cto ibi altari, invocavit super illud for-
tissimum Deum Israel.

CAPUT XXXIIII.

Ob Dinæ raptum ac stuprum, Sichemitæ prius circumcisi, à Simeone & Levi Dinæ fratribus perimuntur, atque à reliquis Iacob filiis urbs eorum vastatur: quapropter Simeon & Levi à patre arguuntur.

1 EGressa est autem Dina filia Liæ, ut
videret mulieres regionis illius.
2 * Quam cum vidisset Sichem filius He-
mor Hevæi, princeps terræ illius, ad-
amavit eam: & rapuit, & dormivit cum
3 illa, vi opprimens virginem. * Et con-
glutinata est anima ejus cum ea, tristem-
4 que delinivit blanditiis. * Et pergens
ad Hemor patrem suum, Accipe, inquit,
5 mihi puellam hanc conjugem. * Quod
cum audisset Iacob, absentibus filiis, &
in pastu pecorum occupatis, siluit donec
6 rediret. * Egresso autem Hemor patre
7 Sichem ut loqueretur ad Iacob, * ecce
filii ejus veniebant de agro: auditoque
quod acciderat, irati sunt valde, eo quod
fœdam rem operatus esset in Israel, &,
violata filia Iacob, rem illicitam perpe-
trasset. * Locutus est itaque Hemor ad 8
eos: Sichem filii mei adhæsit anima fi-
liæ vestræ: date eam illi uxorem: * & 9
jungamus vicissim connubia: filias ve-
stras tradite nobis, & filias nostras acci-
pite. * Et habitate nobiscum: terra in 10
potestate vestra est, exercete, negotiami-
ni, & possidete eam. * Sed & Sichem 11
ad patrem & ad fratres ejus ait: Inve-
niam gratiam coram vobis: & quæcum-
que statueritis, dabo: * augete dotem, 12
& munera postulate, & libenter tribuam
quod petieritis: tantum date mihi puel-
lam hanc uxorem. * Responderunt filii 13
Iacob Sichem & patri ejus in dolo, sæ-
vientes ob stuprum sororis: * Non 14
possumus facere quod petitis, nec dare
sororem nostram homini incircumciso:
quod illicitum & nefarium est apud
nos. * Sed in hoc valebimus fœderari, 15
si volueritis esse similes nostri, & cir-
cumcidatur in vobis omne masculini
sexus; * tunc dabimus & accipiemus 16
mutuo filias vestras ac nostras: & ha-
bitabimus vobiscum, erimusque unus
populus: * si autem circumcidi nolue- 17
ritis, tollemus filiam nostram, & recede-
mus. * Placuit oblatio eorum Hemor, 18
& Sichem filio ejus: * nec distulit 19
adolescens quin statim quod petebatur
expleret: amabat enim puellam valde,
& ipse erat inclytus in omni domo pa-
tris sui. * Ingressique portam urbis, lo- 20
cuti sunt ad populum: * Viri isti paci- 21
fici sunt, & volunt habitare nobiscum:
negotientur in terra, & exerceant eam,
quæ spatiosa & lata cultoribus indiget:
filias eorum accipiemus uxores, & no-
stras illis dabimus. * Vnum est, quo 22
differtur tantum bonum: Si circumci-
damus masculos nostros, ritum gentis
imitantes. * Et substantia eorum, & 23
pecora, & cuncta quæ possident, nostra
erunt: tantum in hoc acquiescamus, &
habitantes simul, unum efficiemus popu-
lum. * Assensique sunt omnes, circum- 24
cisis cunctis maribus. * Et ecce, die 25
tertio, quando gravissimus vulnerum do-
lor est: arreptis; duo filii Iacob, Si-
meon & Levi fratres Dinæ, gladiis, in-
gressi sunt urbem confidenter; interfe-
ctisque omnibus masculis, * Hemor & 26
Sichem pariter necaverunt, tollentes
Dinam de domo Sichem sororem su-
am. * Quibus egressis, irruerunt su- 27
per occisos ceteri filii Iacob: & depo-
pulati sunt urbem in ultionem stupri.
* Oves eorum, & armenta, & asinos, 28
cunctaque vastantes quæ in domibus &
in agris erant: * parvulos quoque eorum 29
& uxores duxerunt captivas. * Quibus 30
patratis audacter, Iacob dixit ad Si-
meon & Levi: Turbastis me, & odio-
sum fecistis me Chananæis & Phere-
zæis habitatoribus terræ hujus. nos
pauci sumus: illi congregati percutient

me,

31 me,& delebor ego,& domus mea.* Re-
sponderunt : Numquid ut scorto abuti
debuere sorore nostra.

CAPVT XXXV.

Vbi Iacob idola suorum iuxta Sichem defodisset, iubente Domino ascendit in Bethel, ubi Debora moritur: nascitur Beniamin cum morte matris Rachel: Ruben cum Bala dormit: numerantur filii Iacob, cuius pater Isaac moritur.

1 INterea locutus est Deus ad Iacob: Sur-
ge, & ascende Bethel, & habita ibi,
facq; altare Deo, qui apparuit tibi quan-
2 do fugiebas Esau fratrem tuum. * Ia-
cob vero convocata omni domo sua ait:
Abjicite deos alienos qui in medio ve-
stri sunt, & mundamini, ac mutate ve-
3 stimenta vestra. * Surgite, & ascenda-
mus in Bethel, ut faciamus ibi altare
Deo: qui exaudivit me in die tribula-
tionis meæ, & socius fuit itineris mei.
4 * Dederunt ergo ei omnes deos alienos
quos habebant, & inaures quæ erant in
auribus eorum: at ille infodit ea subter
terebinthum, quæ est post urbem Si-
5 chem. * Cumque profecti essent, terror
Dei invasit omnes per circuitum civita-
tes, & non sunt ausi persequi receden-
6 tes.* Venit igitur Iacob Luzam, quæ est
in terra Chanaan, cognomento Bethel,
7 ipse & omnis populus cum eo. * Ædifi-
cavitque ibi altare, & appellavit nomen
loci illius, Domus Dei: ibi enim apparuit
8 ei Deus cum fugeret fratrem suum.* Eo-
dem tempore mortua est Debora nutrix
Rebeccæ, & sepulta est ad radices Bethel
subter quercum: vocatumque est nomen
9 loci illius, Quercus fletus. * Apparuit
autem iterum Deus Iacob postquam re-
versus est de Mesopotamia Syriæ, bene-
10 dixitque ei, * dicens: Non vocaberis
ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum.
11 Et appellavit eum Israel, * dixitque ei:
Ego Deus omnipotens, cresce, & mul-
tiplicare: gentes & populi nationum ex
te erunt, reges de lumbis tuis egredien-
12 tur.* Terramque quam dedi Abraham &
Isaac, dabo tibi & semini tuo post te.
13 * Et recessit ab eo. * Ille vero erexit
14 titulum lapideum in loco quo locutus
fuerat ei Deus: libans super eum liba-
15 mina, & effundens oleum: * vocansque
16 nomen loci illius, Bethel. * Egressus
autem inde, venit verno tempore ad
terram quæ ducit Ephratam: in qua
17 cum parturiret Rachel, * ob difficulta-
tem partus periclitari cœpit. Dixitque
ei obstetrix: Noli timere, quia & hunc
18 habebis filium. * Egrediente autem
anima præ dolore, & imminente jam
morte, vocavit nomen filii sui Beno-
ni, id est, filius doloris mei: pater ve-
ro appellavit eum Benjamin, id est, fi-
19 lius dextræ.* Mortua est ergo Rachel, &
sepulta est in via quæ ducit Ephratam,
20 hæc est Bethlehem. * Erexitque Iacob
titulum super sepulchrum ejus: Hic est
titulus monumenti Rachel, usq; in præ-
sentem diem.* Egressus inde, fixit taber-
naculum trans Turrem gregis. * Cum-
que habitaret in illa regione, abiit Ru-
ben, & dormivit cum Bala concubina
patris sui: quod illum minime latuit. E-
rant autem filii Iacob duodecim. * Filii
Liæ: primogenitus Ruben, & Simeon, &
Levi, & Iudas, & Issachar, & Zabulon.
*Filii Rachel: Ioseph & Benjamin *Filii
Balæ ancillæ Rachelis: Dan & Nephtha-
li.*Filii Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & A-
ser. hi sunt filii Iacob, qui nati sunt ei in
Mesopotamia Syriæ.*Venit etiam ad Isa-
ac patrem suum in Mambre, civitatem
Arbee, hæc est Hebron; in qua peregrina-
tus est Abraham & Isaac. * Et completi
sunt dies Isaac centum octoginta anno-
rum.*Consumptusq; ætate mortuus est: 2
& appositus est populo suo senex & ple-
nus dierum: & sepelierunt eum Esau &
Iacob filii sui.

CAPVT XXXVI.

Esau cum uxoribus & filiis à fratre Iacob ob nimiam utriusque opulentiam separatur, filiorum Esau genealogia cum habitatione describitur.

HÆ sunt autem generationes Esau, 1
ipse est Edom. * Esau accepit uxo- 2
res de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon
Hethæi, & Oolibama filiam Anæ filiæ Se-
beon Hevæi: *Basemath quoque filiam I- 3
smael sororem Nabajoth.*Peperit autem 4
Ada, Eliphaz: Basemath genuit Rahuel:
*Oolibama genuit Iehus & Ihelon & 5
Core. hi filii Esau qui nati sunt ei in ter-
ra Chanaan. * Tulit autem Esau uxores 6
suas, & filios & filias, & omnem animam
domus suæ, & substantiam, & pecora, &
cuncta quæ habere poterat in terra Cha-
naan: & abiit in alteram regionem, re-
cessitq; à fratre suo Iacob.*Divites enim 7
erant valde, & simul habitare non pote-
rant: nec sustinebat eos terra peregrina-
tionis eorum præ multitudine gregum.
*Habitavitq; Esau in monte Seir, ipse est 8
Edom.* Hæ autem sunt generationes E- 9
sau patris Edom in monte Seir, * & hæc 10
nomina filiorum ejus: Eliphaz filius Ada
uxoris Esau: Rahuel quoque filius Base-
math uxoris ejus.*Fueruntq; Eliphaz fi- 11
lii: Theman, Omar, Sepho, & Gatham, &
Cenez. * Erat autem Thamna, concubi- 12
na Eliphaz filii Esau: quæ peperit ei A-
malech. hi sunt filii Ada uxoris Esau.
*Filii autem Rahuel: Nahath & Zara, 13
Samma, & Meza. hi filii Basemath uxoris
Esau. * Isti quoque erant filii Oolibama 14
filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Esau, quos
genuit ei, Iehus & Ihelon & Core. * Hi 15
duces filiorum Esau: Filii Eliphaz primo-
geniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux
Sepho, dux Cenez, * dux Core, dux Ga- 16
tham, dux Amalech. hi filii Eliphaz in
Terra Edom, & hi filii Ada. *Hi quoque 17
filii Rahuel filii Esau: dux Nahath, dux
Zara, dux Samma, dux Meza. hi autem
duces Rahuel in Terra Edom: isti filii Ba-

semath

18 semath uxoris Esau.* Hi autem filii Oo-
libama uxoris Esau:dux Iehus,dux Ihe-
lon,dux Core. hi duces Oolibama filiæ
19 Anæ uxoris Esau.* Isti sunt filii Esau,&
20 hi duces eorum: ipse est Edom.*Isti sunt
filii Seir Horræi,habitatores terræ: Lo-
21 tan,& Sobal, & Sebeon,& Ana.* & Di-
son,& Eser,& Disan.hi duces Horræi,fi-
22 lii Seir, in Terra Edom.* Facti sunt au-
tem filii Lotan: Hori & Heman.erat autē
23 soror Lotan, Thamna. * Et isti filii So-
bal: Alvan & Manahat & Ebal,& Sepho
24 & Onam.* Et hi filii Sebeon: Aja & A-
na.Iste est Ana qui invenit aquas calidas
in solitudine,cum pasceret asinos Sebeon
25 patris sui: * habuitque filium Dison, &
26 filiā Oolibama.* Et isti filii Dison:Ham-
dan, & Eseban,& Ietbram, & Charan.
27 * Hi quoque filii Eser: Balaan,& Zavan,
28 & Acan.*Habuit autem filios Disan:Hus
29 & Aram. * Hi duces Horræorum : dux
Lotan,dux Sobal,dux Sebeon,dux Ana,
30 * dux Dison,dux Eser,dux Disan:isti du-
ces Horręorum qui imperaverunt in Ter-
31 ra Seir. * Reges autem qui regnaverunt
in Terra Edom antequam haberent regem
32 filii Israel,fuerunt hi:*Bela filius Beor,
33 nomenque urbis ejus Denaba.* Mortuus
est autem Bela, & regnavit pro eo Iobab
34 filius Zaræ de Bosra.*Cumque mortuus
esset Iobab, regnavit pro eo Husam de
35 terra Themanorum.* Hoc quoque mor-
tuo,regnavit pro eo Adad filius Badad,
qui percussit Madian in regione Moab:
36 & nomen urbis ejus Avith.*Cumq;mor-
tuus esset Adad,regnavit pro eo Semla de
37 Masreca.*Hoc quoque mortuo, regnavit
38 pro eo Saul de fluvio Rohoboth.*Cum-
que & hic obiisset , successit in regnum
39 Balanan filius Achobor.*Isto quoq;mor-
tuo,regnavit pro eo Adar,nomenque ur-
bis ejus Phau:& appellabatur uxor ejus
Meetabel,filia Matred filiæ Mezaab.
40 * Hæc ergo nomina ducum Esau, in co-
gnationibus,& locis , & vocabulis suis:
41 dux Thāna,dux Alva,dux Ietheth,*dux
42 Oolibama,dux Ela,dux Phinon , * dux
43 Cenez,dux Theman,dux Mabsar , * dux
Mabdiel,dux Hiram: hi duces Edom ha-
bitantes in terra imperii sui,ipse est Esau
pater Idumæorum.

CAPUT XXXVII.

Ioseph fratres apud patrem accusans, visaque somnia narrans, fratrum odium in se concitat: quare primum volentes illum occidere,consilio Iudæ vendunt Ismaelitis inscio Ruben: à patre autem lugetur, & in Aegypto Putiphari venditur.

1 HAbitavit autem Iacob in terra Cha-
naan, in qua pater suus peregrina-
2 tus est. * Et hæ sunt generationes ejus:
Ioseph cū sedecim esset annorum, pasce-
bat gregē cū fratribus suis adhuc puer:
& erat cum filiis Balæ & Zelphæ uxorum
patris sui accusavitq; fratres suos apud
3 patrem crimine pessimo. * Israel autem
diligebat Ioseph super omnes filios suos,
eò quod in senectute genuisset eū: fecit-
que ei tunicam polymitam. * Videntes
autē fratres ejus quod à patre plus cun-
ctis filiis amaretur, oderant eum, nec
poterant ei quidquam pacifice loqui.
* Accidit quoque ut visum somnium re-
ferret fratribus suis : quæ causa majo-
ris odii seminarium fuit. * Dixitque ad
eos : Audite somnium meum quod vidi:
*Putabam nos ligare manipulos in agro:
& quasi consurgere manipulū meum, &
stare,vestrosq; manipulos circumstantes
adorare manipulum meum.* Responde-
runt fratres ejus : Numquid rex no-
ster eris ? aut subjiciemur ditioni tuæ?
Hæc ergo causa somniorum atque ser-
monum, invidiæ & odii fomitem mini-
stravit. * Aliud quoque vidit somnium,
quod narrans fratribus, ait : Vidi per
somnium, quasi solem, & lunam,& stel-
las undecim, adorare me. * Quod cum
patri suo & fratribus retulisset increpa-
vit eum pater suus, & dixit : Quid sibi
vult hoc somnium quod vidisti? num
ego & mater tua & fratres tui adorabi-
mus te super terram ? * Invidebant ei
igitur fratres sui : pater vero rem tacitus
considerabat. * Cumque fratres illius in
pascendis gregibus patris morarentur in
Sichem, * dixit ad eum Israel : Fratres
tui pascunt oves in Sichimis: veni,mit-
tam te ad eos.Quo respondente, * Præ- 1
sto sum, ait ei : Vade, & vide si cuncta
prospera sint erga fratres tuos,& pecora:
& renuntia mihi quid agatur. Missus de
Valle Hebron, venit in Sichem : * inve- 1
nitque eum vir errantem in agro, & in-
terrogavit quid quæreret. * At ille re- 1
spondit : Fratres meos quæro, indica
mihi ubi pascant greges. * Dixitque ei 1
vir: Recesserunt de loco isto: audivi au-
tem eos dicentes : Eamus in Dothain.
Perrexit ergo Ioseph post fratres suos,
& invenit eos in Dothain. * Qui cum 1
vidissent eum procul, antequam accede-
ret ad eos,cogitaverunt illum occidere:
* & mutuo loquebantur : Ecce somnia- 1
tor venit: * venite, occidamus eum : & 2
mittamus in cisternam veterem : dice-
musque, Fera pessima devoravit eum :
& tunc apparebit quid illi prosint som-
nia sua. * Audiens autem hoc Ruben, 2
nitebatur liberare eum de manibus
eorum, & dicebat : * Non interficia- 2
tis animam ejus, nec effundatis san-
guinem : sed projicite eum in cister-
nam hanc, quæ est in solitudine, ma-
nusque vestras servate innoxias : hoc
autem dicebat, volens eripere eum de
manibus eorum, & reddere patri suo.
* Confestim igitur ut pervenit ad fra- 2
tres suos, nudaverunt eum tunica ta-
lari & polymita : * miseruntque eum 24
in cisternam veterem, quæ non habe-
bat aquam. * Et sedentes ut comede- 25
rent panem,viderunt Ismaëlitas viatores
venire de Galaad, & camelos eorum,
portantes aromata, & resinam, & sta-
cten, in Ægyptum. * Dixit ergo Iu- 26
das fratribus suis : Quid nobis prodest si
occide-

iderimus fratrem nostrum , & cela-
imus sanguinem ipsius? * Melius est
venumdetur Ismaëlitis , & manus
træ non polluantur : frater enim &
o nostra est. Acquieverunt fratres
monibus illius. * Et prætereunti-
s Madianitis negotiatoribus , extra-
ntes eum de cisterna , vendiderunt
m Ismaelitis , viginti argenteis : qui
xerunt eum in Ægyptum. * Rever-
sque Ruben ad cisternam, non invenit
ierum : * & scissis vestibus pergens
fratres suos, ait : Puer non compa-
:, & ego quo ibo ? * Tulerunt autem
nicam ejus , & in sanguine hœdi,
iem occiderant, tinxerunt : * mitten-
s qui ferrent ad patrem , & dicerent :
anc invenimus : vide utrum tunica fi-
i tui sit , an non. * Quam cum agno-
sset pater,ait : Tunica filii mei est, fe-
pessima comedit eum, bestia devora-
t Ioseph. * Scissisque vestibus, indu-
is est cilicio, lugens filium suum mul-
tempore. * Congregatis autem cun-
tis liberis ejus ut lenirent dolorem pa-
is, noluit consolationem accipere, sed
it : Descendam ad filium meum lugens
infernum. Et illo perseverante in fle-
1, * Madianitæ vendiderunt Ioseph in
Egypto Putiphari eunucho Pharaonis,
agistro militum.

CAPUT XXXVIII.

*udas ex uxore Chananæa tribus fi-
liis susceptis primum & deinde se-
cundum Thamar copulavit : quibus
mortuis , eam insciens pro scorto co-
gnovit, quo concubitu Phares & Za-
ram genuit.*

EOdem tempore descendens Iudas à
fratribus suis, divertit ad virum O-
dollamitem,nomine Hiram. * Viditque
ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo
Sue : & accepta uxore , ingressus est ad
eam. * Quę concepit, & peperit filium,
& vocavit nomen ejus Her. * Rursum-
que concepto fœtu, natum filium voca-
vit Onan. * Tertium quoque peperit :
quem appellavit Sela. quo nato, parere
ultra cessavit. * Dedit autē Iudas uxo-
rem primogenito suo Her, nomine Tha-
mar. * Fuit quoque Her primogenitus
Iudæ,nequam in conspectu Domini: &
ab eo occisus est. * Dixit ergo Iudas ad
Onan filium suum : Ingredere ad uxo-
rem fratris tui, & sociare illi, ut susci-
tes semen fratri tuo. * Ille sciens non
sibi nasci filios,introiens ad uxorem fra-
tris sui,semen fundebat in terram, ne li-
beri fratris nomine nascerentur. * Et
idcirco percussit eum Dominus , quod
rem detestabilem faceret. * Quam ob
rem dixit Iudas Thamar nurui suæ :
Esto vidua in domo patris tui , donec
crescat Sela filius meus : timebat enim
ne & ipse moreretur, sicut fratres ejus.
Quæ abiit , & habitavit in domo patris
sui. * Evolutis autem multis diebus,
mortua est filia Sue uxor Iudæ: qui post
luctum consolatione suscepta, ascende-
bat ad tonsores ovium suarum , ipse &
Hiras opilio gregis Odollamites , in
Thamnas. * Nuntiatumque est Tha- 13
mar , quod socer illius ascenderet in
Thamnas ad tondendas oves. * Quæ, 14
depositis viduitatis vestibus , assumpsit
theristrum : & mutato habitu , sedit in
bivio itineris , quod ducit Thamnam:
eo quod crevisset Sela, & non eum acce-
pisset maritum. * Quam cum vidisset 15
Iudas , suspicatus est esse meretricem:
operuerat enim vultum suum, ne agnos-
ceretur. * Ingrediensque ad eam , ait: 16
Dimitte me ut coëam tecum : nesciebat
enim quod nurus sua esset. Qua respon-
dente : Quid dabis mihi ut fruaris con-
cubitu meo? * dixit: Mittam tibi hœ- 17
dum de gregibus. Rursumque illa di-
cente : Patiar quod vis, si dederis mihi
arrhabonem , donec mittas quod polli-
ceris. * Ait Iudas : Quid tibi vis pro 18
arrhabone dari ? Respondit : Annulum
tuum , & armillam , & baculum quem
manu tenes . Ad unum igitur co-
itum mulier concepit , * & surgens a- 19
biit : depositoque habitu, quem sumpse-
rat,induta est viduitatis vestibus. *Mi- 20
sit autem Iudas hœdum per pastorem
suum Odollamitem, ut reciperet pignus
quod dederat mulieri : qui cum non in-
venisset eam , * interrogavit homines 21
loci illius : Vbi est mulier quæ sedebat
in bivio? Respondentibus cunctis: Non
fuit in loco isto meretrix; * reversus est 22
ad Iudam, & dixit ei : Non inveni eam:
sed & homines loci illius dixerunt mi-
hi, nunquam sedisse ibi scortum. * Ait 23
Iudas : Habeat sibi, certe mendacii ar-
guere nos non potest : ego misi hœdum
quem promiseram , & tu non invenisti
eam. * Ecce autem post tres menses 24
nuntiaverunt Iudæ, dicentes : Fornica-
ta est Thamar nurus tua, & videtur ute-
rus illius intumescere. Dixitque Iudas:
Producite eam ut comburatur. * Quæ 25
cum duceretur ad pœnam , misit ad so-
cerum suum,dicens : De viro,cujus hæc
sunt,concepi : cognosce cujus sit annu-
lus & armilla, & baculus. * Qui, agni- 26
tis muneribus, ait : Iustior me est; quia
non tradidi eam Sela filio meo. Atta-
men ultra non cognovit eam. * In- 27
stante autem partu, apparuerunt gemini
in utero : atque in ipsa effusione infan-
tium,unus protulit manum, in qua ob-
stetrix ligavit coccinum, dicens : * Iste 28
egredietur prior. * Illo vero retrahente 29
manum,egressus est alter : dixitque mu-
lier : Quare divisa est propter te mace-
ria ? & ob hanc causam vocavit nomen
ejus Phares. * Postea egressus est fra- 30
ter ejus , in cujus manu erat coccinum:
quem appellavit Zara.

CAPUT XXXIX.

*Cum prosperè ageret Ioseph apud he-
rum Putipharem, contemnens heram
sæpius de concubitu interpellantem,*

accusatur apud Dominum, & in carcerem conjicitur; ubi custodis gratiam nactus, omnium vinctorum curam habet

IGitur Ioseph ductus est in Ægyptum, emitq; eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, à quibus perductus erat. * Fuitque Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prospere agens: habitavitque in domo domini sui, * qui optime noverat Dominum esse cum eo, & omnia, quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius. * Invenitque Ioseph gratiam coram domino suo, & ministrabat ei, à quo præpositus omnibus, gubernabat creditam sibi domum, & universa quæ ei tradita fuerant:. *benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Ioseph, & multiplicavit tam in ædibus quam in agris cunctam ejus substantiam: * nec quidquam aliud noverat, nisi panẽ quo vescebatur. Erat autẽ Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu.* Post multos itaq; dies injecit domina sua oculos suos in Ioseph, & ait: Dormi mecum. *Qui nequaquã acquiescens operi nefario, dixit ad eam: Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: * nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es: quo modo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? * Hujuscemodi verbis per singulos dies, & mulier molesta erat adolescenti, & ille recusabat stuprum. * Accidit autem quadam die, ut intraret Ioseph domum, & operis quippiam absque arbitris faceret: * & illa, apprehensa lacinia vestimenti ejus, diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu ejus pallio fugit, & egressus est foras. * Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis, & se esse contemptam, * vocavit ad se homines domus suæ, & ait ad eos: En introduxit virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingressus est ad me, ut coiret mecum: cumque ego succlamassem, * & audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. * In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum, * & ait: Ingressus est ad me servus Hebræus, quem adduxisti, ut illuderet mihi: * cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras. * His auditis dominus, & nimium credulus verbis conjugis, iratus est valde: * tradiditque Ioseph in carcerem, ubi vincti regis custodiebantur, & erat ibi clausus. * Fuit autem Dominus cum Ioseph, & misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. * Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur: & quidquid fiebat, sub ipso erat. * Nec noverat aliquid, cunctis ei creditis: Dominus enim erat cum illo, & omnia opera ejus dirigebat.

CAPUT XL.

Eunuchorum Pharaonis in carcere Ioseph somnia interpretatus, alterum officio restituendum, alterum suspendio finiendum prædixit: quæ omnia in Pharaonis natalitio evenerunt.

HIs ita gestis, accidit ut peccarent 1
duo eunuchi, pincerna regis Ægy-
pti, & pistor, domino suo. * Iratusque 2
contra eos Pharao (nam alter pincernis
præerat, alter pistoribus) * misit eos in 3
carcerem principis militum, in quo erat
vinctus & Ioseph. * At custos carceris 4
tradidit eos Ioseph, qui & ministrabat
eis. Aliquantulum temporis fluxerat,
& illi in custodia tenebantur. * Vide- 5
runtque ambo somnium nocte una, jux-
ta interpretationem congruam sibi: * ad 6
quos cum introisset Ioseph mane, & vi-
disset eos tristes, * sciscitatus est eos, 7
dicens: Cur tristior est hodie solito
facies vestra? * Qui responderunt: So- 8
mnium vidimus., & non est qui inter-
pretetur nobis. Dixitque ad eos Ioseph:
Numquid non Dei est interpretatio? re-
ferte mihi quid videritis. * Narravit 9
prior, prepositus pincernarum, somnium
suum: Videbam coram me vitem, * in 10
qua erant tres propagines, crescere pau-
latim in gemmas, & post flores uvas
maturescere: * caliceinque Pharaonis 11
in manu mea: tuli ergo uvas, & ex-
pressi in calicem quem tenebam, & tra-
didi poculum Pharaoni. * Respondit 14
Ioseph: Hæc est interpretatio somnii:
Tres propagines, tres adhuc dies sunt:
* post quos recordabitur Pharao mini- 13
sterii tui, & restituet te in gradum pri-
stinum: dabisque ei calicem juxta offi-
cium tuum, sicut ante facere consueve-
ras. * Tantum memento mei, cum bene 14
tibi fuerit, & facias mecum misericor-
diam: ut suggeras Pharaoni ut educat
me de isto carcere: * quia furto subla- 15
tus sum de terra Hebræorum, & hîc in-
nocens in lacum missus sum. * Videns 16
pistorum magister quod prudenter som-
nium dissolvisset, ait: Et ego vidi som-
nium, quod tria canistra farinæ haberem
super caput meum: * & in uno ca- 17
nistro quod erat excelsius, portare me
omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque
que comedere ex eo. * Respondit Io- 18
seph: Hæc est interpretatio somnii:
Tria canistra, tres adhuc dies sunt:
* post quos auferet Pharao caput tuum, 19
ac suspendet te in cruce, & lacerabunt
volucres carnes tuas. * Exinde dies ter- 20
tius natalitius Pharaonis erat: qui fa-
ciens grande convivium pueris suis, re-
cordatus est inter epulas magistri pin-
cernarum, & pistorum principis. * Re- 21
stituitque alterum in locum suum, ut
porrigeret ei poculum: * alterum sus- 22
pendit in patibulo, ut conjectoris veri-
tas probaretur. * Et tamen succeden- 23
tibus prosperis præpositus pincernarum
oblitus est interpretis sui.

CAPUT XLI.

Somnia Pharaonis de bobus & spicis unicus Ioseph interpretatus, toti Aegypto praeficitur, & ex Aseneth data sibi à Pharaone uxore duos sustulit filios ante septem famis annos.

POst duos annos vidit Pharao som-
nium. Putabat se stare super fluvi-
um, * de quo ascendebant septem bo-
ves, pulchrae & crassae nimis: & pasce-
bantur in locis palustribus. * Aliae
quoque septem emergebant de flumine,
foedae, confectaeque macie: & pasce-
bantur in ipsa amnis ripa in locis vi-
4 rentibus: * devoraveruntque eas, qua-
rum mira species & habitudo corporum
5 erat. Expergefactus Pharao, * rursum
dormivit, & vidit alterum somnium:
Septem spicę pullulabant in culmo uno
6 plenae atque formosae: * aliae quoque
totidem spicae tenues & percussae ure-
7 dine oriebantur, * devorantes omnem
priorum pulchritudinē. Evigilans Pha-
8 rao post quietem, * & facto mane, pa-
vore perterritus, misit ad omnes conje-
ctores Aegypti, cunctosque sapientes: &
accersitis narravit somnium, nec erat
9 qui interpretaretur. * Tunc demum re-
miniscens pincernarum magister, ait:
10 Confiteor peccatum meum: * Iratus
rex servis suis, me & magistrum pisto-
rum retrudi jussit in carcerē principis
11 militum: * ubi una nocte uterque vi-
dimus somnium praesagum futurorum.
12 * Erat ibi puer Hebraeus, ejusdem ducis
militum famulus: cui narrantes som-
13 nia, * audivimus quidquid postea rei
probavit eventus. ego enim redditus
sum officio meo: & ille suspensus est
14 in cruce. * Protinus ad regis imperium
eductū de carcere Ioseph totonderunt:
15 ac veste mutata, obtulerunt ei. * Cui
ille ait: Vidi somnia, nec est qui edisse-
rat: quae audivi te sapientissime con-
16 jicere. * Respondit Ioseph: Absque me
Deus respondebit prospera Pharaoni:
17 * Narravit ergo Pharao quod viderat:
Putabam me stare super ripam flumi-
18 nis, * & septem boves de amne con-
scendere, pulchras nimis, & obesis car-
nibus: quae in pastu paludis virecta
19 carpebant. * & ecce, has sequebantur
aliae septem boves, in tantum deformes
& macilentae, ut numquam tales in ter-
20 ra Aegypti viderim: * quae, devoratis
21 & consumptis prioribus, * nullum sa-
turitatis dedere vestigium: sed simili
macie & squalore torpebant. Evigilans,
22 rursus sopore depressus, * vidi som-
nium: Septem spicae pullulabant in
culmo uno plenae atque pulcherrimae.
23 * Aliae quoque septem tenues & per-
cussae uredine, oriebantur è stipula:
24 * quae priorum pulchritudinem devo-
raverunt. Narravi conjectoribus som-
25 nium, & nemo est qui edisserat. * Re-
spondit Ioseph: Somnium regis unum
est: quae facturus est Deus, ostendit Pha-
26 raoni. * Septem boves pulchrae, & se-
ptem spicae plenae: septem ubertatis an-
ni sunt: eandemque vim somnii com-
prehendunt. * Septem quoque boves 27
tenues atque macilentae, quae ascende-
runt post eas, & septem spicae tenues, &
vento urente percussae: septem anni ven-
turae sunt famis. * Qui hoc ordine com- 28
plebuntur: * Ecce septem anni venient 29
fertilitatis magnae in universa terra Ae-
gypti: * quos sequentur septem anni 30
alii tantae sterilitatis, ut oblivioni trada-
tur cuncta retro abundantia: consum-
ptura est enim fames omnem terram,
* & ubertatis magnitudinem perditura 31
est inopiae magnitudo. * Quod autem 32
vidisti secundò ad eandem rem perti-
nens somnium: firmitatis indicium est,
eò quod fiat sermo Dei, & velocius im-
pleatur. * Nunc ergo provideat rex vi- 33
rum sapientem & industrium, & praefi-
ciat eum Terrae Aegypti: * Qui consti- 34
tuat praepositos per cunctas regiones: &
quintam partem fructuum per septē an-
nos fertilitatis, * qui jam nunc futuri 35
sunt, congreget in horrea: & omne fru-
mentum sub Pharaonis potestate con-
datur, serveturque in urbibus. * Et prę- 36
paretur futurae septem annorum fami,
quae oppressura est Aegyptum, & non
consumetur terra inopia. * Placuit Pha- 37
raoni consilium, & cunctis ministris
ejus: * locutusque est ad eos: Num in- 38
venire poterimus talem virum, qui spi-
ritu Dei plenus sit? * Dixit ergo ad Io- 39
seph: Quia ostendit tibi Deus omnia
quae locutus es, numquid sapientiorem
& consimilem tui invenire potero? * Tu 40
eris super domum meam, & ad tui oris
imperium cunctus populus obediet: uno
tantum regni solio te praecedam. * Di- 41
xitque rursus Pharao ad Ioseph: Ecce,
constitui te super universam terram Ae-
gypti. * Tulitque annulum de manu 42
sua, & dedit eum in manu ejus: vestivit-
que eum stola byssina, & collo torquem
auream circumposuit. * Fecitque eum 43
ascendere super currū suum secundum,
clamante praecone, ut omnes coram eo
genu flecterent, & praepositum esse sci-
rent universae Terrae Aegypti. * Dixit 44
quoque rex ad Ioseph: Ego sum Pha-
rao: absque tuo imperio non movebit
quisquam manum aut pedem in omni
terra Aegypti. * Vertitque nomen ejus, 45
& vocavit eum lingua Aegyptiaca, Sal-
vatorem mundi. Deditque illi uxorem
Aseneth filiam Putiphare sacerdotis He-
liopoleos. Egressus est itaque Ioseph ad
terram Aegypti (* triginta autem anno- 46
rum erat quando stetit in conspectu re-
gis Pharaonis) & circuivit omnes regio-
nes Aegypti. * Venitque fertilitas se- 47
ptem annorum: & in manipulos redactae
segetes congregatae sunt in horrea Ae-
gypti. * Omnis etiam frugum abundan- 48
tia in singulis urbibus condita est. * Tan- 49
taque fuit abundantia tritici, ut arenae
maris coaequaretur, & copia mensuram
excederet. * Nati sunt autem Ioseph fi- 50

lii

lii duo antequam veniret fames : quos
peperit ei Aseneth filia Putiphare sacer-
51 dotis Heliopoleos. * Vocavitque nomen
primogeniti, Manasses, dicens: Oblivisci
me fecit Deus omnium laborũ meorum,
52 & domus patris mei. * Nomen quoque
secũdi appellavit Ephraim, dicens: Cre-
scere me fecit Deus in terra paupertatis
53 meæ. * Igitur transactis septem uberta-
54 tis annis, qui fuerant in Ægypto: * cœ-
perunt venire septem anni inopiæ, quos
prædixerat Ioseph : & in universo orbe
fames prævaluit, in cuncta autem terra
55 Ægypti panis erat. * Qua esuriente, cla-
mavit populus ad Pharaonem, alimenta
petens. Quibus ille respondit: Ite ad Io-
seph: & quidquid ipse vobis dixerit, fa-
56 cite. * Crescebat autem quotidie fames in
omni terra : aperuitque Ioseph universa
horrea, & vendebat Ægyptiis : nã & il-
57 los oppresserat fames. * Omnesque pro-
vinciæ veniebant in Ægyptũ, ut emerent
escas, & malum inopiæ temperarent.

CAPUT XLII.

Fratres Ioseph in Aegyptum pro emendis frumentis à patre missi, ab eo cognoscuntur, ac durius tractantur, & in carcerem conjiciuntur: tandem Simeone in vinculis relicto revertuntur, pecuniam in saccis unà cum frumento inscii referentes.

1 AUdiens autem Iacob quod alimen-
ta venderentur in Ægypto, dixit fi-
2 liis suis : Quare negligitis ? * Audivi
quod triticum venumdetur in Ægypto:
descendite, & emite nobis necessaria, ut
possimus vivere, & non consumamur in-
3 opia. * Descendentes igitur fratres Io-
seph decem, ut emerent frumenta in Æ-
4 gypto, * Benjamin domi retento à Ia-
cob, qui dixerat fratribus ejus: Ne forte
5 in itinere quidquam patiatur mali: * in-
gressi sunt terram Ægypti cum aliis qui
pergebant ad emendum. Erat autem fa-
6 mes in terra Chanaan. * Et Ioseph erat
princeps in terra Ægypti, atque ad ejus
nutum frumenta populis vendebantur.
7 Cumque adorassent eum fratres sui, * &
agnovisset eos, quasi ad alienos durius
loquebatur, interrogans eos : Unde ve-
nistis? Qui responderunt: De terra Cha-
8 naan, ut emamus victui necessaria. * Et
tamen fratres ipse cognoscens, non est
9 cognitus ab eis. * Recordatusque som-
niorum, quæ aliquando viderat, ait ad
eos : Exploratores estis : ut videatis
10 infirmiora terræ venistis. * Qui dixe-
runt : Non est ita, domine, sed servi tui
11 venerunt ut emerent cibos. * Omnes fi-
lii unius viri sumus : pacifici venimus,
nec quidquam famuli tui machinantur
12 mali. * Quibus ille respondit : Aliter
est : immunita terræ hujus considerare
13 venistis. * At illi: Duodecim, inquiunt,
servi tui, fratres sumus, filii viri unius
in terra Chanaan : minimus cum patre
14 nostro est, alius non est super. * Hoc est,
ait, quod locutus sum : Exploratores
estis. * Iam nunc experimentum vestri

capiam : per salutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus. * Mittite ex vobis unum, & adducat eum : vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixistis utrum vera an falsa sint : alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis. * Tradidit ergo illos custodiæ tribus diebus. * Die autem tertio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, & vivetis: Deum enim timeo. * Si pacifici estis, frater vester unus ligetur in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta quæ emistis, in domos vestras. * & fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut possim vestros probare sermones, & non moriamini. Fecerunt ut dixerat, * & locuti sunt ad invicem : Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus: idcirco venit super nos ista tribulatio. * E quibus unus Ruben ait : Numquid non dixi vobis : Nolite peccare in puerum : & non audistis me? en sanguis ejus exquiritur. * Nesciebant autem quod intelligeret Ioseph: eo quod per interpretem loqueretur ad eos. * Avertitque se parumper, & flevit : & reversus locutus est ad eos. * Tollensque Simeon, & ligans illis præsentibus, jussit ministris ut implerent eorum saccos tritico, & reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis in viam : qui fecerunt ita. * At illi portantes frumenta in asinis suis, profecti sunt. * Apertoque unus sacco, ut daret jumento pabulum in diversorio, contemplatus pecuniam in ore sacculi, * dixit fratribus suis : Reddita est mihi pecunia. en habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique, mutuo dixerunt : Quidnam est hoc, quod fecit nobis Deus ? * Veneruntque ad Iacob patrem suum in terram Chanaan, & narraverunt ei omnia quæ accidissent sibi, dicentes : * Locutus est nobis dominus terræ durè, & putavit nos exploratores esse provinciæ. * Cui respondimus: Pacifici sumus, nec ullas molimur insidias. * Duodecim fratres uno patre geniti sumus : unus non est super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan. * Qui ait nobis : Sic probabo quod pacifici sitis : Fratrem vestrum unum dimittite apud me, & cibaria domibus vestris necessaria sumite, & abite, * fratremque vestrum minimum adducite ad me, ut sciam quod non sitis exploratores : & istum, qui tenetur in vinculis, recipere possitis : ac deinceps quæ vultis, emendi habeatis licentiam. * His dictis, cum frumenta effunderent, singuli repererunt in ore saccorum ligatas pecunias : exterritisque simul omnibus, * dixit pater Iacob : Absque liberis me esse fecistis, Ioseph non est super, Simeõ tenetur in vinculis, & Benjamin auferetis : in me hæc omnia ma-

17 la reciderunt. * Cui respondit Ruben:
Duos filios meos interfice, si non redu-
xero illum tibi: trade illum in manu
18 mea, & ego eum tibi restituam. * At
ille: Non descendet, inquit, filius meus
vobiscum: frater ejus mortuus est, &
ipse solus remansit: si quid ei adversi ac-
ciderit in terra ad quam pergitis, dedu-
cetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAPVT XLIII.

Cogente fame ægre impetrarunt fratres Ioseph à patre, ut in Ægyptum revertentes cum muneribus ac duplici pecunia, Beniamin secum ducerent: qui, educto Simeone de carcere, simul epulati sunt cum Ioseph.

1 INterim fames omnem terram vehe-
2 menter premebat. * Consumptisque
cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit
Iacob ad filios suos: Revertimini, &
3 emite nobis pauxillum escarum. * Re-
spondit Iudas: Denuntiavit nobis vir
ille sub attestatione jurisjurandi, di-
cens: Non videbitis faciem meam, nisi
fratrem vestrum minimum adduxeritis
4 vobiscum. * Si ergo vis eum mittere
nobiscum, pergemus pariter, & eme-
5 mus tibi necessaria: * sin autem non vis,
non ibimus: vir enim, ut sæpe diximus,
denuntiavit nobis, dicens: Non vide-
bitis faciem meam absque fratre vestro
6 minimo. * Dixit eis Israel: In meam
hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei
7 & alium habere vos fratrem. * At illi
responderunt: Interrogavit nos homo
per ordinem nostram progeniem: si pater
viveret: si haberemus fratrem: & nos
respondimus ei consequenter juxta id
quod fuerat sciscitatus: nunquid scire
poteramus quod dicturus esset: Adduci-
8 te fratrem vestrum vobiscum? * Iudas
quoque dixit patri suo: Mitte puerum
mecum, ut proficiscamur, & possimus
vivere: ne moriamur nos & parvuli no-
9 stri. * Ego suscipio puerum: de manu
mea require illum. nisi reduxero, &
reddidero eum tibi, ero peccati reus in
10 te omni tempore. * Si non intercessis-
set dilatio, jam vice altera venissemus.
11 * Igitur Israel pater eorũ dixit ad eos:
Si sic necesse est, facite quod vultis: su-
mite de optimis terræ fructibus in va-
sis vestris, & deferte viro munera, mo-
dicum resinæ, & mellis, & storacis, sta-
ctes, & terebinthi, & amygdalarum.
12 * Pecuniam quoque duplicem ferte vo-
biscum: & illam, quam invenistis in
sacculis, reportate, ne forte errore fa-
13 ctum sit: * sed & fratrem vestrum tol-
14 lite, & ite ad virum. * Deus autem meus
omnipotens faciat vobis eum placabi-
lem: & remittat vobiscum fratrem ve-
strum quem tenet, & hunc Benjamin:
ego autem quasi orbatus absque liberis
15 ero. * Tulerunt ergo viri munera, &
pecuniam duplicem, & Benjamin: de-
scenderuntque in Ægyptum, & steterunt
16 coram Ioseph. * Quos cum ille vidisset,
& Benjamin simul, præcepit dispensa-
tori domus suæ, dicens; Introduc viros
domum, & occide victimas, & instrue
convivium: quoniam mecum sunt co-
mesturi meridie. * Fecit ille quod sibi 17
fuerat imperatum, & introduxit viros
domum. * Ibiq; exterriti, dixerunt mu- 18
tuo: Propter pecuniam, quam retulimus
prius in saccis nostris, introducti sumus:
ut devolvat in nos calumniam, & vio-
lenter subjiciat servituti, & nos, & asi-
nos nostros. * Quamobrem in ipsis fo- 19
ribus accedentes ad dispensatorem do-
mus * locuti sunt: Oramus domine ut 20
audias nos. Iam ante descendimus ut e-
meremus escas: * quibus emptis, cum 21
venissemus ad diversorium, aperuimus
saccos nostros, & invenimus pecuniam
in ore saccorum: quam nunc eodem
pondere reportavimus. * Sed & aliud 22
attulimus argentum, ut emamus quæ
nobis necessaria sunt: non est in no-
stra conscientia quis posuerit eam in
marsupiis nostris. * At ille respondit: 23
Pax vobiscum, nolite timere: Deus
vester, & Deus patris vestri, dedit
vobis thesauros in saccis vestris. nam
pecuniam, quam dedistis mihi, proba-
tam ego habeo. Eduxitque ad eos Si-
meon. * Et introductis domum, attulit 24
aquam, & laverunt pedes suos, dedit-
que pabulum asinis eorum. * Illi vero 25
parabant munera, donec ingrederetur
Ioseph meridie: audierant enim quod
ibi comesturi essent panem. * Igitur 26
ingressus est Ioseph domum suam, ob-
tuleruntque ei munera, tenentes in ma-
nibus suis: & adoraverunt proni in
terram. * At ille, clementer resaluta- 27
tis eis, interrogavit eos, dicens: Sal-
vus ne est pater vester senex, de quo di-
xeratis mihi? Adhuc vivit? * Qui re- 28
sponderunt: Sospes est servus tuus pa-
ter noster, adhuc vivit. Et incurvati,
adoraverunt eum. * Attollens autem 29
Ioseph oculos, vidit Benjamin fratrem
suum uterinum, & ait: Iste est frater
vester parvulus, de quo dixeratis mihi?
Et rursum: Deus, inquit, miserea-
tur tui, fili mi. * Festinavitque, quia 30
commota fuerant viscera ejus super fra-
tre suo, & erumpebant lacrymæ: & in-
troiens cubiculum, flevit. * Rursum- 31
que lota facie egressus, continuit se, &
ait: Ponite panes. * Quibus appositis, 32
seorsum Ioseph, & seorsum fratribus,
Ægyptiis quoque qui vescebantur si-
mul, seorsum (illicitum est enim Æ-
gyptiis comedere cum Hebræis, &
profanum putant hujuscemodi convi-
vium) * sederunt coram eo, primo- 33
genitus juxta primogenita sua, & mi-
nimus juxta ætatem suam. Et mira-
bantur nimis, * sumptis partibus quas 34
ab eo acceperant: majorque pars venit
Benjamin, ita ut quinque partibus ex-
cederet. Biberuntque & inebriati sunt
cum eo.

CAPVT XLIV.

Ioseph, absconso scypho suo in sacco Beniamin, revocatos ab itinere fratres furti arguit: Iudas autem pro Beniamin se in servitutem offert.

1 PRæcepit autem Ioseph dispensatori
domus suæ, dicens: Imple saccos eo-
rum frumento, quantum possunt ca-
pere: & pone pecuniam singulorum in
2 summitate sacci. * Scyphum autem
meum argenteum, & pretium quod de-
dit tritici, pone in ore sacci junioris.
3 Factumque est ita. * Et orto mane, di-
4 missi sunt cum asinis suis. * Iamque ur-
bem exierant, & processerant paulu-
lum: tunc Ioseph accersito dispensato-
re domus, Surge, inquit, & persequere
viros: & apprehensis dicito: Quare
5 reddidistis malum pro bono? * Scy-
phus, quem furati estis, ipse est in quo
bibit dominus meus, & in quo augu-
6 rari solet: pessimam rem fecistis. * Fe-
cit ille ut jusserat. Et apprehensis per
7 ordinem locutus est. * Qui responde-
runt: Quare sic loquitur dominus no-
ster, ut servi tui tantum flagitii com-
8 miserint? * Pecuniam, quam inveni-
mus in summitate saccorum, reportavi-
mus ad te de terra Chanaan: & quo
modo consequens est ut furati simus de
domo domini tui aurum vel argentum?
9 * Apud quemcumque fuerit inventum
servorum tuorum quod quæris, moria-
tur, & nos erimus servi domini nostri.
10 * Qui dixit eis: Fiat juxta vestram sen-
tentiam: apud quemcumque fuerit in-
ventum, ipse sit servus meus, vos autem
11 eritis innoxii. * Itaque festinato depo-
nentes in terram saccos, aperuerunt sin-
12 guli. * Quos scrutatus, incipiens à ma-
jore usque ad minimum, invenit scy-
13 phum in sacco Benjamin. * At illi,
scissis vestibus, oneratisque rursum asi-
14 nis, reversi sunt in oppidum. * Pri-
musque Iudas cum fratribus ingressus
est ad Ioseph (necdum enim de loco
abierat) omnesque ante eum pariter in
15 terram corruerunt. * Quibus ille ait:
Cur sic agere voluistis? an ignoratis quod
non sit similis mei in augurandi scien-
16 tia? * Cui Iudas: Quid respondebimus,
inquit, domino meo? vel quid loquemur,
aut juste poterimus obtendere? Deus in-
venit iniquitatem servorum tuorum: en
omnes servi sumus domini mei, & nos,
& apud quem inventus est scyphus.
17 * Respondit Ioseph: Absit à me ut sic
agam: qui furatus est scyphum, ipse
sit servus meus: vos autem abite liberi
18 ad patrem vestrum. * Accedens autem
propius Iudas, confidenter ait: Oro
domine mi, loquatur servus tuus ver-
bum in auribus tuis, & ne irascaris fa-
mulo tuo: tu es enim post Pharaonem
19 * dominus meus. Interrogasti prius ser-
vos tuos: Habetis patrem, aut fratrem?
20 * & nos respondimus tibi domino meo:
Est nobis pater senex, & puer parvulus,
qui in senectute illius natus est; cujus
uterinus frater mortuus est: & ipsum so-
lum habet mater sua, pater vero tenerè
diligit eum. * Dixistique servis tuis: 21
Adducite eum ad me, & ponam oculos
meos super illum. * Suggessimus domi- 22
no meo: Non potest puer relinquere pa-
trem suum: si enim illum dimiserit, mo-
rietur. * Et dixisti servis tuis: Nisi ve- 23
nerit frater vester minimus vobiscum,
non videbitis amplius faciem meam.
* Cum ergo ascendissemus ad famulum 24
tuum patrem nostrum, narravimus ei
omnia quæ locutus est dominus meus.
* Et dixit pater noster: Revertimini, & 25
emite nobis parum tritici. * Cui dixi- 26
mus: Ire non possumus: si frater noster
minimus descenderit nobiscum, profi-
ciscemur simul: alioquin illo absente,
non audemus videre faciem viri. * Ad 27
quæ ille respondit: Vos scitis quod duos
genuerit mihi uxor mea. * Egressus est 28
unus, & dixistis: Bestia devoravit eum.
& hucusque non comparet. * Si tuleri- 29
tis & istum, & aliquid ei in via conti-
gerit, deducetis canos meos cum mœro-
re ad inferos. * Igitur si intravero ad 30
servum tuum patrem nostrum, & puer
defuerit (cum anima illius ex hujus ani-
ma pendeat) * videritque eum non esse 31
nobiscum, morietur, & deducent famuli
tui canos ejus cum dolore ad inferos.
* Ego proprie servus tuus sim, qui in 32
meam hunc recepi fidem, & spopondi di-
cens: Nisi reduxero eum, peccati reus
ero in patrem meum omni tempore.
* Manebo itaque servus tuus pro puero 33
in ministerio domini mei, & puer ascen-
dat cum fratribus suis. * Non enim pos- 34
sum redire ad patrem meum, absente
puero: ne calamitatis, quæ oppressura
est patrem meum, testis assistam.

CAPVT XLV.

Ioseph se fratribus manifestat, eosque territos cum osculo amplexatur: quare Pharao una cum tota domo sua exultans, præcepit ut advocetur pater cum universa domo sua in Ægyptum: idem multis verbis denuntiat Ioseph, fratresque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

NOn se poterat ultra cohibere Io- 1
seph multis coram astantibus: un-
de præcepit ut egrederētur cuncti foras,
& nullus interesset alienus agnitioni
mutuæ. * Elevavitque vocem cum fle- 2
tu: quam audierunt Ægyptii, omnis-
que domus Pharaonis. * Et dixit fra- 3
tribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc
pater meus vivit? Non poterant respon-
dere fratres nimio terrore perterriti.
* Ad quos ille clementer: Accedite, in- 4
quit, ad me. Et cum accessissent prope,
Ego sum, ait, Ioseph, frater vester, quem
vendidistis in Ægyptum. * Nolite pa- 5
vere, neque vobis durum esse videa-

la reciderunt. * Cui respondit Ruben:
Duos filios meos interfice, si non redu-
xero illum tibi: trade illum in manu
mea. & ego eum tibi restituam. * At
ille: Non descendet, inquit, filius meus
vobiscum: frater ejus mortuus est, &
ipse solus remansit: si quid ei adversi ac-
ciderit in terra ad quam pergitis, dedu-
cetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAPUT XLIII.

Cogente fame ægre impetrarunt fratres Ioseph à patre, ut in Ægyptum revertentes cum muneribus ac duplici pecunia, Beniamin secum ducerent: qui, educto Simeone de carcere, simul epulati sunt cum Ioseph.

1 INterim fames omnem terram vehe-
2 menter premebat. * Consumptisque
cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit
Iacob ad filios suos: Revertimini, &
3 emite nobis pauxillum escarum. * Re-
spondit Iudas: Denuntiavit nobis vir
ille sub attestatione jurisjurandi, di-
cens: Non videbitis faciem meam, nisi
fratrem vestrum minimum adduxeritis
4 vobiscum. * Si ergo vis eum mittere
nobiscum, pergemus pariter, & eme-
5 mus tibi necessaria: * sin autem non vis,
non ibimus: vir enim, ut sæpe diximus,
denuntiavit nobis, dicens: Non vide-
bitis faciem meam absque fratre vestro
6 minimo. * Dixit eis Israel: In meam
hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei
7 & alium habere vos fratrem. * At illi
responderunt: Interrogavit nos homo
per ordinem nostram progeniem: si pater
viveret: si haberemus fratrem: & nos
respondimus ei consequenter juxta id
quod fuerat sciscitatus: nunquid scire
poteramus quod dicturus esset: Adduci-
8 te fratrem vestrum vobiscum? * Iudas
quoque dixit patri suo: Mitte puerum
mecum, ut proficiscamur, & possimus
vivere: ne moriamur nos & parvuli no-
9 stri. * Ego suscipio puerum: de manu
mea require illum. nisi reduxero, &
reddidero eum tibi, ero peccati reus in
10 te omni tempore. * Si non intercessis-
set dilatio, jam vice altera venissemus.
11 * Igitur Israel pater eorũ dixit ad eos:
Si sic necesse est, facite quod vultis: su-
mite de optimis terræ fructibus in va-
sis vestris, & deferte viro munera, mo-
dicum resinæ, & mellis, & storacis, sta-
ctes, & terebinthi, & amygdalarum.
12 * Pecuniam quoque duplicem ferte vo-
biscum: & illam, quam invenistis in
sacculis, reportate, ne forte errore fa-
13 ctum sit: * sed & fratrem vestrum tol-
14 lite, & ite ad virum. * Deus autem meus
omnipotens faciat vobis eum placabi-
lem: & remittat vobiscum fratrem ve-
strum quem tenet, & hunc Benjamin:
ego autem quasi orbatus absque liberis
15 ero. * Tulerunt ergo viri munera, &
pecuniam duplicem, & Benjamin: de-
sccenderuntque in Ægyptum, & steterunt
16 coram Ioseph. * Quos cum ille vidisset,
& Benjamin simul, præcepit dispensa-
tori domus suæ, dicens; Introduc viros
domum, & occide victimas, & instrue
convivium: quoniam mecum sunt co-
mesturi meridie. * Fecit ille quod sibi 17
fuerat imperatum, & introduxit viros
domum. * Ibiq; exterriti, dixerunt mu- 18
tuo: Propter pecuniam, quam retulimus
prius in saccis nostris, introducti sumus:
ut devolvat in nos calumniam, & vio-
lenter subjiciat servituti, & nos, & asi-
nos nostros. * Quamobrem in ipsis fo- 19
ribus accedentes ad dispensatorem do-
mus * locuti sunt: Oramus domine ut 20
audias nos. Iam ante descendimus ut e-
meremus escas: * quibus emptis, cum 21
venissemus ad diversorium, aperuimus
saccos nostros, & invenimus pecuniam
in ore saccorum: quam nunc eodem
pondere reportavimus. * Sed & aliud 22
attulimus argentum, ut emamus quæ
nobis necessaria sunt: non est in no-
stra conscientia quis posuerit eam in
marsupiis nostris. * At ille respondit: 23
Pax vobiscum, nolite timere: Deus
vester, & Deus patris vestri, dedit
vobis thesauros in saccis vestris. nam
pecuniam, quam dedistis mihi, proba-
tam ego habeo. Eduxitque ad eos Si-
meon. * Et introductis domum, attulit 24
aquam, & laverunt pedes suos, dedit-
que pabulum asinis eorum. * Illi vero 25
parabant munera, donec ingrederetur
Ioseph meridie: audierant enim quod
ibi comesturi essent panem. * Igitur 26
ingressus est Ioseph domum suam, ob-
tuleruntque ei munera, tenentes in ma-
nibus suis: & adoraverunt proni in
terram. * At ille, clementer resaluta- 27
tis eis, interrogavit eos, dicens: Sal-
vus ne est pater vester senex, de quo di-
xeratis mihi? Adhuc vivit? * Qui re- 28
sponderunt: Sospes est servus tuus pa-
ter noster, adhuc vivit. Et incurvati,
adoraverunt eum. * Attollens autem 29
Ioseph oculos, vidit Benjamin fratrem
suum uterinum, & ait: Iste est frater
vester parvulus, de quo dixeratis mihi?
Et rursum: Deus, inquit, miserea-
tur tui, fili mi. * Festinavitque, quia 30
commota fuerant viscera ejus super fra-
tre suo, & erumpebant lacrymæ: & in-
troiens cubiculum, flevit. * Rursum- 31
que lota facie egressus, continuit se, &
ait: Ponite panes. * Quibus appositis, 32
seorsum Ioseph, & seorsum fratribus,
Ægyptiis quoque qui vescebantur si-
mul, seorsum (illicitum est enim Æ-
gyptiis comedere cum Hebræis, &
profanum putant hujuscemodi convi-
vium) * sederunt coram eo, primo- 33
genitus juxta primogenita sua, & mi-
nimus juxta ætatem suam. Et mira-
bantur nimis, * sumptis partibus quas 34
ab eo acceperant: majorque pars venit
Benjamin, ita ut quinque partibus ex-
cederet. Biberuntque & inebriati sunt
cum eo.

CAPUT XLIV.

Ioseph, absconso scypho suo in sacco Beniamin, revocatos ab itinere fratres furti arguit: Iudas autem pro Beniamin se in servitutem offert.

1 PRæcepit autem Ioseph dispensatori
domus suæ, dicens: Imple saccos eorum
frumento, quantum possunt capere:
& pone pecuniam singulorum in
2 summitate sacci. * Scyphum autem
meum argenteum, & pretium quod dedit
tritici, pone in ore sacci junioris.
3 Factumque est ita. * Et orto mane, di-
4 missi sunt cum asinis suis. * Iamque urbem
exierant, & processerant paululum:
tunc Ioseph accersito dispensatore
domus, Surge, inquit, & persequere
viros: & apprehensis dicito: Quare
5 reddidistis malum pro bono? * Scyphus,
quem furati estis, ipse est in quo
bibit dominus meus, & in quo augurari
6 solet: pessimam rem fecistis. * Fecit
ille ut jusserat. Et apprehensis per
7 ordinem locutus est. * Qui responderunt:
Quare sic loquitur dominus noster,
ut servi tui tantum flagitii com-
8 miserint? * Pecuniam, quam invenimus
in summitate saccorum, reportavimus
ad te de terra Chanaan: & quo
modo consequens est ut furati simus de
domo domini tui aurum vel argentum?
9 * Apud quemcumque fuerit inventum
servorum tuorum quod quæris, moriatur,
& nos erimus servi domini nostri.
10 * Qui dixit eis: Fiat juxta vestram sententiam:
apud quemcumque fuerit inventum,
ipse sit servus meus, vos autem
11 eritis innoxii. * Itaque festinato deponentes
in terram saccos, aperuerunt sin-
12 guli. * Quos scrutatus, incipiens à majore
usque ad minimum, invenit scy-
13 phum in sacco Benjamin. * At illi,
scissis vestibus, oneratisque rursum asi-
14 nis, reversi sunt in oppidum. * Primusque
Iudas cum fratribus ingressus
est ad Ioseph (necdum enim de loco
abierat) omnesque ante eum pariter in
15 terram corruerunt. * Quibus ille ait:
Cur sic agere voluistis? an ignoratis quod
non sit similis mei in augurandi scien-
16 tia? * Cui Iudas: Quid respondebimus,
inquit, domino meo? vel quid loquemur,
aut juste poterimus obtendere? Deus invenit
iniquitatem servorum tuorum: en
omnes servi sumus domini mei, & nos,
& apud quem inventus est scyphus.
17 * Respondit Ioseph: Absit à me ut sic
agam: qui furatus est scyphum, ipse
sit servus meus: vos autem abite liberi
18 ad patrem vestrum. * Accedens autem
propius Iudas, confidenter ait: Oro
domine mi, loquatur servus tuus verbum
in auribus tuis, & ne irascaris famulo
tuo: tu es enim post Pharaonem
19 * dominus meus. Interrogasti prius servos
tuos: Habetis patrem, aut fratrem?
20 * & nos respondimus tibi domino meo:
Est nobis pater senex, & puer parvulus,
qui in senectute illius natus est; cujus
uterinus frater mortuus est: & ipsum solum
habet mater sua, pater vero tenerè
diligit eum. * Dixistique servis tuis:
Adducite eum ad me, & ponam oculos
meos super illum. * Suggessimus domino
meo: Non potest puer relinquere patrem
suum: si enim illum dimiserit, morietur.
* Et dixisti servis tuis: Nisi venerit
frater vester minimus vobiscum,
non videbitis amplius faciem meam.
* Cum ergo ascendissemus ad famulum
tuum patrem nostrum, narravimus ei
omnia quæ locutus est dominus meus.
* Et dixit pater noster: Revertimini, &
emite nobis parum tritici. * Cui diximus:
Ire non possumus: si frater noster
minimus descenderit nobiscum, proficiscemur
simul: alioquin illo absente,
non audemus videre faciem viri. * Ad
quæ ille respondit: Vos scitis quod duos
genuerit mihi uxor mea. * Egressus est
unus, & dixistis: Bestia devoravit eum:
& hucusque non comparet. * Si tuleritis
& istum, & aliquid ei in via contigerit,
deducetis canos meos cum mœrore
ad inferos. * Igitur si intravero ad
servum tuum patrem nostrum, & puer
defuerit (cum anima illius ex hujus anima
pendeat) * videritque eum non esse
nobiscum, morietur, & deducent famuli
tui canos ejus cum dolore ad inferos.
* Ego proprie servus tuus sim, qui in
meam hunc recepi fidem, & spopondi dicens:
Nisi reduxero eum, peccati reus
ero in patrem meum omni tempore.
* Manebo itaque servus tuus pro puero
in ministerio domini mei, & puer ascendat
cum fratribus suis. * Non enim possum
redire ad patrem meum, absente
puero: ne calamitatis, quæ oppressura
est patrem meum, testis assistam.

CAPUT XLV.

Ioseph se fratribus manifestat, eosque territos cum osculo amplexatur: quare Pharao una cum tota domo sua exultans, præcepit ut advocetur pater cum universa domo sua in Ægyptum: idem multis verbis denuntiat Ioseph, fratresque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

NOn se poterat ultra cohibere Io- 1
seph multis coram astantibus: unde
præcepit ut egrederētur cuncti foras,
& nullus interesset alienus agnitioni
mutuæ. * Elevavitque vocem cum fle-
tu: quam audierunt Ægyptii, omnis- 2
que domus Pharaonis. * Et dixit fra-
tribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc 3
pater meus vivit? Non poterant respon-
dere fratres nimio terrore perterriti.
* Ad quos ille clementer: Accedite, in- 4
quit, ad me. Et cum accessissent prope,
Ego sum, ait, Ioseph, frater vester, quem
vendidistis in Ægyptum. * Nolite pa- 5
vere, neque vobis durum esse videa-

tur quod vendidiſtis me in his regioni-
bus : pro ſalute enim veſtra miſit me
6 Deus ante vos in Ægyptum. * Bien-
nium eſt enim quod cœpit fames eſſe in
terra : & adhuc quinque anni reſtant,
7 quibus nec arari poterit,nec meti.*Præ-
miſitque me Deus ut reſervemini ſuper
terram , & eſcas ad vivendum habere
8 poſſitis. * Non veſtro conſilio , ſed Dei
voluntate huc miſſus ſum : qui fecit me
quaſi patrem Pharaonis , & dominum
univerſæ domus ejus , ac principem in
9 omni terra Ægypti. * Feſtinate , &
aſcendite ad patrem meum , & dicetis
ei : Hæc mandat filius tuus Ioſeph :
Deus fecit me dominum univerſæ terræ
Ægypti : deſcende ad me , ne moreris ,
10 * & habitabis in Terra Geſſen:eriſq;jux-
ta me tu, & filii tui,& filii filiorum tuo-
rum,oves tuæ,& armenta tua,& univer-
11 ſa quæ poſſides. * Ibique te paſcam(ad-
huc enim quinque anni reſidui ſunt fa-
mis) ne & tu pereas , & domus tua , &
12 omnia quæ poſſides. * En, oculi veſtri,
& oculi fratris mei Benjamin , vident
13 quod os meum loquatur ad vos. * Nun-
tiate patri meo univerſã gloriam meam,
& cuncta quæ vidiſtis in Ægypto : fe-
14 ſtinate, & adducite eum ad me. * Cum-
que amplexatus recidiſſet in collum Ben-
jamin fratris ſui, flevit : illo quoque ſi-
15 militer flente ſuper collum ejus.* Oſcu-
latuſque eſt Ioſeph omnes fratres ſuos ,
& ploravit ſuper ſingulos : poſt quæ auſi
16 ſunt loqui ad eum. * Auditumque eſt ,
& celebri ſermone vulgatum in aula re-
gis : Venerunt fratres Ioſeph : & gavi-
ſus eſt Pharao,atque omnis familia ejus.
17 * Dixitque ad Ioſeph ut imperaret fra-
tribus ſuis, dicens: Onerantes jumenta,
18 ite in terram Chanaan, * & tollite inde
patrem veſtrum & cognationem , & ve-
nite ad me:& ego dabo vobis omnia bo-
na Ægypti, ut comedatis medullam ter-
19 ræ. * Præcipe etiam ut tollant plauſtra
de terra Ægypti , ad ſubvectionem par-
vulorum ſuorum ac conjugum:& dicito:
Tollite patrem veſtrum , & properate
20 quantocyus venientes. * Nec dimitta-
tis quidquã de ſuppellectili veſtra: quia
21 omnes opes Ægypti, veſtræ erunt.* Fe-
ceruntque filii Iſrael ut eis mandatum
fuerat. Quibus dedit Ioſeph plauſtra ,
ſecundum Pharaonis imperium : & ci-
22 baria in itinere. * Singulis quoque pro-
ferri juſſit binas ſtolas : Benjamin vero
dedit trecentos argenteos cum quinque
23 ſtolis optimis : * tantumdem pecuniæ
& veſtium mittens patri ſuo , addens &
aſinos decem, qui ſubveherent ex omni-
bus divitiis Ægypti : & totidem aſinas,
triticum in itinere , paneſque portantes.
24 *Dimiſit ergo fratres ſuos , & proficiſ-
centibus ait : Ne iraſcamini in via.
25 * Qui aſcendentes ex Ægypto, venerunt
in terram Chanaan ad patrem ſuum Ia-
26 cob. * Et nuntiaverunt ei, dicentes:Io-
ſeph filius tuus vivit : & ipſe domina-
tur in omni terra Ægypti. Quo audito
Iacob , quaſi de gravi ſomno evigilans,
tamen non credebat eis. * Illi econtra 2
referebant omnem ordinem rei. Cum-
que vidiſſet plauſtra , & univerſa quæ
miſerat , revixit ſpiritus ejus, * & ait: 2
Sufficit mihi ſi adhuc Ioſeph filius meus
vivit: vadam, & videbo illum antequam
moriar.

CAPUT XLVI.

Iacob renovata Dei promiſſione cum univerſis filiis ac nepotibus , quorum nomina recenſentur, in Ægyptum deſcendit : cui occurrens Ioſeph, ſuadet ut Pharaoni ſe paſtores ovium dicant.

PRofectuſque Iſrael cum omnibus 1
quæ habebat, venit ad puteum jura-
menti : & mactatis ibi victimis Deo pa-
tris ſui Iſaac , * audivit eum per viſio- 2
nem noctis vocantem ſe, & dicentem ſi-
bi : Iacob, Iacob. cui reſpondit : Ecce
adſum. * Ait illi Deus : Ego ſum fortiſ- 3
ſimus Deus patris tui : noli timere, de-
ſcende in Ægyptum , quia in gentem
magnam faciam te ibi. * Ego deſcen- 4
dam tecum illuc , & ego inde addu-
cam te revertentem : Ioſeph quoque po-
net manus ſuas ſuper oculos tuos.* Sur-
rexit autem Iacob à Puteo juramenti : 5
tuleruntque eum filii cum parvulis &
uxoribus ſuis in plauſtris quæ miſerat
Pharao ad portandum ſenem, * & om- 6
nia quæ poſſederat in Terra Chanaan :
venitq; in Ægyptum cum omni ſemine
ſuo,* filii ejus,& nepotes, filiæ,& cun- 7
cta ſimul progenies. *Hæc ſunt autẽ no- 8
mina filiorum Iſrael,qui ingreſſi ſunt in
Ægyptũ,ipſe cũ liberis ſuis.Primogeni-
tus Rubẽ.* Filii Ruben:Henoch & Phal- 9
lu & Heſron & Charmi. * Filii Simeon: 10
Iamuel & Iamin & Ahod , & Iachin &
Sohar , & Saul filius Chanaanitidis.
* Filii Levi : Gerſon & Caath & Mera- 11
ri. * Filii Iuda : Her & Onan & Sela & 12
Phares & Zara. mortui ſunt autem Her
& Onan in terra Chanaan. Natiq; ſunt
filii Phares : Heſron & Hamul. * Filii 13
Iſſachar : Thola,& Phua & Iob & Sem-
ron. * Filii Zabulon : Sared & Elon & 14
Iahelel. * Hi filii Liæ quos genuit in 15
Meſopotamia Syriæ cum Dina filia ſua.
omnes animæ filiorum ejus & filiarum,
triginta tres. * Filii Gad : Sephion & 16
Haggi & Suni & Eſebon & Heri & Aro-
di & Areli. * Filii Aſer : Iamne & Ie- 17
ſua & Ieſſui & Beria, Sara quoque ſoror
eorum. Filii Beria : Heber & Melchiel.
* hi filii Zelphæ,quam dedit Laban Liæ 18
filiæ ſuæ. & hos genuit Iacob ſedecim
animas. * Filii Rachel uxoris Iacob : 19
Ioſeph & Benjamin. * Natique ſunt Io-
ſeph filii in Terra Ægypti , quos genuit
ei Aſeneth filia Putiphare ſacerdotis He-
liopoleos : Manaſſes & Ephraim. * Filii 29
Benjamin : Bela & Bechor & Aſbel &
Gera & Naaman & Echi & Ros & Mo-
phim & Ophim & Ared. * hi filii Ra- 21
chel

chel quos genuit Iacob : omnes animæ,
23 quatuordecim. * Filii Dan : Husim.
24 * Filii Nepthali : Iasiel & Guni &
25 Ieser & Sallem. * Hi filii Balæ, quam
dedit Laban Racheli filiæ suæ : & hos
genuit Iacob : omnes animæ, septem.
26 * Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt
cum Iacob in Ægyptum, & egressæ sunt
de femore illius, absque uxoribus filio-
27 rum ejus, sexaginta sex. * Filii autem
Ioseph, qui nati sunt ei in terra Æ-
gypti, animæ duæ. Omnes animæ do-
mus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyp-
28 tum, fuere septuaginta. * Misit autem
Iudam ante se ad Ioseph, ut nuntia-
29 ret ei, & occurreret in Gessen. * Quo
cum pervenisset, juncto Ioseph curru
suo, ascendit obviam patri suo ad eum-
dem locum: vidensque eum, irruit super
collum ejus, & inter amplexus flevit.
30 *Dixitque pater ad Ioseph : Iam lætus
moriar, quia vidi faciem tuam, & su-
1 perstitem te relinquo. * At ille locutus
est ad fratres suos, & ad omnem domum
patris sui : Ascendam, & nuntiabo
Pharaoni, dicamque ei : Fratres mei, &
domus patris mei, qui erant in Terra
32 Chanaan, venerunt ad me : * & sunt vi-
ri pastores ovium, curamque habent
alendorum gregum : pecora sua, & ar-
menta, & omnia quæ habere potuerunt,
33 adduxerunt secum. * Cumque vocave-
rit vos, & dixerit : Quod est opus ve-
34 strum ? * Respondebitis : Viri pastores
sumus servi tui, ab infantia nostra usque
in præsens, & nos & patres nostri. Hæc
autem dicetis, ut habitare possitis in
Terra Gessen : quia detestantur Ægyptii
omnes pastores ovium.

CAPUT XLVII.

Introducto Iacob cum filiis ad Pharaonem Terra Gessen conceditur : fames tantum premit Aegyptum, ut venditis pecoribus terram quoque vendere sint coacti : quo factum est ut quinta pars fructuum regibus Aegypti perpetuo cedat, præterquam in possessionibus sacerdotum. Post annos septemdecim Iacob plurimum ditatus adjurat Ioseph de sua sepultura.

1 INgressus ergo Ioseph nuntiavit Pha-
raoni, dicens : Pater meus & fratres,
oves eorum & armenta, & cuncta quæ
possident, venerunt de Terra Chanaan:
2 & ecce consistunt in Terra Gessen.* Ex-
tremos quoque fratrum suorum quin-
3 que viros constituit coram rege : * quos
ille interrogavit : Quid habetis operis?
Respõderunt: Pastores ovium sumus ser-
4 vi tui, & nos, & patres nostri.* Ad pere-
grinandũ in terra tua venimus: quoniam
non est herba gregibus servorum tuo-
rum, ingravescente fame in terra Cha-
naan : petimusque ut esse nos jubeas
5 servos tuos in Terra Gessen. * Dixit
itaque rex ad Ioseph : Pater tuus &
fratres tui venerunt ad te. * Terra Æ-
gypti in conspectu tuo est : in opti-
mo loco fac eos habitare, & trade
eis Terram Gessen. Quod si nosti in
eis esse viros industrios, constitue il-
los magistros pecorum meorum. * Post
hæc introduxit Ioseph patrem suum ad
Regem, & statuit eum coram eo : qui
benedicens illi, * & interrogatus ab
eo : Quot sunt dies annorum vitæ
tuæ ? * Respondit : Dies peregrina-
tionis meæ centum triginta annorum
sunt, parvi & mali, & non perve-
nerunt usque ad dies patrum meorum
quibus peregrinati sunt. * Et benedi-
cto rege, egressus est foras. * Ioseph
vero patri & fratribus suis dedit posses-
sionem in Ægypto in optimo terræ lo-
co, Ramesses, ut præceperat Pharao.
* Et alebat eos, omnemque domum
patris sui, præbens cibaria singulis.
* In toto enim orbe panis deerat, & op-
presserat fames terram, maxime Æ-
gypti & Chanaan. * E quibus omnem
pecuniam congregavit pro venditione
frumenti, & intulit eam in ærarium
regis. * Cumque defecisset emptori-
bus pretium, venit cuncta Ægyptus ad
Ioseph, dicens : Da nobis panes : qua-
re morimur coram te, deficiente pecu-
nia ? * Quibus ille respondit : Addu-
cite pecora vestra, & dabo vobis pro
eis cibos, si pretium non habetis. * Quæ
cum adduxissent, dedit eis alimenta
pro equis, & ovibus, & bobus, &
asinis : sustentavitque eos illo anno pro
commutatione pecorum. * Venerunt
quoque anno secundo, & dixerunt ei :
Non celabimus dominum nostrum quod
deficiente pecunia, pecora simul defece-
runt : nec clam te est, quod absque cor-
poribus & terra nihil habeamus. * Cur
ergo moriemur te vidente ? & nos &
terra nostra tui erimus: eme nos in ser-
vitutem regiam, & præbe semina, ne
pereunte cultore redigatur terra in so-
litudinem. * Emit igitur Ioseph o-
mnem Terram Ægypti, vendentibus
singulis possessiones suas præ magnitu-
dine famis. Subjecitque eam Pharao-
ni, * & cunctos populos ejus, à
novissimis terminis Ægypti usque ad
extremos fines ejus, * præter terram sa-
cerdotum, quæ à rege tradita fue-
rat eis : quibus & statuta cibaria ex
horreis publicis præbebantur, & idcir-
co non sunt compulsi vendere possessio-
nes suas. * Dixit ergo Ioseph ad po-
pulos : En ut cernitis, & vos & ter-
ram vestram Pharao possidet : accipi-
te semina, & serite agros, * ut fruges
habere possitis. Quintam partem regi
dabitis : quattuor reliquas permitto vo-
bis in sementem, & in cibum familiis
& liberis vestris. * Qui responderunt :
Salus nostra in manu tua est : respiciat
nos tantum dominus noster, & læti
serviemus regi. * Ex eo tempore usque
in præsentem diem, in universa Terra

Ægypti, regibus quinta pars solvitur, &
factum est quasi in legem, absque terra
sacerdotali, quæ libera ab hac conditio-
7 ne fuit. * Habitavit ergo Israel in Æ-
gypto, id est, in Terra Gessen, & possedit
eam: auctusque est, & multiplicatus ni-
8 mis. * Et vixit in ea decem & septem
annis: factique sunt omnes dies vitæ
illius centum quadraginta septem anno-
9 rum. * Cumque appropinquare cerne-
ret diem mortis suæ, vocavit filium
suum Ioseph, & dixit ad eum: Si inve-
ni gratiam in conspectu tuo, pone ma-
num tuam sub femore meo: & facies
mihi misericordiam & veritatem, ut non
10 sepelias me in Ægypto: * sed dormiam
cum patribus meis, & auferas me de
terra hac, condasque in sepulchro ma-
jorum meorum. Cui respondit Ioseph:
11 Ego faciam quod jussisti. * Et ille: Iura
ergo, inquit, mihi. Quo jurante, adoravit
Israel Deum, conversus ad lectuli caput.

CAPVT XLVIII.

Iacob ægrotantem invisit Ioseph, cujus filios Manassen & Ephraim Iacob sibi adoptat ac benedicit, minorem contradicente Ioseph majori præponens, & supra fratres partem unam Ioseph tribuens.

1 His ita transactis, nuntiatum est
Ioseph quod ægrotaret pater suus:
qui, assumptis duobus filiis Manasse &
2 Ephraim, ire perrexit. * Dictumque est
seni: Ecce filius tuus Ioseph venit ad
3 te. Qui confortatus sedit in lectulo. * Et
ingresso ad se ait: Deus omnipotens ap-
paruit mihi in Luza, quæ est in Terra
4 Chanaan: Benedixitque mihi, * & ait:
Ego te augebo & multiplicabo, & fa-
ciam te in turbas populorum: daboque
tibi terram hanc, & semini tuo post te,
5 in possessionem sempiternam. * Duo er-
go filii tui, qui nati sunt tibi in Terra
Ægypti antequam huc venirem ad te,
mei erunt: Ephraim & Manasses, sicut
Ruben & Simeon reputabuntur mihi.
6 * Reliquos autem quos genueris post
eos, tui erunt, & nomine fratrum suorum
7 vocabuntur in possessionibus suis. * Mi-
hi enim, quando veniebam de Mesopo-
tamia, mortua est Rachel in terra Cha-
naan in ipso itinere, eratque vernum
tempus: & ingrediebar Ephratam, &
sepelivi eam juxta viam Ephratæ, quæ
8 alio nomine appellatur Bethlehem. * Vi-
dens autem filios ejus dixit ad eum: Qui
9 sunt isti? * Respondit: Filii mei sunt,
quos donavit mihi Deus in hoc loco.
Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam
10 illis. * Oculi enim Israel caligabant
præ nimia senectute, & clare videre non
poterat. Applicitosque ad se deoscula-
11 tus, & circumplexus eos, * dixit ad fi-
lium suum: Non sum fraudatus aspe-
ctu tuo: insuper ostendit mihi Deus
12 semen tuum. * Cumque tulisset eos Io-
seph de gremio patris, adoravit pronus
13 in terram. * Et posuit Ephraim ad dex-
teram suam, id est, ad sinistram Israel;
Manassen vero in sinistra sua, ad dexte-
ram scilicet patris, applicuitque ambos
ad eum. * Qui extendens manum dex- 14
terā, posuit super caput Ephraim mino-
ris fratris: sinistrā autē super caput Ma-
nasse, qui major natu erat, cōmutans ma-
nus. * Benedixitq; Iacob filiis Ioseph, & 15
ait: Deus, in cujus conspectu ambula-
verunt patres mei Abraham & Isaac,
Deus qui pascit me ab adolescentia mea
usque in præsentem diem: * Angelus, 16
qui eruit me de cunctis malis, benedi-
cat pueris istis: & invocetur super eos
nomen meum, nomina quoque patrum
meorum Abraham & Isaac, & crescant
in multitudinem super terram. * Vi- 17
dens autem Ioseph quod posuisset pater
suus dexteram manum super caput E-
phraim, graviter accepit: & apprehen-
sam manum patris levare conatus est de
capite Ephraim, & transferre super ca-
put Manasse. * Dixitque ad patrem: 18
Non ita convenit, pater: quia hic est
primogenitus, pone dexteram tuam su-
per caput ejus. * Qui renuens, ait: 19
Scio fili mi, scio: & iste quidem erit in
populos, & multiplicabitur: sed frater
ejus minor, major erit illo: & semen
illius crescet in gentes. * Benedixitque 20
eis in tempore illo, dicens: In te bene-
dicetur Israel, atque dicetur: Faciat tibi
Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse.
Constituitque Ephraim ante Manassen.
* Et ait ad Ioseph filium suum: En ego 21
morior, & erit Deus vobiscum, reducet-
que vos ad terram patrum vestrorum.
* Do tibi partem unam extra fratres 22
tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in
gladio & arcu meo.

CAPVT XLIX.

Iacob singulis filiis suis benedicens, & quorundam defectus arguens, futura illis prædicit, tandemque declarato sepulturæ suæ loco moritur.

Vocavit autem Iacob filios suos, & 1
ait eis. Congregamini, ut annun-
tiem quæ ventura sunt vobis in diebus
novissimis. * Congregamini, & audite 2
filii Iacob, audite Israel patrem vestrum.
* Ruben primogenitus meus, tu fortitu- 3
do mea, & principium doloris mei:
prior in donis, major in imperio. * Ef- 4
fusus es sicut aqua, non crescas: quia
ascendisti cubile patris tui, & maculasti
stratum ejus. * Simeon & Levi fratres: 5
vasa iniquitatis bellantia. * In consi- 6
lium eorum non veniat anima mea, & in
cœtu illorum non sit gloria mea: quia
in furore suo occiderunt virum, & in
voluntate sua suffoderunt murū. * Ma- 7
ledictus furor eorum, quia pertinax: &
indignatio eorum, quia dura: dividam
eos in Iacob, & dispergam eos in Israel.
* Iuda, te laudabunt fratres tui: manus 8
tua in cervicibus inimicorum tuorum,
adorabunt te filii patris tui. * Catulus 9
leonis Iuda: ad prædam fili mi ascen-
disti: requiescens accubuisti ut leo, &
quasi leæna, quis suscitabit eū? * NON 10

AVFERETVR sceptrum de Iuda,
& dux de femore ejus, donec veniat qui
mittendus est, & ipse erit expectatio
11 gentium. * Ligans ad vineam pullum
suum, & ad vitem, ô fili mi, asinã suam.
Lavabit in vino stolam suam, & in san-
12 guine uvæ pallium suum. * Pulchrio-
res sunt oculi ejus vino, & dentes ejus
13 lacte candidiores. * Zabulon in littore
maris habitabit, & in statione navium
14 pertingens usque ad Sidonem. * Issa-
char asinus fortis accubans inter termi-
15 nos. * Vidit requiem quod esset bona:
& terram quod optima: & supposuit
humerum suum ad portandum, factus-
16 que est tributis serviens. * Dan judica-
bit populum suum sicut & alia tribus in
17 Israel. * Fiat Dan coluber in via, cera-
stes in semita, mordens ungulas equi, ut
18 cadat ascensor ejus retro. * SALV-
19 TARE tuũ expectabo Domine. *Gad,
accinctus præliabitur ante eum: & ipse
20 accingetur retrorsum. * Aser, pinguis
panis ejus, & præbebit delicias regi-
21 bus. * Nephthali, cervus emissus, &
22 dans eloquia pulchritudinis. * Filius
accrescens Ioseph, filius accrescens &
decorus aspectu: filiæ discurrerunt su-
23 per murum. * Sed exasperaverunt eum,
& jurgati sunt, invideruntque illi ha-
24 bentes jacula. * Sedit in forti arcus
ejus, & dissoluta sunt vincula brachio-
rum & manuum illius per manus po-
tentis Iacob: inde pastor egressus est,
25 lapis Israel. * Deus patris tui erit ad-
jutor tuus, & omnipotens benedicet ti-
bi benedictionibus cæli desuper, bene-
dictionibus abyssi jacentis deorsum, be-
26 nedictionibus uberum & vulvæ. * Be-
nedictiones patris tui confortatæ sunt
benedictionibus patrum ejus: donec ve-
niret desiderium collium æternorum:
fiant in capite Ioseph, & in vertice Na-
27 zaræi inter fratres suos. * Benjamin lu-
pus rapax, mane comedet prædam, &
28 vespere dividet spolia. * Omnes hi in
tribubus Israel duodecim: hæc locu-
tus est eis pater suus, benedixitque sin-
29 gulis, benedictionibus propriis. * Et
præcepit eis, dicens: Ego congregor ad
populum meum: sepelite me cum pa-
tribus meis in spelunca duplici quæ est
30 in agro Ephron Hethæi, * contra Mam-
bre in Terra Chanaan, quam emit Abra-
ham cum agro ab Ephron Hethæo in
31 possessionem sepulchri. * Ibi sepelie-
runt eum, & Saram uxorem ejus: ibi
sepultus est Isaac cum Rebecca conjuge
32 sua: ibi & Lia condita jacet. * Fini-
tisque mandatis quibus filios instrue-
bat, collegit pedes suos super lectulum,
& obiit: appositusque est ad populum
suum.

CAPVT L.

Ioseph corpus patris curans cum senioribus Egypti proficiscitur ut in Terra Chanaan sepeliat: quo magna solennitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam sibi timentes, benignè suscipit & consolatur: qui ubi mandatum dedisset de suis ossibus in Terram Chanaan deferendis, in pace quievit.

QVod cernens Ioseph, ruit super faciem patris flens & deosculans eum. * Præcepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrẽ. * Quibus jussa explentibus, transierunt quadraginta dies: iste quippe mos erat cadaverum conditorum. flevitque eum Ægyptus septuaginta diebus. * Et expleto planctus tempore, locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis: * eo quod pater meus adjuraverit me, dicens: En morior, in sepulchro meo quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, & sepeliam patrem meum, ac revertar. * Dixitque ei Pharao: Ascende & sepeli patrem tuum sicut adjuratus es. * Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique majores natu Terræ Ægypti: * domus Ioseph cum fratribus suis, absque parvulis & gregibus, atque armentis, quæ dereliquerant in Terra Gessen. * Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non modica. * Veneruntque ad Aream Arad, quæ sita est trans Iordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, impleverunt septem dies. * Quod cum vidissent habitatores Terræ Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. Et idcirco vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti. * Fecerunt ergo filii Iacob sicut præceperat eis: * Et portantes eum in Terram Chanaan, sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre. * Reversusque est Ioseph in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre. * Quo mortuo, timentes fratres ejus, & mutuo colloquentes: Ne forte memor sit iujuriæ quam passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus, * mandaverunt ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, * ut hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. * Veneruntque ad eum fratres sui: & proni adorantes in terram dixerunt: Servi tui sumus. *Quibus ille respondit. Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati? * Vos cogitastis de me malum: sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut in præsentiarum cernitis, & salvos faceret multos populos. * Nolite timere: ego pascam vos & parvulos vestros.

consolatusque est eos, & blande ac le-
22 niter est locutus. * Et habitavit in Æ-
gypto cum omni domo patris sui; vi-
xitque centum decem annis. Et vidit
Ephraim filios usque ad tertiam genera-
tionem. Filii quoque Machir filii Ma-
23 nasse nati sunt in genibus Ioseph. *Qui-
bus transactis, locutus est fratribus suis:
Post mortem meam Deus visitabit vos, &
ascendere vos faciet de terra ista ad ter-
ram quam juravit Abraham, Isaac, &
24 Iacob. * Cumque adjurasset eos atque
dixisset: Deus visitabit vos: asportate
25 ossa mea vobiscum de loco isto: * mor-
tuus est, expletis centum decem vitæ
suæ annis. Et conditus aromatibus, re-
positus est in loculo in Ægypto.

LIBER
EXODVS,
HEBRAICE VEELE SEMOTH.

CAPVT I.

Nomina filiorum Israel qui Aegyptum ingressi sunt; quorum multiplicationem novus Pharao frustra impedire nititur onerum impositione, masculorum cæde ac submersione: de obstetricum miseratione, & earum à Deo præmiatione.

1 HÆc sunt nomina filiorum Israel
qui ingressi sunt in Ægyptum
cum Iacob: singuli cum domibus
2 suis introierunt: * Ruben, Si-
3 meon, Levi, Iudas, * Issachar, Zabu-
4 lon & Benjamin, * Dan, & Nephthali,
5 Gad, & Aser. * Erant igitur omnes a-
nimæ eorum qui egressi sunt de femore
Iacob, septuaginta: Ioseph autem in
6 Ægypto erat. * Quo mortuo, & uni-
versis fratribus ejus, omnique cogna-
7 tione illa, * filii Israel creverunt, &
quasi germinantes multiplicati sunt: ac
roborati nimis, impleverunt terram.
8 * Surrexit interea rex novus super Æ-
9 gyptum, qui ignorabat Ioseph: * & ait
ad populum suum: Ecce, populus fi-
liorum Israel multus, & fortior nobis
10 est. *Venite, sapienter opprimamus eum,
ne forte multiplicetur: & si ingruerit
contra nos bellum, addatur inimicis no-
stris, expugnatisque nobis egrediatur
11 de terra. * Præposuit itaque eis magi-
stros operum, ut affligerent eos oneri-
bus: ædificaveruntque urbes tabernacu-
lorum Pharaoni, Phithom & Ramesses.
12 * Quantoque opprimebant eos, tanto
magis multiplicabantur, & crescebant:
13 * oderantque filios Israel Ægyptii, &
14 affligebant illudentes eis: * atque ad
amaritudinem perducebant vitam eo-
rum operibus duris luti & lateris,
omnique famulatu, quo in terræ operi-
bus premebantur. * Dixit autem Rex 15
Ægypti obstetricibus Hebræorum: qua-
rum una vocabatur Sephora, altera Phua,
* præcipiens eis: Quando obstetricabitis 16
Hebræas, & partus tempus advenerit:
si masculus fuerit, interficite eum: si
femina, reservate. * Timuerunt autem 17
obstetrices Deum, & non fecerunt jux-
ta præceptum regis Ægypti, sed con-
servabant mares. * Quibus ad se accer- 18
sitis, rex ait: Quidnam est hoc quod
facere voluistis, ut pueros servaretis?
* Quæ responderunt: Non sunt Hebrææ 19
sicut Ægyptiæ mulieres: ipsæ enim ob-
stetricandi habent scientiam, & prius-
quam veniamus ad eas, pariunt. * Be- 20
nè ergo fecit Deus obstetricibus: & cre-
vit populus, confortatusque est nimis.
* Et quia timuerunt obstetrices Deum, 21
ædificavit eis domos. * Præcepit ergo 22
Pharao omni populo suo, dicens: Quid-
quid masculini sexus natum fuerit, in
flumen projicite: quidquid feminini, re-
servate.

CAPVT II.

Moyses aquis expositus, & inde extractus ac à matre sua nutritus jussu filiæ Pharaonis quæ ipsum adoptavit, propter Aegyptii cædem in Madian metu regis fugit, ubi acceptâ uxore filia sacerdotis duos genuit filios.

EGressus est post hæc vir de domo 1
Levi: & accepit uxorem stirpis
suæ. * quæ concepit, & peperit fi- 2
lium: & videns eum elegantem, abscon-
dit tribus mensibus. * Cumque jam ce- 3
lare non posset, sumpsit fiscellam scir-
peam, & linivit eam bitumine ac pice:
posuitque intus infantulũ, & exposuit
eum in carecto ripæ fluminis, * stan- 4
te procul sorore ejus, & considerante e-
ventum rei. * Ecce autem descendebat 5
filia Pharaonis ut lavaretur in flumine:
& puellæ ejus gradiebantur per crepi-
dinem alvei. Quæ cum vidisset fiscel-
lam in papyrione, misit unam è famu-
labus suis: & allatam * aperiens, cer- 6
nensque in ea parvulum vagientem,
miserta ejus, ait: De infantibus He-
bræorum est hic. * Cui soror pueri: 7
Vis, inquit, ut vadam, & vocem tibi
mulierem Hebræam, quæ nutrire pos-
sit infantulum? * Respondit: Vade. 8
Perrexit puella & vocavit matrem suam.
* Ad quam locuta filia Pharaonis: Ac- 9
cipe, ait, puerum istum, & nutri mi-
hi: ego dabo tibi mercedem tuam. Sus-
cepit mulier, & nutrivit puerum: adul-
tumque tradidit filiæ Pharaonis. *Quem 10
illa adoptavit in locum filii, vocavit-
que nomen ejus Moyses, dicens: Quia
de aqua tuli eum. * In diebus illis post- 11
quam creverat Moyses, egressus est ad
fratres suos: viditque afflictionem eo-

rum, & virum Ægyptium percutientem
quemdam de Hebræis fratribus suis.
12 * Cumque circumspexisset huc atque il-
luc, & nullum adesse vidisset, percus-
13 sum Ægyptium abscondit sabulo. * Et
egressus die altero conspexit duos He-
bræos rixantes: dixitque ei qui facie-
bat injuriam: Quare percutis proximum
14 tuum? * Qui respondit: Quis te con-
stituit principem & judicem super nos?
num occidere me tu vis, sicut heri oc-
cidisti Ægyptium? Timuit Moyses, &
ait: Quomodo palam factum est verbum
15 istud? * Audivitque Pharao sermonem
hunc, & quærebat occidere Moysen: qui
fugiens de conspectu ejus, moratus est
in Terra Madian, & sedit juxta pu-
16 teum. * Erant autem sacerdoti Madian
septem filiæ, quæ venerunt ad haurien-
dam aquam: & impletis canalibus ada-
17 quare cupiebant greges patris sui. * Su-
pervenere pastores, & ejecerunt eas:
surrexitque Moyses, & defensis puellis,
18 adaquavit oves earum. * Quæ cum re-
vertissent ad Raguel patrem suum, di-
xit ad eas: Cur velocius venistis solito?
19 * Responderunt: Vir Ægyptius libera-
vit nos de manu pastorum: insuper &
hausit aquam nobiscum, potumque de-
20 dit ovibus. * At ille: Vbi est? inquit,
Quare dimisistis hominem? vocate eum
21 ut comedat panem. * Iuravit ergo Moy-
ses quòd habitaret cum eo. Accepitque
22 Sephoram filiam ejus uxorem: * quæ
peperit ei filium, quem vocavit Gersam,
dicens: Advena fui in terra aliena. Al-
terum vero peperit, quem vocavit Elie-
zer, dicens. Deus enim patris mei ad-
jutor meus eripuit me de manu Pharao-
23 nis. * Post multum vero temporis mor-
tuus est rex Ægypti: & ingemiscentes
filii Israel, propter opera vociferati sunt:
ascenditque clamor eorum ad Deum ab
24 operibus. * Et audivit gemitum eorum,
ac recordatus est fœderis quod pepigit
25 cum Abraham, Isaac, & Iacob. * Et
respexit Dominus filios Israel, & cogno-
vit eos.

CAPUT III.

Dominus Moysi, oves Iethro soceri pascenti, in rubo apparens, mittit eum etiam renitentem ad filios Israel de manu Pharaonis liberandos, spoliatis Aegyptiis.

1 MOyses autem pascebat oves Iethro
soceri sui sacerdotis Madian: cum-
que minasset gregem ad interiora de-
serti, venit ad montem Dei Horeb.
2 * Apparuitque ei Dominus in flamma
ignis de medio rubi: & videbat quod
rubus arderet, & non combureretur.
3 * Dixit ergo Moyses: Vadam, & vide-
4 bo visionem hanc magnam, quare non
comburatur rubus. * Cernens autem
Dominus quod pergeret ad videndum,
vocavit eum de medio rubi, & ait:
Moyses, Moyses. Qui respondit: Ad-
5 sum. * At ille: Ne appropies, inquit,
huc: solve calceamentum de pedibus
tuis: locus enim, in quo stas, terra san-
cta est. * Et ait: Ego sum Deus patris 6
tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus
Iacob. Abscondit Moyses faciem suam:
non enim audebat aspicere cõtra Deum.
* Cui ait Dominus: Vidi afflictionem 7
populi mei in Ægypto & clamorem ejus
audivi propter duritiam eorum qui præ-
sunt operibus: * & sciens dolorem 8
ejus descendi ut liberem eum de mani-
bus Ægyptiorum, & educam de terra
illa in terram bonam, & spatiosam, in
terram quæ fluit lacte & melle, ad loca
Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi,
& Pherezæi, & Hevæi, & Iebusæi.
* Clamor ergo filiorum Israel venit ad 9
me: vidique afflictionem eorum, qua ab
Ægyptiis opprimuntur. * Sed veni, & 10
mittam te ad Pharaonem, ut educas po-
pulum meum, filios Israel, de Ægypto.
* Dixitque Moyses ad Deum: Quis 11
sum ego ut vadam ad Pharaonem, &
educam filios Israel de Ægypto? * Qui 12
dixit ei: Ego ero tecum: & hoc habe-
bis signum, quod miserim te: Cum
eduxeris populum meum de Ægypto,
immolabis Deo super montem istum.
* Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam 13
ad filios Israel, & dicam eis: Deus pa-
trum vestrorum misit me ad vos. Si di-
xerint mihi: Quod est nomen ejus?
quid dicam eis? * Dixit Deus ad Moy- 14
sen: EGO SVM QVI SVM. Ait:
Sic dices filiis Israel: QVI EST, misit
me ad vos. * Dixitque iterum Deus ad 15
Moysen: Hæc dices filiis Israel: Domi-
nus Deus patrum vestrorum, Deus Abra-
ham, Deus Isaac, & Deus Iacob, misit
me ad vos: hoc nomen mihi est in æter-
num, & hoc memoriale meum in gene-
rationem & generationem. * Vade, & 16
congrega seniores Israel, & dices ad
eos: Dominus Deus patrum vestrorum
apparuit mihi, Deus Abraham, Deus
Isaac, & Deus Iacob, dicens: Visitans
visitavi vos, & vidi omnia quæ accide-
runt vobis in Ægypto: * Et dixi ut e- 17
ducam vos de afflictione Ægypti in ter-
ram Chananæi, & Hethæi, & Amor-
rhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Iebu-
sæi, ad terram fluentem lacte & melle.
* Et audient vocem tuam: ingredieris- 18
que tu, & seniores Israel, ad regem Æ-
gypti & dices ad eum: Dominus Deus
Hebræorum vocavit nos: ibimus viam
trium dierum in solitudinem, ut immo-
lemus Domino Deo nostro. * Sed ego 19
scio quod non dimittet vos rex Ægypti
ut eatis, nisi per manum validam. * Ex- 20
tendam enim manum meam, & percu-
tiam Ægyptum in cunctis mirabilibus
meis; quæ facturus sum in medio eo-
rum: post hæc dimittet vos. * Daboque 21
gratiam populo huic coram Ægyptiis: &
cum egrediemini, non exibitis vacui:
* sed postulabit mulier à vicina sua, & 22
ab hospita sua, vasa argentea, & au-
rea, ac vestes, ponetisque eas super

filios & filias vestras, & spoliabitis Æ-
gyptum.

CAPUT IV.

Moyses tribus signis à Deo acceptis, in Ægyptum cum uxore proficiscitur: uxor circumcidit filium. Aaron fratri Moysi occurrit, simulque veniunt ad filios Israel.

1 REspondens Moyses ait: Non cre-
dent mihi, neque audient vocem
meam, sed dicent: Non apparuit tibi
2 Dominus. * Dixit ergo ad eum: Quid
est quod tenes in manu tua? Respondit:
3 Virga. * Dixitque Dominus: Projice
eam in terram. Projecit, & versa est in
colubrum, ita ut fugeret Moyses. * Di-
4 xitque Dominus: Extende manum tu-
am, & apprehende caudam ejus. Exten-
dit, & tenuit, versaque est in virgam.
5 * Vt credant, inquit, quod apparuerit
tibi Dominus Deus patrum suorum,
Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Ia-
6 cob. * Dixitque Dominus rursum: Mit-
te manum tuam in sinum tuum. Quam
cum misisset in sinum, protulit leprosam
7 instar nivis. * Retrahe, ait, manum
tuam in sinum tuum. Retraxit, & pro-
tulit iterum, & erat similis carni reli-
8 quæ. * Si non crediderint, inquit, tibi,
neque audierint sermonem signi prio-
ris, credent verbo signi sequentis.
9 * Quod si nec duobus quidem his signis
crediderint, neque audierint vocem tu-
am: sume aquam fluminis, & effunde
eam super aridam, & quidquid hauseris
10 de fluvio, vertetur in sanguinem. * Ait
Moyses: Obsecro Domine, non sum
eloquens ab heri & nudiustertius: & ex
quo locutus es ad servum tuum, impe-
11 ditioris & tardioris linguæ sum. * Di-
xit Dominus ad eum: Quis fecit os
hominis? aut quis fabricatus est mu-
tum & surdum, videntem & cæcum?
12 nonne ego? * Perge igitur, & ego ero
in ore tuo: doceboque te quid loqua-
13 ris. * At ille: Obsecro, inquit, Domine,
14 mitte quem missurus es. * Iratus Do-
minus in Moysen, ait: Aaron frater
tuus levites, scio quod eloquens sit: ecce
ipse egreditur in occursum tuum, vi-
15 densque te lætabitur corde. * Loquere
ad eum, & pone verba mea in ore ejus:
& ego ero in ore tuo, & in ore illius, &
ostendam vobis quid agere debeatis.
16 * ipse loquetur pro te ad populum, &
erit os tuum: tu autem eris ei in his
17 quæ ad Deum pertinent. * Virgam quo-
que hanc sume in manu tua, in qua fa-
18 cturus es signa. * Abiit Moyses, & re-
versus est ad Iethro socerum suum, di-
xitque ei: Vadam & revertar ad fra-
tres meos in Ægyptum, ut videam si ad-
huc vivant. Cui ait Iethro: Vade in pa-
19 ce. * Dixit ergo Dominus ad Moysen
in Madian: Vade, & revertere in Æ-
gyptum: Mortui sunt enim omnes qui
20 quærebant animam tuam. * Tulit ergo
Moyses uxorem suam, & filios suos, &
imposuit eos super asinum: reversusque
est in Ægyptum, portans virgam Dei in
manu sua. * Dixitque ei Dominus re- 21
vertenti in Ægyptum: Vide ut omnia
ostenta quæ posui in manu tua, facias
coram Pharaone: ego indurabo cor ejus,
& non dimittet populum. * Dicesque 22
ad eum: Hæc dicit Dominus: Filius
meus primogenitus Israel. * Dixi tibi: 23
Dimitte filium meum ut serviat mihi, &
noluisti dimittere eum: ecce ego inter-
ficiam filium tuum primogenitũ. *Cum- 24
que esset in itinere, in diversorio occur-
rit ei Dominus, & volebat occidere
eum. * Tulit illico Sephora acutissi- 25
mam petram, & circumcidit præputium
filii sui, tetigitque pedes ejus, & ait:
Sponsus sanguinum tu mihi es. * Et di- 26
misit eum postquam dixerat: Sponsus
sanguinum, ob circumcisionem. * Dixit 27
autem Dominus ad Aaron: Vade in oc-
cursum Moysi in desertum. Qui per-
rexit obviam ei in Montem Dei, & os-
culatus est eum. * Narravitque Moyses 28
Aaron omnia verba Domini quibus mi-
serat eum, & signa quæ mandaverat.
* Veneruntque simul, & congregaverunt 29
cunctos seniores filiorum Israel. * Lo- 30
cutusque est Aaron omnia verba quæ di-
xerat Dominus ad Moysen: & fecit signa
coram populo, * & credidit populus. 31
Audieruntque quod visitasset Dominus
filios Israel, & quod respexisset affli-
ctionem illorum: & proni adoraverunt.

CAPUT V.

Moyses & Aaron Pharaoni Dei mandata referunt: quæ ille contemnens, gravius Israelitas premit negatis paleis; quod audiens Moyses orat pro eis Dominum.

POst hæc ingressi sunt Moyses & Aa- 1
ron, & dixerunt Pharaoni: Hæc di-
cit Dominus Deus Israel: Dimitte po-
pulum meum ut sacrificet mihi in de-
serto. * At ille respondit: Quis est Do- 2
minus, ut audiam vocem ejus, & dimit-
tam Israel? nescio Dominum, & Israel
non dimittam. * Dixeruntque: Deus 3
Hebræorum vocavit nos, ut eamus viam
trium dierum in solitudinem, & sacrifi-
cemus Domino Deo nostro: ne forte
accidat nobis pestis aut gladius. * Ait 4
ad eos rex Ægypti: Quare Moyses &
Aaron sollicitatis populum ab operibus
suis? ite ad onera vestra. * Dixitque 5
Pharao: Multus est populus terræ: vi-
detis quod turba succreverit: quanto
magis si dederitis eis requiem ab operi-
bus? * Præcepit ergo in die illo præ- 6
fectis operum & exactoribus populi,
dicens: * Nequaquam ultra dabitis pa- 7
leas populo ad conficiendos lateres, sicut
prius: sed ipsi vadant, & colligant sti-
pulas. * Et mensuram laterum, quam 8
prius faciebant, imponetis super eos,
nec minuetis quidquam: vacant enim,
& idcirco vociferantur, dicentes: Ea-
mus, & sacrificemus Deo nostro. * Op- 9

pri-

primantur operibus, & expleant ea: ut
non acquiescant verbis mendacibus.
10 * Igitur egressi præfecti operum & ex-
actores ad populum dixerunt: Sic dicit
11 Pharao: Non do vobis paleas: * ite,
& colligite sicubi invenire poteritis, nec
minuetur quidquam de opere vestro.
12 * Dispersusque est populus per omnem
Terram Ægypti ad colligendas paleas.
13 * Præfecti quoque operum instabant,
dicentes: Complete opus vestrum quo-
tidie, ut prius facere solebatis quando
14 dabantur vobis paleæ. * Flagellatique
sunt qui præerant operibus filiorum If-
rael, ab exactoribus Pharaonis, dicen-
tibus: Quare non impletis mensuram
laterum sicut prius, nec heri, nec hodie?
15 * Veneruntque præpositi filiorum Israel,
& vociferati sunt ad Pharaonem, dicen-
tes? Cur ita agis contra servos tuos?
16 * Paleæ non dantur nobis, & lateres si-
militer imperantur: en famuli tui fla-
gellis cædimur, & injuste agitur contra
17 populum tuum. * Qui ait: Vacatis o-
tio, & idcirco dicitis: Eamus, & sacri-
18 ficemus Domino. * Ite ergo, & opera-
mini: paleæ non dabuntur vobis, &
reddetis consuetum numerum laterum.
19 * Videbantque se præpositi filiorum If-
rael in malo, eo quod diceretur eis: Non
minuetur quidquam de lateribus per
20 singulos dies. * Occurreruntque Moy-
si & Aaron, qui stabant ex adverso,
21 egredientibus à Pharaone: * & di-
xerunt ad eos: Videat Dominus &
judicet, quoniam fœtere fecistis odo-
rem nostrum coram Pharaone & servis
ejus, & præbuistis ei gladium, ut occi-
22 deret nos. * Reversusque est Moyses ad
Dominum, & ait: Domine, cur afflixisti
23 populum istum? quare misisti me? * Ex
eo enim quo ingressus sum ad Pharao-
nem ut loquerer in nomine tuo, afflixit
populum tuum: & non liberasti eos.

CAPUT VI.

Consolatur Deus Israelitas per Moysen, Terræ Chanaan promissione, recensetur que genealogia Ruben, Simeonis & Levi usque ad Moysen & Aaron.

1 Dixitque Dominus ad Moysen:
Nunc videbis quæ facturus sim
Pharaoni: per manum enim fortem di-
mittet eos, & in manu robusta ejiciet
2 illos de terra sua. * Locutusque est Do-
minus ad Moysen dicens: Ego Domi-
3 nus * qui apparui Abraham, Isaac, & Ia-
cob, in Deo omnipotente: & nomen
meum ADONAI non indicavi eis.
4 * Pepigique fœdus cum eis, ut darem
eis Terram Chanaan, terram peregrina-
tionis eorum, in qua fuerunt advenæ.
5 * Ego audivi gemitum filiorum Israel,
quo Ægyptii oppresserunt eos: & re-
6 cordatus sum pacti mei. * Ideo dic fi-
liis Israel: Ego Dominus qui educam
vos de ergastulo Ægyptiorum, & eruam
de servitute: ac redimam in brachio ex-
celso, & judiciis magnis. * Et assumam
vos mihi in populū, & ero vester Deus:
& scietis quod ego sum Dominus Deus
vester qui eduxerim vos de ergastulo Æ-
gyptiorum: * & induxerim in terram,
super quam levavi manum meam ut da-
rem eam Abraham, Isaac, & Iacob: da-
boque illam vobis possidendam, ego Do-
minus. * Narravit ergo Moyses omnia
filiis Israel: qui non acquieverunt ei,
propter angustiam spiritus, & opus du-
rissimum. * Locutusque est Dominus
ad Moysen, dicens: * Ingredere, & lo-
quere ad Pharaonem regem Ægypti, ut
dimittat filios Israel de terra sua. * Re-
spondit Moyses coram Domino: Ecce
filii Israel non audiunt me: & quo mo-
do audiet Pharao, præsertim cum incir-
cumcisus sim labiis? * Locutusque est
Dominus ad Moysen & Aaron, & dedit
mandatum ad filios Israel, & ad Pharao-
nem regē Ægypti, ut educerent filios If-
rael de Terra Ægypti. * Isti sunt princi-
pes domorum per familias suas. Filii
Ruben primogeniti Israelis: Henoch
& Phallu, Hesron & Charmi. * hæ co-
gnationes Ruben. Filii Simeon: Iamuel
& Iamin, & Ahod, & Iachin, & Soar, &
Saul filius Chananitidis. hæ progenies
Simeon. * Et hæc nomina filiorum Le-
vi per cognationes suas: Gerson &
Caath & Merari. Anni autem vitæ Levi
fuerunt centum triginta septem. * Fi-
lii Gerson: Lobni & Semei, per cogna-
tiones suas. * Filii Caath: Amram, &
Isaar, & Hebron, & Oziel. anni quoque
vitæ Caath, centum triginta tres. * Fi-
lii Merari: Moholi & Musi. hæ cogna-
tiones Levi per familias suas. * Acce-
pit autem Amram uxorem Iochabed pa-
truelem suam: quæ peperit ei Aaron &
Moysen. Fueruntque anni vitæ Amram,
centum triginta septem. * Filii quoque
Isaar: Core, & Nepheg, & Zechri. * Fi-
lii quoque Oziel: Misael, & Elisaphan,
& Sethri. * Accepit autem Aaron uxo-
rem Elisabeth, filiam Aminadab, sororem
Nahason: quæ peperit ei Nadab, & A-
biu, & Eleazar, & Ithamar. * Filii quo-
que Core: Aser, & Elcana, & Abiasaph.
hæ sunt cognationes Coritarum. * At
vero Eleazar filius Aaron accepit uxo-
rem de filiabus Phutiel: quæ peperit ei
Phinees. hi sunt principes familiarum
Leviticarum per cognationes suas. * Iste
est Aaron & Moyses, quibus præcepit
Dominus ut educerent filios Israel de
Terra Ægypti, per turmas suas. * Hi sunt,
qui loquuntur ad Pharaonem regem Æ-
gypti, ut educant filios Israel de Ægy-
pto: iste est Moyses & Aaron, * in die
qua locutus est Dominus ad Moysen, in
Terra Ægypti. * Et locutus est Domi-
nus ad Moysen, dicens: Ego Dominus;
loquere ad Pharaonem regem Ægypti,
omnia quæ ego loquor tibi. * Et ait
Moyses coram Domino: En incircum-
cisus labiis sum, quomodo audiet me
Pharao?

CAPVT VII.

*Moyses & Aaron ad Pharaonem lo-
quuntur, virgam vertunt in ser-
pentem, & aquam virga percussam
in sanguinem: quæ etiam faciunt
magi Pharaonis suis incantationibus;
quam ob causam Pharao magis in-
duratur.*

1 DIxitque Dominus ad Moysen: Ecce
constitui te Deum Pharaonis: &
Aaron frater tuus erit Propheta tuus.
2 * Tu loqueris et omnia quæ mando ti-
bi: & ille loquetur ad Pharaonem, ut
3 dimittat filios Israel de terra sua. * Sed
ego indurabo cor ejus, & multiplicabo
signa & ostenta mea in terra Ægypti,
4 *& non audiet vos: immittamq; manum
meam super Ægyptum, & educam exer-
citum & populum meum filios Israel de
5 Terra Ægypti per judicia maxima. * Et
scient Ægyptii quia ego sum Dominus
qui extenderim manum meam super Æ-
gyptum, & eduxerim filios Israel de me-
6 dio eorum. * Fecit itaque Moyses &
Aaron sicut præceperat Dominus: ita
7 egerunt. * Erat autem Moyses octo-
ginta annorum, & Aaron octoginta
trium, quando locuti sunt ad Pharao-
8 nem. * Dixitque Dominus ad Moysen &
9 Aarō.* Cū dixerit vobis Pharao, Osten-
dite signa: dices ad Aaron: Tolle virgam
tuam, & projice eam coram Pharaone, ac
10 vertetur in colubrum. * Ingressi itaque
Moyses & Aaron ad Pharaonē, fecerunt
sicut præceperat Dominus. tulitq; Aaron
virgam coram Pharaone & servis ejus,
11 quæ versa est in colubrum. * Vocavit
autem Pharao sapientes & maleficos:
& fecerunt etiam ipsi per incantationes
Ægyptiacas & arcana quædam simili-
12 ter. * Projeceruntque singuli virgas
suas, quæ versæ sunt in dracones: sed
devoravit virga Aaron virgas eorum.
13 * Induratumque est cor Pharaonis, &
non audivit eos, sicut præceperat Domi-
14 nus. * Dixit autem Dominus ad Moy-
sen, Ingravatum est cor Pharaonis, non
15 vult dimittere populum. * Vade ad eum
mane, ecce egredietur ad aquas: & sta-
bis in occursum ejus super ripam flu-
minis: & virgam, quæ conversa est in
16 draconem, tolles in manu tua. * Dices-
que ad eum: Dominus Deus Hebræorum
misit me ad te, dicens: Dimitte populum
meum ut sacrificet mihi in deserto: &
17 usque ad præsens audire noluisti. * Hæc
igitur dicit Dominus: In hoc scies quod
sim Dominus: ecce percutiam virga,
quæ in manu mea est, aquam fluminis,
18 & vertetur in sanguinem. * Pisces quo-
que, qui sunt in fluvio, morientur, &
computrescent aquæ, & affligentur Æ-
19 gyptii bibentes aquam fluminis. * Di-
xit quoque Dominus ad Moysen: Dic
ad Aaron, Tolle virgam tuam, & exten-
de manum tuam super aquas Ægypti, &
super fluvios eorum, & rivos ac paludes,
& omnes lacus aquarum, ut vertantur
in sanguinem, & sit cruor in omni Terra
Ægypti, tam in ligneis vasis quam in
saxeis. * Feceruntque Moyses & Aaron 20
sicut præceperat Dominus: & elevans
virgam percussit aquam fluminis coram
Pharaone & servis ejus: quæ versa est
in sanguinē. *Et pisces, qui erant in flu- 21
mine, mortui sunt: computruitque flu-
vius, & non poterant Ægyptii bibere
aquam fluminis, & fuit sanguis in tota
Terra Ægypti. * Feceruntque similiter 22
malefici Ægyptiorum incantationibus
suis, & induratum est cor Pharaonis,
nec audivit eos, sicut præceperat Domi-
nus. * Avertitque se, & ingressus est 23
domum suam, nec apposuit cor etiam
hac vice. * Foderunt autem omnes Æ- 24
gyptii per circuitum fluminis aquam ut
biberent, non enim poterant bibere de
aqua fluminis. *Impletique sunt septem 25
dies, postquam percussit Dominus flu-
vium.

CAPVT VIII.

*Secunda Ægypti plaga est ranarū; pro
quarum ablatione promittit Pharao
populum dimittere, nec facit: quare
additur tertia sciniphum, & quarta
muscarum; propter quas rursum pro-
mittit Pharao se filios Israel dimis-
surum, quod non facit.*

DIxit quoque Dominus ad Moysen: 1
Ingredere ad Pharaonem, & dices
ad eum. Hæc dicit Dominus: Dimitte
populum meum, ut sacrificet mihi: * sin 2
autem nolueris dimittere, ecce ego per-
cutiam omnes terminos tuos ranis. * Et 3
ebulliet fluvius ranas, quæ ascendent, &
ingredientur domum tuam, & cubicu-
lum lectuli tui, & super stratum tuum,
& in domos servorum tuorum, & in
populum tuum, & in furnos tuos, & in
reliquias ciborum tuorum: * & ad te, 4
& ad populum tuum, & ad omnes ser-
vos tuos, intrabunt ranæ. * Dixitque 5
Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron:
Extende manum tuam super fluvios ac
super rivos & paludes, & educ ranas su-
per Terram Ægypti. * Et extendit Aa- 6
ron manum super aquas Ægypti, & as-
cenderunt ranæ, operueruntque Terram
Ægypti. * Fecerunt autē & malefici per 7
incantationes suas similiter, eduxeruntq;
ranas super Terram Ægypti. * Vocavit 8
autem Pharao Moysen & Aaron, & dixit
eis: Orate Dominum ut auferat ranas à
me & à populo meo: & dimittam po-
pulum ut sacrificet Domino. * Dixit- 9
que Moyses ad Pharaonem: Constitue
mihi quando deprecer pro te, & pro
servis tuis, & pro populo tuo, ut abi-
gantur ranæ à te & à domo tua & à
servis tuis & à populo tuo: & tan-
tum in flumine remaneant. * Qui re- 10
spondit: Cras. At ille: Iuxta, in-
quit, verbum tuum faciam: ut scias
quoniam non est sicut Dominus Deus
noster. * Et recedent ranæ à te, & à do- 11
mo tua, & à servis tuis, & à populo tuo:

12 & tantum in flumine remanebunt. * E-
gressique sunt Moyses & Aaron à Pha-
raone: & clamavit Moyses ad Dominum
pro sponsione ranarum quam condixerat
13 Pharaoni, * Fecitque Dominus juxta
verbum Moysi, & mortuæ sunt ranæ de
14 domibus, & de villis,& de agris.* Con-
gregaveruntque eas in immensos agge-
15 res, & computruit terra. * Videns au-
tem Pharao quod data esset requies, in-
gravavit cor suum, & non audivit eos,
16 sicut præceperat Dominus. * Dixitque
Dominus ad Moysen: Loquere ad Aa-
ron. Extende virgam tuam, & percute
pulverem terræ:& sint sciniphes in uni-
17 versa Terra Ægypti. * Feceruntque ita.
Et extendit Aaron manum, virgam te-
nens:percussitque pulverem terræ,& fa-
cti sunt sciniphes in hominibus, & in
jumentis: omnis pulvis terræ versus est
in sciniphes per totam Terram Ægypti.
18 *Feceruntque similiter malefici incanta-
tionibus suis, ut educerent sciniphes, &
non potuerunt: erantque sciniphes tam
19 in hominibus quam in jumentis. * Et
dixerunt malefici ad Pharaonem: Digi-
tus Dei est hic. induratumque est cor
Pharaonis,& non audivit eos sicut præ-
20 ceperat Dominus. * Dixit quoque Do-
minus ad Moysen: Consurge diluculo,
& sta coram Pharaone: egredietur enim
ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit
Dominus: Dimitte populum meum ut
21 sacrificet mihi. * Quod si non dimiseris
eum, ecce ego immittam in te, & in ser-
vos tuos, & in populum tuum, & in
domos tuas, omne genus muscarum: &
implebuntur domus Ægyptiorum mu-
scis diversi generis, & universa terra in
22 qua fuerint. * Faciamque mirabilem in
die illa Terram Gessen, in qua populus
meus est, ut non sint ibi muscæ: &
scias quoniam ego Dominus in medio
23 terræ. * Ponamque divisionem inter
populum meum & populum tuum: cras
24 erit signum istud. * Fecitque Dominus
ita. Et venit musca gravissima in domos
Pharaonis & servorum ejus, & in om-
nem Terram Ægypti: corruptaque est
25 terra ab hujuscemodi muscis. * Voca-
vitque Pharao Moysen & Aaron, & ait
eis: Ite & sacrificate Deo vestro in terra
26 hac. * Et ait Moyses: Non potest ita
fieri: abominationes enim Ægyptiorum
immolabimus Domino Deo nostro.quod
si mactaverimus ea quæ colunt Ægyptii
coram eis, lapidibus nos obruent.
27 * Viam trium dierum pergemus in soli-
tudinem: & sacrificabimus Domino Deo
28 nostro, sicut præcepit nobis. * Dixit-
que Pharao: Ego dimittam vos ut sa-
crificetis Domino Deo vestro in deserto:
verumtamen longius ne abeatis, rogate
29 pro me. * Et ait Moyses: Egressus à te,
orabo Dominũ: & recedet musca à Pha-
raone, & à servis suis, & à populo ejus
cras:verumtamen noli ultra fallere, ut
non dimittas populum sacrificare Do-
30 mino.* Egressusque Moyses à Pharaone,
oravit Dominum. * Qui fecit juxta ver-
bum illius,& abstulit muscas à Pharao-
ne, & à servis suis, & à populo ejus:
non superfuit ne una quidem. * Et in- 3
gravatum est cor Pharaonis, ita ut nec
hac quidem vice dimitteret populum.

CAPUT IX.

Quinta plaga est pestis in jumentis, sexta ulcerum, septima grandinis, ad quam promittit Pharao se dimissurum populum si cesset, verum nec id complet: nullus autem filiorum Israel in his malis ullum patitur damnum.

DIxit autem Dominus ad Moysen:
Ingredere ad Pharaonem,& loque-
re ad eum: Hæc dicit Dominus Deus
Hebræorum: Dimitte populum meum
ut sacrificet mihi. * Quod si adhuc re- 2
nuis, & retines eos: * ecce manus mea 3
erit super agros tuos: & super equos, &
asinos, & camelos,& boves, & oves, pe-
stis valde gravis: * Et faciet Dominus 4
mirabile, inter possessiones Israel, &
possessiones Ægyptiorum, ut nihil
omnino pereat ex his quæ pertinent ad
filios Israel.* Constituitque Dominus: 5
tempus, dicens: Cras faciet Dominus
verbum istud in terra. * Fecit ergo Do- 6
minus verbum hoc altera die: mortua-
que sunt omnia animantia Ægyptiorum:
de animalibus vero filiorum Israel ni-
hil omnino periit. * Et misit Pharao 7
ad videndum: nec erat quidquam mor-
tuum de his quæ possidebat Israel. In-
gravatumque est cor Pharaonis, & non
dimisit populum. * Et dixit Domi- 8
nus ad Moysen & Aaron: Tollite ple-
nas manus cineris de camino, & spargat
illum Moyses in cælum coram Pharao-
ne.*Sitque pulvis super omnem Terram 9
Ægypti: erunt enim in hominibus &
jumentis ulcera, & vesicæ turgentes, in
universa Terra Ægypti. * Tuleruntque 10
cinerem de camino, & steterunt coram
Pharaone, & sparsit illum Moyses in
cælum: factaque sunt ulcera vesicarum
turgentium in hominibus, & jumentis:
* nec poterant malefici stare coram 11
Moyse propter ulcera quę in illis erant,
& in omni Terra Ægypti. * Indura- 12
vitque Dominus cor Pharaonis, &
non audivit eos, sicut locutus est Do-
minus ad Moysen. * Dixitque Domi- 13
nus ad Moysen: Mane consurge, & sta
coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc
dicit Dominus Deus Hebræorum: Di-
mitte populum meum ut sacrificet
mihi. * Quia in hac vice mittam o- 14
mnes plagas meas super cor tuum,
& super servos tuos, & super popu-
lum tuum: ut scias quòd non sit simi-
lis mei in omni terra. * Nunc enim 15
extendens manum percutiam te & po-
pulum tuum peste, peribisque de ter-
ra. * Idcirco autem posui te, ut osten- 16
dam in te fortitudinem meam, & nar-
retur nomen meum in omni terra.

* Ad-

17 * Adhuc retines populum meum:& non
18 vis dimittere eum? * En pluam cras
hac ipsa hora grandinem multam nimis,
qualis non fuit in Ægypto, à die qua
fundata est, usque in præsens tem-
19 pus. * Mitte ergo jam nunc & congre-
ga jumenta tua, & omnia quæ habes in
agro: homines enim, & jumenta, &
universa quæ inventa fuerint foris, nec
congregata de agris, cecideritque super
20 ea grando, morientur. * Qui timuit ver-
bum Domini de servis Pharaonis, fecit
confugere servos suos & jumenta in do-
21 mos; * qui autem neglexit sermonem
Domini, dimisit servos suos & jumenta
22 in agris. * Et dixit Dominus ad Moy-
sen: Extende manum tuam in cælum, ut
fiat grando in universa Terra Ægypti,
super homines, & super jumenta, & su-
per omnem herbam agri in Terra Ægy-
23 pti. * Extenditque Moyses virgam in
cælum, & Dominus dedit tonitrua, &
grandinem, ac discurrentia fulgura su-
per terram: pluitque Dominus grandi-
24 nem super Terram Ægypti. * Et gran-
do & ignis mista pariter ferebantur: tan-
tæque fuit magnitudinis, quanta ante
numquam apparuit in universa Terra
Ægypti ex quo gens illa condita est.
25 * Et percussit grando in omni Terra Æ-
gypti cuncta quæ fuerunt in agris, ab
homine usque ad jumentum: cunctam-
que herbam agri percussit grando, &
26 omne lignum regionis confregit. * Tan-
tum in Terra Gessen, ubi erant filii Israel,
27 grando non cecidit. * Misitque Pharao,
& vocavit Moysen & Aaron, dicens ad
eos: Peccavi etiam nunc: Dominus ju-
28 stus: ego & populus meus, impii. * Ora-
te Dominum ut desinant tonitrua Dei, &
grando: ut dimittam vos, & nequaquam
29 hic ultra maneatis. * Ait Moyses: Cum
egressus fuero de urbe, extendam pal-
mas meas ad Dominum, & cessabunt to-
nitrua, & grando non erit: ut scias quia
30 Domini est terra: * novi autem, quod
& tu, & servi tui, necdum timeatis Do-
31 minum Deum. * Linum ergo & hor-
deum læsum est, eo quod hordeum esset
virens, & linum jam folliculos germi-
32 naret: * triticum autem & far non sunt
33 læsa, quia serotina erant. * Egressusque
Moyses à Pharaone ex urbe, tetendit
manus ad Dominum: & cessaverunt to-
nitrua & grando, nec ultra stillavit
34 pluvia super terram. * Videns autem
Pharao quod cessasset pluvia, & grando,
35 & tonitrua, auxit peccatum: * & in-
gravatum est cor ejus, & servorum il-
lius, & induratum nimis: nec dimisit
filios Israel, sicut præceperat Dominus
per manum Moysi.

CAPUT X.

Octavum signum est locustarum; quibus ablatis, obduratus Pharao ne sic quidem juxta condictum dimittit populum: quapropter nonum additur, nempe tenebrarum densissimarum; propter quas permittit Pharao ut exeant, sed protinus idem denegat, Moysique minatur.

ET dixit Dominus ad Moysen: Ingre- 1
dere ad Pharaonem: ego enim in-
duravi cor ejus, & servorum illius: ut
faciam signa mea hæc in eo, * & narres 2
in auribus filii tui, & nepotum tuo-
rum, quoties contriverim Ægyptios, &
signa mea fecerim in eis: & sciatis quia
ego Dominus. * Introierunt ergo Moy-
ses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt 3
ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræo-
rum: Usquequo non vis subjici mihi? di-
mitte populum meum, ut sacrificet mi-
hi. * Sin autem resistis, & non vis di- 4
mittere eum: ecce ego inducam cras lo-
custam in fines tuos: * quæ operiat su- 5
perficiem terræ, ne quidquam ejus ap-
pareat, sed comedatur quod residuum
fuerit grandini: corrodet enim omnia
ligna quæ germinant in agris. * Et im- 6
plebunt domos tuas, & servorum tuo-
rum, & omnium Ægyptiorum: quantam
non viderunt patres tui, & avi, ex quo
orti sunt super terram, usque in præsen-
tem diem. Avertitque se, & egressus est
à Pharaone. * Dixerunt autem servi 7
Pharaonis ad eum. Usquequo patiemur
hoc scandalum: dimitte homines, ut
sacrificent Domino Deo suo. nonne vi-
des quod perierit Ægyptus? * Revoca- 8
veruntque Moysen & Aaron ad Pharao-
nem: qui dixit eis: Ite, sacrificate Do-
mino Deo vestro: quinam sunt qui ituri
sunt? * Ait Moyses: Cum parvulis no- 9
stris & senioribus pergemus, cum filiis
& filiabus, cum ovibus & armentis: est
enim solemnitas Domini Dei nostri.
* Et respondit Pharao: Sic Dominus 10
sit vobiscum, quo modo ego dimittam
vos, & parvulos vestros. cui dubium est
quod pessime cogitetis? * Non fiet ita, 11
sed ite tantum viri, & sacrificate Do-
mino: hoc enim & ipsi petistis. Statim-
que ejecti sunt de conspectu Pharaonis.
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Ex- 12
tende manum tuam super Terram Ægy-
pti ad locustam, ut ascendat super eam,
& devoret omnem herbam quæ residua
fuerit grandini. * Et extendit Moyses 13
virgam super Terram Ægypti: & Do-
minus induxit ventum urentem tota
die illa & nocte: & mane facto, ventus
urens levavit locustas. * Quæ ascende- 14
runt super universam Terram Ægypti:
& sederunt in cunctis finibus Ægyptio-
rum innumerabiles, quales ante illud
tempus non fuerant, nec postea futuræ
sunt. * Operueruntque universam su- 15
perficiem terræ, vastantes omnia. De-
vorata est igitur herba terræ, & quid-
quid pomorum in arboribus fuit, quæ
grando dimiserat: nihilque omnino vi-
rens relictum est in lignis & in herbis
terræ, in cuncta Ægypto. * Quam ob 16
rem festinus Pharao vocavit Moysen &
Aaron, & dixit eis: Peccavi in Domi-

num

17 num Deum vestrum, & in vos. * Sed
nunc dimittite peccatum mihi etiam
hac vice, & rogate Dominum Deum ve-
strum, ut auferat à me mortem istam.
18 * Egressusque Moyses de conspectu Pha-
19 raonis, oravit Dominum. * Qui flare
fecit ventum ab occidente vehementis-
simum, & arreptam locustam projecit in
Mare rubrum: non remansit ne una qui-
20 dem in cunctis finibus Ægypti. * Et
induravit Dominus cor Pharaonis, nec
21 dimisit filios Israel. * Dixit autem Do-
minus ad Moysen: Extende manum
tuam in cælum: & sint tenebræ super
Terram Ægypti, tam densæ ut palpari
22 queant. * Extenditque Moyses manum
in cælum: & factæ sunt tenebræ horri-
biles in universa Terra Ægypti tribus
23 diebus. * Nemo vidit fratrem suum,
nec movit se de loco in quo erat: ubi-
cumque autem habitabant filii Israel,
24 lux erat. * Vocavitque Pharao Moysen
& Aaron, & dixit eis: Ite, sacrificate
Domino: oves tantum vestræ & armen-
ta remaneant, parvuli vestri eant vobis-
25 cum. * Ait Moyses: Hostias quoque &
holocausta dabis nobis, quæ offeramus
26 Domino Deo nostro. * Cuncti greges
pergent nobiscum: non remanebit ex eis
ungula: quæ necessaria sunt in cultum
Domini Dei nostri; præsertim cum igno-
remus quid debeat immolari, donec ad
27 ipsum locum perveniamus. * Induravit
28 autem Dominus cor Pharaonis, & no-
luit dimittere eos. * Dixitque Pharao
ad Moysen: Recede à me, & cave ne
ultra videas faciem meam: quocum-
29 que die apparueris mihi, morieris. * Re-
spondit Moyses: Ita fiet ut locutus es,
non videbo ultra faciem tuam.

CAPUT XI.

Ante decimum signum quod prædicit Dominus, hortatur ad Ægypti spoliationem.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc
una plaga tangam Pharaonem &
Ægyptum, & post hæc dimittet vos, &
2 exire compellet. * Dices ergo omni
plebi, ut postulet vir ab amico suo, &
mulier à vicina sua, vasa argentea &
3 aurea. * Dabit autem Dominus gratiam
populo suo coram Ægyptiis. Fuitque
Moyses vir magnus valde in terra Ægy-
pti, coram servis Pharaonis & omni
4 populo. * Et ait: Hæc dicit Dominus:
5 Media nocte egrediar in Ægyptum: * &
morietur omne primogenitum in Terra
Ægyptiorum, à primogenito Pharao-
nis qui sedet in solio ejus, usque ad
primogenitum ancillæ quæ est ad mo-
lam, & omnia primogenita jumento-
6 rum. * Eritque clamor magnus in uni-
versa Terra Ægypti, qualis nec ante
7 fuit, nec postea futurus est. * Apud o-
mnes autem filios Israel non mutiet ca-
nis ab homine usque ad pecus: ut scia-
tis quanto miraculo dividat Dominus
8 Ægyptios & Israel. * Descendentque
omnes servi tui isti ad me, & adora-
bunt me, dicentes: Egredere tu, &
omnis populus qui subjectus est tibi:
post hæc egrediemur. * Et exivit à Pha-
raone iratus nimis. Dixit autem Domi-
nus ad Moysen: Non audiet vos Pha-
rao, ut multa signa fiant in Terra Ægy-
pti. * Moyses autem & Aaron fecerunt 1
omnia ostenta quæ scripta sunt, coram
Pharaone. Et induravit Dominus cor
Pharaonis, nec dimisit filios Israel de
terra sua.

CAPUT XII.

Paschalis agni ritu declarato ac celebrato, ejusque sanguine domorum superliminaribus illito, cæsis omnibus Ægypti primogenitis, Israelitæ cum divitiis Ægypti egrediuntur: de ritu Phase ac esu azymorum, & tempore habitationis Israel in Ægypto.

DIxit quoque Dominus ad Moysen 1
& Aaron in Terra Ægypti: * Men- 2
sis iste, vobis principium mensium: pri-
mus erit in mensibus anni. * Loquimi- 3
ni ad universum cœtum filiorum Israel,
& dicite eis: Decima die mensis hujus
tollat unusquisq; agnum per familias &
domos suas. * Sin autem minor est nu- 4
merus ut sufficere possit ad vescendum
agnum, assumet vicinum suum qui jun-
ctus est domui suæ, juxta numerum
animarum quæ sufficere possunt ad esum
agni. * Erit autem agnus absque ma-
cula, masculus, anniculus: juxta quem 5
ritum tolletis & hœdum. * Et servabi- 6
tis eum usq; ad quartam decimam diem
mensis hujus: immolabitque eum uni-
versa multitudo filiorum Israel ad ve-
speram. * Et sument de sanguine ejus,
ac ponent super utrumque postem, & 7
in superliminaribus domorum, in qui-
bus comedent illum. * Et edent car- 8
nes nocte illa assas igni, & azymos pa-
nes cum lactucis agrestibus. * Non co- 9
medetis ex eo crudum quid, nec coctum
aqua, sed tantum assum igni: caput cum
pedibus ejus & intestinis vorabitis. * Nec 10
remanebit quidquam ex eo usque mane.
si quid residuum fuerit, igne combure-
tis. * Sic autem comedetis illum: Renes 11
vestros accingetis, & calceamenta ha-
bebitis in pedibus, tenentes baculos in
manibus, & comedetis festinanter: est
enim Phase (id est transitus) Domini.
* Et transibo per terram Ægypti nocte 12
illa, percutiamque omne primogenitum
in Terra Ægypti ab homine usque ad
pecus: & in cunctis diis Ægypti faciam
judicia, ego Dominus. * Erit autem 13
sanguis vobis in signum in ædibus in
quibus eritis: & videbo sanguinem, &
transibo vos: nec erit in vobis plaga di-
sperdens quando percussero Terram Æ-
gypti. * Habebitis autem hunc diem in 14
monumentum: & celebrabitis eam sol-
lemnem Domino in generationibus ve-
stris cultu sempiterno. * Septem diebus 15
azyma comedetis: in die primo non erit

fermen-

fermentum in domibus vestris: quicunque comederit fermentatum , peribit anima illa de Israel , à primo die usque ad diem septimum. * Dies prima erit sancta atque solemnis , & dies septima eadem festivitate venerabilis : nihil operis facietis in eis , exceptis his quæ ad vescendum pertinent. * Et observabitis azyma : in eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de Terra Ægypti, & custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. * Primo mense , quartadecima die mensis ad vesperam , comedetis azyma , usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vesperam. * Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris: qui comederit fermentatum,peribit anima ejus de cœtu Israel , tam de advenis quam de indigenis terræ. * Omne fermentatum non comedetis : in cunctis habitaculis vestris edetis azyma. * Vocavit autem Moyses omnes seniores filiorum Israel, & dixit ad eos : Ite tollentes animal per familias vestras , & immolate Phase. * Fasciculumque hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare , & utrumque postem : nullus vestrum egrediatur ostium domus suæ usque mane. * Transibit enim Dominus percutiens Ægyptios:cumque viderit sanguinem in superliminari, & in utroque poste,transcendet ostium domus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras & lædere. * Custodi verbum istud legitimum tibi & filiis tuis usq;in æternum.*Cumque introieritis terram , quam Dominus daturus est vobis ut pollicitus est , observabitis ceremonias istas. * Et cum dixerint vobis filii vestri : Quæ est ista religio ? * dicetis eis : Victima transitus Domini est , quando transivit super domos filiorum Israel in Ægypto , percutiens Ægyptios , & domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit. * Et egressi filii Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron. * Factum est autem in noctis medio , percussit Dominus omne primogenitum in Terra Ægypti , à primogenito Pharaonis , qui in solio ejus sedebat , usque ad primogenitum captivæ quæ erat in carcere , & omne primogenitum jumentorum. * Surrexitque Pharao nocte , & omnes servi ejus , cunctaque Ægyptus : & ortus est clamor magnus in Ægypto : neque enim erat domus in qua non jaceret mortuus. * Vocatisque Pharao Moyse & Aaron nocte , ait : Surgite & egredimini à populo meo, vos & filii Israel : ite, immolate Domino sicut dicitis. * Oves vestras & armenta assumite ut petieratis , & abeuntes benedicite mihi. * Urgebantque Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes:Omnes moriemur. * Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur : & ligans in
palliis , posuit super humeros suos.
* Feceruntque filii Israel sicut præcepe- 35
rat Moyses : & petierunt ab Ægyptiis
vasa argentea & aurea, vestemque plurimam. * Dominus autem dedit gratiam 36
populo coram Ægyptiis ut commodarent eis : & spoliaverunt Ægyptios.
* Profectique sunt filii Israel de Rames- 37
se in Socoth , sexcenta fere millia peditum virorum, absque parvulis. * Sed & 38
vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis , oves & armenta & animantia diversi generis multa nimis.
* Coxeruntque farinam , quam dudum 39
de Ægypto conspersam tulerant : & fecerunt subcinericeos panes azymos : neque enim poterant fermentari cogentibus exire Ægyptiis , & nullam facere sinentibus moram : nec pulmenti quidquam occurrerat præparare. * Habita- 40
tio autem filiorum Israel qua manserunt in Ægypto , fuit quadringentorum triginta annorum. * Quibus expletis , ea- 41
dem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. * Nox ista est 42
observabilis Domini , quando eduxit eos de Terra Ægypti : hanc observare debent omnes filii Israel in generationibus suis. * Dixitque Dominus ad Moy- 43
sen & Aaron : Hæc est religio Phase : Omnis alienigena non comedet ex eo.
* Omnis autem servus emptitius cir- 44
cumcidetur , & sic comedet. * Advena 45
& mercenarius non edent ex eo.* In una 46
domo comedetur , nec efferetis de carnibus ejus foras , nec os illius confringetis. * Omnis cœtus filiorum Israel fa- 47
ciet illud. * Quod si quis peregrinorum 48
in vestram voluerit transire coloniam , & facere Phase Domini , circumcidetur prius omne masculinum ejus , & tunc rite celebrabit : eritque sicut indigena terræ : si quis autem circumcisus non fuerit , non vescetur ex eo.
* Eadem lex erit indigenæ & colono qui 49
peregrinatur apud vos. * Feceruntque 50
omnes filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron. * Et eadem die 51
eduxit Dominus filios Israel de terra Ægypti per turmas suas.

CAPUT XIII.

Liberationis ab Ægypto Dominus religione Phase ac primogenitorum consecratione meminisse jubet. Inde Israel per desertum egrediens, ossa Ioseph secum defert , & columnæ ignis ac nubis ducatum accipit.

Locutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Sanctifica mihi omne pri- 2
mogenitum quod aperit vulvam in filiis Israel , tam de hominibus quam de jumentis : mea sunt enim omnia. * Et 3
ait Moyses ad populum : Mementote diei hujus in qua egressi estis de Ægypto & de domo servitutis , quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto : ut non comedatis fermentatum panem.

4 nem. * Hodie egredimini mense nova-
5 rum frugum. * Cumque introduxerit
te Dominus in Terram Chananæi &
Hethæi & Amorrhæi & Hevæi, & Ie-
busæi, quam juravit patribus tuis ut
daret tibi, terram fluentem lacte &
melle, celebrabis hunc morem sacro-
6 rum mense isto. * Septem diebus ve-
scêris azymis: & in die septimo erit
7 sollemnitas Domini. * Azyma comede-
tis septem diebus: non apparebit apud
te aliquid fermentatum, nec in cunctis
8 finibus tuis. * Narrabisque filio tuo in
die illo, dicens: Hoc est quod fecit
mihi Dominus quando egressus sum de
9 Ægypto. * Et erit quasi signum in ma-
nu tua, & quasi monimentum ante ocu-
los tuos: & ut lex Domini semper sit in
ore tuo, in manu enim forti eduxit te
10 Dominus de Ægypto. * Custodies hujus-
cemodi cultum statuto tempore à diebus
11 in dies. * Cumque introduxerit te Do-
minus in Terram Chananæi, sicut jura-
vit tibi & patribus tuis, & dederit tibi
12 eam, * separabis omne quod aperit
vulvam Domino, & quod primitivum
est in pecoribus tuis: quidquid habue-
ris masculini sexus, consecrabis Domi-
13 no. * Primogenitum asini mutabis ove:
quod si non redemeris, interficies. O-
mne autem primogenitum hominis de
14 filiis tuis, pretio redimes. * Cumque
interrogaverit te filius tuus cras, dicens:
Quid est hoc? respondebis ei: In manu
forti eduxit nos Dominus de terra Æ-
15 gypti, de domo servitutis. * Nam cum
induratus esset Pharao, & nollet nos
dimittere, occidit Dominus omne pri-
mogenitum in Terra Ægypti, à primo-
genito hominis usque ad primogeni-
tum, jumentorum: idcirco immolo
Domino omne quod aperit vulvam mas-
culini sexus, & omnia primogenita fi-
16 liorum meorum redimo. * Erit igitur
quasi signum in manu tua, & quasi ap-
pensum quid, ob recordationem, inter
oculos tuos. eo quod in manu forti
17 eduxit nos Dominus de Ægypto. * Igi-
tur cum emisisset Pharao populum, non
eos duxit Deus per viam Terræ Phi-
listhiim quæ vicina est: reputans ne
forte pœniteret eum, si vidisset adver-
sum se bella consurgere, & reverteré-
18 tur in Ægyptum. * Sed circumduxit
per viam deserti, quæ est juxta Mare
rubrum: & armati ascenderunt filii
19 Israel de Terra Ægypti. * Tulit quoque
Moyses ossa Ioseph secum: eo quod ad-
jurasset filios Israel, dicens: Visitabit
vos Deus, efferte ossa mea hinc vobis-
20 cum. * Profectique de Socoth castra-
metati sunt in Etham in extremis fini-
21 bus solitudinis. * Dominus autem præ-
cedebat eos ad ostendendam viam, per
diem in columna nubis, & per noctem
in columna ignis: ut dux esset itineris
22 utroque tempore. * Numquam defuit
columna nubis per diem, nec columna
ignis per noctem, coram populo.

CAPUT XIV.

Pharao Israelem persequens, & mare per siccum post illum ingrediens cum universo equitatu ac curribus submergitur.

Locutus est autem Dominus ad Moy- 1
sen, dicens: * Loquere filiis Israel: 2
Reversi castrametentur è regione Phi-
hahiroth, quæ est inter Magdalum &
mare contra Beelsephon: in conspectu
ejus castra ponetis super mare. * Di- 3
cturusque est Pharao super filiis Israel:
Coarctati sunt in terra, conclusit eos de-
sertum. * Et indurabo cor ejus, ac per- 4
sequetur vos: & glorificabor in Pha-
raone, & in omni exercitu ejus. sci-
entque Ægyptii quia ego sum Domi-
nus. Feceruntque ita. * Et nuntiatum 5
est regi Ægyptiorum quod fugisset po-
pulus: immutatumque est cor Pharao-
nis & servorum ejus super populo, &
dixerunt: Quid voluimus facere ut di-
mitteremus Israel, ne serviret nobis?
* Iunxit ergo currum, & omnem popu- 6
lum suum assumpsit secum. * Tulitque 7
sexcentos currus electos, & quidquid
in Ægypto curruum fuit: & duces to-
tius exercitus. * Induravitque Domi- 8
nus cor Pharaonis regis Ægypti, &
persecutus est filios Israel: at illi egres-
si erant in manu excelsa. * Cumque 9
persequerentur Ægyptii vestigia præ-
cedentium, reppererunt eos in castris
super mare: omnis equitatus & cur-
rus Pharaonis, & universus exerci-
tus, erant in Phihahiroth contra
Beelsephon. * Cumque appropinquas- 10
set Pharao, levantes filii Israel ocu-
los, viderunt Ægyptios post se: & ti-
muerunt valde clamaveruntque ad Do-
minum, * & dixerunt ad Moysen: 11
Forsitan non erant sepulchra in Ægy-
pto, ideo tulisti nos ut moreremur in
solitudine: quid hoc facere voluisti, ut
educeres nos ex Ægypto? * Nonne iste 12
est sermo, quem loquebamur ad te in
Ægypto, dicentes. Recede à nobis, ut
serviamus Ægyptiis? multo enim me-
lius erat servire eis, quam mori in soli-
tudine. * Et ait Moyses ad populum: 13
Nolite timere: state, & videte magna-
lia Domini quæ facturus est hodie: Ægy-
ptios enim, quos nunc videtis, nequa-
quam ultra videbitis usque in sempiter-
num. * Dominus pugnabit pro vobis, 14
& vos tacebitis. * Dixitque Dominus 15
ad Moysen: Quid clamas ad me? Loque-
re filiis Israel ut proficiscantur. * Tu 16
autem eleva virgam tuam, & extende
manum tuam super mare, & divide
illud: ut gradiantur filii Israel in medio
mari per siccum. * Ego autem indura- 17
bo cor Ægyptiorum ut persequantur
vos: & glorificabor in Pharaone, & in
omni exercitu ejus, & in curribus & in
equitibus illius. * Et scient Ægyptii 18
quia ego sum Dominus, cum glorifica-

tus fuero in Pharaone, & in curribus atque in equitibus ejus. * Tollensque se angelus Dei, qui præcedebat castra Israel, abiit post eos: & cum eo pariter columna nubis, priora dimittens, post tergum * stetit inter castra Ægyptiorum & castra Israel: & erat nubes tenebrosa, & illuminans noctem, ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. * Cumque extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi & urente tota nocte, & vertit in siccum: divisaque est aqua. * Et ingressi sunt filii Israel per medium sicci maris: erat enim aqua quasi murus à dextra eorum & læva. * Persequentesque Ægyptii ingressi sunt post eos, & omnis equitatus Pharaonis, currus ejus & equites, per medium maris. * Iamque advenerat vigilia matutina, & ecce respiciens Dominus super castra Ægyptiorum per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum:* & subvertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo Ægyptii: Fugiamus Israelem. Dominus enim pugnat pro eis contra nos. * Et ait Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super mare, ut revertantur aquę ad Ægyptios super currus & equites eorum. * Cumque extendisset Moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum: fugientibusque Ægyptiis occurrerunt aquæ, & involvit eos Dominus in mediis fluctibus. * Reversæque sunt aquæ, & operuerunt currus & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare: nec unus quidem superfuit ex eis. * Filii autem Israel perrexerunt per medium sicci maris, & aquæ eis erant quasi pro muro à dextris & à sinistris: * liberavitque Dominus in die illa Israel de manu Ægyptiorum. * Et viderunt Ægyptios mortuos super littus maris, & manum magnam quam exercuerat Dominus contra eos: timuitque populus Dominum, & crediderunt Domino, & Moysi servo ejus.

CAPUT XV.

Israelitæ, gratiis Deo cum cantu peractis, venerunt in Marath; ubi amaritudine aquarum versa in dulcedinem, venerunt in Elim.

TUnc cecinit Moyses & filii Israel carmen hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino: gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem dejecit in mare. * Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem: iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum. * Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen ejus. * Currus Pharaonis & exercitum ejus projecit in mare: electi principes ejus submersi sunt in mari rubro. * Abyssi operuerunt eos,
descenderunt in profundum quasi lapis.
* Dextera tua Domine magnificata est 6
in fortitudine: dextera tua, Domine,
percussit inimicum. * Et in multitudi- 7
ne gloriæ tuæ deposuisti adversarios
tuos: misisti iram tuam, quæ devora-
vit eos sicut stipulam. * Et in spiritu 8
furoris tui congregatæ sunt aquæ: ste-
tit unda fluens, congregatæ sunt abyssi
in medio mari. * Dixit inimicus: Per- 9
sequar & comprehendam, dividam spo-
lia, implebitur anima mea: evaginabo
gladium meum, interficiet eos manus
mea. * Flavit spiritus tuus, & operuit 10
eos mare: submersi sunt quasi plumbum
in aquis vehementibus. * Quis similis 11
tui in fortibus Domine? quis similis
tui, magnificus in sanctitate, terribilis
atque laudabilis, faciens mirabilia?
* Extendisti manum tuam, & devoravit 12
eos terra. * Dux fuisti in misericordia 13
tua populo quem redemisti: & portasti
eum in fortitudine tua, ad habitaculum
sanctum tuum. * Ascenderunt populi, 14
& irati sunt: dolores obtinuerunt habi-
tatores Philisthiim. * Tunc conturbati 15
sunt principes Edom, robustos Moab
obtinuit tremor: obriguerunt omnes
habitatores Chanaan. * Irruat super eos 16
formido & pavor, in magnitudine bra-
chii tui: fiant immobiles quasi lapis,
donec pertranseat populus tuus Domi-
ne, donec pertranseat populus tuus iste,
quem possedisti. * Introduces eos, & 17
plantabis in monte hereditatis tuæ, fir-
missimo habitaculo tuo quod operatus
es Domine: sanctuarium tuum Domi-
ne, quod firmaverunt manus tuæ. * Do- 18
minus regnabit in æternum & ultra.
* Ingressus est enim eques Pharao cum 19
curribus & equitibus ejus in mare: &
reduxit super eos Dominus aquas ma-
ris: filii autem Israel ambulaverunt per
siccum in medio ejus. * Sumpsit ergo 20
Maria prophetissa, soror Aaron, tym-
panum in manu sua: egressæque sunt
omnes mulieres post eam cum tympa-
nis & choris, * quibus præcinebat, 21
dicens: Cantemus Domino, gloriose
enim magnificatus est, equum & ascen-
sorem ejus dejecit in mare. * Tulit au- 22
tem Moyses Israel de mari rubro, &
egressi sunt in desertum Sur: ambula-
veruntque tribus diebus per solitudi-
nem, & non inveniebant aquam. * Et 23
venerunt in Mara, nec poterant bibere
aquas de Mara, eo quod essent amaræ:
unde & congruum loco nomen impo-
suit, vocans illum Mara, id est, amari-
tudinem. * Et murmuravit populus con- 24
tra Moysen, dicens: Quid bibemus? * At 25
ille clamavit ad Dominum, qui osten-
dit ei lignum: quod cum misisset in a-
quas, in dulcedinem versæ sunt. ibi
constituit ei præcepta, atque judicia, &
ibi tentavit eum, * dicens: Si audieris 26
vocem Domini Dei tui, & quod rectum
est coram eo feceris, & obedieris man-
datis ejus, custodierisque omnia præ-

cepta illius, cunctum languorem, quem
posui in Ægypto, non inducam super
27 te:ego enim Dominus sanator tuus.*Ve-
nerunt autem in Elim filii Israel, ubi
erant duodecim fontes aquarum,& sep-
tuaginta palmæ: & castrametati sunt
juxta aquas.

CAPUT XVI.

Murmurantibus in Sin pro cibo Israelitis, pluit Dominus coturnices & Man ad saturitatem: jussio Domini de eo colligendo, & in monumentum reponendo.

1 PRofectique sunt de Elim, & venit
omnis multitudo filiorum Israel in
desertum Sin,quod est inter Elim & Si-
nai: quintodecimo die mensis secundi,
postquam egressi sunt de terra Ægypti.
2 * Et murmuravit omnis congregatio fi-
liorum Israel contra Moysen & Aaron
3 in solitudine. * Dixeruntque filii Israel
ad eos: Vtinam mortui essemus per
manum Domini in Terra Ægypti, quan-
do sedebamus super ollas carnium, &
comedebamus panem in saturitate: cur
eduxistis nos in desertum istud, ut oc-
cideretis omnem multitudinem fame?
4 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Ec-
ce, ego pluam vobis panes de cælo: e-
grediatur populus, & colligat quæ suf-
ficiunt per singulos dies: ut tentem eum
utrum ambulet in lege mea, an non.
5 * Die autem sexto parent quod inferant:
& fit duplum quam colligere solebant
6 per singulos dies. * Dixeruntque Moy-
ses & Aaron ad omnes filios Israel: Ve-
spere scietis quod Dominus eduxerit
7 vos de Terra Ægypti. * & mane vide-
bitis gloriam Domini: audivit enim
murmur vestrum contra Dominum: nos
vero quid sumus, quia mussitastis con-
8 tra nos? * Et ait Moyses: Dabit vobis
Dominus vespere carnes edere, & mane
panes in saturitate: eo quod audierit
murmurationes vestras quibus murmu-
rati estis contra eum, nos enim quid
sumus? nec contra nos est murmur ve-
9 strum, sed contra Dominum. * Dixit
quoque Moyses ad Aaron: Dic universæ
congregationi filiorum Israel: Accedite
coram Domino: audivit enim murmur
10 vestrum. * Cumque loqueretur Aaron
ad omnem cœtum filiorum Israel, re-
spexerunt ad solitudinem: & ecce glo-
11 ria Domini apparuit in nube. * Locu-
tus est autem Dominus ad Moysen di-
12 cens. * Audivi murmurationes filiorum
Israel, loquere ad eos: Vespere come-
detis carnes,& mane saturabimini pani-
bus: scietisque quod ego sum Dominus
13 Deus vester. * Factum est ergo vespere,
& ascendens coturnix, cooperuit ca-
stra: mane quoque ros jacuit per cir-
14 cuitum castrorum. * Cumque operuis-
set superficiem terræ, apparuit in soli-
tudine minutum, & quasi pilo tusum,
in similitudinem pruinæ super terram.
15 * Quod cum vidissent filii Israel, dixe-
runt ad invicem: Manhu? quod signi-
ficat: Quid est hoc? ignorabant enim
quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est
panis, quem Dominus dedit vobis ad
vescendum. * Hic est sermo, quem præ- 16
cepit Dominus: Colligat unusquisque
ex eo quantum sufficit ad vescendum:
gomor per singula capita, juxta nume-
rum animarum vestrarum quæ habitant
in tabernaculo sic tolletis. * Fecerunt- 17
que ita filii Israel: & collegerunt, alius
plus, alius minus. * Et mensi sunt ad 18
mensuram gomor: nec qui plus college-
rat, habuit amplius: nec qui minus pa-
raverat, reperit minus: sed singuli jux-
ta id quod edere poterant, congregave-
runt. * Dixitque Moyses ad eos: Nul- 19
lus relinquat ex eo in mane. * Qui non 20
audierunt eum, sed dimiserunt quidam
ex eis usque mane, & scatere cœpit ver-
mibus, atque computruit, & iratus est
contra eos Moyses. * Colligebant autem 21
mane singuli, quantum sufficere poterat
ad vescendum: cumque incaluisset sol,
liquefiebat. * In die autem sexta col- 22
legerunt cibos duplices, id est, duo go-
mor per singulos homines: venerunt au-
tem omnes principes multitudinis, &
narraverunt Moysi. * Qui ait eis: Hoc 23
est quod locutus est Dominus: Requies
sabbati sanctificata est Domino cras.
quodcunque operandum est, facite: &
quæ coquenda sunt coquite: quidquid
autem reliquum fuerit, reponite usque
in mane. * Feceruntque ita ut præcepe- 24
rat Moyses, & non computruit: neque
vermis inventus est in eo. * Dixitque 25
Moyses: Comedite illud hodie, quia
sabbatum est Domini: non invenietur
hodie in agro. * Sex diebus colligite: 26
in die autem septimo sabbatum est Do-
mini, idcirco non invenietur. * Venit- 27
que septima dies: & egressi de populo
ut colligerent, non invenerunt. * Dixit 28
autem Dominus ad Moysen; Vsquequo
non vultis custodire mandata mea, &
legem meam? * Videte quod Dominus 29
dederit vobis sabbatum, & propter hoc
die sexta tribuit vobis cibos duplices:
maneat unusquisque apud semetipsum,
nullus egrediatur de loco suo die septi-
mo. * Et sabbatizavit populus die septi- 30
mo. * Appellavitque domus Israel no- 31
men ejus Man: quod erat quasi semen
coriandri album, gustusque ejus quasi
similæ cum melle. * Dixit autem Moy- 32
ses: Iste est sermo, quem præcepit Do-
minus: Imple gomor ex eo, & custo-
diatur in futuras retro generationes: ut
noverint panem, quo alui vos in solitu-
dine, quando educti estis de Terra Æ-
gypti. * Dixitque Moyses ad Aaron: 33
Sume vas unum, & mitte ibi Man,
quantum potest capere gomor:& repone
coram Domino, ad servandum in gene-
rationes vestras: * sicut præcepit Do- 34
minus Moysi. Posuitque illud Aaron in
tabernaculo reservandum. * Filii autem 35
Israel comederunt Man quadraginta an-

nis,

nis, donec venirent in terram habitabilem: hoc cibo aliti sunt, usquequo tangerent fines terræ Chanaan. * Gomor autem decima pars est Ephi.

CAPUT XVII.

Rursum murmurantibus in Raphidim pro aqua filiis Israel, dat Dominus aquam de petra: & in monte Moyse extensis manibus orante, vincunt ipsi Amalecitas.

IGitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas, juxta sermonem Domini, castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. * Qui jurgatus contra Moysen, ait: Da nobis aquam, ut bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid jurgamini contra me? cur tentatis Dominum? * Sitivit ergo ibi populus præ aquæ penuria, & murmuravit contra Moysen, dicens: Cur fecisti nos exire de Ægypto, ut occideres nos, & liberos nostros, ac jumenta siti? * Clamavit autem Moyses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, & lapidabit me. * Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, & sume tecum de senioribus Israel: & virgam qua percussisti fluvium, tolle in manu tua, & vade. * En ego stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percutiesque petram, & exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel: * & vocavit nomen loci illius, Tentatio, propter jurgium filiorum Israel, & quia tentaverunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non? * Venit autem Amalec, & pugnabat contra Israel in Raphidim. * Dixitque Moyses ad Iosue: Elige viros: & egressus, pugna contra Amalec: cras ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea. * Fecit Iosue ut locutus erat Moyses, & pugnavit contra Amalec: Moyses autem & Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis. * Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel: sin autem paululum remisisset, superabat Amalec. * Manus autem Moysi erant graves: sumentes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in quo sedit: Aaron autem & Hur sustentabant manus ejus ex utraque parte. Et factum est ut manus illius non lassarentur usque ad occasum solis. * Fugavitque Iosue Amalec, & populum ejus in ore gladii. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ob monimentum in libro, & trade auribus Iosue: delebo enim memoriam Amalec sub cælo. * Ædificavitque Moyses altare: & vocavit nomen ejus, Dominus exaltatio mea, dicens: * Quia manus solii Domini, & bellum Domini, erit contra Amalec, a generatione in generationem.

CAPUT XVIII.

Iethro socer Moysi uxorem cum filiis ad eum reduxit: & auditis Dei operibus, cum Domino sacrificasset, sanum consilium Moysi dedit in constituendis judiciorum magistratibus.

CVmque audisset Iethro, sacerdos 1
Madian, cognatus Moysi, omnia
quæ fecerat Deus Moysi, & Israeli populo suo, & quod eduxisset Dominus Israel
de Ægypto: * tulit Sephoram uxorem 2
Moysi quam remiserat: * & duos filios 3
ejus, quorum unus vocabatur Gersam,
dicente patre: Advena fui in terra aliena. * Alter vero Eliezer: Deus enim, 4
ait, patris mei adjutor meus, & eruit me
de gladio Pharaonis. * Venit ergo Ie- 5
thro cognatus Moysi, & filii ejus, & uxor
ejus, ad Moysen in desertum, ubi erat
castrametatus juxta montem Dei. * Et 6
mandavit Moysi, dicens: Ego Iethro cognatus tuus venio ad te, & uxor tua, &
duo filii tui cum ea.* Qui egressus in oc- 7
cursum cognati sui, adoravit, & osculatus est eum: salutaveruntque se mutuo
verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum, * narravit Moyses cognato 8
suo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni, & Ægyptiis propter Israel; universumque laborem, qui accidisset eis
in itinere, & quod liberaverat eos Dominus. * Lætatusque est Iethro super 9
omnibus bonis, quæ fecerat Dominus
Israeli, eo quod eruisset eum de manu
Ægyptiorum, * & ait, Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis, qui 10
eruit populum suum de manu Ægypti.
*Nunc cognovi, quia magnus Dominus 11
super omnes deos: eo quod superbe egerint contra illos. * Obtulit ergo Iethro 12
cognatus Moysi holocausta & hostias
Deo: veneruntque Aaron & omnes seniores Israel, ut comederent panem cum
eo coram Deo. * Altera autem die sedit 13
Moyses ut judicaret populum, qui assistebat Moysi à mane usque ad vesperam.
* Quod cum vidisset cognatus ejus, omnia scilicet quæ agebat in populo, ait: 14
Quid est hoc quod facis in plebe? cur
solus sedes, & omnis populus præstolatur de mane usque ad vesperam? * Cui 15
respondit Moyses: Venit ad me populus
quærens sententiam Dei. * Cumque ac- 16
ciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad
me ut judicem inter eos, & ostendam
præcepta Dei, & leges ejus. * At ille: 17
Non bonam, inquit, rem facis: * stulto 18
labore consumeris & tu, & populus iste
qui tecum est: ultra vires tuas est negotium, solus illud non poteris sustinere.
* Sed audi verba mea atque consilia, & 19
erit Deus tecum. Esto tu populo in his
quæ ad Deum pertinent, ut referas quæ
dicuntur ad eum: * ostendasque populo 20
ceremonias & ritum colendi, viamque
per quam ingredi debeant, & opus quod
facere debeant. * Provide autem de 21

omni

omni plebe viros potentes, & timentes
Deum, in quibus sit veritas, & qui ode-
rint avaritiam, & constitue ex eis tribu-
nos & centuriones, & quinquagenarios,
22 & decanos, * qui judicent populum o-
mni tempore: quidquid autem majus
fuerit, referant ad te, & ipsi minora tan-
tummodo judicent: leviusque sit tibi,
23 partito in alios onere. * Si hoc feceris,
implebis imperium Dei, & præcepta e-
jus poteris sustentare: & omnis hic po-
pulus revertetur ad loca sua cum pace.
24 * Quibus auditis, Moyses fecit omnia
25 quæ ille suggesserat. * Et electis viris
strenuis de cuncto Israel, constituit eos
principes populi, tribunos, & centurio-
nes, & quinquagenarios, & decanos.
26 *Qui judicabant plebem omni tempore:
quidquid autem gravius erat, referebant
ad eum, faciliora tantummodo judican-
27 tes. * Dimisitque cognatum suum: qui
reversus abiit in terram suam.

CAPUT XIX.

Iuxta montem Sinai: commemorato liberationis ex Ægypto beneficio, populus sanctificari jubetur, ut descendat Dominus in fulgure & tonitru, coram omni plebe Moysi locuturus.

1 MEnse tertio egressionis Israel de
Terra Ægypti, in die hac venerunt
in solitudinem Sinai. *Nam profecti de
2 Raphidim, & pervenientes usque in de-
sertum Sinai, castrametati sunt in eo-
dem loco, ibique Israel fixit tentoria è
3 regione montis. * Moyses autem ascen-
dit ad Deum: vocavitque eum Dominus
de monte, & ait: Hæc dices domui Ia-
4 cob, & annuntiabis filiis Israel: * Vos
ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo
modo portaverim vos super alas aquila-
5 rum, & assumpserim mihi. * Si ergo
audieritis vocem meam, & custodieritis
pactum meum, eritis mihi in peculium
de cunctis populis: mea est enim omnis
6 terra. * Et vos eritis mihi in regnum
sacerdotale, & gens sancta. hæc sunt
7 verba quæ loqueris ad filios Israel. *Ve-
nit Moyses: & convocatis majoribus na-
tu populi, exposuit omnes sermones
8 quos mandaverat Dominus. * Respon-
ditque omnis populus simul: Cuncta
quæ locutus est Dominus, faciemus.
Cumque retulisset Moyses verba populi
9 ad Dominum, * ait ei Dominus: Iam
nunc veniam ad te in caligine nubis, ut
audiat me populus loquentem ad te, &
credat tibi in perpetuum. Nuntiavit er-
go Moyses verba populi ad Dominum.
10 * Qui dixit ei: Vade ad populum, &
sanctifica illos hodie, & cras, laventque
11 vestimenta sua. * Et sint parati in diem
tertium: in die enim tertia descendet Do-
minus coram omni plebe super montem
12 Sinai. * Constituesque terminos populo
per circuitum, & dices ad eos: Cavete
ne ascendatis in montem, nec tangatis
fines illius: omnis qui tetigerit montem,
13 morte morietur. * Manus non tanget
eum, sed lapidibus opprimetur, aut con-
fodietur jaculis: sive jumentum fuerit,
sive homo, non vivet. cum cœperit clan-
gere buccina, tunc ascendant in montē.
* Descenditque Moyses de monte ad po- 1
pulum, & sanctificavit eum. Cumque
lavissent vestimenta sua, * ait ad eos: E- 1
stote parati in diem tertium, & ne ap-
propinquetis uxoribus vestris. * Iamq; 1
advenerat tertius dies, & mane inclarue-
rat: & ecce cœperunt audiri tonitrua,
ac micare fulgura, & nubes densissima
operire montem, clangorque buccinæ
vehementius perstrepebat: & timuit po-
pulus qui erat in castris. * Cumque e- 1
duxisset eos Moyses in occursum Dei de
loco castrorū, steterunt ad radices mon-
tis. * Totus autem mons Sinai fumabat: 1
eo quod descendisset Dominus super eum
in igne, & ascenderet fumus ex eo quasi
de fornace: eratque omnis mons terribi-
lis. * Et sonitus buccinæ paulatim cres- 1
cebat in majus, & prolixius tendebatur:
Moyses loquebatur, & Deus respondebat
ei. *Descenditque Dominus super mon- 2
tem Sinai in ipso montis vertice, & vo-
cavit Moysen in cacumen ejus. Quo cum
ascendisset, * dixit ad eum: Descende, 21
& contestare populum: ne forte velit
transcendere terminos ad videndum Do-
minum, & pereat ex eis plurima multi-
tudo. * Sacerdotes quoque qui acce- 2
dunt ad Dominum, sanctificentur, ne
percutiat eos. *Dixitque Moyses ad Do- 23
minum: Non poterit vulgus ascendere
in montem Sinai: tu enim testificatus es,
& jussisti, dicens: Pone terminos circa
montem, & sanctifica illum. * Cui ait 24
Dominus: Vade, descende: ascendesque
tu, & Aaron tecum. sacerdotes autem &
populus ne transeant terminos, nec as-
cendant ad Dominum, ne forte interfi-
ciat illos. *Descenditque Moyses ad po- 25
pulum, & omnia narravit eis.

CAPUT XX.

Moyses decalogum à Domino auditum territo populo narrat, ac terreum aut lapideum de insectis lapidibus altare fieri jubet, ad quod non sit per gradus ascendendum.

LOcutusque est Dominus cunctos ser- 1
mones hos: * Ego sum Dominus 2
Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægy-
pti, de domo servitutis. * Non habebis 3
deos alienos coram me. * Non facies ti- 4
bi sculptile, neque omnem similitudinem
quæ est in cælo desuper, & quæ in terra
deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis
sub terra. * Non adorabis ea, neque co- 5
les: ego sum Dominus Deus tuus fortis,
zelotes, visitans iniquitatem patrum in
filios, in tertiam & quartam generatio-
nem eorum qui oderunt me: * & faciens 6
misericordiam in millia his qui diligunt
me, & custodiunt præcepta mea. * Non 7
assumes nomen Domini Dei tui in vanū.
nec enim habebit insontem Dominus eū
qui assumpserit nomen Domini Dei sui
frustra.

nis, donec venirent in terram habitabi-
lem: hoc cibo aliti sunt, usquequo tan-
36 gerent fines terræ Chanaan. * Gomor
autem decima pars est Ephi.

CAPUT XVII.

Rursum murmurantibus in Raphidim pro aqua filiis Israel, dat Dominus aquam de petra: & in monte Moyse extensis manibus orante, vincunt ipsi Amalecitas.

1 IGitur profecta omnis multitudo filio-
rum Israel de deserto Sin per mansio-
nes suas, juxta sermonem Domini, ca-
strametati sunt in Raphidim, ubi non
2 erat aqua ad bibendum populo. * Qui
jurgatus contra Moysen, ait: Da nobis
aquam, ut bibamus. Quibus respondit
Moyses: Quid jurgamini contra me?
3 cur tentatis Dominum? * Sitivit ergo
ibi populus præ aquæ penuria, & mur-
muravit contra Moysen, dicens: Cur
fecisti nos exire de Ægypto, ut occide-
res nos, & liberos nostros, ac jumenta
4 siti? * Clamavit autem Moyses ad Do-
minum, dicens: Quid faciam populo
huic? adhuc paululum, & lapidabit me.
5 * Et ait Dominus ad Moysen: Antecede
populum, & sume tecum de senioribus
Israel: & virgam qua percussisti flu-
vium, tolle in manu tua, & vade.
6 * En ego stabo ibi coram te, supra pe-
tram Horeb: percutiesque petram, &
exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fe-
cit Moyses ita coram senioribus Israel:
7 * & vocavit nomen loci illius, Tenta-
tio, propter jurgium filiorum Israel, &
quia tentaverunt Dominum, dicentes:
8 Est ne Dominus in nobis, an non? * Ve-
nit autem Amalec, & pugnabat contra
9 Israel in Raphidim. * Dixitque Moyses
ad Iosue: Elige viros: & egressus, pu-
gna contra Amalec: cras ego stabo in
vertice collis, habens virgam Dei in ma-
10 nu mea. * Fecit Iosue ut locutus erat
Moyses, & pugnavit contra Amalec:
Moyses autem & Aaron & Hur ascende-
11 runt super verticem collis. * Cumque
levaret Moyses manus, vincebat Israel:
sin autem paululum remisisset, superabat
12 Amalec. * Manus autem Moysi erant
graves: sumentes igitur lapidem, posue-
runt subter eum, in quo sedit: Aaron
autem & Hur sustentabant manus ejus
ex utraque parte. Et factum est ut ma-
nus illius non lassarentur usque ad occa-
13 sum solis. * Fugavitque Iosue Amalec,
14 & populum ejus in ore gladii. * Dixit
autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc
ob monimentum in libro, & trade auri-
bus Iosue: delebo enim memoriam A-
15 malec sub cælo. * Ædificavitque Moy-
ses altare: & vocavit nomen ejus, Do-
16 minus exaltatio mea, dicens: * Quia
manus solii Domini, & bellum Domini,
erit contra Amalec, a generatione in ge-
nerationem.

CAPUT XVIII.

Iethro socer Moysi uxorem cum filiis ad eum reduxit: & auditis Dei operibus, cum Domino sacrificasset, sanum consilium Moysi dedit in constituendis judiciorum magistratibus.

CUmque audisset Iethro, sacerdos
Madian, cognatus Moysi, omnia 1
quæ fecerat Deus Moysi, & Israeli popu-
lo suo, & quod eduxisset Dominus Israel
de Ægypto: * tulit Sephoram uxorem 2
Moysi quam remiserat: * & duos filios
ejus, quorum unus vocabatur Gersam, 3
dicente patre: Advena fui in terra alie-
na. * Alter vero Eliezer: Deus enim,
ait, patris mei adjutor meus, & eruit me 4
de gladio Pharaonis. * Venit ergo Ie- 5
thro cognatus Moysi, & filii ejus, & uxor
ejus, ad Moysen in desertum, ubi erat
castrametatus juxta montem Dei. * Et
mandavit Moysi, dicens: Ego Iethro co- 6
gnatus tuus venio ad te, & uxor tua, &
duo filii tui cum ea.* Qui egressus in oc- 7
cursum cognati sui, adoravit, & oscula-
tus est eum: salutaveruntque se mutuo
verbis pacificis. Cumque intrasset ta-
bernaculum, * narravit Moyses cognato 8
suo cuncta quæ fecerat Dominus Pha-
raoni, & Ægyptiis propter Israel; uni-
versumque laborem, qui accidisset eis
in itinere, & quod liberaverat eos Do-
minus. * Lætatusque est Iethro super 9
omnibus bonis, quæ fecerat Dominus
Israeli, eo quod eruisset eum de manu
Ægyptiorum, * & ait, Benedictus Do- 10
minus, qui liberavit vos de manu Ægy-
ptiorum, & de manu Pharaonis, qui
eruit populum suum de manu Ægypti.
*Nunc cognovi, quia magnus Dominus 11
super omnes deos: eo quod superbe ege-
rint contra illos. * Obtulit ergo Iethro 12
cognatus Moysi holocausta & hostias
Deo: veneruntque Aaron & omnes se-
niores Israel, ut comederent panem cum
eo coram Deo. * Altera autem die sedit 13
Moyses ut judicaret populum, qui assi-
stebat Moysi à mane usque ad vesperam.
* Quod cum vidisset cognatus ejus, o- 14
mnia scilicet quæ agebat in populo, ait:
Quid est hoc quod facis in plebe? cur
solus sedes, & omnis populus præstola-
tur de mane usque ad vesperam? * Cui 15
respondit Moyses: Venit ad me populus
quærens sententiam Dei. * Cumque ac- 16
ciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad
me ut judicem inter eos, & ostendam
præcepta Dei, & leges ejus. * At ille: 17
Non bonam, inquit, rem facis: * stulto 18
labore consumeris & tu, & populus iste
qui tecum est: ultra vires tuas est nego-
tium, solus illud non poteris sustinere.
* Sed audi verba mea atque consilia, & 19
erit Deus tecum. Esto tu populo in his
quæ ad Deum pertinent, ut referas quæ
dicuntur ad eum: * ostendasque populo 20
ceremonias & ritum colendi, viamque
per quam ingredi debeant, & opus quod
facere debeant. * Provide autem de 21

omni plebe viros potentes, & timentes
Deum, in quibus sit veritas, & qui ode-
rint avaritiam, & constitue ex eis tribu-
nos & centuriones, & quinquagenarios,
22 & decanos, * qui judicent populum o-
mni tempore: quidquid autem majus
fuerit, referant ad te, & ipsi minora tan-
tummodo judicent: leviusque sit tibi,
23 partito in alios onere. * Si hoc feceris,
implebis imperium Dei, & præcepta e-
jus poteris sustentare: & omnis hic po-
pulus revertetur ad loca sua cum pace.
24 * Quibus auditis, Moyses fecit omnia
25 quæ ille suggesserat. * Et electis viris
strenuis de cuncto Israel, constituit eos
principes populi, tribunos, & centurio-
nes, & quinquagenarios, & decanos.
26 *Qui judicabant plebem omni tempore:
quidquid autem gravius erat, referebant
ad eum, faciliora tantummodo judican-
27 tes. * Dimisitque cognatum suum: qui
reversus abiit in terram suam.

CAPUT XIX.

Juxta montem Sinai: commemorato liberationis ex Ægypto beneficio, populus sanctificari jubetur, ut descendat Dominus in fulgure & tonitru, coram omni plebe Moysi locuturus.

1 MEnse tertio egressionis Israel de
Terra Ægypti, in die hac venerunt
in solitudinem Sinai. *Nam profecti de
2 Raphidim, & pervenientes usque in de-
sertum Sinai, castrametati sunt in eo-
dem loco, ibique Israel fixit tentoria è
3 regione montis. * Moyses autem ascen-
dit ad Deum: vocavitque eum Dominus
de monte, & ait: Hæc dices domui Ia-
4 cob, & annuntiabis filiis Israel: * Vos
ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo
modo portaverim vos super alas aquila-
5 rum, & assumpserim mihi. * Si ergo
audieritis vocem meam, & custodieritis
pactum meum, eritis mihi in peculium
de cunctis populis: mea est enim omnis
6 terra. * Et vos eritis mihi in regnum
sacerdotale, & gens sancta. hæc sunt
7 verba quæ loqueris ad filios Israel. *Ve-
nit Moyses: & convocatis majoribus na-
tu populi, exposuit omnes sermones
8 quos mandaverat Dominus. * Respon-
ditque omnis populus simul: Cuncta
quæ locutus est Dominus, faciemus.
Cumque retulisset Moyses verba populi
9 ad Dominum, * ait ei Dominus: Iam
nunc veniam ad te in caligine nubis, ut
audiat me populus loquentem ad te, &
credat tibi in perpetuum. Nuntiavit er-
go Moyses verba populi ad Dominum.
10 * Qui dixit ei: Vade ad populum, &
sanctifica illos hodie, & cras, laventque
11 vestimenta sua. * Et sint parati in diem
tertium: in die enim tertia descendet Do-
minus coram omni plebe super montem
12 Sinai. * Constituesque terminos populo
per circuitum, & dices ad eos: Cavete
ne ascendatis in montem, nec tangatis
fines illius: omnis qui tetigerit montem,
13 morte morietur. * Manus non tanget
eum, sed lapidibus opprimetur, aut con-
fodietur jaculis: sive jumentum fuerit,
sive homo, non vivet. cum cœperit clan-
gere buccina, tunc ascendant in montē.
* Descenditque Moyses de monte ad po-
pulum, & sanctificavit eum. Cumque
lavissent vestimenta sua, * ait ad eos: E-
stote parati in diem tertium, & ne ap-
propinquetis uxoribus vestris. * Iamq;
advenerat tertius dies, & mane inclarue-
rat: & ecce cœperunt audiri tonitrua,
ac micare fulgura, & nubes densissima
operire montem, clangorque buccinæ
vehementius perstrepebat: & timuit po-
pulus qui erat in castris. * Cumque e- 1
duxisset eos Moyses in occursum Dei de
loco castrorū, steterunt ad radices mon-
tis. * Totus autem mons Sinai fumabat: 1
eo quod descendisset Dominus super eum
in igne, & ascenderet fumus ex eo quasi
de fornace: eratque omnis mons terribi-
lis. * Et sonitus buccinæ paulatim cres- 1
cebat in majus, & prolixius tendebatur:
Moyses loquebatur, & Deus respondebat
ei. *Descenditque Dominus super mon- 2
tem Sinai in ipso montis vertice, & vo-
cavit Moysen in cacumen ejus. Quo cum
ascendisset, * dixit ad eum: Descende, 2
& contestare populum: ne forte velit
transcendere terminos ad videndum Do-
minum, & pereat ex eis plurima multi-
tudo. * Sacerdotes quoque qui acce-
dunt ad Dominum, sanctificentur, ne 2
percutiat eos. *Dixitque Moyses ad Do- 2
minum: Non poterit vulgus ascendere
in montem Sinai: tu enim testificatus es,
& jussisti, dicens: Pone terminos circa
montem, & sanctifica illum. * Cui ait 24
Dominus: Vade, descende: ascendesque
tu, & Aaron tecum. sacerdotes autem &
populus ne transeant terminos, nec as-
cendant ad Dominum, ne forte interfi-
ciat illos. *Descenditque Moyses ad po- 25
pulum, & omnia narravit eis.

CAPUT XX.

Moyses decalogum à Domino auditum territo populo narrat, ac terreum aut lapideum de insectis lapidibus altare fieri jubet, ad quod non sit per gradus ascendendum.

LOcutusque est Dominus cunctos ser- 1
mones hos: * Ego sum Dominus 2
Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægy-
pti, de domo servitutis. * Non habebis 3
deos alienos coram me. * Non facies ti- 4
bi sculptile, neque omnem similitudinem
quæ est in cælo desuper, & quæ in terra
deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis
sub terra. * Non adorabis ea, neque co- 5
les: ego sum Dominus Deus tuus fortis,
zelotes, visitans iniquitatem patrum in
filios, in tertiam & quartam generatio-
nem eorum qui oderunt me: * & faciens 6
misericordiam in millia his qui diligunt
me, & custodiunt præcepta mea. * Non 7
assumes nomen Domini Dei tui in vanū.
nec enim habebit insontem Dominus eū
qui assumpserit nomen Domini Dei sui

8 frustra. * Memento ut diem sabbati san-
9 ctifices.*Sex diebus operaberis,& facies
10 omnia opera tua. * Septimo autem die
sabbatum Domini Dei tui est: non facies
omne opus in eo, tu, & filius tuus & fi-
lia tua,servus tuus &ancilla tua,jumen-
tum tuum, & advena qui est intra por-
11 tas tuas. * Sex enim diebus fecit Domi-
nus cælum & terram,& mare, & omnia
quæ in eis sunt, & requievit in die sep-
timo, idcirco benedixit Dominus diei
12 sabbati, & sanctificavit eum. * Honora
patrem tuum & matrem tuam, ut sis
longævus super terram, quam Dominus
13 Deus tuus dabit tibi. * Non occides.
14 * Non mœchaberis. * Non furtum fa-
15 cies. * Non loqueris contra proximum
16 tuum falsum testimonium. * Non con-
17 cupisces domum proximi tui: nec desi-
derabis uxorem ejus, non servum, non
ancillam, non bovem, non asinum, nec
18 omnia quæ illius sunt. * Cunctus au-
tem populus videbat voces & lampades,
& sonitum buccinæ, montemq; fuman-
tem: & perterriti ac pavore concussi, ste-
19 terunt procul, * dicentes Moysi: Loque-
re tu nobis, & audiemus: non loquatur
nobis Dominus, ne forte moriamur.
20 * Et ait Moyses ad populum: Nolite ti-
mere: ut enim probaret vos venit Deus,
& ut terror illius esset in vobis, & non
21 peccaretis. * Stetitque populus de lon-
ge. Moyses autem accessit ad caliginem
22 in qua erat Deus. * Dixit præterea Do-
minus ad Moysen: Hæc dices filiis Is-
rael: Vos vidistis quod de cælo locutus
23 sim vobis.*Non facietis deos argenteos,
24 nec deos aureos facietis vobis. * Altare
de terra facieris mihi, & offeretis super
eo holocausta & pacifica vestra, oves ve-
stras & boves, in omni loco in quo me-
moria fuerit nominis mei: veniam ad te,
25 & benedicam tibi. * Quod si altare lapi-
deum feceris mihi, non ædificabis illud
de sectis lapidibus: si enim levaveris cul-
26 trum super eo, polluetur. * Non ascen-
des per gradus ad altare meum, ne reve-
letur turpitudo tua.

CAPUT XXI.

Præcepta judicialia quo ad emptitios servos, & ancillas, furta, homicidia, parricidia, parentum maledicta, rixas, & talionis pœnas, atque cornupetam bovem.

1 HÆc sunt judicia quę propones eis.
2 * Si emeris servum Hebræum, sex
annis serviet tibi: in septimo egredietur
3 liber gratis. * Cum quali veste intrave-
rit, cum tali exeat: si habens uxorem,&
4 uxor egredietur simul. * Sin autem do-
minus dederit illi uxorem, & pepererit
filios & filias: mulier & liberi ejus erunt
domini sui, ipse vero exibit cum vestitu
5 suo. * Quod si dixerit servus: Diligo do-
minum meum & uxorem ac liberos, non
6 egrediar liber: * offeret eum dominus
diis,& applicabitur ad ostium & postes,
perforabitque aurem ejus subula: & erit
ei servus in sæculum. *Si quis vendide- 7
rit filiam suam in famulam,non egredi-
etur sicut ancillæ exire consueverunt.
* Si displicuerit oculis domini sui cui 8
tradita fuerat,dimittet eam: populo au-
tem alieno vendendi non habebit pote-
statem, si spreverit eam. * Sin autem fi- 9
lio suo desponderit eam, juxta morem
filiarum faciet illi. * Quod si alteram ei 10
acceperit, providebit puellæ nuptias,&
vestimenta, & pretium pudicitiæ non
negabit. * Si tria ista non fecerit, egre- 11
dietur gratis absque pecunia. *Qui per- 12
cusserit hominem volens occidere,morte
moriatur. * Qui autem non est insidia- 13
tus,sed Deus illum tradidit in manus e-
jus: constituam tibi locum in quem fu-
gere debeat. * Si quis per industriam 14
occiderit proximum suum, & per insi-
dias: ab altari meo evelles eum,ut mori-
atur. * Qui percusserit patrem suum aut 15
matrem,morte moriatur. * Qui furatus 16
fuerit hominem,& vendiderit eum,con-
victus noxæ, morte moriatur.*Qui ma- 17
ledixerit patri suo,vel matri,morte mo-
riatur. *Si rixati fuerint viri,& percus- 18
serit alter proximum suum lapide vel
pugno,& ille mortuus non fuerit,sed ja-
cuerit in lectulo: * si surrexerit, & am- 19
bulaverit foris super baculum suum,in-
nocens erit qui percusserit, ita tamen ut
operas ejus, & impensas in medicos re-
stituat. * Qui percusserit servum suum 20
vel ancillam virga, & mortui fuerint in
manibus ejus, criminis reus erit. * Sin 21
autem uno die vel duobus supervixerit,
non subjacebit pœnæ, quia pecunia il-
lius est. * Si rixati fuerint viri, & per- 22
cusserit quis mulierem prægnantem, &
abortivum quidem fecerit,sed ipsa vixe-
rit: subjacebit damno quantum maritus
mulieris expetierit, & arbitri judicave-
rint. * Sin autem mors ejus fuerit sub- 23
secuta,reddet animam pro anima,* ocu- 24
lum pro oculo,dentem pro dente, ma-
num pro manu, pedem pro pede, *adu- 25
stionem pro adustione, vulnus pro vul-
nere, livorem pro livore. * Si percusse- 26
rit quispiam oculum servi sui aut ancil-
læ,& luscos eos fecerit, dimittet eos li-
beros pro oculo quem eruit. * Dentem 27
quoq; si excusserit servo vel ancillæ suę,
similiter dimittet eos liberos. * Si bos 28
cornu percusserit virum aut mulierem,
& mortui fuerint,lapidibus obruetur: &
non comedentur carnes ejus, dominus
quoque bovis innocens erit. * Quod si 29
bos cornupeta fuerit ab heri & nudius-
tertius, & contestati sunt dominum e-
jus,nec recluserit eum, occideritque vi-
rum aut mulierem: & bos lapidibus ob-
ruetur,& dominũ ejus occident. *Quod 30
si pretium fuerit ei impositum,dabit pro
anima sua quidquid fuerit postulatus.
* Filium quoque & filiam si cornu per- 31
cusserit,simili sententiæ subjacebit. * Si 32
servum, ancillamque invaserit, triginta
siclos argenti domino dabit, bos vero
lapidibus opprimetur. * Si quis aperue- 33

rit

rit cisternam,& foderit,& non operue-
rit eam,cecideritq; bos aut asinus in eã:
34 *reddet dominus cisternę pretiũ jumen-
torum: quod autẽ mortuum est,ipsius e-
35 rit. * Si bos alienus bovem alterius vul-
neraverit,& ille mortuus fuerit: vendent
bovem vivũ,& divident pretium, cada-
ver autem mortui inter se dispertient.
36 * Sin autem sciebat quod bos cornupeta
esset ab heri & nudiustertius,& non cu-
stodivit eum dominus suus: reddet bovẽ
pro bove, & cadaver integrum accipiet.

CAPVT XXII.

Furti damnique illati pœna, depositi, commodati,atque stupri lex, idololatriæ supplicium: advenæ, viduæ & pupillo nocentium pœnæ: mutui,usuræ & pignoris lex, ac obedientiæ & decimarum.

1 SI quis furatus fuerit bovẽ aut ovem,
& occiderit vel vendiderit: quinque
boves pro uno bove restituet &quattuor
oves pro una ove. *Si effringens fur do-
2 mum sive suffodiens fuerit inventus, &
accepto vulnere mortuus fuerit: percus-
3 sor non erit reus sanguinis. * Quod si
orto sole hoc fecerit, homicidium per-
petravit, & ipse morietur. Si non ha-
buerit quod pro furto reddat, ipse ve-
4 numdabitur. * Si inventum fuerit apud
eum quod furatus est, vivens, sive bos,
sive asinus, sive ovis: duplum restituet.
5 *Si læserit quispiam agrum vel vineam,
&dimiserit jumentum suum ut depasca-
tur aliena: quidquid optimum habuerit
in agro suo, vel in vinea, pro damni æ-
6 stimatione restituet. * Si egressus ignis
invenerit spinas, &comprehenderit a-
cervos frugum, sive stantes segetes in a-
gris,reddet damnum qui ignem succen-
7 derit. * Si quis commendaverit amico
pecuniam aut vas in custodiam,&ab eo,
qui susceperat,furto ablata fuerint:si in-
8 venitur fur,duplum reddet. *si latet fur,
dominus domus applicabitur ad deos,&
jurabit quod non extenderit manum in
9 rem proximi sui,* ad perpetrandã frau-
dem,tam in bove,quam in asino, & ove
ac vestimento, & quidquid damnum in-
ferre potest: ad deos utriusq; causa per-
veniet:& si illi judicaverint,duplum re-
10 stituet proximo suo. * Si quis commen-
daverit proximo suo asinum, bovem, o-
vem, & omne jumentum ad custodiam,
& mortuum fuerit,aut debilitatum, vel
captum ab hostibus, nullusq; hoc vide-
11 rit: * jusjurandum erit in medio, quod
non extenderit manum ad rem proximi
sui: suscipietque dominus juramentum,
12 & ille reddere non cogetur. * Quod si
furto ablatum fuerit, restituet damnum
13 domino. *Si comestum à bestia,deferat
ad eũ quod occisum est,&non restituet.
14 * Qui à proximo suo quidquam horum
mutuo postulaverit, & debilitatum aut
mortuum fuerit domino non præsente,
15 reddere compelletur. * Quod si impræ-
sentiarum dominus fuerit,non restituet,
maxime si conductum venerat pro mer-
cede operis sui. * Si seduxerit quis vir- 16
ginem necdum desponsatam,dormierit-
que cum ea: dotabit eam,&habebit eam
uxorem. * Si pater virginis dare nolue- 17
rit,reddet pecuniam juxta modum do-
tis,quã virgines accipere consueverunt.
*Maleficos non patieris vivere.*Qui co- 18
ierit cũ jumento,morte moriatur. *Qui 19
immolat diis,occidetur,pręterquam Do- 20
mino soli. *Advenam non contristabis, 21
neque affliges eum: advenæ enim & ipsi
fuistis in Terra Ægypti. *Viduæ & pu- 22
pillo non nocebitis. * Si læseritis eos, 23
vociferabuntur ad me, & ego audiam
clamorem eorũ: * & indignabitur furor 24
meus,percutiamque vos gladio, & erunt
uxores vestræ viduę,& filii vestri pupil-
li.*Si pecuniam mutuam dederis popu- 25
lo meo pauperi qui habitat tecum, non
urgebis eũ quasi exactor, nec usuris op-
primes. *Si pignus à proximo tuo acce- 26
peris vestimentum, ante solis occasum
reddes ei. * Ipsum enim est solum, quo 27
operitur, indumentum carnis ejus, nec
habet aliud in quo dormiat: si clamave-
rit ad me,exaudiã eum, quia misericors
sum. *Diis non detrahes,&principi po- 28
puli tui non maledices.*Decimas tuas& 29
primitias tuas nõ tardabis reddere: pri-
mogenitum filiorum [illegible] dabis mi-
hi. * De bobus quoque, & ovibus simi- 30
liter facies: septem diebus sit cum matre
sua,die octava reddes illum mihi. *Viri 31
sancti eritis mihi:carnem, quæ à bestiis
fuerit prægustata, non comedetis, sed
projicietis canibus.

CAPVT XXIII.

Leges præfixæ judicibus:bos& asinus inimici servandus:non accipienda judicibus munera: de anni & diei septimi quiete, tribusq; festis præcipuis: de Angelo in ducem itineris præmittendo, & præmiis servantium præcepta,

NOn suscipies vocem mendacii: nec 1
junges manum tuam ut pro impio
dicas falsum testimonium. *Non seque- 2
ris turbam ad faciendum malum: nec in
judicio, plurimorum acquiesces senten-
tiæ, ut à vero devies. * Pauperis quo- 3
que non misereberis in judicio. *Si oc- 4
curreris bovi inimici tui, aut asino er-
ranti,reduc ad eum. * Si videris asinum 5
odientis te jacere sub onere,nõ pertran-
sibis, sed sublevabis cum eo. * Non de- 6
clinabis in judicium pauperis.*Menda- 7
cium fugies.Insontem &justum non oc-
cides:quia aversor impium. * Nec acci- 8
pies munera, quæ etiam excæcant pru-
dentes, & subvertunt verba justorum.
* Peregrino molestus non eris. scitis e- 9
nim advenarum animas: quia & ipsi pe-
regrini fuistis in Terra Ægypti. * Sex 10
annis seminabis terram tuam,& congre- 11
gabis fruges ejus. * Anno autem septi-
mo dimittes eã, & requiescere facies,ut
comedant pauperes populi tui: & quid-
quid reliquum fuerit,edant bestiæ agri:
ita facies in vinea, & in oliveto tuo.

12 * Sex diebus operaberis : septimo die
cessabis,ut requiescat bos & asinus tuus:
& refrigeretur filius ancillæ tuæ, & ad-
13 vena. * Omnia quæ dixi vobis,custodi-
te. Et per nomen externorum deorum
non jurabitis, neque audietur ex ore ve-
14 stro. * Tribus vicibus per singulos annos
15 mihi festa celebrabitis. *Sollemnitatem
azymorum custodies. Septem diebus
comedes azyma, sicut præcepi tibi,tem-
pore mensis novorum,quando egressus es
de Ægypto: non apparebis in conspectu
16 meo vacuus. * Et sollemnitatem messis
primitivorum operis tui,quæcunque se-
minaveris in agro , sollemnitatem quo-
que in exitu anni, quando congregaveris
17 omnes fruges tuas de agro.*Ter in anno
apparebit omne masculinum tuum co-
18 ram Domino Deo tuo. * Non immola-
bis super fermento sanguinem victimæ
meæ, nec remanebit adeps sollemnitatis
19 meæ usque mane. * Primitias frugum
terræ tuæ deferes in domumDominiDei
tui. Non coques hœdum in lacte matris
20 suæ. * Ecce ego mittam Angelum me-
um,qui præcedat te, & custodiat in via,
& introducat in locum quem paravi.
21 * Observa eum, & audi vocem ejus, nec
contemnendum putes : quia non dimit-
tet cum peccaveris , & est nomen meum
22 in illo. * Quod si audieris vocem ejus,
& feceris omnia quæ loquor , inimicus
ero inimicis tuis, & affligam affligentes
23 te. * Præcedetque te Angelus meus, &
introducet te ad Amorrhæum , & He-
thæum,&Pherezæum,Chananæumque,
& Hevæum,& Iebusæum,quos ego con-
24 teram. * Non adorabis deos eorum, nec
coles eos : non facies opera eorum , sed
destrues eos , & confringes statuas eorũ.
25 * Servietisque Domino Deo vestro , ut
benedicam panibus tuis & aquis, & au-
26 feram infirmitatem de medio tui. * Non
erit infœcunda nec sterilis in terra tua:
27 numerum dierum tuorũ implebo. *Ter-
rorem meum mittam in præcursum tu-
um,& occidam omnem populum,ad quẽ
ingredieris : cunctorumque inimicorum
28 tuorum coram te terga vertam : * emit-
tens crabrones prius , qui fugabunt He-
væum,& Chananæum,& Hethæum,an-
29 tequam introeas. * Non ejiciam eos à
facie tua anno uno: ne terra in solitudi-
nem redigatur, & crescant contra te be-
30 stiæ. * Paulatim expellam eos de con-
spectu tuo, donec augearis, & possideas
31 Terram. * Ponam autem terminos tuos
à Mari rubro usque ad Mare Palæstino-
rum; & à deserto usque ad fluvium: tra-
dam in manibus vestris habitatores Ter-
ræ , & ejiciam eos de conspectu vestro.
32 * Non inibis cum eis fœdus , nec cum
33 diis eorum. *Non habitent in terra tua,
ne forte peccare te faciant in me , si ser-
vieris diis eorum: quod tibi certe erit in
scandalum.

CAPUT XXIV.

Oblatis Domino sacrificiis, fœderisque sanguine in populum resperso, Moyses , ceteris ad radicem montis manentibus , solus in montem ascendit, ubi cum Domino quadraginta diebus permansit.

Moysi quoque dixit : Ascende ad 1
Dominum tu, & Aaron, Nadab,&
Abiu, & septuaginta senes ex Israel , &
adorabitis procul. * Solusque Moyses 2
ascendet ad Dominum,& illi non appro-
pinquabunt : nec populus ascendet cum
eo. * Venit ergo Moyses & narravit ple- 3
bi omnia verba Domini , atque judicia:
responditque omnis populus una voce:
Omnia verba Domini , quæ locutus est,
faciemus. * Scripsit autem Moyses uni- 4
versos sermones Domini : & mane con-
surgens ędificavit altare ad radices mon-
tis , & duodecim titulos per duodecim
tribus Israel. * Misitque juvenes de filiis 5
Israel, & obtulerunt holocausta, immo-
laveruntque victimas pacificas Domino,
vitulos. * Tulit itaque Moyses dimidi- 6
am partem sanguinis , & misit in crate-
ras : partem autem residuam fudit super
altare. * Assumensque volumen fœderis, 7
legit audiente populo : qui dixerunt:
Omnia quæ locutus est Dominus, facie-
mus , & erimus obedientes. * Ille vero 8
sumptum sanguinem respersit in populũ,
& ait : Hic est sanguis fœderis quod pe-
pigit Dominus vobiscum super cunctis
sermonibus his. *Ascenderuntque Moy- 9
ses & Aaron, Nadab & Abiu, & septua-
ginta de senioribus Israel: * & viderunt 10
Deum Israel : & sub pedibus ejus quasi
opus lapidis sapphirini, & quasi cælum,
cum serenum est. * Nec super eos qui 11
procul recesserant de filiis Israel , misit
manum suam,videruntqueDeum,&com-
ederunt,ac biberunt. * Dixit autem Do- 12
minus ad Moysen : Ascende ad me in
montem, & esto ibi: daboque tibi tabu-
las lapideas , & legem ac mandata quæ
scripsi : ut doceas eos. * Surrexerunt 13
Moyses & Iosue minister ejus:ascendens-
que Moyses in montem Dei, * senioribus 14
ait : Expectate hic donec revertamur ad
vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum : si
quid natum fuerit quæstionis , referetis
ad eos. * Cumque ascendisset Moyses,o- 15
peruit nubes montem,*& habitavit glo- 16
ria Domini super Sinai,tegens illum nu-
be sex diebus : septimo autem die voca-
vit eum de medio caliginis. *Erat autem
species gloriæDomini,quasi ignis ardens 17
super verticẽ montis, in conspectu filio-
rum Israel.*Ingressusq; Moyses medium 18
nebulę,ascendit in montẽ:&fuit ibi qua-
draginta diebus,& quadraginta noctibus.

CAPUT XXV.

Iubetur primitiarum ac donorum oblatio ad Dei tabernaculum formandum, arcam, mensam,& candelabrum,cunctaque illis pertinentia.

Locutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens : * Loquere filiis Israel , ut 2

tollant

tollant mihi primitias: ab omni homine
qui offeret ultroneus, accipietis eas.
3 * Hæc sunt autem quæ accipere debetis:
4 Aurum, & argentum, & æs, * hyacinthum & purpuram, coccumque bis tin-
ctum, & byssum, pilos caprarum, * &
5 pelles arietum rubricatas, pellesque ian-
thinas, & ligna setim: * oleum ad lumi-
6 naria concinnanda: aromata in unguen-
7 tum, & thymiamata boni odoris: *lapi-
des onychinos, & gemmas ad ornandum
8 ephod, ac rationale. * Facientque mihi
sanctuarium, & habitabo in medio eo-
9 rum: * juxta omnem similitudinem ta-
bernaculi quod ostendam tibi, & omniũ
vasorum, in cultum ejus: sicque facietis
10 illud: * Arcam de lignis setim compin-
gite, cujus longitudo habeat duos & se-
mis cubitos: latitudo, cubitum & dimi-
dium: altitudo, cubitum similiter ac se-
11 missem. * Et deaurabis eam auro mun-
dissimo intus & foris: faciesque supra,
12 coronam auream per circuitum: * &
quattuor circulos aureos, quos pones per
quattuor arcæ angulos: duo circuli sint
13 in latere uno, & duo in altero. * Facies
quoque vectes de lignis setim, & operies
14 eos auro. * Inducesque per circulos qui
sunt in arcæ lateribus, ut portetur in
15 eis: * qui semper erunt in circulis, nec
16 umquam extrahentur ab eis. * Ponesque
in arca testificationem quam dabo tibi.
17 *Facies & propitiatorium de auro mun-
dissimo: duos cubitos & dimidium te-
nebit longitudo ejus, & cubitum ac se-
18 missem latitudo. * Duos quoque Cheru-
bim aureos & productiles facies, ex utra-
19 que parte oraculi. * Cherubim unus sit
20 in latere uno, & alter in altero. *Vtrum-
que latus propitiatorii tegant, expanden-
tes alas, & operientes oraculum, respi-
ciantque se mutuo versis vultibus in pro-
21 pitiatorium quo operienda est arca, * in
qua pones testimonium quod dabo tibi.
22 *Inde præcipiam, & loquar ad te supra
propitiatorium, ac de medio duorum
Cherubim, qui erunt super arcam testi-
monii, cuncta quæ mandabo per te filiis
23 Israel. * Facies & mensam de lignis se-
tim, habentẽ duos cubitos longitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudine
24 cubitum ac semissem. *Et inaurabis eam
auro purissimo: faciesque illi labium
25 aureum per circuitum, * & ipsi labio co-
ronam interrasilem altam quattuor digi-
tis: & super illam, alteram coronam au-
26 reolam. * Quattuor quoque circulos au-
reos preparabis, & pones eos in quattuor
angulis ejusdem mensæ per singulos pe-
des. * Subter coronam erunt circuli au-
27 rei, ut mittantur vectes per eos, & possit
28 mensa portari. * Ipsos quoque vectes
facies de lignis setim, & circumdabis
29 auro ad subvehendam mensam. *Parabis
& acetabula, ac phialas, thuribula, &
cyathos, in quibus offerenda sunt liba-
30 mina, ex auro purissimo. * Et pones su-
per mensam panes propositionis in con-
31 spectu meo semper. * Facies & candela-
brum ductile de auro mundissimo, ha-
stile ejus, & calamos, scyphos, & sphæ-
rulas, ac lilia ex ipso procedentia. * Sex 32
calami egredientur de lateribus, tres ex
uno latere, & tres ex altero. * Tres scy- 33
phi quasi in nucis modum per calamos
singulos, sphærulaque simul & lilium: &
tres similiter scyphi instar nucis in cala-
mo altero, sphærulaque simul & lilium.
hoc erit opus sex calamorum, qui produ-
cendi sunt de hastili: * in ipso autem 34
candelabro erunt quattuor scyphi in nu-
cis modum, sphærulæque per singulos, &
lilia. * Sphærulæ sub duobus calamis 35
per tria loca, qui simul sex fiunt, proce-
dentes de hastili uno. *Et sphærulæ igi- 36
tur & calami ex ipso erunt, universa du-
ctilia de auro purissimo. * Facies & lu- 37
cernas septem, & pones eas super cande-
labrum, ut luceant ex adverso. * Emun- 38
ctoria quoque, & ubi quæ emuncta sunt
extinguantur, fiant de auro purissimo.
* Omne pondus candelabri cum univer- 39
sis vasis suis habebit talentum auri pu-
rissimi. * Inspice, & fac secundum ex- 40
emplar quod tibi in monte monstratum
est.

CAPVT XXVI.

Forma & constructio tabernaculi Moysaici, veli, arcæ, propitiatorii, mensæ, candelabri, & tentorii, juxta suas quaque mensuras.

TAbernaculum vero ita facies: De- 1
cem cortinas de bysso retorta, &
hyacintho, ac purpura, coccoque bis tin-
cto, variatas opere plumario facies.
* Longitudo cortinæ unius habebit vi- 2
gintiocto cubitos: latitudo, quattuor
cubitorum erit. Vnius mensuræ fient u-
niversa tentoria. * Quinque cortinæ sibi 3
jungentur mutuo, & aliæ quinque nexu
simili cohærebunt. *Ansulas hyacinthi- 4
nas in lateribus ac summitatibus facies
cortinarum, ut possint invicem copulari.
* Quinquagenas ansulas cortina habebit 5
in utraque parte, ita insertas, ut ansa
contra ansam veniat, & altera alteri possit
aptari. * Facies & quinquaginta circu- 6
los aureos quibus cortinarum vela jun-
genda sunt, ut unum tabernaculum fiat.
*Facies & saga cilicina undecim, ad ope- 7
riendum tectum tabernaculi. * Longi- 8
tudo sagi unius habebit triginta cubi-
tos: & latitudo, quattuor: æqua erit
mensura sagorum omnium. * E quibus 9
quinque junges seorsum, & sex sibi mu-
tuo copulabis, ita ut sextum sagum in
fronte tecti duplices. * Facies & quin- 10
quaginta ansas in ora sagi unius, ut con-
jungi cum altero queat: & quinquagin-
ta ansas in ora sagi alterius, ut cum alte-
ro copuletur. * Facies & quinquaginta 11
fibulas æneas, quibus jungantur ansæ, ut
unum ex omnibus operimentum fiat.
* Quod autem superfuerit in sagis quæ 12
parantur tecto, id est, vnum sagum quod
amplius est, ex medietate ejus operies

13 posteriora tabernaculi. * Et cubitus ex
una parte pendebit,& alter ex altera,qui
plus est in sagorum longitudine, utrum-
14 que latus tabernaculi protegens. * Fa-
cies &operimentum aliud tecto de pelli-
bus arietum rubricatis : & super hoc
rursum aliud operimentum de ianthinis
15 pellibus. * Facies & tabulas stantes ta-
16 bernaculi de lignis setim, * quæ singulę
denos cubitos in longitudine habeant,&
17 in latitudine singulos ac semissem. * In
lateribus tabulæ,duæ incastraturæ fient,
quibus tabula alteri tabulæ connecta-
tur: atq; in hunc modum cunctæ tabulæ
18 parabuntur. * Quarum viginti erunt in
latere meridiano quod vergit ad Au-
19 strum. * Quibus quadraginta bases ar-
genteas fundes,ut binæ bases singulis ta-
20 bulis per duos angulos subjiciantur.* In
latere quoque secundo tabernaculi quod
rgit ad Aquilonem , viginti tabulæ e-
21 unt , * quadraginta habentes bases ar-
genteas. binæ bases singulis tabulis sup-
22 ponentur. * Ad occidentalem vero pla-
23 gam tabernaculi facies sex tabulas , * &
rursum alias duas quę in angulis erigan-
24 tur post tergum tabernaculi. * Eruntque
conjunctæ à deorsum usque sursum , &
una omnes compago retinebit. Duabus
quoque tabulis quæ in angulis ponendæ
25 sunt , similis junctura servabitur. * Et
erunt simul tabulæ octo,bases earum ar-
genteæ sedecim, duabus basibus per unā
26 tabulam supputatis. * Facies & vectes
de lignis setim quinque ad continendas
27 tabulas in uno latere tabernaculi , * &
quinque alios in altero , & ejusdem nu-
28 meri ad occidentalem plagam : * qui
mittentur per medias tabulas à summo
29 usque ad summum. * Ipsas quoque ta-
bulas deaurabis , & fundes in eis annu-
los aureos,per quos vectes tabulata con-
30 tineant:quos operies laminis aureis.*Et
eriges tabernaculum juxta exemplar
31 quod tibi in Monte monstratum est.*Fa-
cies & velum de hyacintho,& purpura,
coccoque bis tincto , & bysso retorta,
opere plumario &pulchra varietate con-
32 textum : * quod appendes ante quattuor
columnas de lignis setim , quæ ipsæ
quidem deauratæ erunt,& habebunt ca-
33 pita aurea, sed bases argenteas. *Insere-
tur autem velum per circulos,intra quod
pones arcam testimonii,quo & Sanctua-
rium , & Sanctuarii sanctuaria dividen-
34 tur. *Pones & propitiatorium super ar-
cam testimonii in Sancto sanctorum:
35 *mensamque extra velum:& contra men-
sam candelabrum in latere tabernaculi
meridiano : mensa enim stabit in parte
36 Aquilonis. * Facies & tentorium in in-
troitu tabernaculi de hyacintho,& pur-
pura, coccoque bis tincto , & bysso re-
37 torta,opere plumarii. * Et quinque co-
lumnas deaurabis lignorum setim , ante
quas ducetur tentorium : quarum erunt
capita aurea, & bases æneæ.

CAPUT XXVII.

Altare & atrium tabernaculi , tentorium , columnæ & oleum lucernarum parari jubentur.

FAcies & altare de lignis setim, quod 1
habebit quinque cubitos in longitu-
dine,&totidem in latitudine,id est qua-
drum , & tres cubitos in altitudine.
* Cornua autem per quattuor angulos 2
ex ipso erunt : & operies illud ære.
*Faciesque in usus ejus lebetes ad susci- 3
piendos cineres, & forcipes atque susci-
nulas , & ignium receptacula. Omnia
vasa ex ære fabricabis. * Craticulamque
in modum retis æneam : per cujus quat- 4
tuor angulos erunt quattuor annuli ęnei,
* quos pones subter arulam altaris: erit- 5
que craticula usque ad altaris medium.
* Facies & vectes altaris de lignis setim 6
duos,quos operies laminis æneis:*& in- 7
duces per circulos, eruntque ex utroque
latere altaris ad portandum. * Non soli- 8
dum, sed inane & cavum intrinsecus fa-
cies illud,sicut tibi inMonte monstratum
est. * Facies & atrium tabernaculi , in 9
cujus australi plaga contra meridiem
erunt tentoria de bysso retorta : centum
cubitos unum latus tenebit in longitudi-
ne. * Et columnas viginti cum basibus 10
totidem æneis,quę capita cum cælaturis
suis habebunt argentea. *Similiter & in 11
latere Aquilonis per longum erunt ten-
toria centum cubitorum,columnę vigin-
ti,& bases æneæ ejusdem numeri, & ca-
pita earum cum cælaturis suis argentea.
* In latitudine vero atrii , quod respicit 12
ad occidentem, erunt tentoria per quin-
quaginta cubitos , & columnæ decem,
basesque totidem. * In ea quoque atrii 13
latitudine , quæ respicit ad orientem,
quinquaginta cubiti erunt. * in quibus 14
quindecim cubitorū tentoria lateri uno
deputabuntur,columnæque tres & bases
totidem : * & in latere altero erunt ten- 15
toria cubitos obtinentia quindecim, co-
lumnæ tres , & bases totidem. * In in- 16
troitu vero atrii fiet tentorium cubito-
rum viginti ex hyacintho & purpura,
coccoque bis tincto, & bysso retorta, o-
pere plumarii : columnas habebit quat-
tuor,cum basibus totidem. * Omnes co- 17
lumnæ atrii per circuitum vestitæ erunt
argenteis laminis,capitibus argenteis, &
basibus æneis. * In longitudine occupa- 18
bit atrium cubitos centum,in latitudine
quinquaginta, altitudo quinque cubito-
rum erit.fietque de bysso retorta, & ha-
bebit bases æneas.*Cuncta vasa taberna-
culi in omnes usus & ceremonias , tam 19
paxillos ejus quàm atrii , ex ære facies.
* Præcipe filiis Israel ut afferant tibi o- 20
leum de arboribus olivarum purissimū,
piloque contusum : ut ardeat lucerna
semper *in tabernaculo testimonii,extra 21
velum quod oppansum est testimonio.
Et collocabunt eam Aaron & filii ejus,
ut usque mane luceat coram Domino.
Perpetuus erit cultus per successiones e-
orum à filiis Israel.

CAPUT XXVIII.

Pontificalia indumenta Aaronis & filiorum ejus describuntur.

1 APplica quoque ad te Aaron fratrem
tuum cum filiis suis de medio filio-
rum Israel, ut sacerdotio fungantur mi-
hi: Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, &
2 Ithamar. * Faciesque vestem sanctam
Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.
3 * Et loqueris cunctis sapientibus corde,
quos replevi spiritu prudentiæ, ut fa-
ciant vestes Aaron, in quibus sanctifica-
4 tus ministret mihi. * Hæc autem erunt
vestimenta quæ facient: Rationale, &
superhumerale, tunicam & lineam stri-
ctam, cidarim & balteum. Facient vesti-
menta sancta fratri tuo Aaron & filiis e-
5 jus, ut sacerdotio fungantur mihi. * Ac-
cipientque aurum, & hyacinthum, &
purpuram, coccumque bis tinctum, &
6 byssum. * Facient autem superhumerale
de auro & hyacintho & purpura, cocco-
que bis tincto, & bysso retorta, opere po-
7 lymito. * Duas oras junctas habebit in
utroque latere summitatum, ut in unum
8 redeant. * Ipsa quoque textura & cun-
cta operis varietas erit ex auro, & hya-
cintho, & purpura, coccoque bis tincto,
9 & bysso retorta. * Sumesque duos lapi-
des onychinos, & sculpes in eis nomina
10 filiorum Israel: * sex nomina in lapide
uno, & sex reliqua in altero, juxta ordi-
11 nem nativitatis eorum. * Opere scul-
ptoris & cælatura gemmarii, sculpes eos
nominibus filiorum Israel, inclusos auro
12 atque circumdatos: * & pones in utro-
que latere superhumeralis, memoriale fi-
liis Israel. Portabitque Aaron nomina
eorum coram Domino super utrumque
13 humerum, ob recordationem. * Facies &
14 uncinos ex auro, * & duas catenulas ex
auro purissimo sibi invicem cohærentes,
15 quas inseres uncinis. * Rationale quo-
que judicii facies opere polymito juxta
texturam superhumeralis, ex auro, hya-
cintho, & purpura, coccoque bis tincto,
16 & bysso retorta. * Quadrangulum erit &
duplex: mensuram palmi habebit tam
17 in longitudine quam in latitudine. * Po-
nesque in eo quattuor ordines lapidum:
in primo versu erit lapis sardius, & to-
18 pazius, & smaragdus: * in secundo car-
19 bunculus, sapphirus, & iaspis: * in ter-
20 tio ligurius, achates, & amethystus: * in
quarto chrysolithus, onychinus, & beryl-
lus. inclusi auro erunt per ordines suos.
21 * Habebuntque nomina filiorum Israel:
duodecim nominibus cælabuntur, singu-
li lapides nominibus singulorum per
22 duodecim tribus. * Facies in rationali
catenas sibi invicem cohærentes ex auro
23 purissimo: * & duos annulos aureos,
quos pones in utraque rationalis summi-
24 tate: * catenasque aureas junges annulis,
25 qui sunt in marginibus ejus: * & ipsarum
catenarum extrema duobus copulabis
uncinis in utroque latere superhumera-
lis quod rationale respicit. * Facies &
duos annulos aureos, quos pones in sum-
mitatibus rationalis, in oris, quæ è regi-
one sunt superhumeralis, & posteriora
ejus aspiciunt. * Nec non & alios duos
annulos aureos, qui ponendi sunt in u-
troque latere superhumeralis deorsum,
quod respicit contra faciem juncturę in-
ferioris, ut aptari possit cum superhu-
merali, * & stringatur rationale annu-
lis suis cum annulis superhumeralis vit-
ta hyacinthina, ut maneat junctura fa-
brefacta, & à se invicem rationale & su-
perhumerale nequeant separari. * Por-
tabitque Aaron nomina filiorum Israel
in rationali judicii super pectus suum,
quando ingredietur Sanctuarium, memo-
riale coram Domino in æternum. * Po-
nes autem in rationali judicii Doctrinam
& Veritatem, quæ erunt in pectore Aa-
ron, quando ingredietur coram Domi-
no: & gestabit judicium filiorum Israel
in pectore suo, in conspectu Domini
semper. * Facies & tunicam superhu-
meralis totam hyacinthinam, * in cu-
jus medio supra erit capitium, & ora
per gyrum ejus textilis, sicut fieri solet
in extremis vestium partibus, ne facile
rumpatur. * Deorsum vero, ad pedes e-
jusdem tunicæ, per circuitum, quasi mala
punica facies, ex hyacintho, & purpura,
& cocco bis tincto, mixtis in medio tin-
tinnabulis, * ita ut tintinnabulum sit
aureum & malum punicum, rursumque 3
tintinnabulum aliud aureum & malum
punicum. * Et vestietur ea Aaron in of-
ficio ministerii, ut audiatur sonitus 3
quando ingreditur & egreditur Sanctua-
rium in conspectu Domini, & non mo-
riatur. * Facies & laminam de auro pu-
rissimo: in qua sculpes opere cælatoris, 3
Sanctum Domino. * Ligabisque eam vit-
ta hyacinthina, & erit super tiaram, 3
* imminens fronti pontificis. Portabit- 3
que Aaron iniquitates eorum, quæ obtu-
lerunt & sanctificaverunt filii Israel, in
cunctis muneribus & donariis suis. Erit
autem lamina semper in fronte ejus, ut
placatus sit eis Dominus. * Stringesque 3
tunicam bysso, & tiaram byssinam facies,
& balteum opere plumarii. * Porro fi- 4
liis Aaron tunicas lineas parabis, & bal-
teos ac tiaras in gloriam & decorem:
* vestiesque his omnibus Aaron fratrem 4
tuum & filios ejus cum eo. Et cunctorum
consecrabis manus, sanctificabisque illos
ut sacerdotio fungantur mihi. * Facies 4
& feminalia linea, ut operiant carnem
turpitudinis suæ, à renibus usque ad fe-
mora: * & utentur eis Aaron & filii 4
ejus quando ingrediuntur tabernaculum
testimonii, vel quando appropinquant ad
altare ut ministrent in sanctuario, ne i-
niquitatis rei moriantur. Legitimum
sempiternum erit Aaron, & semini ejus
post eum.

CAPVT XXIX.

Quæ fuerit sacerdotum consecratio, ritusque oblationis pro illis, & qui his oblationibus vescentur: ac de duobus agnis anniculis quotidie offerendis.

1 SEd & hoc facies: ut mihi in sacerdo-
tio consecrentur. Tolle vitulum de
armento, & arietes duos immaculatos,
2 *panesque azymos, & crustulam absque
fermento, quæ conspersa sit oleo, lagana
quoque azyma oleo lita: de simila triti-
3 cea cuncta facies. *Et posita in canistro
offeres: vitulum autem & duos arietes.
4 * Et Aaron ac filios ejus applicabis ad
ostium tabernaculi testimonii. Cumque
5 laveris patrem cum filiis suis aqua, * in-
dues Aaron vestimentis suis, id est, linea
& tunica, & superhumerali, & rationali,
6 quod constringes balteo. * Et pones
tiaram in capite ejus, & laminam san-
7 ctam super tiaram, * & oleum unctio-
nis fundes super caput ejus: atque hoc
8 ritu consecrabitur. * Filios quoque il-
lius applicabis, & indues tunicis lineis,
9 cingesque balteo. * Aaron scilicet & li-
beros ejus, & impones eis mitras: erunt-
que sacerdotes mihi religione perpetua.
Postquam initiaveris manus eorum,
10 * applicabis & vitulum coram taberna-
culo testimonii. Imponentque Aaron &
11 filii ejus manus super caput illius, * &
mactabis eum in conspectu Domini, jux-
12 ta ostium tabernaculi testimonii. *Sum-
ptumque de sanguine vituli, pones super
cornua altaris digito tuo, reliquum au-
tem sanguinem fundes juxta basim ejus.
13 * Sumes & adipem totum qui operit in-
testina, & reticulum jecoris, ac duos re-
nes, & adipem qui super eos est, & offe-
14 res incensum super altare: * carnes vero
vituli & corium & fimum combures fo-
ris extra castra, eo quod pro peccato sit.
15 *Vnum quoque arietem sumes, super cu-
jus caput ponent Aaron & filii ejus ma-
16 nus. * Quem cum mactaveris, tolles de
sanguine ejus, & fundes circa altare.
17 * ipsum autem arietem secabis in frusta.
lotaque intestina ejus ac pedes pones su-
per concisas carnes, & super caput illius.
18 * Et offeres totum arietem in incensum
super altare: oblatio est Domino, odor
19 suavissimus victimæ Domini. * Tolles
quoque arietem alterum, super cujus ca-
put Aaron & filii ejus ponent manus.
20 * Quem cum immolaveris, sumes de
sanguine ejus, & pones super extremum
auriculæ dextræ Aaron & filiorum ejus,
& super pollices manus eorum ac pedis
dextri, fundesque sanguinem super altare
21 per circuitum. * Cumque tuleris de
sanguine qui est super altare, & de oleo
unctionis, asperges Aaron & vestes ejus,
filios & vestimenta eorum. Consecratis-
22 que ipsis & vestibus, * tolles adipem
de ariete, & caudam & arvinam, quæ o-
perit vitalia, ac reticulum jecoris, & duos
renes, atque adipem qui super eos est,
armumque dextrum, eo quod sit aries
23 consecrationis: * tortamque panis u-
nius, crustulam conspersam oleo, laga-
num de canistro azymorum, quod posi-
tum est in conspectu Domini: * pones- 24
que omnia super manus Aaron & filio-
rum ejus, & sanctificabis eos elevans co-
ram Domino. * Suscipiesque universa 25
de manibus eorum: & incendes super al-
tare in holocaustum, odorem suavissi-
mum in conspectu Domini, quia oblatio
ejus est. * Sumes quoque pectusculum 26
de ariete, quo initiatus est Aaron, sancti-
ficabisque illud elevatum coram Domi-
no, & cedet in partem tuam. * Sancti- 27
ficabisque & pectusculum consecratum,
& armum quem de ariete separasti, *quo 28
initatus est Aaron & filii ejus, cedentque
in partem Aaron & filiorum ejus jure
perpetuo à filiis Israel: quia primitiva
sunt & initia de victimis eorum pacifi-
cis quæ offerunt Domino. * Vestem au- 29
tem sanctam, qua utetur Aaron, habe-
bunt filii ejus post eum, ut ungantur in
ea, & consecrentur manus eorum. *Sep- 30
tem diebus utetur illa qui pontifex pro
eo fuerit constitutus de filiis ejus, & qui
ingredietur tabernaculum testimonii ut
ministret in Sanctuario. * Arietem au- 31
tem consecrationis tolles, & coques car-
nes ejus in loco sancto: * quibus vesce- 32
tur Aaron & filii ejus. Panes quoque,
qui sunt in canistro, in vestibulo taber-
naculi testimonii comedent, * ut sit pla- 33
cabile sacrificium, & sanctificentur offe-
rentium manus. Alienigena non vesce-
tur ex eis, quia sancti sunt. * Quod si re- 34
manserit de carnibus consecratis, sive
de panibus usque mane, combures reli-
quias igni: non comedentur, quia san-
ctificata sunt. * Omnia, quæ præcepi 35
tibi, facies super Aaron & filiis ejus.
Septem diebus consecrabis manus eo-
rum: * & vitulum pro peccato offeres 36
per singulos dies ad expiandum. Mun-
dabisque altare cum immolaveris expia-
tionis hostiam, & unges illud in sancti-
ficationem. * Septem diebus expiabis 37
altare, & sanctificabis, & erit Sanctum
sanctorum. omnis, qui tetigerit illud,
sanctificabitur. * Hoc est quod facies in 38
altari: Agnos anniculos duos per singu-
los dies jugiter, * unum agnum mane, 39
& alterum vespere, * decimam partem 40
similæ conspersæ oleo tuso, quod ha-
beat mensuram quartam partem hin, &
vinum ad libandum ejusdem mensuræ
in agno uno. * Alterum vero agnum 41
offeres ad vesperam juxta ritum matuti-
næ oblationis, & juxta ea quæ diximus,
in odorem suavitatis: * sacrificium est 42
Domino, oblatione perpetua in genera-
tiones vestras, ad ostium tabernaculi te-
stimonii coram Domino, ubi constituam
ut loquar ad te. * Ibique præcipiam fi- 43
liis Israel, & sanctificabitur altare in glo-
ria mea. * Sanctificabo & tabernaculum 44
testimonii cum altari, & Aaron cum filiis
suis, ut sacerdotio fungantur mihi. * Et 45
habitabo in medio filiorum Israel, eroq;
eis Deus, * & scient quia ego Dominus 46

Deus

Deus eorum, qui eduxi eos de Terra Æ-
gypti, ut manerem inter illos, ego Do-
minus Deus ipsorum.

CAPUT XXX.

Institutio altaris thymiamatis, & pecuniæ in usus tabernaculi exigendæ, labri ænei construendi, unctionis thymiamatis, & reliquorum quæ ad tabernaculum spectant.

1 FAcies quoque altare ad adolendum
2 thymiama, de lignis setim. * habens
cubitum longitudinis, & alterum latitu-
dinis, id est, quadrangulum, & duos cu-
bitos in altitudine. Cornua ex ipso
3 procedent. * Vestiesque illud auro pu-
rissimo, tam craticulam ejus, quam pa-
rietes per circuitum, & cornua. Faciesq;
4 ei coronam aureolam per gyrum, * &
duos annulos aureos sub corona per sin-
gula latera, ut mittantur in eos vectes, &
5 altare portetur. * Ipsos quoque vectes
6 facies de lignis setim, & inaurabis. *Po-
nesque altare contra velum, quod ante
arcam pendet testimonii corã propitia-
torio quo tegitur testimonium, ubi lo-
7 quar tibi. * Et adolebit incensum super
eo Aaron, suave fragrans. mane. Quando
8 componet lucernas, incendet illud: * &
quando collocabit eas ad vesperum, uret
thymiama sempiternum coram Domino
9 in generationes vestras. * Non offeretis
super eo thymiama compositionis alte-
rius, nec oblationem, & victimam, nec
10 libabitis libamina. * Et deprecabitur
Aaron super cornua ejus semel per annũ
in sanguine quod oblatum est pro pec-
cato, & placabit super eo in generationi-
bus vestris. Sanctum sanctorum erit Do-
11 mino. * Locutusque est Dominus ad
12 Moysen, dicens: * Quando tuleris sum-
mam filiorum Israel juxta numerum, da-
bunt singuli pretium pro animabus suis
Domino, & non erit plaga in eis, cum
13 fuerint recensiti. * Hoc autem dabit
omnis qui transit ad nomen, dimidium
sicli juxta mensuram templi. Siclus vi-
ginti obolos habet. Media pars sicli of-
14 feretur Domino. * Qui habetur in nu-
mero à viginti annis & supra, dabit pre-
15 tium. * Dives non addet ad medium si-
16 cli, & pauper nihil minuet. *Susceptam-
que pecuniam, quæ collata est à filiis
Israel, trades in usus tabernaculi testi-
monii, ut sit monimentum eorum coram
Domino, & propitietur animabus eo-
17 rum. *Locutusq; est Dominus ad Moy-
18 sen, dicens: * Facies & labrum æneum
cum basi sua ad lavandum: ponesque
illud inter tabernaculum testimonii &
19 altare. Et missa aqua, * lavabunt in ea
Aaron & filii ejus manus suas ac pedes,
20 * quando ingressuri sunt tabernaculum
testimonii, & quando accessuri sunt ad
altare, ut offerant in eo thymiama Do-
21 mino, * ne forte moriantur. legitimum
sempiternum erit ipsi, & semini ejus per
22 successiones. *Locutusque est Dominus
23 ad Moysen, *dicens: Sume tibi aromata,
primæ myrrhæ & electæ quingentos si-
clos, & cinnamomi medium, id est, du-
centos quinquaginta siclos, calami simi-
liter ducentos quinquaginta, *casiæ au- 24
tem quingentos siclos in pondere san-
ctuarii, olei de olivetis mensuram hin:
* faciesque unctionis oleum sanctum, 25
unguentum compositum opere unguen-
tarii, * & unges ex eo tabernaculum 26
testimonii, & arcam testamenti, * men- 27
samque cum vasis suis, candelabrum, &
utensilia ejus, altaria thymiamatis, * & 28
holocausti, & universam supellectilem
quæ ad cultum eorum pertinet. * San- 29
ctificabisque omnia, & erunt Sancta san-
ctorum: qui tetigerit ea, sanctificabitur.
* Aaron & filios ejus unges, sanctifica- 30
bisque eos, ut sacerdotio fungantur mi-
hi. * Filiis quoque Israel dices: Hoc 31
oleum unctionis sanctum erit mihi in
generationes vestras. *Caro hominis nõ 32
ungetur ex eo, & juxta compositionem
ejus non facietis aliud, quia sanctifica-
tum est, & sanctum erit vobis. * Homo 33
quicumque tale composuerit, & dederit
ex eo, alieno, exterminabitur de populo
suo. * Dixitque Dominus ad Moysen: 34
Sume tibi aromata, stacten & onycha,
galbanum boni odoris, & thus lucidissi-
mum, æqualis ponderis erunt omnia:
* faciesque thymiama compositum ope- 35
re unguentarii, mixtum diligenter, &
purum, & sanctificatione dignissimum.
* Cumque in tenuissimum pulverem u- 36
niversa contuderis, pones ex eo coram
tabernaculo testimonii, in quo loco ap-
parebo tibi. Sanctum sanctorum erit
vobis thymiama. * Talem compositio- 37
nem non facietis in usus vestros, quia
sanctum est Domino. * Homo quicum- 38
que fecerit simile, ut odore illius per-
fruatur, peribit de populis suis.

CAPUT XXXI.

Deputantur à Domino Beseleel & Ooliab ad exstructionem tabernaculi ac ceterorum quæ dicta sunt: de sabbati observatione, & de tabulis à Domino Moysi datis.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Ecce, vocavi ex nomine 2
Beseleel filium Vri filii Hur de tribu Iu-
da, * & implevi eum spiritu Dei, sa- 3
pientia, & intelligentia, & scientia in
omni opere, * ad excogitandum quid- 4
quid fabrefieri potest ex auro, & argento,
& ære, * marmore, & gemmis, & di- 5
versitate lignorum. * Dedique ei socium 6
Ooliab filium Achisamech de tribu Dan.
Et in corde omnis eruditi posui sapien-
tiam: ut faciant cuncta quę præcepi ti-
bi, * tabernaculum fœderis, & arcam 7
testimonii, & propitiatorium, quod su-
per eam est, & cuncta vasa tabernaculi,
* mensamque & vasa ejus, candelabrum 8
purissimum cum vasis suis, & altaria
thymiamatis, * & holocausti, & omnia 9
vasa eorum, labrum cum basi sua, * ve- 10

stes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti, & filiis ejus ut fungantur officio suo in sacris. * oleum unctionis, & thymiama aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Videte ut sabbatum meum custodiatis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris: ut sciatis quia ego Dominus, qui sanctifico vos. * Custodite sabbatum meum. sanctum est enim vobis: qui polluerit illud, morte morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui. * Sex diebus facietis opus: in die septimo sabbatum est, requies sancta Domino. omnis qui fecerit opus in hac die, morietur. * Custodiant filii Israel Sabbatum, &celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum * inter me & filios Israel, signumque perpetuum. sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & in septimo ab opere cessavit. * Deditque Dominus Moysi, completis hujuscemodi sermonibus in monte Sinai, duas tabulas testimonii lapideas, scriptas digito Dei.

CAPUT XXXII.

Ob vitulum adoratum Moyses Deum precatur, tabulas frangit, vitulum comburit, & Aarone objurgato idololatras occidi jubet, ceterisque veniam impetrat.

Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus adversus Aaron, dixit: Surge, fac nobis deos, qui nos præcedāt: Moysi enim huic viro, qui nos eduxit de Terra Ægypti, ignoramus quid acciderit. * Dixitque ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque & filiarum vestrarum auribus, & afferte ad me.* Fecitque populus quæ jusserat, deferens inaures ad Aaron. * Quas cum ille accepisset, formavit opere fusorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem. dixeruntque: Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti. * Quod cum vidisset Aaron, ædificavit altare coram eo, & præconis voce clamavit dicens: Cras sollemnitas Domini est. * Surgentesque mane, obtulerunt holocausta, & hostias pacificas, & sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. * Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens: Vade, descende: peccavit populus tuus, quem eduxisti de Terra Ægypti. * Recesserunt cito de via, quam ostendisti eis: feceruntque sibi vitulum conflatilem, & adoraverunt, atque immolantes ei hostias, dixerunt: Isti sunt dii tui Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti. * Rursumque ait Dominus ad Moysen: Cerno quod populus iste duræ cervicis sit: * dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem
magnam. * Moyses autem orabat Do- 11
minum Deum suum, dicens: Cur, Do-
mine, irascitur furor tuus contra popu-
lum tuum quem eduxisti de Terra Ægy-
pti, in fortitudine magna, & in manu
robusta? * Ne quæso dicant Ægyptii: 12
Callide eduxit eos, ut interficeret in
montibus, & deleret è terra: quiescat
ira tua, & esto placabilis super nequitia
populi tui. *Recordare Abraham, Isaac, 13
& Israel, servorum tuorum, quibus jura-
sti per temetipsum, dicens: Multiplica-
bo semen vestrum sicut stellas cæli: &
universam terram hanc, de qua locutus
sum, dabo semini vestro, & possidebitis
eam semper. * Placatusque est Dominus 14
ne faceret malum quod locutus fuerat
adversus populum suum. * Et reversus 15
est Moyses de monte, portans duas tabu-
las testimonii in manu sua, scriptas ex
utraque parte, * & factas opere Dei: 16
scriptura quoque Dei erat sculpta in ta-
bulis. *Audiens autem Iosue tumultum 17
populi vociferantis, dixit ad Moysen:
Vlulatus pugnæ auditur in castris. *Qui 18
respondit: Non est clamor adhortantium
ad pugnam, neque vociferatio compel-
lentium ad fugam: sed vocem cantan-
tium ego audio. * Cumque appropin- 19
quasset ad castra, vidit vitulum, & cho-
ros: iratusque valde, projecit de manu
tabulas, & confregit eas ad radicem
montis: * arripiensque vitulum quem 20
fecerant, combussit, & contrivit usque
ad pulverem, quem sparsit in aquam, &
dedit ex eo potum filiis Israel. * Dixit- 21
que ad Aaron: Quid tibi fecit hic po-
pulus, ut induceres super eum peccatum
maximum? * Cui ille respondit: Ne 22
indignetur dominus meus: tu enim nosti
populum istum, quod pronus sit ad ma-
lum: * dixerunt mihi: Fac nobis deos, 23
qui nos præcedant: huic enim Moysi,
qui nos eduxit de Terra Ægypti, nesci-
mus quid acciderit. * Quibus ego dixi: 24
Quis vestrum habet aurum? Tulerunt, &
dederunt mihi: & projeci illud in ignem
egressusque est hic vitulus. * Videns er- 25
go Moyses populum quod esset nudatus,
(spoliaverat enim eum Aaron propter
ignominiam sordis, & inter hostes nu-
dum constituerat) * & stans in porta 26
castrorum, ait: Si quis est Domini, jun-
gatur mihi. Congregatique sunt ad eum
omnes filii Levi: * quibus ait: Hæc 27
dicit Dominus Deus Israel: Ponat vir
gladium super femur suum: ite, & re-
dite de porta usque ad portam per me-
dium castrorum, & occidat unusquisque
fratrem, & amicum, & proximum suum.
*Feceruntque filii Levi juxta sermonem 28
Moysi, cecideruntq; in die illa quasi vi-
ginti tria millia hominum.*Et ait Moy- 29
ses: Consecrastis manus vestras hodie
Domino, unusquisque in filio, & in fratre
suo, ut detur vobis benedictio. * Facto 30
autem altero die, locutus est Moyses ad
populum: Peccastis peccatum maxi-
mum: ascendam ad Dominum, si quo

modo quivero eum deprecari pro scelere
31 vestro. * Reversusque ad Dominum, ait:
Obsecro, peccavit populus iste peccatũ
maximum, feceruntque sibi deos aureos:
32 aut dimitte eis hanc noxam, * aut si
non facis, dele me de libro tuo quem
33 scripsisti. *Cui respondit Dominus: Qui
peccaverit mihi, delebo eum de libro
34 meo: * tu autem vade, & duc populum
istum quò locutus sum tibi: angelus
meus præcedet te. Ego autem in die ul-
tionis visitabo & hoc peccatum eorum.
35 * Percussit ergo Dominus populum pro
reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAPUT XXXIII.

Minis Dei in populum sedatis à Moyse, populus luget delictum: loquitur Dominus cum Moyse facie ad faciem, qui cupit videre faciem & gloriam Domini.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen,
dicens: Vade, ascende de loco isto
tu, & populus tuus quem eduxisti de
Terra Ægypti, in terram quam juravi
Abraham, Isaac, & Iacob, dicens: Se-
2 mini tuo dabo eam: * & mittam præ-
cursorem tui angelum, ut ejiciam Cha-
nanæum, & Amorrhæum, & Hethæum,
& Pherezæum, & Hevæum, & Iebu-
3 sæum, * & intres in terram fluentem
lacte & melle. Non enim ascendam te-
cum, quia populus duræ cervicis es: ne
4 forte disperdam te in via. * Audiensq;
populus sermonem hunc pessimum, lu-
xit: & nullus ex more indutus est cultu
5 suo. * Dixitque Dominus ad Moysen:
Loquere filiis Israel: Populus duræ
cervicis es, semel ascendã in medio tui,
& delebo te. Iam nunc depone ornatum
6 tuum, ut sciam quid faciam tibi. * De-
posuerunt ergo filii Israel ornatum suum
7 à monte Horeb. *Moyses quoque tollens
tabernaculum, tetendit extra castra pro-
cul, vocavitque nomen ejus, Tabernacu-
lum fœderis. Et omnis populus, qui
habebat aliquam quæstionem, egredie-
batur ad Tabernaculum foederis, extra
8 castra. *Cumque egrederetur Moyses ad
Tabernaculum, surgebat universa plebs,
& stabat unusquisque in ostio papilionis
sui, aspiciebantque tergum Moysi, donec
9 ingrederetur tentorium. * Ingresso au-
tem illo Tabernaculum fœderis, descen-
debat columna nubis, & stabat ad osti-
10 um, loquebaturque cum Moyse, * cer-
nentibus universis quod columna nubis
staret ad ostium Tabernaculi. Stabantq;
ipsi, & adorabant per fores tabernaculo-
11 rum suorum. * Loquebatur autem Do-
minus ad Moysen facie ad faciem, sicut
solet loqui homo ad amicum suum.
Cumque ille reverteretur in castra, mi-
nister ejus Iosue filius Nun, puer, non re-
12 cedebat de Tabernaculo. * Dixit autem
Moyses ad Dominum: Præcipis ut edu-
cam populum istum: & non indicas mihi
quem missurus es mecum, præsertim cũ
dixeris: Novi te ex nomine, & invenisti
gratiam coram me. * Si ergo inveni 1
gratiam in conspectu tuo, ostende mihi
faciem tuam, ut sciam te, & inveniam
gratiam ante oculos tuos: respice popu-
lum tuum gentem hanc. *Dixitque Do- 1
minus: Facies mea præcedet te, & re-
quiem dabo tibi. * Et ait Moyses: Si 1
non tuipse præcedas, ne educas nos de
loco isto. *In quo enim scire poterimus 1
ego & populus tuus invenisse nos gra-
tiam in conspectu tuo, nisi ambulaveris
nobiscum, ut glorificemur ab omnibus
populis qui habitant super terram?
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Et 1
verbum istud, quod locutus es, faciam:
invenisti enim gratiam coram me, & te-
ipsum novi ex nomine. * Qui ait: O- 1
stende mihi gloriam tuam. * Respon- 1
dit: Ego ostendam omne bonum tibi, &
vocabo in nomine Domini coram te: &
miserebor cui voluero, & clemens ero
in quem mihi placuerit. * Rursumque 2
ait: Non poteris videre faciem meam:
non enim videbit me homo, & vivet.
* Et iterum: Ecce, inquit, est locus a- 2
pud me, & stabis supra petram. * Cum- 2
que transibit gloria mea, ponam te in
foramine petræ, & protegam dextera
mea, donec transeam: * tollamque ma- 2
num meam, & videbis posteriora mea:
faciem autem meam videre non po-
teris.

CAPUT XXXIV.

Moyses reparatis tabulis, prohibitaque Gentium societate & idololatria, datisque præceptis de primogenitis, sabbato, azymis, ceterisque festis, post 40 dierum ieiunium cornutus de monte descendit, ac velata facie populo loquitur.

Ac deinceps: Præcide, ait, tibi duas 1
tabulas lapideas instar priorum, &
scribam super eas verba, quæ habuerunt
tabulæ quas fregisti.* Esto paratus ma- 2
ne, ut ascendas statim in montem Sinai,
stabisq; mecum super verticem montis.
* Nullus ascendat tecum, nec videatur 3
quispiam per totum montem: boves
quoque & oves non pascantur econtrà.
* Excîdit ergo duas tabulas lapîdeas, 4
quales antea fuerant: & de nocte consur-
gens ascendit in montẽ Sinai, sicut præ-
ceperat ei Dominus, portans secum ta-
bulas. * Cumque descendisset Dominus 5
per nubem, stetit Moyses cum eo, invo-
cans nomen Domini. * Quo transeunte 6
coram eo, ait: Dominator Domine Deus,
misericors & clemens, patiens & multæ
miserationis, ac verax, * qui custodis 7
misericordiam in millia: qui aufers
iniquitatem, & scelera, atque peccata,
nullusque apud te per se innocens est.
Qui reddis iniquitatem patrum filiis
ac nepotibus, in tertiam & quartam pro-
geniem. * Festinusque Moyses, curvatus 8
est pronus in terram, & adorans * ait: 9
Si inveni gratiam in conspectu tuo Do-
mine, obsecro ut gradiaris nobiscum

(populus enim duræ cervicis est)& aufe-
ras iniquitates nostras atq;peccata,nosq;
10 possideas. * Respondit Dominus: Ego
inibo pactum videntibus cunctis, signa
faciam quæ nunquam visa sunt super
terram, nec in ullis gentibus: ut cernat
populus iste, in cujus es medio, opus
Domini terribile quod facturus sum.
11 *Observa cuncta quæ hodie mādo tibi:
ego ipse ejiciā ante faciem tuam Amor-
rhæum, & Chananæum, & Hethæum,
Phærezæum quoque, & Hevæum,& Ie-
12 busæum, * Cave ne unquam cum ha-
bitatoribus terræ illius jungas amiciti-
13 as, quæ sint tibi in ruinam: * sed aras
eorum destrue,confringe statuas,lucosq;
14 succide: * noli adorare Deum alienum.
Dominus zelotes nomen ejus, Deus est
15 æmulator. * Ne ineas pactum cum ho-
minibus illarum regionū: ne, cum for-
nicati fuerint cum diis suis, & adorave-
rint simulachra eorum,vocet te quispiam
16 ut comedas de immolatis. * Nec uxo-
rem de filiabus eorū accipies filiis tuis:
ne, postquam ipsæ fuerint fornicatæ,
fornicari faciant & filios tuos in deos
17 suos. * Deos conflatiles non facies tibi.
18 * Solemnitatem azymorum custodies.
Septem diebus vesceris azymis, sicut
præcepi tibi, in tempore mensis novo-
rum: mense enim verni temporis egres-
19 sus es de Ægypto. * Omne,quod aperit
vulvam generis masculini, meum erit.
de cunctis animantibus, tam de bobus,
20 quam de ovibus, meum erit. *Primo-
genitum asini redimes ove: sin autem nec
pretium pro eo dederis, occidetur. Pri-
mogenitum filiorum tuorum redimes:
nec apparebis in conspectu meo vacuus.
21 * Sex diebus operaberis, die septimo
22 cessabis arare & metere. * Sollemnita-
tem hebdomadarum facies tibi in pri-
mitiis frugum messis tuæ triticeæ, &
sollemnitatem quando redeunte anni
23 tempore cuncta conduntur. * Tribus
temporibus anni apparebit omne mascu-
linum tuum in conspectu omnipotentis
24 Domini Dei Israel. * Cum enim tulero
gentes à facie tua, & dilatavero termi-
nos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ,
ascendente te, & apparente in conspectu
25 Domini Dei tui ter in anno, * Non im-
molabis super fermento sanguinem ho-
stiæ meæ: neque residebit mane de victi-
26 ma solemnitatis Phase. * Primitias fru-
gum terræ tuæ offeres in domo Domini
Dei tui. Non coques hœdum in lacte
27 matris suæ. * Dixitque Dominus ad
Moysen: Scribe tibi verba hæc, quibus
& tecum & cum Israel pepigi fœdus.
28 * Fuit ergo ibi cum Domino quadragin-
ta dies & quadraginta noctes:panem nō
comedit, & aquam non bibit, & scripsit
29 in tabulis verba fœderis decem. * Cum-
que descenderet Moyses de monte Sinai,
tenebat duas tabulas testimonii,& igno-
rabat quod cornuta esset facies sua ex
30 consortio sermonis Domini. * Viden-
tes autem Aaron & filii Israel cornutam
Moysi faciem, timuerunt prope accede-
re. * Vocatique ab eo, reversi sunt tam 31
Aaron quam principes synagogæ. Et
postquam locutus est ad eos, * venerunt 32
ad eum etiam omnes filii Israel: quibus
præcepit cuncta quæ audierat à Domi-
no in monte Sinai. * Impletisque ser- 33
monibus, posuit velamen super faciem
suam. * Quod ingressus ad Dominum, 34
& loquens cum eo, auferebat donec
exiret, & tunc loquebatur ad filios Isra-
el omnia quæ sibi fuerant imperata.
*Qui videbant faciem egredientis Moysi 35
esse cornutam, sed operiebat ille rursus
faciem suam, si quando loquebatur ad
eos.

CAPUT XXXV.

Præcipitur sabbatum, petuntur primitiæ & donaria ac artifices ad construenda omnia quæ dicta sunt, quibus deputati à Domino dicuntur Beseleel & Ooliab

IGitur congregata omni turba filiorum 1
Israel,dixit ad eos.Hæc sunt quæ jus-
sit Dominus fieri. * Sex diebus facietis 2
opus: septimus dies erit vobis sanctus,
sabbatum,& requies Domini: qui fece-
rit opus in eo,occidetur. * Non succen- 3
deris ignem in omnibus habitaculis ve-
stris per diem sabbati.*Et ait Moyses ad 4
omnem catervam filiorum Israel: Iste est
sermo quem præcepit Dominus, dicens:
* Separate apud vos primitias Domino. 5
Omnis voluntarius & prono animo offe-
rat eas Domino: aurum & argentum, &
æs,*hyacinthum & purpuram,coccum- 6
que bis tinctum, & byssum,pilos capra-
rum, * pellesque arietum rubricatas, & 7
janthinas,ligna setim, * & oleum ad lu- 8
minaria concinnanda, & ut conficiatur
unguentum, & thymiama suavissimum,
* Lapides onychinos, & gemmas ad or- 9
natum superhumeralis & rationalis.
* Quisquis vestrum sapiens est,veniat,& 10
faciat quod Dominus imperavit: * Ta- 11
bernaculum scilicet,& tectum ejus,atq;
operimentum,annulos, & tabulata cum
vectibus, paxillos & bases: * Arcam & 12
vectes, propitiatorium, & velum, quod
ante illud oppanditur: * Mensam cum 13
vectibus & vasis, & propositionis pani-
bus: * Candelabrum ad luminaria su- 14
stentanda, vasa illius & lucernas, & o-
leum ad nutrimenta ignium: * Altare 15
thymiamatis,& vectes,& oleum unctio-
nis & thymiama ex aromatibus: Ten-
torium ad ostium tabernaculi: * Altare 16
holocausti, & craticulam ejus æneam cū
vectibus & vasis suis:labrū & basim ejus.
* Cortinas atrii cum columnis & basi- 17
bus, tentorium in foribus vestibuli,
* paxillos tabernaculi & atrii cum fu- 18
niculis suis: * Vestimenta, quorum usus 19
est in ministerio sanctuarii,vestes Aaron
pontificis ac filiorum ejus, ut sacerdotio
fungantur mihi. * Egressaq; omnis mul- 20
titudo filiorum Israel de conspectu Moy-
si, *obtulerunt mente promptissima atq; 21

devota primitias Domino, ad faciendum
opus tabernaculi testimonii. Quidquid
ad cultum & ad vestes sanctas necessa-
22 rium erat, * viri cum mulieribus præ-
buerunt, armillas & inaures, annulos &
dextralia: omne vas aureum in donaria
23 Domini separatum est. * Si quis habebat
hyacinthum, & purpuram, coccumque
bis tinctum, byssum & pilos caprarum,
pelles arietum rubricatas, & janthinas,
24 * argenti ærisque metalla, obtulerunt
Domino, lignaque setim in varios usus.
25 *Sed & mulieres doctæ, quæ neverant,
dederunt hyacinthum, purpuram, & ver-
26 miculum, ac byssum, * & pilos caprarũ,
27 sponte propria cuncta tribuentes.*Prin-
cipes vero obtulerunt lapides onychinos
& gemmas ad superhumerale & rationa-
28 le, * aromataque & oleum ad luminaria
concinnanda, & ad præparandum un-
guentum, ac thymiama odoris suavissi-
29 mi componendum. * Omnes viri & mu-
lieres mente devota obtulerunt donaria,
ut fierent opera quæ jusserat Dominus
per manum Moysi. Cuncti filii Israel vo-
30 luntaria Domino dedicaverunt. * Dixit-
que Moyses ad filios Israel: Ecce, voca-
vit Dominus ex nomine Beseleel filium
31 Vri filii Hur de tribu Iuda. * Implevit-
que eum spiritu Dei, sapientia & intel-
ligentia, & scientia & omni doctrina,
32 * ad excogitandũ, & faciendum opus in
33 auro & argento, & ære, * sculpendisq;
lapidibus, & opere carpentario. Quid-
34 quid fabre adinveniri potest, * dedit in
corde ejus: Ooliab quoque filium Achi-
35 samech de tribu Dan: * ambos erudivit
sapientia, ut faciant opera abietarii, po-
lymitarii, ac plumarii, de hyacintho ac
purpura, coccoque bis tincto, & bysso,
& texant omnia, ac nova quæq; reperiãt.

CAPUT XXXVI.

Oblatis plus quam opus esset donariis, paratur tabernaculum juxta omnes partes suas, nempe cortinas, saga, opertoria, tabulata, vectes, velum, & tentorium.

1 Fecit ergo Beseleel, & Ooliab, & om-
nis vir sapiens, quibus dedit Domi-
nus sapientiam & intellectum, ut scirent
fabrè operari quæ in usus Sanctuarii ne-
cessaria sunt, & quæ præcepit Dominus.
2 * Cumq; vocasset eos Moyses, & omnem
eruditum virum, cui dederat Dominus
sapientiam, & qui sponte sua obtulerant
3 se ad faciendum opus, * tradidit eis u-
niversa donaria filiorum Israel. Qui cum
instaret operi, quotidie mane vota po-
4 pulus offerebat. * Vnde artifices venire
5 compulsi, * dixerunt Moysi: Plus offert
6 populus quam necessarium est. * Iussit
ergo Moyses præconis voce cantari: Nec
vir nec mulier quidquam offerat ultra
in opere Sanctuarii. Sicque cessatum
7 est à muneribus offerendis, * eo quod
oblata sufficerent & superabundarent.
8 * Feceruntque omnes corde sapientes ad
explendũ opus tabernaculi, cortinas de-
cem de bysso retorta, & hyacintho &
purpura, coccoq; bis tincto, opere vario,
& arte polymita: * quarum una habebat 9
in longitudine vigintiocto cubitos, & in
latitudine quatuor. una mensura erat
omnium cortinarum.*Cõjunxitq; corti- 1
nas quinq;, alterã alteri, & alias quinque
sibi invicẽ copulavit.*Fecit & ansas hya- 1
cinthinas in ora cortinę unius ex utroq;
latere & in ora cortinę alterius similiter,
* ut contra se invicem venirent ansæ, & 1
mutuo jungerentur. * vnde & quinqua- 1
ginta fudit circulos aureos, qui morderẽt
cortinarum ansas, & fieret unũ taberna-
culum. * Fecit & saga undecim de pilis 1
caprarum ad operiendum tectum taber-
naculi.* unum sagum in longitudine ha- 1
bebat cubitos triginta, & in latitudine
cubitos quatuor, unius mẽsurę erãt om-
nia saga: *quorũ quinq; junxit seorsum, 1
& sex alia separatim.*Fecitq; ansas quin- 1
quaginta in ora sagi unius, & quinqua-
ginta in ora sagi alterius, ut sibi invicem
jungerentur.*Et fibulas æneas quinqua- 1
ginta, quibus necteretur tectum, ut unũ
pallium ex omnibus sagis fieret. * Fecit 1
& opertorium tabernaculi de pellibus a-
rietum rubricatis: aliudque desuper ve-
lamentum de pellibus janthinis. * Fecit 2
& tabulas tabernaculi de lignis setim
stantes. * Decem cubitorum erat longi- 2
tudo tabulæ unius: & unum ac semis cu-
bitum latitudo retinebat. * Binæ inca- 2
straturæ erant per singulas tabulas, ut al-
tera alteri jungeretur. Sic fecit in om-
nibus tabernaculi tabulis. * E quibus 2
viginti ad plagam meridianam erant
contra Austrum, * cum quadraginta 2
basibus argenteis. Duæ bases sub una ta-
bula ponebantur ex utraque parte angu-
lorum, ubi incastraturę laterum in angu-
lis terminantur. * Ad plagam quoque 2
tabernaculi, quæ respicit ad Aquilonem,
fecit viginti tabulas,*cũ quadraginta ba- 2
sibus argenteis, duas bases per singulas
tabulas. * Contra Occidentem vero, id 2
est, ad eam partem tabernaculi, quę mare
respicit, fecit sex tabulas,*& duas alias 2
per singulos angulos tabernaculi retro:
* quæ junctæ erant à deorsum usq; sur- 2
sum, & in unam compaginem pariter fe-
rebantur. Ita fecit ex utraque parte per
angulos: * ut octo essent simul tabulæ, 3
& haberent bases argenteas sedecim, bi-
nas scilicet bases sub singulis tabulis.
* Fecit & vectes de lignis setim, quinque 3
ad continendas tabulas unius lateris ta-
bernaculi, * & quinque alios ad alte- 3
rius lateris coaptandas tabulas: & extra
hos, quinque alios vectes ad occidenta-
lem plagam tabernaculi contra mare.
* Fecit quoq; vectem alium, qui per me- 3
dias tabulas ab angulo usq; ad angulum
perveniret. * Ipsa autem tabulata deau- 3
ravit, fusis basibus earum argenteis. Et
circulos eorum fecit aureos, per quos ve-
ctes induci possẽt: quos & ipsos laminis
aureis operuit.*Fecit & velũ de hyacin- 3.
tho, & purpura, vermiculo, ac bysso re-
torta, opere polymitario, varium atq; di-

stinctum

6 stinctū:*& quattuor colūnas de lignis se-
tim,quas cū capitibus deauravit,fusis ba-
7 sibus earum argenteis, * Fecit & tento-
rium in introitu tabernaculi ex hyacin-
tho, purpura, vermiculo, byssoque re-
8 torta, opere plumarii: * & columnas
quinque cum capitibus suis, quas ope-
ruit auro, basesque earum fudit æneas,

CAPVT XXXVII.

Formatur arca, propitiatorium, mensa, candelabrum, lucernæ, altare thymiamatis, ipsumque thymiama.

1 FEcit autem Beseleel & arcā de lignis
setim,habentem duos semis cubitos
in longitudine, & cubitum ac semissem
in latitudine,altitudo quoq;unius cubiti
fuit & dimidii : vestivitque eā auro pu-
2 rissimo intus ac foris. * Et fecit illi co-
3 ronam auream per gyrum. * conflans
quattuor annulos aureos per quattuor
angulos ejus: duos annulos in latere u-
4 no, & duos in altero. * Vectes quoque
fecit de lignis setim,quos vestivit auro,
5 * & quos misit in annulos , qui erant in
6 lateribus arcæ ad portandum eam.* Fe-
cit & propitiatorium, id est, oraculum,
de auro mundissimo, duorum cubitorum
& dimidii in longitudine, & cubiti ac
7 semis in latitudine. * Duos etiam Che-
rubim ex auro ductili,quos posuit ex u-
8 traque parte propitiatorii: * Cherub u-
nū in summitate unius partis,& Cherub
alterū in summitate partis alterius:duos
Cherubim in singulis summitatibus pro-
9 pitiatorii, * extendentes alas, & tegen-
tes propitiatorium,seque mutuo & illud
10 respicientes. * Fecit & mensam de li-
gnis setim in longitudine duorum cubi-
torum,& in latitudine unius cubiti,quę
habebat in altitudine cubitum ac semis-
11 sem. * circumdeditque eam auro mun-
dissimo, & fecit illi labium aureum per
12 gyrum, * ipsique labio coronam auream
interrasilem quattuor digitorum, & su-
• per eamdem,alteram coronam auream.
13 *Fudit & quattuor circulos aureos,quos
posuit in quattuor angulis per singulos
14 pedes mensæ * contra coronam:mittitque
in eos vectes, ut possit mensa portari.
15 * Ipsos quoque vectes fecit de lignis se-
16 tim, & circumdedit eos auro. * Et vasa
ad diversos usus mensæ,acetabula,phia-
las, & cyathos,& thuribula,ex auro pu-
ro, in quibus offerenda sunt libamina.
17 * Fecit & candelabrum ductile de auro
mundissimo.De cujus vecte calami, scy-
phi, spærulæque ac lilia procedebant:
18 *sex in utroq;latere,tres calami ex parte
19 una, & tres ex altera: * tres scyphi in
nucis modum per calamos singulos , spę-
rulæque simul & lilia:& tres scyphi in-
star nucis in calamo altero, spærulæque
simul & lilia. Æquum erat opus sex ca-
lamorum,qui procedebāt de stipite can-
20 delabri.* In ipso autem vecte erāt quat-
tuor scyphi in nucis modū, sphærulæq;
per singulos simul & lilia: * & sphæru-
21 læ sub duobus calamis per loca tria, qui
simul sex fiunt calami procedētes de ve-
cte uno. * Et sphærulæ igitur,& calami 22
ex ipso erant , universa ductilia ex auro
purissimo. * Fecit & lucernas septem 23
cum emunctoriis suis,& vasa ubi ea quæ
emuncta sunt extinguantur, de auro mū-
dissimo. * Talentum auri appendebat 24
candelabrum cum omnibus vasis suis.
* Fecit & altare thymiamatis de lignis 25
setim,per quadrū singulos habens cubi-
tos,& in altitudine duos: è cujus angu-
lis procedebant cornua. * Vestivitque 26
illud auro purissimo , cum craticula ac
parietibus & cornibus. * Fecitque ei 27
coronam aureolam per gyrum , & duos
annulos aureos sub corona per singula
latera,ut mittantur in eos vectes,& pos-
sit altare portari. * Ipsos autem vectes 28
fecit de lignis setim, & operuit laminis
aureis. * Composuit & oleum ad sancti- 29
ficationis unguētū,& thymiama de aro-
matibus mundissimis,opere pigmentarii.

CAPVT XXXVIII.

Formatur altare holocausti, cū labro æreo & atrio,oblataque donaria recensentur.

FEcit & altare holocausti de lignis se- 1
tim,quinque cubitorum per quadrū,
& trium in altitudine: * cujus cornua 2
de angulis procedebant, operuitq; illud
laminis æneis. * Et in usus ejus paravit 3
ex ære vasa diversa,lebetes,forcipes, fu-
scinulas,uncinos,& ignium receptacula.
* Craticulamque ejus in modum retis 4
fecit æneam, & subter eā in altaris me-
dio arulam, * fusis quatuor annulis per 5
totidem retiaculi summitates, ad im-
mittendos vectes ad portandum: * quos 6
& ipsos fecit de lignis setim, & operuit
laminis æneis: *induxitque in circulos, 7
qui in lateribus altaris eminebant . Ipsū
autem altare non erat solidum, sed ca-
vum ex tabulis, & intus vacuum.* Fecit 8
& labrum æneum cum basi sua de specu-
lis mulierum , quæ excubabant in ostio
tabernaculi . * Fecit & atrium, in cujus 9
australi plaga erant tentoria de bysso re-
torta,cubitorum centum, * columnæ æ- 10
neæ viginti cum basibus suis, capita co-
lumnarum, & tota operis cælatura, ar-
gentea. * Æque ad septentrionalem 11
plagam tentoria, columnæ, basesque &
capita columnarum ejusdem mensuræ,&
operis ac metalli, erant:*In ea vero pla- 12
ga, quæ ad Occidentem respicit, fuerunt
tentoria cubitorum quinquaginta, colu-
mnæ decem cum basibus suis æneæ, &
capita columnarum, & tota operis cæla-
tura,argentea. * Porro contra Orientem 13
quinquaginta cubitorum paravit tento-
ria: * è quibus, quindecim cubitos co- 14
lumnarum trium, cum basibus suis, u-
nū tenebat latus:*& in parte altera (quia 15
inter utraque introitum tabernaculi fe-
cit) quindecim æque cubitorum erant
tentoria, columnæque tres , & bases
totidem. * Cuncta atrii tentoria byssus 16
retorta texuerat. * Bases columnarum 17
fuere æneæ, capita autem earum cum
cunctis cælaturis suis argentea : sed &

ipsas columnas atrii vestivit argento.
28 * Et in introitu ejus opere plumario fe-
cit tentorium ex hyacintho, purpura,
vermiculo,ac bysso retorta, quod habe-
bat viginti cubitos in longitudine, alti-
tudo vero quinque cubitorum erat juxta
mensurã, quam cuncta atrii tentoria ha-
19 bebant. * Columnæ autem in ingressu
fuere quattuor cũ basibus æneis, capita-
20 que earum & cælaturæ argenteæ.* Pax-
illos quoq; tabernaculi & atrii per gyrũ
21 fecit æneos. * Hæc sunt instrumenta
tabernaculi testimonii, quæ enumerata
sunt juxta præceptum Moysi in ceremo-
niis Levitarum per manum Ithamar filii
22 Aaron sacerdotis: * quæ Beseleel filius
Vri filii Hur de tribu Iuda, Domino per
23 Moysen jubente, compleverat, * juncto
sibi socio Ooliab filio Achisamech de
tribu Dan: qui & ipse artifex lignorum
egregius fuit, & polymitarius atq; plu-
marius ex hyacintho, purpura, vermiculo
24 & bysso. * Omne aurum quod expen-
sum est in opere Sanctuarii, & quod ob-
latum est in donariis, viginti novem ta-
lentorum fuit, & septingentorum tri-
ginta siclorum, ad mensuram Sanctuarii.
25 * Oblatum est autem ab his qui transie-
runt ad numerum à viginti annis & su-
pra, de sexcentis tribus millibus, & quin-
26 gentis quinquaginta armatorũ. * Fue-
runt præterea centum talenta argenti, è
quibus conflatæ sunt bases Sanctuarii, &
27 introitus ubi velum pendet. * Centum
bases factæ sunt de talentis centum, sin-
gulis talentis per bases singulas supputa-
28 tis. * De mille autem septingentis & se-
ptuaginta quinque, fecit capita colum-
29 narũ, quas & ipsas vestivit argento.* Æ-
ris quoq; oblata sunt talenta septuaginta
duo millia, & quadringenti supra sicli,
30 * ex quibus fusæ sunt bases in introitu
tabernaculi testimonii, & altare æneum
cum craticula sua, omniaq; vasa quæ ad
31 usum ejus pertinent, *& bases atrii tam
in circuitu quã in ingressu ejus, & pa-
xilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

CAPUT XXXIX.

Pontificalia sacerdotaliaque conficiuntur ornamenta, totumque insiunctum opus perficitur.

1 DE hyacintho vero & purpura, ver-
miculo ac bysso, fecit vestes, quibus
indueretur Aaron quãdo ministrabat in
sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi.
2 * Fecit igitur superhumerale de auro,
hyacintho, & purpura, coccoq; bis tin-
3 cto & bysso retorta, * opere polymita-
rio; inciditq; bracteas aureas, & extenua-
vit in fila, ut possent torqueri cũ priorũ
4 colorum subtegmine, * duasq; oras sibi
invicem copulatas in utroq; latere sum-
5 mitatum, * & balteum ex eisdem colo-
ribus, sicut præceperat Dominus Moysi.
6 * Paravit & duos lapides onychinos,
astrictos & inclusos auro, & sculptos ar-
7 te gẽmaria nominibus filiorũ Israel: * po-
suitq; eos in lateribus superhumeralis,
in monimentũ filiorũ Israel, sicut præce-
peratDominus Moysi.*Fecit & rationale 8
opere polymito juxta opus superhume-
ralis, ex auro, hyacintho, purpura, cocco-
que bis tincto, & bysso retorta: *quadrã- 9
gulum, duplex, mensuræ palmi. * Et po- 1
suit in eo gemmarũ ordines quattuor. In
primo versu erat sardius, topazius, sma-
ragdus. * In secundo, carbunculus, sap- 1
phirus, & jaspis. *In tertio, ligurius, a- 1
chates, & amethystus. *In quarto, chry- 1
solithus, onychinus, & beryllus, circum-
dati & inclusi auro per ordines suos.
*Ipsiq; lapides duodecim, sculpti erant 1
nominibus duodecim tribuum Israel, sin-
guli per nomina singulorũ.* Fecerunt in 1
rationali & catenulas sibi invicẽ cohæ-
rentes, de auro purissimo: * & duos un- 1
cinos, totidemq; annulos aureos. Porro
annulos posuerunt in utroq; latere ratio-
nalis, * è quibus penderent duæ catenæ 1
aureæ, quas inseruerunt uncinis, qui in
superhumeralis angulis eminebant.*Hæc 1
& ante & retro ita conveniebant sibi, ut
superhumerale & rationale mutuò ne-
cterentur, *stricta ad balteum, & annulis 1
fortius copulata, quos jungebat vitta
hyacinthina, ne laxa fluerent, & à se in-
vicem moverentur, sicut præcepit Domi-
nus Moysi.* Fecerunt quoq; tunicam su- 2
perhumeralis totam hyacinthinam, * & 2
capitiũ in superiori parte contra mediũ,
oramq; per gyrum capitii textilem:* de- 2
orsum autem ad pedes mala punica ex
hyacintho, purpura, vermiculo, ac bysso
retorta:*& tintinnabula de auro purissi- 2
mo, quæ posuerunt inter malogranata in
extrema parte tunicæ per gyrum: * tin- 2
tinnabulũ autem aureum, & malum pu-
nicũ, quibus ornatus incedebat pontifex
quãdo ministerio fungebatur, sicut præ-
ceperat Dominus Moysi. * Fecerunt & 2
tunicas byssinas opere textili Aaron &
filiis ejus: * & mitras cum coronulis 2
suis ex bysso: * feminalia quoque linea, 2
byssina: * cingulum vero de bysso re- 2
torta, hyacintho, purpura, ac vermiculo
bis tincto, arte plumaria, sicut præcepe-
rat Dominus Moysi. * Fecerunt & lami- 2
nam sacræ venerationis de auro purissi-
mo, scripseruntq; in ea opere gemmario,
Sanctum Domini: * & strinxerunt eam 3
cum mitra vitta hyacinthina, sicut præ-
ceperat Dominus Moysi. *Perfectum est 3
igitur omne opus tabernaculi & tecti te-
stimonii: feceruntque filii Israel cuncta
quæ præceperat Dominus Moysi. * Et 3
obtulerunt tabernaculum & tectum &
universam suppellectilem, annulos, tabu-
las, vectes, columnas ac bases, * operto- 3
rium de pellibus arietum rubricatis, &
aliud operimentũ de janthinis pellibus,
* velum, arcam, vectes, propitiatorium, 3
* mensam cum vasis suis & propositionis 3
panibus: * candelabrum, lucernas, & 3
utensilia earum cum oleo : * altare au- 3
reum, & unguentum, & thymiama ex
aromatibus: * & tentorium in introitu 3
tabernaculi: *altare æneum, retiaculum, 3
vectes, & vasa ejus omnia: labrum cum

basi

basi sua: tentoria atrii, & columnas cum
40 basibus suis : * tentorium in introitu
atrii, funiculosq; illius & paxillos. Nihil
ex vasis defuit, quæ in ministerium ta-
bernaculi, & in tectū fœderis jussa sunt
41 fieri. * Vestes quoque, quibus sacerdotes
utuntur in Sanctuario, Aaron scilicet &
42 filii ejus, * obtulerunt filii Israel, sicut
43 præceperat Dominus. * Quæ postquam
Moyses cuncta vidit completa, benedixit
eis.

CAPUT XL.

Primo mense tabernaculum erigendum & consecrandum præcipitur; quo facto, majestate Dei repletur, nube tabernaculum continuè operiente, nisi dum esset proficiscendum.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen,
2 dicens : * Mense primo, prima die
mensis, eriges tabernaculum testimonii,
3 * & pones in eo arcam, demittesque ante
4 illam velum : * & illata mensa, pones
super eam quæ rite præcepta sunt. Can-
5 delabrum stabit cum lucernis suis, * &
altare aureum in quo adoletur incen-
sum, coram arca testimonii. Tentorium
6 in introitu tabernaculi pones, * & ante
7 illud altare holocausti : * labrum inter
altare & tabernaculum, quod implebis
8 aqua. *Circumdabisq; atrium tentoriis,
9 & ingressum ejus. *Et assumpto unctio-
nis oleo unges tabernaculum cum vasis
10 suis, ut sanctificentur : * altare holo-
11 causti & omnia vasa ejus: * labrum cum
basi sua : omnia unctionis oleo conse-
12 crabis, ut sint Sancta sanctorum. *Ap-
plicabisque Aaron & filios ejus ad fores
tabernaculi testimonii, & lotos aqua
13 * indues sanctis vestibus, ut ministrent
mihi, & unctio eorum in sacerdotium
14 sempiternum proficiat. *Fecitq; Moyses
15 omnia quæ præceperat Dominus. * Igi-
tur mense primo anni secundi, prima die
mensis, collocatum est tabernaculum.
16 *Erexitq; Moyses illud, & posuit tabu-
las ac bases & vectes, statuitque colum-
17 nas, *& expandit tectum super taberna-
culū, imposito desuper operimento, sicut
18 Dominus imperaverat. *Posuit & testi-
monium in arca, subditis infra vectibus,
19 & oraculum desuper. *Cumq; intulisset
arcam in tabernaculum, appendit ante
eam velum, ut expleret Domini jussio-
20 nem. *Posuit & mensam in tabernaculo
testimonii ad plagam Septemtrionalem
21 extra velum, * ordinatis coram proposi-
tionis panibus, sicut præceperat Domi-
22 nus Moysi. * Posuit & candelabrum in
tabernaculo testimonii è regione mensæ
23 in parte australi, * locatis per ordinem
24 lucernis, juxta præceptum Domini. *Po-
suit & altare aureum sub tecto testimo-
25 nii contra velum, * & adolevit super eo
incensum aromatum, sicut jusserat Domi-
26 nus Moysi. * Posuit & tentorium in in-
27 troitu tabernaculi testimonii, *& altare
holocausti in vestibulo testimonii, offe-
rens in eo holocaustum, & sacrificia, ut
Dominus imperaverat. *Labrum quoque 28
statuit inter tabernaculum testimonii &
altare, implens illud aqua. * Laveruntq; 29
Moyses & Aaron ac filii ejus manus suas
& pedes, * cum ingrederentur tectum 30
fœderis, & accederent ad altare, sicut
præceperat Dominus Moysi. *Erexit & 31
atrium per gyrum tabernaculi & alta-
ris, ducto in introitu ejus tentorio. Post-
quam omnia perfecta sunt, * operuit 32
nubes tabernaculum testimonii, & glo-
ria Domini implevit illud. *Nec poterat 33
Moyses ingredi tectum fœderis, nube
operiente omnia, & majestate Domini
coruscante, quia cuncta nubes operu-
erat. * Si quando nubes tabernaculum 34
deserebat, proficiscebantur filii Israel
per turmas suas : * si pendebat desuper, 35
manebant in eodem loco. * Nubes 36
quippe Domini incubabat per diem ta-
bernaculo, & ignis in nocte, videntibus
cunctis populis Israel per cunctas man-
siones suas.

LIBER LEVITICUS, HEBRAICE VAICRA.

CAPUT I.

Varius ritus ac modus holocaustorum, armentorum, pecudum & avium offerendorum.

VOcavit autem Moysen, & locutus 1
est ei Dominus de tabernaculo te-
stimonii, dicens : * Loquere filiis 2
Israel, & dices ad eos: Homo, qui obtu-
lerit ex vobis hostiam Domino de peco-
ribus, id est, de bobus & ovibus offerens
victimas, * si holocaustum fuerit ejus 3
oblatio, ac de armento ; masculum im-
maculatum offeret ad ostium taberna-
culi testimonii, ad placandum sibi Do-
minum : *ponetque manum super caput 4
hostiæ, & acceptabilis erit, atque in ex-
piationem ejus proficiens. * immola- 5
bitque vitulum coram Domino, & offe-
rent filii Aaron sacerdotes sanguinem
ejus, fundentes per altaris circuitum,
quod est ante ostium tabernaculi. * de- 6
tractaque pelle hostiæ, artus in frusta
concident, *& subjicent in altari ignem, 7
strue lignorum antè composita : * & 8
membra quæ sunt cæsa, desuper ordi-
nantes, caput videlicet, & cuncta quæ
adhærent jecori, * intestinis & pedi- 9
bus lotis aqua : adolebitque ea sacerdos
super altare in holocaustum & suavem
odorem Domino. * Quod si de pecori- 10
bus oblatio est, de ovibus sive de capris
holocaustum, masculum absque macula
offeret: * immolabitque ad latus altaris, 11
quod respicit ad Aquilonem coram Do-

mino: sanguinem vero illius fundent
super altare filii Aaron per circuitum:
12 * dividentque membra, caput, & omnia
quæ adhærent jecori: & ponent super
ligna, quibus subjiciendus est ignis:
13 * intestina vero & pedes lavabunt aqua.
Et oblata omnia adolebit sacerdos super
altare in holocaustum & odorem sua-
14 vissimum Domino. * Si autem de avi-
bus, holocausti oblatio fuerit Domino,
de turturibus, aut pullis columbæ,
15 * offeret eam sacerdos ad altare: & re-
torto ad collum capite, ac rupto vulne-
ris loco, decurrere faciet sanguinem su-
16 per crepidinem altaris: * vesiculam ve-
ro gutturis, & plumas projiciet prope
altare ad orientalem plagam, in loco
17 in quo cineres effundi solent, * confrin-
getque ascellas ejus, & non secabit, ne-
que ferro dividet eam, & adolebit super
altare, lignis igne supposito. Holo-
caustum est & oblatio suavissimi odoris
Domino.

CAPUT II.

Ritus oblationis sacrificiorum similæ oleo conspersæ, thuris, panum, laganorum, atque primitiarum, addito in omnibus sale, nusquam autem fermento, nec melle.

1 Anima cum obtulerit oblationem
sacrificii Domino, simila erit ejus
oblatio. fundetque super eam oleum, &
2 ponet thus, * ac deferet ad filios Aaron
sacerdotes: quorum unus tollet pugil-
lum plenum similæ & olei, ac totum
thus, & ponet memoriale super altare in
3 odorem suavissimum Domino. * quod
autem reliquum fuerit de sacrificio, erit
Aaron & filiorum ejus. Sanctum sancto-
4 rum de oblationibus Domini. * Cum
autem obtuleris sacrificium coctum in
clibano: de simila, panes scilicet absque
fermento, conspersos oleo, & lagana azy-
5 ma oleo lita. * Si oblatio tua fuerit de
6 sartagine, similæ conspersæ oleo & absq;
7 fermento, * divides eam minutatim, &
fundes super eam oleum. *Sin autem de
craticula fuerit sacrificium, æque simila
8 oleo conspergetur: * quam offerens Do-
9 mino, trades manibus sacerdotis. * Qui
cum obtulerit eam, tollet memoriale de
sacrificio, & adolebit super altare in
10 odorem suavitatis Domino; * quidquid
autem reliquum est, erit Aaron, & filio-
rum ejus, Sanctum sanctorum de obla-
11 tionibus Domini. *Omnis oblatio, quæ
offertur Domino, absque fermento fiet,
nec quidquam fermenti ac mellis adole-
12 bitur in sacrificio Domino. * Primitias
tantum eorum offeretis ac munera: su-
per altare vero non imponentur in odo-
13 rem suavitatis. *Quidquid obtuleris sa-
crificii, sale condies, nec auferes sal fœ-
deris Dei tui de sacrificio tuo. In omni
14 oblatione tua offeres sal. *Si autem ob-
tuleris munus primarum frugum tua-
rum Domino de spicis adhuc virentibus,
torrebis igni, & confringes in morem
farris, & sic offeres primitias tuas Do-
mino, * fundens supra oleum, & thus 15
imponens, quia oblatio Domini est. * de 16
qua adolebit sacerdos in memoriam
muneris, partem farris fracti, & olei, ac
totum thus.

CAPUT III.

Quo pacto offerantur hostiæ pacificorum, nempe de bobus, ovibus, agnis, & capris.

Quod si hostia pacificorum fuerit 1
ejus oblatio, & de bobus voluerit
offerre, marem sive feminam, immacula-
ta offeret coram Domino. * Ponetque 2
manum super caput victimæ suæ, quæ
immolabitur in introitu tabernaculi te-
stimonii, fundentque filii Aaron sacer-
dotes sanguinem per altaris circuitum.
* Et offerent de hostia pacificorum in 3
oblationem Domino, adipem qui operit
vitalia, & quidquid pinguedinis est in-
trinsecus: * duos renes cum adipe quo 4
teguntur ilia, & reticulum jecoris cum
renunculis. * adolebuntque ea super al- 5
tare in holocaustum, lignis igne suppo-
sito: in oblationem suavissimi odoris
Domino. * Si vero de ovibus fuerit ejus 6
oblatio & pacificorum hostia, sive mas-
culum obtulerit, sive feminã, immaculata
erunt. * Si agnũ obtulerit corã domino, 7
* ponet manũ suã super caput victimæ 8
suæ: quæ immolabitur in vestibulo ta-
bernaculi testimonii: fundentque filii
Aaron sanguinem ejus per circuitum al-
taris. * Et offerent de pacificorum ho- 9
stia sacrificium Domino: adipem & cau-
dam totam * cum renibus, & pingue- 10
dinem quæ operit ventrem atq; univer-
sa vitalia, & utrumque renunculum cum
adipe qui est juxta ilia, reticulumque je-
coris cum renunculis. * & adolebit ea 11
sacerdos super altare in pabulum ignis &
oblationis Domini. *Si capra fuerit ejus 12
oblatio, & obtulerit eam Domino, * po- 13
net manum suam super caput ejus: im-
molabitque eam in introitu tabernaculi
testimonii. Et fundent filii Aaron san-
guinem ejus per altaris circuitum. *Tol- 14
lentque ex ea in pastum ignis Dominici,
adipem qui operit ventrem, & qui tegit
universa vitalia: * duos renunculos cum 15
reticulo, quod est super eos juxta ilia, &
arvinam jecoris cum renunculis: * ado- 16
lebitque ea super altare sacerdos, in ali-
moniam ignis, & suavissimi odoris. O-
mnis adeps, Domini erit * jure perpetuo 17
in generationibus, & cunctis habitacu-
lis vestris: nec sanguinem nec adipem o-
mnino comedetis.

CAPUT IV.

Modus offerendi hostias sacerdotis, principis, & multitudinis per ignorantiam peccantis.

Locutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Loquere filiis Israel: Ani- 2
ma, quæ peccaverit per ignorantiam, &
de universis mandatis Domini quæ præ-

cepit ut non fierent, quippiam fecerit:
3 * si sacerdos, qui unctus est, peccaverit,
delinquere faciens populum, offeret pro
peccato suo vitulum immaculatum Do-
4 mino: * & adducet illum ad ostium ta-
bernaculi testimonii coram Domino, po-
netque manum super caput ejus, & im-
5 molabit eum Domino. * Hauriet quoq;
de sanguine vituli, inferens illum in ta-
6 bernaculum testimonii. * Cumque in-
tinxerit digitum in sanguine, asperget eo
septies coram Domino contra velū San-
7 ctuarii. * ponetque de eodem sanguine
super cornua altaris thymiamatis gratis-
simi Domino, quod est in tabernaculo te-
stimonii. omnem autem reliquum san-
guinem fundet in basim altaris holocau-
8 sti in introitu tabernaculi. * Et adipem
vituli auferet pro peccato, tam eum qui
vitalia operit, quam omnia quę intrinse-
9 cus sunt: * duos renunculos, & reticu-
lum quod est super eos juxta ilia, & a-
10 dipem jecoris cum renunculis, * sicut
aufertur de vitulo hostiæ pacificorum: &
11 adolebit ea super altare holocausti. *Pel-
lem vero & omnes carnes, cum capite &
12 pedibus & intestinis & fimo, * & reli-
quo corpore, efferet extra castra in lo-
cum mundū, ubi cineres effundi solent:
incendetque ea super lignorum struem,
quæ in loco effusorum cinerum crema-
13 buntur. * Quod si omnis turba Israel
ignoraverit, & per imperitiam fecerit
14 quod contra mandatum Domini est, * &
postea intellexerit peccatum suum, offe-
ret pro peccato suo vitulum, adducetque
15 eum ad ostium tabernaculi. * Et ponent
seniores populi manus super caput ejus
coram Domino. Immolatoque vitulo in
16 conspectu Domini, * inferet sacerdos,
qui unctus est, de sanguine ejus in taber-
17 naculum testimonii, * tincto digito a-
18 spergens septies contra velum. * ponet-
que de eodem sanguine in cornibus al-
taris, quod est coram Domino in taber-
naculo testimonii: reliquum autem san-
guinem fundet juxta basim altaris holo-
caustorum, quod est in ostio tabernaculi
19 testimonii. * Omnemque ejus adipem
20 tollet, & adolebit super altare: * sic
faciens & de hoc vitulo quo modo fecit
& prius: & rogante pro eis sacerdote,
21 propitius erit eis Dominus. * Ipsum au-
tem vitulum efferet extra castra, atque
comburet sicut & priorem vitulum: quia
22 est pro peccato multitudinis. * Si pec-
caverit princeps, & fecerit unum è plu-
ribus per ignorantiam, quod Domini lege
23 prohibetur: * & postea intellexerit pec-
catum suum, offeret hostiam Domino,
24 hircum de capris immaculatum. * Po-
netque manum suam super caput ejus:
cumq; immolaverit eum in loco ubi so-
let mactari holocaustum coram Domino,
25 quia pro peccato est, * tinget sacerdos
digitum in sanguine hostiæ pro peccato,
tangēs cornua altaris holocausti, & reli-
26 quum fundens ad basim ejus. *Adipē ve-
ro adolebit supra, sicut in victimis paci-
ficorum fieri solet: rogabitque pro eo sa-
cerdos, & pro peccato ejus, & dimitte-
tur ei. * Quod si peccaverit anima per 27
ignorantiam, de populo terræ, ut faciat
quidquam de his quæ Domini lege pro-
hibentur, atq; delinquat, * & cognoverit 28
peccatum suum, offeret capram immacu-
latam. * Ponetque manum super caput 29
hostiæ quæ pro peccato est, & immola-
bit eam in loco holocausti. * Tolletque 30
sacerdos de sanguine in digito suo: &
tangens cornua altaris holocausti, reli-
quum fundet ad basim ejus. *Omnē autē 31
adipem auferēs, sicut auferri solet de vi-
ctimis pacificorum, adolebit super altare
in odorem suavitatis Domino: rogabit-
que pro eo, & dimittetur ei. * Sin au- 32
tem de pecoribus obtulerit victimā pro
peccato, ovem scilicet immaculatam,
* ponet manum super caput ejus, & im- 33
molabit eam in loco ubi solent cædi ho-
locaustorum hostiæ. * Sumetque sacer- 34
dos de sanguine ejus digito suo, & tan-
gens cornua altaris holocausti, reliquum
fundet ad basim ejus. * Omnem quoque 35
adipem auferēs, sicut auferri solet adeps
arietis qui immolatur pro pacificis; cre-
mabit super altare in incensum Domini:
rogabitque pro eo, & pro peccato ejus,
& dimittetur ei.

CAPUT V.

*De hostiis pro peccatis ex silentio verita-
tis, immunditia, errore, juramento, sa-
crorum abusu atque ignorantia.*

SI peccaverit anima, & audierit vocē 1
jurantis, testisq; fuerit quod aut ipse
vidit, aut conscius est: nisi indicaverit,
portabit iniquitatem suam. * Anima, 2
quæ tetigerit aliquid immundum, sive
quod occisū à bestia est, aut per se mor-
tuum, aut quodlibet aliud reptile: & ob-
lita fuerit immunditiæ suæ, rea est, &
deliquit: *& si tetigerit quidquam de im- 3
munditia hominis, juxta omnem impu-
ritatem qua pollui solet, oblitaq; cogno-
verit postea, subjacebit delicto. * Ani- 4
ma, quæ juraverit, & protulerit labiis
suis, ut vel male quid faceret, vel bene, &
idipsum juramento & sermone firmave-
rit, oblitaq; postea intellexerit delictum
suum, * agat pœnitentiam pro peccato, 5
*& offerat de gregibus agnam sive caprā, 6
orabitque pro ea sacerdos & pro peccato
ejus: * sin autem non potuerit offerre 7
pecus, offerat duos turtures, vel duos
pullos columbarum, Domino, unum pro
peccato, & alterum in holocaustum. *da- 8
bitque eos sacerdoti: qui primum offe-
rens pro peccato, retorquebit caput ejus
ad pennulas, ita ut collo hæreat, & non
penitus abrumpatur. * Et asperget de 9
sanguine ejus parietem altaris. quid-
quid autem reliquum fuerit, faciat di-
stillare ad fundamentum ejus, quia pro
peccato est. * Alterum vero adolebit in 10
holocaustum, ut fieri solet: rogabitque
pro eo sacerdos & pro peccato ejus, &
dimittetur ei. * Quod si non quiverit 11

manus

manus ejus duos offerre turtures, aut
duos pullos columbarũ,offeret pro pec-
cato suo similæ partem ephi decimam.
non mittet in eam oleum,nec thuris ali-
12 quid imponet,quia pro peccato est.*tra-
detque eam sacerdoti: qui plenum ex ea
pugillum hauriens, cremabit super alta-
re, in monimentum ejus qui obtulerit,
13 * rogans pro illo & expians, reliquam
14 vero partẽ ipse habebit in munere. *Lo-
cutusque est Dominus ad Moysem, di-
15 cens: *Anima,si prævaricãs ceremonias,
per errorem, in his quæ Domino sunt
sanctificata,peccaverit, offeret pro deli-
cto suo arietem immaculatum de gregi-
bus,qui emi potest duobus siclis, juxta
16 pondus Sanctuarii:* ipsumque quod in-
tulit damni restituet, & quintam par-
tem ponet supra, tradens sacerdoti, qui
rogabit pro eo offerẽs arietem,& dimit-
17 tetur ei. * Anima si peccaverit per igno-
rantiam, feceritque unum ex his quæ
Domini lege prohibentur, & peccati rea
18 intellexerit iniquitatem suam, * offeret
arietem immaculatum de gregibus sa-
cerdoti, juxta mensuram æstimationem-
que peccati: qui orabit pro eo, quia ne-
19 sciens fecerit: & dimittetur ei, * quia
per errorem deliquit in Dominum.

CAPUT VI.

Oblatio pro peccato ex certa scientia commisso: leges holocausti, ignis perpetui, singulorũ sacrificiorum & oblationum sacerdotis in die unctionis suæ: & in genere de hostia pro peccato: quive & quando hu vesci possint.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen,di-
2 cens: * Anima quæ peccaverit, &
contempto Domino, negaverit proximo
suo depositum quod fidei ejus creditum
fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut ca-
3 lumniam fecerit, * sive rem perditam
invenerit, & inficians insuper pejerave-
rit, & quodlibet aliud ex pluribus fece-
rit, in quibus solent peccare homines,
4 * convicta delicti, reddet * omnia quæ
5 per fraudem voluit obtinere,integra, &
quintam insuper partem domino cui dã-
6 num intulerat. * Pro peccato autem suo
offeret arietem immaculatum de grege,
& dabit eum sacerdoti,juxta æstimatio-
7 nem mensuramque delicti: * qui roga-
bit pro eo coram Domino,& dimittetur
illi pro singulis quæ faciendo peccavit.
8 * Locutusque est Dominus ad Moysen,
9 dicens: * Præcipe Aaron & filiis ejus:
Hæc est lex holocausti: Cremabitur in
altari tota nocte usque mane: ignis ex
10 eodem altari erit. * vestietur tunica sa-
cerdos & feminalibus lineis: tolletque
cineres, quos vorans ignis exussit, &
11 ponens juxta altare, * spoliabitur prio-
ribus vestimentis, indutusque aliis, ef-
feret eos extra castra, & in loco mun-
dissimo usque ad favillam consumi fa-
12 ciet. * Ignis autem in altari semper ar-
debit, quem nutriet sacerdos subjiciens
ligna mane per singulos dies & imposi-
to holocausto, desuper adolebit adipes
pacificorum. * Ignis est iste perpetuus, 13
qui numquam deficiet in altari. * Hæc 14
est lex sacrificii & libamentorum, quæ
offerent filii Aaron coram Domino, &
coram altari. *Tollet sacerdos pugillum 15
similæ,quæ conspersa est oleo, & totum
thus,quod super similam positum est:ad-
olebitque illud in altari in monimen-
tum odoris suavissimi Domino: * reli- 16
quam autem partem similæ comedet Aa-
ron cum filiis suis, absque fermento: &
comedet in loco Sancto Atrii taberna-
culi. * Ideo autem non fermentabitur, 17
quia pars ejus in Domini offertur incen-
sum. Sanctum sanctorum erit, sicut pro
peccato atque delicto. * Mares tantum 18
stirpis Aaron comedent illud. Legiti-
mũ ac sempiternum erit in generationi-
bus vestris de sacrificiis Domini. omnis,
qui tetigerit illa, sanctificabitur. * Lo- 19
cutusque est Dominus ad Moysen,dicens:
* Hæc est oblatio Aaron, & filiorum e- 20
jus, quam offerre debent Domino in die
unctionis suæ. Decimã partem ephi of-
ferent similæ in sacrificio sempiterno,
medium ejus mane, & medium ejus ve-
spere: * quæ in sartagine oleo conspersa 21
frigetur. Offeret autem eam calidam in
odorem suavissimum Domino * sacer- 22
dos, qui jure patri successerit, & tota
cremabitur in altari. *Omne enim sacri- 23
ficium sacerdotum igne consumetur, nec
quisquam comedet ex eo. * Locutus est 24
autem Dominus ad Moysen,dicens:*Lo- 25
quere Aaron & filiis ejus:Ista est lex ho-
stiæ pro peccato: In loco ubi offertur
holocaustum, immolabitur coram Do-
mino. Sanctum sanctorum est. *Sacerdos 26
qui offert,comedet eã in loco sancto, in
atrio tabernaculi. * Quidquid tetigerit 27
carnes ejus,sanctificabitur. Si de sangui-
ne illius vestis fuerit aspersa, lavabitur
in loco sancto. * Vas autem fictile, in 28
quo cocta est, confringetur. quod si vas
æneum fuerit,defricabitur, & lavabitur
aqua. * Omnis masculus de genere sa- 29
cerdotali vescetur de carnibus ejus, quia
Sanctum sanctorum est. * Hostia enim 30
quæ cæditur pro peccato, cujus sanguis
infertur in tabernaculum testimonii ad
expiandum in Sanctuario, non comede-
tur, sed comburetur igni.

CAPUT VII.

Ritus oblationis hostiæ pro delicto, & hostiæ ac victimæ pacificorum: adeps & sanguis in universum comedi prohibentur.

HÆc quoq; lex hostiæ pro delicto, 1
Sancta sanctorum est: * idcirco u- 2
bi immolabitur holocaustũ, mactabitur
& victima pro delicto: sanguis ejus per
gyrum altaris fundetur.* Offerent ex ea 3
caudam & adipem qui operit vitalia:
* Duos renunculos, & pinguedinem quæ 4
juxta ilia est, reticulumque jecoris cum
renunculis.* Et adolebit ea sacerdos su- 5

per altare: incensum est Domini pro de-
6 licto. * Omnis masculus de sacerdotali
genere, in loco sancto vescetur his car-
7 nibus, quia Sanctum sanctorum est. *Si-
cut pro peccato offertur hostia, ita & pro
delicto: utriusque hostiæ lex una erit: ad
sacerdotem, qui eā obtulerit, pertinebit.
8 *Sacerdos qui offert holocausti victimā,
9 habebit pellem ejus. * Et omne sacrificiū
similę, quod coquitur in clibano, & quid-
quid in craticula vel in sartagine præpa-
ratur, ejus erit sacerdotis à quo offertur:
10 * sive oleo conspersa, sive arida fuerint,
cunctis filiis Aaron mensura ęqua per
11 singulos dividetur. * Hæc est lex hostiæ
12 pacificorum quæ offertur Domino. * Si
pro gratiarū actione oblatio fuerit, offe-
rent panes absq; fermēto cōspersos oleo,
& lagana azyma uncta oleo, coctamque
similā, & collyridas olei admistione con-
13 spersas: * panes quoq; fermentatos, cum
hostia gratiarū, quę immolatur pro paci-
14 ficis: *ex quibus unus pro primitiis offe-
retur Domino, & erit sacerdotis qui fun-
15 det hostiæ sanguinem.* cujus carnes ea-
dem comedētur die, nec remanebit ex eis
16 quidquā usq; mane. * Si voto, vel spon-
te quispiam obtulerit hostiam, eadem si-
militer edetur die: sed & si quid in cra-
17 stinum remanserit, vesci licitū est: *quid-
quid autem tertius invenerit dies, ignis
18 absumet. * si quis de carnibus victimæ
pacificorum die tertio comederit, irrita
fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin
potius quæcumque anima tali se edulio
contaminaverit, prævaricationis rea erit.
19 * Caro, quę aliquid tetigerit immun-
dum, non comedetur, sed comburetur i-
gni: qui fuerit mundus, vescetur ex ea.
20 *Anima polluta quæ ederit de carnibus
hostiæ pacificorum, quæ oblata est Do-
21 mino, peribit de populis suis. * Et quæ
tetigerit immunditiam hominis, vel ju-
mēti, sive omnis rei quæ polluere potest,
& comederit de hujuscemodi carnibus,
22 interibit de populis suis. * Locutus-
que est Dominus ad Moysen, dicens:
23 * Loquere filiis Israel: Adipem ovis, &
24 bovis, & capræ, non comedetis. * Adi-
pem cadaveris morticini, & ejus anima-
lis quod à bestia captum est, habebitis in
25 varios usus.*Si quis adipem, qui offerri
debet in incensum Domini, comederit,
26 peribit de populo suo. * Sanguinē quoq;
omnis animalis non sumetis in cibo, tam
27 de avibus quam de pecoribus. * Omnis
anima, quæ ederit sanguinem, peribit de
28 populis suis. * Locutusque est Dominus
29 ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Is-
rael, dicens: Qui offert victimam pacifi-
corum Domino, offerat simul & sacrifi-
30 cium, id est, libamenta ejus. * tenebit
manibus adipem hostiæ, & pectusculū:
cumque ambo oblata Domino consecra-
31 verit, tradet sacerdoti, * qui adolebit
adipem super altare, pectusculum autem
32 erit Aaron & filiorum ejus. * armus
quoq; dexter de pacificorum hostiis ce-
33 det in primitias sacerdotis. * Qui obtu-
lerit sanguinem & adipem, filiorum Aa-
ron, ipse habebit & armum dextrum in
portione sua. * Pectusculum enim ele- 34
vationis, & armum separationis tuli à fi-
liis Israel de hostiis eorum pacificis, &
dedi Aaron sacerdoti, & filiis ejus lege
perpetua, ab omni populo Israel. * Hæc 35
est unctio Aaron & filiorum ejus in ce-
remoniis Domini, die qua obtulit eos
Moyses, ut sacerdotio fungerentur. * & 36
quæ præcepit eis dari Dominus à filiis
Israel religione perpetua in generationi-
bus suis. * Ista est lex holocausti, & sa- 37
crificii pro peccato atque delicto, & pro
consecratione & pacificorum victimis:
* quam constituit Dominus Moysi in 38
monte Sinai, quando mandavit filiis Is-
rael ut offerrent oblationes suas Domi-
no in deserto Sinai.

CAPUT VIII.

Aaronis & filiorum ejus consecratio, ac tabernaculi suppellectilisque ejus unctio.

Locutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Tolle Aaron cum filiis 2
suis, vestes eorum, & unctionis oleum, vi-
tulum pro peccato, duos arietes, cani-
strum cum azymis, * & congregabis o- 3
mnem cœtum ad ostium tabernaculi.
* Fecit Moyses ut Dominus imperave- 4
rat. Congregataque omni turba ante fo-
res tabernaculi, *ait: Iste est sermo, quem 5
jussit Dominus fieri: * Statimq; obtulit, 6
Aaron & filios ejus. Cumq; lavisset eos,
* vestivit pontificem subucula linea, ac- 7
cingens eum balteo, & induens eum tu-
nica hyacinthina, & desuper humerale
imposuit. * quod astringens cingulo 8
aptavit rationali, in quo erat Doctrina &
Veritas. * Cidari quoque texit caput: & 9
super eā, contra frontem, posuit laminā
auream consecratam in sanctificatione,
sicut præceperat ei Dominus. * Tulit & 10
unctionis oleum, quo linivit tabernacu-
lum cum omni supellectili sua. * Cum- 11
que sanctificans aspersisset altare septem
vicibus, unxit illud, & omnia vasa ejus,
labrumque cum basi sua sanctificavit o-
leo. * Quod fundens super caput Aa- 12
ron, unxit eum, & consecravit: * filios 13
quoq; ejus oblatos vestivit tunicis line-
is, & cinxit balteis, imposuitque mitras,
ut jusserat Dominus. * Obtulit & vitulū 14
pro peccato. cumque super caput ejus
posuisset Aaron, & filii ejus, manus suas,
* immolavit eum: hauriens sanguinem, 15
& tincto digito, tetigit cornua altaris
per gyrum. quo expiato & sanctificato,
fudit reliquū sanguinem ad fundamenta
ejus. * Adipem vero qui erat super vita- 16
lia, & reticulū jecoris, duosque renun-
culos cum arvinulis suis, adolevit super
altare: *vitulū cum pelle & carnibus, & 17
fimo, cremans extra castra, sicut præcepe-
rat Dominus. * Obtulit & arietem in 18
holocaustum: super cujus caput cum im-
posuissent Aaron & filii ejus manus suas,

* immo-

9 * immolavit eum, & fudit sanguinem e-
10 jus per circuitum altaris. * Ipsumque
arietem in frusta concidens, caput ejus
11 & artus, & adipem adolevit igni, * lotis
prius intestinis & pedibus. totumque si-
mul arietem incendit super altare, eo
quod esset holocaustum suavissimi odo-
12 ris Domino, sicut præceperat ei. * Ob-
tulit & arietem secundum, in consecra-
tione sacerdotum: posueruntque super
caput ejus Aaron & filii ejus manus suas.
13 * quem cum immolasset Moyses, sumens
de sanguine ejus, tetigit extremũ auricu-
læ dextræ Aaron, & pollicem manus e-
14 jus dextræ, similiter & pedis. * Obtulit
& filios Aaron. cumque de sanguine a-
rietis immolati tetigisset extremũ auri-
culæ singulorũ dextrę, & pollices manus
ac pedis dextri, reliquum fudit super al-
15 tare per circuitũ: * adipem vero, & cau-
dam, omnemque pinguedinem quæ ope-
rit intestina, reticulumq; jecoris, & duos
renes cum adipibus suis & armo dextro
16 separavit. * Tollens autem de canistro
azymorum, quod erat coram Domino,
panem absque fermento, & collyridam
conspersam oleo, laganumque posuit su-
27 per adipes, & armum dextrum, * tra-
dens simul omnia Aaron & filiis ejus.
Qui postquam levaverunt ea coram Do-
28 mino, * rursum suscepta de manibus eo-
rum, adolevit super altare holocausti, eo
quod consecrationis esset oblatio, in o-
dorem suavitatis, sacrificii Domino.
29 *Tulitq; pectusculum, elevans illud co-
ram Domino, de ariete consecrationis in
partem suam, sicut præceperat ei Domi-
30 nus. * Assumensque unguentum & san-
guinem qui erat in altari, aspersit super
Aaron & vestimenta ejus, & super filios
31 illius ac vestes eorum. * Cumque san-
ctificasset eos in vestitu suo, præcepit
eis, dicens: Coquite carnes ante fores ta-
bernaculi, & ibi comedite eas. panes
quoque consecrationis edite, qui positi
sunt in canistro, sicut præcepit mihi Do-
minus, dicens: Aaron & filii ejus come-
32 dent eos: * quidquid autem reliquum
fuerit de carne & panibus, ignis absu-
33 met. * De ostio quoque tabernaculi non
exibitis septem diebus, usque ad diem
quo complebitur tempus consecrationis
vestræ. septem enim diebus finitur con-
34 secratio: * sicut & impræsentiarum fa-
ctum est, ut ritus sacrificii compleretur.
35 * Die ac nocte manebitis in tabernaculo
observantes custodias Domini, ne moria-
36 mini: sic enim mihi præceptum est. *Fe-
ceruntque Aaron & filii ejus cuncta quæ
locutus est Dominus per manum Moysi.

CAPUT IX.

Primitiis sacrificiorum pro sacerdote ac populo Deo redditis, Aaron populo benedixit, gloria Domini apparuit, ignisque holocaustum devoravit.

1 FActo autem octavo die, vocavit Moy-
ses Aaron & filios ejus, ac majores
natu Israel, dixitque ad Aaron: * Tolle de
armento vitulum pro peccato, & arietem
in holocaustum, utrumq; immaculatum,
& offer illos coram Domino. * Et ad fi- 3
lios Israel loquêris: Tollite hircum pro
peccato, & vitulum atq; agnum annicu-
los & sine macula, in holocaustum, * bo- 4
vem & arietem pro pacificis: & immola-
te eos coram Domino, in sacrificio singu-
lorum similam conspersam oleo offeren-
tes. hodie enim Dominus apparebit vo-
bis. * Tulerunt ergo cuncta quæ jusserat 5
Moyses ad ostium tabernaculi: ubi cum
omnis multitudo astaret, * ait Moyses: 6
Iste est sermo, quem præcepit Dominus:
facite, & apparebit vobis gloria ejus.
* Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, & 7
immola pro peccato tuo: offer holocau-
stum, & deprecare pro te & pro populo.
cumque mactaveris hostiam populi, ora
pro eo, sicut præcepit Dominus. * Sta- 8
timque Aaron accedens ad altare, immo-
lavit vitulum pro peccato suo: * cujus 9
sanguinem obtulerunt ei filii sui: in quo
tingens digitum, tetigit cornua altaris, &
fudit residuum ad basim ejus. *Adipem- 10
que & renunculos, ac reticulum jecoris,
quæ sunt pro peccato, adolevit super al-
tare, sicut præceperat Dominus Moysi:
* carnes vero & pellem ejus extra castra 11
combussit igni. *Immolavit & holocau- 12
sti victimam: obtuleruntque ei filii sui
sanguinem ejus, quem fudit per altaris
circuitum. * ipsam etiam hostiam in fru- 13
sta concisam, cum capite & membris sin-
gulis obtulerunt. quæ omnia super alta-
re cremavit igni, *lotis aqua prius inte- 14
stinis & pedibus. *Et pro peccato popu- 15
li offerens, mactavit hircum: expiatoque
altari, * fecit holocaustum, * addens in 16
sacrificio libamẽta, quæ pariter offerun- 17
tur, & adolens ea super altare, absq; ce-
remoniis holocausti matutini. *Immola- 18
vit & bovem atque arietem, hostias paci-
ficas populi: obtuleruntque ei filii sui
sanguinem, quem fudit super altare in
circuitum. * Adipem autem bovis, & 19
caudam arietis, renunculosque cum adi-
pibus suis, & reticulum jecoris * posue- 20
runt super pectora. cumq; cremati essent
adipes super altare, * pectora eorum, & 21
armos dextros separavit Aaron, elevans
coram Domino, sicut præceperat Moyses.
*Et extendens manus ad populum, bene- 22
dixit ei. Sicque completis hostiis pro
peccato, & holocaustis, & pacificis, de-
scendit. * Ingressi autem Moyses & 23
Aaron in tabernaculum testimonii, &
deinceps egressi benedixerunt populo.
Apparuitque gloria Domini omni mul-
titudini: * & ecce egressus ignis à Do- 24
mino, devoravit holocaustum, & adi-
pes qui erant super altare. Quod cum
vidissent turbæ, laudaverunt Dominum,
ruentes in facies suas.

CAPUT X.

Igne Nadab & Abiu consumpti planguntur à populo, non à sacerdotibus: vino autem sacerdotibus interdicto, præcipitur ut residuum oblationis comedant.

1 ARreptisque Nadab & Abiu filii Aa-
ron thuribulis,posuerunt ignem,&
incensum desuper, offerentes coramDo-
mino ignem alienum : quod eis præce-
2 ptum non erat. * Egressusque ignis à
Domino, devoravit eos , & mortui sunt
3 coram Domino. * Dixitque Moyses ad
Aaron : Hoc est quod locutus est Domi-
nus : Sanctificabor in iis qui appropin-
quant mihi, & in conspectu omnis po-
puli glorificabor. Quod audiens tacuit
4 Aaron. *Vocatis autem Moyses Misaele
& Elisaphan filiis Oziel , patrui Aaron,
ait ad eos : Ite & tollite fratres vestros
de conspectu Sanctuarii,&asportate ex-
5 tra castra.*Confestimq; pergentes,tule-
runt eos sicut jacebant , vestitos lineis
tunicis,& ejecerunt foras, ut sibi fuerat
6 imperatum. *Locutusque est Moyses ad
Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar, filios
ejus:Capita vestra nolite nudare,& ve-
stimenta nolite scindere,ne forte moria-
mini,&super omnem cœtum oriatur in-
dignatio.Fratres vestri,& omnis domus
Israel,plangant incendium quod Domi-
7 nus suscitavit : * vos autem non egre-
diemini fores tabernaculi, alioquin pe-
ribitis: oleum quippe sanctæ unctionis
est super vos. Qui fecerunt omnia juxta
8 præceptum Moysi. *Dixit quoq; Domi-
9 nus ad Aaron : * Vinum, & omne quod
inebriare potest , non bibetis tu & filii
tui,quando intratis in tabernaculum te-
stimonii,ne moriamini:quia pręceptum
sempiternum est in generationes vestras.
10 * Et ut habeatis scientiam discernendi
inter sanctum & profanum,inter pollu-
11 tum & mundum: *doceatisque filios Is-
rael omnia legitima mea quæ locutus est
12 Dominus ad eos per manumMoysi.*Lo-
cutusque est Moyses ad Aaron, & ad E-
leazar,& Ithamar, filios ejus, qui erant
residui:Tollite sacrificium,quod reman-
sit de oblatione Domini, & comedite il-
lud absque fermento juxta altare , quia
13 Sanctum sanctorum est.*Comedetis au-
tem in loco sancto: quod datum est tibi
& filiis tuis de oblationibus Domini,si-
14 cut præceptum est mihi. *Pectusculum
quoque quod oblatum est,&armum qui
separatus est,edetis in loco mundissimo
tu & filii tui , & filiæ tuæ tecum. tibi
enim ac liberis tuis reposita sunt de ho-
15 stiis salutaribus filiorum Israel : * eo
quòd armum& pectus, &adipes qui cre-
mantur in altari,elevaverunt coram Do-
mino , & pertineant ad te , & ad filios
tuos, lege perpetua , sicut præcepit Do-
16 minus. *Inter hæc,hircum, qui oblatus
fuerat pro peccato, cum quæreret Moy-
ses,exustum reperit:iratusque contra E-
leazar & Ithamar filios Aaron , qui re-
manserant,ait: *Cur non comedistis ho- 17
stiam pro peccato in loco sancto , quæ
Sancta sanctorum est , & data vobis ut
portetis iniquitatem multitudinis,&ro-
getis pro ea in conspectu Domini,*præ- 18
sertim cum de sanguine illius non sit il-
latum intra sancta, & comedere debue-
ritis eam in Sanctuario,sicut pręceptum
est mihi ? * Respondit Aaron : Oblata 19
est hodie victima pro peccato , & holo-
caustum coram Domino:mihi autem ac-
cidit quod vides.quomodo potui come-
dere eam , aut placere Domino in cere-
moniis mente lugubri? * Quod cum au- 20
disset Moyses,recepit satisfactionem.

CAPUT XI.

Animalium mundorum ab immundis separatio, eorumque usus, ut sancti sint filii Israel sicut & Dominus.

LOcutusque est Dominus ad Moysen 1
& Aaron, dicens: * Dicite filiis Is- 2
rael : Hæc sunt animalia quæ comedere
debetis de cunctis animantibus terræ:
* Omne quod habet divisam ungulam, 3
& ruminat in pecoribus , comedetis.
* Quidquid autem ruminat quidem , & 4
habet ungulā, sed non dividit eam sicut
camelus & cetera,non comedetis illud,
& inter immunda reputabitis. * Chœ- 5
rogryllus qui ruminat,ungulamque non
dividit,immundus est. *Lepus quoque: 6
nam & ipse ruminat , sed ungulam non
dividit. * Et sus: qui cum ungulam di- 7
vidat, non ruminat. * horum carnibus 8
non vescemini , nec cadavera continge-
tis , quia immunda sunt vobis. * Hæc 9
sunt quæ gignuntur in aquis,& vesci li-
citum est. Omne quod habet pinnulas
& squamas,tam in mari quam in flumi-
nibus & stagnis,comedetis. * Quidquid 10
autem pinnulas & squamas non habet,
eorum quę in aquis moventur &vivunt,
abominabile vobis * execrandumque e- 11
rit,carnes eorum non comedetis,&mor-
ticîna vitabitis. * Cuncta quæ non ha- 12
bent pinnulas & squamas in aquis, pol-
luta erunt. * Hæc sunt quæ de avibus 13
comedere non debetis , & vitanda sunt
vobis: Aquilam, & gryphem,& haliæ-
etum , * & milvum ac vulturem juxta 14
genus suum , * & omne corvini generis 15
in similitudinem suam,* struthionem,& 16
noctuam, & larum, & accipitrem juxta
genus suum: * bubonem, & mergulum, 17
& ibin, * & cygnum,& onocrotalum,& 18
porphyrionem,* herodionem & chara- 19
drion juxta genus suum,upupam quoq;,
& vespertilionem. * Omne de volucri- 20
bus quod graditur super quattuor pedes
abominabile erit vobis. * Quidquid au- 21
tem ambulat quidem super quattuor pe-
des, sed habet longiora retro crura , per
quæ salit super terram , * comedere de- 22
betis,ut est bruchus in genere suo,& at-
tacus atque ophiomachus , ac locusta,
singula juxta genus suū. *Quidquid au- 23
tem ex volucribus quattuor tantùm ha-
bet pedes,execrabile erit vobis:*&qui- 24
cumque morticîna eorum tetigerit, pol-

luetur,

luetur, & erit immundus usq; ad vespe-
25 rum:*& si necesse fuerit ut portet quip-
piam horum mortuum,lavabit vestimẽ-
ta sua,& immundus erit usque ad occa-
26 sum solis. * Omne animal quod habet
quidem ungulam, sed non dividit eam,
nec ruminat, immundum erit:& qui te-
27 tigerit illud, contaminabitur. * Quod
ambulat super manus,ex cunctis animã-
tibus quæ incedunt quadrupedia, im-
mundum erit: qui tetigerit morticîna
28 eorum,polluetur usq; ad vesperum.* Et
qui portaverit hujuscemodi cadavera,
lavabit vestimenta sua, & immundus e-
rit usque ad vesperum: quia omnia hæc
29 immunda sunt vobis. * Hæc quoque in-
ter polluta reputabuntur de his quæ
moventur in terra; mustela & mus &
crocodilus, singula juxta genus suum,
30 * mygale,& chamæleon,& stellio,& la-
31 certa, & talpa: * omnia hæc immunda
sunt. Qui tetigerit morticîna eorum,im-
32 mundus erit usque ad vesperum:* & su-
per quod ceciderit quidquam de morti-
cînis eorũ,polluetur,tam vas ligneum &
vestimentum, quam pelles & cilicia: &
in quocumq; fit opus,tingentur aqua,&
polluta erunt usque ad vesperum, & sic
33 postea mundabuntur. * Vas autem ficti-
le, in quod horum quidquam intro ce-
ciderit,polluetur, & idcirco frangendũ
34 est. * Omnis cibus, quem comedetis,si
fusa fuerit super eum aqua, immundus
erit: & omne liquens quod bibitur de u-
35 niverso vase,immundum erit. *Et quid-
quid de morticînis hujuscemodi ceci-
derit super illud, immundum erit: sive
clibani,sive chytropodes,destruentur,&
36 immundi erunt. *Fontes vero & cister-
næ,& omnis aquarũ congregatio munda
erit. Qui morticînum eorum tetigerit,
37 polluetur.*Si ceciderit super sementem,
38 non polluet eam.*Si autem quispiam a-
qua sementem perfuderit,& postea mor-
39 ticinis tacta fuerit, illico polluetur.*Si
mortuum fuerit animal, quod licet vo-
bis comedere, qui cadaver ejus tetigerit
40 immundus erit usq; ad vesperum: * &
qui comederit ex eo quippiam, sive por-
taverit; lavabit vestimenta sua, & im-
41 mundus erit usque ad vesperum. * Om-
ne quod reptat super terram, abomina-
42 bile erit,nec assumetur in cibum.*Quid-
quid super pectus quadrupes graditur,
& multos habet pedes, sive per humum
trahitur, non comedetis, quia abomi-
43 nabile est. * Nolite contaminare animas
vestras, nec tangatis quidquam eorum,
44 ne immundi sitis. * Ego enim sum Do-
minus Deus vester: sancti estote, quia
ego sanctus sum. Ne polluatis animas
vestras in omni reptili quod movetur
45 super terram. *Ego enim sum Dominus,
qui eduxi vos de Terra Ægypti,ut essem
vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego
46 sanctus sum. * Ista est lex animantium
ac volucrum, & omnis animæ viventis,
quæ movetur in aqua,& reptat in terra,
47 * ut differentias noveritis mundi & im-
mundi,& sciatis quid comedere & quid
respuere debeatis.

CAPUT XII.

Puerpera immunditia, & mundatio cum oblatione.

Locutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Loquere filiis Israel, & 2
dices ad eos: Mulier, si suscepto semine
pepererit masculum, immunda erit se-
ptem diebus,juxta dies separationis mẽ-
struæ. *Et die octavo circumcidetur in- 3
fantulus: *ipsa vero triginta tribus die- 4
bus manebit in sanguine purificationis
suæ. Omne sanctum non tanget, nec in-
gredietur in Sanctuarium,donec imple-
antur dies purificationis suæ. * Sin au- 5
tem feminam pepererit, immunda erit
duabus hebdomadibus, juxta ritum flu-
xus menstrui, & sexaginta sex diebus
manebit in sanguine purificationis suæ.
* Cumque expleti fuerint dies purifica- 6
tionis suæ pro filio,sive pro filia,deferet
agnum anniculum in holocaustum, &
pullum columbæ sive turturem pro pec-
cato,ad ostium tabernaculi testimonii,
& tradet sacerdoti * qui offeret illa co- 7
ram Domino, & orabit pro ea, & sic
mundabitur à profluvio sanguinis sui.
ista est lex parientis masculum aut fe-
minam. * Quod si non invenerit manus 8
ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet
duos turtures vel duos pullos columba-
rum,unum in holocaustum, & alterum
pro peccato: orabitque pro ea sacerdos,
& sic mundabitur.

CAPUT XIII.

Lex & cognitio lepræ in homine & vestimento.

Locutusq; est Dominus ad Moysen,& 1
Aarõ,dicẽs:*Homo,in cujus cute & 2
carne ortus fuerit diversus color, sive
pustula,aut quasi lucens quippiam,id est
plaga lepræ, adducetur ad Aaron sacer-
dotem,vel ad unum quemlibet filiorum
ejus. * Qui cum viderit lepram in cute, 3
& pilos in album mutatos colorem,
ipsamque speciem lepræ humiliorem
cute & carne reliqua; plaga lepræ est,&
ad arbitrium ejus separabitur. * Sin au- 4
tem lucẽs candor fuerit in cute,nec hu-
milior carne reliqua,& pili coloris pri-
stini,recludet eũ sacerdos septẽ diebus.
*& considerabit die septimo:& siquidem 5
lepra ultra non creverit, nec transierit in
cute priores terminos, rursum recludet
eum septem diebus aliis. * Et die septi- 6
mo contemplabitur: si obscurior fuerit
lepra, & non creverit in cute,mundabit
eum, quia scabies est: lavabitque homo
vestimenta sua, & mundus erit. *Quod 7
si postquam à sacerdote visus est,& red-
ditus munditiæ, iterum lepra creverit,
adducetur ad eũ, * & immunditiæ con- 8
demnabitur. * Plaga lepræ si fuerit in 9
homine, adducetur ad sacerdotem, * & 10
videbit eum. Cumque color albus in cu-
te fuerit, & capillorum mutaverit aspe-
ctum,ipsa quoq; caro viva apparuerit:

11 * lepra vetustissima judicabitur, atque
inolita cuti. Contaminabit itaque eum
sacerdos, & non recludet, quia perspicuæ
12 immunditiæ est. * Sin autem effloruerit
discurrens lepra in cute, & operuerit o-
mnem cutem à capite usque ad pedes,
quidquid sub aspectum oculorum cadit,
13 *considerabit eum sacerdos, & teneri le-
pra mundissima judicabit: eo quod om-
nis in candorem versa sit, & idcirco ho-
14 mo mundus erit. * Quando vero caro
15 vivens in eo apparuerit, * tunc sacerdo-
tis judicio polluetur, & inter immundos
reputabitur. caro enim viva si lepra a-
16 spergitur, immunda est. * Quod si rur-
sum versa fuerit in alborem, & totum
17 hominem operuerit, * considerabit eum
18 sacerdos, & mundū esse decernet. * Ca-
ro autē & cutis in qua ulcus natum est,
19 & sanatum, * & in loco ulceris cicatrix
alba apparuerit, sive subrufa, adducetur
20 homo ad sacerdotem: * qui cum vide-
rit locum lepræ humiliorem carne reli-
qua, & pilos versos in candorem, conta-
minabit eum: plaga enim lepræ orta est
21 in ulcere. *Quod si pilus coloris est pri-
stini, & cicatrix subobscura, & vicina
carne non est humilior, recludet eum se-
22 ptem diebus.* & si quidem creverit, ad-
23 judicabit eum lepræ. * sin autem stete-
rit in loco suo, ulceris est cicatrix, & ho-
24 mo mundus erit. * Caro autem & cutis,
quam ignis exusserit, & sanata albam si-
25 ve rufam habuerit cicatricem,* conside-
rabit eam sacerdos, & ecce versa est in
alborem, & locus ejus reliqua cute est
humilior: contaminabit eum, quia plaga
26 lepræ in cicatrice orta est. *Quod si pi-
lorum color non fuerit immutatus, nec
humilior plaga carne reliqua, & ipsa le-
præ species fuerit subobscura, recludet
27 eū septem diebus,* & die septimo con-
templabitur: si creverit in cute lepra, cō-
28 taminabit eum. * sin autem in loco suo
candor steterit non satis clarus, plaga
combustionis est, & idcirco mundabitur,
29 quia cicatrix est combusturæ. * Vir, sive
mulier, in cujus capite vel barba germi-
30 naverit lepra, videbit eos sacerdos. * &
siquidem humilior fuerit locus carne re-
liqua, & capillus flavus, solitoq; subti-
lior; contaminabit eos, quia lepra capi-
31 tis ac barbæ est. * Sin autem viderit lo-
cum maculæ æqualem vicinæ carni, &
capillum nigrum: recludet eum septem
32 diebus, * & die septimo intuebitur. Si
non creverit macula, & capillus sui co-
loris est, & locus plagę carni reliquæ æ-
33 qualis: * radetur homo absq; loco macu-
læ, & includetur septem diebus aliis.
34 * Si die septimo visa fuerit stetisse plaga
in loco suo, nec humilior carne reliqua,
mundabit eum, lotisq; vestibus suis mun-
35 dus erit. * Sin autem post emundatio-
36 nem rursus creverit macula in cute, *non
quæret amplius utrum capillus in flavū
colorem sit immutatus, quia aperte im-
37 mundus est. * Porro si steterit macula
& capilli nigri fuerint, noverit hominē
sanatum esse, & confidenter eum pronū-
tiet mundum.* Vir, sive mulier, in cujus 38
cute candor apparuerit, * intuebitur eos 39
sacerdos. si deprehenderit subobscurum
alborem lucere in cute, sciat non esse le-
pram, sed maculam coloris candidi, &
hominem mundum *Vir, de cujus capi- 40
te capilli fluunt, calvus & mundus est:
*& si à fronte ceciderint pili recalvaster 41
& mundus est. * Sin autem in calvitio 42
sive in recalvatione albus vel rufus color
fuerit exortus, * & hoc sacerdos vide- 43
rit, cōdemnabit eum haud dubie lepræ,
quæ orta est in calvitio. * Quicumque 44
ergo maculatus fuerit lepra, & separatus
est ad arbitrium sacerdotis, * habebit 45
vestimenta dissuta, caput nudum, os veste
contectum, contaminatum ac sordidum
se clamabit.* Omni tempore, quo lepro- 46
sus est & immundus, solus habitabit ex-
tra castra.*Vestis lanea sive linea, quę le- 47
pram habuerit * in stamine atque sub- 48
tegmine, aut certe pellis, vel quidquid
ex pelle confectum est, * si alba vel rufa 49
macula fuerit infecta, lepra reputabitur,
ostendeturque sacerdoti.* qui considera- 50
tam recludet septem diebus: * & die 51
septimo rursus aspiciens si deprehēderit
crevisse, lepra perseverans est: pollutum
judicabit vestimentum, & omne in quo
fuerit inventa: * & idcirco comburetur 52
flammis. *Quod si eam viderit non cre- 53
visse, *præcipiet, & lavabunt id in quo 54
lepra est, recludetq; illud septem diebus
aliis. * Et cum viderit faciem quidem 55
pristinam non reversam, nec tamen
crevisse lepram, immundum judicabit,
& igne comburet, eo quod infusa sit in
superficie vestimenti vel per totū, lepra.
* Sin autem obscurior fuerit locus le- 56
præ, postquam vestis est lota, abrumpet
eum, & à solido dividet. * Quod si ul- 57
tra apparuerit in his locis, quæ prius
immaculata erāt, lepra volatilis & vaga:
debet igne comburi. * si cessaverit, la- 58
vabit aqua ea, quæ pura sunt, secundo,
& munda erunt. * Ista est lex lepræ ve- 59
stimenti lanei & linei, staminis, atque
subtegminis, omnisque supellectilis pel-
liceæ, quomodo mundari debeat, vel
contaminari.

CAPUT XIV.

Lepræ expiandæ sacrificia pro homine, domo, ac vestimento.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Hic est ritus leprosi, quan- 2
do mundandus est: Adducetur ad sacer-
dotem: * qui egressus de castris, cum in- 3
venerit lepram esse mundatam, * præci- 4
piet ei qui purificatur, ut offerat duos
passeres vivos pro se, quibus vesci licitū
est, & lignum cedrinum, vermiculumque
& hyssopū. * & unum ex passeribus im- 5
molari jubebit in vase fictili super aquas
viventes: * alium autem vivum cum li- 6
gno cedrino, & cocco & hyssopo, tinget
in sanguine passeris immolati, * quo a- 7
sperget illū, qui mundandus est, septies,

ut jure purgetur: & dimittet passerem
8 vivum, ut in agrum avolet. * Cumq;
laverit homo vestimenta sua, radet o-
mnes pilos corporis, & lavabitur aqua:
purificatusque ingredietur castra, ita
duntaxat ut maneat extra tabernacu-
9 lum suum septem diebus, * & die sep-
timo radet capillos capitis, barbamque
& supercilia, ac totius corporis pilos.
Et lotis rursum vestibus & corpore,
10 *die octavo assumet duos agnos imma-
culatos, & ovem anniculam absq; ma-
cula, & tres decimas similæ in sacrifi-
cium, quæ conspersa sit oleo, & seorsũ
11 olei sextarium. * Cumque sacerdos
purificans hominem, statuerit eum &
hæc omnia coram Domino in ostio ta-
12 bernaculi testimonii, * tollet agnum,
& offeret eum pro delicto, oleique
sextarium. & oblatis ante Dominum
13 omnibus, * immolabit agnum, ubi so-
let immolari hostia pro peccato, & ho-
locaustum, id est, in loco sancto. Sicut
enim pro peccato, ita & pro delicto
ad sacerdotem pertinet hostia: Sancta
14 sanctorum est. * Assumensque sacerdos
de sanguine hostiæ, quæ immolata est
pro delicto, ponet super extremum au-
riculæ dextræ ejus qui mundatur, &
super pollices manus dextræ & pedis:
15 * & de olei sextario mittet in manum
16 suam finistram, * tingetque digitum
dextrum in eo, & asperget coram Do-
17 mino septies. * quod autem reliquum
est olei in læva manu, fundet super ex-
tremum auriculæ dextræ ejus qui
mundatur, & super pollices manus ac
pedis dextri, & super sanguinem qui
18 effusus est pro delicto, * & super ca-
19 put ejus. * Rogabitque pro eo coram
Domino, & faciet sacrificium pro pec-
cato. tunc immolabit holocaustum,
20 *& ponet illud in altari cum libamen-
tis suis, & homo rite mundabitur.
21 * Quod si pauper est, & non potest ma-
nus ejus invenire quæ dicta sunt, pro
delicto assumet agnum ad oblationem,
ut roget pro eo sacerdos, decimamque
partem similæ conspersæ oleo in sa-
22 crificium, & olei sextarium, * duos-
que turtures sive duos pullos colum-
bæ, quorum unus sit pro peccato, &
23 alter in holocaustum: * offeretque ea
die octavo purificationis suæ sacerdo-
ti, ad ostium tabernaculi testimonii co-
24 ram Domino. * qui suscipiens agnum
pro delicto & sextarium olei, levabit
25 simul: * immolatoque agno, de san-
guine ejus ponet super extremum au-
riculæ dextræ illius qui mundatur, &
super pollices manus ejus ac pedis
26 dextri: * olei vero partem mittet in
27 manum suam finistram, * in quo tin-
gens digitum dextræ manus asperget
28 septies coram Domino: * tangetque
extremum dextræ auriculæ illius qui
mundatur, & pollices manus ac pedis
dextri, in loco sanguinis qui effusus
29 est pro delicto: * reliquam autem par-
tem olei, quæ est in finistra manu
mittet super caput purificati, ut placet
pro eo Dominum: * & turturem sive
pullum columbæ offeret, * unum pro
delicto, & alterum in holocaustum
cum libamentis suis. * Hoc est sacrifi-
cium leprosi, qui habere non potest o-
mnia in emundationem sui. * Locu-
tusque est Dominus ad Moysen & Aa-
ron, dicens: * Cum ingressi fueritis
Terram Chanaan, quam ego dabo vo-
bis in possessionem, si fuerit plaga le-
præ in ædibus, *ibit cujus est domus,
nuntians sacerdoti, & dicet: Quasi
plaga lepræ videtur mihi esse in domo
mea. * At ille præcipiet ut efferant u-
niversa de domo, priusquam ingredia-
tur eam, & videat utrum leprosa sit,
ne immunda fiant omnia quæ in domo
sunt. intrabitque postea ut consideret
lepram domus: * & cum viderit in pa- 3
rietibus illius quasi valliculas pallore
sive rubore deformes, & humiliores su-
perficie reliqua, * egredietur ostium 3
domus, & statim claudet illam septem
diebus. * Reversusque die septimo, 3
considerabit eam. si invenerit crevisse
lepram, * jubebit erui lapides in qui- 4
bus lepra est, & projici eos extra civi-
tatem in locum immundum: * domum 4
autem ipsam radi intrinsecus per cir-
cuitum, & spargi pulverem rasuræ ex-
tra urbem in locum immundum, * la- 4
pidesque alios reponi pro his qui ab-
lati fuerint, & luto alio liniri do-
mum. *Sin autem postquam eruti sunt 4
lapides, & pulvis erasus, & alia terra
lita, * ingressus sacerdos viderit re- 4
versam lepram, & parietes respersos
maculis, lepra est perseverans, & im-
munda domus: * quam statim destru- 4
ent, & lapides ejus ac ligna, atque u-
niversum pulverem projicient extra
oppidum in locum immundum. * Qui 46
intraverit domum quando clausa est,
immundus erit usque ad vesperum. *& 47
qui dormierit in ea, & comederit
quippiã, lavabit vestimenta sua. *Quod 48
si introiens sacerdos viderit lepram nõ
crevisse in domo, postquam denuo lita
fuerit, purificabit eam reddita sanita-
te: * & in purificationem ejus sumet 49
duos passeres, lignumque cedrinum,
& vermiculum atque hyssopum: * & 50
immolato uno passere in vase fictili su-
per aquas vivas, * tollet lignum cedri- 51
num, & hyssopum, & coccum & passe-
rem vivũ, & tinget omnia in sanguine
passeris immolati, atque in aquis vi-
ventibus, & asperget domum septies,
* purificabitque eam tam in sanguine 52
passeris quam in aquis viventibus, & in
passere vivo, lignoque cedrino & hys-
sopo atque vermiculo. * Cumque di- 53
miserit passerem avolare in agrum li-
bere, orabit pro domo, & jure munda-
bitur. * Ista est lex omnis lepræ & 54
percussuræ: * lepræ vestium & domo- 55
rum, * cicatricis & erumpentium pa- 56

pularum, lucentis maculæ, & in va-
rias species, coloribus immutatis, * ut
possit sciri quo tempore mundum quid,
vel immundum sit.

CAPUT XV.

Seminiflui viri & menstruosæ mulieris expiatio.

1 Locutusque est Dominus ad Moysē
2 & Aaron, dicens: * Loquimini fi-
liis Israel, & dicite eis: Vir, qui pati-
tur fluxum seminis, immundus erit.
3 * Et tunc judicabitur huic vitio sub-
jacere, cum per singula momenta ad-
hæserit carni ejus, atque concreverit
4 fœdus humor: * Omne stratum, in quo
dormierit, immundum erit, & ubicum-
5 que sederit. * Si quis hominum teti-
gerit lectum ejus, lavabit vestimenta
sua: & ipse lotus aqua, immundus erit
6 usque ad vesperum. * Si sederit ubi
ille sederat, & ipse lavabit vestimen-
ta sua; & lotus aqua, immundus erit
7 usque ad vesperum.* Qui tetigerit car-
nem ejus, lavabit vestimenta sua: &
ipsa lotus aqua, immundus erit usque
8 ad vesperum. * Si salivam hujuscemo-
di homo jecerit super eum qui mun-
dus est, lavabit vestimenta sua: & lo-
tus aqua, immundus erit usque ad ve-
9 sperum. * Sagma, super quo sederit,
10 immundum erit: * & quidquid sub eo
fuerit qui fluxum seminis patitur, pol-
lutum erit usq; ad vesperum. Qui por-
taverit horum aliquid, lavabit vesti-
menta sua: & ipse lotus aqua, immun-
11 dus erit usque ad vesperum. * Omnis,
quem tetigerit qui talis est, non lotis
ante manibus, lavabit vestimenta sua:
& lotus aqua, immundus erit usque ad
12 vesperum. * Vas fictile quod tetigerit,
confringetur: vas autem ligneum lava-
13 bitur aqua. * Si sanatus fuerit qui hu-
juscemodi sustinet passionem, numera-
bit septem dies post emundationem
sui, & lotis vestibus & toto corpore
14 in aquis viventibus, erit mundus. *Die
autem octavo sumet duos turtures, aut
duos pullos columbæ, & veniet in con-
spectum Domini ad ostium tabernaculi
15 testimonii, dabitq; eos sacerdoti.* qui
faciet unum pro peccato, & alterum in
holocaustum: rogabitque pro eo coram
Domino, ut emundetur à fluxu seminis
16 sui. * Vir de quo egreditur semen coi-
tus, lavabit aqua omne corpus suum:
& immundus erit usque ad vesperum.
17 * Vestem & pellem, quam habuerit,
lavabit aqua, & immunda erit usque
18 ad vesperum. * Mulier, cum qua co-
ierit, lavabitur aqua, & immunda erit
19 usque ad vesperum. * Mulier, quæ re-
deunte mense patitur fluxum sangui-
20 nis, septem diebus separabitur. * Om-
nis qui tetigerit eam, immundus erit
21 usque ad vesperum: * & in quo dormie-
rit vel sederit diebus separationis suæ,
22 polluetur. * Qui tetigerit lectum ejus,
lavabit vestimenta sua: & ipse lo-
tus aqua, immundus erit usque ad ve-
sperum. * Omne vas, super quo illa se- 23
derit, quisquis attigerit, lavabit ve-
stimenta sua: & ipse lotus aqua, pollu-
tus erit usque ad vesperum. * Si coie- 24
rit cum ea vir tempore sanguinis men-
strualis, immundus erit septem diebus:
& omne stratum, in quo dormierit,
polluetur. * Mulier, quæ patitur mul- 25
tis diebus fluxum sanguinis non in
tempore menstruali, vel quæ post men-
struū sanguinem fluere non cessat, quā-
diu subjacet huic passioni, immunda
erit quasi sit in tempore menstruo. * o- 26
mne stratum in quo dormierit, & vas
in quo sederit, pollutum erit. * qui- 27
cumque tetigerit ea, lavabit vestimen-
ta sua: & ipse lotus aqua, immundus
erit usque ad vesperum. * Si steterit 28
sanguis, & fluere cessaverit, numerabit
septem dies purificationis suæ: * & 29
die octavo offeret pro se sacerdoti duos
turtures, aut duos pullos columbarum,
ad ostium tabernaculi testimonii: * qui 30
unum faciet pro peccato, & alterum in
holocaustum, rogabitque pro ea coram
Domino, & pro fluxu immunditiæ e-
jus * Docebitis ergo filios Israel ut 31
caveant immunditiam, & non morian-
tur in sordibus suis, cum polluerint
tabernaculum meum quod est inter
eos. * Ista est lex ejus, qui patitur flu- 32
xum seminis, & qui polluitur coitu, *& 33
quæ menstruis temporibus separatur,
vel quæ jugi fluit sanguine, & homi-
nis, qui dormierit cum ea.

CAPUT XVI.

Quando & quomodo sacerdos ingredi debeat sanctuarium, ipsumque expiare una cum tabernaculo & altari, emissarium caprum abigere, & festum expiationum celebrare.

Locutusque est Dominus ad Moysen 1
post mortem duorum filiorum Aa-
ron, quando offerentes ignem alienum
interfecti sunt: *& præcepit ei, dicens: 2
Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne o-
mni tempore ingrediatur Sanctuarium,
quod est intra velum coram propitia-
torio quo tegitur arca, ut non moria-
tur (quia in nube apparebo super oracu-
lum) * nisi hæc ante fecerit: Vitulum 3
pro peccato offeret, & arietem in holo-
caustum. * Tunica linea vestietur, fe- 4
minalibus lineis verenda celabit: ac-
cingetur zona linea, cidarim lineam
imponet capiti: hæc enim vestimenta
sunt sancta: quibus cunctis, cum lo-
tus fuerit, induetur. * Suscipietque ab 5
universa multitudine filiorum Israel
duos hircos pro peccato, & unum arie-
tem in holocaustum. * Cumque obtu- 6
lerit vitulum, & oraverit pro se & pro
domo sua, * duos hircos stare faciet 7
coram Domino in ostio tabernaculi te-
stimonii: * mittensque super utrumque 8
sortem, unam Domino, & alteram capro
emissario: *cujus exierit sors Domino, 9

10 offeret illum pro peccato: * cujus autẽ
in caprum emissarium, statuet eum vi-
vum coram Domino, ut fundat preces
super eo, & emittat eum in solitudi-
11 nem. * His rite celebratis, offeret vi-
tulum & rogans pro se & pro domo
12 sua, immolabit eum: * assumptoq; thuri-
bulo, quod de prunis altaris impleve-
rit, & hauriẽs manu cõpositũ thymia-
ma in incensũ, ultra velũ intrabit in Sã-
13 cta: * ut positis super ignẽ aromatibus,
nebula eorũ & vapor operiat oraculum,
quod est supra testimonium, & nõ mo-
14 riatur. * Tollet quoque de sanguine vi-
tuli, & asperget digito septies contra
15 propitiatorium ad orientem. * Cumque
mactaverit hircum pro peccato populi,
inferet sanguinem ejus intra velum, si-
cut præceptũ est de sanguine vituli, ut
16 aspergat è regione oraculi, * & expiet
Sanctuarium ab immunditiis filiorũ Is-
rael, & à prævaricationibus eorũ, cun-
ctisque peccatis. Iuxta hunc ritum fa-
ciet tabernaculo testimonii, quod fi-
xum est inter eos in medio sordium
17 habitationis eorum. * Nullus hominũ
sit in tabernaculo, quando pontifex
Sanctuarium ingreditur, ut roget pro
se & pro domo sua, & pro universo cœ-
18 tu Israel, donec egrediatur. * Cũ autem
exierit ad altare quod coram Domino
est, oret pro se, & sumptum sanguinem
vituli atque hirci fundat super cornua
19 ejus per gyrum: * aspergensque digito
septies, expiet & sanctificet illud ab
20 immunditiis filiorum Israel. * Postquã
emundaverit Sanctuarium, & taberna-
culum, & altare, tunc offerat hircum
21 viventem: * & posita utraque manu su-
per caput ejus, confiteatur omnes ini-
quitates filiorum Israel, & universa de-
licta atque peccata eorum: quæ impre-
cans capiti ejus, emittet illum per ho-
22 minem paratum, in desertum. * Cumq;
portaverit hircus omnes iniquitates
eorum in terram solitariam, & dimis-
23 sus fuerit in deserto, * revertetur Aa-
ron in tabernaculum testimonii, & de-
positis vestibus, quibus prius indutus
erat cũ intraret Sanctuarium, relictisq;
24 ibi, * lavabit carnem suam in loco san-
cto, induetur que vestibus suis: Et post-
quã egressus obtulerit holocaustũ suũ,
ac plebis, rogabit tam pro se quam pro
25 populo: * & adipem, qui oblatus est
26 pro peccatis, adolebit super altare. * Ille
vero, qui dimiserit caprum emissariũ,
lavabit vestimenta sua & corpus aqua,
27 & sic ingredietur in castra. * Vitulum
autem & hircum, qui pro peccato fue-
rant immolati, & quorum sanguis illa-
tus est in Sanctuarium ut expiatio cõ-
pleretur, asportabunt foras castra, &
comburent igni tã pelles quam carnes
28 eorum ac fimum: * & quicumque com-
busserit ea, lavabit vestimenta sua &
carnem aqua, & sic ingredietur in ca-
29 stra. * Eritque vobis hoc legitimum
sempiternum: Mense septimo, decima

die mensis, affligetis animas vestras,
nullumq; opus facietis, sive indigena,
sive advena qui peregrinatur inter
vos. * In hac die expiatio erit vestri, 30
atque mundatio ab omnibus peccatis
vestris: coram Domino mundabimini.
* sabbatum enim requietionis est, & 31
affligetis animas vestras religione per-
petua. * Expiabit autem sacerdos, qui 32
unctus fuerit, & cujus manus initiatæ
sunt ut sacerdotio fungatur, pro patre
suo: induetur que stola linea & vesti-
bus sanctis, * & expiabit Sanctuarium 33
& tabernaculum testimonii atque al-
tare, sacerdotes quoque & universum
populum. * Eritque vobis hoc legiti- 34
mum sempiternum, ut oretis pro filiis
Israel, & pro cunctis peccatis eorum
semel in anno. Fecit igitur sicut præ-
ceperat Dominus Moysi.

CAPUT XVII.

Nusquam nisi ad ostium tabernaculi sacrificandum, atque à sanguine & morticino abstinendum.

ET locutus est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Loquere Aaron & filiis 2
ejus, & cunctis filiis Israel, dicens ad
eos: Iste est sermo quem mandavit Do-
minus, dicens: * Homo quilibet de do- 3
mo Israel, si occiderit bovẽ aut ovem,
sive capram, in castris vel extra castra,
* & non obtulerit ad ostium taberna- 4
culi oblationem Domino, sanguinis
reus erit: quasi si sanguinem fuderit, sic
peribit de medio populi sui. * Ideo sa- 5
cerdoti offerre debent filii Israel ho-
stias suas, quas occidẽt in agro, ut san-
ctificentur Domino ante ostium taber-
naculi testimonii, & immolent eas ho-
stias pacificas Domino. * Fundetq; sa- 6
cerdos sanguinem super altare Domini
ad ostiũ tabernaculi testimonii, & ad-
olebit adipem in odorem suavitatis
Domino: * & nequaquam ultra immo- 7
labunt hostias suas dæmonibus, cum
quibus fornicati sunt. Legitimũ sem-
piternum erit illis & posteris eorum.
* Et ad ipsos dices: Homo de domo Is- 8
rael, & de advenis qui peregrinantur
apud vos, qui obtulerit holocaustum
sive victimam, * & ad ostium ta- 9
bernaculi testimonii non adduxerit
eam, ut offeratur Domino, inter-
ibit de populo suo. * Homo quilibet de 10
domo Israel, & de advenis qui pere-
grinantur inter eos, si comederit san-
guinem, obfirmabo faciem meam con-
tra animam illius, & disperdam eam
de populo suo. * quia anima carnis in 11
sanguine est: & ego dedi illum vobis,
ut super altare in eo expietis pro ani-
mabus vestris, & sãguis pro animæ pia-
culo sit. * Idcirco dixi filiis Israel: O- 12
mnis anima ex vobis non comedet sã-
guinẽ, nec ex advenis qui peregrinan-
tur apud vos. * Homo quicumq; de fi- 13
liis Israel, & de advenis qui peregrinã-
tur apud vos, si venatione atq; aucupio

puli sui, eo quod turpitudinem suam
mutuo revelaverint, & portabunt ini-
18 quitatem suam. *Qui coierit cum mu-
liere in fluxu menstruo, & revelaverit
turpitudinem ejus, ipsaque aperuerit
fontem sanguinis sui, interficientur
19 ambo de medio populi sui. *Turpitu-
dinem materteræ & amitæ tuæ non
discooperies: qui hoc fecerit, ignomi-
niam carnis suæ nudavit, portabunt
20 ambo iniquitatem suam. * Qui coierit
cum uxore patrui, vel avunculi sui, &
revelaverit ignominiam cognationis
suæ, portabunt ambo peccatum suum:
21 absque liberis morientur. *Qui duxe-
rit uxorem fratris sui, rem facit illi-
citam, turpitudinem fratris sui reve-
22 lavit: absque liberis erunt. *Custodite
leges meas, atque judicia, & facite ea:
ne & vos evomat terra quam intraturi
23 estis & habitaturi. * Nolite ambulare
in legitimis nationũ, quas ego expul-
surus sum ante vos. Omnia enim hæc
24 fecerunt, & abominatus sum eas. *Vo-
bis autem loquor: Possidete terram e-
orum, quam dabo vobis in hereditatẽ,
terram fluentem lacte & melle. ego Do-
minus Deus vester, qui separavi vos à
25 ceteris populis. * Separate ergo & vos
jumentum mundum ab immundo, &
avem mundam ab immunda: ne pollu-
atis animas vestras in pecore, & avibus,
& cunctis quæ moventur in terra, &
26 quæ vobis ostendi esse polluta. *Eritis
mihi sancti, quia sanctus sum ego Do-
minus, & separavi vos à ceteris popu-
27 lis, ut essetis mei. * Vir, sive mulier,
in quibus pythonicus, vel divinatio-
nis fuerit spiritus, morte moriantur.
lapidibus obruent eos: sanguis eorum
sit super illos.

CAPUT XXI.

Quibus funeribus interesse possint sacerdotes & quales ducere uxores; quive inepti sint ad sacerdotium: & de filia sacerdotis fornicante.

1 Dixit quoque Dominus ad Moysen:
Loquere ad sacerdotes filios Aa-
ron, & dices ad eos: Ne contaminetur
sacerdos in mortibus civium suorum,
2 * nisi tantum in consanguineis, ac pro-
pinquis, id est, super patre, & matre,
3 & filio, & filia, fratre quoque, * & so-
rore virgine quæ non est nupta viro:
4 * sed nec in principe populi sui conta-
5 minabitur. * Non radent caput, nec
barbam, neq; in carnibus suis facient
6 incisuras. * Sancti erunt Deo suo, &
non polluent nomen ejus: incensum e-
nim Domini, & panes Dei sui offerunt,
7 & ideo sancti erunt. * Scortum & vile
prostibulum non ducent uxorem, nec
eam quæ repudiata est à marito: quia
8 consecrati sunt Deo suo, * & panes
propositionis offerunt. Sint ergo san-
cti, quia & ego sanctus sum, Dominus,
9 qui sanctifico eos. * Sacerdotis filia si
deprehensa fuerit in stupro, & viola-
verit nomen patris sui, flammis exure-
tur. * Pontifex, id est, sacerdos maxi- 10
mus inter fratres suos, super cujus ca-
put fusum est unctionis oleum, & cu-
jus manus in sacerdotio consecratæ
sunt, vestitusque est sanctis vestibus,
caput suum non discooperiet, vesti-
menta non scindet: * & ad omnẽ mor- 11
tuum non ingredietur omnino. super
patre quoque suo & matre non conta-
minabitur. *Nec egredietur de sanctis, 12
ne polluat Sanctuarium Domini, quia
oleum sanctæ unctionis Dei sui super
eum est. ego Dominus. *Virginem du- 13
cet uxorem: * Viduam autem & repu- 14
diatam, & sordidam, atq; meretricem
non accipiet, sed puellam de populo
suo: * ne commisceat stirpem generis 15
sui vulgo gentis suæ: quia ego Domi-
nus qui sanctifico eum. * Locutusque 16
est Dominus ad Moysen, dicens: *Lo- 17
quere ad Aaron: Homo de semine tuo
per familias qui habuerit maculam, nõ
offeret panes Deo suo, * nec accedet ad 18
ministerium ejus: si cæcus fuerit, si
claudus, si parvo vel grandi vel torto
naso, * si fracto pede, si manu, * si gib- 19
bus, si lippus, si albuginem habens in 20
oculo, si jugem scabiem, si impetigi-
nem in corpore, vel herniosus. * Om- 21
nis qui habuerit maculam de semine
Aaron sacerdotis, non accedet offerre
hostias Domino, nec panes Deo suo:
* vescetur tamen panibus qui offerun- 22
tur in Sanctuario, * ita dumtaxat, ut 23
intra velum non ingrediatur, nec ac-
cedat ad altare, quia maculam habet,
& contaminare non debet Sanctuari-
um meum. Ego Dominus qui sancti-
fico eos. * Locutus est ergo Moyses 24
ad Aaron, & ad filios ejus, & ad om-
nem Israel, cuncta quæ fuerant sibi
imperata.

CAPUT XXII.

Ab esu sanctificatorum qui abstinere debeant, & quæ debeant offerri.

Locutus quoque est Dominus ad 1
Moysen, dicens: * Loquere ad Aa- 2
ron & ad filios ejus, ut caveant ab his
quæ consecrata sunt filiorum Israel, &
non contaminent nomen sanctificato-
rum mihi, quæ ipsi offerunt. ego Do-
minus. * Dic ad eos, & ad posteros eo- 3
rum: Omnis homo, qui accesserit de
stirpe vestra ad ea quę consecrata sunt,
& quæ obtulerunt filii Israel Domino,
in quo est immunditia, peribit coram
Domino. ego sum Dominus. * Homo 4
de semine Aaron, qui fuerit leprosus,
aut patiens fluxum seminis, non ves-
cetur de his quæ sanctificata sunt mi-
hi, donec sanetur. Qui tetigerit im-
mundum super mortuo, & ex quo egre-
ditur semen quasi coitus, * & qui tan- 5
git reptile, & quodlibet immundum,
cujus tactus est sordidus, * immundus 6
erit usque ad vesperum, & non vesce-
tur his quæ sanctificata sunt: sed cum
laverit carnem suam aqua, * & occu- 7

buerit

buerit sol, tunc mundatus vescetur de
sanctificatis , quia cibus illius est.
8 *Morticinum & captum à bestia non
comedent , nec polluentur in eis. ego
sum Dominus. * Custodiant præcepta
9 mea,ut non subjaceant peccato,& mo-
riantur in Sanctuario, cum polluerint
illud. ego Dominus qui sanctifico eos.
10 * Omnis alienigena non comedet de
sanctificatis , inquilinus sacerdotis &
mercenarius non vescentur ex eis.
11 *Quem autem sacerdos emerit , & qui
vernaculus domus ejus fuerit , hi co-
12 medent ex eis. *Si filia sacerdotis cui-
libet ex populo nupta fuerit : de his
quæ sanctificata sunt , & de primitiis
13 non vescetur. * Sin autem vidua , vel
repudiata , & absque liberis reversa
fuerit ad domum patris sui:sicut puel-
la consueverat, aletur cibis patris sui.
Omnis alienigena comedendi ex eis
14 non habet potestatem. * Qui comede-
rit de sanctificatis per ignorantiam,
addet quintam partem cum eo quod
comedit,&dabit sacerdoti in Sanctua-
15 rium. * Nec contaminabunt sanctifi-
cata filiorum Israel, quæ offerunt Do-
16 mino: * ne forte sustineant iniquitatē
delicti sui cum sanctificata comede-
rint. ego Dominus qui sanctifico eos.
17 * Locutusque est Dominus ad Moysen,
18 dicens : * Loquere ad Aaron & filios
ejus & ad omnes filios Israel,dicesque
ad eos : Homo de domo Israel , & de
advenis qui habitant apud vos,qui ob-
tulerit oblationem suam, vel vota sol-
vens,vel sponte offerens, quidquid il-
lud obtulerit in holocaustum Domini,
19 * ut offeratur per vos , masculus im-
maculatus erit ex bobus, & ovibus,&
20 ex capris : * si maculam habuerit, non
21 offeretis, neque erit acceptabile. *Ho-
mo qui obtulerit victimam pacificorū
Domino, vel vota solvens , vel sponte
offerens , tam de bobus quam de ovi-
bus immaculatum offeret, ut accepta-
bile sit : omnis macula non erit in eo.
22 * Si cæcum fuerit, si fractum , si cica-
tricem habens,si papulas,aut scabiem,
aut impetiginem: non offeretis ea Do-
mino, nec adolebitis ex eis super alta-
23 reDomini.*Bovem & ovē,aure &cau-
da amputatis,voluntarie offerre potes,
votum autem ex eis solvi non potest.
24 * Omne animal,quod vel contritis,vel
tusis,vel sectis ablatisq; testiculis est,
non offeretis Domino , & in terra ve-
25 stra hoc omnino ne faciatis. * De ma-
nu alienigenæ non offeretis panes Deo
vestro , & quidquid aliud dare volue-
rit : quia corrupta , & maculata sunt
26 omnia: non suscipietis ea. * Locutus-
que est Dominus ad Moysen , dicens:
27 * Bos, ovis, & capra, cum genita fue-
rint , septem diebus erunt sub ubere
matris suæ: die autem octavo,& dein-
28 ceps offerri poterunt Domino. * Sive
illa bos, sive ovis, non immolabuntur
29 una die cum fœtibus suis. * Si immo-
laveritis hostiam pro gratiarum actio-
ne Domino , ut possit esse placabilis,
* eodem die comedetis eam , non re- 30
manebit quidquam in mane alterius
diei. ego Dominus. * Custodite man- 31
data mea , & facite ea. ego Dominus.
* Ne polluatis nomen meum sanctum, 32
ut sanctificer in medio filiorum Israel.
Ego Dominus qui sanctifico vos , * & 33
eduxi de Terra Ægypti,ut essem vobis
in Deum. ego Dominus.

CAPUT XXIII.

Sollemnitates Sabbati,Paschæ,Primitiarum , Hebdomadarum , Messis, Tubarum , Expiationis , ac Tabernaculorum: & quibus ritibus peragi debeant.

LOcutusque est Dominus ad Moy- 1
sen,dicens: * Loquere filiis Israel, 2
& dices ad eos : Hæ sunt feriæ Domi-
ni, quas vocabitis sanctas. * Sex die-
bus facietis opus: dies septimus, quia 3
sabbati requies est, vocabitur sanctus.
omne opus non facietis in eo. sabba-
tum Domini est in cunctis habitatio-
nibus vestris. * Hæ sunt ergo feriæ
Domini sanctæ , quas celebrare debe- 4
tis temporibus suis. * Mense primo, 5
quartadecima die mensis ad vesperum,
Phase Domini est : * & quintadecima 6
die mensis hujus , sollemnitas azymo-
rum Domini est. Septem diebus azyma
comedetis. * dies primus erit vobis 7
celeberrimus , sanctusque: omne opus
servile non facietis in eo : * sed offe- 8
retis sacrificium in igne Domino septē
diebus. dies autem septimus erit ce-
lebrior & sanctior: nullumque servile
opus facietis in eo. * Locutusque est
Dominus ad Moysen,dicens: * Loque- 9
re filiis Israel,& dices ad eos:Cum in- 10
gressi fueritis terram , quam ego dabo
vobis, & messueritis segetem , feretis
manipulos spicarum, primitias messis
vestræ,ad sacerdotē:* qui elevabit fas- 11
ciculum coram Domino,ut acceptabi-
le sit pro vobis , altero die Sabbati, &
sanctificabit illum . * Atque in eodem 12
die quo manipulus consecratur,cæde-
tur agnus immaculatus anniculus in
holocaustum Domini. * Et libamen- 13
ta offerentur cum eo , duæ decimæ
similæ conspersæ oleo in incensum
Domini, odoremque suavissimum:liba
quoque vini,quarta pars hin.*Panem, 14
& polentam , & pultes non comedetis
ex segete , usque ad diem qua offere-
tis ex ea Deo vestro. Præceptum est
sempiternum in generationibus , cun-
ctisque habitaculis vestris. * Nume- 15
rabitis ergo ab altero die Sabbati , in
quo obtulistis manipulum primitia-
rum, septem hebdomadas plenas. *us- 16
que ad alteram diem expletionis heb-
domadæ septimæ, id est, quinquagin-
ta dies : & sic offeretis sacrificium no-
vum Domino * ex omnibus habitacu- 17
lis vestris , panes primitiarum duos de
duabus decimis similæ fermentatæ,

quos coquetis in primitias Domini.
18 * Offeretisque cum panibus septem a-
gnos immaculatos anniculos, & vitu-
lum de armento unum, & arietes duos,
& erunt in holocaustum cum libamen-
tis suis, in odorem suavissimum Do-
19 mino. * Facietis & hircum pro pecca-
to, duosque agnos anniculos hostias
20 pacificorum. * Cumque elevaverit eos
sacerdos cum panibus primitiarū co-
21 ram Domino, cedent in usum ejus. *Et
vocabitis hunc diem celeberrimum,
atque sanctissimum: omne opus servi-
le non facietis in eo. Legitimum sem-
piternum erit in cunctis habitaculis,
22 & generationibus vestris. * Postquam
autem messueritis segetem terræ ve-
stræ, non secabitis eam usque ad so-
lum: nec remanentes spicas colligetis,
sed pauperibus & peregrinis dimitte-
tis eas. Ego sum Dominus Deus vester.
23 * Locutusque est Dominus ad Moysen,
24 dicens: * Loquere filiis Israel: Mense
septimo, prima die mensis, erit vobis
sabbatum, memoriale, clangentibus
25 tubis, & vocabitur sanctum: * omne
opus servile non facietis in eo, & offe-
26 retis holocaustum Domino. * Lo-
cutusque est Dominus ad Moysen, di-
27 cens: * Decimo die mensis hujus septi-
mi dies expiationum erit celeberri-
mus, & vocabitur sanctus: affligetis-
que animas vestras in eo, & offeretis
28 holocaustum Domino. * Omne opus
servile nō facietis in tempore diei hu-
jus: quia dies propitiationis est, ut
propitietur vobis Dominus Deus ve-
29 ster. * Omnis anima, quæ afflicta non
fuerit die hac, peribit de populis suis:
30 * & quæ operis quippiam fecerit, de-
31 lebo eam de populo suo. * Nihil ergo
operis facietis in eo: legitimum sem-
piternum erit vobis in cunctis genera-
tionibus, & habitationibus vestris.
32 * sabbatum requietionis est, & affli-
getis animas vestras die nono mensis:
A vespera usque ad vesperam celebra-
33 bitis sabbata vestra. * Et locutus est
34 Dominus ad Moysen, dicens: *Loque-
re filiis Israel: A quintodecimo die
mensis hujus septimi, erunt feriæ ta-
bernaculorum septem diebus Domino.
35 * Dies primus vocabitur celeberrimus
atque sanctissimus: omne opus servile
36 non facietis in eo. * Et septem diebus
offeretis holocausta Domino. dies quo-
que octavus erit celeberrimus atque
sanctissimus, & offeretis holocaustum
Domino: est enim cœtus atque colle-
ctæ: omne opus servile non facietis
37 in eo. * Hæ sunt feriæ Domini, quas
vocabitis celeberrimas atque sanctis-
simas, offeretisque in eis oblationes
Domino, holocausta & libamenta jux-
38 ta ritum uniuscujusque diei: * excep-
tis sabbatis Domini, donisque vestris,
& quæ offeretis ex voto, vel quæ spon-
39 te tribuetis Domino. * A quintodeci-
mo ergo die mensis septimi, quando
congregaveritis omnes fructus terræ
vestræ, celebrabitis ferias Domini sep-
tem diebus, die primo & die octavo e-
rit sabbatum, id est requies. * Sume- 40
tisque vobis die primo fructus arboris
pulcherrimæ, spatulasque palmarum,
& ramos ligni densarum frondium, &
salices de torrente, & lætabimini co-
ram Domino Deo vestro. * celebrabi- 41
tisque sollemnitatem ejus septem die-
bus per annum. legitimum sempiter-
num erit in generationibus vestris.
Mense septimo festa celebrabitis, * & 42
habitabitis in umbraculis septem die-
bus. omnis, qui de genere est Israel,
manebit in tabernaculis: * ut discant 43
posteri vestri, quod in tabernaculis ha-
bitare fecerim filios Israel, cum edu-
cerem eos de Terra Ægypti. ego Do-
minus Deus vester. * Locutusque est 44
Moyses super sollemnitatibus Domini
ad filios Israel.

CAPUT XXIIII.

Ritus concinnandarum lucernarum, panum propositionis, pœna blasphemorum ac talionis.

ET locutus est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Præcipe filiis Israel, ut 2
afferant tibi oleum de olivis purissi-
mum, ac lucidum, ad concinnandas
lucernas jugiter, * extra velum testi- 3
monii in tabernaculo fœderis. Po-
netque eas Aaron à vespere usque ad
mane coram Domino, cultu rituque
perpetuo in generationibus vestris.
* Super candelabrum mundissimum 4
ponentur semper in conspectu Domini.
* Accipies quoque similam, & coques 5
ex ea duodecim panes, qui singuli ha-
bebunt duas decimas: * quorum senos 6
altrinsecus super mensam purissimam
coram Domino statues; * & pones su- 7
per eos thus lucidissimum, ut sit panis
in monimentū oblationis Domini. *Per 8
singula sabbata mutabuntur coram
Domino suscepti à filiis Israel fœdere
sempiterno: * eruntque Aaron & filio- 9
rum ejus, ut comedant eos in loco san-
cto: quia Sanctum sanctorum est de
sacrificiis Domini jure perpetuo. *Ecce 10
autem egressus filius mulieris Israeliti-
dis, quem pepererat de viro Ægyptio
inter filios Israel, jurgatus est in castris
cum viro Israelita. *Cumque blasphe- 11
masset nomen, & maledixisset ei, addu-
ctus est ad Moysen. (Vocabatur autem
mater ejus Salumith, filia Dabri de
tribu Dan.) *Miseruntque eum in car- 12
cerem, donec nossent quid juberet Do-
minus. * Qui locutus est ad Moysen, 13
* dicens: Educ blasphemum extra ca- 14
stra, & ponant omnes qui audierunt,
manus suas super caput ejus, & lapi-
det eum populus universus. * Et ad fi- 15
lios Israel loqueris: Homo, qui male-
dixerit Deo suo, portabit peccatum
suū. * & qui blasphemaverit nomē Do- 16
mini, morte moriatur: lapidibus oppri-

met eū omnis multitudo, sive ille civis,
sive peregrinus fuerit. Qui blasphema-
verit nomen Domini, morte moriatur.
17 *Qui percusserit, & occiderit hominē,
18 morte moriatur. * Qui percusserit ani-
mal, reddet vicarium, id est, animam
19 pro anima. * Qui irrogaverit maculam
cuilibet civium suorum: sicut fecit,
20 sic fiet ei: * fracturam pro fractura, o-
culum pro oculo, dentem pro dente
restituet. qualem inflixerit maculam,
2 talem sustinere cogetur. * Qui percus-
1 serit jumentum, reddet aliud. Qui
percusserit hominem, punietur. * Æ-
22 quum judicium sit inter vos, sive pe-
regrinus, sive civis peccaverit: quia e-
go sum Dominus Deus vester. * Locu-
23 tusque est Moyses ad filios Israel: &
eduxerunt eum, qui blasphemaverat,
extra castra, ac lapidibus oppresserunt.
Feceruntque filii Israel sicut præce-
perat Dominus Moysi.

CAPUT XXV.

Septimi & quinquagesimi anni lex: non sumenda à fratribus usura, nec ipsi servitute perpetua opprimendi sunt, sed magis ab advenis potentibus redimendi.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen
2 in monte Sinai, dicens: * Loquere
filiis Israel, & dices ad eos: Quando in-
gressi fueritis terram quam ego da-
bo vobis, sabbatizes sabbatum Do-
3 mino. * Sex annis seres agrum tuum,
& sex annis putabis vineam tuam, col-
4 ligesque fructus ejus: * septimo autem
anno sabbatum erit terræ, requietio-
nis Domini: agrum non seres, & vine-
5 am non putabis. * Quæ sponte gignet
humus, non metes: & uvas primitia-
rum tuarum non colliges quasi vinde-
miam: annus enim requietionis terræ
6 est: * sed erunt vobis in cibum, tibi
& servo tuo, ancillæ & mercenario
tuo, & advenæ, qui peregrinantur a-
7 pud te: * jumentis tuis & pecoribus,
omnia quæ nascuntur præbebunt ci-
8 bum. * Numerabis quoque tibi septem
hebdomadas annorum: id est, septies
septem, quæ simul faciunt annos qua-
9 draginta novem: * & clanges buccina
mense septimo, decima die mensis,
propitiationis tempore in universa
10 terra vestra. * Sanctificabisque annum
quinquagesimum, & vocabis remissio-
nem cunctis habitatoribus terræ tuæ:
ipse est enim jubileus. Revertetur ho-
mo ad possessionem suam, & unusquis-
11 que rediet ad familiā pristinam: * quia
jubileus est & quinquagesimus annus.
Non seretis, neque metetis sponte in
agro nascentia, & primitias vindemiæ
12 non colligetis, * ob sanctificationem
jubilei, sed statim oblata comedetis.
13 * Anno jubilei redient omnes ad pos-
14 sessiones suas. * quando vendes quip-
piam civi tuo, vel emes ab eo, ne con-
tristes fratrem tuum, sed juxta nume-
rum annorum jubilei emes ab eo, * & 15
juxta supputationem frugum vendet
tibi. * Quanto plures anni remanserint 16
post jubileū, tanto crescet & pretium:
& quanto minus temporis numerave-
ris, tanto minoris & emptio constabit.
tempus enim frugum vendet tibi.
* Nolite affligere contribules vestros, 17
sed timeat unusquisque Deum suum,
quia ego Dominus Deus vester, * Faci- 18
te præcepta mea, & judicia custodite,
& implete ea, ut habitare possitis in
terra absq; ullo pavore, * & gignat vo- 19
bis humus fructus suos, quibus vesca-
mini usq; ad saturitatem, nullius im-
petum formidantes. * Quod si dixeri- 20
tis: Quid comedemus anno septimo, si
non severimus, neque collegerimus
fruges nostras? * Dabo benedictionem 21
meam vobis anno sexto, & faciet fru-
ctus trium annorum: * seretisque anno 22
octavo, & comedetis veteres fruges us-
que ad nonum annum: donec nova na-
scantur, edetis vetera. * Terra quo- 23
que non vendetur in perpetuum: quia
mea est, & vos advenæ & coloni mei
estis. * unde cuncta regio possessionis 24
vestræ sub redemptionis conditione
vendetur. * Si attenuatus frater tuus 25
vendiderit possessiunculam suam, &
voluerit propinquus ejus, potest redi-
mere quod ille vendiderat. * sin autem 26
non habuerit proximum, & ipse pre-
tium ad redimendum potuerit inveni-
re: * computabuntur fructus ex eo 27
tempore quo vendidit: & quod reli-
quum est, reddet emptori, sicque reci-
piet possessionem suam. * quod si non 28
invenerit manus ejus ut reddat pretiū,
habebit emptor quod emerat, usque ad
annum jubileum. In ipso enim omnis
venditio redibit ad dominum, & ad
possessorem pristinum. * Qui vendide- 29
rit domum intra urbis muros, habebit
licentiam redimendi, donec unus im-
pleatur annus. * si non redemerit, & 30
anni circulus fuerit evolutus, emptor
possidebit eam, & posteri ejus in per-
petuum, & redimi non poterit, etiam
in jubileo. * Sin autem in villa fuerit 31
domus, quæ muros non habet, agro-
rum jure vendetur, si ante redempta
non fuerit, in jubileo revertetur ad
dominum. * Ædes Levitarum, quæ 32
in urbibus sunt, semper possunt redi-
mi: * si redemptæ non fuerint, in ju- 33
bileo revertentur ad dominos, quia
domus urbium Levitarum pro posses-
sionibus sunt inter filios Israel. * Sub- 34
urbana autem eorum non veneant,
quia possessio sempiterna est. * Si atte- 35
nuatus fuerit frater tuus, & infirmus
manu, & susceperis eum quasi adve-
nam & peregrinum, & vixerit tecum,
* ne accipias usuras ab eo, nec amplius 36
quam dedisti. time Deum tuum, ut vi-
vere possit frater tuus apud te. * Pe- 37
cuniam tuam non dabis ei ad usuram,
& frugum superabundantiam non exi-

38 ges. * Ego Dominus Deus vester, qui
eduxi vos de Terra Ægypti, ut darem
vobis Terram Chanaan, & essem ve-
39 ster Deus. * Si paupertate compulsus
vendiderit se tibi frater tuus, non eum
40 opprimes servitute famulorum, * sed
quasi mercenarius & colonus erit: us-
que ad annum jubileum operabitur a-
41 pud te, * & postea egredietur cum li-
beris suis, & revertetur ad cognatio-
nem & ad possessionem patrum suo-
42 rum. * mei enim servi sunt, & ego e-
duxi eos de Terra Ægypti. non vene-
43 ant conditione servorum: * ne affligas
eum per potentiam, sed metuito Deum
44 tuum. *Servus & ancilla sint vobis de
nationibus quę in circuitu vestro sunt.
45 * Et de advenis qui peregrinantur a-
pud vos, vel qui ex his nati fuerint in
terra vestra, hos habebitis famulos:
46 * & hereditario jure transmittetis ad
posteros, ac possidebitis in æternum.
fratres autem vestros filios Israel ne
47 opprimatis per potentiam. * Si inva-
luerit apud vos manus advenæ atque
peregrini, & attenuatus frater tuus
vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe
48 ejus: * post venditionem potest redi-
mi. Qui voluerit ex fratribus suis, re-
49 dimet eum, * & patruus, & patruelis,
& consanguineus, & affinis. Sin au-
tem & ipse potuerit, redimet se,
50 * supputatis dumtaxat annis à tempo-
re venditionis suæ usque ad annum
jubileum: & pecunia, qua venditus
fuerat, juxta annorum numerum &
51 rationem mercenarii supputata. * Si
plures fuerint anni qui remanent us-
que ad jubileum, secundum hos red-
52 det & pretium. * si pauci, ponet ra-
tionem cum eo juxta annorum nume-
rum, & reddet emptori quod reliquum
53 est annorum, * quibus ante servivit
mercedibus imputatis: non affliget eū
54 violenter in conspectu tuo. * Quod si
per hæc redimi non potuerit, anno ju-
bileo egredietur cum liberis suis.
55 * Mei enim sunt servi, filii Israel, quos
eduxi de Terra Ægypti.

CAPUT XXVI.

Dei præcepta servantibus bona promittuntur, non servantibus vero plurima mala.

1 EGo Dominus Deus vester: Non fa-
cietis vobis idolū & sculptile, nec
titulos erigetis, nec insignem lapidem
ponetis in terra vestra, ut adoretis
eum. ego enim sum Dominus Deus ve-
2 ster. * Custodite sabbata mea, & pa-
vete ad Sanctuarium meum. ego Do-
3 minus. * Si in præceptis meis ambu-
laveritis & mādata mea custodieritis,
& feceritis ea, dabo vobis pluvias
4 temporibus suis, *& terra gignet ger-
men suum, & pomis arbores replebun-
5 tur. * Apprehendet messium tritura
vindemiam, & vindemia occupabit
sementem: & comedetis panem vestrū
in saturitate, & absque pavore habita-
bitis in terra vestra. * Dabo pacem in 6
finibus vestris: dormietis, & non erit
qui exterreat. Auferam malas bestias:
& gladius non transibit terminos ve-
stros. * Persequemini inimicos ve- 7
stros, & corruent coram vobis. * per- 8
sequentur quinque de vestris centum
alienos, & centū de vobis decem mil-
lia: cadent inimici vestri gladio in
conspectu vestro. * Respiciam vos, & 9
crescere faciam: multiplicabimini, &
firmabo pactum meum vobiscum.
* Comedetis vetustissima veterum, & 10
vetera novis supervenientibus proji-
cietis. * Ponam tabernaculum meum 11
in medio vestri, & non abjiciet vos
anima mea. * Ambulabo inter vos, 12
& ero Deus vester, vosque eritis po-
pulus meus. * Ego Dominus Deus ve- 13
ster: qui eduxi vos de Terra Ægyptio-
rum, ne serviretis eis, & qui confregi
catenas cervicum vestrarum, ut ince-
deretis erecti. * Quod si non audie- 14
ritis me, nec feceritis omnia mandata
mea, * si spreveritis leges meas, & ju- 15
dicia mea contempseritis, ut non fa-
ciatis ea quæ à me constituta sunt, &
ad irritum perducatis pactum meum:
* ego quoque hæc faciam vobis: Visi- 16
tabo vos velociter in egestate, & ar-
dore, qui conficiat oculos vestros, &
consumat animas vestras. Frustra sere-
tis sementem, quę ab hostibus devora-
bitur. * Ponam faciem meam contra 17
vos, & corruetis coram hostibus ve-
stris, & subjiciemini his qui oderunt
vos. fugietis, nemine persequente.
* Sin autem nec sic obedieritis mihi, 18
addam correptiones vestras septuplum
propter peccata vestra, * & conteram 19
superbiam duritiæ vestræ. Daboque
vobis cælum desuper sicut ferrum, &
terram æneam. * Consumetur incassum 20
labor vester, non proferet terra ger-
men, nec arbores poma præbebunt.
* Si ambulaveritis ex adverso mihi, 21
nec volueritis audire me, addam pla-
gas vestras in septuplum propter pec-
cata vestra: * immittamque in vos be- 22
stias agri, quæ consumant vos, & pe-
cora vestra, & ad paucitatem cuncta
redigant, desertæque fiant viæ vestræ.
* Quod si nec sic volueritis recipere 23
disciplinam, sed ambulaveritis ex ad-
verso mihi: * ego quoque contra vos 24
adversus incedam, & percutiam vos
septies propter peccata vestra. * indu- 25
camque super vos gladium ultorem
fœderis mei. Cumque confugeritis in
urbes, mittam pestilentiam in medio
vestri, & trademini in manibus ho-
stium, * postquam confregero baculum 26
panis vestri: ita ut decem mulieres in
uno clibano coquant panes, & reddant
eos ad pondus: & comedetis, & non
saturabimini. * Sin autem nec per hæc 27
audieritis me, sed ambulaveritis con-
tra me: * & ego incedam adversus vos 28

in

in furore contrario, & corripiam vos
feptem plagis propter peccata veftra,
29 * ita ut comedatis carnes filiorum ve-
30 ftrorum & filiarum veftrarum. * deftru-
am excelfa veftra, & fimulachra con-
fringam. Cadetis inter ruinas idolo-
rum veftrorum, & abominabitur vos
31 anima mea, * in tantum ut urbes ve-
ftras redigam in folitudinem, & deferta
faciam Sanctuaria veftra, nec recipiam
32 ultra odorem fuaviffimum.*Difperdam-
que terram veftram, & ftupebunt fuper
ea inimici veftri, cum habitatores illi-
33 us fuerint. * vos autem difpergam in
Gentes,& evaginabo poft vos gladium,
eritque terra veftra deferta, & civitates
34 veftrę dirutę. * Tunc placebunt terræ
fabbata fua cunctis diebus folitudinis
35 fuæ: quando fueritis * in terra hoftili,
fabbatizabit, & requiefcet in fabbatis
folitudinis fuæ, eo quod non requieve-
rit in fabbatis veftris quando habita-
36 batis in ea. * Et qui de vobis remanfe-
rint,dabo pavorem in cordibus eorum
in regionibus hoftium, terrebit eos fo-
nitus folii volantis, & ita fugient quafi
37 gladium: cadent,nullo perfequente,* &
corruent finguli fuper fratres fuos qua-
fi bella fugientes, nemo veftrûm inimi-
38 cis audebit refiftere. * peribitis inter
Gentes, & hoftilis vos terra confumet.
39 * Quod fi & de iis aliqui remanferint,
tabefcent in iniquitatibus fuis, in terra
inimicorum fuorum,& propter peccata
40 patrum fuorum & fua affligentur:*do-
nec confiteantur iniquitates fuas,& ma-
jorum fuorum, quibus prævaricati
funt in me, & ambulaverunt ex adver-
41 fo mihi. *Ambulabo igitur & ego con-
tra eos,& inducam illos in terram ho-
ftilem, donec erubefcat incircumcifa
mens eorum: tunc orabunt pro impie-
42 tatibus fuis. * Et recordabor fœderis
mei, quod pepigi cum Iacob, & Ifaac,
& Abraham.Terræ quoque memor ero.
43 * quæ cum relicta fuerit ab eis, com-
placebit fibi in fabbatis fuis, patiens fo-
litudinem propter illos. Ipfi vero ro-
gabũt pro peccatis fuis,eo quod abjece-
rint judicia mea, & leges meas defpe-
44 xerint. * Et tamen etiam cum effent in
terra hoftili,non penitus abjeci eos,ne-
que fic defpexi ut confumerentur, &
irritum facerem pactũ meum cum eis.
Ego enim fum Dominus Deus eorum.
45 * & recordabor fœderis mei priftini,
quando eduxi eos de Terra Ægypti in
confpectu Gentium, ut effem Deus eo-
rum. ego Dominus. Hæc funt judicia
atque præcepta & leges,quas dedit Do-
minus inter fe & filios Ifrael in monte
Sinai per manum Moyfi.

CAPUT XXVII.

Variorum generum vota, & illorum ac decimarum perfolutio.

1 LOcutufque eft Dominus ad Moy-
2 fen, dicens: * Loquere filiis Ifrael
& dices ad eos: Homo qui votum fece-
rit, & fpoponderit Deo animam fuam,
fub æftimatione dabit pretium. * Si
fuerit mafculus à vigefimo anno ufque 3
ad fexagefimum annum, dabit quinqua-
ginta ficlos argenti ad menfuram San-
ctuarii: * fi mulier, triginta. * A quin- 4
to autem anno ufque ad vigefimum, 5
mafculus dabit viginti ficlos: femina
decem. *Ab uno menfe ufque ad annum 6
quintum, pro mafculo dabuntur quin-
que ficli: pro femina, tres. * Sexagena- 7
rius& ultra mafculus dabit quindecim
ficlos; femina decem. * Si pauper fue- 8
rit, & æftimationem reddere non vale-
bit, ftabit coram facerdote: & quan-
tum ille æftimaverit, & viderit eum
poffe reddere, tantum dabit. * Animal 9
autem, quod immolari poteft Domino,
fi quis voverit, fanctum erit, * & mu- 1
tari non poterit, id eft,nec melius ma-
lo, nec pejus bono. quod fi muta-
verit: & ipfum quod mutatum eft,
& illud pro quo mutatum eft, con-
fecratum erit Domino. * Animal im- 1
mundum, quod immolari Domino non
poteft, fi quis voverit, adducetur ante
facerdotem. * qui judicans utrum bo- 1
num an malum fit, ftatuet pretium.
* quod fi dare voluerit is qui offert, ad- 1
det fupra æftimationem quintam par-
tem. * Homo fi voverit domum fuam,& 1
fanctificaverit Domino, confiderabit
eam facerdos utrum bona an mala fit,
& juxta pretium, quod ab eo fuerit
conftitutum, venumdabitur: * fin au- 1
tem ille qui voverat, voluerit redimere
eam, dabit quintam partem æftimatio-
nis fupra, & habebit domum. * Quod 1
fi agrum poffeffionis fuæ voverit, &
confecraverit Domino: juxta menfu-
ram fementis æftimabitur pretium. fi
triginta modiis hordei feritur terra,
quinquaginta ficlis venumdetur argen-
ti. * Si ftatim ab anno incipientis ju- 1
bilei voverit agrum, quanto valere po-
teft, tanto æftimabitur. *fin autem poft 1
aliquantum temporis: fupputabit fa-
cerdos pecuniam juxta annorum, qui
reliqui funt, numerum ufque ad jubi-
leum, & detrahetur ex pretio. * Quod 1
fi voluerit redimere agrum ille qui vo-
verat, addet quintam partem æftimatæ
pecuniæ, & poffidebit eum. * Sin au- 2
tem noluerit redimere, fed alteri cuili-
bet fuerit venumdatus, ultra eum qui
voverat redimere non poterit: * quia 2
cum jubilei venerit dies, fanctificatus
erit Domino, & poffeffio confecrata ad
jus pertinet facerdotũ.* Si ager emptus 2
eft,& nõ de poffeffione majorũ fanctifi-
catus fuerit Domino,*fupputabit facer- 2
dos juxta annorũ numerũ ufq;ad jubile-
um,pretiũ: & dabit ille qui voverat eũ,
Domino. * in jubileo autem revertetur 2
ad priorem dominum, qui vendiderat
eũ,& habuerat in forte poffeffionis fuæ.
*Omnis æftimatio ficlo fanctuarii pon-
derabitur. Siclus viginti obolos habet.
* Primogenita,quæ ad Dominum perti-

ient,nemo sanctificare poterit & vove- e:sive bos , sive ovis fuerit , Domini unt. * Quod si immundum est animal, edimet qui obtulit, juxta æstimatio- iem tuam , & addet quintam partem pretii. si redimere noluerit, vendetur lteri quantocumque à te fuerit æstimatum. * Omne , quod Domino consecratur, sive homo fuerit,sive animal, ive ager , non vendetur , nec redimi oterit. Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino. * Et omnis consecratio , quæ offertur ab homine , non redimetur, sed morte morietur. * Omnes decimæ terræ , sive de frugibus , sive de pomis arborum,Domini sunt, & illi sanctificantur. * Si quis autem voluerit redimere decimas suas , addet quintã partem earum.* Omnium decimarum bovis & ovis & capræ , quæ sub pastoris virga transeunt , quidquid decimũ venerit , sanctificabitur Domino. * Non eligetur nec bonum nec malum,nec altero commutabitur. si quis mutaverit: & quod mutatum est & pro quo mutatum est,sanctificabitur Domino,& non redimetur. * Hæc sunt præcepta, quæ mandavit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

LIBER NUMERI, HEBRAICE VAIEDABBER.

CAPUT I.

Numeratis duodecim tribuum bellicis viris, filii Levi ad deferendum tabernaculum instituuntur.

Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in Tabernaculo fœderis, prima die mensis secundi,anno altero egressionis eorum ex Ægypto , dicens: * Tollite summam universæ congregationis filiorum Israel per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quidquid sexus est masculini * a vigesimo anno & supra , omnium virorum fortium ex Israel , & numerabitis eos per turmas suas,tu & Aaron. * Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis.*quorum ista sunt nomina: De Ruben, Elisur filius Sedeur. * de Simeon , Salamiel filius Surisaddai. * de Iuda , Nahasson filius Aminadab. * de Issachar, Nathanael filius Suar. * de Zabulon, Eliab filius Helon. * Filiorum autem Ioseph , de Ephraim , Elisama filius Ammiud. de Manasse , Gamaliel filius
Phadassur. * De Benjamin, Abidam fi- 11
lius Gedeonis.* de Dan, Ahiezer filius 12
Ammisaddai. * de Aser, Phegiel filius 13
Ochran.*de Gad, Eliasaph filius Duel. 14
* de Nephthali , Ahira filius Enan. 15
*Hi nobilissimi principes multitudinis 16
per tribus & cognationes suas , & ca-
pita exercitus Israel : * quos tulerunt 17
Moyses & Aaron cum omni vulgi mul-
titudine : * & congregaverunt primo 18
die mensis secundi, recensentes eos per
cognationes, & domos, ac familias,&
capita, & nomina singulorum , à vige-
simo anno & supra , * sicut præceperat 19
Dominus Moysi. Numeratique sunt in
deserto Sinai. * De Ruben primoge- 20
nito Israelis per generationes & fami-
lias ac domos suas,& nomina capitum
singulorum, omne quod sexus est mas-
culini à vigesimo anno & supra , pro-
cedentium ad bellum , * quadraginta 21
sex millia quingenti. * De filiis Sime- 22
on per generationes & familias ac do-
mos cognationum suarum recensiti
sunt per nomina & capita singulorum,
omne quod sexus est masculini à vige-
simo anno & supra , procedentium ad
bellum, *quinquaginta novem millia 23
trecenti. * De filiis Gad per genera- 24
tiones & familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per nomina
singulorum à viginti annis & supra,
omnes qui ad bella procederent,*qua- 25
dragintaquinque millia sexcenti quin-
quaginta. * De filiis Iuda per genera- 26
tiones & familias ac domos cognatio-
num suarum , per nomina singulorum
à vigesimo anno & supra , omnes qui
poterant ad bella procedere,* recen- 27
siti sunt septuaginta quattuor millia
sexcenti. * De filiis Issachar , per ge- 28
nerationes & familias ac domos cog-
nationum suarum , per nomina singu-
lorum à vigesimo anno & supra , om-
nes qui ad bella procederent , * re- 29
censiti sunt quinquaginta quattuor
millia quadringenti. * De filiis Zabu- 30
lor per generationes &familias ac do-
mos cognationum suarum recensiti
sunt per nomina singulorum à vigesi-
mo anno & supra, omnes qui poterant
ad bella procedere, *quinquaginta se- 31
ptem millia quadringenti. * De filiis 32
Ioseph , filiorum Ephraim per genera-
tiones & familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per nomina
singulorum à vigesimo anno & supra,
omnes qui poterant ad bella procede-
re , * quadraginta millia quingenti. 33
* Porro filiorum Manasse per generati- 34
ones & familias ac domos cognationũ
suarum recensiti sunt per nomina sin-
gulorum à viginti annis & supra, om-
nes qui poterant ad bella procedere,
*triginta duo millia ducenti. *De filiis 35
Benjamin per generationes & familias 36
ac domos cognationum suarum recen-
siti sunt nominibus singulorum à vige-
simo anno &supra,omnes qui poterant

37 ad bella procedere, * triginta quinque
38 millia quadringenti. *De filiis Dan per
generationes & familias ac domos co-
gnationum suarum recensiti sunt no-
minibus singulorum à vigesimo anno
& supra, omnes qui poterant ad bella
39 procedere, * sexaginta duo millia se-
40 ptingenti. * De filiis Aser per genera-
tiones & familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per nomina
singulorum à vigesimo anno & supra,
omnes qui poterant ad bella procede-
41 re, * quadraginta milla & mille quin-
42 genti. * De filiis Nephthali per gene-
rationes & familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt nomini-
bus singulorum à vigesimo anno & su-
pra, omnes qui poterant ad bella pro-
43 cedere, *quinquaginta tria millia qua-
44 dringenti. * Hi sunt, quos numerave-
runt Moyses & Aaron , & duodecim
principes Israel , singulos per domos
45 cognationum suarum. *Fueruntque o-
mnis numerus filiorũ Israel per domos
& familias suas a vigesimo anno & su-
pra, qui poterant ad bella procedere,
46 * sexcenta tria millia virorũ quingen-
47 ti quinquaginta. * Levitæ autem in
tribu familiarum suarum non sunt nu-
48 merati cum eis. * Locutusque est Do-
49 minus ad Moysen , dicens: * Tribum
Levi noli numerare, neque pones sum-
50 mam eorum cum filiis Israel: *sed con-
stitue eos super tabernaculum testimo-
nii & cuncta vasa ejus, & quidquid ad
ceremonias pertinet. Ipsi portabunt ta-
bernaculum & omnia utensilia ejus: &
erunt in ministerio, ac per gyrum ta-
51 bernaculi metabuntur. * Cum profi-
ciscendum fuerit, deponent Levitę ta-
bernaculum: cum castrametandum, e-
rigent. quisquis externorum accesserit,
52 occidetur. * Metabuntur autem castra
filii Israel unusquisque per turmas &
53 cuneos atque exercitum suum. *Porro
Levitæ per gyrum tabernaculi figent
tentoria, ne fiat indignatio super mul-
titudinem filiorum Israel , & excu-
babunt in custodiis tabernaculi testi-
54 monii. * Fecerunt ergo filii Israel ju-
xta omnia quæ præceperat Dominus
Moysi.

CAPVT II.

Quæ tribus ad quamvis mundi plagam ordinentur , recensitis familiarum principibus.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen
2 & Aaron , dicens : * Singuli per
turmas, signa , atque vexilla , & do-
mos cognationum suarum , castrame-
tabuntur filii Israel , per gyrum ta-
3 bernaculi fœderis. * Ad Orientem Iu-
das figet tentoria per turmas exercitus
sui: eritque princeps filiorum ejus Na-
4 hasson filius Aminadab. * & omnis de
stirpe ejus summa pugnantium , sep-
5 tuaginta quatuor millia sexcenti. *Iu-
xta eum castrametati sunt de tribu Is-
sachar , quorum princeps fuit Natha-
nael filius Suar. * & omnis numerus 6
pugnatorum ejus, quinquaginta quat-
tuor millia quadringenti. * In tribu 7
Zabulon princeps fuit Eliab filius He-
lon. * Omnis de stirpe ejus exercitus 8
pugnatorum, quinquaginta septẽ mil-
lia quadringenti. * Vniversi qui in ca- 9
stris Iudæ annumerati sunt , fuerunt
centum octoginta sex millia quadrin-
genti : & per turmas suas primi egre-
dientur. *In castris filiorum Ruben ad 10
meridianam plagam erit princeps Eli-
sur filius Sedeur : * & cunctus exerci- 11
tus pugnatorũ ejus qui numerati sunt,
quadraginta sex millia quingenti. *Iu- 12
xta eum castrametati sunt de tribu Si-
meon : quorum princeps fuit Salamiel
filius Surisaddai. * & cunctus exerci- 13
tus pugnatorum ejus qui numerati
sunt , quinquaginta novem millia tre-
centi. * In tribu Gad princeps fuit E- 14
liasaph filius Duel. * & cunctus exer- 15
citus pugnatorum ejus qui numerati
sunt, quadraginta quinque millia sex-
centi quinquaginta. * Omnes qui re- 16
censiti sunt in castris Ruben , centum
quinquaginta millia & mille quadrin-
genti quinquaginta per turmas suas: in
secundo loco proficiscentur. * Levabi- 17
tur autem tabernaculum testimonii
per officia Levitarum & turmas eorũ.
quomodo erigetur , ita & deponetur.
Singuli per loca & ordines suos profi-
ciscentur. * Ad occidentalem plagam 18
erunt castra filiorum Ephraim, quorum
princeps fuit Elisama filius Ammiud.
* cunctus exercitus pugnatorum ejus, 19
qui numerati sunt, quadraginta millia
quingenti. * Et cum eis tribus filio- 20
rum Manasse , quorum princeps fuit
Gamaliel filius Phadassur. * cunctus- 21
que exercitus pugnatorũ ejus qui nu-
merati sunt , trigintaduo millia du-
centi. * In tribu filiorum Benjamin 22
princeps fuit Abidan filius Gedeonis.
* & cunctus exercitus pugnatorum e- 23
jus qui recensiti sunt , trigintaquin-
que millia quadringenti. * Omnes qui 24
numerati sunt in castris Ephraim, cen-
tum octo millia centum per turmas
suas : tertii proficiscentur. * Ad A- 2
quilonis partem castrametati sunt filii
Dan : quorum princeps fuit Ahiezer
filius Ammisaddai. * cunctus exerci- 2
tus pugnatorum ejus qui numerati
sunt, sexaginta duo millia septingenti.
* Iuxta eum fixere tentoria de tribu 2
Aser : quorum princeps fuit Phegiel
filius Ochran. * cunctus exercitus pu- 2
gnatorum ejus qui numerati sunt, qua-
draginta millia & mille quingenti.
* De tribu filiorum Nephthali prin- 2
ceps fuit Ahira filius Enan. * cunctus 3
exercitus pugnatorum ejus , quinqua-
ginta tria millia quadringenti. * O- 3
mnes qui numerati sunt in castris Dan,
fuerunt centum quinquaginta septem
millia sexcenti : & novissimi proficis-
centur. * Hic numerus filiorum Israel, 3

pec

omos cognationum suarum & turmas ivisi exercitus, sexcenta tria millia uingenti quinquaginta. * Levitæ au-em non sunt numerati inter filios If-ael : sic enim præceperat Dominus Moysi. * Feceruntque filii Israel juxta omnia quæ mandaverat Dominus. Ca-rametati sunt per turmas suas, & pro-ecti per familias ac domos patrum uorum.

CAPVT III.

Levitæ in tabernaculi ministerium assumpti numerantur, cum suis principibus ac ministeriis, & loco primogenitorum Israel suscipiuntur, reliqua primogenita numerum Levitarum excedentia pretio redimuntur.

HÆ sunt generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dominus ad Moysen in Monte Sinai. * Et hæc nomina filiorum Aaron : primogenitus ejus Nadab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar. * Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt, & quorum repletæ & consecratæ manus ut sacerdotio fungerentur. * Mortui sunt enim Nadab & Abiu, cum offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absque liberis: functique sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre suo. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Applica tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, & excubent, * & observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii, * & custodiant vasa tabernaculi, servientes in ministerio ejus. *Dabisque dono Levitas * Aaron & filiis ejus, quibus traditi sunt à filiis Israel. Aaron autem & filios ejus constitues super cultum sacerdotii. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens : * Ego tuli Levitas à filiis Israel pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Israel, eruntque Levitæ mei. * Meum est enim omne primogenitum : ex quo percussi primogenitos in Terra Ægypti: sanctificavi mihi quidquid primum nascitur in Israel ab homine usque ad pecus, mei sunt: ego Dominus. * Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, dicens: * Numera filios Levi per domos patrum suorum & familias, omnem masculum ab uno mense & supra. * Numeravit Moyses, ut præceperat Dominus. * & inventi sunt filii Levi per nomina sua, Gerson & Caath & Merari. * Filii Gerson: Lebni & Semei. * Filii Caath: Amram & Iesaar, Hebron & Oziel. * Filii Merari : Moholi & Musi. * De Gerson fuere familiæ duæ, Lebnitica, & Semeitica: * quarum numeratus est populus sexus masculini ab u-

no mense & supra, septem millia quin-
genti.* Hi post tabernaculum metabun- 23
tur ad Occidentem, * sub principe E- 24
liasaph filio Laël. * Et habebunt excu- 25
bias in tabernaculo fœderis, * ipsum 26
tabernaculum & operimentum ejus,
tentorium quod trahitur ante fores te-
cti fœderis, & cortinas atrii : tento-
rium quoque quod appenditur in in-
troitu atrii tabernaculi, & quidquid
ad ritum altaris pertinet, funes taber-
naculi & omnia utensilia ejus. * Co- 27
gnatio Caath habebit populos Amra-
mitas & Iesaaritas & Hebronitas & O-
zielitas. Hæ sunt familiæ Caathitarum
recensitæ per nomina sua. * omnes ge- 28
neris masculini ab uno mense & supra,
octo millia sexcenti, habebunt excubias
Sanctuarii, * & castrametabuntur ad 29
meridianam plagam. * Princepsque 30
eorum erit Elisaphan filius Oziel : * & 31
custodient arcam, mensamque & cande-
labrum, altaria & vasa Sanctuarii, in
quibus ministratur, & velum, cunctam-
que hujuscemodi supellectilem. * Prin- 32
ceps autem principum Levitarum Elea-
zar filius Aaron sacerdotis, erit super
excubitores custodiæ Sanctuarii. * At 33
vero de Merari erunt populi Moholitæ
& Musitæ recensiti per nomina sua. * o- 34
mnes generis masculini ab uno mense
& supra, sex millia ducenti.* Princeps 35
eorum Suriel filius Abihaiel : in plaga
septemtrionali castrametabuntur. * E- 36
runt sub custodia eorum tabulæ taber-
naculi & vectes, & columnæ ac bases
earum, & omnia quæ ad cultum hu-
juscemodi pertinent : * columnæque 37
atrii per circuitum, cum basibus suis, &
paxilli cum funibus. * Castrametabun- 38
tur ante tabernaculum fœderis, id est
ad orientalem plagam, Moyses & Aa-
ron cum filiis suis, habentes custodiam
Sanctuarii in medio filiorum Israel.
quisquis alienus accesserit, morietur.
* Omnes Levitæ, quos numeraverunt 39
Moyses & Aaron, juxta præceptum Do-
mini per familias suas in genere mas-
culino à mense uno & supra, fuerunt
viginti duo millia. * Et ait Dominus 40
ad Moysen: Numera primogenitos sexus
masculini de filiis Israel ab uno mense
& supra, & habebis summã eorum. *Tol- 41
lesque Levitas mihi pro omni primoge-
nito filiorum Israel, ego sum Dominus:
& pecora eorum pro universis primoge-
nitis pecorum filiorum Israel. * Recen- 42
suit Moyses, sicut præceperat Dominus,
primogenitos filiorum Israel. * & fue- 43
runt masculi per nomina sua, à mense
uno & supra, viginti duo millia ducen-
ti septuaginta tres. * Locutusque est 44
Dominus ad Moysen, dicens : * Tolle 45
Levitas pro primogenitis filiorum Is-
rael, & pecora Levitarum pro pecoribus
eorum, eruntque Levitæ mei. ego sum
Dominus. * In pretio autem ducento- 46
rum septuaginta trium, qui excedunt
numerum Levitarum de primogenitis fi-

liorum

47 liorum Israel,* accipies quinque siclos
per singula capita ad mensuram San-
ctuarii. Siclus habet viginti obolos.
48 * Dabisque pecuniam Aaron & filiis e-
jus, pretium eorum qui supra sunt.
49 * Tulit igitur Moyses pecuniam eo-
rum, qui fuerant amplius, & quos re-
50 demerant à Levitis * pro primogenitis
filiorum Israel, mille trecentorum sex-
agintaquinque siclorum juxta pondus
51 Sanctuarii, * & dedit eam Aaron & fi-
liis ejus juxta verbum quod præcepe-
rat sibi Dominus.

CAPUT IV.

*Ritus & officia Levitarum juxta cu-
jusque familiam distribuuntur.*

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen
2 & Aaron, dicens: * Tolle summam
filiorum Caath de medio Levitarum
3 per domos & familias suas,* à trigesi-
mo anno & supra, usque ad quinqua-
gesimum annum, omnium qui ingredi-
untur ut stent & ministrent in taber-
4 naculo fœderis. * Hic est cultus filio-
rum Caath: Tabernaculum fœderis, &
5 Sanctum sanctorum * ingredientur Aa-
ron & filii ejus, quando movenda sunt
castra, & deponent velum quod pendet
ante fores, involventque eo arcam te-
6 stimonii,* & operient rursum velami-
ne ianthinarum pellium, extendentq;
desuper pallium totum hyacinthinum
7 & inducent vectes. * Mensam quoque
propositionis involvent hyacinthino
pallio, & ponent cum ea thuribula &
mortariola, cyathos & crateras ad liba
fundenda: panes semper in ea erunt:
8 * extendentque desuper pallium coc-
cineum, quod rursum operient vela-
mento ianthinarum pellium, & indu-
9 cent vectes. * Sument & pallium hya-
cinthinum quo operient candelabrum
cum lucernis & forcipibus suis & e-
munctoriis & cunctis vasis olei, quę ad
concinnandas lucernas necessaria sunt:
10 * & super omnia ponent operimentum
ianthinarum pellium, & inducent ve-
11 ctes. *Nec non & altare aureum invol-
vent hyacinthino vestimento, & exten-
dent desuper operimentum ianthina-
12 rum pellium, inducentque vectes. *O-
mnia vasa, quibus ministratur in San-
ctuario, involvent hyacinthino pallio,
& extendent desuper operimentū ian-
thinarum pellium, inducentq; vectes.
13 * Sed & altare mundabunt cinere, &
involvent illud purpureo vestimento,
14 * ponentque cum eo omnia vasa, qui-
bus in ministerio ejus utuntur, id est,
ignium receptacula, fuscinulas ac tri-
dentes, uncinos & batilla. Cuncta va-
sa altaris operient simul velamine ian-
thinarum pellium, & inducent vectes.
15 * Cumque involverint Aaron & filii e-
jus Sanctuarium & omnia vasa ejus
in commotione castrorum, tunc in-
trabunt filii Caath ut portent involu-
ta: & non tangent vasa Sanctuarii,

ne moriantur. Ista sunt onera filiorum
Caath in tabernaculo fœderis: * super 16
quos erit Eleazar filius Aaron sacerdo-
tis, ad cujus curam pertinet oleum ad
concinnandas lucernas, & compositio-
nis incensum, & sacrificium, quod
semper offertur, & oleum unctionis,
& quidquid ad cultum tabernaculi
pertinet, omniumque vasorum, quæ
in Sanctuario sunt. * Locutusque est 17
Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
* Nolite perdere populum Caath de 18
medio Levitarum:* sed hoc facite eis, 19
ut vivant, & non moriantur, si tetige-
rint Sancta sanctorum. Aaron & filii
ejus intrabunt, ipsique disponent ope-
ra singulorum, & divident quid porta-
re quis debeat. * Alii nulla curiosita- 20
te videant quæ sunt in Sanctuario pri-
usquam involvantur, alioquin morien-
tur. *Locutusque est Dominus ad Moy- 21
sen, dicens: * Tolle summam etiam fi- 22
liorum Gerson per domos ac familias
& cognationes suas, * à triginta annis 23
& supra, usque ad annos quinquaginta.
Numera omnes qui ingrediuntur &
ministrant in tabernaculo fœderis.
* Hoc est officium familiæ Gersoni- 24
tarum, * ut portent cortinas taber- 25
naculi & tectum fœderis operimentum
aliud, & super omnia velamen ianthi-
num tentoriumque quod pendet in in-
troitu tabernaculi fœderis, * cortinas 26
atrii, & velum in introitu quod est an-
te tabernaculum. * Omnia quæ ad al-
tare pertinent, funiculos, & vasa mi-
nisterii, * jubente Aaron & filiis ejus, 27
portabunt filii Gerson: & scient singu-
li cui debeant oneri mancipari. * Hic 28
est cultus familiæ Gersonitarum in ta-
bernaculo fœderis, eruntque sub manu
Ithamar filii Aaron sacerdotis. *Filios 29
quoque Merari per familias & domos
patrum suorum recensebis,* à triginta 30
annis & supra, usque ad annos quin-
quaginta, omnes qui ingrediuntur ad
officium ministerii sui & cultum fœ-
deris testimonii. * Hæc sunt onera eo- 31
rum: Portabunt tabulas tabernaculi &
vectes ejus, columnas ac bases earum,
*columnas quoque atrii per circuitum 32
cum basibus & paxillis & funibus suis.
Omnia vasa & supellectilem ad nume-
rum accipient, sicque portabunt. *Hoc 33
est officium familiæ Meraritarum &
ministerium in tabernaculo fœderis:
eruntque sub manu Ithamar filii Aa-
ron sacerdotis. * Recensuerunt igitur 34
Moyses & Aaron & principes synagogæ
filios Caath per cognationes & domos
patrum suorum, * à triginta annis & 35
supra, usque ad annum quinquagesimū,
omnes qui ingrediuntur ad ministeriū
tabernaculi fœderis: * & inventi sunt 36
duo millia septingenti quinquaginta.
* Hic est numerus populi Caath qui in- 37
trant tabernaculum fœderis: hos nu-
meravit Moyses & Aaron juxta sermo-
nem Domini per manū Moysi. *Nume- 38

rati

rati sunt & filii Gerson per cognatio-
39 nes & domos patrum suorum, * à tri-
ginta annis & supra, usque ad quin-
quagesimum annum, omnes qui ingre-
diuntur ut ministrent in tabernaculo
40 fœderis: * & inventi sunt duo millia
41 sexcenti triginta. * Hic est populus
Gersonitarum, quos nnmeraverunt
Moyses & Aaron juxta verbum Domi-
42 ni. * Numerati sunt & filii Merari per
cognationes & domos patrum suorum,
43 * à triginta annis & supra, usque ad
annum quinquagesimum, omnes qui in-
grediuntur ad explendos ritus taber-
44 naculi fœderis: * & inventi sunt tria
45 millia ducenti. * hic est numerus filio-
rum Merari, quos recensuerunt Moy-
ses & Aaron juxta imperium Domini
46 per manum Moysi. * Omnes qui recen-
siti sunt de Levitis, & quos recenseri
fecit ad nomen Moyses, & Aaron, &
principes Israel, per cognationes &
47 domos patrum suorum, * à triginta an-
nis & supra, usque ad annum quin-
quagesimum, ingredientes ad ministe-
rium tabernaculi, & onera portanda,
48 * fuerunt simul octo millia quingenti
49 octoginta. * Iuxta verbum Domini
recensuit eos Moyses, unumquemque
juxta officium & onera sua, sicut præ-
ceperat ei Dominus.

CAPUT V.

Qui immundi extra castra arcendi: satisfactio transgressionis per negligentiam: de primitiis ac oblationibus, & lege zelotypiæ.

1 LOcutusque est Dominus ad Moy-
2 sen, dicens: * Præcipe filiis Israel,
ut ejiciant de castris omnem lepro-
sum, & qui semine fluit, pollutusque
3 est super mortuo: * tam masculum
quam feminam ejicite de castris, ne
contaminent ea cum habitaverim vo-
4 biscum. * Feceruntque ita filii Israel,
& ejecerunt eos extra castra, sicut lo-
5 cutus erat Dominus Moysi. * Locutus-
que est Dominus ad Moysen, dicens:
6 * Loquere ad filios Israel: Vir, sive mu-
lier, cũ fecerint ex omnibus peccatis,
quæ solent hominibus accidere, &
per negligentiam transgressi fuerint
mandatum Domini, atque delique-
7 rint, * confitebuntur peccatum suum,
& reddent ipsum caput, quintamque
partem desuper, ei in quem peccave-
8 rint. * Sin autem non fuerit qui reci-
piat, dabunt Domino, & erit sacerdo-
tis, excepto ariete, qui offertur pro
expiatione, ut sit placabilis hostia.
9 * Omnes quoque primitiæ, quas offe-
runt filii Israel, ad sacerdotem perti-
10 nent: * & quidquid in Sanctuarium
offertur à singulis, & traditur mani-
11 bus sacerdotis, ipsius erit. * Locutus-
que est Dominus ad Moysen, dicens:
12 * Loquere ad filios Israel, & dices ad
eos: Vir, cujus uxor erraverit, mari-
13 tumque contemnens * dormierit cum
altero viro, & hoc maritus deprehen-
dere non quiverit: sed latet adulteri-
um, & testibus argui non potest, quia
non est inventa in stupro: * si spiritus 14
zelotypiæ concitaverit virum contra
uxorem suam, quæ vel polluta est, vel
falsa suspicione appetitur, * adducet 15
eam ad sacerdotem, & offeret oblatio-
nem pro illa, decimam partem sati
farinæ hordeaceæ: non fundet super
eam oleum, nec imponet thus: quia
sacrificium zelotypiæ est, & oblatio
investigans adulterium. * Offeret igi- 16
tur eam sacerdos, & statuet coram Do-
mino. * assumetque aquam sanctam 17
in vase fictili, & pauxillum terræ de
pavimento tabernaculi mittet in eam.
* Cumque steterit mulier in conspe- 18
ctu Domini, discooperiet caput ejus,
& ponet super manus illius sacrificiũ
recordationis, & oblationem zeloty-
piæ: ipse autem tenebit aquas amaris-
simas, in quibus cum execratione ma-
ledicta congessit. * adjurabitque eam, 19
& dicet: Si non dormivit vir alie-
nus tecum, & si non polluta es de-
serto mariti thoro, non te nocebunt
aquæ istæ amarissimæ, in quas male-
dicta congessi. * Sin autem declina- 20
sti à viro tuo, atque polluta es, &
concubuisti cum altero viro: * his ma- 21
ledictionibus subjacebis: Det te Do-
minus in maledictionem, exemplum-
que cunctorum in populo suo: putres-
cere faciat femur tuum, & tumens u-
terus tuus disrumpatur. * ingredian- 22
tur aquæ maledictæ in ventrem tuum,
& utero tumescente putrescat femur.
Et respondebit mulier, Amen, amen.
* Scribetque sacerdos in libello ista 23
maledicta, & delebit ea aquis amaris-
simis, in quas maledicta congessit,
* & dabit ei bibere. Quas cum exhau- 24
serit, * tollet sacerdos de manu ejus 25
sacrificium zelotypiæ, & elevabit illud
coram Domino, imponetque illud su-
per altare: ita dumtaxat ut prius, * pu- 26
gillum sacrificii tollat de eo quod of-
fertur, & incendat super altare: & sic
potum det mulieri aquas amarissimas.
* Quas cum biberit, si polluta est, & 27
contempto viro adulterii rea, per-
transibunt eam aquæ maledictionis, &
inflato ventre computrescet femur: erit-
que mulier in maledictionem, & in
exemplum omni populo. * Quod si 28
polluta non fuerit, erit innoxia, &
faciet liberos. * Ista est lex zelotypiæ. 29
Si declinaverit mulier a viro suo, & si
polluta fuerit, * maritusque zeloty- 30
piæ spiritu concitatus adduxerit eam
in conspectu Domini, & fecerit ei
sacerdos juxta omnia quæ scripta
sunt: * maritus absque culpa erit, & 31
illa recipiet iniquitatem suam.

CAPUT

CAPVT VI.

Nazaræorum consecratio & oblatio, quibusque verbis sacerdotes populo benedicerent.

1 LOcutusque est Dominus ad Moy-
2 sen, dicens: *Loquere ad filios Is-
rael, & dices ad eos: Vir, sive mulier,
cum fecerint votum ut sanctificentur,
& se voluerint Domino consecrare:
3 * à vino, & omni quod inebriare po-
test, abstinebunt. Acetum ex vino, &
ex qualibet alia potione, & quidquid
de uva exprimitur, non bibent: uvas
4 recentes siccasq; non comedent * cun-
ctis diebus quibus ex voto Domino
consecrantur: quidquid ex vinea esse
potest, ab uva passa usque ad acinum
5 non comedent. * Omni tempore sepa-
rationis suæ novacula non transibit
per caput ejus, usque ad completum
diem quo Domino consecratur. San-
ctus erit, crescente cæsarie capitis
6 ejus. * Omni tempore consecrationis
suæ super mortuum non ingredietur,
7 * nec super patris quidem & matris
& fratris sororisque funere contami-
nabitur, quia consecratio Dei sui su-
8 per caput ejus est. * Omnibus diebus
separationis suæ sanctus erit Domino.
9 * Sin autem mortuus fuerit subito
quispiam coram eo, polluetur caput
consecrationis ejus: quod radet illico
in eadem die purgationis suæ, & rur-
10 sum septima. * in octava autem die
offeret duos turtures, vel duos pullos
columbæ, sacerdoti in introitu fœde-
11 ris testimonii. * facietque sacerdos u-
num pro peccato, & alterum in holo-
caustum, & deprecabitur pro eo, quia
peccavit super mortuo: sanctificabit-
12 que caput ejus in die illo: * & conse-
crabit Domino dies separationis illius,
offerens agnum anniculum pro pecca-
to: ita tamen ut dies priores irriti fi-
ant, quoniam polluta est sanctificatio
13 ejus. *Ista est lex consecrationis. Cum
dies, quos ex voto decreverat, comple-
buntur: adducet eum ad ostium taber-
14 naculi fœderis,*& offeret oblationem
ejus Domino, agnum anniculum im-
maculatum in holocaustum, & ovem
anniculam immaculatam pro peccato,
& arietem immaculatum, hostiam pa-
15 cificam, * canistrum quoque panum
azymorum qui conspersi sint oleo, &
lagana absque fermento uncta oleo, ac
16 libamina singulorum: * quæ offeret
sacerdos coram Domino, & faciet tam
pro peccato, quam in holocaustum.
17 *Arietem vero immolabit hostiam pa-
cificam Domino, offerens simul cani-
strum azymorum, & libamenta quæ
18 ex more debentur. * Tunc radetur na-
zaræus ante ostium tabernaculi fœde-
ris cæsarie consecrationis suæ: tollet-
que capillos ejus, & ponet super ignē,
qui est suppositus sacrificio pacifico-
19 rum. * Et armum coctum arietis, tor-
tamq; absque fermento unam de cani-
stro, & laganum azymum unum, & tra-
det in manus nazaræi, postquam rasum
fuerit caput ejus. * Susceptaque rur- 20
sum ab eo, elevabit in conspectu Do-
mini: & sanctificata sacerdotis e-
runt, sicut pectusculum, quod separari
jussum est, & femur. post hæc potest
bibere nazaræus vinum. * Ista est lex 21
nazaræi, cum voverit oblationem suam
Domino tempore consecrationis suæ,
exceptis his quæ invenerit manus e-
jus. juxta quod mente devoverat, ita
faciet ad perfectionem sanctificationis
suæ. * Locutusque est Dominus ad 22
Moysen, dicens: * Loquere Aaron & 23
filiis ejus: Sic benedicetis filiis Israel,
& dicetis eis: * Benedicat tibi Domi- 24
nus, & custodiat te. *Ostendat Domi- 25
nus faciem suam tibi, & misereatur
tui. * Convertat Dominus vultum 26
suum ad te, & det tibi pacem. * Invo- 27
cabuntque nomen meum super filios Is-
rael, & ego benedicam eis.

CAPVT VII.

Oblationes principum duodecim tribuum in dedicationem tabernaculi & altaris: loquitur Dominus Moysi de propitiatorio.

FActum est autem in die qua com- 1
plevit Moyses tabernaculum & e-
rexit illud: unxitque & sanctificavit
cum omnibus vasis suis, altare simili-
ter & omnia vasa ejus. * Obtulerunt 2
principes Israel & capita familiarum,
qui erant per singulas tribus, præfe-
ctique eorum qui numerati fuerant,
* munera coram Domino, sex plaustra 3
tecta cum duodecim bobus. Vnum
plaustrum obtulere duo duces, & u-
num bovem singuli, obtuleruntque ea
in conspectu tabernaculi. * Ait autem 4
Dominus ad Moysen: * Suscipe ab eis 5
ut serviant in ministerio tabernaculi,
& trades ea Levitis juxta ordinem mi-
nisterii sui. * Itaque cum suscepisset 6
Moyses plaustra & boves, tradidit eos
Levitis.*Duo plaustra & quattuor bo- 7
ves dedit filiis Gerson, juxta id quod
habebant necessarium. *quattuor alia 8
plaustra & octo boves dedit filiis Me-
rari, secundum officia & cultum suum,
sub manu Ithamar filii Aaron sacer-
dotis. * filiis autem Caath non dedit 9
plaustra & boves: quia in Sanctuario
serviunt, & onera propriis portant
humeris. * Igitur obtulerunt duces 10
in dedicationem altaris, die qua un-
ctum est, oblationem suam ante altare.
* Dixitque Dominus ad Moysen: Sin- 11
guli duces per singulos dies offerant
munera in dedicationem altaris, *Pri- 12
mo die obtulit oblationem suam Na-
hasson filius Aminadab de tribu Iuda:
* fueruntque in ea, acetabulum argen- 13
teū pondo centū triginta siclorū, phiala
argentea habens septuaginta siclos jux-
ta pondus sanctuarii, utrumq; plenum
simila conspersa oleo in sacrificium.

* mortari-

14 *mortariolum ex decem ſiclis aureis,
15 plenū incenſo: * bovem de armento, &
arietē, & agnū anniculū in holocauſtū:
16 * hircumq; pro peccato: * & in ſacri-
17 ficio pacificorū boves duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos anniculos
quinq;. hæc eſt oblatio Nahaſſō filii A-
18 minadab. * Secundo die obtulit Na-
thanael filius Suar, dux de tribu Iſa-
19 char, * acetabulum argenteum appen-
dens centum triginta ſiclos, phialam
argenteam habentem ſeptuaginta ſi-
clos, juxta pondus Sanctuarii, utrum-
que plenū ſimila conſperſa oleo in ſa-
20 crificium: * mortariolum aureum ha-
bens decem ſiclos, plenum incenſo:
21 * bovem de armento, & arietem, &
22 agnum anniculum in holocauſtū: *hir-
23 cumque pro peccato: * & in ſacrificio
pacificorum boves duos, arietes quin-
que, hircos quinque, agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Nathanael
filii Suar. * Tertio die princeps filio-
24 rum Zabulon, Eliab filius Helon, *ob-
25 tulit acetabulum argenteum appendēs
centum triginta ſiclos, phialam argen-
team habentem ſeptuaginta ſiclos,
ad pondus Sanctuarii, utrumque ple-
nū ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū:
26 * mortariolum aureum appendens de-
27 cem ſiclos, plenum incenſo: * bovem
de armēto, & arietem, & agnum anni-
28 culum in holocauſtum: * hircumque
29 pro peccato: * & in ſacrificio pacifi-
corum boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc eſt oblatio Eliab filii Helon.
30 * Die quarto princeps filiorum Ruben,
31 Eliſur filius Sedeur, * obtulit aceta-
bulum argenteum appendens centum
triginta ſiclos, phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus
Sanctuarii, utrumque plenum ſimila
32 conſperſa oleo in ſacrificium: *morta-
riolum aureum appendens decem ſi-
33 clos, plenum incenſo: * bovem de ar-
mento, & arietem, & agnum anniculū
34 in holocauſtum: *hircumque pro pec-
35 cato: * & in hoſtias pacificorum
boves duos, arietes quinque, hir-
cos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Eliſur filii
36 Sedeur. *Die quinto princeps filiorum
Simeon, Salamiel filius Suriſaddai,
37 * obtulit acetabulum argenteum ap-
pendens centum triginta ſiclos, phia-
lam argenteam habentem ſeptuaginta
ſiclos, ad pondus Sanctuarii, utrumq;
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacri-
38 ficium: * mortariolum aureum appen-
dens decem ſiclos, plenum incenſo:
*bovem de armento, & arietem, & ag-
39 num anniculum in holocauſtum: *hir-
40 cumq; pro peccato: *& in hoſtias paci-
41 ficorum boves duos, arietes quinq; hir-
cos quinq; agnos anniculos quinq;. hęc
fuit oblatio Salamiel filii Suriſaddai.
42 * Die ſexto princeps filiorum Gad, E-
43 liaſaph filius Duel, * obtulit acetabu-
lum argenteum appendens centum tri-
ginta ſiclos, phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus
Sanctuarii, utrumque plenū ſimila cō-
ſperſa oleo in ſacrificium: * mortario- 44
lum aureum appendens decem ſiclos,
plenum incenſo: *bovem de armento, 45
& arietem, & agnum anniculum in
holocauſtum: * hircumque pro pecca- 46
to: * & in hoſtias pacificorum boves 47
duos, arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. hęc fuit ob-
latio Eliaſaph filii Duel. *Die ſeptimo- 48
mo princeps filiorum Ephraim, Eliſa-
ma filius Ammiud, * obtulit acetabu- 49
lum argenteum appendens centum tri-
ginta ſiclos, phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus
Sanctuarii, utrumque plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium: * mor- 50
tariolum aureum appendens decem
ſiclos, plenum incenſo: * bovem de ar- 51
mento, & arietem, & agnum anniculū
in holocauſtum: *hircumque pro pec- 52
cato: * & in hoſtias pacificorum, bo- 53
ves duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Eliſama filii Ammiud.
* Die octavo princeps filiorum Ma- 54
naſſe, Gamaliel filius Phadaſſur, * ob- 55
tulit acetabulum argenteum appen-
dens centum triginta ſiclos, phialam
argenteam habentem ſeptuaginta ſi-
clos, ad pondus Sanctuarii, utrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacri-
ficium: * mortariolum aureum appen- 56
dens decem ſiclos, plenum incenſo:
* bovem de armento, & arietem, & 57
agnum anniculum in holocauſtum:
* hircumque pro peccato: * & in ho- 58
ſtias pacificorum boves duos, arietes 59
quinque, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. hæc fuit oblatio Ga-
maliel filii Phadaſſur. *Die nono prin- 60
ceps filiorum Benjamin, Abidan filius
Gedeonis, * obtulit acetabulum ar- 61
genteum appendens centum triginta ſi-
clos, phialam argenteam habentem
ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctua-
rii, utrumque plenum ſimila conſperſa
oleo in ſacrificium: * & mortariolum 62
aureum appendens decem ſiclos, ple-
num incenſo: * bovem de armento, & 63
arietem, & agnum anniculum in holo-
cauſtum: * hircumque pro peccato: *& 64
in hoſtias pacificorū boves duos, arie- 65
tes quinq;, hircos quinque, agnos anni-
culos quinque. hæc fuit oblatio Abi-
dan filii Gedonis. * Die decimo prin- 66
ceps filiorum Dan, Ahiezer filius Am-
miſaddai, * obtulit acetabulū argen- 67
teum appendens centū ttiginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſeptua-
ginta ſiclos, ad pondus Sanctuarii, u-
trumque plenum ſimila conſperſa o-
leo in ſacrificiū: * mortariolum aureū 68
appendēs decem ſiclos, plenum incen-
ſo: * bovem de armento, & arietem, 69
agnum anniculum in holocauſtum:

* hircumque

70 * hircumq; pro peccato: * & in hostias
71 pacificorũ boves duos, arietes quinq;,
hircos quinque, agnos anniculos quin-
que. hæc fuit oblatio Ahiezer filii Am-
72 misaddai. *Die undecimo princeps fi-
liorum Aser, Phegiel filius Ochran,
73 *obtulit acetabulum argenteum ap-
pendens centum triginta siclos, phia-
lam argenteam habentem septuaginta
siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacri-
74 ficium: * mortariolum aureum appen-
75 dens decẽ siclos, plenum incenso: *bo-
vem de armento, & arietem, & agnum
76 anniculum in holocaustum: *hircumq;
77 pro peccato: * & in hostias pacificorũ
boves duos, arietes quinque, hircos
quinque, agnos anniculos quinq;. hæc
78 fuit oblatio Phegiel filii Ochran. *Die
duodecimo princeps filiorum Neph-
79 thali, Ahira filius Enan. * obtulit a-
cetabulum argenteum appendens cen-
tum triginta siclos, phialam argenteã
habentem septuaginta siclos, ad pon-
dus Sanctuarii, utrumque plenum si-
80 mila oleo cõspersa in sacrificiũ: * mor-
tariolum aureum appendens decem si-
81 clos, plenum incenso: * bovem de ar-
mento, & arietem, & agnum anniculũ
82 in holocaustum: *hircumque pro pec-
83 cato: * & in hostias pacificorum bo-
ves duos, arietes quinq;, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
84 fuit oblatio Ahira filii Enan. *Hæc in
dedicatione altaris oblata sunt à prin-
cipibus Israel, in die qua consecratum
est. acetabula argentea duodecim:
phialæ argenteæ duodecim: mortario-
85 la aurea duodecim: * ita ut centũ tri-
ginta siclos argẽti haberet unũ aceta-
bulũ, & septuaginta siclos haberet una
phiala: id est, in commune vasorum
omnium ex argento sicli duo millia
quadringenti, pondere Sanctuarii.
86 *mortariola aurea duodecim plena in-
censo, denos siclos appendentia pon-
dere Sanctuarii: id est, simul auri sicli
87 centum viginti: *boves de armento in
holocaustum duodecim, arietes duo-
decim, agni anniculi duodecim, & li-
bamenta eorum: hirci duodecim pro
88 peccato. * In hostias pacificorũ, boves
viginti quattuor, arietes sexaginta,
hirci sexaginta, agni anniculi sexagin-
ta. Hæc oblata sunt in dedicatione al-
89 taris, quãdo unctũ est. * Cumq; ingre-
deretur Moyses tabernaculũ fœderis,
ut consuleret oraculum, audiebat vo-
cem loquentis ad se de propitiatorio
quod erat super arcã testimonii inter
duos Cherubim, unde & loquebatur ei.

CAPUT VIII.

Candelabri & lucernarum situs ac forma: at.1sq; & consecratio Levitarum.

1 Locutusque est Dominus ad Moy-
2 sen, dicens: * Loquere Aaron, &
dices ad eum: Cum posueris septem
lucernas, candelabrum in australi par-
te erigatur. Hoc igitur præcipe ut lu-
cernæ contra boream è regione respi-
ciant ad mensam panum propositionis,
contra eam partem, quam candela-
brum respicit, lucere debebunt. * Fe- 3
citque Aaron, & imposuit lucernas
super candelabrum, ut præceperat Do-
minus Moysi. * Hæc autem erat factu- 4
ra candelabri, ex auro ductili, tam
medius stipes, quam cuncta quæ ex
utroque calamorum latere nasceban-
tur: juxta exemplum quod ostendit
Dominus Moysi, ita operatus est can-
delabrum. *Et locutus est Dominus ad 5
Moysen, dicens: * Tolle Levitas de 6
medio filiorum Israel, & purificabis
eos * juxta hunc ritum: Aspergantur 7
aqua lustrationis, & radant omnes pi-
los carnis suæ. Cumque laverint ve-
stimenta sua, & mundati fuerint, *tol- 8
lent bovem de armentis, & libamentũ
ejus similã oleo conspersam: bovem au-
tẽ alterum de armento tu accipies pro
peccato: * & applicabis Levitas co- 9
ram tabernaculo fœderis, convocata
omni multitudine filiorũ Israel. * Cũ- 10
que Levitæ fuerint coram Domino,
ponẽt filii Israel manus suas super eos.
* & offeret Aaron Levitas, munus in 11
conspectu Domini à filiis Israel, ut
serviant in ministerio ejus. * Levitæ 12
quoque ponent manus suas super capi-
ta boum, è quibus unum facies pro
peccato, & alterum in holocaustum
Domini, ut depreceris pro eis. * Sta- 13
tuesque Levitas in conspectu Aaron &
filiorum ejus, & consecrabis oblatos
Domino, * ac separabis de medio fi- 14
liorum Israel, ut sint mei. * & postea 15
ingredientur tabernaculum fœderis,
ut serviant mihi. Sicque purificabis &
consecrabis eos in oblationem Domi-
ni: quoniam dono donati sunt mihi à
filiis Israel. * Pro primogenitis quæ 16
aperiunt omnem vulvam in Israel, ac-
cepi eos. * Mea sunt enim omnia pri- 17
mogenita filiorum Israel, tam ex ho-
minibus quam ex jumentis. Ex die
quo percussi omne primogenitum in
Terra Ægypti, sanctificavi eos mihi:
* & tuli Levitas pro cunctis primoge- 18
nitis filiorum Israel: * tradidique eos 19
dono Aaron & filiis ejus de medio
populi, ut serviant mihi pro Israel in
tabernaculo fœderis, & orent pro eis
ne sit in populo plaga, si ausi fuerint
accedere ad Sanctuarium. *Fecerunt- 20
que Moyses & Aaron & omnis multi-
tudo filiorum Israel super Levitis quæ
præceperat Dominus Moysi: * purifi- 21
catique sunt, & laverunt vestimenta
sua. Elevavitque eos Aaron in conspe-
ctu Domini, & oravit pro eis, * ut 22
purificati ingrederentur ad officia sua
in tabernaculum fœderis coram Aa-
ron & filiis ejus. Sicut præceperat Do-
minus Moysi de Levitis, ita factum
est. * Locutusque est Dominus ad 23
Moysen, dicens: * Hæc est lex Le- 24
vitarum, A viginti quinque annis &

supra, ingredientur ut ministrent in
5 tabernaculo fœderis. * Cumque quin-
quagesimum annum ætatis impleve-
6 rint, servire cessabunt: * eruntque
ministri fratrum suorum in tabernacu-
lo fœderis, ut custodiant quæ sibi fue-
rint commendata, opera autem ipsa
non faciant. Sic dispones Levitis in
custodiis suis.

CAPUT IX.

Quo tempore debeant mundi Phase celebrare, & quo immundi: nubes tabernaculum operiens ducit exercitum.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen in
deserto Sinai, anno secundo post-
quam egressi sunt de Terra Ægypti,
2 mense primo, dicens: * Faciant filii
3 Israel Phase in tempore suo, * quar-
tadecima die mensis hujus ad vespe-
ram, juxta omnes ceremonias & justi-
4 ficationes ejus. * Præcepitque Moyses
5 filiis Israel ut facerent Phase. * Qui
fecerunt tempore suo: quartadecima
die mensis ad vesperam, in monte Si-
nai. Iuxta omnia quæ mandaverat Do-
6 minus Moysi, fecerunt filii Israel. *Ec-
ce autem quidam immundi super ani-
ma hominis, qui non poterant facere
Phase in die illo, accedentes ad Moy-
7 sen & Aaron, *dixerunt eis: Immundi
sumus super anima hominis. quare
fraudamur ut non valeamus oblatio-
nem offerre Domino in tempore suo in-
8 ter filios Israel? * Quibus respondit
Moyses: State ut consulam quid præ-
9 cipiat Dominus de vobis. *Locutusque
10 est Dominus ad Moysen, dicens: * Lo-
quere filiis Israel: Homo qui fuerit
immundus super anima, sive in via pro-
cul in gente vestra, faciat Phase Domi-
11 no * in mense secundo, quartadecima
die mensis ad vesperam: cum azymis
& lactucis agrestibus comedent illud:
12 *non relinquent ex eo quidpiam usque
mane, & os ejus non confringent, o-
13 mnem ritum Phase observabunt. * Si
quis autem & mundus est, & in itine-
re non fuit, & tamen non fecit Phase,
exterminabitur anima illa de populis
suis, quia sacrificium Domino non ob-
tulit tempore suo: peccatum suum
14 ipse portabit. * Peregrinus quoque &
advena si fuerint apud vos, facient
Phase Domino juxta ceremonias & ju-
stificationes ejus. Præceptum idem erit
apud vos tam advenæ quam indigenæ.
15 *Igitur die qua erectum est tabernacu-
lum, operuit illud nubes. A vespere
autem super tentorium erat quasi spe-
16 cies ignis usque mane.* sic fiebat jugi-
ter: per diem operiebat illud nubes,
17 & per noctē quasi species ignis.*Cum-
que ablata fuisset nubes, quæ taberna-
culum protegebat, tunc proficisceban-
tur filii Israel: & in loco ubi stetisset
18 nubes, ibi castrametabantur. * Ad im-
perium Domini proficiscebantur, & ad
imperium illius figebant tabernaculū.
Cunctis diebus quibus stabat nubes
super tabernaculum, manebant in eo-
dem loco: *& si evenisset ut multo tem- 19
pore maneret super illud, erant filii
Israel in excubiis Domini, & non pro-
ficiscebantur * quot diebus fuisset nu- 20
bes super tabernaculum. Ad imperium
Domini erigebant tentoria, & ad im-
perium illius deponebant. * Si fuisset 21
nubes à vespere usque mane, & statim
diluculo tabernaculū reliquisset, pro-
ficiscebantur: &, si post diem & no-
ctem recessisset, dissipabant tentoria.
*Si vero biduo aut uno mense vel lon- 22
giori tempore fuisset super tabernacu-
lum, manebant filii Israel in eodem
loco, & non proficiscebantur: statim
autem ut recessisset, movebant castra.
* Per verbum Domini figebant ten- 23
toria, & per verbum illius proficis-
cebantur: erantque in excubiis Domi-
ni juxta imperium ejus per manum
Moysi.

CAPUT X.

Usus tubarum: quo ordine mota sint castra de deserto Sinai: orat Moyses cognatum Hobab ut cum ipsis proficiscatur: & verba quæ loquebatur Moyses cum elevaretur vel deponeretur arca.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Fac tibi duas tubas ar- 2
genteas ductiles, quibus convocare
possis multitudinem quando movenda
sunt castra. * Cumque increpueris tu- 3
bis, congregabitur ad te omnis turba
ad ostium tabernaculi fœderis. * Si 4
semel clangueris, venient ad te prin-
cipes, & capita multitudinis Israel.
* Si autem prolixior atque concisus 5
clangor increpuerit, movebunt ca-
stra primi qui sunt ad orientalem pla-
gam. * In secundo autem sonitu & pa- 6
ri ululatu tubæ, levabunt tentoria qui
habitant ad meridiem. & juxta hunc
modum reliqui facient, ululantibus
tubis in profectionem. * Quando au- 7
tem congregandus est populus, simplex
tubarum clangor erit, & non concise
ululabunt. * Filii autem Aaron sacer- 8
dotes clangent tubis: eritque hoc le-
gitimum sempiternum in generationi-
bus vestris. * Si exieritis ad bellum de 9
terra vestra contra hostes qui dimicant
adversum vos, clangetis ululantibus
tubis, & erit recordatio vestri coram
Domino Deo vestro, ut eruamini de 10
manibus inimicorum vestrorum. * Si
quando habebitis epulum, & dies fe-
stos, & calendas, canetis tubis super
holocaustis, & pacificis victimis, ut
sint vobis in recordationem Dei vestri.
ego Dominus Deus vester. * Anno se- 11
cundo, mense secundo, vigesima die
mensis, elevata est nubes de tabernacu-
lo fœderis: * profectique sunt filii Is- 12
rael per turmas suas de deserto Sinai,

& re-

& recubuit nubes in solitudine Pha-
13 ran. *Moveruntque castra primi juxta
14 imperium Domini in manu Moysi.*Fi-
lii Iuda per turmas suas : quorum
princeps eratNahassō filius Aminadab.
15 * In tribu filiorum Issachar fuit prin-
16 ceps Nathanael filius Suar. * In tribu
Zabulon erat princeps Eliab filius He-
17 lon. *Depositumque est tabernaculum,
quod portantes egressi sunt filii Ger-
18 son & Merari.* Profectique sunt & fi-
lii Ruben, per turmas & ordinem suū:
quorum princeps eratHelisur filius Se-
19 deur.*In tribu autem filiorumSimeon,
princeps fuit Salamiel filius Surisad-
20 dai. * Porro in tribu Gad erat prin-
21 cepsEliasaph filius Duel. *Profectique
sunt & Caathitæ portantes Sanctuari-
um. Tamdiu tabernaculum portaba-
tur, donec venirent ad erectionis lo-
22 cum. *Moverunt castra & filii Ephra-
im per turmas suas, in quorum exerci-
tu princeps erat Elisama filius Ammi-
23 ud. *In tribu autem filiorum Manasse
princeps fuit Gamaliel filius Phadas-
24 sur. *& in tribu Benjamin erat dux A-
25 bidan filius Gedeonis. * Novissimi ca-
strorum omnium profecti sunt filiiDan
per turmas suas, in quorum exercitu
princeps fuit Ahiezer filius Ammisad-
26 dai. * In tribu autem filiorum Aser e-
rat Princeps Phegiel filius Ochran.
27 * Et in tribu filiorum Nephthali prin-
28 ceps fuit Ahira filius Enan. * Hæc
sunt castra, & profectiones filiorum
Israel per turmas suas quando egredi-
29 ebantur. * Dixitque Moyses Hobab fi-
lio Raguel Madianitæ, cognato suo:
Proficiscimur ad locum, quem Domi-
nus daturus est nobis : veni nobiscum,
ut benefaciamus tibi : quia Dominus
30 bona promisit Israeli. * Cui ille re-
spondit : Non vadam tecum, sed re-
vertar in terram meam, in qua natus
31 sum. *Et ille: Noli,inquit, nos relin-
quere : tu enim nosti in quibus locis
per desertum castra ponere debeamus,
32 & eris ductor noster. * Cumque nobis-
cum veneris, quidquid optimum fue-
rit ex opibus,quas nobis traditurus est
33 Dominus, dabimus tibi. * Profecti
sunt ergo deMonteDomini viam trium
dierum,arcaque fœderis Domini præ-
cedebat eos, per dies tres providens
34 castrorum locum. *Nubes quoque Do-
mini super eos erat per diem cum in-
35 cederent. * Cumque elevaretur arca,
dicebat Moyses: Surge Domine,& dis-
sipentur inimici tui, & fugiant qui o-
36 derunt te,à facie tua.*Cum autem de-
poneretur, ajebat : Revertere Domine
ad multitudinem exercitus Israel.

CAPVT XI.

Murmuris pœna plexi Iudæi coturni-cum carnes impetrant : turbatoque Moysi spiritu, Deus illius onus in septuaginta seniores partitur, qui omnes prophetant, punitúrque populus propter carnium concupiscentiam.

INterea ortum est murmur populi, 1
quasi dolentium pro labore, contra
Dominum. Quod cum audisset Domi-
nus, iratus est. Et accensus in eos ig-
nis Domini devoravit extremam ca-
strorum partem. * Cumque clamasset 2
populus ad Moysen, oravit Moyses ad
Dominum, & absorptus est ignis.*Vo-
cavitque nomen loci illius, Incensio: 3
eo quod incensus fuisset contra eos ig-
nis Domini. * Vulgus quippe promis-
cuum, quod ascenderat cum eis, fla- 4
gravit desiderio,sedens & flens, junctis
sibi pariter filiis Israel,& ait: Quis da-
bit nobis ad vescendum carnes? * Re-
cordamur piscium quos comedebamus 5
in Ægypto gratis : in mentem nobis
veniunt cucumeres, & pepones, porri-
que & cepe, & allia. * Anima nostra
arida est, nihil aliud respiciunt oculi 6
nostri nisi Man.*Erat autem Man quasi
semen coriandri,coloris bdellii.*Cir- 7
cuibatque populus, & colligens illud, 8
frangebat mola, sive terebat in morta-
rio, coquens in olla, & faciens ex eo
tortulas saporis quasi panis oleati.
* Cumque descenderet nocte super ca-
stra ros, descendebat pariter & Man. 9
* Audivit ergo Moyses flentem popu-
lum per familias, singulos per ostia 10
tentorii sui. Iratusque est furor Do-
mini valde: sed & Moysi intoleranda
res visa est. * & ait ad Dominum: Cur
afflixisti servum tuum ? quare non in- 11
venio gratiam coram te ? & cur impo-
suisti pondus universi populi hujus su-
per me ? * Nunquid ego concepi om-
nem hanc multitudinem, vel genui e- 12
am, ut dicas mihi : Porta eos in sinu
tuo sicut portare solet nutrix infantu-
lum, & defer in terram, pro qua jura-
sti patribus eorum ? * Vnde mihi car-
nes ut dem tantæ multitudini ? flent 13
contra me,dicentes : Da nobis carnes
ut comedamus. * Non possum solus
sustinere omnem hunc populum, quia 14
gravis est mihi. * Sin aliter tibi vide-
tur, obsecro ut interficias me, & inve- 15
niam gratiam in oculis tuis, ne tantis
afficiar malis. * Et dixit Dominus ad
Moysen : Congrega mihi septuaginta 16
viros de senibus Israel, quos tu nosti
quod senes populi sint ac magistri : &
duces eos ad ostium tabernaculi fœde-
ris, faciesque ibi stare tecum, * ut
descendam & loquar tibi : & auferam 17
de spiritu tuo, tradamque eis, ut su-
stentent tecum onus populi, & non tu
solus graveris. *Populo quoque dices:
Sanctificamini: cras comedetis carnes 18

ego enim audivi vos dicere: Quis dabit
nobis escas carnium? bene nobis erat
in Ægypto. Vt det vobis Dominus car-
19 nes, & comedatis: * non uno die, nec
duobus, vel quinque aut decem, nec
20 viginti quidem, * sed usque ad men-
sem dierum, donec exeat per nares ve-
stras, & vertatur in nauseam, eo quod
repuleritis Dominum, qui in medio
vestri est, & fleveritis coram eo, dicen-
tes: Quare egressi sumus ex Ægypto?
21 * Et ait Moyses: Sexcenta millia pedi-
tum hujus populi sunt. & tu dicis: Da-
bo eis esum carnium mense integro?
22 * Numquid ovium & boum multitudo
cædetur, ut possit sufficere ad cibum?
vel omnes pisces maris in unum con-
23 gregabuntur, ut eos satient? * Cui re-
spondit Dominus: Numquid manus
Domini invalida est? Iam nunc videbis
utrum meus sermo opere compleatur.
24 * Venit igitur Moyses, & narravit po-
pulo verba Domini, congregans septu-
aginta viros de senibus Israel, quos
25 stare fecit circa tabernaculum. * Des-
cenditque Dominus per nubem, & lo-
cutus est ad eum, auferens de spiritu
qui erat in Moyse, & dans septuaginta
viris. Cumque requievisset in eis Spi-
ritus, prophetaverunt, nec ultra cessa-
26 verunt. * Remanserant autem in ca-
stris duo viri, quorum unus vocabatur
Eldad, & alter Medad, super quos re-
quievit Spiritus. nam & ipsi descripti
fuerant, & non exierant ad tabernacu-
27 lum. * Cumque prophetarent in ca-
stris, cucurrit puer, & nuntiavit Moy-
si, dicens: Eldad & Medad prophetant
28 in castris. * Statim Iosue filius Nun,
minister Moysi, & electus è pluribus,
ait: Domine mi Moyses prohibe eos.
29 * At ille: Quid, inquit, æmularis pro
me? quis tribuat ut omnis populus
prophetet, & det eis Dominus Spiri-
tum suum? * Reversusque est Moyses,
& majores natu Israel in castra.* Ven-
tus autem egrediens à Domino, arrep-
tans trans mare coturnices detulit, &
demisit in castra itinere quantum uno
die confici potest, ex omni parte ca-
strorum per circuitum, volabantque in
aere duobus cubitis altitudine super
terram. * Surgens ergo populus toto
die illo, & nocte, ac die altero, con-
gregavit coturnicum, qui parum, de-
cem coros: & siccaverunt eas per gy-
rum castrorum. * Adhuc carnes erant
in dentibus eorum, nec defecerat hu-
juscemodi cibus: & ecce furor Domi-
ni concitatus in populum, percussit e-
um plaga magna nimis. * Vocatusque
est ille locus, Sepulchra concupiscen-
tiæ: ibi enim sepelierunt populum
qui desideraverat. Egressi autem de
Sepulchris concupiscentiæ, venerunt
in Haseroth, & manserunt ibi.

CAPUT XII.

Aaron & Maria in mitissimum Moysen murmurant, apud quos Deus Moysen laudat à familiaritate ergà Dominum. Maria lepra percussa & septem diebus à populo separata, sanitati restituitur.

LOcutaque est Maria & Aaron con- 1
tra Moysen propter uxorem ejus
Æthiopissam, * & dixerunt: Num per 2
solum Moysen locutus est Dominus?
nonne & nobis similiter est locutus?
Quod cum audisset Dominus, *(Erat e- 3
nim Moyses vir mitissimus super om-
nes homines qui morabantur in terra)
* statim locutus est ad eum, & ad Aa- 4
ron & Mariam: Egredimini vos tan-
tum tres ad tabernaculum fœderis.
Cumque fuissent egressi, * descendit 5
Dominus in columna nubis, & stetit in
introitu tabernaculi vocans Aaron &
Mariam. Qui cum issent, * dixit ad eos: 6
Audite sermones meos: Si quis fuerit
inter vos propheta Domini, in visione
apparebo ei, vel per somnium loquar
ad illum. * At non talis servus meus 7
Moyses, qui in omni domo mea fidelis-
simus est: * ore enim ad os loquor ei: 8
& palam, & non per ænigmata & fi-
guras Dominum videt. Quare ergo non
timuistis detrahere servo meo Moysi?
* Iratusque contra eos, abiit: * nubes 9
quoque recessit quæ erat super taber- 10
naculum: & ecce Maria apparuit can-
dens lepra quasi nix. Cumque respe-
xisset eam Aaron, & vidisset perfusam
lepra, * ait ad Moysen: Obsecro Do- 11
mine mi, ne imponas nobis hoc pecca-
tum quod stulte commisimus, * ne fiat 12
hæc quasi mortua, & ut abortivum
quod projicitur de vulva matris suæ.
ecce jam medium carnis ejus devora-
tum est à lepra. * Clamavitque Moy- 13
ses ad Dominum, dicens: Deus, obse-
cro, sana eam. * Cui respondit Domi- 14
nus: Si pater ejus spuisset in faciem il-
lius, nonne debuerat saltem septem
diebus rubore suffundi? Separetur se-
ptem diebus extra castra, & postea re-
vocabitur. * Exclusa est itaque Maria 15
extra castra septem diebus: & populus
non est motus de loco illo, donec re-
vocata est Maria.

CAPUT XIII.

Missi exploratores ad considerandam terram promissionis, palmitem cum botro aliisque fructibus in fertilitatis signum referunt; qui tamen universi, præter Caleb & Iosue, murmur in populo concitant.

PRofectusque est populus de Hase- 1
roth fixis tentoriis in deserto Pha-
ran. * ibique locutus est Dominus ad 2
Moysen, dicens: * Mitte viros, qui 3
considerent Terram Chanaan, quam

daturus sum filiis Israel, singulos de
singulis tribubus, ex principibus.
4 *Fecit Moyses quod Dominus impera-
verat, de deserto Pharan mittens prin-
cipes viros, quorum ista sunt nomina.
5 *De tribu Ruben, Sammua filium
6 Zechur. *De tribu Simeon, Saphat
7 filium Huri. *De tribu Iuda, Caleb
8 filium Iephone. *De tribu Issachar,
9 Igal filium Ioseph. *De tribu Ephraim
10 Osee filium Nun. *De tribu Benjamin,
11 Phalti filium Raphu. *De tribu Zabu-
12 lon, Geddiel filium Sodi. *De tribu
Ioseph, sceptri Manasse, Gaddi filium
13 Susi. *De tribu Dan, Ammiel filium
14 Gemalli. *De tribu Aser, Sthur fili-
15 um Michael. *De tribu Nephtali,
16 Nahabi filium Vapsi. *De tribu Gad,
17 Guel filium Machi. *hæc sunt nomina
virorum, quos misit Moyses ad consi-
derandam Terram: vocavitque Osee
18 filium Nun, Iosue. *misit ergo eos
Moyses ad considerandam Terram Cha-
naan, & dixit ad eos: Ascendite per
meridianam plagam. Cumque veneritis
19 ad montes, *considerate Terram, qua-
lis sit: & populum qui habitator est ejus
utrum fortis sit an infirmus: si pauci
20 numero an plures: *ipsa terra, bona
an mala: urbes quales, muratæ an absq;
21 muris: *humus, pinguis an sterilis,
nemorosa an absq; arboribus. Confor-
tamini, & afferte nobis de fructibus
Terræ. Erat autem tempus quando jam
22 præcoquæ uvæ vesci possunt. *Cumq;
ascendissent, exploraverunt Terram à
deserto Sin, usque Rohob intrantibus
23 Emath. *Ascenderuntque ad meridiem,
& venerunt in Hebron, ubi erant Achi-
man & Sisai & Tholmai filii Enac. nam
Hebron septem annis ante Tanim ur-
24 bem Ægypti condita est. *Pergentes-
que usque ad Torrentem botri, absci-
derunt palmitem cum uva sua, quem
portaverunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis & de ficis loci illius
25 tulerunt: *qui appellatus est Nehele-
scol, id est, Torrens botri, eo quod
26 botrum portassent inde filij Israel.*Re-
versique exploratores Terræ post qua-
draginta dies, omni regione circuita,
27 *venerunt ad Moysen & Aaron & ad
omnem cœtum filiorum Israel in deser-
tum Pharan, quod est in Cades. Locu-
tiq; eis & omni multitudini ostende-
28 runt fructus Terræ: *& narraverunt,
dicentes: Venimus in Terram, ad quam
misisti nos, quę re vera fluit lacte &
melle, ut ex his fructibus cognosci po-
29 test: *sed cultores fortissimos habet,
& urbes grandes atq; muratas. Stirpem
30 Enac vidimus ibi. *Amalec habitat in
meridie, Hethæus & Iebuseus & Amor-
rhæus in montanis: Chananæus vero
moratur juxta mare & circa fluenta Ior-
31 danis. *Inter hæc Caleb compescens
murmur populi, qui oriebatur contra
Moysen, ait: Ascendamus, & possi-
deamus. Terram, quoniam poterimus
obtinere eam. *Alii vero, qui fuerunt 32
cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc
populum valemus ascendere, quia for-
tior nobis est. *Detraxeruntque Terræ 33
quam inspexerant, apud filios Israel,
dicentes: Terra, quam lustravimus, de-
vorat habitatores suos: populus, quem
aspeximus, proceræ staturæ est. *Ibi 34
vidimus monstra quædam filiorum Enac
de genere giganteo: quibus comparati,
quasi locustæ videbamur.

CAP. XIV.

Murmur populi frustrà sedare conantur Iosue & Caleb: iratum Dominum placat Moyses: omnes morti in deserto addicuntur præter Caleb & Iosue; & pugnantes Israelitæ contra Domini voluntatem caduntur ab hostibus.

IGitur vociferans omnis turba flevit 1
nocte illa, *& murmurati sunt con- 2
tra Moysen & Aaron cuncti filii Israel,
dicentes: *Vtinam mortui essemus in 3
Ægypto: & in hac vasta solitudine uti-
nam pereamus, & non inducat nos Do-
minus in Terram istam, ne cadamus gla-
dio & uxores ac liberi nostri ducantur
captivi. Nonne melius est reverti in
Ægyptum? *Dixeruntque alter ad alte- 4
rum: Constituamus nobis ducem, &
revertamur in Ægyptum. *Quo audito 5
Moyses & Aaron ceciderunt proni in
terram coram omni multitudine filio-
rum Israel. *At vero Iosue filius Nun, 6
& Caleb filius Iephone, qui & ipsi lu-
straverant terram, sciderunt vestimenta
sua, *& ad omnem multitudinem fili- 7
orum Israel locuti sunt: Terra, quam
circuivimus, valde bona est. *si pro- 8
pitius fuerit Dominus, inducet nos in
eam, & tradet humum lacte & melle
manantem. *Nolite rebelles esse con- 9
tra Dominum: neq; timeatis populum
Terræ hujus, quia sicut panem ita eos
possumus devorare. recessit ab eis omne
præsidium: Dominus nobiscum est, no-
lite metuere. *Cumque clamaret om- 10
nis multitudo, & lapidibus eos vellet
opprimere, apparuit gloria Domini
super tectum fœderis cunctis filiis Is-
rael. *Et Dixit Dominus ad Moysen: 11
Vsquequo detrahet mihi populus iste?
Quousque non credent mihi, in omni-
bus signis quæ feci coram eis: *Feri- 12
am igitur eos pestilentia, atque consu-
mam: te autem faciam principem su-
per gentem magnam, & fortiorem quam
hæc est. *Et ait Moyses ad Dominum: 13
Vt audiant Ægyptii, de quorum me-
dio eduxisti populum istum, *& ha- 14
bitatores Terræ hujus, qui audierunt
quod tu Domine in populo isto sis, &
facie videaris ad faciem, & nubes
tua protegat illos, & in colūna nubis
præcedas eos per diem, & in columna
ignis per noctē: *quod occideris tantam 15

multi-

multitudinem quasi unum hominem,&
16 dicant: * Non poterat introducere po-
pulum in Terram , pro qua juraverat:
17 idcirco occidit eos in solitudine.*Ma-
gnificetur ergo fortitudo Domini sicut
18 jurasti, dicens : * Dominus patiens &
multæ misericordiæ, auferens iniqui-
tatem & scelera,nullumque innoxium
derelinquens , qui visitas peccata pa-
trum in filios in tertiam & quartam
19 generationem. * Dimitte , obsecro,
peccatum populi hujus secundum ma-
gnitudinem misericordiæ tuæ , sicut
propitius fuisti egredientibus de Æ-
20 gypto usque ad locum istum. *Dixitq;
Dominus : Dimisi juxta verbum tuum.
21 * Vivo ego : & implebitur gloria Do-
22 mini universa terra. * Attamen omnes
homines qui viderunt majestatem me-
am, & signa quæ feci in Ægypto & in
solitudine, & tentaverunt me jam per
decem vices,nec obedierunt voci meę,
23 * non videbunt Terram pro qua juravi
patribus eorum, nec quisquam ex illis
qui detraxit mihi , intuebitur eam.
24 * Servum meum Caleb , qui plenus a-
lio spiritu secutus est me , inducam in
Terram hanc,quam circuivit:& semen
25 ejus possidebit eam. * Quoniam Ama-
lecites & Chananæus habitant in val-
libus. Cras movete castra , & reverti-
mini in solitudinem per viam Maris
26 rubri. * Locutusque est Dominus ad
27 Moysen & Aaron, dicens: * Vsquequo
multitudo hęc pessima murmurat con-
tra me ? querelas filiorum Israel audi-
28 vi. * Dic ergo eis: Vivo ego , ait Do-
minus: sicut locuti estis audiente me,
29 sic faciam vobis. * In solitudine hac
jacebunt cadavera vestra. Omnes qui
numerati estis à viginti annis &supra,
30 & murmurastis contra me , * non in-
trabitis Terram , super quam levavi
manum meam ut habitare vos facerē,
præter Caleb filium Iephone, & Iosue
31 filium Nun. * Parvulos autem vestros,
de quibus dixistis quod prædæ hosti-
bus forent,introducam : ut videant
32 Terram,quæ vobis displicuit. *Vestra
33 cadavera jacebunt in solitudine.*Filii
vestri erunt vagi in deserto annis qua-
draginta, & portabunt fornicationem
vestram, donec consumantur cadavera
34 patrum in deserto , * juxta numerum
quadraginta dierum,quibus considera-
stis Terram : annus pro die imputabi-
tur. Et quadraginta annis recipietis
iniquitates vestras, & scietis ultionem
35 meam: *quoniam sicut locutus sum,ita
faciam omni multitudini huic pessi-
mæ, quæ consurrexit adversum me:in
solitudine hac deficiet , & morietur.
36 * Igitur omnes viri, quos miseratMoy-
ses ad contemplandam Terram,& qui
reversi murmurare fecerant contra eum
omnem multitudinem , detrahentes
37 Terræ quod esset mala , * mortui sunt
atque percussi in conspectu Domini.
38 * Iosue autem filius Nun , & Caleb fi-
lius Iephone, vixerunt ex omnibus qui
perrexerant ad considerandamTerram.
* Locutusque est Moyses universa ver- 39
ba hæc ad omnes filios Israel, & luxit
populus nimis. * Et ecce mane primo 40
surgentes ascenderunt verticem mon-
tis, atque dixerunt : Parati sumus as-
cendere ad locum, de quo Dominus lo-
cutus est: quia peccavimus. * Quibus 41
Moyses : Cur, inquit, transgredimini
verbum Domini,quod vobis non cedet
in prosperum ? * Nolite ascendere:non 42
enim est Dominus vobiscum : ne cor-
ruatis coram inimicis vestris. * Ama- 43
lecites & Chananæus ante vos sunt,
quorum gladio corruetis, eo quod no-
lueritis acquiescere Domino , nec erit
Dominus vobiscum. * At illi contene- 44
brati ascenderunt in verticem montis.
Arca autem testamentiDomini &Moy-
ses non recesserunt de castris. * Des- 45
cenditque Amalecites & Chananæus,
qui habitabat in monte : & percutiens
eos atque concidens,persecutus est eos
usque Horma.

CAPVT XV.

Quæ libamenta ingressis terram offerenda sint, ac primitiæ separandæ: pœna peccati per ignorantiam aut superbiam commissi : lapidatur qui Sabbato ligna collegit : fimbriæ ac vittæ per quattuor angulos palliorum ponendæ.

LOcutus est Dominus adMoysen,di- 1
cens: * Loquere ad filios Israel, & 2
dices ad eos : Cum ingressi fueritis
Terram habitationis vestræ, quam ego
dabo vobis , * & feceritis oblationem 3
Domino in holocaustum, aut victimā,
vota solventes , vel sponte offerentes
munera, aut in sollemnitatibus vestris
adolentes odorem suavitatis Domino,
de bobus sive de ovibus: * offeret qui- 4
cumque immolaverit victimam, sacri-
ficium similæ, decimam partem ephi,
conspersæ oleo , quod mensuram ha-
bebit quartam partem hin: * & vinum 5
ad liba fundenda ejusdem mensuræ
dabit in holocaustum sive in victimam.
Per agnos singulos * & arietes erit sa- 6
crificium similæ duarum decimarum,
quæ conspersa sit oleo tertiæ partis
hin: * & vinum ad libamentum tertiæ 7
partis ejusdem mensuræ offeret in o-
dorem suavitatis Domino. * Quando 8
vero de bobus feceris holocaustum aut
hostiam , ut impleas votum vel pacifi-
cas victimas , * dabis per singulos bo- 9
ves similæ tres decimas conspersæ o-
leo , quod habeat medium mensuræ
hin:*&vinum ad liba fundenda ejusdē 10
mensuræ in oblationē suavissimi odo-
ris Domino. *Sic facies * per singulos 11
boves & arietes& agnos& hœdos.*Tā 12
indigenę quam peregrini * eodem ritu 13
offerent sacrificia. * Vnum præceptum 14
erit atque judicium tam vobis quam 15
advenis terræ. * Locutus est Dominus 16

ad

17 ad Moysen, dicens: *Loquere filiis If-
18 rael, & dices ad eos: * Cũ veneritis in
19 terram, quam dabo vobis, * & come-
deritis de panibus regionis illius, fe-
20 parabitis primitias Domino * de cibis
vestris. Sicut de areis primitias separa-
21 tis, * ita & de pulmentis dabitis pri-
22 mitiva Domino. *Quod si per ignoran-
tiam præterieritis quidquam horum,
quæ locutus est Dominus ad Moysen,
23 * & mandavit per eum ad vos, a die
24 qua cœpit jubere & ultra, * oblitaque
fuerit facere multitudo: offeret vitu-
lum de armento, holocaustum in odo-
rem suavissimum Domino, & sacrificiũ
ejus ac liba, ut ceremoniæ postulant,
25 hircumque pro peccato: * & rogabit
sacerdos pro omni multitudine filio-
rum Israel: & dimittetur eis, quoniam
non sponte peccaverunt, nihilominus
offerentes incensum Domino pro se &
26 pro peccato atque errore suo: * & di-
mittetur universæ plebi filiorũ Israel,
& advenis qui peregrinãtur inter eos:
quoniã culpa est omnis populi per ig-
27 norantiam. * Quod si anima una ne-
sciens peccaverit, offeret capram an-
28 niculã pro peccato suo: *& deprecabi-
tur pro ea sacerdos, quod inscia pec-
caverit coram Domino: impetrabitque
29 ei veniam, & dimittetur illi.* Tam in-
digenis quam advenis una lex erit om-
nium, qui peccaverint ignorantes.
30 * Anima vero, quæ per superbiam ali-
quid commiserit, sive civis sit ille, sive
peregrinus, (quoniam adversus Domi-
num rebellis fuit) peribit de populo
31 suo. * verbum enim Domini contemp-
sit, & præceptum illius fecit irritum:
idcirco delebitur, & portabit iniqui-
32 tatem suam. * Factum est autem, cum
essent filii Israel in solitudine, & inve-
nissent hominem colligentem ligna in
33 die Sabbati, * obtulerunt eum Moysi &
34 Aaron & universæ multitudini. * Qui
recluserunt eum in carcerem, nescien-
tes quid super eo facere deberent.
35 * DixitqueDominus ad Moysen: Morte
moriatur homo iste, obruat eum lapi-
36 dibus omnis turba extra castra. *Cum-
que eduxissent eum foras, obruerunt
lapidibus, & mortuus est sicut præce-
37 perat Dominus, *Dixit quoque Domi-
38 nus ad Moysen: * Loquere filiis Israel,
& dices ad eos ut faciant sibi fimbrias
per angulos palliorũ ponentes in eis
39 vittas hyacinthinas: * quas cum vide-
rint, recordentur omnium mandato-
rum Domini, nec sequantur cogitatio-
nes suas & oculos per res. varias for-
40 nicantes, * sed magis memores præce-
ptorum Domini faciant ea, sintque
41 sancti Deo suo. * Ego Dominus Deus
vester, qui eduxi vos de Terra Ægyp-
ti, ut essem Deus vester.

CAPVT XVI.

Core, Dathã & Abiron seditionem movent, eosque vivos terra absorbet, & ignis interficit 250. viros offerentes incensum, & alios 14700. murmurantes consumsit incendium.

Ecce autẽ Core filius Isaar, filii Ca- 1
ath, filii Levi, & Dathan atq; Abi-
ron filii Eliab, Hon quoque filius Phe-
leth de filiis Ruben, * surrexerunt con- 2
tra Moysen, aliique filiorum Israel du-
centi quinquaginta viri proceres syna-
gogæ, & qui tempore concilii per no-
mina vocabantur. * Cumque stetissent 3
adversum Moysen & Aaron, dixerunt:
Sufficiat vobis quia omnis multitudo
sanctorum est, & in ipsis est Dominus:
Cur elevamini super populum Domini?
* Quod cum audisset Moyses, cecidit 4
pronus in faciem: *locutusque ad Core 5
& ad omnem multitudinem: Mane, in-
quit, notum faciet Dominus qui ad se
pertineant, & sanctos applicabit sibi:
& quos elegerit, appropinquabunt ei.
*Hoc igitur facite: Tollat unusquisque 6
thuribula sua, tu Core, & omne conci-
lium tuum: * & hausto cras igne, po- 7
nite desuper thymiama coram Domi-
no: & quemcumque elegerit, ipse erit
sanctus: multum erigimini filii Levi.
* Dixitque rursum ad Core: Audite filii 8
Levi: * Num parum vobis est, quod se- 9
paravit vos Deus Israel ab omni popu-
lo, & junxit sibi, ut serviretis ei in cul-
tu tabernaculi, & staretis corã frequen-
tia populi, & ministraretis ei? *idcircò 10
ad se fecit accedere te & omnes fratres
tuos filios Levi, ut vobis etiam sacer-
dotium vendicetis, * & omnis globus 11
tuus stet contra Dominũ? quid est enim
Aaron ut murmuretis cõtra eum?* Mi- 12
sit ergo Moyses ut vocaret Dathan &
Abiron filios Eliab. Qui responderunt:
Non venimus. * nunquid parum est 13
tibi quod eduxisti nos de terra, quæ
lacte & melle manabat, ut occideres in
deserto, nisi & dominatus fueris no-
stri? * Revera induxisti nos in terram, 14
quæ fluit rivis lactis & mellis, & de-
disti nobis possessiones agrorum & vi-
nearum. an & oculos nostros vis erue-
re? non venimus. * Iratusque Moyses 15
valde, ait ad Dominum: Ne respicias
sacrificia eorum. tu scis quod ne asel-
lum quidem umquam acceperim ab
eis, nec afflixerim quempiam eorum.
*Dixitque ad Core: Tu, & omnis con- 16
gregatio tua state seorsum coram Do-
mino, & Aaron die crastino separatim.
* Tollite singuli thuribula vestra, & 17
ponite super ea incensum, offerentes
Domino ducenta quinquaginta thuri-
bula: Aaron quoque teneat thuribu-
lum suum. * Quod cum fecissent, stan- 18
tibus Moyse & Aaron, * & coacervas- 19
sent adversum eos omnem multitudi-
nem ad ostium tabernaculi, apparuit
cunctis gloria Domini. * Locutusque 20

11 Dominus ad Moysen & Aaron, ait: *Separamini de medio congregationis
12 hujus, ut eos repente disperdam. *Qui
ceciderunt proni in faciem, atq; dixerunt: Fortissime Deus spirituum universæ carnis, num uno peccante, con-
23 tra omnes ira tua desæviet? * Et ait
24 Dominus ad Moysen: * Præcipe universo populo ut separetur à tabernacu-
25 lis Core, & Dathan & Abiron. * Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan &
26 Abiron: & sequentibus eum senioribus
Israel, * dixit ad turbam: Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.
27 * Cumque recessissent à tentoriis eorũ
per circuitum, Dathan & Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum, cum uxoribus & liberis, omni-
28 que frequentia. * Et ait Moyses: in hoc
scietis, quod Dominus miserit me ut facerem universa quæ cernitis, & non
29 ex proprio ea corde protulerim: * Si
consueta hominum morte interierint, & visitaverit eos plaga, qua & ceteri visitari solent, non misit me Dominus:
30 * sin autẽ novam rem fecerit Dominus,
ut aperiens terra os suum deglutiat eos & omnia quæ ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis quod blasphemaverint Domi-
31 num. * Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eo-
32 rum: * & aperiens os suum, devoravit
illos cum tabernaculis suis & universa substantia eorum. * descenderuntque
33 vivi in infernũ operti humo, & perierunt de medio multitudinis. * At vero
34 omnis Israel, qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens:
35 Ne forte & nos terra deglutiat. * Sed
& ignis egressus à Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offe-
36 rebant incensum. *Locutusque est Do-
37 minus ad Moysen, dicens: *Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti ut tollat thuribula quæ jacent in incendio, & ignem huc illucq; dispergat: quoniam
38 sanctificata sunt * in mortibus peccatorum: producatque ea in laminas, & affigat altari, eo quod oblatum sit in eis incensum Domino, & sanctificata sint, ut cernant ea pro signo & moni-
39 mento filii Israel. * Tulit ergo Eleazar
sacerdos thuribula ęnea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, & produxit ea in laminas, affigens al-
40 tari: * ut haberent postea filii Israel,
quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, & qui non est de semine Aaron, ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, & omnis congregatio ejus, loquente
41 Domino ad Moysen. *Murmuravit autem omnis multitudo filiorũ Israel sequenti die contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Do-
42 mini. * Cumque oriretur seditio, &
tumultus incresceret, * Moyses & Aa- 43
ron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod, postquam ingressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini.
* Dixitque Dominus ad Moysen: * Re- 44
cedite de medio hujus multitudinis, 45
etiam nunc delebo eos. Cumque jacerent in terra, * dixit Moyses ad Aa- 46
ron: Tolle thuribulum, & hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens cito ad populum ut roges pro eis: jam enim egressa est ira
à Domino, & plaga desævit. * Quod 47
cum fecisset Aaron, & cucurrisset ad mediam multitudinem, quam jam vastabat incendium, obtulit thymiama:
* & stans inter mortuos ac viventes, pro 48
populo deprecatus est, & plaga cessavit.
* Fuerunt autem, qui percussi sunt, 49
quattuordecim millia hominum & septingenti, absque his qui perierant in seditione Core. * Reversusque est Aa-
ron ad Moysen ad ostium tabernaculi 50
fœderis postquam quievit interitus.

CAPUT XVII.

Sumptis virgis à duodecim tribuũ principibus, sola Aaronis virga floruit ac fructum produxit, servataque est in tabernaculum testimonii.

ET locutus est Dominus ad Moysen, 1
dicens: *Loquere ad filios Israel, & 2
accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas, à cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, & uniuscujusque nomen superscribes virgæ suæ.
* nomen autem Aaron erit in tribu Le- 3
vi, & una virga cunctas seorsum familias continebit: * ponesque eas in taber- 4
naculo fœderis coram testimonio, ubi
loquar ad te. * quem ex his elegero, 5
germinabit virga ejus: & cohibebo à me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant. *Locutus-
que est Moyses ad filios Israel: & de- 6
derunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fueruntque virgæ duodecim absque virga Aaron. *Quas cum
posuisset Moyses coram Domino in ta- 7
bernaculo testimonii: * sequenti die 8
regressus invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt.
* Protulit ergo Moyses omnes virgas 9
de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: videruntq; & receperunt singuli
virgas suas. * Dixitque Dominus ad 10
Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii, ut serventur ibi in signum rebellium filiorum Israel, & quiescant querelæ eorum à me, ne mo-
riantur. * Fecitque Moyses sicut præ- 11
ceperat Dominus. * Dixerunt autem 12
filii Israel ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus. *quicum- 13
que accedit ad tabernaculum Domini, moritur. num usque ad internecionem cuncti delendi sumus?

CAPUT

CAPVT XVIII.

De onere sacerdotum & excubiis Levitarum: primitiæ & oblationes ac sacrificia sacerdotibus, decimæ autem Levitis assignantur, qui earum decimam rursum dabant Aarō.

1 DIxitque Dominus ad Aaron: Tu, &
filii tui, & domus patris tui tecū,
portabitis iniquitatem Sanctuarii, &
tu & filii tui simul sustinebitis pecca-
2 ta sacerdotii vestri. * Sed & fratres
tuos de tribu Levi, & sceptrum patris
tui sume tecum, præstoque sint, & mi-
nistrent tibi: tu autem & filii tui mi-
nistrabitis in tabernaculo testimonii.
3 * Excubabuntque Levitæ ad præcepta
tua, & ad cuncta opera tabernaculi:
ita duntaxat, ut ad vasa Sanctuarii &
ad altare non accedant, ne & illi mo-
4 riantur, & vos pereatis simul. * Sint
autem tecum, & excubent in custodiis
tabernaculi, & in omnibus ceremoniis
ejus. Alienigena nō miscebitur vobis.
5 * Excubate in custodia Sanctuarii, &
in ministerio altaris: ne oriatur indi-
6 gnatio super filios Israel. * Ego dedi
vobis fratres vestros Levitas de me-
dio filiorum Israel, & tradidi donum
Domino, ut serviant in ministeriis ta-
7 bernaculi ejus. * Tu autem & filii tui
custodite sacerdotium vestrum: & o-
mnia quæ ad cultū altaris pertinent,
& intra velum sunt, per sacerdotes ad-
ministrabuntur. si quis externus acces-
8 serit, occidetur. *Locutusque est Do-
minus ad Aaron: Ecce dedi tibi cu-
stodiam primitiarum mearum. Omnia
quę sanctificantur à filiis Israel, tra-
didi tibi & filiis tuis pro officio sacer-
9 dotali legitima sempiterna. * Hæc er-
go accipies de his, quæ sanctificantur
& oblata sunt Domino. Omnis obla-
tio, & sacrificium, & quidquid pro
peccato atque delicto redditur mihi,
& cedit in Sancta sanctorum, tuum e-
0 rit, & filiorum tuorum.* In Sanctua-
rio comedes illud: mares tantum edē
1 ex eo, quia consecratum est tibi.*Pri-
mitias autem, quas voverint & ob-
tulerint filii Israel, tibi dedi, & filiis
tuis, ac filiabus tuis, jure perpetuo.
qui mundus est in domo tua, vescetur
2 eis. * Omnem medullam olei, & vini,
ac frumenti, quidquid offerunt pri-
3 mitiarum Domino, tibi dedi. *Vni-
versa frugum initia, quas gignit hu-
mus, & Domino deportantur, cedent
in usus tuos: qui mundus est in domo
4 tua, vescetur eis. * Omne quod ex vo-
to reddiderint filii Israel, tuū erit.
5 * Quidquid primum erumpit è vulva
cunctæ carnis, quam offerunt Domino,
sive ex hominibus, sive de pecoribus
fuerit, tui juris erit: ita dumtaxat, ut
pro hominis primogenito pretium ac-
cipias, & omne animal quod immundū
6 est redimi facias, *cujus redēptio erit
post unū mensē, siclis argenti quinque,
pondere Sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. * Primogenitum autem bovis & ovis & capræ non facies redimi, quia sanctificata sunt Domino, sanguinem tantum eorum fundes super altare, & adipes adolebis in suavissimum odorem Domino. * Carnes vero in usum tuū cedent, sicut pectusculum consecratum, & armus dexter, tua erunt. * Omnes primitias Sanctuarii, quas offerunt filii Israel Domino, tibi dedi, & filiis ac filiabus tuis, jure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino, tibi ac filiis tuis. * Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israel. * Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem, pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo fœderis: * ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum, nec committant peccatum mortiferum, *solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus, & portantibus peccata populi. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possi-
debunt, * decimarum oblatione con- 2
tenti, quas in usus eorum & necessaria
separavi. * Locutusque est Dominus 2
ad Moysen, dicens: *Præcipe Levitis, 2
atque denuntia: Cum acceperitis à fi-
liis Israel decimas, quas dedi vobis,
primitias earum offerte Domino, id
est, decimam partem decimæ, * ut re- 2
putetur vobis in oblationem primiti-
vorum, tam de areis quam de torcula-
ribus: * & universis quorum accipitis 2
primitias, offerte Domino, & date Aa-
ron sacerdoti. * Omnia quæ offeretis 2
ex decimis, & in donaria Domini se-
parabitis, optima & electa erunt.*Di- 3
cesque ad eos: Si præclara & meliora
quæque obtuleritis ex decimis, repu-
tabitur vobis quasi de area & torcula-
ri dederitis primitias: * & comedetis 3
eas in omnibus locis vestris, tam vos
quam familiæ vestræ: quia pretiū est
pro ministerio, quo servitis in taber-
naculo testimonii. *Et non peccabitis 32
super hoc, egregia vobis & pinguia
reservantes, ne polluatis oblationes
filiorum Israel, & moriamini.

CAPVT XIX.

Ex cinere vaccæ rufæ fiebat aqua expiationis, qua variæ immunditiæ abluebantur: de moriente in tabernaculo, & vase non habente operculū, ac tangente cadaver hominis.

LOcutusq; est Dominus ad Moysē & 1
Aarō, dicens: *Ista est religio victi- 2
mæ quā cōstituit Dominus. Præcipe fi-
liis Israel, ut adducāt ad te vaccā rufā
ętatis integrę, in qua nulla sit macula,
nec portaverit jugum: * tradetisque 3
eam Eleazaro sacerdoti. qui eductam
extra castra immolabit in conspectu
omnium: * & tingens digitum in 4

sanguine ejus, asperget contra fores
5 tabernaculi septem vicibus, *combu-
retque eam cunctis videntibus, tam
pelle & carnibus ejus quam sanguine
6 & fimo flammę traditis.*Lignum quo-
que cedrinum,& hyssopum,coccumq;
bis tinctum sacerdos mittet in flam-
7 mam, quæ vaccam vorat.*Et tunc de-
mum,lotis vestibus & corpore suo, in-
gredietur in castra, commaculatusque
8 erit usque ad vesperum. * Sed & ille
qui combusserit eam,lavabit vestimen-
ta sua & corpus,& immundus erit us-
9 que ad vesperum.*Colliget autem vir
mundus cineres vaccæ,& effundet eos
extra castra in loco purissimo, ut sint
multitudini filiorũ Israel in custodiã,
& in aquam aspersionis: quia pro pec-
10 cato vacca combusta est. * Cumq; la-
verit,qui vaccæ portaverat cineres,
vestimenta sua,immundus erit usq; ad
vesperum. Habebunt hoc filii Israel, &
advenæ qui habitant inter eos, sanctũ
11 jure perpetuo. *Qui tetigerit cadaver
hominis,& propter hoc septem diebus
12 fuerit immundus: * aspergetur ex hac
aqua die tertio & septimo, & sic mun-
dabitur. Si die tertio aspersus nõ fue-
13 rit,septimo nõ poterit emũdari.* Om-
nis qui tetigerit humanę animę morti-
cinum, & aspersus hac commistione
non fuerit,polluet tabernaculum Do-
mini, & peribit ex Israel: quia aqua
expiationis non est aspersus, immun-
dus erit,& manebit spurcitia ejus su-
14 per eum. * Ista est lex hominis qui
moritur in tabernaculo: Omnes qui
ingrediuntur tentorium illius, & uni-
versa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt
15 septem diebus.*Vas,quod non habue-
rit operculum,nec ligaturam desuper,
16 immundum erit. * Si quis in agro te-
tigerit cadaver occisi hominis,aut per
se mortui, sive os illius, vel sepulchrũ,
17 immundus erit septem diebus. * Tol-
lentque de cineribus combustionis at-
que peccati, & mittent aquas vivas
18 super eos in vas. * in quibus cum ho-
mo mundus tinxerit hyssopum, asper-
get ex eo omne tentorium, & cunctam
supellectilem, & homines hujusce-
19 modi contagione pollutos:*atque hoc
modo mundus lustrabit immundum
tertio & septimo die. expiatusque die
septimo,lavabit & se & vestimẽta sua,
& immundus erit usque ad vesperum,
* Si quis hoc ritu non fuerit expia-
tus,peribit anima illius de medio Ec-
clesiæ: quia sanctuarium Domini pol-
luit, & non est aqua lustrationis as-
persus.* & erit hoc præceptum legiti-
mum sempiternum. Ipse quoque qui
aspergit aquas,lavabit vestimenta sua:
Omnis qui tetigerit aquas expiatio-
nis, immundus erit usq; ad vesperum.
* Quidquid tetigerit immundus, im-
mundum faciet: & anima,quæ horum
quippiam tetigerit, immunda erit us-
que ad vesperum.

CAPUT XX.

Maria moritur: murmuranti populo aqua contradictionis è petra fluit: negantique transitum Edom, discedunt ad montem Hor; ubi consecrato in summum sacerdotem Eleazaro, moritur Aaron pater ipsius.

VEneruntque filii Israel,& omnis 1
multitudo in desertum Sin,men-
se primo: & mansit populus in Cades.
Mortuaque est ibi Maria,& sepulta in
eodem loco.* Cumque indigeret aqua 2
populus, convenerunt adversum Moy-
sen & Aaron: * & versi in seditionem, 3
dixerunt: Vtinam periissemus inter
fratres nostros coram Domino. * Cur 4
eduxistis Ecclesiam Domini in solitu-
dinem, ut & nos & nostra jumẽta mo-
riamur? * Quare nos fecistis ascendere 5
deÆgypto,& adduxistis in locum istũ
pessimum, qui seri non potest,qui nec
ficum gignit,nec vineas, nec malogra-
nata, insuper & aquam non habet ad
bibendum? * Ingressusque Moyses & 6
Aaron, dimissa multitudine, taberna-
culum fœderis, corruerunt proni in
terram,clamaveruntque ad Dominum,
atque dixerunt: Domine Deus audi
clamorem hujus populi, & aperi eis
thesaurum tuum fontem aquæ vivæ,
ut satiati, cesset murmuratio eorum.
Et apparuit gloria Domini super eos.
* Locutusque est Dominus adMoysen, 7
dicens: * Tolle virgam, & congrega 8
populum, tu & Aaron frater tuus, &
loquimini ad petram coram eis, & illa
dabit aquas. Cumque eduxeris aquam
de petra, bibet omnis multitudo &
jumenta ejus. * Tulit igitur Moyses 9
virgam,quæ erat in cõspectu Domini,
sicut præceperat ei, *congregata mul- 10
titudine ante petrã,dixitque eis: Au-
dite rebelles & increduli: Num de
petra hac vobis aquam poterimus eji-
cere? * Cumque elevasset Moyses ma- 11
num, percutiens virga bis silicem, e-
gressæ sunt aquæ largissimæ,ita ut po-
pulus biberet & jumenta. * Dixitque 12
Dominus adMoysen & Aaron: Quia nõ
credidistis mihi, ut sanctificaretis me
coram filiis Israel, non introducetis
hos populos in terrã, quam dabo eis.
* Hæc est aqua contradictionis, ubi 13
jurgati sunt filii Israel contra Domi-
num,& sanctificatus est in eis. * Misit 14
interea nuntios Moyses de Cades ad
regem Edom,qui dicerent: Hæc man-
dat frater tuus Israel: Nosti omnẽ la-
borem qui apprehendit nos,*quo mo- 15
do descenderint patres nostri in Æ-
gyptum, & habitaverimus ibi multo
tempore, afflixeruntque nos Ægyptii,
& patres nostros. * & quo modo cla- 16
maverimus adDominum,& exaudierit
nos, miseritque angelum, qui eduxe-
rit nos de Ægypto. Ecce in urbe Ca-
des, quæ est in extremis finibus tuis,
positi, * obsecramus ut nobis transire 17

liceat per terram tuam. Non ibimus
per agros, nec per vineas, non bibe-
mus aquas de puteis tuis, sed gradie-
mur via publica, nec ad dexteram nec
ad sinistram declinantes, donec tran-
18 seamus terminos tuos. * Cui respon-
dit Edom. Non transibis per me, alio-
19 quin armatus occurram tibi. * Dixe-
runtque filii Israel: Per tritam gradie-
mur viam: & si biberimus aquas tuas
nos & pecora nostra, dabimus quod
justum est: nulla erit in pretio diffi-
cultas, tantum velociter transeamus.
20 * At ille respondit: Non transibis. Sta-
timque egressus est obvius, cum infi-
21 nita multitudine, & manu forti, * nec
voluit acquiescere deprecanti, ut con-
cederet transitum per fines suos. quam
22 ob rem divertit ab eo Israel. * Cumq;
castra movissent de Cades, venerunt in
montem Hor, qui est in finibus terræ
23 Edom: * ubi locutus est Dominus ad
24 Moysen: * Pergat, inquit, Aaron ad
populos suos: non enim intrabit Ter-
ram, quam dedi filiis Israel, eo quod
incredulus fuerit ori meo, ad Aquas
25 contradictionis. * Tolle Aaron & fi-
lium ejus cũ eo, & duces eos in mon-
26 tem Hor. *Cumque nudaveris patrem
veste sua, indues ea Eleazarum filium
ejus: Aaron colligetur, & morietur
27 ibi. * Fecit Moyses ut præceperat
Dominus: & ascenderunt in montem
28 Hor coram omni multitudine. *Cum-
que Aaron spoliasset vestibus suis, in-
29 duit eis Eleazarum filium ejus. * Illo
mortuo in montis supercilio, descen-
30 dit cum Eleazaro. * Omnis autem
multitudo videns occubuisse Aaron,
flevit super eo triginta diebus per
cunctas familias suas.

CAPUT XXI.

Vincitur ab Israel rex Chananæus: serpentes in populum ob itineris tædium murmurantem immittuntur, quorum morsibus erectus serpens æneus medetur: Seon & Og reges vincuntur.

1 QVod cum audisset Chananæus rex
Arad, qui habitabat ad meridiẽ,
venisse scilicet Israel per exploratorũ
viam, pugnavit contra illum, & victor
2 existens, duxit ex eo prædam. * At
Israel voto se Domino obligans ait: Si
tradideris populum istum in manu
3 mea, delebo urbes ejus. * Exaudivit-
que Dominus preces Israel, & tradi-
dit Chananæum, quem ille interfecit
subversis urbibus ejus: & vocavit no-
mẽ loci illius Horma, id est, anathema.
4 * Profecti sunt autem & de monte
Hor, per viam quæ ducit ad Mare ru-
brum, ut circumirent terram Edom.
Et tædere cœpit populum itineris ac
5 laboris: * locutusque contra Deum &
Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Æ-
gypto, ut moreremur in solitudine?
Deest panis, non sunt aquæ: anima no-
stra jam nauseat super cibo isto levis-
simo. * Quamobrem misit Dominus in 6
populum ignitos serpentes, ad quorum
plagas & mortes plurimorum, *vene- 7
runt ad Moysen, atque dixerunt: Pec-
cavimus, quia locuti sumus contra Do-
minum & te: ora ut tollat à nobis ser-
pentes. Oravitque Moyses pro popu-
lo, * & locutus est Dominus ad eum, 8
Fac serpentem æneum, & pone eum
pro signo: qui percussus aspexerit eum,
vivet. * Fecit ergo Moyses SERPEN- 9
TEM ÆNEVM, & posuit eum pro
signo: quem cum percussi aspicerent,
sanabantur. * Profectique filii Israel 10
castrametati sunt in Oboth. * Vnde 11
egressi fixere tentoria in Ieabarim, in
solitudine, quæ respicit Moab contra
orientalem plagam. * Et inde moven- 12
tes, venerunt ad Torrentem Zared.
* Quem relinquentes castrametati 13
sunt contra Arnon, quæ est in deserto,
& prominet in finibus Amorrhæi. si-
quidem Arnon terminus est Moab, di-
videns Moabitas & Amorrhæos.* Vn- 14
de dicitur in libro bellorum Domini:
Sicut fecit in Mari rubro, sic faciet in
torrentibus Arnon. * Scopuli, torren- 15
tium inclinati sunt, ut requiescerent
in Ar, & recumberent in finibus Moa-
bitarum. * Ex eo loco apparuit pute- 16
us, super quo locutus est Dominus ad
Moysen: Congrega populum, & dabo
ei aquam. * Tunc cecinit Israel carmẽ 17
istud: Ascendat puteus. Concinebant:
* Puteus, quem foderunt principes, & 18
paraverunt duces multitudinis in da-
tore legis, & in baculis suis. De soli-
tudine, Matthana. * De Matthana in 19
Nahaliel: de Nahaliel in Bamoth. *De 20
Bamoth, vallis est in regione Moab,
in vertice Phasga, quod respicit con-
tra desertum.*Misit autem Israel nun- 21
tios ad Sehon regem Amorrhæorum,
dicens: * Obsecro ut transire mihi li- 22
ceat per terram tuam: non declinabi-
mus in agros & vineas, non bibemus
aquas ex puteis, via regia gradiemur,
donec transeamus terminos tuos.*Qui 23
concedere noluit ut transiret Israel per
fines suos: quin potius exercitu con-
gregato, egressus est obviam in deser-
tum, & venit in Iasa, pugnavitq; con-
tra eum. * A quo percussus est in ore 24
gladii, & possessa est terra ejus ab Ar-
non usque Ieboc, & filios Ammon: quia
forti præsidio tenebantur termini Am-
monitarum. * Tulit ergo Israel omnes 25
civitates ejus, & habitavit in urbibus
Amorrhæi, in Hesebon scilicet, &
viculis ejus. * Vrbs Hesebon fuit Se- 26
hõ regis Amorrhæi, qui pugnavit con-
tra regem Moab: & tulit omnem terrã,
quæ ditionis illius fuerat, usq; Arnõ.
* Idcirco dicitur in Proverbio, Venite 27
in Hesebon, ædificetur, & construa-
tur civitas Sehon: * Ignis egressus est 28
de Hesebon, flamma de oppido Sehon,
& devoravit Ar Moabitarum, & habi-

9 tatores excelsorum Arnon, * Væ
tibi Moab, periisti popule Cha-
mos. Dedit filios ejus in fugam, &
filias in captivitatem, regi Amorrhæo-
o rum Sehon. * Iugum ipsorum dispe-
riit ab Hesebon usque Dibon, lassi per-
venerunt in Nophe, & usque Medaba.
1 * Habitavit itaque Israel in Terra A-
2 morrhæi. * Misitque Moyses qui ex-
plorarent Iazer: cujus ceperunt vicu-
3 los, & possederunt habitatores. *Ver-
teruntque se, & ascenderunt per viam
Basan, & occurrit eis Og rex Basan
cum omni populo suo, pugnaturus in
4 Edrai. *Dixitque Dominus ad Moysē:
Ne timeas eum, quia in manu tua tra-
didi illum, & omnem populum, ac ter-
ram ejus: faciesque illi sicut fecisti
Sehon regi Amorrhæorum habitatori
5 Hesebon. *Percusserunt igitur & hunc
cum filiis suis, universumq; populum
ejus usque ad internecionem, & posse-
derunt terram illius.

CAPVT XXII.

Bis vocatur Balaam à rege Balac, ut Israelitis malediceret; quem Angelus asina loquente corripit.

1 PRofectiq; castrametati sunt in cam-
pestribus Moab, ubi trans Iorda-
nem Iericho sita est. * Videns autem
Balac filius Sephor omnia quæ fecerat
Israel Amorrhæo, *& quod pertimuis-
sent eum Moabitæ, & impetum ejus
ferre non possent, * dixit ad majores
natu Madian: Ita delebit hic populus
omnes, qui in nostris finibus commo-
rantur, quo modo solet bos herbas us-
que ad radices carpere. Ipse erat eo
tempore rex in Moab. *Misit ergo nun-
tios ad Balaam filium Beor ariolum,
qui habitabat super flumen terræ filio-
rum Ammon, ut vocarent eum, & di-
cerent: Ecce egressus est populus ex
Ægypto, qui operuit superficiem ter-
ræ, sedens contra me. * Veni igitur, &
maledic populo huic, quia fortior me
est: si quo modo possim percutere &
ejicere eum de terra mea. novi enim
quod benedictus sit cui benedixeris,
& maledictus in quem maledicta con-
gesseris. * Perrexeruntque seniores
Moab, & majores natu Madian, ha-
bentes divinationis pretium in mani-
bus. Cumque venissent ad Balaam, &
narrassent ei omnia verba Balac: *ille
respondit: Manete hic nocte, & res-
pondebo quidquid mihi dixerit Do-
minus. Manentibus illis apud Balaam,
venit Deus, & ait ad eum: * Quid sibi
volunt homines isti apud te?*Respon-
dit: Balac filius Sephor rex Moabita-
rum misit ad me, * dicens: Ecce popu-
lus qui egressus est de Ægypto, operuit
superficiem terræ: veni, & maledic ei,
si quo modo possim pugnans abigere
eum. *Dixitque Deus ad Balaam. Noli
ire cum eis, neque maledicas populo:
quia benedictus est. * Qui mane con-
surgens dixit ad principes: Ite in ter-
ram vestram, quia prohibuit me Do-
minus venire vobiscum. *Reversi prin- 14
cipes dixerunt ad Balac: Noluit Ba-
laam venire nobiscum. * Rursum ille 15
multo plures & nobiliores, quam ante
miserat, misit. * Qui cum venissent ad 16
Balaam, dixerunt: Sic dicit Balac fi-
lius Sephor: Ne cuncteris venire ad
me: * paratus sũ honorare te, & quid- 17
quid volueris dabo tibi: veni, & ma-
ledic populo isti. *Respondit Balaam: 18
Si dederit mihi Balac plenam domum
suam argenti & auri, non potero im-
mutare verbum Domini Dei mei, ut vel
plus, vel minus loquar. * Obsecro ut 19
hic maneatis etiam hac nocte, & scire
queam quid mihi rursum respondeat
Dominus. * Venit ergo Deus ad Ba- 20
laam nocte, & ait ei: Si vocare te ve-
nerunt homines isti, surge, & vade cum
eis: ita dumtaxat, ut quod tibi præce-
pero, facias. * Surrexit Balaam mane, 21
& strata asina sua profectus est cum
eis. * Et iratus est Deus. Stetitque an- 22
gelus Domini in via contra Balaam,
qui insidebat asinæ, & duos pueros ha-
bebat secum. * Cernens asina angelum 23
stantem in via, evaginato gladio, aver-
tit se de itinere, & ibat per agrum.
Quam cum verberaret Balaam, & vel-
let ad semitam reducere, * stetit an- 24
gelus in angustiis duarum maceria-
rum, quibus vineę cingebantur. *Quem 25
videns asina, junxit se parieti, & attri-
vit sedentis pedem. At ille iterũ ver-
berabat eam: * & nihilominus ange- 26
lus ad locum angustum transiens, ubi
nec ad dexteram nec ad sinistram po-
terat deviare, obvius stetit. * Cumque 27
vidisset asina stantem angelum, conci-
dit sub pedibus sedentis. qui iratus,
vehemētius cædebat fuste latera ejus.
* Aperuitque Dominus os asinæ, & lo- 28
cuta est: Quid feci tibi? cur percutis
me? ecce jam tertio? * Respondit Ba- 29
laam: Quia commeruisti, & illusisti mi-
hi: utinam haberem gladium, ut te
percuterem. * Dixit asina: Nonne ani- 30
mal tuum sum, cui semper sedere con-
suevisti usque in præsentem diem? dic
quid simile unquam fecerim tibi. At
ille ait: Nunquam: * Protinus ape- 31
ruit Dominus oculos Balaam, & vidit
angelum stantem in via evaginato gla-
dio, adoravitque eum pronus in terrã.
* Cui angelus: Cur, inquit, tertio ver- 32
beras asinam tuam? Ego veni ut ad-
versarer tibi, quia perversa est via tua,
mihique contraria: *& nisi asina decli- 33
nasset de via, dans locum resistenti, te
occidissem, & illa viveret. * Dixit Ba- 34
laam: Peccavi, nesciens quod tu stares
contra me: & nunc si displicet tibi ut
vadam, revertar. * Ait angelus: Vade 35
cum istis, & cave ne aliud quam præ-
cepero tibi loquaris. Ivit igitur cum
principibus. * Quod cum audisset Ba- 36
lac, egressus est in occursum ejus, in
oppido Moabitarum, quod situm est in

ex-

37 extremis finibus Arnon. * Dixitque ad
Balaam: Misi nuntios ut vocarem te,
cur non statim venisti ad me? an quia
mercedem adventui tuo reddere ne-
38 queo? * Cui ille respondit: Ecce ad-
sum: numquid loqui potero aliud, nisi
39 quod Deus posuerit in ore meo?* Per-
rexerunt ergo simul, & venerunt in
urbem, quæ in extremis regni ejus fi-
40 nibus erat. * Cumque occidisset Ba-
lac boves & oves, misit ad Balaam, &
principes qui cum eo erant, munera.
41 * Mane autem facto duxit eum ad ex-
celsa Baal, & intuitus est extremam
partem populi.

CAPVT XXIII.

Balaam loco maledictionis benedicit semel ac iterum populo Israel, multa de illo vaticinatus.

1 Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica
mihi hic septem aras, & para to-
tidem vitulos, ejusdemque numeri a-
2 rietes. *Cumque fecisset juxta sermo-
nem Balaam, imposuerunt simul vitu-
3 lum & arietem super aram.* Dixitque
Balaam ad Balac: Sta paulisper juxta
holocaustum tuum, donec vadam, si
forte occurrat mihi Dominus,& quod-
4 cumq; imperaverit, loquar tibi.*Cum-
que abiisset velociter, occurrit illi
Deus. Locutusque ad eum Balaam:
Septem,inquit, aras erexi, & imposui
5 vitulum & arietem desuper. * Domi-
nus autem posuit verbum in ore ejus,
& ait: Reuertere ad Balac,& hæc lo-
6 quêris. * Reversus invenit stantem Ba-
lac juxta holocaustum suum, & om-
7 nes principes Moabitarum:*assumpta-
que parabola sua, dixit: De Aram ad-
duxit me Balac rex Moabitarum, de
montibus Orientis: Veni, inquit,& ma-
ledic Iacob: propera, & detestare Is-
8 rael. * Quo modo maledicam, cui non
maledixit Deus? Qua ratione detester,
9 quem Dominus non detestatur? * De
summis silicibus videbo eum, & de
collibus considerabo illum. Populus
solus habitabit,& inter gentes nō re-
10 putabitur. * Quis dinumerare possit
pulverem Iacob, & nosse numerum
stirpis Israel? Moriatur anima mea
morte justorum, & fiant novissima mea
11 horum similia.* Dixitque Balac ad
Balaam: Quid est hoc quod agis? Vt
malediceres inimicis meis vocavi te:
12 & tu econtrario benedicis eis. * Cui
ille respondit: Num aliud possum lo-
13 qui, nisi quod jusserit Dominus? * Di-
xit ergo Balac: Veni mecum in alterū
locum unde partem Israel videas, &
totum videre non possis, inde maledi-
14 cito ei.* Cumque duxisset eum in lo-
cum sublimem, super verticem mon-
tis Phasga, ædificavit Balaam septem
aras, & impositis supra vitulo atque
15 ariete, * dixit ad Balac: Sta hic juxta
holocaustum tuum, donec ego obvius
16 pergam. * Cui cum Dominus occur-
risset, posuissetque verbum in ore ejus,
ait: Revertere ad Balac,& hæc loquê-
ris ei. * Reversus invenit eum stantem 17
juxta holocaustum suum, & principes
Moabitarum cum eo. Ad quem Balac:
Quid, inquit, locutus est Dominus?*At 18
ille assumpta parabola sua, ait: Sta Ba-
lac, & ausculta, audi fili Sephor.* Nō 19
est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec
ut filius hominis, ut mutetur. Dixit
ergo, & non faciet? locutus est,& non
implebit?.* Ad benedicendum addu- 20
ctus sum, benedictionem prohibere
non valeo. * Non est idolum in Iacob, 21
nec videtur simulachrum in Israel. Do-
minus Deus ejus cum eo est,& clangor
victoriæ regis in illo. * Deus eduxit 22
illum de Ægypto, cujus fortitudo si-
milis est rhinocerotis. *Non est augu- 23
rium in Iacob, nec divinatio in Israel.
Temporibus suis dicetur Iacob & Is-
raeli quid operatus sit Deus.*Ecce po- 24
pulus ut leæna consurget, & quasi leo
erigetur: non accubabit donec devo-
ret prædam, & occisorum sanguinem
bibat. * Dixitque Balac ad Balaam: 25
Nec maledicas ei, nec benedicas. * Et 26
ille ait: Nonne dixi tibi, quod quid-
quid mihi Deus imperaret, hoc face-
rem? *Et ait Balac ad eum: Veni, & 27
ducā te ad alium locum: si forte place-
at Deo ut inde maledicas eis. * Cumq; 28
duxisset eum super verticem montis
Phogor, qui respicit solitudinem,*di- 29
xit ei Balaam: Ædifica mihi hic sep-
tem aras,& para totidē vitulos, ejus-
demque numeri arietes. * Fecit Balac 30
ut Balaam dixerat: imposuitque vitu-
los & arietes per singulas aras.

CAPVT XXIV.

Balaam tertio benedicit, & prospera vaticinatur de Israel, & de Christo: item de Amalechitis, Cinæis, & Romanis.

CVmque vidisset Balaam quod pla- 1
ceret Domino ut benediceret Is-
raeli, nequaquam abiit ut ante perre-
xerat, ut augurium quæreret: sed di-
rigens contra desertum vultum suum,
* & elevans oculos, vidit Israel in ten- 2
toriis commorantem per tribus suas:
& irruente in se spiritu Dei, *assumpta 3
parabola ait: Dixit Balaam filius Be-
or: dixit homo, cujus obturatus est
oculus: * dixit auditor sermonum 4
Dei, qui visionem Omnipotentis in-
tuitus est, qui cadit, & sic aperiuntur
oculi ejus. *Quam pulchra tabernacu- 5
la tua Iacob, & tentoria tua Israel:*ut 6
valles nemorosæ, ut horti juxta flu-
vios irrigui, ut tabernacula quæ fixit
Dominus, quasi cedri prope aquas.
* Fluet aqua de situla ejus, & semen 7
illius erit in aquas multas. Tolletur
propter Agag, rex ejus, & aufere-
tur regnum illius. * Deus eduxit il- 8
lum de Ægypto, cujus fortitudo similis
est rhinocerotis. Devorabunt gentes
hostes illius, ossaque eorum confrin-
gēt, & perforabunt sagittis. *Accubās 9

29 tatores excelsorum Arnon, * Væ
tibi Moab, peristi popule Cha-
mos. Dedit filios ejus in fugam, &
filias in captivitatem, regi Amorrhæo-
30 rum Sehon. * Iugum ipsorum disper-
riit ab Hesebon usque Dibon, lassi per-
venerunt in Nophe, & usque Medaba.
31 * Habitavit itaque Israel in Terra A-
32 morrhæi. * Misitque Moyses qui ex-
plorarent Iazer: cujus ceperunt vicu-
33 los, & possederunt habitatores. *Ver-
teruntque se, & ascenderunt per viam
Basan, & occurrit eis Og rex Basan
cum omni populo suo, pugnaturus in
34 Edrai. *Dixitque Dominus ad Moysē:
Ne timeas eum, quia in manu tua tra-
didi illum, & omnem populum, ac ter-
ram ejus: faciesque illi sicut fecisti
Sehon regi Amorrhæorum habitatori
35 Hesebon. *Percusserunt igitur & hunc
cum filiis suis, universumq; populum
ejus usque ad internecionem, & posse-
derunt terram illius.

CAPUT XXII.

Bis vocatur Balaam à rege Balac, ut Israelitis malediceret; quem Angelus asina loquente corripit.

1 PRofectiq; castrametati sunt in cam-
pestribus Moab, ubi trans Iorda-
2 nem Iericho sita est. * Videns autem
Balac filius Sephor omnia quæ fecerat
3 Israel Amorrhæo, *& quod pertimuis-
sent eum Moabitæ, & impetum ejus
4 ferre non possent, * dixit ad majores
natu Madian: Ita delebit hic populus
omnes, qui in nostris finibus commo-
rantur, quo modo solet bos herbas us-
que ad radices carpere. Ipse erat eo
5 tempore rex in Moab. *Misit ergo nun-
tios ad Balaam filium Beor ariolum,
qui habitabat super flumen terrę filio-
rum Ammon, ut vocarent eum, & di-
cerent: Ecce egressus est populus ex
Ægypto, qui operuit superficiem ter-
6 ræ, sedens contra me. *Veni igitur, &
maledic populo huic, quia fortior me
est: si quo modo possim percutere &
ejicere eum de terra mea. novi enim
quod benedictus sit cui benedixeris,
& maledictus in quem maledicta con-
7 gesseris. * Perrexeruntque seniores
Moab, & majores natu Madian, ha-
bentes divinationis pretium in mani-
bus. Cumque venissent ad Balaam, &
8 narrassent ei omnia verba Balac: *ille
respondit: Manete hic nocte, & res-
pondebo quidquid mihi dixerit Do-
minus. Manentibus illis apud Balaam,
9 venit Deus, & ait ad eum: * Quid sibi
10 volunt homines isti apud te? *Respon-
dit: Balac filius Sephor rex Moabita-
11 rum misit ad me, * dicens: Ecce popu-
lus qui egressus est de Ægypto, operuit
superficiem terræ: veni, & maledic ei,
si quo modo possim pugnans abigere
12 eum. *Dixitque Deus ad Balaam. Noli
ire cum eis, neque maledicas populo:
13 quia benedictus est. * Qui mane con-
surgens dixit ad principes: Ite in ter-
ram vestram, quia prohibuit me Do-
minus venire vobiscum. *Reversi prin- 14
cipes dixerunt ad Balac: Noluit Ba-
laam venire nobiscum. * Rursum ille 15
multo plures & nobiliores, quam ante
miserat, misit. * Qui cum venissent ad 16
Balaam, dixerunt: Sic dicit Balac fi-
lius Sephor: Ne cuncteris venire ad
me: * paratus sū honorare te, & quid- 17
quid volueris dabo tibi: veni, & ma-
ledic populo isti. *Respondit Balaam: 18
Si dederit mihi Balac plenam domum
suam argenti & auri, non potero im-
mutare verbum Domini Dei mei, ut vel
plus, vel minus loquar. * Obsecro ut 19
hic maneatis etiam hac nocte, & scire
queam quid mihi rursum respondeat
Dominus. * Venit ergo Deus ad Ba- 20
laam nocte, & ait ei: Si vocare te ve-
nerunt homines isti, surge, & vade cum
eis: ita dumtaxat, ut quod tibi præce-
pero, facias. * Surrexit Balaam mane, 21
& strata asina sua profectus est cum
eis. * Et iratus est Deus. Stetitque an- 22
gelus Domini in via contra Balaam,
qui insidebat asinæ, & duos pueros ha-
bebat secum. * Cernens asina angelum 23
stantem in via, evaginato gladio, aver-
tit se de itinere, & ibat per agrum.
Quam cum verberaret Balaam, & vel-
let ad semitam reducere, * stetit an- 24
gelus in angustiis duarum maceria-
rum, quibus vineę cingebantur. *Quem 25
videns asina, junxit se parieti, & attri-
vit sedentis pedem. At ille iterū ver-
berabat eam: * & nihilominus ange- 26
lus ad locum angustum transiens, ubi
nec ad dexteram nec ad sinistram po-
terat deviare, obvius stetit. * Cumque 27
vidisset asina stantem angelum, conci-
dit sub pedibus sedentis. qui iratus,
vehemētius cædebat fuste latera ejus.
* Aperuitque Dominus os asinæ, & lo- 28
cuta est: Quid feci tibi? cur percutis
me? ecce jam tertio? * Respondit Ba- 29
laam: Quia commeruisti, & illusisti mi-
hi: utinam haberem gladium, ut te
percuterem. * Dixit asina: Nonne ani- 30
mal tuum sum, cui semper sedere con-
suevisti usque in præsentem diem? dic
quid simile unquam fecerim tibi. At
ille ait: Nunquam: * Protinus ape- 31
ruit Dominus oculos Balaam, & vidit
angelum stantem in via evaginato gla-
dio, adoravitque eum pronus in terrā.
* Cui angelus: Cur, inquit, tertio ver- 32
beras asinam tuam? Ego veni ut ad-
versarer tibi, quia perversa est via tua,
mihique contraria: *& nisi asina decli- 33
nasset de via, dans locum resistenti, te
occidissem, & illa viveret. * Dixit Ba- 34
laam: Peccavi, nesciens quod tu stares
contra me: & nunc si displicet tibi ut
vadam, revertar. * Ait angelus: Vade 35
cum istis, & cave ne aliud quam præ-
cepero tibi loquaris. Ivit igitur cum
principibus. * Quod cum audisset Ba- 36
lac, egressus est in occursum ejus, in
oppido Moabitarum, quod situm est in

37 extremis finibus Arnon. * Dixitque ad
Balaam: Misi nuntios ut vocarem te,
cur non statim venisti ad me? an quia
mercedem adventui tuo reddere ne-
38 queo? * Cui ille respondit: Ecce ad-
sum: numquid loqui potero aliud, nisi
39 quod Deus posuerit in ore meo?* Per-
rexerunt ergo simul, & venerunt in
urbem, quæ in extremis regni ejus fi-
40 nibus erat. * Cumque occidisset Ba-
lac boves & oves, misit ad Balaam, &
principes qui cum eo erant, munera.
41 * Mane autem facto duxit eum ad ex-
celsa Baal, & intuitus est extremam
partem populi.

CAPVT XXIII.

Balaam loco maledictionis benedicit semel ac iterum populo Israel, multa de illo vaticinatus.

1 Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica
mihi hic septem aras, & para to-
tidem vitulos, ejusdemque numeri a-
2 rietes. *Cumque fecisset juxta sermo-
nem Balaam, imposuerunt simul vitu-
3 lum & arietem super aram.* Dixitque
Balaam ad Balac: Sta paulisper juxta
holocaustum tuum, donec vadam, si
forte occurrat mihi Dominus, & quod-
4 cumq; imperaverit, loquar tibi.*Cum-
que abiisset velociter, occurrit illi
Deus. Locutusque ad eum Balaam:
Septem, inquit, aras erexi, & imposui
5 vitulum & arietem desuper. * Domi-
nus autem posuit verbum in ore ejus,
& ait: Reuertere ad Balac, & hæc lo-
6 quêris. * Reversus invenit stantem Ba-
lac juxta holocaustum suum, & om-
7 nes principes Moabitarum: *assumpta-
que parabola sua, dixit: De Aram ad-
duxit me Balac rex Moabitarum, de
montibus Orientis: Veni, inquit, & ma-
ledic Iacob: propera, & detestare Is-
8 raël. * Quo modo maledicam, cui non
maledixit Deus? Qua ratione detester,
9 quem Dominus non detestatur? * De
summis silicibus videbo eum, & de
collibus considerabo illum. Populus
solus habitabit, & inter gentes nō re-
10 putabitur. * Quis dinumerare possit
pulverem Iacob, & nosse numerum
stirpis Israel? Moriatur anima mea
morte justorum, & fiant novissima mea
11 horum similia. * Dixitque Balac ad
Balaam: Quid est hoc quod agis? Vt
malediceres inimicis meis vocavi te:
12 & tu econtrario benedicis eis. * Cui
ille respondit: Num aliud possum lo-
13 qui, nisi quod jusserit Dominus? * Di-
xit ergo Balac: Veni mecum in alterū
locum unde partem Israel videas, &
totum videre non possis, inde maledi-
14 cito ei. * Cumque duxisset eum in lo-
cum sublimem, super verticem mon-
tis Phasga, ædificavit Balaam septem
aras, & impositis supra vitulo atque
15 ariete, * dixit ad Balac: Sta hic juxta
holocaustum tuum, donec ego obvius
16 pergam. * Cui cum Dominus occur-
risset, posuissetque verbum in ore ejus,
ait: Revertere ad Balac, & hæc loquê-
ris ei. * Reversus invenit eum stantem 17
juxta holocaustum suum, & principes
Moabitarum cum eo. Ad quem Balac:
Quid, inquit, locutus est Dominus?*At 18
ille assumpta parabola sua, ait: Sta Ba-
lac, & ausculta, audi fili Sephor.* Nō 19
est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec
ut filius hominis, ut mutetur. Dixit
ergo, & non faciet? locutus est, & non
implebit?* Ad benedicendum addu- 20
ctus sum, benedictionem prohibere
non valeo. * Non est idolum in Iacob, 21
nec videtur simulachrum in Israel. Do-
minus Deus ejus cum eo est, & clangor
victoriæ regis in illo. * Deus eduxit 22
illum de Ægypto, cujus fortitudo si-
milis est rhinocerotis. *Non est augu- 23
rium in Iacob, nec divinatio in Israel.
Temporibus suis dicetur Iacob & Is-
raeli quid operatus sit Deus. *Ecce po- 24
pulus ut leæna consurget, & quasi leo
erigetur: non accubabit donec devo-
ret prædam, & occisorum sanguinem
bibat. * Dixitque Balac ad Balaam: 25
Nec maledicas ei, nec benedicas. * Et 26
ille ait: Nonne dixi tibi, quod quid-
quid mihi Deus imperaret, hoc face-
rem? *Et ait Balac ad eum: Veni, & 27
ducā te ad alium locum: si forte place-
at Deo ut inde maledicas eis. * Cumq; 28
duxisset eum super verticem montis
Phogor, qui respicit solitudinem, *di- 29
xit ei Balaam: Ædifica mihi hic sep-
tem aras, & para totidē vitulos, ejus-
demque numeri arietes. * Fecit Balac 30
ut Balaam dixerat: imposuitque vitu-
los & arietes per singulas aras.

CAPVT XXIV.

Balaam tertio benedicit, & prospera vaticinatur de Israel, & de Christo: item de Amalechitis, Cinæis, & Romanis.

Cumque vidisset Balaam quod pla- 1
ceret Domino ut benediceret Is-
raeli, nequaquam abiit ut ante perre-
xerat, ut augurium quæreret: sed di-
rigens contra desertum vultum suum,
* & elevans oculos, vidit Israel in ten- 2
toriis commorantem per tribus suas:
& irruente in se spiritu Dei, *assumpta 3
parabola ait: Dixit Balaam filius Be-
or: dixit homo, cujus obturatus est
oculus: * dixit auditor sermonum 4
Dei, qui visionem Omnipotentis in-
tuitus est, qui cadit, & sic aperiuntur
oculi ejus. *Quam pulchra tabernacu- 5
la tua Iacob, & tentoria tua Israel:*ut 6
valles nemorosæ, ut horti juxta flu-
vios irrigui, ut tabernacula quæ fixit
Dominus, quasi cedri prope aquas.
*Fluet aqua de situla ejus, & semen 7
illius erit in aquas multas. Tolletur
propter Agag, rex ejus, & aufere-
tur regnum illius. * Deus eduxit il- 8
lum de Ægypto, cujus fortitudo similis
est rhinocerotis. Devorabunt gentes
hostes illius, ossaque eorum confrin-
gēt, & perforabunt sagittis. *Accubās 9

dormivit ut leo, & quasi leæna, quam
suscitare nullus audebit. Qui bene-
dixerit tibi, erit & ipse benedictus:
qui maledixerit, in maledictione repu-
10 tabitur. * Iratusque Balac contra Ba-
laam, complosis manibus ait: Ad male-
dicendum inimicis meis vocavi te,
quibus econtrario tertiò benedixisti:
11 * revertere ad locum tuum. Decreve-
ram quidem magnifice honorare te, sed
Dominus privavit te honore disposito.
12 * Respondit Balaam ad Balac: Nonne
nuntiis tuis, quos misisti ad me, dixi:
13 * Si dederit mihi Balac plenam domũ
suam argenti & auri, non potero præ-
terire sermonem Domini Dei mei, ut
vel boni quid, vel mali proferam ex
corde meo: sed quidquid Dominus
14 dixerit, hoc loquar? * Verumtamen
pergens ad populum meum, dabo con-
silium, quid populus tuus populo huic
15 faciat extremo tempore.* Sumpta igi-
tur parabola, rursum ait: Dixit Bala-
am filius Beor: dixit homo, cujus ob-
16 turatus est oculus: *dixit auditor ser-
monum Dei, qui novit doctrinam Al-
tissimi, & visiones Omnipotentis vi-
det, qui cadens apertos habet oculos.
17 * Videbo eum, sed non modo: * intue-
bor illum, sed non prope. ORIETVR
STELLA ex Iacob, & consurget vir-
ga de Israel: & percutiet duces Mo-
18 ab, vastabitque omnes filios Seth. * Et
erit Idumæa possessio ejus: hereditas
Seir cedet inimicis suis: Israel vero
19 fortiter aget. * De Iacob erit qui do-
minetur, & perdat reliquias civitatis.
20 * Cumque vidisset Amalec, assumens
parabolam, ait: Principium Gentium
21 Amalec, cujus extrema perdētur.*Vi-
dit quoque Cinæum & assumpta para-
bola, ait: Robustum quidem est habi-
taculum tuum: sed si in petra posueris
22 nidum tuum, * & fueris electus de
stirpe Cin, quamdiu poteris permane-
23 re? Assur enim capiet te. * Assumptaq;
parabola iterum locutus est: Heu, quis
victurus est, quando ista faciet Deus?
24 *Venient in triremibus de Italia, supe-
rabunt Assyrios, vastabuntque Hebræ-
os, & ad extremum etiam ipsi peri-
25 bunt. * Surrexitque Balaam, & rever-
sus est in locum suum. Balac quoque
via, qua venerat, rediit.

CAPUT XXV.

Ob fornicationem Israel cum Madianitis jubet Deus principes suspendi, ipsique Phinees dat perpetuum sacerdotium, eo quod divino zelo Zambri & Cozbi pugione confodisset.

1 MOrabatur autem eo tempore Is-
rael in Settim, & fornicatus est
2 populus cum filiabus Moab, * quæ vo-
caverunt eos ad sacrificia sua. At illi
comederunt & adoraverunt deos ea-
3 rum. * Initiatusque est Israel Beelphe-
4 gor: & iratus Dominus, * ait ad Moy-
sen: Tolle cunctos principes populi, &
suspende eos contra solem in patibu-
lis: ut avertatur furor meus ab Israel.
* Dixitque Moyses ad Iudices Israel: 5
Occidat unusquisq; proximos suos, qui
initiati sunt Beelphegor. * Et ecce u- 6
nus de filiis Israel intravit coram fra-
tribus suis ad scortum Madianitidem,
vidente Moyse, & omni turba filiorum
Israel, qui flebant ante fores taberna-
culi. * Quod cum vidisset Phinees fi- 7
lius Eleazari filii Aaron sacerdotis, sur-
rexit de medio multitudinis, & arrep-
to pugione, * ingressus est post virum 8
Israelitem in lupanar, & perfodit am-
bos simul, virum scilicet & mulierem
in locis genitalibus. Cessavitque pla-
ga à filiis Israel:* & occisi sunt vigin- 9
tiquattuor millia hominum.* Dixitq; 10
Dominus ad Moysen: * Phinees filius 11
Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit
iram meam à filiis Israel: quia zelo
meo commotus est contra eos, ut non
ipse delerem filios Israel in zelo meo.
* idcirco loquere ad eum: Ecce do ei 12
pacem fœderis mei, * & erit tam ipsi 13
quam semini ejus pactum sacerdotii
sempiternum, quia zelatus est pro Deo
suo, & expiavit scelus filiorum Israel.
* Erat autem nomen viri Israelitę, qui 14
occisus est cum Madianitide, Zambri
filius Salu, dux de cognatione & tribu
Simeonis. *Porro mulier Madianitis, 15
quæ pariter interfecta est, vocabatur
Cozbi, filia Sur principis nobilissimi
Madianitarum. *Locutusque est Domi- 16
nus ad Moysen, dicens: * Hostes vos 17
sentiant Madianitæ, & percutite eos:
* quia & ipsi hostiliter egerunt contra 18
vos, & decepere insidiis per idolum
Phogor, & Cozbi filiam ducis Madian
sororem suam, quæ percussa est in die
plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAPUT XXVI.

Numerantur Israelitæ per singulas tribus, qui bello apti, sunt Terram promissionis ingressuri.

POstquam noxiorum sanguis effusus 1
est, dixit Dominus ad Moysen & E-
leazarum filium Aaron sacerdotẽ: *Nu- 2
merate omnem summam filiorum Is-
rael à viginti annis & supra, per do-
mos & cognationes suas, cunctos qui
possunt ad bella procedere. * Locuti 3
sunt itaq; Moyses & Eleazar sacerdos,
in campestribus Moab super Iordanem
contra Iericho, ad eos qui erant * à 4
viginti annis & supra, sicut Dominus
imperaverat, quorum iste est numerus:
* Ruben primogenitus Israel. hujus fi- 5
lius, Henoch, à quo familia Henochita-
rum: & Phallu, à quo familia Phalluita-
rum: * & Hesron, à quo familia Hesro- 6
nitarum: & Charmi, à quo familia
Charmitarum. *hæ sunt familiæ de 7
stirpe Ruben: quarum numerus inven-
tus est, quadraginta tria millia & sep-
tingenti triginta. * Filius Phallu, E- 8
liab. * hujus filii, Namuel & Dathan 9
& Abiron. isti sunt Dathan & Abiron

principes populi, qui surrexerunt con-
tra Moysen & Aaron in seditione Co-
10 re, quando adversus Dominum rebella-
verunt: , * & aperiens terra os suũ de-
voravit Core, morientibus plurimis,
quãdo combussit ignis ducentos quin-
quaginta viros. Et factum est grande
11 miraculum, *ut, Core pereunte, filii il-
12 lius non perirent. * Filii Simeon per
cognationes suas: Namuel, ab hoc fa-
milia Namuelitarũ: Iamin, ab hoc fa-
lia Iaminitarũ: Iachin, ab hoc familia
13 Iachinitarũ: *Zare, ab hoc familia Za-
reitarum: Saul, ab hoc familia Sauli-
14 tarum.* hæ sunt familiæ de stirpe Si-
meon , quarum omnis numerus fuit,
15 viginti duo millia ducenti. *Filii Gad
per cognationes suas: Sephon, ab hoc
familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc
familia Aggitarum: Suni, ab hoc fa-
16 milia Sunitarum: * Ozni, ab hoc fa-
milia Oznitarum: Her, ab hoc familia
17 Heritarum: * Arod, ab hoc familia A-
roditarum: Ariel , ab hoc familia A-
18 rielitarum. * istæ sunt familiæ Gad,
quarum omnis numerus fuit, quadra-
19 ginta millia quingenti. * Filii Iuda,
Her & Onan, qui ambo mortui sunt in
20 Terra Chanaan. *Fueruntque filii Iu-
da, per cognationes suas: Sela, à quo
familia Selaitarum: Phares, à quo fa-
milia Pharesitarum: Zare, à quo fa-
21 milia Zareitarum. * Porro filii Pha-
res: Hesron, à quo familia Hesronita-
rum: & Hamul, à quo familia Hamu-
22 litarum. *Istæ sunt familiæ Iuda, qua-
rum omnis numerus fuit, septuaginta
23 sex millia quingenti. * Filii Issachar
per cognationes suas: Thola , à quo
familia Tholaitarum: Phua, à quo fa-
24 milia Phuaitarum: * Iasub, à quo fa-
milia Iasubitarum: Semran, à quo fa-
25 milia Semranitarum. *hæ sunt cogna-
tiones Issachar, quarum numerus fuit,
sexaginta quattuor millia trecenti.
26 * Filii Zabulon per cognationes suas:
Sared, à quo familia Sareditarum: E-
lon, à quo familia Elonitarum: Ialel,
27 à quo familia Ialelitarum. * hæ sunt
cognationes Zabulon, quarum nume-
rus fuit, sexaginta millia quingenti.
28 * Filii Ioseph per cognationes suas,
29 Manasse & Ephraim. * De Manasse or-
tus est Machir, à quo familia Machi-
ritarum. Machir genuit Galaad, à quo
30 familia Galaaditarum. * Galaad ha-
buit filios: Iezer, à quo familia Iezeri-
tarum: & Helec, à quo, familia He-
31 lecitarum: *& Asriel, à quo familia A-
srielitarũ: & Sechem, à quo familia
32 Sechemitarum: *Semida à quo familia
Semidaitarum: & Hepher, à quo fami-
33 lia Hepheritarũ. * Fuit autem Hepher
pater Salphaad, qui filios non habebat,
sed tantum filias, quarum ista sunt no-
mina: Maala, & Noa, & Hegla, & Mel-
34 cha, & Thersa. * hæ sunt familiæ Ma-
nasse, & numerus earum, quinquagin-
35 ta duo millia septingenti. *Filii autem
Ephraim per cognationes suas, fuerunt
hi: Suthala, à quo familia Suthalaita-
rum: Becher, à quo familia Becheri-
tarum: Theben, à quo familia Thebe-
nitarum. *porro filius Suthala fuit He- 36
ran, à quo familia Heranitarum. * hæ 37
sunt cognationes filiorum Ephraim,
quarum numerus fuit, triginta duo
millia quingenti. *Isti sunt filii Ioseph
per familias suas. Filii Benjamin in 38
cognationibus suis: Bela, à quo fa-
milia Belaitarum: Asbel, à quo familia
Asbelitarum: Ahiram, à quo familia
Ahiramitarum: *Supham, à quo fami- 39
lia Suphamitarum: Hupham, à quo fa-
milia Huphamitarum. *Filii Bela: He- 40
red, & Noeman. De Hered, familia He-
reditarum: de Noeman familia Noema-
nitarum. * hi sunt filii Benjamin per 41
cognationes suas, quorum numerus
fuit, quadraginta quinque millia sex-
centi. *Filii Dan per cognationes suas: 42
Suham, a quo familia Suhamitarum.
hæ sunt cognationes Dan per familias
suas. * omnes fuere Suhamitæ, quorũ 43
numerus erat, sexaginta quattuor mil-
lia quadringenti. * Filii Aser per co- 44
gnationes suas: Iemna, à quo familia
Iemnaitarum: Iessui, à quo familia Ies-
suitarum: Brie, à quo familia Brie-
tarum. * Filii Brie: Heber, à quo fa- 45
milia Heberitarum: & Melchiel, à quo
familia Melchielitarum. *Nomen autẽ 46
filiæ Aser, fuit Sara. * hæ cognationes 47
filiorum Aser, & numerus eorum, quin-
quaginta tria millia quadringẽti. *Fi- 48
lii Nephthali per cognationes suas: Ie-
siel, à quo familia Iesielitarum: Guni,
à quo familia Gunitarum: * Ieser à 49
quo familia Ieseritarum: Sellem , à
quo familia Sellemitarum. * hæ sunt 50
cognationes filiorum Nephthali per
familias suas: quorum numerus, qua-
draginta quinq; millia quadringenti.
* Ista est summa filiorum Israel, qui re- 51
censiti sunt, sexcenta millia & mille
septingenti triginta. * Locutusque est 52
Dominus ad Moysen, dicens: * Istis di- 53
videtur terra juxta numerum vocabu-
lorum in possessiones suas. * Pluribus 54
majorem partem dabis, & paucioribus
minorẽ: singulis, sicut nũc recensiti sũt,
tradetur possessio: * ita duntaxat ut 55
sors Terram tribubus dividat & fami-
liis. * Quidquid sorte contigerit, hoc 56
vel plures accipiant , vel pauciores.
* Hic quoq; est numerus filiorum Levi 57
per familias suas: Gersõ, à quo familia
Gersonitarum: Caath à quo familia
Caathitarum : Merari à quo fami-
lia Meraritarum. * hæ sunt familiæ 58
Levi: Familia Lobni, familia Hebro-
ni, familia Moholi, familia Musi, fami-
lia Core. At vero Caath genuit Amrã:
* qui habuit uxorem Iochabed filiam 59
Levi, quæ nata est ei in Ægypto. hæc
genuit Amram viro suo filios, Aaron &
Moysen, & Mariã sororem eorum.* De 60
Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & E-

61 leazar & Ithamar: * quorum Nadab &
Abiu mortui ſunt, cum obtuliſſent ig-
62 nem alienum coram Domino. * Fue-
runtque omnes, qui numerati ſunt, vi-
ginti tria millia generis maſculini, ab
uno menſe & ſupra: quia non ſunt re-
cenſiti inter filios Iſrael, nec eis cum
63 ceteris data poſſeſſio eſt. * Hic eſt nu-
merus filiorum Iſrael, qui deſcripti
ſunt à Moyſe & Eleazaro ſacerdote, in
campeſtribus Moab ſupra Iordanem
64 contra Iericho. * inter quos, nullus
fuit eorum, qui ante numerati ſunt à
65 Moyſe & Aaron in deſerto Sinai. *Præ-
dixerat enim Dominus, quod omnes
morerentur in ſolitudine. Nulluſque
remanſit ex eis, niſi Caleb filius Ie-
phone, & Ioſue filius Nun.

CAPUT XXVII.

Filiæ Salphaad patri ſuccedunt in hereditatem: dicitque Dominus Moyſen moriturum, ubi ex monte Terram promiſſionis conſpexerit.

1 ACceſſerunt autem filiæ Salphaad,
filii Hepher, filii Galaad, filii Ma-
chir, filii Manaſſe, qui fuit filius Io-
ſeph: quarum ſunt nomina, Maala, &
Noa, & Hegla, & Melcha, & Therſa.
2 * Steteruntque coram Moyſe & Elea-
zaro ſacerdote, & cunctis principibus
populi, ad oſtiũ tabernaculi fœderis,
atque dixerunt. *Pater noſter mortuus
3 eſt in deſerto, nec fuit in ſeditione,
quæ concitata eſt contra Dominum ſub
Core, ſed in peccato ſuo mortuus eſt:
hic non habuit mares filios. Cur tolli-
tur nomen illius de familia ſua, quia
non habuit filium? Date nobis poſſeſ-
ſionẽ inter cognatos patris noſtri. *Re-
4 tulitque Moyſes cauſam earum ad ju-
5 dicium Domini. * Qui dixit ad eum:
6 * Iuſtam rem poſtulant filiæ Salphaad:
da eis poſſeſſionem inter cognatos pa-
tris ſui, & ei in hereditatem ſuccedãt.
7 *Ad filios autem Iſrael loqueris hæc:
8 *Homo cum mortuus fuerit abſque fi-
lio, ad filiam ejus tranſibit hereditas.
9 *ſi filiam non habuerit, habebit ſucceſ-
10 ſores fratres ſuos. * quod ſi & fratres
non fuerint, dabitis hereditatem fra-
11 tribus patris ejus. * ſin autem nec pa-
truos habuerit, dabitur hereditas his
qui ei proximi ſunt. eritque hoc filiis
Iſrael ſanctũ lege perpetua, ſicut præ-
12 cepit Dominus Moyſi. * Dixit quoque
Dominus ad Moyſen: Aſcende in mon-
tem iſtum Abarim, & contemplare in-
de Terram, quam daturus ſum filiis
13 Iſrael. *cumque videris eam, ibis & tu
ad populum tuum, ſicut ivit frater
14 tuus Aaron: * quia offendiſtis me in
deſerto Sin in contradictione multitu-
dinis, nec ſanctificare me voluiſtis co-
ram ea ſuper aquas. hæ ſunt aquæ cõ-
15 tradictionis in Cades deſerti Sin. *Cui
16 reſpondit Moyſes: * Provideat Domi-
nus Deus ſpirituum omnis carnis ho-
minem, qui ſit ſuper multitudinẽ hãc:
17 *& poſſit exire & intrare ante eos, & e-
ducere eos vel introducere: ne ſit po-
pulus Domini ſicut oves abſque paſto-
re. * Dixitque Dominus ad eum: Tolle 18
Ioſue filium Nun, virum in quo eſt
Spiritus, & pone manum tuam ſuper
eum. * Qui ſtabit coram Eleazaro ſa- 19
cerdote & omni multitudine: * & da- 20
bis ei præcepta cunctis videntibus, &
partem gloriæ tuę, ut audiat eum om-
nis ſynagoga filiorum Iſrael. *Pro hoc, 21
ſi quid agendum erit, Eleazar ſacer-
dos conſulet Dominum. Ad verbum e-
jus egredietur & ingredietur ipſe, &
omnes filii Iſrael cum eo, & cetera
multitudo. * Fecit Moyſes ut præce- 22
perat Dominus. Cumque tuliſſet Ioſue,
ſtatuit eum coram Eleazaro ſacerdote
& omni frequentia populi. *Et impo- 23
ſitis capiti ejus manibus, cuncta re-
plicavit quæ mandaverat Dominus.

CAPUT XXVIII.

Sacrificia quotidiana & diei ſeptimi ac calendarum, & de duabus ſollemnitatibus Azymorum & Hebdomadarum.

DIxit quoque Dominus ad Moyſẽ: 1
* Præcipe filiis Iſrael, & dices ad 2
eos: Oblationem meam & panes, & in-
cenſum odoris ſuaviſſimi offerte per
tempora ſua. * Hæc ſunt ſacrificia quæ 3
offerre debetis: Agnos anniculos im-
maculatos duos quotidie in holocau-
ſtum ſempiternum: * unum offeretis 4
mane, & alterum ad veſperum: *deci- 5
mam partem ephi ſimilæ, quæ con-
ſperſa ſit oleo puriſſimo, & habeat
quartam partem hin. * holocauſtum 6
juge eſt quod obtuliſtis in monte Si-
nai in odorem ſuaviſſimum incenſi
Domini. * & libabitis vini quartam 7
partem hin per agnos ſingulos in San-
ctuario Domini. * Alterumque agnum 8
ſimiliter offeretis ad veſperam, juxta
omnem ritum ſacrificii matutini, &
libamentorũ ejus, oblationem ſuaviſ-
ſimi odoris Domino. * Die autem ſab- 9
bati offeretis duos agnos anniculos
immaculatos, & duas decimas ſimilæ
oleo conſperſæ in ſacrificio, & liba
* quæ rite funduntur per ſingula ſab- 10
bata in holocauſtum ſempiternum. *In 11
calendis autem offeretis holocauſtum
Domino, vitulos de armento duos, a-
rietem unum, agnos anniculos ſeptem
immaculatos, * & tres decimas ſimilæ 12
oleo conſperſæ in ſacrificio per ſingu-
los vitulos: & duas decimas ſimilæ o-
leo conſperſæ per ſingulos arietes: *& 13
decimam decimæ ſimilæ ex oleo in ſa-
crificio per agnos ſingulos. holocauſtũ
ſuaviſſimi odoris atque incenſi eſt Do-
mino. * Libamenta autem vini, quæ 14
per ſingulas fundenda ſunt victimas,
iſta erunt: media pars hin per ſingulos
vitulos, tertia per arietem, quarta per
agnum. hoc erit holocauſtum per om-
nes menſes, qui ſibi anno vertente ſuc-
cedunt. *Hircus quoque offeretur Do- 15

mino

mino pro peccatis in holocaustū sem-
16 piternum cum libamentis suis. * Men-
se autē primo, quartadecima die men-
17 sis, Phase Domini erit, * & quintade-
cima die sollemnitas: septem diebus
18 vescentur azymis. * Quarum dies pri-
ma venerabilis & sancta erit: omne o-
19 pus servile non facietis in ea. * Offere-
tisque incensum holocaustum Domino,
vitulos de armento duos, arietem u-
num, agnos anniculos immaculatos se-
20 ptem: * & sacrificia singulorum ex si-
mila quæ conspersa sit oleo, tres deci-
mas per singulos vitulos, & duas deci-
21 mas per arietem,* & decimam decimæ
per agnos singulos: id est, per septem
22 agnos. * Et hircum pro peccato unum,
23 ut expietur pro vobis, * præter holo-
caustum matutinum quod semper of-
24 feretis. * Ita facietis per singulos dies
septem dierum in fomitem ignis, & in
odorem suavissimum Domino, qui sur-
get de holocausto, & de libationibus
25 singulorum.*Dies quoq; septimus cele-
berrimus & sanctus erit vobis : omne
26 opus servile non facietis in eo.* Dies
etiam primitivorum, quando offeretis
novas fruges Domino, expletis hebdo-
madibus, venerabilis & sancta erit:o-
mne opus servile non facietis in ea.
27 * Offeretisque holocaustum in odorem
suavissimum Domino, vitulos de ar-
mento duos, arietem unum, & agnos
28 anniculos immaculatos septem: *atque
in sacrificiis eorum, similæ oleo con-
spersæ tres decimas per singulos vitu-
29 los, per arietes duas, * per agnos deci-
mam decimæ, qui simul sunt agni sep-
30 tem. hircum quoque * qui mactatur
pro expiatione : præter holocaustum
31 sempiternum & liba ejus.* Immacula-
ta offeretis omnia cū libationibus suis.

CAPUT XXIX.

Sollemnitates mēsis septimæ, & quid in eis offerendum sit: nempe sollemnitas tubarum, expiationis, & tabernaculorum quæ octo diebus varias habent oblationes.

1 MEnsis etiam septimi prima dies
venerabilis & sancta erit vobis.
omne opus servile non facietis in ea,
quia dies clangoris est & tubarum.
2 * Offeretisque holocaustum in odorem
suavissimum Domino, vitulum de ar-
mento unum, arietem unum, & agnos
3 anniculos immaculatos septem: * & in
sacrificiis eorum, similæ oleo consper-
sæ tres decimas per singulos vitulos,
4 duas decimas per arietem, * unam de-
cimam per agnum, qui simul sunt agni
5 septem: * & hircum pro peccato, qui
6 offertur in expiationem populi, * præ-
ter holocaustum calendarū cum sacri-
ficiis suis , & holocaustum sempiternū
cum libationibus solitis. eisdem cere-
moniis offeretis in odorem suavissi-
7 mum incensum Domino.*Decima quo-
que dies mensis hujus septimi erit vo-
bis sancta atque venerabilis & affige-
tis animas vestras : omne opus servile
non facietis in ea.* Offeretisque holo- 8
caustum Domino in odorem suavissi-
mum, vitulum de armento unum, arie-
tem unum, agnos anniculos immacula-
tos septem: * & in sacrificiis eorum, 9
similæ oleo conspersæ tres decimas per
singulos vitulos, duas decimas per
arietem. * decimam decimæ per agnos 10
singulos,qui sunt simul agni septem:*& 11
hircum pro peccato, absq; his quæ of-
ferri pro delicto solent in expiationē,
& holocaustum sempiternum, cum sa-
crificio & libaminibus eorum. * Quin- 12
tadecima vero die mensis septimi, quæ
vobis sancta erit atque venerabilis, o-
mne opus servile non facietis in ea,
sed celebrabitis sollemnitatem Domi-
no septem diebus. * offeretisque holo- 13
caustum in odorem suavissimum Domi-
no, vitulos de armento tredecim,arie-
tes duos,agnos anniculos immaculatos
quattuordecim: * & in libamentis eo- 14
rum, similæ oleo conspersæ tres deci-
mas per vitulos singulos , qui sunt si-
mul vituli tredecim: & duas decimas
arieti uno,id est, simul arietibus duo-
bus, * & decimam decimæ agnis sin- 15
gulis,qui sunt simul agni quattuorde-
cim: * & hircum pro peccato, absque 16
holocausto sempiterno, & sacrificio, &
libamine ejus. * In die altero offere- 17
tis vitulos de armento duodecim, a-
rietes duos, agnos anniculos immacu-
latos quattuordecim: * sacrificiaque & 18
libamina singulorum per vitulos & a-
rietes & agnos rite celebrabitis : * & 19
hircum pro peccato,absque holocausto
sempiterno, sacrificioque & libamine
ejus. * Die tertio offeretis vitulos un- 20
decim, arietes duos, agnos anniculos
immaculatos quattuordecim: * sacri- 21
ficiaque & libamina singulorum per vi-
tulos & arietes & agnos rite celebrabi-
tis:*& hircum pro peccato,absque ho- 22
locausto sempiterno , sacrificioque &
libamine ejus. * Die quarto offeretis 23
vitulos decem,arietes duos, agnos an-
niculos immaculatos quattuordecim:
* sacrificiaque & libamina singulorum 24
per vitulos & arietes & agnos rite ce-
lebrabitis: * & hircum pro peccato, 25
absque holocausto sempiterno, sacrifi-
cioque ejus & libamine. * Die quinto 26
offeretis vitulos novem, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quat-
tuordecim: * sacrificiaque & libamina 27
singulorum per vitulos & arietes & a-
gnos rite celebrabitis: * & hircum pro 28
peccato, absque holocausto sempiter-
no, sacrificioque ejus & libamine.*Die 29
sexto offeretis vitulos octo,arietes du-
os , agnos anniculos immaculatos
quattuordecim: * sacrificiaque & liba 30
mina singulorum per vitulos & arietes
& agnos rite celebrabitis: * & hircum 31
pro peccato,absque holocausto sempi-
terno, sacrificioque ejus & libamine.

12 * Die septimo offeretis vitulos septem,
& arietes duos, agnos anniculos imma-
13 culatos quattuordecim: * sacrificiaque
& libamina singulorum per vitulos &
14 arietes & agnos rite celebrabitis: * &
hircum pro peccato, absque holocausto
sempiterno, sacrificioq; ejus & libamine.
35 * Die octavo, qui est celeberrimus, om-
36 ne opus servile non facietis, * offerentes
holocaustum in odorem suavissimum
Domino, vitulum unum, arietem unum,
agnos anniculos immaculatos septem:
37 * sacrificiaque & libamina singulorum
per vitulos & arietes & agnos rite cele-
38 brabitis: * & hircum pro peccato, abs-
que holocausto sempiterno, sacrificioq;
39 ejus & libamine. * Hæc offeretis Domi-
no in sollemnitatibus vestris: præter
vota & oblationes spontaneas in holo-
causto, in sacrificio, in libamine, & in
hostiis pacificis.

CAPUT XXX.

De voto ac juramento virorum, & quando puellarum & uxorum vota seu juramenta rata sint, vel irrita.

1 NArravitque Moyses filiis Israel om-
2 nia quæ ei Dominus imperarat: * &
locutus est ad principes tribuum filio-
rum Israel: Iste est sermo quem præce-
3 pit Dominus: * Si quis virorum votum
Domino voverit, aut se constrinxerit ju-
ramento: non faciet irritum verbum su-
um, sed omne quod promisit implebit.
4 * Mulier si quippiam voverit, & se con-
strinxerit juramento, quæ est in domo
patris sui, & in ætate adhuc puellari: si
cognoverit pater votum quod pollicita
est, & juramentum quo obligavit ani-
mam suam, & tacuerit, voti rea erit:
5 * quidquid pollicita est & juravit, opere
6 complebit. * sin autem statim ut audierit,
contradixerit pater: & vota & juramenta
ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur
sponsioni, eo quod contradixerit pater.
7 * Si maritum habuerit, & voverit ali-
quid, & semel de ore ejus verbum egre-
diens animam ejus obligaverit jura-
8 mento: * quo die audierit vir, & non
contradixerit, voti rea erit, redderque
9 quodcumque promiserat. * sin autem
audiens statim contradixerit, & irritas
fecerit pollicitationes ejus, verbaque
quibus obstrinxerat animam suam: pro-
10 pitius erit ei Dominus. * Vidua & re-
pudiata quidquid voverint, reddent.
11 * Vxor in domo viri cum se voto con-
12 strinxerit & juramento, * si audierit vir,
& tacuerit, nec contradixerit sponsioni,
13 reddet quodcumque promiserat. * sin
autem extemplo contradixerit, non te-
nebitur promissionis rea: quia maritus
contradixit, & Dominus ei propitius e-
14 rit. * Si voverit, & juramento se con-
strinxerit, ut per jejunium, vel cetera-
rum rerum abstinentiam, affligat ani-
mam suam, in arbitrio viri erit ut fa-
15 ciat, sive non faciat. * quod si audiens
vir tacuerit, & in alteram diem distu-
lerit sententiam: quidquid voverat at-
que promiserat, reddet: quia statim
ut audivit, tacuit. * sin autem contra- 16
dixerit postquam rescivit, portabit ipse
iniquitatem ejus. * Istæ sunt leges, 17
quas constituit Dominus Moysi, inter
virum & uxorem, inter patrem & fi-
liam, quæ in puellari adhuc ætate est,
vel quæ manet in parentis domo.

CAPUT XXXI.

Cæsis Madianitis virgines solæ reservantur: substantia ex æquo dividitur pugnantibus & plebi, primitiæ Sacerdoti ac Levitis traduntur, gratiæ Deo cum donariis offeruntur.

LOcutusque est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Vlciscere prius filios Israel 2
de Madianitis, & sic colligeris ad popu-
lum tuum. * Statimque Moyses, Arma- 3
te, inquit, ex vobis viros ad pugnam,
qui possint ultionem Domini expetere
de Madianitis. * mille viri de singulis 4
tribubus eligantur ex Israel qui mittan-
tur ad bellum. * Dederuntque millenos 5
de singulis tribubus, id est, duodecim
millia expeditorum ad pugnam: * quos 6
misit Moyses cum Phinees filio Elea-
zari sacerdotis, vasa quoque sancta, &
tubas ad clangendum tradidit ei. * Cum- 7
que pugnassent contra Madianitas atque
vicissent, omnes mares occiderunt,
* & reges eorum, Evi, & Recem, & Sur, 8
& Hur, & Rebe, quinque principes
gentis: Balaam quoque filium Beor in-
terfecerunt gladio. * Ceperuntque mu- 9
lieres eorum, & parvulos, omniaque
pecora, & cunctam supellectilem: quid-
quid habere potuerant depopulati sunt:
* tam urbes quam viculos & castella 10
flamma consumpsit. * Et tulerunt præ- 11
dam, & universa quæ ceperant tam
ex hominibus quam ex jumentis, * & 12
adduxerunt ad Moysen, & Eleazarum
sacerdotem, & ad omnem multitudi-
nem filiorum Israel. reliqua autem u-
tensilia portaverunt ad castra in cam-
pestribus Moab juxta Iordanem contra
Iericho. * Egressi sunt autem Moyses 13
& Eleazar sacerdos, & omnes princi-
pes synagogæ, in occursum eorum ex-
tra castra. * Iratusque Moyses principi- 14
bus exercitus, tribunis, & centurioni-
bus qui venerant de bello, * ait: Cur 15
feminas reservastis? * Nonne istæ sunt, 16
quæ deceperunt filios Israel ad sugge-
stionem Balaam, & prævaricari vos fe-
cerunt in Domino super peccato Pho-
gor, unde & percussus est populus? * Er- 17
go cunctos interficite quidquid est ge-
neris masculini, etiam in parvulis: &
mulieres, quæ noverunt viros in coitu,
jugulate: * puellas autem & omnes fe- 18
minas virgines reservate vobis: * & 19
manete extra castra septem diebus.
Qui occiderit hominem, vel occisum

tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo.
20 timo. *Et de omni præda, sive vestimentum fuerit, sive vas, & aliquid in
utensilia præparatum de caprarum
pellibus, & pilis, & ligno, expiabitur.
21 *Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus, qui pugnaverant, sic locutus
est: Hoc est præceptum legis, quod
22 mandavit Dominus Moysi: *Aurum, &
argentum, & æs, & ferrum, & plum-
23 bum, & stannum, *& omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur. quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sancti-
24 ficabitur: *& lavabitis vestimenta vestra die septimo, & purificati postea
25 castra intrabitis. *Dixit quoque Do-
26 minus ad Moysen: *Tollite summam
eorum quæ capta sunt, ab homine usque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos &
27 principes vulgi: *dividesque ex æquo
prædam, inter eos qui pugnaverunt
egressique sunt ad bellum, & inter
28 omnem reliquam multitudinem. *&
separabis partem Domino ab his qui
pugnaverunt & fuerunt in bello, unam
animam de quingentis, tam ex hominibus quam ex bobus & asinis & ovi-
29 bus, *& dabis eam Eleazaro sacerdo-
30 ti, quia primitiæ Domini sunt. *Ex
media quoque parte filiorum Israel
accipies quinquagesimum caput hominum, & boum, & asinorum, & ovium,
cunctorum animantium, & dabis ea
Levitis, qui excubant in custodiis ta-
31 bernaculi Domini. *Feceruntque Moyses & Eleazar, sicut præceperat Domi-
32 nus. *Fuit autem præda, quam exercitus ceperat, ovium sexcenta septua-
33 ginta quinque millia, *boum septua-
34 ginta duo millia, *asinorum sexaginta
35 millia & mille: *animæ hominum
sexus feminei, quæ non cognoverant
36 viros, triginta duo millia. *Dataque
est media pars his qui in prælio fuerant, ovium trecenta triginta septem
37 millia quingentæ: *è quibus in partem Domini supputatæ sunt oves sex-
38 centæ septuaginta quinque. *Et de
bobus triginta sex millibus, boves
39 septuaginta & duo: *de asinis triginta millibus quingentis, asini sexaginta
40 unus: *de animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Do-
41 mini triginta duæ animæ. *Tradiditque Moyses numerum primitiarum
Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fue-
42 rat ei imperatum, *ex media parte
filiorum Israel, quam separaverat his
43 qui in prælio fuerant: *De media vero
parte, quæ contigerat reliquæ multitudini, id est, de ovibus trecentis triginta septem millibus quingentis,
44 *& de bobus triginta sex millibus,
45 *& de asinis triginta millibus quin-
46 gentis, *& de hominibus sedecim
47 millibus, *tulit Moyses quinquagesimum caput, & dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut
præceperat Dominus. *Cumque ac- 48
cessissent principes exercitus ad Moysen, & tribuni, centurionesque, dixe-
runt: *Nos servi tui recensuimus nu- 49
merum pugnatorum, quos habuimus
sub manu nostra: & ne unus quidem
defuit. *Ob hanc causam offerimus 50
in donariis Domini singuli quod in
preda auri potuimus invenire, periscelides & armillas, annulos & dextralia,
ac murænulas, ut depreceris pro no-
bis Dominum. *Susceperuntque Moy- 51
ses & Eleazar sacerdos, omne aurum
in diversis speciebus, *pondo sedecim 52
millia, septingentos quinquaginta siclos, à tribunis & centurionibus.
*Vnusquisque enim quod in præda ra- 53
puerat, suum erat. *Et susceptum in- 54
tulerunt in tabernaculum testimonii,
in monimentum filiorum Israel coram Domino.

CAPVT XXXII.

Filiis Ruben, Gad, & dimidiæ tribui Manasse portio datur trans Iordanem, modo fratres suos in Terram promissionis armati præcedant.

Filii autem Ruben & Gad habe- 1
bant pecora multa, & erat illis in
jumentis infinita substantia. Cumque
vidissent Iazer & Galaad aptas anima-
libus alendis terras, *venerunt ad 2
Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem,
& principes multitudinis, atque dixe-
runt: *Ataroth, & Didon, & Iazer, & 3
Nemra, Hesebon, & Eleale, & Saban,
& Nebo, & Beon, *terra, quam per- 4
cussit Dominus in conspectu filiorum
Israel, regio uberrima est ad pastum
animalium: & nos servi tui habemus
jumenta plurima: *precamurque si in- 5
venimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem,
nec facias nos transire Iordanem.
*Quibus respondit Moyses: Numquid 6
fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos
hic sedebitis? *Cur subvertitis men- 7
tes filiorum Israel, ne transire audeant
in locum, quem eis daturus est Domi-
nus? *nonne ita egerunt patres vestri, 8
quando misi de Cadesbarne ad explo
randam Terram? *Cumque venissent 9
usque ad Vallem botri, lustrata omni
regione, subverterunt cor filiorum
Israel, ut non intrarent fines, quos eis
Dominus dedit. *Qui iratus juravit, 10
dicens: *Si videbunt homines isti, qui 11
ascenderunt ex Ægypto, à viginti annis & supra, Terram, quam sub juramento pollicitus sum Abraham, Isaac,
& Iacob: & noluerunt sequi me, *præ- 12
ter Caleb filium Iephone Cenezæum,
& Iosue filium Nun: isti impleverunt
voluntatem meam. *Iratusque Domi- 13
nus adversum Israel, circumduxit eum
per desertum quadraginta annis, donec consumeretur universa generatio,
quæ fecerat malum in conspectu ejus.
*Et ecce, inquit, vos surrexistis pro 14
patri-

patribus vestris, incrementa & alumni
hominum peccatorum, ut augeretis fu-
rorem Domini contra Israel. * Quod si
15 noluerit sequi eum, in solitudine po-
pulum derelinquet, & vos causa eritis
16 necis omnium. * At illi prope acce-
dentes, dixerunt: Caulas ovium fabri-
cabimus, & stabula jumentorum, par-
vulis quoque nostris urbes munitas:
17 *nos autem ipsi armati & accincti per-
gemus ad prælium ante filios Israel,
donec introducamus eos ad loca sua.
Parvuli nostri, & quidquid habere
possumus, erunt in urbibus muratis,
18 propter habitatorum insidias. * Non
revertemur in domos nostras, usque
dum possideant filii Israel hereditatem
19 suam: * nec quidquam quæremus
trans Iordanem, quia jam habemus
nostram possessionem in orientali ejus
20 plaga. * Quibus Moyses ait: Si facitis
quod promittitis, expediti pergite co-
21 ram Domino ad pugnam: *& omnis
vir bellator armatus Iordanem tran-
seat, donec subvertat Dominus inimi-
22 cos suos, * & subjiciatur ei omnis
Terra: tunc eritis inculpabiles apud
dominum & apud Israel, & obtine-
bitis regiones, quas vultis coram Do-
23 mino. * Sin autem quod dicitis, non
feceritis, nulli dubium est quin pecce-
tis in Deum: & scitote quoniam pec-
catum vestrum apprehendet vos. * Æ-
24 dificate ergo urbes parvulis vestris, &
caulas & stabula ovibus ac jumentis:
25 & quod polliciti estis implete. *Dixe-
runtque filii Gad & Ruben ad Moy-
sen: Servi tui sumus, faciemus quod
26 jubet dominus noster. * Parvulos no-
stros, & mulieres, & pecora, ac ju-
menta relinquemus in urbibus Ga-
27 laad: * nos autem famuli tui omnes
expediti pergemus ad bellum, sicut tu
28 Domine loqueris. * Præcepit ergo
Moyses Eleazaro sacerdoti, & Iosue
filio Nun, & principibus familiarum
per tribus Israel, & dixit ad eos:
29 *Si transierint filii Gad & filii Ruben
vobiscum Iordanem omnes armati ad
bellum coram Domino, & vobis fuerit
Terra subjecta: date eis Galaad in
30 possessionem. * Sin autem noluerint
transire armati vobiscum in Terram
Chanaan, inter vos habitandi acci-
31 piant loca. * Responderuntque filii
Gad, & filii Ruben: Sicut locutus est
Dominus servis suis, ita faciemus:
32 *ipsi armati pergemus coram Domino
in Terram Chanaan, & possessionem
jam suscepisse nos confitemur trans
33 Iordanem. *Dedit itaque Moyses filiis
Gad & Ruben, & dimidiæ tribui Ma-
nasse filii Ioseph, regnum Sehon regis
Amorrhæi, & regnum Og regis Basan,
& terram eorum cum urbibus suis per
34 circuitum. * Igitur extruxerunt filii
Gad, Dibon, & Ataroth, & Aroer,
35 *& Etroth, & Sophan, & Iazer, &
36 Iegbaa, *& Bethnemra, & Betharan,
urbes munitas, & caulas pecoribus
suis. * Filii vero Ruben ædificave- 37
runt Hesebon, & Eleale, & Cariathaim,
*& Nabo, & Baalmeon versis nomini- 38
bus, Sabama quoque: imponentes vo-
cabula urbibus, quas extruxerant.
*Porro filii Machir, filii Manasse per- 39
rexerunt in Galaad, & vastaverunt
eam interfecto Amorrhæo habitatore
ejus. *Dedit ergo Moyses Terram Ga- 40
laad Machir filio Manasse, qui habita-
vit in ea. * Iair autem filius Manasse 41
abiit, & occupavit vicos ejus, quos
appellavit Havoth Iair, id est, Villas
Iair. * Nobe quoque perrexit, & ap- 42
prehendit Chanath cum viculis suis:
vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

CAPUT XXXIII.

Mansionibus 42. filiorum Israel per varia loca in deserto recensitis, Chananæi à Domino jubentur interimi.

HÆ sunt mansiones filiorum Israel, 1
qui egressi sunt de Ægypto per
turmas suas in manu Moysi & Aaron,
*quas descripsit Moyses juxta castro- 2
rum loca, quæ Domini jussione mu-
tabant. * Profecti igitur de Ramesse 3
mense primo, quintadecima die mensis
primi, altera die Phase, filii Israel in
manu excelsa, videntibus cunctis Æ-
gyptiis, *& sepelientibus primogeni- 4
tos, quos percusserat Dominus (nam &
in diis eorum exercuerat ultionem)
*castrametati sunt in Soccoth. *Et de 5
Soccoth venerunt in Etham, quæ est 6
in extremis finibus solitudinis. * Inde 7
egressi venerunt contra Phihahiroth,
quæ respicit Beelsephon, & castrame-
tati sunt ante Magdalum. * Profecti- 8
que de Phihahiroth, transierunt per
medium mare in solitudinem: & am-
bulantes tribus diebus per desertum
Etham, castrametati sunt in Mara.
* Profectique de Mara venerunt in 9
Elim, ubi erant duodecim fontes
aquarum, & palmæ septuaginta: ibi-
que castrametati sunt. * Sed & inde 10
egressi, fixerunt tentoria super Mare
rubrum. Profectique de Mari rubro,
* castrametati sunt in deserto Sin. 11
*Vnde egressi, venerunt in Daphca. 12
* Profectique de Daphca, castrameta- 13
ti sunt in Alus. * Egressique de Alus, 14
in Raphidim fixere tentoria, ubi po-
pulo defuit aqua ad bibendum. *Pro- 15
fectique de Raphidim, castrametati
sunt in deserto Sinai. * Sed & de so- 16
litudine Sinai egressi, venerunt ad se-
pulchra concupiscentiæ. *Profectique 17
de sepulchris concupiscentiæ, castra-
metati sunt in Haseroth. * Et de Ha- 18
seroth venerunt in Rethma. * Profe- 19
ctique de Rethma, castrametati sunt
in Remmomphares. * Vnde egressi, 20
venerunt in Lebna. *De Lebna, castra- 21
metati sunt in Ressa. * Egressique de 22

Ressa,

23 Ressa, venerunt in Ceelatha. *Unde
profecti, castrametati sunt in monte
24 Sepher. *Egressi de monte Sepher, ve-
25 nerunt in Arada. *Inde proficiscentes,
26 castrametati sunt in Maceloth. *Pro-
fectique de Maceloth, venerunt in Tha-
27 hath. *De Thahath, castrametati sunt
28 in Thare. *Unde egressi, fixere tentoria
29 in Methca. *Et de Methca, castrame-
30 tati sunt in Hesmona. *Profectique de
31 Hesmona, venerunt in Moseroth. * Et
de Moseroth, castrametati sunt in Be-
32 nejaacan. *Profectique de Benejaacan,
33 venerunt in montem Gadgad. *Unde
profecti, castrametati sunt in Ietebatha-
34 tha. *Et de Ietebatha, venerunt in He-
35 brona. *Egressique de Hebrona, castra-
36 metati sunt in Asiongaber. *Inde pro-
fecti, venerunt in desertum Sin, hęc est
37 Cades. * Egressique de Cades, castra-
metati sunt in monte Hor, in extremis
38 finibus Terræ Edom. * Ascenditque
Aaron sacerdos in montem Hor, juben-
te Domino: & ibi mortuus est anno
quadragesimo egressionis filiorum Is-
rael ex Ægypto, mense quinto, prima
39 die mensis, * cum esset annorum cen-
40 tum viginti trium. *Audivitque Cha-
nanæus rex Arad, qui habitabat ad me-
ridiem, in Terram Chanaan venisse fi-
41 lios Israel. *Et profecti de monte Hor,
42 castrametati sunt in Salmona. * Unde
43 egressi, venerunt in Phunon. *Profe-
ctique de Phunon, castrametati sunt in
44 Oboth. *Et de Oboth, venerunt in Ije-
abarim, quę est in finibus Moabitarum.
45 *Profectique de Ijeabarim, fixere ten-
46 toria in Dibongad. *Unde egressi, ca-
strametati sunt in Helmondeblathaim.
47 *Egressique de Helmondeblathaim, ve-
nerunt ad montes Abarim contra Na-
48 bo. * Profectique de montibus Aba-
rim, transierunt ad campestria Moab,
49 supra Iordanem, contra Iericho. *Ibi-
que castrametati sunt de Bethsimoth
usque ad Abelsatim in planioribus lo-
50 cis Moabitarum, *ubi locutus est Do-
51 minus ad Moysen: *Præcipe filiis Is-
rael, & dic ad eos: Quando transieritis
Iordanem: intrantes Terram Chanaan,
52 *disperdite cunctos habitatores Terræ
illius: confringite titulos, & statuas
comminuite, atque omnia excelsa va-
53 state, *mundantes terram, & habitan-
tes in ea. ego enim dedi vobis illam in
54 possessionem, * quam dividetis vobis
sorte. Pluribus dabitis latiorem, &
paucis angustiorem. Singulis ut sors
ceciderit, ita tribuetur hereditas. Per
tribus & familias possessio dividetur.
55 *Sin autem nolueritis interficere habi-
tatores Terræ: qui remanserint, erunt
vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ
in lateribus, & adversabuntur vobis in
56 Terra habitationis vestræ: * & quid-
quid illis cogitaveram facere, vobis
faciam.

CAPUT XXXIV.

Terræ promissionis situs & limites juxta varias orbis plagas: eaq; sorte dividenda præcipitur, additis illorum nominibus qui eam dividant.

LOcutusque est Dominus ad Moy- 1
sen, dicens: *Pręcipe filiis Israel, & 2
dices ad eos: Cum ingressi fueritis
Terram Chanaan, & in possessionem vo-
bis sorte ceciderit, his finibus termi-
nabitur. * Pars meridiana incipiet à 3
solitudine Sin, quæ est juxta Edom: &
habebit terminos contra Orientē mare
salsissimum. *qui circuibunt australem 4
plagam per ascensum Scorpionis, ita ut
transeant in Senna, & perveniant à me-
ridie usque ad Cadesbarne, unde egre-
dientur confinia ad villam nomine A-
dar, & tendent usque ad Asemona.
*ibitque per gyrum terminus ab Ase- 5
mona usque ad Torrentem Ægypti, &
maris magni littore finietur. * Plaga 6
autem occidentalis à mari magno in-
cipiet, & ipso fine claudetur. * Porro 7
ad septemtrionalē plagam à mari ma-
gno termini incipient, pervenientes
usque ad montem altissimum, * à quo 8
venient in Emath usque ad terminos
Sedada: * ibuntque confinia usque ad 9
Zephrona, & villam Enan. hi erunt ter-
mini in parte Aquilonis. * Inde meta- 10
buntur fines contra orientalem plagam
de villa Enan usque Sephama, * & de 11
Sephama descendent termini in Rebla
contra fontem Daphnim: inde perve-
nient contra Orientem ad mare Cene-
reth, * & tendent usque ad Iordanem, 12
& ad ultimum salsissimo claudentur
mari. Hanc habebitis Terram per fines
suos in circuitu. *Præcepitque Moyses 13
filiis Israel dicens: Hæc erit Terra, quā
possidebitis sorte, & quam jussit Domi-
nus dari novem tribubus, & dimidiæ
tribui. * Tribus enim filiorum Ruben 14
per familias suas, & tribus filiorū Gad
juxta cognationum numerum, media
quoque tribus Manasse, * id est, duæ 15
semis tribus, acceperunt partem suam
trans Iordanē contra Iericho ad orien-
talem plagam. * Et ait Dominus ad 16
Moysen: *Hæc sunt nomina virorum, 17
qui Terram vobis divident, Eleazar
sacerdos, & Iosue filius Nun, *& singuli 18
principes de tribubus singulis, * quo- 19
rum ista sunt vocabula: De tribu Iuda,
Caleb filius Iephone. * De tribu Si- 20
meon, Samuel filius Ammiud. *De tri- 21
bu Benjamin, Elidad filius Chaselon.
*De tribu filiorum Dan, Bocci filius Io- 22
gli. *Filiorum Ioseph de tribu Manasse, 23
Hanniel filius Ephod. * De tribu E- 24
phraim, Camuel filius Sephthan. *De 25
tribu Zabulon, Elisaphan filius Phar-
nach. *De tribu Issachar, dux Phaltiel 26
filius Ozan. * De tribu Aser, Ahiud fi- 27
lius Salomi. *De tribu Nephthali, Phe- 28
dael filius Ammiud. * Hi sunt, quibus 29
præcepit Dominus ut dividerent filiis
Israel Terram Chanaan.

CAP.

CAPUT XXXV.

Assignari jubentur urbes & suburbana Levitis, & urbes refugii pro homicidio non voluntario: lex homicidii voluntarii, & non voluntarii: unius testimonio nemo puniendus.

1 HÆc quoque locutus est Dominus
ad Moysen in campestribus Moab
supra Iordanem, contra Iericho:
2 * Præcipe filiis Israel ut dent Levitis
3 de possessionibus suis * urbes ad habi-
tandum, & suburbana earum per cir-
cuitum: ut ipsi in oppidis maneant, &
suburbana sint pecoribus ac jumentis:
4 * quæ à muris civitatum forinsecus,
per circuitum, mille passuum spatio
5 tendentur. * contra Orientem duo
millia erunt cubiti, & contra Meri-
diem similiter erunt duo millia: ad
mare quoque, quod respicit ad Occi-
dentem, eadem mensura erit, & Sep-
temtrionalis plaga æquali termino fi-
nietur, eruntque urbes in medio, &
6 foris suburbana. * De ipsis autem op-
pidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt in
fugitivorum auxilia separata, ut fugiat
ad ea qui fuderit sanguinem: & exce-
ptis his, alia quadraginta duo oppida,
7 *id est, simul quadraginta octo cum
8 suburbanis suis. * Ipsæque urbes, quæ
dabuntur de possessionibus filiorum
Israel, ab his qui plus habent, plures
auferentur: & qui minus, pauciores.
singuli juxta mensuram hereditatis
9 suæ dabunt oppida Levitis. * Ait Do-
10 minus ad Moysen: * Loquere filiis
Israel, & dices ad eos: Quando trans-
gressi fueritis Iordanem in Terram
11 Chanaan, * decernite quæ urbes esse
debeant in præsidia fugitivorum, qui
12 nolentes sanguinem fuderint: *in qui-
bus cum fuerit profugus, cognatus oc-
cisi non poterit eum occidere, donec
stet in conspectu multitudinis, & causa
13 illius judicetur. * De ipsis autem ur-
bibus, quæ ad fugitivorum subsidia
14 separantur, * tres erunt trans Iorda-
15 nem, & tres in Terra Chanaan, *tam fi-
liis Israel quam advenis atque pere-
grinis, ut confugiat ad eas qui nolens
16 sanguinem fuderit. *Si quis ferro per-
cusserit, & mortuus fuerit qui percus-
sus est: reus erit homicidii, & ipse mo-
17 rietur. *Si lapidem jecerit, & ictus oc-
18 cubuerit: similiter punietur. *Si ligno
percussus interierit: percussoris san-
19 guine vindicabitur. * Propinquus oc-
cisi, homicidam interficiet: statim ut
20 apprehenderit eum, interficiet. * Si
per odium quis hominem impulerit,
vel jecerit quippiam in eum per insi-
21 dias: * aut cum esset inimicus, manu
percusserit, & ille mortuus fuerit: per-
cussor, homicidii reus erit. cognatus
occisi statim ut invenerit eum, jugula-
22 bit. *Quod si fortuitu, & absque odio,
23 *& inimicitiis, quidquam horum fece-
rit, * & hoc audiente populo fuerit 24
comprobatum, atque inter percusso-
rem & propinquum sanguinis quæstio
ventilata: * liberabitur innocens de 25
ultoris manu, & reducetur per senten-
tiam in urbem, ad quam confugerat,
manebitque ibi, donec sacerdos ma-
gnus, qui oleo sancto unctus est, mo-
riatur. * Si interfector extra fines ur- 26
bium, quæ exulibus deputatæ sunt,
* fuerit inventus, & percussus ab eo 27
qui ultor est sanguinis: absque noxa
erit qui eum occiderit. * debuerat 28
enim profugus usque ad mortem Pon-
tificis in urbe residere. postquam au-
tem ille obierit, homicida revertetur
in terram suam. * Hæc sempiterna 29
erunt, & legitima in cunctis habita-
tionibus vestris. *Homicida sub testi- 30
bus punietur: ad unius testimonium
nullus condemnabitur. *Non accipie- 31
tis pretium ab eo, qui reus est sangui-
nis, statim & ipse morietur. * Exules 32
& profugi ante mortem Pontificis nul-
lo modo in urbes suas reverti pote-
runt: * ne polluatis terram habita- 33
tionis vestræ, quæ insontium cruore
maculatur: nec aliter expiari potest,
nisi per ejus sanguinem, qui alterius
sanguinem fuderit. *Atque ita emun- 34
dabitur vestra possessio, me commo-
rante vobiscum. ego enim sum Domi-
nus qui habito inter filios Israel.

CAPUT XXXVI.

Tribus per connubia non misceantur, ne possessiones confundantur.

ACcesserunt autem & principes fa- 1
miliarum Galaad filii Machir, filii
Manasse, de stirpe filiorum Ioseph: lo-
cutique sunt Moysi coram principibus
Israel, atque dixerunt: * Tibi domino 2
nostro, præcepit Dominus ut Terram
sorte divideres filiis Israel, & ut filia-
bus Salphaad fratris nostri dares pos-
sessionem debitam patri: * quas si al- 3
terius tribus homines uxores accepe-
rint, sequetur possessio sua, & translata
ad aliam tribum, de nostra hereditate
minuetur. * atque ita fiet, ut cum ju- 4
bileus, id est, quinquagesimus annus
remissionis advenerit, confundatur
sortium distributio, & aliorum posses-
sio ad alios transeat. * Respondit 5
Moyses filiis Israel, & Domino præci-
piente, ait: Recte tribus filiorum Io-
seph locuta est. * & hæc lex super 6
filiabus Salphaad à Domino promulga-
ta est: Nubant quibus volunt, tantum
ut suæ tribus hominibus: * ne com- 7
misceatur possessio filiorum Israel de
tribu in tribum. Omnes enim viri du-
cent uxores de tribu & cognatione
sua: * & cunctæ feminæ de eadem tri- 8
bu maritos accipient: ut hereditas
permaneat in familiis, * nec sibi mi- 9
sceantur tribus, sed ita maneant * ut 10
à Domino separatæ sunt. Feceruntque
filiæ Salphaad, ut fuerat imperatum:

*& nupse-

11 *& nupserunt, Maala, & Thersa, &
Hegla, & Melcha, & Noa, filiis patrui
12 sui * de familia Manasse, qui fuit filius
Ioseph: & possessio, quæ illis fuerat
attributa, mansit in tribu & familia
13 patris earum. * Hæc sunt mandata at-
que judicia, quæ mandavit Dominus
per manum Moysi ad filios Israel, in
campestribus Moab supra Iordanem
contra Iericho.

LIBER DEUTERONOMII, HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

CAPUT I.

Brevis Epilogus eorum quæ Israeli in deserto contigerant, pœnaque infideli populo inflicta.

1 HÆc sunt verba, quæ locutus
est Moyses ad omnem Israel
trans Iordanem in solitudine
campestri, contra Mare ru-
brum, inter Pharan & Tro-
phel & Laban & Haseroth, ubi auri est
2 plurimum: * Vndecim diebus de Ho-
reb per viam montis Seir usque adCa-
3 desbarne. * Quadragesimo anno, un-
decimo mense, prima die mensis, locu-
tus est Moyses ad filios Israel omnia
quæ præceperat illi Dominus, ut dice-
4 ret eis: * postquam percussit Sehon
regem Amorrhæorum, qui habitabat
in Hesebon: & Og regem Basan, qui
5 mansit in Astaroth, & in Edrai, *trans
Iordanem in Terra Moab. Cœpitque
Moyses explanare legem, & dicere:
6 *Dominus Deus noster locutus est ad
nos in Horeb, dicens: Sufficit vobis
7 quod in hoc monte mansistis: * rever-
timini, & venite ad montem Amor-
rhæorum, & ad cetera quæ ei proxi-
ma sunt campestria atque montana &
humiliora loca contra Meridiem, &
juxta littus maris, Terram Chananæo-
rum, & Libani usque ad flumen ma-
8 gnum Euphraten. * En, inquit, tra-
didi vobis: ingredimini & possidete
eam, super qua juravit Dominus pa-
tribus vestris, Abraham, Isaac, & Ia-
cob, ut daret illam eis, & semini eo-
9 rum post eos. * Dixique vobis illo in
10 tempore: * Non possum solus sustine-
re vos: quia Dominus Deus vester mul-
tiplicavit vos, & estis hodie sicut stel-
11 læ cæli, plurimi. (* Dominus Deus
patrum vestrorum addat ad hunc nu-
merum multa millia, & benedicat vo-
12 bis sicut locutus est.) * Non valeo so-
lus negotia vestra sustinere, & pondus
ac jurgia. * Date ex vobis viros sa-
pientes & gnaros, & quorum conver-
satio sit probata in tribubus vestris,
ut ponam eos vobis principes. * Tunc
respondistis mihi: Bona res est, quam
vis facere. * Tulique de tribubus ve-
stris viros sapientes & nobiles, & con-
stitui eos principes, tribunos, & cen-
turiones, & quinquagenarios ac deca-
nos, qui docerent vos singula. * Præ-
cepique eis, dicens: Audite illos, &
quod justum est judicate: sive civis sit
ille, sive peregrinus. * Nulla erit di-
stantia personarum, ita parvum audie-
tis ut magnum: nec accipietis cujus-
quam personam, quia Dei judicium est.
Quod si difficile vobis visum aliquid
fuerit, referte ad me, & ego audiam.
* Præcepique omnia quæ facere debe-
retis. *Profecti autem de Horeb, tran-
sivimus per eremum terribilem & ma-
ximam, quam vidistis, per viam montis
Amorrhæi, sicut præceperat Dominus
Deus noster nobis. Cumque venisse-
mus in Cadesbarne, * dixi vobis. Ve-
nistis ad montem Amorrhęi, quem Do-
minus Deus noster daturus est nobis.
* Vide Terram, quam Dominus Deus
tuus dat tibi: ascende & posside eam,
sicut locutus est Dominus Deus noster
patribus tuis: noli timere, nec quid-
quam paveas. * Et accessistis ad me
omnes, atque dixistis: Mittamus viros
qui considerent Terram: & renuntient
per quod iter debeamus ascendere, &
ad quas pergere civitates. * Cumque
mihi sermo placuisset, misi ex vobis
duodecim viros, singulos de tribubus
suis. * Qui cum perrexissent, & ascen-
dissent in montana, venerunt usque ad
Vallem botri: & considerata terra,
* sumentes de fructibus ejus, ut osten-
derent ubertatem, attulerunt ad nos,
atque dixerunt: Bona est terra, quam
Dominus Deus noster daturus est no-
bis. * Et noluistis ascendere, sed in-
creduli ad sermonem Domini Dei no-
stri * murmurastis in tabernaculis ve-
stris, atque dixistis: Odit nos Domi-
nus, & idcirco eduxit nos de Terra
Ægypti, ut traderet nos in manu
Amorrhæi, atque deleret. *Quo ascen-
demus? nuntii terruerunt cor no-
strum, dicentes: Maxima multitudo
est, & nobis statura procerior: urbes
magnæ, & ad cælum usque munitæ,
filios Enacim vidimus ibi. * Et dixi
vobis: Nolite metuere, nec timeatis
eos: * Dominus Deus, qui ductor est
vester, pro vobis ipse pugnabit, sicut
fecit in Ægypto cunctis videntibus.
* Et in solitudine (ipse vidisti) porta-
vit te Dominus Deus tuus, ut solet ho-
mo gestare parvulum filium suum, in
omni via, per quam ambulastis, donec
veniretis ad locum istum. * Et nec sic
quidem credidistis Domino Deo ve-
stro, *qui præcessit vos in via, & meta-

tus est locum, in quo tentoria figere
deberetis, nocte ostendens vobis iter
per ignem, & die per columnam nubis.
34 *Cumque audisset Dominus vocem ser-
monum vestrorum, iratus juravit &
35 ait: *Non videbit quispiam de homi-
nibus generationis hujus pessimæ Ter-
ram bonam, quam sub juramento pol-
36 licitus sum patribus vestris: * præter
Caleb filium Iephone. ipse enim vide-
bit eam, & ipsi dabo Terram, quam cal-
cavit, & filiis ejus, quia secutus est Do-
37 minum. * Nec miranda indignatio in
populum, cum mihi quoque iratus Do-
minus propter vos dixerit: Nec tu in-
38 gredieris illuc: * sed Iosue filius Nun
minister tuus, ipse intrabit pro te.
hunc exhortare & robora, & ipse sorte
39 Terram dividet Israeli. * Parvuli ve-
stri, de quibus dixistis quod captivi
ducerentur, & filii qui hodie boni ac
mali ignorant distantiam, ipsi ingre-
dientur: & ipsis dabo Terram, & pos-
40 sidebunt eam. *Vos autem revertimini
& abite in solitudinem per viam Ma-
41 ris rubri. *Et respondistis mihi: Pec-
cavimus Domino: ascendemus & pu-
gnabimus, sicut præcepit Dominus
Deus noster. Cumque instructi armis
42 pergeretis in montem, * ait mihi Do-
minus: Dic ad eos: Nolite ascendere,
neque pugnetis, non enim sum vobis-
cum: ne cadatis coram inimicis ve-
43 stris. * Locutus sum, & non audistis:
sed adversantes imperio Domini, &
tumentes superbia, ascendistis in mon-
44 tem. *Itaque egressus Amorrhæus, qui
habitabat in montibus, & obviam ve-
niens, persecutus est vos, sicut solent
apes persequi: & cecidit de Seir usque
45 Horma. *Cumque reversi ploraretis co-
ram Domino, non audivit vos, nec voci
46 vestræ voluit acquiescere. *Sedistis er-
go in Cadesbarne multo tempore.

CAPUT II.

Beneficiorum populo exhibitorum repetitio, pugna contra Ammon & Moab prohibitio. regisq; Sehon & terræ ipsius expugnatio.

1 Profectique inde venimus in solitu-
dinem, quæ ducit ad Mare rubrum,
sicut mihi dixerat Dominus: & circui-
vimus montem Seir longo tempore.
2 *Dixitque Dominus ad me: * Sufficit
3 vobis circuire montem istum: ite con-
4 tra Aquilonem: * & populo præcipe,
dicens: Transibitis per terminos fra-
trum vestrorum filiorum Esau, qui ha-
5 bitant in Seir, & timebunt vos. * Vi-
dete ergo diligenter ne moveamini
contra eos. neque enim dabo vobis de
terra eorum quantum potest unius pe-
dis calcare vestigium, quia in possessio-
6 nem Esau dedi montem Seir. * Cibos
emetis ab eis pecunia, & comedetis:
aquam emptam haurietis, & bibetis.
7 *Dominus Deus tuus benedixit tibi in
omni opere manuum tuarum: novit
iter tuum, quomodo transieris solitu-
dinem hanc magnam, per quadraginta
annos habitans tecum Dominus Deus
tuus, & nihil tibi defuit. * Cumque 8
transissemus fratres nostros filios Esau,
qui habitabant in Seir, per viam cam-
pestrem de Elath, & de Asiongaber, ve-
nimus ad iter, quod ducit in desertum
Moab. *Dixitque Dominus ad me: Non 9
pugnes contra Moabitas, nec ineas ad-
versus eos prælium: non enim dabo
tibi quidquam de terra eorum, quia
filiis Lot tradidi Ar in possessionem.
*Emim primi fuerunt habitatores ejus, 10
populus magnus, & validus, & tam ex-
celsus, ut de Enacim stirpe, *quasi gi-
gantes crederentur, & essent similes fi- 11
liorum Enacim. Denique Moabitæ ap-
pellant eos Emim. * In Seir autem
prius habitaverunt Horrhæi: quibus 12
expulsis atque deletis, habitaverunt
filii Esau, sicut fecit Israel in terra
possessionis suæ, quam dedit illi Do-
minus. *Surgentes ergo ut transiremus 13
torrentem Zared, venimus ad eum.
*Tempus autem, quo ambulavimus de 14
Cadesbarne usque ad transitum torren-
tis Zared, triginta & octo annorum
fuit: donec consumeretur omnis gene-
ratio hominum bellatorum de castris,
sicut juraverat Dominus: * cujus ma- 15
nus fuit adversum eos, ut interirent de
castrorum medio. * Postquam autem 16
universi ceciderunt pugnatores, *locu- 17
tus est Dominus ad me, dicens: * Tu 18
transibis hodie terminos Moab, urbem
nomine Ar: * & accedens in vicina 19
filiorum Ammon, cave ne pugnes con-
tra eos, nec movearis ad prælium: non
enim dabo tibi de terra filiorum Am-
mon, quia filiis Lot dedi eam in posses-
sionem. *Terra gigantum reputata est: 20
& in ipsa olim habitaverunt gigantes,
quos Ammonitæ vocant Zomzommim,
*populus magnus, & multus, & proce- 21
ræ longitudinis, sicut Enacim, quos
delevit Dominus à facie eorum: & fe-
cit illos habitare pro eis, *sicut fece- 22
rat filiis Esau, qui habitant in Seir, de-
lens Horrhæos; & terram eorum illis
tradens, quam possident usque in præ-
sens. *Hevæos quoque, qui habitabant 23
in Haserim usque Gazan, Cappadoces
expulerunt: qui egressi de Cappadocia
deleverunt eos, & habitaverunt pro il-
lis. *Surgite, & transite torrentem Ar- 24
non: ecce tradidi in manu tua Sehon
regem Hesebon Amorrhæum, & terram
ejus incipe possidere & committe ad-
versus eum prælium. *Hodie incipiam 25
mittere terrorem atque formidinem
tuam in populos, qui habitant sub
omni cælo: ut audito nomine tuo pa-
veant, & in morem parturientium con-
tremiscant, & dolore teneantur. * Misi 26
ergo nuntios de solitudine Cademoth
ad Sehon regem Hesebon verbis pacifi-
cis, dicens: * Transibimus per terram 27
tuam, publica gradiemur via: non de-

clinabimus neque ad dexteram, neque
28 ad finistram. * Alimenta pretio vende
nobis, ut vescamur: aquam pecunia
tribue, & sic bibemus. Tantum est ut
29 nobis concedas transitum, * sicut fece-
runt filii Esau, qui habitant in Seir,&
Moabitæ,qui morantur in Ar: donec
veniamus ad Iordanem, & transeamus
ad Terram,quam Dominus Deus noster
30 daturus est nobis. * Noluitque Sehon
rexHesebon dare nobis transitum:quia
induraverat Dominus Deus tuus spiri-
tum ejus, & obfirmaverat cor illius,ut
traderetur in manus tuas, sicut nunc
31 vides.*Dixitque Dominus ad me:Ecce
cœpi tibi tradere Sehon, & terram
32 ejus, incipe possidere eam. *Egressus-
que est Sehon obviam nobis cum omni
33 populo suo ad prælium in Iasa. * Et
tradidit eum Dominus Deus noster no-
bis: percussimusque eum cum filiis suis
34 & omni populo suo. * Cunctasque ur-
bes in tempore illo cepimus, interfe-
ctis habitatoribus earum,viris ac mu-
lieribus & parvulis. non reliquimus in
35 eis quidquam. *Absque jumentis,quæ
in partem venere prædantium: & spo-
36 liis urbium,quas cepimus * ab Aroer,
quæ est super ripam torrentis Arnon,
oppido quod in valle situm est, usque
Galaad. Non fuit vicus & civitas,quæ
nostras effugeret manus: omnes tradi-
37 dit Dominus Deus noster nobis. *Abs-
que terra filiorum Ammon, ad quam
non accessimus: & cunctis quæ adja-
cent torrenti Ieboc,& urbibus monta-
nis, universisque locis, à quibus nos
prohibuit Dominus Deus noster.

CAPVT III.

Pugna contra Og regem Basan, & lectus ejus, atq; sors duarum tribuum & semis citra Iordanem: precatur Moyses ut liceat ei Terram promissam ingredi.

1 ITaque conversi ascendimus per iter
Basan: egressusque est Og rex Basan
in occursum nobis cum populo suo ad
2 bellandum in Edrai. *Dixitque Domi-
nus ad me: Ne timas eum: quia in ma-
nu tua traditus est cum omni populo
ac terra sua: faciesque ei sicut fecisti
Sehon regi Amorrhæorum,qui habita-
3 vit in Hesebon. *Tradidit ergo Domi-
nus Deus noster in manibus nostris
etiam Og regem Basan, & universum
populum ejus: percussimusque eos us-
4 que ad internecionem, *vastantes cun-
ctas civitates illius uno tempore. non
fuit oppidum,quod nos effugeret:sex-
aginta urbes, omnem regionem Argob
5 regni Og in Basan. * Cunctæ urbes
erant munitæ muris altissimis, portis-
que & vectibus, absque oppidis innu-
6 meris, quæ non habebant muros. *Et
delevimus eos, sicut feceramus Sehon
regi Hesebon, disperdentes omnem ci-
vitatem, virosque ac mulieres & par-
vulos: * jumenta autem & spolia ur- 7
bium diripuimus. * Tulimusque illo 8
in tempore terram de manu duorum
regum Amorrhæorum, qui erant trans
Iordanem: à torrente Arnon usque ad
montem Hermon, * quem Sidonii Sa- 9
rion vocant, & Amorrhæi Sanir:
*omnes civitates, quę sitæ sunt in pla- 10
nitie, & universam Terram Galaad &
Basan usque ad Selcha & Edrai civi-
tates regni Og in Basan. *Solus quip- 11
pe Og rex Basan restiterat de stirpe
gigantum. Monstratur lectus ejus fer-
reus, qui est in Rabbath filiorum Am-
mon, novem cubitos habens longitu-
dinis, & quatuor latitudinis ad men-
suram cubiti virilis manus. *Terram- 12
que possedimus tempore illo ab Aroer,
quæ est super ripam torrentis Arnon,
usque ad mediam partem montis Ga-
laad: & civitates illius dedi Ruben &
Gad. * Reliquam autem partem Ga- 13
laad, & omnem Basan regni Og, tra-
didi medię tribui Manasse, omnem re-
gionem Argob: cunctaque Basan vo-
catur Terra gigantum. * Iair filius 14
Manasse possedit omnem regionem Ar-
gob usque ad terminos Gessuri & Ma-
chati. Vocavitque ex nomine suo Ba-
san, Havoth Iair,id est,Villas Iair,us-
que in præsentem diem. *Machir quo- 15
que dedi Galaad. * Et tribubus Ru- 16
ben & Gad dedi de Terra Galaad us-
que ad Torrentem Arnon medium tor-
rentis, & confinium usque ad torren-
tem Ieboc, qui est terminus filiorum
Ammon: * & planitiem solitudinis, 17
atque Iordanem,& terminos Cenereth
usque ad mare deserti, quod est salsis-
simum, ad radices montis Phasga con-
tra orientem. * Præcepique vobis in 18
tempore illo, dicens: Dominus Deus
vester dat vobis terram hanc in here-
ditatem,expediti pręcedite fratres ve-
stros filios Israel omnes viri robusti:
*absque uxoribus, & parvulis, atque 19
jumentis. Novi enim quod plura ha-
beatis pecora, & in urbibus remanere
debebunt,quas tradidi vobis, * donec 20
requiem tribuatDominus fratribus ve-
stris, sicut vobis tribuit: & possideant
ipsi etiam Terram,quam daturus est eis
trans Iordanem: tunc revertetur unus-
quisque in possessionem suam, quam
dedi vobis. * Iosue quoque in tempo- 21
re illo præcepi, dicens: Oculi tui vi-
derunt quæ fecit Dominus Deus vester
duobus his regibus: sic faciet omnibus
regnis, ad quæ transiturus es. * Ne ti- 22
meas eos: Dominus enim Deus vester
pugnabit pro vobis. * Precatusque 23
sum Dominum in tempore illo,dicens:
* Domine Deus, tu cœpisti ostendere 24
servo tuo magnitudinem tuam, ma-
numque fortissimam. neque enim est
alius Deus, vel in cælo, vel in terra,
qui possit facere opera tua, & compa-
rari fortitudini tuæ. * Transibo igi- 25
tur, & videbo Terram hanc optimam

trans

rans Iordanem,& montem istum egre-
ium,& Libanum. *Iratusque est Do-
minus mihi propter vos, nec exaudivit
ne, sed dixit mihi : Sufficit tibi : ne-
uaquam ultra loquaris de hac re ad
ne. * Ascende cacumen Phasgæ, &
culos tuos circumfer ad occidentem,
t ad aquilonem, austrumque & orien-
em, & aspice. nec enim transibis Ior-
anem istum. * Præcipe Iosue,& cor-
obora eum atque conforta : quia ipse
præcedet populum istum, & dividet
is Terram quam visurus es. * Mansi-
nusque in valle contra fanum Pho-
gor.

CAPUT IV.

Exhortatur Moyses ad servanda Dei præcepta, comminando transgressoribus, prohibet omnem imaginem quæ ad idololatriam induceret, suam prædicit mortem, tresque urbes refugii separat.

ET nunc Israel audi præcepta & ju-
dicia,quæ ego doceo te: ut faciens
a, vivas, & ingrediens possideas Ter-
ram, quam Dominus Deus patrum ve-
strorum daturus est vobis. * Non ad-
detis ad verbum quod vobis loquor,
nec auferetis ex eo: custodite manda-
a Domini Dei vestri quę ego præcipio
vobis. * Oculi vestri viderunt omnia
quę fecit Dominus contra Beelphegor,
quomodo contriverit omnes cultores
ejus de medio vestri. * Vos autem qui
adhæretis Domino Deo vestro, vivitis
universi usque in præsentem diem.
*Scitis quod docuerim vos præcepta
atque justitias, sicut mandavit mihi
Dominus Deus meus : sic facietis ea in
Terra, quam possessuri estis : * & ob-
servabitis & implebitis opere. Hæc est
enim vestra sapientia & intellectus
coram populis, ut audientes universa
præcepta hæc, dicant: En populus sa-
piens & intelligens, gens magna. *Nec
est alia natio tam grandis, quæ habeat
deos appropinquantes sibi, sicut Deus
noster adest cunctis obsecrationibus
nostris. * Quæ est enim alia gens sic
inclyta,ut habeat ceremonias,justaque
judicia, & universam legem, quam
ego proponam hodie ante oculos ve-
stros. * Custodi igitur temetipsum, &
animam tuam solicitè. Ne obliviscaris
verborum, quæ viderunt oculi tui, &
ne excidant de corde tuo cunctis die-
bus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac ne-
potes tuos, * à die in quo stetisti co-
ram Domino Deo tuo in Horeb, quan-
do Dominus locutus est mihi, dicens:
Congrega ad me populum, ut audiant
sermones meos, & discant timere me
omni tempore quo vivunt in terra,do-
ceantque filios suos. * Et accessistis ad
radices montis, qui ardebat usque ad
cælum: erantque in eo tenebræ, & nu-
bes, & caligo. * Locutusque est Do-
minus ad vos de medio ignis. Vocem
verborum ejus audistis, & formam pe-
nitus non vidistis. * Et ostendit vobis 13
pactum suum, quod præcepit ut face-
retis, & decem verba, quæ scripsit in
duabus tabulis lapideis. * Mihique 14
mandavit in illo tempore ut docerem
vos ceremonias & judicia, quæ facere
deberetis in Terra, quam possessuri
estis. * Custodite igitur solicite ani- 15
mas vestras. Non vidistis aliquam simi-
litudinem, in die, qua locutus est vo-
bis Dominus in Horeb de medio ignis:
* ne forte decepti faciatis vobis scul- 16
ptam similitudinem, aut imaginem
masculi vel feminæ, * similitudinem 17
omnium jumentorum, quæ sunt super
terram,vel avium sub cælo volantium,
* atque reptilium, quæ moventur in 18
terra, sive piscium qui sub terra mo-
rantur in aquis: *ne forte elevatis ocu- 19
lis ad cælum, videas Solem & Lunam,
& omnia astra cæli, & errore deceptus
adores ea & colas quæ creavit Domi-
nus Deus tuus in ministerium cunctis
gentibus, quæ sub cælo sunt. * Vos 20
autem tulit Dominus, & eduxit de
fornace ferrea Ægypti, ut haberet po-
pulum hereditarium, sicut est in præ-
senti die. * Iratusque est Dominus 21
contra me propter sermones vestros,&
juravit ut non transirem Iordanem,
nec ingrederer Terram optimam,quam
daturus est vobis. *Ecce morior in hac 22
humo, non transibo Iordanem : vos
transibitis,& possidebitis terram egre-
giam. * Cave ne quando obliviscaris 23
pacti Domini Dei tui, quod pepigit
tecum : & facias tibi sculptam simili-
tudinem eorum, quæ fieri Dominus
prohibuit : * quia Dominus Deus tuus 24
ignis consumens est, Deus æmulator.
*Si genueritis filios ac nepotes, & mo- 25
rati fueritis in Terra, deceptique fe-
ceritis vobis aliquam similitudinem,
patrantes malum coram Domino Deo
vestro, ut eum ad iracundiam provo-
cetis : * testes invoco hodie cælum & 26
terram, cito perituros vos esse de Ter-
ra, quam transito Iordane possessuri
estis. non habitabitis in ea longo tem-
pore,sed delebit vos Dominus, *atque 27
disperget in omnes gentes, & remane-
bitis pauci in nationibus, ad quas vos
ducturus est Dominus. *Ibique ser- 28
vietis diis, qui hominum manu fabri-
cati sunt, ligno & lapidi qui non vi-
dent,nec audiunt, nec comedunt, nec
odorantur. * Cumque quæsieris ibi 29
Dominum Deum tuum,invenies eum: si
tamen toto corde quæsieris,& tota tri-
bulatione animæ tuæ. * Postquam te 30
invenerint omnia quæ prædicta sunt,
novissimo tempore reverteris ad Do-
minum Deum tuum, & audies vocem
ejus. * Quia Deus misericors, Domi- 31
nus Deus tuus est: non dimittet te, nec
omnino delebit, neque obliviscetur
pacti, in quo juravit patribus tuis.

*Inter-

32 *Interroga de diebus antiquis, qui fu-
erunt ante te ex die quo creavit Deus
hominem super terram, à summo cæ-
lo usque ad summum ejus, si facta est
aliquando hujuscemodi res, aut um-
33 quam cognitum est, *ut audiret po-
pulus vocem Dei loquentis de medio
34 ignis, sicut tu audisti, & vixisti: *si
fecit Deus ut ingrederetur, & tolleret
sibi Gentem de medio nationum, per
tentationes, signa, atque portenta, per
pugnam, & robustam manum, exten-
tumque brachium, & horribiles visio-
nes, juxta omnia, quæ fecit pro vobis
Dominus Deus vester in Ægypto, vi-
35 dentibus oculis tuis: *ut scires quo-
niam Dominus ipse est Deus, & non est
36 alius præter eum. *De cælo te fecit
audire vocem suam, ut doceret te, &
in terra ostendit tibi ignem suum ma-
ximum, & audisti verba illius de me-
37 dio ignis, *quia dilexit patres tuos, &
elegit semen eorum post eos. Eduxit-
que te præcedens in virtute sua magna
38 ex Ægypto, *ut deleret nationes ma-
ximas & fortiores te in introitu tuo: &
introduceret te, daretque tibi terram
earum in possessionem, sicut cernis in
39 præsenti die. *Scito ergo hodie, &
cogitato in corde tuo, quod Dominus
ipse sit Deus in cælo sursum, & in ter-
40 ra deorsum, & non sit alius. *Custodi
præcepta ejus atque mandata, quæ
ego præcipio tibi: ut bene sit tibi, &
filiis tuis post te, & permaneas multo
tempore super Terram, quam Dominus
41 Deus tuus daturus est tibi. *Tunc se-
paravit Moyses tres civitates trans Ior-
42 danem ad Orientalem plagam, *ut
confugiat ad eas qui occiderit nolens
proximum suum, nec sibi fuerit ini-
micus ante unum & alterum diem, &
ad harum aliquam urbium possit eva-
43 dere: *Bosor in solitudine, quæ sita
est in Terra campestri de tribu Ruben:
& Ramoth in Galaad, quæ est in tribu
Gad: & Golan in Basan, quæ est in
44 tribu Manasse. *Ista est lex, quam
proposuit Moyses coram filiis Israel,
45 *& hæc testimonia & ceremoniæ at-
que judicia, quæ locutus est ad filios
Israel, quando egressi sunt de Ægy-
46 pto, *trans Iordanem in valle contra
fanum Phogor in terra Sehon regis
Amorrhæi, qui habitavit in Hesebon,
quem percussit Moyses. Filii quoque
47 Israel egressi ex Ægypto *possederunt
terram ejus, & terram Og regis Basan,
duorum regum Amorrhæorum, qui
erant trans Iordanem ad solis ortum:
48 *Ab Aroer, quæ sita est super ripam
torrentis Arnon, usque ad montem
49 Sion, qui est & Hermon, *omnem pla-
nitiem trans Iordanem ad Orientalem
plagam, usque ad mare solitudinis, &
usque ad radices montis Phasga.

CAPVT V.

Præceptorum decalogi repetitio & explanatio: & de timore filiorum Israel, cùm Dei vocem audissent, & montem ardere vidissent.

VOcavitque Moyses omnem Israe- 1
lem, & dixit ad eum: Audi Israel
ceremonias atque judicia, quæ ego lo-
quor in auribus vestris hodie: discite
ea, & opere complete. *Dominus 2
Deus noster pepigit nobiscum fœdus
in Horeb. *Non cum patribus nostris 3
iniit pactum, sed nobiscum qui in præ-
sentiarum sumus, & vivimus. *Facie 4
ad faciem locutus est nobis in monte
de medio ignis. *Ego sequester & me- 5
dius fui inter Dominum & vos in tem-
pore illo, ut annunciarem vobis verba
ejus. timuistis enim ignem, & non
ascendistis in montem. & ait: *Ego 6
Dominus Deus tuus, qui eduxi te de
Terra Ægypti, de domo servitutis.
*Non habebis deos alienos in conspe- 7
ctu meo. *Non facies tibi sculptile, 8
nec similitudinem omnium, quæ in
cælo sunt desuper, & quæ in terra de-
orsum, & quæ versantur in aquis sub
terra. *Non adorabis ea, & non coles. 9
Ego enim sum Dominus Deus tuus:
Deus æmulator, reddens iniquitatem
patrum super filios in tertiam & quar-
tam generationem his qui oderunt me,
*& faciens misericordiam in multa 10
millia diligentibus me, & custodienti-
bus præcepta mea. *Non usurpabis 11
nomen Domini Dei tui frustra: quia
non erit impunitus qui super re vana
nomen ejus assumpserit. *Observa 12
diem Sabbati, ut sanctifices eum, sicut
præcepit tibi Dominus Deus tuus.
*Sex diebus operaberis, & facies om- 13
nia opera tua. *Septimus dies Sabbati 14
est, id est, requies Domini Dei tui.
Non facies in eo quidquam operis tu,
& filius tuus, & filia, servus & ancil-
la, & bos, & asinus, & omne jumen-
tum tuum, & peregrinus qui est intra
portas tuas: ut requiescat servus tuus,
& ancilla tua, sicut & tu. *Memento 15
quod & ipse servieris in Ægypto, &
eduxerit te inde Dominus Deus tuus
in manu forti, & brachio extento. Id-
circo præcepit tibi ut observares diem
Sabbati. *Honora patrem tuum & 16
matrem, sicut præcepit tibi Dominus
Deus tuus, ut longo vivas tempore, &
bene sit tibi in Terra, quam Dominus
Deus tuus daturus est tibi. *Non oc- 17
cides. *Neque mœchaberis. *Fur- 18
tumque non facies. *Nec loqueris 19
contra proximum tuum falsum testi- 20
monium. *Non concupisces uxorem 21
proximi tui: non domum, non agrum,
non servum, non ancillam, non bo-
vem, non asinum, & universa quæ il-
lius sunt. *Hæc verba locutus est Do- 22
minus ad omnem multitudinem ve-

stram

ſtram in monte, de medio ignis & nu-
bis & caliginis, voce magna,nihil ad-
dens amplius : & ſcripſit ea in duabus
tabulis lapideis , quas tradidit mihi.
23 *Vos autem poſtquam audiſtis vocem
de medio tenebrarum , & montem ar-
dere vidiſtis , acceſſiſtis ad me omnes
principes tribuum , & majores natu,
24 atque dixiſtis : * Ecce oſtendit nobis
Dominus Deus noſter majeſtatem &
magnitudinem ſuam,vocem ejus audi-
vimus de medio ignis , & probavimus
hodie, quod loquente Deo cum homi-
25 ne , vixerit homo. * Cur ergo morie-
mur, & devorabit nos ignis hic maxi-
mus ? Si enim audierimus ultra vocem
26 Domini Dei noſtri , moriemur. * Quid
eſt omnis caro , ut audiat vocem Dei
viventis , qui de medio ignis loquitur
ſicut nos audivimus, & poſſit vivere ?
27 *Tu magis accede: & audi cuncta quæ
dixerit Dominus Deus noſter tibi : lo-
querisque ad nos, & nos audientes fa-
28 ciemus ea. *Quod cum audiſſet Domi-
nus, ait ad me : Audivi vocem verbo-
rum populi hujus quę locuti ſunt tibi:
29 bene omnia ſunt locuti. *Quis det ta-
lem eos habere mentem , ut timeant
me , & cuſtodiant univerſa mandata
mea in omni tempore,ut bene ſit eis &
30 filiis eorum in ſempiternum ? * Vade
& dic eis: Revertimini in tentoria ve-
31 ſtra.*Tu vero hic ſta mecum,& loquar
tibi omnia mandata mea , & ceremo-
nias atque judicia : quæ docebis eos,
ut faciant ea in Terra,quam dabo illis
32 in poſſeſſionem. * Cuſtodite igitur &
facite quæ præcepit Dominus Deus
vobis: non declinabitis neque ad dex-
33 teram , neque ad ſiniſtram : * ſed per
viam , quam præcepit Dominus Deus
veſter,ambulabitis, ut vivatis, & bene
ſit vobis , & protelentur dies in terra
poſſeſſionis veſtræ.

CAPUT VI.

Dominus ex toto corde diligendus,ejuſque mandata ſollicite ſervanda , & poſteris inculcanda.

1 HÆc ſunt præcepta,& ceremonię,
atque judicia,quæ mandavit Do-
minus Deus veſter ut docerem vos , &
faciatis ea in Terra,ad quam tranſgre-
2 dimini poſſidendam ; *ut timeas Do-
minum Deum tuum , & cuſtodias om-
nia mandata & præcepta ejus,quę ego
præcipio tibi , & filiis , ac nepotibus
tuis, cunctis diebus vitæ tuæ , ut pro-
3 longentur dies tui. * Audi Iſrael , &
obſerva ut facias quæ præcepit tibi
Dominus,& bene ſit tibi,& multipli-
ceris amplius , ſicut pollicitus eſt Do-
minus Deus patrum tuorum tibi ter-
4 ram lacte & melle manantem. * Audi
Iſrael, Dominus Deus noſter, Dominus
5 unus eſt. * Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo,& ex tota ani-
ma tua , & ex tota fortitudine tua,
6 *Eruntque verba hæc, quæ ego pręci-
pio tibi hodie, in corde tuo : *& nar- 7
rabis ea filiis tuis , & meditaberis in
eis ſedens in domo tua , & ambulans
in itinere,dormiens atque conſurgens.
* Et ligabis ea quaſi ſignum in manu 8
tua, eruntq; & movebuntur inter ocu-
los tuos , * ſcribeſque ea in limine & 9
oſtiis domus tuæ. * Cumque introdu- 10
xerit te Dominus Deus tuus inTerram,
pro qua juravit patribus tuis , Abra-
ham,Iſaac,& Iacob:& dederit tibi ci-
vitates magnas & optimas , quas non
ædificaſti , * domos plenas cunctarum 11
opum, quas non extruxiſti , ciſternas,
quas non fodiſti,vineta & oliveta,quæ
non plantaſti, * & comederis, & ſatu- 12
ratus fueris : * cave diligenter,ne ob- 13
liviſcaris Domini , qui eduxit te de
Terra Ægypti,de domo ſervitutis.Do-
minum Deum tuum timebis , & illi
ſoli ſervies , ac per nomen illius jura-
bis.*Non ibitis poſt deos alienos cun- 14
ctarum Gentium , quæ in circuitu ve-
ſtro ſunt : * quoniam Deus æmulator, 15
Dominus Deus tuus in medio tui : ne-
quando iraſcatur furor Domini Dei tui
contra te , & auferat te de ſuperficie
terræ. *Non tentabis Dominum Deum 16
tuum , ſicut tentaſti in loco tentatio-
nis. * Cuſtodi præcepta Domini Dei 17
tui,ac teſtimonia & ceremonias , quas
præcepit tibi : * & fac quod placitum 18
eſt & bonum in conſpectu Domini, ut
bene ſit tibi: & ingreſſus poſſideas ter-
ram optimam,de qua juravit Dominus
patribus tuis, * ut deleret omnes ini- 19
micos tuos coram te, ſicut locutus eſt.
*Cumque interrogaverit te filius tuus 20
cras,dicens : Quid ſibi volunt teſtimo-
nia hæc, & ceremoniæ, atque judicia,
quæ præcepit Dominus Deus noſter
nobis ? * dices ei : Servi eramus Pha- 21
raonis in Ægypto,& eduxit nos Domi-
nus de Ægypto in manu forti : *fecit- 22
que ſigna atque prodigia magna & peſ-
ſima in Ægypto contra Pharaonem, &
omnem domum illius , in conſpectu
noſtro,*& eduxit nos inde,ut introdu- 23
ctis daret Terram , ſuper qua juravit
patribus noſtris. * Præcepitque nobis 24
Dominus, ut faciamus omnia legitima
hæc,& timeamus Dominum Deum no-
ſtrum, ut bene ſit nobis cunctis diebus
vitæ noſtræ, ſicut eſt hodie. *Eritque 25
noſtri miſericors , ſi cuſtodierimus &
fecerimus omnia præcepta ejus coram
Domino Deo noſtro , ſicut mandavit
nobis.

CAPUT VII.

Nulla cum Gentibus ſocietas contrahenda, ſed earum aræ, luci ac ſimulacra delenda : memoratis Dei beneficiis promittit in omnibus auxilium & ubertatem , modo ejus præcepta obſervent.

CVm introduxerit te DominusDeus 1
tuus in terram , quam poſſeſſurus
ingrederis, & deleverit Gentes multas

coram te, Hethæum, & Gergezæum,&
Amorrhæum, Chananæum, & Phere-
zæum, & Hevæum,& Iebusæum, sep-
tem Gentes multo majoris numeri
2 quam tu es,& robustiores te:*tradide-
ritque eas Dominus Deus tuus tibi,
percuties eas usque ad internecionem.
Non inibis cum eis fœdus, nec misere-
3 beris earum, *neque sociabis cum eis
conjugia. Filiam tuam non dabis filio
ejus,nec filiam illius accipies filio tuo:
4 * quia seducet filium tuum,ne sequatur
me, & ut magis serviat diis alienis.
irasceturque furor Domini, & delebit
5 te cito. *Quin potius hæc facietis eis:
Aras eorum subvertite, & confringite
statuas, lucosque succidite, & sculpti-
6 lia comburite. *Quia populus sanctus
es Domino Deo tuo. Te elegit Domi-
nus Deus tuus, ut sis ei populus pecu-
liaris de cunctis populis, qui sunt su-
7 per terram. *Non quia cunctas gentes
numero vincebatis, vobis junctus est
Dominus, & elegit vos, cum omnibus
8 sitis populis pauciores: * sed quia di-
lexit vos Dominus, & custodivit jura-
mentum,quod juravit patribus vestris:
eduxitque vos in manu forti, & rede-
mit de domo servitutis,de manu Pha-
9 raonis regis Ægypti. * Et scies, quia
Dominus Deus tuus, ipse est Deus for-
tis & fidelis, custodiens pactum & mi-
sericordiam diligentibus se, & his qui
custodiunt præcepta ejus, in mille ge-
10 nerationes: *& reddens odientibus se
statim, ita ut disperdat eos, & ultra
non differat, protinus eis restituens
11 quod merentur. *Custodi ergo præce-
pta & ceremonias atque judicia, quæ
12 ego mando tibi hodie ut facias. * Si
postquam audieris hæc judicia, custo-
dieris ea & feceris,custodiet & Domi-
nus Deus tuus pactum tibi, & miseri-
cordiam quam juravit patribus tuis:
*& diliget te ac multiplicabit, bene-
dicetque fructui ventris tui, & fructui
terræ tuæ, frumento tuo,atque vinde-
miæ, oleo, armentis, gregibus ovium
tuarum super Terram ,pro qua juravit
patribus tuis ut daret eam tibi. * Be-
nedictus eris inter omnes populos.
Non erit apud te sterilis utriusque
sexus, tam in hominibus quam in gre-
gibus tuis. * Auferet Dominus à te
omnem languorem: & infirmitates Æ-
gypti pessimas, quas novisti, non infe-
ret tibi, sed cunctis hostibus tuis.
*Devorabis omnes populos, quos Do-
minus Deus tuus daturus est tibi. Non
parcet eis oculus tuus, nec servies diis
eorum, ne sint in ruinam tui. *Si dixe-
ris in corde tuo: Plures sunt gentes
istæ quam ego, quo modo potero de-
lere eas? * noli metuere, sed recordare
quæ fecerit Dominus Deus tuus Pha-
raoni, & cunctis Ægyptiis, * plagas
maximas, quas viderunt oculi tui, &
signa atque portenta, manumque robu-
stam,& extentum brachium, ut educe-
ret te Dominus Deus tuus. sic faciet
cunctis populis,quos metuis. *Insuper 20
& crabrones mittet Dominus Deus
tuus in eos, donec deleat omnes atque
disperdat qui te fugerint, & latere po-
tuerint. *Non timebis eos,quia Domi- 21
nus Deus tuus in medio tui est, Deus
magnus & terribilis: * ipse consumet 22
nationes has in conspectu tuo paula-
tim atque per partes. Non poteris eas
delere pariter: ne forte multiplicentur
contra te bestiæ terræ. *Dabitque eos 23
Dominus Deus tuus in conspectu tuo:
& interficiet illos donec penitus de-
leantur. * Tradetque reges eorum in 24
manus tuas,& disperdes nomina eorum
sub cælo: nullus poterit resistere tibi,
donec conteras eos. *Sculptilia eorum 25
igne combures: non concupisces argen-
tum & aurum, de quibus facta sunt,
neque assumes ex eis tibi quidquam,
ne offendas, propterea quia abomina-
tio est Domini Dei tui. * Nec inferes 26
quippiam ex idolo in domum tuam, ne
fias anathema, sicut & illud est. Quasi
spurcitiam detestaberis,& velut inqui-
namentum ac sordes abominationi ha-
bebis,quia anathema est.

CAPVT VIII.

*Commemorantur beneficia & afflictio-
nes quæ Dominus eis in deserto im-
miserat, ne illorum & Dei sui fiant
immemores.*

OMne mandatum,quod ego præci- 1
pio tibi hodie,cave diligenter ut
facias: ut possitis vivere, & multipli-
cemini,ingressique possideatis Terram,
pro qua juravit Dominus patribus ve-
stris. *Et recordaberis cuncti itineris, 2
per quod adduxit te Dominus Deus
tuus quadraginta annis per desertum,
ut affligeret te, atque tentaret, & nota
fierent quæ in tuo animo versabantur,
utrum custodires mandata illius, an
non. *Afflixit te penuria, & dedit tibi 3
cibum Manna, quod ignorabas tu &
patres tui: ut ostenderet tibi quod non
in solo pane vivat homo, sed in omni
verbo quod egreditur de ore Dei .*Ve- 4
stimentum tuum,quod operiebaris, ne-
quaquam vetustate defecit, & pes tuus
non est subtritus,en quadragesimus an-
nus est. * Vt recogites in corde tuo, 5
quia sicut erudit filium suum homo, sic
Dominus Deus tuus erudivit te, * ut 6
custodias mandata Domini Dei tui, &
ambules in viis ejus, & timeas eum.
*Dominus enim Deus tuus introducet 7
te in terram bonam, terram rivorum
aquarumque & fontium: in cujus cam-
pis & montibus erumpunt fluviorum
abyssi: * terram frumenti, hordei ac 8
vinearum,in qua ficus,& malogranata,
& oliveta nascuntur: terram olei ac
mellis. * Vbi absque ulla penuria co- 9
medes panem tuum, & rerum omnium
abundantia perfrueris: cujus lapides
ferrum

ferrum sunt, & de montibus ejus æris
10 metalla fodiuntur : * ut cum come-
deris, & satiatus fueris, benedicas Do-
mino Deo tuo pro terra optima, quam
11 dedit tibi. * Observa, & cave nequan-
do obliviscaris Domini Dei tui, & ne-
gligas mandata ejus atque judicia &
ceremonias, quas ego præcipio tibi
12 hodie : *ne postquam comederis & sa-
tiatus fueris, domos pulchras ædifica-
13 veris, & habitaveris in eis, *habueris-
que armenta boum, & ovium greges,
argenti & auri cunctarumque rerum
14 copiam, *elevetur cor tuum, & non re-
miniscaris Domini Dei tui, qui eduxit
te de Terra Ægypti, de domo servitu-
15 tis : *& ductor tuus fuit in solitudine
magna atque terribili, in qua erat ser-
pens flatu adurens, & scorpio ac dip-
sas, & nullæ omnino aquæ : qui edu-
16 xit rivos de petra durissima, * & ciba-
vit te Manna in solitudine, quod ne-
scierunt patres tui. Et postquam affli-
xit ac probavit, ad extremum misertus
17 est tui, *ne diceres in corde tuo: For-
titudo mea, & robur manus meæ, hæc
18 mihi omnia præstiterunt. * Sed recor-
deris Domini Dei tui, quod ipse vires
tibi præbuerit, ut impleret pactum
suum, super quo juravit patribus tuis,
19 sicut præsens indicat dies. *Sin autem
oblitus Domini Dei tui, secutus fueris
deos alienos, coluerisque illos & ado-
raveris : ecce nunc prædico tibi quod
20 omnino dispereas. * Sicut Gentes,
quas delevit Dominus in introitu tuo,
ita & vos peribitis, si inobedientes fu-
eritis voci Domini Dei vestri.

CAPUT IX.

Reprimitur elatio, ne futuras victorias sibi: sed soli Domino adscribant, cum semper Deo adversati sint.

1 AVdi Israel : Tu transgredieris ho-
die Iordanem, ut possideas natio-
nes maximas & fortiores te, civitates
ingentes, & ad cælum usque muratas,
2 * populum magnum atque sublimem,
filios Enacim, quos ipse vidisti, & au-
disti, quibus nullus potest ex adverso
3 resistere. * Scies ergo hodie quod Do-
minus Deus tuus ipse transibit ante te,
ignis devorans atque consumens, qui
conterat eos & deleat atque disperdat
ante faciem tuam velociter, sicut locu-
4 tus est tibi. * Ne dicas in corde tuo,
cum deleverit eos Dominus Deus tuus
in conspectu tuo : Propter justitiam
meam introduxit me Dominus ut ter-
ram hanc possiderem, cum propter im-
pietates suas istæ deletæ sint nationes.
5 *Neque enim propter justitias tuas, &
æquitatem cordis tui, ingredieris ut
possideas terras earum : sed quia illæ
egerunt impie, introeunte te deletæ
sunt : & ut compleret verbum suum
Dominus, quod sub juramento pollici-
tus est patribus tuis, Abraham, Isaac,
& Iacob. * Scito ergo quod non pro- 6
pter justitias tuas Dominus Deus tuus
dederit tibi terram hanc optimam in
possessionem, cum durissimæ cervicis
sis populus. * Memento, & ne oblivi- 7
scaris, quomodo ad iracundiam pro-
vocaveris Dominum Deum tuum in
solitudine. Ex eo die, quo egressus es
ex Ægypto usque ad locum istum, sem-
per adversum Dominum contendisti.
*Nam & in Horeb provocasti eum, & 8
iratus delere te voluit, *quando ascen- 9
di in montem, ut acciperem tabulas la-
pideas, tabulas pacti quod pepigit vo-
biscum Dominus : & perseveravi in
monte quadraginta diebus ac nocti-
bus, panem non comedens, & aquam
non bibens. * Deditque mihi Domi- 10
nus duas tabulas lapideas scriptas di-
gito Dei, & continentes omnia verba
quæ vobis locutus est in monte de me-
dio ignis, quando concio populi con-
gregata est. * Cumque transissent qua- 11
draginta dies, & totidem noctes, dedit
mihi Dominus duas tabulas lapideas,
tabulas fœderis, *dixitque mihi: Sur- 12
ge, & descende hinc cito: quia popu-
lus tuus, quem eduxisti de Ægypto,
deseruerunt velociter viam, quam de-
monstrasti eis, feceruntque sibi confla-
tile. *Rursumque ait Dominus ad me: 13
Cerno quod populus iste duræ cervicis
sit : * dimitte me ut conteram eum, & 14
deleam nomen ejus de sub cælo, &
constituam te super Gentem, quæ hac
major & fortior sit. * Cumque de 15
monte ardente descenderem, & duas
tabulas fœderis utraque tenerem ma-
nu, * vidissemque vos peccasse Domi- 16
no Deo vestro, & fecisse vobis vitulum
conflatilem, ac deseruisse velociter
viam ejus, quam vobis ostenderat :
* projeci tabulas de manibus meis, 17
confregique eas in conspectu vestro.
*Et procidi ante Dominum sicut prius, 18
quadraginta diebus & noctibus pa-
nem non comedens, & aquam non bi-
bens, propter omnia peccata vestra
quæ gessistis contra Dominum, & eum
ad iracundiam provocastis : * timui 19
enim indignationem & iram illius, qua
adversum vos concitatus, delere vos
voluit. Et exaudivit me Dominus
etiam hac vice. *Adversum Aaron quo- 20
que vehementer iratus, voluit eum
conterere, & pro illo similiter depre-
catus sum. * Peccatum autem vestrum 21
quod feceratis, id est vitulum, arri-
piens, igne combussi, & in frusta com-
minuens, omninoque in pulverem re-
digens, projeci in torrentem, qui de
monte descendit. * In incendio quo- 22
que & in tentatione, & in Sepulchris
concupiscentiæ provocastis Domi-
num : *& quando misit vos de Cades- 23
barne, dicens : Ascendite, & possidete
Terram, quam dedi vobis, & contemp-
sistis imperium Domini Dei vestri, &
non credidistis ei, neque vocem ejus

audire

24 audire voluistis: * sed semper fuistis re-
25 belles à die qua nosse vos cœpi. * Et
jacui coram Domino quadraginta diebus
ac noctibus, quibus eum suppliciter de-
precabar, ne deleret vos ut fuerat com-
26 minatus: * & orans dixi: Domine Deus,
ne disperdas populum tuum, & heredi-
tatem tuam, quam redemisti in magni-
tudine tua, quos eduxisti de Ægypto in
27 manu forti. * Recordare servorum tuo-
rum, Abraham, Isaac, & Iacob: ne aspi-
cias duritiam populi hujus, & impieta-
28 tem atque peccatum: * ne forte dicant
habitatores terræ, de qua eduxisti nos:
Non poterat Dominus introducere eos
in Terram, quam pollicitus est eis, & o-
derat illos: idcirco eduxit, ut interfice-
29 ret eos in solitudine. * qui sunt populus
tuus & hereditas tua, quos eduxisti in
fortitudine tua magna, & in brachio
tuo extento.

CAPUT X.

Tabularum secundarum instauratio, Levitarum officia: timor & dilectio Dei ad servanda præcepta movere debent: præputium cordis circumcidendum, peregrini amandi, & per Dei nomen jurandum.

1 IN tempore illo dixit Dominus ad me:
Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut
priores fuerunt, & ascende ad me in
montem: faciesque arcam ligneam. * &
2 scribam in tabulis verba quę fuerunt in
his quas ante confregisti, ponesque eas
3 in arca. * Feci igitur arcam de lignis
settim. Cumque dolassem duas tabulas
lapideas instar priorũ, ascendi in mon-
4 tem, habens eas in manibus. * Scripsit-
que in tabulis juxta id, quod prius scri-
pserat, verba decem, quæ locutus est
Dominus ad vos in monte de medio ig-
nis, quando populus congregatus est: &
5 dedit eas mihi. * Reversusque de mon-
te, descendi, & posui tabulas in arcam,
quam feceram, quæ hucusque ibi sunt,
6 sicut mihi præcepit Dominus. * Filii
autem Israel moverunt castra ex Beroth
filiorum Iacan in Mosera, ubi Aaron
mortuus ac sepultus est, pro quo, sacer-
7 dotio functus est Eleazar filius ejus. * In-
de venerunt in Gadgad: de quo loco
profecti, castrametati sunt in Ieteba-
tha, in Terra aquarum atque torrentiũ.
8 * Eo tempore separavit tribum Levi, ut
portaret arcam fœderis Domini, & sta-
ret coram eo in ministerio, ac benedice-
ret in nomine illius usque in præsentem
9 diem. * Quam ob rem non habuit Levi
partem, neque possessionem cum fratri-
bus suis: quia ipse Dominus possessio
ejus est, sicut promisit ei Dominus Deus
10 tuus. * Ego autem steti in monte, sicut
prius, quadraginta diebus ac noctibus:
exaudivitque me Dominus etiam hac
11 vice, & te perdere noluit. * Dixitque
mihi: Vade, & præcede populum, ut in-
grediatur, & possideat Terram, quam ju-
ravi patribus eorum ut traderem eis.
* Et nunc Israel, quid Dominus Deus 12
tuus petit à te, nisi ut timeas Dominum
Deum tuum, & ambules in viis ejus, &
diligas eum ac servias Domino Deo tuo
in toto corde tuo, & in tota anima tua:
* custodiasque mandata Domini, & ce- 13
remonias ejus, quas ego hodie præcipio
tibi, ut bene sit tibi? * En Domini Dei 14
tui cælum est, & cælum cæli, terra, &
omnia quæ in ea sunt: * & tamen patri- 15
bus tuis conglutinatus est Dominus, &
amavit eos, elegitque semen eorum post
eos, id est vos, de cunctis Gentibus, si-
cut hodie comprobatur. * Circumcidite 16
igitur præputium cordis vestri, & cer-
vicem vestram ne induretis amplius:
* quia Dominus Deus vester, ipse est 17
Deus deorum, & Dominus dominantiũ,
Deus magnus & potens, & terribilis, qui
personam non accipit, nec munera. * Fa- 18
cit judicium pupillo & viduæ, amat
peregrinum, & dat ei victum atque ve-
stitum. * & vos ergo amate peregrinos, 19
quia & ipsi fuistis advenæ in Terra Æ-
gypti. * Dominum Deum tuum timebis, 20
& ei soli servies: ipsi adhærebis, jura-
bisque in nomine illius. * Ipse est laus 21
tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc
magnalia & terribilia, quæ viderunt o-
culi tui. * In septuaginta animabus de- 22
scenderunt patres tui in Ægyptum: &
ecce nunc multiplicavit te Dominus
Deus tuus sicut astra cæli.

CAPUT XI.

Recensentur varia Dei beneficia, multaque bona promittuntur servantibus ejus præcepta, mala autem non servantibus, hoc est benedictio & maledictio.

AMa itaque Dominum Deum tuum, & 1
observa pręcepta ejus & ceremonias,
judicia atque mandata, omni tempore.
* Cognoscite hodie quæ ignorant filii 2
vestri, qui non viderunt disciplinam Do-
mini Dei vestri, magnalia ejus & robustã
manum, extentumque brachium, * signa 3
& opera quę fecit in medio Ægypti Pha-
raoni regi, & universæ terræ ejus, * om- 4
nique exercitui Ægyptiorum, & equis ac
curribus: quo modo operuerint eos a-
quæ maris rubri, cum vos persequeren-
tur, & deleverit eos Dominus usque in
præsentem diem: * vobisque quæ fecerit 5
in solitudine, donec veniretis ad hunc
locum: * & Dathan atq; Abiron filiis E- 6
liab, qui fuit filius Ruben: quos aperto
ore suo terra absorbuit, cum domibus &
tabernaculis, & universa substantia eo-
rum, quam habebant in medio Israel.
* Oculi vestri viderunt omnia opera Do- 7
mini magna quæ fecit, * ut custodiatis 8
universa mandata illius, quæ ego hodie
præcipio vobis, & possitis introire, &
possidere Terram, ad quam ingredimi-
ni, * multoque in ea vivatis tempore: 9
quam sub juramento pollicitus est Do-
minus patribus vestris, & semini eorũ,

10 lacte & melle manantem. * Terra enim,
ad quam ingrederis possidendam, non
est sicut terra Ægypti de qua existi, ubi
jacto semine in hortorum morem aquæ
11 ducuntur irriguæ: * sed montuosa est &
campestris, de cælo expectans pulvias.
12 * quam Dominus Deus tuus semper in-
visit, & oculi illius in ea sunt à princi-
13 pio anni usque ad finem ejus. * Si ergo
obedieritis mandatis meis, quæ ego ho-
die præcipio vobis, ut diligatis Domi-
num Deum vestrum, & serviatis ei in to-
to corde vestro, & in tota anima vestra:
14 * dabit pluviam terræ vestræ tempora-
neam & serotinam, ut colligatis fru-
15 mentum, & vinum, & oleum, * fœnum-
que ex agris ad pascenda jumenta, & ut
16 ipsi comedatis ac saturemini. * Cavete
ne forte decipiatur cor vestrum, & re-
cedatis à Domino, serviatisque diis ali-
17 enis, & adoretis eos: * iratusque Domi-
nus claudat cælum, & pulviæ non des-
cendant, nec terra det germen suum, pe-
reatisque velociter de terra optima, quā
18 Dominus daturus est vobis. * Ponite
hæc verba mea in cordibus & in animis
vestris, & suspendite ea pro signo in
manibus, & inter oculos vestros collo-
19 cate. * Docete filios vestros ut illa me-
ditentur, quando sederis in domo tua, &
ambulaveris in via, & accubueris atque
20 surrexeris. * Scribes ea super postes &
21 januas domus tuæ: * ut multiplicentur
dies tui, & filiorum tuorum, in terra,
quam juravit Dominus patribus tuis, ut
daret eis quamdiu cælum imminet ter-
22 ræ. *Si enim custodieritis mandata quæ
ego præcipio vobis, & feceritis ea, ut
diligatis Dominum Deum vestrum, &
ambuletis in omnibus viis ejus, adhæ-
23 rentes ei, * disperdet Dominus omnes
gentes istas ante faciem vestram, & pos-
sidebitis eas, quæ majores & fortiores
24 vobis sunt. * Omnis locus, quem calca-
verit pes vester, vester erit. A deserto,
& à Libano, à flumine magno Euphrate
usque ad mare occidentale erunt termi-
25 ni vestri. * Nullus stabit contra vos: ter-
rorem vestrum & formidinem dabit Do-
minus Deus vester super omnem terram
quam calcaturi estis, sicut locutus est
26 vobis. * En propono in conspectu vestro
hodie benedictionem & maledictionem:
27 *benedictionem, si obedieritis mandatis
Domini Dei vestri, quæ ego hodie præ-
28 cipio vobis: * maledictionem, si non o-
bedieritis mandatis Domini Dei vestri,
sed recesseritis de via, quam ego nunc
ostendo vobis, & ambulaveritis post de-
29 os alienos, quos ignoratis. * Cum vero
introduxerit te Dominus Deus tuus in
Terram ad quam pergis habitandā, po-
nes benedictionem super montem Gari-
zim, maledictionem super montem He-
bal: * qui sunt trans Iordanē, post viam
30 quæ vergit ad solis occubitum, in Terra
Chananæi, qui habitat in campestribus
contra Galgalam, quæ est juxta vallem
31 tendentem & intrantem procul. *Vos e-
nim transibitis Iordanem, ut possideatis
Terram, quam Dominus Deus vester da-
turus est vobis, ut habeatis & possidea-
tis illam. * Videte ergo ut impleatis ce- 32
remonias atque judicia, quæ ego hodie
ponam in conspectu vestro.

CAPUT XII.

Præcipit exterminari idololatriam, decimas ac primitias reddi, sacrificia certo loco exolvi, & comedi, sanguinemque vitari.

HÆc sunt præcepta atque judicia, 1
quæ facere debetis in Terra, quam
Dominus Deus patrum tuorum daturus
est tibi, ut possideas eam cunctis diebus
quibus super humum gradieris. * Sub- 2
vertite omnia loca, in quibus coluerunt
gentes, quas possessuri estis, deos suos
super montes excelsos, & colles, & sub-
ter omne lignum frondosum. *Dissipate 3
aras eorum, & confringite statuas, lucos
igne comburite, & idola comminuite:
disperdite nomina eorum de locis illis.
* Non facietis ita Domino Deo vestro: 4
* sed ad locum, quem elegerit Dominus 5
Deus vester de cunctis tribubus vestris,
ut ponat nomen suum ibi, & habitet in
eo, venietis: * & offeretis in loco illo 6
holocausta & victimas vestras, decimas
& primitias manuum vestrarum, & vota
atque donaria, primogenita boum & o-
vium. * Et comedetis ibi in conspectu 7
Domini Dei vestri: ac lętabimini in cun-
ctis, ad quæ miseritis manum vos & do-
mus vestræ, in quibus benedixerit vobis
Dominus Deus vester. * Non facietis ibi 8
quę nos hic facimus hodie, singuli quod
tibi rectum videtur. * Neque enim usq; 9
in præsens tempus venitis ad requiem,
& possessionem, quam Dominus Deus
vester daturus est vobis. * Transibitis 10
Iordanem, & habitabitis in Terra, quam
Dominus Deus vester daturus est vobis,
ut requiescatis à cunctis hostibus per
circuitum: & absq; ullo timore habite-
tis * in loco quē elegerit Dominus Deus 11
vester, ut sit nomen ejus in eo. illuc om-
nia, quæ præcipio, conferetis, holocau-
sta, & hostias, ac decimas, & primitias
manuum vestrarum: & quidquid præci-
puum est in muneribus, quæ vovebitis
Domino. * Ibi epulabimini coram Do- 12
mino Deo vestro, vos & filii ac filiæ ve-
stræ, famuli & famulæ, atq; Levites qui
in urbibus vestris commoratur. neque
enim habet aliam partem & possessionē
inter vos. * Cave ne offeras holocausta 13
tua in omni loco, quem videris: * sed in 14
eo, quem elegerit Dominus, in una tri-
buum tuarum offeres hostias, & facies
quæcumque præcipio tibi. * Sin autem 15
comedere volueris, & te esus carnium
delectaverit, occide, & comede juxta be-
nedictionem Domini Dei tui, quam de-
dit tibi in urbibus tuis: sive immundum
fuerit, hoc est, maculatum & debile; sive
mundum, hoc est, integrum & sine ma-
cula, quod offerre licet, sicut capream &
cervum,

16 cervum, comedes,* absque esu dumtaxat
sanguinis, quem super terram quasi a-
17 quam effundes. * Non poteris comede-
re in oppidis tuis decimam frumenti, &
vini, & olei tui, primogenita armento-
rum & pecorum, & omnia quæ voveris,
& sponte offerre volueris, & primitias
18 manuum tuarum: * sed coram Domino
Deo tuo comedes ea, in loco quem ele-
gerit Dominus Deus tuus, tu & filius
tuus, & filia tua, & servus & famula, at-
que Levites qui manet in urbibus tuis:
& lætaberis & reficieris coram Domino
Deo tuo, in cunctis ad quæ extenderis
19 manum tuam. *Cave ne derelinquas Le-
vitem in omni tempore quo versaris in
20 terra. * Quando dilataverit Dominus
Deus tuus terminos tuos, sicut locutus
est tibi, & volueris vesci carnibus, quas
21 desiderat anima tua: * locus autem, quē
elegerit Dominus Deus tuus ut sit nomen
ejus ibi, si procul fuerit, occides de ar-
mentis & pecoribus, quæ habueris, sicut
præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis,
22 ut tibi placet. * Sicut comeditur caprea
& cervus, ita vesceris eis: & mundus &
23 immundus in commune vescentur. *Hoc
solum cave, ne sanguinem comedas. san-
guis enim eorum pro anima est: & idcir-
co non debes animam comedere cum
24 carnibus: *sed super terram fundes quasi
25 aquam, *ut bene sit tibi & filiis tuis post
te, cum feceris quod placet in conspe-
26 ctu Domini. * Quæ autem sanctificave-
ris, & voveris Domino, tolles, & venies
27 ad locum, quem elegerit Dominus: * &
offeres oblationes tuas carnem & san-
guinem super altare Domini Dei tui: san-
guinem hostiarum fundes in altari: car-
28 nibus autem ipse vesceris. * Observa &
audi omnia quæ ego præcipio tibi, ut
bene sit tibi & filiis tuis post te in
sempiternum, cum feceris quod bonum
est & placitum in conspectu Domini Dei
29 tui. *Quādo disperdiderit Dominus Deus
tuus ante faciem tuam gentes, ad quas
ingrederis possidendas, & possederis
eas, atque habitaveris in terra earum:
30 * cave ne imiteris eas, postquam te fue-
rint introeunte subversæ, & requiras ce-
remonias earum, dicens: Sicut coluerunt
gentes istæ deos suos, ita & ego colam.
31 * Non facies similiter Domino Deo tuo.
Omnes enim abominationes, quas aver-
satur Dominus, fecerunt diis suis, offe-
rentes filios & filias, & comburentes ig-
32 ni. *Quod præcipio tibi, hoc tantum fa-
cito Domino: nec addas quidquam, nec
minuas.

CAPUT XIII.

Pseudopropheta à Deo avertens occidi debet, quamtumvis propinquus sit vel amicus; imo & urbs vastari funditus, cujus habitatores id facere conati fuerint.

1 SI surrexerit in medio tui prophetes,
aut qui somnium vidisse se dicat, &
2 prædixerit signum atque portentum, *&
evenerit quod locutus est, & dixerit ti-
bi: Eamus, & sequamur deos alienos
quos ignoras, & serviamus eis: * non au- 3
dies verba prophetæ illius aut somnia-
toris: quia tentat vos Dominus Deus ve-
ster, ut palam fiat utrum diligatis eum
an non, in toto corde, & in tota anima
vestra. * Dominum Deum vestrum se- 4
quimini, & ipsum timete, & mandata
illius custodite, & audite vocem ejus:
ipsi servietis, & ipsi adhærebitis. *Pro- 5
pheta autem ille aut fictor somniorum
interficietur: quia locutus est ut vos a-
verteret à Domino Deo vestro, qui edu-
xit vos de Terra Ægypti, & redemit vos
de domo servitutis: ut errare te faceret
de via, quam tibi præcepit Dominus
Deus tuus: & auferes malum de medio
tui. * Si tibi voluerit persuadere frater 6
tuus filius matris tuę, aut filius tuus vel
filia, sive uxor quæ est in sinu tuo, aut
amicus, quem diligis ut animam tuam,
clam dicens: Eamus, & serviamus diis
alienis, quos ignoras tu, & patres tui,
* cunctarum in circuitu gentium, quæ 7
juxta vel procul sunt, ab initio usque ad
finem terræ, * non acquiescas ei, nec au- 8
dias, neque parcat ei oculus tuus ut mi-
serearis & occultes eum, * sed statim 9
interficies. sit primum manus tua super
eum, & postea omnis populus mittat
manum. * Lapidibus obrutus necabi- 10
tur: quia voluit te abstrahere à Domino
Deo tuo, qui eduxit te de Terra Ægypti,
de domo servitutis: * ut omnis Israel 11
audiens timeat, & nequaquam ultra fa-
ciat quippiam hujus rei simile. * Si au- 12
dieris in una urbium tuarum, quas Do-
minus Deus tuus dabit tibi ad habitan-
dum, dicentes aliquos: * Egressi sunt 13
filii Belial de medio tui, & averterunt
habitatores urbis suæ, atque dixerunt:
Eamus, & serviamus diis alienis quos
ignoratis: * quære solicite & diligenter, 14
rei veritate perspecta, si inveneris cer-
tum esse quod dicitur, & abominationē
hanc opere perpetratam, * statim per- 15
cuties habitatores urbis illius in ore
gladii, & delebis eam, ac omnia quæ in
illa sunt, usque ad pecora. * quidquid 16
etiam supellectilis fuerit, congregabis
in medio platearum ejus, & cum ipsa
civitate succendes, ita ut universa con-
sumas Domino Deo tuo, & sit tumulus
sempiternus. non ædificabitur amplius,
* & non adhærebit de illo anathemate 17
quidquam in manu tua: ut avertatur Do-
minus ab ira furoris sui, & misereatur
tui, multiplicetque te sicut juravit pa-
tribus tuis, * quando audieris vocem 18
Domini Dei tui, custodiens omnia præ-
cepta ejus, quæ ego præcipio tibi ho-
die, ut facias quod placitum est in con-
spectu Domini Dei tui.

CAPUT XIV.

Gentium ritus super mortuo fugiendus: animalium mundorum & immundorum discretio: & decimas esse solvendas.

1 Filii estote Domini Dei vestri: non vos
incidetis, nec facietis calvitium su-
2 per mortuo.* quoniam populus sanctus
es Domino Deo tuo:& te elegit ut sis ei
in populum peculiarem, de cunctis gen-
3 tibus, quæ sunt super terram. * Ne co-
4 medatis quæ immunda sunt. * Hoc est
animal quod comedere debetis, Bovem,
5 & ovem, & capram, * cervum & capre-
am, bubalum, tragelaphum, pygargum,
6 orygem, camelopardalum.* Omne ani-
mal, quod in duas partes findit ungulã,
7 & ruminat, comedetis.*De his autem,
quæ ruminant , & ungulam non fin-
dunt , comedere non debetis; ut came-
lum, leporem, chœrogryllum: hæc quia
ruminant , & non dividunt ungulam,
8 immunda erunt vobis. * Sus quoq; quo-
niam dividit ungulam, & non ruminat,
immunda erit. carnibus eorum non ves-
9 cemini, & cadavera non tangetis.*Hæc
comedetis ex omnibus quæ morantur
in aquis: Quæ habent pinnulas & squa-
10 mas, comedite: * quæ absque pinnulis
& squamis sunt, ne comedatis, quia im-
11 munda sunt. * Omnes aves mundas co-
12 medite. * Immundas ne comedatis : a-
quilam scilicet, & gryphem, & haliæe-
13 tum , * ixion , & vulturem ac milvum
14 juxta genus suum : * & omne corvini
15 generis,*& struthionem, ac noctuam, &
larum, atque accipitrem juxta genus su-
16 um: * herodium ac cygnum , & ibin,
17 * ac mergulum, porphyrionem , & ny-
18 cticoracem, * onocrotalum , & chara-
drium , singula in genere suo : upupam
19 quoque & vespertillionem. * Et omne
quod reptat & pennulas habet, immun-
20 dum erit , & non comedetur. * Omne
21 quod mundum est, comedite. * Quid-
quid autem morticinum est, ne vescami-
ni ex eo. Peregrino, qui intra portas tu-
as est, da ut comedat, aut vende ei: quia
tu populus sanctus Domini Dei tui es.
Non coques hœdũ in lacte matris suæ.
22 * Decimam partem separabis de cunctis
fructibus tuis qui nascuntur in terra
23 per annos singulos,*& comedes in con-
spectu Domini Dei tui, in loco, quem e-
legerit ut in eo nomen illius invocetur,
decimam frumenti tui, & vini, &olei, &
primogenita de armentis & ovibus tuis:
ut discas timere Dominum Deum tuum
24 omni tempore. * Cum autem longior
fuerit via, &locus quem elegerit Domi-
nus Deus tuus, tibique benedixerit, nec
potueris ad eum hæc cuncta portare,
25 * vendes omnia, & in pretium rediges,
portabisque manu tua, &proficisceris ad
locum quẽ elegerit DominusDeus tuus:
26 * & emes ex eadem pecunia quidquid
tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex
ovibus, vinum quoque & siceram, & o-
mne quod desiderat anima tua:& come-
des coram Domino Deo tuo, & epulabe-
ris tu & domus tua:* & Levites qui in- 27
tra portas tuas est : cave ne derelinquas
eum , quia non habet aliam partem in
possessione tua. * Anno tertio separabis 28
aliam decimam ex omnibus quæ nas-
cuntur tibi eo tempore: & repones intra
januas tuas. * Venietque Levites qui a- 29
liam non habet partem nec possessionẽ
tecum, & peregrinus ac pupillus & vi-
dua, qui intra portas tuas sunt, & come-
dent & saturabuntur : ut benedicat tibi
Dominus Deus tuus in cunctis operibus
manuum tuarum quæ feceris.

CAPUT XV.

Lex remissionis septimi anni in quos exerceatur: de servo Hebræo qui noluerit manumitti : de primogenitis Domino sanctificandis & comedendis.

Septimo anno facies remissionem, 1
* quæ hoc ordine celebrabitur. Cui 2
debetur aliquid ab amico vel proximo
ac fratre suo, repetere non poterit, quia
annus remissionis est Domino. * A pe- 3
regrino & advena exiges: civem & pro-
pinquum repetendi non habebis pote-
statem. * Et omnino indigens & men- 4
dicus non erit inter vos : ut benedicat
tibi Dominus Deus tuus in terra, quam
traditurus est tibi in possessionem. * Si 5
tamen audieris vocem Domini Dei tui,
& custodieris universa quæ jussit, & quę
ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi,
ut pollicitus est. * Fœnerabis gentibus 6
multis, & ipse à nullo accipies mutuũ.
Dominaberis nationibus plurimis , &
tui nemo dominabitur.* Si unus de fra- 7
tribus tuis , qui morantur intra portas
civitatis tuæ, in terra quã Dominus Deus
tuus daturus est tibi , ad paupertatem
venerit : non obdurabis cor tuum , nec
contrahes manum , * sed aperies eam 8
pauperi, & dabis mutuum, quo eum in-
digere perspexeris.* Cave ne forte sub- 9
repat tibi impia cogitatio, & dicas in
corde tuo : Appropinquat septimus an-
nus remissionis ; & avertas oculos tuos
à paupere fratre tuo, nolens ei quod po-
stulat mutuum commodare : ne clamet
contra te ad Dominum , & fiat tibi in
peccatũ. * Sed dabis ei: nec ages quip- 10
piam callide in ejus necessitatibus sub-
levandis : ut benedicat tibi Dominus
Deus tuus in omni tempore, & in cunctis
ad quæ manum miseris. * Non deerunt 11
pauperes in terra habitationis tuæ : id-
circo ego præcipio tibi, ut aperias ma-
num fratri tuo egeno & pauperi, qui te-
cum versatur in terra. * Cum tibi ven- 12
ditus fuerit frater tuus Hebræus , aut
Hebræa, & sex annis servierit tibi, in se-
ptimo anno dimittes eum liberum: * & 13
quem libertate donaveris, nequaquã va-
cuũ abire patieris:* sed dabis viaticũ de 14
gregibus, &de area, &torculari tuo, qui-
bus Dominus Deus tuus benedixerit tibi.

15 *Memento quod & ipse servieris in
Terra Ægypti, & liberaverit te Domi-
nus Deus tuus , & idcirco ego nunc
16 præcipio tibi. *Sin autem dixerit:No-
lo egredi : eo quod diligat te , & do-
mum tuam , & bene sibi apud te esse
17 sentiat: *assumes subulam, & perfora-
bis aurem ejus in janua domus tuæ; &
serviat tibi usque in æternum. ancillæ
18 quoque similiter facies. * Non avertas
ab eis oculos tuos , quando dimiseris
eos liberos : quoniam juxta mercedem
mercenarii per sex annos servivit tibi:
ut benedicat tibi Dominus Deus tuus
19 in cunctis operibus quæ agis. *De pri-
mogenitis,quæ nascuntur in armentis,
& in ovibus tuis , quidquid est sexus
masculini , sanctificabis Domino Deo
tuo. Non operaberis in primogenito
bovis , & non tondebis primogenita
20 ovium. *In conspectu Domini Dei tui
comedes ea per annos singulos,in loco,
quem elegerit Dominus , tu & domus
21 tua. *Sin autem habuerit maculam,vel
claudum fuerit, vel cæcum,aut in ali-
qua parte deforme vel debile, non im-
22 molabitur Domino Deo tuo:*sed intra
portas urbis tuæ comedes illud : tam
mundus quam immundus similiter ve-
23 scentur eis,quasi caprea & cervo. *Hoc
solum observabis,ut sanguinem eorum
non comedas , sed effundes in terram
quasi aquam.

CAPUT XVI.

Tres præcipuæ anni sollemnitates, Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum: de justis judicibus constituendis, & de cavendo ab occasionibus idololatriæ.

1 OBserva mensem novarum frugum,
& verni primum temporis, ut fa-
cias Phase Domino Deo tuo: quoniam
in isto mense eduxit te Dominus Deus
2 tuus de Ægypto nocte. *Immolabisque
Phase Domino Deo tuo de ovibus, &
de bobus, in loco,quem elegerit Domi-
nus Deus tuus , ut habitet nomen ejus
3 ibi. *Non comedes in eo panẽ fermen-
tatum: Septem diebus comedes absque
fermento, afflictionis panem,quoniam
in pavore egressus es de Ægypto : ut
memineris diei egressionis tuæ de Æ-
4 gypto,omnibus diebus vitę tuæ. *Non
apparebit fermentum in omnibus ter-
minis tuis septem diebus , & non re-
manebit de carnibus ejus quod immo-
latum est vespere in die primo usque
5 mane.*Non poteris immolare Phase in
qualibet urbium tuarum , quas Domi-
6 nus Deus tuus daturus est tibi ; * sed
in loco, quem elegerit Dominus Deus
tuus,ut habitet nomen ejus ibi:immo-
labis Phase vespere ad solis occasum,
7 quando egressus es de Ægypto. * Et
coques, & comedes ,in loco,quem ele-
gerit Dominus Deus tuus , manéque
consurgens vades in tabernacula tua.
*Sed diebus comedes azyma: & in die 8
septima , quia collecta est Domini Dei
tui, non facies opus. *Septem hebdo- 9
madas numerabis tibi ab ea die qua
falcem in segetem miseris. * & cele- 10
brabis diem festum hebdomadarum
Domino Deo tuo, oblationem sponta-
neam manus tuæ , quam offeres juxta
benedictionem Domini Dei tui : * & 11
epulaberis coram Domino Deo tuo,tu,
filius tuus, & filia tua , servus tuus, &
ancilla tua , & Levites qui est intra
portas tuas , advena ac pupillus & vi-
dua qui morantur vobiscum : in loco
quem elegerit Dominus Deus tuus , ut
habitet nomen ejus ibi : * & recorda- 12
beris quoniam servus fueris in Ægy-
pto : custodiesque ac facies quæ præ-
cepta sunt. *Sollemnitatem quoque ta- 13
bernaculorum celebrabis per septem
dies, quando collegeris de area & tor-
culari fruges tuas : * & epulaberis in 14
festivitate tua , tu, filius tuus & filia,
servus tuus & ancilla, Levites quoque
& advena, pupillus ac vidua qui intra
portas tuas sunt. *Septem diebus Do- 15
mino Deo tuo festa celebrabis, in loco
quem elegerit Dominus: benedicetque
tibi Dominus Deus tuus in cunctis
frugibus tuis , & in omni opere ma-
nuum tuarum, erisque in lætitia. *Tri- 16
bus vicibus per annũ apparebit omne
masculinum tuum in conspectu Domi-
ni Dei tui, in loco quem elegerit : in
sollemnitate azymorum , in sollemni-
tate hebdomadarum,& in sollemnitate
tabernaculorum. Non apparebit ante
Dominum vacuus. * Sed offeret unus- 17
quisque secundum quod habuerit jux-
ta benedictionem Domini Dei sui,
quam dederit ei.*Iudices & magistros 18
constitues in omnibus portis tuis,quas
Dominus Deus tuus dederit tibi , per
singulas tribus tuas:ut judicent popu-
lum justo judicio , * nec in alteram 19
partem declinent. Non accipies perso-
nam,nec munera : quia munera excæ-
cant oculos sapientum, & mutant ver-
ba justorum. * Iuste quod justum est 20
persequeris : ut vivas & possideas Ter-
ram,quam Dominus Deus tuus dederit
tibi. *Non plantabis lucum,& omnem 21
arborem juxta altare Domini Dei tui.
*Nec facies tibi, neque constitues sta- 22
tuam:quæ odit Dominus Deus tuus.

CAPUT XVII.

Hostia deligenda, idololatria punienda: in gravi difficultate ad summum sacerdotem ejusq; concilium recurrendum, & quæ regi eligendo sint observanda.

NOn immolabis Domino Deo tuo 1
ovem,& bovem,in quo est macu-
la, aut quidpiam vitii: quia abomina-
tio est Domino Deo tuo. *Cum reperti 2
fuerint apud te, intra unam portarum
tuarum quas DominusDeus tuus dabit

tibi, vir aut mulier qui faciant malum
in conspectu Domini Dei tui, & trans-
3 grediantur pactum illius, * ut vadant
& serviant diis alienis, & adorent eos,
solem & lunam, & omnem militiam
4 cæli, quæ non præcepi: * & hoc tibi
fuerit nuntiatum, audiensque inquisie-
ris diligenter, & verum esse repereris,
5 & abominatio facta est in Israel: *edu-
ces virum ac mulierem, qui rem sce-
leratissimam perpetrarunt, ad portas
civitatis tuæ, & lapidibus obruentur.
6 *In ore duorum aut trium testium pe-
ribit qui interficietur. Nemo occida-
tur, uno contra se dicente testimo-
7 nium. * Manus testium prima interfi-
ciet eum, & manus reliqui populi ex-
trema mittetur: ut auferas malum de
8 medio tui. * Si difficile & ambiguum
apud te judicium esse perspexeris in-
ter sanguinem & sanguinem, causam
& causam, lepram & lepram: & judi-
cum intra portas tuas videris verba
variari: surge, & ascende ad locum,
quem elegerit Dominus Deus tuus.
9 *Veniesque ad sacerdotes Levitici ge-
neris, & ad judicem qui fuerit illo
tempore: quæresque ab eis, qui indi-
10 cabunt tibi judicii veritatem. *Et fa-
cies quodcumque dixerint qui præsunt
loco quem elegerit Dominus, & do-
11 cuerint te * juxta legem ejus; sequeris-
que sententiam eorum, nec declinabis
12 ad dexteram neque ad sinistram. *Qui
autem superbierit, nolens obedire sa-
cerdotis imperio, qui eo tempore mi-
nistrat Domino Deo tuo, & decreto ju-
dicis, morietur homo ille, & auferes
13 malum de Israel: *cunctusque populus
audiens timebit, ut nullus deinceps
14 intumescat superbia. *Cum ingressus
fueris Terram, quam Dominus Deus
tuus dabit tibi, & possederis eam, ha-
bitaverisque in illa, & dixeris: Con-
stituam super me regem, sicut habent
15 omnes per circuitum nationes: * eum
constitues, quem Dominus Deus tuus
elegerit de numero fratrum tuorum.
Non poteris alterius gentis hominem
regem facere, qui non sit frater tuus.
16 *Cumque fuerit constitutus, non mul-
tiplicabit sibi equos, nec reducet po-
pulum in Ægyptum, equitatus numero
sublevatus, præsertim cum Dominus
præceperit vobis, ut nequaquam am-
plius per eamdem viam revertamini.
17 *Non habebit uxores plurimas, quæ
alliciant animum ejus, neque argenti
18 & auri immensa pondera. * Postquam
autem sederit in solio regni sui, de-
scribet sibi Deuteronomium legis hu-
jus in volumine, accipiens exemplar à
19 sacerdotibus Leviticæ tribus, *& ha-
bebit secum, legetque illud omnibus
diebus vitæ suæ, ut discat timere Do-
minum Deum suum, & custodire verba
& ceremonias ejus, quæ in lege præ-
cepta sunt. * Nec elevetur cor ejus in
superbiam super fratres suos, neque
declinet in partem dexteram vel sini-
stram, ut longo tempore regnet ipse, &
filii ejus, super Israel.

CAPUT XVIII.

Sacerdotibus & Levitis pro possessione cedunt oblationes ac sacrificia: cavenda omnis superstitio: de vero propheta suscitando, & falso propheta interficiendo.

NOn habebunt sacerdotes & Levi- 1
tæ, & omnes qui de eadem tribu
sunt, partem & hereditatem cum reli-
quo Israel, quia sacrificia Domini, &
oblationes ejus comedent, * & nihil 2
aliud accipient de possessione fratrum
suorum: Dominus enim ipse est heredi-
tas eorum, sicut locutus est illis. *Hoc 3
erit judicium sacerdotum à populo, &
ab his qui offerunt victimas: sive bo-
vem, sive ovem immolaverint, dabunt
sacerdoti armum ac ventriculum: *pri- 4
mitias frumenti, vini, & olei, & lana-
rum partem ex ovium tonsione. *Ipsum
enim elegit Dominus Deus tuus de 5
cunctis tribubus tuis, ut stet, & mini-
stret nomini Domini ipse, & filii ejus
in sempiternum. * Si exierit Levites 6
ex una urbium tuarum ex omni Israel
in qua habitat, & voluerit venire, desi-
derans locum quem elegerit Dominus,
* ministrabit in nomine Domini Dei
sui, sicut omnes fratres ejus Levitæ, 7
qui stabunt eo tempore coram Domi-
no. * Partem ciborum eamdem acci- 8
piet, quam & ceteri: excepto eo, quod
in urbe sua ex paterna ei successione
debetur. *Quando ingressus fueris Ter-
ram, quam Dominus Deus tuus dabit 9
tibi, cave ne imitari velis abominatio-
nes illarum gentium. * nec inveniatur 10
in te qui lustret filium suum, aut filiam,
ducens per ignem: aut qui ariolos sci-
scitetur, & observet somnia atque au-
guria, nec sit maleficus, *nec incanta- 11
tor, nec qui pythones consulat, nec di-
vinos, aut quærat à mortuis veritatem.
*omnia enim hæc abominatur Domi- 12
nus, & propter istiusmodi scelera de-
bit eos in introitu tuo. *perfectus eris, 13
& absq; macula cum Domino Deo tuo.
* Gentes istæ, quarum possidebis ter- 14
ram, augures & divinos audiunt: tu
autem à Domino Deo tuo aliter insti-
tutus es. *PROPHETAM de gente tua 15
& de fratribus tuis sicut me, suscitabit
tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies,
*ut petisti à Domino Deo tuo in Horeb, 16
quando concio congregata est, atque
dixisti: Ultra non audiam vocem Domi-
ni Dei mei, & ignem hunc maximum
amplius non videbo, ne moriar. Et 17
ait Dominus mihi: Bene omnia sunt
locuti. * Prophetam suscitabo eis de 18
medio fratrum suorum similem tui: &
ponam verba mea in ore ejus, loque-
turque ad eos omnia quæ præcepero
illi. * qui autem verba ejus, quæ lo- 19

quetur

quetur in nomine meo, audire nolue-
20 rit, ego ultor existam. *Propheta au-
tem qui arrogantia depravatus volue-
rit loqui in nomine meo, quæ ego non
præcepi illi ut diceret, aut ex nomine
21 alienorum deorum, interficietur. *Quod
si tacita cogitatione responderis: Quo-
modo possum intelligere verbum, quod
22 Dominus non est locutus? *hoc habe-
bis signum: Quod in nomine Domini
propheta ille prædixerit, & non eve-
nerit: hoc Dominus non est locutus,
sed per tumorem animi sui propheta
confinxit: & idcirco non timebis
eum.

CAPUT XIX.

Separandæ urbes refugii, & qui ad eas tutè confugient, & qui non: de veris falsisque testibus, & de terminis non transferendis.

1 CUm disperdiderit Dominus Deus
tuus gentes, quarum tibi traditu-
rus est terram, & possederis eam, ha-
bitaverisque in urbibus ejus & in ædi-
2 bus: *tres civitates separabis tibi in
medio Terræ, quam Dominus Deus tuus
3 dabit tibi in possessionem, *sternens
diligenter viam: & in tres æqualiter
partes totam Terræ tuæ provinciam
divides: ut habeat è vicino qui propter
homicidium profugus est, quo possit
4 evadere. *Hæc erit lex homicidæ fu-
gientis, cujus vita servanda est: Qui
percusserit proximum suum nesciens,
& qui heri & nudiustertius nullum
contra eum odium habuisse compro-
5 batur: *sed abiisse cum eo simpliciter
in silvam ad ligna cædenda, & in suc-
cisione lignorum securis fugerit manu,
ferrumque lapsum de manubrio ami-
cum ejus percusserit, & occiderit: hic
ad unam supradictarum urbium con-
6 fugiet, & vivet: *ne forsitan proximus
ejus cujus effusus est sanguis, dolore
stimulatus, persequatur, & apprehen-
dat eum si longior via fuerit, & percu-
tiat animam ejus, qui non est reus
mortis: quia nullum contra eum, qui
occisus est, odium prius habuisse mon-
7 stratur. *Idcirco præcipio tibi, ut tres
civitates æqualis inter se spatii divi-
8 das. *Cum autem dilataverit Dominus
Deus tuus terminos tuos, sicut juravit
patribus tuis, & dederit tibi cunctam
9 Terram, quam eis pollicitus est, (*si ta-
men custodieris mandata ejus, & fe-
ceris quæ hodie præcipio tibi, ut di-
ligas Dominum Deum tuum, & ambu-
les in viis ejus omni tempore) addes
tibi tres alias civitates, & supradicta-
rum trium urbium numerum duplica-
10 bis: *ut non effundatur sanguis inno-
xius in medio Terræ, quam Dominus
Deus tuus dabit tibi possidendam, ne
11 sis sanguinis reus. *Si quis autem odio
habens proximum suum, insidiatus fue-
rit vitæ ejus, surgensque percusserit il-
lum, & mortuus fuerit, fugeritque ad
unam de supradictis urbibus, *mittent 12
seniores civitatis illius, & arripient
eum de loco effugii, tradentque in ma-
nu proximi, cujus sanguis effusus est,
& morietur. *Non misereberis ejus, & 13
auferes innoxium sanguinem de Israel,
ut bene sit tibi. *Non assumes, & trans- 14
feres terminos proximi tui, quos fixe-
runt priores in possessione tua, quam
Dominus Deus tuus dabit tibi in Ter-
ra, quam acceperis possidendam. *Non 15
stabit testis unus contra aliquem, quid-
quid illud peccati & facinoris fuerit:
sed in ore duorum aut trium testium
stabit omne verbum. *Si steterit testis 16
mendax contra hominē, accusans eum
prævaricationis, *stabunt ambo, quo- 17
rum causa est, ante Dominum in con-
spectu sacerdotum & judicum qui fue-
rint in diebus illis. *Cumque diligen- 18
tissime perscrutantes, invenerint fal-
sum testem dixisse cōtra fratrem suum
mendacium: *reddent ei sicut fratri 19
suo facere cogitavit, & auferes malum
de medio tui: *ut audientes ceteri ti- 20
morem habeant, & nequaquam talia
audeant facere. *Non misereberis 21
ejus, sed animam pro anima, oculum
pro oculo, dentem pro dente, manum
pro manu, pedem pro pede exiges.

CAPUT XX.

Qui tempore pugnæ sint domum remittendi: jura belli quomodo servanda: quæ arbores cædendæ ad machinas instruendas, & quæ relinquendæ.

SI exieris ad bellum contra hostes 1
tuos, & videris equitatus & currus,
& majorem quam tu habeas adversarii
exercitus multitudinem, non timebis
eos: quia Dominus Deus tuus tecum
est, qui eduxit te de Terra Ægypti.
*Appropinquante autem jam prælio, 2
stabit sacerdos ante aciem, & sic loque-
tur ad populum: *Audi Israel, vos ho- 3
die contra inimicos vestros pugnam
committitis, non pertimescat cor ve-
strum, nolite metuere, nolite cedere,
nec formideris eos: *quia Dominus 4
Deus vester in medio vestri est, & pro
vobis contra adversarios dimicabit, ut
eruat vos de periculo. *Duces quoque 5
per singulas turmas audiente exercitu
proclamabunt: Quis est homo, qui ædi-
ficavit domum novam, & non dedica-
vit eam? vadat, & revertatur in do-
mum suam: ne forte moriatur in bello,
& alius dedicet eam. *Quis est homo, 6
qui plantavit vineam, & necdum fecit
eam esse communem, de qua vesci om-
nibus liceat? vadat, & revertatur in
domum suam: ne forte moriatur in
bello, & alius homo ejus fungatur of-
ficio. *Quis est homo, qui despon- 7
dit uxorem, & non accepit eam?
vadat, & revertatur in domum
suam: ne forte moriatur in bel-
lo, & alius homo accipiat eam.

*His dictis addent reliqua, & loquen-
tur ad populum: Quis est homo formi-
dolosus, & corde pavido? vadat,& re-
vertatur in domum suam, ne pavere
faciat corda fratrum suorum,sicut ipse
timore perterritus est. *Cumque siluе-
rint duces exercitus, & finem loquen-
di fecerint, unusquisque suos ad bel-
landum cuneos præparabit. *Si quan-
do accesseris ad expugnandam civita-
tem, offeres ei primum pacem. *Si re-
ceperit, & aperuerit tibi portas, cun-
ctus populus, qui in ea est, salvabitur,
& serviet tibi sub tributo. *Sin autem
fœdus inire noluerit, & cœperit con-
1 tra te bellum, oppugnabis eam.*Cum-
que tradiderit Dominus Deus tuus il-
lam in manu tua, percuties omne,quod
in ea generis masculini est, in ore gla-
4 dii, *absque mulieribus & infantibus,
jumentis, & ceteris quæ in civitate
sunt. Omnem prædam exercitui divi-
des,& comedes de spoliis hostium tuo-
rum, quæ Dominus Deus tuus dederit
5 tibi. *Sic facies cunctis civitatibus,
quæ à te procul valde sunt,& non sunt
de his urbibus, quas in possessionem
6 accepturus es. *De his autem civita-
tibus, quæ dabuntur tibi, nullum om-
nino permittes vivere: *sed interficies
7 in ore gladii, Hethæum videlicet, &
Amorrhæum, & Chananæum,Phere-
zæum,& Hevæum,& Iebusæum, sicut
8 præcepit tibi Dominus Deus tuus: *ne
forte doceant vos facere cunctas abo-
minationes, quas ipsi operati sunt diis
suis: & peccetis in Dominum Deum
9 vestrum. *Quando obsederis civitatem
multo tempore, & munitionibus cir-
cumdederis ut expugnes eam, non suc-
cides arbores, de quibus vesci potest,
nec securibus per circuitum debes va-
stare regionem: quoniam lignum est,&
non homo, nec potest bellantium con-
0 tra te augere numerū.*Si qua autem li-
gna non sunt pomifera, sed agrestia,&
in ceteros apta usus, succide, & in-
strue machinas, donec capias civita-
tem, quæ contra te dimicat.

CAPUT XXI.

Cautio super homicidio occulto, muliere in bello capta, filio contumace, & eo qui suspensus est in ligno.

1 QUando inventum fuerit in terra,
quam Dominus Deus tuus datu-
rus est tibi, hominis cadaver occisi, &
2 ignorabitur cædis reus, *egredientur
majores natu, & judices tui, & me-
tientur à loco cadaveris singularum
3 per circuitum spatia civitatum: *&
quam viciniorem ceteris esse perspexe-
rint, seniores civitatis illius tollent
vitulam de armento, quæ non traxit
jugum, nec terram scidit vomere.
4 *& ducent eam ad vallem asperam at-
que saxosam, quæ numquam arata est,
nec sementem recepit: & cædent in ea
cervices vitulæ: *accedentque sacer- 5
dotes filii Levi, quos elegerit Domi-
nus Deus tuus ut ministrent ei, & be-
nedicant in nomine ejus, & ad ver-
bum eorum, omne negotium, & quid-
quid mundum, vel immundum est, ju-
dicetur. *Et venient majores natu ci- 6
vitatis illius ad interfectum, lavabunt-
que manus suas super vitulam, quæ in
valle percussa est, *& dicent: Manus 7
nostræ non effuderunt sanguinem
hunc, nec oculi viderunt. *propitius 8
esto populo tuo Israel, quem redemisti
Domine, & ne reputes sanguinem in-
nocentem in medio populi tui Israel.
Et auferetur ab eis reatus sanguinis:
*tu autem alienus eris ab innocentis 9
cruore, qui fusus est, cum feceris quod
præcepit Dominus. *Si egressus fue- 10
ris ad pugnam contra inimicos tuos,&
tradiderit eos Dominus Deus tuus in
manu tua, captivosque duxeris, *& vi- 11
deris in numero captivorum mulierem
pulchram, & adamaveris eam, volue-
risque habere uxorem, *introduces 12
eam in domum tuam: quæ radet cæsa-
riem, & circumcidet ungues, *& de- 13
ponet vestem, in qua capta est: seden-
sque in domo tua, flebit patrem & ma-
trem suam uno mense: & postea in-
trabis ad eam, dormiesque cum illa,
& erit uxor tua. *Si autem postea non 14
sederit animo tuo, dimittes eam libe-
ram, nec vendere poteris pecunia, nec
opprimere per potentiam: quia hu-
miliasti eam. *Si habuerit homo uxo- 15
res duas, unam dilectam, & alteram
odiosam, genuerintque ex eo liberos,
& fuerit filius odiosæ primogenitus,
*volueritque substantiam inter filios 16
suos dividere: non poterit filium di-
lectæ facere primogenitum, & præfer-
re filio odiosæ, *sed filium odiosæ 17
agnoscet primogenitum, dabitque ei
de his quæ habuerit cuncta duplicia:
iste est enim principium liberorum
ejus, & huic debentur primogenita.
*Si genuerit homo filium contumacem 18
& protervum, qui non audiat patris
aut matris imperium, & coercitus ob-
edire contempserit: *apprehendent 19
eum, & ducent ad seniores civitatis il-
lius, & ad portam judicii, *dicent- 20
que ad eos: Filius noster iste protervus
& contumax est, monita nostra audire
contemnit, comessationibus vacat, &
luxuriæ atque conviviis: *lapidibus 21
eum obruet populus civitatis: & mo-
rietur, ut auferatis malum de medio
vestri, & universus Israel audiens per-
timescat. *Quando peccaverit homo 22
quod morte plectendum est, & adju-
dicatus morti appensus fuerit in pati-
bulo: *non permanebit cadaver ejus 23
in ligno, sed in eadem die sepelietur:
quia maledictus à Deo est qui pendet
in ligno: & nequaquam contaminabis
Terram tuam, quam Dominus Deus tuus
dederit tibi in possessionem.

CAPUT XXII.

Pietas in rem proximi exercenda: de veste alterius sexus, de invento nido, de circumdando tecto domus, de non commiscendis rebus diversi generis, de fimbriis, de signis virginitatis, de adulterio, de corrupta in urbe vel in agro, de uxore patris non ducenda.

1 NOn videbis bovem fratris tui, aut
ovem errantem, & præteribis:
2 sed reduces fratri tuo, *etiamsi non est
propinquus frater tuus, nec nosti eum:
duces in domum tuam, & erunt apud
te quam diu quærat ea frater tuus, &
3 recipiat. *Similiter facies de asino, &
de vestimento, & de omni re fratris
tui, quæ perierit: si inveneris eam, ne
4 negligas quasi alienam. *Si videris
asinum fratris tui aut bovem cecidisse
in via, non despicies, sed sublevabis
5 cum eo. *Non induetur mulier veste
virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis
enim apud Deum est qui
6 facit hæc. *Si ambulans per viam, in
arbore vel in terra nidum avis inveneris,
& matrem pullis vel ovis desuper
incubantem: non tenebis eam cum fi-
7 liis: *sed abire patieris, captos tenens
filios: ut bene sit tibi, & longo vivas
8 tempore. *Cum ædificaveris domum
novam, facies murum tecti per circuitum:
ne effundatur sanguis in domo
tua, & sis reus labente alio, & in præ-
9 ceps ruente. *Non feres vineam tuam
altero semine: ne & sementis quam sevisti,
& quæ nascuntur ex vinea, pari-
10 ter sanctificentur. *Non arabis in bove
11 simul & asino. *Non indueris vestimento,
quod ex lana linoque contex-
12 tum est. *Funiculos in fimbriis facies
per quattuor angulos pallii tui, quo
13 operieris. *Si duxerit vir uxorem, &
14 postea odio habuerit eam, *quæsieritque
occasiones quibus dimittat eam,
objiciens ei nomen pessimum, & dixerit:
Uxorem hanc accepi, & ingressus
15 ad eam non inveni virginem: *tollent
eam pater & mater ejus, & ferent secum
signa virginitatis ejus ad seniores
16 urbis qui in porta sunt. *& dicet pater:
Filiam meam dedi huic uxorem:
17 quam quia odit, *imponit ei nomen
pessimum, ut dicat: Non inveni filiam
tuam virginem: & ecce hæc sunt signa
virginitatis filiæ meæ. expandent vestimentum
coram senioribus civitatis:
18 *apprehendentque senes urbis illius
19 virum, & verberabunt illum, *condemnantes
insuper centum siclis argenti
quos dabit patri puellæ: quoniam
diffamavit nomen pessimum super
virginem Israel: habebitque eam
uxorem, & non poterit dimittere eam
20 omnibus diebus vitæ suæ. *Quod si
verum est quod objicit, & non est in
21 puella inventa virginitas: *ejicient
eam extra fores domus patris sui, &
lapidibus obruent viri civitatis illius,
& morietur: quoniam fecit nefas in
Israel, ut fornicaretur in domo patris
sui: & auferes malum de medio tui. *Si 22
dormierit vir cum uxore alterius, uterque
morietur, id est, adulter & adultera:
& auferes malum de Israel. *Si 23
puellam virginem desponderit vir, &
invenerit eam aliquis in civitate, &
concubuerit cum ea, *educes utrum- 24
que ad portam civitatis illius, & lapidibus
obruentur: puella, quia non clamavit,
cum esset in civitate: vir, quia
humiliavit uxorem proximi sui, & auferes
malum de medio tui. *Sin autem 25
in agro repererit vir puellam, quæ desponsata
est, & apprehendens concubuerit
cum ea, ipse morietur solus:
*puella nihil patietur, nec est rea mor- 26
tis: quoniam sicut latro consurgit contra
fratrem suum, & occidit animam
ejus, ita & puella perpessa est. *sola 27
erat in agro: clamavit, & nullus affuit
qui liberaret eam. *Si invenerit vir 28
puellam virginem, quæ non habet
sponsum, & apprehendens concubuerit
cum illa, & res ad judicium venerit:
*dabit qui dormivit cum ea, patri 29
puellæ quinquaginta siclos argenti, &
habebit eam uxorem, quia humiliavit
illam: non poterit dimittere eam cunctis
diebus vitæ suæ. *Non accipiet 30
homo uxorem patris sui, nec revelabit
operimentum ejus.

CAPUT XXIII.

De his qui ab ecclesia Dei arcendi sunt vel admittendi: Idumæus & Ægyptius non sunt abjiciendi: de pollutione nocturna, & de loco ad necessaria naturæ deputando: de servo fugitivo, de mercede prostibuli. fugienda usura erga fratres, de voto, de vinea & segete proximi.

NOn intrabit eunuchus attritis vel 1
amputatis testiculis, & abscisso
veretro, ecclesiam Domini. *Non in- 2
gredietur mamzer, hoc est, de scorto
natus, in ecclesiam Domini, usque ad
decimam generationem. *Ammonites 3
& Moabites etiam post decimam generationem
non intrabunt ecclesiam Domini,
in æternum: *quia noluerunt 4
vobis occurrere cum pane & aqua in
via quando egressi estis de Ægypto: &
quia conduxerunt contra te Balaam filium
Beor de Mesopotamia Syriæ, ut
malediceret tibi: *& noluit Dominus 5
Deus tuus audire Balaam, vertitque
maledictionem ejus in benedictionem
tuam, eo quod diligeret te. *Non fa- 6
cies cum eis pacem, nec quæras eis bona
cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternum.
*Non abominaberis Idu- 7
mæum, quia frater tuus est: nec Ægyptium,
quia advena fuisti in terra
ejus. *Qui nati fuerint ex eis, ter- 8
tia generatione intrabunt in ecclesiam

*His dictis addent reliqua, & loquen-
tur ad populum: Quis est homo formi-
dolosus, & corde pavido? vadat,& re-
vertatur in domum suam, ne pavere
faciat corda fratrum suorum,sicut ipse
timore perterritus est. *Cumque siluerint
duces exercitus, & finem loquen-
di fecerint, unusquisque suos ad bel-
landum cuneos præparabit. *Si quan-
do accesseris ad expugnandam civita-
1 tem, offeres ei primum pacem. *Si re-
ceperit, & aperuerit tibi portas, cun-
ctus populus, qui in ea est, salvabitur,
2 & serviet tibi sub tributo. *Sin autem
fœdus inire noluerit, & cœperit con-
3 tra te bellum, oppugnabis eam. *Cum-
que tradiderit Dominus Deus tuus il-
lam in manu tua, percuties omne,quod
in ea generis masculini est, in ore gla-
4 dii, *absque mulieribus & infantibus,
jumentis, & ceteris quæ in civitate
sunt. Omnem prædam exercitui divi-
des,&comedes de spoliis hostium tuo-
rum, quæ Dominus Deus tuus dederit
15 tibi. *Sic facies cunctis civitatibus,
quæ à te procul valde sunt,& non sunt
de his urbibus, quas in possessionem
16 accepturus es. *De his autem civita-
tibus, quæ dabuntur tibi, nullum om-
17 nino permittes vivere: *sed interficies
in ore gladii, Hethæum videlicet, &
Amorrhæum, & Chananæum,Phere-
zæum,& Hevæum,& Iebusæum, sicut
18 præcepit tibi Dominus Deus tuus: *ne
forte doceant vos facere cunctas abo-
minationes, quas ipsi operati sunt diis
suis: & peccetis in Dominum Deum
19 vestrum. *Quando obsederis civitatem
multo tempore, & munitionibus cir-
cumdederis ut expugnes eam, non suc-
cides arbores, de quibus vesci potest,
nec securibus per circuitum debes va-
stare regionem: quoniam lignum est,&
non homo, nec potest bellantium con-
20 tra te augere numerũ. *Si qua autem li-
gna non sunt pomifera, sed agrestia,&
in ceteros apta usus, succide, & in-
strue machinas, donec capias civita-
tem,quæ contra te dimicat.

CAPUT XXI.

Cautio super homicidio occulto, muliere in bello capta, filio contumace, & eo qui suspensus est in ligno.

1 QVando inventum fuerit in terra,
quam Dominus Deus tuus datu-
rus est tibi, hominis cadaver occisi, &
2 ignorabitur cædis reus, *egredientur
majores natu, & judices tui, & me-
tientur à loco cadaveris singularum
3 per circuitum spatia civitatum: *&
quam viciniorem ceteris esse perspexe-
rint, seniores civitatis illius tollent
vitulam de armento, quæ non traxit
jugum, nec terram scidit vomere.
4 *& ducent eam ad vallem asperam at-
que saxosam, quæ numquam arata est,
nec sementem recepit:& cædent in ea
cervices vitulæ: *accedentque sacer- 5
dotes filii Levi, quos elegerit Domi-
nus Deus tuus ut ministrent ei, & be-
nedicant in nomine ejus, & ad ver-
bum eorum, omne negotium, & quid-
quid mundum, vel immundum est, ju-
dicetur. *Et venient majores natu ci- 6
vitatis illius ad interfectum,lavabunt-
que manus suas super vitulam,quæ in
valle percussa est, *& dicent: Manus 7
nostræ non effuderunt sanguinem
hunc, nec oculi viderunt. *propitius 8
esto populo tuo Israel, quem redemisti
Domine, & ne reputes sanguinem in-
nocentem in medio populi tui Israel.
Et auferetur ab eis reatus sanguinis:
*tu autem alienus eris ab innocentis 9
cruore,qui fusus est, cum feceris quod
præcepit Dominus. *Si egressus fue- 10
ris ad pugnam contra inimicos tuos,&
tradiderit eos Dominus Deus tuus in
manu tua,captivosque duxeris, *& vi- 11
deris in numero captivorum mulierem
pulchram, & adamaveris eam, volue-
risque habere uxorem, *introduces 12
eam in domum tuam: quæ radet cæsa-
riem, & circumcidet ungues, *& de- 13
ponet vestem, in qua capta est: sedens-
que in domo tua, flebit patrem & ma-
trem suam uno mense: & postea in-
trabis ad eam, dormiesque cum illa,
& erit uxor tua. *Si autem postea non 14
sederit animo tuo, dimittes eam libe-
ram, nec vendere poteris pecunia, nec
opprimere per potentiam: quia hu-
miliasti eam. *Si habuerit homo uxo- 15
res duas, unam dilectam, & alteram
odiosam, genuerintque ex eo liberos,
& fuerit filius odiosæ primogenitus,
*volueritque substantiam inter filios 16
suos dividere: non poterit filium di-
lectæ facere primogenitum, & præfer-
re filio odiosæ, *sed filium odiosæ 17
agnoscet primogenitum, dabitque ei
de his quæ habuerit cuncta duplicia:
iste est enim principium liberorum
ejus, & huic debentur primogenita.
*Si genuerit homo filium contumacem 18
& protervum, qui non audiat patris
aut matris imperium, & coercitus ob-
edire contempserit: *apprehendent 19
eum,& ducent ad seniores civitatis il-
lius, & ad portam judicii, *dicent- 20
que ad eos: Filius noster iste protervus
& contumax est, monita nostra audire
contemnit, comessationibus vacat, &
luxuriæ atque conviviis: *lapidibus 21
eum obruet populus civitatis: & mo-
rietur, ut auferatis malum de medio
vestri, & universus Israel audiens per-
timescat. *Quando peccaverit homo 22
quod morte plectendum est, & adju-
dicatus morti appensus fuerit in pati-
bulo: *non permanebit cadaver ejus 23
in ligno, sed in eadem die sepelietur:
quia maledictus à Deo est qui pendet
in ligno: & nequaquam contaminabis
Terram tuam,quamDominus Deus tuus
dederit tibi in possessionem.

CAP.

CAPVT XXII.

Pietas in rem proximi exercenda: de veste alterius sexus, de invento nido, de circumdando tecto domus, de non commiscendis rebus diversi generis, de fimbriis, de signis virginitatis, de adulterio, de corrupta in urbe vel in agro, de uxore patris non ducenda.

1 NOn videbis bovem fratris tui, aut
ovem errantem, & præteribis:
2 sed reduces fratri tuo, *etiamsi non est
propinquus frater tuus, nec nosti eum:
duces in domum tuam, & erunt apud
te quam diu quærat ea frater tuus, &
3 recipiat. *Similiter facies de asino, &
de vestimento, & de omni re fratris
tui, quæ perierit: si inveneris eam, ne
4 negligas quasi alienam. *Si videris
asinum fratris tui aut bovem cecidisse
in via, non despicies, sed sublevabis
5 cum eo. *Non induetur mulier veste
virili, nec vir utetur veste feminea: ab-
ominabilis enim apud Deum est qui
6 facit hæc. *Si ambulans per viam, in
arbore vel in terra nidum avis invene-
ris, & matrem pullis vel ovis desuper
incubantem: non tenebis eam cum fi-
7 liis: *sed abire patieris, captos tenens
filios: ut bene sit tibi, & longo vivas
8 tempore. *Cum ædificaveris domum
novam, facies murum tecti per circui-
tum: ne effundatur sanguis in domo
tua, & sis reus labente alio, & in præ-
9 ceps ruente. *Non seres vineam tuam
altero semine: ne & sementis quam se-
visti, & quæ nascuntur ex vinea, pari-
10 ter sanctificentur. *Non arabis in bove
11 simul & asino. *Non indueris vesti-
mento, quod ex lana linoque contex-
12 tum est. *Funiculos in fimbriis facies
per quattuor angulos pallii tui, quo
13 operieris. *Si duxerit vir uxorem, &
14 postea odio habuerit eam, *quæsierit-
que occasiones quibus dimittat eam,
objiciens ei nomen pessimum, & dixe-
rit: Uxorem hanc accepi, & ingressus
15 ad eam non inveni virginem: *tollent
eam pater & mater ejus, & ferent se-
cum signa virginitatis ejus ad seniores
16 urbis qui in porta sunt. *& dicet pa-
ter: Filiam meam dedi huic uxorem:
17 quam quia odit, *imponit ei nomen
pessimum, ut dicat: Non inveni filiam
tuam virginem: & ecce hæc sunt signa
virginitatis filiæ meæ. expandent ve-
stimentum coram senioribus civitatis:
18 *apprehendentque senes urbis illius
19 virum, & verberabunt illum, *con-
demnantes insuper centum siclis ar-
genti quos dabit patri puellæ: quo-
niam diffamavit nomen pessimum su-
per virginem Israel: habebitque eam
uxorem, & non poterit dimittere eam
20 omnibus diebus vitæ suæ. *Quod si
verum est quod objicit, & non est in
21 puella inventa virginitas: *ejicient
eam extra fores domus patris sui, &
lapidibus obruent viri civitatis illius, & morietur: quoniam fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: & auferes malum de medio tui. *Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est, adulter & adultera: & auferes malum de Israel. *Si puellam virginem desponderit vir, & invenerit eam aliquis in civitate, & concubuerit cum ea, *educes utrumque ad portam civitatis illius, & lapidibus obruentur: puella, quia non clamavit, cum esset in civitate: vir, quia humiliavit uxorem proximi sui, & auferes malum de medio tui. *Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, & apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur solus: *puella nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, & occidit animam ejus, ita & puella perpessa est. *sola erat in agro: clamavit, & nullus affuit qui liberaret eam. *Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet sponsum, & apprehendens concubuerit cum illa, & res ad judicium venerit: *dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti, & habebit eam uxorem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ. *Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabit operimentum ejus.

CAPVT XXIII.

De his qui ab ecclesia Dei arcendi sunt vel admittendi: Idumæus & Ægyptius non sunt abjiciendi: de pollutione nocturna, & de loco ad necessaria naturæ deputando: de servo fugitivo, de mercede prostibuli. fugienda usura erga fratres, de voto, de vinea & segete proximi.

NOn intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis, & abscisso veretro, ecclesiam Domini. *Non ingredietur mamzer, hoc est, de scorto natus, in ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem. *Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini, in æternum: *quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando egressi estis de Ægypto: & quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ, ut malediceret tibi: *& noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem ejus in benedictionem tuam, eo quod diligeret te. *Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternum. *Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est: nec Ægyptium, quia advena fuisti in terra ejus. *Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in ecclesiam

9 Domini. * Quando egressus fueris ad-
versus hostes tuos in pugnam, custo-
10 dies te ab omni re mala. * Si fuerit
inter vos homo, qui nocturno pollu-
tus sit somnio, egredietur extra ca-
11 stra, *& non revertetur, priusquam ad
vesperam lavetur aqua: & post solis
12 occasum regredietur in castra. *Habe-
bis locum extra castra, ad quem egre-
13 diaris ad requisita naturæ, * gerens
paxillum in balteo. cumque sederis,
fodies per circuitum, & egesta humo
14 operies * quo relevatus es (Dominus
enim Deus tuus ambulat in medio ca-
strorum, ut eruat te, & tradat tibi ini-
micos tuos) & sint castra tua sancta, &
nihil in eis appareat fœditatis, ne de-
15 relinquat te. *Non trades servum do-
16 mino suo, qui ad te confugerit. *habi-
tabit tecum in loco, qui ei placuerit,
& in una urbium tuarum requiescet:
17 ne contristes eum. *Non erit meretrix
de filiabus Israel, nec scortator de filiis
18 Israel. * Non offeres mercedem pro-
stibuli, nec pretium canis, in domo
Domini Dei tui, quidquid illud est
quod voveris: quia abominatio est
utrumque apud Dominum Deum tuum.
19 Non fœnerabis fratri tuo ad usuram
pecuniam, nec fruges, nec quamlibet
20 aliam rem: * sed alieno. Fratri autem
tuo absque usura, id quo indiget,
commodabis: ut benedicat tibi Do-
minus Deus tuus in omni opere tuo in
Terra, ad quam ingredieris possiden-
21 dam. * Cum votum voveris Domino
Deo tuo, non tardabis reddere: quia
requiret illud Dominus Deus tuus. &
si moratus fueris, reputabitur tibi in
22 peccatum. *Si nolueris polliceri, abs-
23 que peccato eris. * Quod autem semel
egressum est de labiis tuis, observabis,
& facies sicut promisisti Domino Deo
tuo, & propria voluntate & ore tuo
24 locutus es. * Ingressus vineam proxi-
mi tui, comede uvas quantum tibi pla-
cuerit: foras autem ne efferas tecum.
25 * Si intraveris in segetem amici tui,
franges spicas, & manu conteres: falce
autem non metes.

CAPUT XXIV.

Libellus repudii permittitur: misericordia in debitores pauperes: non neganda merces: de judicio advenæ & pupilli, de reliquiis messis ac vindemiæ.

1 SI acceperit homo uxorem, & habu-
erit eam, & non invenerit gratiam
ante oculos ejus propter aliquam fœ-
ditatem: scribet libellum repudii, &
dabit in manu illius, & dimittet eam
2 de domo sua. * Cumque egressa alte-
3 rum maritum duxerit, * & ille quo-
que oderit eam, dederitque ei libellum
repudii, & dimiserit de domo sua, vel
4 certe mortuus fuerit: * non poterit
prior maritus recipere eam in uxo-
rem: quia polluta est, & abominabi-
lis facta est coram Domino: ne pec-
care facias Terram tuam, quam Do-
minus Deus tuus tradiderit tibi pos-
sidendam. * Cum acceperit homo nu- 5
per uxorem, non procedet ad bellum,
nec ei quippiam necessitatis injúgetur
publicæ, sed vacabit absque culpa
domi suæ, ut uno anno lætetur cum
uxore sua. *Non accipies loco pigno- 6
ris inferiorem, & superiorem molam:
quia animam suam opposuit tibi. * Si 7
deprehensus fuerit homo sollicitans
fratrem suum de filiis Israel, & vendi-
to eo acceperit pretium, interficietur,
& auferes malum de medio tui. *Ob- 8
serva diligenter ne incurras plagam le-
præ, sed facies quæcumque docuerint
te sacerdotes Levitici generis, juxta
id quod præcepi eis, & imple sollicite.
* Mementote quæ fecerit Dominus 9
Deus vester Mariæ in via cum egrede-
remini de Ægypto. * Cum repetes à 10
proximo tuo rem aliquam, quam debet
tibi, non ingredieris domum ejus ut
pignus auferas: *sed stabis foris, & ille 11
tibi proferet quod habuerit. * Sin au- 12
tem pauper est, non pernoctabit apud
te pignus, * sed statim reddes ei ante 13
solis occasum: ut dormiens in vesti-
mento suo, benedicat tibi, & habeas
justitiam coram Domino Deo tuo.
* Non negabis mercedem indigentis, 14
& pauperis fratris tui, sive advenæ,
qui tecum moratur in terra, & intra
portas tuas est: * sed eadem die red- 15
des ei pretium laboris sui ante solis
occasum, quia pauper est, & ex eo su-
stentat animam suam: ne clamet con-
tra te ad Dominum, & reputetur tibi
in peccatum. * Non occidentur pa- 16
tres pro filiis, nec filii pro patribus,
sed unusquisque pro peccato suo mo-
rietur. * Non pervertes judicium ad- 17
venæ & pupilli, nec auferes pignoris
loco viduæ vestimentum. * Memento 18
quod servieris in Ægypto, & eruerit
te Dominus Deus tuus inde. Idcirco
præcipio tibi ut facias hanc rem.
* Quando messueris segetem in agro 19
tuo, & oblitus manipulum reliqueris,
non reverteris ut tollas illum: sed ad-
venam, & pupillum, & viduam au-
ferre patieris, ut benedicat tibi Do-
minus Deus tuus in omni opere ma-
nuum tuarum. * Si fruges collegeris 20
olivarum, quidquid remanserit in ar-
boribus, non reverteris ut colligas:
sed relinques advenæ, pupillo, ac
viduæ. * Si vindemiaveris vineam 21
tuam, non colliges remanentes race-
mos, sed cedent in usus advenæ, pu-
pilli, ac viduæ. * Memento quod & 22
tu servieris in Ægypto, & idcirco
præcipio tibi ut facias hanc rem.

CAPVT XXV.

Quot plagis reus cædendus, bovi trituranti os non alligandum, semen fratri suscitandum, pœna mulieris verenda apprehendentis, non committenda in pondere & mensura injustitia, Amalecitæ delendi.

1 SI fuerit causa inter aliquos, & in-
terpellaverint judices: quem justum
esse perspexerint, illi justitiæ palmam
dabunt: quem impium, condemnabunt
2 impietatis. * Sin autem eum, qui pec-
cavit, dignum viderint plagis: proster-
nent, & coram se facient verberari.
Pro mensura peccati erit & plagarum
3 modus: * ita dumtaxat, ut quadrage-
narium numerum non excedant: ne
fœde laceratus ante oculos tuos abeat
4 frater tuus. *Non ligabis os bovis te-
5 rentis in area fruges tuas. * Quando
habitaverint fratres simul, & unus ex
eis absque liberis mortuus fuerit, uxor
defuncti non nubet alteri: sed accipiet
eam frater ejus, & suscitabit semen
6 fratris sui: * & primogenitum ex ea
filium nomine illius appellabit, ut non
7 deleatur nomen ejus ex Israel. * Sin
autem noluerit accipere uxorem fra-
tris sui, quæ ei lege debetur, perget
mulier ad portam civitatis, & inter-
pellabit majores natu, dicetque: Non
vult frater viri mei suscitare nomen
fratris sui in Israel: nec me in conju-
8 gem sumere. *Statimque accersiri eum
facient, & interrogabunt. Si respon-
derit: Nolo eam uxorem accipere:
9 *accedet mulier ad eum coram senio-
ribus, & tollet calceamentum de pede
ejus, spuetque in faciem illius, & di-
cet: Sic fiet homini, qui non ædificat
10 domum fratris sui. *Et vocabitur no-
men illius in Israel, Domus discalcea-
11 ti. *Si habuerint inter se jurgium viri
duo, & unus contra alterum rixari cœ-
perit, volensque uxor alterius eruere
virum suum de manu fortioris, mise-
ritque manum, & apprehenderit ve-
12 renda ejus: * abscindes manum illius,
nec flecteris super eam ulla misericor-
13 dia. * Non habebis in sacculo diversa
14 pondera, majus & minus: *nec erit in
domo tua modius major & minor.
15 *pondus habebis justum & verum, &
modius æqualis & verus erit tibi: ut
multo vivas tempore super Terram,
quam Dominus Deus tuus dederit tibi.
16 *abominatur enim Dominus Deus tuus
eum qui facit hæc, & aversatur omnem
17 injustitiam. *Memento quę fecerit tibi
Amalec in via quando egrediebaris ex
18 Ægypto: *quomodo occurrerit tibi:
& extremos agminis tui, qui lassi resi-
debant, ceciderit, quando tu eras fame
& labore confectus, & non timuerit
19 Deum. *Cum ergo Dominus Deus tuus
dederit tibi requiem, & subjecerit cun-
ctas per circuitum nationes, in Terra,
quam tibi pollicitus est: delebis nomen
ejus sub cælo. Cave ne obliviscaris.

CAPVT XXVI.

Primitiæ ac decimæ ubi & quibus exolvendæ, & sub qua verborum firma.

CVmque intraveris Terram, quam 1
Dominus Deus tuus tibi daturus
est possidendam, & obtinueris eam, at-
que habitaveris in ea: * tolles de cun- 2
ctis frugibus tuis primitias, & pones
in cartallo, pergesque ad locum, quem
Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi in-
vocetur nomen ejus: * accedesque ad 3
sacerdotem, qui fuerit in diebus illis,
& dices ad eum: Profiteor hodie coram
Domino Deo tuo, quod ingressus sum
in terram, pro qua juravit patribus no-
stris, ut daret eam nobis. *Suscipiens- 4
que sacerdos cartallum de manu tua,
ponet ante altare Domini Dei tui: * & 5
loquêris in conspectu Domini Dei tui:
Syrus persequebatur patrem meum, qui
descendit in Ægyptum, & ibi peregri-
natus est in paucissimo numero: cre-
vitque in gentem magnam ac robustam
& infinitæ multitudinis. *Afflixerunt- 6
que nos Ægyptii, & persecuti sunt im-
ponentes onera gravissima: *& clama- 7
vimus ad Dominum Deum patrum no-
strorum: qui exaudivit nos & respexit
humilitatem nostram, & laborem, at-
que angustiam: *& eduxit nos de Ægy- 8
pto in manu forti, & brachio extento,
in ingenti pavore, in signis atque por-
tentis: *& introduxit ad locum istum, 9
& tradidit nobis Terram lacte & mel-
le manantem. *Et idcirco nunc offero 10
primitias frugum Terræ, quam Domi-
nus dedit mihi. Et dimittes eas in con-
spectu Domini Dei tui, & adorato Do-
mino Deo tuo. *Et epulaberis in omni- 11
bus bonis, quæ Dominus Deus tuus de-
derit tibi, & domui tuæ, tu & Levites,
& advena qui tecum est. * Quando 12
compleveris decimam cunctarum fru-
gum tuarum, anno decimarum tertio,
dabis Levitæ, & advenæ, & pupillo &
viduæ, ut comedant intra portas tuas,
& saturentur: * loquerisque in con- 13
spectu Domini Dei tui: Abstuli quod
sanctificatum est de domo mea, & dedi
illud Levitæ & advenæ, & pupillo ac
viduæ, sicut jussisti mihi: non præteri-
vi mandata tua, nec sum oblitus im-
perii tui. *Non comedi ex eis in luctu 14
meo, nec separavi ea in qualibet im-
munditia, nec expendi ex his quid-
quam in re funebri. Obedivi voci Do-
mini Dei mei, & feci omnia sicut præ-
cepisti mihi. * Respice de sanctuario 15
tuo, & de excelso cælorum habita-
culo, & benedic populo tuo Israel,
& Terræ, quam dedisti nobis, sicut
jurasti patribus nostris, terræ lacte
& melle mananti. * Hodie Domi- 16
nus Deus tuus præcepit tibi ut fa-
cias mandata hæc atque judicia:

& custodias & impleas ex toto corde
17 tuo,& ex tota anima tua. * Dominum
elegisti hodie , ut sit tibi Deus, & am-
bules in viis ejus,& custodias ceremo-
nias illius , & mandata atque judicia,
18 & obedias ejus imperio. *& Dominus
elegit te hodie, ut sis ei populus pecu-
liaris , sicut locutus est tibi , & custo-
19 dias omnia præcepta illius: * & faciat
te excelsiorem cunctis gentibus quas
creavit, in laudem & nomen , & glo-
riam suam: ut sis populus sanctus Do-
mini Dei tui,sicut locutus est.

CAPUT XXVII.

Altare lapideum erigendum , lexq; lapidibus inscribenda : benedictiones piorum , & maledictiones impiorum.

1 PRæcepit autem Moyses & seniores
Israel,populo dicentes : Custodite
omne mandatum,quod præcipio vobis
2 hodie. *Cumque transieritis Iordanem
in Terram , quam Dominus Deus tuus
dabit tibi , eriges ingentes lapides,&
3 calce levigabis eos , * ut possis in eis
scribere omnia verba legis hujus, Ior-
dane transmisso : ut introeas Terram,
quam Dominus Deus tuus dabit tibi,
terram lacte & melle manantem , sicut
4 juravit patribus tuis. * Quando ergo
transieritis Iordanem , erigite lapides,
quos ego hodie præcipio vobis , in
monte Hebal , & levigabis eos calce:
5 *& ædificabis ibi altare Domino Deo
tuo, de lapidibus quos ferrum non te-
6 tigit, *& de saxis informibus & impo-
litis:& offeres super eo holocaustaDo-
7 mino Deo tuo , * & immolabis hostias
pacificas, comedesque ibi, & epulabe-
8 ris coram Domino Deo tuo. * Et scri-
bes super lapides omnia verba legis
9 hujus plane & lucide. * Dixeruntque
Moyses & sacerdotes Levitici generis
ad omnem Israelem: Attende , & audi
Israel: hodie factus es populus Domini
10 Dei tui: *audies vocem ejus, & facies
mandata atque justitias,quas ego præ-
11 cipio tibi. * Præcepitque Moyses po-
12 pulo in die illo, dicens : * Hi stabunt
ad benedicendum populo super mon-
tem Garizim, Iordane transmisso : Si-
meon,Levi, Iudas, Issachar, Ioseph, &
13 Benjamin. * Et è regione isti stabunt
ad maledicendum in monte Hebal:Ru-
ben,Gad,& Aser, & Zabulon, Dan, &
14 Nephthali. *Et pronuntiabunt Levitę,
dicentque ad omnes viros Israel excel-
15 sa voce : * Maledictus homo qui facit
sculptile & conflatile, abominationem
Domini,opus manuum artificum , po-
netque illud in abscondito. & respon-
debit omnis populus , & dicet: Amen.
16 * Maledictus qui non honorat patrem
suum , & matrem. & dicet omnis po-
17 pulus : Amen. * Maledictus qui
transfert terminos proximi sui. & di-
18 cet omnis populus : Amen. * Male-
dictus qui errare facit cæcum in iti-
nere. & dicet omnis populus : Amen.
* Maledictus qui pervertit judicium 19
advenæ , pupilli , & viduæ. & dicet
omnis populus : Amen. * Maledictus 20
qui dormit cum uxore patris sui , &
revelat operimentum lectuli ejus. &
dicet omnis populus : Amen. * Male- 21
dictus qui dormit cum omni jumento.
& dicet omnis populus : Amen. * Ma- 22
ledictus qui dormit cum sorore sua,
filia patris sui , vel matris suæ. & di-
cet omnis populus : Amen. * Male- 23
dictus qui dormit cum socru sua. &
dicet omnis populus : Amen. *Male- 24
dictus qui clam percusserit proximum
suum. & dicet omnis populus: Amen.
* Maledictus qui accipit munera , ut 25
percutiat animam sanguinis innocen-
tis. & dicet omnis populus : Amen.
* Maledictus qui non permanet in ser- 26
monibus legis hujus , nec eos opere
perficit . & dicet omnis populus :
Amen.

CAPUT XXVIII.

Multiplex promittitur observantibus legem benedictio , & transgredientibus maledictio.

SI autem audieris vocem Domini 1
Dei tui , ut facias atque custodias
omnia mandata ejus , quæ ego præci-
pio tibi hodie , faciet te Dominus
Deus tuus excelsiorem cunctis genti-
bus , quæ versantur in terra. * Ve- 2
nientque super te universæ benedi-
ctiones istæ , & apprehendent te : si
tamen præcepta ejus audieris. * Be- 3
nedictus tu in civitate , & benedictus
in agro. * Benedictus fructus ventris 4
tui , & fructus terræ tuæ , fructusque
jumentorum tuorum , greges armen-
torum tuorum , & caulæ ovium tua-
rum. * Benedicta horrea tua, & bene- 5
dictæ reliquiæ tuæ. * Benedictus eris 6
tu ingrediens & egrediens. * Dabit 7
Dominus inimicos tuos , qui consur-
gunt adversum te , corruentes in con-
spectu tuo : per unam viam venient
contra te , & per septem fugient à fa-
cie tua. * Emittet Dominus benedi- 8
ctionem super cellaria tua , & super
omnia opera manuum tuarum : bene-
dicetque tibi in terra , quam accepe-
ris. * Suscitabit te Dominus sibi in 9
populum sanctum, sicut juravit tibi:
si custodieris mandata Domini Dei tui,
& ambulaveris in viis ejus. *Vide- 10
buntque omnes terrarum populi quod
nomen Domini invocatum sit super
te , & timebunt te. * Abundare te 11
faciet Dominus omnibus bonis, fructu
uteri tui , & fructu jumentorum tuo-
rum , fructu terræ tuæ , quam jura-
vit Dominus patribus tuis ut daret
tibi. * Aperiet Dominus thesaurum 12
suum optimum, cælum,ut tribuat plu-
viam terrę tuę in tempore suo:benedi-

cetq; cunctis operibus manuum tuarũ.
Et fœnerabis gentibus multis, & ipse à
13 nullo fœnus accipies.*Cõstituet te Do-
minus in caput, & non in caudam: &
eris semper supra, & non subter: si ta-
men audieris mandata Domini Dei tui
quæ ego præcipio tibi hodie, & custo-
14 dieris & feceris, * ac non declinaveris
ab eis, nec ad dexterã, nec ad sinistram,
nec secutus fueris deos alienos, neque
15 colueris eos. * Quod si audire nolueris
vocem Domini Dei tui, ut custodias, &
facias omnia mandata ejus & cere-
monias, quas ego præcipio tibi hodie,
venient super te omnes maledictiones
16 istæ, & apprehendent te. * Maledictus
eris in civitate, maledictus in agro.
17 * Maledictum horreum tuum, & male-
18 dictæ reliquiæ tuæ. * Maledictus fru-
ctus ventris tui, & fructus terræ tuæ,
armenta boum tuorum, & greges ovi-
19 um tuarum. * Maledictus eris ingre-
20 diens, & maledictus egrediens. * Mit-
tet Dominus super te famem & esu-
riem, & increpationem in omnia ope-
ra tua, quæ tu facies: donec conte-
rat te, & perdat velociter, propter ad-
inventiones tuas pessimas in quibus re-
21 liquisti me. * Adjungat tibi Dominus
pestilentiam, donec consumat te de ter-
ra, ad quam ingredieris possidendam.
22 *Percutiat te Dominus egestate, febri
& frigore, ardore & æstu, & aere cor-
rupto ac rubigine, & persequatur do-
23 nec pereas. *Sit cælũ, quod supra te est,
æneum: & terra, quam calcas, ferrea.
24 *Det Dominus imbrẽ terræ tuæ pulve-
rem, & de cælo descendat super te ci-
25 nis, donec conteraris. * Tradat te Do-
minus corruentem ante hostes tuos. per
unam viam egrediaris contra eos, &
per septem fugias, & dispergaris per
26 omnia regna terræ, * sitque cadaver
tuum in escam cunctis volatilibus cæ-
li, & bestiis terræ: & non sit qui abigat.
27 * Percutiat te Dominus ulcere Ægyp-
ti, & partem corporis, per quam ster-
cora egeruntur, scabie quoque & pru-
28 rigine: ita ut curari nequeas. * Percu-
tiat te Dominus amentia & cæcitate ac
29 furore mentis, * & palpes in meridie
sicut palpare solet cæcus in tenebris, &
non dirigas vias tuas. Omnique tem-
pore calumniam sustineas, & opprima-
ris violentia, nec habeas qui liberet te.
30 *Vxorem accipias, & alius dormiat
cum ea. Domum ædifices, & non ha-
bites in ea. Plantes vineã, & non vin-
31 demies eam. * Bos tuus immoletur co-
ram te, & non comedas ex eo. Asinus
tuus rapiatur in conspectu tuo, & non
reddatur tibi. Oves tuæ dentur inimi-
32 cis tuis, & non sit qui te adjuvet. *Fi-
lii tui & filiæ tuæ tradantur alteri po-
pulo, videntibus oculis tuis, & defici-
entibus ad conspectum eorum tota die,
33 & non sit fortitudo in manu tua. *Fru-
ctus terræ tuæ, & omnes labores tuos,
comedat populus quem ignoras· & sis
semper calumniam sustinens, & oppres-
sus cunctis diebus, * & stupens ad ter- 34
rorem eorum quæ videbunt oculi tui.
* Percutiat te Dominus ulcere pessimo 35
in genibus & in suris, sanarique non
possis à planta pedis usque ad verticem
tuum. * Ducet te Dominus, & regem 36
tuum, quem constitueris super te, in
gentem, quam ignoras tu & patres tui:
& servies ibi diis alienis, ligno, & la-
pidi. * Et eris perditus in proverbium 37
ac fabulam omnibus populis, ad quos
te introduxerit Dominus. * Sementem 38
multam jacies in terram, & modicum
congregabis· quia locustæ devorabunt
omnia. * Vineam plantabis, & fodies: 39
& vinum non bibes, nec colliges ex ea
quippiam: quoniam vastabitur vermi-
bus. * Olivas habebis in omnibus ter- 40
minis tuis, & non ungeris oleo: quia
defluent, & peribunt. * Filios genera- 41
bis & filias, & non frueris eis: quoni-
am ducentur in captivitatem. * Omnes 42
arbores tuas & fruges terræ tuæ rubi-
go consumet. *Advena, qui tecum ver- 43
satur in terra, ascendet super te, erit-
que sublimior: tu autem descendes, &
eris inferior. * Ipse fœnerabit tibi, & 44
tu non fœnerabis ei. Ipse erit in ca-
put, & tu eris in caudam. * Et venient 45
super te omnes maledictiones istæ, &
persequentes apprehendent te, donec
intereas: quia non audisti vocem Dei
tui, nec servasti mandata ejus & cere-
monias, quas præcepit tibi. * Et erunt 46
in te signa atque prodigia, & in semine
tuo usque in sempiternum. * eo quod 47
non servieris Domino Deo tuo in gau-
dio, cordisque lætitia, propter rerum
omnium abundantiam: * servies inimi- 48
co tuo, quem immittet tibi Dominus,
in fame, & siti, & nuditate, & omni
penuria: & ponet jugum ferreum super
cervicem tuam, donec te conterat. *Ad- 49
ducet Dominus super te Gentem de
longinquo, & de extremis terræ fini-
bus, in similitudinem aquilæ volantis
cum impetu: cujus linguam intelligere
non possis: * Gentem procacissimam, 50
quæ non deferat seni, nec misereatur
parvuli, * & devoret fructum jumen- 51
torum tuorum, ac fruges Terræ tuæ:
donec intereas, & non relinquat tibi
triticum, vinum, & oleum, armenta bo-
um, & greges ovium: donec te disper-
dat, *& cõterat in cunctis urbibus tuis, 52
& destruantur muri tui firmi atq; sub-
limes, in quibus habebas fiduciam in
omni Terra tua. Obsideberis intra por-
tas tuas in omni Terra tua, quam da-
bit Dominus Deus tuus: * & comedes 53
fructũ uteri tui, & carnes filiorum tuo-
rum & filiarum tuarum, quas dederit
tibi Dominus Deus tuus, in angustia
& vastitate, qua opprimet te hostis tu-
us. * Homo delicatus in te, & luxurio- 54
sus valde, invidebit fratri suo, & uxo-
ri, quæ cubat in sinu suo, * ne det eis 55
de carnibus filiorum suorum, quas co-

meder: eo quod nihil aliud habeat in
obsidione & penuria, qua vastaverint
te inimici tui intra omnes portas tu-
56 as. * Tenera mulier, & delicata, quæ
super terram ingredi non valebat, nec
pedis vestigium figere, propter molli-
tiem & teneritudinem nimiam, invi-
debit viro suo, qui cubat in sinu ejus,
super filii & filiæ carnibus, *& illuvie
57 secundarum, quæ egrediuntur de me-
dio feminum ejus, & super liberis qui
eadem hora nati sunt, comedent enim
eos clam propter rerum omnium pe-
nuriã in obsidione & vastitate qua op-
primet te inimicus tuus intra portas
58 tuas. * Nisi custodieris & feceris om-
nia verba legis hujus, quæ scripta
sunt in hoc volumine, & timueris no-
men ejus gloriosum & terribile, hoc
59 est, Dominum Deum tuum: * augebit
Dominus plagas tuas, & plagas semi-
nis tui, plagas magnas & perseveran-
tes, infirmitates pessimas & perpetuas.
60 * & convertet in te omnes afflictiones
Ægypti, quas timuisti, & adhære-
61 bunt tibi: * Insuper & universos lan-
guores, & plagas, quæ non sunt scri-
ptæ in volumine legis hujus, inducet
Dominus super te, donec te conterat:
62 *& remanebitis pauci numero, qui
prius eratis sicut astra cæli præ mul-
titudine, quoniam non audisti vocem
63 Domini Dei tui. * Et sicut ante læta-
tus est Dominus super vos, bene vobis
faciens, vosque multiplicans: sic læ-
tabitur disperdens vos atque subver-
tens, ut auferamini de Terra, ad quam
64 ingredieris possidendam. * Disperget
te Dominus in omnes populos, à sum-
mitate terræ usque ad terminos ejus:
& servies ibi diis alienis, quos & tu
ignoras & patres tui, lignis & lapidi-
65 bus. * In gentibus quoque illis non
quiesces, neque erit requies vestigio
pedis tui. Dabit enim tibi Dominus
ibi cor pavidum, & deficientes oculos,
& animam consumptam mœrore:
66 * Et erit vita tua quasi pendens ante
te. Timebis nocte & die, & non cre-
67 des vitæ tuæ. * Mane dices: Quis mi-
hi det vesperum? & vespere: Quis mi-
hi det mane? propter cordis tui for-
midinem, qua terreberis, & propter
68 ea, quæ tuis videbis oculis. * Reducet
te Dominus classibus in Ægyptum, per
viam de qua dixit tibi ut eam amplius
non videres. Ibi venderis inimicis tuis
in servos & ancillas, & non erit qui
emat.

* CAPUT XXIX.

Fœdus & juramentum Israelitarum cum Domino juxta Dei beneficia, & comminatio adversus fœdifragos.

1 HÆc sunt verba fœderis, quod
præcepit Dominus Moysi ut fe-
riret cum filiis Israel in Terra Moab
præter illud fœdus, quod cum eis pe-
2 pigit in Horeb. * Vocavitque Moyses
omnem Israel, & dixit ad eos: Vos vi-
distis universa, quæ fecit Dominus co-
ram vobis in Terra Ægypti Pharaoni,
& omnibus servis ejus, universæque
terræ illius, * tentationes magnas, 3
quas viderunt oculi tui, signa illa,
portentaque ingentia, * & non dedit 4
vobis Dominus cor intelligens, & ocu-
los videntes, & aures quæ possunt au-
dire, usque in præsentem diem. * Ad- 5
duxit vos quadraginta annis per de-
sertum: non sunt attrita vestimenta
vestra, nec calceamenta pedum vestro-
rum vetustate consumpta sunt. * Pa- 6
nem non comedistis, vinum & siceram
non bibistis: ut sciretis quia ego sum
Dominus Deus vester. * Et venistis ad
hunc locum: egressusque est Sehon rex 7
Hesebon, & Og rex Basan, occurren-
tes nobis ad pugnam. Et percussimus
eos, * & tulimus terram eorum, ac 8
tradidimus possidendam Ruben &
Gad, & dimidiæ tribui Manasse. * Cu- 9
stodite ergo verba pacti hujus, & im-
plete ea: ut intelligatis universa quæ
facitis. * Vos statis hodie cuncti co- 10
ram Domino Deo vestro, principes ve-
stri, & tribus, ac majores natu: atque
doctores, omnis populus Israel, * li- 11
beri & uxores vestræ, & advena qui
tecum moratur in castris, exceptis li-
gnorum cæsoribus, & his qui com-
portant aquas: * ut transeas in fœde- 12
re Domini Dei tui, & in jurejurando
quod hodie Dominus Deus tuus per-
cutit tecum: * ut suscitet te sibi in 13
populum, & ipse sit Deus tuus, sicut
locutus est tibi, & sicut juravit patri-
bus tuis, Abraham, Isaac, & Iacob.
*Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, 14
& hæc juramenta confirmo, * sed cun- 15
ctis præsentibus & absentibus. * Vos 16
enim nostis quomodo habitaverimus
in Terra Ægypti, & quomodo tran-
sierimus per medium nationum, quas
transeuntes, * vidistis abominationes 17
& sordes, id est, idola eorum, lignum
& lapidem, argentum & aurum, quæ
colebant. * Ne forte sit inter vos vir 18
aut mulier, familia aut tribus, cujus
cor aversum est hodie à Domino Deo
nostro: ut vadat & serviat diis illa-
rum Gentium: & sit inter vos radix
germinans fel & amaritudinem. * Cũ- 19
que audierit verba juramenti hujus,
benedicat sibi in corde suo, dicens:
Pax erit mihi, & ambulabo in pravi-
tate cordis mei: & absumat ebria si-
tientem, * & Dominus non ignoscat 20
ei: sed nunc quam maxime furor ejus
fumet, & zelus contra hominem il-
lum, & sedeant super eum omnia ma-
ledicta quæ scripta sunt in hoc vo-
lumine: & deleat Dominus nomen e-
jus sub cælo, * & consumat eum in 21
perditionem ex omnibus tribubus Is-
rael, juxta maledictiones, quæ in Li-
bro legis hujus ac fœderis continen-
tur. * Dicetque sequens generatio, & 22

filii qui nascentur deinceps, & pere-
grini, qui de longe venerint, videntes
plagas Terræ illius, & infirmitates,
23 quibus eam afflixerit Dominus, * sul-
phure, & salis ardore comburens, ita
ut ultra non seratur, nec virens quip-
piam germinet, in exemplum subver-
sionis Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ,
& Seboim, quas subvertit Dominus in
24 ira & furore suo. * Et dicent omnes
Gentes: Quare sic fecit Dominus Ter-
ræ huic? quæ est hæc ira furoris ejus
25 immensa?* Et respondebunt: Quia de-
reliquerunt pactum Domini, quod pe-
pigit cum patribus eorum, quando e-
26 duxit eos de Terra Ægypti: * & ser-
vierunt diis alienis, & adoraverunt
eos, quos nesciebant, & quibus non
27 fuerant attributi: * idcirco iratus est
furor Domini contra Terram illam,
ut induceret super eam omnia male-
dicta, quæ in hoc volumine scripta
28 sunt: *& ejecit eos de terra sua in ira
& in furore, & in indignatione maxi-
ma, projecitque in terram alienam, si-
29 cut hodie comprobatur. * Abscondi-
ta, Domino Deo nostro: quæ manife-
sta sunt, nobis & filiis nostris usque in
sempiternum, ut faciamus universa
verba legis hujus.

CAPVT XXX.

Vera pœnitentia Deum placat: præceptum nobis datum, non longè à nobis separatur: proponitur bonum & malum: ut ultro bonum eligentes, vivamus; & non pereamus, malo adhærentes.

1 CUm ergo venerint super te omnes
sermones isti, benedictio, sive ma-
ledictio, quam proposui in conspectu
tuo: & ductus pœnitudine cordis tui
in universis gentibus, in quas disperse-
2 rit te Dominus Deus tuus, * & rever-
sus fueris ad eum, & obedieris ejus
imperiis, sicut ego hodie præcipio ti-
bi, cum filiis tuis, in toto corde tuo,
3 & in tota anima tua: * reducet Domi-
nus Deus tuus captivitatem tuam, ac
miserebitur tui, & rursum congregabit
te de cunctis populis, in quos te ante
4 dispersit. * Si ad cardines cæli fueris
dissipatus, inde te retrahet Dominus
5 Deus tuus, * & assumet, atque introdu-
cet in Terram, quam possederunt patres
tui, & obtinebis eã: & benedicens tibi,
majoris numeri te esse faciet quam fue-
6 runt patres tui.*Circumcidet Dominus
Deus tuus cor tuum, & cor seminis tui:
ut diligas Dominum Deum tuum in to-
to corde tuo, & in tota anima tua, ut
7 possis vivere. * Omnes autem maledi-
ctiones has convertet super inimicos
tuos, & eos qui oderunt te & perse-
8 quuntur. * Tu autem reverteris, & au-
dies vocem Domini Dei tui; faciesq; u-
niversa mandata quæ ego præcipio tibi
9 hodie: *& abundare te faciet Dominus
Deus tuus in cunctis operibus manuum
tuarum, in sobole uteri tui, & in fru-
ctu jumentorum tuorum, in ubertate
terræ tuæ, & in rerum omnium largi-
tate. Revertetur enim Dominus, ut gau-
deat super te in omnibus bonis, sicut
gavisus est in patribus tuis: * si tamen
audieris vocem Domini Dei tui, & cu-
stodieris præcepta ejus & ceremonias,
quæ in hac lege conscripta sunt: & re-
vertaris ad Dominũ Deum tuum in toto
corde tuo, & in tota anima sua. *Man-
datum hoc, quod ego præcipio tibi ho-
die, non supra te est, neque procul posi-
tum, * nec in cælo situm, ut possis di-
cere: Quis nostrûm valet ad cælum a-
scẽdere, ut deferat illud ad nos, & au-
diamus atque opere compleamus?* Ne-
que trans mare positum: ut causeris, &
dicas: Quis ex nobis poterit transfre-
tare mare, & illud ad nos usque defer-
re: ut possimus audire & facere quod
præceptum est? * Sed juxta te est ser-
mo valde, in ore tuo, & in corde tuo, ut
facias illum. * Considera quod hodie
proposuerim in conspectu tuo vitam &
bonum, & econtrario mortem & malũ:
* ut diligas Dominum Deum tuum, &
ambules in viis ejus, & custodias man-
data illius ac ceremonias atq; judicia:
& vivas, atque multiplicet te, benedi-
catque tibi in Terra, ad quam ingredie-
ris possidendam. * Si autem aversum
fuerit cor tuum, & audire nolueris, at-
que errore deceptus adoraveris deos a-
lienos, & servieris eis. * prædico tibi
hodie quod pereas, & parvo tempore
morêris in Terra, ad quam, Iordane
transmisso, ingredieris possidendam.
*Testes invoco hodie cælum & terram,
quod proposuerim vobis vitam & mor-
tem, benedictionem & maledictionem.
Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & se-
men tuum: *& diligas Dominum Deum
tuum, atque obedias voci ejus, & illi
adhæreas (ipse est enim vita tua, &
longitudo dierum tuorum) ut habites
in Terra, pro qua juravit Dominus pa-
tribus tuis, Abraham, Isaac, & Iacob,
ut daret eam illis.

CAPVT XXXI.

Moyses Iosue sibi sufficit in ducem, Deuteronomium scribi jubet, & in arca servari.

ABiit itaque Moyses, & locutus est
omnia verba hæc ad universum Is-
rael, * & dixit ad eos: Centum viginti
annorum sum hodie, non possum ultra
egredi, & ingredi, præsertim cum &
Dominus dixerit mihi: Non transibis
Iordanem istum. * Dominus ergo Deus
tuus transibit ante te: ipse delebit om-
nes gentes has in conspectu tuo & pos-
sidebis eas, & Iosue iste transibit ante
te, sicut locutus est Dominus, * Faciet-
que Dominus eis sicut fecit Sehon &
Og regibus Amorrhæorum, & terræ
eorum, delebitque eos. Cum ergo &
hos tradiderit vobis, similiter facie-
tis eis sicut præcepi vobis. * Viriliter

agire, & confortamini: nolite timere,
nec paveatis ad conspectū eorum: quia
Dominus Deus tuus ipse est ductor tu-
us, & non dimittet nec derelinquet te.
7 * Vocavitque Moyses Iosue, & dixit ei
coram omni Israel: Confortare, & esto
robustus: tu enim introduces populum
istum in Terram, quam daturum se pa-
tribus eorum juravit Dominus, & tu
8 eam sorte divides. * Et Dominus qui
ductor est vester, ipse erit tecum: non
dimittet, nec derelinquet te: noli ti-
9 mere, nec paveas. * Scripsit itaque
Moyses legem hanc, & tradidit eam
sacerdotibus filiis Levi, qui porta-
bant arcam fœderis Domini, & cunctis
10 senioribus Israel. * Præcepitque eis,
dicens: Post septem annos, anno remis-
sionis, in solemnitate tabernaculorum,
11 * convenientibus cunctis ex Israel, ut
appareant in conspectu Domini Dei
tui, in loco quem elegerit Dominus, le-
ges verba legis hujus coram omni Is-
12 rael, audientibus eis, * & in unum o-
mni populo congregato, tā viris quam
mulieribus, parvulis, & advenis, qui
sunt intra portas tuas: ut audientes di-
scant, & timeant Dominum Deum ve-
strum, & custodiant, impleantque om-
13 nes sermones legis hujus. * filii quo-
que eorum qui nunc ignorant, ut au-
dire possint, & timeant Dominum De-
um suum cunctis diebus quibus ver-
santur in Terra, ad quam vos, Iordane
14 transmisso, pergitis obtinendam. * Et
ait Dominus ad Moysen: Ecce prope
sunt dies mortis tuæ: voca Iosue, &
state in tabernaculo testimonii, ut præ-
cipiam ei. Abierunt ergo Moyses & Io-
sue & steterunt in tabernaculo testi-
15 monii: * apparuitque Dominus ibi in
columna nubis, quæ stetit in introitu
16 tabernaculi. * Dixitque Dominus ad
Moysen: Ecce tu dormies cum patribus
tuis, & populus iste consurgens forni-
cabitur post deos alienos in Terra, ad
quam ingreditur ut habitet in ea: ibi
derelinquet me, & irritum faciet fœ-
17 dus, quod pepigi cum eo. * Et irasce-
tur furor meus contra eum in die illo:
& derelinquam eum, & abscondam
faciem meam ab eo, & erit in devora-
tionem: invenient eum omnia mala &
afflictiones, ita ut dicat in illo die: Ve-
re quia non est Deus mecum, invene-
18 runt me hæc mala. * Ego autem ab-
scondam, & celabo faciem meam in
die illo, propter omnia mala quæ fe-
19 cit, quia secutus est deos alienos. *Nunc
itaque scribite vobis canticum istud,
& docete filios Israel: ut memoriter
teneant, & ore decantent, & sit mihi
carmen istud pro testimonio inter fi-
20 lios Israel. * Introducam enim eum in
Terram, pro qua juravi patribus ejus,
lacte & melle manantem. Cumque co-
mederint, & saturati, crassique fue-
rint, avertentur ad deos alienos, & ser-
vient eis: detrahentque mihi, & irri-
tum facient pactum meum. * Postquam 21
invenerint eum mala multa & afflictio-
nes, respondebit ei canticum istud pro
testimonio, quod nulla delebit oblivio
ex ore seminis sui. Scio enim cogitatio-
nes ejus, quæ facturus sit hodie, ante-
quam introducam eum in Terram,
quam ei pollicitus sum. * Scripsit ergo 22
Moyses canticum, & docuit filios Is-
rael. * Præcepitque Dominus Iosue 23
filio Nun, & ait: Confortare, & esto
robustus: tu enim introduces filios Is-
rael in Terram, quam pollicitus sum,
& ego ero tecum. * Postquam ergo 24
scripsit Moyses verba legis hujus in
volumine, atque complevit: * præcepit 25
Levitis, qui portabant arcam fœderis
Domini, dicens: * Tollite librum istū, 26
& ponite eum in latere arcæ fœderis
Domini Dei vestri: ut sit ibi contra te
in testimonium. * Ego enim scio con-
tentionem tuam, & cervicem tuam du- 27
rissimam. Adhuc vivente me, & ingre-
diente vobiscum, semper contentiose
egistis contra Dominum: quanto magis
cum mortuus fuero? * Congregate ad 28
me omnes majores natu per tribus ve-
stras, atque doctores, & loquar audi-
entibus eis sermones istos, & invocabo
contra eos cælum & terram. * Novi e- 29
nim quod post mortem meam inique
agetis, & declinabitis cito de via,
quam præcepi vobis: & occurrent vo-
bis mala in extremo tempore, quando
feceritis malum in conspectu Domini,
ut irritetis eum per opera manuum ve-
strarum. *Locutus est ergo Moyses, au- 30
diente universo cœtu Israel, verba car-
minis hujus, & ad finem usque com-
plevit.

CAPVT XXXII.

Canticum Moysi quo Dei refert beneficia, populique ingratitudinem sæpius à Domino castigatam: jubetur Moyses montem Abarim ascendere, ut promissam Terram contempletur.

AVdite cæli quæ loquor, audiat ter- 1
ra verba oris mei.
* Concrescat ut pluvia doctrina mea, 2
fluat ut ros eloquium meū, quasi imber
super herbam: & quasi stillæ super gra-
mina.
* Quia nomen Domini invocabo: date 3
magnificentiam Deo nostro.
* Dei perfecta sunt opera, & omnes 4
viæ ejus judicia: Deus fidelis, & abs-
que ulla iniquitate, justus & rectus.
* Peccaverunt ei, & non filii ejus in 5
sordibus: generatio prava atque per-
versa.
*Hæccine reddis Domino popule stulte 6
& insipiens? numquid non ipse est pa-
ter tuus, qui possedit te, & fecit, &
creavit te?
* Memento dierum antiquorum, co- 7
gita generationes singulas: interroga
patrem tuum, & annuntiabit tibi; ma-
jores tuos, & dicent tibi.

* Quando

8 *Quando dividebat Altissimus gẽtes:
quando separabat filios Adam,constitu-
it terminos populorum juxta numerum
filiorum Israel.
9 * Pars autem Domini, populus ejus:
Iacob funiculus hereditatis ejus.
10 * Invenit eum in terra deserta, in lo-
co horroris, & vastæ solitudinis: cir-
cumduxit eum, & docuit: & custodi-
vit quasi pupillam oculi sui.
11 * Sicut aquila provocans ad volan-
dum pullos suos,& super eos volitans,
expandit alas suas, & assumpsit eum,
atque portavit in humeris suis.
12 *Dominus solus dux ejus fuit:& non
erat cum eo Deus alienus.
13 * Constituit eum super excelsam ter-
ram: ut comederet fructus agrorum,
ut sugeret mel de petra, oleumque de
saxo durissimo.
14 * Butyrum de armento,& lac de ovi-
bus cum adipe agnorum,& arietum fi-
liorum Basan: & hircos cum medulla
tritici, & sanguinem uvæ biberet me-
racissimum.
15 * Incrassatus est dilectus,& recalci-
travit: incrassatus,impinguatus, dila-
tatus, dereliquit Deũ factorem suum,
& recessit à Deo salutari suo.
16 * Provocaverunt eum in diis alienis,
& in abominationibus ad iracundiam
concitaverunt.
17 * Immolaverunt dæmoniis , & non
Deo, diis quos ignorabant: novi recẽ-
tesque venerunt , quos non coluerunt
patres eorum.
18 * Deum qui te genuit dereliquisti, &
oblitus es Domini creatoris tui.
19 * Vidit Dominus, & ad iracundiam
concitatus est : quia provocaverunt
eum filii sui & filiæ.
20 *Et ait: Abscondam faciem meam ab
eis, & considerabo novissima eorum:
generatio enim perversa est, & infide-
les filii.
21 * Ipsi me provocaverunt in eo qui nõ
erat Deus, & irritaverunt in vanitati-
bus suis : & ego provocabo eos in eo
qui non est populus, & in gente stulta
irritabo illos.
22 *Ignis succensus est in furore meo,&
ardebit usq; ad inferni novissima: de-
vorabitque terram cum germine suo,
& montium fundamenta comburet.
23 * Congregabo super eos mala, & sa-
gittas meas complebo in eis.
24 *Consumentur fame,& devorabunt
eos aves morsũ amarissimo: dentes be-
stiarum immittam in eos, cum furore
trahentiũ super terrã,atque serpentiũ.
25 * Foris vastabit eos gladius,& intus
pavor, juvenem simul ac virginem,la-
ctentem cum homine sene.
26 * Dixi: Vbinam sunt? cessare faciam
ex hominibus memoriam eorum.
27 * Sed propter iram inimicorum distu-
li: ne forte superbirent hostes eorum,
& dicerent: Manus nostra excelsa, &
non Dominus, fecit hæc omnia.

*Gens absque consilio est,& sine pru- 28
dentia.
* Vtinam saperent, & intelligerent, 29
ac novissima providerent.
* Quo modo persequatur unus mille, 30
& duo fugent decem millia? nonne i-
deo, quia Deus suus vendidit eos, &
Dominus conclusit illos?
* Non enim estDeus noster ut dii eo- 31
rum, & inimici nostri , sunt judices.
* De vinea Sodomorum, vinea eorum 32
& de suburbanis Gomorrhæ: uva eo-
rum uva fellis, & botri amarissimi.
* Fel draconum vinum eorum, & ve- 33
nenum aspidum insanabile.
* Nonne hæc condita sunt apud me, 34
& signata in thesauris meis?
* Mea est ultio, & ego retribuam in 35
tempore, ut labatur pes eorum: juxta
est dies perditionis, & adesse festinant
tempora.
* IudicabitDominus populum suum, 36
in servis suis miserebitur: videbit
quod infirmata sit manus,& clausi
quoque defecerunt , residuique con-
sumpti sunt.
* Et dicet : Vbi sunt dii eorum, in 37
quibus habebant fiduciam?
*De quorum victimis comedebant a- 38
dipes, & bibebant vinum libaminum:
surgant , & opitulentur vobis, & in
necessitate vos protegant.
* Videte quod ego sim solus, & non 39
sit alius Deus præter me:ego occidam,
& ego vivere faciam: percutiam , &
ego sanabo, & non est qui de manu
mea possit eruere.
* Levabo ad cælum manum meam, 40
dicam: Vivo ego in æternum.
*Si acuero ut fulgur gladium meum, 41
& arripuerit judiciũ manus mea: red-
dam ultionem hostibus meis, & his
qui oderunt me retribuam.
* Inebriabo sagittas meas sanguine, 42
gladius meus devorabit carnes , de
cruore occisorum , & de captivitate,
nudati inimicorum capitis.
* Laudate gentes populum ejus, quia 43
sanguinem servorum suorum ulcisce-
tur: & vindictam retribuet in hostes
eorum, & propitius erit terræ populi
sui.
* Venit ergo Moyses, & locutus est 44
omnia verba cantici hujus in auribus
populi, ipse & Iosue filius Nun.
*Complevitque omnes sermones istos, 45
loquens ad universum Israel. *& dixit 46
ad eos: Ponite corda vestra in omnia
verba, quæ ego testificor vobis hodie:
ut mandetis ea filiis vestris custodire
& facere , & implere universa quæ
scripta sunt legis hujus: * quia non 47
incassum præcepta sunt vobis, sed ut
singuli in eis viverent: quæ facientes
longo perseveretis tempore in Terra,
ad quam, Iordane transmisso, ingredi-
mini possidendam.
* Locutusque est Dominus ad Moy- 48
sen in eadem die,dicens:

Ascen-

49 * Ascende in montem istum Abarim,
id est, transituum, in montem Nebo, qui
est in Terra Moab contra Iericho: &
vide Terram Chanaan, quam ego tra-
dam filiis Israel obtinendam, & mo-
rere in monte.
50 *Quem conscendens jungêris popu-
lis tuis, sicut mortuus est Aaron fra-
ter tuus in monte Hor, & appositus po-
51 pulis suis: * quia prævaricati estis
contra me, in medio filiorum Israel, ad
Aquas contradictionis in Cades de-
serti Sin: & non sanctificastis me inter
filios Israel.
52 * Econtrà videbis terram, & non
ingrediêris in eam, quam ego dabo fi-
liis Israel.

CAPVT XXXIII,

Benedicit Moyses moriturus duodecim tribubus Israel.

1 HÆc est benedictio, qua benedixit
Moyses, homo Dei, filiis Israel
ante mortem suam.
2 * Et ait: Dominus de Sinai venit, &
de Seir ortus est nobis: apparuit de
monte Pharan, & cum eo sanctorum
millia. In dextera ejus ignea lex.
3 * Dilexit populos, omnes sancti in
manu illius sunt: & qui appropin-
quant pedibus ejus, accipient de do-
ctrina illius.
4 * Legem præcepit nobis Moyses, he-
reditatem multitudinis Iacob.
5 * Erit apud rectissimum rex, con-
gregatis principibus populi cum tri-
bubus Israel.
6 * Vivat Ruben, & non moriatur, &
sit parvus in numero.
7 * Hæc est Iudæ benedictio: Audi Do-
mine vocem Iudæ, & ad populū suum
introduc eum: manus ejus pugnabunt
pro eo, & adjutor illius contra adver-
sarios ejus erit.
8 * Levi quoque ait: Perfectio tua, &
doctrina tua viro sancto tuo, quem
probasti in tentatione, & judicasti ad
9 Aquas contradictionis. *Qui dixit pa-
tri suo, & matri suæ: Nescio vos &
fratribus suis: Ignoro vos: & nescie-
runt filios suos. Hi custodierunt elo-
quium tuum, & pactum tuum serva-
10 verunt, * judicia tua ô Iacob, & le-
gem tuam ô Israel: ponent thymiama
in furore tuo, & holocaustum super
11 altare tuum. *Benedic Domine fortitu-
dini ejus, & opera manuum illius su-
scipe. Percute dorsa inimicorum ejus:
& qui oderunt eum, non consurgant.
12 *Et Benjamin ait: Amantissimus Do-
mini habitabit confidenter in eo: quasi
in thalamo tota die morabitur, & in-
ter humeros illius requiescet.
13 * Ioseph quoque ait: De benedictio-
ne Domini terra ejus, de pomis cæli,
14 & rore, atque abysso subjacente. * De
15 pomis fructuum solis ac lunæ. * de
vertice antiquorum montium, de po-
mis collium æternorum: *& de frugi- 16
bus terræ, & de plenitudine ejus. Be-
nedictio illius, qui apparuit in rubo,
veniat super caput Ioseph, & super
verticem nazaræi inter fratres suos.
* Quasi primogeniti tauri pulchritu- 17
do ejus, cornua rhinocerotis cornua
illius: in ipsis ventilabit Gentes usq; ad
terminos terræ. hæ sunt multitudines
Ephraim: & hæc millia Manasse.
* Et Zabulon ait: Lætare Zabulon 18
in exitu tuo, & Issachar in tabernacu-
lis tuis. * Populos vocabunt ad mon- 19
tem: ibi immolabunt victimas justi-
tiæ. Qui inundationem maris quasi lac
sugent, & thesauros absconditos are-
narum.
* Et Gad ait: Benedictus in latitu- 20
dine Gad: quasi leo requievit, cepit-
que brachium & verticem. * Et vi- 21
dit principatum suum, quod in parte
sua doctor esset repositus: qui fuit cum
principibus populi, & fecit justitias
Domini, & judicium suum cum Is-
rael.
* Dan quoque ait: Dan catulus leo- 22
nis, fluet largiter de Basan.
* Et Nephthali dixit: Nephthali ab- 23
undantia perfruetur, & plenus erit
benedictionibus Domini: mare & me-
ridiem possidebit.
* Aser quoque ait: Benedictus in fi- 24
liis Aser, sit placens fratribus suis, &
tingat in oleo pedem suum. * Ferrum 25
& æs calceamentum ejus. Sicut dies
juventutis tuæ, ita & senectus tua.
* Non est deus alius ut Deus rectissi- 26
mi: ascensor cæli auxiliator tuus. Ma-
gnificentia ejus discurrunt nubes, *ha- 27
bitaculum ejus sursum, & subter bra-
chia sempiterna: ejiciet à facie tua
inimicum, dicetque: Conterere.
* Habitabit Israel confidenter, & 28
solus. Oculus Iacob in terra frumenti
& vini, cælique caligabunt rore.
* Beatus es tu Israel: quis similis tui 29
popule, qui salvaris in Domino? scu-
tum auxilii tui, & gladius gloriæ tuæ:
negabunt te inimici tui, & tu eorum
colla calcabis.

CAPVT XXXIV.

Contemplata Terra moritur Moyses, & occultè à Deo sepultus fletur à populo, illique Iesue substituitur, commēdatur propheta Moyses a Dei familiaritate, & factis per ipsum signis.

AScendit ergo Moyses de campe- 1
stribus Moab super montem Ne-
bo, in verticem Phasga contra Ie-
richo: ostenditque ei Dominus omnem
Terrā Galaad usque Dan. * & universam 2
sum Nephthali, terramque Ephraim &

Manasse,

Manaſſe, & omnem terram Iuda uſque
3 ad mare noviſſimum, * & auſtralem
partem, & latitudinem campi Iericho
4 civitatis palmarum uſque Segor. * Di-
xitque Dominus ad eum: Hæc eſt Ter-
ra, pro qua juravi Abraham, Iſaac, &
Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam.
Vidiſti eam oculis tuis, & non tranſibis
5 ad illam. * Mortuuſque eſt ibi Moyſes
ſervus Domini, in terra Moab, jubente
6 Domino: * & ſepelivit eum in valle
Terræ Moab contra Phogor: & non co-
gnovit homo ſepulchrum ejus uſque in
7 præſentem diem. * Moyſes centum &
viginti annorum erat quando mortuus
eſt: non caligavit oculus ejus, nec den-
8 tes illius moti ſunt. * Fleveruntque
eum filii Iſrael in campeſtribus Moab
triginta diebus: & completi ſunt dies
9 planctus lugentium Moyſen. * Ioſue
vero filius Nun repletus eſt Spiritu ſa-
pientiæ, quia Moyſes poſuit ſuper eum
manus ſuas. Et obedierunt ei filii Iſ-
rael, feceruntque ſicut præcepit Domi-
10 nus Moyſi.* Et non ſurrexit ultra pro-
pheta in Iſrael ſicut Moyſes, quem noſ-
11 ſet Dominus facie ad faciem, * in om-
nibus ſignis atque portentis, quæ miſit
per eum, ut faceret in Terra Ægypti
Pharaoni, & omnibus ſervis ejus, u-
12 niverſæque terræ illius, * & cunctam
manum robuſtam, magnaque mirabi-
lia, quæ fecit Moyſes coram univerſo
Iſrael.

LIBER IOSVE,

HEBRAICE

IEHOSVA.

CAPVT I.

Confortatus Ioſue à Domino monet populum ut ſe ad Iordanis tranſitum præparent; tribus autem Ruben, Gad, & dimidiam Manaſſe ut fratres ad promiſſam Terram deducant.

1 ET factum eſt poſt mortem Moyſi
ſervi Domini ut loqueretur Domi-
nus ad Ioſue filium Nun, miniſtrum
2 Moyſi, & diceret ei: * Moyſes ſervus
meus mortuus eſt: ſurge, & tranſi Ior-
danem iſtum tu, & omnis populus te-
cum, in Terram, quam ego dabo filiis
3 Iſrael. * Omnem locum, quem calca-
verit veſtigium pedis veſtri, vobis tra-
4 dam ſicut locutus ſum Moyſi. * A deſer-
to & Libano uſque ad fluvium magnum
Euphraten, omnis terra Hethæorum
uſque ad mare magnum contra ſolis
5 occaſum erit terminus veſter. * Nullus
poterit vobis reſiſtere cunctis diebus
vitæ tuæ: ſicut fui cum Moyſe ita ero
tecum: non dimittam, nec derelin-
6 quam te. * Confortare, & eſto robu-
ſtus: tu enim ſorte divides populo
huic Terram, pro qua juravi patribus
ſuis ut traderem eam illis. * Confor- 7
tare igitur, & eſto robuſtus valde: ut cu-
ſtodias, & facias omnem legem, quam
præcepit tibi Moyſes ſervus meus: ne
declines ab ea ad dexteram vel ad ſini-
ſtram, ut intelligas cuncta quæ agis.
* Non recedat volumen legis hujus ab 8
ore tuo: ſed meditaberis in eo diebus
ac noctibus, ut cuſtodias & facias om-
nia quæ ſcripta ſunt in eo: tunc diri-
ges viam tuam, & intelliges eam.
* Ecce præcipio tibi, confortare, & 9
eſto robuſtus. Noli metuere, & noli
timere: quoniam tecum eſt Dominus
Deus tuus in omnibus ad quæcumque
perrexeris. * Præcepitque Ioſue prin- 10
cipibus populi, dicens: Tranſite per
medium caſtrorum, & imperate po-
pulo, ac dicite: * Præparate vobis ci- 11
baria: quoniam poſt diem tertium
tranſibitis Iordanem, & intrabitis ad
poſſidendam Terram, quam Dominus
Deus veſter daturus eſt vobis. * Rube- 12
nitis quoque & Gaditis, & dimidiæ
tribui Manaſſe ait: * Mementote ſer- 13
monis, quem præcepit vobis Moyſes
famulus Domini, dicens: Dominus
Deus veſter dedit vobis requiem, &
omnem terram. * Vxores veſtræ, & fi- 14
lii, ac jumenta manebunt in Terra,
quam tradidit vobis Moyſes trans Ior-
danem: vos autem tranſite armati an-
te fratres veſtros, omnes fortes manu,
& pugnate pro eis, * donec det Domi- 15
nus requiem fratribus veſtris ſicut &
vobis dedit, & poſſideant ipſi quoque
Terram, quam Dominus Deus veſter
daturus eſt eis: & ſic revertemini in
Terram poſſeſſionis veſtræ, & habita-
bitis in ea, quam vobis dedit Moyſes
famulus Domini trans Iordanem con-
tra ſolis ortum. * Reſponderuntque ad 16
Ioſue, atque dixerunt: Omnia, quæ
præcepiſti nobis faciemus: & quocum-
que miſeris, ibimus. * Sicut obedivi-
mus in cunctis Moyſi, ita obediemus 17
& tibi: tantum ſit Dominus Deus tuus
tecum, ſicut fuit cum Moyſe. * Qui 18
contradixerit ori tuo, & non obedierit
cunctis ſermonibus quos præceperis
ei, moriatur. tu tantum confortare, &
viriliter age.

CAPVT II.

Miſſis exploratores in urbem Iericho, à Rahab meretrice, promiſſa illi miſericordia, à morte liberantur.

MIſit igitur Ioſue filius Nũ de Setim 1
duos viros exploratores in abſcon-
dito: & dixit eis: Ite, & conſiderate
Terram, urbemq; Iericho. Qui pergen-
tes ingreſſi ſunt domũ mulieris mere-
tricis, nomine Rahab, & quieverũt apud
eam. * Nuntiatumque eſt regi Iericho, 2
& dictum: Ecce viri ingreſſi ſunt huc
per noctẽ de filiis Iſrael, ut explorarent

3 Terram. * Misitque rex Iericho ad Ra-
hab dicens : Educ viros, qui venerunt
ad te,& ingressi sunt domum tuam: ex-
ploratores quippe sunt,& omnem Ter-
4 ram considerare venerunt. * Tollensq;
mulier viros,abscondit,& ait: Fateor,
venerunt ad me, sed nesciebam unde
5 essent : * cumque porta clauderetur in
tenebris,& illi pariter exierunt,nescio
quo abierunt: persequimini cito,& cõ-
6 prehendetis eos. * Ipsa autem fecit a-
scendere viros in solarium domus suæ,
operuitq; eos stipula lini,quæ ibi erat.
7 * Hi autem qui missi fuerant , secuti
sunt eos per viam quæ ducit ad vadum
Iordanis : illisque egressis statim porta
8 clausa est.* Necdum obdormierant qui
latebãt,& ecce mulier ascendit ad eos,
9 & ait:*Novi quod Dominus tradiderit
vobis Terram:etenim irruit in nos ter-
ror vester, & elanguerunt omnes habi-
10 tatores Terræ.* Audivimus quod sicca-
verit Dominus aquas Maris rubri ad
vestrum introitum, quando egressi estis
ex Ægypto:& quæ feceritis duobus A-
morrhæorum regibus , qui erant trans
Iordanem, Sehon & Og,quos interfeci-
11 stis. * Et hæc audientes pertimuimus,
& elanguit cor nostrum , nec remansit
in nobis spiritus ad introitum vestrum:
Dominus enim Deus vester,ipse estDeus
in cælo sursum , & in terra deorsum.
12 *Nunc ergo jurate mihi per Dominum,
ut quomodo ego misericordiam feci
vobiscum,ita & vos faciatis cum domo
patris mei: detisq; mihi verum signum,
13 * ut salvetis patrem meum & matrem,
fratres ac sorores meas , & omnia quæ
illorum sunt, & eruatis animas nostras
14 à morte. * Qui responderunt ei: Anima
nostra sit pro vobis in mortem,si tamen
non prodideris nos. cumque tradiderit
nobis Dominus terram , faciemus in te
15 misericordiam & veritatem. * Demisit
ergo eos per funem de fenestra : domus
16 enim ejus hærebat muro.* Dixitque ad
eos: Ad montana conscendite,ne forte
occurrant vobis revertentes:ibique la-
titate tribus diebus, donec redeant,&
17 sic ibitis per viam vestram. * Qui dixe-
runt ad eam : Innoxii erimus à jura-
18 mento hoc , quo adjurasti nos : * si in-
gredientibus nobis Terram, signum nõ
fuerit funiculus iste coccineus, & liga-
veris eum in fenestra, per quam demisi-
sti nos: & patrem tuum ac matrem,fra-
tresque , & omnem cognationem tuam
19 congregaveris in domum tuam. * Qui
ostium domus tuæ egressus fuerit, san-
guis ipsius erit in caput ejus , & nos e-
rimus alieni. Cunctorum autem san-
guis , qui tecum in domo fuerint , re-
dundabit in caput nostrum , si eos ali-
20 quis tetigerit. * Quod si nos prodere
volueris , & sermonem istum proferre
in medium,erimus mundi ab hoc jura-
21 mento, quo adjurasti nos. * Et illa re-
spondit: Sicut locuti estis, ita fiat. di-
mittensque eos ut pergerent, appendit
funiculum coccineum in fenestra.*Illi 22
vero ambulantes pervenerunt ad mon-
tana, & manserunt ibi tres dies, donec
reverterentur qui fuerant persecuti :
quærentes enim per omnem viam, non
repererunt eos.* Quibus urbe ingressis, 23
reversi sunt , & descenderunt explora-
tores de monte: &, transmisso Iordane,
venerunt ad Iosue filium Nun, narrave-
runtque ei omnia quæ acciderant sibi,
* atque dixerunt : Tradidit Dominus 24
omnem terram hanc in manus nostras,
& timore prostrati sunt cuncti habita-
tores ejus.

CAPUT III.

Siccatum Dei miraculo Iordanem populus transit.

Igitur Iosue de nocte consurgens 1
movit castra : egredientesque de Se-
tim, venerunt ad Iordanem ipse,& om-
nes filii Israel , & morati sunt ibi tres
dies.*Quibus evolutis,transierunt præ- 2
cones per castrorum medium, * & cla- 3
mare cœperunt : Quando videritis ar-
cam fœderis Domini Dei vestri , & sa-
cerdotes stirpis Leviticæ portantes
eam, vos quoque consurgite, & sequi-
mini præcedentes: * sitque inter vos & 4
arcam spatium cubitorum duum mil-
lium: ut procul videre possitis, & nosse
per quam viam ingrediamini : quia
prius non ambulastis per eam:& cavete
ne appropinquetis ad arcam. * Dixit- 5
que Iosue ad populum: Sanctificamini:
cras enim faciet Dominus inter vos
mirabilia. * Et ait ad sacerdotes: Tol- 6
lite arcam fœderis,& præcedite popu-
lum. Qui jussa complentes, tulerunt,&
ambulaverunt ante eos.* Dixitque Do- 7
minus ad Iosue : Hodie incipiam exal-
tare te coram omni Israel : ut sciant
quod sicut cum Moyse fui, ita & tecum
sim. * Tu autem præcipe sacerdotibus, 8
qui portant arcã fœderis,& dic eis: Cũ
ingressi fueritis partem aquæ Iordanis,
state in ea. * Dixitque Iosue ad filios 9
Israel : Accedite huc,& audite verbum
Domini Dei vestri.* Et rursum: In hoc, 10
inquit, scietis quod Dominus Deus vi-
vens in medio vestri est, & disperdet in
conspectu vestro Chananæum & He-
thæum, Hevæum & Pherezæum, Ger-
gesæum quoque & Iebusæum,& Amor-
rhæum. * Ecce , arca fœderis Domini 11
omnis terræ antecedet vos per Iorda-
nem. * Parate duodecim viros de tri- 12
bubus Israel , singulos per singulas tri-
bus.* Et cum posuerint vestigia pedum 13
suorum sacerdotes qui portant arcam
Domini Dei universæ terræ in aquis
Iordanis , aquæ , quæ inferiores sunt ,
decurrent atque deficient : quæ autem
desuper veniunt , in una mole consi-
stent. * Igitur egressus est populus de 14
tabernaculis suis , ut transiret Iorda-
nem : & sacerdotes , qui portabant ar-
cam fœderis,pergebant ante eum. * In- 15

gressisque eis Iordanem,& pedibus eo-
rum in parte aquæ tinctis (Iordanis
autem ripas alvei sui tempore messis
16 impleverat) * steterunt aquæ descen-
dentes in loco uno , & ad instar montis
intumescentes apparebant procul , ab
urbe quæ vocatur Adom usque ad lo-
cum Sarthan : quæ autem inferiores e-
rant , in Mare solitudinis (quod nunc
vocatur mortuum) descenderunt , us-
17 quequo omnino deficerent. * Populus
autem incedebat contra Iericho: & sa-
cerdotes,qui portabant arcam fœderis
Domini , stabant super siccam humum
in medio Iordanis accincti , omnisque
populus per arentem alveum transibat.

CAPUT IV.

Duodecim lapides de Iordane siccato ad posterorum memoriam colliguntur, aliique duodecim in ipso Iordanis alveo statuuntur.

1 QVibus transgressis,dixit Dominus
2 ad Iosue: * Elige duodecim viros
3 singulos per singulas tribus : * & præ-
cipe eis , ut tollant de medio Iordanis
alveo, ubi steterunt pedes sacerdotum,
duodecim durissimos lapides, quos po-
netis in loco castrorum , ubi fixeritis
4 hac nocte tentoria. * Vocavitque Iosue
duodecim viros, quos elegerat de filiis
Israel , singulos de singulis tribubus,
5 * & ait ad eos : Ite ante arcam Domini
Dei vestri ad Iordanis medium, & por-
tate inde singuli singulos lapides in hu-
meris vestris , juxta numerum filiorum
6 Israel , * ut sit signum inter vos : &
quando interrogaverint vos filii vestri
cras, dicentes : Quid sibi volunt isti la-
7 pides? * respondebitis eis : Defecerunt
aquæ Iordanis ante arcam fœderis Do-
mini, cum transiret eum: idcirco positi
sunt lapides isti in monumentum filio-
8 rum Israel usque in æternum. * Fece-
runt ergo filii Israel sicut præcepit eis
Iosue, portantes de medio Iordanis al-
veo duodecim lapides , ut Dominus ei
imperarat, juxta numerum filiorum Is-
rael , usque ad locum in quo castrame-
9 tati sunt, ibique posuerunt eos.* Alios
quoque duodecim lapides posuit Iosue
in medio Iordanis alveo, ubi steterunt
sacerdotes, qui portabant arcam fœde-
ris : & sunt ibi usque in præsentem
10 diem. * Sacerdotes autem , qui porta-
bant arcam, stabant in Iordanis medio,
donec omnia complerentur, quæ Iosue,
ut loqueretur ad populum, præceperat
Dominus , & dixerat ei Moyses. Festi-
11 navitque populus,& transiit.* Cumque
transissent omnes , transivit & arca Do-
mini , sacerdotesque pergebant ante
12 populum. * Filii quoque Ruben , &
Gad,& dimidia tribus Manasse, armati
præcedebant filios Israel, sicut eis præ-
13 ceperat Moyses : * & quadraginta pu-
gnatorum millia per turmas,& cuneos,
incedebant per plana atque campestria
urbis Iericho. * In die illo magnificavit 14
Dominus Iosue coram omni Israel , ut
timerent eum, sicut timuerant Moysen,
dum adviveret. * Dixitque ad eum: 15
* Præcipe sacerdotibus , qui portant 16
arcam fœderis, ut ascendant de Iorda-
ne.*Qui præcepit eis,dicens: Ascendite 17
de Iordane.*Cumque ascendissent por- 18
tantes arcam fœderis Domini , & sic-
cam humum calcare cœpissent,reversæ
sunt aquæ in alveum suum, & fluebant
sicut ante consueverant. * Populus au- 19
tem ascendit de Iordane , decimo die
mensis primi , & castrametati sunt in
Galgalis contra Orientalem plagam ur-
bis Iericho. * Duodecim quoque lapi- 20
des, quos de Iordanis alveo sumpserant,
posuit Iosue in Galgalis , * & dixit ad 21
filios Israel : Quando interrogaverint
filii vestri cras patres suos , & dixerint
eis: Quid sibi volunt lapides isti? * do- 22
cebitis eos,atque dicetis: Per arentem
alveum transivit Israel Iordanem istum,
* siccante Domino Deo vestro aquas e- 23
jus in conspectu vestro, donec transire-
tis: * sicut fecerat prius in mari rubro, 24
quod siccavit donec transiremus : * ut 25
discant omnes terrarum populi fortis-
simam Domini manum , ut & vos ti-
meatis Dominum Deum vestrum omni
tempore.

CAPUT V.

Terrentur Chananæi ; circumcisio fit in Galgalis,& Phase celebratur ; deficit manna ubi de fructibus terræ edunt, & Angelus Domini Iosue apparet.

POstquam ergo audierunt omnes re- 1
ges Amorrhæorum, qui habitabant
trans Iordanem ad Occidentalem pla-
gam,& cuncti reges Chanaan, qui pro-
pinqua possidebant magni maris loca,
quod siccasset Dominus fluenta Iorda-
nis coram filiis Israel donec transirent,
dissolutum est cor eorum , & non re-
mansit in eis spiritus , timentium in-
troitum filiorum Israel. * Eo tempore 2
ait Dominus ad Iosue: Fac tibi cultros
lapideos , & circumcide secundo filios
Israel. * Fecit quod jusserat Dominus, 3
& circumcidit filios Israel in colle
præputiorum. * Hæc autem causa est 4
secundæ circumcisionis : Omnis popu-
lus , qui egressus est de Ægypto gene-
ris masculini , universi bellatores viri,
mortui sunt in deserto per longissimos
viæ circuitus , * qui omnes circumcisi 5
erant. Populus autem qui natus est in
deserto , * per quadraginta annos iti- 6
neris latissimæ solitudinis , incircum-
cisus fuit: donec consumerentur qui
non audierant vocem Domini , & qui-
bus ante juraverat ut nõ ostenderet eis
Terram lacte & melle manantem.* Ho- 7
rum filii in locum successerunt patrum,
& circumcisi sunt à Iosue : quia sicut
nati fuerant,in præputio erant,nec eos
in via aliquis circumciderat. * Post- 8
quam

quam autem omnes circumcisi sunt,
manserunt in eodem castrorum loco,
9 donec sanarentur.* Dixitque Dominus
ad Iosue : Hodie abstuli opprobrium
Ægypti à vobis. Vocatumque est no-
men loci illius Galgala, usque in præ-
10 sentem diem. * Manseruntque filii Is-
rael in Galgalis , & fecerunt Phase,
quartadecima die mensis ad vesperum,
11 in campestribus Iericho: * & comede-
runt de frugibus Terræ die altero,azy-
mos panes, & polentam ejusdem anni.
12 *Defecitque manna postquam comede-
runt de frugibusTerræ,nec usi sunt ul-
tra cibo illo filii Israel , sed comede-
runt de frugibus præsentis anni Terræ
13 Chanaan. * Cum autem esset Iosue in
agro urbis Iericho, levavit oculos , &
vidit virum stantem contra se , evagi-
natum tenentem gladium, perrexitque
ad eum,& ait : Noster es , an adversa-
14 riorum? * Qui respondit: Nequaquam:
sed sum princeps exercitus Domini, &
15 nunc venio. * Cecidit Iosue pronus in
terram. Et adorans ait: Quid Dominus
16 meus loquitur ad servum suum? * Sol-
ve, inquit, calceamentum tuum de pe-
dibus tuis:locus enim,in quo stas,san-
ctus est. Fecitque Iosue ut sibi fuerat
imperatum.

CAPUT VI.

Post varios septem dierum circuitus, Iericho capta funditus deletur, servata Rahab cum suis, reædificatori urbis maledicitur.

1 IEricho autem clausa erat atque mu-
nita , timore filiorum Israel, & nul-
2 lus egredi audebat aut ingredi. * Di-
xitque Dominus ad Iosue : Ecce dedi
in manu tua Iericho,& regem ejus, o-
mnesque fortes viros.*Circuite urbem
3 cuncti bellatores semel per diem : sic
4 facietis sex diebus. * Septimo autem
die sacerdotes tollant septem bucci-
nas,quarum usus est in jubileo,& præ-
cedant arcam fœderis : septiesque cir-
cuibitis civitatem, & sacerdotes clan-
5 gent buccinis. * Cumque insonuerit
vox tubæ longior atque concisior , &
in auribus vestris increpuerit, concla-
mabit omnis populus vociferatione
maxima , & muri funditus corruent
civitatis , ingredienturque singuli per
6 locum contra quem steterint. * Voca-
vit ergo Iosue filius Nun sacerdotes,
& dixit ad eos : Tollite arcam fœde-
ris : & septem alii sacerdotes tollant
septem jubileorum buccinas , & ince-
dant ante arcam Domini. * Ad popu-
7 lum quoque ait : Ite , & circuite civi-
tatem,armati, præcedentes arcam Do-
8 mini.* Cumque Iosue verba finisset,&
septem sacerdotes septem buccinis
clangerent ante arcam fœderis Domi-
9 ni , * omnisque præcederet armatus
exercitus , reliquum vulgus arcam se-
quebatur , ac buccinis omnia concre-
pabant. * Præceperat autem Iosue po- 10
pulo,dicens: Non clamabitis, nec au-
dietur vox vestra, neque ullus sermo ex
ore vestro egredietur : donec veniat
dies in quo dicam vobis : Clamate, &
vociferamini. * Circuivit ergo arca 11
Domini civitatem semel per diem , &
reversa in castra mansit ibi.* Igitur Io- 12
sue de nocte consurgente , tulerunt sa-
cerdotes arcam Domini,* & septem ex 13
eis septem buccinas , quarũ in jubileo
usus est : præcedebantque arcam Do-
mini ambulantes atque clangentes : &
armatus populus ibat ante eos, vulgus
autem reliquum sequebatur arcam , &
buccinis personabat.* Circuieruntque 14
civitatem secundo die semel, & reversi
sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus.
* Die autem septimo,diluculo consur-
gentes,circuierunt urbem, sicut dispo- 15
situm erat, septies. * Cumque septimo 16
circuitu clangerent buccinis sacerdo-
tes, dixit Iosue ad omnem Israel : Vo-
ciferamini : tradidit enim vobis Do-
minus civitatem : * sitque civitas hæc 17
anathema : & omnia quæ in ea sunt,
Domino. sola Rahab meretrix vivat,
cum universis qui cũ ea in domo sunt:
abscondit enim nuntios quos direxi-
mus.* Vos autem cavete,ne de his quæ 18
præcepta sunt, quippiam contingatis,
& sitis prævaricationis rei , & omnia
castra Israel sub peccato sint atq; tur-
bentur. * Quidquid autem auri & ar- 19
genti fuerit , & vasorum æneorum ac
ferri , Domino consecretur, repositum
in thesauris ejus. * Igitur omni popu- 20
lo vociferante , & clangentibus tubis,
postquam in aures multitudinis vox
sonitusque increpuit , muri illico cor-
ruerunt : & ascendit unusquisque per
locum,qui contra se erat: ceperuntque
civitatem . * & interfecerunt omnia 21
quæ erant in ea , à viro usque ad mu-
lierem,ab infante usque ad senem. Bo-
ves quoq; & oves & asinos in ore gla-
dii percusserunt. * Duobus autem viris 22
qui exploratores missi fuerant , dixit
Iosue : Ingredimini domum mulieris
meretricis, & producite eam, & omnia
quæ illius sunt , sicut illi juramento
firmastis. * Ingressique juvenes, edux- 23
erunt Rahab , & parentes ejus,fratres
quoque , & cunctam supellectilem ac
cognationem illius , & extra castra Is-
rael manere fecerunt. * Vrbem autem, 24
& omnia quæ erant in ea , succende-
runt ; absque auro & argento, & vasis
æneis, ac ferro , quæ in ærarium Do-
mini consecrarunt. * Rahab verò me- 25
retricem,& domum patris ejus,& om-
nia quæ habebat, fecit Iosue vivere,&
habitaverunt in medio Israel usque in
præsentem diem: eo quod absconderit
nuntios , quos miserat ut explorarent
Iericho.In tempore illo,imprecatus est
Iosue, dicens: * Maledictus vir coram 26
Domino,qui suscitaverit & ædificave-
rit civitatem Iericho. In primogenito

ſuo fundamenta illius jaciat, & in no-
viſſimo liberorum ponat portas ejus.
27 *Fuit ergo Dominus cum Ioſue, & no-
men ejus vulgatum eſt in omni terra.

CAPVT VII.

Explorata Hai cedit populus Iſrael hoſtibus propter furtum de anathemate Iericho; quapropter poſt Ioſue lamentationem, miſſa ſorte Achan lapidatur juſſu Domini.

1 FIlii autem Iſrael prævaricati ſunt
mandatum, & uſurpaverunt de a-
nathemate. Nam Achan filius Charmi,
filii Zabdi, filii Zare de tribu Iuda, tu-
lit aliquid de anathemate: iratuſque
2 eſt Dominus contra filios Iſrael. *Cum-
que mitteret Ioſue de Iericho viros
contra Hai, quæ eſt juxta Bethaven, ad
Orientalem plagam oppidi Bethel, di-
xit eis: Aſcendite, & explorate Ter-
ram. Qui præcepta complentes explo-
3 raverunt Hai. * Et reverſi dixerunt ei:
Non aſcendat omnis populus, ſed duo
vel tria millia virorum pergant, & de-
leant civitatem: quare omnis populus
fruſtra vexabitur contra hoſtes pauciſ-
4 ſimos? * Aſcenderunt ergo tria millia
pugnatorum. Qui ſtatim terga verten-
5 tes, * percuſſi ſunt à viris urbis Hai, &
corruerunt ex eis triginta ſex homi-
nes: perſecutique ſunt eos adverſarii de
porta uſque ad Sabarim, & ceciderunt
per prona fugientes: pertimuitque cor
populi, & inſtar aquæ liquefactum eſt.
6 * Ioſue vero ſcidit veſtimenta ſua, &
pronus cecidit in terram coram arca
Domini uſque ad veſperam, tam ipſe
quam omnes ſenes Iſrael: miſeruntque
7 pulverem ſuper capita ſua. * & dixit
Ioſue: Heu Domine Deus, quid voluiſti
traducere populum iſtum Iordanem
fluvium, ut traderes nos in manus A-
morrhæi, & perderes? utinam ut cœpi-
8 mus, manſiſſemus trans Iordanem. * Mi
Domine Deus quid dicam, videns Iſ-
raelem hoſtibus ſuis terga vertentem?
9 *Audient Chananæi, & omnes habita-
tores Terræ, & pariter conglobati cir-
cumdabunt nos, atque delebunt no-
men noſtrum de terra: & quid facies
10 magno nomini tuo? * Dixitque Domi-
nus ad Ioſue: Surge, cur jaces pronus
11 in terra? * Peccavit Iſrael, & prævari-
catus eſt pactum meum: tuleruntque
que de anathemate, & furati ſunt at-
que mentiti, & abſconderunt inter
12 vaſa ſua. * Nec poterit Iſrael ſtare ante
hoſtes ſuos, eoſque fugiet: quia pol-
lutus eſt anathemate. non ero ultra
vobiſcum, donec conteratis eum qui
13 hujus ſceleris reus eſt. * Surge, ſancti-
fica populum, & dic eis: Sanctifica-
mini in craſtinum: hæc enim dicit
Dominus Deus Iſrael: Anathema in
medio tui eſt Iſrael: non poteris ſtare
coram hoſtibus tuis, donec deleatur ex
te qui hoc contaminatus eſt ſcelere.
* Accedetiſque mane ſinguli per tribus 14
veſtras: & quamcumque tribum ſors
invenerit, accedet per cognationes
ſuas, & cognatio per domos, domuſque
per viros. * Et quicumque ille in hoc 15
facinore fuerit deprehenſus, combure-
tur igni cum omni ſubſtantia ſua: quo-
niam prævaricatus eſt pactum Domi-
ni, & fecit nefas in Iſrael. * Surgens 16
itaque Ioſue mane, applicuit Iſrael
per tribus ſuas, & inventa eſt tribus
Iuda. * Quæ cum juxta familias ſuas 17
eſſet oblata, inventa eſt familia Zare.
Illam quoque per domos offerens, re-
perit Zabdi: * cujus domum in ſingu- 18
los dividens viros, invenit Achan fi-
lium Charmi, filii Zabdi, filii Zare de
tribu Iuda. * Et ait Ioſue ad Achan: 19
Fili mi, da gloriam Domino Deo Iſ-
rael, & confitere, atque indica mihi
quid feceris, ne abſcondas. * Reſpon- 20
ditque Achan Ioſue, & dixit ei: Ve-
re ego peccavi Domino Deo Iſrael, &
ſic & ſic feci. * Vidi enim inter ſpolia 21
pallium coccineum valde bonum, &
ducentos ſiclos argenti, regulamque
auream quinquaginta ſiclorum: & con-
cupiſcens abſtuli, & abſcondi in terra
contra medium tabernaculi mei, ar-
gentumque foſſa humo operui. * Miſit 22
ergo Ioſue miniſtros: qui currentes ad
tabernaculum illius, repererunt cuncta
abſcondita in eodem loco, & argen-
tum ſimul. * Auferenteſque de tento- 23
rio tulerunt ea ad Ioſue, & ad omnes
filios Iſrael, projeceruntque ante Do-
minum. * Tollens itaque Ioſue Achan 24
filium Zare, argentumque & pallium,
& auream regulam, filios quoque & fi-
lias ejus, boves & aſinos, & oves, ip-
ſumque tabernaculum, & cunctam ſu-
pellectilem: (& omnis Iſrael cum eo)
duxerunt eos ad Vallem Achor: * ubi 25
dixit Ioſue: Quia turbaſti nos, extur-
bet te Dominus in die hac. Lapidavit-
que eum omnis Iſrael: & cuncta quæ
illius erant, igne conſumpta ſunt.
* Congregaveruntque ſuper eum acer- 26
vum magnum lapidum, qui permanet
uſque in præſentem diem. Et averſus
eſt furor Domini ab eis. Vocatumque
eſt nomen loci illius, Vallis Achor, uſ-
que hodie.

CAPVT VIII.

Expugnata Hai, rex eius ſuſpenditur, erecto altari lapideo: Deuteronomium ſuper lapides ſcribitur, & populo benedicitur.

DIxit autem Dominus ad Ioſue: Ne 1
timeas, neque formides: tolle te-
cum omnem multitudinem pugnatorũ,
& conſurgens aſcende in oppidũ Hai.
ecce tradidi in manu tua regem ejus,
& populum, urbemque & terram. * Fa- 2
cieſq; urbi Hai, & regi ejus, ſicut feci-
ſti Iericho, & regi illius: prædam vero
& om-

& omnia animantia diripietis vobis:
3 pone insidias urbi post eam.* Surrexit-
que Iosue, & omnis exercitus bellato-
rum cum eo, ut ascenderent in Hai: &
electa triginta millia virorum fortium
4 misit nocte, * præcepitque eis, dicens:
Ponite insidias post civitatem: nec lon-
gius recedatis: & eritis omnes parati.
5 * ego autem, & reliqua multitudo quæ
mecum est, accedemus ex adverso con-
tra urbem. Cumque exierint contra
nos, sicut ante fecimus, fugiemus, &
6 terga vertemus: * donec persequentes
ab urbe longius protrahantur: puta-
7 bunt enim nos fugere sicut prius.* No-
bis ergo fugientibus, & illis persequen-
tibus, consurgetis de insidiis, & vasta-
bitis civitatem: tradetque eam Domi-
8 nus Deus vester in manus vestras.* Cũ-
que ceperitis, succendite eam, & sic
9 omnia facietis, ut jussi. * Dimisitque
eos, & perrexerunt ad locum insidia-
rum, sederuntque inter Bethel & Hai,
ad Occidentalem plagam urbis Hai:
Iosue autem nocte illa in medio man-
10 sit populi. * surgensque diluculo re-
censuit socios, & ascendit cum seniori-
bus in fronte exercitus, vallatus auxi-
11 lio pugnatorum. * Cumque venissent,
& ascendissent ex adverso civitatis, ste-
terunt ad Septentrionalem urbis pla-
gam, inter quam & eos erat vallis me-
12 dia. * Quinque autem millia viros ele-
gerat, & posuerat in insidiis inter Be-
thel & Hai, ex Occidentali parte ejus-
13 dem civitatis: * omnis vero reliquus
exercitus ad aquilonem aciem dirige-
bat, ita ut novissimi illius multitudi-
nis Occidentalem plagam urbis attin-
gerent. Abiit ergo Iosue nocte illa, &
14 stetit in vallis medio. * Quod cum vi-
disset rex Hai, festinavit mane, & egres-
sus est cum omni exercitu civitatis, di-
rexitque aciem contra desertum, igno-
rans quod post tergum laterent insidiæ.
15 * Iosue vero & omnis Israel cesserunt
loco, simulantes metum, & fugientes
16 per solitudinis viam. * At illi vocife-
rantes pariter, & se mutuo cohortan-
tes, persecuti sunt eos. Cumq; recessis-
17 sent à civitate, * & ne unus quidem in
urbe Hai & Bethel remansisset qui non
persequeretur Israel (sicut eruperant a-
18 perta oppida relinquentes,)* dixit Do-
minus ad Iosue: Leva clypeum, qui in
manu tua est, contra urbem Hai, quo-
19 niam tibi tradam eam. * Cumque ele-
vasset clypeum ex adverso civitatis, in-
sidiæ, quæ latebant, surrexerunt confe-
stim: & pergentes ad civitatem, cepe-
20 runt, & succenderunt eam. *Viri autem
civitatis, qui persequebantur Iosue, re-
spicientes & videntes fumum urbis ad
cælum usque conscendere, non potue-
runt ultra huc illucque diffugere: præ-
sertim cum hi qui simulaverant fugam,
& tendebant ad solitudinem, contra
21 persequẽtes fortissime restitissent.* Vi-
densque Iosue & omnis Israel quod
capta esset civitas, & fumus urbis ascẽ-
dere., reversus percussit viros Hai. *Si- 22
quidem & illi qui ceperant & succen-
derant civitatem, egressi ex urbe contra
suos, medios hostium ferire cœperunt.
Cum ergo ex utraque parte adversarii
cæderentur, ita ut nullus de tanta mul-
titudine salvaretur, *regem quoque ur- 23
bis Hai apprehenderunt viventem, &
obtulerunt Iosue.* Igitur omnibus in- 24
terfectis, qui Israelem ad deserta ten-
dentem fuerant persecuti, & in eodem
loco gladio corruentibus, reversi filii
Israel percusserunt civitatem. * Erant 25
autem qui in eodem die conciderant à
viro usq; ad mulierem, duodecim mil-
lia hominum, omnes urbis Hai. * Iosue 26
vero non contraxit manum, quam in
sublime porrexerat, tenens clypeum
donec interficerentur omnes habitato-
res Hai. * Iumenta autem & prædam 27
civitatis diviserunt sibi filii Israel, si-
cut præceperat Dominus Iosue. * Qui 28
succendit urbem, & fecit eam tumulum
sempiternum: * regem quoque ejus su- 29
spendit in patibulo usque ad vesperam
& solis occasum. Præcepitque Iosue, &
deposuerunt cadaver ejus de cruce:
projeceruntque in ipso introitu civi-
tatis, congesto super eum magno acer-
vo lapidum, qui permanet usque in
præsentem diem. * Tunc ædificavit Io- 30
sue altare Domino Deo Israel in monte
Hebal: * sicut præceperat Moyses fa- 31
mulus Domini filiis Israel, & scriptum
est in volumine legis Moysi: Altare ve-
ro de lapidibus impolitis, quos ferrum
non tetigit: & obtulit super eo holo-
causta Domino, immolavitque pacificas
victimas. * Et scripsit super lapides 32
Deuteronomium legis Moysi, quod ille
digesserat coram filiis Israel. * Omnis 33
autem populus, & majores natu, duces-
que ac judices stabant ex utraque par-
te arcæ, in conspectu sacerdotum qui
portabant arcam fœderis Domini, ut
advena ita & indigena. Media pars eo-
rum juxta montem Garizim, & media
juxta montem Hebal, sicut præceperat
Moyses famulus Domini. Et primum
quidem benedixit populo Israel. * Post 34
hæc legit omnia verba benedictionis
& maledictionis, & cuncta quæ scripta
erant in legis volumine. * Nihil ex his 35
quæ Moyses jusserat, reliquit intactũ,
sed universa replicavit coram omni
multitudine Israel, mulieribus ac par-
vulis & advenis, qui inter eos mora-
bantur.

CAPUT IX.

Gabaonitæ simulatione longi itineris imponentes Iosue & principibus Israelitarum medio juramento salvantur; insecuto tamen murmure, perpetuo famulitio astringuntur.

QVibus auditis, cuncti reges trans 1
Iordanem, qui versabantur in mõ-
tanis & campestribus, in maritimis ac

littore magni maris,hi quoque qui ha-
bitabant juxta Libanum , Hethæus &
Amorrhæus, Chananæus, Pherezęus,&
Hevæus,& Iebusæus, * congregati sunt
pariter ut pugnarent contra Iosue &
Israel uno animo,eademque sententia.
* At hi, qui habitabant in Gabaon.au-
dientes cuncta quæ fecerat Iosue , Ie-
richo & Hai : * & callide cogitantes,
tulerunt sibi cibaria , saccos veteres a-
sinis imponentes.&utres vinarios scis-
sos atque consutos , * calceamentaque
perantiqua quæ ad indicium vetustatis
pittaciis consuta erant , induti veteri-
bus vestimentis : panes quoque , quos
portabant ob viaticum,duri erant , &
in frusta comminuti : * perrexeruntq;
ad Iosue , qui tunc morabatur in ca-
stris Galgalæ , & dixerunt ei,atque si-
mul omni Israeli : De terra longinqua
venimus , pacem vobiscum facere cu-
pientes. Responderuntque viri Israel
ad eos , atque dixerunt: * Ne forte in
terra,quæ nobis sorte debetur, habite-
tis,& non possimus fœdus inire vobis-
cum.*At illi ad Iosue,Servi,inquiunt,
tui sumus. Quibus Iosue ait : Qui nam
estis vos?& unde venistis?* Responde-
runt · De terra longinqua valde vene-
runt servi tui in nomine Domini Dei
tui. Audivimus enim famam potentiæ
ejus,cuncta quæ fecit in Ægypto, * &
duobus regibus Amorrhæorum qui
fuerunt trans Iordanē, Sehon regi He-
sebon, & Og regi Basan,qui erat in A-
staroth: * dixeruntque nobis seniores,
& omnes habitatores Terræ nostræ:
Tollite in manibus cibaria ob longis-
simam viam,& occurrite eis,& dicite:
Servi vestri sumus, fœdus inite nobis-
cum.* En, panes quando egressi sumus
de domibus nostris , ut veniremus ad
vos,calidos sumpsimus, nunc sicci facti
sunt, & vetustate nimia cōminuti. * u-
tres vini novos implevimus,nunc rupti
sunt & soluti. vestes & calceamenta
quibus induimur , & quæ habemus in
pedibus, ob longitudinē longioris viæ
trita sunt,& pæne consumpta.* Susce-
perunt igitur de cibariis eorum , & os
Domini non interrogaverunt.* Fecitq;
Iosue cum eis pacem , & inito fœdere
pollicitus est quòd non occiderentur:
principes quoq;multitudinis juraverūt
eis.* Post dies autē tres initi fœderis,
audierunt quòd in vicino habitarent,
& inter eos futuri essent.*Moveruntq;
castra filii Israel,& venerunt in civita-
tes eorum die tertio , quarum hæc vo-
cabula sunt,Gabaon,& Caphira,&Be-
roth,& Cariathiarim.* Et non percus-
serunt eos , eo quod jurassent eis prin-
cipes multitudinis in nomine Domini
Dei Israel. Murmuravit itaque omne
vulgus contra principes.* Qui respon-
derunt eis : Iuravimus illis in nomine
Domini Dei Israel & idcirco non pos
sumus eos contingere. * Sed hoc facie-
mus eis: Reserventur quidē ut vivant,
ne contra nos ira Domini concitetur, si
pejeraverimus:* sed sic vivant,ut in u- 21
sus universæ multitudinis ligna cæ-
dant,aquasq; comportent. Quibus hæc
loquentibus: * vocavit Gabaonitas Io- 22
sue,&dixit eis:Cur nos decipere frau-
de voluisti, ut diceretis: Procul valde
habitamus à vobis, cum in medio no-
stri sitis?* Itaque sub maledictione eri- 23
tis,& non deficiet de stirpe vestra ligna
cædens , aquasque comportans in do-
mum Dei mei. * Qui responderunt : 24
Nuntiatum est nobis servis tuis, quod
promisisset Dominus Deus tuus Moysi
servo suo , ut traderet vobis omnem
Terram,& disperderet cunctos habita-
tores ejus. Timuimus igitur valde, &
providimus animabus nostris , vestro
terrore compulsi, & hoc consilium ini-
vimus. * Nunc autem in manu tua su- 25
mus:quod tibi bonum & rectum vide-
tur, fac nobis.* Fecit ergo Iosue ut di- 26
xerat,& liberavit eos de manu filiorum
Israel,ut non occiderentur.* Decrevit- 27
que in illo die eos esse in ministerio
cuncti populi , & altaris Domini, cæ-
dentes ligna , & aquas comportantes,
usque in præsens tempus,in loco quem
Dominus elegisset.

CAPUT X.

Quinque reges oppugnantes Gabaon, immoto sole unius diei spatio, vincuntur ; & ex spelunca extracti suspenduntur , pluresque aliæ civitates capiuntur.

QVæ cum audisset Adonisedec rex 1
Ierusalem , quod scilicet cepisset
Iosue Hai, & subvertisset eam (sicut e-
nim fecerat Iericho & regi ejus,sic fe-
cit Hai & regi illius) & quod transfu-
gissent Gabaonitæ ad Israel , & essent
fœderati eorum , * timuit valde. Vrbs 2
enim magna erat Gabaon, & una civi-
tatum regalium, & major oppido Hai,
omnesque bellatores ejus fortissimi.
* Misit ergo Adonisedec rex Ierusalem 3
ad Oham regem Hebron, & ad Pharam
regem Ierimoth, ad Iaphia quoque re-
gem Lachis, & ad Dabir regem Eglon,
dicens : * Ad me ascendite , & ferte 4
præsidium , ut expugnemus Gabaon,
quare transfugerit ad Iosue,& ad filios
Israel. * Congregati igitur ascende- 5
runt quinque reges Amorrhæorum,rex
Ierusalem, rex Hebron , rex Ierimoth,
rex Lachis,rex Eglon,simul cum exer-
citibus suis, & castrametati sunt circa
Gabaon , oppugnantes eam. * Habita- 6
tores autem Gabaon urbis obsessæ mi-
serunt ad Iosue , qui tunc morabatur
in castris apud Galgalam , & dixerunt
ei : Ne retrahas manus tuas ab auxilio
servorum tuorum : ascende cito , &
libera nos , ferque præsidium : con-
venerunt enim adversum nos omnes
reges Amorrhæorum , qui habitant in
montanis.* Ascenditque Iosue de Gal- 7

galis , & omnis exercitus bellatorum
8 cum eo,viri fortissimi.* Dixitque Do-
minus ad Iosue: Ne timeas eos: in ma-
nus enim tuas tradidi illos : nullus ex
9 eis tibi resistere poterit.* Irruit itaque
Iosue super eos repente , tota nocte a-
10 scendens de Galgalis: * Et conturbavit
eos Dominus à facie Israel : contrivit-
que plaga magna in Gabaon, ac perse-
cutus est eos per viam ascensus Beth
horon,& percussit usque Azeca & Ma-
11 ceda.*Cumque fugerent filios Israel,&
essent in descensu Beth horon , Domi-
nus misit super eos lapides magnos de
cælo usque ad Azeca : & mortui sunt
multo plures lapidibus grandinis, quā
quos gladio percusserant filii Israel.
12 *Tunc locutus est Iosue Domino,in die
qua tradidit Amorrhæum in conspectu
filiorum Israel, dixitque coram eis: Sol
contra Gabaon ne movearis , & Luna
13 contra vallem Ajalon. * Steteruntque
Sol & Luna, donec ulcisceretur se gens
de inimicis suis. Nonne scriptum est
hoc in libro justorum?Stetit itaque Sol
in medio cæli , & non festinavit oc-
14 cumbere spatio unius diei. * Non fuit
antea nec postea tam longa dies , obe-
diente Domino voci hominis , & pu-
15 gnante pro Israel. * Reversusque est
Iosue cum omni Israel in castra Galga-
16 læ. * Fugerant enim quinque reges,&
se absconderant in spelunca urbis Ma-
17 ceda. * Nuntiatumque est Iosue, quod
inventi essent quinque reges latentes in
18 spelunca urbis Maceda.* Qui præcepit
sociis,& ait : Volvite saxa ingentia ad
os speluncę,& ponite viros industrios,
19 qui clausos custodiant:* vos autem no-
lite stare , sed persequimini hostes, &
extremos quosque fugientium cædite:
nec dimittatis eos urbium suarum in-
trare præsidia, quos tradidit Dominus
20 Deus in manus vestras.*Cæsis ergo ad-
versariis plaga magna , & usque ad in-
ternecionem pæne consumptis, hi,qui
Israel effugere potuerunt, ingressi sunt
21 civitates munitas.* Reversusque est o-
mnis exercitus ad Iosue in Maceda,ubi
tunc erant castra,sani & integro nume-
ro: nullusq; contra filios Israel mutire
22 ausus est. * Præcepitque Iosue,dicens:
Aperite os speluncæ , & producite ad
me quinque reges , qui in ea latitant.
* Feceruntq; ministri ut sibi fuerat im-
23 peratum: & eduxerunt ad eum quinq;
reges de spelunca,regem Ierusalem,re-
gem Hebron,regem Ierimoth, regē La-
24 chis , regem Eglon. * Cumque educti
essent ad eum, vocavit omnes viros Is-
rael , & ait ad principes exercitus qui
secum erant: Ite,& ponite pedes super
colla regum istorum. Qui cum per-
rexissent,& subjectorum colla pedibus
25 calcarent,* rursum ait ad eos : Nolite
timere nec paveatis , confortamini &
estote robusti: sic enim faciet Dominus
cunctis hostibus vestris , adversum
26 quos dimicatis.* Percussitque Iosue,&
interfecit eos , atque suspendit super
quinque stipites : fueruntque suspensi
usque ad vesperum. * Cumque occum- 27
beret sol , præcepit sociis ut depone-
rent eos de patibulis. Qui depositos
projecerunt in speluncam , in qua la-
tuerant,& posuerunt super os ejus saxa
ingentia,quæ permanent usque in præ-
sens. * Eodem quoque die Macedam 28
cepit Iosue , & percussit eam in o-
re gladii,regemque illius interfecit,&
omnes habitatores ejus: non dimisit in
ea saltem parvas reliquias: Fecitque
regi Maceda,sicut fecerat regi Iericho.
* Transivit autem cum omni Israel de 29
Maceda in Lebna , & pugnabat contra
eam: * quam tradidit Dominus cum re- 30
ge suo in manus Israel: percusseruntque
urbem in ore gladii, & omnes habita-
tores ejus , non dimiserunt in ea ullas
reliquias.Feceruntque regi Lebna,sicut
fecerant regi Iericho.*De Lebna tran- 31
sivit in Lachis cum omni Israel: & ex-
ercitu per gyrum disposito oppugnabat
eam.* Tradiditque Dominus Lachis in 32
manus Israel , & cepit eam die altero,
atque percussit in ore gladii, omnemq;
animam quæ fuerat in ea, sicut fecerat
Lebna. * Eo tempore ascendit Horam 33
rex Gazer, ut auxiliaretur Lachis: quē
percussit Iosue cum omni populo ejus
usque ad internecionem.* Transivitque 34
de Lachis in Eglon , & circumdedit,
* atque expugnavit eam eadem die: 35
percussitque in ore gladii omnes ani-
mas quæ erant in ea, juxta omnia quæ
fecerat Lachis.*Ascendit quoque cum 36
omni Israel de Eglon in Hebron,& pu-
gnavit contra eam: * cepit eam,& per- 37
cussit in ore gladii, regem quoq; ejus,
& omnia oppida regionis illius , uni-
versasque animas quæ in ea fuerant
commoratæ : non reliquit in ea ullas
reliquias : sicut fecerat Eglon, sic fecit
& Hebron , cuncta quæ in ea reperit
consumens gladio. * Inde reversus in 38
Dabir, * cepit eam atque vastavit: re- 39
gem quoque ejus atque omnia per cir-
cuitum oppida percussit in ore gladii:
non dimisit in ea ullas reliquias : sicut
fecerat Hebron & Lebna & regibus ea-
rum,sic fecit Dabir & regi illius.*Per- 40
cussit itaque Iosue omnem Terram
montanam & meridianam atque cam-
pestrem,& Asedoth, cum regibus suis:
non dimisit in ea ullas reliquias,sed o-
mne quod spirare poterat interfecit,si-
cut præceperat ei Dominus Deus Is-
rael , * à Cadesbarne usque Gazam. 41
Omnem Terram Gosen usque Gabaon,
* universosque reges , & regiones eo- 42
rum, uno impetu cepit atque vastavit:
Dominus enim Deus Israel pugnavit
pro eo. * reversusque est cum omni 43
Israel ad locum castrorum in Galgala.

CAPVT XI.

Expugnat Iosue Iabin cum aliis pluri-
mis regibus ac populis, omnia ser-
vans quæ Dominus Moysi præcepe-
rat.

1 QVæ cum audisset Iabin rex Asor,
misit ad Iobab regem Madon, &
ad regem Semeron, atque ad regem
2 Achsaph: * ad reges quoque Aquilonis,
qui habitabant in montanis & in pla-
nitie contra meridiem Ceneroth, in
campestribus quoque & in regionibus
3 Dor juxta mare: * Chananæum quo-
que ab Oriente & Occidente, & Amor-
rhæum atque Hethæum ac Pherezæum
& Iebuzæum in montanis: Hevæum
quoque qui habitabat ad radices Her-
4 mon in Terra Maspha. * Egressique
sunt omnes cum turmis suis, populus
multus nimis sicut arena quæ est in lit-
tore maris, equi quoque & currus
5 immensæ multitudinis. * convene-
runtque omnes reges isti in unum ad
Aquas Merom, ut pugnarent contra
6 Israel. * Dixitque Dominus ad Iosue:
Ne timeas eos: cras enim hac eadem
hora ego tradam omnes istos vulne-
randos in conspectu Israel: equos eo-
rum subnervabis, & currus igne com-
7 bures. * Venitque Iosue, & omnis ex-
ercitus cum eo, adversus illos ad Aquas
Merom subito, & irruerunt super eos,
8 * tradiditque illos Dominus in manus
Israel. Qui percusserunt eos, & perse-
cuti sunt usque ad Sidonem magnam,
& Aquas Maserephod, campumque
Masphe, qui est ad Orientalem illius
partem. Ita percussit omnes, ut nullas
9 dimitteret ex eis reliquias: * fecitque
sicut præceperat ei Dominus, equos eo-
rum subnervavit, currusque combussit
10 igni. * Reversusque statim cepit Asor:
& regem ejus percussit gladio. Asor
enim antiquitus inter omnia regna
11 hæc principatum tenebat. * Percussit-
que omnes animas, quæ ibidem mora-
bantur: non dimisit in ea ullas reli-
quias, sed usque ad internecionem uni-
versa vastavit, ipsamque urbem pere-
12 mit incendio. * Et omnes per circuitū
civitates, regesq; earum cepit, percussit
atque delevit, sicut præceperat ei Moy-
13 ses famulus Domini. * Absque urbibus,
quæ erant in collibus & in tumulis si-
tæ, ceteras succendit Israel: unam tan-
tum Asor munitissimam flamma con-
14 sumpsit. * Omnemque prædam istarum
urbium ac jumenta diviserunt sibi filii
Israel, cunctis hominibus interfectis.
15 * Sicut præceperat Dominus Moysi ser-
vo suo, ita præcepit Moyses Iosue, &
ille universa complevit: non præteriit
de universis mandatis, nec unum quidē
verbum quod jusserat Dominus Moysi.
16 * Cepit itaque Iosue omnem Terram
montanam, & meridianam, terramque
Gosen, & planitiem, & Occidentalem
plagam, montemque Israel, & campe-
stria ejus: * & partem montis quæ a- 17
scendit Seir usque Baalgad, per plani-
tiem Libani subter montem Hermon:
omnes reges eorum cepit, percussit, &
occidit. * Multo tempore pugnavit Io- 18
sue contra reges istos. * Non fuit civi- 19
tas quæ se traderet filiis Israel, præter
Hevæum, qui habitabat in Gabaon: om-
nes enim bellando cepit. * Domini e- 20
nim sententia fuerat, ut indurarentur
corda eorum, & pugnarent contra Is-
rael, & caderent, & non mererentur ul-
lam clementiam, ac perirent, sicut præ-
ceperat Dominus Moysi. * In illo tem- 21
pore venit Iosue, & interfecit Enacim
de montanis Hebron, & Dabir, & Anab,
& de omni monte Iuda & Israel, urbes-
que eorum delevit. * Non reliquit ul- 22
lum de stirpe Enacim, in Terra filiorum
Israel: absq; civitatibus Gaza, & Geth,
& Azoto, in quibus solis relicti sunt.
* Cepit ergo Iosue omnem Terram, si- 23
cut locutus est Dominus ad Moysen, &
tradidit eam in possessionem filiis Is-
rael secundum partes & tribus suas.
quievitque Terra à præliis.

CAPVT XII.

Numerantur reges 31. citra & ultra
Iordanem, quos percusserant Moyses
& Iosue.

HI sunt reges, quos percusserunt fi- 1
lii Israel, & possederunt Terram
eorum trans Iordanem ad solis ortum,
à torrente Arnon usque ad montem
Hermon, & omnem Orientalem pla-
gam, quæ respicit solitudinem. * Se- 2
hon rex Amorrhæorum, qui habita-
vit in Hesebon, dominatus est ab A-
roer, quæ sita est super ripam torrentis
Arnon, & mediæ partis in valle, dimi-
diæque Galaad, usque ad torrentem
Iaboc, qui est terminus filiorum Am-
mon. * & à solitudine usque ad mare 3
Ceneroth contra Orientem, & usque
ad Mare deserti, quod est mare salsis-
simum, ad Orientalem plagam, per
viam quæ ducit Bethsimoth: & ab
Australi parte, quæ subjacet Asedoth,
Phasga. * Terminus Og regis Basan, 4
de reliquiis Raphaim, qui habitavit
in Astaroth, & in Edrai, & domina-
tus est in monte Hermon, & in Sale-
cha, atque in universa Basan, usque
ad terminos * Gessuri, & Machati, & 5
dimidiæ partis Galaad: terminos Se-
hon regis Hesebon. * Moyses famulus 6
Domini, & filii Israel percusserunt
eos, tradiditque Terram eorum Moy-
ses in possessionem Rubenitis, & Ga-
ditis, & dimidiæ tribui Manasse. * Hi 7
sunt reges Terræ, quos percussit Io-
sue, & filii Israel, trans Iordanem ad
Occidentalem plagam, à Baalgad in
campo Libani, usque ad montem, cu-
jus pars ascendit in Seir: tradiditque
eam Iosue in possessionem tribubus Is-
rael, singulis partes suas, * tam in mon- 8

tanis quam in planis atque campestri-
bus. In Asedoth, & in solitudine, ac in
meridie Hethæus fuit & Amorrhæus,
Chananæus & Pherezæus, & Hevæus
9 & Iebusæus. * Rex Iericho unus, rex
10 Hai, quę est ex latere Bethel, unus, *rex
11 Ierusalem unus, rex Hebron unus,* rex
12 Ierimoth unus, rex Lachis unus, * rex
13 Eglon unus, rex Gazer unus, * rex Da-
14 bir unus, rex Gader unus, * rex Herma
15 unus, rex Hered unus, * rex Lebna u-
16 nus, rex Odullam unus, * rex Maceda
17 unus, rex Bethel unus, * rex Taphua
18 unus, rex Opher unus, * rex Aphec u-
19 nus, rex Saron unus,* rexMadon unus,
20 rex Asor unus, * rex Semeron unus, rex
21 Achsaph unus, * rex Thenac unus, rex
22 Mageddo unus, * rex Cades unus, rex
23 Iachanan Carmeli unus, * rex Dor, &
provinciæ Dor unus, rex Gentium
24 Galgal unus,* rex Thersa unus: omnes
reges triginta unus.

CAPUT XIII.

Iubet Dominus Iosue ut terram dividat. assignatis partibus Ruben, Gad & dimidiæ tribui Manasse trans Iordanem.

1 IOsue senex, provectæque ætatis e-
rat, & dixit Dominus ad eum: Se-
nuisti, & longævus es, terraque latissi-
ma derelicta est, quæ necdum sorte di-
2 visa est: * omnis videlicet Galilæa,
3 Philistiim, & universa Gessuri.* A flu-
vio turbido, qui irrigat Ægyptum us-
que ad terminos Accaron contra Aqui-
lonem. Terra Chanaan, quæ in quin-
que regulos Philisthiim dividitur, Ga-
zæos, & Azotios, Ascalonitas, Gethæos,
4 & Accaronitas. * Ad Meridiem vero
sunt Hevæi, omnis Terra Chanaan, &
Maara Sidoniorum, usque Apheca &
5 terminos Amorrhæi, * ejusque confi-
nia. Libani quoque regio contra O-
rientem, à Baalgad sub monte Her-
6 mon, donec ingrediaris Emath. * Om-
nium qui habitant in monte, à Libano
usque ad Aquas Maserephoth, universi-
que Sidonii. Ego sum qui delebo eos
à facie filiorum Israel. Veniat ergo in
partem hereditatis Israel, sicut præcepi
7 tibi. * Et nunc divide terram in pos-
sessionem novem tribubus, & dimidiæ
8 tribui Manasse, * cum qua Ruben &
Gad possederunt terram, quam tradidit
eis Moyses famulus Domini, trans fluē-
9 ta Iordanis, ad Orientalem plagam. *Ab
Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Ar-
non, & in vallis medio, universaq; cā-
10 pestria Medaba, usq; Dibō.* & cunctas
civitates Sehon, regis Amorrhæi, qui
regnavit in Hesebon, usq; ad terminos
11 filiorum Ammon. * & Galaad, ac ter-
minum Gessuri & Machati, & omnem
montem Hermon, & universam Basan,
12 usq; ad Salecha, * omne regnum Og in
Basan, qui regnavit in Astaroth & E-
drai, ipse fuit de reliquiis Raphaim:
percussitque eos Moyses, atque delevit.
* Nolueruntque disperdere filii Israel 13
Gessuri & Machati: & habitaverunt in
medio Israel usque in præsentem diē.
* Tribui autem Levi non dedit posses- 14
sionem: sed sacrificia & victimæ Domi-
ni Dei Israel, ipsa est ejus hereditas, si-
cut locutus est illi. * Dedit ergo Moy- 15
ses possessionem tribui filiorum Ruben
juxta cognationes suas. * Fuitque ter- 16
minus eorum ab Aroer, quæ sita est in
ripa torrentis Arnon, & in valle ejus-
dem torrentis media: universam pla-
nitiem, quæ ducit Medaba, * & Hese- 17
bon, cunctosque viculos earum, qui
sunt in campestribus: Dibon quoque,
& Bamothbaal, & oppidum Baalmaon,
* & Iassa, & Cedimoth, & Mephaath, 18
*& Cariathaim, & Sabama, & Saratha- 19
sar in monte convallis. * Bethphogor 20
& Asedoth, Phasga & Bethiesimoth,
* & omnes urbes campestres, universa- 21
que regna Sehon regis Amorrhæi, qui
regnavit in Hesebon, quem percussit
Moyses cum principibus Madian: He-
væum, & Recem, & Sur, & Hur, & Re-
be duces Sehon habitatores Terræ.*Et 22
Balaam filium Beor ariolum occide-
runt filii Israel gladio cum ceteris in-
terfectis. * Factusque est terminus fi- 23
liorum Ruben Iordanis fluvius. Hęc est
possessio Rubenitarum per cognationes
suas urbium & viculorum. * Deditque 24
Moyses tribui Gad, & filiis ejus per co-
gnationes suas possessionem, cujus hæc
divisio est. * Terminus Iaser, & omnes 25
civitates Galaad, & dimidiam partem
terræ filiorum Ammon, usq; ad Aroer,
quæ est contra Rabba.* & ab Hesebon 26
usque Ramoth, Masphe & Betonim: &
à Manaim usque ad terminos Dabir.
* in valle quoque Betharan, & Beth- 27
nemra, & Socoth, & Saphon reliquam
partem regni Sehon regis Hesebon: hu-
jus quoque finis, Iordanis est, usque ad
extremam partē maris Cenereth trans
Iordanem ad Orientalem plagam.* hęc 28
est possessio filiorum Gad per familias
suas, civitates, & villæ earum. * Dedit 29
& dimidiæ tribui Manasse, filiisque e-
jus juxta cognationes suas possessio-
nem,* cujus hoc principium est: à Ma- 30
naim universam Basan, & cuncta regna
Og regis Basan, omnesque vicos Iair,
qui sunt in Basan, sexaginta oppida.
* & dimidiam partem Galaad, & Asta- 31
roth, & Edrai, urbes regni Og in Ba-
san: filiis Machir, filii Manasse, dimidiæ
parti filiorum Machir juxta cognatio-
nes suas. * Hanc possessionem divisit 32
Moyses in campestribus Moab trans
Iordanem contra Iericho ad Orien-
talem plagam. * Tribui autem Levi 33
non dedit possessionem: quoniam Do-
minus Deus Israel ipse est possessio e-
jus, ut locutus est illi.

CAPVT XIV.

Caleb accipit Hebron in hereditatem sibi promissam, eo quod aliis exploratoribus detrahentibus terræ promissæ, ipse sequutus sit Dominum.

1 HOc est quod possederunt filii Is-
rael in Terra Chanaan, quam de-
derunt eis Eleazar sacerdos & Iosue fi-
lius Nun, & principes familiarum per
2 tribus Israel: * sorte omnia dividen-
tes, sicut præceperat Dominus in manu
Moysi, novem tribubus, & dimidiæ
3 tribui.* Duabus enim tribubus, & di-
midiæ, dederat Moyses trans Iordanem
possessionem: absque Levitis, qui nihil
terræ acceperunt inter fratres suos:
4 * sed in eorum successerunt locum filii
Ioseph in duas divisi tribus, Manasse &
Ephraim: nec acceperunt Levitæ a-
liam in Terra partem, nisi urbes ad ha-
bitandum, & suburbana earum ad a-
5 lenda jumenta & pecora sua.* * Sicut
præceperat Dominus Moysi, ita fece-
runt filii Israel, & diviserunt Terram.
6 * Accesserunt itaque filii Iuda ad Iosue
in Galgala, locutusque est ad eum Ca-
leb filius Iephone Cenezæus: Nosti
quid locutus sit Dominus ad Moysen
hominem Dei de me & te in Cades-
7 barne. * Quadraginta annorum eram
quando misit me Moyses famulus Do-
mini de Cadesbarne, ut considerarem
Terram, nuntiavique ei quod mihi ve-
8 rum videbatur. * Fratres autem mei,
qui ascenderant mecum, dissolverunt
cor populi: & nihilominus ego secutus
9 sum Dominum Deum meum. * Iuravit-
que Moyses in die illo, dicens: Terra,
quam calcavit pes tuus, erit possessio
tua, & filiorum tuorum in æternum:
quia secutus es Dominum Deum meũ.
10 * Concessit ergo Dominus vitam mihi,
sicut pollicitus est usque in præsentem
diem. Quadraginta & quinque anni
sunt, ex quo locutus est Dominus ver-
bum illud ad Moysen, quando ambu-
labat Israel per solitudinem: hodie
11 octoginta quinque annorum sum, * sic
valens, ut eo valebam tempore quando
ad explorandum missus sum: illius in
me temporis fortitudo usque hodie
perseverat, tam ad bellandum quam ad
12 gradiendum. * Da ergo mihi montem
istum, quem pollicitus est Dominus,
te quoque audiente, in quo Enacim
sunt, & urbes magnæ atque munitæ: si
forte sit Dominus mecum, & potuero
13 delere eos sicut promisit mihi. * Bene-
dixitq; ei Iosue: & tradidit ei Hebron
14 in possessionem. * atque ex eo fuit He-
bron Caleb filio Iephone Cenezæo us-
que in præsentem diem: quia secutus
15 est Dominum Deum Israel. * Nomen
Hebron ante vocabatur Cariath Arbe:
Adam maximus ibi inter Enacim situs
est: & Terra cessavit à præliis.

CAPVT XV.

Sors tribus Iuda, civitates & villæ earum. Othoniel accipit Axam filiam Caleb eo quod obtinuerit Cariath Sepher, additurque ei terra irrigua.

IGitur sors filiorum Iudæ per cogna- 1
tiones suas ista fuit: A termino E-
dom, desertum Sin contra Meridiem, &
usque ad extremam partem Australis
plagæ.* initium ejus à summitate ma- 2
ris salsissimi, & à lingua ejus, quæ re-
spicit Meridiem. * Egrediturque con- 3
tra Ascensum Scorpionis, & pertransit
in Sina: ascenditque in Cadesbarne,
& pervenit in Esron, ascendens ad Ad-
dar, & circuiens Carcaa, * atque inde 4
pertransiens in Asemona, & perveniens
ad Torrentem Ægypti: eruntque ter-
mini ejus mare magnum. hic erit finis
meridianæ plagæ. * Ab Oriente vero 5
erit initium, mare salsissimum usque ad
extrema Iordanis: & ea quæ respiciunt
ad Aquilonem, à lingua maris usque
ad eundem Iordanis fluvium. * ascen- 6
ditq; terminus in Beth Hagla, & tran-
sit ab Aquilone in Beth Araba: ascen-
dens ad lapidem Boen filii Ruben. * & 7
tendens usque ad terminos Debera de
Valle Achor, contra Aquilonem respi-
ciens Galgala, quæ est ex adverso A-
scensionis Adommim, ab australi parte
torrentis: transitque aquas, quæ vo-
cantur Fons solis: & erunt exitus ejus
ad Fontem Rogel. * Ascenditque per 8
convallem filii Ennom ex latere Iebu-
sæi ad Meridiem, hæc est Ierusalem: &
inde se erigens ad verticem montis,
qui est contra Geennom ad Occiden-
tem in summitate Vallis Raphaim con-
tra Aquilonem. * pertransitque à ver- 9
tice montis usq; ad fontẽ aquæ Neph-
toa: & pervenit usque ad vicos montis
Ephron: inclinaturque in Baala, quæ
est Cariathiarim, id est, urbs silvarum.
* & circuit de Baala contra Occiden- 10
tem, usque ad montem Seir: transitque
juxta latus montis Iarim ad Aquilonẽ
in Cheslon: & descendit in Bethsames,
transitque in Thamna. * & pervenit 11
contra Aquilonem partis Accaron ex
latere: inclinaturque Sechrona, & tran-
sit montem Baala: pervenitque in Ie-
bneel, & magni maris contra Occiden-
tem fine concluditur. * hi sunt termi- 12
ni filiorum Iuda per circuitum in co-
gnationibus suis. * Caleb vero filio 13
Iephone dedit partem in medio filio-
rum Iuda, sicut præceperat ei Domi-
nus: Cariath Arbe patris Enac, ipsa
est Hebron. * Delevitque ex ea Caleb 14
tres filios Enac, Sesai & Ahimam &
Tholmai de stirpe Enac. * Atque inde 15
conscendens venit ad habitatores Da-
bir, quæ prius vocabatur Cariath Se-
pher, id est, civitas litterarum. * Di- 16
xitque Caleb: Qui percusserit Cariath
Sepher, & ceperit eam, dabo ei Axam

17 filiam meam uxorem. * Cepitque eam
Othoniel filius Cenez frater Caleb ju-
nior : deditque ei Axam filiam suam
18 uxorem. * Quæ cum pergerent simul,
suasa est à viro suo ut peteret à patre
suo agrum, suspiravitque ut sedebat in
asino. Cui Caleb: Quid habes, inquit?
19 * At illa respondit : Da mihi benedi-
ctionem: Terram Australem & arentem
dedisti mihi, junge & irriguam. Dedit
itaque ei Caleb irriguum superius &
20 inferius.* Hæc est possessio tribus filio-
21 rum Iuda per cognationes suas.* Erãt-
que civitates ab extremis partibus fi-
liorum Iuda juxta terminos Edom à
22 Meridie: Cabseel & Eder & Iagur,* &
23 Cyna & Dimona & Adada , * & Cades
24 & Asor & Iethnam , * Ziph & Telem
25 & Baloth,*Asor nova & Carioth,Hes-
26 ron, hæc est Asor, * Amam, Sama, &
27 Molada,* & Asergadda & Hassemon &
28 Bethphelet, * & Hasersual & Bersabee
29 & Baziothia , * & Baala & Iim & E-
30 sem , * & Eltholad & Cesil & Harma,
31 * & Siceleg & Medemena & Sensenna,
32 * Lebaoth & Selim & Aen & Remon:
omnes civitates vigintinovem, & villæ
33 earum. * In campestribus vero : Estaol
34 & Sarea & Asena , * & Zanoe & Æn-
35 gannim & Taphua & Enaim,* & Ieri-
36 moth & Adullam,Socho & Azeca,* &
Saraim & Adithaim & Gedera & Ge-
derothaim : urbes quattuordecim , &
37 villæ earum. * Sanan & Hadassa &
38 Magdalgad. * Delean & Masepha &
39 Iecthel, * Lachis & Bascath & Eglon,
40 * Chebbon & Leheman & Cethlis * &
41 Gideroth & Bethdagon & Naama &
Maceda: civitates sedecim, & villæ ea-
42 rum.* Labana & Ether & Asan,*Ieph-
43 tha & Esna & Nesib,* & Ceila & Ach-
44 zib & Maresa: civitates novem, & vil-
45 læ earum. * Accaron cum vicis & vil-
46 lulis suis.* Ab Accaron usque ad ma-
re : omnia quæ vergunt ad Azotum &
47 viculos ejus. * Azotus cum vicis &
villulis suis. Gaza cum vicis & villu-
lis suis , usque ad torrentem Ægypti,
48 & mare magnum terminus ejus.*Et in
49 monte: Samir & Iether & Socoth * &
Danna & Cariathsenna,hæc est Dabir:
50 * Anab & Isthemo & Anim,* Gosen &
51 Olon & Gilo : civitates undecim &
52 villæ earum.* Arab & Ruma & Esaan,
53 * & Ianum & Beththaphua & Apheca,
54 * Athmatha , & Cariatharbe , hæc est
Hebron, & Sior ; civitates novem , &
55 & villæ earum. * Maon , & Carmel &
56 Ziph & Iota , * Iezrael & Iucadam &
57 Zanoe , * Accain, Gabaa, & Thamna:
58 civitates decem,& villæ earum. * Hal-
59 hul, & Bessur, & Gedor, * Mareth, &
Bethanoth,& Eltecon : civitates sex &
60 villæ earum. * Cariathbaal , hæc est
Cariathiarim urbs silvarum , & Areb-
61 ba: civitates duæ,& villæ earum. * In
deserto Betharaba , Meddin , & Sa-
62 chacha * & Nebsan, & civitas salis, &
Engaddi: civitates sex,& villæ earum.
* Iebusæum autem habitatorem Ieru- 63
salem non potuerunt filii Iuda delere:
habitavitque Iebusæus cum filiis Iuda
in Ierusalem usque in præsentem
diem.

CAPUT XVI.

Sors Ephraim, urbes & viculi eorum, mansitque inter hos Chananæus tributarius.

CEcidit quoque sors filiorum Io- 1
seph,ab Iordane contra Iericho &
aquas ejus , ab Oriente : solitudo quæ
ascendit de Iericho ad montem Bethel:
* & egreditur de Bethel Luza : transit- 2
que terminum Archi , Atharoth. * & 3
descendit ad Occidentem juxta termi-
num Iephleti, usque ad terminos Beth
horon inferioris , & Gazer: finiuntur-
que regiones ejus mari magno:* posse- 4
deruntque filii Ioseph Manasse & E-
phraim. * Et factus est terminus filio- 5
rum Ephraim per cognationes suas: &
possessio eorum contra Orientem Ata-
roth addar usque Beth horon superio-
rem.* Egrediunturque confinia in ma- 6
re: Machmethath vero Aquilonem re-
spicit , & circuit terminos contra O-
rientem in Thanathselo : & pertransit
ab Oriente Ianoe. * descenditque de 7
Ianoe in Ataroth & Naaratha : & per-
venit in Iericho , egrediturque ad Ior-
danem. * De Taphua pertransit contra 8
mare in Vallem arundineti , suntque
egressus ejus in mare salsissimum.
hæc est possessio tribus filiorum
Ephraim per familias suas. * Vrbesque 9
separatæ sunt filiis Ephraim in medio
possessionis filiorum Manasse , & villæ
earum. * Et non interfecerunt filii E- 10
phraim Chananæum qui habitabat in
Gazer : habitavitque Chananæus in
medio Ephraim usque in diem hanc
tributarius.

CAPUT XVII.

Mediæ tribui Manasse & filiabus Salphaad sortes assignantur, & augetur sors filiorum Ioseph.

CEcidit autem sors tribui Manasse: 1
(ipse enim est primogenitus Io-
seph) Machir primogenito Manasse pa-
tri Galaad , qui fuit vir pugnator, ha-
buitque possessionem Galaad & Basan:
* & reliquis filiorum Manasse juxta fa- 2
milias suas, filiis Abiezer, & filiis He-
lec, & filiis Esriel , & filiis Sechem, &
filiis Hepher, & filiis Semida. isti sunt
filii Manasse filii Ioseph, mares, per co-
gnationes suas. * Salphaad vero filio 3
Hepher filii Galaad filii Machir filii
Manasse, non erant filii, sed solæ filiæ:
quarum ista sunt nomina , Maala &
Noa & Hegla & Melcha & Thersa.
* Veneruntque in conspectu Eleazari 4
sacerdotis, & Iosue filii Nun, & princi-
pum, dicentes : Dominus præcepit per
manum Moysi, ut daretur nobis posses-
sio in

sio in medio fratrum nostrorum. De-
ditq; eis juxta imperium Domini pos-
sessionem in medio fratrum patris ea-
5 rum.*Et ceciderunt funiculi Manasse,
decem , absque Terra Galaad & Basan
6 trans Iordanem. * Filiæ enim Manasse
possederunt hæreditatem in medio fi-
liorum ejus.Terra autem Galaad ceci-
dit in sortem filiorum Manasse qui re-
7 liqui erant.*Fuitque terminus Manas-
se ab Aser,Machmethath,quæ respicit
Sichem:& egreditur ad dexteram jux-
8 ta habitatores Fontis Taphuæ. * Et-
enim in sorte Manasse ceciderat Terra
Taphuæ , quæ est juxta terminos Ma-
9 nasse filiorum Ephraim. * Descenditq;
terminus Vallis arundineti in meri-
diem torrentis civitatum Ephraim,quæ
in medio sunt urbium Manasse : ter-
minus Manasse ab Aquilone torrentis,
10 & exitus ejus pergit ad mare : * ita ut
possessio Ephraim sit ab Austro , & ab
Aquilone Manasse,& utramque claudat
mare,& conjūgantur sibi in tribu Aser
ab Aquilone , & in tribu Issachar ab
11 Oriente. * Fuitque hereditas Manasse
in Issachar & in Aser, Bethsan & vicu-
li ejus, & Ieblaam cum viculis suis,&
habitatores Dor cum oppidis suis, ha-
bitatores quoq; Endor cū viculis suis:
similiterque habitatores Thenac cum
viculis suis , & habitatores Mageddo
cum viculis suis , & tertia pars urbis
12 Nopheth.* Nec potuerunt filii Manasse
has civitates subvertere , sed cœpit
Chananæus habitare in terra sua.
13 * Postquam autem cōvaluerunt filii Is-
rael subjecerunt Chananæos,& fecerūt
sibi tributarios, nec interfecerunt eos.
14 *Locutique sunt filii Ioseph ad Iosue,
& dixerunt : Quare dedisti mihi pos-
sessionem sortis & funiculi unius,cum
sim tantæ multitudinis, & benedixerit
15 mihi Dominus? * Ad quos Iosue ait: Si
populus multus es , ascende in silvam,
& succîde tibi spatia in Terra Phere-
zæi & Raphaim : quia angusta est tibi
16 possessio montis Ephraim. * Cui re-
sponderunt filii Ioseph : Non poteri-
mus ad montana conscendere,cum fer-
reis curribus utantur Chananæi , qui
habitant in terra campestri,in qua sitæ
sunt Bethsan cum viculis suis , & Iez-
17 rael mediam possidens vallem.* Dixit-
que Iosue ad domum Ioseph, Ephraim
& Manasse : Populus multus es,& ma-
gnæ fortitudinis , non habebis sortem
18 unam,*sed transibis ad montem,& suc-
cîdes tibi, atque purgabis ad habitan-
dum spatia: & poteris ultra procedere
cum subverteris Chananæum , quem
dicis ferreos habere currus,& esse for-
tissimum.

CAPVT XVIII.

1 *Mittuntur qui describant Terram reli-*
quarum septem tribuum,& assigna-
tur sors Benjamin.

Congregatique sunt omnes filii Is-
rael in Silo,ibique fixerunt taber-
naculum testimonii , & fuit eis Terra
subjecta.*Remanserant autem filiorum 2
Israel septem tribus , quæ necdum ac-
ceperant possessiones suas. * Ad quos 3
Iosue ait: Vsquequo marcetis ignavia,
& non intratis ad possidendam Terrā,
quam Dominus Deus patrum vestrorū
dedit vobis?*Eligite de singulis tribu- 4
bus ternos viros,ut mittam eos,& per-
gant atque circumeant Terram, & de-
scribant eam juxta numerum uniuscu-
jusque multitudinis : referantque ad
me quod descripserint. * Dividite vo- 5
bis Terram in septem partes : Iudas sit
in terminis suis ab australi plaga , &
domus Ioseph ab Aquilone. * mediam 6
inter hos Terram in septem partes de-
scribite: & huc venietis ad me,ut corā
Domino Deo vestro mittam vobis hic
sortem:* quia nō est inter vos pars Le- 7
vitarum,sed sacerdotiū Domini est eo-
rum hereditas.Gad autem & Ruben,&
dimidia tribus Manasse,jam acceperant
possessiones suas trans Iordanem ad O-
rientalem plagam:quas dedit eis Moy-
ses famulus Domini.*Cumq; surrexis- 8
sent viri,ut pergerent ad describendam
terram , præcepit eis Iosue , dicens:
Circuite Terram, & describite eam,ac
revertimini ad me : ut hic coram Do-
mino , in Silo , mittam vobis sortem.
*Itaque perrexerunt:& lustrantes eam, 9
in septem partes diviserunt, scribentes
in volumine. Reversique sunt ad Iosue
in castra Silo. * Qui misit sortes coram 10
Domino in Silo,divisitque Terram filiis
Israel in septem partes. * Et ascendit 11
sors prima filiorum Benjamin per fa-
milias suas , ut possiderent Terram in-
ter filios Iuda & filios Ioseph. * Fuitq; 12
terminus eorum contra Aquilonem à
Iordane : pergens juxta latus Iericho
Septemtrionalis plagæ, & inde contra
Occidentem ad montana conscendens,
& perveniens ad solitudinē Bethaven,
* atque pertransiens juxta Luzam ad 13
Meridiem,ipsa est Bethel:descenditque
in Ataroth addar,in montem qui est ad
Meridiem Beth horon inferioris: * Et 14
inclinatur circuiens contra mare ad
Meridiem montis qui respicit Beth ho-
ron contra Africum: suntque exitus e-
jus in Cariath baal , quæ vocatur &
Cariathiarim,urbem filiorū Iuda. hæc
est plaga contra mare, ad Occidentem.
*A Meridie autem ex parte Cariathia- 15
rim egreditur terminus contra mare,&
pervenit usque ad fontem aquarum
Nephtoa.*Descenditq; in partem mon- 16
tis, qui respicit Vallem filiorū Ennom:
& est contra septemtrionalem plagam
in extrema parte Vallis Raphaim. De-
scenditque in Geennom (id est , Val-
lem Ennō) juxta latus Iebusæi ad Au-
strum : & pervenit ad Fontem Rogel,
*transiens ad Aquilonē,& egrediens ad 17
Ensemes,id est, fontem solis: * & per- 18
transit usque ad tumulos,qui sunt è re-
gione Ascensus Adommim: descenditq;

ad Abenboen, id est, lapidem Boen fi-
lii Ruben: & pertransit ex latere A-
quilonis ad campestria: descenditque
19 in planitiem, * & prætergreditur con-
tra Aquilonem Beth hagla: suntque
exitus ejus contra linguam maris sal-
sissimi ab Aquilone in fine Iordanis ad
20 Australem plagam: * qui est terminus
illius ab Oriente. hęc est possessio filio-
rum Benjamin per terminos suos in
21 circuitu, & familias suas. * Fueruntque
civitates ejus, Iericho & Beth hagla &
22 Vallis Casis, * Beth Araba & Samaraim
23 & Bethel, * & Avim & Aphara & O-
24 phera, * Villa Emona & Ophni & Ga-
bee: civitates duodecim, & villæ ea-
25 rum. * Gabaon & Rama & Beroth, * &
26 Mesphe & Caphara, & Amosa, * & Re-
27 cem, Iarephel & Tharela, * & Sela, E-
28 leph, & Iebus, quæ est Ierusalem, Ga-
baath & Cariath: civitates quattuor-
decim, & villæ earum. Hæc est posses-
sio filiorum Benjamin juxta familias
suas.

CAPUT XIX.

Assignantur sortes sex tribubus Simeon, Zabulon, Issachar, Aser, Nephthalim, Dan & Iosue.

1 ET egressa est sors secunda filiorum
Simeon per cognationes suas: fuit-
2 que hereditas * eorum in medio posses-
sionis filiorum Iuda: Bersabee & Sabee
3 & Molada * & Hasersual, Bala & Asem
4 * & Eltholad, Bethul & Harma * & Si-
5 celeg & Bethmarchaboth & Hasersusa
6 * & Bethlebaoth & Sarohen: civitates
7 tredecim, & villæ earũ. * Ain & Rem-
mon & Athar & Asan: civitates quat-
8 tuor, & villæ earum: * omnes viculi
per circuitum urbium istarum usque
ad Balaath Beer Ramath contra Austra-
lem plagam. Hæc est hereditas filiorum
Simeon juxta cognationes suas, * in
9 possessione & funiculo filiorum Iuda:
quia major erat. & idcirco filii Simeon
possederunt in medio hereditatis eo-
10 rum. * Ceciditque sors tertia filiorum
Zabulon per cognationes suas: & fa-
ctus est terminus possessionis eorum
11 usque Sarid. * Ascenditque de Mari &
Merala, & pervenit in Debbaseth us-
que ad torrentem qui est contra Ieco-
12 nam. * Et revertitur de Sared contra
Orientem in fines Ceseleththabor: &
egreditur ab Dabereth, ascenditq; con-
13 tra Iaphie. * Et inde pertransit usque
ad Orientalem plagam Gethhepher &
Thacasin: & egreditur in Remmõ, Am-
14 thar & Noa. * Et circuit ad Aquilonẽ
Hanathon: suntque egressus ejus Vallis
15 Iephtahel, * & Careth & Naalol & Se-
meron & Iedala & Bethlehem: civita-
16 tes duodecim, & villę earum. * Hæc est
hereditas tribus filiorum Zabulon per
cognationes suas, urbes & viculi earũ.
17 * Issachar egressa est sors quarta per
18 cognationes suas. * fuitque ejus here-

ditas, Iezrael & Casaloth & Sunem *
Hapharaim & Seon, & Anaharath *
Rabboth & Cesion, Abes, * & Ramet
& Engannim, & Enhadda, & Bethph
ses. * Et pervenit terminus ejus usq
Thabor & Sehesima & Bethsames:
runtque exitus ejus Iordanis: civita
sedecim, & villæ earum. * Hæc est po
sessio filiorum Issachar per cognation
suas, urbes & viculi earum. * Cecidi
que sors quinta tribui filiorum A
per cognationes suas: * fuitque term
nus eorum Halcath & Chali & Be
& Axaph * & Elmelech & Amaad
Messal: & pervenit usque ad Carmel
maris & Sihor & Labanath. * Ac
vertitur contra Orientem Bethdago
& pertransit usque Zabulon & Valle
Iephthael contra Aquilonem in Bet
mec; & Nehiel. Egrediturque ad læv
Cabul, * & Abran & Rohob & Hamõ
Cana, usque ad Sidonem magnam. *
verti turque in Horma usque ad civi
tem munitissimam Tyrum, & us
Hosa: eruntque exitus ejus in mare
funiculo Achziba: * & Amma & Ap
& Rohob. civitates vigintiduæ, & v
læ earum. * Hæc est possessio filior
Aser per cognationes suas, urbesque
viculi earum. * Filiorum Nephth
sexta sors cecidit per familias suas:
cœpit terminus de Heleph & Elon
Saananim, & Adami, quæ est Neceb
Iebnael usque Lecum: & egressus e
usque ad Iordanem: * reverititur
terminus contra Occidentẽ in Azan
thabor, atque inde egreditur in Hu
ca, & pertransit in Zabulon contra M
ridiem, & in Aser contra Occidente
& in Iuda ad Iordanem contra ort
solis. * civitates munitissimæ, Assedi
Ser, & Emath, & Reccath & Cenere
* & Edema & Arama, Asor * & Ce
& Edrai, Enhasor * & Ieron & Mag
lel, Horem & Bethanath & Bethsam
civitates decem & novem, & villæ
rum. * Hæc est possessio tribus filior
Nephthali per cognationes suas, ur
& viculi earum. * Tribui filiorum D
per familias suas egressa est sors se
ma: * & fuit terminus possessionis
Sara & Esthaol, & Hirsemes, id est,
vitas solis. * Selebin & Ajalon &
thela, * Elon & Themna & Acr
* Elthece, Gebbethon & Balaath.
Iud & Bane & Barach & Gethre
mon: * & Mejarcon & Arecon,
termino qui respicit Ioppen, * & i
fine concluditur. Ascenderuntque
Dan, & pugnaverunt contra Lesem,
peruntque eam: & percusserunt ea
ore gladii, & possederunt, & habita
runt in ea, vocantes nomen ejus
sem Dan, ex nomine Dan patris
* Hæc est possessio tribus filiorum D
per cognationes suas, urbes & vi
earum. * Cumque complesset sorte
videre Terram singulis per tribus
dederunt filii Israel possessionem Io

fi

50 filio Nun in medio sui, *juxta præce-
ptum Domini, urbem quam postulavit,
Thamnath Saraa in monte Ephraim: &
ædificavit civitatem, habitavitque in
51 ea. *Hæ sunt possessiones, quas sorte
diviserunt Eleazar sacerdos & Iosue
filius Nun, & principes familiarum ac
tribuum filiorum Israel, in Silo, coram
Domino ad ostium tabernaculi testi-
monii, partitique sunt Terram.

CAPUT XX.

Sex refugii civitates & qui ad eas possint confugere: & quamdiu ibi remanere debeant.

1 ET locutus est Dominus ad Iosue, di-
cens: Loquere filiis Israel, & dic
2 eis: *Separate urbes fugitivorum, de
quibus locutus sum ad vos per manum
3 Moysi; *ut confugiat ad eas quicum-
que animam percusserit nescius: &
possit evadere iram proximi, qui ultor
4 est sanguinis: * cum ad unam harum
confugerit civitatum, stabit ante por-
tam civitatis, & loquetur senioribus
urbis illius ea quæ se comprobent in-
nocentem: sicque suscipient eum & da-
5 bunt ei locum ad habitandum. *Cum-
que ultor sanguinis eum fuerit perse-
cutus, non tradent in manus ejus: quia
ignorans percussit proximum ejus, nec
ante biduum, triduumve, ejus proba-
6 tur inimicus. *Et habitabit in civita-
te illa, donec stet ante judicium cau-
sam reddens facti sui, & moriatur sa-
cerdos magnus, qui fuerit in illo tem-
pore: tunc revertetur homicida, & in-
gredietur civitatem & domum suam
7 de qua fugerat. *Decreveruntque Ce-
des in Galilæa montis Nephthali, &
Sichem in monte Ephraim, & Caria-
tharbe, ipsa est Hebron, in monte Iuda.
8 *Et trans Iordanem contra Orientalem
plagam Iericho, statuerunt Bosor, quæ
sita est in campestri solitudine, de tribu
Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu
Gad, & Gaulon in Basan de tribu Ma-
9 nasse. *Hæ civitates constitutæ sunt
cunctis filiis Israel, & advenis qui ha-
bitabant inter eos: ut fugeret ad eas
qui animam nescius percussisset, & non
moreretur in manu proximi, effusum
sanguinem vindicare cupientis, donec
staret ante populum expositurus cau-
sam suam.

CAPUT XXI.

Levitis assignantur civitates quadraginta octo cum suburbanis: & completa ei promissione pax & requies datur filiis Israel.

1 ACcesseruntq; principes familiarum
Levi ad Eleazarum sacerdotem, &
Iosue filium Nun, & ad duces cogna-
tionum per singulas tribus filiorum Is-
2 rael: *locutique sunt ad eos in Silo Ter-
ræ Chanaan, atque dixerunt: Dominus
præcepit per manum Moysi, ut daren-
tur nobis urbes ad habitandum, &
suburbana earum ad alenda jumenta.
*Dederuntque filii Israel de possessio- 3
nibus suis juxta imperium Domini ci-
vitates & suburbana earum. *Egressa- 4
que est sors in familiam Caath filiorum
Aaron sacerdotis, de tribubus Iuda &
Simeon, & Benjamin, civitates trede-
cim: *Et reliquis filiorum Caath, id 5
est, Levitis qui superfuerant de tribu-
bus Ephraim, & Dan, & dimidia tri-
bu Manasse, civitates decem. *Porro 6
filiis Gerson egressa est sors, ut accipe-
rent de tribubus Issachar & Aser &
Nephthali, dimidiaque tribu Manasse
in Basan, civitates numero tredecim.
*Et filiis Merari per cognationes suas, 7
de tribubus Ruben & Gad & Zabulon,
urbes duodecim. *Dederuntque filii 8
Israel Levitis civitates & suburbana
earum, sicut præcepit Dominus per ma-
num Moysi, singulis sorte tribuentes.
*De tribubus filiorum Iuda & Simeon 9
dedit Iosue civitates: quarum ista sunt
nomina, *filiis Aaron per familias 10
Caath Levitici generis (prima enim
sors illis egressa est) *Cariatharbe pa- 11
tris Enac, quæ vocatur Hebron, in
monte Iuda, & suburbana ejus per cir-
cuitum. *Agros vero, & villas ejus, de- 12
derat Caleb filio Iephone ad possiden-
dum. *Dedit ergo filiis Aaron sacerdo- 13
tis Hebron confugii civitatem, ac sub-
urbana ejus: & Lobnam cum suburba-
nis suis: *& Iether, & Esthemo, *& Ho- 14 15
lon, & Dabir, *& Ain, & Ieta, & Beth- 16
sames, cum suburbanis suis: civitates
novem de tribubus, ut dictum est, dua-
bus. *De tribu autem filiorum Benja- 17
min, Gabaon, & Gabae, *& Anathoth 18
& Almon, cum suburbanis suis: civita-
tes quattuor. *Omnes simul civitates fi- 19
liorum Aaron sacerdotis, tredecim,
cum suburbanis suis. *Reliquis vero 20
per familias filiorum Caath Levitici
generis, hæc est data possessio. *De 21
tribu Ephraim urbes confugii, Sichem
cum suburbanis suis in mõte Ephraim,
& Gazer *& Cibsaim & Beth horon, 22
cum suburbanis suis, civitates quat-
tuor. *De tribu quoque Dan, Eltheco 23
& Gabathon, *& Ajalon & Gethrem- 24
mon, cum suburbanis suis, civitates
quattuor. *Porro de dimidia tribu 25
Manasse, Thanach & Gethremmon cum
suburbanis suis, civitates duæ. *Om- 26
nes civitates decem, & suburbana ea-
rum, datæ sunt filiis Caath inferioris
gradus. *Filiis quoque Gerson Levitici 27
generis dedit de dimidia tribu Manasse
confugii civitates, Gaulon in Basan,
& Bosram, cũm suburbanis suis, civi-
tates duas. *Porro de tribu Issachar 28
Cesion, & Dabereth, *& Iaramoth, & 29
Engannim, cum suburbanis suis, civi-
tates quattuor. *De tribu autem Aser, 30
Masal & Abdon, *& Helcath & Rohob, 31
cũ suburbanis suis, civitates quattuor.

32 *De tribu quoque Nephthali civitates
confugii, Cedes in Galilæa, & Hammoth Dor, & Carthan, cum suburbanis
33 suis, civitates tres. * Omnes urbes familiarum Gerson, tredecim, cum sub-
34 urbanis suis. *Filiis autem Merari Levitis inferioris gradus per familias
suas data est de tribu Zabulon, Iecnam
35 & Cartha *& Damna & Naalol, civita-
36 tes quattuor cum suburbanis suis. *De
tribu Ruben ultra Iordanem contra
Iericho civitates refugii, Bosor in solitudine, Misor & Iaser & Iehtson &
Mephaath, civitates quattuor cum suburbanis suis. *De tribu Gad civitates
37 cōfugii, Ramoth in Galaad, & Manaim
& Hesebon & Iaser, civitates quattuor
38 cum suburbanis suis. * Omnes urbes
filiorum Merari per familias & cognationes suas, duodecim. * Itaque civi-
39 tates universæ Levitarum in medio
possessionis filiorum Israel fuerunt quadraginta octo * cum suburbanis suis,
40 singulæ per familias distributæ. * De-
41 ditque Dominus Deus Israeli omnem
Terram, quam traditurum se patribus
eorum juraverat: & possederunt illam,
atque habitaverunt in ea. *Dataque est
42 ab eo pax in omnes per circuitum nationes: nullusque eis hostium resistere
ausus est, sed cuncti in eorum ditio-
43 nem redacti sunt. * Ne unum quidem
verbum, quod illis præstiturum se esse
promiserat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt omnia.

CAPUT XXII.

Remissæ ad suam possessionem trans Iordanem tribus Ruben, & Gad & dimidia Manasse, suspicionem movent cæteris tribubus, propter extructum altare: sed missi legati suscipiunt justam eorum excusationem.

1 Eodem tempore vocavit Iosue Rubenitas, & Gaditas, & dimidiam
2 tribum Manasse, *dixitque ad eos: Fecistis omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini: mihi quoque in
3 omnibus obedistis, *nec reliquistis fratres vestros longo tempore, usque in
præsentem diem, custodientes imperium Domini Dei vestri. * Quia igitur
4 dedit Dominus Deus vester fratribus
vestris quietem & pacem, sicut pollicitus est: revertimini, & ite in tabernacula vestra, & in terram possessionis,
quam tradidit vobis Moyses famulus
5 Domini trans Iordanem: * ita dumtaxat, ut custodiatis attente, & opere
compleatis mandatum & legem quam
præcepit vobis Moyses famulus Domini, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis
ejus, & observetis mandata illius, adhæreatisque ei, ac serviatis in omni
6 corde, & in omni anima vestra. *Benedixitque eis Iosue, & dimisit eos. Qui
7 reversi sunt in tabernacula sua. * Dimidiæ autem tribui Manasse possessionem Moyses dederat in Basan: & idcirco mediæ, quæ superfuit, dedit Iosue sortem inter ceteros fratres suos
trans Iordanem ad Occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua, & benedixisset eis, * dixit 8
ad eos: In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras, cum
argento & auro, ære ac ferro, & veste
multiplici: dividite prædam hostium
cum fratribus vestris. * Reversique 9
sunt, & abierunt filii Ruben, & filii
Gad, & dimidia tribus Manasse, à filiis
Israel de Silo, quæ sita est in Chanaan,
ut intrarent Galaad Terram possessionis suæ, quam obtinuerant juxta imperium Domini in manu Moysi. * Cum- 10
que venissent ad tumulos Iordanis in
Terram Chanaan, ædificaverunt juxta
Iordanem altare infinitæ magnitudinis. *Quod cum audissent filii Israel, & 11
ad eos certi nuntii detulissent, ædificasse filios Ruben, & Gad, & dimidiæ
tribus Manasse, altare in Terra Chanaan, super Iordanis tumulos, contra
filios Israel: *convenerunt omnes in 12
Silo, ut ascenderent & dimicarent contra eos. *Et interim miserunt ad illos 13
in Terram Galaad Phinees filium Eleazari sacerdotis, * & decem principes 14
cum eo, singulos de singulis tribubus.
*Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, 15
& dimidiæ tribus Manasse, in Terram
Galaad, dixeruntque ad eos: * Hæc 16
mandat omnis populus Domini: Quæ
est ista transgressio? Cur reliquistis
Dominum Deum Israel, ædificantes
altare sacrilegum, & à cultu illius recedentes? * An parum vobis est quod 17
peccastis in Beelphegor, & usq; in præsentem diem macula hujus sceleris in
nobis permanet? multique de populo
corruerunt. * Et vos hodie reliquistis 18
Dominum, & cras in universum Israel
ira ejus desæviet. *Quod si putatis im- 19
mundam esse terram possessionis vestræ,
transite ad Terram, in qua tabernaculum Domini est, & habitate inter nos:
tantum ut à Domino, & à nostro consortio non recedatis, ædificato altari
præter altare Domini Dei nostri. *Non- 20
ne Achan filius Zare præteriit mandatum Domini, & super omnem populum
Israel ira ejus incubuit? Et ille erat
unus homo, atque utinam solus periisset in scelere suo. *Responderuntque 21
filii Ruben & Gad, & dimidia tribus
Manasse, principibus legationis Israel:
*Fortissimus Deus Dominus, Fortissi- 22
mus Deus Dominus, ipse novit, & Israel simul intelliget: si prævaricationis
animo, hoc altare construximus, non
custodiat nos, sed puniat nos in præsenti: *& si ea mente fecimus, ut holo- 23
causta, & sacrificium, & pacificas victimas super eo imponeremus, ipse quærat & judicet; *& non ea magis cogi- 24
tatione atque tractatu, ut diceremus:
Cras dicent filii vestri filiis nostris:

Quid

Quid vobis & Domino Deo Israel?
25 *terminum posuit Dominus inter nos
& vos, ô filii Ruben, & filii Gad, Iordanem fluvium: & idcirco partem non habetis in Domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros à timore Domini. Putavimus itaque
26 melius, *& diximus: Extruamus nobis altare, non in holocausta, neque ad vi-
27 ctimas offerendas, *sed in testimonium inter nos & vos, & sobolem nostram vestramque progeniem, ut serviamus Domino, & juris nostri sit offerre & holocausta, & victimas, & pacificas hostias: & nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris: Non est vobis pars
28 in Domino. *Quod si voluerint dicere, respondebunt eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt patres nostri, non in holocausta, neq; in sacrificium, sed in te-
29 stimonium nostrum ac vestrum. *Absit à nobis hoc scelus, ut recedamus à Domino, & ejus vestigia relinquamus, extructo altari ad holocausta, & sacrificia, & victimas offerendas, præter altare Domini Dei nostri, quod extructum
30 est ante Tabernaculum ejus. * Quibus auditis, Phinees sacerdos, & principes legationis Israel, qui erant cum eo, placati sunt: & verba filiorum Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, li-
31 bentissime susceperunt. *Dixitque Phinees filius Eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus quod nobiscum sit Dominus, quoniam alieni estis à prævaricatione hac, & liberastis filios Israel de
32 manu Domini. * Reversusque est cum Principibus à filiis Ruben & Gad, de Terra Galaad, finium Chanaan, ad filios
33 Israel, & retulit eis. *Placuitq; sermo cunctis audientibus. Et laudaverunt Deum filii Israel, & nequaquam ultrà dixerunt, ut ascenderent contra eos, atque pugnarent, & delerent Terram pos-
34 sessionis eorum. * Vocaveruntque filii Ruben, & filii Gad altare, quod extruxerant, Testimonium nostrum, quòd Dominus ipse sit Deus.

CAPVT XXIII.

Iosue senex, jamq; moribundus, exhortatur filios Israel ad servanda Dei præcepta, & carendam societatem cum Gentibus.

1 EVoluto autem multo tempore, postquam pacem dederat Dominus Israeli, subjectis in gyro nationibus universis, & Iosue jam longævo, & perseni-
2 lis ætatis: *vocavit Iosue omnem Israelem, majoresque natu, & principes ac duces, & magistros, dixitque ad eos: Ego senui, & progressioris ætatis sum:
3 *vosq; cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus, quomodo pro vobis
4 ipse pugnaverit: *& nunc quia vobis sorte divisit omnem Terram, ab Orientali parte Iordanis usque ad mare magnum, multæque adhuc supersunt nationes: *Dominus Deus vester disper- 5
det eas & auferet à facie vestra, & possidebitis Terram, sicut vobis pollicitus
est. *tantum confortamini, & estote so- 6
liciti, ut custodiatis cuncta quæ scripta sunt in volumine legis Moysi, & non declinetis ab eis neque ad dexte-
ram neque ad sinistram: *ne postquam 7
intraveritis ad Gentes, quæ inter vos futuræ sunt, juretis in nomine deorum earum, & serviatis eis, & adore-
tis illos: *sed adhæreatis Domino Deo 8
vestro: quod fecistis usque in diem
hanc. *Et tunc auferet Dominus Deus 9
in conspectu vestro gentes magnas & robustissimas, & nullus vobis resistere
poterit. * Vnus è vobis persequetur 10
hostium mille viros: quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnabit,
sicut pollicitus est. *Hoc tantum dili- 11
gentissime præcavete, ut diligatis Do-
minum Deum vestrum. *Quod si volue- 12
ritis gentium harum, quę inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miscere connubia, atque amicitias co-
pulare: *jam nunc scitote quod Domi- 13
nus Deus vester non eas deleat ante faciem vestram, sed sint vobis in foveam ac laqueum, & offendiculum ex latere vestro, & sudes in oculis vestris, donec vos auferat atque disperdat de Terra
hac optima, quam tradidit vobis. * En 14
ego hodie ingredior viam universę terræ, & toto animo cognoscetis, quod de omnibus verbis, quæ se Dominus præstiturum vobis esse pollicitus est, unum
non præterierit incassum. *Sicut ergo 15
implevit opere quod promisit, & prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quidquid malorum comminatus est, donec vos auferat atque disperdat de Terra hac optima, quam tradi-
dit vobis, * eò quòd præterieritis pa- 16
ctum Domini Dei vestri: quod pepigit vobiscum, & servieritis diis alienis, & adoraveritis eos: citò atque velociter consurget in vos furor Domini, & auferemini ab hac Terra optima, quam tradidit vobis.

CAPVT XXIV.

Commemorantur beneficia Israelitis à Deo exhibita, fœdus populi cum Domino, mors Iosue, sepultura ossium Ioseph, & mors Eleazari sacerdotis.

COngregavitque Iosue omnes tri- 1
bus Israel in Sichem, & vocavit majores natu, ac principes, & judices, & magistros: steteruntque in conspectu
Domini: * & ad populum sic locutus 2
est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham & Nachor: servieruntque diis alienis.
*Tuli ego patrem vestrum Abraham de 3

Mesopotamiæ finibus : & adduxi eum
in Terram Chanaan : multiplicavique
4 semen ejus, *& dedi ei Isaac : Illique
rursum dedi Iacob & Esau. E quibus,
Esau dedi montem Seir ad possiden-
dum : Iacob vero, & filii ejus descen-
5 derunt in Ægyptum. *Misique Moysen
& Aaron, & percussi Ægyptum multis
6 signis atque portentis. *Eduxique vos
& patres vestros de Ægypto, & venistis
ad mare : persecutique sunt Ægyptii
patres vestros cum curribus & equi-
7 tatu, usque ad Mare rubrum. * Cla-
maverunt autem ad Dominum filii Is-
rael : qui posuit tenebras inter vos &
Ægyptios, & adduxit super eos mare,
& operuit eos. Viderunt oculi vestri
cuncta quæ in Ægypto fecerim, & ha-
bitastis in solitudine multo tempore :
8 *& introduxi vos in Terram Amor-
rhæi, qui habitabat trans Iordanem.
Cumque pugnarent contra vos, tradi-
di eos in manus vestras, & possedistis
Terram eorum, atque interfecistis eos.
9 * Surrexit autem Balac filius Sephor
rex Moab, & pugnavit contra Israe-
lem. Misitque & vocavit Balaam filium
10 Beor, ut malediceret vobis : * & ego
nolui audire eum, sed econtrario per
illum benedixi vobis, & liberavi vos
11 de manu ejus. * Transistisque Iorda-
nem, & venistis ad Iericho. Pugna-
veruntque contra vos viri civitatis
ejus, Amorrhæus, & Pherezæus, &
Chananæus, & Hethæus, & Gerge-
zæus, & Hevæus, & Iebusæus: & tra-
12 didi illos in manus vestras. * Misique
ante vos crabrones: & ejeci eos de lo-
cis suis, duos reges Amorrhæorum,
13 non in gladio nec in arcu tuo. *Dedi-
que vobis Terram, in qua non labora-
stis, & urbes quas non ædificastis, ut
habitaretis in eis : vineas & oliveta,
14 quæ non plantastis. * Nunc ergo ti-
mete Dominum, & servite ei perfecto
corde atque verissimo: & auferte deos,
quibus servierunt patres vestri in Me-
sopotamia & in Ægypto, ac servite
15 Domino. *Sin autem malum vobis vi-
detur ut Domino serviatis, optio vobis
datur : eligite hodie quod placet, cui
servire potissimum debeatis, utrum
diis, quibus servierunt patres vestri
in Mesopotamia, an diis Amorrhæo-
rum, in quorum Terra habitatis: ego
autem & domus mea serviemus Domi-
16 no. * Responditque populus, & ait :
Absit à nobis ut relinquamus Domi-
17 num, & serviamus diis alienis. *Do-
minus Deus noster ipse eduxit nos, &
patres nostros de Terra Ægypti, de
domo servitutis : fecitque videntibus
nobis signa ingentia, & custodivit
nos in omni via, per quam ambulavi-
mus, & in cunctis populis, per quos
transivimus. * Et ejecit universas 18
gentes, Amorrhæum habitatorem
Terræ, quam nos intravimus. Servie-
mus igitur Domino, quia ipse est
Deus noster. * Dixitque Iosue ad po- 19
pulum: Non poteritis servire Domino:
Deus enim sanctus, & fortis æmu-
lator est, nec ignoscet sceleribus ve-
stris atque peccatis. * Si dimiseritis 20
Dominum, & servieritis diis alienis,
convertet se, & affliget vos, atque
subvertet postquam vobis præstiterit
bona. * Dixitque populus ad Iosue : 21
Nequaquam ita ut loqueris, erit, sed
Domino serviemus. * Et Iosue ad po- 22
pulum, Testes, inquit, vos estis, quia
ipsi elegeritis vobis Dominum ut ser-
viatis ei. Responderuntque : Testes.
* Nunc ergo, ait, auferte deos alienos 23
de medio vestri, & inclinate corda ve-
stra ad Dominum Deum Israel. *Dixit- 24
que populus ad Iosue : Domino Deo
nostro serviemus, & obedientes eri-
mus præceptis ejus. * Percussit ergo 25
Iosue in die illo fœdus, & propo-
suit populo præcepta atque judicia in
Sichem. * Scripsit quoque omnia ver- 26
ba hæc in volumine legis Domini :
& tulit lapidem pergrandem, posuit-
que eum subter quercum, quæ erat
in Sanctuario Domini : * & dixit ad 27
omnem populum : En lapis iste erit
vobis in testimonium, quod audierit
omnia verba Domini, quæ locutus
est vobis : ne fortè postea negare ve-
litis, & mentiri Domino Deo vestro.
* Dimisitque populum, singulos in pos- 28
sessionem suam. * Et post hæc mor- 29
tuus est Iosue filius Nun servus Domi-
ni, centum & decem annorum : *sepe- 30
lierunt eum in finibus possessio-
nis suæ in Thamnathsare, quæ est
sita in monte Ephraim, à Septen-
trionali parte montis Gaas. * Ser- 31
vivitque Israel Domino cunctis die-
bus Iosue, & seniorum, qui longo
vixerunt tempore post Iosue, & qui
noverunt omnia opera Domini quæ
fecerat in Israel. * Ossa quoque Io- 32
seph, quæ tulerant filii Israel de
Ægypto, sepelierunt in Sichem, in
parte agri, quem emerat Iacob à
filiis Hemor patris Sichem, centum
novellis ovibus, & fuit in possessio-
nem filiorum Ioseph. * Eleazar quo- 33
que filius Aaron mortuus est : & se-
pelierunt eum in Gabaath Phinees
filii ejus, quæ data est ei in monte
Ephraim.

LIBER JUDICUM,

HEBRAICE SOPHETIM.

CAPUT I.

Iuda duce unà cum fratre ipsius Simeonis plurimæ gentium civitates expugnantur: Othoniel obtenta Cariath Sepher ducit Axam filiam Caleb, addita terra irrigua: Chananæi tributarii servantur.

1 POST mortem Iosue consuluerunt
filii Israel Dominum, dicentes:
Quis ascendet ante nos contra Cha-
2 nanæum, & erit dux belli? *Dixitque
Dominus: Iudas ascendet: ecce tradi-
3 di Terram in manus ejus. *Et ait Iu-
das Simeoni fratri suo: Ascende me-
cum in sortem meam, & pugna contra
Chananæum, ut & ego pergam tecum
in sortem tuam. Et abiit cum eo Si-
4 meon. *Ascenditque Iudas, & tradi-
dit Dominus Chananæum ac Phere-
zæum in manus eorum: & percusserunt
5 in Bezec decem millia virorum. *Inve-
neruntque Adonibezec in Bezec, & pu-
gnaverunt contra eum, ac percusserunt
6 Chananæum, & Pherezæum. *Fugit
autem Adonibezec: quem persecuti
comprehenderunt, cæsis summitatibus
7 manuum ejus ac pedum. *Dixitque
Adonibezec: Septuaginta reges, ampu-
tatis manuum ac pedum summitatibus
colligebant sub mensa mea ciborum
reliquias: sicut feci, ita reddidit mihi
Deus. Adduxeruntque eum in Ierusa-
8 lem, & ibi mortuus est. *Oppugnan-
tes ergo filii Iuda Ierusalem, ceperunt
eam, & percusserunt in ore gladii, tra-
dentes cunctam incendio civitatem.
9 *Et postea descendentes pugnaverunt
contra Chananæum, qui habitabat in
montanis, & ad Meridiem, & in cam-
10 pestribus. *Pergensque Iudas contra
Chananæum, qui habitabat in He-
bron, (cujus nomen fuit antiquitus
Cariath Arbe) percussit Sesai, & Ahi-
11 mam, & Tholmai: *atque inde pro-
fectus abiit ad habitatores Dabir, cu-
jus nomen vetus erat Cariath Sepher,
12 id est, civitas litterarum. *Dixitque
Caleb: Qui percusserit Cariath Se-
pher, & vastaverit eam, dabo ei
13 Axam filiam meam uxorem. *Cum-
que cepisset eam Othoniel filius Ce-
nez frater Caleb minor, dedit ei
14 Axam filiam suam conjugem. *Quam
pergentem in itinere monuit vir suus
ut peteret à patre suo agrum. Quæ
cum suspirasset sedens in Asino, dixit
ei Caleb: Quid habes? *At illa re- 15
spondit: Da mihi benedictionem,
quia terram arentem dedisti mihi: da
& irriguam aquis. Dedit ergo ei Ca-
leb irriguum superius, & irriguum
inferius. *Filii autem Cinæi cognati 16
Moysi, ascenderunt de civitate pal-
marum, cum filiis Iuda, in desertum
sortis ejus, quod est ad Meridiem
Arad, & habitaverunt cum eo. *Abiit 17
autem Iudas cum Simeone fratre suo,
& percusserunt simul Chananæum qui
habitabat in Sephaath, & interfece-
runt eum. Vocatumque est nomen ur-
bis, Horma, id est, anathema. *Ce- 18
pitque Iudas Gazam cum finibus suis,
& Ascalonem, atque Accaron cum
terminis suis. *Fuitque Dominus cum 19
Iuda, & montana possedit: nec potuit
delere habitatores vallis, quia falca-
tis curribus abundabant. *Dederunt- 20
que Caleb Hebron, sicut dixerat Moy-
ses, qui delevit ex ea tres filios Enac.
*Iebusæum autem habitatorem Ieru- 21
salem non deleverunt filii Benjamin:
habitavitque Iebusæus cum filiis Ben-
jamin in Ierusalem, usque in præsen-
tem diem. *Domus quoque Ioseph 22
ascendit in Bethel, fuitque Dominus
cum eis. *Nam cum obsiderent ur- 23
bem, quæ prius Luza vocabatur, *vi- 24
derunt hominem egredientem de civi-
tate, dixeruntque ad eum: Ostende
nobis introitum civitatis, & facie-
mus tecum misericordiam. *Qui cum 25
ostendisset eis, percusserunt urbem in
ore gladii: hominem autem illum, &
omnem cognationem ejus dimiserunt.
*Qui dimissus, abiit in Terram Het- 26
thim, & ædificavit ibi civitatem, vo-
cavitque eam Luzam: quæ ita appel-
latur usque in præsentem diem. *Ma- 27
nasses quoque non delevit Bethsan, &
Thanac cum viculis suis, & habitato-
res Dor, & Ieblaam, & Mageddo cum
viculis suis, cœpitque Chananæus ha-
bitare cum eis. *Postquam autem 28
confortatus est Israel, fecit eos tribu-
tarios, & delere noluit. *Ephraim 29
etiam non interfecit Chananæum, qui
habitabat in Gazer, sed habitavit cum
eo. *Zabulon non delevit habitato- 30
res Cetron, & Naalol: sed habitavit
Chananæus in medio ejus, factusque
est ei tributarius. *Aser quoque non 31
delevit habitatores Accho, & Sidonis,
Ahalab, & Achazib, & Helba, &
Aphec, & Rohob: *habitavitque in 32
medio Chananæi habitatoris illius
terræ, nec interfecit eum. *Neph- 33
thali quoque non delevit habitato-
res Bethsames, & Bethanath: &
habitavit inter Chananæum habita-
torem Terræ, fueruntque ei Beth-
samitæ & Bethanitæ tributarii. *Ar- 34
ctavitque Amorrhæus filios Dan in
monte, nec dedit eis locum ut ad
planiora descenderent: *habitavit- 35

que in monte Hares, quod interpreta-
tur testaceo, in Aialon & Salebim. Et
aggravata est manus domus Ioseph,
factusque est ei tributarius. *Fuit au- 36
tem terminus Amorrhæi ab Ascen-
su Scorpionis, petra, & superiora
loca.

CAPUT II.

Angelus Dei beneficia refert; quo audito, flet populus: post mortem tamen Iosue & coævorum, Israel frequenter liberatus semper in pejora recidit.

1 Ascenditque Angelus Domini de
Galgalis ad Locum flentium, &
ait: Eduxi vos de Ægypto, & intro-
duxi in Terram, pro qua juravi patri-
bus vestris: & pollicitus sum, ut non
facerem irritum pactum meum vobis-
2 cum in sempiternum: *ita dumtaxat ut
non feriretis fœdus cum habitatori-
bus Terræ hujus, sed aras eorum sub-
verteretis: & noluistis audire vocem
3 meam: cur hoc fecistis? *Quam ob
rem nolui delere eos à facie vestra: ut
habeatis hostes, & dii eorum sint vo-
4 bis in ruinam. *Cumque loqueretur
Angelus Domini hæc verba ad omnes
filios Israel: elevaverunt ipsi vocem
5 suam, & fleverunt. *Et vocatum est
nomen loci illius: Locus flentium,
sive lachrimarum: immolaveruntque
6 ibi hostias Domino. *Dimisit ergo
Iosue populum, & abierunt filii Israel
unusquisque in possessionem suam, ut
7 obtinerent eam: *servieruntque Do-
mino cunctis diebus ejus & seniorum,
qui longo post eum vixerunt tempore,
& noverant omnia opera Domini quæ
8 fecerat cum Israel. *Mortuus est au-
tem Iosue filius Nun, famulus Domini,
9 centum & decem annorum, *& sepeli-
erunt eum in finibus possessionis suæ
in Thamnathsare in monte Ephraim,
a Septemtrionali plaga montis Gaas.
10 *Omnisque illa generatio congregata
est ad patres suos: & surrexerunt alii,
qui non noverant Dominum, & opera
11 quæ fecerat cum Israel. *Feceruntque
filii Israel malum in conspectu Domi-
12 ni, & servierunt Baalim. *Ac dimi-
serunt Dominum Deum patrum suo-
rum, qui eduxerat eos de Terra Ægy-
pti: & secuti sunt deos alienos, deos-
que populorum, qui habitabant in cir-
cuitu eorum, & adoraverunt eos: &
ad iracundiam concitaverunt Domi-
13 num, *dimittentes eum, & servientes
14 Baal & Astaroth. *Iratusque Domi-
nus contra Israel, tradidit eos in ma-
nus diripientium: qui ceperunt eos,
& vendiderunt hostibus, qui habi-
tabant per gyrum: nec potuerunt
15 resistere adversariis suis: *sed quo-
cumque pergere voluissent, manus
Domini super eos erat, sicut locu-
tus est, & juravit eis: & vehemen-
ter afflicti sunt. *Suscitavitque Do- 16
minus judices qui liberarent eos de
vastantium manibus: sed nec eos au-
dire voluerunt, *fornicantes cum 17
diis alienis, & adorantes eos. Citò
deseruerunt viam, per quam ingressi
fuerant patres eorum: & audientes
mandata Domini, omnia fecere con-
traria. *Cumque Dominus judices 18
suscitaret, in diebus eorum flecteba-
tur misericordia, & audiebat affli-
ctorum gemitus, & liberabat eos de
cæde vastantium. *Postquam autem 19
mortuus esset judex, revertebantur, &
multo faciebant pejora quam fecerant
patres eorum, sequentes deos alie-
nos, servientes eis, & adorantes il-
los. Non dimiserunt adinventiones
suas, & viam durissimam, per quam
ambulare consueverunt. *Iratusque 20
est furor Domini in Israel, & ait:
Quia irritum fecit gens ista pactum
meum, quod pepigeram cum patri-
bus eorum, & vocem meam audire
contempsit: *& ego non delebo gen- 21
tes, quas dimisit Iosue, & mortuus
est: *ut in ipsis experiar Israel, utrum 22
custodiant viam Domini, & ambu-
lent in ea, sicut custodierunt patres
eorum, an non. *Dimisit ergo Do- 23
minus omnes nationes has, & cito
subvertere noluit, nec tradidit in ma-
nus Iosue.

CAPUT III.

Israel sociatur gentibus à Domino derelictis, ad ipsius exercitationem: ideò sæpius per extraneos reges affligitur; sed resipiscens, per Othoniel, Aod, & Samgar liberatur.

Hæ sunt gentes quas Dominus de- 1
reliquit, ut erudiret in eis Israe-
lem, & omnes qui non noverant bel-
la Chananæorum: *ut postea disce- 2
rent filii eorum certare cum hostibus,
& habere consuetudinem præliandi:
*quinq; satrapas Philisthinorum, om- 3
nemque Chananæum, & Sidonium,
atque Hevæum, qui habitabat in
monte Libano, de monte Baal Her-
mon usque ad introitum Emath. *Di- 4
misitque eos, ut in ipsis experiretur
Israelem, utrum audiret mandata
Domini quæ præceperat patribus eo-
rum per manum Moysi, an non.
*Itaque filii Israel habitaverunt in 5
medio Chananæi, & Hethæi, &
Amorrhæi, & Pherezæi, & He-
væi, & Iebusæi: *& duxerunt uxo- 6
res filias eorum, ipsique filias suas
filiis eorum tradiderunt, & servie-
runt diis eorum. *Feceruntque ma- 7
lum in conspectu Domini, & obliti
sunt Dei sui, servientes Baalim &
Astaroth. *Iratusque contra Israel 8
Dominus, tradidit eos in manus

Chusan

Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ, servieruntque ei octo annis. *Et
9 clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem, & liberavit eos,
Othoniel videlicet filium Cenez, fratrem Caleb minorem: * fuitque in eo
10 Spiritus Domini, & judicavit Israel. Egressusquè est ad pugnam, & tradidit
Dominus in manus ejus Chusan Rasathaim regem Syriæ, & oppressit eum.
11 *Quievitque terra quadraginta annis, & mortuus est Othoniel filius Cenez.
12 *Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in conspectu ejus. * Et copulavit ei filios
13 Ammon, & Amalec: abiitque & percussit Israel, atque possedit Vrbem palmarum. *Servieruntque filii Israel
14 Eglon regi Moab decem & octo annis: * & postea clamaverunt ad Do-
15 minum: qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Aod, filium Gera, filii Iemini, qui utraque manu pro dextera utebatur. Miseruntque filii Israel per
16 illum munera Eglon regi Moab. * Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus, & accinctus est eo
17 subter sagum in dextro femore. *Obtulitque munera Eglon regi Moab.
18 Erat autem Eglon crassus nimis. *Cumque obtulisset ei munera prosecutus
19 est socios, qui cum eo venerant. *Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad Regem: Verbum secretum habeo ad te ô Rex. Et ille imperavit silentium: egressisque omnibus qui
20 circa eum erant: * ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in æstivo cœnaculo solus: dixitque: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de
21 throno. * Extenditque Aod sinistram manum, & tulit sicam de dextero femore suo, infixitque eam in ventre
22 ejus * tam valide, ut capulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat, reliquit in corpore: statimque per secreta na-
23 turæ alvi stercora proruperunt. * Aod autem clausis diligentissimè ostiis cœ-
24 naculi, & obfirmatis sera, *per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cœnaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat
25 alvum in æstivo cubiculo. * Exspectantesque diu donec erubescerent, & videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: & aperientes invenerunt dominum suum in terra jacen-
26 tem mortuum. * Aod autem, dum illi turbarentur, effugit, & pertransiit Locum idolorum, unde reversus fue-
27 rat. Venitque in Seirath: *& statim insonuit buccina in monte Ephraim: descenderuntque cum eo filii Israel,
28 ipso in fronte gradiente. * Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum, & occupaverunt vada Iordanis quæ transmittunt in Moab: & non dimiserunt transire quemquam:
* sed percusserunt Moabitas in tempore illo, circiter decem millia, omnes 29
robustos & fortes viros. nullus eorum evadere potuit. * Humiliatusque
est Moab in die illo sub manu Israel: 30
& quievit Terra octoginta annis.
* Post hunc fuit Samgar filius Anath,
qui percussit de Philisthiim sexcentos 31
viros vomere: & ipse quoque defendit Israel.

CAPVT IV.

Debbora prophetissa & Barac adversus Sisaram principem regis Iabin dimicant, quem profugum occidit Iahel uxor Haber Cinæi.

ADdideruntque filii Israel facere 1
malum in conspectu Domini post
mortem Aod, * & tradidit illos Do- 2
minus in manus Iabin regis Chanaan, qui regnavit in Asor: habuitque ducem exercitus sui nomine Sisaram, ipse autem habitabat in Haroseth
gentium. * Clamaveruntque filii Is- 3
rael ad Dominum: nongentos enim habebat falcatos currus, & per viginti annos vehementer oppresserat
eos. * Erat autem Debbora propheris 4
uxor Lapidoth, quæ judicabat populum in illo tempore. * Et sede- 5
bat sub palma, quæ nomine illius vocabatur, inter Rame & Bethel in monte Ephraim: ascendebantque ad eam filii Israel in omne judicium.
* Quæ misit & vocavit Barac filium 6
Abinoem de Cedes Nephthali: dixitque ad eum: Præcepit tibi Dominus Deus Israel, vade, & duc exercitum in montem Thabor, tollesque tecum decem millia pugnatorum de filiis Nephthali, & de filiis Zabu-
lon: * ego autem adducam ad te 7
in loco torrentis Cison, Sisaram principem exercitus Iabin, & currus ejus, atque omnem multitudinem, & tradam eos in manu tua.
* Dixitque ad eam Barac: Si venis 8
mecum, vadam: si nolueris venire
mecum, non pergam. * Quæ dixit 9
ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit itaque Debbora, &
perrexit cum Barac in Cedes. *Qui 10
accitis Zabulon & Nephthali, ascendit cum decem millibus pugnatorum, habens Debboram in comita-
tu suo. * Haber autem Cinæus re- 11
cesserat quondam à ceteris Cinæis fratribus suis filiis Hobab, cognati Moysi: & tetenderat tabernacula usque

ad val-

ad vallem, quæ vocatur Sennim, & erat
12 juxta Cedes. *Nuntiatumque est Sisaræ, quod ascendisset Barac filius Abinoem in montem Thabor:
13 *& congregavit nongentos falcatos currus, & omnem exercitum de Haroseth gentium ad torrentem Cison.
14 *Dixitque Debbora ad Barac: Surge, hæc est enim dies, in qua tradidit Dominus Sisaram in manus tuas: en ipse ductor est tuus. Descendit itaque Barac de monte Thabor, & decem millia pugnatorum cum eo.
15 *Perterruitque Dominus Sisaram, & omnes currus ejus, universamque multitudinem in ore gladii ad conspectum Barac: in tantum, ut Sisara de curru desiliens, pedibus fugeret,
16 *& Barac persequeretur fugientes currus, & exercitum, usque ad Haroseth gentium, & omnis hostium multitudo usque ad internecionem caderet.
17 *Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Iahel uxoris Haber Cinæi. Erat enim pax inter Iabin regem Azor, & domum Haber Cinæi.
18 *Egressa igitur Iahel in occursum Sisaræ, dixit ad eum: Intra ad me Domine mi: intra, ne timeas. Qui ingressus tabernaculum ejus, & opertus ab ea pallio,
19 *dixit ad eam: Da mihi, obsecro, paululum aquæ, quia sitio valdè. Quæ aperuit utrem lactis, & dedit ei bibere, & operuit illum.
20 *Dixitque Sisara ad eam: Sta ante ostium tabernaculi: & cum venerit aliquis interrogans te, & dicens; Numquid hic est aliquis? Respondebis: Nullus est.
21 *Tulit itaque Iahel uxor Haber clavum tabernaculi, assumens pariter & malleum: & ingressa abscondité & cum silentio, posuit supra tempus capitis ejus clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram: qui soporem morti consocians defecit, & mortuus est.
22 *Et ecce Barac sequens Sisaram veniebat: egressaque Iahel in occursum ejus, dixit ei: Veni, & ostendam tibi virum quem quæris. Qui cum intrasset ad eam, vidit Sisaram jacentem mortuum, & clavum infixum in tempore ejus.
23 *Humiliavit ergo Deus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel:
24 *qui crescebant quotidie, & forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan, donec delerent eum.

CAPUT V.

Canticum gratiarum actionis Debboræ & Barac post victoriam.

1 CEcineruntque Debbora & Barac filius Abinoem in illo die, dicentes:
2 *Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Domino.
3 *Audite reges, auribus percipite principes: Ego sum, ego sum quæ Domino canam, psallam Domino Deo Israel.
4 *Domine cum exires de Seir & transires per regiones Edom, terra mota est, cælique ac nubes distillaverunt aquis.
5 *Montes fluxerunt à facie Domini, & Sinai à facie Domini Dei Israel.
6 In diebus Samgar filii Anath, in diebus Iahel, quieverunt semitæ: & qui ingrediebantur per eas, ambulaverunt per calles devios.
7 *Cessaverunt fortes in Israel, & quieverunt: donec surgeret Debbora, surgeret mater in Israel.
8 *Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit: clypeus & hasta si apparuerint in quadraginta millibus Israel.
9 *Cor meum diligit principes Israel: qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino.
10 *Qui ascenditis super nitentes asinos, & sedetis in judicio, & ambulatis in via loquimini.
11 *Vbi collisi sunt currus, & hostium suffocatus est exercitus, ibi narrentur justitiæ Domini & clementia in fortes Israel: tunc descendit populus Domini ad portas, & obtinuit principatum.
12 *Surge, surge Debbora, surge, surge, & loquere canticum: surge Barac, & apprehende captivos tuos fili Abnoem.
13 *Salvatæ sunt reliquiæ populi, Dominus in fortibus dimicavit.
14 *Ex Ephraim delevit eos in Amalec, & post eum ex Benjamin in populos tuos ô Amalec: de Machir principes descenderunt, & de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum.
15 *Duces Issachar fuere cum Debbora, & Barac vestigia sunt secuti, qui quasi in præceps ac barathrum se discrimini dedit: diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta est contentio.
16 *Quare habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum? diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta est contentio.
17 *Galaad trans Iordanem quiescebat, & Dan vacabat navibus: Aser habitabat in littore maris, & in portubus morabatur.
18 *Zabulon vero & Nephthali obtulerunt animas suas morti in regione Merome.
19 *Venerunt reges & pugnaverunt, pugnaverunt reges Chanaan in Thanach juxta aquas Mageddo, & tamen nihil tulere prædantes.
20 *De cælo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine & cursu suo, adversus Sisaram pugnaverunt.
21 *Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison: conculca anima mea robustos.

*Vngulæ

22 * Vngulæ equorum ceciderunt, fu-
gientibus impetu, & per præceps ru-
entibus fortissimis hostium.
23 * Maledicite terræ Meroz, dixit
Angelus Domini: maledicite habita-
toribus ejus, quia non venerunt ad
auxilium Domini, in adjutorium for-
tissimorum ejus.
24 * Benedicta inter mulieres Iahel uxor
Haber Cinæi, & benedicatur in taber-
naculo suo.
25 * Aquam petenti lac dedit, & in
phiala principum obtulit butyrum.
26 *Sinistram manum misit ad clavum,
& dexteram ad fabrorum malleos,
percussitque Sisaram quærens in ca-
pite vulneri locum, & tempus valide
perforans.
27 * Inter pedes ejus ruit: defecit, &
mortuus est: volvebatur ante pedes e-
jus, & jacebat exanimis & miserabi-
lis.
28 * Per fenestram respiciens, ulula-
bat mater ejus: & de cœnaculo lo-
quebatur: Cur moratur regredi cur-
rus ejus? quare tardaverunt pedes qua-
drigarum illius?
29 *Vna sapientior ceteris uxoribus e-
jus, hæc socrui verba respondit:
30 * Forsitan nunc dividit spolia, &
pulcherrima feminarum eligitur ei:
vestes diversorum colorum Sisaræ tra-
duntur in prædam, & supellex varia
ad ornanda colla congeritur.
31 * Sic pereant omnes inimici tui Do-
mine: qui autem diligunt te, sicut sol
in ortu suo splendet, ita rutilent.
32 * Quievitque Terra per quadraginta
annos.

CAPUT VI.

Israelitis à Madian oppressis Gedeon multis signis auxilio designatur, qui post sacrificium & altare Deo erectum: destruxit aram Baal, eique rursum datur signum in vellere.

1 FEcerunt autem filii Israel malum
in conspectu Domini: qui tradidit
illos in manu Madian septem annis,
2 * & oppressi sunt valde ab eis. Fece-
runtque sibi antra & speluncas in
montibus, & munitissima ad repu-
3 gnandum loca.* Cumque sevisset Is-
rael, ascendebat Madian & Amalec,
4 ceterique Orientalium nationum: * &
apud eos figentes tentoria, sicut erant
in herbis cuncta, vastabant usque ad
introitum Gazæ: nihilque omnino ad
vitam pertinens relinquebant in Is-
rael, non oves, non boves, non asinos.
5 * Ipsi enim & universi greges eorum
veniebant cum tabernaculis suis, &
instar locustarum universa comple-
bant, innumera multitudo hominum,
& camelorum, quidquid tetigerant
6 devastantes. * Humiliatusque est Is-
7 rael valde in conspectu Madian. * Et
clamavit ad Dominum postulans auxi-
lium contra Madianitas. * Qui misit 8
ad eos virum prophetam, & locutus
est: Hæc dicit Dominus Deus Israel:
Ego vos feci conscendere de Ægypto,
& eduxi vos de domo servitutis, * & 9
liberavi de manu Ægyptiorum, & o-
mnium inimicorum, qui affligebant
vos: ejecique eos ad introitum ve-
strum, & tradidi vobis Terram eorum.
* Et dixi: Ego Dominus Deus vester, 10
ne timeatis deos Amorrhæorum, in
quorum terra habitatis. Et noluistis
audire vocem meam. * Venit autem 11
Angelus Domini, & sedit sub quercu,
quæ erat in Ephra, & pertinebat ad
Ioas patrem familiæ Ezri. Cumque
Gedeon filius ejus excuteret atque
purgaret frumenta in torculari, ut fu-
geret Madian, * apparuit ei Angelus 12
Domini, & ait: Dominus tecum, viro-
rum fortissime.* Dixitque ei Gedeon: 13
Obsecro, mi domine, si Dominus no-
biscum est, cur apprehenderunt nos
hæc omnia? ubi sunt mirabilia ejus,
quæ narraverunt patres nostri, atque
dixerunt: De Ægypto eduxit nos Do-
minus? Nunc autem dereliquit nos
Dominus, & tradidit in manu Madian.
* Respexitque ad eum Dominus, & 14
ait: Vade in hac fortitudine tua, &
liberabis Israel de manu Madian: scito
quod miserim te. * Qui respondens 15
ait: Obsecro, mi Domine, in quo libe-
rabo Israel? ecce familia mea infima
est in Manasse, & ego minimus in do-
mo patris mei. * Dixitque ei Domi- 16
nus: Ego ero tecum: & percuties Ma-
dian quasi unum virum. * Et ille, Si 17
inveni, inquit, gratiam coram te, da
mihi signum quod tu sis qui loqueris
ad me. * Ne recedas hinc, donec re- 18
vertar ad te, portans sacrificium, &
offerens tibi. Qui respondit: Ego præ-
stolabor adventum tuum. * Ingressus 19
est itaque Gedeon & coxit hœdum, &
de farinæ modio azymos panes: car-
nesque ponens in canistro, & jus car-
nium mittens in ollâ, tulit omnia sub
quercu, & obtulit ei. * Cui dixit An- 20
gelus Domini: Tolle carnes & azymos
panes, & pone supra petram illam, &
jus desuper funde. Cumque fecisset
ita, * extendit Angelus Domini sum- 21
mitatem virgæ, quam tenebat in ma-
nu, & tetigit carnes & panes azymos:
ascenditque ignis de petra, & carnes
azymosque panes consumpsit: Angelus
autem Domini evanuit ex oculis ejus.
* Vidensque Gedeon quod esset Ange- 22
lus Domini, ait: Heu mi Domine De-
us: quia vidi Angelum Domini facie
ad faciem. * Dixitque ei Dominus: 23
Pax tecum: ne timeas, non morieris.
* Ædificavit ergo ibi Gedeon altare 24
Domino, vocavitque illud, Domini
pax, usque in præsentem diem. Cum-
que adhuc esset in Ephra, quæ est fa-
miliæ Ezri, * nocte illa dixit Dominus 25
ad eum: Tolle taurum patris tui, &

alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal, quæ est patris tui: & nemus, quod circa aram est, succide:
26 * & ædificabis altare Domino Deo tuo in summitate petræ hujus, super quam ante sacrificium posuisti: tollesque taurum secundum, & offeres holocaustum super struem lignorum, quæ de nemore succideris.
27 * Assumptis ergo Gedeon decem viris de servis suis, fecit sicut præceperat ei Dominus. Timens autem domum patris sui, & homines illius civitatis, per diem noluit id facere, sed omnia nocte complevit.
28 * Cumque surrexissent viri oppidi ejus mane, viderunt destructam aram Baal, lucumque succisum, & taurum alterum impositum super altare, quod tunc ædificatum erat.
29 * Dixeruntque ad invicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Ioas fecit hæc omnia.
30 * Et dixerunt ad Ioas: Produc filium tuum huc, ut moriatur: quia destruxit aram Baal, &
31 succidit nemus. * Quibus ille respondit: Numquid ultores estis Baal, ut pugnetis pro eo? qui adversarius est ejus, moriatur antequam lux crastina veniat: si Deus est, vindicet se de eo,
32 qui suffodit aram ejus. * Ex illo die vocatus est Gedeon, Ierobaal, eo quod dixisset Ioas: Vlciscatur se de eo
33 Baal, qui suffodit aram ejus. * Igitur omnis Madian, & Amalec, & Orientales populi congregati sunt simul: & transeuntes Iordanem, castrametati
34 sunt in valle Iezrael. * Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens buccina convocavit domum Abiezer, ut sequeretur se.
35 * Misitque nuntios in universum Manassen, qui & ipse secutus est eum: & alios nuntios in Aser & Zabulon & Nephthali, qui occurrerent ei.
36 * Dixitque Gedeon ad Deum: Si salvum facis per manum meam Israel, sicut locutus es,
37 * ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam, sicut locutus es,
38 liberabis Israel. * Factumque est ita. Et de nocte consurgens, expresso vellere, concham rore implevit.
39 * Dixitque rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel tentavero, signum quærens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens.
40 * Fecitque Deus nocte illa ut postulaverat: & fuit siccitas in solo vellere: & ros in omni terra.

CAPUT VII.

Probatis ad aquas his qui ad bellum essent progressuri, Gedeon audito unius è castris Madianitarum somnio, in eos irruit, tubis, lagenis ac lucernis armatus; quos cum Oreb & Zeb principibus eorum devicit.

IGitur Ierobaal qui & Gedeon, de no- 1
cte cõsurgens, & omnis populus cum
eo, venit ad fontem qui vocatur Harad.
erant autem castra Madian in
valle ad Septemtrionalem plagam collis
excelsi. * Dixitque Dominus ad 2
Gedeon: Multus tecum est populus,
nec tradetur Madian in manus ejus: ne
glorietur contra me Israel, & dicat:
Meis viribus liberatus sum. * Loque- 3
re ad populum, & cunctis audientibus
prædica: Qui formidolosus & timidus
est, revertatur. Recesseruntque de monte
Galaad, & reversi sunt de populo
viginti duo millia virorum, & tantum
decem millia remanserunt. * Dixitque 4
Dominus ad Gedeon: Adhuc populus
multus est, duc eos ad aquas, & ibi
probabo illos: & de quo dixero tibi ut
tecum vadat, ipse pergat: quem ire
prohibuero, revertatur. * Cumque de- 5
scendisset populus ad aquas, dixit Dominus
ad Gedeon: Qui lingua lambuerint
aquas, sicut solent canes lambere,
separabis eos seorsum: qui autem curvatis
genibus biberint, in altera parte
erunt. * Fuit itaque numerus eorum 6
qui manu ad os projiciente lambuerãt
aquas, trecenti uiri: omnis autem reliqua
multitudo flexo poplite biberat.
* Et ait Dominus ad Gedeon: In 7
trecentis viris qui lambuerunt aquas,
liberabo vos, & tradam in manu tua
Madian: omnis autem reliqua multitudo
revertatur in locum suum. * Sump- 8
tis itaque pro numero cibariis & tubis,
omnem reliquam multitudinem
abire præcepit ad tabernacula sua:
& ipse cum trecentis viris se certamini
dedit. Castra autem Madian erant
subter in valle. * Eadem nocte dixit 9
Dominus ad eum: Surge, & descende
in castra: quia tradidi eos in manu tua.
* Sin autem solus ire formidas, des- 10
cendat tecum Phara puer tuus. * Et 11
cum audieris quid loquantur, tunc
confortabuntur manus tuæ, & securior
ad hostium castra descendes. Descendit
ergo ipse & Phara puer ejus in partẽ
castrorũ, ubi erant armatorum vigiliæ.
* Madian autem & Amalec, 12
& omnes Orientales populi fusi jacebant
in valle, ut locustarum multitudo:
cameli quoque innumerabiles
erant, sicut arena quæ jacet in littore
maris. * Cumque venisset Gedeon, 13
narrabat aliquis somnium proximo
suo: & in hunc modum referebat
quod viderat: Vidi somnium, &

videbatur

videbatur mihi quasi subcinericius
panis ex hordeo volvi, & in castra
Madian descendere: cumque perve-
nisset ad tabernaculum, percussit
illud, atque subvertit, & terræ fun-
14 ditus coæquavit. * Respondit is, cui
loquebatur: Non est hoc aliud, nisi
gladius Gedeonis filii Ioas viri Israe-
litæ: tradidit enim Dominus in ma-
nus ejus Madian, & omnia castra ejus.
15 *Cumque audisset Gedeon somnium,&
interpretationem ejus, adoravit:& re-
versus est ad castra Israel, & ait: Sur-
gite, tradidit enim Dominus in ma-
16 nus nostras castra Madian. * Divi-
sitque trecentos viros in tres par-
tes, & dedit tubas in manibus eo-
rum, lagenasque vacuas ac lampa-
17 des in medio lagenarum. * Et dixit
ad eos: Quod me facere videritis,
hoc facite: ingrediar partem castro-
18 rum, & quod fecero sectamini.*Quan-
do personuerit tuba in manu mea,
vos quoque per castrorum circuitum
clangite & conclamate, Domino &
19 Gedeoni. * Ingressusque est Gedeon,
& trecenti viri qui erant cum eo, in
partem castrorum, incipientibus vi-
giliis noctis mediæ, & custodibus
suscitatis, cœperunt buccinis clange-
re, & complodere inter se lagenas.
20 *Cumque per gyrum castrorum in tri-
bus personarent locis, & hydrias con-
fregissent, tenuerunt sinistris mani-
bus lampades, & dextris sonantes
tubas, clamaveruntque: Gladius Do-
21 mini & Gedeonis: * stantes singuli
in loco suo per circuitum castrorum
hostilium. Omnia itaque castra tur-
bata sunt, & vociferantes, ululantes-
22 que fugerunt: * & nihilominus in-
sistebant trecenti viri buccinis perso-
nantes. Immisitque Dominus gladium
in omnibus castris, & mutua se cæde
23 truncabant, * fugientes usque ad
Bethsetta, & crepidinem Abelmehu-
la in Tebbath. Conclamantes autem
viri Israel de Nephthali, & Aser, &
omni Manasse, persequebantur Ma-
24 dian. * Misitque Gedeon nuntios in
omnem montem Ephraim, dicens: De-
scendite in occursum Madian,& occu-
pate aquas usque Bethbera atque Ior-
danem. Clamavitque omnis Ephraim,
& præoccupavit aquas atque Iordanem
25 usque Bethbera. * Apprehensosque
duos viros Madian, Oreb & Zeb,
interfecit Oreb in Petra Oreb,
Zeb vero in Torculari Zeb. Et
persecuti sunt Madian, capita Oreb
& Zeb portantes ad Gedeon trans flu-
enta Iordanis.

CAPUT VIII.

Ephraim insurgit adversus Gedeon; qui devictis Zebee & Salmana; viros Soccoth & Phanuel perdidit, & ex inauribus aliisque populi donis fecit Ephod quod domui suæ & Israeli fuit in ruinam: postquam autem quadraginta annis præfuit, generatis 70 filiis ex uxoribus, & uno ex concubina, mortuus est, reditque Israel ad idololatriam.

DIxeruntque ad eum viri Ephraim: 1
Quid est hoc quod facere volui-
sti, ut nos non vocares, cum ad pug-
nam pergeres contra Madian? jurgan-
tes fortiter, & prope vim inferentes.
* Quibus ille respondit: Quid enim ta- 2
le facere potui, quale vos fecistis?non-
ne melior est racemus Ephraim, vin-
demiis Abiezer? *In manus vestras Do- 3
minus tradidit principes Madian,O-
reb & Zeb: quid tale facere potui,
quale vos fecistis? Quod cum locutus
esset, requievit spiritus eorum, quo
tumebant contra eum. * Cumque ve- 4
nisset Gedeon ad Iordanem, transivit
eum cum trecentis viris, qui secum e-
rant: & præ lassitudine, fugientes per-
sequi non poterant. * Dixitque ad vi- 5
ros Soccoth: Date, obsecro, panes po-
pulo qui mecum est, quia valde defe-
cerunt: ut possimus persequi Zebee &
Salmana reges Madian. * Responde- 6
runt principes Soccoth: Forsitan pal-
mæ manuum Zebee & Salmana in ma-
nu tua sunt, & idcirco postulas ut de-
mus exercitui tuo panes. * Quibus ille 7
ait: Cum ergo tradiderit Dominus Ze-
bee & Salmana in manus meas, conte-
ram carnes vestras cum spinis,tribulis-
que deserti. *Et inde conscendens,ve- 8
nit in Phanuel: locutusque est ad vi-
ros loci illius similia. Cui & illi res-
ponderunt,sicut respõderant viri Soc-
coth. * Dixit itaque & eis: Cum re- 9
versus fuero victor in pace, destruam
turrim hanc. *Zebee autem & Salmana 10
requiescebant cum omni exercitu suo.
Quindecim enim millia viri remanse-
rant ex omnibus turmis Orientalium
populorum, cæsis centum viginti mil-
libus bellatorum educentiũ gladium.
* Ascendensque Gedeon per viam eo- 11
rum, qui in tabernaculis morabantur,
ad Orientalem partem Nobe, & Ieg-
baa, percussit castra hostium, qui se-
curi erant, & nihil adversi suspicaban-
tur. * Fugeruntque Zebee & Salma- 12
na, quos persequens Gedeon compre-
hendit, turbato omni exercitu
eorum. * Revertensque de bello 13
ante solis ortum, * apprehendit pue- 14
rum de viris Soccoth: interroga-
vitque eum nomina principum & se-
niorum Soccoth, & descripsit septua-
ginta septem viros. * Venitque ad 15

Soccoth, & dixit eis: En Zebee & Sal-
mana, super quibus exprobrastis mi-
hi, dicentes: Forsitan manus Zebee &
Salmana in manibus tuis sunt, & id-
circo postulas ut demus viris, qui lassi
16 sunt & defecerunt, panes. * Tulit ergo
seniores civitatis & spinas deserti ac
tribulos, & contrivit cum eis, atque
17 comminuit viros Soccoth. * Turrim
quoque Phanuel subvertit, occisis ha-
18 bitatoribus civitatis. * Dixitque ad
Zebee & Salmana: Quales fuerunt vi-
ri, quos occidistis in Thabor? Qui re-
sponderunt: Similes tui, & unus ex eis
19 quasi filius regis. * Quibus ille respon-
dit: Fratres mei fuerunt, filii matris
meæ. vivit Dominus, quia si servasse-
20 tis eos, non vos occiderem. * Dixit-
que Iether primogenito suo: Surge, &
interfice eos. Qui non eduxit gladium:
timebat enim, quia adhuc puer erat.
21 * Dixeruntque Zebee & Salmana: Tu
surge, & irrue in nos: quia juxta æ-
tatem robur est hominis. Surrexit Ge-
deon, & interfecit Zebee & Salmana:
& tulit ornamenta ac bullas, quibus
colla regalium camelorum decorari
22 solent. * Dixeruntque omnes viri Is-
rael ad Gedeon: Dominare nostri tu,
& filius tuus, & filius filii tui: quia li-
23 berasti nos de manu Madian. * Quibus
ille ait: Non dominabor vestri, nec
dominabitur in vos filius meus, sed
24 dominabitur vobis Dominus. * Dixit-
que ad eos: Vnam petitionem postulo
à vobis: Date mihi inaures ex præda
vestra. Inaures enim aureas Ismaelitæ
25 habere consueverant. * Qui responde-
runt: Libentissimè dabimus. Expan-
dentesque super terram pallium, pro-
26 jecerunt in eo inaures de præda: * &
fuit pondus postulatarum inaurium,
mille septingenti auri sicli, absque or-
namentis, & monilibus, & veste pur-
purea, quibus reges Madian uti soliti
erant, & præter torques aureas came-
27 lorum. * Fecitque ex eo Gedeon E-
phod, & posuit illud in civitate sua
Ephra. Fornicatusque est omnis Is-
rael in eo, & factum est Gedeoni &
28 omni domui ejus in ruinam. * Humi-
liatus est autem Madian coram filiis
Israel, nec potuerunt ultra cervices e-
levare: sed quievit terra per quadra-
ginta annos, quibus Gedeon præfuit.
29 * Abiit itaque Ierobaal filius Ioas, &
30 habitavit in domo sua: * habuitque
septuaginta filios, qui egressi sunt de
femore ejus: eo quod plures haberet
31 uxores. * Concubina autem illius,
quam habebat in Sichem, genuit ei fi-
32 lium nomine Abimelech. * Mortuus-
que est Gedeon filius Ioas in senectute
bona, & sepultus est in sepulchro Ioas
patris sui in Ephra de familia Ezri.
33 * Postquam autem mortuus est Gede-
on, aversi sunt filii Israel, & fornicati
sunt cum Baalim. Percusseruntque
cum Baal fœdus, ut esset eis in deum:
* nec recordati sunt Domini Dei sui, 34
qui eruit eos de manibus inimicorum
suorum omnium per circuitum: * nec 35
fecerunt misericordiam cum domo Ie-
robaal Gedeon, juxta omnia bona quæ
fecerat Israeli:

CAPUT IX.

Abimelech occisis 70 fratribus suis, imperium sibi tyrannice usurpat: qui post parabolam Ioatham fratris ejus qui servatus erat, exercitum Gaal devicit, turrimque Sichem exussit. & à muliere tandem fragmine molæ oppressus est.

ABiit autem Abimelech filius Iero- 1
baal in Sichem ad fratres matris
suæ, & locutus est ad eos, & ad om-
nem cognationem domus patris ma-
tris suæ, dicens: * Loquimini ad om- 2
nes viros Sichem: Quid vobis est me-
lius, ut dominentur vestri septuagin-
ta viri omnes filii Ierobaal, an ut do-
minetur unus vir? simulque considera-
te, quod os vestrum & caro vestra sum.
* Locutique sunt fratres matris ejus 3
de eo ad omnes viros Sichem univer-
sos sermones istos, & inclinaverunt
cor eorum post Abimelech, dicentes:
Frater noster est. * Dederuntque illi 4
septuaginta pondo argenti de fano
Baalberit. Qui conduxit sibi ex eo vi-
ros inopes & vagos, secutique sunt
eum: * Et venit in domum patris sui 5
in Ephra, & occidit fratres suos filios
Ierobaal septuaginta viros, super la-
pidem unum: remansitque Ioatham fi-
lius Ierobaal minimus, & abscondi-
tus est. * Congregati sunt autem om- 6
nes viri Sichem, & universæ familiæ
urbis Mello: abieruntque & constitue-
runt regem Abimelech juxta quercum
quæ stabat in Sichem. * Quod cum 7
nuntiatum esset Ioatham, ivit, & ste-
tit in vertice montis Garizim: eleva-
taque voce, clamavit, & dixit: Au-
dite me viri Sichem, ita audiat vos
Deus. * Ierunt ligna, ut ungerent su- 8
per se regem: dixeruntque olivæ: Im-
pera nobis. * Quæ respondit: Num- 9
quid possum deserere pinguedinem
meam, qua & dii utuntur & homines,
& venire ut inter ligna promovear?
* Dixeruntque ligna ad arborem fi- 10
cum: Veni, & super nos regnum ac-
cipe. * Quæ respondit eis: Numquid 11
possum deserere dulcedinem meam,
fructusque suavissimos, & ire ut inter
cetera ligna promovear? * Locutaque 12
sunt ligna ad vitem: Veni & impera
nobis. * Quæ respondit eis: Numquid 13
possum deserere vinum meum, quod
lætificat Deum & homines, & inter
ligna cetera promoveri? * Dixerunt- 14
que omnia ligna ad rhamnum: Veni,
& impera super nos. * Quæ respondit 15
eis: Si verè me regem vobis constitui-
tis, venite, & sub umbra mea requie-

fcite. fi autem non vultis, egrediatur
ignis de rhamno, & devoret cedros
Libani. * Nunc igitur fi rectè & abf-
que peccato conftituiftis fuper vos re-
gem Abimelech, & bene egiftis cum
Ierobaal, & cum domo ejus, & reddi-
diftis vicem beneficiis ejus, qui pug-
navit pro vobis, * & animam fuam
dedit periculis, ut erueret vos de ma-
nu Madian, * qui nunc furrexiftis con-
tra domum patris mei, & interfeciftis
filios ejus feptuaginta viros fuper u-
num lapidem, & conftituiftis regem
Abimelech filium ancillæ ejus fuper
habitatores Sichem eo quod frater ve-
fter fit: * fi ergo rectè, & abfque vitio
egiftis cum Ierobaal, & domo ejus, ho-
die lætamini in Abimelech, & ille
lætetur in vobis. * Sin autem perver-
fe: egrediatur ignis ex eo, & confu-
mat habitatores Sichem, & oppidum
Mello: egrediaturque ignis de viris
Sichem, & de oppido Mello, & devo-
ret Abimelech. * Quæ cum dixiffet,
fugit, & abiit in Bera: habitavitque
ibi ob metum Abimelech fratris fui.
* Regnavit itaque Abimelech fuper
Ifrael tribus annis. * Mifitque Domi-
nus fpiritum peffimum inter Abime-
lech & habitatores Sichem: qui cœ-
perunt eum deteftari, * & fcelus in-
terfectionis feptuaginta filiorum Iero-
baal, & effufionem fanguinis eorum
conferre in Abimelech fratrem fuum,
& in ceteros Sichimorum principes,
qui eum adjuverant. * Pofueruntque
infidias adverfus eum in fummitate
montium: & dum illius præftolaban-
tur adventum, exercebant latrocinia,
agentes prædas de prætereuntibus.
nuntiatumque eft Abimelech. * Venit
autem Gaal filius Obed cum fratribus
fuis, & tranfivit in Sichimam. Ad cu-
jus adventum erecti habitatores Si-
chem, * egreffi funt in agros, vaftan-
tes vineas, uvafque calcantes: & fa-
ctis cantantium choris, ingreffi funt
fanum Dei fui, & inter epulas & po-
cula maledicebant Abimelech, * cla-
mante Gaal filio Obed: Quis eft Abi-
melech, & quæ eft Sichem, ut fervia-
mus ei? numquid non eft filius Iero-
baal, & cõftituit principẽ Zebul fervũ
fuũ fuper viros Emor patris Sichem?
Cur ergo ferviemus ei? * Vtinã daret ali-
quis populũ iftũ fub manu mea, ut au-
ferrem de medio Abimelech. Dictumq;
eft Abimelech: Cõgrega exercitus mul-
titudinem, & veni. * Zebul enim prin-
ceps civitatis, auditis fermonibus
Gaal filii Obed, iratus eft valde, * &
mifit clam ad Abimelech nuntios, di-
cens: Ecce, Gaal filius Obed venit in
Sichimam cum fratribus fuis, & op-
pugnat adverfum te civitatem. * Sur-
ge itaque nocte cum populo, qui te-
cum eft, & latita in agro: * & primo
mane oriente fole, irrue fuper civita-
tem. illo autem egrediente adverfum
te cum populo fuo, fac ei quod potue-
ris. * Surrexit itaque Abimelech cum
omni exercitu fuo nocte, & tetendit 34
infidias juxta Sichimam in quattuor
locis. * Egreffufque eft Gaal filius O- 35
bed, & ftetit in introitu portæ civi-
tatis. Surrexit autem Abimelech, &
omnis exercitus cum eo de infidiarum
loco. * Cumque vidiffet populum 36
Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de mon-
tibus multitudo defcendit. Cui ille
refpondit: Vmbras montium vides
quafi capita hominum, & hoc errore
deciperis. * Rurfumque Gaal ait: Ec- 37
ce populus de umbilico terræ defcen-
dit, & unus cuneus venit per viam quæ
refpicit quercum. * Cui dixit Zebul: 38
Vbi eft nunc os tuum, quo loquebaris?
Quis eft Abimelech ut ferviamus ei?
Nonne hic populus eft, quem defpicie-
bas? Egredere, & pugna contra eum.
* Abiit ergo Gaal, fpectante Sichimo- 39
rum populo, & pugnavit contra Abi-
melech, * & qui perfecutus eft eum fu- 40
gientem, & in urbem compulit: ceci-
deruntque ex parte ejus plurimi, uf-
que ad portam civitatis: * & Abime- 41
lech fedit in Ruma: Zebul autem, Gaal
& focios ejus expulit de urbe, nec in
ea paffus eft commorari. * Sequenti 42
ergo die egreffus eft populus in cam-
pum. Quod cum nuntiatum effet Abi-
melech, * tulit exercitum fuum & di- 43
vifit in tres turmas, tendens infidias in
agris. Videnfque quod egrederetur po-
pulus de civitate, furrexit, & irruit
in eos * cum cuneo fuo, oppugnans & 44
obfidens civitatem: duæ autem turmæ
palantes per campum adverfarios per-
fequebantur. * Porro Abimelech o- 45
mni die illo oppugnabat urbem: quam
cepit, interfectis habitatoribus ejus,
ipfaque deftructa: ita ut fal in ea dif-
pergeret. * Quod cum audiffent qui 46
habitabant in turre Sichimorum, in-
greffi funt fanum dei fui Berith, ubi
fœdus cum eo pepigerant, & ex eo lo-
cus nomen acceperat, qui erat muni-
tus valde. * Abimelech quoque audi- 47
ens viros turris Sichimorum pariter
conglobatos, * afcendit in montem 48
Selmon cum omni populo fuo: & ar-
repta fecuri, præcidit arboris ramum,
impofitumque ferens humero, dixit ad
focios: Quod me videris facere, cito
facite. * Igitur certatim ramos de ar- 49
boribus præcidentes, fequebantur du-
cem. Qui circumdantes præfidium,
fuccenderunt: atque ita factum eft, ut
fumo & igne mille homines necaren-
tur, viri pariter & mulieres, habita-
torum turris Sichem. * Abimelech 50
autem inde proficifcens venit ad oppi-
dum Thebes, quod circumdans obfide-
bat exercitu. * Erat autem turris ex- 51
celfa in media civitate, ad quam con-
fugerant fimul viri ac mulieres, & om-
nes principes civitatis, claufa firmiffi-
mè janua, & fuper turris tectum ftan-

52 tes per propugnacula. * Accedensque
Abimelech juxta turrim, pugnabat
fortiter: & appropinquans ostio, ignem
53 supponere nitebatur: * & ecce una
mulier fragmen molæ desuper jaciens,
illisit capiti Abimelech, & confregit
54 cerebrum ejus. * Qui vocavit citò armigerum
suum, & ait ad eum: Evagina
gladium tuum, & percute me: ne
forte dicatur quod à femina interfectus
sim. Qui jussa perficiens, interfecit
55 eum. * Illoque mortuo, omnes qui
cum eo erant de Israel, reversi sunt
56 in sedes suas: * & reddidit Deus malum,
quod fecerat Abimelech contra
patrem suum, interfectis septuaginta
57 fratribus suis. * Sichimitis quoque,
quod operati erant, retributum est,
& venit super eos maledictio Ioathan
filii Ierobaal.

CAPUT X.

Thola vita functo, Iair dux succedit: Israelitæ verò in idololatriam lapsi traduntur Philisthæis & Ammonitis; quibus pœnitentibus, Dominus ingratitudinem improperat, tandemque eorum miseretur.

1 POst Abimelech surrexit dux in Israel
Thola filius Phua patrui Abimelech,
vir de Issachar, qui habitavit
2 in Samir montis Ephraim: * & judicavit
Israelem viginti & tribus annis,
mortuusq; est, ac sepultus in Samir.
3 * Huic successit Iair Galaaditès, qui
judicavit Israelem per viginti & duos
4 annos, * habens triginta filios sedentes
super triginta pullos asinarũ, & principes
triginta civitatum, quæ ex nomine
ejus sunt appellatæ Havoth Iair, id
est, oppida Iair, usque in præsentem
5 diem, in Terra Galaad. * Mortuusque
est Iair, ac sepultus in loco, cui est vo-
6 cabulum Camon. * Filii autem Israel
peccatis veteribus jungentes nova, fecerunt
malum in conspectu Domini, &
servierunt idolis, Baalim & Astaroth,
& diis Syriæ ac Sidonis & Moab & filiorum
Ammon & Philisthiim: dimiseruntque
Dominum & non coluerunt
7 eum. * Contra quos Dominus iratus,
tradidit eos in manus Philisthiim &
8 filiorum Ammon. * Afflictique sunt,
& vehementer oppressi per annos decem
& octo, omnes qui habitabant
trans Iordanem in Terra-Amorrhæi,
9 qui est in Galaad: * in tantum, ut filii
Ammon, Iordane transmisso, vastarent
Iudas & Benjamin & Ephraim:
10 afflictusque est Israel nimis. * Et clamantes
ad Dominum, dixerunt: Peccavimus
tibi, quia dereliquimus Dominum
Deum nostrum, & servivimus
11 Baalim. * Quibus locutus est Dominus:
Numquid non Ægyptii & Amorrhæi,
filiique Ammon & Philisthiim,
12 * Sidonii quoque & Amalec & Chanaan,
oppresserunt vos, & clamastis
ad me, & erui vos de manu eorum?
* Et tamen reliquistis me, & coluistis 13
deos alienos: idcirco non addam ut ul-
tra vos liberem: * ite, & invocate deos 14
quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore
angustiæ. * Dixeruntque filii Is- 15
rael ad Dominum: Peccavimus, redde
tu nobis quidquid tibi placet: tantum
nunc libera nos. * Quæ dicentes, o- 16
mnia de finibus suis alienorum deorũ
idola projecerunt, & servierunt Domino
Deo: qui doluit super miseriis
eorum. * Itaque filii Ammon concla- 17
mantes in Galaad fixere tentoria: contra
quos congregati filii Israel, in Maspha
castrametati sunt. * Dixerunt- 18
que principes Galaad singuli ad proximos
suos: Qui primus ex nobis contra
filios Ammon cœperit dimicare, erit
dux populi Galaad.

CAPUT XI.

Iephte judex factus, Dei spiritu accensus, primum ratione agit cum rege Ammonitarum: deinde ubi eos vicisset, ob votum temerè factum filiam suam sacrificavit.

FVit illo tempore Iephte Galaadi- 1
tes vir fortissimus atque pugnator,
filius mulieris meretricis, qui natus est
de Galaad. * Habuit autem Galaad 2
uxorẽ, de qua suscepit filios: qui postquam
creverant, ejecerunt Iephte, dicentes:
Heres in domo patris nostri
esse non poteris, quia de altera matre
natus es. * Quos ille fugiens atque de- 3
vitans, habitavit in Terra Tob: congregatique
sunt ad eum viri inopes, &
latrocinantes, & quasi principem sequebantur.
* In illis diebus pugnabant 4
filii Ammon contra Israel. * Quibus 5
acriter instantibus, perrexerunt majores
natu de Galaad, ut tollerent in auxilium
sui Iephte de Terra Tob: * di- 6
xeruntque ad eum: Veni & esto princeps
noster, & pugna contra filios
Ammon. * Quibus ille respondit: 7
Nonne vos estis, qui odistis me, & ejecistis
de domo patris mei, & nunc venistis
ad me necessitate compulsi? * Di- 8
xeruntque principes Galaad ad Iephte:
Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus,
ut proficiscaris nobiscum, &
pugnes contra filios Ammon, sisque
dux omnium qui habitant in Galaad.
* Iephte quoque dixit eis: Si vere 9
venistis ad me, ut pugnem pro vobis
contra filios Ammon, tradideritque
eos Dominus in manus meas, ego
ero vester princeps? * Qui responde- 10
runt ei: Dominus, qui hæc audit, ipse
mediator ac testis est, quòd nostra promissa
faciemus: * Abiit itaque Iephte 11
cum principibus Galaad, fecitque eum
omnis populus principem sui. Locutusque
est Iephte omnes sermones suos

coram

12 coram Domino in Maſpha. * Et mi-
ſit nuntios ad regem filiorum Ammon,
qui ex perſona ſua dicerent: Quid mi-
hi & tibi eſt, quia veniſti contra me,
13 ut vaſtares terram meam? *Quibus ille
reſpondit: Quia tulit Iſrael terram
meam, quando aſcendit de Ægypto,
à finibus Arnon uſque Iaboc atque
Iordanem: nunc ergo cum pace redde
14 mihi eam. * Per quos rurſum manda-
vit Iephte, & imperavit eis ut dice-
15 rent regi Ammon: * Hæc dicit Iephte:
Non tulit Iſrael Terram Moab, nec
16 Terram filiorum Ammon: * ſed quan-
do de Ægypto conſcenderunt, ambula-
vit per ſolitudinem uſque ad Mare ru-
17 brum, & venit in Cades. * Miſitque
nuntios ad regem Edom, dicens: Di-
mitte me ut tranſeam per terram tuam.
Qui noluit acquieſcere precibus ejus.
Miſit quoque ad regem Moab, qui &
ipſe tranſitum præbere contempſit.
18 Manſit itaque in Cades, * & circuivit
ex latere Terram Edom, & Terram
Moab: venitq; contra Orientalem pla-
gam terræ Moab, & caſtrametatus eſt
trans Arnon: nec voluit intrare ter-
minos Moab: Arnon quippe confinium
19 eſt Terræ Moab: * Miſit itaque Iſrael
nuntios ad Sehon regem Amorrhæo-
rum, qui habitabat in Heſebon, &
dixerunt ei: Dimitte ut tranſeam per
20 terram tuam uſque ad fluvium. * Qui
& ipſe Iſrael verba deſpiciens, non di-
miſit eum tranſire per terminos ſuos:
ſed infinita multitudine congregata,
egreſſus eſt contra eum in Iaſa, & for-
21 titer reſiſtebat. * Tradiditque eum Do-
minus in manus Iſrael cum omni exer-
citu ſuo, qui percuſſit eum, & poſſe-
dit omnem Terram Amorrhæi habita-
22 toris regionis illius, * & univerſos fi-
nes ejus, de Arnon uſque Iaboc, & de
23 ſolitudine uſque ad Iordanem. * Do-
minus ergo Deus Iſrael ſubvertit Amor-
rhæum, pugnante contra illum popu-
lo ſuo Iſrael, & tu nunc vis poſſidere
24 terram ejus? * Nonne ea quæ poſſidet
Chamos Deus tuus, tibi jure debentur?
Quæ autem Dominus Deus noſter vi-
ctor obtinuit, in noſtram cedent poſ-
25 ſeſſionem: * niſi fortè melior es Balac
filio Sephor rege Moab: aut docere po-
tes, quod jurgatus ſit contra Iſrael, &
26 pugnaverit contra eum, * quando ha-
bitavit in Heſebon, & viculis ejus, &
in Aroer, & villis illius, vel in cun-
ctis civitatibus juxta Iordanem, per
trecentos annos. Quare tanto tempo-
re nihil ſuper hac repetitione tenta-
27 ſtis? * Igitur non ego pecco in te, ſed
tu contra me male agis, indicens mihi
bella non juſta. Iudicet Dominus ar-
biter hujus diei, inter Iſrael & in-
28 ter filios Ammon. * Noluitque ac-
quieſcere rex filiorum Ammon verbis
Iephte, quæ per nuntios mandaverat.
29 * Factus eſt ergo ſuper Iephte Spiritus
Domini, & circuiens Galaad, & Ma-
naſſe, Maſpha quoque Galaad, & inde
tranſiens ad filios Ammon, * votum vo- 30
vit Domino, dicens: Si tradideris fili-
os Ammon in manus meas, * quicum- 31
que primus fuerit egreſſus de foribus
domus meæ, mihique occurrerit re-
vertenti cum pace à filiis Ammon, eum
holocauſtum offeram Domino. * Tran- 32
ſivitque Iephte ad filios Ammon, ut pu-
gnaret contra eos: quos tradidit Domi-
nus in manus ejus: * Percuſſitque ab 33
Aroer uſque dum venias in Mennith,
viginti civitates, & uſque ad Abel,
quæ eſt vineis conſita, plaga magna ni-
mis. humiliatique ſunt filii Ammon à
filiis Iſrael. * Revertente autem Ieph- 34
te in Maſpha domum ſuam, occurrit ei
unigenita filia ſua cum tympanis &
choris. non enim habebat alios libe-
ros. * Qua viſa, ſcidit veſtimenta ſua, 35
& ait: Heu me, filia mea, decepiſti me,
& ipſa decepta es: aperui enim os me-
um ad Dominum, & aliud facere non
potero. * Cui illa reſpondit: Pater mi, 36
ſi aperuiſti os tuum ad Dominum, fac
mihi quodcunque pollicitus es, con-
ceſſa tibi ultione atque victoria de ho-
ſtibus tuis. * Dixitque ad patrem: 37
Hoc ſolum mihi præſta quod deprecor:
Dimitte me ut duobus menſibus cir-
cumeam montes, & plangam virgini-
tatem meam cum ſodalibus meis.* Cui 38
ille reſpondit: Vade. Et dimiſit eam
duobus menſibus. Cumque abiiſſet cum
ſociis ac ſodalibus ſuis, flebat virgini-
tatem ſuam in montibus. * Expletiſ- 39
que duobus menſibus, reverſa eſt ad
patrem ſuum, & fecit ei ſicut voverat,
quæ ignorabat virum. Exinde mos in-
crebruit in Iſrael, & conſuetudo ſer-
vata eſt: * ut poſt anni circulum con- 40
veniant in unum filiæ Iſrael, & plan-
gant filiam Iephte Galaaditæ diebus
quattuor.

CAPVT XII.

Ephrathæi adverſus Iephte inſurgentes ad vada Iordanis occiduntur, cum vocem Schibboleth proferre non poſſent; quo vita functo, ſuccedunt duces Abeſan, Ahialon, & Abdon.

ECce autem in Ephraim orta eſt ſe- 1
ditio. nam tranſeuntes contra A-
quilonem, dixerunt ad Iephte: Quare
vadens ad pugnam contra filios Am-
mon, vocare nos noluiſti, ut pergere-
mus tecum? Igitur incendemus do-
mum tuum. * Quibus ille reſpondit: 2
Diſceptatio erat mihi & populo meo
contra filios Ammon vehemens: voca-
vique vos, ut præberetis mihi auxili-
um, & facere noluiſtis. *Quod cernens 3
poſui animā meam in manibus meis,
tranſivique ad filios Ammon, & tradi-
dit eos Dominus in manus meas. Quid
commerui, ut adverſum me conſurga-
tis in prælium? * Vocatis itaque ad ſe 4
cunctis viris Galaad, pugnabat contra

Ephraim:

Ephraim: percusseruntque viri Ga-
laad Ephraim, quia dixerat: Fugitivus
est Galaad de Ephraim. & habitat in
5 medio Ephraim & Manasse. * Occupa-
veruntq; Galaaditæ vada Iordanis, per
quæ Ephraim reversurus erat. Cumque
venisset ad ea de Ephraim numero, fu-
giens, atque dixisset: Obsecro ut me
transire permittatis: dicebant ei Ga-
laaditæ: Numquid Ephratæus es? quo
6 dicente: Non sum: * interrogabant
eum: Dic ergo Schibboleth, quod inter-
pretatur Spica. Qui respondebat, Sib-
boleth: eadem littera Spicam expri-
mere non valens. Statimque apprehen-
sum jugulabant in ipso Iordanis tran-
situ. Et ceciderunt in illo tempore de
7 Ephraim quadraginta duo millia. * Iu-
dicavit itaque Iephte Galaadites Israel
sex annis: & mortuus est, ac sepultus
8 in civitate sua Galaad. * Post hunc
judicavit Israel Abesan de Bethlehem:
9 * qui habuit triginta filios, & totidem
filias, quas emittens foras, maritis
dedit, & ejusdem numeri filiis suis ac-
cepit uxores, introducens in domum
suam. Qui septem annis judicavit Is-
10 rael. * mortuusque est, ac sepultus in
11 Bethlehem. * Cui successit Ahialon
Zabulonites: & judicavit Israel de-
12 cem annis: * mortuusque est, ac sepul-
13 tus in Zabulon. * Post hunc judicavit
Israel Abdon, filius Illel, Pharathoni-
14 tes: * qui habuit quadraginta filios, &
triginta ex eis nepotes, ascendentes su-
per septuaginta pullos asinarum, & ju-
15 dicavit Israel octo annis: * mortuus-
que est, ac sepultus in Pharathon ter-
ræ Ephraim, in monte Amalec.

CAPUT XIII.

Israelitæ rursum in idololatriam lapsi Philisthæis traduntur: Samson nasciturus ab angelo prædicitur matri, & deinde patri, natusque à Domino benedicitur.

1 RVrsumque filii Israel fecerunt
malum in conspectu Domini: qui
tradidit eos in manus Philisthinorum
2 quadraginta annis. * Erat autem qui-
dam vir de Saraa, & de stirpe Dan, no-
mine Manue, habens uxorem sterilem.
3 * Cui apparuit Angelus Domini, &
dixit ad eam: Sterilis es & absque li-
beris: sed concipies & paries filium:
4 * cave ergo ne bibas vinum ac siceram,
nec immundum quidquam comedas:
5 quia concipies, & paries filium, cujus
non tanget caput novacula; erit enim
nazaræus Dei ab infantia sua, & ex
matris utero, & ipse incipiet liberare
6 Israel de manu Philisthinorum. * Quæ
cum venisset ad maritum suum, dixit
ei: Vir Dei venit ad me, habens vul-
tum angelicum, terribilis nimis. Quem
cum interrogassem, quis esset, & unde
venisset, & quo nomine vocaretur, no-
7 luit mihi dicere: * sed hoc respondit:
Ecce concipies & paries filium: cave
ne vinum bibas, nec siceram, & ne
aliquo vescaris immundo: erit enim
puer nazaræus Dei ab infantia sua, ex
utero matris suæ usque ad diem mor-
tis suæ. * Oravit itaque Manue Do- 8
minum, & ait: Obsecro Domine, ut vir
Dei, quem misisti, veniat iterum, &
doceat nos quid debeamus facere de
puero, qui nasciturus est. * Exaudi- 9
vitque Dominus deprecantem Manue,
& apparuit rursum Angelus Dei uxori
ejus sedenti in agro, Manue autem
maritus ejus non erat cum ea.
Quæ cum vidisset Angelum, * festi- 10
navit & cucurrit ad virum suum:
nuntiavitque ei, dicens: Ecce apparuit
mihi vir, quem ante videram. * Qui 11
surrexit, & secutus est uxorem suam:
veniensque ad virum, dixit ei: Tu es
qui locutus es mulieri? Et ille res-
pondit: Ego sum. * Cui Manue: Quan- 12
do, inquit, sermo tuus fuerit expletus,
quid vis ut faciat puer? aut à quo se
observare debebit? * Dixitque Ange- 13
lus Domini ad Manue: Ab omnibus,
quæ locutus sum uxori tuæ, abstineat
se: * & quidquid ex vinea nascitur, nō 14
comedat: vinum & siceram non bibat,
nullo vescatur immundo: & quod ei
præcepi, impleat atque custodiat.
* Dixitque Manue ad Angelum Domi- 15
ni: Obsecro te ut acquiescas precibus
meis, & faciamus tibi hœdum de
capris. * Cui respondit Angelus: Si 16
me cogis, non comedam panes tuos: si
autem vis holocaustum facere, offer
illud Domino. Et nesciebat Manue
quod Angelus Domini esset. * Dixit- 17
que ad eum, Quod est tibi nomen, ut,
si sermo tuus fuerit expletus, honore-
mus te? * Cui ille respondit: Cur 18
quæris nomen meum, quod est mirabi-
le? * Tulit itaque Manue hœdum 19
de capris, & libamenta, & posuit su-
per petram, offerens Domino, qui fa-
cit mirabilia: ipse autem & uxor ejus
intuebantur. * Cumque ascenderet 20
flamma altaris in cælum, Angelus Do-
mini pariter in flamma adscendit. Quod
cum vidissent Manue & uxor ejus, pro-
ni ceciderunt in terram, * et ultra eis 21
non apparuit Angelus Domini. Statimq;
intellexit Manue Angelū Domini esse,
* & dixit ad uxorem suā: Morte morie- 22
mur, quia vidimus Deum. * Cui res- 23
pondit mulier: Si Dominus nos vel-
let occidere, de manibus nostris ho-
locaustum & libamenta non suscepis-
set, nec ostendisset nobis hæc omnia,
neque ea, quæ sunt ventura dixisset.
* Peperit itaque filium, & vocavit no- 24
men ejus Samson. Crevitque puer, &
benedixit ei Dominus. * Cœpitque 25
Spiritus Domini esse cum eo in castris
Dan inter Saraa & Esthaol.

CAPVT XIV.

Samſon uxorem ducit Philiſthæam; quam cum viſeret, leonem laceravit, in cujus ore poſtmodum reperto melle, ſumpſit ab eo parabolam: qua ſodalibus propoſita, illi interpretationem per Samſonis uxorem intellexerunt.

1 DEſcendit ergo Samſon in Thamnatha. videnſque ibi mulierem de
2 filiabus Philiſthiim,* aſcendit,& nuntiavit patri ſuo, & matri ſuæ, dicens:
Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus Philiſthinorum: quam quæſo ut
3 mihi accipiatis uxorem. * Cui dixerunt pater & mater ſua: Numquid non
eſt mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philiſthiim, qui incircumciſi ſunt? Dixitque Samſon ad
patrem ſuum: Hanc mihi accipe: quia
4 placuit oculis meis. * Parentes autem ejus neſciebant quod res à Domino fieret, & quæreret occaſionem contra Philiſthiim. eo enim tempore Phili-
5 ſthiim dominabantur Iſraeli. *Deſcendit itaque Samſon cum patre ſuo & matre in Thamnatha. Cumque veniſſent ad vineas oppidi,apparuit catulus leonis ſævus , & rugiens, & occurrit
6 ei. * Irruit autem Spiritus Domini in Samſon, & dilaceravit leonem, quaſi hœdum in fruſta diſcerpens, nihil omnino habens in manu: & hoc patri
7 & matri noluit indicare. * Deſcenditque & locutus eſt mulieri,que placue-
8 rat oculis ejus. * Et poſt aliquot dies revertens ut acciperet eam, declinavit ut videret cadaver leonis, & ecce examen apum in ore leonis erat ac favus
9 mellis. * Quem cum ſumpſiſſet in manibus, comedebat in via: veniénſque ad patrem ſuum & matrem, dedit eis partẽ,qui & ipſi comederunt:nec tamẽ eis voluit indicare quod mel de corpo-
10 re leonis aſſumpſerat.* Deſcendit itaq; pater ejus ad mulierem, & fecit filio ſuo Samſon convivium. ſic enim juve-
11 nes facere conſueverant. * Cum ergo cives loci illius vidiſſent eum, dederunt ei ſodales triginta ut eſſent cũ eo.
12 * Quibus locutus eſt Samſon : Proponam vobis problema: quod ſi ſolveritis mihi intra ſeptem dies convivii, dabo vobis tringinta ſindones, & toti-
13 dem tunicas: * ſin autem non potueritis ſolvere, vos dabitis mihi triginta ſindones, & ejuſdem numeri tunicas. Qui reſponderunt ei: Propone proble-
14 ma, ut audiamus. * Dixitque eis: De comedente exivit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. nec potuerunt per
15 tres dies propoſitionem ſolvere.*Cumque adeſſet dies ſeptimus, dixerunt ad uxorem Samſon: Blandire viro tuo, & ſuade ei ut indicet tibi quid ſignificet problema. quod ſi facere nolueris, incendemus te, & domum patris tui. an idcirco vocaſtis nos ad nuptias ut
ſpoliaretis? *Quæ fundebat apud Sam- 16
ſon lacrymas, & querebatur dicens: Odiſti me, & non diligis: idcirco problema , quod propoſuiſti filiis populi mei , non vis mihi exponere. At ille reſpondit : Patri meo & matri nolui
dicere: & tibi indicare potero? * Sep- 17
tem igitur diebus convivii flebat ante eum : tandemque die ſeptimo cum ei eſſet moleſta, expoſuit. Quæ ſtatim in-
dicavit civibus ſuis. *Et illi dixerunt 18
ei die ſeptimo ante ſolis occubitum: Quid dulcius melle , & quid fortius leone? Qui ait ad eos: Si non araſſetis in vitula mea, non inveniſſetis propoſi-
tionem meam. * Irruit itaque in eum 19
ſpiritus Domini, deſcenditque Aſcalonem, & percuſſit ibi triginta viros. quorum ablatas veſtes dedit iis,qui problema ſolverant. Iratuſque nimis
aſcendit in domum patris ſui: * uxor 20
autem ejus accepit maritum unum de amicis ejus & pronubis.

CAPVT XV.

Per vulpium multitudinem Samſon Philiſthæorum ſegetes incendit, & fractis funibus quibus ligatus erat, mille Philiſthæos aſini maxilla proſtravit, è cujus dente molari aquæ ſitienti fluxerunt.

POſt aliquantulum autem temporis, 1
cum dies triticeæ meſſis inſtarent, venit Samſon, inviſere volens uxorem ſuam, & attulit ei hœdum de capris. Cumque cubiculum ejus ſolito vellet intrare,prohibuit eum pater illius,di-
cens: * Putavi quod odiſſes eam, & 2
ideo tradidi illam amico tuo: ſed habet ſororem, quæ junior & pulchrior illa
eſt , ſit tibi pro ea uxor. * Cui Sam- 3
ſon reſpondit: Ab hac die non erit culpa in me contra Philiſthæos: faciam e-
nim vobis mala. *Perrexitque & cepit 4
trecentas vulpes, caudaſq; earum junxit ad caudas, & faces ligavit in me-
dio: * quas igne ſuccendens, dimiſit ut 5
huc illucque diſcurrerent. Quæ ſtatim perrexerunt in ſegetes Philiſthinorum. Quibus ſuccenſis, & comportatæ jam fruges,& adhuc ſtantes in ſtipula,concrematæ ſunt, in tantum, ut vineas quoque & oliveta flamma conſumeret.
* Dixeruntque Philiſthiim: Quis fecit 6
hanc rem? Quibus dictum eſt: Samſon gener Thamnathæi: quia tulit uxorem ejus, & alteri tradidit, hæc operatus eſt. Aſcenderuntque Philiſthiim: & combuſſerunt tam mulierem quam pa-
trem ejus. * Quibus ait Samſon: Li- 7
cet hæc feceritis tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, & tunc quieſ-
cam. * Percuſſitque eos ingenti plaga, 8
ita ut ſtupentes ſuram femori imponerent. Et deſcendens habitavit in
ſpelunca petræ Etam. * Igitur aſcen- 9

dentes Philisthiim in Terram Iuda,
castrametati sunt in loco, qui postea
vocatus est Lechi, id est, maxilla, ubi
10 eorum effusus est exercitus. * Dixe-
runtque ad eos de tribu Iuda: Cur as-
cendistis adversum nos? Qui responde-
runt: Ut ligemus Samson, venimus, &
reddamus ei quæ in nos operatus est.
11 * Descenderunt ergo tria millia viro-
rum de Iuda, ad specum silicis Etam,
dixeruntque ad Samson: Nescis quod
Philisthiim imperent nobis? quare hoc
facere voluisti? Quibus ille ait. Sicut
12 fecerunt mihi, sic feci eis. * Ligare,
inquiunt, te venimus, & tradere in
manus Philisthinorum. Quibus Sam-
son, Iurate, ait, & spondete mihi quod
13 non occidatis me. * Dixerunt: Non te
occidemus, sed vinctum trademus. Li-
gaveruntque eum duobus novis funi-
bus, & tulerunt eum de petra Etam.
14 * Qui cum venisset ad locum Maxillæ,
& Philisthiim vociferantes occurrissent
ei, irruit Spiritus Domini in eum; &
sicut solent ad odorem ignis lina con-
sumi, ita vincula quibus ligatus erat,
15 dissipata sunt & soluta. *Inventamque
maxillam, id est, mandibulam asini,
quæ jacebat, arripiens, interfecit in
16 ea mille viros, * & ait: In maxilla asi-
ni, in mandibula pulli asinarum, dele-
17 vi eos, & percussi mille viros. * Cum-
que hæc verba canens complesset, pro-
jecit mandibulam de manu, & vocavit
nomen loci illius Ramathlechi, quod
18 interpretatur elevatio maxillæ. * Si-
tiensque valde, clamavit ad Dominum,
& ait: Tu dedisti in manu servi tui
salutem hanc maximam atque victo-
riam: en siti morior, incidamque in
19 manus incircumcisorum. *Aperuit ita-
que Dominus molarem dentem in ma-
xilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ.
Quibus haustis, refocillavit spiritum,
& vires recepit. Idcirco appellatum
est nomen loci illius, Fons invocantis
de maxilla, usque in præsentem diem.
20 * Iudicavitque Israel in diebus Phili-
sthiim viginti annis.

CAPUT XVI.

Samson observantibus eum custodibus, portas Gazæ urbis in montem detulit: à Dalila autem cui sæpius illuserat, cognita causa fortitudinis, detonsus, excæcatur ab hostibus; quos tandem una secum interemit.

1 ABiit quoque in Gazam, & vi-
dit tibi mulierem meretricem,
ingressusque est ad eam. * Quod cum
2 audissent Philisthiim, & percrebru-
isset apud eos, intrasse urbem Sam-
son, circumdederunt eum, positis in por-
ta civitatis custodibus: & ibi tota no-
cte cum silentio præstolantes, ut
facto mane exeuntem occiderent.
* Dormivit autem Samson usque ad 3
medium noctis: & inde consur-
gens, apprehendit ambas portæ fo-
res cum postibus suis & sera, imposi-
tasque humeris suis portavit ad verti-
cem montis, qui respicit Hebron. *Post 4
hæc amavit mulierem, quæ habitabat
in Valle Sorec, & vocabatur Dalila.
* Veneruntque ad eam principes Phi- 5
listhinorum, atque dixerunt: Decipe
eum, & disce ab illo, in quo habeat
tantam fortitudinem, & quo modo
eum superare valeamus, & vinctum af-
fligere. quod si feceris, dabimus tibi
singuli mille & centum argenteos. *Lo- 6
cuta est ergo Dalila ad Samson: Dic
mihi, obsecro, in quo sit tua maxima
fortitudo, & quid sit quo ligatus e-
rumpere nequeas? *Cui respondit Sam- 7
son: Si septem nerviceis funibus, nec-
dum siccis, & adhuc humentibus liga-
tus fuero, infirmus ero ut ceteri homi-
nes. * Attuleruntque ad eam satra- 8
pæ Philisthinorum septem funes, ut
dixerat: quibus vinxit eum, * laten- 9
tibus apud se insidiis, & in cubiculo
finem rei expectantibus, clamavitque
ad eum: Philisthiim super te Samson.
Qui rupit vincula, quo modo si rumpat
quis filum de stuppæ tortum putami-
ne, cum odorem ignis acceperit: &
non est cognitum in quo esset fortitu-
do ejus. * Dixitque ad eum Dalila: 10
Ecce illusisti mihi, & falsum locutus
es: saltem nunc indica mihi quo liga-
ri debeas. * Cui ille respondit: Si li- 11
gatus fuero novis funibus, qui num-
quam fuerunt in opere, infirmus ero,
& aliorum hominum similis. * Quibus 12
rursum Dalila vinxit eum, & clamavit:
Philisthiim super te Samson, in cubi-
culo insidiis præparatis. Qui ita rupit
vincula quasi fila telarum. * Dixitque 13
Dalila rursum ad eum: Usquequo de-
cipis me, & falsum loqueris? ostende
quo vinciri debeas. Cui respondit Sam-
son: Si septem crines capitis mei cum
licio plexueris, & clavum his circum-
ligatum terræ fixeris, infirmus ero.
* Quod cum fecisset Dalila, dixit ad 14
eum: Philisthiim super te Samson.
Qui consurgens de somno extraxit cla-
vum cum crinibus & licio. * Dixitque 15
ad eum Dalila: Quo modo dicis quod
amas me, cum animus [illegible] ius non sit
mecum? Per tres vices men[illegible] itus es mi-
hi, & noluisti dicere in [illegible] o sit maxi-
ma fortitudo tua. * Cum [illegible] que molesta 16
esset ei, & per multos die[illegible] jugiter ad-
hæreret, spatium ad quie[illegible] em non tri-
buens, defecit anima ejus [illegible] & ad mor-
tem usque lassata est: * T[illegible] nc aperiens 17
veritatem rei, dixit ad e[illegible] m: Ferrum
nunquam ascendit super c[illegible] put meum,
quia nazaræus, id est, con[illegible] ecratus Deo
sum de utero matris meæ: [illegible] rasum fue-
rit caput meum, recedet [illegible] à me forti-
tudo mea, & deficiam, [illegible] eroque sicut
ceteri homines. * Viden[illegible] de illa quod 18

confessus

confessus ei esset omnem animum suũ,
misit ad principes Philisthinorum ac
mandavit: Ascendite adhuc semel, quia
nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderũt,
assumpta pecunia quam promiserant.
19 * At illa dormire eum fecit
super genua sua, & in sinu suo reclinare
caput. Vocavitque tonsorem, &
rasit septem crines ejus, & cœpit abigere
eum, & à se repellere: statim enim
20 ab eo fortitudo discessit: * dixitque:
Philisthiim super te Samson. Qui de
somno consurgens, dixit in animo
suo: Egrediar sicut ante feci, & me
excutiam, nesciens quod recessisset ab
21 eo Dominus. * Quem cum apprehendissent
Philisthiim, statim eruerunt
oculos ejus, & duxerunt Gazam vinctum
catenis, & clausum in carcere
22 molere fecerunt. * Iamque capilli ejus
23 renasci cœperant, *& principes Philisthinorum
convenerunt in unum ut immolarent
hostias magnificas Dagon deo
suo, & epularentur, dicentes: Tradidit
deus noster inimicum nostrũ Samson
in manus nostras.
24 * Quod etiam
populus videns, laudabat deum suum,
eademque dicebat: Tradidit Deus noster
adversarium nostrum in manus
nostras, qui delevit terram nostram, &
25 occidit plurimos. * Lætantesque per
convivia, sumptis jam epulis, præceperunt
ut vocaretur Samson, & ante
eos luderet. Qui adductus de carcere
ludebat ante eos, feceruntque eum stare
26 inter duas columnas. * Qui dixit
puero regenti gressus suos: Dimitte
me, ut tangam columnas, quibus omnis
imminet domus, & recliner super
27 eas, & paululum requiescam. * Domus
autem erat plena virorum ac mulierum,
& erant ibi omnes principes
Philisthinorum, ac de tecto & solario
circiter tria millia utriusque sexus
28 spectantes ludentem Samson. * At
ille invocato Domino ait: Domine Deus,
memento mei, & redde mihi nunc
fortitudinem pristinam Deus meus,
ut ulciscar me de hostibus meis, & pro
amissione duorum luminum unam ul-
29 tionem recipiam. * Et apprehendens
ambas columnas, quibus innitebatur
domus, alteramque earum dextera,
30 & alteram læva tenens, * ait: Moriatur
anima mea cum Philisthiim, concussisque
fortiter columnis, cecidit domus
super omnes principes, & ceteram
multitudinem quæ ibi erat: multoque
plures interfecit moriens, quam ante
31 vivus occiderat. * Descendentes autem
fratres ejus & universa cognatio
tulerunt corpus ejus, & sepelierunt inter
Saraa & Esthaol in sepulcro patris
sui Manue: judicavitque Israel viginti
annis.

CAPVT XVII.

Mater Michæ conflavit ipsi de servato argento idolum; cui ille primò filium suum, deinde Leviten Bethlehemitem præfecit sacerdotem.

FVit eo tempore vir quidã de monte Ephraim nomine Michas, 1
* qui 2
dixit matri suæ: Mille & centum argenteos,
quos separaveras tibi, & super
quibus me audiente juraveras, ecce
ego habeo, & apud me sunt. Cui illa
respondit: Benedictus filius meus Domino.
* Reddidit ergo eos matri suæ, 3
quæ dixerat ei: Consecravi & vovi
hoc argentum Domino, ut de manu mea
suscipiat filius meus, & faciat sculptile
atque conflatile: & nunc trado illud
tibi. * Reddidit igitur eos matri 4
suæ: quæ tulit ducentos argenteos, &
dedit eos argentario, ut faceret ex eis
sculptile atque conflatile, quod fuit
in domo Michæ. *Qui ædiculam quo- 5
que in ea Deo separavit, & fecit ephod,
& theraphim, id est, vestem sacerdotalem,
& idola: implevitque unius filiorum
suorum manum, & factus est ei
sacerdos. * In diebus illis non erat rex 6
in Israel, sed unusquisque, quod sibi
rectum videbatur, hoc faciebat. * Fuit 7
quoque alter adolescens de Bethlehem
Iuda, ex cognatione ejus: eratque ipse
Levites, & habitabat ibi. * Egressus- 8
que de civitate Bethlehem, peregrinari
voluit ubicumque sibi commodum
reperisset. Cumque venisset in montem
Ephraim, iter faciens, & declinasset
parumper in domum Michæ, * inter- 9
rogatus est ab eo unde venisset. Qui
respondit: Levita sum de Bethlehem
Iuda, & vado ut habitem ubi potuero,
& utile mihi esse perspexero. * Dixit- 10
que Michas: Mane apud me, & esto mihi
parens ac sacerdos: daboque tibi
per annos singulos decẽ argẽteos, ac vestem
duplicẽ, & quæ ad victũ sunt ne-
cessaria. *Acquievit, & mansit apud ho- 11
minem, fuitq; illi quasi unus de filiis.
* implevitq; Michas manũ ejus, & ha- 12
buit puerum sacerdotẽ apud se, *Nunc 13
scio, dicens, quod benefaciet mihi Deus
habenti Levitici generis sacerdotem.

CAPVT XVIII.

Missis primum exploratoribus, secuti postea sunt sexcenti viri de tribu Dan, quærentes sibi possessionem: & ablato Michæ idolo cum sacerdote, urbem Lais vi capientes inhabitaverunt.

IN diebus illis non erat rex in Israel 1
& tribus Dan quærebat possessionem
sibi, ut habitaret in ea: usque ad illum
enim diẽ inter ceteras tribus sortẽ nõ
acceperat. * Miserunt ergo filii Dan, 2
stirpis & familiæ suæ quinq; viros fortissimos
de Saraa & Esthaol, ut explorarent
terram, & diligenter inspicerẽt:
dixeruntq; eis: Ite & considerate terrã.
Qui cũ pergentes venissent in montẽ Ephraim,
& intrassent domum Michæ, re-
quieverũt ibi: *& agnoscẽtes vocẽ ado- 3

 lescentis

lescentis Levitæ, utentesque illius di-
versorio, dixerunt ad eum: Quis te
huc adduxit? quid hic agis? quam ob
4 causam huc venire voluisti? * Qui res-
pondit eis: Hæc & hæc præstitit mihi
Michas, & me mercede conduxit, ut
5 sim ei sacerdos. * Rogaverunt autem
eum, ut consuleret Dominum, ut scire
possent an prospero itinere pergerent,
6 & res haberet effectum. * Qui respon-
dit eis: Ite in pace: Dominus respicit
viam vestram, & iter quo pergitis.
7 *Euntes igitur quinque viri venerunt
Lais: videruntque populum habitan-
tem in ea absque ullo timore, juxta
consuetudinem Sidoniorum, securum
& quietum, nullo ei penitus resistente,
magnarumque opum, & procul à Si-
done atque à cunctis hominibus sepa-
8 ratum. * Reversique ad fratres suos in
Saraa & Esthaol, & quid egissent sci-
9 scitantibus responderunt: * Surgite,
ascendamus ad eos: vidimus enim ter-
ram valde opulentam & uberem: no-
lite negligere, nolite cessare. eamus,
& possideamus eam. nullus erit labor.
10 * Intrabimus ad securos, in regionem
latissimam, tradetque nobis Dominus
locum, in quo nullius rei est penuria
11 eorum quæ gignuntur in terra. * Pro-
fecti igitur sunt de cognatione Dan,
id est, de Saraa & Esthaol, sexcenti
12 viri accincti armis bellicis, *ascenden-
tesque manserunt in Cariathiarim Iu-
dæ: qui locus, ex eo tempore, Castro-
rum Dan nomen accepit, & est post
13 tergum Cariathiarim. * Inde tran-
sierunt in montem Ephraim. Cumque
14 venissent ad domum Michæ, * dixe-
runt quinque viri, qui prius missi fue-
rant ad considerandam Terram Lais,
ceteris fratribus suis: Nostis quod in
domibus istis sit ephod, & theraphim,
& sculptile, atque conflatile: videte
15 quid vobis placeat. * Et cum paulu-
lum declinassent, ingressi sunt domum
adolescentis Levitæ, qui erat in do-
mo Michæ: salutaveruntque eum ver-
16 bis pacificis. * Sexcenti autem viri ita
ut erant armati, stabant ante ostium.
17 * At illi, qui ingressi fuerant domum
juvenis, sculptile, & ephod, & thera-
phim, atque conflatile tollere nitEban-
tur, & sacerdos stabat ante ostium, sex-
centis viris fortissimis haud procul ex-
18 spectantibus. *Tulerunt igitur qui in-
traverant, sculptile, ephod, & idola, at-
que conflatile. Quibus dixit sacerdos:
19 Quid facitis? * Cui responderunt: Ta-
ce, & pone digitum super os tuum:
venique nobiscum, ut habeamus te pa-
trem, ac sacerdotem. Quid tibi melius
est, ut sis sacerdos in domo unius viri,
an in una tribu & familia in Israel?
20 * Quod cum audisset, acquievit sermo-
nibus eorum, & tulit ephod, & idola,
ac sculptile, & profectus est cum eis.
21 * Qui cum pergerent, & ante se ire fe-
cissent parvulos ac jumenta, & omne

quod erat pretiosum, * & jam a do
Michæ essent procul, viri qui hab
bant in ædibus Michæ conclamar
secuti sunt, * & post tergum clam
cœperunt. Qui cum respexissent, di
runt ad Micham: Quid tibi vis?
clamas? * Qui respondit: Deos me
quos mihi feci, tulistis, & sacerdote
& omnia quæ habeo, & dicitis: Q
tibi est? * Dixeruntque ei filii Dan:
ve ne ultra loquaris ad nos, & veni
ad te viri animo concitati, & ipse c
omni domo tua pereas. * Et sic cœ
itinere perrexerunt. Videns autem M
chas, quod fortiores se essent, rever
est in domum suam. * Sexcenti au
viri tulerunt sacerdotem, & quæ su
diximus: veneruntque in Lais ad
pulum quiescentem atque securum,
percusserunt eos in ore gladii: urbe
que incendio tradiderunt, * nullo
nitus ferente præsidium, eo quod p
cul habitarent à Sidone, & cum nu
hominum haberent quidquam socie
tis ac negotii. Erat autem civitas
in regione Rohob, quam rursum
struentes habitaverunt in ea, * voc
nomine civitatis Dan, juxta vocab
lum patris sui, quem genuerat Isra
quæ prius Lais dicebatur. * Pos
runtque sibi sculptile, & Ionatham
lium Gersam filii Moysi, ac filios e
sacerdotes in tribu Dan, usque ad di
captivitatis suæ. * Mansitque apud
idolum Michæ omni tempore, quo f
domus Dei in Silo. in diebus illis n
erat rex in Israel.

CAPUT XIX.

Cum Levita suam uxorem à par
tum domo reduceret, ipsa à Gab
nitis qui tribus erant Beniam
prodigiosa libidine extincta, &
marito in duodecim partes corp
secto, ad singulas tribus singulæ p
tiones missæ sunt.

FUit quidam vir Levites, habit
in latere montis Ephraim, qui
cepit uxorem de Bethlehem Iu
* quæ reliquit eum, & reversa est
domum patris sui in Bethlehem, ma
sitque apud eum quattuor mensib
* Secutusque est eam vir suus, vol
reconciliari ei, atque blandiri, &
eum reducere, habens in comita
puerum & duos asinos: quæ susce
eum, & introduxit in domum
tris sui. Quod cum audisset socer ej
eumque vidisset, occurrit ei lætu
* & amplexatus est hominem. Ma
sitque gener in domo soceri tribus d
bus, comedens cum eo & bibēs fam
liariter. * Die autem quarto de no
consurgens, proficisci voluit. que
tenuit socer, & ait ad eum: Gusta p
us pauxillum panis, & conforta s

machu

6 machum, & sic proficiscêris. * Sede-
runtque simul, ac comederunt & bi-
berunt. Dixitque pater puellæ ad ge-
nerum suum: Quæso te ut hodie hic
7 maneas, pariterque lætemur. *At ille
consurgens, cœpit velle proficisci. Et
nihilominus obnixe eum socer tenuit,
8 & apud se fecit manere. *Mane autem
facto, parabat Levites iter. Cui socer
rursum: Oro te, inquit, ut paululum
cibi capias, & assumptis viribus, do-
nec increscat dies, postea proficiscaris.
9 Comederunt ergo simul. *Surrexitque
adolescens, ut pergeret cum uxore sua
& puero. Cui rursum locutus est so-
cer: Considera quod dies ad occasum
declivior sit, & propinquat ad vespe-
rum: mane apud me etiam hodie, &
duc lætum diem, & cras proficiscêris
10 ut vadas in domum tuam. *Noluit ge-
ner acquiescere sermonibus ejus: sed
statim perrexit, & venit contra Iebus,
quæ altero nomine vocatur Ierusalem,
ducens secum duos asinos onustos, &
11 concubinam. *Iamque erant juxta Ie-
bus, & dies mutabatur in noctem:
dixitque puer ad dominum suum: Ve-
ni, obsecro, declinemus ad urbem Ie-
12 busæorum, & maneamus in ea. * Cui
respondit dominus: Non ingrediar
oppidum gentis alienæ, quæ non est
de filiis Israel, sed transibo usque Ga-
13 baa: * & cum illuc pervenero, mane-
bimus in ea, aut certè in urbe Rama.
14 *Transierunt ergo Iebus, & cœptum
carpebant iter, occubuitque eis sol
juxta Gabaa, quæ est in tribu Benja-
15 min: *diverteruntque ad eam, ut ma-
nerent ibi. Quo cum intrassent, sede-
bant in platea civitatis, & nullus eos
16 recipere voluit hospitio. *Et ecce ap-
paruit homo senex, revertens de agro
& de opere suo vesperi, qui & ipse de
monte erat Ephraim, & peregrinus ha-
bitabat in Gabaa. homines autem re-
17 gionis illius erant filii Iemini. * Ele-
vatisque oculis, vidit senex sedentem
hominem cum sarcinulis suis in platea
civitatis: & dixit ad eum: Vnde venis?
18 & quo vadis? * Qui respondit ei:
Profecti sumus de Bethlehem Iuda, &
pergimus ad locum nostrum, qui est in
latere montis Ephraim, unde ieramus
in Bethlehem: & nunc vadimus ad do-
mum Dei, nullusque sub tectum suum
19 nos vult recipere, * habentes paleas &
fœnum in asinorum pabulum, & pa-
nem ac vinum in meos & ancillæ tuæ
usus, & pueri, qui mecum est: nulla re
20 indigemus nisi hospitio. *Cui respon-
dit senex: Pax tecum sit, ego præbebo
omnia quæ necessaria sunt: tantum
21 quæso, ne in platea maneas. * Intro-
duxitque eum in domum suam, & pa-
bulum asinis præbuit: ac postquam la-
verunt pedes suos, recepit eos in con-
22 vivium. * Illis epulantibus, & post
laborem itineris, cibo & potu reficien-
tibus corpora, venerunt viri civitatis
illius, filii Belial, (id est, absque jugo)
& circumdantes domum senis, fores
pulsare cœperunt, clamantes ad domi-
num domus, atque dicentes: Educ vi-
rum, qui ingressus est domum tuam, ut
abutamur eo. * Egressusque est ad eos 23
senex; & ait: Nolite fratres, nolite
facere malum hoc: quia ingressus est
homo hospitium meum, & cessate ab
hac stultitia: * habeo filiam virginem, 24
& hic homo habet concubinam, edu-
cam eas ad vos, ut humilietis eas, &
vestram libidinem compleatis: tantum,
obsecro, ne scelus hoc contra naturam
operemini in virum. * Nolebant ac- 25
quiescere sermonibus illius. quod cer-
nens homo, eduxit ad eos concubinam
suam, & eis tradidit illudendam: qua
cum tota nocte abusi essent, dimiserunt
eam mane. * At mulier, recedentibus 26
tenebris, venit ad ostium domus, ubi
manebat dominus suus, & ibi corruit.
*Mane facto, surrexit homo, & aperuit 27
ostium, ut cœptam expleret viam, &
ecce concubina ejus jacebat ante
ostium sparsis in limine manibus. *Cui 28
ille, putans eam quiescere, loqueba-
tur: Surge, & ambulemus. Qua nihil
respondente, intelligens quod erat
mortua; tulit eam, & imposuit asino,
reversusque est in domum suam.
* Quam cum esset ingressus, arripuit 29
gladium, & cadaver uxoris cum ossi-
bus suis in duodecim partes ac frusta
concidens, misit in omnes terminos
Israel. * Quod cum vidissent singuli, 30
conclamabant: Numquam res talis
facta est in Israel, ex eo die quo ascen-
derunt patres nostri de Ægypto, usque
in præsens tempus: ferte sententiam,
& in commune decernite quid facto
opus sit.

CAPVT XX.

Ob hoc scelus pugnantes reliquæ tribus adversus Benjamin, semel atque iterum bello inferiores, tertioque committentes jussu Domini prælium, tribum illam, præter sexcentos qui in solitudinem fugerant, penitus deleverunt.

EGressi itaq; sunt omnes filii Israel, 1
& pariter congregati, quasi vir
unus, de Dan usque Bersabee, & Ter-
ra Galaad ad Dominum in Maspha:
* Omnesque anguli populorum, & 2
cunctæ tribus Israel in ecclesiam po-
puli Dei convenerunt, quadringenta
millia peditum pugnatorum. (* Nec 3
latuit filios Benjamin, quod ascen-
dissent filii Israel in Maspha.) Inter-
rogatusque Levita, maritus mulieris
interfectæ, quomodo tantum scelus
perpetratum esset, * respondit: Veni 4
in Gabaa Benjamin cum uxore mea,
illucque diverti: * & ecce homines 5
civitatis illius circumdederunt nocte

domum, in qua manebam, volentes
me occidere, & uxorem meam incre-
dibili furore libidinis vexantes, de-
6 nique mortua est. * Quam arreptam,
in frusta concîdi, misique partes in
omnes terminos possessionis vestræ:
quia numquam tantum nefas, & tam
grande piaculum factum est in Is-
7 rael. * Adestis omnes filii Israel,
8 decernite quid facere debeatis. *Stans-
que omnis populus, quasi unius ho-
minis sermone respondit: Non
recedemus in tabernacula nostra,
nec suam quisquam intrabit do-
9 mum: * sed hoc contra Gabaa in com-
10 mune faciamus. * Decem viri eligan-
tur è centum ex omnibus tribubus Is-
rael, & centum de mille, & mille de
decem millibus, ut comportent exer-
citui cibaria, & possimus pugnare
contra Gabaa Benjamin, & reddere ei
11 pro scelere, quod meretur. * Conve-
nitque universus Israel ad civitatem,
quasi homo unus, eadem mente, unoque
12 consilio. * & miserunt nuntios ad om-
nem tribum Benjamin, qui dicerent:
Cur tantũ nefas in vobis repertum est?
13 * Tradite homines de Gabaa, qui hoc
flagitium perpetrarunt, ut moriantur,
& auferatur malum de Israel. Qui
noluerunt fratrum suorum filiorum
14 Israel audire mandatum: * sed ex
cunctis urbibus, quæ sortis suæ erant,
convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent
auxilium, & contra universum popu-
15 lum Israel dimicarent. * Inventique
sunt viginti quinque millia de Benja-
min educentium gladium, præter ha-
16 bitatores Gabaa, * qui septingenti e-
rant viri fortissimi, ita sinistra ut dex-
tra præliantes: & sic fundis lapides
ad certum jacientes, ut capillum quo-
que possent percutere, & nequaquam
in alteram partem ictus lapidis defer-
17 retur. * Virorum quoque Israel,
absque filiis Benjamin, inventa sunt
quadringenta millia educentium gla-
dios, & paratorum ad pugnam.
18 * Qui surgentes venerunt in domum
Dei, hoc est, in Silo: consulue-
runtque Deum, atque dixerunt: Quis
erit in exercitu nostro princeps cer-
taminis contra filios Benjamin? Qui-
bus respondit Dominus: Judas sit dux
19 vester. * Statimque filii Israel surgen-
tes mane, castrametati sunt juxta Ga-
20 baa: * & inde procedentes ad pug-
nam contra Benjamin, urbem oppu-
21 gnare cœperunt. * Egressique filii Ben-
jamin de Gabaa, occiderunt de filiis
Israel die illo viginti duo millia viro-
22 rum. * Rursum filii Israel, & for-
titudine & numero confidentes, in eo-
dem loco, in quo prius certaverant,
23 aciem direxerunt: * ita tamen ut prius
ascenderent & flerent coram Domino
usque ad noctem: consulerentque eum,
& dicerent: Debeo ultra procedere ad
dimicandum contra filios Benjamin

fratres meos, an non? Quibus ille
pondit: Ascendite ad eos, & inite
tamen. * Cumque filii Israel al
die contra filios Benjamin ad præl
processissent, * eruperunt filii Be
min de portis Gabaa: & occurre
eis, tanta in illos cæde bacchati fu
ut decem & octo millia virorum e
centiũ gladium prosternerent: *Qu
obrem omnes filii Israel venerun
domum Dei, & sedentes flebant co
Domino: jejunaveruntque die illo
que ad vesperam, & obtulerunt ei
locausta, atque pacificas victimas,
super statu suo interrogaverunt.
tempore ibi erat arca fœderis
* & Phinees filius Eleazari filii A
præpositus domus. Consuluerunt
tur Dominum atque dixerunt: E
ultra debemus ad pugnam contra
os Benjamin fratres nostros, an
escere? Quibus ait Dominus: As
dite, cras enim tradam eos in m
vestras. * Posueruntque filii Israel
sidias per circuitum urbis Gabaa:
tertia vice, sicut semel & bis, co
Benjamin exercitum produxer
* Sed & filii Benjamin audacter
perunt de civitate, & fugientes ad
sarios longius persecuti sunt, it
vulnerarent ex eis sicut primo di
secundo, & cæderent per duas s
tas vertentes terga, quarum una
batur in Bethel, & altera in Ga
atque prosternerent triginta circ
viros: * putaverunt enim solito
more cędere. Qui fugam arte simu
tes, inierunt consilium ut abstr
rent eos de civitate, & quasi fugie
ad supradictas semitas perducer
* Omnes itaque filii Israel surgent
sedibus suis, tetenderũt aciem in
qui vocatur Baalthamar. In
quoque, quæ circa urbem erant,
latim se aperire cœperunt, * &
Occidentali urbis parte proce
Sed & alia decem millia virorun
universo Israel, habitatores urb
certamina provocabant. Ingravat
que est bellum contra filios Benja
& non intellexerunt quod ex
parte illis instaret interitus. * Pe
sitque eos Dominus in conspectu
rum Israel, & interfecerunt ex e
illo die viginti quinque millia &
tum viros, omnes bellatores & edu
tes gladium. * Filii autem Benja
cum se inferiores esse vidissent, c
rant fugere. Quod cernentes filii I
dederunt eis ad fugiendum locun
ad præparatas insidias deveni
quas juxta urbem posuerant. *
cum repente de latibulis surrexi
& Benjamin terga cædentibus d
ingressi sunt civitatem, & percusse
eam in ore gladii. *Signum auten
derant filii Israel his, quos in in
collocaverant, ut postquam urben
pissent, ignem accenderent: ut a

dente in altum fumo, captam urbem
39 demonſtrarent. * Quod cum cernerent
filii Iſrael in ipſo certamine poſiti (pu-
taverunt enim filii Benjamin eos fuge-
re, & inſtantius perſequebantur, cæ-
ſis de exercitu eorum triginta viris)
40 * & viderent quaſi columnam fumi de
civitate conſcendere; Benjamin quo-
que aſpiciens retro, cum captam cer-
neret civitatem, & flammas in ſublime
41 ferri: * qui prius ſimulaverant fugam,
verſa facie fortius reſiſtebant. Quod
cum vidiſſent filii Benjamin, in fugā
42 verſi ſunt, * & ad viam deſerti ire cœ-
perunt, illuc quoque eos adverſariis
perſequentibus. ſed & hi qui urbem
43 ſuccenderant, occurrerunt eis. * At-
que ita factum eſt, ut ex utraque par-
te ab hoſtibus cæderentur, nec erat
ulla requies morientium. Ceciderunt,
atque proſtrati ſunt ad Orientalem
44 plagam urbis Gabaa. * Fuerunt au-
tem qui in eodem loco interfecti ſunt,
decem & octo millia virorum, omnes
45 robuſtiſſimi pugnatores. * Quod cum
vidiſſent qui remanſerant deBenjamin,
fugerunt in ſolitudinem: & pergebant
ad Petram, cujus vocabulum eſt Rem-
mon. In illa quoque fuga palantes, &
in diverſa tendentes, occiderunt quin-
que millia virorum. Et cum ultra ten-
derent perſecuti ſunt eos, & interfece-
46 runt etiam alia duo millia. * Et ſic
factum eſt, ut omnes qui ceciderant de
Benjamin in diverſis locis, eſſent vi-
ginti quinque millia, pugnatores ad
47 bella promptiſſimi. * Remanſerunt
itaque de omni numero Benjamin, qui
evadere, & fugere in ſolitudinem po-
tuerunt, ſexcenti viri: ſederuntque in
Petra Remmon menſibus quatuor.
48 * Regreſſi autem filii Iſrael, omnes re-
liquias civitatis, à viris uſque ad ju-
menta gladio percuſſerunt, cunctaſque
urbes & viculos Benjamin vorax flam-
ma conſumpſit.

CAPVT XXI.

Inſtauratur tribus Benjamin ex 400. virginibus in cæde habitatorum Iabes Galaad reſervatis, & ex raptis ducentium choros in Silo virginibus.

1 IVraverunt quoq; filii Iſrael in Maſ-
pha & dixerunt: Nullus noſtrū dabit
filiis Benjamin de filiabus ſuis uxorē.
2 *Veneruntque omnes ad domum Dei
in Silo, & in conſpectu ejus ſedentes
uſq; ad veſperam, levaverunt vocem, &
magno ululatu cœperunt flere, dicētes:
3 * Quare Domine Deus Iſrael factum
eſt hoc malum in populo tuo, ut hodie
4 una tribus auferretur ex nobis? * Al-
tera autem die diluculo conſurgentes,
extruxerunt altare: obtuleruntque ibi
holocauſta, & pacificas victimas, &
5 dixerunt: * Quis non aſcendit in exer-
citu Domini de univerſis tribubus Iſ-
rael? Grandi enim juramento ſe con-
ſtrinxerant, cum eſſent in Maſpha, in-
terfici eos qui defuiſſent. * Ductique
pœnitentia filii Iſrael ſuper fratre ſuo 6
Benjamin, cœperunt dicere: Ablata
eſt tribus una de Iſrael, * unde uxores
accipient? omnes enim in commune ju- 7
ravimus, non dabimus nos his filias no-
ſtras. * Idcirco dixerunt: Quis eſt de u-
niverſis tribubus Iſrael, qui non aſ- 8
cendit ad Dominum in Maſpha? Et
ecce inventi ſunt habitatores Iabes
Galaad in illo exercitu nō fuiſſe. (*Eo
quoque tempore cum eſſent in Silo, 9
nullus ex eis ibi repertus eſt.) * Miſe-
runt itaque decem millia viros robu- 10
ſtiſſimos, & præceperunt eis: Ite &
percutite habitatores Iabes Galaad in
ore gladii, tam uxores quam parvulos
eorum. * Et hoc erit quod obſervare
debebitis. Omne generis maſculini, & 11
mulieres quæ cognoverunt viros, in-
terficite, virgines autem reſervate. * In-
ventæque ſunt de Iabes Galaad qua- 12
dringentæ virgines, quæ neſcierunt
viri thorum, & adduxerunt eas ad ca-
ſtra in Silo, in Terram Chanaan.
* Miſeruntque nuntios ad filios Ben-
jamin, qui erant in Petra Remmon, & 13
præceperunt eis, ut eos ſuſciperent in
pace. * Veneruntque filii Benjamin in
illo tempore. & datę ſunt eis uxores de 14
filiabus Iabes Galaad: alias autem non
repererunt, quas ſimili modo trade-
rent: * Vniverſuſque Iſrael valde do-
luit, & egit pœnitentiam ſuper inter- 15
fectione unius tribus ex Iſrael. * Di-
xeruntque majores natu: Quid facie- 16
mus reliquis, qui non acceperunt uxo-
res? omnes in Benjamin feminæ con-
ciderunt, * & magna nobis cura, in-
gentique ſtudio providendum eſt, ne 17
una tribus deleatur ex Iſrael. * Filias
enim noſtras eis dare non poſſumus, 18
conſtricti juramento & maledictione,
qua diximus: Maledictus qui dederit
de filiabus ſuis uxorem Benjamin.
* Ceperuntque conſilium atque dixe-
runt: Ecce ſollemnitas Domini eſt in 19
Silo anniverſaria, quæ ſita eſt ad Sep-
temtrionem urbis Bethel, & ad Orien-
talem plagam viæ, quæ de Bethel ten-
dit adSichimam, & ad Meridiem oppi-
di Lebona. * Præceperuntq; filiis Ben-
jamin, atque dixerunt: Ite, & lati- 20
tate in vineis. * Cumque videritis fi-
lias Silo ad ducendos choros ex mo- 21
re procedere, exite repente de vine-
is, & rapite ex eis ſinguli uxores ſin-
gulas, & pergite in Terram Benjamin.
* Cumque venerint patres earum, ac
fratres, & adverſum vos queri cępe- 22
rint, atque jurgari, dicemus eis: Mi-
ſeremini eorum: non enim rapuerunt
eas jure bellantium atq; victorum, ſed
rogantibus ut acciperent, non dediſtis,
& à veſtra parte peccatum eſt. * Fece-
runtq; filii Benjamin, ut ſibi fuerat im- 23

peratum: & juxta numerum suum,
rapuerunt sibi de his quæ ducebant
choros, uxores singulas: abieruntque
in possessionem suam, ædificantes ur-
24 bes, & habitantes in eis. * Filii quo-
que Israel reversi sunt per tribus &
familias in tabernacula sua. In die-
bus illis non erat rex in Israel: sed
unusquisque, quod sibi rectum vide-
batur, hoc faciebat.

LIBER RVTH.

CAPVT I.

Elimelech Bethlehemita præ nimia fame cum uxore Noemi ac filiis in Moab concedit; quo unà cum filiis mortuo, Noemi cum Ruth nuru sua in Bethlehem revertens, non vult vocari Noemi, sed Mara.

1 IN diebus unius judicis, quando ju-
dices præerant, facta est fames in
Terra. Abiitque homo de Bethle-
hem Iuda, ut peregrinaretur in re-
gione Moabitide cum uxore sua ac
2 duobus liberis. * ipse vocabatur Eli-
melech, & uxor ejus Noemi: & duo
Filii, alter Mahalon, & alter Chelion,
Ephratæi de Bethlehem Iuda. Ingres-
sique regionem Moabitidem, mora-
3 bantur ibi. * Et mortuus est Elime-
lech maritus Noemi: remansitque ipsa
4 cum filiis. * Qui acceperunt uxores
Moabitidas, quarum una vocabatur
Orpha, altera vero Ruth. Manserunt-
5 que ibi decem annis, * & ambo mor-
tui sunt Mahalon videlicet & Cheli-
on: remansitque mulier orbata duobus
6 liberis ac marito. * Et surrexit ut in
patriam pergeret, cum utraque nuru
sua, de regione Moabitide: audierat
enim quod respexisset Dominus popu-
7 lum suum, & dedisset eis escas. * E-
gressa est itaque de loco peregrinatio-
nis suæ, cum utraque nuru: & jam
in via revertendi posita in Terram Iu-
8 da, * dixit ad eas: Ite in domum ma-
tris vestræ, faciat vobiscum Dominus
misericordiam, sicut fecistis cum mor-
9 tuis & mecum. * Det vobis invenire
requiem in domibus virorum, quos
sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ
10 elevata voce flere cœperunt, * & di-
cere: Tecum pergemus ad populum
11 tuum. * Quibus illa respondit: Rever-
timini filiæ meæ, cur venitis mecum?
num ultra habeo filios in utero meo,
12 ut viros ex me sperare possitis? * Re-
vertimini filiæ meæ, & abite: jã enim
senectute confecta sum, nec apta vin-
culo conjugali. etiam si possem hac
13 nocte concipere, & parere filios, * si
eos exspectare velitis, donec cres-
cant, & annos pubertatis impleant,
antè eritis vetulæ quam nubatis. No-
lite, quæso, filiæ meæ: quia vestra an-
gustia magis me premit, & egressa est
manus Domini contra me. * Elevata 14
igitur voce, rursum flere cœperunt:
Orpha osculata est socrum, ac reversa
est: Ruth adhæsit socrui suæ. * cui 15
dixit Noemi: En reversa est cognata
tua ad populũ suum, & ad deos suos,
vade cum ea. * Quæ respondit: Ne ad- 16
verseris mihi ut relinquam te & abe-
am: quocumque enim perrexeris, per-
gam: & ubi morata fueris, & ego pa-
riter morabor. Populus tuus populus
meus, & Deus tuus Deus meus. * Quæ 17
te terra morientem susceperit, in ea
moriar: ibique locum accipiam se-
pulturæ. Hæc mihi faciat Dominus,
& hæc addat, si non sola mors me &
te separaverit. * Videns ergo Noemi, 18
quod obstinato animo Ruth decrevis-
set secum pergere, adversari noluit, nec
ad suos ultra reditum persuadere:
* profectæque sunt simul, & venerunt 19
in Bethlehem. Quibus urbem ingres-
sis, velox apud cunctos fama percre-
bruit, dicebantque mulieres: Hæc est
illa Noemi. * Quibus ait: Ne vocetis 20
me Noemi (id est, pulchram) sed vo-
cate me Mara (id est, amaram) quia
amaritudine valde replevit me Om-
nipotens. * Egressa sum plena, & va- 21
cuam reduxit me Dominus. Cur ergo
vocatis me Noemi, quam Dominus
humiliavit, & afflixit Omnipotens? 22
* Venit ergo Noemi cum Ruth Moabi-
tide nuru sua, de terra peregrinationis
suæ: ac reversa est in Bethlehem, quan-
do primum hordea metebantur.

CAPVT II.

Ruth spicas in agro Booz affinis colligens, gratiam apud eum invenit, & læta vesperi ad socrum reversa, multum frumenti & de ciborum reliquiis ei affert.

ERat autem viro Elimelech consan- 1
guineus, homo potens, & mag-
narum opum, nomine Booz. * Dixit- 2
que Ruth Moabitis ad socrum suam:
Si jubes, vadam in agrum, & colli-
gam spicas, quæ fugerint manus me-
tentium, ubicumque clementis in
me patris familias reperero gratiam.
Cui illa respondit: Vade filia mea.
* Abiit itaque & colligebat spicas post 3
terga metentium. Accidit autem ut
ager ille haberet dominum nomine
Booz, qui erat de cognatione Elime-
lech. * Et ecce, ipse veniebat de 4
Bethlehem, dixitque messoribus: Do-
minus vobiscum. Qui responderunt ei:
Benedicat tibi Dominus. * Dixitque 5
Booz juveni, qui messoribus præerat:
Cujus est hæc puella? * Cui respon- 6
dit: Hæc est Moabitis, quæ venit cum
Noemi de regione Moabitide, * & 7
rogavit ut spicas colligeret remanen-
tes, sequens messorum vestigia: & de

mane

mane usque nunc stat in agro, & ne ad
momentum quidem domum reversa
8 est.* Et ait Booz ad Ruth : Audi filia,
ne vadas in alterum agrum ad colligendum,
nec recedas ab hoc loco : sed
9 jungere puellis meis,*&ubi messuerint,
sequere. Mandavi enim pueris meis, ut
nemo molestus sit tibi : sed etiam si sitieris,
vade ad sarcinulas, & bibe aquas
10 de quibus & pueri bibunt.* Quæ
cadens in faciem suam & adorans super
terram, dixit ad eum : Vnde mihi
hoc, ut invenirem gratiam ante oculos
tuos, & nosse me dignareris peregrinam
11 mulierem ? * Cui ille respondit:
Nuntiata sunt mihi omnia, quæ feceris
socrui tuæ post mortem viri tui: &
quod reliqueris parentes tuos, & terram
in qua nata es, & veneris ad populum,
12 quem ante nesciebas. * Reddat
tibi Dominus pro opere tuo, &
plenam mercedem recipias à Domino
Deo Israel, ad quem venisti, & sub
13 cujus confugisti alas. * Quæ ait : Inveni
gratiam apud oculos tuos domine
mi, qui consolatus es me, & locutus
es ad cor ancillæ tuæ, quæ non
sum similis unius puellarum tuarum.
14 * Dixitque ad eam Booz : Quando hora
vescendi fuerit, veni huc, & comede
panem, & intinge buccellam tuam
in aceto. Sedit itaque ad messorum
latus, & congessit polentam sibi, comeditque
& saturata est, & tulit reliquias.
15 * Atque inde surrexit, ut spicas
ex more colligeret. Præcepit autem
Booz pueris suis, dicens : Etiamsi vobiscum
metere voluerit, ne prohibeatis
16 eam:*& de vestris quoque manipulis
projicite de industria, & remanere
permittite, ut absque rubore colligat,
17 & colligentem nemo corripiat. * Collegit
ergo in agro usque ad vesperam:
& quæ collegerat virga cædens & excutiens,
invenit hordei quasi ephi mensuram,
18 id est, tres modios. * Quos portans
reversa est in civitatem, & ostendit
socrui suæ : insuper protulit, &
dedit ei de reliquiis cibi sui, quo satu-
19 rata fuerat. * Dixitque ei socrus sua :
Vbi hodie collegisti, & ubi fecisti opus?
sit benedictus qui misertus est tui.
Indicavitq; ei apud quem fuisset operata
: & nomen dixit viri, quod Booz
20 vocaretur.* Cui respondit Noemi :Benedictus
sit à Domino : quoniam eandem
gratiam, quam præbuerat vivis,
servavit & mortuis. Rursumque ait :
21 Propinquus noster est homo.*Et Ruth,
Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, ut
tamdiu messoribus ejus jungerer, do-
22 nec omnes segetes meterentur. * Cui
dixit socrus : Melius est, filia mea, ut
cum puellis ejus exeas ad metendum,
ne in alieno agro quispiam resistat ti-
23 bi. * Iuncta est itaque puellis Booz:&
tamdiu cum eis messuit, donec hordea
& triticum in horreis conderentur.

CAPVT III.

Ruth socrus consilio ad pedes Booz dormientis recumbens, accepto læto responso multas hordei mensuras ad socrum defert.

POstquam autem reversa est ad so- 1
crum suam, audivit ab ea: Filia
mea, quæram tibi requiem, & providebo
ut bene sit tibi. * Booz iste, cujus 2
puellis in agro juncta es, propinquus
noster est, & hac nocte aream hordei
ventilat. * Lavare igitur, & ungere, & 3
induere cultioribus vestimentis, & descende
in aream. non te videat homo,
donec esum potumque finierit.* Quan- 4
do autem ierit ad dormiendum, nota
locum in quo dormiat : veniesque &
discooperies pallium, quo operitur à
parte pedum, & projicies te, & ibi
jacebis : ipse autem dicet tibi quid
agere debeas.* Quæ respondit : Quid- 5
quid præceperis faciam. * Descendit- 6
que in aream, & fecit omnia quæ sibi
imperaverat socrus. * Cumque comedisset 7
Booz & bibisset, & factus esset
hilarior, issetque ad dormiendum juxta
acervum manipulorum, venit abscondité,
& discooperto pallio à pedibus
ejus, se projecit. * Et ecce, nocte 8
jam media expavit homo, & conturbatus
est : viditque mulierem jacentem
ad pedes suos,* & ait illi: Quæ es? Il- 9
laque respondit: Ego sum Ruth ancilla
tua : expande pallium tuum super
famulam tuam, quia propinquus es.
* Et ille, Benedicta, inquit, es à Domi- 10
no filia, & priorem misericordiam posteriore
superasti : quia non es secuta
juvenes, pauperes sive divites. * Noli 11
ergo metuere, sed quidquid dixeris
mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus,
qui habitat intra portas urbis
meæ, mulierem te esse virtutis. * Nec 12
abnuo me propinquum, sed est alius
me propinquior. *Quiesce hac nocte:& 13
facto mane, si te voluerit propinquitatis
jure retinere, bene res acta est : sin
autem ille noluerit, ego te absque ulla
dubitatione suscipiam, vivit Dominus.
dormi usque mane. * Dormivit itaque 14
ad pedes ejus, usque ad noctis abscessum.
Surrexit itaque antequam homines
se cognoscerent mutuo, & dixit
Booz : Cave ne quis noverit quod
huc veneris. * Et rursum, Expande, 15
inquit, pallium tuum quo operiris, &
tene utraque manu. Qua extendente,
& tenente, mensus est sex modios hordei
& posuit super eam. Quæ portans
ingressa est civitatem, * & venit ad 16
socrum suam. Quæ dixit ei : Quid egisti
filia ? Narravitque ei omnia, quæ
sibi fecisset homo. * Et ait : Ecce sex 17
modios hordei dedit mihi, & ait: Nolo
vacuam te reverti ad socrum tuam.
* Dixitque Noemi. Expecta filia do- 18
nec videamus quem res exitum habeat.

neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

CAPUT IV.

Booz coram senioribus civitatis accipit possessionem Elimelech & Ruth nurum defuncti in uxorem, cedente alio propinquiore juri propinquitatis, ex qua genuit Obed avum David regis.

1 ASscendit ergo Booz ad portam, & sedit ibi. Cumque vidisset pro-
pinquum præterire, de quo prius ser-
mo habitus est, dixit ad eum: Decli-
na paulisper, & sede hîc: vocans
eum nomine suo. Qui divertit, & se-
2 dit. * Tollens autem Booz decem vi-
ros de senioribus civitatis, dixit ad
3 eos: Sedete hîc. * Quibus sedentibus,
locutus est ad propinquum: Partem
agri fratris nostri Elimelech vendet
Noëmi, quæ reversa est de regione
4 Moabitide: * quod audire te volui,
& tibi dicere coram cunctis sedenti-
bus, & majoribus natu de populo
meo. Si vis possidere jure propinqui-
tatis: eme, & posside. sin autem
displicet tibi, hoc ipsum indica mi-
hi, ut sciam quid facere debeam. nul-
lus enim est propinquus, excepto te,
qui prior es; & me, qui secundus sum.
At ille respondit: Ego agrum emam.
5 * Cui dixit Booz: Quando emeris a-
grum de manu mulieris, Ruth quo-
que Moabitidem, quæ uxor defun-
cti fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in heredita-
6 te sua. * Qui respondit: Cedo juri
propinquitatis: neque enim posteri-
tatem familiæ meæ delere debeo. tu
meo utere privilegio, quo me liben-
7 ter carere profiteor. * Hic autem erat
mos antiquitus in Israel inter propin-
quos, ut si quando alter alteri suo
juri cedebat, ut esset firma concessio,
solvebat homo calceamentum suum,
& dabat proximo suo. hoc erat te-
8 stimonium cessionis in Israel. * Di-
xit ergo propinquo suo Booz: Tolle
calceamentum tuum. Quod statim
9 solvit de pede suo. * At ille majori-
bus natu, & universo populo, Testes
vos, inquit, estis hodie, quod pos-
sederim omnia quæ fuerunt Elime-
lech, & Chelion, & Mahalon, tra-
10 dente Noëmi: * & Ruth Moabitidem,
uxorem Mahalom, in conjugium
sumpserim, ut suscitem nomen de-
functi in hereditate sua, ne vocabu-
lum ejus de familia sua ac fratribus
& populo deleatur. Vos, inquam,
11 hujus rei, testes estis. * Respondit
omnis populus, qui erat in porta, &
majores natu: Nos testes sumus: fa-
ciat Dominus hanc mulierem, quæ
ingreditur domum tuam, sicut Ra-
chel, & Liam, quæ ædificaverunt
domum Israel: ut sit exemplum vir-
tutis in Ephrata, & habeat celebre no-
men in Bethlehem: * fiatque domus 12
tua, sicut domus Phares, quem Tha-
mar peperit Judæ, de semine quod
tibi dederit Dominus ex hac puella.
* Tulit itaque Booz Ruth, & accepit 13
uxorem: ingressusque est ad eam, &
dedit illi Dominus ut conciperet, &
pareret filium. * Dixeruntque mulie- 14
res ad Noëmi: Benedictus Dominus,
qui non est passus ut deficeret successor
familiæ tuæ, & vocaretur nomen ejus
in Israel. * Et habeas qui consoletur 15
animam tuam, & enutriat senectu-
tem. de nuru enim tua natus est, quæ
te diligit: & multo tibi melior est,
quam si septem haberes filios. * Susce- 16
ptumque Noëmi puerum posuit in sinu
suo, & nutricis ac gerulæ fungeba-
tur officio. * Vicinæ autem mulieres 17
congratulantes ei, & dicentes: Na-
tus est filius Noëmi: vocaverunt no-
men ejus Obed: hic est pater Isai,
patris David. * Hæ sunt generationes 18
Phares: Phares genuit Esron, * Es- 19
ron genuit Aram, Aram genuit Ami-
nadab, * Aminadab genuit Nahasson, 20
Nahasson genuit Salmon, * Sal- 21
mon genuit Booz, Booz genuit Obed,
* Obed genuit Isai, Isai genuit Da- 22
vid.

LIBER PRIMUS SAMUELIS, QUEM NOS I. REGUM DICIMUS.

CAPUT I.

Elcana habuit uxores Annam & Phenennam: quarum Anna diu sterilis & æmulæ improperio tristis, fusa in Silo coram Heli oratione ad Dominum, genuit Samuelem; quem Domino obtulit, ut voverat.

FUIT vir unus de Ramathaim- 1
sophim, de monte Ephraim, &
nomen ejus Elcana, filius Je-
roham, filii Eliu, filii Thohu, fi-
lii Suph, Ephrathæus: * & habuit 2
duas uxores, nomen uni Anna, & no-
men secundæ Phenenna. Fueruntque
Phenennæ filii: Annæ autem non e-
rant liberi. * Et ascendebat vir ille 3
de civitate sua statutis diebus, ut ado-
raret & sacrificaret Domino exerci-
tuum in Silo. Erant autem ibi duo fi-
lii Heli, Ophni & Phinees, sacerdotes
Domini.* Venit ergo dies, & immola- 4
vit Elcana, deditque Phenennæ uxori

suæ, & cunctis filiis ejus, & filiabus
5 partes: * Annæ autem dedit partem
unam tristis, quia Annam diligebat.
Dominus autem concluserat vulvam
6 ejus. * Affligebat quoque eam æmula
ejus, & vehementer angebat, in tan-
tum, ut exprobraret quod Dominus
7 conclusisset vulvam ejus: * sicque fa-
ciebat per singulos annos, cùm redeun-
te tempore ascenderent ad templum
Domini: & sic provocabat eam. por-
ro illa flebat, & non capiebat cibum.
8 * Dixit ergo ei Elcana vir suus: An-
na, cur fles? & quare non comedis?
& quam ob rem affligitur cor tuum?
numquid non ego melior tibi sum,
9 quam decem filii? * Surrexit autem
Anna postquam comederat & biberat
in Silo. Et Heli sacerdote sedente su-
per sellam ante postes templi Domi-
10 ni, * cum esset Anna amaro animo, o-
ravit ad Dominum, flens largiter,
11 * & votum vovit, dicens: Domine ex-
ercituum, si respiciens videris affli-
ctionem famulæ tuæ, & recordatus
mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ,
dederisque servæ tuæ sexum virilem:
dabo eum Domino omnibus diebus vi-
tæ ejus, & novacula non ascendet su-
12 per caput ejus. * Factum est autem,
cum illa multiplicaret preces coram
Domino, ut Heli observaret os ejus.
13 * Porro Anna loquebatur in corde suo,
tantumque labia illius movebantur,
& vox penitus non audiebatur. Æsti-
14 mavit ergo eam Heli temulentam, * di-
xitque ei: Vsquequò ebria eris? di-
gere paulisper vinum, quo mades.
15 * Respondens Anna, Nequaquam, in-
quit, domine mi: nam mulier infelix
nimis ego sum, vinumque & omne
quod inebriare potest, non bibi, sed
effudi animam meam in conspectu Do-
16 mini. * Ne reputes ancillam tuam quasi
unam de filiabus Belial: quia ex mul-
titudine doloris & mœroris mei, lo-
17 cuta sum usque in præsens. * Tunc
Heli ait ei: Vade in pace: & Deus Is-
rael det tibi petitionem tuam, quam
18 rogasti eum. * Et illa dixit: Vtinam
inveniat ancilla tua gratiam in oculis
tuis. Et abiit mulier in viam suam,
& comedit, vultusque illius non sunt
19 amplius in diversa mutati. * Et sur-
rexerunt mane & adoraverunt coram
Domino: reversique sunt, & vene-
runt in domum suam Ramatha. Co-
gnovit autem Elcana Annam uxorem
suam: & recordatus est ejus Domi-
20 nus. * Et factum est post circulum
dierum, concepit Anna, & peperit fili-
um, vocavitque nomen ejus Samuel: eo
21 quod à Domino postulasset eum. * A-
scendit autem vir ejus Elcana & om-
nis domus ejus, ut immolaret Domi-
no hostiam sollemnem, & votum suum,
22 * & Anna non ascendit: dixit enim
viro suo: Non vadam, donec abla-
ctetur infans, & ducam eum, ut appa-
reat ante conspectum Domini, & ma-
neat ibi jugiter. * Et ait ei Elcana vir 23
suus: Fac quod bonum tibi videtur,
& mane donec ablactes eum: precorq;
ut impleat Dominus verbum suum.
Mansit ergo mulier, & lactavit filium
suum, donec amoveret eum à lacte.
* Et adduxit eum secum, postquam ab- 24
lactaverat, in vitulis tribus, & tribus
modiis farinæ, & amphora vini, & ad-
duxit eum ad domum Domini in Silo.
Puer autem erat adhuc infantulus:
* & immolaverunt vitulum, & obtu- 25
lerunt puerum Heli. * Et ait Anna: 26
Obsecro mi domine, vivit anima tua
domine: ego sum illa mulier, quæ ste-
ti coram te hîc orans Dominum. * Pro 27
puero isto oravi, & dedit mihi Domi-
nus petitionem meam, quam postula-
vi eum. * Idcirco & ego commodavi 28
eum Domino, cunctis diebus quibus
fuerit commodatus Domino. Et ado-
raverunt ibi Dominum. Et oravit An-
na, & ait:

CAPUT II.

Annæ canticum in gratiarum actionem; quæ rursum tres filios & duas filias generavit: ob peccata autem filiorum Heli, & nimiam patris indulgentiam, fit illi & domui ejus comminatio, ac mors filiorum prædicitur.

Exultavit cor meum in Domino, & 1
exaltatum est cornu meum in Deo
meo: dilatatum est os meum super ini-
micos meos: quia lætata sum in salu-
tari tuo.
* Non est sanctus, ut est Dominus: 2
neq; enim est alius extra te, & non est
fortis sicut Deus noster.
* Nolite multiplicare loqui subli- 3
mia, gloriantes: recedant vetera de ore
vestro: quia Deus scientiarum, Domi-
nus est, & ipsi præparantur cogitatio-
nes.
* Arcus fortium superatus est, & in- 4
firmi accincti sunt robore.
* Repleti prius, pro panibus se loca- 5
verunt: & famelici saturati sunt, donec
sterilis peperit plurimos: & quæ mul-
tos habebat filios, infirmata est.
* Dominus mortificat & vivificat, de- 6
ducit ad inferos & reducit.
* Dominus pauperem facit & ditat, 7
humiliat & sublevat.
* Suscitat de pulvere egenum, & de 8
stercore elevat pauperem: ut sedeat
cum principibus, & solium gloriæ te-
neat. Domini enim sunt cardines terræ,
& posuit super eos orbem.
* Pedes sanctorum suorum servabit, 9
& impii in tenebris conticescent: quia
non in fortitudine sua roborabitur
vir.
* Dominum formidabunt adversarii 10
ejus: & super ipsos in cælis tonabit:
Dominus judicabit fines Terræ, &

dabit imperium regi suo, & sublima-
bit cornu Christi sui.
11 * Et abiit Elcana Ramatha, in do-
mum suam: puer autem erat minister in
conspectu Domini ante faciem Heli sa-
cerdotis.
12 * Porro filii Heli, filii Belial, ne-
13 scientes Dominum, * neque officium
sacerdotum ad populum: sed quicum-
que immolasset victimam, veniebat
puer sacerdotis, dum coquerentur car-
nes, & habebat fuscinulam tridentem
14 in manu sua, * & mittebat eam in le-
betem, vel in caldariam, aut in ollam,
sive in cacabum: & omne quod levabat
fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic fa-
ciebant universo Israeli venientium in
15 Silo. * Etiam antequam adolerent adi-
pem, veniebat puer sacerdotis, & dice-
bat immolanti: Da mihi carnem, ut
coquam sacerdoti: non enim acci-
piam à te carnem coctam, sed crudam.
16 * Dicebatque illi immolans: Incenda-
tur primum juxta morem hodie ad-
eps, & tolle tibi quantumcunque de-
siderat anima tua. Qui respondens aje-
bat ei: Nequaquam: nunc enim dabis,
17 alioquin tollam vi. * Erat ergo pecca-
tũ puerorum grande nimis coram Do-
mino: quia retrahebant homines à sa-
18 crificio Domini.* Samuel autem mini-
strabat ante faciem Domini, puer, ac-
19 cinctus ephod lineo.* Et tunicam par-
vam faciebat ei mater sua, quam affe-
rebat statutis diebus, ascendens cũ viro
suo, ut immolaret hostiam sollemnem.
20 * Et benedixit Heli Elcanæ & uxori e-
jus: dixitque ei: Reddat tibi Dominus
semẽ de muliere hac, pro fœnore quod
commodasti Domino. Et abierunt in
21 locum suum. * Visitavit ergo Dominus
Annam, & concepit, & peperit tres fi-
lios & duas filias: & magnificatus est
22 puer Samuel apud Dominum.*Heli au-
tem erat senex valde, & audivit omnia
quæ faciebant filii sui universo Israeli:
& quomodo dormiebant cum mulieri-
bus, quæ observabant ad ostium taber-
23 naculi: * & dixit eis: Quare facitis res
hujuscemodi, quas ego audio, res pes-
24 simas, ab omni populo? * Nolite filii
mei: non enim est bona fama, quam
ego audio, ut transgredi faciatis po-
25 pulum Domini. * Si peccaverit vir in
virum, placari ei potest Deus: si au-
tem in Dominum peccaverit vir, quis
orabit pro eo? Et non audierunt vo-
cem patris sui: quia voluit Dominus
26 occidere eos. * Puer autem Samuel
proficiebat, atque crescebat, & pla-
cebat tam Domino quam hominibus.
27 * Venit autem vir Dei ad Heli, & ait
ad eum: Hæc dicit Dominus: Nun-
quid non aperte revelatus sum domui
patris tui, cum essent in Ægypto in
28 domo Pharaonis? * Et elegi eum ex
omnibus tribubus Israel mihi in sa-
cerdotem, ut ascenderet ad altare
meum, & adoleret mihi incensum, &
portaret ephod coram me: & dedi do-
mui patris tui omnia de sacrificiis fi-
liorum Israel. * Quare calce abjecisti 29
victimam meam, & munera mea quæ
præcepi ut offerrentur in tẽplo: & ma-
gis honorasti filios tuos, quam me, ut
comederetis primitias omnis sacrifi-
cii Israel populi mei? * Propterea ait 30
Dominus Deus Israel: Loquens locu-
tus sum, ut domus tua, & domus pa-
tris tui, ministraret in conspectu meo,
usque in sempiternum. Nunc autem
dicit Dominus: Absit hoc à me: sed
quicumque glorificaverit me, glorifi-
cabo eum: qui autem contemnunt me,
erunt ignobiles. * Ecce dies veniunt, 31
& præcîdam brachium tuum, & bra-
chium domus patris tui, ut non sit se-
nex in domo tua. * Et videbis æmu- 32
lum tuum in templo, in universis
prosperis Israel: & non erit senex in
domo tua omnibus diebus. * Verum- 33
tamen non auferam penitus virum ex
te ab altari meo: sed ut deficiant ocu-
li tui, & tabescat anima tua: & pars
magna domus tuæ morietur cum ad
virilem ætatem venerit. * Hoc autem 34
erit tibi signum, quod venturum est
duobus filiis tuis, Ophni & Phinees:
In die uno morientur ambo. * Et su- 35
scitabo mihi sacerdotem fidelem, qui
juxta cor meum & animam meam fa-
ciet: & ædificabo ei domum fidelem,
& ambulabit coram Christo meo cun-
ctis diebus. * Futurum est autem, ut 36
quicumque remanserit in domo tua,
veniat ut oretur pro eo, & offerat
nummum argenteum, & tortam panis,
dicatque: Dimitte me obsecro ad u-
nam partem sacerdotalem, ut come-
dam buccellam panis.

CAPUT III.

Samuel quater à Domino vocatus, revelationem sibi adversum Heli factam, ei refert.

PVer autem Samuel ministrabat Do- 1
mino coram Heli, & sermo Domi-
ni erat pretiosus in diebus illis, non
erat visio manifesta. * Factum est ergo 2
in die quadam, Heli jacebat in loco suo
& oculi ejus caligaverant, nec po-
terat videre: * Lucerna Dei antequam 3
extingueretur, Samuel dormiebat in
templo Domini, ubi erat arca Dei.* Et 4
vocavit Dominus Samuel. Qui respon-
dens, ait: Ecce ego. * Et cucurrit ad 5
Heli, & dixit: Ecce ego: vocasti enim
me. Qui dixit: Non vocavi: revertere, &
dormi. Et abiit, & dormivit.* Et adje- 6
cit Dominus rursum vocare Samue-
lem. Consurgensque Samuel, abiit ad
Heli, & dixit: Ecce ego: quia vocasti
me. Qui respondit: Non vocavi te fili
mi: revertere, & dormi.* Porro Samuel 7
necdum sciebat Dominum, neq; reve-
latus fuerat ei sermo Domini.* Et ad- 8
jecit Dominus, & vocavit adhuc Sa-

muelem

muelem tertiò. Qui consurgens, abiit
9 ad Heli,* & ait: Ecce ego: quia voca-
sti me. Intellexit ergo Heli quia Domi-
nus vocaret puerum: & ait ad Samue-
lem: Vade, & dormi: & si deinceps
vocaverit te, dices: Loquere Domine,
quia audit servus tuus. Abiit ergo Sa-
10 muel, & dormivit in loco suo.* Et ve-
nit Dominus, & stetit: & vocavit, sicut
vocaverat secundo, Samuel, Samuel.
Et ait Samuel: Loquere Domine, quia
11 audit servus tuus. * Et dixit Dominus
ad Samuelem: Ecce ego facio verbum
in Israel: quod quicumque audierit,
12 tinnient ambæ aures ejus. * In die illa
suscitabo adversum Heli omnia quæ
locutus sum super domum ejus: inci-
13 piam, & complebo. * Prædixi enim ei
quod judicaturus essem domum ejus
in æternum, propter iniquitatem, eo
quod noverat indigne agere filios suos,
14 & non corripuerit eos. * Idcirco jura-
vi domui Heli, quod non expietur ini-
quitas domus ejus victimis & mune-
15 ribus usque in æternum. * Dormivit
autem Samuel usque mane, aperuit-
que ostia domus Domini. Et Samuel
16 timebat indicare visionem Heli. * Vo-
cavit ergo Heli Samuelem, & dixit:
Samuel fili mi? Qui respondens, ait:
17 Præsto sum. * Et interrogavit eum:
Quis est sermo, quem locutus est Do-
minus ad te? oro te ne celaveris me,
hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si
absconderis à me sermonem, ex omni-
18 bus verbis quæ dicta sunt tibi. * Indi-
cavit itaque ei Samuel universos ser-
mones, & non abscondit ab eo. Et ille
respondit: Dominus est: quod bonum
19 est in oculis suis faciat.* Crevit autem
Samuel, & Dominus erat cum eo, &
non cecidit ex omnibus verbis ejus in
20 terram.* Et cognovit universus Israel,
à Dan usque Bersabee, quod fidelis Sa-
21 muel propheta esset Domini. * Et ad-
didit Dominus ut appareret in Silo,
quoniam revelatus fuerat Dominus Sa-
mueli in Silo, juxta verbum Domini.
Et evenit sermo Samuelis universo If-
raeli.

CAPVT IV.

Cæduntur Israelitæ à Philisthæis, rur-sumque adducta in castra arca cæduntur; captaque arca duo filii Heli occiduntur; quibus auditis, Heli corruens occumbit, nuru ejus in partu moriente.

1 ET factum est in diebus illis, conve-
nerunt Philisthiim in pugnam: &
egressus est Israel obviam Philisthiim
in prælium, & castrametatus est juxta
Lapidem adjutorii. Porro Philisthiim
2 venerunt in Aphec, * & instruxerunt
aciem contra Israel. Inito autem cer-
tamine, terga vertit Israel Philisthæis:
& cæsa sunt in illo certamine passim
per agros, quasi quattuor millia viro-
rum. * Et reversus est populus ad ca- 3
stra: dixeruntque majores natu de If-
rael: Quare percussit nos Dominus ho-
die coram Philisthiim? Afferamus ad
nos de Silo arcam fœderis Domini, &
veniat in medium nostri, ut salvet nos
de manu inimicorum nostrorum.* Mi- 4
sit ergo populus in Silo & tulerunt in-
de arcam fœderis Domini exercituum
sedentis super Cherubin: erantque
duo filii Heli cum arca fœderis Dei,
Ophni & Phinees. * Cumque venisset 5
arca fœderis Domini in castra, vocife-
ratus est omnis Israel clamore grandi,
& personuit terra.* Et audierunt Phi- 6
listhiim vocem clamoris, dixeruntque:
Quænam est hæc vox clamoris magni
in castris Hebræorum? Et cognoverunt
quod arca Domini venisset in castra.
*Timueruntque Philisthiim, dicentes: 7
Venit Deus in castra. Et ingemuerunt,
dicentes: * Væ nobis: non enim fuit 8
tanta exultatio heri & nudius-tertius:
væ nobis. Quis nos salvabit de manu
Deorum sublimium istorum? hi sunt
Dii, qui percusserunt Ægyptum om-
ni plaga, in deserto. * Confortami- 9
ni, & estote viri, Philisthiim: ne ser-
viatis Hebræis, sicut & illi servierunt
vobis: confortamini, & bellate.
* Pugnaverunt ergo Philisthiim, & 10
cæsus est Israel, & fugit unusquisque
in tabernaculum suum: & facta est
plaga magna nimis: & ceciderunt de
Israel triginta millia peditum.* Et ar- 11
ca Dei capta est: duo quoque filii Heli
mortui sunt, Ophni & Phinees. * Cur- 12
rens autem vir de Benjamin ex acie,
venit in Silo in die illa, scissa veste,
& conspersus pulvere caput.* Cumque 13
ille venisset, Heli sedebat super sellam
contra viam spectans. Erat enim cor
ejus pavens pro arca Dei. Vir autem
ille postquam ingressus est, nunciavit
urbi: & ululavit omnis civitas. * Et 14
audivit Heli sonitum clamoris, dixit-
que: Quis est hic sonitus tumultus hu-
jus? At ille festinavit, & venit, & nun-
tiavit Heli. * Heli autem erat nona- 15
ginta & octo annorum, & oculi ejus
caligaverant, & videre non poterat.
* Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni 16
de prœlio, & ego qui de acie fugi ho-
die. Cui ille ait: Quid actum est fili
mi? * Respondens autem ille, qui nun- 17
tiabat, Fugit, inquit, Israel coram
Philisthiim, & ruina magna facta est
in populo: insuper & duo filii tui
mortui sunt, Ophni & Phinees: & ar-
ca Dei capta est. * Cumque ille nomi- 18
nasset arcam Dei, cecidit de sella re-
trorsum juxta ostium, & fractis cervi-
cibus mortuus est. Senex enim erat
vir & grandævus: & ipse judicavit
Israel quadraginta annis. * Nurus au- 19
tem ejus, uxor Phinees, prægnans
erat, vicinaque partui: & audito nun-
tio quod capta esset arca Dei, & mor-
tuus esset socer suus, & vir suus, in-

curvavit se & peperit: irruerant e-
20 nim in eam dolores subiti. * in ipso
autem momento mortis ejus, di-
xerunt ei quæ stabant circa eam: Ne
timeas, quia filium peperisti. Quæ non
21 respondit eis, neque animadvertit.* Et
vocavit puerum, Ichabod, dicens:
Translata est gloria de Israel, quia ca-
pta est arca Dei, & pro socero suo &
22 pro viro suo; * & ait: Translata est
gloria ab Israel, eo quod capta esset ar-
ca Dei.

CAPUT V.

Dagon coram arca semel ac iterùm corruit, abscissis in limine capite & manibus. Philisthæi quoque mariscis & muribus percussi, arcam à se repellunt.

1 PHilisthiim autem tulerunt arcam
Dei, & asportaverunt eam à Lapi-
2 de adjutorii in Azotum. * Tuleruntque
que Philisthiim arcam Dei, & intule-
runt eam in templum Dagon, & statue-
3 runt eam juxta Dagon. * Cumque sur-
rexissent diluculo Azotii altera die, ec-
ce Dagon jacebat pronus in terra ante
arcam Domini: & tulerunt Dagon, &
4 restituerunt eum in locum suũ. * Rur-
sumque mane die altera consurgentes,
invenerunt Dagon jacentem super fa-
ciem suam in terra coram arca Domi-
ni: caput autem Dagon, & duæ pal-
mæ manuum ejus abscissæ erant super
5 limen: * porro Dagon solus truncus
remanserat in loco suo. Propter hanc
causam non calcant sacerdotes Dagon,
& omnes qui ingrediuntur templum
ejus, super limen Dagon in Azoto, us-
6 que in hodiernum diem. * Aggravata
est autem manus Domini super Azo-
tios, & demolitus est eos: & percus-
sit in secretiori parte natium Azotum,
& fines ejus. Et ebullierunt villæ &
agri in medio regionis illius, & nati
sunt mures, & facta est confusio mor-
7 tis magnæ in civitate. * Videntes au-
tem viri Azotii hujuscemodi plagam,
dixerunt: Non maneat arca Dei Is-
rael apud nos: quoniam dura est ma-
nus ejus super nos, & super Dagon
8 deum nostrum. * Et mittentes congre-
gaverunt omnes satrapas Philisthino-
rum ad se, & dixerunt: Quid facie-
mus de arca Dei Israel? Responde-
runtque Gethæi: circumducatur arca
Dei Israel. Et circumduxerunt arcam
9 Dei Israel. * Illis autem circumdu-
centibus eam, fiebat manus Domini
per singulas civitates interfectionis
magnæ nimis: & percutiebat viros u-
niuscujusque urbis, à parvo usque ad
majorem, & computrescebant promi-
nentes extales eorum. Inieruntque Ge-
thæi consilium, & fecerunt sibi sedes
10 pelliceas. * Miserunt ergo arcam Dei
in Accaron. Cumque venisset arca
Dei in Accaron, exclamaverunt Ac-
caronitæ, dicentes, Adduxerunt ad
nos arcam Dei Israel, ut interficiat nos
& populum nostrum. * Miserunt ita- 11
que & congregaverunt omnes satrapas
Philisthinorum: qui dixerunt: Di-
mittite arcam Dei Israel, & revertatur
in locum suum, & non interficiat nos
cum populo nostro. * Fiebat enim pa- 12
vor mortis in singulis urbibus, & gra-
vissima valde manus Dei. viri quoque,
qui mortui non fuerant, percutieban-
tur in secretiori parte natium: & a-
scendebat ululatus uniuscujusque ci-
vitatis in cælum.

CAPUT VI.

Philisthæi arcam cum muribus & anis aureis, suorum sacerdotum consilio, à se remittunt per vaccas lactantes & novum plaustrum usque Bethsames: ubi vaccas super ligna plaustri Bethsamitæ immolaverunt, plurimis de populo ac plebe à Domino interemptis, quòd arcam Dei conspexissent.

FUit ergo arca Domini in regione 1
Philisthinorum septem mensibus.
* Et vocaverunt Philisthiim sacerdo- 2
tes & divinos, dicentes: Quid facie-
mus de arca Domini? indicate nobis
quomodo remittamus eam in locum
suum. Qui dixerunt: * Si remittitis 3
arcam Dei Israel, nolite dimittere eam
vacuam, sed quod debetis, reddite ei
pro peccato, & tunc curabimini: &
scietis quare non recedat manus ejus à
vobis. * Qui dixerunt: Quid est quod 4
pro delicto reddere debeamus ei? Re-
sponderuntque illi: * Iuxta numerum 5
provinciarum Philisthinorum, quin-
que anos aureos facietis, & quinque
mures aureos: quia plaga una fuit o-
mnibus vobis, & satrapis vestris. Fa-
cietisque similitudines anorum vestro-
rum, & similitudines murium, qui de-
moliti sunt terram, & dabitis Deo Is-
rael gloriam: si forte relevet manum
suam à vobis, & à diis vestris, & à
terra vestra. * Quare aggravatis corda 6
vestra, sicut aggravavit Ægyptus, &
Pharao cor suum? nonne postquam per-
cussus est, tunc dimisit eos, & abie-
runt? * Nunc ergo arripite & facite 7
plaustrum novum unum: & duas vac-
cas fœtas, quibus non est impositum
jugum, jungite in plaustro, & reclu-
dite vitulos earum domi. * Tolletis- 8
que arcam Domini, & ponetis in plau-
stro, & vasa aurea, quæ exsolvistis ei
pro delicto, ponetis in capsellam ad
latus ejus: & dimittite eam ut vadat.
* Et aspicietis: & siquidem per viam 9
finium suorum ascenderit contra Beth-
sames, ipse fecit nobis hoc malum
grande: sin autem, minime: sciemus
quia nequaquam manus ejus tetigit
nos, sed casu accidit. * Fecerunt ergo 10
illi hoc modo: & tollentes duas vac-

cas, quæ lactabant vitulos, junxerunt
ad plaustrum, vitulosque earum con-
11 cluserunt domi. * Et posuerunt arcam
Dei super plaustrum, & capsellam,
quæ habebat mures aureos & similitu-
12 dines anorum. * Ibant autem in di-
rectũ vaccæ, per viam quæ ducit Beth-
sames, & itinere uno gradiebantur,
pergentes & mugientes: & non decli-
nabant neque ad dextram neque ad si-
nistram: sed & satrapæ Philisthiim
sequebantur usque ad terminos Beth-
13 sames. * Porro Bethsamitæ metebant
triticum in valle: & elevantes oculos
suos, viderunt arcam, & gavisi sunt
14 cum vidissent. * Et plaustrum venit in
agrum Iosue Bethsamitæ, & stetit i-
bi. Erat autem ibi lapis magnus, &
conciderunt ligna plaustri, vaccasque
imposuerunt super ea holocaustumDo-
15 mino. * Levitæ autem deposuerunt
arcam Dei, & capsellam quæ erat jux-
ta eam, in qua erant vasa aurea, &
posuerunt super lapidem grandem. Vi-
ri autem Bethsamitæ obtulerunt ho-
locausta, & immolaverunt victimas in
16 die illa Domino. * Et quinque satrapæ
Philisthinorum viderunt, & reversi
17 sunt in Accaron in die illa. * Hi sunt
autem ani aurei, quos reddiderunt Phi-
listhiim pro delicto Domino: Azotus
unum, Gaza unum, Ascalon unum,
18 Geth unum, Accaron unum: * & mures
aureos secundum numerum urbium
Philisthiim, quinque provinciarum,
ab urbe murata usque ad villam quæ
erat absque muro, & usque ad Abel-
magnum, super quem posuerunt arcam
Domini, quæ erat usque in illum
19 diem in agro Iosue Bethsamitis. * Per-
cussit autem de viris Bethsamitibus,
eo quod vidissent arcam Domini: &
percussit de populo septuaginta viros,
& quinquaginta millia plebis. Luxit-
que populus, eo quod Dominus per-
cussisset plebem plaga magna. * Et di-
20 xerunt viri Bethsamitæ: Quis poterit
stare in conspectu Domini Dei sancti
hujus? & ad quem ascendet à nobis?
21 * Miseruntque nuntios ad habitatores
Cariathiarim, dicentes: Reduxerunt
Philisthiim arcam Domini, descendi-
te, & reducite eam ad vos.

CAPUT VII.

Reducitur arca in domum Abinadab in Gabaa, & Samuelis hortatu Israelitæ ad Dominum conversi Philisthæos vicerunt, orante pro ipsis Samuele.

1 VEnerunt ergo viri Cariathiarim,
& reduxerunt arcam Domini, &
intulerunt eam in domum Abinadab
in Gabaa: Eleazarum autem filium e-
jus sanctificaverunt, ut custodiret ar-
2 cam Domini. * Et factum est, ex qua
die mansit arca Domini in Cariathia-
rim, multiplicati sunt dies (erat qui p-
pe jam annus vigesimus) & requievit
omnis domus Israel post Dominum.
* Ait autem Samuel ad universam do- 3
mum Israel, dicens: Si in toto corde
vestro revertimini ad Dominum, au-
ferte deos alienos de medio vestri,
Baalim & Astaroth: & præparate cor-
da vestra Domino, & servite ei soli,
& eruet vos de manu Philisthiim.
* Abstulerunt ergo filii Israel Baalim 4
& Astaroth, & servierunt Domino so-
li. * Dixit autem Samuel: Congrega- 5
te universum Israel in Masphath, ut
orem pro vobis Dominum. * Et con- 6
venerunt in Masphath: hauseruntque
aquam, & effuderunt in conspectu
Domini, & jejunaverunt in die illa,
atque dixerunt ibi: Peccavimus Do-
mino. Iudicavitque Samuel filios Is-
rael in Masphath. * Et audierunt Phi- 7
listhiim quod congregati essent filii
Israel in Masphath, & ascenderunt sa-
trapæ Philisthinorum ad Israel. Quod
cum audissent filii Israel, timuerunt à
facie Philisthinorum. * Dixeruntque 8
ad Samuelem: Ne cesses pro nobis cla-
mare ad Dominum Deum nostrum, ut
salvet nos de manu Philisthinorum.
* Tulit autem Samuel agnum lacten- 9
tem unum, & obtulit illum holocau-
stum integrum Domino: & clamavit
Samuel ad Dominum pro Israel, & ex-
audivit eum Dominus. * Factum est au- 10
tem, cum Samuel offerret holocaustum,
Philisthiim iniêre prælium contra Is-
rael: intonuit autem Dominus fragore
magno in die illa super Philisthiim, &
exterruit eos, & cæsi sunt à facie Is-
rael. * Egressique viri Israel de Ma- 11
sphath, persecuti sunt Philisthæos, &
percusserunt eos, usque ad locum qui
erat subter Bethchar. * Tulit autem 12
Samuel lapidem unũ, & posuit eum in-
ter Masphath & inter Sen: & vocavit
nomen loci illius, Lapis adjutorii. Di-
xitque: Hucusque auxiliatus est nobis
Dominus. * Et humiliati sunt Phili- 13
sthiim, nec apposuerunt ultra ut veni-
rent in terminos Israel. Facta est ita-
que manus Domini super Philisthæos,
cunctis diebus Samuelis. * Et redditæ 14
sunt urbes, quas tulerant Philisthiim
ab Israel, Israeli, ab Accaron usque
Geth, & terminos suos: liberavitque
Israel de manu Philisthinorum, erat-
que pax inter Israel & Amorrhæum.
* Iudicabat quoque Samuel Israelem 15
cunctis diebus vitæ suæ: * & ibat per 16
singulos annos circuiens Bethel & Gal-
gala & Masphath, & judicabat Israe-
lem in supradictis locis. * Reverteba- 17
turque in Ramatha: ibi enim erat do-
mus ejus, & ibi judicabat Israelem:
ædificavit etiam ibi altare Domino.

CAPUT VIII.

Filiis Samuelis ad avaritiam declinantibus petit populus sibi regem; quibus Samuel, jubente Domino, jus regis prædicit, sed non auditur.

1 FActum est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos judices Is-
2 rael. * Fuitque nomen filii ejus primogeniti Ioel: & nomen secundi Abia,
3 judicum in Bersabee. * Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus: sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, & perverterunt ju-
4 dicium. * Congregati ergo universi majores natu Israel, venerunt ad Sa-
5 muelem in Ramatha. * Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, & filii tui non ambulant in viis tuis: constitue nobis regem, ut judicet nos, sicut & univer-
6 sæ habent nationes. * Displicuit sermo in oculis Samuelis, eo quod dixissent: Da nobis regem, ut judicet nos.
7 Et oravit Samuel ad Dominum.* Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus quę loquuntur tibi. non enim te abjecerunt, sed
8 me, ne regnem super eos. * Iuxta omnia opera sua, quæ fecerunt à die qua eduxi eos de Ægypto usque ad diem hanc: sicut dereliquerunt me, & servierunt diis alienis, sic faciunt etiam
9 tibi. * Nunc ergo vocem eorum audi: verumtamen contestare eos, & prædic eis jus regis, qui regnaturus est super
10 eos. * Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum, qui petierat
11 à se regem, * & ait: Hoc erit jus regis, qui imperaturus est vobis: Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites & præcur-
12 sores quadrigarum suarum, * & constituet sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & messores segetum, & fabros armorum &
13 curruum suorum. * Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias, & foca-
14 rias, & panificas: * Agros quoque vestros, & vineas, & oliveta optima
15 tollet, & dabit servis suis. * Sed & segetes vestras, & vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis & famu-
16 lis suis. * Servos etiam vestros, & ancillas, & juvenes optimos, & asinos
17 auferet, & ponet in opere suo. * Greges quoque vestros addecimabit, vos-
18 que eritis ei servi. * Et clamabitis in die illa à facie regis vestri, quem elegistis vobis: & non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis
19 regem. * Noluit autem populus audire vocem Samuelis, sed dixerunt: Nequaquam: rex enim erit super nos,
20 * & erimus nos quoque sicut omnes gentes: & judicabit nos rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella
21 nostra pro nobis. * Et audivit Samuel omnia verba populi, & locutus est ea
in auribus Domini.* Dixit autem Do- 22
minus ad Samuelem: Audi vocem eorum, & constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel: Vadat unusquisque in civitatem suam.

CAPUT IX.

Saul quærendo patris asinas pervenit ad Samuelem, cum quo pransus est, ac nocte hospitio receptus.

ET erat vir de Beniamin nomine 1
Cis, filius Abiel, filii Seror, filii Bechorath, filii Aphia, filii viri Iemini,
fortis robore.* Et erat ei filius vocabu- 2
lo Saul, electus & bonus: & non erat vir de filiis Israel melior illo. ab humero & sursum eminebat super omnem populum. *Perierant autem asinæ 3
Cis patris Saul: & dixit Cis ad Saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris, & consurgens vade & quære asinas. Qui cum transissent per montem
Ephraim, * & per terram Salisa, & non 4
invenissent, transierunt etiam per terram Salim, & non erant: sed & per Terram Iemini, & minime repererunt. * Cũ 5
autem venissent in Terram Suph, dixit Saul ad puerum qui erat cum eo: Veni & revertamur, ne forte dimiserit pater meus asinas, & sollicitus sit pro nobis.
* Qui ait ei: Ecce vir Dei est in civita- 6
te hac, vir nobilis: omne, quod loquitur, sine ambiguitate venit. nunc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra, propter quam venimus.
* Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce 7
ibimus: quid feremus ad virum Dei? panis defecit in sitarciis nostris: & sportulam non habemus, ut demus homini Dei, nec quidquam aliud.
* Rursum puer respondit Sauli, & ait: 8
Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateris argenti, demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram.
*(Olim in Israel sic loquebatur unus- 9
quisque vadens consulere Deum: Venite, & eamus ad Videntem. Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.) * Et dixit Saul ad 10
puerum suum: Optimus sermo tuus. Veni, eamus. Et ierunt in civitatem, in qua erat vir Dei. * Cumque ascen- 11
derent clivum civitatis, invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam, & dixerunt ei: Num hîc est Vi-
dens? * Quæ respondentes, dixerunt 12
illis: Hîc est: ecce ante te, festina nunc: hodie enim venit in civitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelso.
* Ingredientes urbem, statim invenie- 13
tis eum antequam ascendat excelsum ad vescendum. neque enim comesurus est populus donec ille veniat: quia ipse benedicit hostiæ, & deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie reperietis eũ. * Et 14
ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis, apparuit

Samuel egrediens obviam eis, ut aſcen-
15 deret in excelſum. * Dominus autem
revelaverat auriculam Samuelis ante
unam diem quam veniret Saul, dicens:
16 *Hac ipſa hora, quæ nunc eſt, cras mit-
tam virum ad te de Terra Benjamin, &
unges eum ducē ſuper populum meum
Iſrael: & ſalvabit populum meum de
manu Philiſthinorum: quia reſpexi po-
pulum meum, venit enim clamor eo-
17 rum ad me. * Cumque aſpexiſſet Sa-
muel Saulum, Dominus dixit ei: Ecce
vir quem dixeram tibi, iſte dominabi-
18 tur populo meo. *Acceſſit autem Saul
ad Samuelem in medio portæ, & ait:
Indica, oro, mihi, ubi eſt domus Vi-
19 dentis. * Et reſpondit Samuel Sauli
dicens: Ego ſum Videns, aſcende ante
me in excelſum, ut comedatis mecum
hodie, & dimittam te mane: & omnia
quæ ſunt in corde tuo, indicabo tibi.
20 *Et de aſinis, quas nudius-tertius per-
didiſti, ne ſolicitus ſis, quia inventæ
ſunt. Et cujus erunt optima quæque
Iſrael? nonne tibi & omni domui pa-
21 tris tui? *Reſpondens autem Saul, ait:
Numquid non filius Iemini ego ſum, de
minima tribu Iſrael, & cognatio mea
noviſſima inter omnes familias de tri-
bu Benjamin? quare ergo locutus es
22 mihi ſermonem iſtum? *Aſſumens ita-
que Samuel Saulem, & puerum ejus,
introduxit eos in triclinium, & dedit
eis locum in capite eorum qui fuerant
invitati. erant enim quaſi triginta vi-
23 ri. *Dixitque Samuel coco: Da partem,
quam dedi tibi, & præcepi ut repo-
24 neres ſeorſum apud te. *Levavit au-
tem cocus armum, & poſuit ante Saul.
Dixitque Samuel: Ecce quod remanſit,
pone ante te, & comede: quia de indu-
ſtria ſervatum eſt tibi, quando popu-
lum vocavi. Et comedit Saul cum Sa-
25 muele in die illa. * Et deſcenderunt
de excelſo in oppidum, & locutus eſt
cum Saule in ſolario: ſtravitque Saul
26 in ſolario, & dormivit. * Cumque
mane ſurrexiſſent, & jam eluceſceret,
vocavit Samuel Saulem in ſolario, di-
cens; Surge, & dimittam te. Et ſur-
rexit Saul: egreſſique ſunt ambo, ipſe
27 videlicet, & Samuel. *Cumque deſcen-
derent in extrema parte civitatis, Sa-
muel dixit ad Saul: Dic puero ut ante-
cedat nos, & tranſeat: tu autem ſub-
ſiste pauliſper, ut indicem tibi verbum
Domini.

C A P V T X.

Vngitur Saul in regem à Samuele, datis ac ſuccedentibus ſignis, prophetat inter prophetas, & miſſis ſortibus à Samuele confirmatur in regem: lex regni in libro ſcripta, coram Domino reponitur.

1 TVlit autem Samuel lenticulam
olei, & effudit ſuper caput ejus,
& deoſculatus eſt eum, & ait: Ecce,
unxit te Dominus ſuper hereditatem
ſuam in principem, & liberabis popu-
lum ſuum de manibus inimicorum
ejus, qui in circuitu ejus ſunt. Et hoc
tibi ſignum, quia unxit te Deus in
principem. *Cum abieris hodie à me, 2
invenies duos viros juxta ſepulchrum
Rachel in finibus Benjamin, in Meri-
die, dicentque tibi: Inventæ ſunt
aſinæ, ad quas ieras perquirendas: &
intermiſſis pater tuus aſinis, ſollicitus
eſt pro vobis, & dicit: Quid faciam de
filio meo? * Cumque abieris inde, & 3
ultra tranſieris, & veneris ad quercum
Thabor, invenient te ibi tres viri
aſcendentes ad Deum in Bethel, unus
portans tres hœdos, & alius tres tor-
tas panis, & alius portans lagenam vi-
ni. *Cumque te ſalutaverint, dabunt 4
tibi duos panes, & accipies de manu
eorum. * Poſt hæc venies in collem 5
Dei, ubi eſt ſtatio Philiſthinorum: &
cum ingreſſus fueris ibi urbem, ob-
vium habebis gregem prophetarum
deſcendentium de excelſo, & ante eos
pſalterium & tympanum, & tibiam, &
citharam, ipſoſque prophetantes. *Et 6
inſiliet in te Spiritus Domini, & pro-
phetabis cum eis, & mutaberis in vi-
rum alium. * Quando ergo evenerint 7
ſigna hæc omnia tibi, fac quæcumque
invenerit manus tua, quia Dominus
tecum eſt. * Et deſcendes ante me in 8
Galgala, (ego quippe deſcendam ad
te) ut offeras oblationem, & immoles
victimas pacificas: ſeptem diebus ex-
pectabis, donec veniam ad te, & oſten-
dam tibi quid facias. * Itaque cum 9
avertiſſet humerum ſuum ut abiret à
Samuele, immutavit ei Deus cor aliud,
& venerunt omnia ſigna hæc in die
illa. * Veneruntque ad prædictum 10
collem, & ecce cuneus prophetarum
obvius ei: & inſiluit ſuper eum Spiri-
tus Domini, & prophetavit in medio
eorum. * Videntes autem omnes qui 11
noverant eum heri & nudius-tertius,
quod eſſet cum prophetis, & prophe-
taret, dixerunt ad invicem: Quænam
res accidit filio Cis? num & Saul inter
prophetas? * Reſponditque alius ad 12
alterum, dicens: Et quis pater eorum?
propterea verſum eſt in proverbium:
Num & Saul inter prophetas? *Ceſſa- 13
vit autem prophetare, & venit ad ex-
celſum. * Dixitque patruus Saul ad 14
eum, & ad puerum ejus: Quo abiitis?
Qui reſponderunt: Quærere aſinas:
quas cum non reperiſſemus, venimus
ad Samuelem. * Et dixit ei patruus 15
ſuus: indica mihi quid dixerit tibi
Samuel. * Et ait Saul ad patruum 16
ſuum: Indicavit nobis quia inventæ
eſſent aſinæ. De ſermone autem regni
non indicavit ei quem locutus fuerat
ei Samuel. * Et convocavit Samuel 17
populum ad Dominum in Maſpha: * & 18
ait ad filios Iſrael: Hæc dicit Dominus
Deus Iſrael: Ego eduxi Iſrael de Ægy-
pto,

CAPUT VIII.

Filiis Samuelis ad avaritiam declinantibus petit populus sibi regem; quibus Samuel, jubente Domino, jus regis prædicit, sed non auditur.

1 FActum est autem cum senuisset Sa-
muel, posuit filios suos judices Is-
2 rael. * Fuitque nomen filii ejus pri-
mogeniti Ioel: & nomen secundi Abia,
3 judicum in Bersabee. * Et non ambu-
laverunt filii illius in viis ejus: sed de-
clinaverunt post avaritiam, accepe-
runtque munera, & perverterunt ju-
4 dicium. * Congregati ergo universi
majores natu Israel, venerunt ad Sa-
5 muelem in Ramatha. * Dixeruntque
ei: Ecce tu senuisti, & filii tui non
ambulant in viis tuis: constitue nobis
regem, ut judicet nos, sicut & univer-
6 sæ habent nationes. * Displicuit ser-
mo in oculis Samuelis, eo quod dixis-
sent: Da nobis regem, ut judicet nos.
7 Et oravit Samuel ad Dominum.* Dixit
autem Dominus ad Samuelem: Audi
vocem populi in omnibus quę loquun-
tur tibi. non enim te abjecerunt, sed
8 me, ne regnem super eos. * Iuxta om-
nia opera sua, quæ fecerunt à die qua
eduxi eos de Ægypto usque ad diem
hanc: sicut dereliquerunt me, & ser-
vierunt diis alienis, sic faciunt etiam
9 tibi. * Nunc ergo vocem eorum audi:
verumtamen contestare eos, & prædic
eis jus regis, qui regnaturus est super
10 eos. * Dixit itaque Samuel omnia ver-
ba Domini ad populum, qui petierat
11 à se regem, * & ait: Hoc erit jus re-
gis, qui imperaturus est vobis: Filios
vestros tollet, & ponet in curribus
suis, facietque sibi equites & præcur-
12 sores quadrigarum suarum, * & con-
stituet sibi tribunos, & centuriones,
& aratores agrorum suorum, & messo-
res segetum, & fabros armorum &
13 curruum suorum. * Filias quoque ve-
stras faciet sibi unguentarias, & foca-
14 rias, & panificas: * Agros quoque
vestros, & vineas, & oliveta optima
15 tollet, & dabit servis suis. * Sed &
segetes vestras, & vinearum reditus
addecimabit, ut det eunuchis & famu-
16 lis suis. * Servos etiam vestros, & an-
cillas, & juvenes optimos, & asinos
17 auferet, & ponet in opere suo. * Gre-
ges quoque vestros addecimabit, vos-
18 que eritis ei servi. * Et clamabitis in
die illa à facie regis vestri, quem ele-
gistis vobis: & non exaudiet vos Do-
minus in die illa, quia petistis vobis
19 regem. * Noluit autem populus audire
vocem Samuelis, sed dixerunt: Ne-
quaquam: rex enim erit super nos,
20 * & erimus nos quoque sicut omnes
gentes: & judicabit nos rex noster, &
egredietur ante nos, & pugnabit bella
21 nostra pro nobis. * Et audivit Samuel
omnia verba populi, & locutus est ea
in auribus Domini.* Dixit autem Do- 22
minus ad Samuelem: Audi vocem eo-
rum, & constitue super eos regem. Et
ait Samuel ad viros Israel: Vadat unus-
quisque in civitatem suam.

CAPUT IX.

Saul quærendo patris asinas pervenit ad Samuelem, cum quo pransus est, ac nocte hospitio receptus.

ET erat vir de Beniamin nomine 1
Cis, filius Abiel, filii Seror, filii
Bechorath, filii Aphia, filii viri Iemini,
fortis robore.* Et erat ei filius vocabu- 2
lo Saul, electus & bonus: & non erat
vir de filiis Israel melior illo. ab hu-
mero & sursum eminebat super om-
nem populum. *Perierant autem asinæ 3
Cis patris Saul: & dixit Cis ad Saul
filium suum: Tolle tecum unum de
pueris, & consurgens vade & quære
asinas. Qui cum transissent per montem
Ephraim, * & per terram Salisa, & non
invenissent, transierunt etiam per ter- 4
ram Salim, & non erant: sed & per Ter-
ram Iemini, & minime repererunt.* Cũ 5
autem venissent in Terram Suph, dixit
Saul ad puerum qui erat cum eo: Veni
& revertamur, ne forte dimiserit pater
meus asinas, & sollicitus sit pro nobis.
* Qui ait ei: Ecce vir Dei est in civita- 6
te hac, vir nobilis: omne, quod loqui-
tur, sine ambiguitate venit. nunc er-
go eamus illuc, si forte indicet nobis
de via nostra, propter quam venimus.
* Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce 7
ibimus: quid feremus ad virum Dei?
panis defecit in sitarciis nostris: &
sportulam non habemus, ut demus
homini Dei, nec quidquam aliud.
* Rursum puer respondit Sauli, & ait: 8
Ecce inventa est in manu mea quarta
pars stateris argenti, demus homini
Dei, ut indicet nobis viam nostram.
*(Olim in Israel sic loquebatur unus- 9
quisque vadens consulere Deum: Ve-
nite, & eamus ad Videntem. Qui e-
nim Propheta dicitur hodie, vocaba-
tur olim Videns.) * Et dixit Saul ad 10
puerum suum: Optimus sermo tuus.
Veni, eamus. Et ierunt in civitatem,
in qua erat vir Dei. * Cumque ascen- 11
derent clivum civitatis, invenerunt
puellas egredientes ad hauriendam a-
quam, & dixerunt ei: Num hîc est Vi-
dens? * Quæ respondentes, dixerunt 12
illis: Hîc est: ecce ante te, festina nunc:
hodie enim venit in civitatem, quia sa-
crificium est hodie populi in excelso.
* Ingredientes urbem, statim invenie- 13
tis eum antequam ascendat excelsum
ad vescendum. neque enim comesurus
est populus donec ille veniat: quia ip-
se benedicit hostiæ, & deinceps come-
dunt qui vocati sunt. Nunc ergo con-
scendite, quia hodie reperietis eũ. * Et 14
ascenderunt in civitatem. Cumque illi
ambularent in medio urbis, apparuit

Samuel egrediens obviam eis, ut ascen-
15 deret in excelsum. * Dominus autem
revelaverat auriculam Samuelis ante
unam diem quam veniret Saul, dicens:
16 *Hac ipsa hora, quæ nunc est, cras mit-
tam virum ad te de Terra Benjamin, &
unges eum ducē super populum meum
Israel: & salvabit populum meum de
manu Philisthinorum: quia respexi po-
pulum meum, venit enim clamor eo-
17 rum ad me. * Cumque aspexisset Sa-
muel Saulum, Dominus dixit ei: Ecce
vir quem dixeram tibi, iste dominabi-
18 tur populo meo. *Accessit autem Saul
ad Samuelem in medio portæ, & ait:
Indica, oro, mihi, ubi est domus Vi-
19 dentis. * Et respondit Samuel Sauli
dicens: Ego sum Videns, ascende ante
me in excelsum, ut comedatis mecum
hodie, & dimittam te mane: & omnia
quæ sunt in corde tuo, indicabo tibi.
20 *Et de asinis, quas nudius-tertius per-
didisti, ne solicitus sis, quia inventæ
sunt. Et cujus erunt optima quæque
Israel? nonne tibi & omni domui pa-
21 tris tui? *Respondens autem Saul, ait:
Numquid non filius Iemini ego sum, de
minima tribu Israel, & cognatio mea
novissima inter omnes familias de tri-
bu Benjamin? quare ergo locutus es
22 mihi sermonem istum? *Assumens ita-
que Samuel Saulem, & puerum ejus,
introduxit eos in triclinium, & dedit
eis locum in capite eorum qui fuerant
invitati. erant enim quasi triginta vi-
23 ri. *Dixitque Samuel coco: Da partem,
quam dedi tibi, & præcepi ut repo-
24 neres seorsum apud te. *Levavit au-
tem cocus armum, & posuit ante Saul.
Dixitque Samuel: Ecce quod remansit,
pone ante te, & comede: quia de indu-
stria servatum est tibi, quando popu-
lum vocavi. Et comedit Saul cum Sa-
25 muele in die illa. * Et descenderunt
de excelso in oppidum, & locutus est
cum Saule in solario: stravitque Saul
26 in solario, & dormivit. * Cumque
mane surrexissent, & jam elucesceret,
vocavit Samuel Saulem in solario, di-
cens; Surge, & dimittam te. Et sur-
rexit Saul: egressique sunt ambo, ipse
27 videlicet, & Samuel. *Cumque descen-
derent in extrema parte civitatis, Sa-
muel dixit ad Saul: Dic puero ut ante-
cedat nos, & transeat: tu autem sub-
siste paulisper, ut indicem tibi verbum
Domini.

C A P V T X.

Vngitur Saul in regem à Samuele, datis ac succedentibus signis, prophetat inter prophetas, & missis sortibus à Samuele confirmatur in regem: lex regni in libro scripta, coram Domino reponitur.

1 TVlit autem Samuel lenticulam
olei, & effudit super caput ejus,
& deosculatus est eum, & ait: Ecce,
unxit te Dominus super hereditatem
suam in principem, & liberabis popu-
lum suum de manibus inimicorum
ejus, qui in circuitu ejus sunt. Et hoc
tibi signum, quia unxit te Deus in
principem. *Cum abieris hodie à me, 2
invenies duos viros juxta sepulchrum
Rachel in finibus Benjamin, in Meri-
die, dicentque tibi: Inventæ sunt
asinæ, ad quas ieras perquirendas: &
intermissis pater tuus asinis, sollicitus
est pro vobis, & dicit: Quid faciam de
filio meo? * Cumque abieris inde, & 3
ultra transieris, & veneris ad quercum
Thabor, invenient te ibi tres viri
ascendentes ad Deum in Bethel, unus
portans tres hœdos, & alius tres tor-
tas panis, & alius portans lagenam vi-
ni. *Cumque te salutaverint, dabunt 4
tibi duos panes, & accipies de manu
eorum. * Post hæc venies in collem 5
Dei, ubi est statio Philisthinorum: &
cum ingressus fueris ibi urbem, ob-
vium habebis gregem prophetarum
descendentium de excelso, & ante eos
psalterium & tympanum, & tibiam, &
citharam, ipsosque prophetantes. *Et 6
insiliet in te Spiritus Domini, & pro-
phetabis cum eis, & mutaberis in vi-
rum alium. * Quando ergo evenerint 7
signa hæc omnia tibi, fac quæcumque
invenerit manus tua, quia Dominus
tecum est. * Et descendes ante me in 8
Galgala, (ego quippe descendam ad
te) ut offeras oblationem, & immoles
victimas pacificas: septem diebus ex-
pectabis, donec veniam ad te, & osten-
dam tibi quid facias. * Itaque cum 9
avertisset humerum suum ut abiret à
Samuele, immutavit ei Deus cor aliud,
& venerunt omnia signa hæc in die
illa. * Veneruntque ad prædictum 10
collem, & ecce cuneus prophetarum
obvius ei: & insiluit super eum Spiri-
tus Domini, & prophetavit in medio
eorum. * Videntes autem omnes qui 11
noverant eum heri & nudius-tertius,
quod esset cum prophetis, & prophe-
taret, dixerunt ad invicem: Quænam
res accidit filio Cis? num & Saul inter
prophetas? * Responditque alius ad 12
alterum, dicens: Et quis pater eorum?
propterea versum est in proverbium:
Num & Saul inter prophetas? *Cessa- 13
vit autem prophetare, & venit ad ex-
celsum. * Dixitque patruus Saul ad 14
eum, & ad puerum ejus: Quo abiistis?
Qui responderunt: Quærere asinas:
quas cum non reperissemus, venimus
ad Samuelem. * Et dixit ei patruus 15
suus: indica mihi quid dixerit tibi
Samuel. * Et ait Saul ad patruum 16
suum: Indicavit nobis quia inventæ
essent asinæ. De sermone autem regni
non indicavit ei quem locutus fuerat
ei Samuel. * Et convocavit Samuel 17
populum ad Dominum in Maspha: * & 18
ait ad filios Israel: Hæc dicit Dominus
Deus Israel: Ego eduxi Israel de Ægy-

pto, & erui vos de manu Ægyptio-
rum, & de manu omnium regum qui
19 affligebant vos. * Vos autem hodie
projecistis Deum vestrum, qui solus
salvavit vos de universis malis & tri-
bulationibus vestris: & dixistis: Ne-
quaquam: sed regem constitue super
nos. Nunc ergo state coram Domino
20 per tribus vestras, & per familias. *Et
applicuit Samuel omnes tribus Israel,
21 & cecidit sors tribus Benjamin. * Et
applicuit tribum Benjamin & cogna-
tiones ejus, & cecidit cognatio Metri,
& pervenit usque ad Saul filium Cis.
Quæsierunt ergo eum, & non est in-
22 ventus. *Et consuluerunt post hæc Do-
minum, utrumnam venturus esset il-
luc. Responditque Dominus: Ecce ab-
23 sconditus est domi. * Cucurrerunt ita-
que & tulerunt eum inde: stetitque in
medio populi, & altior fuit universo
24 populo ab humero & sursum. * Et ait
Samuel ad omnem populum: Certe vi-
detis quem elegit Dominus, quoniam
non sit similis illi in omni populo. Et
clamavit omnis populus, & ait: Vivat
25 Rex. * Locutus est autem Samuel ad
populum legem regni, & scripsit in li-
bro, & reposuit coram Domino: & di-
misit Samuel omnem populum, singu-
26 los in domum suam. *Sed & Saul abiit
in domum suam in Gabaa: & abiit cum
eo pars exercitus, quorum tetigerat
27 Deus corda. * filii vero Belial dixe-
runt: Num salvare nos poterit iste? Et
despexerunt eum, & non attulerunt ei
munera: ille vero dissimulabat se au-
dire.

CAPUT XI.

Saul irruente in ipsum spiritu Domini, divisisq; suis bobus, populum ad bellum convocat, vincitq; Naas regem Ammonitarum, liberatis viris Iabes Galaad, & regnum ejus instauratur in Galgala.

1 ET factum est quasi post mensem,
ascendit Naas Ammonites, & pu-
gnare cœpit adversum Iabes Galaad.
Dixeruntq; omnes viri Iabes ad Naas:
Habeto nos fœderatos, & serviemus
2 tibi. * Et respondit ad eos Naas Am-
monites: In hoc feriam vobiscum fœ-
dus, ut eruam omnium vestrûm oculos
dextros, ponamque vos opprobrium in
3 universo Israel. * Et dixerunt ad eum
seniores Iabes: Concede nobis septem
dies, ut mittamus nuntios ad univer-
sos terminos Israel: & si non fuerit qui
4 defendat nos, egrediemur ad te. *Ve-
nerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis: &
locuti sunt verba hæc, audiente popu-
lo: & levavit omnis populus vocem
5 suam, & flevit. * Et ecce Saul venie-
bat, sequens boves de agro, & ait: Quid
habet populus quod plorat? Et nar-
6 raverunt ei verba virorum Iabes. * Et
insilivit Spiritus Domini in Saul, cum
audisset verba hæc, & iratus est furor
ejus nimis. * Et assumens utrumque 7
bovem, concidit in frusta, misitque in
omnes terminos Israel per manum
nuntiorum, dicens: Quicumque non
exierit, & secutus fuerit Saul & Sa-
muel, sic fiet bobus ejus. Invasit ergo
timor Domini populum, & egressi sunt
quasi vir unus. * Et recensuit eos in 8
Bezech: fueruntque filiorum Israel tre-
centa millia: virorum autem Iuda tri-
ginta millia. * Et dixerunt nuntiis, 9
qui venerant: Sic dicetis viris, qui
sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis
salus, cum incaluerit sol. Venerunt
ergo nuntii, & annuntiaverunt viris
Iabes: qui lætati sunt. * Et dixerunt: 10
Manè exibimus ad vos, & facietis no-
bis omne quod placuerit vobis. * Et 11
factum est, cum dies crastinus venisset,
constituit Saul populum in tres par-
tes: & ingressus est media castra in vi-
gilia matutina, & percussit Ammon
usque dum incalesceret dies: reliqui
autem dispersi sunt, ita ut non relin-
querentur in eis duo pariter. * Et ait 12
populus ad Samuelem: Quis est iste qui
dixit: Saul num regnabis super nos?
Date viros, & interficiemus eos. * Et 13
ait Saul: Non occidetur quisquam in
die hac, quia hodie fecit Dominus sa-
lutem in Israel. * Dixit autem Samuel 14
ad populum: Venitè, & eamus in Gal-
gala, & innovemus ibi regnum. * Et 15
perrexit omnis populus in Galgala, &
fecerunt ibi regem Saul coram Domi-
no in Galgala, & immolaverunt ibi
victimas pacificas coram Domino. Et
lætatus est ibi Saul, & cuncti viri
Israel nimis.

CAPUT XII.

Samuel populi judicio probatus innocens, Israelem ingratitudinis arguit datis è cælo signis, hortaturque ut Domino adhæreant, non cessans pro ipsis orare.

DIxit autem Samuel ad universum 1
Israel: Ecce audivi vocem ve-
stram, juxta omnia quæ locuti estis ad
me, & constitui super vos regem. * Et 2
nunc rex graditur ante vos: ego autem
senui, & incanui: porro filii mei vo-
biscum sunt: itaque conversatus co-
ram vobis ab adolescentia mea usque
ad hanc diem, ecce præsto sum. *Lo- 3
quimini de me coram Domino, & co-
ram Christo ejus, utrum bovem cujus-
quam tulerim, aut asinum: si quem-
piam calumniatus sum, si oppressi ali-
quem, si de manu cujusquam munus
accepi: & contemnam illud hodie, re-
stituamque vobis. * Et dixerunt: Non 4
es calumniatus nos, neque oppressisti,
neque tulisti de manu alicujus quip-
piam. *Dixitque ad eos: Testis est Do- 5
minus adversum vos, & testis Christus
ejus in die hac, quia non inveneritis in

manu

manu mea quippiam. Et dixerunt: Te-
6 stis. *Et ait Samuel ad populum : Do-
minus , qui fecit Moysen & Aaron, &
eduxit patres nostros de Terra Ægy-
7 pti . *Nunc ergo state, ut judicio con-
tendam adversum vos coram Domino,
de omnibus misericordiis Domini ,
quas fecit vobiscum , & cum patribus
8 vestris : *quo modo Iacob ingressus est
in Ægyptum , & clamaverunt patres
vestri ad Dominum : & misit Dominus
Moysen & Aaron, & eduxit patres ve-
stros de Ægypto : & collocavit eos in
9 loco hoc. *Qui obliti sunt Domini Dei
sui,& tradidit eos in manu Sisaræ ma-
gistri militiæ Hasor,& in manu Phili-
sthinorum , & in manu regis Moab, &
10 pugnaverunt adversum eos.*Postea au-
tem clamaverunt ad Dominum,& dixe-
runt: Peccavimus , quia dereliquimus
Dominũ,& servivimus Baalim & Asta-
roth:nunc ergo erue nos de manu ini-
micorum nostrorum,& serviemus tibi.
11 *Et misit Dominus Ierobaal, & Badan,
& Iephte , & Samuel , & eruit vos de
manu inimicorum vestrorum per cir-
12 cuitum, & habitastis confidenter. *Vi-
dentes autem quod Naas rex filiorum
Ammon venisset adversum vos,dixistis
mihi : Nequaquam , sed rex imperabit
nobis : cum Dominus Deus vester re-
13 gnaret in vobis. *Nunc ergo præsto est
rex vester , quem elegistis & petistis:
14 ecce dedit vobis Dominus regem. *Si
timueritis Dominum, & servieritis ei,
& audieritis vocem ejus , & non ex-
asperaveritis os Domini : eritis & vos,
& rex qui imperat vobis , sequentes
15 Dominum Deum vestrum. * si autem
non audieritis vocem Domini , sed ex-
asperaveritis sermones ejus,erit manus
Domini super vos , & super patres ve-
16 stros. *Sed & nunc state, & videte rem
istam grandem , quam facturus est Do-
17 minus in conspectu vestro. *Numquid
non messis tritici est hodie ? invocabo
Dominum , & dabit voces & pluvias:
& scietis , & videbitis , quia grande
malum feceritis vobis in conspectu
Domini , petentes super vos regem.
18 *Et clamavit Samuel ad Dominum , &
dedit Dominus voces & pluvias in illa
19 die. * Et timuit omnis populus nimis
Dominum & Samuelem , & dixit uni-
versus populus ad Samuelem : Ora pro
servis tuis ad Dominum Deum tuum,
ut non moriamur. addidimus enim
universis peccatis nostris malum , ut
20 peteremus nobis regem. *Dixit autem
Samuel ad populum : Nolite timere,
vos fecistis universum malum hoc: ve-
runtamen nolite recedere à tergo Do-
mini, sed servite Domino in omni cor-
21 de vestro. * Et nolite declinare post
vana, quæ non proderunt vobis,neque
22 eruent vos , quia vana sunt. * Et non
derelinquet Dominus populum suum,
propter nomen suum magnum : quia
juravit Dominus facere vos sibi popu-
lum. * Absit autem à me hoc pecca- 23
tum in Dominum , ut cessem orare pro
vobis , & docebo vos viam bonam &
rectam. *Igitur timete Dominum , & 24
servite ei in veritate, & ex toto corde
vestro. vidistis enim magnifica quæ in
vobis gesserit. *Quod si perseveraveri- 25
tis in malitia : & vos & rex vester pa-
riter peribitis.

CAPUT XIII.

Visti à Saule Philisthæi maximo apparatu adversus Israelem armantur; territi Hebræi in antris latitant: & Saul quia non expectato Samuelis adventu obtulit holocaustum , reprobatus à Domino dicitur : de cautela Philisthæorum ut Israelitæ armis spoliarentur.

Filius unius anni erat Saul cum re- 1
gnare cœpisset,duobus autem annis
regnavit super Israel. * Et elegit sibi 2
Saul tria millia de Israel: & erant cum
Saul duo millia in Machmas , & in
monte Bethel: mille autem cum Iona-
tha in Gabaa Benjamin. porro ceterum
populum remisit unumquemque in ta-
bernacula sua. *Et percussit Ionathas 3
stationem Philisthinorum, quæ erat in
Gabaa. Quod cum audissent Phili-
sthiim , Saul cecinit buccina in omni
terra , dicens : Audiant Hebræi. * Et 4
universus Israel audivit hujuscemodi
famam : Percussit Saul stationem Phi-
listhinorum : & erexit se Israel adver-
sus Philisthiim. Clamavit ergo popu-
lus post Saul in Galgala. * Et Phili- 5
sthiim congregati sunt ad præliandum
contra Israel,triginta millia curruum,
& sex millia equitum,& reliquum vul-
gus , sicut arena quæ est in littore ma-
ris plurima. Et ascendentes castrame-
tati sunt in Machmas ad Orientem Be-
thaven. * Quod cum vidissent viri Is- 6
rael se in arcto positos , (afflictus enim
erat populus) absconderunt se in spe-
luncis, & in abditis, in petris quoque,
& in antris , & in cisternis. *Hebræi 7
autem transierunt Iordanem in Terram
Gad & Galaad. Cumque adhuc esset
Saul in Galgala,universus populus per-
territus est, qui sequebatur eum. * Et 8
expectavit septem diebus juxta placi-
tum Samuelis , & non venit Samuel in
Galgala, dilapsusq; est populus ab eo.
*Ait ergo Saul: Afferte mihi holocau- 9
stum, & pacifica. Et obtulit holocau-
stum. * Cumque complesset offerens 10
holocaustum, ecce Samuel veniebat: &
egressus est Saul obviam ei ut salutaret
eum. * Locutusque est ad eum Sa- 11
muel : Quid fecisti ? Respondit Saul:
Quia vidi quod populus dilaberetur à
me, & tu non veneras juxta placitos
dies , porro Philisthiim congregati
fuerant in Machmas , * dixi : Nunc 12
descendent Philisthiim ad me in
Galgala , & faciem Domini non

placavi. Necessitate compulsus, obtuli
13 holocaustum. * Dixitque Samuel ad
Saul: Stulte egisti, nec custodisti man-
data Domini Dei tui, quæ præcepit
tibi. Quod si non fecisses, jam nunc
præparasset Dominus regnum tuum su-
14 per Israel in sempiternum, * sed ne-
quaquam regnum tuum ultra consur-
get. Quæsivit Dominus sibi virum jux-
ta cor suum: & præcepit ei Dominus
ut esset dux super populum suum, eo
quod non servaveris quæ præcepit Do-
15 minus. * Surrexit autem Samuel, &
ascendit de Galgalis in Gabaa Benja-
min. Et reliqui populi ascenderunt
post Saul obviam populo, qui expu-
gnabant eos venientes de Galgala in
Gabaa, in colle Benjamin. Et recen-
16 fuit Saul populum, qui inventi fuerant
cum eo, quasi sexcentos viros. * Et
Saul & Ionathas filius ejus, populus-
que qui inventus fuerat cum eis, erat
17 in Gabaa Benjamin: porro Philisthiim
consederant in Machmas. * Et egressi
sunt ad prædandum de castris Phili-
sthinorum tres cunei. Vnus cuneus
18 pergebat contra viam Ephra ad Terram
Sual. * porro alius ingrediebatur per
viam Bethhoron. tertius autem verte-
19 rat se ad iter termini imminentis valli
Seboim contra desertum. * Porro fa-
ber ferrarius non inveniebatur in om-
ni Terra Israel. caverant enim Phili-
20 sthiim, ne forte facerent Hebræi gla-
dium aut lanceam. * Descendebat ergo
omnis Israel ad Philisthiim, ut exa-
cueret unusquisque vomerem suum, &
21 ligonem, & securim, & sarculum.
* Retusæ itaque erant acies vomerum,
22 & ligonum, & tridentum, & securium,
usq; ad stimulum corrigendum. * Cum-
que venisset dies prœlii, non est inven-
tus ensis & lancea in manu totius po-
puli, qui erat cum Saule & Ionatha,
23 excepto Saul & Ionatha filio ejus.
* Egressa est autem statio Philisthiim,
ut transcenderet in Machmas.

CAPUT XIV.

Ionathas Domino fidens, cum armigero suo Philisthæos dispersit; verùm post victoriam, melle gustato, ob patris juramentum mortem comminatum, populi auxilio vix evasit.

1 ET accidit quadam die ut diceret
Ionathas filius Saul ad adolescen-
tem armigerum suum: Veni, & tran-
seamus ad stationem Philisthinorum,
quæ est trans locum illum. Patri au-
tem suo hoc ipsum non indicavit.
2 * Porro Saul morabatur in extrema
parte Gabaa, sub malo granato, quæ
erat in Magron: & erat populus cum
3 eo quasi sexcentorum virorum. * Et
Achias filius Achitob fratris Ichabod
filii Phinees, qui ortus fuerat ex Heli
sacerdote Domini in Silo, portabat
ephod. Sed & populus ignorabat quo
isset Ionathas. * Erant autem inter
ascensus, per quos nitebatur Ionathas 4
transire ad stationem Philisthinorum,
eminentes petræ ex utraque parte, &
quasi in modum dentium scopuli hinc
& inde prærupti, nomen uni Boses, &
nomen alteri Sene: * unus scopulus
prominens ad Aquilonem ex adverso 5
Machmas, & alter ad Meridiem contra
Gabaa. * Dixit autem Ionathas ad ado- 6
lescentem armigerum suum: Veni,
transeamus ad stationem incircumci-
sorum horum, si forte faciat Dominus
pro nobis: quia non est Domino diffi-
cile salvare, vel in multis, vel in pau-
cis. * Dixitque ei armiger suus: Fac
omnia quæ placent animo tuo: perge 7
quo cupis, & ero tecũ ubicumq; volue-
ris. * Et ait Ionathas: Ecce nos trans-
imus ad viros istos. Cumque apparue- 8
rimus eis, * si taliter locuti fuerint ad
nos, manere donec veniamus ad vos: 9
stemus in loco nostro, nec ascendamus
ad eos. * Si autem dixerint: Ascen-
dite ad nos: ascendamus, quia tradi- 10
dit eos Dominus in manibus nostris:
hoc erit nobis signum. * Apparuit igi-
tur uterque stationi Philisthinorum: 11
dixeruntque Philisthiim: En Hebræi
egrediuntur de cavernis, in quibus
absconditi fuerant. * Et locuti sunt
viri de statione ad Ionathan, & ad ar- 12
migerum ejus, dixeruntque: Ascendi-
te ad nos, & ostendemus vobis rem. Et
ait Ionathas ad armigerum suum:
Ascendamus, sequere me: tradidit enim
Dominus eos in manus Israel. * Ad-
scendit autem Ionathas manibus & 13
pedibus reptans, & armiger ejus post
eum. Itaque alii cadebant ante Iona-
tham, alios armiger ejus interficiebat
sequens eum. * Et facta est plaga pri-
ma, qua percussit Ionathas & armiger 14
ejus, quasi viginti virorum, in media
parte jugeri, quam par boum in die
arare consuevit. * Et factum est mira-
culum in castris, per agros: sed & om- 15
nis populus stationis eorum, qui ierant
ad prædandum, obstupuit, & contur-
bata est terra: & accidit quasi miracu-
lum à Deo. * Et respexerunt speculato-
res Saul, qui erant in Gabaa Benjamin, 16
& ecce multitudo prostrata, & huc il-
lucque diffugiens. * Et ait Saul popu-
lo, qui erat cum eo: Requirite, & vi- 17
dete quis abierit ex nobis. Cumque
requisissent, repertum est non adesse
Ionatham, & armigerum ejus. * Et ait
Saul ad Achiam: Applica arcam Dei. 18
(Erat enim ibi arca Dei in die illa cum
filiis Israel.) * Cumque loqueretur
Saul ad sacerdotem, tumultus magnus 19
exortus est in castris Philisthinorum:
crescebatque paulatim, & clarius reso-
nabat. Et ait Saul ad sacerdotem:
Contrahe manum tuam. * Conclama-
vit ergo Saul, & omnis populus qui 20
erat cum eo, & venerunt usque ad lo-
cum certaminis: & ecce versus fuerat

gladius uniuscujusque ad proximum
21 suum, & cædes magna nimis. * Sed &
Hebræi qui fuerant cum Philisthiim
heri & nudius-tertius, ascenderantque
cum eis in castris, reversi sunt ut essent
cum Israel, qui erant cum Saul & Io-
22 natha. * Omnes quoque Israelitæ qui
se absconderant in monte Ephraim, au-
dientes quod fugissent Philisthæi, so-
ciaverunt se cum suis in prœlio. Et
erant cum Saul, quasi decem millia
23 virorum. *Et salvavit Dominus in die
illa Israel. pugna autem pervenit usq;
24 ad Bethaven. * Et viri Israel sociati
sunt sibi in die illa: adjuravit autem
Saul populum, dicens: Maledictus vir,
qui comederit panem usque ad vespe-
ram, donec ulciscar de inimicis meis.
Et non manducavit universus populus
25 panem: *omneque terræ vulgus venit
in saltum, in quo erat mel super faciem
26 agri. *Ingressus est itaque populus sal-
tum, & apparuit fluens mel, nullusque
applicuit manum ad os suum. timebat
27 enim populus juramentum. *Porro Io-
nathas non audierat cum adjuraret pa-
ter ejus populum: extenditque summi-
tatem virgæ, quam habebat in manu,
& intinxit in favum mellis: & conver-
tit manum suam ad os suum, & illumi-
28 nati sunt oculi ejus. *Respondensque
unus de populo, ait: Iurejurando con-
strinxit pater tuus populum, dicens:
Maledictus vir, qui comederit panem
hodie. (defecerat autem populus.)
29 * Dixitque Ionathas: Turbavit pater
meus terram: vidistis ipsi quia illumi-
nati sunt oculi mei, eo quod gustave-
30 rim paulum de melle isto: * quanto
magis si comedisset populus de præda
inimicorum suorum, quam reperit?
nonne major plaga facta fuisset in Phi-
31 listhiim? * Percusserunt ergo in die
illa Philisthæos à Machmis usque in
Ajalon. Defatigatus est autem popu-
32 lus nimis: * & versus ad prædam, tu-
lit oves, & boves, & vitulos, & macta-
verunt in terra: comeditque populus
33 cum sanguine. * Nuntiaverunt autem
Sauli dicentes, quod populus peccasset
Domino, comedens cum sanguine. Qui
ait: Prævaricati estis: volvite ad me
34 jam nunc saxum grande. * Et dixit
Saul: Dispergimini in vulgus, & dicite
eis, ut adducat ad me unusquisque
bovem suum & arietem, & occidite
super istud, & vescimini, & non pecca-
bitis Domino comedentes cum sangui-
ne. Adduxit itaque omnis populus
unusquisque bovem in manu sua usque
35 ad noctem: & occiderunt ibi. *Ædi-
ficavit autem Saul altare Domino; tunc-
que primum cœpit ædificare altare
36 Domino. *Et dixit Saul: Irruamus su-
per Philisthæos nocte, & vastemus eos
usque dum illucescat mane, nec relin-
quamus ex eis virum. Dixitque popu-
lus: Omne quod bonum videtur in
oculis tuis, fac. Et ait sacerdos: Acce-
damus huc ad Deum. * Et consuluit 37
Saul Dominum: Num persequar Phi-
listhiim? si trades eos in manus Israel?
Et non respondit ei in die illa. *Dixit- 38
que Saul: Applicate huc universos an-
gulos populi: & scitote, & videte, per
quem acciderit peccatum hoc hodie.
*Vivit Dominus salvator Israel, quia si 39
per Ionatham filium meum factum est,
absque retractatione morietur. Ad
quod nullus contradixit ei de omni
populo. * Et ait ad universum Israel: 40
Separamini vos in partem unam, &
ego cum Ionatha filio meo ero in parte
altera. Responditque populus ad Saul:
Quod bonum videtur in oculis tuis,
fac. *Et dixit Saul ad Dominum Deum 41
Israel: Domine Deus Israel da indi-
cium: quid est quod non responderis
servo tuo hodie? Si in me, aut in Io-
natha filio meo, est iniquitas hæc, da
ostensionem: aut si hæc iniquitas est in
populo tuo, da sanctitatem. Et depre-
hensus est Ionathas & Saul, populus
autem exivit. * Et ait Saul: Mittite 42
sortem inter me, & inter Ionatham
filium meum. Et captus est Ionathas.
*Dixit autem Saul ad Ionatham: Indi- 43
ca mihi quid feceris. Et indicavit ei
Ionathas, & ait: Gustans gustavi in
summitate virgæ, quæ erat in manu
mea, paululum mellis, & ecce ego mo-
rior. * Et ait Saul: Hæc faciat mihi 44
Deus, & hæc addat, quia morte morie-
ris Ionatha. * Dixitque populus ad 45
Saul: Ergone Ionathas morietur, qui
fecit salutem hanc magnam in Israel?
hoc nefas est: vivit Dominus, si ceci-
derit capillus de capite ejus in ter-
ram, quia cum Deo operatus est ho-
die. Liberavit ergo populus Ionatham,
ut non moreretur. * Recessitque Saul, 46
nec persecutus est Philisthiim: porro
Philisthiim abierunt in loca sua. * Et 47
Saul, confirmato regno super Israel, pu-
gnabat per circuitum adversum omnes
inimicos ejus, contra Moab, & filios
Ammon, & Edom, & reges Soba, &
Philisthæos: & quocumque se verte-
rat, superabat. * Congregatoque ex- 48
ercitu, percussit Amalec, & eruit Israel
de manu vastatorum ejus. * Fuerunt 49
autem filii Saul, Ionathas, & Iessui, &
Melchisua: & nomina duarum filiarum
ejus, nomen primogenitæ Merob, &
nomen minoris Michol. * Et nomen 50
uxoris Saul, Achinoam filia Achimaas:
& nomen principis militiæ ejus Ab-
ner, filius Ner, patruelis Saul. *Porro 51
Cis fuit pater Saul, & Ner pater Ab-
ner, filius Abiel. * Erat autem bellum 52
potens adversum Philisthæos omnibus
diebus Saul. Nam quemcumque vide-
rat Saul virum fortem, & aptum ad
prælium, sociabat eum sibi.

CAPVT XV.

Saul missus à Domino ad delendum funditus Amalec, Agag eorum regem multámque prædam reservans, inobedientiæ arguitur commendata obedientia, ideoq; à regno rejicitur: interfectoq; Agag, Saul reprobatus à Samuele lugetur.

1 ET dixit Samuel ad Saul: Me misit
Dominus, ut ungerem te in regem
super populum ejus Israel: nunc ergo
2 audi vocem Domini: *Hæc dicit Do-
minus exercituum: Recensui quæcum-
que fecit Amalec Israeli, quomodo re-
stitit ei in via cum ascenderet de Æ-
3 gypto. * Nunc ergo vade, & percute
Amalec, & demolire universa ejus: non
parcas ei, & non concupiscas ex rebus
ipsius aliquid: sed interfice à viro us-
que ad mulierem, & parvulum atque
lactentem, bovem & ovem, camelum &
4 asinum. * Præcepit itaque Saul popu-
lo, & recensuit eos quasi agnos: du-
centa millia peditum, & decem millia
5 virorum Iuda. *Cumque venisset Saul
usque ad civitatem Amalec, tetendit
6 insidias in torrente. * Dixitque Saul
Cinæo: Abite, recedite, atque descen-
dite ab Amalec: ne forte involvam te
cum eo. tu enim fecisti misericordiam
cum omnibus filiis Israel, cum ascen-
derent de Ægypto. Et recessit Cinæus
7 de medio Amalec. * Percussitque Saul
Amalec, ab Hevila, donec venias ad
8 Sur, quæ est è regione Ægypti. * Et
apprehendit Agag regem Amalec vi-
vum: omne autem vulgus interfecit in
9 ore gladii. * Et pepercit Saul, & po-
pulus, Agag, & optimis gregibus ovium
& armentorũ, & vestibus & arietibus,
& universis quæ pulchra erant, nec vo-
luerunt disperdere ea: quidquid vero
vile fuit & reprobum, hoc demoliti
10 sunt. * Factum est autem verbum Do-
11 mini ad Samuel, dicens: * Pœnitet me
quod constituerim Saul regem: quia
dereliquit me, & verba mea opere non
implevit. Contristatusque est Samuel,
& clamavit ad Dominum tota nocte.
12 *Cumque de nocte surrexisset Samuel,
ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Sa-
mueli, eo quod venisset Saul in Carme-
lum, & erexisset sibi fornicem trium-
phalem, & reversus transisset, descen-
dissetque in Galgala. Venit ergo Sa-
muel ad Saul, & Saul offerebat holo-
caustum Domino, de initiis prædarum
13 quæ attulerat ex Amalec. *Et cum ve-
nisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul:
Benedictus tu Domino, implevi verbum
14 Domini. *Dixitq; Samuel: Et quæ est
hæc vox gregum, quæ resonat in auri-
bus meis, & armentorum, quã ego au-
15 dio? *Et ait Saul: De Amalec adduxe-
runt ea: pepercit enim populus melio-
ribus ovibus & armentis, ut immola-
rentur Domino Deo tuo; reliqua vero
16 occidimus. *Ait autem Samuel ad Saul:
Sine me, & indicabo tibi quæ locutus
sit Dominus ad me nocte. Dixitque ei:
Loquere. *Et ait Samuel: Nonne cum 17
parvulus esses in oculis tuis, caput in
tribubus Israel factus es? unxitque te
Dominus in regem super Israel, *& mi- 18
sit te Dominus in viam, & ait: Vade, &
interfice peccatores Amalec, & pugna-
bis contra eos usque ad internecionem
eorum. *Quare ergo non audisti vocem 19
Domini: sed versus ad prædam es, &
fecisti malum in oculis Domini? * Et 20
ait Saul ad Samuelem: Immo audivi
vocem Domini, & ambulavi in via per
quam misit me Dominus, & adduxi
Agag regem Amalec, & Amalec inter-
feci. * Tulit autem de præda populus 21
oves & boves, primitias eorum quæ
cæsa sunt, ut immolet Domino Deo suo
in Galgalis. * Et ait Samuel: Num- 22
quid vult Dominus holocausta & victi-
mas, & non potius ut obediatur voci
Domini? MELIOR est enim obedientia
quã victimę: & auscultare magis quam
offerre adipem arietum. * quoniam 23
quasi peccatum ariolandi est, repu-
gnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle
acquiescere. Pro eo ergo quod abjeci-
sti sermonem Domini, abjecit te Domi-
nus ne sis rex. * Dixitque Saul ad Sa- 24
muelem: Peccavi, quia prævaricatus
sum sermonem Domini, & verba tua,
timens populum, & obediens voci eo-
rum. * Sed nunc porta, quæso, pecca- 25
tum meum, & revertere mecum, ut ado-
rem Dominum. *Et ait Samuel ad Saul: 26
Non revertar tecum, quia projecisti
sermonem Domini, & projecit te Do-
minus ne sis rex super Israel. *Et con- 27
versus est Samuel ut abiret: ille au-
tem apprehendit summitatem pallii
ejus, quæ & scissa est. * Et ait ad eum 28
Samuel: Scidit Dominus regnum Israel
à te hodie, & tradidit illud proximo
tuo meliori te. *Porro Triumphator in 29
Israel non parcet, & pœnitudine non
flectetur: neque enim homo est ut agat
pœnitentiam. *At ille ait: Peccavi: sed 30
nunc honora me coram senioribus po-
puli mei, & coram Israel, & revertere
mecum, ut adorem Dominum Deum
tuum. *Reversus ergo Samuel secutus 31
est Saulem: & adoravit Saul Dominum.
*Dixitque Samuel: Adducite ad me 32
Agag regem Amalec. Et oblatus est ei
Agag pinguissimus, & tremens. Et di-
xit Agag: Siccine separat amara mors?
*Et ait Samuel: Sicut fecit absq; libe- 33
ris mulieres gladius tuus, sic absque li-
beris erit inter mulieres mater tua. Et
in frusta concidit eum Samuel coram
Domino in Galgalis. *Abiit autem Sa- 34
muel in Ramatha: Saul vero ascendit
in domum suam in Gabaa. *Et non vi- 35
dit Samuel ultra Saul usque ad diem
mortis suæ: verumtamen lugebat Sa-
muel Saulem, quoniam Dominum pœ-
nitebat quod constituisset eum regem
super Israel.

CAPVT

CAPUT XVI.

Reprobato Saul, David, inter fratres in regem ungitur: quo cithara psallente coram Saule agitato spiritu malo, ille levius habebat.

1 Dixitque Dominus ad Samuelem:
Usquequo tu luges Saul, cum ego
projecerim eum ne regnet super Israel?
Imple cornu tuum oleo, & veni, ut
mittam te ad Isai Bethlehemitem:
providi enim in filiis ejus mihi regem.
2 *Et ait Samuel: Quo modo vadam? audiet enim Saul, & interficiet me. Et
ait Dominus: Vitulum de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immolandum Domino veni. *Et vocabis Isai
3 ad victimam, & ego ostendam tibi quid
facias, & unges quemcumque monstravero tibi. *Fecit ergo Samuel, sicut lo-
4 cutus est ei Dominus. Venitque in
Bethlehem: & admirati sunt seniores
civitatis, occurrentes ei, dixeruntque:
Pacificusne est ingressus tuus? *Et ait:
5 Pacificus: ad immolandum Domino
veni, sanctificamini, & venite mecum
ut immolem. Sanctificavit ergo Isai &
filios ejus, & vocavit eos ad sacrificium. *Cumque ingressi essent, vidit
6 Eliab, & ait: Num coram Domino est
7 Christus ejus? *Et dixit Dominus ad
Samuelem: Ne respicias vultum ejus,
neque altitudiuem staturæ ejus: quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum
hominis ego judico: homo enim videt
ea quæ parent, Dominns autem intuetur cor. *Et vocavit Isai Abinadab, &
8 adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus. *Addu-
9 xit autẽ Isai Samma, de quo ait: Etiam
hunc non elegit Dominus. *Adduxit
10 itaque Isai septem filios suos coram Samuele: & ait Samuel ad Isai: Non ele-
git Dominus ex istis. *Dixitque Sa-
11 muel ad Isai: Numquid jam completi
sunt filii? qui respondit: Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves. Et ait
Samuel ad Isai: Mitte, & adduc eum:
nec enim discumbemus prius quam
huc ille veniat. *Misit ergo, & adduxit
12 eum. Erat autẽ rufus, & pulcher aspectu, decoraque facie. & ait Dominus:
Surge, unge eum, ipse est enim. *Tulit
13 ergo Samuel cornu olei: & unxit eum
in medio fratrum ejus: & directus est
Spiritus Domini à die illa in David, &
deinceps: surgensque Samuel abiit in
14 Ramatha. *Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequam, à Domino. *Dixeruntque
15 servi Saul ad eum: Ecce spiritus Dei
16 malus exagitat te. *Iubeat dominus
noster, & servi tui qui coram te sunt,
quærent hominem scientem psallere
cithara, ut quando arripuerit te spiritus Domini malus, psallat manu sua, &
levius feras. *Et ait Saul ad servos
17 suos: Providete ergo mihi aliquem
bene psallentem, & adducite eum ad
me. *Et respondens unus de pueris,
ait: Ecce vidi filium Isai Bethlehemitem scientem psallere, & fortissimum 18
robore, & virum bellicosum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum:
& Dominus est cum eo. *Misit ergo 19
Saul nuntios ad Isai, dicens: Mitte ad
me David filium tuum, qui est in pascuis. *Tulit itaque Isai asinum ple- 20
num panibus, & lagenam vini, & hœdum de capris unum, & misit per manum David filii sui Sauli. *Et venit 21
David ad Saul, & stetit coram eo: at
ille dilexit eum nimis, & factus est
ejus armiger. *Misitque Saul ad Isai, 22
dicens: Stet David in conspectu meo:
invenit enim gratiam in oculis meis.
*Igitur quandocumque spiritus Domi- 23
ni malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, & percutiebat manu sua,
& refocillabatur Saul, & levius habebat. recedebat enim ab eo spiritus
malus.

CAPUT XVII.

Philisthæis contra Israelem ad pugnam congregatis, Goliath gigantem in armis & fortitudine confidentem, inermis David occidit, præcisumque caput, diffusis Philisthæis, ad Saulem tulit.

Congregantes autem Philisthiim 1
agmina sua in prælium, convenerunt in Socho Iudæ: & castrametati
sunt inter Socho & Azeca, in finibus
Dommim. *Porro Saul & filii Israel 2
congregati venerunt in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthiim. *Et Phi- 3
listhiim stabant super montem ex parte hac, & Israel stabat supra montem ex
altera parte: vallisque erat inter eos.
*Et egressus est vir spurius de castris 4
Philisthinorum, nomine Goliath, de
Geth, altitudinis sex cubitorum &
palmi: *& cassis ærea super caput ejus, 5
& lorica squamata induebatur. porro
pondus loricæ ejus, quinque millia
siclorum æris erat: *& ocreas æreas 6
habebat in cruribus: & clypeus æreus
tegebat humeros ejus. *hastile autem 7
hastę ejus, erat quasi liciatorium texentium. ipsum autem ferrum hastæ ejus,
sexcentos siclos habebat ferri: & armiger ejus antecedebat eum. *Stansque clamabat adversum phalangas Is- 8
rael, & dicebat eis: Quare venistis parati ad prælium? Numquid ego non
sum Philisthæus, & vos servi Saul?
Eligite ex vobis virum, & descendat
ad singulare certamen. *si quiverit 9
pugnare mecum, & percusserit me, erimus vobis servi: si autem ego prævaluero, & percussero eum, vos servi eritis, & servietis nobis. *Et ajebat Phi- 10
listhæus: Ego exprobravi agminibus
Israel hodie: Date mihi virum, & ineat
mecum singulare certamen. *Audiens 11
autem

autem Saul, & omnes Israelitæ, ser-
mones Philisthæi hujuscemodi, stu-
12 pebant, & metuebant nimis. * David
autem erat filius viri Ephrathæi, de
quo supra dictum est, de Bethlehem
Iuda, cui nomen erat Isai, qui habebat
octo filios, & erat vir in diebus Saul
13 senex, & grandævus inter viros. *Ab-
ierunt autem tres filii ejus majores
post Saul in prælium: & nomina trium
filiorum ejus, qui perrexerunt ad bel-
lum, Eliab primogenitus, & secundus
14 Abinadab, tertiusque Samma: *David
autem erat minimus. Tribus ergo ma-
15 joribus secutis Saülem, *abiit David,
& reversus est à Saul, ut pasceret gre-
16 gem patris sui in Bethlehem. *Proce-
debat vero Philisthæus mane & vespe-
17 re, & stabat quadraginta diebus. *Dixit
autem Isai ad David filium suum: Ac-
cipe fratribus tuis ephi polentæ, &
decem panes istos, & curre in castra
18 ad fratres tuos, * & decem formellas
casei has deferes ad tribunum: & fra-
tres tuos visitabis, si recte agant: &
19 cum quibus ordinati sunt, disce. *Saul
autem, & illi, & omnes filii Israel, in
Valle terebinthi pugnabant adversum
20 Philisthiim. * Surrexit itaque David
mane, & commendavit gregem custo-
di: & onustus abiit, sicut præceperat
ei Isai. & venit ad locum Magala, &
ad exercitum, qui egressus ad pugnam
21 vociferatus erat in certamine. * Dire-
xerat enim aciem Israel, sed & Phili-
sthiim ex adverso fuerant præparati.
22 *Derelinquens ergo David vasa quę at-
tulerat, sub manu custodis ad sarcinas,
cucurrit ad locum certaminis, & inter-
rogabat si omnia recte agerentur erga
23 fratres suos. * Cumque adhuc ille lo-
queretur eis, apparuit vir ille spurius
ascendens, Goliath nomine, Phili-
sthæus, de Geth, de castris Philisthi-
norum: & loquente eo hæc eadem
24 verba audivit David. * Omnes autem
Israelitæ, cum vidissent virum, fuge-
runt à facie ejus, timentes eum valde.
25 * Et dixit unus quispiam de Israel:
Num vidistis virum hunc qui ascen-
dit? ad exprobrandum enim Israeli
ascendit. Virum ergo qui percusserit
eum, ditabit rex divitiis magnis, &
filiam suam dabit ei & domum patris
26 ejus faciet absq; tributo in Israel. *Et
ait David ad viros qui stabant secum,
dicens: Quid dabitur viro, qui per-
cusserit Philisthæum hunc, & tulerit
opprobrium de Israel? quis enim est
hic Philisthæus incircumcisus, qui ex-
27 probravit acies Dei viventis? *Refere-
bat autem ei populus eumdem sermo-
nem, dicens: Hæc dabuntur viro, qui
28 percusserit eum. * Quod cum audisset
Eliab frater ejus major, loquente eo
cum aliis, iratus est contra David, &
ait: Quare venisti, & quare dereliqui-
sti pauculas oves illas in deserto? ego
novi superbiam tuam, & nequitiam
cordis tui: quia ut videres prælium,
descendisti. * Et dixit David: Quid 29
feci? numquid non verbum est? * Et 30
declinavit paululum ab eo ad alium:
dixitque eumdem sermonem. Et re-
spondit ei populus verbum sicut prius.
*Audita sunt autem verba, quæ locu- 31
tus est David, & annuntiata in con-
spectu Saul. * Ad quem cum fuisset 32
adductus, locutus est ei: Non concidat
cor cujusquam in eo: ego servus tuus
vadam, & pugnabo adversus Phili-
sthæum. *Et ait Saul ad David: Non 33
vales resistere Philisthæo isti, nec pu-
gnare adversus eum: quia puer es, hic
autem vir bellator est ab adolescentia
sua. *Dixitque David ad Saul: Pasce- 34
bat servus tuus patris sui gregem, &
veniebat leo, vel ursus, & tollebat
arietem de medio gregis: * & perse- 35
quebar eos, & percutiebam, eruebam-
que de ore eorum: & illi consurge-
bant adversum me, & apprehendebam
mentũ eorum, & suffocabam, interficie-
bamque eos. *Nam & leonem & ursum 36
interfeci ego servus tuus: erit igitur &
Philisthæus hic incircumcisus, quasi
unus ex eis. Nunc vadam, & auferam
opprobrium populi: quoniam quis est
iste Philisthæus incircumcisus, qui
ausus est maledicere exercitui Dei vi-
ventis? * Et ait David: Dominus qui 37
eripuit me de manu leonis, & de manu
ursi, ipse me liberabit de manu Phili-
sthæi hujus. Dixit autem Saul ad Da-
vid: Vade, & Dominus tecum sit. *Et 38
induit Saul David vestimentis suis, &
imposuit galeam æream super caput
ejus, & vestivit eum lorica. * Accin- 39
ctus ergo David gladio ejus super ve-
stem suam, cœpit tentare si armatus
posset incedere: non enim habebat
consuetudinem. Dixitque David ad
Saul: Non possum sic incedere, quia
non usum habeo. Et deposuit ea, *& 40
tulit baculum suum, quem semper ha-
bebat in manibus: & elegit sibi quin-
que limpidissimos lapides de torrente,
& misit eos in peram pastoralem, quam
habebat secum, & fundam manu tulit:
& processit adversum Philisthæum.
*Ibat autem Philisthæus incedens, & 41
appropinquans adversum David, & ar-
miger ejus ante eum. * Cumque in- 42
spexisset Philisthæus, & vidisset Da-
vid, despexit eum. Erat enim ado-
lescens: rufus, & pulcher aspectu. *Et 43
dixit Philisthæus ad David: Numquid
ego canis sum, quod tu venis ad me
cum baculo? Et maledixit Phili-
sthæus David in diis suis: * dixitque 44
ad David: Veni ad me, & dabo carnes
tuas volatilibus cæli & bestiis terræ.
*Dixit autem David ad Philisthæum: 45
Tu venis ad me cum gladio, & hasta,
& clypeo: ego autem venio ad te in
nomine Domini exercituum, Dei
agminum Israel, quibus exprobrasti
* hodie, & dabit te Dominus in manu 46

mea, & percutiam te,& auferam caput
tuum à te: & dabo cadavera castrorum
Philisthiim hodie volatilibus cæli, &
bestiis terræ: ut sciat omnis terra, quia
47 est Deus in Israel. *Et noverit univer-
sa ecclesia hæc, quia non in gladio, nec
in hasta salvat Dominus: ipsius enim
est bellum, & tradet vos in manus no-
48 stras. * Cum ergo surrexisset Phili-
sthæus, & veniret, & appropinquaret
contra David, festinavit David, & cu-
currit ad pugnam ex adverso Phili-
49 sthæi. * Et misit manum suam in pe-
ram, tulitque unum lapidem, & funda
jecit, & circumducens percussit Phili-
sthæum in fronte: & infixus est lapis in
fronte ejus, & cecidit in faciem suam
50 super terram. *Prævaluitque David ad-
versum Philisthæum in funda & lapi-
de, percussumque Philisthæum inter-
fecit. Cumque gladium non haberet in
51 manu David, *cucurrit, & stetit super
Philisthæum, & tulit gladium ejus, &
eduxit eum de vagina sua: & interfe-
cit eum, præciditque caput ejus. Vi-
dentes autem Philisthiim, quod mor-
tuus esset fortissimus eorum, fugerunt.
52 *Et consurgentes viri Israel & Iuda
vociferati sunt, & persecuti sunt Phi-
listhæos usq; dum venirent in vallem,
& usque ad portas Accaron, cecide-
runtque vulnerati de Philisthiim in
via Saraim, & usque ad Geth, & usque
53 ad Accaron. *Et revertentes filii Israel
postquã persecuti fuerant Philisthæos,
54 invaserunt castra eorum. * Assumens
autem David caput Philisthæi, attulit
illud in Ierusalem: arma vero ejus po-
55 suit in tabernaculo suo. * Eo autem
tempore, quo viderat Saul David egre-
dientem contra Philisthæum, ait ad
Abner principem militiæ: De qua stir-
pe descendit hic adolescens, Abner?
Dixitque Abner: Vivit anima tua, rex,
56 si novi. *Et ait rex: Interroga tu, cujus
57 filius sit iste puer. * Cumque regressus
esset David, percusso Philisthæo, tulit
eum Abner, & introduxit coram Sau-
le, caput Philisthæi habentem in ma-
58 nu. *Et ait ad eum Saul: De qua pro-
genie es, ô adolescens? Dixitque Da-
vid: Filius servi tui Isai Bethlehemitę
ego sum.

CAPVT XVIII.

Inito David cum Ionatha fœdere, Saul auditis sui & David comparatione, malo spiritu agitatus nititur David configere; & Merob filiam, quam erat Davidi pollicitus, tradit alteri: Michol verò juniorem callide mediantibus centum præputiis Philisthaeorum despondet David in uxorem.

1 ET factum est cum complesset loqui
ad Saul: anima Ionathæ congluti-
nata est animæ David, & dilexit eum
2 Ionathas quasi animam suam. *Tulitq;
eum Saul in die illa, & non concessit
ei ut reverteretur in domum patris
sui. * Inierunt autem David & Iona- 3
thas fœdus: diligebat enim eum quasi
animam suam. *Nam expoliavit se Io- 4
nathas tunica, qua erat indutus, & de-
dit eam David, & reliqua vestimenta
sua, usque ad gladium & arcum suum,
& usque ad balteum. * Egrediebatur 5
quoque David ad omnia quæcumque
misisset eum Saul, & prudenter se age-
bat: posuitque eum Saul super viros
belli, & acceptus erat in oculis uni-
versi populi, maximeque in conspectu
famulorum Saul. * Porro cum rever- 6
teretur percusso Philisthæo David,
egressæ sunt mulieres, de universis ur-
bibus Israel, cantantes, chorosque du-
centes in occursum Saul regis, in tym-
panis lætitiæ, & in sistris. *Et præci- 7
nebant mulieres ludentes, atque dicen-
tes: Percussit Saul mille, & David de-
cem millia. *Iratus est autem Saul ni- 8
mis, & displicuit in oculis ejus sermo
iste: dixitque: Dederunt David decem
millia, & mihi mille dederunt: quid
ei superest nisi solum regnum? * Non 9
rectis ergo oculis Saul aspiciebat Da-
vid à die illa & deinceps. *Post diem 10
autem alteram, invasit spiritus Dei ma-
lus Saul, & prophetabat in medio do-
mus suæ: David autem psallebat manu
sua, sicut per singulos dies. tenebatque
Saul lanceam, * & misit eam, putans 11
quod configere posset David cum parie-
te: & declinavit David à facie ejus se-
cundò. *Et timuit Saul David, eo quod 12
Dominus esset cum eo, & à se recessis-
set. * Amovit ergo eum Saul à se, & 13
fecit eum tribunum super mille viros:
& egrediebatur, & intrabat in conspe-
ctu populi. * In omnibus quoque viis 14
suis David prudenter agebat, & Domi-
nus erat cum eo. * Vidit itaque Saul 15
quod prudens esset nimis, & cœpit ca-
vere eum. *Omnis autem Israel & Iu- 16
da diligebat David: ipse enim ingre-
diebatur & egrediebatur ante eos.
*Dixitque Saul ad David: Ecce filia 17
mea major Merob, ipsam dabo tibi
uxorem: tantummodo esto vir fortis,
& præliare bella Domini. Saul autem
reputabat, dicens: Non sit manus mea
in eum, sed sit super eum manus Phili-
sthinorum. *Ait autem David ad Saul: 18
Quis ego sum, aut quę est vita mea, aut
cognatio patris mei in Israel, ut fiam
gener regis?*Factum est autem tempus, 19
cum deberet dari Merob filia Saul Da-
vid, data est Hadrieli Molathitæ uxor.
*Dilexit autem David Michol filia Saul 20
altera. Et nuntiatum est Saul, & pla-
cuit ei. * Dixitque Saul: Dabo eam 21
illi, ut fiat ei in scandalum, & sit su-
per eum manus Philisthinorum. Dixit-
que Saul ad David: In duabus rebus
gener meus eris hodie. * Et mandavit 22
Saul servis suis: Loquimini ad David
clam me, dicentes: Ecce places regi, &

omnes servi ejus diligunt te. Nunc er-
23 go esto gener regis. * Et locuti sunt
servi Saul in auribus David omnia ver-
ba hæc. Et ait David: Num parum vi-
detur vobis, generum esse regis? Ego
24 autem sum vir pauper & tenuis. * Et
renuntiaverunt servi Saul, dicentes:
Hujuscemodi verba locutus est David.
25 * Dixit autem Saul: Sic loquimini ad
David: non habet rex sponsalia necesse,
nisi tantum centum præputia Phili-
sthinorum: ut fiat ultio de inimicis re-
gis. Porro Saul cogitabat tradere Da-
26 vid in manus Philisthinorum. *Cum-
que renuntiassent servi ejus David,
verba quæ dixerat Saul, placuit sermo
in oculis David, ut fieret gener regis.
27 *Et post paucos dies surgens David,
abiit cum viris qui sub eo erant. Et
percussit ex Philisthiim ducentos vi-
ros, & attulit eorum præputia, & an-
numeravit ea regi, ut esset gener ejus.
Dedit itaque Saul ei Michol filiam
28 suam uxorem. * Et vidit Saul, & in-
tellexit quod Dominus esset cum Da-
vid. Michol autem filia Saul diligebat
29 eum. *Et Saul magis cœpit timere Da-
vid: factusque est Saul inimicus David
30 cunctis diebus. * Et egressi sunt prin-
cipes Philisthinorum. à principio au-
tem egressionis eorum, prudentius se
gerebat David quam omnes servi Saul,
& celebre factum est nomen ejus ni-
mis.

CAPUT XIX.

Saul David occidere volens, voce Ionathæ placatur: quem coram se citharizantem, iterum transfigere tentat, & fugientem industria Michol in Najoth apud Samuelem persecutus, post ternos nuntios prophetantes etiam ipse prophetat.

1 Locutus est autem Saul ad Ionathan
filium suum, & ad omnes servos
suos, ut occiderent David. Porro Io-
nathas filius Saul diligebat David val-
2 dè. *Et indicavit Ionathas David, di-
cens: Quærit Saul pater meus occide-
re te: quapropter observa te, quæso,
manè, & manebis clam, & abscondê-
3 ris. *Ego autem egrediens stabo juxta
patrem meum, in agro ubicumque fue-
ris: & ego loquar de te ad patrem
meum: & quodcumque videro, nun-
4 tiabo tibi. *Locutus est ergo Iona-
thas de David bona ad Saul patrem
suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex
in servum tuum David, quia non pec-
cavit tibi, & opera ejus bona sunt tibi
5 valdè. *Et posuit animam suam in ma-
nu sua, & percussit Philisthæum, & fe-
cit Dominus salutem magnam univer-
so Israeli: vidisti, & lætatus es. Quare
ergo peccas in sanguine innoxio, inter-
ficiens David, qui est absque culpa?
6 *Quod cum audisset Saul, placatus voce
Ionathæ, juravit: Vivit Dominus,
quia non occidetur. *Vocavit itaque 7
Ionathas David, & indicavit ei omnia
verba hæc: & introduxit Ionathas Da-
vid ad Saul, & fuit ante eum, sicut fu-
erat heri & nudiustertius. * Motum 8
est autem rursum bellum: & egressus
David, pugnavit adversum Philisthiim:
percussitque eos plaga magna & fuge-
runt à facie ejus. *Et factus est spiri- 9
tus Domini malus in Saul, sedebat au-
tem in domo sua, & tenebat lanceam:
porro David psallebat manu sua. *Ni- 10
susque est Saul configere David lancea
in pariete, & declinavit David à facie
Saul: lancea autem casso vulnere per-
lata est in parietem, & David fugit, &
salvatus est nocte illa. *Misit ergo Saul 11
satellites suos in domum David, ut cu-
stodirent eum, & interficeretur mane.
Quod cum annuntiasset David Michol
uxor sua, dicens: Nisi salvaveris te no-
cte hac, cras morieris: *deposuit eum 12
per fenestram. porro ille abiit & aufu-
git, atque salvatus est. * Tulit autem 13
Michol statuam, & posuit eam super
lectum, & pellem pilosam caprarum
posuit ad caput ejus, & operuit eam
vestimentis. * Misit autem Saul appa- 14
ritores, qui raperent David: & respon-
sum est quod ægrotaret. *Rursumque 15
misit Saul nuntios ut viderent David,
dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut
occidatur. *Cumque venissent nuntii, 16
inventum est simulachrũ super lectum,
& pellis caprarum ad caput ejus. *Di- 17
xitque Saul ad Michol: Quare sic illu-
sisti mihi, & dimisisti inimicum meum
ut fugeret? Et respondit Michol ad
Saul: Quia ipse locutus est mihi: Di-
mitte me, alioquin interficiam te. *Da- 18
vid autem fugiens, salvatus est, & venit
ad Samuel in Ramatha, & nuntiavit ei
omnia quæ fecerat sibi Saul: & abie-
runt ipse & Samuel, & morati sunt in
Najoth. * Nuntiatum est autem Sauli 19
à dicentibus: Ecce David in Najoth in
Ramatha. * Misit ergo Saul lictores, 20
ut raperent David: qui cum vidissent
cuneum prophetarum vaticinantium,
& Samuelem stantem super eos, factus
est etiam Spiritus Domini in illis, &
prophetare cœperunt etiam ipsi. *Quod 21
cum nuntiatum esset Sauli, misit &
alios nuntios: prophetaverunt autem
& illi. Et rursum misit Saul tertios
nuntios: qui & ipsi prophetaverunt.
Et iratus iracundia Saul, *abiit etiam 22
ipse in Ramatha, & venit usque ad ci-
sternam magnam, quæ est in Socho, &
interrogavit, & dixit: In quo loco sunt
Samuel & David? Dictumque est ei:
Ecce in Najoth sunt in Ramatha. *Et 23
abiit in Najoth in Ramatha, & factus
est etiam super eum Spiritus Domini,
& ambulabat ingrediens, & prophe-
tabat usque dum veniret in Najoth
in Ramatha. * Et expoliavit etiam 24
ipse se vestimentis suis, & prophe-
tavit cum ceteris coram Samuele, &

cecidit nudus tota die illa & nocte.
Vnde & exivit proverbium : Num &
Saul inter prophetas ?

CAPVT XX.

Ionathas post repetitum cum David fœdus, ipsum cum patre reconciliare frustra conatur, illum tamen è manibus ejus trium sagittarum signo liberat.

1 Fvgit autem David de Najoth, quæ
est in Ramatha, veniensque locu-
tus est coram Ionatha: Quid feci ? quæ
est iniquitas mea, & quod peccatum
meum in patrem tuum, quia quærit
2 animam meam ? * Qui dixit ei: Absit,
non morieris: neque enim faciet pater
meus quidquam grande vel parvum,
nisi prius indicaverit mihi : hunc ergo
celavit me pater meus sermonem tan-
3 tummodo ? nequaquam erit istud. *Et
juravit rursum Davidi. Et ille ait :
Scit profecto pater tuus quia inveni
gratiam in oculis tuis, & dicet : Ne-
sciat hoc Ionathas, ne forte tristetur.
Quinimmo vivit Dominus,& vivit ani-
ma tua, quia uno tantum (ut ita di-
cam) gradu, ego morsque dividimur.
4 *Et ait Ionathas ad David: Quodcum-
que dixerit mihi anima tua, faciam ti-
5 bi. * Dixit autem David ad Ionathan:
Ecce calendæ sunt crastino, & ego ex
more sedere soleo juxta regem ad ve-
scendum : dimitte ergo me ut abscon-
dar in agro usque ad vesperam diei
6 tertiæ. * Si respiciens requisierit me
pater tuus,respondebis ei: Rogavit me
David, ut iret celeriter in Bethlehem
civitatem suam: quia victimæ solemnes
ibi sunt universis contribulibus suis.
7 *Si dixerit, Bene: pax erit servo tuo.
si autem fuerit iratus, scito quia com-
8 pleta est malitia ejus. *Fac ergo mi-
sericordiam in servum tuum: quia fœ-
dus Domini me famulum tuum tecum
inire fecisti. si autem est iniquitas ali-
qua in me ; tu me interfice, & ad pa-
9 trem tuum ne introducas me. * Et ait
Ionathas: Absit hoc à te: neque enim
fieri potest, ut si certe cognovero com-
pletam esse patris mei malitiam contra
10 te, non annuntiem tibi. * Respondit-
que David ad Ionathan : Quis renun-
tiabit mihi, si quid forte responderit
11 tibi pater tuus dure de me ? * Et ait
Ionathas ad David : Veni, & egredia-
mur foras in agrum. Cumque exissent
12 ambo in agrum, *ait Ionathas ad Da-
vid : Domine Deus Israel, si investiga-
vero sententiam patris mei crastino
vel perendie : & aliquid boni fuerit
super David, & non statim misero ad
13 te & notum tibi fecero, * hæc faciat
Dominus Ionathæ, & hæc addat. Si
autẽ perseveraverit patris mei malitia
adversum te, revelabo aurem tuam, &
dimittam te,ut vadas in pace,& sitDo-
minus tecum,sicut fuit cum patre meo.
* Et si vixero, facies mihi misericor- 14
diam Domini : si vero mortuus fuero,
*non auferes misericordiam tuam à 15
domo mea usq; in sempiternum,quan-
do eradicaverit Dominus inimicos Da-
vid, unumquemque de terra : auferat
Ionathan de domo sua,& requirat Do-
minus de manu inimicorum David.
*Pepigit ergoIonathas fœdus cum do- 16
mo David : & requisivit Dominus de
manu inimicorum David. *Et addidit 17
Ionathas dejerare David,eo quod dili-
geret illum : sicut enim animam suam,
ita diligebat eum. * Dixitque ad eum 18
Ionathas: Cras calendæ sunt,& requi-
rêris : *requiretur enim sessio tua usq; 19
perendie. Descendes ergo festinus, &
venies in locum ubi celandus es in die
qua operari licet,& sedebis juxta lapi-
dem,cui nomen est Ezel. * Et ego tres 20
sagittas mittam juxta eum, & jaciam
quasi exercens me ad signum. *Mittam 21
quoque & puerum, dicens ei: Vade, &
affer mihi sagittas. * Si dixero puero: 22
Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu
veni ad me, quia pax tibi est, & nihil
est mali, vivit Dominus. Si autem sic
locutus fuero puero : Ecce sagittæ ul-
tra te sunt : Vade in pace, quia dimisit
te Dominus. *De verbo autem quod 23
locuti sumus ego & tu,sit Dominus in-
ter me & te usque in sempiternum.
*Absconditus est ergo David in agro, 24
& venerunt calendæ, & sedit rex ad
comedendum panem. *Cumque sedis- 25
set rex super cathedram suam (secun-
dum consuetudinem) quæ erat juxta
parietem, surrexit Ionathas, & sedit
Abner ex latere Saul, vacuusque appa-
ruit locus David. * Et non est locutus 26
Saul quidquam in die illa : cogitabat
enim quod forte evenisset ei, ut non
esset mundus, nec purificatus. *Cumq; 27
illuxisset dies secunda post calendas,
rursus apparuit vacuus locus David.
Dixitq; Saul ad Ionathan filium suum:
Cur non venit filius Isai, nec heri, nec
hodie, ad vescendum ? *Responditque 28
Ionathas Sauli : Rogavit me obnixe, ut
iret in Bethlehem, *& ait:Dimitte me, 29
quoniam sacrificium sollemne est in ci-
vitate, unus de fratribus meis accersi-
vit me: nunc ergo si inveni gratiam in
oculis tuis, vadam cito, & videbo fra-
tres meos. Ob hanc causam non venit
ad mensam regis. * Iratus autem Saul 30
adversumIonathan,dixit ei:Fili mulie-
ris virum ultro rapientis, numquid
ignoro quia diligis filium Isai,in con-
fusionem tuam, & in confusionẽ igno-
miniosæ matris tuæ ? *Omnibus enim 31
diebus, quibus filius Isai vixerit super
terram,non stabilieris tu, neq; regnum
tuum. Itaque jam nunc mitte & adduc
eum ad me: quia filius mortis est. *Re- 32
spondens autem Ionathas Sauli patri
suo,ait: Quare morietur?quid fecit?*Et 33
arripuitSaul lanceã ut percuteret eum.

Et intellexit Ionathas quod definitum
esset à patre suo, ut interficeret David.
34 *Surrexit ergo Ionathas à mensa in
ira furoris, & non comedit in die calendarum
secunda panem. Contristatus
est enim super David, eo quod confudisset
eum pater suus. *Cumque il-
35 luxisset mane, venit Ionathas in agrum
juxta placitum David, & puer parvulus
36 cum eo, *& ait ad puerum suum:
Vade, & affer mihi sagittas, quas ego
jacio. Cumque puer cucurrisset, jecit
37 aliam sagittam trans puerum. *Venit
itaque puer ad locum jaculi, quod miserat
Ionathas: & clamavit Ionathas
post tergum pueri, & ait: Ecce ibi est
38 sagitta porro ultra te. *Clamavitque
iterum Ionathas post tergum pueri, dicens:
Festina velociter, ne steteris.
Collegit autem puer Ionathæ sagittas,
39 & attulit ad dominum suum: *& quid
ageretur, penitus ignorabat: tantummodo
enim Ionathas & David rem no-
40 verant. *Dedit ergo Ionathas arma sua
puero, & dixit ei: Vade, & defer in
41 civitatem. *Cumque abiisset puer, surrexit
David de loco, qui vergebat ad
Austrum, & cadens pronus in terram,
adoravit tertiò: & osculantes se alterutrum,
fleverunt pariter, David autem
42 amplius. *Dixit ergo Ionathas ad David:
Vade in pace: quæcumque juravimus
ambo in nomine Domini, dicentes:
Dominus sit inter me & te, &
inter semen meum & semen tuum usq;
43 in sempiternum. *Et surrexit David,
& abiit: sed & Ionathas ingressus est civitatem.

CAPUT XXI.

Profugus David in Nobe, fame compulsus panes sanctificatos comedit datos ab Achimelech coram Doeg Idumæo; & Goliath gladio accepto, apud Achis regem Geth dementiam præ timore simulat.

1 VEnit autem David in Nobe ad Achimelech
sacerdotem: & obstupuit
Achimelech, eo quod venisset David.
Et dixit ei: Quare tu solus, &
2 nullus est tecum? *Et ait David ad
Achimelech sacerdotem: Rex præcepit
mihi sermonem, & dixit: Nemo
sciat rem, propter quam missus es à
me, & cujusmodi præcepta tibi dederim:
nam & pueris condixi in illum &
3 illum locum. *Nunc ergo si quid habes
ad manum, vel quinque panes, da
4 mihi, aut quidquid inveneris. *Et respondens
sacerdos ad David, ait illi:
Non habeo laicos panes ad manum, sed
tantum panem sanctum: si mundi sunt
5 pueri, maxime à mulieribus? *Et respondit
David sacerdoti, & dixit ei:
Equidem, si de mulieribus agitur: continuimus
nos ab heri & nudiustertius,
quando egrediebamur, & fuerunt
vasa puerorum sancta. porro via hæc
polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur
in vasis. *Dedit ergo ei sa- 6
cerdos sanctificatum panem. neque
enim erat ibi panis, nisi tantum panes
propositionis, qui sublati fuerant à
facie Domini, ut ponerentur panes calidi.
*Erat autem ibi vir quidam de 7
servis Saul, in die illa, intus in tabernaculo
Domini: & nomen ejus Doeg
Idumæus, potentissimus pastorum Saul.
*Dixit autem David ad Achimelech: Si 8
habes hîc ad manum hastam, aut gladium?
quia gladium meum, & arma
mea non tuli mecum. sermo enim regis
urgebat. *Et dixit sacerdos: Ecce 9
hîc gladius Goliath Philisthæi, quem
percussisti in Valle Terebinthi, est involutus
pallio post ephod: si istum vis
tollere, tolle, neque enim hîc est alius
absque eo. Et ait David: Non est huic
alter similis, da mihi eum. *Surrexit 10
itaque David, & fugit in die illa à facie
Saul, & venit ad Achis regem Geth:
*dixeruntque servi Achis ad eum cum 11
vidissent David: Numquid non iste est
David rex terræ? nonne huic cantabant
per choros, dicentes: Percussit
Saul mille, & David decem millia?
*Posuit autem David sermones istos in 12
corde suo, & extimuit valde à facie
Achis regis Geth. *Et immutavit os 13
suum coram eis, & collabebatur inter
manus eorum, & impingebat in ostia
portæ, defluebantque salivæ ejus in
barbam. *Et ait Achis ad servos suos: 14
Vidistis hominem insanum: quare adduxistis
eum ad me? *An desunt no- 15
bis furiosi, quod introduxistis istum,
ut fureret me præsente? hiccine ingredietur
domum meam?

CAPUT XXII.

David cum plurimis ad se in speluncam Odollam susceptis, inde ad regem Moab proficiscitur, unde consilio Gad prophetæ in terram Iuda revertitur. Saul verò omnes sacerdotes Nobe, præter Abiathar qui ad David confugit, per Doeg Idumæum jussit interimi.

ABiit ergo David inde, & fugit in 1
speluncam Odollam. Quod cum
audissent fratres ejus, & omnis domus
patris ejus, descenderunt ad eum illuc.
*Et convenerunt ad eum omnes, qui 2
erant in angustia constituti, & oppressi
ære alieno, & amaro animo: & factus
est eorum princeps, fueruntque cum eo
quasi quadringenti viri. *Et profectus 3
est David inde in Maspha, quæ est
Moab: & dixit ad regem Moab: Maneat,
oro, pater meus & mater mea vobiscum,
donec sciam quid faciat mihi
Deus. *Et reliquit eos ante faciem re- 4
gis Moab: manseruntque apud eum
cunctis diebus, quibus David fuit in

præsidio.

5 præsidio. * Dixitque Gad propheta ad
David : Noli manere in præsidio, pro-
ficiscere , & vade in Terram Iuda. Et
profectus est David, & venit in saltum
6 Haret. *Et audivit Saul quod apparuis-
set David , & viri qui erant cum eo.
Saul autem cum maneret in Gabaa , &
esset in nemore, quod est in Rama, ha-
stam manu tenens,cunctique servi ejus
7 circumstarent eum, *ait ad servos suos
qui assistebant ei : Audite nunc filii
Iemini: numquid omnibus vobis dabit
filius Isai agros & vineas , & universos
vos faciet tribunos , & centuriones:
8 *quoniam conjurastis omnes adversum
me, & non est qui mihi renuntiet, ma-
xime cum & filius meus fœdus inierit
cum filio Isai?Non est qui vicem meam
doleat ex vobis, nec qui annuntiet mi-
hi , eo quod suscitaverit filius meus
servum meum adversum me , insidian-
9 tem mihi usque hodie. * Respondens
autem Doeg Idumæus , qui assistebat,
& erat primus inter servos Saul, Vidi,
inquit,filium Isai in Nobe,apud Achi-
melech filium Achitob sacerdotem.
10 *Qui consuluit pro eo Dominum , &
cibaria dedit ei : sed & gladium Go-
11 liath Philisthæi dedit illi. *Misit ergo
rex ad accersendum Achimelech sacer-
dotem filium Achitob , & omnem do-
mum patris ejus,sacerdotum,qui erant
in Nobe , qui universi venerunt ad re-
12 gem. *Et ait Saul ad Achimelech: Au-
di fili Achitob. Qui respondit: Prȩsto
13 sum domine. * Dixitque ad eum Saul:
Quare conjurastis adversum me , tu &
filius Isai , & dedisti ei panes & gla-
dium , & consuluisti pro eo Deum , ut
consurgeret adversum me, insidiator
14 usque hodie permanens ? * Respon-
densque Achimelech regi, ait: Et quis
in omnibus servis tuis , sicut David fi-
delis,& gener regis,& pergens ad im-
perium tuum , & gloriosus in domo
15 tua ? *Num hodie cœpi pro eo consu-
lere Deum ? absit hoc à me : ne suspi-
cetur rex adversus servum suum rem
hujuscemodi, in universa domo patris
mei: non enim scivit servus tuus quid-
quam super hoc negotio, vel modicum
16 vel grande. *Dixitque rex: Morte mo-
rieris Achimelech,tu, & omnis domus
17 patris tui. * Et ait rex emissariis, qui
circumstabant eum: Convertimini , &
interficite sacerdotes Domini : nam
manus eorum cum David est : scientes
quod fugisset, & non indicaverunt mi-
hi.Noluerunt autem servi regis exten-
dere manus suas in sacerdotes Domini.
18 *Et ait res ad Doeg : Convertere tu,&
irrue in sacerdotes. Conversusq; Doeg
Idumæus, irruit in sacerdotes, & tru-
cidavit in die illa octoginta quinque
19 viros vestitos ephod lineo. *Nobe au-
tem civitatem sacerdotum percussit in
ore gladii, viros & mulieres & parvu-
los, & lactentes, bovemque & asinum,
20 & ovem in ore gladii. * Evadens au-
tem unus filius Achimelech,filii Achi-
tob , cujus nomen erat Abiathar , fu-
git ad David , *& annuntiavit ei quod 21
occidisset Saul sacerdotes Domini. *Et 22
ait David ad Abiathar:Sciebam in die
illa , quod cum ibi esset Doeg Idu-
mæus, procul dubio annuntiaretSauli:
ego sum reus omnium animarum pa-
tris tui. * Mane mecum , ne timeas: si 23
quis quæsierit animam meam , quæ-
ret & animam tuam , mecumque ser-
vaberis.

CAPVT XXIII.

Cùm David Ceilam à Philisthæis liberasset , ne in manus Saul à viris Ceilæ traderetur , profugus in desertum Ziph proditur à Ziphæis : fœdere autem inter David & Ionathan renovato, Saul eum persequitur , sed propter Philisthæorum irruptionem liberatur.

ET annuntiaverunt David,dicentes: 1
Ecce Philisthiim oppugnant Cei-
lam , & diripiunt areas. * Consuluit 2
ergo David Dominum , dicens : Num
vadam,& percutiam Philisthæos istos?
Et ait Dominus ad David : Vade , &
percuties Philisthæos , & Ceilam sal-
vabis. * Et dixerunt viri , qui erant 3
cum David , ad eum : Ecce nos hîc in
Iudæa consistentes timemus : quanto
magis si ierimus in Ceilam, adversum
agmina Philisthinorum ? * Rursum 4
ergo David consuluit Dominum. Qui
respondens , ait ei: Surge , & vade in
Ceilam: ego enim tradam Philisthæos
in manu tua. * Abiit ergo David , & 5
viri ejus , in Ceilam, & pugnavit ad-
versum Philisthæos , & abegit jumen-
ta eorum , & percussit eos plaga ma-
gna : & salvavit David habitatores
Ceilæ. * Porro eo tempore , quo fu- 6
giebat Abiathar filius Achimelech ad
David in Ceilam, ephod secum habens
descenderat. * Nuntiatum est autem 7
Sauli quod venisset David in Ceilam:
& ait Saul :Tradidit eum Deus in ma-
nus meas, conclususque est, introgres-
sus urbem in qua portæ & seræ sunt.
*Et præcepit Saul omni populo ut ad 8
pugnam descenderet in Ceilam:& ob-
sideret David , & viros ejus. * Quod 9
cum David rescisset , quia præpararet
ei Saul clam malum , dixit ad Abia-
thar sacerdotem: Applica ephod. * Et 10
ait David : Domine Deus Israel,audi-
vit famam servus tuus, quod disponat
Saul venire in Ceilam , ut evertat ur-
bem propter me : * Si tradent me viri 11
Ceilæ in manus ejus ? & si descendet
Saul, sicut audivit servus tuus? Domi-
ne Deus Israel indica servo tuo. Et ait
Dominus: Descendet. * Dixitque Da- 12
vid: Si tradent me viri Ceilæ, & viros
qui sunt mecum , in manus Saul ? Et
dixit Dominus : Tradent. * Surrexit 13

ergo David & viri ejus quasi sexcenti,
& egressi de Ceila, huc atque illuc vagabantur
incerti: nuntiatumque est
Sauli quod fugisset David de Ceila, &
salvatus esset: quam ob rem dissimulavit
14 vit exire. *Morabatur autem David in
deserto in locis firmissimis, mansitque
in monte solitudinis Ziph, in monte
opaco: quærebat eum tamen Saul cunctis
diebus: & non tradidit eum Deus
15 in manus ejus. *Et vidit David quod
egressus esset Saul ut quæreret animam
ejus. Porro David erat in deserto Ziph
16 in silva. *Et surrexit Ionathas filius
Saul, & abiit ad David in silvam, &
confortavit manus ejus in Deo: dixitque
17 que ei: *Ne timeas: neque enim inveniet
te manus Saul patris mei, & tu
regnabis super Israel, & ego ero tibi
secundus, sed & Saul pater meus scit
18 hoc. *Percussit ergo uterque fœdus
coram Domino: mansitque David in
silva: Ionathas autem reversus est in
19 domum suam. *Ascenderunt autem
Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes:
Nonne ecce David latitat apud nos in
locis tutissimis silvæ, in Colle Hachila,
20 quæ est ad dexteram deserti? *Nunc
ergo, sicut desideravit anima tua ut
descenderes, descende: nostrum autem
erit ut tradamus eum in manus regis.
21 *DixitqueSaul: Benedicti vos à Domi-
22 no, quia doluistis vicem meam. *Abite
ergo, oro, & diligentius præparate,
& curiosius agite, & considerate locum
ubi sit pes ejus, vel quis viderit eum
ibi: recogitat enim de me, quod callide
23 de insidier ei. *Considerate & videte
omnia latibula ejus, in quibus absconditur:
& revertimini ad me ad rem
certam, ut vadam vobiscum. quod si
etiam in terram se abstruserit, perscrutabor
eum in cunctis millibus Iuda.
24 *At illi surgentes abierunt in Ziph
ante Saul: David autem & viri ejus
erant in deserto Maon, in campestribus,
25 bus, ad dexteram Iesimon. *Ivit ergo
Saul & socii ejus ad quærendum eum:
& nuntiatum est David, statimque descendit
ad petram, & versabatur in
deserto Maon. quod cum audisset Saul,
persecutus est David in deserto Maon.
26 *Et ibat Saul ad latus montis ex parte
una: David autem & viri ejus erant in
latere montis ex parte altera: porro
David desperabat se posse evadere à
facie Saul: itaque Saul & viri ejus, in
modum coronæ cingebant David &
27 viros ejus, ut caperent eos. *Et nuntius
venit ad Saul, dicens: Festina, &
veni, quoniam infuderunt se Phili-
28 sthiim super terram. *Reversus est ergo
Saul desistens persequi David, &
perrexit in occursum Philisthinorum.
propter hoc vocaverunt locum illum,
Petram dividentem.

CAPUT XXIV.

David in spelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saul persequentis abscidit, & ne occideretur, ipsum liberavit: quare Saul culpam agnoscit, & sciens David regnaturum, suscepto ab ipso juramento ei reconciliatur.

Ascendit ergo David inde: & habi- 1
tavit in locis tutissimis Engaddi.
*Cumque reversus esset Saul, postquam 2
persecutus est Philisthæos, nuntiaverunt
ei, dicentes: Ecce, David in deserto
est Engaddi. *Assumens ergo Saul 3
tria millia electorum virorum ex omni
Israel, perrexit ad investigandum David
& viros ejus, etiam super abruptissimas
petras, quæ solis ibicibus pervivæ
sunt. *Et venit ad caulas ovium, 4
quæ se offerebant vianti. eratque ibi
spelunca, quam ingressus est Saul, ut
purgaret ventrem: porro David & viri
ejus in interiore parte speluncæ latebant.
*Et dixerunt servi David ad 5
eum: Ecce dies, de qua locutus est Dominus
ad te: Ego tradam tibi inimicum
tuum, ut facias ei sicut placuerit
in oculis tuis. Surrexit ergo David,
& præcîdit oram chlamydis Saul silenter.
*Post hæc percussit cor suum Da- 6
vid, eo quod abscidisset oram chlamydis
Saul. *Dixitque ad viros suos: 7
Propitius sit mihi Dominus, ne faciam
hanc rem domino meo, christo Domini,
ut mittam manum meam in eum,
quia christus Domini est. *Et confre- 8
git David viros suos sermonibus, &
non permisit eos ut consurgerent in
Saul: porro Saul exurgens de spelunca,
pergebat cœpto itinere. *Surrexit au- 9
tem & David post eum: & egressus de
spelunca, clamavit post tergum Saul,
dicens: Domine mi rex. Et respexit
Saul post se: & inclinans se David pronus
in terram, adoravit, *dixitque ad 10
Saul: Quare audis verba hominum loquentium,
David quærit malum adversum
te? *Ecce hodie viderunt oculi 11
tui, quod tradiderit te Dominus in
manu mea in spelunca: & cogitavi ut
occiderem te, sed pepercit tibi oculus
meus. dixi enim: Non extendam manum
meam in dominum meum, quia
christus Domini est. *Quin potius pa- 12
ter mi, vide, & cognosce oram chlamydis
tuæ in manu mea: quoniam cum
præscinderem summitatem chlamydis
tuæ, nolui extendere manum meam in
te. animadverte, & vide, quoniam non
est in manu mea malum, neque iniquitas,
neque peccavi in te: tu autem insidiaris
animæ meæ ut auferas eam.
*Iudicet Dominus inter me & te, & 13
ulciscatur me Dominus ex te: manus
autem mea non sit in te. *Sicut & in 14
proverbio antiquo dicitur: AB IMPIIS
egredietur impietas: manus

ergo

15 ergo mea non sit in te. * Quem persequeris, rex Israel ? quem persequeris ?
canem mortuum persequeris, & puli-
16 cem unum. * Sit Dominus judex, &
judicet inter me & te : & videat, &
judicet causam meam, & eruat me de
17 manu tua. * Cum autem complesset
David loquens sermones hujuscemodi
ad Saul, dixit Saul : Numquid vox
hæc tua est fili mi David ? Et levavit
18 Saul vocem suam, & flevit: *dixitque
ad David : Iustior tu es quam ego : tu
enim tribuisti mihi bona : ego autem
19 reddidi tibi mala. * Et tu indicasti
hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Dominus in manum
20 tuam, & non occideris me. *Quis enim
cum invenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona ? Sed Dominus
reddat tibi vicissitudinem hanc, pro
21 eo quod hodie operatus es in me. * Et
nunc quia scio quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu tua re-
22 gnum Israel : * jura mihi in Domino,
ne deleas semen meum post me, neque
auferas nomen meum de domo patris
23 mei. * Et juravit David Sauli. Abiit
ergo Saul in domum suam: & David &
viri ejus ascenderunt ad tutiora loca.

CAPVT XXV.

Mortuus Samuel plangitur : David Nabal victum negantι mortem minatus, egregia Abigail oratione placatur, quam mortuo Nabal in connubium accipit, simul & Achinoam, Saul verò filiam Michol Phalti tradit.

1 MOrtuus est autem Samuel, & congregatus est universus Israel, &
planxerunt eum, & sepelierunt eum in
domo sua in Ramatha. Consurgensque
David descendit in desertum Pharan.
2 *Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, & possessio ejus in Carmelo, & homo ille magnus nimis : erantque ei oves tria millia, & mille capræ:
& accidit ut tonderetur grex ejus in
3 Carmelo. *Nomen autem viri illius
erat Nabal: & nomen uxoris ejus Abigail. eratque mulier illa prudentissima
& speciosa : porro vir ejus durus, &
pessimus, & malitiosus: erat autem de
4 genere Caleb. * Cum ergo audisset
David in deserto quod tonderet Nabal
5 gregem suum, *misit decem juvenes, &
dixit eis : Ascendite in Carmelum, &
venietis ad Nabal, & salutabitis eum
6 ex nomine meo pacifice. * Et dicetis:
Sit fratribus meis, & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque
7 habes, sit pax. * Audivi quod tonderent pastores tui, qui erant nobiscum
in deserto : numquam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit quidquam
eis de grege, omni tempore quo fue-
8 runt nobiscum in Carmelo. * Interroga pueros tuos, & indicabunt tibi.
Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam
in oculis tuis : in die enim bona venimus, quodcumque invenerit manus
tua, da servis tuis, & filio tuo David.
*Cumque venissent pueri David, locuti 9
sunt ad Nabal omnia verba hæc ex nomine David : & siluerunt. * Respon- 10
dens autem Nabal pueris David, ait:
Quis est David ? & quis est filius Isai ?
hodie increverunt servi qui fugiunt
dominos suos. * Tollam ergo panes 11
meos, & aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, &
dabo viris quos nescio unde sint? * Re- 12
gressi sunt itaq; pueri David per viam
suam, & reversi venerunt, & nuntiaverunt ei omnia verba quæ dixerat.
*Tunc ait David pueris suis : Accin- 13
gatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis, accinctusque est & David ense suo: & secuti
sunt David quasi quadringenti viri :
porro ducenti remanserunt ad sarcinas. *Abigail autem uxori Nabal nun- 14
tiavit unus de pueris suis, dicens: Ecce
David misit nuntios de deserto, ut benedicerent domino nostro: & aversatus
est eos.* homines isti, boni satis fue- 15
runt nobis, & non molesti : nec quidquam aliquando periit omni tempore,
quo fuimus conversati cum eis in deserto : * pro muro erant nobis tam in 16
nocte quam in die, omnibus diebus
quibus pavimus apud eos greges.
*Quam ob rem considera, & recogita 17
quid facias : quoniam completa est
malitia adversum virum tuum, & adversum domum tuam, & ipse est filius
Belial, ita ut nemo possit ei loqui.
*Festinavit igitur Abigail, & tulit du- 18
centos panes, & duos utres vini, &
quinque arietes coctos, & quinque sata
polentæ, & centum ligaturas uvæ passæ, & ducentas massas caricarum, &
posuit super asinos : * dixitque pueris 19
suis: Præcedite me: ecce, ego post tergum sequar vos : viro autem suo Nabal non indicavit. * Cum ergo ascen- 20
disset asinum, & descenderet ad radices montis, David & viri ejus descendebant in occursum ejus : quibus &
illa occurrit. * Et ait David : Vere 21
frustra servavi omnia quæ hujus erant
in deserto, & non periit quidquam de
cunctis quæ ad eum pertinebant : &
reddidit mihi malum pro bono. *Hæc 22
faciat Deus inimicis David, & hæc addat, si reliquero de omnibus quæ ad
ipsum pertinent usque mane, mingentem ad parietem. *Cum autem vidisset 23
Abigail David, festinavit, & descendit
de asino, & procidit coram David super
faciem suam, & adoravit super terram,
*& cecidit ad pedes ejus, & dixit : In 24
me sit, domine mi, hęc iniquitas: loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis:
& audi verba famulæ tuæ. *Ne ponat, 25
oro, dominus meus rex cor suum super
virum istum iniquum Nabal : quoniam

secundum nomen suum stultus est, &
stultitia est cum eo: ego autem ancilla
tua non vidi pueros tuos, domine mi,
26 quos misisti. * Nunc ergo, domine mi,
vivit Dominus, & vivit anima tua, qui
prohibuit te ne venires in sanguinem,
& salvavit manum tuam tibi: & nunc
fiant sicut Nabal inimici tui, & qui
27 quærunt domino meo malum. * Qua-
propter suscipe benedictionem hanc,
quam attulit ancilla tua tibi domino
meo: & da pueris qui sequuntur te do-
28 minum meum. *Aufer iniquitatem fa-
mulæ tuæ, faciens enim faciet Domi-
nus tibi domino meo domum fidelem,
quia prælia Domini, domine mi, tu
præliaris: malitia ergo non inveniatur
29 in te omnibus diebus vitæ tuæ. * Si
enim surrexit aliquando homo perse-
quens te, & quærens animam tuam,
erit anima domini mei custodita quasi
in fasciculo viventium, apud Dominum
Deum tuum: porro inimicorum tuo-
rum anima rotabitur, quasi in impetu
30 & circulo fundæ. * Cum ergo fecerit
Dominus tibi domino meo omnia quæ
locutus est bona de te, & constituerit
31 te ducem super Israel, * non erit tibi
hoc in singultum, & in scrupulum cor-
dis domino meo, quod effuderis san-
guinem innoxium, aut ipse te ultus fu-
eris: & cum benefecerit Dominus do-
mino meo, recordaberis ancillæ tuæ.
32 *Et ait David ad Abigail: Benedictus
Dominus Deus Israel, qui misit hodie
te in occursum meum, & benedictum
33 eloquium tuum, * & benedicta tu, quæ
prohibuisti me hodie ne irem ad san-
guinem, & ulciscerer me manu mea.
34 *Alioquin vivit Dominus Deus Israel,
qui prohibuit me ne malum facerem
tibi: nisi cito venisses in occursum mi-
hi, non remansisset Nabal usque ad lu-
cem matutinam, mingens ad parietem.
35 * Suscepit ergo David de manu ejus
omnia quæ attulerat ei, dixitque ei:
Vade pacifice in domum tuam, ecce
audivi vocem tuam, & honoravi fa-
36 ciem tuam. * Venit autem Abigail ad
Nabal: & ecce erat ei convivium in
domo ejus, quasi convivium regis, &
cor Nabal jucundum: erat enim ebrius
nimis: & non indicavit ei verbum pu-
37 sillum aut grande usque mane. * Dilu-
culo autem cum digessisset vinum Na-
bal, indicavit ei uxor sua verba hæc,
& emortuum est cor ejus intrinsecus,
38 & factus est quasi lapis. * Cumq; per-
transissent decem dies, percussit Domi-
39 nus Nabal, & mortuus est. *Quod cum
audisset David mortuum Nabal, ait:
Benedictus Dominus, qui judicavit
causam opprobrii mei de manu Nabal,
& servum suum custodivit à malo, &
malitiam Nabal reddidit Dominus in
caput ejus. Misit ergo David, & locu-
tus est ad Abigail, ut sumeret eam sibi
40 in uxorem. * Et venerunt pueri David
ad Abigail in Carmelum, & locuti sunt
ad eam, dicentes: David misit nos ad
te, ut accipiat te sibi in uxorem. *Quæ 41
consurgens adoravit prona in ter-
ram, & ait: Ecce famula tua sit in an-
cillam, ut lavet pedes servorum domi-
ni mei. *Et festinavit, & surrexit Abi- 42
gail, & ascendit super asinum, & quin-
que puellæ ierunt cum ea, pedissequæ
ejus, & secuta est nuntios David: & fa-
cta est illi uxor. *Sed & Achinoam ac- 43
cepit David de Iezrael: & fuit utra-
que uxor ejus. * Saul autem dedit 44
Michol filiam suam, uxorem David,
Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

CAPUT XXVI.

David à Ziphæis apud Saul proditus, hastam & scyphum dormienti Saul abstulit: quod agnoscens Saul, culpam fatetur, revocatoque Davidi securitatem pollicetur.

ET venerunt Ziphæi ad Saul in Ga- 1
baa, dicentes: Ecce, David abscon-
ditus est in colle Hachila, quæ est ex
adverso solitudinis. *Et surrexit Saul, 2
& descendit in desertum Ziph, & cum
eo tria millia virorũ de electis Israel,
ut quæreret David in deserto Ziph.
* Et castrametatus est Saul in Gabaa
Hachila, quæ erat ex adverso solitudi-
nis in via: David autem habitabat in
deserto. Videns autem quod venisset 3
Saul post se in desertum, *misit explo- 4
ratores, & didicit quod illuc venisset
certissime. *Et surrexit David clam, & 5
venit ad locum ubi erat Saul: cumque
vidisset locum, in quo dormiebat Saul,
& Abner filius Ner, princeps militiæ
ejus, & Saulem dormientem in tento-
rio, & reliquum vulgus per circuitum
ejus, * ait David ad Achimelech He- 6
thæum, & Abisai filium Sarviæ, fra-
trem Ioab, dicens: Quis descendet
mecum ad Saul in castra? Dixitque
Abisai: Ego descendam tecum. * Ve- 7
nerunt ergo David & Abisai ad popu-
lum nocte, & invenerunt Saul jacen-
tem & dormientem in tentorio, & ha-
stam fixam in terra ad caput ejus: Ab-
ner autem & populum dormientes in
circuitu ejus. * Dixitque Abisai ad 8
David: Conclusit Deus inimicum tuum
hodie in manus tuas, nunc ergo per-
fodiam eum lancea in terra, semel,
& secundo opus non erit. * Et dixit 9
David ad Abisai: Ne interficias eum:
quis enim extendet manum suam in
christum Domini, & innocens erit? *Et 10
dixit David: Vivit Dominus, quia nisi
Dominus percusserit eum, aut dies ejus
venerit ut moriatur, aut in prælium
descendens perierit: *propitius sit mi- 11
hi Dominus ne extendam manũ meam
in christum Domini. nunc igitur tolle
hastam, quæ est ad caput ejus, & scy-
phum aquæ, & abeamus. *Tulit igitur 12
David hastam, & scyphum aquæ, qui

erat

erat ad caput Saul, & abierunt & non
erat quisquam qui videret, & intelli-
geret, & evigilaret, sed omnes dormie-
bant, quia sopor Domini irruerat su-
13 per eos. * Cumque transisset David ex
adverso, & stetisset in vertice montis
de longe, & esset grande intervallum
14 inter eos, * clamavit David ad popu-
lum, & ad Abner filium Ner, dicens:
Nonne respondebis Abner? Et respon-
dens Abner, ait: Quis es tu, qui cla-
15 mas, & inquietas regem? * Et ait Da-
vid ad Abner: Numquid non vir tu es?
& quis alius similis tui in Israel? qua-
re ergo non custodisti dominum tu-
um regem? ingressus est enim unus de
turba, ut interficeret regem, dominum
16 tuum. * Non est bonum hoc, quod fe-
cisti: vivit Dominus, quoniam filii
mortis estis vos, qui non custodistis
dominum vestrum, christum Do-
mini. nunc ergo vide ubi sit hasta
regis, & ubi sit scyphus aquæ, qui
17 erat ad caput ejus. * Cognovit autem
Saul vocem David, & dixit: Numquid
vox hæc tua, fili mi David? & ait
David: Vox mea, domine mi rex.
18 * Et ait: Quam ob causam dominus
meus persequitur servum suum? Quid
feci? aut quod est malum in manu
19 mea? * Nunc ergo audi, oro, domine
mi rex, verba servi tui: Si Dominus
incitat te adversum me, odoretur sa-
crificium: si autem filii hominum, ma-
ledicti sunt in conspectu Domini: qui
ejecerunt me hodie, ut non habitem
in hereditate Domini, dicentes: Vade,
20 servi diis alienis. * Et nunc non ef-
fundatur sanguis meus in terram co-
ram Domino: quia egressus est rex
Israel ut quærat pulicem unum, sicut
21 persequitur perdix in montibus. * Et
ait Saul: Peccavi, revertere fili mi
David: nequaquam enim ultra tibi ma-
lefaciam, eo quod pretiosa fuerit ani-
ma mea in oculis tuis hodie: apparet
enim quod stulte egerim, & ignora-
22 verim multa nimis. * Et respondens
David, ait: Ecce hasta regis: transe-
at unus de pueris regis, & tollat eam.
23 * Dominus autem retribuet unicui-
que, secundum justitiam suam &
fidem: tradidit enim te Dominus
hodie in manum meam, & nolui
extendere manum meam in Chri-
24 stum Domini. * Et sicut magnificata
est anima tua hodie in oculis meis, sic
magnificetur anima mea in oculis Do-
mini, & liberet me de omni angustia.
25 * Ait ergo Saul ad David: Benedictus
tu fili mi David: & quidem faciens fa-
cies, & potens poteris. Abiit autem
David in viam suam, & Saul reversus
est in locum suum.

CAPVT XXVII.

David apud Achis profugus, urbem Siceleg ab eo obtinuit, quæ ex eo facta est in hereditatem regum Iuda, unde plurimas agebat prædas imponens regi Achis.

ET ait David in corde suo: Aliquan- 1
do incidam una die in manus
Saul: nonne melius est ut fugiam, &
salver in Terra Philisthinorum, ut de-
speret Saul, cessetque me quærere in
cunctis finibus Israel? fugiam ergo ma-
nus ejus. * Et surrexit David, & abiit 2
ipse, & sexcenti viri cum eo, ad Achis
filium Maoch regem Geth. * Et habi- 3
tavit David cum Achis in Geth, ipse
& viri ejus; vir & domus ejus; & Da-
vid, & duæ uxores ejus, Achinoam
Iezrahelitis, & Abigail uxor Nabal
Carmeli. * Et nuntiatum est Sauli quod 4
fugisset David in Geth, & non addidit
ultra quærere eum. * Dixit autem Da- 5
vid ad Achis: Si inveni gratiam in o-
culis tuis, detur mihi locus in una ur-
bium regionis huius, ut habitem ibi:
cur enim manet servus tuus in civitate
regis tecum? * Dedit itaque ei Achis 6
in die illa Siceleg: propter quam cau-
sam facta est Siceleg regum Iuda, usq;
in diem hanc. * Fuit autem numerus 7
dierum, quibus habitavit David in re-
gione Philisthinorum, quattuor men-
sium. * Et ascendit David, & viri e- 8
jus, & agebant prædas de Gessuri, &
de Gerzi, & de Amalecitis: hi enim
pagi habitabantur in terra antiquitus,
euntibus Sur usque ad Terram Ægypti.
* Et percutiebat David omnem terrã, nec 9
relinquebat viventem virum & mulie-
rem: tollensque oves & boves, & asi-
nos, & camelos, & vestes, revertéba-
tur, & veniebat ad Achis. * Dicebat 10
autem ei Achis: In quem irruisti ho-
die? Respondebat David: Contra me-
ridiem Iudæ, & contra meridiem Ie-
rameel, & contra meridiem Ceni. * Vi- 11
rum & mulierem non vivificabat Da-
vid, nec adducebat in Geth, dicens:
Ne forte loquantur adversum nos: Hæc
fecit David: & hoc erat decretum illi
omnibus diebus quibus habitavit in
regione Philisthinorum. * Credidit 12
ergo Achis David, dicens: Multa mala
operatus est contra populum suum Is-
rael: erit igitur mihi servus sempi-
ternus.

CAPVT XXVIII.

Philisthæi contra Saul armantur, ad quod bellum David pollicetur fidem Achis. Saul occisis Magis, Pythonissam consulit, suscitari jubens Samuelem, à quo suam suorumque proximam mortem didicit.

FActum est autem in diebus illis, 1
cõgregaverunt Philisthiim agmina
sua, ut præpararentur ad bellum con-

tra Israel: dixitque Achis ad David:
Sciens nunc scito, quoniam mecum
egredieris in castris tu, & viri tui.
2 *Dixitq; David ad Achis: Nunc scies
quæ facturus est servus tuus. Et ait
Achis ad David: Et ego custodem ca-
pitis mei ponam te cunctis diebus.
3 * Samuel autem mortuus est, planxit-
que eum omnis Israel, & sepelierunt
eum in Ramatha urbe sua. Et Saul ab-
stulit magos & hariolos de terra.
4 * Congregatiq; sunt Philisthiim, &
venerunt, & castrametati sunt in Su-
nam: congregavit autem & Saul uni-
5 versum Israel, & venit in Gelboe. *Et
vidit Saul castra Philisthiim, & ti-
6 muit,& expavit cor ejus nimis. *Con-
suluitque Dominum & non respondit
ei, neque per somnia,neque per sacer-
7 dotes, neque per prophetas.*Dixitque
Saul servis suis: Quærite mihi mulie-
rem habentem pythonem, & vadam ad
eam, & sciscitabor per illam. Et di-
xerunt servi ejus ad eum: Est mulier
pythonem habens in Endor. * Muta-
8 vit ergo habitum suum, vestitusque
est aliis vestimentis, & abiit ipse, &
duo viri cum eo, veneruntque ad mu-
lierem nocte, & ait illi: Divina mihi
in pythone, & suscita mihi quem di-
9 xero tibi. * Et ait mulier ad eum:
Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, &
quo modo eraserit magos & hariolos
de terra: quare ergo insidiaris animæ
10 meæ, ut occidar? * Et juravit ei Saul
in Domino, dicens: Vivit Dominus,
quia non eveniet tibi quidquam mali
11 propter hanc rem. * Dixitque ei mu-
lier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Sa-
12 muelem mihi suscita. * Cum autem
vidisset mulier Samuelem, exclamavit
voce magna, & dixit ad Saul: Quare
imposuisti mihi? Tu es enim Saul:
13 * Dixitque ei rex: Noli timere: quid
vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos
14 vidi ascendentes de terra. * Dixitque
ei: Qualis est forma ejus? Quæ ait:
Vir senex ascendit, & ipse amictus est
pallio. Et intellexit Saul quod Samu-
el esset, & inclinavit se super faciem
15 suam in terra, & adoravit. * Dixit au-
tem Samuel ad Saul: Quare inquietasti
me, ut suscitarer? Et ait Saul: Coar-
ctor nimis: siquidem Philisthiim pu-
gnant adversum me, & Deus recessit à
me, & exaudire me noluit, neque in
manu prophetarum, neque per som-
nia: vocavi ergo te,ut ostenderes mihi
16 quid faciam. * Et ait Samuel: Quid
interrogas me, cum Dominus recesse-
rit à te, & transierit ad æmulum tuũ?
17 * Faciet enim tibi Dominus sicut lo-
cutus est in manu mea, & scindet reg-
num tuum de manu tua, & dabit illud
18 proximo tuo David: * quia non obe-
disti voci Domini, neque fecisti iram
furoris ejus in Amalec, idcirco quod
19 pateris, fecit tibi Dominus hodie. *Et
dabit Dominus etiam Israel tecum in
manus Philisthiim: cras autem tu &
filii tui mecum eritis: sed & castra Is-
rael tradet Dominus in manus Phili-
sthiim. * Statimque Saul cecidit por- 20
rectus in terram: extimuerat enim ver-
ba Samuelis, & robur non erat in eo,
quia non comederat panem tota die
illa.* Ingressa est itaque mulier illa ad 21
Saul, (conturbatus enim erat valde)
dixitque ad eum: Ecce obedivit ancil-
la tua voci tuæ,& posui animam meam
in manu mea: & audivi sermones tu-
os, quos locutus es ad me. *Nunc igi- 22
tur audi & tu vocem ancillæ tuæ, &
ponam coram te buccellam panis, ut
comedens convalescas, & possis iter
agere. * Qui renuit, & ait: Non come- 23
dam. Coegerunt autem eum servi sui
& mulier, & tandem audita voce eo-
rum surrexit de terra, & sedit super
lectum. * Mulier autem illa habebat 24
vitulum pascualem in domo, & festi-
navit,& occidit eum: tollensque fari-
nam, miscuit eam, & coxit azyma, *& 25
posuit ante Saul & ante servos ejus.
Qui cum comedissent, surrexerunt, &
ambulaverunt per totam noctem illã.

CAPUT XXIX.

David cum Philisthæis adversus Israel proficiscens remittitur, quia metuebant principes ne in prælio fieret ipsi adversarius.

Congregata sunt ergo Philisthiim 1
universa agmina in Aphec: sed &
Israel castrametatus est super fontem,
qui erat in Iezrael. * Et satrapæ qui- 2
dem Philisthiim incedebant in centu-
riis & millibus: David autem & viri
ejus erant in novissimo agmine cumA-
chis. * Dixeruntque Principes Phili- 3
sthiim ad Achis: Quid sibi volunt He-
bræi isti? Et ait Achis ad principes
Philisthiim: Num ignoratis David,qui
fuit servus Saul regis Israel, & est a-
pud me multis diebus, vel annis, &
non inveni in eo quidquam,ex die qua
transfugit ad me, usque ad diem hanc?
* Irati sunt autem adversus eum prin- 4
cipes Philisthiim, & dixerunt ei: Re-
vertatur vir iste, & sedeat in loco suo,
in quo constituisti eum,& non descen-
dat nobiscum in prælium, ne fiat no-
bis adversarius, cum præliari cœperi-
mus:quomodo enim aliter poterit pla-
care dominum suum, nisi in capitibus
nostris? *Nonne iste est David cui can- 5
tabant in choris, dicentes: Percussit
Saul in millibus suis, & David in de-
cem millibus suis? * Vocavit ergo A- 6
chis David, & ait ei: Vivit Dominus,
quia rectus es tu, & bonus in conspe-
ctu meo: & exitus tuus, & introitus
tuus mecum est in castris: & non inve-
ni in te quicquam mali, ex die qua ve-
nisti ad me, usque in diem hanc: sed
satrapis non places. * Revertere ergo, 7
& vade in pace, & non offendas ocu-
los satraparum Philisthiim. *Dixitque 8

David ad Achis: Quid enim feci, &
quid invenisti in me servo tuo, à die
qua fui in conspectu tuo usque in diē
hanc, ut non veniam, & pugnem con-
9 tra inimicos domini mei regis? *Res-
pondens autem Achis, locutus est ad
David: Scio quia bonus es tu in ocu-
lis meis, sicut Angelus Dei: sed princi-
pes Philisthinorum dixerunt: Non as-
10 cendet nobiscum in prælium. * Igitur
consurge manè tu; & servi domini tui,
qui venerunt tecum: & cum de nocte
surrexeritis, & cœperit dilucescere,
11 pergite. *Surrexit itaque de nocte Da-
vid ipse & viri ejus, ut proficisceren-
tur mane, & reverterentur ad Terram
Philisthiim: Philisthiim autem ascen-
derunt in Iezrahel.

CAPUT XXX.

Absente David, Amalecitæ Siceleg incenderant ablata præda, quos David persequens occidit recepta præda, quam singulis sociis ex æquo divisit, etiam iis qui ad sarcinas lassi remanserant.

1 CUmque venissent David & viri e-
jus in Siceleg die tertia, Amaleci-
tæ impetū fecerant ex parte australi in
Siceleg, & percusserāt Siceleg, & succē-
2 derant eam igni. *Et captivas duxerant
mulieres ex ea, à minimo usque ad ma-
gnum: & non interfecerant quemquā,
sed secum duxerant, & pergebant iti-
3 nere suo. * Cum ergo venissent David
& viri ejus ad civitatem, & invenis-
sent eam succensam igni, & uxores
suas, & filios suos, & filias ductas es-
4 se captivas, * levaverunt David & po-
pulus qui erat cum eo voces suas, &
planxerunt donec deficerent in eis la-
5 crymæ. * Siquidem & duæ uxores Da-
vid captivæ ductæ fuerant, Achinoam
Iezrahelites, & Abigail uxor Nabal
6 Carmeli. * Et contristatus est David
valde: volebat enim eum populus la-
pidare, quia amara erat anima unius-
cujusque viri super filiis suis & filia-
bus: confortatus est autem David in
7 Domino Deo suo. * Et ait ad Abiathar
sacerdotem filium Achimelech: Ap-
plica ad me ephod. Et applicavit A-
8 biathar ephod ad David, * & consuluit
David Dominum, dicens: Persequar
latrunculos hos, & comprehēdam eos,
an non? Dixitque ei Dominus: Perse-
quere: absque dubio enim comprehen-
9 des eos, & excuties prædam. * Abiit
ergo David ipse, & sexcenti viri qui
erant cum eo, & venerunt usque ad
Torrentem Besor: & lassi quidam sub-
10 stiterunt. * Persecutus est autem Da-
vid ipse, & quadringenti viri: substi-
terant enim ducenti, qui lassi transire
11 non poterant Torrentem Besor. * Et
invenerunt virum Ægyptium in agro,
& adduxerunt eum ad David: dede-
runtque ei panem ut comederet, & bi-
beret aquam, * sed & fragmen massæ 12
caricarū, & duas ligaturas uvæ passæ.
Quæ cum comedisset, reversus est spi-
ritus ejus, & refocillatus est: non enim
comederat panem, neque biberat aquā,
tribus diebus & tribus noctibus. * Di- 13
xit itaque ei David: Cujus es tu? vel
unde? & quo pergis? Qui ait: Puer Æ-
gyptius ego sum, servus viri Amale-
citæ: dereliquit autem me dominus
meus, quia ægrotare cœpi nudiuster-
tius. * Siquidem nos erupimus ad Au- 14
stralem plagam Cerethi, & contra Iu-
dam & ad Meridiem Caleb, & Siceleg
succendimus igni. * Dixitque ei Da- 15
vid: Potes me ducere ad cuneum istū?
Qui ait: Iura mihi per Deum, quod
non occidas me, & non tradas me in
manus domini mei, & ego ducam te
ad cuneum istum. Et juravit ei David.
* Qui cum duxisset eum, ecce illi dis- 16
cumbebant super faciem universæ ter-
ræ, comedentes & bibentes, & quasi
festum celebrantes diem, pro cuncta
præda, & spoliis quæ ceperant de Ter-
ra Philisthiim, & de Terra Iuda. * Et 17
percussit eos David à vespere usque ad
vesperam alterius diei, & non evasit
ex eis quisquam, nisi quadringenti viri
adolescentes, qui ascenderant came-
los, & fugerant. * Eruit ergo David o- 18
mnia quæ tulerant Amalecitæ, & duas
uxores suas eruit. * Nec defuit quid- 19
quam à parvo usque ad magnum, tam
de filiis quam de filiabus, & de spoliis,
& quæcumque rapuerant, omnia re-
duxit David. * Et tulit universos gre- 20
ges & armenta, & minavit ante faciem
suam: dixeruntque: Hæc est præda Da-
vid. * Venit autem David ad ducentos 21
viros, qui lassi substiterant, nec sequi
potuerant David, & residere eos jusse-
rat in Torrente Besor: qui egressi sunt
obviam David & populo qui erat cum
eo. Accedens autem David ad popu-
lum, salutavit eos pacifice. * Respon- 22
densq; omnis vir pessimus & iniquus,
de viris qui ierant cum David, dixit:
Quia non venerunt nobiscum, non da-
bimus eis quidquam de præda, quam
eruimus: sed sufficiat unicuique uxor
sua & filii: quos cum acceperint, rece-
dant. * Dixit autem David: Non sic fa- 23
cietis fratres mei de his quæ tradidit
nobis Dominus, & custodivit nos, &
dedit latrunculos, qui eruperant ad-
versum nos, in manus nostras: * nec 24
audiet vos quisquam super sermone
hoc. æqua enim pars erit descenden-
tis ad prælium, & remanentis ad sar-
cinas, & similiter divident. * Et fa- 25
ctum est hoc ex die illa, & deinceps
constitutum & præfinitum, & quasi lex
in Israel usque in diem hanc. * Venit 26
ergo David in Siceleg, & misit dona
de præda senioribus Iuda proximis su-
is, dicens: Accipite benedictionem de
præda hostium Domini: * His qui 27
erant in Bethel, & qui in Ra-

moth ad Meridiem, & qui in Iether,
28 * & qui in Aroer, & qui in Sephamoth,
29 moth, & qui in Esthamo, * & qui in
Rachal, & qui in urbibus Ierameel,
30 & qui in urbibus Ceni, * & qui in Arama,
rama, & qui in lacu Asan, & qui in
31 Athach, * & qui in Hebron, & reliquis
quis qui erant in his locis, in quibus
commoratus fuerat David ipse, & viri
ejus.

CAPVT XXXI.

Saul cum filiis in pugna cæsi, corpus truncato capite in muro Bethsan suspenditur, armaque ejus in templo Astaroth: viri autem Iabes, ablatis Saul ac filiorum ejus corporibus, juxta Iabes ea sepelierunt.

1 PHilisthiim autem pugnabant adversum Israel: & fugerunt viri
Israel ante faciem Philisthiim, &
ceciderunt interfecti in monte Gelboe.
2 * Irrueruntque Philisthiim in Saul, &
in filios ejus, & percusserunt Ionathan,
than, & Abinadab, & Melchisua, filios
3 Saul; * totumque pondus prælii versum
sum est in Saul: & consecuti sunt eum
viri sagittarii, & vulneratus est vehementer
4 menter à sagittariis. * Dixitque Saul
ad armigerum suum: Evagina gladium
tuum, & percute me: ne forte veniant
incircumcisi isti, & interficiant me, illudentes
ludentes mihi. Et noluit armiger ejus:
fuerat enim nimio terrore perterritus.
tus. arripuit itaque Saul gladium, &
irruit super eum. * Quod cum vidisset
5 armiger ejus, videlicet quod mortuus
esset Saul, irruit etiam ipse super gladium
dium suum, & mortuus est cum eo.
6 * Mortuus est ergo Saul, & tres filii
ejus, & armiger illius, & universi viri
7 ejus in die illa pariter. * Videntes autem
tem viri Israel, qui erant trans vallem,
& trans Iordanem, quod fugissent viri
Israelitæ, & quod mortuus esset Saul,
& filii ejus, reliquerunt civitates suas,
& fugerunt: veneruntque Philisthiim,
8 & habitaverunt ibi. * Facta autem
die altera, venerunt Philisthiim, ut
spoliarent interfectos, & invenerunt
Saul & tres filios ejus jacentes in
9 monte Gelboe. * Et præciderunt caput
put Saul, & spoliaverunt eum armis:
& miserunt in Terram Philisthinorum
rum per circuitum, ut annuntiaretur
in templo idolorum, & in populis.
10 * Et posuerunt arma ejus in templo
Astaroth, corpus vero ejus suspenderunt
11 runt in muro Bethsan. * Quod cum
audissent habitatores Iabes Galaad,
quæcumque fecerant Philisthiim Saul,
12 * surrexerunt omnes viri fortissimi, &
ambulaverunt tota nocte & tulerunt
cadaver Saul, & cadavera filiorum ejus,
jus, de muro Bethsan: veneruntque
Iabes Galaad, & combusserunt ea
13 ibi: * & tulerunt ossa eorum, &
sepelierunt in nemore Iabes, & jejunaverunt
verunt septem diebus.

LIBER II.
SAMVELIS,
QVEM NOS
II. REGVM
DICIMVS.

CAPVT I.

David occiso nuntio, qui se Saulum occidisse dicebat, scissis vestibus deflet eum cum ceteris occisis, jejunans ac præcipiens ut filios Iuda docerent arcum.

FActum est autem, postquam mortuus 1
tuus est Saul, ut David reverteretur
tur à cæde Amalec, & maneret in
Siceleg duos dies. * In die autem tertia, 2
tia, apparuit homo veniens de castris
Saul, veste conscissa, & pulvere conspersus
spersus caput: & ut venit ad David,
cecidit super faciem suam, & adoravit.
vit. * Dixitque ad eum David: Vnde 3
venis? Qui ait ad eum: De castris Israel
fugi. * Et dixit ad eum David: Quod 4
est verbum quod factum est? indica mihi.
hi. Qui ait: Fugit populus ex prælio,
& multi corruentes è populo mortui
tui sunt: sed & Saul & Ionathas
filius ejus interierunt. * Dixitque Da- 5
vid ad adolescentem, qui nuntiabat ei:
Vnde scis quia mortuus est Saul, & Ionathas
nathas filius ejus? * Et ait adolescens, 6
qui nuntiabat ei: Casu veni in montem
Gelboe, & Saul incumbebat super hastam
stam suam: porro currus & equites appropinquabant
propinquabant ei, * & conversus post 7
tergũ suũ, vidensq; me vocavit. Cui
cum respondissem: Adsum: * dixit mihi: 8
Quisnam es tu? Et ajo ad eum: Amalecites
cites ego sum. * Et locutus est mihi: 9
Sta super me, & interfice me: quoniam
tenent me angustiæ, & adhuc tota anima
ma mea in me est. * Stansque super 10
eum, occidi illum: sciebam enim quod
vivere non poterat post ruinam: & tuli
diadema quod erat in capite ejus, &
armillam de brachio illius, & attuli
ad te dominũ meum huc. * Apprehen- 11
dens autẽ David vestimenta sua scidit,
omnesq; viri qui erant cum eo, * & 12
planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt
runt usque ad vesperam, super Saul,
& super Ionathan filium ejus, & super
per populum Domini, & super
domum Israel, eo quod corruissent
gladio. * Dixitque David ad juvenem 13
qui nuntiaverat ei: Vnde es tu? Qui

respon-

respondit: Filius hominis advenæ A-
14 malecitæ ego sum. *Et ait ad eum Da-
vid: Quare non timuisti mittere ma-
num tuam ut occideres christum Do-
15 mini? * Vocansque David unum de
pueris suis, ait: Accedens irrue in eũ.
Qui percussit illum, & mortuus est.
16 * Et ait ad eum David: Sanguis tuus
super caput tuum: os enim tuum lo-
cutum est adversum te, dicens: Ego in-
17 terfeci christum Domini. * Planxit au-
tem David planctum hujuscemodi su-
per Saul, & super Ionathan filium e-
18 jus, (* & præcepit ut docerent filios
Iuda arcum, sicut scriptum est in libro
justorum.) Et ait: Considera Israel,
pro his qui mortui sunt super excelsa
19 tua vulnerati. * Inclyti, Israel, super
montes tuos interfecti sunt: quo modo
20 ceciderunt fortes? * Nolite annuntia-
re in Geth, neque annuntietis in com-
pitis Ascalonis: ne forte lætentur filiæ
Philisthiim, ne exultent filiæ incir-
21 cumcisorum.*Montes Gelboe, nec ros
nec pluvia veniant super vos,neque sint
agri primitiarum: quia ibi abjectus est
clypeus fortium, clypeus Saul, quasi
22 non esset unctus oleo. * A sanguine in-
terfectorum, ab adipe fortium, sagitta
Ionathæ numquam rediit retrorsum,
& gladius Saul non est reversus ina-
23 nis. * Saul & Ionathas amabiles, &
decori in vita sua, in morte quoque
non sunt divisi:aquilis velociores,leo-
24 nibus fortiores. * Filiæ Israel super
Saul flete,qui vestiebat vos coccino in
deliciis, qui præbebat ornamenta au-
25 rea cultui vestro. * Quomodo ceci-
derunt fortes in prælio? Ionathas in
26 excelsis tuis occisus est? * Doleo super
te frater mi Ionatha decore nimis, &
amabilis super amorem mulierum. Si-
cut mater unicum amat filium suum,
27 ita ego te diligebam. * Quomodo ceci-
derunt robusti, & perierunt arma bel-
lica?

CAPVT II.

David in Hebron super Iuda in regem unctus, viros Iabes Galaad ob Saul sepulturam commendat: Isboseth vero in regem super Israel unctio, gravem peperit seditionem ac pugnam.

1 IGitur post hæc consuluit David Do-
minum, dicens: Num ascendam in
unam de civitatibus Iuda? Et ait Do-
minus ad eum: Ascende. Dixitque Da-
vid: Quo ascendam? Et respondit ei:
2 In Hebron. * Ascendit ergo David,
& duæ uxores ejus, Achinoam
Iezraelitis, & Abigail uxor Na-
3 bal Carmeli: * sed & viros, qui erant
cum eo, duxit David singulos cum
domo sua: & manserunt in oppidisHe-
4 bron. * Veneruntque viri Iuda, & un-
xerunt ibi David, ut regnaret su-
per domum Iuda. Et nuntiatum est
David, quod viri Iabes Galaad sepelis-
sent Saul. * Misit ergo David nuntios 5
ad viros IabesGalaad,dixitque ad eos:
Benedicti vos Domino, qui fecistis mi-
sericordiam hanc cum domino vestro
Saul, & sepelistis eum. * Et nunc re- 6
tribuet vobis quidem Dominus mise-
ricordiam & veritatem: sed & ego
reddam gratiam, eo quod fecistis ver-
bum istud. * Confortentur manus ve- 7
stræ, & estote filii fortitudinis: licet
enim mortuus sit dominus vester Saul,
tamen me unxit domus Iuda in regem
sibi. * Abner autem filius Ner,princeps 8
exercitus Saul, tulit Isboseth filium
Saul, & circumduxit eũ per castra,*re- 9
gemque constituit super Galaad & su-
per Gessuri, & super Iezrael, & super
Ephraim, & super Benjamin, & super
Israel universum. *Quadraginta anno- 10
rum erat Isboseth filius Saul, cum reg-
nare cœpisset super Israel, & duobus
annis regnavit: sola autem domus Iuda
sequebatur David. * Et fuit numerus 11
dierum, quos commoratus est David,
imperans in Hebron super domum Iu-
da, septem annorum, & sex mensium.
* Egressusque est Abner filius Ner, & 12
pueri Isboseth filii Saul, de castris in
Gabaon. * Porro Ioab filius Sarviæ, & 13
pueri David egressi sunt, & occurre-
runt eis juxta piscinam Gabaon. Et
cũ in unum convenissent, è regione se-
derunt: hi ex una parte piscinæ,& illi
ex altera. * Dixitque Abner ad Ioab: 14
Surgant pueri, & ludant coram nobis.
Et respondit Ioab: Surgant. * Surrexe- 15
runt ergo, & transierunt numero duo-
decim de Benjamin, ex parte Isboseth
filii Saul, & duodecim de pueris Da-
vid. * Apprehensoque unusquisque ca- 16
pite comparis sui, defixit gladium in
latus contrarii, & ceciderunt simul:
vocatumque est nomen loci illius: A-
ger robustorum, in Gabaon. * Et or- 17
tum est bellum durum satis in die illa:
fugatusque est Abner, & viri Israel, à
pueris David. * Erant autem ibi tres 18
filii Sarviæ, Ioab, & Abisai, & Asael:
porro Asael cursor velocissimus fuit,
quasi unus de capreis quæ morantur in
silvis.*Persequebatur autem Asael Ab- 19
ner:& non declinavit ad dexteram ne-
que ad sinistram omittens persequiAb-
ner. * Respexit itaque Abner post ter- 20
gum suum, & ait: Tu ne es Asael? Qui
respondit: Ego sum. *Dixitque ei Ab- 21
ner: Vade ad dexteram, sive ad sini-
stram, & apprehende unum de ad-
olescentibus, & tolle tibi spolia e-
jus. Noluit autem Asael omittere
quin urgeret eum. * Rursumque lo- 22
cutus est Abner ad Asael: Recede,noli
me sequi, ne compellar confodere te
in terram, & levare non potero faciem
meam ad Ioab fratrem tuum. * Qui 23
audire contempsit, & noluit decli-
nare: percussit ergo eum Abner aver-
sa hasta in inguine, & transfodit,
& mortuus est in eodem loco: omnes-

que qui tranſibant per locum illum, in
quo ceciderat Aſael, & mortuus erat,
24 ſubſiſtebant. * Perſequentibus autem
Ioab & Abiſai fugientem Abner, ſol
occubuit: & venerunt uſque ad Col-
lem aquæ ductus, qui eſt ex adverſo
25 vallis itineris deſerti in Gabaon. *Cō-
gregatique ſunt filii Benjamin ad Ab-
ner: & conglobati in unum cuneum,
ſteterunt in ſummitate tumuli unius.
26 *Et exclamavit Abner ad Ioab, & ait:
Num uſq; ad internecionem tuus mu-
cro deſæviet? an ignoras quod pericu-
loſa ſit deſperatio? uſquequò non di-
cis populo ut omittat perſequi fratres
27 ſuos? * & ait Ioab: Vivit Dominus, ſi
locutus fuiſſes, mane receſſiſſet popu-
28 lus perſequens fratrem ſuum. * Inſo-
nuit ergo Ioab buccina, & ſtetit om-
nis exercitus, nec perſecuti ſunt ultra
29 Iſrael, neque iniere certamen. * Abner
autem & viri ejus abierunt per cam-
peſtria tota nocte illa: & tranſierunt
Iordanem, & luſtrata omni Bethho-
30 ron venerunt ad caſtra. * Porro Ioab
reverſus, omiſſo Abner, congregavit
omnem populum: & defuerunt de
pueris David decem & novem viri, ex-
31 cepto Aſaele. * Servi autem David
percuſſerunt de Benjamin, & de viris
qui erant cum Abner, trecentos ſexa-
32 ginta, qui & mortui ſunt. * Tuleruntque
que Aſael, & ſepelierunt eum in ſepul-
chro patris ſui in Bethlehem: & am-
bulaverunt tota nocte Ioab & viri qui
erant cum eo, & in ipſo crepuſculo
pervenerunt in Hebron.

CAPUT III.

Abner iratus regi Iſboſeth fœdus init cum David, & reducta Michol, dum congregaret Iſraelitas ad David, occiditur à Ioab, cui David iratus amarè deflet Abner.

1 FActa eſt ergo longa concertatio in-
ter domum Saul, & inter domum
David: David proficiens, & ſemper ſe
ipſo robuſtior, domus autem Saul de-
2 creſcens quotidie. * Natique ſunt filii
David in Hebron: fuitque primogeni-
tus ejus Amnon de Achinoam Iezrae-
3 litide. * Et poſt eum Cheleab de Abi-
gail uxore Nabal Carmeli: porro ter-
tius Abſalom filius Maacha filiæ Thol-
4 mai regis Geſſur. * Quartus autem A-
donias, filius Haggith: & quintus Sa-
5 phathia, filius Abital. * Sextus quo-
que Iethraam, de Egla uxore David.
6 hi nati ſunt David in Hebron. * Cum
ergo eſſet prælium inter domum Saul
& domum David, Abner filius Ner
7 regebat domum Saul. * Fuerat autem
Sauli concubina nomine Reſpha, filia
8 Aja. Dixitq; Iſboſeth ad Abner: *Quare
ingreſſus es ad cōcubinam patris mei?
Qui iratus nimis propter verba Iſbo-
ſeth, ait: Numquid caput canis ego ſū
adverſum Iudam hodie, qui fecerim
miſericordiam ſuper domum Saul pa-
tris tui, & ſuper fratres & proximos
ejus, & non tradidi te in manus Da-
vid, & tu requiſiſti in me quod argue-
res pro muliere hodie? * Hæc faciat 9
Deus Abner, & hæc addat ei, niſi quo-
modo juravit Dominus David, ſic faci-
am cum eo, * ut transferatur regnum 10
de domo Saul, & elevetur thronus Da-
vid ſuper Iſrael, & ſuper Iudam, à Dan
uſque Berſabee. * Et non potuit reſ- 12
pondere ei quidquā, quia metuebat il-
lum. * Miſit ergo Abner nuntios ad 12
David pro ſe dicentes: Cujus eſt terra?
Et ut loquerentur: Fac mecum amici-
tias, & erit manus mea tecum, & re-
ducam ad te univerſum Iſrael, * Qui 13
ait: Optime: ego faciam tecum ami-
citias: ſed unam rem peto à te, dicens:
Non videbis faciem meam, antequam
adduxeris Michol filiā Saul; & ſic ve-
nies, & videbis. * Miſit autem David 14
nuntios ad Iſboſeth filium Saul, di-
cens: Redde uxorem meam Michol,
quam deſpondi mihi centum preputiis
Philiſthiim. * Miſit ergo Iſboſeth, & 15
tulit eam à viro ſuo Phaltiel, filio Lais.
* Sequebaturque eam vir ſuus, plorans 16
uſque Bahurim: & dixit ad eū Abner:
Vade, & revertere. Qui reverſus eſt.
* Sermonem quoque intulit Abner ad 17
ſeniores Iſrael, dicens: Tam heri
quam nudiuſtertius quærebatis Da-
vid ut regnaret ſuper vos. * Nunc 18
ergo facite: quoniam Dominus locu-
tus eſt ad David, dicens: In manu ſer-
vi mei David ſalvabo populum meum
Iſrael de manu Philiſthiim, & omnium
inimicorum ejus. * Locutus eſt autem 19
Abner etiam ad Benjamin. Et abiit ut
loqueretur ad David in Hebron, omnia
quæ placuerant Iſraeli & univerſo Ben-
jamin. *Venitque ad David in Hebron 20
cum viginti viris: & fecit David Ab-
ner, & viris ejus qui venerant cum eo,
convivium. *Et dixit Abner ad David: 21
Surgam, ut congregem ad te dominum
meum regem omnem Iſrael, & ineam
tecum fœdus, & imperes omnibus, ſi-
cut deſiderat anima tua. Cum ergo de-
duxiſſet David Abner, & ille iſſet in
pace, * ſtatim pueri David & Ioab ve- 22
nerunt, cæſis latronibus, cum præda
magna nimis: Abner autem non erat
cum David in Hebron, quia jam dimi-
ſerat eum, & profectus fuerat in pace.
* Et Ioab, & omnis exercitus qui erat 23
cum eo, poſtea venerunt: nuntiatum
eſt itaque Ioab à narrantibus: Venit
Abner filius Ner ad regem, & dimiſit
eum, & abiit in pace. * Et ingreſſus eſt 24
Ioab ad regem, & ait: Quid feciſti? Ec-
ce venit Abner ad te: quare dimiſiſti
eum, & abiit & receſſit? *Ignoras Ab- 25
ner filium Ner, quoniam ad hoc venit
ad te, ut deciperet te, & ſciret exi-
tum tuum & introitum tuum, & noſſet
omnia quæ agis? * Egreſſus itaque Io- 26
ab à David, miſit nuntios poſt Abner,
& reduxit eum à ciſterna Sira, igno-

27 rante David. * Cumque rediisset Ab-
ner in Hebron, seorsum adduxit eum
Ioab ad medium portæ, ut loqueretur
ei in dolo: & percussit illum ibi in in-
guine, & mortuus est in ultionem
28 sanguinis Asael fratris ejus. * Quod
cum audisset David rem jam gestam,
ait: Mundus ego sum, & regnum me-
um, apud Dominum, usque in sempi-
ternum, à sanguine Abner filii Ner,
29 *& veniat super caput Ioab, & super
omnem domũ patris ejus: nec deficiat
de domo Ioab fluxũ seminis sustinens,
& leprosus, & tenens fusum, & cadens
30 gladio, & indigens pane. * Igitur Io-
ab & Abisai frater ejus interfecerunt
Abner eo quod occidisset Asael fra-
trem eorum in Gabaon, in prælio.
31 *Dixit autem David ad Ioab, & ad
omnem populum, qui erat cum eo:
Scindite vestimenta vestra, & accingi-
mini saccis, & plangite ante exequias
Abner. porro rex David sequebatur
32 feretrum. * Cumque sepelissent Abner
in Hebron, levavit rex David vocem
suam, & flevit super tumulum Abner:
32 flevit autem & omnis populus. * Plan-
gensque rex & lugens Abner, ait: Ne-
quaquam ut mori solent ignavi, mor-
34 tuus est Abner. * Manus tuæ ligatæ
non sunt, & pedes tui non sunt com-
pedibus aggravati: sed sicut solent
cadere coram filiis iniquitatis, sic cor-
ruisti. Congeminansque omnis populus
35 flevit super eum. * Cumque venisset
universa multitudo cibum capere cum
David, clara adhuc die juravit David,
dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc
addat, si ante occasum solis gustavero
36 panem vel aliud quidquam. * Omnis-
que populus audivit, & placuerunt eis
cuncta quæ fecit rex in conspectu to-
37 tius populi. * & cognovit omne vul-
gus & universus Israel in die illa, quo-
niam non actum fuisset à rege ut oc-
38 cideretur Abner filius Ner. * Dixit
quoq; rex ad servos suos: num ignoratis
quoniam princeps & maximus cecidit
39 hodie in Israel? *Ego autem adhuc de-
licatus & unctus rex: porro viri isti fi-
lii Sarviæ duri sunt mihi, retribuat
Dominus facienti malum juxta mali-
tiam suam.

CAPVT IV.

Baana & Rechab caput Isboseth quem dormientem occiderant ad David attulerunt, quos pro mercede jussit interimi.

1 AVdivit autem Isboseth filius Saul,
quod cecidisset Abner in Hebron:
& dissolutæ sunt manus ejus, omnisque
2 Israel perturbatus est.* Duo autem vi-
ri principes latronum erant filio Saul.
nomen uni Baana, & nomen alteri Re-
chab, filii Remmon Berothitæ de filiis
Benjamin: siquidem & Beroth repu-
3 tata est in Benjamin. *& fugerunt Be-
rothitæ in Gethaim, fueruntque ibi
advenæ usque ad tempus illud. * Erat 4
autem Ionathæ filio Saul filius debilis
pedibus: quinquennis enim fuit, quã-
do venit nuntius de Saul & Ionatha ex
Iezrael. tollens itaque eum nutrix sua,
fugit: cumque festinaret ut fugeret,
cecidit, & claudus effectus est: habuit-
que vocabulum Miphiboseth. *Veni- 5
entes igitur filii Remmon Berothitæ,
Rechab & Baana, ingressi sunt ferven-
te die domum Isboseth: qui dormiebat
super stratum suum meridie. Et ostia-
ria domus purgans triticum, obdormi-
vit. * Ingressi sunt autem domum la- 6
tenter assumentes spicas tritici, & per-
cusserunt eum in inguine Rechab &
Baana frater ejus, & fugerunt. * Cum 7
autem ingressi fuissent domũ, ille dor-
miebat super lectum suum in conclavi,
& percutientes interfecerunt eum: sub-
latoque capite ejus, abierunt per viã
deserti tota nocte. *& attulerunt caput 8
Isboseth ad David in Hebrõ dixerunt-
que ad regem: Ecce caput Isboseth fi-
lii Saul inimici tui, qui quærebat a-
nimam tuam: & dedit Dominus domi-
no meo regi ultionem hodie de Saul,
& de semine ejus. *Respondens autem 9
David Rechab, & Baana fratri ejus, fi-
liis Remmon Berothithæ, dixit ad eos.
Vivit Dominus, qui eruit animam me-
am de omni angustia, * quoniam eum, 10
qui annuntiaverat mihi, & dixerat:
Mortuus est Saul: qui putabat se pros-
pera nuntiare, tenui, & occidi eum in
Siceleg, cui oportebat mercedem dare
pro nuntio. * Quanto magis nunc, cum 11
homines impii interfecerunt virum
innoxium, in domo sua, super lectum
suum, non quæram sanguinem ejus de
manu vestra, & auferam vos de terra?
* Præcepit itaque David pueris suis, 12
& interfecerunt eos: præcidentesque
manus & pedes eorum, suspenderunt
eos super piscinam in Hebron: caput
autem Isboseth tulerunt, & sepelierunt
in sepulchro Abner in Hebron.

CAPVT V.

David unctus super totum Israel, pulsis Iebusæis arcem Sion cepit: ubi extructa domo habitavit, alias superinducens uxores, filiosque procreans, & Philisthæos bis prosternens.

ET venerunt universæ tribus Israel, 1
ad David in Hebron, dicentes: Ecce
nos, os tuum & caro tua sumus. * Sed 2
& heri & nudiustertius, cum esset Sa-
ul rex super nos, tu eras educens &
reducens Israel: dixit autem Dominus
ad te: Tu pasces populum meum Is-
ràel, & tu eris dux super Israel.
* Venerunt quoque & seniores Is- 3
rael ad regem in Hebron, & percus-
sit cum eis rex David fœdus in He-

bron.

bron coram Domino: unxeruntque
4 David in regem ſuper Iſrael. * Filius
triginta annorum erat David, cum re-
gnare cœpiſſet, & quadraginta annis
5 regnavit. * in Hebron regnavit ſuper
Iudam ſeptem annis & ſex menſibus:
in Ieruſalem autem regnavit triginta
tribus annis ſuper omnem Iſrael &
6 Iudam. * Et abiit rex, & omnes viri
qui erant cum eo, in Ieruſalem, ad
Iebuſæum habitatorem terræ: dictum-
que eſt David ab eis: Non ingredieris
huc, niſi abſtuleris cæcos & claudos
dicentes: Non ingredietur David huc.
7 * Cepit autem David arcem Sion, hæc
8 eſt civitas David. * Propoſuerat enim
David in die illa præmium, qui per-
cuſſiſſet Iebuſæum, & tetigiſſet do-
matum fiſtulas, & abſtuliſſet cæcos &
claudos odientes animam David. id-
circo dicitur in proverbio: Cæcus &
claudus non intrabunt in templum.
9 * Habitavit autem David in arce, &
vocavit eam, Civitatem David: & æ-
dificavit per gyrum à Mello & intrin-
10 ſecus. * Et ingrediebatur proficiens
atque ſuccreſcens, & Dominus Deus
11 exercituum erat cum eo. * Miſit quoq;
Hiram rex Tyri nuntios ad David, &
ligna cedrina, & artifices lignorum,
artificeſque lapidum ad parietes: &
12 ædificaverunt domum David. * Et
cognovit David quoniam confirmaſſet
eum Dominus regem ſuper Iſrael, &
quoniam exaltaſſet regnum ejus ſuper
13 populum ſuum Iſrael. * Accepit ergo
David adhuc concubinas & uxores de
Ieruſalem, poſtquam venerat de He-
bron: natique ſunt David & alii filii
14 & filiæ: * & hæc nomina eorum qui
nati ſunt ei in Ieruſalem, Samua, &
15 Sobab, & Nathan, & Salomon, * &
16 Iebahar, & Eliſua, & Nepheg, * & Ia-
phia, & Eliſama, & Elioda, & Elipha-
17 leth. * Audierunt ergo Philiſthiim
quod unxiſſent David in regem ſuper
Iſrael: & aſcenderunt univerſi ut quæ-
rerent David: quod cum audiſſet Da-
18 vid, deſcendit in præſidium. * Phili-
ſthiim autem venientes diffuſi ſunt in
19 Valle Raphaim. * & conſuluit David
Dominum, dicens: Si aſcendam ad
Philiſthiim? & ſi dabis eos in manu
mea? Et dixit Dominus ad David: A-
ſcende, quia tradens dabo Philiſthiim
20 in manu tua. * Venit ergo David in
Baal Pharaſim: & percuſſit eos ibi, &
dixit: Diviſit Dominus inimicos meos
coram me, ſicut dividuntur aquę.
Propterea vocatum eſt nomen loci il-
21 lius, Baal Pharaſim. * Et reliquerunt
ibi ſculptilia ſua: quæ tulit David, &
22 viri ejus. * Et addiderunt adhuc Phi-
liſthiim ut aſcenderent, & diffuſi ſunt
23 in Valle Raphaim. * Conſuluit autem
David Dominum: Si aſcendam contra
Philiſthæos, & tradas eos in manus
meas? Qui reſpondit: Non aſcendas
contra eos, ſed gyra poſt tergum eo-
rum, & venies ad eos ex adverſo pyro-
rum. * Et cum audieris ſonitum gra- 24
dientis in cacumine pyrorum, tunc in-
ibis prælium: quia tunc egredietur
Dominus ante faciem tuam, ut percu-
tiat caſtra Philiſthiim. * Fecit itaque 25
David ſicut præceperat ei Dominus, &
percuſſit Philiſthiim, de Gabaa uſque
dum venias Gezer.

CAPUT VI.

*Reducente David arcam à domo A-
binadab, Oza à Domino occiſus eſt
quod illam attigiſſet, quare eam in
domo Obededom reliquit: poſtmodum
verò in Ieruſalem reducens, & ante
eam ludens, à Michol uxore ridetur:
in cujus pœnam nunquam illa dein-
ceps peperit.*

CONgregavit autem rurſum David 1
omnes electos ex Iſrael triginta
millia. * Surrexitque David, & abiit, 2
& univerſus populus qui erat cum eo
de viris Iuda, ut adducerent arcam Dei,
ſuper quam invocatum eſt nomen Do-
mini exercituum, ſedentis in cherubim
ſuper eam. * Et impoſuerunt arcam 3
Dei ſuper plauſtrum novum: tulerunt-
que eam de domo Abinadab, qui erat
in Gabaa: Oza autem & Ahio filii A-
binadab, minabant plauſtrum novum.
* Cumque tuliſſent eam de domo Abi- 4
nadab, qui erat in Gabaa, cuſtodiens
arcam Dei Ahio præcedebat arcam.
* David autem & omnis Iſrael lude- 5
bant coram Domino, in omnibus li-
gnis fabrefactis, & citharis & lyris &
tympanis & ſiſtris & cymbalis. * Poſt- 6
quam autem venerunt ad aream Na-
chon, extendit Oza manum ad arcam
Dei, & tenuit eam: quoniam calcitra-
bant boves, & declinaverunt eam. * Ira- 7
tuſque eſt indignatione Dominus con-
tra Ozam, & percuſſit eum ſuper te-
meritate: qui mortuus eſt ibi juxta ar-
cam Dei. * Contriſtatus eſt autem Da- 8
vid, eo quod percuſſiſſet Dominus O-
zam, & vocatum eſt nomen loci illius,
Percuſſio Ozæ, uſque in diem hanc.
* Et extimuit David Dominum in die 9
illa, dicens: Quomodo ingredietur ad
me arca Domini? * Et noluit divertere 10
ad ſe arcā Domini in civitatem David:
ſed divertit eam in domum Obededom
Gethæi. * Et habitavit arca Domini 11
in domo Obededom Gethæi tribus
menſibus: & benedixit Dominus Obe-
dedom, & omnem domum ejus. * Nun- 12
tiatumque eſt regi David quod bene-
dixiſſet Dominus Obededom, & om-
nia ejus, propter arcam Dei. Abiit
ergo David, & adduxit arcam Dei
de domo Obededom in civitatem
David cum gaudio: & erant cum
David ſeptem chori, & victima vi-
tuli. * Cumque tranſcendiſſent qui 13
portabant arcam Domini ſex paſſus,
immolabat bovem & arietem, * & 14
David ſaltabat totis viribus ante

Domi-

Dominum. porro David erat accinctus
15 ephod lineo. * Et David & omnis do-
mus Israel ducebant arcam testamenti
Domini, in jubilo,& in clangore buc-
16 cinæ. * Cumque intrasset arca Domini
in civitatem David , Michol filia Saul
prospiciens per fenestram, vidit regem
David subsilientem, atq;saltantem co-
ram Domino : & despexit eum in cor-
17 de suo. * Et introduxerunt arcam Do-
mini,& imposuerunt eam in loco suo,
in medio tabernaculi quod tetenderat
ei David : & obtulit David holocau-
18 sta, & pacifica coram Domino. * Cum-
que complesset offerens holocausta , &
pacifica , benedixit populo in nomine
19 Domini exercituum. * Et partitus est
universæ multitudini Israel , tam vi-
20 ro quam mulieri , singulis collyridam
panis unam , & assaturam bubulæ car-
nis unam , & similam frixam oleo : &
abiit omnis populus , unusquisque in
domum suam. * Reversusque est Da-
vid ut benediceret domui suæ : & e-
gressa Michol filia Saul in occursum
David , ait : Quam gloriosus fuit
hodie rex Israel, discooperiens se ante
ancillas servorum suorum, & nudatus
est , quasi si nudetur unus de scurris.
21 * Dixitque David ad Michol : Ante
Dominum, qui elegit me potius quam
patrem tuum,& quam omnem domum
ejus , & præcepit mihi ut essem dux
22 super populum Domini in Israel , * &
ludam, & vilior fiam plus quam factus
sum : & ero humilis in oculis meis, &
cum ancillis,de quibus locuta es, glo-
23 riosior apparebo. * Igitur Michol filiæ
Saul non est natus filius usque in diem
mortis suæ.

CAPUT VII.

David proponens ædificare domum Domino , à Nathan propheta primum collaudatur , postmodum jubente Domino prohibetur , sed filius ei promittitur illam ædificaturus , unde Domino gratias agit.

1 FActum est autem cum sedisset rex
in domo sua , & Dominus dedisset
ei requiem undique ab universis ini-
2 micis suis, * dixit ad Nathan prophe-
tam : Videsne quod ego habitem in
domo cedrina , & arca Dei posita sit in
3 medio pellium? * Dixitque Nathan ad
regem : Omne quod est in corde tuo,
vade , fac : quia Dominus tecum est.
4 * Factum est autem in illa nocte : &
ecce sermo Domini ad Nathan,dicens:
5 * Vade , & loquere ad servum meum
David: Hæc dicit Dominus: Numquid
tu ædificabis mihi domum ad habi-
6 tandum? * Neque enim habitavi in
domo , ex die illa qua eduxi filios Is-
rael de Terra Ægypti , usque in diem
hanc : sed ambulabam in tabernaculo,
7 & in tentorio. * Per cuncta loca, quæ
transivi cum omnibus filiis Israel,num-
quid loquens locutus sum ad unam de
tribubus Israel, cui præcepi,ut pasce-
ret populum meum Israel,dicens: Qua-
re non ædificastis mihi domum cedri-
nam ? * Et nunc hæc dices servo meo 8
David : Hæc dicit Dominus exercituũ:
Ego tuli te de pascuis sequentem gre-
ges, ut esses dux super populum meum
Israel: * & fui tecum in omnibus ubi- 9
cumque ambulasti,& interfeci univer-
sos inimicos tuos à facie tua : fecique
tibi nomen grande , juxta nomen ma-
gnorum qui sunt in terra. * Et ponam 10
locum populo meo Israel , & plantabo
eum,& habitabit sub eo,& non turba-
bitur amplius: nec addent filii iniqui-
tatis ut affligant eum sicut prius , * ex 11
die qua constitui judices super popu-
lum meum Israel: & requiem dabo ti-
bi ab omnibus inimicis tuis. prædi-
citque tibi Dominus , quod domum
faciat tibi Dominus. * Cumque com- 12
pleti fuerint dies tui,& dormieris cum
patribus tuis , suscitabo semen tuum
post te , quod egredietur de utero tuo,
& firmabo regnum ejus. * ipse ædifica- 13
bit domum nomini meo , & stabiliam
thronum regni ejus usque in sempi-
ternum. * Ego ero ei in patrem,& ipse 14
erit mihi in filium : qui si inique ali-
quid gesserit, arguam eum in virga vi-
rorum,& in plagis filiorum hominum.
* Misericordiam autem meam non au- 15
feram ab eo, sicut abstuli à Saul, quem
amovi à facie mea.* Et fidelis erit do- 16
mus tua, & regnum tuum usque in æ-
ternum ante faciem tuam , & thronus
tuus erit firmus jugiter. * Secundum 17
omnia verba hæc , & juxta universam
visionem istam , sic locutus est Nathan
ad David.* Ingressus est autem rex Da- 18
vid, & sedit coram Domino , & dixit:
Quis ego sum,Domine Deus,& quę do-
mus mea,quia adduxisti me hucusque?
* Sed & hoc parum visum est in con- 19
spectu tuo Domine Deus, nisi loquere-
ris etiam de domo servi tui in longin-
quum: ista est enim lex Adam, Domine
Deus. * Quid ergo addere poterit ad- 20
huc David, ut loquatur ad te? tu enim
scis servum tuum Domine Deus.* Pro- 21
pter verbum tuum , & secundum cor
tuum fecisti omnia magnalia hæc , ita
ut notum faceres servo tuo. * Idcirco 22
magnificatus es DomineDeus, quia non
est similis tui, neque est Deus extra te,
in omnibus quæ audivimus auribus
nostris. * Quæ est autem , ut populus 23
tuus Israel,gens in terra, propter quam
ivit Deus, ut redimeret eam sibi in po-
pulum, & poneret sibi nomen, faceret-
que eis magnalia , & horribilia super
terram, à facie populi tui,quem rede-
misti tibi ex Ægypto, gentem & deum
ejus. * Firmasti enim tibi populum 24
tuum Israel in populum sempiternum:
& tu Domine Deus factus es eis in
Deum.* Nunc ergo Domine Deus,ver- 25
bum quod locutus es super servum

tuum, & super domum ejus, suscita in
sempiternum: & fac sicut locutus es,
26 * ut magnificetur nomen tuum usque
in sempiternum, atque dicatur: Dominus
exercituum, Deus super Israel. Et
domus servi tui David erit stabilita
27 coram Domino, * quia tu Domine exercituum
Deus Israel revelasti aurem
servi tui, dicens: Domum ædificabo
tibi: propterea invenit servus tuus cor
28 suum ut oraret te oratione hac.* Nunc
ergo Domine Deus, tu es Deus, &
verba tua erunt vera: locutus es e-
29 nim ad servum tuum bona hæc.* Incipe
ergo, & benedic domui servi tui, ut
sit in sempiternum coram te: quia tu
Domine Deus locutus es, & benedictione
tua benedicetur domus servi tui in
sempiternum.

CAPUT VIII.

Victoria David, qui multos fecit tributarios quibus solent Israelitæ pendere tributa: congratulatio Thou regis Emath de rege Adarezere devicto, à quo multa spolia David abstulit: officiarii quos habebat David recensentur.

1 Factum est autem post hæc, percussit
David Philisthiim, & humiliavit
eos; & tulit David Frenum tributi
2 de manu Philisthiim. * Et percussit
Moab, & mensus est eos funiculo coæquans
terræ: mensus est autem duos
funiculos, unum ad occidendum, & unum
ad vivificandum: factusque est
3 Moab David serviens sub tributo. *Et
percussit David Adarezer filium Rohob
regem Soba, quando profectus est ut
dominaretur super flumen Euphra-
4 tem. * Et captis David ex parte ejus
mille septingentis equitibus, & viginti
millibus peditum, subnervavit omnes
jugales curruum: dereliquit autem ex
5 eis centum currus.* Venit quoque Syria
Damasci, ut præsidium ferret Adarezer
regi Soba: & percussit David de
6 Syria viginti duo millia virorum. * Et
posuit David præsidium in Syria Damasci:
factaque est Syria David serviens
sub tributo: servavitq; Dominus
David in omnibus ad quæcumque pro-
7 fectus est. * Et tulit David arma aurea,
quæ habebant servi Adarezer,
8 & detulit ea in Ierusalem. * Et de Bete
& de Beroth, civitatibus Adarezer,
tulit rex David æs multum ni-
9 mis. * Audivit autem Thou rex E-
math, quod percussisset David omne
10 robur Adarezer, * & misit Thou Ioram
filium suum ad regem David, ut
salutaret eum congratulans, & gratias
ageret: eo quod expugnasset Adarezer,
& percussisset eum. Hostis quippe erat
Thou Adarezer, & in manu ejus erant
vasa aurea, & vasa argentea, & vasa æ-
11 rea: * quæ & ipsa sanctificavit rex
David Domino cum argento & auro,
quæ sanctificaverat de universis gentibus
quas subegerat, * de Syria, & 1
Moab, & filiis Ammon, & Philisthiim,
& Amalec & de manubiis Adarezer filii
Rohob regis Soba. * Fecit quoque 1
sibi David nomē, cum reverteretur capta
Syria in Valle Salinarum, cæsis decem
& octo millibus: * & posuit in 1
Idumæa custodes, statuitq; præsidium:
& facta est universa Idumæa serviens
David, & servavit Dominus David in
omnibus ad quæcumque profectus est.
* Et regnavit David super omnem Is- 15
rael: faciebat quoque David judicium
& justitiam omni populo suo. * Ioab 16
autem filius Sarviæ, erat super exercitum:
porro Iosaphat filius Ahilud e-
rat à commentariis: * & Sadoc filius 17
Achitob, & Achimelech filius Abiathar,
erant sacerdotes: & Sarajas, scri-
ba: * Banajas autem filius Iojadæ, su- 18
per Cerethi & Phelethi: filii autem
David sacerdotes erant.

CAPUT IX.

Quantum pietatis exhibuerit David Miphiboseth filio Ionathæ claudo, datis omnibus agris Saul, quos colebat Siba cum filiis ac servis suis, Miphiboseth ad mensam David recepto.

Et dixit David: Putasne est aliquis 1
qui remanserit de domo Saul, ut
faciam cum eo misericordiam propter
Ionathan? * Erat autem de domo Saul, 2
servus nomine Siba: quem cum vocasset
rex ad se, dixit ei: Tune es Siba? &
ille respondit: Ego sum servus tuus.
* Et ait rex: Numquid superest aliquis 3
de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam
Dei? Dixitque Siba regi.
Superest filius Ionathę, debilis pedibus.
* Ubi, inquit, est? Et Siba ad regem, 4
Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel
in Lodabar. * Misit ergo rex Da- 5
vid, & tulit eum de domo Machir filii
Ammiel de Lodabar. * Cum autem 6
venisset Miphiboseth filius Ionathæ filii
Saul ad David, corruit in faciem
suam, & adoravit. Dixitque David:
Miphiboseth? Qui respondit: Adsum
servus tuus. * Et ait ei David: Ne ti- 7
meas, quia faciens faciam in te misericordiam
propter Ionathan patrem
tuum, & restituam tibi omnes agros
Saul patris tui, & tu comedes panē in
mensa mea semper. *Qui adorans eum, 8
dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam
respexisti super canem mortuum
similem mei? * Vocavit itaque rex Si- 9
bam puerum Saul, & dixit ei: Omnia
quæcumque fuerunt Saul, & universam
domum ejus, dedi filio domini
tui.* Operare igitur ei terram tu, & fi- 10
lii tui, & servi tui: & inferes filio domini
tui cibos ut alatur: Miphiboseth
autem filius domini tui comedet semper
panem super mensam meam. Erant

autem Sibæ quindecim filii, & viginti
11 servi.* Dixitque Siba ad regem: Sicut
jussisti domine mi rex, servo tuo, sic faciet
servus tuus : & Miphiboseth comedet
super mensam meam, quasi unus
12 de filiis regis. * Habebat autem Miphiboseth
filium parvulum nomine
Micha : omnis vero cognatio domus
13 Sibæ serviebat Miphiboseth. *Porro
Miphiboseth habitabat in Ierusalem:
quia de mensa regis jugiter vescebatur:
& erat claudus utroque pede.

CAPVT X.

Hanon rex Ammonitarum, post illatam servis David injuriam, quos ad consolandum de patris morte miserat, contractis quinque regum Syriæ copiis, profligatur semel ac iterum.

1 FActum est autem post hæc, ut moreretur
rex filiorum Ammon, & re-
2 gnavit Hanon filius ejus pro eo. * Dixitque
David : Faciam misericordiam
cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater
ejus mecum misericordiam. Misit ergo
David, consolans eum per servos suos
super patris interitu. Cum autem venissent
servi David in terram filiorum
3 Ammon, *dixerunt principes filiorum
Ammon ad Hanon dominum suum
: Putas quod propter honorem
patris tui miserit David ad te consolatores
, & non ideo ut investigaret, &
exploraret civitatem, & everteret eam,
4 misit David servos suos ad te? * Tulit
itaque Hanon servos David, rasitque
dimidiam partem barbæ eorum, &
præscidit, vestes eorum medias usque
5 ad nates, & dimisit eos. * Quod cum
nuntiatum esset David, misit in occursum
eorum : erant enim viri confusi
turpiter valde, & mandavit eis David:
Manete in Iericho, donec crescat bar-
6 ba vestra, & tunc revertimini. * Videntes
autem filii Ammon quod injuriam
fecissent David, miserunt, & conduxerunt
mercede Syrum Rohob, &
Syrum Soba, viginti millia peditum,
& à rege Maacha mille viros, & ab
7 Istob duodecim millia virorum. *Quod
cum audisset David, misit Ioab & om-
8 nem exercitum bellatorum. * Egressi
sunt ergo filii Ammon, & direxerunt
aciem ante ipsum introitum portæ:
Syrus autem Soba, & Rohob & Istob,
& Maacha, seorsum erant in campo.
9 *Videns igitur Ioab quod præparatum
esset adversum se prælium, & ex adverso
& post tergum elegit ex omnibus
electis Israel, & instruxit aciem
10 contra Syrum: * reliquam autem partem
populi tradidit Abisai fratri suo,
qui direxit aciem adversus filios Am-
11 mon. * Et ait Ioab : Si prævaluerint
adversum me Syri, eris mihi in adjutorium
: si autem filii Ammon prævaluerint
adversum te, auxiliabor tibi.
* Esto vir fortis, & pugnemus pro 12
populo nostro, & civitate Dei nostri:
Dominus autem faciet quod bonum est
in conspectu suo. * Iniit itaque Ioab, 13
& populus qui erat cum eo, certamen
contra Syros: qui statim fugerunt à facie
ejus. * Filii autem Ammon viden- 14
tes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi
à facie Abisai, & ingressi sunt civitatē:
reversusque est Ioab à filiis Ammon,
& venit Ierusalem. * Videntes igitur 15
Syri quoniam corruissent coram Israel,
congregati sunt pariter. * Misitque A- 16
darezer, & eduxit Syros qui erant
trans fluvium, & adduxit eorum exercitum:
Sobach autem, magister militiæ
Adarezer, erat princeps eorum.* Quod 17
cum nuntiatum esset David, contraxit
omnem Israelem, & transivit Iordanem,
venitque in Helam: & direxerunt
aciem Syri ex adverso David, & pugnaverunt
contra eum. * Fugeruntque 18
Syri à facie Israel, & occidit David de
Syris septingentos currus, & quadraginta
millia equitum: & Sobach principem
militiæ percussit : qui statim
mortuus est. * Videntes autem universi 19
reges, qui erant in præsidio Adarezer,
se victos esse ab Israel, expaverunt &
fugerunt quinquaginta & octo millia
coram Israel. Et fecerunt pacem cum
Israel: & servierunt eis, timueruntque
Syri auxilium præbere ultra filiis Ammon.

CAPVT XI.

Obsessa Rabba civitate Ammonitarum David adulterio Bethsabee adjunxit, ad id celandum, homicidium viri illius Vriæ, acceptaque illa in uxorem, & nato ex ea filio, Dominum commovit ad iram.

FActum est autem, vertente anno, eo 1
tempore quo solent reges ad bella
procedere, misit David Ioab, & servos
suos cum eo, & universum Israel, & vastaverunt
filios Ammon, & obsederunt
Rabba: David autem remansit in Ierusalem.
* Dum hæc agerentur, accidit 2
ut surgeret David de strato suo post meridiem,
& deambularet in solario domus
regiæ : viditque mulierem se lavantem
, ex adverso super solarium
suum : erat autem mulier pulchra valde.
* Misit ergo rex, & requisivit quæ 3
esset mulier. Nuntiatumque est ei, quod
ipsa esset Bethsabee filia Eliam, uxor Vriæ
Hethæi. *Missis itaque David nun- 4
tiis, tulit eam. quæ cū ingressa esset ad
illum, dormivit cum ea, statimque sanctificata
est ab immunditia sua:* & re- 5
versa est in domum suam concepto fœtu.
Mittensque nuntiavit David, & ait:
Concepi. *Misit autem David ad Ioab, 6
dicens: Mitte ad me Vriam Hethæum.
Misitque Ioab Vriam ad David. *Et venit 7
Vrias ad David. Quæsivitque David

quàm

quàm recte ageret Ioab, & populus,&
8 quomodo adminiſtraretur bellum.* &
dixit David ad Vriam : Vade in do-
mum tuam & lava pedes tuos. Et e-
greſſus eſt Vrias de domo regis , ſecu-
9 tuſque eſt eum cibus regius. * Dormi-
vit autemVrias ante portam domus re-
giæ cum aliis ſervis domini ſui,& non
10 deſcendit ad domum ſuam. * Nuntia-
tumque eſt David à dicentibus : Non
ivit Vrias in domum ſuam. Et ait Da-
vid ad Vriam : Numquid non de via
veniſti ? quare non deſcendiſti in do-
11 mum tuam ? * Et ait Vrias ad David :
Arca Dei & Iſrael & Iuda habitant in
papilionibus , & dominus meus Ioab,
& ſervi domini mei ſuper faciem ter-
ræ manent : & ego ingrediar domum
meam, ut comedam & bibam , & dor-
miam cum uxore mea ? per ſalutem
tuam, & per ſalutem animæ tuæ, non
12 faciam rem hanc. * Ait ergo David ad
Vriam : Mane hic etiam hodie, & cras
dimittam te. Manſit Vrias in Ieruſalem
13 in die illa & altera : * & vocavit eum
David ut comederet coram ſe & bibe-
ret,& inebriavit eum : qui egreſſus ve-
ſpere , dormivit in ſtrato ſuo cum ſer-
vis domini ſui,& in domum ſuam non
14 deſcendit.. * Factum eſt ergo mane, &
ſcripſit David epiſtolam ad Ioab : mi-
15 ſitque per manum Vriæ , * ſcribens in
epiſtola: Ponite Vriam ex adverſo bel-
li, ubi fortiſſimum eſt prælium: & de-
relinquite eum , ut percuſſus intereat.
16 *Igitur cum Ioab obſideret urbem,po-
ſuit Vriam in loco ubi ſciebat viros
17 eſſe fortiſſimos. *Egreſſique viri de
civitate, bellabant adverſum Ioab , &
ceciderunt de populo ſervorum Da-
vid , & mortuus eſt etiam Vrias He-
18 thæus. * Miſit itaque Ioab, & nuntia-
19 vit David omnia verba prælii: * præ-
cepitque nuntio , dicens : Cum com-
pleveris univerſos ſermones belli ad
20 regem, * ſi eum videris indignari , &
dixerit: Quare acceſſiſtis ad murum,ut
præliaremini ? an ignorabatis quod
multa deſuper ex muro tela mittan-
21 tur? * Quis percuſſit Abimelech filium
Ierobaal?nonne mulier miſit ſuper eum
fragmen molæ de muro , & interfecit
eum in Thebes ? quare juxta murum
acceſſiſtis ? dices : Etiam ſervuus tuus
22 Vrias Hethæus occubuit. * Abiit ergo
nuntius, & venit, & narravit David o-
23 mnia quæ ei præceperat Ioab. * Et di-
xit nuntius ad David : Prævaluerunt
adverſum nos viri,& egreſſi ſunt ad nos
in agrum:nos autem facto impetu per-
ſecuti eos ſumus uſque ad portam civi-
24 tatis. * Et direxerunt jacula ſagittarii
ad ſervos tuos ex muro deſuper: mor-
tuique ſunt de ſervis regis , quinetiam
ſervus tuus Vrias Hethæus mortuus
25 eſt. * Et dixit David ad nuntium: Hæc
dices Ioab: Non te frangat iſta res: va-
rius enim eventus eſt belli;nunc hunc,
& nunc illum conſumit gladius : con-
forta bellatores tuos adverſus urbem ,
ut deſtruas eam,& exhortare eos.* Au- 26
divit autem uxor Vriæ, quod mortuus
eſſet Vrias vir ſuus , & planxit eum.
* Tranſacto autem luctu miſit David,& 27
introduxit eam in domum ſuam,& fa-
cta eſt ei uxor,peperitque ei filium : &
diſplicuit verbum hoc , quod fecerat
David, coram Domino.

CAPVT XII.

*David ſub parabola à Nathan propoſi-
ta, in ſe ipſum tulit ſententiam: un-
de Nathan multa illi minatur incom-
moda; quibus compuncto culpa con-
donatur , manente pœna : & mortuo
puero naſcitur Salomon ; ac civitas
Rabbath cum magna ultione diruitur,
accepto diademate pretioſiſſimo re-
gis ipſius.*

MIſit ergo Dominus Nathan ad Da- 1
vid : qui cum veniſſet ad eum,di-
xit ei : Duo viri erant in civitate una,
unus dives,& alter pauper.* Dives ha- 2
bebat oves , & boves plurimos valde.
* Pauper autem nihil habebat omnino, 3
præter ovem unam parvulam, quam e-
merat & nutrierat , & quæ creverat a-
pud eum cũ filiis ejus ſimul,de pane il-
lius comedens,& de calice ejus bibens,
& in ſinu illius dormiens: eratq; illi ſi-
cut filia. * Cum autem peregrinus qui- 4
dam veniſſet ad divitem , parcens ille
ſumere de ovibus & de bobus ſuis , ut
exhiberet convivium peregrino illi qui
venerat ad ſe,tulit ovem viri pauperis,
& præparavit cibos homini qui vene-
rat ad ſe. * Iratus autem indignatione 5
David adverſus hominem illum nimis,
dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quo-
niam filius mortis eſt vir qui fecit hoc.
*Ovem reddet in quadruplum,eo quod 6
fecerit verbum iſtud , & non peperce-
rit. * Dixit autem Nathan ad David: 7
Tu es ille vir:Hæc dicit Dominus Deus
Iſrael : Ego unxi te in regem ſuper
Iſrael,& ego erui te de manu Saul,* & 8
dedi tibi domum domini tui , & uxo-
res domini tui in ſinu tuo,dedique tibi
domum Iſrael & Iuda: & ſi parva ſunt
iſta,adjiciam tibi multo majora.* Qua- 9
re ergo contempſiſti verbum Domini,
ut faceres malum in conſpectu meo?V-
riam Hethæum percuſſiſti gladio, &
uxorem illius accepiſti in uxorem tibi,
& interfeciſti eum gladio filiorum
Ammon. * Quam ob rem non recedet 10
gladius de domo tua uſque in ſempi-
ternum, eo quod deſpexeris me,& tu-
leris uxoremVriæ Hethæi,ut eſſet uxor
tua.* Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, 11
ego ſuſcitabo ſuper te malum de domo
tua , & tollam uxores tuas in oculis
tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet
cum uxoribus tuis in oculis Solis hu-
jus. * Tu enim feciſti abſcondite : ego 12
autem faciam verbum iſtud in conſpe-
ctu omnis Iſrael,& in conſpectu Solis.

13 * Et dixit David ad Nathan: Peccavi
Domino. Dixitque Nathan ad David:
Dominus quoque transtulit peccatum
14 tuum: non morieris. * Veruntamen
quoniam blasphemare fecisti inimicos
Domini, propter verbum hoc, filius,
15 qui natus est tibi, morte morietur.* Et
reversus est Nathan in domum suam.
Percussit quoque Dominus parvulum,
quem pepererat uxor Vriæ David, &
16 desperatus est.* Deprecatusque est David
Dominum pro parvulo: & jejunavit
David jejunio, & ingressus seorsum,
17 sum, jacuit super terram. * Venerunt
autem seniores domus ejus, cogentes
eum ut surgeret de terra: qui noluit,
18 nec comedit cum eis cibum. * Accidit
autem die septima ut moreretur infans:
timueruntque servi David nuntiare
ei quod mortuus esset parvulus.
dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc
viveret loquebamur ad eum, &
non audiebat vocem nostram: quanto
magis si dixerimus, Mortuus est puer,
19 se affliget? * Cum ergo David vidisset
servos suos mussitantes, intellexit
quod mortuus esset infantulus: dixitque
ad servos suos: Num mortuus est
puer? Qui responderunt ei: Mortuus
20 est. * Surrexit ergo David de terra: &
lotus unctusque est: cumque mutasset
vestem ingressus est domum Domini:
& adoravit, & venit in domum suam,
petivitque ut ponerent ei panem, & co-
21 medit. * Dixerunt autem ei servi sui:
Quis est sermo, quem fecisti? propter
infantem, cum adhuc viveret, jejunasti
& flebas: mortuo autem puero, surre-
22 xisti, & comedisti panem. * Qui ait:
Propter infantem, dum adhuc viveret,
jejunavi & flevi: dicebam enim: Quis
scit si forte donet eum mihi Dominus,
23 & vivat infans? * Nunc autem quia
mortuus est, quare jejunem? Numquid
potero revocare eum amplius? Ego vadam
magis ad eum: ille vero non re-
24 vertetur ad me. * Et consolatus est
David Bethsabee uxorem suam, ingressusque
ad eam, dormivit cum ea: quæ
genuit filium, & vocavit nomen ejus
25 Salomō, & Dominus dilexit eum.*Misitq;
in manu Nathan prophetæ, & vocavit
nomen ejus, Amabilis Domino,
26 eo quod diligeret eum Dominus.* Igitur
pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum
Ammon, & expugnabat urbem
27 regiam. * Misitque Ioab nuntios ad
David, dicens: Dimicavi adversum
Rabbath, & capienda est Vrbs aqua-
28 rum. * Nunc igitur congrega reliquam
partem populi, & obside civitatem,
& cape eam: ne, cum à me vastata
fuerit urbs, nomini meo ascribatur vi-
29 ctoria. * Congregavit itaque David omnem
populum, & profectus est adversum
Rabbath: cumque dimicasset,
30 cepit eam.* Et tulit diadema regis eorum
de capite ejus, pondo auri talentum,
habens gemmas pretiosissimas,
& impositum est super caput David.
Sed & prædam civitatis asportavit
multam valde: * populum quoque ejus 31
adducens serravit, & circumegit super
eos ferrata carpenta: divisitque cultris
& traduxit in typo laterum: sic fecit
universis civitatibus filiorum Ammon.
Et reversus est David, & omnis exercitus
in Ierusalem.

CAPVT XIII.

Absalom propter incestum cum sorore Thamar, fratrem Amnon occidit: iratoque patre, profugus ad regem Gessur, tribus annis ibi permansit.

FActum est autem post hæc, ut Absa- 1
lom filii David sororem speciosissimam
vocabulo Thamar, adamaret Amnon
filius David, * & deperiret eam 2
valde, ita ut propter amorem ejus ægrotaret:
quia cum esset virgo, difficile
ei videbatur ut quippiam inhoneste
ageret cum ea.* Erat autem Amnon a- 3
micus, nomine Ionadab, filius Semmaa
fratris David, vir prudens valde.* Qui 4
dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie
fili regis per singulos dies? cur non
indicas mihi? Dixitque ei Amnon:
Thamar sororem fratris mei Absalom
amo. * Cui respondit Ionadab: Cuba 5
super lectum tuum, & languorem simula:
cumque venerit pater tuus ut visitet
te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror
mea, ut det mihi cibum, & faciat pulmentum
ut comedam de manu ejus.
* Accubuit itaque Amnon, & quasi ægrotare 6
cœpit: cumque venisset rex ad
visitandum eum, ait Amnon ad regem:
Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut
faciat in oculis meis duas sorbitiunculas,
& cibum capiam de manu ejus.
*Misit ergo David ad Thamar domum, 7
dicens: Veni in domum Amnon fratris
tui, & fac ei pulmentum. * Venit- 8
que Thamar in domum Amnon fratris
sui: ille autem jacebat: quæ tollens
farinam commiscuit: & liquefaciens,
in oculis ejus coxit sorbitiunculas.
* Tollensque quod coxerat, effudit, & 9
posuit coram eo, & noluit comedere:
dixitque Amnon: Ejicite universos à
me. Cumque ejecissent omnes, * dixit 10
Amnon ad Thamar: Infer cibum in
conclave, ut vescar de manu tua. Tulit
ergo Thamar sorbitiunculas quas fecerat,
& intulit ad Amnon fratrem suum
in conclave. * Cumque obtulisset ei 11
cibum, apprehendit eam, & ait: Veni,
cuba mecum soror mea.* Quæ respon- 12
dit ei: Noli frater mi, noli opprimere
me, neque enim hoc fas est in Israel:
noli facere stultitiam hanc. * Ego e- 13
nim ferre non potero opprobrium meum,
& tu eris quasi unus de insipientibus
in Israel: quin potius loquere
ad regem, & non negabit me
tibi.* Noluit autem acquiescere preci- 14
bus ejus, sed prævalens viribus oppres-

sit eam,

15 sit eam, & cubavit cum ea.* Et exosam
eam habuit Amnon odio magno nimis : ita ut majus esset odium, quo oderat eam, amore quo ante dilexerat.
Dixitque ei Amnon : Surge, & vade.
16 * Quæ respondit ei: Majus est hoc malum, quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me.
17 Et noluit audire eam: *sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: Ejice hanc à me foras, & claude ostium post eam.
18 * Quæ induta erat talari tunica : hujuscemodi enim filiæ regis virgines vestibus utebantur. Ejecit itaque eam minister illius foras : clausitque fores
19 post eam.* Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica impositisq; manibus super caput suum, ibat ingre-
20 diens, & clamans.* Dixit autem ei Absalom frater suus : Numquid Amnon frater tuus concubuit tecum? sed nunc soror tace : frater tuus est : neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Ab-
21 salom fratris sui. * Cum autem audisset rex David verba hæc, contristatus est valde, & noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat
22 eum, quia primogenitus erat ei.* Porro non est locutus Absalom ad Amnon, nec malum nec bonum : oderat enim Absalom Amnon, eo quod violasset
23 Thamar sororem suam.* Factum est autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Absalom in Baalhasor, quæ est juxta Ephraim: & vocavit Absalom omnes filios regis,* venitque ad regem
24 & ait ad eum : Ecce tondentur oves servi tui: veniat, oro, rex cum servis
25 suis ad servum suum. * Dixitque rex ad Absalom : Noli fili mi, noli rogare ut veniamus omnes, & gravemus te. Cum autem cogeret eum, & noluisset
26 ire, benedixit ei. * Et ait Absalom : Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex : Non est necesse ut
27 vadat tecum.* Coëgit itaque Absalom eum, & dimisit cum eo Amnon & universos filios regis. Feceratque Absalom convivium quasi convivium regis.
28 * Præceperat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis: Percutite eum, & interficite : nolite timere : ego enim sum qui præcipio vobis : roboramini, & estote viri for-
29 tes.* Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon, sicut præceperat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas, &
30 fugerunt. * Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens : Percussit Absalom omnes filios regis, & non remansit ex eis saltem u-
31 nus.* Surrexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram, & omnes servi illius, qui assistebant ei,
32 sciderunt vestimenta sua. *Respondens
autem Ionadab filius Semmaa fratris David, dixit : Ne æstimet dominus meus rex, quod omnes pueri filii regis occisi sint : Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus ex die qua oppressit Thamar sororem
ejus. * Nunc ergo ne ponat dominus 33
meus rex super cor suum verbũ istud, dicens : Omnes filii regis occisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus est.
* Fugit autem Absalom : & elevavit 34
puer speculator oculos suos, & aspexit: & ecce populus multus veniebat per
iter devium ex latere montis. * Dixit 35
autem Ionadab ad regem : Ecce filii regis adsunt: juxta verbum servi tui sic
factum est. * Cumque cessasset loqui, 36
apparuerunt & filii regis : & intrantes levaverunt vocem suam, & fleverunt: sed & rex & omnes servi ejus fleve-
runt ploratu magno nimis.*Porro Ab- 37
salom fugiens, abiit ad Tholomai filium Ammiud regem Gessur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus.
* Absalom autem cum fugisset, & ve- 38
nisset in Gessur, fuit ibi tribus annis.
* Cessavitque rex David persequi Ab- 39
salom, eo quod consolatus esset super Amnon interitu.

CAPUT XIV.

Absalom mulieris Thecuitæ solertia revocari curat Ioab à Gessur in Ierusalem, de pulchritudine & filiis Absalom, qui biennio post reditum faciem patris non vidit, donec messem Ioab incendi jussit.

INtelligens autem Ioab filius Sar- 1
viæ, quod cor regis versum esset ad
Absalom,* misit Thecuam, & tulit in- 2
de mulierem sapientem : dixitque ad eam : Lugere te simula, & induere veste lugubri, & ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier jam plurimo tempore lu-
gens mortuum : * & ingredieris ad re- 3
gem, & loqueris ad eum sermones hujuscemodi. Posuit autem Ioab verba
in ore ejus. * Itaque cum ingressa fuis- 4
set mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram, & adoravit, &
dixit : Serva me rex. * Et ait ad eam 5
rex : Quid causæ habes ? Quæ respondit : Heu, mulier vidua ego sum: mor-
tuus est enim vir meus. * Et ancillæ 6
tuæ erant duo filii : qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset : & percussit alter
alterum, & interfecit eum. *Et ecce 7
consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, & deleamus heredem : & quærunt extinguere scintillam meam, quæ relicta est, ut non superfit viro meo nomen, & reliquiæ super terram.
* Et ait rex ad mulierem : Vade in do- 8
mum tuam, & ego jubebo pro te.

* Dixit-

* Dixitq; mulier Thecuitis ad regem:
In me, domine mi rex, fit iniquitas, &
in domum patris mei: rex autem &
thronus ejus sit innocens. * Et ait rex:
Qui contradixerit tibi, adduc eum ad
me, & ultra non addet ut tangat te.
* Quæ ait: Recordetur rex Domini
Dei sui, ut non multiplicentur proximi
sanguinis ad ulciscendum, & nequaquam
interficiant filium meum.
Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet
de capillis filii tui super terram.
* Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla
tua ad dominum meum regem verbum.
Et ait: Loquere. * Dixitque mulier:
Quare cogitasti hujuscemodi rem
contra populum Dei, & locutus est rex
verbum istud, ut peccet, & non reducat
ejectum suum? * Omnes morimur, &
quasi aquæ dilabimur in terram, quæ
non revertuntur: nec vult Deus perire
animam, sed retractat cogitans ne penitus
pereat qui abjectus est. * Nunc igitur
veni, ut loquar ad dominum meum
regem verbum hoc, præsente populo.
Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem,
si quomodo faciat rex verbum ancillæ
suæ. * Et audivit rex, ut liberaret
ancillam suam de manu omnium,
qui volebant de hereditate Dei delere
me, & filium meum simul. * Dicat ergo
ancilla tua, ut fiat verbum domini mei
regis sicut sacrificiū. Sicut enim Angelus
Dei, sic est dominus meus rex, ut
nec benedictione, nec maledictione
moveatur: unde & Dominus Deus tuus
est tecum. * Et respondens rex, dixit
ad mulierem: Ne abscondas à me verbum,
quod te interrogo. Dixitque ei
mulier: Loquere domine mi rex. * Et
ait rex. Numquid manus Ioab tecum
est in omnibus istis? Respondit mulier,
& ait: Per salutem animæ tuæ, domine
mi rex, nec ad sinistram, nec ad dexteram
est, ex omnibus his quæ locutus
est dominus meus rex: servus enim
tuus Ioab, ipse præcepit mihi, & ipse
posuit in os ancillæ tuæ omnia verba
hæc. * Vt verterem figuram sermonis
hujus, servus tuus Ioab præcepit istud:
tu autem domine mi rex, sapiens es,
sicut habet sapientiam Angelus Dei,
ut intelligas omnia super terram. * Et
ait rex ad Ioab: Ecce placatus feci verbum
tuum: vade ergo, & revoca puerum
Absalom. * Cadensque Ioab super
faciem suam in terram, adoravit & benedixit
regi: & dixit Ioab: Hodie intellexit
servus tuus, quia inveni gratiam
in oculis tuis, domine mi rex: fecisti
enim sermonem servi tui. * Surrexit
ergo Ioab & abiit in Gessur, &
adduxit Absalom in Ierusalem. * Dixit
autem rex: Revertatur in domum
suam, & faciem meam non videat. Reversus
est itaque Absalom in domum
suam, & faciem regis non vidit. * Porro
sicut Absalom, vir non erat pulcher
in omni Israel, & decorus nimis: à
vestigio pedis usque ad verticem non
erat in eo ulla macula. * Et quando
tondebat capillum (semel autem in anno 26
tondebatur, quia gravabat eum cæsaries,
ponderabat capillos capitis sui
ducentis siclis, pondere publico. * Nati
sunt autem Absalom filii tres: & filia 27
una nomine Thamar, elegantis formæ.
*Mansitque Absalom in Ierusalem duobus
annis, & faciem regis non vidit. 28
* Misit itaq; ad Ioab, ut mitteret eum
ad regem: qui noluit venire ad eum. 29
Cumq; secundo misisset, & ille noluisset
venire ad eum, * dixit servis suis:
Scitis agrum Ioab juxta agrum meum, 30
habentem messem hordei: ite igitur, &
succendite eum igni. Succenderunt ergo
servi Absalom segetem igni. Et venientes
servi Ioab, scissis vestibus suis,
dixerunt: Succenderunt servi Absalom
partem agri igni. * Surrexitque Ioab,
& venit ad Absalom in domum ejus, 31
& dixit: Quare succenderunt servi tui
segetem meam igni? * Et respondit Absalom
ad Ioab: Misi ad te obsecrans ut 32
venires ad me, & mitterem te ad regem,
& diceres ei: Quare veni de Gessur?
melius mihi erat ibi esse: obsecro
ergo ut videam faciem regis: quod si
memor est iniquitatis meæ, interficiat
me. * Ingressus itaque Ioab ad regem,
nuntiavit ei omnia: vocatusque est Absalom, 33
& intravit ad regem, & adoravit
super faciem terræ coram eo: osculatusque
est rex Absalom.

CAPVT XV.

Absalom conciliato sibi populi favore, adversus patrem conjurat in Hebron, quem pater fugit, paucis cum arca remissis, & inter alios Chusai remittitur, dissipaturus consilium Achitophel.

IGitur post hæc fecit sibi Absalom
currus, & equites, & quinquaginta 1
viros qui præcederent eum. * Et mane
consurgens Absalom, stabat juxta introitum 2
portæ, & omnem virum, qui
habebat negotium ut veniret ad regis
judicium, vocabat Absalom ad se, &
dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens
ajebat: Ex una tribu Israel
ego sum servus tuus. * Respondebatque
ei Absalom: Videntur mihi sermones 3
tui boni & justi. Sed non est qui
te audiat constitutus à rege. dicebatque
Absalom: * Quis me constituat
judicem super terram, ut ad me veniant 4
omnes qui habent negotium, &
juste judicem? * Sed & cum accederet
ad eum homo ut salutaret illum, extendebat 5
manum suam, & apprehendens,
osculabatur eum. * Faciebatque hoc
omni Israel venienti ad judicium, ut 6
audiretur à rege, & solicitabat corda
virorum Israel. * Post quadraginta autem
annos, dixit Absalom ad regem 7
David: Vadam, & reddam vota mea
quæ vovi Domino in Hebron. * Vovens 8

enim vovit servus tuus , cum esset in
Gessur Syriæ, dicens: Si reduxerit me
Dominus in Ierusalem, sacrificabo Do-
9 mino. * Dixitque ei rex David : Vade
in pace. Et surrexit , & abiit in He-
10 bron. * Misit autem Absalom explora-
tores in universas tribus Israel,dicens:
Statim ut audieritis clangorem bucci-
næ , dicite : Regnavit Absalom in He-
11 bron. * Porro cum Absalom ierunt
ducenti viri de Ierusalem vocati, eun-
tes simplici corde , & causam penitus
12 ignorantes. * Accersivit quoque Absa-
lom Achitophel Gilonitem consilia-
rium David , de civitate sua Gilo.
Cumque immolaret victimas , facta est
conjuratio valida, populusque concur-
13 rens augebatur cum Absalom. * Venit
igitur nuntius ad David, dicens : To-
to corde universus Israel sequitur Ab-
14 salom. * Et ait David servis suis , qui
erant cum eo in Ierusalem : Surgite,
fugiamus : neque enim erit nobis ef-
fugium à facie Absalom : festinate e-
gredi, ne forte veniens occupet nos, &
impellat super nos ruinam , & percu-
15 tiat civitatem in ore gladii. * Dixe-
runtque servi regis ad eum : Omnia
quæcumq; præceperit Dominus noster
16 rex,libenter exequemur servi tui. * E-
gressus est ergo rex, & universa domus
ejus , pedibus suis : & dereliquit rex
decem mulieres concubinas ad custo-
17 diendam domum. * Egressusque rex &
omnis Israel pedibus suis, stetit procul
18 à domo : * & universi servi ejus ambu-
labant juxta eum , & legiones Cerethi
& Phelethi, & omnes Gethæi, pugna-
tores validi , sexcenti viri , qui secuti
eum fuerant de Geth pedites , præce-
19 debant regem. * Dixit autem rex ad
Ethai Gethæum: Cur venis nobiscum?
revertere,& habita cũ rege , quia pere-
grinus es , & egressus es de loco tuo.
20 * Heri venisti , & hodie compellêris
nobiscum egredi ? ego autem vadam
quo iturus sum : revertere , & reduc
tecum fratres tuos , & Dominus faciet
tecum misericordiam & veritatem ,
21 quia ostendisti gratiam & fidem. * Et
respondit Ethai regi, dicens:Vivit Do-
minus,& vivit dominus meus rex: quo-
niam in quocumq; loco fueris domine
mi rex, sive in morte, sive in vita, ibi e-
22 rit servus tuus. * Et ait David Ethai:
Veni, & transi. Et transivit Ethai Ge-
thæus,& omnes viri,qui cum eo erant,
23 & reliqua multitudo.*Omnesq; flebant
voce magna,& universus populus tran-
sibat : rex quoque transgrediebatur
Torrentem Cedron , & cunctus popu-
lus incedebat contra viam quę respicit
24 ad desertum. * Venit autem & Sadoc
sacerdos , & universi Levitæ cum eo,
portantes arcam fœderis Dei, & depo-
suerunt arcam Dei : & ascendit Abia-
thar,donec expletus esset omnis popu-
25 lus,qui egressus fuerat de civitate.* Et
dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei
in urbem : si invenero gratiam in ocu-
lis Domini,reducet me,& ostendet mi-
hi eam,& tabernaculum suum.* Si au- 26
tem dixerit mihi : Non places : præsto
sum , faciat quod bonum est coram se.
* Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O 27
Videns revertere in civitatem in pace:
& Achimaas filius tuus, & Ionathas fi-
lius Abiathar , duo filii vestri, sint vo-
biscum. * Ecce ego abscondar in cam- 28
pestribus deserti,donec veniat sermo à
vobis indicans mihi. * Reportaverunt 29
ergo Sadoc & Abiathar arcam Dei in
Ierusalem : & manserunt ibi. * Porro 30
David ascendebat Clivum olivarum,
scandens & flens , nudis pedibus ince-
dens , & operto capite , sed & omnis
populus, qui erat cum eo,operto capite
ascendebat plorans. * Nuntiatum est 31
autem David,quod & Achitophel esset
in conjuratione cum Absalom , dixit-
que David : Infatua , quæso , Domine
consilium Achitophel.*Cumque ascen- 32
deret David summitatem montis , in
quo adoraturus erat Dominum , ecce
occurrit ei Chusai Arachites,scissa ve-
ste, & terra pleno capite. * Et dixit ei 33
David : Si veneris mecum , eris mihi
oneri : * si autem in civitatem reverta- 34
ris , & dixeris Absalom : Servus tuus
sum , rex : sicut fui servus patris tui,
sic ero servus tuus: dissipabis consilium
Achitophel. * Habes autem tecum Sa- 35
doc & Abiathar sacerdotes : & omne
verbum quodcumque audieris de do-
mo regis, indicabis Sadoc & Abiathar
sacerdotibus. * Sunt autem cum eis 36
duo filii eorum,Achimaas filius Sadoc,
& Ionathas filius Abiathar:& mittetis
per eos ad me omne verbum quod au-
dieritis.* Veniente ergo Chusai amico 37
David in civitatem , Absalom quoque
ingressus est Ierusalem.

CAPVT XVI.

Siba cibaria adferenti ac detractori confert bona Miphiboseth. Semei maledicentem occidi vetat. Absalom Ierusalem ingressus,consilio Achitophel ad concubinas patris sui publice ingreditur.

CVmque David transisset paululum 1
montis verticem , apparuit Siba
puer Miphiboseth in occursum ejus,
cum duobus asinis , qui onerati erant
ducentis panibus , & centum alligatu-
ris uvæ passæ , & centum massis pala-
tharum,& utre vini. * Et dixit rex Si- 2
bæ: Quid sibi volunt hæc? Respondit-
que Siba: Asini, domesticis regis ut se-
deant : panes & palathæ , ad vescen-
dum pueris tuis : vinum autem,ut bi-
bat si quis defecerit in deserto.* Et ait 3
rex: Vbi est filius domini tui? Respon-
ditque Siba regi : Remansit in Ierusa-
lem, dicens : Hodie restituet mihi do-
mus Israel regnum patris mei. * Et ait 4
rex Sibæ: Tua sint omnia quæ fuerunt

Miphi-

Miphiboseth. Dixitque Siba : Oro ut
inveniam gratiam coram te , domine
5 mi rex. * Venit ergo rex David usque
Bahurim : & ecce egrediebatur inde
vir de cognatione domus Saul, nomine
Semei, filius Gera, procedebatque egre-
6 diens , & maledicebat,* mittebatque
lapides contra David, & contra univer-
sos servos regis David: omnis autē po-
pulus , & universi bellatores, à dextro
& à finistro latere regis incedebant.
7 * Ita autem loquebatur Semei cum
malediceret regi : Egredere , egredere
8 vir sanguinum, & vir Belial. * Reddi-
dit tibi Dominus universum sangui-
nem domus Saul: quoniam invasisti re-
gnum pro eo , & dedit Dominus re-
gnum in manu Absalom filii tui: & ec-
ce premunt te mala tua , quoniam vir
9 sanguinum es.* Dixit autem Abisai fi-
lius Sarviæ, regi: Quare maledicit ca-
nis hic mortuus domino meo regi? va-
0 dam , & amputabo caput ejus.* Et ait
rex: Quid mihi & vobis est filii Sarvię ?
dimittite eum , ut maledicat : Domi-
nus enim præcepit ei ut malediceret
David : & quis est qui audeat dicere,
1 quare sic fecerit? * Et ait rex Abisai &
universis servis suis: Ecce filius meus.
qui egressus est de utero meo , quærit
animam meam : quanto magis nunc fi-
lius Iemini? dimittite eum ut maledi-
2 cat juxta præceptum Domini: * si for-
te respiciat Dominus afflictionem
meam, & reddat mihi Dominus bonum
3 pro maledictione hac hodierna. * Am-
bulabat itaque David & socii ejus per
viam cum eo. Semei autem, per jugum
montis ex latere, contra illum gradie-
batur, maledicens, & mittens lapides
adversum eum , terramque spargens.
4 * Venit itaque rex, & universus popu-
lus cum eo lassus , & refocillati sunt
5 ibi.* Absalom autem & omnis populus
ejus ingressi sunt Ierusalem, sed & A-
5 chitophel cum eo. * Cum autem ve-
nisset Chusai Arachites amicus David
ad Absalom, locutus est ad eum : Salve
7 rex, salve rex. * Ad quem Absalom,
Hæc est, inquit , gratia tua ad amicum
tuum? quare non ivisti cum amico tuo?
3 * Responditque Chusai ad Absalom:
Nequaquam: quia illius ero, quem ele-
git Dominus, & omnis hic populus , &
universus Israel , & cum eo manebo.
* Sed ut & hoc inferam, cui ego servi-
turus sum? nonne filio regis? sicut parui
patri tuo, ita parebo & tibi. * Dixit
autem Absalom ad Achitophel : Inite
consilium quid agere debeamus. * Et
ait Achitophel ad Absalom: Ingredere
ad concubinas patris tui, quas dimisit
ad custodiendam domum : ut cum au-
dierit omnis Israel quod fœdaveris pa-
trem tuum , roborentur tecum manus
eorum. * Tetenderunt ergo Absalom
tabernaculum in solario, ingressusque
est ad concubinas patris sui coram
universo Israel. * Consilium autem
Achitophel , quod dabat in diebus il-
lis, quasi si quis consuleret Deum : sic
erat omne consilium Achitophel , &
cum esset cum David, & cum esset cum
Absalom.

CAPUT XVII.

Chusai dissipat consilium Achitophel, idque per nuntios indicat David, qui consilio Chusai transit Iordanem, quare se suspendit Achitophel : tres amici David munera adferunt , ne ejus populus necessariis egens deficeret.

DIxit ergo Achitophel ad Absa- 1
lom: Eligam mihi duodecim mil-
lia virorum , & consurgens persequar
David hac nocte.* Et irruens super eū 2
(quippe qui lassus est, & solutis mani-
bus) percutiam eum : cumque fugerit
omnis populus qui cum eo est, percu-
tiam regem desolatum. * Et reducam 3
universum populum , quomodo unus
homo reverti solet: unum enim virum
tu quæris : & omnis populus erit in
pace. * Placuitque sermo ejus Absa- 4
lom, & cunctis majoribus natu Israel.
* Ait autem Absalom : Vocate Chusai 5
Arachiten , & audiamus quid etiam
ipse dicat. .* Cumque venisset Chusai 6
ad Absalom, ait Absalom ad eum: Hu-
juscemodi sermonem locutus est Achi-
tophel: facere debemus an non? quod
das consilium ? * Et dixit Chusai ad 7
Absalom : Non est bonum consilium,
quod dedit Achitophel hac vice. * Et 8
rursum intulit Chusai : Tu nosti , pa-
trem tuum, & viros: qui cum eo sunt,
esse fortissimos & amaro animo, veluti
si ursa raptis catulis in saltu sæviat:
sed & pater tuus vir bellator est , nec
morabitur cum populo.*Forsitan nunc 9
latitat in foveis , aut in uno , quo vo-
luerit , loco : & cum ceciderit unus
quilibet in principio, audiet quicum-
que audierit, & dicet : Facta est plaga
in populo qui sequebatur Absalom.
* Et fortissimus quisque, cujus cor est 10
quasi leonis , pavore solvetur : scit e-
nim omnis populus Israel, fortem esse
patrem tuum , & robustos omnes qui
cum eo sunt. * Sed hoc mihi videtur 11
rectum esse consilium: Congregetur ad
te universus Israel, à Dan usque Bersa-
bee , quasi arena maris innumerabilis:
& tu eris in medio eorum. * Et irrue- 12
mus super eum in quocumque loco in-
ventus fuerit: & operiemus eum, sicut
cadere solet ros super terram : & non
relinquemus de viris, qui cum eo sunt,
ne unum quidem. * Quod si urbem ali- 13
quā fuerit ingressus, circumdabit om-
nis Israel civitati illi funes, & trahe-
mus eam in torrentē, ut non reperiatur
ne calculus quidem ex ea. *Dixitq; Ab- 14
salom, & omnes viri Israel, : Melius est
consilium Chusai Arachitæ , consilio
Achitophel: Domini autem nutu dissi-
patum est consilium Achitophel utile,

15 ut induceret Dominus super Absalom
malum.*Et ait Chusai Sadoc & Abia-
thar sacerdotibus : Hoc & hoc modo
consilium dedit Achitophel Absalom,
& senioribus Israel: & ego tale & tale
16 dedi consilium. * Nunc ergo mittite
cito, & nuntiate David , dicentes : Ne
moreris nocte hac in campestribus de-
serti, sed absque dilatione transgrede-
re: ne forte absorbeatur rex , & omnis
17 populus qui cum eo est.* Ionathas au-
tem & Achimaas stabant juxta Fontem
Rogel: abiit ancilla & nuntiavit eis: &
illi profecti sunt , ut referrent ad re-
gem David nuntium : non enim pote-
18 rant videri, aut introire civitatẽ. * Vi-
dit autem eos quidam puer, & indica-
vit Absalom : illi vero concito gradu
ingressi sunt domum cujusdam viri in
Bahurim , qui habebat puteum in ve-
stibulo suo , & descenderunt in eum.
19 * Tulit autem mulier, & expandit ve-
lamen super os putei, quasi siccans pti-
20 sanas : & sic latuit res. * Cumque ve-
nissent servi Absalom in domum , ad
mulierem dixerunt: Vbi est Achimaas
& Ionathas ? Et respondit eis mulier:
Transierunt festinanter, gustata paulu-
lum aqua. At hi qui quærebant , cum
non reperissent , reversi sunt in Ierusa-
21 lem. * Cumque abiissent, ascenderunt
illi de puteo , & pergentes nuntiave-
runt regi David, & dixerunt : Surgite,
& transite cito fluvium : quoniam hu-
juscemodi dedit consilium contra vos
22 Achitophel. * Surrexit ergo David, &
omnis populus qui cum eo erat , &
transierunt Iordanem, donec dilucesce-
ret : & ne unus quidem residuus fuit,
23 qui non transisset fluvium. * Porro A-
chitophel videns quod non fuisset fa-
ctum consilium suum , stravit asinum
suum , surrexitque & abiit in domum
suam & in civitatem suam: & disposi-
ta domo sua, suspendio interiit, & se-
24 pultus est in sepulchro patris sui.*Da-
vid autem venit in Castra, & Absalom
transivit Iordanem , ipse & omnes viri
25 Israel cum eo. * Amasam vero consti-
tuit Absalom pro Ioab super exerci-
tum: Amasa autem erat filius viri, qui
vocabatur Ietra de Iesraeli , qui in-
gressus est ad Abigail filiam Naas, soro-
26 rem Sarviæ, quæ fuit mater Ioab. * Et
castrametatus est Israel cum Absalom
27 in Terra Galaad. * Cumque venisset
David in Castra , Sobi filius Naas de
Rabbath filiorum Ammon , & Machir
filius Ammihel de Lodabar, & Berzel-
28 lai Galaadites de Rogelim , * obtule-
runt ei stratoria, & tapetia , & vasa fi-
ctilia, frumentum & hordeum, & fari-
nam, & polentam, & fabam, & lentem,
29 & frixum cicer,* & mel, & butyrum,
oves, & pingues vitulos. dederuntque
David, & populo qui cum eo erat , ad
vescendum : suspicati enim sunt , po-
pulum fame & siti fatigari in deserto.

CAPUT XVIII.

Absalom victus prælio, quercúq; pendens ab Ioab transfoditur ; quod audiens David, amarè eum flevit.

IGitur considerato David populo suo, 1
constituit super eos tribunos & cen-
turiones,* & dedit populi tertiam par- 2
tem sub manu Ioab , & tertiam par-
tem sub manu Abisai filii Sarviæ fra-
tris Ioab, & tertiam partem sub manu
Ethai, qui erat de Geth , dixitque rex
ad populum : Egrediar & ego vobis-
cum.* Et respondit populus: Non exi- 3
bis : sive enim fugerimus, non magno-
pere ad eos de nobis pertinebit : sive
media pars ceciderit è nobis , non sa-
tis curabunt : quia tu unus pro decem
millibus computaris : melius est igi-
tur ut sis nobis in urbe præsidio. * Ad 4
quos rex ait : Quod vobis videtur re-
ctum hoc faciam. Stetit ergo rex juxta
portam : egrediebaturque populus per
turmas suas, centeni , & milleni. * Et 5
præcepit rex Ioab, & Abisai, & Ethai,
dicens : Servate mihi puerum Absa-
lom. Et omnis populus audiebat præ-
cipientem regem cunctis principibus
pro Absalom. * Itaque egressus est po- 6
pulus in campum contra Israel , & fa-
ctum est prælium in saltu Ephraim.
*Et cæsus est ibi populus Israel ab ex- 7
ercitu David, factaque est plaga magna
in die illa, viginti millium. * Fuit au- 8
tem ibi prælium dispersum super fa-
ciem omnis terræ , & multo plures e-
rant quos saltus consumpserat de po-
pulo, quam hi quos voraverat gladius
in die illa. * Accidit autem ut occur- 9
reret Absalom servis David , sedens
mulo : cumque ingressus fuisset mulus
subter condensam quercum & ma-
gnam, adhæsit caput ejus quercui : &
illo suspenso inter cælum & terram,
mulus, cui insederat, pertransivit.* Vi- 10
dit autem hoc quispiam , & nuntiavit
Ioab , dicens : Vidi Absalom pendere
de quercu. * Et ait Ioab viro , qui 11
nuntiaverat ei : Si vidisti , quare non
confodisti eum cum terra , & ego de-
dissem tibi decem argenti siclos , & u-
num balteum? * Qui dixit ad Ioab : Si 12
appenderes in manibus meis mille ar-
genteos, nequaquam mitterem manum
meam in filium regis : audientibus e-
nim nobis præcepit rex tibi, & Abisai,
& Ethai, dicens : Custodite mihi pue-
rum Absalom.* Sed & si fecissem con- 13
tra animam meam audacter , nequa-
quam hoc regem latere potuisset, & tu
stares ex adverso ? * Et ait Ioab : Non 14
sicut tu vis , sed aggrediar eum coram
te. Tulit ergo tres lanceas in manu
sua , & infixit eas in corde Absalom;
cumque adhuc palpitaret hærens in
quercu , * cucurrerunt decem juvenes 15
armigeri Ioab, & percutientes interfe-
cerunt eum.*Cecinit autem Ioab buc- 16

cina,

cina,& retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israel, volens parcere
multitudini. * Et tulerunt Absalom,
17 & projecerunt eum in saltu,in foveam
grandem , & comportaverunt super eũ
acervum lapidum magnum nimis: omnis autem Israel fugit in tabernacula
18 sua. * Porro Absalom erexerat sibi,
cum adhuc viveret , titulum qui est in
Valle regis: dixerat enim : Non habeo
filium, & hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine
suo, & appellatur Manus Absalom,us-
19 que ad hanc diem. * Achimaas autem
filius Sadoc, ait: Curram, & nuntiabo
regi , quia judicium fecerit ei Domi-
20 nus de manu inimicorum ejus. * Ad
quem Ioab dixit. Non eris nuntius in
hac die , sed nuntiabis in alia : hodie
nolo te nuntiare , filius enim regis est
21 mortuus. * Et ait Ioab Chusi: Vade,&
nuntia regi quę vidisti. Adoravit Chusi
22 Ioab, & cucurrit. * Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Ioab:
Quid impedit si etiam ego curram post
Chusi? Dixitque ei Ioab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuntii baju-
23 lus. * Qui respondit : Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre.Currens ergo
Achimaas per viam compendii, transi-
24 vit Chusi. * David autem sedebat inter
duas portas : speculator vero, qui erat
in fastigio portę super murum,elevans
oculos , vidit hominem currentem so-
25 lum. * Et exclamans indicavit regi:
dixitque rex : Si solus est , bonus est
nuntius in ore ejus. Properante autem
26 illo,& accedente propius, * vidit speculator hominem alterum currentem,
& vociferans in culmine, ait: Apparet
mihi alter homo currens solus. Dixit-
27 que rex:Et iste bonus est nuntius.*Speculator autem, Contemplor, ait , cursum prioris , quasi cursum Achimaas
filii Sadoc. Et ait rex : Vir bonus est :
& nuntium portans bonum , venit.
28 * Clamans autem Achimaas , dixit ad
regem : Salve rex. Et adorans regem
coram eo pronus in terram, ait : Benedictus Dominus Deus tuus , qui conclusit homines qui levaverunt manus
suas contra dominum meum regem.
29 * Et ait rex : Estne pax puero Absalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumultum magnum , cum mitteret Ioab servus tuus, ô rex, me servum tuum : ne-
30 scio aliud. * Ad quem rex: Transi,ait,
& sta hic. Cumque ille transisset , &
31 staret,* apparuit Chusi: & veniens ait:
Bonum apporto nuntium , domine mi
rex : judicavit enim pro te Dominus
hodie de manu omnium qui surrexe-
32 runt contra te. * Dixit autem rex ad
Chusi : Estne pax puero Absalom? Cui
respondens Chusi , Fiant, inquit, sicut
puer, inimici domini mei regis,& universi qui consurgunt adversus eum in
33 malum. * Contristatus itaque rex ,
ascendit cœnaculum portæ , & flevit.
Et sic loquebatur. vadens: Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te , Absalom
fili mi,fili mi Absalom?

CAPUT XIX.

David Ioab verbis commotus, suos conspiratores sibi reconciliat, & a viris Iuda in Ierusalem reducitur, ac Semei veniam precanti ignoscit, & Mephiboseth recipit, jubens ut agros cum Siba dividat: valedicit ipsi Berzellai retinens secum Chamaam, Israel autem cum Iuda pro David contendit.

NVntiatum est autem Ioab quod 1
rex fleret & lugeret filium suum:
* & versa est victoria in luctum in die 2
illa omni populo : audivit enim populus in die illa dici : Dolet rex super filio suo. * Et declinavit populus in die 3
illa ingredi civitatem,quomodo declinare solet populus versus & fugiens de
prælio. * Porro rex operuit caput
suum , & clamabat voce magna : Fili 4
mi Absalom , Absalom fili mi , fili mi.
* Ingressus ergo Ioab ad regem in do- 5
mum , dixit : Confudisti hodie vultus
omnium servorum tuorum, qui salvam
fecerunt animam tuam , & animam filiorum tuorum, & filiarum tuarum, &
animam uxorum tuarum , & animam
concubinarum tuarum. * Diligis o-
dientes te,& odio habes diligentes te: 6
& ostendisti hodie , quia non curas de
ducibus tuis , & de servis tuis:& vere
cognovi modo , quia si Absalom viveret, & omnes nos occubuissemus, tunc
placeret tibi. * Nunc igitur surge , &
procede , & alloquens satisfac servis 7
tuis : juro enim tibi per Dominum,
quod si non exieris , ne unus quidem
remansurus sit tecum nocte hac: & pejus erit hoc tibi , quam omnia mala
quæ venerunt super te , ab adolescentia tua usque in præsens. * Surrexit
ergo rex & sedit in porta: & omni po- 8
pulo nuntiatum est quod rex sederet
in porta : venitque universa multitudo coram rege : Israel autem fugit in
tabernacula sua. * Omnis quoque po-
pulus certabat in cunctis tribubus Is- 9
rael , dicens : Rex liberavit nos de
manu inimicorum nostrorum, ipse salvavit nos de manu Philisthinorum : &
nunc fugit de terra propter Absalom.
* Absalom autem , quem unximus su-
per nos,mortuus est in bello: usquequò 10
siletis, & non reducitis regem ? * Rex
vero David misit ad Sadoc & Abiathar 11
sacerdotes, dicens : Loquimini ad majores natu Iuda, dicentes. Cur venitis
novissimi ad reducendum regem in
domum suam ? (Sermo autem omnis
Israel pervenerat ad regem in domo ejus.)* Fratres mei vos,os meum,& ca-
ro mea vos , quare novissimi reducitis 12
regem ? * Et Amasæ dicite : Nonne os 13

meum, & caro mea es? Hæc faciat mihi
Deus, & hæc addat, si non magister mi-
litiæ fueris coram me omni tempore
14 pro Ioab. * Et inclinavit cor omnium
virorum Iuda, quasi viri unius: mise-
runtque ad regem, dicentes: Revertere
15 tu, & omnes servi tui. * Et reversus est
rex: & venit usque ad Iordanem, &
omnis Iuda venit usque in Galgalam,
ut occurreret regi, & traduceret eum
16 Iordanem. * Festinavit autem Semei fi-
lius Gera filii Iemini de Bahurim, &
descendit cum viris Iuda in occursum
17 regis David * cum mille viris de Ben-
jamin, & Siba puer de domo Saul: &
quindecim filii ejus, ac viginti servi e-
rant cum eo: & irrumpentes Iordanem,
18 ante regem * transierunt vada, ut tra-
ducerent domum regis, & facerent
juxta jussionem ejus: Semei autem fi-
lius Gera prostratus coram rege, cum
19 jam transisset Iordanem, * dixit ad eũ:
Ne reputes mihi Domine mi iniquita-
tem, neque memineris injuriarum ser-
vi tui in die qua egressus es domine
mi rex de Ierusalem, neque ponas rex
20 in corde tuo. * Agnosco enim servus
tuus peccatum meum: & idcirco ho-
die primus veni de omni domo Ioseph,
descendique in occursum domini mei
21 regis. * Respondens vero Abisai filius
Sarviæ, dixit: Numquid pro his ver-
bis non occidetur Semei, quia male-
22 dixit christo Domini? * Et ait David:
Quid mihi, & vobis filii Sarviæ? cur
efficimini mihi hodie in satan? ergo ne
hodie interficietur vir in Israel? an
ignoro hodie me factum regem super
23 Israel? * Et ait rex Semei: Non morie-
24 ris. Iuravitque ei. * Miphiboseth quo-
que filius Saul, descendit in occursum
regis, illotis pedibus, & intonsa bar-
ba: vestesque suas non laverat à die
qua egressus fuerat rex, usque ad diem
25 reversionis ejus in pace. * Cumque Ie-
rusalem occurrisset regi, dixit ei rex:
Quare non venisti mecum Miphibo-
26 seth? * Et respondens ait: Domine mi
rex, servus meus contempsit me: dixi-
que ei ego famulus tuus, ut sterneret
mihi asinum, & ascendens abirem cum
rege: claudus enim sum servus tuus.
27 * Insuper & accusavit me servum tuum
ad te dominum meum regem: tu au-
tem domine mi rex, sicut angelus Dei
28 es, fac quod placitum est tibi. * Ne-
que enim fuit domus patris mei, nisi
morti obnoxia domino meo regi: tu
autem posuisti me servum tuum inter
convivas mensæ tuæ: quid ergo ha-
beo justæ querelæ? aut quid possum
29 ultra vociferari ad regem? * Ait ergo
ei rex: Quid ultra loqueris? fixum est
quod locutus sum: tu & Siba dividite
30 possessiones. * Responditque Miphi-
boseth regi: Etiam cuncta accipiat,
postquam reversus est dominus meus
31 rex pacifice in domum suam. * Berzel-
lai quoque Galaadites, descendens de
Rogelim, traduxit regem Iordanem,
paratus etiam ultra fluvium prosequi
eum. * Erat autem Berzellai Galaadi- 32
tes senex valde, id est, octogenarius, &
ipse præbuit alimenta regi, cum mora-
retur in Castris: fuit quippe vir dives
nimis. * Dixit itaque rex ad Berzellai: 33
Veni mecum, ut requiescas securus
mecum in Ierusalem. * Et ait Berzellai 34
ad regem: Quot sunt dies annorum vi-
tæ meæ, ut ascendam cum rege in Ie-
rusalem? * Octogenarius sum hodie: 35
numquid vigent sensus mei ad discer-
nendum suave, aut amarum? aut dele-
ctare potest servum tuum cibus & po-
tus? vel audire possum ultra vocem
cantorum, atque cantatricum? quare
servus tuus sit oneri domino meo re-
gi? * Paululum procedam famulus tuus 36
ab Iordane tecum: non indigeo hac vi-
cissitudine, * sed obsecro ut revertar 37
servus tuus, & moriar in civitate mea,
& sepeliar juxta sepulchrum patris
mei, & matris meæ. Est autem servus
tuus Chamaam, ipse vadat tecum, do-
mine mi rex, & fac ei quidquid tibi
bonum videtur. * Dixit itaque ei rex: 38
Mecum transeat Chamaam, & ego fa-
ciam ei quidquid tibi placuerit, & o-
mne, quod petieris à me, impetrabis.
* Cumque transisset universus populus 39
& rex Iordanem, osculatus est rex Ber-
zellai, & benedixit ei: & ille reversus
est in locum suum. * Transivit ergo rex 40
in Galgalam, & Chamaam cum eo. om-
nis autem populus Iuda traduxerat re-
gem, & media tantum pars affuerat de
populo Israel. * Itaque omnes viri Is- 41
rael concurrentes ad regem dixerunt
ei: Quare te furati sunt fratres nostri
viri Iuda, & traduxerunt regem & do-
mum ejus Iordanem, omnesque viros
David cum eo? * Et respondit omnis 42
vir Iuda ad viros Israel: Quia mihi
propior est rex: cur irasceris super hac
re? numquid comedimus aliquid ex
rege, aut munera nobis data sunt? * Et 43
respondit vir Israel ad viros Iuda, &
ait: Decem partibus major ego sum a-
pud regem, magisque ad me pertinet
David quam ad te: cur fecisti mihi in-
juriam, & non mihi nuntiatum est
priori, ut reducerem regem meum? Du-
rius autem responderunt viri Iuda vi-
ris Israel.

CAPUT XX.

Ioab cum fratre Abisai persequens Sebam filium Bochri moventem contra David seditionem in Israel, Amasam in via occidit, tandemque ab obsidione Abelæ, misso Seba per murum capite, discedit.

Accidit quoque ut ibi esset vir Be- 1
lial nomine Seba, filius Bochri, vir
Iemineus: & cecinit buccina, & ait:
Non est nobis pars in David, neque he-
reditas in filio Isai: revertere in taber-

nacula

2 nacula tua Israel. * Et separatus est o-
mnis Israel à David, secutusque est Se-
ba filium Bochri: viri autem Iuda ad-
hæserunt regi suo à Iordane usque Ie-
3 rusalem. * Cumque venisset rex in do-
mum suam in Ierusalem, tulit decem
mulieres concubinas, quas dereliquer-
rat ad custodiendam domum, & tradi-
dit eas in custodiam, alimenta eis præ-
bens: & non est ingressus ad eas, sed
erant clausæ usque in diem mortis suę
4 in viduitate viventes. * Dixit autem
rex Amasæ: Convoca mihi omnes vi-
ros Iuda in diem tertium, & tu adesto
5 præsens. * Abiit ergo Amasa ut con-
vocaret Iudam, & moratus est extra
6 placitum quod ei cõstituerat rex.* Ait
autem David ad Abisai: Nunc magis
afflicturus est nos Seba filius Bochri
quam Absalom: tolle igitur servos do-
mini tui, & persequere eum, ne forte
inveniat civitates munitas, & effugiat
7 nos. * Egressi sunt ergo cum eo viri
Ioab, Cerethi quoque & Phelethi: &
omnes robusti exierunt de Ierusalem
ad persequendum Seba filium Bochri.
8 * Cumque illi essent juxta lapidem
grandem, qui est in Gabaon, Amasa
veniens occurrit eis. Porro Ioab vesti-
tus erat tunica stricta ad mensuram
habitus sui, & desuper accinctus gla-
dio dependente usque ad ilia, in vagi-
na, qui fabricatus levi motu egredi po-
9 terat, & percutere. * Dixit itaque Ioab
ad Amasam. Salve mi frater. Et tenuit
manu dexterâ mentum Amasæ, quasi
10 osculans eum. * Porro Amasa non ob-
servavit gladium, quem habebat Ioab,
qui percussit eum in latere, & effudit
intestina ejus in terram, nec secundum
vulnus apposuit, & mortuus est. Ioab
autem, & Abisai frater ejus, persecuti
11 sunt Seba filium Bochri. * Interea qui-
dam viri, cum stetissent juxta cadaver
Amasæ, de sociis Ioab, dixerunt: Ecce
qui esse voluit pro Ioab comes David.
12 * Amasa autem conspersus sanguine,
jacebat in media via. Vidit hoc qui-
dam vir quod subsisteret omnis popu-
lus ad videndum eum, & amovit A-
masam de via in agrum, operuitque
eum vestimento, ne subsisterent trans-
13 euntes propter eum. * Amoto ergo illo
de via, transibat omnis vir sequens Ioab
ad persequendum Seba filium Bochri.
14 *Porro ille transierat per omnes tribus
Israel in Abelam, & Bethmaacha: om-
nesque viri electi congregati fuerant
15 ad eum. * Venerunt itaque & oppu-
gnabant eum in Abela, & in Bethmaa-
cha, & circumdederunt munitionibus
civitatem, & obsessa est urbs: omnis
autem turba, quæ erat cum Ioab, mo-
16 liebatur destruere muros. * Et excla-
mavit mulier sapiens de civitate: Au-
dite, audite, dicite Ioab: Appropinqua
17 huc, & loquar tecum. * Qui cum ac-
cessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab?
Et ille respondit: Ego. Ad quem sic

locuta est: Audi sermones ancillæ tuæ.
Qui respondit: Audio. * Rursumque 18
illa, Sermo, inquit, dicebatur in veteri
proverbio: Qui interrogant, interro-
gent in Abela: & sic perficiebant. *Non- 19
ne ego sum quæ respondeo veritatem
in Israel, & tu quæris subvertere civi-
tatem, & evertere matrem in Israel?
Quare præcipitas hereditatem Domi-
ni? * Respondensque Ioab, ait: Absit, 20
absit hoc à me: non præcipito, neque
demolior. * Non sic se habet res, sed 21
homo de monte Ephraim Seba, filius
Bochri cognomine, levavit manum
suam contra regem David: tradite il-
lum solum, & recedemus à civitate. Et
ait mulier ad Ioab: Ecce caput ejus
mittetur ad te per murum. * Ingressa 22
est ergo ad omnem populum, & locuta
est eis sapienter: qui abscissum caput
Seba filii Bochri projecerunt ad Ioab.
& ille cecinit tuba, & recesserunt ab
urbe, unusquisque in tabernacula sua:
Ioab autem reversus est Ierusalem ad
regem. * Fuit ergo Ioab super omnem 23
exercitum Israel: Banajas autem filius
Iojadæ super Cerethæos & Phele-
thæos. * Aduram vero super tributa: 24
porro Iosaphat filius Ahilud, à com-
mentariis.* Siva autem, scriba: Sadoc 25
vero & Abiathar, sacerdotes. * Ira au- 26
tem Iairites erat sacerdos David.

C A P V T XXI.

Immissâ propter Saulis in Gabaonitas peccatum fame triennî, ad illorum petitionem David Saulis reliquias, præter Mphiboseth tradit, ut crucifigerentur, quarum ossa una cum Saulis & Ionathæ ossibus jubet sepulturæ tradi: narrantur & quattuor bella David adversus Philisthæos.

FActa est quoque fames in diebus 1
David tribus annis jugiter: & con-
suluit David oraculum Domini. Dixit-
que Dominus: Propter Saul, & domum
ejus sanguinum, quia occidit Gabaoni-
tas. * Vocatis ergo Gabaonitis rex, 2
dixit ad eos. (Porro Gabaonitæ non
erant de filiis Israel, sed reliquiæ A-
morrhæorum: filii quippe Israel ju-
raverant eis, & voluit Saul percutere
eos zelo, quasi pro filiis Israel & Iuda.)
* Dixit ergo David ad Gabaonitas: 3
Quid faciam vobis? & quod erit ve-
stri piaculum, ut benedicatis heredita-
ti Domini? * Dixeruntque ei Gabao- 4
nitæ: Non est nobis super argento &
auro quæstio, sed contra Saul, & con-
tra domum ejus: neque volumus ut
interficiatur homo de Israel. Ad quos
rex ait: Quid ergo vultis ut faciam
vobis? * Qui dixerunt regi: Virum, 5
qui attrivit nos & oppressit inique,
ita delere debemus, ut ne unus qui-
dem residuus sit de stirpe ejus in cun-
ctis finibus Israel. * Dentur nobis 6

septem viri de filiis ejus, ut crucifiga-
mus eos Domino in Gabaa Saul, quon-
dam electi Domini. Et ait rex: Ego
7 dabo. * Pepercitque rex Miphiboseth
filio Ionathæ filii Saul, propter jusju-
randum Domini, quod fuerat inter Da-
8 vid & inter Ionathan filium Saul. * Tu-
lit itaque rex duos filios Respha filiæ
Aja, quos peperit Sauli Armoni, & Mi-
phiboseth: & quinque filios Michol fi-
liæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio
9 Berzellai, qui fuit de Molathi, * & de-
dit eos in manus Gabaonitarum: qui
crucifixerunt eos in monte coram Do-
mino: & ceciderunt hi septem, simul
occisi in diebus messis primis, inci-
10 piente messione hordei. * Tollens au-
tem Respha filia Aja cilicium, substra-
vit sibi supra petram, ab initio messis,
donec stillaret aqua super eos de cælo:
& non dimisit aves lacerare eos per
diem, neque bestias per noctem. * Et
11 nuntiata sunt David quæ fecerat Res-
12 pha, filia Aja, concubina Saul. * Et abiit
David, & tulit ossa Saul, & ossa Iona-
thæ filii ejus, à viris Iabes Galaad qui
furati fuerant ea de platea Bethsan, in
qua suspenderant eos Philisthiim cum
13 interfecissent Saul in Gelboe: * & a-
sportavit inde ossa Saul, & ossa Ionathę
filii ejus: & colligentes ossa eorum qui
14 affixi fuerant, * sepelierunt ea cum os-
sibus Saul & Ionathæ filii ejus in Ter-
ra Benjamin, in latere, in sepulchro
Cis patris ejus: feceruntque omnia,
quæ præceperat rex, & repropitiatus
15 est Deus terræ post hæc. * Factum est
autem rursum prælium Philisthinorū
adversum Israel, & descendit David, &
servi ejus cum eo, & pugnabant contra
Philisthiim. Deficiente autem David,
16 * Iesbibenob, qui fuit de genere ara-
pha, cujus ferrum hastæ trecentas un-
cias appendebat, & accinctus erat ense
17 novo, nisus est percutere David. * Præ-
sidioque ei fuit Abisai filius Sarviæ, &
percussum Philisthæum interfecit.
Tunc juraverunt viri David, dicentes:
Iam non egredieris nobiscum in bel-
lum, ne extinguas lucernam Israel.
18 * Secundum quoque bellum fuit in
Gob contra Philisthæos: tunc percus-
sit Sobocai de Husati, Saph de stirpe a-
19 rapha de genere gigantum. * Tertium
quoq; fuit bellum in Gob contra Phi-
listhæos, in quo percussit Adeodatus
filius Saltus polymitarius Bethlehe-
mites Goliath Gethæum, cujus hastile
hastæ erat quasi liciatorium texen-
20 tium. * Quartum bellum fuit in Geth:
in quo vir fuit excelsus, qui senos in
manibus pedibusque habebat digitos,
id est, viginti quattuor, & erat de ori-
21 gine arapha. * Et blasphemavit Israel:
percussit autem eum Ionathan filius
22 Samaa fratris David. * Hi quattuor na-
ti sunt de arapha in Geth, & cecide-
runt in manu David, & servorum e-
jus.

CAPUT XXII.

Canticum gratiarum actionis David pro sua ab omnibus inimicis liberatione.

LOcutus est autem David Domino 1
verba carminis hujus, in die qua
liberavit eum Dominus de manu om-
nium inimicorum suorum, & de manu
Saul, * & ait: 2
Dominus petra mea, & robur meum,
& salvator meus.
* Deus fortis meus, sperabo in eum: 3
scutum meum, & cornu salutis meæ: e-
levator meus, & refugium meum: sal-
vator meus, de iniquitate liberabis me.
* Laudabilem invocabo Dominum: 4
& ab inimicis meis salvus ero.
* Quia circumdederunt me contri- 5
tiones mortis: torrentes Belial terrue-
runt me.
* Funes inferni circumdederunt me: 6
prævenerunt me laquei mortis.
* In tribulatione mea invocabo Do- 7
minum, & ad Deum meum clamabo: &
exaudiet de templo suo vocem meam,
& clamor meus veniet ad aures ejus.
* Commota est & contremuit terra: 8
fundamenta montium concussa sunt, &
conquassata, quoniam iratus est eis.
* Ascendit fumus de naribus ejus, & 9
ignis de ore ejus vorabit: carbones suc-
censi sunt ab eo.
* Inclinavit cælos, & descendit: & 10
caligo sub pedibus ejus.
* Et ascendit super cherubim, & vo- 11
lavit: & lapsus est super pennas venti.
* Posuit tenebras in circuitu suo la- 12
tibulum: cribrans aquas de nubibus
cælorum.
* Præ fulgore in conspectu ejus, 13
succensi sunt carbones ignis.
* Tonabit de cælo Dominus: & ex- 14
celsus dabit vocem suam.
* Misit sagittas, & dissipavit eos: 15
fulgur, & consumpsit eos.
* Et apparuerunt effusiones maris, & 16
revelata sunt fundamenta orbis, ab in-
crepatione Domini, ab inspiratione
spiritus furoris ejus.
* Misit de excelso, & assumpsit me: & 17
extraxit me de aquis multis.
* Liberavit me ab inimico meo po- 18
tentissimo, & ab his qui oderant me:
quoniam robustiores me erant.
* Prævenit me in die afflictionis 19
meæ, & factus est Dominus firmamen-
tum meum.
* Et eduxit me in latitudinem: libe- 20
ravit me, quia complacui ei.
* Retribuet mihi Dominus secundū 21
justitiam meam: & secundum mundi-
tiam manuum mearum reddet mihi.
* Quia custodivi vias Domini, & non 22
egi impie, à Deo meo.
* Omnia enim judicia ejus in con- 23
spectu meo: & præcepta ejus non amo-
vi à me.

* Et

24 * Et ero perfectus cum eo: & custodiam me ab iniquitate mea.
25 * Et restituet mihi Dominus secundum justitiam meam : & secundum munditiam manuum mearum , in conspectu oculorum suorum.
26 * Cum sancto sanctus eris : & cum robusto perfectus.
27 * Cum electo electus eris : & cum perverso perverteris.
28 * Et populum pauperem salvum facies: oculisq; tuis excelsos humiliabis.
29 * Quia tu lucerna mea Domine : & tu Domine illuminabis tenebras meas.
30 * In te enim curram accinctus : in Deo meo transiliam murum.
31 * Deus, immaculata via ejus,eloquium Domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se.
32 * Quis est Deus præter Dominum: & quis fortis præter Deum nostrum?
33 * Deus qui accinxit me fortitudine : & complanavit perfectam viam meam.
34 * Coæquans pedes meos cervis , & super excelsa mea statuens me.
35 * Docens manus meas ad prælium, & componens quasi arcum æreum brachia mea.
36 * Dedisti mihi clypeum salutis tuæ: & mansuetudo tua multiplicavit me.
37 * Dilatabis gressus meos subtus me: & non deficient tali mei.
38 * Persequar inimicos meos,& conteram : & non convertar donec consumam eos.
39 * Consumam eos & confringam ut non consurgant : cadent sub pedibus meis.
40 * Accinxisti me fortitudine ad prælium: incurvasti resistentes mihi subtus me.
41 * Inimicos meos dedisti mihi dorsum: odientes me, & disperdam eos.
42 * Clamabunt, & non erit qui salvet: ad Dominum,& non exaudiet eos.
43 * Delebo eos ut pulverem terræ: quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam.
44 * Salvabis me à contradictionibus populi mei : custodies me in caput Gentium : populus, quem ignoro, serviet mihi.
45 * Filii alieni resistent mihi , auditu auris obedient mihi.
46 * Filii alieni defluxerunt,& contrahentur in angustiis suis.
47 * Vivit Dominus,& benedictus Deus meus : & exaltabitur Deus fortis salutis meæ.
48 * Deus qui das vindictas mihi , & dejicis populos sub me.
49 * Qui educis me ab inimicis meis, & à resistentibus mihi elevas me: à viro iniquo liberabis me.
50 * Propterea confitebor tibi Domine in gentibus: & nomini tuo cantabo.
51 * Magnificans salutes regis sui,& faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus in sempiternum.

CAPVT XXIII.

Verba novissima David , & catalogus virorum ipsius illustrium.

HÆc autem sunt verba David no- 1
vissima. Dixit David filius Isai :
Dixit vir, cui constitutum est de christo Dei Iacob , egregius psaltes Israel:
* Spiritus Domini locutus est per me, 2
& sermo ejus per linguam meam.* Di- 3
xit Deus Israel mihi,locutus est Fortis
Israel,Dominator hominum,justus dominator in timore Dei. * Sicut lux 4
auroræ, oriente sole,mane absque nubibus rutilat , & sicut pluviis germinat herba de terra. * Nec tanta est 5
domus mea apud Deum, ut pactum æternum iniret mecum , firmum in omnibus atque munitum.Cuncta enim salus mea , & omnis voluntas : nec est quidquam ex ea quod non germinet.
* Prævaricatores autem quasi spinæ e- 6
vellentur universi : quæ non tolluntur
manibus. * Et si quis tangere voluerit 7
eas,armabitur ferro & ligno lanceato, igneque succensæ comburentur usque ad nihilum. * Hæc nomina fortium 8
David. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus , qui octingentos interfecit impetu uno.
* Post hunc , Eleazar filius patrui ejus 9
Ahohites inter tres fortes , qui erant cum David quando exprobraverunt Philisthiim,& congregati sunt illuc in prælium. * Cumque ascendissent viri 10
Israel , ipse stetit & percussit Philisthæos , donec deficeret manus ejus, & obrigesceret cum gladio : fecitque Dominus salutem magnam in die illa: & populus qui fugerat reversus est ad cæsorum spolia detrahenda. * Et post 11
hunc , Semma filius Age de Arari. & congregati sunt Philisthiim in statione : erat quippe ibi ager lente plenus. Cumque fugisset populus, à facie Philisthiim , * stetit ille in medio agri,& 12
tuitus est eum,percussitq; Philisthæos: & fecit Dominus salutem magnam.
* Nec non & antè descenderant tres 13
qui erant principes inter triginta , & venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam:castra autem Philisthinorum erant posita in Valle gigantum. * Et David erat in præsidio: 14
porro statio Philisthinorum tunc erat in Bethlehem. * Desideravit ergo Da- 15
vid , & ait : O si quis mihi daret potum aquæ, de cisterna quæ est in Bethlehem juxta portam ! * Irruperunt er- 16
go tres fortes castra Philisthinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem , quæ erat juxta portam , & attulerunt ad David : at ille noluit bibere , sed libavit eam Domino , * di- 17
cens : Propitius sit mihi Dominus , ne

faciam hoc: num sanguinem hominum
istorum qui profecti sunt,& animarum
periculum bibam? Noluit ergo bibere.
18 hæc fecerunt tres robustissimi. * Abi-
sai quoque frater Ioab filius Sarviæ,
princeps erat de tribus: ipse est qui le-
vavit hastam suam contra trecentos,
quos interfecit, nominatus in tribus,
19 * & inter tres nobilior, eratque eorum
princeps, sed usque ad tres primos
20 non pervenerat. * Et Banajas filius Io-
jadæ viri fortissimi, magnorum ope-
rum, de Cabseel: ipse percussit duos
leones Moab, & ipse descendit, &
percussit leonem in media cisterna in
21 diebus nivis. * Ipse quoque interfe-
cit virum Ægyptium, virum dignum
spectaculo, habentem in manu ha-
stam: itaque cum descendisset ad eum
in virga, vi extorsit hastam de manu
Ægyptii, & interfecit eum hasta sua.
22 * hæc fecit Banajas filius Iojadæ.
23 * Et ipse nominatus inter tres robu-
stos, qui erant inter triginta nobilio-
res: verumtamen usque ad tres non
pervenerat. fecitque eum sibi David
24 auricularium, à secreto. * Asael frater
Ioab inter triginta, Elehanan filius
25 patrui ejus de Bethlehem.* Semma de
26 Harodi, Elica de Harodi, * Heles de
Phalti, Hira filius Acces de Thecua,
27 * Abiezer de Anathoth, Mobonnai de
28 Husati, * Selmon Ahohites, Maharai,
29 Netophathites, * Heled filius Baana,
& ipse Netophathites, Ithai filius Ri-
bai de Gabaath filiorum Benjamin,
30 * Banaja Pharathonites, Heddai de
31 Torrente Gaas, * Abialbon Arbathi-
32 tes, Azmaveth de Beromi, * Eliaba de
33 Salaboni. Filii Iassen, Ionathan,* Sem-
ma de Orori, Ajam filius Sarar Arori-
34 tes, * Eliphelet filius Aasbai filii Ma-
chati, Eliam filius Achitophel Geloni-
35 tes,* Hesrai de Carmelo, Pharai de Ar-
36 bi, * Igaal filius Nathan de Soba, Bon-
37 ni de Gadi,* Selec de Ammoni, Naha-
rai Berothites armiger Ioab filii Sar-
38 viæ, * Ira Iethrites, Gareb & ipse Ie-
39 thrites, * Vrias Hethæus. Omnes tri-
ginta septem.

CAPUT XXIV.

David ob numeratum populum à Gad propheta correptus ex tribus oblatis peste triduanam elegit; qua in populum sæviente, ac 70000 interemptis, orat David Dominum, & à Gad propheta admonitus, in area Areuna, dato pretio, altare erigit, cessatque pestis.

1 ET addidit furor Domini irasci con-
tra Israel, commovitque David in
eis dicentem: Vade, numera Israel &
2 Iudam. * Dixitque rex ad Ioab princi-
pem exercitus sui: Perambula omnes
tribus Israel à Dan usque Bersabee, &
numerate populum,ut sciam numerum
3 ejus. * Dixitque Ioab regi: Adaugeat
Dominus Deus tuus ad populum tu-
um, quantus nunc est, iterumque cen-
tuplicet in conspectu domini mei re-
gis: sed quid sibi dominus meus rex
vult in re hujuscemodi?* Obtinuit au- 4
tem sermo regis verba Ioab & princi-
pum exercitus: egressusque est Ioab,
& principes militum, à facie regis, ut
numerarent populum Israel.* Cumque 5
pertransissent Iordanem, venerunt in
Aroer ad dexteram urbis, quæ est in
Valle Gad: * & per Iazer transierunt 6
in Galaad, & in terram inferiorem
Hodsi, & venerunt in Dan silvestria.
Circumeuntesq; juxta Sidonem,* tran- 7
sierunt prope mœnia Tyri, & omnem
terram Hevæi & Chananæi, venerunt-
que ad meridiem Iuda in Bersabee:
* & lustrata universa terra, affuerunt 8
post novem menses & viginti dies in
Ierusalem. * Dedit ergo Ioab nume- 9
rum descriptionis populi regi, & in-
venta sunt de Israel octingenta millia
virorum fortium, qui educerent gla-
dium: & de Iuda quingenta millia
pugnatorum. * Percussit autem cor 10
David eum, postquam numeratus est
populus: & dixit David ad Domi-
num: Peccavi valde in hoc facto: sed
precor Domine, ut transferas iniqui-
tatem servi tui, quia stulte egi nimis.
* Surrexit itaque David mane, & ser- 11
mo Domini factus est ad Gad prophe-
tam & Videntem David, dicens: * Va- 12
de, & loquere ad David: Hæc dicit
Dominus: Trium tibi datur optio, e-
lige unum quod volueris ex his, ut fa-
ciam tibi. * Cumque venisset Gad ad 13
David, nuntiavit ei, dicens: Aut
septem annis veniet tibi fames in ter-
ra tua: aut tribus mensibus fugies ad-
versarios tuos, & illi te persequentur:
aut certe tribus diebus erit pestilen-
tia in terra tua. Nunc ergo delibera,
& vide quem respondeam, ei qui me
misit, sermonem. * Dixit autem Da- 14
vid ad Gad: Coarctor nimis: sed me-
lius est ut incidam in manus Domini
(multæ enim misericordiæ ejus sunt)
quam in manus hominum. * Immisit- 15
que Dominus pestilentiam in Israel, de
manè usque ad tempus constitutum, &
mortui sunt ex populo, à Dan usque
ad Bersabee, septuaginta millia viro-
rum. * Cumque extendisset manum 16
suam Angelus Domini super Ierusalem
ut disperderet eam, misertus est Domi-
nus super afflictione, & ait Angelo
percutienti populum: Sufficit: nunc
contine manum tuam. erat autem An-
gelus Domini juxta aream Areuna Ie-
busæi. * Dixitque David ad Domi- 17
num, cum vidisset Angelum cædentem
populum: Ego sum qui peccavi, ego
inique egi: isti qui oves sunt, quid fe-
cerunt? Vertatur, obsecro, manus tua
contra me, & contra domum patris
mei. * Venit autē Gad ad David in die 18
illa, & dixit ei: Ascende, & constitue

altare

altare Domino in area Areuna Iebusæi.
19 *Et ascendit David juxta sermonem
Gad, quem præceperat ei Dominus.
20 *Conspiciensque Areuna, animadvertit
21 regem & servos ejus transire ad se: *&
egressus adoravit regem prono vultu
in terram, & ait: Quid causæ est ut
veniat dominus meus rex ad servum
suum? Cui David ait: Vt emam à te
aream, & ædificem altare Domino, &
cesset interfectio quæ grassatur in po-
22 pulo. *Et ait Areuna ad David: Acci-
piat, & offerat dominus meus rex, sicut
placet ei: habes boves in holocaustum,
& plaustrum & juga boum in usum li-
23 gnorum. * Omnia dedit Areuna rex
regi: dixitque Areuna ad regem: Domi-
nus Deus tuus suscipiat votum tuum.
24 * Cui respondens rex, ait: Nequaquam
ut vis, sed emam pretio à te, & non
offeram Domino Deo meo holocausta
gratuita. Emit ergo David aream, &
25 boves, argenti siclis quinquaginta: *&
ædificavit ibi David altare Domino, &
obtulit holocausta & pacifica: & pro-
pitiatus est Dominus terræ, & cohibi-
ta est plaga ab Israel.

LIBER REGUM
TERTIVS,
SECVNDVM HEBRÆOS
PRIMVS
MALACHIM.

CAPVT I.

David senio confectum puella Abisag calefacit, casta manens: Adonia vero regnum occupante, Bethsabee directa consilio Nathan impetravit à David ungi Salomonem in regem; quo audito, fugit Adonias.

1 ET rex David senuerat, habebatq;
ætatis plurimos dies: cumque
operiretur vestibus, non calefie-
2 bat. * Dixerunt ergo ei servi
sui: Quæramus domino nostro regi
adolescentulam virginem, & stet co-
ram rege, & foveat eum, dormiatque
in sinu suo & calefaciat dominum no-
3 strum regem. *Quæsierunt igitur ado-
lescentulam speciosam in omnibus fi-
nibus Israel, & invenerunt Abisag
Sunamitidem, & adduxerunt eam ad
4 regem. * Erat autem puella pulchra
nimis, dormiebatque cum rege, & mi-
nistrabat ei, rex vero non cognovit
5 eam. * Adonias autem filius Haggith
elevabatur, dicens: Ego regnabo.
Fecitque sibi currus & equites, & quin
quaginta viros qui currerent ante
eum. *Nec corripuit eum pater suus 6
aliquando, dicens: Quare hoc fecisti?
Erat autem & ipse pulcher valde, se-
cundus natu post Absalom. *Et sermo 7
ei cum Ioab filio Sarviæ, & cum Abia-
thar sacerdote, qui adjuvabant partes
Adoniæ. * Sadoc vero sacerdos, & 8
Banajas filius Iojadæ, & Nathan pro-
pheta, & Semei & Rei, & robur exer-
citus David, non erat cum Adonia.
*Immolatis ergo Adonias arietibus & 9
vitulis, & universis pinguibus, juxta
Lapidem zoheleth, qui erat vicinus
Fonti Rogel, vocavit universos fratres
suos filios regis, & omnes viros Iuda
servos regis. * Nathan autem prophe-
tam, & Banajam, & robustos quosque, 10
& Salomonem fratrem suum, non vo-
cavit. *Dixit itaque Nathan ad Beth- 11
sabee matrem Salomonis: Num audi-
sti, quod regnaverit Adonias filius
Haggith, & Dominus noster David hoc
ignorat? * Nunc ergo veni, accipe 12
consilium à me, & salva animam tuam,
filiique tui Salomonis. * Vade, & in- 13
gredere ad regem David, & dic ei:
Nonne tu domine mi rex jurasti mihi
ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius
tuus regnabit post me, & ipse sedebit
in solio meo? quare ergo regnat Ado-
nias? * Et adhuc ibi te loquente cum 14
rege, ego veniam post te, & complebo
sermones tuos. * Ingressa est itaque 15
Bethsabee ad regem in cubiculum: rex
autem senuerat nimis, & Abisag Suna-
mitis ministrabat ei. * Inclinavit se 16
Bethsabee, & adoravit regem. Ad quam
rex, Quid tibi, inquit, vis? *Quæ re- 17
spondens, ait: Domine mi, tu jurasti
per Dominum Deum tuum ancillæ
tuæ, Salomon filius tuus regnabit post
me, & ipse sedebit in solio meo. * Et 18
ecce nunc Adonias regnat, te, domine
mi rex, ignorante. *Mactavit boves, & 19
pinguia quæque, & arietes plurimos,
& vocavit omnes filios regis, Abiathar
quoque sacerdotem, & Ioab principem
militiæ: Salomonem autem servum
tuum non vocavit. * Verumtamen do- 20
mine mi rex, in te oculi respiciunt to-
tius Israel, ut indices eis, quis sedere
debeat in solio tuo, domine mi rex,
post te. * Eritque cum dormierit do- 21
minus meus rex cum patribus suis,
erimus ego & filius meus Salomon pec-
catores. * Adhuc illa loquente cum 22
rege, Nathan propheta venit. *Et nun- 23
tiaverunt regi, dicentes: Adest Nathan
propheta. Cumque introisset in con-
spectu regis, & adorasset eum pronus
in terram, * dixit Nathan: Domine mi 24
rex, tu dixisti: Adonias regnet post me,
& ipse sedeat super thronum meum?
* Quia descendit hodie, & immolavit 25
boves, & pinguia, & arietes plurimos,
& vocavit universos filios regis, &
principes exercitus, Abiathar quoque
sacerdotem: illisque vescentibus, &

bibentibus coram eo, & dicentibus:
26 Vivat rex Adonias: *Me servum tuum,
& Sadoc sacerdotē, & Banajam filium
Iojadæ, & Salomonem famulum tuum,
27 non vocavit. *Numquid à domino meo
rege exivit hoc verbum, & mihi non
indicasti servo tuo, quis sessurus esset
super thronum domini mei regis post
28 eum? *Et respondit rex David, dicens:
Vocate ad me Bethsabee. Quæ cum
fuisset ingressa coram rege, & stetisset
29 ante eum, * juravit rex, & ait: Vivit
Dominus, qui eruit animam meam de
30 omni angustia, *quia sicut juravi tibi
per Dominum Deum Israel: dicens: Sa-
lomon filius tuus regnabit post me, &
ipse sedebit super solium meum pro
31 me: sic faciam hodie. * Summissoque
Bethsabee in terram vultu, adoravit
regem, dicens: Vivat dominus meus
32 David in æternum. *Dixit quoque rex
David: Vocate mihi Sadoc sacerdo-
tem, & Nathan prophetam, & Banajam
filium Iojadæ. Qui cum ingressi fuis-
33 sent coram rege, *dixit ad eos: Tollite
vobiscum servos domini vestri, & im-
ponite Salomonem filium meum super
mulam meam: & ducite eum in Gihon.
34 *& ungat eum ibi Sadoc sacerdos, &
Nathan propheta, in regem super If-
rael: & canetis buccina, atque dicetis:
35 Vivat rex Salomon. * Et ascendetis
post eum, & veniet, & sedebit super
solium meum, & ipse regnabit pro me:
illique præcipiam ut sit dux super If-
36 rael, & super Iudam. * Et respondit
Banajas filius Iojadæ, regi, dicens: A-
men: sic loquatur Dominus Deus do-
37 mini mei regis. * Quomodo fuit Do-
minus cum domino meo rege, sic sit
cum Salomone, & sublimius faciat so-
lium ejus à solio domini mei regis Da-
38 vid. * Descendit ergo Sadoc sacerdos,
& Nathan propheta, & Banajas filius
Iojadæ, & Cerethi, & Phelethi: & im-
posuerunt Salomonem super mulam re-
gis David, & adduxerunt eum in Gi-
39 hon. * Sumpsitque Sadoc sacerdos
cornu olei de tabernaculo, & unxit Sa-
lomonem: & cecinerunt buccina, &
dixit omnis populus: Vivat rex Salo-
40 mon. * Et ascendit universa multitu-
do post eum, & populus canentium ti-
biis, & lætantium gaudio magno, &
41 insonuit terra à clamore eorum. *Au-
divit autem Adonias, & omnes qui in-
vitati fuerant ab eo, jamque convi-
vium finitum erat: sed & Ioab, audita
voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor
42 civitatis tumultuantis? * Adhuc illo
loquente, Ionathas filius Abiathar sa-
cerdotis venit: cui dixit Adonias: In-
gredere, quia vir fortis es, & bona nun-
43 tians. * Respondit que Ionathas Ado-
niæ: Nequaquam: Dominus enim no-
ster rex David regem constituit Salo-
44 monem: * misitque cum eo Sadoc sa-
cerdotem, & Nathan prophetam, &
Banajam filium Iojadæ, & Cerethi &
Phelethi, & imposuerunt eum super
mulam regis. * Vnxeruntque eum Sa- 45
doc sacerdos & Nathan propheta re-
gē in Gihon: & adscenderunt inde læ-
tantes, & insonuit civitas: hæc est vox,
quam audistis. *Sed & Salomon sedet 46
super solium regni. * Et ingressi servi 47
regis benedixerunt domino nostro regi
David, dicentes: Amplificet Deus no-
men Salomonis super nomen tuum, &
magnificet thronum ejus super thro-
num tuum. Et adoravit rex in lectulo
suo: * & locutus est: Benedictus Do- 48
minus Deus Israel, qui dedit hodie se-
dentem in solio meo, videntibus ocu-
lis meis. * Territi sunt ergo, & surre- 49
xerunt omnes qui invitati fuerant ab
Adonia, & ivit unusquisque in viam
suam. * Adonias autem timens Salo- 50
monem, surrexit, & abiit, tenuitque
cornu altaris. * Et nuntiaverunt Sa- 51
lomoni, dicentes: Ecce Adonias timens
regem Salomonem, tenuit cornu alta-
ris, dicens: Iuret mihi rex Salomon
hodie, quod non interficiat servum
suum gladio. * Dixitque Salomon: Si 52
fuerit vir bonus, non cadet ne unus
quidem capillus ejus in terram: sin au-
tem malum inventum fuerit in eo, mo-
rietur. * Misit ergo rex Salomon, & 53
eduxit eum ab altari: & ingressus ado-
ravit regem Salomonem: dixitque ei
Salomon: Vade in domum tuam.

CAPVT II.

David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abisag in uxorem occidi à Salomone jubetur: Abiathar sacerdotio privatur, & tandem Ioab in tabernaculo interficitur: Simei quoque, quia contra præscriptum egressus est Ierusalem, occiditur.

APpropinquaverunt autem dies Da- 1
vid ut moreretur, præcepitque Sa-
lomoni filio suo, dicens: *Ego ingre- 2
dior viam universæ terræ: confortare,
& esto vir. * Et observa custodias Do- 3
mini Dei tui, ut ambules in viis ejus,
ut custodias ceremonias ejus, & præ-
cepta ejus, & judicia, & testimonia,
sicut scriptum est in lege Moysi: ut in-
telligas universa quę facis, & quocum-
que te verteris: *ut confirmet Domi- 4
nus sermones suos, quos locutus est de
me, dicens: Si custodierint filii tui vias
suas, & ambulaverint coram me in ve-
ritate, in omni corde suo, & in omni
anima sua, non auferetur tibi vir de so-
lio Israel. * Tu quoque nosti quæ fe- 5
cerit mihi Ioab filius Sarviæ, quæ fe-
cerit duobus principibus exercitus If-
rael, Abner filio Ner, & Amasæ filio
Iether: quos occidit, & effudit san-
guinem belli in pace, & posuit cruo-
rem prælii in balteo suo, qui erat cir-
ca lumbos ejus, & in calceamento suo,
quod erat in pedibus ejus. *Facies ergo 6

juxta

juxta ſapientiam tuam,& non deduces
7 canitiem ejus pacificè ad inferos. *Sed
& filiis Berzellai Galaaditis reddes
gratiam,eruntque comedentes in men-
ſa tua: occurrerunt enim mihi quando
fugiebam à facie Abſalom fratris tui.
8 *Habes quoque apud te Semei filium
Gera filii Iemini de Bahurim, qui ma-
ledixit mihi maledictione peſſima,
quando ibam ad Caſtra: ſed quia de-
ſcendit mihi in occurſum cum tranſi-
rem Iordanem, & juravi ei per Domi-
num, dicens: Non te interficiam gla-
9 dio: *tu noli pati eum eſſe innoxium.
Vir autem ſapiens es, ut ſcias quæ fa-
cies ei, deduceſque canos ejus cum
10 ſanguine ad inferos. *Dormivit igi-
tur David cum patribus ſuis, & ſepul-
11 tus eſt in civitate David. *Dies autem
quibus regnavit David ſuper Iſrael,
quadraginta anni ſunt: in Hebron re-
gnavit ſeptem annis: in Ierusalem, tri-
12 ginta tribus. *Salomon autem ſedit
ſuper thronum David patris ſui, & fir-
13 matum eſt regnum ejus nimis. *Et in-
greſſus eſt Adonias filius Haggith ad
Bethſabee matrem Salomonis. Quæ di-
xit ei: Pacificuſne eſt ingreſſus tuus?
14 Qui reſpondit: Pacificus. *Addiditque:
Sermo mihi eſt ad te. Cui ait: Loque-
15 re. Et ille: *Tu, inquit, noſti, quia
meum erat regnum, & me præpoſuerat
omnis Iſrael ſibi in regem: ſed transla-
tum eſt regnum, & factum eſt fratris
mei: à Domino enim conſtitutum eſt
16 ei. *Nunc ergo petitionem unam pre-
cor à te; ne confundas faciem meam.
17 Quæ dixit ad eum: Loquere. *Et ille
ait: Precor ut dicas Salomoni regi
(neque enim negare tibi quidquam
poteſt) ut det mihi Abiſag Sunamiti-
18 dem uxorem. *Et ait Bethſabee: Bene,
19 ego loquar pro te regi. *Venit ergo
Bethſabee ad regem Salomonem, ut lo-
queretur ei pro Adonia: & ſurrexit rex
in occurſum ejus, adoravitque eam, &
ſedit ſuper thronum ſuum: poſituſque
eſt thronus matri regis, quæ ſedit ad
20 dexteram ejus. *Dixitque ei: Peti-
tionem unam parvulam ego deprecor à
te; ne confundas faciem meam. Et di-
xit ei rex: Pete mater mea: neque enim
21 fas eſt ut avertam faciem tuam. *Quæ
ait: Detur Abiſag Sunamitis Adoniæ
22 fratri tuo uxor. *Reſponditque rex
Salomon, & dixit matri ſuæ: Quare
poſtulas Abiſag Sunamitidem Adonię?
poſtula ei & regnum: ipſe eſt enim
frater meus major me, & habet Abia-
thar ſacerdotem, & Ioab filium Sarvię.
23 *Iuravit itaque rex Salomon per Do-
minum, dicens: Hæc faciat mihi Deus,
& hęc addat, quia contra animam ſuam
24 locutus eſt Adonias verbum hoc. *Et
nunc vivit Dominus qui firmavit me,
& collocavit me ſuper ſolium David
patris mei, & qui fecit mihi domum,
ſicut locutus eſt, quia hodie occidetur
25 Adonias. *Miſitque rex Salomon per
manum Banajæ filii Iojadæ, qui inter-
fecit eum, & mortuus eſt. *Abiathar 26
quoque ſacerdoti dixit rex: Vade in
Anathoth ad agrum tuum, equidem
vir mortis es: ſed hodie te non interfi-
ciam, quia portaſti arcam Domini Dei
coram David patre meo, & ſuſtinuiſti
laborem in omnibus, in quibus labora-
vit pater meus. *Ejecit ergo Salomon 27
Abiathar, ut non eſſet ſacerdos Domi-
ni, ut impleretur ſermo Domini, quem
locutus eſt ſuper domum Heli in Silo.
*Venit autem nuntius ad Ioab, quod 28
Ioab declinaſſet poſt Adoniam & poſt
Salomonem non declinaſſet: fugit ergo
Ioab in tabernaculum Domini, & ap-
prehendit cornu altaris. *Nuntiatum- 29
que eſt regi Salomoni, quod fugiſſet
Ioab in tabernaculum Domini, & eſſet
juxta altare: miſitque Salomon Bana-
jam filium Iojadæ, dicens: Vade, in-
terfice eum. *Et venit Banajas ad ta- 30
bernaculum Domini, & dixit ei: Hæc
dicit rex: Egredere. Qui ait: Non
egrediar, ſed hic moriar. Renuntiavit
Banajas regi ſermonem, dicens: Hæc
locutus eſt Ioab, & hęc reſpondit mihi.
*Dixitque ei rex: Fac ſicut locutus eſt: 31
& interfice eum, & ſepeli, & amovebis
ſanguinem innocentem, qui effuſus eſt
à Ioab, à me, & à domo patris mei.
*Et reddet Dominus ſanguinem ejus 32
ſuper caput ejus, quia interfecit duos
viros juſtos, melioreſque ſe: & occidit
eos gladio, patre meo David ignoran-
te, Abner filium Ner principem militię
Iſrael, & Amaſam filium Iether prin-
cipem exercitus Iuda: *& revertetur 33
ſanguis illorum in caput Ioab, & in ca-
put ſeminis ejus in ſempiternum. Da-
vid autem & ſemini ejus, & domui &
throno illius, ſit pax uſque in æter-
num à Domino. *Aſcendit itaque Ba- 34
najas filius Iojadæ, & aggreſſus eum
interfecit: ſepultuſque eſt in domo ſua
in deſerto. *Et conſtituit rex Banajam 35
filium Iojadæ pro eo ſuper exercitum,
& Sadoc ſacerdotem poſuit pro Abia-
thar. *Miſit quoque rex, & vocavit 36
Semei, dixitque ei: Ædifica tibi do-
mum in Ieruſalem, & habita ibi: &
non egredieris inde huc atque illuc.
*Quacumque autem die egreſſus fue- 37
ris, & tranſieris Torrentem Cedron,
ſcito te interficiendum: ſanguis tuus
erit ſuper caput tuum. *Dixitq; Semei 38
regi: Bonus ſermo. ſicut locutus eſt do-
minus meus rex, ſic faciet ſervus tuus.
Habitavit itaque Semei in Ieruſalem
diebus multis. *Factum eſt autem poſt 39
annos tres, ut fugerent ſervi Semei ad
Achis filium Maacha regem Geth: nun-
tiatumque eſt Semei, quod ſervi ejus
iſſent in Geth. *Et ſurrexit Semei, & 40
ſtravit aſinum ſuum: ivitque ad Achis
in Geth ad requirendum ſervos ſuos,
& adduxit eos de Geth. *Nuntiatum 41
eſt autem Salomoni, quod iſſet Semei
in Geth de Ieruſalem, & rediiſſet.

42 *Et mittens vocavit eum,dixitque illi:
Nonne testificatus sum tibi per Domi-
num, & prædixi tibi: Quacumque die
egressus, ieris huc & illuc, scito te esse
moriturum ? Et respondisti mihi: Bo-
43 nus sermo, quem audivi. *Quare ergo
non custodisti jusjurandum Domini,&
præceptum quod præceperam tibi ?
44 *Dixitq; rex ad Semei: Tu nosti omne
malum, cujus tibi conscium est cor
tuum, quod fecisti David patri meo:
reddidit Dominus malitiam tuam in
caput tuum. *Et rex Salomon benedi-
45 ctus, & thronus David erit stabilis co-
ram Domino usque in sempiternum:
46 *Iussit itaque rex Banajæ filio Iojadæ:
qui egressus, percussit eum, & mor-
tuus est.

CAPVT III.

Salomon, accepta in uxorem filia Pharaonis, sapientiam in somno petit; quam una cum divitiis & gloria accepit, & primum in meretricum dirimenda lite ostendit.

1 Confirmatum est igitur regnum in
manu Salomonis,& affinitate con-
junctus est Pharaoni regi Ægypti : ac-
cepit namque filiam ejus,& adduxit in
civitatem David,donec compleret ædi-
ficans domum suam, & domum Domi-
ni,& murum Ierusalem per circuitum.
2 *Attamen populus immolabat in ex-
celsis : non enim ædificatum erat tem-
plum nomini Domini usque in diem
3 illum. * Dilexit autem Salomon Do-
minum, ambulans in præceptis David
patris sui, excepto quod in excelsis
immolabat, & accendebat thymiama.
4 *Abiit itaque in Gabaon, ut immola-
ret ibi : illud quippe erat excelsum
maximum : mille hostias in holocau-
stum obtulit Salomon super altare il-
5 lud in Gabaon. *Apparuit autem Do-
minus Salomoni per somnium nocte,
dicens : Postula quod vis ut dem tibi.
6 *Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo
tuo David patre meo misericordiam
magnam, sicut ambulavit in conspectu
tuo in veritate, & justitia, & recto
corde tecum : custodisti ei misericor-
diam tuam grandem, & dedisti ei fi-
lium sedentem super thronum ejus,
7 sicut est hodie. * Et nunc Domine
Deus, tu regnare fecisti servum tuum
pro David patre meo : ego autem sum
puer parvulus, & ignorans egressum &
8 introitum meum. * Et servus tuus in
medio est populi,quem elegisti,populi
infiniti,qui numerari & supputari non
9 potest præ multitudine. * Dabis ergo
servo tuo cor docile,ut populum tuum
judicare possit,& discernere inter bo-
num & malum. quis enim poterit ju-
dicare populum istum, populum tuum
10 hunc multum ? * Placuit ergo sermo
coram Domino, quod Salomon postu-
11 lasset hujuscemodi rem. *Et dixit Do-
minus Salomoni : Quia postulasti ver-
bum hoc, & non petisti tibi dies mul-
tos, nec divitias, aut animas inimico-
rum tuorum,sed postulasti tibi sapien-
tiam ad discernendum judicium: *ecce 12
feci tibi secundum sermones tuos, &
dedi tibi cor sapiens & intelligens, in
tantum ut nullus ante te similis tui
fuerit, nec post te surrecturus sit. *Sed 13
& hæc, quæ non postulasti, dedi tibi:
divitias scilicet & gloriam, ut nemo
fuerit similis tui in regibus cunctis
retrò diebus. * Si autem ambulaveris 14
in viis meis, & custodieris præcepta
mea, & mandata mea, sicut ambulavit
pater tuus, longos faciam dies tuos.
* Igitur evigilavit Salomon, & intel- 15
lexit quòd esset somnium: cumque ve-
nisset Ierusalem, stetit coram arca fœ-
deris Domini, & obtulit holocausta,
& fecit victimas pacificas, & grande
convivium universis famulis suis.
*Tunc venerunt duæ mulieres mere- 16
trices ad regem, steteruntque coram
eo, *quarum una ait: Obsecro mi do- 17
mine: ego & mulier hæc habitabamus
in domo una, & peperi apud eam in
cubiculo. * Tertia autem die post- 18
quam ego peperi, peperit & hæc : &
eramus simul, nullusque alius nobis-
cum in domo, exceptis nobis duabus
*Mortuus est autem filius mulieris hu- 19
jus nocte, dormiens quippe oppressit
eum. * Et consurgens intempestæ no- 20
ctis silentio, tulit filium meum de la-
tere meo ancillæ tuæ dormientis, &
collocavit in sinu suo : suum autem fi-
lium, qui erat mortuus, posuit in sinu
meo. * Cumque surrexissem mane ut 21
darem lac filio meo,apparuit mortuus:
quem diligentius intuens clara luce,
deprehendi non esse meum quem ge-
nueram. * Respondītque altera mu- 22
lier:Non est ita ut dicis,sed filius tuus
mortuus est,meus autem vivit. E con-
trario illa dicebat : Mentiris : filius
quippe meus vivit, & filius tuus mor-
tuus est. Atque in hunc modum con-
tendebant coram rege. * Tunc rex ait: 23
Hæc dicit, Filius meus vivit, & filius
tuus mortuus est. Et ista respondit,
Non, sed filius tuus mortuus est, meus
autem vivit. * Dixit ergo rex: Afferte 24
mihi gladium. Cumque attulissent
gladium coram rege, * Dividite, in- 25
quit, infantem vivum in duas partes,
& date dimidiam partem uni,& dimi-
diam partem alteri. * Dixit autem 26
mulier, cujus filius erat vivus, ad re-
gem : (commota sunt quippe viscera
ejus super filio suo) Obsecro domine,
date illi infantem vivum,& nolite in-
terficere eum.Econtrario illa dicebat:
Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur.
*Respondit rex, & ait : Date huic in- 27
fantem vivum, & non occidatur : hæc
est enim mater ejus. * Audivit itaque 28
omnis Israel judicium quod judicasset
rex,&timuerunt regē,videntes sapien-
tiā Dei esse in eo ad faciendū judicium.

CAPVT

C A P V T IV.

Numerantur principes & præfecti Salomonis, apparatus ciborum ipsius, pacisq; securitas eo regnante, & numerus parabolarum atque carminum ejus.

1 ERat autem rex Salomon regnans
2 super omnem Israel: *& hi princi-
pes quos habebat: Azarias filius Sadoc
3 sacerdotis: * Elihoreph & Abia filii
Sisa scribæ: Iosaphat filius Ahilud à
4 commentariis: *Banajas filius Iojadæ
super exercitum: Sadoc autem & Abi-
5 athar sacerdotes. * Azarias filius Na-
than, super eos qui assistebant regi:
Zabud filius Nathan sacerdos, amicus
6 regis: *& Ahisar præpositus domus: &
Adoniram filius Abda super tributa.
7 *Habebat autem Salomon duodecim
præfectos super omnem Israel, qui
præbebant annonam regi & domui
ejus: per singulos enim menses in an-
8 no, singuli necessaria ministrabant. *Et
hæc nomina eorum: Benhur, in monte
9 Ephraim. * Bendecar, in Macces, &
in Salebim, & in Bethsames, & in Elon,
10 & in Bethanan. * Benhesed in Aru-
both: ipsius erat Socho, & omnis terra
11 Epher. * Benabinadab, cujus omnis
Nephathdor, Tapheth filiam Salomo-
12 nis habebat uxorem. *Bana filius Ahi-
lud regebat Tanac & Mageddo, & uni-
versam Bethsan, quæ est juxta Sartha-
na subter Iezrahel, à Bethsan usque
13 Abelmehula è regione Iecmaan. *Ben-
gaber in Ramoth Galaad: habebat
Avothjair filii Manasse in Galaad, ipse
præerat in omni regione Argob, quæ
est in Basan, sexaginta civitatibus ma-
gnis atque muratis, quæ habebant se-
14 ras æreas. * Ahinadab filius Addo
15 præerat in Manaim. * Achimaas in
Nephthali: sed & ipse habebat Base-
math filiam Salomonis in conjugio.
16 *Baana filius Husi, in Aser, & in Ba-
17 lòth. *Iosaphat filius Pharue, in Issa-
18 char. * Semei filius Ela, in Benjamin.
19 *Gaber filius Vri, in terra Galaad, in
terra Sehon regis Amorrhæi & Og re-
gis Basan, super omnia quæ erant in
20 illa terra. * Iuda & Israel innumera-
biles, sicut arena maris in multitudi-
ne: comedentes, & bibentes atque læ-
21 tantes. * Salomon autem erat in di-
tione sua, habens omnia regna à flumi-
ne tèrræ Philisthiim usque ad termi-
num Ægypti: offerentium sibi munera,
& servientium ei cunctis diebus vitæ
22 ejus. * Erat autem cibus Salomonis
per dies singulos, triginta cori similæ,
23 & sexaginta cori farinæ, * decem bo-
ves pingues, & viginti boves pascua-
les, & centum arietes, excepta vena-
tione cervorum, caprearum, atque bu-
24 balorum, & avium altilium. * Ipse
enim obtinebat omnem regionem quæ
erat trans flumen, à Thaphsa usque ad
Gazan, & cunctos reges illarum regio-
num: & habebat pacem ex omni parte
in circuitu. * Habitabatque Iuda & 25
Israel absque timore ullo, unusquisque
sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan us-
que Bersabee, cunctis diebus Salomo-
nis. *Et habebat Salomon quadragin- 26
ta millia præsepia equorum currilium,
& duodecim millia equestrium. *Nu- 27
triebantque eos supradicti regis præ-
fecti: sed & necessaria mensæ regis
Salomonis, cum ingenti cura præbe-
bant in tempore suo. *Hordeum quo- 28
que & paleas equorum & jumento-
rum, deferebant in locum ubi erat rex,
juxta constitutum sibi. *Dedit quoque 29
Deus sapientiam Salomoni & pruden-
tiam multam nimis, & latitudinem
cordis, quasi arenam, quæ est in littore
maris. * Et præcedebat sapientia Sa- 30
lomonis sapientiam omnium Orienta-
lium & Ægyptiorum, *& erat sapien- 31
tior cunctis hominibus: sapientior
Ethan Ezrahita, & Heman, & Chalcol,
& Dorda, filiis Mahol: & erat nomina-
tus in universis gentibus per circui-
tum. * Locutus est quoque Salomon 32
tria millia parabolas: & fuerunt car-
mina ejus quinque & mille. * Et di- 33
sputavit super lignis, à cedro quæ est
in Libano, usque ad hyssopum quæ
egreditur de pariete: & disseruit de
jumentis, & volucribus, & reptilibus,
& piscibus. * Et veniebant de cunctis 34
populis ad audiendam sapientiam Sa-
lomonis, & ab universis regibus terræ,
qui audiebant sapientiam ejus.

C A P V T V.

Concedit Hiram Salomoni ad templi ædificationem cæsores lignorum, quibus Salomon tribuit cibaria: numerus cæsorum, portantium onera, latomorum, & præfectorum eorum.

MIsit quoque Hiram rex Tyri ser- 1
vos suos ad Salomonem: audivit
enim quod ipsum unxissent regem pro
patre ejus: quia amicus fuerat Hiram
David omni tempore. *Misit autem Sa- 2
lomon ad Hiram, dicens: * Tu scis vo- 3
luntatem David patris mei, & quia non
potuerit ædificare domum nomini Do-
mini Dei sui propter bella imminentia
per circuitum, donec daret Dominus
eos sub vestigio pedum ejus. * Nunc 4
autem requiem dedit Dominus Deus
meus mihi per circuitum: & non est
satan, neque occursus malus. *Quam- 5
obrem cogito ædificare templum no-
mini Domini Dei mei, sicut locutus est
Dominus David patri meo, dicens: Fi-
lius tuus, quem dabo pro te super so-
lium tuum, ipse ædificabit domum no-
mini meo. *Præcipe igitur ut præci- 6
dant mihi servi tui cedros de Libano,
& servi mei sint cum servis tuis: mer-
cedem autem servorum tuorum dabo
tibi quamcumque petieris: scis enim

quomodo non est in populo meo vir
qui noverit ligna cædere sicut Sidonii.
7 *Cum ergo audisset Hiram verba Sa-
lomonis, lætatus est valdè, & ait: Be-
nedictus Dominus Deus hodie,qui de-
dit David filium sapientissimum super
8 populum hunc plurimum. * Et misit
Hiram ad Salomonem, dicens: Audivi
quæcunque mandasti mihi: ego faciam
omnem voluntatem tuam in lignis ce-
9 drinis & abiegnis. * Servi mei depo-
nent ea de Libano ad mare : & ego
componam ea in ratibus in mari,usque
ad locum quem significaveris mihi : &
applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præ-
bebisque necessaria mihi , ut detur ci-
10 bus domui meæ. * Itaque Hiram da-
bat Salomoni ligna cedrina , & ligna
abiegna , juxta omnem voluntatem
11 ejus. * Salomon autem præbebat Hi-
ram , coros tritici viginti millia , in
cibum domui ejus,& viginti coros pu-
rissimi olei : hæc tribuebat Salomon
12 Hiram per singulos annos. *Dedit quo-
que Dominus sapientiam Salomoni, si-
cut locutus est ei: & erat pax inter Hi-
ram &Salomonem,& percusserunt am-
13 bo fœdus. * Elegitque rex Salomon
operarios de omni Israel, & erat indi-
14 ctio triginta millia virorum. * Mitte-
batque eos in Libanum , decem millia
per menses singulos vicissim , ita ut
duobus mensibus essent in domibus
suis: & Adoniram erat super hujusce-
15 modi indictione. *Fueruntque Salo-
moni septuaginta millia eorum qui
onera portabant , & octoginta millia
16 latomorum in monte: *absque præpo-
sitis qui præerant singulis operibus,
numero trium millium & trecento-
rum, præcipientium populo & his qui
17 faciebant opus. *Præcepitque rex, ut
tollerent lapides grandes, lapides pre-
tiosos,in fundamentum templi,& qua-
18 drarent eos:*quos dolaverunt cæmen-
tarii Salomonis, & cæmentarii Hiram:
porro Giblii præparaverunt ligna &
lapides ad ædificandam domum.

CAPUT VI.

Figura & fabrica templi quoad præcipuas ejus partes interiores & exteriores.

1 FActum est ergo quadringentesimo
&octogesimo anno egressionis filio-
rum Israel de Terra Ægypti , in anno
quarto, mense Zio, (ipse est mensis se-
cundus) regni Salomonis super Israel,
2 ædificari cœpit domus Domino. *Do-
mus autem, quam ædificabat rex Salo-
mon Domino,habebat sexaginta cubi-
tos in longitudine , & viginti cubitos
in latitudine,& triginta cubitos in al-
3 titudine. * Et porticus erat ante tem-
plum viginti cubitorum longitudinis,
juxta mensuram latitudinis templi: &
habebat decem cubitos latitudinis
4 ante faciem templi. *Fecitque in tem-
plo fenestras obliquas. * Et ædificavit 5
super parietem templi tabulata per gy-
rum , in parietibus domus per circui-
tum templi & oraculi , & fecit latera
in circuitu. * Tabulatum quod subter 6
erat quinque cubitos habebat latitu-
dinis, & medium tabulatum sex cubi-
torum latitudinis , & tertium tabula-
tum septem habens cubitos latitudi-
nis. Trabes autem posuit in domo per
circuitum forinsecus , ut non hære-
rent muris templi. *Domus autem cum 7
ædificaretur , de lapidibus dolatis at-
que perfectis ædificata est: & malleus,
& securis, & omne ferramentum, non
sunt audita in domo cum ædificare-
tur. *Ostium lateris medii in parte 8
erat domus dextræ : & per cochleam
ascendebant in medium cœnaculum,&
à medio in tertium.*Et ædificavit do- 9
mum, & consummavit eam:texit quo-
que domum laquearibus cedrinis. *Et 10
ædificavit tabulatum super omnem do-
mum quinque cubitis altitudinis , &
operuit domum lignis cedrinis. * Et 11
factus est sermo Domini ad Salomo-
nem,dicens: *Domus hæc,quam ædifi- 12
cas, si ambulaveris in præceptis meis,
& judicia mea feceris , & custodieris
omnia mandata mea , gradiens per ea:
firmabo sermonem meum tibi , quem
locutus sum ad David patrem tuum.
*Et habitabo in medio filiorum Israel, 13
& non derelinquam populum meum
Israel. *Igitur ædificavit Salomon do-
mum,& consummavit eam. *Et ædifi- 14
cavit parietes domus intrinsecus tabu- 15
latis cedrinis, à pavimento domus us-
que ad summitatem parietum,& usque
ad laquearia , operuit lignis cedrinis
intrinsecus: & texit pavimentũ domus
tabulis abiegnis. * Ædificavitque vi- 16
ginti cubitorum ad posteriorem par-
tem templi tabulata cedrina,& à pavi-
mento usq; ad superiora:& fecit inte-
riorem domum oraculi inSanctum san-
ctorum. * Porro quadraginta cubito- 17
rum erat ipsum templum pro foribus
oraculi.*Et cedro omnis domus intrin- 18
secus vestiebatur, habens tornaturas &
juncturas suas fabrefactas , & cælatu-
ras eminentes : omnia cedrinis tabulis
vestiebantur:nec omnino lapis appare-
re poterat in pariete. *Oraculũ autem 19
in medio domus, in interiori parte fe-
cerat,ut poneret ibi arcam fœderis Do-
mini.*Porro oraculum habebat viginti 20
cubitos longitudinis,&viginti cubitos
latitudinis,& viginti cubitos altitudi-
nis:& operuit illud, atq; vestivit auro
purissimo. sed & altare vestivit cedro.
*Domum quoq; ante oraculum operuit 21
auro purissimo,& affixit laminas clavis
aureis. *Nihilque erat in templo quod 22
non auro tegeretur:sed & totum altare
oraculi texit auro.*Et fecit in oraculo 23
duos cherubim de lignis olivarum ,
decem cubitorum altitudinis. *Quinq; 24
cubitorum ala cherub una, & quinque
cubi-

cubitorum ala cherub altera: id eſt, de-
cem cubitos habentes, à ſummitate alę
unius uſque ad alæ alterius ſummita-
25 tem. * Decem quoque cubitorum erat
cherub ſecundus : in menſura pari, &
opus unum erat in duobus cherubim,
26 *id eſt, altitudinem habebat unus che-
rub, decem cubitorum, & ſimiliter che-
27 rub ſecundus. *Poſuitque cherubim in
medio templi interioris ; extendebant
autem alas ſuas cherubim, & tangebat
ala una parietem, & ala cherub ſecundi
tangebat parietem alterum: alæ autem
alteræ in media parte templi ſe invi-
28 cem contingebant. *Texit quoq; che-
29 rubim auro. *Et omnes parietes tem-
pli per circuitum ſculpſit variis cæla-
turis & torno: & fecit in eis cherubim,
& palmas, & picturas varias, quaſi pro-
minentes de pariete , & egredientes.
30 *Sed & pavimentum domus texit auro
31 intrinſecus & extrinſecus. * Et in in-
greſſu oraculi fecit oſtiola de lignis
olivarum, poſteſq; angulorum quinq;.
32 *Et duo oſtia de lignis olivarum : &
ſculpſit in eis picturam cherubim , &
palmarum ſpecies, & anaglypha valdè
prominentia : & texit ea auro: & ope-
ruit tam cherubim quam palmas, & ce-
33 tera, auro. *Fecitq; in introitu templi
poſtes de lignis olivarum quadrangula-
34 tos: *& duo oſtia de lignis abiegnis al-
trinſecus : & utrumque oſtium duplex
erat, & ſe invicem tenens aperiebatur.
35 *Et ſculpſit cherubim & palmas, & cę-
laturas valdè eminentes : operuitque
omnia laminis aureis opere quadro ad
36 regulam. * Et ædificavit atrium inte-
rius tribus ordinibus lapidum polito-
rum, & uno ordine lignorum cedri.
37 *Anno quarto fundata eſt domus Domi-
38 ni in menſe Zio: *& in anno undecimo,
menſe Bul (ipſe eſt menſis octavus) per-
fecta eſt domus in omni opere ſuo , &
in univerſis utenſilibus ſuis: ædificavit-
que eam annis ſeptem.

CAPVT VII.

Palatium Salomonis, domus ſaltus atq; uxoris ejus, varia & ſumptuoſiſſima templi ſupellex.

1 DOmum autem ſuam ædificavit Sa-
lomon tredecim annis, & ad per-
2 fectum uſque perduxit. * Ædificavit
quoque domum ſaltus Libani centum
cubitorum longitudinis , & quinqua-
ginta cubitorum latitudinis, & trigin-
ta cubitorum altitudinis : & quattuor
deambulacra inter columnas cedrinas:
ligna quippe cedrina exciderat in co-
3 lumnas. *Et tabulatis cedrinis veſtivit
totam camerã, quę quadraginta quinq;
columnis ſuſtentabatur. Vnus autẽ or-
4 do habebat columnas quindecim *con-
5 tra ſe invicem poſitas, *& è regione ſe
reſpicientes ęquali ſpatio inter colum-
nas, & ſuper columnas quadrangulata
6 ligna in cunctis æqualia. *Et porticum
columnarum fecit quinquaginta cubi-
torum longitudinis, & triginta cubito-
rum latitudinis : & alteram porticum
in facie majoris porticus: & columnas,
& epiſtylia ſuper columnas *Porticum 7
quoque ſolii, in qua tribunal eſt, fecit:
& texit lignis cedrinis à pavimento
uſque ad ſummitatem. *Et domuncula, 8
in qua ſedebatur ad judicandum , erat
in media porticu, ſimili opere. Domum
quoque fecit filiæ Pharaonis (quam
uxorem duxerat Salomon) tali opere,
quali & hanc porticum. *Omnia lapi- 9
dibus pretioſis, qui ad normam quam-
dam atque menſuram tam intrinſecus
quam extrinſecus ſerrati erant: à fun-
damento uſque ad ſummitatem parie-
tum , & extrinſecus uſque ad atrium
majus. *Fundamenta autem de lapidi- 10
bus pretioſis, lapidibus magnis decem
ſive octo cubitorum. *Et deſuper lapi- 11
des pretioſi æqualis menſuræ ſecti
erant, ſimiliterq; de cedro. *Et atrium 12
majus rotundum, trium ordinum de la-
pidibus ſectis, & unius ordinis de do-
lata cedro : necnon & in atrio domus
Domini interiori, & in porticu domus.
* Miſit quoque rex Salomon , & tulit 13
Hiram de Tyro, *filium mulieris viduę 14
de tribu Nephthali, patre Tyrio, artifi-
cem ærarium , & plenum ſapientia, &
intelligentia , & doctrina ad facien-
dum omne opus ex ære. Qui cum ve-
niſſet ad regem Salomonem, fecit omne
opus ejus. * Et finxit duas columnas 15
æreas, decem & octo cubitorum altitu-
dinis columnam unam: & linea duode-
cim cubitorum ambiebat columnam
utramque. * Duo quoque capitella fe- 16
cit, quæ ponerentur ſuper capita co-
lumnarum, fuſilia ex ære: quinq; cubi-
torum altitudinis capitellum unum, &
quinq; cubitorum altitudinis capitel-
lum alterum: *& quaſi in modum retis, 17
& catenarum ſibi invicem miro opere
contextarum. Vtrumq; capitellum co-
lumnarum fuſile erat: ſeptena verſuum
retiacula in capitello uno , & ſeptena
retiacula in capitello altero. *Et per- 18
fecit columnas, & duos ordines per cir-
cuitum retiaculorum ſingulorum , ut
tegerent capitella, quæ erant ſuper
ſummitatem, malogranatorum: eodem
modo fecit & capitello ſecundo. *Ca- 19
pitella autem quæ erant ſuper capita
columnarum, quaſi opere lilii fabricata
erant in porticu quattuor cubitorum.
*Et rurſum alia capitella in ſummitate 20
columnarum deſuper juxta menſuram
columnę contra retiacula: malograna-
torum autem ducenti ordines erant in
circuitu capitelli ſecundi. * Et ſtatuit 21
duas columnas in porticu templi: cum-
que ſtatuiſſet columnam dexteram, vo-
cavit eam nomine Iachin: ſimiliter ere-
xit columnam ſecundam , & vocavit
nomẽ ejus Booz. *Et ſuper capita colu- 22
mnarum opus in modum lilii poſuit:
perfectumq; eſt opus columnarũ. *Fe- 23
cit quoq; mare fuſile decem cubitorum

à labio uſque ad labium, rotundum in
circuitu: quinque cubitorum altitudo
ejus, & reſticula triginta cubitorum
24 cingebat illud per circuitum. *Et ſcul-
ptura ſubter labium circuibat illud
decem cubitis ambiens mare: duo or-
dines ſculpturarum ſtriatarum erant
25 fuſiles. *Et ſtabat ſuper duodecim bo-
ves, è quibus tres reſpiciebant ad
Aquilonem, & tres ad Occidentem, &
tres ad Meridiem, & tres ad Orientem,
& mare ſuper eos deſuper erat: quo-
rum poſteriora univerſa intrinſecus
26 latitabant. *Groſſitudo autem luteris,
trium unciarum erat: labiumque ejus,
quaſi labium calicis, & folium repan-
27 di lilii: duo millia batos capiebat. *Et
fecit decem baſes æneas, quattuor cu-
bitorum longitudinis baſes ſingulas, &
quattuor cubitorum latitudinis, &
28 trium cubitorum altitudinis. *Et ip-
ſum opus baſium, interraſile erat: &
29 ſculpturæ inter juncturas. *Et inter
coronulas & plectas, leones & boves &
cherubim: & in juncturis ſimiliter de-
ſuper: & ſubter leones & boves, quaſi
30 lora ex ære dependentia. *Et quattuor
rotæ per baſes ſingulas, & axes ærei: &
per quattuor partes quaſi humeruli
ſubter luterem fuſiles, contra ſe invi-
31 cem reſpectantes. *Os quoque luteris
intrinſecus erat in capitis ſummitate:
& quod forinſecus apparebat, unius
cubiti erat totum rotundum, pariter-
que habebat unum cubitum & dimi-
dium: in angulis autem columnarum
variæ cælaturæ erant: & media inter-
columnia, quadrata non rotunda.
32 *Quattuor quoque rotæ, quæ per quat-
tuor angulos baſis erant, cohærebant
ſibi ſubter baſim: una rota habebat al-
33 titudinis cubitum & ſemis: *Tales au-
tem rotæ erant, quales ſolent in curru
fieri: & axes earum, & radii, & canthi
34 & modioli, omnia fuſilia. *Nam & hu-
meruli illi quattuor per ſingulos angu-
los baſis unius, ex ipſa baſi fuſiles &
35 conjuncti erant. *In ſummitate autem
baſis erat quædam rotunditas dimidii
cubiti, ita fabrefacta, ut luter deſuper
poſſet imponi, habens cælaturas ſuas,
variaſque ſculpturas ex ſemetipſa.
36 *Sculpſit quoque in tabulatis illis quæ
erant ex ære, & in angulis, cherubim,
& leones, & palmas, quaſi in ſimilitu-
dinem hominis ſtantis, ut non cælata,
ſed appoſita per circuitum viderentur.
37 *In hunc modum fecit decem baſes,
fuſura una, & menſura, ſculpturaque
38 conſimili. *Fecit quoque decem lute-
res æneos: quadraginta batos capiebat
luter unus, eratque quattuor cubito-
rum: ſingulos quoque luteres per ſin-
39 gulas, id eſt, decem baſes, poſuit. *Et
conſtituit decem baſes, quinque ad
dexteram partem templi, & quinque
ad ſiniſtram: mare autē poſuit ad dex-
teram partem: templi contra Orientem
40 ad Meridiem. *Fecit ergo Hiram lebe-
tes, & ſcutras, & hamulas, & perfecit
omne opus regis Salomonis in templo
Domini. *Columnas duas, & funicu- 41
los capitellorū ſuper capitella colum-
narum duos: & retiacula duo, ut ope-
rirent duos funiculos, qui erant ſuper
capita columnarum. *Et malogranata 42
quadringenta in duobus retiaculis:
duos verſus malogranatorum in retia-
culis ſingulis, ad operiendos funiculos
capitellorum, qui erant ſuper capita
columnarum. *Et baſes decem, & lute- 43
res decem ſuper baſes. *Et mare unum, 44
& boves duodecim ſubter mare. *Et 45
lebetes, & ſcutras, & hamulas. omnia
vaſa, quę fecit Hiram regi Salomoni in
domo Domini, de aurichalco erant. *In 46
campeſtri regione Iordanis fudit ea rex
in argilloſa terra, inter Sochoth & Sar-
than. *Et poſuit Salomon omnia vaſa: 47
propter multitudinem autem nimiam
non erat pondus æris. *Fecitque Salo- 48
mon omnia vaſa in domo Domini: al-
tare aureum, & menſam, ſuper quam
ponerentur panes propoſitionis, au-
ream: *& candelabra aurea, quinq; ad 49
dexteram, & quinque ad ſiniſtram, con-
tra oraculum, ex auro puro: & quaſi li-
lii flores, & lucernas deſuper aureas: &
forcipes aureos, *& hydrias, & fuſci- 50
nulas, & phialas, & mortariola, & thu-
ribula, de auro puriſſimo: & cardines
oſtiorum domus interioris Sancti ſan-
ctorum, & oſtiorum domus templi, ex
auro erant. *Et perfecit omne opus 51
quod faciebat Salomon in domo Do-
mini, & intulit quę ſanctificaverat Da-
vid pater ſuus, argentum & aurum, &
vaſa, repoſuitque in theſauris domus
Domini.

CAPUT VIII.

Templum introductâ in ipſum arca dedicatur, nebula illud implente Salomon poſt longam orationem populo benedicit: numerus boum & ovium immolatarum hac celebri feſtivitate.

TUnc congregati ſunt omnes majo- 1
res natu Iſrael cum principibus
tribuum, & duces familiarum filiorum
Iſrael, ad regem Salomonem in Ieru-
ſalem: ut deferrent arcam fœderis Do-
mini, de civitate David, id eſt, de Sion.
*Conveniteque ad regem Salomonem 2
univerſus Iſrael in menſe Ethanim, in
ſolemni die, ipſe eſt menſis ſeptimus.
*Veneruntque cuncti ſenes de Iſrael, 3
& tulerunt arcam ſacerdotes, *& por- 4
taverunt arcam Domini, & tabernacu-
lum fœderis, & omnia vaſa Sanctua-
rii, quæ erant in tabernaculo: & fere-
bant ea ſacerdotes & Levitæ. *Rex 5
autem Salomon, & omnis multitudo
Iſrael, quæ convenerat ad eum, gradie-
batur cum illo ante arcam, & immola-
bant oves & boves abſque æſtimatione
& numero. *Et intulerunt ſacerdo- 6
tes arcam fœderis Domini in locum
ſuum, in oraculum templi, in Sanctum

ſan-

7 sanctorũ,subter alas cherubim. * Si-
quidem cherubim expandebant alas
super locum arcæ, & protegebant ar-
8 cam, & vectes ejus desuper. *Cumque
eminerent vectes, & apparerent sum-
mitates eorum foris Sanctuarium ante
oraculum, non apparebant ultra ex-
trinsecus, qui & fuerunt ibi usque in
9 præsentẽ diem. *In arca autẽ non erat
aliud,nisi duæ tabulæ lapideę,quas po-
suerat in ea Moyses in Horeb, quando
pepigit Dominus fœdus cum filiis Is-
rael, cum egrederentur de Terra Æ-
10 gypti. * Factum est autem, cum exis-
sent sacerdotes de Sanctuario, nebula
11 implevit domum Domini, *& non
poterant sacerdotes stare & ministrare
propter nebulam: impleverat enim
12 gloria Domini domum Domini. *Tunc
ait Salomon: Dominus dixit ut habi-
13 taret in nebula. * Ædificans ædificavi
domum in habitaculum tuum, firmis-
simum solium tuum in sempiternum.
14 *Convertitque rex faciem suam, &
benedixit omni ecclesiæ Israel: omnis
15 enim ecclesia Israel stabat. * Et ait
Salomon: Benedictus Dominus Deus
Israel, qui locutus est ore suo ad Da-
vid patrem meum, & in manibus ejus
16 perfecit, dicens: * A die qua eduxi
populum meum Israel de Ægypto,non
elegi civitatẽ de universis tribubus Is-
rael, ut ædificaretur domus, & esset
nomen meum ibi: sed elegi David ut
17 esset super populum meum Israel.*Vo-
luitqueDavid pater meus ædificare do-
18 mum nomini Domini Dei Israel: * &
ait Dominus ad David patrem meum:
Quod cogitasti in corde tuo ædificare
domum nomini meo, bene fecisti,hoc
19 ipsum mente tractans. * Verumtamen
tu non ædificabis mihi domum, sed
filius tuus, qui egredietur de renibus
tuis, ipse ædificabit domum nomini
20 meo. * Confirmavit Dominus sermo-
nem suum, quem locutus est: steti que
pro David patre meo, & sedi super
thronum Israel sicut locutus est Domi-
nus: & ædificavi domum nomini Do-
21 mini Dei Israel. * Et constitui ibi lo-
cum arcæ, in qua fœdus Domini est,
quod percussit cum patribus nostris,
quando egressi sunt de Terra Ægypti.
22 * Stetit autem Salomon ante altareDo-
mini in conspectu ecclesiæ Israel, &
23 expandit manus suas in cælum, * &
ait: Domine Deus Israel, non est simi-
lis tui Deus in cælo desuper, & super
terrã deorsum; qui custodis pactum
& misericordiam servis tuis, qui am-
bulabant coram te in toto corde suo.
24 *Qui custodisti servo tuo David patri
meo quæ locutus es ei: ore locutus es,
& manibus perfecisti, ut hæc dies
25 probat. * Nunc igitur Domine Deus
Israel, conserva famulo tuo David pa-
tri meo quæ locutus es ei, dicens: Non
auferetur de te vir coram me, qui se-
deat super thronum Israel: ita tamen
si custodierint filii tui viam suam, ut
ambulent coram me sicut tu ambulasti
in conspectu meo. * Et nunc Domine 26
Deus Israel firmentur verba tua, quæ
locutus es servo tuo David patri meo.
*Ergone putandum est quod vere Deus 27
habitet super terram? si enim cælum,
& cęli cælorum te capere non possunt,
quanto magis domus hæc, quam ædi-
ficavi? * Sed respice ad orationem ser- 28
vi tui, & ad preces ejus, Domine De-
us meus: audi hymnum & orationem,
quam servus tuus orat coram te hodie:
*ut sint oculi tui aperti super domum 29
hanc nocte ac die: super domum,
de qua dixisti: Erit nomen meum ibi,
ut exaudias orationem, quam orat in
loco isto ad te servus tuus. * Vt exau- 30
dias deprecationem servi tui & populi
tui Israel, quodcumque oraverint in
loco isto,& exaudies in loco habitacu-
li tui in cælo, & cum exaudieris, pro-
pitius eris. * Si peccaverit homo in 31
proximum suum, & habuerit aliquod
juramentum, quo teneatur astrictus,
& venerit propter juramentum coram
altari tuo in domum tuam, * tu exau- 32
dies in cælo: & facies, & judicabis
servos tuos, condemnans impium, &
reddens viam suam super caput ejus,
justificansque justum, & retribuens ei
secundum justitiam suam. * Si fugerit 33
populus tuus Israel inimicos suos
(quia peccaturus est tibi) & agentes
pœnitentiam, & confitentes nomini
tuo,venerint,& oraverint,& depreca-
ti te fuerint in domo hac; * exaudi in 34
cælo, & dimitte peccatum populi tui
Israel, & reduces eos in terram, quam
dedisti patribus eorum. * Si clausum 35
fuerit cælum, & non pluerit propter
peccata eorum, & orantes in loco isto,
pœnitentiam egerint nomini tuo, & à
peccatis suis conversi fuerint propter
afflictionem suam: * exaudi eos in cæ- 36
lo, & dimitte peccata servorum tuo-
rum, & populi tui Israel: & ostende
eis viam bonam per quam ambulent,
& da pluviam super terram tuam, quã
dedisti populo tuo in possessionem.
* Fames si oborta fuerit in terra, aut 37
pestilentia, aut corruptus aer, aut æ-
rugo, aut locusta, vel rubigo, & affli-
xerit eum inimicus ejus portas obsi-
dens, omnis plaga, universa infirmi-
tas, * cuncta devotatio, & impreca- 38
tio, quæ acciderit omni homini de
populo tuo Israel: si quis cognoverit
plagam cordis sui, & expanderit ma-
nus suas in domo hac, * tu exaudies 39
in cælo in loco habitationis tuæ, &
repropitiaberis, & facies ut des uni-
cuique secundum omnes vias suas, si-
cut videris cor ejus (quia tu nosti so-
lus cor omnium filiorum hominum)
* ut timeant te cunctis diebus, quibus 40
vivunt super faciem terræ, quam de-
disti patribus nostris. * Insuper & a- 41
lienigena, qui non est de populo tuo

Israel;cum venerit de terra longinqua
propter nomen tuũ (audietur enim no-
men tuum magnum, &manus tua for-
42 tis, & brachium tuum * extentum, u-
bique) cum venerit ergo, & oraverit
43 in hoc loco, * tu exaudies in cælo,in
firmamento habitaculi tui, & facies
omnia pro quibus invocaverit te alie-
nigena : ut discant universi populi
terrarum nomen tuum timere , sicut
populus tuus Israel, & probent quia
nomen tuum invocatum est super do-
44 mum hanc, quam ædificavi. * Si e-
gressus fuerit populus tuus ad bellum
contra inimicos suos, per viam, quo-
cumque miseris eos, orabunt te contra
viam civitatis, quam elegisti, & con-
tra domum , quam ædificavi nomini
45 tuo, * & exaudies in cælo orationes
eorum, & preces eorum, & facies ju-
46 dicium eorum. * Quod si peccaverint
tibi (non est enim homo qui non pec-
cet) & iratus tradideris eos inimicis
suis, & captivi ducti fuerint in terram
47 inimicorum longe vel prope, * & ege-
rint pœnitentiam in corde suo in loco
captivitatis, & conversi deprecati te
fuerint in captivitate sua, dicentes:
Peccavimus,inique egimus, impie ges-
48 simus: * & reversi fuerint ad te in uni-
verso corde suo, & tota anima sua, in
terra inimicorum suorum, ad quam
captivi ducti fuerint : & oraverint te
contra viam terræ suæ, quam dedisti
patribus eorum, & civitatis quam ele-
gisti, & templi quod ædificavi nomini
49 tuo: * exaudies in cælo, in firmamen-
to solii tui, orationes eorum, & pre-
ces eorum, & facies judicium eorum:
50 * & propitiaberis populo tuo qui pec-
cavit tibi , & omnibus iniquitatibus
eorum, quibus prævaricati sunt in te:
& dabis misericordiam coram eis qui
eos captivos habuerint, ut miserean-
51 tur eis. * Populus enim tuus est , &
hereditas tua, quos eduxisti de Terra
52 Ægypti de medio fornacis ferreæ.* Vt
sint oculi tui aperti ad deprecationem
servi tui, & populi tui Israel, & exau-
dias eos in universis pro quibus invo-
53 caverint te. * Tu enim separasti eos ti-
bi in hereditatem de universis populis
terræ, sicut locutus es per Moysen ser-
vum tuum,quando eduxisti patres no-
54 stros de Ægypto, Domine Deus. * Fa-
ctum est autem, cum complesset Salo-
mon orans Dominum omnem oratio-
nem & deprecationem hanc, surrexit
de conspectu altaris Domini : utrum-
que enim genu in terram fixerat, &
55 manus expanderat in cælum. * Stetit
ergo, & benedixit omni ecclesiæ Israel
56 voce magna, dicens; * Benedictus Do-
minus , qui dedit requiem populo suo
Israel, juxta omnia quæ locutus est:
non cecidit ne unus quidem sermo,ex
omnibus bonis quæ locutus est per
57 Moysen servum suum. * Sit Dominus
Deus noster nobiscum, sicut fuit cum
patribus nostris,non derelinquẽs nos,
neque projiciens. * Sed inclinet corda 58
nostra ad se, ut ambulemus in univer-
sis viis ejus , & custodiamus mandata
ejus, & ceremonias ejus , & judicia
quæcumq; mandavit patribus nostris.
* Et sint sermones mei isti, quibus de- 59
precatus sum coram Domino, appro-
pinquantes Domino Deo nostro die ac
nocte, ut faciat judicium servo suo,&
populo suo Israel per singulos dies:*ut 60
sciant omnes populi terræ,quia Domi-
nus ipse est Deus, & non est ultra abs-
que eo. * Sit quoque cor nostrum per- 61
fectum cum Domino Deo nostro , ut
ambulemus in decretis ejus, & custo-
diamus mandata ejus, sicut & hodie.
* Igitur rex, & omnis Israel cum eo, 62
immolabant victimas coram Domino.
* Mactavitque Salomon hostias pacifi- 63
cas,quas immolavit Domino,boum vi-
ginti duo millia, & ovium centum vi-
ginti millia: & dedicaverunt templum
Domini rex & filii Israel. * In die illa 64
sanctificavit rex medium atrii,quod e-
rat ante domum Domini: fecit quippe
holocaustum ibi, & sacrificium,& adi-
pem pacificorum: quoniam altare ære-
um, quod erat coram Domino, minus
erat , & capere non poterat holocau-
stum, & sacrificiũ, & adipem pacifico-
rum. * Fecit ergo Salomon in tempore 65
illo festivitatem celebrem, & omnis
Israel cum eo,multitudo magna ab in-
troitu Emath usque ad Rivum Ægyp-
ti, coram Domino Deo nostro, septem
diebus & septem diebus, id est, quat-
tuordecim diebus. * Et in die octava 66
dimisit populos: qui benedicentes re-
gi, profecti sunt in tabernacula sua
lætantes, & alacri corde super omni-
bus bonis, quæ fecerat Dominus Da-
vid servo suo, & Israel populo suo.

CAPVT IX.

Dominus Salomoni secundo apparens, jubet sua servare præcepta, addita comminatione nisi servata fuerint. Salomon plures ædificat civitates, gentes sibi facit tributarias, & classe in Ophir missa plurimum auri recipit.

FActum est autem cum perfecisset 1
Salomon ædificium domus Domini,
& ædificium regis, & omne quod op-
taverat & voluerat facere, * apparuit 2
ei Dominus secundò, sicut apparuerat
ei in Gabaon. * Dixitque Dominus ad 3
eum: Exaudivi orationem tuam & de-
precationem tuam, quam deprecatus
es coram me:sanctificavi domum hanc,
quam ædificasti , ut ponerem nomen
meum ibi in sempiternum, & erunt o-
culi mei & cor meum ibi cunctis die-
bus. * Tu quoque si ambulaveris coram 4
me,sicut ambulavit pater tuus, in sim-
plicitate cordis, & in æquitate: & fe-

ceris

ceris omnia quæ præcepi tibi, & le-
gitima mea & judicia mea ſervaveris,
5 * ponam thronum regni tui ſuper Iſ-
rael in ſempiternum, ſicut locutus ſum
David patri tuo, dicens: Non aufere-
tur vir de genere tuo de ſolio Iſrael.
6 * Si autem averſione averſi fueritis vos
& filii veſtri, non ſequentes me, nec
cuſtodientes mandata mea, & cere-
monias meas, quas propoſui vobis, ſed
abieritis & colueritis deos alienos, &
7 adoraveritis eos: * auferam Iſrael de
ſuperficie terræ, quam dedi eis: &
templum, quod ſanctificavi nomini
meo, projiciam à conſpectu meo, erit-
que Iſrael in proverbium, & in fabu-
8 lam cunctis populis. * Et domus hæc
erit in exemplum: omnis qui tranſie-
rit per eam, ſtupebit, & ſibilabit, &
dicet: Quare fecit Dominus ſic terræ
9 huic, & domui huic? * Et reſponde-
bunt: Quia dereliquerunt Dominum
Deum ſuum, qui eduxit patres eorum
de Terra Ægypti, & ſecuti ſunt deos
alienos, & adoraverunt eos, & co-
luerunt eos: idcirco induxit Dominus
10 ſuper eos omne malum hoc. * Exple-
tis autem annis viginti poſtquam ædi-
ficaverat Salomon duas domos, id eſt,
11 domum Domini, & domum regis, *(Hi-
ram rege Tyri præbente Salomoni li-
gna cedrina & abiegna, & aurum jux-
ta omne quod opus habuerat) tunc de-
dit Salomon Hiram viginti oppida in
12 Terra Galilææ. * Et egreſſus eſt Hiram
de Tyro, ut videret oppida quæ dede-
rat ei Salomon, & non placuerunt ei,
13 * & ait: Hæcine ſunt civitates, quas
dediſti mihi, frater? Et appellavit eas
Terram chabul, uſque in diem hanc.
14 *Miſit quoque Hiram ad regem Salo-
monem centum viginti talenta auri.
15 * Hæc eſt ſumma expenſarum, quam
obtulit rex Salomon ad ædificandam
domum Domini & domum ſuam, &
Mello, & murum Ieruſalem, & Heſer,
16 & Mageddo, & Gazer. * Pharao rex
Ægypti aſcendit, & cepit Gazer, ſuc-
cenditq; eam igni, & Chananæum, qui
habitabat in civitate, interfecit, &
dedit eam in dotem filiæ ſuæ uxori
17 Salomonis. * Ædificavit ergo Salo-
mon Gazer, & Bethorom inferiorem,
18 * & Baalath, & Palmiram in Terra
19 ſolitudinis. * Et omnes vicos, qui ad
ſe pertinebant, & erant abſque muro,
munivit, & civitates curruum & civi-
tates equitum, & quodcumque ei pla-
cuit ut ædificaret in Ieruſalem, & in
Libano, & in omni terra poteſtatis ſuę.
20 * Vniverſum populum, qui remanſerat
de Amorrhæis, & Hethæis, & Phe-
rezæis, & Hevæis, & Iebuſæis, qui
21 non ſunt de filiis Iſrael: *horum filios,
qui remanſerant in terra, quos ſcilicet
non potuerant filii Iſrael exterminare:
fecit Salomon tributarios, uſque in
22 diem hanc. * De filiis autem Iſrael non
conſtituit Salomon ſervire quemquam,
ſed erant viri bellatores, & miniſtri
ejus, & principes, & duces, & præ-
fecti curruum & equorum. * Erant au- 23
tem principes ſuper omnia opera Salo-
monis præpoſiti quinquaginta, qui ha-
bebant ſubjectum populum, & ſtatutis
operibus imperabant, * Filia autem 24
Pharaonis aſcendit de civitate David
in domum ſuam, quam ædificaverat ei
Salomon: tunc ædificavit Mello. * Of- 25
ferebat quoque Salomon tribus vicibus
per annos ſingulos holocauſta, & paci-
ficas victimas, ſuper altare quod ædi-
ficaverat Domino, & adolebat thymia-
ma coram Domino: perfectumque eſt 26
templum. * Claſſem quoque fecit rex
Salomon in Aſiongaber, quæ eſt juxta
Ailath in littore Maris rubri, in Terra 27
Idumææ. * Miſitque Hiram in claſſe
illa ſervos ſuos viros nauticos, & gna-
ros maris, cum ſervis Salomonis. 28
* Qui cum veniſſent in Ophir, ſump-
tum inde aurum quadringentorum vi-
ginti talentorum, detulerunt ad regem
Salomonem.

CAPVT X.

*Venit regina Saba ad regem Salomo-
nem: quæ ejus mirata ſapientiam,
magnificentiam & gubernationem,
datis acceptiſque amplis muneribus,
diſceſſit: Salomon multum tributum
ac aurum aliunde accepit, vaſa &
ſcuta magnificumque thronum con-
ſtruit, multam ac pretioſam habet
ſupellectilem in vaſis, curribus &
equis, in abundantia argenti ac cedro-
rum.*

SEd & regina Saba, audita fama Sa- 1
lomonis in nomine Domini, venit
tentare eum in ænigmatibus. * Et in- 2
greſſa Ieruſalem multo cum comitatu,
& divitiis, camelis portantibus aro-
mata, & aurum infinitum nimis, &
gemmas pretioſas, venit ad regem Sa-
lomonem, & locuta eſt ei univerſa quæ
habebat in corde ſuo. *Et docuit eam 3
Salomon omnia verba quæ propoſue-
rat: non fuit ſermo, qui regem poſſet
latere, & non reſponderet ei. * Videns 4
autem regina Saba omnem ſapientiam
Salomonis, & domum quam ædificave-
rat, * & cibos menſæ ejus, & habi- 5
tacula ſervorum, & ordines miniſtran-
tium, veſteſque eorum, & pincernas,
& holocauſta quæ offerebat in do-
mo Domini: non habebat ultra ſpi-
ritum. * dixitque ad regem: Verus eſt 9
ſermo, quem audivi in terra mea, * ſu- 7
per ſermonibus tuis, & ſuper ſapi-
entia tua: & non credebam narran-
tibus mihi, donec ipſa veni, & vidi
oculis meis, & probavi quod media
pars mihi nuntiata non fuerit: major
eſt ſapientia & opera tua, quam ru-
mor quem audivi. * Beati viri tui, 8
& beati ſervi tui, qui ſtant coram te
ſemper, & audiunt ſapientiam tuam.
* Sit Dominus Deus tuus benedi- 9

ctus,

ctus, cui complacuisti, & posuit te su-
per thronum Israel, eo quod dilexerit
Dominus Israel in sempiternum, &
constituit te regem, ut faceres judiciũ
10 & justitiam. * Dedit ergo regi cen-
tum viginti talenta auri, & aromata
multa nimis, & gemmas pretiosas: non
sunt allata ultra aromata tam multa,
quam ea quæ dedit regina Saba regi
11 Salomoni. (* Sed & classis Hiram, quæ
portabat aurum de Ophir, attulit ex
Ophir ligna thyina multa nimis, &
12 gemmas pretiosas. * Fecitque rex de
lignis thyinis fulcra domus Domini,
& domus regiæ, & cytharas lyrasque
cantoribus: non sunt allata hujusce-
modi ligna thyina, neque visa usque
13 in præsentem diem.) * Rex autem Sa-
lomon dedit reginæ Saba omnia quæ
voluit & petivit ab eo: exceptis his,
quæ ultro obtulerat ei munere regio.
Quæ reversa est, & abiit in terram
14 suam cum servis suis. * Erat autem
pondus auri, quod afferebatur Salomo-
ni per annos singulos sexcentorum se-
15 xaginta sex talentorum auri: * excep-
to eo, quod afferebant viri qui super
vectigalia erant, & negotiatores, uni-
versique scruta vendentes, & omnes re-
16 ges Arabiæ, ducesque terræ. * Fecit
quoque rex Salomon ducenta scuta de
auro purissimo, sexcentos auri siclos
17 dedit in laminas scuti unius. * Et tre-
centas peltas ex auro probato: trecen-
tæ minæ auri unam peltam vestiebant:
posuitque eas rex in domo saltus Li-
18 bani. * Fecit etiam rex Salomon thro-
num de ebore grandem: & vestivit eũ
19 auro fulvo nimis. * qui habebat sex
gradus: & summitas throni rotunda
erat in parte posteriori: & duæ manus
hinc atque inde tenentes sedile: & duo
leones stabant juxta manus singulas.
20 * Et duodecim leunculi stantes super
sex gradus hinc atque inde: non est fa-
ctum tale opus in universis regnis.
21 * Sed & omnia vasa, quibus potabat
rex Salomon, erant aurea: & universa
supellex domus saltus Libani de auro
purissimo: non erat argentum, nec ali-
cujus pretii putabatur in diebus Sa-
22 lomonis, * quia classis regis per mare
cum classe Hiram semel per tres annos
ibat in Tharsis, deferens inde aurum
& argentum, & dentes elephantorum,
23 & simias, & pavos. * Magnificatus est
ergo rex Salomon super omnes reges
24 terræ, divitiis, & sapientia. * Et uni-
versa terra desiderabat vultum Salo-
monis, ut audiret sapientiam ejus,
25 quam dederat Deus in corde ejus. *Et
singuli deferebant ei munera, vasa ar-
gentea & aurea, vestes & arma bellica,
aromata quoque, & equos & mulos,
26 per annos singulos. * Congregavitque
Salomon currus & equites, & facti
sunt ei mille quadringenti currus, &
duodecim millia equitum: & dispo-
suit eos per civitates munitas, & cum
rege in Ierusalem. * Fecitque ut tanta 27
esset abundantia argenti in Ierusalem,
quanta & lapidum: & cedrorum præ-
buit multitudinem, quasi sycomoros
quæ nascuntur in campestribus. * Et 28
educebantur equi Salomoni de Ægyp-
to, & de Coa. * Negotiatores enim re- 29
gis emebant de Coa, & statuto pretio
perducebant. * Egrediebatur autem 30
quadriga ex Ægypto sexcentis siclis
argenti, & equus centum quinquagin-
ta. Atque in hunc modum cuncti re-
ges Hethæorum & Syriæ equos ve-
numdabant.

CAPUT XI.

Salomon plurimis jungitur mulieribus alienigenis, & ab ipsis infatuatus ad ipsarum idola convertitur: in quem iratus Dominus, suscitat ei adversarios Adad, Razon, & Ieroboam; cui per prophetam Ahiam promittit regnum Israel, servata una tribu Salomonis filio: moritur Salomon post quadraginta regni annos, cui succedit filius Roboam.

REx autem Salomon adamavit mu- 1
lieres alienigenas multas, filiam
quoque Pharaonis, & Moabitidas, &
Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias,
& Hethæas: * de gentibus, super qui- 2
bus dixit Dominus filiis Israel: Non
ingrediemini ad eas, neque de illis in-
gredientur ad vestras: certissime enim
avertent corda vestra ut sequamini de-
os earum. His itaque copulatus est Sa-
lomon ardentissimo amore. * Fuerunt-
que ei uxores quasi reginæ septingen- 3
tæ, & concubinæ trecentæ: & averte-
runt mulieres cor ejus. * Cumque jam 4
esset senex, depravatum est cor ejus
per mulieres, ut sequeretur deos alie-
nos: nec erat cor ejus perfectum cum
Domino Deo suo, sicut cor David pa-
tris ejus. * Sed colebat Salomon A- 5
starthem deam Sidoniorum, & Moloch
idolum Ammonitarum: *Fecitque Sa- 6
lomon quod non placuerat coram Do-
mino, & non adimplevit ut sequeretur
Dominum, sicut David pater ejus.
*Tunc ædificavit Salomon fanum Cha- 7
mos, idolo Moab, in monte qui est con-
tra Ierusalem, & Moloch idolo filio-
rum Ammon. * Atque in hunc modum 8
fecit universis uxoribus suis alienige-
nis, quæ adolebant thura, & immola-
bant diis suis. * Igitur iratus est Do- 9
minus Salomoni, quod aversa esset
mens ejus à Domino Deo Israel, qui
apparuerat ei secundò, * & præcepe- 10
rat de verbo hoc ne sequeretur deos a-
lienos, & non custodivit quæ manda-
vit ei Dominus. * Dixit itaque Domi- 11
nus Salomoni: Quia habuisti hoc apud
te, & non custodisti pactum meum,
& præcepta mea quæ mandavi tibi,
disrumpens scindam regnum tuum, &
dabo illud servo tuo. * Verumtamen 12

in diebus tuis non faciam, propter
David patrem tuum: de manu filii tui
13 scindam illud, * nec totum regnum
auferam: sed tribum unam dabo fi-
lio tuo, propter David servum
14 meum, & Ierusalem quam elegi.*Sus-
citavit autem Dominus adversarium
Salomoni, Adad Idumæum de semine
15 regio, qui erat in Edom. * Cum enim
esset David in Idumæa & ascendisset
Ioab princeps militiæ ad sepeliendum
eos qui fuerant interfecti, & occidis-
16 set omne masculinum in Idumæa(*sex
enim mensibus ibi moratus est Ioab, &
omnis Israel, donec interimeret omne
17 masculinum in Idumæa) * fugit Adad
ipse, & viri Idumæi de servis patris
ejus cum eo, ut ingrederetur Ægyp-
tum: erat autem Adad puer parvulus.
18 * Cumque surrexissent de Madian, ve-
nerunt in Pharan, tuleruntque secum
viros de Pharan, & introierunt Æ-
gyptum ad Pharaonem regem Æ-
gypti: qui dedit ei domum, & cibos
19 constituit, & terram delegavit. * Et
invenit Adad gratiam coram Pharao-
ne valde, in tantum ut daret ei uxo-
rem, sororem uxoris suæ germanam
20 Taphnes reginæ. * Genuitque ei soror
Taphnes Genubath filium, & nutrivit
eum Taphnes in domo Pharaonis: e-
ratque Genubath habitans apud Pha-
21 raonem, cum filiis ejus.* Cumque au-
disset Adad in Ægypto dormisse Da-
vid cum patribus suis, & mortuum
esse Ioab principem militiæ, dixit
Pharaoni: Dimitte me, ut vadam in
22 terram meam. * Dixitque ei Pharao:
Qua enim re apud me indiges, ut
quæras ire ad terram tuam? At ille re-
spondit: Nulla: sed obsecro te ut di-
23 mittas me. * Suscitavit quoque ei De-
us adversarium Razon filiū Eliada,qui
fugerat Adarezer regem Soba domi-
24 num suum: * & congregavit contra eū
viros, & factus est princeps latronum
cum interficeret eos David: abierunt-
que Damascum, & habitaverunt ibi,
& constituerunt eum regem in Damas-
25 co, * eratque adversarius Israeli cun-
ctis diebus Salomonis: & hoc est ma-
lum Adad, & odium contra Israel, re-
26 gnavitque in Syria. * Ieroboam quo-
que filius Nabath, Ephrathæus,de Sa-
reda, servus Salomonis: cujus mater
erat nomine Sarva, mulier vidua: le-
27 vavit manum contra regem. * Et hæc
est causa rebellionis adversus eū, quia
Salomon ædificavit Mello, & coæqua-
vit voraginem civitatis David patris
28 sui. * Erat autem Ieroboam vir for-
tis & potens: vidensque Salomon
adolescentem bonę indolis & industri-
um, constituerat eum præfectum su-
per tributa universæ domus Ioseph.
29 * Factum est igitur in tempore illo, ut
Ieroboam egrederetur de Ierusalem,&
inveniret eum Ahias Silonites prophe-
ta in via, opertus pallio novo: erant
autem duo tantum in agro. * Appre- 30
hendensque Ahias pallium suum no-
vum, quo coopertus erat, scidit in
duodecim partes. * Et ait ad Ierobo- 31
am: Tolle tibi decem scissuras: hæc e-
nim dicit Dominus Deus Israel: Ecce
ego scindam regnum de manu Salo-
monis, & dabo tibi decem tribus.
* Porro una tribus remanebit ei, pro- 32
pter servū meum David, & Ierusalem
civitatem, quam elegi ex omnibus tri-
bubus Israel: * eo quod dereliquerit 33
me, & adoraverit Astarthen deam Si-
doniorum, & Chamos deum Moab, &
Moloch deum filiorum Ammon: & non
ambulaverit in viis meis, ut faceret
justitiam coram me, & præcepta mea,
& judicia sicut David pater ejus.*Nec 34
auferam omne regnum de manu ejus,
sed ducem ponam eum cunctis diebus
vitæ suæ, propter David servum me-
um, quem elegi, qui custodivit man-
data mea & præcepta mea. * Auferam 35
autem regnum de manu filii ejus, &
dabo tibi decem tribus: * filio autem 36
ejus dabo tribum unam, ut remaneat
lucerna David servo meo cunctis die-
bus coram me in Ierusalem civitate,
quam elegi ut esset nomen meum ibi.
*Te autem assumam, & regnabis super 37
omnia quæ desiderat anima tua, eris-
que rex super Israel. * Si igitur au- 38
dieris omnia quæ præcepero tibi, &
ambulaveris in viis meis, & feceris
quod rectum est coram me, custodiens
mandata mea & præcepta mea, sicut
fecit David servus meus: ero tecum,
& ædificabo tibi domum fidelem,quo-
modo ædificavi David domum, & tra-
dam tibi Israel: * & affligam semen 39
David super hoc, verumtamen non
cunctis diebus. * Voluit ergo Sa- 40
lomon interficere Ieroboam: qui
surrexit, & aufugit in Ægyptum
ad Sesac regem Ægypti, & fuit in Æ-
gypto usq;ad mortem Salomonis.*Re- 41
liquum autem verborum Salomonis,
& omnia quæ fecit, & sapientia e-
jus: ecce universa scripta sunt in
Libro verborum dierum Salomo-
nis. * Dies autem, quos regnavit 42
Salomon in Ierusalem super omnem
Israel, quadraginta anni sunt. * Dor- 43
mivitque Salomon cum patribus suis,
& sepultus est in civitate David pa-
tris sui, regnavitque Roboam filius e-
jus pro eo.

CAPUT XII.

Roboam juvenum secutus consilium patitur regni divisionem, & Ieroboam rex super decem tribus constituitur, exercitum quoque Roboam adversus Ieroboam Dominus per Semeiam prophetam dissipat. Ieroboam verò aureos erexit vitulos adorandos, constitutis sollemnitate, altari, ac sacerdotibus.

VEnit autem Roboam in Sichem: 1
illuc enim congregatus erat om-
nis

sus Ieroboam de via sua pessima, sed
econtrariò fecit de novissimis populi
sacerdotes excelsorum: quicumque vo-
lebat, implebat manum suam, & fiebat
34 sacerdos excelsorum. * Et propter
hanc causam peccavit domus Ierobo-
am, & eversa est, & deleta de superfi-
cie terræ.

CAPUT XIV.

Ahias propheta ab uxore Ieroboam super filio Abia ægrotante interrogatus, prædicit filium moriturum, & domum Ieroboam penitus evertendam; quo mortuo, succedit filius Nadab: rex autem Aegypti diripit domum Domini in Ierusalem; & mortuo Roboam, succedit filius Abia.

1 IN tempore illo ægrotavit Abia filius
2 Ieroboam. * Dixitque Ieroboam
uxori suæ: Surge, & commuta habi-
tum, ne cognoscaris quòd sis uxor Ie-
roboam: & vade in Silo, ubi est Ahias
propheta, qui locutus est mihi, quòd
regnaturus essem super populum hunc.
3 * Tolle quoque in manu tua decem pa-
nes, & crustulam, & vas mellis, &
vade ad illum: ipse enim indicabit
tibi quid eventurũ sit puero huic. * Fe-
4 cit ut dixerat, uxor Ieroboam: & con-
surgens abiit in Silo, & venit in do-
mum Ahiæ: at ille non poterat vide-
re, quia caligaverant oculi ejus præ
5 senectute. * Dixit autem Dominus ad
Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingredi-
tur ut consulat te super filio suo qui
ægrotat. hæc & hæc loquêris ei. Cum
ergo illa intraret, & dissimularet se
6 esse quæ erat, * audivit Ahias soni-
tum pedum ejus introeuntis per osti-
um, & ait: Ingredere uxor Ieroboam:
quare aliam te esse simulas? ego autem
7 missus sum ad te durus nuntius. * Va-
de, & dic Ieroboam: Hæc dicit Do-
minus Deus Israel: Quia exaltavi te de
medio populi, & dedi te ducem super
8 populum meum Israel: * & scidi reg-
num domus David, & dedi illud tibi,
& non fuisti sicut servus meus David,
qui custodivit mandata mea, & secu-
tus est me in toto corde suo, faciens
quod placitum esset in conspectu meo:
9 * sed operatus es mala super omnes qui
fuerunt ante te, & fecisti tibi deos a-
lienos & conflatiles, ut me ad iracun-
diam provocares, me autem projecisti
10 post corpus tuum: * idcirco ecce ego
inducam mala super domum Ierobo-
am, & percutiam de Ieroboam min-
gentem ad parietem, & clausum, &
novissimum in Israel: & mundabo re-
liquias domus Ieroboam, sicut munda-
ri solet fimus usque ad purum.
11 * Qui mortui fuerint de Ieroboam in
civitate, comedent eos canes: qui au-
tem mortui fuerint in agro, vorabunt
eos aves cæli: quia Dominus locutus
12 est. * Tu igitur surge, & vade in do-
mum tuam: & in ipso introitu pedum
tuorum in urbem, morietur puer, * & 13
planget eum omnis Israel, & sepeliet:
iste enim solus inferetur de Ieroboam
in sepulchrum, quia inventus est super
eo sermo bonus à Domino Deo Israel,
in domo Ieroboam. * Constituit au- 14
tem sibi Dominus regem super Israel,
qui percutiet domum Ieroboam in hac
die, & in hoc tempore: * & percutiet 15
Dominus Deus Israel, sicut moveri so-
let arundo in aqua: & evellet Israel de
terra bona hac, quam dedit patribus
eorum, & ventilabit eos trans Flumen:
quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent
Dominum. * Et tradet Dominus Israel 16
propter peccata Ieroboam, qui pecca-
vit, & peccare fecit Israel. * Surrexit 17
itaque uxor Ieroboam, & abiit, & ve-
nit in Thersa: cumque illa ingredere-
tur limen domus, puer mortuus est,
* & sepelierunt eum. Et planxit eum 18
omnis Israel juxta sermonem Domini,
quem locutus est in manu servi sui A-
hiæ prophetæ. * Reliqua autem ver- 19
borum Ieroboam, quomodo pugnave-
rit, & quomodo regnaverit, ecce scri-
pta sunt in Libro verborum dierum re-
gum Israel. * Dies autem, quibus reg- 20
navit Ieroboam, viginti duo anni sunt:
& dormivit cum patribus suis: regna-
vitque Nadab filius ejus pro eo. * Por- 21
ro Roboam filius Salomonis regnavit
in Iuda. Quadraginta & unius anni e-
rat Roboam, cum regnare cœpisset: de-
cem & septem annos regnavit in Ieru-
salem civitate, quam elegit Dominus
ut poneret nomen suum ibi, ex omni-
bus tribubus Israel. Nomen autem ma-
tris ejus Naama Ammanitis. * Et fe- 22
cit Iudas malum coram Domino, & ir-
ritaverunt eum super omnibus, quæ fe-
cerant patres eorum in peccatis suis
quæ peccaverunt. * Ædificaverunt e- 23
nim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos
super omnem collem excelsum, & sub-
ter omnem arborem frondosam: * sed 24
& effeminati fuerunt in terra, fece-
runtque omnes abominationes genti-
um, quas attrivit Dominus ante faci-
em filiorum Israel. * In quinto autem 25
anno regni Roboam, ascendit Sesac
rex Ægypti in Ierusalem, * & tulit the- 26
sauros domus Domini, & thesauros re-
gios, & universa diripuit: scuta quo-
que aurea, quæ fecerat Salomon: * pro 27
quibus fecit rex Roboam scuta ærea,
& tradidit ea in manum ducum scuta-
riorum, & eorum qui excubabant ante
ostium domus regis. * Cumque ingre- 28
deretur rex in domum Domini, porta-
bant ea qui præeundi habebant offici-
um: & postea reportabant ad armenta-
rium scutariorum. * Reliqua autem ser- 29
monum Roboam, & omnia quæ fecit,
ecce scripta sunt in Libro sermonum
dierum regum Iuda. * Fuitque bellum 30
inter Roboam & Ieroboã cunctis die-
bus. * Dormivitque Roboam cum pa-

tribus

tribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis; & regnavit Abiam filius ejus pro eo.

CAPVT XV.

Impio Abiæ regi Iudæ succedit pius filius Asa, qui adversus Basan regem Israel præliatur, impetrato à Benadad rege Syriæ auxilio. Asa morienti succedit filius Iosaphat. at Baasa Nadab filium Ieroboam cum universa cognatione occidit, & pro eo regnat super Israel viginti quattuor annis, impius post impium.

1 IGitur in octavo decimo anno regni
Ieroboam filii Nabat, regnavit A-
2 biam super Iudam. * Tribus annis
regnavit in Ierusalem: nomen matris
3 ejus Maacha filia Abessalom. * Am-
bulavitque in omnibus peccatis patris
sui, quæ fecerat ante eum: nec erat
cor ejus perfectum cum Domino Deo
4 suo, sicut cor David patris ejus. * Sed
propter David dedit ei Dominus De-
us suus lucernam in Ierusalem, ut sus-
citaret filium ejus post eum, & statue-
5 ret Ierusalem: * eo quod fecisset Da-
vid rectum in oculis Domini, & non
declinasset ab omnibus, quæ præcepe-
rat ei cunctis diebus vitæ suæ, excep-
6 to sermone Vriæ Hethæi.*Attamen bel-
lum fuit inter Roboam & Ieroboam,
7 omni tempore vitæ ejus.* Reliqua au-
tem sermonum Abiam, & omnia quæ
fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro
verborum dierum regum Iuda? Fuit-
que prælium inter Abiam & inter Ie-
8 roboam. * Et dormivit Abiam cum
patribus suis, & sepelierunt eum in
civitate David: regnavitque Asa filius
9 ejus pro eo.*In anno ergo vigesimo Ie-
roboã regis Israel regnavit Asa rex Iu-
10 da, * & quadraginta & uno anno re-
gnavit in Ierusalem. Nomen matris e-
11 jus Maacha, filia Abessalom. * Et fe-
cit Asa rectum ante conspectum Do-
12 mini, sicut David pater ejus: * & ab-
stulit effeminatos de terra, purgavit-
que universas sordes idolorum, quæ
13 fecerant patres ejus.* Insuper & Maa-
cham matrem suam amovit, ne esset
princeps in sacris Priapi, & in luco
ejus, quem consecraverat: subvertit-
que specum ejus, & confregit simula-
crum turpissimum, & combussit in
14 Torrente Cedron: * excelsa autem non
abstulit. Verumtamen cor Asa perfe-
ctum erat cum Domino cunctis diebus
15 suis: * & intulit ea, quæ sanctifica-
verat pater suus, & voverat, in domum
Domini, argentum & aurum, & vasa.
* Bellum autem erat inter Asa, &
16 Baasa regem Israel, cunctis diebus eo-
rum: * Ascendit quoque Baasa rex Is-
17 rael in Iudam, & ædificavit Rama, ut
non posset quispiam egredi vel
ingredi de parte Asa regis Iuda.
* Tollens itaque Asa omne argentum & 18
aurum, quod remanserat in thesauris
domus Domini, & in thesauris domus
regiæ, dedit illud in manus servorum
suorum: & misit ad Benadad filium Ta-
bremon filii Hezion, regem Syriæ, qui
habitabat in Damasco, dicens: *Fœdus 19
est inter me & te, & inter patrẽ meũ &
patrẽ tuũ: ideo misi tibi munera, argẽtũ
& aurum: & peto ut venias, & irritum
facias fœdus, quod habes cum Baasa
rege Israel, & recedat à me. * Acqui- 20
escens Benadad regi Asa, misit princi-
pes exercitus sui in civitates Israel, &
percusserunt Ahion, & Dan, & Abel-
domum Maacha, & universam Cenne-
roth, omnem scilicet Terram Nephtha-
li. * Quod cum audisset Baasa, intermi- 21
sit ædificare Rama, & reversus est in
Thersa. * Rex autem Asa nuntium mi- 22
sit in omnem Iudam, dicens: Nemo sit
excusatus. & tulerunt lapides de Ra-
ma, & ligna ejus, quibus ædificaverat
Baasa, & extruxit de eis rex Asa Ga-
baa Benjamin, & Maspha. * Reliqua 23
autem omnium sermonum Asa, & uni-
versæ fortitudines ejus, & cuncta quæ
fecit, & civitates quas extruxit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Iuda? Verumtamen in
tempore senectutis suæ doluit pedes.
* Et dormivit cum patribus suis, & se- 24
pultus est cum eis in Civitate David
patris sui. Regnavitque Iosaphat fi-
lius ejus pro eo. * Nadab vero filius 25
Ieroboam regnavit super Israel anno
secundo Asa regis Iuda: regnavitque
super Israel duobus annis. * Et fecit 26
quod malum est in conspectu Domini,
& ambulavit in viis patris sui, & in
peccatis ejus, quibus peccare fecit Is-
rael. * Insidiatus est autem ei Baasa fi- 27
lius Ahiæ de domo Issachar, & percus-
sit eum in Gebbethon, quæ est urbs
Philisthinorum: siquidem Nadab &
omnis Israel obsidebant Gebbethon.
* Interfecit ergo illum Baasa in anno
tertio Asa regis Iuda: & regnavit pro 28
eo. * Cumque regnasset, percussit o- 29
mnem domum Ieroboam: non dimisit
ne unam quidem animam de semine e-
jus, donec deleret eum, juxta verbum
Domini, quod locutus fuerat in manu
servi sui Ahiæ Silonitis, *propter pec-
cata Ieroboã, quæ peccaverat, & quibus 30
peccare fecerat Israel: & propter deli-
ctũ, quo irritaverat Dominũ Deũ Israel.
* Reliqua autem sermonum Nadab, &
omnia quæ operatus est, nonne hæc 31
scripta sunt in Libro verborum dierum
regũ Israel?*Fuitq; bellum inter Asa, &
Baasa regem Israel, cunctis diebus eorũ. 32
* Anno tertio Asa regis Iuda, regnavit 33
Baasa filius Abiæ, super omnem Israel,
in Thersa, viginti quattuor annis. *Et
fecit malum coram Domino, ambula- 34
vitque in via Ieroboam, & in pec-
catis ejus, quibus peccare fecit Israel.

CAPVT XVI.

Iehu prophetat regis Baasa & domus ipsius subversionem, cui mortuo succedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eoque regnum invadente elegit Israel Amri, quo impio regnum obtinente, Zambri se cum domo regia succendit: Mortuo autem Amri succedit filius impiissimus Achab, qui Iezabel duxit uxorem, & ejus tempore readificatur Iericho.

1 FActus est autem sermo Domini ad
Iehu filium Hanani contra Baasa,
2 dicens: * Pro eo quod exaltavi te de
pulvere, & posui te ducem super po-
pulum meum Israel, tu autem ambula-
sti in via Ieroboam, & peccare fecisti
populum meum Israel, ut me irritares
3 in peccatis eorum: * ecce, ego deme-
tam posteriora Baasa, & posteriora do-
mus ejus: & faciam domum tuam sicut
4 domum Ieroboam filii Nabat. * Qui
mortuus fuerit de Baasa in civitate,
comedent eum canes: & qui mortuus
fuerit ex eo in regione, comedent
5 eum volucres cæli. * Reliqua autem
sermonum Baasa, & quæcumque fe-
cit, & prælia ejus, nonne hæc scripta
sunt in Libro verborum dierum regum
6 Israel? * Dormivit ergo Baasa cum
patribus suis, sepultusque est in Ther-
sa: & regnavit Ela filius ejus pro eo.
7 *Cum autem in manu Iehu filii Hana-
ni prophetæ verbum Domini factum
esset contra Baasa, & contra domum
ejus, & contra omne malum, quod fe-
cerat coram Domino, ad irritandum
eum in operibus manuum suarum, ut
fieret sicut domus Ieroboam: ob hanc
causam occidit eum, hoc est, Iehu fi-
8 lium Hanani, prophetam. * Anno vi-
gesimo sexto Asa regis Iuda, regnavit
Ela filius Baasa super Israel in Thersa
9 duobus annis. * Et rebellavit contra
eum servus suus Zambri, dux mediæ
partis equitũ: erat autem Ela in Ther-
sa bibens, & temulentus, in domo Ar-
10 sa præfecti Thersa. * Irruens ergo Zã-
bri, percussit & occidit eum, anno vi-
gesimo septimo Asa regis Iuda, & reg-
11 navit pro eo. * Cumque regnasset, &
sedisset super solium ejus, percussit o-
mnem domum Baasa, & non dereliquit
ex ea mingentem ad parietem, & pro-
12 pinquos & amicos ejus. * Delevitque
Zambri omnem domum Baasa, juxta
verbum Domini, quod locutus fuerat
ad Baasa in manu Iehu prophetæ,
13 * propter universa peccata Baasa, &
peccata Ela filii ejus, qui peccaverunt,
& peccare fecerunt Israel, provocan-
tes Dominum Deum Israel in vanita-
14 tibus suis. * Reliqua autem sermo-
num Ela, & omnia quæ fecit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum
15 dierum regum Israel? * Anno vige-
simo septimo Asa regis Iuda, regnavit
Zambri septem diebus in Thersa: por-
ro exercitus obsidebat Gebbethon ur-
bem Philisthinorum. * Cumque au- 16
disset rebellasse Zambri, & occidisse
regem, fecit sibi regem omnis Israel
Amri, qui erat princeps militiæ su-
per Israel in die illa in castris. * As- 17
cendit ergo Amri, & omnis Israel cum
eo, de Gebbethon & obsidebant Ther-
sa. * Videns autem Zambri quod ex- 18
pugnanda esset civitas, ingressus est pa-
latium, & succendit se cum domo re-
gia: & mortuus est * in peccatis suis, 19
quæ peccaverat faciens malum coram
Domino, & ambulans in via Ierobo-
am, & in peccato ejus, quo fecit pec-
care Israel. * Reliqua autem Sermo- 20
num Zambri, & insidiarum ejus, &
tyrannidis, nonne hæc scripta sunt in
Libro verborum dierum regum Israel?
* Tunc divisus est populus Israel in 21
duas partes: media pars populi seque-
batur Thebni filium Gineth, ut consti-
tueret eum regem: & media pars Am-
ri. * Prævaluit autem populus qui 22
erat cum Amri, populo qui seque-
batur Thebni filium Gineth: mor-
tuusque est Thebni, & regnavit Amri.
* Anno trigesimo primo Asa regis Iu- 23
da, regnavit Amri super Israel: duo-
decim annis: in Thersa regnavit sex
annis. * Emitque montem Samariæ 24
à Somer duobus talentis argenti: & æ-
dificavit eum, & vocavit nomen civi-
tatis, quam extruxerat, nomine Semer
domini montis, Samariam. * Fecit 25
autem Amri malum in conspectu Do-
mini, & operatus est nequiter, su-
per omnes qui fuerunt ante eum. 26
* Ambulavitque in omni via Iero-
boam filii Nabat, & in peccatis e-
jus quibus peccare fecerat Isra-
el: ut irritaret Dominum Deum Israel
in vanitatibus suis. * Reliqua autem 27
sermonum Amri, & prælia ejus quæ
gessit, nonne hæc scripta sunt in Li-
bro verborum dierum regum Israel?
* Dormivitque Amri cum patribus 28
suis, & sepultus est in Samaria: regna-
vitque Achab filius ejus pro eo. * A- 29
chab vero filius Amri regnavit super
Israel anno trigesimo octavo Asa re-
gis Iuda. Et regnavit Achab filius
Amri super Israel in Samaria vigin-
ti & duobus annis. * Et fecit Achab 30
filius Amri malum in conspectu Domi-
ni, super omnes qui fuerunt ante eum.
* Nec suffecit ei ut ambularet in pec- 31
catis Ieroboam filii Nabat: insuper du-
xit uxorem Iezabel filiam Ethbaal re-
gis Sidoniorum. Et abiit, & servivit
Baal, & adoravit eum. * Et posuit a- 32
ram Baal in templo Baal, quod ædifica-
verat in Samaria, * & plantavit lucum: 33
& addidit Achab in opere suo, irritans
Dominum Deum Israel, super om-
nes reges Israel qui fuerunt ante eum.
* In diebus ejus ædificavit Hiel de 34
Bethel, Iericho: in Abiram primitivo
suo fundavit eam, & in Segub no-

vissimo

vissimo suo posuit portas ejus: juxta
verbum Domini, quod locutus fuerat
in manu Iosue filii Nun.

CAPVT XVII.

Elias cælum triennio claudit, primumque pascitur à corvis, deinde à muliere Sarephtana, cujus hydria farinæ & lecythus olei non minuuntur; filius autem ipsius, oratione Eliæ resuscitatur.

1 ET dixit Elias Thesbites de habita-
toribus Galaad ad Achab: Vivit
Dominus Deus Israel, in cujus con-
spectu sto, si erit annis his ros & plu-
2 via, nisi juxta oris mei verba. * Et
factum est verbum Domini ad eum, di-
3 cens: * Recede hinc, & vade contra
Orientem, & abscondere in Torrente
4 carith, qui est contra Iordanem, * &
ibi de torrente bibes: corvisque præ-
5 cepi ut pascant te ibi * Abiit ergo, &
fecit juxta verbum Domini: cumque
abiisset, sedit in Torrente carith, qui
6 est contra Iordanem. * Corvi quoque
deferebant ei panem & carnes mane,
similiter panem & carnes vesperi, &
7 bibebat de torrente. * Post dies au-
tem siccatus est torrens: non enim plue-
8 rat super terram. * Factus est ergo ser-
9 mo Domini ad eum, dicens: * Surge,
& vade in Sarephta Sidoniorum, &
manebis ibi: præcepi enim ibi mulie-
10 ri viduæ ut pascat te. * Surrexit, &
abiit in Sarephta. Cumque venisset ad
portam civitatis, apparuit ei mulier
vidua colligens ligna, & vocavit eam,
dixitque ei: Da mihi paululum aquæ
11 in vase, ut bibam. * Cumque illa per-
geret ut afferret, clamavit post tergum
ejus, dicens: Affer mihi, obsecro, &
12 buccellam panis in manu tua. * Quæ
respondit: Vivit Dominus Deus tuus,
quia non habeo panem, nisi quantum
pugillus capere potest farinæ in hy-
dria, & paululum olei in lecytho: en
colligo duo ligna, ut ingrediar &
faciam illum mihi & filio meo, ut co-
13 medamus, & moriamur. * Ad quam
Elias ait: Noli timere, sed vade, &
fac sicut dixisti: verumtamen mihi pri-
mum fac de ipsa farinula subcinericiũ
panem parvulum, & affer ad me: tibi
14 autem & filio tuo facies postea. * Hæc
autem dicit Dominus Deus Israel: Hy-
dria farinæ non deficiet, nec lecythus
olei minuetur, usque ad diem in qua
Dominus daturus est pluviam super
15 faciem terræ. * Quæ abiit, & fecit
juxta verbum Eliæ: & comedit ipse,
& illa, & domus ejus: & ex illa die
16 *hydria farinæ nõ defecit, & lecythus
olei non est imminutus, juxta verbum
Domini, quod locutus fuerat in manu
17 Eliæ. * Factum est autem post hæc,
ægrotavit filius mulieris matris fami-
lias, & erat languor fortissimus, ita ut
18 non remaneret in eo halitus. * Dixit
ergo ad Eliã: Quid mihi & tibi vir
Dei? ingressus es ad me, ut rememora-
rentur iniquitates meæ, & interficeres
filium meum? * Et ait ad eam Elias:
Da mihi filium tuum. Tulitque eum de 19
sinu ejus, & portavit in cœnaculum u-
bi ipse manebat, & posuit super lectu-
lum suum. *Et clamavit ad Dominum, 20
& dixit: Domine Deus meus, etiam
ne viduam, apud quam ego utcumque
sustentor, afflixisti ut interficeres fi-
lium ejus? *Et expandit se, atque men- 21
sus est super puerum tribus vicibus, &
clamavit ad Dominum, & ait: Domine
Deus meus, revertatur obsecro anima
pueri hujus in viscera ejus. * Et exau- 22
divit Dominus vocem Eliæ: & reversa
est anima pueri intra eum, & revixit.
* Tulitque Elias puerum, & deposuit 23
eum de cœnaculo in inferiorem do-
mum, & tradidit matri suæ, & ait illi:
En vivit filius tuus. * Dixitque mulier 24
ad Eliam: Nunc in isto cognovi, quo-
niam vir Dei es tu, & verbum Domi-
ni in ore tuo verum est.

CAPVT XVIII.

Increscente fame Elias Abdiæ herbam pecoribus quærenti occurrit, cui ægrè persuadet ut nuntiet Achab se adesse, qui occurrens Eliæ ab ipso corripitur: Dei zelo Elias 850. pseudoprophetas occidi jubet, dato de cælo igne ad consummationem holocausti, & pluviam à Deo impetrat.

POst dies multos factum est verbum 1
Domini ad Eliam, in anno ter-
tio dicens: Vade, & ostende te Achab,
ut dem pluviam super faciem terræ.
* Ivit ergo Elias, ut ostenderet se A- 2
chab: erat autem fames vehemens in
Samaria. * Vocavitque Achab Abdi- 3
am dispensatorem domus suæ: Abdias
autem timebat Dominum valde. *Nam 4
cum interficeret Iezabel prophetas Do-
mini, tulit ille centum prophetas, &
abscondit eos quinquagenos & quin-
quagenos in speluncis, & pavit eos pa-
ne & aqua. *Dixit ergo Achab ad Ab-
diam: Vade in terram ad univer- 5
sos fontes aquarum, & in cunctas
valles, si forte possimus invenire her-
bam, & salvare equos & mulos, &
non penitus jumenta intereant. * Di- 6
viseruntque sibi regiones, ut circui-
rent eas: Achab ibat per viam unam,
& Abdias per viam alteram seorsum.
* Cumque esset Abdias in via, Elias 7
occurrit ei: qui cum cognovisset
eum, cecidit super faciem suam, &
ait: Num tu es, domine mi, Elias?
* Cui ille respondit: Ego. Vade, & 8
dic domino tuo: Adest Elias. * Et 9
ille: Quid peccavi, inquit, quoniam
tradis me servum tuum in manu A-
chab, ut interficiat me? * Vivit Do- 10
minus Deus tuus, quia non est gens
aut regnum, quo non miserit domi-

nus meus te requirens : & responden-
tibus cunctis: Non est hic: adjuravit
regna singula & gentes, eò quod mini-
11 me repereris.*Et nunc tu dicis mihi:
Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.
12 * Cumque recessero à te, Spiritus Do-
mini asportabit te in locum,quem ego
ignoro: & ingressus nuntiabo Achab,
& non inveniens te, interficiet me: ser-
vus autem tuus timet Dominum ab
13 infantia sua. * Numquid non indica-
tum est tibi domino meo,quid fecerim
cum interficeret Iezabel prophetasDo-
mini, quod absconderim de prophetis
Domini centum viros, quinquagenos
& quinquagenos, in speluncis, & pa-
14 verim eos pane & aqua? * Et nunc tu
dicis: Vade, & dic domino tuo: Adest
15 Elias: ut interficiat me? * Et dixit E-
lias: Vivit Dominus exercituum, ante
cujus vultum sto, quia hodie appare-
16 bo ei. * Abiit ergo Abdias in occur-
sum Achab, & indicavit ei: venitque
17 Achab in occursum Eliæ. * Et cum vi-
disset eum, ait: Tune es ille, qui con-
18 turbas Israel? * Et ille ait : Non ego
turbavi Israel, sed tu, & domus patris
tui, qui dereliquistis mandata Domi-
19 ni , & secuti estis Baalim. * Verum-
tamen nunc mitte, & congrega ad me
universum Israel in monte Carmeli, &
prophetas Baal quadringentos quin-
quaginta, prophetasque lucorum qua-
dringentos , qui comedunt de mensa
20 Iezabel. * Misit Achab ad omnes filios
Israel , & congregavit prophetas in
21 monte Carmeli. * Accedens autem E-
lias ad omnem populum, ait: Usque-
quo claudicatis in duas partes? si Do-
minus est Deus, sequimini eum:si au-
tem Baal, sequimini illum.Et non re-
22 spondit ei populus verbum. * Et ait
rursus Elias ad populum: Ego remansi
propheta Domini solus: prophetæ au-
temBaal quadringenti & quinquagin-
ta viri sunt. *Dentur nobis duo boves,
23 & illi eligant sibi bovem unum, & in
frusta cædentes, ponant super ligna,
ignem autem non supponant: & ego
faciam bovem alterum , & imponam
super ligna, ignem autem non suppo-
24 nam. * Invocate nomina deorum ve-
strorum , & ego invocabo nomen Do-
mini mei: & Deus qui exaudierit per
ignem, ipse sit Deus. Respondens om-
nis populus ait: Optima propositio.
25 * Dixit ergo Elias prophetis Baal:Eli-
gite vobis bovem unum, & facite pri-
mi, quia vos plures estis: & invocate
nomina deorum vestrorum, ignemque
26 non supponatis. * Qui cum tulissent
bovem, quem dederat eis, fecerunt:&
invocabant nomenBaal de mane usque
ad meridiem, dicentes : Baal exaudi
nos. Et non erat vox, nec qui respon-
deret: transiliebantque altare quod fe-
27 cerant. * Cumque esset jam meridies,
illudebat illis Elias, dicens: Clamate
voce majore : Deus enim est,& forsi-
tan loquitur, aut in diversorio est,
aut in itinere, aut certe dormit, ut ex-
citetur. *Clamabant ergo voce magna, 28
& incidebant se juxta ritum suum cul-
tris & lanceolis:donec perfunderentur
sanguine. * Postquam autem transiit 29
meridies, & illis prophetantibus vene-
rat tempus quo sacrificium offerri so-
let, nec audiebatur vox, nec aliquis
respondebat , nec attendebat orantes:
* dixit Elias omni populo: Venite ad 30
me. Et accedente ad se populo, cura-
vit altare Domini,quod destructũ fue-
rat. * Et tulit duodecim lapides jux- 31
ta numerum tribuum filiorum Iacob,
ad quem factus est sermo Domini, di-
cens: Israel erit nomen tuum. * Et æ- 32
dificavit de lapidibus altare in nomine
Domini : fecitque aquæductum, quasi
per duas aratiunculas,in circuitu alta-
ris, * & composuit ligna: divisitque 33
per membra bovem, & posuit super li-
gna,* & ait: implete quattuor hydrias 34
aqua,& fundite super holocaustum, &
super ligna. Rursumque dixit: Etiam
secundo hoc facite. Qui cum fecissent
secundò, ait:Etiam tertiò idipsum fa-
cite. Feceruntque tertiò , * & curre- 35
bant aquæ circũ altare, & fossa aquæ-
ductus repleta est. *Cumque jam tem- 36
pus esset ut offerretur holocaustum,
accedens Elias propheta, ait: Domine
Deus Abraham, & Isaac, & Israel, o-
stende hodie quia tu es Deus Israel, &
ego servus tuus , & juxta præceptum
tuum feci omnia verba hæc. * Exaudi 37
me Domine, exaudi me: ut discat po-
pulus iste, quia tu es Dominus Deus,
& tu convertisti cor eorum iterum.
* Cecidit autem ignis Domini, & vo- 38
ravit holocaustum, & ligna,& lapides,
pulverem quoque , & aquam quæ erat
in aquæductu lambens. * Quod cum 39
vidisset omnis populus, cecidit in fa-
ciem suam, & ait: Dominus ipse est
Deus, Dominus ipse est Deus. * Dixit- 40
que Elias ad eos: Apprehendite pro-
phetas Baal , & ne unus quidem effu-
giat ex eis. Quos cum apprehendis-
sent, duxit eos Elias ad Torrentem
Cison , & interfecit eos ibi. * Et ait 41
Elias ad Achab: Ascende, comede, &
bibe: quia sonus multæ pluviæ est.
*Ascendit Achab,ut comederet & bi- 42
beret : Elias autem ascendit in verti-
cem carmeli, & pronus in terram po-
suit faciem suam inter genua sua, * & 43
dixit ad puerum suum: Ascende, &
prospice contra mare. Qui cum a-
scendisset, & contemplatus esset, ait:
Non est quidquam. Et rursum ait illi:
Revertere septem vicibus. *In septima 44
autem vice, Ecce nubecula parva quasi
vestigium hominis ascendebat de ma-
ri. Qui ait: Ascende, & dic Achab:
Iunge currum tuum & descende, ne
occupet te pluvia. * Cumque se verte- 45
ret huc atque illuc, ecce cæli contene-
brati sunt, & nubes ,& ventus,& facta

est

est pluvia grandis. Ascendens itaque
46 Achab abiit in Iezrahel: * & manus
Domini facta est super Eliam, accin-
ctisque lumbis currebat ante Achab,
donec veniret in Iezrahel.

CAPUT XIX.

Elias fugiens Iezabel in deserto, à somno excitatus, panem divinitus missum edit, aquamque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit; ibiq; in spelunca querens se solum Domini prophetam relictum, audit septem millia esse relicta, mittiturque ad ungendum Hazael in regem Syriæ, & Iehu in regem Israel, & Eliseum in prophetam.

1 NVntiavit autem Achab Iezabel o-
mnia quæ fecerat Elias, & quo
modo occidisset universos prophetas
2 gladio. * Misitque Iezabel nuntium ad
Eliam, dicens: Hæc mihi faciant dii,
& hæc addant, nisi hac hora cras po-
suero animam tuam sicut animam u-
3 nius ex illis. * Timuit ergo Elias, &
surgens abiit quocumque eum ferebat
voluntas: venitque in Bersabee Iuda,
4 & dimisit ibi puerum suum, * & per-
rexit in desertum, viam unius diei.
Cumque venisset, & sederet subter u-
nam juniperum, petivit animæ suæ ut
moreretur, & ait: Sufficit mihi Do-
mine, tolle animam meam: neque e-
nim melior sum, quam patres mei.
5 * Projecitque se, & obdormivit in
umbra juniperi: & ecce Angelus Do-
mini tetigit eum, & dixit illi: Surge,
6 & comede. * Respexit,& ecce ad ca-
put suum subcinericius panis, & vas
aquæ: comedit ergo, & bibit, & rur-
7 sum obdormivit. * Reversusque est
Angelus Domini secundo, & tetigit
eum, dixitque illi: Surge, comede:
8 grandis enim tibi restat via: *Qui cum
surrexisset, comedit & bibit,& ambu-
lavit in fortitudine cibi illius, qua-
draginta diebus & quadraginta nocti-
bus, usque ad montem Dei Horeb.
9 * Cumque venisset illuc, mansit in
spelunca:& ecce sermo Domini ad eũ,
dixitque illi: Quid hic agis Elia?
10 * At ille respondit: Zelo zelatus sum
pro Domino Deo exercituum, quia de-
reliquerunt pactum tuum filii Israel:
altaria tua destruxerunt, prophetas
tuos occiderunt gladio,derelictus sum
ego solus, & quærunt animam meam
11 ut auferant eam. * Et ait ei: Egrede-
re, & sta in monte coram Domino: &
ecce Dominus transit, & spiritus gran-
dis & fortis subvertens montes,& con-
terens petras ante Dominum: non in
spiritu Dominus, & post spiritum
commotio: non in commotione Domi-
12 nus, * & post commotionem ignis:
non in igne Dominus, & post ignem
13 sibilus auræ tenuis. * Quod cum au-
disset Elias, operuit vultum suum pal-
lio.& egressus stetit in ostio speluncæ,
& ecce vox ad eum, dicens: Quid hic
agis Elia? Et ille respondit: * Zelo ze- 1.
latus sum pro Domino Deo exercituũ:
quia dereliquerunt pactum tuum filii
Israel: altaria tua destruxerunt, pro-
phetas tuos occiderunt gladio, dereli-
ctus sum ego solus,& quærunt animam
meam ut auferant eam. * Et ait Domi-
nus ad eum: Vade, & revertere in viam 1
tuam per desertum in Damascum: cum-
que perveneris illuc, unges Hazael re-
gem super Syriam, *& Iehu filiũ Nam- 1
si unges regem super Israel: Eliseum
autem filium Saphat, qui est de Abel-
meula, unges prophetam pro te. * Et 1
erit, quicumque fugerit gladium Ha-
zael, occidet eum Iehu: & quicumque
fugerit gladium Iehu, interficiet eum
Eliseus. * Et derelinquam mihi in Is- 1
rael septem millia virorum, quorum
genua non sunt incurvata ante Baal, &
omne os, quod non adoravit eum os-
culans manus.*Profectus ergo inde E- 1
lias, reperit Eliseum filium Saphat, a-
rantem in duodecim jugis boum. &
ipse in duodecim jugis boum aranti-
bus unus erat: cumque venisset Elias
ad eum, misit pallium suum super il-
lum. *Qui statim relictis bobus cucur- 2
rit post Eliam, & ait: Osculer, oro,
patrem meum, & matrem meam, & sic
sequar te. Dixitque ei: Vade, & rever-
tere: quod enim meum erat, feci tibi.
* Reversus autem ab eo, tulit par bo- 2
um, & mactavit illud, & in aratro bo-
um coxit carnes, & dedit populo, &
comederunt: consurgensque abiit, &
secutus est Eliam, & ministrabat ei.

CAPUT XX.

Syri Samariam obsidentes caduntur à pueris principum provinciarũ, rursumque anno altero in campestribus caduntur: rex autem Achab à propheta reprehenditur, quod fœdus cum Benadad rege Syriæ inierit, illumque vivum dimiserit.

PORRO Benadad rex Syriæ congrega- 1
vit omnem exercitum suum,& tri-
ginta duos reges secum, & equos, &
currus: & ascendens pugnabat contra
Samariam, & obsidebat eam. *Mittens- 2
que nuntios ad Achab regem Israel in
civitatem, ait: * Hæc dicit Benadad: 3
Argentum tuum,& aurum tuum meum
est: & uxores tuæ, & filii tui optimi,
mei sunt. * Responditque rex Israel: 4
Iuxta verbum tuum, domine mi rex,
tuus sum ego, & omnia mea: * Rever- 5
tentesque nuntii, dixerunt: Hæc dicit
Benadad, qui misit nos ad te: Argen-
tum tuum, & aurum tuum, & uxores
tuas, & filios tuos dabis mihi. * Cras 6
igitur hac eadem hora mittam servos
meos ad te, & scrutabuntur domum
tuam, & domum servorum tuorum: &
omne quod eis placuerit, ponent in
manibus suis,& auferent.*Vocavit au- 7
tem rex Israel omnes seniores terræ,&

ait: animadvertite, & videte, quoniam
insidietur nobis. misit enim ad me pro
uxoribus meis, & filiis, & pro argen-
8 to & auro: & non abnui. * Dixerunt-
que omnes majores natu, & univer-
sus populus, ad eum. Non audias, ne-
9 que acquiescas illi. * Respondit ita-
que nuntiis Benadad: Dicite domino
meo regi: Omnia propter quæ misisti
ad me servum tuum in initio, faciam:
hanc autem rem facere non possum.
10 * Reversique nuntii retulerunt ei. Qui
remisit, & ait: Hæc faciant mihi dii,
& hæc addant, si suffecerit pulvis Sa-
mariæ pugillis omnis populi qui se-
11 quitur me. * Et respondens rex Israel,
ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus
12 æque ut discinctus. * Factum est au-
tem, cum audisset Benadad verbum
istud, bibebat ipse & reges in umbra-
culis, & ait servis suis: Circumdate
b civitatem: Et circumdederunt eam.
13 * Et ecce propheta unus accedens ad
Achab regem Israel, ait ei: Hæc dicit
Dominus: Certe vidisti omnem multi-
tudinem hanc nimiam? ecce, ego tra-
dam eam in manu tua hodie: ut scias,
14 quia ego sum Dominus. * Et ait A-
chab: Per quem? Dixitque ei: Hæc
dicit Dominus: Per pedissequos prin-
cipum provinciarum. Et ait: Quis
incipiet præliari? Et ille dixit: Tu.
15 * Recensuit ergo pueros principum
provinciarum, & reperit numerum
ducentorum triginta duorum: & re-
censuit post eos populum, omnes fi-
16 lios Israel, septem millia: * & egressi
sunt meridie. Benadad autem bibebat
temulentus in umbraculo suo, & reges
triginta duo cum eo, qui ad auxilium
17 ejus venerant. * Egressi sunt autem
pueri principum provinciarum in pri-
ma fronte. Misit itaque Benadad. Qui
nuntiaverunt ei, dicentes: Viri egressi
18 sunt de Samaria. * Et ille ait: Sive pro
pace veniunt, apprehendite eos vivos:
19 sive ut prælientur, vivos eos capite. *E-
gressi sunt ergo pueri principum pro-
vinciarum, ac reliquus exercitus se-
20 quebatur: * & percussit unusquisque
virum, qui contra se veniebat: fuge-
runtque Syri, & persecutus est eos Is-
rael. Fugit quoque Benadad rex Sy-
21 riæ in equo cum equitibus suis. * Nec-
non egressus rex Israel percussit equos
& currus, & percussit Syriam plaga
22 magna. * (Accedens autem propheta
ad regem Israel, dixit ei: Vade, &
confortare, & scito, & vide quid fa-
cias: sequenti enim anno rex Syriæ
23 ascendet contra te.) * Servi vero regis
Syriæ dixerunt ei: Dii montium sunt
dii eorum, ideo superaverunt nos:
sed melius est ut pugnemus contra eos
in campestribus, & obtinebimus eos.
24 * Tu ergo verbum hoc fac: Amove re-
ges singulos ab exercitu tuo, & pone
25 principes pro eis: * & instaura nume-
rum militum qui ceciderunt de tuis,
& equos secundum equos pristinos,
& currus secundum currus, quos ante
habuisti: & pugnabimus contra eos in
campestribus, & videbis quod obtine-
bimus eos. Credidit consilio eorum, &
fecit ita. * Igitur postquã annus trans- 26
ierat, recensuit Benadad Syros, & as-
cendit in Aphec, ut pugnaret contra
Israel. * Porro filii Israel recensiti sunt, 27
& acceptis cibariis profecti ex adver-
so, castraque metati sunt contra eos,
quasi duo parvi greges caprarum: Syri
autem repleverunt terram. (* Et acce- 28
dens unus vir Dei, dixit ad regem Is-
rael: Hæc dicit Dominus: Quia dixe-
runt Syri: Deus montium est Dominus,
& non est Deus vallium: dabo omnem
multitudinem hanc grandem in manu
tua, & scietis quia ego sum Dominus.)
* Dirigebantque septem diebus ex ad- 29
verso hi atque illi acies, septima au-
tem die commissum est bellum: percus-
seruntque filii Israel de Syris centum
millia peditũ in die una. * Fugerunt 30
autem qui remanserant in Aphec, in
civitatem: & cecidit murus super vi-
ginti septem millia hominum, qui re-
manserant. Porro Benadad fugiens in-
gressus est civitatem, in cubiculum
quod erat intra cubiculum. * dixerunt- 31
que ei servi sui: Ecce, audivimus quod
reges domus Israel clementes sint: po-
namus itaque saccos in lumbis nostris,
& funiculos in capitibus nostris, &
egrediamur ad regem Israel: forsitan
salvabit animas nostras. * Accinxerunt 32
saccis lumbos suos, & posuerunt funi-
culos in capitibus suis, veneruntque
ad regem Israel, & dixerunt ei: Servus
tuus Benadad dicit: Vivat, oro te, ani-
ma mea. Et ille ait: Si adhuc vivit,
frater meus est. * Quod acceperunt vi- 33
ri pro omine: & festinantes rapuerunt
verbum ex ore ejus, atque dixerunt:
Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite,
& adducite eum ad me. Egressus est
ergo ad eum Benadad, & levavit eum
in currum suum. * Qui dixit ei: Civi- 34
tates, quas tulit pater meus à patre
tuo, reddam: & plateas fac tibi in Da-
masco, sicut fecit pater meus in Sa-
maria, & ego fœderatus recedam à
te. Pepigit ergo fœdus, & dimisit eum.
* Tunc vir quidam de filiis propheta- 35
rum dixit ad socium suum in sermone
Domini: Percute me. At ille noluit
percutere. * Cui ait: Quia noluisti au- 36
dire vocem Domini, ecce recedes à me,
& percutiet te leo. Cumque paululum
recessisset ab eo, invenit eum leo, atque
percussit. * Sed & alterum inveniens 37
virum, dixit ad eum: Percute me. Qui
percussit eum, & vulneravit. * Abiit 38
ergo propheta, & occurrit regi in via,
& mutavit aspersione pulveris os & o-
culos suos. * Cumque rex transisset, 39
clamavit ad regem, & ait: Servus tuus
egressus est ad præliandum cominus:
cumque fugisset vir unus, adduxit eum

quidam ad me, & ait: Custodi virum
istum: qui si lapsus fuerit, erit anima
tua pro anima ejus, aut talentum ar-
genti appendes.* Dum autem ego tur-
batus huc illucq; me verterem; subito
non comparuit. Et ait rex Israel ad
eum? Hoc est judicium tuum, quod ip-
se decrevisti. * At ille statim abstersit
pulverem de facie sua, & cognovit eũ
rex Israel, quod esset de prophetis.
*Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus
Quia dimisisti virum dignum morte de
manu tua, erit anima tua pro anima
ejus, & populus tuus pro populo ejus.
* Reversus est igitur rex Israel in do-
mum suam, audire contemnens, & fu-
ribundus venit in Samariam.

CAPVT XXI.

*Naboth ob negatam regi Achab vine-
am à falsis testibus jussu Iezabel ac-
cusatus lapidatur: quo facto ipsi A-
chab ad occupandã vineã properanti
Elias plurima cõminatur mala, quæ
tamen Achab se humiliando evadit.*

POst verba autem hæc, tempore illo
vinea erat Naboth Iezrahelitæ,
qui erat in Iezrahel, juxta palatium
Achab regis Samariæ. * Locutus est
ergo Achab ad Naboth, dicens: Da
mihi vineam tuam, ut faciam mihi
hortum olerum, quia vicina est, &
prope domum meam, daboque tibi pro
ea vineam meliorem: aut si commodius
tibi putas, argenti pretium, quanto
digna est. * Cui respondit Naboth:
Propitius sit mihi Dominus, ne dem
hereditatem patrum meorum tibi.
* Venit ergo Achab in domum suam
indignans, & frendens super verbo,
quod locutus fuerat ad eum Naboth
Iezrahelites, dicens: Non dabo tibi
hereditatem patrum meorum. Et pro-
jiciens se in lectulum suum, avertit
faciem suam ad parietem, & non co-
medit panem. * Ingressa est autem ad
eum Iezabel uxor sua, dixitq; ei: Quid
est hoc, unde anima tua contristata est?
& quare non comedis panem? * Qui
respondit ei: Locutus sum Naboth
Iezrahelitæ, & dixi ei: Da mihi vine-
am tuam, accepta pecunia: aut, si tibi
placet, dabo tibi vineam meliorem
pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vi-
neam meam. * Dixit ergo ad eum Ie-
zabel uxor ejus: Grandis auctoritatis
es, & bene regis regnum Israel. Surge,
& comede panem, & æquo animo esto,
ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahe-
litæ. * Scripsit itaque litteras ex no-
mine Achab, & signavit eas annulo e-
jus, & misit ad majores natu & opti-
mates, qui erant in civitate ejus, &
habitabant cum Naboth. * Littera-
rum autem hæc erat sententia: Prædi-
cate jejunium, & sedere facite Naboth
inter primos populi, * & submittite
duos viros filios Belial contra eum, &
falsum testimonium dicant: Benedixit
Deum & regem: & educite eum, & la-
pidate, sicque moriatur. *Fecerunt er- 11
go cives ejus majores natu & optima-
tes, qui habitabant cum eo in urbe,
sicut præceperat eis Iezabel, & sicut
scriptum erat in litteris quas miserat
ad eos: * prædicaverunt jejunium, & 12
sedere fecerunt Naboth inter primos
populi. * Et adductis duobus viris fi- 13
liis diaboli, fecerunt eos sedere con-
tra eum: at illi, scilicet ut viri diabo-
lici, dixerunt contra eum testimoni-
um coram multitudine: Benedixit Na-
both Deum & regem: quam ob rem e-
duxerunt eum extra civitatem, & la-
pidibus interfecerunt. * Miseruntque 14
ad Iezabel, dicentes: L[illegible]pidatus est Na-
both, & mortuus e[illegible] Factum est au- 15
tem, cum audisset [illegible]zabel lapidatum
Naboth, & mortuum, locuta est ad A-
chab: Surge, & posside vineam Naboth
Iezrahelitæ, qui noluit tibi acquies-
cere, & dare eam accepta pecunia: non
enim vivit Naboth, sed mortuus est.
* Quod cum audisset Achab, mortuum 16
videlicet Naboth, surrexit, & descẽde-
bat in vineã Naboth Iezrahelitæ, ut pos-
sideret eã. *Factus est igitur sermo Do- 17
mini ad Eliã Thesbitẽ, dicẽs: *Surge, & 18
descende in occursũ Achab regis Israel,
qui est in Samaria: ecce ad vineam Na-
both descendit, ut possideat eã: *& lo- 19
queris ad eũ, dicẽs: Hęc dicit Dominus:
Occidisti, insuper & possedisti. Et post
hæc addes: Hæc dicit Dominus: In
loco hoc, in quo linxerunt canes san-
guinem Naboth, lambent quoque san-
guinem tuum. * Et ait Achab ad Eli- 20
am: Num invenisti me inimicum tibi?
Qui dixit: Inveni, eo quod venumda-
tus sis, ut faceres malum in conspectu
Domini. * Ecce ego inducam super te 21
malum, & demetam posteriora tua, &
interficiam de Achab mingentem ad
parietem, & clausum & ultimum in
Israel. * Et dabo domum tuam sicut 22
domum Ieroboam filii Nabat, & sicut
domum Baasa filii Ahia: quia egisti, ut
me ad iracundiam provocares, & pec-
care fecisti Israel. * Sed & de Iezabel 23
locutus est Dominus, dicens: Canes
comedent Iezabel in agro Iezrahel. * Si 24
mortuus fuerit Achab in civitate, co-
medent eum canes: si autem mortuus
fuerit in agro, comedent eum volu-
cres cæli. * Igitur non fuit alter talis 25
sicut Achab, qui venumdatus est ut fa-
ceret malũ in conspectu Domini: con-
citavit enim eum Iezabel uxor sua,
* & abominabilis factus est, in tan- 26
tum ut sequeretur idola, quæ fe-
cerant Amorrhæi, quos consumpsit
Dominus à facie filiorum Israel. * Ita- 27
que cũ audisset Achab sermones istos,
scidit vestimenta sua, & operuit cili-
cio carnem suam, jejunavitque & dor-
mivit in sacco, & ambulavit demisso
capite. * Et factus est sermo Domini 28
ad Eliam Thesbiten, dicens: * Non- 29

ne vidisti humiliatum Achab coram
me? quia igitur humiliatus est mei
causa, non inducam malum in diebus
ejus, sed in diebus filii sui inferam
malum domui ejus.

CAPUT XXII.

Achab & Iosaphat reges, pseudoprophetarum vaticinio decepti ad pugnam procedunt in Ramoth Galaad, ac vincuntur, occiso Achab, qui Micheam vera prophetantem carcere incluserat: impio Achab succedit filius impius Ochozias, pio autem Iosaphat succedit impius filius Ioram.

1 TRansierunt igitur tres anni abs-
que bello inter Syriam & Israel.
2 * In anno autem tertio, descendit Iosa-
3 phat rex Iuda ad regem Israel. (* Di-
xitque rex Israel ad servos suos: Igno-
ratis quod nostra sit Ramoth Galaad,
& negligimus tollere eam de manu re-
4 gis Syriæ?) * Et ait ad Iosaphat: Ve-
niesne mecum ad præliandum in Ra-
5 moth Galaad? * Dixitq; Iosaphat ad regē
Israel: Sicut ego sum, ita & tu: populus
meus, & populus tuus, unū sunt: & e-
quites mei, equites tui. Dixitque Iosa-
phat ad regē Israel: Quære, oro te, hodie
6 sermonem Domini. * Congregavit er-
go rex Israel prophetas, quadringentos
circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo
in Ramoth Galaad ad bellandum, an
quiescere? Qui responderunt: Ascen-
de, & dabit eam Dominus in manu re-
7 gis. * Dixit autem Iosaphat: Non est
hic propheta Domini quispiam, ut in-
8 terrogemus per eum? * Et ait rex Is-
rael ad Iosaphat: Remansit vir unus,
per quem possumus interrogare Domi-
num: sed ego odi eum, quia non pro-
phetat mihi bonum, sed malū, Michæ-
as filius Iemla. Cui Iosaphat ait: Ne
9 loquaris ita rex. * Vocavit ergo rex
Israel eunuchum quemdam, & dixit ei:
Festina adducere Michæam filium Iem-
10 la. * Rex autem Israel, & Iosaphat rex
Iuda, sedebant unusquisque in solio
suo, vestiti cultu regio, in area juxta
ostium portæ Samariæ, & universi pro-
phetæ prophetabant in conspectu eo-
11 rum. * Fecit quoque sibi Sedecias filius
Chanaana cornua ferrea, & ait: Hæc
dicit Dominus: His ventilabis Syriam,
12 donec deleas eam. * Omnesque pro-
phetę similiter prophetabant, dicentes:
Ascende in Ramoth Galaad, & vade
prospere, & tradet Dominus in manus
13 regis. * Nuntius vero, qui ierat ut vo-
caret Michæam, locutus est ad eum,
dicens: Ecce sermones prophetarū ore
uno regi bona prædicant: sit ergo ser-
mo tuus similis eorum, & loquere bo-
14 na. * Cui Michæas ait: Vivit Domi-
nus, quia quodcumque dixerit mihi
15 Dominus, hoc loquar. * Venit itaque
ad regem, & ait illi rex: Michæa, ire
debemus in Ramoth Galaad ad præli-
andum, an cessare? Cui ille respondit:
Ascende, & vade prospere, & tradet
eam Dominus in manus regis. * Dixit 16
autem rex ad eum: Iterum atq; iterum
adjuro te, ut non loquaris mihi nisi
quod verum est, in nomine Domini.
* Et ille ait: Vidi cunctum Israel dis- 17
persum in montibus, quasi oves non
habentes pastorem. & ait Dominus:
Non habent isti dominum: revertatur
unusquisque in domum suam in pace.
(* Dixit ergo rex Israel ad Iosaphat: 18
Numquid non dixi tibi, quia non pro-
phetat mihi bonum, sed semper ma-
lum?) * Ille vero addens, ait: Propte- 19
rea audi sermonem Domini: Vidi Do-
minum sedentem super solium suum,
& omnem exercitum cæli assistentem
ei a dextris & à sinistris: * & ait Do- 20
minus: Quis decipiet Achab regem Is-
rael, ut ascendat, & cadat in Ramoth
Galaad? Et dixit unus verba hujusce-
modi, & alius aliter. * Egressus est au- 21
tem spiritus, & stetit coram Domino,
& ait: Ego decipiam illum. Cui lo-
cutus est Dominus: In quo? * Et ille 22
ait: Egrediar, & ero spiritus mendax
in ore omnium prophetarum ejus. Et
dixit Dominus: Decipies, & prævale-
bis: egredere, & fac ita. * Nunc igi- 23
tur ecce dedit Dominus spiritum
mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum, qui hic sunt, & Dominus lo-
cutus est contra te malum. * Accessit 24
autem Sedecias filius Chanaana, &
percussit Michæam in maxillam, & di-
xit: Mene ergo dimisit Spiritus Do-
mini, & locutus est tibi? * Et ait Mi- 25
chæas: Visurus es in die illa, quando
ingredieris cubiculum, intra cubicu-
lum ut abscondaris. * Et ait rex Is- 26
rael: Tollite Michæam, & maneat apud
Amon principem civitatis, & apud Io-
as filium Amelech, * & dicite eis: Hæc 27
dicit rex: Mittite virum istum in car-
cerem, & sustentate eum pane tribu-
lationis, & aqua angustiæ, donec re-
vertar in pace. * Dixitque Michæas: Si 28
reversus fueris in pace, non est locu-
tus in me Dominus. Et ait: Audite
populi omnes. * Ascendit itaque rex 29
Israel, & Iosaphat rex Iuda, in Ra-
moth Galaad. * Dixit itaque rex Is- 30
rael ad Iosaphat: Sume arma, & ingre-
dere prælium, & induere vestibus tuis.
porro rex Israel mutavit habitum su-
um, & ingressus est bellum. * Rex au- 31
tem Syriæ præceperat principibus cur-
ruum triginta duobus, dicens: Non
pugnabitis contra minorem & majo-
rem quempiam, nisi contra regem Is-
rael solum. * Cum ergo vidissent 32
principes curruum Iosaphat, suspica-
ti sunt quod ipse esset rex Israel, & im-
petu facto pugnabant contra eum: &
exclamavit Iosaphat. * Intellexerunt- 33
que principes curruum quod non esset
rex Israel, & cessaverunt ab eo. * Vir 34

autem

autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israel inter pulmonem & stomachum. At ille dixit aurigæ suo: Verte manum tuam, & ejice me de exercitu, quia graviter vulneratus sum. * Commissum est ergo prælium in die illa, & rex Israel stabat in curru suo contra Syros, & mortuus est vespere: fluebat autem sanguis plagæ in sinum currus, * & præco insonuit in universo exercitu antequam sol occumberet, dicens: Vnusquisque revertatur in civitatem, & in terram suam. * Mortuus est autem rex: & perlatus est in Samariam: sepelieruntque regem in Samaria, * & laverunt currum ejus in piscina Samariæ, & linxerunt canes sanguinem ejus, & habenas laverunt, juxta verbum Domini quod locutus fuerat. * Reliqua autem sermonum Achab, & universa quæ fecit, & domus eburnea quam ædificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? * Dormivit ergo Achab cum patribus suis, & regnavit Ochozias filius ejus pro eo. * Iosaphat vero filius Asa regnare cœperat super Iudam anno quarto Achab regis Israel. * Triginta quinque annorum erat cum regnare cœpisset, & vigintiquinque annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Azuba filia Salai. * Et ambulavit in omni via Asa patris sui, & non declinavit ex ea: fecitque quod rectum erat in conspectu Domini. * Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis. * Pacemque habuit Iosaphat cum rege Israel. * Reliqua autem verborum Iosaphat, & opera ejus, quæ gessit, & prælia, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regem Iuda? * Sed & reliquias effeminatorum, qui remanserant in diebus Asa patris ejus, abstulit de terra. * Nec erat tunc rex constitutus in Edom. * Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari, quæ navigarent in Ophir propter aurum: & ire non potuerunt, quia confractæ sunt in Asiongaber. * Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Iosaphat. * Dormivitque Iosaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Civitate David patris sui: regnavitque Ioram filius ejus pro eo. * Ochozias autem filius Achab regnare cœperat super Israel in Samaria, anno septimodecimo Iosaphat regis Iuda, regnavitque super Israel duobus annis. * Et fecit malum in conspectu Domini, & ambulavit in via patris sui & matris suæ, & in via Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. * Servivit quoque Baal, & adoravit eum, & irritavit Dominum Deum Israel, juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

LIBER REGUM QUARTUS.

SECUNDUM HEBRÆOS MALACHIM SECUNDUS.

CAPUT I.

Ochozias super ægritudine sua Beelzebub consulere volens ab Elia increpatur, ac moriturus prædicitur. duos quinquagenarios principes ad Eliã missos ignis cælestis devorat cũ ipsorum militibus, tertio principe sua modestia servato, cum quo Elias ad Ochoziam descendit: cui mortuo succedit frater Ioram.

PRævaricatus est autem Moab in Israel, postquam mortuus est Achab. * Ceciditque Ochozias per cancellos cœnaculi sui, quod habebat in Samaria, & ægrotavit: misitque nuntios, dicens ad eos: Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac. * Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbiten, dicens: Surge, & ascende in occursum nuntiorum regis Samariæ, & dices ad eos: Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub Deũ Accaron? * Quam ob rem hæc dicit Dominus: De lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. Et abiit Elias. * Reversique sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? * At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis, & dixit ad nos: Ite, & revertimini ad regem, qui misit vos, & dicetis ei: Hæc dicit Dominus: Numquid, quia non erat Deus in Israel, mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcirco de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. * Qui dixit eis: Cujus figuræ & habitus est vir ille, qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc? * At illi dixerunt: Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est. * Misitque ad eum quinquagenarium principem, & quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in vertice montis, ait: Homo Dei, rex præcepit ut descendas. * Respondensque Elias, dixit quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quin-

quaginta tuos. Descendit itaque ignis
de cælo, & devoravit eum, & quinqua-
11 ginta qui erant cum eo. * Rursumque
misit ad eum principem quinquagena-
rium alterum, & quinquaginta cum
eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, hæc
12 dicit rex: Festina, descende. * Respon-
dens Elias ait: Si homo Dei ego sum,
descendat ignis de cælo, & devoret te,
& quinquaginta tuos. Descendit ergo
ignis de cælo, & devoravit illum, &
13 quinquaginta ejus. * Iterum misit prin-
cipem quinquagenarium tertium, &
quinquaginta qui erant cum eo. Qui
cum venisset, curvavit genua contra E-
liam, & precatus est eum, & ait: Ho-
mo Dei, noli despicere animam me-
am, & animas servorum tuorum qui
14 mecum sunt. * Ecce descendit ignis
de cælo, & devoravit duos principes
quinquagenarios primos, & quin-
quagenos qui cum eis erant: sed nunc
obsecro ut miserearis animæ meæ.
15 * Locutus est autem Angelus Domini
ad Eliam, dicens: Descende cum eo,
ne timeas. Surrexit igitur, & de-
16 scendit cum eo ad regem, * & locutus
est ei: Hæc dicit Dominus: Quia mi-
sisti nuntios ad consulendum Beelze-
bub deum Accaron, quasi non esset
Deus in Israel, à quo posses interro-
gare sermonem, ideo de lectulo, super
quem ascendisti, non descendes, sed
17 morte morieris. * Mortuus est ergo
juxta sermonem Domini, quem locu-
tus est Elias, & regnavit Ioram frater
ejus pro eo, anno secundo Ioram filii
Iosaphat regis Iudæ: non enim habe-
18 bat filium. * Reliqua autem verborum
Ochoziæ, quæ operatus est, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum die-
rum regum Israel?

CAPUT II.

Eliseus individuus Eliæ comes, Iordanem, aqua Eliæ pallio divisa, cum illo transit, Elia autem in cælum igneo curru rapto, duplicem ejus spiritum accipit, ac pallio Eliæ rursum Iordanis aquas dividit. Elias quæsitus non invenitur: aquæ Iericho ac terræ sterilitas immisso per Eliseum sale sanantur, puerique Eliseum irridentes ab ursis lacerantur.

1 FActum est autem, cum levare vel-
let Dominus Eliam per turbinem
in cælum, ibant Elias & Eliseus de
2 Galgalis. * Dixitque Elias ad Eliseum:
Sede hic, quia Dominus misit me us-
que in Bethel. Cui ait Eliseus: Vivit
Dominus, & vivit anima tua, quia non
derelinquam te. Cumque descendissent
3 Bethel, * egressi sunt filii prophetarũ,
qui erant in Bethel, ad Eliseum, & di-
xerunt ei: Numquid nosti, quia hodie
Dominus tollet dominum tuum à te?
4 Qui respondit: Et ego novi: silete. * Di-
xit autem Elias ad Eliseum: Sede hic,
quia Dominus misit me in Iericho. Et
ille ait: Vivit Dominus, & vivit anima
tua, quia non derelinquam te. Cumque
venissent Iericho, * accesserunt filii 5
prophetarum, qui erant in Iericho ad
Eliseum, & dixerunt ei: Numquid no-
sti quia Dominus hodie tollet dominũ
tuum à te? Et ait: Et ego novi: silete.
* Dixit autem ei Elias: Sede hic, quia 6
Dominus misit me usque ad Iordanem.
Qui ait: Vivit Dominus, & vivit anima
tua, quia non derelinquam te. Ierunt
igitur ambo pariter, * & quinquagin- 7
ta viri de filiis prophetarum secuti
sunt eos, qui & steterunt econtrà, lon-
gè: illi autem ambo stabant super Ior-
danem. * Tulitque Elias pallium suum, 8
& involvit illud, & percussit aquas,
quæ divisæ sunt in utramque partem,
& transierunt ambo per siccum. * Cum- 9
que transissent, Elias dixit ad Eliseum:
Postula quod vis ut faciam tibi, ante-
quam tollar à te. Dixitque Eliseus:
Obsecro ut fiat in me duplex spiritus
tuus. * Qui respondit: Rem difficilem 10
postulasti: attamen si videris me, quan-
do tollar à te, erit tibi quod petisti: si
autem non videris, non erit. * Cumque 11
pergerent, & incedentes sermocinaren-
tur, ecce currus igneus, & equi ignei
diviserunt utrumque: & ascendit Elias
per turbinem in cælum, * Eliseus au- 12
tem videbat, & clamabat: Pater mi,
pater mi, currus Israel, & auriga ejus.
Et non vidit eum amplius: apprehen-
ditque vestimenta sua, & scidit illa in
duas partes. * Et levavit pallium Eliæ, 13
quod ceciderat ei: reversusque stetit
super ripam Iordanis, * & pallio Eliæ, 14
quod ceciderat ei, percussit aquas, &
non sunt divisæ. & dixit: Vbi est Deus
Eliæ etiam nunc? Percussitque aquas,
& divisæ sunt huc atque illuc, & tran-
siit Eliseus. * Videntes autem filii pro- 15
phetarum, qui erant in Iericho econ-
trà, dixerunt: Requievit spiritus Eliæ
super Eliseum. Et venientes in occur-
sum ejus, adoraverunt eum proni in
terram, * dixeruntque illi: Ecce, cum 16
servis tuis sunt quinquaginta viri for-
tes, qui possunt ire, & quærere domi-
num tuum, ne forte tulerit eum spiri-
tus Domini, & projecerit eum in unum
montium, aut in unam vallium. Qui ait:
Nolite mittere. * Coëgeruntque eum, 17
donec acquiesceret, & diceret: Mittite.
Et miserunt quinquaginta viros: qui
cum quæsissent tribus diebus, non in-
venerunt. * Et reversi sunt ad eum: at 18
ille habitabat in Iericho, & dixit eis:
Numquid non dixi vobis: Nolite mit-
tere? * Dixerunt quoque viri civitatis 19
ad Eliseum: Ecce habitatio civitatis
hujus optima est, sicut tu ipse domine
perspicis: sed aquæ pessimæ sunt, &
terra sterilis. * At ille ait: Afferte mihi 20
vas novũ, & mittite in illud sal. Quod
cum attulissent, * egressus ad fontem 21
aquarum, misit in illum sal, & ait: Hæc
dicit Dominus: Sanavi aquas has, &

non erit ultra in eis mors , neque ste-
22 rilitas.* Sanatæ sunt ergo aquæ usque
in diem hanc,juxta verbũ Elisei, quod
23 locutus est. * Adscendit autem inde in
Bethel : cumque ascenderet per viam,
pueri parvi egressi sunt de civitate , &
illudebant ei,dicentes: Ascende calve,
24 ascende calve. * Qui cum respexisset,
vidit eos , & maledixit eis in nomine
Domini : egressique sunt duo ursi de
saltu , & laceraverunt ex eis quadra-
25 ginta duos pueros. * Abiit autem inde
in montem Carmeli , & inde reversus
est in Samariam.

CAPUT III.

Ob prævaricatum à rege Moab fœdus quod cum rege Israel habebat, ascendunt adversus illum rex Israel , rex Iuda, & rex Edom; quibus Dominus per Eliseum aquam sine pluvia promittit , & victoriam de rege Moab, qui suum primogenitum immolat.

1 IOram vero filius Achab regnavit su-
per Israel in Samaria anno decimo
octavo Iosaphat regis Iudæ.Regnavit-
2 que duodecim annis. * Et fecit malum
coram Domino , sed non sicut pater
suus & mater: tulit enim statuas Baal,
3 quas fecerat pater ejus. * Verumtamen
in peccatis Ieroboam filii Nabat , qui
peccare fecit Israel,adhæsit,nec reces-
4 sit ab eis. * Porro Mesa rex Moab, nu-
triebat pecora multa , & solvebat regi
Israel centum millia agnorum, & cen-
tum millia arietum , cum velleribus
5 suis.* Cumque mortuus fuisset Achab,
prævaricatus est fœdus, quod habebat
6 cum rege Israel. * Egressus est igitur
rex Ioram in die illa de Samaria , &
7 recensuit universum Israel. * Misit-
que ad Iosaphat regem Iuda , dicens:
Rex Moab recessit à me , veni mecum
contra eum ad prælium. Qui respon-
dit: Ascendam: qui meus est, tuus est:
populus meus , populus tuus; & equi
8 mei , equi tui. * Dixitque : Per quam
viam ascendemus ? At ille respondit:
9 Per desertum Idumææ. * Perrexerunt
igitur, rex Israel , & rex Iuda , & rex
Edom, & circuierunt per viam septem
dierum , nec erat aqua exercitui , &
10 jumentis, quæ sequebantur eos. * Di-
xitque rex Israel : Heu heu heu , con-
gregavit nos Dominus tres reges , ut
11 traderet in manus Moab. * Et ait Io-
saphat : Est ne hic propheta Domini,
ut deprecemur Dominum per eum ? Et
respondit unus de servis regis Israel:
Est hic Eliseus filius Saphat , qui fun-
12 debat aquam super manus Eliæ. * Et
ait Iosaphat : Est apud eum sermo
Domini. Descenditque ad eum rex Is-
rael , & Iosaphat rex Iuda, & rex E-
13 dom. * Dixit autem Eliseus ad regem
Israel: Quid mihi & tibi est ? vade ad
prophetas patris tui , & matris tuæ.
Et ait illi rex Israel : Quare congre-
gavit Dominus tres reges hos , ut tra-
deret eos in manus Moab? * Dixitque 14
ad eum Eliseus : Vivit Dominus exer-
cituum,in cujus conspectu sto, quod si
non vultum Iosaphat regis Iudæ eru-
bescerem , non attendissem quidem te,
nec respexissem. * Nunc autem addu- 15
cite mihi psaltem. Cumque caneret
psaltes, facta est super eum manus Do-
mini,& ait. * Hæc dicit Dominus:Fa- 16
cite alveum torrentis hujus fossas , &
fossas. * Hæc enim dicit Dominus: 17
Non videbitis ventum , neque plu-
viam : & alveus iste replebitur aquis,
& bibetis vos , & familiæ vestræ , &
jumenta vestra. * Parumque est hoc in 18
conspectu Domini : insuper tradet et-
iam Moab in manus vestras. * Et per- 19
cutietis omnem civitatem munitam,
& omnem urbem electam , & univer-
sum lignum fructiferum succidetis,
cunctosque fontes aquarum obturabi-
tis , & omnem agrum egregium ope-
rietis lapidibus. * Factum est igitur 20
mane, quando sacrificium offerri solet,
& ecce , aquæ veniebant per viam E-
dom, & repleta est terra aquis. * Uni- 21
versi autem Moabitæ , audientes quod
ascendissent reges ut pugnarent adver-
sum eos , convocaverunt omnes qui
accincti erant balteo desuper, & stete-
runt in terminis. * Primoque mane 22
surgentes , & orto jam sole ex adverso
aquarum , viderunt Moabitæ econtra
aquas rubras quasi sanguinem, * dixe- 23
runtque : Sanguis gladii est: pugnave-
runt reges contra se , & cæsi sunt mu-
tuo : nunc perge ad prædam Moab.
* Perrexeruntque in castra Israel: por- 24
ro consurgens Israel , percussit Moab:
at illi fugerunt coram eis. Venerunt i-
gitur qui vicerant,& percusserunt Mo-
ab, * & civitates destruxerunt: & om- 25
nem agrum optimum,mittentes singuli
lapides,repleverunt: & universos fon-
tes aquarum obturaverunt : & omnia
ligna fructifera succiderunt , ita ut
muri tantũ fictiles remanerent : & cir-
cumdata est civitas à fundibulariis,&
magna ex parte percussa. * Quod cum 26
vidisset rex Moab, prævaluisse scilicet
hostes , tulit secum septingentos viros
educentes gladium, ut irrumperent ad
regem Edom: & non potuerunt. * Ar- 27
ripiensque filium suum primogenitum,
qui regnaturus erat pro eo,obtulit ho-
locaustum super murum : & facta est
indignatio magna in Israel , statimque
recesserunt ab eo,& reversi sunt in ter-
ram suam.

CAPUT IV.

Eliseus viduæ pauperculæ oleum impetrat quo solvat creditoribus; Sunamitidi hospitæ suæ filium , quem postea mortuum suscitat; farina quoque pulmento infusa , ipsius aufert amaritudinem , & paucis panibus multos satiat.

MUlier autem quædam de uxori- 1
bus prophetarũ clamabat ad Eli-

seu, dicens: Servus tuus vir meus mor-
tuus est, & tu nosti quia servus tuus
fuit timens Dominum: & ecce creditor
venit ut tollat duos filios meos ad ser-
2 viendum sibi.* Cui dixit Eliseus: Quid
vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid ha-
bes in domo tua? At illa respondit:
Non habeo ancilla tua quidquam in
domo mea, nisi parum olei, quo ungar.
3 * Cui ait: Vade, pete mutuo ab om-
nibus vicinis tuis vasa vacua non pau-
4 ca. * Et ingredere, & claude ostium
tuum, cum intrinsecus fueris tu, & filii
tui: & mitte inde in omnia vasa hæc:
5 & cum plena fuerint, tolles. * Ivit ita-
que mulier, & clausit ostium super se,
& super filios suos: illi offerebant va-
6 sa, & illa infundebat. * Cumque plena
fuissent vasa, dixit ad filium suum: Af-
fer mihi adhuc vas. Et ille respondit:
7 Non habeo. Stetitque oleum. * Venit
autem illa, & indicavit homini Dei.
Et ille, vade, inquit, vende oleum, &
redde creditori tuo: tu autem, & filii
8 tui vivite de reliquo. * Facta est au-
tem quædam dies, & transibat Eliseus
per Sunam: erat autem ibi mulier ma-
gna, quæ tenuit eum ut comederet pa-
nem: cumque frequenter inde transi-
ret, divertebat ad eam ut comederet
9 panem. * Quæ dixit ad virum suum:
Animadverto quod vir Dei sanctus est
10 iste, qui transit per nos frequenter.* Fa-
ciamus ergo ei cœnaculum parvum, &
ponamus ei in eo lectulum, & mensam,
& sellam, & candelabrum, ut cum ve-
11 nerit ad nos, maneat ibi.* Facta est er-
go dies quædam & veniens divertit in
12 cœnaculum, & requievit ibi. * Dixit-
que ad Giezi puerum suum: Voca Su-
namitidem istam. Qui cum vocasset
13 eam, & illa stetisset coram eo, * dixit
ad puerum suum: Loquere ad eam: Ec-
ce, sedulè in omnibus ministrasti no-
bis, quid vis ut faciam tibi? numquid
habes negotium, & vis ut loquar regi,
sive principi militiæ? Quæ respondit:
14 in medio populi mei habito. * Et ait:
Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque
Giezi: Ne quæras: filium enim non ha-
15 bet, & vir ejus senex est. * Præcepit
itaque ut vocaret eam: quæ cum voca-
16 ta fuisset, & stetisset ante ostium, * di-
xit ad eam: in tempore isto, & in hac
eadem hora, si vita comes fuerit, habe-
bis in utero filium. At illa respondit:
Noli quæso domine mi, vir Dei, noli
17 mentiri ancillæ tuæ.*Et concepit mu-
lier, & peperit filium in tempore, & in
18 hora eadem, qua dixerat Eliseus.*Cre-
vit autem puer. Et cum esset quædam
dies, & egressus isset ad patrem suum,
19 ad messores, * ait patri suo *:. Caput
meum doleo, caput meum doleo. At il-
le dixit puero: Tolle, & duc eum ad
20 matrem suam. *Qui cum tulisset, & du-
xisset eum ad matrem suam, posuit eũ
illa super genua sua usque ad meridiẽ,
& mortuus est. * Ascendit autem, &
collocavit eum super lectulum homi-
nis Dei, & clausit ostium: & egressa,
* vocavit virum suum, & ait: Mitte 22
mecum, obsecro, unum de pueris, & a-
sinam, ut excurram usque ad hominem
Dei, & revertar. * Qui ait illi: Quam 23
ob causam vadis ad eum? hodie non
sunt Calendæ, neque Sabbatum. Quæ
respondit: Vadam. * Stravitque asi- 24
nam, & præcepit puero: Mina, & pro-
pera, ne mihi moram facias in eundo:
& hoc age quod præcipio tibi. * Pro- 25
fecta est igitur, & venit ad virum Dei
in montem Carmeli: cumque vidisset
eam vir Dei econtra, ait ad Giezi pue-
rum suum: Ecce Sunamitis illa.* Va- 26
de ergo in occursum ejus, & dic ei:
Rectene agitur circa te, & circa virum
tuum, & circa filium tuum? Quæ re-
spondit: Recte. * Cumque venisset ad 27
virum Dei in montem, apprehendit
pedes ejus: & accessit Giezi ut amo-
veret eam. Et ait homo Dei: Dimitte
illam: anima enim ejus in amaritudine
est, & Dominus celavit à me, & non
indicavit mihi.* Quæ dixit illi: Num- 28
quid petivi filium à domino meo?
numquid non dixi tibi: Ne illudas
me? * Et ille ait ad Giezi: Accinge 29
lumbos tuos, & tolle baculum meum
in manu tua, & vade. Si occurrerit tibi
homo, non salutes eum: & si salutaverit
te quispiam, non respondeas illi: &
pones baculum meum super faciem
pueri. * Porro mater pueri ait: Vivit 30
Dominus, & vivit anima tua, non di-
mittam te. Surrexit ergo, & secutus est
eam. * Giezi autem præcesserat ante 31
eos, & posuerat baculum super faciem
pueri, & non erat vox, neque sensus:
reversusque est in occursum ejus, &
nuntiavit ei, dicens: Nõ surrexit puer.
* Ingressus est ergo Eliseus domum, & 32
ecce puer mortuus jacebat in lectulo
ejus: * ingressusque clausit ostium su- 33
per se, & super puerum: & oravit ad
Dominum. * Et ascendit, & incubuit 34
super puerum: posuitque os suum su-
per os ejus, & oculos suos super oculos
ejus, & manus suas super manus ejus:
& incurvavit se super eum, & calefa-
cta est caro pueri. * At ille reversus, 35
deambulavit in domo, semel huc atque
illuc: & ascendit, & incubuit super
eum: & oscitavit puer septies, aperuit-
que oculos. * At ille vocavit Giezi, & 36
dixit ei: Voca Sunamitidem hanc.
Quæ vocata ingressa est ad eum. Qui
ait: Tolle filium tuum. * Venit illa, & 37
corruit ad pedes ejus, & adoravit su-
per terram: tulitque filium suum, & e-
gressa est, * & Eliseus reversus est in 38
Galgala. Erat autem fames in terra, &
filii prophetarum habitabant coram
eo. dixitque uni de pueris suis: Po-
ne ollam grandem, & coque pulmen-
tum filiis prophetarum. * Et egressus 39
est unus in agrum ut colligeret herbas
agrestes: invenitque quasi vitem silve-

ftrem, & collegit ex ea colocynthidas
agri, & implevit pallium fuum, & re-
verfus concidit in ollam pulmenti: ne-
40 fciebat enim quid effet. * Infuderunt
ergo fociis, ut comederent: cumque
guftaffent de coctione, clamaverunt,
dicentes: Mors in olla vir Dei. Et non
41 potuerunt comedere. * At ille, Affer-
te, inquit, farinam. Cumque tuliffent,
mifit in ollam, & ait: Infunde tur-
bæ,ut comedant. Et non fuit amplius
42 quidquam amaritudinis in olla. * Vir
autem quidam venit de Baalfalifa de-
ferens viro Dei panes primitiarum, vi-
ginti panes hordeaceos, & frumentum
novum in pera fua. At ille dixit: Da
43 populo, ut comedat. * Refponditque
ei minifter ejus: Quantum eft hoc, ut
apponam centum viris? Rurfum ille
ait: Da populo, ut comedat: hæc e-
nim dicit Dominus: Comedent & fu-
44 pererit. * Pofuit itaque coram eis: qui
comederunt: & fuperfuit juxta ver-
bum Domini.

C A P V T V.

Scidit rex Ifrael veftimenta fua quod juffiffet rex Syriæ ut Naaman leprofum curaret; quem Elifeus feptena in Iordane lotione mundat à lepra, quæ Giezi propter munera fufcepta, ab Elifeo fpreta, perpetuo adhæfit.

1 NAaman princeps militiæ regis
Syriæ, erat vir magnus apud do-
minum fuum, & honoratus: per illum
enim dedit Dominus falutem Syriæ:
erat autem vir fortis & dives, fed le-
2 profus. * Porro de Syria egreffi fue-
rant latrunculi, & captivam duxerant
de Terra Ifrael puellam parvulam, quæ
3 erat in obfequio uxoris Naaman, * quæ
ait ad dominam fuam: Vtinam fuiffet
dominus meus ad prophetã, qui eft in
Samaria; profecto curaffet eum à le-
4 pra, quam habet. * Ingreffus eft ita-
que Naaman ad dominum fuum, &
nuntiavit ei, dicens: Sic & fic locuta
5 eft puella de Terra Ifrael. * Dixitque
ei rex Syriæ: Vade, & mittam litteras
ad regem Ifrael. Qui cum profectus
effet, & tuliffet fecum decem talenta
argenti, & fex millia aureos, & decem
6 mutatoria veftimentorum, * detulit lit-
teras ad regem Ifrael, in hæc verba:
Cum acceperis epiftolam hanc, fcito
quod miferim ad te Naaman fervum
meum, ut cures eum à lepra fua.
7 * Cumq; legiffet rex Ifrael litteras, fci-
dit veftimenta fua, & ait: Numquid
Deus ego fum, ut occidere poffim, &
vivificare, quia ifte mifit ad me, ut cu-
rem hominem à lepra fua? animadver-
tite, & videte quod occafiones quærat
8 adverfum me. * Quod cum audiffet
Elifeus vir Dei, fcidiffe videlicet re-
gem Ifrael veftimenta fua, mifit ad eũ,
dicens: Quare fcidifti veftimenta tua?
veniat ad me, & fciat effe prophetam
9 in Ifrael. * Venit ergo Naaman cum e-
quis & curribus, & ftetit ad oftium do-
mus Elifei: * mifitque ad eum Elifeus 10
nuntiũ, dicens: Vade, & lavare fepties
in Iordane, & recipiet fanitatem caro
tua, atq; mundaberis. * Iratus Naaman 11
recedebat, dicens: Putabam quod e-
grederetur ad me, & ftans invocaret
nomen Domini Dei fui, & tangeret
manu fua locum lepræ, & curaret me.
* Numquid non meliores funt Abana 12
& Pharphar, fluvii Damafci, omnibus
aquis Ifrael, ut laver in eis, & munder?
Cum ergo vertiffet fe, & abiret indi-
gnans, * accefferunt ad eum fervi fui, 13
& locuti funt ei: Pater, & fi rem gran-
dẽ dixiffet tibi propheta, certe facere
debueras: quanto magis quia nunc di-
xit tibi: Lavare, & mundaberis? * De- 14
fcendit, & lavit in Iordane fepties
juxta fermonem viri Dei, & reftituta
eft caro ejus, ficut caro pueri parvuli,
& mundatus eft. * Reverfufque ad vi- 15
rum Dei cum univerfo comitatu fuo,
venit, & ftetit coram eo, & ait: Vere
fcio quod non fit alius Deus in univer-
fa terra, nifi tantum in Ifrael. Obfecro
itaque ut accipias benedictionem à
fervo tuo. * At ille refpondit: Vivit 16
Dominus, ante quem fto, quia non ac-
cipiam. Cumque vim faceret, penitus
non acquievit. * Dixitque Naaman: Vt 17
vis: fed, obfecro, concede mihi fervo
tuo, ut tollam onus duorum burdonum
de terra: non enim faciet ultra fervus
tuus holocauftum aut victimam diis a-
lienis, nifi Domino. * Hoc autem folum 18
eft, de quo depreceris Dominum pro
fervo tuo, quando ingredietur domi-
nus meus templum Remmon, ut ado-
ret, & illo innitente fuper manum me-
am, fi adoravero in templo Remmon,
adorante eo in eodem loco, ut igno-
fcat mihi Dominus fervo tuo pro hac
re. * Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit 19
ergo ab eo electo terræ tempore. * Di- 20
xitque Giezi puer viri Dei: Pepercit
dominus meus Naaman Syro ifti, ut
non acciperet ab eo quæ attulit: vivit
Dominus, quia curram poft eum, & ac-
cipiam ab eo aliquid. * Et fecutus eft 21
Giezi poft tergum Naaman: quem cum
vidiffet ille currentem ad fe, defiliit de
curru in occurfum ejus, & ait: Rectene
funt omnia? * Et ille ait; Recte. domi- 22
nus meus mifit me ad te, dicens: Mo-
do venerunt ad me duo adolefcentes
de monte Ephraim, ex filiis propheta-
rum: da eis talentum argenti, & ve-
ftes mutatorias duplices. * Dixitque 23
Naaman: Melius eft ut accipias duo
talenta. Et coegit eum, ligavitque duo
talenta argenti in duobus faccis, & du-
plicia veftimenta, & impofuit duo-
bus pueris fuis, qui & portaverunt
coram eo. * Cumque veniffet jam ve- 24
fperi, tulit de manu eorum, & repofuit
in domo, dimifitque viros, & abierunt.
* ipfe autem ingreffus, ftetit coram 25
domino fuo. Et dixit Elifeus: Vnde

venis Giezi? Qui respondit: Non ivit
servus tuus quoquam. * At ille ait:
Nonne cor meum in præsenti erat,
quando reversus est homo de curru suo
in occursum tui? Nunc igitur accepisti
argentum, & accepisti vestes, ut emas
oliveta, & vineas, & oves, & boves, &
servos, & ancillas. * Sed & lepra Naa-
man adhærebit tibi, & semini tuo, us-
que in sempiternum. Et egressus est ab
eo leprosus quasi nix.

CAPUT VI.

Eliseus ferrum securis natare facit, regis Syriæ milites ducuntur excæcati in Samariam ab Eliseo, quem ob regis sui secreta regi Israel patefacta capere nitebantur: ac postmodum Syris obsidentibus Samariam, matres ob inediam filios suos comedunt, propter quod Eliseus à rege jubetur occidi.

DIxerunt autem filii prophetarum,
ad Eliseum: Ecce locus, in quo
habitamus coram te, angustus est no-
bis. * Eamus usque ad Iordanem, &
tollant singuli de silva materias singu-
las, ut ædificemus nobis ibi locum ad
habitandum. Qui dixit: Ite. * Et
ait unus ex illis: Veni ergo & tu cum
servis tuis. Respondit: Ego veniam.
* Et abiit cum eis. Cumque venissent
ad Iordanem, cædebant ligna. * Acci-
dit autem, ut cum unus materiam suc-
cidisset, caderet ferrum securis in a-
quam: exclamavitque ille, & ait: Heu
heu heu domine mi, & hoc ipsum mu-
tuo acceperam. * Dixit autem homo
Dei: Vbi cecidit? At ille monstravit
ei locum. Præcidit ergo lignum, &
misit illuc: natavitque ferrum, * & ait:
Tolle. Qui extendit manum, & tulit
illud. * Rex autem Syriæ pugnabat
contra Israel, consiliumque iniit cum
servis suis, dicens: In loco illo, & il-
lo ponamus insidias. * Misit itaque vir
Dei ad regem Israel, dicens: Cave ne
transeas in locum illum: quia ibi Syri
in insidiis sunt: * Misit itaque rex Is-
rael ad locum quem dixerat ei vir Dei,
& præoccupavit eum, & observavit se
ibi non semel neque bis. * Conturba-
tumque est cor regis Syriæ pro hac re:
& convocatis servis suis, ait: Quare
non indicatis mihi quis proditor mei
sit apud regem Israel? * Dixitque unus
servorum ejus: Nequaquam domine
mi rex, sed Eliseus propheta, qui est
in Israel, indicat regi Israel, omnia
verba quæcumque locutus fueris in
conclavi tuo. * Dixitque eis: Ite, &
videte ubi sit: ut mittam, & capiam
eum. Annuntiaveruntque ei, dicentes:
Ecce in Dothan. * Misit ergo illuc e-
quos & currus, & robur exercitus: qui
cum venissent nocte, circumdederunt
civitatem. * Consurgens autem dilucu-
lo minister viri Dei, egressus, vidit ex-
ercitum in circuitu civitatis, & equos
& currus: nuntiavitque ei, dicens: Heu
heu heu domine mi, quid faciemus?
* At ille respondit: Noli timere: plu- 16
res enim nobiscum sunt, quam cum il-
lis. * Cumque orasset Eliseus, ait: Do- 17
mine, aperi oculos hujus, ut videat. Et
aperuit Dominus oculos pueri, & vi-
dit: & ecce mons plenus equorum, &
curruum igneorum, in circuitu Elisei.
* Hostes vero descenderunt ad eum: 18
porro Eliseus oravit ad Dominum, di-
cens: Percute, obsecro, gentem hanc
cæcitate. Percussitque eos Dominus,
ne viderent, juxta verbum Elisei.
* Dixit autem ad eos Eliseus: Non est 19
hæc via, neque ista est civitas: sequi-
mini me, & ostendam vobis virum quē
quæritis. Duxit ergo eos in Samariam:
* cumq; ingressi fuissent in Samariam, 20
dixit Eliseus: Domine aperi oculos i-
storum, ut videant. Aperuitque Domi-
nus oculos eorum, & viderunt se esse
in medio Samariæ. * Dixitque rex Is- 21
rael ad Eliseum, cum vidisset eos:
Numquid percutiam eos, pater mi?
* At ille ait: Non percuties: neque e- 22
nim cepisti eos gladio & arcu tuo, ut
percutias: sed pone panem & aquam
coram eis, ut comedant & bibant, &
vadant ad dominum suum. * Apposita- 23
que est eis ciborum magna præpara-
tio, & comederunt & biberunt, & di-
misit eos, abieruntque ad dominum
suum, & ultra non venerunt latrones
Syriæ in Terram Israel. * Factum est 24
autem post hæc, congregavit Benadad
rex Syriæ, universum exercitum suum,
& ascendit, & obsidebat Samariam.
* Factaq; est fames magna in Samaria: 25
& tamdiu obsessa est, donec venunda-
retur caput asini octoginta argenteis,
& quarta pars cabi stercoris columba-
rum quinque argenteis. * Cumque rex 26
Israel transiret per murū, mulier quæ-
dam exclamavit ad eum, dicens: Salva
me domine mi rex. * Qui ait: Non te 27
salvat Dominus: unde te possum salva-
re? de area, vel de torculari? Dixitq; ad
eam rex: Quid tibi vis? Quæ respondit:
* Mulier ista dixit mihi: Da filium tuū, 28
ut comedamus eum hodie, & filium
meum comedemus cras. * Coximus er- 29
go filium meum, & comedimus. Dixi-
que ei die altera: Da filium tuum, ut
comedamus eum. Quæ abscondit fi-
lium suum. * Quod cum audisset rex, 30
scidit vestimenta sua, & transibat
per murum. Viditque omnis populus
cilicium, quo vestitus erat ad carnem
intrinsecus. * Et ait rex: Hæc mihi 31
faciat Deus, & hæc addat, si steterit
caput Elisei filii Saphat super ipsum
hodie. * Eliseus autem sedebat in do- 32
mo sua, & senes sedebant cum eo. Præ-
misit itaque virum: & antequam veni-
ret nuntius ille, dixit ad senes: Num-
quid scitis quod miserit filius homici-
dæ hic, ut præcidatur caput meum? vi-
dete ergo, cum venerit nuntius, claudi-

te ostium,

te ostium, & non sinatis eum introire:
ecce enim sonitus pedum domini ejus
33 post eum est. * Adhuc illo loquente
eis apparuit nuntius, qui veniebat ad
eum. Et ait: Ecce, tantum malum à
Domino est: quid amplius expectabo à
Domino?

CAPVT VII.

Eliseus in Samaria prædicit frumenti abundantiam; quam leprosi quattuor in Samaria annuntiant, territis à Deo Syris, ac omnibus relictis obsidionem solventibus: dux autem Elisei verbo incredulus à turba conculcatur in porta Samariæ.

1 DIxit autem Eliseus: Audite ver-
bum Domini: Hæc dicit Domi-
nus: In tempore hoc cras modius si-
milæ uno statere erit, & duo modii
hordei statere uno, in porta Samariæ.
2 * Respondens unus de ducibus, super
cujus manum rex incumbebat, homini
Dei, ait: Si Dominus fecerit etiam ca-
taractas in cælo, numquid poterit esse
quod loqueris? Qui ait: Videbis ocu-
3 lis tuis, & inde non comedes. * Quat-
tuor ergo viri erant leprosi juxta in-
troitum portæ: qui dixerunt ad invi-
cem: Quid hîc esse volumus donec mo-
4 riamur? * sive ingredi voluerimus civi-
tatem, fame moriemur: sive manseri-
mus hîc, moriendum nobis est: venite
ergo, & transfugiamus ad castra Syriæ.
si pepercerint nobis, vivemus: si au-
tem occidere voluerint, nihilominus
5 moriemur. * Surrexerunt ergo vesperi,
ut venirent ad castra Syriæ. Cumque
venissent ad principium castrorum Sy-
6 riæ, nullum ibidem repererunt. * Si-
quidem Dominus sonitum audiri fece-
rat in castris Syriæ, curruum, & e-
quorum, & exercitus plurimi: dixe-
runtque ad invicem: Ecce mercede
conduxit adversum nos rex Israel re-
ges Hethæorum & Ægyptiorum, & ve-
7 nerunt super nos. * Surrexerunt ergo,
& fugerunt in tenebris, & dereliqne-
runt tentoria sua, & equos & asinos, in
castris, fugeruntque, animas tantum
8 suas salvare cupientes. * Igitur cum ve-
nissent leprosi illi ad principiũ castro-
rum, ingressi sunt unum tabernacu-
lum, & comederunt, & biberunt: tule-
runtque inde argentum, & aurum, &
vestes, & abierunt, & absconderunt: &
rursum reversi sunt ad aliud taberna-
culum, & inde similiter auferentes ab-
9 sconderunt. * Dixeruntq; ad invicem:
Non recte facimus: hæc enim dies bo-
ni nuncii est. Si tacuerimus, & nolue-
rimus nuntiare usque mane, sceleris ar-
guemur: venite, eamus, & nuntiemus in
10 aula regis. * Cumque venissent ad por-
tam civitatis, narraverunt eis, dicen-
tes: Ivimus ad castra Syriæ, & nul-
lum ibidem reperimus hominem, nisi
equos & asinos alligatos, & fixa ten-
toria. * Ierunt ergo portarii, & nun- 11
tiaverunt in palatio regis intrinsecus.
* Qui surrexit nocte, & ait ad servos 12
suos: Dico vobis quid fecerint nobis
Syri: Sciunt quia fame laboramus, &
idcirco egressi sunt de castris, & la-
titant in agris, dicentes: Cum egressi
fuerint de civitate, capiemus eos vi-
vos, & tunc civitatem ingredi poteri-
mus. * Respondit autem unus servo- 13
rum ejus: Tollamus quinque equos,
qui remanserunt in urbe (quia ipsi tan-
tum sunt in universa multitudine Is-
rael, alii enim consumpti sunt) & mit-
tentes explorare poterimus. * Adduxe- 14
runt ergo duos equos, misitque rex in
castra Syrorum, dicens: Ite, & videte.
* Qui abierunt post eos usque ad Ior- 15
danem: ecce autem omnis via plena e-
rat vestibus & vasis, quæ projecerant
Syri cum turbarentur: reversique nun-
tii indicaverunt regi. * Et egressus po- 16
pulus diripuit castra Syriæ: factusque
est modius similæ statere uno, & duo
modii hordei statere uno, juxta ver-
bum Domini. * Porro rex ducem il- 17
lum, in cujus manu incumbebat, con-
stituit ad portam: quem conculcavit
turba in introitu portæ, & mortuus
est, juxta quod locutus fuerat vir Dei,
quando descenderat rex ad eum. * Fa- 18
ctumque est secundum sermonem viri
Dei, quem dixerat regi, quando ait:
Duo modii hordei statere uno erunt,
& modius similæ statere uno, hoc eo-
dem tempore cras in porta Samariæ:
* quando responderat dux ille viro 19
Dei, & dixerat: Etiamsi Dominus fe-
cerit cataractas in cælo, numquid po-
terit fieri quod loqueris? Et dixit ei:
Videbis oculis tuis, & inde non come-
des. * Evenit ergo ei sicut prædictum 20
fuerat, & conculcavit eum populus in
porta, & mortuus est.

CAPVT VIII.

Post septennem famem ab Eliseo prædictam, Sunamitis quæ ipsius consilio peregrinata erat, reversa suos agros cum fructibus recuperat: Eliseus Benadad ægrotantem respondet moriturum, & impium Hazael regnaturum: Ioram rex Iuda percussit Idumæos quod à se recessissent; cui impio succedit Ochozias filius impius.

ELiseus autem locutus est ad mulie- 1
rem, cujus vivere fecerat filium,
dicens: Surge, vade tu & domus tua,
& peregrinare ubicumq; reperreris: vo-
cavit enim Dominus famem, & veniet
super terram septem annis. * Quæ sur- 2
rexit, & fecit juxta verbũ hominis Dei:
& vadens cum domo sua, peregrinata
est in Terra Philisthiim diebus multis.
* Cumq; finiti essent anni septem, re- 3
versa est mulier de Terra Philisthiim &

egressa

egressa est ut interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis. * Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus. * Cumque ille narraret regi quo modo mortuum suscitasset, apparuit mulier cujus vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est filius ejus, quem suscitavit Eliseus.* Et interrogavit rex mulierem: quæ narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum, dicens: Restitue ei omnia quæ sua sunt, & universos reditus agrorum, à die qua reliquit terram usque ad præsens. * Venit quoque Eliseus Damascū, & Benadad rex Syriæ ægrotabat: nuntiaveruntque ei, dicentes: Venit vir Dei huc. * Et ait rex ad Hazael: Tolle tecum munera & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac? Ivit igitur Hazael in occursum ejus, habens secū munera, & omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumq; stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac? * Dixitque ei Eliseus: Vade, dic ei: Sanaberis: porro ostendit mihi Dominus quia morte morietur. * Stetitque cum eo, & conturbatus est usque ad suffusionem vultus: flevitq; vir Dei. * Cui Hazael ait: Quare Dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quæ facturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, & juvenes eorum interficies gladio, & parvulos eorum elides, & prægnantes divides.* Dixitque Hazael: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Eliseus: Ostendit mihi Dominus te regem Syriæ fore. * Qui cum recessisset ab Eliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliseus? At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem. * Cumque venisset dies altera, tulit stragulum, & infudit aquam, & expandit super faciem ejus: quo mortuo, regnavit Hazael pro eo. * Anno quinto Ioram filii Achab regis Israel, & Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iuda. * Triginta duorum annorum erat cum regnare cœpisset, & octo annis regnavit in Ierusalem. * Ambulavitque in viis regum Israel, sicut ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat uxor ejus: & fecit quod malum est in conspectu Domini. * Noluit autem Dominus disperdere Iudam, propter David servum suum, sicut promiserat ei, ut daret illi lucernam, & filiis ejus cunctis diebus. * In diebus ejus recessit Edom, ne esset sub Iuda, & constituit sibi regem. * Venitque Ioram Seira, & omnes currus cum eo: & surrexit nocte, percussitque Idumæos, qui eum circumdederant, & principes curruum, populus autem fugit in tabernacula sua. * Recessit ergo 22
Edom ne esset sub Iuda, usque ad diem
hanc. Tunc recessit & Lobna in tempore illo. * Reliqua autem sermonum 23
Ioram, & universa quæ fecit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Iuda? * Et dormivit Io- 24
ram cum patribus suis, sepultusque est
cum eis in Civitate David, & regnavit
Ochozias filius ejus pro eo. * Anno 25
duodecimo Ioram filii Achab regis Israel, regnavit Ochozias filius Ioram regis Iudæ. * Viginti duorum annorum 26
erat Ochozias cum regnare cœpisset, &
uno anno regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Athalia filia Amri regis Israel. * Et ambulavit in viis do- 27
mus Achab: & fecit quod malum est
coram Domino, sicut domus Achab:
gener enim domus Achab fuit. * Abiit 28
quoque cum Ioram filio Achab, ad præliandum contra Hazael regem Syriæ in
Ramoth Galaad, & vulneraverunt Syri
Ioram: * qui reversus est ut curaretur, 29
in Iezrahel: quia vulneraverant eum
Syri in Ramoth, præliantem contra
Hazael regem Syriæ. Porro Ochozias
filius Ioram rex Iuda, descendit invisere Ioram filium Achab in Iezrahel,
quia ægrotabat ibi.

CAPUT IX.

Iehu in regem Israel unctio mandat Dominus ut deleat domum Achab: occidit ergo Ioram una cum Ochozia rege Iuda, & corpus Iezabel à fenestra ipsius jussu præcipitata canes comederunt, juxta Eliæ vaticinium.

Eliseus autem prophetes vocavit 1
unum de filiis prophetarum, & ait
illi: Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei hanc in manu tua, & vade
in Ramoth Galaad. * Cumque veneris 2
illuc, videbis Iehu filium Iosaphat filii
Namsi: & ingressus suscitabis eum de
medio fratrum suorum, & introduces
in interius cubiculum. * Tenensque 3
lenticulam olei, fundes super caput ejus, & dices: Hæc dicit Dominus: Unxi
te regem super Israel. Aperiesque ostium, & fugies, & non ibi subsistes.
* Abiit ergo adolescens puer prophe- 4
tæ in Ramoth Galaad, * & ingressus 5
est illuc: ecce autem principes exercitus sedebant, & ait: Verbum mihi
ad te, ô princeps. Dixitque Iehu:
Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te, ô princeps. * Et 6
surrexit & ingressus est cubiculum: at
ille fudit oleum super caput ejus, &
ait: Hæc dicit Dominus Deus Israel:
Unxi te regem super populum Domini Israel, * & percuties domum A- 7
chab domini tui, & ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum,

& san-

& sanguinem omnium servorum Do-
8 mini, de manu Iezabel. * Perdamque
omnẽ domum Achab: & interficiam de
Achab mingentem ad parietem, &
9 clausum, & novissimum in Israel. *Et
dabo domum Achab, sicut domum Ie-
roboam filii Nabat, & sicut domum
10 Baasa filii Ahia. * Iezabel quoque co-
medent canes in agro Iezrahel, nec erit
qui sepeliat eam. Aperuitque ostium,
11 & fugit. * Iehu autem egressus est ad
servos domini sui: qui dixerunt ei:
Rectene sunt omnia? quid venit insa-
nus iste ad te? Qui ait eis: Nostis ho-
12 minem, & quid locutus sit. *At illi re-
sponderunt: Falsum est, sed magis nar-
ra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc lo-
cutus est mihi, & ait: Hæc dicit Domi-
13 nus: Vnxi te regem super Israel. *Festi-
naverunt itaque, & unusquisque tol-
lens pallium suum posuerunt sub pe-
dibus ejus, in similitudinem tribuna-
lis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt:
14 Regnavit Iehu. *Conjuravit ergo Iehu
filius Iosaphat filii Namsi contra Io-
ram: porro Ioram obsederat Ramoth
Galaad, ipse, & omnis Israel, contra
15 Hazael regem Syriæ: * & reversus fu-
erat ut curaretur in Iezrahel propter
vulnera, quia percusserant eum Syri,
præliantem contra Hazael regem Sy-
riæ. Dixitque Iehu: Si placet vobis,
nemo egrediatur profugus de civitate,
16 ne vadat, & nuntiet in Iezrahel. * Et
ascendit, & profectus est in Iezrahel:
Ioram enim ægrotabat ibi, & Ochozias
rex Iuda descenderat ad visitandum
17 Ioram. * Igitur speculator qui stabat
super turrim Iezrahel, vidit globum
Iehu venientis, & ait: Video ego glo-
bum. Dixitque Ioram: Tolle currum,
& mitte in occursum eorum, & dicat
18 vadens: Rectene sunt omnia? * Abiit
ergo, qui ascenderat currum, in occur-
sum ejus, & ait: Hæc dicit rex: Pacata-
ne sunt omnia? Dixitque Iehu: Quid
tibi & paci? transi, & sequere me.
Nuntiavit quoque speculator, dicens:
Venit nuntius ad eos, & non reverti-
19 tur. *Misit etiam currum equorum se-
cundum: venitque ad eos, & ait: Hæc
dicit rex: Numquid pax est? Et ait
Iehu: Quid tibi & paci? transi, & se-
20 quere me. * Nuntiavit autem specula-
tor, dicens: Venit usque ad eos, & non
revertitur: est autem incessus quasi in-
cessus Iehu filii Namsi, præceps enim
21 graditur. * Et ait Ioram: Iunge cur-
rum. Iunxeruntque currum ejus, &
egressus est Ioram rex Israel, & Ocho-
zias rex Iuda, singuli in curribus suis,
egressique sunt in occursum Iehu, &
invenerunt eum in agro Naboth Iezra-
22 helitæ. *Cumque vidisset Ioram Iehu,
dixit: Pax est Iehu? At ille respondit.
Quæ pax? adhuc fornicationes Iezabel
matris tuæ, & veneficia ejus multa vi-
23 gent. *Convertit autem Ioram manum
suam, & fugiens ait ad Ochoziam: In-
sidiæ Ochozia. * Porro Iehu tetendit 24
arcum manu, & percussit Ioram inter
scapulas: & egressa est sagitta per cor
ejus, statimque corruit in curru suo.
*Dixitque Iehu ad Badacer ducem: 25
Tolle, projice eum in agro Naboth Iez-
rahelitæ: memini enim quando ego &
tu sedentes in curru sequebamur A-
chab patrem hujus, quod Dominus
onus hoc levaverit super eum, dicens:
*Si non pro sanguine Naboth, & pro 26
sanguine filiorum ejus, quem vidi heri,
ait Dominus, reddam tibi in agro isto,
dicit Dominus. Nunc ergo tolle, &
projice eum in agrum, juxta verbum
Domini. * Ochozias autem rex Iuda 27
videns hoc, fugit per viam domus hor-
ti: persecutusque est eum Iehu, & ait:
Etiam hunc percutite in curru suo. &
percusserunt eum in ascensu Gaver, qui
est juxta Ieblaam: qui fugit in Maged-
do, & mortuus est ibi. * Et imposue- 28
runt eum servi ejus super currum
suum, & tulerunt in Ierusalem: sepe-
lieruntque eum in sepulchro cum pa-
tribus suis in Civitate David. * Anno 29
undecimo Ioram filii Achab, regnavit
Ochozias super Iudã, *venitque Iehu in 30
Iezrahel. Porro Iezabel introitu ejus
audito, depinxit oculos suos stibio, &
ornavit caput suum, & respexit per fe-
nestram * ingredientem Iehu per por- 31
tam, & ait: Numquid pax potest esse
Zambri, qui interfecit dominum suum?
*Levavitque Iehu faciem suam ad fe- 32
nestram, & ait: Quæ est ista? & incli-
naverunt se ad eum duo vel tres eunu-
chi. * At ille dixit eis: Præcipitate 33
eam deorsum. & præcipitaverunt eam,
aspersusq; est sanguine paries, & equo-
rum ungulæ conculcaverunt eam.
*Cumque introgressus esset, ut come- 34
deret, biberetque, ait: Ite, & videte
maledictam illam, & sepelite eam: quia
filia regis est. *Cumque issent ut sepe- 35
lirent eam, non invenerunt nisi calva-
riam, & pedes, & summas manus.
*Reversique nuntiaverunt ei. Et ait 36
Iehu: Sermo Domini est, quem locutus
est per servum suum Eliam Thesbiten,
dicens: In agro Iezrahel comedent ca-
nes carnes Iezabel, * & erunt carnes 37
Iezabel sicut stercus super faciem terræ
in agro Iezrahel; ita ut prætereuntes
dicant: Hæccine est illa Iezabel?

CAPVT X.

Iehu 70 filios Achab & 42 fratres Ochoziæ necari jubet, totamq; Achab progeniem delet, & omnes sacerdotes Baal callide convocatos occidit, exusta illius statua, & templo in cloacam verso; attamen propter peccata Iehu vehementer cæsus est Israel ab Hazael: mortuo autem Iehu, succedit filius ejus Ioachaz.

ERant autem Achab septuaginta fi- 1
lii in Samaria: scripsit ergo Iehu
litteras, & misit in Samariam, ad opti-

mates

mates civitatis, & ad majores natu, &
2 ad nutritios Achab, dicens: * Statim
ut acceperitis litteras has, qui habetis
filios domini vestri, & currus, & equos,
3 & civitates firmas, & arma, * eligite
meliorem, & eum qui vobis placuerit
de filiis domini vestri, & eum ponite
super solium patris sui, & pugnate pro
4 domo domini vestri. * Timuerunt illi
vehementer, & dixerunt: Ecce duo re-
ges non potuerunt stare coram eo, &
quo modo nos valebimus resistere?
5 *Miserunt ergo præpositi domus, &
præfecti civitatis, & majores natu, &
nutritii, ad Iehu, dicentes: Servi tui
sumus, quæcumque jusseris faciemus,
nec constituemus nobis regem: quæ-
6 cumque tibi placent, fac. *Rescripsit
autem eis litteras secundo, dicens: Si
mei estis, & obeditis mihi, tollite ca-
pita filiorum domini vestri, & venite
ad me hac eadem hora cras in Iezra-
hel. Porro filii regis, septuaginta viri,
apud optimates civitatis nutrieban-
7 tur. *Cumque venissent litteræ ad eos,
tulerunt filios regis, & occiderunt sep-
tuaginta viros, & posuerunt capita eo-
rum in cophinis, & miserunt ad eum
8 in Iezrahel. *Venit autem nuntius, &
indicavit ei, dicens: Attulerunt capita
filiorum regis. Qui respondit: Ponite
ea ad duos acervos juxta introitum
9 portæ usque mane. *Cumque diluxis-
set, egressus est, & stans dixit ad om-
nem populum: Iusti estis: si ego con-
juravi contra dominum meum, & in-
terfeci eum, quis percussit omnes hos?
10 *Videte ergo nunc quoniam non ceci-
dit de sermonibus Domini in terram,
quos locutus est Dominus super do-
mum Achab, & Dominus fecit quod
locutus est in manu servi sui Eliæ.
11 *Percussit igitur Iehu omnes, qui reli-
qui erant de domo Achab in Iezrahel,
& universos optimates ejus, & notos,
& sacerdotes, donec non remanerent
12 ex eo reliquiæ. * Et surrexit, & venit
in Samariam: cumque venisset ad Ca-
13 meram pastorum in via, *invenit fra-
tres Ochoziæ regis Iuda, dixitque ad
eos: Quinam estis vos? Qui responde-
runt: Fratres Ochoziæ sumus, & de-
scendimus ad salutandos filios regis, &
14 filios reginæ. *Qui ait: Comprehendite
eos vivos. Quos cum comprehendis-
sent vivos, jugulaverunt eos in cister-
na juxta Cameram, quadraginta duos
viros, & non reliquit ex eis quem-
15 quam. *Cumque abiisset inde, invenit
Ionadab filium Rechab in occursum
sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum:
Numquid est cor tuum rectum, sicut
cor meum cum corde tuo? Et ait Io-
nadab: Est. Si est, inquit, da manum
tuam. Qui dedit ei manum suam. At
ille levavit eum ad se in currum:
16 *dixitque ad eum: Veni mecum, &
vide zelum meum pro Domino. Et im-
17 positum in curru suo, *duxit in Sama-
riam. Et percussit omnes qui reliqui
fuerant de Achab in Samaria usque ad
unum, juxta verbum Domini quod lo-
cutus est per Eliam. *Congregavit er- 18
go Iehu omnem populum, & dixit ad
eos: Achab coluit Baal parum, ego au-
tem colam eum amplius. *Nunc igitur 19
omnes prophetas Baal, & universos ser-
vos ejus, & cunctos sacerdotes ipsius,
vocate ad me: nullus sit qui non veniat,
sacrificium enim grande est mihi Baal:
quicumque defuerit, non vivet. Porro
Iehu faciebat hoc insidiose, ut disper-
deret cultores Baal. *Et dixit: Sancti- 20
ficate diem sollemnē Baal. Vocavitque,
*& misit in universos terminos Israel, 21
& venerunt cuncti servi Baal, non fuit
residuus ne unus quidem qui non veni-
ret. Et ingressi sunt templum Baal: &
repleta est domus Baal, à summo usque
ad summum. * Dixitque his qui erant 22
super vestes: Proferte vestimenta uni-
versis servis Baal. Et protulerunt eis
vestes. *Ingressusq; Iehu, & Ionadab fi- 23
lius Rechab, templum Baal, ait culto-
ribus Baal: Perquirite, & videte, ne
quis forte vobiscum sit de servis Do-
mini, sed ut sint servi Baal soli. * In- 24
gressi sunt igitur ut facerent victimas
& holocausta: Iehu autē præparaverat
sibi foris octoginta viros, & dixerat
eis: Quicumque fugerit de hominibus
his, quos ego adduxero in manus ve-
stras, anima ejus erit pro anima illius.
*Factum est autem, cum completum es- 25
set holocaustum, præcepit Iehu militi-
bus & ducibus suis: Ingredimini, &
percutite eos, nullus evadat. Percusse-
runtq; eos in ore gladii, & projecerunt
milites & duces: & ierunt in civitatem
templi Baal, *& protulerunt statuam de 26
fano Baal, & combusserunt, *& commi- 27
nuerunt eam. Destruxerunt quoque
ædem Baal, & fecerunt pro ea latrinas
usque in diem hanc. * Delevit itaque 28
Iehu Baal de Israel: * verumtamen à 29
peccatis Ieroboam filii Nabat, qui pec-
care fecit Israel, non recessit, nec dere-
liquit vitulos aureos, qui erant in Be-
thel, & in Dan. *Dixit autem Dominus 30
ad Iehu: Quia studiose egisti quod re-
ctum erat, & placebat in oculis meis,
& omnia quæ erant in corde meo feci-
sti contra domum Achab: filii tui usque
ad quartam generationem sedebunt
super thronum Israel. *Porro Iehu non 31
custodivit ut ambularet in lege Domini
Dei Israel in toto corde suo: non enim
recessit à peccatis Ieroboam, qui pec-
care fecerat Israel. *In diebus illis cœ- 32
pit Dominus tædere super Israel: per-
cussitq; eos Hazael in universis finibus
Israel, *à Iordane contra Orientalem 33
plagam, omnem Terram Galaad, &
Gad, & Ruben, & Manasse, ab Aroer,
quę est super Torrentem Arnon, & Ga-
laad, & Basan. *Reliqua autem verbo- 34
rum Iehu, & universa quæ fecit, &
fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt

in Libro verborum dierum regum Is-
35 rael? *Et dormivit Iehu cum patribus
suis, sepelieruntque eum in Samaria: &
regnavit Ioachaz filius ejus pro eo.
36 *Dies autem, quos regnavit Iehu super
Israel, viginti & octo anni sunt, in
Samaria.

CAPVT XI.

Athalia, omni semine regio præter Ioas per ipsam extincto, regnum sibi usurpat; sed præcipiente Iojada sacerdote occiditur, & Ioas rex Iuda constituitur, destructis aris & imaginibus Baal.

1 ATthalia vero mater Ochoziæ, vi-
dens mortuum filium suum, sur-
rexit, & interfecit omne semē regium.
2 *Tollens autem Iosaba filia regis Io-
ram, soror Ochoziæ, Ioas filium Ocho-
ziæ, furata est eum de medio filiorum
regis qui interficiebantur, & nutricem
ejus, de triclinio: & abscondit eum à
facie Athaliæ, ut non interficeretur.
3 *Eratque cum ea sex annis clam in do-
mo Domini: porro Athalia regnavit
4 super terram. *Anno autem septimo
misit Iojada, & assumens centuriones
& milites, introduxit ad se in tem-
plum Domini, pepigitque cum eis fœ-
dus: & adjurans eos in domo Domini,
5 ostendit eis filium regis: *& præcepit
illis, dicens: Iste est sermo, quem facere
6 debetis: *Tertia pars vestrûm introeat
sabbato, & observet excubias domus
regis. Tertia autem pars sit ad portam
Sur: & tertia pars sit ad portam, quæ
est post habitaculum scutariorum: &
custodietis excubias domus Messa.
7 *Duę vero partes è vobis, omnes egre-
dientes sabbato, custodiant excubias
8 domus Domini circa regem. *Et val-
labitis eum, habentes arma in manibus
vestris: si quis autem ingressus fuerit
septum templi, interficiatur: eritisque
cum rege introeunte & egrediente.
9 *Et fecerunt centuriones, juxta omnia
quæ præceperat eis Iojada sacerdos: &
assumentes singuli viros suos, qui in-
grediebantur sabbatum, cum his qui
egrediebantur sabbato, venerunt ad Io-
10 jadam sacerdotem. *Qui dedit eis ha-
stas, & arma regis David, quæ erant
11 in domo Domini. *Et steterunt singuli
habentes arma in manu sua, à parte
templi dextera, usque ad partem sini-
stram altaris & ædis, circum regem.
12 *Produxitque filium regis, & posuit
super eum diadema, & testimonium:
feceruntque eum regem, & unxerunt:
& plaudentes manu, dixerunt: Vivat
13 rex. *Audivit autem Athalia vocem
populi currentis: & ingressa ad turbas
14 in templum Domini, *vidit regem
stantem super tribunal juxta morem, &
cantores & tubas prope eum, omnem-
que populum terræ lætantem, & ca-
nentem tubis: & scidit vestimenta sua,
clamavitque: Conjuratio, conjuratio.
*Præcepit autem Iojada centurioni-
bus, qui erant super exercitum, & ait
eis: Educite eam extra septa templi,
& quicumque eam secutus fuerit, fe-
riatur gladio. Dixerat enim sacerdos:
Non occidatur in templo Domini.
*Imposueruntque ei manus, & impege-
runt eam per viam introitus equorum,
juxta palatium, & interfecta est ibi.
*Pepigit ergo Iojada fœdus inter Do-
minum, & inter regem, & inter po-
pulum, ut esset populus Domini, & in-
ter regem & populum. *Ingressusque
est omnis populus terrę templum Baal,
& destruxerunt aras ejus, & imagines
contriverunt valide: Mathan quoque
sacerdotem Baal occiderunt coram al-
tari. Et posuit sacerdos custodias in
domo Domini. *Tulitque centuriones,
& Cerethi & Phelethi legiones, &
omnem populum terræ, deduxerunt-
que regem de domo Domini: & vene-
runt per viam portæ scutariorum in
palatium, & sedit super thronum re-
gum. *Lætatusque est omnis populus
terræ, & civitas conquievit: Athalia
autem occisa est gladio in domo regis.
*Septemque annorum erat Ioas, cum
regnare cœpisset.

CAPVT XII.

Ioas gazophylacii pecuniam ad sartatecta templi instauranda expendit: Hazaeli autem regi Syriæ bellum contra Ierusalem paranti mittit omnes templi & palatii thesauros, tandemque à servis suis occiditur, cui succedit filius ejus Amasias.

ANno septimo Iehu, regnavit Ioas:
& quadraginta annis regnavit in
Ierusalem. nomen matris ejus Sebia de
Bersabee. *Fecitque Ioas rectum co-
ram Domino cunctis diebus, quibus
docuit eum Iojada sacerdos. *Verum-
tamen excelsa non abstulit: adhuc enim
populus immolabat, & adolebat in ex-
celsis incensum. *Dixitque Ioas ad sa-
cerdotes: Omnē pecuniam sanctorum,
quæ illata fuerit in templum Domini
à prætereuntibus, quæ offertur pro
pretio animæ, & quam sponte & arbi-
trio cordis sui inferunt in templum
Domini: *accipiant illam sacerdotes
juxta ordinem suum, & instaurent
sartatecta domus, siquid necessarium
viderint instauratione. *Igitur usque
ad vigesimum tertium annum regis
Ioas, non instauraverunt sacerdotes
sartatecta templi. *Vocavitque rex
Ioas Iojadam pontificem & sacerdotes,
dicens eis: Quare sartatecta non in-
stauratis templi? nolite ergo amplius
accipere pecuniam juxta ordinem ve-
strum, sed ad instaurationem templi
reddite eam. *Prohibitique sunt sa-
cerdotes ultra accipere pecuniam à
populo, & instaurare sartatecta domus.

*Et

*Et tulit Iojada pontifex gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini. * Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis, & pontifex, effundebantque & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in domo Domini: *& dabant eam juxta numerum atque mensuram, in manu eorum qui præerant cæmentariis domus Domini: qui impendebant eam in fabris lignorum, & in cæmentariis iis, qui operabantur in domo Domini, *& sartatecta faciebant: & in iis, qui cædebant saxa, & ut emerent ligna, & lapides, qui excidebantur; ita ut impleretur instauratio domus Domini, in universis quæ indigebant expensa ad muniendam domum. *Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydriæ templi Domini, & fuscinulæ, & thuribula, & tubæ, & omne vas aureum & argenteum, de pecunia quę inferebatur in templum Domini. * iis enim qui faciebant opus, dabatur ut instauraretur templum Domini: * & non fiebat ratio iis hominibus, qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam. * Pecuniam vero pro delicto, & pecuniam pro peccatis, non inferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat. * Tunc ascendit Hazael rex Syriæ, & pugnabat contra Geth, cepitque eam: & direxit faciem suam ut adscenderet in Ierusalem. *Quam ob rem tulit Ioas rex Iuda omnia sanctificata, quæ consecraverant Iosaphat, & Ioram, & Ochozias, patres ejus reges Iuda, & quæ ipse obtulerat: & universum argentum, quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, & in palatio regis: misitque Hazaeli regi Syriæ, & recessit ab Ierusalem. *Reliqua autem sermonum Ioas, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? *Surrexerunt autem servi ejus, & conjuraverunt inter se, percusseruntque Ioas in Domo Mello in descensu Sella. * Iosachar namque filius Semaath, & Iozabad filius Somer, servi ejus, percusserunt eum, & mortuus est: & sepelierunt eum cum patribus suis in Civitate David, regnavitq; Amasias filius ejus pro eo.

CAPUT XIII.

Ioachaz rex Israel propter peccata sua gravissimè afflictus à rege Syria, conversus ad Dominum liberatur; cui mortuo succedit filius Ioas, qui juxta Elisei morientis vaticinium Syros ter dericit; mortuo autem Elisei sepulchro injectus quidam mortuus suscitatur.

ANno vigesimo tertio Ioas filii O- 1
chozîæ regis Iuda, regnavit Ioa-
chaz filius Iehu super Israel in Samaria
decem & septem annis. * Et fecit ma- 2
lum coram Domino, secutusque est
peccata Ieroboam filii Nabat, qui pec-
care fecit Israel, & non declinavit ab
eis. *Iratusque est furor Domini con- 3
tra Israel, & tradidit eos in manu Ha-
zael regis Syriæ, & in manu Benadab
filii Hazael cunctis diebus. *Depreca- 4
tus est autem Ioachaz faciem Domini,
& audivit eum Dominus: vidit enim
angustiam Israel, quia attriverat eos
rex Syriæ: *& dedit Dominus salvato- 5
rem Israeli, & liberatus est de manu
regis Syriæ: habitaveruntque filii Is-
rael in tabernaculis suis sicut heri &
nudiustertius. * Verumtamen non re- 6
cesserunt à peccatis domus Ieroboam,
qui peccare fecit Israel, sed in ipsis
ambulaverunt: siquidem & lucus per-
mansit in Samaria. * Et non sunt de- 7
relicti Ioachaz de populo nisi quinqua-
ginta equites, & decem currus, & de-
cem millia peditum: interfecerat enim
eos rex Syriæ, & redegerat quasi pul-
verem in tritura areæ. * Reliqua au- 8
tem sermonum Ioachaz, & universa
quæ fecit, & fortitudo ejus, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum die-
rum regum Israel? *Dormivitque Io- 9
achaz cum patribus suis, & sepelierunt
eum in Samaria: regnavitque Ioas filius
ejus pro eo. * Anno trigesimo septimo 10
Ioas regis Iuda, regnavit Ioas filius Ioa-
chaz super Israel in Samaria sedecim
annis, *& fecit quod malum est in con- 11
spectu Domini: non declinavit ab om-
nibus peccatis Ieroboam filii Nabat,
qui peccare fecit Israel, sed in ipsis
ambulavit. *Reliqua autem sermonum 12
Ioas, & universa quæ fecit, & fortitu-
do ejus, quomodo pugnaverit contra
Amasiam regem Iuda, nonne hæc scri-
pta sunt in Libro sermonum dierum
regum Israel? * Et dormivit Ioas cum 13
patribus suis: Ieroboam autem sedit
super solium ejus. Porro Ioas sepultus
est in Samaria cum regibus Israel.
*Eliseus autem ægrotabat infirmitate, 14
qua & mortuus est: descenditque ad
eum Ioas rex Israel, & flebat coram eo,
dicebatque: Pater mi, pater mi, cur-
rus Israel, & auriga ejus. * Et ait illi 15
Eliseus: Affer arcum, & sagittas. Cum-
que attulisset ad eum arcum, & sagit-
tas, *dixit ad regem Israel: Pone ma- 16
num tuam super arcum. Et cum po-
suisset ille manum suam, superposuit
Eliseus manus suas manibus regis, *& 17
ait: Aperi fenestram orientalem. Cum-
que aperuisset, dixit Eliseus: Iace sa-
gittam. Et jecit. Et ait Eliseus: Sa-
gitta salutis Domini, & sagitta salutis
contra Syriam: percutiesque Syriam in

18 Aphec, donec consumas eam. *Et ait:
Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rur-
sum dixit ei: Percute jaculo terram.
Et cum percussisset tribus vicibus, &
19 stetisset, *iratus est vir Dei contra eum,
& ait: Si percussisses quinquies, aut se-
xies, sive septies, percussisses Syriam us-
que ad consumptionem: nunc autem
20 tribus vicibus percuties eam. * Mor-
tuus est ergo Eliseus, & sepelierunt
eum. Latrunculi autem de Moab ve-
21 nerunt in terram in ipso anno. * Qui-
dam autem sepelientes hominem, vi-
derunt latrunculos, & projecerunt ca-
daver in sepulchro Elisei. Quod cum
tetigisset ossa Elisei, revixit homo, &
22 stetit super pedes suos. *Igitur Hazael
rex Syriæ afflixit Israel cunctis diebus
23 Ioachaz: *& misertus est Dominus eo-
rum, & reversus est ad eos propter pa-
ctum suum, quod habebat cum Abra-
ham, & Isaac, & Iacob: & noluit di-
sperdere eos, neque projicere penitus,
24 usque in præsens tempus. *Mortuus est
autem Hazael rex Syriæ, & regnavit
25 Benadad filius ejus pro eo. *Porro Ioas
filius Ioachaz tulit urbes de manu Be-
nadad filii Hazael, quas tulerat de ma-
nu Ioachaz patris sui jure prælii, tri-
bus vicibus percussit eum Ioas, & red-
didit civitates Israel.

CAPUT XIV.

Amasias interfectis occisoribus patris sui Ioas, percutit Edom: sed provocans ad bellum Ioas regem Israel, ab eo capitur, & Ierusalem diripitur: at Ioas regi Israel succedit filius Ieroboam, qui ab angustiis liberat Israel, cui succedit filius Zacharias: porrò facta conjuratione adversus Amasiam regem Iuda à suis occiditur, cui succedit filius Azarias impius.

1 IN anno secundo Ioas filii Ioachaz
regis Israel, regnavit Amasias filius
2 Ioas regis Iuda. *Viginti quinque an-
norum erat cum regnare cœpisset: vi-
ginti autem & novem annis regnavit
in Ierusalem, nomen matris ejus Ioa-
3 dan de Ierusalem. *Et fecit rectum co-
ram Domino, verumtamen non ut Da-
vid pater ejus. Iuxta omnia, quæ fecit
4 Ioas pater suus, fecit: * nisi hoc tan-
tum, quod excelsa non abstulit: adhuc
enim populus immolabat, & adolebat
5 incensum in excelsis. *Cumque obti-
nuisset regnum, percussit servos suos,
qui interfecerant regem patrem suum:
6 *filios autē eorum qui occiderant, non
occidit, juxta quod scriptum est in li-
bro legis Moysi, sicut præcepit Domi-
nus, dicens: Non morientur patres pro
filiis, neque filii morientur pro patri-
bus: sed unusquisque in peccato suo
7 morietur. *Ipse percussit Edom in
Valle Salinarum decem millia, & ap-
prehendit petram in prælio, vocavit-
que nomen ejus Iecthehel, usq; in præ-
sentem diem. *Tunc misit Amasias 8
nuntios ad Ioas filium Ioachaz, filii
Iehu regis Israel, dicens: Veni, & vi-
deamus nos. *Remisitque Ioas rex 9
Israel ad Amasiam regem Iuda, dicens:
Carduus Libani misit ad cedrum quæ
est in Libano, dicens: Da filiam tuam
filio meo uxorem. Transieruntque be-
stiæ saltus, quæ sunt in Libano, & con-
culcaverunt carduum. *Percutiens in- 10
valuisti super Edom, & sublevavit te
cor tuum: contentus esto gloria, & se-
de in domo tua: quare provocas ma-
lum, ut cadas tu & Iudas tecum? *Et 11
non acquievit Amasias: ascenditque
Ioas rex Israel, & viderunt se, ipse &
Amasias rex Iuda, in Bethsames oppido
Iudæ. *Percussusque est Iuda coram 12
Israel, & fugerunt unusquisque in ta-
bernacula sua. *Amasiam vero regem 13
Iuda, filium Ioas filii Ochoziæ, cepit
Ioas rex Israel in Bethsames, & addu-
xit eum in Ierusalem: & interrupit
murum Ierusalem, à porta Ephraim
usque ad portam anguli, quadringen-
tis cubitis. *Tulitque omne aurum, & 14
argentum, & universa vasa, quæ in-
venta sunt in domo Domini, & in the-
sauris regis, & obsides, & reversus est
in Samariam. *Reliqua autem verbo- 15
rum Ioas quæ fecit, & fortitudo ejus
qua pugnavit contra Amasiam regem
Iuda, nonne hæc scripta sunt in Libro
sermonum dierum regum Israel? *Dor- 16
mivitque Ioas cum patribus suis, &
sepultus est in Samaria cum regibus
Israel: & regnavit Ieroboam filius ejus
pro eo. *Vixit autem Amasias, filius 17
Ioas, rex Iuda, postquam mortuus est
Ioas filius Ioachaz regis Israel, quinde-
cim annis. *Reliqua autem sermonum 18
Amasiæ, nonne hæc scripta sunt in Li-
bro sermonum dierum regum Iuda?
*Factaque est contra eum conjuratio 19
in Ierusalem: at ille fugit in Lachis.
Miseruntque post eum in Lachis, & in-
terfecerunt eum ibi. *Et asportave- 20
runt in equis, sepultusque est in Ieru-
salem cum patribus suis in Civitate
David. *Tulit autem universus popu- 21
lus Iudæ Azariam annos natum sede-
cim, & constituerunt eum regem pro
patre ejus Amasia. *Ipse ædificavit 22
Ælath, & restituit eam Iudę, postquam
dormivit rex cum patribus suis. *An- 23
no quintodecimo Amasiæ filii Ioas re-
gis Iuda, regnavit Ieroboam filius Ioas
regis Israel in Samaria, quadraginta &
uno anno: *& fecit quod malum est 24
coram Domino. Non recessit ab omni-
bus peccatis Ieroboam filii Nabat, qui
peccare fecit Israel. *Ipse restituit ter- 25
minos Israel, ab introitu Emath, usque
ad Mare solitudinis, juxta sermonem
Domini Dei Israel, quem locutus est
per servum suum Ionam filium Amathi
prophetam, qui erat de Geth, quæ est
in Opher. *Vidit enim Dominus af- 26

flictionem Israel amaram nimis, & quod consumpti essent usque ad clausos carcere, & extremos, & non esset qui auxiliaretur Israeli. *Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel de sub cælo, sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas. * Reliqua autem sermonum Ieroboam, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus qua præliatus est, & quomodo restituit Damascum & Emath Iudæ in Israel, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? * Dormivitque Ieroboam cum patribus suis regibus Israel, & regnavit Zacharias filius ejus pro eo.

CAPUT XV.

Azariæ leproso succedit filius Ioathan in Iuda: Zachariæ autem in Israel succedit Sellum & huic Manahem qui fit tributarius regi Assyriorum, & huic Phaceia, & huic Phacee; cujus temporibus Theglatphalasar devictam magnam partem Israelitarum transtulit in Assyrios: huic succedit Osee: in Iuda autem mortuo Ioatham succedit filius Achaz.

ANno vigesimoseptimo Ieroboam regis Israel, regnavit Azarias filius Amasiæ regis Iuda. *Sedecim annorum erat cum regnare cœpisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Iechelia de Ierusalem * Fecitque quod erat placitum coram Domino, juxta omnia quæ fecit Amasias pater ejus. *Verumtamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis. * Percussit autem Dominus regem, & fuit leprosus usque in diem mortis suæ, & habitabat in domo libera seorsum: Ioathan vero filius regis gubernabat palatium, & judicabat populum terræ. * Reliqua autem sermonum Azariæ, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? * Et dormivit Azarias cum patribus suis: sepelieruntque eum cum majoribus suis in civitate David, & regnavit Ioathan filius ejus pro eo. *Anno trigesimo octavo Azariæ regis Iuda, regnavit Zacharias filius Ieroboam super Israel in Samaria sex mensibus: * & fecit quod malum est coram Domino, sicut fecerant patres ejus: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel. *Conjuravit autem contra eum Sellum filius Iabes: percussitque eum palam, & interfecit, regnavitque pro eo. *Reliqua autem verborum Zachariæ, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel? * Iste est sermo Domini, quem locutus est ad Iehu, dicens: Filii tui usque ad quartam generationem sede-
bunt super thronum Israel. Factum-
que est ita. * Sellum filius Iabes re- 13
gnavit trigesimo nono anno Azariæ re-
gis Iuda: regnavit autem uno mense in
Samaria. *Et ascendit Manahem filius 14
Gadi de Thersa: venitque in Samariam, & percussit Sellum filium Iabes
in Samaria, & interfecit eum, regna-
vitque pro eo. *Reliqua autem verbo- 15
rum Sellum, & conjuratio ejus, per
quam tetendit insidias, nonne hæc
scripta sunt in Libro sermonum die-
rum regum Israel? * Tunc percussit 16
Manahem Thapsam, & omnes qui erant
in ea, & terminos ejus de Thersa. no-
luerant enim aperire ei: & interfecit
omnes prægnantes ejus, & scidit eas.
* Anno trigesimo nono Azariæ regis 17
Iuda, regnavit Manahem filius Gadi
super Israel decem annis in Samaria.
*Fecitque quod erat malum coram Do- 18
mino: non recessit à peccatis Ieroboam
filii Nabat, qui peccare fecit Israel
cunctis diebus ejus. * Veniebat Phul 19
rex Assyriorum in terram, & dabat
Manahem Phul mille talenta argenti,
ut esset ei in auxilium, & firmaret re-
gnum ejus. *Indixitque Manahem ar- 20
gentum super Israel cunctis potenti-
bus & divitibus, ut daret regi Assy-
riorum, quinquaginta siclos argenti
per singulos: reversusque est rex Assy-
riorum, & non est moratus in terra.
*Reliqua autem sermonum Manahem, 21
& universa quæ fecit, nonne hæc scri-
pta sunt in Libro sermonum dierum
regum Israel? * Et dormivit Manahem 22
cum patribus suis: regnavitque Pha-
ceia filius ejus pro eo. *Anno quinqua- 23
gesimo Azariæ regis Iuda, regnavit
Phaceia filius Manahem super Israel in
Samaria biennio: * & fecit quod erat 24
malum coram Domino: non recessit à
peccatis Ieroboam filii Nabat, qui pec-
care fecit Israel. * Conjuravit autem 25
adversus eum Phacee filius Romeliæ,
dux ejus, & percussit eum in Samaria
in turre domus regiæ, juxta Argob, &
juxta Arie, & cum eo quinquaginta
viros de filiis Galaaditarum, & inter-
fecit eum, regnavitque pro eo. * Reli- 26
qua autem sermonum Phaceia, & uni-
versa quæ fecit, nonne hæc scripta
sunt in Libro sermonum dierum re-
gum Israel? * Anno quinquagesimo 27
secundo Azariæ regis Iuda, regnavit
Phacee filius Romeliæ super Israel in
Samaria viginti annis. * Et fecit quod 28
erat malum coram Domino: non reces-
sit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui
peccare fecit Israel. * In diebus Pha- 29
cee regis Israel venit Theglathphala-
sar rex Assur, & cepit Aion, & Abel
Domum, Maacha & Ianoe, & Cedes,
& Asor, & Galaad, & Galilæam,
& universam Terram Nephthali: &
transtulit eos in Assyrios. * Conjura- 30
vit autem, & tetendit insidias Osee
filius Ela contra Phacee filium Rome-

liæ,

liæ, & percussit eum, & interfecit: re
gnavitque pro eo vigesimo anno Ioa-
31 tham filii Oziæ. *Reliqua autem ser-
monum Phacee, & universa quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Libro ser-
32 monum dierum regum Israel? *Anno
secundo Phacee, filii Romeliæ regis
Israel, regnavit Ioatham filius Oziæ
33 regis Iuda. *Viginti quinque annorum
erat cum regnare cœpisset, & sedecim
annis regnavit in Ierusalem: nomen
34 matris ejus Ierusa, filia Sadoc. *Fecit-
que quod erat placitum coram Domi-
no: juxta omnia quæ fecerat Ozias pa-
35 ter suus, operatus est. *Verumtamen
excelsa non abstulit: adhuc populus
immolabat, & adolebat incensum in
excelsis: ipse ædificavit portam domus
36 Domini sublimissimam. *Reliqua au-
tem sermonum Ioatham, & universa
quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in
Libro verborum dierum regum Iuda?
37 *In diebus illis cœpit Dominus mitte-
re in Iudam, Rasin regem Syriæ, &
38 Phacee filium Romeliæ. *Et dormivit
Ioatham cum patribus suis, sepultus-
que est cum eis in Civitate David pa-
tris sui, & regnavit Achaz filius ejus
pro eo.

CAPUT XVI.

*Achaz filium suum per ignem conse-
crat, regibus quoque Israel & Syriæ
Ierusalem obsidentibus, auxilium à
rege Assyriorum missis muneribus
obtinet; in cujus gratiam ablato Dei
cultu diis Assyriorum sacrificat; cui
succedit pius filius Ezechias.*

1 ANno decimo septimo Phacee filii
Romeliæ, regnavit Achaz filius
2 Ioatham regis Iuda. *Viginti annorum
erat Achaz cum regnare cœpisset, &
sedecim annis regnavit in Ierusalem:
non fecit quod erat placitum in con-
spectu Domini Dei sui, sicut David pa-
3 ter ejus. *sed ambulavit in via regum
Israel: insuper & filium suum conse-
cravit, transferens per ignem secun-
dum idola Gentium: quæ dissipavit
4 Dominus coram filiis Israel. *Immola-
bat quoque victimas, & adolebat in-
censum in excelsis & in collibus & sub
5 omni ligno frondoso. *Tunc ascendit
Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Ro-
meliæ rex Israel, in Ierusalem ad præ-
liandum: cumque obsiderent Achaz,
6 non valuerunt superare eum. *In tem-
pore illo restituit Rasin rex Syriæ Ai-
lam Syriæ, & ejecit Iudæos de Aila: &
Idumæi venerunt in Ailam, & habi-
7 taverunt ibi usque in diem hanc. *Mi-
sit autem Achaz nuntios ad Teglath-
phalasar regem Assyriorum, dicens:
Servus tuus, & filius tuus ego sum:
ascende, & salvum me fac de manu re-
gis Syriæ, & de manu regis Israel, qui
consurrexerunt adversum me. *Et cum
8 collegisset argentum & aurum, quod
inveniri potuit in domo Domini, & in
thesauris regis, misit regi Assyriorum
munera. *Qui & acquievit voluntati 9
ejus: ascendit enim rex Assyriorum in
Damascum, & vastavit eam: & transtu-
lit habitatores ejus Cyrenen, Rasin au-
tem interfecit. *Perrexitque rex Achaz 1
in occursum Theglathphalasar regi
Assyriorum in Damascum. cumque
vidisset altare Damasci, misit rex A-
chaz ad Vriam sacerdotem exemplar
ejus, & similitudinem juxta omne
opus ejus. *Extruxitque Vrias sacer- 1
dos altare: juxta omnia quæ præcepe-
rat rex Achaz de Damasco, ita fecit
sacerdos Vrias, donec veniret rex Achaz
de Damasco. *Cumque venisset rex de 1
Damasco, vidit altare, & veneratus est
illud: ascenditque & immolavit holo-
causta, & sacrificium suum, *& liba- 1
vit libamina, & fudit sanguinem paci-
ficorum, quæ obtulerat super altare.
*Porro altare æreum, quod erat co- 1
ram Domino, transtulit de facie tem-
pli, & de loco altaris & de loco templi
Domini: posuitque illud ex latere al-
taris ad Aquilonem. *Præcepit quo- 1
que rex Achaz Vriæ sacerdoti, dicens:
Super altare majus offer holocaustum
matutinum, & sacrificium vesperti-
num, & holocaustum regis, & sacrifi-
cium ejus, & holocaustum universi po-
puli terræ, & sacrificia eorum, & li-
bamina eorum: & omnem sanguinem
holocausti, & universum sanguinem
victimæ super illud effundes: altare
vero æreum erit paratum ad volunta-
tem meam. *Fecit igitur Vrias sacer- 16
dos, juxta omnia quæ præceperat rex
Achaz. *Tulit autem rex Achaz cæla- 17
tas bases, & luterem, qui erat desuper:
& mare deposuit de bobus æreis, qui
sustentabant illud, & posuit super pa-
vimentum stratum lapide. *Musach 18
quoque sabbati, quod ædificaverat in
templo, & ingressum regis exterius
convertit in templum Domini, propter
regem Assyriorum. *Reliqua autem 19
verborum Achaz, quæ fecit, nonne
hæc scripta sunt in Libro sermonum
dierum regum Iuda? *Dormivitque 20
Achaz cum patribus suis, & sepultus
est cum eis in Civitate David, & regna-
vit Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XVII.

*Post multa filiorum Israel quæ comme-
morantur facinora, Salmanasar sub
Osee recusante antiquum Assyrio
pendere tributum, transfert Israel in
Assyrios: & quia Assyriis in Sama-
riam missi cultum Dei ignorantes
devorabantur à leonibus, mittitur eis
sacerdos Israeliticus qui ipsos insti-
tuat: sicque factum est, ut & Deo
& idolis servirent.*

ANno duodecimo Achaz regis Iu- 1
da, regnavit Osee filius Ela in Sa-
maria

maria super Israel novem annis. * Fe-
citque malum coram Domino: sed non
sicut reges Israel , qui ante eum fue-
rant. * Contra hunc ascendit Salmana-
sar rex Assyriorum , & factus est ei
Osee servus , reddebatque illi tributa.
*Cumque deprehendisset rex Assyrio-
rum Osee, quod rebellare nitens misis-
set nuntios ad Sua regem Ægypti , ne
præstaret tributa regi Assyriorum,sicut
singulis annis solitus erat , obsedit
eum , & vinctum misit in carcerem.
*Pervagatusque est omnem terram : &
ascendens Samariam, obsedit eam tri-
bus annis. * Anno autem nono Osee,
cepit rex Assyriorum Samariam , &
transtulit Israel in Assyrios: posuitque
eos in Hala,& in Habor, juxta fluvium
Gozan, in civitatibus Medorum. *Fa-
ctum est enim , cum peccassent filii Is-
rael Domino Deo suo,qui eduxerat eos
de terra Ægypti , de manu Pharaonis
regis Ægypti, coluerunt deos alienos.
*Et ambulaverunt juxta ritum Gen-
tium , quas consumpserat Dominus in
conspectu filiorum Israel , & regum
Israel,quia similiter fecerant. *Et of-
fenderunt filii Israel verbis non rectis
Dominum Deum suum : & ædificave-
runt sibi excelsa in cunctis urbibus
suis, à Turre custodum usque ad Civi-
tatem munitam. *Feceruntque sibi sta-
tuas , & lucos in omni colle sublimi,
& subter omne lignum nemorosum:
* & adolebant ibi incensum super aras
in morem Gentium , quas transtulerat
Dominus à facie eorum : feceruntque
verba pessima irritantes Dominum. *&
coluerunt immunditias,de quibus præ-
cepit eis Dominus ne facerent verbum
hoc. * Et testificatus est Dominus in
Israel & in Iuda , per manum omnium
Prophetarum & Videntium, dicens :
Revertimini à viis vestris pessimis , &
custodite præcepta mea , & ceremo-
nias, juxta omnem legem , quam præ-
cepi patribus vestris : & sicut misi ad
vos in manu servorum meorum Pro-
phetarum. * Qui non audierunt, sed
induraverunt cervicem suam juxta cer-
vicem patrum suorum , qui noluerunt
obedire Domino Deo suo. *Et abjece-
runt legitima ejus , & pactum , quod
pepigit cum patribus eorum,& testifi-
cationes , quibus contestatus est eos:
secutique sunt vanitates , & vane ege-
runt: & secuti sunt Gentes, quæ erant
per circuitum eorum , super quibus
præceperat Dominus eis , ut non face-
rent sicut & illæ faciebant. *Et dere-
liquerunt omnia præcepta Domini Dei
sui : feceruntque sibi conflatiles duos
vitulos, & lucos , & adoraverunt uni-
versam militiam cæli : servieruntque
Baal, *& consecraverunt filios suos,&
filias suas per ignem:& divinationibus
inserviebant & auguriis : & tradide-
runt se ut facerent malum coram Do-
mino,ut irritarent eum. *Iratusque est
Dominus vehementer Israeli, & abstu-
lit eos à conspectu suo, & non reman-
sit nisi tribus Iuda tantummodo. *Sed 19
nec ipse Iuda custodivit mandata Do-
mini Dei sui : verum ambulavit in er-
roribus Israel , quos operatus fuerat.
* Projecitque Dominus omne semen 20
Israel , & afflixit eos , & tradidit eos
in manu diripientium , donec projice-
ret eos à facie sua : * ex eo jam tem- 21
pore, quo scissus est Israel à domo Da-
vid , & constituerunt sibi regem Iero-
boam filium Nabat: separavit enim Ie-
roboam Israel à Domino , & peccare
eos fecit peccatum magnum. * Et am- 22
bulaverunt filii Israel in universis pec-
catis Ieroboam quæ fecerat : & non
recesserunt ab eis. * usquequo Domi- 23
nus auferret Israel à facie sua , sicut
locutus fuerat in manu omnium servo-
rum suorum Prophetarum: translatús-
que est Israel de terra sua in Assyrios,
usque in diem hanc. * Adduxit autem 24
rex Assyriorum de Babylone,& de Cu-
tha,& de Avah, & de Emath,& de Se-
pharvaim : & collocavit eos in civita-
tibus Samariæ pro filiis Israel:qui pos-
sederunt Samariam , & habitaverunt
in urbibus ejus. * Cumque ibi habi- 25
tare cœpissent , non timebant Domi-
num : & immisit in eos Dominus leo-
nes , qui interficiebant eos. * Nuntia- 26
tumque est regi Assyriorum,& dictum:
Gentes, quas transtulisti , & habitare
fecisti in civitatibus Samariæ , igno-
rant legitima Dei terræ : & immisit in
eos Dominus leones , & ecce interfi-
ciunt eos, eo quod ignorent ritum Dei
terræ. * Præcepit autem rex Assyrio- 27
rum, dicens: Ducite illuc unum de sa-
cerdotibus,quos inde captivos adduxi-
stis, & vadat , & habitet cum eis : &
doceat eos legitima Dei terræ. *Igi- 28
tur cum venisset unus de sacerdotibus
his , qui captivi ducti fuerant de Sa-
maria, habitavit in Bethel,& docebat
eos quomodo colerent Dominum. *Et 29
unaquæque Gens fabricata est deum
suum : posueruntque eos in fanis ex-
celsis, quæ fecerant Samaritæ, Gens &
Gens in urbibus suis , in quibus habi-
tabat. *Viri enim Babylonii fecerunt 30
Sochothbenoth:viri autem Chutæi fe-
cerunt Nergel : & viri de Emath fe-
cerunt Asima. * Porro Hevæi fecerunt 31
Nebahaz & Tharthac. Hi autem qui
erant de Sepharvaim , comburebant
filios suos igni, Adramelech & Ana-
melech diis Sepharvaim, *& nihilomi- 32
nus colebant Dominum. Fecerunt au-
tem sibi de novissimis sacerdotes ex-
celsorum , & ponebant eos in fanis
sublimibus. * Et cum Dominum cole- 33
rent, diis quoque suis serviebant jux-
ta consuetudinem Gentium, de quibus
translati fuerant Samariam: *usque in 34
præsentem diem morem sequuntur an-
tiquum : non timent Dominum, neque
custodiunt ceremonias ejus , judicia,

& legem, & mandatum, quod præce-
perat Dominus filiis Iacob, quem co-
gnominavit Israel: *& percusserat cum
eis pactum, & mandaverat eis, dicens:
Nolite timere deos alienos, & non
adoretis eos, neque colatis eos, & non
immoletis eis: *Sed Dominum Deum
vestrum, qui eduxit vos de Terra Ægy-
pti in fortitudine magna, & in brachio
extento, ipsum timete, & illum ado-
rate, & ipsi immolate. *Ceremonias
quoque, & judicia, & legem, & man-
datum, quod scripsit vobis, custodire
ut faciatis cunctis diebus: & non ti-
meatis deos alienos. *Et pactum, quod
percussit vobiscum, nolite oblivisci:
39 nec colatis deos alienos, *sed Domi-
num Deum vestrum timete, & ipse
eruet vos de manu omnium inimico-
40 rum vestrorum. *Illi vero non audi-
erunt, sed juxta consuetudinem suam
41 pristinam perpetrabant. *Fuerunt igi-
tur Gentes istæ timentes quidem Do-
minum, sed nihilominus & idolis suis
servientes: nam & filii eorum, & ne-
potes, sicut fecerunt patres sui, ita fa-
ciunt usque in præsentem diem.

CAPUT XVIII.

Ezechias pietate eximius, dissipatis idolorum delubris, ac æneo Moysi serpente confracto, percutit Edom; & cum Assyriis rebellasset, rex Assyriorum expugnatis civitatibus Iuda, Ezechiæ veniam precanti, magnam pecuniam imponit. missa quoque manu valida Ierusalem obsidet, multis probris in Ezechiam & blasphemiis in Deum per Rabsacen jactatis.

1 ANno tertio Osee filii Ela regis If-
rael, regnavit Ezechias filius A-
2 chaz regis Iuda. *Vigintiquinque an-
norum erat, cum regnare cœpisset: &
vigintinovem annis regnavit in Ieru-
salem: nomen matris ejus Abi filia Za-
chariæ. *Fecitque quod erat bonum
3 coram Domino, juxta omnia quæ fe-
cerat David pater ejus. *Ipse dissipavit
4 excelsa, & contrivit statuas, & succidit
lucos, confregitque serpentem æneum,
quem fecerat Moyses: siquidem usque
ad illud tempus filii Israel adolebant
ei incensum: vocavitque nomen ejus
Nohestan. *In Domino Deo Israel spe-
5 ravit: itaque post eum non fuit similis
ei de cunctis regibus Iuda, sed neque
in his, qui ante eum fuerunt: *& ad-
6 hæsit Domino, & non recessit à vesti-
giis ejus, fecitque mandata ejus, quæ
præceperat Dominus Moysi. *Unde &
7 erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad
quæ procedebat, sapienter se agebat.
Rebellavit quoque contra regem Assy-
8 riorum, & non servivit ei. *Ipse per-
cussit Philisthæos usque ad Gazam, &
omnes terminos eorum, à Turre custo-
dum usque ad Civitatem munitam.
*Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat
annus septimus Osee filii Ela regis If-
rael, ascendit Salmanasar rex Assyrio-
rum in Samariam, & oppugnavit eam,
*& cepit. Nam post annos tres, anno
sexto Ezechiæ, id est nono anno Osee 10
regis Israel, capta est Samaria: *& tran- 11
stulit rex Assyriorum Israel in Assyrios,
collocavitque eos in Hala & in Habor
fluviis Gozan in civitatibus Medorum:
*quia non audierunt vocem Domini 12
Dei sui, sed prætergressi sunt pactum
ejus: omnia, quæ præceperat Moyses
servus Domini, non audierunt, neque
fecerunt. *Anno quartodecimo regis 13
Ezechiæ, adscendit Sennacherib rex
Assyriorum ad universas civitates Iu-
da munitas: & cepit eas. *Tunc misit 14
Ezechias rex Iuda nuntios ad regem
Assyriorum in Lachis, dicens: Pecca-
vi, recede à me: & omne, quod impo-
sueris mihi, feram. Indixit itaque rex
Assyriorum Ezechiæ regi Iudæ trecen-
ta talenta argenti, & triginta talenta
auri. *Deditque Ezechias omne ar- 15
gentum quod repertum fuerat in domo
Domini, & in thesauris regis. *In tem- 16
pore illo confregit Ezechias valvas
templi Domini, & laminas auri, quas
ipse affixerat, & dedit eas regi Assyrio-
rum. *Misit autem rex Assyriorum 17
Tharthan, & Rabsaris, & Rabsacen, de
Lachis ad regem Ezechiam, cum manu
valida Ierusalem: qui cum ascendis-
sent, venerunt Ierusalem, & steterunt
juxta aquæductum piscinæ superioris,
quæ est in via Agrifullonis. *Vocave- 18
runtque regem: egressus est autem ad
eos Eliacim filius Helciæ, præpositus
domus, & Sobna scriba, & Ioahe filius
Asaph à commentariis. *Dixitque ad 19
eos Rabsaces: Loquimini Ezechiæ:
Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum:
Quæ est ista fiducia, qua niteris? *For- 20
sitan inisti consilium, ut præpares te ad
prælium. In quo confidis, ut audeas
rebellare? *an speras in baculo arun- 21
dineo atque confracto Ægypto, super
quem, si incubuerit homo, comminu-
tus ingredietur manum ejus, & perfo-
rabit eam? sic est Pharao rex Ægypti,
omnibus qui confidunt in se. *Quod si 22
dixeritis mihi: In Domino Deo nostro
habemus fiduciam: nonne iste est, cujus
abstulit Ezechias excelsa & altaria: &
præcepit Iudæ & Ierusalem: Ante al-
tare hoc adorabitis in Ierusalem?
*Nunc igitur transite ad dominum 23
meum regem Assyriorum, & dabo vo-
bis duo millia equorum, & videte an
habere valeatis ascensores eorum. *Et 24
quo modo potestis resistere ante unum
satrapam de servis domini mei mini-
mis? An fiduciam habes in Ægypto
propter currus & equites? *Num- 25
quid sine Domini voluntate ascendi ad
locum istum, ut demolirer eum? Do-
minus dixit mihi: Ascende ad ter- 26
ram hanc, & demolire eam. *Dixe-

runt autem, Eliacim filius Helciæ, &
Sobna, & Ioahe, Rabsaci: Precamur ut
loquaris nobis servis tuis Syriace: si-
quidem intelligimus hanc linguam: &
non loquaris nobis Iudaice, audiente
7 populo, qui est super murum. *Respon-
ditque eis Rabsaces, dicens: Numquid
ad dominum tuum, & ad te misit me
dominus meus, ut loquerer sermones
hos, & non potius ad viros, qui sedent
super murum, ut comedant stercora
sua, & bibant urinam suam vobiscum?
8 *Stetit itaque Rabsaces, & exclamavit
voce magna Iudaice, & ait: Audite
verba regis magni, regis Assyriorum.
9 *Hæc dicit rex: Non vos seducat Eze-
chias: non enim poterit eruere vos de
10 manu mea. *Neque fiduciam vobis tri-
buat super Dominum, dicens: Eruens
liberabit nos Dominus, & non trade-
tur civitas hæc in manu regis Assyrio-
11 rum. *Nolite audire Ezechiam. Hæc
enim dicit rex Assyriorum: Facite me-
cum quod vobis est utile, & egredimi-
ni ad me: & comedet unusquisque de
vinea sua, & de ficu sua; & bibetis
12 aquas de cisternis vestris: *donec ve-
niam, & transferam vos in terram, quæ
similis est terræ vestræ, in terram fru-
ctiferam, & fertilem vini, terram pa-
nis & vinearum, terram olivarum, &
olei ac mellis, & vivetis, & non mo-
riemini. Nolite audire Ezechiam, qui
vos decipit, dicens: Dominus liberabit
13 nos. *Numquid liberaverunt dii Gen-
tium terram suam de manu regis Assy-
14 riorum? *Vbi est deus Emath, & Ar-
phad? ubi est deus Sepharvaim, Ana,
& Ava? numquid liberaverunt Sama-
15 riam de manu mea? *Quinam illi sunt
in universis diis terrarum, qui eruerunt
regionem suam de manu mea, ut possit
eruere Dominus Ierusalem de manu
16 mea? *Tacuit itaque populus, & non
respondit ei quidquam: siquidem præ-
ceptum regis acceperant, ut non re-
spondere ei.
17 spondere ei. *Venitque Eliacim fi-
lius Helciæ, præpositus domus, & Sob-
na scriba, & Ioahe filius Asaph à com-
mentariis, ad Ezechiam, scissis vesti-
bus, & nuntiaverunt ei verba Rab-
sacis.

CAPUT XIX.

Ezechia & Isaia conversis ad Dominum, & pro liberatione precantibus propter Rabsacis blasphemias, percutit Angelus Domini, 185000 Assyriorum, & fugiens Sennacherib in templo idolorum suorum à filiis suis occiditur.

1 QUæ cum audisset Ezechias rex,
scidit vestimenta sua, & opertus
est sacco, ingressusque est domum Do-
2 mini. *Et misit Eliacim præpositum
domus, & Sobnam scribam, & senes de
sacerdotibus, opertos saccis, ad Isaiam
prophetam filium Amos. *Qui dixe- 3
runt: Hæc dicit Ezechias: Dies tribu-
lationis, & increpationis, & blasphe-
miæ, dies iste: venerunt filii usque ad
partum, & vires non habet partu-
riens. *Si forte audiat Dominus Deus 4
tuus universa verba Rabsacis, quem
misit rex Assyriorum dominus suus, ut
exprobraret Deum viventem, & argue-
ret verbis, quæ audivit Dominus Deus
tuus: & fac orationem pro reliquiis,
quæ repertæ sunt. *Venerunt ergo 5
servi regis Ezechiæ ad Isaiam. *Dixit- 6
que eis Isaias: Hæc dicetis domino ve-
stro: Hæc dicit Dominus: Noli timere
à facie sermonum, quos audisti, quibus
blasphemaverunt pueri regis Assyrio-
rum me. *Ecce, ego immittam ei spi- 7
ritum, & audiet nuntium, & reverte-
tur in terram suam, & dejiciam eum
gladio in terra sua. *Reversus est er- 8
go Rabsaces, & invenit regem Assyrio-
rum expugnantem Lobnam: Audie-
rat enim quod recessisset de Lachis.
*Cumque audisset de Tharaca rege 9
Æthiopiæ, dicentes: Ecce, egressus est
ut pugnet adversum te: & iret contra
eum, misit nuntios ad Ezechiam, di-
cens: *Hæc dicite Ezechiæ regi Iuda: 10
Non te seducat Deus tuus, in quo ha-
bes fiduciam: neque dicas: Non trade-
tur Ierusalem in manus regis Assyrio-
rum. *Tu enim ipse audisti quæ fece- 11
runt reges Assyriorum universis terris,
quo modo vastaverunt eas: num ergo
solus poteris liberari? *Numquid libe- 12
raverunt dii Gentium singulos, quos
vastaverunt patres mei, Gozan videli-
cet, & Haran, & Reseph, & filios
Eden, qui erant in Thelassar? *Vbi 13
est rex Emath, & rex Arphad, & rex
civitatis Sepharvaim, Ana, & Ava? 14
*Itaque cum accepisset Ezechias litte-
ras de manu nuntiorum, & legisset eas,
ascendit in domum Domini, & expan-
dit eas coram Domino, *& oravit in 15
conspectu ejus, dicens: Domine Deus
Israel, qui sedes super cherubim, tu es
Deus solus regum omnium terræ, tu
fecisti cælum & terram. *Inclina au- 16
rem tuam, & audi: aperi Domine ocu-
los tuos, & vide: audi omnia verba
Sennacherib, qui misit ut exprobraret
nobis Deum viventem. *Vere Domine 17
dissipaverunt reges Assyriorum Gen-
tes, & terras omnium. *Et miserunt 18
deos eorum in ignem: non enim erant
dii, sed opera manuum hominum ex
ligno & lapide, & perdiderunt eos.
*Nunc igitur Domine Deus noster, sal- 19
vos nos fac de manu ejus, ut sciant
omnia regna terræ, quia tu es Domi-
nus Deus solus. *Misit autem Isaias 20
filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc
dicit Dominus Deus Israel: Quæ de-
precatus es me super Sennacherib rege
Assyriorum, audivi. *Iste est sermo, 21
quem locutus est Dominus de eo: Spre-
vit te, & subsannavit te, virgo filia

Sion: post tergum tuum caput movit,
filia Ierusalem. * Cui exprobrasti, &
quem blasphemasti? contra quem ex-
altasti vocem tuam, & elevasti in ex-
celsum oculos tuos? contra sanctum
Israel. * Per manum servorum tuorum
exprobrasti Domino, & dixisti: In
multitudine curruum meorum ascendi
excelsa montium in summitate Liba-
ni, & succidi sublimes cedros ejus, &
electas abietes illius. Et ingressus sum
usque ad terminos ejus, & saltum
carmeli ejus * ego succidi. Et bibi
aquas alienas, & siccavi vestigiis pe-
dum meorum omnes aquas clausas.
*Numquid non audisti quid ab initio
fecerim? Ex diebus antiquis plasma-
vi illud, & nunc adduxi: eruntque in
ruinam collium pugnantium civitates
munitæ. * Et qui sedent in eis, humi-
les manu, contremuerunt & confusi
sunt, facti sunt velut fœnum agri, &
virens herba tectorum, quæ arefacta
est antequam veniret ad maturitatem.
*Habitaculum tuum, & egressum tuum,
& introitum tuum, & viam tuam ego
præscivi, & furorem tuum contra
me. * Insanisti in me, & superbia
tua ascendit in aures meas: ponam
itaque circulum in naribus tuis, &
camum in labiis tuis, & reducam te
9 in viam, per quam venisti. * Tibi
autem Ezechia hoc erit signum: Co-
mede hoc anno quæ repereris: in se-
cundo autem anno, quæ sponte na-
scuntur: porro in tertio anno semi-
nate & metite: plantate vineas, &
0 comedite fructum earum. * Et quod-
cumque reliquum fuerit de domo Iu-
1 da, mittet radicem deorsum, & faciet
fructum sursum. * De Ierusalem quip-
pe egredientur reliquiæ, & quod sal-
vetur de monte Sion: zelus Domini
2 exercituum faciet hoc. *Quam ob rem
hæc dicit Dominus de rege Assyrio-
rum: Non ingredietur urbem hanc,
nec mittet in eam sagittam, nec occu-
pabit eam clypeus, nec circumdabit
13 eam munitio. * Per viam, qua venit,
revertetur: & civitatem hanc non
34 ingredietur, dicit Dominus. * Pro-
tegamque urbem hanc, & salvabo eam
propter me, & propter David servum
35 meum. * Factum est igitur in nocte
illa, venit Angelus Domini, & percus-
sit in castris Assyriorum centum octo-
ginta quinque millia. Cumque dilu-
culo surrexisset, vidit omnia corpora
36 mortuorum: & recedens abiit, * & re-
versus est Sennacherib rex Assyriorum,
37 & mansit in Ninive. * Cumque ado-
raret in templo Nesroch deum suum,
Adramelech & Sarasar filii ejus per-
cusserunt eum gladio, fugeruntque in
terram Armeniorum, & regnavit Asar-
haddon filius ejus pro eo.

CAPUT XX.

Isaias ægrotantem Ezechiam morituurum denuntiat; at ille sua oratione sanitatem cum prorogatione vitæ ad quindecim annos à Deo impetrat, dato sanitatis signo per Solis regressum: Assyrius autem munera deferentibus thesauros ostendit, & ob id per Isaiam reprehenso, captivitas Babylonica denuntiatur, cui impius succedit filius Manasses.

IN diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem: & venit ad eum Isaias filius Amos, propheta, dixitque ei: Hæc dicit Dominus Deus: Præcipe domui tuæ: morieris enim tu, & non vives. * Qui convertit faciem suam ad parietem, & oravit Dominum dicens: * Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno. * Et antequam egrederetur Isaias mediam partem atrii, factus est sermo Domini ad eum, dicens: * Revertere, & dic Ezechiæ duci populi mei: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce sanavi te, die tertio ascendes templum Domini. * Et addam diebus tuis quindecim annos: sed & de manu regis Assyriorum liberabo te, & civitatem hanc; & protegam urbem istam, propter me, & propter David servum meum. *Dixitque Isaias: Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent, & posuissent super ulcus ejus, curatus est. * Dixerat autem Ezechias ad Isaiam: Quod erit signum, quia Dominus me sanabit, & quia ascensurus sum die tertia templum Domini? * Cui ait Isaias: Hoc erit signum à Domino, quod facturus sit Dominus sermonem, quem locutus est: Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus? * Et ait Ezechias: Facile est, umbram crescere decem lineis: nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. * Invocavit itaque Isaias propheta Dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus. * In tempore illo misit Berodach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset Ezechias. *Lætatus est autem in adventu eorum Ezechias, & ostendit eis domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, unguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua

Venit autem Isaias propheta ad regem
zechiam, dixitque ei : Quid dixerunt
iri isti? aut unde venerunt ad te? Cui
it Ezechias : De terra longinqua ve-
erunt ad me, de Babylone. *At ille re-
pondit : Quid viderunt in domo tua ?
ait Ezechias: Omnia quæcumque sunt
n domo mea, viderunt: nihil est quod
non monstraverim eis in thesauris
neis. * Dixit itaque Isaias Ezechiæ:
Audi sermonem Domini : * Ecce dies
venient, & auferentur omnia, quæ sunt
n domo tua, & quæ condiderunt pa-
res tui usque in diem hanc, in Baby-
onem: non remanebit quidquam, ait
Dominus. * Sed & de filiis tuis qui
egredientur ex te, quos generabis, tol-
lentur, & erunt eunuchi in palatio re-
gis Babylonis. * Dixit Ezechias ad
Isaiam : Bonus sermo Domini, quem
ocutus es : fit pax & veritas in diebus
meis. *Reliqua autem sermonum Eze-
chiæ, & omnis fortitudo ejus, & quo-
modo fecerit piscinam, & aquædu-
ctum, & introduxerit aquas in civita-
tem, nonne hæc scripta sunt in Libro
sermonum dierum regum Iuda? * Dor-
mivitque Ezechias cum patribus suis,
& regnavit Manasses filius ejus pro eo.

CAPUT XXI.

Propter abominandam Manassis impietatem prædicit Dominus se Iudam ac Ierusalem deleturum : cui succedit impius filius Amon; & hoc à servis occiso, regnat super Iudam pius filius Iosias.

DVodecim annorum erat Manasses
cum regnare cœpisset, & quinqua-
ginta quinque annis regnavit in Ieru-
salem : nomen matris ejus Haphsiba.
*Fecitque malum in conspectu Domi-
ni, juxta idola Gentium, quas delevit
Dominus à facie filiorum Israel. *Con-
versusque est, & ædificavit excelsa, quæ
dissipaverat Ezechias pater ejus : &
erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fe-
cerat Achab rex Israel, & adoravit om-
nem militiam cæli, & coluit eam. *Ex-
truxitque aras in domo Domini, de
qua dixit Dominus : In Ierusalem po-
nam nomen meum. * Et extruxit alta-
ria universæ militiæ cæli in duobus
atriis templi Domini. *Et traduxit fi-
lium suum per ignem: & ariolatus est,
& observavit auguria, & fecit pytho-
nes, & aruspices multiplicavit, ut fa-
ceret malum coram Domino, & irrita-
ret eum. *Posuit quoque idolum luci,
quem fecerat, in templo Domini; super
quod locutus est Dominus ad David,
& ad Salomonem filium ejus : In tem-
plo hoc, & in Ierusalem, quam elegi
de cunctis tribubus Israel, ponam no-
men meum in sempiternum. * Et ultra
non faciam commoveri pedem Israel
de terra, quam dedi patribus eorum: si
tamen custodierint opera omnia quæ
præcepi eis, & universam legem, quam
mandavit eis servus meus Moyses.
*Illi vero non audierunt : sed seducti 9
sunt à Manasse, ut facerent malum,
super Gentes quas contrivit Dominus à
facie filiorum Israel. * Locutusque est 10
Dominus in manu servorum suorum
Prophetarum, dicens : * Quia fecit 11
Manasses rex Iuda abominationes istas
pessimas, super omnia quæ fecerunt
Amorrhæi ante eum, & peccare fecit
etiam Iudam in immunditiis suis :
*propterea hæc dicit Dominus Deus 12
Israel : Ecce ego inducam mala super
Ierusalem & Iudam: ut quicumque au-
dierit, tinniant ambæ aures ejus. *Et 13
extendam super Ierusalem funiculum
Samariæ, & pondus domus Achab: &
delebo Ierusalem, sicut deleri solent
tabulæ : & delens vertam, & ducam
crebrius stylum super faciem ejus. *Di- 14
mittam vero reliquias hereditatis
meæ, & tradam eas in manus inimico-
rum ejus: eruntque in vastitatem, & in
rapinam cunctis adversariis suis : * eo 15
quod fecerint malum coram me, &
perseveraverint irritantes me, ex die
qua egressi sunt patres eorum ex Ægy-
pto, usque ad hanc diem. * Insuper & 16
sanguinem innoxium fudit Manasses
multum nimis, donec impleret Ierusa-
lem usque ad os: absque peccatis suis,
quibus peccare fecit Iudam, ut face-
ret malum coram Domino. * Reliqua 17
autem sermonum Manasse, & universa
quæ fecit, & peccatum ejus quod pec-
cavit, nonne hæc scripta sunt in Li-
bro sermonum dierum regum Iuda ?
*Dormivitque Manasses cum patribus 18
suis, & sepultus est in horto domus
suæ, in horto Oza : & regnavit Amon
filius ejus pro eo. *Viginti duorum an- 19
norum erat Amon cum regnare cœpis-
set: duobus quoque annis regnavit in
Ierusalem. nomen matris ejus Messale-
meth filia Harus de Ieteba. * Fecitque 20
malum in conspectu Domini, sicut fe-
cerat Manasses pater ejus. * Et ambu- 21
lavit in omni via, per quam ambulave-
rat pater ejus : servivitque immundi-
tiis, quibus servierat pater ejus, &
adoravit eas, *& dereliquit Dominum 22
Deum patrum suorum, & non ambula-
vit in via Domini. * Tetenderuntque 23
ei insidias servi sui, & interfecerunt
regem in domo sua. * Percussit autem 24
populus terræ, omnes qui conjurave-
rant contra regem Amon: & constitue-
runt sibi regem Iosiam filium ejus pro
eo. * Reliqua autem sermonum Amon 25
quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in
Libro sermonum dierum regum Iuda?
*Sepelieruntque eum in sepulchro suo, 26
in horto Oza : & regnavit Iosias filius
ejus pro eo.

CAPUT XXII.

Iosias templum ac Dei cultum instaurat; Dominum super reperto Deuteronomii libro consulens, responsum accipit, inducenda super Iudam scripta in eo mala propter neglectum à patribus Dei cultum, ipsum tamen prius in pace moriturum.

OCto annorum erat Iosias cum re-
gnare cœpisset, triginta & uno
anno regnavit in Ierusalē: nomen ma-
tris ejus Idida, filia Hadaia de Bese-
cath. * Fecitque quod placitum erat
coram Domino, & ambulavit per om-
nes vias David patris sui: non declina-
vit ad dexteram, sive ad sinistram.
*Anno autem octavodecimo regis Io-
siæ, misit rex Saphan filium Aslia, filii
Messulam, scribam templi Domini, di-
cens ei: * Vade ad Helciam sacerdo-
tem magnum, ut confletur pecunia,
quæ illata est in templum Domini,
quam collegerunt janitores templi à
populo, *deturque fabris per præposi-
tos domus Domini: qui & distribuant
eam his qui operantur in templo Do-
mini, ad instauranda sartatecta tem-
pli: * tignariis videlicet & cæmenta-
riis, & iis qui interrupta componunt:
& ut emantur ligna, & lapides de la-
picidinis, ad instaurandum templum
Domini. * Verumtamen non suppute-
tur eis argentum quod accipiunt, sed
in potestate habeant, & in fide. * Dixit
autem Helcias pontifex ad Saphan scri-
bam: Librum Legis reperi in domo
Domini: deditque Helcias volumen Sa-
phan, qui & legit illud. *Venit quo-
que Saphan scriba ad regem, & renun-
tiavit ei quod præceperat, & ait: Con-
flaverunt servi tui pecuniam, quæ re-
perta est in domo Domini: & dederunt
ut distribueretur fabris à præfectis
operum templi Domini. * Narravit
quoque Saphan scriba regi, dicens: Li-
brum dedit mihi Helcias sacerdos.
Quem cum legisset Saphan coram re-
ge, * & audisset rex verba Libri Legis
Domini, scidit vestimenta sua. *Et
præcepit Helciæ sacerdoti, & Ahicam
filio Saphan, & Achobor filio Micha, &
Saphan scribæ, & Asaiæ servo regis,
3 dicens: * Ite & consulite Dominum
super me, & super populo, & super
omni Iuda, de verbis voluminis istius,
quod inventum est: magna enim ira
Domini succensa est contra nos: quia
non audierunt patres nostri verba li-
bri hujus, ut facerent omne quod scri-
4 ptum est nobis. * Ierunt itaque, Hel-
cias sacerdos, & Ahicam, & Achobor,
& Saphan, & Asaia, ad Holdam pro-
phetidem, uxorem Sellum, filii The-
cuæ, filii Araas custodis vestium, quæ
habitabat in Ierusalem in Secunda: lo-
5 cutique sunt ad eam. * Et illa respon-
dit eis: Hæc dicit Dominus Deus I-
rael: Dicite viro, qui misit vos ad me:
*Hæc dicit Dominus: Ecce, ego addu- 16
cam mala super locum istum, & super
habitatores ejus, omnia verba Legis
quæ legit rex Iuda: * quia dereliquе- 17
runt me, & sacrificaverunt diis alienis,
irritantes me in cunctis operibus ma-
nuum suarum: & succendetur indigna-
tio mea in loco hoc, & non extingue-
tur. * Regi autem Iuda, qui misit vos 18
ut consuleretis Dominum, sic dicetis:
Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro 19
eo quod audisti verba voluminis, * &
perterritum est cor tuum, & humilia-
tus es coram Domino, auditis sermoni-
bus contra locum istum, & habitatores
ejus, quod videlicet fierent in stupo-
rem & in maledictum: & scidisti vesti-
menta tua, & flevisti coram me, & ego
audivi, ait Dominus: * idcirco colli- 20
gam te ad patres tuos, & colligeris ad
sepulchrum tuum in pace, ut non vi-
deant oculi tui omnia mala quæ indu-
cturus sum super locum istum.

CAPUT XXIII.

Iosias Deuteronomium coram populo legit, percussoq; cum Domino fœdere, ac destructis abominationibus, præcipit Pascha celebrari: quo in Mageddo occiso, succedit impius filius Ioachaz, quem Pharao captum ducit in Ægyptum, substituto Eliacim quem Ioakim nominat, & ei gravem mulctam imponit.

ET renuntiaverunt regi quod dixe- 1
rat. Qui misit: & congregati sunt
ad eum omnes senes Iuda & Ierusalem.
*Ascenditque rex templum Domini, & 2
omnes viri Iuda, universique qui habi-
tabant in Ierusalem cum eo sacerdotes
& prophetæ, & omnis populus à par-
vo usque ad magnum: legitque cunctis
audientibus omnia verba libri fœde-
ris, qui inventus est in domo Domini.
*Stetitque rex super gradum: & fœdus
percussit coram Domino, ut ambula- 3
rent post Dominum, & custodirent præ-
cepta ejus, & testimonia, & ceremo-
nias, in omni corde, & in tota anima,
& suscitarent verba fœderis hujus,
quæ scripta erant in libro illo: acquie-
vitque populus pacto. * Et præcepit 4
rex Helciæ pontifici, & sacerdotibus
secundi ordinis, & janitoribus, ut
projicerent de templo Domini omnia
vasa, quæ facta fuerant Baal, & in lu-
co, & universæ militiæ cæli: & com-
bussit ea foris Ierusalem in Convalle
cedron, & tulit pulverem eorum in
Bethel. * Et delevit aruspices, quos 5
posuerant reges Iuda ad sacrificandum
in excelsis per civitates Iuda, & in cir-
cuitu Ierusalem: & eos, qui adole-
bant incensum Baal, & Soli, & Lunæ,
& duodecim signis, & omni militiæ
cæli. *Et efferri fecit lucum de domo 6

Domini foras Ierusalem in Convalle
cedron, & combussit eum ibi, & redegit in pulverem, & projecit super sepulchra vulgi. *Destruxit quoque ædiculas effeminatorum, quæ erant in domo Domini, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. *Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus Iuda: & contaminavit excelsa, ubi sacrificabant sacerdotes, de Gabaa usque Bersabee: & destruxit aras portarum in introitu ostii Iosue principis civitatis, quod erat ad sinistram portæ
civitatis. *Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare Domini in Ierusalem: sed tantum comedebant azyma in medio fratrum
suorum. * Contaminavit quoque Topheth, quod est in Convalle filii Ennom: ut nemo consecraret filium suum
aut filiam per ignem, Moloch. *Abstulit quoque equos, quos dederant reges Iuda, Soli, in introitu templi Domini juxta exedram Nathanmelech eunuchi, qui erat in Pharurim: currus autem
12 Solis combussit igni. *Altaria quoque,
quę erant super tecta cœnaculi Achaz, quæ fecerant reges Iuda, & altaria quę fecerat Manasses in duobus atriis templi Domini, destruxit rex: & cucurrit inde, & dispersit cinerem eorum in
13 Torrentem cedron. *Excelsa quoque,
quæ erant in Ierusalem ad dexteram partem Montis offensionis, quæ ædificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Melchom abominationi
14 filiorum Ammon, polluit rex. *Et contrivit statuas, & succidit lucos: replevitque loca eorum ossibus mortuorum.
15 *Insuper & altare, quod erat in Bethel, & excelsum, quod fecerat Ieroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel: & altare illud, & excelsum destruxit, atque combussit, & comminuit in pulverem, succenditque etiam lucum. *Et
16 conversus Iosias, vidit ibi sepulchra, quæ erant in monte: misitque & tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare, & polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei,
17 qui prædixerat verba hæc. * Et ait: Quis est titulus ille, quem video? Responderuntque ei cives urbis illius: Sepulchrum est hominis Dei, qui venit de Iuda, & prædixit verba hæc, quæ
18 fecisti super altare Bethel. * Et ait: Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. Et intacta manserunt ossa illius, cum ossibus prophetæ qui venerat de
19 Samaria. * Insuper & omnia fana excelsorum, quæ erant in civitatibus Samariæ, quę fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Iosias: & fecit eis, secundum omnia opera quæ
20 fecerat in Bethel. *Et occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea: reversusque est Ierusa-
lem. * Et præcepit omni populo, di- 21
cens: Facite Phase Domino Deo vestro, secundum quod scriptum est in libro
fœderis hujus. * Nec enim factum est 22
Phase tale à diebus judicum, qui judicaverunt Israel, & omnium dierum regum Israel, & regum Iuda, * sicut in 23
octavo decimo anno regis Iosiæ factum est Phase istud Domino in Ierusalem.
*Sed & pythones, & ariolos, & figuras 24
idolorum, & immunditias, & abominationes, quæ fuerant in terra Iuda & Ierusalem, abstulit Iosias: ut statueret verba legis, quæ scripta sunt in Libro, quem invenit Helcias sacerdos in tem-
plo Domini. *Similis illi non fuit ante 25
eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua, juxta omnem legem Moysi: neque post eum
surrexit similis illi. *Verumtamen non 26
est aversus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor ejus contra Iudam: propter irritationes, quibus
provocaverat eum Manasses. * Dixit 27
itaque Dominus: Etiam Iudam auferam à facie mea, sicut abstuli Israel: & projiciam civitatem hanc, quam elegi, Ierusalem, & domum de qua dixi:
Erit nomen meum ibi. * Reliqua au- 28
tem sermonum Iosiæ, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro
verborum dierum regum Iuda? * In 29
diebus ejus ascendit Pharao Nechao rex Ægypti, contra regem Assyriorum, ad flumen Euphraten: & abiit Iosias rex in occursum ejus: & occisus est in
Mageddo, cum vidisset eum. * Et por- 30
taverunt eum servi sui mortuum de Mageddo: & pertulerunt in Ierusalem, & sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terræ Ioachaz filium Iosiæ: & unxerunt eum, & constitue-
runt eum regem pro patre suo. *Vigin- 31
ti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Amital, filia Ieremiæ, de Lobna.
*Et fecit malum coram Domino, juxta 32
omnia quæ fecerant patres ejus. *Vin- 33
xitque eum Pharao Nechao in Rebla, quæ est in terra Emath, ne regnaret in Ierusalem: & imposuit mulctam terrę, centum talentis argenti, & talento au-
ri. *Regemque constituit Pharao Ne- 34
chao Eliacim filium Iosiæ pro Iosia patre ejus: vertitque nomen ejus Ioakim. porro Ioachaz tulit, & duxit in Ægy-
ptum, & mortuus est ibi. *Argentum 35
autem & aurum dedit Ioakim Pharaoni, cum indixisset terræ per singulos, ut conferretur juxta præceptum Pharaonis: & unumquemque juxta vires suas exegit, tam argentum quam aurum de populo terræ, ut daret Pharao-
ni Nechao. *Viginti quinque annorum 36
erat Ioakim cum regnare cœpisset: & undecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Zebida filia Pha-

daia

37 daia de Ruma. * Et fecit malum co-
ram Domino, juxta omnia quæ fece-
rant patres ejus.

CAPVT XXIV.

Ioakim triennio servit regi Babylonis: deinde varios patitur latrunculos: quo mortuo, succedit filius Ioachin; quem cum thesauris templi ac domus regiæ universoq; robore habitatorum Ierusalem ducit Nabuchodonosor in Babylonem, suffecto in regem illius patruo Matthania, quem vocavit Sedeciam.

1 IN diebus ejus ascendit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis, & factus est ei
Ioakim servus tribus annis: & rursum
2 rebellavit contra eum. * Immisitque
ei Dominus latrunculos Chaldæorum,
& latrunculos Syriæ, & latrunculos
Moab, & latrunculos filiorum Am-
mon: & immisit eos in Iudam, ut di-
sperderent eum, juxta verbum Domi-
ni, quod locutus fuerat per servos suos
3 prophetas. * Factum est autem hoc per
verbum Domini contra Iudam, ut au-
ferret eum coram se, propter peccata
4 Manasse universa quæ fecit, * & pro-
pter sanguinem innoxium, quem effu-
dit, & implevit Ierusalem cruore in-
nocentium: & ob hanc rem noluit Do-
5 minus propitiari. * Reliqua autem ser-
monum Ioakim, & universa quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Libro ser-
monum dierum regum Iuda? Et dor-
6 mivit Ioakim cum patribus suis: * &
7 regnavit Ioachin filius ejus pro eo. * Et
ultra non addidit rex Ægypti, ut egre-
deretur de terra sua: tulerat enim rex
Babylonis, à rivo Ægypti usque ad
fluvium Euphraten, omnia quæ fue-
8 rant regis Ægypti. * Decem & octo
annorum erat Ioachin cum regnare
cœpisset, & tribus mensibus regnavit
in Ierusalem: nomen matris ejus No-
9 hesta filia Elnathan de Ierusalem. * Et
fecit malum coram Domino, juxta om-
10 nia quæ fecerat pater ejus. * In tem-
pore illo ascenderunt servi Nabucho-
donosor regis Babylonis in Ierusalem,
& circumdata est urbs munitionibus.
11 * Venitque Nabuchodonosor rex Baby-
lonis ad civitatem cum servis suis, ut
12 oppugnarent eam. * Egressusque est
Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis,
ipse & mater ejus, & servi ejus, &
principes ejus, & eunuchi ejus: & su-
scepit eum rex Babylonis anno octavo
13 regni sui. * Et protulit inde omnes
thesauros domus Domini, & thesauros
domus regiæ: & concidit universa vasa
aurea, quæ fecerat Salomon rex Israel
in templo Domini juxta verbum Do-
14 mini. * Et transtulit omnem Ierusa-
lem, & universos principes, & omnes
fortes exercitus, decem millia, in cap-
tivitatem; & omnem artificem & cluso-
rem: nihilque relictum est, exceptis
pauperibus populi terræ. * Transtulit 15
quoque Ioachin in Babylonem, & ma-
trem regis, & uxores regis, & eunu-
chos ejus: & judices terræ duxit in
captivitatem de Ierusalem in Babylo-
nem. * Et omnes viros robustos, septem 16
millia, & artifices, & clusores mille,
omnes viros fortes & bellatores: duxit-
que eos rex Babylonis captivos in Ba-
bylonem. * Et constituit Matthaniam 17
patruum ejus pro eo: imposuitque no-
men ei Sedeciam. * Vigesimum & pri- 18
mum annum ætatis habebat Sedecias
cum regnare cœpisset, & undecim an-
nis regnavit in Ierusalem: nomen ma-
tris ejus erat Amital filia Ieremiæ, de
Lobna. * Et fecit malum coram Do- 19
mino, juxta omnia quæ fecerat Ioa-
kim. * Irascebatur enim Dominus con- 20
tra Ierusalem & contra Iudam, donec
projiceret eos à facie sua: recessitque
Sedecias à rege Babylonis.

CAPVT XXV.

Obsessa Nabuchodonosor Ierusalem, Sedecias cæcus ac vinctus, necatis coram se filiis, in Babylonem ducitur cum reliquo populo; quibusdam tamen ad exercendam terram relictis: post exusta unà cum templo omnia magnifica ædificia, præfecit Nabuchodonosor Godoliam; quo ab Ismaele interempto, fugit populus in Babylonem, Ioachin autem in captivitate sublimatur à rege Babylonis.

FActum est autem anno nono regni 1
ejus, mense decimo, decima die
mensis, venit Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis, ipse & omnis exercitus ejus,
in Ierusalem, & circumdederunt eam:
& extruxerunt in circuitu ejus muni-
tiones. * Et clausa est civitas atque 2
vallata, usque ad undecimum annum
regis Sedeciæ, * nona die mensis: præ- 3
valuitque fames in civitate, nec erat
panis populo terræ. * Et interrupta 4
est civitas: & omnes viri bellatores
nocte fugerunt, per viam portæ, quæ
est inter duplicem murum ad hortum
regis (porro Chaldæi obsidebant in
circuitu civitatem) fugit itaque Sede-
cias per viam quæ ducit ad campestria
solitudinis. * Et persecutus est exer- 5
citus Chaldæorum regem, comprehen-
ditque eum in planitie Iericho: & om-
nes bellatores, qui erant cum eo, di-
spersi sunt, & reliquerunt eum. * Ap- 6
prehensum ergo regem duxerunt ad
regem Babylonis in Reblatha: qui lo-
cutus est cum eo judicium. * Filios 7
autem Sedeciæ occidit coram eo, &
oculos ejus effodit, vinxitque eum
catenis, & adduxit in Babylonem.
* Mense quinto, septima die mensis, 8
ipse est annus nonus decimus re-
gis Babylonis: venit Nabuzardan
princeps exercitus, servus regis

9 Babylonis, in Ierusalem. * Et succen-
dit domum Domini , & domum regis:
& domos Ierusalem , omnemque do-
10 mum combussit igni. *Et muros Ieru-
salem in circuitu destruxit omnis ex-
ercitus Chaldæorum , qui erat cum
11 principe militum. * Reliquam autem
populi partem , quæ remanserat in ci-
vitate , & perfugas qui transfugerant
ad regem Babylonis, & reliquum vul-
gus , transtulit Nabuzardan princeps
12 militiæ. *Et de pauperibus terræ reli-
13 quit vinitores & agricolas.*Columnas
autem æreas, quæ erant in templo Do-
mini, & bases , & mare æreum , quod
erat in domo Domini , confregerunt
Chaldæi , & transtulerunt æs omne in
14 Babylonem. * Ollas quoque æreas, &
trullas , & tridentes , & scyphos , &
mortariola,& omnia vasa ærea,in qui-
15 bus ministrabant , tulerunt. *Nec non
& thuribula , & phialas , quæ aurea,
aurea; & quæ argentea, argentea;tulit
16 princeps militiæ : * id est , columnas
duas,mare unum,& bases quas fecerat
Salomon in templo Domini : non erat
17 pondus æris omnium vasorum.*Decem
& octo cubitos altitudinis habebat
columna una:& capitellum æreum su-
per se altitudinis trium cubitorum: &
retiaculum,& malogranata super capi-
tellum columnæ, omnia ærea: similem
& columna secunda habebat ornatum.
18 *Tulit quoque princeps militiæ Sara-
jam sacerdotem primum,&Sophoniam
sacerdotem secundum , & tres janito-
19 res. *Et de civitate eunuchum unum,
qui erat præfectus super bellatores
viros : & quinque viros de his qui ste-
terant coram rege , quos reperit in ci-
vitate:& Sopher principem exercitus,
qui probabat tyrones de populo terræ:
& sexaginta viros è vulgo, qui inventi
20 fuerant in civitate. *Quos tollens Na-
buzardan princeps militum , duxit ad
21 regem Babylonis in Reblatha. * Per-
cussitque eos rex Babylonis,& interfe-
cit eos in Reblatha in terra Emath: &
22 translatus est Iuda de terra sua.*Popu-
lo autem qui relictus erat in terra Iu-
da , quem dimiserat Nabuchodonosor
rex Babylonis , præfecit Godoliam fi-
23 lium Ahicam filii Saphan. *Quod cum
audissent omnes duces militum, ipsi &
viri qui erant cum eis , videlicet quod
constituisset rex Babylonis Godoliam:
venerunt ad Godoliam in Maspha ,
Ismahel filius Nathaniæ,& Iohanan fi-
lius Caree , & Saraia filius Thanehu-
meth Netophatites , & Iezonias filius
24 Maachathi, ipsi & socii eorum. *Iura-
vitque Godolias ipsis & sociis eorum,
dicens : Nolite timere servire Chal-
dæis: manete in terra , & servite regi
25 Babylonis,& bene erit vobis. *Factum
est autem in mense septimo , venit Is-
mahel filius Nathaniæ,filii Elisama de
semine regio , & decem viri cum eo:
percusseruntque Godoliam,qui & mor-
tuus est : sed & Iudæos & Chaldæos,
qui erant cum eo in Maspha. *Consur- 26
gensque omnis populus à parvo usque
ad magnum,& principes militum, ve-
nerunt in Ægyptum , timentes Chal-
dæos. *Factum est vero in anno trige- 27
simo septimo transmigrationis Ioachin
regis Iuda,mense duodecimo,vigesima
septima die mensis: sublevavit Evilme-
rodach rex Babylonis,anno quo regna-
re cœperat , caput Ioachin regis Iuda
de carcere. * Et locutus est ei benigne: 28
& posuit thronum ejus super thronum
regum, qui erant cum eo in Babylone.
*Et mutavit vestes ejus, quas habuerat 29
in carcere,& comedebat panem semper
in conspectu ejus cunctis diebus vitæ
suæ. * Annonam quoque constituit ei 30
sine intermissione, quæ & dabatur ei à
rege per singulos dies, omnibus diebus
vitæ suæ.

LIBER PRIMUS PARALIPOMENON ,

HEBRAICE

DIBRE HAIAMIM.

CAPUT I.

Genealogia Adam usque ad Abraham, & generationes filiorum Abrahæ una cum filiis ac posteris Esau , & regibus ac ducibus terræ Edom, antequam essent reges super filios Israel.

ADam , Seth , Enos , * Cainan, 1
Malaleel, Iared, *Henoch, Ma- 2
thusale, Lamech, *Noë, Sem, 3
Cham , & Iapheth. * Filii Ia- 4
pheth: Gomer,&Magog,& Ma- 5
dai, & Iavan, Thubal , Mosoch , Thi-
ras. * Porro filii Gomer: Ascenez , & 6
Riphath, & Thogorma. * Filii autem 7
Iavan: Elisa & Tharsis, Cethim & Do-
danim. * Filii Cham : Chus, & Mes- 8
raim, & Phut, & Chanaan. *Filii au- 9
tem Chus: Saba , & Hevila , Sabatha,
& Regma , & Sabathacha. Porro filii
Regma : Saba, & Dadan. * Chus au- 10
tem genuit Nemrod : iste cœpit esse
potens in terra. * Mesraim vero ge- 11
nuit Ludim , & Anamim, & Laabim,
& Nephthuim, *Phetrusim quoque & 12
Casluim: de quibus egressi sunt Phili-
sthiim, & Caphtorim. * Chanaan ve- 13
ro genuit Sidonem primogenitum
suum , Hethæum quoque , * & Iebu- 14
sæum, & Amorrhæum,& Gergesæum,
*Hevæumque & Aracæum,& Sinæum; 15
*Aradium quoque , & Samaræum, & 16
Hamathæum. *Filii Sem: Ælam,& As- 17
sur , & Arphaxad , & Lud, & Aram,

& Hus,

& Hus, & Hul, & Gether, & Mosoch.
18 * Arphaxad autem genuit Sale, qui &
19 ipse genuit Heber. * Porro Heber nati sunt duo filii, nomen uni Phaleg,
quia in diebus ejus divisa est terra; &
20 nomen fratris ejus Iectan. * Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, &
21 Asarmoth & Iare, * Adoram quoque,
22 & Huzal, & Decla, * Hebal etiam, &
23 Abimael, & Saba, nec non * & Ophir,
24 & Hevila, & Iobab. omnes isti filii Ie-
25 ctan: * Sem, Arphaxad, Sale, * Heber,
26 Phaleg, Ragau, * Serug, Nachor, Tha-
27 re, * Abram, iste est Abraham. * Filii
28 autem Abraham, Isaac & Ismahel.
29 *Et hæ generationes eorum, Primogenitus Ismahelis, Nabajoth, & Cedar,
30 & Adbeel, & Mabsam, * Masma, &
31 Duma, Massa, Hadad, & Thema, * Ietur, Naphis, Cedma. hi sunt filii Is-
32 mahelis, * Filii autem Ceturæ concubinæ Abraham, quos genuit: Zamran, Iecsan, Madan, Madian, Iesboc, & Sue. Porro filii Iecsan: Saba, & Dadan. Filii autem Dadan: Assurim, & Latussim,
33 & Laomim. * Filii autem Madian: E-
pha, & Epher, & Henoch, & Abida,
34 & Eldaa. omnes hi, filii Ceturæ. *Genuit autem Abraham Isaac: cujus fue-
35 runt filii Esau & Israel. * Filii Esau: Eliphaz, Rahuel, Iehus, Ihelom, &
36 Core. * Filii Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Thamna, Amalec. * Filii Rahuel: Nahath, Zara,
37 Samma, Meza. * Filii Seir: Lotan, So-
38 bal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan.
39 * Filii Lotan: Hori, Homan. Soror au-
40 tem Lotan fuit Thamna. *Filii Sobal: Alian, & Manahath, & Ebal, Sephi, & Onam. Filii Sebeon: Aja & Ana. Filii Ana: Dison. * Filii Dison: Hamram,
41 & Esebau, & Iethran, & Charan.
42 * Filii Eser: Balaan, & Zavan, & Iacan.
43 Filii Disan: Hus & Aran. * Isti sunt reges, qui imperaverunt in Terra Edom, antequam esset rex super filios Israel: Bale filius Beor: & nomen civitatis ejus, Denaba. * Mortuus est autem Ba-
44 le, & regnavit pro eo Iobab filius Za-
45 re de Bosra. * Cumque & Iobab fuisset mortuus, regnavit pro eo Husam
46 de Terra Themanorum. * Obiit quoque & Husam, & regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in Terra Moab: & nomen civitatis ejus
47 Avith. * Cumque & Adad fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masre-
48 ca. * Sed & Semla mortuus est, & regnavit pro eo Saul de Rohoboth; quæ
49 juxta amnem sita est. * Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius
50 Achobor. * Sed & hic mortuus est, & regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phau, & appellata est uxor ejus Metabel filia Matred filiæ Mezaab.
51 * Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse cœperunt: dux Thamna, dux Alva, dux Ietheth,
52 * dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,
* dux Cenez, dux Theman, dux Mab- 5
sar, * dux Magdiel, dux Hiram. hi du- 6
ces Edom.

CAPUT II.

Genealogia Iudæ Patriarchæ usque ad Isai patrem David, fratrumque ac sororum ejus.

Filii autem Israel: Ruben, Simeon, 1
Levi, Iuda, Issachar, & Zabulon,
* Dan, Ioseph, Benjamin, Nephthali, 2
Gad, & Aser. * Filii Iuda: Her, Onan 3
& Sela. hi tres nati sunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Iuda, malus coram Domino, &
occidit eum. *Thamar autem nurus e- 4
jus peperit ei Phares & Zara. omnes
ergo filii Iuda, quinque. * Filii autem 5
Phares: Hesron & Hamul. * Filii quo- 6
que Zaræ: Zamri, & Ethan, & Eman, Chalchal quoque, & Dara, simul quin-
que. * Filii Charmi: Achar, qui turba- 7
vit Israel, & peccavit in furto anathe-
matis. * Filii Ethan: Azarias. * Filii 8
autem Hesron qui nati sunt ei: Iera- 9
meel, & Ram, & Calubi. * Porro Ram 10
genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Nahasson, principem filiorum
Iuda. * Nahasson quoque genuit Sal- 11
ma, de quo ortus est Booz. * Booz ve- 12
ro genuit Obed, qui & ipse genuit Isai.
* Isai autem genuit primogenitum E- 13
liab, secundum Abinadab, tertium
Simmaa, * quartum Nathanael, quin- 14
tum Raddai, * sextum Asom, septimum 15
David. * quorum sorores fuerunt, Sar- 16
via, & Abigail. Filii Serviæ, Abisai,
Ioab, & Asael, tres. * Abigail autem 17
genuit Amasa, cujus pater fuit Iether
Ismahelites. * Caleb vero filius Hesron 18
accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit Ierioth: fueruntque filii ejus,
Iaser, & Sobab, & Ardon. * Cumque 19
mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephrata: quæ peperit ei Hur.
* Porro Hur genuit Vri: & Vri genuit 20
Bezeleel. * Post hæc ingressus est Hes- 21
ron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam cum esset annorum sexa-
ginta: quæ peperit ei Segub. * Sed & 22
Segub genuit Iair, & possedit viginti
tres civitates in Terra Galaad. *Cepit- 23
que Gessur, & Aram, oppida Iair, & Canath, & viculos ejus sexaginta civitatum. omnes isti, filii Machir patris
Galaad. * Cum autem mortuus esset 24
Hesron, ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Hesron uxorem Abia, quæ peperit ei Ashur patrem The-
cuæ. * Nati sunt autem filii Ierameel 25
primogeniti Hesron, Ram primogenitus ejus, & Buna, & Aram, & Asom,
& Achia. * Duxit quoque uxorem al- 26
teram Ierameel, nomine Atara, quæ
fuit mater Onam. * Sed & filii Ram 27
primogeniti Ierameel, fuerunt Moos,
Iamin, & Achar. * Onam autem ha- 28
buit filios, Semei, & Iada. Filii autem
Semei: Nadab, & Abisur. * Nomen ve- 29

rō uxoris Abisur, Abihail, quæ pepe-
rit ei Ahobban, & Molib. * Filii au-
tem Nadab fuerunt, Saled, & Ap-
phaim. Mortuus est autem Saled abs-
que liberis. * Filius vero Apphaim,
Iesi: qui Iesi genuit Sesan. Porro Se-
2 san genuit Ohosai. * Filii autem Iada
fratris Semei: Iether, & Ionathan. Sed
& Iether mortuus est absque liberis.
* Porro Ionathan genuit Phaleth, &
4 Ziza. Isti fuerunt filii Ierameel. * Se-
san autem non habuit filios, sed filias,
& servum Ægyptium nomine Ieraa.
5 *Deditque ei filiam suam uxorem: quæ
6 peperit ei Ethei, *Ethei autem genuit
Nathan, & Nathan genuit Zabad.
7 * Zabad quoque genuit Ophlal, &
8 Ophlal genuit Obed. * Obed genuit
9 Iehu, Iehu genuit Azariam, * Azarias
genuit Helles, & Helles genuit Elasa,
0 * Elasa genuit Sisamoi. Sisamoi genuit
1 Sellum, * Sellum genuit Icamiam, Ica-
2 mia autem genuit Elisama. * Filii au-
tem Caleb fratris Ierameel: Mesa pri-
mogenitus ejus, ipse est pater Ziph: &
3 filii Maresa patris Hebron. * Porro
filii Hebron, Core, & Taphua, & Re-
4 cem, & Samma. * Samma autem ge-
nuit Raham, patrem Iercaam, & Re-
5 cem genuit Sammai. * Filius Sammai,
6 Maon: & Maon pater Bethsur. * Epha
autem concubina Caleb peperit Ha-
ran, & Mosa, & Gezez. Porro Haran
7 genuit Gezez. * Filii autem Iahaddai,
Regom, & Ioathan, & Gesan, & Pha-
8 let, & Epha, & Saaph * Concubina
Caleb Maacha, peperit Saber, & Tha-
9 rana. *Genuit autem Saaph pater Mad-
mena, Sue patrem Machbena, & patrem
Gabaa. Filia vero Caleb, fuit Achsa.
0 * Hi erant filii Caleb, filii Hur, primo-
geniti Ephrata, Sobal pater Cariathia-
1 rim, * Salma pater Bethlehem, Hariph
2 pater Bethgader. * Fuerunt autem fi-
lii Sobal patris Cariathiarim, Qui vi-
3 debat dimidium requietionum. * Et
de cognatione Cariathiarim, Iethrei,
& Aphuthei, & Semathei, & Maserei.
Ex his egressi sunt Saraitæ, & Esthao-
4 litæ. * Filii Salma, Bethlehem, & Ne-
tophati, Coronæ domus Ioab, & Dimi-
5 dium requietionis Sarai. * Cognatio-
nes quoque scribarum habitantium in
Iabes, Canentes atque Resonantes, &
In tabernaculis commorantes. Hi sunt
Cinæi, qui venerunt de Calore patris
domus Rechab.

CAPVT III.

Generationes David & regum Iudæ ex progenie David cum filiis ac filiabus eorum.

1 DAvid vero hos habuit filios, qui ei
nati sunt in Hebron; primogenitū
Amnon ex Achinoam Iezrahelitide, se-
cundum Daniel de Abigail Carmeliti-
2 de, * tertium Absalom filium Maacha
filiæ Tholmai regis Gessur, quartum A-
3 doniam filium Aggith, * quintum Sa-
phatiam ex Abital, sextum Iethraham
de Egla uxore sua. *Sex ergo nati sunt 4
ei in Hebrō, ubi regnavit septem annis,
& sex mensibus. Triginta autem & tri-
bus annis regnavit in Ierusalem. *Por- 5
ro in Ierusalem nati sunt ei filii, Sim-
maa, & Sobab, & Nathan, & Salomon,
quattuor de Bethsabee filia Ammiel,
* Iebaar quoque, & Elisama, * & Eli- 6
phaleth, & Noge, & Nepheg, & Iaphia, 7
*nec non Elisama, & Eliada, & Eliphe- 8
let, novem: *omnes hi, filii David, abs- 9
que filiis concubinarum: habueruntq;
sororem Thamar. * Filius autem Sa- 10
lomonis, Roboam: cujus Abia filius
genuit Asa. De hoc quoque natus est
Iosaphat, *pater Ioram: qui Ioram ge- 11
nuit Ochoziam, ex quo ortus est Ioas:
*& hujus Amasias filius genuit Azariā. 12
Porro Azariæ filius Ioathan * procrea- 13
vit Achaz patrem Ezechiæ, de quo na-
tus est Manasses. * Sed & Manasses ge- 14
nuit Amon patrem Iosiæ. * Filii autem 15
Iosiæ fuerunt, primogenitus Iohanan,
secundus Ioakim, tertius Sedecias,
quartus Sellum. * De Ioakim natus 16
est Iechonias, & Sedecias. *Filii Iecho- 17
niæ fuerunt, Asir, Salathiel, * Melchi- 18
ram, Phadaja, Senneser, & Iecemia, Sa-
ma, & Nadabia. *De Phadaia orti sunt 19
Zorobabel & Semei. Zorobabel genuit
Mosollam, Hananiam, & Salomith so-
rorem eorum: * Hasaban quoque, & 20
Ohol, & Barachian, & Hasadian, Io-
sabhesed, quinque. * Filius autem Ha- 21
naniæ, Phaltias pater Ieseiæ, cujus fi-
lius Raphaja. hujus quoque filius, Ar-
nan, de quo natus est Obdia, cujus fi-
lius fuit Sechenias. * Filius Secheniæ, 22
Semeja: cujus filii, Hattus, & Iegaal,
& Baria & Naaria, & Saphat, sex nu-
mero. * Filius Naariæ, Elioënai, & E- 23
zechias, & Ezricam, tres. *Filii Elioë- 24
nai, Oduja, & Eliasub, & Pheleja, &
Accub, & Iohanan, & Dalaia, & Ana-
ni, septem.

CAPVT IV.

Rursum posteritas Iuda ac Simeonis, & habitationes eorum: stirps Cham deletur à filiis Simeonis, Amalecitæ quoque ab ipsis percutiuntur.

FIlii Iuda: Phares, Hesron, & Char- 1
mi, & Hur, & Sobol. * Raia vero 2
filius Sobal genuit Iahath, de quo nati
sunt Ahumai & Laad. hæ cognatio-
nes Sarathi. * Ista quoque stirps Etam: 3
Iezrahel, & Iesema, & Iedebos. Nomen
quoq; sororis eorū, Asalelphuni. *Pha- 4
nuel autē pater Gedor, & Ezer pater Ho-
sa. isti sunt filii Hur primogeniti Ephra-
ta patris Bethlehem. * Assur vero patri 5
Thecuæ erant duæ uxores, Halaa, &
Naara. * Peperit autem ei Naara, Oo- 6
zam, & Hepher, & Themani, & Aha-
sthari. isti sunt filii Naara. * Porro 7
filii Halaa, Sereth, Isaar, & Ethnan.
* Cos autem genuit Anob, & Sobo- 8
ba, & cognationem Aharehel filii A-

rum.

9 rum. * Fuit autem Iabes inclytus præ
fratribus suis, & mater ejus vocavit
nomen illius Iabes, dicens: Quia pe-
peri eum in dolore. * Invocavit vero
10 Iabes Deum Israel, dicens: Si benedi-
cens benedixeris mihi, & dilataveris
terminos meos, & fuerit manus tua
mecum, & feceris me à malitia non
opprimi. Et præstitit Deus quæ pre-
11 catus est. *Caleb autẽ frater Sua genuit
12 Mahir, qui fuit pater Esthon. *Porro E-
ston genuit Bethrapha, & Phesse, & Te-
hinna patrẽ urbis Naas: hi sunt viri Re-
13 cha. * Filii autem Cenez, Othoniel,
& Saraja. Porro filii Othoniel, Hatath,
14 & Maonathi. * Maonathi genuit
Ophra, Saraia, autem genuit Ioab
patrem Vallis artificum: ibi quippe ar-
15 tifices erant. * Filii vero Caleb fi-
lii Iephone, Hir, & Ela, & Naham.
16 Filii quoque Ela: Cenez. * Filii quo-
que Ialeleel: Siph, & Zipha, Thiria,
17 & Asrael. *Et filii Ezra, Iether, & Me-
red, & Epher, & Ialon, genuitque Ma-
riam, & Sammai, & Iesba patrem E-
18 sthamo. * Vxor quoque ejus Iudaja,
peperit Iared patrem Gedor, & He-
ber patrem Socho, & Icuthiel patrem
Zanoe. hi autem filii Bethiæ filii Pha-
19 raonis, quam accepit Mered. * Et filii
uxoris Odajæ sororis Naham patris
Ceila, Garmi, & Esthamo, qui fuit de
20 Machati. * Filii quoque Cimon, Am-
non, & Rinna filius Hanan, & Thilon.
21 Et filii Iesi, Zoheth, & Benzoheth. *Fi-
lii Sela, filii Iuda: Her pater Lecha,
& Laada pater Maresa, & cognationes
domus operantium byssum in Domo
22 juramenti. * Et qui stare fecit Solẽ, vi-
rique Mendacii, & Securus, & In-
cendens, qui principes fuerunt in Mo-
ab, & qui reversi sunt in Lahem. hæc
23 autem verba vetera. * Hi sunt figuli
habitantes in Plantationibus, & in
Sepibus, apud regem in operibus ejus,
24 commoratique sunt ibi. * Filii Sime-
on: Namuel & Iamin, Iarib, Zara, Saul.
25 * Sellum filius ejus, Mapsam filius e-
26 jus, Masma filius ejus. * Filii Masma:
Hamuel filius ejus, Zachur filius ejus,
27 Semei filius ejus. *Filii Semei sedecim,
& filiæ sex: fratres autem ejus non ha-
buerunt filios multos, & universa co-
gnatio non potuit adæquare summam
28 filiorum Iuda. * Habitaverunt autem
in Bersabee, & Molada, & Hasarsuhal,
29 * & in Bala, & in Asom, & in Tho-
30 lad, * & in Bathuel, & in Horma, &
31 in Siceleg, * & in Bethmarchaboth,
& in Hasarsusim, & in Bethberai. &
in Saarim. hæ civitates eorum usque
32 ad regem David. * Villæ quoque eo-
rum: Etam, & Aen, Remmon, & Tho-
chen, & Asan, civitates quinque.
33 * Et universi viculi eorum per circui-
tum civitatum istarum usque ad Baal:
hæc est habitatio eorum, & sedium di-
34 stributio. * Mosobab quoque & Iem-
35 lech, & Iosa filius Amasiæ, * & Ioel,
& Iehu filius Iosabiæ filii Sarajæ filii
Asiel, * & Elioenai, & Iacoba, &
Isuhaja, & Asaja, & Adiel, & Ismiel,
& Banaja, * Ziza quoque filius Sephei
filii Allon filii Idaja filii Semri filii Sa-
maja. *Isti sunt nominati principes in
cognationibus suis, & in domo affini-
tatum suarum multiplicati sunt vehe-
menter. * Et profecti sunt ut ingrede-
rentur in Gador usq; ad Orientem val-
lis, & ut quærerent pascua gregibus
suis. * Inveneruntque pascuas uberes,
& valde bonas, & terram latissimam &
quietam & fertilem, in qua ante ha-
bitaverant de stirpe Cham. * Hi ergo
venerunt, quos supra descripsimus no-
minatim, in diebus Ezechiæ regis Iu-
da: & percusserunt tabernacula eorum,
& habitatores qui inventi fuerant ibi,
& deleverunt eos usque in præsentem
diem: habitaveruntque pro eis, quoni-
am uberrimas pascuas ibidem repere-
runt. * De filiis quoque Simeon abie-
runt in montem Seir viri quingenti,
habentes principes Phalthiam & Naa-
riam & Raphaim & Oziel filios Iesi:
* & percusserunt reliquias, quæ eva-
dere potuerant, Amalecitarum, & ha-
bitaverunt ibi pro eis usque ad diem
hanc.

CAPUT V.

Catalogus filiorum Ruben Gad & dimidiæ tribus Manasse, & habitatio eorum qui percusserunt Agarenos, sed tandem ducti sunt ad Assyrios ob idololatriam ipsorum.

Filii quoque Ruben primogeniti I-
srael (ipse quippe fuit primogeni-
tus ejus: sed cum violasset thorum
patris sui, data sunt primogenita ejus
filiis Ioseph, filii Israel, & non est ille
reputatus in primogenitum. * Porro
Iudas, qui erat fortissimus inter fra-
tres suos, de stirpe ejus principes
germinati sunt: primogenita autem
reputata sunt Ioseph.) * filii ergo Ru-
ben primogeniti Israel: Enoch, & Phal-
lu, Esron, & Carmi. * Filii Ioel: Sa-
maja filius ejus, Gog filius ejus, Semei
filius ejus, * Micha filius ejus, Reja
filius ejus, Baal filius ejus, * Beera
filius ejus, quem captivum duxit
Thelgathphalnasar rex Assyriorum,
& fuit princeps in tribu Ruben.
* Fratres autem ejus, & universa co-
gnatio ejus, quando numerabantur
per familias suas, habuerunt princi-
pes, Iehiel & Zachariam. *Porro Ba-
la filius Azaz, filii Samma, filii Ioel,
ipse habitavit in Aroer usque ad Ne-
bo & Beelmeon. * Contra Orienta-
lem quoque plagam habitavit usque
ad introitum eremi, & flumen Eu-
phraten. Multum quippe jumentorum
numerum possidebant in Terra Ga-
laad. * In diebus autem Saul præ-

liati sunt contra Agareos, & interfe-
cerunt illos, habitaveruntque pro eis
in tabernaculis eorum, in omni plaga,
11 quæ respicit ad Orientem Galaad. *Fi-
lii vero Gad è regione eorum habita-
verunt in Terra Basan usque Selcha:
12 * Ioel in capite, & Saphan secundus:
13 Ianai autem, & Saphat, in Basan. *Fra-
tres vero eorum secundum domos cog-
nationum suarum, Michael, & Mosol-
lam, & Sebe, & Iorai, & Iachan, &
14 Zie, & Heber, septem. * Hi filii Abi-
hail, filii Huri, filii Iara, filii Galaad,
filii Michael, filii Iesesi, filii Ieddo, fi-
15 lii Buz. * Fratres quoque filii Abdiel,
filii Guni, princeps domus in familiis
16 suis. * Et habitaverunt in Galaad, &
in Basan, & in viculis ejus, & in cun-
ctis suburbanis Saron, usque ad ter-
17 minos. * Omnes hi numerati sunt in
diebus Ioathan regis Iuda, & in die-
18 bus Ieroboam regis Israel. * Filii Ru-
ben, & Gad, & dimidiæ tribus Manas-
se, viri bellatores, scuta portantes &
gladios, & tendentes arcum, eruditi-
que ad prælia, quadraginta quattuor
millia & septingenti sexaginta, pro-
19 cedentes ad pugnam. * Dimicaverunt
contra Agareos: Ituræi vero, & Na-
20 phis, & Nodab, * præbuerunt eis au-
xilium. Traditique sunt in manus eo-
rum Agarei, & universi qui fuerant
cum eis, quia Deum invocaverunt cum
præliarentur: & exaudivit eos, eo
21 quod credidissent in eum. *Ceperuntq;
omnia quæ possederant, camelorum
quinquaginta millia, & ovium du-
centa quinquaginta millia, & asinos
duo millia, & animas hominum cen-
22 tum millia. * Vulnerati autem multi
corruerunt: fuit enim bellum Domini.
Habitaveruntque pro eis usq;ad trans-
23 migrationem. * Filii quoque dimidiæ
tribus Manasse, possederunt ter-
ram à finibus Basan usque Baal, Her-
mon, & Sanir, & montem Hermon,
24 ingens quippe numerus erat. * Et hi
fuerunt principes domus cognationis
eorum, Epher, & Iesi, & Eliel, & Ez-
riel, & Ieremia, & Odoja, & Ie-
diel, viri fortissimi & potentes, &
25 nominati duces in familiis suis. *Reli-
querunt autem Deum patrum suorum,
& fornicati sunt post deos populorum
terræ, quos abstulit Deus coram eis.
26 * & suscitavit Deus Israel spiritum
Phul regis Assyriorum, & spiritum
Thelgathphalnasar regis Assur: &
transtulit Ruben, & Gad, & dimi-
diam tribum Manasse, & adduxit eos
in Lahela, & in Habor, & Ara,
& fluvium Gozan, usque ad diem
hanc.

CAPUT VI.

Genealogia filiorum Levi, & quos ex eis constituerit David cantores ac ministros in domo Domini: item generatio filiorum Aaron cum urbibus suis in singulis tribubus Israel, & quæ fuerint civitates refugii.

FIlii Levi: Gerson, Caath, & Merari. 1
* Filii Caath: Amram, Isaar, He- 2
bron, & Oziel. * Filii Amram: Aaron, 3
Moyses, & Maria: Filii Aarō: Nadab&
Abiu, Eleazar & Ithamar.* Eleazar ge- 4
nuit Phinees, & Phinees genuit Abisue,
* Abisue vero genuit Bocci, &Bocci ge- 5
nuit Ozi.* Ozi genuit Zaraiā, &Zaraias 6
genuit Merajoth.*Porro Merajoth ge- 7
nuit Amariam, & Amarias genuit Achi-
tob. * Achitob genuit Sadoc, & Sadoc 8
genuit Achimaas, * Achimaas genuit 9
Azariam, Azarias genuit Iohanan, *Io- 10
hanan genuit Azariam. ipse est qui sa-
cerdotio functus est, in domo quam æ-
dificavit Salomon in Ierusalem. * Ge- 11
nuit autem Azarias Amariam, & Ama-
rias genuit Achitob, * Achitob genuit 12
Sadoc, & Sadoc genuit Sellum, * Sel- 13
lum genuit Helciam, & Helcias genuit
Azariam, * Azarias genuit Saraiam, & 14
Saraias genuit Iosedec.*Porro Iosedec 15
egressus est, quando transtulit Domi-
nus Iudam & Ierusalem per manus Na-
buchodonosor. * Filii ergo Levi: Ger- 16
son, Caath, & Merari. *Et hæc nomina 17
filiorum Gerson: Lobni, & Semei. *Fi- 18
lii Caath: Amram, & Isaar, & Hebron,
& Oziel. * Filii Merari: Moholi & Mu- 19
si. Hæ autem cognationes Levi secun-
dum familias eorum. * Gerson, Lobni 20
filius ejus, Iahath filius ejus, Zamma
filius ejus, * Ioah filius ejus, Addo fi- 21
lius ejus, Zara filius ejus, Iethrai filius
ejus. * Filii Caath, Aminadab filius e- 22
jus, Core filius ejus, Asir filius ejus,
* Elcana filius ejus, Abiasaph filius e- 23
jus, Asir filius ejus, * Thahath filius 24
ejus, Vriel filius ejus, Ozias filius ejus,
Saul filius ejus. * Filii Elcana, Ama- 25
sai & Achimoth * & Elcana: Filii El- 26
cana: Sophai filius ejus, Nahath filius
ejus, *Eliab filius ejus, Ieroboam filius 27
ejus, Elcana filius ejus. * Filii Samuel 28
primogenitus Vasseni, & Abia. * Filii 29
autem Merari, Moholi: Lobni fi-
lius ejus, Semei filius ejus, Oza fi-
lius ejus, * Sammaa filius ejus, Hag- 30
gia filius ejus, Asaia filius ejus.
* Isti sunt, quos constituit David 31
super cantores domus Domini, ex quo
collocata est arca: * & ministrabant 32
coram tabernaculo testimonii, canen-
tes donec ædificaret Salomon domum
Domini in Ierusalem: stabant autem
juxta ordinem suum in ministerio.
* Hi vero sunt qui assistebant cum filiis 33
suis, de filiis Caath, Hemam cantor fi-
lius Iohel, filii Samuel, * filii Elcana, 34

filii Ieroham, filii Eliel, filii Thohu,
35 * filii Suph, filii Elcana, filii Mahath,
36 filii Amasai, * filii Elcana, filii Iohel,
37 filii Azariæ, filii Sophoniæ, * filii Tha-
hath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Core,
38 * filii Isaar, filii Caath, filii Levi, filii
39 Israel. * Et frater ejus Asaph, qui sta-
bat à dextris ejus, Asaph filius Bara-
40 chiæ, filii Samaa, * filii Michael, filii
41 Basaiæ, filii Melchiæ, * fili Athanai, fi-
42 lii Zara, filii Adaja, * filii Ethã, filii Zam-
43 ma, filii Semei, * filii Ieth, filii
44 Gerson, filii Levi. * Filii autem Mera-
ri fratres eorum, ad sinistram, Ethan
45 filius Cusi, filii Abdi, filii Maloch, * fi-
lii Hasabiæ, filii Amasiæ, filii Helciæ,
46 * filii Amasai, filii Boni, filii Somer,
47 * filii Moholi, filii Musi, filii Merari, fi-
48 lii Levi. * Fratres quoque eorum Le-
vitæ, qui ordinati sunt in cunctum mi-
nisterium tabernaculi domus Domini.
49 * Aaron vero, & filii ejus adolebant
incensũ super altare holocausti & super
altare thymiamatis, in omne opus San-
cti sanctorum: & ut precarentur pro Is-
rael, juxta omnia, quæ præceperat
50 Moyses servus Dei. * Hi sunt autem fi-
lii Aaron: Eleazar filius ejus, Phinees
51 filius ejus, Abisue filius ejus, * Bocci
filius ejus, Ozi filius ejus, Zarahia fi-
52 lius ejus, * Merajoth filius ejus, Ama-
rias filius ejus, Achitob filius ejus,
53 * Sadoc filius ejus, Achimaas fili-
54 us ejus. * Et hæc habitacula eo-
rum per vicos atque confinia, filio-
rum scilicet Aaron, juxta cognationes
Caathitarum: ipsis enim sorte conti-
55 gerant. * Dederunt igitur eis Hebron
in terra Iuda, & suburbana ejus per
56 circuitum: * agros autem civitatis, &
57 villas, Caleb filio Iephone. * Porro
filiis Aaron dederunt civitates ad con-
fugiendum, Hebron, & Lobna &
58 suburbana ejus, * Iether quoque &
Esthemo cum suburbanis suis, sed &
Helon & Dabir cum suburbanis suis,
59 * Asan quoque & Bethsemes & subur-
60 bana earum. * De tribu autem Benja-
min, Gabee & suburbana ejus, & Al-
math cum suburbanis suis, Anathoth
quoque cum suburbanis suis. omnes
civitates tredecim, per cognationes
61 suas. * Filiis autem Caath residuis de
cognatione sua, dederunt ex dimidia
tribu Manasse in possessionem urbes
62 decem. * Porro filiis Gerson per cog-
nationes suas, de tribu Issachar, & de
tribu Aser, & de tribu Nephthali, &
de tribu Manasse in Basan, urbes tre-
63 decim. * Filiis autem Merari per cog-
nationes suas, de tribu Ruben, & de
tribu Gad, & de tribu Zabulon, de-
64 derunt sorte civitates duodecim. * De-
derunt quoque filii Israel Levitis ci-
65 vitates, & suburbana earum: * dede-
runtque per sortem, ex tribu filiorum
Iuda, & ex tribu filiorum Sime-
on, & ex tribu filiorum Benjamin,
urbes has, quas vocaverunt nomini-
bus suis, * & his qui erant de cogna- 6
tione filiorum Caath, fueruntque ci-
vitates in terminis eorum de tribu E-
phraim. * Dederunt ergo eis urbes ad 6
confugiendum, Sichem cum suburba-
nis suis in monte Ephraim, & Gazer
cum suburbanis suis, * Iecmaam quo- 6
que cum suburbanis suis, & Betho-
ron similiter, * necnon & Helon cum 6
suburbanis suis, & Gethremmon in
eumdem modum. * Porro ex dimidia 7
tribu Manasse, Aner & suburbana ejus,
Balaam & suburbana ejus: his videli-
cet, qui de cognatione filiorum Caath
reliqui erant. * Filiis autem Gersom, 7
de cognatione dimidiæ tribus Manas-
se, Gaulon in Basan & suburbana ejus,
& Astharoth cum suburbanis suis. * De 7
tribu Issachar, Cedes & suburbana e-
jus, & Dabereth cum suburbanis suis.
* Ramoth quoque & suburbana ejus, & 7
Anem cum suburbanis suis. * De tribu 7
vero Aser: Masal cum suburbanis suis,
& Abdon similiter, * Hucac quoque & 7
suburbana ejus, & Rohob cum subur-
banis suis. * Porro de tribu Nephthali, 7
Cedes in Galilæa & suburbana ejus,
Hamon cum suburbanis suis, & Caria-
thaim & suburbana ejus. * Filiis au- 7
tem Merari residuis: de tribu Zabulon,
Remmono & suburbana ejus, & Tha-
bor cum suburbanis suis: * trans Ior- 7
danem quoque ex adverso Iericho con-
tra Orientem Iordanis, de tribu Ru-
ben, Bosor in solitudine cum suburba-
nis suis, & Iassa cum suburbanis
suis, * Cademoth quoque & subur- 7
bana ejus, & Mephaat cum suburbanis
suis. * Necnon & de tribu Gad, Ra- 8
moth in Galaad & suburbana ejus, &
Manaim cum suburbanis suis, * sed & 81
Hesebon cum suburbanis suis, & Iezer
cum suburbanis suis.

CAPUT VII.

*Genealogia Issachar, Benjamin, Neph-
thali, Manaße, Ephraim, & Aser.*

Porro filii Issachar: Thola, & 1
Phua, Iasub, & Simeron, quat-
tuor. * Filii Thola: Ozi & Rapha- 2
ja, & Ieriel, & Iemai, & Iebsem,
& Samuel, principes per domos
cognationum suarum. De stirpe Tho-
la viri fortissimi numerati sunt in die-
bus David, viginti duo millia sex-
centi. * Filii Ozi: Izrahia, de quo 3
nati sunt Michael, & Obadia, & Io-
hel, & Iesia, quinque omnes principes.
* Cumque eis per familias & populos 4
suos, accincti ad prælium, viri for-
tissimi, triginta sex millia: multas e-
nim habuerunt uxores, & filios. * Fra- 5
tres quoque eorum per omnem cogna-
tionem Issachar, robustissimi ad pug-
nandum, octoginta septem millia nu-
merati sunt. * Filii Benjamin: Bela, 6
& Bechor, & Iadiel, tres. * Filii Be- 7
la: Esbon, & Ozi, & Oziel, & Ieri-
moth, & Urai, quinque principes fa-
miliarum, & ad pugnandum robustissi-

mi: numerus autem eorum, viginti
8 duo millia & triginta quattuor. *Porro filii Bechor: Zamira, & Ioas, & E-
liezer, & Elioenai, & Amri, & Ieri-
moth, & Abia, & Anathoth, & Al-
9 math: omnes hi, filii Bechor. * Nume-
rati sunt autem per familias suas prin-
cipes cognationum suarum, ad bella
fortissimi, viginti millia & ducenti.
10 *Porro filii Iadihel: Balan. Filii autem
Balan: Iehus, & Benjamin, & Aod, &
Chanana, & Zethan, & Tharsis, &
11 Ahisahar. *omnes hi filii Iadihel, prin-
cipes cognationum suarum, viri for-
tissimi, decem & septem millia & du-
12 centi, ad prælium procedentes. * Se-
pham quoque & Hapham filii Hir: &
13 Hasim filii Aher. * Filii autem Neph-
thali: Iasiel. & Guni, & Ieser, &
14 Sellum, filii Bala. * Porro filius Ma-
nasse, Esriel: concubinaque ejus
Syra peperit Machir patrem Ga-
15 laad. * Machir autem accepit uxo-
res filiis suis Happhim & Sa-
phan: & habuit sororem nomine Maa-
cha: nomen autem secundi, Salphaad.
16 natæque sunt Salphaad filiæ. * & pepe-
rit Maacha uxor Machir filium, vo-
cavitque nomen ejus Phares: porro
nomen fratris ejus, Sares: & filii ejus
17 Vlam, & Recen. * Filius autem Vlam,
Badan. hi sunt filii Galaad, filii Ma-
18 chir, filii Manasse. * Soror autem ejus
Regina peperit Virum decorum, & A-
19 biezer, & Mohola: * Erant autem filii
Semida, Ahin, & Sechem, & Leci, &
20 Aniam. * Filii autem Ephraim: Sutha-
la, Bared filius ejus, Thahath filius e-
jus, Elada filius ejus, Thahath filius
21 ejus, hujus filius Zabad, * & hujus fi-
lius Suthala, & hujus filius Ezer &
Elad: occiderunt autem eos viri Geth
indigenæ, quia descenderant ut inva-
22 derent possessiones eorum. * Luxit igi-
tur Ephraim pater eorum multis die-
bus, & venerunt fratres ejus ut conso-
23 larentur eum. * Ingressusque est ad
uxorem suam: quæ concepit, & pepe-
rit filium, & vocavit nomen ejus Beria,
eo quod in malis domus ejus ortus es-
24 set: * filia autem ejus fuit Sara, quæ
ædificavit Bethoron inferiorem & su-
25 periorem, & Ozensara. * Porro filius
ejus Rapha, & Reseph, & Thale, de
26 quo natus est Thaan, *qui genuit Laa-
dan: hujus quoque filius Ammiud, qui
27 genuit Elizama, *de quo ortus est Nun,
28 qui habuit filium Iosue. *Possessio autẽ
eorum & habitatio, Bethel cum filia-
bus suis, & contra Orientem Noran,
ad Occidentalem plagam Gazer & filiæ
ejus, Sichem quoque cum filiabus suis,
29 usque ad Aza cum filiabus ejus. * Iux-
ta filios quoque Manasse, Bethsan & fi-
lias ejus, Thanach & filias ejus, Ma-
geddo & filias ejus, Dor & filias ejus:
in his habitaverunt filii Ioseph, filii Is-
30 rael. * Filii Aser: Iemna, & Iesua, &
Iessui, & Baria, & Sara soror eorum.
* Filii autem Baria: Heber, & Melchi- 31
el: ipse est pater Barsaith. * Heber au- 32
tem genuit Iephlat, & Somer, & Ho-
tham, & Suaa sororem eorum. * Fi- 33
lii Iephlat: Phosech, & Chamaal, &
Asoth: hi filii Iephlat. * Porro filii So- 34
mer: Ahi, & Roaga, & Haba, & A-
ram. * Filii autem Helem fratris ejus: 35
Supha, & Iemna, & Selles, & Amal.
* Filii Supha: Sue, Harnapher. & Sual, 36
& Beri, & Iamra, * Bosor, & Hod, & 37
Samma, & Salusa, & Iethran, & Bera.
* Filii Iether: Iephone, & Phaspha, & 38
Ara. * Filii autem Olla: Aree, & Ha- 39
niel, & Resia. * Omnes hi filii Aser, 40
principes cognationum, electi atque
fortissimi duces ducum: numerus au-
tem eorum ætatis, quæ apta esset ad
bellum, viginti sex millia.

CAPUT VIII.

Rursum genealogia Benjamin & Saul, filiorumque ipsius.

BEnjamin autem genuit Bale primo- 1
genitum suum, Asbel secundum, A-
hara tertium, * Nohaa quartum, & 2
Rapha quintum. * Fueruntque filii 3
Bale: Addar, & Gera, & Abiud, *A- 4
bisue quoque & Naaman, & Ahoe,
* sed & Gera, & Sephuphan, & Hu- 5
ram. * Hi sunt filii Ahod, principes 6
cognationum habitantium in Gabaa,
qui translati sunt in Manahath. * Na- 7
man autem, & Achia, & Gera ipse
transtulit eos, & genuit Oza, & Ahiud.
* Porro Saharaim genuit in regione 8
Moab, postquam dimisit Husim & Bara
uxores suas. * Genuit autem de Ho- 9
des uxore sua Iobab, & Sebia, & Mo-
sa, & Molchom, *Iehus quoque & Se- 10
chia, & Marma. hi sunt filii ejus, prin-
cipes in familiis suis: * Mehusim ve- 11
ro genuit Abitob, & Elphaal. * Por- 12
ro filii Elphaal: Heber, & Misaam, &
Samad: hic ædificavit Ono, & Lod, &
filias ejus. * Baria autem & Sama, 13
principes cognationum habitantium
in Ajalon: hi fugaverunt habitatores
Geth. * Et Ahio, & Sesac, & Ieri- 14
moth, * & Zabadia, & Arod, & 15
Heder, * Michael quoque, & Iespha, 16
& Ioha, filii Baria. * Et Zabadia, 17
& Mosollam, & Hezeci, & Heber,
* & Iesamari, & Iezlia, & Iobab 18
filii Elphaal, * & Iacim, & Zechri, 19
& Zabdi, * & Elioenai, & Selethai, 20
& Eliel; * & Adaja, & Baraja, & 21
Samarath, filii Semei. * Et Iespham, 22
& Heber, & Eliel, * & Abdon, & 23
Zechri, & Hanan, * & Hanania, & 24
Ælam, & Anathothia, * & Iephdaja, 25
& Phanuel, filii Sesac. * & Samsa- 26
ri, & Sohoria, & Otholia, * & Ier- 27
sia, & Elia, & Zechri, filii Iero-
ham. * hi patriarchæ, & cognatio- 28
num principes, qui habitaverunt in
Ierusalem. * In Gabaon autem habi- 29

taverunt Abigabaon, & nomen uxoris
30 ejus Maccha: * filiusque ejus primoge-
nitus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, &
31 Nadab. * Gedor quoque, & Ahio, &
32 Zacher, & Macelloth: * & Macelloth
genuit Samaa: habitaveruntque ex ad-
verso fratrum suorum in Ierusalem
cum fratribus suis. * Ner autem ge-
33 nuit Cis, & Cis genuit Saul. Porro
Saul genuit Ionathan, & Melchisua,
34 & Abinadab, & Esbaal. * Filius autem
Ionathan, Meribbaal: & Meribbaal
35 genuit Micha. * Filii Micha, Phi-
thon, & Melech, & Tharaa, & A-
36 haz. * & Ahaz genuit Ioada: & Ioada
genuit Alamath, & Azmoth, & Zam-
37 ri: porro Zamri genuit Mosa, * &
Mosa genuit Baana, cujus filius fuit
Rapha, de quo ortus est Elasa, qui
38 genuit Asel. * Porro Asel sex filii fue-
runt his nominibus, Ezricam, Bocru,
Ismael, Saria, Obdia, & Hanan. om-
39 nes hi filii Asel. * Filii autem Esec
fratris ejus, Vlam primogenitus, &
Iehus secundus, & Eliphalet tertius.
40 * Fueruntque filii Vlam viri robustis-
simi, & magno robore tendentes arcum:
& multos habentes filios ac nepotes,
usque ad centum quinquaginta. Om-
nes hi, filii Benjamin.

CAPUT IX.

Qui primi filiorum Israel habitaverint in Ierusalem, & officia sacerdotum ac Levitarum, generationes quoque Saul ac filiorum ejus repetuntur.

1 VNiversus ergo Israel dinumeratus
est: & summa eorum scripta est
in Libro regum Israel, & Iuda: transla-
tique sunt in Babylonem propter de-
2 lictum suum. * Qui autem habitave-
runt primi in possessionibus, &
in urbibus suis: Israel, & Sacerdo-
3 tes, & Levitæ, & Nathinæi. * Com-
morati sunt in Ierusalem de filiis Iu-
da, & de filiis Benjamin, de fi-
liis quoque Ephraim, & Manasse.
4 * Othei filius Ammiud, filii Amri, fi-
lii Omrai, filii Bonni, de filiis Phares
5 filii Iuda. * Et de Siloni: Asaja pri-
6 mogenitus, & filii ejus. * De filiis au-
tem Zara: Iehuel, & fratres eorum,
7 sexcenti nonaginta. * Porro de filiis
Benjamin: Salo filius Mosollam, filii
8 Oduia, filii Asana: * & Iobania filius
Ieroham: & Ela filius Ozi, filii Mo-
chori: & Mosollam filius Saphatiæ,
9 filii Rahuel, filii Iebaniæ, * & fra-
tres eorum per familias suas, non-
genti quinquaginta sex. Omnes hi,
principes cognationum per domos
10 patrum suorum. * De sacerdotibus
autem: Iedaja, Iojarib, & Iachin:
11 * Azarias quoque filius Helciæ
filii Mosollam, filii Sadoc, filii Ma-
rajoth, filii Achitob, pontifex do-
mus Dei. * Porro Adajas filius Ie- 12
roham, filii Phassur, filii Melchiæ:
& Maasai filius Adiel, filii Iezra,
filii Mosollam, filii Mosollamith, fi-
lii Emmer. * fratres quoque eo- 13
rum principes per familias suas,
mille septingenti sexaginta, for-
tissimi robore ad faciendum opus
ministerii in domo Dei, * De Le- 14
vitis autem: Semeja filius Hassub,
filii Ezricam, filii Hasebia, de
filiis Merari. * Bacbacar quoque car- 15
pentarius, & Galal, & Mathania fili-
us Micha, filii Zechri filii Asaph:
* & Obdia filius Semejæ, filii Ga- 16
lal, filii Idithun: & Barachia fili-
us Asa filii Elcana, qui habitavit
in atriis Netophati. * Ianitores 17
autem: Sellum, & Accub, & Tel-
mon, & Ahimam, & frater eorum
Sellum princeps, * usque ad illud 18
tempus, in porta regis ad orien-
tem, observabant per vices suas
de filiis Levi. * Sellum vero fili- 19
us Core, filii Abiasaph, filii Co-
re, cum fratribus suis, & domo
patris sui, hi sunt Coritæ super
opera ministerii, custodes vestibu-
lorum tabernaculi: & familiæ eo-
rum per vices castrorum Domini cu-
stodientes introitum. * Phinees au- 20
tem filius Eleazari, erat dux eorum
coram Domino. * Porro Zacharias 21
filius Mosollamia, janitor portæ ta-
bernaculi testimonii. * Omnes hi 22
electi in ostiarios per portas, du-
centi duodecim: & descripti in vil-
lis propriis: quos constituerunt Da-
vid, & Samuel Videns, in fide
sua, * tam ipsos, quam filios eo- 23
rum, in ostiis domus Domini, &
in tabernaculo, vicibus suis. * Per 24
quattuor ventos erant ostiarii: id est
ad Orientem, & ad Occidentem, &
ad Aquilonem, & ad Austrum. * Fra- 25
tres autem eorum in viculis mora-
bantur, & veniebant in sabbatis suis
de tempore usque ad tempus. * His 26
quattuor Levitis creditus erat om-
nis numerus janitorum, & erant
super exedras, & thesauros do-
mus Domini. * Per gyrum quo- 27
que templi Domini morabantur in
custodiis suis: ut cum tempus fu-
isset, ipsi mane aperirent fores.
* De horum genere erant & super 28
vasa ministerii: ad numerum enim &
inferebantur vasa, & efferebantur. * De 29
ipsis, & qui credita habebant utensi-
lia sanctuarii, præerant similæ, &
vino, & oleo, & thuri, & aromatibus.
* Filii autem sacerdotum, unguenta 30
ex aromatibus conficiebant. * Et Ma- 31
thathias Levites primogenitus Sel-
lum Coritæ, præfectus erat eorum,
quæ in sartagine frigebantur. * Porro 32
de filiis Caath fratribus eorum, super
panes erant propositionis, ut sem-
per

per novos per singula sabbata præpara-
rent. * Hi sunt principes cantorum per
familias Levitarum, qui in exedris
morabantur, ut die ac nocte jugiter
suo ministerio deservirent. * Capita
Levitarum, per familias suas principes,
manserunt in Ierusalem. * In Gabaon
autem commorati sunt, pater Gabaon
Iehiel, & nomen uxoris ejus Maacha.
* Filius primogenitus ejus Abdon, &
Sur, & Cis, & Baal, & Ner, & Nadab,
* Gedor quoque, & Ahio, & Zacharias,
& Macelloth. * Porro Macelloth ge-
nuit Samaan: isti habitaverunt è regio-
ne fratrum suorum in Ierusalem, cum
fratribus suis. * Ner autem genuit Cis:
& Cis genuit Saul: & Saul genuit Io-
nathan, & Melchisua, & Abinadab, &
Esbaal. * Filius autem Ionathan, Me-
ribbaal: & Meribbaal genuit Micha.
*Porro filii Micha, Phithon, & Melech,
& Tharaa, & Ahaz. * Ahaz autem ge-
nuit Iara, & Iara genuit Alamath, &
Azmoth, & Zamri. Zamri autem ge-
nuit Mosa. * Mosa vero genuit Ba-
naa: cujus filius Raphaja, genuit Ela-
sa: de quo ortus est Asel. * Porro Asel
sex filios habuit his nominibus, Ezri-
cam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia,
Hanan. hi sunt filii Asel.

CAPUT X.

Saul propter varias iniquitates à Philisthæis occiditur cum filiis, ejusque capite à Philisthæis amputato, reliquum corpus cum filiis sepelitur à viris Iabes Galaad.

1 PHilisthiim autem pugnabant con-
tra Israel, fugeruntque viri Israel
Palæsthinos, & ceciderunt vulnerati
2 in monte Gelboe. *Cumque appropin-
quassent Philisthæi persequentes Saul,
& filios ejus, percusserunt Ionathan, &
Abinadab, & Melchisua, filios Saul.
3 * Et aggravatum est prælium contra
Saul, inveneruntque eum sagittarii, &
4 vulneraverunt jaculis. * Et dixit Saul
ad armigerum suum: Evagina gladium
tuum, & interfice me: ne forte veni-
ant incircumcisi isti, & illudant mihi.
Noluit autem armiger ejus hoc facere,
timore perterritus: arripuit ergo Saul
5 ensem, & irruit in eum. * Quod cum
vidisset armiger ejus, videlicet mor-
tuum esse Saul, irruit etiam ipse in
6 gladium suum, & mortuus est. * Inte-
riit ergo Saul, & tres filii ejus, & om-
nis domus illius pariter concidit.
7 *Quod cum vidissent viri Israel, qui ha-
bitabant in campestribus, fugerunt: &
Saul ac filiis ejus mortuis, dereliquer-
runt urbes suas, & huc illucque dis-
persi sunt: veneruntque Philisthiim, &
8 habitaverunt in eis. * Die igitur altero
detrahentes Philisthiim spolia cæsorũ,
invenerunt Saul, & filios ejus jacentes
9 in monte Gelboe. * Cumque spoliaf-
sent eum, & amputassent caput, armis-
que nudassent, miserunt in terrã suam,
ut circumferretur, & ostenderetur ido-
lorum templis, & populis: * arma au- 10
tem ejus consecraverunt in fano dei
sui, & caput affixerunt in templo Da-
gon. * Hoc cum audissent viri Iabes 11
Galaad, omnia scilicet quæ Philisthiim
fecerant super Saul, * consurrexerunt 12
singuli virorum fortium, & tulerunt ca-
davera Saul & filiorum ejus: attulerunt-
que ea in Iabes, & sepelierunt ossa eo-
rum subter quercum, quæ erat in Ia-
bes, & jejunaverunt septem diebus.
* Mortuus est ergo Saul propter ini- 13
quitates suas, eo quod prævaricatus sit
mandatum Domini quod præceperat,
& non custodierit illud: sed insuper
etiam pythonissam consuluerit, * nec 14
speraverit in Domino: propter quod
interfecit eum, & transtulit regnum e-
jus ad David filium Isai.

CAPUT XI.

Unctus David in regem, devictis Iebusæis habitavit in Ierusalem, stipatus potentissimis ac strenuissimis militibus, quorum Heroica gesta narrantur: noluit David desideratam bibere aquam, eò quòd cum fortium suorum periculo allata esset.

COngregatus est igitur omnis Israel 1
ad David in Hebron, dicens: Os
tuum sumus, & caro tua. * Heri quo- 2
que & nudiustertius, cum adhuc reg-
naret Saul, tu eras qui educebas, & in-
troducebas Israel: tibi enim dixit Do-
minus Deus tuus: Tu pasces populum
meum Israel, & tu eris princeps super
eum. * Venerunt ergo omnes majores 3
natu Israel ad regem in Hebron, & iniit
David cum eis fœdus coram Domino:
unxeruntque eum regem super Israel,
juxta sermonem Domini, quem locu-
tus est in manu Samuel. * Abiit quo-
que David, & omnis Israel, in Ie- 4
rusalem. hæc est Iebus, ubi erant Ie-
busæi habitatores terræ. * Dixerunt-
que qui habitabant in Iebus ad David: 5
Non ingredieris huc. Porro David ce-
pit arcem Sion, quæ est Civitas David,
* dixitque: Omnis qui percusserit Ie- 6
busæum in primis, erit princeps & dux.
Ascendit igitur primus Ioab filius Sar-
viæ, & factus est princeps. * Habitavit 7
autem David in arce, & idcirco appel-
lata est Civitas David: * Ædificavitque 8
urbem in circuitu à Mello usque ad
gyrum, Ioab autẽ reliqua urbis extru-
xit. * Proficiebatque David vadens & 9
crescens, & Dominus exercituum erat
cum eo. * Hi principes virorum fortiũ 10
David, qui adjuverunt eum ut rex fie-
ret super omnem Israel, juxta verbum
Domini, quod locutus est ad Israel.
*Et iste numerus robustorũ David. Ies- 11
baam' filius Hachamoni princeps inter
triginta: iste levavit hastam suam su-
per trecentos vulneratos una vi-
ce.

12 ce. * Et poſt eum Eleazar filius patrui
ejus Ahohites, qui erat inter tres po-
13 tentes. * Iſte fuit cum David in Pheſ-
domim, quando Philiſthiim congrega-
ti ſunt ad locum illum in prælium: &
erat ager regionis illius plenus hor-
deo, fugeratque populus à facie Phili-
14 ſthinorum. * Hi ſteterunt in medio a-
gri, & defenderunt eum: cumque per-
cuſſiſſent Philiſthæos, dedit Dominus
15 ſalutem magnam populo ſuo. * Deſcen-
derunt autem tres de triginta princi-
pibus ad petram, in qua erat David, ad
ſpeluncam Odollam, quando Phili-
ſthiim fuerant caſtrametati in Valle
16 raphaim. * Porro David erat in præſi-
dio, & ſtatio Philiſthinorum in Beth-
17 lehem. * Deſideravit igitur David, &
dixit: O ſi quis daret mihi aquam de
ciſterna Bethlehem, quæ eſt in porta.
18 * Tres ergo iſti per media caſtra Phili-
ſthinorum perrexerunt, & hauſerunt a-
quam de ciſterna Bethlehem, quæ erat
in porta, & attulerunt ad David ut bi-
beret: qui noluit, ſed magis libavit
19 illam Domino, * dicens: Abſit ut in
conſpectu Dei mei hoc faciam, & ſan-
guinem iſtorum virorum bibam: quia
in periculo animarum ſuarum attule-
runt mihi aquam. Et ob hanc cauſam
noluit bibere. hæc fecerunt tres ro-
20 buſtiſſimi. * Abiſai quoque frater Ioab
ipſe erat princeps trium, & ipſe leva-
vit haſtam ſuam contra trecentos vul-
neratos, & ipſe erat inter tres nomina-
21 tiſſimus, * & inter tres ſecundos incly-
tus, & princeps eorum: verumtamen
uſque ad tres primos non pervenerat.
22 * Banajas filius Iojadæ viri robuſtiſſi-
mi, qui multa opera perpetrarat, de
Cabſeel: ipſe percuſſit duos ariel Mo-
ab: & ipſe deſcendit, & interfecit leo-
nem in media ciſterna tempore nivis.
23 * Et ipſe percuſſit virum Ægyptium,
cujus ſtatura erat quinque cubitorum,
& habebat lanceam ut liciatorium
texentium: deſcendit igitur ad eum
cum virga, & rapuit haſtam, quam te-
nebat manu, & interfecit eum haſta
24 ſua. * Hæc fecit Banajas filius Iojadæ,
qui erat inter tres robuſtos nomina-
25 tiſſimus, * inter triginta primus, ve-
rumtamen ad tres uſque non pervene-
rat: poſuit autem eum David ad auri-
26 culã ſuã. * Porro fortiſſimi viri in ex-
ercitu, Aſahel frater Ioab, & Elchanan
27 filius patrui ejus de Bethlehem, * Sam-
28 moth Arorites, Helles Phalonites, * Ira
filius Acces Thecuites, Abiezer Anatho-
29 thites, * Sobbochai Huſathites, Ilai A-
30 hohites, * Maharai Netophathites, He-
31 led filius Baana Netophathites, * Ethai
filius Ribai de Gabaath filiorum Benja-
32 min, Banaja Pharathonites, * Hurai de
Torrente Gaas, Abiel Arbathites, Az-
moth Bauramites, Eliaba, Salabonites.
33 * Filii Aſſem Gezonites, Ionathan fi-
34 lius Sage Ararites, * Ahiam filius Sa-
35 char Ararites, * Eliphal filius Vr, * He-
36
pher Mecherathites, Ahia Phelonites,
* Heſro Carmelites, Narai filius As- 37
bai, * Ioel frater Nathan, Mibahar filius 38
Agarai. * Selec Ammonites, Naarai Be- 39
rathites armiger Ioab filii Sarviæ. * Ira 40
Iethræus, Gareb Iethræus. * Vrias He- 41
thæus, Zabad filius Oholi, * Adina fi- 42
lius Siza Rubenites princeps Rubeni-
tarum, & cum eo triginta: * Hanan filius 43
Maacha, & Ioſaphat Mathanites, * O- 44
zia Aſtarothites, Samma & Iehiel filii
Hotham Arorites, * Iedihel filius Sam- 45
ri, & Ioha frater ejus Thoſaites, * Eliel 46
Mahumites, & Ieribai & Ioſaja filii
Elnaëm, & Iethma Moabites, Eliel, &
Obed, & Iaſiel de Maſobia.

CAPUT XII.

Qui David fuerant ſequuti fugientem Saul, & qui poſtea ex omnibus tribubus venerunt ut eum regem conſtituerent in Hebron.

HI quoque venerunt ad David in 1
Siceleg, cum adhuc fugeret Saul
filium Cis, qui erant fortiſſimi & egre-
gii pugnatores, * tendentes arcum, & 2
utraque manu fundis ſaxa jacientes, &
dirigentes ſagittas: de fratribus Saul
ex Benjamin. * Princeps Abiezer, & 3
Ioas, filii Samaa, Gabaathites, & Iaziel,
& Phallet filii Azmoth, & Baracha, &
Iehu Anathotites. * Samajas quoque 4
Gabaonites fortiſſimus inter triginta
& ſuper triginta. Ieremias, & Ieheziel,
& Iohanan, & Iezabad Gaderothites.
* & Eluzai & Ierimuth, & Baalia, & 5
Samaria, & Saphatia Haruphites.
* Elcana, & Ieſia, & Azareel, & Ioëzer, 6
& Ieſbaam de Carehim: * Ioëla quo- 7
que, & Zabadia, filii Ieroham de Ge-
dor. * Sed & de Gaddi transfugerunt 8
ad David, cum lateret in deſerto, viri
robuſtiſſimi, & pugnatores optimi, te-
nentes clypeum & haſtam: facies eo-
rum quaſi facies leonis, & veloces qua-
ſi capreæ in montibus: * Ezer princeps, 9
Obdias ſecundus, Eliab tertius, * Maſ- 10
mana quartus, Ieremias quintus, * Ethi 11
ſextus, Eliel ſeptimus, * Iohanan octa- 12
vus, Elzebad nonus, * Ieremias deci- 13
mus, Machbanai undecimus. * hi de fi- 14
liis Gad principes exercitus: noviſſi-
mus centum militibus præerat, & ma-
ximus, mille. * Iſti ſunt qui tranſierunt 15
Iordanem menſe primo, quando inun-
dare conſuevit ſuper ripas ſuas: & om-
nes fugaverunt qui morabantur in val-
libus ad Orientalem plagam, & Occi-
dentalem. * Venerunt autem & de Ben- 16
jamin, & de Iuda, ad præſidium in quo
morabatur David. * Egreſſusque eſt 17
David obviam eis, & ait: Si pacifice
veniſtis ad me ut auxiliemini mihi, cor
meum jungatur vobis: ſi autem inſi-
diamini mihi pro adverſariis meis,
cum ego iniquitatem in manibus non
habeam, videat Deus patrum noſtro-
rum, & judicet. * Spiritus vero induit 18

Amasai principem inter triginta, &
ait. Tui sumus ô David, & tecum fili
Isai: pax, pax tibi, & pax adjutoribus
tuis. te enim adjuvat Deus tuus. Su-
scepit ergo eos David, & constituit
9 principes turmæ. * Porro de Manasse
transfugerunt ad David, quando venie-
bat cum Philisthiim adversus Saul, ut
pugnaret: & non dimicavit cum eis;
quia inito consilio remiserunt eum
principes Philisthinorum, dicentes:
Periculo capitis nostri revertetur ad
10 dominum suum Saul. * Quando igitur
reversus est in Siceleg, transfugerunt
ad eum de Manasse, Ednas, & Iozabad,
& Iediel, & Michael, & Ednas, & Io-
zabad, & Eliu, & Salathi, principes
11 millium in Manasse. * hi præbuerunt
auxilium David adversus latrunculos:
omnes enim erant viri fortissimi, &
12 facti sunt principes in exercitu. * Sed
& per singulos dies veniebant ad Da-
vid ad auxiliandum ei, usque dum fie-
ret grandis numerus, quasi exercitus
13 Dei. * Iste quoque est numerus princi-
pum exercitus, qui venerunt ad Da-
vid, cum esset in Hebron, ut transfer-
rent regnum Saul ad eum, juxta ver-
14 bum Domini. * Filii Iuda portantes
clypeum & hastam, sex millia octin-
15 genti expediti ad prælium. * De filiis
Simeon, virorum fortissimorum ad pu-
16 gnandum, septem millia centum. * De
filiis Levi, quattuor millia sexcenti.
17 * Iojada quoque princeps de stirpe Aa-
ron, & cum eo tria millia septingenti.
18 * Sadoc etiam puer egregiæ indolis, &
domus patris ejus principes viginti
19 duo. * De filiis autem Benjamin fratri-
bus Saul, tria millia: magna enim pars
eorum adhuc sequebatur domum Saul.
30 *Porro de filiis Ephraim viginti millia
octingenti, fortissimi robore, viri no-
31 minati in cognationibus suis. * Et ex
dimidia tribu Manasse, decem & octo
millia, singuli per nomina sua vene-
32 runt ut constituerent regem David. * De
filiis quoque Issachar viri eruditi, qui
noverant singula tempora ad præci-
piendum quid facere deberet Israel,
principes ducenti: omnis autem reli-
qua tribus, eorum consilium sequeba-
33 tur. * Porro de Zabulon qui egredie-
bantur ad prælium, & stabant in acie
instructi armis bellicis, quinquaginta
millia venerunt in auxilium, non in
34 corde duplici. * Et de Nephthali, prin-
cipes mille: & cum eis instructi clypeo
35 & hasta, triginta & septem millia. * De
Dan etiam præparati ad prælium, vi-
36 ginti octo millia sexcenti. * Et de
Aser egredientes ad pugnam, & in acie
37 provocantes, quadraginta millia. * Trans
Iordanem autem de filiis Ruben, & de
Gad, & dimidia parte tribus Manasse,
instructi armis bellicis, centum viginti
38 millia. * Omnes isti viri bellatores ex-
pediti ad pugnandum, corde perfecto
venerunt in Hebron, ut constituerent
regem David super universum Israel:
sed & omnes reliqui ex Israel, uno
corde erant, ut rex fieret David. * Fue- 39
runtque ibi apud David tribus diebus
comedentes & bibentes. præparave-
rant enim eis fratres sui. * Sed & qui 40
juxta eos erant, usque ad Issachar, &
Zabulon, & Nephthali, afferebant pa-
nes in asinis, & camelis, & mulis, &
bobus, ad vescendum: farinam, pala-
thas, uvam passam, vinum, oleum, bo-
ves, arietes, ad omnem copiam. gau-
dium quippe erat in Israel.

CAPUT XIII.

A Cariathiarim reducitur arca Domini de domo Abinadab, omni Israel cum David ante eam ludentibus: sed quia Oza arcam contingens à Domino percussus est, avertit eam David in domum Obededom, cui ex eo tempore benedixit Dominus.

INiit autem consilium David cum 1
tribunis, & centurionibus, & univer-
sis principibus, * & ait ad omnem cœ- 2
tum Israel: Si placet vobis: & à Domi-
no Deo nostro egreditur sermo, quem
loquor: mittamus ad fratres nostros
reliquos in universas regiones Israel,
& ad Sacerdotes, & Levitas, qui ha-
bitant in suburbanis urbium, ut con-
gregentur ad nos, * & reducamus ar- 3
cam Dei nostri ad nos: non enim requi-
sivimus eam in diebus Saul. * Et re- 4
spondit universa multitudo ut ita fie-
ret: placuerat enim sermo omni popu-
lo. * Congregavit ergo David cunctum 5
Israel, à Sihor Ægypti, usque dum in-
grediaris Emath, ut adduceret arcam
Dei de Cariathiarim. * Et ascendit Da- 6
vid, & omnis vir Israel ad collem Ca-
riathiarim, qui est in Iuda, ut afferret
inde arcam Domini Dei sedentis super
cherubim, ubi invocatum est nomen e-
jus. * Imposueruntque arcam Dei su- 7
per plaustrum novum, de domo Abina-
dab: Oza autem, & frater ejus, mina-
bant plaustrum. * Porro David, & uni- 8
versus Israel, ludebant coram Deo om-
ni virtute in canticis, & in citharis, &
psalteriis & tympanis, & cymbalis, &
tubis. * Cũ autẽ pervenissent ad Aream 9
Chidon, tetendit Oza manũ suã, ut su-
stentaret arcam: bos quippe lasciviens
paululum inclinaverat eam. * Iratus est 10
itaque Dominus contra Ozam, & per-
cussit eum, eo quod tetigisset arcam:
& mortuus est ibi coram Domino.
* Contristatusque est David, eo quod 11
divisisset Dominus Ozam: vocavitque
locum illum: Divisio Ozæ, usque in
præsentem diem. * Et timuit Deum 12
tunc temporis, dicens: Quo modo pos-
sum ad me introducere arcam Dei? * Et 13
ob hanc causam non adduxit eam ad
se, hoc est, in Civitatem David, sed a-
vertit in domum Obededom Gethæi.
* Mansit ergo arca Dei in domo Obe- 14

dedom tribus mensibus : & benedixit
Dominus domui ejus, & omnibus quæ
habebat.

CAPUT XIV.

David acceptis à rege Tyri lignis & artificibus ad extruendam sibi domum, alias ducit uxores, ac multos gignit liberos, & consulto Domino bis cædit Philisthæos.

1 MIsit quoque Hiram rex Tyri nun-
tios ad David, & ligna cedrina, &
artifices parietum, lignorumque: ut æ-
2 dificarent ei domum. * Cognovitque
David quod confirmasset eum Dominus
in regem super Israel, & sublevatum
esset regnum suum super populum ejus
3 Israel. * Accepit quoque David alias
uxores in Ierusalem : genuitque filios,
4 & filias. * Et hæc nomina eorum, qui
nati sunt ei in Ierusalem : Samua, &
5 Sobad, Nathan, & Salomon. * Iebahar,
6 & Elisua, & Eliphalet, *Noga quoque,
7 & Napheg, & Iaphia, * Elisama, & Baa-
8 liada, & Eliphalet. * Audientes autem
Philisthiim eo quod unctus esset David
in regem super universum Israel, a-
scenderunt omnes ut quærerent eum:
quod cum audisset David, egressus est
9 obviam eis. * Porro Philisthiim ve-
nientes, diffusi sunt in Valle Raphaim.
10 * Consuluitque David Dominum, di-
cens: Si ascendam ad Philisthæos, & si
trades eos in manu mea? Et dixit ei do-
minus : Ascende, & tradam eos in ma-
11 nu tua. * Cumque illi ascendissent in
Baalpharasim, percussit eos ibi David,
& dixit : Divisit Deus inimicos meos
per manum meam, sicut dividuntur a-
quæ: & idcirco vocatum est nomen il-
12 lius loci Baalpharasim. * Dereliquer-
runtque ibi deos suos, quos David jus-
13 sit exuri.* Alia etiam vice Philisthiim
14 irruerunt, & diffusi sunt in valle.*Con-
suluitque rursum David Deum, & di-
xit ei Deus: Non ascendas post eos, re-
cede ab eis, & venies contra illos ex
15 adverso pyrorum. * Cumque audieris
sonitum gradientis in cacumine pyro-
rum, tunc egredieris ad bellum. Egres-
sus est enim Deus ante te, ut percutiat
16 castra Philisthiim. * Fecit ergo David
sicut præceperat ei Deus, & percussit
castra Philisthinorum, de Gabaon us-
17 que Gazera. * Divulgatumque est no-
men David in universis regionibus, &
Dominus dedit pavorem ejus super o-
mnes gentes.

CAPUT XV.

Deducitur magno cum apparatu arca Dei in Ierusalem, comitante omni Israel, sacerdotibus vero ac Levitis juxta sua officia ministrantibus; & Michol despicit David coram arca saltantem, indutum stola byssina, & ephod lineo.

1 FEcit quoque sibi domos in Civitate
David : & ædificavit locum arcæ
Dei, tetenditque ei tabernaculum.*Tunc 2
dixit David: Illicitum est ut à quocum-
que portetur arca Dei nisi à Levitis,
quos elegit Dominus ad portandum
eam, & ad ministrandum sibi usque in
æternum.* Congregavitque universum 3
Israel in Ierusalem, ut afferretur arca
Dei in locum suum, quem præparave-
rat ei. * Necnon & filios Aaron, & Le- 4
vitas, * de filiis Caath, Vriel princeps 5
fuit, & fratres ejus centum viginti.*De 6
filiis Merari, Asaja princeps; & fratres
ejus ducenti viginti. * De filiis Ger- 7
som, Ioël princeps; & fratres ejus cen-
tum triginta. * De filiis Elisaphan, Se- 8
mejas princeps; & fratres ejus ducenti.
* De filiis Hebron, Eliel princeps ; & 9
fratres ejus octoginta. *De filiis Oziel, 10
Aminadab princeps ; & fratres ejus
centum duodecim.*Vocavitque David 11
Sadoc & Abjathar Sacerdotes, & Levi-
tas, Vriel, Asajam, Ioël, Semejam, E-
liel, & Aminadab : * & dixit ad eos: 12
Vos qui estis principes familiarum Le-
viticarum, sanctificamini cum fratri-
bus vestris, & afferte arcam Domini
Dei Israel, ad locum qui ei præparatus
est: * ne ut à principio, quia non era- 13
tis præsentes, percussit nos Dominus;
sic & nunc fiat, illicitum quid nobis a-
gentibus. * Sanctificati sunt ergo Sa- 14
cerdotes, & Levitæ, ut portarent ar-
cam Domini Dei Israel. * Et tulerunt 15
filii Levi arcam Dei, sicut præceperat
Moyses juxta verbum Domini, hume-
ris suis, in vectibus. * Dixitque David 16
principibus Levitarum, ut constitue-
rent de fratribus suis cantores in or-
ganis musicorum, nablis videlicet, &
lyris, & cymbalis, ut resonaret in ex-
celsis sonitus lætitiæ. * Constitue- 17
runtque Levitas Hemam filium Ioel,
& de fratribus ejus, Asaph filium Ba-
rachiæ : de filiis vero Merari, fratri-
bus eorum, Ethan filium Casajæ. * Et 18
cum eis fratres eorum : in secundo or-
dine Zachariam, & Ben, & Iaziel, &
Semiramoth, & Iahiel, & Ani, Eliab,
& Banajam, & Maasiam, & Mathathiã,
& Eliphalu, & Maceniam, & Obede-
dom, & Iehiel, janitores. * Porro can- 19
tores, Heman, Asaph, & Ethan, in
cymbalis æneis concrepantes.* Zacha- 20
rias autem, & Oziel, & Semiramoth,
& Iahiel, & Ani, & Eliab, & Maa-
sias, & Banajas, in nablis arcana can-
tabant. * Porro Mathathias, & Eli- 21
phalu, & Macenias, & Obededom, & Ie-
hiel, & Ozaziu, in citharis pro octa-
va canebant epinicion. * Chonenias 22
autem princeps Levitarum, prophetiæ
præerat, ad præcinendam melodiam:
erat quippe valde sapiens. * Et Bara- 23
chias, & Elcana, janitores arcæ.* Por- 24
ro Sebenias, & Iosaphat, & Nathana-
el, & Amasai, & Zacharias, & Bana-
jas, & Eliezer, sacerdotes, clangebant
tubis coram arca Dei : & Obede-
dom, & Iehias, erant janitores arcæ.

* Igitur

5 * Igitur David & omnes majores natu
Israel, & tribuni, ierunt ad deportan-
dam arcam fœderis Domini de domo
5 Obededom, cum lætitia.* Cumque ad-
juvisset Deus Levitas , qui portabant
arcam fœderis Domini, immolabantur
7 septem tauri, & septem arietes. * Por-
ro David erat indutus stola byssina , &
universi Levitæ qui portabant arcam,
cantoresque , & Chonenias princeps
prophetiæ inter cantores : David au-
tem etiam indutus erat ephod lineo.
8 * Vniversusque Israel deducebant ar-
cam fœderis Domini in jubilo , & so-
nitu buccinæ , & tubis , & cymbalis,
& nablis , & citharis concrepantes.
19 * Cumque pervenisset arca fœderis
Domini usque ad Civitatem David,
Michol filia Saul prospiciens per fe-
nestram , vidit regem David saltantem
atque ludentem , & despexit eum in
corde suo.

CAPUT XVI.

Constituta arca in tabernaculo fœderis, oblatisque victimis, & populo à David benedicto, ordinantur variæ Levitarum ministeria coram arca interposito cantico divinæ laudis.

1 ATtulerunt igitur arcam Dei , &
constituerunt eam in medio taber-
naculi quod tetenderat ei David : &
obtulerunt holocausta , & pacifica co-
2 ram Deo. * Cumque complesset David
offerens holocausta, & pacifica, benedi-
3 xit populo in nomine Domini.* Et di-
visit universis per singulos, à viro usque
ad mulierem, tortam panis, & partem
assæ carnis bubalæ , & frixam oleo si-
4 milam. * Constituitque coram arca
Domini de Levitis , qui ministrarent,
& recordarentur operum ejus , & glo-
rificarent atque laudarent Dominum
5 Deum Israel : * Asaph principem ; &
secundum ejus Zachariam : Porro Ja-
hiel, & Semiramoth, & Iehiel, & Ma-
thathiam, & Eliab, & Banajam, & O-
bededom : Iehiel super organa psalte-
rii, & lyras: Asaph autem ut cymbalis
6 personaret ; * Banajam vero & Iaziel
sacerdotes , canere tuba jugiter coram
7 arca fœderis Domini. * In illo die fe-
cit David principem ad confitendum
Domino Asaph, & fratres ejus.
8 * Confitemini Domino , & invocate
nomen ejus: notas facite in populis ad-
inventiones ejus.
9 * Cantate ei , & psallite ei: & narrate
omnia mirabilia ejus.
10 * Laudate nomen sanctum ejus : læ-
tetur cor quærentium Dominum.
11 * Quærite Dominum, & virtutem e-
jus: quærite faciem ejus semper.
12 * Recordamini mirabilium ejus, quę
fecit : signorum illius , & judiciorum
oris ejus.
13 * Semen Israel servi ejus: filii Iacob
electi ejus.
* Ipse Dominus Deus noster: in uni- 14
versa terra judicia ejus.
* Recordamini in sempiternum pa- 15
cti ejus ; sermonis quem præcepit in
mille generationes.
*Quem pepigit cum Abraham: & ju- 16
ramenti illius cum Isaac.
*Et constituit illud Iacob in præce- 17
ptum: & Israel in pactum sempiternũ,
* Dicens : Tibi dabo Terram Cha- 18
naan, funiculum hereditatis vestræ.
* Cum essent pauci numero, parvi & 19
coloni ejus.
* Et transierunt de gente in gentem, 20
& de regno ad populum alterum.
* Non dimisit quemquam calumniari 21
eos, sed increpavit pro eis reges.
* Nolite tangere christos meos : & 22
in prophetis meis nolite malignari.
* Cantate Domino omnis terra: an- 23
nuntiate ex die in diem salutare ejus.
* Narrate in gentibus gloriam ejus: 24
in cunctis populis mirabilia ejus.
* Quia magnus Dominus , & lauda- 25
bilis nimis : & horribilis super omnes
deos.
* Omnes enim dii populorum, idola: 26
Dominus autem cælos fecit.
* Confessio & magnificentia coram 27
eo: fortitudo & gaudium in loco ejus.
* Afferte Domino familiæ populo- 28
rum: afferte Domino gloriam & impe-
rium.
* Date Domino gloriam , nomini e- 29
jus, levate sacrificium, & venite in con-
spectu ejus: & adorate Dominum in de-
core sancto.
* Commoveatur à facie ejus omnis 30
terra : ipse enim fundavit orbem im-
mobilem.
* Lætentur cæli, & exultet terra: & 31
dicant in nationibus, Dominus regna-
vit.
* Tonet mare, & plenitudo ejus: ex- 32
ultent agri , & omnia quæ in eis sunt.
* Tunc laudabunt ligna saltus co- 33
ram Domino : quia venit judicare ter-
ram.
* Confitemini Domino, quoniam bo- 34
nus : quoniam in æternum misericor-
dia ejus.
* Et dicite : Salva nos Deus salva- 35
tor noster ; & congrega nos, & erue de
gentibus , ut confiteamur nomini san-
cto tuo , & exultemus in carminibus
tuis.
* Benedictus Dominus Deus Israel 36
ab æterno usque in æternum : & dicat
omnis populus: Amen, & hymnum Do-
mino.
*Reliquit itaque ibi coram arca fœ- 37
deris Domini, Asaph & fratres ejus, ut
ministrarent in conspectu arcæ jugi-
ter , per singulos dies , & vices suas.
* Porro Obededom, & fratres ejus sex- 38
aginta octo ; & Obededom filium Idi-
thun, & Hosa, constituit janitores.* Sa- 39
doc autem sacerdotem, & fratres ejus
sacerdotes, coram tabernaculo Domi-

o ni in excelſo,quod erat in Gabaon,*ut
offerrent holocauſta Domino ſuper al-
tare holocautomatis jugiter , mane &
veſpere, juxta omnia quæ ſcripta ſunt
in lege Domini,quam præcepit Iſraeli.
1 * Et poſt eum Heman , & Idithun , &
reliquos electos, unumquemque voca-
bulo ſuo ad confitendumDomino: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
2 * Heman quoque & Idithun canentes
tuba,& quatientes cymbala, & omnia
muſicorum organa, ad canendum Deo;
filios autem Idithun fecit eſſe porta-
3 rios. * Reverſuſque eſt omnis populus
in domum ſuam; & David, ut benedi-
ceret etiam domui ſuæ.

CAPVT XVII.

Cogitanti David ædificare domum Domino, promittitur filius qui illam ſit ædificaturus; unde David gratias agit, Dei erga ſe bonitatem extollens.

1 CVm autem habitaret David in do-
mo ſua , dixit ad Nathan prophe-
tam : Ecce ego habito in domo cedri-
na : arca autem fœderis Domini ſub
2 pellibus eſt. * Et ait Nathan ad Da-
vid : Omnia , quæ in corde tuo ſunt,
3 fac: Deus enim tecum eſt. * Igitur no-
cte illa factus eſt ſermo Dei ad Na-
4 than,dicens: * Vade, & loquere David
ſervo meo : Hæc dicit Dominus : Non
ædificabis tu mihi domum ad habitan-
5 dum.* Neque enim manſi in domo, ex
eo tempore quo eduxi Iſrael, uſque ad
diem hanc : ſed fui ſemper mutans lo-
6 ca tabernaculi , & in tentorio * ma-
nens cum omni Iſrael. Numquid locu-
tus ſum ſaltem uni judicum Iſrael ,
quibus præceperam ut paſcerent po-
pulum meum , & dixi : Quare non æ-
dificaſtis mihi domum cedrinam ?
7 * Nunc itaque ſic loquêris ad ſervum
meum David : Hæc dicit Dominus ex-
ercituum: Ego tuli te, cum in paſcuis
ſequereris gregem , ut eſſes dux populi
8 mei Iſrael. * Et fui tecum quocumque
perrexiſti: & interfeci omnes inimicos
tuos coram te , fecique tibi nomen
quaſi unius magnorum,qui celebrantur
9 in terra. * Et dedi locum populo meo
Iſrael : plantabitur,& habitabit in eo,
& ultra non commovebitur : nec filii
iniquitatis atterent eos, ſicut à princi-
o pio , * ex diebus quibus dedi judices
populo meo Iſrael , & humiliavi uni-
verſos inimicos tuos. Annuntio ergo
tibi , quod ædificaturus ſit tibi Domi-
1 nus domum .*Cumque impleveris dies
tuos ut vadas ad patres tuos,ſuſcitabo
ſemen tuum poſt te , quod erit de filiis
2 tuis : & ſtabiliam regnum ejus. * Ipſe
ædificabit mihi domum,& firmabo ſo-
3 lium ejus uſque in æternum.* Ego ero
ei in patrem, & ipſe erit mihi in filiũ:
& miſericordiam meam non auferam
ab eo , ſicut abſtuli ab eo qui ante te
4 fuit. * Et ſtatuam eum in domo mea,
& in regno meo , uſque in ſempiter-
num : & thronus ejus erit firmiſſimus
in perpetuum. * Iuxta omnia verba
hæc, & juxta univerſam viſionẽ iſtam,
ſic locutus eſt Nathan ad David.*Cum-
que veniſſet rex David , & ſediſſet co-
ram Domino, dixit: Quis ego ſum Do-
mine Deus,& quæ domus mea, ut præ-
ſtares mihi talia? * Sed & hoc parum
viſum eſt in conſpectu tuo,ideoque lo-
cutus es ſuper domum ſervi tui etiam
in futurum : & feciſti me ſpectabilem
ſuper omnes homines , Domine Deus.
* Quid ultra addere poteſt David,cum 1
ita glorificaveris ſervum tuum , & co-
gnoveris eum ? * Domine propter fa- 1
mulum tuum juxta cor tuum feciſti o-
mnem magnificentiam hanc,& nota eſ-
ſe voluiſti univerſa magnalia. * Do- 2
mine, non eſt ſimilis tui : & non eſt a-
lius Deus abſque te, ex omnibus, quos
audivimus auribus noſtris. * Quis e- 2
nim eſt alius , ut populus tuus Iſrael,
gens una in terra , ad quam perrexit
Deus, ut liberaret, & faceret populum
ſibi, & magnitudine ſua atque terroribus
bus ejiceret nationes à facie ejus,quem
de Ægypto liberârat? * Et poſuiſti po- 2
pulum tuum Iſrael tibi in populum
uſque in æternum,& tu Domine factus
es Deus ejus. * Nunc igitur Domine, 2
ſermo, quem locutus es famulo tuo, &
ſuper domum ejus,confirmetur in per-
petuum, & fac ſicut locutus es. * Per- 2
maneatque & magnificetur nomen tu-
um uſque in ſempiternum : & dicatur:
Dominus exercituum Deus Iſrael , &
domus David ſervi ejus permanens co-
ram eo. * Tu enim Domine Deus meus 2
revelaſti auriculam ſervi tui, ut ædifi-
cares ei domum : & idcirco invenit
ſervus tuus fiduciam,ut oret coram te.
* Nunc ergo Domine,tu es Deus:& lo- 2
cutus es ad ſervum tuum tanta benefi-
cia. * Et cœpiſti benedicere domui 2
ſervi tui, ut ſit ſemper coram te : te e-
nim Domine benedicente , benedicta
erit in perpetuum.

CAPVT XVIII.

Prælia David, & tributa gentibus impoſita, atque officiarii ejus.

FActum eſt autem poſt hæc , ut per- 1
cuteret David Philiſthiim , & hu-
miliaret eos, & tolleret Geth , & filias
ejus, de manu Philiſthiim, * percute- 2
retque Moab, & fierent Moabitæ ſervi
David,offerentes ei munera. * Eo tem- 3
pore percuſſit David etiam Adarezer
regem Soba regionis Hemath , quando
perrexit ut dilataret imperium ſuum
uſque ad flumen Euphraten. * Cepit 4
ergo David mille quadrigas ejus , &
ſeptem millia equitum, ac viginti mil-
lia virorum peditum , ſubnervavitque
omnes equos curruũ , exceptis centum
quadrigis , quas reſervavit ſibi. * Su- 5
pervenit autem & Syrus Damaſcenus,

ut auxi-

ut auxilium præberet Adarezer regi
Soba: sed & hujus percussit David vi-
5 ginti duo millia virorum. * Et posuit
milites in Damasco, ut Syria quoque
serviret sibi, & offerret munera. Adju-
vitque eum Dominus in cunctis, ad
7 quæ perrexerat. * Tulit quoque David
pharetras aureas, quas habuerant servi
Adarezer, & attulit eas in Ierusalem.
8 * Necnon de Thebath & Chun, urbi-
bus Adarezer, æris plurimum, de quo
fecit Salomon mare æneum, & colum-
9 nas, & vasa ænea. * Quod cum audisset
Thou Rex Hemath, percussisse videli-
cet David omnem exercitum Adarezer
10 regis Soba, *misit Adoram filium suum
ad regem David, ut postularet ab eo
pacem, & congratularetur ei, quod per-
cussisset & expugnasset Adarezer: ad-
versarius quippe erat Thou Adarezer.
11 * Sed & omnia vasa aurea, & argentea,
& ænea consecravit David rex Domi-
no, cum argento & auro, quod tulerat
ex universis gentibus, tam de Idumæa,
& Moab, & filiis Ammon, quam de
12 Philisthiim & Amalec. * Abisai vero
filius Sarviæ percussit Edom in Valle
13 Salinarum, decem & octo millia: * &
constituit in Edom præsidium, ut ser-
viret Idumæa David: salvavitque Do-
minus David in cunctis, ad quæ per-
14 rexerat. * Regnavit ergo David super
universum Israel, & faciebat judicium
15 atq; justitiam cuncto populo suo. *Por-
ro Ioab filius Sarviæ erat super exer-
citum, & Iosaphat filius Ahilud à com-
16 mentariis. * Sadoc autem filius Achi-
tob, & Ahimelech filius Abiathar, sa-
17 cerdotes: & Susa, scriba. *Banajas quo-
que filius Iojadæ super legiones Cere-
thi, & Phelethi: porro filii David,
primi ad manum regis.
*

CAPUT XIX.

Hanon rex Ammon, servus David, qui ad consolandum de patris morte venerant contumeliis affectis, à David invaditur ac vincitur unà cum Syris auxiliaribus.

1 Accidit autem ut moreretur Naas
rex filiorum Ammon, & regnaret
2 filius ejus pro eo. * Dixitque David:
Faciam misericordiam cum Hanon filio
Naas: præstitit enim mihi pater ejus
gratiam. Misitque David nuntios ad
consolandum eum super morte patris
sui. Qui cum pervenissent in terram fi-
liorum Ammon, ut consolarentur Ha-
3 non, * dixerunt principes filiorum Am-
mon ad Hanon: Tu forsitan putas quod
David honoris causa in patrem tuum
miserit qui consolentur te: nec ani-
madvertis, quod ut explorent, & inve-
stigent, & scrutentur terram tuam, ve-
4 nerint ad te servi ejus. * Igitur Hanon
pueros David decalvavit, & rasit, &
præcidit tunicas eorum à natibus us-
que ad pedes, & dimisit eos. * Qui cum 5
abiissent, & hoc mandassent David, mi-
sit in occursum eorum (grandem enim
contumeliam sustinuerant) & præcepit
ut manerent in Iericho, donec cresce-
ret barba eorũ, & tunc reverterentur.
*Videntes autem filii Ammon quod in- 6
juriam fecissent David, tam Hanon quã
reliquus populus, miserunt mille ta-
lenta argenti, ut conducerent sibi de
Mesopotamia, & de Syria Maacha, &
de Soba, currus & equites. * Conduxe- 7
runtque triginta duo millia curruum,
& Regẽ Maacha cum populo ejus. Qui
cum venissent, castrametati sunt è re-
gione Medaba. Filii quoque Ammon
congregati de urbibus suis, venerunt
ad bellum. * Quod cum audisset David, 8
misit Ioab, & omnem exercitum viro-
rum fortium: * egressique filii Ammon, 9
direxerunt aciem juxta portam civi-
tatis: reges autem, qui ad auxilium e-
jus venerant, separatim in agro stete-
runt. * Igitur Ioab, intelligens bellum 10
ex adverso, & post tergum contra se
fieri, elegit viros fortissimos de univer-
so Israel, & perrexit contra Syrũ. * Re- 11
liquam autem partẽ populi dedit sub
manu Abisai fratris sui; & perrexerunt
contra filios Ammon. * Dixitque: Si vi- 12
cerit me Syrus, auxilio eris mihi: si au-
tem superaverint te filii Ammon, ero
tibi in præsidium. *Confortare: & aga- 13
mus viriliter pro populo nostro, & pro
urbibus Dei nostri: Dominus autem,
quod in conspectu suo bonum est, fa-
ciet. * Perrexit ergo Ioab, & populus 14
qui cum eo erat, contra Syrum ad præ-
lium: & fugavit eos. * Porro filii Am- 15
mon videntes quod fugisset Syrus, ipsi
quoque fugerunt Abisai fratrem ejus,
& ingressi sunt civitatem: reversusque
est etiam Ioab in Ierusalem. * Videns 16
autem Syrus quod cecidisset coram Is-
rael, misit nuntios, & adduxit Syrum,
qui erat trans fluvium: Sophach autem
princeps militiæ Adarezer, erat dux
eorum. * Quod cum nuntiatũ esset Da- 17
vid, congregavit universum Israel, &
transivit Iordanem, irruitque in eos, &
direxit ex adverso aciem, illis contrà
pugnantibus. * Fugit autem Syrus Is- 18
rael: & interfecit David de Syris se-
ptem millia curruum, & quadraginta
millia peditum, & Sophach exercitus
principem. * Videntes autem servi A- 19
darezer se ab Israel esse superatos,
transfugerunt ad David, & servierunt
ei: noluitque ultra Syria auxilium
præbere filiis Ammon.

CAPUT XX.

Bella à David prospere acta adversum Ammonitas ac Philisthæos, & in his occiditur gigas senos habens digitos, hoc est simul 24.

Factum est autem post anni circu- 1
lum, eo tempore, quo solent reges

ad bella

ad bella procedere, congregavit Ioab
exercitum, & robur militiæ, & vasta-
vit terram filiorum Ammon; perrexit-
que & obsedit Rabba: porro David
manebat in Ierusalem, quando Ioab
2 percussit Rabba, & destruxit eam. *Tu-
lit autem David coronam Melchom de
capite ejus, & invenit in ea auri pondo
talentũ, & pretiosissimas gemmas, fecit-
que sibi inde diadema: manubias quoq;
3 urbis plurimas tulit: * populum autẽ,
qui erat in ea, eduxit: & fecit super
eos tribulas, & trahas, & ferrata car-
penta transire, ita ut dissecarentur, &
contererentur: sic fecit David cunctis
urbibus filiorum Ammon: & reversus
est cum omni populo suo in Ierusalem.
4 * Post hæc initum est bellum in Ga-
zer adversum Philisthæos: in quo per-
cussit Sobochai Husathites, Saphai de
genere Raphaim, & humiliavit eos.
5 * Aliud quoque bellum gestum est ad-
versus Philisthæos, in quo percussit
Adeodatus filius Saltus Bethlehemites
fratrem Goliath Gethæi, cujus hastæ
lignum erat quasi liciatorium texen-
6 tium. * Sed & aliud bellum accidit in
Geth, in quo fuit homo longissimus,
senos habens digitos, id est, simul vi-
ginti quattuor: qui & ipse de Rapha
7 fuerat stirpe generatus. * Hic blasphe-
mavit Israel: & percussit eum Ionathan
filius Samaa fratris David. Hi sunt filii
Rapha in Geth, qui ceciderunt in ma-
nu David & servorum ejus.

CAPUT XXI.

David populum numerando Deum offendens, peste quam ex tribus elegerat percutitur, donec Deum oratione placaret, & altare in area Ornan Iebusæi erigeret.

1 CONsurrexit autem Satan contra
Israel: & concitavit David ut nu-
2 meraret Israel. * Dixitque David ad
Ioab, & ad principes populi: Ite, &
numerate Israel à Bersabee usque Dan:
& afferte mihi numerum ut sciam.
3 * Responditque Ioab: Augeat Domi-
nus populum suum centuplum, quam
sunt: nonne domine mi rex omnes ser-
vi tui sunt? quare hoc quærit dominus
meus, quod in peccatum reputetur Is-
4 raeli? * Sed sermo regis magis præva-
luit: egressusque est Ioab, & circuivit
universum Israel: & reversus est Ieru-
5 salem: *Deditque Davidi numerum eo-
rum, quos circuierat: & inventus est
omnis numerus Israel, mille millia &
centum millia virorum educentium
gladium: de Iuda autem quadringenta
6 septuaginta millia bellatorum. * Nam
Levi, & Benjamin non numeravit: eo
quod Ioab invitus exequeretur regis
7 imperium. * Displicuit autem Deo
quod jussum erat: & percussit Israel.
8 * Dixitque David ad Deum: Peccavi
nimis ut hoc facerem: obsecro aufer
iniquitatem servi tui, quia insipienter
egi. * Et locutus est Dominus ad Gad 9
Videntem Davidis, dicens: * Vade, & 10
loquere ad David, & dic ei: Hæc dicit
Dominus: Trium tibi optionem do; u-
num, quod volueris, elige, & faciam ti-
bi. * Cumque venisset Gad ad David, 11
dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige
quod volueris: * aut tribus annis fa- 12
mem: aut tribus mensibus te fugere
hostes tuos, & gladium eorum non pos-
se evadere: aut tribus diebus gladium
Domini, & pestilentiam versari in ter-
ra, & angelum Domini interficere in
universis finibus Israel: nunc igitur
vide quid respondeam ei, qui misit me.
* Et dixit David ad Gad: Ex omni 13
parte me angustiæ premunt: sed melius
mihi est, ut incidam in manus Domini,
quia multæ sunt miserationes ejus,
quam in manus hominum.* Misit ergo 14
Dominus pestilentiam in Israel: & ce-
ciderunt de Israel septuaginta millia
virorum.*Misit quoque angelum in Ie- 15
rusalem, ut percuteret eam: cumq; per-
cuteretur, vidit Dominus, & misertus
est super magnitudine mali: & impe-
ravit angelo, qui percutiebat: Sufficit,
jam cesset manus tua. Porro angelus
Domini stabat juxta aream Ornan Ie-
busæi.*Levansque David oculos suos, 16
vidit angelum Domini stantem inter
cælum & terram, & evaginatum gla-
dium in manu ejus, & versum contra
Ierusalem: & ceciderunt, tam ipse quã
majores natu vestiti ciliciis, proni in
terram. * Dixitque David ad Deum: 17
Nonne ego sum, qui jussi ut numerare-
tur populus? Ego, qui peccavi: ego, qui
malum feci: iste grex quid commeruit?
Domine Deus meus, vertatur obsecro
manus tua in me, & in domum patris
mei: populus autem tuus non percu-
tiatur.*Angelus autem Domini præce- 18
pit Gad, ut diceret Davidi ut ascende-
ret, extrueretque altare Domino Deo
in area Ornan Iebusæi.*Ascendit ergo
David juxta sermonem Gad, quem lo- 19
cutus ei fuerat ex nomine Domini.
* Porro Ornan cum suspexisset, & vi- 20
disset angelum, quattuorq; filii ejus cũ
eo, absconderunt se: nam eo tempore
terebat in area triticum. * Igitur cum 21
veniret David ad Ornan, conspexit eum
Ornan, & processit ei obviam de area,
& adoravit eum pronus in terrã. * Di- 22
xitque ei David: Da mihi locum areæ
tuæ, ut ædificem in ea altare Domino:
ita ut quantum valet argenti accipias,
& cesset plaga à populo. * Dixit au-
tem Ornan ad David: Tolle, & faciat 23
dominus meus rex quodcumq; ei pla-
cet: sed & boves do in holocaustum, &
tribulas in ligna, & triticum in sacri-
ficium: Omnia libens præbebo. *Dixit- 24
que ei rex David: Nequaquam ita fiet,
sed argentum dabo quantũ valet: neq;
enim tibi auferre debeo, & sic offerre
Domino holocausta gratuita. * De- 25

dit ergo

dit ergo David Ornan pro loco ficlos
16 auri justissimi ponderis sexcentos.* Et
ædificavit ibi altare Domino, obtulitque holocausta,& pacifica,& invocavit Dominum, & exaudivit eum in igne
17 de cælo super altare holocausti.*Præcepitque Dominus angelo: & convert-
18 tit gladium suum in vaginam. * Protinus ergo David, videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebu-
29 sæi, immolavit ibi victimas. * Tabernaculum autem Domini, quod fecerat Moyses in deserto, & altare holocaustorum, ea tempestate erat in excelso
30 Gabaon. * Et non prævaluit David ire ad altare,ut ibi obsecraret Deum: nimio enim fuerat in timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

CAPUT XXII.

Præparat David necessaria ad ædificandum templum Domini, quod Salomoni præcepit ut exstruat, Deumque semper sedulo colat, exhortans principes ut illi sint auxilio.

1 DIxitque David: Hæc est domus Dei,& hoc altare in holocaustum
2 Israel.*Et præcepit ut congregarentur omnes proselyti de Terra Israel, & constituit ex eis latomos ad cædendos lapides & poliendos, ut ædificaretur
3 domus Dei. * Ferrum quoque plurimum ad clavos januarum, & ad commissuras atque juncturas præparavit David: & æris pondus innumerabile.
4 * Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii & Tyrii deportaverant ad David.
5 * Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est & delicatus; domus autem,quam ædificari volo Domino, talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes præ-
6 paravit impensas. * Vocavitque Salomonem filium suum: & præcepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Israel.
7 * Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei mei,
8 * sed factus est sermo Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo, tanto
9 effuso sanguine coram me: * filius,qui nascetur tibi,erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum: & ob hanc causam pacificus vocabitur: & pacem & otium dabo in Israel cunctis
10 diebus ejus. * Ipse ædificabit domum nomini meo, & ipse erit mihi in filium, & ego ero illi in patrem: firmaboque solium regni ejus super Israel
11 in æternum.*Nunc ergo fili mi,sit Dominus tecum, & prosperare, & ædifica domum Domino Deo tuo,sicut locutus
12 est de te. * Det quoque tibi Dominus prudentiam & sensum,ut regere possis Israel, & custodire legem Domini Dei
tui. * Tunc enim proficere poteris, si 13
custodieris mandata & judicia, quæ præcepit Dominus Moysi ut doceret Israel: confortare & viriliter age, ne
timeas,neq; paveas.* Ecce ego in pau- 14
pertate mea præparavi impensas domus Domini,auri talenta centum millia,& argenti mille millia talentorum: æris vero & ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine: ligna & lapides præparavi ad universa impen-
dia.* Habes quoque plurimos artifices, 15
latomos, & cæmentarios, artificesque lignorum, & omnium artium ad fa-
ciendum opus prudentissimos,* in au- 16
ro & argento & ære & ferro,cujus non est numerus. Surge igitur, & fac,& e-
rit Dominus tecum.*Præcepit quoque 17
David cunctis principibus Israel, ut adjuvarent Salomonem filium suum.
* Cernitis, inquiens, quod Dominus 18
Deus vester vobiscum sit,& dederit vobis requiem per circuitum, & tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, & subjecta sit terra coram Do-
mino, & coram populo ejus.* Præbe- 19
te igitur corda vestra & animas vestras, ut quæratis Dominum Deum vestrum: & consurgite,& ædificate sanctuarium Domino Deo,ut introducatur arca fœderis Domini, & vasa Domino consecrata in Domum, quæ ædificatur nomini Domini.

CAPUT XXIII.

David senex, Salomone rege designato, numeratorum Levitarum officia designat; Moysique filii Levitis annumerantur.

IGitur David senex & plenus dierũ, 1
regem constituit Salomonem filium
suũ super Israel.* Et congregavit om- 2
nes principes Israel, & Sacerdotes atque Levitas. * Numeratique sunt Le- 3
vitæ à triginta annis, & supra: & inventa sunt triginta octo millia virorum. * Ex his electi sunt,& distributi 4
in ministerium domus Domini, viginti quattuor millia: præpositorum autem
& judicum sex millia. * Porro quat- 5
tuor millia janitores: & totidem psaltæ canentes Domino in organis, quæ
fecerat ad canendum. * Et distribuit 6
eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet, & Caath, & Merari.
* Filii Gerson: Leedan, & Semei. 7
* Filii Leedan: princeps Iahiel,& Ze- 8
than,& Ioel, tres. * Filii Semei: Salo- 9
mith,& Hosiel,& Aran, tres: isti principes familiarum Leedan. * Porro filii 10
Semei, Leheth,& Ziza, & Iaus, & Ba-
ria: isti filii Semei, quattuor. * Erat 11
autem Leheth prior, Ziza secundus: porro Iaus & Baria non habuerunt plurimos filios, & idcirco in una familia,
unaque domo computati sunt. * Filii 12

Caath: Amram,& Isaar, Hebron & O-
13 ziel,quattuor. * Filii Amram : Aaron,
& Moyses. Separatusque est Aaron ut
ministraret in Sancto sanctorum , ipse
& filii ejus in sempiternum,& adoleret
incensum Domino secundum ritum
suum , ac benediceret nomini ejus in
14 perpetuum. * Moysi quoque hominis
Dei filii annumerati sunt in tribu Le-
15 vi. * Filii Moysi : Gersom, & Eliezer.
16 * Filii Gersom: Subuel primus.* Fue-
17 runt autem filii Eliezer: Rohobia pri-
mus: & nō erant Eliazer filii alii. Por-
ro filii Rohobia multiplicati sunt ni-
18 mis. * Filii Isaar : Salomith primus.
19 * Filii Hebron:Ieriau primus, Amarias
secundus , Iahaziel tertius , Iecmaam
20 quartus. * Filii Oziel: Micha primus,
21 Iesia secundus. * Filii Merari:Moholi,
& Musi. Filii Moholi: Eleazar,& Cis.
22 *Mortuus est autem Eleazar,& non ha-
buit filios,sed filias: acceperuntque eas
23 filii Cis fratres earum.*Filii Musi:Mo-
24 holi, & Eder,& Ierimoth,tres.* Hi filii
Levi in cognationibus & familiis suis,
principes per vices,& numerum capitū
singulorum, qui faciebant opera mini-
sterii domus Domini,à viginti annis &
25 supra. * Dixit enim David : Requiem
dedit Dominus Deus Israel populo
suo , & habitationem Ierusalem usque
26 in æternum. * Nec erit officii Levita-
rum ut ultra portent tabernaculum, &
27 omnia vasa ejus ad ministrandū.*Iuxta
præcepta quoq; David novissima, sup-
putabitur numerus filiorum Levi à vi-
28 ginti annis & supra.*Et erunt sub ma-
nu filiorum Aaron in cultum domus
Domini, in vestibulis,& in exedris,&
in loco purificationis,& in sanctuario,
& in universis operibus ministerii tem-
29 pli Domini. * Sacerdotes autem,super
panes propositionis, & ad similæ sacri-
ficium,& ad lagana azyma, & sartagi-
nem,& ad torrendum , & super omne
30 pondus atque mensuram. * Levitæ ve-
ro,ut stent mane ad confitendum & ca-
nendum Domino : similiterque ad ve-
31 speram * tam in oblatione holocausto-
rum Domini , quam in sabbatis & Ca-
lendis & solemnitatibus reliquis,juxta
ta numerum , & ceremonias uniuscu
32 jusque rei,jugiter coram Domino.* Et
custodiant observationes tabernaculi
fœderis, & ritum sanctuarii, & obser-
vationem filiorum Aaron fratrum suo-
rum,ut ministrent in domo Domini.

CAPUT XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar vices 24. in ministerio Domini à David designantur,reliquorumq; Levitarum familiæ similiter sorte distribuuntur.

1 PORRO filiis Aaron hæ partitiones e-
rant: Filii Aaron:Nadab,& Abiu,
2 & Eleazar, & Ithamar. * Mortui sunt
autem Nadab & Abiu ante patrem
suum absque liberis : sacerdotioque
functus est Eleazar,& Ithamar.*Et di- 3
visit eos David,id est,Sadoc de filiis E-
leazari,&Abimelech de filiis Ithamar,
secundum vices suas & ministerium.
* Inventique sunt multo plures filii E- 4
leazar in principibus viris , quam fi-
lii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est
filiis Eleazar, principes per familias
sedecim : & filiis Ithamar per familias
& domos suas octo. * Porro divisit u- 5
trasque inter se familias sortibus : e-
rant enim principes sanctuarii,& prin-
cipes Dei, tam de filiis Eleazar , quam
de filiis Ithamar. * Descripsitque eos 6
Semejas filius Nathanael scriba Levi-
tes coram rege & principibus,& Sadoc
sacerdote , & Ahimelech filio Abia-
thar, principibus quoque familiarum
sacerdotalium & Leviticarum : unam
domum, quæ ceteris præerat, Eleazar:
& alteram domum , quæ sub se habe-
bat ceteros , Ithamar. * Exivit autem 7
sors prima Iojarib, secunda Iedei,*ter- 8
tia Harim , quarta Seorim , * quinta 9
Melchia, sexta Maiman,* septima Ac- 10
cos, octava Abia, * nona Iesua, decima 11
Sechenia, * undecima Eliasib, duode- 12
cima Iacim , * tertiadecima Hoppha, 13
decimaquarta Isbaab, * decimaquinta 14
Belga,decimasexta Emmer, * decima- 15
septima Hezir , decimaoctava Aphses,
* decimanona Pheteja, vigesima Heze- 16
chiel, * vigesimaprima Iachin , vigesi- 17
masecunda Gamul, *vigesimatertia Da- 18
lajau, vigesimaquarta Maaziau. * Hæ 19
vices eorum secundum ministeria sua,
ut ingrediantur domum Domini , &
juxta ritum suum sub manu Aaron pa-
tris eorum : sicut præceperat Dominus
Deus Israel. * Porro filiorum Levi, 20
qui reliqui fuerant , de filiis Amram
erat Subael, & de filiis Subael,Iehede-
ja. * De filiis quoque Rohobiæ prin- 21
ceps Iesias. * Isaari vero filius Sale- 22
moth, filiusque Salemoth Iahath: * fi- 23
liusque ejus Ieriau primus , Amarias
secundus , Iahaziel tertius , Iecmaan
quartus. * Filius Oziel, Micha : filius 24
Micha , Samir. * Frater Micha, Iesia: 25
filiusque Iesiæ, Zacharias. * Filii Me- 26
rari : Moholi & Musi. Filius Oziau ,
Benno. * Filius quoque Merari: Oziau 27
& Soam & Zachur & Hebri. * Porro 28
Moholi filius Eleazar , qui non habe-
bat liberos. * Filius vero Cis , Iera- 29
meel.* Filii Musi: Moholi, Eder,& Ie- 30
rimoth. isti filii Levi secundum domos
familiarum suarum. * Miseruntque & 31
ipsi sortes contra fratres suos filios Aa-
ron,coram David rege,& Sadoc,& A-
himelech , & principibus familiarum
Sacerdotalium & Leviticarum , tam
majores,quam minores. omnes sors æ-
qualiter dividebat.

CAPVT XXV.

Ex filiis Asaph, Heman & Idithun cantoribus, psaltis ac citharœdis, vigintiquattuor familiæ ac vices sorte distribuuntur.

1 IGitur David & magistratus exerci-
tus, segregaverunt in ministerium fi-
lios Asaph, & Heman, & Idithun: qui
propherarent in citharis, & psalteriis,
& cymbalis, secundum numerum suum
2 dedicato sibi officio servientes. * De
filiis Asaph: Zachur, & Ioseph, & Na-
thania, & Asarela, filii Asaph: sub ma-
nu Asaph prophetantis juxta regem.
3 * Porro Idithun: filii Idithun, Godo-
lias, Sori, Iesejas, & Hasabias, & Ma-
thathias, sex, sub manu patris sui I-
dithun, qui in cithara prophetabat su-
per confitentes & laudantes Domi-
num. * Heman quoque: filii Heman,
4 Bocciau, Mathaniau, Oziel, Subuel, &
Ierimoth, Hananias, Hanani, Eliatha,
Geddelthi, & Romemthiezer, & Ies-
bacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth:
5 * omnes isti filii Heman Videntis regis
in sermonibus Dei, ut exaltaret cor-
nu: deditque Deus Heman filios quat-
6 tuordecim, & filias tres. * Vniversi sub
manu patris sui ad cantandum in tem-
plo Domini distributi erant, in cym-
balis, & psalteriis, & citharis, in
ministeria domus Domini juxta re-
gem: Asaph videlicet, & Idithun, &
7 Heman. * Fuit autem numerus eorum
cum fratribus suis, qui erudiebant
canticum Domini, cuncti doctores,
8 ducenti octogintaocto. * Miseruntque
sortes per vices suas, ex æquo tam
major quam minor, doctus pariter, &
9 indoctus. * Egressaque est sors prima
Ioseph, qui erat de Asaph. Secunda
Godoliæ, ipsi & filiis ejus, & fratribus
10 ejus duodecim. * Tertia Zachur, filiis
11 & fratribus ejus duodecim. * Quarta
Isari, filiis & fratribus ejus duodecim.
12 * Quinta Nathaniæ, filiis & fratribus
13 ejus duodecim. * Sexta Bocciau, filiis
14 & fratribus ejus duodecim. * Septima
Isreela, filiis & fratribus ejus duode-
15 cim. * Octava Iesaiæ, filiis & fratri-
16 bus ejus duodecim. * Nona Mathaniæ,
17 filiis & fratribus ejus duodecim. * De-
cima Semejæ, filiis & fratribus ejus
18 duodecim. * Vndecima Azareel, filiis
19 & fratribus ejus duodecim. * Duode-
cima Hasabiæ, filiis & fratribus ejus
20 duodecim. * Tertiadecima Subael, fi-
21 liis & fratribus ejus duodecim. *Quar-
tadecima Mathathiæ, filiis & fratribus
22 ejus duodecim. * Quintadecima Ieri-
moth, filiis & fratribus ejus duode-
23 cim. * Sextadecima Hananiæ, filiis &
24 fratribus ejus duodecim. * Septimade-
cima Iesbacassæ, filiis & fratribus ejus
25 duodecim. * Octava decima Hanani,
26 filiis & fratribus ejus duodecim. * No-
nadecima Mellothi, filiis & fratribus
ejus duodecim. * Vigesima Eliatha, fi- 27
liis & fratribus ejus duodecim. *Vige- 28
simaprima Othir, filiis & fratribus e-
jus duodecim. * Vigesimasecunda Ged- 29
delthi, filiis & fratribus ejus duode-
cim. * Vigesimatertia Mahazioth, filiis 30
& fratribus ejus duodecim. * Vigesi- 31
maquarta Romemthiezer, filiis & fra-
tribus ejus duodecim.

CAPVT XXVI.

Templi ianitores designantur, & qua porta à qua familia sit custodienda sorte disponitur, item qui thesauros & vasa sacra custodiant.

DIvisiones autem janitorum: de Co- 1
ritis Meselemia, filius Core, de fi-
liis Asaph. * Filii Meselemiæ: Zacha- 2
rias primogenitus, Iadihel secundus,
Zabadias tertius, Iathanael quartus,
*Ælam quintus, Iohanan sextus, Elioë- 3
nai septimus. *Filii autem Obededom: 4
Semejas primogenitus, Iozabad secun-
dus, Ioaha tertius, Sachar quartus, Na-
thanael quintus, * Ammiel sextus, Issa- 5
char septimus, Phollathi octavus: quia
benedixit illi Dominus. * Semei au- 6
tem filio ejus nati sunt filii, præfecti
familiarum suarum: erant enim viri
fortissimi. * filii ergo Semejæ: Othni, 7
& Raphael, & Obed, Elzabad, fratres
ejus viri fortissimi: Eliu quoque, & Sa-
machias. * Omnes hi, de filiis Obede- 8
dom: ipsi, & filii, & fratres eorum for-
tissimi ad ministrandum, sexaginta duo
de Obededom. * Porro Meselemiæ fi-
lii, & fratres eorum robustissimi de- 9
cem & octo. * De Hosa autem, id est, 10
de filiis Merari: Semri princeps (non
enim habuerat primogenitum, & idcir-
co posuerat eum pater ejus in princi-
pem) * Helcias secundus, Tabelias ter- 11
tius, Zacharias quartus. omnes hi filii,
& fratres Hosa, tredecim. * Hi divisi 12
sunt in janitores, ut semper principes
custodiarum, sicut & fratres eorum,
ministrarent in domo Domini. * Missæ 13
sunt ergo sortes ex æquo, & parvis &
magnis per familias suas, in unamquã-
que portarum. * Cecidit ergo sors O- 14
rientalis, Selemiæ. Porro Zachariæ fi-
lio ejus, viro prudentissimo, & erudito,
sortito obtigit plaga Septemtrionalis.
* Obededom vero & filiis ejus ad Au- 15
strum: in qua parte domus erat senio-
rum conciliũ. * Sephim & Hosa ad Oc- 16
cidentem juxta portam, quæ ducit ad
viam ascensionis: custodia contra cu-
stodiam. * Ad Orientem vero Levitæ 17
sex: & ad Aquilonem quattuor per diẽ:
atq; ad Meridiem similiter in die quat-
tuor: & ubi erat concilium, bini & bi-
ni. * In cellulis quoque janitorum ad 18
Occidentem quattuor in via, binique
per cellulas. * Hæ sunt divisiones jani- 19
torum, filiorum Core & Merari. *Porro 20
Achias erat super thesauros domus
Dei, & vasa sanctorum. * Filii Ledan, 21

filii

filii Gersonni: de Ledan principes fa-
miliarum, Ledan, & Gersonni, Iehie-
22 li.*Filii Iehieli: Zathan, & Ioel fratres
ejus super thesauros domus Domini,
23 * Amramitis, & Isaaritis, & Hebroni-
24 tis, & Ozihelitis. * Subael autem filius
Gersom, filii Moysi, præpositus thesau-
25 ris. * Fratres quoque ejus Eliezer, cu-
jus filius Rahabia, & hujus filius Isaias,
& hujus filius Ioram, hujus quoq; filius
26 zechri, & hujus filius Selemith. * Ipse
Selemith, & fratres ejus, super the-
sauros sanctorum, quæ sanctificavit
David rex, & principes familiarum, &
tribuni, & centuriones, & duces exer-
27 citus, * de bellis, & manubiis prælio-
rum, quæ consecraverant ad instaura-
tionem, & supellectilem templi Do-
28 mini. * Hæc autem universa sanctifica-
vit Samuel Videns, & Saul filius Cis,
& Abner filius Ner, & Ioab filius Sar-
viæ: omnes, qui sanctificaverant ea
per manum Selemith, & fratrum ejus.
29 * Isaaritis vero præerat Chonenias, &
filii ejus, ad opera forinsecus super Is-
rael, ad docendum & judicandum eos.
30 * Porro de Hebronitis Hasabias, & fra-
tres ejus viri fortissimi, mille septin-
genti, præerant Israeli trans Iordanem
contra Occidentem, in cunctis operi-
bus Domini, & in ministerium regis.
31 * Hebronitarum autem princeps fuit
Ieria, secundum familias & cognatio-
nes eorum. Quadragesimo anno regni
David recensiti sunt, & inventi sunt
32 viri fortissimi in Iazer Galaad, * fra-
tresque ejus robustioris ætatis, duo
millia septingenti principes familia-
rum. Præposuit autem eos David rex
Rubenitis, & Gadditis, & dimidiæ tri-
bui Manassæ, in omne ministerium
Dei, & regis.

CAPVT XXVII.

Recensentur duodecim principes, quorum singuli suo mense vigintiquattuor millibus præerant, ad hæc principes seu præfecti tribuum, thesaurorum, reliquæque substantiæ regis recensentur.

1 Filii autem Israel secundum nume-
rum suum, principes familiarũ, tri-
buni, & centuriones, & præfecti, qui
ministrabant regi juxta turmas suas,
ingredientes & egredientes per singu-
los menses in anno, vigintiquattuor
2 millibus singuli præerant.* Primę tur-
mæ in primo mense Iesboam præerat
filius Zabdiel, & sub eo viginti quat-
3 tuor millia.* De filiis Phares, princeps
cunctorum principũ in exercitu mense
4 primo. *Secundi mensis habebat turmã
Dudia Ahohites, & post se alter nomine
Macelloth, qui regebat partem exerci-
5 tus vigintiquattuor millium. * Dux
quoq; turmæ tertiæ in mense tertio, e-
rat Banajas filius Iojadæ sacerdos: & in
divisione sua vigintiquattuor millia.
6 * Ipse est Banajas fortissimus inter tri-
ginta, & super triginta. præerat autem
turmæ ipsius Amizabad filius ejus.
* Quartus, mense quarto, Asahel frater 7
Ioab, & Zabadias filius ejus post eũ: &
in turma ejus vigintiquattuor millia.
* Quintus, mense quinto, princeps Sa- 8
maoth Iezerites: & in turma ejus vigin-
tiquattuor millia. * Sextus, mense sex- 9
to, Hira filius Acces Thecuites: & in
turma ejus vigintiquattuor millia.
*Septimus, mense septimo, Helles Phal- 10
lonites de filiis Ephraim: & in turma
ejus vigintiquattuor millia.*Octavus, 11
mense octavo, Sobochai Husathites de
stirpe Zarahi: & in turma ejus viginti-
quattuor millia.* Nonus, mense nono, 12
Abiezer Anathothites de filiis Iemini:
& in turma ejus vigintiquattuor mil-
lia. * Decimus, mense decimo, Marai, & 13
ipse Netophathites de stirpe Zarahi: &
in turma ejus vigintiquattuor millia.
*Vndecimus, mense undecimo, Banajas 14
Pharathonites de filiis Ephraim: & in
turma ejus vigintiquattuor millia.
* Duodecimus, mense duodecimo, Hol- 15
dai Netophathites, de stirpe Gothoniel:
& in turma ejus vigintiquattuor mil-
lia. * Porro tribubus præerant Israel, 16
Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri:
Simeonitis, dux Saphatias filius Maa-
cha: * Levitis, Hasabias filius Camuel: 17
Aaronitis, Sadoc: * Iuda, Eliu frater 18
David: Issachar, Amri filius Michael.
* Zabulonitis, Iesmajas filius Abdiæ: 19
Nephthalitibus, Ierimoth filius Ozriel:
* filiis Ephraim Osee filius Ozaziu: di- 20
midiæ tribui Manasse, Ioel filius Pha-
dajæ: * & dimidiæ tribui Manasse in 21
Galaad, Iaddo filius Zachariæ: Benja-
min autem, Iasiel filius Abner.*Dan ve- 22
ro, Ezrihel filius Ierohani: hi principes
filiorum Israel. * Noluit autem David 23
numerare eos à viginti annis inferius:
quia dixerat Dominus ut multiplicaret
Israel quasi stellas cæli. * Ioab filius 24
Sarviæ cœperat numerare, nec com-
plevit: quia super hoc ira irruerat in
Israel: & idcirco numerus eorum qui
fuerant recensiti, non est relatus in fa-
stos regis David.* Super thesauros au- 25
tem regis fuit Azmoth filius Adiel. his
autem thesauris, qui erant in urbibus,
& in vicis, & in turribus, præbebat
Ionathan filius Oziæ.* Operi autem ru- 26
stico, & agricolis qui exercebant ter-
ram præerat Ezri filius Chelub: * Vi- 27
nearumque cultoribus Semejas Roma-
thites: cellis autem vinariis, Zabdias
Aphonites.*Nam super oliveta & fice- 28
ta, quæ erant in campestribus, Balanan
Gederites: super apothecas autem olei,
Ioas. * Porro armentis, quæ pasceban- 29
tur in Saron, præpositus fuit Setrai Sa-
ronites: & super boves in vallibus, Sa-
phat filius Adli: * super camelos vero, 30
Vbil Ismahelites: & super asinos, Iadai-
as Meronathites. * super oves quoque 31
Iaziz Agareus. omnes hi principes sub-
stantiæ regis David. * Ionathan autem 32

patruus David, consiliarius, vir prudens & litteratus: ipse & Iahiel filius Hachamoni erant cum filiis regis. * Achitophel etiam consiliarius regis, & Chusai Arachites amicus regis. * Post Achitophel fuit Iojada filius Banajæ, & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Ioab.

CAPUT XXVIII.

David præparatis ad templi ædificationem omnibus necessariis, Salomonem universosque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei custodienda, præscribens formam templi ædificandi.

CONvocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum, & præpositos turmarum, qui ministrabant regi: tribunos quoque & centuriones, & qui præerant substantiæ & possessionibus regis, filiosque suos cum eunuchis, & potentes, & robustissimos quosque in exercitu Ierusalem.* Cumque surrexisset rex, & stetisset, ait: Audite me fratres mei, & populus meus: Cogitavi ut ædificarem domum, in qua requiesceret arca fœderis Domini, & scabellum pedum Dei nostri: & ad ædificandum, omnia præparavi. * Deus autẽ dixit mihi: Non ædificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fuderis.*Sed elegit Dominus Deus Israel me de universa domo patris mei, ut essẽ rex super Israel in sempiternũ: de Iuda enim elegit principes: porro de domo Iuda, domũ patris mei: & de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem super cũctum Israel.*Sed & de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum, ut sederet in throno regni Domini super Israel, * dixitque mihi: Salomon filius tuus ædificabit domum meam, & atria mea: ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem. * Et firmabo regnum ejus usq; in æternũ, si perseveraverit facere præcepta mea, & judicia, sicut & hodie.* Nunc ergo coram universo cætu Israel, audiente Deo nostro, custodite, & perquirite cuncta mandata Domini Dei nostri: ut possideatis Terram bonam, & relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. * Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patris tui, & servito ei corde perfecto, & animo voluntario: omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. * Nunc ergo quia elegit te Dominus ut ædificares domum Sanctuarii, confortare, & perfice. * Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus, & templi, & cellariorum, & cœnaculi, & cu-
biculorum in adytis, & domus propi-
tiationis, * necnon & omnium quæ 12
cogitaverat atriorum, & exedrarum
per circuitum in thesauros domus Do-
mini, & in thesauros sanctorum, * di- 13
visionumque Sacerdotalium & Leviti-
carum, in omnia opera domus Domini,
& in universa vasa ministerii templi
Domini.* Aurum in pondere per singu- 14
la vasa ministerii. Argenti quoq; pon-
dus pro vasorum & operum diversita-
tate. * Sed & in candelabra aurea, & 15
ad lucernas eorum, aurum pro mensura
uniuscujusque candelabri & lucerna-
rum. Similiter & in candelabra argen-
tea, & in lucernas eorum, pro diversi-
tate mensurę, pondus argenti tradidit.
* Aurum quoque dedit in mensas pro- 16
positionis pro diversitate mensarum: si-
militer & argentum in alias mensas
argenteas. * Ad fuscinulas quoque, & 17
phialas, & thuribula, ex auro purissi-
mo, & leunculos aureos, pro qualitate
mensuræ pondus distribuit in leuncu-
lum & leunculum. Similiter & in leo-
nes argenteos diversum argenti pon-
dus separavit. * Altari autem, in quo 18
adoletur incensum, aurum purissimum
dedit: ut ex ipso fieret similitudo qua-
drigæ cherubim, extendentium alas, &
velantium arcam fœderis Domini.
*Omnia, inquit, venerunt scripta manu 19
Domini ad me, ut intelligerem univer-
sa opera exemplaris. * Dixit quoque 20
David Salomoni filio suo: Viriliter a-
ge, & confortare, & fac: ne timeas, &
ne paveas: Dominus enim Deus meus
tecum erit, & non dimittet te, nec de-
relinquet, donec perficias omne opus
ministerii domus Domini. * Ecce di- 21
visiones Sacerdotum & Levitarum, in
omne ministerium domus Domini assi-
stunt tibi, & parati sunt, & noverunt
tam principes quam populus facere o-
mnia præcepta tua.

CAPUT XXIX.

Recensentur impensæ à David in ædificium templi præparatæ, quibus principes ac populus plurima adjiciunt donaria: David benedicens Dominum orat pro Salomone ac populo; & sacrificiis cum ingenti lætitia oblatis, ungitur secundò Salomon in regem pro patre David, qui anno regni quadragesimò in pace quievit.

LOcutusque est David rex ad omnem 1
ecclesiam: Salomonem filium meũ
unum elegit Deus, adhuc puerum &
tenellum: opus namque grande est, ne-
que enim homini præparatur habita-
tio, sed Deo. * Ego autem totis viri- 2
bus meis præparavi impensas domus
Dei mei. Aurum ad vasa aurea, & ar-
gentum in argentea, æs in ænea, ferrum
in ferrea, ligna ad lignea: & lapides
onychinos, & quasi stibinos, & diverso-

rum

rum colorum, omnemque pretiosum
lapidem, & marmor Parium abundan-
3 tissime: * & super hæc, quæ obtuli in
domum Dei mei de peculio meo au-
rum & argentum, do in templum Dei
mei, exceptis his, quæ præparavi in
4 ædem sanctam. * Tria millia talenta
auri de auro Ophir: & septem millia
talentorum argenti probatissimi ad de-
5 aurandos parietes templi. * Et ubi-
cumque opus est aurum de auro, & u-
bicumque opus est argentum de argen-
to, opera fiant per manus artificum: &
si quis sponte offert, impleat manum
suam hodie, & offerat quod voluerit
6 Domino. * Polliciti sunt itaque prin-
cipes familiarum, & proceres tribuum
Israel, tribuni quoque, & centurio-
nes, & principes possessionum regis.
7 * Dederuntque in opera domus Dei
auri talenta quinque millia, & solidos
decem millia: argenti talenta decem
millia, & æris talenta decem & octo
millia: ferri quoque centum millia ta-
8 lentorum. * Et apud quemcumque in-
venti sunt lapides, dederunt in thesau-
ros domus Domini, per manum Iahiel
9 Gersonitis. * Lætatusque est populus,
cum vota sponte promitterent: quia
corde toto offerebant ea Domino: sed
& David rex lætatus est gaudio ma-
10 gno. * Et benedixit Domino coram u-
niversa multitudine, & ait: Benedi-
ctus es Domine Deus Israel patris no-
11 stri ab æterno in æternum. * Tua est
Domine magnificentia, & potentia, &
gloria atque victoria: & tibi laus;
cuncta enim quæ in cælo sunt, & in
terra, tua sunt: tuum Domine regnum,
12 & tu es super omnes principes. * Tuæ
divitiæ, & tua est gloria: tu dominaris
omnium, in manu tua virtus & poten-
tia: in manu tua magnitudo, & impe-
13 rium omnium. * Nunc igitur Deus no-
ster confitemur tibi, & laudamus no-
14 men tuum inclytum. * Quis ego, &
quis populus meus, ut possimus hæc
tibi universa promittere? tua sunt o-
mnia: & quæ de manu tua accepimus,
15 dedimus tibi. * Peregrini enim sumus
coram te, & advenæ, sicut omnes pa-
tres nostri. Dies nostri quasi umbra su-
16 per terram & nulla est mora.* Domine
Deus noster, omnis hæc copia, quam
paravimus ut ædificaretur domus no-
mini sancto tuo, de manu tua est, & tua
17 sunt omnia. * Scio Deus meus quod
probes corda, & simplicitatem diligas,
unde & ego in simplicitate cordis mei
lætus obtuli universa hæc: & populum
tuum qui hic repertus est, vidi cum in-
18 genti gaudio tibi offerre donaria.* Do-
mine Deus Abraham, & Isaac, & Israel,
patrum nostrorum, custodi in æter-
num hanc voluntatem cordis eorum, &
semper in venerationem tui mens ista
19 permaneat.* Salomoni quoq; filio meo
da cor perfectum, ut custodiat man-
data tua, testimonia tua, & ceremonias
tuas, & faciat universa: & ædificet ædẽ
cujus impensas paravi.* Præcepit autẽ 20
David universæ ecclesiæ: Benedicite
Domino Deo nostro. Et benedixit om-
nis ecclesia Domino Deo patrũ suorũ: &
inclinaverunt se & adoraverunt Deũ, &
deinde regem.*Immolaveruntq; victi- 21
mas Domino: & obtulerunt holocausta
die sequenti, tauros mille, arietes mil-
le, agnos mille, cum libaminibus suis,
& universo ritu abundantissime in o-
mnem Israel. * Et comederunt, & bi- 22
berunt coram Domino in die illo cum
grandi lætitia. Et unxerunt secundo
Salomonem filium David. Unxerunt
autem eum Domino in principem, &
Sadoc in pontificem. * Seditque Salo- 23
mon super solium Domini in regem pro
David patre suo, & cunctis placuit: &
paruit illi omnis Israel. * Sed & uni- 24
versi principes, & potentes, & cuncti
filii regis David dederunt manum, &
subjecti fuerunt Salomoni regi. * Ma- 25
gnificavit ergo Dominus Salomonem
super omnem Israel: & dedit illi glo-
riam regni qualem nullus habuit ante
eum rex Israel. * Igitur David filius I- 26
sai regnavit super universum Israel.
* Et dies, quibus regnavit super Israel, 27
fuerunt quadraginta anni: in Hebron
regnavit septem annis, & in Ierusalem
annis triginta tribus. * Et mortuus est 28
in senectute bona, plenus dierum, &
divitiis, & gloria. & regnavit Salo-
mon filius ejus pro eo. * Gesta autem 29
David regis priora, & novissima, scri-
pta sunt in Libro Samuelis Videntis,
& in Libro Nathan prophetæ, atque in
volumine Gad Videntis: * universique 30
regni ejus, & fortitudinis, & tempo-
rum, quæ transierunt sub eo, sive in
Israel, sive in cunctis regnis terrarum.

LIBER II.
PARALIPOMENON,
HEBRAICE
DIBRE HAIAMIM.

CAPUT I.

Oblatis mille hostiis à Salomone in Gabaon, Dominus illi nocte apparens dat ei petitam sapientiam, additis divitiis & gloria; post quæ currus & equites congregat.

Confortatus est ergo Salomon fi- 1
lius David in regno suo, & Do-
minus Deus ejus erat cum eo, &
magnificavit eum in excelsum.
* Præcepitque Salomon universo Is- 2
raeli, tribunis, & centurionibus, & du-
cibus, & judicibus omnis Israel, &

principibus familiarum: * & abiit cum universa multitudine in Excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderis Dei, quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine. * Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim, in locum quem præparaverat ei, & ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est, in Ierusalem. * Altare quoque æneum, quod fabricatus fuerat Beseleel filius Vri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo Domini: quod & requisivit Salomon, & omnis ecclesia. * Ascenditque Salomon ad altare æneum, coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hostias. * Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens: Postula quod vis, ut dem tibi. * Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam: & constituisti me regem pro eo. * Nunc ergo Domine Deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo: tu enim me fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est, quam pulvis terræ. * Da mihi sapientiam & intelligentiam, ut ingrediar & egrediar coram populo tuo: quis enim potest hunc populum tuum digne, qui tam grandis est, judicare? * Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, & non postulasti divitias, & substantiam, & gloriam, neque animas eorum qui te oderant, sed nec dies vitæ plurimos: petisti autem sapientiam & scientiam, ut judicare possis populum meum, super quem constitui te regem. * Sapientia & scientia data sunt tibi: divitias autem & substantiam & gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. * Venit ergo Salomon ab Excelso Gabaon in Ierusalem coram tabernaculo fœderis, & regnavit super Israel. * Congregavitque sibi currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & fecit eos esse in urbibus quadrigarum, & cum rege in Ierusalem. * Præbuitque rex argentum & aurum in Ierusalem quasi lapides, & cedros quasi sycomoros, quæ nascuntur in campestribus multitudine magna. * Adducebantur autem ei equi de Ægypto, & de Coa, à negotiatoribus regis, qui ibant, & emebant pretio, * quadrigam equorum sexcentis argenteis, & equum centum quinquaginta: similiter de universis regnis Hethæorum, & à regibus Syriæ, emptio celebrabatur.

CAPUT II.

Ordinatis pro templo ædificando operariis, Salomon cum rege Hiram convenit de mittendo erudito artifice lignisque ad templi structuram cædendis.

Decrevit autem Salomon ædificare
domum nomini Domini, & pala-
tium sibi. * Et numeravit septuaginta 2
millia virorum portantium humeris, &
octoginta millia qui cæderent lapides
in montibus, præpositosque eorum tria
millia sexcentos. * Misit quoque ad Hi- 3
ram regem Tyri, dicens: Sicut egisti
cum David patre meo, & misisti ei ligna
cedrina ut ædificaret sibi domum, in
qua & habitavit: * sic fac mecum, ut 4
ædificem domum nomini Domini Dei
mei, ut consecrem eam ad adolendum
incensum coram illo, & fumiganda a-
romata, & ad propositionem panum
sempiternam, & ad holocautomata ma-
ne, & vespere, sabbatis quoque, & neo-
meniis, & sollemnitatibus Domini Dei
nostri in sempiternum, quæ mandata
sunt Israeli. * Domus enim quam ædi- 5
ficare cupio, magna est: magnus est e-
nim Deus noster super omnes deos.
* Quis ergo poterit prævalere, ut ædifi- 6
cet ei dignam domũ? si cælum, & cæli
cælorũ capere eum nequeunt: quantus
ego sum, ut possim ædificare ei do-
mum? sed ad hoc tantum ut adoleatur
incensum coram illo. * Mitte ergo mi- 7
hi virum eruditum, qui noverit ope-
rari in auro, & argento, ære, & ferro,
purpura, coccino, & hyacintho, & qui
sciat sculpere cælaturas, cum his arti-
ficibus, quos mecum habeo in Iudæa
& Ierusalem, quos præparavit David
pater meus. * Sed & ligna cedrina mit- 8
te mihi, & arceuthina, & pinea, de Li-
bano: scio enim quod servi tui nove-
rint cædere ligna de Libano, & erunt
servi mei cum servis tuis, * ut parentur 9
mihi ligna plurima. Domus enim,
quam cupio ædificare, magna est nimis,
& inclyta. * Præterea operariis, qui 10
cæsuri sunt ligna, servis tuis dabo in
cibaria tritici coros viginti millia, &
hordei coros totidem, & vini viginti
millia metretas, olei quoque sata vi-
ginti millia. * Dixit autem Hiram rex 11
Tyri per litteras, quas miserat Salo-
moni: Quia dilexit Dominus populum
suum, idcirco te regnare fecit super
eum. * Et addidit, dicens: Benedi- 12
ctus Dominus Deus Israel, qui fecit
cælum & terram, qui dedit David re-
gi filium sapientem & eruditum & sen-
satum atque prudentem, ut ædificaret
domum Domino, & palatium sibi.
* Misi ergo tibi virum prudentem & 13
scientissimum Hiram, patrem meum,
* filium mulieris de filiabus Dan, cu- 14
jus pater fuit Tyrius, qui novit ope-
rari in auro, & argento, ære, & fer-
ro, & marmore, & lignis, in purpu-
ra quoque, & hyacintho, & bysso, &
coccino: & qui scit cælare omnem
sculpturam, & adinvenire prudenter
quodcumque in opere necessarium est,
cum artificibus tuis, & cum artifici-
bus domini mei David patris tui.
* Triticum ergo, & hordeum, & oleum, 15
& vinum, quę pollicitus es domine mi,
mitte servis tuis. * Nos autem cæde- 16

mus

mus ligna de Libano, quot necessaria
habueris, & applicabimus ea ratibus
per mare in Ioppe: tuum autem erit
17 transferre ea in Ierusalem. * Numera-
vit igitur Salomon omnes viros pro-
selytos, qui erant in terra Israel, post
dinumerationem, quam dinumeravit
David pater ejus, & inventi sunt cen-
tum quinquaginta millia, & tria millia
18 sexcenti. * Fecitque ex eis septuagin-
ta millia, qui humeris onera porta-
rent, & octoginta millia, qui lapi-
des in montibus cæderent: tria au-
tem millia & sexcentos præpositos o-
perum populi.

CAPVT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis ante fores templi.

1 ET cœpit Salomon ædificare do-
mum Domini in Ierusalem in mon-
te Moria, qui demonstratus fuerat Da-
vid patri ejus, in loco, quem parave-
2 rat David in area Ornan Iebusæi. * Cœ-
pit autem ædificare mense secundo, an-
3 no quarto regni sui. * Et hæc sunt fun-
damenta, quæ jecit Salomon, ut ædifi-
caret domum Dei, longitudinis cubi-
tos in mensura prima sexaginta, lati-
4 tudinis cubitos viginti. * Porticum ve-
ro ante frontem quæ tendebatur in
longum juxta mensuram latitudinis
domus, cubitorum viginti: porro alti-
tudo centum viginti cubitorum erat:
& deauravit eam intrinsecus auro
5 mundissimo. * Domum quoque majo-
rem texit tabulis ligneis abiegnis, &
laminas auri obrizi affixit per totum:
sculpsitque in ea palmas, & quasi cate-
6 nulas se invicem complectentes. * Stra-
vit quoque pavimentum templi pretio-
7 sissimo marmore, decore multo. * Por-
ro aurum erat probatissimum, de cujus
laminis texit domum, & trabes ejus,
& postes, & parietes, & ostia: & cæla-
8 vit cherubim in parietibus. * Fecit
quoque domum Sancti sanctorum: lon-
gitudinem juxta latitudinem domus,
cubitorum viginti: & latitudinem si-
militer viginti cubitorum: & laminis
aureis texit eam, quasi talentis sexcen-
9 tis. * Sed & clavos fecit aureos, ita ut
singuli clavi siclos quinquagenos ap-
penderent: cœnacula quoque texit
10 auro. * Fecit etiam in domo Sancti
sanctorum cherubim duos, opere sta-
11 tuario: & texit eos auro. * Alæ cheru-
bim viginti cubitis extendebantur, ita
ut una ala haberet cubitos quinque, &
tangeret parietem domus: & altera
quinque cubitos habens, alam tangeret
12 alterius cherub. * Similiter cherub al-
terius ala, quinque habebat cubitos,
& tangebat parietem: & ala ejus alte-
ra quinque cubitorum, alam cherub
13 alterius contingebat. * Igitur alæ
utriusque cherubim expansæ erant, &
extendebantur per cubitos viginti: ip-
si autem stabant erectis pedibus, & fa-
cies eorum erant versæ ad exteriorem
domum. * Fecit quoque velum ex hya- 14
cintho, purpura, cocco, & bysso: & in-
texuit ei cherubim. * Ante fores etiam 15
templi duas columnas, quæ triginta &
quinque cubitos habebant altitudinis:
porro capita earum, quinque cubito-
rum. * Necnon & quasi catenulas in o- 16
raculo, & superposuit eas capitibus
columnarum: malogranata etiam cen-
tum, quæ catenulis interposuit. * Ip- 17
sas quoque columnas posuit in vesti-
bulo templi, unam à dextris, & alte-
ram à sinistris: eam, quæ à dextris e-
rat, vocavit Iachin; & quæ ad læ-
vam, Booz.

CAPVT IV.

Constructio altaris ænei, maris fusilis, decem concharum, candelabrorum, mensarum, phialarum, ac cæterorum quæ ad templum eiusque ornatum pertinebant.

FEcit quoque altare æneum viginti 1
cubitorum longitudinis, & viginti
cubitorum latitudinis, & decem cubi-
torum altitudinis. * Mare etiam fusile 2
decem cubitis à labio usque ad la-
bium, rotundum per circuitum: quin-
que cubitos habebat altitudinis, & fu-
niculus triginta cubitorum ambiebat
gyrum ejus. * Similitudo quoque boum 3
erat subter illud, & decem cubitis
quædam extrinsecus cælaturæ, quasi
duobus versibus alvum maris circui-
bant. Boves autem erant fusiles: * & 4
ipsum Mare super duodecim boves im-
positum erat, quorum tres respicie-
bant ad Aquilonem, & alii tres ad Oc-
cidentem: porro tres alii Meridiem,
& tres qui reliqui erant, Orientem, ha-
bentes mare superpositum: posteriora
autem boum erant intrinsecus sub ma-
ri. * Porro vastitas ejus habebat men- 5
suram palmi, & labium illius erat
quasi labium calicis, vel repandi lilii:
capiebatque tria millia metretas. * Fe- 6
cit quoque conchas decem: & posuit
quinque à dextris, & quinque à sini-
stris, ut lavarent in eis omnia, quæ in
holocaustum oblaturi erant: porro in
mari sacerdotes lavabantur. * Fecit 7
autem & candelabra aurea decem, se-
cundum speciem qua jussa erant fieri:
& posuit ea in templo, quinque à dex-
tris, & quinque à sinistris. * Necnon & 8
mensas decem: & posuit eas in tem-
plo, quinque à dextris, & quinque à si-
nistris: phialas quoque aureas centum.
* Fecit etiam atrium sacerdotum, & 9
basilicam grandem: & ostia in basilica,
quæ texit ære. * Porro mare posuit in 10
latere dextro contra Orientem ad Me-
ridiem. * Fecit autem Hiram lebetes, 11
& creagras, & phialas: & complevit

12 omne opus regis in domo Dei: * hoc
est, columnas duas, & epistylia, & ca-
pita, & quasi quædam retiacula, quæ
13 capita tegerent super epistylia. * Ma-
logranata quoque quadringenta, &
retiacula duo, ita ut bini ordines ma-
logranatorum singulis retiaculis jun-
gerentur, quæ protegerent epistylia, &
14 capita columnarum. * Bases etiam fe-
cit, & conchas, quas superposuit basi-
15 bus: * mare unum, boves quoque duo-
16 decim sub mari. * Et lebetes, & crea-
gras, & phialas. Omnia vasa fecit Sa-
lomoni Hiram pater ejus in domo Do-
17 mini ex ære mundissimo. * In regione
Iordanis fudit ea rex in argillosa ter-
18 ra inter Sochot & Saredatha. * Erat
autem multitudo vasorum innumera-
bilis, ita ut ignoraretur pondus æris.
19 * Fecitque Salomon omnia vasa domus
Dei, & altare aureum, & mensas, & su-
20 per eas panes propositionis: * cande-
labra quoque cum lucernis suis, ut lu-
cerent ante oraculum juxta ritum ex
21 auro purissimo: * & florentia quædam,
& lucernas, & forcipes aureos: om-
nia de auro mundissimo facta sunt.
22 * Thymiateria quoque, & thuribula,
& phialas, & mortariola, ex auro
purissimo. Et ostia cælavit templi in-
terioris, id est, in Sancta sanctorum:
& ostia templi forinsecus aurea. Sic-
que completum est omne opus, quod
fecit Salomon in domo Domini.

CAPUT V.

Oblatis plurimis donariis arca conti-nens tabulas Moysi in oraculum inducitur, unde gloria Domini implevit templum.

1 INtulit igitur Salomon omnia, quæ
voverat David pater suus, argentum
& aurum, & universa vasa posuit in
2 thesauris domus Dei. * Post quæ con-
gregavit majores natu Israel, & cun-
ctos principes tribuum, & capita fa-
miliarum de filiis Israel in Ierusalem,
ut adducerent arcã fœderis Domini de
3 Civitate David, quæ est Sion. * Vene-
runt itaque ad regem omnes viri Is-
rael in die solemni mensis septimi.
4 * Cumque venissent cuncti seniorum
5 Israel, portaverunt Levitæ arcam, * &
intulerunt eam, & omnem paratu-
ram tabernaculi. Porro vasa sanctua-
rii, quæ erant in tabernaculo porta-
6 verunt Sacerdotes cum Levitis. * Rex
autem Salomon, & universus cœtus
Israel, & omnes qui fuerunt congre-
gati ante arcam, immolabant arietes,
& boves absque ullo numero: tanta e-
7 nim erat multitudo victimarum. * Et
intulerunt Sacerdotes arcam fœderis
Domini in locum suum, id est, ad
oraculum templi, in Sancta sancto-
8 rum subter alas cherubim: * ita ut
cherubim expanderent alas suas super
locum, in quo posita erat arca, & ip-
sam arcam tegerent cum vectibus suis.
* Vectium autem, quibus portabatur 9
arca, quia paululum longiores erant,
capita parebant ante oraculum: si vero
quis paululum fuisset extrinsecus, eos
videre non poterat. Fuit itaque arca
ibi usque in præsentem diem. * Ni- 10
hilque erat aliud in arca, nisi duæ ta-
bulæ, quas posuerat Moyses in Ho-
reb, quando legem dedit Dominus fi-
liis Israel egredientibus ex Ægypto.
* Egressis autem Sacerdotibus de san- 11
ctuario (omnes enim Sacerdotes, qui
ibi potuerant inveniri, sanctificati
sunt: nec adhuc in illo tempore vices,
& ministeriorum ordo inter eos divi-
sus erat) * tam Levitæ quam cantores, 12
id est, & qui sub Asaph erant, & qui
sub Eman, & qui sub Idithun, filii, &
fratres eorum, vestiti byssinis, cymba-
lis, & psalteriis & citharis concrepa-
bant, stantes ad Orientalem plagam
altaris, & cum eis Sacerdotes centum
viginti canentes tubis. * Igitur cun- 13
ctis pariter, & tubis, & voce, & cym-
balis, & organis, & diversi generis mu-
sicorum concinentibus, & vocem in
sublime tollentibus; longe sonitus au-
diebatur, ita ut cum Dominum lauda-
re cœpissent & dicere: Confitemini
Domino quoniam bonus, quoniam in
æternum misericordia ejus; implere-
tur domus Dei nube, * nec possent Sa- 14
cerdotes stare & ministrare propter ca-
liginem. Compleverat enim gloria Do-
mini domum Dei.

CAPUT VI.

Benedicit Salomon populo Israel, gratias Deo agens de impletione promissionis factæ David, eratque supplex coram multitudine, ut orantium in eo templo vota Deus exaudiat.

TUnc Salomon ait: Dominus polli- 1
citus est ut habitaret in caligine:
* ego autem ædificavi domũ nomini e- 2
jus, ut habitaret ibi in perpetuum.
* Et convertit rex faciem suam, & be- 3
nedixit universæ multitudini Israel
(nam omnis turba stabat intenta) &
ait: * Benedictus Dominus Deus Is- 4
rael, qui quod locutus est David patri
meo, opere complevit, dicens: * A 5
die, qua eduxi populum meum de Ter-
ra Ægypti, non elegi civitatem de
cunctis tribubus Israel, ut ædificare-
tur in ea domus nomini meo: neque
elegi quemquam alium virum, ut esset
dux in populo meo Israel, * sed elegi Ie- 6
rusalẽ, ut sit nomen meum in ea, & ele-
gi David, ut constituerẽ eum super po-
pulum meum Israel. * Cumq; fuisset vo- 7
luntatis David patris mei, ut ædificaret
domum nomini Domini Dei Israel,
* dixit Dominus ad eum: Quia hęc fuit 8
voluntas tua, ut ædificares domum no-
mini meo, bene quidem fecisti hujusce-

modi

9 modi habere voluntatem: *sed non tu
ædificabis domum, verum filius tuus,
qui egredietur de lumbis tuis, ipse
10 ædificabit domum nomini meo.*Com-
plevit ergo Dominus sermonem suum,
quem locutus fuerat: & ego surrexi
pro David patre meo, & sedi super
thronum Israel, sicut locutus est Do-
minus: & ædificavi domum nomini
11 Domini Dei Israel. * Et posui in ea
arcam, in qua est pactum Domini, quod
12 pepigit cum filiis Israel. * Stetit ergo
coram altari Domini ex adverso uni-
versæ multitudinis Israel, & extendit
13 manus suas. * Siquidem fecerat Salo-
mon basim æneam, & posuerat eam in
medio basilicæ, habentem quinque cu-
bitos longitudinis, & quinque cubitos
latitudinis, & tres cubitos altitudi-
nis: stetitque super eam: & deinceps
flexis genibus contra universam mul-
titudinem Israel, & palmis in cælum
14 levatis, *ait: Domine Deus Israel, non
est similis tui Deus in cælo & in terra:
qui custodis pactum & misericordiam
cum servis tuis, qui ambulant coram
15 te in toto corde suo: * Qui præstitisti
servo tuo David patri meo quæcum-
que locutus fueras ei: & quæ ore pro-
miseras, opere complesti, sicut & præ-
16 sens tempus probat. * Nunc ergo Do-
mine Deus Israel, imple servo tuo pa-
tri meo David quæcumque locutus es,
dicens: Non deficiet ex te vir coram
me, qui sedeat super thronum Israel:
ita tamen si custodierint filii tui vias
suas, & ambulaverint in lege mea, sicut
17 & tu ambulasti coram me. * Et nunc
Domine Deus Israel, firmetur sermo
tuus, quem locutus es servo tuo David.
18 *Ergone credibile est ut habitet Deus
cum hominibus super terram? Si cæ-
lum & cæli cælorum non te capiunt,
quanto magis domus ista, quam ædifi-
19 cavi? *Sed ad hoc tantum facta est, ut
respicias orationem servi tui, & obse-
crationem ejus, Domine Deus meus: &
audias preces, quas fundit famulus
20 tuus coram te: *ut aperias oculos tuos
super domum istam diebus ac nocti-
bus, super locum, in quo pollicitus es
21 ut invocaretur nomen tuum, *& exau-
dires orationem, quam servus tuus
orat in eo: & exaudias preces famuli
tui, & populi tui Israel. Quicumque
oraverit in loco isto, exaudi de habi-
taculo tuo, id est, de cælis, & propi-
22 tiare. *Si peccaverit quispiam in pro-
ximum suum, & jurare contra eum pa-
ratus venerit, seque maledicto con-
strinxerit coram altari in domo ista:
23 *tu audies de cælo, & facies judicium
servorum tuorum, ita ut reddas iniquo
viam suam in caput proprium, & ulci-
scaris justum, retribuens ei secundum
24 justitiam suam. * Si superatus fuerit
populus tuus Israel ab inimicis (pec-
cabunt enim tibi) & conversi egerint
pœnitentiam, & obsecraverint nomen

tuum, & fuerint deprecati in loco isto,
* tu exaudies de cælo, & propitiare 25
peccato populi tui Israel, & reduc eos
in terram, quam dedisti eis, & patri-
bus eorum. * Si clauso cælo, pluvia 26
non fluxerit propter peccata populi, &
deprecati te fuerint in loco isto, &
confessi nomini tuo, & conversi à pec-
catis suis, cum eos afflixeris, *exaudi 27
de cælo Domine, & dimitte peccata
servis tuis & populi tui Israel, & doce
eos viam bonam, per quam ingredian-
tur: & da pluviam terræ, quam dedi-
sti populo tuo ad possidendum.*Fames 28
si orta fuerit in terra, & pestilentia,
ærugo, & aurugo, & locusta, & bru-
chus, & hostes, vastatis regionibus,
portas obsederint civitatis, omnisque
plaga & infirmitas presserit: * si quis 29
de populo tuo Israel fuerit depreca-
tus, cognoscens plagam & infirmitatem
suam, & expanderit manus suas in
domo hac, *tu exaudies de cælo, de 30
sublimi scilicet habitaculo tuo, & pro-
pitiare, & redde unicuique secundum
vias suas, quas nosti eum habere in
corde suo: (tu enim solus nosti corda
filiorum hominum.) *ut timeant te, & 31
ambulent in viis tuis cunctis diebus
quibus vivunt super faciem terræ,
quam dedisti patribus nostris. * Exter- 32
num quoque, qui non est de populo
tuo Israel, si venerit de terra longin-
qua, propter nomen tuum magnum, &
propter manum tuam robustam, & bra-
chium tuum extentum, & adoraverit
in loco isto, *tu exaudies de cælo fir- 33
missimo habitaculo tuo, & facies cun-
cta, pro quibus invocaverit te ille pe-
regrinus: ut sciant omnes populi terræ
nomen tuum, & timeant te sicut popu-
lus tuus Israel. & cognoscant, quia
nomen tuum invocatum est super do-
mum hanc, quam ædificavi. *Si egres- 34
sus fuerit populus tuus ad bellum con-
tra adversarios suos per viam in qua
miseris eos, adorabunt te contra viam,
in qua civitas hæc est, quam elegisti,
& domus, quam ædificavi nomini tuo:
*tu exaudies de cælo preces eorum, & 35
obsecrationem, & ulciscaris. * Si au- 36
tem peccaverint tibi (neque enim est
homo, qui non peccet) & iratus fueris
eis, & tradideris hostibus, & captivos
duxerint eos in terram longinquam,
vel certe quæ juxta est, *& conversi in 37
corde suo, in terra, ad quam captivi
ducti fuerant, egerint pœnitentiam,
& deprecati te fuerint in terra capti-
vitatis suæ, dicentes: Peccavimus, ini-
que fecimus, injuste egimus: * & re- 38
versi fuerint ad te in toto corde suo,
& in tota anima sua, in terra captivi-
tatis suæ, ad quam ducti sunt, adora-
bunt te contra viam terræ suæ, quam
dedisti patribus eorum, & urbis, quam
elegisti, & domus, quam ædificavi no-
mini tuo: * tu exaudies de cælo, hoc
est, de firmo habitaculo tuo, preces

eorum, & facias judicium, & dimittas populo tuo, quamvis peccatori: *tu es enim Deus meus: aperiantur, quæso, oculi tui, & aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in loco isto. *Nunc igitur consurge Domine Deus in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: Sacerdotes tui Domine Deus induantur salutem, & sancti tui lætentur in bonis. *Domine Deus ne averteris faciem christi tui: memento misericordiarum David servi tui.

CAPUT VII.

Post devorata cælesti igne sacrificia, Dei majestas templum implet, & plurimis immolatis hostiis, templi dedicatio septem diebus celebratur, dieque octavo fit collecta; Dominus autem Salomoni revelat se ipsius orationem exaudisse.

CUmque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocausta & victimas: & majestas Domini implevit domum. *Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod implesset majestas Domini templum Domini. *Sed & omnes filii Israel videbant descendentem ignem, & gloriam Domini super domum: & corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt, & laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. *Rex autem, & omnis populus, immolabant victimas coram Domino. *Mactavit igitur rex Salomon hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia: & dedicavit domum Dei rex, & universus populus. *Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in æternum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas: porro Sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat. *Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta & adipes pacificorum: quia altare æneum quod fecerat, non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipes. *Fecit ergo Salomon sollemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad Torrentem Ægypti. *Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, & sollemnitatem celebrasset diebus septem. *Igitur in die vigesimotertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, lætantes atque gaudentes super bono, quod fecerat Dominus Davidi, & Salomoni, & Is-
raeli populo suo. *Complevitque Sa- 11
lomon domum Domini, & domum re-
gis, & omnia quæ disposuerat in cor-
de suo, ut faceret in domo Domini, &
in domo sua, & prosperatus est. *Ap- 12
paruit autem ei Dominus nocte, & ait:
Audivi orationem tuam, & elegi lo-
cum istum mihi in domum sacrificii.
*Si clausero cælum, & pluvia non 13
fluxerit, & mandavero & præcepero
locustæ, ut devoret terram, & misero
pestilentiam in populum meum: *con- 14
versus autem populus meus, super
quos invocatum est nomen meum, de-
precatus me fuerit, & exquisierit fa-
ciem meam, & egerit pœnitentiam à
viis suis pessimis: & ego exaudiam de
cælo, & propitius ero peccatis eorum,
& sanabo terram eorum. *Oculi quo- 15
que mei erunt aperti, & aures meæ
erectæ ad orationem ejus, qui in loco
isto oraverit. *Elegi enim, & sancti- 16
ficavi locum istum, ut sit nomen meum
ibi in sempiternum, & permaneant
oculi mei, & cor meum ibi cunctis
diebus. *Tu quoque si ambulaveris co- 17
ram me, sicut ambulavit David pater
tuus & feceris juxta omnia quæ præ-
cepi tibi, & justitias meas judiciaque
servaveris: *suscitabo thronum re- 18
gni tui, sicut pollicitus sum David pa-
tri tuo, dicens: Non auferetur de stir-
pe tua vir, qui sit princeps in Israel.
*Si autem aversi fueritis, & derelique- 19
ritis justitias meas, & præcepta mea,
quæ proposui vobis, & abeuntes ser-
vieritis diis alienis, & adoraveritis
eos, *evellam vos de terra mea, quam 20
dedi vobis: & domum hanc, quam
sanctificavi nomini meo, projiciam à
facie mea, & tradam eam in parabo-
lam, & in exemplum cunctis populis.
*Et domus ista erit in proverbium 21
universis transeuntibus, & dicent stu-
pentes: Quare fecit Dominus sic terræ
huic, & domui huic? *Responde- 22
buntque: Quia dereliquerunt Domi-
num Deum patrum suorum, qui edu-
xit eos de Terra Ægypti, & apprehen-
derunt deos alienos, & adoraverunt
eos, & coluerunt: idcirco venerunt
super eos universa hæc mala.

CAPUT VIII.

Ædificatis à Salomone variis civitatibus, reliquias Gentium sibi facit tributarias, offert holocausta, & sacerdotum ac Levitarum ministeria juxta dispositionem David constituit: missaque classe plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

EXpletis autem viginti annis, post- 1
quam ædificavit Salomon domum
Domini & domum suam: *civitates, 2
quas dederat Hiram Salomoni, ædifi-
cavit, & habitare ibi fecit filios Israel.
*Abiit quoque in Emath Suba, & ob- 3
tinuit eam. *Et ædificavit Palmiram 4

in deserto, & alias civitates munitis-
5 simas ædificavit in Emath. *Extruxit-
que Bethoron superiorem, & Bethoron
inferiorem, civitates muratas haben-
6 tes portas & vectes & seras: *Balaath
etiam & omnes urbes firmissimas, quæ
fuerunt Salomonis, cunctasque urbes
quadrigarum, & urbes equitum. omnia
quæcumque voluit Salomon atque di-
sposuit, ædificavit in Ierusalem & in
Libano, & in universa terra potestatis
7 suæ. * Omnem populum, qui dereli-
ctus fuerat de Hethæis, & Amorrhæis,
& Pherezæis, & Hevæis, & Iebusæis,
8 qui non erant de stirpe Israel, * de
filiis eorum, & de posteris, quos non
interfecerant filii Israel, subjugavit
Salomon in tributarios, usque in diem
9 hanc. * Porro de filiis Israel non po-
suit ut servirent operibus regis: ipsi
enim erant viri bellatores, & du-
ces primi, & principes quadrigarum
10 & equitum ejus. *Omnes autem prin-
cipes exercitus regis Salomonis fue-
runt ducenti quinquaginta, qui eru-
11 diebant populum. * Filiam vero Pha-
raonis transtulit de Civitate David, in
domum quam ædificaverat ei. Dixit
enim rex: Non habitabit uxor mea in
domo David regis Israel, eo quod san-
ctificata sit: quia ingressa est in eam
12 arca Domini. * Tunc obtulit Salomon
holocausta Domino super altare Do-
mini, quod extruxerat ante porticum,
13 *ut per singulos dies offerretur in eo
juxta præceptum Moysi in sabbatis &
in calendis, & in festis diebus, ter
per annum, id est in sollemnitate azy-
morum, & in sollemnitate hebdoma-
darum, & in sollemnitate tabernacu-
14 lorum. * Et constituit juxta disposi-
tionem David patris sui, officia Sacer-
dotum in ministeriis suis: & Levitas
in ordine suo, ut laudarent, & mini-
strarent coram Sacerdotibus, juxta
ritum uniuscujusque diei: & jani-
tores in divisionibus suis per por-
tam & portam: sic enim præceperat
15 David homo Dei. * Nec prætergressi
sunt de mandatis regis, tam Sacerdo-
tes quam Levitæ, ex omnibus quæ
præceperat, & in custodiis thesauro-
16 rum. * Omnes impensas præparatas
habuit Salomon, ex eo die quo funda-
vit domum Domini, usque in diem
17 quo perfecit eam. * Tunc abiit Sa-
lomon in Asiongaber, & in Ailath
ad oram Maris rubri, quæ est in
18 Terra Edom. * Misit autem ei Hi-
ram per manus servorum suorum na-
ves & nautas gnaros maris, & abi-
erunt cum servis Salomonis in Ophir,
tuleruntque inde quadringenta quin-
quaginta talenta auri, & attulerunt ad
regem Salomonem.

CAPUT IX.

Regina Saba Salomonis admirata sapientiam, datis acceptisque muneribus discessit: pondus auri quod Salomoni quotannis adferebatur, hastas, scuta, omniaque convivii vasa aurea, & solium eburneum auro vestitum extruxit: describitur quoque amplitudo divitiarum, sapientiæ & potestatis Salomonis, qui anno regni sui quadragesimo moritur, succedente filio Roboam.

Regina quoque Saba, cum audisset 1
famam Salomonis, venit ut tenta-
ret eum in ænigmatibus in Ierusalem,
cum magnis opibus, & camelis qui
portabant aromata, & auri plurimum,
gemmasque pretiosas. Cumque venis-
set ad Salomonem, locuta est ei quæ-
cumque erant in corde suo. *Et expo- 2
suit ei Salomon omnia quæ proposue-
rat: nec quidquam fuit, quod non per-
spicuum ei fecerit. * Quæ postquam 3
vidit, sapientiam scilicet Salomonis,
& domum quam ædificaverat, *necnon 4
& cibaria mensæ ejus, & habitacula
servorum, & officia ministrorum ejus,
& vestimenta eorum, pincernas quo-
que & vestes eorum, & victimas quas
immolabat in domo Domini: non erat
præ stupore ultra in ea spiritus. * Di- 5
xitque ad regē: Verus est sermo, quem
audieram in terra mea de virtutibus &
sapientia tua. *Non credebam narran- 6
tibus, donec ipsa venissem, & vidissent
oculi mei, & probassem vix medieta-
tem sapientiæ tuæ mihi fuisse narra-
tam: vicisti famam virtutibus tuis.
*Beati viri tui, & beati servi tui, qui 7
assistunt coram te omni tempore, &
audiunt sapientiam tuam. *Sit Domi- 8
nus Deus tuus benedictus, qui voluit
te ordinare super thronum suum, re-
gem Domini Dei tui. Quia diligit Deus
Israel, & vult servare eum in æternum,
idcirco posuit te super eum regem, ut
facias judicia atque justitiam. *Dedit 9
autem regi centum viginti talenta au-
ri, & aromata multa nimis, & gemmas
pretiosissimas: non fuerunt aromata
talia ut hæc, quæ dedit regina Saba
regi Salomoni. * Sed & servi Hiram 10
cum servis Salomonis attulerunt au-
rum de Ophir, & ligna thyina, & gem-
mas pretiosissimas: * de quibus fecit 11
rex, de lignis scilicet thyinis, gradus
in domo Domini, & in domo regia ci-
tharas quoque & psalteria cantoribus:
nunquam visa sunt in Terra Iuda li-
gna talia. * Rex autem Salomon de- 12
dit reginæ Saba cuncta quæ voluit, &
quæ postulavit, & multo plura quam
attulerat ad eum: quæ reversa,
abiit in terram suam cum servis suis.
*Erat autem pondus auri, quod affere- 13
batur Salomoni per singulos annos,
sexcenta sexaginta sex talenta auri:

*excepta ea summa, quam legati diversarum gentium, & negotiatores afferre consueverant, omnesque reges Arabiæ, & satrapæ terrarum, qui comportabant aurum & argentum Salomoni. *Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in singulis hastis expendebantur: *trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur singula scuta: posuitque ea rex in armamentario, quod erat consitum nemore. *Fecit quoque rex solium eburneum grande, & vestivit illud auro mundissimo. *Sex quoque gradus, quibus ascendebatur ad solium, & scabellum aureum, & brachiola duo altrinsecus, & duos leones stantes juxta brachiola, *sed & alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte: non fuit tale solium in universis regnis. *Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, & vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. *Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum servis Hiram, semel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum, & ebur, & simias, & pavos. *Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terræ præ divitiis & gloria. *Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent sapientiam, quam dederat Deus in corde ejus: *& deferebant ei munera, vasa argentea, & aurea, & vestes, & arma, & aromata, equos, & mulos, per singulos annos. *Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in stabulis, & curruum equitumque duodecim millia, constituitque eos in urbibus quadrigarum, & ubi erat rex in Ierusalem. *Exercuit etiam potestatem super cunctos reges, à flumine Euphrate usque ad terram Philisthinorum, & usque ad terminos Ægypti. *Tantamque copiam præbuit argenti in Ierusalem quasi lapidum; & cedrorum tantam multitudinem velut sycomororum, quæ gignuntur in campestribus. *Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus. *Reliqua autem operum Salomonis priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Nathan Prophetæ, & in libris Ahiæ Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Ieroboam filium Nabat. *Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel quadraginta annis. *Dormivitque cum patribus suis, & sepelierunt eum in Civitate David: regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

CAPUT X.

Roboam spreto seniorum consilio, & juvenile secutus, scidit regnum in duo, electo in regem Ieroboam super decem tribus.

PRofectus est autem Roboam in Si- 1
chem: illuc enim cunctus Israel
convenerat ut constituerent eum regem.
*Quod cum audisset Ieroboam 2
filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat
quippe illuc ante Salomonem)
statim reversus est. *Vocaveruntque 3
eum, & venit cum universo Israel, &
locuti sunt ad Roboam, dicentes:
*Pater tuus durissimo jugo nos pressit, 4
tu leviora impera patre tuo, qui nobis
imposuit gravem servitutem, & paululum
de onere subleva, ut serviamus
tibi. *Qui ait: Post tres dies rever- 5
timini ad me. Cumque abiisset populus,
*iniit consilium cum senibus, qui 6
steterant coram patre ejus Salomone
dum adhuc viveret, dicens: Quid datis
consilii ut respondeam populo?
*Qui dixerunt ei: Si placueris populo 7
huic, & leniveris eos verbis clementibus,
servient tibi omni tempore. *At 8
ille reliquit consilium senum, & cum
juvenibus tractare cœpit, qui cum eo
nutriti fuerant, & erant in comitatu
illius. *Dixitque ad eos: Quid vobis 9
videtur? vel respondere quid debeo
populo huic, qui dixit mihi: Subleva
jugum quod imposuit nobis pater
tuus? *At illi responderunt ut juve- 10
nes, & nutriti cum eo in deliciis, atque
dixerunt: Sic loquêris populo, qui
dixit tibi: Pater tuus aggravavit jugum
nostrum, tu subleva: & sic respondebis
ei: Minimus digitus meus grossior
est lumbis patris mei. *Pater meus 11
imposuit vobis grave jugum, & ego
majus pondus apponam: pater meus
cecîdit vos flagellis, ego vero cædam
vos scorpionibus. *Venit ergo Iero- 12
boam, & universus populus, ad Roboam
die tertio, sicut præceperat eis.
*Responditque rex dura, derelicto 13
consilio seniorum: *locutusque est jux- 14
ta juvenum voluntatem: Pater meus
grave vobis imposuit jugum, quod ego
gravius faciam: pater meus cecîdit vos
flagellis, ego vero cædam vos scorpionibus.
*Et non acquievit populi pre- 15
cibus: erat enim voluntatis Dei, ut
compleretur sermo ejus, quem locutus
fuerat per manum Ahiæ Silonitis ad
Ieroboam filium Nabat. *Populus au- 16
tem universus, rege duriora dicente,
sic locutus est ad eum: Non est nobis
pars in David, neque hereditas in filio
Isai. Revertere in tabernacula tua Israel,
tu autem pasce domum tuam David.
Et abiit Israel in tabernacula sua.
*Super filios autem Israel, qui habita- 17
bant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam.
*Misitque rex Roboam Adu- 18

zam,

ram , qui præerat tributis , & lapida-
verunt eum filii Israel; & mortuus est:
porro rex Roboam currum festinavit
19 ascendere, & fugit in Ierusalem. *Re-
cessitque Israel à domo David , usque
ad diem hanc.

CAPUT XI.

Præcipit Deus ne pugnet Roboam contra Israel: extructis autem à Roboam multis civitatibus, conjungunt ad eum Levitæ ac sacerdotes abjecti à Ieroboam, ceteriq; Dei cultores. Roboam autem multas duxit uxores ac concubinas.

1 VEnit autem Roboam in Ierusa-
lem & convocavit universam do-
mum Iuda & Benjamin , centum octo-
ginta millia electorum atque bellan-
tium , ut dimicaret contra Israel , &
2 converteret ad se regnum suum. *Fa-
ctusque est sermo Domini ad Semejam
3 hominem Dei , dicens : * Loquere ad
Roboam filium Salomonis regem Iuda,
& ad universum Israel, qui est in Iuda
4 & Benjamin : * Hæc dicit Dominus:
Non ascendetis,neque pugnabitis con-
tra fratres vestros : revertatur unus-
quisque in domum suam,quia mea hoc
gestum est voluntate. Qui cum audis-
sent sermonem Domini , reversi sunt,
nec perrexerunt contra Ieroboam.
5 *Habitavit autem Roboam in Ierusa-
lem, & ædificavit civitates muratas in
6 Iuda. * Extruxitque Bethlehem , &
7 Etam, & Thecue, *Bethsur quoque,&
8 Socho, & Odollam, *necnon & Geth,
9 & Maresa, & Ziph, * sed & Aduram,
10 & Lachis,& Azeca, *Saraa quoque &
Ajalon, & Hebron, quæ erant in Iuda,
& Benjamin , civitates munitissimas.
11 *Cumque clausisset eas muris,posuit in
eis principes, ciborumque horrea,hoc
12 est, olei , & vini. * Sed & in singulis
urbibus fecit armamentarium scuto-
rum & hastarum firmavitque eas sum-
ma diligentia , & imperavit super Iu-
13 dam & Benjamin. * Sacerdotes autem
& Levitæ,qui erant in universo Israel,
venerunt ad eum de cunctis sedibus
14 suis, * relinquentes suburbana & pos-
sessiones suas , & transeuntes ad Iu-
dam, & Ierusalem : eo quod abjecisset
eos Ieroboam & posteri ejus,ne sacer-
15 dotio Domini fungerentur. * Qui con-
stituit sibi sacerdotes excelsorum , &
dæmoniorum , vitulorumque quos fe-
16 cerat. * Sed & de cunctis tribubus Is-
rael , quicunque dederant cor suum ut
quærerent Dominum Deum Israel, ve-
nerunt in Ierusalem ad immolandum
victimas suas coram Domino Deo pa-
17 trum suorum. * Et roboraverunt re-
gnum Iuda,& confirmaverunt Roboam
filium Salomonis per tres annos: am-
bulaverunt enim in viis David & Sa-
18 lomonis,annis tantum tribus. *Duxit
autem Roboam uxorem Mahalath , fi-
liam Ierimoth , filii David : Abihail
quoque filiam Eliab filii Isai , * quæ 19
peperit ei filios, Iehus , & Somoriam,
& Zoom. * Post hanc quoque accepit 20
Maacha filiam Absalom , quæ peperit
ei Abia,& Ethai,& Ziza & Salomith.
*Amavit autem Roboam Maacha filiam 21
Absalom , super omnes uxores suas , &
concubinas:nam uxores decem & octo
duxerat, concubinas autem sexaginta:
& genuit viginti octo filios , & sexa-
ginta filias. * Constituit vero in ca- 22
pite, Abiam filium Maacha,ducem su-
per omnes fratres suos: ipsum enim re-
gem facere cogitabat , * quia sapien- 23
tior fuit , & potentior super omnes fi-
lios ejus, & in cunctis finibus Iuda, &
Benjamin , & in universis civitatibus
muratis : præbuitque eis escas pluri-
mas,& multas petivit uxores.

CAPUT XII.

Propter peccata Roboam ac populi Iuda, tradit illos Deus regi Ægypti: qui captis munitissimis civitatibus Iuda, diripit Ierusalem: sublato regis ac templi thesauro, scutis quoque aureis & argenteis, pro quibus ænea fecit Roboam: quo mortuo, succedit filius Abias.

CVmque roboratum fuisset regnum 1
Roboam & confortatum , dereli-
quit legem Domini , & omnis Israel
cum eo. * Anno autem quinto regni 2
Roboam ascendit Sesac rex Ægypti in
Ierusalem (quia peccaverant Domino)
*cum mille ducentis curribus,& sexa- 3
ginta millibus equitum : nec erat nu-
merus vulgi quod venerat cum eo ex
Ægypto,Lybies scilicet, & Troglody-
tæ , & Æthiopes. * Cepitque civita- 4
tes munitissimas in Iuda,& venit usque
in Ierusalem. *Semejas autem prophe- 5
ta ingressus est ad Roboam , & princi-
pes Iuda,qui congregati fuerant in Ie-
rusalem, fugientes Sesac , dixitque ad
eos: Hæc dicit Dominus : Vos reliqui-
stis me, & ego reliqui vos in manu Se-
sac. * Consternatique principes Israel 6
& rex dixerunt : Iustus est Dominus.
*Cumque vidisset Dominus, quod hu- 7
miliati essent, factus est sermo Domini
ad Semejam, dicens : Quia humiliati
sunt, non disperdam eos , daboque eis
pauxillum auxilii, & non stillabit fu-
ror meus super Ierusalem per manum
Sesac. * Verumtamen servient ei , ut 8
sciant distantiam servitutis meæ , &
servitutis regni terrarum. * Recessit 9
itaque Sesac rex Ægypti ab Ierusalem,
sublatis thesauris domus Domini , &
domus regis , omniaque secum tulit,
& clypeos aureos , quos fecerat Salo-
mon, * pro quibus fecit rex æneos, & 10
tradidit illos principibus scutario-
rum , qui custodiebant vestibulum pa-

11 latii. * Cumque introiret rex domum
Domini, veniebant scutarii, & tolle-
bant eos, iterumque referebant eos ad
12 armamentarium suum. * Verumtamen
quia humiliati sunt, aversa est ab eis
ira Domini, nec deleti sunt penitus:
siquidem & in Iuda inventa sunt opera
13 bona. * Confortatus est ergo rex Ro-
boam in Ierusalem, atque regnavit:
quadraginta autem & unius anni erat
cum regnare cœpisset, & decem & se-
ptem annis regnavit in Ierusalem, ur-
be, quam elegit Dominus, ut confirma-
ret nomen suum ibi, de cunctis tribu-
bus Israel: nomen autem matris ejus
14 Naama Ammanitis. *Fecit autem ma-
lum, & non præparavit cor suum ut
15 quæreret Dominum. *Opera vero Ro-
boam prima & novissima, scripta sunt
in Libris Semejæ prophetæ, & Addo
Videntis, & diligenter exposita: pu-
gnaveruntque adversum se Roboam &
16 Ieroboam cunctis diebus. * Et dormi-
vit Roboam cum patribus suis, sepul-
tusque est in Civitate David. Et regna-
vit Abia filius ejus pro eo.

CAPUT XIII.

Abia ad bellum contra Ieroboam accedens, dehortatur exercitum Ieroboam à bello contra se, quum Deum haberent ducem, quem illi abiecerant, & sperans in Domino victor evadit, ac diversas cepit civitates, plurimosque ex variis uxoribus procreat liberos.

1 ANno octavodecimo regis Iero-
boam, regnavit Abia super Iudam.
2 *Tribus annis regnavit in Ierusalem,
nomenque matris ejus Michaja, filia
Vriel de Gabaa: & erat bellum inter
3 Abiam & Ieroboam: *Cumque iniisset
Abia certamen, & haberet bellicosissi-
mos viros, & electorum quadringenta
millia: Ieroboam instruxit econtra
aciem octingenta millia virorum, qui
& ipsi electi erant, & ad bella fortis-
4 simi. *Stetit ergo Abia super montem
Semeron, qui erat in Ephraim, & ait:
5 Audi Ieroboam, & omnis Israel. *Num
ignoratis quod Dominus Deus Israel
dederit regnum David super Israel in
sempiternum, ipsi & filiis ejus in pa-
6 ctum salis? * Et surrexit Ieroboam fi-
lius Nabat, servus Salomonis filii Da-
vid: & rebellavit contra dominum
7 suum. * Congregatique sunt ad eum
viri vanissimi, & filii Belial: & præva-
luerunt contra Roboam filium Salo-
monis: porro Roboam erat rudis, &
corde pavido, nec potuit resistere eis.
8 *Nunc ergo vos dicitis quod resistere
possitis regno Domini, quod possidet
per filios David, habetisque grandem
populi multitudinem, atque vitulos
aureos, quos fecit vobis Ieroboam in
9 deos *Et ejecistis Sacerdotes Domini,
filios Aaron, atque Levitas: & fecistis
vobis Sacerdotes sicut omnes populi
terrarum: quicumque venerit, & in-
tiaverit manum suam in tauro de bo-
bus, & in arietibus septem, fit sacer-
dos eorum qui non sunt dii. * Noster 10
autem Dominus, Deus est, quem non
relinquimus, Sacerdotesque ministrant
Domino de filiis Aaron, & Levitæ sunt
in ordine suo: *Holocausta quoque of- 11
ferunt Domino per singulos dies mane
& vespere, & thymiama juxta legis
præcepta confectum, & proponuntur
panes in mensa mundissima, estque
apud nos candelabrum aureum, & lu-
cernæ ejus, ut accendantur semper ad
vesperam: nos quippe custodimus præ-
cepta Domini Dei nostri, quem vos re-
liquistis. *Ergo in exercitu nostro dux 12
Deus est, & Sacerdotes ejus, qui clan-
gunt tubis, & resonant contra vos:
filii Israel nolite pugnare contra Do-
minum Deum patrum vestrorum, quia
non vobis expedit. * Hæc illo loquen- 13
te, Ieroboam retro moliebatur insidias.
Cumque ex adverso hostium staret,
ignorantem Iudam suo ambiebat exer-
citu. *Respiciensque Iudas vidit insta- 14
re bellum ex adverso & post tergum, &
clamavit ad Dominum: ac Sacerdotes
tubis canere cœperunt. * Omnesque 15
viri Iuda vociferati sunt: & ecce illis
clamantibus, perterruit Deus Iero-
boam, & omnem Israel qui stabat ex
adverso Abia, & Iuda. * Fugeruntque 16
filii Israel Iudam, & tradidit eos Deus
in manu eorum. * Percussit ergo eos 17
Abia, & populus ejus, plaga magna: &
corruerunt vulnerati ex Israel quin-
genta millia virorum fortium. *Humi- 18
liatique sunt filii Israel in tempore il-
lo, & vehementissime confortati filii
Iuda, eo quod sperassent in Domino
Deo patrum suorum. * Persecutus est 19
autem Abia fugientē Ieroboam, & ce-
pit civitates ejus, Bethel & filias ejus,
& Iesana cum filiabus suis, Ephron
quoque & filias ejus: *nec valuit ultra 20
resistere Ieroboam in diebus Abia:
quem percussit Dominus, & mortuus
est. * Igitur Abia, confortato imperio 21
suo, accepit uxores quattuordecim:
procreavitque viginti duos filios, &
sedecim filias. *Reliqua autem sermo- 22
num Abia, viarumque & operum ejus,
scripta sunt diligentissime in Libro
Addo Prophetæ.

CAPUT XIV.

Abia succedit filius Asa, qui pace à Deo concessa idolorum cultum subvertit, & civitates Iuda ædificat ac munit, Zaramque regem Aethiopum cum exercitu mille millium divino auxilio devicit.

DOrmivit autem Abia cum patri- 1
bus suis, & sepelierunt eum in
Civitate David: regnavitque Asa filius

1 ejus pro eo, in cujus diebus quievit
2 terra annis decem. * Fecit autem Asa
quod bonum & placitum erat in con-
spectu Dei sui, & subvertit altaria pe-
3 regrini cultus, & excelsa, * & confre-
4 git statuas, lucosque succidit: *& præ-
cepit Iudæ ut quæreret Dominũ Deum
patrum suorum, & faceret legem, &
5 universa mandata: *& abstulit de cun-
ctis urbibus Iuda aras, & fana, & re-
6 gnavit in pace. * Ædificavit quoque
urbes munitas in Iuda, quia quietus
erat, & nulla temporibus ejus bella
surrexerant, pacem Domino largiente.
7 *Dixit autem Iudæ: Ædificemus civi-
tates istas, & vallemus muris, & robo-
remus turribus, & portis, & seris, do-
nec à bellis quieta sunt omnia, eo
quod quęsierimus Dominum Deum pa-
trum nostrorum, & dederit nobis pa-
cem per gyrum. Ædificaverunt igitur,
& nullum in extruendo impedimen-
8 tum fuit. * Habuit autem Asa in exer-
citu suo portantium scuta & hastas de
Iuda trecenta millia, de Benjamin ve-
ro scutariorum & sagittariorum du-
centa octoginta millia, omnes isti viri
9 fortissimi. *Egressus est autem contra
eos Zara Æthiops cum exercitu suo,
decies centena millia, & curribus tre-
10 centis: & venit usque Maresa. *Porro
Asa perrexit obviam ei, & instruxit
aciem ad bellum in Valle Sephata, quæ
11 est juxta Maresa: *& invocavit Domi-
num Deum, & ait: Domine non est
apud te ulla distantia, utrum in paucis
auxilieris, an in pluribus: adjuva nos
Domine Deus noster: in te enim, & in
tuo nomine habentes fiduciam, veni-
mus contra hanc multitudinem. Do-
mine, Deus noster tu es, non prævaleat
12 contra te homo. *Exterruit itaque Do-
minus Æthiopes coram Asa & Iuda:
13 fugeruntque Æthiopes. * Et persecu-
tus est eos Asa, & populus qui cum eo
erat, usque Gerara: & ruerunt Æthio-
pes usque ad internecionem, quia Do-
mino cædente contriti sunt, & exerci-
tu illius præliante. Tulerunt ergo spo-
14 lia multa, *& percusserunt civitates
omnes per circuitum Geraræ: grandis
quippe cunctos terror invaserat: & di-
ripuerunt urbes, & multam prædam
15 asportaverunt. * Sed & caulas ovium
destruentes, tulerunt pecorum infini-
tam multitudinem, & camelorum: re-
versique sunt in Ierusalem.

CAPUT XV

Azarias prophetat Israel futurum multo tempore absque Deo vero, sacerdote & lege, cujus propheta exhortatione confortatus Asa aufert sordes idolorum suamque matrem idololatram imperio privat; populus autem jurat se Deo serviturum.

1 AZarias autem filius Oded, facto in
2 se spiritu Dei, *egressus est in oc-
cursum Asa, & dixit ei: Audite me
Asa & omnis Iuda & Benjamin: Domi-
nus vobiscum, quia fuistis cum eo.
Si [illegible] eum, invenietis: si au-
tem [illegible]itis eum, derelinquet
vos. [illegible]bunt autem multi dies in 3
Israel absque Deo vero, & absque sa-
cerdote doctore, & absque lege. *Cum- 4
que reversi fuerint in angustia sua ad
Dominum Deum Israel, & quæsierint
eum, reperient eum. * In tempore 5
illo non erit pax egredienti, & ingre-
dienti, sed terrores undique in cunctis
habitatoribus terrarum. * pugnabit 6
enim gens contra gentem, & civitas
contra civitatem, quia Dominus con-
turbabit eos in omni angustia. * Vos 7
ergo confortamini, & non dissolvan-
tur manus vestræ: erit enim merces
operi vestro. *Quod cum audisset Asa, 8
verba scilicet & prophetiam Azariæ
filii Oded prophetæ, confortatus est,
& abstulit idola de omni terra Iuda, &
de Benjamin, & ex urbibus quas ce-
perat, montis Ephraim. & dedicavit
altare Domini quod erat ante porti-
cum Domini. * Congregavitque uni- 9
versum Iudam & Benjamin, *& adve-
nas cum eis de Ephraim, & de Manas-
se, & de Simeon: plures enim ad eum
confugerant ex Israel, videntes quod
Dominus Deus illius esset cum eo.
*Cumque venissent in Ierusalem mense 10
tertio, anno decimoquinto regni Asa,
*immolaverunt Domino in die illa, de 11
manubiis & præda quam adduxerant,
boves septingentos, & arietes septem
millia. * Et intravit ex more ad cor- 12
roborandum fœdus, ut quærerent Do-
minum Deum patrum suorum in toto
corde, & in tota anima sua. * Si quis 13
autem, inquit, non quæsierit Domi-
num Deum Israel, moriatur, à mini-
mo usque ad maximum, à viro usque
ad mulierem. * Iuraveruntque Domi- 14
no voce magna in jubilo, & in clan-
gore tubæ, & in sonitu buccinarum,
*omnes qui erant in Iuda cum execra- 15
tione: in omni enim corde suo jura-
verunt, & in tota voluntate quæsie-
runt eum, & invenerunt: præstitit-
que eis Dominus requiem per circui-
tum. * Sed & Maacham matrem Asa 16
regis ex augusto deposuit imperio, eo
quod fecisset in luco simulacrum Pria-
pi: quod omne contrivit, & in frusta
comminuens, combussit in Torrente ce-
dron. * Excelsa autem derelicta sunt 17
in Israel: attamen cor Asa erat perfe-
ctum cunctis diebus ejus. *Eaque quæ 18
voverat pater suus, & ipse, intulit in
domum Domini, argentum, & aurum,
vasorumque diversam supellectilem.
*Bellum vero non fuit usque ad trige- 19
simum quintum annum regni Asa.

CAPUT XVI.

Pugnante Baasa rege Isr[illegible]ntra Asa, vocavit Asa B[illegible]regem Syriæ in auxilium, & [illegible] prophetam ipsum ob id increpantem in nervum conjecit; ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte spem ponens, anno regni sui quadragesimo primo moritur.

1 ANno autem trigesimo sexto regni
ejus, ascendit Baasa rex Israel in
Iudam, & muro circumdabat Rama,
ut nullus tute posset egredi & ingredi
2 de regno Asa. * Protulit ergo Asa argentum
& aurum de thesauris domus
Domini, & de thesauris regis, misitque
ad Benadad regem Syriæ, qui habitabat
3 in Damasco, dicens: *Fœdus inter
me & te est, pater quoque meus & pater
tuus habuere concordiam: quam
ob rem misi tibi argentum & aurum, ut
rupto fœdere, quod habes cum Baasa
rege Israel, facias eum à me recedere.
4 *Quo comperto, Benadad misit principes
exercituum suorum ad urbes Israel:
qui percusserunt Ahion, & Dan,
& Abelmain, & universas urbes Nephthali
5 muratas. * Quod cum audisset
Baasa, desiit ædificare Rama, & intermisit
6 opus suum. * Porro Asa rex assumpsit
universum Iudam, & tulerunt
lapides de Rama, & ligna quæ ædificationi
præparaverat Baasa, ædificavitque
7 ex eis Gabaa, & Maspha. * In
tempore illo venit Hanani propheta ad
Asa regem Iuda, & dixit ei: Quia habuisti
fiduciam in rege Syriæ, & non
in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriæ
8 regis exercitus de manu tua. *Nonne
Æthiopes & Libyes multo plures
erant, quadrigis & equitibus, & multitudine
nimia: quos, cum Domino
credidisses, tradidit in manu tua?
9 * Oculi enim Domini contemplantur
universam terram & præbent fortitudinem
his, qui corde perfecto credunt
in eum. Stultè igitur egisti, & propter
hoc ex præsenti tempore adversum te
10 bella consurgent. * Iratusque Asa adversus
Videntem, jussit eum mitti in
nervum: valde quippe super hoc fuerat
indignatus: & interfecit de populo
11 in tempore illo plurimos. * Opera autem
Asa prima & novissima, scripta
sunt in Libro regum Iuda & Israel.
12 *Ægrotavit etiam Asa anno trigesimo
nono regni sui, dolore pedum vehementissimo,
& nec in infirmitate sua
quæsivit Dominum, sed magis in me-
13 dicorum arte confisus est. * Dormivitque
cum patribus suis: & mortuus est
anno quadragesimo primo regni sui.
14 *Et sepelierunt eum in sepulchro suo
quod foderat sibi in Civitate David:
posueruntque eum super lectum suum,
plenum aromatibus & unguentis meretriciis,
quæ erant pigmentariorum
arte confecta, & combusserunt super
eum ambitione nimia.

CAPUT XVII.

Pius Iosaphat patri Asa succedens divitiis potens & armis, mittit doctores legis Dei per universum Iudam; cujus principes recensentur cum numero subjectorum militum.

REgnavit autem Iosaphat filius 1
ejus pro eo, & invaluit contra
Israel. * Constituitque militum nu- 2
meros in cunctis urbibus Iuda, quæ
erant vallatæ muris. Præsidiaque disposuit
in terra Iuda, & in civitatibus
Ephraim, quas ceperat Asa pater ejus.
*Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia
ambulavit in viis David patris sui pri- 3
mis: & non speravit in Baalim, * sed 4
in Deo patris sui, & perrexit in præceptis
illius, & non juxta peccata Israel.
* Confirmavitque Dominus re- 5
gnum in manu ejus, & dedit omnis
Iuda munera Iosaphat: factæque sunt
ei infinitæ divitiæ, & multa gloria.
*Cumque sumpsisset cor ejus audaciam 6
propter vias Domini, etiam excelsa,
& lucos de Iuda abstulit. * Tertio au- 7
tem anno regni sui, misit de principibus
suis Benhail, & Obdiam, &
Zachariam, & Nathanael, & Micheam,
ut docerent in civitatibus Iuda: * & 8
cum eis Levitas, Semejam, & Nathaniam,
& Zabadiam, Asael quoque, &
Semiramoth, & Ionathan, Adoniamque
& Thobiam, & Thobadoniam,
Levitas, & cum eis Elisama & Ioran
Sacerdotes, * docebantque populum 9
in Iuda, habentes librum legis Domini,
& circuibant cunctas urbes Iuda,
atque erudiebant populum. * Itaque 10
factus est pavor Domini super omnia
regna terrarum, quæ erant per gyrum
Iuda, nec audebant bellare contra Iosaphat.
* Sed & Philisthæi Iosaphat 11
munera deferebant, & vectigal argenti,
Arabes quoque adducebant pecora,
arietum septem millia septingenta,
& hircorum totidem. * Crevit 12
ergo Iosaphat, & magnificatus est usque
in sublime: atque ædificavit in
Iuda domos ad instar turrium, urbesque
muratas. * Et multa opera 13
paravit in urbibus Iuda: viri quoque
bellatores, & robusti erant in Ierusalem,
* quorum iste numerus per 14
domos atque familias singulorum: In
Iuda principes exercitus, Ednas dux,
& cum eo robustissimi viri trecenta
millia. *Post hunc Iohanan princeps, 15
& cum eo ducenta octoginta millia.
* Post istum quoque Amasias filius 16
Zechri, consecratus Domino, & cum
eo ducenta millia virorum fortium.
* Hunc sequebatur robustus ad prælia 17
Eliada, & cum eo tenentium ar

cum

18 cum & clypeum ducenta millia. *Post
istum etiam Iozabad, & cum eo centum
octoginta millia expeditorum
19 militum. * Hi omnes erant ad manum
regis, exceptis aliis, quos posuerat
in urbibus muratis, in universo
Iuda.

CAPUT XVIII.

Iosaphat impio Achab affinitate junctus, ascendit cum eo contra Ramoth Galaad, 400 pseudoprophetis victoriam promittentibus: Michaeas autem contrarium prophetans, incarceratur sed Achab juxta Michaeae prophetiam in bello occiditur.

1 FVit ergo Iosaphat dives & inclytus
multum,& affinitate conjunctus est
2 Achab. * Descenditque post annos ad
eum in Samariam: ad cujus adventum
mactavit Achab arietes & boves plurimos,
ipsi, & populo qui venerat cum
eo: persuasitque illi ut ascenderet in
3 Ramoth Galaad. *Dixitque Achab rex
Israel ad Iosaphat regẽ Iuda: Veni mecum
in Ramoth Galaad. Cui ille respõdit:
Vt ego, & tu: sicut populus tuus,
sic & populus meus; tecumq; erimus in
4 bello.*Dixitq; Iosaphat ad regẽ Israel:
Consule obsecro impræsentiarum sermonem
Domini. * Congregavit i-
5 gitur rex Israel prophetarum quadringentos
viros, & dixit ad eos: In Ramoth
Galaad ad bellandum ire debemus
an quiescere? At illi, Ascende,
inquiunt, & tradet Deus in manu re-
6 gis. * Dixitque Iosaphat: Numquid
non est hic prophetes Domini, ut ab
7 illo etiam requiramus? * Et ait rex Israel
ad Iosaphat: Est vir unus, à quo
possumus quærere Domini voluntatem:
sed ego odi eum, quia non prophetat
mihi bonum, sed malum omni tempore:
est autem Michæas filius Iemla.
Dixitque Iosaphat: Ne loquaris rex
8 hoc modo. * Vocavit ergo rex Israel
unum de eunuchis, & dixit ei: Voca
9 cito Michæam filium Iemla. * Porro
rex Israel, & Iosaphat rex Iuda, uterque
sedebant in solio suo, vestiti cultu
regio: sedebant autem in area juxta
portam Samariæ, omnesque prophetæ
10 vaticinabantur coram eis: * Sedecias
vero filius Chanaana fecit sibi cornua
ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus:
His ventilabis Syriam, donec conteras
11 eam. * Omnesque prophetæ similiter
prophetabant, atque dicebant: Ascende
in Ramoth Galaad, & prosperaberis,
& tradet eos Dominus in manu
12 regis. * Nuntius autem, qui ierat ad
vocandum Michæam, ait illi: En verba
omnium prophetarum uno ore bona
regi annuntiant: quæso ergo te ut
& sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque
prospera. *Cui respondit Mi-
13 chæas: Vivit Dominus, quia quodcumque
dixerit mihi Deus meus, hoc
loquar. * Venit ergo ad regem. Cui 14
rex ait: Michæa, ire debemus in Ramoth
Galaad ad bellandum, an quiescere?
Cui ille respondit: Ascendite.
cuncta enim prospera evenient, & tradentur
hostes in manus vestras. * Di- 15
xitque rex: Iterum atque iterum te
adjuro, ut mihi non loquaris, nisi quod
verum est, in nomine Domini. *At ille 16
ait: Vidi universum Israel dispersum
in montibus, sicut oves absque pastore:
& dixit Dominus: Non habent isti
dominos: revertatur unusquisque in
domum suam in pace. * Et ait rex Is- 17
rael ad Iosaphat: Nonne dixi tibi, quod
non prophetaret iste mihi quidquam
boni, sed ea quæ mala sunt? * At ille, 18
Idcirco, ait, audite verbum Domini:
Vidi Dominum sedentem in solio suo,
& omnem exercitum cæli assistentem
ei à dextris & à sinistris.*Et dixit Do- 19
minus: Quis decipiet Achab regem
Israel, ut ascendat & corruat in Ramoth
Galaad? Cumque diceret unus
hoc modo,& alter alio:* processit spi- 20
ritus, & stetit coram Domino, & ait:
Ego decipiam eum. Cui Dominus, In
quo, inquit, decipies?*At ille respon- 21
dit: Egrediar: & ero spiritus mendax
in ore omnium prophetarum ejus. Dixitque
Dominus: Decipies, & prævalebis:
egredere, & fac ita. * Nunc i-
gitur, ecce Dominus dedit spiritum 22
mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum, & Dominus locutus est de te
mala. * Accessit autem Sedecias filius 23
Chanaana, & percussit Michææ maxillam,
& ait: Per quam viam transivit
Spiritus Domini à me, ut loqueretur
tibi? * Dixitque Michæas: Tu ipse 24
videbis in die illo, quando ingressus
fueris cubiculum de cubiculo ut abscondaris.
* Præcepit autem rex Isra- 25
el, dicens: Tollite Michæam, & ducite
eum ad Amon principem civitatis,
& ad Ioas filium Amelech. * De dice- 26
tis: Hæc dicit rex: Mittite hunc in
carcerem, & date ei panis modicum,
& aquæ pauxillum, donec revertar in
pace. * Dixitque Michæas: Si reversus 27
fueris in pace, non est locutus Dominus
in me. Et ait: Audite omnes populi.
* Igitur ascenderunt rex Israel & 28
Iosaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.
* Dixitque rex Israel ad Iosaphat: Mu- 29
tabo habitum, & sic ad pugnam vadam,
tu autem induere vestibus tuis.
Mutatoque rex Israel habitu,
venit ad bellum. * Rex autem Syriæ 30
præceperat ducibus equitatus sui, dicens:
Ne pugnetis contra minimum,
aut contra maximum, nisi
contra solum regem Israel. * Itaque 31
cum vidissent principes equitatus Iosaphat,
dixerunt: Rex Israel est iste.
Et circumdederunt eum dimicantes:
at ille clamavit ad Dominum & auxiliatus
est ei, atque avertit eos ab illo.
* Cum enim vidissent duces equitatus, 32

quod

quod non esset rex Israel, reliquerunt
33 eum. * Accidit autem ut unus è popu-
lo sagittam in incertũ jaceret, & per-
cuteret regem Israel inter cervicem &
scapulas. at ille aurigæ suo ait: Con-
verte manum tuam, & educ me de a-
34 cie, quia vulneratus sum. * Et finita est
pugna in die illo: porro rex Israel sta-
bat in curru suo contra Syros usque ad
vesperam, & mortuus est occidente
sole.

CAPUT XIX.

Iosaphat à Iehu propheta correptus de præstito auxilio Achab, constitutos à se judices admonet de servanda justitia, & Levitas de promovendo cultu divino, populoque rectè instituendo.

1 REversus est autem Iosaphat rex
Iuda in domum suam pacificè in
2 Ierusalem. * Cui occurrit Iehu filius
Hanani Videns, & ait ad eum: Impio
præbes auxilium, & his qui oderunt
Dominum amicitia jungeris, & idcirco
3 iram quidem Domini merebaris: * sed
bona opera inventa sunt in te, eo quod
abstuleris lucos de terra Iuda, & præ-
paraveris cor tuum ut requireres Do-
4 minum Deum patrum tuorum. * Habi-
tavit ergo Iosaphat in Ierusalem: rur-
sumq; egressus est ad populum de Ber-
sabee usque ad montem Ephraim, &
revocavit eos ad Dominum Deum pa-
5 trum suorum. * Constituitque judices
terræ in cunctis civitatibus Iuda mu-
6 nitis per singula loca, * & præcipiens
judicibus, Videte, ait, quid faciatis:
non enim hominis exercetis judicium,
sed Domini: & quodcumque judicave-
7 ritis, in vos redundabit. * Sit timor
Domini vobiscum, & cum diligentia
cuncta facite: non est enim apud Do-
minum Deum nostrum iniquitas, nec
personarum acceptio, nec cupido mu-
8 nerum. * In Ierusalem quoque consti-
tuit Iosaphat Levitas, & Sacerdotes,
& principes familiarum ex Israel, ut
judicium & causam Domini judicarent
9 habitatoribus ejus. * Præcepitque eis,
dicens: Sic agetis in timore Domini fi-
10 deliter & corde perfecto. * Omnem
causam, quæ venerit ad vos, fratrum
vestrorum, qui habitant in urbibus su-
is inter cognationem & cognationem,
ubicumque quæstio est de lege, de
mandato, de ceremoniis, de justifica-
tionibus: ostendite eis, ut non pec-
cent in Dominum, & ne veniat ira su-
per vos & super fratres vestros: sic er-
11 go agentes non peccabitis. * Amarias
autem sacerdos & pontifex vester, in
his, quæ ad Deum pertinent, præside-
bit: porro Zabadias filius Ismahel, qui
est dux in domo Iuda, super ea opera
erit, quæ ad regis officium pertinent:
habetisque magistros Levitas coram
vobis, cõfortamini, & agite diligenter,
& erit Dominus vobiscum in bonis.

CAPUT XX.

Ammonitis, Moabitis, ac Syris contra Iosaphat insurgentibus, ipse prædicato jejunio unà cum populo suo supplex ad Deum confugit, sicque ab eis se mutuò cædentibus liberatus spolia colligit: verum ob fœdus cum impio Ochozia à propheta corripitur.

POst hæc congregati sunt filii Moab, 1
& filii Ammon, & cum eis de Am-
monitis, ad Iosaphat, ut pugnarent
contra eum. * Veneruntque nuntii, & 2
indicaverunt Iosaphat, dicentes: Ve-
nit contra te multitudo magna, de his
locis quæ trans mare sunt, & de Syria,
& ecce consistunt in Asasonthamar,
quæ est Engaddi. * Iosaphat autem ti- 3
more perterritus, totum se contulit ad
rogandum Dominum, & prædicavit
jejunium universo Iuda. * Congrega- 4
tusque est Iudas ad deprecandum Do-
minum: sed & omnes de urbibus suis
venerunt ad obsecrandum eum. * Cum- 5
que stetisset Iosaphat in medio cœtu
Iuda, & Ierusalem, in domo Domini
ante atrium novum, * ait: Domine 6
Deus patrum nostrorum, tu es Deus in
cælo, & dominaris cunctis regnis Gen-
tium, in manu tua est fortitudo & po-
tentia, nec quisquam tibi potest resi-
stere. * Nonne tu Deus noster interfe- 7
cisti omnes habitatores terræ hujus co-
ram populo tuo Israel, & dedisti eam
semini Abraham amici tui in sempiter-
num? * Habitaveruntque in ea, & ex- 8
truxerunt in illa sanctuarium nomini
tuo, dicentes: * Si irruerint super nos 9
mala, gladius judicii, pestilentia, &
fames, stabimus coram domo hac in
conspectu tuo, in qua invocatum est
nomen tuum: & clamabimus ad te in
tribulationibus nostris, & exaudies,
salvosque facies. * Nunc igitur ecce 10
filii Ammon, & Moab, & mons Seir,
per quos non concessisti Israel ut tran-
sirent quando egrediebantur de Ægyp-
to, sed declinaverunt ab eis, & non
interfecerunt illos: * econtrario a- 11
gunt, & nituntur ejicere nos de pos-
sessione, quam tradidisti nobis. * Deus 12
noster, ergo non judicabis eos? In no-
bis quidem non est tanta fortitudo, ut
possimus huic multitudini resistere,
quæ irruit super nos. Sed cum ignore-
mus quid agere debeamus, hoc solum
habemus residui, ut oculos nostros di-
rigamus ad te. * Omnis vero Iuda sta- 13
bat coram Domino, cum parvulis, &
uxoribus, & liberis suis. * Erat autem 14
Iahaziel filius Zachariæ, filii Banajæ,
filii Iehiel, filii Mathaniæ, Levites de
filiis Asaph, super quem factus est Spi-
ritus Domini in medio turbæ, * & 15
ait: Attendite omnis Iuda, & qui ha-
bitatis Ierusalem, & tu rex Iosaphat:
Hæc dicit Dominus vobis: Nolite ti-

mere, nec paveatis hanc multitudinẽ:
non est enim vestra pugna, sed Dei.
6 * Cras descendetis contra eos: ascen-
suri enim sunt per clivum nomine Sis,
& invenietis illos in summitate torrẽ-
tis, qui est contra solitudinem Ieru-
7 el. * Non eritis vos qui dimicabitis,
sed tantummodo confidenter state, &
videbitis auxilium Domini super vos,
ô Iuda, & Ierusalem: nolite timere,
nec paveatis: cras egrediemini contra
8 eos, & Dominus erit vobiscum. * Io-
saphat ergo, & Iuda, & omnes habita-
tores Ierusalem, ceciderunt proni in
terram coram Domino, & adoraverunt
9 eum. * Porro Levitæ de filiis Caath,
& de filiis Core, laudabant Dominum
Deum Israel voce magna, in excelsum.
20 * Cumque mane surrexissent, egressi
sunt per desertum Thecue: profectis-
que eis, stans Iosaphat in medio eo-
rum, dixit: Audite me viri Iuda, &
omnes habitatores Ierusalem: credite
in Domino Deo vestro, & securi eritis:
credite prophetis ejus, & cuncta eve-
21 nient prospera. * Deditque consilium
populo, & statuit cantores Domini, ut
laudarent eum in turmis suis, & an-
tecederent exercitum, ac voce conso-
na dicerent: Confitemini Domino,
quoniam in æternum misericordia e-
22 jus. *Cumque cœpissent laudes canere,
vertit Dominus insidias eorum in se-
metipsos, filiorum scilicet Ammon, &
Moab, & montis Seir, qui egressi fue-
rant ut pugnarent contra Iudam, &
23 percussi sunt. * Namque filii Ammon,
& Moab, consurrexerunt adversum
habitatores montis Seir, ut interfice-
rent & delerent eos: cumq; hoc ope-
re perpetrassent, etiam in semetipsos
versi, mutuis concidêre vulneribus.
24 * Porro Iuda cum venisset ad specu-
lam, quæ respicit solitudinem, vidit
procul omnem late regionem plenam
cadaveribus, nec superesse quempiam,
25 qui necem potuisset evadere. * Venit
ergo Iosaphat, & omnis populus cum
eo, ad detrahenda spolia mortuorum:
inveneruntque inter cadavera variam
supellectilem, vestes quoque, & vasa
pretiosissima, & diripuerunt, ita ut o-
mnia portare non possent, nec per tres
dies spolia auferre præ prædæ magni-
26 tudine. * Die autem quarto congregati
sunt in Valle benedictionis: etenim
quoniam ibi benedixerant Domino, vo-
caverunt locum illum Vallis benedi-
ctionis usque in præsentem diem.
27 *Reversusque est omnis vir Iuda, & ha-
bitatores Ierusalem, & Iosaphat ante
eos, in Ierusalem cum lætitia magna,
eo quod dedisset eis Dominus gaudium
28 de inimicis suis. * Ingressique sunt in
Ierusalem cum psalteriis, & citharis,
29 & tubis, in domum Domini. * Irruit
autem pavor Domini super universa
regna terrarum, cùm audissent quod
pugnasset Dominus contra inimicos Is-
rael. * Quievitque regnum Iosaphat, 30
& præbuit ei Deus pacem per circui-
tum. * Regnavit igitur Iosaphat super 31
Iudam, & erat triginta quinque an-
norum cum regnare cœpisset: viginti
autem & quinque annis regnavit in Ie-
rusalem, & nomen matris ejus Azuba
filia Selahi. * Et ambulavit in via pa- 32
tris sui Asa, nec declinavit ab ea, fa-
ciens quæ placita erant coram Domi-
no. * Verumtamen excelsa non abstu- 33
lit, & adhuc populus non direxerat
cor suum ad Dominum Deum patrum
suorum. *Reliqua autem gestorum Io- 34
saphat priorum & novissimorum, scri-
pta sunt in verbis Iehu filii Hanani,
quæ digessit in Libros regum Israel.
* Post hæc iniit amicitias Iosaphat 35
rex Iuda cum Ochozia rege Israel, cujus
opera fuerunt impiissima. * Et parti- 36
ceps fuit ut facerent naves, quæ irent
in Tharsis: feceruntque classem in Asi-
ongaber. * Prophetavit autem Eliezer 37
filius Dodau de Maresa ad Iosaphat, di-
cens: Quia habuisti fœdus cum Ocho-
zia, percussit Dominus opera tua, con-
tritæque sunt naves, nec potuerunt ire
in Tharsis.

CAPUT XXI.

Impius Ioram filius Iosaphat occidit fratres suos, & quosdam principes Iuda; cui Elias per literas pessimam ægritudinem, ac mortem, & domus suæ ac regni direptionem prædicit, quæ tandem subsequuta sunt.

DOrmivit autem Iosaphat cum pa- 1
tribus suis, & sepultus est cum eis
in Civitate David: regnavitque Ioram
filius ejus pro eo. * Qui habuit fratres, 2
filios Iosaphat, Azariam, & Iahiel, &
Zachariam, & Azariam, & Michael,
& Saphatiam. omnes hi, filii Iosaphat
regis Iuda. * Deditque eis pater suus 3
multa munera argenti & auri, & pen-
sitationes, cum civitatibus munitissi-
mis in Iuda: regnum autem tradidit
Ioram, eo quod esset primogenitus.
* Surrexit ergo Ioram super regnum 4
patris sui: cumque se confirmasset, oc-
cidit omnes fratres suos gladio, &
quosdam de principibus Israel. * Tri- 5
ginta duorum annorum erat Ioram cum
regnare cœpisset: & octo annis regna-
vit in Ierusalem. * Ambulavitque in 6
viis regum Israel, sicut egerat domus
Achab: filia quippe Achab erat uxor
ejus, & fecit malum in conspectu Do-
mini. * Noluit autem Dominus disper- 7
dere domum David, propter pactum
quod inierat cum eo: & quia promise-
rat ut daret ei lucernam, & filiis ejus
omni tempore. *In diebus illis rebella- 8
vit Edom, ne esset subditus Iudæ, &
constituit sibi regem. *Cumque transis- 9
set Ioram cũ principibus suis, & cuncto

equitatu

:quitatu qui erat secum, surrexit no-
cte, & percussit Edom qui se cir-
cumdederat, & omnes duces equita-
tus ejus. * Attamen rebellavit Edom,
ne esset sub ditione Iuda, usque ad
hanc diem: eo tempore & Lobna re-
cessit ne esset sub manu illius. Dere-
liquerat enim DominumDeum patrum
suorum: * insuper & excelsa fabrica-
tus est in urbibus Iuda, & fornicari
fecit habitatores Ierusalem, & præ-
varicari Iudam. * Allatæ sunt autem
ei litteræ ab Elia propheta, in quibus
scriptum erat: Hæc dicit Dominus De-
us David patris tui: Quoniam non am-
bulasti in viis Iosaphat patris tui, &
in viis Asa regis Iuda, * sed incessisti
per iter regum Israel, & fornicari fe-
cisti Iudam, & habitatores Ierusalem,
imitatus fornicationem domus Achab,
insuper & fratres tuos, domum patris
tui, meliores te, occidisti; * ecce Do-
minus percutiet te plaga magna, cum
populo tuo, & filiis, & uxoribus tuis,
universaque substantia tua. * tu autem
ægrotabis pessimo languore uteri tui,
donec egrediantur vitalia tua paula-
tim per singulos dies. Suscitavit ergo
Dominus contra Ioram spiritum Phi-
listhinorum, & Arabum, qui confines
sunt Æthiopibus. * & ascenderunt in
Terram Iuda, & vastaverunt eam, di-
ripueruntq; cunctam substantiam, quæ
inventa est in domo regis, insuper &
filios ejus, & uxores: nec remansit ei
filius, nisi Ioachaz, qui minimus natu
erat. * Et super hæc omnia percussit
eumDominus alvi languore insanabili.
* Cumque diei succederet dies, &
temporum spatia volverentur, duorum
annorum expletus est circulus: & sic
longa consumptus tabe, ita ut egere-
ret etiam viscera sua, languore pariter
& vita caruit. Mortuusque est in infir-
mitate pessima, & non fecit ei popu-
lus secundum morem combustionis,
exequias, sicut fecerat majoribus ejus.
* Trigintaduorum annorum fuit, cum
regnare cœpisset, & octo annis regna-
vit in Ierusalem. Ambulavitque non
recte, & sepelierunt eum in Civitate
David: verumtamen non in sepulchro
regum.

CAPUT XXII.

*Impium Ochoziam filium Ioram occi-
dit Iehu, simul & Ioram regem Is-
rael: occidente autem Athalia filios
regis, servavit Iosabeth Ioas natu
minimum.*

CONstituerunt autem habitatores
Ierusalem Ochoziam filium ejus
minimum, regem pro eo: omnes enim
majores natu, qui ante eum fuerant,
interfecerant latrones Arabum, qui
irruerant in castra: regnavitque O-
chozias filius Ioram regis Iuda. *Qua-
draginta duorum annorum erat Ocho-
zias cum regnare cœpisset, & uno anno
regnavit in Ierusalem, & nomen ma-
tris ejus Athalia filia Amri. * Sed & 3
ipse ingressus est per vias domus A-
chab: mater enim ejus impulit eum ut
impie ageret. * Fecit igitur malum 4
in conspectu Domini, sicut domus A-
chab: ipsi enim fuerunt ei consiliarii
post mortem patris sui, in interitum
ejus. * Ambulavitque in consiliis eo- 5
rum. Et perrexit cum Ioram filio A-
chab rege Israel, in bellum contra Ha-
zael regem Syriæ in Ramoth Galaad:
vulneraveruntque Syri Ioram. * Qui 6
reversus* est ut curaretur in Iezrahel:
multas enim plagas acceperat in supra-
dicto certamine. Igitur Ochozias filius
Ioram rex Iuda, descendit ut invise-
ret Ioram filium Achab in Iezrahel æ-
grotantem. * Voluntatis quippe fuit 7
Dei adversus Ochoziam, ut veniret ad
Ioram: & cum venisset, & egrederetur
cum eo adversum Iehu filium Namsi,
quem unxit Dominus ut deleret do-
mum Achab. * Cùm ergo everteret 8
Iehu domum Achab, invenit principes
Iuda, & filios fratrum Ochoziæ, qui
ministrabant ei, & interfecit illos. *Ip- 9
sum quoque perquirens Ochoziam,
comprehendit latitantem in Samaria:
adductumque ad se, occidit, & sepe-
lierunt eum: eo quod esset filius Iosa-
phat, qui quæsierat Dominum in toto
corde suo. nec erat ultra spes aliqua,
ut de stirpe quis regnaret Ochoziæ.
* siquidem Athalia mater ejus, videns 10
quod mortuus esset filius suus, surre-
xit, & interfecit omnem stirpem regi-
am domus Ioram * Porro Iosabeth 11
filia regis tulit Ioas filium Ochoziæ, &
furata est eum de medio filiorum re-
gis, cum interficerentur: absconditque
eum cum nutrice sua in cubiculo lectu-
lorum: Iosabeth autem, quæ abscondе-
rat eum, erat filia regis Ioram, uxor
Iojadæ pontificis, soror Ochoziæ, &
idcirco Athalia non interfecit eum.
* Fuit ergo cum eis in domo Dei ab- 12
sconditus sex annis, quibus regnavit
Athalia super terram.

CAPUT XXIII.

*Iojada pontifex unxit Ioas in regem
Iuda, curavitque ut Athalia occi-
deretur, & cultus Dei restitueretur;
populus autem destruit domum, al-
taria ac simulacra Baal.*

ANno autem septimo confortatus 1
Iojada, assumpsit centuriones, A-
zariam videlicet filium Ieroham, & Is-
mahel filium Iohanan, Azariam quo-
que filium Obed, & Maasiam filium
Adajæ, & Elisaphat filium Zechri: &
iniit cum eis fœdus. * Qui circume- 2
untes Iudam, congregaverunt Levi-
tas de cunctis urbibus Iuda, & prin-
cipes familiarum Israel, venerunt que
in Ierusalem. * Iniit ergo omnis mul- 3

titudo

titudo pactum in domo Dei cum rege:
dixitque ad eos Iojada: Ecce filius re-
gis regnabit, sicut locutus estDominus
4 super filios David * Iste est ergo ser-
5 mo quem facietis: * Tertia pars ve-
strûm qui veniunt ad Sabbatum, Sa-
cerdotum, & Levitarum, & janito-
rum, erit in portis: tertia vero pars
ad domum regis: & tertia ad portam,
quæ appellatur Fundamenti: omne ve-
ro reliquum vulgus sit in atriis domus
6 Domini. * Nec quispiam alius ingre-
diatur domum Domini, nisi Sacerdo-
tes, & qui ministrant de Levitis: ipsi
tantummodo ingrediantur, quia san-
ctificati sunt: & omne reliquum vul-
7 gus observet custodias Domini. * Le-
vitæ autem circumdent regem, haben-
tes singuli arma sua: (& si quis alius
ingressus fuerit templum, interficia-
tur) sintque cum rege & intrante
8 & egrediente. * Fecerunt ergo
Levitæ, & universus Iuda, juxta
omnia quæ præceperat Iojada ponti-
fex: & assumpserunt singuli viros qui
sub se erant, & veniebant per ordinem
sabbati, cum his qui impleverant sab-
batum, & egressuri erant. siquidem Io-
jada pontifex non dimiserant abire
turmas, quæ sibi per singulas hebdo-
9 madas succedere consueverant. * De-
ditque Iojada sacerdos centurionibus
lanceas, clypeosque & peltas regis Da-
vid, quas consecraverat in domo Do-
10 mini. * Constituitque omnem popu-
lum tenentium pugiones, à parte tem-
pli dextra, usque ad partem templi
sinistram, coram altari, & templo, per
11 circuitum regis. * Et eduxerunt filium
regis, & imposuerunt ei diadema, &
testimonium, dederuntque in manu e-
jus tenendam legem, & constituerunt
eum regem: unxit quoque illum Ioja-
da pontifex, & filii ejus: imprecatique
sunt ei, atque dixerunt: Vivat rex.
12 * Quod cum audisset Athalia, vocem
scilicet currentium atque laudantium
regem, ingressa est ad populum in tem-
13 plum Domini * Cumque vidisset re-
gem stantem super gradum in introitu,
& principes, turmasque circa eum,
omnemque populum terrę gaudentem,
atque clangentem tubis, & diversi ge-
neris organis concinentem, vocemque
laudantium, scidit vestimenta sua, &
14 ait: Insidiæ, insidiæ. * Egressus au-
tem Iojada pontifex ad centuriones,
& principes exercitus, dixit eis: Edu-
cite illam extra septa templi, & inter-
ficiatur foris gladio. Præcepitque sa-
cerdos ne occideretur in domo Domi-
15 ni. * Et imposuerunt cervicibus ejus
manus: cumque intrasset portam equo-
rum domus regis, interfecerunt eam
16 ibi. * Pepigit autem Iojada fœdus in-
ter se, universumque populum, & re-
17 gem, ut esset populus Domini. * Itaque
ingressus est omnis populus domũ Ba-
al, & destruxerunt eam: & altaria ac
simulacra illius confregerunt: Mathan
quoque sacerdotem Baal interfecerunt
ante aras. * Constituit autem Iojada 18
præpositos in domo Domini, sub ma-
nibus Sacerdotum, & Levitarum, quos
distribuit David in domo Domini: ut
offerrent holocausta Domino, sicut
scriptum est in lege Moysi, in gaudio
& canticis, juxta dispositionem Da-
vid. * Constituit quoque janitores in 19
portis domus Domini, ut non ingre-
deretur eam immundus in omni re.
* Assumpsitque centuriones, & fortis- 20
simos viros ac principes populi, & o-
mne vulgus terræ, & fecerunt descen-
dere regem de domo Domini, & in-
troire per medium portæ superioris in
domum regis, & collocaverunt eum in
solio regali. * Lætatusque est omnis 21
populus terræ, & urbs quievit: porro
Athalia interfecta est gladio.

CAPUT XXIV.

Ioas vivente Iojada bonus ac pius, jussit ad sartatecta templi congregari pecuniam: deinde factus impius, jubet occidi Zachariam filium Iojadæ: Iuda & Ierusalem à Syris diripiuntur, & Ioas à servis suis occiditur.

SEptem annorum erat Ioas cum reg- 1
nare cœpisset: & quadraginta annis
regnavit in Ierusalem, nomen matris
ejus Sebia de Bersabee. * Fecitque 2
quod bonum est coram Domino cunctis
diebus Iojadæ sacerdotis. * Accepit 3
autem ei Iojada uxores duas, è qui-
bus genuit filios & filias. * Post quæ 4
placuit Ioas ut instauraret domum Do-
mini. * Congregavitque Sacerdotes, 5
& Levitas, & dixit eis: Egredimini 6
ad civitates Iuda, & colligite de uni-
verso Israel pecuniam ad sartatecta
templi Dei vestri, per singulos annos,
festinatoque hoc facite. porro Levitæ
egêre negligentius. * Vocavitque rex
Iojadam principem, & dixit ei: Qua-
re tibi non fuit curæ, ut cogeres Le-
vitas inferre de Iuda & de Ierusalem
pecuniam, quæ constituta est à Moyse
servo Domini, ut inferret eam omnis
multitudo Israel in tabernaculum te-
stimonii? * Athalia enim impiissima, 7
& filii ejus, destruxerunt domum Dei,
& de universis, quæ sanctificata fue-
rant in templo Domini, ornaverunt
fanum Baalim. * Præcepit ergo rex, & 8
fecerunt arcam: posueruntque eam
juxta portam domus Domini forinse-
cus. * Et prædicatum est in Iuda & 9
Ierusalem, ut deferrent singuli pretium
Domino, quod constituit Moyses ser-
vus Dei super omnem Israel in deser-
to. * Lætatique sunt cuncti principes, 10
& omnis populus: & ingressi contule-
runt in arcam Domini, atque miserunt
ita ut impleretur. * Cumque tempus 11
esset ut deferrent arcam coram rege

per

per manus Levitarum (videbant enim
multam pecuniam) ingrediebatur scri-
ba regis, & quem primus sacerdos con-
stituerat: effundebantque pecuniam
quæ erat in arca: porro arcam repor-
tabant ad locum suum: sicque fa-
ciebant per singulos dies, & congrega-
ta est infinita pecunia. * Quam dede-
runt rex & Iojada his, qui præerant
operibus domus Domini: at illi con-
ducebant ex ea cæsores lapidum, &
artifices operum singulorum, ut instau-
rarent domum Domini: fabros quoque
ferri & æris, ut quod cadere cœperat,
fulciretur. * Egeruntque hi qui opera-
bantur industrie, & obducebatur pa-
rietum cicatrix per manus eorum, ac
suscitaverunt domum Domini in sta-
tum pristinum, & firmiter eam stare
fecerunt. * Cumque complessent om-
nia opera, detulerunt coram rege &
Iojada reliquam partem pecuniæ: de
qua facta sunt vasa templi in ministe-
rium, & ad holocausta, phialæ quo-
que, & cetera vasa aurea & argentea:
& offerebantur holocausta in domo
Domini jugiter cunctis diebus Iojadæ.
* Senuit autem Iojada plenus dierum,
& mortuus est cum esset centum tri-
ginta annorum. * sepelieruntque eum
in Civitate David cum regibus, eo
quod fecisset bonum cum Israel, &
cum domo ejus. * Postquam autem
obiit Iojada, ingressi sunt principes
Iuda, & adoraverunt regem; qui
delinitus obsequiis eorum, acquievit
eis. * Et dereliquerunt templum Do-
mini Dei patrum suorum, servierunt-
que lucis & sculptilibus, & facta est
ira contra Iudam & Ierusalem propter
hoc peccatum. * Mittebatque eis
prophetas ut reverterentur ad Domi-
num: quos protestantes, illi audire
nolebant. * Spiritus itaque Dei in-
duit Zachariam filium Iojadæ sacer-
dotem, & stetit in conspectu populi,
& dixit eis: Hæc dicit Dominus
Deus: Quare transgredimini præ-
ceptum Domini, quod vobis non pro-
derit, & dereliquistis Dominum ut
derelinqueret vos? * Qui congregati
adversus eum, miserunt lapides juxta
regis imperium in atrio domus Do-
mini. * Et non est recordatus Ioas [illegible]
misericordiæ, quam fecerat Iojada pa-
ter illius secum, sed interfecit filium
ejus. Qui cum moreretur, ait: Videat
Dominus, & requirat. * Cumque evo-
lutus esset annus, ascendit contra eum
exercitus Syriæ: venitque in Iudam
& Ierusalem, & interfecit cunctos
principes populi, atque universam
prædam miserunt regi in Damas-
cum. * Et certe cum permodicus ve-
nisset numerus Syrorum, tradidit Do-
minus in manibus eorum infinitam
multitudinem, eo quod dereliquis-
sent Dominum Deum patrum suo-
rum: in Ioas quoque ignominiosa
exercuere judicia. * Et abeuntes di- 25
miserunt eum in languoribus magnis:
surrexerunt autem contra eum servi
sui, in ultionem sanguinis filii Iojadæ
sacerdotis, & occiderunt eum in lectu-
lo suo, & mortuus est: sepelieruntque
eum in Civitate David, sed non in se-
pulchris Regum. * Insidiati vero sunt 26
ei, Zabad filius Semmaath Ammaniti-
dis, & Iozabad filius Semarith Moabi-
tidis. * Porro filii ejus, ac summa pe- 27
cuniæ quæ adunata fuerat sub eo, &
instauratio domus Dei, scripta sunt
diligentius in Libro regum: regnavit
autem Amasias filius ejus pro eo.

CAPUT XXV.

Amasias patri Ioas succedens interfecit eos qui patrem occiderant; & post habitam de Idumæis victoriam, adoravit deos illorum, & ob id capitur à Ioas rege Israel quem ad prælium provocaverat, ac Ierusalem diripitur, tandemque Ioas in Lachis fugiens occiditur.

Viginti quinque annorum erat Ama- 1
sias cum regnare cœpisset, & vi-
gintinovem annis regnavit in Ierusa-
lem, nomen matris ejus Ioadan de Ie-
rusalem. * Fecitque bonum in conspe- 2
ctu Domini: verumtamen non in
corde perfecto. * Cumque robora- 3
tum sibi videret imperium, jugulavit
servos, qui occiderant regem pa-
trem suum, * sed filios eorum non in- 4
terfecit, sicut scriptum est in Libro le-
gis Moysi, ubi præcepit Dominus, di-
cens: Non occidentur patres pro filiis,
neque filii pro patribus suis, sed unus-
quisque in suo peccato morietur.
* Congregavit igitur Amasias Iudam, 5
& constituit eos per familias, tribu-
nosque & centuriones in universo
Iuda & Benjamin: & recensuit à vi-
ginti annis supra, invenitque trecen-
ta millia juvenum, qui egrederentur
ad pugnam, & tenerent hastam & cly-
peum. * Mercede quoque conduxit de 6
Israel centū millia robustorum, centū
talentis argenti. * Venit autem homo 7
Dei ad illum, & ait: O rex, ne egre-
diatur tecum exercitus Israel: non
[illegible] enim Dominus cum Israel, &
cunctis filiis Ephraim: * quod si putas 8
in robore exercitus bella consistere,
superari te faciet Deus ab hostibus:
Dei quippe est adjuvare, & in
fugam convertere. * Dixitque Ama- 9
sias ad hominem Dei: Quid ergo fiet
de centum talentis, quæ dedi mili-
tibus Israel? Et respondit ei homo
Dei: Habet Dominus unde tibi dare
possit multo his plura. * Separavit 10
itaque Amasias exercitum, qui vene-
rat ad eum ex Ephraim, ut reverte-
retur in locum suum: at illi contra Iu-
dam vehementer irati, reversi sunt in
regionem suam. * Porro Amasias con- 11
fiden-

fidenter eduxit populum suum, &
abiit in Vallem salinarum, percussit-
12 que filios Seir decem millia. * Et alia
decem millia virorum ceperunt filii
Iuda, & adduxerunt ad præruptum
cujusdam petræ, præcipitaveruntque
eos de summo in præceps, qui uni-
13 versi crepuerunt. * At ille exercitus,
quem remiserat Amasias ne secum iret
ad prælium, diffusus est in civitati-
bus Iuda, à Samaria usque ad Betho-
ron, & interfectis tribus millibus, di-
14 ripuit prædam magnam. * Amasias ve-
ro post cædem Idumæorum, & allatos
deos filiorum Seir, statuit illos in deos
sibi, & adorabat eos, & illis adole-
15 bat incensum. * Quam ob rem iratus
Dominus contra Amasiam, misit ad il-
lum prophetam, qui diceret ei: Cur
adorasti deos, qui non liberaverunt
16 populum suum de manu tua? *Cumque
hæc ille loqueretur, respondit ei:
Num consiliarius regis es? quiesce ne
interficiam te. Discedensque prophe-
ta, Scio, inquit, quod cogitaverit
Deus occidere te, quia fecisti hoc
malum,& insuper non acquievisti con-
17 silio meo. * Igitur Amasias rex Iuda,
inito pessimo consilio, misit ad Ioas
filium Ioachaz filii Iehu, regem Israel,
dicens: Veni, videamus nos mutuo.
18 * At ille remisit nuntios, dicens: Car-
duus, qui est in Libano, misit ad ce-
drum Libani, dicens: Da filiam tuam
filio meo uxorem: & ecce bestiæ, quæ
erant in silva Libani, transierunt &
19 conculcaverunt carduum. * Dixisti:
Percussi Edom, & idcirco erigitur cor
tuum in superbiam: sede in domo tua,
cur malum adversum te provocas, ut
20 cadas & tu, & Iuda tecum? * Noluit
audire Amasias, eo quod Domini esset
voluntas ut traderetur in manus ho-
21 stium propter deos Edom. * Ascendit
igitur Ioas rex Israel, & mutuos sibi
præbuere conspectus: Amasias autem
22 rex Iuda erat in Bethsames Iuda: *cor-
ruitque Iuda coram Israel, & fugit
23 in tabernacula sua. * Porro Amasiam
regem Iuda, filium Ioas filii Ioachaz,
cepit Ioas rex Israel in Bethsames, &
adduxit in Ierusalem: destruxitque
murum ejus à porta Ephraim usque
ad portam anguli, quadringentis cubi-
24 tis. * Omne quoque aurum, & argen-
tum, & universa vasa, quæ repererat
in domo Dei, & apud Obededom, in
thesauris etiam domus regiæ, necnon
& filios obsidũ, reduxit in Samariam.
25 * Vixit autem Amasias filius Ioas rex
Iuda, postquam mortuus est Ioas fi-
lius Ioachaz rex Israel, quindecim an-
26 nis. * Reliqua autem sermonum Ama-
siæ priorum & novissimorum, scripta
sunt in Libro regum Iuda & Israel.
27 * Qui postquam recessit à Domino,
tetenderunt ei insidias in Ierusalem.
Cumque fugisset in Lachis, miserunt,
28 & interfecerunt eum ibi. * Repor-
tantesque super equos, sepelierunt
eum cum patribus suis in Civitate
David.

CAPUT XXVI.

Ozia filii Amasiæ pietas commendatur, qui adversus Philisthiim, Arabes & Ammonitas triumphat, multasque extruit civitates: ac postmodum ob nimiam fœlicitatem elatus præsumpsit incensum adolere; quam ob rem ad diem usque mortis à Domino lepra percussus est, gubernante regnum filio Ioatham, qui successit in regnum.

OMnis autem populus Iuda, filium 1
ejus Oziam annorum sedecim,
constituit regem pro Amasia patre suo.
* Ipse ædificavit Ailath, & restituit 2
eam ditioni Iuda, postquam dormivit
rex cum patribus suis. * Sedecim an-
norum erat Ozias cum regnare cœpis- 3
set, & quinquaginta duobus annis re-
gnavit in Ierusalem, nomen matris e-
jus Iechelia de Ierusalem. * Fecitque 4
quod erat rectum in oculis Domini,
juxta omnia, quæ fecerat Amasias pa-
ter ejus. * Et exquisivit Dominum in 5
diebus Zachariæ intelligentis & vi-
dentis Deum: cumque requireret Do-
minum, direxit eum in omnibus.
* Denique egressus est, & pugnavit 6
contra Philisthiim,& destruxit murum
Geth, & murum Iabniæ, murumque
Azoti: ædificavit quoque oppida in
Azoto & in Philisthiim, * Et adjuvit 7
eum Deus contra Philisthiim, &
contra Arabes, qui habitabant in Gur-
baal, & contra Ammonitas. * Ap- 8
pendebantque Ammonitæ munera O-
ziæ: & divulgatum est nomen ejus us-
que ad introitum Ægypti propter cre-
bras victorias. * Ædificavitque Ozias 9
turres in Ierusalem super portam an-
guli, & super portam vallis, & re-
liquas in eodem muri latere, firmavit-
que eas. * Extruxit etiam turres in 10
solitudine, & effodit cisternas plu-
rimas, eo quod haberet multa pecora,
tam in campestribus, quam in eremi
vastitate: vineas quoque habuit &
vinitores in montibus, & in carmelo:
erat quippe homo agriculturæ dedi-
tus. * Fuit autem exercitus bellatorum 11
ejus, qui procedebant ad prælia, sub
manu Iehiel scribæ, Maasiæque docto-
ris, & sub manu Hananiæ, qui erat de
ducibus regis. * Omnisque numerus 12
principum per familias virorum for-
tium, duorum millium sexcentorum.
* Et sub eis universus exercitus, tre- 13
centorum & septem millium quingen-
torum: qui erant apti ad bella, & pro
rege contra adversarios dimicabant.
* Præparavit quoque eis Ozias, id 14
est, cuncto exercitui, clypeos, & ha-
stas, & galeas, & loricas, arcusque &
fundas ad jaciendos lapides. * Et fe 15

cit

cit in Ierusalem diversi generis machinas, quas in turribus collocavit, & in angulis murorum, ut mitterent sagittas, & saxa grandia: egressumque est nomen ejus procul, eo quod auxiliaretur ei Dominus, & corroborasset
16 illum. * Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymia-
17 matis. * Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi,
18 * restiterunt regi, atque dixerunt: Non est tui officii Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujuscemodi ministerium: egredere de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Do-
19 mino Deo. * Iratusque Ozias, tenens in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur Sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte ejus coram Sacerdotibus, in domo Domini
20 super altare thymiamatis. * Cumque respexisset eum Azarias pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinato expulerunt eum. Sed & ipse perterritus, acceleravit egredi, eo quod sensisset
21 illico plagam Domini. * Fuit igitur Ozias rex leprosus usq; ad diem mortis suæ, & habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porro Ioatham filius ejus rexit domum regis, & judi-
22 cabat populum terræ. *Reliqua autem sermonum Oziæ priorum & novissimorum, scripsit Isaias filius Amos, pro-
23 pheta. * Dormivitque Ozias cum patribus suis, & sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum, eo quod esset leprosus: regnavitque Ioatham filius ejus pro eo.

CAPUT XXVII.

Ioatham pietas commendatur, qui devicto rege Ammon magnam ab eo mulctam accepit; cui succedit impius filius Achaz.

1 VIgintiquinque annorum erat Ioatham cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Ierusa filia Sadoc.
2 *Fecitque quod rectum erat coram Domino, juxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, excepto quod non est ingressus templum Domini, & adhuc po-
3 pulus delinquebat. * Ipse ædificavit portam domus Domini excelsam, &
4 in muro Ophel multa construxit. * Urbes quoque ædificavit in montibus Iuda, & in saltibus castella & turres.
5 * Ipse pugnavit contra regem filiorum Ammon, & vicit eos, dederuntque ei filii Ammon in tempore illo centum talenta argenti, & decem millia coros tritici, ac totidem coros hordei: hæc ei præbuerunt filii Ammon, in anno
secundo & tertio. * Corroboratusque 6
est Ioatham, eo quod direxisset vias
suas coram Domino Deo suo. * Reli- 7
qua autem sermonum Ioatham, & omnes pugnæ ejus & opera scripta sunt in
Libro regum Israel & Iuda. * Vigin- 8
tiquinque annorum erat cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in
Ierusalem. *Dormivitque Ioatham cum 9
patribus suis, & sepelierunt eum in Civitate David: & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPUT XXVIII.

Propter scelera Achaz multipliciter affligitur Iuda, primum ab Assyriis, deinde à filiis Israel (qui ob id crudelitatis arguti à Propheta, remittunt Iudæos captivos cum præda) rursum etiam ab Idumæis & Philisthæis: Achaz tamen post omnem plagam adhuc auget impietatem; cui pius succedit filius Ezechias.

VIginti annorum erat Achaz cum 1
regnare cœpisset: & sedecim annis regnavit in Ierusalem: non fecit rectum in conspectu Domini sicut David
pater ejus: * sed ambulavit in viis re- 2
gum Israel, insuper & statuas fudit
Baalim. * Ipse est, qui adolevit incen- 3
sum in Vallebennenom, & lustravit filios suos in igne, juxta ritum gentium, quas interfecit Dominus in adventu
filiorum Israel. * Sacrificabat quoque, 4
& thymiama succendebat in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno fron-
doso. * Tradiditque eum Dominus 5
Deus ejus in manu regis Syriæ, qui percussit eum, magnamque prædam cepit de ejus imperio, & adduxit in Damascum: manibus quoque regis Israel traditus est, & percussus plaga
grandi. * Occiditque Phacee, filius 6
Romeliæ, de Iuda centũ viginti millia in die uno, omnes viros bellatores: eo quod reliquissent Dominum Deum pa-
trum suorum. * Eodem tempore occi- 7
dit Zechri, vir potens ex Ephraim, Maasiam filium regis, & Ezricam ducem domus ejus, Elcanam quoque se-
cundum à rege. * Ceperuntque filii Is- 8
rael de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum, & puellarum, & infinitam prædam: pertuleruntque
eam in Samariam. * Ea tempestate erat 9
ibi propheta Domini, nomine Oded: qui egressus obviam exercitui venienti in Samariam, dixit eis: Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Iuda, tradidit eos in manibus vestris, & occidistis eos atrociter, ita ut ad cælum pertingeret vestra crudeli-
tas. * Insuper filios Iuda & Ierusalem 10
vultis vobis subjicere in servos & ancillas.

cillas, quod nequaquam facto opus est.
peccastis enim super hoc Domino Deo
11 vestro. * Sed audite consilium meum,
& reducite captivos, quos adduxistis
de fratribus vestris, quia magnus fu-
12 ror Domini imminet vobis. * Stete-
runt itaque viri de principibus filio-
rum Ephraim, Azarias filius Iohanan,
Barachias filius Mosollamoth, Ezechias
filius Sellum, & Amasa filius Adali,
contra eos qui veniebant de prælio,
13 * & dixerunt eis: Non introducetis
huc captivos, ne peccemus Domino.
Quare vultis adjicere super peccata
nostra, & vetera cumulare delicta?
grande quippe peccatum est, & ira
furoris Domini imminet super Israel.
14 * Dimiseruntque viri bellatores præ-
dam, & universa quæ ceperant, co-
ram principibus, & omni multitudine.
* Steteruntque viri, quos supra me-
moravimus, & apprehendentes capti-
vos, omnesque qui nudi erant, vestie-
runt de spoliis: cumque vestissent eos,
& calceassent, & refecissent cibo ac
potu, unxissentque propter laborem,
& adhibuissent eis curam: quicumque
ambulare non poterant, & erant im-
becillo corpore, imposuerunt eos ju-
mentis, & adduxerunt Iericho Civi-
tatem palmarum ad fratres eorum, ip-
sique reversi sunt in Samariam. * Tem-
pore illo misit rex Achaz ad regem
Assyriorum postulans auxilium. * Ve-
neruntque Idumæi, & percusserunt
multos ex Iuda, & ceperunt prædam
magnam. * Philisthiim quoque diffusi
sunt per urbes campestres, & ad Me-
ridiem Iuda: ceperuntque Bethsames,
& Ajalon, & Gaderoth, Socho quo-
que, & Thamnan, & Gamzo, cum
viculis suis, & habitaverunt in eis.
* Humiliaverat enim Dominus Iudam
propter Achaz regem Iuda, eo quod
nudasset eum auxilio, & contemptui
habuisset Dominum. * Adduxitque
contra eum Thelgathphalnasar regem
Assyriorum, qui & afflixit eum, &
nullo resistente vastavit. * Igitur A-
chaz, spoliata domo Domini, & domo
regum ac principum, dedit regi Assy-
riorum munera, & tamen nihil ei pro-
fuit. * Insuper & tempore angustiæ
suæ auxit contemptum in Dominum,
ipse per se rex Achaz, *immolavit diis
Damasci victimas percussoribus suis,
& dixit: Dii regum Syriæ auxilian-
tur eis, quos ego placabo hostiis, &
aderunt mihi, cum econtrario ipsi fue-
rint ruinæ ei, & universo Israel. *Di-
reptis itaque Achaz omnibus vasis
domus Dei, atque confractis, clausit
januas templi Dei, & fecit sibi alta-
ria in universis angulis Ierusalem. * In
omnibus quoque urbibus Iuda extru-
xit aras ad cremandum thus, atque ad
iracundiam provocavit Dominum De-
um patrum suorum. * Reliqua autem
sermonum ejus, & omnium operum
suorum priorum & novissimorum, scri-
pta sunt in Libro regum Iuda & Israel.
* Dormivitque Achaz cum patribus 27
suis, & sepelierunt eum in civitate Ie-
rusalem: neq; enim receperunt eum in
sepulchra regum Israel. Regnavitque
Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XXIX.

Ezechias abolitum Dei cultum, aperto templo restitutisque sacerdotibus, Levitis & cantoribus, instauravit; oblatis plurimis holocaustis & sacrificiis cum ingenti lætitia.

IGitur Ezechias regnare cœpit, cum 1
vigintiquinque esset annorum & vi-
gintinovem annis regnavit in Ierusa-
lem: nomen matris ejus Abia filia Za-
chariæ. * Fecitque quod erat placitum 2
in conspectu Domini, juxta omnia quæ
fecerat David pater ejus. * Ipse anno 3
& mense primo regni sui, aperuit val-
vas domus Domini, & instauravit
eas. *adduxitque Sacerdotes atque Le- 4
vitas, & congregavit eos in plateam
Orientalem. * Dixitque ad eos: Audi-
te me Levitæ, & sanctificamini, mun- 5
date domum Domini Dei patrum ve-
strorum, & auferte omnem immundi-
tiam de sanctuario. * Peccaverunt pa-
tres nostri, & fecerunt malum in con- 6
spectu Domini Dei nostri, derelinquen-
tes eum: averterunt facies suas à taber-
naculo Domini, & præbuerunt dor-
sum. * Clauserunt ostia, quæ erant
in porticu, & extinxerunt lucernas, 7
incensumque non adoleverunt, & ho-
locausta non obtulerunt in sanctuario
Deo Israel. * Concitatus est itaque fu-
ror Domini super Iudam & Ierusalem, 8
tradiditque eos in commotionem, &
in interitum, & in sibilum, sicut ipsi
cernitis oculis vestris. * En, corrue-
runt patres nostri gladiis; filii no- 9
stri, & filiæ nostræ, & conjuges
captivæ ductæ sunt, propter hoc sce-
lus. * Nunc ergo placet mihi ut inea- 10
mus fœdus cum Domino Deo Isra-
el, & avertet à nobis furorem iræ
suæ. * Filii mei nolite negligere: vos 11
elegit Dominus ut stetis coram eo, &
ministretis illi, colatisque eum, & cre-
metis ei incensum. * Surrexerunt ergo 12
Levitæ: Mahath filius Amasai, & Ioel
filius Azariæ, de filiis Caath: Porro
de filiis Merari, Cis filius Abdi, &
Azarias filius Ialaleel. De filiis autem
Gersom, Ioah filius Zemma, & Eden
filius Ioah. * At vero de filiis Eli-
saphan, Samri, & Iahiel. De filiis 13
quoque Asaph, Zacharias, & Ma-
thanias: * Necnon de filiis Heman,
Iahiel, & Semei: Sed & de filiis Idi- 14
thun, Semejas, & Oziel. * Congrega- 15
veruntque fratres suos, & sanctificati
sunt, & ingressi sunt juxta mandatum
regis & imperium Domini, ut ex-

16 piarent domum Dei. * Sacerdotes
quoque ingressi templum Domini ut
sanctificarent illud, extulerunt omnem
immunditiam, quam intro repererant
in vestibulo domus Domini, quam tu-
lerunt Levitæ, & asportaverunt ad
17 Torrentem cedron foras. * Cœperunt
autem prima die mensis primi munda-
re, & in die octavo ejusdem mensis in-
gressi sunt porticum templi Domini,
expiaveruntque templum diebus octo,
& in die sextadecima mensis ejusdem,
18 quod cœperant impleverunt. * Ingres-
si quoque sunt ad Ezechiam regem, &
dixerunt ei: Sanctificavimus omnem
domum Domini, & altare holocausti,
vasaque ejus, necnon & mensam pro-
positionis cum omnibus vasis suis,
19 * cunctamque templi supellectilem,
quam polluerat rex Achaz in regno
suo, postquam prævaricatus est: &
ecce exposita sunt omnia coram altare
20 Domini. * Consurgensque diluculo
Ezechias rex, adunavit omnes princi-
pes civitatis, & ascendit in domum
21 Domini: * obtuleruntque simul tauros
septem, & arietes septem, agnos septē,
& hircos septē pro peccato, pro regno,
pro sanctuario, pro Iuda, dixitq; sacer-
dotibus filiis Aaron ut offerrent super
22 altare Domini. * Mactaverunt igitur
tauros, & susceperunt sanguinem sa-
cerdotes, & fuderunt illum super alta-
re, mactaverunt etiam arietes, & illo-
rum sanguinem super altare fuderunt,
immolaveruntque agnos, & fuderunt
23 super altare sanguinem. * Applicue-
runt hircos pro peccato, coram rege &
universa multitudine, imposueruntque
que manus suas super eos: * & immo-
24 laverunt illos Sacerdotes, & asperse-
runt sanguinem eorum coram altare
pro piaculo universi Israelis: pro omni
quippe Israel præceperat rex ut holo-
25 caustum fieret, & pro peccato. * Con-
stituit quoque Levitas in domo Do-
mini, cum cymbalis, & psalteriis, &
citharis, secundum dispositionem Da-
vid regis, & Gad Videntis, & Na-
than prophetæ: siquidem Domini
præceptum fuit, per manum pro-
26 phetarum ejus. * Steteruntque Le-
vitæ tenentes organa David, & Sacer-
27 dotes tubas. * Et jussit Ezechias ut
offerrent holocausta super altare:
cumque offerrentur holocausta, cœ-
perunt laudes canere Domino, &
clangere tubis, atque in diversis or-
genis, quæ David rex Israel præpa-
28 raverat, concrepare. * Omni autem
turba adorante, cantores, & ii qui
tenebāt tubas erāt in officio suo, donec
29 compleretur holocaustū. * Cumq; finita
esset oblatio, incurvatus est rex, & o-
mnes qui erant cum eo, & adorave-
30 runt. * Præcepitque Ezechias & prin-
cipes Levitis, ut laudarent Dominum
sermonibus David, & Asaph Viden-
tis: qui laudaverunt eum magna læ-
titia, & incurvato genu adoraverunt:
* Ezechias autem etiam hæc addidit: 31
Implestis manus vestras Domino, acce-
dite, & offerte victimas, & laudes in
domo Domini. Obtulit ergo universa
multitudo hostias, & laudes, & holo-
causta mente devota. * Porro numerus 32
holocaustorum, quæ obtulit multitu-
do, hic fuit: Tauros septuaginta,
arietes centum, agnos ducentos. * San- 33
ctificaveruntque Domino boves sexcen-
tos, & oves tria millia. * Sacerdotes 34
vero pauci erant, nec poterant suffice-
re ut pelles holocaustorum detra-
herent: unde & Levitæ fratres
eorum adjuverunt eos, donec implere-
tur opus, & sanctificarentur antistites:
Levitæ quippe faciliori ritu sanctifi-
cantur, quam Sacerdotes. * Fuerunt 35
ergo holocausta plurima, adipes pacifi-
corum, & libamina holocaustorum: &
completus est cultus domus Domini.
* Lætatusque est Ezechias, & omnis 36
populus, eo quod ministerium Domini
esset expletum. De repente quippe hoc
fieri placuerat.

CAPUT XXX.

Ezechias missis in omnem Israel & Iudam nuntiis, populum convocat, & sua oratione exhortatur ad immolandum Phase; quo facto, celebrarunt sollemnitatem azymorum bis septem diebus cum ingenti lætitia, plurimis oblatis victimis.

MIsit quoque Ezechias ad omnem 1
Israel & Iudam: scripsitque epi-
stolas ad Ephraim & Manassen, ut ve-
nirent ad domum Domini in Ierusa-
lem, & facerent Phase Domino Deo
Israel. * Inito ergo consilio regis & 2
principum, & universi cœtus Ierusalem,
decreverunt ut facerent Phase mense
secundo. * Non enim potuerant facere 3
in tempore suo, quia sacerdotes, qui
possent sufficere, sanctificati non fue-
rant, & populus nondum congregatus
fuerat in Ierusalem. * Placuitque ser- 4
mo regi, & omni multitudini. * Et 5
decreverunt ut mitterent nuntios in
universum Israel, de Bersabee usque
Dan, ut venirent, & facerent Phase
Domino Deo Israel in Ierusalem: mul-
ti enim non fecerant sicut lege præscri-
ptum est. * Perrexeruntque cursores 6
cum epistolis ex regis imperio, & prin-
cipum ejus, in universum Israel & Iu-
dam, juxta id quod rex jusserat, præ-
dicantes: Filii Israel revertimini ad
Dominum Deum Abraham, & Isaac, &
Israel: & revertetur ad reliquias, quæ
effugerunt manum regis Assyriorum.
* Nolite fieri sicut patres vestri & fra- 7
tres, qui recesserunt à Domino Deo pa-
trū suorum, qui tradidit eos in interi-
tum: ut ipsi cernitis. * Nolite indurare 8
cervices vestras, sicut patres vestri: tra-
dite manus Domino, & venite ad

san-

sanctuarium ejus, quod sanctificavit
in æternum: servite Domino Deo patrum
vestrorum, & avertetur à vobis
9 ira furoris ejus: * Si enim vos reversi
fueritis ad Dominum: fratres vestri,
& filii habebunt misericordiam coram
dominis suis, qui illos duxerunt captivos,
& revertentur in terram hanc:
pius enim & clemens est Dominus Deus
vester, & non avertet faciem suam à
vobis, si reversi fueritis ad eum.
10 * Igitur cursores pergebant velociter
de civitate in civitatem, per terram
Ephraim & Manasse usque ad Zabulon,
illis irridentibus & subsannantibus eos.
11 tibus eos. * Attamen quidam viri ex
Aser, & Manasse, & Zabulon, acquiescentes
consilio, venerunt Ierusalem.
12 * In Iuda vero facta est manus Domini
ut daret eis cor unum, ut facerent juxta
præceptum regis & principum, verbum
13 bum Domini. * Congregatique sunt in
Ierusalem populi multi, ut facerent
sollemnitatem azymorum, in mense
14 secundo: * & surgentes destruxerunt
altaria quæ erant in Ierusalem, atque
universa, in quibus idolis adolebatur
incensum, subvertentes, projecerunt
15 in Torrentem cedron. * Immolaverunt
autem Phase quartadecima die mensis
secundi. Sacerdotes quoque atque Levitæ
tandem sanctificati, obtulerunt
16 holocausta in domo Domini: * Steteruntque
in ordine suo, juxta dispositionem
& legem Moysi hominis Dei:
Sacerdotes vero suscipiebant effundēdum
sanguinem de manibus Levita-
17 rum, * eo quod multa turba sanctificata
non esset: & idcirco immolarent
Levitæ Phase his, qui non occurrerant
18 sanctificari Domino. * Magna etiā pars
populi de Ephraim, & Manasse, & Issachar,
& Zabulon, quæ sanctificata non fuerat,
comedit Phase, non juxta quod scriptum
est: & oravit pro eis Ezechias dicens:
Dominus bonus propitiabitur
19 *cunctis, qui in toto corde requirunt
Dominum Deum patrum suorum: &
non imputabit eis quod minus sancti-
20 ficati sunt. *Quem exaudivit Dominus,
21 & placatus est populo. * Feceruntque
filii Israel, qui inventi sunt in Ierusalem,
sollemnitatem azymorum septem
diebus in lætitia magna, laudantes Dominum
per singulos dies: Levitæ quoque
& Sacerdotes, per organa, quæ
22 suo officio congruebant. * Et locutus
est Ezechias ad cor omnium Levitarum,
qui habebant intelligentiam bonam
super Domino: & comederunt
septem diebus sollemnitatis, immolantes
victimas pacificorum, & laudantes
23 Dominum Deum patrum suorum. *Placuitque
universæ multitudini ut celebrarent
etiam alios dies septem: quod
24 & fecerunt cum ingenti gaudio. * Ezechias
enim rex Iuda præbuerat multitudini
mille tauros, & septem millia
ovium: principes vero dederant populo
tauros mille, & oves decem millia:
sanctificata est ergo sacerdotum plurima
multitudo. * Et hilaritate perfusa 25
omnis turba Iuda, tam Sacerdotum &
Levitarum, quā universæ frequentiæ,
quæ venerat ex Israel; proselytorum
quoque de Terra Israel, & habitantium
in Iuda. * Factaque est grandis cele- 26
britas in Ierusalem, qualis à diebus
Salomonis filii David regis Israel in ea
urbe non fuerat. * Surrexerunt autem 27
Sacerdotes atque Levitæ benedicentes
populo: & exaudita est vox eorum: pervenitque
oratio in habitaculum sanctum
cæli.

CAPUT XXXI.

Populus idola lucosque in Iuda & Ephraim demolitur, Ezechias sacerdotes & Levitas componit in ordinem ministeriis: populo autem abundantissime offerente constituuntur, factis horreis qui servarent ac distribuerent Levitico generi quæ oblata erant.

CUmque hæc fuissent ritè celebra- 1
ta egressus est omnis Israel, qui
inventus fuerat in urbibus Iuda, & fregerunt
simulacra, succideruntque lucos,
demoliti sunt excelsa, & altaria
destruxerunt, non solum de universo
Iuda & Benjamin, sed & de Ephraim
quoque & Manasse, donec penitus everterent:
reversique sunt omnes filii
Israel in possessiones & civitates suas.
* Ezechias autem constituit turmas 2
Sacerdotales & Leviticas per divisiones
suas, unumquemque in officio proprio,
tam Sacerdotum videlicet quam
Levitarum, ad holocausta & pacifica,
ut ministrarent & confiterentur, canerentque
in portis castrorum Domini.
* Pars autem regis erat, ut de propria 3
ejus substantia offerretur holocaustū,
mane semper & vespere. Sabbatis quoque,
& Calendis, & sollemnitatibus
ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi.
* Præcepit etiam populo habitan- 4
tium Ierusalem, ut darent partes Sacerdotibus,
& Levitis, ut possent vacare
legi Domini. * Quod cum percre- 5
bruisset in auribus multitudinis, plurimas
obtulere primitias filii Israel
frumenti, vini, & olei, mellis quoque:
& omnium, quæ gignit humus, decimas
obtulerunt. * Sed & filii Israel & 6
Iuda, qui habitabant in urbibus Iuda,
obtulerunt decimas boū & ovium, decimasque
sanctorum, quæ voverant
Domino Deo suo: atque universa portantes,
fecerunt acervos plurimos.
* Mense tertio cœperunt acervorum 7
jacere fundamenta, & mense septimo
compleverūt eos. *Cumq; ingressi fuis- 8
sent Ezechias & principes ejus, viderūt
acervos, & benedixerūt Domino ac populo
Israel. * Interrogavitq; Ezechias 9
Sacerdotes & Levitas, cur ita jacerent

acervi.

cervi. * Respondit illi Azarias Sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens: ex quo cœperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & saturati sumus, & remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista, quam cernis. * Præcepit igitur Ezechias ut præpararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent, * intulerunt, tam primitias, quam decimas, & quæcumque voverant, fideliter. Fuit autem præfectus eorum Chonenias Levita, & Semei frater ejus, secundus, * post quem Iahiel, & Azarias, & Nahath, & Asael, & Ierimoth, Iozabad quoque, & Eliel, & Iesmachias, & Mahath, & Banajas, præpositi sub manibus Choneniæ, & Semei fratris ejus, ex imperio Ezechiæ regis & Azariæ pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant, * Core vero filius Iemna Levites & janitor Orientalis portæ, præpositus erat iis quæ sponte offerebantur Domino, primitiisque & consecratis in Sancta sanctorum. * Et sub cura ejus Eden, & Benjamin, Iesue, & Semejas, Amarias quoque & Sechenias, in civitatibus Sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atq; majoribus: * exceptis maribus ab annis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, & quidquid per singulos dies conducebat in ministerio, atque observationibus juxta divisiones suas. * Sacerdotibus per familias, & Levitis à vigesimo anno & supra, per ordines & turmas suas, * universæque multitudini, tam uxoribus, quam liberis eorum utriusque sexus, fideliter cibi, de his quæ sanctificata fuerant, præbebantur. * Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana urbium singularum, dispositi erant viri, qui partes distribuerent universo sexui masculino de Sacerdotibus & Levitis.. * Fecit ergo Ezechias universa quæ diximus in omni Iuda: operatusque est bonum & rectum & verum, coram Domino Deo suo, * in universa cultura ministerii domus Domini, juxta legem & ceremonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo: fecitque & prosperatus est.

CAPUT XXXII.

Sennacherib Iudam invadente Ezechias populum hortatur fidere in Domino, à quo ille minis & blasphemiis nititur eum avertere: orantibus autem Ezechia & Esaia Angelus dissipat exercitum Sennacherib, qui fugiens à filiis occiditur: porro Ezechias nimia fœlicitate elatus Deum offendit, cui impius filius Manasses succedit.

Post quæ & hujuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assyriorum,
& ingressus Iudam, obsedit civitates
munitas, volens eas capere. * Quod 2
cum vidisset Ezechias, venisse scilicet
Sennacherib, & totum belli impetum
verti contra Ierusalem, * inito cum 3
principibus consilio, virisque fortissi-
mis, ut obturarent capita fontium, qui
erant extra urbem: & hoc omnium
decernente sententia, * congregavit 4
plurimam multitudinem, & obturave-
runt cunctos fontes, & rivum qui flue-
bat in medio terræ, dicentes: Ne ve-
niant reges Assyriorum, & inveniant
aquarum abundantiam. * Ædificavit 5
quoque, agens industrie, omnem mu-
rum, qui fuerat dissipatus, & extruxit
turres desuper, & forinsecus alterum
murum: instauravitque Mello in Civi-
tate David, & fecit universi generis
armaturam & clypeos: * constituitque 6
principes bellatorũ in exercitu: & con-
vocavit universos in platea portę civi-
tatis, ac locutus est ad cor eorũ dicens:
* Viriliter agite, & confortamini: no- 7
lite timere, nec paveatis regem Assy-
riorum, & universam multitudinem
quæ est cum eo: multo enim plures
nobiscum sunt, quam cum illo. * Cum 8
illo enim est brachium carneum: no-
biscum Dominus Deus noster, qui au-
xiliator est noster, pugnatque pro no-
bis. Confortatusque est populus hujus-
cemodi verbis Ezechiæ regis Iuda.
* Quæ postquam gesta sunt, misit Sen- 9
nacherib rex Assyriorum servos suos
in Ierusalem (ipse enim cum universo
exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechi-
am regem Iuda, & ad omnem populum
qui erat in urbe, dicens: * Hæc dicit 10
Sennacherib rex Assyriorum: In quo
habentes fiduciam sedetis obsessi in Ie-
rusalem? * Num Ezechias decipit vos, 11
ut tradat morti in fame & siti, affir-
mans quod Dominus Deus vester liberet
vos de manu regis Assyriorum? * Num- 12
quid non est iste Ezechias, qui destru-
xit excelsa illius, & altaria, & præce-
pit Iuda & Ierusalem, dicens: Coram
altari uno adorabitis, & in ipso com-
buretis incensum? * An ignoratis quæ 13
ego fecerim, & patres mei, cunctis ter-
rarum populis? numquid prævalue-
runt dii gentium, omniumque terra-
rum, liberare regionem suam de ma-
nu mea? * Quis est de universis diis 14
gentium quas vastaverunt patres mei,
qui potuerit eruere populum suum de
manu mea, ut possit etiam Deus vester
eruere vos de hac manu? * Non vos er- 15
go decipiat Ezechias, nec vana per-
suasione deludat, neque credatis ei. Si
enim nullus potuit deus cunctarum
gentium atque regnorum liberare po-
pulum suum de manu mea, & de manu
patrum meorum, consequenter nec
Deus vester poterit eruere vos de manu
mea. * Sed & alia multa locuti sunt ser- 16
vi ejus contra Dominum Deum, & con-
tra Ezechiam servum ejus. * epistolas 17

quoque

quoque scripsit plenas blasphemiæ in
Dominum Deum Israel, & locutus est
adversus eum: Sicut dii gentium cete-
rarum non potuerunt liberare populũ
suum de manu sua, sic & Deus Eze-
chię eruere non poterit populum suum
18 de manu ista. * Insuper & clamore
magno, lingua Iudaica, contra popu-
lum qui sedebat in muris Ierusalem,
personabat, ut terreret eos, & cape-
19 ret civitatem. * Locutusque est contra
Deum Ierusalem, sicut adversum deos
populorũ terræ, opera manuum homi-
20 num. *Oraverunt igitur Ezechias rex,
& Isaias filius Amos prophetes, adver-
sum hanc blasphemiam, ac vociferati
21 sunt usque in cælum: *Et misit Domi-
nus angelum, qui percussit omnem
virum robustum, & bellatorem, &
principem exercitus regis Assyriorum:
reversusque est cum ignominia in ter-
ram suam. Cumque ingressus esset do-
mum dei sui, filii qui egressi fuerant
de utero ejus, interfecerunt eum gla-
22 dio. * Salvavitque Dominus Ezechiam
& habitatores Ierusalem de manu Sen-
nacherib regis Assyriorum, & de manu
omnium, & præstitit eis quietem per
23 circuitum. * Multi etiam deferebant
hostias & sacrificia Domino in Ierusa-
lem, & munera Ezechiæ regi Iuda: qui
exaltatus est post hæc coram cunctis
24 gentibus. * In diebus illis ægrotavit
Ezechias usque ad mortem, & oravit
Dominum: exaudivitque eum, & dedit
25 ei signum. * Sed non juxta beneficia
quæ acceperat, retribuit, quia eleva-
tum est cor ejus: & facta est contra
eum ira, & contra Iudam & Ierusalẽ.
26 * Humiliatusque est postea, eo quod
exaltatum fuisset cor ejus, tam ipse,
quam habitatores Ierusalem: & id-
circo non venit super eos ira Domini
27 in diebus Ezechiæ. * Fuit autem Eze-
chias dives, & inclytus valde, & the-
sauros sibi plurimos cõgregavit argen-
ti & auri & lapidis pretiosi, aromatũ,
& armorum universi generis, & vaso-
28 rum magni pretii. *Apothecas quoque
frumenti, vini, & olei, & præsepia
omnium jumentorum, caulasque pe-
29 corum, * & urbes ædificavit sibi: ha-
bebat quippe greges ovium & armen-
torum innumerabiles, eo quod dedis-
set ei Dominus substantiam multam ni-
30 mis. *Ipse est Ezechias, qui obturavit
superiorem fontem aquarum Gihon, &
avertit eas subter ad Occidentem Vr-
bis David: in omnibus operibus suis
31 fecit prospere quæ voluit. * Attamen
in legatione principum Babylonis, qui
missi fuerant ad eum, ut interrogarent
de portento, quod acciderat super ter-
ram, dereliquit eum Deus ut tentare-
tur, & nota fierent omnia quæ erant in
32 in corde ejus. * Reliqua autem sermo-
num Ezechiæ, & misericordiarum ejus,
scripta sunt in visione Isaiæ filii Amos
prophetæ, & in Libro regum Iuda &
Israel. * Dormivitque Ezechias cum 33
patribus suis, & sepelierunt eum super
sepulchra filiorum David: & celebravit
ejus exequias universus Iuda, & om-
nes habitatores Ierusalem: regnavit-
que Manasses filius ejus pro eo.

CAPUT XXXIII.

*Manasses ob suas impietates captivus
in Babylonem ducitur, in qua affli-
ctione ad Deum conversus suo regno
restituitur, & idolis abjectis Dei
cultum restaurat: cui impius filius
Amon succedit: & hoc à suis inter-
fecto regnat pius ejus filius Iosias.*

DVodecim annorum erat Manasses 1
cum regnare cœpisset, & quin-
quaginta quinque annis regnavit in Ie-
rusalem. * Fecit autem malum coram 2
Domino, juxta abominationes gentiũ,
quas subvertit Dominus coram filiis
Israel: * & conversus instauravit ex-
celsa, quæ demolitus fuerat Ezechias 3
pater ejus: construxitque aras Baalim,
& fecit lucos, & adoravit omnem mi-
litiam cæli, & coluit eam. * Ædifica- 4
vit quoque altaria in domo Domini, de
qua dixerat Dominus: In Ierusalem e-
rit nomen meum in æternum. * Ædi- 5
ficavit autem ea cuncto exercitui cæ-
li, in duobus atriis domus Domini.
* Transireque fecit filios suos per ig- 6
nem in Vallebenennom: observabat
somnia, sectabatur auguria, maleficis
artibus inserviebat, habebat secum
magos, & incantatores: multaque ma-
la operatus est coram Domino, ut irri-
taret eum. * Sculptile quoque & con-
flatile signum posuit in domo Dei, de
qua locutus est Deus ad David, & ad
Salomonem filium ejus, dicens: In do-
mo hac & in Ierusalem, quam elegi de 7
cunctis tribubus Israel, ponam nomen
meum in sempiternum. * Et moveri 8
non faciam pedem Israel de terra, quã
tradidi patribus eorum: ita dumtaxat
si custodierint facere quæ præcepi eis,
cunctamque legem & ceremonias, at-
que judicia per manum Moysi. * Igi-
tur Manasses seduxit Iudam, & habi-
tatores Ierusalem, ut facerent malum
super omnes gentes, quas subverte-
rat Dominus à facie filiorum Israel.
* Locutusque est Dominus ad eum, &
ad populum illius, & attendere no-
luerunt. * Idcirco superinduxit eis 11
principes exercitus regis Assyriorum:
ceperuntque Manassen, & vinctum ca-
tenis atque compedibus duxerunt in
Babylonem. * Qui postquam coangu-
status est, oravit Dominum Deum su- 12
um: & egit pœnitentiam valde coram
Deo patrum suorum. * Deprecatus- 13
que est eum, & obsecravit intente:
& exaudivit orationem ejus, redu-
xitque eum Ierusalem in regnum
suum, & cognovit Manasses quod Do-

14 minus ipse esset Deus, * Post hæc ædi-
ficavit murum extra civitatem David,
ad Occidentem Gihon in convalle, ab
introitu portæ piscium per circuitum
usque ad Ophel, & exaltavit il-
lum vehementer: constituitque prin-
cipes exercitus in cunctis civitatibus
Iuda munitis: * & abstulit deos alie-
15 nos, & simulacrum de domo Domini;
aras quoque, quas fecerat in monte
domus Domini, & in Ierusalem, &
projecit omnia extra urbem. * Porro
16 instauravit altare Domini, & immola-
vit super illud victimas, & pacifica,
& laudem: præcepitque Iudæ ut ser-
viret Domino Deo Israel. * Attamen
17 adhuc populus immolabat in excelsis
Domino Deo suo. * Reliqua autem
18 gestorum Manasse: & obsecratio ejus
ad Deum suum: verba quoque Viden-
tium, qui loquebantur ad eum in no-
mine Domini Dei Israel, continentur
in sermonibus regum Israel. * Oratio
19 quoque ejus & exauditio, & cuncta
peccata atque contemptus, loca etiã in
quibus ædificavit excelsa, & fecit lu-
cos & statuas, antequam ageret pœni-
tentiam, scripta sunt in sermonibus
Hozai. * Dormivit ergo Manasses cum
20 patribus suis, & sepelierunt eum in
domo sua: regnavitque pro eo filius
ejus Amon. * Vigintiduorum annorum
21 erat Amon cum regnare cœpisset, &
duobus annis regnavit in Ierusalem.
22 * Fecitque malum in conspectu Domi-
ni, sicut fecerat Manasses pater ejus:
& cunctis idolis, quæ Manasses fue-
rat fabricatus, immolavit atque ser-
vivit. *Et non est reveritus faciem Do-
23 mini, sicut reveritus est Manasses pa-
ter ejus: & multo majora deliquit.
24 * Cumque conjurassent adversus eum
servi sui, interfecerunt eũ in domo sua.
25 * Porro reliqua populi multitudo, cæsis
iis, qui Amon percusserant, constituit
regem Iosiam filium ejus pro eo.

CAPUT XXXIV.

Iosias idolorum cultu sublato, templum instaurat, repertoque legis libro conterritus est, & convocato populo lectoque libro, fœdus cum Domino percussit.

1 OCto annorum erat Iosias cum re-
gnare cœpisset, & triginta & uno
2 anno regnavit in Ierusalem. * Fecit-
que quod erat rectum in conspectu
Domini, & ambulavit in viis David
patris sui: non declinavit neque ad
3 dextram, neque ad sinistram. * Octavo
autem anno regni sui, cum adhuc esset
puer, cœpit quærere Deum patris sui
David: & duodecimo anno postquam
regnare cœperat, mundavit Iudam &
Ierusalem ab excelsis, & lucis, simula-
4 crisque & sculptilibus. * Destruxe-
runtque coram eo aras baalim: & simu-
lacra, quæ superposita fuerant, de-
moliti sunt: lucos etiam, & sculpti-
lia succidit atque comminuit: & super
tumulos eorum, qui eis immolare con-
sueverant, fragmenta dispersit. * Os- 5
sa præterea sacerdotum combussit in
altaribus idolorum, mundavitque Iu-
dam & Ierusalem. * Sed & in urbi- 6
bus Manasse, & Ephraim, & Simeon,
usque Nephthali, cuncta subvertit.
* Cumque altaria dissipasset, & lucos, 7
& sculptilia contrivisset in frusta, cun-
ctaque delubra demolitus esset de u-
niversa terra Israel, reversus est in Ie-
rusalem. * Igitur anno octavodecimo 8
regni sui, mundata jam terra, & tem-
plo Domini, misit Saphan filium Ese-
liæ, & Maasiam principem civitatis, &
Ioha filium Ioachaz à commentariis,
ut instaurarent domum Domini Dei
sui. * Qui venerunt ad Helciam Sacer- 9
dotem magnum: acceptamq; ab eo pe-
cuniam, quæ illata fuerat in domum
Domini, & quam congregaverant Le-
vitæ, & janitores, de Manasse, & E-
phraim, & universis reliquiis Israel,
ab omni quoque Iuda & Benjamin, &
habitatoribus Ierusalem, *tradiderunt 10
in manibus eorum, qui præerant ope-
rariis in domo Domini, ut instaura-
rent templum, & infirma quæque sar-
cirent. * At illi dederunt eam artifi- 11
cibus, & cæmentariis, ut emerent la-
pides de lapicidinis, & ligna ad com-
missuras ædificii, & ad contignatio-
nem domorum, quas destruxerant re-
ges Iuda. * Qui fideliter cuncta facie- 12
bant. Erant autem præpositi operan-
tium, Iahath & Abdias de filiis Mera-
ri, Zacharias & Mosollam de filiis
Caath, qui urgebant opus: omnes Le-
vitæ scientes organis canere. * Super 13
eos vero, qui ad diversos usus onera
portabant, erant scribæ, & magistri de
Levitis janitores.* Cumque efferrent 14
pecuniam, quæ illata fuerat in tem-
plum Domini, reperit Helcias sacerdos
Librum legis Domini per manum
Moysi. * Et ait ad Sepham scribam: Li- 15
brum legis inveni in domo Domini:
Et tradidit ei. * At ille intulit vo- 16
lumen ad regem, & nuntiavit ei di-
cens: Omnia quæ dedisti in manu
servorum tuorum, ecce complentur.
* Argentum, quod repertum est in do- 17
mo Domini, conflaverunt: datumque
est præfectis artificum, & diversa ope-
ra fabricantium. * Præterea tradidit 18
mihi Helcias sacerdos hunc librum:
Quem cum rege præsente recitasset,
* audissetque ille verba legis, scidit 19
vestimenta sua: * & præcepit Helciæ, 20
& Ahicam filio Saphan, & Abdon filio
Micha, Sephan quoque scribæ, & A-
saæ servo regis, dicens: * Ite, & orate 21
Dominum pro me, & pro reliquiis Is-
rael & Iuda super universis sermonibus
Libri istius, qui repertus est: magnus
enim furor Domini stillavit super
nos, eo quod non custodierint patres

nostri

nostri verba Domini, ut facerent omnia quæ scripta sunt in isto volumine.
22 *Abiit ergo Helcias, & hi qui simul à
rege missi fuerant, ad Oldam prophetidem, uxorem Sellum filii Thecuath,
filii Hasra custodis vestium: quæ habitabat in Ierusalem in Secunda: & locuti sunt ei verba, quæ suprà narravi-
23 mus. * At illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Dicite viro,
24 qui misit vos ad me: * Hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum, & super habitatores ejus, cunctaque maledicta quæ scripta sunt in Libro hoc, quem legerunt coram re-
25 ge Iuda. * Quia dereliquerunt me, & sacrificaverunt diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, idcirco stillabit furor meus super locum istum, &
26 non extinguetur. * Ad regem autem Iuda, qui misit vos pro Domino deprecando, sic loquimini: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti ver-
27 ba voluminis, * atque emollitum est cor tuum, & humiliatus es in conspectu Dei, super his quæ dicta sunt contra locum hunc, & habitatores Ierusalem, reveritusque faciem meam, scidisti vestimenta tua, & flevisti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus. * Iam enim colligam te ad pa-
28 tres tuos, & inferêris in sepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus sum super locum istum, & super habitatores ejus. Retulerunt itaque regi
29 cuncta quæ dixerat. * At ille convocatis universis majoribus natu Iuda &
30 Ierusalem, * ascendit in domum Domini, unaque omnes viri Iuda & habitatores Ierusalem, Sacerdotes & Levitæ, & cunctus populus à minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini, legit rex omnia
31 verba voluminis: *& stans in tribunali suo, percussit fœdus coram Domino, ut ambularet post eum. & custodiret præcepta, & testimonia, & justificationes ejus, in toto corde suo, & in tota anima sua, faceretque quæ scripta sunt in volumine illo, quod le-
32 gerat. * Adjuravit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant in Ierusalem & Benjamin: & fecerunt habitatores Ierusalem juxta pactum Do-
33 mini Dei patrum suorum. * Abstulit ergo Iosias cunctas abominationes de universis regionibus filiorum Israel: & fecit omnes, qui residui erant in Israel, servire Domino Deo suo. Cunctis diebus ejus non recesserunt à Domino Deo patrum suorum.

CAPUT XXXV.

Immolato Phase maxima cum sollemnitate plurimisq; victimis, Iosias festum azymorum septem diebus celebravit: deinde contra regem Ægypti pugnare tentans, graviterque vulneratus, moritur cum ingenti omnium luctu, & præsertim Ieremiæ.

Fecit autem Iosias in Ierusalem Phase Domino, quod immolatum est 1
quartadecima die mensis primi: * & 2
constituit Sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo Domini. * Levitis quoque, ad 3
quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Domino, locutus est: Ponite arcam in sanctuario templi, quod ædificavit Salomon filius David rex Israel, nequaquam enim eam ultra portabitis: nunc autem ministrate Domino Deo vestro, & populo ejus Israel.
* Et præparate vos per domos & co- 4
gnationes vestras, in divisionibus singulorum, sicut præcepit David rex Israel, & descripsit Salomon filius ejus.
*Et ministrate in sanctuario per fami- 5
lias turmasque Leviticas, * & sanctifi- 6
cati immolate Phase: fratres etiam vestros, ut possint juxta verba quæ locutus est Dominus in manu Moysi facere, præparate. * Dedit præterea Iosias 7
omni populo, qui ibi fuerat inventus in sollemnitate Phase, agnos & hœdos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia.
hæc de regis universa substantia. *Du- 8
ces quoq; ejus, sponte quod voverant, obtulerunt, tam populo quam Sacerdotibus, & Levitis. Porro Helcias, & Zacharias, & Iahiel, principes domus Domini, dederunt Sacerdotibus ad faciendum Phase pecora commixtim duo millia sexcenta, & boves trecentos.
*Chonenias autem, & Semejas, etiam 9
Nathanael, fratres ejus, necnon Hasabias, & Iehiel, & Iozabad, principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phase quinque millia pecorum, & boves quingentos. *Præ- 10
paratumque est ministerium, & steterunt sacerdotes in officio suo: Levitæ quoque in turmis, juxta regis imperium. *Et immolatum est Phase: asper- 11
seruntque Sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocaustorum: * & separaverunt ea 12
ut darent per domos & familias singulorum, & offerrentur Domino, sicut scriptum est in Libro Moysi: de bobus quoque fecerunt similiter. * Et 13
assaverunt Phase super ignem, juxta quod in lege scriptum est: pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & festinatò distribuerunt universæ plebi: *sibi autem, & Sa- 14
cerdotibus postea paraverunt: nam in

oblatione holocauſtorũ & adipum uſ-
que ad noctem ſacerdotes fuerunt oc-
cupati: unde Levitæ ſibi, & ſacerdoti-
bus filiis Aaròn paraverunt noviſſimis.
15 * Porro cantores filii Aſaph ſtabant in
ordine ſuo, juxta præceptum David,
& Aſaph, & Heman, & Idithun, pro-
phetarum regis: Ianitores vero per
portas ſingulas obſervabant, ita ut nec
puncto quidem diſcederent à mini-
ſterio: quam ob rem & fratres eorum
16 Levitæ paraverunt eis cibos. * Omnis
igitur cultura Domini rite completa
eſt in die illa, ut facerent Phaſe, &
offerrent holocauſta ſuper altare Do-
mini, juxta præceptum regis Ioſiæ.
17 * Feceruntque filii Iſrael, qui reper-
ti fuerant ibi, Phaſe in tempore illo,
& ſollemnitatem azymorum ſeptem
18 diebus. * Non fuit Phaſe ſimile huic
in Iſrael à diebus Samuelis prophetæ:
ſed nec quiſquam de cunctis regibus
Iſrael fecit Phaſe ſicut Ioſias, Sacer-
dotibus, & Levitis, & omni Iudæ, &
Iſrael qui repertus fuerat, & habitan-
19 tibus in Ieruſalem. * Octavodecimo
anno regni Ioſiæ hoc Phaſe celebra-
20 tum eſt. * Poſtquam inſtauraverat Io-
ſias templum, aſcendit Nechao rex
Ægypti ad pugnandum in Charcamis
juxta Euphraten: & proceſſit in oc-
21 curſum ejus Ioſias. * At ille, miſſis ad
eum nuntiis, ait: Quid mihi & tibi eſt
rex Iuda? non adverſum te hodie ve-
nio, ſed contra aliam pugno domum,
ad quam me Deus feſtinato ire præ-
cepit: deſine adverſum Deum facere,
qui mecum eſt, ne interficiat te.
22 * Noluit Ioſias reverti, ſed præpara-
vit contra eum bellum, nec acquievit
ſermonibus Nechao ex ore Dei: ve-
rum perrexit ut dimicaret in campo
23 Mageddo. * Ibique vulneratus à ſa-
gittariis, dixit pueris ſuis: Educite me
de prælio, quia oppidò vulneratus
24 ſum. * Qui tranſtulerunt eum de cur-
ru in alterum currum, qui ſequeba-
tur eum more regio, & aſportaverunt
eum in Ieruſalem, mortuuſque eſt,
& ſepultus in mauſoleo patrum ſuo-
rum: & univerſus Iuda & Ieruſa-
25 lem luxerunt eum: * Ieremias ma-
xime: cujus omnes cantores atque
cantatrices, uſque in præſentem di-
em, lamentationes ſuper Ioſiam re-
plicant; & quaſi lex obtinuit in Iſ-
rael: Ecce ſcriptum fertur in lamen-
26 tationibus. * Reliqua autem ſermo-
num Ioſiæ & miſericordiarum ejus,
27 quæ lege præcepta ſunt Domini, * ope-
ra quoque illius prima & noviſſima,
ſcripta ſunt in Libro regum Iuda &
Iſrael.

CAPUT XXXVI.

Ioſiæ ſuccedit ejus filius Ioachaz quem rex Ægypti transfert in Ægyptum, fratremque Eliacim quem Ioacim nominat, ſubſtituit: quo in Babylonem ducto regnat filius Ioachin, & hunc rex Aſſyriorum unà cum vaſis templi in Babylonem abducit, patruumque illius impium Sedeciam ſubſtituit, qui Aſſyriis rebellans, templo ac Ieruſalem incenſis, transfertur unà cum populo in Babylonem, propter regum & populi peccata; donec per Cyrum regem Perſarum redeundi datur facultas.

TVlit ergo populus terræ Ioachaz 1
filium Ioſiæ, & conſtituit regem
pro patre ſuo in Ieruſalem. * Viginti 2
trium annorum erat Ioachaz cum
regnare cœpiſſet, & tribus menſibus
regnavit in Ieruſalem. * Amovit au- 3
tem eum rex Ægypti cum veniſſet in
Ieruſalem, & condemnavit terram cen-
tum talentis argenti, & talento auri.
* Conſtituitque pro eo regem, Eliakim 4
fratrem ejus, ſuper Iudã & Ieruſalẽ &
vertit nomen ejus Ioakim: ipſum ve-
ro Ioachaz tulit ſecum, & abduxit in
Ægyptum. * Vigintiquinque annorum 5
erat Ioakim cum regnare cœpiſſet, &
undecim annis regnavit in Ieruſalem:
fecitque malum coram Domino Deo
ſuo. * Contra hunc aſcendit Nabu- 6
chodonoſor rex Chaldæorum, & vin-
ctum catenis duxit in Babylonem.
* Ad quam & vaſa Domini tranſtulit, 7
& poſuit ea in templo ſuo. * Reliqua 8
autem verborum Ioakim, & abomina-
tionum ejus, quas operatus eſt, & quæ
inventa ſunt in eo, continentur in
Libro regum Iuda & Iſrael. Regna-
vit autem Ioachin filius ejus pro eo.
* Octo annorum erat Ioachin cum 9
regnare cœpiſſet, & tribus menſibus,
ac decem diebus regnavit in Ieruſa-
lem, fecitque malum in conſpectu Do-
mini. * Cumque anni circulus volve- 10
retur, miſit Nabuchodonoſor rex, qui
adduxerunt eum in Babylonem, aſpor-
tatis pretioſiſſimis vaſis domus Domi-
ni. Regem vero conſtituit Sedeciam
patruum ejus ſuper Iudam & Ieruſalem.
* Viginti & unius anni erat Sedecias 11
cum regnare cœpiſſet, & undecim an-
nis regnavit in Ieruſalem. * Fecit- 12
que malum in oculis Domini Dei ſui,
nec erubuit faciem Ieremiæ prophe-
tæ, loquentis ad ſe ex ore Domini.
* A rege quoque Nabuchodonoſor re- 13
ceſſit, qui adjuraverat eum per Deum:
& induravit cervicem ſuam & cor, ut
non reverteretur ad Dominum Deum
Iſrael. * Sed & univerſi principes ſa- 14
cerdotum, & populus, prævaricati
ſunt inique juxta univerſas abomina-
tiones Gentium, & polluerunt do-

mum

mum Domini, quam sanctificaverat sibi
15 in Ierusalem. * Mittebat autem Domi-
nus Deus patrum suorum ad illos per
manum nuntiorum suorum, de nocte
consurgens, & quotidie commonens:
eo quod parceret populo & habitacu-
16 lo suo. * At illi subsannabant nuntios
Dei, & parvipendebant sermones e-
jus, illudebantque prophetis, donec
ascenderet furor Domini in populum
17 ejus, & esset nulla curatio. * Adduxit
enim super eos regem Chaldæorum, &
interfecit juvenes eorum gladio in
domo sanctuarii sui: non est misertus
adolescentis, & virginis, & senis, nec
decrepiti quidem, sed omnes tradidit
18 in manibus ejus. * Vniversaque vasa
domus Domini, tam majora, quam
minora: & thesauros templi, & regis,
& principum, transtulit in Babylo-
19 nem. * Incenderunt hostes domum
Dei, destruxeruntque murum Ierusa-
lem, universas turres combusserunt,
& quidquid pretiosum fuerat, demo-
20 liti sunt. * Si quis evaserat gladium,
ductus in Babylonem servivit regi, &
filiis ejus, donec imperaret rex Persa-
21 rum, * & compleretur sermo Domini
ex ore Ieremiæ, & celebraret terra
sabbata sua: cunctis enim diebus de-
solationis egit sabbatum, usque dum
22 complerentur septuaginta anni.* Anno
autem primo Cyri regis Persarum, ad
explendum sermonem Domini, quem
locutus fuerat per os Ieremiæ, susci-
tavit Dominus spiritum Cyri regis
Persarum: qui jussit prædicari in uni-
verso regno suo, etiam per scripturam,
23 dicens: * Hæc dicit Cyrus rex Persa-
rum: Omnia regna terræ dedit mihi
Dominus Deus cæli, & ipse præcepit
mihi ut ædificarem ei domum in Ieru-
salem, quæ est in Iudæa: quis ex vo-
bis est in omni populo ejus? sit Domi-
nus Deus suus cum eo, & ascendat.

LIBER PRIMUS ESDRÆ.

CAPUT I.

Cyrus divinitus inspiratus redditis vasis templi Salomonis 5400. captivitatem Israelitis relaxat, concedens templi reædificationem.

1 IN anno primo Cyri regis Persa-
rum, ut compleretur verbum Domi-
ni ex ore Ieremiæ, suscitavit Do-
minus spiritum Cyri regis Persa-
rum: & traduxit vocem in omni regno
2 suo, etiam per scripturam, dicens: * Hęc
dicit Cyrus rex Persarum: Omnia re-
gna terræ dedit mihi Dominus Deus
cæli, & ipse præcepit mihi ut ædifica-
rem ei domum in Ierusalem, quæ est
3 in Iudæa. * Quis est in vobis de uni-
verso populo ejus? Sit Deus illius cum
ipso. Ascendat in Ierusalem, quæ est
in Iudæa, & ædificet domum Domini
Dei Israel, ipse est Deus qui est in Ie-
rusalem. * Et omnes reliqui in cunctis 4
locis ubicumque habitant, adjuvent
eum viri de loco suo, argento & auro,
& substantia, & pecoribus, excepto
quod voluntarie offerunt templo Dei,
quod est in Ierusalem.* Et surrexerunt 5
principes patrum de Iuda, & Benja-
min, & Sacerdotes, & Levitæ, & om-
nis cujus Deus suscitavit spiritum, ut
ascenderent ad ædificandum templum
Domini, quod erat in Ierusalem.* Vni- 6
versique qui erant in circuitu, adjuve-
runt manus eorum in vasis argenteis &
aureis, in substantia & jumentis, in su-
pellectili, exceptis his, quæ sponte ob-
tulerant. * Rex quoque Cyrus protulit 7
vasa templi Domini, quæ tulerat Na-
buchodonosor de Ierusalem, & posue-
rat ea in templo dei sui.* Protulit au- 8
tem ea Cyrus rex Persarum per ma-
num Mithridatis filii Gazabar, & an-
numeravit ea Sassabasar principi Iuda.
* Et hic est numerus eorum: Phialæ 9
aureæ triginta, phialæ argenteæ mil-
le, cultri viginti novem, scyphi aurei
triginta, * scyphi argentei secundi 10
quadringenti decem: vasa alia mille.
* Omnia vasa aurea & argentea, quin- 11
que millia quadringenta: universa tu-
lit Sassabasar cum his qui ascendebant
de transmigratione Babylonis in Ieru-
salem.

CAPUT II.

Numerus revertentium duce Zorobabel è captivitate Babylonica in Ierusalem, ac donorum in reædificationem templi oblatorum.

HI sunt autem provinciæ filii, qui 1
ascenderunt de captivitate, quam
transtulerat Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis in Babylonem, & reversi sunt
in Ierusalem & Iudam, unusquisque in
civitatem suam. * Qui venerunt cum 2
Zorobabel, Iosue, Nehemia, Saraja, &
Rahelaja, Mardochai, Belsan, Mesphar,
Beguai, Rehum, Baana. Numerus viro-
rum populi Israel: * Filii Pharos, duo 3
millia centum septuagintaduo. * Filii 4
Sephatia, trecenti septuagintaduo.
* Filii Area, septingenti septuaginta- 5
quinque. * Filii Phahath Moab, filio- 6
rum Iosue: Ioab, duo millia octingenti
duodecim.* Filii Ælam, mille ducenti 7
quinquaginta quattuor.*Filii Zethua, 8
nongenti quadragintaquinque. * Filii 9
Zachai, septingenti sexaginta. * Filii 10
Bani, sexcenti quadraginta duo.* Filii 11
Bebai, sexcenti vigintitres. * Filii Az- 12
gad, mille ducenti vigintiduo. * Filii 13
Adonicam, sexcenti sexagintasex.* Fi- 14
lii Beguai, duo millia quinquagintasex.
*Filii Adin, quadringenti quinquagin- 15
taquattuor. * Filii Ather, qui erant ex 16

17 Ezechia, nonagintaocto. * Filii Besai,
18 trecenti vigintitres. * Filii Iora , cen-
19 tum duodecim. * Filii Hasum, ducenti
20 vigintitres. * Filii Gebbar, nonaginta-
21 quinque.* Filii Bethlehem,centum vi-
22 gintitres. * Viri Nerupha,quinquagin-
23 tasex.* Viri Anathoth,centum viginti-
24 octo. * Filii Azmaveth, quadraginta-
25 duo. * Filii Cariathiarim, Cephira,&
Beroth , septingenti quadragintatres.
26 * Filii Rama & Gabaa, sexcenti vigin-
27 tiunus.* Viri Machmas centum vigin-
28 tiduo.* Viri Bethel & Hai, ducenti vi-
29 gintitres. * Filii Nebo, quinquaginta-
30 duo. * Filii Megbis, centum quinqua-
31 gintasex. * Filii Ælam alterius , mille
32 ducenti quinquagintaquattuor. * Filii
33 Harim , trecenti viginti. * Filii Lod,
Hadid,&Ono,septingenti vigintiquin-
34 que. * Filii Iericho, trecenti quadra-
35 gintaquinque.* Filii Senaa,tria millia
36 sexcenti triginta. * Sacerdotes : Filii
Iadaja in domo Iosue,nongenti septua-
37 gintatres. * Filii Emmer, mille quin-
38 quagintaduo.*Filii Pheshur,mille du-
39 centi quadragintaseptem. *Filii Harim,
40 mille decem & septem. * Levitæ: Filii
Iosue & Cedmihel filiorum Odoviæ,
41 septuagintaquattuor. * Cantores:Filii
42 Asaph,centum vigintiocto. * Filii Ia-
nitorũ: filii Sellum, filii Ater,filii Tel-
mon,filii Accub, filii Hatita,filiiSobai:
43 universi centum trigintanovem. * Na-
thinæi:filii Siha,filiiHasupha,filiiTab-
44 baoth, * filii Ceros,filii Siaa,filii Pha-
45 don,* filii Lebana,filii Hagaba,filiiAc-
46 cub, * filii Hagab, filii Semlai,filii Ha-
47 nan,* filii Gaddel,filii Gaher,filiiRaa-
48 ja. * filii Rasin,filii Necoda filii Gazã,
49 * filii Aza filii Phasea,filii Besee,* filii
50 Asena,filii Munim,filii Nephusim,*filii
51 Bacbuc,filiiHacupha, filiiHarhur,*filii
52 Besluth, filii Mahida, filii Harsa, * filii
53 Bercos,filii Sisara, filii Thema , * filii
54 Nasia,filii Hatipha, * filii servorum Sa-
55 lomonis, filii Sotai, filii Sopheret, filii
56 Pharuda , * filii Iala,filii Dercon,filii
57 Geddel , * filii Saphatia,filii Hatil,filii
Phochereth,qui erant de Asebaim,filii
58 Ami. * omnes Nathinæi, & filii servo-
rumSalomonis,trecenti nonagintaduo,
59 * Et hi qui ascenderunt de Thelmala,
Thelharsa, Cherub, & Adon,& Emer:
& non potuerunt indicare domum pa-
trum suorum & semen suum,utrum ex
Israel essent.* Filii Dalaja,filii Tobia,
60 filii Necoda , sexcenti quinquaginta-
61 duo. * Et de filiis Sacerdotum : filii
Hobia,filii Accos filii Berzellai,qui ac-
cepit de filiabus Berzellai Galaaditis,
uxorem, & vocatus est nomine eorum:
62 * hi quæsierunt scripturam genealogiæ
suæ , & non invenerunt , & ejecti sunt
63 de sacerdotio. * Et dixit Athersatha
eis, ut non comederent de Sancto san-
ctorum , donec surgeret sacerdos do-
64 ctus atque perfectus. * Omnis multi-
tudo quasi unus , quadragintaduo mil-
65 lia trecenti sexaginta : * exceptis ser-
vis eorum , & ancillis , qui erant se-
ptem millia trecenti triginta septem:
& in ipsis cantores atque cantatrices
ducenti.* Equi eorum septingenti tri- 66
gintasex,muli eorum, ducenti quadra-
gintaquinque , * cameli eorum , qua- 67
dringenti trigintaquinque , asini eo-
rum , sex millia septingenti viginti.
*Et de principibus patrũ, cũ ingrede- 68
rentur templum Domini , quod est in
Ierusalem , sponte obtulerunt in do-
mum Dei ad extruendam eam in loco
suo. * Secundum vires suas dederunt 69
impensas operis, auri solidos sexagin-
ta millia, & mille,argenti mnas quin-
que millia , & vestes sacerdotales cen-
tum. * Habitaverunt ergo Sacerdotes, 70
& Levitæ , & de populo , & cantores,
& janitores , & Nathinæi , in urbibus
suis,universusque Israel in civitatibus
suis.

CAPUT III.

Convocato populo in Ierusalem extruitur altare super quo victimæ offeruntur ; celebratur quoque septem diebus festum tabernaculorum ; & secundo reversionis anno templum fundatur,populo vociferante partim ex gaudio,partim ex fletu.

IAmque venerat mensis septimus , & 1
erant filii Israel in civitatibus suis:
congregatus est ergo populus quasi vir
unus in Ierusalem. * Et surrexit Iosue 2
filius Iosedec,& fratres ejus sacerdotes
& Zorobabel filius Salathiel , & fra-
tres ejus , & ædificaverunt altare Dei
Israel, ut offerrent in eo holocautoma-
ta, sicut scriptum est in lege Moysi viri
Dei. * Collocaverunt autem altare Dei 3
super bases suas, deterrentibus eos per
circuitum populis terrarum,& obtule-
runt super illud holocaustum Domino
mane & vespere : * Feceruntque sol- 4
lemnitatem tabernaculorum,sicut scri-
ptum est,& holocaustum diebus singu-
lis per ordinem secundum præceptum,
opus diei in die suo.* Et post hæc ho- 5
locaustum juge, tam in Calendis quam
in universis sollennitatibus Domini,
quæ erant consecratæ , & in omnibus
in quibus ultro offerebatur munus Do-
mino.. * A primo die mensis septimi 6
cœperunt offerre holocaustum Domi-
no : porro templum Dei nondum fun-
datum erat. * Dederunt autem pecu- 7
nias latomis & cæmentariis : cibum
quoque, & potum, & oleum, Sidoniis
Tyriisque , ut deferrent ligna cedrina
de Libano ad mare Ioppe , juxta quod
præceperat Cyrus rex Persarum eis. 8
* Anno autem secundo adventus eo-
rum ad templum Dei in Ierusalem,
mense secundo , cœperunt Zorobabel
filius Salathiel, & Iosue filius Iosedec,
& reliqui de fratribus eorum Sacerdo-
tes, & Levitæ , & omnes qui venerant
de captivitate in Ierusalem , & con-

stituerunt

ſtituerunt Levitas à viginti annis &
9 ſupra, ut urgerent opus Domini. * Ste-
titque Ioſue & filii ejus, & fratres e-
jus, Cedmihel & filii ejus, & filii Iu-
da, quaſi vir unus, ut inſtarent ſuper
eos qui faciebant opus in templo Dei:
filii Henadad, & filii eorum, & fratres
10 eorum Levitæ. * Fundato igitur à cæ-
mentariis templo Domini, ſteterunt ſa-
cerdotes in ornatu ſuo cum tubis: &
Levitæ filii Aſaph in cymbalis, ut lau-
darent Deum per manus David regis
11 Iſrael. * Et concinebant in hymnis &
confeſſione Domino: Quoniam bonus,
quoniam in æternum miſericordia e-
jus ſuper Iſrael. Omnis quoque popu-
lus vociferabatur clamore magno in
laudando Dominum, eo quod funda-
12 tum eſſet templum Domini. * plurimi
etiam de Sacerdotibus & Levitis, &
principes patrum, & ſeniores, qui vi-
derant templum prius cum fundatum
eſſet, & hoc templum in oculis eorum,
flebant voce magna: & multi vocife-
rantes in lætitia, elevabant vocem.
13 * Nec poterat quiſquam agnoſcere vo-
cem clamoris lætantium, & vocem fle-
tus populi: commixtim enim populus
vociferabatur clamore magno, & vox
audiebatur procul.

CAPUT IV.

*Iſraelis hoſtes qui ab Aſſur miſſi fue-
rant ad inhabitandas urbes Samariæ
impediunt templi & urbis inſtau-
rationem, quod non admitterentur ut
ſimul ædificarent, & uſque ad ſe-
cundum Darii annum intermitti
procurant.*

1 AUdierunt autem hoſtes Iudæ &
Benjamin, quia filii captivitatis
ædificarent templum Domino Deo Iſ-
2 rael: * & accedentes ad Zorobabel, &
ad principes patrum, dixerunt eis: Æ-
dificemus vobiſcum, quia ita ut vos,
quærimus Deum veſtrum: ecce nos
immolavimus victimas à diebus Aſor
Haddan regis Aſſur, qui adduxit nos
3 huc. * Et dixit eis Zorobabel, & Io-
ſue, & reliqui principes patrum Iſrael:
Non eſt vobis & nobis ut ædificemus
domum Deo noſtro, ſed noſipſi ſoli æ-
dificabimus Domino Deo noſtro, ſicut
præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.
4 * Factum eſt igitur, ut populus ter-
ræ impediret manus populi Iudæ, &
5 turbaret eos in ædificando. * Con-
duxerunt autem adverſus eos conſilia-
tores, ut deſtruerent conſilium eorum
omnibus diebus Cyri regis Perſarum,
& uſque ad regnum Darii regis Perſa-
6 rum. * In regno autem Aſſueri, in
principio regni ejus, ſcripſerunt ac-
cuſationem adverſus habitatores Iudæ
7 & Ieruſalem. * Et in diebus Artaxerxis
ſcripſit Beſelam Mithridates, & Tha-
beel, & reliqui, qui erant in conſilio
eorum, ad Artaxerxem regem Perſa-
rum: epiſtola autem accuſationis ſcri-
pta erat Syriace, & legebatur ſermone
Syro. * Reum Beelteem, & Samſai ſcri- 8
ba, ſcripſerunt epiſtolam unam de Ie-
ruſalem Artaxerxi regi hujuſcemodi:
* Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, & 9
reliqui conſiliatores eorum, Dinæi, &
Apharſathachæi, Terphalæi, Aphar-
ſæi, Erchuæi, Babylonii, Suſanechæi,
Dievi, & Ælamitæ, * & ceteri de 10
Gentibus, quas tranſtulit Aſenaphar
magnus & glorioſus: & habitare eas
fecit in civitatibus Samariæ, & in re-
liquis regionibus trans Flumen in pa-
ce: (* Hoc eſt exemplar epiſtolæ, 11
quam miſerunt ad eum) Artaxerxi re-
gi, ſervi tui, viri qui ſunt trans Flu-
vium, ſalutem dicunt. * Notum ſit re-
gi, quia Iudæi, qui aſcenderunt à te
ad nos, venerunt in Ieruſalem civita- 12
tem rebellem & peſſimam, quam ædi-
ficant, extruentes muros ejus, & parie-
tes componentes. * Nunc igitur notum 13
ſit regi, quia ſi civitas illa ædificata
fuerit, & muri ejus inſtaurati, tribu-
tum, & vectigal, & annuos reditus non
dabunt, & uſque ad reges hæc noxa
perveniet. * Nos autem memores ſalis, 14
quod in palatio comedimus, & quia
læſiones regis videre nefas ducimus,
idcirco miſimus & nuntiavimus regi, 15
* ut recenſeas in libris hiſtoriarum pa-
trum tuorum, & invenies ſcriptum in
commentariis: & ſcies quoniam urbs
illa, urbs rebellis eſt, & nocens regibus
& provinciis, & bella concitantur in
ea ex diebus antiquis: quam ob rem 16
& civitas ipſa deſtructa eſt. * Nuntia-
mus nos regi, quoniam ſi civitas illa
ædificata fuerit, & muri ipſius inſtau-
rati, poſſeſſionem trans Fluvium non
habebis. * Verbum miſit rex ad Reum 17
Beelteem, & Samſai ſcribam, & ad
reliquos qui erant in conſilio eorum
habitatores Samariæ, & ceteris trans
Fluvium, ſalutem dicens & pacem.
* Accuſatio, quam miſiſtis ad nos, ma- 18
nifeſte lecta eſt coram me. * & à me 19
præceptum eſt: & recenſuerunt, inve-
neruntque quoniam civitas illa à die-
bus antiquis adverſum reges rebellat,
& ſeditiones, & prælia concitantur in
ea: * nam & reges fortiſſimi fuerunt 20
in Ieruſalem, qui & dominati ſunt om-
ni regioni, quæ trans Fluvium eſt: tri-
butum quoque & vectigal, & reditus
accipiebant. * Nunc ergo audite ſen- 21
tentiam: Prohibeatis viros illos, ut
urbs illa non ædificetur, donec ſi forte
à me juſſum fuerit. * Videte ne negli- 22
genter hoc impleatis, & paulatim cre-
ſcat malum contra reges. * Itaque ex- 23
emplum edicti Artaxerxis regis lectum
eſt coram Reum Beelteem, & Samſai
ſcriba, & conſiliariis eorum: & abie-
runt feſtini in Ieruſalem ad Iudæos,
& prohibuerunt eos in brachio & ro-
bore. * Tunc intermiſſum eſt opus do- 24
mus Domini in Ieruſalem, & non fiebat

usque ad annum secundum regni Darii
regis Persarum.

CAPUT V.

*Aggæi & Zachariæ exhortatione tem-
pli ædificatio repetitur, frustra conā-
tibus hoc impedire principibus qui
trans Flumen in Samaria constituti
erant à rege Assyriorum.*

1 PRophetaverunt autem Aggæus Pro-
pheta & Zacharias filius Addo,
prophetantes ad Iudæos, qui erant in
Iudæa & Ierusalem, in nomine Dei Is-
2 rael.* Tunc surrexerunt Zorobabel fi-
lius Salathiel, & Iosue filius Iosedec,
& cœperunt ædificare templum Dei in
Ierusalem, & cum eis prophetæ Dei
3 adjuvantes eos. * In ipso autem tem-
pore venit ad eos Thathanai, qui
erat dux trans Flumen, & Stharbuza-
nai, & consiliarii eorum: sicque dixe-
runt eis: Quis dedit vobis consilium
ut domum hanc ædificaretis, & muros
4 ejus instauraretis? * Ad quod respon-
dimus eis, quæ essent nomina homi-
num auctorum ædificationis illius.
5 * Oculus autem Dei eorum factus est
super senes Iudæorum, & non potue-
runt inhibere eos. Placuitque ut res
ad Darium referretur, & tunc satisfa-
cerent adversus accusationem illam.
6 * Exemplar epistolæ, quam misit Tha-
thanai dux regionis trans Flumen, &
Stharbuzanai, & consiliatores ejus Ar-
phasachæi, qui erant trans Flumen, ad
7 Darium regem. * Sermo, quem mise-
rant ei, sic scriptus erat: Dario regi pax
8 omnis. * Notum sit regi, isse nos ad
Iudæam provinciam, ad domum Dei
magni, quæ ædificatur lapide impoli-
to, & ligna ponuntur in parietibus:
opusque illud diligenter extruitur, &
9 crescit in manibus eorum. * Interro-
gavimus ergo senes illos, & ita dixi-
mus eis: Quis dedit vobis potestatem
ut domum hanc ædificaretis, & muros
10 hos instauraretis? * Sed & nomina eo-
rum quæsivimus ab eis, ut nuntiare-
mus tibi: scripsimusque nomina eorum
11 virorum qui sunt principes in eis. *Hu-
juscemodi autem sermonem responde-
runt nobis, dicentes: Nos sumus servi
Dei cæli & terræ, & ædificamus tem-
plum, quod erat extructum ante hos
annos multos, quodque rex Israel ma-
12 gnus ædificaverat, & extruxerat.*Post-
quam autem ad iracundiam provoca-
verunt patres nostri Deum cæli, tradi-
dit eos in manus Nabuchodonosor re-
gis Babylonis Chaldæi, domum quoq;
hanc destruxit, & populum ejus tran-
13 stulit in Babylonem. * Anno autem
primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex
proposuit edictum ut domus Dei hæc
14 ædificaretur. * Nam & vasa templi
Dei aurea & argentea, quæ Nabucho-
donosor tulerat de templo, quod erat
in Ierusalem, & asportaverat ea in
templum Babylonis, protulit Cyrus
rex de templo Babylonis, & data sunt
Sassabasar vocabulo, quem & princi-
pem constituit, * dixitque ei: Hæc va- 15
sa tolle, & vade, & pone ea in templo,
quod est in Ierusalem, & domus Dei æ-
dificetur in loco suo. * Tunc itaque 16
Sassabasar ille venit & posuit funda-
menta templi Dei in Ierusalem, & ex
eo tempore usque nunc ædificatur, &
necdum completum est. * Nunc ergo, si 17
videtur regi bonum, recenseat in bi-
bliotheca regis, quæ est in Babylone,
utrumnam à Cyro rege jussum fuerit
ut ædificaretur domus Dei in Ierusa-
lem, & voluntatem regis super hac re
mittat ad nos.

CAPUT VI.

*Darius Cyri decretum de templo ex-
truendo in bibliotheca sua inventum
jubet compleri suppeditato sumptu;
templum autem sexto Darii anno
absolutum cum ingenti lætitia plu-
rimisque victimis dedicatur, ac Pa-
scha septem diebus celebratur.*

TVnc Darius rex præcepit: & re- 1
censuerunt in bibliotheca libro-
rum, qui erant repositi in Babylone,
* & inventum est in Ecbatanis, quod 2
est castrum in Medena provincia, volu-
men unum, talisque scriptus erat in eo
commentarius: * Anno primo Cyri re- 3
gis: Cyrus rex decrevit ut domus Dei
ædificaretur, quæ est in Ierusalem,
in loco ubi immolent hostias, & ut
ponant fundamenta supportantia alti-
tudinem cubitorum sexaginta, & lati-
tudinem cubitorum sexaginta, * ordi- 4
nes de lapidibus impolitis tres, & sic
ordines de lignis novis: sumptus au-
tem de domo regis dabuntur. * Sed & 5
vasa templi Dei aurea & argentea, quæ
Nabuchodonosor tulerat de templo
Ierusalem, & attulerat ea in Babylo-
nem, reddantur & referantur in tem-
plum in Ierusalem in locum suum,
quæ & posita sunt in templo Dei.
* Nunc ergo Thathanai dux regionis, 6
quæ est trans Flumen, Stharbuzanai,
& consiliarii vestri Apharsachæi, qui
estis trans Flumen, procul recedite ab
illis, * & dimittite fieri templum Dei 7
illud à duce Iudæorum, & à seniori-
bus eorum, ut domum Dei illam æ-
dificent in loco suo. * Sed & à me 8
præceptum est, quid oporteat fieri à
presbyteris Iudæorum illis, ut ædifi-
cetur domus Dei, scilicet ut de arca re-
gis, id est, de tributis, quæ dantur de
regione trans Flumen, studiose sumptus
dentur viris illis, ne impediatur opus.
* Quod si necesse fuerit, & vitulos, & 9
agnos, & hœdos in holocaustum Deo
cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum,
secundum ritum Sacerdotum, qui sunt
in Ierusalem, detur eis per singulos
dies, ne sit in aliquo querimonia. * Et 10

offerant.

offerant oblationes Deo cæli, orentque
11 pro vita regis, & filiorum ejus. * A me
ergo positum est decretum: Vt omnis
homo qui hanc mutaverit jussionem,
tollatur lignum de domo ipsius, & eri-
gatur, & configatur in eo, domus au-
12 tem ejus publicetur. * Deus autem qui
habitare fecit nomen suum ibi, dissi-
pet omnia regna, & populum qui ex-
tenderit manum suam ut repugnet, &
dissipet domum Dei illam, quæ est in
Ierusalem. Ego Darius statui decre-
13 tum, quod studiose impleri volo. * Igi-
tur Thathanai dux regionis trans Flu-
men, & Stharbuzanai, & consiliarii e-
jus, secundum quod præceperat Darius
14 rex, sic diligenter executi sunt. * Se-
niores autem Judæorum ædificabant,
& prosperabantur juxta prophetiam
Aggæi prophetæ, & Zachariæ filii Ad-
do: & ædificaverunt & construxerunt,
jubente Deo Israel, & jubente Cyro, &
Dario, & Artaxerxe, regibus Persarum:
15 * & compleverunt domum Dei istam,
usque ad diem tertium mensis Adar,
qui est annus sextus regni Darii regis.
16 * Fecerunt autem filii Israel, Sacerdo-
tes & Levitæ, & reliqui filiorum trans-
migrationis, dedicationem Domus Dei
17 in gaudio. * Et obtulerunt in dedica-
tionem domus Dei vitulos centum, a-
rietes ducentos, agnos quadringentos,
hircos caprarum pro peccato totius Is-
rael duodecim, juxta numerum tri-
buum Israel. * Et statuerunt Sacerdo-
18 tes in ordinibus suis, & Levitas in vi-
cibus suis, super opera Dei in Ierusa-
lem, sicut scriptum est in Libro Moysi.
19 * Fecerunt autem filii Israel transmi-
grationis, Pascha, quartadecima die
20 mensis primi. * Purificati enim fuerant
Sacerdotes & Levitæ quasi unus: om-
nes mundi ad immolandum pascha u-
niversis filiis transmigrationis, & fra-
21 tribus suis Sacerdotibus, & sibi. * Et
comederunt filii Israel, qui reversi fue-
rant de transmigratione, & omnes qui
se separaverant à coinquinatione Gen-
tium terræ ad eos, ut quærerent Do-
22 minum Deum Israel. * Et fecerunt sol-
lemnitatem azymorum septem diebus
in lætitia, quoniam lætificaverat eos
Dominus, & converterat cor regis As-
sur ad eos, ut adjuvaret manus eorum
in opere domus Domini Dei Israel.

CAPUT VII.

Esdras scriba assumptis comitibus Ierusalem ascendit cum edicto regis magnisque muneribus legem Dei docturus populumque recturus, & refertur regis edictum.

1 POst hæc autem verba, in regno Ar-
taxerxis regis Persarum, Esdras fi-
lius Sarajæ, filii Azariæ, filii Helciæ,
2 * filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob,
3 * filii Amariæ, filii Azariæ, filii Mara-
4 joth, * filii Zarahiæ, filii Ozi, filii Boc-
ci, * filii Abisue, filii Phinees, filii E- 5
leazar, filii Aaron sacerdotis ab ini-
tio, * Ipse Esdras ascendit de Babylo- 6
ne, & ipse scriba velox in lege Moysi,
quam Dominus Deus dedit Israel: &
dedit ei rex, secundum manum Domini
Dei ejus super eum, omnem petitio-
nem ejus. * Et ascenderunt de filiis Is- 7
rael, & de filiis Sacerdotum, & de filiis
Levitarum, & de cantoribus, & de ja-
nitoribus, & de Nathinæis, in Ierusa-
lem, anno septimo Artaxerxis regis.
*Et venerunt in Ierusalem mense quin- 8
to, ipse est annus septimus regis. * Quia 9
in primo die mensis primi cœpit a-
scendere de Babylone, & in primo die
mensis quinti venit in Ierusalem, juxta
manum Dei sui bonam super se. * Es- 10
dras enim paravit cor suum, ut investi-
garet legem Domini, & faceret & do-
ceret in Israel præceptum & judicium.
* Hoc est autem exemplar epistolæ edi- 11
cti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ
sacerdoti, scribæ erudito in sermoni-
bus & præceptis Domini, & ceremo-
niis ejus in Israel. * Artaxerxes rex re- 12
gum Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei
cæli doctissimo salutem. * A me de- 13
cretum est, ut cuicumque placuerit in
regno meo de populo Israel, & de Sa-
cerdotibus ejus, & de Levitis, ire in Ie-
rusalem, tecum vadat. * A facie enim 14
regis, & septem consiliatorum ejus,
missus es, ut visites Iudæam & Ierusa-
lem in lege Dei tui, quæ est in manu
tua: * & ut feras argentum & aurum, 15
quod rex & consiliatores ejus sponte
obtulerunt Deo Israel, cujus in Ierusa-
lem tabernaculum est. * Et omne ar- 16
gentum & aurum quodcumque inve-
neris in universa provincia Babylonis,
& populus offerre voluerit, & de Sa-
cerdotibus quæ sponte obtulerint do-
mui Dei sui, quæ est in Ierusalem, * li- 17
bere accipe, & studiose eme de hac pe-
cunia vitulos, arietes, agnos, & sacrifi-
cia & libamina eorum, & offer ea su-
per altare templi Dei vestri, quod est in
Ierusalem. * Sed & si quid tibi & fra- 18
tribus tuis placuerit, de reliquo argen-
to & auro ut faciatis, juxta volunta-
tem Dei vestri facite. * Vasa quoque, 19
quæ dantur tibi in ministerium domus
Dei tui, trade in conspectu Dei in Ie-
rusalem, * Sed & cetera, quibus opus 20
fuerit in domum Dei tui, quantum-
cunq; necesse est ut expendas, dabitur
de thesauro, & de fisco regis, * & à me. 21
Ego Artaxerxes rex, statui atque de-
crevi omnibus custodibus arcæ publi-
cæ, qui sunt trans Flumen, ut quod-
cumque petierit à vobis Esdras sacer-
dos, scriba legis Dei cæli, absque mora
detis, * usque ad argenti talenta cen- 22
tum, & usque ad frumenti coros cen-
tum, & usque ad vini batos centum, &
usque ad batos olei centum, sal vero
absque mensura. * Omne, quod ad ri- 23
tum Dei cæli pertinet, tribuatur

diligenter in domo Dei cæli : ne forte
irascatur contra regnum regis, & filio-
4 rum ejus. * Vobis quoque notum faci-
mus de universis Sacerdotibus , & Le-
vitis , & cantoribus , & janitoribus,
Nathinæis, & ministris domus Dei hu-
jus, ut vectigal , & tributum, & anno-
nas , non habeatis potestatem impo-
5 nendi super eos. * Tu autem Esdra, se-
cundum sapientiam Dei tui, quæ est in
manu tua , constitue judices & præsi-
des , ut judicent omni populo qui est
trans Flumen , his videlicet qui nove-
runt legem Dei tui , sed & imperitos
6 docete libere. * Et omnis qui non fe-
cerit legem Dei tui, & legem regis di-
ligenter , judicium erit de eo , sive in
mortem, sive in exilium , sive in con-
demnationem substantiæ ejus, vel cer-
7 te in carcerem. * Benedictus Dominus
Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc
in corde regis , ut glorificaret domum
8 Domini , quæ est in Ierusalem, * & in
me inclinavit misericordiam suam co-
ram rege & consiliatoribus ejus , & u-
niversis principibus regis potentibus:
& ego confortatus manu Domini Dei
mei , quæ erat in me , congregavi de
Israel principes qui ascenderent me-
cum.

CAPUT VIII.

*Recensentur qui de Babylone ascende-
runt cum Esdra: qui indicto jejunio
pro directione itineris Deum precan-
tes , prosperè perveniunt in Ierusa-
lem , ac vasa quæ secum attulerunt
in templum adferunt cum victimis.*

1 HI sunt ergo principes familia-
rum, & genealogia eorum, qui a-
scenderunt mecum in regno Artaxerxis
2 regis de Babylone. * De filiis Phinees,
Gersom. De filiis Ithamar , Daniel. De
3 filiis David , Hattus. * De filiis Seche-
niæ, filiis Pharos , Zacharias : & cum
eo numerati sunt viri centum quin-
4 quaginta. * De filiis Phahath Moab,
Elioënai filius Zarehe , & cum eo du-
5 centi viri. * De filiis Sechenię , filius
6 Ezechiel, & cum eo trecenti viri.* De
filiis Adan , Abed filius Ionathan , &
7 cum eo quinquaginta viri. * De filiis
Alam, Isaias filius Athaliæ, & cum eo
8 septuaginta viri. * De filiis Saphatiæ ,
Zebedia filius Michael , & cum eo
9 octoginta viri. * De filiis Ioab , Obe-
dia filius Iahiel , & cum eo ducenti
10 decem & octo viri.*De filiis Selomith,
filius Iosphiæ, & cum eo centum sexa-
11 ginta viri. * De filiis Bebai, Zacharias
filius Bebai , & cum eo vigintiocto vi-
12 ri.* De filiis Azgad, Iohanan filius Ec-
cetan , & cum eo centum & decem vi-
13 ri. * De filiis Adonicam, qui erant
novissimi : & hæc nomina eorum : E-
lipheleth , & Iehiel , & Samajas , &
14 cum eis sexaginta viri.*De filiis Begui,
Vthai & Zachur, & cum eis septuagin-
ta viri. * Congregavi autem eos ad 15
fluviũ, qui decurrit ad Ahava, & man-
simus ibi tribus diebus : quæsivique in
populo & in sacerdotibus de filiis Le-
vi, & non inveni ibi. *Itaque misi Elie- 16
zer, & Ariel, & Semejam, & Elnathan,
& Iarib , & alterum Elnathan , & Na-
than, & Zachariam, & Mosollam prin-
cipes : & Iojarib, & Elnathan sapien-
tes. * Et misi eos ad Eddo, qui est pri- 17
mus in Chasphiæ loco, & posui in ore
eorum verba, quæ loquerentur ad Ed-
do , & fratres ejus Nathinæos in loco
Chasphiæ , ut adducerent nobis mini-
stros domus Dei nostri. * Et adduxe- 18
runt nobis per manum Dei nostri bo-
nam super nos , virum doctissimum de
filiis Moholi filii Levi filii Israel, & Sa-
rabiam & filios ejus & fratres ejus de-
cem & octo, * & Hasabiam, & cum eo 19
Isaiam de filiis Merari, fratresque ejus
& filios ejus viginti:*& de Nathinæis, 20
quos dederat David & principes ad
ministeria Levitarum, Nathinæos du-
centos viginti : omnes hi suis nomini-
bus vocabantur. * Et prædicavi ibi je- 21
junium juxta fluvium Ahava, ut affligè-
remur coram Domino Deo nostro , &
peteremus ab eo viam rectam nobis &
filiis nostris , universæque substantiæ
nostræ. * Erubui enim petere à rege 22
auxilium & equites , qui defenderent
nos ab inimico in via, quia dixeramus
regi : Manus Dei nostri est super
nos, qui quærunt eum in bonitate : &
imperium ejus, & fortitudo ejus, & fu-
ror super omnes, qui derelinquunt eũ.
* Iejunavimus autem & rogavimus 23
Deum nostrum per hoc : & evenit no-
bis prospere. * Et separavi de princi-
pibus sacerdotum duodecim, Sarabiã, 24
& Hasabiam , & cum eis de fratribus
eorum decem, * appendique eis argen- 25
tum & aurum , & vasa consecrata do-
mus Dei nostri , quæ obtulerat rex &
consiliatores ejus, & principes ejus, u-
niversusque Israel eorum qui inventi
fuerant : * & appendi in manibus eo- 26
rum argenti talenta sexcenta quinqua-
ginta , & vasa argentea centum , auri
centum talenta:* & crateres aureos vi- 27
ginti , qui habebant solidos millenos,
& vasa æris fulgentis optimi duo, pul-
chra ut aurum.* Et dixi eis: Vos sancti 28
Domini, & vasa sancta, & argentum &
aurum quod sponte oblatum est Domi-
no Deo patrum nostrorum : * vigilate 29
& custodite , donec appendatis coram
principibus Sacerdotum, & Levita-
rum , & ducibus familiarum Israel in
Ierusalem, in thesaurum domus Domi-
ni. * Susceperunt autem Sacerdo- 30
tes & Levitæ pondus argenti, & auri,
& vasorum , ut deferrent Ierusalem
in domum Dei nostri. * Promovimus 31
ergo à flumine Ahava duodecimo die
mensis primi ut pergeremus Ierusalẽ:
& manus Dei nostri fuit super nos , &
liberavit nos de manu inimici & insi-

32 diatoris in via. * Et venimus Ierusa-
lem, & mansimus ibi tribus diebus.
33 * Die autem quarta appensum est ar-
gentum, & aurum, & vasa in domo
Dei nostri, per manum Meremoth fi-
lii Vriæ Sacerdotis, & cum eo Elea-
zar filius Phinees, cumque eis Iozabed
filius Iosue, & Noadaja filius Bennoi
34 Levitæ, * juxta numerum & pondus
omnium: descriptumque est omne
35 pondus in tempore illo. * Sed & qui
venerant de captivitate filii transmi-
grationis, obtulerunt holocautomata
Deo Israel, vitulos duodecim pro om-
ni populo Israel, arietes nonagintasex,
agnos septuaginta septem, hircos pro
peccato duodecim: omnia in holocau-
36 stum Domino. * Dederunt autem edi-
cta regis satrapis, qui erant de conspe-
ctu regis, & ducibus trans Flumen,
& elevaverunt populum & domum
Dei.

CAPUT IX.

Audiens Esdras Iudæos matrimonia contraxisse cum gentibus, scindit vestimenta sua, & populi peccata confitetur, lugetque coram Domino.

1 POstquam autē hæc completa sunt,
accesserunt ad me principes, dicen-
tes: Non est separatus populus Israel,
Sacerdotes & Levitæ, à populis terra-
rum, & abominationibus eorum, Cha-
nanæi videlicet, & Hethæi, & Phere-
zæi, & Iebusæi, & Ammonitarum, &
Moabitarum, & Ægyptiorum, & A-
2 morrhæorum: * tulerunt enim de fi-
liabus eorum sibi & filiis suis, & com-
miscuerunt semen sanctum cum popu-
lis terrarum: manus etiam principum
& magistratuum fuit in transgressione
3 hac prima. * Cumque audissem sermo-
nem istum, scidi pallium meum & tu-
nicam, & evelli capillos capitis mei &
4 barbæ, & sedi mœrens. * Convenerunt
autem ad me omnes, qui timebant ver-
bum Dei Israel, pro transgressione eo-
rum qui de captivitate venerant, & e-
go sedebam tristis usque ad sacrificium
5 vespertinum: * & in sacrificio vesper-
tino surrexi de afflictione mea, & scis-
so pallio & tunica, curvavi genua mea,
& expandi manus meas ad Dominum
6 Deum meum, * & dixi: Deus meus con-
fundor & erubesco levare faciem me-
am ad te: quoniam iniquitates nostræ
multiplicatæ sunt super caput nostrū,
& delicta nostra creverunt usque ad
7 cælum, * à diebus patrum nostrorum:
sed & nos ipsi peccavimus graviter us-
que ad diem hanc, & in iniquitatibus
nostris traditi sumus ipsi, & reges no-
stri, & Sacerdotes nostri, in manum
regum terrarum, & in gladium, & in
captivitatem, & in rapinam, & in con-
8 fusionem vultus, sicut & die hac. * Et
nunc quasi parum & ad momentum fa-
cta est deprecatio nostra apud Domi-
num Deum nostrum, ut dimitteren-
tur nobis reliquiæ, & daretur nobis
paxillus in loco sancto ejus, & illumi-
naret oculos nostros Deus noster, & da-
ret nobis vitam modicam in servitute
nostra, * quia servi sumus, & in servi- 9
tute nostra non dereliquit nos Deus no-
ster, sed inclinavit super nos misericor-
diam coram rege Persarum, ut daret
nobis vitam, & sublimaret domum Dei
nostri, & extrueret solitudines ejus, &
daret nobis sepem in Iuda & Ierusa-
lem. * Et nunc quid dicemus Deus no- 10
ster post hæc? quia dereliquimus man-
data tua, * quæ præcepisti in manu ser- 11
vorum tuorum prophetarum, dicens:
Terra ad quam vos ingredimini ut
possideatis eam, terra immunda est,
juxta immunditiam populorum, cete-
rarumque terrarum, cū abominationi-
bus eorum qui repleverunt eam ab ore
usque ad os in coinquinatione sua.
* Nunc ergo filias vestras ne detis filiis 12
eorum, & filias eorum ne accipiatis fi-
liis vestris, & non quæratis pacem eo-
rum, & prosperitatem eorum, usque
in æternum: ut confortemini, & co-
medatis quæ bona sunt terræ, & here-
des habeatis filios vestros usque in sæ-
culum. * Et post omnia quæ venerunt 13
super nos in operibus nostris pessimis,
& in delicto nostro magno, quia tu
Deus noster liberasti nos de iniquitate
nostra, & dedisti nobis salutem sicut
est hodie, * ut non converteremur, & 14
irrita faceremus mandata tua, neque
matrimonia jungeremus cum populis
abominationum istarum. Numquid i-
ratus es nobis usque ad consummatio-
nem ne dimitteres nobis reliquias ad
salutem? * Domine Deus Israel justus 15
es tu: quoniam derelicti sumus, qui
salvaremur sicut die hac. Ecce coram
te sumus in delicto nostro. non enim
stari potest coram te super hoc.

CAPUT X.

Esdras convocatis universis filiis transmigrationis, præcepit repudiari uxores alienigenas: quod cum se facturos spopondissent, recensentur qui huic operi præsint, & qui hujusmodi matrimonia contraxerant.

SIc ergo orante Esdra, & implorante 1
eo, & flente, & jacente ante tem-
plum Dei, collectus est ad eum de Is-
rael cœtus grandis nimis virorum &
mulierum, & puerorum, & flevit po-
pulus fletu multo. * Et respondit Se- 2
chenias filius Iehiel de filiis Ælam, &
dixit Esdræ: Nos prævaricati sumus
in Deum nostrum, & duximus uxores
alienigenas de populis terræ: & nunc,
si est pœnitentia in Israel super hoc,
* percutiamus fœdus cum Domino Deo 3
nostro, ut projiciamus universas uxo-
res, & eos qui de his nati sunt, juxta
voluntatē Domini, & eorū qui timent

præceptum Domini Dei nostri: secundum legem fiat.
4 * Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum: confortare, & fac.
5 * Surrexit ergo Esdras, & adjuravit principes Sacerdotum & Levitarum, & omnem Israel, ut facerent secundum verbum hoc, & juraverunt.
6 * Et surrexit Esdras ante domum Dei, & abiit ad cubiculum Iohanan filii Eliasib, & ingressus est illuc, panem non comedit, & aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum, qui venerant de captivitate.
7 * & missa est vox in Iuda, & in Ierusalem omnibus filiis transmigrationis, ut congregarentur in Ierusalem:
8 * & omnis qui non venerit in tribus diebus juxta consilium principum & seniorum, auferetur universa substantia ejus, & ipse abjicietur de cœtu transmigrationis.
9 * Convenerunt igitur omnes viri Iuda & Benjamin in Ierusalem tribus diebus, ipse est mensis nonus, vigesimo die mensis: & sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato, & pluviis.
10 * Et surrexit Esdras sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel.
11 * Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum ejus, & separamini à populis terræ, & ab uxoribus alienigenis.
12 * Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat.
13 * Verumtamen quia populus multus est, & tempus pluviæ, & non sustinemus stare foris, & opus non est diei unius vel duorum (vehementer quippe peccavimus in sermone isto)
14 * constituantur principes in universa multitudine: & omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cum his seniores per civitatem & civitatem, & judices ejus, donec avertatur ira Dei nostri à nobis super peccato hoc.
15 * Igitur Ionathan filius Azahel, & Iaasia filius Thecue, steterunt super hoc, & Mesollam & Sebethai Levites adjuverunt eos:
16 * Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt, Esdras Sacerdos, & viri principes familiarum, in domos patrum suorum, & omnes per nomina sua, & sederunt in die primo mensis decimi ut quærerent rem.
17 * Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, usque ad diem primam mensis primi.
18 * Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis Iosue filii Iosedec, & fratres ejus, Maasia, & Eliezer, & Iarib, & Godolia.
19 * Et dederunt manus suas ut ejicerent uxores suas, & pro delicto suo arietem de ovibus offerrent.
20 * Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia.
21 * Et de filiis Harim, Maasia, & Elia, & Semeja, & Iehiel, & Ozias.
22 * Et de filiis Pheshur, Elioënai, Maasia, Ismaël, Nathanael, Iosabed, & Elasa.
23 * Et de filiis Levitarum, Iozabed, & Semei, & Celaja, ipse est Calita, Phataja, Iuda, & Eliezer.
24 * Et de cantoribus Eliasib. Et de janitoribus, Sellum, & Thelem, & Vri.
25 * Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeja, & Iezia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Melchia, & Banea.
26 * Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, & Iehiel, & Abdi, & Ierimoth, & Elia.
27 * Et de filiis Zethua, Elioënai, Eliasib, Mathania, & Ierimuth, & Zabad, & Aziza.
28 * Et de filiis Bebai, Iohanan, Hanania, Zabbai, Athalai.
29 * Et de filiis Bani, Mosollam, & Melluch, & Adaja, Iasub, & Saal, & Ramoth.
30 * Et de filiis Phahath, Moab, Edna, & Chalal, Banajas, & Maasias, Mathanias, Beseleel, Bennui, & Manasse.
31 * Et de filiis Herem, Eliezer, Iosue, Melchias, Semejas, Simeon,
32 * Benjamin, Maloch, Samarias.
33 * Et de filiis Hasom, Mathanai, Mathatha, Zabad, Elipheleth, Iermai, Manasse, Semei.
34 * De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Vel,
35 * Baneas, & Badajas, Cheliau,
36 * Vania, Marimuth, & Eliasib.
37 * Mathanias, Mathanai, & Iasi,
38 * & Bani, & Bennui, Semei,
39 * & Salmias, & Nathan, & Adajas,
40 * & Mechnedebai, Sisai, Sarai,
41 * Ezrel, & Selemiau, Semeria,
42 * Sellum, Amaria, Ioseph.
43 * De filiis Nebo, Iehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Ieddu, & Ioel, & Banaja.
44 * Omnes hi acceperant uxores alienigenas, & fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIÆ, QVI ET ESDRÆ SECVNDVS DICITVR.

CAPVT I.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Iudæorum, qui à captivitate residui erant, afflictione, flet, ac multis diebus jejunat, populi peccata confitens, & misericordiam à Deo petens.

1 VErba Nehemiæ filii Helchię. Et factum est in mense Casleu, anno vigesimo, & ego eram in Susis castro.
2 * Et venit Hanani unus de fratribus meis, ipse & viri ex Iuda: & interrogavi eos de Iudæis, qui remanserant & supererant de captivitate, & Ierusalem.
3 * Et dixerunt mihi: Qui remanserunt, & relicti sunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna sunt, & in opprobrio: & murus Ierusalem dissipatus est,

tus est, & portæ ejus combustæ sunt
4 igni. * Cumque audissem verba hujuscemodi, sedi, & flevi, & luxi diebus
multis: jejunabam, & orabam ante fa-
5 ciem Dei cæli. * Et dixi: Quæso Do-
mine Deus cæli fortis, magne atque
terribilis, qui custodis pactum & misericordiam cum his qui te diligunt,
6 & custodiunt mandata tua: * fiant aures tuæ auscultantes, & oculi tui a-
perti, ut audias orationem servi tui,
quam ego oro coram te hodie, nocte &
die, pro filiis Israel servis tuis: & confiteor pro peccatis filiorum Israel, qui-
bus peccaverunt tibi: ego & domus
7 patris mei peccavimus, * vanitate se-
ducti sumus, & non custodivimus mandatum tuum, & ceremonias & judicia,
quæ præcepisti Moysi famulo tuo.
8 * Memento verbi, quod mandasti Moysi
servo tuo, dicens: Cum transgressi
fueritis, ego dispergam vos in popu-
9 los: * & si revertamini ad me, & custodiatis præcepta mea, & faciatis ea;
etiamsi abducti fueritis ad extrema
cæli, inde congregabo vos, & reducam in locum, quem elegi ut habitaret
10 nomen meum ibi. * Et ipsi servi tui,
& populus tuus: quos redemisti in
fortitudine tua magna, & in manu
11 tua valida. * Obsecro Domine, sit auris tua attendens ad orationem servi
tui, & ad orationem servorum tuorum, qui volunt timere nomen tuum:
& dirige servum tuum hodie, & da ei
misericordiam ante virum hunc. ego
enim eram pincerna regis.

CAPVT II.

Nehemias impetratis à rege literis venit Ierosolymam, & ad murorum instaurationem hortatur.

1 FActum est autem in mense Nisan,
anno vigesimo Artaxerxis regis: &
vinum erat ante eum, & levavi vinum,
& dedi regi: & eram quasi languidus
2 ante faciem ejus. * Dixitque mihi rex:
Quare vultus tuus tristis est, cum te
ægrotum non videam? non est hoc
frustra, sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde, ac nimis:
3 * & dixi regi: Rex in æternum vive:
quare non mœreat vultus meus, quia
civitas domus sepulchrorum patris
mei deserta est, & portæ ejus com-
4 bustæ sunt igni? * Et ait mihi rex:
Pro qua re postulas? Et oravi Deum
5 cæli, * & dixi ad regem: Si videtur
regi bonum, & si placet servus tuus
ante faciem tuam, ut mittas me in Iudæam, ad civitatem sepulchri patris
6 mei, & ædificabo eam. * Dixitque mihi
rex, & regina quæ sedebat juxta eum:
Vsque ad quod tempus erit iter tuū, &
quando reverteris? Et placuit ante vultum regis, & misit me: & constitui ei
7 tempus. * Et dixi regi: Si regi videtur
bonum, epistolas det mihi ad duces
regionis trans Flumen, ut traducant
8 me, donec veniam in Iudæam: * & epistolam ad Asaph custodem saltus regis,
ut det mihi ligna, ut tegere possim
portas turris domus, & muros civitatis,
& domum, quam ingressus fuero. Et
dedit mihi rex juxta manum Dei mei
9 bonam mecum. * Et veni ad duces regionis trans Flumen, dedique eis epistolas regis. Miserat autem rex mecum
10 principes militum, & equites. * Et audierunt, Sanaballat Horonites, & Tobias servus Ammanites: & contristati
sunt afflictione magna, quod venisset
homo, qui quæreret prosperitatem fi-
11 liorum Israel. * Et veni Ierusalem,
12 & eram ibi tribus diebus, * & surrexi
nocte ego, & viri pauci mecum, & non
indicavi cuiquam quid Deus dedisset
in corde meo ut facerem in Ierusalem,
& jumentum non erat mecum, nisi ani-
13 mal, cui sedebam. * Et egressus sum
per portam vallis nocte, & ante fontem draconis, & ad portam stercoris, &
considerabam murum Ierusalem dissipatum, & portas ejus consumptas igni.
14 * Et transivi ad portam fontis, & ad aquæductum regis, & non erat locus
jumento, cui sedebam, ut transiret.
15 * Et ascendi per torrentem nocte, &
considerabam murum, & reversus veni
16 ad portam vallis, & redii. * Magistratus autem nesciebant quò abiissem, aut
quid ego facerem: sed & Iudæis & sacerdotibus, & optimatibus, & magistratibus, & reliquis qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicave-
17 ram. * Et dixi eis: Vos nostis afflictionem in qua sumus; quia Ierusalem deserta est, & portæ ejus consumptæ sunt
igni: venite, & ædificemus muros Ierusalem, & non simus ultra oppro-
18 brium. * Et indicavi eis manum Dei
mei, quod esset bona mecum, & verba
regis, quæ locutus esset mihi, & ajo:
Surgamus, & ædificemus. Et confor-
19 tatæ sunt manus eorum in bono. * Audierunt autem, Sanaballat Horonites,
& Tobias servus Ammanites, & Gosem
Arabs, & subsannaverunt nos, & despexerunt, dixeruntque: Quæ est
hæc res, quam facitis? numquid con-
20 trà regem vos rebellatis? * Et reddidi
eis sermonem, dixique ad eos: Deus
cæli ipse nos juvat, & nos servi ejus
sumus: surgamus & ædificemus: vobis
autem non est pars, & justitia, & memoria in Ierusalem.

CAPVT III.

Ierusalem in muris, turribus, ac portis, ædificatur à variis qui hic recensentur.

1 ET surrexit Eliasib sacerdos magnus, & fratres ejus sacerdotes, &
ædificaverunt portam gregis: ipsi sanctificaverunt eam, & statuerunt valvas

ejus,

ejus, & usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad turrim Hananeel. *Et juxta eum ædificaverunt viri Iericho: & juxta eum ædificavit Zachur filius Amri. *Portam autem piscium ædificaverunt filii Asnaa: ipsi texerunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes. Et juxta eos ædificavit Marimuth filius Vriæ, filii Accus. * Et juxta eum ædificavit Mosollam filius Barachiæ, filii Mesezebel: & juxta eos ædificavit Sadoc filius Baana: * Et juxta eos ædificaverunt Thecueni: optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui. * Et portam veterem ædificaverunt, Iojada filius Phasea, & Mosollam filius Besodia: ipsi texerunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes: *& juxta eos ædificaverunt, Meltias Gabaonites, & Iadon Meronathites, viri de Gabaon & Maspha, pro duce qui erat in regione trans Flumen. *Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araja aurifex: & juxta eum ædificavit Ananias filius pigmentarii: & dimiserunt Ierusalem usque ad murum plateæ latioris. * Et juxta eum ædificavit Raphaja filius Hur, princeps vici Ierusalem. *Et juxta eum ædificavit Iedaja filius Haromaph contra domum suam: & juxta eum ædificavit Hattus filius Haseboniæ. * Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, & Hasub filius Phahath Moab, & turrim furnorum. *Et juxta eum ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Ierusalem, ipse & filiæ ejus. * Et portam vallis ædificavit Hanun, & habitatores Zanoe: ipsi ædificaverunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes, & mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. * Et portam sterquilinii ædificavit Melchias filius Rechab, princeps vici Bethacharam: ipse ædificavit eam, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes. * Et portam fontis ædificavit Sellun filius Cholhoza, princeps pagi Maspha: ipse ædificavit eam, & texit, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes, & muros piscinæ Siloe in hortum regis, & usque ad gradus, qui descendunt de Civitate David. * Post eum ædificavit Nehemias filius Azboc, princeps dimidiæ partis vici Bethsur, usque contra sepulchrum David, & usque ad piscinam, quæ grandi opere constructa est, & usque ad domum fortium. * Post eum ædificaverunt Levitæ, Rehum filius Benni: post eum ædificavit Hasebias princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico suo. *Post eum ædificaverunt fratres eorum, Bavai filius Enadad, princeps dimidiæ partis Ceilæ. * Et ædificavit juxta eum Azer filius Iosue, princeps Maspha, mensuram secundam, contra ascensum firmissimi anguli. *Post eum
in monte ædificavit Baruch filius Zachai mensuram secundam, ab angulo
usque ad portam domus Eliasib sacer-
dotis magni. * Post eum ædificavit 21
Merimuth filius Vriæ filii Haccus, men-
suram secundam, à porta domus Elia-
sib, donec extenderetur domus Eliasib.
*Et post eum ædificaverunt sacerdotes, 22
viri de campestribus Iordanis. * Post 23
eum ædificavit Benjamin & Hasub con-
tra domum suam: & post eum ædifica-
vit Azarias filius Maasiæ filii Ananiæ
contra domum suam. * Post eum æ- 24
dificavit Bennui filius Henadad mensu-
ram secundam, à domo Azariæ usque
ad flexuram, & usque ad angulum.
*Phalel filius Ozi contra flexuram & 25
turrim, quæ eminet de domo regis ex-
celsa, id est, in atrio carceris: post
eum Phadaja filius Phares. *Nathinæi 26
autem habitabant in Ophel usque con-
tra portam aquarum ad Orientem, &
turrim, quæ prominebat. * Post eum 27
ædificaverunt Thecueni mensuram se-
cundam è regione, à turre magna &
eminente usque ad murum templi.
*Sursum autem à porta equorum ædi- 28
ficaverunt sacerdotes, unusquisque
contra domum suam. * Post eos ædi- 29
ficavit Sadoc filius Emmer contra do-
mum suam. * Et post eum ædificavit 30
Semaja filius Secheniæ, custos portæ
Orientalis. * Post eum ædificavit Ha- 31
nania filius Selemiæ, & Hanun filius
Seleph sextus, mensuram secundam:
post eum ædificavit Mosollam filius
Barachiæ, contra gazophylaciũ suum.
Post eum ædificavit Melchias filius
aurificis usque ad domum Nathinæo-
rum, & scruta vendentium contra por-
tam judicialem, & usque ad cœnacu-
lum anguli. *Et inter cœnaculum an- 32
guli in porta gregis ædificaverunt au-
rifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adversantibus Sanaballat & Tobia cum cæteris gentibus, Iudæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum subsannationes & insidias, Deum orante, opus perficitur.

FActum est autem, cum audisset Sa- 1
naballat quod ædificaremus mu-
rum, iratus est valde: & motus nimis
subsannavit Iudæos, * & dixit coram 2
fratribus suis, & frequentia Samari-
tanorum: Quid Iudæi faciunt imbe-
cilles? Num dimittent eos gentes?
Num sacrificabunt, & complebunt in
una die? Numquid ædificare poterunt
lapides de acervis pulveris, qui com-
busti sunt? * Sed & Tobias Ammani- 3
tes proximus ejus, ait: Ædificent: si
ascenderit vulpes, transiliet murum eo-
rum lapideum. * Audi Deus noster, 4
quia facti sumus despectui: converte
opprobrium super caput eorum, & da

eos

eos in despectionem in terra captivi-
5 tatis. *Ne operias iniquitatem eorum,
& peccatum eorum coram facie tua
non deleatur, quia irriserunt ædifi-
6 cantes. *Itaque ædificavimus murum,
& conjunximus totum usque ad par-
tem dimidiam:&provocatum est cor
7 populi ad operandum.*Factum est au-
tem, cum audisset Sanaballat, & To-
bias, & Arabes, & Ammonitæ, &
Azotii, quod obducta esset cicatrix
muri Ierusalem,& quod cœpissent in-
terrupta concludi, irati sunt nimis.
8 *Et congregati sunt omnes pariter, ut
venirent, & pugnarent contra Ierusa-
9 lem, & molirentur insidias. *Et ora-
vimus Deum nostrum,& posuimus cu-
stodes super murum die ac nocte con-
10 tra eos. *Dixit autem Iudas: Debili-
tata est fortitudo portantis, & humus
nimia est, & nos non poterimus ædifi-
11 care murum. *Et dixerunt hostes no-
stri: Nesciant, & ignorent, donec ve-
niamus in medium eorum, & interfi-
ciamus eos, & cessare faciamus opus.
12 *Factum est autem,venientibus Iudęis,
qui habitabant juxta eos, & dicenti-
bus nobis per decem vices, ex omni-
bus locis quibus venerant ad nos,
13 *statui in loco post murum per circui-
tum populum in ordinem cum gladiis
14 suis, & lanceis, & arcubus. *Et per-
spexi atque surrexi: & ajo ad optima-
tes & magistratus, & ad reliquam par-
tem vulgi: Nolite timere à facie eo-
rum. Domini magni & terribilis me-
mentote, & pugnate pro fratribus ve-
stris, filiis vestris, & filiabus vestris,&
uxoribus vestris, & domibus vestris.
15 *Factum est autem, cum audissent ini-
mici nostri nuntiatum esse nobis, dissi-
pavit Deus consilium eorum. Et reversi
sumus omnes ad muros, unusquisque
16 ad opus suum. *Et factum est à die
illa,media pars juvenum eorum facie-
bat opus, & media parata erat ad bel-
lum, & lanceæ, & scuta, & arcus, &
loricæ, & principes post eos in omni
17 domo Iuda *ædificantium in muro, &
portantium onera, & imponentium:
una manu sua faciebat opus, & altera
18 tenebat gladium: *ædificantium enim
unusquisque gladio erat accinctus re-
nes. Et ędificabant,& clangebant buc-
19 cina juxta me. *Et dixi ad optimates,
& ad magistratus, & ad reliquam par-
tem vulgi: Opus grande est & latum,
& nos separati sumus in muro procul
20 alter ab altero: *in loco quocumque
audieritis clangorem tubæ, illuc con-
currite ad nos: Deus noster pugnabit
21 pro nobis. *Et nosipsi faciamus opus:
& media pars nostrum teneat lanceas,
ab ascensu auroræ, donec egrediantur
22 astra. *In tempore quoque illo dixi
populo: Vnusquisque cum puero suo
maneat in medio Ierusalem,& sint no-
bis vices per noctem, & diem, ad ope-
23 randum. *Ego autem & fratres mei,&
pueri mei,&custodes,qui erant post me,
non deponebamus vestimenta nostra:
unusquisq; tantum nudabatur ad bap-
tismum.

CAPVT V.

In magna fame Nehemias divites avaros increpat, usurasque prohibet, sua indigentibus sponte elargiens.

ET factus est clamor populi & uxo- 1
rum ejus magnus, adversus fra-
tres suos Iudæos. *Et erant qui dice- 2
rent: Filii nostri, & filiæ nostrę mul-
tæ sunt nimis: accipiamus pro pretio
eorum frumentum, & comedamus, &
vivamus. *Et erant qui dicerent: A- 3
gros nostros, & vineas, & domos no-
stras opponamus, & accipiamus fru-
mentum in fame. *Et alii dicebant: 4
Mutuo sumamus pecunias in tributa
regis, demusque agros nostros & vi-
neas: *& nunc sicut carnes fratrum 5
nostrorum, sic carnes nostræ sunt: &
sicut filii eorum, ita & filii nostri. ecce
nos subjugamus filios nostros & filias
nostras in servitutem,& de filiabus no-
stris sunt famulæ, nec habemus unde
possint redimi, & agros nostros, & vi-
neas nostras alii possident. *Et iratus 6
sum nimis cum audissem clamorem eo-
rum secundum verba hæc: *cogitavit- 7
que cor meum mecum: & increpavi
optimates & magistratus, & dixi eis:
Vsurasne singuli à fratribus vestris ex-
igitis? Et congregavi adversum eos
concionem magnam, *& dixi eis: Nos, 8
ut scitis, redemimus fratres nostros
Iudæos, qui venditi fuerant gentibus,
secundum possibilitatem nostram: &
vos igitur vendetis fratres vestros, &
redimemus eos? Et siluerunt,nec inve-
nerunt quid responderent. *Dixique 9
ad eos: Non est bona res,quam facitis:
quare non in timore Dei nostri ambu-
latis, ne exprobretur nobis à gentibus
inimicis nostris? *Et ego, & fratres 10
mei,& pueri mei commodavimus plu-
rimis pecuniam & frumentum: non
repetamus in commune istud, æs alie-
num concedamus quod debetur nobis.
*Reddite eis hodie agros suos, & vi- 11
neas suas, & oliveta sua, & domos
suas: quin potius & centesimam pecu-
niæ, frumenti, vini, & olei, quam
exigere soletis ab eis, date pro illis.
*Et dixerunt: Reddemus, & ab eis 12
nihil quæremus: sicque faciemus ut
loqueris. Et vocavi Sacerdotes, &
adjuravi eos, ut facerent juxta quod
dixeram.*Insuper excussi sinum meum, 13
& dixi: Sic excutiat Deus omnem vi-
rum, qui non compleverit verbum
istud, de domo sua, & de laboribus
suis: sic excutiatur, & vacuus fiat. Et
dixit universa multitudo: Amen. Et
laudaverunt Deum. Fecit ergo populus
sicut erat dictum. *A die autem illa 14
qua præceperat rex mihi ut essem
dux in terra Iuda, ab anno vi-

gesimo usque ad annum trigesimum secundum Artaxerxis regis, per annos duodecim, ego & fratres mei annonas, quæ ducibus debebantur, non comedimus.
5 * Duces autem primi, qui fuerant ante me, gravaverunt populum, & acceperunt ab eis, in pane, & vino, & pecunia, quotidie siclos quadraginta: sed & ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter
6 timorem Dei: * quin potius in opere muri ædificavi, & agrum non emi, & omnes pueri mei congregati ad opus
7 erant. * Iudæi quoque & magistratus, centum quinquaginta viri, & qui veniebant ad nos de gentibus quæ in circuitu nostro sunt, in mensa mea
8 erant. * Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus, arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem vina diversa, & alia multa tribuebam: insuper & annonas ducatus mei non quæsivi: valde enim attenua-
9 tus erat populus. *Memento mei Deus meus in bonum, secundum omnia quæ feci populo huic.

CAPVT VI.

Sanaballat cum sociis Iudæis ad fœdus insidiosis litteris invitans, ac sic ædificationem impedire nitens, non terret, nec immutat propositum Nehemiæ: completoq; muro, timuerunt omnes finitimæ gentes.

1 FActum est autem, cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Gossem Arabs, & ceteri inimici nostri, quod ędificassem ego murum, & non esset in ipso residua interruptio (usque ad tempus autem illud valvas non posueram
2 in portis) * miserunt Sanaballat & Gossem ad me, dicentes: Veni, & percutiamus fœdus pariter in viculis in Campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut
3 facerent mihi malum. * Misi ergo ad eos nuntios, dicens: Opus grande ego facio, & non possum descendere: ne forte negligatur, cum venero & descen-
4 dero ad vos. * Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quattuor vices: & respondi eis juxta sermonem
5 priorem. * Et misit ad me Sanaballat juxta verbum prius quinta vice puerum suum, & epistolam habebat in
6 manu sua scriptam hoc modo: * IN GENTIBUS auditum est, & Gossem dixit, quod tu & Iudæi cogitetis rebellare, & propterea ædifices murum, & levare te velis super eos regem: propter
7 quam causam * & prophetas posueris, qui prædicent de te in Ierusalem, dicentes: Rex in Iudæa est. Auditurus est rex verba hæc: idcirco nunc veni,
8 ut ineamus consilium pariter. *Et misi ad eos, dicens: Non est factum secundum verba hæc, quæ tu loqueris: de corde enim tuo tu componis hæc.
9 *Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes quod cessarent manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas: *&
10 ingressus sum domum Semaję filii Dalaję filii Metabeel secretò. Qui ait: Tractemus nobiscum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi sunt ut interficiant te, & nocte venturi sunt ad occiden-
11 dum te. *Et dixi: Num quisquam similis mei fugit? & quis ut ego ingredietur templum, & vivet? non ingrediar.
12 * Et intellexi quod Deus non misisset eū, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, & Tobias & Sanaballat conduxis-
13 sent eum. *acceperat enim pretium, ut territus facerem, & peccarem, & haberent malum, quod exprobrarent mihi.
14 *Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, juxta opera eorum talia: sed & Noadiæ prophetæ, & ceterorum prophetarum, qui terrebant me.
15 *Completus est autem murus vigesimoquinto die mensis Elul, quinquaginta
16 duobus diebus. * Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, ut timerent universæ gentes, quæ erant in circuitu nostro, & conciderent intra semetipsos, & scirent quod à Deo fa-
17 ctum esset opus hoc. *Sed & in diebus illis, multę optimatum Iudæorum epistolę mittebantur ad Tobiam, & à To-
18 bia veniebant ad eos. * Multi enim erant in Iudæa habentes juramentum ejus, quia gener erat Secheniæ filii Area, & Iohanan filius ejus acceperat
19 filiam Mosollam filii Barachiæ: *sed & laudabant eum coram me, & verba mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epistolas ut terreret me.

CAPVT VII.

Per Nehemiam constituuntur custodes in Ierusalem: deinde convocato populo recensentur hi qui primum ascenderant Ierusalem, unà cum jumentis ipsorum; danturq; munera ad opus ædificationis.

1 POstquam autem ædificatus est murus, & posui valvas, & recensui ja-
2 nitores, & cantores, & Levitas: *præcepi Hanani fratri meo, & Hananiæ principi domus de Ierusalem (ipse enim quasi vir verax & timens Deum
3 plus ceteris videbatur) * & dixi eis: Non aperiantur portę Ierusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent, clausæ portæ sunt, & oppilatæ: & posui custodes de habitatoribus Ierusalem, singulos per vices suas, & unumquemque contra domum suam.
4 * Civitas autē erat lata nimis & grandis, & populus parvus in medio ejus, &
5 non erant domus ædificatæ. *Deus autem dedit in corde meo, & congregavi optimates, & magistratus, & vulgus, ut recenserem eos: & inveni librum census eorum, qui ascenderant primum, &

inven-

6 inventum est scriptum in eo. *Isti filii
provinciæ, qui ascenderunt de capti-
vitate migrantium, quos transtulerat
Nabuchodonosor rex Babylonis, & re-
versi sunt in Ierusalem, & in Iudæam,
7 unusquisque in civitatem suam. * Qui
venerunt cum Zorobabel, Iosue, Ne-
hemias, Azarias, Raamias, Nahamani,
Mardochæus, Belsam, Mespharath,
Begoai, Nahum, Baana. Numerus vi-
8 rorum populi Israel : * Filii Pharos,
duo millia centum septuaginta duo:
9 *Filii Saphatia, trecenti septuaginta
10 duo : * Filii Area, sexcenti quinqua-
11 ginta duo: * Filii Phahathmoab filio-
rum Iosue & Ioab, duo millia octin-
12 genti decem & octo : * Filii Ælam,
mille ducenti quinquagintaquattuor:
13 *Filii Zethua, octingenti quadragin-
14 taquinque: *Filii Zachai, septingenti
15 sexaginta: *Filii Bannui, sexcenti qua-
16 dragintaocto: *Filii Bebai, sexcenti vi-
17 gintiocto : * Filii Azgad, duo millia
18 trecenti vigintiduo: *Filii Adonicam,
19 sexcenti sexagintaseptem: * Filii Be-
20 guai, duo millia sexagintaseptem: *Fi-
lii Adin, sexcenti quinquagintaquin-
21 que: *Filii Ater, filii Hezeziæ, nona-
22 gintaocto : * Filii Hasem, trecenti vi-
23 gintiocto: *Filii Basai, trecenti vigin-
24 tiquattuor: *Filii Hareph, centum duo-
25 decim: *Filii Gabaon, nonagintaquin-
26 que: *Filii Bethlehem & Netupha, cen-
27 tum octogintaocto. * Viri Anathoth,
28 centum vigintiocto. * Viri Bethaz-
29 moth, quadragintaduo. * Viri Caria-
thiarim, Cephira, & Beroth, septin-
30 genti quadraginta tres. *Viri Rama &
31 Geba, sexcenti vigintiunus. * Viri
32 Machmas, centum vigintiduo. * Viri
33 Bethel & Hai, centum vigintitres. *Vi-
ri Nebo alterius, quinquagintaduo.
34 *Viri Ælam alterius, mille ducenti
35 quinquagintaquattuor. *Filii Harem,
36 trecenti viginti. *Filii Iericho, trecen-
37 ti quadragintaquinque. *Filii Lod Ha-
did & Ono, septingenti vigintiunus.
38 * Filii Senaa, tria millia nongenti tri-
39 ginta. * Sacerdotes: Filii Idaja in do-
mo Iosue, nongenti septuagintatres.
40 *Filii Emmer, mille quinquagintaduo.
41 *Filii Phashur, mille ducenti quadra-
42 ginta septem. *Filii Arem, mille de-
43 cem & septem. *Levitæ*: * Filii Iosue
44 & Cedmihel filiorum. *Oduiæ, septua-
45 gintaquattuor. Cantores: *Filii Asaph,
46 centum quadragintaocto. * Ianitores:
Filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, fi-
lii Accub, filii Hatita, filii Sobai, cen-
47 tum trigintaocto. *Nathinæi: filii So-
48 ha, filii Hasupha, filii Tebbaoth, *filii
Ceros, filii Siaa, filii Phadon, filii Le-
49 bana, filii Hagaba, filii Selmai, * filii
50 Hanan, filii Geddel, filii Gaher, *filii
51 Raaja, filii Rasin, filii Necoda, * filii
52 Gezem, filii Aza, filii Phasea, * filii
53 Besai, filii Munim, filii Nephussim, *filii
Bacbuc, filii Hacupha, filii Harhur,
54 *filii Besloth, filii Mahida, filii Harsa,
*filii Bercos, filii Sisara, filii Thema, 5
*filii Nasia, filii Hatipha, * filii servo- 5
rum Salomonis, filii Sothai, filii So- 5
phereth, filii Pharida, * filii Iahala, 5
filii Darcon, filii Ieddel, *filii Sapha- 5
tia, filii Hatil, filii Phochereth, qui
erat ortus ex Sabaim, filio Amon.
* Omnes Nathinæi, & filii servorum
Salomonis, trecenti nonagintaduo. 6
*Hi sunt autem, qui ascenderunt de 6
Thelmela, Thelharsa, Cherub, Addon,
& Emmer : & non potuerunt indicare
domum patrum suorum, & semen
suum, utrum ex Israel essent. * Filii 6
Dalaja, filii Tobia, filii Necoda, sex-
centi quadragintaduo. * Et de Sacer- 6
dotibus, filii Habia, filii Accos, filii
Berzellai, qui accepit de filiabus Ber-
zellai Gallaaditis uxorem : & vocatus
est nomine eorum. * Hi quæsierunt 64
scripturam suam in censu, & non in-
venerunt: & ejecti sunt de sacerdotio.
*Dixitque Athersatha eis ut non man- 65
ducarent de Sanctis sanctorum, donec
staret Sacerdos doctus & eruditus.
*Omnis multitudo quasi vir unus, qua- 66
dragintaduo millia trecenti sexaginta,
*absque servis & ancillis eorum, qui 67
erant septem millia, trecenti triginta-
septem, & inter eos cantores, & canta-
trices, ducenti quadragintaquinque.
*Equi eorum, septingenti trigintasex: 68
muli eorum, ducenti quadragintaquin-
que : * cameli eorum, quadringenti 69
trigintaquinque: asini, sex millia sep-
tingenti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, exin Nehemiæ historia texitur.

*Nonnulli autem de principibus fami- 70
liarum dederunt in opus. Athersatha
dedit in thesaurum auri drachmas
mille, phialas quinquaginta, tunicas
sacerdotales quingentas triginta. * Et 71
de principibus familiarum dederunt
in thesaurum operis, auri drachmas
viginti millia, & argenti mnas duo
millia ducentas. *Et quod dedit reli- 72
quus populus, auri drachmas viginti
millia, & argenti mnas duo millia, &
tunicas sacerdotales sexaginta septem.
*Habitaverunt autem Sacerdotes, & Le- 73
vitæ, & janitores, & cantores, & reli-
quum vulgus, & Nathinæi, & omnis
Israel, in civitatibus suis.

CAPUT VIII.

Esdras distinctè populo verba Legis recitat, facto per Levitas silentio, & contristatum populum Nehemias consolatur, allatisq; frondibus celebrant septem diebus festum tabernaculorum; legente singulis diebus Esdra in libro Legis.

ET venerat mensis septimus : filii 1
autem Israel erant in civitatibus
suis. Congregatusque est omnis po-
pulus quasi vir unus, ad plateam quæ
est ante portam aquarum : & dixerunt
Esdræ scribæ ut afferret librum legis

Moysi, quam præceperat Dominus Is-
2 raeli. * Attulit ergo Esdras Sacerdos
legem coram multitudine virorum &
mulierum, cunctisque qui poterant in-
telligere, in die prima mensis septimi.
3 *Et legit in eo aperte in platea quæ
erat ante portam aquarum, de mane
usque ad mediam diem, in conspectu
virorum & mulierum & sapientium:&
aures omnis populi erant erectæ ad
4 Librum. * Stetit autem Esdras scriba
super gradum ligneum, quem fecerat
ad loquendum:& steterunt juxta eum,
Mathathias, & Semeja, & Ania, & V-
ria, & Helcia, & Maasia, ad dexteram
ejus: & ad sinistram, Phadaja, Misael,
&Melchia,&Hasum,& Hasbadana, Za-
5 charia, & Mosollam. * Et aperuit Es-
dras librum coram omni populo: super
universum quippe populum eminebat:
& cum aperuisset eum, stetit omnis po-
6 pulus. * Et benedixit Esdras Domino
Deo magno: & respondit omnis popu-
lus: Amen, Amen: elevans manus suas.
& incurvati sunt,& adoraverunt Deum
7 proni in terram. * Porro Iosue,& Ba-
ni, & Serebia, Iamin, Accub, Septhai,
Odia, Maasia, Celita, Azarias, Ioza-
bed, Hanan, Phalaja, Levitæ, silen-
tium faciebant in populo ad audien-
dam legem: populus autem stabat in
8 gradu suo. * Et legerunt in Libro le-
gis Dei distincte, & aperte ad intelli-
gendum: & intellexerunt cum legere-
9 tur. * Dixit autem Nehemias (ipse est
Athersatha)& Esdras sacerdos & scri-
ba, & Levitæ interpretantes universo
populo: Dies sanctificatus est Domino
Deo nostro, nolite lugere, & nolite
flere. Flebat enim omnis populus cum
10 audiret verba legis.* Et dixit eis: Ite,
comedite pinguia, & bibite mulsum:
& mittite partes his qui non præpara-
verunt sibi: quia sanctus dies Domini
est, & nolite contristari, gaudium ete-
11 nim Domini est fortitudo nostra. *Le-
vitæ autem silentium faciebant in om-
ni populo, dicentes: Tacete, quia dies
12 sanctus est, & nolite dolere. * Abiit
itaque omnis populus, ut comederet &
biberet, & mitteret partes, & faceret
lætitiam magnam: quia intellexerant
13 verba, quæ docuerat eos. * Et in die
secundo congregati sunt principes fa-
miliarum universi populi, Sacerdotes
& Levitæ, ad Esdram scribam, ut in-
14 terpretaretur eis verba Legis. *Et in-
venerunt scriptum in Lege, præcepisse
Dominum in manu Moysi, ut habitent
filii Israel in tabernaculis, in die sol-
15 lemni, mense septimo: * & ut prædi-
cent, & divulgent vocem in universis
urbibus suis, & in Ierusalem: dicen-
tes: Egredimini in montem,& afferte
frondes olivæ, & frondes ligni pul-
cherrimi,frondes myrti, & ramos pal-
marum, & frondes ligni nemorosi, ut
fiant tabernacula, sicut scriptum est.
16 *Et egressus est populus, & attulerunt.
Feceruntque sibi tabernacula unus-
quisque in domate suo, & in atriis
suis, & in atriis domus Dei, & in pla-
tea portæ aquarum, & in platea portæ
Ephraim. *Fecit ergo universa Eccle- 17
sia eorum qui redierant de captivitate,
tabernacula, & habitaverunt in taber-
naculis: non enim fecerant à diebus
Iosue filii Nun taliter filii Israel usque
ad diem illum. Et fuit lætitia magna
nimis. * Legit autem in Libro legis 18
Dei per dies singulos, à die primo us-
que ad diem novissimum. & fecerunt
sollemnitatem septem diebus, & in die
octavo collectam juxta ritum.

CAPUT IX.

Populus in jejunio & saccis pœnitens separat se ab alienigenis: Levitæ confitentur Dei beneficia, Israelitarumq; scelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino feriunt.

IN die autem vigesimoquarto mensis 1
hujus, convenerunt filii Israel in je-
junio & in saccis, & humus super eos.
*Et separatum est semen filiorum Is- 2
rael ab omni filio alienigena: & stete-
runt, & confitebantur peccata sua, &
iniquitates patrum suorum. * Et con- 3
surrexerunt ad standum: & legerunt
in volumine legis DominiDei sui, qua-
ter in die, & quater confitebantur, &
adorabant Dominum Deum suum.
*Surrexerunt autem super gradum Le- 4
vitarum, Iosue, & Bani, & Cedmihel,
Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, &
Chanani: & clamaverunt voce magna
ad Dominum Deum suum. * Et dixe- 5
runt Levitæ, Iosue, & Cedmihel,
Bonni, Hasebnia, Serebia, Odaja,
Sebnia, Phathahia: Surgite, benedi-
cite Domino Deo vestro ab æterno us-
que in æternum: & benedicant nomi-
ni gloriæ tuæ excelso in omni bene-
dictione & laude. * Tu ipse Domine, 6
solus, tu fecisti cælum & cælum cælo-
rum, & omnem exercitum eorum: ter-
ram, & universa quæ in ea sunt: ma-
ria, & omnia quæ in eis sunt: & tu vi-
vificas omnia hæc, & exercitus cæli
te adorat. * Tu ipse, Domine Deus, 7
qui elegisti Abram, & eduxisti eum de
igne Chaldæorum, & posuisti nomen
ejus Abraham. * Et invenisti cor ejus 8
fidele coram te: & percussisti cum eo
fœdus, ut dares ei Terram Chananæi,
Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi,
& Iebusæi, & Gergesæi, ut dares se-
mini ejus; & implesti verba tua, quo-
niam justus es. * Et vidisti afflictio- 9
nem patrum nostrorum in Ægypto:
clamoremque eorum audisti super Ma-
re rubrum. * Et dedisti signa atque 10
portenta in Pharaone, & in universis
servis ejus, & in omni populo terræ
illius: cognovisti enim quia superbe
egerant contra eos: & fecisti tibi no-
men, sicut & in hac die. * Et mare di- 11

visisti

visisti ante eos, & transierunt per me-
dium maris in sicco: persecutores au-
tem eorum projecisti in profundum,
12 quasi lapidem in aquas validas. *Et in
columna nubis ductor eorum fuisti per
diem, & in columna ignis per noctem,
ut appareret eis via, per quam ingre-
13 diebantur. *Ad montem quoque Sinai
descendisti, & locutus es cum eis de
cælo, & dedisti eis judicia recta, &
legem veritatis, ceremonias, & præ-
14 cepta bona: *& sabbatum sanctifica-
tum tuum ostendisti eis, & mandata, &
ceremonias, & legem præcepisti eis in
15 manu Moysi servi tui. *Panem quoque
de cælo dedisti eis in fame eorum, &
aquam de petra eduxisti eis sitienti-
bus, & dixisti eis ut ingrederentur &
possiderent terram, super quam levasti
16 manum tuam, ut traderes eis. *Ipsi
vero & patres nostri superbe egerunt,
& induraverunt cervices suas, & non
17 audierunt mandata tua. *Et noluerunt
audire, & non sunt recordati mirabi-
lium tuorum quę feceras eis. Et indu-
raverunt cervices suas, & dederunt ca-
put ut converterentur ad servitutem
suam, quasi per contentionem. Tu au-
tem Deus propitius, clemens & mise-
ricors, longanimis & multæ misera-
18 tionis, non dereliquisti eos, *& qui-
dem cum fecissent sibi vitulum confla-
tilem, & dixissent: Iste est Deus tuus,
qui eduxit te de Ægypto: feceruntque
19 blasphemias magnas. *Tu autem in
misericordiis tuis multis non dimisisti
eos in deserto: columna nubis non re-
cessit ab eis per diem, ut duceret eos in
viam, & columna ignis per noctem, ut
ostenderet eis iter per quod ingrede-
20 rentur. *Et spiritum tuum bonum de-
disti qui doceret eos, & manna tuum
non prohibuisti ab ore eorũ, & aquam
21 dedisti eis in siti. *Quadraginta annis
pavisti eos in deserto, nihilque eis de-
fuit: vestimenta eorum non invetera-
verunt, & pedes eorum non sunt at-
22 triti. *Et dedisti eis regna, & populos,
& partitus es eis sortes: & possederunt
terram Sehon, & terram regis Hese-
23 bon, & terram Og regis Basan. *Et
multiplicasti filios eorum sicut stellas
cęli, & adduxisti eos ad terram, de qua
dixeras patribus eorum ut ingrederen-
24 tur & possiderent. *Et venerunt filii,
& possederunt terram, & humiliasti
coram eis habitatores terræ Chana-
næos, & dedisti eos in manu eorum, &
reges eorum & populos terræ, ut fa-
25 cerent eis sicut placebat illis. *Cepe-
runt itaque urbes munitas, & humum
pinguem, & possederunt domos plenas
cunctis bonis; cisternas ab aliis fabri-
catas, vineas, & oliveta, & ligna pomi-
fera multa: & comederunt, & saturati
sunt, & impinguati sunt, & abundave-
runt deliciis in bonitate tua magna.
26 *Provocaverunt autem te ad iracun-
diam, & recesserunt à te, & projecerunt

legem tuam post terga sua: & prophetas tuos occiderunt, qui contestabantur eos ut reverterentur ad te: feceruntque blasphemias grandes. *Et dedisti eos in manu hostium suorum, & afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis suæ clamaverunt ad te, & tu de cælo audisti, & secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum. *Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, & possederunt eos. Conversique sunt, & clamaverunt ad te: tu autem de cælo exaudisti, & liberasti eos in misericordiis tuis, multis temporibus. *Et contestatus es eos ut reverterentur ad Legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, & non audierunt mandata tua, & in judiciis tuis peccaverunt, quæ faciet homo, & vivet in eis: & dederunt humerum recedentem, & cervicem suam induraverunt, nec audierunt. *Et protraxisti super eos annos multos, & contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum: & non audierunt, & tradidisti eos in manu populorum terrarum. *In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos: quoniam Deus miserationum, & clemens es tu. *Nunc itaque Deus noster magne, fortis, & terribilis, custodiens pactum & misericordiam, *ne avertas à facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges nostros, & principes nostros, & sacerdotes nostros, & prophetas nostros, & patres nostros, & omnem populum tuum, à diebus regis Assur usque in diem hanc. *Et tu justus es in omnibus, quæ venerunt super nos: quia veritatem fecisti, nos autem impie egimus. *Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri, & patres nostri, non fecerunt legem tuam, & non attenderunt mandata tua, & testimonia tua quæ testificatus es in eis. *Et ipsi in regnis suis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis, & in terra latissima & pingui, quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt à studiis suis pessimis. *Ecce nosipsi hodie servi sumus; & terra, quam dedisti patribus nostris ut comederent panem ejus, & quæ bona sunt ejus, & nosipsi servi sumus in ea. *Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominantur, & jumentis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus. *Super omnibus ergo his nosipsi percutimus fœdus, & scribimus, & signant principes nostri, Levitæ nostri, & Sacerdotes nostri.

CAPUT X.

Designantur qui fœdus initum signarunt, quo pollicentur se servaturos universa Dei præcepta, maximè de non commiscendo cum alienigenis, de servandis sabbato, anno septimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

1 SIgnatores autem fuerunt, Nehe-
mias, Athersatha filius Hachelai, &
2 Sedecias, *Sarajas, Azarias, Ieremias,
3 *Pheshur, Amarias, Melchias, * Hat-
4 tus, Sebenia, Melluch, * Harem, Me-
5 rimuth, Obdias, * Daniel, Genthon,
6 Baruch, * Mosollam, Abia, Miamin,
7 *Maazia, Belgai, Semeja: hi sacerdo-
8 tes. *Porro Levitæ, Iosue filius Aza-
9 niæ, Bennui de filiis Henadad, Cedmi-
10 hel, *& fratres eorum, Sebenia, Odaja,
11 Celita, Phalaja, Hanan, * Micha, Ro-
12 hob, Hasebia, *Zachur, Serebia, Saba-
13 nia, *Odaja, Bani, Baninu. *Capita po-
14 puli, Pharos Phahathmoab, Ælam, Ze-
15 thu, Bani, *Bonni, Azgad, Bebai, *Ado-
16 nia, Begoai, Adin, *Ater, Hezecia, Azur,
17 *Odaja, Hasum, Besai, *Hareph, Ana-
18 thoth, Nebai, * Megphias, Mosollam,
19 Hazir, * Mesizabel, Sadoc, Ieddua,
20 *Pheltia, Hanan, Anaja, *Osee, Hana-
21 nia, Hasub, * Alohes, Phalea, Sobec,
22 *Rehum, Hasebna, Maasia, * Echaja,
23 Hanan, Anan, *Melluch, Haran, Baana:
24 *& reliqui de populo, Sacerdotes Le-
25 vitæ, janitores, & cantores, Nathinæi,
26 & omnes qui se separaverunt: de po-
27 pulis terrarum ad legem Dei, uxores
28 eorum, filii eorum, & filiæ eorum,
29 * omnes qui poterant sapere sponden-
tes pro fratribus suis, optimates eo-
rum, & qui veniebant ad pollicendum
& jurandum ut ambularent in lege
Dei, quam dederat in manu Moysi servi
Dei, ut facerent & custodirent univer-
sa mandata Domini Dei nostri, & ju-
30 dicia ejus & ceremonias ejus, * & ut
non daremus filias nostras populo ter-
ræ, & filias eorum non acciperemus
31 filiis nostris. *Populi quoque terræ, qui
important venalia, & omnia ad usum,
per diem sabbati ut vendant, non acci-
piemus ab eis in sabbato & in die san-
ctificato. Et dimittemus annum septi-
mum, & exactionem universæ manus.
32 *Et statuemus super nos præcepta, ut
demus tertiam partem sicli per annum
33 ad opus domus Dei nostri, * ad panes
propositionis, & ad sacrificium sempi-
ternum, & in holocaustum sempiter-
num in sabbatis, in calendis, in sollem-
nitatibus, & in sanctificatis, & pro
peccato: ut exoretur pro Israel, & in
34 omnem usum domus Dei nostri. *Sor-
tes ergo misimus super oblationem li-
gnorum, inter Sacerdotes, & Levitas,
& populum, ut inferrentur in domum
Dei nostri per domos patrum nostro-
rum, per tempora, à temporibus anni
usque ad annum: ut arderent super al-
tare Domini Dei nostri, sicut scriptum
est in lege Moysi: *& ut afferremus pri- 35
mogenita terræ nostræ, & primitiva
universi fructus omnis ligni, ab anno
in annum, in domo Domini. * & pri- 36
mitiva filiorum nostrorum, & pecorum
nostrorum, sicut scriptum est in lege,
& primitiva boum nostrorum, &
ovium nostrarum, ut offerrentur in do-
mo Dei nostri, Sacerdotibus qui mini-
strant in domo Dei nostri: * & primi- 37
tias ciborum nostrorum, & libaminum
nostrorum, & poma omnis ligni, vin-
demiæ quoque & olei, afferemus Sa-
cerdotibus ad gazophylacium Dei no-
stri, & decimam partem terræ nostræ
Levitis. Ipsi Levitę decimas accipient
ex omnibus civitatibus operum no-
strorum, * Erit autem Sacerdos filius 38
Aaron cum Levitis in decimis Levita-
rum, & Levitæ offerent decimam par-
tem decimæ suæ in domo Dei nostri,
ad gazophylacium in domum thesauri.
*Ad gazophylacium enim deportabunt 39
filii Israel, & filii Levi, primitias fru-
menti, vini, & olei: & ibi erunt vasa
sanctificata, & Sacerdotes & cantores,
& janitores, & ministri, & non dimit-
temus domum Dei nostri.

CAPUT XI.

Recensentur incolæ Ierusalem & civitatum Iuda post instaurationem.

HAbitaverunt autem principes po- 1
puli in Ierusalem: reliqua vero
plebs misit sortem, ut tollerent unam
partem de decem, qui habitaturi essent
in Ierusalem civitate sancta, novem
vero partes in civitatibus. *Benedixit 2
autem populus omnibus viris qui se
sponte obtulerant ut habitarent in Ie-
rusalem. *Hi sunt itaque principes 3
provinciæ, qui habitaverunt in Ieru-
salem, & in civitatibus Iuda. Habita-
vit autem unusquisque in possessione
sua, in urbibus suis, Israel, Sacerdo-
tes, Levitæ, Nathinæi, & filii servo-
rum Salomonis. *Et in Ierusalem habi- 4
taverunt de filiis Iuda, & de filiis Ben-
jamin: de filiis Iuda, Athajas filius A-
ziam, filii Zachariæ, filii Amariæ, filii
Zaphatiæ, filii Malaleel: de filiis Pha-
res, *Maasia filius Baruch, filius Chol- 5
hoza, filius Hazia, filius Adaja, filius
Iojarib, filius Zachariæ, filius Siloni-
tis: * omnes hi filii Phares, qui habi- 6
taverunt in Ierusalem, quadringenti
sexagintaocto viri fortes. *Hi sunt au- 7
tem filii Benjamin: Sellum filius Mo-
sollam, filius Ioed, filius Phadaja, fi-
lius Colaja, filius Masia, filius Etheel,
filius Isaia, *& post eum Gebbai, Sel- 8
lai, nongenti vigintiocto, *& Ioel filius 9
Zechri præpositus eorum, & Iudas filius
Senua super civitatē secundus. *Et de 10
Sacerdotibus, Idaja filius Ioarib, Iachin,

* Saraia

11 *Saraia filius Helciæ, filius Mosollam,
filius Sadoc, filius Merajoth, filius
12 Achitob princeps domus Dei, *& fra-
tres eorum facientes opera templi:
octingenti vigintiduo. Et Adaja filius
Ierohan, filius Phelelia, filius Amsi,
filius Zachariæ, filius Pheshur, filius
13 Melchiæ, *& fratres ejus principes pa-
trum: ducenti quadragintaduo. Et
Amassai filius Azreel, filius Ahazi, filius
14 Mosollamoth, filius Emmer, * & fra-
tres eorum potentes nimis: centum vi-
gintiocto, & præpositus eorum Zabdiel
15 filius potentium. * Et de Levitis Se-
meja filius Hasub, filius Azaricam, fi-
16 lius Hasabia, filius Boni, *& Sabathai
& Iozabed: super omnia opera, quæ
erant forinsecus in domo Dei, à prin-
17 cipibus Levitarum. * Et Mathania fi-
lius Micha, filius Zebedei, filius A-
saph, princeps ad laudandum & ad
confitendum in oratione, & Becbecia
secundus de fratribus ejus, & Abda fi-
lius Samua, filius Galal, filius Idi-
18 thum: *omnes Levitæ in civitate san-
19 cta ducenti octogintaquattuor. * Et
janitores, Accub, Telmon, & fratres
eorum, qui custodiebant ostia: centum
20 septuagintaduo. * Et reliqui ex Israel
Sacerdotes & Levitæ in universis civi-
tatibus Iuda, unusquisque in possessio-
21 ne sua. *Et Nathinæi, qui habitabant
in Ophel, & Siaha, & Gaspha de Na-
22 thinæis. * Et episcopus Levitarum in
Ierusalem, Azzi filius Bani, filius Ha-
sabiæ, filius Mathaniæ, filius Michæ.
De filiis Asaph, cantores in ministerio
23 domus Dei. * Præceptum quippe re-
gis super eos erat, & ordo in cantori-
24 bus per dies singulos, * & Phathahia
filius Mesezebel, de filiis Zara filii Iu-
da in manu regis, juxta omne verbum
25 populi, * & in domibus per omnes re-
giones eorum. De filiis Iuda habitave-
runt in Cariatharbe & in filiabus ejus:
& in Dibon, & in filiabus ejus: & in
26 Cabseel, & in viculis ejus, * & in
Iesue, & in Molada, & in Bethpha-
27 leth, * & in Hasersual, & in Bersa-
28 bee, & in filiabus ejus, * & in Si-
celeg, & in Mochona, & in filia-
29 bus ejus, * & in Remmon, & in Sa-
30 raa, & in Ierimuth, * Zanoa, Odol-
lam, & in villis earum, Lachis, &
regionibus ejus, & Azeca, & filia-
bus ejus. Et manserunt in Bersabee
31 usque ad vallem Ennom. *Filii autem
Benjamin, à Geba, Mechmas, &
Hai, & Bethel, & filiabus ejus:
32 *Anathoth, Nob, Anania, * Asor,
33 Rama, Gethaim, * Hadid, Seboim, &
34 Neballat, Lod * & Ono valle artifi-
35 cum. * Et de Levitis portiones Iudæ
36 & Benjamin.

CAPUT XII.

Nomina & officia Sacerdotum ac Levitarum qui cum Zerobabel in Ierusalem ascenderunt, & custodes thesaurorum: magna sollemnitate convocatis undiq; Levitis celebrant dedicationem muri Ierusalem.

HI sunt autem Sacerdotes & Levi- 1
tæ, qui ascenderunt cum Zoro-
babel filio Salathiel, & Iosue: Saraia,
Ieremias, Esdras, * Amaria, Melluch, 2
Hattus, * Sebenias, Rheum, Meri- 3
muth, *Addo, Genthon, Abia, *Mia- 4
min, Madia, Belga, * Semeia, & Ioja- 5
rib, Idaia, Sellum, Amoc, Helcias, 6
*Idaia. Isti principes Sacerdotum, & 7
fratres eorum, in diebus Iosue. *Porro 8
Levitæ, Iesua, Bennui, Cedmihel, Sa-
rebia, Iuda, Mathanias, super hymnos
ipsi & fratres eorum: * & Becbecia at- 9
que Hanni, & fratres eorum, unusquis-
que in officio suo. * Iosue autem ge- 10
nuit Ioacim, & Ioacim genuit Eliasib,
& Eliasib genuit Iojada, * & Iojada 11
genuit Ionathan, & Ionathan genuit
Ieddoa. * In diebus autem Ioacim 12
erant Sacerdotes & principes familia-
rum: Saraiæ, Maraia: Ieremiæ, Hana-
nia: *Esdræ, Mosollam: Amariæ, Io- 13
hanan: * Milicho, Ionathan: Sebeniæ, 14
Ioseph: *Haram, Edna: Marajoth, Helci: 15
*Adaiç, Zacharia: Genthon, Mosollam: 16
*Abiæ, Zechri: Miamin & Moadiæ, 17
Phelti: *Belgæ, Sammua: Semaiæ, Io- 18
nathan: * Iojarib, Mathanai: Iodaiç, 19
Azzi: * Sellai, Celai: Amoc, Heber: 20
*Helciæ, Hasebia: Idaiæ, Nathanael. 21
*Levitę in diebus Eliasib, & Iojada, & 22
Iohanan, & Ieddoa, scripti principes
familiarum, & Sacerdotes in regno
Darii Persę. * Filii Levi principes fa- 23
miliarum, scripti in Libro verborum
dierum, & usque ad dies Ionathan, fi-
lii Eliasib. * Et principes Levitarum, 24
Hasebia, Serebia, & Iosue filius Ced-
mihel: & fratres eorum per vices suas,
ut laudarent & confiterentur juxta
pręceptum David viri Dei, & observa-
rent æque per ordinem. *Mathania, & 25
Becbecia, Obedia, Mosollam, Telmon,
Accub, custodes portarum & vestibu-
lorum ante portas. *Hi in diebus Ioa- 26
cim filii Iosue, filii Iosedec, & in die-
bus Nehemiæ ducis, & Esdræ sacer-
dotis scribæque. * In dedicatione au- 27
tem muri Ierusalem, requisierunt Le-
vitas de omnibus locis suis, ut addu-
cerent eos in Ierusalem, & facerent de-
dicationem & lætitiam in actione gra-
tiarum, & cantico, & in cymbalis,
psalteriis, & citharis. * Congregati 28
sunt autem filii cantorum de cam-
pestribus circa Ierusalem, & de vil-
lis Nethuphati, * & de domo Gal- 29
gal, & de regionibus Geba, & Azma-
veth: quoniam villas ædificaverunt

sibi cantores in circuitu Ierusalem. *Et
mundati sunt Sacerdotes & Levitæ, &
mundaverunt populum, & portas, &
murum. * Ascendere autem feci prin-
cipes Iuda super murum, & statui duos
magnos choros laudantium. Et ierunt
ad dexteram super murum ad portam
sterquilinii. * Et ivit post eos Osaias,
& media pars principum Iuda, *& A-
zarias, Esdras, & Mosollam, Iudas, &
Benjamin, & Semeia, & Ieremias. * Et
de filiis Sacerdotum in tubis, Zacha-
rias filius Ionathan, filius Semeiæ, filius
Mathaniæ, filius Michaiæ, filius Ze-
chur, filius Asaph, *& fratres ejus, Se-
meia, & Azareel, Malalai, Galalai,
Maai, Nathanael, & Iudas, & Hanani,
in vasis cantici David viri Dei: & Es-
dras scriba ante eos in porta Fontis.
5 *Et contra eos ascenderunt in gradi-
bus Civitatis David, in ascensu muri
super domum David, & usque ad por-
7 tam Aquarum ad Orientem. * Et cho-
rus secundus gratias referentium ibat
ex adverso, & ego post eum, & media
pars populi super murum & super tur-
rim furnorum, & usque ad murum la-
8 tissimum, * & super portam Ephraim,
& super portam antiquam, & super
portam piscium & turrim Hananeel, &
turrim Emath, & usque ad portam gre-
gis: & steterunt in porta custodiæ,
9 *steteruntque duo chori laudantium
in domo Dei, & ego, & dimidia pars
10 magistratuum mecum. *Et Sacerdotes,
Eliachim, Maasia, Miamin, Michea,
Elioenai, Zacharia, Hanania in tubis,
11 *& Maasia, & Semeia, & Eleazar, &
Azzi, & Iohanan, & Melchia, & Ælam,
& Ezer. Et clare cecinerunt cantores,
12 & Iezraia præpositus: * & immolave-
runt in die illa victimas magnas, & læ-
tati sunt: Deus enim lætificaverat eos
lætitia magna: sed & uxores eorum &
liberi gavisi sunt, & audita est lætitia
13 Ierusalem procul. *Recensuerunt quo-
que in die illa viros super gazophyla-
cia thesauri ad libamina, & ad primi-
tias, & ad decimas, ut introferrent per
eos principes civitatis in decore gra-
tiarum actionis, Sacerdotes & Levi-
tas: quia lætificatus est Iuda in Sacer-
14 dotibus & Levitis astantibus. *Et cu-
stodierunt observationem Dei sui, &
observationem expiationis, & canto-
res, & janitores juxta præceptum Da-
15 vid, & Salomonis filii ejus, * quia in
diebus David & Asaph ab exordio
erant principes constituti cantorum, in
carmine laudantium & confitentium
16 Deo. * Et omnis Israel, in diebus Zo-
robabel, & in diebus Nehemiæ, dabant
partes cantoribus & janitoribus per
dies singulos, & sanctificabant Levi-
tas, & Levitæ sanctificabant filios
Aaron.

CAPUT XIII.

*Lecto Deuteronomio ejiciuntur alienige-
næ, partes Levitis assignantur, è quo
tamen gazophylacio vasa domus To-
biæ projiciuntur, & Sabbati viola-
tores puniuntur: increpat Nehemias
Iudæos qui uxores duxerant alieni-
genas.*

IN die autem illo lectum est in volu- 1
mine Moysi audiente populo: & in-
ventum est scriptum in eo, quod non
debeant introire Ammonites & Moa-
bites in ecclesiam Dei usque in æter-
num: * eo quod non occurrerint filiis 2
Israel cum pane & aqua: & conduxe-
rint adversum eos Balaam, ad maledi-
cendum eis: & convertit Deus noster
maledictionem in benedictionem. *Fa- 3
ctum est autem, cum audissent legem,
separaverunt omnem alienigenam ab
Israel. * Et super hoc erat Eliasib sa- 4
cerdos, qui fuerat præpositus in gazo-
phylacio domus Dei nostri, & proxi-
mus Tobiæ. *Fecit ergo sibi gazophy- 5
lacium grande, & ibi erant ante eum
reponentes munera, & thus, & vasa, &
decimam frumenti, vini, & olei, par-
tes Levitarum, & cantorum, & jani-
torum, & primitias sacerdotales. *In 6
omnibus autem his non fui in Ierusa-
lem, quia anno trigesimo secundo Ar-
taxerxis regis Babyloniæ veni ad re-
gem, & in fine dierum rogavi regem.
*Et veni in Ierusalem, & intellexi ma- 7
lum, quod fecerat Eliasib Tobiæ, ut
faceret ei thesaurum in vestibulis do-
mus Dei. * Et malum mihi visum est 8
valde. Et projeci vasa domus Tobiæ
foras de gazophylacio: * præcepique 9
& emundaverunt gazophylacia: & re-
tuli ibi vasa domus Dei, sacrificium,
& thus. * Et cognovi quod partes Le- 10
vitarum non fuissent datæ: & fugisset
unusquisque in regionem suam de Le-
vitis, & cantoribus, & de his qui mi-
nistrabant: * & egi causam adversus 11
magistratus, & dixi: Quare dereli-
quimus domum Dei? Et congregavi
eos, & feci stare in stationibus suis.
* Et omnis Iuda apportabat decimam 12
frumenti, vini, & olei, in horrea. * Et 13
constituimus super horrea Selemiam
Sacerdotem, & Sadoc scribam, & Pha-
daiam de Levitis, & juxta eos Hanan
filium Zachur, filium Mathaniæ: quo-
niam fideles comprobati sunt, & ipsis
creditæ sunt partes fratrum suorum.
*Memento mei Deus meus pro hoc, & 14
ne deleas miserationes meas, quas feci
in domo Dei mei, & in ceremoniis
ejus. *In diebus illis vidi in Iuda cal- 15
cantes torcularia in sabbato, portan-
tes acervos, & onerantes super asinos
vinum, & uvas, & ficus, & omne onus,
& inferentes in Ierusalem die sabbati.
Et contestatus sum, ut in die qua ven-

dere

16 dere liceret, venderent. * Et Tyrii ha-
bitaverunt in ea, inferentes pisces, &
omnia venalia: & vendebant in sabba-
tis filiis Iuda in Ierusalem: *& objur-
17 gavi optimates Iuda, & dixi eis: Quę est
hæc res mala, quam vos facitis, & pro-
18 fanatis diem Sabbati? *Numquid non
hæc fecerunt patres nostri, & adduxit
Deus noster super nos omne malum
hoc, & super civitatem hanc? Et vos
additis iracundiam super Israel vio-
19 lando Sabbatum. * Factum est autem,
cum quievissent portæ Ierusalem in
die Sabbati, dixi: & clauserunt ja-
nuas, & præcepi ut non aperirent eas
usque post Sabbatum: & de pueris
meis constitui super portas ut nullus
inferret onus in die Sabbati. *Et man-
20 serunt negotiatores, & vendentes uni-
versa venalia, foris Ierusalem semel &
21 bis. * Et contestatus sum eos, & dixi
eis: Quare manetis ex adverso muri? si
secundo hoc feceritis, manum mittam
in vos. Itaque ex tempore illo non ve-
nerunt in Sabbato. * Dixi quoque Le-
22 vitis ut mundarentur, & venirent ad
custodiendas portas, & sanctificandam
diem Sabbati: & pro hoc ergo memen-
to mei Deus meus, & parce mihi se-
cundum multitudinem miserationum
23 tuarum. * Sed & in diebus illis vidi
Iudęos ducentes uxores Azotidas, Am-
24 monitidas, & Moabitidas. * Et filii
eorum ex media parte loquebantur
Azotice, & nesciebant loqui Iudaice,
& loquebantur juxta linguam populi
25 & populi. * Et objurgavi eos, & male-
dixi. Et cecidi ex eis viros, & decal-
vavi eos, & adjuravi in Deo, ut non
darent filias suas filiis eorum, & non
acciperent de filiabus eorum filiis suis,
26 & sibimetipsis, dicens: *Numquid non
in hujuscemodi re peccavit Salomon
rex Israel? & certe in gentibus multis
non erat rex similis ei, & dilectus Deo
suo erat, & posuit eum Deus regem su-
per omnem Israel: & ipsum ergo du-
xerunt ad peccatum mulieres alienige-
27 næ. * Numquid & nos inobedientes
faciemus omne malum grande hoc, ut
prævaricemur in Deo nostro, & duca-
28 mus uxores peregrinas? * De filiis au-
tem Iojada filii Eliasib sacerdotis ma-
gni, gener erat Sanaballat Horonites,
29 quem fugavi à me. * Recordare Do-
mine Deus meus, adversum eos qui
polluunt sacerdotium, jusque Sacerdo-
30 tale & Leviticum. * Igitur mundavi
eos ab omnibus alienigenis, & consti-
tui ordines Sacerdotum & Levitarum,
31 unumquemque in ministerio suo: *&
in oblatione lignorum in temporibus
constitutis, & in primitivis: me-
mento mei Deus meus in bonum.
Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT I.

Tobias in captivitate constitutus, à lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore susceptum, Deum timere docet: gratus regi Salmanasar, pergit quocumque vult: confratres captivos consolatur: Gabelo mutuat decem argenti talenta: Sennacherib, quod mortuos sepeliret, eum persequitur.

Tobias ex tribu & civitate Neph-
thali (quæ est in superioribus 1
Galilææ supra Naasson, post
viam quæ ducit ad Occidentem,
in sinistro habens civitatem Sephet)
*cum captus esset in diebus Salmana-
sar regis Assyriorum, in captivitate ta- 2
men positus, viam veritatis non dese-
ruit, *ita ut omnia, quæ habere pote-
rat, quotidie concaptivis fratribus, qui 3
erant ex ejus genere, impertiret.
*Cumque esset junior omnibus in tri-
bu Nephthali, nihil tamen puerile ges- 4
sit in opere. *Denique cum irent omnes
ad vitulos aureos, quos Ieroboam fece- 5
rat rex Israel, hic solus fugiebat con-
sortia omnium, *sed pergebat in Ieru-
salem ad templum Domini, & ibi ado- 6
rabat Dominum Deum Israel, omnia
primitiva sua, & decimas suas fideliter
offerens, *ita ut in tertio anno prose-
lytis & advenis ministraret omnem de- 7
cimationem. *Hæc & his similia secun-
dum legem Dei puerulus observabat. 8
* Cum vero factus esset vir, accepit
uxorem Annam de tribu sua, genuitq; 9
ex ea filium, nomẽ suum imponens ei,
*quem ab infantia timere Deum do-
cuit, & abstinere ab omni peccato. 10
*Igitur, cum per captivitatem devenis-
set cum uxore sua, & filio, in civitatem 11
Niniven cum omni tribu sua, (*cum
omnes ederent ex cibis Gentilium) iste 12
custodivit animam suam, & numquam
contaminatus est in escis eorum. *Et
quoniam memor fuit Domini in toto 13
corde suo, dedit illi Deus gratiam in
conspectu Salmanasar regis, *& dedit
illi potestatem quocumque vellet ire, 14
habens libertatem quæcumque facere
voluisset. *Pergebat ergo ad omnes qui
erant in captivitate, & monita salutis 15
dabat eis. *Cum autem venisset in Ra-
ges civitatem Medorum, & ex his qui- 16
bus honoratus fuerat à rege, habuisset
decẽ talenta argenti: *& cum in multa
turba generis sui Gabelum egentem vi- 17
deret, qui erat ex tribu ejus, sub chiro-
grapho dedit illi memoratũ pondus ar-
genti. *Post multũ vero tẽporis, mortuo
Salmanasar rege, cum regnaret Senna- 18

cherib filius ejus pro eo, & filios Israel
9 exosos haberet in conspectu suo: *Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, dividebatque unicuique, prout poterat, de facultatibus suis:
10 *esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulturam
11 solicitus exhibebat. *Denique cum reversus esset rex Sennacherib, fugiens à Iudæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum.
12 *At ubi nuntiatum est regi, jussit eum occidi, & tulit omnem substantiam
13 ejus. *Tobias vero cum filio suo & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia
14 multi diligebant eum. *Post dies vero quadragintaquinque occiderunt regem
15 filii ipsius, *& reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas ejus restituta est ei.

CAPUT II.

Tobias mortuorum defatigatus sepulturâ, hirundinis stercore in patientiæ probationem excæcatur, & ab uxore ac amicis ipsum irridentibus afficitur opprobrio.

1 Post hæc vero, cum esset dies festus Domini, & factum esset prandium
2 bonum in domo Tobiæ, *dixit filio suo: Vade, & adduc aliquos de tribu nostra, timentes Deum, ut epulentur
3 nobiscum, *Cumque abiisset, reversus nuntiavit ei, unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo, relinquens prandium, jejunus pervenit ad corpus:
4 *tollensque illud portavit ad domum suam occultè, ut, dum sol occubuisset,
5 cautè sepeliret eum. *Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum
6 luctu & tremore, *memorans illum sermonem, quem dixit Dominus per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem & luctum.
7 *Cum vero sol occubuisset, abiit, &
8 sepelivit eum. *Arguebant autem eum omnes proximi ejus, dicentes: Iam hujus rei causa interfici jussus es, & vix effugisti mortis imperium, & ite-
9 rum sepelis mortuos? *Sed Tobias plus timens Deum, quam regem, rapiebat corpora occisorum, & occultabat in domo sua, & mediis noctibus sepelie-
10 bat ea. *Contigit autem ut quadam die fatigatus à sepultura, veniens in domum suam, jactasset se juxta parietem,
11 & obdormisset, *& ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos ejus, fieretque
12 cæcus. *Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ
13 ejus, sicut & sancti Iob. *Nam cum ab infantia sua semper Deum timuerit,
& mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga
cæcitatis evenerit ei, *sed immobilis 14
in Dei timore permansit, agens gratias
Deo omnibus diebus vitæ suæ. *Nam 15
sicut beato Iob insultabant reges, ita
isti parentes & cognati ejus irridebant
vitam ejus, dicentes: *Vbi est spes tua, 16
pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas? *Tobias vero increpabat eos, 17
dicens: Nolite ita loqui: *quoniam 18
filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam numquam mutant ab
eo. *Anna vero uxor ejus ibat ad opus 19
textrinum quotidie, & de labore manuum suarum victum, quem consequi
poterat, deferebat. *Vnde factum est, 20
ut hœdum caprarum accipiens detulisset domi: *Cujus cum vocem balan- 21
tis vir ejus audisset, dixit: Videte, ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex
furto aliquid, aut contingere. *Ad hęc 22
uxor ejus irata respondit: Manifeste vana facta est spes tua, & eleemosynæ
tuæ modo apparuerunt. *Atque his 23
& aliis hujuscemodi verbis exprobrabat ei.

CAPUT III.

Tobiæ mori petentis oratio ad Deum, & Saræ filiæ Raguelis humilis cum triduano jejunio oratio, ad ancillæ improperium propter septem ipsius maritos à dæmonio interemptos: utriusque autem preces exaudiuntur, Angelo Raphaele ad eos curandos misso.

Tunc Tobias ingemuit, & cœpit 1
orare cum lacrymis, *dicens: Iu- 2
stus es Domine, & omnia judicia tua justa sunt, & omnes viæ tuæ, misericordia, & veritas, & judicium. *Et 3
nunc Domine memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel pa-
rentum meorum. *Quoniam non obe- 4
divimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationibus, in
quibus dispersisti nos. *Et nunc Domi- 5
ne magna judicia tua, quia non egimus secundum præcepta tua, & non ambu-
lavimus sinceriter coram te. *Et nunc 6
Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi
mori magis quam vivere. *Eadem ita- 7
que die contigit, ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, & ipsa audiret improperium ab una ex ancillis
patris sui, *quoniam tradita fuerat 8
septem viris, & dæmonium nomine Asmodæus occiderat eos, mox ut in-
gressi fuissent ad eam. *Ergo cum pro 9
culpa sua increparet puellam, respon-

dit

dixit ei, dicens: Amplius ex te non vi-
deamus filium aut filiam super terram,
10 interfectrix virorum tuorum. * Num-
quid & occidere me vis, sicut jam oc-
cidisti septem viros? Ad hanc vocem
perrexit in superius cubiculum domus
suæ: & tribus diebus, & tribus nocti-
11 bus non manducavit, neque bibit: *sed
in oratione persistens, cum lacrymis de-
precabatur Deum, ut ab isto imprope-
12 rio liberaret eam. * Factum est autem
die tertia, dum compleret orationem,
13 benedicens Dominum, *dixit: Benedi-
ctum est nomen tuum Deus patrum no-
strorum: qui cum iratus fueris, miseri-
cordiam facies, & in tempore tribula-
tionis peccata dimittis his, qui invo-
14 cant te. * Ad te Domine faciem meam
converto, ad te oculos meos dirigo.
15 *Peto Domine ut de vinculo imprope-
rii hujus absolvas me, aut certe desu-
16 per terram eripias me. *Tu scis Domi-
ne, quia numquam concupivi virum, &
mundam servavi animam meam ab
17 omni concupiscentia. *Numquam cum
ludentibus miscui me: neque cum his,
qui in levitate ambulant, participem
18 me præbui. *Virum autem cum timo-
re tuo, non cum libidine mea consensi
19 suscipere. * Et, aut ego indigna fui
illis, aut illi forsitan me non fuerunt
digni: quia forsitan viro alii conserva-
20 sti me. * Non est enim in hominis po-
21 testate consilium tuum. * Hoc autem
pro certo habet omnis qui te colit,
quod vita ejus, si in probatione fuerit,
coronabitur: si autem in tribulatione
fuerit, liberabitur: & si in correptione
fuerit, ad misericordiam tuam venire
22 licebit. * Non enim delectaris in per-
ditionibus nostris: quia post tempesta-
tem, tranquillum facis: & post lachry-
mationem & fletum, exultationem in-
23 fundis. * Sit nomen tuum Deus Israel
24 benedictum in sæcula. * In illo tem-
pore exauditę sunt preces amborum in
25 conspectu gloriæ summi Dei: *& mis-
sus est Angelus Domini sanctus Ra-
phael, ut curaret eos ambos, quorum
uno tempore sunt orationes in conspe-
ctu Domini recitatæ.

CAPUT IV.

Tobias cùm se brevi putaret moriturum, filio piissima salutis monita inculcat, eleemosynæ virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabelo mutuo datis indicat.

1 IGitur cum Tobias putaret oratio-
nem suam exaudiri ut mori potuis-
set, vocavit ad se Tobiam filium suum,
2 *dixitque ei: Audi fili mi verba oris
mei, & ea in corde tuo, quasi funda-
3 mentum construe. * Cum acceperit
Deus animam meam, corpus meum
sepeli: & honorem habebis matri tuę
4 omnibus diebus vitæ ejus: *memor
enim esse debes, quæ & quanta pericu-
la passa sit propter te in utero suo.
*Cum autem & ipsa compleverit tem- 5
pus vitæ suæ, sepelias eam circa me.
* Omnibus autem diebus vitæ tuæ in 6
mente habeto Deum: & cave ne ali-
quando peccato consentias, & præter-
mittas præcepta Domini Dei nostri.
*Ex substantia tua fac eleemosynam, & 7
noli avertere faciem tuam ab ullo pau-
pere: ita enim fiet ut nec à te averta-
tur facies Domini. *Quo modo potue- 8
ris, ita esto misericors. * Si multum 9
tibi fuerit, abundanter tribue: si exi-
guum tibi fuerit, etiam exiguum li-
benter impertiri stude. * Præmium 10
enim bonum tibi thesaurizas in die
necessitatis. * quoniam eleemosyna ab 11
omni peccato & à morte liberat, & non
patietur animam ire in tenebras. *Fi- 12
ducia magna erit coram summo Deo,
eleemosyna omnibus facientibus eam.
*Attende tibi fili mi ab omni fornica- 13
tione, & præter uxorem tuam num-
quam patiaris crimen scire. * Super- 14
biam numquam in tuo sensu, aut in tuo
verbo, dominari permittas: in ipsa
enim initium sumpsit omnis perditio.
*Quicumque tibi aliquid operatus fu- 15
erit, statim ei mercedem restitue, &
merces mercenarii tui apud te omnino
non remaneat. * Quod ab alio oderis 16
fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri
facias. * Panem tuum cum esurienti- 17
bus & egenis comede, & de vestimentis
tuis nudos tege. * Panem tuum & vi- 18
num tuum super sepulturam justi con-
stitue, & noli ex eo manducare & bi-
bere cum peccatoribus. * consilium 19
semper à sapiente perquire. * Omni 20
tempore benedic Deum: & pete ab eo,
ut vias tuas dirigat, & omnia consilia
tua in ipso permaneant. *Indico etiam 21
tibi fili mi, dedisse me decem talenta
argenti, dum adhuc infantulus esses,
Gabelo, in Rages civitate Medorum,
& chirographum ejus apud me habeo:
* & ideo perquire quo modo ad eum 22
pervenias, & recipias ab eo supra me-
moratum pondus argenti, & restituas
ei chirographum suum. * Noli timere 23
fili mi: pauperem quidem vitam geri-
mus, sed multa bona habebimus, si
timuerimus Deum, & recesserimus ab
omni peccato, & fecerimus bene.

CAPUT V.

Tobiæ socium ac ducem itineris in Rages Medorum quærenti Raphael Angelus ignotus occurrit, cui pater filium committit, quibus profectis mater filii deflet absentiam.

TUnc respondit Tobias patri suo, 1
& dixit: Omnia quæcumque
præcepisti mihi faciam pater. * Quo 2
modo autem pecuniam hanc requi-
ram, ignoro. ille me nescit, & ego
eum ignoro: quod signum dabo ei?

Sed neque viam, per quam pergatur il-
3 luc, aliquando cognovi. * Tunc pater
suus respondit illi, & dixit: Chirogra-
phum quidem illius penes me habeo:
quod dum illi ostenderis, statim resti-
4 tuet. *Sed perge nunc, & inquire tibi
aliquem fidelem virum, qui eat tecum
salva mercede sua: ut, dum adhuc vi-
5 vo, recipias eam. * Tunc egressus To-
bias, invenit juvenē splendidum, stan-
tem præcinctum, & quasi paratum ad
6 ambulandum. *Et ignorans quòd An-
gelus Dei esset, salutavit eum, & dixit:
7 Vnde te habemus bone juvenis ? * At
ille respondit: Ex filiis Israel. Et To-
bias dixit ei: Nosti viam, quæ ducit in
8 regionem Medorum ? *Cui respondit:
Novi: & omnia itinera ejus frequenter
ambulavi, & mansi apud Gabelum fra-
trem nostrum: qui moratur in Rages
civitate Medorum, quæ posita est in
9 monte Ecbatanis. * Cui Tobias ait:
Sustine me obsecro, donec hæc ipsa
10 nuntiem patri meo. * Tunc ingressus
Tobias, indicavit universa hæc patri
suo. Super quæ admiratus pater, ro-
11 gavit ut introiret ad eum. * Ingressus
itaque salutavit eum, & dixit: Gau-
12 dium tibi sit semper. * Et ait Tobias:
Quale gaudium mihi erit, qui in tene-
bris sedeo, & lumen cæli non video ?
13 *Cui ait juvenis: Forti animo esto, in
14 proximo est ut à Deo cureris. * Dixit
itaque illi Tobias: Numquid poteris
perducere filium meum ad Gabelum in
Rages civitatem Medorum? & cum re-
dieris, restituam tibi mercedem tuam.
15 *Et dixit ei Angelus: Ego ducam &
16 reducam eum ad te. * Cui Tobias re-
spondit: Rogo te, indica mihi, de qua
17 domo, aut de qua tribu es tu ? * Cui
Raphael angelus dixit: Genus quæris
mercenarii, an ipsum mercenarium,
18 qui cum filio tuo eat ? * Sed ne forte
sollicitum te reddam, ego sum Azarias
19 Ananiæ magni filius. * Et Tobias re-
spondit: Ex magno genere es tu. Sed
peto ne irascaris quod voluerim co-
20 gnoscere genus tuum. * Dixit autem
illi Angelus: Ego sanum ducam, & sa-
21 num tibi reducam filium tuum. * Re-
spondens autem Tobias, ait: Bene am-
buletis, & sit Deus in itinere vestro, &
Angelus ejus comitetur vobiscum.
22 *Tunc paratis omnibus, quæ erant in
via portanda, fecit Tobias vale patri
suo, & matri suæ, & ambulaverunt
23 ambo simul. *Cumque profecti essent,
cœpit mater ejus flere, & dicere: Bacu-
lum senectutis nostræ tulisti, & trans-
24 misisti à nobis. *Numquam fuisset ipsa
25 pecunia pro qua misisti eum. *Sufficie-
bat enim nobis paupertas nostra, ut di-
vitias computaremus hoc, quod vide-
26 bamus filium nostrum. * Dixitque ei
Tobias: Noli flere, salvus perveniet fi-
lius noster, & salvus revertetur ad nos,
27 & oculi tui videbunt illum. * Credo
enim quod Angelus Dei bonus comite-
tur ei, & bene disponat omnia, quæ
circa eum geruntur, ita ut cum gaudio
revertatur ad nos. * Ad hanc vocem 28
cessavit mater ejus flere, & tacuit.

CAPUT VI.

Angeli hortatu Tobias invadentem piscem apprehendit & exenterat, cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta reservans: & ad Raguelem divertunt ut jussu Angeli petat in uxorem illius filiam Saram, cujus septem viros occiderat dæmonium, discens ab Angelo quo fine suscipiendum ac servandum sit conjugium.

PRofectus est autem Tobias, & canis 1
secutus est eum, & mansit prima
mansione juxta fluvium Tigris. * Et 2
exivit ut lavaret pedes suos, & ecce
piscis immanis exivit ad devorandum
eum. * Quem expavescens Tobias cla- 3
mavit voce magna, dicens: Domine,
invadit me. *Et dixit ei Angelus: Ap- 4
prehende branchiam ejus, & trahe eum
ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum
in siccum, & palpitare cœpit ante pe-
des ejus. *Tunc dixit ei Angelus: Ex- 5
entera hunc piscem, & cor ejus, & fel,
& jecur repone tibi: sunt enim hæc
necessaria ad medicamenta utiliter.
*Quod cum fecisset, assavit carnes ejus, 6
& secum tulerunt in via: cetera salie-
runt, quæ sufficerent eis quousque
pervenirent in Rages civitatem Medo-
rum. * Tunc interrogavit Tobias An- 7
gelum, & dixit ei: Obsecro te Azaria
frater, ut dicas mihi, quod remedium
habebunt ista, quę de pisce servare jus-
sisti ? * Et respondens Angelus, dixit 8
ei: Cordis ejus particulam si super
carbones ponas, fumus ejus extricat
omne genus dæmoniorum, sive à viro,
sive à muliere, ita ut ultra non acce-
dat ad eos. * Et fel valet ad ungendos 9
oculos, in quibus fuerit albugo, & sa-
nabuntur. *Et dixit ei Tobias: Vbi vis 10
ut maneamus ? *Respondensque Ange- 11
lus, ait: Est hic Raguel nomine, vir
propinquus de tribu tua, & hic habet
filiam nomine Saram, sed neque mascu-
lum, neque feminam ullam habet aliam
præter eam. *Tibi debetur omnis sub- 12
stantia ejus, & oportet eam te accipe-
re conjugem. * Pete ergo eam à patre 13
ejus, & dabit tibi eam in uxorem.
*Tunc respondit Tobias, & dixit: Au- 14
dio quia tradita est septem viris, &
mortui sunt: sed & hoc audivi, quia
dæmonium occidit illos. *Timeo ergo, 15
ne forte & mihi hæc eveniant: & cum
sim unicus parentibus meis, deponam
senectutem illorum cum tristitia ad in-
feros. * Tunc angelus Raphaël dixit 16
ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt,
quibus prævalere potest dæmonium.
*Hi namque, qui conjugium ita susci- 17
piunt, ut Deum à se & à sua mente ex-

cludant,

cludant, & suæ libidini ita vacent, si-
cut equus & mulus, quibus non est
intellectus: habet potestatem dæmo-
18 nium super eos. *Tu autem cum acce-
peris eam, ingressus cubiculum, per
tres dies continens esto ab ea, & nihil
aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.
19 *Ipsa autem nocte, incenso jecore pi-
20 scis fugabitur dæmonium. *Secunda
vero nocte, in copulatione sanctorum
21 patriarcharum admitteris. *Tertia au-
tem nocte benedictionem consequeris,
ut filii ex vobis procreentur incolu-
22 mes. *Transacta autem tertia nocte,
accipies virginem cum timore Domi-
ni, amore filiorum magis quam libidi-
ne ductus, ut in semine Abrahæ bene-
dictionem in filiis consequaris.

CAPUT VII.

Raguel petitam à Tobia Saram filiam in uxorem tradidit consilio Raphaelis, & scriptis conjugii litteris nuptiæ celebrantur.

1 INgressi sunt autem ad Raguelem, &
suscepit eos Raguel cum gaudio.
2 *Intuensque Tobiam Raguel, dixit
Annæ uxori suæ: Quam similis est ju-
3 venis iste consobrino meo! *Et cum
hæc dixisset, ait: Unde estis juvenes
fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tri-
bu Nephthali sumus, ex captivitate
4 Ninive. *Dixitque illis Raguel: Nostis
Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt:
5 Novimus. *Cumque multa bona lo-
queretur de eo, dixit Angelus ad Ra-
guelem: Tobias, de quo interrogas, pa-
6 ter istius est. *Et misit se Raguel, &
cum lachrymis osculatus est eum, &
7 plorans supra collum ejus, *dixit: Be-
nedictio sit tibi fili mi, quia boni &
8 optimi viri filius es. *Et Anna uxor
ejus, & Sara ipsorum filia lacrymatæ
9 sunt. *Postquam autem locuti sunt,
præcepit Raguel occidi arietem, & pa-
rari convivium. Cumque hortaretur
10 eos discumbere ad prandium, *Tobias
dixit: Hic ego hodie non manducabo
neque bibam, nisi prius petitionem
meam confirmes, & promittas mihi
11 dare Saram filiam tuam. *Quo audito
verbo Raguel, expavit, sciens quid eve-
nerit illis septem viris, qui ingressi
sunt ad eam: & timere cœpit ne forte
& huic similiter contingeret: & cum
nutaret, & non daret petenti ullum
12 responsum, *dixit ei Angelus: Noli
timere dare eam isti, quoniam huic ti-
menti Deum debetur conjux filia tua:
propterea alius non potuit habere il-
13 lam. *Tunc dixit Raguel: Non dubito
quod Deus preces & lacrymas meas
14 in conspectu suo admiserit. *Et cre-
do quoniam ideo fecit vos venire ad
me, ut ista conjungeretur cognationi
suæ secundum legem Moysi: & nunc
noli dubium gerere quod tibi eam tra-
dam. *Et apprehendens dexteram filię 15
suæ, dextræ Tobiæ tradidit, dicens:
Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus
Iacob vobiscum sit, & ipse conjungat
vos, impleatque benedictionem suam
in vobis. *Et accepta charta, fecerunt 16
conscriptionem conjugii. *Et post hęc 17
epulati sunt, benedicentes Deum. *Vo- 18
cavitque Raguel ad se Annam uxorem
suam, & præcepit ei ut præpararet al-
terum cubiculum. *Et introduxit illuc 19
Saram filiam suam, & lacrymata est.
*Dixitque ei: Forti animo esto filia 20
mea: Dominus cæli det tibi gaudium
pro tædio quod perpessa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingressus partem jecoris piscis assat; & dæmonio à Raphaele ligato, Tobias & Sara simul orantes noctem transigunt incolumes: quapropter repleto quod paratum erat sepulchro, actiuque Deo gratiis à Sara parentibus, lætum apparatur convivium, & pro dote medietas bonorum assignatur, cedente & reliqua medietate post parentum obitum

POstquam vero cœnaverunt, intro- 1
duxerunt juvenem ad eam. *Re- 2
cordatus itaque Tobias sermonum An-
geli, protulit de cassidili suo partem
jecoris, posuitque eam super carbones
vivos. *Tunc Raphael Angelus appre- 3
hendit dęmonium, & religavit illud in
deserto superioris Ægypti. *Tunc hor- 4
tatus est virginem Tobias, dixitque ei:
Sara, exurge, & deprecemur Deum ho-
die, & cras, & secundum cras: quia
his tribus noctibus Deo jungimur: ter-
tia autem transacta nocte, in nostro
erimus conjugio. *filii quippe sancto- 5
rum sumus, & non possumus ita con-
jungi, sicut gentes quę ignorant Deum.
*Surgentes autem pariter, instanter 6
orabant ambo simul, ut sanitas daretur
eis. *Dixitque Tobias: Domine Deus 7
patrum nostrorum, benedicant te cæli
& terrę, mareque & fontes, & flumina,
& omnes creaturæ tuę, quę in eis sunt.
*Tu fecisti Adam de limo terræ, dedi- 8
stique ei adjutorium Hevam. *Et nunc 9
Domine tu scis, quia non luxuriæ cau-
sa accipio sororem meam conjugem,
sed sola posteritatis dilectione, in qua
benedicatur nomen tuum in sæcula
sæculorum. *Dixit quoque Sara: Mi- 10
serere nobis Domine, miserere nobis,
& consenescamus ambo pariter sani.
*Et factum est circa pullorum cantum, 11
accersiri jussit Raguel servos suos, &
abierunt cum eo pariter ut foderent
sepulchrum. *Dicebat enim: Ne for- 12
te simili modo evenerit ei, quo & cete-
ris illis septem viris, qui sunt ingressi
ad eam. *Cumque parassent fossam, re- 13
versus Raguel ad uxorem suam, dixit
ei: *Mitte unam ex ancillis tuis, & vi- 14

deat si mortuus est, ut sepeliam eum
15 antequam illucescat dies. *At illa mi-
sit unam ex ancillis suis. Quæ ingressa
cubiculum, reperit eos salvos & inco-
16 lumes, secum pariter dormientes. *Et
reversa, nuntiavit bonum nuntium: &
benedixerunt Dominum, Raguel vide-
17 licet & Anna uxor ejus, * & dixerunt:
Benedicimus te Domine Deus Israel,
quia non contigit quemadmodum pu-
18 tabamus. *Fecisti enim nobiscum mi-
sericordiam tuam, & exclusisti à nobis
19 inimicum persequentem nos. *Miser-
tus es autem duobus unicis. Fac eos
Domine plenius benedicere te: & sa-
crificium tibi laudis tuæ & suæ sani-
tatis offerre, ut cognoscat universitas
gentium, quia tu es Deus solus in uni-
20 versa terra. *Statimque præcepit ser-
vis suis Raguel, ut replerent fossam,
quam fecerant, priusquam elucesceret.
21 *Uxori autem suæ dixit ut instrueret
convivium, & præpararet omnia, quæ
in cibos erant iter agentibus necessa-
22 ria. * Duas quoque pingues vaccas, &
quattuor arietes occidi fecit, & parari
epulas omnibus vicinis suis, cunctisq;
23 amicis. *Et adjuravit Raguel Tobiam,
ut duas hebdomadas moraretur apud
24 se. * De omnibus autem, quæ posside-
bat Raguel, dimidiam partem dedit
Tobiæ, & fecit scripturam, ut pars di-
midia, quæ supererat post obitum eo-
rum, Tobiæ dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphael Tobiæ rogatu ad Gabelum pergit; quem recepta pecunia ad Tobiæ nuptias adducit: ille autem Tobiam ac Saram benedicit.

1 TVnc vocavit Tobias Angelum ad
se, quem quidem hominem exi-
stimabat, dixitque ei: Azaria frater,
2 peto ut auscultes verba mea. * Si me-
ipsum tradam tibi servum, non ero
3 condignus providentiæ tuæ. *Tamen
obsecro te, ut assumas tibi animalia
sive servitia, & vadas ad Gabelum in
Rages civitatem Medorum: reddasque
ei chirographum suum, & recipias ab
eo pecuniam, & roges eum venire ad
4 nuptias meas. * Scis enim ipse quo-
niam numerat pater meus dies: & si
tardavero una die plus, contristatur
5 anima ejus. * Et certe vides quo mo-
do adjuravit me Raguel, cujus adjura-
6 mentum spernere non possum. * Tunc
Raphael assumens quattuor ex servis
Raguelis, & duos camelos in Rages ci-
vitatem Medorum perrexit: & inve-
niens Gabelum, reddidit ei chirogra-
phum suum, & recepit ab eo omnem
7 pecuniam. *Indicavitque ei de Tobia
filio Tobiæ, omnia quæ gesta sunt: fe-
citque eum secum venire ad nuptias.
8 *Cumq; ingressus esset domum Rague-
lis, invenit Tobiam discumbentem: &
exiliens, osculati sunt se invicem: &
flevit Gabelus, benedixitque Deum, *& 9
dixit: Benedicat te Deus Israel, quia
filius es optimi viri, & justi, & timen-
tis Deum, & eleemosynas facientis:
*& dicatur benedictio super uxorem 10
tuam, & super parentes vestros: *& vi- 11
deatis filios vestros, & filios filiorum
vestrorum, usq; in tertiam & quartam
generationem: & sit semen vestrum be-
nedictum à Deo Israel, qui regnat in
sæcula sæculorum. * Cumque omnes 12
dixissent, Amen, accesserunt ad convi-
vium: sed & cum timore Domini nup-
tiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

Parentes Tobiæ longam ejus moram anxiè queruntur; ille autem ægrè obtinet, ut à Raguele dimittatur, acceptâ dote & uxore: porrò Raguel illis benè precando, admonet filiam de officio matris familias.

CVm vero moras faceret Tobias, 1
causa nuptiarum, solicitus erat
pater ejus Tobias, dicens: Putas quare
moratur filius meus, aut quare deten-
tus est ibi? *Putasne Gabelus mortuus 2
est, & nemo reddit illi pecuniam?
*Cœpit autem contristari nimis ipse, 3
& Anna uxor ejus cum eo: & cœperunt
ambo simul flere: eo quod die statuto
minime reverteretur filius eorum ad
eos. *Flebat igitur mater ejus irreme- 4
diabilibus lacrymis, atque dicebat:
Heu heu me fili mi, ut quid te misimus
peregrinari, lumen oculorum nostro-
rum, baculum senectutis nostræ, sola-
tium vitæ nostræ, spem posteritatis
nostræ? *Omnia simul in te uno haben- 5
tes, te non debuimus dimittere à no-
bis. *Cui dicebat Tobias: Tace, & noli 6
turbari, sanus est filius noster: satis fi-
delis est vir ille, cum quo misimus
eum. *Illa autem nullo modo consolari 7
poterat, sed quotidie exiliens circum-
spiciebat, & circuibat vias omnes, per
quas spes remeandi videbatur, ut pro-
cul videret eum, si fieri posset, venien-
tem. *At vero Raguel dicebat ad gene- 8
rum suum: Mane hic, & ego mittam
nuntium salutis de te ad Tobiam pa-
trem tuum. *Cui Tobias ait: Ego novi, 9
quia pater meus & mater mea modo
dies computant & cruciatur spiritus
eorum in ipsis. * Cumque verbis mul- 10
tis rogaret Raguel Tobiam, & ille
eum nulla ratione vellet audire, tra-
didit ei Saram, & dimidiam partem
omnis substantiæ suæ in pueris, in
puellis, in pecudibus, in camelis,
& in vaccis, & in pecunia multa: &
salvum atque gaudentem dimisit eum
à se, *dicens: Angelus Domini sanctus 11
sit in itinere vestro, perducatq; vos in-
columes, & inveniatis omnia recte cir-
ca parētes vestros, & videant oculi mei
filios vestros priusquam moriar. * Et 12
apprehendentes parentes filiam suam,

osculati sunt eam, & dimiserunt ire:
13 * monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere.

CAPUT XI.

Relictis in itinere Sara reliquaque familia, Tobias & Raphael praecedentes, latè à parentibus Tobia excipiuntur: quo patris oculos felle iecoris liniente, ille visum recipit; quapropter actis Deo gratiis, post adventum Saræ ac familiæ septem diebus læti epulantur.

1 CUmque reverterentur, pervenerunt ad Charan, quæ est in me-
dio itinere contra Niniven, undecimo
2 die. *Dixitque Angelus: Tobia frater,
scis quemadmodum reliquisti patrem
3 tuum. * Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu sequantur iter
nostrum familiæ, simul cum conjuge
4 tua, & cum animalibus. * Cumque
hoc placuisset ut irent, dixit Raphael
adTobiam: Tolle tecum ex felle piscis:
erit enim necessarium. Tulit itaque
5 Tobias ex felle illo, & abierunt. * Anna autem sedebat secus viam, quotidie
in supercilio montis, unde respicere
6 poterat de longinquo. *Et dum ex eodem loco specularetur adventum ejus,
vidit à longe, & illico agnovit venientem filium suum: currensque nuntiavit
viro suo, dicens: Ecce venit filius tuus.
7 *Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi
introieris domum tuam, statim adora
Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum.
8 * Statimque lini super oculos ejus ex felle isto piscis, quod
portas tecum, scias enim quoniam mox
aperientur oculi ejus, & videbit pater
tuus lumen cęli, & in aspectu tuo gau-
9 debit. * Tunc præcucurrit canis, qui
simul fuerat in via: & quasi nuntius
adveniens, blandimento suæ caudæ
10 gaudebat. *Et consurgens cæcus pater
ejus, cœpit offendens pedibus currere:
& data manu puero, occurrit obviam
11 filio suo. * Et suscipiens osculatus est
eum cum uxore sua, & cœperunt ambo
12 flere præ gaudio. * Cumq; adorassent
Deum, & gratias egissent, consederunt.
13 * Tunc sumens Tobias de felle piscis,
14 linivit oculos patris sui. *Et sustinuit
quasi dimidiam fere horã: & cœpit albugo ex oculis ejus, quasi membrana
15 ovi, egredi. *Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimque
16 visum recepit. * Et glorificabant Deum, ipse videlicet, & uxor ejus, & o-
17 mnes qui sciebant eum. * Dicebatque
Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu salvasti me: & ecce, ego video Tobiam filiũ
18 meum. * Ingressa est etiam post septem
dies Sara, uxor filii ejus, & omnis familia sana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: sed & illa pecunia,
quem receperat à Gabelo: *& narravit
parentibus suis omnia beneficia Dei,
quæ fecisset circa eum per hominem
qui eum duxerat. *Veneruntque Achior & Nabath consobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes
ei de omnibus bonis, quæ circa illum
ostenderat Deus. * Et per septem dies
epulantes, omnes cum gaudio magno
gavisi sunt.

CAPUT XII.

Tobias cum filio de mercede Raphaelis, consultans, auditisq; quæ sibi ac filio præstiterat beneficiis medietatem offert omnium quæ attulerant: at ille se Dei Angelum declarat, & post revelata alia mysteria in cælum sublevatur; quo facto, illi in terram proni ruentes Deum benedicunt.

TUnc vocavit ad se Tobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum? *Respondens Tobias, dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus? * Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, & dæmonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus ejus fecit, meipsum à devoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hæc poterimus dignum dare? *Sed peto te pater mi, ut roges eum, si forte dignabitur medietatem de omnibus, quæ allata sunt, sibi assumere. * Et vocantes eum, pater scilicet & filius, tulerunt eum in partem: & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere: *Tunc dixit eis occulte: Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. * Etenim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare & confiteri honorificũ est. * Bona est oratio cum jejunio, & eleemosyna magis quã thesauros auri recõdere: * quoniã eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiã & vitã æternã. * Qui autẽ faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. *Manifesto ergo vobis veritatem, & nõ abscondam à vobis occultũ sermonem. * Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. * Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. * Et nunc misit me Dominus ut curarem te, & Saram uxorem filii tui à dæmonio liberarem. * Ego enim sum

obiscum, per voluntatem Dei eram: ipsum benedicite, & cantate illi. *Videbar quidem vobiscum manducare, & bibere: sed ego cibo invisibili, & potu, qui ab hominibus videri non potest, utor. * Tempus est ergo ut revertar ad eum, qui me misit: vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia ejus. * Et cum hæc dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, & ultra eum videre non potuerunt. * Tunc prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum: & exurgentes narraverunt omnia mirabilia ejus.

CAPUT XIII.

Tobias senior benedicit ac confitetur Domino, & universos ad idipsum hortatur: prophetat quoque de restitutione & magna felicitate futura Ierusalē.

APeriens autem Tobias senior os suum, benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in æternum, & in omnia sæcula regnum tuū: *quoniam tu flagellas & salvas: deducis ad inferos, & reducis: & non est qui effugiat manum tuam. * Confitemini Domino filii Israel, & in conspectu gentium laudate eum: * quoniam ideo dispersit vos inter gentes, quæ ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia ejus, & faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens præter eum. * Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras: & ipse salvabit nos propter misericordiam suam. * Aspicite ergo quæ fecit nobiscum, & cum timore & tremore confitemini illi: regemque sæculorum exaltate in operibus vestris. * Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi: quoniam ostendit majestatem suam in gentem peccatricem. * Convertimini itaque peccatores, & facite justitiam coram Deo, credentes quod faciet vobiscum misericordiam suam. * Ego autem, & anima mea, in eo lætabimur. * Benedicite Dominum omnes electi ejus: agite dies lætitiæ, & confitemini illi. * Ierusalem civitas Dei, castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum. * Confitere Domino in bonis tuis, & benedic Deum sæculorum, ut reædificet in te tabernaculum suum, & revocet ad te omnes captivos, & gaudeas in omnia sæcula sæculorum. * Luce splendida fulgebis: & omnes fines terræ adorabunt te. * Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum & terram tuam in sanctificationem habebunt. * Nomen enim magnum invocabunt in te. * Maledicti erunt qui contempserint te: & condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te: benedictique erunt qui ædificaverint te. * Tu autē lætaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, & congre-
gabuntur ad Dominum. * Beati omnes 18
qui diligunt te, & qui gaudent super
pace tua. * Anima mea benedic Do- 19
minum, quoniam liberavit Ierusalem
civitatem suam à cunctis tribulationi-
bus ejus, Dominus Deus noster. * Bea- 20
tus ero, si fuerint reliquiæ seminis mei
ad videndam claritatem Ierusalem.
* Portæ Ierusalem ex sapphiro & sma- 21
ragdo ædificabuntur: & ex lapide pre-
tioso omnis circuitus murorum ejus.
* Ex lapide candido & mundo omnes 22
plateæ ejus sternentur: & per vicos ejus
alleluja cantabitur. * Benedictus Do- 23
minus, qui exaltavit eam, & sit regnum
ejus in sæcula sæculorum super eam.
Amen.

CAPUT XIV.

Tobias senior moriturus completis 102. ætatis suæ annis, filium ac nepotes ad pietatem hortatur, utque sepultis parentibus è Ninive migrent, quam evertendam dicit, & Ierusalem instaurandam, quod filius observans, tandem ad soceros revertitur, ibique completis 99. annis moritur.

ET consummati sunt sermones To- 1
biæ. Et postquam illuminatus est
Tobias, vixit annis quadraginta duo-
bus, & vidit filios nepotum suorum.
* Completis itaque annis centum duo- 2
bus, sepultus est honorifice in Nini-
ve.* Quinquaginta namq; & sex anno- 3
rum lumen oculorum amisit, sexagena-
rius vero recepit. * Reliquum vero vi- 4
tæ suæ in gaudio fuit & cū bono pro-
fectu timoris Dei perrexit in pace.*In 5
hora autem mortis suæ vocavit ad se
Tobiam filium suum, & septem juve-
nes filios ejus nepotes suos, dixitque
eis: * Prope erit interitus Ninive: non 6
enim excidit verbum Domini: & fra-
tres nostri, qui dispersi sunt à terra Is-
rael, revertentur ad eam. * Omnis autē 7
deserta terra ejus replebitur, & domus
Dei, quæ in ea incensa est, iterum reæ-
dificabitur: ibique revertentur omnes
timentes Deum, * & relinquent gentes 8
idola sua, & venient in Ierusalem, &
inhabitabunt in ea, * & gaudebunt in 9
ea omnes reges terræ, adorantes regem
Israel. * Audite ergo filii mei patrem 10
vestrum: Servite Domino in veritate,
& inquirite ut faciatis quæ placita
sunt illi: * & filiis vestris mandate ut 11
faciant justitias & eleemosynas, ut sint
memores Dei, & benedicant eum in o-
mni tempore in veritate, & in tota
virtute sua.*Nunc ergo filii audite me, 12
& nolite manere hic: sed quacumque
die sepelieritis matrem vestram circa
me in uno sepulchro, ex eo dirigite
gressus vestros ut exeatis hinc: * video 13
enim quia iniquitas ejus finem dabit
ei. *Factum est autem post obitum ma- 14
tris suæ, Tobias abscessit ex Ninive
cum uxore sua, & filiis, & filiorum fi-

liis, & reversus est ad soceros suos,
15 * invenitque eos incolumes in sene-
ctute bona: & curam eorum gessit, &
ipse clausit oculos eorum: & omnem
hereditatem domus Raguelis ipse per-
cepit: viditque quintam generatio-
16 nem, filios filiorum suorum. * Et com-
pletis annis nonagintanovem in timo-
re Domini, cum gaudio sepelierunt
17 eum. * Omnis autem cognatio ejus,&
omnis generatio ejus, in bona vita, &
in sancta conversatione permansit, ita
ut accepti essent tam Deo, quam ho-
minibus, & cunctis habitantibus in
terra.

LIBER IVDITH.

CAPUT I.

Nabuchodonosor victo rege Medorum, cunctis regnis imperare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus absque honore remissis, indignatus jurat se id ulturum.

1 ARphaxad itaque, rex Medo-
rum, subjugaverat multas gē-
tes imperio suo, & ipse ædi-
ficavit civitatem potentissi-
2 mam, quam appellavit Ecbatanis, * ex
lapidibus quadratis & sectis: fecit mu-
ros ejus in latitudinem cubitorum se-
ptuaginta, & in altitudinem cubito-
rum triginta, turres vero ejus posuit
in altitudinem cubitorum centum.
3 * Per quadrum vero earum, latus u-
trumque vicenorum pedum spatio
tendebatur, posuitque portas ejus in
4 altitudinem turrium: * & gloriabatur
quasi potens in potentia exercitus sui,
5 & in gloria quadrigarum suarum.*An-
no igitur duodecimo regni sui: Nabu-
chodonosor rex Assyriorum, qui reg-
nabat in Ninive civitate magna, pug-
navit contra Arphaxad, & obtinuit
6 eum * in campo magno, qui appella-
tur Ragau, circa Euphraten, & Tigrin,
& Iadason, in campo Erioch regis E-
7 licorum. *Tunc exaltatum est regnum
Nabuchodonosor, & cor ejus eleva-
tum est: & misit ad omnes, qui habita-
bant in Cilicia, & Damasco, & Liba-
8 no, * &. ad gentes quæ sunt in Car-
melo, & Cedar, & inhabitantes Gali-
9 læam in campo magno Esdrelon, * &
ad omnes qui erant in Samaria, &
trans flumen Iordanem usque ad Ieru-
salem, & omnem terram Iesse, quous-
que perveniatur ad terminos Æthio-
10 piæ. * Ad hos omnes misit nuntios
11 Nabuchodonosor rex Assyriorum: *qui
omnes uno animo contradixerunt, &
remiserunt eos vacuos, & sine hono-
12 re abjecerunt. * Tunc indignatus Na-
buchodonosor rex adversus omnē ter-
ram illam, juravit per thronum & re-
gnum suum, quod defenderet se de o-
mnibus regionibus his.

CAPUT II.

Holofernes à Nabuchodonosor mittitur, omnia regna & populos vastaturus: describitur potentia exercitus ipsius; multisque locis per ipsum expugnatis, vehemens timor universos invasit.

ANno tertiodecimo Nabuchodono- 1
sor regis, vigesima & secunda die
mensis primi, factum est verbum in do-
mo Nabuchodonosor regis Assyriorum,
ut defenderet se. * Vocavitque omnes 2
majores natu, omnesque duces,& bel-
latores suos; & habuit cum eis myste-
rium consilii sui: *dixitque cogitatio- 3
nem suam in eo esse, ut omnem terram
suo subjugaret imperio. * Quod dictū 4
cum placuisset omnibus, vocavit Na-
buchodonosor rex Holofernem princi-
pem militiæ suæ,* & dixit ei: Egrede- 5
re adversus omne regnum Occidentis,
& contra eos præcipue, qui contemp-
serunt imperium meum. * Non parcet 6
oculus tuus ulli regno, omnemque ur-
bem munitam subjugabis mihi. *Tunc 7
Holofernes vocavit duces, & magistra-
tus virtutis Assyriorum: & dinumera-
vit viros in expeditionem, sicut præ-
cepit ei rex, centum viginti millia
peditum pugnatorum, & equitū sagit-
tariorum duodecim millia. * Omnem- 8
que expeditionem suam fecit præire in
multitudine innumerabilium camelo-
rum, cum his quæ exercitibus suffice-
rent copiose, boum quoque armenta,
gregesque ovium, quorum non erat nu-
merus. * Frumentum ex omni Syria in 9
transitu suo parari constituit. * Aurum 10
vero, & argentum, de domo regis as-
sumpsit multum nimis. * Et profectus 11
est ipse, & omnis exercitus, cum qua-
drigis, & equitibus, & sagittariis, qui
cooperuerunt faciem terræ, sicut locu-
stæ. * Cumque pertransisset fines Assy- 12
riorum, venit ad magnos montes An-
ge, qui sunt à sinistro Giliciæ, ascen-
ditque omnia castella eorū, & obtinuit
omnem munitionem. * Effregit autem 13
civitatem opinatissimam Melothi, præ-
davitque omnes filios Tharsis, & filios
Ismael, qui erant contra faciem deser-
ti, & ad austrum terræ Cellon. *Et trā- 14
sivit Euphraten, & venit in Mesopota-
miam: & fregit omnes civitates excel-
sas, quæ erant ibi, à torrente Mambre
usquequo perveniatur ad mare: *& oc- 15
cupavit terminos ejus, à Cilicia usque
ad fines Iapheth, qui sunt ad austrum.
* Abduxitque omnes filios Madian,& 16
prædavit omnem locupletationem eo-
rum, omnesq; resistentes sibi occidit in
ore gladii. * Et post hæc descendit in 17
campos Damasci in diebus messis, &
succēdit omnia sata, omnesq; arbores &
vineas fecit incidi: * & cecidit timor 18
illius super omnes inhabitantes terrā.

CAPUT III.

Holoferni se ultrò dedunt universarum urbium ac provinciarum principes, ex quibus auxiliares sibi assumit; & tamen ipsorum civitates ac deos destruit, quo solus Nabuchodonosor deus habeatur.

TUnc miserunt legatos suos, universarum urbium, ac provinciarum reges ac principes, Syriæ scilicet Mesopotamiæ, & Syriæ Sobal, & Libyæ, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt: * Desinat indignatio tua circa nos: Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, & subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostræ damna patiamur. * Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, & colles, & campi, & armenta boum, gregesq; ovium, & caprarum, equorumque & camelorum, & universæ facultates nostræ, atque familiæ, in conspectu tuo sunt: *sint omnia nostra sub lege tua. *Nos, & filii nostri, servi tui sumus. * Veni nobis pacificus dominus, & utere servitio nostro, sicut placuerit tibi: *Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram. * De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes, & electos ad bellum. * Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, & honorati simul cum populis, exirent obviam venienti, * excipientes eum cum coronis, & lampadibus, ducētes choros in tympanis, & tibiis. * Nec ista tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt: * nam & civitates eorum destruxit, & lucos eorum excîdit. * præceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus, quæ potuissent Holofernis potentia subjugari. * Pertransiens autem Syriam Sobal, & omnem Apameam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Idumæos in terram Gabaa, * accepitque civitates eorum, & sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit universum exercitum virtutis suæ.

CAPUT IV.

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim sacerdotis sese jejuniis ac oratione humiliant & affligunt, auxiliumque à Domino implorant.

TUnc audientes hæc filii Israel, qui habitabant in Terra Iuda, timuerunt valde à facie ejus. * Tremor & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Ierusalem & templo Domini, quod fecerat ceteris civitatibus & templis
earum. *Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Iericho, & 3
præoccupaverunt omnes vertices montium: *& muris circumdederunt vicos 4
suos, & congregaverunt frumenta in
præparationem pugnæ. * Sacerdos etiam Eliachim, scripsit ad universos qui 5
erant contra Esdrelon, quæ est contra
faciem campi magni juxta Dothain, &
universos, per quos viæ transitus esse
poterat, *ut obtinerent ascensus mon- 6
tium, per quos via esse poterat ad Ierusalem, & illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes. *Et 7
fecerunt filii Israel, secundū quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim.
* Et clamavit omnis populus ad Domi- 8
nū instantia magna, & humiliaverūt animas suas in jejuniis, & orationibus,
ipsi & mulieres eorum: * Et induerunt 9
se Sacerdotes ciliciis, & infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio: *& clamaverunt ad Dominum De- 10
um Israel unanimiter, ne darentur in
prædam infantes eorum, & uxores eorum in divisionem, & civitates eorum
in exterminium, & sancta eorum in
pollutionem, & fierent opprobrium
Gentibus. * Tunc Eliachim, sacerdos 11
Domini magnus, circuivit omnem Israel, allocutusque est eos, * dicens: 12
Scitote quoniā exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis
in jejuniis, & orationibus in conspectu Domini. * Memores estote Moy- 13
si servi Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua,
& in exercitu suo, & in clypeis suis,
& in curribus suis, & in equitibus
suis, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando dejecit: * sic erunt 14
universi hostes Israel: si perseveraveritis in hoc opere, quod cœpistis. * Ad 15
hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominū, permanebant in conspectu Domini, * ita ut etiam hi, qui 16
offerebant Domino holocausta, præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis super capita eorum. * Et ex toto corde suo omnes o- 17
rabant Deum, ut visitaret populum suum Israel.

CAPUT V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Israelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Israeliticum, monetque ne temerè contra illos pugnet: quibus auditis indignantur ipsi Achior principes Holofernis.

NUntiatumque est Holoferni prin- 1
cipi militiæ Assyriorum, quod filii Israel præpararent se ad resistendū,
ac montium itinera conclusissent, *& 2
furore nimio exarsit in iracundia magna,

gna, vocavitque omnes principes Mo-
3 ab & duces Ammon, *& dixit eis: Di-
cite mihi quis sit populus iste, qui mõ-
tana obsidet: aut quæ, & quales, &
quantæ sint civitates eorum: quæ eti-
iam sit virtus eorum, aut quæ sit mul-
titudo eorum: vel quis rex militiæ il-
4 lorum: * & quare præ omnibus, qui
habitant in Oriente, isti contempse-
runt nos, & non exierunt obviam no-
bis, ut susciperent nos cum pace?
5 * Tunc Achior dux omnium filiorum
Ammon respondens, ait: Si digneris
audire domine mi, dicam veritatem in
conspectu tuo, de populo isto, qui in
montanis habitat, & non egredietur
6 verbum falsum ex ore meo: * Populus
7 iste ex progenie Chaldæorum est. * hic
primum in Mesopotamia habitavit,
quoniam noluerunt sequi deos patrum
suorum, qui erant in Terra Chaldæo-
8 rum. * Deserentes itaque ceremonias
patrum suorum, quæ in multitudine
9 deorum erant, * unum Deum cæli co-
luerunt, qui & præcepit eis ut exirent
inde, & habitarent in Charan. Cum-
que operuisset omnem terram fames,
descenderunt in Ægyptum, illicque
per quadringentos annos sic multipli-
cati sunt, ut dinumerari eorum non
10 posset exercitus. *Cumq; gravaret eos
rex Ægypti, atque in ædificationibus
urbium suarum in luto & latere sub-
jugasset eos, clamaverunt ad Dominũ
suum, & percussit totam Terram Æ-
11 gypti plagis variis. * Cumque ejecis-
sent eos Ægyptii à se, & cessasset pla-
ga ab eis, & iterum eos vellent capere,
12 & ad suum servitium revocare, * fugi-
entibus his Deus cæli mare aperuit,
ita ut hinc inde aquæ quasi murus so-
lidarentur, & isti pede sicco fundum
13 maris perambulando transirent. * In
quo loco dum innumerabilis exerci-
tus Ægyptiorum eos persequeretur, ita
aquis coopertus est, ut non remaneret
vel unus, qui factum posteris nuntia-
14 ret. * Egressi vero mare rubrum, de-
serta Sina montis occupaverunt, in qui-
bus numquam homo habitare potuit,
15 vel filius hominis requievit. * Illic fõ-
tes amari obdulcati sunt eis ad biben-
dum, & per annos quadraginta anno-
16 nam de cælo consecuti sunt. *Vbicum-
que ingressi sunt sine arcu & sagitta,
& absque scuto & gladio, Deus eorum
17 pugnavit pro eis, & vicit: *Et non fuit
qui insultaret populo isti, nisi quando
18 recessit à cultu Domini Dei sui. *Quo-
tiescumque autem præter ipsum Deum
suum, alterum coluerunt, dati sunt in
prædam, & in gladium, & in oppro-
19 brium. * Quotiescumque autem pœni-
tuerunt se recessisse à cultura Dei sui,
dedit eis Deus cæli virtutem resisten-
20 di. * Denique Chananæum regem, &
Iebusæum, & Pherezæum, & Hethæũ,
& Hevæum, & Amorrhæum, & omnes
potentes in Hesebon prostraverunt, &
terras eorum, & civitates eorum ipsi
possederunt: *& usque dum non pecca-
rent in conspectu Dei sui, erant cum
illis bona: Deus enim illorum odit ini-
quitatem. * Nam & ante hos annos,
cum recessissent à via, quam dederat
illis Deus, ut ambularent in ea, exter-
minati sunt præliis à multis nationi-
bus, & plurimi eorum captivi abducti
sunt in terram non suam. * Nuper au-
tem reversi ad Dominum Deum suum,
ex dispersione qua dispersi fuerunt, ad-
unati sunt, & ascenderunt montana
hæc omnia, & iterum possident Ieru-
salem, ubi sunt sancti eorum. * Nunc
ergo mi domine, perquire si est aliqua
iniquitas eorum in conspectu Dei eo-
rum: ascendamus ad illos, quoniam
tradens tradet illos Deus eorum tibi,
& subjugati erunt sub jugo potentiæ
tuæ. * Si vero non est offensio populi
hujus coram Deo suo, non poterimus
resistere illis: quoniam Deus eorum de-
fendet illos, & erimus in opprobrium
universæ terræ. *Et factum est, cũ ces-
sasset loqui Achior verba hæc, irati sunt
omnes magnates Holofernis, & cogita-
bant interficere eum, dicentes ad alte-
rutrum: * Quis est iste, qui filios Israel
posse dicat resistere regi Nabuchodono-
sor, & exercitibus ejus, homines iner-
mes, & sine virtute, & sine peritia artis
pugnæ? *Vt ergo agnoscat Achior quo-
niam fallit nos, ascendamus in monta-
na, & cum capti fuerint potentes eo-
rum, tunc cum eisdem gladio transver-
berabitur: * ut sciat omnis gens, quo-
niam Nabuchodonosor deus terræ est,
& præter ipsum alius non est.

CAPVT VI.

Iratus Holofernes iubet Achior duci in Bethuliam, ut ea devicta simul puniatur; ac servi à fundibulariis repulsi, eum arbori alligant: quem solutum filii Israel cognita causa benignè consolantur, Deum humiliter implorantes.

FActum est autem cum cessassent lo-
qui, indignatus Holofernes vehe-
menter, dixit ad Achior: * Quoniam
prophetasti nobis dicens, quod gens
Israel defendatur à Deo suo, ut osten-
dam tibi quoniam non est Deus, nisi
Nabuchodonosor: * cum percusserimus
eos omnes, sicut hominem unum, tunc
& ipse cum illis Assyriorum gladio in-
teribis, & omnis Israel tecũ perditio-
ne disperiet: * & probabis quoniam
Nabuchodonosor dominus sit univer-
sæ terræ: tuncque gladius militiæ meæ
transiet per latera tua, & confixus ca-
des inter vulneratos Israel, & non re-
spirabis ultra, donec extermineris cum
illis. *Porro autem si prophetiam tuam
veram existimas, non concidat vultus
tuus, & pallor, qui faciem tuam obti-

net, abscedat à te, si verba mea hæc pu-
6 tas impleri non posse. * Vt autem no-
veris quia simul cum illis hęc experie-
ris, ecce ex hac hora illorum populo
sociaberis, ut, dum dignas mei gladii
pœnas exceperint, ipse simul ultioni
7 subjaceas. * Tunc Holofernes præce-
pit servis suis ut comprehenderent A-
chior, & perducerent eum in Bethu-
liam, & traderent eum in manus filio-
8 rum Israel. * Et accipientes eum ser-
vi Holofernis, profecti sunt per cam-
pestria: sed cum appropinquassent ad
montana, exierunt contra eos fundibu-
9 larii. * Illi autem divertentes à latere
montis, ligaverunt Achior ad arbo-
rem manibus & pedibus, & sic vin-
ctum restibus dimiserunt eum, & re-
10 versi sunt ad dominum suum. * Porro
filii Israel descendentes de Bethulia,
venerunt ad eum: Quem solventes du-
xerunt ad Bethuliam, atque in medium
populi illum statuentes, percunctati
sunt quid rerum esset, quod illum vin-
11 ctum Assyrii reliquissent. * In diebus
illis erant illic principes, Ozias filius
Micha de tribu Simeon, & Charmi,
12 qui & Gothoniel. * In medio itaque
seniorum, & in conspectu omnium, A-
chior dixit omnia quæ locutus ipse
fuerat ab Holoferne interrogatus: &
qualiter populus Holofernis voluisset
propter hoc verbum interficere eum,
13 * & quemadmodum ipse Holofernes
iratus jusserit eum Israelitis hac de
causa tradi: ut, dum vicerit filios Is-
rael, tunc & ipsum Achior diversis ju-
beat interire suppliciis, propter hoc
quod dixisset: Deus cæli defensor eo-
14 rum est. * Cumque Achior universa
hæc exposuisset, omnis populus ceci-
dit in faciem, adorantes Dominum, &
communi lamentatione & fletu unani-
mes preces suas Domino effuderunt,
15 * dicentes: Domine Deus cæli &
terræ, intuere superbiam eorum, & re-
spice ad nostram humilitatem, & fa-
ciem sanctorum tuorum attende, & o-
stende quoniam non derelinquis præ-
sumentes de te: & præsumentes de se,
& de sua virtute gloriantes, humilias.
16 * Finito itaque fletu, & per totam diem
oratione populorum completa, conso-
17 lati sunt Achior, * dicentes: Deus pa-
trum nostrorũ, cujus tu virtutem præ-
dicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitu-
dinem, ut eorum magis tu interitum
18 videas. * Cum vero Dominus Deus no-
ster dederit hanc libertatẽ servis suis,
sit & tecum Deus in medio nostri: ut
sicut placuerit tibi, ita cum tuis om-
19 nibus converseris nobiscum. * Tunc
Ozias, finito consilio, suscepit eum in
domum suam, & fecit ei cœnam ma-
20 gnam. * Et vocatis omnibus presbyte-
ris, simul expleto jejunio refecerunt.
21 * Postea vero convocatus est omnis po-
pulus, & per totã noctẽ intra ecclesiam
oraverunt, petẽtes auxiliũ à Deo Israel.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obsidet, ac præciso aquæductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives siti cruciati civitatem tradere cupiunt; Ozias tamen princeps populi persuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

Holofernes autem altera die præ- 1
cepit exercitibus suis, ut ascen-
derent contra Bethuliam. * Erant au- 2
tem pedites bellatorum centum vigin-
ti millia, & equites viginti duo millia,
præter præparationes virorũ illorum,
quos occupaverat captivitas, & abdu-
cti fuerant de provinciis & urbibus
universæ juventutis. * Omnes para- 3
verunt se pariter ad pugnam contra fi-
lios Israel, & venerunt per crepidinem
montis usque ad apicem, qui respicit
super Dothain, à loco qui dicitur Bel-
ma, usque ad Chelmon qui est contra
Esdrelon. *Filii autem Israel ut vide- 4
runt multitudinem illorum, prostrave-
runt se super terram, mittentes cine-
rem super capita sua, unanimes oran-
tes ut Deus Israel misericordiam suã
ostenderet super populum suum. * Et 5
assumentes arma sua bellica, sederunt
per loca, quæ ad angusti itineris tra-
mitẽ dirigunt inter montosa, & erant
custodientes ea tota die & nocte.*Por- 6
ro Holofernes, dum circuit per gyrum,
reperit quod fons, qui influebat, aquæ-
ductum illorum à parte australi extra
civitatem dirigeret: & incidi præce-
pit aquæductum illorum. * Erant 7
tamen non longe à muris fontes, ex
quibus furtim videbantur haurire a-
quam, ad refocillandum potius quam
ad potandum. * Sed filii Ammon & 8
Moab accesserunt ad Holofernem, di-
centes: Filii Israel, non in lancea nec
in sagitta confidunt, sed montes de-
fendunt illos, & muniunt illos colles
in præcipitio constituti. * Vt ergo si- 9
ne congressione pugnæ possis superare
eos, pone custodes fontium, ut non
hauriant aquam ex eis, & sine gladio
interficies eos, vel certe fatigati tra-
dent civitatem suam, quam putant in
montibus positam superari non posse.
* Et placuerunt verba hæc coram Ho- 10
loferne, & coram satellitibus ejus, &
constituit per gyrum centenarios per
singulos fontes. * Cumque ista custo- 11
dia per dies viginti fuisset expleta, de-
fecerunt cisternæ, & collectiones aqua-
rum, omnibus habitantibus Bethuliam,
ita ut non esset intra civitatem unde
satiarentur vel una die, quoniam ad
mensuram dabatur populis aqua quo-
tidie. * Tunc ad Oziam congregati o- 12
mnes viri, feminæque, juvenes, & par-
vuli, omnes simul una voce *dixerunt: 13
Iudicet Deus inter nos & te, quoniam
fecisti in nos mala, nolens loqui, paci-
fice cum Assyriis, & propter hoc ven-

didit

14 didit nos Deus in manibus eorum. *Et
ideo non est qui adjuvet, cum pro-
sternamur ante oculos eorum in siti, &
15 perditione magna. * Et nunc congre-
gate universos qui in civitate sunt,
ut sponte tradamus nos omnes populo
16 Holofernis. * Melius est enim ut cap-
tivi benedicamus Dominum, viventes,
quam moriamur, & simus opprobrium
omni carni, cum viderimus uxores
nostras, & infantes nostros, mori ante
17 oculos nostros. * Contestamur hodie
cælum & terram, & Deum patrum no-
strorum, qui ulciscitur nos secundum
peccata nostra, ut jam tradatis civita-
tem in manu militiæ Holofernis, & sit
finis noster brevis in ore gladii, qui
18 longior efficitur in ariditate sitis. * Et
cum hæc dixissent, factus est fletus &
ululatus magnus in ecclesia ab omni-
bus, & per multas horas una voce cla-
19 maverunt ad Deum, dicentes: * Pec-
cavimus cum patribus nostris, injuste
20 egimus, iniquitatem fecimus. *Tu, quia
pius es, miserere nostri, aut in tuo fla-
gello vindica iniquitates nostras, &
noli tradere confitentes te, populo qui
21 ignorat te, * ut non dicant inter Gen-
22 tes: Vbi est Deus eorum? * Et cum fa-
tigati his clamoribus, & his fletibus
23 lassati siluissent, * exurgens Ozias in-
fusus lacrymis, dixit: Æquo animo
estote fratres, & hos quinque dies ex-
pectemus à Domino misericordiam.
24 * Forsitan enim indignationem suam,
abscindet, & dabit gloriam nomini
25 suo. *Si autem transactis quinque die-
bus non venerit adjutorium, faciemus
hæc verba, quæ locuti estis.

CAPVT VIII.

Iudith, cujus laus describitur, vacillantes presbyteros & præ angustiis deditionem quinto die meditantes objurgat, quod tempus Domini miserationi præscripserint, eosque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum precentur, nec factum suum scrutentur.

1 ET factum est, cum audisset hæc ver-
ba Iudith vidua, quæ erat filia
Merari, filii Idox, filii Ioseph, filii
Oziæ, filii Elai, filii Iamnor, filii Ge-
deon, filii Raphaim, filii Achitob, filii
Melchiæ, filii Enan, filii Nathaniæ, fi-
lii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben:
2 *& vir ejus fuit Manasses, qui mortuus
3 est in diebus messis hordeaceæ: * in-
stabat enim super alligantes manipu-
los in campo, & venit æstus super ca-
put ejus, & mortuus est in Bethulia ci-
vitate sua, & sepultus est illic cum pa-
4 tribus suis. * Erat autem Iudith reli-
cta ejus vidua jã annis tribus, & men-
5 sibus sex. * Et in superioribus domus
suæ fecit sibi secretũ cubiculũ, in quo
6 cum puellis suis clausa morabatur, *&
habens super lumbos suos cilicium, je-
junabat omnibus diebus vitę suæ, præ-
ter sabbata, & neomenias, & festa do-
mus Israel. *Erat autem eleganti aspe- 7
ctu nimis, cui vir suus reliquerat divi-
tias multas, & familiam copiosam, ac
possessiones armentis boum & gregibus
ovium plenas. * Et erat hæc in omni- 8
bus famosissima, quoniam timebat Do-
minum valde, nec erat qui loqueretur
de illa verbum malum. * Hæc itaque 9
cum audisset, quoniam Ozias promisis-
set quod transacto quinto die traderet
civitatem, misit ad presbyteros Chabri
& Charmi. * Et venerunt ad illam, & 10
dixit illis: Quod est hoc verbum, in
quo consensit Ozias, ut tradat civita-
tem Assyriis, si intra quinque dies non
venerit vobis adjutorium? *Et qui estis 11
vos, qui tentatis Dominum? * Non est 12
iste sermo, qui misericordiam provo-
cet, sed potius qui iram excitet, & fu-
rorem accendat. *Posuistis vos tempus 13
miserationis Domini, & in arbitrium
vestrum, diem constituistis ei. * Sed 14
quia patiens Dominus est, in hoc ipso
pœniteamus, & indulgentiam ejus fu-
sis lachrymis postulemus: * non enim 15
quasi homo, sic Deus comminabitur,
neque sicut filius hominis ad iracundi-
am inflammabitur. * Et ideo humilie- 16
mus illi animas nostras, & in spiritu
constituti humiliato, servientes illi,
* dicamus flentes Domino, ut secun- 17
dum voluntatem suam sic faciat nobis-
cum misericordiam suam: ut sicut con-
turbatum est cor nostrum in superbia
eorum, ita etiam de nostra humilitate
gloriemur: *quoniam non sumus secu- 18
ti peccata patrum nostrorum, qui de-
reliquerunt Deum suum, & adorave-
runt deos alienos, * pro quo scelere 19
dati sunt in gladium, & in rapi-
nam, & in confusionem inimicis
suis: nos autem alterum Deum nesci-
mus præter ipsum. * Expectemus hu- 20
miles consolationem ejus, & exquiret
sanguinem nostrum de afflictionibus
inimicorum nostrorum, & humiliabit
omnes Gentes, quæcumque insurgunt
contra nos, & faciet illas sine honore
Dominus Deus noster. * Et nunc fra- 21
tres, quoniam vos estis presbyteri in
populo Dei, & ex vobis pendet anima
illorum, ad eloquium vestrum corda
eorum erigite, ut memores sint, quia
tentati sunt patres nostri ut probaren-
tur, si vere colerent Deum suum.* Me- 22
mores esse debent, quomodo pater no-
ster Abraham tentatus est, & per mul-
tas tribulationes probatus, Dei amicus
effectus est. * Sic Isaac, sic Iacob, sic 23
Moyses, & omnes qui placuerunt Deo,
per multas tribulationes transierunt fi-
deles. *Illi autem, qui tentationes non 24
susceperunt cum timore Domini, &
impatientiam suam & improperium
murmurationis suæ contra Dominum
protulerunt, * exterminati sunt ab 25
exterminatore, & à serpentibus perie-
runt. * Et nos ergo non ulciscamur 26

nos pro his quæ patimur, * sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse, flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus. * Et dixerunt illi Ozias, & presbyteri; Omnia, quæ locuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. * Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, & timens Deum. * Et dixit illis Iudith: Sicut quod potui loqui, Dei esse cognoscitis: * ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, & orate ut firmum faciat Deus consilium meum. * Stabitis vos ad portam nocte ista, & ego exeam cum abra mea: & orate, ut sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel. * Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, & usque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum. * Et dixit ad eam Ozias princeps Iuda: Vade in pace, & Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPVT IX.

Iudith sese affligens ac humilians, pro populi liberatione prostrata precatur, utque sibi virtus detur evertendi Holofernem.

QVibus abscedentibus, Iudith ingressa est oratoriũ suũ: & induens se cilicio, posuit cinerem super caput suum: & prosternens se Domino, clamabat ad Dominum, dicens: * Domine Deus patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, & denudaverunt femur virginis in confusionem: * & dedisti mulieres illorum in prædam, & filias illorum in captivitatem; & omnem prædam in divisionem servis tuis, qui zelaverunt zelum tuum: subveni, quæso te Domine Deus meus mihi viduæ. * Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti. * Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua judicia in tua providentia posuisti. * Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Ægyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, & in equitatu suo, & in multitudine bellatorum. * Sed aspexisti super castra eorum, & tenebræ fatigaverunt eos. * Tenuit pedes eorum abyssus & aquæ operuerunt eos. * Sic fiant & isti, Domine, qui cõfidunt in multitudine sua, & in curribus suis, & in contis, & in scutis, & in sagittis suis, & in lanceis gloriantur, * & nesciunt quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, & Dominus nomen est tibi. * E-
rige brachium tuum sicut ab initio, &
allide virtutem illorum in virtute tua:
cadat virtus eorum in iracundia tua,
qui promittunt se violare sancta tua,
& polluere tabernaculum nominis tui,
& dejicere gladio suo cornu altaris
tui. * Fac Domine, ut gladio proprio 12
ejus superbia amputetur: * capiatur 13
laqueo oculorum suorum in me, &
percuties eum ex labiis charitatis
meæ. * Da mihi in animo constantiam, 14
ut contemnam illum; & virtutem, ut
evertam illum. * Erit enim hoc me- 15
moriale nominis tui, cum manus fe-
minæ dejecerit eum. * Non enim in 16
multitudine est virtus tua Domine,
neque in equorũ viribus voluntas tua
est, nec superbi ab initio placuerunt
tibi: sed humilium & mansuetorum
semper tibi placuit deprecatio. * Deus 17
cælorum, creator aquarum, & Domi-
nus totius creaturæ, exaudi me mise-
ram deprecantem, & de tua misericor-
dia præsumentem. * Memento Domine 18
testamenti tui, & da verbum in ore
meo, & in corde meo consilium cor-
robora, ut domus tua in sanctificatio-
ne tua permaneat: * & omnes Gentes 19
agnoscant, quia tu es Deus, & non est
alius præter te.

CAPVT X.

Iudith pulcherrima aptissimè ornata Bethuliam cum sua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulchritudine.

FActum est autem, cum cessasset cla- 1
mare ad Dominum, surrexit de loco
in quo jacuerat prostrata ad Dominum.
* Vocavitque abram suam, & descen- 2
dens in domum suam, abstulit à se ci-
licium, & exuit se vestimentis vidui-
tatis suæ, * & lavit corpus suum, & un- 3
xit se myro optimo, & discriminavit
crinem capitis sui, & imposuit mitram
super caput suum, & induit se vesti-
mentis jucunditatis suæ, induitque
sandalia pedibus suis, assumpsitq; dex-
traliola, & lilia, & inaures, & annulos,
& omnibus ornamentis suis ornavit se.
* Cui etiam Dominus contulit splen- 4
dorem: quoniam omnis ista compositio,
non ex libidine, sed ex virtute pende-
bat: & ideo Dominus hanc in illam
pulchritudinem ampliavit, ut incom-
parabili decore omnium oculis ap-
pareret. * Imposuit itaque abræ suæ 5
ascoperam vini, & vas olei, & polen-
tam, & palathas, & panes, & caseum,
& profecta est. * Cumque venissent ad 6
portam civitatis, invenerunt expectan-
tem Oziam & presbyteros civitatis.
* Qui cum vidissent eam, stupentes mi- 7
rati sunt nimis pulchritudinem ejus.
* Nihil tamẽ interrogantes eam, dimi- 8
serunt transire, dicentes: Deus patrum
nostrorum det tibi gratiam, & omne

consilium tui cordis sua virtute corro-
boret, ut glorietur super te Ierusalem,
& sit nomen tuum in numero sancto-
9 rum & justorum. * Et dixerunt hi qui
illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat.
10 * Iudith vero orans Dominum, transi-
11 vit per portas ipsa & abra ejus. * Fa-
ctum est autem, cum descenderet mon-
tem, circa ortum diei, occurrerent ei
exploratores Assyriorum, & tenuerunt
eam, dicentes: Vnde venis? aut quo
12 vadis? * Quæ respondit: Filia sum He-
bræorum, ideo ego fugi à facie eo-
rum, quoniam futurum agnovi, quod
dentur vobis in deprædationem, pro
eo quod contemnentes vos, noluerunt
ultro tradere seipsos, ut invenirent
misericordiam in conspectu vestro.
13 * Hac de causa cogitavi mecum, di-
cens: Vadam ad faciem principis Ho-
lofernis, ut indicem illi secreta illo-
rum, & ostendam illi quo aditu possit
obtinere eos, ita ut non cadat vir unus
14 de exercitu ejus. * Et cum audissent
viri illi verba ejus, considerabant fa-
ciem ejus, & erat in oculis eorum stu-
por, quoniam pulchritudinem ejus
15 mirabantur nimis. * Et dixerunt ad
eam: Conservasti animam tuā, eo quod
tale reperisti consilium, ut descenderes
16 ad dominum nostrum. * Hoc autem
scias, quoniam cum steteris in conspe-
ctu ejus, bene tibi faciet, & eris gra-
tissima in corde ejus. Duxeruntque il-
lam ad tabernaculum Holofernis, an-
17 nuntiantes eam. * Cumque intrasset
ante faciem ejus, statim captus est in
18 suis oculis Holofernes. * Dixeruntque
ad eum satellites ejus: Quis contemnat
populum Hebræorum, qui tam decoras
mulieres habent, ut non pro his me-
rito pugnare contra eos debeamus?
19 * Videns itaque Iudith Holofernem
sedentē in conopeo, quod erat ex pur-
pura, & auro, & smaragdo, & lapidibus
20 pretiosis intextum: * & cum in faciem
ejus intendisset, adoravit eum, proster-
nens se super terrā. Et elevaverūt eā
servi Holofernis, jubente domino suo.

CAPVT XI.

Iudith ab Holoferne super causa fugæ suæ interrogata imponit illi, speciosam pollicens victoriam.

1 TVnc Holofernes dixit ei: Æquo
animo esto, & noli pavere in cor-
de tuo: quoniam ego numquam nocui
viro, qui voluit servire Nabuchodo-
2 nosor regi. * Populus autem tuus si
non contempsisset me, non levassem
3 lanceam meam super eum. * Nunc au-
tem dic mihi, qua ex causa recessisti ab
illis, & placuit tibi ut venires ad nos?
4 * Et dixit illi Iudith: Sume verba an-
cillæ tuæ, quoniam si secutus fueris
verba ancillæ tuæ, perfectam rem fa-
5 ciet Dominus tecum, * Vivit enim Na-
buchodonosor rex terræ, & vivit vir-
tus ejus, quæ est in te ad correptionem
omnium animarum errantium: quoni-
am non solum homines serviunt illi
per te, sed & bestiæ agri obtemperant
illi. * Nuntiatur enim animi tui indu- 6
stria universis gentibus. & indicatum
est omni sæculo, quoniam tu solus bo-
nus & potens es in omni regno ejus, &
disciplina tua omnibus provinciis præ-
dicatur. * Nec hoc latet, quod locutus 7
est Achior; nec illud ignoratur, quod
ei jusseris evenire. * Constat enim, De- 8
um nostrum sic peccatis offensum, ut
mandaverit per prophetas suos ad po-
pulum, quod tradat eum pro peccatis
suis. * Et quoniam sciunt se offendisse 9
Deum suum filii Israel, tremor tuus
super ipsos est. * Insuper etiam fames 10
invasit eos, & ab ariditate aquę jam in-
ter mortuos computantur. * Denique 11
hoc ordinant, ut interficiant pecora
sua, & bibant sanguinem eorum: * & 12
sancta Domini Dei sui, quæ præcepit
Deus non contingi, in frumento, vino,
& oleo, hæc cogitaverunt impendere,
& volunt consumere quæ nec manibus
deberent contingere: ergo quoniam
hæc faciunt, certum est quod in per-
ditionem dabuntur. * Quod ego, an- 13
cilla tua cognoscens: fugi ab illis, &
misit me Dominus hæc ipsa nuntiare ti-
bi. * Ego enim ancilla tua Deum colo, 14
etiam nunc apud te: & exiet ancilla
tua, & orabo Deum, * & dicet mihi 15
quando eis reddat peccatum suum, &
veniens nuntiabo tibi, ita ut ego ad-
ducam te per mediam Ierusalem, &
habebis omnem populum Israel, sicut
oves, quibus non est pastor, & non la-
trabit vel unus canis contra te: * quo- 16
niam hæc mihi dicta sunt per provi-
dentiam Dei. * Et quoniam iratus est 17
illis Deus, hæc ipsa missa sum nuntiare
tibi. * Placuerunt autem omnia verba 18
hæc coram Holoferne, & coram pueris
ejus, & mirabantur sapientiam ejus,
& dicebant alter ad alterum: * Non est 19
talis mulier super terram in aspectu, in
pulchritudine, & in sensu verborum.
* Et dixit ad illam Holofernes: Bene- 20
fecit Deus, qui misit te ante populum,
ut des illum tu in manibus nostris: * & 21
quoniam bona est promissio tua, si fe-
cerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus
meus, & tu in domo Nabuchodonosor
magna eris, & nomen tuum nominabi-
tur in universa terra.

CAPVT XII.

Iudith in locum thesaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis vescendi cibis, noctéque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducta, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiscentia ardens, vehementer inebriatur.

TVnc jussit eam introire ubi repo- 1
siti erant thesauri ejus, & jussit

illic manere eam,&constituit quid da-
2 retur illi de convivio suo.*Cui respō-
dit Iudith, & dixit: Nunc non potero
manducare ex his, quæ mihi præcipis
tribui, ne veniat super me offensio: ex
his autem, quæ mihi detuli, manduca-
3 bo.* Cui Holofernes ait: Si defecerint
tibi ista, quæ tecum detulisti, quid fa-
4 ciemus tibi?* Et dixit Iudith: Vivit a-
nima tua domine meus, quoniā non ex-
pendet omnia hæc ancilla tua, donec
faciat Deus in manu mea hæc quæ co-
gitavi. Et induxerunt illam servi ejus
5 in tabernaculum, quod præceperat.*Et
petiit dū introiret, ut daretur ei copia
nocte & ante lucē egrediendi foras ad
6 orationem,& deprecandi Dominū.* Et
præcepit cubiculariis suis, ut sicut pla-
ceret illi, exiret & introiret ad adoran-
7 dum Deum suum, per triduum:*& exi-
8 bat noctibus in vallem Bethulię,& ba-
ptizabat se in fonte aquæ.*Et ut ascē-
debat, orabat Dominum Deum Israel,
ut dirigeret viam ejus ad liberationem
9 populi sui. * Et introiens, munda ma-
10 nebat in tabernaculo, usque dum acci-
peret escam suam in vespere.* Et factū
est in quarto die Holofernes fecit cœ-
nā servis suis, & dixit ad Vagao eunu-
chum suum: Vade, & suade Hebræam
illam, ut sponte consentiat habitare
11 mecum.* Fœdum est enim apud Assyri-
os, si femina irrideat virum, agendo ut
12 immunis ab eo transeat.* Tunc introi-
vit Vagao ad Iudith, & dixit: Non ve-
reatur bona puella introire ad dominū
meum, ut honorificetur ante faciem e-
jus, ut manducet cum eo, & bibat vinū
13 in jucunditate.*Cui Iudith respondit:
Quæ ego sum, ut contradicam domino
14 meo?*Omne quod erit ante oculos ejus
bonum & optimum faciam. Quidquid
autem illi placuerit, hoc mihi erit op-
15 timum omnibus diebus vitæ meæ.* Et
surrexit, & ornavit se vestimento suo,
16 & ingressa stetit ante faciem ejus.*Cor
autem Holofernis concussum est: erat
enim ardens in concupiscentia ejus.
17 * Et dixit ad eam Holofernes: Bibe
nunc,& accumbe in jucunditate, quo-
18 niam invenisti gratiam coram me.* Et
dixit Iudith: Bibam domine, quoniam
magnificata est anima mea hodie præ
19 omnibus diebus meis. * Et accepit,&
manducavit, & bibit coram ipso, ea
20 quæ paraverat illi ancilla ejus.* Et ju-
cundus factus est Holofernes ad eam,
bibitque vinum multum nimis, quan-
tum numquam biberat in vita sua.

CAPVT XIII.

Iudith facta ad Deum oratione præscidit caput ebrii Holofernis; quod ad concives Bethuliæ efferens, eos ad gratiarum actionem hortatur, ipsa verò ab omnibus benedicitur, & Achior viso Holofernis capite obstupescit.

1 VT autem sero factum est, festinave-
runt servi illius ad hospitia sua,&
conclusit Vagao ostia cubiculi,& abiit.
* erant autem omnes fatigati à vino: 2
* eratq; Iudith sola in cubiculo.* Por- 3
ro Holofernes jacebat in lecto, nimia 4
ebrietate sopitus. * Dixitque Iudith 5
puellæ suæ, ut staret foris ante cubicu-
lum, & observaret. * Stetitque Iudith 6
ante lectum, orans cum lacrymis,& la-
biorum motu in silentio,*dicens: Con- 7
firma me Domine Deus Israel, & respi-
ce in hac hora ad opera manuum mea-
rum, ut, sicut promisisti, Ierusalem ci-
vitatem tuam erigas;& hoc, quod cre-
dens per te posse fieri cogitavi, perfi-
ciam.* Et cum hæc dixisset, accessit ad 8
columnam, quæ erat ad caput lectuli
ejus,& pugionem ejus, qui in ea liga-
tus pendebat, exolvit. * Cumque eva- 9
ginasset illum, apprehendit comam ca-
pitis ejus, & ait: Confirma me Domi-
mine Deus in hac hora. * & percussit 10
bis in cervicem ejus,& abscidit caput
ejus,& abstulit conopeum ejus à colu-
mnis, & evolvit corpus ejus truncum.
* Et post pusillum exivit, & tradidit 11
caput Holofernis ancillæ suæ, & jussit
ut mitteret illud in peram suam. * Et 12
exierunt duæ, secundum consuetudi-
nem suam, quasi ad orationem,& tran-
sierunt castra,& gyrantes vallem, vene-
runt ad portam civitatis.* Et dixit Iu- 13
dith à longe custodibus murorum: A-
perite portas, quoniam nobiscum est
Deus, qui fecit virtutem in Israel. * Et 14
factum est, cum audissent viri vocem
ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.
* Et concurrerunt ad eam omnes, à 15
minimo usque ad maximum: quoniam
sperabant eam jam non esse venturam.
*Et accendentes luminaria congyrave- 16
runt circa eam universi: illa autem a-
scendens in eminentiorem locum, jus-
sit fieri silentium. Cumque omnes ta-
cuissent, * dixit Iudith: Laudate Do- 17
minumDeum nostrum, qui non deseruit
sperantes in se: * & in me ancilla sua 18
adimplevit misericordiam suam, quam
promisit domui Israel: & interfecit in
manu mea hostem populi sui hac no-
cte.* Et proferens de pera caput Holo- 19
fernis, ostendit illis, dicens: Ecce ca-
put Holofernis principis militiæ Assy-
riorum, & ecce conopeum illius in
quo recumbebat in ebrietate sua, ubi
per manum feminæ percussit illumDo-
minus Deus noster. * Vivit autem ipse 20
Dominus, quoniam custodivit me An-
gelus ejus, & hinc euntem,& ibi com-
morantem, & inde huc revertentem,
& non permisit me Dominus ancillam
suam coinquinari, sed sine pollutione
peccati revocavit me vobis, gaudentem
in victoria sua, in evasione mea, & in
liberatione vestra. * Confitemini illi 21
omnes, quoniam bonus, quoniam
in sæculum misericordia ejus. * Vni- 22
versi autem adorantes Dominum, dixe-
runt ad eam: Benedixit te Dominus
in virtute sua, quia per te ad nihilum

redegit

23 redegit inimicos nostros. * Porro O-
zias princeps populi Israel, dixit ad
eam: Benedicta es tu filia à Domino
Deo excelso, præ omnibus mulieribus
24 super terram. * Benedictus Dominus,
qui creavit cælum & terram, qui te
direxit in vulnera capitis principis i-
25 nimicorum nostrorum: * quia hodie
nomen tuum ita magnificavit, ut non
recedat laus tua de ore hominum, qui
memores fuerint virtutis Domini in
æternum, pro quibus non pepercisti
animæ tuæ, propter angustias & tri-
bulationem generis tui, sed subveni-
sti ruinæ ante conspectum Dei nostri.
26 * Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.
27 * Porro Achior vocatus venit, & dixit
ei Iudith: Deus Israel, cui tu testimo-
nium dedisti quod ulciscatur se de i-
nimicis suis, ipse caput omnium incre-
dulorum incidit hac nocte in manu
28 mea. * Et ut probes quia ita est, ecce
caput Holofernis, qui in contemptu
superbiæ suæ Deum Israel contempsit,
& tibi interitum minabatur, dicens:
Cum captus fuerit populus Israel, gla-
dio perforari præcipiam latera tua.
29 * Videns autem Achior caput Holofer-
nis, angustiatus præ pavore, cecidit in
faciem suam super terram, & æstuavit
30 anima ejus. * Postea vero quam resum-
pto spiritu recreatus est, procidit ad
pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:
31 * Benedicta tu à Deo tuo in omni ta-
bernaculo Iacob, quoniam in omni
gente, quæ audierit nomen tuum, ma-
gnificabitur super te Deus Israel.

CAPUT XIV.

Holofernis capite in muro suspenso, Achiorque circunciso, Iudæi in Assyrios irruunt; qui Holofernem excitantes, mortuumque invenientes vehementi timore concutiuntur.

1 DIxit autem Iudith ad omnem po-
pulum: Audite me fratres, suspen-
dite caput hoc super muros nostros:
2 * Et erit, cum exierit Sol, accipiat u-
nusquisque arma sua, & exite cum im-
petu, non ut descendatis deorsum, sed
3 quasi impetum facientes. * Tunc ex-
ploratores necesse erit ut fugiant ad
principem suum excitandum ad pu-
4 gnam. * Cumque duces eorum cucur-
rerint ad tabernaculum Holofernis, &
invenerint eum truncum in suo san-
guine volutatum, decidet super eos
5 timor. * Cumque cognoveritis fugere
eos, ite post illos securi, quoniam Do-
minus conteret eos sub pedibus ve-
6 stris. * Tunc Achior videns virtutem,
quam fecit Deus Israel, relicto gentili-
tatis ritu, credidit Deo, & circumci-
dit carnem præputii sui, & appositus
est ad populum Israel, & omnis suc-
cessio generis ejus usque in hodier-
7 num diem. * Mox autem ut ortus est
dies, suspenderunt super muros caput

Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu & ululatu. * Quod videntes exploratores ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. * Porro hi qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed à sonantibus Holofernes evigilaret. * Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. * Sed cum venissent ejus duces ac tribuni, & universi majores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis: * Intrate, & excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prælium. * Tunc ingressus Vagao cubiculum ejus, stetit ante cortinam, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. * Sed cum nullum motum jacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, & elevans eam, vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum jacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu, & scidit vestimenta sua. * Et ingressus tabernaculum Iudith, non invenit eam, & exiliit foras ad populum, * & dixit: Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo. * Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, & intolerabilis timor & tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde. * Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii persequentes Hebræos omnibus relictis fugiunt, at illi spoliis collectis plurimum ditati sunt à Iudith autem à pontifice & populo benedicitur; & quæ Holoferni propria erant ipsi traduntur.

CUmque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati, fugæ præsidium sumunt, * ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum & semitas collium. * Videntes itaque filii Israel fugientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, & ululantes post ipsos. * Et quoniam Assyrii non adunati, in fugam ibant præcipites: filii autem Israel uno agmine persequentes, debilitabant omnes, quos invenire potuis-

sent

sent. * Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates & regiones Israel.* Omnis itaque regio, omnisque urbs, electam juventutem armatam misit post eos, & persecuti sunt eos in ore gladii, quousq; pervenirent ad extremitatem finium suorum. * Reliqui autem qui erant in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, & prædam, quam fugientes Assyrii reliquerant, abstulerunt, & onustati sunt valde.* Hi vero, qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus, & jumentis, & universis mobilibus eorum, ut à minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum. * Ioacim autem summus pontifex, de Ierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, ut videret Iudith. * Quæ cum exisset ad illum, benedixerunt eam omnes una voce, dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri: * quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, & post virum tuum, alterum nescieris: ideo & manus Domini confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum. * Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. * Per dies autem triginta, vix collecta sunt spolia Assyriorum à populo Israel. * Porro autem universa, quæ Holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt Iudith in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni supellectili, & tradita sunt omnia illi à populo. * Et omnes populi gaudebant, cum mulieribus, & virginibus, & juvenibus, in organis & citharis.

CAPVT XVI.

Canticum Iudith ob victoriam: venit populus Ierusalem holocausta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandemque Iudith plena dierum moritur; & dies hujus victoriæ perpetuò apud Iudæos in numero sanctorum dierum celebratur.

TVnc cantavit canticum hoc Domino Iudith, dicens:

* Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate, & invocate nomen ejus.

* Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.

* Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum,

* Venit Assur ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis suæ: cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.

* Dixit se incensurum fines meos, & juvenes meos occisurum gladio, infan-
tes meos dare in prædam, & virgines
in captivitatem.
* Dominus autem omnipotens no- 7
cuit eum, & tradidit eum in manus feminæ, & confodit eum.
* Non enim cecidit potens eorum à 8
juvenibus, nec filii Titan percusserunt
eum, nec excelsi gigantes opposuerunt
se illi, sed Iudith filia Merari in specie
faciei suæ dissolvit eum.
* Exuit enim se vestimento viduita- 9
tis, & induit se vestimento lætitiæ in
exultatione filiorum Israel.
* Vnxit faciem suam unguento, & 10
colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.
* Sandalia ejus rapuerunt oculos e- 11
jus, pulchritudo ejus captivam fecit
animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus.
* Horruerunt Persæ constantiam e- 12
jus, & Medi audaciam ejus.
* Tunc ululaverunt castra Assyrio- 13
rum, quando apparuerunt humiles
mei, arescentes in siti.
*Filii puellarum compunxerunt eos, 14
& sicut pueros fugientes occiderunt
eos: perierunt in prælio à facie Domini Dei mei.
* Hymnum cantemus Domino, hym- 15
num novum cantemus Deo nostro.
* Adonai Domine magnus es tu, & 16
præclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest.
* Tibi serviat omnis creatura tua: 17
quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est
qui resistat voci tuæ.
* Montes à fundamentis movebun- 18
tur cum aquis: petræ, sicut cera, liquescent ante faciem tuam.
* Qui autem timent te, magni erunt 19
apud te per omnia.
* Væ genti insurgenti super genus 20
meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicii visitabit
illos.
* Dabit enim ignem, & vermes in 21
carnes eorum, ut urantur, & sentiant
usque in sempiternum.
* Et factum est post hæc, omnis po- 22
pulus post victoriam venit in Ierusalem adorare Dominum: & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & repromissiones suas.
* Porro Iudith, universa vasa bellica 23
Holofernis, quæ dedit illi populus, &
conopeum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. * Erat autem populus jucun- 24
dus secundùm faciem sanctorum, &
per tres menses gaudium hujus victoriæ celebratum est cum Iudith. * Post 25
dies autem illos unusquisque rediit in
domum suam, & Iudith magna facta est
in Bethulia, & præclarior erat universæ terræ Israel. * Erat etiam virtuti 26
castitas adjuncta, ita ut non cognosce-

ret virum omnibus diebus vitæ suæ,
ex quo defunctus est Manasses vir e-
27 jus. * Erat autem diebus festis proce-
28 dens cum magna gloria. * Mansit au-
tem in domo viri sui annos centum
quinque, & dimisit abram suam libe-
ram, & defuncta est ac sepulta cum vi-
29 ro suo in Bethulia. * Luxitque illam
30 omnis populus diebus septem.*In om-
ni autem spatio vitæ ejus non fuit qui
perturbaret Israel,& post mortem ejus
31 annis multis. * Dies autem victoriæ
hujus festivitatis ab Hebræis in nume-
ro sanctorum dierum accipitur,& co-
litur à Iudæis ex illo tempore usque
in præsentem diem.

LIBER
ESTHER.

CAPVT I.

Assuero ad potentiæ & gloriæ suæ ostentationem splendidum celebrante convivium, regina Vasthi accersita venire recusat, ideoque repudiatur: & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deferant honorem.

1 IN diebus Assueri, qui regnavit ab
India usque Æthiopiam, super cen-
2 tum viginti septem provincias:* quan-
do sedit in solio regni sui, Susan civi-
3 tas regni ejus exordium fuit. * Tertio
igitur anno imperii sui, fecit grande
convivium cunctis principibus,& pue-
ris suis,fortissimis Persarum,& Medo-
rum inclytis, & præfectis provincia-
4 rum coram se,* ut ostenderet divitias
gloriæ regni sui,ac magnitudinem, at-
que jactantiam potentiæ suæ, multo
tempore, centum videlicet & octogin-
5 ta diebus. * Cumque implerentur dies
convivii, invitavit omnem populum,
qui inventus est in Susan, à maximo
usque ad minimum: & jussit septem
diebus convivium præparari in vesti-
bulo horti, & nemoris, quod regio
6 cultu & manu consitum erat.* Et pen-
debant ex omni parte tentoria aërii
coloris, & carbasini ac hyacinthini,
sustentata funibus byssinis, atque pur-
pureis,qui eburneis circulis inserti e-
rant, & columnis marmoreis fulcie-
bantur. Lectuli quoque aurei & ar-
gentei, super pavimentum smaragdino
& pario stratum lapide,dispositi erant:
quod mira varietate pictura decora-
7 bat. * Bibebant autem qui invitati e-
rant,aureis poculis, & aliis atque aliis
vasis cibi inferebantur. Vinum quo-
que, ut magnificentia regia dignum e-
rat abundans, & præcipuum poneba-
8 tur.* Nec erat qui nolentes cogeret ad
bibendum,sed sicut rex statuerat, præ-
ponens mensis singulos de principibus
suis,ut sumeret unusquisq; quod vel-
let. * Vasthi quoque regina fecit con-
vivium feminarum, in palatio,ubi rex
Assuerus manere consueverat. * Itaque
die septimo, cum rex esset hilarior, &
post nimiam potationem incaluisset
mero, præcepit Maumam, & Bazatha,
& Harbona, & Bagatha, & Abgatha,
& Zethar, & Charchas, septem eunu-
chis, qui in conspectu ejus ministra-
bant, * ut introducerent reginam Va-
sthi coram rege,posito super caput ejus
diademate,ut ostenderet cunctis popu-
lis & principibus pulchritudinem il-
lius: erat enim pulchra valde. * Quæ
renuit,& ad regis imperium, quod per
eunuchos mandaverat, venire contem-
psit. Vnde iratus rex, & nimio furore
succensus,* interrogavit sapientes,qui
ex more regio semper ei aderant,& il-
lorum faciebat cuncta consilio, scien-
tium leges ac jura majorum (* erant
autem primi & proximi, Charsena, &
Sethar,& Admatha, & Tharsis, & Ma-
res, & Marsana, & Manuchan, septem
duces Persarum atque Medorum, qui
videbant faciem regis, & primi post
eum residere soliti erant) * cui senten-
tiæ Vasthi regina subjaceret, quæ As-
sueri regis imperium, quod per eunu-
chos mandaverat,facere noluisset.*Re-
sponditque Mamuchan,audiente rege,
atque principibus: Non solum regem
læsit regina Vasthi,sed & omnes popu-
los, & principes, qui sunt in cunctis
provinciis regis Assueri. * Egredietur
enim sermo reginæ ad omnes mulie-
res, ut contemnant viros suos, & di-
cant: Rex Assuerus jussit ut regina
Vasthi intraret ad eum, & illa noluit.
*Atque hoc exemplo omnes principum
conjuges Persarum atque Medorum,
parvipendent imperia maritorum: un-
de regis justa est indignatio. * Si tibi
placet,egrediatur edictum à facie tua,
& scribatur juxta legem Persarum at-
que Medorum, quam præteriri illici-
tum est, ut nequaquam ultra Vasthi
ingrediatur ad regem, sed regnum il-
lius, altera, quæ melior est illa, acci-
piat. * Et hoc in omne (quod latissi-
mum est) provinciarum tuarum divul-
getur imperium,& cunctæ uxores tam
majorum, quam minorum, deferant
maritis suis honorem. * placuit consi-
lium ejus regi,& principibus: fecitque
rex juxta consilium Mamucham, * &
misit epistolas ad universas provincias
regni sui,ut quæque gens audire & le-
gere poterat,diversis linguis & litteris,
esse viros principes ac majores in do-
mibus suis:& hoc per cunctos populos
divulgari.

CAPUT II.

Præ ceteris virginibus Aſſuero quæſitis Eſther neptis occulta Mardochæi Iudæi placens, regina loco Vaſthi facta eſt, celebrato nuptiarum magnifico convivio ac datis muneribus. Porrò Mardochæus ad oſtium palatii manens eunuchos regi inſidiantes prodit, quod factum Mardochæi annalibus inſcribitur.

HIs ita geſtis, poſtquam regis Aſſueri indignatio deferbuerat, recordatus eſt Vaſthi, & quæ feciſſet, vel quæ paſſa eſſet: * dixeruntque pueri regis, ac miniſtri ejus: Quærantur regi puellæ virgines ac ſpecioſæ, * & mittantur qui conſiderent per univerſas provincias puellas ſpecioſas, & virgines: & adducant eas ad civitatem Suſan, & tradant eas in domum feminarum ſub manu Egei eunuchi, qui eſt præpoſitus & cuſtos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, & cetera ad uſus neceſſaria.* Et quæcumque inter omnes oculis regis placuerit, ipſa regnet pro Vaſthi. Placuit ſermo regi: & ita, ut ſuggeſſerant, juſſit fieri. * Erat vir Iudæus in Suſan civitate, vocabulo Mardochæus, filius Iair, filii Semei, filii Cis, de ſtirpe Iemini, * qui tranſlatus fuerat de Ieruſalem eo tempore, quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonoſor rex Babylonis tranſtulerat, * qui fuit nutritius filiæ fratris ſui Ediſſæ, quæ altero nomine vocabatur Eſther: & utrumque parentem amiſerat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuiſque patre ejus ac matre, Mardochæus ſibi eam adoptavit in filiam. * Cumque percrebruiſſet regis imperium, & juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines adducerentur Suſan, & Egeo traderentur eunucho; Eſther quoque inter ceteras puellas ei tradita eſt, ut ſervaretur in numero feminarum. * Quæ placuit ei, & invenit gratiam in conſpectu illius. Et præcepit eunucho, ut acceleraret mundum muliebrē, & traderet ei partes ſuas, & ſeptem puellas ſpecioſiſſimas de domo regis, & tam ipſam quam pediſſequas ejus ornaret atque excoleret.* Quæ noluit indicare ei populum & patriam ſuam: Mardochæus enim præceperat ei, ut de hac re omnino reticeret: * qui deambulabat quotidie ante veſtibulum domus, in qua electæ virgines ſervabantur, curam agens ſalutis Eſther, & ſcire volens quid ei accideret. * Cum autem veniſſet tempus ſingularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus quæ ad cultum muliebrem pertinebant, menſis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat, ut ſex menſibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis ſex quibuſdam pigmentis & aromatibus uteren-
tur.* Ingredienteſque ad regem, quid- 13
quid poſtulaſſent ad ornatū pertinens,
accipiebant: & ut eis placuerat, com-
poſitæ de triclinio feminarum ad regis
cubiculum tranſibant. * Et quæ intra- 14
verat veſpere, egrediebatur mane, atq;
inde in ſecundas ædes deducebatur,
quæ ſub manu Suſagazi eunuchi erant,
qui concubinis regis præſidebat: nec
habebat poteſtatem ad regem ultrà re-
deundi, niſi voluiſſet rex, & eam veni-
re juſſiſſet ex nomine.* Evoluto autem 15
tempore per ordinem, inſtabat dies,
quo Eſther filia Abihail fratris Mar-
dochæi, quam ſibi adoptaverat in filiā,
deberet intrare ad regē. Quæ non quæ-
ſivit muliebrem cultum, ſed quæcunq;
voluit Egeus eunuchus cuſtos virgi-
num, hæc ei ad ornatum dedit. Erat e-
nim formoſa valde, & incredibili pul-
chritudine, omnium oculis gratioſa &
amabilis videbatur.* Ducta eſt itaque 16
ad cubiculum regis Aſſueri menſe de-
cimo, qui vocatur Tebeth, ſeptimo an-
no regni ejus. * Et adamavit eam rex 17
plus quàm omnes mulieres, habuitque
gratiam & miſericordiam coram eo ſu-
per omnes mulieres, & poſuit diade-
ma regni in capite ejus, fecitque eam
regnare in loco Vaſthi.* Et juſſit con- 18
vivium præparari permagnificum cun-
ctis principibus, & ſervis ſuis, pro con-
junctione & nuptiis Eſther. Et dedit
requiem univerſis provinciis, ac dona
largitus eſt juxta magnificentiam prin-
cipalem.* Cumque ſecundo quæreren- 19
tur virgines & congregarentur, Mar-
dochæus manebat ad januam regis:
* necdum prodiderat Eſther patriam, 20
& populum ſuum, juxta mandatum e-
jus. Quidquid enim ille præcipiebat
obſervabat Eſther: & ita cuncta facie-
bat, ut eo tempore ſolita erat, quo eam
parvulam nutriebat.* Eo igitur tempo- 21
re, quo Mardochæus ad regis januam
morabatur, irati ſunt Bagathan & Tha-
res duo eunuchi regis, qui janitores e-
rant, & in primo palatii limine præſi-
debant: volueruntque inſurgere in re-
gem, & occidere eum. * Quod Mardo- 22
chæum non latuit, ſtatimque nuntia-
vit reginæ Eſther; & illa regi, ex nomi-
ne Mardochæi, qui ad ſe rem detulerat.
* Quæſitum eſt, & inventum: & appen- 23
ſus eſt uterq; eorum in patibulo. Man-
datumque eſt hiſtoriis, & annalibus
traditum coram rege.

CAPUT III.

Aman à rege ſublimatus, indignatur quod ſolus Mardochæus Iudæus ipſum non adoret: quapropter omnium Iudæorum interitum ab Aſſuero impetrat, mittique ad univerſas provincias litteras regis annulo ſignatas, ut tertiodecimo die menſis duodecimi univerſi ubique Iudæi occidantur.

POſt hæc rex Aſſuerus exaltavit A- 1
man filium Amadathi, qui erat de

stirpe Agag: & posuit solium ejus su-
per omnes principes, quos habebat.
2 * Cunctique servi regis, qui in foribus
palatii versabantur, flectebant genua;
& adorabant Aman: sic enim præcepe-
rat eis imperator. solus Mardochæus
non flectebat genu, neque adorabat
3 eum.* Cui dixerunt pueri regis, qui ad
fores palatii præsidebant: cur præter
ceteros non observas mandatum regis?
4 * Cumque hoc crebrius dicerent, &
ille nollet audire, nuntiaverunt Aman,
scire cupientes utrum perseveraret in
sententia: dixerat enim eis se esse Iu-
5 dæum. * Quod cum audisset Aman, &
experimento probasset quod Mardo-
chæus non flecteret sibi genu, nec se
6 adoraret, iratus est valde, * & pro ni-
hilo duxit in unum Mardochæum mit-
tere manus suas: audierat enim quod
esset gentis Iudææ. magisque voluit
omnem Iudæorum, qui erant in regno
7 Assueri, perdere nationem.* Mense pri-
mo (cujus vocabulum est Nisan) anno
duodecimo regni Assueri, missa est sors
in urnam, quæ Hebraice dicitur phur,
coram Aman, quo die & quo mense
gens Iudæorum deberet interfici: &
exivit mensis duodecimus, qui vocatur
8 Adar. * Dixitque Aman regi Assuero:
Est populus per omnes provincias re-
gni tui dispersus, & à se mutuo sepa-
ratus, novis utens legibus & ceremo-
niis, insuper & regis scita contemnens.
Et optime nosti quod non expediat re-
9 gno tuo ut insolescat per licentiam.* si
tibi placet, decerne ut pereat, & de-
cem millia talentorum appendam ar-
10 cariis gazæ tuæ.*Tulit ergo rex annu-
lum, quo utebatur, de manu sua, & de-
dit eum Aman filio Amadathi de pro-
11 genie Agag, hosti Iudæorum. * Dixit-
que ad eum: Argentum, quod tu pol-
liceris, tuum sit. de populo age quod
12 tibi placet.*Vocatique sunt scribæ re-
gis mense primo Nisan, tertiadecima
die ejusdem mensis: & scriptum est, ut
jusserat Aman, ad omnes satrapas re-
gis, & judices provinciarum, diversa-
rumque gentium, ut quæque gens le-
gere poterat, & audire pro varietate
linguarum, ex nomine regis Assueri: &
13 litteræ signatæ ipsius annulo, * missæ
sunt per cursores regis ad universas
provincias, ut occiderent atque dele-
rent omnes Iudæos, à puero usque ad
senem, parvulos & mulieres, uno die,
hoc est, tertiodecimo mensis duodeci-
mi, qui vocatur Adar, & bona eorum
14 diriperent. * Summa autem epistola-
rum hæc fuit, ut omnes provinciæ sci-
rent, & pararent se ad prædictam
15 diem. * Festinabant cursores, qui missi
erant, regis imperium explere. Statim-
que in Susan pependit edictum, rege
& Aman celebrante convivium, &
cunctis Iudæis, qui in urbe erant, flen-
tibus.

CAPUT IV.

*Luctus Mardochai ac reliquorum Iu-
daeorum ob paratum ipsis interitum:
Esther autem ut jussu Mardochai Iu-
daeorum neci occurrat & non vocata
ad regem ingrediatur, jubet eum je-
junio pro se triduo orari, idem ipsa fa-
ciente.*

QVæ cum audisset Mardochæus,
scidit vestimenta sua, & indutus
est sacco, spargens cinerem capiti: & in
platea mediæ civitatis voce magna
clamabat, ostendens amaritudinem a-
nimi sui, * & hoc ejulatu usque ad fo-
res palatii gradiens: Non enim erat li-
citum indutum sacco aulam regis in-
trare.*In omnibus quoque provinciis,
oppidis, ac locis, ad quæ crudele regis
dogma pervenerat, planctus ingens e-
rat apud Iudæos, jejunium, ululatus, &
fletus, sacco & cinere multis pro
strato utentibus.* Ingressæ autem sunt 4
puellæ Esther & eunuchi, nuntiave-
runtque ei. Quod audiens consternata
est: & vestem misit, ut ablato sacco in-
duerent eum: quam accipere noluit.
* Accitoque Athach eunucho, quem 5
rex ministrum ei dederat, præcepit ei
ut iret ad Mardochæum, & disceret ab
eo cur hoc faceret. * Egressusque A- 6
thach, ivit ad Mardochæum stantem in
platea civitatis, ante ostium palatii:
* qui indicavit ei omnia quæ accide- 7
rant, quomodo Aman promisisset, ut in
thesauros regis pro Iudæorum nece
inferret argentum, * exemplar quoque 8
edicti, quod pendebat in Susan, dedit
ei, ut reginæ ostenderet, & moneret
eam, ut intraret ad regem, & depreca-
retur eum pro populo suo. * Regressus 9
Athach, nuntiavit Esther omnia, quæ
Mardochæus dixerat. * Quæ respondit 1
ei, & jussit ut diceret Mardochæo:* O- 1
mnes servi regis, & cunctæ, quæ sub
ditione ejus sunt, norunt provinciæ,
quod sive vir, sive mulier, non vocatus,
interius atrium regis intraverit, abs-
que ulla cunctatione statim interficia-
tur: nisi forte rex auream virgam ad
eum tetenderit pro signo clementiæ;
atque ita possit vivere. Ego igitur quo
modo ad regem intrare potero, quæ
triginta jam diebus non sum vocata
ad eum: * Quod cum audisset Mardo- 1
chæus, * rursum mandavit Esther, di- 1
cens: Ne putes quod animam tuam
tantum liberes, quia in domo regis es
præ cunctis Iudæis: * si enim nunc si- 1
lueris, per aliam occasionẽ liberabun-
tur Iudæi: & tu, & domus patris tui,
peribitis. Et quis novit, utrum idcirco
ad regnum veneris, ut in tali tempore
parareris? *Rursumq; Esther hæc Mar- 1
dochæo verba mandavit.*Vade & con- 1
grega omnes Iudæos, quos in Susã repe-
reris, & orate pro me. Non comedatis,
& non bibatis tribus diebus, & tribus
noctibus

noctibus : & ego cum ancillis meis si-
militer jejunabo, & tunc ingrediar ad
regem , contra legem faciens, non vo-
cata, tradensque me morti & periculo.
17 * Ivit itaque Mardochæus, & fecit om-
nia, quæ ei Esther præceperat.

CAPUT V.

Esther ad regem ingressa postulat ut cum Aman ad suum veniat convivium; in quo ab exhilarato rege de sua petitione interrogata, rursum utrumque ad sequentis diei convivium invitat: interea Aman indignatus se à Mardochæo non honorari, crucem illi parat.

1 DIe autem tertio induta est Esther
regalibus vestimentis, & stetit in
atrio domus regiæ, quod erat interius,
contra basilicam regis : at ille sedebat
super solium suum in consistorio pala-
2 tii contra ostium domus.* Cumque vi-
disset Esther reginam stantem , placuit
oculis ejus, & extendit contra eam vir-
gam auream, quam tenebat manu: Quæ
accedens, osculata est summitatem vir-
3 gæ ejus. * Dixitque ad eam rex: Quid
vis Esther regina? quæ est petitio tua?
etiam si dimidiam partem regni petie-
4 ris, dabitur tibi. * At illa respondit: Si
regi placet , obsecro ut venias ad me
hodie , & Aman tecum, ad convivium
5 quod paravi. * Statimque rex, Vocate,
inquit , cito Aman , ut Esther obediat
voluntati. Venerunt itaque rex & A-
man ad convivium, quod eis regina pa-
6 raverat.* Dixitque ei rex postquam vi-
num biberat abundanter : Quid petis
ut detur tibi ? & pro qua re postulas?
etiam si dimidiam partem regni mei
7 petieris , impetrabis. * Cui respondit
Esther: Petitio mea, & preces sunt istæ:
8 * Si inveni in conspectu regis gratiam,
& si regi placet ut det mihi quod po-
stulo, & meam impleat petitionem: ve-
niet rex & Aman ad convivium quod
paravi eis, & cras aperiam regi volun-
9 tatem meam. * Egressus est itaque illo
die Aman lætus & alacer. Cumque vi-
disset Mardochæum sedentem ante fo-
res palatii , & non solum non assur-
rexisse sibi , sed nec motum quidem de
loco sessionis suæ , indignatus est val-
10 de: * & dissimulata ira, reversus in do-
mum suam , convocavit ad se amicos
11 suos, & Zares uxorem suam:* & expo-
suit illis magnitudinem divitiarum
suarum, filiorumque turbam, & quanta
eum gloria super omnes principes &
12 servos suos rex elevasset. * Et post hæc
ait , Regina quoque Esther nullum a-
lium vocavit ad convivium cum rege,
præter me: apud quam etiam cras cum
13 rege pransurus sum.* Et cum hæc om-
nia habeam , nihil me habere puto
quamdiu videro Mardochæum Judæum
14 sedentem ante fores regias. * Respon-
deruntque ei, Zares uxor ejus, & cete-
ri amici: Iube parari excelsam trabem,
habentem altitudinis quinquaginta
cubitos , & dic mane regi ut appenda-
tur super eam Mardochæus , & sic ibis
cum rege lætus ad convivium. Placuit
ei consilium , & jussit excelsam parari
crucem.

CAPUT VI.

Rex in lectis sibi nocte annalibus Mardochæi fidelitatem in detectis adversus regem eunuchorum insidiis reperiens , jubet ipsum ut secundum à rege per Aman honorari.

NOctem illam duxit rex insomnẽ, 1
jussitque sibi afferri historias , &
annales priorum temporum. Quæ cum
illo præsente legerentur, * ventum est 2
ad illum locum ubi scriptum erat, quo
modo nuntiasset Mardochæus insidias
Bagathan & Thares eunuchorum , re-
gem Assuerum jugulare cupientium.
* Quod cum audisset rex, ait: Quid pro 3
hac fide honoris ac præmii Mardo-
chæus consecutus est? Dixerunt ei ser-
vi illius ac ministri : Nihil omnino
mercedis accepit. * Statimque rex, 4
Quis est, inquit, in atrio? Aman quip-
pe interius atrium domus regiæ in-
traverat , ut suggereret regi , & jube-
ret Mardochæum affigi patibulo, quod
ei fuerat præparatum. * Responderunt 5
pueri : Aman stat in atrio. Dixitque
rex : Ingrediatur. * Cumque esset in- 6
gressus, ait illi : Quid debet fieri viro,
quem rex honorare desiderat ? Cogi-
tans autem in corde suo Aman , & re-
putans quod nullum alium rex, nisi se,
vellet honorare , * respondit : Homo, 7
quem rex honorare cupit , * debet in- 8
dui vestibus regiis, & imponi super e-
quum, qui de sella regis est, & accipere
regium diadema super caput suum,
* & primus de regiis principibus ac 9
tyrannis teneat equum ejus, & per pla-
team civitatis incedens clamet , & di-
cat: Sic honorabitur, quemcumque vo-
luerit rex honorare.* Dixitque ei rex: 10
Festina , & sumpta stola & equo , fac,
ut locutus es, Mardochæo Iudæo, qui
sedet ante fores palatii. Cave ne quid-
quam de his, quæ locutus es , præter-
mittas. * Tulit itaque Aman stolam & 11
equum , indutumque Mardochæum in
platea civitatis , & impositum equo
præcedebat, atque clamabat : Hoc ho-
nore condignus est , quemcunque rex
voluerit honorare. * Reversusque est 12
Mardochæus ad januam palatii: & A-
man festinavit ire in domum suam , lu-
gens & operto capite : * narravitque 13
Zares uxori suæ, & amicis, omnia quæ
evenissent sibi. Cui responderunt sa-
pientes , quos habebat in consilio , &
uxor ejus : Si de semine Iudæorum est
Mardochæus , ante quem cadere cœ-
pisti non poteris ei resistere, sed cades

in con-

14 in conspectu ejus. * Adhuc illis lo-
quentibus, venerunt eunuchi regis, &
cito eum ad convivium, quod regina
paraverat, pergere compulerunt.

CAPUT VII.

Esther in convivio regem pro sua & populi sui vita precatur, & Aman Iudæorum adversarium accusat, quem rex in cruce ab illo parata Mardochæo suspendi jubet.

1 INtravit itaque rex & Aman, ut bi-
2 berent cum regina.* Dixitque ei rex
etiam secunda die, postquam vino in-
caluerat: Quæ est petitio tua Esther ut
detur tibi? & quid vis fieri? etiam si
dimidiam partem regni mei petieris,
3 impetrabis. * Ad quem illa respondit:
Si inveni gratiam in oculis tuis ô rex,
& si tibi placet, dona mihi animam
meam, pro qua rogo, & populum me-
4 um, pro quo obsecro. * Traditi enim
sumus ego & populus meus, ut conte-
ramur, jugulemur, & pereamus. Atque
utinam in servos & famulas vendere-
mur: esset tolerabile malum, & ge-
mens tacerem: nunc autem hostis no-
ster est, cujus crudelitas redundat in
5 regem. * Respondensque rex Assuerus
ait: Quis est iste, & cujus potentiæ, ut
6 hæc audeat facere? * Dixitque Esther:
Hostis & inimicus noster pessimus iste
est Aman. Quod ille audiens, illico ob-
stupuit vultum regis ac reginæ ferre
7 non sustinens. * Rex autem iratus sur-
rexit, & de loco convivii intravit in
hortum arboribus consitum. Aman
quoque surrexit ut rogaret Esther re-
ginam pro anima sua, intellexit enim
8 à rege sibi paratum malum. * Qui cum
reversus esset de horto nemoribus con-
sito, & intrasset convivii locum, reperit
Aman super lectulum corruisse, in quo
jacebat Esther, & ait: Etiam reginam
vult opprimere, me præsente, in do-
mo mea. Necdum verbum de ore regis
exierat, & statim operuerunt faciem
9 ejus.* Dixitque Harbona, unus de eu-
nuchis, qui stabant in ministerio re-
gis: En lignum, quod paraverat Mar-
dochæo, qui locutus est pro rege, stat
in domo Aman, habens altitudinis
quinquaginta cubitos. Cui dixit rex:
10 Appendite eum in eo. * Suspensus est
itaque Aman in patibulo quod para-
verat Mardochæo: & regis ira quievit.

CAPUT VIII.

Esther exaltato Mardochæo, veteres Aman literas novis irritans, Iudæis securitatem impetrat, & ut se de suis inimicis ulciscantur, unde maxima ubique lætitia exoritur.

1 DIe illo dedit rex Assuerus Esther
reginæ domum Aman adversarii
Iudæorum, & Mardochæus ingressus
est ante faciem regis. Confessa est enim
ei Esther quod esset patruus suus. *Tu- 2
litque rex annulum, quem ab Aman re-
cipi jusserat, & tradidit Mardochæo.
Esther autem constituit Mardochæum
super domum suam. * Nec his conten- 3
ta, procidit ad pedes regis, flevitque, &
locuta ad eum oravit, ut malitiam A-
man Agagitæ, & machinationes ejus
pessimas, quas excogitaverat contra
Iudæos, juberet irritas fieri.*At ille ex 4
more sceptrum aureum protendit ma-
nu, quo signum clementiæ monstraba-
tur: illaq; consurgens stetit ante eum,
* & ait: Si placet regi, & si inveni gra- 5
tiam in oculis ejus, & deprecatio mea
non ei videtur esse contraria, obsecro,
ut novis epistolis, veteres Aman lite-
ræ, insidiatoris & hostis Iudæorum,
quibus eos in cunctis regis provinciis
perire præceperat, corrigantur. * Quo 6
modo enim potero sustinere necem &
interfectionem populi mei? * Respon- 7
ditque rex Assuerus Esther reginæ, &
Mardochæo Iudæo: Domum Aman
concessi Esther, & ipsum jussi affigi
cruci, quia ausus est manum mittere in
Iudæos. * Scribite ergo Iudæis, sicut 8
vobis placet, regis nomine, signantes
litteras annulo meo. Hæc enim consue-
tudo erat, ut epistolis, quę ex regis no-
mine mittebantur, & illius annulo si-
gnatæ erant, nemo auderet contradice-
re.*Accitisque scribis & librariis regis 9
(erat autē tempus tertii mensis, qui ap-
pellabatur Siban) vigesima & tertia die
illius, scriptæ sunt epistolæ, ut Mar-
dochæus voluerat, ad Iudæos, & ad
principes, procuratoresque & judices,
qui centum viginti septem provinciis
ab India usque ad Æthiopiam præside-
bant; provinciæ atque provinciæ, po-
pulo & populo, juxta linguas & litte-
ras suas, & Iudæis, prout legere pote-
rant, & audire. * Ipsæque epistolæ, 10
quæ regis nomine mittebantur, annu-
lo ipsius obsignatæ sunt, & missæ per
veredarios: qui per omnes provincias
discurrentes, veteres litteras novis
nuntiis prævenirent. * Quibus impe- 11
ravit rex, ut convenirent Iudæos per
singulas civitates, & in unum præcipe-
rent congregari, ut starent pro anima-
bus suis; & omnes inimicos suos, cum
conjugibus ac liberis & universis do-
mibus, interficerent atque delerent, &
spolia eorum diriperent. * Et consti- 12
tuta est per omnes provincias una ul-
tionis dies, id est, tertiadecima mensis
duodecimi Adar. * Summaque episto- 13
læ hæc fuit, ut in omnibus terris ac
populis, qui regis Assueri subjacebant
imperio, notum fieret, paratos esse
Iudæos ad capiendam vindictam de
hostibus suis.* Egressique sunt vereda- 14
rii celeres nuntia perferentes, & edictū
regis pependit in Susan.*Mardochæus 15
autem de palatio, & de conspectu re-
gis egrediens, fulgebat vestibus re-

giis hyacinthinis videlicet & aëreis,
coronam auream portans in capite, &
amictus serico pallio atque purpureo.
Omnisque civitas exultavit, atque læ-
6 tata est. * Iudæis autem nova lux oriri
visa est, gaudium, honor, & tripudium.
17 * Apud omnes populos, urbes, atque
provincias, quocumque regis jussa
veniebant, mira exultatio, epulæ atque
convivia, & festus dies: in tantum ut
plures alterius gentis & sectæ, eorum
religioni & ceremoniis jungerentur.
Grandis enim cunctos Iudaici nominis
terror invaserat.

CAPUT IX.

Iudæi passim hostes suos trucidant; & suspensis decem filiis Aman, diem Phurim, hoc est Sortium, perpetuo sollemnem Mardochæus instituit.

1 IGitur duodecimi mensis, quem A-
dar vocari ante jam diximus, tertia-
decima die, quando cunctis Iudæis in-
terfectio parabatur, & hostes eorum
inhiabant sanguini, versa vice Iudæi
superiores esse cœperunt, & se de ad-
2 versariis vindicare. * Congregatique
sunt per singulas civitates, oppida, &
loca, ut extenderent manum contra
inimicos & persecutores suos. Nul-
lusque ausus est resistere, eo quod om-
nes populos magnitudinis eorum for-
3 mido penetrarat. * Nam & provincia-
rum judices, & duces, & procuratores,
omnisque dignitas, quæ singulis locis
ac operibus præerat, extollebant Iu-
4 dæos timore Mardochæi: * quem prin-
cipem esse palatii, & plurimum posse
cognoverant: fama quoque nominis
ejus crescebat quotidie, & per cuncto-
5 rum ora volitabat. * Itaque percusse-
runt Iudæi inimicos suos plaga ma-
gna, & occiderunt eos, reddentes eis
6 quod sibi paraverant facere: * in tan-
tum ut etiam in Susan quingentos vi-
ros interficerent, extra decem filios
Aman Agagitæ hostis Iudæorum: quo-
7 rum ista sunt nomina: * Pharsanda-
8 tha, & Delphon, & Esphatha, * &
9 Phoratha, & Adalia, & Aridatha, * &
Phermesta, & Arisai, & Aridai, &
10 Iezatha. * Quos cum occidissent, præ-
das de substantiis eorum tangere no-
11 luerunt. * Statimque numerus eorum,
qui occisi erant in Susan, ad regem re-
12 latus est. * Qui dixit reginæ: In urbe
Susan interfecerunt Iudæi quingentos
viros & alios decem filios Aman: quan-
tam putas eos exercere cædem in uni-
versis provinciis? Quid ultra postulas, &
13 quid vis ut fieri jubeam? * Cui illa re-
spondit: Si regi placet, detur potestas
Iudæis, ut sicut fecerunt hodie in Su-
san, sic & cras faciant, & decem filii A-
14 man in patibulis suspendantur. * Præ-
cepitque rex ut ita fieret. Statimque in
Susan pependit edictum, & decem filii
15 Aman suspensi sunt. * Congregatis Iu-
dæis quartadecima die mensis Adar,
interfecti sunt in Susan trecenti viri:
nec eorum ab illis direpta substantia
est. * Sed & per omnes provincias, quæ 16
ditioni regis subjacebant, pro anima-
bus suis steterunt Iudæi, interfectis
hostibus ac persecutoribus suis: in
tantum ut septuagintaquinque millia
occisorum implerentur, & nullus de
substantiis eorum quidquam continge-
ret. * Dies autem tertiusdecimus men- 17
sis Adar, primus apud omnes interfe-
ctionis fuit, & quartadecima die cæ-
dere desierunt. Quem constituerunt esse
sollemnem, ut in eo omni tempore de-
inceps vacarent epulis, gaudio atque
conviviis. * At hi qui in urbe Susan 18
cædem exercuerant, tertiodecimo &
quartodecimo die ejusdem mensis in
cæde versati sunt: quintodecimo au-
tem die percutere desierunt. Et idcir-
co eundem diem constituerunt sollem-
nem epularum atque lætitiæ. * Hi vero 19
Iudæi, qui in oppidis non muratis ac
villis morabantur, quartumdecimum
diem mensis Adar conviviorum & gau-
dii decreverunt, ita ut exultent in eo,
& mittant sibi mutuo partes epularum
& ciborum. * Scripsit itaque Mardo- 20
chæus omnia hæc, & literis compre-
hensa misit ad Iudæos, qui in omnibus
regis provinciis morabantur, tam in
vicino positis, quam procul, * ut quar- 21
tamdecimam & quintamdecimam diē
mensis Adar pro festis susciperent, &
revertente semper anno sollemni cele-
brarent honore: * quia in ipsis diebus 22
se ulti sunt Iudæi de inimicis suis, &
luctus atque tristitia in hilaritatem
gaudiumque conversa sunt, essentque
dies isti epularum atque lætitiæ, &
mitterent sibi invicem ciborum par-
tes, & pauperibus munuscula largiren-
tur. * Susceperuntque Iudæi in sol- 23
lemnem ritum cuncta quæ eo tempore
facere cœperant, & quæ Mardochæus
litteris facienda mandaverat. * Aman 24
enim, filius Amadathai stirpis Agag,
hostis & adversarius Iudæorum, cogi-
tavit contra eos malum, ut occideret
illos, atque deleret: & misit phur, quod
nostra lingua vertitur in sortem. * Et 25
postea ingressa est Esther ad regem, ob-
secrans ut conatus ejus, litteris regis
irriti fierent: & malum, quod con-
tra Iudæos cogitaverat, reverteretur in
caput ejus. Denique & ipsum & filios
ejus affixerunt cruci, * atque ex illo 26
tempore dies isti appellati sunt phu-
rim, id est sortium: eo quod phur, id
est sors, in urnam missa fuerit. Et cun-
cta quæ gesta sunt, epistolæ, id est libri
hujus, volumine continentur: * quæ- 27
que sustinuerunt, & quæ deinceps im-
mutata sunt, susceperunt Iudæi super
se & semen suum, & super cunctos
qui religioni eorum voluerunt copu-
lari, ut nulli liceat duos hos dies abs-
que sollemnitate transigere: quos scri-

ptura

ptura testatur, & certa expetunt tempora, annis sibi jugiter succedentibus.
28 * Isti sunt dies, quos nulla umquam
delebit oblivio: & per singulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebrabunt: nec est ulla civitas, in qua dies phurim, id est sortium, non observentur à Iudæis, & ab eorum progenie, quæ his ceremoniis obligata est.
29 * Scripseruntque Esther regina filia Abihail & Mardochæus Iudæus, etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista sollemnis sanciretur in posterum.
30 *& miserunt ad omnes Iudæos, qui in centum vigintiseptem provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacem, & susciperent veritatem,
31 * observantes Dies sortium, & suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant Mardochæus & Esther, & illi observanda susceperunt à se, & à semine suo, jejunia & clamores, & Sortium dies,
32 * & omnia, quæ libri hujus, qui vocatur Esther, historia continentur.

CAPVT X.

Somnii Mardochai declaratio, reducto Iudæorum populo in libertatem.

1 REx vero Assuerus, omnem terram & cunctas maris insulas fecit tri-
2 butarias: * cujus fortitudo & imperium, & dignitas atque sublimitas, qua exaltavit Mardochæum, scripta sunt in libris Medorum, atque Persarum:
3 * & quo modo Mardochæus Iudaici generis secundus à rege Assuero fuerit: & magnus apud Iudæos, & acceptabilis plebi fratrum suorum, quærens bona populo suo, & loquens ea quæ ad pacem seminis sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta consuetudinem nostram obelo, id est veru prænotavimus.

4 * Dixitque Mardochæus: A Deo fa-
5 cta sunt ista.* Recordatus sum somnii, quod videram, hæc eadem significantis: nec eorum quidquam irritum fuit.
6 * Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus est, & in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxorem, & vo-
7 luit esse reginam. * Duo autem dra-
8 cones: ego sum, & Aman. * Gentes, quæ convenerant: hi sunt, qui conati sunt delere nomen Iudæorum.
9 * Gens autem mea: Israel est, quæ clamavit ad Dominum, & salvum fecit Dominus populum suum: liberavitque nos ab omnibus malis, & fecit signa magna atque portenta inter Gen-
10 tes: * & duas sortes esse præcepit, unam Populi Dei, & alteram cunctarum Gentium. * Venitque utraque 11
sors in statutum ex illo jam tempore diem coram Deo universis gentibus:
*& recordatus est Dominus populi sui, 12
ac misertus est hereditatis suæ. * Et 13
observabuntur dies isti in mense Adar, quartadecima & quintadecima die ejusdem mensis; cum omni studio & gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Israel.

CAPVT XI.

Somnium Mardochai.

ANno quarto, regnantibus Ptole- 1
mæo & Cleopatra, attulerunt, Dosithæus, qui se Sacerdotem & Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hanc epistolam phurim, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum, Ptolemæi filium in Ierusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum fertur interpretum.

* Anno secundo, regnante Artaxerxe 2
maximo, prima die mensis Nisan, vidit somnium Mardochæus filius Iairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Benjamin: * homo Iudæus, qui habitabat 3
in urbe Susis, vir magnus, & inter primos aulæ regiæ. * Erat autem de eo 4
numero captivorum, quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Ierusalem cum Ieconia rege Iuda: * & 5
hoc ejus somnium fuit: Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus, & conturbatio super terram:
* & ecce duo dracones magni, parati- 6
que contra se in prælium. *Ad quorum 7
clamorem cunctæ concitatæ sunt nationes, ut pugnarent contra gentem justorum. * Fuitque dies illa tenebrarum 8
& discriminis, tribulationis & angustiæ, & ingens formido super terram.
* Conturbataque est gens justorum ti- 9
mentium mala sua, & præparata ad mortem. * Clamaveruntque ad Deum: 10
& illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit. * Lux & 11
sol ortus est, & humiles exaltati sunt, & devoraverunt inclytos.* Quod cum 12
vidisset Mardochæus, & surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere vellet: & fixum habebat in animo, scire cupiens quid significaret somnium.

CAPVT XII.

Manifestatio insidiarum eunuchorum in regem à Mardochæo, ex secundo capite repetita.

MOrabatur autem eo tempore in 1
aula regis, cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui janitores erant

palatii.* Cumque intellexisset cogitationes eorum, & curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nuntiavit super eo regi. * Qui de utroque habita quæstione, confessos jussit duci ad mortem. * Rex autem quod gestum erat, scripsit in commentariis: sed & Mardochæus rei memoriam litteris tradidit. * Præcepitque ei rex, ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. * Aman vero filius Amadathi bugeus erat gloriosissimus coram rege, & voluit nocere Mardochæo & populo ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusque proœmium.

Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine.

Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.

Quæ in sola vulgata editione reperimus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epistolæ quam misit Aman ad principes provinciarum super cæde Iudæorum, & Mardochæi oratio pro eorum liberatione.

REx maximus Artaxerxes ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciarum principibus & ducibus, qui ejus imperio subjecti sunt, salutem. * Cum plurimis gentibus imperarem, & universum orbem meæ ditioni subjugassem, volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subjectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur.*Quærente autem me à consiliariis meis, quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia & fide ceteros præcellebat, & erat post regem secundus, Aman nomine, * indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur legibus, & contra omnium Gentium consuetudinem faciens, Regum jussa contemneret, & universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. * Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, * jussimus, ut quoscumque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus à rege, & quem patris loco colimus, monstraverit, cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusq; eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis Adar anni præsentis: * ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem, quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistolæ.

Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperi, ubi legitur.

Pergensque Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandaverat Esther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

* Mardochæus autem deprecatus est 8
Dominum, memor omnium operum ejus, * & dixit: Domine, Domine rex 9
omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est qui possit
tuæ resistere voluntati, si decreveris
salvare Israel. * Tu fecisti cælum & 10
terram, & quidquid cæli ambitu continetur. * Dominus omnium es, nec 11
est qui resistat majestati tuæ. * Cuncta 12
nosti, & scis, quia non pro superbia &
contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem
Aman superbissimum,* (libenter enim 13
pro salute Israel etiam vestigia pedum
ejus deosculari paratus essem.) * sed 14
timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quemquam adorarem, excepto Deo meo. * Et nunc 15
Domine rex, Deus Abraham, miserere
populi tui, quia volunt nos inimici
nostri perdere, & hereditatem tuam
delere. * Ne despicias partem tuam, 16
quam redemisti tibi de Ægypto. * Ex- 17
audi deprecationem meam, & propitius esto sorti & funiculo tuo, & converte luctum nostrum in gaudium, ut
viventes laudemus nomen tuum Domine, & ne claudas ora te canentium.
* Omnis quoque Israel pari mente & 18
obsecratione clamavit ad Dominum,
eo quod eis certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

Plangit Esther, Deum in spiritu humilitatis obsecrans.

ESther quoque regina confugit ad 1
Dominum, pavens periculum, quod
imminebat. * Cumque deposuisset ve- 2
stes regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro unguentis
variis, cinere & stercore implevit caput, & corpus suum humiliavit jejuniis: omniaque loca, in quibus antea
lætari consueverat, crinium laceratione complevit. * Et deprecabatur 3
Dominum Deum Israel, dicens: Domine mi qui rex noster es solus, adjuva
me solitariam, & cujus præter te nullus est auxiliator alius. * Periculum 4
meum in manibus meis est. * Audivi 5
à patre meo, quod tu Domine tulisses Israel de cunctis Gentibus, & patres nostros ex omnibus retro majoribus suis, ut possideres hereditatem
sempiternam, fecistique eis sicut locutus es. * Peccavimus in conspectu 6
tuo, & idcirco tradidisti nos in manus

7 inimicorum nostrorum : * coluimus
enim deos eorum. Iustus es Domine :
8 * & nunc non eis sufficit, quod du-
rissima nos opprimunt servitute, sed
robur manuum suarum, idolorum po-
9 tentiæ deputantes, * volunt tua mu-
tare promissa, & delere hereditatem
tuam, & claudere ora laudantium te,
atque extinguere gloriam templi & al-
10 taris tui, * ut aperiant ora Gentium, &
laudent idolorum fortitudinem, &
prædicent carnalem regem in sempi-
11 ternum. * Ne tradas Domine sceptrum
tuum his, qui non sunt, ne rideant
ad ruinam nostram : sed converte con-
silium eorum super eos, & eum, qui in
12 nos cœpit sævire, disperde. * Memento
Domine, & ostende te nobis in tempo-
re tribulationis nostræ, & da mihi fi-
duciam Domine rex deorum, & uni-
13 versæ potestatis : * tribue sermonem
compositum in ore meo in conspectu
leonis, & transfer cor illius in odium
hostis nostri, ut & ipse pereat, & cete-
14 ri qui ei consentiunt. * Nos autem li-
bera manu tua, & adjuva me, nullum
aliud auxilium habentem, nisi te, Do-
mine, qui habes omnium scientiam,
15 * & nosti quia oderim gloriam ini-
quorum, & detester cubile incircum-
16 cisorum, & omnis alienigenæ. * Tu
scis necessitatem meam, quod abomi-
ner signum superbiæ & gloriæ meæ,
quod est super caput meum in diebus
ostentationis meæ, & detester illud
quasi pannum menstruatæ, & non por-
17 tem in diebus silentii mei, * & quod
non comederim in mensa Aman, nec
mihi placuerit convivium regis, &
18 non biberim vinum libaminum : * &
numquam lætata sit ancilla tua, ex
quo huc translata sum usque in præ-
sentem diem, nisi in te Domine Deus
19 Abraham. * Deus fortis super omnes,
exaudi vocem eorum qui nullam aliam
spem habent, & libera nos de manu
iniquorum, & erue me à timore meo.

CAPUT XV.

Mandante Mardochæo, intrat Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

1 ET mandavit ei (haud dubium
quin Esther Mardochæus) ut in-
grederetur ad regem, & rogaret pro
2 populo suo & pro patria sua. * Memo-
rare (inquit) dierum humilitatis tuæ,
quomodo nutrita sis in manu mea, quia
Aman secundus à rege locutus est con-
3 tra nos in mortem : * & tu invoca Do-
minum, & loquere regi pro nobis, &
libera nos de morte.
Necnon & ista quæ subdita sunt.
4 * Die autem tertio deposuit vestimen-
ta ornatus sui, & circumdata est glo-
5 ria sua. * Cumque regio fulgeret ha-
bitu, & invocasset omnium rectorem
& salvatorem Deum, assumpsit duas fa-
mulas, * & super unam quidem inni-
tebatur, quasi præ deliciis & nimia
teneritudine corpus suum ferre non
sustinens : * altera autem famularum
sequebatur dominam, defluentia in
humum indumenta sustentans. * Ipsa
autem roseo colore vultum perfusa, &
gratis ac nitentibus oculis, tristem
celabat animum, & nimio timore con-
tractum. * Ingressa igitur cuncta per
ordinem ostia, stetit contra regem, ubi
ille residebat super solium regni sui,
indutus vestibus regiis, auroque ful-
gens, & pretiosis lapidibus, eratque
terribilis aspectu. * Cumque elevasset
faciem, & ardentibus oculis furorem
pectoris indicasset, regina corruit, &,
in pallorem colore mutato, lassum su-
per ancillulam reclinavit caput: * Con-
vertitque Deus spiritum regis in man-
suetudinem, & festinus ac metuens exi-
livit de solio, & sustentans eam ulnis
suis, donec rediret ad se, his verbis
blandiebatur: * Quid habes Esther? E-
go sum frater tuus, noli metuere. * Nō
morieris : non enim pro te, sed pro
omnibus hæc lex constituta est. * Ac-
cede igitur, & tange sceptrum. * Cum-
que illa reticeret, tulit auream vir-
gam, & posuit super collum ejus, & os-
culatus est eam, & ait : Cur mihi non
loqueris? * Quæ respondit: Vidi te do-
mine quasi Angelum Dei, & conturba-
tum est cor meum præ timore gloriæ
tuæ. * Valde enim mirabilis es domi-
ne, & facies tua plena est gratiarum.
* Cumque loqueretur, rursus corruit,
& pæne exanimata est. * Rex autem
turbabatur, & omnes ministri ejus
consolabantur eam.

CAPUT XVI.

Assueri epistola pro Iudæorum salute cum inimicorum suorum interemptione, ad singulas regni provincias irritando epistolam missam ab Aman.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis, quam pro Iudæis ad totas regni sui provincias misit: quod & ipsum in Hebraico volumine non habetur.

REx magnus Artaxerxes ab India
usque Æthiopiam, centum vigin-
tiseptem provinciarum ducibus ac
principibus, qui nostræ jussioni obe-
diunt, salutem dicit. * Multi bonitate
principum, & honore qui in eos col-
latus est, abusi sunt in superbiam: * &
non solum subjectos regibus nituntur
opprimere, sed datam sibi gloriam
non ferentes, in ipsos, qui dederunt,
moliuntur insidias. * Nec contenti
sunt gratias non agere beneficiis, &
humanitatis in se jura violare, sed Dei
quoque cuncta cernentis arbitrantur se

5 posse fugere sententiam. * Et in tan-
tum vesaniæ proruperunt, ut eos, qui
credita sibi officia diligenter obser-
vant, & ita cuncta agunt ut omnium
laude digni sint, mendaciorum cunicu-
6 lis conentur subvertere, * dum aures
principum simplices, & ex sua natura
alios æstimantes, callida fraude deci-
7 piunt. * Quæ res & ex veteribus pro-
batur historiis, & ex his quæ gerun-
tur quotidie, quo modo malis quorum-
dam suggestionibus regum studia de-
8 praventur. * Vnde providendum est
9 paci omnium provinciarum. * Nec pu-
tare debetis, si diversa jubeamus, ex
animi nostri venire levitate; sed pro
qualitate & necessitate temporum, ut
reipublicæ poscit utilitas, ferre sen-
10 tentiã.* Et ut manifestius, quod dici-
mus, intelligatis; Aman filius Ama-
dathi, & animo & gente Macedo, a-
lienusque à Persarum sanguine, & pie-
tatem nostram sua crudelitate com-
maculans, peregrinus à nobis susce-
11 ptus est: * & tantam in se expertus
humanitatem, ut pater noster vocare-
tur, & adoraretur ab omnibus post re-
12 gem secundus: * qui in tantum arro-
gantiæ tumorem sublatus est, ut re-
gno privare nos niteretur & spiritu.
13 * Nam Mardochæum, cujus fide & be-
neficiis vivimus, & consortem regni
nostri Esther, cum omni gente sua, no-
vis quibusdam atque inauditis machi-
14 nis expetivit in mortem: * hoc cogi-
tans, ut illis interfectis, insidiaretur
nostræ solitudini, & regnum Persarum
15 transferret in Macedonas. * Nos au-
tem, à pessimo mortalium Iudæos neci
destinatos, in nulla penitus culpa re-
perimus, sed econtrario justis utentes
16 legibus, * & filios altissimi & maximi,
semperque viventis Dei, cujus bene-
ficio & patribus nostris, & nobis re-
gnum est traditum, & usque hodie cu-
17 stoditur. * Vnde eas litteras, quas sub
nomine nostro ille direxerat, sciatis
18 esse irritas. * Pro quo scelere ante por-
tas hujus urbis, id est, Susan, & ipse
qui machinatus est, & omnis cognatio
ejus pendet in patibulis: non nobis,
19 sed Deo reddente ei quod meruit. *Hoc
autem edictum, quod nunc mittimus,
in cunctis urbibus proponatur, ut li-
20 ceat Iudæis uti legibus suis. * Quibus
debetis esse adminiculo, ut eos, qui se
ad necem eorum paraverant, possint
interficere tertiadecima die mensis
21 duodecimi, qui vocatur Adar. * hanc
enim diem Deus omnipotens, mœro-
ris & luctus, eis vertit in gaudium.
22 * Vnde & vos, inter ceteros festos
dies, hanc habetote diem, & celebra-
te eam cum omni lætitia, ut & in po-
23 sterum cognoscatur, * omnes, qui fide-
liter Persis obediunt, dignam pro fide
recipere mercedem: qui autem insi-
diantur regno eorum, perire pro scele-
24 re. *Omnis autem provincia & civitas,
quæ noluerit sollemnitatis hujus esse
particeps, gladio & igne pereat, & sic
deleatur, ut non solum hominibus, sed
etiam bestiis invia sit in sempiternum,
pro exemplo contemptus, & inobe-
dientiæ.

LIBER IOB.

CAPVT I.

Iob sanctus & dives, pro filiis vicissim convivia celebrantibus Domino sacrificat, cujus possessiones petenti Satanæ Dominus diripiendas exponit, per quem perdita omni illius substantia, interemptisque filiis, ipse cum signis mæstitiæ patiens, in Dei laudes prorumpit.

VIr erat in Terra Hus, nomine 1
Iob, & erat vir ille simplex, &
rectus, ac timens Deum, & re-
cedens à malo: * Natique sunt 2
ei septem filii, & tres filiæ. * Et fuit 3
possessio ejus, septem millia ovium,
& tria millia camelorum, quingenta
quoque juga boum, & quingentæ asi-
næ, ac familia multa nimis: eratque
vir ille magnus inter omnes Orienta-
les. * Et ibant filii ejus, & faciebant 4
convivium per domos, unusquisque in
die suo. Et mittentes vocabant tres so-
rores suas ut comederent & biberent
cum eis.* Cumque in orbem transissent 5
dies convivii, mittebat ad eos Iob, &
sanctificabat illos, consurgensque di-
luculo offerebat holocausta pro singu-
lis. Dicebat enim: Ne forte peccave-
rint filii mei, & benedixerint Deo in
cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis
diebus. * Quadam autem die, cum ve- 6
nissent filii Dei ut assisterent coram Do-
mino, affuit inter eos etiam Satan.
* Cui dixit Dominus: Vnde venis? Qui 7
respondens, ait: Circuivi terram, &
perambulavi eam.* Dixitque Dominus 8
ad eum: Numquid considerasti servum
meum Iob, quod non sit ei similis in
terra, homo simplex & rectus, ac ti-
mens Deum, & recedens à malo? * Cui 9
respondens Satan, ait: Numquid Iob
frustra timet Deum? * nonne tu valla- 10
sti eum, ac domum ejus, universamque
substantiam per circuitum, operibus
manuum ejus benedixisti, & possessio
ejus crevit in terra?* Sed extende pau- 11
lulum manum tuam, & tange cuncta
quæ possidet, nisi in faciem benedixe-
rit tibi. * Dixit ergo Dominus ad Sa- 12
tan: Ecce, universa quæ habet, in ma-
nu tua sunt: tantum in eum ne exten-
das manum tuam. Egressusque est Sa-
tan à facie Domini.* Cum autem qua- 13
dam die filii & filiæ ejus comederent
& biberent vinum in domo fratris sui
primogeniti, *nuntius venit ad Iob, 14
qui diceret: Boves arabant, & asinæ pa-
scebantur juxta eos, * & irruerunt Sa- 15

bæi,

bæi, tuleruntque omnia, & pueros
percusserunt gladio, & evasi ego solus
16 ut nuntiarem tibi. * Cumque adhuc
ille loqueretur, venit alter, & dixit:
Ignis Dei cecidit è cælo, & tactas o-
ves puerosque consumpsit, & effugi e-
17 go solus ut nuntiarem tibi. * Sed &
illo adhuc loquente, venit alius &
dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas,
& invaserunt camelos, & tulerunt eos,
necnon & pueros percusserunt gladio,
& ego fugi solus ut nuntiarem tibi.
18 * Adhuc loquebatur ille, & ecce alius
intravit, & dixit: Filiis tuis & filia-
bus vescentibus & bibentibus vinum
19 in domo fratris sui primogeniti, * re-
pente ventus vehemens irruit à regio-
ne deserti, & concussit quattuor an-
gulos domus, quæ corruens oppressit
liberos tuos, & mortui sunt, & effugi
20 ego solus ut nuntiarem tibi. * Tunc
surrexit Iob, & scidit vestimenta sua,
& tonso capite corruens in terram, ad-
21 oravit, * & dixit: Nudus egressus sum
de utero matris meæ, & nudus revertar
illuc: Dominus dedit, Dominus abstu-
lit: sicut Domino placuit, ita factum
est: sit nomen Domini benedictum.
22 * In omnibus his non peccavit Iob la-
biis suis, neque stultum quid contra
Deum locutus est.

CAPUT II.

Satanas obtenta à Deo facultate, percutit Iob ulcere pessimo; cui etiam propria uxor insultat: tres autem ipsius amici eum visitantes, septem diebus compatientes in terra cum eo taciti sedent.

1 Factum est autem, cum quadam die
venissent filii Dei, & starent coram
Domino, venisset quoque Satan inter
2 eos, & staret in conspectu ejus, * ut di-
ceret Dominus ad Satan: Vnde venis?
Qui respondens ait: Circuivi terram,
3 & perambulavi eam. * Et dixit Domi-
nus ad Satan: Numquid considerasti
servum meum Iob, quod non sit ei si-
milis in terra, vir simplex & rectus, ac
timens Deum, & recedens à malo, &
adhuc retinens innocentiam? Tu autem
commovisti me adversus eum, ut affli-
4 gerem eum frustra. * Cui respondens
Satan, ait: Pellem pro pelle, & cun-
cta quæ habet homo, dabit pro anima
5 sua: * alioquin mitte manum tuam, &
tange os ejus & carnem, & tunc vi-
debis quod in faciem benedicat tibi.
6 * Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce
in manu tua est, verumtamen animam
7 illius serva. * Egressus igitur Satan à
facie Domini, percussit Iob ulcere pes-
simo à planta pedis usque ad verticem
8 ejus: * qui testa saniem radebat, sedens
9 in sterquilinio. * Dixit autem illi uxor
sua: Adhuc tu permanes in simplici-
10 tate tua? benedic Deo & morere. * Qui
ait ad illam: Quasi una de stultis mu-
lieribus locuta es. si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis suis. * Igitur audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites. Condixerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, & consolarentur. * Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, & exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in cælum. * Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

CAPUT III.

Iob maledicit diei nativitatis suæ præsentique vitæ, ostendens à quot malis liberatur qui hac luce statim privatus est.

Post hæc aperuit Iob os suum, & maledixit diei suo, * & locutus est.

* Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est: Conceptus est homo.

* Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, & non illustretur lumine.

* Obscurent eum tenebræ, & umbra mortis, occupet eum caligo, & involvatur amaritudine.

* Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus.

* Sit nox illa solitaria, nec laude digna:

* Maledicant ei, qui maledicũt diei, qui parati sunt suscitare Leviathan:

* Obtenebrentur stellę caligine ejus: expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ.

* Quia non conclusit ostia ventris, qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis.

* Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non statim perii?

* Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?

* Nunc enim dormiens silerem, & somno meo requiescerem:

* Cum regibus & consulibus terræ, qui ædificant sibi solitudines:

* Aut cum principibus, qui possident aurum, & replent domos suas argento:

* Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem.

* Ibi impii cessaverunt à tumultu, & ibi requieverunt fessi robore.

* Et quondã vincti pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris.

* Parvus & magnus ibi sunt, & servus liber à domino suo. * Quare misero data est lux, & vita his, qui in ama-

21 ritudine animæ sunt ? * qui expectant
mortem,& non venit,quasi effodientes
thesaurum:
22 * Gaudentque vehementer cum in-
venerint sepulchrum.
23 * Viro cujus abscondita est via , &
circumdedit eum Deus tenebris?
24 * Antequam comedam suspiro : &
tamquam inundantes aquæ, sic rugitus
meus :
25 * Quia timor,quem timebam, evenit
mihi : & quod verebar,accidit.
26 * Nonne dissimulavi ? nonne silui ?
nonne quievi ? & venit super me indi-
gnatio.

CAPUT IV.

Eliphaz arguit Iob impatientiæ : quodque propter peccata sua flagelletur à Deo, qui innocenti adversa non immittit.

1 RESpondens autem Eliphaz The-
manites, dixit :
2 * Si cœperimus loqui tibi , forsitan
molestè accipies , sed conceptum ser-
monem tenere quis poterit?
3 * Ecce docuisti multos,& manus las-
sas roborasti :
4 * Vacillantes confirmaverunt ser-
mones tui, & genua trementia confor-
tasti:
5 * Nunc autem venit super te plaga,&
defecisti : tetigit te,& conturbatus es.
6 * Vbi est timor tuus , fortitudo tua,
patientia tua,& perfectio viarum tua-
rum?
7 * Recordare obsecro te , quis um-
quam innocens periit ? aut quando re-
cti deleti sunt?
8 * Quin potius vidi eos, qui operan-
tur iniquitatem , & seminant dolores,
& metunt eos,
9 * Flante Deo periisse,& spiritu iræ e-
jus esse consumptos :
10 * Rugitus leonis, & vox leænæ , &
dentes catulorum leonū contriti sunt.
11 * Tigris periit, eo quod non haberet
prædam,& catuli leonis dissipati sunt.
12 * Porro ad me dictum est verbum
absconditum , & quasi furtive suscepit
auris mea venas susurri ejus.
13 * In horrore visionis nocturnæ,quan-
do solet sopor occupare homines,
14 * Pavor tenuit me, & tremor,& om-
nia ossa mea perterrita sunt :
15 * Et cum spiritus me præsente tran-
siret,inhorruerunt pili carnis meæ.
16 * Stetit quidam, cujus non agnosce-
bam vultū , imago coram oculis meis,
& vocem quasi auræ lenis audivi.
17 * Numquid homo, Dei comparatione
justificabitur , aut factore suo purior
erit vir ?
18 * Ecce qui serviunt ei,nō sunt stabi-
les,& in angelis suis reperit pravitatē:
19 * Quanto magis hi qui habitant do-
mos luteas , qui terrenum habent fun-
damentum,consumentur velut à tinea?

* De mane usque ad vesperam succi- 20
dentur: & quia nullus intelligit, in æ-
ternum peribunt.
* Qui autem reliqui fuerint , aufe- 21
rentur ex eis: morientur, & non in sa-
pientia.

CAPUT V.

Eliphaz rursum arguit Iob iniquitatis, quod nemo sine culpa sua à Deo puniatur : ideoque hortatur Iob ut ad Deum convertatur,& ita cuncta fore illi prospera pollicetur , ac divinæ providentiæ opera circa creaturas extollit.

VOca ergo,si est qui tibi respondeat 1
& ad aliquem sanctorum conver-
tere.
* Vere stultum interficit iracundia, 2
& parvulum occidit invidia.
* Ego vidi stultum firma radice , & 3
maledixi pulchritudini ejus statim.
* Longe fient filii ejus à salute , & 4
conterentur in porta , & non erit qui
eruat.
* Cujus messem famelicus comedet, 5
& ipsum rapiet armatus,& bibent sitiē-
tes divitias ejus. * Nihil in terra sine 6
causa fit,& de humo non oritur dolor.
* Homo nascitur ad laborem,& avis 7
ad volatum.
* Quam ob rem ego deprecabor Do- 8
minum , & ad Deum ponam eloquium
meum :
* Qui facit magna & inscrutabilia & 9
mirabilia absque numero :
* Qui dat pluviam super faciem ter- 10
ræ,& irrigat aquis universa:
* Qui ponit humiles in sublime , & 11
mœrentes erigit sospitate :
* Qui dissipat cogitationes maligno- 12
rum , ne possint implere manus eorum
quod cœperant :
* Qui apprehendit sapientes in astutia 13
eorum,& consilium pravorum dissipat:
* Per diē incurrent tenebras,& quasi 14
in nocte sic palpabunt in meridie.
* Porro salvum faciet egenum à gla- 15
dio oris eorum , & de manu violenti
pauperem.
* Et erit egeno spes,iniquitas autem 16
contrahet os suum.
* Beatus homo,qui corripitur à Deo: 17
increpationem ergo Domini ne repro-
bes :
* Quia ipse vulnerat , & medetur : 18
percutit,& manus ejus sanabunt.
* In sex tribulationibus liberabit 19
te,& in septima non tanget te malum.
* In fame eruet te de morte , & in 20
bello de manu gladii.
* A flagello linguæ abscondêris , & 21
non timebis calamitatem cum venerit.
* In vastitate & fame ridebis, & be- 22
stias terræ non formidabis.
* Sed cum lapidibus regionum pa- 23
ctum tuum, & bestiæ terræ pacificæ e-
runt tibi.

* Et

24 *Et scies quod pacem habeat taber-
naculum tuum, & visitans speciem
tuam, non peccabis.
25 * Scies quoque quoniam multiplex
erit semen tuum,& progenies tua quasi
herba terræ.
26 * Ingredieris in abundantia sepul-
chrum, sicut infertur acervus tritici in
tempore suo.
27 * Ecce, hoc, ut investigavimus, ita
est: quod auditum, mente pertracta.

CAPVT VI.

Ostendit Iob se longè graviora pati quàm meritus sit, conquerens se ab amicis deseri, graviter arguens & hos tres qui ad se venerant, ac se quoque patienter audiri petit.

1 RESpondens autem Iob, dixit:
2 *Vtinam appenderentur pecca-
ta mea, quibus iram merui: & calami-
tas, quam patior, in statera.
3 * Quasi arena maris hæc gravior ap-
pareret: unde & verba mea dolore sunt
plena:
4 * Quia sagittæ Domini in me sunt,
quarum indignatio ebibit spiritum
meum, & terrores Domini militant
contra me.
5 * Numquid rugiet onager cum ha-
buerit herbam? aut mugiet bos cum
ante præsepe plenum steterit?
6 *Aut poterit comedi insulsum, quod
non est sale conditum? aut potest ali-
quis gustare, quod gustatum affert
mortem?
7 * Quæ prius nolebat tangere anima
mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt.
8 * Quis det ut veniat petitio mea: &
quod expecto tribuat mihi Deus?
9 *Et qui cœpit, ipse me conterat: sol-
vat manum suam, & succidat me?
10 *Et hæc mihi sit consolatio, ut affli-
gens me dolore, non parcat, nec contra-
dicam sermonibus Sancti.
11 * Quæ est enim fortitudo mea ut su-
stineam? aut quis finis meus, ut patien-
ter agam?
12 * Nec fortitudo lapidum fortitudo
mea, nec caro mea ænea est.
13 *Ecce, non est auxilium mihi in me,
& necessarii quoque mei recesserunt
à me.
14 * Qui tollit ab amico suo misericor-
diam, timorem Domini derelinquit.
15 * Fratres mei præterierunt me, sicut
torrens qui raptim transit in conval-
libus.
16 * Qui timent pruinam, irruet super
eos nix.
17 *Tempore, quo fuerint dissipati, per-
ibunt: & ut incaluerit, solventur de
loco suo.
18 *Involutæ sunt semitæ gressuum eo-
rum: ambulabunt in vacuum, & pe-
ribunt.
19 *Considerate semitas Thema, itinera
Saba, & expectate paulisper.

*Confusi sunt, quia speravi: venerunt quoque usque ad me, & pudore cooperti sunt.

* Nunc venistis: & modo videntes plagam meam timetis.

* Numquid dixi: Afferte mihi,& de substantia vestra donate mihi?

* Vel, Liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me?

* Docete me,& ego tacebo:& siquid forte ignoravi, instruite me.

* Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum è vobis nullus sit qui possit arguere me?

*Ad increpandum tantũ eloquia concinnatis,& in ventum verba profertis.

*Super pupillum irruitis,& subvertere nitimini amicum vestrum.

*Verumtamen quod cœpistis explete: prębete aurem,& videte an mentiar.

*Respondete obsecro absque contentione: & loquentes id quod justum est, judicate.

* Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAPVT VII.

Iob humanæ vitæ suasq; calamitates varias explicat, nec reditum sibi fore verisimilem ad præsentis vitæ felicitatem: petit quoq; à Deo liberari à miseriis, admirans Dei erga miserum hominem providentiam.

MIlitia est vita hominis super terram: & sicut dies mercenarii, dies ejus.

* Sicut servus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:

* Sic & ego habui menses vacuos,& noctes laboriosas enumeravi mihi.

* Si dormiero, dicam: Quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras.

* Induta est caro mea putredine & sordibus pulveris; cutis mea aruit, & contracta est.

*Dies mei velocius transierunt quam à texente tela succiditur,& consumpti sunt absque ulla spe.

* Memento quia ventus est vita mea, & non revertetur oculus meus ut videat bona.

*Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me,& non subsistam.

* Sicut consumitur nubes, & pertransit: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet,

* Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus ejus.

* Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ.

12 * Numquid mare ego sum, aut cetus,
quia circumdedisti me carcere?
13 * Si dixero: Consolabitur me lectu-
lus meus, & relevabor loquens mecum
in strato meo:
14 * Terrebis me per somnia, & per vi-
siones horrore concuties.
15 * Quam ob rem elegit suspendium
anima mea, & mortem ossa mea.
16 * Desperavi, nequaquam ultra jam
vivam: parce mihi, nihil enim sunt
dies mei.
17 * Quid est homo, quia magnificas
eum? aut quid apponis erga eum cor
tuum?
18 *Visitas eum diluculo, & subito pro-
bas illum:
19 *Usquequo non parcis mihi, nec di-
mittis me ut glutiam salivam meam?
20 * Peccavi, quid faciam tibi ô custos
hominum? quare posuisti me contra-
rium tibi, & factus sum mihimetipsi
gravis?
21 * Cur non tollis peccatum meum, &
quare non aufers iniquitatem meam?
ecce, nunc in pulvere dormiam: & si
mane me quæsieris, non subsistam.

CAPUT VIII.

Baldad Iob de impio sermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam se convertat hortatur, atque ita fore omnia illi fœliciora promittit: explicat etiam quàm sit vana spes hypocritarum, asserens Deum bonis bona, & malis mala tantum tribuere.

1 RESpondens autem Baldad Suhites,
dixit:
2 *Usquequo loquêris talia, & spiritus
multiplex sermones oris tui?
3 * Numquid Deus supplantat judi-
cium? aut Omnipotens subvertit quod
justum est?
4 *Etiam si filii tui peccaverunt ei, &
dimisit eos in manu iniquitatis suæ:
5 * Tu tamen si diluculo consurrexeris
ad Deum, & Omnipotentem fueris de-
precatus:
6 *Si mundus & rectus incesseris, sta-
tim evigilabit ad te, & pacatum red-
dit habitaculum justitiæ tuæ:
7 * In tantum, ut si priora tua fuerint
parva, & novissima tua multiplicentur
nimis.
8 * Interroga enim generationem pri-
stinam, & diligenter investiga patrum
memoriam:
9 * (Hesterni quippe sumus, & ignora-
mus quoniam sicut umbra dies nostri
sunt super terram.)
10 * Et ipsi docebunt te: loquentur
tibi, & de corde suo proferent elo-
quia.
11 *Numquid virere potest scirpus abs-
que humore? aut crescere carectum sine
aqua?

* Cum adhuc sit in flore, nec carpa- 12
tur manu, ante omnes herbas arescit:
* Sic viæ omnium qui obliviscuntur 13
Deum, & spes hypocritæ peribit:
* Non ei placebit vecordia sua, & 14
sicut tela aranearum fiducia ejus.
* Innitetur super domum suam, & 15
non stabit: fulciet eam, & non con-
surget:
*Humectus videtur antequam veniat 16
Sol, & in ortu suo germen ejus egre-
dietur.
* Super acervum petrarum radices 17
ejus densabuntur, & inter lapides com-
morabitur.
*Si absorbuerit eum de loco suo, ne- 18
gabit eum, & dicet: Non novi te.
* Hæc est enim lætitia viæ ejus, ut 19
rursum de terra alii germinentur.
* Deus non projiciet simplicem, nec 20
porriget manum malignis:
* Donec impleatur risu os tuum, & 21
labia tua jubilo.
*Qui oderunt te, induentur confusio- 22
ne: & tabernaculum impiorum non
subsistet.

CAPUT IX.

Homo, inquit Iob, comparatus Deo non potest justificari: divinæ potentiæ ac sapientiæ magnitudo ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat: porrò Deus & impium percutit & innocentem: suam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans suam afflictionem.

ET respondens Iob, ait: 1
*Vere scio quod ita sit, & quod 2
non justificetur homo compositus
Deo.
* Si voluerit contendere cum eo, 3
non poterit ei respondere unum pro
mille.
* Sapiens corde est, & fortis robore: 4
quis restitit ei, & pacem habuit?
* Qui transtulit montes, & nescie- 5
runt hi quos subvertit in furore
suo.
*Qui commovet terram de loco suo, 6
& columnæ ejus concutiuntur.
*Qui præcipit Soli, & non oritur: & 7
stellas claudit quasi sub signaculo:
*Qui extendit cælos solus, & gradi- 8
tur super fluctus maris.
* Qui facit Arcturum, & Oriona, & 9
Hyadas, & interiora Austri.
* Qui facit magna, & incomprehen- 10
sibilia, & mirabilia, quorum non est
numerus.
* Si venerit ad me, non videbo eum: 11
si abierit, non intelligam.
* Si repente interroget, quis respon- 12
debit ei? vel quis dicere potest: Cur
ita facis?
* Deus, cujus iræ nemo resistere po- 13
test, & sub quo curvantur qui portant
orbem.

14 * Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?
15 * Qui etiam si habuero quippiam justum, non respondebo, sed meum judicem deprecabor.
16 * Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam.
17 * In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa:
18 * Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus.
19 *Si fortitudo quæritur, robustissimus est: si æquitas judicii, nemo audet pro me testimonium dicere.
20 * Si justificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit.
21 * Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.
22 * Vnum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse consumit:
23 *Si flagellat, occidat semel, & non de pœnis innocentum rideat.
24 *Terra data est in manus impii, vultum judicum ejus operit. quod si non ille est, quis ergo est?
25 * Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum.
26 * Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam.
27 * Cum dixero: Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, & dolore torqueor.
28 * Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.
29 * Si autem & sic impius sum, quare frustra laboravi?
30 * Si lotus fuero quasi aquis nivis, & fulserint velut mundissimę manus meę:
31 *Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea.
32 *Neque enim viro qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in judicio ex æquo possit audiri.
33 *Non est qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus.
34 * Auferat à me virgam suam, & pavor ejus non me terreat.
35 *Loquar, & non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

CAPVT X.

Iob suam afflictionem lamentatur, illius causam à Deo inquirens, quam ostendit non fuisse suam malitiam, neque Dei ignorantiam, qui creatum à se hominem exactè novit; rursumque propter pœnarum exuberantiam plangit se natum.

1 TÆdet animam meam vitę meę, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.
2 * Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita judices.
3 *Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adjuves?
4 *Numquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis?
5 * Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora,
6 * Vt quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris?
7 * Et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.
8 *Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu: & sic repente præcipitas me?
9 * Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.
10 * Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti?
11 * Pelle & carnibus vestisti me: ossibus & nervis compegisti me:
12 *Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum.
13 *Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris.
14 * Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?
15 * Et si impius fuero, væ mihi est: & si justus, non levabo caput, saturatus afflictione & miseria.
16 *Et propter superbiam quasi leænam capies me, reversusque mirabiliter me crucias.
17 * Instauras testes tuos contra me, & multiplicas iram tuam adversum me, & pœnæ militant in me.
18 * Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem ne oculus me videret.
19 * Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum.
20 * Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum:
21 * Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine:
22 *Terram miseriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

CAPVT XI.

Sophar iniquè asserit Iob propter multa ipsius peccata, quæ recenset, fuisse à Deo percussum, ostendens Deum incomprehensibilem: resipiscenti tamen Iob fœlicissima quæque pollicetur.

1 REspondens autem Sophar Naamathites, dixit:

2 * Numquid qui multa loquitur, non
& audiet ? aut vir verbosus justifica-
bitur ?
3 * Tibi soli tacebunt homines ? &
cum ceteros irriseris , à nullo confu-
taberis ?
4 *Dixisti enim: Purus est sermo meus,
& mundus sum in conspectu tuo.
5 * Atque utinam Deus loqueretur te-
cum,& aperiret labia sua tibi,
6 * Vt ostenderet tibi secreta sapien-
tiæ,& quod multiplex esset lex ejus,&
intelligeres quod multo minora exiga-
ris ab eo , quam meretur iniquitas
tua.
7 * Forsitan vestigia Dei comprehen-
des,& usque ad perfectumOmnipoten-
tem reperies ?
8 * Excelsior cælo est, & quid facies ?
profundior inferno , & unde cogno-
sces ?
9 * Longior terra mensura ejus, & la-
tior mari.
10 * Si subverterit omnia , vel in unum
coarctaverit, quis contradicet ei ?
11 * Ipse enim novit hominum vanita-
tem,& videns iniquitatem,nonne con-
siderat ?
12 * Vir vanus in superbiam erigitur,&
tamquam pullum onagri se liberum
natum putat.
13 * Tu autem firmasti cor tuum,& ex-
pandisti ad eum manus tuas.
14 *Si iniquitatem,quę est in manu tua,
abstuleris à te , & non manserit in ta-
bernaculo tuo injustitia:
15 * Tunc levare poteris faciem tuam
absque macula, & eris stabilis , & non
timebis.
16 * Miseriæ quoque oblivisceris , &
quasi aquarum quæ præterierunt re-
cordaberis.
17 *Et quasi meridianus fulgor consur-
get tibi ad vesperam : & cum te con-
sumptum putaveris , orieris ut lu-
cifer.
18 * Et habebis fiduciam,proposita tibi
spe,& defossus securus dormies.
19 * Requiesces , & non erit qui te ex-
terreat: & deprecabuntur faciem tuam
plurimi.
20 *Oculi autem impiorum deficient,&
effugium peribit ab eis , & spes illo-
rum abominatio animæ.

CAPVT XII.

Iob ut amicorum confundat jactantiam, asserit neminem ignorare Dei potentiam ac sapientiam ex creaturarum gubernatione . quarum status pro suo variat arbitrio.

1 RESpondens autem Iob, dixit :
2 *Ergo vos estis soli homines,&
vobiscum morietur sapientia ?
3 * Et mihi est cor, sicut & vobis, nec
inferior vestri sum: quis enim hæc,quę
nostis, ignorat?
* Qui deridetur ab amico suo sicut 4
ego, invocabit Deum & exaudiet eum:
deridetur enim justi simplicitas.
*Lampas contempta apud cogitatio- 5
nes divitum , parata ad tempus sta-
tutum.
*Abundant tabernacula prædonum, 6
& audacter provocant Deum, cum ipse
dederit omnia in manus eorum.
*Nimirum interroga jumenta,& do- 7
cebunt te: & volatilia cæli, & indica-
bunt tibi.
*Loquere terræ,& respondebit tibi: 8
& narrabunt pisces maris.
* Quis ignorat quod omnia hæc ma- 9
nus Domini fecerit ?
* In cujus manu anima omnis vi- 10
ventis, & spiritus universæ carnis ho-
minis.
* Nonne auris verba dijudicat , & 11
fauces comedentis saporem ?
* In antiquis est sapientia,& in mul- 12
to tempore prudentia.
* Apud ipsum est sapientia & forti- 13
tudo , ipse habet consilium & intelli-
gentiam.
* Si destruxerit, nemo est qui ædifi- 14
cet : si incluserit hominem , nullus est
qui aperiat .
* Si continuerit aquas , omnia sicca- 15
buntur : & si emiserit eas , subvertent
terram.
*Apud ipsum est fortitudo & sapien- 16
tia: ipse novit & decipientem, & eum
qui decipitur.
* Adducit consiliarios in stultum fi- 17
nem, & judices in stuporem.
*Balteum regum dissolvit,& pręcin- 18
git fune renes eorum.
*Ducit sacerdotes inglorios,& opti- 19
mates supplantat :
* Commutans labium veracium , & 20
doctrinam senum auferens.
* Effundit despectionem super prin- 21
cipes , eos, qui oppressi fuerant,rele-
vans.
* Qui revelat profunda de tenebris, 22
& producit in lucem umbram mortis.
* Qui multiplicat gentes & perdit 23
eas , & subversas in integrum resti-
tuit.
*Qui immutat cor principum populi 24
terræ , & decipit eos ut frustra ince-
dant per invium :
*Palpabunt quasi in tenebris, & non 25
in luce , & errare eos faciet quasi
ebrios.

CAPVT XIII.

Iob amicos suos ex ipsorum verbis confutans, à Deo arguendos asserit ; suam quoque justitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens à Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

ECce omnia hæc vidit oculus meus, 1
& audivit auris mea , & intellexi
singula.

ecua-

2 *Secundum scientiam vestram & ego
novi: nec inferior vestri sum.
3 * Sed tamen ad Omnipotentem lo-
quar,& disputare cum Deo cupio:
4 * Prius vos ostendens fabricatores
mendacii,& cultores perversorum do-
gmatum.
5 *Atque utinam taceretis, ut putare-
mini esse sapientes.
6 * Audite ergo correptionem meam,
& judicium labiorum meorum atten-
dite.
7 *Numquid Deus indiget vestro men-
dacio,ut pro illo loquamini dolos?
8 * Numquid faciem ejus accipitis, &
pro Deo judicare nitimini?
9 * Aut placebit ei quem celare nihil
potest? aut decipietur,ut homo, vestris
fraudulentiis?
10 *Ipse vos arguet,quoniam in abscon-
dito faciem ejus accipitis.
11 * Statim ut se commoverit, turbabit
vos, & terror ejus irruet super vos.
12 * Memoria vestra comparabitur ci-
neri, & redigentur in lutum cervices
vestræ.
13 * Tacete paulisper, ut loquar quod-
cumque mihi mens suggesserit.
14 * Quare lacero carnes meas dentibus
meis, & animam meam porto in mani-
bus meis?
15 * Etiam si occiderit me, in ipso spe-
rabo: verumtamen vias meas in con-
spectu ejus arguam.
16 * Et ipse erit salvator meus: non
enim veniet in conspectu ejus omnis
hypocrita.
17 * Audite sermonem meum, & æni-
gmata percipite auribus vestris.
18 *Si fuero judicatus,scio quod justus
inveniar.
19 * Quis est qui judicetur mecum? ve-
niat: quare tacens consumor?
20 *Duo tantum ne facias mihi,& tunc
à facie tua non abscondar:
21 * Manum tuam longe fac à me, &
formido tua non me terreat.
22 * Voca me, & ego respondebo tibi:
aut certe loquar,& tu responde mihi.
23 * Quantas habeo iniquitates & pec-
cata, scelera mea & delicta ostende
mihi.
* Cur faciem tuam abscondis,& ar-
24 bitraris me inimicum tuum?
*Contra folium,quod vento rapitur,
25 ostendis potentiam tuam, & stipulam
siccam persequeris:
*Scribis enim contra me amaritudi-
26 nes,& consumere me vis peccatis ado-
lescentiæ meæ.
* Posuisti in nervo pedem meum, &
27 observasti omnes semitas meas, & ve-
stigia pedum meorum considerasti.
* Qui quasi putredo consumendus
28 sum,& quasi vestimentum,quod come-
ditur à tinea.

CAPUT XIV.

Iob, considerata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quòd post hanc vitam expectet aliam, & corporum vaticinatur resurrectionem.

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.

* Qui quasi flos egreditur & conteritur,& fugit velut umbra, & numquam in eodem statu permanet.

*Et dignum ducis super hujuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium.

* Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?

* Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est: constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt.

* Recede paululum ab eo, ut quiescat,donec optata veniat, sicut mercenarii dies ejus.

* Lignum habet spem: si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami ejus pullulant.

* Si senuerit in terra radix ejus, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius,

*Ad odorem aquę germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est:

* Homo vero cum mortuus fuerit,& nudatus atque consumptus, ubi quæso est?

*Quomodo si recedant aquę de mari, & fluvius vacuefactus arescat:

*Sic homo cum dormierit,non resurget;donec atteratur cælum,non evigilabit,nec consurget de somno suo.

* Quis mihi hoc tribuat,ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

* Putasne mortuus homo rursum vivat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.

* Vocabis me, & ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.

*Tu quidem gressus meos dinumerasti,sed parce peccatis meis.

* Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam.

* Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo.

* Lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes.

*Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum.

21 * Sive nobiles fuerint filii ejus, sive
ignobiles, non intelliget.
22 * Attamen caro ejus dum vivet dolebit, & anima illius super semetipso
lugebit.

CAPUT XV

Eliphaz Iob arguit jactantia, impatientia & blasphemia in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, describens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 RESpondens autem Eliphaz Themanites, dixit:
2 *Numquid sapiens respondebit quasi
in ventum loquens, & implebit ardore
stomachum suum?
3 * Arguis verbis eum qui non est
æqualis tibi, & loqueris quod tibi non
expedit.
4 *Quantum in te est, evacuasti timorem, & tulisti preces coram Deo.
5 * Docuit enim iniquitas tua os
tuum, & imitaris linguam blasphemantium.
6 * Condemnabit te os tuum, & non
ego: & labia tua respondebunt tibi.
7 *Numquid primus homo tu natus es,
& ante colles formatus?
8 * Numquid consilium Dei audisti, &
inferior te erit ejus sapientia?
9 * Quid nosti quod ignoremus? quid
intelligis quod nesciamus?
10 * Et senes & antiqui sunt in nobis,
multo vetustiores quam patres tui.
11 * Numquid grande est ut consoletur
te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent.
12 * Quid te elevat cor tuum, & quasi
magna cogitans, attonitos habes oculos?
13 * Quid tumet contra Deum spiritus
tuus, ut proferas de ore tuo hujuscemodi sermones?
14 * Quid est homo, ut immaculatus
sit, & ut justus appareat natus de muliere?
15 * Ecce inter sanctos ejus nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in
conspectu ejus.
16 * Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam
iniquitatem?
17 *Ostendam tibi, audi me: quod vidi
narrabo tibi.
18 * Sapientes confitentur, & non abscondunt patres suos.
19 * Quibus solis data est terra, & non
transivit alienus per eos.
20 * Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est
tyrannidis ejus.
21 * Sonitus terroris semper in auribus
illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.
22 * Non credit quod reverti possit de
tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium.
*Cum se moverit ad quærendum panem, novit quod paratus sit in manu 23
ejus tenebrarum dies.
*Terrebit eum tribulatio, & angustia 24
vallabit eum, sicut regem qui præparatur ad prœlium.
*Tetendit enim adversus Deum manum suam & contra Omnipotentem 25
roboratus est.
* Cucurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est. 26
* Operuit faciem ejus crassitudo, & 27
de lateribus ejus arvina dependet.
*Habitavit in civitatibus desolatis, 28
& in domibus desertis, quę in tumulos
sunt redactæ.
* Non ditabitur, nec perseverabit 29
substantia ejus, nec mittet in terra radicem suam.
*Non recedet de tenebris: ramos ejus 30
arefaciet flamma, & auferetur spiritu
oris sui.
*Non credet frustra errore deceptus, 31
quod aliquo pretio redimendus sit.
* Antequam dies ejus impleantur, 32
peribit: & manus ejus arescent.
* Lædetur quasi vinea in primo flore 33
botrus ejus, & quasi oliva projiciens
florem suum.
* Congregatio enim hypocritæ sterilis, & ignis devorabit tabernacula 34
eorum, qui munera libenter accipiunt.
* Concepit dolorem, & peperit 35
iniquitatem, & uterus ejus præparat
dolos.

CAPUT XVI.

Iob amicorum austeritate commotus, dolorem suum plangit, calamitatis magnitudinem ostendens, seque pati citra iniquitatem, cujus conscium esse Deum asserit.

RESpondens autem Iob, dixit: 1
*Audivi frequenter talia, conso- 2
latores onerosi omnes vos estis.
* Numquid habebunt finem verba 3
ventosa? aut aliquid tibi molestum est
si loquaris?
* Poteram & ego similia vestri lo- 4
qui: atque utinam esset anima vestra
pro anima mea:
*Consolarer & ego vos sermonibus, 5
& moverem caput meum super vos:
*Roborarem vos ore meo: & move- 6
rem labia mea, quasi parcens vobis.
* Sed quid agam? si locutus fuero, 7
non quiescet dolor meus: & si tacuero,
non recedet à me.
* Nunc autem oppressit me dolor 8
meus, & in nihilum redacti sunt omnes
artus mei.
*Rugę meę testimonium dicunt con- 9
tra me, & suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi:
* Collegit furorem suum in me, & 10
comminans mihi, infremuit contra me

dentibus.

dentibus suis: hostis meus terribilibus
oculis me intuitus est.
11 * Aperuerunt super me ora sua, &
exprobrantes percusserunt maxillam
meam, satiati sunt pœnis meis.
12 * Conclusit me Deus apud iniquum,
& manibus impiorum me tradidit.
13 * Ego ille quondam opulentus, re-
pente contritus sum: tenuit cervicem
meam, confregit me, & posuit me sibi
quasi in signum.
14 * Circumdedit me lanceis suis, con-
vulneravit lumbos meos, non pepercit,
& effudit in terra viscera mea.
15 *Concidit me vulnere super vulnus,
irruit in me quasi gigas.
16 *Saccum consui super cutem meam,
& operui cinere carnem meam.
17 *Facies mea intumuit à fletu, & pal-
pebræ meæ caligaverunt.
18 * Hæc passus sum absque iniquitate
manus meæ, cum haberem mundas ad
Deum preces.
19 *Terra ne operias sanguinem meum,
neque inveniat in te locum latendi
clamor meus.
20 * Ecce enim in cælo testis meus, &
conscius meus in excelsis.
21 * Verbosi amici mei: ad Deum stil-
lat oculus meus.
22 * Atque utinam sic judicaretur vir
cum Deo, quomodo judicatur filius ho-
minis cum collega suo.
23 * Ecce enim breves anni transeunt,
& semitam, per quam non revertar,
ambulo.

CAPUT XVII.

Iob ex afflictionis suæ magnitudine sibi hic nihil præter mortem restare contendit, & amicos præsentem tantum remunerationem statuentes insipientia arguens, ipse futuram requiem præstolatur.

1 SPiritus meus attenuabitur, dies
mei breviabuntur, & solum mihi
superest sepulchrum.
2 *Non peccavi, & in amaritudinibus
moratur oculus meus.
3 * Libera me Domine, & pone me
juxta te, & cujusvis manus pugnet
contra me.
4 *Cor eorum longe fecisti à discipli-
na, propterea non exaltabuntur.
5 * Prædam pollicetur sociis, & oculi
filiorum ejus deficient.
6 *Posuit me quasi in proverbium vul-
gi, & exemplum sum coram eis.
7 * Caligavit ab indignatione oculus
meus, & membra mea quasi in nihilum
redacta sunt.
8 *Stupebunt justi super hoc, & inno-
cens contra hypocritam suscitabitur.
9 * Et tenebit justus viam suam, &
mundis manibus addet fortitudinem.
10 * Igitur omnes vos convertimini, &
venite, & non inveniam in vobis ullum
sapientem.
* Dies mei transierunt, cogitatio- 11
nes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor
meum.
* Noctem verterunt in diem, & rur- 12
sum post tenebras spero lucem.
* Si sustinuero, infernus domus mea 13
est, & in tenebris stravi lectulum
meum.
* Putredini dixi: Pater meus es; ma- 14
ter mea, & soror mea, vermibus.
* Vbi est ergo nunc præstolatio mea, 15
& patientiam meam quis considerat?
* In profundissimum infernum de- 16
scendent omnia mea: putasne saltem
ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Iob jactantiæ & impatientiæ, describit impiorum maledictiones, ut suam contra Iob sententiam statuat, nempè ipsum tantum propter peccata sua puniri.

REspondens autem Baldad Subites, 1
dixit:
*Vsque ad quem finem verba jactabi- 2
tis? intelligite prius, & sic loqua-
mur.
* Quare reputati sumus ut jumenta, 3
& sorduimus coram vobis?
* Qui perdis animam tuam in furore 4
tuo, numquid propter te derelinque-
tur terra, & transferentur rupes de lo-
co suo?
* Nonne lux impii extinguetur, nec 5
splendebit flamma ignis ejus?
* Lux obtenebrescet in tabernaculo 6
illius, & lucerna, quæ super eum est,
extinguetur.
* Arctabuntur gressus virtutis ejus, 7
& præcipitabit eum consilium suum.
* Immisit enim in rete pedes suos, & 8
in maculis ejus ambulat.
* Tenebitur planta illius laqueo, & 9
exardescet contra eum sitis.
*Abscondita est in terra pedica ejus, 10
& decipula illius super semitam.
* Vndique terrebunt eum formidi- 11
nes, & involvent pedes ejus.
*Attenuetur fame robur ejus, & ine- 12
dia invadat costas illius.
* Devoret pulchritudinem cutis 13
ejus, consumat brachia illius primo-
genita mors.
* Avellatur de tabernaculo suo fidu- 14
cia ejus, & calcet super eum, quasi rex,
interitus.
*Habitent in tabernaculo illius socii 15
ejus, qui non est, aspergatur in taberna-
culo ejus sulphur.
*Deorsum radices ejus siccentur, sur- 16
sum autem atteratur messis ejus.
* Memoria illius pereat de terra, 17
& non celebretur nomen ejus in
plateis.
* Expellet eum de luce in tenebras, 18
& de orbe transferet eum.
*Non erit semen ejus, neque proge-
nies

nies in populo suo, nec ullæ reliquiæ
in regionibus ejus.
20 *In die ejus stupebunt novissimi, &
primos invadet horror.
21 *Hæc sunt ergo tabernacula iniqui,
& iste locus ejus qui ignorat Deum.

CAPUT XIX.

Iob crudelitatis amicos arguens, se à Deo flagellari dicit immeritò, ostendens afflictionis acerbitatem, & se ab amicis destitutum, ac super futura resurrectione seipsum consolatur.

1 RESpondens autem Iob, dixit:
2 * Vsquequò affligitis animam
meam, & atteritis me sermonibus?
3 * En, decies confunditis me, & non
erubescitis opprimentes me.
4 * Nempe, etsi ignoravi, mecum erit
ignorantia mea.
5 *At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis.
6 * Saltem nunc intelligite, quia Deus
non æquo judicio afflixerit me, & flagellis suis me cinxerit.
7 * Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non est qui
judicet.
8 * Semitam meam circumsepsit, &
transire non possum, & in calle meo
tenebras posuit.
9 *Spoliavit me gloria mea, & abstulit
coronam de capite meo.
10 * Destruxit me undique, & pereo &
quasi evulsæ arbori abstulit spem
meam.
11 * Iratus est contra me furor ejus, &
sic me habuit quasi hostem suum.
12 * Simul venerunt latrones ejus, &
fecerunt sibi viam per me, & obsederunt in gyro tabernaculum meum.
13 * Fratres meos longe fecit à me, &
noti mei quasi alieni recesserunt à
me.
14 * Dereliquerunt me propinqui mei:
& qui me noverant, obliti sunt mei.
15 * Inquilini domus meæ, & ancillæ
meæ, sicut alienum habuerunt me, &
quasi peregrinus fui in oculis eorum.
16 * Servum meum vocavi, & non respondit, ore proprio deprecabar illum.
17 * Halitum meum exhorruit uxor
mea, & orabam filios uteri mei.
18 * Stulti quoque despiciebant me, &
cum ab eis recessissem, detrahebant
mihi.
19 *Abominati sunt me quondam consiliarii mei: & quem maxime diligebam, aversatus est me.
20 * Pelli meæ, consumptis carnibus,
adhæsit os meum, & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos.
21 * Miseremini mei, miseremini mei,
saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.
22 *Quare persequimini me sicut Deus,
& carnibus meis saturamini?
* Quis mihi tribuat ut scribantur 23
sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro * stylo ferreo, & 24
plumbi lamina, vel celte sculpantur in
silice?
* Scio enim quod Redemptor meus 25
vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum:
* Et rursum circumdabor pelle 26
mea, & in carne mea videbo Deum
meum.
*Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius: 27
reposita est hæc spes mea in sinu meo.
*Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus 28
contra eum?
*Fugite ergo à facie gladii, quoniam 29
ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse judicium.

CAPUT XX.

Sophar verbis Iob motus, correptionem ipsius se dicit auditurum; & quæ sit apud Deum pars impii, multis verbis prosequitur.

RESpondens autem Sophar Naamathites, dixit: 1
* Idcirco cogitationes meæ variæ 2
succedunt sibi, & mens in diversa rapitur.
*Doctrinam qua me arguis, audiam, 3
& spiritus intelligentiæ meæ respondebit mihi.
*Hoc scio à principio, ex quo positus 4
est homo super terram,
* Quod laus impiorum brevis sit, & 5
gaudium hypocritæ adinstar puncti.
* Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit: 6
* Quasi sterquilinium in fine perdetur: 7
& qui eum viderant, dicent: Vbi est?
* Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. 8
* Oculus, qui eum viderat, non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus. 9
*Filii ejus atterentur egestate, & manus illius reddent ei dolorem suum. 10
* Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere 11
dormient.
* Cum enim dulce fuerit in ore ejus 12
malum, abscondet illud sub lingua
sua.
* Parcet illi, & non derelinquet illud, & celabit in gutture suo. 13
* Panis ejus in utero illius vertetur 14
in fel aspidum intrinsecus.
* Divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas 15
Deus.
* Caput aspidum suget, & occidet 16
eum lingua viperæ.
*(Non videat rivulos fluminis, torrentes mellis, & butyri.) 17

18 * Luet quæ fecit omnia, nec tamen
consumetur: juxta multitudinem ad-
inventionum suarum, sic & sustine-
bit.
19 * Quoniam confringens nudavit
pauperes: domum rapuit, & non ædi-
ficavit eam.
20 * Nec est satiatus venter ejus: & cum
habuerit quæ concupierat, possidere
non poterit.
21 * Non remansit de cibo ejus, &
propterea nihil permanebit de bonis
ejus.
22 * Cum satiatus fuerit, arctabitur,
æstuabit, & omnis dolor irruet super
eum.
23 * Vtinam impleatur venter ejus, ut
emittat in eum iram furoris sui, &
pluat super illum bellum suum.
24 * Fugiet arma ferrea, & irruet in
arcum æreum.
25 * Eductus, & egrediens de vagina
sua, & fulgurans in amaritudine sua:
vadent & venient super eum horribi-
les.
26 * Omnes tenebræ absconditæ sunt in
occultis ejus: devorabit eum ignis, qui
non succenditur, affligetur relictus in
tabernaculo suo.
27 * Revelabunt cæli iniquitatem ejus,
& terra consurget adversus eum.
28 * Apertum erit germen domus illius,
detrahetur in die furoris Dei.
29 * Hæc est pars hominis impii à Deo,
& hereditas verborum ejus à Do-
mino.

CAPVT XXI.

Iob patienter ab amicis audiri postulans, causam inquirit quare impiorum nonnulli in finem usque vitæ prosperentur, alii contrà adversis cadantur; & respondet impium in diem perditionis à Deo servari, falsam amicorum consolationem per hoc convellens.

1 RESpondens autem Iob, dixit:
2 * Audite quæso sermones meos,
& agite pœnitentiam.
3 * Sustinete me, & ego loquar, &
pòst mea, si videbitur, verba ridete.
4 * Numquid contra hominem dispu-
tatio mea est, ut merito non debeam
contristari?
5 * Attendite me, & obstupescite, &
superponite digitum ori vestro:
6 * Et ego quando recordatus fuero,
pertimesco, & concutit carnem me-
am tremor.
7 * Quare ergo impii vivunt, suble-
vati sunt, confortatique divitiis?
8 * Semen eorum permanet coram eis,
propinquorum turba & nepotum in
conspectu eorum.
9 * Domus eorum securæ sunt & paca-
tæ, & non est virga Dei super illos.
10 * Bos eorum concepit, & non abor-
tivit: vacca peperit, & non est privata
fœtu suo.
* Egrediuntur quasi greges parvuli 11
eorum, & infantes eorum exultant lu-
sibus.
* Tenent tympanum, & citharam, & 12
gaudent ad sonitum organi.
* Ducunt in bonis dies suos, & in 13
puncto ad inferna descendunt.
* Qui dixerunt Deo: Recede à no- 14
bis & scientiam viarum tuarum nolu-
mus.
* Quis est Omnipotens, ut serviamus 15
ei? & quid nobis prodest si oraverimus
illum?
* Verumtamen quia non sunt in 16
manu eorum bona sua, consilium im-
piorum longe sit à me.
* Quoties lucerna impiorum extin- 17
guetur, & superveniet eis inundatio, &
dolores dividet furoris sui?
* Erunt sicut paleæ ante faciem ven- 18
ti, & sicut favilla quam turbo disper-
git.
* Deus servabit filiis illius dolo- 19
rem patris: & cum reddiderit, tunc
sciet.
* Videbunt oculi ejus interfectio- 20
nem suam, & de furore Omnipotentis
bibet.
* Quid enim ad eum pertinet de do- 21
mo sua post se? & si numerus mensium
ejus dimidietur?
* Numquid Deum docebit quispiam 22
scientiam, qui excelsos judicat?
* Iste moritur robustus & sanus, di- 23
ves & felix.
* Viscera ejus plena sunt adipe, & 24
medullis ossa illius irrigantur:
* Alius vero moritur in amaritudine 25
animæ absque ullis opibus:
* Et tamen simul in pulvere dormi- 26
ent, & vermes operient eos.
* Certe novi cogitationes vestras, & 27
sententias contra me iniquas.
* Dicitis enim: Vbi est domus prin- 28
cipis? & ubi tabernacula impiorum?
* Interrogate quemlibet de viatori- 29
bus, & hæc eadem illū intelligere co-
gnoscetis.
* Quia in diem perditionis servatur 30
malus, & ad diem furoris ducetur.
* Quis arguet coram eo viam ejus? 31
& quæ fecit, quis reddet illi?
* Ipse ad sepulchra ducetur, & in 32
congerie mortuorum vigilabit.
* Dulcis fuit glareis Cocyti, & post 33
se omnem hominem trahet, & ante se
innumerabiles.
* Quomodo igitur consolamini me 34
frustra, cum responsio vestra repugnare
ostensa sit veritati?

CAPVT XXII.

Eliphaz arguit Iob immisericordiæ in pauperum oppressione, & aliorum facinorum: ostendens ipsum de divina providentia non rectè sentire, ac pœnitenti bona promittens.

RESpondens autem Eliphaz Thema- 1
nites, dixit:

*Num-

2 * Numquid Deo potest comparari
homo, etiam cum perfectæ fuerit sci-
entiæ?
3 * Quid prodest Deo si iustus fueris?
aut quid ei confert, si immaculata fue-
rit via tua?
4 * Numquid timens arguet te,& veniet
tecum in judicium.
5 * Et non propter malitiam tuam
plurimam, & infinitas iniquitates
tuas?
6 * Abstulisti enim pignus fratrum
tuorum sine causa, & nudos spoliasti
vestibus.
7 * Aquam lasso non dedisti, & esuri-
enti subtraxisti panem.
8 * In fortitudine brachii tui possidе-
bas terram,& potentissimus obtinebas
eam.
9 * Viduas dimisisti vacuas, & lacer-
tos pupillorum comminuisti.
10 * Propterea circumdatus es laqueis,
& conturbat te formido subita.
11 * Et putabas te tenebras non visu-
rum, & impetu aquarum inundantium
non oppressum iri?
12 * An non cogitas quod Deus excel-
sior cælo sit, & super stellarum verti-
cem sublimetur?
13 * Et dicis: Quid enim novit Deus?&
quasi per caliginem judicat.
14 * Nubes latibulum ejus, nec nostra
considerat, & circa cardines cæli per-
ambulat.
15 * Numquid semitam sæculorum cu-
stodire cupis, quam calcaverunt viri
iniqui?
16 * Qui sublati sunt ante tempus su-
um, & fluvius subvertit fundamentum
eorum:
17 * Qui dicebant Deo: Recede à no-
bis: & quasi nihil posset facere Omni-
potens, æstimabant eum:
18 * Cum ille implesset domos eorum
bonis: quorũ sententia procul sit à me.
19 * Videbunt justi, & lætabuntur, &
innocens subsannabit eos.
20 * Nonne succisa est erectio eorum,&
reliquias eorum devoravit ignis?
21 * Acquiesce igitur ei, & habeto pa-
cem: & per hæc habebis fructus opti-
mos.
22 *Suscipe ex ore illius legem,& pone
sermones ejus in corde tuo.
23 * Si reversus fueris ad Omnipoten-
tem, ædificaberis, & longe facies ini-
quitatem à tabernaculo tuo.
24 * Dabit pro terra silicem, & pro si-
lice torrentes aureos.
25 * Eritque Omnipotens contra ho-
stes tuos, & argentum coacervabitur
tibi.
26 *Tunc super Omnipotentem deliciis
afflues, & elevabis ad Deum faciem
tuam.
27 * Rogabis eum, & exaudiet te, &
vota tua reddes.
28 * Decernes rem, & veniet tibi, & in
viis tuis splendebit lumen.
*Qui enim humiliatus fuerit, erit in 29
gloria: & qui inclinaverit oculos, ipse
salvabitur.
*Salvabitur innocens, salvabitur au- 30
tem in munditia manuum suarum.

CAPUT XXIII.

Iob divinum judicium humiliter invocans, ostendit se non puniri propter peccata sua, recteque sentire de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro sua voluntate facientis.

Respondens autem Iob, ait: 1
* Nunc quoque in amaritudine 2
est sermo meus,& manus plagæ meæ
aggravata est super gemitum meum:
*Quis mihi tribuat ut cognoscam & 3
inveniam illum, & veniam usque ad
solium ejus?
* Ponam corã eo judicium,& os me- 4
um replebo increpationibus.
* Ut sciam verba quæ mihi respon- 5
deat, & intelligã quid loquatur mihi.
* Nolo multa fortitudine contendat 6
mecum, nec magnitudinis suæ mole
me premat.
* Proponat æquitatem contra me,& 7
perveniat ad victoriã judicium meum.
* Si ad Orientem iero, non apparet: 8
si ad Occidentem, non intelligam eum.
* Si ad sinistram, quid agam? non ap- 9
prehendam eum: si me vertam ad dex-
teram, non videbo illum.
*Ipse vero scit viam meam,& proba- 10
vit me quasi aurum, quod per ignem
transit.
* Vestigia ejus secutus est pes meus, 11
viam ejus custodivi, & non declinavi
ex ea.
* A mandatis labiorum ejus non re- 12
cessi, & in sinu meo abscondi verba o-
ris ejus.
* Ipse enim solus est, & nemo aver- 13
tere potest cogitationem ejus, & ani-
ma ejus quodcumque voluit, hoc fecit.
* Cum expleverit in me voluntatem 14
suam, & alia multa similia præsto
sunt ei.
*Et idcirco à facie ejus turbatus sũ, 15
& considerans eum, timore solicitor.
* Deus mollivit cor meum, & Om- 16
nipotens conturbavit me.
* Non enim perii propter imminen- 17
tes tenebras, nec faciem meam operuit
caligo.

CAPUT XXIV.

Iob ut rectè se sentire ostendat de divina providentia dicit Deo nota esse tempora, & hominum varias recenset iniquitates, ab ipso puniendas.

Ab Omnipotente non sunt abscon- 1
dita tempora: qui autem nove-
runt eum, ignorant dies illius.
* Alii terminos transtulerunt, diri- 2
puerunt greges, & paverunt eos.

* Asinum

3 * Asinum pupillorum abegerunt, &
abstulerunt pro pignore bovem viduæ.
4 Subverterunt pauperum viam, &
oppresserunt pariter mansuetos terræ.
5 * Alii quasi onagri in deserto egre-
diuntur ad opus suum: vigilantes ad
prædam, præparant panem liberis.
6 *Agrum non suum demetunt: & vi-
neam ejus, quem vi oppresserint, vin-
demiant.
7 * Nudos dimittunt homines, indu-
menta tollentes, quibus non est operi-
mentum in frigore:
8 * Quos imbres montium rigant: &
non habentes velamen, amplexantur
lapides.
9 * Vim fecerunt deprædantes pupil-
los, & vulgum pauperem spoliave-
runt.
10 * Nudis & incedentibus absque
vestitu, & esurientibus tulerunt spi-
cas.
11 * Inter acervos eorum meridiati
sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt.
12 * De civitatibus fecerunt viros ge-
mere, & anima vulneratorum clama-
vit, & Deus inultum abire non pati-
tur.
13 *Ipsi fuerunt rebelles lumini; nescie-
runt vias ejus, nec reversi sunt per se-
mitas ejus.
14 * Mane primo consurgit homicida,
interficit egenum & pauperem: per no-
ctem vero erit quasi fur.
15 * Oculus adulteri observat caligi-
nem, dicens: Non me videbit oculus:
& operiet vultum suum.
16 * Perfodit in tenebris domos, sicut
in die condixerant sibi, & ignorave-
runt lucem.
17 * Si subito apparuerit aurora, arbi-
trantur umbram mortis: & sic in tene-
bris quasi in luce ambulant.
18 * Levis est super faciem aquæ: ma-
ledicta sit pars ejus in terra, nec ambu-
let per viam vinearum.
19 * Ad nimium calorem transeat ab
aquis nivium, & usque ad inferos pec-
catum illius.
20 * Obliviscatur ejus misericordia;
dulcedo illius vermes: non sit in re-
cordatione, sed conteratur quasi lig-
num infructuosum.
21 * Pavit enim sterilem, quæ non pa-
rit, & viduæ bene non fecit:
22 * Detraxit fortes in fortitudine sua:
& cum steterit, non credet vitæ suæ.
23 * Dedit ei Deus locum pœnitentiæ,
& ille abutitur eo in superbiam: oculi
autem ejus sunt in viis illius.
24 * Elevati sunt ad modicum, & non
subsistent, & humiliabuntur sicut om-
nia, & auferentur, & sicut summitates
spicarum conterentur.
25 * Quod si non est ita, quis me potest
arguere esse mentitum, & ponere ante
Deum verba mea?

CAPUT XXV.

Baldad ex Dei sublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum justificari posse.

Respondens autem Baldad Suhites, 1
dixit:
* Potestas & terror apud eum est, 2
qui facit concordiam in sublimibus
suis.
* Numquid est numerus militum e- 3
jus? & super quem non surget lumen
illius?
* Numquid justificari potest homo 4
comparatus Deo, aut apparere mundus
natus de muliere?
* Ecce luna etiam non splendet: & 5
stellæ non sunt mundæ in conspectu
ejus:
* Quanto magis homo putredo, & 6
filius hominis vermis?

CAPUT XXVI.

Iob dicit nullum Deo ab homine auxilium præstari posse, Dei incomprehensibilem potentiam ex ipsius operibus demonstrans.

Respondens autem Iob, dixit: 1
* Cujus adjutor es? numquid 2
imbecillis? & sustentas brachium ejus,
qui non est fortis?
* Cui dedisti consilium? forsitan illi, 3
qui non habet sapientiam, & pruden-
tiam tuam ostendisti plurimam.
* Quem docere voluisti? nonne eum, 4
qui fecit spiramentum?
* Ecce gigantes gemunt sub aquis, 5
& qui habitant cum eis.
* Nudus est infernus coram illo, & 6
nullum est operimentum perditioni.
* Qui extendit Aquilonem super va- 7
cuum, & appendit terram super nihi-
lum.
* Qui ligat aquas in nubibus suis, ut 8
non erumpant pariter deorsum.
* Qui tenet vultum solii sui, & ex- 9
pandit super illud nebulam suam.
* Terminum circumdedit aquis, 10
usque dum finiantur lux & tenebræ.
* Columnæ cæli contremiscunt, & 11
pavent ad nutum ejus.
* In fortitudine illius repente ma- 12
ria congregata sunt, & prudentia ejus
percussit superbum.
* Spiritus ejus ornavit cælos: & ob- 13
stetricante manu ejus eductus est co-
luber tortuosus.
* Ecce, hæc ex parte dicta sunt 14
viarum ejus: & cùm vix parvam stil-
lam sermonis ejus audierimus, quis
poterit tonitruum magnitudinis illius
intueri?

CAPUT

CAPUT XXVII.

Iob perpetuo constans in sui justificatione, rejecta amicorum calumnia, ostendit quo modo impii ex præsentis vitæ brevi prosperitate in mortem rapiantur à Deo ad supplicia.

1 ADdidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit:
2 * Vivit Deus, qui abstulit judicium
meum, & Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.
3 *Quia donec superest halitus in me,
& spiritus Dei in naribus meis,
4 *Non loquentur labia mea iniqui-
tatem, nec lingua mea meditabitur
mendacium.
5 * Absit à me ut justos vos esse judi-
cem: donec deficiam, non recedam ab
innocentia mea.
6 * Iustificationem meam, quam cœpi
tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita
mea.
7 * Sit ut impius, inimicus meus, &
adversarius meus quasi iniquus.
8 * Quæ est enim spes hypocritæ si a-
vare rapiat, & non liberet Deus animam ejus?
9 * Numquid Deus audiet clamorem
ejus, cum venerit super eum angustia?
10 * Aut poterit in Omnipotente dele-
ctari, & invocare Deum omni tempore?
11 * Docebo vos per manum Dei quæ
Omnipotens habeat, nec abscondam.
12 * Ecce, vos omnes nostis, & quid
sine causa vana loquimini?
13 * Hæc est pars hominis impii apud
Deum, & hereditas violentorum, quam
ab Omnipotente suscipient.
14 * Si multiplicati fuerint filii ejus, in
gladio erunt, & nepotes ejus non saturabuntur pane.
15 * Qui reliqui fuerint ex eo, sepeli-
entur in interitu, & viduæ illius non
plorabunt.
16 * Si comportaverit quasi terram ar-
gentum, & sicut lutum præparaverit
vestimenta:
17 * Præparabit quidem, sed justus ve-
stietur illis: & argentum innocens dividet.
18 * Ædificavit sicut tinea domum su-
am, & sicut custos fecit umbraculum.
19 * Dives cum dormierit, nihil secum
auferet: aperiet oculos suos, & nihil
inveniet.
20 * Apprehendet eum quasi aqua ino-
pia, nocte opprimet eum tempestas.
21 * Tollet eum ventus urens, & aufe-
ret, & velut turbo rapiet eum de loco
suo.
22 * Et mittet super eum, & non par-
cet: de manu ejus fugiens fugiet.
23 * Stringet super eum manus suas, &
sibilabit super illum, intuens locum
ejus.

CAPUT XXVIII.

Iob sapientiâ ostendit auro longe esse præstantiorem, tum origine, tum rei dignitate: Deo autem perspecta esse quæque occultissima naturæ, & sapientiam e cælo dari, non auro emi.

HAbet argentum, venarum suarum 1
principia: & auro locus est, in
quo conflatur.
* Ferrum de terra tollitur: & lapis 2
solutus calore, in æs vertitur.
* Tempus posuit tenebris, & uni- 3
versorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbram
mortis.
* Dividit torrens à populo peregri- 4
nante, eos quos oblitus est pes egentis
hominis, & invios.
* Terra, de qua oriebatur panis in 5
loco suo, igni subversa est.
*Locus sapphiri lapides ejus, & gle- 6
bæ illius aurum.
* Semitam ignoravit avis, nec intui- 7
tus est eam oculus vulturis.
* Non calcaverunt eam filii instito- 8
rum, nec pertransivit per eam leæna.
* Ad silicem extendit manum suam, 9
subvertit à radicibus montes.
* In petris rivos excidit, & omne 10
pretiosum vidit oculus ejus.
* Profunda quoque fluviorum scru- 11
tatus est, & abscondita in lucem produxit.
* Sapientia vero ubi invenitur? & 12
quis est locus intelligentiæ?
* Nescit homo pretium ejus, nec in- 13
venitur in terra suaviter viventium.
* Abyssus dicit: Non est in me: & 14
mare loquitur: Non est mecum.
* Non dabitur aurum obrizum pro 15
ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus.
* Non conferetur tinctis Indiæ co- 16
loribus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo, vel sapphiro.
* Non adæquabitur ei aurum vel vi- 17
trum, nec commutabuntur pro ea vasa
auri:
*Excelsa & eminentia non memora- 18
buntur comparatione ejus: trahitur autem sapientia de occultis.
* Non adæquabitur ei topazius de 19
Æthiopia, nec tincturæ mundissimæ
componetur.
* Vnde ergo sapientia venit? & quis 20
est locus intelligentiæ?
* Abscondita est ab oculis omnium 21
viventium, volucres quoque cæli latet.
* Perditio & mors dixerunt: Auri- 22
bus nostris audivimus famam ejus.
* Deus intelligit viam ejus, & ipse 23
novit locum illius.
* Ipse enim fines mundi intuetur: & 24
omnia, quæ sub cælo sunt, respicit.
* Qui fecit ventis pondus, & aquas 25
appendit in mensura.

*Quando

26 * Quando ponebat pluviis legem: & viam procellis sonantibus:
27 * Tunc vidit illam, & enarravit, & præparavit, & investigavit.
28 * Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia: & recedere à malo, intelligentia.

CAPVT XXIX.

Iob pristinæ cupiens restitui fœlicitati, multis verbis illam enarrat, una cum bonis suis operibus quo se de contraria amicorum calumnia vindicet.

1 Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit:
2 * Quis mihi tribuat, ut sim juxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me?
3 * Quando splendebat lucerna ejus super caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris?
4 * Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo?
5 *Quando erat Omnipotens mecum, & in circuitu meo pueri mei?
6 * Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivos olei?
7 *Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant cathedram mihi?
8 * Videbant me juvenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant.
9 * Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo.
10 * Vocem suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo adhærebat.
11 * Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi.
12 * Eo quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adjutor.
13 * Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum.
14 * Iustitia indutus sum: & vestivi me, sicut vestimento & diademate, judicio meo.
15 * Oculus fui cæco, & pes claudo.
16 * Pater eram pauperum: & causam quam nesciebam, diligentissime investigabam.
17 * Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.
18 * Dicebamque: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.
19 * Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in messione mea.
20 * Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.
21 * Qui me audiebant, expectabant sententiam, & intenti tacebant ad consilium meum.
22 *Verbis meis addere nihil audebant, & super illos stillabat eloquium meum.
23 * Expectabant me sicut pluviam, & os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.
24 *Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei non cadebat in terram.
25 * Si voluissem ire ad eos, sedebam primus: cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator.

CAPVT XXX.

Plangit Iob pristinam illam fœlicitatem, versam sibi, permittente Deo, in summam calamitatem.

Nunc autem derident me juniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei: 1
* Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, & vita ipsa putabantur indigni. 2
* Egestate & fame steriles, qui rodebant in solitudine, squallentes calamitate & miseria. 3
* Et mandebant herbas, & arborum cortices, & radix juniperorum erat cibus eorum. 4
* Qui de convallibus ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum clamore currebant. 5
*In desertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ, vel super glaream. 6
* Qui inter hujuscemodi lætabantur, & esse sub sentibus delicias computabant. 7
*Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes, 8
* Nunc in eorum canticum versus sum, & factus sum eis in proverbium. 9
* Abominantur me, & longe fugiunt à me, & faciem meam conspuere non verentur. 10
* Pharetram enim suam aperuit, & afflixit me, & frænum posuit in os meum. 11
*Ad dexterā orientis calamitates meæ illico surrexerunt: pedes meos subverterunt, & oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. 12
* Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt mihi, & prævaluerunt, & non fuit qui ferret auxilium. 13
* Quasi rupto muro, & aperta janua, irruerunt super me, & ad meas miserias devoluti sunt. 14
* Redactus sum in nihilum: abstulisti quasi ventus desiderium meum, & velut nubes pertransiit salus mea. 15
* Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, & possident me dies afflictionis. 16
* Nocte os meum perforatur doloribus: 17

bus: & qui me comedunt, nõ dormiunt.
8 * In multitudine eorum consumitur
vestimentum meum, & quasi capitio
tunicæ succinxerunt me.
9 * Comparatus sum luto, & assimila-
tus sum favillæ & cineri.
10 * Clamo ad te, & non exaudis me:
sto, & non respicis me.
11 * Mutatus es mihi in crudelem, & in
duritia manus tuæ adversaris mihi.
12 * Elevasti me, & quasi super ventum
ponens elisisti me valide.
13 *Scio quia morti trades me, ubi con-
stituta est domus omni viventi.
14 * Veruntamen non ad consumptio-
nem eorum emittis manum tuam: & si
corruerint, ipse salvabit.
15 * Flebam quondam super eo qui af-
flictus erat, & compatiebatur anima
mea pauperi.
16 * Expectabam bona, & venerunt mi-
hi mala: præstolabar lucem, & erupe-
runt tenebræ.
27 * Interiora mea efferbuerunt absque
ulla requie, prævenerunt me dies af-
flictionis.
28 * Mœrens incedebam, sine furore; con-
surgens, in turma clamabam.
29 *Frater fui draconum, & socius stru-
thionum.
30 * Cutis mea denigrata est super me,
& ossa mea aruerunt præ caumate.
31 * Versa est in luctum cithara mea,
& organum meum in vocem flentium.

CAPUT XXXI.

Iob ut de amicorum calumnia se purget, summum judicem, innocentiæ suæ testem invocans, suas enarrat virtutes.

1 PEpigi fœdus cũ oculis meis, ut ne
cogitarem quidem de virgine.
2 * Quam enim partem haberet in me
Deus desuper, & hereditatem Omni-
potens de excelsis?
3 * Numquid non perditio est iniquo,
& alienatio operantibus injustitiam?
4 * Nonne ipse considerat vias meas,
& cunctos gressus meos dinumerat?
5 *Si ambulavi in vanitate, & festina-
vit in dolo pes meus:
6 * Appendat me in statera justa, &
sciat Deus simplicitatem meam.
7 * Si declinavit gressus meus de via,
& si secutum est oculos meos cor me-
um, & si manibus meis adhæsit macula:
8 * Seram, & alius comedat: & pro-
genies mea eradicetur.
9 * Si deceptum est cor meum super
muliere, & si ad ostium amici mei in-
sidiatus sum:
10 * Scortum alterius sit uxor mea, &
super illam incurventur alii.
11 * Hoc enim nefas est, & iniquitas
maxima.
12 * Ignis est usque ad perditionem de-
vorans, & omnia eradicans genimina.
13 * Si contempsi subire judicium cũ
servo meo, & ancilla mea, cum discep-
tarent adversum me.
14 * Quid enim faciam cum surrexerit
ad judicandum Deus? & cum quæsie-
rit, quid respondebo illi?
* Numquid non in utero fecit me 15
qui & illum operatus est: & formavit
me in vulva unus?
* Si negavi, quod volebant, paupe- 16
ribus, & oculos viduæ expectare feci.
* Si comedi buccellam meam solus, 17
& non comedit pupillus ex ea.
* (Quia ab infantia mea crevit me- 18
cum miseratio: & de utero matris meæ
egressa est mecum.)
* Si despexi pereuntem, eo quod 19
non habuerit indumentum, & absque
operimento pauperem.
*Si non benedixerunt mihi latera e- 20
jus, & de velleribus ovium mearum
calefactus est:
* Si levavi super pupillum manum 21
meam, etiam cum viderem me in por-
ta superiorem:
* Humerus meus à junctura sua ca- 22
dat, & brachium meum cum suis ossi-
bus confringatur.
* Semper enim quasi tumentes super 23
me fluctus timui Deum, & pondus e-
jus ferre non potui.
* Si putavi aurum robur meum, & 24
obrizo dixi: Fiducia mea.
* Si lætatus sum super multis divi- 25
tiis meis, & quia plurima reperit ma-
nus mea.
* Si vidi solem cum fulgeret, & lu- 26
nam incedentem clare:
* Et lætatum est in abscondito cor 27
meum, & osculatus sum manum meam
ore meo.
* Quæ est iniquitas maxima, & ne- 28
gatio contra Deum altissimum.
* Si gavisus sum ad ruinam ejus qui 29
me oderat, & exultavi quod invenisset
eum malum.
*Non enim dedi ad peccandum gut- 30
tur meum, ut expeterem maledicens
animam ejus:
* Si non dixerunt viri tabernaculi 31
mei: Quis det de carnibus ejus ut sa-
turemur?
*Foris non mansit peregrinus, ostium 32
meum viatori patuit.
*Si abscondi quasi homo peccatũ meũ, 33
& celavi in sinu meo iniquitatem meã.
* Si expavi ad multitudinẽ nimiam, 34
& despectio propinquorũ terruit me: &
non magis tacui, nec egressus sũ ostiũ.
* Quis mihi tribuat auditorem, ut 35
desiderium meum audiat Omnipotens:
& librum scribat ipse qui judicat.
* Vt in humero meo portem illum, & 36
circumdem illum quasi coronam mihi?
*Per singulos gradus meos pronuntia- 37
bo illum, & quasi principi offerã eum.
* Si adversum me terra mea clamat, 38
& cum ipsa sulci ejus deflent:
* Si fructus ejus comedi absq; pecu- 39
nia, & animã agricolarum ejus afflixi:
* Pro frumento oriatur mihi tribu- 40
lus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Iob.

CA-

CAPUT XXXII.

Iob silentio amicis imposito, arguitur unà cum illis insipientiæ ab Eliu, qui suam jactat sapientiam.

1 OMiserunt autem tres viri isti res-
pondere Iob, eo quod justus sibi
videretur.
2 * Et iratus, indignatusque est Eliu fi-
lius Barachel Buzites, de cognatione
Ram: iratus est autem adversum Iob,
eo quod justum se esse diceret corā Deo.
3 *Porro adversum amicos ejus indig-
natus est, eo quod non invenissent res-
ponsionem rationabilem, sed tantum-
modo condemnasent Iob.
4 *Igitur Eliu expectavit Iob loquentē:
eo quod seniores essēt qui loquebātur.
5 *Cū autē vidisset quod tres responde-
re non potuissent, iratus est vehemēter.
6 * Respondensq; Eliu filius Barachel
Buzites, dixit:
Iunior sum tempore, vos autem anti-
quiores, idcirco demisso capite, veri-
tus sum vobis indicare meā sententiā.
7 * Sperabam enim quod ætas pro-
lixior loqueretur, & annorum multi-
tudo doceret sapientiam.
8 * Sed, ut video, Spiritus est in homi-
nibus, & inspiratio Omnipotentis dat
intelligentiam.
9 * Non sunt longævi sapientes, nec
senes intelligunt judicium.
10 * Ideo dicam: Audite me, ostendam
vobis etiam ego meam sapientiam.
11 * Expectavi enim sermones vestros,
audivi prudentiam vestram, donec dis-
ceptaremini sermonibus:
12 * Et donec putabam vos aliquid di-
cere, considerabam: sed, ut video, non
est qui possit arguere Iob, & respon-
dere ex vobis sermonibus ejus.
13 *Ne forte dicatis: Invenimus sapien-
tiam, Deus projecit eum, non homo.
14 *Nihil locutus est mihi, & ego nō se-
cundū sermones vestros respōdebo illi.
15 * Extimuerunt, nec responderunt
ultra, abstuleruntque à se eloquia.
16 * Quoniam igitur expectavi, & non
sunt locuti: steterunt, nec ultra respon-
derunt.
17 * Respondebo & ego partem meam,
& ostendam scientiam meam.
18 * Plenus sum enim sermonibus, &
coarctat me spiritus uteri mei.
19 *En vēter meus quasi mustū absq; spi-
raculo, quod lagūculas novas disrūpit.
20 * Loquar, & respirabo paululum: a-
periam labia mea, & respondebo.
21 * Non accipiam personam viri, &
Deum homini non æquabo.
22 * Nescio enim quam diu subsistam, &
si post modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex sermonibus Iob ostendere nititur eum non esse justum, docens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac resipiscenti propitietur.

1 AUdi igitur Iob eloquia mea, & o-
mnes sermones meos ausculta.
* Ecce aperui os meum, loquatur 2
lingua mea in faucibus meis.
* Simplici corde meo sermones mei, 3
& sententiam purā labia mea loquen-
tur.
* Spiritus Dei fecit me, & spiracu- 4
lum Omnipotentis vivificavit me.
* Si potes, responde mihi, & adver- 5
sus faciem meam consiste.
* Ecce, & me sicut & te fecit Deus, 6
& de eodem luto ego quoque formatus
sum
*Verumtamen miraculum meum non 7
te terreat, & eloquentia mea non sit ti-
bi gravis.
* Dixisti ergo in auribus meis, & 8
vocem verborum tuorum audivi.
* Mundus sum ego, & absque deli- 9
cto: immaculatus, & non est iniqui-
tas in me.
* Quia querelas in me reperit, ideo 10
arbitratus est me inimicum sibi.
* Posuit in nervo pedes meos, custo- 11
divit omnes semitas meas.
* Hoc est ergo, in quo non es justifi- 12
catus: respondebo tibi, quia major sit
Deus homine.
* Adversus eum contendis, quod non 13
ad omnia verba responderit tibi?
*Semel loquitur Deus, & secundo 14
id ipsum non repetit.
* Per somnium in visione nocturna, 15
quando irruit sopor super homines, &
dormiunt in lectulo:
* Tunc aperit aures virorum, & eru- 16
diens eos instruit disciplina.
*Ut avertat hominem ab his quæ fa- 17
cit, & liberet eum de superbia.
* Eruens animam ejus à corruptio- 18
ne: & vitam illius, ut non transeat in
gladium.
* Increpat quoque per dolorem in 19
lectulo, & omnia ossa ejus marcescere
facit.
* Abominabilis ei fit in vita sua pa- 20
nis, & animæ illius cibus ante deside-
rabilis.
*Tabescet caro ejus; & ossa, quæ te- 21
cta fuerant, nudabuntur.
* Appropinquavit corruptioni ani- 22
ma ejus, & vita illius mortiferis.
* Si fuerit pro eo Angelus loquens, 23
unus de millibus, ut annuntiet homi-
nis æquitatem.
* Miserebitur ejus, & dicet: Libera 24
eum, ut non descendat in corruptio-
nem: inveni in quo ei propitier.
* Consumpta est caro ejus à suppli- 25
ciis, revertatur ad dies adolescentiæ
suæ.
* Deprecabitur Deum, & placabi- 26
lis ei erit: & videbit faciem ejus in
jubilo, & reddet homini justitiam
suam.
* Respiciet homines, & dicet: Pec- 27
cavi, & vere deliqui, &, ut eram dig-
nus, non recepi.
* Liberavit animam suam ne perge- 28
ret in interitū, sed vivēs lucē videret.

*Ecce,

* Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos.

*Vt revocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viventium.

* Attende Iob, & audi me: & tace, dum ego loquor.

* Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim, te apparere justum.

* Quod si non habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

CAPVT XXXIV.

Eliu rursum ex verbis Iob accusat eum blasphemiæ aliorumque criminum, æquitatem ostendens divini judicii, ejus quoque potentiæ & notitiæ cuncta subesse.

PRonuntians itaque Eliu, etiam hæc locutus est:

*Audite sapientes verba mea, & eruditi auscultate me.

* Auris enim verba probat, & guttur escas gustu dijudicat.

* Iudicium eligamus nobis, & inter nos videamus quid sit melius.

* Quia dixit Iob: Iustus sum, & Deus subvertit judicium meum.

* In judicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato.

* Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam:

* Qui graditur cum operantibus iniquitatem, & ambulat cum viris impiis?

* Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo.

* Ideo viri cordati audite me, absit à Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas.

* Opus enim hominis reddet ei, & juxta vias singulorum restituet eis.

* Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet judicium.

* Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?

* Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius & flatum ad se trahet.

* Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem revertetur.

* Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, & ausculta vocem eloquii mei.

* Numquid qui non amat judicium, sanari potest? & quomodo tu eum, qui justus est, in tantum condemnas?

* Qui dicit regi, apostata: qui vocat duces, impios.

* Qui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum ejus sunt universi.

* Subito morientur, & in media nocte turbabuntur populi, & pertransibunt, & auferent violentum absque manu.

* Oculi enim ejus super vias homi- 21
num, & omnes gressus eorum considerat.

* Non sunt tenebræ, & non est um- 22
bra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem.

* Neque enim ultra in hominis po- 23
testate est, ut veniat ad Deum in judicium.

* Conteret multos, & innumerabi- 24
les, & stare faciet alios pro eis.

* Novit enim opera eorum: & idcir- 25
co inducet noctem, & conterentur.

* Quasi impios percussit eos in loco 26
videntium.

* Qui quasi de industria recesserunt 27
ab eo, & omnes vias ejus intelligere noluerunt:

* Vt pervenire facerent ad eum cla- 28
morem egeni, & audiret vocem pauperum.

* Ipso enim concedente pacem, quis 29
est qui condemnet? ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum & super gentes & super omnes homines?

* Qui regnare facit hominem hypo- 30
critam propter peccata populi.

* Quia ergo ego locutus sum ad De- 31
um, te quoque non prohibebo.

* Si erravi, tu doce me: si ini- 32
quitatem locutus sum, ultra non addam.

* Numquid à te Deus expetit eam, 33
quia displicuit tibi? tu enim cœpisti loqui, & non ego: quod si quid nosti melius, loquere.

* Viri intelligentes loquantur mihi, 34
& vir sapiens audiat me.

*Iob autem stulte locutus est, & ver- 35
ba illius non sonant disciplinam.

* Pater mi, probetur Iob usque ad 36
finem: ne desinas ab homine iniquitatis.

* Quia addit super peccata sua blas- 37
phemiam, inter nos interim constringatur: & tunc ad judicium provocet sermonibus suis Deum.

CAPVT XXXV.

Eliu colligens Iob dixisse Deo non placere quod rectum est, ostendit non Deo, sed homini & pietatem prodesse, & impietatem obesse.

IGitur Eliu hæc rursum locutus est: 1
* Numquid æqua tibi videtur tua 2
cogitatio, ut diceres: Iustior sum Deo?

* Dixisti enim: Non tibi placet quod 3
rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccavero?

*Itaque ego respondebo sermonibus 4
tuis, & amicis tuis tecum.

* Suspice cælum & intuere, & con- 5
templare æthera quòd altior te sit.

* Si

6 * Si peccaveris, quid ei nocebis? & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?
7 * Porro si juste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?
8 * Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua: & filium hominis adjuvabit justitia tua.
9 * Propter multitudinem calumniatorum clamabunt: & ejulabunt propter vim brachii tyrannorum.
10 * Et non dixit: Vbi est Deus, qui fecit me: qui dedit carmina in nocte?
11 * Qui docet nos super jumenta terræ, & super volucres cæli erudit nos.
12 * Ibi clamabunt, & non exaudiet, propter superbiam malorum.
13 * Non ergo frustra audiet Deus, & Omnipotens causas singulorum intuebitur.
14 * Etiam cum dixeris: Non considerat: judicare coram illo, & expecta eum.
15 * Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde.
16 * Ergo Iob frustra aperit os suum, & absque scientia verba multiplicat.

CAPVT XXXVI.

Eliu æquitatem divini judicii tuetur, qui percutit ut erudiat, loquitur ut ad se redeant; redeuntes à flagellis liberat: hortatur itaque Iob ad resipiscentiam, promittens cuncta prospera.

1 Addens quoque Eliu, hæc locutus est:
2 * Sustine me paululum & indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
3 * Repetam scientiam meam à principio, & operatorem meum probabo justum.
4 * Vere enim absque mendacio sermones mei, & perfecta scientia probabitur tibi.
5 * Deus potentes non abjicit, cum & ipse sit potens.
6 * Sed non salvat impios, & judicium pauperibus tribuit.
7 * Non auferet à justo oculos suos, & reges in solio collocat in perpetuum, & illi eriguntur.
8 * Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis:
9 * Indicabit eis opera eorum, & scelera eorum, quia violenti fuerunt.
10 * Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: & loquetur, ut revertantur ab iniquitate.
11 * Si audierint & observaverint, complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria:
12 * Si autem non audierint, transibunt per gladium, & consumentur in stultitia.
13 * Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint.
* Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos. 1
* Eripiet de angustia sua pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus. 1
* Igitur salvabit te de ore angusto latissime, & non habente fundamentum subter se: requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine. 1
* Causa tua quasi impii judicata est, causam judiciumque recipies. 1
* Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te. 1
* Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, & omnes robustos fortitudine. 2
* Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis. 2
* Cave ne declines ad iniquitatem: hanc enim cœpisti sequi post miseriam. 2
* Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus. 2
* Quis poterit scrutari vias ejus? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem? 2
* Memento quod ignores opus ejus, de quo cecinerunt viri. 2
* Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul. 2
* Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum ejus inæstimabilis. 2
* Qui aufert stillas pluviæ, & effundit imbres ad instar gurgitum. 27
* Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta desuper. 28
* Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum, 29
* Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet. 30
* Per hæc enim judicat populos, & dat escas multis mortalibus. 31
* In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat. 32
* Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam possit ascendere. 33

CAPVT XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus declarat Dei sapientiam, potentiam, ac justitiam & inscrutabile judicium ipsius: quibus vult Iob detraxisse.

Svper hoc expavit cor meum, & emotum est de loco suo. 1
* Audite auditionem in terrore vocis ejus, & sonum de ore illius procedentem. 2
* Subter omnes cælos ipse considerat, & lumen illius super terminos terræ. 3
* Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis suæ: & non in- 4

vestigabitur, cùm audita fuerit vox
ejus.
5 * Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.
6 * Qui præcipit nivi ut descendat in
terram, & hiemis pluviis, & imbri
fortitudinis suæ.
7 * Qui in manu omnium hominum
signat, ut noverint singuli opera sua.
8 * Ingredietur bestia latibulum, &
in antro suo morabitur.
9 * Ab interioribus egredietur tempestas, & ab Arcturo frigus.
10 * Flante Deo concrescit gelu, & rursum latissimæ funduntur aquæ.
11 * Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum.
12 * Quæ lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis
super faciem orbis terrarum:
13 * Sive in una tribu, sive in terra
sua, sive in quocumque loco misericordiæ suæ eas jusserit inveniri.
14 * Ausculta hæc Iob; sta, & considera
mirabilia Dei.
15 * Numquid scis quando præceperit
Deus pluviis, ut ostenderent lucem nubium ejus?
16 * Numquid nosti semitas nubium
magnas, & perfectas scientias?
17 * Nonne vestimenta tua calida sunt,
cum perflata fuerit terra Austro?
18 * Tu forsitan cum eo fabricatus es
cælos, qui solidissimi quasi ære fusi
sunt.
19 * Ostende nobis quid dicamus illi:
nos quippe involvimur tenebris.
20 * Quis narrabit ei quæ loquor? etiamsi locutus fuerit homo, devorabitur.
21 * At nunc non vident lucem: subito aër cogetur in nubes, & ventus
transiens fugabit eas.
22 * Ab Aquilone aurum venit, & ad
Deum formidolosa laudatio.
23 * Dignè eum invenire non possumus:
magnus fortitudine, & judicio, & justitia, & enarrari non potest.
24 * Ideo timebunt eum viri, & non audebunt contemplari omnes qui sibi
videntur esse sapientes.

CAPUT XXXVIII.

Deus arguit Iob, ostendens ex conditis à se operibus non posse illum divinam potentiam ac sapientiam comprehendere.

1 RESpondens autem Dominus Iob
de turbine, dixit:
2 * Quis est iste involvens sententias
sermonibus imperitis?
3 * Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & responde mihi.
4 * Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi si habes intelligentiam.
* Qui posuit mensuras ejus, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? 5
* Super quo bases illius solidatæ 6
sunt? aut quis demisit lapidem angularem ejus.
* Cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei? 7
* Quis conclusit ostiis mare, quando 8
erumpebat quasi de vulva procedens:
* Cum ponerem nubem vestimentum 9
ejus, & caligine illud quasi pannis infantiæ obvolverem?
* Circumdedi illud terminis meis, 10
& posui vectem, & ostia;
* Et dixi: Usque huc venies, & non 11
procedes amplius, & hic cõfringes tumentes fluctus tuos.
* Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ locum suum? 12
* Et tenuisti concutiens extrema terræ, & excussisti impios ex ea? 13
* Restituetur ut lutum signaculum, 14
& stabit sicut vestimentum:
* Auferetur ab impiis lux sua, & 15
brachium excelsum confringetur.
* Numquid ingressus es profunda 16
maris, & in novissimis abyssi deambulasti?
* Numquid apertæ sunt tibi portæ 17
mortis, & ostia tenebrosa vidisti?
* Numquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi, si nosti, omnia, 18
* In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus sit: 19
* Ut ducas unumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus ejus. 20
* Sciebas tunc quod nasciturus esses? & numerum dierum tuorum noveras? 21
* Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti? 22
* Quæ præparavi in tempus hostis, 23
in diem pugnæ & belli?
* Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram? 24
* Quis dedit vehementissimo imbri 25
cursum, & viam sonantis tonitrui,
* Ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium 26
commoratur,
* Ut impleret inviam & desolatam, 27
& produceret herbas virentes?
* Quis est pluviæ pater? vel quis 28
genuit stillas roris?
* De cujus utero egressa est glacies? 29
& gelu de cęlo quis genuit?
* In similitudinem lapidis aquæ durantur, & superficies abyssi constringitur. 30
* Numquid conjungere valebis micantes stellas Plejadas, aut gyrum Arcturi poteris dissipare? 31
* Numquid producis Luciferum in 32
tempore suo, & Vesperum super filios

lios terræ consurgere facis?
33 * Numquid nosti ordinem cæli, & pones rationem ejus in terra?
34 * Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te?
35 * Numquid mittes fulgura, & ibunt, & revertentia dicent tibi: Adsumus?
36 * Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 * Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?
38 * Quando fundebatur pulvis in terra, & glebæ compingebantur?
39 * Numquid capies leænæ prædam, & animam catulorum ejus implebis.
40 *Quando cubant in antris, & in specubus insidiantur?
41 * Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eo quod non habeant cibos?

CAPVT XXXIX.

Deus ipsi Iob ostendit mirabilia opera sua in ibicibus, onagro, rhinocerote, struthione, equo & aquila; arguens eum quòd cum ipso contendere voluerit: quibus Iob commotus agnoscit se temerè locutum.

1 NVmquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti?
2 * Dinumerasti menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum?
3 * Incurvantur ad fœtum, & pariunt, & rugitus emittunt.
4 * Separantur filii earum, & pergunt ad pastum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas.
5 * Quis dimisit onagrum liberum, & vincula ejus quis solvit?
6 * Cui dedi in solitudine domum, & tabernacula ejus in terra salsuginis.
7 * Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.
8 * Circumspicit montes pascuæ suæ, & virentia quæque perquirit.
9 * Numquid volet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?
10 * Numquid alligabis rhinocerota ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium post te?
11 * Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos?
12 * Numquid credes illi quod sementem reddat tibi, & aream tuam congreget?
13 * Penna struthionis similis est pennis herodii, & accipitris.
14 * Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea?
* Obliviscitur quod pes conculcet 15
ea, aut bestia agri conterat.
* Duratur ad filios suos quasi non 16
sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.
* Privavit enim eam Deus sapientia, 17
nec dedit illi intelligentiam.
* Cum tempus fuerit, in altum alas 18
erigit: deridet equum & ascensorem ejus.
*Numquid præbebis equo fortitudi- 19
nem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?
* Numquid suscitabis eum quasi lo- 20
custas? gloria narium ejus terror.
* Terram ungula fodit, exultat 21
audacter: in occursum pergit armatis.
* Contemnit pavorem, nec cedit 22
gladio.
* Super ipsum sonabit pharetra, vi- 23
brabit hasta & clypeus.
* Fervens & fremens sorbet ter- 24
ram, nec reputat tubæ sonare clangorem.
* Vbi audierit buccinam, dicit: 25
Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, & ululatum exercitus.
* Numquid per sapientiam tuam 26
plumescit accipiter, expandens alas suas ad Austrum?
* Numquid ad præceptum tuum e- 27
levabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?
* In petris manet, & in præruptis 28
silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.
* Inde contemplatur escam, & de 29
longe oculi ejus prospiciunt.
* Pulli ejus lambent sanguinem: 30
& ubicumque cadaver fuerit, statim adest.
* Et adjecit Dominus, & locutus est 31
ad Iob:
* Numquid qui contendit cum 32
Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei.
* Respondens autem Iob Domino, 33
dixit:
* Qui leviter locutus sum, responde- 34
re quid possum? manum meam ponam super os meum.
* Vnum locutus sum, quod utinam 35
non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam.

CAPVT XL.

Deus arguens Iob quòd visus sit justitia ipsius detraxisse, ostendit ei suam potentiam in Behemoth & Leviathan, silentium ei imponens.

REspondens autem Dominus Iob 1
de turbine, dixit:

2 * Accinge ficut vir lumbos tuos: interrogabo te, & indica mihi.
3 * Numquid irritum facies judicium meum: & condemnabis me, ut tu justificeris?
4 * Et si habes brachium sicut Deus, & si voce simili tonas?
5 * Circumda tibi decorem, & in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus.
6 * Disperge superbos in furore tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia.
7 * Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contere impios in loco suo.
8 * Absconde eos in pulvere simul, & facies eorum demerge in foveam.
9 * Et ego confitebor quòd salvare te possit dextera tua.
10 * Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœnum quasi bos comedet:
11 * Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.
12 * Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum ejus perplexi sunt.
13 * Ossa ejus velut fistulæ æris, cartilago illius quasi laminæ ferreæ.
14 * Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.
15 * Huic montes herbas ferunt: omnes bestiæ agri ludent ibi.
16 * Sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.
17 * Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum salices torrentis.
18 * Ecce, absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quod influat Iordanis in os ejus.
19 * In oculis ejus quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares ejus.
20 * An extrahere poteris leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?
21 * Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?
22 * Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
23 * Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum servum sempiternum?
24 * Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?
25 * Concident eum amici, divident illum negotiatores?
26 * Numquid implebis sagenas pelle ejus, & gurgustium piscium capite illius?
27 * Pone super eum manum tuam: memento belli, nec ultra addas loqui.
28 * Ecce, spes ejus frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

CAPUT XLI.

Malitia Behemoth arguitur juxta illius membra, duritiam & superbiam.

Non quasi crudelis suscitabo eum: 1
quis enim resistere potest vultui
meo?
* Quis ante dedit mihi, ut reddam 2
ei? omnia quæ sub cælo sunt, mea
sunt.
* Non parcam ei, & verbis potenti- 3
bus, & ad deprecandum compositis.
* Quis revelabit faciem indumen- 4
ti ejus? & in medium oris ejus quis intrabit?
* Portas vultus ejus quis aperiet? 5
per gyrum dentium ejus formido.
* Corpus illius quasi scuta fusilia, 6
compactum squamis se prementibus.
* Vna uni conjungitur, & ne spira- 7
culum quidem incedit per eas:
* Vna alteri adhærebit, & tenentes 8
se nequaquam separabuntur.
* Sternutatio ejus splendor ignis, & 9
oculi ejus, ut palpebræ diluculi.
* De ore ejus lampades procedunt, 10
sicut tedæ ignis accensæ.
* De naribus ejus procedit fumus, 11
sicut ollæ succensæ atque ferventis.
* Halitus ejus prunas ardere facit, 12
& flamma de ore ejus egreditur.
* In collo ejus morabitur fortitudo, 13
& faciem ejus præcedit egestas.
* Membra carnium ejus cohærentia 14
sibi: mittet contra eum fulmina, & ad
locum alium non ferentur.
* Cor ejus indurabitur tanquam la- 15
pis, & stringetur quasi malleatoris incus.
* Cum sublatus fuerit, timebunt 16
angeli, & territi purgabuntur.
* Cum apprehenderit eum gladius, 17
subsistere non poterit neque hasta, neque thorax:
* Reputabit enim quasi paleas fer- 18
rum, & quasi lignum putridum, æs.
* Non fugabit eum vir sagittarius, 19
in stipulam versi sunt ei lapides fundæ.
* Quasi stipulam æstimabit malleum, 20
& deridebit vibrantem hastam.
* Sub ipso erunt radii solis, & ster- 21
net sibi aurum quasi lutum.
* Fervescere faciet quasi ollam pro- 22
profundum mare, & ponet quasi cum
unguenta bulliunt.
* Post eum lucebit semita, æstima- 23
bit abyssum quasi senescentem.
* Non est super terram potestas, quæ 24
comparetur ei, qui factus est ut nullum
timeret.
* Omne sublime videt, ipse est rex 25
super universos filios superbiæ.

CAPUT XLII.

Agnoscit Iob se insipienter locutum, & à Domino præfertur amicis, ac pro illis orat: duplicia recipiens eorum quæ amiserat, tandemque plenus dierum in pace quievit.

1 RESpondens autem Iob Domino, dixit:
2 * Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.
3 * Quis est iste, qui celat consilium absque scientia? ideo insipienter locutus sum, & quæ ultra modum excederent scientiam meam.
4 * Audi, & ego loquar: interrogabo te, & responde mihi.
5 *Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te.
6 * Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere.
7 * Postquam autem locutus est Dominus verba hæc ad Iob, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Iob.
8 * Sumite ergo vobis septem tauros, & septem arietes, & ite ad servum meum Iob, & offerte holocaustum pro vobis: Iob autem servus meus orabit pro vobis: faciem ejus suscipiam ut non vobis imputetur stultitia: neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Iob.
9 * Abierunt ergo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt sicut locutus fuerat Dominus ad eos, & suscepit Dominus faciem Iob.
10 * Dominus quoque conversus est ad pœnitentiam Iob, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quæcumque fuerant Iob, duplicia.
11 *Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, & universæ sorores suæ, & cuncti qui noverant eũ prius, & comederunt cum eo panem in domo ejus; & moverunt super eum caput, & consolati sunt eum super omni malo quod intulerat Dominus super eum: & dederunt ei unusquisque ovem unam, & inaurem auream unam.
12 * Dominus autem benedixit novissimis Iob magis quam principio ejus. Et facta sunt ei quattuordecim millia ovium, & sex millia camelorum, & mille juga boum, & mille asinæ.
13 * Et fuerunt ei septem filii, & tres filiæ.
14 * Et vocavit nomen unius Diem, & nomen secundæ Cassiam, & nomen tertiæ Cornustibii.
15 * Non sunt autem inventæ mulieres speciosæ sicut filiæ Iob in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum.
* Vixit autem Iob post hæc, centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum. 16

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS I.

BEatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit: 1
* Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte. 2
* Et erit tamquã lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. 3
Et folium ejus non defluet: & omnia quæcumq; faciet prosperabuntur.
* Non sic impii, non sic: sed tamquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ. 4
* Ideo non resurgent impii in judicio: neque peccatores in concilio justorum. 5
* Quoniam novit Dominus viam justorum: & iter impiorum peribit. 6

Psalm. II.

QVare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania? 1
* Astiterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum ejus. 2
* Dirumpamus vincula eorum: & projiciamus à nobis jugum ipsorum. 3
* Qui habitat in cælis irridebit eos: & dominus subsannabit eos. 4
* Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. 5
* Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus. 6
* Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. 7
* Postula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. 8
* Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos. 9
* Et nunc reges intelligite: erudimini qui judicatis terram. 10
* Servite Domino in timore: & exultate ei cum tremore. 11
* Apprehendite disciplinam, ne- 12

quando irascatur Dominus, & pereatis
de via justa.
3 * Cum exarserit in brevi ira e-
jus, beati omnes, qui confidunt in
eo.

1 Psalmus David, cum fuge-
ret à facie Absalom
filii sui.
(2. Reg. 15.14.) III.

2 DOmine quid multiplicati sunt qui
tribulant me? multi insurgunt
adversum me.
3 * Multi dicunt animæ meæ: Non est
salus ipsi in Deo ejus.
4 * Tu autem Domine susceptor meus
es, gloria mea, & exaltans caput
meum.
5 * Voce mea ad Dominum clama-
vi: & exaudivit me de monte sancto
suo.
6 * Ego dormivi, & soporatus sum:
& exurrexi, quia Dominus suscepit
me.
7 *Non timebo millia populi circum-
dantis me: exurge Domine, salvum me
fac Deus meus.
8 * Quoniam tu percussisti omnes ad-
versantes mihi sine causa: dentes pec-
catorum contrivisti.
9 * Domini est salus: & super popu-
lum tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus,
Psalmus David.
I V.

2 CVm invocarem exaudivit me De-
us justitiæ meæ: in tribulatione
dilatasti mihi.
Miserere mei, & exaudi orationem
meam.
3 * Filii hominum usquequò gravi
corde? ut quid diligitis vanitatem,
& quæritis mendacium?
4 * Et scitote quoniam mirifica-
vit Dominus sanctum suum: Domi-
nus exaudiet me cum clamavero ad
eum.
5 * Irascimini, & nolite peccare: quæ
dicitis in cordibus vestris, in cubili-
bus vestris compungimini.
6 * Sacrificate sacrificium justitiæ,
& sperate in Domino. multi dicunt:
Quis ostendit nobis bona?
7 * Signatum est super nos lumen vul-
tus tui Domine: dedisti lætitiam in
corde meo.
8 * A fructu frumenti, vini, & olei
sui, multiplicati sunt.
9 * In pace in idipsum dormiam, &
requiescam;
10 * Quoniam tu Domine singulariter
in spe constituisti me.

1 In finem pro ea, quæ hære-
ditatem consequitur,
Psalmus Da-
vid. V.

2 VErba mea auribus percipe Do-
mine, intellige clamorem me-
um.
3 * Intende voci orationis meæ, rex
meus & Deus meus.
* Quoniam ad te orabo: Domine 4
mane exaudies vocem meam.
* Mane astabo tibi & videbo: quo- 5
niam non Deus volens iniquitatem
tu es.
* Neque habitabit juxta te mali- 6
gnus: neque permanebunt injusti ante
oculos tuos.
* Odisti omnes, qui operantur ini- 7
quitatem: perdes omnes, qui loquun-
tur mendacium.
Virum sanguinum & dolosum ab-
ominabitur Dominus: * ego autem in 8
multitudine misericordiæ tuæ,
Introibo in domum tuam: adorabo
ad templum sanctum tuum in timore
tuo.
* Domine deduc me in justitia tua: 9
propter inimicos meos dirige in con-
spectu tuo viam meam.
* Quoniam non est in ore eorum ve- 10
ritas: cor eorum vanum est.
* Sepulchrum patens est guttur eo- 11
rum, linguis suis dolose agebant, judi-
ca illos Deus.
Decidant à cogitationibus suis, se-
cundum multitudinem impietatum
eorum expelle eos, quoniam irritave-
runt te Domine.
* Et lætentur omnes, qui sperant in 12
te, in æternum exultabunt: & habita-
bis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes, qui di-
ligunt nomen tuum, * quoniam tu be- 13
nedices justo.
Domine, ut scuto bonæ voluntatis
tuæ coronasti nos.

In finem in carminibus, Psal- 1
mus David, pro octa-
va. VI.

DOmine, ne in furore tuo arguas 2
me, neque in ira tua corripias me.
* Miserere mei Domine quoniam in- 3
firmus sum: sana me Domine quoniam
conturbata sunt ossa mea.
* Et anima mea turbata est valde: 4
sed tu Domine usquequò?
* Convertere Domine, & eripe a- 5
nimam meam: salvum me fac propter
misericordiam tuam.
* Quoniam non est in morte qui me- 6
mor sit tui: in inferno autem quis con-
fitebitur tibi?
* Laboravi in gemitu meo, lava- 7
bo per singulas noctes lectum me-
um, lacrymis meis stratum meum ri-
gabo.
* Turbatus est à furore oculus 8
meus: inveteravi inter omnes inimi-
cos meos,
* Discedite à me omnes qui ope- 9
ramini iniquitatem: quoniam exau-
divit Dominus vocem fletus mei.
* Exaudivit Dominus deprecatio- 10
nem meam, Dominus orationem meam
suscepit.
* Erubescant, & conturbentur ve- 11
hementer omnes inimici mei: con-

vertan-

vertantur & erubescant valde velociter.

1 Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Iemini. 2. *Reg.* 16.

VII.

2 DOmine Deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me.
3 * Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.
4 * Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis:
5 * Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.
6 * Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.
7 * Exurge Domine in ira tua: & exaltare in finibus inimicorum meorum.
Et exurge Domine Deus meus in
8 præcepto quod mandasti: * & synagoga populorum circumdabit te.
Et propter hanc in altum ingredere:
9 * Dominus judicat populos.
Iudica me Domine, secundum justitiam meam, & secũdum innocentiam super me.
10 * Consumetur nequitia peccatorum, & diriges justum, scrutans corda & renes Deus:
11 Iustum * adjutorium meum à Domino, qui salvos facit rectos corde.
13 * Deus judex justus, fortis, & patiens, numquid irascitur per singulos dies?
14 * Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum.
15 * Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.
61 * Ecce parturiit injustitiam: concepit dolorem, & peperit iniquitatem.
17 * Lacum aperuit, & effodit eum: & incidit in foveam, quam fecit.
18 *Convertetur dolor ejus in caput ejus: & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.
19 * Confitebor Domino secundum justitiam ejus: & psallam nomini Domini altissimi.

1 In finem pro torcularibus, Psalmus David.

VIII.

2 DOmine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!
Quoniam elevata est magnificentia tua super cælos.
3 * Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem.
* Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, quæ tu fundasti.
* Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?
* Minuisti eum paulominùs ab angelis, gloria & honore coronasti eum:
* & constituisti eum super opera manuum tuarum.
*Omnia subjecisti sub pedibus ejus, oves & boves universas: insuper & pecora campi.
* Volucres cæli, & pisces maris, qui perambulant semitas maris.
* Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

In finem pro occultis filii, Psalmus David.

IX.

COnfitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.
* Lætabor & exultabo in te, psallam nomini tuo Altissime.
* In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur, & peribunt à facie tua.
*Quoniam fecisti judicium meum & causam meam: sedisti super thronum qui judicas justitiam.
* Increpasti Gentes, & periit impius: nomen eorum delesti in æternum, & in sæculum sæculi.
* Inimici defecerunt frameæ in finem: & civitates eorum destruxisti.
Periit memoria eorum cum sonitu: * & Dominus in æternum permanet.
Paravit in judicio thronum suum:
* & ipse judicabit orbem terræ in æquitate, judicabit populos in justitia:
* Et factus est Dominus refugium pauperi: adjutor in opportunitatibus in tribulatione.
* Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te Domine.
* Psallite Domino, qui habitat in Sion: annuntiate inter Gentes studia ejus:
* Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.
* Miserere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis.
* Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion.
* Exultabo in salutari tuo: infixæ sunt Gentes in interitu, quem fecerunt.
In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.

17 * Cognoscetur Dominus judicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.
18 * Convertantur peccatores in infernum, omnes Gentes quæ obliviscuntur Deum.
19 * Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.
20 * Exurge Domine, non confortetur homo: judicentur Gentes in conspectu tuo:
21 * Constitue Domine legislatorem super eos: ut sciant gentes quoniam homines sunt.

Psal. X. secundum Hebr.

1 * Vt quid Domine recessisti longe, despicis in opportunitatibus, in tribulatione?
2 * Dum superbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant.
3 * Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ: & iniquus benedicitur.
4 * Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret.
5 *Non est Deus in conspectu ejus: inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.
Auferuntur judicia tua à facie ejus: omnium inimicorum suorum dominabitur.
6 * Dixit enim in corde suo: Non movebor à generatione in generationem, sine malo.
7 * Cujus maledictione os plenum est, & amaritudine, & dolo: sub lingua ejus labor & dolor.
8 * Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem.
9 * Oculi ejus in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.
10 * In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum.
11 * Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat in finem.
12 * Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperum.
13 * Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requiret.
14 * Vides, quoniam tu laborem & dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adjutor.
15 * Contere brachium peccatoris & maligni: quæretur peccatum illius, & non invenietur.
16 * Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi: peribitis Gentes de terra illius.
* Desiderium pauperum exaudivit 17
Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua.
* Iudicare pupillo & humili, ut non 18
apponat ultra magnificare se homo super terram.

In finem, Psalmus David. X. 1

IN Domino confido: quomodo dici- 2
tis animæ meæ: Transmigra in montem sicut passer?
* Quoniam ecce peccatores intende- 3
runt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.
*Quoniam quæ perfecisti, destruxe- 4
runt: justus autem quid fecit?
*Dominus in templo sancto suo, Do- 5
minus in cælo sedes ejus.
Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebræ ejus interrogant filios hominum.
* Dominus interrogat justum & im- 6
pium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.
*Pluet super peccatores laqueos: ig- 7
nis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.
* Quoniam justus Dominus & justi- 8
tias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus.

In finem pro octava, Psalmus 1
David. X I.

SAlvum me fac Domine, quoniam 2
defecit sanctus: quoniam diminutæ sunt veritates à filiis hominum.
* Vana locuti sunt unusquisque ad 3
proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.
* Disperdat Dominus universa 4
labia dolosa, & linguam magniloquam.
* Qui dixerunt: Linguam nostram 5
magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est?
* Propter miseriam inopum, & ge- 6
mitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.
Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.
* Eloquia Domini, eloquia casta: 7
argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum.
* Tu Domine servabis nos: & cu- 8
stodies nos à generatione hac in æternum.
* In circuitu impii ambulant: se- 9
cundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

In finem, Psalmus David. 1
XII.

VSquequò Domine oblivisceris me 2
in finem? Vsquequò avertis faciem tuam à me?
* Quamdiu ponam consilia in ani- 3
ma mea, dolorem in corde meo per diem?

*Vsque-

3 * Vſquequò exaltabitur inimicus
4 meus ſuper me? * reſpice, & exaudi me
Domine Deus meus.
Illumina oculos meos ne umquam
5 obdormiam in morte : * ne quando
dicat inimicus meus: Prævalui adverſus eum.
Qui tribulant me, exultabunt ſi mo-
6 tus fuero: * ego autem in miſericordia
tua ſperavi.
Exultabit cor meum in ſalutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi : & pſallam nomini Domini altiſſimi.

1 In finem, Pſalmus David.

XIII.

Dixit inſipiens in corde ſuo : Non eſt Deus.
Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt in ſtudiis ſuis : non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.
2 * Dominus de cælo proſpexit ſuper
filios hominum, ut videat ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.
3 * Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt : non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.
Sepulchrum patens eſt guttur eorum : linguis ſuis doloſe agebant, venenum aſpidum ſub labiis eorum.
Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt : veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem.
Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt: non eſt timor Dei ante oculos eorum.
4 * Nonne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ſicut eſcam panis?
5 * Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
6 * Quoniam Dominus in generatione juſta eſt, conſilium inopis confudiſtis : quoniam Dominus ſpes ejus eſt.
7 * Quis dabit ex Sion ſalutare Iſrael? cum averterit Dominus captivitatem plebis ſuæ, exultabit Iacob, & lætabitur Iſrael.

1 Pſalmus David.

XIV.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo ? aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?
2 * Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam :
3 * Qui loquitur veritatem in corde ſuo, qui non egit dolum in lingua ſua:
Nec fecit proximo ſuo malum, & opprobrium non accepit adverſus proximos ſuos.
4 * Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus : timentes autem Dominum glorificat :
Qui jurat proximo ſuo, & non de-
5 cipit, * qui pecuniam ſuam non dedit
ad uſuram, & munera ſuper innocentem non accepit.
Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

Tituli inſcriptio ipſi David.

XV.

Conſerva me Domine, quoniam ſperavi in te. * Dixi Domino: Deus meus es tu ; quoniam bonorum meorum non eges.
* Sanctis, qui ſunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.
* Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſtea acceleraverunt.
Non congregabo conventicula eorum de ſanguinibus : nec memor ero nominum eorum per labia mea.
* Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei: tu es, qui reſtitues hereditatem meam mihi.
* Funes ceciderunt mihi in præclaris : etenim hereditas mea præclara eſt mihi.
* Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: inſuper & uſque ad noctem increpuerunt me renes mei.
* Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi, ne commovear.
* Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea : inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.
* Quoniam non derelinques animam meam in inferno : nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem.
Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo : delectationes in dextera tua uſque in finem.

Oratio David. XVI.

Exaudi Domine juſtitiam meam: intende deprecationem meam.
Auribus percipe orationem meam, non in labiis doloſis.
* De vultu tuo judicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.
* Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte: igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas.
* Vt non loquatur os meum opera hominum : propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras.
* Perfice greſſus meos in ſemitis tuis ut non moveantur veſtigia mea.
* Ego clamavi, quoniam exaudiſti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.
* Mirifica miſericordias tuas, qui ſalvos facis ſperantes in te.
* A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi me, ut pupillam oculi.
Sub umbra alarum tuarum protege me : * à facie impiorum qui me afflixerunt.
Inimici mei animam meam circundederunt, * adipem ſuum concluſerunt: os eorum locutum eſt ſuperbiam.
* Projicientes me nunc circumdederunt me: oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.

* Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam : & ſicut catulus leonis habitans in abditis.

* Exurge Domine ; præveni eum , & ſupplanta eum: eripe animam meam ab impio , frameam tuam * ab inimicis manus tuæ.

Domine à paucis de terra divide eos in vita eorum : de abſconditis tuis adimpletus eſt venter eorum.

Saturati ſunt filiis : & dimiſerunt reliquias ſuas parvulis ſuis.

* Ego autem in juſtitia apparebo conſpectui tuo: ſatiabor cum apparuerit gloria tua.

In finē puero Domini David, qui locutus eſt Domino verba cantici hujus, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul , & dixit: (2. *Reg.* 22. 2.) XVII.

Diligam te Domine fortitudo mea: * Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

Deus meus adjutor meus, & ſperabo in eum.

Protector meus , & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus.

* Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis ſalvus ero.

* Circumdederunt me dolores mortis : & torrentes iniquitatis conturbaverunt me.

* Dolores inferni circūdederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.

* In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi:

Et exaudivit de templo ſancto ſuo vocem meam : & clamor meus in conſpectu ejus, introivit in aures ejus.

* Commota eſt , & contremuit terra: fundamenta montium conturbata ſunt, & commota ſunt, quoniam iratus eſt eis.

* Aſcendit fumus in ira ejus: & ignis à facie ejus exarſit : carbones ſuccenſi ſunt ab eo.

* Inclinavit cælos , & deſcendit : & caligo ſub pedibus ejus.

* Et aſcendit ſuper cherubim, & volavit : volavit ſuper pennas ventorum.

* Et poſuit tenebras latibulum ſuum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebroſa aqua in nubibus aëris.

* Præ fulgore in cōſpectu ejus nubes tranſierunt, grando, & carbones ignis.

* Et intonuit de cælo Dominus, & Altiſſimus dedit vocem ſuam : grando & carbones ignis.

* Et miſit ſagittas ſuas , & diſſipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.

* Et apparuerunt fontes aquarum , & revelata ſunt fundamenta orbis terrarum ;

Ab increpatione tua Domine, ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ.

* Miſit de ſummo , & accepit me : & aſſumpſit me de aquis multis.

* Eripuit me de inimicis meis fortiſ- 18
ſimis , & ab his qui oderunt me : quoniam
conſortati ſunt ſuper me.
* Prævenerunt me in die afflictionis 19
meæ : & factus eſt Dominus protector
meus.
* Et eduxit me in latitudinem : ſal- 20
vum me fecit , quoniam voluit me.
* Et retribuet mihi Dominus ſecundū 21
juſtitiam meam, & ſecundum puritatē
manuum mearum retribuet mihi :
* Quia cuſtodivi vias Domini, nec im- 22
pie geſſi à Deo meo.
* Quoniam omnia judicia ejus in 23
conſpectu meo: & juſtitias ejus non repuli
à me.
* Et ero immaculatus cum eo: & ob- 24
ſervabo me ab iniquitate mea.
* Et retribuet mihi Dominus ſecun- 25
dum juſtitiam meam: & ſecundum puritatem
manuum mearum in conſpectu
oculorum ejus.
* Cum ſancto ſanctus eris, & cum vi- 26
ro innocente innocens eris :
* Et cum electo electus eris : & cum 27
perverſo perverteris.
* Quoniam tu populum humilem ſal- 28
vum facies: & oculos ſuperborum humiliabis.
* Quoniam tu illuminas lucernam 29
meam Domine : Deus meus illumina
tenebras meas.
* Quoniam in te eripiar à tentatione, 30
& in Deo meo tranſgrediar murum.
* Deus meus impolluta via ejus : elo- 31
quia Domini igne examinata: protector
eſt omnium ſperantium in ſe.
* Quoniam quis Deus præter Domi- 32
num ? aut quis Deus præter Deum noſtrum ?
* Deus qui præcinxit me virtute : & 33
poſuit immaculatam viam meam.
* Qui perfecit pedes meos tamquam 34
cervorum , & ſuper excelſa ſtatuens
me.
* Qui docet manus meas ad prælium: 35
& poſuiſti ut arcum æreum , brachia
mea.
* Et dediſti mihi protectionem ſalu- 36
tis tuæ: & dextera tua ſuſcepit me:
Et diſciplina tua correxit me in finem:
& diſciplina tua ipſa me docebit.
* Dilataſti greſſus meos ſubtus me: & 37
non ſunt infirmata veſtigia mea.
* Perſequar inimicos meos , & com- 38
prehendam illos: & non convertar donec
deficiant.
* Confringam illos , nec poterunt 39
ſtare: cadent ſubtus pedes meos.
* Et præcinxiſti me virtute ad bel- 40
lum : & ſupplantaſti inſurgentes in me
ſubtus me.
* Et inimicos meos dediſti mihi dor- 41
ſum, & odientes me diſperdidiſti.
* Clamaverunt, nec erat qui ſalvos fa- 42
ceret; ad Dominum, nec exaudivit eos.
* Et comminuam eos, ut pulverem an- 43
te faciem venti ; ut lutum platearum
delebo eos.

* Eripies

44 * Eripies me de contradictionibus populi : constitues me in caput Gentium.
45 * Populus, quem non cognovi, servivit mihi: in auditu auris obedivit mihi.
46 * Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt à semitis suis.
47 * Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meæ.
48 * Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.
49 * Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.
50 * Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: & nomini tuo psalmum dicam.
51 * Magnificans salutes regis ejus, & faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus usque in sæculum.

1 In finem, Psalmus David.

XVIII.

2 CÆli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum.
3 * Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.
4 * Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.
5 * In omnem terram exivit sonus eorum : & in fines orbis terræ verba eorum.
6 * In sole posuit tabernaculum suum: & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo :
Exultavit ut gigas ad currendam
7 viam, * à summo cælo egressio ejus:
Et occursus ejus usque ad summum ejus : nec est qui se abscondat à calore ejus.
8 * Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.
9 * Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes corda : præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.
10 * Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi : judicia Domini vera, justificata in semetipsa.
11 * Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum : & dulciora super mel & favum.
12 * Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.
13 * Delicta quis intelligit ? ab occultis
14 meis munda me: * & ab alienis parce servo tuo.
Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero : & emundabor à delicto maximo.
15 * Et erunt ut complaceant eloquia oris mei : & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.
Domine adjutor meus, & redemptor meus.

In finem, Psalmus David. 1

XIX.

EXaudiat te Dominus in die tribulationis : protegat te nomen Dei Iacob. 2
* Mittat tibi auxilium de sancto : & de Sion tueatur te. 3
* Memor sit omnis sacrificii tui : & holocaustum tuum pingue fiat. 4
* Tribuat tibi secundum cor tuum: & omne consilium tuum confirmet. 5
* Lætabimur in salutari tuo : & in nomine Dei nostri magnificabimur. 6
* Impleat Dominus omnes petitiones tuas : nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus CHRISTVM suum. 7
Exaudiet illum de cælo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ ejus.
* Hi in curribus, & hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. 8
* Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus & erecti sumus. 9
* Domine salvum fac regem: & exaudi nos in die, qua invocaverimus te. 10

In finem, Psalmus David. 1

XX.

DOmine in virtute tua lætabitur rex : & super salutare tuum exultabit vehementer. 2
* Desiderium cordis ejus tribuisti ei: & voluntate labiorum ejus non fraudasti eum. 3
* Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. 4
* Vitam petiit à te: & tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, & in sæculum sæculi. 5
* Magna est gloria ejus in salutari tuo : gloriam & magnum decorem impones super eum. 6
* Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi : lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo. 7
* Quoniam rex sperat in Domino : & in misericordia Altissimi non commovebitur. 8
* Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis : dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt. 9
* Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui : Dominus in ira sua conturbabit eos, & devorabit eos ignis. 10
* Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum à filiis hominum. 11
* Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia, quæ non potuerunt stabilire. 12
* Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis præparabis vultum eorum. 13
* Exaltare Domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas. 14

In finem pro susceptione matutina, Psalmus David.

XXI.

DEus Deus meus respice in me: quare me dereliquisti? longe à salute mea verba delictorum meorum.

* Deus meus clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad insipientiam mihi.

* Tu autem in sancto habitas, Laus Israel.

* In te speraverunt patres nostri: speraverunt, & liberasti eos.

* Ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.

* Ego autem sum vermis, & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebis.

* Omnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labiis, & moverunt caput.

* Speravit in Domino, eripiat eum: salvum faciat eum, quoniam vult eum.

* Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ.

* In te projectus sum ex utero: de ventre matris meæ Deus meus es tu, * ne discesseris à me.

Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adjuvet.

* Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.

* Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.

* Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei.

* Aruit tamquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis: & in pulverem mortis deduxisti me.

* Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.

Foderũt manus meas & pedes meos: * dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi vero consideraverunt & inspexerunt me: * diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

* Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum à me: ad defensionem meam conspice.

* Erue à framea Deus animam meam: & de manu canis unicam meam.

* Salva me ex ore leonis: & à cornibus unicornium humilitatem meam.

* Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiæ laudabo te.

* Qui timetis Dominum laudate eum: universum semen Iacob glorificate eũ:

* Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit deprecationem pauperis:

Nec avertit faciem suam à me: & cum clamarem ad eum exaudivit me.

* Apud te laus mea in ecclesia ma- 26
gna: vota mea reddam in conspectu ti-
mentium eum.
* Edent pauperes, & saturabuntur: & 27
laudabunt Dominum qui requirunt
eum: vivent corda eorum in sæculum
sæculi.
* Reminiscentur & convertentur ad 28
Dominum universi fines terræ:
Et adorabunt in conspectu ejus u-
niversæ familiæ Gentium.
* Quoniam Domini est regnum: & ip- 29
se dominabitur Gentium.
* Manducaverunt & adoraverunt o- 30
mnes pingues terræ: in conspectu ejus
cadent omnes qui descendunt in ter-
ram.
* Et anima mea illi vivet: & semen 31
meum serviet ipsi.
* Annuntiabitur Domino generatio 32
ventura: & annuntiabunt cæli justi-
tiam ejus populo qui nascetur, quem
fecit Dominus.

Psalmus David. 1

XXII.

DOminus regit me, & nihil mihi
deerit. * in loco pascuæ ibi me 2
collocavit.
Super aquam refectionis educavit
me: * animam meam convertit. 3
Deduxit me super semitas justitiæ,
propter nomen suum.
* Nam, & si ambulavero in medio 4
umbræ mortis, non timebo mala: quo-
niam tu mecum es.
Virga tua, & baculus tuus, ipsa me
consolata sunt.
* Parasti in conspectu meo mensam, 5
adversus eos, qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum: &
calix meus inebrians quam præclarus
est!
* Et misericordia tua subsequetur me 6
omnibus diebus vitæ meæ:
Et ut inhabitem in domo Domini,
in longitudinem dierum.

Prima sabbati, Psalmus David. 1

XXIII.

DOmini est terra, & plenitudo e-
jus: orbis terrarum, & universi qui
habitant in eo.
* Quia ipse super maria fundavit 2
eum: & super flumina præparavit eum.
* Quis ascendet in montem Domini? 3
aut quis stabit in loco sancto ejus?
* Innocens manibus & mundo corde, 4
qui non accepit in vano animam suam,
nec juravit in dolo proximo suo.
* Hic accipiet benedictionẽ à Domi- 5
no: & misericordiã à Deo salutari suo.
* Hæc est generatio quærentium eum, 6
quærentium faciem Dei Iacob.
* Attollite portas principes vestras, & 7
elevamini portæ æternales: & introi-
bit rex gloriæ.
* Quis est iste rex gloriæ? Dominus 8
fortis & potens: Dominus potens in
prœlio.
* Attollite portas principes vestras, 9

& ele-

& elevamini portæ æternales : & in-
troibit rex gloriæ.
10 * Quis est iste rex gloriæ ? Dominus
virtutum ipse est rex gloriæ.
1 In finem, Psalmus David.

XXIV.

AD te Domine levavi animam meã:
2 * Deus meus in te confido, non
erubescam:
3 * Neque irrideant me inimici mei:
etenim universi, qui sustinent te, non
confundentur.
4 * Confundantur omnes iniqua agen-
tes supervacuè.
Vias tuas Domine demonstra mihi:
& semitas tuas edoce me.
5 * Dirige me in veritate tua, & doce
me : quia tu es Deus salvator meus, &
te sustinui tota die.
6 * Reminiscere miserationum tuarum
Domine, & misericordiarum tuarum,
quæ à sæculo sunt.
7 * Delicta juventutis meæ,& ignoran-
tias meas ne memineris.
Secundum misericordiam tuam me-
mento mei tu: propter bonitatem tuam
Domine.
8 * Dulcis & rectus Dominus: propter
hoc legẽ dabit delinquentibus in via.
9 * Diriget mansuetos in judicio: doce-
bit mites vias suas.
10 * Vniversæ viæ Domini,misericordia
& veritas, requirentibus testamentum
ejus & testimonia ejus.
11 * Propter nomen tuum Domine pro-
pitiaberis peccato meo : multum est e-
nim.
12 * Quis est homo qui timet Dominũm?
legem statuit ei in via, quam elegit.
13 * Anima ejus in bonis demorabitur:
& semen ejus hereditabit terram.
14 * Firmamentum est Dominus timen-
tibus eum : & testamentum ipsius ut
manifestetur illis.
15 * Oculi mei semper ad Dominum:
quoniam ipse evellet de laqueo pedes
meos.
16 * Respice in me,& miserere mei:quia
unicus & pauper sum ego.
17 * Tribulationes cordis mei multipli-
catæ sunt : de necessitatibus meis erue
me.
18 * Vide humilitatem meam, & labo-
rem meum : & dimitte universa deli-
cta mea.
19 * Respice inimicos meos quoniam
multiplicati sunt, & odio iniquo ode-
runt me.
20 * Custodi animam meam, & erue me:
non erubescam quoniam speravi in te.
21 * Innocentes & recti adhæserunt mi-
hi: quia sustinui te.
22 * Libera Deus Israel, ex omnibus tri-
bulationibus suis.
1 In finem, Psalmus David.

XXV.

IVdica me Domine, quoniam ego in
innocentia mea ingressus sum : & in
Domino sperans non infirmabor.
* Proba me Domine,& tenta me: ure 2
renes meos & cor meum.
* Quoniam misericordia tua ante o- 3
culos meos est: & complacui in verita-
te tua.
* Non sedi cum concilio vanitatis: & 4
cum iniqua gerentibus non introibo.
* Odivi ecclesiam malignantium : & 5
cum impiis non sedebo.
* Lavabo inter innocentes manus 6
meas : & circumdabo altare tuum Do-
mine:
* Vt audiam vocem laudis, & enar- 7
rem universa mirabilia tua.
* Domine dilexi decorem domus tuę, 8
& locum habitationis gloriæ tuæ.
* Ne perdas cum impiis Deus animam 9
meam, & cum viris sanguinum vitam
meam.
* In quorũ manibus iniquitates sunt: 10
dextera eorum repleta est muneribus.
* Ego autẽ in innocentia mea ingres- 11
sus sum : redime me, & miserere mei.
* Pes meus stetit in directo: in eccle- 12
siis benedicam te Domine.
Psalmus David priusquam lini- 1
retur. XXVI.
DOminus illuminatio mea,& salus
mea, quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ, à quo
trepidabo?
* Dum appropiant super me nocen- 2
tes, ut edant carnes meas:
Qui tribulant me inimici mei, ipsi
infirmati sunt & ceciderunt.
* Si consistant adversum me castra, 3
non timebit cor meum.
Si exurgat adversum me prælium,
in hoc ego sperabo.
* Vnam petii à Domino, hanc requi- 4
ram, ut inhabitem in domo Domini o-
mnibus diebus vitæ meæ:
Vt videam voluptatem Domini, &
visitem templum ejus.
* Quoniam abscondit me in taberna- 5
culo suo : in die malorum protexit me
in abscondito tabernaculi sui.
* In petra exaltavit me:& nunc exal- 6
tavit caput meũ super inimicos meos.
Circuivi,& immolavi in tabernacu-
lo ejus hostiam vociferationis : canta-
bo, & psalmum dicam Domino.
* Exaudi Domine vocem meam, qua 7
clamavi ad te: miserere mei, & exaudi
me.
* Tibi dixit cor meum, exquisivit te 8
facies mea : faciem tuam Domine re-
quiram.
* Ne avertas faciem tuam à me : ne 9
declines in ira à servo tuo.
Adjutor meus esto : ne derelinquas
me, neque despicias me Deus salutaris
meus.
* Quoniam pater meus,& mater mea, 10
dereliquerunt me : Dominus autem as-
sumpsit me.
* Legem pone mihi Domine in via 11
tua : & dirige me in semitam rectam
propter inimicos meos.

* Ne tradideris me in animas tribu-
antium me : quoniam insurrexerunt
n me testes iniqui, & mentita est ini-
quitas sibi.
* Credo videre bona Domini in terra
viventium.
* Expecta Dominum, viriliter age: &
confortetur cor tuum,& sustine Domi-
num.

Psalmus ipsi David.
XXVII.

AD te Domine clamabo, Deus meus
ne sileas à me : ne quando taceas
à me, & assimilabor descendentibus in
lacum.
* Exaudi Domine vocem deprecatio-
nis meæ dum oro ad te : dum extollo
manus meas ad templum sanctum
tuum.
* Ne simul trahas me cum peccatori-
bus : & cum operantibus iniquitatem
ne perdas me.
Qui loquuntur pacem cum proximo
suo, mala autem in cordibus eorum.
* Da illis secundum opera eorum , &
secundum nequitiam adinventionum
ipsorum.
Secundum opera manuum eorum
tribue illis : redde retributionem eo-
rum ipsis.
* Quoniam non intellexerunt opera
Domini , & in opera manuum ejus de-
strues illos, & non ædificabis eos.
* Benedictus Dominus : quoniam ex-
audivit vocem deprecationis meæ.
* Dominus adjutor meus,& protector
meus : in ipso speravit cor meum , &
adjutus sum.
Et refloruit caro mea: & ex volun-
tate mea confitebor ei.
* Dominus fortitudo plebis suæ : &
protector salvationum christi sui est:
* Salvum fac populum tuum Domi-
ne, & benedic hereditati tuæ: & rege
eos & extolle illos usque in æternum.

Psalmus David,
In consummatione tabernaculi.
XXVIII.

AFferte Domino filii Dei : afferte
Domino filios arietum.
* Afferte Domino gloriam & hono-
rem , afferte Domino gloriam nomini
ejus : adorate Dominum in atrio san-
cto ejus.
* Vox Domini super aquas, Deus ma-
jestatis intonuit : Dominus super a-
quas multas.
* Vox Domini in virtute: vox Domi-
ni in magnificentia.
* Vox Domini confringentis ce-
dros : & confringet Dominus cedros
Libani :
* Et comminuet eas tamquam vitu-
lum Libani: & dilectus quemadmo-
dum filius unicornium.
* Vox Domini intercidentis flammam
ignis : * Vox Domini concutientis de-
sertum : & commovebit Dominus de-
sertum Cades.
* Vox Domini præparantis cervos, & 9
revelabit condensa : & in templo ejus
omnes dicent gloriam.
* Dominus diluvium inhabitare fa- 10
cit : & sedebit Dominus rex in æter-
num.
* Dominus virtutem populo suo da- 11
bit: Dominus benedicet populo suo in
pace.

Psalmus Cantici
In dedicatione domus David. 1
XXIX.

EXaltabo te Domine quoniam su- 2
scepisti me:nec delectasti inimicos
meos super me:
* Domine Deus meus clamavi ad te, 3
& sanasti me.
* Domine eduxisti ab inferno ani- 4
mam meam : salvasti me à descenden-
tibus in lacum.
* Psallite Domino sancti ejus : & 5
confitemini memoriæ sanctitatis ejus.
* Quoniam ira in indignatione ejus: 6
& vita in voluntate ejus.
Ad vesperum demorabitur fletus :&
ad matutinum lætitia.
* Ego autem dixi in abundantia mea: 7
Non movebor in æternum.
* Domine in voluntate tua,præstitisti 8
decori meo virtutem.
Avertisti faciem tuam à me , & fa-
ctus sum conturbatus.
* Ad te Domine clamabo:& ad Deum 9
meum deprecabor.
* Quæ utilitas in sanguine meo, dum 10
descendo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi pulvis,
aut annuntiabit veritatem tuam?
* Audivit Dominus , & misertus est 11
mei: Dominus factus est adjutor meus.
* Convertisti planctum meum in 12
gaudium mihi : conscidisti saccum
meum , & circumdedisti me lætitia:
* Vt cantet tibi gloria mea , & non 13
compungar : Domine Deus meus in æ-
ternum confitebor tibi.

In finem , Psalmus David, 1
pro extasi.
XXX.

IN te Domine speravi,non confundar 2
in æternum : in justitia tua libera
me.
* Inclina ad me aurem tuam,accelera 3
ut eruas me.
Esto mihi in Deum protectorem;&
in domum refugii, ut salvũ me facias.
* Quoniam fortitudo mea , & refu- 4
gium meum es tu : & propter nomen
tuum deduces me,& enutries me.
* Educes me de laqueo hoc,quem ab- 5
sconderunt mihi : quoniam tu es pro-
tector meus.
* In manus tuas commendo spiritum 6
meum: redemisti me Domine Deus ve-
ritatis.
* Odisti observantes vanitates,super- 7
vacuè.
Ego autẽ in Domino speravi:* exul- 8
tabo, & lætabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem
meam, salvasti de necessitatibus animam meam.
9 * Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes
meos.
10 * Miserere mei Domine quoniam tribulor, conturbatus est in ira oculus
meus, anima mea, & venter meus:
11 * Quoniam defecit in dolore vita
mea: & anni mei in gemitibus.
Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt.
12 * Super omnes inimicos meos factus
sum opprobrium & vicinis meis valde, & timor notis meis
Qui videbant me, foras fugerunt à
13 me: * oblivioni datus sum, tamquam
mortuus à corde.
Factus sum tamquam vas perditum:
14 * quoniam audivi vituperationem
multorum commorantium in circuitu.
In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.
15 * Ego autem in te speravi Domine: di-
16 xi: Deus meus es tu: * in manibus tuis
sortes meæ.
Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me.
17 * Illustra faciem tuam super servum
tuum, salvum me fac in misericordia tua:
18 * Domine non confundar, quoniam
invocavi te.
Erubescant impii, & deducantur in
19 infernum: * muta fiant labia dolosa.
Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem; in superbia, & in abusione.
20 * Quam magna multitudo dulcedinis
tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.
Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.
21 * Abscondes eos in abscondito faciei
tuæ à conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.
22 * Benedictus Dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.
23 * Ego autem dixi in excessu mentis
meæ: Projectus sum à facie oculorum tuorum.
Ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.
24 * Diligite Dominum omnes sancti ejus: quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.
25 * Viriliter agite, & confortetur cor
vestrũ, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi David intellectus. XXXI.

1 BEati, quorũ remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.
2 * Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatũ, nec est in spiritu ejus dolus.
3 * Quoniam tacui, inveteraverunt ossa
mea, dum clamarem tota die.
* Quoniam die ac nocte gravata est 4
super me manus tua: conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina.
*Delictum meum cognitum tibi feci: 5
& injustitiam meam non abscondi.
Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.
* Pro hac orabit ad te omnis sanctus, 6
in tempore opportuno.
Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum nõ approximabunt.
* Tu es refugium meum à tribulatio- 7
ne, quæ circumdedit me: exultatio mea erue me à circumdantibus me.
* Intellectum tibi dabo, & instruam 8
te in via hac, qua gradieris: firmabo super te oculos meos.
* Nolite fieri sicut equus & mulus, 9
quibus non est intellectus.
In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.
* Multa flagella peccatoris, sperantem 10
autem in Domino misericordia circumdabit.
* Lætamini in Domino & exultate 11
justi, & gloriamini omnes recti corde.

Psalmus David.
XXXII.

EXultate justi in Domino: rectos de- 1
cet collaudatio.
* Confitemini Domino in cithara: in 2
psalterio decem chordarum psallite illi.
* Cantate ei canticum novum: bene 3
psallite ei in vociferatione.
* Quia rectum est verbum Domini, & 4
omnia opera ejus in fide.
* Diligit misericordiam & judicium: 5
misericordia Domini plena est terra.
* Verbo Domini cæli firmati sunt: & 6
spiritu oris ejus omnis virtus eorum.
* Congregans sicut in utre aquas ma- 7
ris: ponens in thesauris abyssos.
* Timeat Dominum omnis terra: ab 8
eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.
* Quoniam ipse dixit, & facta sunt: 9
ipse mandavit, & creata sunt.
* Dominus dissipat consilia gentium: 10
reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum.
* Consilium autem Domini in ætter- 11
num manet: cogitationes cordis ejus in generatione & generationem.
* Beata gens, cujus est Dominus, Deus 12
ejus; populus, quem elegit in hæreditatem sibi.
* De cælo respexit Dominus: vidit o- 13
mnes filios hominum.
* De præparato habitaculo suo respe- 14
xit super omnes, qui habitant terram.
* Qui finxit sigillatim corda eorum: 15
qui intelligit omnia opera eorum.
* Non salvatur rex per multam virtu- 16
tem: & gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.
* Fallax equus ad salutẽ: in abundan- 17
tia autem virtutis suæ non salvabitur.

* Ecce

* Ecce oculi Domini ſuper metuentes
eum: & in eis, qui ſperant ſuper miſe-
ricordia ejus.
* Vt eruat à morte animas eorum: &
alat eos in fame.
* Anima noſtra ſuſtinet Dominum:
quoniã adjutor & protector noſter eſt.
* Quia in eo lætabitur cor noſtrum:
& in nomine ſancto ejus ſperavimus.
* Fiat miſericordia tua Domine ſuper
nos: quemadmodum ſperavimus in te.

Davidi, cum immutavit vultum ſuum coram Achimelech, & dimiſit eum & abiit. (1. *Reg.* 21.)

XXXIII.

BEnedicã Dominum in omni tempo-
re: ſemper laus ejus in ore meo.
* In Domino laudabitur anima mea:
audiant manſueti, & lætentur.
* Magnificate Dominum mecum: &
exaltemus nomen ejus in idipſum.
* Exquiſivi Dominum, & exaudivit
me: & ex omnibus tribulationibus
meis eripuit me.
* Accedite ad eum, & illuminamini:
& facies veſtræ non confundentur.
* Iſte pauper clamavit, & Dominus
exaudivit eum: & de omnibus tribu-
lationibus ejus ſalvavit eum.
* Immittet angelus Domini in circui-
tu timentium eum: & eripiet eos.
* Guſtate, & videte quoniã ſuavis eſt
Dominus: beatus vir, qui ſperat in eo.
* Timete Dominum omnes ſancti e-
jus: quoniam non eſt inopia timenti-
bus eum.
* Divites eguerunt & eſurierunt: in-
quirentes autem Dominum non mi-
nuentur omni bono.
* Venite filii, audite me: timorem
Domini docebo vos.
* Quis eſt homo qui vult vitam: dili-
git dies videre bonos?
* Prohibe linguam tuam à malo: &
labia tua ne loquantur dolum.
* Diverte à malo, & fac bonum: in-
quire pacem, & perſequere eam.
* Oculi Domini ſuper juſtos: & aures
ejus in preces eorum.
* Vultus autem Domini ſuper facien-
tes mala: ut perdat de terra memoriam
eorum.
* Clamaverunt juſti, & Dominus ex-
audivit eos: & ex omnibus tribulatio-
nibus eorum liberavit eos.
* Iuxta eſt Dominus iis, qui tribulato
ſunt corde: & humiles ſpiritu ſalvabit.
* Multæ tribulationes juſtorum: & de
omnibus his liberabit eos Dominus.
* Cuſtodit Dominus omnia oſſa eo-
rum: unum ex his non conteretur.
* Mors peccatorum peſſima: & qui o-
derunt juſtum delinquent.
* Redimet Dominus animas ſervo-
rum ſuorum: & non delinquent omnes
qui ſperant in eo.

Ipſi David. XXXIV.

IVdica Domine nocentes me, expu-
gna impugnantes me.
* Apprehende arma & ſcutum: & ex- 2
ſurge in adjutorium mihi.
* Effunde frameam, & conclude ad- 3
verſus eos, qui perſequuntur me: dic a-
nimæ meæ: Salus tua ego ſum.
* Confundantur & revereantur, quæ- 4
rentes animam meam.
Avertantur retrorſum, & confun-
dantur cogitantes mihi mala.
* Fiant tamquam pulvis ante faciem 5
venti: & angelus Domini coarctans
eos.
* Fiat via illorum tenebrę & lubricũ: 6
& angelus Domini perſequens eos.
* Quoniam gratis abſconderunt mihi 7
interitum laquei ſui: ſupervacue ex-
probraverunt animam meam.
* Veniat illi laqueus, quem ignorat: & 8
captio, quam abſcondit, apprehendat
eum: & in laqueum cadat in ipſum.
* Anima autem mea exultabit in Do- 9
mino: & delectabitur ſuper ſalutari
ſuo.
* Omnia oſſa mea dicent: Domine, 10
quis ſimilis tibi?
Eripiens inopem de manu fortio-
rum ejus: egenum & pauperem à diri-
pientibus eum.
* Surgentes teſtes iniqui, quæ igno- 11
rabam interrogabant me.
* Retribuebant mihi mala pro bonis: 12
ſterilitatem animæ meæ.
* Ego autem cum mihi moleſti eſſent, 13
induebar cilicio.
Humiliabam in jejunio animam me-
am: & oratio mea in ſinu meo conver-
tetur:
* Quaſi proximum, & quaſi fratrem 14
noſtrum, ſic complacebam: quaſi lugens
& contriſtatus ſic humiliabar.
* Et adverſum me lætati ſunt, & con- 15
venerunt: congregata ſunt ſuper me
flagella, & ignoravi.
* Diſſipati ſunt, nec compuncti, ten- 16
taverunt me, ſubſannaverunt me ſub-
ſannatione: frenduerunt ſuper me den-
tibus ſuis.
* Domine quando reſpicies? reſtitue 17
animam meam à malignitate eorum, à
leonibus unicam meam.
* Confitebor tibi in eccleſia magna, 18
in populo gravi laudabo te.
* Non ſupergaudeant mihi qui ad- 19
verſantur mihi inique: qui oderunt me
gratis & annuunt oculis.
* Quoniam mihi quidem pacifice lo- 20
quebantur: & in iracundia terræ lo-
quentes, dolos cogitabant.
* Et dilataverunt ſuper me os ſuum: 21
dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi
noſtri.
* Vidiſti Domine, ne ſileas: Domine 22
ne diſcedas à me.
* Exurge & intende judicio meo, 23
Deus meus, & Dominus meus, in cau-
ſam meam.
* Iudica me ſecundum juſtitiam tu- 24
am Domine Deus meus, & non ſuper-
gaudeant mihi.

* Non

25 *Non dicant in cordibus ſuis: Euge,
euge,animæ noſtræ: nec dicant: Devo-
ravimus eum.
26 * Erubeſcant & revereantur ſimul,
qui gratulantur malis meis.
Induantur confuſione & reverentia
qui magna loquuntur ſuper me.
27 *Exultent & lętentur qui volunt ju-
ſtitiam meam: & dicant ſemper: Ma-
gnificetur Dominus, qui volunt pacem
ſervi ejus.
28 * Et lingua mea meditabitur juſti-
tiam tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, ſervo Domini ipſi
David. XXXV.

2 DIxit injuſtus ut delinquat in ſe-
metipſo: non eſt timor Dei ante
oculos ejus.
3 * Quoniam doloſe egit in conſpectu
ejus: ut inveniatur iniquitas ejus ad
odium.
4 *Verba oris ejus iniquitas,& dolus:
noluit intelligere ut bene ageret.
5 * Iniquitatem meditatus eſt in cu-
bili ſuo: aſtitit omni viæ non bonæ,
malitiam autem non odivit.
6 * Domine in cælo miſericordia tua:
& veritas tua uſque ad nubes.
7 * Iuſtitia tua ſicut montes Dei; judi-
cia tua abyſſus multa.
Homines,& jumēta ſalvabis Domine:
8 *quemadmodum multiplicaſti miſeri-
cordiam tuam Deus.
Filii autem hominum, in tegmine
alarum tuarum ſperabunt.
9 *Inebriabuntur ab ubertate domus
tuæ: & torrente voluptatis tuæ pota-
bis eos.
10 * Quoniam apud te eſt fons vitæ: &
in lumine tuo videbimus lumen.
11 * Prætende miſericordiam tuam
ſcientibus te,& juſtitiam tuam his,qui
recto ſunt corde.
12 * Non veniat mihi pes ſuperbiæ: &
manus peccatoris non moveat me.
13 * Ibi ceciderunt qui operantur ini-
quitatem: expulſi ſunt, nec potuerunt
ſtare.

1 Pſalmus ipſi David.
XXXVI.

NOli æmulari in malignantibus:
neque zelaveris facientes iniqui-
tatem.
2 *Quoniam tamquam fœnum veloci-
ter areſcent: & quemadmodum olera
herbarum cito decident.
3 *Spera in Domino,& fac bonitatem:
& inhabita terram,& paſcêris in divi-
tiis ejus.
4 * Delectare in Domino,& dabit tibi
petitiones cordis tui.
5 *Revela Domino viam tuam,& ſpe-
ra in eo: & ipſe faciet.
6 *Et educet quaſi lumen juſtitiā tuam,
& judicium tuum tamquam meridiem:
7 *ſubditus eſto Domino & ora eum.
Noli æmulari in eo, qui proſperatur
in via ſua; in homine faciente inju-
ſtitias.

*Deſine ab ira,& derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris.

*Quoniam qui malignantur,extermi-nabuntur: ſuſtinentes autem Dominum, ipſi hereditabunt terram.

* Et adhuc puſillum,& non erit peccator: & quæres locum ejus, & non invenies.

* Manſueti autem hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.

*Obſervabit peccator juſtum:& ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis.

* Dominus autem irridebit eum: quoniam proſpicit quòd veniet dies ejus.

*Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum ſuum,

Vt dejiciant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde.

*Gladius eorum intret in corda ipſorum: & arcus eorum confringatur.

*Melius eſt modicum juſto,ſuper divitias peccatorum multas.

*Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem juſtos Dominus.

* Novit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in æternum erit.

*Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis ſaturabuntur: * quia peccatores peribunt.

Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient.

* Mutuabitur peccator, & non ſolvet: juſtus autem miſeretur & tribuet.

*Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei diſperibunt.

*Apud Dominum greſſus hominis dirigentur: & viam ejus volet.

* Cum ceciderit,non collidetur: quia Dominus ſupponit manum ſuam.

*Iunior fui, etenim ſenui:& non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.

* Tota die miſeretur & commodat: & ſemen illius in benedictione erit.

* Declina à malo, & fac bonum: & inhabita in ſæculum ſæculi.

* Quia Dominus amat judicium, & non derelinquet ſanctos ſuos: in æternum conſervabuntur.

Injuſti punientur: & ſemen impiorum peribit.

*Iuſti autem hereditabunt terram:& inhabitabunt in ſæculum ſæculi ſuper eam.

*Os juſti meditabitur ſapientiam,& lingua ejus loquetur judicium.

* Lex Dei ejus in corde ipſius: & non ſupplantabuntur greſſus ejus.

*Conſiderat peccator juſtum:& quærit mortificare eum.

*Dominus autem non derelinquet

eum

eum in manibus ejus: nec damnabit
eum cum judicabitur illi.
34 *Expecta Dominum,& custodi viam
ejus: & exaltabit te ut hereditate capias
terram: cum perierint peccatores
videbis.
35 * Vidi impium superexaltatum, &
elevatum sicut cedros Libani.
36 * Et transivi, & ecce non erat: &
quæsivi eum, & non est inventus locus
ejus.
37 *Custodi innocentiam,& vide equitatem:
quoniam sunt reliquiæ homini
pacifico.
38 *Injusti autem disperibunt simul: reliquiæ
impiorum interibunt.
39 * Salus autem justorum à Domino:
& protector eorum in tempore tribulationis.
40 * Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit
eos: & eruet eos à peccatoribus,
& salvabit eos: quia speraverunt
in eo.

1 Psalmus David, in rememorationem
de sabbato. XXXVII.

2 DOmine ne in furore tuo arguas
me, neque in ira tua corripias
me.
3 * Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt
mihi: & confirmasti super me manum
tuam.
4 * Non est sanitas in carne mea à facie
iræ tuæ: non est pax ossibus meis à
facie peccatorum meorum.
5 * Quoniam iniquitates meæ supergressæ
sunt caput meum: & sicut onus
grave gravatæ sunt super me.
6 *Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices
meæ, à facie insipientiæ meæ.
7 * Miser factus sum & curvatus sum
usque in finem: tota die contristatus
ingrediebar.
8 * Quoniam lumbi mei impleti sunt
illusionibus: & non est sanitas in carne
mea.
9 * Afflictus sum, & humiliatus sum
nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.
10 * Domine, ante te omne desiderium
meum: & gemitus meus à te non est
absconditus.
11 * Cor meum conturbatum est, dereliquit
me virtus mea: & lumen
oculorum meorum, & ipsum non est
mecum.
12 * Amici mei, & proximi mei adversum
me appropinquaverunt,& steterunt.
Et qui juxta me erant, de longe steterunt:
13 * & vim faciebant qui quærebant
animam meam.
Et qui inquirebant mala mihi,locuti
sunt vanitates: & dolos tota die meditabantur.
14 * Ego autem tamquam surdus non
audiebam: & sicut mutus non aperiens
os suum.
15 * Et factus sum sicut homo non audiens:
& non habens in ore suo redargutiones.
*Quoniam in te Domine speravi: tu 16
exaudies me Domine Deus meus.
* Quia dixi: Nequando supergau- 17
deant mihi inimici mei: & dum commoventur
pedes mei, super me magna
locuti sunt.
* Quoniam ego in flagella paratus 18
sum: & dolor meus in conspectu meo
semper.
*Quoniam iniquitatem meam annun- 19
tiabo: & cogitabo pro peccato meo.
* Inimici autem mei vivunt, & con- 20
firmati sunt super me: & multiplicati
sunt qui oderunt me inique.
*Qui retribuunt mala pro bonis, de- 21
trahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.
* Ne derelinquas me Domine Deus 22
meus: ne discesseris à me.
* Intende in adjutorium meum, Do- 23
mine Deus salutis meæ.

In finem, ipsi Idithun, Canticum 1
David. XXXVIII.

DIxi: Custodiam vias meas: ut non 2
delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam, cum consisteret
peccator adversum me.
* Obmutui, & humiliatus sum, & 3
silui à bonis: & dolor meus renovatus
est.
*Concaluit cor meum intra me: & in 4
meditatione mea exardescet ignis.
*Locutus sum in lingua mea: Notum 5
fac mihi Domine finem meum,
Et numerum dierum meorum quis
est: ut sciam quid desit mihi.
* Ecce mensurabiles posuisti dies 6
meos: & substantia mea tamquam nihilum
ante te.
Verumtamen universa vanitas, omnis
homo vivens.
* Verumtamen in imagine pertransit 7
homo: sed & frustra conturbatur.
Thesaurizat: & ignorat cui congregabit
ea.
* Et nunc quæ est expectatio mea? 8
nonne Dominus? & substantia mea
apud te est.
* Ab omnibus iniquitatibus meis 9
erue me: opprobrium insipienti dedisti
me.
* Obmutui, & non aperui os meum, 10
quoniam tu fecisti: * amove à me pla- 11
gas tuas.
*A fortitudine manus tuæ ego defe- 12
ci in increpationibus: propter iniquitatem
corripuisti hominem.
Et tabescere fecisti sicut araneam animam
ejus: verumtamen vane conturbatur
omnis homo.
* Exaudi orationem meam Domine, 13
& deprecationem meam: auribus percipe
lacrymas meas.
Ne sileas: quoniam advena ego sum
apud te, & peregrinus, sicut omnes
patres mei.
* Remitte mihi, ut refrigerer prius 14
quam abeam, & amplius non ero.

1 In finem, Psalmus ipsi David.
XXXIX.
2 EXpectans expectavi Dominum, &
intendit mihi.
3 * Et exaudivit preces meas: & edu-
xit me de lacu miseriæ, & de luto
fæcis.
Et statuit super petram pedes meos:
& direxit gressus meos.
4 * Et immisit in os meum canticum
novum, carmen Deo nostro.
Videbunt multi & timebunt: & spe-
rabunt in Domino.
5 *Beatus vir, cujus est nomen Domini
spes ejus: & non respexit in vanitates
& insanias falsas.
6 *Multa fecisti tu Domine Deus meus
mirabilia tua, & cogitationibus tuis
non est qui similis sit tibi.
Annuntiavi & locutus sum: multi-
plicati sunt super numerum.
7 *Sacrificium & oblationem noluisti:
aures autem perfecisti mihi.
Holocaustum & pro peccato non
8 postulasti: * tunc dixi: Ecce ve-
nio.
9 In capite libri scriptum est de me* ut
facerem voluntatem tuam: Deus meus
volui, & legem tuam in medio cordis
mei.
10 *Annuntiavi justitiam tuam in eccle-
sia magna, ecce labia mea non prohi-
bebo: Domine tu scisti.
11 * Iustitiam tuam non abscondi in
corde meo: veritatem tuam & salutare
tuum dixi.
Non abscondi misericordiam tuam,
& veritatem tuam, à concilio
multo.
* Tu autem Domine ne longe facias
12 miserationes tuas à me: misericor-
dia tua & veritas tua semper suscepe-
runt me.
*Quoniam circumdederunt me mala,
13 quorum non est numerus: comprehen-
derunt me iniquitates meæ, & non po-
tui ut viderem.
Multiplicatæ sunt super capillos
capitis mei: & cor meum dereli-
quit me.
* Complaceat tibi Domine ut eruas
14 me: Domine, ad adjuvandum me re-
spice.
*Confundantur & revereantur simul,
15 qui quærunt animam meam, ut aufe-
rant eam.
Convertantur retrorsum, & reverean-
tur qui volunt mihi mala.
* Ferant confestim confusionem suam,
16 qui dicunt mihi: Euge, euge.
*Exultent & lętentur super te omnes
17 quærentes te: & dicant semper: Magni-
ficetur Dominus: qui diligunt salutare
tuum.
* Ego autem mendicus sum, & pau-
18 per: Dominus sollicitus est mei.
Adjutor meus, & protector meus tu
es: Deus meus ne tardaveris.

In finem, Psalmus ipsi David. 1
XL.
BEatus qui intelligit super egenum, 2
& pauperem: in die mala liberabit
eum Dominus.
*Dominus conservet eum, & vivificet 3
eum, & beatum faciat eum in terra: &
non tradat eum in animam inimico-
rum ejus.
* Dominus opem ferat illi super le- 4
ctum doloris ejus: universum stratum
ejus versasti in infirmitate ejus.
*Ego dixi: Domine miserere mei: sa- 5
na animam meam, quia peccavi tibi.
* Inimici mei dixerunt mala mihi: 6
Quando morietur, & peribit nomen
ejus?
*Et si ingrediebatur ut videret, vana 7
loquebatur, cor ejus congregavit ini-
quitatem sibi.
Egrediebatur foras, & loquebatur
* in idipsum. 8
Adversum me susurrabant omnes
inimici mei: adversum me cogitabant
mala mihi.
*Verbum iniquum constituerunt ad- 9
versum me: Numquid qui dormit non
adjiciet ut resurgat?
* Etenim homo pacis meæ, in quo 10
speravi: qui edebat panes meos, ma-
gnificavit super me supplantatio-
nem.
* Tu autem Domine miserere mei, & 11
resuscita me: & retribuam eis.
* In hoc cognovi quoniam voluisti 12
me: quoniam non gaudebit inimicus
meus super me.
* Me autem propter innocentiam su- 13
scepisti: & confirmasti me in conspectu
tuo in æternum.
* Benedictus Dominus Deus Israel à 14
sæculo, & usque in sæculum: fiat,
fiat.

In finem,
Intellectus filiis Core. XLI. 1
QVemadmodum desiderat cervus 2
ad fontes aquarum: ita desiderat
anima mea ad te Deus.
*Sitivit anima mea ad Deum fortem 3
vivum: quando veniam & apparebo
ante faciem Dei?
* Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes 4
die ac nocte: dum dicitur mihi quoti-
die: Vbi est Deus tuus?
*Hæc recordatus sum, & effudi in me 5
animam meam: quoniam transibo in
locum tabernaculi admirabilis, usque
ad domum Dei.
In voce exultationis, & confessionis:
sonus epulantis.
*Quare tristis es anima mea? & qua- 6
re conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confi-
tebor illi: salutare vultus mei, * & 7
Deus meus.
Ad me ipsum anima mea conturbata
est: propterea memor ero tui de terra
Iordanis, & Hermoniim à monte mo-
dico.

*Abyssus

8 * Abyssus abyssum invocat, in voce
cataractarum tuarum.
Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me transierunt.
9 * In die mandavit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum
ejus.
10 Apud me oratio Deo vitę meæ, *dicam Deo: Susceptor meus es,
Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?
11 *Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei.
Dum dicunt mihi per singulos
12 dies: Vbi est Deus tuus? * quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 Psalmus David. XLII.

IVdica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me.
2 *Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?
3 * Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.
4 *Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.
Confitebor tibi in cithara Deus Deus
5 meus: * quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filiis Core ad intellectum. XLIII.

2 DEus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis,
Opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.
3 * Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos: afflixisti populos, & expulisti eos:
4 *Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non salvavit eos:
Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.
5 * Tu es ipse rex meus & Deus meus, qui mandas salutes Iacob.
6 *In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.
7 * Non enim in arcu meo sperabo: & gladius meus non salvabit me.
8 * Salvasti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos confudisti.
9 * In Deo laudabimur tota die: & in nomine tuo confitebimur in sæculum.
10 *Nunc autem repulisti & confudisti
nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris.
*Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: & qui oderunt nos, diripiebant sibi. 11
*Dedisti nos tamquam oves escarum: & in gentibus dispersisti nos. 12
* Vendidisti populum tuum sine pretio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum. 13
*Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem & derisum his qui sunt in circuitu nostro. 14
*Posuisti nos in similitudinem Gentibus; commotionem capitis in populis. 15
* Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me, 16
* A voce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & persequentis. 17
*Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te: & inique non egimus in testamento tuo. 18
* Et non recessit retro cor nostrum: & declinasti semitas nostras à via tua: 19
*Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis. 20
* Si obliti sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad deum alienum: 21
*Nonne Deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis. 22
Quoniam propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis.
* Exurge, quare obdormis Domine? exsurge, & ne repellas in finem. 23
* Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ? 24
* Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. 25
* Exurge Domine, adjuva nos: & redime nos propter nomen tuum. 26

In finem, pro iis qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. 1
XLIV.

ERuctavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi. 2
Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.
* Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in æternum. 3
* Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime. 4
*Specie tua & pulchritudine tua intende, prospere procede, & regna. 5
Propter veritatem & mansuetudinem, & justitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.
* Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis. 6

*Sedes

7 *Sedes tua Deus in sæculum sæculi:
virga directionis virga regni tui.
8 *Dilexisti justitiam,& odisti iniqui-
tatem : propterea unxit te Deus Deus
tuus oleo lætitiæ præ consortibus
tuis.
9 *Myrrha , & gutta, & casia à vesti-
mentis tuis , à domibus eburneis : ex
10 quibus delectaverunt te * filiæ regum
in honore tuo.
Astitit regina à dextris tuis in vesti-
tu deaurato : circumdata varietate.
11 *Audi filia,& vide,& inclina aurem
tuam : & obliviscere populum tuum,
& domum patris tui.
12 *Et concupiscet rex decorem tuum:
quoniam ipse est Dominus Deus tuus,
& adorabunt eum.
13 * Et filiæ Tyri in muneribus vultum
tuum deprecabuntur , omnes divites
plebis.
14 *Omnis gloria ejus filiæ regis ab in-
15 tus , in fimbriis aureis * circumamicta
varietatibus.
Adducentur regi virgines post eam:
proximæ ejus afferentur tibi.
16 * Afferentur in lætitia & exultatio-
ne: adducentur in templum regis.
17 * Pro patribus tuis nati sunt tibi fi-
lii: constitues eos principes super om-
nem terram.
18 * Memores erunt nominis tui in om-
ni generatione & generationem.
Propterea populi confitebuntur tibi
in æternum , & in sæculum sæculi.

In finem.
1 Filiis Core,pro arcanis, Psalmus.
XLV.

2 DEus noster refugium,&virtus;ad-
jutor in tribulationibus, quæ in-
venerunt nos nimis.
3 *Propterea non timebimus dum tur-
babitur terra: & transferentur montes
in cor maris.
4 * Sonuerunt & turbatæ sunt aquæ
eorum: conturbati sunt montes in for-
titudine ejus.
5 *Fluminis impetus lætificat civita-
tem Dei : sanctificavit tabernaculum
suum Altissimus.
6 * Deus , in medio ejus,non commo-
vebitur: adjuvabit eam Deus mane di-
luculo.
7 * Conturbatæ sunt gentes, & incli-
nata sunt regna : dedit vocem suam,
mota est terra.
8 * Dominus virtutum nobiscum: su-
sceptor noster Deus Iacob.
9 * Venite , & videte opera Domini,
10 quę posuit prodigia super terram:*au-
ferens bella usque ad finem terræ.
Arcum conteret,& confringet arma,
& scuta comburet igni.
11 * Vacate,& videte quoniam ego sum
Deus:exaltabor in gentibus,& exalta-
bor in terra.
12 * Dominus virtutum nobiscum : su-
sceptor noster Deus Iacob.

In finem , pro filiis Core Psal- 1
mus. XLVI.

OMnes Gentes plaudite manibus: 2
jubilate Deo in voce exultatio-
nis.
* Quoniam Dominus excelsus, terri- 3
bilis : Rex magnus super omnem
terram.
* Subjecit populos nobis , & gentes 4
sub pedibus nostris.
*Elegit nobis hereditatem suam,spe- 5
ciem Iacob , quam dilexit.
* Ascendit Deus in jubilo, & Domi- 6
nus in voce tubæ.
*Psallite Deo nostro, psallite: psalli- 7
te Regi nostro, psallite.
* Quoniam Rex omnis terræ Deus: 8
psallite sapienter.
* Regnabit Deus super gentes: Deus 9
sedet super sedem sanctam suam.
* Principes populorum congregati 10
sunt cum Deo Abraham : quoniam dii
fortes terræ vehementer elevati sunt.

Psalmus Cantici filiis Core secun- 1
da Sabbati. XLVII.

MAgnus Dominus,& laudabilis ni- 2
mis in civitate Dei nostri, in mon-
te sancto ejus.
*Fundatur exultatione universæ ter- 3
ræ mons Sion, latera Aquilonis, civi-
tas Regis magni.
*Deus in domibus ejus cognoscetur, 4
cum suscipiet eam.
* Quoniam ecce reges terræ congre- 5
gati sunt:convenerunt in unum.
*Ipsi videntes sic admirati sunt,con- 6
turbati sunt, commoti sunt : * tremor 7
apprehendit eos,
Ibi dolores ut parturientis, *in spi- 8
ritu vehementi conteres naves Tharsis.
* Sicut audivimus , sic vidimus in 9
civitate Domini virtutum , in civitate
Dei nostri : Deus fundavit eam in
æternum.
* Suscepimus Deus misericordiam 1
tuam, in medio templi tui.
*Secundum nomen tuum Deus,sic & 1
laus tua in fines terræ : justitia plena
est dextera tua.
* Lætetur mons Sion , & exultent 1
filiæ Iudæ , propter judicia tua Do-
mine.
* Circumdate Sion , & complecti- 1
mini eam: narrate in turribus ejus.
*Ponite corda vestra in virtute ejus: 1
& distribuite domos ejus, ut enarretis
in progenie altera.
*Quoniam hic est Deus , Deus noster 1
in æternum,& in sæculum sæculi:ipse
reget nos in sæcula.

In finem,filiis Core Psalmus. 1
XLVIII.

AVdite hæc omnes Gentes : auri- 2
bus percipite omnes , qui habita-
tis orbem.
*Quiq; terrigenæ, & filii hominum: 3
simul in unum dives & pauper.
* Os meum loquetur sapientiam : & 4
meditatio cordis mei prudentiam.

*Incli-

5 * Inclinabo in parabolam aurem
meam: aperiam in psalterio propositio-
nem meam.
6 * Cur timebo in die mala? iniquitas
calcanei mei circumdabit me.
7 * Qui confidunt in virtute sua, & in
multitudine divitiarum suarum glo-
riantur.
8 *Frater non redimit, redimet homo:
non dabit Deo placationem suam.
9 * Et pretium redemptionis animæ
10 suæ: & laborabit in æternum, *& vivet
adhuc in finem.
11 *Non videbit interitum, cum viderit
sapientes morientes: simul insipiens, &
stultus peribunt.
Et relinquent alienis divitias suas:
12 *& sepulchra eorum domus illorum in
æternum.
Tabernacula eorum in progenie, &
progenie: vocaverunt nomina sua in
terris suis.
13 * Et homo, cum in honore esset, non
intellexit: comparatus est jumentis in-
sipientibus, & similis factus est illis.
14 *Hęc via illorum scandalum ipsis: &
postea in ore suo complacebunt.
15 * Sicut oves in inferno positi sunt:
mors depascet eos.
Et dominabuntur eorum justi in ma-
tutino: & auxilium eorum veterascet
in inferno à gloria eorum.
16 *Verumtamen Deus redimet animam
meam de manu inferi, cum accepe-
rit me.
17 *Ne timueris cum dives factus fuerit
homo: & cum multiplicata fuerit glo-
ria domus ejus.
18 *Quoniam cum interierit, non sumet
omnia: neque descendet cum eo gloria
ejus.
19 *Quia anima ejus in vita ipsius bene-
dicetur: confitebitur tibi cum benefe-
ceris ei.
20 *Introibit usque in progenies patrum
suorum: & usque in æternum non vi-
debit lumen.
21 *Homo, cum in honore esset, non in-
tellexit: comparatus est jumentis insi-
pientibus, & similis factus est illis.

1 Psalmus Asaph. XLIX.

DEus deorum Dominus locutus est:
& vocavit terram,
2 A solis ortu usque ad occasum: * ex
Sion species decoris ejus.
3 * Deus manifeste veniet: Deus noster
& non silebit.
Ignis in conspectu ejus exardescet: &
in circuitu ejus tempestas valida.
4 * Advocabit cælum desursum, & ter-
ram discernere populum suum.
5 * Congregate illi sanctos ejus: qui
ordinant testamentum ejus super sa-
crificia.
6 *Et annuntiabunt cęli justitiam ejus:
quoniam Deus judex est.
7 * Audi populus meus, & loquar: Is-
rael, & testificabor tibi: Deus Deus
tuus ego sum.

* Non in sacrificiis tuis arguam te: 8
holocausta autem tua in conspectu
meo sunt semper.
*Non accipiam de domo tua vitulos, 9
neque de gregibus tuis hircos.
* Quoniam meæ sunt omnes feræ sil- 10
varum, jumenta in montibus & bo-
ves.
* Cognovi omnia volatilia cæli: & 11
pulchritudo agri mecum est.
*Si esuriero, non dicam tibi: meus est 12
enim orbis terræ, & plenitudo ejus.
* Numquid manducabo carnes tau- 13
rorum? aut sanguinem hircorum po-
tabo?
* Immola Deo sacrificium laudis: & 14
redde Altissimo vota tua.
* Et invoca me in die tribulationis: 15
eruam te, & honorificabis me.
*Peccatori autem dixit Deus: Quare 16
tu enarras justitias meas, & assumis te-
stamentum meum per os tuum?
*Tu vero odisti disciplinam: & pro- 17
jecisti sermones meos retrorsum.
*Si videbas furem, currebas cum eo: 18
& cum adulteris portionem tuam po-
nebas.
*Os tuum abundavit malitia: & lin- 19
gua tua concinnabat dolos.
* Sedens adversus fratrem tuum lo- 20
quebaris, & adversus filium matris tuæ
ponebas scandalum: * hæc fecisti, & 21
tacui.
Existimasti inique quod ero tui simi-
lis: arguam te, & statuam contra fa-
ciem tuam.
* Intelligite hæc qui obliviscimini 22
Deum: nequando rapiat, & non sit qui
eripiat.
* Sacrificium laudis honorificabit 23
me: & illic iter, quo ostendam illi salu-
tare Dei.

In finem, Psalmus David, 1
*Cum venit ad eum Nathan Prophe- 2
ta, quando intravit ad Bethsabee.
(2. *Reg.* 12.) L.

MIserere mei Deus, secundum ma- 3
gnam misericordiam tuam.
Et secundum multitudinem mise-
rationum tuarum, dele iniquitatem
meam.
*Amplius lava me ab iniquitate mea: 4
& à peccato meo munda me.
*Quoniam iniquitatem meam ego co- 5
gnosco: & peccatum meum contra me
est semper.
* Tibi soli peccavi, & malum coram 6
te feci: ut justificeris in sermonibus
tuis, & vincas cum judicaris.
* Ecce enim in iniquitatibus conce- 7
ptus sum: & in peccatis concepit me
mater mea.
* Ecce enim veritatem dilexisti: in- 8
certa & occulta sapientiæ tuæ manife-
stasti mihi.
* Asperges me hyssopo & munda- 9
bor: lavabis me, & super nivem deal-
babor.

Audi-

10 * Auditui meo dabis gaudium & lætitiam : & exultabunt ossa humiliata.
11 *Averte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.
12 * Cor mundum crea in me Deus : & spiritum rectum innova in visceribus meis.
13 *Ne projicias me à facie tua : & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.
14 *Redde mihi lætitiam salutaris tui: & spiritu principali confirma me.
15 *Docebo iniquos vias tuas : & impii ad te convertentur.
16 * Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ : & exultabit lingua mea justitiam tuam.
17 * Domine, labia mea aperies : & os meum annuntiabit laudem tuam.
18 *Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique:holocaustis non delectaberis.
19 *Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum & humiliatum Deus non despicies.
20 *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion : ut ædificentur muri Ierusalem.
21 *Tunc acceptabis sacrificium justitię, oblationes, & holocausta : tunc imponent super altare tuum vitulos.

1 In finem, Intellectus David,
2 *Cum venit Doeg Idumæus, & nuntiavit Sauli: Venit David in domum Achimelech.
(1. Reg. 22. 9.) LI.

3 QVid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate ?
4 * Tota die injustitiam cogitavit lingua tua : sicut novacula acuta fecisti dolum.
5 *Dilexisti malitiam super benignitatem ; iniquitatem magis quam loqui æquitatem.
6 *Dilexisti omnia verba pręcipitationis, lingua dolosa.
7 *Propterea Deus destruet te in finem: evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo; & radicem tuam de terra viventium.
8 *Videbunt justi, & timebunt, & super eum ridebunt, & dicent.
9 * Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem suum.
Sed speravit in multitudine divitiarum suarum : & prævaluit in vanitate sua.
10 *Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in æternum, & in sæculum sæculi.
11 *Confitebor tibi in sæculum quia fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

In finem,
1 Pro Maëleth intelligentiæ David.
LII.

DIxit insipiens in corde suo: Non est Deus.
*Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus : non est qui faciat bonum.
*Deus de cælo prospexit super filios hominum : ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.
*Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt : non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
*Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis ?
* Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent : confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.
*Quis dabit ex Sion salutare Israel ? 7
cum converterit Deus captivitatem plebis suæ, exultabit Iacob, & lætabitur Israel.

In finem.
In carminibus intellectus David, 1
*Cum venissent Ziphæi, & dixissent 2
ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos? (1 Reg. 23. 19. & 26. 1.)
LIII.

DEus in nomine tuo salvum me fac: 3
& in virtute tua judica me.
*Deus exaudi orationem meam: au- 4
ribus percipe verba oris mei.
* Quoniam alieni insurrexerunt ad- 5
versum me, & fortes quæsierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.
*Ecce enim Deus adjuvat me: & Do- 6
minus susceptor est animæ meæ.
*Averte mala inimicis meis: & in ve- 7
ritate tua disperde illos.
*Voluntarie sacrificabo tibi, & confi- 8
tebor nomini tuo Domine : quoniam bonum est.
*Quoniam ex omni tribulatione eri- 9
puisti me : & super inimicos meos despexit oculus meus.

In finem,
In carminibus intellectus David. 1
LIV.

EXaudi Deus orationem meam, & ne 2
despexeris deprecationem meam :
* intende mihi, & exaudi me. 3
Contristatus sum in exercitatione
mea: & conturbatus sum *à voce inimi- 4
ci, & à tribulatione peccatoris.
Quoniam declinaverunt in me iniquitates: & in ira molesti erant mihi.
* Cor meum conturbatum est in me: 5
& formido mortis cecidit super me.
* Timor & tremor venerunt super 6
me: & contexerunt me tenebræ.
* Et dixi : Quis dabit mihi pennas 7
sicut columbæ, & volabo, & requiescam ?
* Ecce elongavi fugiens: & mansi in 8
solitudine.
* Expectabam eum, qui salvum me 9
fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.

* Præci-

10 * Præcipita Domine, divide linguas
eorum: quoniam vidi iniquitatem, &
contradictionem in civitate.
11 *Die ac nocte circumdabit eam super
muros ejus iniquitas: & labor in me-
12 dio ejus, *& injustitia.
Et non defecit de plateis ejus usura,
& dolus.
13 * Quoniam si inimicus meus maledi-
xisset mihi, sustinuissem utique.
Et si is, qui oderat me, super me ma-
gna locutus fuisset: abscondissem me
forsitan ab eo.
14 *Tu vero homo unanimis, dux meus,
& notus meus:
15 * Qui simul mecum dulces capiebas
cibos: in domo Dei ambulavimus cum
consensu.
16 * Veniat mors super illos, & descen-
dant in infernum viventes:
Quoniam nequitiæ in habitaculis
eorum, in medio eorum.
17 * Ego autem ad Deum clamavi: &
Dominus salvabit me.
18 *Vespere, & mane, & meridie narra-
bo & annuntiabo: & exaudiet vocem
meam.
19 * Redimet in pace animam meam ab
his, qui appropinquant mihi: quoniam
inter multos erant mecum.
20 *Exaudiet Deus, & humiliabit illos,
qui est ante sæcula.
Non enim est illis commutatio, &
21 non timuerunt Deum: * extendit ma-
num suam in retribuendo.
Contaminaverunt testamentum ejus,
22 *divisi sunt ab ira vultus ejus: & appro-
pinquavit cor illius.
Molliti sunt sermones ejus super
oleum: & ipsi sunt jacula.
23 *Jacta super Dominum curam tuam,
& ipse te enutriet: non dabit in æter-
num fluctuationem justo.
24 * Tu vero Deus deduces eos, in pu-
teum interitus.
Viri sanguinum, & dolosi non dimi-
diabunt dies suos: ego autem sperabo
in te Domine.

In finem,

1 Pro populo, qui à Sanctis longe fa-
ctus est, David in tituli inscriptio-
nem, cum tenuerunt eum Allophyli
in Geth. (1. *Reg.* 21, 12.)

LV.

2 Miserere mei Deus, quoniam con-
culcavit me homo: tota die im-
pugnans tribulavit me.
3 * Conculcaverunt me inimici mei
tota die: quoniam multi bellantes ad-
versum me.
4 * Ab altitudine diei timebo: ego ve-
ro in te sperabo.
5 * In Deo laudabo sermones meos, in
Deo speravi: non timebo quid faciat
mihi caro.
6 * Tota die verba mea execrabantur:
adversum me omnes cogitationes eo-
rum, in malum.

* Inhabitabunt & abscondent: ipsi 7
calcaneum meum observabunt.
Sicut sustinuerunt animam meam,
* pro nihilo salvos facies illos: in ira 8
populos confringes.
Deus, * vitam meam annuntiavi ti- 9
bi: posuisti lacrymas meas in conspe-
ctu tuo,
Sicut & in promissione tua: * tunc 10
convertentur inimici mei retrorsum:
In quacumque die invocavero te:
ecce cognovi quoniam Deus meus es.
*In Deo laudabo verbum, in Domino 11
laudabo sermonem: in Deo speravi, non
timebo quid faciat mihi homo.
*In me sunt Deus vota tua, quæ red- 12
dam, laudationes tibi.
* Quoniam eripuisti animam meam 13
de morte, & pedes meos de lapsu: ut
placeam coram Deo in lumine viven-
tium.

In finem,

Ne disperdas, David in tituli inscri- 1
ptionem, cum fugeret à facie Saul
in speluncā. (2. *Reg.* 22. 1. & 24. 4.)

LVI.

Miserere mei Deus, miserere mei: 2
quoniam in te confidit anima
mea.
Et in umbra alarum tuarum spera-
bo, donec transeat iniquitas.
*Clamabo ad Deum altissimum: Deum 3
qui benefecit mihi.
* Misit de cælo, & liberavit me: de- 4
dit in opprobrium conculcantes
me.
Misit Deus misericordiam suam, &
veritatem suam, * & eripuit animam 5
meam de medio catulorum leonum:
dormivi conturbatus.
Filii hominum dentes eorum arma
& sagittæ: & lingua eorum gladius
acutus.
* Exaltare super cælos Deus: & in 6
omnem terram gloria tua.
*Laqueum paraverunt pedibus meis: 7
& incurvaverunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foveam:
& inciderunt in eam.
* Paratum cor meum Deus, paratum 8
cor meum: cantabo, & psalmum
dicam.
* Exurge gloria mea: exurge psalte- 9
rium & cithara: exurgam diluculo.
*Confitebor tibi in populis Domine: 10
& psalmum dicam tibi in gentibus:
* Quoniam magnificata est usque ad 11
cælos misericordia tua, & usque ad
nubes veritas tua.
*Exaltare super cælos Deus; & super 12
omnem terram gloria tua.

In finem,

Ne disperdas, David in tituli in- 1
scriptionem. LVII.

Si vere utique justitiam loquimini: 2
recta judicate filii hominum.
*Etenim in corde iniquitates opera- 3
mini: in terra injustitias manus vestræ
concinnant.

*Alienati

4 *Alienati sunt peccatores à vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.
5 *Furor illis secundum similitudinem serpentis; sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas,
6 *Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.
7 *Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus.
8 *Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur.
9 *Sicut cera, quæ fluit, auferentur: supercecidit ignis, & non viderunt solem.
10 *Priusquam intelligerent spinæ vestræ rhamnum: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.
11 *Lætabitur justus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris.
12 *Et dicet homo: Si utique est fructus justo: utique est Deus judicans eos in terra.

In finem,

1 *Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & custodivit domum ejus ut eum interficeret. (1. *Reg.* 19.11.)

LVIII.

2 ERipe me de inimicis meis Deus meus: & ab insurgentibus in me libera me.
3 *Eripe me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinum salva me.
4 *Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes.
5 *Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: sine iniquitate cucurri, & direxi.
6 *Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel,
Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.
7 *Convertentur ad vesperam: & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.
8 *Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit?
9 *Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes.
10 *Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es.
11 *Deus meus, misericordia ejus præveniet me.
12 *Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos: nequando obliviscantur populi mei.
Disperge illos in virtute tua: & depone eos protector meus Domine.
13 *Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum: & comprehendantur in superbia sua.
Et de execratione & mendacio annuntiabuntur * in consummatione: in ira consummationis, & non erunt. 14
Et scient quia Deus dominabitur Iacob, & finium terræ.
*Convertentur ad vesperam, & famem patientur ut canes: & circuibunt civitatem. 15
*Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, & murmurabunt. 16
*Ego autem cantabo fortitudinem tuam: & exultabo mane misericordiam tuam. 17
Quia factus es susceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meæ.
*Adjutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es: Deus meus misericordia mea. 18

In finem,

Pro his qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam, 1
*cum succendit Mesopotamiam Syriæ, & Sobal, & convertit Ioab, & percussit Idumæam in valle Salinarum duodecim millia (2. *Reg.* 8. 1. & 10.7. & 1 *Par.* 18.1.) 2

LIX.

DEus repulisti nos, & destruxisti nos: iratus es, & misertus es nobis. 3
*Commovisti terram, & conturbasti eam: sana contritiones ejus, quia commota est. 4
*Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis. 5
*Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant à facie arcus. 6
Vt liberentur dilecti tui: *salvum fac dextera tua, & exaudi me. 7
*Deus locutus est in sancto suo: Lætabor, & partibor Sichimam: & convallem tabernaculorum metibor. 8
*Meus est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim fortitudo capitis mei. 9
Iuda rex meus: *Moab olla spei meę. 10
In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt.
*Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam? 11
*Nonne tu Deus, qui repulisti nos: & non ingredieris Deus in virtutibus nostris? 12
*Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis. 13
*In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos. 14

In finem,

In Hymnis David. LX. 1

EXaudi Deus deprecationem meam: intende orationi meæ. 2
*A finibus terræ ad te clamavi: dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me. 3
Deduxisti me, *Quia factus es spes mea: turris fortitudinis à facie inimici. 4

5 *Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſe-
cula : protegar in velamento alarum
tuarum.
6 * Quoniam tu Deus meus exaudiſti
orationem meam: dediſti hereditatem
timentibus nomen tuum.
7 *Dies ſuper dies regis adjicies: annos
ejus uſque in diem generationis & ge-
nerationis.
8 *Permanet in æternum in conſpectu
Dei: miſericordiam & veritatem ejus
quis requiret ?
9 * Sic pſalmum dicam nomini tuo in
ſæculum ſæculi : ut reddam vota mea
de die in diem.

In finem,
1 Pro Idithun, Pſalmus David.
LXI.

2 NOnne Deo ſubjecta erit anima
mea ? ab ipſo enim ſalutare
meum.
3 *Nam & ipſe Deus meus,& ſalutaris
meus : ſuſceptor meus , non movebor
amplius.
4 *Quouſque irruitis in hominem ? in-
terficitis univerſi vos:tamquam parieti
inclinato & maceriæ depulſæ ?
5 * Verumtamen pretium meum cogi-
taverunt repellere,cucurri in ſiti : ore
ſuo benedicebant , & corde ſuo male-
dicebant.
6 *Verumtamen Deo ſubjecta eſto ani-
ma mea:quoniã ab ipſo patientia mea.
7 * Quia ipſe Deus meus , & ſalvator
meus : adjutor meus,non emigrabo.
8 * In Deo ſalutare meum , & gloria
mea: Deus auxilii mei , & ſpes mea in
Deo eſt.
9 * Sperate in eo omnis congregatio
populi , effundite coram illo corda
veſtra : Deus adjutor noſter in æter-
num.
10 * Verumtamen vani filii hominum,
mendaces filii hominum in ſtateris:
ut decipiant ipſi de vanitate in id-
ipſum.
11 *Nolite ſperare in iniquitate,& rapi-
nas nolite concupiſcere : divitiæ ſi af-
fluant,nolite cor apponere.
12 *Semel locutus eſt Deus, duo hęc au-
13 divi,quia poteſtas Dei eſt, *& tibi Do-
mine miſericordia:quia tu reddes uni-
cuique juxta opera ſua.

Pſalmus David,
1 Cum eſſet in deſerto Idumææ.
(1. *Reg.* 22. 5.) LXII.

2 DEus Deus meus ad te de luce vi-
gilo.
Sitivit in te anima mea, quam mul-
tipliciter tibi caro mea.
3 * In terra deſerta , & invia , & ina-
quoſa : ſic in ſancto apparui tibi , ut
viderem virtutem tuam , & gloriam
tuam.
4 *Quoniam melior eſt miſericordia tua
ſuper vitas: labia mea laudabunt te.
5 *Sic benedicam te in vita mea: & in
nomine tuo levabo manus meas.
6 *Sicut adipe & pinguedine repleatur
anima mea: & labiis exultationis lau-
dabit os meum.
* Si memor fui tui ſuper ſtratum 7
meum , in matutinis meditabor in te:
*quia fuiſti adjutor meus. 8
Et in velamento alarum tuarum ex-
ultabo , * adhæſit anima mea poſt te: 9
me ſuſcepit dextera tua.
* Ipſi vero in vanum quæſierunt ani- 10
mam meam , introibunt in inferiora
terræ : * tradentur in manus gladii, 11
partes vulpium erunt.
* Rex vero lætabitur in Deo, lauda- 12
buntur omnes qui jurant in eo : quia
obſtructum eſt os loquentium iniqua.

In finem ,
Pſalmus David. LXIII. 1

EXaudi Deus orationem meam cum 2
deprecor : à timore inimici eripe
animam meam.
*Protexiſti me à conventu malignan- 3
tium , à multitudine operantium ini-
quitatem.
* Quia exacuerunt ut gladium lin- 4
guas ſuas : intenderunt arcum rem
amaram , ut ſagittent in occultis im-
maculatum.
* Subito ſagittabunt eum,& non ti- 5
mebunt : firmaverunt ſibi ſermonem
nequam.
*Narraverunt ut abſconderent la- 6
queos: dixerunt: Quis videbit eos ?
*Scrutati ſunt iniquitates : defece- 7
runt ſcrutantes ſcrutinio.
Accedet homo ad cor altum: *& ex- 8
altabitur Deus.
Sagittę parvulorum factę ſunt plagę
eorum : * & infirmatæ ſunt contra eos 9
linguæ eorum.
Conturbati ſunt omnes qui vide-
bant eos : *& timuit omnis homo. 10
Et annuntiaverunt opera Dei : & fa-
cta ejus intellexerunt.
*Lætabitur juſtus in Domino,& ſpe- 11
rabit in eo , & laudabuntur omnes re-
cti corde.

In finem, Pſalmus David,
Canticum Ieremię & Ezechielis po- 1
pulo tranſmigrationis , cum inci-
perent exire.
LXIV.

TE decet hymnus Deus in Sion : & 2
tibi reddetur votum in Ieruſalem.
* Exaudi orationem meam : ad te 3
omnis caro veniet.
* Verba iniquorum pręvaluerunt ſu- 4
per nos:& impietatibus noſtris tu pro-
pitiaberis.
*Beatus,quem elegiſti,& aſſumpſiſti: 5
inhabitabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis domus tuæ:
ſanctum eſt templum tuum, *mirabile 6
in æquitate.
Exaudi nos Deus ſalutaris noſter,
ſpes omnium finium terræ , & in
mari longe.
* Præparans montes in virtute tua, 7
accinctus potentia: *qui conturbas pro-
fundum maris,ſonum fluctuum ejus.

Turba-

9 Turbabuntur gentes, *& timebunt
qui habitant terminos à signis tuis:
exitus matutini & vespere delectabis.
10 *Visitasti terram & inebriasti eam:
multiplicasti locupletare eam.
Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio ejus.
11 *Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur germinans.
12 *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate.
13 *Pinguescent speciosa deserti:& exultatione colles accingentur.
14 *Induti sunt arietes ovium,& valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

In finem,
1 Canticum Psalmi resurrectionis.
LXV.

2 IVbilate Deo omnis terra, *psalmum
dicite nomini ejus: date gloriam
laudi ejus.
3 *Dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.
4 *Omnis terra adoret te,& psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.
5 *Venite,& videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.
6 *Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi lætabimur in ipso.
7 *Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi ejus super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis.
8 *Benedicite Gentes Deum nostrum: & auditam facite vocem laudis ejus,
9 *Qui posuit animam meam ad vitam:& non dedit in commotionem pedes meos.
10 *Quoniam probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.
11 *Induxisti nos in laqueum, *posuisti
12 tribulationes in dorso nostro: *imposuisti homines super capita nostra.
Transivimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.
13 *Introibo in domum tuam in holo-
14 caustis: reddam tibi vota mea, *quę distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum, in tribulatione mea.
15 *Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis.
16 *Venite, audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.
17 *Ad ipsum ore meo clamavi,& exaltavi sub lingua mea.
18 *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.
19 *Propterea exaudivit Deus, & attendit voci deprecationis meæ.
*Benedictus Deus, qui non amovit 20
orationem meam, & misericordiam suam à me.

In finem,
In hymnis, Psalmus cantici Da- 1
vid. LXVI.

DEus misereatur nostri, & benedi- 2
cat nobis: illuminet vultum suum super nos,& misereatur nostri.
*Vt cognoscamus in terra viam tuam, 3
in omnibus gentibus salutare tuum.
*Confiteantur tibi populi Deus: con- 4
fiteantur tibi populi omnes.
*Lætentur & exultent gentes: quo- 5
niam judicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.
*Confiteantur tibi populi Deus: con- 6
fiteantur tibi populi omnes: *terra de- 7
dit fructum suum.
Benedicat nos Deus, Deus noster,
*benedicat nos Deus: & metuant eum 8
omnes fines terræ.

In finem,
Psalmus Cantici ipsi David. 1
LXVII.

EXurgat Deus, & dissipentur inimi- 2
ci ejus: & fugiant qui oderunt eum, à facie ejus.
*Sicut deficit fumus, deficiant: sicut 3
fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.
*Et justi epulentur, & exultent in 4
conspectu Dei: & delectentur in lætitia.
*Cantate Deo, psalmum dicite no- 5
mini ejus: iter facite ei, qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi.
Exultate in conspectu ejus, turbabun-
tur à facie ejus, *patris orphanorum, 6
& judicis viduarum.
Deus in loco sancto suo: *Deus qui 7
inhabitare facit unius moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.
*Deus cum egredereris in conspe- 8
ctu populi tui, cum pertransires in deserto:
*Terra mota est, etenim cæli distil- 9
laverunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israel.
*Pluviam voluntariam segregabis 10
Deus hereditati tuę:& infirmata est, tu vero perfecisti eam.
*Animalia tua habitabunt in ea: pa- 11
rasti in dulcedine tua pauperi, Deus.
*Dominus dabit verbum euangeli- 12
zantibus, virtute multa.
*Rex virtutum dilecti dilecti:& spe- 13
ciei domus dividere spolia.
*Si dormiatis inter medios cleros, 14
pennę columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi ejus in pallore auri.
*Dum discernit cælestis reges super 15
eam, nive dealbabuntur in Selmon:
*mons Dei, mons pinguis. 16
Mons coagulatus, mons pinguis:
*ut quid suspicamini montes coagu- 17
latos?

Mons, in quo beneplacitum est Deo
habitare in eo: etenim Dominus habi-
tabit in finem.
18 * Currus Dei decem millibus multi-
plex, millia lætantium: Dominus in eis
in Sina in sancto.
19 *Ascendisti in altum, cepisti captivi-
tatem: accepisti dona in hominibus:
Etenim non credentes, inhabitare
Dominum Deum.
20 *Benedictus Dominus die quotidie:
prosperum iter faciet nobis Deus salu-
tarium nostrorum.
21 *Deus noster, Deus salvos faciendi: &
Domini, Domini exitus mortis.
22 *Verumtamen Deus confringet capita
inimicorum suorum: verticem capilli
perambulantium in delictis suis.
23 * Dixit Dominus: Ex Basan con-
vertam, convertam in profundum
maris:
24 *Vt intingatur pes tuus in sanguine:
lingua canum tuorum ex inimicis, ab
ipso.
25 * Viderunt ingressus tuos Deus, in-
gressus Dei mei; regis mei qui est in
sancto.
26 * Prævenerunt principes conjuncti
psallentibus in medio juvencularum
tympanistriarum.
27 * In ecclesiis benedicite Deo Domi-
no, de fontibus Israel.
28 * Ibi Benjamin adolescentulus, in
mentis excessu.
Principes Iuda, duces eorum: prin-
cipes Zabulon, principes Nephthali.
29 *Manda Deus virtuti tuæ: confirma
hoc Deus, quod operatus es in nobis.
30 *A templo tuo in Ierusalem, tibi offe-
rent reges munera.
31 * Increpa feras arundinis, congrega-
tio taurorum in vaccis populorum: ut
excludant eos, qui probati sunt ar-
gento.
32 Dissipa gentes, quę bella volunt: *ve-
nient legati ex Ægypto: Æthiopia prę-
veniet manus ejus Deo.
33 * Regna terræ, cantate Deo: psallite
34 Domino: psallite Deo, * qui ascendit
super cælum cæli, ad Orientem.
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis,
35 *date gloriam Deo super Israel, ma-
gnificentia ejus, & virtus ejus in nu-
bibus.
36 *Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus
Israel ipse dabit virtutem & fortitudi-
nem plebi suæ: benedictus Deus.

1 In finem, pro iis qui commutabun-
tur, David. LXVIII.

2 SAlvum me fac Deus: quoniam in-
traverunt aquæ usque ad animam
meam.
3 *Infixus sum in limo profundi: & non
est substantia.
Veni in altitudinem maris: & tempe-
stas demersit me.
4 *Laboravi clamans, raucæ factæ sunt
fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum
spero in Deum meum.
*Multiplicati sunt super capillos ca- 5
pitis mei, qui oderunt me gratis.
Confortati sunt qui persecuti sunt
me inimici mei injuste: quę non rapui,
tunc exolvebam.
*Deus tu scis insipientiam meam: & 6
delicta mea à te non sunt abscondita.
* Non erubescant in me qui exspe- 7
ctant te Domine, Domine virtutum.
Non confundantur super me qui quę-
runt te, Deus Israel.
* Quoniam propter te sustinui op- 8
probrium: operuit confusio faciem
meam.
* Extraneus factus sum fratribus 9
meis, & peregrinus filiis matris meæ.
*Quoniam zelus domus tuæ comedit 10
me: & opprobria exprobrantium tibi,
ceciderunt super me.
*Et operui in jejunio animam meam: 11
& factum est in opprobrium mihi.
* Et posui vestimentum meum cili- 12
cium: & factus sum illis in parabolam.
* Adversum me loquebantur qui se- 13
debant in porta: & in me psallebant
qui bibebant vinum.
*Ego vero orationem meam ad te Do- 14
mine: tempus beneplaciti Deus.
In multitudine misericordiæ tuę ex-
audi me, in veritate salutis tuæ.
*Eripe me de luto, ut non infigar: li- 15
bera me ab iis qui oderunt me, & de
profundis aquarum.
* Non me demergat tempestas aquæ, 16
neque absorbeat me profundum: neque
urgeat super me puteus os suum.
*Exaudi me Domine, quoniam beni- 17
gna est misericordia tua: secundum
multitudinem miserationum tuarum
respice in me.
* Et ne avertas faciem tuam à puero 18
tuo: quoniam tribulor, velociter exau-
di me.
*Intende animæ meæ, & libera eam: 19
propter inimicos meos eripe me.
* Tu scis improperium meum, & 20
confusionem meam, & reverentiam
meam.
*In conspectu tuo sunt omnes qui tri- 21
bulant me: improperium exspectavit
cor meum, & miseriam.
Et sustinui qui simul contristaretur,
& non fuit: & qui consolaretur, & non
inveni.
*Et dederunt in escam meam fel: & 22
in siti mea potaverunt me aceto.
*Fiat mensa eorum coram ipsis in la- 23
queum, & in retributiones, & in scan-
dalum.
* Obscurentur oculi eorum ne vi- 24
deant: & dorsum eorũ semper incurva.
*Effunde super eos iram tuam: & fu- 25
ror iræ tuæ comprehendat eos.
* Fiat habitatio eorum deserta: & 26
in tabernaculis eorum non sit qui in-
habitet.
*Quoniam quem tu percussisti, perse- 27
cuti sunt: & super dolorem vulnerum
meorum addiderunt.

28 * Appone iniquitatem super iniqui-
tatem eorum: & non intrent in justi-
tiam tuam.
29 *Deleantur de Libro viventium: &
cum justis non scribantur.
30 *Ego sum pauper & dolens: salus tua
Deus suscepit me.
31 * Laudabo nomen Dei cum cantico:
& magnificabo eum in laude:
32 *Et placebit Deo super vitulum no-
vellum, cornua producentem & un-
gulas.
33 *Videant pauperes & lætentur: quæ-
rite Deum, & vivet anima vestra:
34 *Quoniam exaudivit pauperes Domi-
nus. & vinctos suos non despexit.
35 *Laudent illum cæli & terra, mare, &
omnia reptilia in eis.
36 * Quoniam Deus salvam faciet Sion:
& ædificabuntur civitates Iuda.
Et inhabitabunt ibi, & hereditate
acquirent eam.
37 * Et semen servorum ejus possidebit
eam; & qui diligunt nomen ejus, habi-
tabunt in ea.

In finem, Psalmus David,
1 In rememorationem, quod salvum
fecerit eum Dominus.
L X I X.

2 DEus in adjutorium meum inten-
de: Domine ad adjuvandum me
festina.
3 * Confundantur, & revereantur, qui
quærunt animam meam:
4 * Avertantur retrorsum, & erubes-
cant, qui volunt mihi mala:
Avertantur statim erubescentes, qui
dicunt mihi: Euge, euge.
5 * Exultent & lætentur in te omnes
qui quærunt te, & dicant semper: Ma-
gnificetur Dominus: qui diligunt salu-
tare tuum.
6 * Ego vero egenus, & pauper sum:
Deus adjuva me.
Adjutor meus, & liberator meus es
tu: Domine ne moreris.

Psalmus David,
1 Filiorum Ionadab, & priorum
captivorum. L X X.

2 IN te Domine speravi, non confundar
in æternum: * in justitia tua libera
me, & eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & sal-
va me.
3 * Esto mihi in Deum protectorem,
& in locum munitum: ut salvum me
facias:
Quoniam firmamentum meum, & re-
fugium meum es tu.
4 * Deus meus eripe me de manu pec-
catoris, & de manu contra legem agen-
tis & iniqui:
5 * Quoniam tu es patientia mea Do-
mine: Domine spes mea à juventute
mea.
6 *In te confirmatus sum ex utero:
de ventre matris meæ tu es protector
meus.
7 In te cantatio mea semper: * tam-
quam prodigium factus sum multis: &
tu adjutor fortis.
* Repleatur os meum laude, ut can-
tem gloriam tuam, tota die magnitu-
dinem tuam.
*Ne projicias me in tempore senectu-
tis: cum defecerit virtus mea, ne de-
relinquas me.
*Quia dixerunt inimici mei mihi: &
qui custodiebant animam meam, con-
silium fecerunt in unum.
* Dicentes: Deus dereliquit eum,
persequimini, & comprehendite eum:
quia non est qui eripiat.
*Deus ne elongeris à me: Deus meus
in auxilium meum respice.
* Confundantur, & deficiant detra-
hentes animę meę: operiantur confusio-
ne & pudore qui quærunt mala mihi.
* Ego autem semper sperabo: & ad-
jiciam super omnem laudem tuam.
* Os meum annuntiabit justitiam
tuam; tota die salutare tuum.
Quoniam non cognovi litteraturam,
*introibo in potentias Domini: Domi-
ne memorabor justitiæ tuæ solius.
*Deus docuisti me à juventute mea:
& usque nunc pronuntiabo mirabi-
lia tua:
* Et usque in senectam & senium:
Deus ne derelinquas me,
Donec annuntiem brachium tuum
generationi omni, quæ ventura est;
Potentiam tuam, *& justitiam tuam
Deus usque in altissima, quę fecisti ma-
gnalia: Deus quis similis tibi?
*Quantas ostendisti mihi tribulatio-
nes multas, & malas: & conversus vivi-
ficasti me: & de abyssis terræ iterum
reduxisti me:
*Multiplicasti magnificentiam tuam:
& conversus consolatus es me.
* Nam & ego confitebor tibi in vasis
psalmi veritatem tuam: Deus psallam
tibi in cithara, sanctus Israel.
* Exultabunt labia mea cum can-
tavero tibi; & anima mea quam re-
demisti.
* Sed & lingua mea tota die medi-
tabitur justitiam tuam: cum confusi
& reveriti fuerint qui quærunt mala
mihi.

Psalmus,
In Salomonem. L XXI.

DEus judicium tuum regi da: & ju-
stitiam tuam filio regis.
Iudicare populum tuum in justitia,
& pauperes tuos in judicio.
* Suscipiant montes pacem populo,
& colles justitiam.
* Iudicabit pauperes populi, & sal-
vos faciet filios pauperum: & humilia-
bit calumniatorem.
* Et permanebit cum Sole, & ante
Lunam, in generatione & generatio-
nem.
* Descendet sicut pluvia in vellus:
& sicut stillicidia stillantia super
terram.

* Orietur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna.

* Et dominabitur à mari usque ad mare; & à flumine usque ad terminos orbis terrarum.

* Coram illo procident Æthiopes: & inimici ejus terram lingent.

*Reges Tharsis,& insulæ munera offerent: reges Arabum & Saba dona adducent.

*Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei.

*Quia liberabit pauperem à potente; & pauperem,cui non erat adjutor.

*Parcet pauperi & inopi: & animas
1 pauperum salvas faciet.

*Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eo-
5 rum coram illo.

*Et vivet, & dabitur ei de auro Arabiæ,& adorabunt de ipso semper: tota
5 die benedicent ei.

* Et erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus ejus: & florebunt
7 de civitate sicut fœnum terræ.

*Sit nomen ejus benedictum in sęcula:ante Solem permanet nomen ejus.

Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ:omnes gentes magnificabunt
8 eum.

* Benedictus Dominus Deus Israel,
9 qui facit mirabilia solus.

* Et benedictum nomen majestatis ejus in æternum:& replebitur majesta-
0 te ejus omnis terra:fiat,fiat.
1 *Defecerunt laudes David filii Iesse.

Psalmus Asaph. LXXII.

QVam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde!
2 *Mei autem pæne moti sunt pedes: pæne effusi sunt gressus mei.
3 * Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns.
4 * Quia non est respectus morti eorum;& firmamentum in plaga eorum.
5 * In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.
6 * Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua.
7 *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis.
8 *Cogitaverunt,& locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt.
9 *Posuerunt in cęlum os suum:& lingua eorum transivit in terra.
0 *Ideo convertetur populus meus hic: & dies pleni invenientur in eis.
1 *Et dixerunt: Quomodo scit Deus,& si est scientia in excelso?
2 * Ecce ipsi peccatores,& abundantes in sæculo,obtinuerunt divitias.
3 *Et dixi: Ergo sine causa justificavi cor meum,& lavi inter innocentes manus meas:
4 *Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.

*Si dicebam: Narrabo sic:ecce natio- 15
nem filiorum tuorum reprobavi.

* Existimabam ut cognoscerem hoc, 16
labor est ante me:

*Donec intrem in Sanctuarium Dei: 17
& intelligam in novissimis eorum.

*Verumtamen propter dolos posuisti 18
eis: dejecisti eos dum allevarentur.

* Quomodo facti sunt in desolatio- 19
nem,subito defecerunt:perierunt propter iniquitatem suam.

* Velut somnium surgentium Domi- 20
ne, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

*Quia inflammatum est cor meum,& 21
renes mei commutati sunt: *& ego ad 22
nihilum redactus sum,& nescivi.

*Vt jumentum factus sum apud te:& 23
ego semper tecum.

* Tenuisti manum dexteram meam: 24
& in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

*Quid enim mihi est in cælo? & à te 25
quid volui super terram?

*Defecit caro mea,& cor meum:Deus 26
cordis mei, & pars mea Deus in æternum.

*Quia ecce,qui elongant se à te,peri- 27
bunt: perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.

* Mihi autem adhærere Deo bonum 28
est:ponere in DominoDeo spem meam: Vt annuntiem omnes prædicationes tuas, in portis filiæ Sion.

Intellectus Asaph. 1
LXXIII

VT quid Deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pascuæ tuæ?

* Memor esto congregationis tuæ, 2
quam possedisti ab initio.

Redemisti virgam hereditatis tuæ: mons Sion,in quo habitasti in eo.

* Leva manus tuas in superbias eo- 3
rum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto!

* Et gloriati sunt qui oderunt te,in 4
medio sollemnitatis tuæ.

Posuerunt signa sua, signa: * & non 5
cognoverunt sicut in exitu super summum.

Quasi in silva lignorum securibus *ex- 6
ciderunt januas ejus in idipsum: in securi & ascia dejecerunt eam,

* Incenderunt igni Sanctuarium 7
tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

*Dixerunt in corde suo cognatio eo- 8
rum simul: Quiescere faciamus omnes dies festos Dei à terra.

*Signa nostra non vidimus, jam non 9
est propheta:& nos non cognoscet amplius.

*Vsquequò Deus improperabit inimi- 10
cus: irritat adversarius nomen tuum in finem?

* Vt quid avertis manum tuam, & 11
dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem?

*Deus

12 *Deus autem rex noster ante sæcula,
operatus est salutem in medio terræ.
13 *Tu confirmasti in virtute tua mare:
contribulasti capita draconum in
aquis.
14 *Tu confregisti capita draconis: de-
disti eum escam populis Æthiopum.
15 *Tu dirupisti fontes, & torrentes: tu
siccasti fluvios Ethan.
16 * Tuus est dies, & tua est nox: tu fa-
bricatus es auroram & solem.
17 * Tu fecisti omnes terminos terræ:
æstatem & ver tu plasmasti ea.
18 *Memor esto hujus, inimicus impro-
peravit Domino : & populus insipiens
incitavit nomen tuum.
19 * Ne tradas bestiis animas confiten-
tes tibi : & animas pauperum tuorum
ne obliviscaris in finem.
20 *Respice in testamentum tuum: quia
repleti sunt, qui obscurati sunt terræ
domibus iniquitatum.
21 *Ne avertatur humilis factus confu-
sus: pauper & inops laudabunt nomen
tuum.
22 *Exurge Deus, judica causam tuam:
memor esto improperiorum tuorum,
eorum quę ab insipiente sunt tota die.
23 * Ne obliviscaris voces inimicorum
tuorum : superbia eorum, qui te ode-
runt, ascendit semper.

1 In finem, Ne corrumpas, Psal-
mus Cantici Asaph.

LXXIV.

2 Confitebimur tibi Deus: confitebi-
mur, & invocabimus nomē tuum.
3 Narrabimus mirabilia tua : * cum
accepero tempus , ego justitias judi-
cabo.
4 *Liquefacta est terra, & omnes qui
habitant in ea : ego confirmavi colum-
nas ejus.
5 *Dixi iniquis: Nolite inique agere:
& delinquentibus : Nolite exaltare
cornu :
6 *Nolite extollere in altum cornu ve-
strum : nolite loqui adversum Deum
iniquitatem.
7 * Quia neque ab Oriente , neque ab
Occidente, neque à desertis montibus:
8 *quoniam Deus judex est.
Hunc humiliat , & hunc exaltat:
9 *quia calix in manu Domini vini meri
plenus mixto.
Et inclinavit ex hoc in hoc: verumta-
men fæx ejus non est exinanita: bibent
omnes peccatores terræ.
10 *Ego autem annuntiabo in sæculum:
cantabo Deo Iacob.
11 * Et omnia cornua peccatorum con-
fringam: & exaltabuntur cornua justi.

1 In finem, in Laudibus,
Psalmus Asaph.
Canticum ad Assyrios.

LXXV.

2 Notus in Iudæa Deus: in Israel ma-
gnum nomen ejus.
3 * Et factus est in pace locus ejus: &
habitatio ejus in Sion.
*Ibi confregit potentias arcuum, scu- 4
tum, gladium, & bellum.
* Illuminans tu mirabiliter à mon- 5
tibus æternis: *Turbati sunt omnes in- 6
sipientes corde.
Dormierunt somnum suum : & nihil
invenerunt omnes viri divitiarum in
manibus suis.
*Ab increpatione tua Deus Iacob dor- 7
mitaverunt qui ascenderunt equos.
*Tu terribilis es, & quis resistet tibi? 8
ex tunc ira tua.
* De cælo auditum fecisti judicium: 9
terra tremuit & quievit,
*Cum exurgeret in judicium Deus, 10
ut salvos faceret omnes mansuetos
terræ.
* Quoniam cogitatio hominis confi- 11
tebitur tibi : & reliquiæ cogitationis
diem festum agent tibi.
*Vovete, & reddite Domino Deo ve- 12
stro, omnes qui in circuitu ejus affertis
munera ,
Terribili * & ei qui aufert spiritum 13
principum, terribili apud reges terræ.

In finem , pro Idithun, Psalmus 1
Asaph. LXXVI.

Voce mea ad Dominum clamavi: 2
voce mea ad Deum , & intendit
mihi.
*In die tribulationis meæ Deum ex- 3
quisivi , manibus meis nocte contra
eum: & non sum deceptus.
Renuit consolari anima mea, *memor 4
fui Dei, & delectatus sum, & exercita-
tus sum: & defecit spiritus meus.
* Anticipaverunt vigilias oculi mei: 5
turbatus sum, & non sum locutus.
* Cogitavi dies antiquos : & annos 6
æternos in mente habui.
* Et meditatus sum nocte cum corde 7
meo, & exercitabar, & scopebam spiri-
tum meum.
* Numquid in æternum projiciet 8
Deus: aut non apponet ut complacitior
sit adhuc ?
* Aut in finem misericordiam suam 9
abscindet, à generatione in generatio-
nem ?
* Aut obliviscetur misereri Deus ? 10
aut continebit in ira sua misericor-
dias suas ?
* Et dixi: Nunc cœpi : hæc mutatio 11
dexteræ Excelsi.
* Memor fui operum Domini : quia 12
memor ero ab initio mirabilium tuo-
rum.
* Et meditabor in omnibus operi- 13
bus tuis : & in adinventionibus tuis
exercebor.
* Deus in sancto via tua : quis Deus 14
magnus sicut Deus noster ? *tu es Deus 15
qui facis mirabilia.
Notam fecisti in populis virtutem
tuam: *redemisti in brachio tuo popu- 16
lum tuum, filios Iacob, & Ioseph.
*Viderunt te aquæ Deus, viderunt te 17
aquæ : & timuerunt , & turbatæ sunt
abyssi.

8 *Multitudo sonitus aquarum: vocem
dederunt nubes.
Etenim sagittæ tuæ transeunt: *vox
9 tonitrui tui in rota.
Illuxerunt coruscationes tuæ orbi
terræ: commota est & contremuit
terra.
10 *In mari via tua, & semitæ tuæ in
aquis multis: & vestigia tua non co-
gnoscentur.
11 *Deduxisti sicut oves populum tuum,
in manu Moysi & Aaron.

Intellectus Asaph.

LXXVII.

1 ATtendite popule meus legem
meam: inclinate aurem vestram in
verba oris mei.
2 *Aperiam in parabolis os meum: lo-
quar propositiones ab initio.
*Quanta audivimus & cognovimus
3 ea: & patres nostri narraverunt nobis.
*Non sunt occultata à filiis eorum,
4 in generatione altera.
Narrantes laudes Domini, & virtutes
ejus, & mirabilia ejus quæ fecit.
*Et suscitavit testimonium in Iacob:
5 & legem posuit in Israel.
Quanta mandavit patribus nostris
6 nota facere ea filiis suis: *ut cogno-
scat generatio altera.
Filii qui nascentur, & exurgent, &
narrabunt filiis suis,
7 *Vt ponant in Deo spem suam, & non
obliviscantur operum Dei: & mandata
ejus exquirant.
8 *Ne fiant sicut patres eorum, genera-
tio prava & exasperans;
Generatio, quæ non direxit cor
suum: & non est creditus cum Deo spi-
ritus ejus.
9 *Filii Ephrem intendentes & mitten-
tes arcum, conversi sunt in die belli.
10 *Non custodierunt testamentum Dei:
& in lege ejus noluerunt ambulare.
11 *Et obliti sunt benefactorum ejus, &
mirabilium ejus quæ ostendit eis.
12 *Coram patribus eorum fecit mirabi-
lia in terra Ægypti, in campo Taneos.
13 *Interrupit mare, & perduxit eos: &
statuit aquas quasi in utre.
14 *Et deduxit eos in nube diei; & tota
nocte in illuminatione ignis.
15 *Interrupit petram in eremo: & ada-
quavit eos velut in abysso multa.
16 *Et eduxit aquam de petra: & dedu-
xit tamquam flumina aquas.
17 *Et apposuerunt adhuc peccare ei:
in iram excitaverunt Excelsum in in-
aquoso.
18 *Et tentaverunt Deum in cordibus
suis: ut peterent escas animabus suis.
19 *Et male locuti sunt de Deo: dixerunt:
Numquid poterit Deus parare mensam
in deserto?
20 *Quoniam percussit petram, & flu-
xerunt aquæ, & torrentes inunda-
verunt.
Numquid & panem poterit dare, aut
parare mensam populo suo?

*Ideo audivit Dominus, & distulit: 21
& ignis accensus est in Iacob, & ira
ascendit in Israel:
*Quia non crediderunt in Deo, nec 22
speraverunt in salutari ejus.
*Et mandavit nubibus desuper, & ja- 23
nuas cæli aperuit.
*Et pluit illis manna ad manducan- 24
dum, & panem cæli dedit eis.
*Panem Angelorum manducavit ho- 25
mo: cibaria misit eis in abundantia.
*Transtulit Austrum de cælo: & in- 26
duxit in virtute sua Africum.
*Et pluit super eos sicut pulverem 27
carnes: & sicut arenam maris volatilia
pennata.
*Et ceciderunt in medio castrorum 28
eorum, circa tabernacula eorum.
*Et manducaverunt & saturati sunt 29
nimis, & desiderium eorum attulit eis:
*non sunt fraudati à desiderio suo. 30
Adhuc escæ eorum erant in ore
ipsorum: *& ira Dei ascendit super 31
eos.
Et occidit pingues eorum, & electos
Israel impedivit.
*In omnibus his peccaverunt ad- 32
huc: & non crediderunt in mirabili-
bus ejus.
*Et defecerunt in vanitate dies 33
eorum, & anni eorum cum festina-
tione.
*Cum occideret eos, quærebant 34
eum: & revertebantur, & diluculo ve-
niebant ad eum.
*Et rememorati sunt quia Deus ad- 35
jutor est eorum: & Deus excelsus re-
demptor eorum est.
*Et dilexerunt eum in ore suo, & 36
lingua sua mentiti sunt ei:
*Cor autem eorum non erat rectum 37
cum eo: nec fideles habiti sunt in testa-
mento ejus.
*Ipse autem est misericors, & propi- 38
tius fiet peccatis eorum: & non disper-
det eos.
Et abundavit ut averteret iram suam:
& non accendit omnem iram suam:
*Et recordatus est quia caro sunt: spi- 39
ritus vadens, & non rediens.
*Quoties exacerbaverunt eum in de- 40
serto, in iram concitaverunt eum in
inaquoso?
*Et conversi sunt, & tentaverunt 41
Deum: & sanctum Israel exacerba-
verunt.
*Non sunt recordati manus ejus, die 42
qua redemit eos de manu tribulantis,
*Sicut posuit in Ægypto signa sua, & 43
prodigia sua in campo Taneos.
*Et convertit in sanguinem flumi- 44
na eorum, & imbres eorum, ne bibe-
rent.
*Misit in eos cœnomyiam, & come- 45
dit eos; & ranam, & disperdidit eos.
*Et dedit ærugini fructus eorum, & 46
labores eorum locustæ.
*Et occidit in grandine vineas eo- 47
rum, & moros eorum in pruina.

*Et

48 * Et tradidit grandini jumenta eo-
rum, & possessionem eorum igni.
49 * Misit in eos iram indignationis suæ,
indignationem, & iram, & tribula-
tionem, immissiones per angelos ma-
los.
50 * Viam fecit semitæ iræ suæ, non
pepercit à morte animabus eorum: &
jumenta eorum in morte conclu-
sit.
51 * Et percussit omne primogenitum
in terra Ægypti, primitias omnis la-
boris eorum in tabernaculis Cham.
52 * Et abstulit sicut oves populum su-
um: & perduxit eos tanquam gregem
in deserto.
53 * Et eduxit eos in spe, & non ti-
muerunt: & inimicos eorum operuit
mare.
54 * Et induxit eos in montem sanctifi-
cationis suæ; montem, quem acquisivit
dextera ejus.
Et ejecit à facie eorum Gentes: &
sorte divisit eis terram in funiculo di-
stributionis.
55 * Et habitare fecit in tabernaculis
eorum tribus Israel.
56 * Et tentaverunt, & exacerbaverunt
Deum excelsum: & testimonia ejus non
custodierunt.
57 * Et averterunt se, & non servave-
runt pactum: quemadmodum patres
eorum, conversi sunt in arcum pra-
vum.
58 * In iram concitaverunt eum in col-
libus suis: & in sculptilibus suis ad
æmulationem eum provocaverunt.
59 * Audivit Deus, & sprevit: & ad ni-
hilum redegit valde Israel.
60 * Et repulit tabernaculum Silo, ta-
bernaculum suum, ubi habitavit in
hominibus.
61 * Et tradidit in captivitatem virtutem
eorum, & pulchritudinem eorum in
manus inimici.
62 * Et conclusit in gladio populum
suum: & hereditatem suam sprevit.
63 * Iuvenes eorum comedit ignis:
& virgines eorum non sunt lamenta-
tæ.
64 * Sacerdotes eorum in gladio ceci-
derunt: & viduæ eorum non plora-
bantur.
65 * Et excitatus est tanquam dormi-
ens Dominus, tamquam potens crapu-
latus à vino.
66 * Et percussit inimicos suos in po-
steriora: opprobrium sempiternum de-
dit illis.
67 * Et repulit tabernaculum Ioseph:
& tribum Ephraim non elegit:
63 * Sed elegit tribum Iuda, montem
Sion quem dilexit.
69 * Et ædificavit sicut unicornium
sanctificium suum in terra, quam fun-
davit in sæcula.
70 * Et elegit David servum suum, &
sustulit eum de gregibus ovium: de
post fœtantes accepit eum,

* Pascere Iacob servum suum, & Is- 71
rael hereditatem suam.
* Et pavit eos in innocentia cordis 72
sui: & in intellectibus manuum sua-
rum deduxit eos.

Psalmus Asaph. LXXVIII. 1

Deus venerunt Gentes in heredita-
tem tuam, polluerunt templum san-
ctum tuum: posuerunt Ierusalem in po-
morum custodiam.
* Posuerunt morticina servorum 2
tuorum, escas volatilibus cæli; car-
nes sanctorum tuorum, bestiis terræ.
*Effuderunt sanguinem eorum tam- 3
quam aquam in circuitu Ierusalem: &
non erat qui sepeliret.
* Facti sumus opprobrium vicinis 4
nostris; subsannatio & illusio his, qui
in circuitu nostro sunt.
* Vsquequò Domine irascêris in fi- 5
nem: accendetur velut ignis zelus
tuus?
*Effunde iram tuam in Gentes, quæ 6
te non noverunt; & in regna, quæ no-
men tuum non invocaverunt:
*Quia comederunt Iacob: & locum 7
ejus desolaverunt.
* Ne memineris iniquitatum no- 8
strarum antiquarum, cito anticipent
nos misericordiæ tuæ: quia pauperes
facti sumus nimis.
* Adjuva nos Deus salutaris noster: 9
& propter gloriam nominis tui Domi-
ne libera nos: & propitius esto pecca-
tis nostris, propter nomen tuum:
* Ne forte dicant in Gentibus: Vbi 10
est Deus eorum? & innotescat in natio-
nibus coram oculis nostris,
Vltio sanguinis servorum tuorum,
qui effusus est: * introëat in conspectu 11
tuo gemitus compeditorum.
Secundum magnitudinem brachii
tui, posside filios mortificatorum.
*Et redde vicinis nostris septuplum 12
in sinu eorum: improperium ipso-
rum, quod exprobraverunt tibi Do-
mine.
* Nos autem populus tuus, & oves 13
pascuæ tuæ, confitebimur tibi in sæ-
culum:
In generationem & generationem
annuntiabimus laudem tuam.

In finem, Pro iis qui commu- 1
tabuntur, testimonium A-
saph, Psalmus.
LXXIX.

QVi regis Israel, intende: qui de- 2
ducis velut ovem Ioseph.
Qui sedes super cherubim, manife-
stare * coram Ephraim, Benjamin, & 3
Manasse.
Excita potentiam tuam, & veni, ut
salvos facias nos.
* Deus converte nos: & ostende fa- 4
ciem tuam, & salvi erimus.
* Domine Deus virtutum, quous- 5
que irascêris super orationem servi
tui?
* Cibabis nos pane lacrymarum: & 6

pótum dabis nobis in lacrymis in men-
sura?
7 * Posuisti nos in contradictionem
vicinis nostris: & inimici nostri sub-
sannaverunt nos.
8 * Deus virtutum converte nos: &
ostende faciem tuam: & salvi erimus.
9 * Vineam de Ægypto transtulisti:
ejecisti Gentes, & plantasti eam.
10 * Dux itineris fuisti in conspectu e-
jus: plantasti radices ejus, & implevit
terram.
11 * Operuit montes umbra ejus: & ar-
busta ejus cedros Dei.
12 * Extendit palmites suos usque ad
mare: & usque ad flumen propagines
ejus.
13 * Vt quid destruxisti maceriam ejus:
& vindemiant eam omnes, qui præter-
grediuntur viam?
14 * Exterminavit eam aper de silva:
& singularis ferus depastus est eam.
15 * Deus virtutum convertere: respice
de cælo, & vide, & visita vineam
istam.
16 * Et perfice eam, quam plantavit
dextera tua: & super filium hominis,
quem confirmasti tibi.
17 * Incensa igni, & suffossa ab incre-
patione vultus tui peribunt.
18 * Fiat manus tua super virum dexte-
ræ tuæ; & super filium hominis, quem
confirmasti tibi.
19 * Et non discedimus à te, vivifica-
bis nos: & nomen tuum invocabi-
mus.
20 * Domine Deus virtutum converte
nos: & ostende faciem tuam, & salvi
erimus.

In finem,
1 Pro torcularibus, Psalmus ipsi
Asaph. LXXX.

2 EXultate Deo adjutori nostro: jubi-
late Deo Iacob.
3 * Sumite psalmum, & date tym-
panum; psalterium jucundum cum ci-
thara.
4 * Buccinate in Neomenia tuba, in
insigni die sollemnitatis vestræ:
5 * Quia præceptum in Israel est: &
judicium Deo Iacob.
6 * Testimonium in Ioseph posuit il-
lud, cum exiret de Terra Ægypti:
linguam, quam non noverat, audivit.
7 * Divertit ab oneribus dorsum ejus:
manus ejus in cophino servierunt.
8 * In tribulatione invocasti me, &
liberavi te: exaudivi te in abscondito
tempestatis: probavi te apud aquam
contradictionis.
9 * Audi populus meus, & contesta-
10 bor te: Israel si audieris me, * non e-
rit in te deus recens, neque adorabis
deum alienum.
11 * Ego enim sum Dominus Deus tuus,
qui eduxi te de terra Ægypti: dilata
os tuum, & implebo illud.
12 * Et non audivit populus meus vo-
cem meam: & Israel nō intendit mihi.

* Et dimisi eos secundum desideria 13
cordis eorum, ibunt in adinventioni-
bus suis.
* Si populus meus audisset me: Isra- 14
el si in viis meis ambulasset:
* Pro nihilo forsitan inimicos eorum 15
humiliassem: & super tribulantes eos
misissem manum meam.
* Inimici Domini mentiti sunt ei: & 16
erit tempus eorum in sæcula.
* Et cibavit eos ex adipe frumenti: 17
& de petra, melle saturavit eos.

Psalmus Asaph. LXXXI. 1

DEus stetit in synagoga deorum: in
medio autem deos dijudicat.
* Vsquequò judicatis iniquitatem: 2
& facies peccatorum sumitis?
* Iudicate egeno, & pupillo: humi- 3
lem, & pauperem justificate.
* Eripite pauperem: & egenum de 4
manu peccatoris liberate.
* Nescierunt, neque intellexerunt, 5
in tenebris ambulant: movebuntur o-
mnia fundamenta terræ.
* Ego dixi: Dii estis, & filii Excelsi 6
omnes.
* Vos autem sicut homines morie- 7
mini: & sicut unus de principibus ca-
detis.
* Surge Deus, judica terram: quo- 8
niam tu hereditabis in omnibus Gen-
tibus.

Canticum Psalmi Asaph. 1
LXXXII.

DEus, quis similis erit tibi? ne ta- 2
ceas, neque compescaris Deus:
* Quoniam ecce inimici tui sonue- 3
runt: & qui oderunt te, extulerunt
caput.
* Super populum tuum malignave- 4
runt consilium: & cogitaverunt adver-
sus sanctos tuos.
* Dixerunt: Venite, & disperdamus 5
eos de gente: & non memoretur nomen
Israel ultra.
*Quoniam cogitaverunt unanimiter: 6
simul adversum te testamentum dispo-
suerunt, * tabernacula Idumæorum & 7
Ismahelitæ:
Moab, & Agareni, * Gebal, & Am- 8
mon, & Amalec: alienigenæ cum ha-
bitantibus Tyrum.
* Etenim Assur venit cum illis: fa- 9
cti sunt in adjutorium filiis Lot.
* Fac illis sicut Madian, & Sisaræ: 10
sicut Iabin in torrente Cisson.
* Disperierunt in Endor: facti sunt 11
ut stercus terræ.
* Pone principes eorum, sicut O- 12
reb, & Zeb, & Zebee, & Salma-
na:
Omnes principes eorum, * qui di- 13
xerunt: Hereditate possideamus San-
ctuarium Dei.
* Deus meus pone illos ut ro- 14
tam: & sicut stipulam ante faciem
venti.
* Sicut ignis, qui comburit silvam: & 15
sicut flamma comburens montes:

* Ita.

16 * Ita persequêris illos in tempestate
tua: & in ira tua turbabis eos.
17 * Imple facies eorum ignomi-
nia: & quærent nomen tuum, Do-
mine.
18 * Erubescant, & conturbentur in
sæculum sæculi: & confundantur, &
pereant.
19 * Et cognoscant quia nomen tibi
Dominus: tu solus Altissimus in omni
terra.

1 In finem,
Pro torcularibus filiis Core,
Psalmus. LXXXIII.

2 QVam dilecta tabernacula tua Do-
3 mine virtutum: * concupiscit, &
deficit anima mea in atria Domi-
ni.
Cor meum, & caro mea, exultave-
runt in Deum vivum.
4 * Etenim passer invenit sibi domum,
& turtur nidum sibi, ubi ponat pullos
suos.
Altaria tua Domine virtutum: rex
meus, & Deus meus.
5 * Beati, qui habitant in domo tua
Domine: in sæcula sæculorum lauda-
bunt te.
6 * Beatus vir, cujus est auxilium abs
te: ascensiones in corde suo dispo-
7 suit, * in valle lacrymarum in loco,
quem posuit.
8 * Etenim benedictionem dabit le-
gislator, ibunt de virtute in virtu-
tem, videbitur Deus deorum in Si-
on.
9 * Domine Deus virtutum exaudi o-
rationem meam: auribus percipe Deus
Iacob.
10 * Protector noster aspice Deus: &
respice in faciem Christi tui:
11 * Quia melior est dies una in atriis
tuis super millia.
Elegi abjectus esse in domo Dei mei,
magis quam habitare in tabernaculis
peccatorum.
12 * Quia misericordiam, & veritatem
diligit Deus, gratiam, & gloriam da-
bit Dominus.
13 * Non privabit bonis eos, qui am-
bulant in innocentia: Domine virtu-
tum, beatus homo qui sperat in
te.

1 In finem, Filiis Core, Psal-
mus. LXXXIV.

2 BEnedixisti Domine terram tuam:
avertisti captivitatem Iacob.
3 * Remisisti iniquitatem plebis tuæ:
operuisti omnia peccata eorum.
4 * Mitigasti omnem iram tuam: aver-
tisti ab ira indignationis tuæ.
5 * Converte nos Deus salutaris noster:
& averte iram tuam à nobis.
6 * Numquid in æternum irascêris
nobis? aut extendes iram tuam à ge-
neratione in generationem?
7 * Deus tu conversus vivifica-
bis nos: & plebs tua lætabitur in
te.

* Ostende nobis Domine miseri- 8
cordiam tuam: & salutare tuum da no-
bis.
* Audiam quid loquatur in me Do- 9
minus Deus: quoniam loquetur pacem
in plebem suam;
Et super sanctos suos, & in eos qui
convertuntur ad cor.
* Verumtamen prope timentes eum 10
salutare ipsius: ut inhabitet gloria in
terra nostra.
* Misericordia & veritas obviave- 11
runt sibi: justitia & pax osculatæ
sunt.
* Veritas de terra orta est: & justi- 12
tia de cælo prospexit.
* Etenim Dominus dabit benigni- 13
tatem: & terra nostra dabit fructum
suum.
* Iustitia ante eum ambulabit: & po- 14
net in via gressus suos.

Oratio ipsi David.
LXXXV.

INclina Domine aurem tuam, & ex- 1
audi me: quoniam inops & pauper
sum ego.
* Custodi animam meam, quo- 2
niam sanctus sum: salvum fac ser-
vum tuum, Deus meus, sperantem
in te.
* Miserere mei Domine, quoniam ad 3
te clamavi tota die: * lætifica animam 4
servi tui, quoniam ad te Domine ani-
mam meam levavi.
* Quoniam tu Domine suavis, & mi- 5
tis, & multæ misericordiæ omnibus
invocantibus te.
* Auribus percipe Domine oratio- 6
nem meam: & intende voci depreca-
tionis meæ.
* In die tribulationis meæ clamavi 7
ad te: quia exaudisti me.
* Non est similis tui in diis Domine: 8
& non est secundum opera tua.
* Omnes gentes quascumque feci- 9
sti, venient, & adorabunt coram te
Domine: & glorificabunt nomen tu-
um.
* Quoniam magnus es tu, & faciens 10
mirabilia: tu es Deus solus.
* Deduc me Domine in via tua, & 11
ingrediar in veritate tua: lætetur cor
meum ut timeat nomen tuum.
* Confitebor tibi Domine Deus me- 12
us in toto corde meo, & glorificabo
nomen tuum in æternum.
* Quia misericordia tua ma- 13
gna est super me: * & eruisti a-
nimam meam ex inferno inferio-
ri.
* Deus, iniqui insurrexerunt su- 14
per me, & synagoga potentium
quæsierunt animam meam: & non
proposuerunt te in conspectu suo.
* Et tu Domine Deus miserator & 15
misericors, patiens, & multæ miseri-
cordiæ, & verax.
* Respice in me, & miserere mei, da 16

5 *Inhabitabo in tabernaculo tuo in sę-
cula : protegar in velamento alarum
tuarum.
6 * Quoniam tu Deus meus exaudisti
orationem meam: dedisti hereditatem
timentibus nomen tuum.
7 *Dies super dies regis adjicies: annos
ejus usque in diem generationis & ge-
nerationis.
8 *Permanet in æternum in conspectu
Dei: misericordiam & veritatem ejus
quis requiret ?
9 * Sic psalmum dicam nomini tuo in
sæculum sæculi : ut reddam vota mea
de die in diem.

In finem,
1 Pro Idithun, Psalmus David.
LXI.

2 NOnne Deo subjecta erit anima
mea ? ab ipso enim salutare
meum.
3 *Nam & ipse Deus meus,& salutaris
meus : susceptor meus , non movebor
amplius.
4 *Quousque irruitis in hominem ? in-
terficitis universi vos:tamquam parieti
inclinato & maceriæ depulsæ ?
5 * Verumtamen pretium meum cogi-
taverunt repellere, cucurri in siti : ore
suo benedicebant , & corde suo male-
dicebant.
6 *Verumtamen Deo subjecta esto ani-
ma mea:quoniã ab ipso patientia mea.
7 * Quia ipse Deus meus , & salvator
meus : adjutor meus,non emigrabo.
8 * In Deo salutare meum , & gloria
mea: Deus auxilii mei , & spes mea in
Deo est.
9 * Sperate in eo omnis congregatio
populi , effundite coram illo corda
vestra : Deus adjutor noster in æter-
num.
10 * Verumtamen vani filii hominum,
mendaces filii hominum in stateris:
ut decipiant ipsi de vanitate in id-
ipsum.
11 *Nolite sperare in iniquitate,& rapi-
nas nolite concupiscere : divitiæ si af-
fluant,nolite cor apponere.
12 *Semel locutus est Deus, duo hęc au-
13 divi,quia potestas Dei est, *& tibi Do-
mine misericordia:quia tu reddes uni-
cuique juxta opera sua.

Psalmus David,
1 Cum esset in deserto Idumææ.
(1.*Reg*.22.5.) LXII.

2 DEus Deus meus ad te de luce vi-
gilo.
Sitivit in te anima mea, quam mul-
tipliciter tibi caro mea.
3 * In terra deserta , & invia , & ina-
quosa : sic in sancto apparui tibi , ut
viderem virtutem tuam , & gloriam
tuam.
4 *Quoniam melior est misericordia tua
super vitas: labia mea laudabunt te.
5 *Sic benedicam te in vita mea: & in
nomine tuo levabo manus meas.
6 *Sicut adipe & pinguedine repleatur
anima mea: & labiis exultationis lau-
dabit os meum.
* Si memor fui tui super stratum 7
meum , in matutinis meditabor in te:
*quia fuisti adjutor meus. 8
Et in velamento alarum tuarum ex-
ultabo , * adhæsit anima mea post te: 9
me suscepit dextera tua.
* Ipsi vero in vanum quæsierunt ani- 10
mam meam , introibunt in inferiora
terræ : * tradentur in manus gladii, 11
partes vulpium erunt.
* Rex vero lætabitur in Deo, lauda- 12
buntur omnes qui jurant in eo : quia
obstructum est os loquentium iniqua.

In finem ,
Psalmus David. LXIII. 1

EXaudi Deus orationem meam cum 2
deprecor : à timore inimici eripe
animam meam.
*Protexisti me à conventu malignan- 3
tium , à multitudine operantium ini-
quitatem.
* Quia exacuerunt ut gladium lin- 4
guas suas : intenderunt arcum rem
amaram , ut sagittent in occultis im-
maculatum.
* Subito sagittabunt eum,& non ti- 5
mebunt : firmaverunt sibi sermonem
nequam.
*Narraverunt ut absconderent la- 6
queos: dixerunt: Quis videbit eos ?
*Scrutati sunt iniquitates : defece- 7
runt scrutantes scrutinio.
Accedet homo ad cor altum: *& ex- 8
altabitur Deus.
Sagittę parvulorum factę sunt plagę
eorum : * & infirmatæ sunt contra eos 9
linguæ eorum.
Conturbati sunt omnes qui vide-
bant eos : *& timuit omnis homo. 10
Et annuntiaverunt opera Dei : & fa-
cta ejus intellexerunt.
*Lætabitur justus in Domino,& spe- 11
rabit in eo , & laudabuntur omnes re-
cti corde.

In finem, Psalmus David,
Canticum Ieremię & Ezechielis po- 1
pulo transmigrationis , cum inci-
perent exire.
LXIV.

TE decet hymnus Deus in Sion : & 2
tibi reddetur votum inIerusalem.
* Exaudi orationem meam : ad te 3
omnis caro veniet.
* Verba iniquorum pręvaluerunt su- 4
per nos:& impietatibus nostris tu pro-
pitiaberis.
*Beatus,quem elegisti,& assumpsisti: 5
inhabitabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis domus tuæ:
sanctum est templum tuum, *mirabile 6
in æquitate.
Exaudi nos Deus salutaris noster,
spes omnium finium terræ , & in
mari longe.
* Præparans montes in virtute tua, 7
accinctus potentia: *qui conturbas pro-
fundum maris,sonum fluctuum ejus.

9 Turbabuntur gentes, * & timebunt
qui habitant terminos à signis tuis:
exitus matutini & vespere delectabis.
10 * Visitasti terram & inebriasti eam:
multiplicasti locupletare eam.
Flumen Dei repletum est aquis, pa-
rasti cibum illorum: quoniam ita est
præparatio ejus.
11 * Rivos ejus inebria, multiplica ge-
nimina ejus: in stillicidiis ejus læta-
bitur germinans.
12 * Benedices coronæ anni benignita-
tis tuæ: & campi tui replebuntur
ubertate.
13 * Pinguescent speciosa deserti: & ex-
ultatione colles accingentur.
14 * Induti sunt arietes ovium, & valles
abundabunt frumento: clamabunt, ete-
nim hymnum dicent.

In finem,
1 Canticum Psalmi resurrectionis.
LXV.

2 IVbilate Deo omnis terra, * psalmum
dicite nomini ejus: date gloriam
laudi ejus.
3 * Dicite Deo, quam terribilia sunt
opera tua Domine! in multitudine vir-
tutis tuæ mentientur tibi inimici tui.
4 * Omnis terra adoret te, & psallat ti-
bi: psalmum dicat nomini tuo.
5 * Venite, & videte opera Dei: terribi-
lis in consiliis super filios hominum.
6 * Qui convertit mare in aridam, in
flumine pertransibunt pede: ibi lætabi-
mur in ipso.
7 * Qui dominatur in virtute sua in
æternum, oculi ejus super gentes respi-
ciunt: qui exasperant non exaltentur
in semetipsis.
8 * Benedicite Gentes Deum nostrum:
& auditam facite vocem laudis ejus,
9 * Qui posuit animam meam ad vi-
tam: & non dedit in commotionem pe-
des meos.
10 * Quoniam probasti nos Deus: igne
nos examinasti, sicut examinatur ar-
gentum.
11 * Induxisti nos in laqueum, posuisti
12 tribulationes in dorso nostro: * impo-
suisti homines super capita nostra.
Transivimus per ignem & aquam: &
eduxisti nos in refrigerium.
13 * Introibo in domum tuam in holo-
14 caustis: reddam tibi vota mea, * quę di-
stinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum, in tribula-
tione mea.
15 * Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso arietum: offeram tibi bo-
ves cum hircis.
16 * Venite, audite, & narrabo, omnes
qui timetis Deum, quanta fecit animæ
meæ.
17 * Ad ipsum ore meo clamavi, & exal-
tavi sub lingua mea.
18 * Iniquitatem si aspexi in corde meo,
non exaudiet Dominus.
19 * Propterea exaudivit Deus, & atten-
dit voci deprecationis meæ.
* Benedictus Deus, qui non amovit 20
orationem meam, & misericordiam
suam à me.

In finem,
In hymnis, Psalmus cantici Da- 1
vid. LXVI.

DEus misereatur nostri, & benedi- 2
cat nobis: illuminet vultum suum
super nos, & misereatur nostri.
* Vt cognoscamus in terra viam tuam, 3
in omnibus gentibus salutare tuum.
* Confiteantur tibi populi Deus: con- 4
fiteantur tibi populi omnes.
* Lætentur & exultent gentes: quo- 5
niam judicas populos in æquitate, &
gentes in terra dirigis.
* Confiteantur tibi populi Deus: con- 6
fiteantur tibi populi omnes: * terra de- 7
dit fructum suum.
Benedicat nos Deus, Deus noster,
* benedicat nos Deus: & metuant eum 8
omnes fines terræ.

In finem,
Psalmus Cantici ipsi David. 1
LXVII.

EXurgat Deus, & dissipentur inimi- 2
ci ejus: & fugiant qui oderunt
eum, à facie ejus.
* Sicut deficit fumus, deficiant: sicut 3
fluit cera à facie ignis, sic pereant pec-
catores à facie Dei.
* Et justi epulentur, & exultent in 4
conspectu Dei: & delectentur in læ-
titia.
* Cantate Deo, psalmum dicite no- 5
mini ejus: iter facite ei, qui ascendit
super occasum: Dominus nomen illi.
Exultate in conspectu ejus, turbabun-
tur à facie ejus, * patris orphanorum, 6
& judicis viduarum.
Deus in loco sancto suo: * Deus qui 7
inhabitare facit unius moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine, si-
militer eos qui exasperant, qui habi-
tant in sepulchris.
* Deus cum egredereris in conspe- 8
ctu populi tui, cum pertransires in de-
serto:
* Terra mota est, etenim cæli distil- 9
laverunt à facie Dei Sinai, à facie Dei
Israel.
* Pluviam voluntariam segregabis 10
Deus hereditati tuę: & infirmata est, tu
vero perfecisti eam.
* Animalia tua habitabunt in ea: pa- 11
rasti in dulcedine tua pauperi, Deus.
* Dominus dabit verbum euangeli- 12
zantibus, virtute multa.
* Rex virtutum dilecti dilecti: & spe- 13
ciei domus dividere spolia.
* Si dormiatis inter medios cleros, 14
pennę columbæ deargentatæ, & poste-
riora dorsi ejus in pallore auri.
* Dum discernit cælestis reges super 15
eam, nive dealbabuntur in Selmon:
* mons Dei, mons pinguis. 16
Mons coagulatus, mons pinguis:
* ut quid suspicamini montes coagu- 17
latos?

Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.
8 * Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto.
9 *Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus:
Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.
10 *Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.
11 *Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini, Domini exitus mortis.
12 *Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.
23 * Dixit Dominus: Ex Basan convertam, convertam in profundum maris:
24 *Vt intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.
25 * Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei; regis mei qui est in sancto.
26 * Prævenerunt principes conjuncti psallentibus in medio juvencularum tympanistriarum.
27 * In ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel.
28 * Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.
Principes Iuda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.
29 *Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.
30 *A templo tuo in Ierusalem, tibi offerent reges munera.
31 * Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento.
32 Dissipa gentes, quę bella volunt: *venient legati ex Ægypto: Æthiopia pręveniet manus ejus Deo.
33 * Regna terræ, cantate Deo: psallite
34 Domino: psallite Deo, * qui ascendit super cælum cæli, ad Orientem.
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis,
35 *date gloriam Deo super Israel, magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.
36 *Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur, David. LXVIII.

2 SAlvum me fac Deus: quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam.
3 *Infixus sum in limo profundi: & non est substantia.
Veni in altitudinem maris: & tempestas demersit me.
4 *Laboravi clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum:
*Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. 5
Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei injuste: quę non rapui, tunc exolvebam.
*Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea à te non sunt abscondita. 6
* Non erubescant in me qui exspectant te Domine, Domine virtutum. 7
Non confundantur super me qui quęrunt te, Deus Israel.
* Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam. 8
* Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filiis matris meæ. 9
*Quoniam zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me. 10
*Et operui in jejunio animam meam: & factum est in opprobrium mihi. 11
* Et posui vestimentum meum cilicium: & factus sum illis in parabolam. 12
* Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui bibebant vinum. 13
*Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus. 14
In multitudine misericordiæ tuę exaudi me, in veritate salutis tuæ.
*Eripe me de luto, ut non infigar: libera me ab iis qui oderunt me, & de profundis aquarum. 15
* Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum. 16
*Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. 17
* Et ne avertas faciem tuam à puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me. 18
*Intende animæ meæ, & libera eam: propter inimicos meos eripe me. 19
* Tu scis improperium meum, & confusionem meam, & reverentiam meam. 20
*In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium exspectavit cor meum, & miseriam. 21
Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni.
*Et dederunt in escam meam fel: & in siti mea potaverunt me aceto. 22
*Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum. 23
* Obscurentur oculi eorum ne videant: & dorsum eorũ semper incurva. 24
*Effunde super eos iram tuam & furor iræ tuæ comprehendat eos. 25
* Fiat habitatio eorum deserta: & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. 26
*Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. 27

*Appone

28 * Appone iniquitatem super iniqui-
tatem eorum: & non intrent in justi-
tiam tuam.
29 *Deleantur de Libro viventium: &
cum justis non scribantur.
30 *Ego sum pauper & dolens: salus tua
Deus suscepit me.
31 * Laudabo nomen Dei cum cantico:
& magnificabo eum in laude:
32 *Et placebit Deo super vitulum no-
vellum, cornua producentem & un-
gulas.
33 *Videant pauperes & lætentur: quæ-
rite Deum, & vivet anima vestra:
34 *Quoniam exaudivit pauperes Domi-
nus. & vinctos suos non despexit.
35 *Laudent illum cæli & terra, mare, &
omnia reptilia in eis.
36 * Quoniam Deus salvam faciet Sion:
& ædificabuntur civitates Iuda.
Et inhabitabunt ibi, & hereditate
acquirent eam.
37 * Et semen servorum ejus possidebit
eam; & qui diligunt nomen ejus, habi-
tabunt in ea.

In finem, Psalmus David,
1 In rememorationem, quod salvum
fecerit eum Dominus.
LXIX.

2 DEus in adjutorium meum inten-
de: Domine ad adjuvandum me
festina.
3 * Confundantur, & revereantur, qui
quærunt animam meam:
4 * Avertantur retrorsum, & erubes-
cant, qui volunt mihi mala:
Avertantur statim erubescentes, qui
dicunt mihi: Euge, euge.
5 * Exultent & lætentur in te omnes
qui quærunt te, & dicant semper: Ma-
gnificetur Dominus: qui diligunt salu-
tare tuum.
6 * Ego vero egenus, & pauper sum:
Deus adjuva me.
Adjutor meus, & liberator meus es
tu: Domine ne moreris.

Psalmus David,
1 Filiorum Ionadab, & priorum
captivorum. LXX.

IN te Domine speravi, non confundar
2 in æternum: * in justitia tua libera
me, & eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & sal-
va me.
3 * Esto mihi in Deum protectorem,
& in locum munitum: ut salvum me
facias:
Quoniam firmamentum meum, & re-
fugium meum es tu.
4 * Deus meus eripe me de manu pec-
catoris, & de manu contra legem agen-
tis & iniqui:
5 * Quoniam tu es patientia mea Do-
mine: Domine spes mea à juventute
mea.
6 *In te confirmatus sum ex utero:
de ventre matris meæ tu es protector
meus.
7 In te cantatio mea semper: * tam-
quam prodigium factus sum multis: & tu adjutor fortis.

* Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.

*Ne projicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

*Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.

* Dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum: quia non est qui eripiat.

*Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice.

* Confundantur, & deficiant detrahentes animę meę: operiantur confusione & pudore qui quærunt mala mihi.

* Ego autem semper sperabo: & adjiciam super omnem laudem tuam.

* Os meum annuntiabit justitiam tuam; tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam, *introibo in potentias Domini: Domine memorabor justitiæ tuæ solius.

*Deus docuisti me à juventute mea: & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua:

* Et usque in senectam & senium: Deus ne derelinquas me,

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est;

Potentiam tuam, *& justitiam tuam Deus usque in altissima, quę fecisti magnalia: Deus quis similis tibi?

*Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas: & conversus vivificasti me: & de abyssis terræ iterum reduxisti me:

*Multiplicasti magnificentiam tuam: & conversus consolatus es me.

* Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus psallam tibi in cithara, sanctus Israel.

* Exultabunt labia mea cum cantavero tibi; & anima mea quam redemisti.

* Sed & lingua mea tota die meditabitur justitiam tuam: cum confusi & reveriti fuerint qui quærunt mala mihi.

Psalmus,
In Salomonem. LXXI.

DEus judicium tuum regi da: & justitiam tuam filio regis.

Iudicare populum tuum in justitia, & pauperes tuos in judicio.

* Suscipiant montes pacem populo, & colles justitiam.

* Iudicabit pauperes populi, & salvos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem.

* Et permanebit cum Sole, & ante Lunam, in generatione & generationem.

* Descendet sicut pluvia in vellus: & sicut stillicidia stillantia super terram.

* Orietur in diebus ejus justitia, &
abundantia pacis: donec auferatur
luna.
* Et dominabitur à mari usque ad
mare; & à flumine usque ad terminos
orbis terrarum.
* Coram illo procident Æthiopes:
& inimici ejus terram lingent.
*Reges Tharsis,& insulæ munera offerent:
reges Arabum & Saba dona adducent.
* Et adorabunt eum omnes reges terræ:
omnes gentes servient ei.
*Quia liberabit pauperem à potente;
& pauperem,cui non erat adjutor.
*Parcet pauperi & inopi: & animas
pauperum salvas faciet.
*Ex usuris & iniquitate redimet animas
eorum: & honorabile nomen eorum
coram illo.
*Et vivet, & dabitur ei de auro Arabiæ,
& adorabunt de ipso semper: tota
die benedicent ei.
5 * Et erit firmamentum in terra in
summis montium, superextolletur super
Libanum fructus ejus: & florebunt
7 de civitate sicut fœnum terræ.
*Sit nomen ejus benedictum in secula:
ante Solem permanet nomen ejus.
Et benedicentur in ipso omnes tribus
terræ: omnes gentes magnificabunt
8 eum.
* Benedictus Dominus Deus Israel,
9 qui facit mirabilia solus.
* Et benedictum nomen majestatis
ejus in æternum:& replebitur majestate
ejus omnis terra: fiat, fiat.
0 *Defecerunt laudes David filii Iesse.
1 Psalmus Asaph. LXXII.
QVam bonus Israel Deus his, qui
recto sunt corde!
2 *Mei autem pæne moti sunt pedes:
pæne effusi sunt gressus mei.
3 * Quia zelavi super iniquos, pacem
peccatorum videns.
4 * Quia non est respectus morti eorum;
& firmamentum in plaga eorum.
5 * In labore hominum non sunt, &
cum hominibus non flagellabuntur.
6 * Ideo tenuit eos superbia, operti
sunt iniquitate & impietate sua.
7 *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum:
transierunt in affectum cordis.
8 *Cogitaverunt,& locuti sunt nequitiam:
iniquitatem in excelso locuti
sunt.
9 *Posuerunt in cœlum os suum:& lingua
eorum transivit in terra.
10 *Ideo convertetur populus meus hic:
& dies pleni invenientur in eis.
11 *Et dixerunt: Quomodo scit Deus,&
si est scientia in excelso?
12 * Ecce ipsi peccatores,& abundantes
in sæculo,obtinuerunt divitias.
13 *Et dixi: Ergo sine causa justificavi
cor meum,& lavi inter innocentes manus
meas:
14 *Et fui flagellatus tota die, & castigatio
mea in matutinis.

*Si dicebam: Narrabo sic:ecce nationem 15
filiorum tuorum reprobavi.
* Existimabam ut cognoscerem hoc, 16
labor est ante me:
*Donec intrem in Sanctuarium Dei: 17
& intelligam in novissimis eorum.
*Verumtamen propter dolos posuisti 18
eis: dejecisti eos dum allevarentur.
* Quomodo facti sunt in desolationem, 19
subito defecerunt: perierunt propter
iniquitatem suam.
*Velut somnium surgentium Domine, 20
in civitate tua imaginem ipsorum
ad nihilum rediges.
*Quia inflammatum est cor meum,& 21
renes mei commutati sunt: *& ego ad 22
nihilum redactus sum,& nescivi.
*Vt jumentum factus sum apud te:& 23
ego semper tecum.
* Tenuisti manum dexteram meam: 24
& in voluntate tua deduxisti me, &
cum gloria suscepisti me.
*Quid enim mihi est in cælo? & à te 25
quid volui super terram?
*Defecit caro mea,& cor meum: Deus 26
cordis mei, & pars mea Deus in æternum.
*Quia ecce,qui elongant se à te,peri- 27
bunt: perdidisti omnes, qui fornicantur
abs te.
* Mihi autem adhærere Deo bonum 28
est: ponere in Domino Deo spem meam:
Vt annuntiem omnes prædicationes
tuas, in portis filiæ Sion.
Intellectus Asaph. 1
LXXIII.
VT quid Deus repulisti in finem:
iratus est furor tuus super oves
pascuæ tuæ?
* Memor esto congregationis tuæ, 2
quam possedisti ab initio.
Redemisti virgam hereditatis tuæ:
mons Sion,in quo habitasti in eo.
* Leva manus tuas in superbias eo- 3
rum in finem: quanta malignatus est
inimicus in sancto!
* Et gloriati sunt qui oderunt te,in 4
medio sollemnitatis tuæ.
Posuerunt signa sua, signa: * & non 5
cognoverunt sicut in exitu super summum.
Quasi in silva lignorum securibus *ex- 6
ciderunt januas ejus in idipsum: in securi
& ascia dejecerunt eam,
* Incenderunt igni Sanctuarium 7
tuum: in terra polluerunt tabernaculum
nominis tui.
*Dixerunt in corde suo cognatio eo- 8
rum simul: Quiescere faciamus omnes
dies festos Dei à terra.
*Signa nostra non vidimus, jam non 9
est propheta:& nos non cognoscet amplius.
*Vsquequò Deus improperabit inimi- 10
cus: irritat adversarius nomen tuum
in finem?
* Vt quid avertis manum tuam, & 11
dexteram tuam, de medio sinu tuo in
finem?

*Deus

12 *Deus autem rex noster ante sæcula,
operatus est salutem in medio terræ.
13 *Tu confirmasti in virtute tua mare:
contribulasti capita draconum in
aquis.
14 *Tu confregisti capita draconis: de-
disti eum escam populis Æthiopum.
15 *Tu dirupisti fontes, & torrentes: tu
siccasti fluvios Ethan.
16 *Tuus est dies, & tua est nox: tu fa-
bricatus es auroram & solem.
17 *Tu fecisti omnes terminos terræ:
æstatem & ver tu plasmasti ea.
18 *Memor esto hujus, inimicus impro-
peravit Domino: & populus insipiens
incitavit nomen tuum.
19 *Ne tradas bestiis animas confiten-
tes tibi: & animas pauperum tuorum
ne obliviscaris in finem.
20 *Respice in testamentum tuum: quia
repleti sunt, qui obscurati sunt terræ
domibus iniquitatum.
21 *Ne avertatur humilis factus confu-
sus: pauper & inops laudabunt nomen
tuum.
22 *Exurge Deus, judica causam tuam:
memor esto improperiorum tuorum,
eorum quę ab insipiente sunt tota die.
23 *Ne obliviscaris voces inimicorum
tuorum: superbia eorum, qui te ode-
runt, ascendit semper.

1 In finem, Ne corrumpas, Psal-
mus Cantici Asaph.
LXXIV.

2 Confitebimur tibi Deus: confitebi-
mur, & invocabimus nomē tuum.
3 Narrabimus mirabilia tua: *cum
accepero tempus, ego justitias judi-
cabo.
4 *Liquefacta est terra, & omnes qui
habitant in ea: ego confirmavi colum-
nas ejus.
5 *Dixi iniquis: Nolite inique agere:
& delinquentibus: Nolite exaltare
cornu:
6 *Nolite extollere in altum cornu ve-
strum: nolite loqui adversum Deum
iniquitatem.
7 *Quia neque ab Oriente, neque ab
Occidente, neque à desertis montibus:
8 *quoniam Deus judex est.
Hunc humiliat, & hunc exaltat:
9 *quia calix in manu Domini vini meri
plenus mixto.
Et inclinavit ex hoc in hoc: verumta-
men fæx ejus non est exinanita: bibent
omnes peccatores terræ.
10 *Ego autem annuntiabo in sæculum:
cantabo Deo Iacob.
11 *Et omnia cornua peccatorum con-
fringam: & exaltabuntur cornua justi.

1 In finem, in Laudibus,
Psalmus Asaph.
Canticum ad Assyrios.
LXXV.

2 Notus in Iudæa Deus: in Israel ma-
gnum nomen ejus.
3 *Et factus est in pace locus ejus: &
habitatio ejus in Sion.
*Ibi confregit potentias arcuum, scu- 4
tum, gladium, & bellum.
*Illuminans tu mirabiliter à mon- 5
tibus æternis: *Turbati sunt omnes in- 6
sipientes corde.
Dormierunt somnum suum: & nihil
invenerunt omnes viri divitiarum in
manibus suis.
*Ab increpatione tua Deus Iacob dor- 7
mitaverunt qui ascenderunt equos.
*Tu terribilis es, & quis resistet tibi? 8
ex tunc ira tua.
*De cælo auditum fecisti judicium: 9
terra tremuit & quievit,
*Cum exurgeret in judicium Deus, 10
ut salvos faceret omnes mansuetos
terræ.
*Quoniam cogitatio hominis confi- 11
tebitur tibi: & reliquiæ cogitationis
diem festum agent tibi.
*Vovete, & reddite Domino Deo ve- 12
stro, omnes qui in circuitu ejus affertis
munera,
Terribili *& ei qui aufert spiritum 13
principum, terribili apud reges terræ.

In finem, pro Idithun, Psalmus 1
Asaph. LXXVI.

Vocem mea ad Dominum clamavi: 2
voce mea ad Deum, & intendit
mihi.
*In die tribulationis meæ Deum ex- 3
quisivi, manibus meis nocte contra
eum: & non sum deceptus.
Renuit consolari anima mea, *memor 4
fui Dei, & delectatus sum, & exercita-
tus sum: & defecit spiritus meus.
*Anticipaverunt vigilias oculi mei: 5
turbatus sum, & non sum locutus.
*Cogitavi dies antiquos: & annos 6
æternos in mente habui.
*Et meditatus sum nocte cum corde 7
meo, & exercitabar, & scopebam spiri-
tum meum.
*Numquid in æternum projiciet 8
Deus: aut non apponet ut complacitior
sit adhuc?
*Aut in finem misericordiam suam 9
abscindet, à generatione in generatio-
nem?
*Aut obliviscetur misereri Deus? 10
aut continebit in ira sua misericor-
dias suas?
*Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio 11
dexteræ Excelsi.
*Memor fui operum Domini: quia 12
memor ero ab initio mirabilium tuo-
rum.
*Et meditabor in omnibus operi- 13
bus tuis: & in adinventionibus tuis
exercebor.
*Deus in sancto via tua: quis Deus 14
magnus sicut Deus noster? *tu es Deus 15
qui facis mirabilia.
Notam fecisti in populis virtutem
tuam: *redemisti in brachio tuo popu- 16
lum tuum, filios Iacob, & Ioseph.
*Viderunt te aquæ Deus, viderunt te 17
aquæ: & timuerunt, & turbatæ sunt
abyssi.

8 *Multitudo sonitus aquarum: vocem
dederunt nubes.
9 Etenim sagittæ tuæ transeunt: * vox
tonitrui tui in rota.
Illuxerunt coruscationes tuæ orbi
terræ: commota est & contremuit
terra.
10 * In mari via tua, & semitæ tuæ in
aquis multis: & vestigia tua non cognoscentur.
11 *Deduxisti sicut oves populum tuum,
in manu Moysi & Aaron.

1 Intellectus Asaph.

LXXVII.

Attendite popule meus legem
meam: inclinate aurem vestram in
verba oris mei.
2 *Aperiam in parabolis os meum: loquar
propositiones ab initio.
3 * Quanta audivimus & cognovimus
ea: & patres nostri narraverunt nobis.
4 * Non sunt occultata à filiis eorum,
in generatione altera.
Narrantes laudes Domini, & virtutes
ejus, & mirabilia ejus quæ fecit.
5 *Et suscitavit testimonium in Iacob:
& legem posuit in Israel.
Quanta mandavit patribus nostris
6 nota facere ea filiis suis: * ut cognoscat
generatio altera.
Filii qui nascentur, & exurgent, &
narrabunt filiis suis,
7 *Ut ponant in Deo spem suam, & non
obliviscantur operum Dei: & mandata
ejus exquirant.
8 *Ne fiant sicut patres eorum, generatio
prava & exasperans;
Generatio, quæ non direxit cor
suum: & non est creditus cum Deo spiritus
ejus.
9 *Filii Ephrem intendentes & mittentes
arcum, conversi sunt in die belli.
10 * Non custodierunt testamentum Dei:
& in lege ejus noluerunt ambulare.
11 *Et obliti sunt benefactorum ejus, &
mirabilium ejus quæ ostendit eis.
12 *Coram patribus eorum fecit mirabilia
in terra Ægypti, in campo Taneos.
13 *Interrupit mare, & perduxit eos: &
statuit aquas quasi in utre.
14 *Et deduxit eos in nube diei; & tota
nocte in illuminatione ignis.
15 *Interrupit petram in eremo: & adaquavit
eos velut in abysso multa.
16 *Et eduxit aquam de petra: & deduxit
tamquam flumina aquas.
17 * Et apposuerunt adhuc peccare ei:
in iram excitaverunt Excelsum in inaquoso:
18 * Et tentaverunt Deum in cordibus
suis: ut peterent escas animabus suis.
19 *Et male locuti sunt de Deo: dixerunt:
Numquid poterit Deus parare mensam
in deserto?
20 * Quoniam percussit petram, & fluxerunt
aquæ, & torrentes inundaverunt.
Numquid & panem poterit dare, aut
parare mensam populo suo?
* Ideo audivit Dominus, & distulit: 21
& ignis accensus est in Iacob, & ira
ascendit in Israel:
* Quia non crediderunt in Deo, nec 22
speraverunt in salutari ejus.
*Et mandavit nubibus desuper, & ja- 23
nuas cæli aperuit.
* Et pluit illis manna ad manducan- 24
dum, & panem cæli dedit eis.
*Panem Angelorum manducavit ho- 25
mo: cibaria misit eis in abundantia.
* Transtulit Austrum de cælo: & in- 26
duxit in virtute sua Africum.
* Et pluit super eos sicut pulverem 27
carnes: & sicut arenam maris volatilia
pennata.
* Et ceciderunt in medio castrorum 28
eorum, circa tabernacula eorum.
* Et manducaverunt & saturati sunt 29
nimis, & desiderium eorum attulit eis:
* non sunt fraudati à desiderio suo. 30
Adhuc escæ eorum erant in ore
ipsorum: * & ira Dei ascendit super 31
eos.
Et occidit pingues eorum, & electos
Israel impedivit.
* In omnibus his peccaverunt ad- 32
huc: & non crediderunt in mirabilibus
ejus.
* Et defecerunt in vanitate dies 33
eorum, & anni eorum cum festinatione.
* Cum occideret eos, quærebant 34
eum: & revertebantur, & diluculo veniebant
ad eum.
* Et rememorati sunt quia Deus ad- 35
jutor est eorum: & Deus excelsus redemptor
eorum est.
* Et dilexerunt eum in ore suo, & 36
lingua sua mentiti sunt ei:
* Cor autem eorum non erat rectum 37
cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento
ejus.
* Ipse autem est misericors, & propi- 38
tius fiet peccatis eorum: & non disperdet
eos.
Et abundavit ut averteret iram suam:
& non accendit omnem iram suam:
*Et recordatus est quia caro sunt: spi- 39
ritus vadens, & non rediens.
*Quoties exacerbaverunt eum in de- 40
serto, in iram concitaverunt eum in
inaquoso?
* Et conversi sunt, & tentaverunt 41
Deum: & sanctum Israel exacerbaverunt.
* Non sunt recordati manus ejus, die 42
qua redemit eos de manu tribulantis,
*Sicut posuit in Ægypto signa sua, & 43
prodigia sua in campo Taneos.
* Et convertit in sanguinem flumi- 44
na eorum, & imbres eorum, ne biberent.
*Misit in eos cœnomyiam, & come- 45
dit eos; & ranam, & disperdidit eos.
*Et dedit ærugini fructus eorum, & 46
labores eorum locustæ.
* Et occidit in grandine vineas eo- 47
rum, & moros eorum in pruina.

*Et

48 * Et tradidit grandini jumenta eorum, & possessionem eorum igni.
49 * Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissiones per angelos malos.
50 * Viam fecit semitæ iræ suæ, non pepercit à morte animabus eorum: & jumenta eorum in morte conclusit.
51 * Et percussit omne primogenitum in terra Ægypti, primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.
52 * Et abstulit sicut oves populum suum: & perduxit eos tanquam gregem in deserto.
53 * Et eduxit eos in spe, & non timuerunt: & inimicos eorum operuit mare.
54 * Et induxit eos in montem sanctificationis suæ; montem, quem acquisivit dextera ejus.
Et ejecit à facie eorum Gentes: & sorte divisit eis terram in funiculo distributionis.
55 * Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.
56 * Et tentaverunt, & exacerbaverunt Deum excelsum: & testimonia ejus non custodierunt.
57 * Et averterunt se, & non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum, conversi sunt in arcum pravum.
58 * In iram concitaverunt eum in collibus suis: & in sculptilibus suis ad æmulationem eum provocaverunt.
59 * Audivit Deus, & sprevit: & ad nihilum redegit valde Israel.
60 * Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum suum, ubi habitavit in hominibus.
61 * Et tradidit in captivitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici.
62 * Et conclusit in gladio populum suum: & hereditatem suam sprevit.
63 * Iuvenes eorum comedit ignis: & virgines eorum non sunt lamentatæ.
64 * Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: & viduæ eorum non plorabantur.
65 * Et excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus à vino.
66 * Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.
67 * Et repulit tabernaculum Ioseph: & tribum Ephraim non elegit:
68 * Sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit.
69 * Et ædificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sæcula.
70 * Et elegit David servum suum, & sustulit eum de gregibus ovium: de post fœtantes accepit eum,

* Pascere Iacob servum suum, & Israel hereditatem suam. 71
* Et pavit eos in innocentia cordis sui: & in intellectibus manuum suarum deduxit eos. 72

Psalmus Asaph. LXXVIII. 1

Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.
* Posuerunt morticina servorum 2
tuorum, escas volatilibus cæli; carnes sanctorum tuorum, bestiis terræ.
* Effuderunt sanguinem eorum tam- 3
quam aquam in circuitu Ierusalem: & non erat qui sepeliret.
* Facti sumus opprobrium vicinis 4
nostris; subsannatio & illusio his, qui in circuitu nostro sunt.
* Vsquequò Domine irascêris in fi- 5
nem: accendetur velut ignis zelus tuus?
* Effunde iram tuam in Gentes, quæ 6
te non noverunt; & in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt:
* Quia comederunt Iacob: & locum 7
ejus desolaverunt.
* Ne memineris iniquitatum no- 8
strarum antiquarum, cito anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.
* Adjuva nos Deus salutaris noster: 9
& propter gloriam nominis tui Domine libera nos; & propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum:
* Ne forte dicant in Gentibus: Vbi 10
est Deus eorum? & innotescat in nationibus coram oculis nostris,
Vltio sanguinis servorum tuorum,
qui effusus est: * introëat in conspectu 11
tuo gemitus compeditorum.
Secundum magnitudinem brachii tui, posside filios mortificatorum.
* Et redde vicinis nostris septuplum 12
in sinu eorum: improperium ipsorum, quod exprobraverunt tibi Domine.
* Nos autem populus tuus, & oves 13
pascuæ tuæ, confitebimur tibi in sæculum:
In generationem & generationem annuntiabimus laudem tuam.

In finem, Pro iis qui commutabuntur, testimonium Asaph, Psalmus. 1
LXXIX.

QVi regis Israel, intende: qui de- 2
ducis velut ovem Ioseph.
Qui sedes super cherubim, manife-
stare * coram Ephraim, Benjamin, & 3
Manasse.
Excita potentiam tuam, & veni, ut salvos facias nos.
* Deus converte nos: & ostende fa- 4
ciem tuam, & salvi erimus.
* Domine Deus virtutum, quous- 5
que irascêris super orationem servi tui?
* Cibabis nos pane lacrymarum: & 6

16 * Ita persequêris illos in tempestate
tua: & in ira tua turbabis eos.
17 * Imple facies eorum ignominia: & quærent nomen tuum, Domine.
18 * Erubescant, & conturbentur in sæculum sæculi: & confundantur, & pereant.
19 * Et cognoscant quia nomen tibi Dominus: tu solus Altissimus in omni terra.

In finem,
1 Pro torcularibus filiis Core,
Psalmus. LXXXIII.

2 QVam dilecta tabernacula tua Do-
3 mine virtutum: * concupiscit, &
deficit anima mea in atria Domini.
Cor meum, & caro mea, exultaverunt in Deum vivum.
4 * Etenim passer invenit sibi domum, & turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.
Altaria tua Domine virtutum: rex meus, & Deus meus.
5 * Beati, qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.
6 * Beatus vir, cujus est auxilium abs te: ascensiones in corde suo dispo-
7 suit, * in valle lacrymarum in loco, quem posuit.
8 * Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion.
9 * Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Iacob.
10 * Protector noster aspice Deus: & respice in faciem Christi tui:
11 * Quia melior est dies una in atriis tuis super millia.
Elegi abjectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.
12 * Quia misericordiam, & veritatem diligit Deus, gratiam, & gloriam dabit Dominus.
13 * Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo qui sperat in te.

1 In finem, Filiis Core, Psalmus. LXXXIV.

2 BEnedixisti Domine terram tuam: avertisti captivitatem Iacob.
3 * Remisisti iniquitatem plebis tuæ: operuisti omnia peccata eorum.
4 * Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tuæ.
5 * Converte nos Deus salutaris noster: & averte iram tuam à nobis.
6 * Numquid in æternum irascêris nobis? aut extendes iram tuam à generatione in generationem?
7 * Deus tu conversus vivificabis nos: & plebs tua lætabitur in te.
8 * Ostende nobis Domine misericordiam tuam: & salutare tuum da nobis.
9 * Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam;
Et super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor.
10 * Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.
11 * Misericordia & veritas obviaverunt sibi: justitia & pax osculatæ sunt.
12 * Veritas de terra orta est: & justitia de cælo prospexit.
13 * Etenim Dominus dabit benignitatem: & terra nostra dabit fructum suum.
14 * Iustitia ante eum ambulabit: & ponet in via gressus suos.

Oratio ipsi David.
LXXXV.

1 INclina Domine aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper sum ego.
2 * Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.
3 * Miserere mei Domine, quoniam ad
4 te clamavi tota die: * lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.
5 * Quoniam tu Domine suavis, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus invocantibus te.
6 * Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ.
7 * In die tribulationis meæ clamavi ad te: quia exaudisti me.
8 * Non est similis tui in diis Domine: & non est secundum opera tua.
9 * Omnes gentes quascumque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum.
10 * Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus.
11 * Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum ut timeat nomen tuum.
12 * Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.
13 * Quia misericordia tua magna est super me: * & eruisti animam meam ex inferno inferiori.
14 * Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu suo.
15 * Et tu Domine Deus miserator & misericors, patiens, & multæ misericordiæ, & verax.
16 * Respice in me, & miserere mei, da

imperium tuum puero tuo: & salvum
fac filium ancillæ tuæ.
17 * Fac mecum signum in bonum, ut
videant qui oderunt me, & confun-
dantur: quoniam tu Domine adjuvisti
me, & consolatus es me.
1 Filiis Core, Psalmus Cantici.
LXXXVI.
FVndamenta ejus in montibus san-
2 ctis: *diligit Dominus portas Sion
super omnia tabernacula Iacob.
3 * Gloriosa dicta sunt de te, civitas
Dei.
4 * Memor ero Rahab & Babylonis
scientium me.
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & popu-
lus Æthiopum, hi fuerunt illic.
5 * Numquid Sion dicet: Homo, &
homo natus est in ea: & ipse fundavit
eam Altissimus?
6 *Dominus narrabit in scripturis po-
pulorum, & principum; horum, qui
fuerunt in ea.
7 * Sicut lætantium omnium habita-
tio est in te.
Canticum Psalmi.
1 Filiis Core, in finem, pro Mahe-
leth ad respondendum, in-
tellectus Eman Ezrahi-
tæ. LXXXVII.
2 DOmine Deus salutis meæ, in die
clamavi, & nocte coram te.
3 * Intret in conspectu tuo oratio
mea: inclina aurem tuam ad precem
meam:
4 * Quia repleta est malis anima mea:
& vita mea inferno appropinquavit.
5 * Æstimatus sum cum descendenti-
bus in lacum: factus sum sicut homo
6 sine adjutorio, * inter mortuos li-
ber.
Sicut vulnerati dormientes in sepul-
chris, quorum non es memor amplius:
& ipsi de manu tua repulsi sunt.
7 * Posuerunt me in lacu inferiori:
in tenebrosis, & in umbra mortis.
8 * Super me confirmatus est furor tu-
us & omnes fluctus tuos induxisti su-
per me.
9 * Longe fecisti notos meos à me:
posuerunt me abominationem sibi.
Traditus sum, & non egredie-
10 bar: * oculi mei languerunt præ ino-
pia.
Clamavi ad te Domine tota die: ex-
pandi ad te manus meas.
11 * Numquid mortuis facies mirabi-
lia: aut medici suscitabunt, & confi-
tebuntur tibi?
12 * Numquid narrabit aliquis in se-
pulchro misericordiam tuam, & veri-
tatem tuam in perditione?
13 * Numquid cognoscentur in tene-
bris mirabilia tua, & justitia tua in
terra oblivionis?
14 * Et ego ad te Domine clamavi: &
mane oratio mea præveniet te.
15 * Vt quid Domine repellis oratio-
nem meam: avertis faciem tuam à
me?
* Pauper sum ego, & in laboribus 16
à juventute mea: exaltatus autem,
humiliatus sum & conturbatus.
* In me transierunt iræ tuæ: & ter- 17
rores tui conturbaverunt me.
*Circumdederunt me sicut aqua to- 18
ta die: circumdederunt me simul.
* Elongasti à me amicum, & proxi- 19
mum, & notos meos à miseria.
Intellectus Ethan Ezrahitæ. 1
LXXXVIII.
MIsericordias Domini in æternum 2
cantabo.
In generationem & generationem
annuntiabo veritatem tuam in ore
meo.
* Quoniam dixisti: In æternum mi- 3
sericordia ædificabitur in cælis: præ-
parabitur veritas tua in eis.
* Disposui testamentum electis me- 4
is, juravi David servo meo: * us- 5
que in æternum præparabo semen
tuum.
Et ædificabo in generationem & ge-
nerationem sedem tuam.
* Confitebuntur cæli mirabilia tua 6
Domine: etenim veritatem tuam in ec-
clesia sanctorum.
* Quoniam quis in nubibus æqua- 7
bitur Domino: similis erit Deo in filiis
Dei?
* Deus, qui glorificatur in consi- 8
lio sanctorum: magnus & terribi-
lis super omnes qui in circuitu ejus
sunt.
* Domine Deus virtutum quis simi- 9
lis tibi? potens es Domine, & veritas
tua in circuitu tuo.
* Tu dominaris potestati maris: 10
motum autem fluctuum ejus tu miti-
gas.
* Tu humiliasti sicut vulneratum, su- 11
perbum: in brachio virtutis tuæ dis-
persisti inimicos tuos.
* Tui sunt cæli, & tua est terra, 12
orbem terræ & plenitudinem ejus
tu fundasti: * aquilonem & mare tu 13
creasti.
Thabor & Hermon in nomine tuo ex-
ultabunt: * tuum brachium cum po- 14
tentia.
Firmetur manus tua, & exaltetur
dextera tua: * justitia & judicium 15
præparatio sedis tuæ.
Misericordia & veritas præcedent
faciem tuam: * beatus populus, qui 16
scit jubilationem.
Domine, in lumine vultus tui am-
bulabunt, * & in nomine tuo exulta- 17
bunt tota die: & in justitia tua exal-
tabuntur.
* Quoniam gloria virtutis eorum tu 18
es: & in beneplacito tuo exaltabitur
cornu nostrum.
* Quia Domini est assumptio nostra, 19
& sancti Israel regis nostri.
* Tunc locutus es in visione sanctis 20
tuis,

tuis, & dixisti: Posui adjutorium in potente: & exaltavi electum de plebe mea.
21 * Inveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum.
22 * Manus enim mea auxiliabitur ei: & brachium meum confortabit eum.
23 * Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.
24 * Et concidam à facie ipsius inimicos ejus: & odientes eum in fugam convertam.
25 * Et veritas mea, & misericordia mea cum ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu ejus.
26 * Et ponam in mari manum ejus, & in fluminibus dexteram ejus.
27 * Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus meus, & susceptor salutis meæ.
28 * Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ.
29 * In æternum servabo illi misericordiam meam: & testamentum meum fidele ipsi.
30 * Et ponam in sæculum seculi semen ejus, & thronum ejus sicut dies cæli.
31 *Si autem dereliquerint filii ejus legem meam: & in judiciis meis nō ambulaverint:
32 * Si justitias meas profanaverint & mandata mea non custodierint:
33 * Visitabo in virga iniquitates eorum: & in verberibus peccata eorum.
34 * Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea:
35 *Neque profanabo testamentum meum: & quę procedunt de labiis meis non faciam irrita.
36 * Semel juravi in sancto meo, si Da-
37 vid mentiar: * semen ejus in æternum manebit.
38 * Et thronus ejus sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum: & testis in cælo fidelis.
39 * Tu vero repulisti & despexisti: distulisti Christum tuum.
40 * Evertisti testamentum servi tui: profanasti in terra sanctuarium ejus.
41 * Destruxisti omnes sepes ejus: posuisti firmamentum ejus formidinem.
42 * Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis.
43 * Exaltasti dexteram deprimentium eum: lætificasti omnes inimicos ejus.
44 * Avertisti adjutorium gladii ejus: & non es auxiliatus ei in bello.
45 * Destruxisti eum ab emundatione: & sedem ejus in terram collisisti.

* Minorasti dies temporis ejus: perfudisti eum confusione.
* Vsquequò Domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?
* Memorare quæ mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum?
* Quis est homo, qui vivet, & non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi?
* Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ Domine, sicut jurasti David in veritate tua?
* Memor esto Domine opprobrii servorum tuorum (quod continui in sinu meo) multarum gentium.
* Quod exprobraverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.
* Benedictus Dominus in æternum: Fiat, fiat.

Oratio Moysi hominis Dei.

LXXXIX.

DOmine, refugium factus es nobis, à generatione in generationem.
* Priusquam montes fierent, aut formaretur terra, & orbis; à sæculo & usque in sæculum tu es Deus.
* Ne avertas hominem in humilitatem: & dixisti: Convertimini filii hominum.
* Quoniam mille anni ante oculos tuos, tamquam dies hesterna, quæ præteriit.
Et custodia in nocte, * quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.
* Mane sicut herba transeat, mane floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & arescat.
* Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus.
* Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, sæculum nostrum in illuminatione vultus tui.
* Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur: *dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni.
Si autem in potentatibus, octoginta anni & amplius eorum, labor & dolor.
Quoniam supervenit mansuetudo, & corripiemur.
* Quis novit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam * dinumerare?
Dexteram tuam sic notam fac, & eruditos corde in sapientia.
* Convertere Domine usquequò? & deprecabilis esto super servos tuos.
* Repleti sumus mane misericordia tua: & exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.
* Lætati sumus pro diebus, quibus

nos humiliasti; annis, quibus vidimus
mala.
* Respice in servos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum.
17 * Et sit splendor Domini Dei nostri
super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos: & opus manuum nostrarum dirige.

Laus Cantici David. XC.

QVi habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur.
2 * Dicet Domino: Susceptor meus es
tu, & refugium meum: Deus meus
sperabo in eum.
3 * Quoniam ipse liberavit me de
laqueo venantium: & à verbo aspero.
4 * Scapulis suis obumbrabit tibi: &
sub pennis ejus sperabis.
5 * Scuto circumdabit te veritas ejus:
non timebis à timore nocturno.
6 * A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab
incursu, & dæmonio meridiano.
7 * Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem
non appropinquabit.
8 * Verumtamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum
videbis.
9 * Quoniam tu es Domine spes mea:
Altissimum posuisti refugium tuum.
10 * Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.
11 *Quoniam angelis suis mandavit de
te: ut custodiant te in omnibus viis
tuis.
12 * In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
13 * Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.
14 * Quoniam in me speravit, liberabo
eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.
15 * Clamabit ad me, & ego exaudiam
eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum & glorificabo
eum.
16 * Longitudine dierum replebo eum:
& ostendam illi salutare meum.

Psalmus Cantici.
1 In die sabbati. XCI.

2 BOnum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime;
3 * Ad annuntiandum mane misericordiam tuam, & veritatem tuam per
noctem;
4 * In decachordo, psalterio; cum
cantico, in cithara.
5 * Quia delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.
6 * Quam magnificata sunt opera tua
Domine! nimis profundæ factæ sunt
cogitationes tuæ.
*Vir insipiens non cognoscet: & stul- 7
tus non intelliget hæc.
* Cum exorti fuerint peccatores si- 8
cut fœnum: & apparuerint omnes, qui
operantur iniquitatem.
Vt intereant in sæculum sæculi: *tu 9
autem Altissimus in æternum Domine.
* Quoniam ecce inimici tui Domi- 10
ne, quoniam ecce inimici tui peribunt:
& dispergentur omnes qui operantur
iniquitatem.
* Et exaltabitur sicut unicornis cor- 11
nu meum: & senectus mea in misericordia uberi.
* Et despexit oculus meus inimi- 12
cos meos: & in insurgentibus in me
malignantibus audiet auris mea.
* Iustus, ut palma florebit: sicut ce- 13
drus Libani multiplicabitur.
* Plantati in domo Domini, in a- 14
triis domus Dei nostri florebunt.
* Adhuc multiplicabuntur in sene- 15
cta uberi: & bene patientes erunt,
* ut annuntient: 16
Quoniam rectus Dominus Deus noster: & non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi David in die
ante sabbatum, quando fundata est terra.
XCII.

DOminus regnavit, decorem indu- 1
tus est: indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se.
Etenim firmavit orbem terræ, qui
non commovebitur.
* Parata sedes tua ex tunc: à sæculo 2
tu es.
Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam.
* Elevaverunt flumina fluctus suos: 3
* à vocibus aquarum multarum. 4
Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.
* Testimonia tua credibilia facta 5
sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

Psalmus ipsi David,
Quarta sabbati.
XCIII.

DEus ultionum Dominus: Deus ul- 1
tionum libere egit.
* Exaltare qui judicas terram: red- 2
de retributionem superbis.
* Vsquequò peccatores Domine, 3
usquequò peccatores gloriabuntur:
* Effabuntur, & loquentur iniquita- 4
tem: loquentur omnes, qui operantur
injustitiam?
* Populum tuum Domine humilia- 5
verunt: & hereditatem tuam vexaverunt.
*Viduam & advenam interfecerunt: 6
& pupillos occiderunt.
* Et dixerunt: Non videbit Do- 7
minus, nec intelliget Deus Iacob.
* Intelligite insipientes in populo: 8

& stul-

& stulti aliquando sapite.
9 * Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?
10 * Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam?
11 * Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.
12 * Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum:
13 * Vt mitiges ei à diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea.
14 * Quia non repellet Dominus plebem suam: & hereditatem suam non derelinquet.
15 * Quoadusque justitia convertatur in judicium: & qui juxta illam omnes qui recto sunt corde.
16 * Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?
17 * Nisi quia Dominus adjuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea.
18 * Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Domine adjuvabat me.
19 * Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.
20 * Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in præcepto?
21 * Captabunt in animam justi: & sanguinem innocentem condemnabunt.
22 * Et factus est mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adjutorium spei meæ.
23 * Et reddet illis iniquitatem ipsorum: & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.

Laus Cantici
ipsi David.
XCIV.

1 VEnite, exultemus Domino: jubilemus Deo salutari nostro.
2 * Præoccupemus faciem ejus in confessione: & in psalmis jubilemus ei.
3 * Quoniam Deus magnus Dominus: & rex magnus super omnes deos.
4 * Quia in manu ejus sunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.
5 * Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud: & siccam manus ejus formaverunt.
6 * Venite adoremus, & procidamus: & ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
7 * Quia ipse est Dominus Deus noster: & nos populus pascuæ ejus, & oves manus ejus.
* Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. 8
* Sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, & viderunt opera mea. 9
* Quadraginta annis offensus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde. 10
* Et isti non cognoverunt vias meas: ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam. 11

Canticum ipsi David,
Quando domus ædificabatur 1
post captivitatem.
(1.Par.15.)
XCV.

CAntate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
* Cantate Domino, & benedicite 2
nomini ejus, annuntiate de die in diem salutare ejus.
* Annuntiate inter Gentes gloriam 3
ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.
* Quoniam magnus Dominus, & 4
laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.
* Quoniam omnes dii Gentium dæ- 5
monia: Dominus autem cælos fecit.
* Confessio & pulchritudo in con- 6
spectu ejus: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione ejus.
* Afferte Domino patriæ gentium, 7
afferte Domino gloriam & honorem:
* afferte Domino gloriam nomini e- 8
jus.
Tollite hostias, & introite in atria
ejus: * Adorate Dominum in atrio san- 9
cto ejus.
Commoveatur à facie ejus universa
terra: * dicite in Gentibus quia Do- 10
minus regnavit.
Etenim correxit orbem terræ qui non commovebitur: judicabit populos in æquitate.
* Lætentur cæli, & exultet terra, 11
commoveatur mare, & plenitudo ejus:
* gaudebunt campi, & omnia, quæ 12
in eis sunt.
Tunc exultabunt omnia ligna silvarum, * à facie Domini, quia 13
venit: quoniam venit judicare terram.
Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.

Huic David, 1
Quando terra ejus restituta est.
XCVI.

DOminus regnavit, exultet terra: lætentur insulæ multæ.
* Nubes, & caligo in circuitu ejus: 2

justitia,

justitia, & judicium correctio sedis
ejus.
* Ignis ante ipsum præcedet, &
inflammabit in circuitu inimicos e-
jus.
* Illuxerunt fulgura ejus orbi ter-
ræ: vidit, & commota est terra.
* Montes, sicut cera fluxerunt à fa-
cie Domini; à facie Domini omnis ter-
ra.
6 *Annuntiaverunt cæli justitiam ejus:
& viderunt omnes populi gloriam e-
jus.
7 * Confundantur omnes, qui ado-
rant sculptilia: & qui gloriantur in
simulacris suis.
8 Adorate eum omnes angeli ejus:* au-
divit, & lætata est Sion.
Et exultaverunt filiæ Iudæ propter
judicia tua Domine:
9 * Quoniam tu Dominus altissimus
super omnem terram: nimis exaltatus
es super omnes deos.
10 * Qui diligitis Dominum, odite ma-
lum: custodit Dominus animas san-
ctorum suorum, de manu peccatoris
liberabit eos.
11 * Lux orta est justo, & rectis corde
lætitia.
12 * Lætamini justi in Domino: & con-
fitemini memoriæ sanctificationis e-
jus.

1 Psalmus ipsi David.

*XCVII.

CAntate Domino canticum novum:
quia mirabilia fecit.
Salvabit sibi dextera ejus, & brachi-
um sanctum ejus.
2 * Notum fecit Dominus salutare
suum: in conspectu Gentium revelavit
justitiam suam.
3 * Recordatus est misericordiæ suæ,
& veritatis suæ domui Israel.
Viderunt omnes termini terræ salu-
tare Dei nostri.
4 * Iubilate Deo omnis terra: cantate,
& exultate, & psallite.
5 * Psallite Domino in cithara, in ci-
6 thara & voce psalmi: * in tubis ducti-
libus, & voce tubæ corneæ.
Iubilate in conspectu regis Domini:
7 * moveatur mare, & plenitudo e-
jus; orbis terrarum, & qui habitant
in eo.
8 * Flumina plaudent manu, simul
9 montes exultabunt * à conspectu Do-
mini: quoniam venit judicare ter-
ram.
Iudicabit orbem terrarum in justi-
tia, & populos in æquitate.

1 Psalmus ipsi David.

XCVIII.

DOminus regnavit, irascantur popu-
li: qui sedet super cherubim, mo-
veatur terra.
2 * Dominus in Sion magnus: & ex-
celsus super omnes populos.
3 * Confiteantur nomini tuo magno:
quoniam terribile, & sanctum est:
* & honor regis judicium diligit. 4
Tu parasti directiones: judicium &
justitiam in Iacob tu fecisti.
*Exaltate Dominum Deum nostrum, 5
& adorate scabellum pedum ejus:
quoniam sanctum est.
* Moyses & Aaron in sacerdotibus 6
ejus: & Samuel inter eos, qui invocant
nomen ejus:
Invocabant Dominum, & ipse exau-
diebat eos: * in columna nubis loque- 7
batur ad eos.
Custodiebant testimonia ejus, & præ-
ceptum quod dedit illis.
*Domine Deus noster tu exaudiebas 8
eos: Deus tu propitius fuisti eis, &
ulciscens in omnes adinventiones eo-
rum.
* Exaltate Dominum Deum nostrum, 9
& adorate in monte sancto ejus: quo-
niam sanctus Dominus Deus noster.

Psalmus in confessione. 1

XCIX.

IVbilate Deo omnis terra: servite 2
Domino in lætitia.
Introite in conspectu ejus, in exul-
tatione.
* Scitote quoniam Dominus ipse est 3
Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos:
Populus ejus, & oves pascuæ ejus:
* introite portas ejus in confessione, 4
atria ejus in hymnis: confitemini illi.
Laudate nomen ejus: *quoniam sua- 5
vis est Dominus, in æternum miseri-
cordia ejus, & usque in generationem
& generationem veritas ejus.

Psalmus ipsi David. 1

C.

MIsericordiam, & judicium canta-
bo tibi Domine:
Psallam, * & intelligam in via 2
immaculata, quando venies ad me.
Perambulabam in innocentia cordis
mei, in medio domus meæ. 3
* Non proponebam ante oculos me-
os rem injustam: facientes prævarica-
tiones odivi.
Non adhæsit mihi * cor pravum: de- 4
clinantem à me malignum non cogno-
scebam:
*Detrahentem secretò proximo suo, 5
hunc persequebar.
Superbo oculo, & insatiabili cor-
de, cum hoc non edebam.
* Oculi mei ad fideles terræ ut se- 6
deant mecum: ambulans in via imma-
culata, hic mihi ministrabat.
* Non habitabit in medio domus 7
meæ qui facit superbiam: qui loqui-
tur iniqua, non direxit in conspectu
oculorum meorum.
* In matutino interficiebant omnes 8
peccatores terræ: ut disperderem de
civitate Domini omnes operantes ini-
quitatem.

1 Oratio pauperis,
Cum anxius fuerit, & in con-
spectu Domini effuderit
precem suam.
C I.
2 DOmine exaudi orationem meam:
& clamor meus ad te veniat.
3 * Non avertas faciem tuam à me: in
quacumque die tribulor, inclina ad me
aurem tuam.
In quacumque die invocavero te, ve-
lociter exaudi me:
4 * Quia defecerunt sicut fumus dies
mei: & ossa mea sicut cremium arue-
runt.
5 * Percussus sum ut fœnum, & aruit
cor meum: quia oblitus sum comedere
panem meum.
6 * A voce gemitus mei adhæsit os me-
um carni meæ.
7 * Similis factus sum pellicano solitu-
dinis: factus sum sicut nycticorax in
domicilio.
8 * Vigilavi, & factus sum sicut passer
solitarius in tecto.
9 * Tota die exprobrabant mihi inimi-
ci mei: & qui laudabant me, adversum
me jurabant.
10 * Quia cinerem tamquam panem
manducabam, & potum meum cum
fletu miscebam,
11 * A facie iræ & indignationis tuæ:
quia elevans allisisti me.
12 * Dies mei sicut umbra declinave-
runt: & ego sicut fœnum arui.
13 * Tu autem Domine in æternum per-
manes: & memoriale tuum in genera-
tionem & generationem.
14 * Tu exurgens misereberis Sion: quia
tempus miserendi ejus, quia venit tem-
pus.
15 * Quoniam placuerunt servis tuis la-
pides ejus: & terræ ejus miserebun-
tur.
16 * Et timebunt Gentes nomen tuum
Domine, & omnes reges terræ gloriam
tuam.
17 * Quia ædificavit Dominus Sion: &
videbitur in gloria sua.
18 * Respexit in orationem humilium:
& non sprevit precem eorum.
19 * Scribantur hæc in generatione al-
tera: & populus, qui creabitur, lauda-
bit Dominum:
20 * Quia prospexit de excelso sancto
suo: Dominus de cælo in terram a-
spexit:
21 * Vt audiret gemitus compeditorum:
ut solveret filios interemptorum:
22 * Vt annuntient in Sion nomen Do-
mini: & laudem ejus in Ierusalem.
23 * In conveniendo populos in unum,
& reges ut serviant Domino.
24 * Respondit ei in via virtutis suæ:
Paucitatem dierum meorum nuntia
mihi.
25 * Ne revoces me in dimidio dierum
meorum: in generationem & genera-
tionem anni tui.

* Initio tu Domine terram fundasti:
& opera manuum tuarum sunt cæli.
* Ipsi peribunt, tu autem permanes:
& omnes sicut vestimentum vetera-
scent.
Et sicut opertorium mutabis eos, &
mutabuntur: * tu autem idem ipse es,
& anni tui non deficient.
* Filii servorum tuorum habitabunt:
& semen eorum in sæculum dirigetur.
Ipsi David. C I I.
BEnedic anima mea Domino: & om-
nia, quæ intra me sunt, nomini
sancto ejus.
* Benedic anima mea Domino: & noli
oblivisci omnes retributiones ejus.
* Qui propitiatur omnibus iniquita-
tibus tuis: qui sanat omnes infirmita-
tes tuas.
* Qui redimit de interitu vitam tu-
am: qui coronat te in misericordia &
miserationibus.
* Qui replet in bonis desiderium tu-
um: renovabitur ut aquilæ juventus
tua.
* Faciens misericordias Dominus, &
judicium omnibus injuriam patienti-
bus.
* Notas fecit vias suas Moysi, filiis Is-
rael voluntates suas.
* Miserator, & misericors Dominus:
longanimis, & multum misericors.
* Non in perpetuum irascetur: neque
in æternum comminabitur.
* Non secundum peccata nostra fecit
nobis: neque secundum iniquitates no-
stras retribuit nobis.
* Quoniam secundum altitudinem
cæli à terra, corroboravit misericor-
diam suam super timentes se.
* Quantum distat Ortus ab Occiden-
te: longe fecit à nobis iniquitates no-
stras.
* Quomodo miseretur pater filiorum,
misertus est Dominus timentibus se:
* quoniam ipse cognovit figmentum
nostrum.
Recordatus est quoniam pulvis su-
mus: * homo sicut fœnum dies ejus,
tamquam flos agri sic efflorebit.
* Quoniam spiritus pertransibit in il-
lo, & non subsistet: & non cognoscet
amplius locum suum.
* Misericordia autem Domini ab æ-
terno, & usque in æternum super ti-
mentes eum.
Et justitia illius in filios filiorum,
* his qui servant testamentum ejus:
Et memores sunt mandatorum ip-
sius, ad faciendum ea.
* Dominus in cęlo paravit sedē suam:
& regnū ipsius omnibus dominabitur.
* Benedicite Domino omnes angeli e-
jus: potentes virtute, facientes verbum
illius, ad audiendam vocem sermonum
ejus.
* Benedicite Domino omnes virtutes
ejus: ministri ejus, qui facitis volun-
tatem ejus.

22 * Benedicite Domino omnia opera e-
jus: in omni loco dominationis ejus,
benedic anima mea Domino.

Ipsi David. CIII.

1 BEnedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
Confessionem, & decorem induisti:
2 * amictus lumine sicut vestimento:
3 Extendens cælum sicut pellem: * qui tegis aquis superiora ejus.
Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum.
4 * Qui facis angelos tuos, spiritus; & ministros tuos, ignem urentem.
5 * Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in sæculum sæculi.
6 * Abyssus, sicut vestimentum, amictus ejus: super montes stabunt aquæ.
7 * Ab increpatione tua fugient: à voce tonitrui tui formidabunt.
8 * Ascendunt montes, & descendunt campi in locum, quem fundasti eis.
9 * Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire terram.
10 * Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ.
11 * Potabunt omnes bestiæ agri: expectabunt onagri in siti sua.
12 * Super ea volucres cæli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.
13 * Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra:
14 * Producens fœnum jumentis, & herbam servituti hominum:
15 Vt educas panem de terra: * & vinum lætificet cor hominis:
Vt exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet.
16 * Saturabuntur ligna campi, & cedri
17 Libani, quas plantavit: * illic passeres nidificabunt.
18 Herodii domus dux est eorum: * montes excelsi cervis: petra refugium herinaciis.
19 * Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum.
20 * Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestiæ silvæ.
21 * Catuli leonum rugientes, ut rapiant, & quærant à Deo escam sibi.
22 * Ortus est sol, & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur.
23 * Exibit homo ad opus suum: & ad operationem suam usque ad vesperum.
24 * Quam magnificata sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.
25 * Hoc mare magnum, & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus.
26 Animalia pusilla cum magnis: * illic naves pertransibunt.
Draco iste, quem formasti ad illudendum ei: * omnia à te expectant ut 27
des illis escam in tempore.
* Dante te illis, colligent: aperiente 28
te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.
* Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, & 29
deficient, & in pulverem suum revertentur.
* Emittes spiritum tuum, & creabuntur: & renovabis faciem terræ. 30
* Sit gloria Domini in sæculum: lætabitur Dominus in operibus suis: 31
* Qui respicit terram, & facit eam 32
tremere: qui tangit montes, & fumigant.
* Cantabo Domino in vita mea: psallam Deo meo quamdiu sum. 33
* Iucundum sit ei eloquium meum: 34
ego vero delectabor in Domino.
* Deficiant peccatores à terra, & ini- 35
qui ita ut non sint: benedic anima mea Domino.

Alleluja. (1. *Par.* 16. 8.)
CIIII.

COnfitemini Domino, & invocate 1
nomen ejus: annuntiate inter Gentes opera ejus.
* Cantate ei, & psallite ei: narrate o- 2
mnia mirabilia ejus.
* Laudamini in nomine sancto ejus: 3
lætetur cor quærentium Dominum.
* Quærite Dominum, & confirmami- 4
ni: quærite faciem ejus semper.
* Mementote mirabilium ejus, quæ 5
fecit: prodigia ejus, & judicia oris ejus.
* Semen Abraham, servi ejus: filii Ia- 6
cob electi ejus.
* Ipse Dominus Deus noster: in uni- 7
versa terra judicia ejus.
* Memor fuit in sæculum testamenti 8
sui; verbi, quod mandavit in mille generationes:
* Quod disposuit ad Abraham: & ju- 9
ramenti sui ad Isaac.
* Et statuit illud Iacob in præceptũ: 10
& Israel in testamentum æternum.
* Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, 11
funiculum hereditatis vestræ.
* Cum essent numero brevi, paucissi- 12
mi & incolæ ejus:
* Et pertransierunt de gente in gen- 13
tem, & de regno ad populum alterum:
* Non reliquit hominem nocere eis: 14
& corripuit pro eis reges.
* Nolite tangere christos meos: & in 15
prophetis meis nolite malignari.
* Et vocavit famem super terram: & 16
omne firmamentum panis contrivit.
* Misit ante eos virum: in servum ve- 17
numdatus est Ioseph.
* Humiliaverunt in compedibus pe- 18
des ejus, ferrum pertransiit animam e-
jus, * donec veniret verbum ejus. 19
Eloquium Domini inflammavit
eum: * misit rex, & solvit eum; princeps 20
populorum, & dimisit eum.
* Constituit eum dominum domus 21

suæ: &

suæ : & principem omnis possessionis
suæ.
22 * Vt erudiret principes ejus sicut se-
metipsum : & senes ejus prudentiam
doceret.
23 * Et intravit Israel in Ægyptum : &
Iacob accola fuit in terra Cham.
24 * Et auxit populum suum vehemen-
ter: & firmavit eũ super inimicos ejus.
25 * Convertit cor eorum ut odirent
populum ejus : & dolum facerent in
servos ejus.
26 * Misit Moysen servum suum; Aaron,
quem elegit ipsum.
27 * Posuit in eis verba signorum suo-
rum , & prodigiorum in Terra Cham.
28 * Misit tenebras,& obscuravit: & non
exacerbavit sermones suos.
29 * Convertit aquas eorum in sangui-
nem: & occidit pisces eorum.
30 * Edidit terra eorum ranas in pe-
netralibus regum ipsorum.
31 * Dixit, & venit cœnomyia: & cini-
fes in omnibus finibus eorum.
32 * Posuit pluvias eorum ,grandinem,
ignem comburentem in terra ipso-
rum.
33 * Et percussit vineas eorum, & ficul-
neas eorum: & contrivit lignum finium
eorum.
34 * Dixit & venit locusta, & bruchus,
cujus non erat numerus :
35 * Et comedit omne fœnum in terra
eorum : & comedit omnem fructum
terræ eorum.
36 * Et percussit omne primogenitum
in terra eorum: primitias omnis labo-
ris eorum.
37 * Et eduxit eos cum argento & auro:
& non erat in tribubus eorũ infirmus.
38 * Lætata est Ægyptus in profectione
eorum: quia incubuit timor eorum su-
per eos.
39 * Expandit nubem in protectionem
eorum, & ignem ut luceret eis per no-
ctem.
40 * Petierunt,& venit coturnix: & pa-
ne cæli saturavit eos.
41 * Dirupit petram, & fluxerunt aquę:
abierunt in sicco flumina;
42 * Quoniam memor fuit verbi sancti
sui, quod habuit ad Abraham puerum
suum.
43 * Et eduxit populum suum in exul-
tatione, & electos suos in lætitia.
44 * Et dedit illis regiones Gentium:
& labores populorum possederunt:
45 * Vt custodiant justificationes ejus,
& legem ejus requirant.

Alleluja. (*Iudith* 13.21.)

CV.

1 CONfitemini Domino quoniam bo-
nus: quoniam in sæculum miseri-
cordia ejus.
2 * Quis loquetur potentias Domini,
auditas faciet omnes laudes ejus?
3 * Beati, qui custodiunt judicium,&
faciunt justitiam in omni tempore.
4 * Memento nostri Domine in bene-
placito populi tui : visita nos in salu-
tari tuo :
* Ad videndum in bonitate electo- 5
rum tuorum , ad lætandum in lætitia
gentis tuæ : ut lauderis cum heredita-
te tua.
* Peccavimus cum patribus nostris: 6
injuste egimus,iniquitatem fecimus.
* Patres nostri in Ægypto non intel- 7
lexerunt mirabilia tua : non fuerunt
memores multitudinis misericordiæ
tuæ.
Et irritaverunt ascendentes in ma-
re,Mare rubrum.
* Et salvavit eos propter nomen su- 8
um: ut notam faceret potentiam suam.
* Et increpuit Mare rubrum, & ex- 9
siccatum est : & deduxit eos in abyssis
sicut in deserto.
* Et salvavit eos de manu odien- 10
tium:& redemit eos de manu inimici.
* Et operuit aqua tribulantes eos:u- 11
nus ex eis non remansit.
* Et crediderunt verbis ejus: & lau- 12
daverunt laudem ejus.
* Cito fecerunt , obliti sunt operum 13
ejus : & non sustinuerunt consilium e-
jus.
* Et concupierunt concupiscentiam 14
in deserto:& tentaverunt Deum in in-
aquoso.
* Et dedit eis petitionem ipsorum: 15
& misit saturitatem in animas eorum.
* Et irritaverunt Moysen in castris, 16
Aaron sanctum Domini.
* Aperta est terra, & deglutivit Da- 17
than: & operuit super congregationem
Abiron.
* Et exarsit ignis in synagoga eo- 18
rum: flamma combussit peccatores.
* Et fecerunt vitulum in Horeb : & 19
adoraverunt sculptile.
* Et mutaverunt gloriam suam in si- 20
militudinem vituli comedentis fœnũ.
* Obliti sunt Deum,qui salvavit eos, 21
qui fecit magnalia in Ægypto, * mi- 22
rabilia in terra Cham : terribilia in
Mari rubro.
* Et dixit ut disperderet eos : si non 23
Moyses electus ejus stetisset in confra-
ctione in conspectu ejus:
Vt averteret iram ejus ne disperde-
ret eos: * & pro nihilo habuerunt ter- 24
ram desiderabilem:
Non crediderunt verbo ejus , * & 25
murmuraverunt in tabernaculis suis:
non exaudierunt vocem Domini.
* Et elevavit manum suam super 26
eos : ut prosterneret eos in deserto:
* Et ut dejiceret semen eorum in 27
Nationibus : & dispergeret eos in re-
gionibus.
* Et initiati sunt Beelphegor : & 28
comederunt sacrificia mortuorum.
* Et irritaverunt eum in adinven- 29
tionibus suis:& multiplicata est in eis
ruina.
* Et stetit Phinees , & placavit : & 30
cessavit quassatio.

1 * Et reputatum est ei in justitiam , in
generationem & generationem usque
in sempiternum.
2 * Et irritaverunt eum ad Aquas con-
tradictionis: & vexatus est Moyses pro-
3 pter eos: * quia exacerbaverunt spiri-
tum ejus.
4 Et distinxit in labiis suis: * non dis-
perdiderunt gentes, quas dixit Domi-
nus illis.
5 * Et commisti sunt inter gentes,& di-
6 dicerunt opera eorum : * & servierunt
sculptilibus eorum: & factum est illis
in scandalum.
7 * Et immolaverunt filios suos , & fi-
lias suas dæmoniis.
8 * Et effuderunt sanguinem innocen-
tem: sanguinem filiorum suorum & fi-
liarum suarum , quas sacrificaverunt
sculptilibus Chanaan.
Et infecta est terra in sanguinibus,
9 * & contaminata est in operibus eo-
rum : & fornicati sunt in adinventio-
nibus suis.
0 * Et iratus est furore Dominus in po-
pulum suum : & abominatus est here-
ditatem suam.
1 * Et tradidit eos in manus gentium:
& dominati sunt eorum qui oderunt
eos.
2 * Et tribulaverunt eos inimici eo-
rum , & humiliati sunt sub manibus
3 eorum: * sæpe liberavit eos.
Ipsi autem exacerbaverunt eum in
consilio suo : & humiliati sunt in ini-
quitatibus suis.
4 * Et vidit cum tribularentur : & au-
divit orationem eorum.
5 * Et memor fuit testamenti sui : &
pœnituit eum secundum multitudi-
nem misericordiæ suæ.
6 * Et dedit eos in misericordias in
conspectu omnium qui ceperant eos.
47 * Salvos nos fac Domine Deus noster:
& congrega nos de Nationibus:
Ut confiteamur nomini sancto tuo:
& gloriemur in laude tua.
48 * Benedictus Dominus Deus Israel à
sæculo & usque in sæculum : & dicet
omnis populus : Fiat, fiat.
Alleluja. (*Judith* 13.21.)

C V I.

1 Confitemini Domino quoniam bo-
nus: quoniam in sæculum miseri-
cordia ejus.
2 * Dicant qui redempti sunt à Domi-
no, quos redemit de manu inimici : &
de regionibus congregavit eos.
3 * A solis ortu, & occasu : ab aquilo-
ne, & mari.
4 * Erraverunt in solitudine in inaquo-
so : viam civitatis habitaculi non in-
venerunt.
5 * Esurientes , & sitientes : anima eo-
rum in ipsis defecit.
6 * Et clamaverunt ad Dominum cum
tribularentur: & de necessitatibus eo-
rum eripuit eos.
7 * Et deduxit eos in viam rectam :
ut irent in civitatem habitationis.
* Confiteantur Domino misericordiæ 8
ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.
* Quia satiavit animam inanem: & a- 9
nimam esurientem satiavit bonis.
* Sedentes in tenebris , & umbra 10
mortis : vinctos in mendicitate , &
ferro.
* Quia exacerbaverunt eloquia Dei: & 11
consilium Altissimi irritaverunt.
* Et humiliatum est in laboribus cor 12
eorum: infirmati sunt, nec fuit qui ad-
juvaret.
* Et clamaverunt ad Dominum cum 13
tribularentur : & de necessitatibus eo-
rum liberavit eos.
* Et eduxit eos de tenebris & umbra 14
mortis: & vincula eorum disrupit.
* Confiteantur Domino misericordiæ 15
ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.
* Quia contrivit portas æreas : & ve- 16
ctes ferreos confregit.
* Suscepit eos de via iniquitatis eo- 17
rum: propter injustitias enim suas hu-
miliati sunt.
* Omnem escam abominata est anima 18
eorum: & appropinquaverunt usque ad
portas mortis.
* Et clamaverunt ad Dominum cum 19
tribularentur : & de necessitatibus eo-
rum liberavit eos.
* Misit verbum suum , & sanavit eos: 20
& eripuit eos de interitionibus eo-
rum.
* Confiteantur Domino misericordiæ 21
ejus : & mirabilia ejus filiis hominum:
* Et sacrificent sacrificium laudis : & 22
annuntient opera ejus in exultatione.
* Qui descendunt mare in navibus, 23
facientes operationem in aquis mul-
tis.
* Ipsi viderunt opera Domini , & mi- 24
rabilia ejus in profundo.
* Dixit, & stetit spiritus procellæ: & 25
exaltati sunt fluctus ejus.
* Ascendunt usque ad cælos , & de- 26
scendunt usque ad abyssos : anima eo-
rum in malis tabescebat.
* Turbati sunt , & moti sunt sicut e- 27
brius: & omnis sapientia eorum devo-
rata est.
* Et clamaverunt ad Dominum cum 28
tribularentur , & de necessitatibus eo-
rum eduxit eos.
* Et statuit procellam ejus in auram: 29
& siluerunt fluctus ejus.
* Et lætati sunt quia siluerunt: & de- 30
duxit eos in portum voluntatis eorum.
* Confiteantur Domino misericordiæ 31
ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.
* Et exaltent eum in ecclesia plebis: 32
& in cathedra seniorum laudent eum
* Posuit flumina in desertum, & exi- 33
tus aquarum in sitim;
* Terram fructiferam in salsuginem, 34
à malitia inhabitantium in ea.
* Posuit desertum in stagna aqua- 35
rum : & terram sine aqua in exitus a-
quarum.

36 * Et collocavit illic esurientes: & constituerunt civitatem habitationis.
37 * Et seminaverunt agros, & plantaverunt vineas: & fecerunt fructum nativitatis.
38 * Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis: & jumenta eorum non minoravit.
39 * Et pauci facti sunt: & vexati sunt à tribulatione malorum, & dolore.
40 * Effusa est contemptio super principes: & errare fecit eos in invio, & non in via.
41 * Et adjuvit pauperem de inopia: & posuit sicut oves familias.
42 * Videbunt recti, & lætabuntur: & omnis iniquitas oppilabit os suum.
43 * Quis sapiens & custodiet hæc? & intelliget misericordias Domini?

1 Canticum Psalmi ipsi David.

(*Sup.* 56.8.) CVII.

2 PAratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psallam in gloria mea.
3 * Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cithara: exurgam diluculo.
4 * Confitebor tibi in populis Domine: & psallam tibi in nationibus.
5 * Quia magna est super cælos misericordia tua: & usque ad nubes veritas tua.
6 * Exaltare super cælos Deus, & su-
7 per omnem terram gloria tua: * ut liberentur dilecti tui,
Salvum fac dextera tua, & exaudi
8 me: * Deus locutus est in sancto suo:
Exultabo, & dividam Sichimam, & convallem tabernaculorum dimetiar.
9 * Meus est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim susceptio capitis mei.
10 Iuda rex meus: * Moab lebes spei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ amici facti sunt.
11 * Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?
12 * Nonne tu Deus, qui repulisti nos, & non exibis Deus in virtutibus nostris?
13 * Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.
14 * In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

1 In finem, Psalmus David.

CVIII.

2 DEus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris, & os dolosi super me apertum est.
3 * Locuti sunt adversum me lingua dolosa, & sermonibus odii circumdederunt me: & expugnaverunt me gratis.
4 * Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam.
5 * Et posuerunt adversum me mala pro bonis: & odiũ pro dilectione mea.
6 * Constitue super eum peccatorem: & diabolus stet à dextris ejus.
7 * Cum judicatur, exeat condemnatus: & oratio ejus fiat in peccatum.
8 * Fiant dies ejus pauci: & episcopatum ejus accipiat alter.
9 * Fiant filii ejus orphani: & uxor ejus vidua.
10 * Nutantes transferantur filii ejus & mendicent: & ejiciantur de habitationibus suis.
11 * Scrutetur fœnerator omnem substantiam ejus: & diripiant alieni labores ejus.
12 * Non sit illi adjutor: nec sit qui misereatur pupillis ejus.
13 * Fiant nati ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus.
14 * In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini: & peccatum matris ejus non deleatur.
15 * Fiant contra Dominum semper, & dispereat de terra memoria eorum:
16 * pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.
17 * Et persecutus est hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare.
18 * Et dilexit maledictionem & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.
Et induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus.
19 * Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur; & sicut zona, qua semper præcingitur.
20 * Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum: & qui loquuntur mala adversus animam meam.
21 * Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua.
22 Libera me, * quia egenus, & pauper ego sum: & cor meum conturbatum est intra me.
23 * Sicut umbra cum declinat, ablatus sum: & excussus sum sicut locustæ.
24 * Genua mea infirmata sunt à jejunio: & caro mea immutata est propter oleum.
25 * Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me, & moverunt capita sua.
26 * Adjuva me Domine Deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam.
27 * Et sciant quia manus tua hæc: & tu Domine fecisti eam.
28 * Maledicent illi, & tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur: servus autem tuus lætabitur.
29 * Induantur qui detrahunt mihi, pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua.
30 * Confitebor Domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

* Quia

31 * Quia astitit à dextris pauperis, ut
salvam faceret à persequentibus ani-
mam meam.

1 Psalmus David. C I X.

Dixit Dominus Domino meo: Sede
à dextris meis:
Donec ponam inimicos tuos, scabel-
lum pedum tuorum.
2 * Virgam virtutis tuæ emittet Domi-
nus ex Sion: dominare in medio ini-
micorum tuorum.
3 * Tecum principium in die virtutis
tuæ in splendoribus sanctorum: ex u-
tero ante luciferum genui te.
4 * Iuravit Dominus, & non pœnitebit
eum: Tu es sacerdos in æternum se-
cundum ordinem Melchisedech.
5 * Dominus à dextris tuis, confregit
in die iræ suæ reges.
6 * Iudicabit in nationibus, implebit
ruinas: conquassabit capita in terra
multorum.
7 * De torrente in via bibet: propterea
exaltabit caput.

Alleluja. C X.

1 Confitebor tibi Domine in toto
corde meo; in consilio justorum,
& congregatione.
2 * Magna opera Domini: exquisita in
omnes voluntates ejus.
3 * Confessio & magnificentia opus e-
jus: & justitia ejus manet in sæculum
sæculi.
4 * Memoriam fecit mirabilium suo-
rum, misericors & miserator Dominus:
5 * escam dedit timentibus se.
Memor erit in sæculum testamenti
6 sui: * virtutem operum suorum an-
nuntiabit populo suo:
7 * Vt det illis hereditatem gentium:
opera manuum ejus, veritas & judi-
cium.
8 * Fidelia omnia mandata ejus: con-
firmata in sæculum sæculi, facta in ve-
ritate & æquitate.
9 * Redemptionem misit populo suo:
mandavit in æternum testamentum
suum.
Sanctum, & terribile nomen ejus:
10 * initium sapientiæ timor Domini.
Intellectus bonus omnibus facienti-
bus eum: laudatio ejus manet in sæcu-
lum sæculi.

Alleluja, Reversionis Aggæi,
& Zachariæ. C X I.

1 Beatus vir, qui timet Dominum: in
mandatis ejus volet nimis.
2 * Potens in terra erit semen ejus: ge-
neratio rectorum benedicetur.
3 * Gloria, & divitiæ in domo ejus: &
justitia ejus manet in sæculum sæculi.
4 * Exortum est in tenebris lumen re-
ctis: misericors, & miserator, & justus.
5 * Iucundus homo qui miseretur &
commodat, disponet sermones suos in
6 judicio: * quia in æternum non com-
movebitur.
7 * In memoria æterna erit justus: ab
auditione mala non timebit.
Paratum cor ejus sperare in Domi-
no, * confirmatum est cor ejus: non 8
commovebitur donec despiciat inimi-
cos suos.
* Dispersit, dedit pauperibus: justitia 9
ejus manet in sæculum sæculi, cornu
ejus exaltabitur in gloria.
* Peccator videbit, & irascetur, den- 10
tibus suis fremet & tabescet: deside-
rium peccatorum peribit.

Alleluja. C X I I.

Laudate pueri Dominum: laudate 1
nomen Domini.
* Sit nomen Domini benedictum, ex 2
hoc nunc, & usque in sæculum.
* A solis ortu usque ad occasum, lau- 3
dabile nomen Domini.
* Excelsus super omnes gentes Domi- 4
nus, & super cælos gloria ejus.
* Quis sicut Dominus Deus noster, qui 5
in altis habitat, * & humilia respicit 6
in cælo & in terra?
* Suscitans à terra inopem, & de 7
stercore erigens pauperem:
* Vt collocet eum cum principibus, 8
cum principibus populi sui.
* Qui habitare facit sterilem in do- 9
mo, matrem filiorum lætantem.

Alleluja. C X I I I.

In exitu Israel de Ægypto, domus Ia- 1
cob de populo barbaro:
* Facta est Iudæa sanctificatio ejus, 2
Israel potestas ejus.
* Mare vidit, & fugit: Iordanis con- 3
versus est retrorsum.
* Montes exultaverunt ut arietes: & 4
colles sicut agni ovium.
* Quid est tibi mare quod fugisti: & 5
tu Iordanis, quia conversus es retror-
sum?
* Montes exultastis sicut arietes, & 6
colles sicut agni ovium.
* A facie Domini mota est terra, à fa- 7
cie Dei Iacob.
* Qui convertit petram in stagna a- 8
quarum, & rupem in fontes aquarum.
* NON NOBIS DOMINE, NON NO- 1
BIS; sed nomini tuo da gloriam.
* Super misericordia tua, & veritate 2
tua: nequando dicant Gentes: Vbi est
Deus eorum?
* Deus autem noster in cælo: omnia 3
quæcunque voluit, fecit.
* Simulachra gentium argentum & 4
aurum, opera manuum hominum.
* Os habent, & non loquentur: oculos 5
habent, & non videbunt.
* Aures habent, & non audient: nares 6
habent, & non odorabunt.
* Manus habent, & non palpabunt: 7
pedes habent, & non ambulabunt: non
clamabunt in gutture suo.
* Similes illis fiant qui faciunt ea: & 8
omnes qui confidunt in eis.
* Domus Israel speravit in Domi- 9
no: adjutor eorum & protector eorum
est.
* Domus Aaron speravit in Domino: 10
adjutor eorum & protector eorum est.

11 * Qui timent Dominum , speraverunt
in Domino : adjutor eorum & prote-
ctor eorum est.
12 * Dominus memor fuit nostri : & be-
nedixit nobis.
Benedixit domui Israel : benedixit
domui Aaron.
13 * Benedixit omnibus, qui timent Do-
minum,pusillis cum majoribus.
14 * Adjiciat Dominus super vos ; super
vos,& super filios vestros.
15 * Benedicti vos à Domino , qui fecit
cælum,& terram.
16 * Cælum cæli Domino: terram autem
dedit filiis hominum.
17 * Non mortui laudabunt te Domine:
neque omnes,qui descendunt in infer-
num.
18 * Sed nos qui vivimus , benedicimus
Domino , ex hoc nunc & usque in sæ-
culum.

Alleluja. CXIV.

1 DIlexi , quoniam exaudiet Domi-
nus vocem orationis meæ.
2 * Quia inclinavit aurem suam mihi:&
in diebus meis invocabo.
3 * Circumdederunt me dolores mor-
tis: & pericula inferni invenerunt me.
Tribulationem & dolorem inveni:
4 *& nomen Domini invocavi.
O Domine libera animam meam:
5 * misericors Dominus , & justus , &
Deus noster miseretur.
6 * Custodiens parvulos Dominus: hu-
miliatus sum , & liberavit me.
7 * Convertere anima mea in requiem
tuam: quia Dominus benefecit tibi.
8 * Quia eripuit animam meam de mor-
te,oculos meos à lacrymis,pedes meos
à lapsu.
9 * Placebo Domino in regione vivo-
rum.

Alleluja. CXV.

10 CRedidi , propter quod locutus
sum : ego autem humiliatus sum
nimis.
* Ego dixi in excessu meo: Omnis ho-
mo mendax.
* Quid retribuam Domino,pro omni-
bus,quæ retribuit mihi?
* Calicem salutaris accipiam : & no-
men Domini invocabo.
* Vota mea Domino reddam coram
omni populo ejus : * pretiosa in con-
spectu Domini mors Sanctorum ejus.
* O Domine quia ego servus tuus : e-
go servus tuus,& filius ancillæ tuæ.
Dirupisti vincula mea:* tibi sacrifi-
cabo hostiam laudis,& nomen Domini
invocabo.
* Vota mea Domino reddam in con-
spectu omnis populi ejus ; * in atriis
domus Domini, in medio tui Jerusalē.

Alleluja. CXVI.

LAudate Dominum omnes Gentes:
laudate eum omnes populi:
* Quoniam confirmata est super nos
misericordia ejus : & veritas Domini
manet in æternum.

Alleluja. CXVII.

COnfitemini Domino quoniam bo- 1
nus: quoniam in sæculum miseri-
cordia ejus.
* Dicat nunc Israel quoniam bonus: 2
quoniam in sæculum misericordia e-
jus.
* Dicat nunc domus Aaron : quoniam 3
in sæculum misericordia ejus.
* Dicant nunc qui timent Dominum: 4
quoniam in sæculum misericordia e-
jus.
* De tribulatione invocavi Domi- 5
num : & exaudivit me in latitudine
Dominus.
* Dominus mihi adjutor: non timebo 6
quid faciat mihi homo.
* Dominus mihi adjutor : & ego de- 7
spiciam inimicos meos.
* Bonum est confidere in Domino, 8
quàm confidere in homine.
* Bonum est sperare in Domino,quàm 9
sperare in principibus.
* Omnes gentes circuierunt me: & in 10
nomine Domini quia ultus sum in eos.
* Circumdantes circumdederunt me: 11
& in nomine Domini quia ultus sum
in eos.
* Circumdederunt me sicut apes , & 12
exarserunt sicut ignis in spinis : & in
nomine Domini quia ultus sum in
eos.
* Impulsus eversus sum ut caderem: 13
& Dominus suscepit me.
* Fortitudo mea , & laus mea Domi- 14
nus: & factus est mihi in salutem.
* Vox exultationis & salutis , in ta- 15
bernaculis justorum.
* Dextera Domini fecit virtutem : 16
dextera Domini exaltavit me, dextera
Domini fecit virtutem.
* Non moriar, sed vivam: & narrabo 17
opera Domini.
* Castigans castigavit me Dominus:& 18
morti non tradidit me.
* Aperite mihi portas justitiæ , in- 19
gressus in eas confitebor Domino :
* hæc porta Domini, justi intrabunt in 20
eam.
* Confitebor tibi quoniam exaudisti 21
me: & factus es mihi in salutem.
* Lapidem,quem reprobaverunt ædi- 22
ficantes, hic factus est in caput anguli.
* A Domino factum est istud : & est 23
mirabile in oculis nostris.
* Hæc est dies, quam fecit Dominus: 24
exultemus,& lætemur in ea.
* O Domine salvum me fac,ô Domine 25
bene prosperare : * benedictus qui ve- 26
nit in nomine Domini.
Benediximus vobis de domo Domi-
ni : * Deus Dominus, & illuxit nobis. 27
Constituite diem sollemnem in con-
densis,usque ad cornu altaris.
* Deus meus es tu,& confitebor tibi: 28
Deus meus es tu, & exaltabo te.
Confitebor tibi quoniam exaudisti
me:& factus es mihi in salutem.
* Confitemini Domino quoniam bo- 29

nus: quoniam in sæculum misericor-
dia ejus.

Alleluja. CXVIII.

ALEPH.

1 Beati immaculati in via: qui ambu-
lant in lege Domini.
2 * Beati, qui scrutantur testimonia e-
jus: in toto corde exquirunt eum.
3 * Non enim qui operantur iniquita-
tem, in viis ejus ambulaverunt.
4 * Tu mandasti mandata tua custodi-
ri nimis.
5 * Vtinam dirigantur viæ meæ, ad
custodiendas justificationes tuas.
6 * Tunc non confundar, cum perspe-
xero in omnibus mandatis tuis.
7 * Confitebor tibi in directione cor-
dis, in eo quod didici judicia justitiæ
tuæ.
8 * Iustificationes tuas custodiam: non
me derelinquas usquequaque.

BETH.

9 * In quo corrigit adolescentior viam
suam? in custodiendo sermones tuos.
10 * In toto corde meo exquisivi te: ne
repellas me à mandatis tuis.
11 * In corde meo abscondi eloquia
tua: ut non peccem tibi.
12 * Benedictus es Domine: doce me
justificationes tuas.
13 * In labiis meis, pronuntiavi omnia
judicia oris tui.
14 * In via testimoniorum tuorum de-
lectatus sum, sicut in omnibus divitiis.
15 * In mandatis tuis exercebor: & con-
siderabo vias tuas.
16 * In justificationibus tuis medita-
bor: non obliviscar sermones tuos.

GIMEL.

17 * Retribue servo tuo, vivifica me: &
custodiam sermones tuos.
18 * Revela oculos meos: & considera-
bo mirabilia de lege tua.
19 * Incola ego sum in terra: non ab-
scondas à me mandata tua.
20 * Concupivit anima mea desiderare
justificationes tuas, in omni tempore.
21 * Increpasti superbos: maledicti qui
declinant à mandatis tuis.
22 * Aufer à me opprobrium, & con-
temptum: quia testimonia tua exqui-
sivi.
23 * Etenim sederunt principes, & adver-
sum me loquebantur: servus autem
tuus exercebatur in justificationibus
tuis.
24 * Nam & testimonia tua meditatio
mea est: & consilium meum justifica-
tiones tuæ.

DALETH.

25 * Adhæsit pavimento anima mea: vi-
vifica me secundum verbum tuum.
26 * Vias meas enuntiavi, & exaudisti
me: doce me justificationes tuas.
27 * Viam justificationum tuarum in-
strue me: & exercebor in mirabilibus
tuis.
28 * Dormitavit anima mea præ tædio:
confirma me in verbis tuis.
* Viam iniquitatis amove à me: & 29
de lege tua miserere mei.
* Viam veritatis elegi: judicia tua 30
non sum oblitus.
* Adhæsi testimoniis tuis Domine: 31
noli me confundere.
* Viam mandatorum tuorum cucur- 32
ri, cum dilatasti cor meum.

HE.

* Legem pone mihi Domine viam 33
justificationum tuarum: & exquiram
eam semper.
* Da mihi intellectum, & scrutabor 34
legem tuam: & custodiam illam in to-
to corde meo.
* Deduc me in semitam mandato- 35
rum tuorum: quia ipsam volui.
* Inclina cor meum in testimonia 36
tua, & non in avaritiam.
* Averte oculos meos ne videant va- 37
nitatem: in via tua vivifica me.
* Statue servo tuo eloquium tuum, 38
in timore tuo.
* Amputa opprobrium meum, quod 39
suspicatus sum: quia judicia tua ju-
cunda.
* Ecce concupivi mandata tua: in æ- 40
quitate tua vivifica me.

VAV.

* Et veniat super me misericordia 41
tua Domine: salutare tuum secundum
eloquium tuum.
* Et respondebo exprobrantibus mi- 42
hi verbum: quia speravi in sermonibus
tuis.
* Et ne auferas de ore meo verbum 43
veritatis usquequaque: quia in judiciis
tuis supersperavi.
* Et custodiam legem tuam semper, 44
in sæculum & in sæculum sæculi.
* Et ambulabam in latitudine: quia 45
mandata tua exquisivi.
* Et loquebar in testimoniis tuis in 46
conspectu regum: & non confundebar.
* Et meditabar in mandatis tuis, 47
quæ dilexi.
* Et levavi manus meas ad mandata 48
tua, quæ dilexi: & exercebar in justifi-
cationibus tuis.

ZAIN.

* Memor esto verbi tui servo tuo, in 49
quo mihi spem dedisti.
* Hæc me consolata est in humilitate 50
mea: quia eloquium tuum vivificavit
me.
* Superbi inique agebant usquequa- 51
que: à lege autem tua non declinavi.
* Memor fui judiciorum tuorum à 52
sæculo Domine: & consolatus sum.
* Defectio tenuit me, pro peccatori- 53
bus derelinquentibus legem tuam.
* Cantabiles mihi erant justifica- 54
tiones tuæ, in loco peregrinationis
meæ.
* Memor fui nocte nominis tui Do- 55
mine: & custodivi legem tuam.
* Hæc facta est mihi: quia justifica- 56
tiones tuas exquisivi.

HETH.

HETH.

7 * Portio mea Domine, dixi, custodire legem tuam.

58 * Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.

59 * Cogitavi vias meas: & converti pedes meos in testimonia tua.

60 * Paratus sum, & non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.

61 *Funes peccatorum circumplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus.

62 * Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super judicia justificationis tuæ.

63 * Particeps ego sum omnium timentium te & custodientium mandata tua.

64 * Misericordia tua Domine plena est terra: justificationes tuas doce me.

TETH.

65 * Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine, secundum verbum tuum.

66 * Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

67 * Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodivi.

68 * Bonus es tu: & in bonitate tua doce me justificationes tuas.

9 * Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

0 * Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.

1 * Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam justificationes tuas.

2 * Bonum mihi lex oris tui, super millia auri & argenti.

IOD.

3 * Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me: da mihi intellectum, & discam mandata tua.

4 * Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperavi.

5 * Cognovi Domine quia æquitas judicia tua: & in veritate tua humiliasti me.

6 * Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.

7 * Veniant mihi miserationes tuæ, & vivam: quia lex tua meditatio mea est.

8 * Confundantur superbi, quia injuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

9 * Convertantur mihi timentes te, & qui noverunt testimonia tua.

0 * Fiat cor meũ immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

CAPH.

1 * Defecit in salutare tuum anima mea: & in verbum tuum supersperavi.

2 * Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me?

3 *Quia factus sum sicut uter in pruina: justificationes tuas non sum oblitus.

* Quot sunt dies servi tui: quãdo facies de persequentibus me judicium? 84

* Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. 85

* Omnia mandata tua veritas: iniquè persecuti sunt me, adjuva me. 86

* Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. 87

* Secundum misericordiam tuam vivificâ me: & custodiam testimonia oris tui. 88

LAMED.

* In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo. 89

* In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram, & permanet. 90

* Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. 91

* Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. 92

* In æternum non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. 93

*Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi. 94

* Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi. 95

*Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis. 96

MEM.

* Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est. 97

* Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est. 98

* Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. 99

* Super senes intellexi: quia mandata tua quæsivi. 100

* Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua. 101

* A judiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi. 102

* Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo! 103

* A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis. 104

NVN.

* Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. 105

* Iuravi, & statui custodire judicia justitiæ tuæ. 106

* Humiliatus sum usquequaque Domine: vivifica me secundum verbum tuum. 107

* Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: & judicia tua doce me. 108

* Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus. 109

* Posuerunt peccatores laqueũ mihi: & de mandatis tuis non erravi. 110

*Hereditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt. 111

112 * Inclinavi cor meum ad faciendas
justificationes tuas in æternum, propter retributionem.

SAMECH.

113 * Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi.
114 * Adjutor, & susceptor meus es tu: & in verbum tuum supersperavi.
115 * Declinate à me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.
116 * Suscipe me secundum eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.
117 * Adjuva me, & salvus ero: & meditabor in justificationibus tuis semper.
118 * Sprevisti omnes discedentes à judiciis tuis: quia injusta cogitatio eorũ.
119 * Prevaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua.
120 * Confige timore tuo carnes meas: à judiciis enim tuis timui.

AIN.

121 * Feci judicium & justitiam: non tradas me calumniantibus me.
122 * Suscipe servum tuum in bonum: non calumnientur me superbi.
123 * Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium justitiæ tuæ.
124 * Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: & justificationes tuas doce me.
125 * Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.
126 * Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam.
127 * Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion.
128 * Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

PHE.

129 * Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.
130 * Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat parvulis.
131 * Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.
132 * Aspice in me, & miserere mei, secundum judicium diligentium nomen tuum.
133 * Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis injustitia.
134 * Redime me à calumniis hominum: ut custodiam mandata tua.
135 * Faciem tuam illumina super servum tuum: & doce me justificationes tuas.
136 * Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

SADE.

137 * Iustus es Domine: & rectum judicium tuum.
138 * Mandasti justitiam testimonia tua: & veritatem tuam nimis.
139 * Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sũt verba tua inimici mei.

* Ignitum eloquium tuum vehementer: & servus tuus dilexit illud. 140
* Adolescentulus sum ego, & contemptus: justificationes tuas non sum oblitus. 141
* Iustitia tua, justitia in æternum: & lex tua veritas. 142
* Tribulatio & angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est. 143
* Æquitas testimonia tua in æternum: intellectum da mihi, & vivam. 144

COPH.

* Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: justificationes tuas requiram. 145
* Clamavi ad te, salvum me fac: ut custodiam mandata tua. 146
* Præveni in maturitate, & clamavi: quia in verba tua supersperavi. 147
* Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. 148
* Vocem meam audi secundum misericordiam tuam Domine: & secundum judicium tuum vivifica me. 149
* Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: à lege autem tua longe facti sunt. 150
* Prope es tu Domine: & omnes vię tuæ veritas. 151
* Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea. 152

RES.

* Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. 153
* Iudica judicium meum, & redime me: propter eloquium tuum vivifica me. 154
* Longe à peccatoribus salus: quia justificationes tuas non exquisierunt. 155
* Misericordiæ tuæ multæ Domine: secundum judicium tuum vivifica me. 156
* Multi qui persequuntur me, & tribulant me: à testimoniis tuis non declinavi. 157
* Vidi prævaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. 158
* Vide quoniam mandata tua dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me. 159
* Principium verborum tuorum, veritas: in æternum omnia judicia justitiæ tuæ. 160

SIN.

* Principes persecuti sunt me gratis: & à verbis tuis formidavit cor meum. 161
* Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa. 162
* Iniquitatẽ odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi. 163
* Septies in die laudem dixi tibi, super judicia justitiæ tuæ. 164
* Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum. 165
* Expectabam salutare tuum Domine: & mandata tua dilexi. 166

167 * Custodivit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.
168 * Servavi mandata tua, & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

TAV.

169 * Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: juxta eloquium tuum da mihi intellectum.
170 * Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.
171 * Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me justificationes tuas.
172 * Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
173 * Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi.
174 * Concupivi salutare tuum Domine: & lex tua meditatio mea est.
175 * Vivet anima mea, & laudabit te: & judicia tua adjuvabunt me.
176 * Erravi, sicut ovis quæ periit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

1 Canticum graduum.

CXIX.

AD Dominum cum tribularer clamavi: & exaudivit me.
2 * Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa.
3 * Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?
4 * Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.
5 * Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habi-
6 tantibus Cedar: * multum incola fuit anima mea.
7 * Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

1 Canticum graduum.

CXX.

LEvavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.
2 * Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram.
3 * Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.
4 * Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.
5 * Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.
6 * Per diem sol non uret te, neque luna per noctem.
7 * Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.
8 * Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum; ex hoc nunc, & usque in sæculum.

1 Canticum graduum.

CXXI.

LÆtatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.
* Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Ierusalem. 2
* Ierusalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipsum. 3
* Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel ad confitendum nomini Domini. 4
* Quia illic sederunt sedes in judicio, sedes super domum David. 5
* Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem: & abundantia diligentibus te. 6
* Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis. 7
* Propter fratres meos, & proximos meos, loquebar pacem de te: 8
* Propter domum Domini Dei nostri, quæsivi bona tibi. 9

Canticum graduum.

CXXII.

AD te levavi oculos meos, qui habitas in cælis. 1
* Ecce sicut oculi servorum, in manibus dominorum suorum, 2
Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.
* Miserere nostri Domine miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione: 3
* Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis. 4

Canticum graduum. 1

CXXIII.

NIsi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israel: * nisi quia Dominus erat in nobis, 2
Cum exurgerent homines in nos,
* forte vivos deglutissent nos: 3
Cum irasceretur furor eorum in nos,
* forsitan aqua absorbuisset nos. 4
* Torrentem pertransivit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. 5
* Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. 6
* Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. 7
* Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram. 8

Canticum graduum. 1

CXXIV.

QVi confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum, qui habitat * in Ierusalem. 2
Montes in circuitu ejus: & Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usque in sæculum.
* Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem justorum: ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas. 3
* Benefac Domine bonis, & rectis corde. 4
* Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel. 5

Canticum graduum.

CXXV.

IN convertendo Dominus captivitatē Sion: facti sumus sicut consolati.

* Tunc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

* Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

* Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro.

* Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

* Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

Canticum graduum Salomonis.

CXXVI.

NIsi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

* Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum: * ecce hereditas Domini, filii; merces, fructus ventris.

* Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii excussorum.

* Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Canticum graduum.

CXXVII.

BEati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.

* Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

* Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ.

* Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

* Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

* Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Canticum graduum.

CXXVIII.

SÆpe expugnaverunt me à juventute mea, dicat nunc Israel.

* Sæpe expugnaverunt me à juventute mea: etenim non potuerunt mihi.

* Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores; prolongaverunt iniquitatem suam.

* Dominus justus concidit cervices peccatorum: * confundantur & convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.

* Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam evellatur, exaruit:

* De quo non implevit manum suam qui metit & sinum suum qui manipulos colligit:

* Et non dixerunt qui præteribant: 8
Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

Canticum graduum. 1

CXXIX.

DE profundis clamavi ad te Do-
mine: * Domine exaudi vocem 2
meam.
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.
* Si iniquitates observaveris Domi- 3
ne: Domine quis sustinebit?
* Quia apud te propitiatio est: & pro- 4
pter legem tuam sustinui te Domine.
Sustinuit anima mea in verbo ejus:
* speravit anima mea in Domino. 5
* A custodia matutina usque ad no- 6
ctem, speret Israel in Domino.
* Quia apud Dominum misericordia: 7
& copiosa apud eum redemptio.
* Et ipse redimet Israel, ex omnibus 8
iniquitatibus ejus.

Canticum graduum David. 1

CXXX.

DOmine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.
Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.
* Si non humiliter sentiebam: sed ex- 2
altavi animam meam:
Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.
* Speret Israel in Domino; ex hoc 3
nunc & usque in sæculum.

Canticum graduum. 1

CXXXI.

MEmento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus.
* Sicut juravit Domino, votum vovit 2
Deo Iacob:
* Si introiero in tabernaculum do- 3
mus meæ, si ascendero in lectum strati mei.
* Si dedero somnum oculis meis, & 4
palpebris meis dormitationem.
* Et requiem temporibus meis: donec 5
inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.
* Ecce audivimus eam in Ephrata: in- 6
venimus eam in campis silvæ:
* Introibimus in tabernaculum ejus: 7
adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.
* Surge Domine in requiem tuam, tu 8
& arca sanctificationis tuæ.
*Sacerdotes tui induantur justitiam: 9
& sancti tui exultent.
* Propter David servum tuum, non a- 10
vertas faciem Christi tui.
* Iuravit Dominus David veritatem, 11
& non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.
* Si custodierint filii tui testamentum 12
meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos:
Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

* Quoniam

13 * Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.
14 * Hæc requies mea in sæculum sæculi: hîc habitabo quoniam elegi eam.
15 * Viduam ejus benedicens benedicam: pauperes ejus saturabo panibus.
16 * Sacerdotes ejus induam salutari: & sancti ejus exultatione exultabunt.
17 * Illuc producam cornu David, paravi lucernam Christo meo.
18 * Inimicos ejus induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

1 Canticum graduum David.

CXXXII.

ECce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum:
2 *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron:
Quod descendit in oram vestimenti
3 ejus: * sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.
Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in sæculum.

1 Canticum graduum.

CXXXIII.

ECce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini,
Qui statis in domo Domini in atriis domus Dei nostri.
2 * In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.
3 * Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram.

Alleluja. CXXXIV.

1 LAudate nomen Domini, laudate servi Dominum.
2 * Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.
3 * Laudate Dominum, quia bonus Dominus: psallite nomini ejus, quoniam suave.
4 * Quoniam Iacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi.
5 * Quia ego cognovi quod magnus est Dominus, & Deus noster præ omnibus diis.
6 * Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyssis.
7 * Educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluviam fecit.
Qui producit ventos de thesauris
8 suis: * qui percussit primogenita Ægypti ab homine usque ad pecus.
9 * Et misit signa & prodigia in medio tui Ægypte; in Pharaonem, & in omnes servos ejus.
0 * Qui percussit gentes multas: & occidit reges fortes.
1 * Sehon regem Amorrhæorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan.
2 * Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Israel populo suo.
3 * Domine nomen tuum in æternum: Domine memoriale tuum in generationem & generationem.

* Quia judicabit Dominus populum suum: & in servis suis deprecabitur.
* Simulachra Gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.
* Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.
* Aures habent, & non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
* Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes, qui confidunt in eis.
* Domus Israel benedicite Domino: domus Aaron benedicite Domino.
* Domus Levi benedicite Domino: qui timetis Dominum, benedicite Domino.
* Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Ierusalem.

Alleluja. CXXXV.

COnfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternũ misericordia ejus.
* Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui firmavit terrã super aquas: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui percussit Ægyptum cum primogenitis eorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui eduxit Israel de medio eorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
* In manu potenti, & brachio excelso: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui divisit Mare rubrum in divisiones: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Et eduxit Israel per medium ejus: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Et excussit Pharaonem, & virtutem ejus in Mari rubro: quoniam in æternum misericordia ejus.
*Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Sehon regem Amorrhæorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia ejus.
* Et dedit terram eorum hereditatem:

Canticum graduum.

CXXV.

IN convertendo Dominus captivitatē Sion: facti sumus sicut consolati.

* Tunc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

* Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

* Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro.

* Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.

* Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

Canticum graduum Salomonis.

CXXVI.

NIsi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

* Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum: * ecce hereditas Domini, filii; merces, fructus ventris.

* Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii excussorum.

* Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Canticum graduum.

CXXVII.

BEati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.

* Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

* Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ.

* Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

* Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

* Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Canticum graduum.

CXXVIII.

SÆpe expugnaverunt me à juventute mea, dicat nunc Israel.

* Sæpe expugnaverunt me à juventute mea: etenim non potuerunt mihi.

* Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem suam.

* Dominus justus concîdit cervices peccatorum: * confundantur & convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.

* Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam evellatur, exaruit:

* De quo non implevit manum suam
qui metit & sinum suum qui manipulos colligit:
* Et non dixerunt qui præteribant: 8
Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

Canticum graduum. 1

CXXIX.

DE profundis clamavi ad te Domine: * Domine exaudi vocem 2
meam.
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.
* Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit? 3
* Quia apud te propitiatio est: & pro- 4
pter legem tuam sustinui te Domine.
Sustinuit anima mea in verbo ejus:
* speravit anima mea in Domino. 5
* A custodia matutina usque ad no- 6
ctem, speret Israel in Domino.
* Quia apud Dominum misericordia: 7
& copiosa apud eum redemptio.
* Et ipse redimet Israel, ex omnibus 8
iniquitatibus ejus.

Canticum graduum David. 1

CXXX.

DOmine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.
Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.
* Si non humiliter sentiebam: sed ex- 2
altavi animam meam:
Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.
* Speret Israel in Domino; ex hoc 3
nunc & usque in sæculum.

Canticum graduum. 1

CXXXI.

MEmento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus.
* Sicut juravit Domino, votum vovit 2
Deo Iacob:
* Si introiero in tabernaculum do- 3
mus meæ, si ascendero in lectum strati mei.
* Si dedero somnum oculis meis, & 4
palpebris meis dormitationem.
* Et requiem temporibus meis: donec 5
inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.
* Ecce audivimus eam in Ephrata: in- 6
venimus eam in campis silvæ:
* Introibimus in tabernaculum ejus: 7
adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.
* Surge Domine in requiem tuam, tu 8
& arca sanctificationis tuæ.
*Sacerdotes tui induantur justitiam: 9
& sancti tui exultent.
* Propter David servum tuum, non a- 10
vertas faciem Christi tui.
* Iuravit Dominus David veritatem, 11
& non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.
* Si custodierint filii tui testamentum 12
meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos:
Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

* Quoniam

13 * Quoniam elegit Dominus Sion: ele-
git eam in habitationem ſibi.
14 * Hæc requies mea in ſæculum ſæcu-
li: hîc habitabo quoniam elegi eam.
15 * Viduam ejus benedicens benedi-
cam: pauperes ejus ſaturabo panibus.
16 * Sacerdotes ejus induam ſalutari: &
ſancti ejus exultatione exultabunt.
17 * Illuc producam cornu David, paravi
lucernam Chriſto meo.
18 * Inimicos ejus induam confuſione:
ſuper ipſum autem efflorebit ſanctifi-
catio mea.

1 Canticum graduum David.
CXXXII.

Ecce quam bonum, & quam jucun-
dum habitare fratres in unum:
2 *Sicut unguentum in capite, quod de-
ſcendit in barbam, barbam Aaron:
Quod deſcendit in oram veſtimenti
3 ejus: * ſicut ros Hermon, qui deſcen-
dit in montem Sion.
Quoniam illic mandavit Dominus
benedictionem, & vitam uſque in ſæ-
culum.

1 Canticum graduum.
CXXXIII.

Ecce nunc benedicite Dominum, o-
mnes ſervi Domini,
Qui ſtatis in domo Domini in atriis
domus Dei noſtri.
2 * In noctibus extollite manus veſtras
in ſancta, & benedicite Dominum.
3 * Benedicat te Dominus ex Sion, qui
fecit cælum & terram.

Alleluja. CXXXIV.

1 Laudate nomen Domini, laudate
ſervi Dominum.
2 * Qui ſtatis in domo Domini, in atriis
domus Dei noſtri.
3 * Laudate Dominum, quia bonus Do-
minus: pſallite nomini ejus, quoniam
ſuave.
4 * Quoniam Iacob elegit ſibi Dominus,
Iſrael in poſſeſſionem ſibi.
5 * Quia ego cognovi quod magnus eſt
Dominus, & Deus noſter præ omnibus
diis.
6 * Omnia quæcumque voluit, Domi-
nus fecit in cælo, in terra, in mari, &
in omnibus abyſſis.
7 * Educens nubes ab extremo terræ:
fulgura in pluviam fecit.
Qui producit ventos de theſauris
8 ſuis: * qui percuſſit primogenita Æ-
gypti ab homine uſque ad pecus.
9 * Et miſit ſigna & prodigia in medio
tui Ægypte; in Pharaonem, & in om-
nes ſervos ejus.
10 * Qui percuſſit gentes multas: & oc-
cidit reges fortes.
11 * Sehon regem Amorrhæorum, &
Og regem Baſan, & omnia regna Cha-
naan.
12 * Et dedit terram eorum heredita-
tem, hereditatem Iſrael populo ſuo.
13 * Domine nomen tuum in æternum:
Domine memoriale tuum in genera-
tionem & generationem.

* Quia judicabit Dominus populum 14
ſuum: & in ſervis ſuis deprecabitur.
* Simulachra Gentium argentum & 15
aurum, opera manuum hominum.
* Os habent, & non loquentur: ocu- 16
los habent, & non videbunt.
* Aures habent, & non audient: neque 17
enim eſt ſpiritus in ore ipſorum.
* Similes illis fiant qui faciunt ea: & 18
omnes, qui confidunt in eis.
* Domus Iſrael benedicite Domino: 19
domus Aaron benedicite Domino.
* Domus Levi benedicite Domino: 20
qui timetis Dominum, benedicite Do-
mino.
* Benedictus Dominus ex Sion, qui 21
habitat in Ieruſalem.

Alleluja. CXXXV.

Confitemini Domino quoniam bo- 1
nus: quoniam in æternum miſe-
ricordia ejus.
* Confitemini Deo deorum: quoniam 2
in æternum miſericordia ejus.
* Confitemini Domino dominorum: 3
quoniam in æternum miſericordia e-
jus.
* Qui facit mirabilia magna ſolus: 4
quoniam in æternū miſericordia ejus.
* Qui fecit cælos in intellectu: quo- 5
niam in æternum miſericordia ejus.
* Qui firmavit terrā ſuper aquas: quo- 6
niam in æternum miſericordia ejus.
* Qui fecit luminaria magna: quo- 7
niam in æternum miſericordia ejus.
* Solem in poteſtatem diei: quoniam 8
in æternum miſericordia ejus.
* Lunam & ſtellas in poteſtatem no- 9
ctis: quoniam in æternum miſericor-
dia ejus.
* Qui percuſſit Ægyptum cum pri- 10
mogenitis eorum: quoniam in æter-
num miſericordia ejus.
* Qui eduxit Iſrael de medio eorum: 11
quoniam in æternum miſericordia e-
jus.
* In manu potenti, & brachio excel- 12
ſo: quoniam in æternum miſericordia
ejus.
* Qui diviſit Mare rubrum in diviſio- 13
nes: quoniam in æternum miſericordia
ejus.
* Et eduxit Iſrael per medium ejus: 14
quoniam in æternum miſericordia e-
jus.
* Et excuſſit Pharaonem, & virtutem 15
ejus in Mari rubro: quoniam in æter-
num miſericordia ejus.
*Qui traduxit populum ſuum per de- 16
ſertum: quoniam in æternum miſeri-
cordia ejus.
* Qui percuſſit reges magnos: quo- 17
niam in æternum miſericordia ejus.
* Et occidit reges fortes: quoniam in 18
æternum miſericordia ejus.
* Sehon regem Amorrhæorum: quo- 19
niam in æternum miſericordia ejus.
* Et Og regem Baſan: quoniam in æ- 20
ternum miſericordia ejus.
* Et dedit terram eorum heredita- 21

tem: quoniam in æternum misericordia ejus.
2 * Hereditatem Israel servo suo: quoniam in æternum misericordia ejus.
3 * Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia ejus.
4 * Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in ęternum misericordia ejus.
5 * Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia ejus.
Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum misericordia ejus.
26 * Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternũ misericordia ejus.

Psalmus David, Ieremiæ.

CXXXVI.

1 SVper flumina Babylonis, illic sedimus, & flevimus: cum recordaremur Sion:
2 *In salicibus in medio ejus, suspendimus organa nostra.
3 * Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum.
Et qui abduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion.
4 * Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?
5 * Si oblitus fuero tui Ierusalem, oblivioni detur dextera mea.
6 * Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui:
Si non proposuero Ierusalem, in principio lætitiæ meæ.
7 * Memor esto Domine filiorum Edom, in die Ierusalem:
Qui dicunt: Exinanite, exinanite, usque ad fundamentum in ea.
8 * Filia Babylonis misera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.
9 * Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.

Ipsi David. CXXXVII.

1 COnfitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.
In conspectu angelorum psallam tibi:
2 *adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo,
Super misericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.
3 * In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.
4 * Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui:
5 * Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.
6 *Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit: & alta à longe cognoscit.
7 * Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.
* Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias. 8

In finem, Psalmus David. 1

CXXXVIII.

DOmine probasti me, & cognovisti me: * tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam. 2
* Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam, & funiculum meum investigasti. 3
* Et omnes vias meas prævidisti: quia non est sermo in lingua mea. 4
* Ecce Domine tu cognovisti omnia, novissima & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. 5
* Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam. 6
* Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam? 7
* Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. 8
* Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris: 9
* Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua. 10
* Et dixi: Forsitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio mea in deliciis meis. 11
* Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus. 12
* Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ. 13
* Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit nimis. 14
* Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto: & substantia mea in inferioribus terræ. 15
* Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, & nemo in eis. 16
* Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum. 17
* Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum. 18
* Si occideris Deus peccatores: viri sanguinum declinate à me: 19
* Quia dicitis in cogitatione: Accipient in vanitate civitates tuas. 20
* Nonne qui oderunt te Domine, oderam: & super inimicos tuos tabescebam? 21
* Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi. 22
* Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas. 23
* Et vide, si via iniquitatis in me est: & deduc me in via æterna. 24

In finem, Psalmus David. 1

CXXXIX.

ERipe me Domine ab homine malo: à viro iniquo eripe me. 2

* Qui

3 * Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant prælia.
4 * Acuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum.
5 * Custodi me Domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: * absconderunt superbi la-
6 queum mihi:
Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter scandalum posuerunt mihi.
7 * Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.
8 * Domine, Domine virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meum in die belli.
9 * Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne forte exaltentur.
10 * Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos.
11 * Cadent super eos carbones in ignem dejicies eos: in miseriis non subsistent.
12 * Vir linguosus non dirigetur in terra: virum injustum mala capient in interitu.
13 * Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis, & vindictam pauperũ.
14 * Verumtamen justi confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

Psalmus David. CXL.

1 DOmine clamavi ad te, exaudi me: intende voci meæ, cum clamavero ad te.
2 * Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuũ mearum sacrificium vespertinum.
3 * Pone Domine custodiam ori meo: & ostium circumstantiæ labiis meis.
4 * Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.
Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cum electis eorum.
5 * Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me: oleum autẽ peccatoris non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc & oratio mea in be-
6 neplacitis eorum: * absorpti sunt juncti petræ judices eorum.
Audient verba mea quoniam potue-
7 runt: * sicut crassitudo terræ erupta est super terram.
Dissipata sunt ossa nostra secus in-
8 fernum: * quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam.
9 * Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi: & à scandalis operantium iniquitatem.
10 * Cadent in retiaculo ejus peccatores: singulariter sum ego donec transeã.

Intellectus David.
Cum esset in spelunca, oratio.
(1. Reg. 24.) CXLI.

VOce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Dominum deprecatus sum:
* Effundo in conspectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuntio.
* In deficiendo ex me spiritum meum, & tu cognovisti semitas meas.
In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.
* Considerabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognosceret me:
Periit fuga à me, & non est qui requirat animam meam.
* Clamavi ad te Domine, dixi: Tu es spes mea, portio mea in terra viventium.
* Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.
Libera me à persequentibus me: quia confortati sunt super me.
* Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant justi, donec retribuas mihi.

Psalmus David.
Quando persequebatur eum Absalom filius ejus. (2. Reg. 17.)
CXLII.

DOmine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua justitia.
* Et non intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
* Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.
Collocavit me in obscuris sicut mortuos sæculi: * & anxiatus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.
* Memor fui dierum antiquorũ, meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.
* Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi:
* Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus.
Non avertas faciem tuam à me: & similis ero descendentibus in lacum.
* Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speravi.
Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.
* Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi: * doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: * propter nomen tuum Domine vivificabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animam meam: * & in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

Psalmus David.

Adversus Goliath. CXLIII.

1 BEnedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.
2 *Misericordia mea, & refugiũ meum: susceptor meus, & liberator meus:
Protector meus, & in ipso speravi: qui subdit populum meum sub me.
3 * Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas eum?
4 * Homo vanitati similis factus est: dies ejus sicut umbra prætereunt.
5 * Domine inclina cælos tuos, & descende: tange montes, & fumigabunt.
6 * Fulgura coruscationem, & dissipabis eos: immitte sagittas tuas, & conturbabis eos.
7 * Emitte manum tuam de alto, eripe me: & libera me de aquis multis; de manu filiorum alienorum.
8 * Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis.
9 * Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio, decachordo psallam tibi.
1 * Qui das salutem regibus: qui redemisti David servum tuum de gladio
11 maligno: * eripe me,
Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis:
12 * Quorum filii, sicut novellæ plantationes in juventute sua.
Filiæ eorum compositæ: circumornatæ ut similitudo templi.
13 * Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.
Oves eorum fœtosæ, abundantes in
14 egressibus suis: * boves eorum crassæ.
Non est ruina maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum.
15 * Beatum dixerunt populum, cui hęc sunt: beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.

1 Laudatio ipsi David.

CXLIV.

EXaltabo te Deus meus rex: & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi.
2 * Per singulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi.
3 * Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis ejus non est finis.
4 * Generatio & generatio laudabit opera tua: & potentiam tuam pronuntiabunt.
5 * Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur: & mirabilia tua narrabunt.
6 * Et virtutem terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuam narrabunt.

* Memoriam abundantiæ suavitatis 7
tuæ eructabunt: & justitia tua exultabunt.
* Miserator & misericors Dominus: 8
patiens, & multum misericors.
* Suavis Dominus universis: & mise- 9
rationes ejus super omnia opera ejus.
* Confiteantur tibi Domine omnia o- 10
pera tua: & sancti tui benedicant tibi.
* Gloriam regni tui dicent: & poten- 11
tiam tuam loquentur.
* Ut notam faciant filiis hominum 12
potentiam tuam: & gloriam magnificentiæ regni tui.
* Regnum tuum regnum omnium sæ- 13
culorum: & dominatio tua in omni generatione & generationem.
Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.
* Allevat Dominus omnes, qui cor- 14
ruunt: & erigit omnes elisos.
* Oculi omnium in te sperant Domi- 15
ne: & tu das escam illorum in tempore opportuno.
* Aperis tu manum tuam: & imples 16
omne animal benedictione.
* Iustus Dominus in omnibus viis 17
suis: & sanctus in omnibus operibus suis.
* Prope est Dominus omnibus invo- 18
cantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate.
* Voluntatem timentium se faciet, & 19
deprecationem eorum exaudiet: & salvos faciet eos.
* Custodit Dominus omnes diligentes 20
se: & omnes peccatores disperdet.
* Laudationem Domini loquetur os 21
meum: & benedicat omnis caro nomini sancto ejus in sæculum, & in sæculum sæculi.

Alleluja, Aggæi, & Zachariæ. 1

CXLV.

LAuda anima mea Dominum, lau- 2
dabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo quamdiu fuero.
Nolite confidere in principibus: * in 3
filiis hominum, in quibus nõ est salus.
* Exibit spiritus ejus, & revertetur in 4
terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.
* Beatus, cujus Deus Iacob adjutor e- 5
jus, spes ejus in Domino Deo ipsius:
* qui fecit cælum & terram, mare, & 6
omnia, quæ in eis sunt.
* Qui custodit veritatem in sæculum, 7
facit judicium injuriam patientibus: dat escam esurientibus.
Dominus solvit compeditos: * Domi- 8
nus illuminat cæcos.
Dominus erigit elisos, Dominus diligit justos.
* Dominus custodit advenas, pupil- 9
lum & viduam suscipiet: & vias peccatorum disperdet.
* Regnabit Dominus in sæcula, Deus 10
tuus Sion in generationem & generationem.

1 Alleluja. CXLVI.
LAudate Dominum, quoniam bonus
est psalmus: Deo nostro sit jucunda
decoraque laudatio.
2 * Ædificans Ierusalem Dominus: di-
spersiones Israelis congregabit.
3 * Qui sanat contritos corde: & alli-
gat contritiones eorum.
4 * Qui numerat multitudinem stella-
rum: & omnibus eis nomina vocat.
5 *Magnus Dominus noster, & magna
virtus ejus: & sapientiæ ejus non est
numerus.
6 * Suscipiens mansuetos Dominus:
humilians autem peccatores usque ad
terram.
7 * Præcinite Domino in confessione:
psallite Deo nostro in cithara.
8 * Qui operit cælum nubibus: & pa-
rat terræ pluviam.
Qui producit in montibus fœnum,&
herbam servituti hominum
9 * Qui dat jumentis escam ipso-
rum, & pullis corvorum invocanti-
bus eum.
10 * Non in fortitudine equi volunta-
tem habebit: nec in tibiis viri bene-
placitum erit ei.
11 *Beneplacitum est Domino super ti-
mentes eum: & in eis, qui sperant su-
per misericordia ejus.

Alleluja. CXLVII.
12 LAuda Ierusalem Dominum: lauda
Deum tuum Sion.
13 * Quoniam confortavit seras por-
tarum tuarum: benedixit filiis tuis
in te.
14 *Qui posuit fines tuos pacem:& adi-
pe frumenti satiat te.
15 *Qui emittit eloquium suum terræ:
velociter currit sermo ejus.
16 *Qui dat nivem sicut lanam:nebulam
sicut cinerem spargit.
17 *Mittit crystallum suam sicut buccel-
las: ante faciem frigoris ejus quis su-
stinebit?
18 *Emittet verbum suum, & liquefa-
ciet ea: flabit spiritus ejus, & fluent
aquæ.
19 *Qui annuntiat verbum suum Iacob:
justitias & judicia sua Israel.
20 * Non fecit taliter omni nationi: &
judicia sua non manifestavit eis. Alle-
luja.

1 Alleluja. CXLVIII.
LAudate Dominum de cœlis: laudate
eum in excelsis.
2 * Laudate eum omnes angeli ejus:
laudate eum omnes virtutes ejus.
3 * Laudate eum sol & luna: laudate
eum omnes stellæ, & lumen.
4 * Laudate eum cæli cælorum: &
aquæ omnes, quæ super cælos sunt,
5 * laudent nomen Domini.
Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse
mandavit, & creata sunt.

* Statuit ea in æternum,& in sæcu- 6
lum sæculi: præceptum posuit, & non
præteribit.
* Laudate Dominum de terra, dra- 7
cones, & omnes abyssi.
* Ignis, grando, nix, glacies,spiri- 8
tus procellarum: quæ faciunt verbum
ejus.
* Montes,& omnes colles:ligna fru- 9
ctifera, & omnes cedri.
*Bestiæ, & universa pecora: serpen- 10
tes, & volucres pennatæ:
*Reges terræ & omnes populi: prin- 11
cipes & omnes judices terræ.
* Iuvenes, & virgines: senes cum 12
junioribus laudent nomen Domini:
* quia exaltatum est nomen ejus so- 13
lius.
* Confessio ejus super cælum & 14
terram: & exaltavit cornu populi
sui.
Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis
Israel,populo appropinquanti sibi. Al-
leluja.

Alleluja. CXLIX. 1
CAntate Domino canticum no-
vum: laus ejus in ecclesia sancto-
rum.
*Lætetur Israel in eo,qui fecit eum: 2
& filii Sion exultent in rege suo.
* Laudent nomen ejus in choro: in 3
tympano & psalterio psallant ei:
* Quia beneplacitum est Domino in 4
populo suo: & exaltabit mansuetos in
salutem.
* Exultabunt sancti in gloria: læta- 5
buntur in cubilibus suis.
* Exaltationes Dei in gutture eo- 6
rum: & gladii ancipites in manibus
eorum:
* Ad faciendam vindictam in natio- 7
nibus,increpationes in populis.
*Ad alligandos reges eorum in com- 8
pedibus: & nobiles eorum in manicis
ferreis.
*Vt faciant in eis judicium conscri- 9
ptum: gloria hæc est omnibus sanctis
ejus. Alleluja.

Alleluja. CL. 1
LAudate Dominum in sanctis ejus:
laudate eum in firmamento virtu-
tis ejus.
* Laudate eum in virtutibus ejus: 2
laudate eum secundum multitudinem
magnitudinis ejus.
*Laudate eum in sono tubæ: laudate 3
eum in psalterio,& cithara.
* Laudate eum in tympano,& choro: 4
laudate eum in chordis, & organo.
* Laudate eum in cymbalis beneso- 5
nantibus: laudate eum in cymbalis ju-
bilationis: * omnis spiritus laudet 6
Dominum. Alleluja.

LIBER PROVERBIORUM,

QVEM HEBRÆI MISLE APPELLANT.

CAPVT I.

Parabolarum utilitas: auditus sapientiæ commendatur , filius admonetur ne peccatorum sequatur blanditias : sapientia ad sui amplexum invitat, & contemptoribus minatur exitium.

PArabolæ Salomonis , filii David; regis Israel. *Ad sciendam sapientiam , & disciplinam: * ad intelligenda verba prudentiæ , & suscipiendam eruditionem doctrinæ, justitiam, & judicium, & æquitatem : *ut detur parvulis astutia , adolescenti scientia, & intellectus. * Audiens sapiens , sapientior erit: & intelligens, gubernacula possidebit. * Animadvertet parabolam, & interpretationem, verba sapientum, & ænigmata eorum. *Timor Domini , principium sapientiæ. Sapientiam , atque doctrinam stulti despiciunt. * Audi, fili mi, disciplinam patris tui , & ne dimittas legem matris tuæ : * ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. *Fili mi, si te lactaverint peccatores , ne acquiescas eis. *Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini , abscondamus tendiculas contra insontem frustra: deglutiamus eum sicut infernus viventem , & integrum quasi descendentem in lacum.*Omnem pretiosam substantiam reperiemus , implebimus domos nostras spoliis. *Sortem mitte nobiscum , marsupium unum sit omnium nostrum. *Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt , & festinant ut effundant sanguinem. * Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum. *Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur & moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semitæ omnis avari , animas possidentium rapiunt. * Sapientia foris prædicat , in plateis dat vocem suam: in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens : * Vsquequò parvuli diligitis infantiam , & stulti ea , quæ sibi sunt noxia , cupient , & imprudentes odibunt scientiam ? * Convertimini ad correptionem meam : en proferam vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba mea. * Quia vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. *Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexi-
stis. * Ego quoque in interitu vestro 26
ridebo, & subsannabo , cum vobis id,
quod timebatis, advenerit. * Cum ir- 27
ruerit repentina calamitas , & interi-
tus, quasi tempestas ingruerit : quando
venerit super vos tribulatio , & angu-
stia: *Tunc invocabunt me, & non ex- 28
audiam: mane consurgent, *& non in- 29
venient me: eo quod exosam habuerint
disciplinam , & timorem Domini non
susceperint , * nec acquieverint consi- 30
lio meo , & detraxerint universæ cor-
reptioni meæ. *Comedent igitur fru- 31
ctus viæ suæ , suisque consiliis satura-
buntur. * Aversio parvulorum interfi- 32
ciet eos, & prosperitas stultorum per-
det illos. * Qui autem me audierit, 33
absque terrore requiescet, & abundan-
tia perfruetur , timore malorum sub-
lato.

CAPVT II.

Sapientiæ acquisitio quanta bona conferat , & quanta mala avertat , cum qua Dei dona veniunt , & sine qua ubiq; erratur.

FIli mi, si susceperis sermones meos, 1
& mandata mea absconderis pe-
nes te , * ut audiat sapientiam auris 2
tua : inclina cor tuum ad cognoscen-
dam prudentiam. *Si enim sapientiam 3
invocaveris , & inclinaveris cor tuum
prudentiæ : *si quæsieris eam quasi pe- 4
cuniam, & sicut thesauros effoderis il-
lam: *tunc intelliges timorem Domini, 5
& scientiam Dei invenies : * quia Do- 6
minus dat sapientiam : & ex ore ejus
prudentia, & scientia. *Custodiet re- 7
ctorum salutem , & proteget gradien-
tes simpliciter , *servans semitas justi- 8
tiæ , & vias sanctorum custodiens.
* Tunc intelliges justitiam , & judi- 9
cium , & æquitatem , & omnem semi-
tam bonam. * Si intraverit sapientia 10
cor tuum , & scientia animæ tuæ pla-
cuerit: *consilium custodiet te,& pru- 11
dentia servabit te , * ut eruaris à via 12
mala,& ab homine, qui perversa loqui-
tur : * qui relinquunt iter rectum, & 13
ambulant per vias tenebrosas: *qui læ- 14
tantur cum malefecerint , & exultant
in rebus pessimis : * quorum viæ per- 15
versæ sunt , & infames gressus eorum.
*Vt eruaris à muliere aliena, & ab ex- 16
tranea, quæ mollit sermones suos , *& 17
relinquit ducem pubertatis suæ , * & 18
pacti Dei sui oblita est. inclinata est
enim ad mortem domus ejus, & ad in-
feros semitæ ipsius. *omnes, qui ingre- 19
diuntur ad eam, non revertentur , nec
apprehendent semitas vitæ. * Vt am- 20
bules in via bona : & calles justorum
custodias. *Qui enim recti sunt, habita- 21
bunt in terra , & simplices permane-
bunt in ea. * Impii vero de terra per- 22
dentur : & qui inique agunt , auferen-
tur ex ea.

CAPUT III.

Sapientia vitam prolongat: misericordia & veritas non deserendæ: fiducia in Deum: timor Dei: honorandus Deus: correctio Dei cum lætitia ferenda: sapientiæ laus: sapientiam sequentibus omnia prospera: amico statim dandum, nec ei malefaciendum: non contendendum: iniqui non imitandi: impiorum perditio, & piorum benedictio.

1 Fili mi, ne obliviscaris legis meæ, &
præcepta mea cor tuum custodiat.
2 *longitudinem enim dierum, & annos
3 vitæ, & pacem apponent tibi. *Miseri-
cordia & veritas te non deserant, cir-
cumda eas gutturi tuo, & describe in
4 tabulis cordis tui: * & invenies gra-
tiam, & disciplinam bonam, coram
5 Deo & hominibus. * Habe fiduciam in
Domino ex toto corde tuo, & ne inni-
6 taris prudentiæ tuæ. *In omnibus viis
tuis cogita illum, & ipse diriget gres-
7 sus tuos. * Ne sis sapiens apud temet-
ipsum: time Deum, & recede à malo:
8 *sanitas quippe erit umbilico tuo, &
9 irrigatio ossium tuorum. *Honora Do-
minum de tua substantia, & de primi-
10 tiis omnium frugum tuarum da ei: *&
implebuntur horrea tua saturitate, &
11 vino torcularia tua redundabunt. *Di-
sciplinam Domini fili mi, ne abjicias:
ne deficias cum ab eo corriperis:
12 *quem enim diligit Dominus, corri-
pit: & quasi pater in filio complacet
13 sibi. * Beatus homo, qui invenit sa-
14 pientiam, & qui affluit prudentia: *me-
lior est acquisitio ejus negotiatione ar-
genti, & auri primi & purissimi fructus
15 ejus: *pretiosior est cunctis opibus: &
omnia, quæ desiderantur, huic non va-
16 lent comparari. * Longitudo dierum
in dextera ejus, & in sinistra illius di-
17 vitiæ, & gloria. * Viæ ejus viæ pul-
chræ, & omnes semitæ illius pacificæ.
18 *Lignum vitæ est his, qui apprehende-
rint eam: & qui tenuerit eam, beatus.
19 *Dominus sapientia fundavit terram,
20 stabilivit cælos prudentia. *Sapientia
illius eruperunt abyssi, & nubes rore
21 concrescunt. *Fili mi, ne effluant hæc
ab oculis tuis: Custodi legem atque
22 consilium: * & erit vita animæ tuæ, &
23 gratia faucibus tuis. * tunc ambulabis
fiducialiter in via tua, & pes tuus non
24 impinget: * si dormieris, non timebis:
quiesces, & suavis erit somnus tuus.
25 *ne paveas repentino terrore, & ir-
26 ruentes tibi potentias impiorum. *Do-
minus enim erit in latere tuo, & custo-
27 diet pedem tuum ne capiaris. * Noli
prohibere benefacere eum, qui potest:
28 si vales, & ipse benefac. * Ne dicas
amico tuo: Vade, & revertere: cras
dabo tibi: cum statim possis dare.
29 * Ne moliaris amico tuo malum, cum
ille in te habeat fiduciam: *Ne conten- 30
das adversus hominem frustra, cum
ipse tibi nihil mali fecerit. *Ne æmu- 31
leris hominem injustum, nec imiteris
vias ejus: * quia abominatio Domini 32
est omnis illusor, & cum simplicibus
sermocinatio ejus. *Egestas à Domino 33
in domo impii: habitacula autem ju-
storum benedicentur. * Ipse deludet 34
illusores, & mansuetis dabit gratiam.
*Gloriam sapientes possidebunt: stul- 35
torum exaltatio, ignominia.

CAPUT IV.

Sapiens suo exemplo hortatur quærere sapientiam, cujus explicat utilitates: via impiorum declinanda, & justorum amplectenda: de custodia cordis, oris, & gressuum.

Audite filii disciplinam patris, & 1
attendite ut sciatis prudentiam.
*Donum bonum tribuam vobis, legem 2
meam ne derelinquatis. * Nam & ego 3
filius fui patris mei, tenellus, & uni-
genitus coram matre mea: *& docebat 4
me, atque dicebat: Suscipiat verba mea
cor tuum, custodi præcepta mea, & vi-
ves. * Posside sapientiam, posside 5
prudentiam: ne obliviscaris, neque de-
clines à verbis oris mei. *Ne dimittas 6
eam, & custodiet te: dilige eam, & con-
servabit te. * Principium sapientiæ, 7
posside sapientiam, & in omni posses-
sione tua, acquire prudentiam: *arripe 8
illam, & exaltabit te: glorificaberis ab
ea, cum eam fueris amplexatus. *dabit 9
capiti tuo augmenta gratiarum, & co-
rona inclyta proteget te. * Audi fili 10
mi, & suscipe verba mea, ut multipli-
centur tibi anni vitæ. * Viam sapien- 11
tiæ monstrabo tibi, ducam te per semi-
tas æquitatis: *quas cum ingressus fu- 12
eris, non arctabuntur gressus tui, &
currens non habebis offendiculum.
*Tene disciplinam, ne dimittas eam: 13
custodi illam, quia ipsa est vita tua.
* Ne delecteris in semitis impiorum, 14
nec tibi placeat malorum via. * Fuge 15
ab ea, nec transeas per illam: declina,
& desere eam. * non enim dormiunt 16
nisi malefecerint: & rapitur somnus ab
eis nisi supplantaverint. * comedunt 17
panem impietatis, & vinum iniquita-
tis bibunt. * Iustorum autem semita, 18
quasi lux splendens, procedit & cre-
scit usque ad perfectam diem. * Via 19
impiorum tenebrosa: nesciunt ubi cor-
ruant. * Fili mi, ausculta sermones 20
meos, & ad eloquia mea inclina au-
rem tuam. * ne recedant ab oculis 21
tuis, custodi ea in medio cordis
tui: * vita enim sunt invenientibus 22
ea, & universæ carni sanitas. * Omni 23
custodia serva cor tuum, quia ex ipso
vita procedit. * Remove à te os 24
pravum, & detrahentia labia sint

5 procul à te. *Oculi tui recta videant,
& palpebræ tuæ præcedant gressus
6 tuos. *Dirige semitam pedibus tuis,
& omnes viæ tuæ stabilientur.
7 *Ne declines ad dexteram, neque ad
sinistram: averte pedem tuum à malo.
vias enim, quæ à dextris sunt, novit
Dominus: perversæ vero sunt quæ à si-
nistris sunt. Ipse autem rectos faciet
cursus tuos, itinera autem tua in pace
producet.

CAPUT V.

Vitare jubet meretricem: & ne labores & anni perdantur: propria uxor diligatur, & fugiatur aliena.

1 FIli mi, attende ad sapientiam
meam, & prudentiæ meæ inclina
2 aurem tuam, *ut custodias cogitatio-
nes, & disciplinam labia tua conser-
vent. Ne attendas fallaciæ mulieris.
3 *favus enim distillans labia meretri-
4 cis, & nitidius oleo guttur ejus: *no-
vissima autem illius amara quasi ab-
synthium, & acuta quasi gladius bi-
5 ceps. *Pedes ejus descendunt in mor-
tem, & ad inferos gressus illius pene-
6 trant. *Per semitam vitæ non ambu-
lant, vagi sunt gressus ejus, & investi-
7 gabiles. *Nunc ergo fili mi audi me,
8 & ne recedas à verbis oris mei. *Lon-
ge fac ab ea viam tuam, & ne appro-
9 pinques foribus domus ejus. *Ne des
alienis honorem tuum, & annos tuos
10 crudeli. *ne forte impleantur extra-
nei viribus tuis, & labores tui sint in
11 domo aliena, *& gemas in novissi-
mis, quando consumpseris carnes tuas
12 & corpus tuum, & dicas: *Cur dete-
status sum disciplinam, & increpatio-
13 nibus non acquievit cor meum, *nec
audivi vocem docentium me, & ma-
gistris non inclinavi aurem meam?
14 *Pæne fui in omni malo, in medio
15 ecclesiæ & synagogæ. *Bibe aquam
de cisterna tua, & fluenta putei tui:
16 *Deriventur fontes tui foras, & in
17 plateis aquas tuas divide. *Habeto
eas solus, nec sint alieni participes tui.
18 *Sit vena tua benedicta, & lætare cum
19 muliere adolescentiæ tuæ: *cerva
charissima, & gratissimus hinnulus.
ubera ejus inebrient te in omni tem-
pore, in amore ejus delectare jugiter.
20 *Quare seduceris fili mi ab aliena, &
21 foveris in sinu alterius? *Respicit
Dominus vias hominis, & omnes gres-
22 sus ejus considerat. *Iniquitates suæ
capiunt impium, & funibus peccato-
23 rum suorum constringitur. *Ipse mo-
rietur, quia non habuit disciplinam,
& in multitudine stultitiæ suæ deci-
pietur.

CAPUT VI.

Sponsori ut fidem datam liberet laborandum: pigrum formicæ exemplo excitat ad laborem: Apostatam describit: sex quæ Dominus odit: exhortatur ad legis custodiam, utque mulieris pulchritudinem non concupiscas, sed consortium vites adulteræ.

FIli mi, si spoponderis pro amico 1
tuo, defixisti apud extraneum ma-
num tuam. *illaqueatus es verbis oris 2
tui, & captus propriis sermonibus.
*Fac ergo quod dico fili mi, & temet-
ipsum libera: quia incidisti in manum 3
proximi tui. Discurre, festina, susci-
ta amicum tuum. *ne dederis somnum 4
oculis tuis, nec dormitent palpebræ
tuæ. *Eruere quasi damula de manu, & 5
quasi avis de manu aucupis. *Vade ad 6
formicam ô piger, & considera vias
ejus, & disce sapientiam: *quæ cum 7
non habeat ducem, nec præceptorem,
nec principem, *parat in æstate cibum 8
sibi, & congregat in messe quod come-
dat. *Usquequò piger dormies? quan- 9
do consurges è somno tuo? *Paululum 10
dormies, paululum dormitabis, paulu-
lum conseres manus, ut dormias: *& 11
veniet tibi quasi viator, egestas, & pau-
peries quasi vir armatus. Si vero im-
piger fueris, veniet ut fons messis tua,
& egestas longe fugiet à te. *Homo 12
apostata, vir inutilis, graditur ore per-
verso, *annuit oculis, terit pede, digito 13
loquitur, *pravo corde machinatur 14
malum, & omni tempore jurgia semi-
nat. *huic extemplo veniet perditio 15
sua, & subito conteretur, nec habebit
ultra medicinam. *Sex sunt, quæ odit 16
Dominus, & septimum detestatur ani-
ma ejus: *Oculos sublimes, linguam 17
mendacem, manus effundentes inno-
xium sanguinem, *cor machinans co- 18
gitationes pessimas, pedes veloces ad
currendum in malum, *proferentem 19
mendacia testem fallacem, & eum qui
seminat inter fratres discordias. *Con- 20
serva fili mi præcepta patris tui, & ne
dimittas legem matris tuæ. *Liga ea 21
in corde tuo jugiter, & circumda gut-
turi tuo. *Cum ambulaveris, gradian- 22
tur tecum: cum dormieris, custodiant
te, & evigilans loquere cum eis. *quia 23
mandatum lucerna est, & lex lux, &
via vitæ increpatio disciplinæ: *ut cu- 24
stodiant te à muliere mala, & à blanda
lingua extraneæ. *Non concupiscat 25
pulchritudinem ejus cor tuum, nec ca-
piaris nutibus illius: *pretium enim 26
scorti vix est unius panis: mulier au-
tem viri pretiosam animam capit.
*Numquid potest homo abscondere 27
ignem in sinu suo, ut vestimenta illius
non ardeant? *aut ambulare super pru- 28
nas, ut non comburantur plantæ ejus?
*sic qui ingreditur ad mulierem proxi- 29
mi sui, non erit mundus cum tetigerit

eam.

30 eam. *Non grandis est culpa, cum quis
furatus fuerit : furatur enim ut esu-
31 rientem impleat animam : * deprehen-
sus quoq; reddet septuplum, & omnem
32 substantiam domus suæ tradet. * Qui
autem adulter est, propter cordis ino-
33 piam perdet animam suam : *turpitu-
dinem & ignominiam congregat sibi,
& opprobrium illius non delebitur:
34 *quia zelus & furor viri non parcet in
35 die vindictæ, * nec acquiescet cujus-
quam precibus, nec suscipiet pro re-
demptione dona plurima.

CAPUT VII.

Hortatur adolescentem ad sapientiæ amplexum, & mandatorum custodiam: utque scortorum blanditias, quas late describit, evitet.

1 FIli mi, custodi sermones meos, &
præcepta mea reconde tibi. Fili
2 *serva mandata mea, & vives: & legem
3 meam quasi pupillam oculi tui : * liga
eam in digitis tuis, scribe illam in ta-
4 bulis cordis tui. *Dic sapientiæ, soror
mea es : & prudentiam voca amicam
5 tuam, * ut custodiat te à muliere ex-
tranea, & ab aliena, quæ verba sua
6 dulcia facit. *De fenestra enim domus
7 meæ per cancellos prospexi, * & video
parvulos, considero vecordem juve-
8 nem, * qui transit per plateam juxta
angulum, & prope viam domus illius,
9 graditur *in obscuro, advesperascente
10 die, in noctis tenebris, & caligine. *Et
ecce occurrit illi mulier ornatu mere-
tricio, præparata ad capiendas ani-
11 mas : garrula & vaga, * quietis impa-
tiens, nec valens in domo consistere
12 pedibus suis, *nunc foris, nunc in pla-
teis, nunc juxta angulos insidians.
13 * Apprehensumque deosculatur juve-
nem, & procaci vultu blanditur, di-
14 cens: *Victimas pro salute vovi, hodie
15 reddidi vota mea. *idcirco egressa sum
in occursum tuum, desiderans te vide-
16 re, & reperi. * Intexui funibus lectu-
lum meum, stravi tapetibus pictis ex
17 Ægypto. * aspersi cubile meum myr-
18 rha, & aloë, & cinnamomo. *Veni, ine-
briemur uberibus, & fruamur cupitis
amplexibus, donec illucescat dies:
19 *non est enim vir in domo sua, abiit
20 via longissima. *sacculum pecuniæ se-
cum tulit : in die plenæ lunæ reversu-
21 rus est in domum suam. *Irretivit eum
multis sermonibus, & blanditiis labio-
22 rum protraxit illum. * Statim eam se-
quitur quasi bos ductus ad victimam,
& quasi agnus lasciviens, & ignorans
23 quod ad vincula stultus trahatur, *do-
nec transfigat sagitta jecur ejus : velut
si avis festinet ad laqueum, & nescit
quod de periculo animæ illius agitur.
24 *Nunc ergo fili mi, audi me, & atten-
25 de verbis oris mei. *Ne abstrahatur in
viis illius mens tua : neque decipiaris
26 semitis ejus. *multos enim vulneratos
dejecit, & fortissimi quique interfecti
sunt ab ea. * Viæ inferi domus ejus,
penetrantes in interiora mortis. 27

CAPUT VIII.

Sapientia ad sui amplexum invitat, se quoq; multis modis commendat, quodque sit Deo coæterna, cum ipso cuncta componens: quam quærentes beati; spernentes verò, miseri tandem evadent.

NVmquid non sapientia clamitat, 1
& prudentia dat vocem suam? *In 2
summis excelsisque verticibus supra
viam, in mediis semitis stans, * juxta 3
portas civitatis in ipsis foribus loqui-
tur, dicens: *O viri, ad vos clamito, & 4
vox mea ad filios hominum. * Intelli- 5
gite parvuli astutiam, & insipientes
animadvertite. * Audite quoniam de 6
rebus magnis locutura sum : & ape-
rientur labia mea, ut recta prædicent.
*Veritatem meditabitur guttur meum, 7
& labia mea detestabuntur impium.
* Iusti sunt omnes sermones mei, non 8
est in eis pravum quid, neque perver-
sum. * recti sunt intelligentibus, & 9
æqui invenientibus scientiam. *Acci- 10
pite disciplinam meam, & non pecu-
niam: doctrinam magis, quam aurum
eligite. * Melior est enim sapientia 11
cunctis pretiosissimis : & omne deside-
rabile ei non potest comparari. * Ego 12
sapientia habito in consilio, & erudi-
tis intersum cogitationibus. * Timor 13
Domini odit malum: arrogantiam, &
superbiam, & viam pravam, & os bi-
lingue detestor. * Meum est consilium, 14
& æquitas, mea est prudentia, mea est
fortitudo. * Per me reges regnant, & 15
legum conditores justa decernunt.*Per 16
me principes imperant, & potentes de-
cernunt justitiam. *Ego diligentes me 17
diligo: & qui mane vigilant ad me, in-
venient me. * Mecum sunt divitiæ, & 18
gloria, opes superbæ, & justitia. * Me- 19
lior est enim fructus meus auro, & la-
pide pretioso, & genimina mea argen-
to electo. * In viis justitiæ ambulo, in 20
medio semitarum judicii, * ut ditem 21
diligentes me, & thesauros eorum re-
pleam. *Dominus possedit me in initio 22
viarum suarum, antequam quidquam
faceret à principio. *Ab æterno ordi- 23
nata sum, & ex antiquis antequam ter-
ra fieret. *Nondum erant abyssi, & ego 24
jam concepta eram : necdum fontes
aquarum eruperant : * necdum montes 25
gravi mole constiterant: ante colles ego
parturiebar : *adhuc terram non fece- 26
rat, & flumina, & cardines orbis ter-
ræ. * Quando præparabat cælos, ade- 27
ram: quando certa lege, & gyro valla-
bat abyssos : *quando æthera firmabat 28
sursum, & librabat fontes aquarum:
*quando circumdabat mari terminum 29
suum, & legem ponebat aquis, ne tran-
sirent fines suos : quando appendebat
fundamenta terræ. * Cum eo eram 30

uncta componens: & delectabar per
ngulos dies, ludens coram eo omni
empore; * ludens in orbe terrarum: &
eliciæ meæ, esse cum filiis hominum.
Nunc ergo filii audite me: Beati, qui
ustodiunt vias meas. * Audite disci-
linam, & estote sapientes, & nolite
bjicere eam. *Beatus homo qui audit
ne, & qui vigilat ad fores meas quo-
idie, & observat ad postes ostii mei.
* Qui me invenerit, inveniet vitam, &
hauriet salutem à Domino: *qui autem
n me peccaverit, lædet animam suam.
Omnes, qui me oderunt, diligunt
mortem.

CAPUT IX.

Sapientia domo sibi ædificata omnes ad se allicit, vitam prorogat, & à muliere stulta ac vaga liberat: porrò eruditionem & correptionem non suscipiet impius ac derisor, sed justus & sapiens.

SApientia ædificavit sibi domum, excîdit columnas septem. * Immolavit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. *Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis; * Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: * Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. * Relinquite infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ. * Qui erudit derisorem, ipse injuriam sibi facit: & qui arguit impium, sibi maculam generat. * Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, & diliget te. * Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Doce justum, & festinabit accipere. * Principium sapientiæ, timor Domini: & scientia sanctorum, prudentia. *Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ. *Si sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor: solus portabis malum. * Mulier stulta & clamosa, plenaq; illecebris, & nihil omnino sciens, * sedet in foribus domus suæ super sellam in excelso urbis loco, *ut vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo. *Qui est parvulus, declinet ad me. Et vecordi locuta est: * Aquæ furtivæ dulciores sunt, & panis absconditus suavior. *Et ignoravit quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni convivæ ejus.

Parabolæ Salomonis.

CAPUT X.

Alternat sermonem de filio sapiente & stulto, justo & impio, operante & otioso, simplici & pravo: de charitate & odio: de bono linguæ, ejusq; malo.

FIlius sapiens lætificat patrem: filius vero stultus mœstitia est matris suæ.

* Nil proderunt thesauri impietatis: 2
justitia vero liberabit à morte.
* Non affliget Dominus fame ani- 3
mam justi, & insidias impiorum subvertet.
* Egestatem operata est manus re- 4
missa: manus autem fortium divitias parat.
Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos: idem autem ipse sequitur aves volantes.
* Qui congregat in messe, filius sa- 5
piens est: qui autem stertit æstate, filius confusionis.
* Benedictio Domini super caput 6
justi: os autem impiorum operit iniquitas.
*Memoria justi cum laudibus: & no- 7
men impiorum putrescet.
* Sapiens corde præcepta suscipit: 8
stultus cæditur labiis.
* Qui ambulat simpliciter, ambulat 9
confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit.
*Qui annuit oculo, dabit dolorem: & 10
stultus labiis verberabitur.
*Vena vitæ, os justi: & os impiorum 11
operit iniquitatem.
* Odium suscitat rixas: & universa 12
delicta operit charitas.
* In labiis sapientis invenitur sa- 13
pientia: & virga in dorso ejus qui indiget corde.
* Sapientes abscondunt scientiam: 14
os autem stulti confusioni proximum est.
* Substantia divitis, urbs fortitudi- 15
nis ejus: pavor pauperum, egestas eorum.
* Opus justi ad vitam: fructus autem 16
impii ad peccatum.
* Via vitæ, custodienti disciplinam: 17
qui autem increpationes relinquit, errat.
* Abscondunt odium labia menda- 18
cia: qui profert contumeliam, insipiens est.
* In multiloquio non deerit pecca- 19
tum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.
*Argentum electum, lingua justi: cor 20
autem impiorum pro nihilo.
* Labia justi erudiunt plurimos: qui 21
autem indocti sunt, in cordis egestate morientur.
* Benedictio Domini divites facit, 22
nec sociabitur eis afflictio.
* Quasi per risum stultus operatur 23
scelus: sapientia autem est viro prudentia.
* Quod timet impius, veniet super 24
eum: desiderium suum justis dabitur.
* Quasi tempestas transiens non erit 25
impius: justus autem quasi fundamentum sempiternum.
* Sicut acetum dentibus, & fumus 26
oculis, sic piger his qui miserunt eum.
*Timor Domini apponet dies: & an- 27
ni impiorum breviabuntur.

* Expe-

* Expectatio justorum lætitia: spes autem impiorum peribit.

* Fortitudo simplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum.

* Iustus in æternum non commovebitur: impii autem non habitabunt super terram.

* Os justi parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit.

* Labia justi considerant placita: & os impiorum perversa.

CAPVT XI.

Aequitatis & justitiæ ceterarumque virtutum commoda, & vitiorum ac vanarum divitiarum incommoda.

STatera dolosa, abominatio est apud Dominum: & pondus æquum, voluntas ejus.

*Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: ubi autem est humilitas, ibi & sapientia.

*Simplicitas justorum diriget eos: & supplantatio perversorum vastabit illos.

* Non proderunt divitiæ in die ultionis: justitia autem liberabit à morte:

*Iustitia simplicis diriget viam ejus: & in impietate sua corruet impius.

* Iustitia rectorum liberabit eos: & in insidiis suis capientur iniqui.

* Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes: & expectatio sollicitorum peribit.

* Iustus de angustia liberatus est: & tradetur impius pro eo.

* Simulator ore decipit amicum suum: justi autē liberabuntur scientia.

* In bonis justorum exultabit civitas: & in perditione impiorum erit laudatio.

* Benedictione justorum exaltabitur civitas: & ore impiorum subvertetur.

* Qui despicit amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit.

* Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.

* Vbi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia.

*Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, securus erit.

* Mulier gratiosa inveniet gloriam: & robusti habebunt divitias.

* Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abjicit.

* Impius facit opus instabile: seminanti autem justitiam merces fidelis.

*Clementia præparat vitam: & sectatio malorum mortem.

* Abominabile Domino cor pravum & voluntas ejus in iis, qui simpliciter ambulant.
* Manus in manu non erit innocens 21
malus: semen autē justorum salvabitur.
*Circulus aureus in naribus suis, mu- 22
lier pulchra & fatua.
* Desiderium justorum omne bonum 23
est: præstolatio impiorum furor.
* Alii dividunt propria, & ditiores 24
fiunt: alii rapiunt non sua, & semper in
egestate sunt.
*Anima, quæ benedicit, impinguabi- 25
tur: & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.
*Qui abscondit frumenta, maledice- 26
tur in populis: benedictio autem super
caput vendentium.
* Bene consurgit diluculo qui quæ- 27
rit bona: qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis.
* Qui confidit in divitiis suis, cor- 28
ruet: justi autem quasi virens folium
germinabunt.
* Qui conturbat domum suam, possi- 29
debit ventos: & qui stultus est, serviet
sapienti.
* Fructus justi lignum vitæ: & qui 30
suscipit animas, sapiens est.
* Si justus in terra recipit, quanto 31
magis impius & peccator?

CAPVT XII.

Vicissim loquitur de diligente disciplinam & eam odiente; de impio & justo, operante & otioso, stulto & sapiente, & de bonis ac malis lingua.

QVi diligit disciplinam, diligit 1
scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est.
* Qui bonus est, hauriet gratiam à 2
Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impie agit.
* Non roborabitur homo ex impie- 3
tate: & radix justorum non commovebitur.
* Mulier diligens, corona est viro 4
suo: & putredo in ossibus ejus, quę confusione res dignas gerit.
* Cogitationes justorum judicia: & 5
consilia impiorum fraudulenta.
*Verba impiorum insidiantur sangui- 6
ni: os justorum liberabit eos.
* Verte impios, & non erunt: domus 7
autem justorum permanebit.
* Doctrina sua noscetur vir: qui au- 8
tem vanus & excors est, patebit contemptui:
*Melior est pauper & sufficiens sibi, 9
quam gloriosus & indigens pane.
* Novit justus jumentorum suorum 10
animas: viscera autem impiorum crudelia.
*Qui operatur terram suam, satia- 11
bitur panibus: qui autem sectatur
otium, stultissimus est.
Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.

*Deside-

12 * Desiderium impii munimentum est pessimorum : radix autem justorum proficiet.

13 * Propter peccata labiorum ruina proximat malo : effugiet autem justus de angustia.

14 * De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis,& juxta opera manuum suarum retribuetur ei.

15 * Via stulti recta in oculis ejus : qui autem sapiens est,audit consilia.

16 * Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat injuriam , callidus est.

17 * Qui quod novit loquitur,index justitiæ est:qui autem mentitur,testis est fraudulentus.

18 * Est qui promittit , & quasi gladio pungitur conscientiæ : lingua autem sapientium sanitas est.

19 * Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus,concinnat linguam mendacii.

20 * Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.

21 * Non contristabit justum quidquid ei acciderit, impii autem replebuntur malo.

22 *Abominatio est Domino labia mendacia : qui autem fideliter agunt , placent ei.

23 * Homo versutus celat scientiam : & cor insipientium provocat stultitiam.

24 * Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est,tributis serviet.

25 *Mœror in corde viri humiliabit illum, & sermone bono lætificabitur.

26 *Qui negligit damnum propter amicum, justus est : iter autem impiorum decipiet eos.

27 *Non inveniet fraudulentus lucrum: & substantia hominis erit auri pretium.

28 *In semita justitiæ, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

CAPUT XIII.

De filio sapiente: de oris custodia , & inconsiderato ad loquendum: de paupere divite, & divite paupere, lucerna impiorum, substantia festinata & dilatione spei: omnia cum consilio agenda, & cum sapientibus gradiendum : de parcente virgæ , & insaturabili ventre impii.

1 Filius sapiens, doctrina patris : qui autem illusor est, non audit cum arguitur.

2 *De fructu oris sui homo satiabitur bonis : anima autem prævaricatorum iniqua.

3 *Qui custodit os suum, custodit animam suam : qui autem inconsideratus est ad loquendum,sentiet mala.

4 *Vult & non vult piger:anima autem operantium impinguabitur.

5 * Verbum mendax justus detestabitur: impius autem confundit, & confundetur.

6 * Justitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorē supplantat.

7 *Est quasi dives,cum nihil habeat,& est quasi pauper, cum in multis divitiis sit.

8 *Redemptio animæ viri,divitiæ suę: qui autem pauper est, increpationem non sustinet.

9 *Lux justorum lætificat,lucerna autem impiorum extinguetur.

10 * Inter superbos semper jurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.

11 * Substantia festinata minuetur:quæ autem paullatim colligitur manu,multiplicabitur.

12 *Spes,quę differtur,affligit animam: lignum vitæ desiderium veniens.

13 *Qui detrahit alicui rei,ipse se in futurum obligat : qui autem timet præceptum in pace versabitur.

Animæ dolosæ errant in peccatis: justi autem misericordes sunt , & miserantur.

14 * Lex sapientis fons vitæ , ut declinet à ruina mortis.

15 * Doctrina bona dabit gratiam : in itinere contemptorum vorago.

16 *Astutus omnia agit cum consilio:qui autem fatuus est,aperit stultitiam.

17 *Nuntius impii cadet in malum: legatus autem fidelis,sanitas.

18 *Egestas,& ignominia ei,qui deserit disciplinam : qui autem acquiescit arguenti glorificabitur.

19 * Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos,qui fugiunt mala.

20 * Qui cum sapientibus graditur , sapiens erit:amicus stultorum similis efficietur.

21 * Peccatores persequitur malum: & justis retribuentur bona.

22 * Bonus relinquit heredes filios , & nepotes : & custoditur justo substantia peccatoris.

23 * Multi cibi in novalibus patrum:& aliis congregantur absque judicio.

24 *Qui parcit virgæ, odit filium suum: qui autem diligit illum , instanter erudit.

25 * Justus comedit, & replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.

CAPUT XIV.

Sapientiæ & stultitiæ variæ conditiones : prudentia quibus status debitè regulatur, qua quis ad misericordiam movetur & affectiones moderatur: vitia autem perdunt homines.

1 Sapiens mulier ædificat domum suam : insipiens extructam quoque manibus destruet.

*Ambu-

* Ambulans recto itinere, & timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via.
3 * In ore stulti virga superbiæ: labia autem sapientium custodiunt eos.
4 * Vbi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.
5 * Testis fidelis non mentitur: profert autem mendacium dolosus testis.
6 * Quærit derisor sapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis.
7 * Vade contra virum stultum, & nescit labia prudentiæ.
8 * Sapientia callidi est intelligere viam suam: & imprudentia stultorum errans.
9 * Stultus illudet peccatum, & inter justos morabitur gratia.
10 * Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio ejus non miscebitur extraneus.
11 * Domus impiorum delebitur: tabernacula vero justorum germinabunt.
12 * Est via, quæ videtur homini justa: novissima autem ejus deducunt ad mortem.
13 *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.
14 * Viis suis replebitur stultus, & super eum erit vir bonus.
15 * Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos.
Filio doloso nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus, & dirigetur via ejus.
16 * Sapiens timet, & declinat à malo: stultus transilit, & confidit.
17 * Impatiens operabitur stultitiam: & vir versutus odiosus est.
18 * Possidebunt parvuli stultitiam, & expectabunt astuti scientiam.
19 *Iacebunt mali ante bonos: & impii ante portas justorum.
20 * Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici vero divitum multi.
21 * Qui despicit proximum suum, peccat: qui autem miseretur pauperis, beatus erit.
Qui credit in Domino, misericordiam diligit.
22 * Errant qui operantur malum: misericordia & veritas præparant bona.
23 *In omni opere erit abundantia: ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.
24 * Corona sapientium, divitiæ eorum: fatuitas stultorum, imprudentia.
25 *Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis.
26 * In timore Domini fiducia fortitudinis; & filius ejus erit spes.
27 *Timor Domini fons vitæ, ut declinent à ruina mortis.
28 *In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.
* Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam. 29
* Vita carnium, sanitas cordis: putredo ossium invidia. 30
* Qui calumniatur egentem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum, qui miseretur pauperis. 31
* In malitia sua expelletur impius: sperat autem justus in morte sua. 32
*In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quosque erudiet. 33
* Iustitia elevat gentem: miseros autem facit populos peccatum. 34
* Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam ejus inutilis sustinebit. 35

CAPUT XV.

Responsio mollis: lingua sapientis, & immoderata: fortitudo domus justi: victima impiorum ingrata: omnia Deo nota: cor gaudens: dies pauperis mali: secura mens: vocari ad olera: vir iracundus & rixosus: laus patientis: iter pigrorum: domus superborum: fide & misericordia purgantur peccata: de abjiciente disciplinam: laus timoris Domini & humilitatis.

RESponsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorem. 1
* Lingua sapientium ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam. 2
* In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. 3
* Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum. 4
* Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet. 5
In abundanti justitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.
* Domus justi plurima fortitudo: & in fructibus impii conturbatio. 6
* Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit. 7
* Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota justorum placabilia. 8
* Abominatio est Domino via impii: qui sequitur justitiam, diligitur ab eo. 9
* Doctrina mala deserenti viam vitæ: qui increpationes odit, morietur. 10
*Infernus, & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum? 11
*Non amat pestilens eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur. 12

* Cor

14 * Cor sapientis quærit doctrinam:
& os stultorum pascitur imperitia.
15 * Omnes dies pauperis, mali: secura mens quasi juge convivium.
16 * Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabiles.
17 * Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio.
18 * Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas.
19 * Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via justorum absque offendiculo.
20 * Filius sapiens lætificat patrem:
& stultus homo despicit matrem suam.
21 * Stultitia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos.
22 * Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consiliarii, confirmantur.
23 * Lætatur homo in sententia oris sui: & sermo opportunus est optimus.
24 * Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.
25 * Domum superborum demolietur Dominus: & firmos faciet terminos viduæ.
26 * Abominatio Domini cogitationes malæ: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.
27 * Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.
Per misericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo.
28 * Mens justi meditatur obedientiam: os impiorum redundat malis.
29 * Longe est Dominus ab impiis: & orationes justorum exaudiet.
30 * Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat ossa.
31 * Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur.
32 * Qui abjicit disciplinam, despicit animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.
33 * Timor Domini, disciplina sapientiæ: & gloriam præcedit humilitas.

CAPUT XVI.

Homo animam præparat, Deus spirituum ponderator, linguam viasque hominum dirigit, omnia propter seipsum operans, cui abominatio est omnis arrogans: misericordia redimuntur peccata: pondus & statera Dei judicia: indignatio & clementia regis: laus sapientiæ, prudentiæ, eruditi, ac dulcis in verbo, & patientis: vituperatur insipiens & perversus: sortes à Domino temperantur.

1 Hominis est animam præparare: & Domini gubernare linguam.
* Omnes viæ hominis patent oculis ejus: spirituum ponderator est Dominus. 2
* Revela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ. 3
* Universa propter semetipsum operatus est Dominus; impium quoque ad diem malum. 4
* Abominatio Domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens. 5
Initium viæ bonæ, facere justitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immolare hostias.
*Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore Domini declinatur à malo. 6
* Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem. 7
* Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate. 8
* Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus ejus. 9
*Divinatio in labiis regis, in judicio non errabit os ejus. 10
* Pondus & statera judicia Domini sunt: & opera ejus omnes lapides sacculi. 11
* Abominabiles regi qui agunt impiè: quoniam justitia firmatur solium. 12
* Voluntas regum labia justa: qui recta loquitur, diligetur. 13
* Indignatio regis, nuntii mortis: & vir sapiens placabit eam. 14
* In hilaritate vultus regis, vita: & clementia ejus quasi imber serotinus. 15
* Posside sapientiam, quia auro melior est: & acquire prudentiam, quia pretiosior est argento. 16
* Semita justorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam. 17
* Contritionem præcedit superbia: & ante ruinam exaltatur spiritus. 18
* Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis. 19
* Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in Domino, beatus est. 20
* Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio, majora percipiet. 21
* Fons vitæ eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas. 22
* Cor sapientis erudiet os ejus: & labiis ejus addet gratiam. 23
* Favus mellis, composita verba: dulcedo animæ, sanitas ossium. 24
* Est via quæ videtur homini recta: & novissima ejus ducunt ad mortem. 25
* Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. 26
* Vir impius fodit malum, & in labiis ejus ignis ardescit. 27
* Homo perversus suscitat lites: & verbosus separat principes. 28
* Vir iniquus lactat amicum suum: & ducit eum per viam non bonam. 29

* Qui

30 * Qui attonitis oculis cogitat prava,
mordens labia sua perficit malum.
31 * Corona dignitatis senectus, quæ
in viis justitiæ reperietur.
32 * Melior est patiens viro forti: & qui
dominatur animo suo, expugnatore
urbium.
33 * Sortes mittuntur in sinum, sed à
Domino temperantur.

CAPVT XVII.

Buccella sicca cum gaudio: servus sapiens: Dominus corda probat: despiciens pauperem: gaudens de alterius ruina: corona senum: celans delictum: fatuus in stultitia confidens: stulto inutiles divitiæ: altam faciens domum suam: omni tempore diligit amicus: animus gaudens, & spiritus tristis: stultus tacens.

1 MElior est buccella sicca cum gau-
dio, quam domus plena victimis
cum jurgio.
2 * Servus sapiens dominabitur filiis
stultis, & inter fratres hereditatem di-
videt.
3 * Sicut igne probatur argentum, &
aurum camino: ita corda probat Do-
minus.
4 * Malus obedit linguæ iniquæ, &
fallax obtemperat labiis mendaci-
bus.
5 * Qui despicit pauperem, exprobrat
factori ejus: & qui ruina lætatur alte-
rius, non erit impunitus.
6 * Corona senum filii filiorum: &
gloria filiorum patres eorum.
7 * Non decent stultum verba compo-
sita; nec principem labium menti-
ens.
8 * Gemma gratissima, expectatio
præstolantis: quocumque se vertit,
prudenter intelligit.
9 * Qui celat delictum, quærit ami-
citias: qui altero sermone repetit, se-
parat fœderatos.
10 * Plus proficit correptio apud pru-
dentem, quam centum plagæ apud
stultum.
11 * Semper jurgia quærit malus: an-
gelus autem crudelis mittetur contra
eum.
12 * Expedit magis ursæ occurrere ra-
ptis fœtibus, quam fatuo confidenti
in stultitia sua.
13 * Qui reddit mala pro bonis, non
recedet malum de domo ejus.
14 * Qui dimittit aquam, caput est
jurgiorum: & antequam patiatur con-
tumeliam, judicium deserit.
15 * Qui justificat impium, & qui con-
demnat justum, abominabilis est uter-
que apud Deum.
16 * Quid prodest stulto habere divi-
tias, cum sapientiam emere non pos-
sit?
Qui altam facit domum suam, quærit
ruinam: & qui evitat discere, incidet
in mala.
* Omni tempore diligit qui ami-
cus est: & frater in angustiis compro-
batur.
* Stultus homo plaudet manibus,
cum spoponderit pro amico suo.
* Qui meditatur discordias, diligit
rixas: & qui exaltat ostium, quærit
ruinam.
* Qui perversi cordis est, non inveniet
bonum: & qui vertit linguam, incidet
in malum.
* Natus est stultus in ignominiam
suam: sed nec pater in fatuo lætabi-
tur.
* Animus gaudens ætatem floridam
facit: spiritus tristis exiccat ossa.
* Munera de sinu impius accipit, ut
pervertat semitas judicii.
* In facie prudentis lucet sapientia:
oculi stultorum in finibus terræ.
* Ira patris, filius stultus: & dolor
matris quæ genuit eum.
* Non est bonum, damnum inferre
justo: nec percutere principem qui re-
cta judicat.
* Qui moderatur sermones suos, do-
ctus & prudens est: & pretiosi spiritus
vir eruditus.
* Stultus quoque si tacuerit, sapiens
reputabitur: & si compresserit labia
sua, intelligens.

CAPVT XVIII.

De recessu ab amico: de incorrigibili: non deviandum à veritate: os stulti: justus se accusans: frater juvans fratrem: fructus oris: mulier bona & mala: locutio divitis & pauperis: vir amicabilis.

OCcasiones quęrit qui vult recede- 1
re ab amico: omni tempore erit
exprobrabilis.
* Non recipit stultus verba pruden- 2
tiæ: nisi ea dixeris quæ versantur in
corde ejus.
* Impius, cum in profundum vene- 3
rit peccatorum, contemnit: sed sequi-
tur eum ignominia & opprobrium.
* Aqua profunda verba ex ore viri: 4
& torrens redundans fons sapien-
tiæ.
* Accipere personam impii non est 5
bonum, ut declines à veritate judi-
cii.
* Labia stulti miscent se rixis: & os 6
ejus jurgia provocat.
* Os stulti contritio ejus: & labia 7
ipsius, ruina animæ ejus.
* Verba bilinguis, quasi simplicia: & 8
ipsa perveniunt usq; ad interiora ven-
tris.
Pigrum dejicit timor: animæ au-
tem effeminatorum esurient.
* Qui mollis & dissolutus est in o- 9
pere suo, frater est sua opera dissi-
pantis.

* Turris fortissima, nomen Domini: ad ipsum currit justus, & exaltabitur.

* Substantia divitis urbs roboris ejus, & quasi murus validus circumdans eum.

* Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: & antequam glorificetur, humiliatur.

* Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.

* Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere?

* Cor prudens possidebit scientiam: & auris sapientium quærit doctrinam.

* Donum hominis dilatat viam ejus, & ante principes spatium ei facit.

* Iustus, prior est accusator sui: venit amicus ejus, & investigabit eum.

* Contradictiones comprimit sors, & inter potentes quoque dijudicat.

* Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma: & judicia quasi vectes urbium.

* De fructu oris viri replebitur venter ejus: & genimina labiorum ipsius saturabunt eum.

* Mors, & vita in manu linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus ejus.

* Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum: & hauriet jucunditatem à Domino.

Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, stultus est & impius.

* Cum obsecrationibus loquetur pauper: & dives effabitur rigide.

* Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quam frater.

CAPVT XIX.

Pauper ambulans in simplicitate: divitiæ addunt amicos: verba sectans: falsus testis: non decent stultum deliciæ: doctrina per patientiam probatur: ira & hilaritas regis: mulier litigiosa: uxor prudens datur à Deo: pigritia: præcepti custodia: misericordia in pauperem: eruditio filii: acceptio consilii: vir mendax: timor Domini: pigritia: pestilens: inobediens parentibus: testis iniquus: derisores.

MElior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua, & insipiens.

* Vbi non est scientia animæ, non est bonum: & qui festinus est pedibus, offendet.

* Stultitia hominis supplantat gressus ejus: & contra Deum fervet animo suo,

* Divitiæ addunt amicos plurimos: à paupere autem & hi, quos habuit, separantur.

* Testis falsus non erit impunitus: 5
& qui mendacia loquitur, non effugiet.
* Multi colunt personam potentis, 6
& amici sunt dona tribuentis.
* Fratres hominis pauperis oderunt 7
eum: insuper & amici procul recesserunt ab eo.
Qui tantum verba sectatur, nihil
habebit: *qui autem possessor est men- 8
tis, diligit animam suam, & custos
prudentiæ inveniet bona.
* Falsus testis non erit impunitus: 9
& qui loquitur mendacia, peribit.
* Non decent stultum deliciæ, nec 10
servum dominari principibus.
* Doctrina viri per patientiam no- 11
scitur: & gloria ejus est iniqua prætergredi.
* Sicut fremitus leonis, ita & re- 12
gis ira: & sicut ros super herbam, ita
& hilaritas ejus.
* Dolor patris, filius stultus: & 13
tecta jugiter perstillantia, litigiosa
mulier.
* Domus, & divitiæ dantur à paren- 14
tibus: à Domino autem propriè uxor
prudens.
* Pigredo immittit soporem, & a- 15
nima dissoluta esuriet.
* Qui custodit mandatum, custodit 16
animam suam: qui autem negligit viam
suam, mortificabitur.
* Fœneratur Domino qui miseretur 17
pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei.
* Erudi filium tuum, ne desperes: ad 18
interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam.
* Qui impatiens est, sustinebit dam- 19
num: & cum rapuerit, aliud apponet.
* Audi consilium, & suscipe disci- 20
plinam, ut sis sapiens in novissimis
tuis.
* Multæ cogitationes in corde vi- 21
ri: voluntas autem Domini permanebit.
* Homo indigens misericors est: & 22
melior est pauper, quam vir mendax.
* Timor Domini ad vitam: & in ple- 23
nitudine commorabitur, absque visitatione pessima.
* Abscondit piger manum suam sub 24
ascella, nec ad os suum applicat eam.
* Pestilente flagellato stultus sapien- 25
tior erit: si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam.
* Qui affligit patrem, & fugat ma- 26
trem, ignominiosus est & infelix.
* Non cesses fili audire doctrinam, 27
nec ignores sermones scientiæ.
* Testis iniquus deridet judicium: 28
& os impiorum devorat iniquitatem.
* Parata sunt derisoribus judicia: 29
& mallei percutientes stultorum corporibus.

CAPVT XX.

Luxuriosa res vinum: de peccante in regem, & relinquendis contentionibus: piger propter frigus non laborans: rex in solio: nemo potest dicere mundum se habere cor: pondus & pondus: somnus non diligendus: Malum est dicit emptor: panis mendacii: revelans mysteria: non reddendum malum pro malo: devorare sanctos: festinata hæreditas: misericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

LVxuriosa res, vinum, & tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.
* Sicut rugitus leonis, ita terror regis: qui provocat eum, peccat in animam suam.
* Honor est homini, qui separat se à contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis.
* Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate, & non dabitur illi.
* Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud.
* Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet?
* Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.
* Rex, qui sedet in solio judicii, dissipat omne malum intuitu suo.
* Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum à peccato?
* Pondus & pondus, mensura & mensura: utrumque abominabile est apud Deum.
* Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera ejus.
* Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit utrumque.
* Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus.
* Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, tunc gloriabitur.
* Est aurum, & multitudo gemmarum: & vas pretiosum labia scientiæ.
* Tolle vestimentum ejus, qui fidejussor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo.
* Suavis est homini panis mendacii: & postea implebitur os ejus calculo.
* Cogitationes consiliis roborantur: & gubernaculis tractanda sunt bella.
* Ei, qui revelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.
* Qui maledicit patri suo, & matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris.
* Hereditas, ad quam festinatur in 21
principio, in novissimo benedictione carebit.
* Ne dicas: Reddam malum: expe- 22
cta Dominum, & liberabit te.
* Abominatio est apud Dominum 23
pondus & pondus: statera dolosa non est bona.
* A Domino diriguntur gressus viri: 24
quis autem hominum intelligere potest viam suam?
* Ruina est homini devorare san- 25
ctos, & post vota retractare.
* Dissipat impios rex sapiens, & in- 26
curvat super eos fornicem.
* Lucerna Domini spiraculum ho- 27
minis, quæ investigat omnia secreta ventris.
* Misericordia & veritas custodiunt 28
regem, & roboratur clementia thronus ejus.
* Exultatio juvenum, fortitudo 29
eorum: & dignitas senum, canities.
* Livor vulneris absterget mala: & 30
plagæ in secretioribus ventris.

CAPVT XXI.

Cor regis in manu Domini, cui misericordia & judicium magis placent quam victima: inique thesaurizans: melius est sedere in angulo domatis quam, &c. obturans aurem pauperi, &c. diligens epulas: pro justo dabitur impius: qui custodit os suum: desideria occidunt pigrum: non est sapientia contra Dominum: equus paratur ad bellum, &c.

SIcut divisiones aquarum, ita cor 1
regis in manu Domini: quocumcumque voluerit inclinabit illud.
* Omnis via viri recta sibi videtur: 2
appendit autem corda Dominus.
* Facere misericordiam & judici- 3
um magis placet Domino, quam victimæ.
* Exaltatio oculorum est dilata- 4
tio cordis: lucerna impiorum peccatum.
* Cogitationes robusti semper in ab- 5
undantia: omnis autem piger semper in egestate est.
* Qui congregat thesauros lingua 6
mendacii, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis.
* Rapinæ impiorum detrahent eos, 7
quia noluerunt facere judicium.
* Perversa via viri, aliena est: qui 8
autem mundus est, rectum opus ejus.
* Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in 9
domo communi.
* Anima impii desiderat malum, non 10
miserebitur proximo suo.
* Mulctato pestilente sapientior erit 11
par-

tem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.
12 * Si dixeris: Vires non suppetunt:
qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini juxta opera sua.
13 * Comede, fili mi, mel, quia bonum
est, & favum dulcissimum gutturi tuo.
14 * Sic & doctrina sapientiæ animæ
tuæ: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.
15 * Ne insidieris, & quæras impietatem in domo justi, neque vastes requiem ejus.
16 * Septies enim cadet justus, & resurget: impii autem corruent in malum.
17 * Cum ceciderit inimicus tuus, ne
gaudeas, & in ruina ejus ne exultet
18 cor tuum: * ne forte videat Dominus,
& displiceat ei, & auferat ab eo iram suam.
19 * Ne contendas cum pessimis, nec
20 æmuleris impios: * quoniam non habent futurorum spem mali: & lucerna impiorum extinguetur.
21 * Time Dominum, fili mi, & regem:
& cum detractoribus non commiscea-
22 ris: * quoniam repente consurget perditio eorum: & ruinam utriusque quis novit?
23 * Hæc quoque sapientibus: Cognoscere personam in judicio non est bonum.
24 * Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, & detestabuntur eos tribus.
25 * Qui arguunt eum, laudabuntur: &
super ipsos veniet benedictio.
26 * Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
27 * Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.
28 * Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis.
29 * Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic
faciam ei: reddam unicuiq; secundum opus suum.
30 * Per agrum hominis pigri transi-
31 vi, & per vineam viri stulti: * &
ecce totum repleverant urticæ, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.
32 * Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.
33 * Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus
34 conseres, ut quiescas: * & veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo qua & impietas est: ne te exaltes: ne detrahas: secreta tua serva: mala aurea & inauris aurea: frigus in messe: nubes sine pluvia: lingua mollis: mel inventum: sagitta acuta: dens putridus: acetum: tinea: benefac inimico: angulus domatis: aqua frigida: fons turbatus: multum mellis comestum: urbs absque muro.

HÆ quoque parabolæ Salomonis, 1
quas transtulerunt viri Ezechiæ regis Iuda.
* Gloria Dei est celare verbum, & 2
gloria regum investigare sermonem.
* Cælum sursum, & terra deorsum, 3
& cor regum inscrutabile.
* Aufer rubiginem de argento, & 4
egredietur vas purissimum.
* Aufer impietatem de vultu regis, 5
& firmabitur justitia thronus ejus.
* Ne gloriosus appareas coram rege, 6
& in loco magnorum ne steteris.
* Melius est enim ut dicatur tibi: 7
Ascende huc; quam ut humilieris coram principe.
* Quæ viderunt oculi tui, ne profe- 8
ras in jurgio citò: ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum.
* Causam tuam tracta cum amico 9
tuo, & secretum extraneo ne reveles:
* ne forte insultet tibi cum audierit, 10
& exprobrare non cesset.
Gratia & amicitia liberant: quas tibi serva, ne exprobrabilis fias.
* Mala aurea in lectis argenteis, qui 11
loquitur verbum in tempore suo.
* Inauris aurea, & margaritum ful- 12
gens, qui arguit sapientem, & aurem obedientem.
*Sicut frigus nivis in die messis, ita 13
legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.
* Nubes, & ventus, & pluviæ non 14
sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens.
* Patientia lenietur princeps, & lin- 15
gua mollis confringet duritiam.
* Mel invenisti, comede quod suf- 16
ficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.
* Subtrahe pedem tuum de domo 17
proximi tui, nequando satiatus oderit te.
* Iaculum, & gladius, & sagitta a- 18
cuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
* Dens putridus, & pes lassus, qui 19
sperant super infideli in die angustiæ,
* & amittit pallium in die frigoris. 20
Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.
Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.

* Si

21 * Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere:
22 * prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus reddet tibi.
23 * Ventus aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam detrahentem.
24 * Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in domo communi.
25 *Aqua frigida animę sitienti, & nuntius bonus de terra longinqua.
26 * Fons turbatus pede, & vena corrupta, justus cadens coram impio.
27 * Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.
28 * Sicut urbs patens & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAPVT XXVI.

Gloria in stulto: avis volans: flagellum equo: respondere stulto: nuntius stultus: parabola stulti: honor insipientis: imponens stulto silentium: canis ad vomitum: sapiens proprio judicio: commisceri rixæ: nocens amico: susurro: iracundus: labia tumentia: inimicus operiens odium: fodiens foveam: lingua fallax.

1 QVomodo nix in æstate, & pluviæ in messe, sic indecens est stulto gloria.
2 * Sicut avis ad alia transvolans, & passer quo libet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.
3 * Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.
4 * Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.
5 *Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.
6 * Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.
7 * Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.
8 * Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.
9 * Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum.
10 * Iudicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
11 * Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.
12 * Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.
13 * Dicit piger: Leo est in via, & leæ-
14 na in itineribus: * sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.
15 * Abscondit piger manum sub ascella sua, & laborat si ad os suum eam converterit.
16 * Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.
17 * Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.
18 * Sicut noxius est qui mittit sagit-
19 tas, & lanceas in mortem: * ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: & cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
20 * Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, jurgia conquiescent.
21 * Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas.
22 * Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad intima ventris.
23 * Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
24 * Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.
25 * Quando submiserit vocem suam ne credideris ei: quoniam septem nequitiæ sunt in corde illius.
26 * Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in concilio.
27 * Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
28 * Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

CAPVT XXVII.

Non gloriandum in crastinum, ne teipsum laudaveris: ira stulti quam sit gravis: manifesta correctio: vulnera diligentis: anima saturata: vicinus juxta: spondens pro extraneo: litigiosa mulier: infernus insatiabilis: probatur homo ore laudantis: stultus contusus: vultum pecoris agnosce: lac caprarum in cibum.

1 NE glorieris in crastinum, ignorãs quid supervẽtura pariat dies.
2 *Laudet te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua.
3 * Grave est saxum, & onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior.
4 * Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit?
5 * Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus.
6 * Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.
7 *Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.
8 * Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.

tem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.
12 * Si dixeris: Vires non suppetunt: qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit, redderque homini juxta opera sua.
13 * Comede, fili mi, mel, quia bonum est, & favum dulcissimum gutturi tuo.
14 * Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.
15 * Ne insidieris, & quæras impietatem in domo justi, neque vastes requiem ejus.
16 * Septies enim cadet justus, & resurget: impii autem corruent in malum.
17 * Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet
18 cor tuum: * ne forte videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suam.
19 * Ne contendas cum pessimis, nec
20 æmuleris impios: * quoniam non habent futurorum spem mali: & lucerna impiorum extinguetur.
21 * Time Dominum, fili mi, & regem: & cum detractoribus non commiscea-
22 ris: * quoniam repente consurget perditio eorum: & ruinam utriusque quis novit?
23 * Hæc quoque sapientibus: Cognoscere personam in judicio non est bonum.
24 * Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, & detestabuntur eos tribus.
25 * Qui arguunt eum, laudabuntur: & super ipsos veniet benedictio.
26 * Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
27 * Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.
28 * Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis.
29 * Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuiq; secundum opus suum.
30 * Per agrum hominis pigri transi-
31 vi, & per vineam viri stulti: * & ecce totum repleverant urticæ, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.
32 * Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.
33 * Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus
34 conseres, ut quiescas: * & veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum: cor regis: rubigo quæ & impietas est: ne te exaltes: ne detrahas: secreta tua serva: mala aurea, & inauris aurea: frigus in messe: nubes sine pluvia: lingua mollis: mel inventum: sagitta acuta: dens putridus: acetum: tinea: benefac inimico: angulus domatis: aqua frigida: fons turbatus: multum mellis comestum: urbs absque muro.

HÆ quoque parabolæ Salomonis, 1
quas transtulerunt viri Ezechiæ
regis Iuda.
* Gloria Dei est celare verbum, & 2
gloria regum investigare sermonem.
* Cælum sursum, & terra deorsum, 3
& cor regum inscrutabile.
* Aufer rubiginem de argento, & 4
egredietur vas purissimum.
* Aufer impietatem de vultu regis, 5
& firmabitur justitia thronus ejus.
* Ne gloriosus appareas coram rege, 6
& in loco magnorum ne steteris.
* Melius est enim ut dicatur tibi: 7
Ascende huc; quam ut humilieris coram principe.
* Quæ viderunt oculi tui, ne profe- 8
ras in jurgio citò: ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum.
* Causam tuam tracta cum amico 9
tuo, & secretum extraneo ne reveles:
* ne forte insultet tibi cum audierit, 10
& exprobrare non cesset.
Gratia & amicitia liberant: quas tibi serva, ne exprobrabilis fias.
* Mala aurea in lectis argenteis, qui 11
loquitur verbum in tempore suo.
* Inauris aurea, & margaritum ful- 12
gens, qui arguit sapientem, & aurem obedientem.
*Sicut frigus nivis in die messis, ita 13
legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.
* Nubes, & ventus, & pluviæ non 14
sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens.
* Patientia lenietur princeps, & lin- 15
gua mollis confringet duritiam.
* Mel invenisti, comede quod suf- 16
ficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.
* Subtrahe pedem tuum de domo 17
proximi tui, nequando satiatus oderit te.
* Iaculum, & gladius, & sagitta a- 18
cuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
* Dens putridus, & pes lassus, qui 19
sperant super infideli in die angustiæ,
* & amittit pallium in die frigoris. 20
Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.
Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.

* Si

* Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere:
22 * prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus reddet tibi.
* Ventus aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam detrahentem.
24 * Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, & in domo communi.
25 *Aqua frigida animę sitienti, & nuntius bonus de terra longinqua.
26 * Fons turbatus pede, & vena corrupta, justus cadens coram impio.
27 * Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.
28 * Sicut urbs patens & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAPUT XXVI.

Gloria in stulto: avis volans: flagellum equo: respondere stulto: nuntius stultus: parabola stulti: honor insipientis: imponens stulto silentium: canis ad vomitum: sapiens proprio judicio: commisceri rixæ: nocens amico: susurro: iracundus: labia tumentia: inimicus operiens odium: fodiens foveam: lingua fallax.

1 QUomodo nix in æstate, & pluviæ in messe; sic indecens est stulto gloria.
2 * Sicut avis ad alia transvolans, & passer quo libet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.
3 * Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.
4 * Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.
5 *Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.
6 * Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.
7 * Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.
8 * Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.
9 * Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum.
10 * Judicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
11 * Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.
12 * Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.
13 * Dicit piger: Leo est in via, & leæna in itineribus:
14 * Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.
15 * Abscondit piger manum sub ascella sua, & laborat si ad os suum eam converterit.
16 * Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.
17 * Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.
18 * Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in mortem:
19 * ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: & cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
20 * Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, jurgia conquiescent.
21 * Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas.
22 * Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perveniunt ad intima ventris.
23 * Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
24 * Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.
25 * Quando submiserit vocem suam ne credideris ei: quoniam septem nequitiæ sunt in corde illius.
26 * Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia ejus in concilio.
27 * Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
28 * Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

CAPUT XXVII.

Non gloriandum in crastinum: ne teipsum laudaveris: ira stulti quam sit gravis: manifesta correctio: vulnera diligentis: anima saturata: vicinus juxta: spondens pro extraneo: litigiosa mulier: infernus insatiabilis: probatur homo ore laudantis: stultus contusus: vultum pecoris agnosce: lac caprarum in cibum.

NE glorieris in crastinum, ignorâs quid supervẽtura pariat dies. 1
*Laudet te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua. 2
* Grave est saxum, & onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior. 3
* Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: & impetum concitati ferre quis poterit? 4
* Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus. 5
* Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis. 6
*Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet. 7
* Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum. 8

9 * Vnguento & variis odoribus de-
lectatur cor: & bonis amici consiliis
anima dulcoratur.
10 * Amicum tuum, & amicum patris
tui ne dimiseris: & domum fratris tui
ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.
Melior est vicinus juxta, quam fra-
ter procul.
11 * Stude sapientiæ fili mi, & lætifica
cor meum, ut possis exprobranti res-
pondere sermonem.
12 * Astutus videns malum, abscondi-
tus est: parvuli transeuntes sustinue-
runt dispendia.
13 * Tolle vestimentum ejus, qui spo-
pondit pro extraneo: & pro alienis,
aufer ei pignus.
14 * Qui benedicit proximo suo voce
grandi, de nocte consurgens maledi-
centi similis erit.
15 * Tecta perstillantia in die frigoris,
16 & litigiosa mulier comparantur: *qui
retinet eam, quasi qui ventum teneat,
& oleum dexteræ suæ vocabit.
17 * Ferrum ferro exacuitur, & homo
exacuit faciem amici sui.
18 * Qui servat ficum, comedet fructus
ejus: & qui custos est domini sui, glo-
rificabitur.
19 *Quomodo in aquis resplendent vul-
tus prospicientium, sic corda homi-
nuum manifesta sunt prudentibus.
20 * Infernus & perditio nunquam im-
plentur: similiter & oculi hominum
insatiabiles.
21 * Quomodo probatur in conflatorio
argentum, & in fornace aurum: sic
probatur homo ore laudantis.
Cor iniqui inquirit mala, cor autem
rectum inquirit scientiam.
22 * Si contuderis stultum in pila qua-
si ptisanas feriente desuper pilo, non
auferetur ab eo stultitia ejus.
23 * Diligenter agnosce vultum peco-
ris tui, tuosque greges considera:
24 * Non enim habebis jugiter pote-
statem: sed corona tribuetur in gene-
rationem & generationem.
25 * Aperta sunt prata, & apparuerunt
herbæ virentes, & collecta sunt fœna
de montibus.
26 * Agni ad vestimentum tuum: & hœ-
di, ad agri pretium.
27 * Sufficiat tibi lac caprarum in ci-
bos tuos, & in necessaria domus tuæ,
& ad victum ancillis tuis.

CAPUT XXVIII.

De fuga impii & securitate justi, propter peccata terræ multi principes ejus: pauper pauperem calumnians: pauper supplex, & dives pravus: nolens audire legem: exultatio justorum: abscondens scelera sua: beatus semper pavidus: princeps impius ut leo: dux indigens prudentia: terram suam operans: à patre subtrahens.

1 FVgit impius, nemine persequen-
te: justus autem quasi leo confi-
dens, absque terrore erit.
* Propter peccata terræ multi prin- 2
cipes ejus: & propter hominis sapien-
tiam, & horum scientiam quæ dicun-
tur, vita ducis longior erit.
* Vir pauper calumnians pauperes, 3
similis est imbri vehementi, in quo pa-
ratur fames.
* Qui derelinquunt legem, laudant 4
impium: qui custodiunt, succendun-
tur contra eum.
* Viri mali non cogitant judicium: 5
qui autem inquirunt Dominum, ani-
madvertunt omnia.
* Melior est pauper ambulans in sim- 6
plicitate sua, quam dives in pravis iti-
neribus.
* Qui custodit legem, filius sapiens 7
est: qui autem comessatores pascit, con-
fundit patrem suum.
*Qui coacervat divitias usuris & fœ- 8
nore, liberali in pauperes congregat
eas.
* Qui declinat aures suas ne audiat 9
legem, oratio ejus erit execrabilis.
* Qui decipit justos in via mala, in 10
interitu suo corruet: & simplices pos-
fidebunt bona ejus.
* Sapiens sibi videtur vir dives: pau- 11
per autem prudens scrutabitur eum.
*In exultatione justorum multa glo- 12
ria est: regnantibus impiis ruinæ ho-
minum.
* Qui abscondit scelera sua, non di- 13
rigetur: qui autem confessus fuerit, &
reliquerit ea, misericordiam conse-
quetur.
* Beatus homo, qui semper est pa- 14
vidus: qui vero mentis est duræ, cor-
ruet in malum.
* Leo rugiens, & ursus esuriens, 15
princeps impius super populum pau-
perem.
* Dux indigens prudentia, multos 16
opprimet per calumniam: qui autem
odit avaritiam: longi fient dies ejus.
* Hominem, qui calumniatur animæ 17
sanguinem, si usque ad lacum fugerit,
nemo sustinet.
* Qui ambulat simpliciter, salvus e- 18
rit: qui perversis graditur viis, conci-
det semel.
* Qui operatur terram suam, satia- 19
bitur panibus: qui autem sectatur o-
tium, replebitur egestate.
* Vir fidelis multum laudabitur: 20
qui autem festinat ditari, non erit in-
nocens.
* Qui cognoscit in judicio faciem, 21
non benefacit: iste & pro buccella pa-
nis deserit veritatem.
* Vir, qui festinat ditari, & aliis 22
invidet, ignorat quod egestas superve-
niet ei.
*Qui corripit hominem, gratiam 23
postea inveniet apud eum, magis quam
ille, qui per linguæ blandimenta de-
cipit.
* Qui subtrahit aliquid à patre suo, 24

& à matre, & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.
25 *Qui se jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.
26 * Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.
27 * Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.
28 * Cum surrexerint impii, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur justi.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem: multiplicatio justorum: amor sapientiæ: rex justus: blandus amicus: pestilentes: contendere cum stulto: viri sanguinum: totum proferens spiritum: verba mendacii: pauper & creditor: rex justus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: prophetia: velox ad loquendum: delicate servum nutriens: iracundus: superbus: cum fure participans: timens hominem: justi abominantur impium, & e diverso.

1 VIro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & eum sanitas non sequetur.
2 * In multiplicatione justorum lætabitur vulgus: cum impii sumpserint principatum, gemet populus.
3 * Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
4 * Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam.
5 * Homo, qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.
6 * Peccantem virum iniquum involvet laqueus: & justus laudabit atque gaudebit.
7 * Novit justus causam pauperum: impius ignorat scientiam.
8 * Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem.
9 * Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.
10 * Viri sanguinum oderunt simplicem: justi autem quærunt animam ejus.
11 * Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, & reservat in posterum.
12 * Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.
13 * Pauper & creditor obviaverunt sibi: utriusq; illuminator est Dominus.
14 * Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur.
15 * Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.
16 *In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: & justi ruinas eorum videbunt.
17 * Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.
18 * Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.
19 * Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit, & respondere contemnit.
20 * Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio.
21 * Qui delicate à pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.
22 * Vir iracundus provocat rixas: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.
23 * Superbum sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria.
24 * Qui cum fure participat, odit animam suam: adjurantem audit, & non indicat.
25 * Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevabitur.
26 * Multi requirunt faciem principis: & judicium à Domino egreditur singulorum.
27 * Abominantur justi virum impium: & abominantur impii eos, qui in recta sunt via.
Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

CAPUT XXX.

Homo Deo vicinus judicat se insipientem, & opera Dei incomprehensibilia: sermo Dei ignitus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacii, mendicitatem & divitias: non accusandus servus apud dominum suum: aliquot generationes execrabiles: duæ sanguisugæ: tria insaturabilia: oculus patrem subsannans: tria difficilia: per tria movetur terra: quatuor minima terræ: tria benè gradientia: vehementer emungens.

1 VErba Congregantis filii Vomentis. Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus ait:
2 * Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.
3 * Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.
4 * Quis ascendit in cælum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vestimēto? quis suscitavit omnes terminos terræ? quod nomen est ejus, & quod nomen filii ejus, si nosti?
5 * Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est

6 sperantibus in se: *ne addas quidquam
verbis illius, & arguaris, inveniaris-
que mendax.
7 * Duo rogavi te, ne deneges mihi
antequam moriar.
8 * Vanitatem, & verba mendacia
longe fac à me.
Mendicitatem, & divitias ne dede-
ris mihi: tribue tantum victui meo ne-
9 cessaria: * ne forte satiatus illiciar ad
negandum, & dicam: Quis est Domi-
nus? aut egestate compulsus furer, &
perjurem nomen Dei mei.
10 * Ne accuses servum ad dominum
suum, ne forte maledicat tibi, & cor-
ruas.
11 * Generatio, quæ patri suo maledi-
cit, & quæ matri suæ non benedicit.
12 * Generatio, quæ sibi munda vide-
tur, & tamen non est lota à sordibus
suis.
13 *Generatio, cujus excelsi sunt oculi,
& palpebræ ejus in alta surrectæ.
14 * Generatio, quæ pro dentibus gla-
dios habet, & commandit molaribus
suis, ut comedat inopes de terra, &
pauperes ex hominibus.
15 * Sanguisugæ duæ sunt filiæ, dicen-
tes: Affer, affer.
Tria sunt insaturabilia, & quartum,
quod numquam dicit: Sufficit.
16 *Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ
non satiatur aqua: ignis vero num-
quam dicit: Sufficit.
17 * Oculum, qui subsannat patrem, &
qui despicit partum matris suæ, effo-
diant eum corvi de torrentibus, & co-
medant eum filii aquilæ.
18 * Tria sunt difficilia mihi, & quar-
tum penitus ignoro.
19 * Viam aquilæ in cælo, viam colu-
bri super petram, viam navis in medio
mari, & viam viri in adolescentia.
20 * Talis est via mulieris adulteræ,
quæ comedit, & tergens os suum di-
cit: Non sum operata malum.
21 * Per tria movetur terra, & quartum
non potest sustinere:
22 * Per servum cum regnaverit: per
23 stultum cum saturatus fuerit cibo: *per
odiosam mulierem cũ in matrimonio
fuerit assumpta: & per ancillam cum
fuerit heres dominæ suæ.
24 * Quattuor sunt minima terræ, &
ipsa sunt sapientiora sapientibus:
25 * Formicæ, populus infirmus, qui
26 præparat in messe cibum sibi: * lepus-
culus, plebs invalida, qui collocat in
27 petra cubile suum: *regem locusta non
habet, &egreditur universa per turmas
28 suas: * stellio manibus nititur, & mo-
ratur in ædibus regis.
29 * Tria sunt, quæ bene gradiun-
tur, & quartum, quod incedit felici-
ter:
30 * Leo fortissimus bestiarum, ad nul-
31 lius pavebit occursum: *gallus succin-
ctus lumbos: & aries: nec est rex, qui
resistat ei.

* Est qui stultus apparuit postquam 32
elevatus est in sublime: si enim intelle-
xisset, ori suo imposuisset manum.
*Qui autem fortiter premit ubera ad 33
eliciendum lac, exprimit butyrum, &
qui vehementer emungit, elicit sangui-
nem: & qui provocat iras, producit di-
scordias.

CAPUT XXXI.

*Exhortatur ne mulieribus dederis sub-
stantiam tuam, nec regibus vinum,
sed mœrentibus: aperi os tuum muto:
vindica inopem: Laus & raritas
mulieris fortis: pulchritudo fallax gra-
tia.*

VErba Lamuelis regis. Visio, qua e- 1
rudivit eum mater sua.
* Quid dilecte mi, quid dilecte ute- 2
ri mei, quid dilecte votorum meo-
rum?
* Ne dederis mulieribus substanti- 3
am tuam, & divitias tuas ad delendos
reges.
* Noli regibus, ô Lamuel, noli regi- 4
bus dare vinum: quia nullum secretum
est ubi regnat ebrietas. * & ne forte 5
bibant, & obliviscantur judiciorum,
& mutent causam filiorum pauperis.
* Date siceram mœrentibus, & vi- 6
num his qui amaro sunt animo: * bi- 7
bant, & obliviscantur egestatis suæ, &
doloris sui non recordentur am-
plius.
* Aperi os tuum muto, & causis o- 8
mnium filiorum qui pertranseunt: * a- 9
peri os tuum, decerne quod ju-
stum est, & judica inopem & pau-
perem.
* Mulierem fortem quis inveniet? 10
procul, & de ultimis finibus pretium
ejus.
* Confidit in ea cor viri sui, & spo- 11
liis non indigebit.
* Reddet ei bonum, & non malum, 12
omnibus diebus vitæ suæ.
* Quæsivit lanam & linum, & opera- 13
ta est consilio manuum suarum.
* Facta est quasi navis institoris, de 14
longe portans panem suum.
* Et de nocte surrexit, deditque præ- 15
dam domesticis suis, & cibaria ancil-
lis suis.
* Consideravit agrum, & emit eum: 16
de fructu manuum suarum plantavit
vineam.
* Accinxit fortitudine lumbos suos, 17
& roboravit brachium suum.
* Gustavit & vidit quia bona est ne- 18
gotiatio ejus: non extinguetur in no-
cte lucerna ejus.
*Manum suam misit ad fortia, & di- 19
giti ejus apprehenderunt fusum.
*Manum suam aperuit inopi, & pal- 20
mas suas extendit ad pauperem.
* Non timebit domui suæ à frigori- 21
bus nivis: omnes enim domestici ejus
vestiti sunt duplicibus.

* Stra-

22 * Stragulatam vestem fecit sibi: bys-
sus & purpura indumentum ejus.
23 * Nobilis in portis vir ejus, quando
sederit cum senatoribus terræ.
24 * Sindonem fecit, & vendidit, &
cingulum tradidit Chananæo.
25 * Fortitudo & decor indumentum
ejus, & ridebit in die novissimo.
26 * Os suum aperuit sapientiæ, & lex
clementiæ in lingua ejus.
27 * Consideravit semitas domus suæ,
& panem otiosa non comedit.
28 * Surrexerunt filii ejus, & beatissi-
mam prædicaverunt; vir ejus, & lau-
davit eam.
29 * Multæ filiæ congregaverunt divi-
tias: tu supergressa es universas.
30 * Fallax gratia, & vana est pulchri-
tudo: mulier timens Dominum, ipsa
laudabitur.
31 *Date ei de fructu manuum suarum:
& laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES,

Qui ab Hebræis COHELETH appellatur.

CAPUT I.

Omnia vana, & nihil sub sole novum: cunctarum quoque rerum difficilem esse inquisitionem, eamque vanam & spiritus afflictionem.

1 VErba Ecclesiastæ, filii David, regis
2 Ierusalem. * Vanitas vanitatum,
dixit Ecclesiastes: vanitas vanita-
3 tum, & omnia vanitas. * Quid habet
amplius homo de universo labore suo,
4 quo laborat sub sole? *Generatio præ-
terit, & generatio advenit: terra au-
5 tem in æternum stat. * Oritur sol, &
occidit, & ad locum suum revertitur:
6 ibique renascens, * gyrat per Meridi-
em, & flectitur ad Aquilonem: lustrans
universa in circuitu pergit spiritus, &
7 in circulos suos revertitur. * Omnia
flumina intrant in mare, & mare non
redundat: ad locum, unde exeunt flu-
mina, revertuntur ut iterum flu-
8 ant. * Cunctæ res difficiles: non potest
eas homo explicare sermone. Non sa-
turatur oculus visu, nec auris auditu
9 impletur. * Quid est quod fuit? ipsum
quod futurum est. quid est quod fa-
ctum est? ipsum quod faciendum est.
10 * Nihil sub sole novum, nec valet quis-
quam dicere: Ecce hoc recens est: jam
enim præcessit in sæculis, quæ fue-
11 runt ante nos. * Non est priorum me-
moria: sed nec eorum quidem, quæ
postea futura sunt, erit recordatio
apud eos, qui futuri sunt in novissi-
mo. * Ego Ecclesiastes fui rex Israel 12
in Ierusalem, * & proposui in animo 13
meo quærere & investigare sapienter
de omnibus, quæ fiunt sub sole. Hanc
occupationem pessimam dedit Deus fi-
liis hominum, ut occuparentur in ea.
* Vidi cuncta, quæ fiunt sub sole; & 14
ecce universa vanitas, & afflictio spi-
ritus. * Perversi difficile corriguntur, 15
& stultorum infinitus est numerus.
* Locutus sum in corde meo, dicens: 16
Ecce magnus effectus sum, & præcessi
omnes sapientia, qui fuerunt ante me
in Ierusalem: & mens mea contempla-
ta est multa sapienter, & didici. * De- 17
dique cor meum ut scirem prudentiam
atque doctrinam, erroresque & stulti-
tiam: & agnovi quod in his quoque
esset labor, & afflictio spiritus: * eo 18
quod in multa sapientia, multa sit in-
dignatio: & qui addit scientiam, addit
& laborem.

CAPUT II.

In affluentia deliciarum, divitiarum, ædificiorum, & in horum labore est vanitas & afflictio spiritus: dicit etiam quanta sit vanitatis congregare futuro hæredi, qui qualis futurus sit ignoratur.

DIxi ego in corde meo: Vadam, & 1
affluam deliciis, & fruar bonis.
Et vidi quod hoc quoque esset vanitas.
* Risum reputavi errorem: & gaudio di- 2
xi: Quid frustra deciperis? * Cogi- 3
tavi in corde meo abstrahere à vino
carnem meam, ut animum meum trans-
ferrem ad sapientiam, devitaremque
stultitiam, donec viderem quid esset
utile filiis hominum: quo facto opus
est sub sole numero dierum vitæ suæ.
* Magnificavi opera mea, ædificavi mi- 4
hi domos, & plantavi vineas, * feci 5
hortos, & pomaria, & consevi ea cun-
cti generis arboribus, * & extruxi mi- 6
hi piscinas aquarum, ut irrigarem sil-
vam, lignorum germinantium. * pos- 7
sedi servos & ancillas, multamque fa-
miliam habui, armenta quoque, & ma-
gnos ovium greges, ultra omnes qui
fuerunt ante me in Ierusalem: * coa- 8
cervavi mihi argentum, & aurum, &
substantias regum, ac provinciarum:
feci mihi cantores, & cantatrices, &
delicias filiorum hominum, scyphos,
& urceos in ministerio ad vina funden-
da: * & supergressus sum opibus om- 9
nes, qui ante me fuerunt in Ierusalem:
sapientia quoque perseveravit mecum.
* Et omnia, quæ desideraverunt ocu- 10
li mei, non negavi eis: nec prohibui
cor meum quin omni voluptate frue-
retur, & oblectaret se in his, quæ præ-
paraveram: & hanc ratus sum partem
meam, si uterer labore meo. * Cum- 11
que me convertissem ad universa ope-
ra, quæ fecerant manus meæ, & ad

labores, in quibus frustra sudaveram,
vidi in omnibus vanitatem & afflictio-
nem animi, & nihil permanere sub
2 sole. * Transivi ad contemplandam sa-
pientiam, errorésque & stultitiam
(quid est, inquam, homo, ut sequi
3 possit regem Factorem suum?) * & vidi
quod tantum præcederet sapientia
stultitiam, quantum differt lux à te-
14 nebris. * Sapientis oculi in capite e-
jus: stultus in tenebris ambulat: & di-
dici quod unus utriusque esset inter-
15 itus. * Et dixi in corde meo: Si unus
& stulti & meus occasus erit, quid mi-
hi prodest quod majorem sapientiæ
dedi operam? Locutusque cum mente
mea, animadverti quod hoc quoque
16 esset vanitas. * Non enim erit memo-
ria sapientis similiter ut stulti in per-
petuum, & futura tempora oblivione
cuncta pariter operient: moritur do-
17 ctus similiter ut indoctus. * Et idcirco
tæduit me vitæ meæ, videntem mala
universa esse sub sole, & cuncta vani-
18 tatem & afflictionem spiritus. * Rur-
sus detestatus sum omnem industriam
meam, qua sub sole studiosissime labo-
ravi, habiturus heredem post me,
19 * quem ignoro, utrum sapiens an stul-
tus futurus sit, & dominabitur in la-
boribus meis, quibus desudavi & so-
licitus fui, & est quidquam tam va-
20 num? * Vnde cessavi, renuntiavitque
cor meum ultra laborare sub sole.
21 * Nam cũ alius laboret in sapientia, &
doctrina, & sollicitudine, homini otio-
so quæsita dimittit: & hoc ergo, vani-
22 tas, & magnum malũ. * Quid enim pro-
derit homini de universo labore suo &
afflictione spiritus, qua sub sole crucia-
23 tus est? * Cuncti dies ejus doloribus &
ærumnis pleni sunt, nec per noctem
mente requiescit: & hoc nonne vani-
24 tas est? * Nonne melius est comedere
& bibere, & ostendere animæ suæ bo-
na de laboribus suis? & hoc de manu
25 Dei est. * Quis ita devorabit, & deli-
26 ciis affluet ut ego? * Homini bono in
conspectũ suo dedit Deus sapientiam,
& scientiam, & lætitiam: peccatori
autem dedit afflictionem, & curam su-
perfluam, ut addat, & congreget, &
tradat ei qui placuit Deo: sed & hoc
vanitas est, & cassa sollicitudo mentis.

CAPVT III.

Quòd omnia suo proveniant tempore & transeant: quodque in nullis his fluxis sit mentis quies: unus quoque sit hominis ac jumentorum interitus.

1 OMnia tempus habent, & suis spa-
tiis transeunt universa sub cælo.
2 * Tempus nascendi, & tempus mo-
riendi.
Tempus plantandi, & tempus evel-
lendi quod plantatum est.
3 * Tempus occidẽdi, & tempus sanãdi.
Tempus destruẽdi, & tẽpus ædificãdi.
4 * Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi, & tempus saltãdi.
* Tempus spargendi lapides, & tem- 5
pus colligendi.
Tempus amplexandi, & tempus lon-
ge fieri ab amplexibus.
* Tempus acquirendi, & tempus per- 6
dendi.
Tempus custodiendi, & tempus abji-
ciendi.
* Tempus scindendi, & tempus 7
consuendi.
Tempus tacendi, & tempus loquen-
di.
* Tempus dilectionis, & tempus o- 8
dii.
Tempus belli, & tempus pacis.
* Quid habet amplius homo de labo- 9
re suo?
* Vidi afflictionem, quam dedit 10
Deus filiis hominum, ut distendantur
in ea.
* Cuncta fecit bona in tempore suo, 11
& mundum tradidit disputationi eo-
rum, ut non inveniat homo opus, quod
operatus est Deus ab initio usque ad fi-
nem. * Et cognovi quod non esset me- 12
lius nisi lætari, & facere bene in vita
sua. * Omnis enim homo, qui come- 13
dit & bibit, & videt bonum de labore
suo, hoc donum Dei est. * Didici quod 14
omnia opera, quæ fecit Deus perseve-
rent in perpetuum: non possumus eis
quidquam addere, nec auferre, quæ
fecit Deus ut timeatur. * Quod factum 15
est, ipsum permanet: quæ futura sunt,
jam fuerunt: & Deus instaurat quod
abiit. * Vidi sub sole in loco judicii 16
impietatem, & in loco justitiæ iniqui-
tatem. * Et dixi in corde meo: Iustum 17
& impium judicabit Deus, & tempus
omnis rei tunc erit. * Dixi in corde 18
meo de filiis hominum, ut probaret
eos Deus, & ostenderet similes esse be-
stiis. * Idcirco unus interitus est ho- 19
minis & jumentorum, & æqua utri-
usque conditio: sicut moritur homo,
sic & illa moriuntur: similiter spirant
omnia, & nihil habet homo jumento
amplius: cuncta subjacent vanitati,
* & omnia pergunt ad unum locum: 20
de terra facta sunt, & in terram pari-
ter revertuntur. * Quis novit si spiri- 21
tus filiorum Adam ascendat sursum: &
si spiritus jumentorum descendat de-
orsum? * Et deprehendi nihil esse me- 22
lius quam lætari hominem in opere
suo, & hanc esse partem illius. Quis
enim eum adducet, ut post se futura
cognoscat?

CAPVT IV.

Vanitatem hujus vitæ arguit sapiens ex innocentum oppressione, & quod industria humana sit invidiæ obnoxia: item quod stultus securè in otio agit, alio qui heredem non habet thesaurizante: explicat commoda societatis, regum regnorumq; vanitatem, & obedientiam præfert stultorum victimis.

VErti me ad alia, & vidi calum- 1
nias, quæ sub sole geruntur &
lacry-

lacrymas innocentium, & neminem
consolatorem: nec posse resistere eo-
rum violentiæ, cunctorum auxilio de-
stitutos. * Et laudavi magis mortuos,
quam viventes: * & feliciorem utro-
que judicavi, qui necdum natus est,
nec vidit mala quæ sub sole fiũt.*Rur-
sum contemplatus sum omnes labores
hominum, & industrias animadverti
patere invidiæ proximi: & in hoc er-
go vanitas, & cura superflua est.*Stul-
tus complicat manus suas, & comedit
carnes suas, dicens: * Melior est pu-
gillus cum requie, quàm plena utra-
que manus cum labore, & afflictione
animi. * Considerans reperi & aliam
vanitatem sub sole: * unus est, & se-
cundum non habet, non filium, non
fratrem, & tamen laborare non cessat,
nec satiantur oculi ejus divitiis: nec
recogitat, dicens: Cui laboro, & frau-
do animam meam bonis? in hoc quo-
que vanitas est, & afflictio pessima.
* Melius est ergo duos esse simul, quam
unum: habent enim emolumentum so-
cietatis suæ: * si unus ceciderit, ab al-
tero fulcietur. væ soli: quia cum ceci-
derit, non habet sublevantem se. * Et
si dormierint duo, fovebuntur mutuo:
2 unus quomodo calefiet? * Et si quispi-
am prævaluerit contra unum, duo
resistunt ei: funiculus triplex difficile
3 rumpitur. * Melior est puer pauper &
sapiens, rege sene & stulto, qui nescit
4 prævidere in posterum. *Quod de car-
cere catenisq; interdum quis egredia-
tur ad regnum: & alius natus in reg-
5 no, inopia consumatur. * Vidi cun-
ctos viventes, qui ambulant sub sole
cum adolescente secundo, qui consur-
6 get pro eo. * Infinitus numerus est po-
puli omnium, qui fuerunt ante eum:
& qui postea futuri sunt, non lætabun-
tur in eo. sed & hoc vanitas & affli-
7 ctio spiritus. * Custodi pedem tuum
ingrediens domum Dei, & appropin-
qua ut audias. Multo enim melior est
obedientia, quam stultorum victimæ,
qui nesciunt quid faciunt mali.

CAPUT V.

Nil temerè de Deo & ejus providentia loquendum: vota reddenda: non mirandum de egenorum oppressione, cùm iniqui judicem habeant. item quam sit misera conditio avari numquam impleti, & divitiis coacervantis divitias: in proprium nonnumquam malum.

1 NE temere quid loquaris, neque
cor tuum sit velox ad proferen-
dum sermonem coram Deo. Deus enim
in cælo, & tu super terram: idcirco
2 sint pauci sermones tui. * Multas cu-
ras sequuntur somnia, & in multis ser-
3 monibus invenietur stultitia. *Si quid
vovisti Deo, ne moreris reddere: dis-
plicet enim ei infidelis & stulta pro-
missio, sed quodcumque voveris, red-
de: * multoque melius est non vovere, 4
quam post votum promissa non redde-
re.*Ne dederis os tuum ut peccare fa- 5
cias carnem tuam: neque dicas coram
angelo: Non est providentia: ne forte
iratus Deus contra sermones tuos, dis-
sipet cuncta opera manuum tuarum.
*Vbi multa sunt somnia, plurimæ sunt 6
vanitates, & sermones innumeri: tu
vero Deum time. *Si videris calumni- 7
as egenorum, & violenta judicia, &
subverti justitiam in provincia, non
mireris super hoc negotio: quia excel-
so excelsior est alius, & super hos quo-
que eminentiores sunt alii, * & insu- 8
per universæ terræ rex imperat servi-
enti. * Avarus non implebitur pecu- 9
nia: & qui amat divitias, fructum non
capiet ex eis: & hoc ergo vanitas. *Vbi 10
multæ sunt opes, multi & qui come-
dunt eas. Et quid prodest possessori, ni-
si quod cernit divitias oculis suis?
* Dulcis est somnus operanti, sive pa- 11
rum, sive multum comedat: saturitas
autem divitis non sinit eum dormire.
* Est & alia infirmitas pessima, quam 12
vidi sub sole, divitiæ conservatæ in
malum domini sui. * Pereunt enim in 13
afflictione pessima: generavit filium,
qui in sũma egestate erit.* Sicut egres- 14
sus est nudus de utero matris suæ, sic
revertetur, & nihil auferet secum de
labore suo. * Miserabilis prorsus in- 15
firmitas: quo modo venit, sic reverte-
tur. Quid ergo prodest ei quod labora-
vit in ventum? * Cunctis diebus vitæ 16
suæ comedit in tenebris & in curis
multis, & in ærumna atque tristitia.
* Hoc itaque visum est mihi bonum, 17
ut comedat quis, & bibat, & fruatur
lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse
sub sole, numero dierum vitæ suæ,
quos dedit ei Deus: & hæc est pars il-
lius. * Et omni homini, cui dedit De- 18
us divitias, atque substantiam, pote-
statemq; ei tribuit ut comedat ex eis,
& fruatur parte sua, & lætetur de la-
bore suo: hoc est donum Dei. * Non 19
enim satis recordabitur dierum vitæ
suæ, eo quod Deus occupet deliciis
cor ejus.

CAPUT VI.

Misera est avari vanitas, qui ne in necessariis quidem audet partis uti.

EST & aliud malum, quod vidi sub 1
sole, & quidem frequens apud ho-
mines: * Vir, cui dedit Deus divitias, 2
& substantiam, & honorem, & nihil
deest animæ suæ, ex omnibus quæ
desiderat: nec tribuit ei potestatem
Deus ut comedat ex eo, sed homo
extraneus vorabit illud. hoc vani-
tas, & miseria magna est. * Si genue- 3
rit quispiam centum liberos, & vixe-
rit multos annos, & plures dies ætatis
habuerit, & anima illius non utatur
bonis substãtiæ suę, sepulturaq; careat:

de hoc ego pronuntio quod melior
4 illo sit abortivus.* Frustra enim venit,
& pergit ad tenebras, & oblivione de-
5 lebitur nomen ejus.*Non vidit solem,
neque cognovit distantiam boni & ma-
6 li: * etiam si duobus millibus annis
vixerit, & non fuerit perfruitus bo-
nis: nonne ad unum locum properant
7 omnia? * Omnis labor hominis in ore
ejus: sed anima ejus non implebitur.
8 * Quid habet amplius sapiens à stulto?
& quid pauper, nisi ut pergat illuc, u-
9 bi est vita? * Melius est videre quod
cupias, quam desiderare quod nescias.
sed & hoc vanitas est, & præsumptio
10 spiritus. * Qui futurus est, jam vo-
catum est nomen ejus: & scitur quod
homo sit, & non possit contra fortio-
11 rem se in judicio contendere. * Verba
sunt plurima, multamque in disputan-
do habentia vanitatem.

CAPUT VII.

Vanum est altiora se quærere, & inter multa quæ quibus magis sint eligenda, sic & sapientia utilior est cum divitiis: dies malus præcavendus: ne plusquam oportet sapiens aut justus sis, quam sit mulieris consortium amarum & periculosum: quodque homo sit à Deo creatus rectus.

1 QVid necesse est homini majora se
quærere, cum ignoret quid con-
ducat sibi in vita sua, numero dierum
peregrinationis suæ, & tempore quod
velut umbra præterit? Aut quis ei po-
terit indicare quid post eum futurum
2 sub sole sit? * Melius est nomen bo-
num, quam unguenta pretiosa; & dies
3 mortis die nativitatis. * Melius est
ire ad domum luctus, quam ad domum
convivii: in illa enim finis cuncto-
rum admonetur hominum, & vi-
4 vens cogitat quid futurum sit. * Me-
lior est ira risu: quia per tristitiam
vultus, corrigitur animus delinquen-
5 tis. * Cor sapientium ubi tristi-
tia est, & cor stultorum ubi lætitia.
6 * Melius est à sapiente corripi, quam
7 stultorum adulatione decipi. * quia
sicut sonitus spinarum ardentium sub
olla, sic risus stulti: sed & hoc va-
8 nitas. * Calumnia conturbat sapien-
tem, & perdet robur cordis illius.
9 * Melior est finis orationis, quam
principium. Melior est patiens arro-
10 gante. * Ne sis velox ad irascendum:
11 quia ira in sinu stulti requiescit. * Ne
dicas: Quid putas causæ est quod
priora tempora meliora fuere quam
nunc sunt? stulta enim est hujuscemo-
12 di interrogatio. * Vtilior est sapien-
tia cum divitiis, & magis prodest vi-
13 dentibus solem. * Sicut enim pro-
tegit sapiētia, sic protegit pecunia. hoc
autem plus habet eruditio & sapien-
tia, quod vitam tribuunt possessori suo.
14 * Considera opera Dei, quod nemo
possit corrigere quem ille despexerit.
* In die bona fruere bonis, & malam 15
diem præcave. sicut enim hanc, sic & il-
lam fecit Deus, ut non inveniat homo
contra eum justas querimonias. * Hæc 16
quoque vidi in diebus vanitatis meæ:
Iustus perit in justitia sua, & impius
multo vivit tempore in malitia sua.
* Noli esse justus multum: neque plus 17
sapias quam necesse est, ne obstupescas.
* Ne impie agas multum: & noli esse 18
stultus, ne moriaris in tempore nō tuo.
* Bonum est te sustentare justum, sed 19
& ab illo ne subtrahas manum tuam:
quia qui timet Deum, nihil negligit.
* Sapientia confortavit sapientem su- 20
per decem principes civitatis. * Non 21
est enim homo justus in terra, qui faci-
at bonum, & non peccet. *Sed & cun- 22
ctis sermonibus, qui dicuntur, ne acco-
modes cor tuum: ne forte audias ser-
vum tuum maledicentem tibi. * scit 23
enim conscientia tua, quia & tu crebro
maledixisti aliis. * Cuncta tentavi in 24
sapientia. Dixi: Sapiens efficiar: & ip-
sa longius recessit à me * multo magis 25
quam erat: & alta profunditas, quis
inveniet eam? * Lustravi universa ani- 26
mo meo, ut scirem, & considerarem, &
quærerem sapientiam, & rationē: & ut
cognoscerē impietatē stulti, & errorem
imprudentium: * & inveni amario- 27
rem morte mulierem, quæ laqueus ve-
natorum est, & sagena cor ejus, vin-
cula sunt manus illius. qui placet Deo,
effugiet illam: qui autem peccator est,
capietur ab illa. * Ecce hoc inveni, 28
dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut
invenirem rationem, * quam adhuc 29
quærit anima mea, & non inveni. Vi-
rum de mille unum reperi, mulierem
ex omnibus non inveni. * Solummodo 30
hoc inveni, quod fecerit Deus homi-
nem rectum, & ipse se infinitis miscue-
rit quæstionibus. Quis talis ut sapi-
ens est? & quis cognovit solutionem
verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet sapientia: à Dei mandatis non recedendum: homo novit tantum præsentia, neque mortem potest evadere: impii ob Dei indulgentiam liberius peccant: vanissimum videtur quòd justis & impiis similia hic eveniunt: & operum Dei ratio non est investiganda.

SApientia hominis lucet in vultu 1
ejus, & potentissimus faciem il-
lius commutabit. *Ego os regis obser- 2
vo, & præcepta juramenti Dei. * Ne 3
festines recedere à facie ejus, neque
permaneas in opere malo: quia o-
mne, quod voluerit, faciet: * & ser- 4
mo illius potestate plenus est: nec di-
cere ei quisquam potest: Quare ita fa-
cis? * Qui custodit præceptum, non 5
experietur quidquam mali. Tempus &
responsionem cor sapientis intelligit.

* Omni

* Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio: * quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio. * Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. * Omnia hæc consideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus, quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. * Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur in civitate quasi justorum operum. sed & hoc vanitas est. * Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala. * Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem ejus. * Non sit bonum impio, nec prolongentur dies ejus, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini. * Est & alia vanitas, quæ fit super terram. sunt justi, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: & sunt impii, qui ita securi sunt, quasi justorum facta habeant. sed & hoc vanissimum judico. * Laudavi igitur lætitiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo, in diebus vitæ suæ, quos dedit ei Deus sub sole. * Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, & intelligerem distentionem quæ versatur in terra: est homo, qui diebus & noctibus somnum non capit oculis. * Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem, eorum quæ fiunt sub sole: & quanto plus laboraverit ad quærendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

CAPUT IX.

Nemo scit an Dei odio vel amore sit dignus: quod eadem cunctis hic eveniunt: & cum post hanc brevem & incertam vitam non restet tempus operandi, monet nunc operibus instanter incumbendum: & licet sapientia præstet fortitudini, in paupere tamen non æstimatur.

OMnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrũ amore an odio dignus sit: * sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa æque eveniant justo & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnenti. sicut bonus, sic & peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat. * Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. unde & corda filiorum hominũ implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducentur. * Nemo est qui semper vivat, & qui hujus rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo. * Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorũ. * Amor quoque, & odium, & invidiæ simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, & in opere quod sub sole geritur. * Vade ergo & comede in lætitia panẽ tuum, & bibe cum gaudio vinum tuũ: quia Deo placent opera tua. * Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleũ de capite tuo non deficiat. * Perfruere vita cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, & in labore tuo, quo laboras sub sole. * Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec sciẽtia erunt apud inferos, quo tu properas. * Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam; sed tempus, casumque in omnibus. * Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cũ eis extemplo supervenerit. * Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam: * Civitas parva, & pauci in ea viri: venit contra eã rex magnus, & vallavit eam, extruxitq; munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. * Inventusq; est in ea vir pauper & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suã, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. * Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba ejus non sunt audita? * Verba sapientium audiuntur in silentio, plusquam clamor principis inter stultos. * Melior est sapientia, quam arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

Sapientis à stulto differentia: tentationibus potentis spiritus resistendum: ac stulto ac servo elevatis, & divite ac principe humiliatis: occultus detractor serpenti comparatur: de rege puero & principibus mane comedentibus: neque regi, neque diviti detrahendum.

MUscæ morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sa-

bros nullus est finis: frequensque me-
13 ditatio, carnis afflictio est. * Finem
loquendi pariter omnes audiamus.
Deum time, & mandata ejus observa:
14 hoc est enim omnis homo: * & cuncta,
quæ fiunt, adducet Deus in judicium
pro omni errato, sive bonum, sive ma-
lum illud sit.

CANTICVM CANTICORVM SALOMONIS,

Quod Hebraicè dicitur

SIR HASIRIM.

CAPVT I.

*Hoc canticum totum est mysticum, plenis-
simum incomprehensibilis amoris
Christi erga sponsam suam, ac vicis-
sim sponsæ erga Christum sponsum.*

1 OSculetur me osculo oris sui:
quia meliora sunt ubera tua
2 vino, fragrantia unguentis op-
timis. Oleum effusum nomen
tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt
3 te. * Trahe me: post te curremus in o-
dorem unguentorum tuorum. Intro-
duxit me rex in cellaria sua: exulta-
bimus & lætabimur in te, memores u-
berum tuorum super vinum: recti di-
4 ligunt te. * Nigra sum, sed formosa,
filiæ Ierusalem, sicut tabernacula Ce-
5 dar, sicut pelles Salomonis. * Nolite me
considerare quod fusca sim, quia deco-
loravit me sol: filii matris meæ pu-
gnaverunt contra me, posuerunt me
custodem in vineis: vineam meam non
6 custodivi. * Indica mihi, quem diligit
anima mea, ubi pascas, ubi cubes in
meridie, ne vagari incipiam post gre-
7 ges sodalium tuorum. * Si ignoras te,
ô pulcherrima inter mulieres, egrede-
re, & abi post vestigia gregum, & pasce
hœdos tuos juxta tabernacula pasto-
8 rum. * Equitatui meo in curribus Pha-
9 raonis assimilavi te amica mea. * Pul-
chræ sunt genæ tuæ sicut turturis: col-
10 lum tuum sicut monilia. * Murenulas
aureas faciemus tibi, vermiculatas ar-
11 gento. * Dum esset rex in accubitu suo,
12 nardus mea dedit odorem suum. * Fas-
ciculus myrrhæ dilectus meus mihi,
13 inter ubera mea commorabitur. * Bo-
trus cypri dilectus meus mihi, in vi-
14 neis Engaddi. * Ecce tu pulchra es a-
mica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui
15 columbarum. * Ecce tu pulcher es di-
lecte mi, & decorus. Lectulus noster
16 floridus: * tigna domorum nostrarum
cedrina, laquearia nostra cypressina.

CAPVT II.

EGo flos campi, & lilium conval-
lium. * Sicut lilium inter spinas, 1
sic amica mea inter filias. * Sicut malus 3
inter ligna silvarum, sic dilectus meus
inter filios. Sub umbra illius, quem de-
sideraveram, sedi: & fructus ejus dul-
cis gutturi meo. * Introduxit me in cel- 4
lam vinariam, ordinavit in me chari-
tatem. * Fulcite me floribus, stipate 5
me malis: quia amore langueo. * Læva 6
ejus sub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me. * Adjuro vos filiæ Ie- 7
rusalem per capreas cervosque campo-
rum, ne suscitetis, neque evigilare fa-
ciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.
* Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens 8
in montibus, transiliens colles: * simi- 9
lis est dilectus meus capreæ, hinnulo-
que cervorum: en ipse stat post parie-
tem nostrum, respiciens per fenestras,
prospiciens per cancellos. * En dile- 10
ctus meus loquitur mihi: Surge, pro-
pera amica mea, columba mea, formosa
mea, & veni. * Iam enim hiems tran- 11
siit, imber abiit, & recessit. * Flores ap- 12
paruerunt in terra nostra, tempus puta-
tionis advenit: vox turturis audita est
in terra nostra: * ficus protulit grossos 13
suos: vineæ florentes dederunt odo-
rem suum. Surge, amica mea, speciosa
mea, & veni: * columba mea in fora- 14
minibus petræ, in caverna maceriæ, o-
stende mihi faciem tuam, sonet vox tua
in auribus meis: vox enim tua dulcis,
& facies tua decora. * Capite nobis 15
vulpes parvulas, quæ demoliuntur vi-
neas: nam vinea nostra floruit. * Dile- 16
ctus meus mihi, & ego illi, qui pasci-
tur inter lilia, * donec aspiret dies, & 17
inclinentur umbræ. Revertere: similis
esto, dilecte mi, capreæ, hinnuloque
cervorum super montes Bether.

CAPVT III.

IN lectulo meo per noctes quæsivi 1
quem diligit anima mea: quæsivi il-
lum, & non inveni. * Surgam, & circui- 2
bo civitatem: per vicos & plateas quæ-
ram quē diligit anima mea: quæsivi il-
lum, & non inveni. * Invenerunt me vi- 3
giles, qui custodiunt civitatem: Num
quem diligit anima mea, vidistis?
* Paululum cum pertransissem eos, in- 4
veni quem diligit anima mea: tenui
eum; nec dimittam, donec introducam
illum in domum matris meæ, & in cu-
biculum genitricis meæ. * Adjuro vos 5
filiæ Ierusalem: per capreas cervosque
camporum, ne suscitetis, neque evigila-
re faciatis dilectam, donec ipsa velit.
* Quæ est ista, quæ ascendit per deser- 6
tum, sicut virgula fumi ex aromatibus
myrrhæ, & thuris, & universi pulveris
pigmentarii? * En lectulum Salomo- 7
nis sexaginta fortes ambiunt ex for-
tissimis Israel: * omnes tenentes gla- 8

dios , & ad bella doctissimi : uniuscu-
jusque ensis super femur suum propter
9 timores nocturnos. * Ferculum fecit
10 sibi rex Salomon de lignis Libani: *co-
lumnas ejus fecit argenteas, reclinato-
rium aureum , ascensum purpureum :
media charitate constravit propter fi-
11 lias Ierusalem. * Egredimini & videte
filiæ Sion regem Salomonem in diade-
mate , quo coronavit illum mater sua
in die desponsationis illius , & in die
lætitiæ cordis ejus.

CAPUT IV.

1 QUam pulchra es amica mea, quam
pulchra es ! Oculi tui columba-
rum absque eo quod intrinsecus latet.
Capilli tui sicut greges caprarum, quæ
2 ascenderunt de monte Galaad. * Den-
tes tui sicut greges tonsarum , quæ a-
scenderunt de lavacro, omnes gemellis
fœtibus , & sterilis non est inter eas.
3 * Sicut vitta coccinea, labia tua : & e-
loquium tuum , dulce. Sicut fragmen
mali punici , ita genæ tuæ , absque eo
4 quod intrinsecus latet. * Sicut turris
David collum tuum, quæ ædificata est
cum propugnaculis: mille clypei pen-
dent ex ea , omnis armatura fortium.
5 * Duo ubera tua, sicut duo hinnuli ca-
preæ gemelli , qui pascuntur in liliis,
6 * donec aspiret dies , & inclinentur
umbræ, vadam ad montem myrrhæ,&
7 ad collem thuris. * Tota pulchra es a-
8 mica mea & macula non est in te. *Ve-
ni de Libano sponsa mea , veni de Li-
bano , veni : coronaberis de capite A-
mana , de vertice Sanir & Hermon; de
cubilibus leonum , de montibus par-
9 dorum. * Vulnerasti cor meum soror
mea sponsa, vulnerasti cor meum in u-
no oculorum tuorum , & in uno crine
10 colli tui. * Quam pulchræ sunt mam-
mæ tuæ soror mea sponsa ! pulchriora
sunt ubera tua vino,& odor unguento-
rum tuorum super omnia aromata.
11 * Favus distillans labia tua sponsa,mel
& lac sub lingua tua : & odor vesti-
mentorum tuorum sicut odor thuris.
12 * Hortus conclusus soror mea sponsa,
13 hortus conclusus, fons signatus. *Emis-
siones tuæ paradisus malorum punico-
rum cum pomorum fructibus. Cypri
14 cum nardo, * nardus & crocus, fistula
& cinnamomum cum universis lignis
Libani , myrrha & aloë cum omnibus
15 primis unguentis. * Fons hortorum:
puteus aquarum viventium,quæ fluunt
16 impetu de Libano. * Surge Aquilo, &
veni Auster , perfla hortum meum , &
fluant aromata illius.

CAPUT V.

1 VEniat dilectus meus in hortum
suum,& comedat fructum pomo-
rum suorum. Veni in hortum meum
soror mea sponsa,messui myrrham me-
am cum aromatibus meis: comedi favũ
cum melle meo , bibi vinum meum
cum lacte meo: comedite amici,& bi-
bite,& inebriamini charissimi. * Ego 2
dormio, & cor meum vigilat: vox dile-
cti mei pulsantis : Aperi mihi soror
mea , amica mea, columba mea imma-
culata mea : quia caput meum plenum
est rore, & cincinni mei guttis noctiũ.
* Expoliavi me tunica mea , quomodo 3
induar illa? lavi pedes meos,quomodo
inquinabo illos? * Dilectus meus misit 4
manum suam per foramen , & venter
meus intremuit ad tactum ejus. * Sur- 5
rexi, ut aperirem dilecto meo : manus
meæ stillaverunt myrrham , & digiti
mei pleni myrrha probatissima. * Pes- 6
sulum ostii mei aperui dilecto meo : at
ille declinaverat,atque transierat. Ani-
ma mea liquefacta est , ut locutus est:
quæsivi, & non inveni illum : vocavi,
& non respondit mihi. * Invenerunt 7
me custodes qui circumeunt civita-
tem: percusserunt me,& vulneraverunt
me : tulerunt pallium meum mihi
custodes murorum. * Adjuro vos filiæ 8
Ierusalem, si inveneritis dilectum me-
um , ut nuntietis ei quia amore lan-
gueo. * Qualis est dilectus tuus ex di- 9
lecto,ô pulcherrima mulierum ? qualis
est dilectus tuus ex dilecto , quia sic
adjurasti nos? * Dilectus meus candi- 10
dus & rubicundus,electus ex millibus.
* Caput ejus aurum optimum : Comæ 11
ejus sicut elatæ palmarum, nigræ quasi
corvus. * Oculi ejus sicut columbæ su- 12
per rivulos aquarum , quæ lacte sunt
lotæ, & resident juxta fluenta plenissi-
ma. * Genæ illius sicut areolæ aroma- 13
tum consitæ à pigmentariis.Labia ejus
lilia distillantia myrrham primam.
* Manus illius tornatiles aureæ , ple- 14
næ hyacinthis. Venter ejus eburneus,
distinctus saphiris. * Crura illius co- 15
lumnæ marmoreæ , quæ fundatæ sunt
super bases aureas. Species ejus ut Li-
bani, electus ut cedri. * Guttur illius 16
suavissimum,& totus desiderabilis: ta-
lis est dilectus meus,& ipse est amicus
meus,filiæ Ierusalem. * Quo abiit di- 17
lectus tuus , ô pulcherrima mulierum?
quo declinavit dilectus tuus ? & quæ-
remus eum tecum.

CAPUT VI.

DIlectus meus descendit in hortum 1
suum ad areolam aromatum , ut
pascatur in hortis,& lilia colligat.*E- 2
go dilecto meo,& dilectus meus mihi,
qui pascitur inter lilia. * Pulchra es 3
amica mea,suavis,& decora sicut Ieru-
salem: terribilis ut castrorum acies or-
dinata. * Averte oculos tuos à me, 4
quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli
tui sicut grex caprarum, quæ apparue-
runt de Galaad. * Dentes tui sicut grex 5
ovium , quæ ascenderunt de lavacro,
omnes gemellis fœtibus , & sterilis
non est in eis. * Sicut cortex mali pu- 6
nici , sic genæ tuæ absque occultis
tuis. * Sexaginta sunt reginæ,& octo- 7

ginta concubinæ, & adolescentularum
8 non est numerus. * Una est columba
mea, perfecta mea, una est matris suæ,
electa genitrici suæ. Viderunt eam fi-
liæ, & beatissimam prædicaverunt, re-
ginæ & concubinæ, & laudaverunt
9 eam. * Quæ est ista, quæ progreditur
quasi aurora consurgens, pulchra ut lu-
na, electa ut sol, terribilis ut castro-
10 rum acies ordinata? * Descendi in hor-
tum nucum, ut viderem poma conval-
lium, & inspicerem si floruisset vinea, &
11 germinassent mala punica. * Nescivi:
anima mea conturbavit me propter
12 quadrigas Aminadab. * Revertere, re-
vertere Sulamitis: revertere, revertere,
ut intueamur te.

CAPUT VII.

1 QUid videbis in Sulamite, nisi cho-
ros castrorum? Quam pulchri sunt
gressus tui in calceamentis, filia prin-
cipis! Iuncturæ femorum tuorum,
sicut monilia quæ fabricata sunt ma-
2 nu artificis. * Umbilicus tuus crater
tornatilis, numquam indigens poculis.
Venter tuus sicut acervus tritici, valla-
3 tus liliis. * Duo ubera tua, sicut duo
4 hinnuli gemelli capreæ. * Collum tu-
um sicut turris eburnea. Oculi tui sicut
piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta
filiæ multitudinis. Nasus tuus sicut
turris Libani, quæ respicit contra Da-
5 mascum. * Caput tuum ut Carmelus:
& comæ capitis tui, sicut purpura re-
6 gis vincta canalibus. * Quam pulchra
es, & quam decora charissima, in de-
7 liciis! * Statura tua assimilata est pal-
8 mæ, & ubera tua botris. * Dixi: A-
scendam in palmam, & apprehen-
dam fructus ejus: & erunt ubera tua
sicut botri vineæ: & odor oris tui sicut
9 malorum. * Guttur tuum sicut vinum
optimum, dignum dilecto meo ad po-
tandum labiisque & dentibus illius ad
10 ruminandum. * Ego dilecto meo, &
11 ad me conversio ejus. * Veni dilecte
mi, egrediamur in agrum, commore-
12 mur in villis. * Mane surgamus ad vi-
neas, videamus si floruit vinea, si flores
fructus parturiunt, si floruerunt mala
13 punica: ibi dabo tibi ubera mea. * Man-
dragoræ dederunt odorem. In portis
nostris omnia poma: nova & vetera di-
lecte mi, servavi tibi.

CAPUT VIII.

1 QUis mihi det te fratrem meum su-
gentem ubera matris meæ, ut inve-
niam te foris, & deosculer te, & jam
2 me nemo despiciat? * Apprehendam
te, & ducam in domum matris meæ:
ibi me docebis, & dabo tibi poculum
ex vino condito, & mustum malorum
3 granatorum meorum. * Læva ejus sub
capite meo, & dextera illius ample-
4 xabitur me. * Adjuro vos filiæ Ieru-
salem, ne suscitetis, neque evigilare
faciatis dilectam, donec ipsa velit.
* Quæ est ista, quæ ascendit de deser- 5
to, deliciis affluens, innixa super dile-
ctum suum? Sub arbore malo suscita-
vi te: ibi corrupta est mater tua, ibi
violata est genetrix tua. * Pone me ut 6
signaculum super cor tuum, ut signacu-
lum super brachium tuum: quia fortis
est ut mors dilectio, dura sicut infer-
nus æmulatio: lampades ejus, lampa-
des ignis atque flammarum. * Aquæ 7
multæ non potuerunt extinguere cha-
ritatem, nec flumina obruent illam: si
dederit homo omnem substantiam do-
mus suæ pro dilectione, quasi nihil de-
spiciet eam. * Soror nostra parva, & 8
ubera non habet: quid faciemus sorori
nostræ in die quando alloquenda est?
* Si murus est, ædificemus super eum 9
propugnacula argentea: si ostium est,
compingamus illud tabulis cedrinis.
* Ego murus; & ubera mea sicut tur- 10
ris, ex quo facta sum coram eo quasi
pacem reperiens. * Vinea fuit pacifico 11
in ea, quæ habet populos: tradidit
eam custodibus, vir affert pro fructu e-
jus mille argenteos. * Vinea mea co- 12
ram me est. Mille tui pacifici, & ducen-
ti his, qui custodiunt fructus ejus.
* Quæ habitas in hortis, amici auscul- 13
tant: fac me audire vocem tuam. * Fu- 14
ge dilecte mi, & assimilare capreæ hin-
nuloque cervorum super montes aro-
matum.

LIBER SAPIENTIÆ.

CAPUT I.

Judices sint justi: Dominus invenitur si simplici corde & fide quæratur, fugit autem à peccatoribus & vanis cogitationibus: quumque omnia repleat, nihil eum latere potest: murmuratio, detractio, & mendacium detestanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam sibi peccatores accersierunt.

DIligite justitiam, qui judicatis 1
terram. Sentite de Domino in bo-
nitate, & in simplicitate cordis
quærite illum: * quoniam invenitur ab 2
his, qui non tentant illum: apparet au-
tem eis, qui fidem habent in illum.
* perversæ enim cogitationes separant 3
à Deo: probata autem virtus corripit
insipientes. * quoniam in malevolam a- 4
nimam non introibit sapientia, nec
habitabit in corpore subdito peccatis.
* Spiritus enim sanctus disciplinæ ef- 5
fugiet fictum, & auferet se à cogita-
tionibus, quæ sunt sine intellectu, &
corripietur à superveniente iniquita-
te. * Benignus est enim spiritus sapien- 6
tiæ, & non liberabit maledicum à la-
biis suis: quoniam renum illius testis

eſt Deus, & cordis illius ſcrutator eſt
verus, & linguæ ejus auditor. * Quo-
niam ſpiritus Domini replevit orbem
terrarum : & hoc, quod continet om-
nia, ſcientiam habet vocis. * Propter
hoc qui loquitur iniqua, non poteſt
latere, nec præteriet illum corripiens
judicium. * In cogitationibus enim
impii interrogatio erit: ſermonum autē
illius auditio ad Deum veniet, ad cor-
reptionem iniquitatum illius. * Quo-
niam auris zeli audit omnia, & tumul-
tus murmurationum non abſcondetur.
* Cuſtodite ergo vos à murmuratione,
quæ nihil prodeſt, & à detractione
parcite linguæ, quoniam ſermo obſcu-
rus in vacuum non ibit: os autē, quod
mentitur occidit animam. * Nolite ze-
lare mortem in errore vitæ veſtræ, ne-
que acquiratis perditionem in operi-
bus manuum veſtrarū. * Quoniam Deus
mortem non fecit, nec lætatur in per-
ditione vivorum. * Creavit enim, ut
eſſent omnia : & ſanabiles fecit natio-
nes orbis terrarum : & non eſt in illis
medicamentum exterminii, nec infero-
rum regnum in terra. * Iuſtitia enim
perpetua eſt, & immortalis.* Impii au-
tem manibus & verbis accerſierunt il-
lam : & æſtimantes illam amicam, de-
fluxerunt, & ſponſiones poſuerunt ad
illam : quoniam digni ſunt qui ſint ex
parte illius.

CAPUT II.

Omnis impiorum vitæ futuræ ſpem non habentium ſcopus eſt frui hujus vitæ voluptatibus, ideoque juſtum, qui diverſum reſpicit finem ferre nequeunt, ſed ad mortem uſque perſequuntur: ſicut & Diaboli invidia homo à Deo creatus immortalis, factus eſt mortalis.

DIxerunt enim cogitantes apud ſe
non recte: Exiguum, & cum tędio
eſt tempus vitæ noſtrę, & non eſt refri-
gerium in fine hominis, & non eſt qui
2 agnitus ſit reverſus ab inferis:* quia ex
nihilo nati ſumus, & poſt hoc erimus
tamquam non fuerimus : quoniam fu-
mus flatus eſt in naribus noſtris: & ſer-
mo ſcintilla ad commovendum cor no-
3 ſtrum: * qua extincta, cinis erit corpus
noſtrum, & ſpiritus diffundetur tam-
quam mollis aër, & tranſibit vita no-
ſtra tamquam veſtigium nubis, & ſicut
nebula diſſolvetur, quæ fugata eſt à ra-
diis ſolis, & à calore illius aggravata:
4 * & nomen noſtrum oblivionem acci-
piet per tempus, & nemo memoriam
5 habebit operum noſtrorum. * Vmbræ
enim tranſitus eſt tempus noſtrum, &
non eſt reverſio finis noſtri : quoniam
6 conſignata eſt, & nemo revertitur. *Ve-
nite ergo, & fruamur bonis quæ ſunt,
& utamur creatura tamquam in juven-
7 tute celeriter. * Vino pretioſo & un-
guentis nos impleamus: & non præter-
eat nos flos temporis.* Coronemus nos 8
roſis antequam marceſcant : nullum
pratum ſit, quod non pertranſeat luxu-
ria noſtra. *Nemo noſtrum exors ſit lu- 9
xuriæ noſtræ : ubique relinquamus ſi-
gna lætitiæ: quoniam hæc eſt pars no-
ſtra, & hæc eſt ſors. * Opprimamus 10
pauperem juſtum, & non parcamus vi-
duæ, nec veterani revereamur canos
multi temporis. * Sit autem fortitudo 11
noſtra lex juſtitię: quod enim infirmum
eſt, inutile invenitur. * Circumvenia- 12
mus ergo juſtum, quoniam inutilis eſt
nobis, & contrarius eſt operibus no-
ſtris, & improperat nobis peccata legis,
& diffamat in nos peccata diſciplinæ
noſtræ. * Promittit ſe ſcientiam Dei 13
habere, & filium Dei ſe nominat. * Fa- 14
ctus eſt nobis in traductionem cogita-
tionum noſtrarum. * Gravis eſt nobis 15
etiam ad videndum, quoniam diſſimi-
lis eſt aliis vita illius, & immutatæ
ſunt viæ ejus. *Tamquam nugaces æſti- 16
mati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis
noſtris tamquam ab immunditiis, &
præfert noviſſima juſtorum, & gloria-
tur patrem ſe habere Deum. *Videamus 17
ergo ſi ſermones illius veri ſint, & ten-
temus quę ventura ſunt illi, & ſciemus
quæ erunt noviſſima illius. * Si enim 18
eſt verus filius Dei, ſuſcipiet eum, &
liberabit eum de manibus contrario-
rum. * Contumelia & tormento inter- 19
rogemus eum, ut ſciamus reverentiam
ejus, & probemus patientiam illius.
*Morte turpiſſima condemnemus eum: 20
erit enim ei reſpectus ex ſermonibus
illius. * Hæc cogitaverunt, & errave- 21
runt: excæcavit enim illos malitia eo-
rum. * Et neſcierunt ſacramenta Dei, 22
neque mercedem ſperaverunt juſtitiæ,
nec judicaverunt honorem animarum
ſanctarum.* Quoniam Deus creavit ho- 23
minem inexterminabilem, & ad imagi-
nem ſimilitudinis ſuæ fecit illum.* In- 24
vidia autem diaboli mors introivit in
orbem terrarum:* imitantur autem il- 25
lum qui ſunt ex parte illius.

CAPUT III.

De felicitate juſtorum, qui in hac vita ab impiis contempti, tentationibus à Deo probati fuerunt: & de infelicitate impiorum: item de caſtitatis & bonorum operum mercede, ac infelicitate filiorum adulterorum.

IVſtorum autem animæ in manu 1
Dei ſunt, & non tanget illos tor-
mentum mortis. * Viſi ſunt oculis in- 2
ſipientium mori : & æſtimata eſt affli-
ctio exitus illorum ; * & quod à no- 3
bis eſt iter, exterminium : illi autem
ſunt in pace. * Et ſi coram hominibus 4
tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum im-
mortalitate plena eſt. * In paucis 5
vexati, in multis bene diſponentur:
quoniam Deus tentavit eos, & in-

venit illos dignos se. * Tamquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum. * Fulgebunt justi, & tamquam scintillæ in arundineto discurrent. * Iudicabunt nationes, & dominabuntur populis, & regnabit Dominus illorum in perpetuum. * Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam donum & pax est electis ejus. * Impii autem secundum quæ cogitaverunt, correptionem habebunt: qui neglexerunt justum, & à Domino recesserunt. * Sapientiam enim, & disciplinam qui abjicit, infelix est: & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum. * Mulieres eorum insensatæ sunt, & nequissimi filii eorum. * Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis: & incoinquinata, quæ nescivit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum: * & spado, qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima: dabitur enim illi fidei donum electum, & sors in templo Dei acceptissima.* Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & quæ non concidat radix sapientiæ. * Filii autem adulterorum in inconsummatione erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. * Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, & sine honore erit novissima senectus illorum. * Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. * Nationis enim iniquæ diræ sunt consummationes.

CAPUT IV.

Casta generatio in multis ab adulterina dissidet: de refrigerio justi morte præoccupati: quæ sit senectus venerabilis, & quod justi sæpius è mundo tolluntur à Deo, ne ab impiis seducantur, & quantum finis utrorumque distet.

O Quàm pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius: quoniam & apud Deum nota est, & apud homines. *Cum præsens est, imitantur illam: & desiderant eam cum se eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens. * Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. * Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita, à vento commovebuntur, & à nimietate ventorum eradicabuntur. * Confringentur enim
rami inconsummati, & fructus illorum
inutiles, & acerbi ad manducandum,
& ad nihilum apti. * Ex iniquis enim 6
somnis filii qui nascuntur, testes sunt
nequitiæ adversus parentes in interro-
gatione sua. * Iustus autem si morte 7
præoccupatus fuerit, in refrigerio e-
rit. * Senectus enim venerabilis est 8
non diuturna, neque annorum numero
computata: cani autem sunt sensus ho-
minis, * & ætas senectutis vita imma- 9
culata. * Placens Deo factus est dile- 10
ctus, & vivens inter peccatores transla-
tus est. * raptus est ne malitia mutaret 11
intellectum ejus, aut ne fictio decipe-
ret animam illius. * Fascinatio enim 12
nugacitatis obscurat bona, & incon-
stantia concupiscentiæ transvertit sen-
sum sine malitia. * Consummatus in 13
brevi explevit tempora multa:* placi- 14
ta enim erat Deo anima illius: propter
hoc properavit educere illum de me-
dio iniquitatum. Populi autem viden-
tes, & non intelligentes, nec ponentes
in præcordiis talia: * quoniam gratia 15
Dei, & misericordia est in sanctos ejus,
& respectus in electos illius. * Con- 16
demnat autem justus mortuus vivos
impios, & juventus celerius consum-
mata, longam vitam injusti. * Vide- 17
bunt enim finem sapientis, & non in-
telligent quid cogitaverit de illo
Deus, & quare munierit illum Domi-
nus. * Videbunt & contemnent eum: 18
illos autem Dominus irridebit. * & e- 19
runt post hæc decidentes sine honore,
& in contumelia inter mortuos in per-
petuum: quoniam disrumpet illos in-
flatos sine voce, & commovebit illos à
fundamentis, & usque ad supremum
desolabuntur: & erunt gementes, &
memoria illorum peribit. * Venient in 20
cogitatione peccatorum suorum timi-
di, & traducent illos ex adverso ini-
quitates ipsorum.

CAPUT V.

Impii in judicio admirantes gloriam justorum quos hic contempserant, deflent suam miseriam, quodque tota eorum felicitas fuerit momentanea, justorum autem erit perpetua: porrò Deus tum per creaturas tum per se armatur ad puniendos impios.

TVnc stabunt justi in magna con- 1
stantia, adversus eos qui se angu-
stiaverunt, & qui abstulerunt labores
eorum. * Videntes turbabuntur timore 2
horribili, & mirabuntur in subitatio-
ne insperatæ salutis, * dicentes intra 3
se, pœnitentiam agentes, & præ angu-
stia spiritus gementes: Hi sunt quos ha-
buimus aliquando in derisum, & in si-
militudinem improperii. * Nos insen- 4
sati vitam illorum æstimabamus insa-
niam, & finem illorum sine honore:
* ecce quomodo computati sunt inter 5

filios

filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. * Ergo erravimus à via veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non est ortus nobis. * Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. * Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? * Transierunt omnia illa tamquam umbra,& tamquam nuntius percurrens, * & tamquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam: cujus, cum præterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus: * aut tamquam avis, quæ transvolat in aëre, cujus nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum, & scindens per vim itineris aërem: commotis alis transvolavit, & post hoc nullum signũ invenietur itineris illius: * aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aër continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius: * sic & nos nati continuo desivimus esse: &virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus. * Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt: * quoniam spes impii tamquam lanugo est, quæ à vento tollitur: & tamquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffusus est: & tamquam memoria hospitis unius diei prætereuntis. * Justi autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum. * Ideo accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, & brachio sancto suo defendet illos. * Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum. * Induet pro thorace justitiam,& accipiet pro galea judicium certum. * sumet scutum inexpugnabile æquitatem: * acuet autem duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. * Ibunt directe emissiones fulgurum, & tamquam à bene curvato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insilient. * Et à petrosa ira plenæ mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter. * Contra illos stabit spiritus virtutis, & tamquam turbo venti dividet illos: & ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas evertet sedes potentium.

CAPUT VI.

Reges & judices ad sapientiam & justitiam sectandam exhortatur, ostendens quàm grave maneat injustis rectoribus supplicium: item quam sit obvia sapientia quærentibus eam: quodque ejus acquisitio sit utilis, cujus capax non est invidus.

MElior est sapientia quam vires: & 1
vir prudens quam fortis. * Audi- 2
te ergo reges,& intelligite, discite ju-
dices finium terræ. * Præbete aures 3
vos, qui continetis multitudines, &
placetis vobis in turbis nationum:
* quoniam data est à Domino potestas 4
vobis,& virtus ab Altissimo qui inter-
rogabit opera vestra, & cogitationes
scrutabitur: * quoniam cum essetis 5
ministri regni illius, non recte judica-
stis nec custodistis legem justitiæ, ne-
que secundum voluntatem Dei ambu-
lastis.* Horrende & cito apparebit vo- 6
bis: quoniam judicium durissimum
his, qui præsunt, fiet. * Exiguo enim 7
conceditur misericordia: potentes au-
tem potenter tormenta patientur.
*Non enim subtrahet personam cujus- 8
quam Deus, nec verebitur magnitudi-
nem cujusquam: quoniam pusillum &
magnum ipse fecit, & æqualiter cura
est illi de omnibus. * Fortioribus au- 9
tem fortior instat cruciatio. * Ad vos 10
ergo reges sunt hi sermones mei,ut di-
scatis sapientiam, & non excidatis.
* Qui enim custodierint justa juste, ju- 11
stificabuntur: & qui didicerint ista,
invenient quid respondeant. * Concu- 12
piscite ergo sermones meos: diligite
illos, & habebitis disciplinam. * Cla- 13
ra est, & quæ numquam marcescit sa-
pientia, & facile videtur ab his qui
diligunt eam, & invenitur ab his qui
quærunt illam. * Præoccupat qui se 14
concupiscunt, ut illis se prior osten-
dat. * Qui de luce vigilaverit ad il- 15
lam, non laborabit: assidentem enim
illam foribus suis inveniet. * Cogita- 16
re ergo de illa, sensus est consumma-
tus: & qui vigilaverit propter illam,
cito securus erit. * Quoniam dignos se 17
ipsa circuit quærens,& in viis ostendit
se illis hilariter, & in omni providen-
tia occurrit illis. *Initium enim illius, 18
verissima est disciplinæ concupiscen-
tia. * Cura ergo disciplinæ, dilectio 19
est: & dilectio, custodia legum illius
est: custoditio autem legum, consum-
matio incorruptionis est:* incorruptio 20
autem facit esse proximum Deo.* Con- 21
cupiscentia itaque sapientiæ deducit
ad regnum perpetuum. * Si ergo dele- 22
ctamini sedibus & sceptris, ô reges po-
puli, diligite sapientiam, ut in per-
petuum regnetis. * diligite lumen sa- 23
pientiæ omnes qui præestis populis.
* quid est autem sapientia,& quemad- 24
modum facta sit referã: & non abscon-

dam à

dam à vobis sacramenta Dei, sed ab
initio nativitatis investigabo, & po-
nam in lucem scientiam illius, & non
25 præteribo veritatem: * neque cum in-
vidia tabescente iter habebo: quoniam
talis homo non erit particeps sapien-
26 tiæ. * Multitudo autem sapientium
sanitas est orbis terrarum: & rex sa-
27 piens stabilimentum populi est. *Ergo
accipite disciplinam per sermones
meos,& proderit vobis.

CAPUT VII.

Cùm unus sit omnibus introitus ad vitam, & similis exitus; præ omnibus eligenda est sapientia, adferens secum cuncta bona, habens secum spiritum intelligentiæ multiplicem; & quæ hic mirum in modum extollitur, quamq; abundè auctor fuerat assecutus.

1 SVm quidem & ego mortalis homo,
similis omnibus, & ex genere ter-
reni illius, qui prior factus est, & in
2 ventre matris figuratus sum caro; *de-
cem mensium tempore coagulatus sum
in sanguine,ex semine hominis, & de-
3 lectamento somni conveniente. * Et
ego natus accepi communem aërem, &
in similiter factam decidi terram, &
primam vocem similem omnibus emisi
4 plorans. *In involumentis nutritus
5 sum, & curis magnis. *Nemo enim ex
regibus aliud habuit nativitatis ini-
6 tium. *Vnus ergo introitus est omni-
7 bus ad vitam, & similis exitus. *Pro-
pter hoc optavi, & datus est mihi sen-
sus:& invocavi,& venit in me spiritus
8 sapientiæ: * & præposui illam regnis
& sedibus, & divitias nihil esse duxi
9 in comparatione illius. *Nec compa-
ravi illi lapidem pretiosum: quoniam
omne aurum in comparatione illius,
arena est exigua, & tamquam lutum
æstimabitur argentum in conspectu il-
10 lius. *Super salutem & speciem dilexi
illam, & proposui pro luce habere il-
lam: quoniam inextinguibile est lumen
11 illius. *Venerunt autē mihi omnia bo-
na pariter cum illa, & innumerabilis
12 honestas per manus illius, *& lætatus
sum in omnibus: quoniam antecede-
bat me ista sapientia, & ignorabam
quoniam horum omnium mater est.
13 *Quam sine fictione didici,& sine invi-
dia communico, & honestatem il-
14 lius non abscondo. * Infinitus enim
thesaurus est hominibus: quo qui usi
sunt, participes facti sunt amicitiæ
Dei,propter disciplinæ dona commen-
15 dati. * Mihi autem dedit Deus dicere
ex sententia, & præsumere digna ho-
rum quæ mihi dantur: quoniam ipse
sapientiæ dux est, & sapientum emen-
16 dator: *in manu enim illius, & nos,&
sermones nostri,& omnis sapientia, &
17 operum scientia & disciplina. * Ipse
enim dedit mihi horum quæ sunt,
scientiam veram: ut sciam dispositio-
nem orbis terrarum: & virtutes ele-
mentorum, * initium, & consumma- 18
tionem, & medietatem temporum, vi-
cissitudinum permutationes, & com-
mutationes temporum, * anni cursus, 19
& stellarum dispositiones, * naturas 20
animalium,& iras bestiarum,vim ven-
torum, & cogitationes hominum, dif-
ferentias virgultorum, & virtutes ra-
dicum, * & quæcumque sunt absconsa 21
& improvisa,didici: omnium enim ar-
tifex docuit me sapientia. * est enim 22
in illa spiritus intelligentiæ, sanctus,
unicus, multiplex, subtilis, disertus,
mobilis,incoinquinatus,certus,suavis,
amans bonum, acutus, quem nihil ve-
tat, benefaciens, *humanus,benignus, 23
stabilis, certus,securus,omnem habens
virtutem,omnia prospiciens,& qui ca-
piat omnes spiritus: intelligibilis,
mundus, subtilis. *Omnibus enim mo- 24
bilibus mobilior est sapientia:attingit
autem ubique propter suam mundi-
tiam. * Vapor est enim virtutis Dei,& 25
emanatio quædam est claritatis omni-
potentis Dei sincera: & ideo nihil in-
quinatum in eam incurrit. *candor est 26
enim lucis æternæ, & speculum sine
macula Dei majestatis, & imago boni-
tatis illius. *Et cum sit una,omnia po- 27
test:& in se permanens omnia innovat,
& per nationes in animas sanctas se
transfert, amicos Dei & prophetas
constituit. * Neminem enim diligit 28
Deus, nisi eum, qui cum sapientia in-
habitat. *Est enim hæc speciosior sole, 29
& super omnem dispositionem stella-
rum, luci comparata invenitur prior.
* Illi enim succedit nox, sapientiam 30
autem non vincit malitia.

CAPUT VIII.

Cùm sapientiam comitentur omnia desiderabilia, summè ambienda est, & à Deo petenda, à quo solo datur continentia.

ATtingit ergo à fine usque ad finem 1
fortiter, & disponit omnia suavi-
ter. * Hanc amavi, & exquisivi à ju- 2
ventute mea, & quæsivi sponsam mihi
eam assumere, & amator factus sum
formæ illius. * Generositatem illius 3
glorificat contubernium habens Dei:
sed & omnium Dominus dilexit illam.
*doctrix enim est disciplinæ Dei, & 4
electrix operum illius. * Et si divitiæ 5
appetuntur in vita, quid sapientia lo-
cupletius, quæ operatur omnia? * Si 6
autem sensus operatur: quis horum,
quæ sunt, magis quam illa est artifex?
*Et si justitiam quis diligit: labores 7
hujus magnas habent virtutes: sobrie-
tatem enim, & prudentiam docet, &
justitiam, & virtutem, quibus utilius
nihil est in vita hominibus. * Et si 8
multitudinem scientiæ desiderat quis,
scit præterita, & de futuris æstimat:
scit versutias sermonum, & dissolutio-

nes argumentorum : ſigna & monſtra
ſcit antequam fiant, & eventus tempo-
1 rum & ſæculorum. * Propoſui ergo
hanc adducere mihi ad convivendum:
ſciens quoniam mecum communicabit
de bonis, & erit allocutio cogitatio-
1 nis & tædii mei. * Habebo propter
hanc claritatem ad turbas, & hono-
1 rem apud ſeniores juvenis : * & acutus
inveniar in judicio, & in conſpectu
potentium admirabilis ero, & facies
1 principum mirabuntur me: *tacentem
me ſuſtinebunt, & loquentem me re-
ſpicient.& ſermocinante me plura, ma-
3 nus ori ſuo imponent. * Præterea ha-
bebo per hanc, immortalitatem: & me-
moriam æternam his, qui poſt me fu-
4 turi ſunt, relinquam. * Diſponam po-
pulos : & nationes mihi erunt ſubdi-
5 tæ. * Timebunt me audientes reges
horrendi : in multitudine videbor bo-
5 nus, & in bello fortis. * Intrans in
domum meam, conquieſcam cum illa:
non enim habet amaritudinem conver-
ſatio illius, nec tædium convictus il-
7 lius, ſed lætitiam & gaudium. * Hæc
cogitans apud me, & commemorans in
corde meo : quoniam immortalitas eſt
8 in cognatione ſapientiæ, * & in ami-
citia illius delectatio bona, & in ope-
ribus manuum illius honeſtas ſine de-
fectione, & in certamine loquelę illius
ſapientia, & præclaritas in communi-
catione ſermonum ipſius : circuibam
quærens, ut mihi illam aſſumerem.
9 *Puer autem eram ingenioſus, & ſorti-
0 tus ſum animam bonam. * Et cum eſ-
ſem magis bonus, veni ad corpus inco-
:1 inquinatum. * Et ut ſcivi quoniam
aliter non poſſem eſſe continens, niſi
Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ,
ſcire cujus eſſet hoc donum : adii Do-
minum, & deprecatus ſum illum, &
dixi ex totis præcordiis meis :

CAPUT IX.

Oratio ſapientis cum agnitione propriæ imbecillitatis, ad impetrandam à Domino ſapientiam : quæ cum omnibus neceſſaria ſit, potiſſimum tamen rectoribus populorum; incerta eſt enim humana ſapientia.

1 DEus patrum meorum, & Domine
miſericordiæ, qui feciſti omnia
2 verbo tuo, *& ſapientia tua conſtitui-
ſti hominem, ut dominaretur creatu-
3 ræ, quæ à te facta eſt, * ut diſponat
orbem terrarum in æquitate & juſti-
tia, & in directione cordis judicium
4 judicet: *da mihi ſedium tuarum aſſi-
ſtricem ſapientiam, & noli me repro-
5 bare à pueris tuis : * quoniam ſervus
tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ,
homo infirmus, & exigui temporis, &
minor ad intellectum judicii & legum.
6 *Nam & ſi quis erit conſummatus in-
ter filios hominum, ſi ab illo abfuerit
ſapientia tua, in nihilum computabi-
tur. * Tu elegiſti me regem populo 7
tuo, & judicem filiorum tuorum, &
filiarum : *& dixiſti me ædificare tem- 8
plum in monte ſancto tuo, & in civi-
tate habitationis tuæ altare, ſimilitu-
dinem tabernaculi ſancti tui, quod
præparaſti ab initio : * & tecum ſa- 9
pientia tua, quæ novit opera tua, quæ
& affuit tunc cum orbem terrarum fa-
ceres, & ſciebat quid eſſet placitum
oculis tuis, & quid directum in præ-
ceptis tuis. *Mitte illam de cælis ſan- 10
ctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ,
ut mecum ſit & mecum laboret, ut
ſciam quid acceptum ſit apud te :
*ſcit enim illa omnia, & intelligit & 11
deducet me in operibus meis ſobrie, &
cuſtodiet me in ſua potentia. *Et erunt 12
accepta opera mea, & diſponam popu-
lum tuum juſte, & ero dignus ſedium
patris mei. * Quis enim hominum po- 13
terit ſcire conſilium Dei ? aut quis po-
terit cogitare quid velit Deus? *Cogi- 14
tationes enim mortalium timidæ, &
incertæ providentiæ noſtræ. *Corpus 15
enim, quod corrumpitur, aggravat ani-
mam, & terrena inhabitatio deprimit
ſenſum multa cogitantem. * Et diffi- 16
cile æſtimamus quæ in terra ſunt : &
quæ in proſpectu ſunt, invenimus cum
labore. Quæ autem in cælis ſunt quis
inveſtigabit ? * Senſum autem tuum 17
quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam
& miſeris ſpiritum ſanctum tuum de
altiſſimis : * & ſic correctæ ſint ſemi- 18
tæ eorum qui ſunt in terris, & quæ
tibi placent didicerint homines ?
*Nam per ſapientiam ſanati ſunt qui- 19
cumque placuerunt tibi Domine à
principio.

CAPUT X.

Commendatur ſapientia quòd ſervaverit & à malis liberaverit Adam, Noe, Abraham, Lot, Iacob Ioſeph, Moyſen, per quem filios Iſrael de Aegypto duxit per mare rubrum, demerſis in eo Aegyptiis.

HÆc illum, qui primus formatus 1
eſt à Deo pater orbis terrarum,
cum ſolus eſſet creatus, cuſtodivit, *& 2
eduxit illum à delicto ſuo ; & dedit
illi virtutem continendi omnia. * Ab 3
hac ut receſſit injuſtus in ira ſua, per
iram homicidii fraterni deperiit.
*Propter quem, cum aqua deleret ter- 4
ram, ſanavit iterum ſapientia, per con-
temptibile lignum juſtum gubernans.
* Hæc & in conſenſu nequitiæ cum ſe 5
nationes contuliſſent, ſcivit juſtum, &
conſervavit ſine querela Deo, & in filii
miſericordia fortem cuſtodivit. *Hæc 6
juſtum à pereuntibus impiis liberavit
fugientem, deſcendente igne in pen-
tapolim : *quibus in teſtimonium ne- 7
quitiæ fumigabunda conſtat deſerta

terra,

erra , & incerto tempore fructus habentes arbores , & incredibilis animæ memoria stans figmentum salis. * Sapientiam enim prætereuntes, non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona, sed & insipientiæ suæ reliquerunt hominibus memoriam , ut in his, quæ peccaverunt , nec latere potuissent. Sapientia autem hos , qui se observant, à doloribus liberavit. *Hæc profugum iræ fratris justum deduxit per vias rectas,& ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum : honestavit illum in laboribus,& complevit labores illius. * In fraude circumvenientium illum affuit illi , & honestum fecit illum. * Custodivit illum ab inimicis , & à seductoribus tutavit illum , & certamen forte dedit illi ut vinceret , & sciret quoniam omnium potentior est sapientia. * Hæc venditum justum non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum: descenditque cum illo in foveam , * & in vinculis non dereliquit illum , donec afferret illi sceptrum regni , & potentiam adversus eos , qui eum deprimebant : & mendaces ostendit , qui maculaverunt illum , & dedit illi claritatem æternam. * Hæc populum justum,& semen sine querela,liberavit à nationibus,quę illum deprimebant. * intravit in animam servi Dei , & stetit contra reges horrendos in portentis & signis. *Et reddidit justis mercedem laborum suorum , & deduxit illos in via mirabili: & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum per noctem:*transtulit illos per Mare rubrum , & transvexit illos per aquam nimiam. *Inimicos autem illorum demersit in mare,& ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo justi tulerunt spolia impiorum, *& decantaverunt Domine nomen sanctum tuum,& victricem manum tuam laudaverunt pariter : * quoniam sapientia aperuit os mutorum , & linguas infantium fecit disertas.

CAPUT XI.

Sapientia filios Israel per desertum deduxit, devictis inimicis , datisq; è petra aquis: punitis autem multiplici flagello idololatris Aegyptiis:cum tamen Deus omnium quærens salutem longanimiter toleret peccatores,ut resipiscant,quos universos solo suo nutu continuò perdere posset.

Direxit opera eorum in manibus prophetæ sancti. * Iter fecerunt per deserta, quæ non habitabantur: & in locis desertis fixerunt casas. *Steterunt contra hostes , & de inimicis se vindicaverunt. * Sitierunt , & invocaverunt te , & data est illis aqua de petra altissima , & requies sitis de lapide duro. *Per quæ enim pœnas passi
sunt inimici illorum, à defectione po-
tus sui, & in eis, cum abundarent filii
Israel, lætati sunt; * per hæc, cum il- 6
lis deessent , bene cum illis actum est.
* Nam pro fonte quidem sempiterni 7
fluminis, humanum sanguinem dedisti
injustis. *Qui cum minuerentur in tra- 8
ductione infantium occisorum, dedisti
illis abundantem aquam insperate ,
* ostendens per sitim , quæ tunc fuit, 9
quemadmodum tuos exaltares , & ad-
versarios illorum necares. *Cum enim 10
tentati sunt,& quidem cum misericor-
dia disciplinam accipientes , scierunt
quemadmodum cum ira judicati impii
tormenta paterentur. * Hos quidem 11
tamquam pater monens probasti : illos
autem tamquam durus rex interrogans
condemnasti. * Absentes enim & præ- 12
sentes similiter torquebantur. *Duplex 13
enim illos acceperat tædium, & gemi-
tus cum memoria præteritorum. *Cum 14
enim audirent per sua tormenta bene
secum agi , commemorati sunt Domi-
num , admirantes in finem exitus.
*Quem enim in expositione prava pro- 15
jectum deriserunt , in finem eventus
mirati sunt , non similiter justi sitien-
tes. *Pro cogitationibus autem insen- 16
satis iniquitatis illorum,quod quidam
errantes colebant mutos serpentes , &
bestias supervacuas,immisisti illis mul-
titudinem mutorum animalium in
vindictam : * ut scirent, quia per quæ 17
peccat quis , per hæc & torquetur.
* Non enim impossibilis erat omnipo- 18
tens manus tua, quę creavit orbem ter-
rarum ex materia invisa, immittere il-
lis multitudinem ursorum , aut auda-
ces leones, *aut novi generis ira plenas 19
ignotas bestias , aut vaporem ignium
spirantes , aut fumi odorem proferen-
tes , aut horrendas ab oculis scintillas
emittentes: *quarum non solum læsu- 20
ra poterat illos exterminare , sed &
aspectus per timorem occidere. * Sed 21
& sine his uno spiritu poterant occidi
persecutionem passi ab ipsis factis suis,
& dispersi per spiritum virtutis tuæ:
sed omnia in mensura,& numero , &
pondere deposuisti. * Multum enim
valere , tibi soli supererat semper : & 22
virtuti brachii tui quis resistet? *Quo- 23
niam tamquam momentum stateræ. sic
est ante te orbis terrarum, & tamquam
gutta roris antelucani , quæ descendit
in terram. * Sed misereris omnium,
quia omnia potes, & dissimulas pecca- 24
ta hominum propter poenitentiam,
*Diligis enim omnia quæ sunt,& nihil 25
odisti eorum quæ fecisti : nec enim
odiens aliquid constituisti, aut fecisti.
* Quomodo autem posset aliquid per- 26
manere,nisi tu voluisses ? aut quod à te
vocatum non esset , conservaretur ?
* Parcis autem omnibus: quoniam tua 27
sunt Domine,qui amas animas.

CAPUT XII.

Ostendit quanta clementia & longanimitate Deus corripuerit peccatores terræ sanctæ incolas, non subitò eos delens, cùm non illos tantùm, sed & omnes nationes, nulli illata injuria, tamquam solus omnium Dominus perdere posset: hac videlicet erga inimicos clementia electos suos de se suaque bonitate bene sperare faciens, eosq; à peccatis revocans.

1 O Quam bonus & suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus!
2 *Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris: ut relicta malitia,
3 credant in te Domine. *Illos enim antiquos inhabitatores terræ sanctę tuę,
4 quos exhorruisti, *quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina,
5 & sacrificia injusta, *& filiorum suorum necatores sine misericordia, & comestores viscerum hominum, & devoratores sanguinis à medio sacramento
6 tuo, *& auctores parentes animarum inauxiliatarum, perdere voluisti per
7 manus parentum nostrorum, *ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quæ tibi omnium cha-
8 rior est terra. *Sed & his tamquam hominibus pepercisti, & misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos
9 paulatim exterminarent. *Non quia impotens eras in bello subjicere impios justis, aut bestiis sævis, aut verbo
10 duro simul exterminare: *sed partibus judicans dabas locum pœnitentię, non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, & naturalis malitia ipsorum, & quoniam non poterat mutari cogitatio
11 illorum in perpetuum. *Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illo-
12 rum. *Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra judicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint natio-
13 nes, quas tu fecisti? *Non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non injuste
14 judicas judicium. *Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent
15 de his quos perdidisti. *Cum ergo sis justus, juste omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri, condemnare, exterum æstimas à tua virtute.
16 *Virtus enim tua justitiæ initium est: & ob hoc quod omnium Dominus es,
17 omnibus te parcere facis. *Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, & horum, qui
18 te nesciunt, audaciam traducis. *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate judicas, & cum magna reverentia disponis nos: subest enim ti-
19 bi, cum volueris, posse. *Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet justum esse & humanum, & bonæ spei fecisti filios tuos: quoniam judicans das locum in peccatis pœnitentiæ. *Si enim inimicos 20
servorum tuorum, & debitos morti, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus & locum, per quæ possent mutari à malitia, *cum quanta diligentia 21
judicasti filios tuos, quorum parentibus juramenta & conventiones dedisti bonarum promissionum? *Cum ergo 22
das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus judicantes: & cum de nobis judicatur, speremus misericordiam tuam. *Unde & illis, qui in 23
vita sua insensate & injuste vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa tormenta. *Etenim in erroris via 24
diutius erraverunt, deos æstimantes hæc, quæ in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes. *Propter hoc tamquam pueris 25
insensatis judicium in derisum dedisti. 26
*Qui autem ludibriis & increpationibus non sunt correcti, dignum Dei judicium experti sunt. *In quibus enim 27
patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt: propter quod & finis condemnationis eorum venit super illos.

CAPUT XIII.

Vani quidem sunt qui ex creaturis Deum non agnoscentes, ipsas potius creaturas pro diis coluerunt: at illi longe stultiores qui opus artificis Deum dicunt, ab insensato idolo futura interrogantes.

VAni autem sunt omnes homines, 1
in quibus non subest scientia Dei: & de his quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex: *sed aut ignem, aut spiri- 2
tum, aut citatum aërem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut solem & lunam, rectores orbis terrarum deos putaverunt. *Quorum si specie 3
delectati, deos putaverunt: sciant quanto his dominator eorum speciosior est. speciei enim generator hæc omnia constituit. *Aut si virtutem & 4
opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior est illis: *à magnitudine enim speciei 5
& creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri. *sed tamen ad- 6
huc in his minor est querela. Et hi enim fortasse errant, Deum quærentes, & volentes invenire. *Etenim cum in 7
operibus illius conversentur, inquirunt: & persuasum habent quoniam bona sunt quæ videntur. *Iterum au- 8
tem nec his debet ignosci. *Si enim 9

tantum

tantum potuerunt scire, ut possent
æstimare sæculum: quomodo hujus
Dominum non facilius invenerunt?
10 *Infelices autem sunt, & inter mor-
tuos spes illorum est, qui appellave-
runt deos opera manuum hominum,
aurum & argentum, artis inventio-
nem, & similitudines animalium, aut
11 lapidem inutilem opus manus anti-
quę. *Aut siquis artifex faber de silva
lignum rectum secuerit, & hujus do-
cte eradat omnem corticem,& arte sua
usus, diligenter fabricet vas utile in
12 conversationem vitæ, *reliquiis autem
ejus operis, ad præparationem escæ
13 abutatur: * & reliquum horum,quod
ad nullos usus facit, lignum curvum,
& vorticibus plenum, sculpat diligen-
ter per vacuitatem suam, & per scien-
tiam suæ artis figuret illud, & assimi-
14 let illud imagini hominis, *aut alicui
ex animalibus illud comparet, perli-
niens rubrica, & rubicundum faciens
fuco colorem illius, & omnem macu-
15 lam, quæ in illo est, perliniens: *& fa-
ciat ei dignam habitationem,& in pa-
riete ponens illud,& confirmans ferro,
16 *ne forte cadat, prospiciens illi,sciens
quoniam non potest adjuvare se: ima-
go enim est, & opus est illi adjuto-
17 rium. *Et de substantia sua,& de filiis
suis, & de nuptiis votum faciens in-
quirit. Non erubescit loqui cum illo,
18 qui sine anima est: *& pro sanitate
quidem infirmum deprecatur, & pro
vita rogat mortuum, & in adjutorium
19 inutilem invocat: * & pro itinere pe-
tit ab eo, qui ambulare non potest, &
de acquirendo, & de operando, & de
omnium rerum eventu petit ab eo, qui
in omnibus est inutilis.

CAPUT XIV.

Utilis inventio navis, qua etiam tempore diluvii semen humanum servatum est: idolum autem maledictum est cum suo fabricatore: & quod fuerit idolorum idololatriæq; exordium ac progressus, item quæ mala ex idololatria procedant.

1 ITerum alius navigare cogitans, &
per feros fluctus iter facere inci-
piens, ligno portante se, fragilius li-
2 gnum invocat. *Illud enim cupiditas
acquirendi excogitavit, & artifex sa-
3 pientia fabricavit sua. *Tua autem,
Pater, providentia gubernat: quoniam
dedisti & in mari viam,& inter fluctus
4 semitam firmissimam, *ostendens quo-
niam potens es ex omnibus salvare,
etiam si sine arte aliquis adeat mare.
5 *Sed ut non essent vacua sapientiæ tuę
opera: propter hoc etiam & exiguo li-
gno credunt homines animas suas, &
transeuntes mare per ratem liberati
6 sunt: * sed & ab initio cum perirent
superbi gigantes, spes orbis terrarum
ad ratem confugiens, remisit sæculo
semen nativitatis, quæ manu tua erat
gubernata. * Benedictum est enim li- 7
gnum, per quod fit justitia. * Per ma- 8
nus autem quod fit idolum, maledi-
ctum est & ipsum, & qui fecit illud:
quia ille quidem operatus est: illud
autem cum esset fragile, deus cognomi-
natus est. * Similiter autem odio sunt 9
Deo, impius & impietas ejus. *Etenim 10
quod factum est, cum illo, qui fecit,
tormenta patietur. * Propter hoc & 11
in idolis nationum non erit respectus:
quoniam creaturæ Dei in odium factæ
sunt, & in tentationem animabus ho-
minum, & in muscipulam pedibus in-
sipientium. * Initium enim fornicatio- 12
nis est exquisitio idolorum: & adin-
ventio illorum corruptio vitæ est.*ne- 13
que enim erant ab initio, neque erunt
in perpetuum. * Supervacuitas enim 14
hominum advenit in orbem terra-
rum: & ideo brevis illorum finis est
inventus. * Acerbo enim luctu dolens 15
pater, cito sibi rapti filii fecit imagi-
nem: & illum, qui tunc quasi homo
mortuus fuerat, nunc tamquam deum
colere cœpit, & constituit inter ser-
vos suos sacra & sacrificia. * Deinde 16
interveniente tempore, convalescente
iniqua consuetudine, hic error tam-
quam lex custoditus est, & tyranno-
rum imperio colebantur figmenta. *Et 17
hos quos in palam homines honorare
non poterant, propter hoc quod longe
essent, è longinquo figura eorum alla-
ta; evidentem imaginem regis, quem
honorare volebant, fecerunt: ut illum,
qui aberat, tamquam præsentem cole-
rent sua solicitudine. * Provexit au- 18
tem ad horum culturam, & hos qui
ignorabant, artificis eximia diligen-
tia. * Ille enim volens placere illi,qui 19
se assumpsit: elaboravit arte sua, ut
similitudinem in melius figuraret.
* Multitudo autem hominum abducta 20
per speciem operis, eum qui ante tem-
pus tamquam homo honoratus fuerat,
nunc deum æstimaverunt. * Et hæc 21
fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam
aut affectui, aut regibus deservientes
homines, incommunicabile nomen la-
pidibus & lignis imposuerunt. * Et 22
non suffecerat errasse eos circa Dei
scientiam, sed & in magno viventes
inscientiæ bello, tot & tam magna
mala pacem appellant. * Aut enim fi- 23
lios suos sacrificantes, aut obscura sa-
crificia facientes, aut insaniæ plenas
vigilias habentes, * neque vitam, ne- 24
que nuptias mundas jam custodiunt,
sed alius alium per invidiam occidit,
aut adulterans contristat: * & omnia 25
commista sunt, sanguis, homicidium,
furtum & fictio, corruptio & infideli-
tas, turbatio & perjurium, tumultus
bonorum, * Dei immemoratio, ani- 26
marum inquinatio, nativitatis immu-
tatio, nuptiarum inconstantia, inor-
dinatio mœchiæ & impudicitiæ. *In- 27

fando-

fandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, & initium & finis. *Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt injuste, aut pejerant cito. *Dum enim confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, male jurantes noceri se non sperant. *Vtraque ergo illis evenient dignè, quoniam male senserunt de Deo, attendentes Idolis, & juraverunt injuste, in dolo contemnentes justitiam. *Non enim juratorum virtus, sed peccantium pœna perambulat semper injustorum prævaricationem.

CAPVT XV.

Vox fidelium suavitatem & misericordiam Dei commendantium, cujus gratia ab idololatria sunt servati: mirè quoq; subsannat idolorum artifices ac cultores.

TV autem Deus noster, suavis & verus es, patiens, & in misericordia disponens omnia. *Etenim si peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam: & si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati. *Nosse enim te, consummata justitia est: & scire justitiam, & virtutem tuam, radix est immortalitatis. *Non enim in errorem induxit nos hominum malę artis excogitatio, nec umbra picturæ labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores, *cujus aspectus insensato dat concupiscentiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima. *Malorum amatores, digni sunt qui spem habeant in talibus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt. *Sed & figulus mollem terram premens, laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas, & de eodem luto fingit quæ munda sunt in usum vasa, & similiter quæ his sunt contraria: horum autem vasorum quis sit usus, judex est figulus. *Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paullo antè de terra factus fuerat, & post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus animæ debitum quam habebat. *Sed cura est illi, non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus & argentariis: sed & ærarios imitatur, & gloriam præfert, quoniam res supervacuas fingit. *Cinis est enim cor ejus, & terra supervacua spes illius, & luto vilior vita ejus: *quoniam ignoravit qui se finxit, & qui inspiravit illi animam quæ operatur, & qui insufflavit ei spiritum vitalem. *Sed & æstimaverunt lusum esse vitam nostram, & conversationem vitæ compositam ad lucrum, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere. *Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vasa, &
sculptilia fingit. *Omnes enim insipien- 14
tes, & infelices supra modum animæ
superbi, sunt inimici populi tui, & im-
perantes illi : * quoniam omnia idola 15
nationum deos æstimaverunt, quibus
neque oculorum usus est ad videndum,
neque nares ad percipiendum spiri-
tum, neque aures ad audiendum, neque
digiti manuum ad tractandum, sed &
pedes eorum pigri ad ambulandum.
* homo enim fecit illos : & qui spiri- 16
tum mutuatus est, is finxit illos. Nemo
enim sibi similem homo poterit deum
fingere. *Cum enim sit mortalis, mor- 17
tuum fingit manibus iniquis. Melior
enim est ipse his quos colit, quia ipse
quidem vixit, cum esset mortalis, illi
autem nunquam. *Sed & animalia mi- 18
serrima colunt : insensata enim com-
parata his, illis sunt deteriora. * Sed 19
nec aspectu aliquis ex his animalibus
bona potest conspicere. Effugerunt
autem Dei laudem, & benedictionem
ejus.

CAPVT XVI.

Aegyptii ob idololatriam digna passi, Hebræi escam à Deo acceperunt: castigati tamen aliquantum morsu serpentum, erecto serpente æneo sanati sunt à Deo: impii verò morte consumpti per locustas, muscas, ignemq; grandini mistum: cùm illi accepto manna, satiati sint & confortati.

PRopter hæc, & per his similia passi 1
sunt digne tormenta, & per multi-
tudinem bestiarum exterminati sunt.
*Pro quibus tormentis bene disposui- 2
sti populum tuum, quibus dedisti con-
cupiscentiam delectamenti sui, novum
saporem, escam parans eis ortygome-
tram : * ut illi quidem concupiscentes 3
escam propter ea, quæ illis ostensa &
missa sunt, etiam à necessaria concupi-
scentia averterentur. Hi autem in bre-
vi inopes facti, novam gustaverunt
escam. * Oportebat enim illis sine ex- 4
cusatione quidem supervenire interi-
tum exercentibus tyrannidem: his au-
tem tantum ostendere quemadmodum
inimici eorum exterminabantur. *Et- 5
enim cum illis supervenit sæva bestia-
rum ira, morsibus perversorum colu-
brorum exterminabantur. * Sed non 6
in perpetuum ira tua permansit, sed
ad correptionem in brevi turbati sunt,
signum habentes salutis ad commemo-
rationem mandati legis tuæ. *Qui enim 7
conversus est, non per hoc, quod vide-
bat, sanabatur, sed per te omnium sal-
vatorem : *in hoc autem ostendisti ini- 8
micis nostris, quia tu es, qui liberas
ab omni malo. *Illos enim locustarum 9
& muscarum occiderunt morsus, & non
est inventa sanitas animę illorum: quia
digni erant ab hujusmodi extermina-
ri. * Filios autem tuos, nec draconum 10

venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos. * In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, & velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adjutorio. * Etenim neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. * Tu es enim, Domine, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis: *homo autem occidit quidem per malitiam, & cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est: *sed tuam manum effugere impossibile est. * Negantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii tui flagellati sunt: novis aquis, & grandinibus, & pluviis persecutionem passi, & per ignem consumpti. * Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex est enim orbis justorum. *Quodam enim tempore, mansuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios missa erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent, quoniam Dei judicio patiuntur persecutionem. * Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis, exardescebat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret. *Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum, & paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem. *Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat: & deserviens uniuscujusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur. *Nix autem & glacies sustinebant vim ignis, & non tabescebant: ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine & pluvia coruscans. * Hic autem iterum ut nutrirentur justi, etiam suę virtutis oblitus est. *Creatura enim tibi Factori deserviens, exardescit in tormentum adversus injustos: & lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt. *Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium nutrici gratię tuæ deserviebat; ad voluntatem eorum, qui à te desiderabant: *ut scirent filii tui, quos dilexisti Domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos, qui in te crediderint, conservat. * Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat: *ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare. * Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabescet, & disperiet tamquam aqua supervacua.

CAPUT XVII.

Aegyptii triduanas passi sunt invincibiles tenebras, cum incredibili timore & horrore: reliqua orbis parte illustrata lumine.

MAgna sunt enim judicia tua Do- 1
mine, & inenarrabilia verba tua:
propter hoc indisciplinatæ animæ erraverunt.
* Dum enim persuasum ha- 2
bent iniqui posse dominari nationi
sanctæ: vinculis tenebrarum & longæ
noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi
perpetuæ providentiæ jacuerunt.
*Et dum putant se latere in ob- 3
scuris peccatis, tenebroso oblivionis
velamento dispersi sunt, paventes horrende,
& cum admiratione nimia perturbati.
* Neque enim quæ continebat 4
illos spelunca sine timore custodiebat:
quoniam sonitus descendens perturbabat
illos, & personæ tristes illis apparentes
pavorem illis præstabant. * Et 5
ignis quidem nulla vis poterat illis lumen
præbere, nec siderum limpidæ
flammæ illuminare poterant illam noctem
horrendam. * Apparebat autem 6
illis subitaneus ignis, timore plenus:
& timore perculsi illius, quæ non videbatur,
faciei, æstimabant deteriora
esse quæ videbantur: * & magicæ ar- 7
tis appositi erant derisus, & sapientiæ
gloriæ correptio cum contumelia.
*Illi enim qui promittebant timores 8
& perturbationes expellere se ab anima
languente, hi cum derisu pleni timore
languebant. * Nam etsi nihil il- 9
los ex monstris perturbabat: transitu
animalium & serpentium sibilatione
commoti, tremebundi peribant: & aërem,
quem nulla ratione quis effugere
posset, negantes se videre. * Cum sit 10
enim timida nequitia, dat testimonium
condemnationis: semper enim præsumit
sæva, perturbata conscientia. *Ni- 11
hil enim est timor nisi proditio cogitationis
auxiliorum. * Et dum ab in- 12
tus minor est expectatio, majorem
computat inscientiam ejus causæ, de
qua tormentum præstat. * Illi autem 13
qui impotentem vere noctem, & ab infimis,
& ab altissimis inferis supervenientem,
eundem somnum dormientes,
*aliquando monstrorum exagitabantur 14
timore, aliquando animæ deficiebant
traductione: subitaneus enim illis, &
insperatus timor supervenerat. *Dein- 15
de si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur
in carcere sine ferro reclusus.
*Si enim rusticus quis erat, aut pastor, 16
aut agri laborum operarius præoccupatus
esset, ineffugibilem sustinebat
necessitatem. * Una enim catena tene- 17
brarum omnes erant colligati. Sive
spiritus sibilans, aut inter spissos arborum
ramos avium sonus suavis, aut vis
aquæ decurrentis nimium, * aut sonus 18
validus præcipitatarum petrarum,

aut

aut ludentium animalium cursus in-
visus, aut mugientium valida bestia-
rum vox, aut resonans de altissimis
montibus Echo; deficientes faciebant
19 illos præ timore. * Omnis enim orbis
terrarum limpido illuminabatur lumi-
ne, & non impeditis operibus conti-
20 nebatur. * Solis autem illis superpo-
sita erat gravis nox, imago tenebra-
rum, quæ superventura illis erat. Ipsi
ergo sibi erant graviores tenebris.

CAPUT XVIII.

Hebræi luce gaudent, & ducatum columnæ ignis accipiunt: occiduntur omnia Ægypti primogenita ab Angelo: Hebræi in seditione Core iram Dei provocant; sed in medio incendii liberantur, offerente Aaron incensum, & pro multitudine deprecante.

1 SAnctis autem tuis maxima erat
lux, & horum quidem vocem au-
diebant, sed figuram non videbant. Et
quia non & ipsi eadem passi erant, ma-
2 gnificabant te: * & qui ante læsi erant,
quia non lædebantur, gratias agebant:
& ut esset differentia, donum petebant.
3 *Propter quod ignis ardentem colum-
nam ducem habuerunt ignotæ viæ, &
solem sine læsura boni hospitii præsti-
4 tisti. * Digni quidem illi carere luce,
& pati carcerem tenebrarum, qui in-
clusos custodiebant filios tuos, per
quos incipiebat incorruptum legis lu-
5 men sæculo dari. * Cum cogitarent
justorum occidere infantes: & uno ex-
posito filio, & liberato, in traductio-
nem illorum, multitudinem filiorum
abstulisti, & pariter illos perdidisti in
6 aqua valida. * Illa enim nox ante co-
gnita est à patribus nostris, ut vere
scientes quibus juramentis credide-
7 runt, animæquiores essent. * Suscepta
est autem à populo tuo sanitas quidem
justorum, injustorum autem extermi-
8 natio. * Sicut enim læsisti adversarios:
9 sic & nos provocans magnificasti. *Ab-
sconse enim sacrificabant justi pueri
bonorum, & justitiæ legem in concor-
dia disposuerunt: similiter & bona &
mala recepturos justos, patrum jam
10 decantantes laudes. *Resonabat autem
inconveniens inimicorum vox, & flebi-
lis audiebatur planctus ploratorum in-
11 fantium. * Simili autem pœna servus
cum domino afflictus est, & popularis
12 homo regi similia passus. * Similiter
ergo omnes, uno nomine mortis, mor-
tuos habebant innumerabiles. Nec
enim ad sepeliendum vivi sufficiebant:
quoniam uno momento, quæ erat præ-
clarior natio illorum, exterminata est.
13 *De omnibus enim non credentes pro-
pter veneficia, tunc vero primum cum
fuit exterminium primogenitorum,
14 spoponderunt populum Dei esse. *Cum
enim quietum silentium contineret
omnia, & nox in suo cursu medium
iter haberet, *omnipotens sermo tuus 15
de cælo à regalibus sedibus, durus de-
bellator in mediam exterminii terram
prosilivit, *gladius acutus insimulatum 16
imperium tuum portans, & stans reple-
vit omnia morte, & usque ad cælum
attingebat stans in terra. * Tunc con- 17
tinuo visus somniorum malorum tur-
baverunt illos, & timores supervene-
runt insperati. * Et alius alibi proje- 18
ctus semivivus, propter quam morie-
batur, causam demonstrabat mortis.
*Visiones enim, quæ illos turbaverunt, 19
hæc præmonebant, ne inscii, quare
mala patiebantur, perirent. * Tetigit 20
autem tunc & justos tentatio mortis, &
commotio in eremo facta est multitu-
dinis: sed non diu permansit ira tua.
* Properans enim homo sine querela 21
deprecari pro populis, proferens ser-
vitutis suæ scutum, orationem & per
incensum deprecationem allegans, re-
stitit iræ, & finem imposuit necessitati,
ostendens quoniam tuus est famulus.
* Vicit autem turbas, non in virtute 22
corporis, nec armaturæ potentia, sed
verbo illum, qui se vexabat, subjecit,
juramenta parentum, & testamentum
commemorans. *Cum enim jam acer- 23
vatim cecidissent super alterutrum
mortui, interstitit, & amputavit impe-
tum, & divisit illam quæ ad vivos du-
cebat viam. * In veste enim poderis, 24
quam habebat, totus erat orbis terra-
rum: & parentum magnalia in quat-
tuor ordinibus lapidum erant sculpta,
& magnificentia tua in diademate ca-
pitis illius sculpta erat. * His autem 25
cessit qui exterminabat, & hæc exti-
muit. erat enim sola tentatio iræ suf-
ficiens.

CAPUT XIX.

Hebræos persequentes Ægyptii, mari absorpti sunt, muscis & ranis antea vexati; Hebræis vero concupitas carnes accipientibus, impii inhospitales percutiuntur cæcitate: elementa Deo serviunt in afflictione malorum, & obsequio bonorum.

IMpiis autem usque in novissimum fi- 1
ne misericordia ira supervenit. Præ-
sciebat enim & futura illorum: *quo- 2
niam cum ipsi permisissent ut se educe-
rent, & cum magna sollicitudine præ-
misissent illos, consequebantur illos
pœnitentia acti. * Adhuc enim inter 3
manus habentes luctum, & deplorantes
ad monumenta mortuorum, aliam sibi
assumpserunt cogitationem inscientiæ:
& quos rogantes projecerant, hos tam-
quam fugitivos persequebantur: *du-
cebat enim illos ad hunc finem digna 4
necessitas: & horum, quæ acciderant,
commemorationem amittebant, ut quæ
deerant tormentis, repleret punitio:
* & populus quidem tuus mirabiliter 5
transiret, illi autem novam mortem in-
venirent.

6 venirent. *Omnis enim creatura ad
suum genus ab initio refigurabatur,
deserviens tuis præceptis, ut pueri tui
7 custodirentur illæsi. *Nam nubes ca-
stra eorum obumbrabat,&ex aqua,quę
ante erat, terra arida apparuit, & in
mari rubro via sine impedimento, &
campus germinans de profundo nimio:
8 *per quem omnis natio transivit, quæ
tegebatur tua manu,videntes tua mira-
9 bilia & monstra. *Tanquam enim equi
depaverunt escam, & tamquam agni
exultaverunt, magnificantes te Domi-
10 ne,qui liberasti illos. *Memores enim
erant adhuc eorum,quę in incolatu il-
lorum facta fuerant, quemadmodum
pro natione animalium eduxit terra
muscas, & pro piscibus eructavit flu-
11 vius multitudinem ranarum. *Novissi-
me autem viderunt novam creaturam
avium, cum adducti concupiscentia
12 postulaverunt escas epulationis.*In al-
locutione enim desiderii, ascendit illis
de mari ortygometra: & vexationes
peccatoribus supervenerunt, non sine
illis,quæ ante facta erant, argumentis
per vim fulminum: juste enim patie-
13 bantur secundum suas nequitias. *Et-
enim detestabiliorem inhospitalitatem
instituerunt: alii quidem ignotos non
recipiebant advenas, alii autem bonos
14 hospites in servitutem redigebant.*Et
non solum hæc,sed & alius quidam re-
spectus illorum erat: quoniam inviti
15 recipiebant extraneos. *Qui autem
cum lętitia receperunt hos,qui eisdem
usi erant justitiis, sævissimis afflixe-
16 runt doloribus. *Percussi sunt autem
cæcitate:sicut illi in foribus justi,cum
subitaneis cooperti essent tenebris,
unusquisque transitum ostii sui quære-
17 bat. *In se enim elementa dum con-
vertuntur, sicut in organo qualitatis
sonus immutatur, & omnia suum so-
num custodiunt: unde æstimari ex ipso
18 visu certo potest. *Agrestia enim in
aquatica convertebantur: & quæcum-
que erant natantia,in terrā transibant.
19 *Ignis in aqua valebat supra suam vir-
tutem, & aqua extinguentis naturæ
20 obliviscebatur. *Flammæ econtrario,
corruptibilium animalium non vexa-
verunt carnes coambulantium,nec dis-
solvebant illam,quæ facile dissolveba-
tur sicut glacies, bonam escam. In om-
nibus enim magnificasti populum tuum
Domine,& honorasti, & non despexi-
sti, in omni tempore, & in omni loco
assistens eis.

IN ECCLESIASTICUM IESU FILII SIRACH PROLOGUS.

Multorum nobis,& magnorum, per legem & prophetas, aliosque qui secuti sunt illos,sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ & sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes & scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis,& prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus nostris traditi sunt: voluit & ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, & illorum periti facti, magis magisque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia,& attentiori studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur, sequentes imaginem sapientiæ, deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc,sed & ipsa lex, & prophetæ, ceteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo & trigesimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, & cum multum temporis ibi fuissem, inveni ibi libros relictos non parvæ neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & necessarium putavi & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum; & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis, ad illa quæ ad finem ducunt, librum istum dare & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

CAPUT I.

Sapientia incomprehensibilis & in creaturis relucens, ab æterno originem à solo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipsum: nam timor Domini qui hic multipliciter commendatur, non solam sapientiam, sed & reliquas secum adfert virtutes: simplici autem corde ad Deum accedendum est.

Omnis sapientia à Domino Deo 1
est, & cum illo fuit semper, &
est ante ævum. *Arenam ma- 2
ris,& pluvię guttas,& dies sę-
culi quis dinumeravit? Altitudinem
cæli,& latitudinem terræ, & profun-
dum abyssi quis dimensus est? *Sapien- 3
tiam Dei præcedentem omnia quis in-
vestigavit? *Prior omnium creata est 4
sapientia, & intellectus prudentiæ ab

5 ævo. * Fons sapientiæ verbum Dei in
excelsis, & ingressus illius mandata
6 æterna. *Radix sapientiæ cui revelata
est, & astutias illius quis agnovit?
7 *Disciplina sapientiæ cui revelata est,
& manifestata? & multiplicationem
8 ingressus illius quis intellexit? * Vnus
est altissimus Creator omnipotens, &
Rex potens, & metuendus nimis, se-
dens super thronum illius, & dominans
9 Deus. * Ipse creavit illam in Spiritu
sancto, & vidit, & dinumeravit, &
10 mensus est. *Et effudit illam super om-
nia opera sua, & super omnem carnem
secundum datum suum, & præbuit il-
11 lam diligentibus se. * Timor Domini
gloria, & gloriatio, & lætitia, & co-
12 rona exultationis. *Timor Domini de-
lectabit cor, & dabit lætitiam, & gau-
13 dium, & longitudinem dierum. * Ti-
menti Dominum bene erit in extremis,
& in die defunctionis suæ benedice-
14 tur. *Dilectio Dei honorabilis sapien-
15 tia. *Quibus autem apparuerit in visu,
diligunt eam in visione, & in agnitione
16 magnalium suorum. * Initium sapien-
tiæ, timor Domini, & cum fidelibus in
vulva concreatus est, cum electis femi-
nis graditur, & cum justis & fidelibus
17 agnoscitur. *Timor Domini, scientiæ
18 religiositas. * Religiositas custodiet &
justificabit cor, jucunditatem atque
19 gaudium dabit. * Timenti Dominum
bene erit, & in diebus consummatio-
20 nis illius benedicetur. *Plenitudo sa-
pientiæ est timere Deum, & plenitudo
21 à fructibus illius. *Omnem domum il-
lius implebit à generationibus, & re-
22 ceptacula à thesauris illius. * Corona
sapientiæ, timor Domini, replens pa-
23 cem, & salutis fructum: * & vidit, &
dinumeravit eam: utraque autem sunt
24 dona Dei. * Scientiam, & intellectum
prudentiæ, sapientia compartietur: &
25 gloriam tenentium se, exaltat. *Radix
sapientiæ est timere Dominum: & rami
26 illius longævi. *In thesauris sapientiæ
intellectus, & scientię religiositas: exe-
cratio autem peccatoribus sapientia.
27 * Timor Domini expellit peccatum:
28 *nam qui sine timore est, non poterit
justificari: iracundia enim animositatis
29 illius, subversio illius est. * Vsque in
tempus sustinebit patiens, & postea
30 redditio jucunditatis. * Bonus sensus
usque in tempus abscondet verba il-
lius, & labia multorum enarrabunt
31 sensum illius. * In thesauris sapientiæ
32 significatio disciplinæ: * execratio au-
33 tem peccatori cultura Dei. * Fili con-
cupiscens sapientiam, conserva justi-
34 tiam, & Deus præbebit illam tibi. *Sa-
pientia enim & disciplina timor Do-
mini: & quod beneplacitum est illi,
35 *fides, & mansuetudo, & adimplebit
36 thesauros illius. * Ne sis incredibilis
timori Domini: & ne accesseris ad il-
37 lum duplici corde. * Ne fueris hypo-
crita in conspectu hominum, & non
scandalizeris in labiis tuis. * Attende 38
in illis, ne forte cadas, & adducas ani-
mæ tuæ inhonorationem, * & revelet 39
Deus absconsa tua, & in medio syna-
gogæ elidat te: *quoniam accessisti ma- 40
ligne ad Dominum, & cor tuum plenum
est dolo & fallacia.

CAPUT II.

Deo serviturus stet in justitiâ, Dei timore & patientiâ; timentes verò Deum credant fidantque in illum, & maximos hinc fructus accipient: væ autem incredulis & impatientibus: effectus quoq; divini timoris explicantur.

Filii accedens ad servitutem Dei, sta 1
in justitia, & timore, & præpara
animam tuam ad tentationem. *Depri- 2
me cor tuum, & sustine: inclina aurem
tuam, & suscipe verba intellectus: & ne
festines in tempore obductionis. *Su- 3
stine sustentationes Dei: conjungere
Deo, & sustine, ut crescat in novissimo
vita tua. *Omne, quod tibi applicitum 4
fuerit, accipe: & in dolore sustine: & in
humilitate tua patientiam habe: *quo- 5
niam in igne probatur aurum & argen-
tum, homines vero receptibiles in ca-
mino humiliationis. * Crede Deo, & 6
recuperabit te: & dirige viam tuam, &
spera in illum. Serva timorem illius,
& in illo veterasce. * Metuentes Do- 7
minum sustinete misericordiam ejus:
& non deflectatis ab illo ne cadatis.
* Qui timetis Dominum, credite illi: 8
& non evacuabitur merces vestra. *Qui 9
timetis Dominum, sperate in illum: &
in oblectationem veniet vobis miseri-
cordia. *Qui timetis Dominum diligi- 10
te illum, & illuminabuntur corda ve-
stra. * Respicite filii nationes homi- 11
num: & scitote quia nullus speravit in
Domino, & confusus est. * Quis enim 12
permansit in mandatis ejus, & dereli-
ctus est? aut quis invocavit eum, & de-
spexit illum? * Quoniam pius & mise- 13
ricors est Deus, & remittet in die tri-
bulationis peccata: & protector est
omnibus exquirentibus se in veritate.
*Væ duplici corde, & labiis scelestis, 14
& manibus malefacientibus, & pecca-
tori terram ingredienti duabus viis.
*Væ dissolutis corde, qui non credunt 15
Deo: & ideo non protegentur ab eo.
*Væ his, qui perdiderunt sustinentiam, 16
& qui dereliquerunt vias rectas, & di-
verterunt in vias pravas. * Et quid fa- 17
cient, cum inspicere cœperit Dominus?
* Qui timent Dominum, non erunt in- 18
credibiles verbo illius: & qui diligunt
illum, conservabunt viam illius. *Qui 19
timent Dominum, inquirent quæ be-
neplacita sunt ei: & qui diligunt eum,
replebuntur lege ipsius. * Qui timent 20
Dominum, præparabunt corda sua, &
in conspectu illius sanctificabunt ani-

mas

21 mas suas. * Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam
habebunt usque ad inspectionem illius, * dicentes : Si pœnitentiam non
22 egerimus, incidemus in manus Domini,
23 & non in manus hominum. * Secundum
enim magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est.

CAPUT III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & inhonoratio maledictionem: modestia animi laudatur contra curiositatem, & cor durum, nequam & superbum vituperatur, laudato sapiente & eleemosynam tribuente.

1 Filii sapientiæ, ecclesia justorum: &
natio illorum, obedientia & dile-
2 ctio. * Iudicium patris audite filii, &
3 sic facite ut salvi sitis. * Deus enim ho-
· noravit patrem in filiis : & judicium
matris exquirens, firmavit in filios.
4 * Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in ora-
5 tione dierum exaudietur. * Et sicut qui
thesaurizat, ita & qui honorificat ma-
6 trem suam. * Qui honorat patrem suum
jucundabitur in filiis, & in die oratio-
7 nis suæ exaudietur. * Qui honorat pa-
trem suum, vita vivet longiore: & qui
8 obedit patri, refrigerabit matrem. * Qui
timet Dominum honorat parentes, &
quasi dominis serviet his, qui se genue-
9 runt. * In opere & sermone, & omni
10 patientia honora patrem tuum, * ut su-
perveniat tibi benedictio ab eo, & be-
nedictio illius in novissimo maneat.
11 * Benedictio patris firmat domos filio-
rum: maledictio autem matris eradicat
12 fundamenta. * Ne glorieris in contu-
melia patris tui: non enim est tibi glo-
13 ria, ejus confusio. * gloria enim homi-
nis ex honore patris sui, & dedecus fi-
14 lii pater sine honore. * Fili, suscipe
senectam patris tui, & non contristes
15 eum in vita illius: * & si defecerit sen-
su, veniam da, & ne spernas eum in
virtute tua : eleemosyna enim patris
16 non erit in oblivione. * Nam pro pec-
17 cato matris restituetur tibi bonum, * &
in justitia ædificabitur tibi & in die
tribulationis commemorabitur tui: &
sicut in sereno glacies, solventur pec-
18 cata tua. * Quam malæ famæ est, qui
derelinquit patrem: & est maledictus à
19 Deo, qui exasperat matrem. * Fili in
mansuetudine opera tua perfice, & su-
20 per hominũ gloriam diligeris. * Quanto
magnus es, humilia te in omnibus, &
21 coram Deo invenies gratiam : * quo-
niam magna potentia Dei solius, & ab
22 humilibus honoratur. * Altiora te ne
quæsieris, & fortiora te ne scrutatus
fueris : sed quæ præcepit tibi Deus,
illa cogita semper, & in pluribus ope-
23 ribus ejus ne fueris curiosus. * Non est
|

enim tibi necessarium, ea quæ abscon-
dita sunt, videre oculis tuis. * In su- 2
pervacuis rebus noli scrutari multipli-
citer, & in pluribus operibus ejus non
eris curiosus. * Plurima enim super 2
sensum hominum ostensa sunt tibi.
* Multos quoque supplantavit suspicio 2
illorum, & in vanitate detinuit sensus
illorum. * Cor durum habebit male in 2
novissimo : & qui amat periculum, in
illo peribit. * Cor ingrediens duas 2
vias, non habebit successus, & pravus
corde in illis scandalizabitur. * Cor 2
nequam gravabitur in doloribus ; &
peccator adjiciet ad peccandum. * Syn- 3
agogæ superborum non erit sanitas:
frutex enim peccati radicabitur in il-
lis, & non intelligetur. * Cor sapien- 3
tis intelligitur in sapientia, & auris
bona audiet cum omni concupiscentia
sapientiam. * Sapiens cor & intelligi- 3
bile abstinebit se à peccatis, & in ope-
ribus justitiæ successus habebit. * Ig- 3
nem ardentem extinguit aqua, & ele-
emosyna resistit peccatis : * & Deus 3
prospector est ejus qui reddit gratiam:
meminit ejus in posterum, & in tempo-
re casus sui inveniet firmamentum.

CAPUT IV.

Ad opera misericordiæ & sapientiam multipliciter hortatur, hujus ostendens utilitates: confusio bona & mala: non occultanda sapientia, nec veritati contradicendum : pro justitia certandum : verbo tuo opus respondeat : sis humanus erga subditos & non avarus.

Fili eleemosynam pauperis ne de- 1
fraudes, & oculos tuos ne transver-
tas à paupere. * Animam esurientem ne 2
despexeris: & non exasperes pauperem
in inopia sua. * Cor inopis ne afflixe- 3
ris, & non protrahas datum angustian-
ti. * Rogationem contribulati ne abji- 4
cias : & non avertas faciem tuam ab
egeno. * Ab inope ne avertas oculos 5
tuos propter iram : & non relinquas
quærentibus tibi retro maledicere :
* maledicentis enim tibi in amaritudi- 6
ne animæ, exaudietur deprecatio il-
lius: exaudiet autem eum, qui fecit il-
lum. * Congregationi pauperum affabi- 7
lem te facito, & presbytero humilia
animam tuam, & magnato humilia ca-
put tuum. * Declina pauperi sine tristi- 8
tia aurem tuam, & redde debitum
tuum, & responde illi pacifica in
mansuetudine. * Libera eum, qui in- 9
juriam patitur de manu superbi : &
non acide feras in anima tua. * In 1
judicando esto pupillis misericors ut
pater, & pro viro matri illorum : * & 1
eris tu velut filius Altissimi obe-
diens, & miserebitur tui magis quam
mater. * Sapientia filiis suis vitam in- 1
spirat, & suscipit inquirentes se, &
præibit in via justitiæ: * & qui illam 1

diligit, diligit vitam : & qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus. * Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: & quo introibit, benedicet Deus. * Qui ſerviunt ei , obſequentes erunt ſancto : & eos , qui diligunt illam , diligit Deus. * Qui audit illam, judicabit Gentes : & qui intuetur illam, permanebit confidens. * Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creaturæ illius. *quoniam in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum. * Timorem & metum, & probationem inducet ſuper illum : & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ ſuæ, donec tentet eum in cogitationibus ſuis , & credat animæ illius. * Et firmabit illum, & iter adducet directum ad illum , & lætificabit illum , * & denudabit abſconſa ſua illi , & theſaurizabit ſuper illum ſcientiam & intellectum juſtitiæ. *Si autem oberraverit , derelinquet eum, & tradet eum in manus inimici ſui. *Fili conſerva tempus, & devita à malo. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum. *Eſt enim confuſio adducens peccatum , & eſt confuſio adducens gloriam & gratiam. *Ne accipias faciem adverſus faciem tuam , nec adverſus animam tuam mendacium. *Ne reverearis proximum tuum in caſu ſuo : *nec retineas verbum in tempore ſalutis. Non abſcondas ſapientiam tuam in decore ſuo. * In lingua enim ſapientia dignoſcitur : & ſenſus , & ſcientia, & doctrina in verbo ſenſati, & firmamentum in operibus juſtitiæ. *Non contradicas verbo veritatis ullo modo , & de mendacio ineruditionis tuæ confundere. * Non confundaris confiteri peccata tua , & ne ſubjicias te omni homini pro peccato. *Noli reſiſtere contra faciem potentis , nec coneris contra ictum fluvii. *Pro juſtitia agonizare pro anima tua , & uſque ad mortem certa pro juſtitia , & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. * Noli citatus eſſe in lingua tua ; & inutilis, & remiſſus in operibus tuis. *Noli eſſe ſicut leo in domo tua , evertens domeſticos tuos, & opprimens ſubjectos tibi. * Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

CAPUT V.

Non permanendum in peccato ob confidentiam divitiarum , juventutis, fortitudinis, aut miſericordiæ Domini: ne ſis vagus, ſed firmus & manſuetus in via Domini, & cordatus in verbis: ne ſis ſuſurro aut bilinguis.

NOli attendere ad poſſeſſiones iniquas, & ne dixeris: Eſt mihi ſufficiens vita : nihil enim proderit in tempore vindictæ & obductionis. *Ne ſequaris in fortitudine tua concupiſcentiam cordis tui : * & ne dixeris: 3
Quomodo potui? aut quis me ſubjiciet
propter facta mea ? Deus enim vindi-
cans vindicabit. *Ne dixeris: Peccavi, 4
& quid mihi accidit triſte ? Altiſſimus
eſt enim patiens redditor. * De propi- 5
tiato peccato noli eſſe ſine metu, neque
adjicias peccatum ſuper peccatum.
*Et ne dicas : Miſeratio Domini ma- 6
gna eſt, multitudinis peccatorum meo-
rum miſerebitur. * Miſericordia enim 7
& ira ab illo citò proximant , & in
peccatores reſpicit ira illius. * Non 8
tardes converti ad Dominum , & ne
differas de die in diem. * ſubito enim 9
veniet ira illius , & in tempore vindi-
ctæ, diſperdet te. *Noli anxius eſſe in 10
divitiis injuſtis : non enim proderunt
tibi in die obductionis & vindictæ.
*Non ventiles te in omnem ventum, & 11
non eas in omnem viam. ſic enim om-
nis peccator probatur in duplici lin-
gua. * Eſto firmus in via Domini, & in 12
veritate ſenſus tui & ſcientia , & pro-
ſequatur te verbum pacis & juſtitiæ.
* Eſto manſuetus ad audiendum ver- 13
bum , ut intelligas : & cum ſapientia
proferas reſponſum verum. *Si eſt tibi 14
intellectus, reſponde proximo : ſin au-
tem , ſit manus tua ſuper os tuum , ne
capiaris in verbo indiſciplinato , &
confundaris. * Honor & gloria in ſer- 15
mone ſenſati, lingua vero imprudentis
ſubverſio eſt ipſius. *Non appelleris ſu- 16
ſurro, & lingua tua ne capiaris, & con-
fundaris. * Super furem enim eſt con- 17
fuſio & pœnitentia, & denotatio peſſi-
ma ſuper bilinguem : ſuſurratori au-
tem odium, & inimicitia, & contume-
lia. * Iuſtifica puſillum , & magnum ſi- 18
militer.

CAPUT VI.

Proximi dilectionem repellunt , improperium, invidia , ac ferocitas : quam juvant dulcedo in verbis & pacifica converſatio : multiplices ſunt amici, ſed verus amicus non poteſt ſatis æſtimari: quantum diligenda & conſervanda ſit ſapientia : quærenda eſt prudentium ſocietas, & ſervanda Dei præcepta.

NOli fieri pro amico inimicus pro- 1
ximo: improperium enim & con-
tumeliam malus hereditabit, & omnis
peccator invidus & bilinguis. * Non 2
te extollas in cogitatione animæ tuæ
velut taurus : ne forte elidatur virtus
tua per ſtultitiam , *& folia tua come- 3
dat, & fructus tuos perdat, & relinqua-
ris velut lignum aridum in eremo.
*Anima enim nequam diſperdet qui ſe 4
habet , & in gaudium inimicis dat il-
lum , & deducet in ſortem impiorum.
*Verbum dulce multiplicat amicos, & 5
mitigat inimicos : & lingua eucharis
in bono homine abundat. * Multi pa- 6
cifici ſint tibi , & conſiliarius ſit tibi

unus

unus de mille. * Si possides amicum,
in tentatione posside eum, & ne facile
credas ei. *Est enim amicus secundum
tempus suum, & non permanebit in die
tribulationis. *Et est amicus, qui con-
vertitur ad inimicitiam : & est amicus
qui odium & rixam & convitia denu-
dabit. *Est autem amicus socius men-
sæ, & non permanebit in die necessi-
tatis. * Amicus si permanserit fixus,
erit tibi quasi coæqualis, & in dome-
sticis tuis fiducialiter aget: * si humi-
liaverit se contra te, & à facie tua ab-
sconderit se, unanimem habebis ami-
citiam bonam. * Ab inimicis tuis se-
parare, & ab amicis tuis attende.
*Amicus fidelis, protectio fortis: qui
autem invenit illum, invenit thesau-
rum. *Amico fideli nulla est compara-
tio, & non est digna ponderatio auri &
argenti contra bonitatem fidei illius.
*Amicus fidelis, medicamentum vitæ
& immortalitatis: & qui metuunt Do-
minum, invenient illum. * Qui timet
Deum, æque habebit amicitiam bo-
nam: quoniam secundum illum erit
amicus illius. * Fili à juventute tua
excipe doctrinam, & usque ad canos
invenies sapientiam. * Quasi is qui
arat, & seminat, accede ad eam, & su-
stine bonos fructus illius. * in opere
enim ipsius exiguum laborabis, & cito
edes de generationibus illius. * Quam
aspera est nimium sapientia indoctis
hominibus, & non permanebit in illa
excors. * Quasi lapidis virtus proba-
tio erit in illis, & non demorabuntur
projicere illam. * Sapientia enim do-
ctrinæ secundum nomen est ejus, &
non est multis manifesta: quibus autem
cognita est, permanet usque ad con-
spectum Dei. *Audi fili, & accipe con-
silium intellectus, & ne abjicias consi-
lium meum. * Injice pedem tuum in
compedes illius, & in torques illius
collum tuum: * subjice humerum
tuum, & porta illam, ne acedieris
vinculis ejus. *In omni animo tuo ac-
cede ad illam, & in omni virtute tua
conserva vias ejus. * Investiga illam,
& manifestabitur tibi, & continens fa-
ctus ne derelinquas eam: * in novissi-
mis enim invenies requiem in ea, &
convertetur tibi in oblectationem. *Et
erunt tibi compedes ejus in protectio-
nem fortitudinis, & bases virtutis, &
1 torques illius in stolam gloriæ: *decor
enim vitæ est in illa, & vincula illius
2 alligatura salutaris. * Stolam gloriæ
indues eam, & coronam gratulationis
3 superpones tibi. * Fili, si attenderis
mihi, disces: & si accommodaveris ani-
4 mum tuum, sapiens eris. * Si inclina-
veris aurem tuam, excipies doctrinam:
5 & si dilexeris audire, sapiens eris. *In
multitudine presbyterorum pruden-
tium sta, & sapientiæ illorum ex cor-
de conjungere; ut omnem narrationem
Dei possis audire, & proverbia laudis
non effugiant à te. *Et si videris sensa- 31
tum, evigila ad eum, & gradus ostiorum
illius exterat pes tuus. * Cogitatum 32
tuum habe in præceptis Dei, & in man-
datis illius maxime assiduus esto: &
ipse dabit tibi cor, & concupiscentia
sapientiæ dabitur tibi.

CAPUT VII.

Abstinendum à malis: vetantur ambitio, præsumptio, pusillanimitas, mendacium, verbositas coram presbyteris, & præsumptio in oblationibus: laus agriculturæ, bonæ mulieris & servi frugi: parentes filios erudiant, & filias elocent: filii honorent parentes: Deus ac sacerdotes ipsius honorandi: ad opera misericordiæ hortatur, & ad memoriam novissimorum.

NOli facere mala, & non te appre- 1
hendent. *Discede ab iniquo, &
deficient mala abs te. *Fili, non semi- 2
nes mala in sulcis injustitiæ, & non me- 3
tes ea in septuplum. * Noli quærere à
domino ducatum, neque à rege cathe- 4
dram honoris. * Non te justifices ante
Deum, quoniam agnitor cordis ipse est: 5
& penes regē noli velle videri sapiens.
* Noli quærere fieri judex, nisi valeas 6
virtute irrumpere iniquitates: ne forte
extimescas faciem potentis, & ponas
scandalum in æquitate tua. *Non pec-
ces in multitudinem civitatis, nec te 7
immittas in populum, * neque alliges 8
duplicia peccata: nec enim in uno eris
immunis. *Noli esse pusillanimis in 9
animo tuo: *exorare, & facere eleemo- 10
synam ne despicias. *Ne dicas: In mul- 11
titudine munerum meorum respiciet
Deus, & offerente me Deo altissimo
munera mea, suscipiet. * Non irrideas 12
hominem in amaritudine animæ: est
enim qui humiliat & exaltat, circum-
spector Deus. * Noli arare mendacium 13
adversus fratrem tuum: neque in ami-
cum similiter facias. *Noli velle men- 14
tiri omne mendacium: assiduitas enim
illius non est bona. *Noli verbosus esse 15
in multitudine presbyterorum, & non
iteres verbum in oratione tua. * Non 16
oderis laboriosa opera, & rusticatio-
nem creatam ab Altissimo. * Non te 17
reputes in multitudine indisciplinato-
rum. *Memento iræ, quoniam non tar- 18
dabit. *Humilia valde spiritum tuum: 19
quoniam vindicta carnis impii, ignis
& vermis. * Noli prævaricari in ami- 20
cum pecuniam differentem, neque fra-
trem charissimum auro spreveris. *No-
li discedere à muliere sensata & bona, 21
quam sortitus es in timore Domini:
gratia enim verecundiæ illius super
aurum. *Non lædas servum in veritate 22
operantem, neque mercenarium dan-
tem animam suam. *Servus sensatus sit 23
tibi dilectus quasi anima tua, non de-
fraudes illum libertate, neque inopem
derelinquas illum. *Pecora tibi sunt? 24

vino, ne forte declinet cor tuum in il-
lam, & sanguine tuo labaris in perdi-
14 tionem. *Ne derelinquas amicum an-
tiquum: novus enim non erit similis
15 illi. *Vinum novum, amicus novus: ve-
terascet, & cum suavitate bibes illud.
16 *Non zeles gloriam & opes peccato-
ris: non enim scis quæ futura sit illius
17 subversio. *Non placeat tibi injuria in-
justorum, sciens quoniam usque ad in-
18 feros non placebit impius. *Longe ab-
esto ab homine potestatem habente oc-
cidendi, & non suspicaberis timorem
19 mortis. * & si accesseris ad illum, noli
aliquid committere, ne forte auferat
20 vitam tuam. * Communionem mortis
scito: quoniam in medio laqueorum
ingredieris, & super dolentium arma
21 ambulabis. *Secundum virtutem tuam
cave te à proximo tuo, & cum sapien-
22 tibus & prudentibus tracta. *Viri justi
sint tibi convivæ, & in timore Dei sit
23 tibi gloriatio, * & in sensu sit tibi co-
gitatus Dei, & omnis enarratio tua in
24 præceptis Altissimi. *In manu artifi-
cum opera laudabuntur, & princeps
populi in sapientia sermonis sui, in
25 sensu vero seniorum verbum. * Terri-
bilis est in civitate sua homo linguo-
sus: & temerarius in verbo suo odibi-
lis erit.

CAPUT X.

*Sapiens judex, utilis: insipiens, pernicio-
sus: rectorem subditi imitantur: omnia
in manu Dei: injuria obliviscendum:
detestatio superbiæ, injustitiæ, contu-
meliæ, avaritiæ: homo brevis vitæ post
mortem vermis: discessus à Deo cau-
sa est superbia: gentes ob superbiam à
Deo perditæ: laus timoris Dei: non
despiciendus pauper justus, nec dives
peccator honorandus: anima in man-
suetudine servanda.*

1 JUdex sapiens judicabit populum
suum, & principatus sensati stabilis
2 erit. *Secundum judicem populi, sic &
ministri ejus; & qualis rector est civi-
3 tatis, tales & inhabitantes in ea. *Rex
insipiens perdet populum suum: & ci-
vitates inhabitabuntur per sensum po-
4 tentium. *In manu Dei potestas terræ:
& utilem rectorem suscitabit in tem-
5 pus super illam. * In manu Dei pro-
speritas hominis, & super faciem scri-
6 bæ imponet honorem suum. * Omnis
injuriæ proximi ne memineris, & ni-
7 hil agas in operibus injuriæ. *Odibi-
lis coram Deo est & hominibus super-
bia: & execrabilis omnis iniquitas
8 gentium. *Regnum à gente in gentem
transfertur propter injustitias, & inju-
rias, & contumelias, & diversos dolos.
9 *Avaro autem nihil est scelestius. Quid
10 superbit terra & cinis? *Nihil est ini-
quius quam amare pecuniam. hic enim
& animam suam venalem habet: quo-
niam in vita sua projecit intima sua.
11 * Omnis potentatus brevis vita. Lan-

guor prolixior gravat medicum. *Bre- 12
vem languorem præcidit medicus: sic
& rex hodie est & cras morietur. *Cum 13
enim morietur homo, hereditabit ser-
pentes, & bestias, & vermes. *Initium 14
superbiæ hominis, apostatare à Deo:
*quoniam ab eo, qui fecit illum, reces- 15
sit cor ejus. quoniam initium omnis
peccati est superbia: qui tenuerit il-
lam, adimplebitur maledictis, & sub-
vertet eum in finem. *Propterea exho- 16
noravit Dominus conventus malorum,
& destruxit eos usque in finem. *Sedes 17
ducum superborum destruxit Deus, &
sedere fecit mites pro eis. * Radices 18
gentium superbarum arefecit Deus, &
plantavit humiles ex ipsis gentibus.
*Terras gentium evertit Dominus, & 19
perdidit eas usque ad fundamentum.
*arefecit ex ipsis, & disperdidit eos, & 20
cessare fecit memoriam eorum à terra.
*Memoriam superborũ perdidit Deus, 21
& reliquit memoriam humilium sensu.
* Non est creata hominibus superbia, 22
neque iracundia nationi mulierum.
* Semen hominum honorabitur hoc, 23
quod timet Deum: semen autem hoc
exhonorabitur, quod præterit manda-
ta Domini. * In medio fratrum rector 24
illorum in honore: & qui timent Do-
minum, erunt in oculis illius. *Gloria 25
divitum, honoratorum, & pauperum,
timor Dei est: * noli despicere homi- 26
nem justum pauperem, & noli magnifi-
care virum peccatorem divitem. *Ma- 27
gnus, & judex, & potens est in honore:
& non est major illo, qui timet Deum.
* Servo sensato liberi servient: & vir 28
prudens & disciplinatus non murmu-
rabit correptus, & inscius non honora-
bitur. * Noli extollere te in faciendo 29
opere tuo, & noli cunctari in tempore
angustiæ. *Melior est qui operatur, & 30
abundat in omnibus, quam qui glorià-
tur, & eget pane. *Fili in mansuetudi- 31
ne serva animam tuam, & da illi hono-
rem secundum meritum suum. * Pec- 32
cantem in animam suam quis justifica-
bit? & quis honorificabit exhonoran-
tem animam suam? *Pauper gloriatur 33
per disciplinam & timorem suum: &
est homo qui honorificatur propter
substantiam suam. *Qui autem gloria- 34
tur in paupertate, quanto magis in
substantia? & qui gloriatur in substan-
tia, paupertatem vereatur.

CAPUT XI.

*Sapientia humiliati: ex specie nemo judi-
candus: de veste & honore non glo-
riandum: de re interrogandum ante
judicium: non cumulanda temporalia,
nec in illis fidendum aut gloriandum:
bona & mala à Deo: & bonorum &
malorum memor sis: in domum non
quivis inducendus, & ab insidiis do-
losi cavendum.*

SApientia humiliati exaltabit caput 1
illius, & in medio magnatorum

2 consedere illum faciet. * Non laudes
virum in specie sua, neque spernas ho-
3 minem in visu suo. *Brevis in volati-
libus est apis, & initium dulcoris ha-
4 bet fructus illius. * In vestitu ne glo-
rieris umquam, nec in die honoris tui
extollaris: quoniam mirabilia opera
Altissimi solius,& gloriosa, & abscon-
5 sa,& invisa opera illius. *Multi tyran-
ni sederunt in throno,& insuspicabilis
6 portavit diadema. *Multi potentes op-
pressi sunt valide, & gloriosi traditi
7 sunt in manus alterorum. *Priusquam
interroges, ne vituperes quemquam: &
8 cum interrogaveris,corripe juste.*Pri-
usquam audias,ne respondeas verbum:
& in medio sermonum ne adjicias lo-
9 qui. *De ea re,quæ te non molestat,ne
certêris: & in judicio peccantium ne
10 consistas. * Fili ne in multis sint actus
tui: & si dives fueris, non eris immu-
nis à delicto.si enim secutus fueris,non
apprehendes: & non effugies, si præ-
11 cucurreris. *Est homo laborans,& fe-
stinans, & dolens impius, & tanto ma-
12 gis non abundabit. *Est homo marci-
dus egens recuperatione,plus deficiens
13 virtute, & abundans paupertate: * &
oculus Dei respexit illum in bono, &
erexit eum ab humilitate ipsius, & ex-
altavit caput ejus: & mirati sunt in
illo multi, & honoraverunt Deum.
14 *Bona & mala, vita & mors, paupertas
15 & honestas à Deo sunt. * Sapientia &
disciplina,& scientia legis apud Deum.
Dilectio,& viæ bonorum apud ipsum.
16 *Error & tenebræ peccatoribus con-
creata sunt, qui autem exultant in ma-
17 lis, consenescunt in malo. *Datio Dei
permanet justis,& profectus illius suc-
18 cessus habebit in æternum.*Est qui lo-
cupletatur parce agendo, & hæc est
19 pars mercedis illius.*in eo quod dicit:
Inveni requiem mihi, & nunc mandu-
20 cabo de bonis meis solus: * & nescit
quod tempus præteriet,& mors appro-
pinquet, & relinquat omnia aliis, &
21 morietur. *Sta in testamento tuo,& in
illo colloquere, & in opere mandatorũ
22 tuorũ veterasce.*Ne manseris in operi-
bus peccatorum.Confide autem in Deo,
23 & mane in loco tuo. * Facile est enim
in oculis Dei subito honestare paupe-
24 rem. *Benedictio Dei in mercedem ju-
sti festinat, & in hora veloci processus
25 illius fructificat. * Ne dicas: Quid est
mihi opus, & quæ erunt mihi ex hoc
26 bona? *Ne dicas: Sufficiens mihi sum:
27 & quid ex hoc pessimabor? * In die
bonorum ne immemor sis malorum: &
in die malorum ne immemor sis bono-
28 rum: * quoniam facile est coram Deo
in die obitus retribuere unicuique se-
29 cundum vias suas.*Malitia horæ obli-
vionem facit luxuriæ magnæ,& in fine
hominis denudatio operum illius.
30 * Ante mortem ne laudes hominem
quemquam,quoniam in filiis suis agno-
31 scitur vir. *Non omnem hominem in-
ducas in domum tuam: multæ enim
sunt insidiæ dolosi. * Sicut enim eru- 32
ctant præcordia foetentium, & sicut
perdix inducitur in caveam, & ut ca-
prea in laqueum: sic & cor superbo-
rum, & sicut prospector videns casum
proximi sui. *Bona enim in mala con- 33
vertens insidiatur, & in electis impo-
net maculam. * A scintilla una auge- 34
tur ignis,& ab uno doloso augetur san-
guis: homo vero peccator sanguini in-
sidiatur. *Attende tibi à pestifero, fa- 35
bricat enim mala: ne forte inducat su-
per te subsannationem in perpetuum.
*Admitte ad te alienigenam, & sub- 36
vertet te in turbine,& abalienabit te à
tuis propriis.

CAPUT XII.

Benefaciendum justo: impii verò & peccatores non suscipiendi: difficile est amicos ab inimicis dignoscere, nec inimicis umquam fidendum, quantumvis amicitiam simulent.

SI benè feceris,scito cui feceris, & 1
erit gratia in bonis tuis multa.*Be- 2
nefac justo, & invenies retributionem
magnam: & si non ab ipso, certe à Do-
mino. * Non est enim ei bene qui assi- 3
duus est in malis, & eleemosynas non
danti: quoniam & Altissimus odio ha-
bet peccatores, & misertus est poeni-
tentibus. *Da misericordi,& ne susci- 4
pias peccatorem: & impiis & peccato-
ribus reddet vindictam,custodiens eos
in diem vindictæ.*Da bono,& non re- 5
ceperis peccatorem. *Benefac humili, 6
& non dederis impio: prohibe panes
illi dari, ne in ipsis potentior te sit:
*nam duplicia mala invenies in omni- 7
bus bonis,quæcumque feceris illi:quo-
niam & Altissimus odio habet pecca-
tores,& impiis reddet vindictam.*Non 8
agnoscetur in bonis amicus,& non ab-
scondetur in malis inimicus. *In bonis 9
viri,inimici illius in tristitia:& in ma-
litia illius, amicus agnitus est. * Non 10
credas inimico tuo in æternum: sicut
enim æramentum, æruginat nequitia
illius: *& si humiliatus vadat curvus, 11
adjice animum tuum, & custodi te ab
illo. * Non statuas illum penes te, nec 12
sedeat ad dexteram tuam,ne forte con-
versus in locum tuum, inquirat cathe-
dram tuam: & in novissimo agnoscas
verba mea, & in sermonibus meis sti-
mulèris. * Quis miserebitur incantato- 13
ri à serpente percusso, & omnibus,qui
appropiant bestiis? & sic qui comita-
tur cum viro iniquo, & obvolutus est
in peccatis ejus. * Vna hora tecum 14
permanebit: si autem declinaveris,
non supportabit. * In labiis suis in- 15
dulcat inimicus: & in corde suo insi-
diatur ut subvertat te in foveam. * In 16
oculis suis lacrymatur inimicus: & si
invenerit tempus, non satiabitur san-
guine: * & si incurrerint tibi mala, in- 17
venies eum illic priorem. * In oculis 18

suis

suis lacrymatur inimicus, & quasi ad-
19 juvans suffodiet plantas tuas. * Ca-
put suum movebit, & plaudet manu,
& multa susurrans commutabit vultum
suum.

CAPUT XIII.

Periculosa sunt consortia cum superbo, divite, & potentiore: dilige Deum ac proximum: non convenit diviti cum paupere, & hoc despecto ille honoratur.

1 QUi tetigerit picem, inquinabitur
ab ea: & qui communicaverit su-
2 perbo, induet superbiam. *Pondus su-
per se tollet, qui honestiori se commu-
nicat. Et ditiori te ne socius fueris.
3 * Quid communicabit cacabus ad ol-
lam? quando enim se colliserint, con-
4 fringetur. * Dives injuste egit, & fre-
met: pauper autem læsus tacebit.
5 * Si largitus fueris, assumet te: & si
6 non habueris, derelinquet te. * Si ha-
bes, convivet tecum, & evacuabit te,
& ipse non dolebit super te. * Si ne-
7 cessarius illi fueris, supplantabit te,&
subridens spem dabit, narrans tibi
bona, & dicet: Quid opus est tibi?
8 * Et confundet te in cibis suis, do-
nec te exinaniat bis, & ter: & in no-
vissimo deridebit te: & postea videns
derelinquet te, & caput suum move-
9 bit ad te. * Humiliare Deo, & expe-
10 cta manus ejus. * Attende ne seductus
11 in stultitiam humilieris. * Noli esse
humilis in sapientia tua, ne humilia-
12 tus in stultitiam seducaris. * Advo-
catus à potentiore discede: ex hoc e-
13 nim magis te advocabit. * Ne impro-
bus sis, ne impingaris: & ne longe sis
14 ab eo, ne eas in oblivionem. * Ne
retineas ex æquo loqui cum illo: nec
credas multis verbis illius.ex multa e-
nim loquela tentabit te, & subridens
interrogabit te de absconditis tuis.
15 * Immitis animus illius conservabit
verba tua: & non parcet de malitia, &
16 de vinculis. * Cave tibi,& attende di-
ligenter auditui tuo: quoniam cum
17 subversione tua ambulas.* Audiens
vero illa quasi in somnis vide, & vigi-
18 labis. * Omni vita tua dilige Deum,
19 & invoca illum in salute tua. * Omne
animal diligit simile sibi: sic & omnis
20 homo proximum sibi. * Omnis caro
ad similem sibi conjungetur, & omnis
21 homo simili sui sociabitur.* Si com-
municabit lupus agno aliquando, sic
22 peccator justo. * Quæ communicatio
sancto homini ad canem? aut quæ pars
23 diviti ad pauperem? * Venatio leonis,
onager in eremo: sic & pascua divitũ
24 sunt pauperes. *Et sicut abominatio est
superbo humilitas: sic & execratio di-
25 vitis pauper. * Dives commotus con-
firmatur ab amicis suis: humilis autem
cum ceciderit, expelletur & à notis.
26 * Diviti decepto multi recuperatores;
locutus est superba, & justificaverunt
illum. * humilis deceptus est, insuper 27
& arguitur: locutus est sensate,& non
est datus ei locus. * Dives locutus est, 28
& omnes tacuerunt, & verbum illius
usque ad nubes perducent. * Pauper 29
locutus est, & dicunt: Quis est hic? &
si offenderit, subvertent illum. * Bona 30
est substantia, cui non est peccatum in
conscientia:& nequissima paupertas in
ore impii. * Cor hominis immutat fa- 31
ciem illius, sive in bona sive in mala.
* Vestigium cordis boni & faciem bo- 32
nam difficile invenies, & cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus qui non est verbo lapsus: avaro & livido perniciosa divitiæ, & de utriusque miseriis: de substantia benefaciendum ante mortem, quæ non tardat: de hominis fragilitate: beatus sapientiæ & justitiæ studiosus.

BEatus vir,qui non est lapsus verbo 1
ex ore suo, & non est stimulatus
in tristitia delicti. * Felix, qui non
habuit animi sui tristitiam,& non ex- 2
cidit à spe sua. * Viro cupido & tena- 3
ci sine ratione est substantia, & homi-
ni livido ad quid aurum? * Qui acer- 4
vat ex animo suo injuste, aliis congre-
gat, & in bonis illius alius luxuriabi-
tur, * Qui sibi nequam est, cui alii bo- 5
nus erit? & non jucundabitur in bonis
suis. * Qui sibi invidet, nihil est illo 6
nequius, & hæc redditio est malitiæ
illius: * & si bene fecerit, ignoranter, 7
& non volens facit: & in novissimo
manifestat malitiam suam. * Nequam 8
est oculus lividi:& avertens faciem su-
am, & despiciens animam suam. * In- 9
satiabilis oculus cupidi in parte ini-
quitatis: non satiabitur donec consu-
mat arefaciens animam suam. * Ocu- 10
lus malus ad mala: & non satiabitur
pane, sed indigens & in tristitia erit
super mensam suam. * Fili si habes, 11
benefac tecum,& Deo dignas oblatio-
nes offer. * Memor esto quoniam mors 12
non tardat, & testamentum inferorum
quia demonstratum est tibi: testamen-
tum enim hujus mundi, morte morie-
tur.*Ante mortem benefac amico tuo, 13
& secundum vires tuas exporrigens da
pauperi. * Non defrauderis à die bo- 14
no, & particula boni doni non te præ-
tereat. * Nonne aliis relinques dolo- 15
res & labores tuos in divisione sortis?
* Da, & accipe, & justifica animam 16
tuam. *Ante obitum tuum operare ju- 17
stitiam: quoniam non est apud inferos
invenire cibum.*Omnis caro sicut fœ- 18
num veterascet, & sicut folium fru-
ctificans in arbore viridi. * Alia gene- 19
rantur, & alia dejiciuntur: sic genera-
tio carnis & sanguinis, alia finitur, &
alia nascitur. *Omne opus corruptibi- 20
le in fine deficiet: & qui illud opera-
tur, ibit cum illo. * Et omne opus e- 21

lectum justificabitur: & qui operatur
22 illud, honorabitur in illo. * Beatus
vir, qui in sapientia morabitur, & qui
in justitia sua meditabitur, & in sensu
23 cogitabit circumspectionem Dei. *Qui
excogitat vias illius in corde suo, &
in absconditis suis intelligens, vadens
post illam quasi investigator, & in viis
24 illius consistens: * qui respicit per fe-
nestras illius, & in januis illius au-
25 diens: * qui requiescit juxta domum
illius, & in parietibus illius figens
palum statuet casulam suam ad manus
illius, & requiescent in casula illius
26 bona per ævum: *statuet filios suos sub
tegmine illius, & sub ramis ejus mo-
27 rabitur. * protegetur sub tegmine il-
lius à fervore, & in gloria ejus requie-
scet.

CAPVT XV.

Beatus qui in timore Dei aptat se ad sapientiam, quam stulti & mendaces non assequentur: peccata Deo non sunt asscribenda, sed homini qui ab illo conditus est libero arbitrio, propositis præceptis quæ servare poterat: Dei oculis omnia nuda sunt.

1 QVi timet Deum, faciet bona: & qui
continens est justitiæ, apprehendet
2 illam, * & obviabit illi quasi mater
honorificata, & quasi mulier à virgini-
3 tate suscipiet illum. * Cibabit illum
pane vitæ & intellectus, & aqua sapi-
entiæ salutaris potabit illum: & firma-
4 bitur in illo, & non flectetur: *& con-
tinebit illum, & non confundetur: &
exaltabit illum apud proximos suos,
5 & in medio Ecclesiæ aperiet os ejus,
& adimplebit illum spiritu sapientiæ
& intellectus, & stola gloriæ vestiet
6 illum. * Iucunditatem & exultatio-
nem thesaurizabit super illum, & no-
mine æterno hereditabit illum. * Ho-
mines stulti non apprehendent illam,
& homines sensati obviabunt illi, ho-
mines stulti non videbunt eam: longe
enim abest à superbia & dolo. * viri
mendaces non erunt illius memores:
& viri veraces invenientur in illa, &
successum habebunt usque ad inspe-
ctionem Dei. * Non est speciosa laus
in ore peccatoris: * quoniam à Deo
profecta est sapientia. sapientiæ enim
Dei astabit laus, & in ore fideli abun-
dabit, & Dominator dabit eam illi.
*Non dixeris: Per Deum abest: quæ
enim odit, ne feceris. * Non dicas: ille
me implanavit: non enim necessarii
sunt ei homines impii. *Omne execra-
mentum erroris odit Dominus, & non
erit amabile timentibus eum. * Deus
ab initio constituit hominem, & reli-
quit illum in manu consilii sui. * Ad-
jecit mandata & præcepta sua: * si vo-
lueris mandata servare, conservabunt
te, & in perpetuum fidem placitam
facere. * Apposuit tibi aquam & ig-
nem: ad quod volueris, porrige manum
tuam. * Ante hominem vita & mors, 18
bonum & malum: quod placuerit ei,
dabitur illi: * quoniam multa sapien- 19
tia Dei, & fortis in potentia, videns
omnes sine intermissione. * Oculi Do- 20
mini ad timentes eum, & ipse agnoscit
omnē operam hominis. *Nemini man- 21
davit impie agere, & nemini dedit spa-
tium peccandi: * non enim concupis- 22
cit multitudinem filiorum infidelium
& inutilium.

CAPVT XVI.

Non exultandum in filiis impiis: de ira Dei in malos & misericordia in bonos: magna sunt operum misericordiæ merita: Dei cognitioni ac judicio nemo se potest subtrahere, cujus opera sunt ab homine inscrutabilia.

NE jucunderis in filiis impiis, si 1
multiplicentur: nec oblecteris su-
per ipsos, si non est timor Dei in illis.
*Non credas vitæ illorum, & ne respe- 2
xeris in labores eorum. * Melior est e- 3
nim unus timens Deum, quam mille
filii impii. * Et utile est mori sine fi- 4
liis, quam relinquere filios impios. *Ab 5
uno sensato inhabitabitur patria, tri-
bus impiorum deseretur. * Multa talia 6
vidit oculus meus, & fortiora horum
audivit auris mea. * In synagoga pec- 7
cantium exardebit ignis, & in gente
incredibili exardescet ira. * Non exo- 8
raverunt pro peccatis suis antiqui gi-
gantes, qui destructi sunt confidentes
suæ virtuti: * & non pepercit pere- 9
grinationi Lot, & execratus est eos
præ superbia verbi illorum. *Non mi- 10
sertus est illis, gentem totam perdens,
& extollentem se in peccatis suis. *Et 11
sicut sexcenta millia peditum, qui con-
gregati sunt in duritia cordis sui: & si
unus fuisset cervicatus, mirū, si fuisset
immunis. *misericordia enim & ira est 12
cū illo. Potēs exoratio, & effundēs irā:
* secundum misericordiam suam, sic 13
correptio illius hominem secun-
dum opera sua judicat. * Non effugiet 14
in rapina peccator, & non retardabit
sufferentia misericordiam facientis.
* Omnis misericordia faciet locum u- 15
nicuique secundum meritum operum
suorum, & secundum intellectum pe-
regrinationis ipsius. * Non dicas: A 16
Deo abscondar, & ex summo quis mei
memorabitur? * In populo magno non 17
agnoscar: quæ est enim anima mea in
tam immensa creatura? * Ecce cælum, 18
& cæli cælorum, abyssus, & universa
terra, & quæ in eis sunt, in conspectu
illius commovebuntur, * montes si- 19
mul, & colles, & fundamenta terræ:
cum conspexerit illa Deus, tremore
concutientur. * Et in omnibus his 20
insensatum est cor: & omne cor intel-
ligitur ab illo: * & vias illius quis 21

intel-

intelligit, & procellam, quam nec o-
22 culus videbit hominis? * Nam plurima
illius opera sunt in absconsis: sed ope-
ra justitiæ ejus quis enuntiabit? aut
quis sustinebit? Longè enim est testa-
mentum à quibusdam, & interrogatio
23 omnium in consummatione est. * Qui
minoratur corde, cogitat inania : &
vir imprudens & errans, cogitat stul-
24 ta. * Audi me fili, & disce discipli-
nam sensus , & in verbis meis attende
25 in corde tuo, * & dicam in æquitate
disciplinam, & scrutabor enarrare sa-
pientiam: & in verbis meis attende in
corde tuo, & dico in æquitate spiri-
tus virtutes, quas posuit Deus in ope-
ra sua ab initio , & in veritate enun-
26 tio scientiam ejus. * In judicio Dei o-
pera ejus ab initio , & ab institutione
ipsorū distinxit partes illorum, & initia
27 eorum in gentibus suis. * Ornavit in
æternū opera illorū, nec esurierunt,
nec laboraverunt, & non destiterunt ab
28 operibus suis. * Unusquisque proxi-
mum sibi non angustiabit usque in æ-
29 ternum. * Non sis incredibilis verbo
30 illius. * Post hæc Deus in terram re-
spexit, & implevit illam bonis suis.
31 * Anima omnis vitalis denuntiavit an-
te faciem ipsius , & in ipsam iterum
reversio illorum.

CAPUT XVII.

Creatio primorum parentum , donaque ipsis collata ac præcepta proposita, distinctio generis humani in varias nationes, quibus rectores præposuit, illosque & ipsorum opera universa perpetuò intuetur: virtus eleemosynæ: exhortatur peccatores ad pœnitentiam, dum sani sunt, proposita Dei misericordia.

1 DEus creavit de terra hominem, &
secundum imaginem suam fecit
2 illum. * Et iterum convertit illum in
ipsam, & secundum se vestivit illum
3 virtute. * Numerum dierum & tem-
pus dedit illi, & dedit illi potestatem
eorum quæ sunt super terram. * Po-
4 suit timorem illius super omnem car-
nem & dominatus est bestiarum & vo-
5 latilium. * Creavit ex ipso adjutori-
um simile sibi: consilium, & linguam,
& oculos, & aures, & cor dedit illis
excogitandi: & disciplina intellectus
6 replevit illos. * Creavit illis scientiam
spiritus, sensu implevit cor illorum:
7 & mala & bona ostendit illis. * Po-
suit oculum suū super corda illorum,
ostendere illis magnalia operum suo-
8 rum, * ut nomen sanctificationis col-
laudent; & gloriari in mirabilibus il-
lius, ut magnalia enarrent operum e-
9 jus. * Addidit illis disciplinam , &
10 legem vitæ hereditavit illos. * Testa-
mentum æternum, constituit cum il-
lis, & justitiam & judicia sua osten-
dit illis . * Et magnalia honoris e- 11
jus vidit oculus illorum, & honorem
vocis audierunt aures illorum, & dixit
illis: Attendite ab omni iniquo. * Et 12
mandavit illis unicuique de proximo
suo. * Viæ illorum coram ipso sunt 13
semper, non sunt absconsæ ab oculis
ipsius. * In unamquamque gentem 14
præposuit rectorem: * & pars Dei, Is- 15
rael facta est manifesta. * Et omnia o- 16
pera illorum velut sol in conspectu
Dei: & oculi ejus sine intermissione in-
spicientes in viis eorum. * Non sunt ab- 17
sconsa testamenta per iniquitatem illo-
rum, & omnes iniquitates eorum in
conspectu Dei. * Eleemosyna viri qua- 18
si signaculum cum ipso, & gratiam ho-
minis quasi pupillam conservabit: * & 19
posteà resurget , & retribuet illis re-
tributionem, unicuique in caput ip-
sorum, & convertet in interiores par-
tes terræ. * Pœnitentibus autem de- 20
dit viam justitiæ, & confirmavit defi-
cientes sustinere, & destinavit illis sor-
tem veritatis. * Convertere ad Domi- 21
num, & relinque peccata tua: * pre- 22
care ante faciem Domini, & minue of-
fendicula. * Revertere ad Dominum, 23
& avertere ab injustitia tua, & nimis
odito execrationem: * & cognosce ju- 24
stitias & judicia Dei, & sta in sorte
propositionis , & orationis altissimi
Dei. * In partes vade sæculi sancti, cū 25
vivis & dantibus confessionem Deo.
* Non demoreris in errore impiorum, 26
ante mortem confitere. A mortuo quasi
nihil, perit confessio. * Confiteberis vi- 27
vens, vivus & sanus confiteberis , &
laudabis Deum, & gloriaberis in mi-
serationibus illius. * Quam magna mi- 28
sericordia Domini, & propitiatio
illius, convertentibus ad se! * Nec 29
enim omnia possunt esse in hominibus,
quoniam non est immortalis filius ho-
minis, & in vanitate malitiæ placue-
runt. * Quid lucidius sole, & hic de- 30
ficiet. Aut quid nequius quam quod ex-
cogitavit caro & sanguis? & hoc ar-
guetur. * Virtutem altitudinis cæli 31
ipse conspicit: & omnes homines ter-
ra & cinis.

CAPUT XVIII.

Dei magnalia homini inscrutabilia: hominis miseria, & Dei erga illum miseratio: proximo miserendum: quomodo infirmus se habere debeat, quomodo sit orandum: considerandum Dei judicium & à propriis concupiscentiis discedendum.

QUi vivit in æternum, creavit omnia 1
simul. Deus solus justificabitur, &
manet invictus rex in æternum. * Quis 2
sufficit enarrare opera illius? * Quis e- 3
nim investigabit magnalia ejus? * Virtu- 4
tē autē magnitudinis ejus quis enūtia-
bit? aut quis adjiciet enarrare miseri-
cordiā ejus? * Nō est minuere, neq; adji- 5

cere, nec est invenire magnalia Dei.
6 * Cum consummaverit homo, tunc
incipiet, & cum quieverit, aporiabi-
7 tur. * Quid est homo, & quæ est gra-
tia illius? & quid est bonum, aut quid
8 nequam illius? * Numerus dierum ho-
minum ut multum centum anni: quasi
gutta aquæ maris deputati sunt: & si-
cut calculus arenæ, sic exigui anni in
9 die ævi. * Propter hoc patiens est De-
us in illis, & effundit super eos mise-
10 ricordiam suam. * Vidit præsumptio-
nem cordis eorum quoniam mala est,
& cognovit subversionem illorum quo-
11 niam nequam est. * Ideo adimplevit
propitiationem suam in illis, & osten-
12 dit eis viam æquitatis: * Miseratio
hominis circa proximum suum: mise-
ricordia autem Dei super omnem car-
13 nem. * Qui misericordiam habet, do-
cet, & erudit quasi pastor gregem su-
14 um. * Miseretur excipientis doctrinam
miserationis, & qui festinat in judiciis
15 ejus. * Fili in bonis non des quere-
lam, & in omni dato non des tristiti-
16 am verbi mali. * Nonne ardorem re-
frigerabit ros? sic & verbum melius
17 quàm datum. * Nonne ecce verbum
super datum bonum? sed utraque cum
18 homine justificato. * Stultus acriter
improperabit: & datus indisciplinati
19 tabescere facit oculos. * Ante judicium
para justitiam tibi, & antequam lo-
20 quaris disce. * Ante languorem adhibe
medicinam, & ante judicium interro-
ga teipsum, & in conspectu Dei inve-
21 nies propitiationem. * Ante languo-
rem humilia te, & in tempore infir-
mitatis ostende conversationem tuam.
22 * Non impediaris orare semper, & ne
verearis usque ad mortem justificari:
quoniam merces Dei manet in æter-
23 num. * Ante orationem præpara a-
nimam tuam: & noli esse quasi homo
24 qui tentat Deum. * Memento iræ in
die consummationis, & tempus retri-
25 butionis in conversatione faciei. * Me-
mento paupertatis in tempore abun-
dantiæ, & necessitatum paupertatis in
26 die divitiarum. * A mane usque ad ves-
peram immutabitur tempus, & hæc
omnia citata in oculis Dei. * Homo
sapiens in omnibus metuet, & in die-
bus delictorum attendet ab inertia.
* Omnis astutus agnoscit sapientiam,
& invenienti eam dabit confessionem.
* Sensati in verbis & ipsi sapienter e-
gerunt: & intellexerunt veritatem &
justitiam, & impluerunt proverbia &
judicia. * Post concupiscentias tuas
non eas, & à voluntate tua avertere.
* Si præstes animæ tuæ concupiscen-
tias ejus, faciet te in gaudium inimi-
cis tuis. * Ne oblecteris in turbis nec
in modicis: assidua enim est commissio
illorum. * Ne fueris mediocris in con-
tentione ex fœnore, & est tibi nihil in
sacculo: eris enim invidus vitæ tuæ.

CAPUT XIX.

De vino, luxuria, loquacitate, citò credente, gaudente super iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, discretione in verbis servanda, correptione, ficta humilitate, & laude tacentis.

OPerarius ebriosus non locupleta- 1
bitur: & qui spernit modica, pau-
latim decidet. * Vinum & mulieres a- 2
postatare faciunt sapientes, & arguent
sensatos: * & qui se jungit fornicariis, 3
erit nequam: putredo & vermes here-
ditabunt illum, & extolletur in ex-
emplum majus, & tolletur de numero
anima ejus. * Qui credit citò, levis 4
corde est, & minorabitur: & qui de-
linquit in animam suam, insuper ha-
bebitur. * Qui gaudet iniquitate, de- 5
notabitur: & qui odit correptionem,
minuetur vita: & qui odit loquacita-
tem, extinguit malitiam. * Qui peccat 6
in animam suam, pœnitebit: & qui ju-
cundatur in malitia, denotabitur. * Ne 7
iteres verbum nequam & durum, &
non minoraberis. * Amico & inimico 8
noli narrare sensum tuum: & si est ti-
bi delictum, noli denudare. * audiet 9
enim te, & custodiet te, & quasi defen-
dens peccatum odiet te, & sic aderit
tibi semper. * Audisti verbum adver- 10
sus proximum tuum? commoriatur in
te, fidens quoniam non te dirumpet. * A 11
facie verbi parturit fatuus, tamquam
gemitus partus infantis. * Sagitta in- 12
fixa femori carnis, sic verbum in cor-
de stulti. * Corripe amicum, ne forte 13
non intellexerit, & dicat: Non feci:
aut si fecerit, ne iterum addat facere.
* Corripe proximum, ne forte non di- 14
xerit: & si dixerit, ne forte iteret.
* Corripe amicum: sæpe enim fit com- 15
missio. * Et non omni verbo credas. 16
est qui labitur lingua, sed non ex ani-
mo. * Quis est enim qui non deliquerit 17
in lingua sua? Corripe proximum an-
tequam commineris. * Et da locum ti- 18
mori Altissimi: quia omnis sapientia
timor Dei, & in illa timere Deum, &
in omni sapientia dispositio legis. * Et 19
non est sapientia nequitiæ disciplina:
& non est cogitatus peccatorum pru-
dentia. * Est nequitia, & in ipsa exe- 20
cratio. & est insipiens qui minuitur sa-
pientia. * Melior est homo, qui minui- 21
tur sapientia, & deficiens sensu in ti-
more, quam qui abundat sensu, &
transgreditur legem Altissimi. * Est 22
solertia certa, & ipsa iniqua: * Et 23
est qui emittit verbum certum enar-
rans veritatem. Est qui nequiter hu-
miliat se, & interiora ejus plena sunt
dolo: * & est qui se nimium submittit 24
à multa humilitate: & est qui incli-
nat faciem suam, & fingit se non vi-
dere quod ignoratum est. * & si ab 25
inbecillitate virium vetetur peccare,

sic

si invenerit tempus malefaciendi, ma-
26 lefaciet. * Ex visu cognoscitur vir, &
ab occursu faciei cognoscitur sensa-
27 tus. * Amictus corporis, & risus den-
tium, & ingressus hominis enuntiant
28 de illo. * Est correptio mendax in ira
contumeliosi: & est judicium quod
non probatur esse bonum: & est ta-
cens, & ipse est prudens.

CAPUT XX.

De correptione, & correpti pœnitentia: de tacente, & loquace: de dono sapientis, & fatui: de falsa promissione & mendacio: de sapiente qui placet magnatis: de donis non accipiendis, & sapientia abscondita.

1 QUàm bonum est arguere, quàm i-
rasci, & confitentem in oratione
2 non prohibere! * Concupiscentia spa-
3 donis devirginabit juvenculam: * sic
qui facit per vim judicium iniquum.
4 * Quàm bonum est correptum manife-
stare pœnitentiam! sic enim effugies
5 voluntarium peccatum. * Est tacens,
qui invenitur sapiens: & est odibilis,
6 qui procax est ad loquendum. * Est
tacens non habens sensum loquelæ: &
7 est tacens sciens tempus aptum. * Ho-
mo sapiens tacebit usque ad tempus:
lascivus autem & imprudens non ser-
8 vabunt tempus. * Qui multis utitur
verbis, lædet animam suam: & qui
potestatem sibi sumit injuste, odietur.
9 * Est processio in malis viro indisci-
plinato, & est inventio in detrimen-
10 tum. * Est datum, quod non est utile:
& est datum, cujus retributio duplex.
11 *Est propter gloriam minoratio: & est
12 qui ab humilitate levabit caput. * Est
qui multa redimat modico pretio, &
13 restituens ea in septuplum. * Sapiens
in verbis seipsum amabilem facit: gra-
14 tiæ autem fatuorum effundentur. *Da-
tus insipientis non erit utilis tibi: o-
culi enim illius septemplices sunt.
15 * exigua dabit, & multa impropera-
bit: & apertio oris illius inflammatio
16 est. * Hodie fœneratur quis, & cras
expetit: odibilis est homo hujusmodi.
17 * Fatuo non erit amicus, & non erit
18 gratia bonis illius. * qui enim edunt
panem illius, falsæ linguæ sunt. Quoti-
19 es, & quanti irridebunt eum? * Neque
enim quod habendum erat, directo sen-
su distribuit: similiter & quod non e-
20 rat habendum. * Lapsus falsæ linguæ,
quasi qui in pavimento cadens: sic ca-
21 sus malorum festinanter veniet. *Homo
acharis quasi fabula vana, in ore indis-
22 ciplinatorum assidua erit. * Ex ore fa-
tui reprobabitur parabola: non enim
23 dicit illam in tempore suo. * Est qui
vetatur peccare præ inopia, & in re-
quie sua stimulabitur. * Est qui per-
24 det animam suam præ confusione, & ab
imprudenti persona perdet eam: per-
25 sonæ autem acceptione perdet se. *Est
qui præ confusione promittit amico,
& lucratus est eum inimicum gratis.
* Opprobrium nequam in homine 26
mendacium, & in ore indisciplinato-
rum assidue erit. * Potior fur quàm 27
assiduitas viri mendacis, perditionem
autem ambo hereditabunt. *Mores ho- 28
minū mendacium sine honore: & con-
fusio illorum cum ipsis sine intermis-
sione. * Sapiens in verbis producet se- 29
ipsum, & homo prudens placebit mag-
natis: * Qui operatur terram suam, in- 30
altabit acervum frugum: & qui opera-
tur justitiam, ipse exaltabitur: qui ve-
ro placet magnatis, effugiet iniquita-
tem. * Xenia & dona excæcant oculos 31
judicum, & quasi mutus, in ore aver-
tit correptiones eorum. * Sapientia 32
absconsa & thesaurus invisus; quæ u-
tilitas in utrisque? * Melior est qui ce- 33
lat insipientiam suam, quàm homo qui
abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI.

Docet fugiendum peccatum: primùm in genere, deinde in specie productis variis peccatis.

FIli peccasti? non adjicias iterum: 1
sed & de pristinis deprecare ut ti-
bi dimittantur. * Quasi à facie colu- 2
bri fuga peccata: & si accesseris ad illa,
suscipient te. * Dentes leonis, dentes 3
ejus, interficientes animas hominum.
* Quasi rhomphæa bis acuta omnis i- 4
niquitas, plagæ illius non est sanitas.
* Objurgatio & injuriæ annullabunt 5
substantiam: & domus quæ nimis lo-
cuples est, annullabitur superbia: sic
substantia superbi eradicabitur. * De- 6
precatio pauperis ex ore usque ad au-
res ejus perveniet, & judicium festina-
tò adveniet illi. * Qui odit correptio- 7
nem, vestigium est peccatoris: & qui
timet Deum, convertetur ad cor suum.
*Notus à longe potēs lingua audaci: &
sensatus scit labi se ab ipso. * Qui æ- 9
dificat domum suam impendiis alie-
nis, quasi qui colligit lapides suos in
hieme. * Stuppa collecta synagoga 10
peccantium, & consummatio illorum
flamma ignis. * Via peccantium com-
planata lapidibus, & in fine illorum in-
feri, & tenebræ, & pœnæ. * Qui cu- 12
stodit justitiam, continebit sensum e-
jus. * Consummatio timoris Dei, sa- 13
pientia & sensus. *Non erudietur, qui 14
non est sapiens in bono, * Est autem 15
sapientia, quæ abundat in malo: &
non est sensus ubi est amaritudo.* Sci- 16
entia sapientis tanquam inundatio a-
bundabit, & consilium illius sicut fons
vitæ permanet. * Cor fatui quasi vas 17
confractum, & omnem sapientiam
non tenebit. * Verbum sapiens quod- 18
cumque audierit scius, laudabit, & ad
se adjiciet: audivit luxuriosus, &
displicebit illi, & projiciet illud

9 post dorsum suum. * Narratio fatui
quasi sarcina in via: nam in labiis sen-
0 sati invenietur gratia. * Os prudent-
tis quæritur in ecclesia, & verba illius
1 cogitabunt in cordibus suis. * Tam-
quam domus exterminata, sic fatuo
sapientia: & scientia insensati inenar-
2 rabilia verba. * Compedes in pedibus,
stulto doctrina, & quasi vincula manu-
3 um super manum dextram. * Fatuus in
risu exaltat vocem suam: vir autem sa-
4 piens vix tacite ridebit. * Ornamen-
tum aureum prudenti doctrina, & qua-
5 si brachiale in brachio dextro. * Pes
fatui facilis in domum proximi: & ho-
mo peritus confundetur à persona po-
6 tentis. * Stultus à fenestra respiciet
in domum: vir autem eruditus foris
7 stabit. * Stultitia hominis auscultare
per ostium: & prudens gravabitur con-
8 tumelia. * Labia imprudentium stulta
narrabunt: verba autem prudentium,
9 statera ponderabuntur. * In ore fa-
tuorum cor illorum: & in corde sa-
0 pientium os illorum. * Dum maledi-
cit impius diabolum, maledicit ipse
1 animam suam. * Susurro coinqui-
quinabit animam suam, & in omnibus
odietur: & qui cum eo manserit, odio-
sus erit: tacitus & sensatus honora-
bitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indisciplinato, filiaque fatua, musica in luctu, docente fatuum, mortuo plorando: cum stulto non loquendum: de corde stulti ac timidi: de servanda fide cum amico, & oris custodia.

1 IN lapide luteo lapidatus est piger,
& omnes loquentur super asper-
2 nationem illius. * De stercore boum
lapidatus est piger: & omnis qui teti-
3 gerit eum, excutiet manus. * Confusio
patris est de filio indisciplinato: filia
4 autem in deminoratione fiet. * Filia
prudens hereditas viro suo. nam quæ
confundit, in contumeliam fit genito-
5 ris. * Patrem & virum confundit au-
dax, & ab impiis non minorabitur:
6 ab utrisq; autem inhonorabitur. *Mu-
sica in luctu importuna narratio: fla-
gella & doctrina in omni tempore sa-
7 pientia. * Qui docet fatuum, quasi
8 qui conglutinat testam. * Qui narrat
verbum non audienti, quasi qui exci-
9 tat dormientem de gravi somno. *Cum
dormiente loquitur qui enarrat stulto
sapientiam: & in fine narrationis di-
10 cit: Quis est hic? * Supra mortuum
plora, defecit enim lux ejus: & supra
fatuum plora, deficit enim sensus.
11 *Modicum plora supra mortuum, quo-
12 niam requievit. * Nequissimi enim ne-
13 quissima vita super mortem fatui. *Lu-
ctus mortui septem dies; fatui autem
& impii, omnes dies vitæ illorum.
14 * Cum stulto ne multum loquaris, &
15 cum insensato ne abieris. * Serva te ab
illo, ut non molestiam habeas, & non
coinquinaberis peccato illius. * Defle- 16
cte ab illo, & invenies requiem, & non
acediaberis in stultitia illius. * Super 17
plumbum quid gravabitur? & quod illi
aliud nomen quam fatuus? * Arenam, 18
& salē, & massā ferri facilius est ferre,
quam hominem imprudentem, & fa-
tuum, & impium. * Loramentum lig- 19
neum colligatum in fundamento ædifi-
cii non dissolvetur: sic & cor confir-
matum in cogitatione consilii. * Cogi- 20
tatus sensati in omni tempore, metu
non depravabitur. *Sicut pali in excel- 21
sis, & cæmenta sine impensa posita con-
tra faciem venti non permanebunt: *sic 22
& cor timidum in cogitatione stulti
contra impetum timoris non resistet.
* Sicut cor trepidum in cogitatione fa- 23
tui, omni tempore non metuet, sic &
qui in præceptis Dei permanet semper.
* Pungens oculum deducit lacrymas: 24
& qui pungit cor, profert sensū. *Mit- 25
tens lapidem in volatilia, dejiciet illa:
sic & qui convitiatur amico, dissolvit
amicitiam: * Ad amicum etsi produ- 26
xeris gladium, non desperes: est enim
regressus. Ad amicum * si aperueris os 27
triste, non timeas: est enim concor-
datio; excepto convitio, & imprope-
rio, & superbia, & mysterii revelatio-
ne, & plaga dolosa: in his omnibus ef-
fugiet amicus. * Fidem posside cum 28
amico in paupertate illius, ut & in bo-
nis illius læteris. * In tempore tribu- 29
lationis illius permane illi fidelis, ut
& in hereditate illius coheres sis. *An- 30
te ignem camini vapor, & fumus ignis
inaltatur: sic & ante sanguinem male-
dicta, & contumeliæ, & minæ. *Ami- 31
cum salutare non confundar, à facie
illius non me abscondam: & si mala
mihi evenerint per illum, sustinebo.
* Omnis qui audiet, cavebit se ab eo. 32
* Quis dabit ori meo custodiam, & su- 33
per labia mea signaculum certum, ut
non cadam ab ipsis, & lingua mea per-
dat me?

CAPUT XXIII.

Oratio adversus superbiam, gulam & luxuriam: consuetudo jurandi vitanda, & indisciplinatus sermo adferens improperium: duo genera in peccato abundantia, & tertium adducens iram: confutatio hominis ad peccandum se hortantis: de peccatis in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

DOmine pater, & dominator vi- 1
tæ meæ, ne derelinquas me in
concilio eorum: nec sinas me cade-
re in illis. * Quis superponet in co- 2
gitatu meo flagella, & in corde meo
doctrinam sapientiæ, ut ignorationi-
bus eorum non parcant mihi, & non
appareant delicta eorum, * & ne ad- 3
increscant ignorantiæ meæ, & multi-

plicen-

plicentur delicta mea, & peccata mea
abundent, & incidam in conspectu ad-
versariorum meorum, & gaudeat super
4 me inimicus meus? * Domine pater, &
Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in
5 cogitatu illorum. *Extollentiam ocu-
lorum meorum ne dederis mihi, & o-
6 mne desiderium averte à me. * Aufer à
me ventris concupiscentias, & concu-
bitus concupiscentiæ ne apprehendant
me, & animæ irreverenti & infrunitæ
7 ne tradas me. * Doctrinam oris audite
filii: & qui custodierit illam, non pe-
riet labiis, nec scandalizabitur in o-
8 peribus nequissimis. * In vanitate sua
apprehenditur peccator, & superbus
& maledicus scandalizabitur in illis.
9 *Iurationi non assuescat os tuum, mul-
10 ti enim casus in illa. * Nominatio ve-
ro Dei non sit assidua in ore tuo, & no-
minibus Sanctorum non admiscearis:
quoniam non eris immunis ab eis.
11 * Sicut enim servus interrogatus assi-
due, à livore non minuitur: sic omnis
jurans, & nominans, in toto à pecca-
12 to non purgabitur. *Vir multum jurans
implebitur iniquitate, & non discedet
13 à domo illius plaga. * Et si frustrave-
rit, delictum illius super ipsum erit: &
si dissimulaverit, delinquit dupliciter:
14 * & si in vacuum juraverit, non justifi-
cabitur: replebitur enim retributione
15 domus illius. *Est & alia loquela con-
traria morti, non inveniatur in here-
16 ditate Iacob. * Etenim à misericordi-
bus omnia hæc auferentur, & in de-
17 lictis non volutabuntur. * Indiscipli-
natæ loquelæ non assuescat os tuum:
18 est enim in illa verbum peccati. * Me-
mento patris & matris tuæ, in medio
19 enim magnatorum consistis: * ne forte
obliviscatur te Deus in conspectu illo-
rum, & assiduitate tua infatuatus, im-
properium patiaris, & maluisses non
nasci, & diem nativitatis tuæ maledi-
20 cas. * Homo assuetus in verbis impro-
perii, in omnibus diebus suis non e-
21 rudietur. * Duo genera abundant in
peccatis, & tertium adducit iram, &
22 perditionem. * Anima calida quasi ig-
nis ardens, non extinguetur donec ali-
23 quid glutiat. * & homo nequam in o-
re carnis suæ, non desinet donec in-
24 cendat ignem. * Homini fornicario
omnis panis dulcis, non fatigabitur
25 transgrediens usque ad finem. * Om-
nis homo qui transgreditur lectum su-
um, contemnens in animam suam, &
26 dicens: Quis me videt? * tenebræ cir-
cumdant me, & parietes cooperiunt
me, & nemo circumspicit me: quem
vereor? delictorum meorum non me-
27 morabitur Altissimus. * Et non intel-
ligit quoniam omnia videt oculus il-
lius, quoniam expellit à se timorem
Dei hujusmodi hominis timor, & o-
28 culi hominum timentes illum: *& non
cognovit quoniam oculi Domini multo
plus lucidiores sunt super solem, cir-
cumspicientes omnes vias hominum, &
profundum abyssi, & hominum corda
intuentes in absconditas partes. * Do- 29
mino enim Deo antequam crearentur
omnia sunt agnita, sic & post perfe-
ctum respicit omnia. * Hic in plate- 30
is civitatis vindicabitur, & quasi
pullus equinus fugabitur: & ubi non
speravit, apprehendetur. * Et erit de- 31
decus omnibus, eo quod non intelle-
xerit timorem Domini.* Sic & mulier 32
omnis relinquens virum suum, & sta-
tuens hereditatem ex alieno matrimo-
nio: * primo enim in lege Altissimi in- 33
credibilis fuit: secundo in virum suum
deliquit: tertio in adulterio fornicata
est, & ex alio viro filios statuit sibi.
* Hæc in ecclesiam adducetur, & in fi- 34
lios ejus respicietur. * Non tradent fi- 35
lii ejus radices, & rami ejus nõ dabunt
fructum. * derelinquet in maledictum 36
memoriam ejus, & dedecus illius non
delebitur. * Et agnoscent qui derelicti 37
sunt, quoniã nihil melius est quam ti-
mor Dei; & nihil dulcius, quam respi-
cere in mandatis Domini. *Gloria ma- 38
gna est sequi Dominum: longitudo e-
nim dierum assumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices suas laudes & originem describit, & mirè ad sui amplexum invitat, omnia sua doctrina splendore illustrans.

Sapientia laudabit animam suam, & 1
in Deo honorabitur, & in medio po-
puli sui gloriabitur, *& in ecclesiis al- 2
tissimi aperiet os suum, & in conspectu
virtutis illius gloriabitur, * & in me- 3
dio populi sui exaltabitur, & in pleni-
tudine sancta admirabitur, *& in mul- 4
titudine electorum habebit laudem, &
inter benedictos benedicetur, dicens:
*Ego ex ore Altissimi prodivi, primo- 5
genita ante omnem creaturam: *Ego 6
feci in cælis ut oriretur lumen indefi-
ciens, & sicut nebula texi omnem ter-
ram: * Ego in altissimis habitavi, & 7
thronus meus in columna nubis. * Gy- 8
rum cæli circuivi sola, & profundum
abyssi penetravi, in fluctibus maris
ambulavi, *& in omni terra steti: & in 9
omni populo, * & in omni gente pri- 10
matum habui: * & omnium excellen- 11
tium & humilium corda virtute calca-
vi: & in his omnibus requiem quæsivi,
& in hereditate Domini morabor. *Tũc 12
præcepit, & dixit mihi Creator omniũ:
& qui creavit me, requievit in taber-
naculo meo, * & dixit mihi: In Iacob 13
inhabita, & in Israel hereditare, & in
electis meis mitte radices. * Ab initio, 14
& ante sæcula creata sum, & usque ad
futurum sæculum non desinam & in
habitatione sancta coram ipso mini-
stravi. * Et sic in Sion firmata sum, 15
& in civitate sanctificata similiter re-
quievi, & in Ierusalem potestas mea.

6 * Et radicavi in populo honorificato,
& in parte Dei mei hereditas illius, &
in plenitudine sanctorum detentio
7 mea. * Quasi cedrus exaltata sum in
Libano, & quasi cypressus in monte
8 Sion: * quasi palma exaltata sum in
Cades, & quasi plantatio rosæ in Ieri-
9 cho: * Quasi oliva speciosa in campis,
& quasi platanus exaltata sum juxta
0 aquam in plateis. * sicut cinnamomum
& balsamum aromatizans odorem
dedi: quasi myrrha electa dedi suavi-
1 tatem odoris: * & quasi storax, & gal-
banus, & ungula, & gutta, & quasi
Libanus non incisus vaporavi habita-
tionem meam, & quasi balsamum non
2 mistum odor meus. * Ego quasi te-
rebinthus extendi ramos meos, & ra-
3 mi mei honoris & gratiæ. * Ego quasi
vitis fructificavi suavitatem odoris: &
flores mei fructus honoris & honesta-
4 tis. * Ego mater pulchræ dilectionis,
& timoris, & agnitionis, & sanctæ
5 spei. * In me gratia omnis viæ & ve-
ritatis, in me omnis spes vitæ & vir-
6 tutis. * Transite ad me omnes qui
concupiscitis me, & à generationibus
7 meis implemini: * Spiritus enim meus
super mel dulcis, & hereditas mea su-
8 per mel & favum: * Memoria mea in
9 generationes sæculorum. * Qui edunt
me, adhuc esurient: & qui bibunt me,
0 adhuc sitient. * Qui audit me, non con-
fundetur: & qui operantur in me, non
1 peccabunt. * Qui elucidant me, vitam
2 æternam habebunt. * Hæc omnia liber
vitæ, & testamentum Altissimi, & ag-
3 nitio veritatis. * Legem mandavit
Moyses in præceptis justitiarum, &
hereditatem domui Iacob, & Israel
4 promissiones. * Posuit David puero
suo excitare regem ex ipso fortissimũ,
& in throno honoris sedentem in sem-
5 piternum. * Qui implet quasi Phison
sapientiam, & sicut Tigris in diebus
6 novorum. * Qui adimplet quasi Eu-
phrates sensum: qui multiplicat qua-
7 si Iordanis in tempore messis. * Qui
mittit disciplinam sicut lucem, & as-
sistens quasi Gehon in die vindemiæ.
8 * Qui perficit primus scire ipsam, &
9 infirmior non investigabit eam. * A
mari enim abundavit cogitatio ejus, &
0 consilium illius ab abysso magna. * Ego
1 sapientia effudi flumina. * Ego quasi
trames aquæ immensæ de fluvio, ego
quasi fluvii Dioryx, & sicut aquæ du-
2 ctus exivi de paradiso. * dixi: Riga-
bo hortum meum plantationum, & in-
3 ebriabo prati mei fructum. * Et ecce
factus est mihi trames abundans, &
fluvius meus appropinquavit ad mare:
4 * quoniã doctrinam quasi antelucanum
illumino omnibus, & enarrabo illam
5 usque ad longinquum. * Penetrabo om-
nes inferiores partes terræ, & inspiciã
omnes dormientes, & illuminabo
6 omnes sperantes in Domino. * Adhuc
doctrinam quasi prophetiam effundam,
& relinquam illam quærentibus sapi-
entiam: & non desinam in progenies il-
lorum usque in ævum sanctum. * Vide-
te quoniam non soli mihi laboravi, sed 47
omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria quæ Domino placent, & tria quæ odit: novem insuspicabilia: laus timoris Dei: mulieris nequam mira detestatio: à muliere initium peccati & mortis: mulieris dominium non ferendum.

IN tribus placitum est spiritui meo, 1
quę sunt probata corã Deo & homi-
nibus: * Concordia fratrum, & amor 2
proximorum, & vir & mulier bene sibi
consẽtientes. * Tres species odivit ani- 3
ma mea, & aggravor valde animæ illo-
rum: * Pauperem superbum: divitem 4
mendacem: senem fatuum & insensatũ.
* Quæ in juventute tua non congrega- 5
sti, quomodo in senectute tua invenies?
* Quam speciosum canitiei judicium, & 6
presbyteris cognoscere consilium! * Quã 7
speciosa veteranis sapientia, & glorio-
sis intellectus, & consilium! * Corona 8
senum multa peritia, & gloria illorum
timor Dei. * Novem insuspicabilia cor- 9
dis magnificavi, & decimum dicam in
lingua hominibus. * Homo, qui jucun- 10
datur in filiis, vivens & videns subver-
sionem inimicorum suorum. * Beatus 11
qui habitat cum muliere sensata, & qui
lingua sua non est lapsus, & qui non
servivit indignis se. * Beatus, qui in- 12
venit amicum verum, & qui enar-
rat justitiam auri audienti. * Quàm 13
magnus, qui invenit sapientiam, &
scientiam! sed non est super timen-
tem Dominum. * timor Dei super om- 14
nia se superposuit: * beatus homo, cui 15
donatum est habere timorem Dei: qui
tenet illum, cui assimilabitur? * Timor 16
Dei initium dilectionis ejus: fidei au-
tem initium agglutinandum est ei. * O- 17
mnis plaga, tristitia cordis est: & om-
nis malitia, nequitia mulieris. * Et om- 18
nẽ plagã, & nõ plagam videbit cordis:
* & omnem nequitiam, & non nequiti- 19
am mulieris: * & omnem obductum, 20
& non obductum odientium: * & omnẽ 21
vindictam, & non vindictam inimico-
rum. * Non est caput nequius super ca- 22
put colubri: * & non est ira super iram 23
mulieris. Commorari leoni & draconi
placebit, quam habitare cum muliere
nequam. * Nequitia mulieris immutat 24
faciem ejus: & obcæcat vultum suum
tamquam ursus: & quasi saccum osten-
dit. In medio proximorum ejus * in- 25
gemuit vir ejus, & audiens suspiravit
modicum. * Brevis omnis malitia super 26
malitiam mulieris, sors peccatorum
cadat super illam. * sicut ascensus are- 27
nosus in pedibus veterani, sic mulier
linguata homini quieto. * Ne respi- 28
cias in mulieris speciem, & non con-
cupiscas mulierem in specie. * Mulie- 29
ris ira, & irreverentia, & confu-

sio ma-

30 fio magna. * Mulier si primatum ha-
31 beat, contraria est viro suo. * Cor hu-
mile, & facies tristis, & plaga cordis,
32 mulier nequam. * Manus debiles, &
genua dissoluta, mulier quæ non bea-
33 tificat virum suum.* A muliere initium
factum est peccati, & per illam omnes
34 morimur. * Non des aquæ tuæ exi-
tum, nec modicum; nec mulieri ne-
35 quam veniam prodeundi. * Si non am-
bulaverit ad manum tuam, confundet
36 te in conspectu inimicorum. * A car-
nibus tuis abscinde illam, ne semper te
abutatur.

CAPUT XXVI.

Proponit vicissim laudes bonæ mulieris & vituperia malæ ac zelotypæ: filia custodienda: tria timenda: duo contristantia & duo periculosa.

1 MVlieris bonæ beatus vir: numerus
enim annorum illius duplex.
2 * Mulier fortis oblectat virum suum,
& annos vitæ illius in pace implebit.
3 * Pars bona, mulier bona, in parte
timentium Deum dabitur viro pro fa-
4 ctis bonis: * divitis autem & pauperis
cor bonum, in omni tempore vultus
5 illorum hilaris. * A tribus timuit cor
meum, & in quarto facies mea metuit:
6 * Delaturam civitatis, & collectionem
7 populi, * calumniam mendacem super
8 mortem, omnia gravia: * dolor cordis
9 & luctus mulier zelotypa. * In mulie-
re zelotypa flagellum linguæ, omnibus
10 communicans. * Sicut boum jugum,
quod movetur, ita & mulier nequam:
qui tenet illam, quasi qui apprehendit
11 scorpionem. * Mulier ebriosa ira ma-
gna: & contumelia, & turpitudo illius
12 non tegetur. * Fornicatio mulieris in
extollentia oculorum, & in palpebris
13 illius agnoscetur. * In filia non aver-
tente se, firma custodiam: ne inventa
14 occasione utatur se. * Ab omni irreve-
rentia oculorum ejus cave, & ne mire-
15 ris si te neglexerit. * sicut viator si-
tiens ad fontem os aperiet, & ab omni
aqua proxima bibet, & contra omnem
palum sedebit, & contra omnem sagit-
tam aperiet pharetram donec deficiat.
16 * Gratia mulieris sedulæ delectabit
virum suum, & ossa illius impingua-
17 bit. * Disciplina illius, datum Dei
18 est. * Mulier sensata & tacita, non est
19 immutatio eruditæ animæ.*Gratia su-
per gratiam, mulier sancta & pudora-
20 ta. * Omnis autem ponderatio non est
21 digna continentis animæ. * Sicut sol
oriens mundo in altissimis Dei, sic mu-
22 lieris bonę species in ornamentum do-
mus ejus. * lucerna splendens super
candelabrum sanctum, & species fa-
23 ciei super ætatem stabilem.*Columnæ
aureæ super bases argenteas, & pedes
firmi super plantas stabilis mulieris.
24 * Fundamenta æterna supra petram so-
lidam, & mandata Dei in corde mulie-
ris sanctæ. * In duobus contristatum 25
est cor meum, & in tertio iracundia
mihi advenit: * Vir bellator deficiens 26
per inopiam: & vir sensatus contem-
ptus: * & qui transgreditur à justitia 27
ad peccatum, Deus paravit eum ad
rhomphæam. * Duæ species difficiles 28
& periculosæ mihi apparuerunt, diffi-
cile exuitur negotians à negligentia:
& non justificabitur caupo à peccatis
labiorum.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquunt: timor Domini constanter servandus: tentatio probat eum qui tentatur: sequenda justitia: inconstantia stulti, & modestia in verbis servanda: secreta amici non revelanda: de annuente oculo & insidioso.

PRopter inopiam multi delique- 1
runt: & qui quærit locupletari, a-
vertit oculum suum. * Sicut in medio 2
compaginis lapidum palus figitur, sic
& inter mediũ venditionis & emptio-
nis angustiabitur peccatum. * Conte- 3
retur cum delinquente delictum. * Si 4
non in timore Domini tenueris te in-
stanter, cito subvertetur domus tua.
* Sicut in percussura cribri remanebit 5
pulvis, sic aporia hominis in cogitatu
illius. * Vasa figuli probat fornax, & 6
homines justos tentatio tribulationis.
*Sicut rusticatio de ligno ostendit fru- 7
ctum illius, sic verbum ex cogitatu
cordis hominis. * Ante sermonem non 8
laudes virum: hæc enim tentatio est
hominum. * Si sequaris justitiam, ap-
prehendes illam: & indues quasi po- 9
dêrem honoris, & inhabitabis cum ea,
& proteget te in sempiternum, & in
die agnitionis invenies firmamentum.
* Volatilia ad sibi similia conve- 10
niunt: & veritas ad eos, qui operan-
tur illam, revertetur. * Leo vena- 11
tioni insidiatur semper; sic pec-
cata operantibus iniquitates. * Homo 12
sanctus in sapientia manet sicut sol:
nam stultus sicut luna mutatur. * In 13
medio insensatorum serva verbum
tempori: in medio autem cogitantium
assiduus esto.* Narratio peccantium o- 14
diosa, & risus illorum in deliciis pec-
cati. * Loquela multum jurans, horri- 15
pilationem capiti statuet: & irreve-
rentia ipsius obturatio aurium. * Effu- 16
sio sanguinis in rixa superborum: &
maledictio illorum auditus gravis.
* Qui denudat arcana amici, fidem 17
perdit, & non inveniet amicum ad ani-
mum suum.* Dilige proximum, & con- 18
jungere fide cum illo. * Quod si denu- 19
daveris absconsa illius, non persequê-
ris post eum. * Sicut enim homo, qui 20
perdit amicum suum, sic & qui perdit
amicitiam proximi sui. * Et sicut qui 21
dimittit avem de manu sua, sic dereli-

quisti proximum tuum,& non eum capies. * non illum sequaris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima ejus.* ultra eum non poteris colligare. Et maledicti est concordatio: * denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis.* Annuens oculo fabricat iniqua,& nemo eum abjiciet: * in conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur: novissime autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. * Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus odiet illum. * Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet: & plaga dolosa, dolosi dividet vulnera. * Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit, peribit in illo.* Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscet unde adveniat illi.* Illusio,& improperium superborum, & vindicta sicut leo insidiabitur illi. * Laqueo peribunt qui oblectantur casu justorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur.* Ira & furor, utraque execrabilia sunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Non quærenda vindicta, sed offensa remittenda: ab ira ac lite cessandum: mala lingua & pericula ipsius, & de tertia lingua: aures sepiendæ adversus linguam nequam, orique frænum imponendum.

1 QVi vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, & peccata illius
2 servans servabit. * Relinque proximo
tuo nocenti te: & tunc deprecanti ti-
3 bi peccata solventur. * Homo homini
reservat iram, & à Deo quærit mede-
4 lam? * In hominem similem sibi non
habet misericordiam, & de peccatis
5 suis deprecatur? * Ipse cum caro sit,
reservat iram, & propitiationem petit
à Deo? quis exorabit pro delictis il-
6 lius? * Memento novissimorum, & de-
7 fine inimicari:* tabitudo enim & mors
8 imminent in mandatis ejus. * Memo-
rare timorem Dei,& non irascaris pro-
9 ximo. * Memorare testamentum Altis-
simi, & despice ignorantiam proximi.
10 * Abstine te à lite, & minues pecca-
11 ta: * homo enim iracundus incendit
litem, & vir peccator turbabit amicos,& in medio pacem habentium im-
12 mittet inimicitiam. * Secundum enim
ligna silvæ sic ignis exardescit: & secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, & secundum substantiam suam exaltabit iram suam.
13 * Certamen festinatum incendit i-
gnem: & lis festinans effundit sangui-
nem:& lingua testificans adducit mor-
tem.* Si sufflaveris in scintillam,quasi 14
ignis exardebit: & si expueris super
illam, extinguetur: utraque ex ore
proficiscuntur. * Susurro & bilinguis 15
maledictus: multos enim turbabit pa-
cem habentes. * Lingua tertia multos 16
commovit,& dispersit illos de gente in
gentem. * civitates muratas divitum 17
destruxit, & domos magnatorum effo-
dit. * Virtutes populorum concidit,& 18
gentes fortes dissolvit. * Lingua tertia 19
mulieres viratas ejecit, & privavit il-
las laboribus suis.* qui respicit illam, 20
non habebit requiem, nec habebit a-
micum, in quo requiescat. * Flagelli 21
plaga livorem facit: plaga autem lin-
guæ comminuet ossa. * Multi cecide- 22
runt in ore gladii, sed non sic quasi qui
interierunt per linguam suam. * Bea- 23
tus qui tectus est à lingua nequam,qui
in iracundiam illius non transivit, &
qui non attraxit jugum illius, & in
vinculis ejus non est ligatus: * jugum 24
enim illius, jugum ferreum est: &
vinculum illius, vinculum æreum est.
* Mors illius, mors nequissima: & uti- 25
lis potius infernus quam illa. * Perse- 26
verantia illius non permanebit, sed
obtinebit vias injustorum: & in flam-
ma sua non comburet justos. * Qui re- 27
linquunt Deum, incident in illam, &
exardebit in illis, & non extinguetur,
& immittetur in illos quasi leo,& qua-
si pardus lædet illos. * Sepi aures 28
tuas spinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia & seras.
* Aurum tuum & argentum tuum con- 29
fla, & verbis tuis facito stateram, &
frænos ori tuo rectos: * & attende ne 30
forte labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem.

CAPUT XXIX.

Per mutuum subveniendum proximo, fidesque mutuanti servanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id cessandum ab eleemosyna, cujus laudes describit: fidejussori gratia habenda est, fidesque servanda: in quibus consistat initium vitæ hominis disserit, & de vagis & ingratis hospitibus.

QVi facit misericordiam, fœnera- 1
tur proximo suo: & qui præva-
let manu mandata servat. * Fœnerare 2
proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tem-
pore suo. * Confirma verbum, & fide- 3
liter age cum illo: & in omni tempore
invenies quod tibi necessarium est.
* Multi quasi inventionem æstimave- 4
runt fœnus, & præstiterunt molestiam
his qui se adjuverunt. * Donec acci- 5
piant, osculantur manus dantis, & in
promissionibus humiliant vocem suã:
* & in tempore redditionis postulabit 6

tempus,

tempus, & loquetur verba tædii &
murmurationum, & tempus causabi-
7 tur: * si autem potuerit reddere, ad-
versabitur, solidi vix reddet dimi-
dium, & computabit illud quasi inven-
8 tionem: * sin autem, fraudabit illum
pecunia sua, & possidebit illum inimi-
9 cum gratis: * & convitia & maledicta
reddet illi, & pro honore & beneficio
10 reddet illi contumeliam. * Multi non
causa nequitiæ non fœnerati sunt, sed
11 fraudari gratis timuerunt. * Verumta-
men super humilem animo fortior e-
sto, & pro eleemosyna non trahas il-
12 lum. * Propter mandatum assume pau-
perem: & propter inopiam ejus ne di-
13 mittas eum vacuum. * Perde pecu-
niam propter fratrem & amicum tu-
um: & non abscondas illam sub lapi-
14 de in perditionem. * Pone thesaurum
tuum in præceptis Altissimi, & prode-
15 rit tibi magis quam aurum. * Conclu-
de eleemosynam in corde pauperis, &
hæc pro te exorabit ab omni malo.
16 * Super scutum potentis, & super lan-
17 ceam, * adversus inimicum tuum pu-
18 gnabit.* Vir bonus fidem facit pro pro-
19 ximo suo: * & qui perdiderit confu-
20 sionem, derelinquet sibi. * Gratiam fi-
dejussoris ne obliviscaris: dedit enim
21 pro te animam suam. * Repromissorem
22 fugit peccator & immundus.*Bona re-
promissoris sibi ascribit peccator: &
ingratus sensu derelinquet liberantem
23 se.* Vir repromittit de proximo suo: &
cum perdiderit reverentiam, derelin-
24 quetur ab eo. * Repromissio nequissi-
ma multos perdidit dirigentes, & com-
25 movit illos quasi fluctus maris. * Viros
potentes gyrans migrare fecit, & vaga-
26 ti sunt in gentibus alienis. * Peccator
transgrediens mandatum Domini, in-
cidet in promissionem nequam: & qui
conatur multa agere, incidet in judi-
27 cium. * Recupera proximum secun-
dum virtutem tuam, & attende tibi
28 ne incidas. * Initium vitæ hominis,
aqua & panis, & vestimentum, & do-
29 mus protegens turpitudinem. * Melior
est victus pauperis sub tegmine asse-
rum, quam epulæ splendidæ in per-
30 egrè sine domicilio. * Minimum pro
magno placeat tibi, & improperium
31 peregrinationis non audies. * Vita ne-
quam hospitandi de domo in domum:
& ubi hospitabitur, non fiducialiter
32 aget, nec aperiet os. * Hospitabitur,
& pascet, & potabit ingratos, & ad
33 hæc amare audiet. * Transi hospes, &
orna mensam: & quæ in manu habes,
34 ciba ceteros. * Exi à facie honoris a-
micorum meorum: necessitudine do-
mus meæ hospitio mihi factus est fra-
35 ter. * Gravia hæc homini habenti sen-
sum: Correptio domus, & impropè-
rium fœneratoris.

CAPUT XXX.

Filii in disciplina educandi, & quam sit perniciosum illis indulgere: corporis sanitas præstat divitiis: & quàm sit noxia & fugienda homini tristitia, cordis verò jucunditas quam sit utilis.

QVi diligit filium suum, assiduat 1
illi flagella, ut lætetur in novissi-
mo suo, & non palpet proximorum o-
stia. * Qui docet filium suum, lauda- 2
bitur in illo, & in medio domestico-
rum in illo gloriabitur. * Qui docet fi- 3
lium suum, in zelum mittit inimicum,
& in medio amicorum gloriabitur in
illo. * Mortuus est pater ejus, & qua- 4
si non est mortuus: similem enim reli-
quit sibi post se. * In vita sua vidit, & 5
lætatus est in illo: in obitu suo non
est contristatus, nec confusus est co-
ram inimicis. * Reliquit enim defen- 6
sorem domus contra inimicos, & ami-
cis reddentem gratiam. * Pro anima- 7
bus filiorum colligabit vulnera sua, &
super omnem vocem turbabuntur vi-
scera ejus. * Equus indomitus evadit 8
durus, & filius remissus evadet præ-
ceps. * Lacta filium, & paventem te 9
faciet: lude cum eo, & contristabit
te. * Non corrideas illi, ne doleas, & 10
in novissimo obstupescent dentes tui.
* Non des illi potestatem in juventute, 11
& ne despicias cogitatus illius. * Cur- 12
va cervicem ejus in juventute, & tun-
de latera ejus dum infans est, ne forte
induret, & non credat tibi, & erit ti-
bi dolor animæ. * Doce filium tuum, 13
& operare in illo, ne in turpitudinem
illius offendas. * Melior est pauper sa- 14
nus, & fortis viribus, quam dives
imbecillis & flagellatus malitia. * Sa- 15
lus animæ in sanctitate justitiæ, me-
lior est omni auro & argento; & cor-
pus validum, quam census immensus.
* Non est census super censum salutis 16
corporis: & non est oblectamentum
super cordis gaudium. * Melior est 17
mors quam vita amara; & requies æ-
terna quam languor perseverans. * Bo- 18
na abscondita in ore clauso, quasi ap-
positiones epularum circumpositæ se-
pulchro. * Quid proderit libatio ido- 19
lo? nec enim manducabit, nec odora-
bit: * sic qui effugatur à Domino, por- 20
tans mercedes iniquitatis: * videns o- 21
culis, & ingemiscens, sicut spado com-
plectens virginem, & suspirans. * Tri- 22
stitiam non des animæ tuæ, & non af-
fligas temetipsum in consilio tuo.* Iu- 23
cunditas cordis hæc est vita hominis,
& thesaurus sine defectione sanctita-
tis: & exultatio viri est longævitas.
* Miserere animæ tuæ placens Deo, & 24
contine: congrega cor tuum in sancti-
tate ejus, & tristitiam longe repelle à
te. * Multos enim occidit tristitia, & 25
non est utilitas in illa. * Zelus & ira- 26

cundia

-cundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus. *Splendidum cor, & bonum in epulis est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis: cogitatus præscientiæ: labor divitis & pauperis: diligens aurum: multi casus in auro: laus divitis, sine macula: modestia in mensa servanda: laus sobrietatis, & vituperatio gulæ: laus usus modici vini, & vituperatio immodici.

VIgilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum. * Cogitatus præscientiæ avertit sensum, & infirmitas gravis sobriam facit animam. * Laboravit dives in congregatione substantiæ, & in requie sua replebitur bonis suis. * Laboravit pauper in diminutione victus, & in fine inops fit. * Qui aurum diligit, non justificabitur: & qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea. * Multi dati sunt in auri casus, & facta est in specie ipsius perditio illorum. * Lignum offensionis est aurum sacrificantium: væ illis qui sectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo. * Beatus dives, qui inventus est sine macula: & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris. * Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua. * Qui probatus est in illo, & perfectus est, erit illi gloria æterna: qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit: * ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum. * Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior. * Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt: *memento quoniam malus est oculus nequam. * Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrymabitur. cum viderit, * ne extendas manum tuam prior, & invidia contaminatus erubescas. * Ne comprimaris in convivio. * Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso: * utere quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis. * Cessa prior causa disciplinæ: & noli nimius esse, ne forte offendas. * Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. * Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem. * Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito: * somnus sanitatis in homine parco. dormiet usque mane, & anima illius cum ipso delectabitur. * Et si coactus fueris in edendo multum, surge è medio, evome: & refrigerabit te, & non adduces cor-
pori tuo infirmitatem. * Audi me fili, 26
& ne spernas me: & in novissimo inve-
nies verba mea. * In omnibus operibus 27
tuis esto velox, & omnis infirmitas non
occurret tibi.* Splendidum in panibus 28
benedicent labia multorum, & testimo-
nium veritatis illius fidele. * Nequissi- 29
mo in pane murmurabit civitas, & te-
stimonium nequitiæ illius verum est.
* Diligentes in vino noli provocare: 30
multos enim exterminavit vinum. * I- 31
gnis probat ferrum durum: sic vinum
corda superborum arguet in ebrietate
potatum. * Æqua vita hominibus, vi- 32
num in sobrietate: si bibas illud mo-
derate, eris sobrius. * Quæ vita est ei, 33
qui minuitur vino? * Quid defraudat 34
vitam? Mors. * Vinum in jucunditatem 35
creatum est, & non in ebrietatem, ab
initio. * Exultatio animæ & cordis, 36
vinum moderate potatum. * Sanitas est 37
animæ & corpori sobrius potus. * Vi- 38
num multum potatum, irritationem, &
iram, & ruinas multas facit. * Amari- 39
tudo animæ vinum multum potatum.
* Ebrietatis animositas, imprudentis 40
offensio, minorans virtutem, & faciens
vulnera. * In convivio vini non arguas 41
proximum: & non despicias eum in
jucunditate illius: * verba improperii 42
non dicas illi: & non premas illum in
repetendo.

CAPUT XXXII.

Officium boni rectoris: major natu loquatur: tacendum ubi non est qui audiat: jucunditas musicæ in convivio: adolescenti tacendum: laus taciturnitatis: discutienda propria domus: laus timoris Domini: peccator vitat correptionem: absque consilio nihil agendum.

REctorem te posuerunt? noli extol- 1
li: esto in illis quasi unus ex ipsis.
* Curam illorum habe, & sic conside, 2
& omni cura tua explicita recumbe:
* ut læteris propter illos, & ornamen- 3
tum gratiæ accipias coronam, & di-
gnationem consequaris corrogationis.
* Loquere major natu: decet enim te. 4
* primum verbum diligenti scientia, & 5
non impedias musicam. * Vbi auditus 6
non est, non effundas sermonem, & im-
portune noli extolli in sapientia tua.
* Gemmula carbunculi in ornamento 7
auri, & comparatio musicorum in con-
vivio vini. * Sicut in fabricatione auri 8
signum est smaragdi, sic numerus musi-
corum in jucundo & moderato vino.
* Audi tacens, & pro reverentia acce- 9
det tibi bona gratia. * Adolescens lo- 10
quere in tua causa vix. * Si bis inter- 11
rogatus fueris, habeat caput respon-
sum tuum. * In multis esto quasi in- 12
scius, & audi tacens simul & quærens.
* In medio magnatorum non præsu-
mas: & ubi sunt senes, non multum 13
loquaris. * Ante grandinem præibit

corusca-

coruscatio : & ante verecundiam præ-
ibit gratia , & pro reverentia accedet
15 tibi bona gratia. * Et hora surgendi
non te trices: præcurre autem prior in
domum tuam, & illic avocare, & illic
16 lude , * & age conceptiones tuas , &
17 non in delictis & verbo superbo. * Et
super his omnibus benedicito Domi-
num,qui fecit te, & inebriantem te ab
18 omnibus bonis suis. * Qui timet Do-
minum,excipiet doctrinam ejus:& qui
vigilaverint ad illum, invenient bene-
19 dictionem. * Qui quærit legem, reple-
bitur ab ea : & qui insidiosè agit,
20 scandalizabitur in ea.*Qui timent Do-
minum invenient judicium justum , &
21 justitias quasi lumen accendent. * Pec-
cator homo vitabit correptionem , &
secundum voluntatem suam inveniet
22 comparationem. * Vir consilii non di-
sperdet intelligentiam , alienus & su-
23 perbus non pertimescet timorem: * e-
tiam postquam fecit cum eo sine con-
silio, & suis insectationibus arguetur.
24 * Fili sine consilio nihil facias , & post
25 factum non pœnitebis. * In via ruinæ
non eas,& non offendes in lapides: nec
credas te viæ laboriosæ, ne ponas ani-
26 mæ tuæ scandalum : * & à filiis tuis
27 cave,& à domesticis tuis attende. * In
omni opere tuo crede ex fide animæ
tuæ: hoc est enim conservatio manda-
28 torum. * Qui credit Deo , attendit
mandatis : & qui confidit in illo , non
minorabitur.

CAPUT XXXIII.

Laudantur timens Dominum & sapiens : inconstantia præcordiorum fatui : amicus subsannator : dies & tempora à Deo sunt , qui & reliqua omnia creavit ac disponit , in cujus manu est homo ut lutum in manu figuli:malum contra bonum: possessio non in vita, sed in morte distribuenda aliis : & quomodo servi sint tractandi.

1 Timenti Dominum non occurrent
mala , sed in tentatione Deus il-
lum conservabit, & liberabit à malis.
2 * Sapiens non odit mandata & justi-
tias , & non illidetur quasi in procella
3 navis.* Homo sensatus credit legi Dei,
4 & lex illi fidelis. * Qui interrogatio-
nem manifestat, parabit verbum, & sic
deprecatus exaudietur , & conservabit
5 disciplinā,& tunc respondebit.* Præ-
cordia fatui quasi rota carri : & quasi
6 axis versatilis cogitatus illius:* Equus
emissarius , sic & amicus subsannator,
7 sub omni suprasedente hinnit. * Quare
dies diem superat , & iterum lux lu-
8 cem,& annus annum à sole ? * A Do-
mini scientia separati sunt, facto sole,
9 & præceptum custodiente. * Et im-
mutavit tempora , & dies festos ipso-
rum, & in illis dies festos celebrave-
10 runt ad horam. * Ex ipsis exaltavit &

magnificavit Deus, & ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo, & ex terra,unde creatus est Adam.* In multitudine disciplinæ Dominus separavit eos,& immutavit vias eorum. * Ex ipsis benedixit, & exaltavit : & ex ipsis sanctificavit ; & ad se applicavit:& ex ipsis maledixit,& humiliavit,& convertit illos à separatione ipsorum.* Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud & disponere. * Omnes viæ ejus secundum dispositionem ejus : sic homo in manu illius, qui se fecit , & reddet illi secundum judicium suum. * Contra malum bonum est, & contra mortem vita : sic & contra virum justum peccator. Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo & duo, & unum contra unum. * Et ego novissimus evigilavi , & quasi qui colligit acinos post vindemiatores.*In benedictione Dei & ipse speravi : & quasi qui vindemiat , replevi torcular. * Respicite quoniam non mihi soli laboravi,sed omnibus exquirentibus disciplinam. * Audite me magnates,& omnes populi, & rectores Ecclesiæ auribus percipite. * Filio & mulieri,fratri & amico, non des potestatem super te in vita tua : & non dederis alii possessionem tuam : ne forte pœniteat te, & deprecetis pro illis. * Dum adhuc superes & aspiras,non immutabit te omnis caro. * Melius est enim ut filii tui te rogent , quam te respicere in manus filiorum tuorum. * In omnibus operibus tuis præcellens esto. * Ne dederis maculam in gloria tua.In die consummationis dierum vitæ tuæ , & in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. * Cibaria,& virga, & onus asino: panis , & disciplina , & opus servo. * Operatur in disciplina , & quærit requiescere: laxa manus illi, & quærit libertatem. * Iugum & lorum curvant collum durum , & servum inclinant operationes assiduæ. * Servo malevolo tortura & compedes : mitte illum in operationem, ne vacet: * multam enim malitiam docuit otiositas. * In opera constitue eum: sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus , & non amplifices super omnem carnem : verum sine judicio nihil facias grave. * Si est tibi servus fidelis , sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta : quoniam in sanguine animæ comparasti illum. * Si læseris eum injuste, in fugam convertetur : * & si extollens discesserit , quem quæras , & in qua via quæras illum,nescis.

C A-

CAPUT XXXIV.

Vanitas somniorum, divinationum, augurii, mendaciorum: laus expertorum: beatitudo timentium Deum: oblationes iniquorum: fraudans pauperem: unus ædificans, & alter destruens: faciens pœnitentiam, & non abstinens à peccatis.

1 VAna spes, & mendacium viro in-
sensato: & somnia extollunt im-
2 prudentes.*Quasi qui apprehendit um-
bram, & persequitur ventum: sic &
3 qui attendit ad visa mendacia. * hoc
secundùm hoc visio somniorum: ante
faciem hominis similitudo hominis.
4 * Ab immundo quid mundabitur? &
5 à mendace quid verum dicetur? * Di-
vinatio erroris, & auguria mendacia,
& somnia malefacientium, vanitas est.
6 * Et sicut parturientis, cor tuum phan-
tasias patitur. nisi ab Altissimo fuerit
emissa visitatio, ne dederis in illis cor
7 tuum: * multos enim errare fecerunt
somnia, & exciderunt sperantes in il-
8 lis. * Sine mendacio consummabitur
verbum legis, & sapientia in ore fide-
9 lis complanabitur. * Qui non est ten-
tatus, quid scit? Vir in multis exper-
tus, cogitabit multa: & qui multa di-
10 dicit, enarrabit intellectum. * Qui non
est expertus, pauca recognoscit: qui
autem in multis factus est, multiplicat
11 malitiam. * Qui tentatus non est, qua-
lia scit? qui implanatus est, abundabit
12 nequitia. * Multa vidi errando, & plu-
13 rimas verborum consuetudines. * Ali-
quoties usque ad mortem periclitatus
sum horum causa, & liberatus sum
14 gratia Dei.* Spiritus timentium Deum
quæritur, & in respectu illius bene-
15 dicetur. * Spes enim illorum in sal-
vantem illos, & oculi Dei in diligentes
16 se. * Qui timet Dominum nihil trepi-
dabit, & non pavebit: quoniam ipse
17 est spes ejus. * Timentis Dominum
18 beata est anima ejus. * Ad quem respi-
19 cit, & quis est fortitudo ejus? * Oculi
Domini super timentes eum, protector
potentiæ, firmamentum virtutis, te-
gimen ardoris, & umbraculum meri-
20 diani, * deprecatio offensionis, & ad-
jutorium casus, exaltans animam, & il-
luminans oculos, dans sanitatem, &
21 vitam, & benedictionem. * Immolan-
tis ex iniquo oblatio est maculata, &
non sunt beneplacitæ subsannationes
22 injustorum. * Dominus solus sustinen-
tibus se in via veritatis & justitiæ.
23 * Dona iniquorum non probat Altissi-
mus, nec respicit in oblationes ini-
quorum: nec in multitudine sacrifi-
ciorum eorum propitiabitur peccatis.
24 * Qui offert sacrificium ex substantia
pauperum, quasi qui victimat filium in
25 conspectu patris sui. * Panis egen-
tium vita pauperum est: qui defraudat
26 illum, homo sanguinis est.* Qui aufert
in sudore panem, quasi qui occidit pro-
ximum suum. * Qui effundit sangui- 27
nem, & qui fraudem facit mercenario,
fratres sunt. * Vnus ædificans, & unus 28
destruens: quid prodest illis nisi labor?
* Vnus orans, & unus maledicens: cu- 29
jus vocem exaudiet Deus? * Qui bap- 30
tizatur à mortuo, & iterum tangit
eum, quid proficit lavatio illius? * sic 31
homo qui jejunat in peccatis suis, &
iterum eadem faciens, quid proficit
humiliando se? orationem illius quis
exaudiet?

CAPUT XXXV.

Verum & acceptum Deo sacrificium: non appareas coram eo vacuus: primitias & oblationes hilari animo tribuendas: sacrificium injustum: pauperem læsum, pupillum & viduam lachrymantem exaudit Dominus: orationes justorum, & potissimum se humiliantium audit Deus, liberans ab affligentibus, & cuique reddens iuxta opera sua.

QVi conservat legem, multiplicat 1
oblationem. * Sacrificium saluta- 2
re est attendere mandatis, & discede-
re ab omni iniquitate.*Et propitiatio- 3
nem litare sacrificii super injustitias,
& deprecatio pro peccatis, recedere ab
injustitia.* Retribuet gratiam, qui of- 4
fert similaginem: & qui facit miseri-
cordiam, offert sacrificium.* Benepla- 5
citum est Domino recedere ab iniqui-
tate: & deprecatio pro peccatis rece-
dere ab injustitia. * Non apparebis 6
ante conspectum Domini vacuus.*Hæc 7
enim omnia propter mandatum Dei
fiunt. *Oblatio justi impinguat altare, 8
& odor suavitatis est in conspectu Al-
tissimi. * Sacrificium justi acceptum 9
est, & memoriam ejus non obliviscetur
Dominus. * Bono animo gloriam red- 10
de Deo: & non minuas primitias ma-
nuum tuarum. * In omni dato hilarem 11
fac vultum tuum, & in exultatione san-
ctifica decimas tuas.* Da Altissimo se- 12
cundum datum ejus, & in bono oculo
ad inventionem facito manuum tua-
rum: * quoniam Dominus retribuens 13
est, & septies tantum reddet tibi.* No- 14
li offerre munera prava, non enim su-
scipiet illa. * Et noli inspicere sacrifi- 15
cium injustum, quoniam Dominus ju-
dex est, & non est apud illum gloria
personæ. * Non accipiet Dominus per- 16
sonam in pauperem, & deprecationem
læsi exaudiet. * Non despiciet preces 17
pupilli; nec viduam, si effundat loque-
lam gemitus. * Nonne lacrymæ viduæ 18
ad maxillam descendunt, & exclama-
tio ejus super deducentem eas?*A ma- 19
xilla enim ascendunt usque ad cælum,
& Dominus exauditor non delectabi-
tur in illis. *Qui adorat Deum in oble- 20
ctatione, suscipietur, & deprecatio il-
lius

21 lius usque ad nubes propinquabit.*O-
ratio humiliantis se, nubes penetra-
bit: & donec propinquet non consola-
bitur: & non discedet donec Altissi-
22 mus aspiciat. * Et Dominus non elon-
gabit, sed judicabit justos, & faciet ju-
dicium: & Fortissimus non habebit in
illis patientiam, ut contribulet dor-
23 sum ipsorum: * & Gentibus reddet
vindictam, donec tollat plenitudinem
superborum, & sceptra iniquorum con-
24 tribulet:* donec reddat hominibus se-
cundum actus suos, & secundum ope-
ra Adæ, & secundum præsumptionem
25 illius: * donec judicet judicium ple-
bis suæ, & oblectabit justos misericor-
26 dia sua. * Speciosa misericordia Dei,
in tempore tribulationis, quasi nubes
pluviæ in tempore siccitatis.

CAPUT XXXVI.

Super Israel & civitatem Jerusalem invocat Dei misericordiam: super gentes verò alienas Dei timorem ejusque manum, ut ipsius potentia glorificetur, ipseque solus Deus agnoscatur: cor insensatum & cor pravum: species mulieris faciem viri exhilarat: bona mulieris possessio.

1 Miserere nostri Deus omnium, &
respice nos, & ostende nobis lu-
2 cem miserationum tuarum:* & immit-
te timorem tuum super Gentes, quæ
non exquisierunt te, ut cognoscant
quia non est Deus nisi tu, & enarrent
3 magnalia tua. * Alleva manum tuam
super Gentes alienas, ut videant po-
4 tentiam tuam. * Sicut enim in con-
spectu eorum sanctificatus es in nobis,
sic in conspectu nostro magnificaberis
5 in eis, * ut cognoscant te, sicut & nos
cognovimus quoniam non est Deus
6 præter te Domine. * Innova signa, &
7 immuta mirabilia. * Glorifica ma-
8 num, & brachium dextrum. * Excita
9 furorem, & effunde iram. * Tolle ad-
10 versarium, & afflige inimicum.* Festi-
na tempus, & memento finis, ut enar-
11 rent mirabilia tua.* In ira flammæ de-
voretur qui salvatur: & qui pessimant
plebem tuam, inveniant perditionem.
12 * Contere caput principum inimico-
rum, dicentium: Non est alius præter
13 nos.* Congrega omnes tribus Iacob: ut
cognoscant quia non est Deus nisi tu,
& enarrent magnalia tua: & heredita-
14 bis eos, sicut ab initio. * Miserere ple-
bi tuæ, super quam invocatum est no-
men tuum; & Israel, quem coæquasti
15 primogenito tuo. * Miserere civitati
sanctificationis tuæ Ierusalem, civita-
16 ti requiei tuæ.* Reple Siō inenarrabi-
libus verbis tuis, & gloria tua popu-
17 lum tuum. * Da testimonium his, qui
ab initio creaturæ tuæ sunt, & suscita
prædicationes, quas locuti sunt in no-
18 mine tuo prophetæ priores. * Da mer-
cedem sustinentibus te, ut prophetæ
tui fideles inveniantur: & exaudi ora-
tiones servorum tuorum * secundum 1
benedictionem Aaron de populo tuo,
& dirige nos in viam justitiæ, & sciant
omnes qui habitant terram, quia tu es
Deus conspector sæculorum. * Omnem 2
escam manducabit venter, & est cibus
cibo melior. * Fauces contingunt ci- 2
bum feræ, & cor sensatum verba men-
dacia. * Cor pravum dabit tristitiam, 2
& homo peritus resistet illi. * Omnem 2
masculum excipiet mulier: & est filia
melior filia. * Species mulieris exhila- 2
rat faciem viri sui, & super omnem
concupiscentiam hominis superducit
desiderium. * Si est lingua curationis, 2
est & mitigationis & misericordiæ:
non est vir illius secundum filios ho-
minum. * Qui possidet mulierem bo- 2
nam, inchoat possessionem: adjuto-
rium secundum illum est, & columna
ut requies.* Ubi non est sepes, diripie- 2
tur possessio: & ubi non est mulier, in-
gemiscit egens. * Quis credit ei, qui 2
non habet nidum, & deflectens ubi-
cumque obscuraverit, quasi succinctus
latro exiliens de civitate in civitatem?

CAPUT XXXVII.

Detestatio ficti amici: veri amici ne obliviscaris: discretio in captandis consiliis, & cum quibus consulas, & quibus te & consilium tuum occultes: laus sententia viri sancti: verbum nequā: quattuor ex corde oriuntur: laus viri periti & sapientis: qui sophisticè loquitur odibilis est: tenta animam tuam; & si sit nequam non des illi potestatem: pernicies crapula.

Omnis amicus dicet: Et ego ami- 1
citiam copulavi. sed est amicus
solo nomine amicus. Nonne tristitia
inest usque ad mortem? * Sodalis au- 2
tem & amicus ad inimicitiam conver-
tentur. * O præsumptio nequissima, 3
unde creata es cooperire aridam mali-
tia, & dolositate illius? * Sodalis ami- 4
co conjucundatur in oblectationibus,
& in tempore tribulationis adversa-
rius erit. * Sodalis amico condolet 5
causa ventris, & contra hostem acci-
piet scutum. * Non obliviscaris amici 6
tui in animo tuo, & non immemor sis
illius in opibus tuis. * Noli consiliari 7
cum eo qui tibi insidiatur, & à zelan-
tibus te absconde consilium. * Omnis 8
consiliarius prodit consilium, sed est
consiliarius in semetipso. * A consi- 9
liario serva animam tuam. prius scito
quæ sit illius necessitas: & ipse enim
animo suo cogitabit: * ne forte mittat 10
sudem in terram, & dicat tibi: * Bo- 11
na est via tua; & stet è contrario vi-
dere quid tibi eveniat. * Cum viro 12
irreligioso tracta de sanctitate, & cum
injusto de justitia, & cū muliere de ea
quæ æmulatur: cum timido de bello,

cum negotiatore de trajectione, cum
emptore de venditione, cum viro livi-
13 do de gratiis agendis, * cum impio de
pietate, cum inhonesto de honestate,
cum operario agrario de omni opere,
14 * cum operario annuali de consum-
matione anni, cum servo pigro de mul-
ta operatione: nō attendas his in omni
15 consilio.* Sed cum viro sancto assiduus
esto, quemcumque cognoveris obser-
16 vantem timorem Dei, * cujus anima est
secundum animam tuam: & qui, cum
titubaveris in tenebris, cōdolebit tibi.
17 * Cor boni consilii statue tecum: non
18 est enim tibi aliud pluris illo. * Ani-
ma viri sancti enuntiat aliquando ve-
ra, quàm septem circumspectores se-
19 dentes in excelso ad speculandum.* Et
in his omnibus deprecare Altissimum,
20 ut dirigat in veritate viam tuam.* An-
te omnia opera verbum verax præce-
dat te, & ante omnem actum consilium
21 stabile. * Verbum nequam immutabit
cor: ex quo partes quattuor oriuntur,
bonum & malum, vita & mors: &
dominatrix illorum est assidua lingua.
Est vir astutus multorum eruditor, &
22 animæ suæ inutilis est. * Vir peritus
multos erudivit, & animæ suæ suavis
23 est. * Qui sophistice loquitur, odibilis
24 est: in omni re defraudabitur.* non est
illi data à Domino gratia: omni enim
25 sapientia defraudatus est. *Est sapiens,
animæ suæ sapiens: & fructus sensus
26 illius laudabilis. * Vir sapiens ple-
bem suam erudit, & fructus sensus il-
27 lius fideles sunt. * Vir sapiens imple-
bitur benedictionibus, & videntes il-
28 lum laudabunt. * Vita viri in numero
dierum: dies autem Israel innumera-
29 biles sunt. * Sapiens in populo here-
ditabit honorem, & nomen illius erit
30 vivens in æternum. * Fili in vita tua
tenta animam tuam: & si fuerit ne-
31 quam, non des illi potestatem: * non
enim omnia omnibus expediunt, &
non omni animæ omne genus placet.
32 * Noli avidus esse in omni epulatione,
& non te effundas super omnem escam:
33 * in multis enim escis erit infirmitas,
& aviditas appropinquabit usque ad
34 choleram. * Propter crapulam multi
obierunt: qui autem abstinens est, ad-
jiciet vitam.

CAPUT XXXVIII.

Honora medicum: à Deo data est homini medicina: quomodo ægrotus se habebit erga Deum & medicum: mortuus plorandus, temperandum autem à tristitia quæ mortuo non prodest & tibi obest: sed memineris te etiam moriturum: quisque artifex considerat ea in quibus operatur: & hi necessarii quidem sunt in communitate, sed in ea non præminent dignitate vel sapientia.

1 HOnora medicum propter necessi-
tatem: etenim illum creavit Al-
tissimus. * A Deo est enim omnis me- 2
dela, & à rege accipiet donationem.
* Disciplina medici exaltabit caput il- 3
lius, & in conspectu magnatorum col-
laudabitur.* Altissimus creavit de ter- 4
ra medicamenta, & vir prudens non
abhorrebit illa.*Nonne à ligno indul- 5
cata est aqua amara? * Ad agnitionem 6
hominum virtus illorum, & dedit ho-
minibus scientiam Altissimus, hono-
rari in mirabilibus suis. * In his cu- 7
rans mitigabit dolorem, & unguenta-
rius faciet pigmenta suavitatis, & un-
ctiones conficiet sanitatis, & non con-
summabuntur opera ejus. * Pax enim 8
Dei super faciem terræ. * Fili in tua 9
infirmitate ne despicias te ipsum, sed
ora Dominum, & ipse curabit te. * A- 10
verte à delicto, & dirige manus, & ab
omni delicto munda cor tuum. * Da 11
suavitatem & memoriam similaginis,
& impingua oblationem, & da locum
medico:* etenim illum Dominus crea- 12
vit: & non discedat à te, quia opera e-
jus sunt necessaria. * Est enim tempus 13
quando in manus illorum incurras:
* Ipsi vero Dominum deprecabuntur, 14
ut dirigat requiem eorum, & sanita-
tem, propter conversationem illorum.
* Qui delinquit in conspectu ejus qui 15
fecit eum, incidet in manus medici.
* Fili in mortuum produc lacrymas, & 16
quasi dira passus incipe plorare, & se-
cundum judicium contege corpus il-
lius, & non despicias sepulturam il-
lius.* Propter delaturam autem amare 17
fer luctum illius uno die, & consolare
propter tristitiam, * & fac luctum se- 18
cundum meritum ejus uno die, vel
duobus propter detractionem. * A tri- 19
stitia enim festinat mors, & cooperit
virtutem, & tristitia cordis flectit cer-
vicem. * In abductione permanet tri- 20
stitia: & substantia inopis secundum
cor ejus. * Ne dederis in tristitia cor 21
tuum, sed repelle eam à te: & memen-
to novissimorum, * noli oblivisci: ne- 22
que enim est conversio, & huic nihil
proderis, & te ipsum pessimabis. * Me- 23
mor esto judicii mei: sic enim erit &
tuum: mihi heri, & tibi hodie. * In re- 24
quie mortui requiescere fac memoriam
ejus, & consolare illum in exitu spiri-
tus sui. * Sapientia scribæ in tempore 25
vacuitatis: & qui minoratur actu, sa-
pientiam percipiet: qua sapientia re-
plebitur * qui tenet aratrum, & qui 26
gloriatur in jaculo, stimulo boves agi-
tat, & conversatur in operibus eorum,
& enarratio ejus in filiis taurorum.
* Cor suum dabit ad versandos sulcos, 27
& vigilia ejus in sagina vaccarum. *Sic 28
omnis faber & architectus, qui noctem
tamquam diem transigit, qui sculpit si-
gnacula sculptilia, & assiduitas ejus
variat picturam: cor suum dabit in si-
militudinem picturæ, & vigilia sua
perficiet opus. * Sic faber ferrarius se- 29
dens juxta incudem, & considerans

opus

opus ferri : Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore fornacis concertatur: * Vox mallei innovat aurem ejus , & contra similitudinem vasis oculus ejus: * Cor suum dabit in consummationem operum , & vigilia sua ornabit in perfectionem. * Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in solicitudine positus est semper propter opus suum , & in numero est omnis operatio ejus. * In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit virtutem suam. * Cor suum dabit ut consummet linitionem, & vigilia sua mundabit fornacem. * Omnes hi in manibus suis speraverunt , & unusquisque in arte sua sapiens est.* Sine his omnibus non ædificatur civitas. * Et non inhabitabunt , nec inambulabunt, & in ecclesiam non transilient. * Super sellam judicis non sedebunt, & testamentum judicii non intelligent, neque palam facient disciplinam & judicium, & in parabolis non invenientur : * sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam suam , & conquirentes in lege Altissimi.

CAPUT XXXIX.

Studium sapientis , ipsiusque preclara opera & nominis perpetuitas : Deus benedicendus in operibus suis , cui nihil occultum est : benedictio Dei in bonos , & ira in malos : bonis omnia in bonum cedunt , malis in malum , ad quos puniendos & cetera sunt creata.

SApientiam omnium antiquorum exquiret sapiens , & in prophetis vacabit. * Narrationem virorum nominatorum conservabit,& in versutias parabolarum simul introibit. * Occulta proverbiorum exquiret , & in absconditis parabolarum conservabitur. * In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præsidis apparebit. * In terram alienigenarum gentium pertransiet : bona enim & mala in hominibus tentabit. * Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.*Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur. * Si enim Dominus magnus voluerit , spiritu intelligentiæ replebit illum : * & ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur Domino : * & ipse diriget consilium ejus , & disciplinam , & in absconditis suis consiliabitur. * Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ , & in lege testamenti Domini gloriabitur. * Collaudabunt multi sapientiam ejus , & usque in sæculum non delebitur. * Non recedet memoria ejus, & nomen ejus require-
tur à generatione in generationem.
* Sapientiam ejus enarrabunt gentes, 14
& laudem ejus enuntiabit ecclesia.* Si 15
permanserit , nomen derelinquet plus
quam mille : & si requieverit, proderit
illi. * Adhuc consiliabor, ut enarrem: 16
ut furore enim repletus sum. * In vo- 17
ce dicit : Obaudite me divini fructus,
& quasi rosa plantata super rivos aqua-
rum fructificate. * Quasi Libanus odo- 18
rem suavitatis habete. * Florete flo- 19
res , quasi lilium, & date odorem , &
frondete in gratiam,& collaudate can-
ticum, & benedicite Dominum in ope-
ribus suis. *Date nomini ejus magnifi- 20
centiam, & confitemini illi in voce la-
biorum vestrorum,& in canticis labio-
rum, & citharis , & sic dicetis in con-
fessione: * Opera Domini universa bo- 21
na valde. * In verbo ejus stetit aqua 22
sicut congeries : & in sermone oris il-
lius sicut exceptoria aquarum : * quo- 23
niam in præcepto ipsius placor fit , &
non est minoratio in salute ipsius. * O- 24
pera omnis carnis coram illo , & non
est quidquam absconditum ab oculis
ejus. * A sæculo usque in sæculum re- 25
spicit , & nihil est mirabile in con-
spectu ejus. * Non est dicere : Quid 26
est hoc , aut quid est istud ? omnia e-
nim in tempore suo quærentur. * Be- 27
nedictio illius quasi fluvius inundavit.
* quomodo cataclysmus aridam ine- 28
briavit ; sic ira ipsius gentes , quæ non
exquisierunt eum, hereditabit. * Quo- 29
modo convertit aquas in siccitatem,
& siccata est terra : & viæ illius viis
illorum directæ sunt : sic peccatoribus
offensiones in ira ejus. * Bona bonis 30
creata sunt ab initio , sic nequissimis
bona & mala. * Initium necessariæ rei 31
vitæ hominum, aqua, ignis,& ferrum,
sal, lac , & panis similagineus, & mel,
& botrus uvæ , & oleum , & vestimen-
tum. * Hæc omnia sanctis in bona , sic 32
& impiis,& peccatoribus in mala con-
vertentur. * Sunt spiritus qui ad vin- 33
dictam creati sunt , & in furore suo
confirmaverunt tormenta sua:* in tem- 34
pore consummationis effundent virtu-
tem : & furorem ejus , qui fecit illos,
placabunt. * Ignis , grando, fames, & 35
mors , omnia hæc ad vindictam creata
sunt; * bestiarum dentes, & scorpii, & 36
serpentes , & rhomphæa vindicans in
exterminium impios. * In mandatis e- 37
jus epulabuntur,& super terram in ne-
cessitatem præparabuntur , & in tem-
poribus suis non præterient verbum.
* Propterea ab initio confirmatus sum, 38
& consiliatus sum, & cogitavi, & scri-
pta dimisi. * Omnia opera Domini bo- 39
na , & omne opus hora sua subminis-
strabit. * Non est dicere : Hoc illo ne- 40
quius est : omnia enim in tempore suo
comprobabuntur. * Et nunc in omni 41
corde & ore collaudate , & benedicite
nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupationi magnæ, jugo gravi, ac variis miseriis homo obnoxius: omnia caduca: iniqui cum suis divitiis citò delendi: laus vitæ sibi sufficientis: varios binarios commendat, quibus tamen alia anteponit: laus timoris Domini: fac ne indigeas, nec in alienam mensam respicias, à quo vir disciplinatus & eruditus se servat.

1 OCcupatio magna creata est omni-
bus hominibus, & jugum grave
super filios Adam, à die exitus de ven-
tre matris eorum, usque in diem se-
2 pulturæ in matrem omnium. * Cogi-
tationes eorum & timores cordis, ad-
inventio expectationis, & dies fini-
3 tionis: * à residente super sedem glo-
riosam, usque ad humiliatum in terra
4 & cinere: * ab eo qui utitur hyacin-
tho, & portat coronam, usque ad eum
qui operitur lino crudo: furor, ze-
lus, tumultus, fluctuatio, & timor mor-
tis, iracundia perseverans, & conten-
5 tio, * & in tempore refectionis in cu-
bili somnus noctis immutat scientiam
6 ejus. * Modicum tamquam nihil in
requie, & ab eo in somnis, quasi in die
7 respectus. * Conturbatus est in visu
cordis sui, tamquam qui evaserit in
die belli. In tempore salutis suæ exur-
rexit, & admirans ad nullum timo-
8 rem: * cum omni carne, ab homine us-
que ad pecus, & super peccatores sep-
9 tuplum. * Ad hæc mors, sanguis, con-
tentio, & rhomphæa, oppressiones,
10 fames, & contritio, & flagella: * super
iniquos creata sunt hæc omnia, & pro-
11 pter illos factus est cataclysmus. * O-
mnia, quæ de terra sunt, in terram
convertentur, & omnes aquæ in mare
12 revertentur. * Omne munus, & ini-
quitas delebitur, & fides in sæculum
13 stabit. * Substantiæ injustorum sicut
fluvius siccabuntur, & sicut tonitruum
14 magnum in pluvia personabunt. * In
aperiendo manus suas lætabitur: sic
prævaricatores in consummatione ta-
15 bescent. * Nepotes impiorum non mul-
tiplicabunt ramos, & radices immun-
16 dæ super cacumen petræ sonant. * Su-
per omnem aquam viriditas, & ad o-
ram fluminis ante omne fœnum evel-
17 letur. * Gratia sicut paradisus in be-
nedictionibus, & misericordia in sæ-
18 culum permanet. * Vita sibi sufficien-
tis operarii condulcabitur, & in ea in-
19 venies thesaurum. * Filii & ædificatio
civitatis confirmabit nomen, & super
hæc mulier immaculata computabi-
20 tur. * Vinum & musica lætificant cor:
& super utraque dilectio sapientiæ.
21 * Tibiæ & psalterium suavem faciunt
melodiam, & super utraque lingua
22 suavis. * Gratiam & speciem desidera-
bit oculus tuus, & super hæc virides
23 sationes. * Amicus & sodalis in tempo-
re convenientes, & super utrosque mu-
lier cum viro. * Fratres in adjutorium 24
in tempore tribulationis, & super eos
misericordia liberabit. * Aurum & ar- 25
gentum est constitutio pedum: & su-
per utrumque consilium beneplaci-
tum. * Facultates & virtutes exaltant 26
cor, & super hæc timor Domini. * Non 27
est in timore Domini minoratio, & non
est in eo inquirere adjutoriũ. * Timor 28
Domini sicut paradisus benedictionis,
& super omnem gloriam operuerunt
illum. * Fili in tempore vitæ tuæ ne 29
indigeas: melius est enim mori, quam
indigere. * Vir respiciens in mensam 30
alienam, non est vita ejus in cogitatio-
ne victus. alit enim animam suam ci-
bis alienis. * Vir autem disciplinatus 31
& eruditus custodiet se. * In ore im- 32
prudentis condulcabitur inopia, & in
ventre ejus ignis ardebit.

CAPUT XLI.

Memoria mortis cui est amara, & cui non: mortem non metuas, sed præteritorum & futurorum memento, contentus divina dispositione circa te: maledictio manens impios: cura boni nominis: sapientia & thesaurus absconditi inutiles: qualiter sit de peccatis erubescendum: ne faciem avertas à proximo, nec respicias mulierem alterius, neque improperes post datum.

OMors quam amara est memoria 1
tua, homini pacem habenti in
substantiis suis, * viro quieto, & cu- 2
jus viæ directæ sunt in omnibus, &
adhuc valenti accipere cibum! * O 3
mors, bonum est judicium tuum homi-
ni indigenti, & qui minoratur viribus,
* defecto ætate, & cui de omnibus cu- 4
ra est, & incredibili, qui perdit patien-
tiam! * Noli metuere judicium mor- 5
tis. Memento quæ ante te fuerunt, &
quæ superventura sunt tibi: hoc judi-
cium à Domino omni carni. * & quid 6
superveniet tibi in beneplacito Altissi-
mi? sive decem, sive centum, sive mille
anni. * Non est enim in inferno accu- 7
satio vitæ. * Filii abominationum fiunt 8
filii peccatorum, & qui conversantur
secus domos impiorum. * Filiorum pec- 9
catorum periet hereditas, & cum semi-
ne illorum assiduitas opprobrii. * De 10
patre impio queruntur filii, quoniam
propter illum sunt in opprobrio. * Væ 11
vobis viri impii, qui dereliquistis le-
gem Domini Altissimi. * Et si nati fue- 12
ritis, in maledictione nascemini: & si
mortui fueritis, in maledictione erit
pars vestra. * Omnia, quæ de terra sunt, 13
in terram convertentur; sic impii à
maledicto in perditionem. * Luctus 14
hominum in corpore ipsorum, nomen
autem impiorum delebitur. * Curam 15
habe de bono nomine: hoc enim magis
permanebit tibi, quam mille thesauri

pretiosi

16 pretiosi & magni. * Bonæ vitæ nume-
rus dierum: bonum autem nomen per-
17 manebit in ævum. * Disciplinam in
pace conservate filii. sapientia enim
abscondita, & thesaurus invisus, quæ
8 utilitas in utrisque? * Melior est ho-
mo qui abscondit stultitiam suam,
quam homo qui abscondit sapientiam
9 suam. * Verumtamen reveremini in
0 his, quæ procedunt de ore meo. * Non
est enim bonum omnem reverentiam
observare: & non omnia omnibus be-
1 ne placent in fide. * Erubescite à patre
& à matre de fornicatione: & à præ-
2 sidente & à potente de mendacio: * à
principe & à judice de delicto: à sy-
3 nagoga & plebe de iniquitate: * à so-
cio & amico de injustitia: & de loco
4 in quo habitas, * de furto, de veritate
Dei, & testamento: de discubitu in
panibus, & ab obfuscatione dati &
5 accepti: * à salutantibus de silentio: à
respectu mulieris fornicariæ: & ab
5 aversione vultus cognati. * Ne avertas
faciem à proximo tuo, & ab auferen-
7 do partem & non restituendo. * Ne re-
spicias mulierem alieni viri, & ne
scruteris ancillam ejus, neque steteris
3 ad lectum ejus. * Ab amicis de sermo-
nibus improperii: & cum dederis, ne
improperes.

CAPUT XLII.

Secretum non revelandum: à respectu personarum & aliis plerisque vitiis hic enumeratis abstinendum: datum & acceptum scribendum: de sollicita custodia filiæ, & super luxuriosam firmanda custodia: commorari mulieri periculosum: melior est autem iniquitas viri quàm mulier benè faciens: opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, sunt perfecta & desiderabilia.

NOn duplices sermonem auditus, de revelatione sermonis absconditi, & eris verè sine confusione, & invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, & ne accipias personam ut delinquas. * De lege Altissimi, & testamento, & de judicio justificare impium, * de verbo sociorum & viatorum, & de datione hereditatis amicorum, * de æqualitate stateræ & ponderum, de acquisitione multorum & paucorum, * de corruptione emptionis & negotiatorum, & de multa disciplina filiorum, & servo pessimo latus sanguinare. * Super mulierem nequam bonum est signum. * Vbi manus multæ sunt, claude; & quodcumque trades, numera, & appende: datum vero, & acceptum omne describe. * De disciplina insensati & fatui, & de senioribus, qui judicantur ab adolescentibus: & eris eruditus in omnibus,
& probabilis in conspectu omnium vi-
vorum.* Filia patris abscondita est vi- 9
gilia, & solicitudo ejus aufert somnũ,
ne forte in adolescentia sua adulta ef-
ficiatur, & cum viro commorata odi-
bilis fiat: * nequando polluatur in vir- 1
ginitate sua, & in paternis suis gravi-
da inveniatur: ne forte cum viro com-
morata transgrediatur, aut certe steri-
lis efficiatur. * Super filiam luxurio- 1
sam confirma custodiam: ne quando
faciat te in opprobrium venire inimi-
cis, à detractione in civitate, & obje-
ctione plebis, & confundat te in mul-
titudine populi. * Omni homini noli 1
intendere in specie: & in medio mulie-
rum noli commorari: * de vestimentis 1
enim procedit tinea, & à muliere ini-
quitas viri. * Melior est enim iniquitas 1
viri, quam mulier benefaciens, & mu-
lier confundens in opprobrium. * Me- 1
mor ero igitur operum Domini, & quæ
vidi annuntiabo. In sermonibus Domi-
ni opera ejus. * Sol illuminans per o- 1
mnia respexit, & gloria Domini ple-
num est opus ejus. * Nonne Dominus 1
fecit sanctos enarrare omnia mirabilia
sua, quæ confirmavit Dominus omni-
potens stabiliri in gloria sua? * Abys- 1
sum, & cor hominum investigavit: &
in astutia eorum excogitavit.* Cogno- 1
vit enim Dominus omnem scientiam, &
inspexit in signum ævi, annuntians quę
præterierunt, & quæ superventura
sunt, revelans vestigia occultorum.
* Non præterit illum omnis cogitatus, 2
& non abscondit se ab eo ullus sermo.
* Magnalia sapientiæ suæ decoravit: 21
qui est ante sæculum & usque in sæcu-
lum, neque adjectum est, * neque mi- 22
nuitur, & non eget alicujus consilio.
* Quam desiderabilia omnia opera e- 23
jus, & tamquam scintilla, quæ est con-
siderare! * Omnia hæc vivunt, & ma- 24
nent in sæculum, & in omni necessitate
omnia obaudiunt ei.* Omnia duplicia, 25
unum contra unum, & non fecit quid-
quam deesse. * Vniuscujusque confir- 26
mavit bona. Et quis satiabitur videns
gloriam ejus?

CAPUT XLIII.

Eminentia Creatoris relucet in cælorum ornatu & pulchritudine, nempe in cælo, luna, stellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab aquilone, pruina, & mari, in quo sunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum sufficit.

ALtitudinis firmamentum pulchri- 1
tudo ejus est, species cæli in visio-
ne gloriæ. * Sol in aspectu annuntians 2
in exitu, vas admirabile opus Excelsi.
* In meridiano exurit terram, & in 3
conspectu ardoris ejus quis poterit su-
stinere? Fornacem custodiens in operi-
bus ardoris: * tripliciter sol exurens 4

montes, radios igneos exsufflans, & re-
fulgens radiis suis obcæcat oculos.
5 * Magnus Dominus qui fecit illum, &
6 in sermonibus ejus festinavit iter. * Et
luna in omnibus in tempore suo, osten-
7 sio temporis, & signum ævi. * A luna
signum diei festi, luminare quod mi-
8 nuitur in consummatione. * Mensis se-
cundũ nomẽ ejus est, crescens mirabili-
9 ter in consummatione.* Vas castrorum
in excelsis, in firmamento cæli resplen-
10 dens gloriose. * Species cæli gloria
stellarum, mundum illuminans in ex-
11 celsis Dominus. * In verbis sancti sta-
bunt ad judicium, & non deficient in
12 vigiliis suis. * Vide arcum, & benedic
eum qui fecit illum: valde speciosus
13 est in splendore suo. * Gyravit cælum
in circuitu gloriæ suæ, manus Excelsi
14 aperuerunt illum. * Imperio suo acce-
leravit nivem, & accelerat coruscatio-
15 nes emittere judicii sui. * Propterea
aperti sunt thesauri, & evolaverunt
16 nebulæ sicut aves.*In magnitudine sua
posuit nubes, & confracti sunt lapides
17 grandinis.* In conspectu ejus commo-
vebuntur montes, & in voluntate ejus
18 aspirabit Notus. * Vox tonitrui ejus
verberabit terram, tempestas aquilo-
19 nis, & congregatio spiritus: * & sicut
avis deponens ad sedendum, aspergit
nivem, & sicut locusta demergens de-
20 scensus ejus. * Pulchritudinem can-
doris ejus admirabitur oculus, & su-
21 per imbrem ejus expavescet cor.* Gelu
sicut salem effundet super terram: &
dum gelaverit, fiet tamquam cacumina
22 tribuli. * Frigidus ventus aquilo fla-
vit;& gelavit crystallus ab aqua, super
omnem congregationem aquarum re-
quiescet,& sicut lorica induet se aquis.
23 * Et devorabit montes: & exuret de-
sertum,& extinguet viride, sicut igne.
24 *Medicina omnium in festinatione ne-
bulæ: & ros obvians ab ardore venien-
25 ti humilem efficiet eum. * In sermone
ejus siluit ventus, & cogitatione sua
placavit abyssum, & plantavit in illa
26 Dominus insulas. * Qui navigant ma-
re, enarrent pericula ejus: & audien-
27 tes auribus nostris admirabimur. * Il-
lic præclara opera, & mirabilia; varia
bestiarum genera,& omnium pecorum,
28 & creatura belluarum.* Propter ipsum
confirmatus est itineris finis, & in ser-
mone ejus composita sunt omnia.
29 * Multa dicemus, & deficiemus in
verbis: consummatio autem sermo-
30 num, ipse est in omnibus. * Gloriantes
ad quid valebimus? ipse enim omni-
31 potens super omnia opera sua. * Terri-
bilis Dominus, & magnus vehementer,
32 & mirabilis potentia ipsius. * Glorifi-
cantes Dominum quantumcumque po-
tueritis, supervalebit enim adhuc, &
33 admirabilis magnificentia ejus. * Be-
nedicentes Dominum, exaltate illum
quantum potestis: major enim est om-
34 ni laude. * Exaltantes eum replemini
virtute. ne laboretis: non enim com-
prehendetis. * Quis videbit eum, & e- 35
narrabit? & quis magnificabit eum si-
cut est ab initio? * Multa abscondita 36
sunt majora his: pauca enim vidimus
operum ejus. * Omnia autem Dominus 37
fecit, & piè agentibus dedit sapien-
tiam.

CAPUT XLIV.

Laus priorum patrum ac seminis eorum: primùm in genere, deinde nominatim laudantur Enoch, Noe, Abraham cui factæ sunt promissiones, Isaac, & Iacob.

Laudemus viros gloriosos,& paren- 1
tes nostros in generatione sua.
* Multam gloriam fecit Dominus ma- 2
gnificentia sua à sæculo. * Dominan- 3
tes in potestatibus suis,homines magni
virtute, & prudentia sua præditi,nun-
tiantes in prophetis dignitatem pro-
phetarum, * & imperantes in præsenti 4
populo, & virtute prudentiæ populis
sanctissima verba. * In peritia sua re- 5
quirentes modos musicos, & narrantes
carmina scripturarum. * Homines di- 6
vites in virtute, pulchritudinis stu-
dium habentes: pacificantes in domi-
bus suis. * Omnes isti in generationi- 7
bus gentis suæ gloriam adepti sunt, &
in diebus suis habentur in laudibus.
*Qui de illis nati sunt,reliquerunt no- 8
men narrandi laudes eorum: * & sunt 9
quorum non est memoria: perierunt
quasi qui non fuerint:& nati sunt,qua-
si non nati, & filii ipsorum cum ipsis.
* Sed illi viri misericordiæ sunt, quo- 10
rum pietates non defuerunt: *cum se- 11
mine eorum permanent bona,*heredi- 12
tas sancta nepotes eorum, & in testa-
mentis stetit semen eorum: * & filii 13
eorum propter illos usque in æternum
manent: semen eorum & gloria eorum
non derelinquetur.* Corpora ipsorum 14
in pace sepulta sunt, & nomen eorum
vivit in generationem & generatio-
nem. * Sapientiam ipsorum narrent 15
populi, & laudem eorum nuntiet ec-
clesia. * Henoch placuit Deo, & tran- 16
slatus est in paradisum,ut det gentibus
pœnitentiam. * Noë inventus est per- 17
fectus, justus, & in tempore iracundiæ
factus est reconciliatio. * Ideo dimis- 18
sum est reliquum terræ, cum factum
est diluvium. * Testamenta sæculi po- 19
sita sunt apud illum, ne deleri possit
diluvio omnis caro.*Abraham magnus 20
pater multitudinis gentium, & non est
inventus similis illi in gloria: qui con-
servavit legem Excelsi, & fuit in te-
stamento cum illo. * In carne ejus stare 21
fecit testamentum, & in tentatione
inventus est fidelis.* Ideo jurando 22
dedit illi gloriam in gente sua,cresce-
re illum quasi terræ cumulum, * & ut 23
stellas exaltare semen ejus, & heredi-
tare illos à mari usque ad mare, & à

24 flumine usque ad terminos terræ. * Et
in Isaac eodem modo fecit propter A-
25 braham patrem ejus. * Benedictionem
omnium Gentium dedit illi Dominus,
& testamentum confirmavit super ca-
26 put Iacob. * Agnovit eum in benedi-
ctionibus suis, & dedit illi heredita-
tem, & divisit illi partem in tribubus
27 duodecim. * Et conservavit illi homi-
nes misericordiæ, invenientes gratiam
in oculis omnis carnis.

CAPUT XLV.

De laudibus Moysi, Aaron, & Phinees: de congregatione Core interempta.

1 DIlectus Deo & hominibus Moy-
ses: cujus memoria in benedictio-
2 ne est. * Similem illum fecit in gloria
sanctorum, & magnificavit eum in ti-
more inimicorum, & in verbis suis
3 monstra placavit. * Glorificavit illum
in conspectu regum, & jussit illi coram
populo suo, & ostendit illi gloriam
4 suam. * In fide & lenitate ipsius san-
ctum fecit illum, & elegit eum ex om-
5 ni carne. * Audivit enim eum, & vo-
cem ipsius, & induxit illum in nubem.
6 * Et dedit illi coràm præcepta, & le-
gem vitæ & disciplinæ, docere Iacob
testamentum suum, & judicia sua Is-
7 rael. * Excelsum fecit Aaron fratrem
ejus, & similem sibi de tribu Levi:
8 * statuit ei testamentum æternum, &
dedit illi sacerdotium gentis: & bea-
9 tificavit illum in gloria, * & circum-
cinxit eum zona gloriæ, & induit eum
stolam gloriæ, & coronavit eum in va-
10 sis virtutis. * Circumpedes, & femo-
ralia, & humerale posuit ei, & cinxit
illum tintinnabulis aureis plurimis in
11 gyro, * dare sonitum in incessu suo, au-
ditum facere sonitum in templo, in
12 memoriam filiis gentis suæ. * Stolam
sanctam, auro, & hyacintho, & purpu-
ra, opus textile, viri sapientis, judicio
13 & veritate præditi: * torto cocco opus
artificis, gemmis pretiosis figuratis in
ligatura auri, & opere lapidarii scul-
ptis, in memoriam secundum nume-
14 rum tribuum Israel. * Corona aurea
super mitram ejus expressa signo san-
ctitatis, & gloria honoris: opus virtu-
15 tis, & desideria oculorum ornata.* Sic
pulchra ante ipsum non fuerunt talia
16 usque ad originem. * Non est indutus
illa alienigena aliquis, sed tantum filii
ipsius soli, & nepotes ejus per omne
17 tempus. * Sacrificia ipsius consumpta
18 sunt igne quotidie. * Complevit Moy-
ses manus ejus, & unxit illum oleo
19 sancto. * Factum est illi in testamen-
tum æternum, & semini ejus sicut dies
cæli, fungi sacerdotio, & habere lau-
dem, & glorificare populum suum in
20 nomine ejus. * Ipsum elegit ab omni
vivente, offerre sacrificium Deo, in-
censum, & bonum odorem, in memo-
21 riam placare pro populo suo: * & de-
dit illi in præceptis suis potestatem,
in testamentis judiciorum, docere
Iacob testimonia, & in lege sua lucem
dare Israel. * Quia contra illum stete- 22
runt alieni, & propter invidiam cir-
cumdederunt illum homines in deser-
to, qui erant cum Dathan & Abiron,
& congregatio Core in iracundia. * Vi- 23
dit Dominus Deus, & non placuit illi,
& consumpti sunt in impetu iracun-
diæ. * Fecit illis monstra, & consum- 24
psit illos in flamma ignis. * Et addidit 25
Aaron gloriam, & dedit illi heredita-
tem, & primitias frugum terræ divisit
illi. * Panem ipsis in primis paravit in 26
satietatem: nam & sacrificia Domini
edent, quæ dedit illi & semini ejus.
* Ceterum in terra gentes non heredi- 27
tabit, & pars non est illi in gente:
ipse est enim pars ejus, & hereditas.
* Phinees filius Eleazari tertius in 28
gloria est, imitando eum in timore Do-
mini: * & stare in reverentia gentis: 29
in bonitate & alacritate animæ suæ
placuit Deo pro Israel. * Ideo statuit 30
illi testamentum pacis, principem san-
ctorum & gentis suæ, ut sit illi & se-
mini ejus sacerdotii dignitas in æter-
num. * Et testamentum David regi fi- 31
lio Iesse de tribu Iuda, hereditas ipsi
& semini ejus, ut daret sapientiam in
cor nostrum judicare gentem suam in
justitia, ne abolerentur bona ipsorum,
& gloriam ipsorum in gentem eorum
æternam fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Iesue, Caleb, & Samuelis.

FOrtis in bello Iesus Nave, succes- 1
sor Moysi in Prophetis, qui fuit
magnus secundum nomen suum, * ma- 2
ximus in salutem electorum Dei, expu-
gnare insurgentes hostes, ut conseque-
retur hereditatem Israel. * Quam glo- 3
riam adeptus est in tollendo manus
suas, & jactando contra civitates
rhomphæas? * Quis ante illum sic re- 4
stitit? Nam hostes ipse Dominus per-
duxit. * An non in iracundia ejus im- 5
peditus est sol, & una dies facta est
quasi duo? * Invocavit Altissimum po- 6
tentem in oppugnando inimicos undi-
que, & audivit illum magnus & san-
ctus Deus in saxis grandinis virtutis
valde fortis. * Impetum fecit contra 7
gentem hostilem, & in descensu per-
didit contrarios, * ut cognoscant Gen- 8
tes potentiam ejus, quia contra Deum
pugnare non est facile. Et secutus est à
tergo potentis: * & in diebus Moysi mi- 9
sericordiam fecit ipse, & Caleb filius
Iephone, stare contra hostem, & prohi-
bere gentem à peccatis, & perfringere
murmur malitiæ. * Et ipsi duo constitu- 10
ti, à periculo liberati sunt à numero
sexcentorū millium peditum, inducere
illos in hereditatem, in terrā quæ ma-
nat lac & mel. * Et dedit Dominus ipsi 11

Caleb fortitudinem, & usque in sene-
ctutem permansit illi virtus, ut ascen-
deret in excelsum terræ locū, & semen
2 ipsius obtinuit hereditatem :* ut vide-
rent omnes filii Israel, quia bonum est
3 obsequi sancto Deo. * Et judices sin-
guli suo nomine, quorum non est cor-
ruptum cor: qui non aversi sunt à Do-
4 mino, * ut sit memoria illorum in be-
nedictione, & ossa eorum pullulent de
5 loco suo, * & nomen eorum perma-
neat in æternum, permanens ad fi-
lios illorum, sanctorum virorum glo-
6 ria. * Dilectus à Domino Deo suo Sa-
muel propheta Domini, renovavit im-
perium, & unxit principes in gente
7 sua. * In lege Domini congregationem
judicavit, & vidit Deus Iacob, & in
8 fide sua probatus est propheta. * Et co-
gnitus est in verbis suis fidelis, quia
9 vidit Deum lucis: * & invocavit Do-
minum omnipotentem, in oppugnan-
do hostes circumstantes undique, in
10 oblatione agni inviolati. * Et into-
nuit de cælo Dominus, & in sonitu
11 magno auditam fecit vocem suam, * &
contrivit principes Tyriorum, & omnes
12 duces Philisthiim: * & ante tempus
finis vitæ suæ & sæculi, testimonium
præbuit in conspectu Domini, & Chri-
sti; pecunias & usque ad calceamenta
ab omni carne non accepit, & non ac-
13 cusavit illum homo.* Et post hoc dor-
mivit, & notum fecit regi, & ostendit
illi finem vitæ suæ, & exaltavit vocem
suam de terra in prophetia delere im-
pietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

1 POst hæc surrexit Nathan propheta
2 in diebus David. * Et quasi adeps
separatus à carne, sic David à filiis If-
3 rael. * Cum leonibus lusit quasi cum
agnis: & in ursis similiter fecit sicut
in agnis ovium, in juventute sua.
4 * Numquid non occidit gigantem, &
5 abstulit opprobrium de gente?* In tol-
lendo manum, saxo fundæ dejecit ex-
6 ultationem Goliæ: * nam invocavit
Dominum omnipotentem, & dedit in
dextera ejus tollere hominem fortem
in bello, & exaltare cornu gentis suæ.
7 * Sic in decem millibus glorificavit
eum, & laudavit eum in benedictio-
nibus Domini, in offerendo illi coro-
8 nam gloriæ: * contrivit enim inimicos
undique, & extirpavit Philisthiim
contrarios usque in hodiernum diem:
contrivit cornu ipsorum usq; in æter-
9 num. * In omni opere dedit confessio-
nem Sancto, & Excelso in verbo glo-
10 riæ.* De omni corde suo laudavit Do-
minum, & dilexit Deum, qui fecit il-
lum: & dedit illi contra inimicos po-
11 tentiam: * & stare fecit cantores con-
tra altare, & in sono eorum dulces fe-
cit modos. * Et dedit in celebrationi- 12
bus decus, & ornavit tempora usque
ad consummationem vitæ, ut lauda-
rent nomen sanctum Domini, & ampli-
ficarent mane Dei sanctitatem. * Do- 13
minus purgavit peccata ipsius, & ex-
altavit in æternum cornu ejus: & de-
dit illi testamentum regni, & sedem
gloriæ in Israel. * Post ipsum surrexit 14
filius sensatus, & propter illum deje-
cit omnem potentiam inimicorum.
* Salomon imperavit in diebus pacis, 15
cui subjecit Deus omnes hostes, ut
conderet domum in nomine suo, & pa-
raret sanctitatem in sempiternum:
quemadmodum eruditus es in juven-
tute tua,* & impletus es, quasi flumen, 16
sapientia, & terram retexit anima tua.
* Et replesti in comparationibus æni- 17
gmata: ad insulas longe divulgatum est
nomen tuū, & dilectus es in pace tua.
* In cantilenis, & proverbiis, & com- 18
parationibus, & interpretationibus,
miratæ sūt terræ, *& in nomine Domi- 19
ni Dei, cui est cognomen, Deus Israel.
*Collegisti quasi aurichalcū aurū, & ut 20
plumbū complesti argentū, *& inclina- 21
sti femora tua mulieribus: potestatem
habuisti in corpore tuo, * dedisti ma- 22
culam in gloria tua, & profanasti se-
men tuum inducere iracundiam ad li-
beros tuos, & incitari stultitiam tuam,
* ut faceres imperium bipartitum, & 23
ex Ephraim imperare imperium du-
rum.* Deus autem non derelinquet mi- 24
sericordiam suam, & non corrumpet
nec delebit opera sua, neque perdet à
stirpe nepotes electi sui: & semen e-
jus, qui diligit Dominum, non corrum-
pet. * Dedit autem reliquum Iacob, & 25
David de ipsa stirpe. * Et finem habuit 26
Salomon cum patribus suis. * Et dere- 27
liquit post se de semine suo, gentis
stultitiam, * & imminutum a pruden- 28
tia, Roboam, qui avertit gentem consi-
lio suo: * & Ieroboam filium Nabat, 29
qui peccare fecit Israel, & dedit viam
peccandi Ephraim, & plurima redun-
daverunt peccata ipsorum. * Valde a- 30
verterunt illos à terra sua. * Et quæsi- 31
vit omnes nequitias, usque dum per-
veniret ad illos defensio, & ab omni-
bus peccatis liberavit eos.

CAPUT XLVIII.

Laudes Eliæ, Elisei, Ezechiæ, & Isaiæ, quorum oratione Deus liberavit Israel ab exercitu Sennacherib.

ET surrexit Elias propheta, quasi 1
ignis, & verbum ipsius quasi facula
ardebat.* Qui induxit in illos famem, 2
& irritantes illum invidia sua pauci
facti sunt. non enim poterant sustine-
re præcepta Domini. * Verbo Domini 3
continuit cælum, & dejecit de cælo
ignem ter. * sic amplificatus est Elias 4
in mirabilibus suis. Et quis potest si-
militer sic gloriari tibi?* Qui sustulisti 5

mortuum ab inferis de sorte mortis in
6 verbo Domini Dei. * Qui dejecisti re-
ges ad perniciem, & confregisti facile
potentiam ipsorum, & gloriosos de le-
7 cto suo. * Qui audis in Sina judi-
cium, & in Horeb judicia defensionis.
8 * Qui ungis reges ad pœnitentiam, &
prophetas facis successores post te.
9 * Qui receptus es in turbine ignis, in
10 curru equorum igneorum. * Qui scri-
ptus es in judiciis temporum lenire i-
racundiam Domini; conciliare cor pa-
tris ad filium, & restituere tribus Ia-
11 cob. * Beati sunt, qui te viderunt, & in
12 amicitia tua decorati sunt. * nam nos
vita vivimus tantum, post mortem au-
13 tem non erit tale nomen nostrum. * E-
lias quidem in turbine tectus est, & in
Eliseo completus est spiritus ejus: in
diebus suis non pertimuit principem,
14 & potentia nemo vicit illum. * nec su-
peravit illum verbum aliquod, &
mortuum prophetavit corpus ejus.
15 * In vita sua fecit monstra, & in morte
16 mirabilia operatus est. * In omnibus
istis non pœnituit populus, & non re-
cesserunt à peccatis suis, usque dum e-
jecti sunt de terra sua, & dispersi sunt
17 in omnem terram: * & relicta est gens
perpauca, & princeps in domo David.
18 * Quidam ipsorum fecerunt quod pla-
ceret Deo: alii autem multa commi-
19 serunt peccata. * Ezechias munivit ci-
vitatem suam, & induxit in medium
ipsius aquam, & fodit ferro rupem, &
20 ædificavit ad aquam puteum. * In die-
bus ipsius ascendit Sennacherib, & mi-
sit Rabsacen, & sustulit manum suam
contra illos, & extulit manum suam in
Sion, & superbus factus est potentia
21 sua. * Tunc mota sunt corda, & ma-
nus ipsorum: & doluerunt quasi par-
22 turientes mulieres. * Et invocaverunt
Dominum misericordem, & expan-
dentes manus suas, extulerunt ad cæ-
lum: & sanctus Dominus Deus audi-
23 vit cito vocem ipsorum. * Non est com-
memoratus peccatorum illorum, ne-
que dedit illos inimicis suis, sed pur-
gavit eos in manu Isaiæ sancti prophe-
24 tæ. * Dejecit castra Assyriorum, & con-
25 trivit illos Angelus Domini. * nam fe-
cit Ezechias quod placuit Deo, & for-
titer ivit in via David patris sui, quam
mandavit illi Isaias propheta magnus,
26 & fidelis in conspectu Dei. * In die-
bus ipsius retro rediit Sol, & addidit
27 regi vitam. * Spiritu magno vidit ul-
tima, & consolatus est lugentes in
28 Sion. Vsque in sempiternum * osten-
dit futura, & abscondita antequam
evenirent.

CAPUT XLIX.

De Iosia, & quòd omnes reges Iuda, præter David, Ezechiam, & Iosiam, fuerunt peccatores: de Ieremia, Ezechiele, & Zorobabel, Iesu filio Iosedech, Nehemia, Enoch, Ioseph, Seth, & Sem.

MEmoria Iosiæ in compositionem 1
odoris facta opus pigmentarii.
*In omni ore quasi mel indulcabitur e- 2
jus memoria, & ut musica in convivio
vini. *Ipse est directus divinitus in pœ- 3
nitentiam gentis, & tulit abominatio-
nes impietatis. * Et gubernavit ad Do- 4
minum cor ipsius, & in diebus pecca-
torum corroboravit pietatem. * Præ- 5
ter David, & Ezechiam, & Iosiam,
omnes peccatum commiserunt: * nam 6
reliquerunt legem Altissimi reges Iu-
da, & contempserunt timorem Dei.
* Dederunt enim regnum suum aliis, 7
& gloriam suam alienigenæ genti. *In- 8
cenderunt electam sanctitatis civita-
tem, & desertas fecerunt vias ipsius in
manu Ieremiæ. * Nam male tractave- 9
runt illum, qui à ventre matris conse-
cratus est propheta, evertere, & eruere,
& perdere, & iterum ædificare, & re-
novare. * Ezechiel qui vidit conspe- 10
ctum gloriæ, quam ostendit illi in cur-
ru Cherubim. * Nam commemoratus 11
est inimicorum in imbre, benefacere
illis qui ostenderunt rectas vias. * Et 12
duodecim prophetarum ossa pullulent
de loco suo: nam corroboraverunt Ia-
cob, & redemerunt se in fide virtutis.
* Quomodo amplificemus Zorobabel? 13
nam & ipse quasi signum in dextera
manu; * sic & Iesum filium Iosedec? 14
qui in diebus suis ædificaverunt do-
mum, & exaltaverunt templum san-
ctum Domino, paratum in gloriam
sempiternam. * Et Nehemias in me- 15
moria multi temporis, qui erexit no-
bis muros eversos, & stare fecit portas
& seras, qui erexit domos nostras. *Ne- 16
mo natus est in terra qualis Henoch:
nam & ipse receptus est à terra. * Ne- 17
que ut Ioseph; qui natus est homo,
princeps fratrum, firmamentum gentis,
rector fratrum, stabilimentum populi:
* & ossa ipsius visitata sunt, & post 18
mortem prophetaverunt. * Seth & 19
Sem apud homines gloriam adepti
sunt; & super omnem animam in ori-
gine Adam.

CAPUT L.

Simonis pontificis filii Oniæ preconia narrantur celeberrima: duæ gentes odio habitæ, & tertia stulta: de Iesu filio Sirach hujus libri auctore.

SImon Oniæ filius, sacerdos magnus, 1
qui in vita sua suffulsit domũ, & in

diebus suis corroboravit templum.
2 * Templi etiam altitudo ab ipso fun-
data est, duplex ædificatio & excelsi
3 parietes templi. * In diebus ipsius e-
manaverunt putei aquarum, & quasi
4 mare adimpleti sunt supra modũ. *Qui
curavit gentem suam, & liberavit eam
5 à perditione. * Qui prævaluit amplifi-
care civitatem, qui adeptus est gloriam
in conversatione gentis: & ingressum
6 domus & atrii amplificavit. * Quasi
stella matutina in medio nebulæ, &
quasi luna plena in diebus suis lucet.
7 * Et quasi sol refulgens, sic ille effulsit
8 in templo Dei. * Quasi arcus refulgens
inter nebulas gloriæ, & quasi flos rosa-
rum in diebus vernis, & quasi lilia quę
sunt in transitu aquæ, & quasi thus re-
9 dolens in diebus æstatis. * Quasi ignis
10 effulgens, & thus ardens in igne. *Quasi
vas auri solidũ, ornatũ omni lapide pre-
11 tioso. *Quasi oliva pullulans, & cypres-
sus in altitudinem se extollens, in ac-
cipiendo ipsum stolam glorię, & vestiri
12 eum in consummationem virtutis. * In
ascensu altaris sancti, gloriam dedit
13 sanctitatis amictum. * In accipiendo
autem partes de manu sacerdotum, &
ipse stans juxta aram. Et circa illum
corona fratrum: quasi plantario cedri
14 in monte Libano, * sic circa illum ste-
terunt quasi rami palmæ, & omnes filii
15 Aaron in gloria sua. * Oblatio autem
Domini in manibus ipsorum, coram o-
mni synagoga Israel: & consummatione
fungens in ara, amplificare oblationem
16 excelsi regis * porrexit manum suam
in libatione, & libavit de sanguine u-
17 væ. * Effudit in fundamento altaris
odorem divinum excelso principi.
18 * Tunc exclamaverunt filii Aaron, in
tubis productilibus sonuerunt, & au-
ditam fecerunt vocem magnam in me-
19 moriam coram Deo. * Tunc omnis po-
pulus simul properaverunt, & cecide-
runt in faciem super terram, adorare
Dominum Deum suum, & dare preces
20 omnipotenti Deo excelso. * Et ampli-
ficaverunt psallentes in vocibus suis,
& in magna domo auctus est sonus sua-
21 vitatis plenus. * Et rogavit populus
Dominum excelsum in prece, usque-
dum perfectus est honor Domini, &
22 munus suum perfecerunt. * Tunc de-
scendens, manus suas extulit in om-
nem congregationem filiorum Israel
dare gloriam Deo à labiis suis, & in
23 nomine ipsius gloriari: * & iteravit o-
rationem suam, volens ostendere vir-
24 tutem Dei. * Et nunc orate Deum om-
nium, qui magna fecit in omni terra,
qui auxit dies nostros à ventre matris
nostræ & fecit nobiscum secundum
25 suam misericordiam: * det nobis ju-
cunditatem cordis, & fieri pacem in
diebus nostris in Israel per dies sem-
26 piternos; * credere Israel nobiscum es-
se Dei misericordiam, ut liberet nos
27 in diebus suis. * Duas gentes odit ani-
ma mea: tertia autem non est gens,
quam oderim: * qui sedent in monte 28
Seir, & Philisthiim, & stultus popu-
lus qui habitat in Sichimis. * Doctri- 29
nam sapientiæ & disciplinæ scripsit in
codice isto Iesus filius Sirach Ierosoly-
mita, qui renovavit sapientiam de cor-
de suo. * Beatus, qui in istis versatur 30
bonis: qui ponit illa in corde suo, sa-
piens erit semper. * Si enim hæc fece- 31
rit, ad omnia valebit: quia lux Dei,
vestigium ejus est.

CAPUT LI.

Dei laus, exaltatio, & gratiarum actio.

ORatio Iesu filii Sirach: Confite- 1
bor tibi Domine rex, & collauda-
bo te Deum salvatorẽ meum. *Confite- 2
bor nomini tuo: quoniam adjutor &
protector factus es mihi, * & liberasti 3
corpus meum à perditione, à laqueo
linguæ iniquæ, & à labiis operantium
mendacium, & in conspectu astantium
factus es mihi adjutor. * Et liberasti 4
me secundum multitudinem miseri-
cordiæ nominis tui à rugientibus,
præparatis ad escam, * de manibus 5
quærentium animam meam, & de por-
tis tribulationum quæ circumdede-
runt me: * à pressura flammæ quæ cir- 6
cumdedit me, & in medio ignis non
sum æstuatus: * de altitudine ventris 7
inferi, & à lingua coinquinata, & à
verbo mendacii, à rege iniquo, & à
lingua injusta: * laudabit usque ad 8
mortem anima mea Dominum, * & 9
vita mea appropinquans erat in in-
ferno deorsum. * Circumdederunt me 10
undique, & non erat qui adjuvaret.
Respiciens eram ad adjutorium homi-
num, & non erat. * Memoratus sum 11
misericordiæ tuæ Domine, & opera-
tionis tuæ, quæ à sæculo sunt: * quo- 12
niam eruis sustinentes te Domine, &
liberas eos de manibus gentium. * Ex- 13
altasti super terram habitationem me-
am, & pro morte defluente deprecatus
sum. * Invocavi Dominum patrem Do- 14
mini mei, ut non derelinquat me in
die tribulationis meæ, & in tempore
superborum sine adjutorio. * Laudabo 15
nomen tuum assidue, & collaudabo
illud in confessione, & exaudita est
oratio mea. * Et liberasti me de perdi- 16
tione, & eripuisti me de tempore ini-
quo. * Propterea confitebor, & laudem 17
dicam tibi, & benedicam nomini Do-
mini. * Cum adhuc junior essem prius- 18
quam oberrarem, quæsivi sapientiam
palam in oratione mea. * Ante tem- 19
plum postulabam pro illa, & usque
in novissimis inquiram eam. Et efflo-
ruit tamquam præcox uva, * lætatum 20
est cor meum in ea. Ambulavit pes
meus iter rectum, à juventute mea in-
vestigabam eam. *Inclinavi modice au- 21
rem meam, & excepi illam. * Multam 22

inveni

inveni in meipso sapientiam, & mul-
23 tum profeci in ea.*Danti mihi sapien-
24 tiam, dabo gloriam. *Consiliatus sum
enim ut facerem illam : zelatus sum
25 bonum,& non confundar. *Colluctata
est anima mea in illa, & in faciendo
26 eam confirmatus sum. *Manus meas
extendi in altum, & insipientiam ejus
27 luxi. *Animam meam direxi ad illam,
28 & in agnitione inveni eam. *Possedi
cum ipsa cor ab initio : propter hoc
29 non derelinquar. *Venter meus con-
turbatus est quærendo illam: propterea
30 bonam possidebo possessionem. *Dedit
mihi Dominus linguam mercedem
31 meam:& in ipsa laudabo eum.*Appro-
piate ad me indocti,& congregate vos
32 in domum disciplinæ. *quid adhuc re-
tardatis ? & quid dicitis in his ? ani-
33 mæ vestrę sitiunt vehementer. *Aperui
os meum, & locutus sum: Comparate
34 vobis sine argento, *& collum vestrum
subjicite jugo, & suscipiat anima ve-
stra disciplinam : in proximo est enim
35 invenire eam. *Videte oculis vestris,
quia modicum laboravi, & inveni mi-
36 hi multam requiem. *Assumite disci-
plinam in multo numero argenti, &
37 copiosum aurum possidete in ea. *Læ-
tetur anima vestra in misericordia
ejus, & non confundemini in laude
38 ipsius. *Operamini opus vestrum ante
tempus, & dabit vobis mercedem ve-
stram in tempore suo.

PROPHETIA ISAIÆ.

CAPUT I.

Tempus quo prophetavit Isaias super Judam & Jerusalem, qua ob suam ingratitudinem aliaq; scelera, omni pœnarum genere à Deo percussa, non est ad eum reversa: quamobrem dicit miserrimam imminere ipsi desolationem: victimæ & sollemnitates ipsius rejiciuntur: & quid facere debeat ut in gratiam à Deo recipiatur: rursum ob defectionem à pristina virtute in varia peccata, gravem vindictam, & futuram tandem ipsius liberationem, & in feliciorem statum restitutionem vaticinatur.

1 VIsio Isaię filii Amos, quam vidit
super Iudam & Ierusalem, in
diebus Oziæ, Ioathan, Achaz,
2 & Ezechiæ, regum Iuda. *Audi-
te cæli, & auribus percipe terra, quo-
niam Dominus locutus est. Filios enu-
trivi, & exaltavi : ipsi autem spreve-
3 runt me. *Cognovit bos possessorem
suum, & asinus præsepe domini sui:
Israel autem me non cognovit, & po-
pulus meus non intellexit. *Væ genti
peccatrici, populo gravi iniquitate, 4
semini nequam, filiis sceleratis: dere-
liquerunt Dominum, blasphemaverunt
sanctum Israel, abalienati sunt retror-
sum. *Super quo percutiam vos ultra, 5
addentes prævaricationem ? omne ca-
put languidum, & omne cor mœ-
rens. *A planta pedis usque ad verti-
cem, non est in eo sanitas : vulnus, & 6
livor, & plaga tumens, non est cir-
cumligata, nec curata medicamine, ne-
que fota oleo. *Terra vestra deserta, 7
civitates vestræ succensæ igni : regio-
nem vestram coram vobis alieni devo-
rant, & desolabitur sicut in vastitate
hostili. *Et derelinquetur filia Sion 8
ut umbraculum in vinea, & sicut tugu-
rium in cucumerario, & sicut civitas,
quæ vastatur. *Nisi Dominus exerci- 9
tuum reliquisset nobis semen, quasi
Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrha
similes essemus. *Audite verbum Do-
mini principes Sodomorum, percipite 10
auribus legem Dei nostri populus Go-
morrhæ. *Quò mihi multitudinem 11
victimarum vestrarum, dicit Domi-
nus ? plenus sum. holocausta arietum,
& adipem pinguium, & sanguinem vi-
tulorum, & agnorum, & hircorum,
nolui. *Cum veniretis ante conspe- 12
ctum meum, quis quæsivit hæc de ma-
nibus vestris, ut ambularetis in atriis
meis ? *ne offeratis ultra sacrificium 13
frustra: incensum abominatio est mihi.
Neomeniam, & sabbatum, & festivi-
tates alias non feram, iniqui sunt cœ-
tus vestri : *calendas vestras, & sol- 14
lemnitates vestras, odivit anima mea:
facta sunt mihi molesta, laboravi susti-
nens. *Et cum extenderitis manus ve- 15
stras, avertam oculos meos à vobis: &
cum multiplicaveritis orationem, non
exaudiam: manus enim vestræ sangui-
ne plenæ sunt. *Lavamini, mundi esto- 16
te, auferte malum cogitationum ve-
strarum ab oculis meis: quiescite agere
perverse, *discite benefacere : quæ- 17
rite judicium, subvenite oppresso, ju-
dicate pupillo, defendite viduam. *Et 1
venite, & arguite me, dicit Dominus:
si fuerint peccata vestra ut coccinum,
quasi nix dealbabuntur : & si fuerint
rubra quasi vermiculus, velut lana alba
erunt. *Si volueritis, & audieritis 1
me, bona terræ comedetis. *Quod si 2
nolueritis, & me ad iracundiam pro-
vocaveritis : gladius devorabit vos,
quia os Domini locutum est. *Quomo- 2
do facta est meretrix civitas fidelis;
plena judicii ? justitia habitavit in ea,
nunc autem homicidæ. *Argentum 2
tuum versum est in scoriam : vinum
tuum mistum est aqua. *Principes tui 2
infideles, socii furum: omnes diligunt
munera, sequuntur retributiones. Pu-
pillo non judicant:& causa viduæ non
ingreditur ad illos. *Propter hoc ait
Dominus Deus exercituum fortis Israel:

Heu, consolabor super hostibus meis,
& vindicabor de inimicis meis. * Et
convertam manum meam ad te, & exco-
quam ad purum scoriam tuam, & au-
feram omne stannum tuum. * Et resti-
tuam judices tuos ut fuerunt prius, &
consiliarios tuos sicut antiquitus: post
hæc vocaberis civitas justi, urbs fide-
lis. * Sion in judicio redimetur, &
reducent eam in justitia: * & conteret
scelestos, & peccatores simul: & qui
dereliquerunt Dominum, consumen-
tur. * Confundentur enim ab idolis,
quibus sacrificaverunt: & erubescetis
super hortis, quos elegeratis, * cum
fueritis velut quercus defluentibus fo-
liis, & velut hortus absque aqua. *Et
erit fortitudo vestra ut favilla stuppæ,
& opus vestrum quasi scintilla: & suc-
cendetur utrumque simul, & non erit
qui extinguat.

CAPUT II.

Ad montem domus Domini fluent omnes gentes, & de Sion exibit lex, nec ultra bello molestabitur: domus verò Iacob ob idololatriam, avaritiam & reliqua scelera abjicietur: superbi humiliabuntur, & solus Dominus exaltabitur.

VErbum, quod vidit Isaias, filius
Amos, super Iuda & Ierusalem.
*Et erit in novissimis diebus præpara-
tus mons domus Domini in vertice
montium, & elevabitur super colles, &
fluent ad eum omnes gentes. *Et ibunt
populi multi, & dicent: Venite &
ascendamus ad montem Domini, & ad
domum Dei Iacob, & docebit nos vias
suas, & ambulabimus in semitis ejus:
quia de Sion exibit lex, & verbum Do-
mini de Ierusalem. *Et judicabit Gen-
tes, & arguet populos multos: & con-
flabunt gladios suos in vomeres, &
lanceas suas in falces: non levabit gens
contra gentem gladium, nec exerce-
buntur ultra ad prælium. * Domus Ia-
cob venite, & ambulemus in lumine
Domini. * Projecisti enim populum
tuum domum Iacob: quia repleti sunt
ut olim, & augures habuerunt ut Phi-
listhiim, & pueris alienis adhæserunt.
*Repleta est terra argento & auro: &
non est finis thesaurorum ejus: * & re-
pleta est terra ejus equis: & innumera-
biles quadrigæ ejus. Et repleta est ter-
ra ejus idolis: opus manuum suarum
adoraverunt, quod fecerunt digiti eo-
rum. * Et incurvavit se homo, & hu-
miliatus est vir: ne ergo dimittas eis.
* Ingredere in petram: & abscondere
in fossa humo à facie timoris Domini,
& à gloria majestatis ejus. * Oculi
sublimes hominis humiliati sunt, &
incurvabitur altitudo virorum, exal-
tabitur autem Dominus solus in die
illa. * Quia dies Domini exercituum
super omnem superbum, & excelsum,
& super omnem arrogantem: & humi-
liabitur. * Et super omnes cedros Li- 13
bani sublimes, & erectas, & super om-
nes quercus Basan. * Et super omnes 14
montes excelsos, & super omnes colles
elevatos. *Et super omnem turrim ex- 15
celsam, & super omnem murum muni-
tum, * & super omnes naves Tharsis, 16
& super omne quod visu pulchrum est.
* Et incurvabitur sublimitas homi- 17
num, & humiliabitur altitudo viro-
rum, & elevabitur Dominus solus in
die illa: *& idola penitus contererentur: 18
*& introibunt in speluncas petrarum, 19
& in voragines terræ, à facie formidi-
nis Domini, & à gloria majestatis ejus,
cum surrexerit percutere terram. * In 20
die illa projiciet homo idola argenti
sui, & simulachra auri sui, quæ fecerat
sibi ut adoraret, talpas & vespertilio-
nes. * Et ingredietur scissuras petra- 21
rum, & in cavernas saxorum, à facie
formidinis Domini, & à gloria maje-
statis ejus, cum surrexerit percutere
terram. * Quiescite ergo ab homine, 22
cujus spiritus in naribus ejus est, quia
excelsus reputatus est ipse.

CAPUT III.

Futura Judæorum ob sua peccata gravis afflictio ac desertio: & puerorum atque effœminatorum dominium: peccata superiorum arguit: item superbiam & curiosam lasciviam filiarum Sion in ignominiam vertendam prædicit.

ECce enim dominator Dominus ex- 1
ercituum auferet à Ierusalem, & à
Iuda validum & fortem, omne robur
panis, & omne robur aquæ; *fortem, 2
& virum bellatorem, judicem, & pro-
phetam, & ariolum, & senem; *Princi- 3
pem super quinquaginta, & honorabi-
lem vultu, & consiliarium, & sapien-
tem de architectis, & prudentem elo-
quii mystici. * Et dabo pueros princi- 4
pes eorum, & effeminati dominabun-
tur eis. * Et irruet populus, vir ad vi- 5
rum, & unusquisque ad proximum
suum: tumultuabitur puer contra se-
nem, & ignobilis contra nobilem.
*Apprehendet enim vir fratrem suum 6
domesticum patris sui: Vestimentum
tibi est, princeps esto noster, ruina au-
tem hæc sub manu tua. *Respondebit 7
in die illa, dicens: Non sum medicus,
& in domo mea non est panis, neque
vestimentum: nolite constituere me
principem populi. *Ruit enim Ierusa- 8
lem, & Iudas concidit: quia lingua eo-
rum & adinventiones eorum contra
Dominum, ut provocarent oculos ma-
jestatis ejus. * Agnitio vultus eorum 9
respondit eis: & peccatum suum quasi
Sodoma prædicaverunt, nec absconde-
runt: væ animæ eorum, quoniam red-
dita sunt eis mala. * Dicite justo quo- 10
niam bene, quoniam fructum adinven-

tionum

11 tionum suarum comedet. * Væ impio
in malum: retributio enim manuum
12 ejus fiet ei. * Populum meum exactores
sui spoliaverunt, & mulieres dominatæ
sunt eis. Popule meus, qui te
beatum dicunt, ipsi te decipiunt, &
13 viam gressuum tuorum dissipant. *Stat
ad judicandum Dominus, & stat ad ju-
14 dicandos populos. *Dominus ad judicium
veniet cum senibus populi sui, &
principibus ejus: vos enim depasti estis
vineam, & rapina pauperis in domo
15 vestra. * Quare atteritis populum
meum, & facies pauperum commolitis,
dicit Dominus Deus exercituum?
16 *Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ
sunt filiæ Sion, & ambulaverunt
extento collo, & nutibus oculorum
ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus
suis, & composito gradu incede-
17 bant: * Decalvabit Dominus verticem
filiarum Sion, & Dominus crinem ea-
18 rum nudabit. *In die illa auferet Dominus
ornamentum calceamentorum,
19 & lunulas, * & torques, & monilia, &
20 armillas, & mitras, * & discriminalia,
& periscelidas, & murenulas, & olfa-
21 ctoriola, & inaures, * & annulos, &
22 gemmas in fronte pendentes, *& mutatoria,
& palliola, & linteamina, &
23 acus. *& specula, & sindones, & vit-
24 tas, & theristra. *Et erit pro suavi odore
fœtor, & pro zona funiculus, & pro
crispanti crine calvitium, & pro fascia
25 pectorali cilicium. *Pulcherrimi quoque
viri tui gladio cadent, & fortes
26 tui in prælio. * Et mœrebunt atque
lugebunt portæ ejus, & desolata in
terra sedebit.

CAPUT IV.

Septem mulieres unum maritum appetent: germen Domini exaltabitur: & reliquiæ Israel ablutis earum sordibus salvæ erunt, magnaq; securitate & fœlicitate afficientur.

1 ET apprehendent septem mulieres
virum unum in die illa, dicentes:
Panem nostrum comedemus, & vestimentis
nostris operiemur: tantummodo
invocetur nomen tuum super nos,
2 aufer opprobrium nostrum. *In die illa,
erit germen Domini in magnificentia
& gloria, & fructus terræ sublimis,
& exultatio his, qui salvati fuerint de
3 Israel. * Et erit: Omnis qui relictus
fuerit in Sion, & residuus in Ierusalem,
sanctus vocabitur, omnis qui scriptus
4 est in vita in Ierusalem. * Si abluerit
Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem
Ierusalem laverit de medio
ejus, in spiritu judicii, & spiritu ar-
5 doris. *Et creabit Dominus super omnem
locum Montis Sion, & ubi invocatus
est, nubem per diem, & fumum
& splendorem ignis flammantis in nocte:
super omnem enim gloriam prote-
6 ctio. *Et tabernaculum erit in umbraculum
diei ab æstu, & in securitatem,
& absconsionem à turbine, & à pluvia.

CAPUT V.

Sub figura vineæ sterilis in direptionem traditæ, prophetat judicium & desertionem Iudæorum, ipsorumque peccata describuntur: avaritia in coadunandis possessionibus: ebrietas & contemptus scientiæ Dei: inferni dilatatio: humiliatio superborum, & exaltatio Dei: felicitas quoque justorum, & væ diversis peccatorum generibus denuntiatur: & signum in nationibus elevandum contra Iudæos.

CAntabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ suæ. Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei. *Et sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & ædificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea: & expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas. * Nunc ergo habitatores Ierusalem & viri Iuda judicate inter me & vineam meam. *Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? an quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas? * Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, & erit in direptionem: diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem. * Et ponam eam desertam: non putabitur, & non fodietur: & ascendent vepres & spinæ: & nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem. *Vinea enim Domini exercituum, domus Israel est: & vir Iuda, germen ejus delectabile: & expectavi ut faceret judicium, & ecce iniquitas; & justitiam, & ecce clamor. * Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci: numquid habitabitis vos soli in medio terræ? *In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum: Nisi domus multæ desertæ fuerint, grandes & pulchræ, absque habitatore. *Decem enim jugera vinearum facient lagunculam unam, & triginta modii sementis facient modios tres. *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis. *Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conviviis vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum ejus consideratis. * Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus siti exaruit. *Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino: & descendent fortes ejus, & populus ejus, & sublimes gloriosiq; ejus ad eũ. *Et incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi subli-

ıium deprimentur. * Et exaltabitur
Dominus exercituum in judicio, &
Deus sanctus sanctificabitur in justi-
ia. * Et pascentur agni juxta ordi-
nem suum, & deserta in ubertatem
ersa advenæ comedent. *Væ qui tra-
itis iniquitatem in funiculis vanita-
is, & quasi vinculum plaustri pecca-
um. * Qui dicitis: Festinet, & cito
veniat opus ejus, ut videamus: &
ppropiet, & veniat consilium sancti
srael, & sciemus illud. *Væ qui dici-
is malum bonum, & bonum malum:
ponentes tenebras lucem, & lucem te-
nebras: ponentes amarum in dulce, &
dulce in amarum. * Væ qui sapientes
estis in oculis vestris, & coram vobis-
netipsis prudentes. * Væ qui potentes
estis ad bibendum vinum, & viri for-
tes ad miscendam ebrietatem. * Qui
justificatis impium pro muneribus, &
justitiam justi aufertis ab eo. *Propter
hoc, sicut devorat stipulam lingua
ignis, & calor flammæ exurit; sic ra-
dix eorum quasi favilla erit, & germen
eorum ut pulvis ascendet. Abjece-
runt enim legem Domini exercituum,
& eloquium sancti Israel blasphema-
verunt. * Ideo iratus est furor Domini
in populum suum, & extendit manum
suam super eum, & percussit eum: &
conturbati sunt montes, & facta sunt
morticina eorum, quasi stercus in me-
dio platearum. In his omnibus non
est aversus furor ejus, sed adhuc ma-
nus ejus extenta. * Et elevabit signum
in nationibus procul, & sibilabit ad
eum de finibus terræ: & ecce festinus
velociter veniet. * Non est deficiens,
neque laborans in eo: non dormitabit,
neque dormiet; neque solvetur cingu-
lum renum ejus, nec rumpetur corigia
calceamenti ejus. * Sagittæ ejus acu-
tæ, & omnes arcus ejus extenti. Vn-
gulæ equorum ejus ut silex, & rotæ
ejus quasi impetus tempestatis. * Ru-
gitus ejus ut leonis, rugiet ut catuli
leonum: & frendet, & tenebit præ-
dam: & amplexabitur, & non erit qui
eruat. * Et sonabit super eum in die
illa sicut sonitus maris: aspiciemus in
terram, & ecce tenebræ tribulationis,
& lux obtenebrata est in caligine
ejus.

CAPUT VI.

Isaias visa Domini majestate condemnat se quod tacuerit, sed mundatis labiis suis offert se ad prædicandum: prædicitur excæcandus populus usque ad desolationem civitatum Iudæ, & ejus quæ derelicta erat futura consolatio.

IN anno, quo mortuus est rex Ozias,
vidi Dominum sedentem super so-
lium excelsum & elevatum: & ea quæ
sub ipso erant, replebant templum.
* Seraphim stabant super illud: sex 2
alæ uni, & sex alæ alteri: duabus
velabant faciem ejus: & duabus vela-
bant pedes ejus, & duabus volabant.
*Et clamabant alter ad alterum, & di- 3
cebant: Sanctus, sanctus, sanctus,
Dominus Deus exercituum, plena est
omnis terra gloria ejus. * Et commo- 4
ta sunt superliminaria cardinum à vo-
ce clamantis, & domus repleta est fu-
mo. * Et dixi: Væ mihi, quia tacui, 5
quia vir pollutus labiis ego sum, & in
medio populi polluta labia habentis
ego habito, & regem Dominum exer-
cituum vidi oculis meis. * Et volavit 6
ad me unus de Seraphim, & in manu
ejus calculus, quem forcipe tulerat
de altari. * Et tetigit os meum, & di- 7
xit: Ecce tetigit hoc labia tua, & au-
feretur iniquitas tua, & peccatum
tuum mundabitur. * Et audivi vocem 8
Domini dicentis: Quem mittam? &
quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego,
mitte me. * Et dixit: Vade, & dices 9
populo huic: Audite audientes, &
nolite intelligere: & videte visionem,
& nolite cognoscere. * Excæca cor 10
populi hujus, & aures ejus aggrava: &
oculos ejus claude: ne forte videat
oculis suis, & auribus suis audiat, &
corde suo intelligat, & convertatur, &
sanem eum. * Et dixi: Vsquequò Do- 11
mine? Et dixit: Donec desolentur ci-
vitates absque habitatore, & domus
sine homine, & terra relinquetur de-
serta. * Et longe faciet Dominus ho- 12
mines, & multiplicabitur quæ dere-
licta fuerat in medio terræ. * Et ad- 13
huc in ea decimatio, & convertetur,
& erit in ostensionem sicut terebin-
thus, & sicut quercus, quæ expandit
ramos suos: semen sanctum erit id,
quod steterit in ea.

CAPUT VII.

Obsessa à Syris & ab Israel Ierusalem, Isaias prophetat illos non prævalituros, datq; impio Achaz signum liberationis virginem parituram filium cujus nomen Emmanuel: prædicitq; desertionem Israel, & gravissimam Iudæ afflictionem ac solitudinem.

ET factum est in diebus Achaz filii 1
Ioathan, filii Oziæ regis Iuda,
ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee
filius Romeliæ rex Israel, in Ierusa-
lem, ad præliandum contra eam: &
non potuerunt debellare eam. * Et 2
nuntiaverunt domui David, dicentes:
Requievit Syria super Ephraim, &
commotum est cor ejus, & cor populi
ejus, sicut moventur ligna silvarum à
facie venti. * Et dixit Dominus ad 3
Isaiam; Egredere in occursum Achaz
tu, & qui derelictus est Iasub filius
tuus, ad extremum aquæductus pisci-
næ superioris in via Agri fullonis. *Et 4
dices

dices ad eum: Vide ut sileas: noli ti-
mere, & cor tuum ne formidet à dua-
bus caudis titionum fumigantium isto-
rum in ira furoris Rasin regis Syriæ,
5 & filii Romeliæ: * eo quod consilium
inierit contra te Syria in malum E-
phraim, & filius Romeliæ, dicentes:
6 *Ascendamus ad Iudam, & suscitemus
eum, & avellamus eum ad nos, & po-
namus regem in medio ejus filium Ta-
7 beel. *Hæc dicit Dominus Deus: Non
8 stabit,& non erit istud: *sed caput Sy-
riæ Damascus, & caput Damasci Ra-
sin: & adhuc sexaginta & quinque an-
ni, & desinet Ephraim esse populus:
9 *& caput Ephraim Samaria, & caput
Samariæ filius Romeliæ. Si non cre-
10 dideritis,non permanebitis. *Et adje-
11 cit Dominus loqui ad Achaz, dicens:
*Pete tibi signum à Domino Deo tuo
in profundum inferni, sive in excelsum
12 supra. *Et dixit Achaz: Non petam,&
non tentabo Dominum. *Et dixit: Au-
13 dite ergo domus David: Numquid pa-
rum vobis est, molestos esse homini-
bus, quia molesti estis & Deo meo?
14 *Propter hoc dabit Dominus ipse vo-
bis signum. Ecce virgo concipiet, &
pariet filium, & vocabitur nomen ejus
15 Emmanuel. * Butyrum & mel come-
det, ut sciat reprobare malum, & eli-
16 gere bonum. * Quia antequam sciat
puer reprobare malum, & eligere bo-
num derelinquetur terra, quam tu de-
testaris à facie duorum regum suo-
17 rum. * Adducet Dominus super te, &
super populum tuum, & super domum
patris tui, dies qui non venerunt à
diebus separationis Ephraim à Iuda
18 cum rege Assyriorum. * Et erit in die
illa: Sibilabit Dominus muscæ, quæ
est in extremo fluminum Ægypti, &
19 api, quæ est in terra Assur, * & ve-
nient, & requiescent omnes in torren-
tibus vallium, & in cavernis petra-
rum,& in omnibus frutetis, & in uni-
20 versis foraminibus. * In die illa radet
Dominus in novacula conducta, in
his qui trans flumen sunt, in rege Assy-
riorum, caput & pilos pedum, & bar-
21 bam universam. * Et erit in die illa:
Nutriet homo vaccam boum, & duas
22 oves, * & præ ubertate lactis comedet
butyrum: butyrum enim & mel man-
ducabit omnis qui relictus fuerit in
23 medio terræ. * Et erit in die illa:
Omnis locus ubi fuerint mille vites,
mille argenteis, in spinas & in vepres
24 erunt. * Cum sagittis & arcu ingre-
dientur illuc: vepres enim & spinæ
25 erunt in universa terra. * Et omnes
montes, qui in sarculo sarrientur, non
veniet illuc terror spinarum & ve-
prium, & erit in pascua bovis, & in
conculcationem pecoris.

CAPUT VIII.

Iubetur Isaias in libro scribere nomen pueri nasciturs, prædicit regna Israel & Syriæ destruenda, Judæq; afflictionem & futuram à Deo liberationem, licet multi ex Iuda casuri sint: jubet ligari testimonium & legem signari, subjiciens quæ immineant mala recedentibus à lege.

ET dixit Dominus ad me: Sume tibi 1
librum grandem, & scribe in eo
stylo hominis: Velociter spolia detra-
he, cito prædare. * Et adhibui mihi 2
testes fideles, Vriam sacerdotem,& Za-
chariam filium Barachiæ: * & accessi 3
ad prophetissam, & concepit,& pepe-
rit filium. Et dixit Dominus ad me:
Voca nomen ejus, Accelera spolia de-
trahere: Festina prædari. * Quia an- 4
tequam sciat puer vocare patrem suum
& matrem suam, auferetur fortitudo
Damasci, & spolia Samariæ, coram
rege Assyriorum. * Et adjecit Domi- 5
nus loqui ad me adhuc, dicens: * Pro 6
eo quod abjecit populus iste aquas Si-
loe,quæ vadunt cum silentio, & assum-
psit magis Rasin, & filium Romeliæ:
* propter hoc ecce Dominus adducet 7
super eos aquas fluminis fortes & mul-
tas,regem Assyriorum, & omnem glo-
riam ejus: & ascendet super omnes ri-
vos ejus, & fluet super universas ripas
ejus. *& ibit per Iudam,inundans, & 8
transiens usque ad collum veniet. Et
erit extensio alarum ejus, implens la-
titudinem terræ tuæ, ô Emmanuel.
*Congregamini populi, & vincimini, 9
& audite universæ procul terræ: con-
fortamini, & vincimini, accingite vos
& vincimini: *inite consilium,& dissi- 10
pabitur:loquimini verbum,& non fiet:
quia nobiscum Deus. * Hæc enim ait 11
Dominus ad me: Sicut in manu forti
erudivit me, ne irem in via populi hu-
jus, dicens: *Non dicatis,conjuratio: 12
omnia enim quę loquitur populus iste,
conjuratio est: & timorem ejus ne ti-
meatis, neque paveatis. * Dominum 13
exercituum ipsum sanctificate: ipse pa-
vor vester, & ipse terror vester. * Et 14
erit vobis in sanctificationem. In la-
pidem autem offensionis, & in petram
scandali,duabus domibus Israel, in la-
queum & in ruinam habitantibus Ie-
rusalem. *Et offendent ex eis plurimi, 15
& cadent, & conterentur, & irretien-
tur,& capientur. * Liga testimonium, 16
signa legem in discipulis meis. *Et ex- 17
pectabo Dominum, qui abscondit fa-
ciem suam à domo Iacob, & præstola-
bor eum. *Ecce ego & pueri mei,quos 18
dedit mihi Dominus in signum, & in
portentum Israel à Domino exerci-
tuum, qui habitat in monte Sion. * Et 19
cum dixerint ad vos: Quærite à py-
thonibus, & à divinis, qui strident
in incantationibus suis: Numquid

non populus à Deo suo requiret, pro vivis à mortuis? * Ad legem magis, & ad testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. *Et transibit per eam, corruet, & esuriet: & cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo, & Deo suo, & suspiciet sursum. * Et ad terram intuebitur, & ecce tribulatio & tenebrę, dissolutio & angustia, & caligo persequens, & non poterit avolare de angustia sua.

CAPUT IX.

Vaticinium de Christi nativitate, ipsiusque imperio multiplicando: de liberatione Iudæ à regibus Israel & Syriæ: quorum regnorum, & præsertim regni Israel ad Deum redire nolentis, gravissimas cædes intestinaque dissidia prædicit.

PRimo tempore alleviata est Terra Zabulon, & Terra Nephthali: & novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galilææ Gentium. * Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. *Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam. Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores capta præda, quando dividunt spolia. * Iugum enim oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian. * Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis. * PARVULUS enim NATUS est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus, Admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. * Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solium David, & super regnum ejus sedebit: ut confirmet illud, & corroboret in judicio & justitia, amodo & usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc. * Verbum misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israel. *Et sciet omnis populus Ephraim, & habitantes Samariam, in superbia & magnitudine cordis dicentes: *Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus: sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus. * Et elevabit Dominus hostes Rasin super eum, & inimicos ejus in tumultum vertet: * Syriam ab Oriente, & Philisthiim ab Occidente: & devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta: *& populus non est reversus ad percutientem se, & Dominum exercituum non inquisierunt. * Et disperdet Dominus ab Israel caput & caudam, in-
curvantem & refrænantem, die una.
*Longævus & honorabilis, ipse est ca- 15
put: & propheta docens mendacium,
ipse est cauda. * Et erunt, qui beatifi- 16
cant populum istum, seducentes: & qui
beatificantur, præcipitati. * propter 17
hoc super adolescentulis ejus non læ-
tabitur Dominus: & pupillorum ejus,
& viduarum non miserebitur: quia
omnis hypocrita est & nequam, & uni-
versum os locutum est stultitiam. In
omnibus his non est aversus furor ejus,
sed adhuc manus ejus extenta. * Suc- 18
censa est enim quasi ignis impietas, ve-
prem & spinam vorabit: & succende-
tur in densitate saltus, & convolvetur
superbia fumi. *In ira Domini exerci- 19
tuum conturbata est terra, & erit popu-
lus quasi esca ignis: vir fratri suo non
parcet. * Et declinabit ad dexteram, 20
& esuriet: & comedet ad sinistram, &
non saturabitur: unusquisque carnem
brachii sui vorabit; Manasses Ephraim,
& Ephraim Manassen, simul ipsi contra
Iudam. * In omnibus his non est aver- 21
sus furor ejus, sed adhuc manus ejus
extenta.

CAPUT X.

Væ condentibus leges iniquas in oppressionem pauperum & viduarum: regem Assur virgam furoris Domini prædicit ob suam superbiam & cordis arrogantiam humiliandum: consolatur Israel ne timeat ab Assur, reliquias ipsius ad Deum convertendas prædicens.

VÆ qui condunt leges iniquas: & 1
scribentes, injustitiam scripserunt:
*ut opprimerent in judicio pauperes, 2
& vim facerent causæ humilium po-
puli mei: ut essent viduæ præda eo-
rum, & pupillos diriperent. *Quid fa- 3
cietis in die visitationis, & calamitatis
de longe venientis? ad cujus confugie-
tis auxilium? & ubi derelinquetis glo-
riam vestram, * ne incurvemini sub 4
vinculo, & cum interfectis cadatis?
Super omnibus his non est aversus fu-
ror ejus, sed adhuc manus ejus exten-
ta. *Væ Assur, virga furoris mei & ba- 5
culus ipse est, in manu eorum indigna-
tio mea. * Ad gentem fallacem mit- 6
tam eum, & contra populum furoris
mei mandabo illi, ut auferat spolia, &
diripiat prædam, & ponat illum in
conculcationem quasi lutum platea-
rum. *Ipse autem non sic arbitrabitur, 7
& cor ejus non ita existimabit: sed ad
conterendum erit cor ejus, & ad inter-
necionem gentium non paucarum. *Di- 8
cet enim: *Numquid non principes mei 9
simul reges sunt? numquid non ut
Charcamis, sic Calano; & ut Arphad,
sic Emath? numquid non ut Damascus,
sic Samaria? *Quomodo invenit manus 10
mea regna idoli, sic & simulacra eorum

11 de Ierusalem, & de Samaria. *Num-
quid non sicut feci Samariæ & idolis
ejus, sic faciam Ierusalem & simula-
12 chris ejus? * Et erit: cum impleverit
Dominus cuncta opera sua in monte
Sion, & in Ierusalem, visitabo super
fructum magnifici cordis regis Assur,
& super gloriam altitudinis oculorum
13 ejus. *Dixit enim: In fortitudine ma-
nus meæ feci, & in sapientia mea in-
tellexi: & abstuli terminos populorum,
& principes eorum deprædatus sum, &
detraxi quasi potens in sublimi resi-
14 dentes. * Et invenit quasi nidum ma-
nus mea fortitudinem populorum: &
sicut colliguntur ova, quæ derelicta
sunt, sic universam terram ego congre-
gavi: & non fuit qui moveret pen-
15 nam, & aperiret os, & gannirer. *Num-
quid gloriabitur securis contra eum,
qui secat in ea? aut exaltabitur serra
contra eum, à quo trahitur? quomodo
si elevetur virga contra elevantem se,
& exaltetur baculus, qui utiq; lignum
16 est. * Propter hoc mittet dominator
Dominus exercituum in pinguibus
ejus tenuitatem: & subtus gloriam
ejus succensa ardebit quasi combustio
17 ignis. * Et erit lumen Israel in igne,
& Sanctus ejus in flamma: & succen-
detur, & devorabitur spina ejus, & ve-
18 pres in die una. *Et gloria saltus ejus,
& carmeli ejus, ab anima usque ad
carnem consumetur, & erit terrore
19 profugus. * Et reliquiæ ligni saltus
ejus præ paucitate numerabuntur, &
20 puer scribet eos. * Et erit in die illa:
non adjiciet residuum Israel, & hi qui
fugerint de domo Iacob, inniti super
eo qui percutit eos: sed innitetur super
Dominum sanctum Israel in veritate.
21 *Reliquiæ convertentur, reliquiæ, in-
22 quam, Iacob ad Deum fortem. * Si
enim fuerit populus tuus Israel quasi
arena maris, reliquiæ convertentur ex
eo: consummatio abbreviata inunda-
23 bit justitiam. *Consummationem enim
& abbreviationem Dominus Deus ex-
ercituum faciet in medio omnis terrę.
24 *Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus
exercituum: Noli timere populus meus
habitator Sion, ab Assur: in virga per-
cutiet te, & baculum suum levabit su-
25 per te in via Ægypti. * Adhuc enim
paululū modicumque, & consummabi-
tur indignatio & furor meus super sce-
26 lus eorum. * Et suscitabit super eum
Dominus exercituum flagellum, juxta
plagam Madian in Petra Oreb, & vir-
gam suam super mare, & levabit eam
27 in via Ægypti. * Et erit in die illa:
Auferetur onus ejus de humero tuo, &
jugum ejus de collo tuo, & computre-
28 scet jugum a facie olei. * Veniet in
Ajath, transibit in Magron: apud Mach-
29 mas commendabit vasa sua. * Transie-
runt cursim, Gaba sedes nostra: obstu-
puit Rama, Gabaath Saulis fugit.
30 *Hinni voce tua filia Gallim, attende
Laisa, paupercula Anathoth. *Migravit 31
Medemena: habitatores Gabim con-
fortamini. * Adhuc dies est, ut in No- 32
be stetur: agitabit manum suam super
montem filiæ Sion, collem Ierusalem.
*Ecce dominator Dominus exercituum 33
confringet laguncuiam in terrore, &
excelsi statura succidentur, & sublimes
humiliabuntur. * Et subvertentur 34
condensa saltus ferro: & Libanus cum
excelsis cadet.

CAPUT XI.

Vaticinium de Christi nativitate, judicio, exaltatione, conversione Populorum & Gentium ad Christum, & gloria sepulchri ipsius: item de conversione reliquiarum Israel ad Deum, ac fide Gentium.

ET egredietur virga de radice Iesse, 1
& flos de radice ejus ascendet. *Et 2
requiescet super eum spiritus Domini;
spiritus sapientiæ, & intellectus, spiri-
tus consilii, & fortitudinis, spiritus
scientiæ, & pietatis, *& replebit eum 3
spiritus timoris Domini. Non secun-
dum visionem oculorum judicabit, ne-
que secundum auditum aurium ar-
guet: *sed judicabit in justitia paupe- 4
res, & arguet in æquitate pro mansue-
tis terræ: & percutiet terram virga
oris sui, & spiritu labiorum suorum
interficiet impium. * Et erit justitia 5
cingulum lumborum ejus: & fides cin-
ctorium renum ejus. * Habitabit lu- 6
pus cum agno: & pardus cum hœdo
accubabit: vitulus & leo & ovis simul
morabuntur, & puer parvulus minabit
eos. *Vitulus & ursus pascentur: simul 7
requiescent catuli eorum: & leo quasi
bos comedet paleas. * Et delectabitur 8
infans ab ubere super foramine aspi-
dis: & in caverna reguli, qui ablacta-
tus fuerit, manum suam mittet. * Non 9
nocebunt, & non occident in universo
monte sancto meo: quia repleta est
terra scientia Domini, sicut aquæ ma-
ris operientes. *In die illa, radix Iesse, 10
qui stat in signum populorum, ipsum
gentes deprecabuntur, & erit sepul-
chrum ejus gloriosum. * Et erit in die 11
illa: Adjiciet Dominus secundo ma-
num suam ad possidendum residuum
populi sui, quod relinquetur ab Assy-
riis, & ab Ægypto, & à Phetros,
& ab Æthiopia, & ab Ælam, & à
Sennaar, & ab Emath, & ab insulis
maris. * Et levabit signum in natio- 12
nes, & congregabit profugos Israel, &
dispersos Iuda colliget à quattuor
plagis terræ. * Et auferetur zelus 13
Ephraim, & hostes Iuda peribunt: E-
phraim non æmulabitur Iudam, & Iu-
das non pugnabit contra Ephraim.
*Et volabunt in humeros Philisthiim 14
per mare, simul prædabuntur filios
Orientis. Idumæa & Moab præce-
ptum manus eorum, & filii Ammon

obedien-

5 obedientes erunt. * Et desolabit Do-
minus linguam maris Ægypti, & leva-
bit manum suam super flumen, in for-
titudine spiritus sui : & percutiet
eum in septem rivis, ita ut transeant
6 per eum calceati. * Et erit via residuo
populo meo ; qui relinquetur ab Assy-
riis : sicut fuit Israel in die illa, qua
ascendit de terra Ægypti.

CAPUT XII.

Canticum laudis & gratiarum actionis pro liberatione & beneficiis Christi salvatoris.

1 ET dices in die illa: Confitebor tibi
Domine, quoniam iratus es mihi:
conversus est furor tuus, & consolatus
2 es me. *Ecce Deus salvator meus, fidu-
cialiter agam, & non timebo: quia for-
titudo mea, & laus mea Dominus, &
3 factus est mihi in salutem. *Haurietis
aquas in gaudio de fontibus salvato-
4 ris: *& dicetis in die illa: Confitemini
Domino, & invocate nomen ejus: notas
facite in populis adinventiones ejus:
mementote quoniam excelsum est no-
5 men ejus. * Cantate Domino quoniam
magnifice fecit: annuntiate hoc in uni-
6 versa terra. * Exulta, & lauda habita-
tio Sion : quia magnus in medio tui
sanctus Israel.

CAPUT XIII.

Ingens ac truculenta Babyloniorum vastatio à Medis.

1 ONus Babylonis, quod vidit Isaias
2 filius Amos. * Super montem ca-
liginosum levate signum, exaltate vo-
cem, levate manum, & ingrediantur
3 portas duces. * Ego mandavi sanctifi-
catis meis, & vocavi fortes meos in ira
4 mea, exultantes in gloria mea. * Vox
multitudinis in montibus, quasi popu-
lorum frequentium : vox sonitus re-
gum, gentium congregatarum : Domi-
nus exercituum præcepit militiæ bel-
5 li, *venientibus de terra procul, à sum-
mitate cœli: Dominus, & vasa furoris
6 ejus, ut disperdat omnem terram. *Ulu-
late, quia prope est dies Domini: quasi
7 vastitas à Domino veniet. * Propter
hoc, omnes manus dissolventur, &
8 omne cor hominis contabescet, * &
conteretur. Torsiones & dolores tene-
bunt, quasi parturiens, dolebunt: unus-
quisque ad proximum suum stupebit,
9 facies combustæ vultus eorum. *Ecce
dies Domini veniet, crudelis, & indi-
gnationis plenus, & iræ furorisque,
ad ponendam terram in solitudinem, &
peccatores ejus conterendos de ea.
10 *Quoniam stellæ cæli, & splendor ea-
rum, non expandent lumen suum: ob-
tenebratus est sol in ortu suo, & luna
11 non splendebit in lumine suo. *Et vi-
sitabo super orbis mala, & contra im-
pios iniquitatem eorum, & quiescere
faciam superbiam infidelium, & arro-
gantiam fortium humiliabo. *Pretio- 12
sior erit vir auro, & homo mundo ob-
rizo. * Super hoc cælum turbabo : & 13
movebitur terra de loco suo, propter
indignationem Domini exercituum, &
propter diem iræ furoris ejus. *Et erit 14
quasi damula fugiens, & quasi ovis: &
non erit qui congreget : unusquisque
ad populum suum convertetur, & sin-
guli ad terram suam fugient. *Omnis, 15
qui inventus fuerit, occidetur : & om-
nis, qui supervenerit, cadet in gladio.
* Infantes eorum allidentur in oculis 16
eorum : diripientur domus eorum, &
uxores eorum violabuntur. *Ecce ego 17
suscitabo super eos Medos, qui argen-
tum non quærant, nec aurum velint:
*sed sagittis parvulos interficient, & 18
lactantibus uteris non miserebuntur,
& super filios non parcet oculus eo-
rum. * Et erit Babylon illa gloriosa in 19
regnis, inclyta superbia Chaldæorum,
sicut subvertit Dominus Sodomam &
Gomorrham. *Non habitabitur usque 20
in finem, & non fundabitur usque ad
generationem & generationem : nec
ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores
requiescent ibi. * Sed requiescent ibi 21
bestiæ, & replebuntur domus eorum
draconibus : & habitabunt ibi stru-
thiones, & pilosi saltabunt ibi : *& re- 22
spondebunt ibi ululæ in ædibus ejus,
& sirenes in delubris voluptatis.

CAPUT XIV.

Vaticinium de Iudæorum consolatione & à Babylonica captivitate liberatione, Babyloniorumq; contritione : quorum ingens superbia, amplitudo dominii & crudelitas explicantur, unà cum punitione Philisthinorum, ac ceterorum qui ob calamitatem Iudæorum lætati sunt.

PRope est ut veniat tempus ejus, & 1
dies ejus non elongabuntur. Mise-
rebitur enim Dominus Iacob, & eliget
adhuc de Israel, & requiescere eos fa-
ciet super humum suam : adjungetur
advena ad eos, & adhærebit domui Ia-
cob. * Et tenebunt eos populi, & ad- 2
ducent eos in locum suum: & posside-
bit eos domus Israel super terram Do-
mini in servos & ancillas: & erunt ca-
pientes eos qui se ceperant, & subji-
cient exactores suos. * Et erit in die 3
illa : cum requiem dederit tibi Deus à
labore tuo, & à concussione tua, & à
servitute dura, qua ante servisti : *su- 4
mes parabolam istam contra regem Ba-
bylonis, & dices : Quomodo cessavit
exactor, quievit tributum ? *Contrivit 5
Dominus baculum impiorum, virgam
dominantium, *cædentē populos in in- 6
dignatione, plaga insanabili, subjicien-
tem in furore gentes, persequentē cru-

7 deliter. * Conquievit & siluit omnis
8 terra, gavisa est & exultavit: * abietes
quoque lætatæ sunt super te, & cedri
Libani: ex quo dormisti, non ascendet
9 qui succidat nos. * Infernus subter
conturbatus est in occursum adventus
tui, suscitavit tibi gigantes. Omnes
principes terræ surrexerunt de soliis
10 suis, omnes principes nationum. * Vni-
versi respondebunt , & dicent tibi: Et
tu vulneratus es sicut & nos, nostri si-
11 milis effectus es. * Detracta est ad in-
feros superbia tua, concidit cadaver
tuum: subter te sternetur tinea, & o-
12 perimentum tuum erunt vermes. * Quo-
modo cecidisti de cælo lucifer, qui ma-
ne oriebaris? corruisti in terram, qui
13 vulnerabas gentes? * qui dicebas in
corde tuo: In cælum conscendam, su-
per astra Dei exaltabo solium meum,
sedebo in monte testamenti, in lateri-
14 bus Aquilonis. * Ascendam super al-
titudinem nubium, similis ero Altissi-
15 mo. * Verumtamen ad infernum de-
16 traheris in profundum laci: * qui te
viderint , ad te inclinabuntur , teque
prospicient: Numquid iste est vir, qui
conturbavit terram, qui concussit re-
17 gna, * qui posuit orbem desertum, &
urbes ejus destruxit, vinctis ejus non
18 aperuit carcerem? * Omnes reges gen-
tium universi dormierunt in gloria,
19 vir in domo sua. * Tu autem projectus
es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis
pollutus, & obvolutus cum his qui
interfecti sunt gladio, & descenderunt
ad fundamenta laci, quasi cadaver pu-
20 tridum. * Non habebis consortium,
neque cum eis in sepultura: tu enim
terram tuam disperdidisti, tu populum
tuum occidisti: non vocabitur in æter-
21 num semen pessimorum. * Præparate
filios ejus occisioni in iniquitate pa-
trum suorum: non consurgent, nec he-
reditabunt terram, neque implebunt
22 faciem orbis civitatum. * Et consur-
gam super eos, dicit Dominus exerci-
tuum: & perdam Babylonis nomen, &
reliquias , & germen, & progeniem,
23 dicit Dominus. * Et ponam eam in
possessionem ericii , & in paludes a-
quarum, & scopabo eam in scopa te-
24 rens, dicit Dominus exercituum. * Iu-
ravit Dominus exercituum, dicens: Si
non , ut putavi, ita erit: & quomodo
25 mente tractavi, * sic eveniet: Vt con-
teram Assyriũ in terra mea, & in mon-
tibus meis conculcem eum: & aufere-
tur ab eis jugum ejus , & onus illius
26 ab humero eorum tolletur. * Hoc con-
silium , quod cogitavi super omnem
terram, & hæc est manus extenta super
27 universas gentes. * Dominus enim ex-
ercituum decrevit: & quis poterit in-
firmare? & manus ejus extenta: & quis
28 avertet eam? * In anno, quo mortuus
est rex Achaz, factum est onus istud:
29 * ne læteris Philisthæa omnis tu, quo-
niam comminuta est virga percussoris
tui: de radice enim colubri egredie-
tur regulus , & semen ejus absorbens
volucrem. * Et pascentur primogeni- 30
ti pauperum , & pauperes fiducialiter
requiescent : & interire faciam in fa-
me radicem tuam, & reliquias tuas in-
terficiam. * Vlula porta, clama civi- 31
tas: prostrata est Philisthæa omnis: ab
Aquilone enim fumus veniet, & non
est qui effugiet agmen ejus. * Et quid 32
respondebitur nuntiis gentis? Quia Do-
minus fundavit Sion, & in ipso spera-
bunt pauperes populi ejus.

CAPVT XV.

Moabitarum ruina prædicitur & compassio prophetæ erga Moab.

ONus Moab. Quia nocte vastata est 1
Ar Moab, conticuit : quia nocte
vastatus est murus Moab, conticuit.
* Ascendit domus, & Dibon ad excelsa 2
in planctum super Nabo, & super Me-
daba, Moab ululavit: in cunctis ca-
pitibus ejus calvitium, & omnis barba
radetur. * In triviis ejus accincti sunt 3
sacco: super tecta ejus, & in plateis e-
jus omnis ululatus descendit in fletum.
* Clamavit Hesebon, & Eleale, usque 4
Iasa audita est vox eorum. super hoc
expediti Moab ululabunt, anima ejus
ululabit sibi. * Cor meum ad Moab 5
clamabit, vectes ejus usque ad Segor
vitulam conternantem: per ascensum
enim Luith flens ascendet, & in via O-
ronaim clamorem contritionis leva-
bunt. * Aquæ enim Nemrim desertæ 6
erunt , quia aruit herba, defecit ger-
men, viror omnis interiit. * Secundum 7
magnitudinem operis, & visitatio eo-
rum: ad torrentem salicum ducent eos.
* Quoniam circuivit clamor terminum 8
Moab: usque ad Gallim ululatus ejus,
& usque ad Puteum Elim clamor e-
jus. * Quia aquæ Dibon repletæ sunt 9
sanguine: ponam enim super Dibon ad-
ditamenta : his qui fugerint de Moab
leonem, & reliquiis terræ.

CAPVT XVI.

Orat emitti agnum, nempe Christum, de petra deserti: Moab ob arrogantiam & perfidiam humiliabitur, paucis ex eo relictis.

EMitte agnum Domine dominato- 1
rem terræ, de Petra deserti ad mon-
tem filiæ Sion. * Et erit: Sicut avis 2
fugiens, & pulli de nido avolantes, sic
erunt filiæ Moab in transcensu Arnon.
* Ini consilium, coge concilium, pone 3
quasi noctem umbram tuam in meri-
die: absconde fugientes, & vagos ne
prodas. * Habitabunt apud te profu- 4
gi mei: Moab esto latibulum eorum à
facie vastatoris : finitus est enim pul-
vis, consummatus est miser: defecit qui
conculcabat terram. * Et præparabitur 5
in misericordia solium, & sedebit su-

per

por illud in veritate in tabernaculo
David, judicans & quærens judicium,
& velociter reddens quod justum est.
6 * Audivimus superbiam Moab, super-
bus est valde: superbia ejus & arro-
gantia ejus, & indignatio ejus, plus-
7 quam fortitudo ejus. * Idcirco ulu-
labit Moab ad Moab, universus ulu-
labit: his, qui lætantur super muros
cocti lateris, loquimini plagas suas.
8 * Quoniam suburbana Hesebon deser-
ta sunt, & vineam Sabama Domini
Gentium exciderunt: flagella ejus us-
que ad Iazer pervenerunt: erraverunt
in deserto, propagines ejus relictæ
9 sunt, transierunt mare. * Super hoc
plorabo in fletu Iazer vineam Sabama:
inebriabo te lacryma mea Hesebon, &
Eleale: quoniam super vindemiam
tuam, & super messem tuam vox cal-
10 cantium irruit. * Et auferetur lætitia
& exultatio de Carmelo, & in vineis
non exultabit neque jubilabit. vinum
in torculari non calcabit qui calcare
consueverat: vocem calcantium abs-
10 tuli. * Super hoc venter meus ad Mo-
ab quasi cithara sonabit, & viscera
12 mea ad murum cocti lateris. * Et erit:
cum apparuerit quod laboravit Moab
super excelsis suis, ingredietur ad
sancta sua ut obsecret, & non valebit.
13 * Hoc verbum, quod locutus est Domi-
14 nus ad Moab ex tunc: * & nunc locu-
tus est Dominus, dicens: In tribus an-
nis, quasi anni mercenarii, auferetur
gloria Moab super omni populo mul-
to, & relinquetur parvus, & modi-
cus, nequaquam multus.

CAPUT XVII.

Vastatis Damascenis auxiliaribus populi Israel, similiter & Israel vastabitur, quia oblitus est Dei salvatoris sui ad quem calamitate pressus revertetur: & væ persecutoribus populi Domini denuntiatur.

1 ONus Damasci. Ecce Damascus
desinet esse civitas, & erit sicut
2 acervus lapidum in ruina. * Derelictæ
civitates Aroer gregibus erunt, & re-
quiescent ibi, & non erit qui exterreat.
3 * Et cessabit adjutorium ab Ephraim,
& regnum à Damasco: & reliquiæ Sy-
riæ sicut gloria filiorum Israel erunt:
4 dicit Dominus exercituum. * Et erit
in die illa: attenuabitur gloria Iacob,
5 & pinguedo carnis ejus marcescet. * Et
erit sicut congregans in messe quod re-
stiterit, & brachium ejus spicas leget:
& erit sicut quærens spicas in valle
6 Raphaim. * Et relinquetur in eo sicut
racemus, & sicut excussio oleæ dua-
rum vel trium olivarum in summitate
rami, sive quattuor aut quinque in ca-
cuminibus ejus fructus ejus: dicit
7 Dominus Deus Israel. * In die illa in-
clinabitur homo ad Factorem suum,
& oculi ejus ad sanctum Israel respici-
ent: * & non inclinabitur ad altaria, 8
quæ fecerunt manus ejus: & quæ ope-
rati sunt digiti ejus non respiciet, lu-
cos & delubra. * In die illa, erunt ci- 9
vitates fortitudinis ejus derelictæ sicut
aratra, & segetes quæ derelictæ sunt à
facie filiorũ Israel, & eris deserta. * Quia 10
oblita es Dei salvatoris tui, & fortis ad-
jutoris tui nõ es recordata: propterea
plãtabis plantationem fidelẽ, & germẽ
alienum seminabis: * In die plantatio- 11
nis tuæ labrusca, & mane semen tuum
florebit: ablata est messis in die here-
ditatis, & dolebit graviter. * Væ mul- 12
titudini populorum multorũ, ut mul-
titudo maris sonantis: & tumultus
turbarum, sicut sonitus aquarum mul-
tarum. * Sonabunt populi sicut soni- 13
tus aquarum inundantium, & incre-
pabit eum, & fugiet procul: & rapie-
tur sicut pulvis montium à facie ven-
ti, & sicut turbo córam tempestate. * In 14
tempore vespere, & ecce turbatio: in
matutino, & non subsistet. hæc est
pars eorum qui vastaverunt nos, & sors
diripientium nos.

CAPUT XVIII.

Adversus Aegyptios qui Iudæos pellexerant ad confidendum in ipsis: additur consolatio populi Iudaici de reditu ad Ierusalem.

VÆ terræ cymbalo alarum, quæ est 1
trans flumina Æthiopiæ, * qui 2
mittit in mare legatos, & in vasis pa-
pyri super aquas. Ite angeli veloces ad
gentem convulsam, & dilaceratam: ad
populum terribilem, post quem non
est alius; ad gentem expectantem &
conculcatam, cujus diripuerunt flumi-
na terram ejus. * Omnes habitatores 3
orbis, qui moramini in terra, cum ele-
vatum fuerit signum in montibus, vi-
debitis, & clangorem tubæ audietis:
* quia hæc dicit Dominus ad me: Qui- 4
escam, & considerabo in loco meo, si-
cut meridiana lux clara est, & sicut
nubes roris in die messis. * Ante mes- 5
sem enim totus effloruit, & immatura
perfectio germinabit, & præcidentur
ramusculi ejus falcibus: & quæ dere-
licta fuerint, abscindentur, & excu-
tientur. * Et relinquentur simul avi- 6
bus montium, & bestiis terræ: & æ-
state perpetua erunt super eum volu-
cres, & omnes bestiæ terræ super il-
lum hiemabunt. * In tempore illo, defe- 7
retur munus Domino exercituũ à popu-
lo divulso & dilacerato; à populo ter-
ribili, post quem non fuit alius, à gen-
te expectante, expectante & conculca-
ta, cujus diripuerunt flumina terram
ejus; ad locum nominis Domini exerci-
tuum, montem Sion.

CAPUT XIX.

Describit plenius Aegyptiorum punitionem; & quòd ad Deum conversi, misso ipsis salvatore consolabuntur.

1 ONus Ægypti. Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingredietur Ægyptum, & commovebuntur simulachra Ægypti à facie ejus, & cor Ægypti tabescet in medio
2 ejus. * Et concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios: & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.
3 * Et dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus ejus, & consilium ejus præcipitabo: & interrogabunt simulachra sua, & divinos suos, & pythones, &
4 ariolos. * Et tradam Ægyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus
5 Deus exercituum. * Et arescet aqua de mari, & fluvius desolabitur, atque
6 siccabitur. * Et deficient flumina: attenuabuntur, & siccabuntur rivi aggerum. Calamus & juncus marcescet:
7 * nudabitur alveus rivi à fonte suo, & omnis sementis irrigua siccabitur,
8 arescet, & non erit. * Et mœrebunt piscatores, & lugebunt omnes mittentes in flumen hamum, & expandentes rete super faciem aquarum emar-
9 cescent. * Confundentur qui operabantur linum, pectentes & texentes
10 subtilia. * Et erunt irrigua ejus flaccentia: omnes qui faciebant lacunas
11 ad capiendos pisces. * Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis, dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquo-
12 rum? * Vbi nunc sunt sapientes tui? annuntient tibi, & indicent quid cogitaverit Dominus exercituum super
13 Ægyptum. * Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Mempheos, deceperunt Ægyptum, an-
14 gulum populorum ejus * Dominus miscuit in medio ejus spiritum vertiginis: & errare fecerunt Ægyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius &
15 vomens. * Et non erit Ægypto opus, quod faciat caput & caudam incur-
16 vantem & refrænantem. * In die illa erit Ægyptus quasi mulieres, & stupebunt, & timebunt à facie commotionis manus Domini exercituum, quam
17 ipse movebit super eam. * Et erit Terra Iuda Ægypto in pavorem: omnis qui illius fuerit recordatus, pavebit à facie consilii Domini exercituū, quod
18 ipse cogitavit super eam. * In die illa erunt quinque civitates in Terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan, & jurantes per Dominum exercituum:
19 Civitas solis vocabitur vna. * In die
illa erit altare Domini in medio Terræ Ægypti, & titulus Domini juxta ter-
minum ejus * erit in signum, & in te- 20
stimonium Domino exercituum in Terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum à facie tribulantis, & mittet eis salvatorem & propugnatorem; qui
liberet eos. *Et cognoscetur Dominus 21
ab Ægypto, & cognoscent Ægyptii Dominum in die illa, & colent eum in hostiis & in muneribus: & vota vove-
bunt Domino, & solvent. * Et percu- 22
tiet Dominus Ægyptum plaga, & sanabit eam, & revertentur ad Dominum,
& placabitur eis, & sanabit eos. * In 23
die illa erit via de Ægypto in Assyrios, & intrabit Assyrius Ægyptum, & Ægyptius in Assyrios, & servient Æ-
gyptii Assur. * In die illa erit Israel 24
tertius Ægyptio & Assyrio: benedictio
in medio terræ, *cui benedixit Domi- 25
nus exercituum, dicens: Benedictus populus meus Ægypti, & opus manuum mearum Assyrio: hereditas autem mea Israel.

CAPUT XX.

Ex hoc quòd Isaias jubetur nudus & discalceatus incedere, prædicitur Aegyptiorum & Aethiopum captivitas ab Assyriis, Iudæis de illorum afflictione stupentibus.

IN anno, quo ingressus est Tharthan 1
in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, & pugnasset con-
tra Azotum, & cepisset eam: * in tem- 2
pore illo locutus est Dominus in manu Isaiæ filii Amos, dicens: Vade, & solve saccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic, vadens nudus, & discalceatus.
* Et dixit Dominus: Sicut ambulavit 3
servus meus Isaias nudus, & discalceatus, trium annorum signum & portentum erit super Ægyptum, & super Æ-
thiopiam: *sic minabit rex Assyriorum 4
captivitatem Ægypti, & transmigrationem Æthiopiæ, juvenum & senum, nudam & discalceatam, discoopertis
natibus ad ignominiam Ægypti. *Et ti- 5
mebūt, & confundētur ab Æthiopia spe
sua, & ab Ægypto gloria sua. *Et dicet 6
habitator insulæ hujus in die illa: Ecce hæc erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium, ut liberarent nos à facie regis Assyriorum: & quo modo effugere poterimus nos?

CAPUT XXI.

Ruina Babylonis per Medos & Persas: onus Idumææ & Arabiæ.

ONus deserti maris. Sicut turbines 1
ab Africo veniūt, de deserto venit, de
terra horribili. * Visio dura nūtiata est 2
mihi: qui incredulus est, infideliter agit.

& qui

& qui depopulator est, vastat. Ascen-
de Ælam, obside Mede: omnem gemi-
3 tum ejus cessare feci. * Propterea re-
pleti sunt lumbi mei dolore, angustia
possedit me sicut angustia parturien-
tis: corrui cum audirem, conturbatus
4 sum cum viderem. *Emarcuit cor me-
um, tenebræ stupefecerunt me: Baby-
lon dilecta mea posita est mihi in mi-
5 raculum. * Pone mensam, contempla-
re in specula comedentes, & bibentes:
surgite principes, arripite clypeum.
6 * Hæc enim dixit mihi Dominus: Va-
de, & pone speculatorem: & quod-
7 cumque viderit, annuntiet. * Et vidit
currum duorum equitum, ascensorem
asini, & ascensorem cameli: & con-
templatus est diligenter multo intui-
8 tu. * Et clamavit leo: Super speculam
Domini ego sum, stans jugiter per
diem: & super custodiam meam ego
9 sum, stans totis noctibus. * Ecce iste
venit ascensor vir bigæ equitum. &
respondit, & dixit: Cecidit, cecidit
Babylon, & omnia sculptilia deorum
10 ejus contrita sunt in terram. * Tritura
mea, & filii areæ meæ, quæ audivi à
Domino exercituum Deo Israel, an-
11 nuntiavi vobis. * Onus Duma ad me
clamat ex Seir: Custos quid de nocte?
12 custos quid de nocte? * Dixit custos:
Venit mane & nox: si quæritis, quæ-
13 rite: convertimini, venite. * Onus in
Arabia. In saltu ad vesperam dormie-
14 tis, in semitis Dedanim. * Occurren-
tes sitienti ferte aquam, qui habitatis
terram Austri, cum panibus occurrite
15 fugienti. * A facie enim gladiorum fu-
gerunt, à facie gladii imminentis, à
facie arcus extenti, à facie gravis præ-
16 lii: * quoniam hæc dicit Dominus ad
me: Adhuc in uno anno, quasi in anno
mercenarii, & auferetur omnis gloria
17 Cedar. * Et reliquiæ numeri sagitta-
riorum fortium de filiis Cedar immi-
nuentur: Dominus enim Deus Israel
locutus est.

CAPUT XXII.

Sermo Domini contra Ierusalem, cujus defl et propheta vastitatem: & quod neglecto Deo, frustrà se muniat ad resistendum Assyriis: carpuntur quòd cum plangere deberent, gulæ indulgeant: & rejecto Sobna templi præposito substituitur Eliacim, cui magna datur potestas.

1 ONus vallis visionis. Quidnã quo-
que tibi est, quia ascendisti & tu
2 omnis in tecta? * clamoris plena, urbs
frequens, civitas exultans: interfecti
tui, non interfecti gladio, nec mortui
3 in bello. * Cuncti principes tui fuge-
runt simul: dureque ligati sunt: omnes
qui inventi sunt, vincti sunt pariter,
procul fugerunt. * Propterea dixi:
4 Recedite à me, amare flebo: nolite in-
cumbere ut consolemini me super va-
stitate filiæ populi mei. * Dies enim 5
interfectionis, & conculcationis, & fle-
tuum, Domino Deo exercituum in val-
le visionis: scrutans murum, & ma-
gnificus super montem. * Et Ælam 6
sumpsit pharetram, currum hominis e-
quitis, & parietem nudavit clypeus.
* Et erunt electæ valles tuæ plenæ 7
quadrigarum, & equites ponent sedes
suas in porta. * Et revelabitur operi- 8
mentum Iudæ, & videbis in die illa
armamentarium domus saltus. * Et 9
scissuras civitatis David videbitis, quia
multiplicatæ sunt: & congregastis a-
quas piscinæ inferioris, * & domos Ie- 10
rusalem numerastis, & destruxistis do-
mos ad muniendum murum. *Et lacum 11
fecistis inter duos muros ad aquam
piscinæ veteris: & non suspexistis ad
eum, qui fecerat eam, & operatorem
ejus de longe non vidistis. * Et voca- 12
bit Dominus Deus exercituum in die
illa ad fletum, & ad planctum, ad cal-
vitium, & ad cingulum sacci: *& ecce 13
gaudium & lætitia, occidere vitulos
& jugulare arietes, comedere carnes,
& bibere vinum: Comedamus, & bi-
bamus: cras enim moriemur. * Et re- 14
velata est in auribus meis vox Domi-
ni exercituum: Si dimittetur iniqui-
tas hæc vobis donec moriamini, dicit
Dominus Deus exercituum. * Hæc di- 15
cit Dominus Deus exercituum: Vade,
ingredere ad eum qui habitat in ta-
bernaculo, ad Sobnam præpositum
templi, & dices ad eum: *Quid tu hic, 16
aut quasi quis hic? quia excidisti tibi
hic sepulchrum, excidisti in excelso
memoriale diligenter; in petra taber-
naculum tibi. * Ecce Dominus aspor- 17
tari te faciet, sicut asportatur gallus
gallinaceus, & quasi amictum sic sub-
levabit te. * Coronans coronabit te 18
tribulatione, quasi pilam mittet te in
terram latam & spatiosam: ibi morie-
ris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, ig-
nominia domus Domini tui. * Et ex- 19
pellam te de statione tua, & de mini-
sterio tuo deponam te. * Et erit in die 20
illa: Vocabo servum meum Eliacim
filium Helciæ, * & induam illum tuni- 21
ca tua, & cingulo tuo confortabo eum:
& potestatem tuam dabo in manu e-
jus: & erit quasi pater habitantibus Ie-
rusalem, & domui Iuda. * Et dabo cla- 22
vem domus David super humerum e-
jus: & aperiet, & non erit qui clau-
dat: & claudet, & non erit qui a-
periat. * Et figam illum paxillum in 23
loco fideli, & erit in solium gloriæ
domui patris ejus. * Et suspendent 24
super eum omnem gloriam domus
patris ejus, vasorum diversa gene-
ra, omne vas parvulum, à vasis cratera-
rum usque ad omne vas musicorum.
* In die illa dicit Dominus exercitu- 25
um: Auferetur paxillus, qui fixus
fuerat in loco fideli: & frange-
tur, & cadet, & peribit quod re-

pende-

penderat in eo, quia Dominus locutus
est.

CAPUT XXIII.

Tyri vastitas ad annos septuaginta prædicitur propter ejus superbiam, & posteà restituetur.

1 ONus Tyri. Vlulate naves maris:
quia vastata est domus, unde venire
consueverant: de TerraCethim re-
2 velatum est eis. * Tacete qui habitatis
in insula: negotiatores Sidonis trans-
3 fretantes mare, repleverunt te. * In
aquis multis semen Nili, messis flumi-
nis fruges ejus: & facta est negotiatio
4 gentiū. * Erubesce Sidon: ait enim ma-
re, fortitudo maris, dicens: Nō parturi-
vi, & nō peperi, & nō enutrivi juvenes,
nec ad incrementum perduxi virgines.
5 * Cum auditum fuerit in Ægypto,
dolebunt cum audierint de Tyro:
6 * Transite maria, ululate qui habitatis
7 in insula: * Numquid non vestra hæc
est, quæ gloriabatur à diebus pristinis
in antiquitate sua? ducent eam pedes
8 sui longe ad peregrinandum. * Quis
cogitavit hoc super Tyrum quondam
coronatam, cujus negotiatores princi-
9 pes, institores ejus incylti terræ?* Do-
minus exercituum cogitavit hoc ut
detraheret superbiam omnis gloriæ,
& ad ignominiam deduceret universos
10 inclytos terræ. * Transi terram tuam
quasi flumen filia maris, non est cingu-
11 lum ultra tibi.*Manum suam extendit
super mare, conturbavit regna: Domi-
nus mandavit adversus Chanaan, ut
12 contereret fortes ejus, * & dixit: Non
adjicies ultra ut glorieris, calumniam
sustinens virgo filia Sidonis: in Ce-
thim consurgens transfreta, ibi quo-
13 que non erit requies tibi. * Ecce terra
Chaldæorum talis populus non fuit,
Assur fundavit eam: in captivitatem
traduxerunt robustos ejus, suffoderunt
domos ejus, posuerunt eam in ruinam.
14 * Vlulate naves maris, quia devastata
15 est fortitudo vestra. * Et erit in die il-
la: In oblivione eris ô Tyre septuagin-
ta annis, sicut dies regis unius: post
septuaginta autem annos erit Tyro
16 quasi canticum meretricis. * Sume ci-
tharam, circui civitatem meretrix ob-
livioni tradita: bene cane, frequenta
17 canticum, ut memoria tui fit. * Et erit
post septuaginta annos: Visitabit Domi-
nus Tyrum, & reducet eam ad merce-
des suas: & rursum fornicabitur cum
vniversis regnis terræ super faciem
18 terræ. * Et erunt negotiationes ejus,
& mercedes ejus sanctificatæ Domino:
non condentur, neque reponentur: quia
his, qui habitaverint coram Domino,
erit negotiatio ejus, ut manducent in
saturitatem, & vestiantur usque ad ve-
tustatem.

CAPUT XXIV.

Mala quæ Dominus propter peccata universo orbi facturus est, adjecta interim reliquiarum consolatione: & quàm terribilis erit dies divini judicii.

ECce Dominus dissipabit terram, & 1
nudabit eam, & affliget faciem e-
jus, & disperget habitatores ejus. *Et 2
erit sicut populus, sic sacerdos: & si-
cut servus, sic dominus ejus: sicut an-
cilla, sic domina ejus: sicut emens, sic
ille qui vendit: sicut fœnerator, sic is
qui mutuum accipit: sicut qui repetit,
sic qui debet. * Dissipatione dissipabi- 3
tur terra, & direptione prædabitur.
Dominus enim locutus est verbū hoc.
* Luxit, & defluxit terra, & infirmata 4
est: defluxit orbis, infirmata est altitu-
do populi terræ. * Et terra infecta est 5
ab habitatoribus suis: quia transgressi
sunt leges, mutaverunt jus, dissipave-
runt fœdus sempiternum. * Propter 6
hoc maledictio vorabit terram, & pec-
cabūt habitatores ejus: ideoq; insani-
ent cultores ejus, & relinquētur homi-
nes pauci. * Luxit vindemia, infirmata est 7
vitis, ingemuerūt omnes qui lętabantur
corde. * Cessavit gaudiū tympanorum, 8
quievit sonitus lætantium, conticuit
dulcedo citharæ. * Cum cantico non 9
bibent vinum: amara erit potio biben-
tibus illam. * Attrita est civitas vani- 10
tatis, clausa est omnis domus nullo in-
troeunte. * Clamor erit super vino in 11
plateis: deserta est omnis lætitia:
translatum est gaudium terræ. * Reli- 12
cta est in urbe solitudo, & calamitas
opprimet portas. * Quia hæc erunt in 13
medio terræ, in medio populorum:
quomodo si paucæ olivæ, quæ reman-
serunt, excutiantur ex olea; & racemi,
cum fuerit finita vindemia. * Hi leva- 14
bunt vocem suam, atque laudabunt:
cum glorificatus fuerit Dominus, hin-
nient de mari. * Propter hoc in do- 15
ctrinis glorificate Dominum; in insu-
lis maris nomen Domini Dei Israel.
* A finibus terræ laudes audivimus, 16
gloriam justi. Et dixi: Secretum me-
um mihi, secretum meum mihi, væ
mihi: prævaricantes prævaricati sunt,
& prævaricatione transgressorum præ-
varicati sunt. * Formido, & fovea, & 17
laqueus super te, qui habitator es ter-
ræ. * Et erit: Qui fugerit à voce for- 18
midinis, cadet in foveam: & qui se
explicaverit de fovea, tenebitur la-
queo: quia cataractæ de excelsis aper-
tæ sunt, & concutientur fundamenta
terræ. * Confractione confringetur 19
terra, contritione conteretur terra,
commotione commovebitur terra, * a- 20
gitatione agitabitur terra sicut ebrius,
& auferetur quasi tabernaculum unius
noctis: & gravabit eam iniquitas sua,
& corruet, & non adjiciet ut resurgat.

* Et

1 * Et erit: In die illa visitabit Dominus
super militiam cæli in excelso; & super reges terræ, qui sunt super ter-
2 ram. * Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere: & post multos
3 dies visitabuntur. * Et erubescet luna, & confundetur sol, cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

CAPUT XXV.

Propheta Deo gratias agit de operibus suis mirabilibus, & beneficiis populo ipsius in monte Sion præstandis.

1 DOmine Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo: quoniam fecisti mirabilia, cogitatio-
nes antiquas fideles, amen. *Quia po-
2 suisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum: ut non sit civitas, & in sempiternum
3 non ædificetur. * Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium ro-
4 bustarum timebit te. * Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes à turbine, umbraculum ab æstu. spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.
5 * Sicut æstus in siti, tumultum alienorum humiliabis: & quasi calore sub nube torrente, propaginem fortium
6 marcescere facies. * Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ. *Et præ-
7 cipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, & telam quam orditus est super omnes na-
8 tiones. * Præcipitabit mortem in sempiternum: & auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est. * Et di-
9 cet in die illa: Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvabit nos, iste Dominus, sustinuimus eum, exultabimus, & lætabimur in salutari e-
10 jus. * Quia requiescet manus Domini in monte isto: & triturabitur Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plau-
11 stro. * Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: & humiliabit gloriam ejus cum allisione
12 manuum ejus. * Et munimenta sublimium murorum tuorum concident, & humiliabuntur, & detrahentur in terram usque ad pulverem.

CAPUT XXVI.

Canticum gratiarum actionis ob exaltationem justorum & humiliationẽ impiorum, & de resurrectione mortuorũ.

1 IN die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda:
Vrbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus & antemurale.
* Aperite portas, & ingrediatur gens 2
justa, custodiens veritatem.
* Vetus error abiit: servabis pacem; 3
pacem, quia in te speravimus.
* Sperastis in Domino in sæculis æ- 4
ternis, in Domino Deo forti in perpetuum.
* Quia incurvabit habitantes in ex- 5
celso, civitatem sublimem humiliabit.
Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.
* Conculcabit eam pes, pedes pau- 6
peris, gressus egenorum.
* Semita justi recta est, rectus callis 7
justi ad ambulandum.
* Et in semita judiciorum tuorum 8
Domine sustinuimus te: nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ.
*Anima mea desideravit te in nocte, 9
sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.
Cum feceris judicia tua in terra, justitiam discent habitatores orbis.
*Misereamur impio, & non discet ju- 10
stitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.
* Domine exaltetur manus tua, & 11
non videant: videant, & confundantur zelantes populi: & ignis hostes tuos devoret.
* Domine dabis pacem nobis: om- 12
nia enim opera nostra operatus es nobis.
* Domine Deus noster, possederunt 13
nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.
*Morientes non vivant, gigantes non 14
resurgant: propterea visitasti & contrivisti eos, & perdidisti omnem memoriam eorum.
* Indulsisti genti Domine, indulsisti 15
genti: numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.
* Domine in angustia requisierunt 16
te in tribulatione murmuris doctrina tua eis.
* Sicut quæ concipit, cum appro- 17
pinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus à facie tua Domine.
* Concepimus, & quasi parturivi- 18
mus, & peperimus spiritum: salutes nõ fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terræ.
* Vivent mortui tui, interfecti mei 19
resurgent: expergiscimini, & laudate qui habitatis in pulvere: quia ros lucis ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam.
* Vade populus meus, intra in 20
cubicula tua, claude ostia tua super te, abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio.

21 *Ecce enim Dominus egredietur de
loco suo, ut visitet iniquitatem habi-
tatoris terræ contra eum: & revelabit
terra sanguinem suum, & non operiet
ultra interfectos suos.

CAPUT XXVII.

Punitio Leviathan: paterna Domini correctio in filiôs Israel: civitas munita desolabitur: filii Israel reversi ab Assyriis & Aegypto adorabunt Dominum in Ierusalem.

1 IN dia illa visitabit Dominus in gla-
dio suo duro, & grandi, & forti, su-
per Leviathan serpentem vectem, &
super Leviathan serpentem tortuosū,
& occidet cetum, qui in mari est.
2 * In die illa vinea meri cantabit ei.
3 * Ego Dominus, qui servo eam, re-
pente propinabo ei: ne forte visitetur
contra eam: nocte & die servo eam.
4 * Indignatio non est mihi: quis dabit
me spinam & veprem in prælio: gra-
diar super eam, succendam eam pari-
5 ter? * An potius tenebit fortitudinem
meam, faciet pacem mihi, pacem fa-
6 ciet mihi? * Qui ingrediuntur impe-
tu ad Iacob, florebit & germinabit
Israel, & implebunt faciem orbis se-
7 mine. * Numquid juxta plagam per-
cutiētis se percussit eum? aut si quis oc-
cidit interfectos ejus, sic occisus est?
8 * In mensura contra mensuram, cum
abjecta fuerit, judicabis eam: medi-
tatus est in spiritu suo duro per diem
9 æstus. * Idcirco super hoc dimittetur
iniquitas domui Iacob: & iste omnis
fructus ut auferatur peccatum ejus,
cum posuerit omnes lapides altaris
sicut lapides cineris allisos, non sta-
10 bunt luci & delubra. * Civitas enim
munita desolàta erit, speciosa relin-
quetur, & dimittetur quasi desertum:
ibi pascetur vitulus, & ibi accubabit,
11 & consumet summitates ejus. * In sic-
citate messes illius conterentur, mulie-
res venientes, & docentes eam: non est
enim populus sapiens propterea nō mi-
serebitur ejus, qui fecit eū, & qui for-
12 mavit eum, non parcet ei. * Et erit:
In die ille percutiet Dominus ab alveo
fluminis usque ad torrentem Ægyp-
ti, & vos congregabimini unus &
13 unus filii Israel. * Et erit: In die
illa clangetur in tuba magna, &
venient qui perditi fuerant de Ter-
ra Assyriorum, & qui ejecti erant
in Terra Ægypti, & adorabunt
Dominum in monte sancto in Ieru-
salem.

CAPUT XXVIII.

Superbis & ebriis Israelitis comminatur Dominus eò quòd sacerdotes vacent ebrietati, & principes irrideant verba & comminationes prophetarum, ponentes mendacium spem suam: de lapide angulari in fundamentis Sion ponendo: de pœna illusorum, & consolatione paucorum bonorum.

VÆ coronę superbiæ, ebriis Ephra- 1
im, & flori decidenti, gloriæ ex-
ultationis ejus, qui erāt in vertice val-
lis pinguissimæ, errantes à vino. *Ec- 2
ce validus & fortis Dominus, sicut im-
petus grandinis; turbo confringens, si-
cut impetus aquarum multarum inun-
dantium, & emissarum super terram
spatiosam. *Pedibus conculcabitur co- 3
rona superbiæ ebriorum Ephraim. *Et 4
erit flos decidens gloriæ exultationis
ejus, qui est super verticem vallis pin-
guium, quasi temporaneum ante matu-
ritatem autumni: quod cum aspexerit
videns, statim ut manu tenuerit, devo-
rabit illud. * In die illa erit Dominus 5
exercituum corona gloriæ, & sertum
exultationis residuo populi sui: * & 6
spiritus judicii sedenti super judiciū,
& fortitudo revertentibus de bello ad
portam. * Verum hi quoque præ vino 7
nescierunt, & prę ebrietate erraverunt:
sacerdos & propheta nescierunt præ e-
brietate, absorpti sunt à vino, erraverūt
in ebrietate, nescierunt videntē, igno-
raverunt judicium. *Omnes enim men- 8
sæ repletæ sunt vomitu sordiumq; ita
ut non esset ultra locus. * Quem doce- 9
bit scientiam? & quem intelligere fa-
ciet auditum? ablactatos à lacte, avul-
sos ab uberibus. * Quia manda reman- 10
da, manda remanda, expecta reexpecta,
expecta reexpecta, modicum ibi, modi-
cū ibi. *In loquela enim labii, & lingua 11
altera loquetur ad populū istum. *Cui 12
dixit: Hæc est requies mea, reficite
lassum, & hoc est meum refrigerium:
& noluerunt audire. * Et erit eis ver- 13
bum Domini: Manda remanda, man-
da remanda, expecta reexpecta, expe-
cta reexpecta, modicum ibi, modicum
ibi: ut vadant, & cadant retrorsum,
& conterantur, & illaqueentur, &
capiantur. * Propter hoc audite ver- 14
bum Domini viri illusores, qui domi-
namini super populum meum, qui est
in Ierusalem. *Dixistis enim: Percussi- 15
mus fœdus cum morte, & cum infer-
no fecimus pactum. Flagellum inun-
dans cum transierit, non veniet super
nos: quia posuimus mendacium spem
nostram, & mendacio protecti sumus.
* Idcirco hæc dicit Dominus Deus: 16
Ecce ego mittam in fundamentis Si-
on lapidem, lapidem probatum, an-
gularem, pretiosum, in fundamento
fundatū. qui crediderit, non festinet.
* Et ponam in pondere judicium, 17
& justi-

& justitiam in mensura: & subvertet
grando spem mendacii: & protectio-
nem aquæ inundabunt. * Et delebitur
fœdus vestrum cum morte, & pactum
vestrum cum inferno non stabit: flagel-
lum inundans cum transierit, eritis ei
19 in conculcationem. * Quandocumque
pertransierit, tollet vos: quoniam mane
diluculo pertransibit in die & in nocte,
tantummodo sola vexatio intellectum
20 dabit auditui. * Coangustatum est e-
nim stratum, ita ut alter decidat: &
pallium breve utrumque operire non
21 potest. * Sicut enim in monte divisio-
num stabit Dominus: sicut in valle, quæ
est in Gabaon, irascetur: ut faciat o-
pus suum, alienum opus ejus: ut ope-
retur opus suum, peregrinum est opus
22 ejus ab eo. * Et nunc nolite illudere,
ne forte constringantur vincula vestra.
consummationem enim & abbrevia-
tionem audivi à Domino Deo exerci-
23 tuum super universam terram. * Auri-
bus percipite, & audite vocem meam,
attendite, & audite eloquium meum.
24 * Numquid tota die arabit arans ut se-
rat, proscindet & sarriet humum su-
25 am? * Nonne cum adæquaverit faciem
ejus, seret gith, & cyminum spa-get,
& ponet triticum per ordinem, & hor-
deum, & milium, & viciam in finibus
26 suis? * Et erudiet illum in judicio:
27 Deus suus docebit illum. * Non enim
in serris triturabitur gith, nec rota
plaustri super cyminum circuibit: sed
in virga excutietur gith, & cyminum
28 in baculo. * Panis autem comminue-
tur: verum non in perpetuum tritu-
rans triturabit illum, neque vexabit
eum rota plaustri, nec ungulis suis
29 comminuet eum. * Et hoc à Domino
Deo exercituum exivit, ut mirabile
faceret consilium, & magnificaret ju-
stitiam.

CAPUT XXIX.

Obsidio & afflictio Ierusalem, contritio gentium illam obsidentium: de libro signato, ac cæcitate Iudæorum: væ profundis corde denuntiatur: reliquias Iacob prædicit illuminandas, & ad Deum convertendas.

1 VÆ Ariel, Ariel civitas, quam ex-
pugnavit David: additus est an-
nus ad annum: sollemnitates evolutæ
2 sunt. * Et circumvallabo Ariel, &
erit tristis & mœrens, & erit mihi
3 quasi Ariel. * Et circumdabo quasi
sphæram in circuitu tuo, & jaciam
contra te aggerem, & munimenta po-
4 nam in obsidionem tuam. * Humilia-
beris, de terra loquêris, & de humo
audietur eloquium tuum: & erit quasi
pythonis de terra vox tua; & de hu-
5 mo eloquium tuum mussitabit. * Et
erit sicut pulvis tenuis multitudo vẽ-
tilantium te: & sicut favilla pertransi-
ens multitudo eorum, qui contra te
prævaluerunt: * eritque repente con- 6
festim. A Domino exercituum visitabi-
tur in tonitruo, & commotione terræ,
& voce magna turbinis & tempestatis,
& flammæ ignis devorantis. * Et erit 7
sicut somnium visionis nocturnæ mul-
titudo omnium Gentium, quæ dimi-
caverunt contra Ariel, & omnes qui
militaverunt, & obsederunt, & præ-
valuerunt adversus eam. * Et sicut som- 8
niat esuriens, & comedit, cum autem
fuerit expergefactus, vacua est anima
ejus: & sicut somniat sitiens, & bibit,
& postquam fuerit expergefactus, las-
sus adhuc sitit, & anima ejus vacua
est: sic erit multitudo omnium Genti-
um, quæ dimicaverunt contra montem
Sion. * Obstupescite, & admiramini, 9
fluctuate, & vacillate: inebriamini, &
non à vino: movemini, & non ab e-
brietate. * Quoniam miscuit vobis Do- 10
minus spiritum soporis, claudet ocu-
los vestros, prophetas & principes ve-
stros, qui vident visiones, operiet. * Et 11
erit vobis visio omnium sicut verba li-
bri signati, quem cum dederint scienti
litteras, dicent: Lege istum: & respon-
debit: Non possum, signatus est enim.
* Et dabitur liber nescienti litteras, 12
diceturque ei: Lege: & respondebit:
Nescio litteras. * Et dixit Dominus: 13
Eo quod appropinquat populus iste o-
re suo, & labiis suis glorificat me, cor
autem ejus longe est à me, & timue-
runt me mandato hominum & doctri-
nis: * Ideo ecce ego addam ut admira-
tionẽ faciã populo huic miraculo gran- 14
di & stupendo: peribit enim sapientia à
sapientibus ejus, & intellectus prudẽti-
um ejus abscondetur. * Væ qui profun- 15
di estis corde, ut à Domino abscondatis
tis consilium: quorum sunt in tenebris
opera, & dicunt: Quis videt nos, &
quis novit nos? * Perversa est hæc ve- 16
stra cogitatio: quasi si lutum contra fi-
gulum cogitet, & dicat opus factori
suo: Non fecisti me: & figmentum di-
cat fictori suo: Non intelligis. * Non- 17
ne adhuc in modico & in brevi con-
vertetur Libanus in charmel, & char-
mel in saltum reputabitur? * Et audi- 18
ent in die illa surdi verba libri, & de
tenebris & caligine oculi cæcorum vi-
debunt. * Et addent mites in Domino 19
lætitiam, & pauperes homines in san-
cto Israel exultabunt: * quoniã defecit 20
qui prævalebat, consummatus est illu-
sor, & succisi sunt omnes qui vigila-
bant super iniquitatem: * qui peccare 21
faciebant homines in verbo, & argu-
entem in porta supplantabant, & de-
clinaverunt frustra à justo. * Propter 22
hoc, hæc dicit Dominus ad domum
Iacob, qui redemit Abraham: Non mo-
do confundetur Iacob, nec modo vul-
tus ejus erubescet: * sed cum viderit 23
filios suos, opera manuum mearum, in
medio sui sanctificantes nomen meum,
& sanctificabunt sanctum Iacob, &

24 Deum Israel prædicabunt: * & scient
errantes spiritu intellectum, & mussi-
tatores discent legem.

CAPUT XXX.

Comminatio adversus Iudæos, qui Domino inconsulto prementibus Assyriis ad Ægyptios confugiebant: ipsis quoque prophetarum admonitiones audire nolentibus, sed vana præsidia quærentibus, gravem denuntiat afflictionem & quàm sit Deus futurus benignus ad ipsum revertentibus: & de magna revertentium felicitate, ac judicio impiorum.

1 VÆ filii desertores, dicit Dominus,
ut faceretis consilium, & non ex
me: & ordiremini telam, & non per
spiritum meum, ut adderetis pecca-
2 tum super peccatum: * qui ambulatis
ut descendatis in Ægyptum, & os me-
um non interrogastis, sperantes auxi-
lium in fortitudine Pharaonis, & ha-
bentes fiduciam in umbra Ægypti.
3 * Et erit vobis fortitudo Pharaonis in
confusionem, & fiducia umbræ Ægyp-
4 ti in ignominiam. * Erant enim in
Tani principes tui, & nuntii tui us-
5 que ad Hanes pervenerunt. * Omnes
confusi sunt super populo, qui eis pro-
desse non potuit: non fuerunt in auxi-
lium & in aliquam utilitatem, sed in
6 confusionem, & in opprobrium. * O-
nus jumentorum Austri. In terra tri-
bulationis & angustiæ leæna, & leo ex
eis, vipera, & regulus volans, portan-
tes super humeros jumentorum diviti-
as suas, & super gibbum camelorum
thesauros suos, ad populum qui eis
7 prodesse non poterit. * Ægyptus enim
frustra & vane auxiliabitur: ideo cla-
mavi super hoc: Superbia tantum est,
8 quiesce. * Nunc ergo ingressus scribe
ei super buxum, & in libro diligenter
exara illud, & erit in die novissimo in
9 testimonium usque in æternum. * po-
pulus enim ad iracundiam provo-
cans est, & filii mendaces, filii
10 nolentes audire legem Dei. * Qui di-
cunt videntibus: Nolite videre, & as-
picientibus: Nolite aspicere nobis ea,
quæ recta sunt: loquimini nobis pla-
11 centia, videte nobis errores. * Auferte
à me viam, declinate à me semitam,
cesset à facie nostra sanctus Israel.
12 * Propterea hæc dicit sanctus Israel:
Pro eo quod reprobastis verbum hoc,
& sperastis in calumnia & in tumul-
13 tu, & innixi estis super eo: * propte-
rea erit vobis iniquitas hæc sicut in-
terruptio cadens, & requisita in muro
excelso, quoniam subito, dum non spe-
14 ratur, veniet contritio ejus. * Et com-
minuetur sicut conteritur lagena figu-
li contritione pervalida: & non inve-
nietur de fragmentis ejus testa, in
qua portetur igniculus de incen-
dio, aut hauriatur parum aquæ de
fovea. * Quia hæc dicit Dominus Deus 15
sanctus Israel: Si revertamini & qui-
escatis, salvi eritis: in silentio & in spe
erit fortitudo vestra. Et noluistis: * & 16
dixistis: Nequaquam, sed ad equos fu-
giemus: ideo fugietis. Et super velo-
ces ascendemus: ideo velociores erunt,
qui persequentur vos. * Mille homines 17
à facie terroris unius: & à facie terro-
ris quinque fugietis, donec relinqua-
mini quasi malus navis in vertice mon-
tis, & quasi signum super collem. * Pro- 18
pterea expectat Dominus ut miserea-
tur vestri: & ideo exaltabitur parcens
vobis: quia Deus judicii Dominus: bea-
ti omnes qui expectant eum. * Populus 19
enim Sion habitabit in Ierusalem: plo-
rans nequaquam plorabis, miserans
miserebitur tui: ad vocem clamoris tui
statim ut audierit, respondebit tibi.
* Et dabit vobis Dominus panem ar- 20
ctum, & aquam brevem: & non faciet
avolare à te ultra doctorem tuum: &
erunt oculi tui videntes præceptorem
tuum. * Et aures tuæ audient verbum 21
post tergum monentis: Hæc est via, am-
bulate in ea: & non declinetis neque
ad dexteram, neque ad sinistram. * Et 22
contaminabis laminas sculptilium ar-
genti tui, & vestimentum conflatilis
auri tui, & disperges ea sicut immun-
ditiam menstruatæ. Egredere, dices ei:
* Et dabitur pluvia semini tuo, ubicun- 23
que seminaveris in terra: & panis fru-
gum terræ erit uberrimus, & pinguis.
pascetur in possessione tua in die illo
agnus spatiose: * & tauri tui, & pul- 24
li asinorũ, qui operantur terram, com-
mistum migma comedent sicut in area
ventilatum est. * Et erunt super om- 25
nem montem excelsum, & super om-
nem collem elevatum, rivi currenti-
um aquarum, in die interfectionis mul-
torum, cum ceciderint turres. * Et erit 26
lux lunæ sicut lux solis, & lux solis e-
rit septempliciter sicut lux septem die-
rũ in die qua alligaverit Dominus vul-
nus populi sui, & percussuram plagæ
ejus sanaverit. * Ecce nomen Domi- 27
ni venit de longinquo, ardens furor e-
jus, & gravis ad portandum: labia e-
jus repleta sunt indignatione, & lin- 28
gua ejus quasi ignis devorans. * Spi-
ritus ejus velut torrens inundans us-
que ad medium colli, ad perdendas
gentes in nihilum, & frænum erroris,
quod erat in maxillis populorum.
* Canticum erit vobis sicut nox san- 29
ctificatæ sollemnitatis, & lætitia cor-
dis sicut qui pergit cum tibia, ut in-
tret in montem Domini ad fortem
Israel. * Et auditam faciet Domi- 30
nus gloriam vocis suæ, & terrorem
brachii sui ostendet in comminatio-
ne furoris, & flamma ignis devoran-
tis: allidet in turbine, & in lapi-
de grandinis. * A voce enim Do- 31
mini pavebit Assur virga percussus

32 * Et erit transitus virgæ fundatus,
quam requiescere faciet Dominus su-
per eum in tympanis & citharis: & in
bellis præcipuis expugnabit eos.
33 * Præparata est enim ab heri Topheth,
à rege præparata, profūda, & dilatata.
Nutrimenta ejus, ignis & ligna mul-
ta: flatus Domini sicut torrens sulphu-
ris succendens eam.

CAPUT XXXI.

Iudæos qui fiducia in Deum relicta, ad Aegyptios & humana confugiunt præsidia, prædicit consumendos unà cum suis auxiliariis: revertentes verò ad Dominum, virtute divina liberandos.

1 VÆ qui descendunt in Ægyptum
ad auxilium, in equis sperantes,
& habentes fiduciam super quadrigis,
quia multæ sunt: & super equitibus,
quia prævalidi nimis: & non sunt con-
2 fisi super sanctum Israel, & Dominum
non requisierunt. * Ipse autem sapiens
adduxit malum, & verba sua non ab-
stulit: & consurget contra domum pes-
3 simorum, & contra auxilium operan-
tium iniquitatem. * Ægyptus, homo
& non Deus: & equi eorum, caro, &
non spiritus: & Dominus inclinabit
manum suam, & corruet auxiliator,
4 & cadet cui præstatur auxilium, si-
mulque omnes consumentur. * Quia
hæc dicit Dominus ad me: Quomodo
si rugiat leo, & catulus leonis super
prædam suam, & cum occurrerit ei
multitudo pastorum, à voce eorum
non formidabit, & à multitudine eo-
rum non pavebit: sic descendet Do-
minus exercituum ut prælietur super
montem Sion, & super collem ejus.
5 * Sicut aves volantes, sic proteget Do-
minus exercituum Ierusalem, prote-
gens & liberans, transiens & salvans.
6 * Convertimini sicut in profundum
7 recesseratis filii Israel. * In die enim
illa abjiciet vir idola argenti sui, &
idola auri sui, quæ fecerunt vobis ma-
8 nus vestræ in peccatum. * Et cadet
Assur in gladio non viri, & gladius
non hominis vorabit eum, & fugiet
non à facie gladii: & juvenes ejus ve-
9 ctigales erunt: * & fortitudo ejus à
terrore transibit, & pavebunt fugien-
tes principes ejus: dixit Dominus, cu-
jus ignis est in Sion, & caminus ejus
in Ierusalem.

CAPUT XXXII.

De rege ac principibus in justitiis regnaturis & populi subditi felicitate: stulto autem principi & opulentis mulieribus futura prædicitur calamitas: pacis quoque pulchritudo ac requies opulenta promittitur populo Dei.

1 ECce in justitia regnabit rex, &
2 principes in judicio præerunt. * Et
erit vir sicut qui absconditur à vento,
& celat se à tempestate, sicut rivi aqua-
rum in siti, & umbra petræ prominen-
tis in terra deserta. * Non caligabunt 3
oculi videntium, & aures audientium
diligenter auscultabunt. * Et cor stul- 4
torum intelliget scientiam, & lingua
balborum velociter loquetur & plane.
* Non vocabitur ultra is, qui insipiens 5
est, princeps: neque fraudulentus ap-
pellabitur major: * stultus enim fatua 6
loquetur, & cor ejus faciet iniquita-
tem, ut perficiat simulationem, & lo-
quatur ad Dominum fraudulenter, &
vacuam faciat animam esurientis, &
potum sitienti auferat. * Fraudulen- 7
ti vasa pessima sunt: ipse enim cogita-
tiones concinnavit ad perdendos mi-
tes in sermone mendacii, cum loque-
retur pauper judicium. * Princeps ve- 8
ro ea, quæ digna sunt principe, cogi-
tabit, & ipse super duces stabit. * Mu- 9
lieres opulentæ surgite, & audite vo-
cem meam: filiæ confidentes percipite
auribus eloquium meum. * Post dies 10
enim & annum, vos conturbabimini
confidentes: consummata est enim vin-
demia, collectio ultra non veniet.
* Obstupescite opulentæ, conturbami- 11
ni confidentes: exuite vos, & confun-
dimini, accingite lumbos vestros. * Su- 12
per ubera plangite, super regione de-
siderabili, super vinea fertili. * Super 13
humum populi mei spinæ & vepres
ascendent: quanto magis super om-
nes domos gaudii civitatis exultantis?
* Domus enim dimissa est, multitudo 14
urbis relicta est, tenebræ & palpatio
factæ sunt super speluncas usq; in æ-
ternum. Gaudium onagrorum pascua
gregum, * donec effundatur super nos 15
spiritus de excelso: & erit desertum
in charmel, & charmel in saltum re-
putabitur. * Et habitabit in solitu- 16
dine judiciū, & justitia in charmel se-
debit. * Et erit opus justitię pax, & cul- 17
tus justitiæ silentium, & securitas us-
que in sempiternum. * Et sedebit po- 18
pulus meus in pulchritudine pacis, &
in tabernaculis fiduciæ, & in requie
opulenta. * Grando autem in descen- 19
sione saltus, & humilitate humiliabi-
tur civitas. * Beati, qui seminatis su- 20
per omnes aquas, immittentes pedem
bovis & asini.

CAPUT XXXIII.

Permixtim de dejectione Sennacherib loquitur, & Iudæorum liberatione, ac divinæ potentiæ exaltatione: invehitur contra hypocritas: & quales esse debeant qui cum Domino habitaturi sunt in excelsis: Ierusalem verò habitatio erit opulenta, in qua magnificabitur Dominus rex & legislator noster.

VÆ qui prædaris, nonne & ipse 1
prædaberis? & qui spernis, non-

ne & ipse sperneris? cùm consummaveris
veris deprædationem, deprædaberis:
cum fatigatus desieris contemnere,
2 contemneris. * Domine miserere no-
stri: te enim expectavimus: esto bra-
chium nostrum in mane, & salus nostra
3 in tempore tribulationis. * A voce
angeli fugerunt populi, & ab exalta-
4 tione tua dispersæ sunt gentes. * Et
congregabuntur spolia vestra sicut col-
ligitur bruchus, velut cum fossæ plenæ
5 fuerint de eo. * Magnificatus est Do-
minus, quoniam habitavit in excelso:
6 implevit Sion judicio & justitia. * Et
erit fides in temporibus tuis: divitiæ
salutis sapientia & scientia: timor Do-
7 mini ipse est thesaurus ejus. * Ecce
videntes clamabunt foris, angeli pa-
8 cis amarè flebunt. * Dissipatæ sunt
viæ, cessavit transiens per semitam, ir-
ritum factum est pactum, projecit ci-
9 vitates, non reputavit homines. * Lu-
xit, & elanguit terra: confusus est Li-
banus, & obsorduit, & factus est Sa-
ron sicut desertum: & concussa est Ba-
10 san, & Carmelus. * Nunc consurgam,
dicit Dominus: nunc exaltabor, nunc
11 sublevabor. * Concipietis ardorem,
parietis stipulam: spiritus vester ut i-
12 gnis vorabit vos: * Et erunt populi
quasi de incendio cinis, spinæ congre-
13 gatæ igni comburentur. * Audite qui
longe estis, quæ fecerim, & cognoscite
14 vicini fortitudinem meam. * Con-
territi sunt in Sion peccatores, possedit
tremor hypocritas. quis poterit habi-
tare de vobis cum igne devorante? quis
habitabit ex vobis cum ardoribus
15 sempiternis? * Qui ambulat in justitiis,
& loquitur veritatem, qui projicit a-
varitiam ex calumnia, & excutit ma-
nus suas ab omni munere, qui obturat
aures suas ne audiat sanguinē, & clau-
16 dit oculos suos ne videat malum. * Ille
in excelsis habitabit, munimenta sa-
xorum sublimitas ejus: panis ei datus
17 est, aquæ ejus fideles sunt. * Regem in
decore suo videbunt oculi ejus, cer-
18 nent terram de longe. * Cor tuum me-
ditabitur timorem: ubi est littera-
tus? ubi legis verba ponderans? ubi
doctor parvulorum? * Populum im-
19 pudentem non videbis, populum alti
sermonis: ita ut non possis intelligere
disertitudinem linguæ ejus, in quo
nulla est sapientia. * Respice Sion ci-
20 vitatem sollemnitatis nostræ: oculi
tui videbunt Ierusalem, habitatio-
nem opulentam, tabernaculum quod
nequaquam transferri poterit: nec au-
ferentur clavi ejus in sempiternum, &
omnes funiculi ejus non rumpentur:
21 * quia solummodo ibi magnificus est
Dominus noster: locus fluviorum rivi
latissimi & patentes: non transibit per
eum navis remigum, neque trieris
22 magna transgredietur eum. * Dominus
enim judex noster, Dominus legifer
noster, Dominus rex noster: ipse salva-
bit nos. * Laxati sunt funiculi tui, & 23
non prævalebunt: sic erit malus tuus
ut dilatare signum non queas. Tunc di-
videntur spolia prædarum multarum:
claudi diripient rapinam. * Nec dicet 24
vicinus: Elangui: populus qui habitat
in ea, auferetur ab eo iniquitas.

CAPUT XXXIV.

Acerba Dei ultio super omnes gentes: Idumææ quoque contritio & perpetua vastitas prædicitur.

Accedite Gentes, & audite, & po- 1
puli attendite: audiat terra, & ple-
nitudo ejus; orbis, & omne germen e-
jus. * Quia indignatio Domini super 2
omnes Gentes, & furor super univer-
sam militiam eorum: interfecit eos, &
dedit eos in occisionem. * Interfecti 3
eorum projicientur, & de cadaveribus
eorum ascendet fœtor: tabescent mon-
tes à sanguine eorum. * Et tabescet o- 4
mnis militia cælorum, & complica-
buntur sicut liber cæli: & omnis mi-
litia eorum defluet, sicut defluit foli-
um de vinea & de ficu. * Quoniam in- 5
ebriatus est in cælo gladius meus: ec-
ce super Idumæam descendet, & su-
per populum interfectionis meæ, ad
judicium. * Gladius Domini repletus 6
est sanguine, incrassatus est adipe, de
sanguine agnorum, & hircorum, de
sanguine medullatorum arietum: vi-
ctima enim Domini in Bosra, & inter-
fectio magna in terra Edom. * Et de- 7
scendent unicornes cum eis, & tauri
cum potentibus: inebriabitur terra
eorum sanguine, & humus eorum ad-
ipe pinguium: * quia dies ultionis 8
Domini, annus retributionum judicii
Sion. * Et convertentur torrentes ejus 9
in picem, & humus ejus in sulphur: &
erit terra ejus in picem ardentem.
* Nocte & die non extinguetur, in sem- 10
piternum ascendet fumus ejus: à ge-
neratione in generationem desolabi-
tur, in sæcula sæculorum non erit trā-
siens per eam. * Et possidebunt illam 11
onocrotalus & ericius: ibis & corvus
habitabunt in ea: & extendetur super
eam mensura, ut redigatur ad nihilum,
& perpendiculum in desolationem.
* Nobiles ejus non erunt ibi: regem 12
potius invocabunt, & omnes principes
ejus erunt in nihilum. * Et orientur in 13
domibus ejus spinæ, & urticæ, & pa-
liurus in munitionibus ejus: & erit
cubile draconum, & pascua struthio-
num. * Et occurrent dæmonia ono- 14
centauris, & pilosus clamabit alter ad
alterum: ibi cubavit lamia, & invenit
sibi requiem. * Ibi habuit foveam e- 15
ricius, & enutrivit catulos, & circum-
fodit, & fovit in umbra ejus: illuc con-
gregati sunt milui, alter ad alterum.
* Requirite diligenter in libro Do- 16
mini, & legite: unum ex eis non de-
fuit, alter alterum non quæsivit: quia

quod ex ore meo procedit, ille mandavit, & spiritus ejus ipse congregavit ea. * Et ipse misit eis sortem, & manus ejus divisit eam illis in mensuram: usque in æternum possidebunt eam, in generationem & generationem habitabunt in ea.

CAPVT XXXV.

De futura consolatione, lætitia, securitate, & felicitate perpetua eorum, qui in Christum sunt credituri.

LÆtabitur deserta & invia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium. * Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloria Libani data est ei: decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri. * Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. * Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, & salvabit vos. * Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. * Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum: quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine. * Et quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & junci. * Et erit ibi semita & via, & via sancta vocabitur: non transibit per eam pollutus, & hæc erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam. * Non erit ibi leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi, & ambulabunt qui liberati fuerint. * Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude: & lætitia sempiterna super caput eorum: gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

CAPVT XXXVI.

Sennacherib captis civitatibus Iudæ munitis, mittit Rabsacen ad capiendam Ierusalem: qui variis in Ezechiam jactatis convitiis & blasphemiis in Deum, Ierosolymitas ad deditionem exhortatur.

ET factum est in quartodecimo anno regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Iuda munitas, & cepit eas. * Et misit rex Assyriorum Rabsacen de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi, & stetit in aquæductu piscinæ superioris in via Agri fullonis. * Et egressus est ad eum Eliacim filius Helciæ, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Ioahe filius Asaph à commentariis. * Et dixit ad eos Rab-
saces: Dicite Ezechiæ: Hæc dicit rex
magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista
fiducia, qua confidis? *aut quo consilio
vel fortitudine rebellare disponis? su- 5
per quem habes fiduciam, quia recessisti à me? * Ecce confidis super bacu- 6
lum arundineũ confractum istum, super Ægyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus, & perforabit eam: sic Pharao rex Ægypti om-
nibus, qui confidunt in eo. * Quod si 7
responderis mihi: in Domino Deo nostro confidimus: nonne ipse est, cujus abstulit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Iudæ & Ierusalem: Coram altari
isto adorabitis? *Et nunc trade te do- 8
mino meo regi Assyriorum, & dabo tibi duo millia equorum, nec poterit ex
te præbere ascensores eorum. .* Et 9
quomodo sustinebis faciem judicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Ægypto, in
quadrigis, & in equitibus: * & nunc 10
numquid sine Domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super
terram istam, & disperde eam. * Et 11
dixit Eliacim, & Sobna, & Ioahe ad Rabsacen: Loquere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad nos Iudaicè in auribus populi,
qui est super murum. * Et dixit ad eos 12
Rabsaces: Numquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista; & non potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant stercora sua, & bibant urinã
pedũ suorũ vobiscum?*Et stetit Rabsa- 13
ces, & clamavit voce magna Iudaice, & dixit: Audite verba regis magni, re-
gis Assyriorum. * Hæc dicit rex: Non 14
seducat vos Ezechias, quia non pote-
rit eruere vos. * Et non vobis tribuat 15
fiduciam Ezechias super Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis
Assyriorum. * Nolite audire Ezechiã: 16
hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite unusquisq; vineam suam, & unusquisque ficum suam: & bibite unusquisque aquam cisternæ
suæ, * donec veniam, & tollam vos ad 17
terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vi-
nearum. * Nec conturbet vos Ezechi- 18
as, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu re-
gis Assyriorum? * Vbi est deus Emath, 19
& Arphad? ubi est deus Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de
manu mea? * Quis est ex omnibus 20
diis terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Do-
minus Ierusalem de manu mea? * Et si- 21
luerunt, & non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex di-
cens: Ne respondeatis ei. * Et in- 22

gressus

greſſus eſt Eliacim filius Helciæ, qui erat ſuper domum, & Sobna ſcriba; & Ioahe filius Aſaph à commentariis, ad Ezechiam ſciſſis veſtibus, & nuntiaverunt ei verba Rabſacis.

CAPUT XXXVII.

Conſternatus Ezechias propter blaſphemias tum Rabſacis tum Sennacherib, mittit ad Iſaiam ut Dominum deprecetur, qui ipſum confortans divinum promittit auxilium: & cæſo per Angelum exercitu Sennacherib, etiam ipſe à filiis ſuis interimitur.

1 ET factum eſt, cum audiſſet rex E-
zechias, ſcidit veſtimenta ſua, &
obvolutus eſt ſacco, & intravit in do-
mum Domini. * Et miſit Eliacim, qui
2 erat ſuper domum, & Sobnam ſcri-
bam, & ſeniores de ſacerdotibus, oper-
tos ſaccis, ad Iſaiam filium Amos pro-
3 phetam, * & dixerunt ad eum: Hæc
dicit Ezechias: Dies tribulationis, &
correptionis, & blaſphemiæ, dies hæc:
quia venerunt filii uſque ad partum,
4 & virtus non eſt pariendi. * Si quo
modo audiat Dominus Deus tuus ver-
ba Rabſacis, quem miſit rex Aſſyrio-
rum dominus ſuus ad blaſpheman-
dum Deum viventem, & exprobran-
dum ſermonibus, quos audivit Do-
minus Deus tuus: leva ergo oratio-
nem pro reliquiis, quæ repertæ ſunt.
5 * Et venerunt ſervi regis Ezechiæ ad
6 Iſaiam. * & dixit ad eos Iſaias: Hæc
dicetis domino veſtro: Hæc dicit Do-
minus: Ne timeas à facie verborum,
quæ audiſti, quibus blaſphemaverunt
7 pueri regis Aſſyriorum me. * Ecce
ego dabo ei ſpiritum, & audiet nun-
tium, & revertetur ad terram ſuam,
& corruere eum faciam gladio in ter-
8 ra ſua. * Reverſus eſt autem Rabſa-
ces, & invenit regem Aſſyriorum præ-
liantem adverſus Lobnam. Audierat
enim quia profectus eſſet de Lachis.
9 * & audivit de Tharaca rege Æthio-
piæ, dicentes: Egreſſus eſt ut pugnet
contra te. Quod cum audiſſet, mi-
ſit nuntios ad Ezechiam, dicens:
10 * Hæc dicetis Ezechiæ regi Iudæ, lo-
quentes: Non te decipiat Deus tuus,
in quo tu confidis, dicens: Non da-
bitur Ieruſalem in manu regis Aſſy-
11 riorum. * Ecce tu audiſti omnia, quæ
fecerunt reges Aſſyriorum omnibus
terris, quas ſubverterunt, & tu pote-
12 ris liberari? * Numquid eruerunt eos
dii Gentium, quos ſubverterunt pa-
tres mei, Gozam, & Haram, & Reſeph,
& filios Eden, qui erant in Thalaſſar?
13 * Vbi eſt rex Emath, & rex Arphad,
& rex urbis Sepharvaim, Ana, & Ava?
14 * Et tulit Ezechias libros de manu
nuntiorum, & legit eos, & aſcendit
in domum Domini, & expandit eos
15 Ezechias coram Domino. * Et ora-
vit Ezechias ad Dominum, dicens:
* Domine exercituum Deus Iſrael, qui
ſedes ſuper cherubim: tu es Deus ſo-
lus omnium regnorum terræ, tu feci-
ſti cælum & terram. * Inclina Domi-
ne aurem tuam, & audi: aperi Domi-
ne oculos tuos, & vide, & audi omnia
verba Sennacherib, quæ miſit ad blaſ-
phemandum Deum viventem. * Vere
enim Domine deſertas fecerunt reges
Aſſyriorum terras, & regiones earum.
* Et dederunt deos earum igni: non
enim erant dii, ſed opera manu-
um hominum, lignum & lapis: &
comminuerunt eos. * Et nunc Do-
mine Deus noſter ſalva nos de ma-
nu ejus: & cognoſcant omnia regna
terræ, quia tu es Dominus ſolus. * Et
miſit Iſaias filius Amos ad Ezechiam,
dicens: Hæc dicit Dominus Deus Iſ-
rael: pro quibus rogaſti me de Sen-
nacherib rege Aſſyriorum: * hoc eſt
verbum, quod locutus eſt Dominus ſu-
per eum: Deſpexit te, & ſubſanna-
vit te virgo filia Sion: poſt te caput mo-
vit filia Ieruſalem. * Cui exprobraſti,
& quem blaſphemaſti, & ſuper quem
exaltaſti vocem, & levaſti altitudinem
oculorum tuorum? Ad ſanctum Iſrael.
* In manu ſervorum tuorum exprobra-
ſti Domino: & dixiſti: In multitudine
quadrigarum mearum ego aſcendi al-
titudinem montium, juga Libani: &
ſuccidam excelſa cedrorum ejus, & e-
lectas abietes illius, & introibo alti-
tudinem ſummitatis ejus, ſaltum Car-
meli ejus. * Ego fodi, & bibi aquam,
& exiccavi veſtigio pedis mei omnes
rivos aggerum. * Numquid non au-
diſti, quæ olim fecerim ei? ex die-
bus antiquis ego plaſmavi illud: &
nunc adduxi: & factum eſt in eradi-
cationem collium compugnantium, &
civitatum munitarum. * Habitatores
earum breviata manu contremuerunt,
& confuſi ſunt: facti ſunt ſicut fœ-
num agri, & gramen paſcuæ, & her-
ba tectorum, quæ exaruit antequam
matureſceret. * Habitationem tuam,
& egreſſum tuum, & introitum tuum
cognovi, & inſaniam tuam contra me.
* Cum fureres adverſum me, ſuper-
bia tua aſcendit in aures meas: po-
nam ergo circulum in naribus tuis, &
frænum in labiis tuis, & reducam te
in viam, per quam veniſti. * Tibi au-
tem hoc erit ſignum: Comede hoc an-
no quæ ſponte naſcuntur, & in anno
ſecundo pomis veſcere: in anno au-
tem tertio ſeminate, & metite, &
plantate vineas, & comedite fructum
earum. * Et mittet id, quod ſalvatum
fuerit de domo Iuda, & quod reliquum
eſt, radicem deorſum, & faciet fru-
ctum ſurſum: * quia de Ieruſalem
exibunt reliquiæ, & ſalvatio de mon-
te Sion: zelus Domini exercituum fa-
ciet iſtud. * Propterea hæc dicit Do-
minus de rege Aſſyriorum: Non intra-
bit civitatem hanc, & non jaciet ibi

 ſagittam

sagittam, & non occupabit eam clypeus, & non mittet in circuitu ejus
34 aggerem. * In via qua venit, per eam
revertetur, & civitatem hanc non in-
35 gredietur, dicit Dominus: * & protegam civitatem istam, ut salvem eam
propter me, & propter David servum
36 meum. * Egressus est autem Angelus
Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia.
Et surrexerunt mane, & ecce omnes,
37 cadavera mortuorum. * Et egressus
est, & abiit, & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & habitavit in
38 Ninive. * Et factum est, cum adoraret
in templo Nesroch deum suum, Adramelech & Sarasar filii ejus percusserunt eum gladio: fugeruntque in Terram Ararat, & regnavit Asarhaddon
filius ejus pro eo.

CAPUT XXXVIII.

Ezechias à morte sibi per Isaiam comminata liberatus, signo in horologio Achaz accepto, & promissa de manu Assyriorum liberatione, additisque ei ad vitam quindecim annis, canticum hoc gratiarum actionis Deo cecinit.

1 IN diebus illis ægrotavit Ezechias
usque ad mortem: & introivit ad
eum Isaias filius Amos propheta, &
dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone
domui tuæ, quia morieris tu, & non
2 vives. Et convertit Ezechias faciem
suam ad parietem, & oravit ad Do-
3 minum, * & dixit: Obsecro Domine,
memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde
perfecto, & quod bonum est in oculis
tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu
4 magno. * Et factum est verbum Do-
5 mini ad Isaiam, dicens: * Vade, & dic
Ezechiæ: Hæc dicit Dominus Deus
David patris tui: Audivi orationem
tuam, & vidi lacrymas tuas: ecce ego
adjiciam super dies tuos quindecim
6 annos: * & de manu regis Assyriorum
eruam te, & civitatem istam, & pro-
7 tegam eam. * Hoc autem tibi erit signum à Domino, quia faciet Dominus
8 verbum hoc, quod locutus est: * Ecce
ego reverti faciam umbram linearum,
per quas descenderat in horologio Achaz in sole, retrorsum decem lineis.
Et reversus est sol decem lineis per
9 gradus, quos descenderat. * Scriptura
Ezechiæ regis Iuda, cum ægrotasset,
& convaluisset de infirmitate sua.
10 * Ego dixi: In dimidio dierum
meorum vadam ad portas inferi.
Quæsivi residuum annorum meo-
11 rum.* dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium.
Non aspiciam hominem ultra, & habitatorem quietis.
12 * Generatio mea ablata est, & convoluta est à me, quasi tabernaculum
pastorum.

Præcisa est velut à texente, vita mea:
dum adhuc ordirer, succidit me:
de mane usque ad vesperam finies me.
* Sperabam usque ad mane, quasi 13
leo sic contrivit omnia ossa mea:
De mane usque ad vesperam finies
me: * sicut pullus hirundinis sic cla- 14
mabo, meditabor ut columba.
Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum.
Domine vim patior, responde pro
me.
* Quid dicam, aut quid responde- 15
bit mihi, cum ipse fecerit?
Recogitabo tibi omnes annos meos
in amaritudine animæ meæ.
* Domine si sic vivitur, & in talibus 16
vita spiritus mei, corripies me, & vi-
vificabis me. *Ecce in pace amaritudo 17
mea amarissima:
Tu autem eruisti animam meam ut
non periret, projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.
*Quia non infernus confitebitur ti- 18
bi, neque mors laudabit te: non expectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam.
*Vivens vivens ipse confitebitur tibi, 19
sicut & ego hodie: pater filiis notam
faciet veritatem tuam.
* Domine salvum me fac, & psalmos 20
nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.
* Et jussit Isaias ut tollerent massam 21
de ficis, & cataplasmarent super vulnus, & sanaretur.
* Et dixit Ezechias: Quod erit si- 22
gnum quia ascendam in domũ Domini?

CAPUT XXXIX.

Ezechias cùm missis à rege Babylonis nuntiis suos ostendisset thesauros, ab Isaia de futura eorum in Babylonem ablatione præmonetur.

IN tempore illo misit Merodach Ba- 1
ladan, filius Baladan rex Babylonis,
libros & munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset & conva-
luisset. * Lætatus est autem super eis 2
Ezechias, & ostendit eis cellam aromatum, & argenti, & auri, & odoramentorum, & unguenti optimi, &
omnes apothecas supellectilis suæ:
& universa quæ inventa sunt in
thesauris ejus. Non fuit verbum
quod non ostenderet eis Ezechias in
domo sua, & in omni potestate sua.
* Introivit autem Isaias propheta ad 3
Ezechiam regem, & dixit ei: Quid
dixerunt viri isti, & unde venerunt
ad te? Et dixit Ezechias. De terra
longinqua venerunt ad me, de Baby-
lone? * Et dixit: Quid viderunt in 4
domo tua? Et dixit Ezechias? Omnia quæ in domo mea sunt, viderunt:
non fuit res, quam non ostenderim eis
in thesauris meis.*Et dixit Isaias ad 5
Ezechiam: Audi verbum Domini exercituum.

erciituum.

6 ercituum. * Ecce dies venient, & au-
ferentur omnia, quę in domo tua sunt,
& quæ thesaurizaverunt patres tui us-
que ad diem hanc, in Babylonem:
non relinquetur quidquam dicit Do-
7 minus. * Et de filiis tuis, qui exibunt
de te, quos genueris, tollent, & erunt
eunuchi in palatio regis Babylonis.
8 * Et dixit Ezechias ad Isaiam: Bonum
verbum Domini quod locutus est. Et
dixit: Fiat tantum pax & veritas in
diebus meis.

CAPUT XL.

Consolatio & salus Ierusalem per Christum futura: Iohannis Baptistæ prædicatio: fragilitas hominis, & perpetuitas verbi divini: Christi in carnem adventus, ipsiusque gloria, potestas & retributio palam annuntianda: contra idololatras Deum sculptilibus assimilantes, incomparabilem Dei potentiam ac sapientiam commendat: quodque sperantes in Domino mutent fortitudinem.

1 CONsolamini, consolamini popu-
2 le meus, dicit Deus vester. * Lo-
quimini ad cor Ierusalem, & advo-
cate eam: quoniam completa est mali-
tia ejus, dimissa est iniquitas illius:
suscepit de manu Domini duplicia pro
3 omnibus peccatis suis. * Vox cla-
mantis in deserto: Parate viam Do-
mini, rectas facite in solitudine semi-
4 tas Dei nostri. * Omnis vallis exalta-
bitur, & omnis mons & collis humilia-
bitur, & erunt prava in directa, & as-
5 pera in vias planas. * Et revelabitur
gloria Domini, & videbit omnis caro
pariter quod os Domini locutum est.
6 * Vox dicentis: Clama. Et dixi:
Quid clamabo? Omnis caro fœnum,
& omnis gloria ejus quasi flos agri.
7 * Exiccatum est fœnum, & cecidit
flos, quia spiritus Domini sufflavit
in eo. Vere fœnum est populus:
8 * exiccatum est fœnum, & cecidit
flos: Verbum autem Domini nostri
9 manet in æternum. * Super montem
excelsum ascende tu, qui euangelizas
Sion: exalta in fortitudine vocem
tuam, qui euangelizas Ierusalem: ex-
alta, noli timere. Dic civitatibus
10 Iuda: Ecce Deus vester: * ecce Do-
minus Deus in fortitudine veniet, &
brachium ejus dominabitur: ecce
merces ejus cum eo, & opus illius co-
11 ram illo. * Sicut pastor gregem su-
um pascet: in brachio suo congrega-
bit agnos, & in sinu suo levabit, fœ-
12 tas ipse portabit. * Quis mensus est
pugillo aquas, & cælos palmo ponde-
ravit? quis appendit tribus digitis mo-
lem terræ, & libravit in pondere mon-
13 tes, & colles in statera? * Quis adju-
vit spiritum Domini? aut quis consi-
14 liarius ejus fuit, & ostendit illi? * Cum
quo iniit consilium, & instruxit eum,
& docuit eum semitam justitiæ, &
erudivit eum scientiam, & viam pru-
dentiæ ostendit illi? * Ecce Gentes 15
quasi stilla situlæ, & quasi momentum
stateræ reputatæ sunt: ecce insulæ
quasi pulvis exiguus. * Et Libanus 16
non sufficiet ad succendendum, & ani-
malia ejus non sufficient ad holocau-
stum. * Omnes gentes quasi non sint, 17
sic sunt coram eo, & quasi nihilum &
inane reputatæ sunt ei. * Cui ergo si- 18
milem fecistis Deum? aut quam imag i-
nem ponetis ei? * Numquid sculptile 19
conflavit faber? aut aurifex auro fi-
guravit illud, & laminis argenteis
argentarius? * Forte lignum & 20
imputribile elegit, artifex sapiens
quærit quomodo statuat simula-
chrum, quod non moveatur. * Num- 21
quid non scitis? numquid non audi-
stis? numquid non annuntiatum
est vobis ab initio? numquid non
intellexistis fundamenta terræ? * Qui 22
sedet super gyrum terræ, & habitato-
res ejus sunt quasi locustæ: qui exten-
dit velut nihilum cælos, & expandit
eos sicut tabernaculum ad inhabitan-
dum. * Qui dat secretorum scrutatores 23
quasi non sint, judices terræ velut in-
ane fecit: * & quidem neque planta- 24
tus, neque satus, neque radicatus in
terra truncus eorum: repente flavit in
eos, & aruerunt, & turbo quasi sti-
pulam auferet eos. * Et cui assi- 25
milastis me, & adæquastis, dicit
sanctus? * Levate in excelsum ocu- 26
los vestros, & videte quis creavit
hæc: qui educit in numero militi-
am eorum, & omnes ex nomine vo-
cat: præ multitudine fortitudinis
& roboris, virtutisque ejus, neque
unum reliquum fuit. * Quare di- 27
cis Iacob, & loqueris Israel: Ab-
scondita est via mea à Domino, &
à Deo meo judicium meum transi-
vit? * Numquid nescis, aut non 28
audisti? Deus sempiternus Domi-
nus, qui creavit terminos terræ:
non deficiet, neque laborabit, nec
est investigatio sapientiæ ejus.
* Qui dat lasso virtutem: & his, 29
qui non sunt fortitudinem & ro-
bur multiplicat. * Deficient pue- 30
ri, & laborabunt, & juvenes in infir-
mitate cadent. * Qui autem sperant 31
in Domino, mutabunt fortitudinem,
assument pennas sicut aquilæ, current
& non laborabunt, ambulabunt & non
deficient.

CAPUT XLI.

Disceptat Dominus cum idololatris de potentia, & variis magnisque beneficiis populo Iudaico exhibitis: quibus suam comprobat potentiam & benignitatem erga homines: ostendens simul & idolorum impotentiam, & idololatrarum vanitatem.

1 TAceant ad me insulæ, & Gentes
mutent fortitudinem: accedant,
& tunc loquantur, simul ad judicium
2 propinquemus. * Quis suscitavit ab O-
riente justum, vocavit eum ut seque-
retur se? dabit in conspectu ejus Gen-
tes, & reges obtinebit: dabit quasi pul-
verem gladio ejus, sicut stipulam ven-
3 to raptam arcui ejus. * Persequetur
eos, transibit in pace, semita in pedi-
4 bus ejus non apparebit. * Quis hæc o-
peratus est, & fecit, vocans genera-
tiones ab exordio? Ego Dominus, pri-
5 mus & novissimus ego sum. * Vide-
runt insulæ, & timuerunt, extrema
terræ obstupuerunt, appropinquave-
6 runt. & accesserunt. * Vnusquisque
proximo suo auxiliabitur, & fratri
7 suo dicet: Confortare. * Conforta-
vit faber ærarius percutiens malleo
eum, qui cudebat tunc temporis, di-
cens: Glutino bonum est: & confor-
tavit eum clavis, ut non moveretur.
8 * Et tu Israel serve meus, Iacob quem
9 elegi, semen Abraham amici mei: *in
quo apprehendi te ab extremis ter-
ræ, & à longinquis ejus vocavi te, &
dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te,
& non abjeci te. * Ne timeas, quia e-
10 go tecum sum: ne declines, quia ego
Deus tuus: confortavi te, & auxilia-
tus sum tibi: & suscepit te dextera
11 justi mei. * Ecce confundentur & e-
rubescent omnes, qui pugnant adver-
sum te: erunt quasi non sint, & peri-
bunt viri, qui contradicunt tibi.
12 * Quæres eos, & non invenies, viros
rebelles tuos: erunt quasi non sint: &
veluti consumptio, homines bellantes
13 adversum te. * Quia ego Dominus
Deus tuus apprehendens manum tuã,
dicensque tibi: Ne timeas, ego ad-
14 juvi te. * Noli timere vermis Iacob,
qui mortui estis ex Israel: ego auxilia-
tus sum tibi, dicit Dominus: & re-
15 demptor tuus sanctus Israel. * Ego po-
sui te quasi plaustrum triturans novũ,
habens rostra serrantia: triturabis mon-
tes, & comminues: & colles quasi pul-
16 verem pones. * Ventilabis eos, &
ventus tollet, & turbo disperget eos:
& tu exultabis in Domino, in sancto
17 Israel lætaberis. * Egeni & pauperes
quærunt aquas, & non sunt: lingua eo-
rum siti aruit. Ego Dominus exaudiam
eos, Deus Israel non derelinquam eos.
18 * Aperiam in supinis collibus flu-
mina, & in medio camporum fontes:
ponam desertum in stagna aquarum, &
terram inviam in rivos aquarum.
* Dabo in solitudinem cedrum, & spi- 19
nam, & myrtum, & lignum olivæ: po-
nam in deserto abietem, ulmum, &
buxum simul. * Vt videant, & sciant, 20
& recogitent, & intelligant pariter,
quia manus Domini fecit hoc, & san- 21
ctus Israel creavit illud. * Prope fa-
cite judicium vestrum, dicit Dominus:
afferte, si quid forte habetis, dixit rex
Iacob. * Accedant, & nuntient nobis 22
quæcumque ventura sunt: priora quæ
fuerunt nuntiate: & ponemus cor no-
strum, & sciemus novissima eorum,
& quæ ventura sunt indicate nobis.
*Annuntiate quæ ventura sunt in fu- 23
turum, & sciemus quia dii estis vos.
bene quoque aut male, si potestis, fa-
cite: & loquamur & videamus simul.
* Ecce, vos estis ex nihilo, & opus ve- 24
strum ex eo quod non est: abominatio
est qui elegit vos. * Suscitavi ab A- 25
quilone, & veniet ab Ortu solis: voca-
bit nomen meum, & adducet magi-
stratus quasi lutum, & velut plastes
conculcans humum. * Quis annuntia- 26
vit ab exordio ut sciamus, & à princi-
pio ut dicamus: Iustus es? non est ne-
que annuntians, neque prædicens, ne-
que audiens sermones vestros. * Pri- 27
mus ad Sion dicet: Ecce adsunt, & Ie-
rusalem euangelistam dabo. * Et vidi, 28
& non erat neque ex istis quisquam
qui iniret consilium, & interrogatus
responderet verbum. * Ecce omnes in- 29
justi, & vana opera eorum: ventus &
inane simulachra eorum.

CAPUT XLII.

Pater sibi complacet in filio Christo, cujus virtutes & opera quæ facturus est, propheta explicat, exhortans universas gentes ad laudem & gratiarum actionem: addit quoque, malos, idololatras & ingratos graviter à Domino puniendos, plurimum conquerens de ingratitudine servorum Dei.

ECce servus meus, suscipiam eum: 1
electus meus, complacuit sibi in
illo anima mea: dedi spiritum meum
super eum, judicium Gentibus pro-
feret. * Non clamabit, neque acci- 2
piet personam, nec audietur vox ejus
foris. * Calamum quassatum non con- 3
teret, & linum fumigans non extin-
guet: in veritate educet judicium.
* Non erit tristis, neque turbulentus, 4
donec ponat in terra judicium: & le-
gem ejus insulæ expectabunt. * Hæc 5
dicit Dominus Deus, creans cælos, &
extendens eos: firmans terram, &
quæ germinant ex ea: dans fla-
tum populo, qui est super eam,
& spiritum calcantibus eam. * E- 6
go Dominus vocavi te in justitia, &
apprehendi manum tuam, & servavi

te.

te. Et dedi te in fœdus populi, in lu-
7 cem Gentium:* Vt aperires oculos cæ-
corum, & educeres de conclusione vin-
ctum, de domo carceris sedentes in
8 tenebris. * Ego Dominus, hoc est no-
men meum: gloriam meam alteri non
dabo, & laudem meam sculptilibus.
9 * Quæ prima fuerunt, ecce venerunt:
nova quoque ego annuntio: antequam
10 oriantur, audita vobis faciam. * Can-
tate Domino canticum novum, laus e-
jus ab extremis terræ: qui descenditis
in mare, & plenitudo ejus; insulæ, &
11 habitatores earum. * Sublevetur de-
sertum, & civitates ejus: in domibus
habitabit Cedar: laudate habitatores
Petræ, de vertice montium clama-
12 bunt. * Ponent Domino gloriam, &
laudem ejus in insulis nuntiabunt.
13 * Dominus sicut fortis egredietur, si-
cut vir præliator suscitabit zelum: vo-
ciferabitur, & clamabit: super inimi-
14 cos suos confortabitur. * Tacui sem-
per, silui, patiens fui, sicut parturiens
loquar: dissipabo, & absorbebo simul.
15 * Desertos faciam montes, & colles, &
omne gramen eorum exiccabo: & po-
nam flumina in insulas, & stagna are-
16 faciam. * Et ducam cæcos in viam,
quam nesciunt; & in semitis, quas i-
gnoraverunt, ambulare eos faciam:
ponam tenebras coram eis in lucem, &
prava in recta: hæc verba feci eis, &
17 non dereliqui eos. * Conversi sunt re-
trorsum: confundantur confusione qui
confidunt in sculptili, qui dicunt con-
18 flatili: Vos dii nostri. * Surdi audite,
19 & cæci intuemini ad videndum. * Quis
cæcus, nisi servus meus? & surdus, nisi
ad quem nuntios meos misi? quis cęcus,
nisi qui venumdatus est? & quis cæcus,
20 nisi servus Domini? * Qui vides multa,
nonne custodies? qui apertas habes au-
21 res, nonne audies? * Et Dominus vo-
luit ut sanctificaret eum: & magnifica-
22 ret legem, & extolleret. * Ipse autem
populus direptus, & vastatus: laqueus
juvenum omnes, & in domibus carce-
rum absconditi sunt: facti sunt in ra-
pinam, nec est qui eruat; in direptio-
23 nem, nec est qui dicat: Redde. * Quis
est in vobis qui audiat hoc, attendat &
24 auscultet futura. * Quis dedit in di-
reptionem Iacob, & Israel vastantibus?
nonne Dominus ipse, cui peccavimus?
Et noluerunt in viis ejus ambulare, &
25 non audierunt legem ejus. * Et effu-
dit super eum indignationem furoris
sui, & forte bellum, & combus-
sit eum in circuitu, & non cognovit:
& succendit eum, & non intellexit.

CAPVT XLIII.

Populum credentem securum facit, ejus ex universo orbe multiplicationem futuram promittens, cum enarratione præteritorum ac futurorum Dei erga populum suum beneficiorum, quibus se solum verum Deum esse comprobat: addita gravi expostulatione adversus Iudaeorum ingratitudinem.

ET nunc hæc dicit Dominus creans 1
te Iacob, & formans te Israel: No-
li timere, quia redemi te, & vocavi te
nomine tuo: meus es tu.* Cum transie- 2
ris per aquas, tecum ero, & flumina
non operient te: cum ambulaveris in
igne, non comburêris, & flamma non
ardebit in te: * Quia ego Dominus 3
Deus tuus sanctus Israel salvator tuus,
dedi propitiationem tuam Ægyptum,
Æthiopiam & Saba pro te. * Ex quo 4
honorabilis factus es in oculis meis,
& gloriosus: ego dilexi te, & dabo ho-
mines pro te, & populos pro anima
tua.* Noli timere, quia ego tecum sum: 5
ab Oriente adducam semen tuum, &
ab Occidente congregabo te. * Dicam 6
Aquiloni: Da; & Austro: Noli prohi-
bere: affer filios meos de longinquo, &
filias meas ab extremis terræ.* Et om- 7
nem, qui invocat nomen meum, in glo-
riam meam creavi eum, formavi eum,
& feci eum.* Educ foras populum cæ- 8
cum, & oculos habentem; surdum, &
aures ei sunt. * Omnes gentes congre- 9
gatæ sunt simul, & collectæ sunt tri-
bus: quis in vobis annuntiet istud, &
quæ prima sunt audire nos faciet? dent
testes eorum, justificentur, & audiant,
& dicant: Vere. * Vos testes mei, dicit 10
Dominus, & servus meus, quem elegi:
ut sciatis, & credatis mihi, & intelli-
gatis quia ego ipse sum. Ante me non
est formatus Deus, & post me non erit.
* Ego sum, ego sum Dominus, & non 11
est absq; me salvator. * Ego annuntia- 12
vi, & salvavi: auditum feci, & non fuit
in vobis alienus: vos testes mei, dicit
Dominus, & ego Deus. * Et ab initio 13
ego ipse, & non est qui de manu mea
eruat: operabor, & quis avertet illud?
* Hæc dicit Dominus redemptor ve- 14
ster, sanctus Israel: Propter vos misi
in Babylonem, & detraxi vectes uni-
versos, & Chaldæos in navibus suis
gloriantes. * Ego Dominus sanctus ve- 1
ster, creans Israel rex vester. * Hæc di- 1
cit Dominus, qui dedit in mari viam,
& in aquis torrentibus semitam. * Qui 1
eduxit quadrigam & equum, agmen &
robustum: simul obdormierunt, nec
resurgent: contriti sunt quasi linum, &
extincti sunt. * Ne memineritis prio- 1
rum, & antiqua ne intueamini. * Ecce 1
ego facio nova, & nunc orientur, uti-
que cognoscetis ea: ponam in deserto
viam, & in invio flumina. * Glorifica- 2
bit me bestia agri, dracones & stru-

 thiones:

[...]hiones: quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo. * Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit. * Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel. * Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, & victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure. * Non emisti mihi argento calamum, & adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. * Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. * Reduc me in memoriam, & judicemur simul: narra si quid habes ut justificeris. * Pater tuus primus peccavit, & interpretes tui prævaricati sunt in me. * Et contaminavi principes sanctos, dedi ad internecionem Iacob, & Israel in blasphemiam.

CAPUT XLIV.

Deus consolatur populum suum, effusurus super eum spiritum suum, & aquas super sitientem: ipse primus & novissimus ac solus Deus, omnium creator ac moderator: idolorum quoque, artificum eorum ac idololatrarum magna vanitas, imò stupor apertè convincitur: proinde ab idolis ad Deum, in cujus manu sunt omnia, populus revocatur.

ET nunc audi Iacob serve meus, & Israel quem elegi. * Hæc dicit Dominus faciens & formans te, ab utero auxiliator tuus: noli timere serve meus Iacob, & rectissime, quem elegi. * Effundam enim aquas super sitientem, & fluenta super aridam: effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam. * Et germinabunt inter herbas, quasi salices juxta præterfluentes aquas. * Iste dicet: Domini ego sum: & ille vocabit in nomine Iacob, & hic scribet manu sua: Domino: & in nomine Israel assimilabitur. * Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor ejus Dominus exercituum: Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus. * Quis similis mei? vocet, & annuntiet: & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populũ antiquũ: ventura & quæ futura sunt annuntient eis. * Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci, & annuntiavi: vos estis testis mei. numquid est Deus absque me, & formator quem ego non noverim? * Plastæ idoli omnes nihil sunt, & amantissima eorum non proderunt eis. ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur. * Quis formavit deum, &
sculptile conflavit ad nihil utile? * Ec- 11
ce omnes participes ejus confunden-
tur: fabri enim sunt ex hominibus:
convenient omnes, stabunt & pave-
bunt, & confundentur simul. * Faber 12
ferrarius lima operatus est: in prunis,
& in malleis formavit illud, & opera-
tus est in brachio fortitudinis suæ: e-
suriet & deficiet, non bibet aquam, &
lassescet. * Artifex lignarius extendit 13
normam, formavit illud in runcina: fe-
cit illud in angularibus, & in circino
tornavit illud: & fecit imaginem viri
quasi speciosum hominem habitantem
in domo. * Succidit cedros, tulit ili- 14
cem, & quercum, quæ steterat inter
ligna saltus: plantavit pinum, quam
pluvia nutrivit. * Et facta est homini- 15
bus in focum: sumpsit ex eis, & cale-
factus est: & succendit, & coxit panes:
de reliquo autem operatus est deum,
& adoravit: fecit sculptile, & curva-
tus est ante illud. * Medium ejus com- 16
bussit igni, & de medio ejus carnes co-
medit: coxit pulmentum, & saturatus
est, & calefactus est, & dixit: Vah, ca-
lefactus sum, vidi focum. * Reliquum 17
autem ejus deum fecit & sculptile sibi:
curvatur ante illud, & adorat illud, &
obsecrat, dicens: Libera me, quia
Deus meus es tu. * Nescierunt, neque 18
intellexerunt: obliti enim sunt ne vi-
deant oculi eorum, & ne intelligant
corde suo. * Non recogitant in mente 19
sua, neque cognoscunt, neque sentiunt,
ut dicant: Medietatem ejus combussi
igni, & coxi super carbones ejus pa-
nes: coxi carnes & comedi, & de reli-
quo ejus idolum faciam? ante trun-
cum ligni procidam? * Pars ejus cinis 20
est: cor insipiens adoravit illud, & non
liberabit animam suam, neque dicet:
Forte mendacium est in dextera mea.
* Memento horum Iacob, & Israel, 21
quoniam servus meus es tu. formavi te,
servus meus es tu Israel, ne oblivisca-
ris mei. * Delevi ut nubem iniquita- 22
tes tuas, & quasi nebulam peccata tua:
revertere ad me, quoniam redemi te.
*Laudate cæli, quoniam misericor- 23
diam fecit Dominus: jubilate extre-
ma terræ, resonate montes laudatio-
nem, saltus & omne lignum ejus: quo-
niam redemit Dominus Iacob, & Israel
gloriabitur. * Hæc dicit Dominus re- 24
demptor tuus, & formator tuus ex ute-
ro: Ego sum Dominus, faciens omnia,
extendens cælos solus, stabiliens ter-
ram, & nullus mecum. * Irrita faciens 25
signa divinorum, & ariolos in furorem
vertens. Convertens sapientes retror-
sum: & scientiam eorum stultam fa-
ciens. * Suscitans verbum servi sui, & 26
consilium nuntiorum suorum com-
plens. Qui dico Ierusalem: Habitabe-
ris; & civitatibus Iuda: Ædificabi-
mini, & deserta ejus suscitabo. * Qui 27
dico profundo: Desolare, & flumina
tua arefaciam. * Qui dico Cyro: Pa- 28

stor

ſtor meus es , & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Ieruſalem : Ædificaberis ; & templo : Fundaberis.

CAPUT XLV.

Prophetia de Cyro & victoriis ipſi à Deo concedendis , cum increpatione quòd Deum in his non agnoſcat , cùm ipſe ſolus ſit Deus, omnium Dominus, cui nemo poteſt contradicere : prædicitur Chriſti nativitas : & loquitur propheta permixtim de Iudæorum per Cyrum liberatione , ac ſalute per Chriſtum futura : quodque ſolus Dominus ſit Deus, juſtus, & ſaluans, promiſſaque complens.

1 HÆc dicit Dominus chriſto meo
Cyro ; cujus apprehendi dexte-
ram , ut ſubjiciam ante faciem ejus
Gentes , & dorſa regum vertam , & a-
periam coram eo januas, & portæ non
2 claudentur. * Ego ante te ibo : & glo-
rioſos terræ humiliabo : portas æreas
conteram , & vectes ferreos confrin-
3 gam. * Et dabo tibi theſauros abſcon-
ditos , & arcana ſecretorum : ut ſcias
quia ego Dominus , qui voco nomen
4 tuum , Deus Iſrael. * Propter ſervum
meum Iacob, & Iſrael electum meum,
& vocavi te nomine tuo: aſſimilavi te,
5 & non cognoviſti me. * Ego Dominus,
& non eſt amplius : extra me non eſt
Deus ; accinxi te , & non cognoviſti
6 me : * Vt ſciant hi , qui ab ortu ſolis,
& qui ab occidente , quoniam abſque
me non eſt. Ego Dominus , & non eſt
7 alter, * formans lucem & creans tene-
bras, faciens pacem, & creans malum:
8 ego Dominus faciens omnia hæc.* Ro-
rate cæli deſuper , & nubes pluant ju-
ſtum : aperiatur terra,& germinet ſal-
vatorem : & juſtitia oriatur ſimul: ego
9 Dominus creavi eum. * Væ qui con-
tradicit fictori ſuo, teſta de ſamiis ter-
ræ : numquid dicet lutum figulo ſuo:
Quid facis,& opus tuum abſque mani-
10 bus eſt? * Væ qui dicit patri: Quid ge-
11 neras, & mulieri: Quid parturis?* Hæc
dicit Dominus ſanctus Iſrael, plaſtes e-
jus : Ventura interrogate me, ſuper fi-
lios meos,& ſuper opus manuum mea-
12 rum mandate mihi. * Ego feci terram,
& hominem ſuper eam creavi ego: ma-
nus meæ tetenderunt cælos , & omni
13 militiæ eorum mandavi.* Ego ſuſcita-
vi eum ad juſtitiam,& omnes vias ejus
dirigam : ipſe ædificabit civitatem
meam,& captivitatem meam dimittet,
non in pretio , neque in muneribus,
14 dicit Dominus Deus exercituum.*Hæc
dicit Dominus : Labor Ægypti, & ne-
gotiatio Æthiopiæ, & Sabaim viri
ſublimes ad te tranſibunt, & tui erunt:
Poſt te ambulabunt , vincti manicis
pergent : & te adorabunt:teque depre-
cabuntur : Tantum in te eſt Deus , &
15 non eſt abſque te Deus. * Vere tu es
Deus abſconditus , Deus Iſrael ſalvator. * Confuſi ſunt,& erubuerunt omnes : ſimul abierunt in confuſionem fabricatores errorum.* Iſrael ſalvatus eſt in Domino ſalute æterna: non confundemini,& non erubeſcetis uſque in ſæculum ſæculi. * Quia hæc dicit Dominus creans cælos , ipſe Deus formans terram , & faciens eam , ipſe plaſtes ejus: non in vanum creavit eam: ut habitaretur , formavit eam. ego Dominus,& non eſt alius. * Non in abſcondito locutus ſum in loco terræ tenebroſo : non dixi ſemini Iacob: Fruſtra quærite me. ego Dominus loquens juſtitiam, annuntians recta. * Congregamini , & venite , & accedite ſimul qui ſalvati eſtis ex Gentibus : neſcierunt qui levant lignum ſculpturæ ſuæ , & rogant deum non ſalvantem. * Annuntiate, & venite , & conſiliamini ſimul: quis auditum fecit hoc ab initio , ex tunc prædixit illud ? numquid non ego Dominus,& non eſt ultra Deus abſque me? Deus juſtus , & ſalvans non eſt præter me. * Convertimini ad me & ſalvi eritis omnes fines terræ : quia ego Deus , & non eſt alius. * In memetipſo juravi, egredietur de ore meo juſtitiæ verbum , & non revertetur: quia mihi curvabitur omne genu,& jurabit omnis lingua.*Ergo in Domino, dicet, meæ ſunt juſtitiæ & imperium: ad eum venient , & confundentur omnes qui repugnant ei. * In Domino juſtificabitur , & laudabitur omne ſemen Iſrael.

CAPUT XLVI.

Oſtenditur idolorum vanitas, & deſtructio ipſorum prædicitur : Iudæi cum reliquiis Iſrael ad Deum revocantur, oſtenſa Dei magna benignitate ad ipſos, addita gravi increpatione ob ipſorum ingratitudinem & idololatriã; hortaturque ut ad ipſum qui ſolus omnia novit & poteſt, revertantur, ſalutem ipſis per filium promittens.

COnfractus eſt Bel , contritus eſt Nabo : facta ſunt ſimulachra eorũ beſtiis & jumentis , onera veſtra gravi pondere uſque ad laſſitudinem. * Contabuerunt, & contrita ſunt ſimul : non potuerunt ſalvare portantem, & anima eorum in captivitatem ibit. * Audite me domus Iacob , & omne reſiduum domus Iſrael, qui portamini à meo utero, qui geſtamini à mea vulva. * Vſque ad ſenectam ego ipſe , & uſque ad canos ego portabo: ego feci,& ego feram : ego portabo , & ſalvabo. * Cui aſſimilaſtis me, & adæquaſtis, & comparaſtis me, & feciſtis ſimilem? * Qui confertis aurum de ſacculo, & argentum ſtatera ponderatis : conducentes aurificem , ut faciat deum : & procidunt, & adorant. * Portant illum in

humeris gestantes, & ponentes in loco suo: & stabit, ac de loco suo non movebitur. sed & cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.* Mementote istud, & confundamini: redite prævaricatores ad cor. * Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec est similis mei: * Annuntians ab exordio novissimum, & ab initio quæ necdum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. * Vocans ab Oriente avem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus sum, & adducam illud: creavi, & faciam illud. * Audite me duro corde, qui longe estis à justitia. * Prope feci justitiam meam, non elongabitur, & salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem, & in Israel gloriam meam.

CAPUT XLVII.

Babylonis humiliatio ac contritio prædicitur propter ipsius superbiam, arrogantiam, & crudelitatem in Judæos suos captivos: & quia in maleficiis, auguribus, atque incantatoribus spem posuit.

DEscende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est solium filiæ Chaldæorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera. * Tolle molam, & mole farinam: denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina.* Revelabitur ignominia tua & videbitur opprobrium tuum: ultionem capiam, & non resistet mihi homo. * Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius, sanctus Israel.* Sede tacens, & intra in tenebras filia Chaldæorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum. * Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam, & dedi eos in manu tua: non posuisti eis misericordias: super semen aggravasti jugum tuum valde. * & dixisti: In sempiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es novissimi tui. * Et nunc audi hæc delicata, & habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo: Ego sum, & non est præter me amplius: non sedebo vidua, & ignorabo sterilitatem. * Venient tibi duo hæc subito in die una, sterilitas & viduitas. universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. * Et fiduciam habuisti in malitia tua, & dixisti: Non est qui videat me. sapientia tua & scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est altera. * Veniet super te malum, & nescies ortum ejus: & irruet super te calamitas, quam
non poteris expiare: veniet super te
repente miseria, quam nescies. * Sta 12
cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi, aut si possis
fieri fortior. * Defecisti in multitudine 13
consiliorum tuorum: stent, & salvent te augures cæli, qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, ut ex
eis annuntiarent ventura tibi. * Ecce 14
facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam suam de manu flammæ: non sunt prunæ, quibus calefiant; nec focus, ut sedeant
ad eum. * Sic facta sunt tibi in qui- 15
buscumque laboraveras: negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in via sua erraverunt: non est qui salvet te.

CAPUT XLVIII.

Increpat Dominus hypocrisim, ingratitudinem ac duritiam Judæorum: se & non idola, annuntiasse futura & illa complevisse ostendens: propter nomen suum tamen parcet ipsis: & ita benignè eos ad se revocat, probans se solum verum Deum, omnium conscium, suique populi redemptorem ac gubernatorem: conquerens quoque de mandatorum suorum prævaricatione, quibus observatis felices fuissent.

AUdite hæc domus Iacob, qui vo- 1
camini nomine Israel, & de aquis Iuda existis, qui juratis in nomine Domini, & Dei Israel recordamini non
in veritate, neque in justitia. * De 2
civitate enim sancta vocati sunt, & super Deum Israel constabiliti sunt: Dominus exercituum nomen ejus.
* Priora ex tunc annuntiavi, & ex ore 3
meo exierunt, & audita feci ea: re-
pente operatus sum, & venerunt. * Sci- 4
vi enim quia durus es tu, & nervus ferreus cervix tua, & frons tua ærea.
* Prædixi tibi ex tunc: antequam ve- 5
nirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt hæc, & sculptilia mea & conflatilia mandaverunt ista.
* Quæ audisti, vide omnia: vos autem 6
num annuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc, & conservata sunt quæ ne-
scis: * nunc creata sunt, & non ex 7
tunc: & ante diem, & non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea.
* Neque audisti, neque cognovisti, ne- 8
que ex tunc aperta est auris tua: scio enim quia prævaricans prævaricaberis, & transgressorem ex utero vocavi
te. * Propter nomen meum longe fa- 9
ciam furorem meum: & laude mea in-
frænabo te, ne intereas. * Ecce exco- 10
xi te, sed non quasi argentum, elegi
te in camino paupertatis. * Propter 11
me, propter me faciam, ut non blasphemer: & gloriam meam alteri non
dabo. * Audi me Iacob, & Israel 12

quem

quem ego voco : ego ipse, ego pri-
13 mus, & ego novissimus. * Manus quo-
que mea fundavit terram, & dextera
mea mensa est cælos : ego vocabo eos,
14 & stabunt simul. * Congregamini om-
nes vos, & audite : quis de eis annun-
tiabit hæc? Dominus dilexit eum, fa-
ciet voluntatem suam in Babylone, &
15 brachium suum in Chaldæis. * Ego
ego locutus sum, & vocavi eum : ad-
16 duxi eum, & directa est via ejus. * Ac-
cedite ad me, & audite hoc : non à
principio in abscondito locutus sum:
ex tempore antequam fieret, ibi eram:
& nunc Dominus Deus misit me, &
17 spiritus ejus. * Hæc dicit Dominus re-
demptor tuus sanctus Israel : Ego Do-
minus Deus tuus docens te utilia, gu-
18 bernans te in via, qua ambulas. * Vti-
nam attendisses mandata mea : facta
fuisset sicut flumen pax tua, & justitia
19 tua sicut gurgites maris. * & fuisset
quasi arena semen tuum, & stirps uteri
tui ut lapilli ejus : non interisset, &
non fuisset attritum nomen ejus à fa-
20 cie mea. * Egredimini de Babylone,
fugite à Chaldæis, in voce exultatio-
nis annuntiate : auditum facite hoc,
& efferte illud usque ad extrema ter-
ræ. Dicite : Redemit Dominus ser-
21 vum suum Iacob. * Non sitierunt in
deserto, cum educeret eos : aquam de
petra produxit eis & scidit petram, &
22 fluxerunt aquæ. * Non est pax impiis,
dicit Dominus.

CAPUT XLIX.

Constituitur Christus dux Gentium ac Iudæorum salvandorum, daturque in fœdus populi ex omni orbis parte vocandi: & ostensa magna felicitate credentium in Christum, hortatur eos ad gratiarum actionem : benignè etiam consolatur Sion quæ se à Deo desertam conquerebatur : promittens eam toto orbe fore gloriosam, omnibus ad ipsam confluentibus, ejusque contritis inimicis.

1 AVdite insulæ, & attendite populi
de longe : Dominus ab utero vo-
cavit me, de ventre matris meæ recor-
2 datus est nominis mei. * Et posuit os
meum quasi gladium acutum : in um-
bra manus suæ protexit me, & posuit
me sicut sagittam electam : in pharetra
3 sua abscondit me. * Et dixit mihi:
Servus meus es tu Israel, quia in te
4 gloriabor. * Et ego dixi : In vacuum
laboravi, sine causa, & vane fortitudi-
nem meam consumpsi : ergo judicium
meum cum Domino, & opus meum
5 cum Deo meo. * Et nunc dicit Domi-
nus, formans me ex utero servum si-
bi, ut reducam Iacob ad eum, & Israel
non congregabitur : & glorificatus
sum in oculis Domini, & Deus meus
6 factus est fortitudo mea. * Et dixit :
Parum est ut sis mihi servus ad susci-
tandas tribus Iacob, & fæces Israel
convertendas. Ecce dedi te in lucem
Gentium, ut sis salus mea usque ad ex-
tremum terræ. * Hæc dicit Dominus 7
redemptor Israel, sanctus ejus, ad con-
temptibilem animam, ad abominatam
gentem, ad servum dominorum : Re-
ges videbunt, & consurgent princi-
pes, & adorabunt propter Dominum,
quia fidelis est, & sanctum Israel qui
elegit te. * Hæc dicit Dominus : In 8
tempore placito exaudivi te, & in die
salutis auxiliatus sum tui : & servavi
te, & dedi te in fœdus populi, ut su-
scitares terram, & possideres heredita-
tes dissipatas : * ut diceres his, qui 9
vincti sunt : Exite ; & his, qui in te-
nebris : Revelamini. Super vias pa-
scentur, & in omnibus planis pascua
eorum. * Non esurient, neque sitient, 10
& non percutiet eos æstus & sol : quia
miserator eorum reget eos, & ad fon-
tes aquarum potabit eos. * Et ponam 11
omnes montes meos in viam, & semi-
tæ meæ exaltabuntur. * Ecce isti de 12
longe venient, & ecce illi ab Aquilone
& mari, & isti de terra Australi. * Lau- 13
date cæli, & exulta terra, jubilate
montes laudem : quia consolatus est
Dominus populum suum, & paupe-
rum suorum miserebitur. * Et dixit 14
Sion : Dereliquit me Dominus, & Do-
minus oblitus est mei. * Numquid ob- 15
livisci potest mulier infantem suum, ut
non misereatur filio uteri sui ? & si il-
la oblita fuerit, ego tamen non oblivi-
scar tui. * Ecce in manibus meis de- 16
scripsi te : muri tui coram oculis meis
semper. * Venerunt structores tui : de- 17
struentes te & dissipantes, à te exi-
bunt. * Leva in circuitu oculos tuos, 18
& vide, omnes isti congregati sunt, ve-
nerunt tibi : vivo ego, dicit Dominus,
quia omnibus his velut ornamento ve-
stieris, & circumdabis tibi eos quasi
sponsa. * Quia deserta tua, & solitu- 19
dines tuæ, & terra ruinæ tuæ, nunc
angusta erunt præ habitatoribus, &
longe fugabuntur qui absorbebant te.
*Adhuc dicent in auribus tuis filii ste- 20
rilitatis tuæ: Angustus est mihi locus,
fac spatium mihi ut habitem. * Et di- 21
ces in corde tuo : Quis genuit mihi i-
stos? ego sterilis, & non pariens, trans-
migrata, & captiva : & istos quis enu-
trivit ? ego destituta & sola : & isti u-
bi erant? * Hæc dicit Dominus Deus: 22
Ecce levabo ad Gentes manum meam,
& ad populos exaltabo signum meum.
Et afferent filios tuos in ulnis, & filias
tuas super humeros portabunt. * Et e- 23
runt reges nutritii tui, & reginæ nu-
trices tuæ : vultu in terram demisso
adorabunt te, & pulverem pedum tuo-
rum lingent. Et scies quia ego Domi-
nus, super quo non confundentur qui
expectant eum. * Numquid tolletur à 24
forti præda? aut quod captum fuerit à
robusto, salvum esse poterit? * Quia hæc 25

dicit

dicit Dominus: Equidem, & captivitas à forti tolletur: & quod ablatum fuerit à robusto, salvabitur. Eos vero, qui judicaverunt te, ego judicabo, &
26 filios tuos ego salvabo. * Et cibabo
hostes tuos carnibus suis: & quasi musto, sanguine suo inebriabuntur: & sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Iacob.

CAPUT L.

Non ex Dei impotentia, sed propter suas iniquitates manet synagoga repudiata, Christum nolens recipere, qui nihil prætermisit quod agendum fuerat ut ab ea reciperetur, imò illius amore seipsum in ignominiosas tradens afflictiones: ideoque synagogam doloribus interituram denuntiat.

1 HÆc dicit Dominus: Quis est hic
liber repudii matris vestræ, quo
dimisi eam? aut quis est creditor meus,
cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus
vestris venditi estis, & in sceleribus
2 vestris dimisi matrem vestram. * Quia
veni, & non erat vir: vocavi, & non e-
rat qui audiret. numquid abbreviata
& parvula facta est manus mea, ut non
possim redimere? aut non est in me
virtus ad liberandum? Ecce in incre-
patione mea desertum faciam mare,
ponam flumina in siccum: computre-
scent pisces sine aqua, & morientur in
3 siti. * Induam cælos tenebris, & sac-
cum ponam operimentum eorum.
4 * Dominus dedit mihi linguam erudi-
tam, ut sciam sustentare eum, qui las-
sus est verbo: erigit mane, mane eri-
git mihi aurem, ut audiam quasi ma-
5 gistrum. *Dominus Deus aperuit mihi
aurem, ego autem non contradico: re-
6 trorsum non abii. * Corpus meum de-
di percutientibus, & genas meas vel-
lentibus: faciem meam non averti ab
increpantibus, & conspuentibus in
7 me. * Dominus Deus auxiliator meus,
ideo non sum confusus: ideo posui fa-
ciem meam ut petram durissimam, &
8 scio quoniam non confundar. * Iuxta
est qui justificat me, quis contradicet
mihi? stemus simul, quis est adversa-
9 rius meus? accedat ad me. * Ecce Do-
minus Deus auxiliator meus: quis est
qui condemnet me? Ecce omnes quasi
vestimentum conterentur, tinea come-
10 det eos. * Quis ex vobis timens Domi-
num, audiens vocem servi sui? qui am-
bulavit in tenebris, & non est lumen
ei, speret in nomine Domini, & inni-
11 tatur super Deum suum. * Ecce vos o-
mnes accendentes ignem, accincti flam-
mis, ambulate in lumine ignis vestri,
& in flammis quas succendistis: de ma-
nu mea factum est hoc vobis, in dolo-
ribus dormietis.

CAPUT LI.

Exhortatur Sion exemplo Abrahæ, cui Deus promissa complevit, ut & ipsa certò fidat se promissam à Deo consolationem accepturam: de consolatione, salute & magna felicitate Sion, hoc est Ecclesiæ, per Christum futura, & de lege Euangelica latè disserit, ac de humiliatione hostium Ecclesiæ.

AVdite me qui sequimini quod ju- 1
stum est, & quæritis Dominum: at-
tendite ad petram unde excisi estis, &
ad cavernam laci, de qua præcisi estis.
* Attendite ad Abraham patrem ve- 2
strum, & ad Saram, quæ peperit vos:
quia unum vocavi eum, & benedixi ei,
& multiplicavi eum. * Consolabitur 3
ergo Dominus Sion, & consolabitur o-
mnes ruinas ejus: & ponet desertum
ejus quasi delicias, & solitudinem ejus
quasi hortum Domini. Gaudium &
lætitia invenietur in ea, gratiarum a-
ctio & vox laudis. * Attendite ad me 4
populе meus, & tribus mea me audite:
quia lex à me exiet, & judicium meum
in lucem populorum requiescet.* Pro- 5
pe est justus meus, egressus est sal-
vator meus, & brachia mea popu-
los judicabunt: me insulæ expecta-
bunt, & brachium meum susti-
nebunt. * Levate in cælum oculos 6
vestros, & videte sub terra deorsum:
quia cæli sicut fumus liquescent, &
terra sicut vestimentum atteretur, &
habitatores ejus sicut hæc interi-
bunt: Salus autem mea in sempiter-
num erit, & justitia mea non deficiet.
* Audite me qui scitis justum, populus 7
meus lex mea in corde eorum: nolite
timere opprobrium hominum, & blas-
phemias eorum ne metuatis.* Sicut e- 8
nim vestimentum, sic comedet eos ver-
mis: & sicut lanam, sic devorabit eos
tinea: Salus autem mea in sempiter-
num erit, & justitia mea in generatio-
nes generationum.
* Consurge, consurge, induere forti- 9
tudinem brachium Domini: consurge
sicut in diebus antiquis, in generatio-
nibus sæculorum. Numquid nō tu per-
cussisti superbū, vulnerasti draconem?
* Numquid non tu siccasti mare, a- 10
quam abyssi vehementis: qui posuisti
profundum maris viam, ut transirent
liberati?
* Et nunc qui redempti sunt à Domi- 11
no, revertentur, & venient in Sion lau-
dantes, & lætitia sempiterna super ca-
pita eorum, gaudium & lætitiam tene-
bunt, fugiet dolor & gemitus. * Ego, 12
ego ipse consolabor vos: quis tu ut ti-
meres ab homine mortali, & à filio ho-
minis, qui quasi fœnum ita arescet?* Et 13
oblitus es Domini factoris tui, qui te-
tendit cælos, & fundavit terram: &
formidasti jugiter tota die à facie fu-
roris ejus qui te tribulabat, & parave-

rat ad perdendum: ubi nunc est furor
14 tribulantis? * Cito veniet gradiens ad
aperiendum, & non interficiet usque
ad internecionem, nec deficiet panis e-
15 jus. * Ego autem sum Dominus Deus
tuus, qui conturbo mare, & intume-
scunt fluctus ejus: Dominus exercituū
16 nomen meum. * Posui verba mea in ore
tuo, & in umbra manus meæ protexi
te, ut plantes cælos, & fundes terram:
& dicas ad Sion: Populus meus es tu.
17 * Elevare, elevare, consurge Ierusalem,
quæ bibisti de manu Domini calicem
iræ ejus: usque ad fundum calicis so-
poris bibisti, & potasti usque ad fæ-
18 ces. * Non est qui sustentet eam ex om-
nibus filiis, quos genuit: & non est qui
apprehendat manum ejus ex omnibus
19 filiis quos enutrivit. * Duo sunt quæ
occurrerunt tibi; quis contristabitur
super te? vastitas, & contritio, & fa-
mes, & gladius; quis consolabitur te?
20 * Filii tui projecti sunt, dormierunt
in capite omnium viarum, sicut oryx
illaqueatus: pleni indignatione Do-
21 mini, increpatione Dei tui. * Idcirco
audi hoc paupercula, & ebria non à
22 vino. * Hæc dicit dominator tuus Do-
minus, & Deus tuus, qui pugnabit pro
populo suo: Ecce tuli de manu tua
calicem soporis, fundum calicis indi-
gnationis meæ, non adjicies ut bibas
23 illum ultra. * Et ponam illum in manu
eorum, qui te humiliaverunt, & dixe-
runt animæ tuæ: Incurvare, ut transea-
mus: & posuisti ut terram corpus tu-
um, & quasi viam transeuntibus.

CAPUT LII.

Excitat Sion, hoc est, Christi Ecclesiam ad consolationem ob gratuitam sui redemptionem; meminit descensus Israel in Aegyptum, & liberationis ab Assur: prædicatores autem euangelicæ pacis commendat, excitans omnes ad laudem propter Christum paratum omnibus salvatorem: & de ipsius exaltatione ac humiliatione, & fide Gentium in ipsum.

1 COnsurge, consurge, induere forti-
tudine tua Sion, induere vesti-
mentis gloriæ tuæ Ierusalem, civitas
sancti: quia non adjiciet ultra ut per-
transeat per te incircumcisus, & im-
2 mundus. * Excutere de pulvere, con-
surge; sede Ierusalem: solve vincula
3 colli tui captiva filia Sion. * Quia hæc
dicit Dominus: Gratis venumdati
4 estis, & sine argento redimemini. * Quia
hæc dicit Dominus Deus: In Ægyptum
descendit populus meus in principio,
ut colonus esset ibi: & Assur absque
5 ulla causa calumniatus est eum. * Et
numquid mihi est hic, dicit Dominus,
quoniam ablatus est populus meus gra-
tis? Dominatores ejus inique agunt,
dicit Dominus, & jugiter tota die no-
6 men meum blasphematur. * Propter
hoc sciet populus meus nomen meum
in die illa: quia ego ipse qui loque-
bar, ecce adsum. * Quam pulchri su-
per montes pedes annuntiantis, & præ-
dicantis pacem; annuntiantis bonum,
prædicantis salutem, dicentis Sion:
Regnabit Deus tuus! * Vox speculato-
rum tuorum: levaverunt vocem, simul
laudabunt: quia oculo ad oculum vi-
debunt cum converterit Dominus
Sion. * Gaudete, & laudate simul de-
serta Ierusalem: quia consolatus est
Dominus populum suum, redemit Ie-
rusalem. * Paravit Dominus brachium
sanctum suum in oculis omnium Gen-
tium; & videbunt omnes fines terræ
salutare Dei nostri. * Recedite, recedi-
te, exite inde, pollutum nolite tange-
re: exite de medio ejus, mundamini
qui fertis vasa Domini. * Quoniam
non in tumultu exibitis, nec in fuga
proberabitis: præcedet enim vos Do-
minus, & congregabit vos Deus Israel.
* Ecce intelliget servus meus, exalta-
bitur, & elevabitur, & sublimis erit
valde. * Sicut obstupuerunt super te
multi, sic inglorius erit inter viros a-
spectus ejus, & forma ejus inter filios
hominum. * Iste asperget gentes mul-
tas, super ipsum continebunt reges os
suum: quia quibus non est narratum de
eo, viderunt; & qui non audierunt,
contemplati sunt.

CAPUT LIII.

Non omnes Euangelii prædicationem suscipiunt, prophetia de Christi nativitate & ignominiosa passione ac morte ipsius propter peccata nostra: contemptui habitus est, qui salutem nobis peperit: de mansuetudine & voluntaria ipsius oblatione: de gloria & exaltatione ejus, credentiumque multitudine.

QVis credidit auditui nostro? &
brachium Domini cui revelatum
est? * Et ascendet sicut virgultum co-
ram eo, & sicut radix de terra sitien-
ti: non est species ei, neque decor: &
vidimus eum, & non erat aspectus, &
desideravimus eum: * Despectum, &
novissimum virorum, virum dolo-
rum, & scientem infirmitatem: &
quasi absconditus vultus ejus & de-
spectus, unde nec reputavimus eum.
* Vere languores nostros ipse tulit, &
dolores nostros ipse portavit: & nos
putavimus eum quasi leprosum, & per-
cussum à Deo & humiliatum. * Ipse
autem vulneratus est propter iniquita-
tes nostras, attritus est propter scele-
ra nostra: disciplina pacis nostræ su-
per eum, & livore ejus sanati sumus.
* Omnes nos quasi oves erravimus, u-
nusquisque in viam suam declinavit:
& posuit Dominus in eo iniquitatem
omnium nostrum. * Oblatus est quia
ipse voluit, & non aperuit os suum:

ficut ovis ad occifionem ducetur, & quafi agnus coram tondente fe obmutefcet, & non aperiet os fuum. * De angustia, & de judicio fublatus eft: generationem ejus quis enarrabit? quia abfciffus eft de terra viventium: propter fcelus populi mei percuffi eum. * Et dabit impios pro fepultura, & divitem pro morte fua: eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus. * Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate: fi pofuerit pro peccato animam fuam, videbit femen longævum, & voluntas Domini in manu ejus dirigetur. * Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & faturabitur: in fcientia fua juftificabit ipfe juftus fervus meus multos, & iniquitates eorum ipfe portabit. * Ideo difpertiam ei plurimos, & fortium dividet fpolia, pro eo quod tradidit in mortem animam fuam, & cum fceleratis reputatus eft: & ipfe peccata multorum tulit, & pro tranfgreffforibus rogavit.

CAPUT LIV.

Ecclefiam invitat ad lætitiam quod ex Gentibus futura fit numerofior quàm erat Synagoga, & per orbem propaganda, perpetua Dei protectione fit in fecuritate victura, veteris oblita calamitatis: quodque ex pretiofis ædificabitur lapidibus, in juftitia fundata: omnefque in ea docti erunt à Deo multitudine pacis fruituri.

Lauda fterilis quæ non paris: decanta laudem, & hinni quæ non pariebas: quoniam multi filii defertæ, magis quam ejus quæ habet virum, dicit Dominus. * Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas: longos fac funiculos tuos, & clavos tuos confolida. * Ad dexteram enim & ad lævam penetrabis: & femen tuum Gentes hereditabit, & civitates defertas inhabitabit. * Noli timere, quia non confundêris, neque erubefces: non enim te pudebit, quia confufionis adolefcentiæ tuæ oblivifcêris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius. * Quia dominabitur tui qui fecit te, Dominus exercituum nomen ejus: & redemptor tuus fanctus Ifrael, Deus omnis terræ vocabitur. * Quia ut mulierem derelictam & mœrentem fpiritu vocavit te Dominus, & uxorem ab adolefcentia abjectam, dixit Deus tuus. * Ad punctum in modico dereliqui te, & in miferationibus magnis congregabo te. * In momento indignationis abfcondi faciem meam parumper à te, & in mifericordia fempiterna mifertus fum tui: dixit redemptor tuus Dominus. * Sicut in diebus Noë iftud mihi eft, cui juravi ne inducerem aquas Noë ultra fupra terram: fic juravi ut non
irafcar tibi, & non increpem te. * Mon- 10
tes enim commovebuntur, & colles
contremifcent: mifericordia autem
mea non recedet à te, & fœdus pacis
meæ non movebitur: dixit miferator
tuus Dominus. * Paupercula tempefta- 11
te convulfa, abfque ulla confolatione.
Ecce ego fternam per ordinem lapides
tuos, & fundabo te in fapphiris; * & 12
ponam iafpidem propugnacula tua: &
portas tuas in lapides fculptos, & omnes terminos tuos in lapides defiderabiles: * Vniverfos filios tuos doctos à 13
Domino; & multitudinem pacis filiis
tuis. * Et in juftitia fundaberis: rece- 14
de procul à calumnia, quia non timebis; & à pavore, quia non appropinquabit tibi. * Ecce accola veniet, qui 15
non erat mecum, advena quondam tuus adjungetur tibi. * Ecce ego creavi 16
fabrum fufflantem in igne prunas, &
proferentem vas in opus fuum, & ego
creavi interfectorem ad difperdendum. * Omne vas, quod fictum eft con- 17
tra te, non dirigetur: & omnem linguam refiftentem tibi in judicio, judicabis. Hæc eft hereditas fervorum Domini, & juftitia eorum apud me, dicit
Dominus.

CAPUT LV.

Omnes ad fidem vocans, promittit donorum fpiritualium abundantiam: revocantur à peccatis impii, cùm Dominus mifericors fit & verax in promiffis: de profectu prædicationis Euangelii, & felicitate credentium.

Omnes fitientes venite ad aquas: 1
& qui non habetis argentum properate, emite, & comedite: venite, emite abfque argento, & abfque ulla
commutatione vinum & lac. * Quare 2
appenditis argentum non in panibus,
& laborem veftrum non in faturitate?
Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in craffitudine anima veftra. * Inclinate aurem ve- 3
ftram, & venite ad me: audite, & vivet anima veftra, & feriam vobifcum
pactum fempiternum, mifericordias
David fideles. * Ecce teftem populis 4
dedi eum, ducem ac præceptorem Gentibus. * Ecce gentem, quam nefcie- 5
bas, vocabis: & Gentes, quæ te non
cognoverunt, ad te current, propter
Dominum Deum tuum, & fanctum Ifrael, quia glorificavit te. * Quærite 6
Dominum, dum inveniri poteft: invocate eum, dum prope eft. * Derelin- 7
quat impius viam fuam, & vir iniquus
cogitationes fuas, & revertatur ad Dominum, & miferebitur ejus, & ad Deum noftrum: quoniam multus eft ad
ignofcendum. * Non enim cogitatio- 8
nes meæ, cogitationes veftræ: neque
viæ veftræ, viæ meæ, dicit Dominus. * Quia ficut exaltantur cæli à ter- 9
ra, fic exaltatæ funt viæ meæ à viis

veftris,

vestris, & cogitationes meæ à cogita-
10 tionibus vestris. *Et quomodo descen-
dit imber,& nix de cælo, & illuc ultra
non revertitur, sed inebriat terram,&
infundit eam, & germinare eam facit,
& dat semen serenti, & panem come-
11 denti: * Sic erit verbum meum, quod
egredietur de ore meo: non revertetur
ad me vacuum, sed faciet quæcumque
volui, & prosperabitur in his, ad quæ
12 misi illud. * Quia in lætitia egredie-
mini, & in pace deducemini: montes
& colles cantabunt coram vobis lau-
dem, & omnia ligna regionis plaudent
13 manu. * Pro saliunca ascendet abies,
& pro urtica crescet myrtus: & erit
Dominus nominatus in signum æter-
num, quod non auferetur.

CAPUT LVI.

Omnes cujusvis gentis aut conditionis hortatur Dominus ad servanda sua præcepta: consolatio Eunuchorum justorum: domus Dei, domus est orationis: gravis increpatio & comminatio adversus pastores Ierusalem, quos cæcos & canes mutos ac impudentes appellat.

1 HÆc dicit Dominus: Custodite ju-
dicium, & facite justitiam: quia
juxta est salus mea ut veniat, & justi-
2 tia mea ut reveletur. * Beatus vir, qui
facit hoc, & filius hominis, qui appre-
hendet illud: custodiens sabbatum ne
polluat illud, custodiens manus suas
3 ne faciat omne malum. *Et non dicat
filius advenæ, qui adhæret Domino,
dicens: Separatione dividet me Domi-
nus à populo suo: Et non dicat Eu-
nuchus: Ecce ego lignum aridum.
4 *Quia hæc dicit Dominus Eunuchis:
Qui custodierint sabbata mea,& elege-
rint quæ ego volui, & tenuerint fœ-
5 dus meum: *Dabo eis in domo mea,&
in muris meis locum, & nomen melius
à filiis & filiabus: nomen sempiternum
6 dabo eis, quod non peribit. * Et filios
advenæ, qui adhærent Domino, ut co-
lant eum, & diligant nomen ejus, ut
sint ei in servos: omnem custodientem
sabbatum ne polluat illud, & tenen-
7 tem fœdus meum: * Adducam eos in
montem sanctum meum, & lætificabo
eos in domo orationis meæ: holocau-
sta eorum, & victimæ eorum, place-
bunt mihi super altari meo: quia do-
mus mea, domus orationis vocabitur
8 cunctis populis. * Ait Dominus Deus,
qui congregat dispersos Israel: Adhuc
congregabo ad eum congregatos ejus.
9 * Omnes bestiæ agri venite ad devo-
10 randum, universæ bestiæ saltus. *Spe-
culatores ejus cæci omnes, nescierunt
universi: canes muti non valentes la-
trare, videntes vana, dormientes, &
11 amantes somnia. * Et canes impuden-
tissimi nescierunt saturitatem: ipsi pa-
stores ignoraverunt intelligentiam:
omnes in viam suam declinaverunt,
unusquisque ad avaritiam suam, à
summo usque ad novissimum. * Veni- 12
te, sumamus vinum, & impleamur
ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras,
& multo amplius.

CAPUT LVII.

Iustorum interitus, & futura ipsorum requies non intelligitur ab impiis, cum quibus Deus hic expostulat super idololatria aliisq́; ipsorum sceleribus, denuntians eos humiliandos: conversis autem pax & consolatio promittitur, cum impii cor sit tamquam mare fervens cui non est pax.

IVstus perit, & non est qui recogitet 1
in corde suo: & viri misericordiæ
colliguntur, quia non est qui intelli-
gat: à facie enim malitiæ collectus est
justus. *Veniat pax, requiescat in cu- 2
bili suo qui ambulavit in directione
sua. *Vos autem accedite huc filii au- 3
guratricis, semen adulteri, & fornica-
riæ. *Super quem lusistis? super quem 4
dilatastis os, & ejecistis linguam? num-
quid non vos filii scelesti, semen men-
dax? * qui consolamini in diis subter 5
omne lignum frondosum, immolantes
parvulos in torrentibus, subter emi-
nentes petras? * In partibus torrentis 6
pars tua, hæc est sors tua: & ipsis effu-
disti libamen, obtulisti sacrificium.
numquid super his non indignabor?
*Super montem excelsum & sublimem 7
posuisti cubile tuum, & illuc ascendi-
sti ut immolares hostias. * Et post 8
ostium, & retro postem posuisti memo-
riale tuum: quia juxta me discoope-
ruisti, & suscepisti adulterum: dilata-
sti cubile tuum, & pepigisti cum eis
fœdus: dilexisti stratum eorum manu
aperta. * Et ornasti te regi unguento, 9
& multiplicasti pigmenta tua. Misisti
legatos tuos procul, & humiliata es
usque ad inferos. * In multitudine viæ 10
tuæ laborasti; non dixisti: Quiescam:
vitam manus tuæ invenisti, propterea
non rogasti. * Pro quo solicita timui- 11
sti, quia mentita es, & mei non es re-
cordata, neque cogitasti in corde tuo?
quia ego tacens, & quasi non videns, &
mei oblita es. * Ego annuntiabo justi- 12
tiam tuam, & opera tua non prode-
runt tibi. * Cum clamaveris, liberent 13
te congregati tui, & omnes eos aufe-
ret ventus, tollet aura: Qui autem fidu-
ciam habet mei, hereditabit terram,&
possidebit montem sanctum meum.*Et 14
dicam: Viam facite, præbete iter, de-
clinate de semita, auferte offendicula
de via populi mei. * Quia hæc dicit 15
Excelsus, & sublimis habitans æterni-
tatem: & sanctum nomen ejus in ex-
celso & in sancto habitans, & cum
contrito & humili spiritu: ut vivificet
spiritum humilium, & vivificet cor
contri-

contritorum. * Non enim in sempiter-
num litigabo, neq; usque ad finem ira-
scar: quia spiritus à facie mea egredie-
tur, & flatus ego faciam. *Propter ini-
quitatem avaritiæ ejus iratus sum, &
percussi eum : abscondi à te faciem
meam, & indignatus sum : & abiit va-
gus in via cordis sui. *Vias ejus vidi,
& sanavi eum, & reduxi eum, & reddi-
di cõsolationes ipsi, & lugentibus ejus.
*Creavi fructum labiorum pacem, pa-
cem ei, qui longe est, & qui prope, di-
xit Dominus, & sanavi eum. *Impii
autem quasi mare fervens, quod quie-
scere non potest, & redundant fluctus
ejus in conculcationem & lutum.*Non
est pax impiis, dicit Dominus Deus.

CAPUT LVIII.

Reprehendit Iudæorũ hypocrisim, ostendens eorum jejunium non esse Deo acceptabile: & quæ debeant illud comitari, quibus adhibitis, multa præstantur hominibus beneficia: quomodo debeat sabbatum celebrari, abnegata propria voluntate, & quod sit præmium ita celebrantium.

1 CLama, ne cesses, quasi tuba exalta
vocem tuam, & annuntia populo
meo scelera eorum, & domui Iacob
2 peccata eorum. * Me etenim de die in
diem quærunt, & scire vias meas vo-
lunt: quasi gens, quæ justitiam fecerit,
& judicium Dei sui non dereliquerit:
rogant me judicia justitiæ: appropin-
3 quareDeo volunt.*Quare jejunavimus,
& non aspexisti: humiliavimus animas
nostras, & nescisti ? Ecce in die jejunii
vestri invenitur voluntas vestra, & om-
nes debitores vestros repetitis. *Ecce
4 ad lites & contentiones jejunatis, &
percutitis pugno impie. Nolite jejuna-
re sicut usque ad hanc diem, ut audia-
5 tur in excelso clamor vester.*Numquid
tale est jejunium quod elegi, per diem
affligere hominem animam suam?num-
quid contorquere quasi circulum caput
suum, & saccum & cinerem sternere ?
numquid istud vocabis jejunium, &
6 diem acceptabilem Domino ? * Nonne
hoc est magis jejunium, quod elegi ?
dissolve colligationes impietatis, solve
fasciculos deprimentes, dimitte eos,
qui confracti sunt, liberos, & omne
7 onus dirumpe. * Frange esurienti pa-
nem tuum, & egenos vagosq; induc in
domum tuam : cum videris nudum,
operi eum, & carnem tuam ne despexe-
8 ris. * Tunc erumpet quasi mane lumen
tuum, & sanitas tua citius orietur, &
anteibit faciem tuam justitia tua, &
9 gloria Domini colliget te. * Tunc in-
vocabis, & Dominus exaudiet: clama-
bis, & dicet: Ecce adsum. si abstuleris
de medio tui catenam, & desieris ex-
tendere digitum, & loqui quod non
10 prodest. *Cum effuderis esurienti ani-
mam tuam, & animam afflictam reple-
veris, orietur in tenebris lux tua, & te-
nebræ tuæ erunt sicut meridies. * Et 11
requiem tibi dabit Dominus semper,
& implebit splendoribus animã tuam,
& ossa tua liberabit, & eris quasi hor-
tus irriguus, & sicut fons aquarum, cu-
jus non deficient aquæ. * Et ædifica- 12
buntur in te deserta sæculorum: fun-
damenta generationis & generationis
suscitabis: & vocaberis ædificator se-
pium, avertens semitas in quietem. *Si
averteris à sabbato pedem tuum, face- 13
re voluntatem tuam in die sancto meo,
& vocaberis sabbatum delicatum, &
sanctum Domini gloriosum, & glorifi-
caveris eum dum non facis vias tuas,
& non invenitur voluntas tua, ut lo-
quaris sermonem: * Tunc delectaberis 14
super Domino, & sustollam te super
altitudines terræ, & cibabo te heredi-
tate Iacob patris tui. os enim Domini
locutum est.

CAPUT LIX.

Potens ac benignus est Deus ad salvandum Iudæos; sed iniquitates eorum, quas Propheta prosequitur, impediunt ne exaudiantur ac salventur: propter quas & ipsi confitentur se juste à Deo desertos & excæcatos, affligi variis malis: de furore Domini in malos, & benignitate erga pœnitentes.

ECce non est abbreviata manus Do- 1
mini ut salvare nequeat, neque ag-
gravata est auris ejus ut non exaudiat:
*Sed iniquitates vestræ diviserunt in- 2
ter vos & Deum vestrum, & peccata
vestra absconderunt faciem ejus à vo-
bis ne exaudiret. * Manus enim vestræ 3
pollutæ sunt sanguine, & digiti vestri
iniquitate : labia vestra locuta sunt
mendacium, & lingua vestra iniquita-
tem fatur. * Non est qui invocet justi- 4
tiam, neque est qui judicet vere : sed
confidunt in nihilo, & loquuntur vani-
tates: conceperunt laborem, & peper-
erunt iniquitatem. * Ova aspidum ru- 5
perunt, & telas araneæ texuerunt: qui
comederit de ovis eorum, morietur: &
quod confotum est, erumpet in regu-
lum. * Telæ eorum non erunt in vesti- 6
mentum, neque operientur operibus
suis : opera eorum opera inutilia, &
opus iniquitatis in manibus eorum.
*Pedes eorum ad malum currunt, & fe- 7
stinant ut effundant sanguinem inno-
centem: cogitationes eorum cogitatio-
nes inutiles : vastitas & contritio in
viis eorum. *Viam pacis nescierunt, & 8
non est judicium in gressibus eorum.
semitæ eorum incurvatæ sunt eis: om-
nis qui calcat in eis, ignorat pacem.
*Propter hoc elongatũ est judicium à 9
nobis, & non apprehendet nos justitia:
expectavimus lucem, & ecce tenebræ;
splendorem, & in tenebris ambulavi-
mus. *Palpavimus sicut cæci parietem, 10
& quasi absque oculis attrectavimus :

impegi-

impegimus meridie quasi in tenebris,
11 in caliginosis quasi mortui. *Rugiemus
quasi ursi omnes,& quasi columbæ meditantes
gememus: expectavimus judicium,& non est, salutem, & elongata
12 est à nobis. *Multiplicatæ sunt enim
iniquitates nostræ coram te,& peccata
nostra responderunt nobis. quia scelera
nostra nobiscum, & iniquitates nostras
13 cognovimus, *peccare & mentiri contra
Dominum: & aversi sumus ne iremus
post tergum Dei nostri, ut loqueremur
calumniam & transgressionem:
concepimus, & locuti sumus de corde
14 verba mendacii. *Et conversum est retrorsum
judicium,& justitia longe stetit:
quia corruit in platea veritas,&
15 æquitas non potuit ingredi. * Et facta
est veritas in oblivionem: & qui recessit
à malo, prædæ patuit: & vidit Dominus,
& malum apparuit in oculis
16 ejus, quia non est judicium. * & vidit
quia non est vir: & aporiatus est, quia
non est qui occurrat: & salvavit sibi
brachium suum, & justitia ejus ipsa
17 confirmavit eum. *Indutus est justitia
ut lorica, ut galea salutis in capite
ejus: indutus est vestimentis ultionis,
18 & opertus est quasi pallio zeli. *Sicut
ad vindictam quasi ad retributionem
indignationis hostibus suis, & vicissitudinem
inimicis suis: insulis vicem
19 reddet. *Et timebunt qui ab Occidente,
nomen Domini,& qui ab ortu solis,
gloriam ejus: cum venerit quasi fluvius
violentus, quem spiritus Domini cogit:
20 *& venerit Sion redemptor, & eis qui
redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit
21 Dominus. *Hoc fœdus meum cum eis,
dicit Dominus: Spiritus meus, qui est
in te, & verba mea, quæ posui in ore
tuo, non recedent de ore tuo,& de ore
seminis tui, & de ore seminis seminis
tui, dicit Dominus, amodo & usque in
sempiternum.

CAPUT LX.

Ecclesia ad exultationem excitatur, quòd in ea Domini gloria relucecat, ad quam accessuræ sunt plurimæ nationes, & quæ ad eam non venerint peribunt: in qua pax, justitia & laus Dei invenientur, ablata iniquitate: eritq; Dominus ei in lucem sempiternam & gloriam.

1 SVrge, illuminare Ierusalem: quia
venit lumen tuum,& gloria Domi-
2 ni super te orta est. *Quia ecce tenebræ
operient terram,& caligo populos: super
te autem orietur Dominus, & gloria
ejus in te videbitur. * Et ambula-
3 bunt Gentes in lumine tuo, & reges in
4 splendore ortus tui. *Leva in circuitu
oculos tuos, & vide: omnes isti congregati
sunt, venerunt tibi: filii tui de
longe venient, & filiæ tuæ de latere
5 surgent. * Tunc videbis, & afflues, &
mirabitur & dilatabitur cor tuum,
quando conversa fuerit ad te multitudo
maris, fortitudo gentium venerit
tibi. * Inundatio camelorum operiet 6
te, dromedarii Madian & Epha: omnes
de Saba venient, aurum & thus deferentes.
& laudem Domino annuntiantes.
*Omne pecus Cedar congregabitur 7
tibi, arietes Nabajoth ministrabunt tibi:
offerentur super placabili altari
meo, & domum majestatis meæ glorificabo.
*Qui sunt isti, qui ut nubes vo- 8
lant, & quasi columbæ ad fenestras
suas? * Me enim insulæ expectant, & 9
naves maris in principio, ut adducam
filios tuos de longe, argentum eorum,
& aurum eorum cum eis, nomini Domini
Dei tui, & sancto Israel, quia
glorificavit te. * Et ædificabunt filii 10
peregrinorum muros tuos, & reges eorum
ministrabunt tibi: in indignatione
enim mea percussi te: & in reconciliatione
mea misertus sum tui. * Et
aperientur portæ tuæ jugiter: die ac 11
nocte non claudentur, ut afferatur ad
te fortitudo Gentium, & reges earum
adducantur. * Gens enim & regnum,
quod non servierit tibi, peribit: & 12
Gentes solitudine vastabuntur. *Gloria
Libani ad te veniet, abies & buxus, 13
& pinus simul, ad ornandũ locum sanctificationis
meæ: & locum pedum
meorum glorificabo. *Et venient ad te
curvi filii eorum qui humiliaverunt te, 14
& adorabunt vestigia pedum tuorum
omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt
te Civitatem Domini, Sion sancti
Israel. * Pro eo quod fuisti derelicta, 15
& odio habita, & non erat qui per te
transiret, ponam te in superbiam sæculorum,
gaudium in generationem & generationem:
* & suges lac Gentium,& 16
mamilla regum lactaberis: & scies quia
ego Dominus salvans te, & redemptor
tuus fortis Iacob. *Pro ære afferam au- 17
rum, & pro ferro afferam argentum; &
pro lignis æs,& pro lapidibus ferrum:
& ponam visitationem tuam pacem, &
præpositos tuos justitiam. *Non audie- 18
tur ultra iniquitas in terra tua, vastitas
& contritio in terminis tuis, & occupabit
salus muros tuos, & portas tuas
laudatio. * Non erit tibi amplius sol 19
ad lucendum per diem, nec splendor
lunæ illuminabit te: sed erit tibi Dominus
in lucem sempiternam, & Deus
tuus in gloriam tuam. * Non occidet 20
ultra sol tuus, & luna tua non minuetur:
quia erit tibi Dominus in lucem
sempiternam,& complebuntur dies luctus
tui. * Populus autem tuus omnes 21
justi, in perpetuum hereditabunt terram,
germen plantationis meæ, opus
manus meæ ad glorificandum. * Mini- 22
mus erit in mille, & parvulus in gentem
fortissimam: ego Dominus in tempore
ejus subito faciam istud.

CAPUT LXI.

Christi salvatoris officium, & humani generis reparationem pulchrè explicat; prædicatione quoque ministrorum Christi Gentes ad fidem convertendas: additur de consolatione credentium & gloria ministrorum: Ecclesia latabunda suam felicitatem mirè sibi gratulatur.

SPiritus Domini super me, eo quod
unxerit Dominus me: ad annun-
tiandum mansuetis misit me, ut mede-
rer contritis corde, & prædicarem
captivis indulgentiam, & clausis aper-
2 tionem: * ut prædicarem annum pla-
cabilem Domino, & diem ultionis Deo
nostro: ut consolarer omnes lugentes:
3 *ut ponerem lugentibus Sion; & da-
rem eis coronam pro cinere, oleum
gaudii pro luctu, pallium laudis pro
spiritu mœroris: & vocabuntur in ea
fortes justitiæ, plantatio Domini ad
4 glorificandum. * Et ædificabunt de-
serta à sæculo, & ruinas antiquas eri-
gent, & instaurabunt civitates deser-
tas, dissipatas in generationem & ge-
5 nerationem. * Et stabunt alieni, & pa-
scent pecora vestra: & filii peregrino-
rum, agricolę & vinitores vestri erunt.
6 *Vos autem Sacerdotes Domini voca-
bimini: Ministri Dei nostri, dicetur vo-
bis: Fortitudinem Gentium comede-
tis: & in gloria earum superbietis.
7 *Pro confusione vestra duplici & ru-
bore, laudabunt partem suam: propter
hoc in terra sua duplicia possidebunt,
8 lætitia sempiterna erit eis. * Quia ego
Dominus diligens judicium, & odio
habens rapinam in holocausto: & da-
bo opus eorum in veritate, & fœdus
9 perpetuum feriam eis. * Et scient in
Gentibus semen eorum, & germen eo-
rum in medio populorum: omnes, qui
viderint eos, cognoscent illos, quia isti
sunt semen, cui benedixit Dominus.
10 *Gaudens gaudebo in Domino, & ex-
ultabit anima mea in Deo meo: quia
induit me vestimentis salutis: & indu-
mento justitiæ circumdedit me, quasi
sponsum decoratum corona, & quasi
11 sponsam ornatam monilibus suis. *Si-
cut enim terra profert germen suum, &
sicut hortus semen suum germinat; sic
Dominus Deus germinabit justitiam
& laudem coram universis Gentibus.

CAPUT LXII.

Propheta non cessat propter impios Christum annuntiare, prophetans de Christi adventu & conversione Gentium: de felicitate, gloria & exaltatione Ecclesiæ ex Dei gratuito beneplacito erga ipsam: de prædicatoribus Ecclesiæ, & Evangelio per orbem divulgando.

1 PRopter Sion non tacebo, & propter
Ierusalem non quiescam, donec
egrediatur ut splendor justus ejus, &
salvator ejus ut lampas accendatur.
*Et videbunt Gentes justum tuum, & 2
cuncti reges inclytum tuum: & voca-
bitur tibi nomen novum, quod os Do-
mini nominabit. *Et eris corona glo- 3
riæ in manu Domini, & diadema regni
in manu Dei tui. * Non vocaberis ul- 4
tra Derelicta: & terra tua non voca-
bitur amplius Desolata: sed vocaberis
Voluntas mea in ea, & terra tua Inha-
bitata. quia complacuit Domino in te:
& terra tua inhabitabitur. *Habitabit 5
enim juvenis cum virgine, & inhabita-
bunt in te filii tui. Et gaudebit spon-
sus super sponsam, & gaudebit super
te Deus tuus. * Super muros tuos Ie- 6
rusalem constitui custodes, tota die &
tota nocte in perpetuum non tacebunt.
Qui reminiscimini Domini, ne tacea-
tis, *& ne detis silentium ei, donec sta- 7
biliat, & donec ponat Ierusalem lau-
dem in terra. * Iuravit Dominus in 8
dextera sua, & in brachio fortitudinis
suæ: Si dedero triticum tuum ultra ci-
bum inimicis tuis: & si biberint filii
alieni vinum tuum, in quo laborasti.
* Quia qui congregant illud, come- 9
dent, & laudabunt Dominum: & qui
comportant illud, bibent in atriis san-
ctis meis. * Transite, transite per por- 10
tas, præparate viam populo, planum fa-
cite iter, eligite lapides, & elevate si-
gnum ad populos. *Ecce Dominus au- 11
ditum fecit in extremis terræ, dicite
filiæ Sion: Ecce salvator tuus venit: ec-
ce merces ejus cum eo, & opus ejus
coram illo. * Et vocabunt eos, Popu- 12
lus sanctus, redempti à Domino. Tu
autem vocaberis: Quæsita civitas, &
non Derelicta.

CAPUT LXIII.

Dicit se Dominus sanguine aspersum dum solus vicisset hostes: Deus multa præstitit Israelitis beneficia, sed propter iniquitates suas sunt ab eo derelicti: propheta autem miserationum Domini memor, invocat ipsius misericordiam super populum suum, quem à Deo desertum conqueritur.

QVis est iste, qui venit de Edom, 1
tinctis vestibus de Bosra? iste for-
mosus in stola sua, gradiens in multi-
tudine fortitudinis suæ. Ego, qui lo-
quor justitiam, & propugnator sum ad
salvandum. * Quare ergo rubrum est 2
indumentum tuum, & vestimenta tua
sicut calcantium in torculari? *Torcu- 3
lar calcavi solus, & de Gentibus non
est vir mecum: calcavi eos in furore
meo, & conculcavi eos in ira mea: &
aspersus est sanguis eorum super vesti-
menta mea, & omnia indumenta mea
inquinavi. *Dies enim ultionis in cor- 4
de meo, annus redemptionis meæ ve-
nit. * Circumspexi, & non erat auxi- 5
liator: quæsivi, & non fuit qui adjuva-

ret

ret: & salvavit mihi brachium meum,
& indignatio mea ipsa auxiliata est
6 mihi. * Et conculcavi populos in fu-
rore meo, & inebriavi eos in indigna-
tione mea, & detraxi in terram virtu-
7 tem eorum. * Miserationum Domini
recordabor, laudum Domini super
omnibus quæ reddidit nobis Domi-
nus, & super multitudinem bonorum
domui Israel, quæ largitus est eis se-
cundum indulgentiam suam, & secun-
dum multitudinem misericordiarum
8 suarum. * Et dixit: Verumtamen po-
pulus meus est, filii non negantes: &
9 factus est eis salvator. * In omni tri-
bulatione eorum non est tribulatus, &
angelus faciei ejus salvavit eos: in di-
lectione sua, & in indulgentia sua ipse
redemit eos, & portavit eos, & eleva-
10 vit eos cunctis diebus sæculi. * Ipsi
autem ad iracundiam provocaverunt,
& afflixerunt spiritum sancti ejus: &
conversus est eis in inimicum, & ipse
11 debellavit eos. *Et recordatus est die-
rum sæculi Moysi, & populi sui: Vbi
est qui eduxit eos de mari cum pasto-
ribus gregis sui? ubi est qui posuit in
12 medio ejus spiritum sancti sui? * Qui
eduxit ad dexteram Moysen brachio
majestatis suæ, qui scidit aquas ante
eos, ut faceret sibi nomen sempiter-
13 num: *Qui eduxit eos per abyssos, quasi
equum in deserto non impingentem.
14 *Quasi animal in campo descendens,
spiritus Domini ductor ejus fuit: sic
adduxisti populum tuum, ut faceres
15 tibi nomen gloriæ. *Attende de cęlo,
& vide de habitaculo sancto tuo, &
gloriæ tuæ: ubi est zelus tuus, & for-
titudo tua, multitudo viscerum tuo-
rum, & miserationum tuarum? super
16 me continuerunt se. * Tu enim pater
noster, & Abraham nescivit nos, & Is-
rael ignoravit nos: tu Domine pater
noster, redemptor noster, à sæculo no-
17 men tuum. * Quare errare nos fecisti
Domine de viis tuis: indurasti cor no-
strum ne timeremus te? convertere
propter servos tuos, tribus hereditatis
18 tuæ. * Quasi nihilum possederunt po-
pulum sanctum tuum: hostes nostri
conculcaverunt sanctificationem tuam.
19 *Facti sumus quasi in principio, cum
non dominareris nostri, neque invoca-
retur nomen tuum super nos.

CAPVT LXIV.

Petit propheta ut Deus nomen suum & potentiam inimicis nota faciat: facta quoq; mentione felicitatis quæ Deum expectantibus præparata est, confitetur ac luget populi sui iniquitates, immunditias, & exitium, orans pro liberatione.

1 VTinam dirumperes cælos, & de-
scenderes: à facie tua montes de-
2 fluerent. * Sicut exustio ignis tabe-
scerent, aquæ arderent igni, ut notum
fieret nomen tuum inimicis tuis: à fa-
cie tua gentes turbarentur. * Cum fe- 3
ceris mirabilia, non sustinebimus: de-
scendisti, & à facie tua montes de-
fluxerunt. * A sæculo non audierunt, 4
neque auribus perceperunt: oculus
non vidit, Deus absque te, quæ præ-
parasti expectantibus te. * Occurristi 5
lætanti, & facienti justitiam: in viis
tuis recordabuntur tui: ecce tu iratus
es, & peccavimus: in ipsis fuimus sem-
per, & salvabimur. * Et facti sumus 6
ut immundus omnes nos, & quasi pan-
nus menstruatæ universæ justitiæ no-
stræ: & cecidimus quasi folium uni-
versi, & iniquitates nostræ quasi ven-
tus abstulerunt nos. * Non est qui in- 7
vocet nomen tuum; qui consurgat, &
teneat te: abscondisti faciem tuam à
nobis, & allisisti nos in manu iniqui-
tatis nostræ. * Et nunc Domine, pater 8
noster es tu, nos vero lutum: & fictor
noster tu, & opera manuum tuarum
omnes nos. * Ne irascaris Domine sa- 9
tis, & ne ultra memineris iniquitatis
nostræ: ecce respice, populus tuus
omnes nos. * Civitas sancti tui facta 10
est deserta, Sion deserta facta est, Ie-
rusalem desolata est. * Domus sancti- 11
ficationis nostræ, & gloriæ nostræ, ubi
laudaverunt te patres nostri, facta est
in exustionem ignis & omnia deside-
rabilia nostra versa sunt in ruina. *Num- 12
quid super his continebis te Domine,
tacebis, & affliges nos vehementer?

CAPVT LXV.

Gentium conversio, & Iudaeorum propter iniquitates suas & idololatriam abjectio, servatis tamen paucis reliquiis ex ipsis: comminatio his qui Dei legem abiecerunt, & prospera ac nova omnia servis Dei nuntiantur: de quorum felicitate & Dei erga ipsos benignitate multis agit propheta.

QVæsierunt me qui ante non inter- 1
rogabant, invenerunt qui non
quęsierunt me. dixi: Ecce ego, ecce
ego ad Gentem, quæ non invocabat
nomen meum. * Expandi manus meas 2
tota die ad populum incredulum, qui
graditur in via non bona post cogita-
tiones suas. * Populus qui ad iracun- 3
diam provocat me ante faciem meam
semper: qui immolant in hortis, & sa-
crificant super lateres: * qui habitant 4
in sepulchris, & in delubris idolorum
dormiunt: qui comedunt carnem suil-
lam, & jus profanum in vasis eorum.
*Qui dicunt, Recede à me non appro- 5
pinques mihi, quia immundus es: isti
fumus erunt in furore meo, ignis ar-
dens tota die. * Ecce scriptum est co- 6
ram me: non tacebo, sed reddam & re-
tribuam in sinu eorum * iniquitates 7
vestras, & iniquitates patrum vestro-
rum simul, dicit Dominus, qui sacrifi-
caverunt super montes, & super colles
expro-

exprobraverunt mihi, & remetiar opus
8 eorum primum in sinu eorum. * Hæc
dicit Dominus: Quomodo si inveniatur
granum in botro, & dicatur: Ne dissi-
pes illud, quoniam benedictio est: sic
faciam propter servos meos, ut non di-
9 sperdam totum. * Et educam de Iacob
semen, & de Iuda possidentem montes
meos: & hereditabunt eam electi mei,
10 & servi mei habitabunt ibi. * Et erunt
campestria in caulas gregum, & vallis
Achor in cubile armentorum, populo
11 meo qui requisierunt me. * Et vos, qui
dereliquistis Dominum, qui obliti estis
montem sanctum meum, qui ponitis
Fortunæ mensam, & libatis super eam.
12 *Numerabo vos in gladio, & omnes in
cæde corruetis: pro eo quod vocavi, &
non respondistis: locutus sum, & non
audistis: & faciebatis malum in oculis
13 meis, & quæ nolui elegistis. * Propter
hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce
servi mei comedent, & vos esurietis:
ecce servi mei bibent, & vos sitietis:
14 *Ecce servi mei lætabuntur, & vos
confundemini: Ecce servi mei lauda-
bunt præ exultatione cordis, & vos
clamabitis præ dolore cordis, & præ
15 contritione spiritus ululabitis. * Et di-
mittetis nomen vestrum in juramen-
tum electis meis: & interficiet te Do-
minus Deus, & servos suos vocabit no-
16 mine alio. * In quo qui benedictus est
super terrã, benedicetur in Deo amen:
& qui jurat in terra, jurabit in Deo
amen: quia oblivioni traditæ sunt an-
gustię priores, & quia absconditæ sunt
17 ab oculis meis. * Ecce enim ego creo
cælos novos, & terram novam: & non
erunt in memoria priora, & non ascen-
18 dent super cor. * Sed gaudebitis & ex-
ultabitis usque in sempiternum, in his
quæ ego creo: quia ecce ego creo Ieru-
salem exultationem, & populum ejus
19 gaudium. * Et exultabo in Ierusalem,
& gaudebo in populo meo: & non au-
dietur in eo ultra vox fletus & vox
20 clamoris. * Non erit ibi amplius infans
dierum, & senex qui non impleat dies
suos: quoniam puer centum annorum
morietur, & peccator centum annorum
21 maledictus erit. * Et ædificabunt do-
mos, & habitabunt: & plantabunt vi-
22 neas, & comedent fructus earum. * Non
ædificabunt, & alius habitabit: non
plantabunt, & alius comedet: secun-
dum enim dies ligni, erunt dies populi
mei, & opera manuum eorum invete-
23 rabunt: * electi mei non laborabunt
frustra, neque generabunt in conturba-
tione: quia semen benedictorum Do-
mini est, & nepotes eorum cum eis.
24 *Eritque antequam clament, ego exau-
diam: adhuc illis loquentibus, ego au-
25 diam. * Lupus & agnus pascentur si-
mul, leo & bos comedent paleas: & ser-
penti pulvis panis ejus: non nocebunt,
neque occident in omni monte sancto
meo, dicit Dominus.

CAPUT LXVI.

Dominus cæli & terræ non templum respicit, quod Iudæi pro loco quietis illi ædificare volebant, sed spiritum humiliatum: rejiciuntur veteris legis sacrificia: Iudæorum adversus Christum ipsiusque discipulos pervicacia punienda ostenditur: de Christi nativitate & Ecclesiæ fecunditate, cui ut omnes collætentur exhortatur, ostendens beneficia quæ à Domino recipiet, & quale futurum sit malorum judicium, & quomodo per discipulorum Christi prædicationem Gentes convertentur: de finali quoque retributione malorum & bonorum.

HÆc dicit Dominus: Cælum sedes 1
mea, terra autem scabellum pe-
dum meorum: quæ est ista Domus,
quam ædificabitis mihi? & quis est
iste locus quietis meæ? * Omnia hæc 2
manus mea fecit, & facta sunt univer-
sa ista, dicit Dominus. ad quem autem
respiciam nisi ad pauperculum, & con-
tritum spiritu, & trementem sermones
meos? * Qui immolat bovem, quasi qui 3
interficiat virum: qui mactat pecus,
quasi qui excerebret canem: qui offert
oblationem, quasi qui sanguinem suil-
lum offerat: qui recordatur thuris,
quasi qui benedicat idolo. Hæc omnia
elegerunt in viis suis, & in abomina-
tionibus suis anima eorum delectata
est. * Vnde & ego eligam illusiones eo- 4
rum: & quæ timebant, adducam eis:
quia vocavi, & non erat qui responde-
ret: locutus sum, & non audierunt: fe-
ceruntque malum in oculis meis, &
quæ nolui elegerunt. * Audite verbum 5
Domini, qui tremitis ad verbum ejus:
dixerunt fratres vestri odientes vos, &
abjicientes propter nomen meum: glo-
rificetur Dominus, & videbimus in læ-
titia vestra: ipsi autem confundentur.
* Vox populi de civitate, vox de tem- 6
plo, vox Domini reddentis retributio-
nem inimicis suis. * Antequam partu- 7
riret, peperit: antequam veniret partus
ejus, peperit masculum. * Quis audivit 8
umquam tale? & quis vidit huic simi-
le? numquid parturiet terra in die una?
aut parietur gens simul, quia parturi-
vit & peperit Sion filios suos? * Num- 9
quid ego, qui alios parere facio, ipse
non pariam, dicit Dominus? si ego, qui
generationem ceteris tribuo, sterilis
ero, ait Dominus Deus tuus? * Lætami- 10
ni cum Ierusalem, & exultate in ea
omnes qui diligitis eam: gaudete cum
ea gaudio universi, qui lugetis super
eam, * ut sugatis, & repleamini ab ube- 11
re consolationis ejus: ut mulgeatis, &
deliciis affluatis ab omnimoda gloria
ejus. * Quia hæc dicit Dominus: Ecce 12
ego declinabo super eam quasi fluvium
pacis, & quasi torrentem inundantem
gloriam Gentium, quam sugetis: ad

ubera

ubera portabimini, & super genua
13 blandientur vobis. * Quomodo si cui
mater blandiatur, ita ego consolabor
vos, & in Ierusalem consolabimini.
14 *Videbitis,& gaudebit cor vestrum, &
ossa vestra quasi herba germinabunt: &
cognoscetur manus Domini servis
ejus, & indignabitur inimicis suis.
15 *Quia ecce Dominus in igne veniet, &
quasi turbo quadrigæ ejus: reddere in
indignatione furorem suum, & incre-
16 pationem suam in flamma ignis: *quia
in igne Dominus dijudicabit,& in gla-
dio suo ad omnem carnem,& multipli-
17 cabuntur interfecti à Domino, * qui
sanctificabantur, & mundos se puta-
bant in hortis post januam intrinsecus,
qui comedebant carnem suillam, &
abominationem, & murem: simul con-
18 sumentur,dicit Dominus. * Ego autem
opera eorum, & cogitationes eorum,
venio ut congregem cum omnibus gen-
tibus & linguis:& venient & videbunt
19 gloriam meam. * Et ponam in eis si-
gnum, & mittam ex eis qui salvati fu-
erint,ad Gentes in mare, in Africam,
& Lydiam tendentes sagittam; in Ita-
liam & Græciam, ad insulas longe,ad
eos qui non audierunt, de me, & non
viderunt gloriam meam. Et annuntia-
20 bunt gloriam meam Gentibus, *& ad-
ducent omnes fratres vestros de cun-
ctis Gentibus donum Domino,in equis,
& in quadrigis,& in lecticis,& in mu-
lis,& in carrucis, ad montem sanctum
meum Ierusalem, dicit Dominus, quo-
modo si inferant filii Israel munus in
21 vase mundo in domum Domini. * Et
assumam ex eis in sacerdotes, & levi-
22 tas, dicit Dominus: * Quia sicut cæli
novi,& terra nova, quæ ego facio stare
coram me, dicit Dominus: sic stabit
23 semen vestrum, & nomen vestrum. *Et
erit mensis ex mense, & sabbatum ex
sabbato: veniet omnis caro ut adoret
24 coram facie mea, dicit Dominus. *Et
egredientur, & videbunt cadavera vi-
rorum,qui prævaricati sunt in me:ver-
mis eorum non morietur, & ignis eo-
rum non extinguetur: & erunt usque
ad satietatem visionis omni carni.

PROPHETIA
IEREMIÆ.
CAPUT I.

Ieremias in ventre matris sanctificatus, & tempore Iosiæ regis Iuda missus à Domino ad prophetandum, causatur pueritiam, sed doctus à Deo accipit robur invincibile, jubeturq; vaticinari destructionem Ierusalem sub nomine virgæ, & ollæ succensæ.

1 VErba Ieremiæ filii Helciæ de sa-
cerdotibus qui fuerunt in Ana
thoth, in Terra Benjamin. * Quod 2
factum est verbum Domini ad eum in
diebus Iosiæ filii Amon regis Iuda, in
tertiodecimo anno regni ejus. *Et fa- 3
ctum est in diebus Ioakim filii Iosiæ
regis Iuda, usque ad consummatio-
nem undecimi anni Sedeciæ filii Iosiæ
regis Iuda, usque ad transmigrationem
Ierusalem, in mense quinto. * Et fa- 4
ctum est verbum Domini ad me, di-
cens: * Priusquam te formarem in 5
utero, novi te: & antequam exires
de vulva, sanctificavi te, & prophe-
tam in Gentibus dedi te. * Et dixi, 6
A, a, a, Domine Deus: ecce nescio lo-
qui, quia puer ego sum. *Et dixit Do- 7
minus ad me: Noli dicere: Puer
sum; quoniam ad omnia, quæ mittam
te, ibis: & universa, quæcumque
mandavero tibi, loquêris. *Ne timeas 8
à facie eorum: quia tecum ego sum,
ut eruam te, dicit Dominus. *Et mi- 9
sit Dominus manum suam, & tetigit
os meum: & dixit Dominus ad me:
Ecce dedi verba mea in ore tuo: *ecce 10
constitui te hodie super Gentes, &
super regna, ut evellas, & destruas,
& disperdas, & dissipes, & ædifi-
ces, & plantes. * Et factum est ver- 11
bum Domini ad me, dicens: Quid
tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam
vigilantem ego video. * Et dixit Do- 12
minus ad me: Bene vidisti, quia vi-
gilabo ego super verbo meo ut faciam
illud. * Et factum est verbum Domini 13
secundo ad me, dicens: Quid tu vi-
des? Et dixi: Ollam succensam ego
video, & faciem ejus à facie Aqui-
lonis. * Et dixit Dominus ad me: Ab 14
Aquilone pandetur malum super om-
nes habitatores terræ. * quia ecce ego 15
convocabo omnes cognationes regno-
rum Aquilonis, ait Dominus: & ve-
nient & ponent unusquisque solium
suum in introitu portarum Ierusalem,
& super omnes muros ejus in circui-
tu, & super universas urbes Iuda.
* Et loquar judicia mea cum eis, 16
super omnem malitiam eorum qui
dereliquerunt me, & libaverunt diis
alienis, & adoraverunt opus manuum
suarum. * Tu ergo accinge lumbos 17
tuos, & surge, & loquere ad eos
omnia quæ ego præcipio tibi. Ne
formides à facie eorum: nec enim
timere te faciam vultum eorum. *Ego 18
quippe dedi te hodie in civitatem mu-
nitam, & in columnam ferream, & in
murum æreum, super omnem terram,
regibus Iuda, principibus ejus, & sa-
cerdotibus, & populo terræ. * Et bel- 19
labunt adversum te, & non prævale-
bunt: quia ego tecum sum,ait Domi-
nus, ut liberem te.

CAPUT

CAPUT II.

Graviter expostulat Dominus cum filiis Israel & Iuda, potissimùm cum pastoribus ac prophetis, quòd non resipiscientes accepta à Deo varia beneficia, eo qui fons est aquæ vivæ relicto, adoraverint idola, à quibus nihil boni expectare poterant: imò cùm toti essent in idololatria, rapinis & crudelitate, sese justificare nitebantur, & & propterea devastandos prædicit.

1 ET factum est verbum Domini ad
2 me, dicens: *Vade, & clama in au-
ribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Do-
minus: Recordatus sum tui, miserans
adolescentiam tuam, & charitatem de-
sponsationis tuæ, quando secuta es me
in deserto, in terra quę non seminatur.
3 *Sanctus Israel Domino, primitiæ fru-
gum ejus: omnes, qui devorant eum,
delinquunt: mala venient super eos,
4 dicit Dominus. * Audite verbum Do-
mini domus Iacob, & omnes cognatio-
5 nes domus Israel: * hæc dicit Domi-
nus: Quid invenerunt patres vestri in
me iniquitatis, quia elongaverunt à
me, & ambulaverunt post vanitatem, &
6 vani facti sunt? *Et non dixerunt: Vbi
est Dominus, qui ascendere nos fecit
de Terra Ægypti: qui traduxit nos per
desertum, per terram inhabitabilem &
inviam, per terram sitis, & imaginem
mortis, per terram, in qua non ambu-
7 lavit vir, neque habitavit homo? *Et
induxi vos in terram Carmeli, ut co-
mederetis fructum ejus, & optima il-
lius: & ingressi contaminastis terram
meam, & hereditatem meam posuistis
8 in abominationem. * Sacerdotes non
dixerunt: Vbi est Dominus? & tenen-
tes legem nescierunt me, & pastores
prævaricati sunt in me: & prophetæ
prophetaverunt in Baal, & idola secuti
9 sunt. * Propterea adhuc judicio con-
tendam vobiscum, ait Dominus, & cum
10 filiis vestris disceptabo. * Transite ad
insulas Cethim, & videte: & in Cedar
mittite, & considerate vehementer: &
11 videte si factum est hujuscemodi. * Si
mutavit gens deos suos, & certe ipsi
non sunt dii: populus vero meus mu-
12 tavit gloriam suam in idolum. *Obstu-
pescite cæli super hoc, & portæ ejus
desolamini vehementer, dicit Domi-
13 nus. * Duo enim mala fecit populus
meus: Me dereliquerunt fontem aquæ
vivæ, & foderunt sibi cisternas, cister-
nas dissipatas, quæ continere non va-
14 lent aquas. * Numquid servus est Is-
rael, aut vernaculus? quare ergo factus
15 est in prædam? * Super eum rugierunt
leones, & dederunt vocem suam, po-
suerunt terram ejus in solitudinem:
civitates ejus exustæ sunt, & non est
16 qui habitet in eis. * Filii quoque
Mempheos & Taphnes constupraverunt
17 te usque ad verticem. * Numquid non
istud factum est tibi, quia dereliquisti
Dominum Deum tuum eo tempore, quo
ducebat te per viam? * Et nunc quid 18
tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam
turbidam? & quid tibi cum via Assy-
riorum, ut bibas aquam fluminis? *Ar- 19
guet te malitia tua, & aversio tua in-
crepabit te. Scito, & vide, quia ma-
lum & amarum est reliquisse te Domi-
num Deum tuum, & non esse timorem
mei apud te, dicit Dominus Deus ex-
ercituum. * A sæculo confregisti ju- 20
gum meum, rupisti vincula mea, & di-
xisti: Non serviam. In omni enim col-
le sublimi, & sub omni ligno frondo-
so, tu prosternebaris meretrix. * Ego 21
autem plantavi te vineam electam,
omne semen verum: quomodo ergo
conversa es mihi in pravum vinea alie-
na? * Si laveris te nitro, & multipli- 22
caveris tibi herbam borith, maculata
es in iniquitate tua coram me, dicit
Dominus Deus. *Quomodo dicis: Non 23
sum polluta, post Baalim non ambula-
vi? vide vias tuas in convalle, scito
quid feceris: cursor levis explicans
vias suas. *Onager assuetus in solitu- 24
dine, in desiderio animæ suæ attraxit
ventum amoris sui: nullus avertet
eam: omnes, qui quærunt eam, non
deficient: in menstruis ejus invenient
eam. * Prohibe pedem tuum à nudi- 25
tate, & guttur tuum à siti. Et dixisti:
Desperavi, nequaquam faciam: ada-
mavi quippe alienos, & post eos am-
bulabo. * Quomodo confunditur fur 26
quando deprehenditur, sic confusi sunt
domus Israel, ipsi & reges eorum, prin-
cipes, & sacerdotes, & prophetæ eo-
rum, * dicentes ligno: Pater meus es 27
tu; & lapidi: Tu me genuisti. verte-
runt ad me tergum, & non faciem, &
in tempore afflictionis suæ dicent:
Surge, & libera nos. *Vbi sunt dii tui, 28
quos fecisti tibi? surgant & liberent
te in tempore afflictionis tuæ: secun-
dum numerum quippe civitatum tua-
rum erant dii tui Iuda. * Quid vultis 29
mecum judicio contendere? omnes de-
reliquistis me, dicit Dominus. *Frustra 30
percussi filios vestros, disciplinam non
receperunt: devoravit gladius vester
prophetas vestros, quasi leo vastator
*generatio vestra. Videte verbum Do- 31
mini: Numquid solitudo factus sum
Israeli, aut terra serotina? quare ergo
dixit populus meus: Recessimus, non
veniemus ultra ad te? *Numquid obli- 32
viscetur virgo ornamenti sui, aut spon-
sa fasciæ pectoralis suæ? populus ve-
ro meus oblitus est mei diebus innu-
meris. * Quid niteris bonam ostende- 33
re viam tuam ad quærendam dilectio-
nem, quæ insuper & malitias tuas do-
cuisti vias tuas, *& in alis tuis inven- 34
tus est sanguis animarum pauperum &
innocentum? non in fossis inveni eos,
sed in omnibus quæ supra memoravi.
*Et dixisti: Absque peccato & inno- 35

cens

cens ego sum : & propterea avertatur
furor tuus à me. Ecce ego judicio con-
tendam tecum , eo quod dixeris : Non
36 peccavi. * Quam vilis facta es nimis,
iterans vias tuas ! & ab Ægypto con-
fundêris , sicut confusa es ab Assur.
37 *Nam & ab ista egredieris , & manus
tuæ erunt super caput tuum: quoniam
obtrivit Dominus confidentiam tuam,
& nihil habebis prosperum in ea.

CAPUT III.

Deus incomparabili clementia populum suum ad se revocat ab idololatriis , in qua Iuda etiam Israelum excessit : promittens se assumpturum eos in filios , & veros pastores eis daturum, ut Ierosolymis in pace colant Dominum: de futura gloria & exaltatione Ierusalem , ac Gentium ad eam congregatione, & de populi pœnitentia.

1 VUlgo dicitur : Si dimiserit vir
uxorem suam , & recedens ab eo,
duxerit virum alterum : numquid re-
vertetur ad eam ultra ? numquid non
polluta & contaminata erit mulier il-
la ? tu autem fornicata es cum amato-
ribus multis : tamen revertere ad me,
dicit Dominus , & ego suscipiam te.
2 *Leva oculos tuos in directum,& vide
ubi non prostrata sis : in viis sedebas,
expectans eos quasi latro in solitudi-
ne: & polluisti terram in fornicationi-
3 bus tuis,& in malitiis tuis. *Quam ob
rem prohibitæ sunt stillæ pluviarum,
& serotinus imber non fuit: frons mu-
lieris meretricis facta est tibi, noluisti
4 erubescere. *Ergo saltem amodo voca
me: Pater meus, dux virginitatis meæ
5 tu es : * Numquid irascêris in perpe-
tuum, aut perseverabis in finem ? Ecce
locuta es , & fecisti mala , & potuisti.
6 *Et dixit Dominus ad me in diebus
Iosiæ regis:Numquid vidisti quæ fece-
rit aversatrix Israel ? abiit sibimet su-
per omnem montem excelsum , & sub
omni ligno frondoso , & fornicata est
7 ibi. *Et dixi,cum fecisset hæc omnia:
Ad me revertere: & non est reversa.Et
vidit prævaricatrix soror ejus Iuda,
8 *quia pro eo,quod mœchata esset aver-
satrix Israel, dimisissem eam, & dedis-
sem ei libellum repudii: & non timuit
prævaricatrix Iuda soror ejus , sed
9 abiit, & fornicata est etiam ipsa. *Et
facilitate fornicationis suæ contami-
navit terram , & mœchata est cum la-
10 pide & ligno. *Et in omnibus his non
est reversa ad me prævaricatrix soror
ejus Iuda in toto corde suo , sed in
11 mendacio , ait Dominus. * Et dixit
Dominus ad me : Iustificavit animam
suam aversatrix Israel , comparatione
12 prævaricatricis Iudę. * Vade, & cla-
ma sermones istos contra Aquilonem,
& dices : Revertere aversatrix Israel,
ait Dominus, & non avertam faciem
meam à vobis : quia sanctus ego sum,
dicit Dominus , & non irascar in per-
petuum. *Verumtamen scito iniquita- 13
tem tuam , quia in Dominum Deum
tuum prævaricata es : & dispersisti
vias tuas alienis sub omni ligno fron-
doso , & vocem meam non audisti, ait
Dominus. * Convertimini filii rever- 14
tentes,dicit Dominus: quia ego vir ve-
ster: & assumam vos unum de civitate,
& duos de cognatione , & introducam
vos in Sion. * Et dabo vobis pastores 15
juxta cor meum , & pascent vos scien-
tia & doctrina. *Cumque multiplica- 16
ti fueritis,& creveritis in terra in die-
bus illis, ait Dominus : non dicent ul-
tra : Arca testamenti Domini : neque
ascendet super cor, neque recordabun-
tur illius : nec visitabitur , nec fiet ul-
tra. * In tempore illo vocabunt Ieru- 17
salem Solium Domini:& congregabun-
tur ad eam omnes Gentes in nomine
Domini in Ierusalem , & non ambula-
bunt post pravitatem cordis sui pessi-
mi.*In diebus illis ibit domus Iuda ad 18
domum Israel, & venient simul de ter-
ra Aquilonis,ad terram quam dedi pa-
tribus vestris. * Ego autem dixi: Quo- 19
modo ponam te in filios,& tribuam ti-
bi terram desiderabilem , hereditatem
præclaram exercituum Gentium ? Et
dixi : Patrem vocabis me , & post me
ingredi non cessabis. * Sed quomodo 20
si contemnat mulier amatorem suum,
sic contempsit me domus Israel , dicit
Dominus. *Vox in viis audita est,plo- 21
ratus & ululatus filiorum Israel : quo-
niam iniquam fecerunt viam suam,ob-
liti sunt Domini Dei sui. * Converti- 22
mini filii revertentes , & sanabo aver-
siones vestras. Ecce nos venimus , ad
te : tu enim es Dominus Deus noster.
*Vere mendaces erant colles, & multi- 23
tudo montium: vere in Domino Deo
nostro salus Israel. * Confusio comedit 24
laborem patrum nostrorum ab adole-
scentia nostra, greges eorum,& armen-
ta eorum, filios eorum, & filias eorum.
*Dormiemus in confusione nostra , & 25
operiet nos ignominia nostra:quoniam
Domino Deo nostro peccavimus nos,&
patres nostri,ab adolescentia nostra us-
que ad diem hanc : & non audivimus
vocem Domini Dei nostri.

CAPUT IV.

Promittit Dominus veniam si se vere convertant & corde circumcidant, comminando gravia mala si in malis persistant : quapropter luget propheta videns terram devastandam , & in solitudinem redigendam, ita tamen ut non fiat consummatio.

SI reverteris Israel , ait Dominus, 1
ad me convertere : si abstuleris of-
fendicula tua à facie mea, non com-
moveberis. * Et jurabis : Vivit Do- 2

minus in veritate, & in judicio, & in
justitia: & benedicent eum Gentes,
3 ipsumque laudabunt. * Hæc enim di-
cit Dominus viro Iuda & Ierusalem:
Novate vobis novale, & nolite sedere
4 super spinas: * circumcidimini Do-
mino,& auferte præputia cordium ve-
strorum viri Iuda,& habitatores Ieru-
salem: ne forte egrediatur ut ignis in-
dignatio mea, & succendatur, & non
sit qui extinguat,propter malitiam co-
5 gitationum vestrarum. * Annuntiate
in Iuda, & in Ierusalem auditum faci-
te: loquimini, & canite tuba in ter-
ra: clamate fortiter, & dicite: Con-
gregamini, & ingrediamur civitates
munitas,*levate signum in Sion. Con-
6 fortamini, nolite stare, quia malum
ego adduco ab Aquilone, & contritio-
7 nem magnam. * Ascendit leo de cu-
bili suo, & prædo Gentium se levavit:
egressus est de loco suo, ut ponat ter-
ram tuam in solitudinem: civitates
tuæ vastabuntur, remanentes absque
8 habitatore. * Super hoc accingite vos
ciliciis, plangite & ululate: quia non
est aversa ira furoris Domini à nobis.
9 *Et erit in die illa, dicit Dominus:
Peribit cor regis,& cor principum: &
obstupescent sacerdotes, & prophetæ
10 consternabuntur. * Et dixi: Heu, heu,
heu, Domine Deus, ergone decepisti
populum istum & Ierusalem, dicens:
Pax erit vobis: & ecce pervenit gla-
11 dius usque ad animam? * In tempore
illo dicetur populo huic & Ierusalem:
Ventus urens in viis, quæ sunt in de-
serto viæ filiæ populi mei,non ad ven-
12 tilandum & ad purgandum. * Spiritus
plenus ex his veniet mihi: & nunc
13 ego loquar judicia mea cum eis. *Ec-
ce quasi nubes ascendet, & quasi tem-
pestas currus ejus: velociores aquilis
equi illius: væ nobis quoniam va-
14 stati sumus. *Lava à malitia cor tuum
Ierusalem, ut salva fias: usquequò
morabuntur in te cogitationes noxię?
15 *Vox enim annuntiantis à Dan, & no-
tum facientis idolum de monte E-
16 phraim. * Dicite gentibus: Ecce au-
ditum est in Ierusalem custodes venire
de terra longinqua, & dare super ci-
17 vitates Iuda vocem suam. * Quasi cu-
stodes agrorum facti sunt super eam in
gyro: quia me ad iracundiam provo-
18 cavit, dicit Dominus. * Viæ tuæ, &
cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi:
ista malitia tua, quia amara, quia te-
19 tigit cor tuum. *Ventrem meum, ven-
trem meum doleo, sensus cordis mei
turbati sunt in me: non tacebo, quo-
niam vocem buccinæ audivit anima
20 meæ, clamorem prælii. * Contritio
super contritionem vocata est, & va-
stata est omnis terra: repente va-
stata sunt tabernacula mea, subito
21 pelles meæ. * Vsquequò videbo fu-
gientem, audiam vocem buccinæ?
22 *Quia stultus populus meus me non
cognovit: filii insipientes sunt, & ve-
cordes: sapientes sunt ut faciant
mala, bene autem facere nescierunt.
* Aspexi terram, & ecce vacua erat, 23
& nihili; & cælos, & non erat lux
in eis. * Vidi montes, & ecce move- 24
bantur, & omnes colles conturbati
sunt. * Intuitus sum, & non erat ho- 25
mo: & omne volatile cæli recessit.
* Aspexi, & ecce Carmelus desertus: 26
& omnes urbes ejus destructæ sunt à
facie Domini, & à facie iræ furoris
ejus. * Hæc enim dicit Dominus: De- 27
serta erit omnis terra, sed tamen con-
summationem non faciam. * Lugebit 28
terra, & mœrebunt cæli desuper: eo
quod locutus sum, cogitavi, & non
pœnituit me nec aversus sum ab eo.
* A voce equitis & mittentis sagit- 29
tam, fugit omnis civitas: ingressi
sunt ardua, & ascenderunt rupes:
universæ urbes derelictæ sunt, & non
habitat in eis homo. * Tu autem va-
stata quid facies? cum vestieris te 30
coccino, cum ornata fueris monili au-
reo, & pinxeris stibio oculos tuos,
frustra componêris; contempserunt te
amatores tui, animam tuam quærent.
* Vocem enim quasi parturientis au- 31
divi, angustias ut puerperæ: Vox filię
Sion intermorientis, expandentisque
manus suas: væ mihi, quia defecit ani-
ma mea propter interfectos.

CAPVT V.

Dominus in Ierusalem quærit virum justum, ut illi misereatur: sed tam plebs quàm optimates in pravitatibus suis & idololatria indurati sunt & effusi, ideo comminatur eis vastationem ab extraneo populo, eò quòd cæci & surdi facti sint, non tamen usque ad consummationem.

CIrcuite vias Ierusalem, & aspi- 1
cite, & considerate, & quærite in
plateis ejus, an inveniatis virum fa-
cientem judicium, & quærentem fi-
dē: & propitius ero ei.*Quod si etiam, 2
Vivit Dominus, dixerint: & hoc fal-
so jurabunt. * Domine oculi tui re- 3
spiciunt fidem: percussisti eos, & non
doluerunt: attrivisti eos, & renue-
runt accipere disciplinam: induraver-
runt facies suas supra petram, & no-
luerunt reverti. * Ego autem dixi: 4
Forsitan pauperes sunt & stulti, igno-
rantes viam Domini, judicium Dei
sui. * Ibo igitur ad optimates, & lo-
quar eis: ipsi enim cognoverunt viam 5
Domini, judicium Dei sui. & ecce ma-
gis hi simul confregerunt jugum, ru-
perunt vincula. *Idcirco percussit eos 6
leo de silva, lupus ad vesperam vasta-
vit eos, pardus vigilans super civita-
tes eorum: omnis, qui egressus fuerit
ex eis, capietur: quia multiplicatæ

sunt prævaricationes eorum, confor-
7 tatæ sunt aversiones eorum. * Super
quo propitius tibi esse potero? filii tui
dereliquerunt me, & jurant in his qui
non sunt dii: saturavi eos, & mœchati
sunt, & in domo meretricis luxuria-
8 bantur. * Equi amatores & emissarii
facti sunt: Vnusquisque ad uxorem
9 proximi sui hinniebat. * Numquid
super his non visitabo, dicit Dominus?
& in gente tali non ulciscetur anima
10 mea? * Ascendite muros ejus, & dis-
sipate, consummationem autem nolite
facere: auferte propagines ejus, quia
11 non sunt Domini. * Prævaricatione
enim prævaricata est in me domus Is-
rael, & domus Iuda, ait Dominus.
12 *Negaverunt Dominum, & dixerunt:
Non est ipse: neque veniet super nos
malum: gladium & famem non vide-
13 bimus. *Prophetæ fuerunt in ventum
locuti, & responsum non fuit in eis:
14 hæc ergo evenient illis. * Hæc dicit
Dominus Deus exercituum: Quia lo-
cuti estis verbum istud: ecce ego do
verba mea in ore tuo in ignem, & po-
pulum istum in ligna, & vorabit eos.
15 *Ecce ego adducam super vos gentem
de longinquo domus Israel, ait Domi-
nus; gentem robustam, gentem anti-
quam, gentem, cujus ignorabis lin-
guam, nec intelliges quid loquatur.
16 *Pharetra ejus quasi sepulchrum pa-
17 tens, universi fortes. * Et comedet se-
getes tuas, & panem tuum: devorabit
filios tuos, & filias tuas: comedet gre-
gem tuum, & armenta tua: comedet
vineam tuam, & ficum tuam: & con-
teret urbes munitas tuas, in quibus tu
18 habes fiduciam, gladio. *Verumtamen
in diebus illis, ait Dominus, non fa-
19 ciam vos in consummationem. * Quod
si dixeritis: Quare fecit nobis Domi-
nus Deus noster hæc omnia? dices ad
eos: Sicut dereliquistis me, & servistis
deo alieno in terra vestra, sic servietis
20 alienis in terra non vestra. * Annun-
tiate hoc domui Iacob, & auditum fa-
21 cite in Iuda, dicentes: * Audi popule
stulte, qui non habes cor: qui haben-
tes oculos, non videtis; & aures, & non
22 auditis. * Me ergo non timebitis, ait
Dominus: & à facie mea non dolebi-
tis? Qui posui arenam terminum mari,
præceptum sempiternum, quod non
præteribit: & commovebuntur, & non
poterunt: & intumescent fluctus ejus,
23 & non transibunt illud: * populo au-
tem huic factum est cor incredulum &
exasperans, recesserunt & abierunt.
24 *Et non dixerunt in corde suo: Me-
tuamus Dominum Deum nostrum, qui
dat nobis pluviam temporaneam & se-
rotinam in tempore suo; plenitudinem
annuæ messis custodientem nobis.
25 *Iniquitates vestræ declinaverunt hęc:
& peccata vestra prohibuerunt bonum
26 à vobis. *Quia inventi sunt in populo
meo impii insidiantes quasi aucupes,

laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros. * Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plenæ dolo: ideo magnificati sunt & ditati. * Incrassati sunt & impinguati: & præterierunt sermones meos pessime. Causam viduæ non judicaverunt, causam pupilli non direxerunt, & judicium pauperum non judicaverunt. * Numquid super his non visitabo, dicit Dominus: aut super gentem hujuscemodi non ulciscetur anima mea? *Stupor & mirabilia facta sunt in terra: * prophetæ prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo ejus?

CAPUT VI.

Prædicitur calamitas ac vastitas Ierosolymorum ab Assyriis, eo quòd contempserint legem Domini, nec audire voluerint increpationes; sed omnes, & potissimùm primates, propheta ac sacerdotes avaritia & dolo studuerint; ideoq; & ipsos & eorum sacrificia Deus abjicit: jubet ergo propheta eos lugere, quoniam purgari conflatorio non potuerunt.

CONfortamini filii Benjamin in medio Ierusalem, & in Thecua clangite buccina, & super Bethacarem levate vexillum: quia malum visum est ab Aquilone, & contritio magna. *Speciosæ & delicatæ assimilavi filiam Sion. *Ad eam venient pastores, & greges eorum: fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet unusquisque eos, qui sub manu sua sunt. *Sanctificate super eam bellum: consurgite, & ascendamus in meridie: væ nobis, quia declinavit dies, quia longiores factæ sunt umbræ vesperi. * Surgite, & ascendamus in nocte, & dissipemus domos ejus. * Quia hæc dicit Dominus exercituum: Cædite lignum ejus; & fundite circa Ierusalem aggerem: hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio ejus. * Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: iniquitas & vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas & plaga. *Erudire Ierusalem, ne forte recedat anima mea à te, ne forte ponam te desertam, terram inhabitabilem. *Hæc dicit Dominus exercituum: Vsque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel: converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. * Cui loquar? & quem contestabor ut audiat? ecce incircumcisæ aures eorum, & audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, & non suscipient illud. * Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens: effunde super parvulum foris, & super consilium juvenum simul: vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno die-

rum. * Et transibunt domus eorum ad alteros, agri & uxores pariter : quia extendam manum meam super habitantes terram , dicit Dominus. * A minore quippe usque ad majorem omnes avaritiæ student : & à propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. * Et curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia , dicentes : Pax , pax : & non erat pax. *Confusi sunt , quia abominationem fecerunt : quin potius confusionem non sunt confusi , & erubescere nescierunt. quam ob rem cadent inter ruentes : in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus. * Hæc dicit Dominus : State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona , & ambulate in ea : & invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt : Non ambulabimus. * Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt : Non audiemus. * Ideo audite Gentes , & cognosce congregatio , quanta ego faciam eis. * Audi terra : Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum ejus : quia verba mea non audierunt , & legem meam projecerunt. * Vt quid mihi thus de Saba affertis , & calamum suave olentem de terra longinqua ? holocautomata vestra non sunt accepta, & victimæ vestræ non placuerunt mihi. *Propterea hæc dicit Dominus : Ecce ego dabo in populum istum ruinas, & ruent in eis patres & filii simul , vicinus & proximus peribunt. * Hæc dicit Dominus : Ecce populus venit de terra Aquilonis , & gens magna consurget à finibus terræ. * Sagittam & scutum arripiet : crudelis est, & non miserebitur. vox ejus quasi mare sonabit : & super equos ascendent, præparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion. * Audivimus famam ejus , dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. *Nolite exire ad agros, & in via ne ambuletis : quoniam gladius inimici pavor in circuitu. * Filia populi mei accingere cilicio , & conspergere cinere : luctum unigeniti fac tibi , planctum amarum , quia repente veniet vastator super nos. *Probatorem dedi te in populo meo robustum : & scies , & probabis viam eorum. * Omnes isti principes declinantes , ambulantes fraudulenter, æs & ferrum : universi corrupti sunt. * Defecit sufflatorium , in igne consumptum est plumbum , frustra conflavit conflator : malitiæ enim eorum non sunt consumptæ. * Argentum reprobum vocate eos , quia Dominus projecit illos.

CAPVT VII.

Quòd frustrà confidant in templo, pessima perpetrantes, & prophetas audire nolentes, sicut & patres eorum: quapropter denuntiat templum abjiciendum, & terram Iuda redigendam in solitudinem ; nec profuturam orationem Ieremiæ pro illis, nec oblata ab eis sacrificia, propter excelsa Topheth in valle filii Ennom, & multiplices ipsorum malitias.

VErbum, quod factum est ad Iere- 1
miam à Domino, dicens : *Sta in 2
porta domus Domini , & prædica ibi
verbum istud , & dic : Audite verbum
Domini omnis Iuda, qui ingredimini
per portas has, ut adoretis Dominum.
*Hæc dicit Dominus exercituum Deus 3
Israel: Bonas facite vias vestras, & stu-
dia vestra : & habitabo vobiscum in
loco isto. * Nolite confidere in verbis 4
mendacii, dicentes: Templum Domini,
templum Domini , templum Domini
est. * Quoniam si bene direxeritis vias 5
vestras, & studia vestra : si feceritis ju-
dicium inter virum & proximum ejus,
*advenæ, & pupillo, & viduæ non fe- 6
ceritis calumniam , nec sanguinem in-
nocentem effunderitis in loco hoc ; &
post deos alienos non ambulaveritis in
malum vobismetipsis : * habitabo vo- 7
biscum in loco isto; in terra, quam de-
di patribus vestris à sæculo & usque
in sæculum. * Ecce vos confiditis vo- 8
bis in sermonibus mendacii , qui non
proderunt vobis ; * furari , occidere, 9
adulterari , jurare mendaciter , libare
Baalim, & ire post deos alienos , quos
ignoratis. * Et venistis, & stetistis co- 10
ram me in domo hac , in qua invoca-
tum est nomen meum , & dixistis : Li-
berati sumus , eo quod fecerimus om-
nes abominationes istas. * Numquid 11
ergo spelunca latronum facta est do-
mus ista , in qua invocatum est nomen
meum in oculis vestris ? ego, ego sum:
ego vidi , dicit Dominus. * Ite ad lo- 12
cum meum in Silo , ubi habitavit no-
men meum à principio : & videte quæ
fecerim ei propter malitiam populi
mei Israel : *& nunc, quia fecistis om- 13
nia opera hæc, dicit Dominus, & locu-
tus sum ad vos mane consurgens , &
loquens, & non audistis: & vocavi vos,
& non respondistis : * Faciam domui 14
huic , in qua invocatum est nomen
meum, & in qua vos habetis fiduciam;
& loco , quem dedi vobis & patribus
vestris, sicut feci Silo. * Et projiciam 15
vos à facie mea , sicut projeci omnes
fratres vestros , universum semen E-
phraim. *Tu ergo noli orare pro po- 16
pulo hoc , nec assumas pro eis laudem
& orationem , & non obsistas mihi:
quia non exaudiam te. * Nonne vides 17
quid isti faciunt in civitatibus Iuda,
& in plateis Ierusalem ? * Filii colli- 18

gunt ligna, & patres succendunt
ignem, & mulieres conspergunt adi-
pem, ut faciant placentas reginæ cæli,
& libent diis alienis, & me ad iracun-
19 diam provocent. *Numquid me ad ira-
cundiam provocant, dicit Dominus?
nonne semetipsos in confusionem vul-
20 tus sui? *Ideo hæc dicit Dominus
Deus: Ecce furor meus, & indignatio
mea conflatur super locum istum, super
viros, & super jumenta, & super li-
gnum regionis, & super fruges terræ,
& succendetur, & non extinguetur.
21 *Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Holocautomata vestra addite
victimis vestris, & comedite carnes.
22 *Quia non sum locutus cum patribus
vestris, & non præcepi eis, in die qua
eduxi eos de Terra Ægypti, de verbo
23 holocautomatum, & victimarum. *Sed
hoc verbum præcepi eis, dicens: Au-
dite vocem meam, & ero vobis Deus,
& vos eritis mihi populus: & ambu-
late in omni via, quam mandavi vobis,
24 ut bene sit vobis. *Et non audierunt,
nec inclinaverunt aurem suam: sed
abierunt in voluntatibus, & in pravi-
tate cordis sui mali: factique sunt re-
25 trorsum & non in ante, *à die qua
egressi sunt patres eorum de terra Æ-
gypti, usque ad diem hanc. Et misi ad
vos omnes servos meos prophetas per
diem, consurgens diluculo, & mittens.
26 *Et non audierunt me, nec inclinave-
runt aurem suam: sed induraverunt
cervicem suam: & pejus operati sunt,
27 quam patres eorum. *Et loquêris ad
eos omnia verba hæc, & non audient
te: & vocabis eos, & non respondebunt
28 tibi. *Et dices ad eos: Hæc est gens,
quæ non audivit vocem Domini Dei
sui, nec recepit disciplinam: periit fi-
29 des, & ablata est de ore eorum. *Ton-
de capillum tuum, & projice, & sume
in directum planctum: quia projecit
Dominus, & reliquit generationem fu-
30 roris sui, *quia fecerunt filii Iuda ma-
lum in oculis meis, dicit Dominus. Po-
suerunt offendicula sua in domo, in
qua invocatum est nomen meum, ut
31 pollurent eam: *& ædificaverunt ex-
celsa Topheth, quę est in valle filii En-
nom: ut incenderent filios suos, & filias
suas igni: quæ non præcepi, nec cogi-
32 tavi in corde meo. *Ideo ecce dies ve-
nient, dicit Dominus, & non dicetur
amplius, Topheth, & Vallis filii En-
nom: sed Vallis interfectionis: & sepe-
lient in Topheth, eo quod non sit lo-
33 cus. *Et erit morticinum populi hujus
in cibos volucribus cæli, & bestiis ter-
34 ræ, & non erit qui abigat. *Et quie-
scere faciam de urbibus Iuda, & de
plateis Ierusalem, vocem gaudii, & vo-
cem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem
sponsæ: in desolationem enim erit
terra.

CAPUT VIII.

Quia tam reges, optimates, sacerdotes ac prophetæ, quàm reliquus populus ad idololatriam conversi sunt; & non considerato Domini judicio, omnes relicta veritate studuerunt avaritiæ ac idololatriæ, & Dominum provocantes noluerunt resipiscere: ideò ab hostibus crudelissimis affligentur.

IN illo tempore, ait Dominus: Eji-
cient ossa regum Iuda, & ossa prin-
cipum ejus, & ossa sacerdotum, & ossa
prophetarum, & ossa eorum qui habi-
taverunt Ierusalem, de sepulchris suis:
*& expandent ea ad solem, & lunam,
& omnem militiam cæli, quæ dilexe-
runt, & quibus servierunt, & post quæ
ambulaverunt, & quæ quæsierunt, &
adoraverunt: non colligentur, & non
sepelientur: in sterquilinium super fa-
ciem terræ erunt. *Et eligent magis
mortem quam vitam omnes qui residui
fuerint de cognatione hac pessima in
universis locis, quæ derelicta sunt, ad
quæ ejeci eos, dicit Dominus exerci-
tuum. *Et dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus: Numquid qui cadit, non resur-
get? & qui aversus est, non reverte-
tur? *Quare ergo aversus est populus
iste in Ierusalem aversione contentio-
sa? Apprehenderunt mendacium, &
noluerunt reverti. *Attendi, & auscul-
tavi: nemo quod bonum est loquitur,
nullus est qui agat pœnitentiam super
peccato suo, dicens: Quid feci? omnes
conversi sunt ad cursum suum, quasi
equus impetu vadens ad prælium.
*Milvus in cælo cognovit tempus
suum, turtur, & hirundo, & ciconia,
custodierunt tempus adventus sui: po-
pulus autem meus non cognovit judi-
cium Domini. *Quomodo dicitis: Sa-
pientes nos sumus, & lex Domini no-
biscum est? vere mendacium operatus
est stylus mendax scribarum. *Con-
fusi sunt sapientes, perterriti & capti
sunt: verbum enim Domini projece-
runt, & sapientia nulla est in eis. *Pro-
pterea dabo mulieres eorum exteris,
agros eorum heredibus: quia à mini-
mo usque ad maximum omnes avari-
tiam sequuntur: à propheta usque ad
sacerdotē cuncti faciunt mendacium.
*Et sanabant contritionem filiæ popu-
li mei ad ignominiam, dicentes: Pax,
pax: cum non esset pax. *Confusi sunt,
quia abominationem fecerunt: quin-
imo confusione non sunt confusi, & eru-
bescere nescierunt: idcirco cadent in-
ter corruentes, in tempore visitationis
suæ corruent, dicit Dominus. *Con-
gregans congregabo eos, ait Dominus:
non est uva in vitibus, & non sunt fi-
cus in ficulnea, folium defluxit: & de-
di eis quæ prætergressa sunt. *Quare
sedemus? convenite, & ingrediamur

ivitatem munitam, & sileamus ibi:
quia Dominus Deus noster silere nos
fecit, & potum dedit nobis aquam fel-
lis: peccavimus enim Domino. * Ex-
pectavimus pacem, & non erat bo-
num; tempus medelæ, & ecce formi-
do. *A Dan auditus est fremitus equo-
rum ejus, à voce hinnituum pugnato-
rum ejus, commota est omnis terra: &
venerunt, & devoraverunt terram, &
plenitudinem ejus; urbem, & habita-
tores ejus. *Quia ecce ego mittam vo-
bis serpentes regulos, quibus non est
incantatio: & mordebunt vos, ait Do-
minus. *dolor meus super dolorem,
in me cor meum mœrens. * Ecce vox
clamoris filiæ populi mei de terra lon-
ginqua: Numquid Dominus non est in
Sion, aut rex ejus non est in ea? Quare
ergo me ad iracundiam concitaverunt
in sculptilibus suis, & in vanitatibus
alienis? * Transiit messis, finita est
æstas, & nos salvati non sumus. *Super
contritione filiæ populi mei contritus
sum, & contristatus, stupor obtinuit
me. * Numquid resina non est in Ga-
laad? aut medicus non est ibi? quare
igitur non est obducta cicatrix filiæ
populi mei?

CAPUT IX.

Luget propheta interficiendos de Iudæa: in nullo dicit esse fidendum, cum omnes dolosè incedant: & quia Iudæa vastanda est, vult omnes assumere luctum: in solo Deo ejusque cognitione gloriandum, qui puniet tam Gentiles quàm filios Israel incircumcisos corde.

QVis dabit capiti meo aquam, &
oculis meis fontem lacrymarum?
& plorabo die ac nocte interfectos filię
populi mei. * Quis dabit me in soli-
tudine diversorium viatorum, & dere-
linquam populum meum, & recedam
ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœ-
tus prævaricatorum. *Et extenderunt
linguam suam quasi arcum mendacii
& non veritatis: confortati sunt in
terra, quia de malo ad malum egressi
sunt, & me non cognoverunt, dicit
Dominus. *Vnusquisque se à proximo
suo custodiat, & in omni fratre suo non
habeat fiduciam: quia omnis frater
supplantans supplantabit, & omnis
amicus fraudulenter incedet. * Et vir
fratrem suum deridebit, & veritatem
non loquentur: docuerunt enim lin-
guam suam loqui mendacium: ut ini-
que agerent, laboraverunt. * Habita-
tio tua in medio doli: in dolo renue-
runt scire me, dicit Dominus. * Pro-
pterea hæc dicit Dominus exercituum:
Ecce ego conflabo, & probabo eos:
quid enim aliud faciam à facie filiæ
populi mei? * Sagitta vulnerans lin-
gua eorum, dolum locuta est: in ore
suo pacem cum amico suo loquitur, &
occulte ponit ei insidias. *Numquid 9
super his non visitabo, dicit Dominus?
aut in gente hujusmodi non ulciscetur
anima mea? * Super montes assumam 10
fletum ac lamentum, & super speciosa
deserti planctum: quoniam incensa
sunt, eò quod non sit vir pertransiens:
& non audierunt vocem possidentis: à
volucre cæli usque ad pecora transmi-
graverunt & recesserunt. * Et dabo 11
Ierusalem in acervos arenæ, & cubilia
draconum: & civitates Iuda dabo in
desolationem, eò quod non sit habita-
tor. * Quis est vir sapiens, qui intelli- 12
gat hoc, & ad quem verbum oris Do-
mini fiat ut annuntiet istud, quare pe-
rierit terra, & exusta sit quasi deser-
tum, eo quod non sit qui pertranseat?
* Et dixit Dominus: Quia dereligue- 13
runt legem meam, quam dedi eis, &
non audierunt vocem meam, & non
ambulaverunt in ea: *& abierunt post 14
pravitatem cordis sui, & post Baalim:
quod didicerunt à patribus suis. *Id- 15
circo hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Ecce ego cibabo populum
istum absinthio, & potum dabo eis
aquam fellis. * Et dispergam eos in 16
Gentibus, quas non noverunt ipsi &
patres eorum: & mittam post eos gla-
dium, donec consumantur. * Hæc di- 17
cit Dominus exercituum Deus Israel:
Contemplamini, & vocate lamentatri-
ces, & veniant: & ad eas, quæ sapien-
tes sunt, mittite, & properent: * festi- 18
nent, & assumant super nos lamentum:
deducant oculi nostri lacrymas, &
palpebræ nostræ defluant aquis. *Quia 19
vox lamentationis audita est de Sion:
Quomodo vastati sumus & confusi ve-
hementer? quia dereliquimus terram,
quoniam dejecta sunt tabernacula no-
stra. * Audite ergo mulieres verbum 20
Domini: & assumant aures vestræ ser-
monem oris ejus: & docete filias ve-
stras lamentum, & unaquæque proxi-
mam suam planctum. * quia ascendit 21
mors per fenestras nostras, ingressa est
domos nostras, disperdere parvulos de-
foris, juvenes de plateis. * Loquere: 22
Hæc dicit Dominus: Et cadet mortici-
num hominis quasi stercus super fa-
ciem regionis, & quasi fœnum post
tergum metentis, & non est qui colli-
gat. * Hæc dicit Dominus: Non glo- 23
rietur sapiens in sapientia sua, & non
glorietur fortis in fortitudine sua, &
non glorietur dives in divitiis suis:
* sed in hoc glorietur, qui gloriatur, 24
scire & nosse me, quia ego sum Domi-
nus, qui facio misericordiam, & judi-
cium, & justitiam in terra: hæc enim
placent mihi, ait Dominus. * Ecce 25
dies veniunt, dicit Dominus: & visi-
tabo super omnem qui circumcisum
habet præputium, * super Ægyptum, 26
& super Iuda, & super Edom, & su-
per filios Ammon, & super Moab, &

super

super omnes qui attonsi sunt in comam, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

CAPUT X.

Non est timenda cælestis constellatio, nec vanissima ac imbecillia idola: sed Dominus qui solus est Deus, creator ac gubernator omnium, qui vastabit peccatores terræ: plangit suum malum Ierusalem. & cùm hominis non sit suas vias dirigere, orat Deum ne eos qui ipsum cognoscunt, ad internecionem deleat, sed in hostes potiùs Iudæorum suum effundat furorem.

1 AVdite verbum, quod locutus est
Dominus super vos domus Israel.
2 *Hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentium nolite discere: & à signis cæli
nolite metuere, quæ timent Gentes:
3 *quia leges populorum vanæ sunt:
quia lignum de saltu præcidit opus
4 manus artificis in ascia. * Argento &
auro decoravit illud: clavis & malleis
5 compegit, ut non dissolvatur. * In similitudinem palmæ fabricata sunt, &
non loquentur: portata tollentur, quia
incedere non valent. nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere,
6 nec bene. *Non est similis tui Domine:
magnus es tu, & magnum nomen tuum
7 in fortitudine. * Quis non timebit te
ô rex Gentium? tuum est enim decus:
inter cunctos sapientes Gentium, & in
universis regnis eorum nullus est simi-
8 lis tui. * Pariter insipientes & fatui
probabuntur: doctrina vanitatis eo-
9 rum lignum est. * Argentum involutum de Tharsis affertur, & aurum de
Ophaz: opus artificis, & manus ærarii:
hyacinthus & purpura indumentum
eorum. opus artificum universa hæc.
10 *Dominus autem Deus verus est: ipse
Deus vivens, & rex sempiternus. ab
indignatione ejus commovebitur terra: & non sustinebunt Gentes commi-
11 nationem ejus. * Sic ergo dicetis eis:
Dii, qui cælos & terram non fecerunt,
pereant de terra, & de his quę sub cæ-
12 lo sunt. * Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia
sua, & prudentia sua extendit cælos.
13 *Ad vocem suam dat multitudinem
aquarum in cælo, & elevat nebulas ab
extremitatibus terræ: fulgura in pluviam facit, & educit ventum de the-
14 sauris suis. * Stultus factus est omnis
homo à scientia, confusus est artifex
omnis in sculptili: quoniam falsum est
quod conflavit, & non est spiritus in
15 eis. * Vana sunt, & opus risu dignum:
in tempore visitationis suæ peribunt.
16 *Non est his similis pars Iacob: qui
enim formavit omnia, ipse est: & Israel
virga hereditatis ejus: Dominus exer-
citum nomen illi. * Congrega de ter- 17
ra confusionem tuam, quæ habitas in
obsidione. * quia hæc dicit Dominus: 18
Ecce ego longe projiciam habitatores
terræ in hac vice, & tribulabo eos ita
ut inveniantur. * Væ mihi super con- 19
tritione mea, pessima plaga mea. Ego
autem dixi: Plane hæc infirmitas mea
est, & portabo illam. * Tabernaculum 20
meum vastatum est, omnes funiculi
mei dirupti sunt, filii mei exierunt à
me, & non subsistunt: non est qui extendat ultra tentorium meum, & eri-
gat pelles meas. * Quia stulte egerunt 21
pastores, & Dominum non quæsierunt:
propterea non intellexerunt, & omnis
grex eorum dispersus est. * Vox audi- 22
tionis ecce venit, & commotio magna
de terra Aquilonis: ut ponat civitates
Iuda solitudinem, & habitaculum
draconum. * Scio Domine quia non 23
est hominis via ejus: nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos. * Corri- 24
pe me Domine, verumtamen in judicio; & non in furore tuo, ne forte ad
nihilum redigas me. * Effunde indi- 25
gnationem tuam superGentes, quę non
cognoverunt te; & super provincias,
quæ nomen tuum non invocaverunt:
quia comederunt Iacob, & devoraverunt eum, & consumpserunt illum, &
decus ejus dissipaverunt.

CAPUT XI.

Quia maledicitur qui non audit nec servat pactum Domini patribus datum, ideo præcipitur propheta ut illud servandum Iudæis prædicet, sed frustrà, cùm magis sequantur patrum suorum scelera, variamq; idololatriam; idcircò inferet Dominus inevitabilia in illos mala, nec proderunt eis idola, vel justorum oratio, neque quòd priùs à Deo dilecti fuerint: refert prava Iudæorum studia de ipso ex terra delendo: sed perdentur qui nolunt audire prophetiam in nomine Domini.

VErbum, quod factum est à Domino 1
ad Ieremiam, dicens: *Audite ver- 2
ba pacti hujus, & loquimini ad viros
Iuda, & ad habitatores Ierusalem, *& 3
dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Maledictus vir, qui non audi-
erit verba pacti hujus, * quod præ- 4
cepi patribus vestris, in die qua eduxi
eos de terra Ægypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, &
facite omnia quæ præcipio vobis, &
eritis mihi in populum, & ego ero
vobis in Deum: * ut suscitem jura- 5
mentum, quod juravi patribus vestris, daturum me eis terram fluentem
lacte & melle, sicut est dies hæc. Et
respondi, & dixi: Amen Domine. *Et 6
dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in civitatibus Iuda, &

foris Ierusalem, dicens: Audite verba pacti hujus & facite illa: *quia contestans contestatus sum patres vestros, in die qua eduxi eos de Terra Ægypti, usque ad diem hanc: mane consurgens contestatus sum, & dixi: Audite vocem meam: *Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali: & induxi super eos omnia verba pacti hujus, quod pręcepi ut facerent, & non fecerunt. *Et dixit Dominus ad me: Inventa est conjuratio in viris Iuda, & in habitatoribus Ierusalem. *Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerunt audire verba mea: & hi ergo abierunt post deos alienos, ut servirent eis: irritum fecerunt domus Israel & domus Iuda pactū meum, quod pepigi cum patribus eorum. *Quam ob rem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt: & clamabunt ad me, & non exaudiam eos. *Et ibunt civitates Iuda, & habitatores Ierusalem, & clamabunt ad deos, quibus libant, & non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. *Secundum numerum enim civitatum tuarum, erant dii tui Iuda: & secundum numerum viarum Ierusalem, posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim. *Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne assumas pro eis laudem & orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum. *Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? numquid carnes sanctę auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es? *Olivam uberē, pulchram, fructiferam, speciosam, vocavit Dominus nomen tuum: ad vocem loquelæ, grandis exarsit ignis in ea, & combusta sunt frutecta ejus. *Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum, pro malis domus Israel & domus Iuda, quę fecerunt sibi ad irritandum me, libantes Baalim. *Tu autem Domine demonstrasti mihi, & cognovi: tunc ostendisti mihi studia eorum. *Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: & non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius. *Tu autem Domine Sabaoth, qui judicas juste, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam. *Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui quærunt animam tuam, & dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus nostris. *Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: juvenes morientur in gladio, filii eorum & filiæ eorum morientur in fame. *Et reliquiæ non erunt ex eis: inducam enim malum super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

CAPVT XII.

Miratur propheta malorum prosperitatem, qui tamen parantur ad diem occisionis, suntq; terræ causa luctus: hereditas adversata est Domino suo, & pastores demoliti sunt vineam Domini; ideò traditur in dissipationem, cujus tamen rursum miserebitur Dominus, vastatis ipsius inimicis.

IVstus quidem tu es Domine, si dispu- 1
tem tecum: verumtamen justa loquar
ad te: Quare via impiorum prosperatur:
bene est omnibus, qui prævaricantur &
iniquè agunt? *Plantasti eos, & radicem 2
miserunt: proficiunt, & faciunt fructū:
prope es tu ori eorum, & longe à renibus eorum *Et tu Domine nosti me, vi- 3
disti me, & probasti cor meum tecum:
congrega eos quasi gregē ad victimam,
& sanctifica eos in die occisionis. *Vs- 4
quequò lugebit terra, & herba omnis
regionis siccabitur, propter malitiam
habitantium in ea? consumptum est
animal, & volucre, quoniam dixerunt:
Non videbit novissima nostra. *Si cum 5
peditibus currens laborasti: quomodo
contendere poteris cum equis? cum autem in terra pacis securus fueris, quid
facies in superbia Iordanis? *Nam & 6
fratres tui, & domus patris tui, etiā ipsi
pugnaverunt adversum te, & clamaverunt post te plena voce: ne credas eis
cum locuti fuerint tibi bona. *Reliqui 7
domū meam, dimisi hereditatē meam:
dedi dilectam animam meam in manu
inimicorum ejus. *Facta est mihi here- 8
ditas mea quasi leo in silva: dedit contra me vocē, ideo odivi eam. *Numquid 9
avis discolor hereditas mea mihi? numquid avis tincta per totum? venite, congregamini omnes bestię terrę, properate ad devorandum. *Pastores multi de- 10
moliti sunt vineam meam; conculcaverunt partē meam: dederunt portionem
meam desiderabilem in desertum solitudinis. *Posuerunt eam in dissipatio- 11
nem, luxitq; super me: desolatione desolata est omnis terra: quia nullus est
qui recogitet corde. *Super omnes vias 12
deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terrę usq; ad extremum ejus: non est pax
universæ carni. *Seminaverunt triti- 13
cum, & spinas messuerunt: hereditatem
acceperunt, & non eis proderit: confundemini à fructibus vestris propter
iram furoris Domini. *Hæc dicit Do- 14
minus adversum omnes vicinos meos
pessimos, qui tangunt hereditatē, quam
distribui populo meo Israel: Ecce ego
evellam eos de terra sua, & domum Iuda evellam de medio eorum. *Et cum 15
evulsero eos, convertar, & miserebor
eorum: & reducam eos, virum ad hereditatem suam, & virum in terrā suam.
*Et erit: si eruditi didicerint vias po- 16
puli mei, ut jurent in nomine meo,

Vivit Dominus, sicut docuerunt popu-
lum meum jurare in Baal: ædificabun-
17 tur in medio populi mei. *Quod si non
audierint, evellam gentem illam evul-
sione & perditione, ait Dominus.

CAPUT XIII.

Sicut lumbare Ieremiæ absconditum in Euphrate computruit; sic Iudæa primum Domino adhærens, propter superbiam & idololatriam ab ipso abjicitur, omnesque dispergentur: revocantur tamen à propheta, ut sua pœnitentia devitent mala, alioqui Iudas auferetur propter suas iniquitates, qui ad pœnitentiam nequit adduci ob inveteratam in malis consuetudinem: interponitur etiam prophetæ commiseratio.

1 HÆc dicit Dominus ad me: Vade,
& posside tibi lumbare lineum,&
pones illud super lumbos tuos, & in
2 aquam non inferes illud. * Et posse-
di lumbare juxta verbum Domini, &
3 posui circa lũbos meos. *Et factus est
sermo Domini ad me, secundò, dicens:
4 *Tolle lumbare, quod possedisti, quod
est circa lumbos tuos, & surgens vade
ad Euphraten, & absconde ibi illud
5 in foramine petræ. * Et abii, & ab-
6 scondi illud in Euphrate, sicut præce-
perat mihi Dominus. * Et factum est
post dies plurimos, dixit Dominus ad
me: Surge, vade ad Euphraten: & tolle
inde lumbare, quod præcepi tibi, ut
7 absconderes illud ibi. * Et abii ad
Euphraten, & fodi & tuli lumbare de
loco, ubi absconderam illud: & ecce
computruerat lumbare, ita ut nulli
8 usui aptum esset. * Et factum est ver-
9 bum Domini ad me, dicens: * Hæc di-
cit Dominus: Sic putrescere faciam su-
perbiam Iuda, & superbiam Ierusa-
10 lem multam: * Populum istum pessi-
mum, qui nolunt audire verba mea,
& ambulant in pravitate cordis sui:
abieruntque post deos alienos ut ser-
virent eis, & adorarent eos: & erunt
sicut lumbare istud, quod nulli usui
11 aptum est. * Sicut enim adhæret lum-
bare ad lumbos viri, sic agglutinavi
mihi omnem domum Israel, & omnem
domum Iuda, dicit Dominus: ut essent
mihi in populum, & in nomen, & in
laudem, & in gloriam: & non audie-
12 runt. * Dices ergo ad eos sermonem
istum: Hæc dicit Dominus Deus Is-
rael: Omnis lagumcula implebitur vi-
no. Et dicent ad te: Numquid ignora-
mus quia omnis lagunoula implebitur
13 vino? * Et dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus: Ecce ego implebo omnes habi-
tatores terræ hujus, & reges qui se-
dent de stirpe David super thronum
ejus, & sacerdotes, & prophetas, & om-
14 nes habitatores Ierusalem, ebrietate: *&
dispergam eos virum à fratre suo, &
patres & filios pariter, ait Dominus: nõ
parcam, & non concedam: neque mi-
serebor ut non disperdam eos. * Audi- 15
te, & auribus percipite. Nolite eleva-
ri, quia Dominus locutus est. * Date 16
Domino Deo vestro gloriam antequam
contenebrescat, & antequam offendant
pedes vestri ad montes caliginosos: ex-
pectabitis lucem, & ponet eam in um-
bram mortis, & in caliginem. * Quòd 17
si hoc non audieritis, in abscondito
plorabit anima mea à facie superbiæ:
plorans plorabit, & deducet oculus
meus lacrymam, quia captus est grex
Domini. * Dic regi, & dominatrici: 18
Humiliamini, sedete: quoniam descen-
dit de capite vestro corona gloriæ ve-
stræ. * Civitates Austri clausæ sunt, & 19
non est qui aperiat: translata est om-
nis Iuda transmigratione perfecta.
*Levate oculos vestros, & videte qui 20
venitis ab Aquilone: ubi est grex, qui
datus est tibi, pecus inclytum tuum?
* Quid dices cum visitaverit te? tu e- 21
nim docuisti eos adversum te, & eru-
disti in caput tuum: numquid non do-
lores apprehendent te, quasi mulierem
parturientem? * Quod si dixeris in cor- 22
de tuo: Quare venerunt mihi hæc?
Propter multitudinem iniquitatis tuæ
revelata sunt verecundiora tua, pollu-
tæ sunt plantæ tuæ. *Si mutare potest 23
æthiops pellem suam, aut pardus va-
rietates suas: & vos poteritis benefa-
cere, cum didiceritis malum. * Et dis- 24
seminabo eos quasi stipulam, quæ
vento raptatur in deserto. * Hæc sors 25
tua, parsque mensuræ tuæ à me, di-
cit Dominus, quia oblita es mei, &
confisa es in mendacio. * unde & ego 26
nudavi femora tua contra faciem tu-
am, & apparuit ignominia tua, * adul- 27
teria tua, & hinnitus tuus, scelus for-
nicationis tuæ: super colles in agro
vidi abominationes tuas. Væ tibi Ie-
rusalem, non mundaberis post me: us-
quequò adhuc?

CAPUT XIV.

Siccitas magna in terra Iuda propter peccata populi, & orans propheta pro ejus liberatione & misericordia, prohibetur à Domino pro ipsis orare: nec suscipit Deus eorum jejunia & victimas: prophetæ etiam illis securitatem promittentes unà cum ipsis peribunt: luget Ieremias mortuos gladio & fame, populique peccata confitens orat pro misericordia.

QVod factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. * Luxit Iudæa, & portæ ejus corruerunt, & obscuratæ sunt in terra, & clamor Ierusalem ascendit. * Majores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua: confusi sunt & afflicti, & operuerunt capita sua. * Propter terræ vastitatẽ, quia non venit pluvia in terrã, confusi

sunt agricolæ, operuerunt capita sua.
5 * Nam & cerva in agro peperit, & reli-
6 quit: quia non erat herba. * Et onagri
steterunt in rupibus, traxerunt ven-
tum quasi dracones, defecerunt oculi
7 eorum, quia non erat herba. * Si ini-
quitates nostræ responderint nobis:
Domine fac propter nomen tuum, quo-
niam multæ sunt aversiones nostræ, ti-
8 bi peccavimus. *Expectatio Israel, sal-
vator ejus in tempore tribulationis:
quare quasi colonus futurus es in terra,
& quasi viator declinans ad manendū?
9 * Quare futurus es velut vir vagus, ut
fortis qui non potest salvare? tu autem
in nobis es Domine, & nomen tuum
invocatum est super nos, ne derelin-
10 quas nos. * Hæc dicit Dominus populo
huic, qui dilexit movere pedes suos, &
non quievit, & Domino non placuit:
Nunc recordabitur iniquitatū eorum,
11 & visitabit peccata eorum. * Et dixit
Dominus ad me: Noli orare pro populo
12 isto in bonū. * Cum jejunaverint, non
exaudiam preces eorum: & si obtule-
rint holocautomata, & victimas, non
suscipiam ea: quoniam gladio, & fame,
13 & peste consumam eos. *Et dixi, A a a,
Domine Deus: Prophetæ dicūnt eis:
Non videbitis gladium, & fames non
erit in vobis, sed pacem veram dabit
14 vobis in loco isto. * Et dixit Dominus
ad me: Falso prophetæ vaticinantur in
nomine meo: non misi eos, & non præ-
cepi eis, neque locutus sum ad eos: vi-
sionem mendacem, & divinationem, &
fraudulentiam, & seductionem cordis
15 sui prophetāt vobis. * Idcirco hæc di-
cit Dominus de prophetis, qui prophe-
tant in nomine meo, quos ego nō misi,
dicentes: Gladius & fames non erit in
terra hac: In gladio & fame consumen-
16 tur prophetæ illi. * Et populi, quibus
prophetant, erunt projecti in viis Ieru-
salem præ fame & gladio, & non erit
qui sepeliat eos; ipsi & uxores eorum,
filii & filiæ eorum: & effundam super
17 eos malum suum. *Et dices ad eos ver-
bum istud: Deducant oculi mei lacry-
mam per noctem & diem, & non tace-
ant: quoniam contritione magna con-
trita est virgo filia populi mei, plaga
pessima vehementer. *Si egressus fuero
18 ad agros, ecce occisi gladio: & si intro-
iero in civitatem, ecce attenuati fame.
Propheta quoque & sacerdos abierunt
in terram, quā ignorabant. * Numquid
19 projiciens abjecisti Iudam? aut Sion a-
bominata est anima tua? quare ergo
percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas?
Expectavimus pacem, & non est bonū;
& tempus curationis, & ecce turbatio.
20 * Cognovimus Domine impietates no-
stras, iniquitates patrum nostrorū, quia
21 peccavimus tibi. * Ne des nos in op-
probrium propter nomen tuum, neque
facias nobis contumeliam solii gloriæ
tuæ: recordare, ne irritum facias fœ-
22 dus tuum nobiscum. * Numquid sunt
in sculptilibus Gentium qui pluant? aut
cæli possunt dare imbres? nonne tu es
Dominus Deus noster, quem expectavi-
mus? tu enim fecisti omnia hæc.

CAPUT XV.

Nec Moysi nec Samuelis precibus flectendum se dicit Dominus, quin populum Ierusalem tradat pesti, gladio, fami, & captivitati, quia castigatus non est emendatus: conqueritur propheta quòd fuerit occasio discordiæ: rursúq; quòd annuntiās verbū Dei passus sit opprobrium, cui Dominus promittit auxilium cum vastatione Iudaeorum: promittit præterea & robur & liberationem, ac misericordiam his qui ad ipsum se convertent.

Et dixit Dominus ad me: Si steterit 1
Moyses & Samuel coram me, non
est anima mea ad populum istum: ejice
illos à facie mea, & egrediātur. *Quod 2
si dixerint ad te: Quo egrediemur? di-
ces ad eos: Hæc dicit Dominus: Qui
ad mortem, ad mortem: & qui ad gla-
dium, ad gladium: & qui ad famem,
ad famem: & qui ad captivitatem, ad
captivitatem. * Et visitabo super eos 3
quattuor species, dicit Dominus: Gla-
dium ad occisionem, & canes ad lace-
randum, & volatilia cæli & bestias
terræ ad devorandum & dissipandum.
*& dabo eos in fervorem universis re- 4
gnis terræ: propter Manassen filium E-
zechiæ regis Iuda, super omnibus quæ
fecit in Ierusalem. * Quis enim mi- 5
serebitur tui Ierusalem? aut quis con-
tristabitur pro te? aut quis ibit ad ro-
gandum pro pace tua? * Tu reliquisti 6
me, dicit Dominus, retrorsum abiisti:
& extendam manum meam super te, &
interficiam te: laboravi rogans. * Et 7
dispergam eos ventilabro in portis ter-
ræ: interfeci & disperdidi populum
meum & tamen à viis suis non sunt
reversi. *Multiplicatæ sunt mihi viduæ 8
ejus super arenam maris: induxi eis
super matrem adolescentis vastatorem
meridie: misi super civitates repente
terrorem. * Infirmata est quæ peperit 9
septem, defecit anima ejus: occidit ei
sol, cum adhuc esset dies: confusa
est, & erubuit: & residuos ejus in gla-
dium dabo in conspectu inimicorum
eorum, ait Dominus. * Væ mihi 10
mater mea: quare genuisti me, virum
rixæ, virum discordiæ in universa
terra? non fœneravi, nec fœneravit
mihi quisquam: omnes maledicunt
mihi. * Dicit Dominus: Si non reli- 11
quiæ tuæ in bonum, si non occurri
tibi in tempore afflictionis, & in tem-
pore tribulationis adversus inimicum.
* Numquid fœderabitur ferrum ferro 12
ab Aquilone, & æs? * Divitias tuas & 13
thesauros tuos in direptionem dabo
gratis, in omnibus peccatis tuis, &
in omnibus terminis tuis. * Et addu- 14
cam

cam inimicos tuos de terra,quã nescis:
quia ignis succensus est in furore meo,
15 super vos ardebit. * Tu scis Domine,
recordare mei , & visita me, & tuere
me ab his qui persequuntur me , noli
in patientia tua suscipere me: scito
quoniam sustinui propter te opprobri-
16 um. * Inventi sunt sermones tui, &
comedi eos , & factum est mihi ver-
bum tuum in gaudium & in lætitiam
cordis mei:quoniam invocatum est no-
men tuum super me , Domine Deus
17 exercituum. * Non sedi in concilio
ludentium , & gloriatus sum à facie
manus tuæ: solus sedebam, quoniam
18 comminatione replesti me . * Quare
factus est dolor meus perpetuus, &
plaga mea desperabilis renuit curari?
facta est mihi quasi mendacium aqua-
19 rum infidelium. * Propter hoc hæc
dicit Dominus: Si convertêris, con-
vertam te,& ante faciem meam stabis:
& si separaveris pretiosum à vili, quasi
os meum eris : convertentur ipsi ad
20 te, & tu non convertêris ad eos. * Et
dabo te populo huic in murum æreũ,
fortem: & bellabunt adversum te, &
non prævalebunt: quia ego tecum sum
ut salvem te , & eruam te, dicit Do-
21 minus . * Et liberabo te de manu
pessimorum , & redimam te de manu
fortium.

CAPUT XVI.

Prohibet Dominus ne propheta uxorem ducat, denuntians Iudæos vario mortis genere interituros, ita ut mortui non sepeliantur nec plangantur à vivis propter idololatriam patrum ac filiorum , & derelictam legem Domini: sed postea per piscatores ac venatores reducet eas Dominus in terram suam, in qua ipsi unà cum Gentibus confitebuntur Domino peccata sua.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens: * Non accipies uxorem, & non erunt tibi filii & filiæ in loco isto. * Quia hæc dicit Dominus super filios & filias, qui generantur in loco isto, & super matres eorum, quæ genuerunt eos: & super patres eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra hac: * Mortibus ægrotationum morientur : non plangentur, & non sepelientur, in sterquilinium super faciem terræ erunt : & gladio & fame consumentur : & erit cadaver eorum in escam volatilibus cæli, & bestiis terræ. * Hæc enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivii , neque vadas ad plangendum, neque consoleris eos : quia abstuli pacem meam à populo isto , dicit Dominus, misericordiam & miserationes. * Et morientur grandes & parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur , & non se incident , neque calvitium fiet pro eis. * Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo: & non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo & matre. * Et domum convivii non ingrediaris, ut sedeas cum eis, & comedas & bibas: * quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris, & in diebus vestris, vocem gaudii, & vocem lætitiæ , vocem sponsi , & vocem sponsæ. * Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba hæc, & dixerint tibi: Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? quæ iniquitas nostra ? & quod peccatum nostrum , quod peccavimus Domino Deo nostro? * Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres vestri,ait Dominus: & abierunt post deos alienos, & servierunt eis, & adoraverunt eos: & me dereliquerunt,& legem meam non custodierunt. * Sed & vos pejus operati estis, quam patres vestri: ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut me non audiat. * Et ejiciam vos de terra hac, in terram, quam ignoratis vos, & patres vestri : & servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. * Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus , & non dicetur ultrà: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti, *sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel deTerra Aquilonis:& de universis terris, ad quas ejeci eos: & reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum. * Ecce ego mittam piscatores multos dicit Dominus, & piscabuntur eos: & post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle,& de cavernis petrarum. * Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditæ à facie mea,& non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. * Et reddam primum duplices iniquitates , & peccata eorum: quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum, & abominationibus suis impleverunt hereditatem meam. * Domine fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis: ad te Gentes venient ab extremis terræ, & dicent:Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem,quæ eis non profuit. * Numquid faciet sibi homo deos, & ipsi non sunt dii? * Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum meam, & virtutem meam: & scient quia nomen mihi Dominus.

CAPUT XVII.

Iudæi in peccato obstinati, & ob id vastandi dicuntur: maledictus qui confidit in homine. & benedictus qui in Deo confidit: solus Deus scrutatur corda, & cuique reddit juxta viam suam: petit propheta à Deo in quo spem habuit, liberari, & inimicos confundi: præcipit Deus de observando sabbato, ut omnia sint ipsi Ierusalem prospera, quæ alioqui igne consumetur.

1 PEccatum Iuda scriptum est stylo
ferreo in ungue adamantino, exa-
ratum super latitudinem cordis eorũ,
2 & in cornibus ararum eorum. * Cum
recordati fuerint filii eorum ararum
suarum,& lucorum suorum, lignorum-
que frondentium, in montibus excel-
3 sis, * sacrificantes in agro: fortitudi-
nem tuam, & omnes thesauros tuos
in direptionem dabo, excelsa tua pro-
pter peccata in universis finibus tuis.
4 * Et relinquêris sola ab hereditate
tua, quam dedi tibi: & servire te fa-
ciam inimicis tuis in terra, quam i-
gnoras: quoniam ignem succendisti
in furore meo, usque in æternum ar-
5 debit. * Hæc dicit Dominus: Male-
dictus homo, qui confidit in homine,
& ponit carnem brachium suum, & à
6 Domino recedit cor ejus. * Erit enim
quasi myricæ in deserto, & non vide-
bit cum venerit bonum: sed habita-
bit in siccitate in deserto, in terra
7 salsuginis, & inhabitabili. * Benedi-
ctus vir, qui confidit in Domino, &
8 erit Dominus fiducia ejus. * Et erit
quasi lignum quod transplantatur su-
per aquas, quod ad humorem mittit
radices suas: & non timebit cum vene-
rit æstus. Et erit folium ejus viride,&
in tempore siccitatis non erit solici-
tum, nec aliquando desinet facere fru-
9 ctum. * Pravum est cor omnium,& in-
10 scrutabile: quis cognoscet illud? *Ego
Dominus scrutans cor, & probans re-
nes: qui do unicuique juxta viam su-
am, & juxta fructum adinventionum
11 suarum. * Perdix fovit quæ non pepe-
rit: fecit divitias, & non in judicio:
in dimidio dierum suorum derelinquet
eas, & in novissimo suo erit insipiens.
12 * Solium gloriæ altitudinis à princi-
13 pio, locus sanctificationis nostræ.*Ex-
pectatio Israel Domine: omnes, qui te
derelinquunt, confundentur: receden-
tes à te, in terra scribentur: quoniam
dereliquerunt venam aquarum viven-
14 tium Dominum. * Sana me Domine,
& sanabor: salvum me fac, & salvus
15 ero: quoniam laus mea tu es. * Ecce
ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Do-
16 mini? veniat. * Et ego non sum tur-
batus, te pastorem sequens: & diem
hominis non desideravi, tu scis. Quod
egressum est de labiis meis, rectum in
conspectu tuo fuit. * Non sis tu mihi 17
formidini, spes mea tu in die afflictio-
nis. *Confundantur qui me persequun- 18
tur, & non confundar ego: paveant il-
li, & non paveam ego: induc super eos
diem afflictionis, & duplici contritio-
ne contere eos. * Hæc dicit Dominus 19
ad me: Vade, & sta in porta filiorum
populi, per quam ingrediuntur reges
Iuda, & egrediuntur, & in cunctis
portis Ierusalem: * & dices ad eos: 20
Audite verbum Domini reges Iuda, &
omnis Iuda, cunctique habitatores Ie-
rusalem, qui ingredimini per portas
istas. * Hæc dicit Dominus: Custodi- 21
te animas vestras, & nolite portare põ-
dera in die sabbati, nec inferatis per
portas Ierusalem. * Et nolite ejicere 22
onera de domibus vestris in die sab-
bati, & omne opus non facietis: san-
ctificate diem sabbati, sicut præcepi
patribus vestris. * Et non audierunt, 23
nec inclinaverunt aurem suam: sed in-
duraverunt cervicem suam, ne audi-
rent me, & ne acciperent disciplinam.
* Et erit: Si audieritis me, dicit Do- 24
minus, ut non inferatis onera per por-
tas civitatis hujus in die sabbati: &
si sanctificaveritis diem sabbati, ne
faciatis in eo omne opus: * Ingredi- 25
entur per portas civitatis hujus reges
& principes, sedentes super solium
David, & ascendentes in curribus &
equis, ipsi & principes eorum, viri Iu-
da, & habitatores Ierusalem: & ha-
bitabitur civitas hæc in sempiternum.
* Et venient de civitatibus Iuda, & de 26
circuitu Ierusalem, & de Terra Ben-
jamin,& de campestribus, & de mon-
tuosis, & ab Austro, portantes holo-
caustum, & victimam, & sacrificium,
& thus, & inferent oblationem in do-
mum Domini. * Si autem non audieri- 27
tis me ut sanctificetis diem sabbati, &
ne portetis onus, & ne inferatis per
portas Ierusalem in die sabbati: suc-
cendam ignem in portis ejus:& devo-
rabit domos Ierusalem, & non extin-
guetur.

CAPUT XVIII.

Exemplo figuli ostendit Dominus in manu sua esse domum Israel, ut juxta ipsorum merita eis faciat, etiam si prius aliud se facturum dixerit: propter obstinatam Iudæorum malitiam denuntiatur eis interitus: conspiratio Iudæorum contra Ieremiam, ipsius quoque ad Deum lamentatio, & pœnarum quæ inimicos sequentur denuntiatio.

VErbum, quod factum est ad Iere- 1
miam à Domino, dicens: * Surge, 2
& descende in domum figuli, & ibi au-
dies verba mea. * Et descendi in domũ 3
figuli, & ecce ipse faciebat opus super
rotam. * Et dissipatum est vas, quod 4
ipse faciebat è luto manibus suis: con-

versusque fecit illud vas alterum, sicut
5 placuerat in oculis ejus ut faceret. *Et
factum est verbum Domini ad me, di-
6 cens: * Numquid sicut figulus iste, non
potero vobis facere, domus Israel, ait
Dominus? ecce sicut lutum in manu fi-
guli, sic vos in manu mea, domus Is-
7 rael. * Repente loquar adversum gen-
tem & adversus regnum, ut eradicem,
8 & destruam, & disperdam illud. * Si
pænitentiam egerit gens illa à malo
suo, quod locutus sum adversus eam:
agam & ego pœnitentiam super malo,
quod cogitavi ut facerem ei. * Et su-
9 bito loquar de gente & de regno, ut
10 ædificem & plantem illud. * Si fece-
rit malum in oculis meis, ut non au-
diat vocem meam: pœnitentiam agam
super bono, quod locutus sum ut face-
11 rem ei. * Nunc ergo dic viro Iuda, &
habitatoribus Ierusalem, dicens: Hæc
dicit Dominus: Ecce ego fingo contra
vos malum, & cogito contra vos co-
gitationem: revertatur unusquisque à
via sua mala, & dirigite vias vestras &
12 studia vestra. * Qui dixerunt: Despe-
ravimus: post cogitationes enim no-
stras ibimus, & unusquisque pravita-
13 tem cordis sui mali faciemus: * Ideo
hæc dicit Dominus: Interrogate Gen-
tes: Quis audivit talia horribilia, quæ
14 fecit nimis virgo Israel? * Numquid
deficiet de petra agri nix Libani? aut
evelli possunt aquæ erumpentes frigi-
15 dæ, & defluentes? * Quia oblitus est
mei populus meus, frustra libantes,&
impingentes in viis suis,in semitis sæ-
culi, ut ambularent per eas in itinere
16 non trito: * ut fieret terra eorum in
desolationem, & in sibilum sempiter-
num: omnis qui præterierit per eam
obstupescet, & movebit caput suum.
17 * Sicut ventus urens dispergam eos
coram inimico: dorsum, & non faciem
ostendam eis in die perditionis eorum.
18 * Et dixerunt: Venite, & cogitemus
contra Ieremiam cogitationes: non e-
nim peribit lex à sacerdote, neq; con-
silium à sapiente, nec sermo à prophe-
ta: venite,& percutiamus eum lingua,
& non attendamus ad universos ser-
19 mones ejus. * Attende Domine
ad me, & audi vocem adversariorum
20 meorum. * Numquid redditur pro
bono malum, quia foderunt foveam
animæ meæ? Recordare quod steterim
in cõspectu tuo,ut loquerer pro eis bo-
num, & averterem indignationem tu-
21 am ab eis * Propterea da filios eo-
rum in famem, & deduc eos in manus
gladii: fiant uxores eorum absque li-
beris, & viduæ: & viri earum inter-
ficiantur morte: juvenes eorum con-
22 fodiantur gladio in prælio. * Audia-
tur clamor de domibus eorum: addu-
ces enim super eos latronem repente:
quia foderunt foveam ut caperent me,
& laqueos absconderunt pedibus me-
23 is. * Tu autem Domine scis omne

consilium eorum adversum me in mortem: ne propitieris iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur: fiant corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

CAPUT XIX.

Ieremias per laguncularn terream quã fregit, ostendit populum Ierusalem perdendum gladio & fame in obsidione, in qua patres filios comedant, propter multiplicem ipsorum idololatriam & contemptum verbi Dei.

HÆc dicit Dominus: Vade, & accipe lagunculam figuli testeam à senioribus populi, & à senioribus sacerdotum. * Et egredere ad vallem filii Ennom, quæ est juxta introitum portæ fictilis: & prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad te. * Et dices: Audite verbum Domini reges Iuda, & habitatores Ierusalem: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures ejus: * Eo quod dereliquerint me,& alienum fecerint locum istum: & libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, & patres eorum, & reges Iuda: & repleverunt locum istum sanguine innocentum. * Et ædificaverunt excelsa Baalim, ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum. * Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & non vocabitur amplius locus iste, Topheth, & Vallis filii Ennom, sed Vallis occisionis. *Et dissipabo consilium Iuda & Ierusalem in loco isto: & subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum, & in manu quærentium animas eorum: & dabo cadavera eorum, escam volatilibus cæli, & bestiis terræ. * Et ponam civitatem hanc in stuporem, & in sibilum: omnis, qui præterierit per eã, obstupescet, & sibilabit super universa plaga ejus. * Et cibabo eos carnibus filiorum suorum, & carnibus filiarum suarum, & unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, & in angustia, in qua concludent eos inimici eorum, & qui quærunt animas eorum. * Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum. * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum, & civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod nõ potest ultra instaurari: & in Topheth sepelientur, eo quod nõ sit alius locus ad sepeliendum. *Sic faciam loco huic, ait Dominus, & habitatoribus ejus: & ponam civitatem istam sicut Topheth. * Et erunt domus Ierusalem, & domus regum Iuda, sicut locus Topheth, immundæ: omnes

domus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiæ cæli, & libaverunt libamina diis alienis. * Venit autem Ieremias de Topheth, quò miserat eum Dominus ad prophetandum, & stetit in atrio domus Domini; & dixit ad omnem populum: * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc, & super omnes urbes ejus, universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos.

CAPUT XX.

Percussus Ieremias mittitur à Phassur in nervum, & ab eodem eductus vaticinatur illi tamquam pseudopropheta, & omnibus amicis ejus, totique Iudææ captivitatem Babylonicam: conqueritur se rideri & pati opprobrium ac persecutionem ob verbum Domini, maledicitque diei nativitatis suæ.

ET audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos. * Et percussit Phassur Ieremiam prophetam, & misit eum in nervum, quod erat in porta Benjamin superiori, in domo Domini. * Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo, & dixit ad eum Ieremias: Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem undique. * Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te & omnes amicos tuos: & corruent gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt: & omnem Iudam dabo in manum regis Babylonis: & traducet eos in Babylonem, & percutiet eos gladio. * Et dabo universam substantiam civitatis hujus, & omnem laborem ejus, omneque pretium, & cunctos thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum eorum: & diripient eos, & tollent, & ducent in Babylonem. * Tu autem Phassur, & omnes habitatores domus tuæ, ibitis in captivitatem: & in Babylonem venies, & ibi morieris, ibique sepelieris tu, & omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium: * Seduxisti me Domine, & seductus sum: fortior me fuisti, & invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me. * Quia jam olim loquor, vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito: & factus est mihi sermo Domini in opprobrium, & in derisum tota die. * Et dixi: Non recordabor ejus, neque loquar ultra in nomine illius: & factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis: & defeci, ferre non sustinens. * Audivi enim contumelias multorum, & terrorem in circuitu. Persequimini, &
persequamur eum: ab omnibus viris,
qui erant pacifici mei, & custodientes
latus meum: si quo modo decipiatur,
& prævaleamus adversus eum, & con-
sequamur ultionem ex eo. * Domi- 11
nus autem mecum est quasi bellator
fortis: idcirco qui persequuntur me,
cadent, & infirmi erunt: confunden-
tur vehementer, quia non intellexerunt
opprobrium sempiternum, quod num-
quam delebitur. * Et tu Domine exer- 12
cituum probator justi, qui vides renes
& cor: videam quæso ultionem tuam
ex eis: tibi enim revelavi causam me-
am. * Cantate Domino, laudate Do- 13
minum: quia liberavit animam pau-
peris de manu malorum. * Maledicta 14
dies, in qua natus sum: dies, in qua
peperit me mater mea, non sit bene-
dicta. * Maledictus vir, qui annuntia- 15
vit patri meo, dicens: Natus est tibi
puer masculus: & quasi gaudio lætifi-
cavit eum. * Sit homo ille ut sunt ci- 16
vitates, quas subvertit Dominus, &
non pœnituit eum: audiat clamorem
mane, & ululatum in tempore meri-
diano: * qui non me interfecit à vul- 17
va, ut fieret mihi mater mea sepul-
chrum, & vulva ejus conceptus æter-
nus. * Quare de vulva egressus sum, ut 18
viderem laborem & dolorem, & con-
sumerentur in confusione dies mei?

CAPUT XXI.

Respondet Ieremias nuntiis Sedeciæ regis super obsidione regis Nabuchodonosor, Iudam vastandum peste, gladio, fame & captivitate, solosque eos victuros qui transfugerint ad Chaldæos: hortatur etiam ut faciant judicium, ne indignatio Domini penitus ipsos consumat.

VErbum, quod factum est ad Iere- 1
miam à Domino, quando misit
ad eum rex Sedecias Phassur filium
Melchiæ, & Sophoniam filium Maa-
siæ sacerdotem, dicens: * Interroga 2
pro nobis Dominum, quia Nabucho-
donosor rex Babylonis præliatur ad-
versum nos: si forte faciat Dominus
nobiscum secundum omnia mirabilia
sua, & recedat à nobis. * Et dixit 3
Ieremias ad eos: Sic dicetis Sedeciæ.
* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce 4
ego convertam vasa belli, quæ in ma-
nibus vestris sunt, & quibus vos pu-
gnatis adversum regem Babylonis, &
Chaldæos, qui obsident vos in circui-
tu murorum: & congregabo ea in me-
dio civitatis hujus. * Et debellabo e- 5
go vos in manu extenta, & in bra-
chio forti, & in furore, & in indig-
natione, & in ira grandi. * Et percu- 6
tiam habitatores civitatis hujus,
homines & bestiæ pestilentia ma-
gna morientur. * Et post hæc ait Do- 7
minus:

minus: dabo Sedeciam regem Iuda, &
servos ejus, & populum ejus, & qui
derelicti sunt in civitate hac à peste,
& gladio, & fame, in manu Nabucho-
donosor regis Babylonis, & in manu
inimicorum eorum, & in manu quæ-
rentium animam eorum, & percutiet
eos in ore gladii, & non flectetur, neq;
8 parcet nec miserebitur. * Et ad po-
pulum hunc dices: Hæc dicit Dominus:
Ecce ego do coram vobis viam vitæ, &
9 viam mortis. * Qui habitaverit in urbe
hac, morietur gladio, & fame, & pe-
ste: qui autem egressus fuerit, & trans-
fugerit ad Chaldæos, qui obsident vos,
vivet, & erit ei anima sua, quasi spo-
10 lium. * Posui enim faciem meam su-
per civitatem hanc in malum, & non
in bonum, ait Dominus: in manu re-
gis Babylonis dabitur, & exuret
11 eam igni. * Et domui regis Iuda: Au-
12 dite verbum Domini, * domus David,
hæc dicit Dominus: Iudicate mane
judicium, & eruite vi oppressum de
manu calumniantis: ne forte egredia-
tur ut ignis indignatio mea; & succen-
datur, & non sit qui extinguat, pro-
pter malitiam studiorum vestrorum.
13 * Ecce ego ad te habitatricem vallis
solidæ atque campestris, ait Domi-
nus: qui dicitis: Quis percutiet nos?
& quis ingredietur domos nostras?
14 * Et visitabo super vos juxta fru-
ctum studiorum vestrorum, dicit Do-
minus: & succendam ignem in saltu e-
jus: & devorabit omnia in circuitu
ejus.

CAPUT XXII.

Hortatur regem Iuda & populum ejus ut faciant judicium & justitiam, quò omnia prosperè ipsis succedant; alioqui erunt omnes in direptionem: quodque Sellum sive Ioakim filius Iosiæ regis Iuda non sit in Ierusalem reversurus: increpat eos qui ex injustitia ædificant, promittentes sibi felicitatem patrum justorum: vaticinatur adversus impium Ioakim filium Iosiæ, quòd sepultura sit cariturus, & hujus filius impiissimus Iechonias cum matre ducendus in Babylonem, ibique moriturus.

1 HÆc dicit Dominus: Descende in
domum regis Iuda, & loquêris
2 ibi verbum hoc, * & dices: Audi ver-
bum Domini rex Iuda, qui sedes su-
per solium David; tu & servi tui, &
populus tuus, qui ingredimini per
3 portas istas. * Hæc dicit Dominus:
Facite judicium & justitiam, & libe-
rate vi oppressum de manu calumnia-
toris: & advenam, & pupillum, & vi-
duam nolite contristare, neque oppri-
matis inique: & sanguinem innocen-
4 tem ne effundatis in loco isto. * Si enim
facientes feceritis verbum istud: in-
gredientur per portas domus hujus, re-
ges sedentes de genere David super
thronum ejus, & ascendentes currus &
equos, ipsi & servi, & populus eorum.
* Quod si non audieritis verba hæc: in 5
memetipso juravi, dicit Dominus, quia
in solitudinem erit domus hæc. * Quia 6
hæc dicit Dominus super domum re-
gis Iuda: Galaad tu mihi caput Liba-
ni: si non posuero te solitudinem, ur-
bes inhabitabiles. * Et sanctificabo 7
super te, interficientem virum, & ar-
ma ejus: & succîdent electas cedros
tuas, & præcipitabunt in ignem. * Et 8
pertransibunt gentes multæ per civi-
tatem hanc: & dicet unusquisque pro-
ximo suo: Quare fecit Dominus sic ci-
vitati huic grandi? * Et respondebunt: 9
Eo quod dereliquerint pactum Domi-
ni Dei sui, & adoraverint deos alie-
nos, & servierint eis. * Nolite flere 10
mortuum, neque lugeatis super eum
fletu: plangite eum, qui egreditur, quia
non revertetur ultra, nec videbit ter-
ram nativitatis suæ. * Quia hæc dicit 11
Dominus ad Sellum filium Iosiæ regem
Iuda, qui regnavit pro Iosia patre suo,
qui egressus est de loco isto: Non re-
vertetur huc amplius: * sed in loco, 12
ad quem transtuli eum, ibi morietur,
& terram istam non videbit amplius.
* Væ qui ædificat domum suam in in- 13
justitia, & cœnacula sua non in judi-
cio: amicum suum opprimet frustra,
& mercedem ejus non reddet ei. * Qui 14
dicit: Ædificabo mihi domum latam,
& cœnacula spatiosa: qui aperit sibi
fenestras, & facit laquearia cedrina,
pingitque sinopide. * Numquid reg- 15
nabis, quoniam confers te cedro? pa-
ter tuus numquid non comedit & bi-
bit & fecit judicium & justitiam tunc
cum bene erat ei? * Iudicavit causam 16
pauperis & egeni in bonũ suum: num-
quid non ideo quia cognovit me, dicit
Dominus? * Tui vero oculi & cor ad 17
avaritiam, & ad sanguinem innocen-
tem fundendum, & ad calumniam, &
ad cursum mali operis. * Propterea 18
hæc dicit Dominus ad Ioakim filium
Iosiæ regem Iuda: Non plangent eum:
Væ frater & væ soror: non concrepa-
bunt ei: Væ Domine, & væ inclyte.
* Sepultura asini sepelietur, putrefa- 19
ctus & projectus extra portas Ieru-
salem. * Ascende Libanum, & clama: 20
& in Basan da vocem tuam, & clama
ad transeuntes, quia contriti sunt om-
nes amatores tui. * Locutus sum ad 21
te in abundãtia tua; & dixisti: Non au-
diam: hæc est via tua ab adolescentia
tua, quia non audisti vocem meam.
* Omnes pastores tuos pascet ventus, 22
& amatores tui in captivitatem ibunt:
& tunc confundêris, & erubesces
ab omni malitia tua. * Quæ sedes in 23
Libano, & nidificas in cedris, quo-
modo congemuisti, cum venissent
tibi dolores, quasi dolores partu-
rientis? * Vivo ego, dicit Domi- 24
nus:

nus: quia si fuerit Iechonias filius
Ioakim regis Iuda, annulus in manu
dextera mea, inde evellam eum. * Et
dabo te in manu quærentium animam
tuam, & in manu quorum tu formi-
das faciem, & in manu Nabuchodo-
nosor regis Babylonis, & in manu
Chaldæorum. * Et mittam te, & ma-
trem tuam quæ genuit te, in terram
alienam, in qua nati non estis, ibique
moriemini: * & in terram, ad quam ipsi
levant animam suam ut revertantur
illuc, non revertentur. * Numquid
vas fictile atque contritum vir iste Ie-
chonias? numquid vas absq; omni vo-
luptate? quare abjecti sunt ipse & se-
men ejus, & projecti in terram, quam
ignoraverunt? * Terra, terra, terra,
audi sermonem Domini. * Hæc dicit
Dominus: Scribe virum istum sterilē,
virum qui in diebus suis non prospe-
rabitur: nec enim erit de semine ejus
vir, qui sedeat super solium David, &
potestatem habeat ultra in Iuda.

CAPUT XXIII.

Comminatur Dominus pastoribus qui gregem dispergunt ac lacerant, promittens se reducturum reliquias gregis ad locum suum, ac suscitaturum pastores & germen David justum, sub quo magna fruentur felicitate: vaticinatur quoque pseudoprophetis aeternum opprobrium, qui populum decipiunt, volentes ut obliviscatur nominis Domini, & prophetant absque Dei voluntate, sermonem Domini Onus appellantes.

VÆ pastoribus, qui disperdunt &
dilacerant gregem pascuæ meæ,
dicit Dominus. * Ideo hæc dicit Do-
minus Deus Israel ad pastores, qui
pascunt populum meum: Vos disper-
sistis gregem meum, & ejecistis eos, &
non visitastis eos: ecce ego visitabo su-
per vos malitiam studiorum vestro-
rum, ait Dominus. * Et ego congre-
gabo reliquias gregis mei de omnibus
terris, ad quas ejecero eos illuc: &
convertam eos ad rura sua: & crescent
& multiplicabuntur. * Et suscitabo
super eos pastores, & pascent eos:
non formidabunt ultra, & non pa-
vebunt: & nullus quæretur ex nume-
ro, dicit Dominus. * Ecce dies ve-
niunt, dicit Dominus: & suscitabo
David germen justum: & regnabit
rex, & sapiens erit: & faciet judicium
& justitiam in terra. * In diebus illis
salvabitur Iuda, & Israel habitabit
confidenter: & hoc est nomen, quod
vocabunt eum, Dominus justus no-
ster. * Propter hoc ecce dies veniunt,
dicit Dominus, & non dicent ultra:
Vivit Dominus, qui eduxit filios Is-
rael de Terra Ægypti: * Sed: Vivit Do-
minus, qui eduxit & adduxit semen
domus Israel de Terra Aquilonis, &
de cunctis terris, ad quas ejeceram eos
illuc: & habitabunt in terra sua.
* Ad prophetas: Contritum est cor 9
meum in medio mei, contremuerunt
omnia ossa mea: factus sum quasi vir
ebrius, & quasi homo madidus à vi-
no, à facie Domini, & à facie verbo-
rum sanctorum ejus. * Quia adulteris 10
repleta est terra, quia à facie maledi-
ctionis luxit terra, arefacta sunt arva
deserti: factus est cursus eorum ma-
lus, & fortitudo eorum dissimilis.
* Propheta namque & sacerdos polluti 11
sunt: & in domo mea inveni malum
eorum, ait Dominus. * Idcirco via eo- 12
rum erit quasi lubricum in tenebris:
impellentur enim, & corruent in ea:
afferam enim super eos mala, annum
visitationis eorum, ait Dominus. * Et 13
in prophetis Samariæ vidi fatuitatem:
prophetabant in Baal, & decipiebant
populum meum Israel. * Et in pro- 14
phetis Ierusalem vidi similitudinem
adulterantium, & iter mendacii: &
confortaverunt manus pessimorum,
ut non converteretur unusquisque à
malitia sua: facti sunt mihi omnes
ut Sodoma, & habitatores ejus quasi
Gomorrha. * Propterea hæc dicit Do- 15
minus exercituum ad prophetas: Ecce
ego cibabo eos absinthio, & potabo
eos felle: à prophetis enim Ierusalem,
egressa est pollutio super omnem ter-
ram. * Hæc dicit Dominus exerci- 16
tuum: Nolite audire verba propheta-
rum, qui prophetant vobis, & deci-
piunt vos: visionem cordis sui loquun-
tur, non de ore Domini. * Dicunt his, 17
qui blasphemant me: Locutus est Do-
minus: Pax erit vobis: & omni, qui
ambulat in pravitate cordis sui, dixe-
runt: Non veniet super vos malum.
* Quis enim affuit in consilio Domi- 18
ni, & vidit, & audivit sermonem e-
jus? quis consideravit verbum illius
& audivit? * Ecce turbo Dominicæ 19
indignationis egredietur, & tempe-
stas erumpens super caput impiorum
veniet. * Non revertetur furor Domi- 20
ni, usque dum faciat, & usque dum
compleat cogitationem cordis sui: in
novissimis diebus intelligetis consi-
lium ejus. * Non mittebam prophe- 21
tas, & ipsi currebant: non loquebar
ad eos, & ipsi prophetabant. * Si ste- 22
tissent in consilio meo, & nota fecis-
sent verba mea populo meo, avertis-
sem utique eos à via sua mala, & à co-
gitationibus suis pessimis. * Putasne 23
Deus è vicino ego sum, dicit Domi-
nus? & non Deus de longe? * Si oc- 24
cultabitur vir in absconditis: & ego
non videbo eum, dicit Dominus? num-
quid non cœlum & terram ego impleo,
dicit Dominus? * Audivi quæ dixe- 25
runt prophetæ, prophetantes in nomi-
ne meo mendacium, atque dicentes:
Somniavi, somniavi. * Usquequò 26

istud

istud est in corde prophetarum vatici-
nantium mendacium, & prophetan-
27 tium seductiones cordis sui? * Qui vo-
lunt facere ut obliviscatur populus
meus nominis mei propter somnia eo-
rum, quæ narrat unusquisque ad proxi-
mum suum: sicut obliti sunt patres
eorum nominis mei propter Baal.
28 * Propheta, qui habet somnium, narret
somnium: & qui habet sermonem me-
um, loquatur sermonem meum vere:
quid paleis ad triticum, dicit Domi-
29 nus? * Numquid non verba mea sunt
quasi ignis, dicit Dominus, & quasi
30 malleus conterens petram?* Propterea
ecce ego ad prophetas, ait Dominus,
qui furantur verba mea unusquisque à
31 proximo suo. * Ecce ego ad prophetas
ait Dominus, qui assumunt linguas
32 suas, & ajunt: Dicit Dominus. * Ecce
ego ad prophetas somniantes menda-
cium, ait Dominus, qui narraverunt
ea, & seduxerunt populum meum in
mendacio suo, & in miraculis suis:
cum ego non misissem eos, nec mandas-
sem eis, qui nihil profuerunt populo
33 huic, dicit Dominus. * Si igitur inter-
rogaverit te populus iste, vel prophe-
ta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus
Domini? dices ad eos: Vos estis onus:
projiciam quippe vos, dicit Dominus.
34 * Et propheta, & sacerdos, & populus
qui dicit: Onus Domini: visitabo su-
per virum illum, & super domum ejus.
35 * Hæc dicetis unusquisque ad proxi-
mum, & ad fratrem suum: Quid re-
spondit Dominus? & quid locutus est
36 Dominus? * Et onus Domini ultra non
memorabitur: quia onus erit unicui-
que sermo suus, & pervertistis verba
Dei viventis, Domini exercituum Dei
37 nostri.* Hæc dices ad prophetam: Quid
respondit tibi Dominus? & quid locu-
38 tus est Dominus? * Si autem onus Do-
mini dixeritis: propter hoc hæc dicit
Dominus: Quia dixistis sermonẽ istum:
Onus Domini: & misi ad vos, dicens:
39 Nolite dicere: Onus Domini: * Pro-
pterea ecce ego tollam vos portans, &
derelinquam vos, & civitatem, quam
dedi vobis, & patribus vestris, à facie
40 mea. * Et dabo vos in opprobrium
sempiternum, & in ignominiam æter-
nam, quæ numquam oblivione delebi-
tur.

CAPUT XXIV.

Calathus bonarum ficuum designat captivos in Babylonia Iudæos, quos dicit Dominus se reducturum in terram suam, qui toto corde ad ipsum revertentur: calathus autem malarum ficuum significat eos qui manserant Ierosolymis, ac postea fugerant in Aegyptum, quos dicit se daturum in opprobrium & maledictionem.

1 OStendit mihi Dominus: & ecce
duo calathi pleni ficis, positi ante
templum Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, & principes ejus, & fabrum, & inclusorem de Ierusalem, & adduxit eos in Babylonem. * Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent ficus esse primi temporis: & calathus unus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eo quod essent malæ.* Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas bonas valde; & malas, malas valde, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ. * Et factum est verbum Domini ad me, dicens: * Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus hæ bonæ: sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in Terram Chaldæorum, in bonum. * Et ponam oculos meos super eos ad placandum, & reducam eos in terram hanc: & ædificabo eos, & non destruam: & plantabo eos, & non evellam. * Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum: quia revertentur ad me in toto corde suo.* Et sicut ficus pessimæ, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ: hæc dicit Dominus, sic dabo Sedeciam regem Iuda, & principes ejus, & reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe hac, & qui habitant in Terra Ægypti. * Et dabo eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis terræ; in opprobrium, & in parabolam, & in proverbium, & in maledictionem in universis locis, ad quæ ejeci eos. * Et mittam in eis gladium, & famem, & pestem; donec consumantur de terra, quam dedi eis & patribus eorum.

CAPUT XXV.

Quia noluerunt audire Ieremiam nec reliquos prophetas adhortantes ad pænitentiam, prædicit excidium Ierosolymorum, & captivitatem septuaginta annorum, ac deinde perditionem regum qui ipsos tenebant captivos: quapropter jubetur Ieremias civitatibus Iuda ac ceteris regibus terrarum propinare calicem furoris Domini: ululatum quoque prænuntiat pastoribus ac optimatibus.

VErbum, quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iuda, in anno quarto Ioakim filii Iosiæ regis Iuda, (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.) * Quod locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda, & ad universos habitatores Ierusalem, dicens: * A tertio decimo anno Iosiæ filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc; iste tertius & vigesimus annus; factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte consurgens, & loquens: &

non audiſtis. * Et miſit Dominus ad
vos omnes ſervos ſuos prophetas, con-
ſurgens diluculo , mittenſque : & non
audiſtis, neque inclinaſtis aures veſtras
ut audiretis , * cum diceret : Rever-
timini unuſquiſque à via ſua mala , &
à peſſimis cogitationibus veſtris : &
habitabitis in terra , quam dedit Do-
minus vobis, & patribus veſtris, à ſæ-
culo & uſque in ſæculum. * Et nolite
ire poſt deos alienos , ut ſerviatis eis,
adoretiſque eos : neque me ad iracun-
diam provocetis in operibus manuum
veſtrarum , & non affligam vos. * Et
non audiſtis me , dicit Dominus , ut
me ad iracundiam provocaretis in o-
peribus manuum veſtrarum, in malum
veſtrum. * Propterea hæc dicit Domi-
nus exercituum : Pro eo quod non au-
diſtis verba mea : * ecce ego mittam,
& aſſumam univerſas cognationes A-
quilonis, ait Dominus,& Nabuchodo-
noſor regem Babylonis ſervum meum:
& adducam eos ſuper terram iſtam , &
ſuper habitatores ejus , & ſuper om-
nes nationes , quæ in circuitu illius
ſunt : & interficiam eos, & ponam eos
in ſtuporem & in ſibilum, & in ſolitu-
dines ſempiternas. * Perdamque ex
eis vocem gaudii , & vocem lætitiæ,
vocem ſponſi , & vocem ſponſæ , vo-
cem molæ,& lumen lucernæ. * Et erit
univerſa terra hæc in ſolitudinem , &
in ſtuporem : & ſervient omnes gentes
iſtæ regi Babylonis ſeptuaginta annis.
* Cumque impleti fuerint ſeptuaginta
anni , viſitabo ſuper regem Babylonis,
& ſuper gentem illam, dicit Dominus,
iniquitatem eorum , & ſuper terram
Chaldæorum : & ponam illam in ſo-
litudines ſempiternas. * Et adducam
ſuper terram illam, omnia verba mea,
quæ locutus ſum contra eam, omne
quod ſcriptum eſt in libro iſto , quæ-
cumque prophetavit Ieremias adver-
ſum omnes gentes : * Quia ſervierunt
eis, cùm eſſent gentes multæ , & reges
magni : & reddam eis ſecundum opera
eorum , & ſecundùm facta manuum
ſuarum. * Quia ſic dicit Dominus ex-
ercituum Deus Iſrael : Sume calicem
vini furoris hujus de manu mea : &
propinabis de illo cunctis gentibus, ad
quas ego mittam te. * Et bibent , &
turbabuntur, & inſanient à facie gla-
dii , quem ego mittam inter eos. * Et
accepi calicem de manu Domini , &
propinavi cunctis gentibus , ad quas
miſit me Dominus : * Ieruſalem , &
civitatibus Iuda , & regibus ejus , &
principibus ejus : ut darem eos in ſo-
litudinem , & in ſtuporem , & in ſibi-
lum , & in maledictionem , ſicut eſt
dies iſta : * Pharaoni regi Ægypti,
& ſervis ejus , & principibus ejus , &
omni populo ejus , * & univerſis ge-
neraliter : cunctis regibus terræ Auſi-
tidis , & cunctis regibus terræ Phili-
ſthiim , & Aſcaloni , & Gazæ , & Ac-
caron , & reliquiis Azoti , * & Idu- 21
mææ, & Moab, & filiis Ammon: * Et 22
cunctis regibus Tyri , & univerſis re-
gibus Sidonis : & regibus terræ inſu-
larum , qui ſunt trans mare : * Et De- 23
dan , & Thema , & Buz , & univerſis
qui attonſi ſunt in comam : * Et cun- 24
ctis regibus Arabiæ , & cunctis regi-
bus Occidentis, qui habitant in deſer-
to. * Et cunctis regibus Zambri , & 25
cunctis regibus Elam, & cunctis regi-
bus Medorum : * cunctis quoque re- 26
gibus Aquilonis de prope & de longe,
unicuique contra fratrem ſuum : & o-
mnibus regnis terræ , quæ ſuper fa-
ciem ejus ſunt : & rex Seſach bibet
poſt eos. * & dices ad eos : Hæc di- 27
cit Dominus exercituum Deus Iſrael :
Bibite , & inebriamini , & vomite: &
cadite , neque ſurgatis à facie gladii,
quem ego mittam inter vos. * Cum- 28
que noluerint accipere calicem de ma-
nu tua ut bibant , dices ad eos : Hæc
dicit Dominus exercituum : Bibentes
bibetis : * quia ecce in civitate , in 29
qua invocatum eſt nomen meum , ego
incipiam affligere , & vos quaſi inno-
centes & immunes eritis ? non eritis
immunes : gladium enim ego voco
ſuper omnes habitatores terræ , dicit
Dominus exercituum. * Et tu prophe- 30
tabis ad eos omnia verba hæc, & dices
ad illos : Dominus de excelſo rugiet,
& de habitaculo ſancto ſuo dabit vo-
cem ſuam : rugiens rugiet ſuper deco-
rem ſuum : celeuma quaſi calcantium
concinetur adverſus omnes habitato-
res terræ. * Pervenit ſonitus uſque ad 31
extrema terræ: quia judicium Domino
cũ gentibus : judicatur ipſe cum omni
carne , impios tradidi gladio , dicit
Dominus. * Hæc dicit Dominus exer- 32
cituum : Ecce afflictio egredietur de
gente in gentem : & turbo magnus e-
gredietur à ſummitatibus terræ. * Et 33
erunt interfecti Domini in die illa , à
ſummo terræ uſque ad ſummum ejus:
non plangentur , & non colligentur,
neque ſepelientur : in ſterquilinium
ſuper faciem terræ jacebunt. * Vlula- 34
te paſtores , & clamate : & aſpergite
vos cinere optimates gregis : quia
completi ſunt dies veſtri, ut interficia-
mini ; & diſſipationes veſtræ , & ca-
detis quaſi vaſa pretioſa. * Et peribit 35
fuga à paſtoribus , & ſalvatio ab op-
timatibus gregis. * Vox clamoris pa- 36
ſtorum , & ululatus optimatum gre-
gis: quia vaſtavit Dominus paſcua eo-
rum. * Et conticuerunt arva pacis à 37
facie iræ furoris Domini. * Dereliquit 38
quaſi leo umbraculum ſuum , quia fa-
cta eſt terra eorum in deſolationem à
facie iræ columbæ , & à facie iræ fu-
roris Domini.

CAPUT XXVI.

Prophetans Ieremias excidium Ierosolymorum nisi resipiscant, comprehenditur à sacerdotibus & prophetis, sed liberatur per principes seniores ne occidatur, prolatis exemplis Michææ & Vriæ prophetarum.

1 IN principio regni Ioakim filii Iosiæ
regis Iuda, factum est verbum istud
2 à Domino, dicens: * Hæc dicit Domi-
nus: Sta in atrio domus Domini; &
loquêris ad omnes civitates Iuda, de
quibus veniunt ut adorent in domo
Domini, universos sermones, quos
ego mandavi tibi ut loquaris ad eos:
3 noli subtrahere verbum. * si forte au-
diant & convertantur unusquisque à
via sua mala: & pœniteat me mali
quod cogito facere eis propter mali-
4 tiam studiorum eorum. * Et dices ad
eos: Hæc dicit Dominus: Si non au-
dieritis me, ut ambuletis in lege mea,
5 quam dedi vobis, * ut audiatis sermo-
nes servorum meorum Prophetarum,
quos ego misi ad vos de nocte consur-
gens, & dirigens, & non audistis:
6 * Dabo domum istam sicut Silo, & ur-
bem hanc dabo in maledictionem cun-
7 ctis gentibus terræ. * Et audierunt
sacerdotes, & prophetæ, & omnis po-
pulus, Ieremiam loquentem verba hæc
8 in domo Domini. * Cumque comples-
set Ieremias, loquens omnia quæ præ-
ceperat ei Dominus ut loqueretur ad
universum populum, apprehenderunt
eum sacerdotes, & prophetæ, & omnis
9 populus, dicens: Morte moriatur. * Qua-
re prophetavit in nomine Domini, di-
cens: Sicut Silo erit domus hæc: &
urbs ista desolabitur, eò quod non sit
habitator? Et congregatus est omnis
populus adversus Ieremiam in domo
10 Domini. * Et audierunt principes Iu-
da verba hæc: & ascenderunt de domo
regis in domũ Domini, & sederunt in
introitu portæ domus Domini novæ.
11 * Et locuti sunt sacerdotes & prophe-
tæ ad principes, & ad omnem popu-
lum, dicentes: Iudicium mortis est
viro huic: quia prophetavit adversus
civitatem istam, sicut audistis auribus
12 vestris. * Et ait Ieremias ad omnes
principes, & ad universum populum,
dicens: Dominus misit me, ut prophe-
tarem ad domum istam, & ad civita-
tem hanc, omnia verba quæ audistis.
13 * Nunc ergo bonas facite vias vestras,
& studia vestra, & audite vocẽ Domini
Dei vestri: & pœnitebit Dominum
mali, quod locutus est adversum vos.
14 * Ego autem ecce in manibus vestris
sum: facite mihi quod bonum & re-
15 ctum est in oculis vestris: * Verum-
tamen scitote & cognoscite, quod si
occideritis me, sanguinem innocentem
tradetis contra vosmetipsos, & con-
tra civitatem istam, & habitatores
ejus. in veritate enim misit me Domi-
nus ad vos, ut loquerer, in auribus ve-
stris omnia verba hæc. * Et dixerunt 16
principes, & omnis populus, ad sacer-
dotes & ad prophetas: Non est viro
huic judicium mortis: quia in nomi-
ne Domini Dei nostri locutus est ad
nos. * Surrexerunt ergo viri de senio- 17
ribus terræ: & dixerunt ad omnem cœ-
tum populi, loquentes: * Michæas 18
de Morasthi fuit propheta in diebus
Ezechiæ regis Iuda, & ait ad omnem
populum Iuda, dicens: Hæc dicit
Dominus exercituum: Sion quasi ager
arabitur: & Ierusalem in acervum la-
pidum erit: & mons domus in excel-
sa silvarum. * Numquid morte con- 19
demnavit eum Ezechias rex Iuda, &
omnis Iuda? numquid non timuerunt
Dominum, & deprecati sunt faciem
Domini: & pœnituit Dominum mali,
quod locutus fuerat adversum eos?
Itaque nos facimus malum grande
contra animas nostras. * Fuit quoque 20
vir prophetans in nomine Domini, V-
rias filius Semei de Cariathiarim: &
prophetavit adversus civitatem istam,
& adversus terram hanc, juxta om-
nia verba Ieremiæ. * Et audivit rex 21
Ioakim, & omnes potentes, & prin-
cipes ejus, verba hæc: & quæsivit rex
interficere eum. Et audivit Vrias, &
timuit, fugitque & ingressus est Æ-
gyptum. * Et misit rex Ioakim viros 22
in Ægyptum, Elnathan filium Acho-
bor, & viros cum eo in Ægyptum.
* Et eduxerunt Vriam de Ægypto: & 23
adduxerunt eum ad regem Ioakim,
& percussit eum gladio: & projecit
cadaver ejus in sepulchris vulgi igno-
bilis. * Igitur manus Ahicam filii Sa- 24
phan fuit cum Ieremia, ut non trade-
retur in manus populi, & interficerent
eum.

CAPUT XXVII.

Vinculis ad varios reges missis, dicit illos, si servire velint regi Babylonis ejusque posteris, permansuros in terra sua; alioqui perituros gladio, fame & peste; invehens in pseudophrophetas qui aliud vaticinantur, fallentes populum: prædicit etiam sacra vasa quæ reliqua sunt transferenda in Babylonem, & tandem referenda Ierosolymam.

IN principio regni Ioakim filii Io- 1
siæ regis Iuda, factum est verbum
istud ad Ieremiam à Domino, dicens:
* Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi 2
vincula, & catenas: & pones eas in
collo tuo. * Et mittes eas ad regem E- 3
dom, & ad regem Moab, & ad regem
filiorum Ammon, & ad regem Ty-
ri, & ad regem Sidonis, in manu
nuntiorum, qui venerunt Ierusalem
ad Sedeciam regem Iuda. * Et præ- 4
cipies eis ut ad dominos suos loquan-
tur: Hæc dicit Dominus exercituum

Deus Israel : Hæc dicetis ad dominos vestros : * Ego feci terram , & homines , & jumenta , quæ sunt super faciem terræ , in fortitudine mea magna , & in brachio meo extento : & dedi eam ei , qui placuit in oculis meis. * Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei: insuper & bestias agri dedi ei ut serviant illi. * Et servient ei omnes gentes,& filio ejus , & filio filii ejus : donec veniat tempus terræ ejus & ipsius : & servient ei gentes multæ, & reges magni. * Gens autem & regnum , quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis,& quicumque non curvaverit collum suum sub jugo regis Babylonis : in gladio, & in fame, & in peste visitabo super gentem illam,ait Dominus , donec consumam eos in manu ejus. * Vos ergo nolite audire prophetas vestros,& divinos, & somniatores, & augures,& maleficos,qui dicunt vobis : Non servietis regi Babylonis. * Quia mendacium prophetant vobis: ut longe vos faciant de terra vestra, & ejiciant vos, & pereatis. * Porro gens, quæ subjecerit cervicem suam sub jugo regis Babylonis, & servierit ei; dimittam eam in terra sua , dicit Dominus : & colet eam, & habitabit in ea. * Et ad Sedeciam regem Iuda locutus sum secundum omnia verba hæc , dicens : Subjicite colla vestra sub jugo regis Babylonis,& servite ei,& populo ejus, & vivetis. * Quare moriemini tu & populus tuus gladio & fame, & peste , sicut locutus est Dominus ad gentem,quæ servire noluerit regi Babylonis ? * Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis : Non servietis regi Babylonis : quia mendacium ipsi loquuntur vobis. * Quia non misi eos, ait Dominus: & ipsi prophetant in nomine meo mendaciter: ut ejiciant vos, & pereatis tam vos , quam prophetæ, qui vaticinantur vobis. * Et ad sacerdotes , & ad populum istum locutus sum, dicens: Hæc dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum, qui prophetant vobis , dicentes: Ecce vasa Domini revertentur de Babylone nunc cito , mendacium enim prophetant vobis.* Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis , ut vivatis. quare datur hæc civitas in solitudinem? * Et si prophetæ sunt , & est verbum Domini in eis : occurrant Domino exercituum,ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo Domini,& in domo regis Iuda, & in Ierusalem , in Babylonem. * Quia hæc dicit Dominus exercituum ad columnas, & ad mare,& ad bases , & ad reliqua vasorum , quæ remanserunt in civitate hac: * quæ non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Iechoniam filium Ioakim regem Iuda de Ie-
rusalem in Babylonem, & omnes opti-
mates Iuda & Ierusalem. * Quia hæc 21
dicit Dominus exercituum Deus Israel
ad vasa , quæ derelicta sunt in domo
Domini,& in domo regis Iuda & Ieru-
salem: * In Babylonem transferentur, 22
& ibi erunt usque ad diem visitationis
suæ , dicit Dominus , & afferri faciam
ea,& restitui in loco isto.

CAPUT XXVIII.

Hananias pseudopropheta , ablatis de collo Ieremiæ catenis , vaticinatur sacra vasa cum rege & captivo populo post biennium reducenda : sed jubetur Ieremias contrarium vaticinari , & mortem illi denuntiare , quæ juxta verbum Ieremiæ eodem anno secuta est.

ET factum est in anno illo, in prin- 1
cipio regni Sedeciæ regis Iuda , in
anno quarto , in mense quinto , dixit
ad me Hananias filius Azur propheta
de Gabaon,in domo Domini,coram sa-
cerdotibus & omni populo , dicens :
*Hæc dicit Dominus exercituum Deus 2
Israel : Contrivi jugum regis Babylo-
nis. * Adhuc duo anni dierum, & ego 3
referri faciam ad locum istum omnia
vasa domus Domini , quæ tulit Nabu-
chodonosor rex Babylonis de loco i-
sto,& transtulit ea in Babylonem. * Et
Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, 4
& omnem transmigrationem Iuda, qui
ingressi sunt in Babylonem,ego conver-
tam ad locum istum , ait Dominus:
conteram enim jugum regis Babylo-
nis. * Et dixit Ieremias propheta ad 5
Hannaniam prophetam , in oculis sa-
cerdotum , & in oculis omnis populi,
qui stabat in domo Domini.* & ait Ie- 6
remias propheta : Amen, sic faciat Do-
minus : suscitet Dominus verba tua,
quæ prophetasti : ut referantur vasa in
domum Domini, & omnis transmigra-
tio de Babylone ad locum istum. * Ve- 7
ruimtamen audi verbum hoc,quod ego
loquor in auribus tuis , & in auribus
universi populi : * Prophetæ , qui fue- 8
rũt ante me & ante te ab initio,& pro-
phetaverunt super terras multas,& su-
per regna magna,de prælio, & de affli-
ctione,& de fame. * Propheta,qui va- 9
ticinatus est pacem : cum venerit ver-
bum ejus,scietur propheta, quem misit
Dominus in veritate. * Et tulit Hana- 10
nias propheta catenam de collo Iere-
miæ prophetæ, & confregit eam. * Et 11
ait Hananias in conspectu omnis po-
puli, dicens : Hæc dicit Dominus : Sic
confringam jugum Nabuchodonosor
regis Babylonis post duos annos die-
rum de collo omnium gentium. * Et 12
abiit Ieremias propheta in viam suam.
Et factum est verbum Domini ad Ie-
remiam , postquam confregit Hananias
propheta catenam de collo Ieremiæ
prophetæ , dicens : * Vade , & dices 13

Hananiæ: Hæc dicit Dominus: Catenas
ligneas contrivisti : & facies pro eis
14 catenas ferreas. * Quia hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Israel : Iugum
ferreum posui super collum cuncta-
rum Gentium istarum, ut serviant Na-
buchodonosor regi Babylonis , & ser-
vient ei: insuper & bestias terræ dedi
15 ei.*Et dixit Ieremias propheta ad Ha-
naniã prophetam : Audi Hanania: non
misit te Dominus, & tu confidere feci-
16 sti populum istum in mendacio. * Id-
circo hæc dicit Dominus : Ecce ego
mittam te à facie terræ: hoc anno mo-
rieris: adversum enim Dominum locu-
17 tus es. * Et mortuus est Hananias pro-
pheta in anno illo, mense septimo.

CAPUT XXIX.

Captivos Iudæos vaticinatur 70. annis in Babylone permansuros, hortaturque ut illic multiplicari studeant, & deinde reducentur: eos vero qui Ierosolymis remanserunt, gladio, fame & peste dicit consumendos: deinde mala vaticinatur adversus Achab, Sedeciam & Semeiam pseudoprophetas, seducentes populum transmigrationis.

1 ET hæc sunt verba libri, quem misit
Ieremias propheta de Ierusalem ad
reliquias seniorum transmigrationis,
& ad sacerdotes, & ad prophetas, & ad
omnem populum , quem traduxerat
Nabuchodonosor de Ierusalem in Ba-
2 bylonem : * postquam egressus est Ie-
chonias rex, & domina, & eunuchi, &
principes Iuda & Ierusalem , & faber
3 & inclusor de Ierusalem:* in manu E-
lasa filii Saphan , & Gamariæ filii Hel-
ciæ quos misit Sedecias rex Iuda ad
Nabuchodonosor regem Babylo-
4 nis , dicens : * Hæc dicit Dominus
exercituum Deus Israel omni trans-
migrationi , quam transtuli de
5 Ierusalem in Babylonem : * Ædifi-
cate domos , & habitate : & plantate
hortos , & comedite fructum eorum.
6 * Accipite uxores , & generate filios
& filias : & date filiis vestris uxores, &
filias vestras date viris, & pariant filios
& filias: & multiplicamini ibi , & no-
7 lite esse pauci numero. * & quærite
pacem civitatis, ad quam transmigrare
vos feci : & orate pro ea ad Dominum:
quia in pace illius erit pax vobis.
8 *Hæc enim dicit Dominus exercituum
Deus Israel : Non vos seducant pro-
phetæ vestri , qui sunt in medio ve-
strûm, & divini vestri: & ne attendatis
ad somnia vestra , quæ vos somniatis:
9 * quia falso ipsi prophetant vobis in
nomine meo: & non misi eos, dicit Do-
10 minus. * Quia hæc dicit Dominus:
Cum cœperint impleri in Babylone se-
ptuaginta anni, visitabo vos : & susci-
tabo super vos verbum meum bonum,
11 ut reducam vos ad locum istum. * Ego
enim scio cogitationes, quas ego cogi-
to super vos, ait Dominus , cogitatio-
nes pacis, & non afflictionis , ut dem
vobis finem & patientiam.* Et invoca- 12
bitis me , & ibitis : & orabitis me, &
ego exaudiam vos. * Quæretis me, & 13
invenietis : cum quæsieritis me in toto
corde vestro. * Et inveniar à vobis, ait 14
Dominus: & reducam captivitatem ve-
stram , & congregabo vos de universis
gentibus , & de cunctis locis , ad quæ
expuli vos , dicit Dominus : & reverti
vos faciam de loco , ad quem transmi-
grare vos feci.* Quia dixistis: Suscita- 15
vit nobis Dominus Prophetas in Ba-
bylone. * Quia hæc dicit Dominus ad 16
regem , qui sedet super solium David,
& ad omnem populum habitatorem
urbis hujus, ad fratres vestros, qui non
sunt egressi vobiscum in transmigra-
tionem. * Hæc dicit Dominus exerci- 17
tuum : Ecce mittam in eos gladium, &
famem, & pestem : & ponam eos quasi
ficus malas , quæ comedi non possunt,
eo quod pessimæ sint. * Et persequar 18
eos in gladio, & in fame, & in pestilen-
tia: & dabo eos in vexationem univer-
sis regnis terræ ; in maledictionem, &
in stuporem , & in sibilum , & in op-
probrium cunctis Gentibus , ad quas
ego ejeci eos:* eo quod non audierint 19
verba mea , dicit Dominus : quæ misi
ad eos per servos meos prophetas , de
nocte consurgens , & mittens : & non
audistis, dicit Dominus. * Vos ergo au- 20
dite verbum Domini , omnis transmi-
gratio, quam emisi de Ierusalem in Ba-
bylonem.* Hæc dicit Dominus exerci- 21
tuum Deus Israel ad Achab filium Co-
liæ, & ad Sedeciam filium Maasiæ, qui
prophetant vobis in nomine meo men-
daciter : Ecce ego tradam eos in ma-
nus Nabuchodonosor regis Babylonis:
& percutiet eos in oculis vestris. * Et 22
assumetur ex eis maledictio omni
transmigrationi Iuda, quæ est in Baby-
lone , dicentium : Ponat te Dominus
sicut Sedeciam , & sicut Achab , quos
frixit rex Babylonis in igne : * pro eo 23
quod fecerint stultitiam in Israel , &
mœchati sunt in uxores amicorum
suorum , & locuti sunt verbum in no-
mine meo mendaciter quod non man-
davi eis : ego sum judex & testis , di-
cit Dominus. * Et ad Semejam Nehe- 24
lamiten dices: * Hæc dicit Dominus 25
exercituum, Deus Israel : Pro eo quod
misisti in nomine tuo libros ad omnem
populum , qui est in Ierusalem , & ad
Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem,
& ad universos sacerdotes , dicens :
*Dominus dedit te sacerdotem pro Io- 26
jade sacerdote, ut sis dux in domo Do-
mini super omnem virum arreptitium
& prophetantem , ut mittas eum in
nervum & in carcerem.* Et nunc qua- 27
re non increpasti Ieremiam Anathothi-
ten, qui prophetat vobis? * Quia super 28
hoc misit in Babylonem ad nos, dicens:
Longum est: ædificate domos, & habi-

tate:

tate: & plantate hortos, & comedite fructus eorum.* Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Ieremiæ prophetæ.* Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: * Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semejan Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semejas, & ego non misi eum: & fecit vos confidere in mendacio: * Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semejan Nehelamiten, & super semen ejus: non erit ei vir sedens in medio populi hujus, & non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia prævaricationem locutus est adversus Dominum.

CAPUT XXX.

Vaticinatur Iudæis & filiis Israel reditum à gravi captivitate, in qua propter peccata sua detinebantur; & quod post reditum servituri sint Domino, ac David regi, quem ille suscitabit eis in prosperitate & securitate magna, devastatis ipsorum inimicis.

HOc verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino, dicens: * Hæc dicit Dominus Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum ad te, in libro. * Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus: & convertam conversionem populi mei Israel & Iuda, ait Dominus: & convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum: & possidebunt eam. * Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad Israel & ad Iudam: * Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem terroris audivimus: formido, & non est pax. * Interrogate, & videte si generat masculus: quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, & conversæ sunt universæ facies in auruginem?* Væ, quia magna dies illa, nec est similis ejus: tempusque tribulationis est Iacob, & ex ipso salvabitur. * Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: conteram jugum ejus de collo tuo, & vincula ejus dirumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni: * sed servient Domino Deo suo, & David regi suo, quem suscitabo eis. * Tu ergo ne timeas serve meus Iacob, ait Dominus, neque paveas Israel: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, & semen tuum de terra captivitatis eorum: & revertetur Iacob, & quiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit quem formidet: * quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te: faciam enim consummationem in cunctis Gentibus, in quibus dispersi te: te autem non faciam in consummationem: sed castigabo te in judicio, ut non videaris tibi innoxius. * Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.
* Non est qui judicet judicium tuum 13
ad alligandum: curationum utilitas
non est tibi. * Omnes amatores tui ob- 14
liti sunt tui, teque non quærent: plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli: propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata
tua. * Quid clamas super contritione 15
tua? insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua feci hæc ti-
bi. * Propterea omnes, qui comedunt 16
te, devorabuntur: & universi hostes tui in captivitatem ducentur: & qui te vastant, vastabuntur, cunctosque
prædatores tuos dabo in prędam.* Ob- 17
ducam enim cicatricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia ejectam vocaverunt te Sion: Hæc est, quæ non habebat requirentem.
* Hæc dicit Dominus: Ecce ego con- 18
vertam conversionem tabernaculorum Iacob, & tectis ejus miserebor, & ædificabitur civitas in excelso suo, & templum juxta ordinem suum funda-
bitur. * Et egredietur de eis laus, vox- 19
que ludentium: & multiplicabo eos, & non minuentur: & glorificabo eos,
& non attenuabuntur. * Et erunt filii 20
ejus sicut à principio, & cœtus ejus coram me permanebit: & visitabo ad-
versum omnes qui tribulant eum. * Et 21
erit dux ejus ex eo: & princeps de medio ejus producetur: & applicabo eum, & accedet ad me. quis enim iste est, qui applicet cor suum ut appro-
pinquet mihi, ait Dominus? * Et eri- 22
tis mihi in populum, & ego ero vobis
in Deum. * Ecce turbo Domini, furor 23
egrediens, procella ruens, in capite
impiorum conquiescet. * Non avertet 24
iram indignationis Dominus, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui: in novissimo dierum intelligetis ea.

CAPUT XXXI.

Dicit Dominus se reducturum populum Israel de captivitate, ut in affluentia bonorum serviat Domino: jubetur ergo Rachel non flere amplius filios suos: agnoscit Israel se merito castigatum, ideoque pœnitentiam agit: de novitate qua femina circumdabit virum: vigilabit Dominus ad reducendum Israel: de uva acerba: de novo pacto quod feriet Dominus cum domo Israel, nec abjiciet umquam universum illius semen.

IN tempore illo, dicit Dominus: Ero 1
Deus universis cognationibus Israel,
& ipsi erunt mihi in populum. * Hæc 2
dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat à gladio: vadet ad requiem suam Israel.
* Longe Dominus apparuit mihi. Et in 3
charitate perpetua dilexi te: ideo at-

traxi

4 traxi te, miserans. * Rursumque ædi-
ficabo te, & ædificaberis virgo Israel:
adhuc ornaberis tympanis tuis, & e-
5 gredieris in choro ludentium.* Adhuc
plantabis vineas in montibus Samarię,
plantabunt plantātes, & donec tempus
6 veniat, non vindemiabunt: * quia erit
dies, in qua clamabunt custodes in
monte Ephraim: Surgite, & ascenda-
mus in Sion ad Dominum Deum no-
7 strum. * Quia hæc dicit Dominus:
Exultate in lætitia Iacob, & hinnite
contra caput Gentium: personate, &
canite, & dicite: Salva Domine popu-
8 lum tuum, reliquias Israel. * Ecce ego
adducam eos de terra Aquilonis, &
congregabo eos ab extremis terræ: in-
ter quos erunt cæcus & claudus, præ-
gnans & pariens simul, cœtus magnus
9 revertentium huc. * In fletu venient,
& in misericordia reducam eos: & ad-
ducam eos per torrentes aquarum in
via recta, & non impingent in ea: quia
factus sum Israeli pater, & Ephraim
10 primogenitus meus est. * Audite ver-
bum Domini Gentes, & annuntiate in
insulis quæ procul sunt, & dicite: Qui
dispersit Israel, congregabit eum: &
custodiet eum sicut pastor gregem
11 suum.*Redemit enim Dominus Iacob,
& liberavit eum de manu potentioris.
12 * Et venient, & laudabunt in monte
Sion: & confluent ad bona Domini,
super frumento, & vino, & oleo, &
fœtu pecorum & armentorum: eritque
anima eorum quasi hortus irriguus, &
13 ultra non esurient. * Tunc lætabitur
virgo in choro, juvenes & senes si-
mul: & convertam luctum eorum in
gaudium, & consolabor eos, & lætifi-
14 cabo à dolore suo. * Et inebriabo ani-
mam sacerdotum pinguedine: & po-
pulus meus bonis meis adimplebitur,
15 ait Dominus. * Hæc dicit Dominus:
Vox in excelso audita est lamentatio-
nis, luctus, & fletus Rachel plorantis
filios suos, & nolentis consolari super
16 eis, quia non sunt. * Hæc dicit Domi-
nus: Quiescat vox tua à ploratu, &
oculi tui à lacrymis: quia est merces
operi tuo, ait Dominus: & revertentur
17 de terra inimici. * Et est spes novissi-
mis tuis, ait Dominus: & revertentur
18 filii ad terminos suos.* Audiens audivi
Ephraim transmigrantem: Castigasti
me, & eruditus sum, quasi juvenculus
indomitus: converte me, & convertar:
19 quia tu Dominus Deus meus. * Post-
quam enim convertisti me, egi pœni-
tentiam: & postquam ostendisti mihi,
percussi femur meum. Confusus sum,
& erubui, quoniam sustinui oppro-
20 brium adolescentiæ meæ. * Si filius
honorabilis mihi Ephraim, si puer de-
licatus: quia ex quo locutus sum de
eo, adhuc recordabor ejus. Idcirco
conturbata sunt viscera mea super
eum: miserans miserebor ejus, ait Do-
21 minus. * Statue tibi speculam, pone
tibi amaritudines: dirige cor tuum in
viam rectam, in qua ambulasti: rever-
tere virgo Israel, revertere ad civita-
tes tuas istas. * Vsquequò deliciis dis- 22
solvêris filia vaga? quia creavit Domi-
nus novum super terram: FEMINA
CIRCVMDABIT VIRVM.* Hæc dicit 23
Dominus exercituum Deus Israel: Ad-
huc dicent verbum istud in terra Iuda,
& in urbibus ejus; cum convertero
captivitatem eorum: Benedicat tibi
Dominus pulchritudo justitiæ, mons
sanctus: * & habitabunt in eo Iudas 24
& omnes civitates ejus simul, agricolæ
& minantes greges.* Quia inebriavi a- 25
nimam lassam, & omnem animam esu-
rientem saturavi. * Ideo quasi de so- 26
mno suscitatus sum: & vidi, & so-
mnus meus dulcis mihi. * Ecce dies 27
veniunt, dicit Dominus: & seminabo
domum Israel & domum Iuda semine
hominum, & semine jumentorum.
* Et sicut vigilavi super eos ut evelle- 28
rem, & demolirer, & dissiparem, & dis-
perderem, & affligerem: sic vigilabo
super eos ut ædificem, & plantem, ait
Dominus. * In diebus illis non dicent 29
ultra: patres comederunt uvam acer-
bam, & dentes filiorum obstupuerunt.
* Sed unusquisque in iniquitate sua 30
morietur: omnis homo, qui comede-
rit uvam acerbam, obstupescent den-
tes ejus. * Ecce dies venient, dicit 31
Dominus: & feriam domui Israel &
domui Iuda fœdus novum: * non se- 32
cundum pactum, quod pepigi cum
patribus eorum, in die, qua appre-
hendi manum eorum, ut educerem
eos de Terra Ægypti, pactum, quod
irritum fecerunt, & ego dominatus
sum eorum, dicit Dominus. * Sed hoc 33
erit pactum, quod feriam cum domo
Israel: post dies illos, dicit Domi-
nus: Dabo legem meam in visceribus
eorum, & in corde eorum scribam
eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt
mihi in populum.* Et non docebit ul- 34
tra vir proximum suum, & vir fratrem
suum, dicens: Cognosce Dominum: o-
mnes enim cognoscent me, à minimo
eorum usque ad maximum, ait Domi-
nus: quia propitiabor iniquitati eorũ,
& peccati eorum non memorabor am-
plius.* Hæc dicit Dominus, qui dat so- 35
lem in lumine diei, ordinem lunæ &
stellarum in lumine noctis: qui turbat
mare, & sonant fluctus ejus, Dominus
exercituum nomen illi. * Si defecerint 36
leges istæ coram me, dicit Dominus:
tunc & semen Israel deficiet, ut non
sit gens coram me cunctis diebus.* Hęc 37
dicit Dominus: Si mensurari potue-
rint cæli sursum, & investigari fun-
damenta terræ deorsum & ego abji-
ciam universum semen Israel, propter
omnia quæ fecerunt, dicit Dominus.
* Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & 38
ædificabitur civitas Domino, à turre
Hananeel usque ad portam anguli.* Et 39
exibit

exibit ultrà norma mensuræ in con-
spectu ejus super collem Gareb: & cir-
40 cuibit Goatha, * & omnem vallem ca-
daverum, & cineris, & universam re-
gionem mortis, usque ad torrentem
Cedron, & usque ad angulum portæ e-
quorum Orientalis, Sanctum Domini:
non evelletur, & non destruetur ultra
in perpetuum.

CAPUT XXXII.

Obsidente Nabuchodonosor Ierusalem, Ieremias in atrio carceris positus agrum in Anathoth jussu Domini emit à suo patruele, jubetque servari librum emptionis: refert coram Domino beneficia Israëlitis præstita: Dominus dicit se traditurum civitatem cum populo regi Babylonis propter illorum idololatriam, sed postea revocaturum ipsos in Ierusalem, ac percussurum cum eis novum fœdus, ut sibi ex toto corde serviant.

1 VErbum, quod factum est ad Iere-
miam à Domino, in anno decimo
Sedeciæ regis Iuda: ipse est annus de-
2 cimus octavus Nabuchodonosor. *Tunc
exercitus regis Babylonis obsidebat Ie-
rusalem: & Ieremias Propheta erat
clausus in atrio carceris, qui erat in
3 domo regis Iuda. *Clauserat enim eum
Sedecias rex Iuda, dicens: Quare vati-
cinaris, dicens: Hæc dicit Dominus:
Ecce ego dabo civitatem istam in ma-
4 nus regis Babylonis, & capiet eam: * Et
Sedecias rex Iuda non effugiet de ma-
nu Chaldæorum: sed tradetur in ma-
nus regis Babylonis: & loquetur os e-
jus cum ore illius, & oculi ejus oculos
5 illius videbunt. *Et in Babylonē ducet
Sedeciam: & ibi erit donec visitem
eum, ait Dominus. si autem dimicave-
ritis adversum Chaldæos: nihil pro-
6 sperum habebitis. * Et dixit Ieremias:
Factum est verbum Domini ad me, di-
7 cens: * Ecce Hanameel filius Sellum
patruelis tuus veniet ad te, dicens: E-
me tibi agrum meum, qui est in Ana-
thoth: tibi enim competit ex propin-
8 quitate ut emas. * Et venit ad me Ha-
nameel filius patrui mei secundum ver-
bum Domini ad vestibulum carceris, &
ait ad me: Posside agrum meum, qui
est in Anathoth in terra Benjamin: quia
tibi competit hereditas, & tu propin-
quus es ut possideas. Intellexi autem
9 quod verbum Domini esset. * Et emi
agrum ab Hanameel filio patrui mei,
qui est in Anathoth: & appendi ei ar-
gentum septem stateres, & decem ar-
10 genteos. * Et scripsi in libro, & signavi,
& adhibui testes: & appendi argentum
11 in statera. * Et accepi librum possessio-
nis signatum, & stipulationes, & rata,
12 & signa forinsecus. * Et dedi librum
possessionis Baruch filio Neri filii Maa-
siæ, in oculis Hanameel patruelis mei,
in oculis testium, qui scripti erant in
libro emptionis, & in oculis omnium
Iudæorum, qui sedebant in atrio car-
ceris. * Et præcepi Baruch coram eis, 13
dicens: * Hæc dicit Dominus exerci- 14
tuum Deus Israel: Sume libros istos,
librum emptionis hunc signatum, & li-
brum hunc qui apertus est: & pone il-
los in vase fictili, ut permanere possint
diebus multis. * Hæc enim dicit Do- 15
minus exercituum Deus Israel: Adhuc
possidebuntur domus, & agri, & vineæ
in terra ista. * Et oravi ad Dominum, 16
postquam tradidi librum possessionis
Baruch filio Neri, dicens: * Heu, heu, 17
heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cæ-
lum & terram in fortitudine tua ma-
gna, & in brachio tuo extento: non e-
rit tibi difficile omne verbum: * Qui 18
facis misericordiā in millibus, & red-
dis iniquitatem patrum in sinum filio-
rum eorum post eos: Fortissime, ma-
gne, & potens, Dominus exercituum
nomen tibi. * Magnus consilio, & in- 19
comprehensibilis cogitatu: cujus ocu-
li aperti sunt super omnes vias filio-
rum Addam, ut reddas unicuique se-
cundum vias suas, & secundum fru-
ctum adinventionum ejus. * Qui po- 20
suisti signa & portenta in Terra Ægy-
pti usque ad diem hanc, & in Israel, &
in hominibus, & fecisti tibi nomen si-
cut est dies hæc. * Et eduxisti populum 21
tuum Israel de Terra Ægypti, in signis,
& in portentis, & in manu robusta, &
in brachio extento, & in terrore ma-
gno. * Et dedisti eis terram hanc, quam 22
jurasti patribus eorum ut dares eis
terram fluentem lacte & melle. * Et in- 23
gressi sunt, & possederunt eam: & non
obedierunt voci tuæ, & in lege tua non
ambulaverunt: omnia quæ mandasti
eis ut facerent, non fecerunt: & eve-
nerunt eis omnia mala hæc. *Ecce mu- 24
nitiones extructæ sunt adversum civi-
tatem, ut capiatur: & urbs data est in
manus Chaldæorum, qui præliantur
adversus eam, à facie gladii, & famis,
& pestilentiæ: & quæcumque locutus
es acciderunt, ut tu ipse cernis. * Et tu 25
dicis mihi Domine Deus: Eme agrum
argento, & adhibe testes: cum urbs
data sit in manus Chaldæorum? *Et fa- 26
ctum est verbum Domini ad Ieremiam,
dicens: * Ecce ego Dominus Deus uni- 27
versæ carnis: numquid mihi difficile
erit omne verbum? * Propterea hæc 28
dicit Dominus: Ecce ego tradam civi-
tatem istam in manus Chaldæorum, &
in manus regis Babylonis, & capient
eam. * Et venient Chaldæi præliantes 29
adversum urbem hanc, & succendent
eam igni, & comburent eam, & domos,
in quarum domatibus sacrificabant
Baal, & libabant diis alienis libamina
ad irritandum me. * Erant enim filii 30
Israel, & filii Iuda, jugiter facientes
malum in oculis meis ab adolescentia
sua: filii Israel qui usque nunc exacer-
bant me in opere manuum suarum,

dicit

dicit Dominus. * Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi civitas hæc, à die qua ædificaverunt eam, usque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo. * Propter malitiam filiorum Israel, & filiorum Iuda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi & reges eorum, principes eorũ, & sacerdotes eorum, & prophetæ eorum, viri Iuda & habitatores Ierusalẽ. * Et verterunt ad me terga & non facies: cum docerem eos diluculo, & erudirem, & nollent audire ut acciperent disciplinam. * Et posuerunt idola sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam. * Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filii Ennom, ut initiarent filios suos & filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum ut facerent abominationem hanc, & in peccatum deducerent Iudam.* Et nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod tradetur in manu regis Babylonis in gladio, & in fame, & in peste. * Ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas ejeci eos in furore meo, & in ira mea, & in indignatione grandi: & reducam eos ad locum istum, & habitare eos faciam confidenter.* Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum. * Et dabo eis cor unum, & viam unam, ut timeant me universis diebus: & bene sit eis, & filiis eorum post eos.* Et feriam eis pactum sempiternum, & non desinam eis benefacere: & timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant à me. * Et lætabor super eis, cum bene eis fecero: & plantabo eos in terra ista in veritate, in toto corde meo & in tota anima mea. * Quia hæc dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos. * Et possidebuntur agri in terra ista: de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo & jumentum, & data sit in manus Chaldæorum. * Agri ementur pecunia, & scribentur in libro, & imprimetur signum, & testis adhibebitur: in terra Benjamin, & in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iuda, & in civitatibus montanis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus quæ ad Austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

CAPUT XXXIII.

Promittit Dominus se dimissurum peccata populi sui, & à captivitate reducturum, multis beneficiis subsequentibus: germinavit David germen justitiæ faciens justitiam & judicium in terra, & firmissimum est pactum Domini cum David & semine Iacob vehementer multiplicando.

ET factum est verbum Domini ad Ie- 1
remiã secundo, cum adhuc clausus
esset in atrio carceris, dicens: *Hæc di- 2
cit Dominus qui facturus est & formaturus illud, & paraturus, Dominus nomen ejus. * Clama ad me, & exaudiam 3
te: & annuntiabo tibi grandia, & firma
quæ nescis. * Quia hæc dicit Dominus 4
Deus Israel ad domos urbis hujus, &
ad domos regis Iuda, quæ destructæ
sunt, & ad munitiones, & ad gladium
* venientium ut dimicent cum Chal- 5
dæis, & impleant eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore meo &
in indignatione mea, abscondens faciẽ
meam à civitate hac, propter omnem
malitiam eorum. * Ecce ego obducam 6
eis cicatricem & sanitatem, & curabo
eos: & revelabo illis deprecationem
pacis & veritatis. * Et convertam con- 7
versionem Iuda, & cõversionem Ierusalem: & ædificabo eos sicut à principio.
* Et emundabo illos ab omni iniqui- 8
tate sua, in qua peccaverunt mihi: &
propitius ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, &
spreverunt me.* Et erit mihi in nomẽ, 9
& in gaudium, & in laudem, & in exultationem cunctis gentibus terræ, quę
audierint omnia bona, quæ ego facturus sum eis: & pavebunt, & turbabuntur in universis bonis, & in omni pace,
quam ego faciam eis. * Hæc dicit Do- 10
minus: Adhuc audietur in loco isto
(quem vos dicitis esse desertum, eo
quod non sit homo nec jumentum: in
civitatibus Iuda, & foris Ierusalem,
quæ desolatæ sunt absque homine, &
absque habitatore, & absque pecore)
* vox gaudii & vox lætitiæ, vox sponsi 11
& vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini Domino exercituum, quoniam
bonus Dominus, quoniam in æternum
misericordia ejus: & portantium vota
in domum Domini: reducam enim conversionem terræ sicut à principio, dicit
Dominus. * Hæc dicit Dominus exer- 12
cituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, & absque jumento,
& in cunctis civitatibus ejus, habitaculum pastorum accubantium gregum.
* In civitatibus montuosis, & in civi- 13
tatibus campestribus, & in civitatibus
quæ ad Austrum sunt; & in terra Benjamin, & in circuitu Ierusalem, & in
civitatibus Iuda, adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus. * Ecce dies veniunt, dicit Domi- 14
nus: & suscitabo verbum bonum, quod
locutus sum ad domum Israel & ad
domum Iuda. * In diebus illis, & in 15
tempore illo germinare faciam David
germen justitiæ: & faciet judicium &
justitiam in terra. * In diebus illis sal- 16
vabitur Iuda, & Ierusalem habitabit
confidenter: & hoc est nomen, quod vo-

21 * Et Sedeciam regem Iuda , & princi-
pes ejus , dabo in manus inimicorum
suorum , & in manus quærentium ani-
mas eorum , & in manus exercituum
regis Babylonis , qui recesserunt à vo-
22 bis. * Ecce ego præcipio , dicit Domi-
nus,& reducam eos in civitatem hanc,
& præliabuntur adversus eam , & ca-
pient eam,& incendent igni: & civita-
tes Iuda dabo in solitudinem, eo quod
non sit habitator.

CAPUT XXXV.

Exemplo obedientiæ Rechabitarum, præcepta patris sui licet dura servantium, expostulat Dominus de pertinaci Iudæorum inobedientia adversus ipsius præcepta : quapropter his prænuntiat Dominus mala , illis autem bona.

1 VErbum , quod factum est ad Iere-
miam à Domino , in diebus Ioa-
2 kim filii Iosiæ regis Iuda, dicens:* Va-
de ad domum Rechabitarum : & lo-
quere eis, & introduces eos in domum
Domini , in unam exedram thesauro-
3 rum , & dabis eis bibere vinum. * Et
assumpsi Iezoniam filium Ieremiæ filii
Habsaniæ , & fratres ejus, & omnes fi-
lios ejus,& universam domum Recha-
4 bitarum:* Et introduxi eos in domum
Domini ad gazophylacium filiorum
Hanan , filii Iegedeliæ hominis Dei,
quod erat juxta gazophylacium prin-
cipum , super thesaurum Maasiæ filii
5 Sellum, qui erat custos vestibuli. * Et
posui coram filiis domus Rechabita-
rum scyphos plenos vino, & calices:&
6 dixi ad eos : Bibite vinum. * Qui re-
sponderunt : Non bibemus vinum :
quia Ionadab filius Rechab , pater no-
ster, præcepit nobis , dicens : Non bi-
betis vinum vos,& filii vestri, usque in
7 sempiternum : * & domum non ædifi-
cabitis,& sementem non seretis, & vi-
neas non plantabitis , nec habebitis:
sed in tabernaculis habitabitis cun-
ctis diebus vestris , ut vivatis diebus
multis super faciem terræ , in qua vos
8 peregrinamini.*Obedivimus ergo voci
Ionadab filii Rechab , patris nostri,in
omnibus , quæ præcepit nobis , ita ut
non biberemus vinum cunctis diebus
nostris nos, & mulieres nostræ, filii,&
9 filiæ nostræ : * & non ædificaremus
domos ad habitandum : & vineam, &
agrum , & sementem non habuimus :
10 * sed habitavimus in tabernaculis , &
obedientes fuimus, juxta omnia , quæ
præcepit nobis Ionadab pater noster.
11 * Cum autem ascendisset Nabuchodo-
nosor rex Babylonis ad terram no-
stram, diximus : Venite , & ingredia-
mur Ierusalem à facie exercitus Chal-
dæorum , & à facie exercitus Syriæ:
12 & mansimus in Ierusalem. * Et fa-
ctum est verbum Domini ad Ieremiam,
13 dicens : * Hæc dicit Dominus exerci-
tuum Deus Israel : Vade , & dic viris
Iuda , & habitatoribus Ierusalem:
Numquid non recipietis disciplinam
ut obediatis verbis meis , dicit Domi-
nus ? * Prævaluerunt sermones Iona-
dab filii Rechab , quos præcepit filiis
suis ut non biberent vinum: & non bi-
berunt usque ad diem hanc, quia obe-
dierunt præcepto patris sui: ego autem
locutus sum ad vos , de mane consur-
gens & loquens,& non obedistis mihi.
* Misique ad vos omnes servos meos
prophetas , consurgens diluculo , mit-
tensque & dicens: Convertimini unus-
quisque à via sua pessima , & bona fa-
cite studia vestra : & nolite sequi deos
alienos ; neque colatis eos : & habita-
bitis in terra , quam dedi vobis & pa-
tribus vestris: & non inclinastis aurem
vestram,neque audistis me. * Firmave-
runt igitur filii Ionadab filii Rechab
præceptum patris sui , quod præcepe-
rat eis : populus autem iste non obedi-
vit mihi : * Idcirco hæc dicit Domi-
nus exercituum , Deus Israel : Ecce e-
go adducam super Iuda , & super om-
nes habitatores Ierusalem universam
afflictionem , quam locutus sum ad-
versum illos : eo quod locutus sum ad
illos , & non audierunt : vocavi illos,
& non responderunt mihi. * Domui
autem Rechabitarum dixit Ieremias:
Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel : Pro eo quod obedistis præce-
pto Ionadab patris vestri, & custodistis
omnia mandata ejus,& fecistis univer-
sa , quæ præcepit vobis : * Propterea
hæc dicit Dominus exercituum Deus 1
Israel: Non deficiet vir de stirpe Iona-
dab filii Rechab , stans in conspectu
meo cunctis diebus.

CAPUT XXXVI.

Iussu Domini mittit Ieremias inclusus carcere per Baruch librum comminationum, quem legat coram omni populo ut resipiscant : porrò rex Ioakim ipsum igni consumit , jubens Ieremiam & Baruch comprehendi, qui absconditi erant: Ieremias autem jussu Domini jubet Baruch alium scribere, & Ioakim ac semen ejus una cum Ierusalem prædicit perdendos.

ET factum est in anno quarto Ioa- 1
kim filii Iosiæ regis Iuda : factum
est verbum hoc ad Ieremiam à Domi-
no , dicens : * Tolle volumen libri, 2
& scribes in eo omnia verba , quæ lo-
cutus sum tibi adversum Israel & Iu-
dam , & adversum omnes gentes ; à
die qua locutus sum ad te , ex diebus
Iosiæ usque ad diem hanc : * Si forte 3
audiente domo Iuda universa mala,
quæ ego cogito facere eis , revertatur
unusquisque à via sua pessima: & pro-
pitius ero iniquitati , & peccato eo-
rum. * Vocavit ergo Ieremias Baruch 4

filium Neriæ : & scripsit Baruch ex o-
re Ieremiæ, omnes sermones Domini,
quos locutus est ad eum, in volumine
libri: * & præcepit Ieremias Baruch,
dicens: Ego clausus sum, nec valeo in-
gredi domum Domini. * Ingredere er-
go tu, & lege de volumine, in quo scri-
psisti ex ore meo, verba Domini, au-
diente populo in domo Domini, in die
jejunii : insuper & audiente universo
Iuda, qui veniunt de civitatibus suis,
leges eis: * Si forte cadat oratio eorum
in conspectu Domini, & revertatur u-
nusquisque à via sua pessima : quo-
niam magnus furor & indignatio est,
quam locutus est Dominus adversus
populum hunc. * Et fecit Baruch filius
Neriæ, juxta omnia quæ præceperat ei
Ieremias propheta, legens ex volumi-
ne sermones Domini in domo Domini.
) * Factum est autem in anno quinto
Ioakim filii Iosiæ regis Iuda, in men-
se nono : prædicaverunt jejunium in
conspectu Domini omni populo in Ie-
rusalem, & universæ multitudini,
quæ confluxerat de civitatibus Iuda
) in Ierusalem. * Legitque Baruch ex
volumine sermones Ieremiæ in domo
Domini, in gazophylacio Gamariæ fi-
lii Saphan scribæ, in vestibulo supe-
riori, in introitu portæ novæ domus
Domini, audiente omni populo.
1 * Cumque audisset Michæas filius Ga-
mariæ filii Saphan omnes sermones
2 Domini ex libro : * descendit in do-
mum regis ad gazophylacium scribæ:
& ecce ibi omnes principes sedebant:
Elisama scriba, & Dalajas filius Se-
dejæ, & Elnathan filius Achobor, &
Gamarias filius Saphan, & Sedecias fi-
lius Hananiæ, & universi principes.
3 * Et nuntiavit eis Michæas omnia ver-
ba, quæ audivit legente Baruch ex vo-
lumine in auribus populi. * Miserunt
4 itaque omnes principes ad Baruch, Iu-
di filium Nathaniæ filii Selemiæ, filii
Chusi, dicentes : Volumen, ex quo le-
gisti audiente populo, sume in manu
tua, & veni. Tulit ergo Baruch filius
Neriæ volumen in manu sua, & venit
5 ad eos. * Et dixerunt ad eum : Sede,
& lege hæc in auribus nostris. Et legit
6 Baruch in auribus eorum. * Igitur cum
audissent omnia verba, obstupuerunt
unusquisque ad proximum suum : &
dixerunt ad Baruch : Nuntiare debe-
7 mus regi omnes sermones istos. * Et in-
terrogaverunt eum, dicentes : Indica
nobis quomodo scripsisti omnes ser-
8 mones istos ex ore ejus. * Dixit autem
eis Baruch : Ex ore suo loquebatur
quasi legens ad me omnes sermones
istos : & ego scribebam in volumine
9 atramento. * Et dixerunt principes ad
Baruch : Vade, & abscondere tu & Ie-
0 remias, & nemo sciat ubi sitis. * Et
ingressi sunt ad regem in atrium : por-
ro volumen commendaverunt in gazo-
phylacio Elisamæ scribæ : & nuntia-
verunt audiente rege omnes sermones.
* Misitque rex Iudi ut sumeret volu- 21
men : qui tollens illud de gazophyla-
cio Elisamæ scribæ, legit audiente re-
ge, & universis principibus qui stabant
circa regem. * Rex autem sedebat in 22
domo hiemali in mense nono : & posi-
ta erat arula coram eo plena prunis.
* Cumque legisset Iudi tres pagellas vel 23
quattuor, scidit illud scalpello scri-
bæ, & projecit in ignem, qui erat su-
per arulam, donec consumeretur om-
ne volumen igni, qui erat in arula.
* Et non timuerunt, neque sciderunt 24
vestimenta sua, rex & omnes servi e-
jus, qui audierunt universos sermones
istos. * Verumtamen Elnathan, & Da- 25
laias, & Gamarias, contradixerunt regi
ne combureret librum : & non audivit
eos. * Et præcepit rex Ieremiel filio 26
Amelech, & Sarajæ filio Ezriel, & Se-
lemiæ filio Abdeel, ut comprehende-
rent Baruch scribam, & Ieremiam pro-
phetam : abscondit autem eos Domi-
nus. * Et factum est verbum Domini 27
ad Ieremiam prophetam, postquam
combusserat rex volumen, & sermones
quos scripserat Baruch ex ore Iere-
miæ, dicens : * Rursum tolle volumen 28
aliud : & scribe in eo omnes sermones
priores, qui erant in primo volumine,
quod combussit Ioakim rex Iuda. * Et 29
ad Ioakim regem Iuda, dices : Hæc
dicit Dominus : Tu combussisti volu-
men illud, dicens : Quare scripsisti in
eo annuntians: Festinus veniet rex Ba-
bylonis, & vastabit terram hanc, &
cessare faciet ex illa hominem, & ju-
mentum? * Propterea hæc dicit Domi- 30
nus contra Ioakim regem Iuda: Non e-
rit ex eo qui sedeat super solium Da-
vid : & cadaver ejus projicietur ad æ-
stum per diem, & ad gelu per noctem.
* Et visitabo contra eum, & contra se- 31
men ejus, & contra servos ejus, iniqui-
tates suas ; & adducam super eos, &
super habitatores Ierusalem, & super
viros Iuda, omne malum, quod locutus
sum ad eos, & non audierunt. * Iere- 32
mias autem tulit volumen aliud, & de-
dit illud Baruch filio Neriæ scribæ:
qui scripsit in eo ex ore Ieremiæ om-
nes sermones libri, quem combusserat
Ioakim rex Iuda igni : & insuper ad-
diti sunt sermones multo plures, quam
ante fuerant.

CAPUT XXXVII.

Sedecias Iechoniæ succedens petit prose orare Ieremiam; qui relicta à Chaldæis Ierusalem propter adventum exercitus Pharaonis, prophetat Chaldæos redituros, & Ierusalem exusturos: ipse quoque Ieremias urbem egrediens, cæsus in carcerem detruditur; unde à Sedecia eductus, servatur in vestibulo carceris, assignata ipsi in dies torta panis.

ET regnavit rex Sedecias filius Io- 1
siæ pro Iechonia filio Ioakim: quem

constituit

constituit regem Nabuchodonosor rex
2 Babylonis in terra Iuda. * Et non obe-
divit ipse, & servi ejus, & populus
terræ, verbis Domini, quæ locutus
3 est in manu Ieremiæ prophetæ. * Et
misit rex Sedecias Iuchal filium Sele-
miæ, & Sophoniam filium Maasiæ sa-
cerdotem, ad Ieremiam prophetam, di-
cens: Ora pro nobis Dominum Deum
4 nostrum. * Ieremias autem libere am-
bulabat in medio populi: non enim
miserant eum in custodiam carceris.
Igitur exercitus Pharaonis egressus est
de Ægypto: & audientes Chaldæi,
qui obsidebant Ierusalem, hujuscemo-
di nuntium, recesserunt ab Ierusalem.
5 * Et factum est verbum Domini ad Ie-
6 remiam prophetam, dicens: * Hæc di-
cit Dominus Deus Israel: Sic dicetis
regi Iuda, qui misit vos ad me interro-
gandum: Ecce exercitus Pharaonis,
qui egressus est vobis in auxilium, re-
vertetur in terram suam in Ægyptum.
7 * & redient Chaldæi, & bellabunt
contra civitatem hanc: & capient eam,
8 & succendent eam igni. * Hæc dicit
Dominus: Nolite decipere animas ve-
stras, dicentes: Euntes abibunt, & re-
cedent à nobis Chaldæi; quia non ab-
9 ibunt. * Sed & si percusseritis omnē ex-
ercitum Chaldæorum, qui præliantur
adversum vos, & derelicti fuerint ex
eis aliqui vulnerati: singuli de tento-
rio suo consurgent, & incendent civi-
10 tatem hanc igni. * Ergo cum recessisset
exercitus Chaldæorum ab Ierusalem
11 propter exercitum Pharaonis, * egres-
sus est Ieremias de Ierusalem ut iret in
Terram Benjamin, & divideret ibi
possessionem in conspectu civium.
12 * Cumque pervenisset ad portam Ben-
jamin, erat ibi custos portæ per vices,
nomine Ierias, filius Selemiæ filii Ha-
naniæ, & apprehendit Ieremiam pro-
phetam, dicens: Ad Chaldæos profu-
13 gis. * Et respondit Ieremias: Falsum
est, non fugio ad Chaldæos. Et non
audivit eum: sed comprehendit Ierias
Ieremiam, & adduxit eum ad princi-
14 pes. * Quam ob rem irati principes
contra Ieremiam, cæsum eum miserunt
in carcerem, qui erat in domo Iona-
than scribæ: ipse enim præpositus erat
15 super carcerem. * Itaque ingressus est
Ieremias in domum laci & in ergastu-
lum: & sedit ibi Ieremias diebus mul-
16 tis. * Mittens autem Sedecias rex tulit
eum: & interrogavit eum in domo sua
abscondite, & dixit: Putasne est ser-
mo à Domino? Et dixit Ieremias: Est.
& ait: In manus regis Babylonis tra-
17 dêris. * Et dixit Ieremias ad regem
Sedeciam: Quid peccavi tibi, & servis
tuis, & populo tuo, quia misisti me in
18 domum carceris? * Vbi sunt prophe-
tæ vestri, qui prophetabant vobis, &
dicebant: Non veniet rex Babylonis
19 super vos, & super terram hanc? * Nunc
ergo audi obsecro domine mi rex: Va-
leat deprecatio mea in conspectu tuo:
& ne me remittas in domum Ionathan
scribæ, ne moriar ibi. * Præcepit ergo 21
rex Sedecias ut traderetur Ieremias in
vestibulo carceris, & daretur ei torta
panis quotidie, excepto pulmento, do-
nec consumerentur omnes panes de ci-
vitate: & mansit Ieremias in vestibulo
carceris.

CAPUT XXXVIII.

Ieremias principibus à rege traditus mittitur in lacum lutosum; unde jussu regis per Abdemelech eductus in vestibulum carceris, suadet regi ut egrediatur ad Chaldæos, alioqui nec ipse eos effugiet, & civitas ab eis igne succendetur: jubet quoque rex Ieremiæ ut hoc colloquium servet secretum.

AVdivit autem Saphatias filius Ma- 1
than, & Gedelias filius Phassur,
& Iuchal filius Selemiæ, & Phassur fi-
lius Melchiæ, sermones, quos Ieremias
loquebatur ad omnem populum, di-
cens: * Hæc dicit Dominus: quicum- 2
que manserit in civitate hac, morietur
gladio, & fame, & peste: qui autem
profugerit ad Chaldæos, vivet, & erit
anima ejus sospes & vivens. * Hæc di-
cit Dominus: Tradendo tradetur civi- 3
tas hæc in manu exercitus regis Baby-
lonis, & capiet eam. * Et dixerunt
principes regi: Rogamus ut occida- 4
tur homo iste: de industria enim dis-
solvit manus virorum bellantium, qui
remanserunt in civitate hac, & manus
universi populi, loquens ad eos juxta
verba hæc: siquidem homo iste non
quærit pacem populo huic, sed ma-
lum. * Et dixit rex Sedecias: Ecce ip- 5
se in manibus vestris est: nec enim fas
est regem vobis quidquam negare. * Tu- 6
lerunt ergo Ieremiam, & projecerunt
eum in lacum Melchiæ filii Amelech,
qui erat in vestibulo carceris: & sub-
miserunt Ieremiam funibus in lacum,
in quo non erat aqua: sed lutum: de-
scendit itaque Ieremias in cœnum.
* Audivit autem Abdemelech Æthiops 7
vir eunuchus, qui erat in domo regis,
quod misissent Ieremiam in lacum:
porro rex sedebat in porta Benjamin.
* Et egressus est Abdemelech de domo 8
regis, & locutus est ad regem, dicens:
* Domine mi rex, male fecerunt viri 9
isti omnia quæcumque perpetrarunt
contra Ieremiam prophetam, mittentes
eum in lacum ut moriatur ibi fame,
non sunt enim panes ultra in civitate.
* Præcepit itaque rex Abdemelech Æ- 10
thiopi, dicens: Tolle tecum hinc tri-
ginta viros, & leva Ieremiam prophe-
tam de lacu antequam moriatur. * As- 11
sumptis ergo Abdemelech secum viris,
ingressus est domum regis, quæ erat
sub cellario: & tulit inde veteres
pannos, & antiqua, quæ compu-

truerant, & submisit ea ad Ieremiam
in lacum per funiculos.*Dixitque Ab-
demelech Æthiops ad Ieremiam: Pone
veteres pannos, & hæc scissa & putri-
da, sub cubito manuum tuarum,& su-
13 per funes. fecit ergo Ieremias sic. * Et
extraxerunt Ieremiam funibus,& edu-
xerunt eum de lacu : mansit autem Ie-
14 remias in vestibulo carceris. * Et misit
rex Sedecias, & tulit ad se Ieremiam
prophetam ad ostium tertium, quod e-
rat in domo Domini : & dixit rex ad
Ieremiam : Interrogo ego te sermo-
15 nem,ne abscondas à me aliquid. * Di-
xit autem Ieremias ad Sedeciam : Si
annuntiavero tibi, numquid non in-
terficies me? & si consilium dedero ti-
16 bi, non me audies. * Iuravit ergo rex
Sedecias Ieremiæ clam, dicens : Vivit
Dominus, qui fecit nobis animam
hanc, si occidero te, & si tradidero te
in manus virorum istorum, qui quæ-
17 runt animam tuam. * Et dixit Iere-
mias ad Sedeciam : Hæc dicit Domi-
nus exercituum Deus Israel : Si profe-
ctus exieris ad principes regis Baby-
lonis, vivet anima tua, & civitas hæc
non succendetur igni : & salvus eris
18 tu,& domus tua. * Si autem non exie-
ris ad principes regis Babylonis, tra-
detur civitas hæc in manus Chaldæo-
rum, & succendent eam igni : & tu
19 non effugies de manu eorum. * Et di-
xit rex Sedecias ad Ieremiam : Solici-
tus sum propter Iudæos qui transfuge-
runt ad Chaldæos, ne forte tradar in
20 manus eorum, & illudant mihi. * Re-
spondit autem Ieremias : Non te tra-
dent,audi quæso vocem Domini,quam
ego loquor ad te, & bene tibi erit, &
21 vivet anima tua. * Quod si nolueris
egredi : iste est sermo, quem ostendit
22 mihi Dominus : * Ecce omnes mulie-
res, quæ remanserunt in domo regis
Iuda, educentur ad principes regis Ba-
bylonis : & ipsæ dicent : Seduxerunt
te, & prævaluerunt adversum te viri
pacifici tui,demerserunt in cœno & in
lubrico pedes tuos,& recesserunt à te.
23 * Et omnes uxores tuæ, & filii tui e-
ducentur ad Chaldæos : & non effu-
gies manus eorum, sed in manu regis
Babylonis capieris : & civitatem hanc
24 comburet igni. * Dixit ergo Sedecias
ad Ieremiam : Nullus sciat verba hæc,
25 & non morieris. * Si autem audie-
rint principes quia locutus sum te-
cum, & venerint ad te, & dixerint ti-
bi : Indica nobis quid locutus sis cum
rege, ne celes nos, & non te interficie-
mus : & quid locutus est tecum rex :
26 * Dices ad eos : Prostravi ego preces
meas coram rege, ne me reduci jube-
ret in domum Ionathan, & ibi more-
27 rer. * Venerunt ergo omnes principes
ad Ieremiam, & interrogaverunt eum:
& locutus est eis, juxta omnia ver-
ba, quæ præceperat ei rex, & cessa-
verunt ab eo : nihil enim fuerat au-
ditum. * Mansit vero Ieremias in ve- 28
stibulo carceris, usque ad diem quo
capta est Ierusalem : & factum est ut
caperetur Ierusalem.

CAPUT XXXIX.

Ierusalem à rege Babylonis capta, rex Sedecias fugiens capitur unà cum principibus; cujus filii in conspectu ipsius trucidantur cum nobilibus, ipseque exoculatur, ac vinctus in Babylonem ducitur: subverso autem muro Ierusalem, & palatio aliisque domibus igne succensis, pars vulgi transfertur in Babylonem, & pars Ierosolymis relinquitur, Ieremias vero de carceris vestibulo liber educitur.

ANno nono Sedeciæ regis Iuda, 1
mense decimo, venit Nabucho-
donosor rex Babylonis, & omnis ex-
ercitus ejus ad Ierusalem, & obside-
bant eam.* Vndecimo autem anno Se- 2
deciæ, mense quarto, quinta mensis a-
perta est civitas.* Et ingressi sunt om- 3
nes principes regis Babylonis, & sede-
runt in porta media: Neregel, Sereser,
Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares,
Neregel, Sereser, Rebmag, & omnes
reliqui principes regis Babylonis.
*Cumque vidisset eos Sedecias rex Iu- 4
da, & omnes viri bellatores, fugerunt:
& egressi sunt nocte de civitate per
viam horti regis, & per portam, quæ
erat inter duos muros, & egressi sunt
ad viam deserti. * Persecutus est au- 5
tem eos exercitus Chaldæorum : &
comprehenderunt Sedeciam in campo
solitudinis Ierichontinæ, & captum
adduxerunt ad Nabuchodonosor re-
gem Babylonis in Reblatha, quæ est in
Terra Emath : & locutus est ad eum
judicia. * Et occidit rex Babylonis fi- 6
lios Sedeciæ in Reblatha, in oculis e-
jus : & omnes nobiles Iuda occidit
rex Babylonis. * Oculos quoque Se- 7
deciæ eruit : & vinxit eum compedi-
bus ut duceretur in Babylonem* Do- 8
mum quoque regis, & domum vulgi
succenderunt Chaldæi igni, & murum
Ierusalem subverterunt. * Et reliquias 9
populi, qui remanserant in civitate,
& perfugas, qui transfugerant ad
eum, & superfluos vulgi, qui reman-
serant, transtulit Nabuzardan magister
militum in Babylonem. * Et de plebe 10
pauperum,qui nihil penitus habebant,
dimisit Nabuzardan magister militum
in terra Iuda: & dedit eis vineas & ci-
sternas in die illa. * Præceperat au- 11
tem Nabuchodonosor rex Babylonis
de Ieremia Nabuzardan magistro mili-
tum, dicens : * Tolle illum, & pone 12
super eum oculos tuos, nihilque ei
mali facias : sed, ut voluerit, sic fa-
cias ei. * Misit ergo Nabuzardan prin- 13
ceps militiæ, & Nabusezban, &
Rabsares, & Neregel, & Sereser, &

Rebmag,

Rebmag, & omnes optimates regis Ba-
14 bylonis, * miserunt, & tulerunt Iere-
miam de vestibulo carceris, & tradi-
derunt eum Godoliæ filio Ahicam filii
Saphan, ut intraret in domum, & ha-
15 bitaret in populo. * Ad Ieremiam au-
tem factus fuerat sermo Domini, cum
clausus esset in vestibulo carceris, di-
16 cens: * Vade, & dic Abdemelech Æ-
thiopi, dicens: Hæc dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Ecce ego in-
ducam sermones meos super civitatem
hanc in malum, & non in bonum:
& erunt in conspectu tuo in die illa.
17 * Et liberabo te in die illa, ait Do-
minus: & non traderis in manus vi-
18 rorum, quos tu formidas: * Sed e-
ruens liberabo te, & gladio non ca-
des: sed erit tibi anima tua in salu-
tem, quia in me habuisti fiduciam,
ait Dominus.

CAPUT XL.

Ieremia permittitur liberè habitare ubicumque voluerit; qui unà cum dispersis Iudæis venit ad Godoliam præfectum reliquiis Iudæorum: qui Godolias audire noluit Iohanan monentem ipsum de Ismahel intentante ei mortem.

1 SErmo, qui factus est ad Ieremiam à
Domino, postquam dimissus est à
Nabuzardan magistro militiæ de Ra-
ma, quando tulit eum vinctum cate-
nis in medio omnium, qui migrabant
de Ierusalem & Iuda, & ducebantur
2 in Babylonem. * Tollens ergo prin-
ceps militiæ Ieremiam, dixit ad eum:
Dominus Deus tuus locutus est malum
3 hoc super locum istum, * & adduxit:
& fecit Dominus sicut locutus est,
quia peccastis Domino, & non audi-
stis vocem ejus, & factus est vobis ser-
4 mo hic. * Nunc ergo ecce solvi te ho-
die de catenis, quæ sunt in manibus
tuis: si placet tibi ut venias mecum in
Babylonem, veni; & ponam oculos
meos super te: si autem displicet tibi
venire mecum in Babylonem, reside:
ecce omnis terra in conspectu tuo est:
quod elegeris, & quo placuerit tibi
5 ut vadas, illuc perge. * Et mecum no-
li venire: sed habita apud Godoliam
filium Ahicam filii Saphan, quem
præposuit rex Babylonis civitatibus
Iuda. habita ergo cum eo in medio
populi: vel quocumque placuerit tibi
ut vadas, vade. Dedit quoque ei ma-
gister militiæ cibaria, & munuscula,
6 & dimisit eum. * Venit autem Iere-
mias ad Godoliam filium Ahicam in
Masphath: & habitavit cum eo in me-
dio populi, qui relictus fuerat in ter-
7 ra. * Cumque audissent omnes princi-
pes exercitus, qui dispersi fuerant per
regiones, ipsi & socii eorum, quod præ-
fecisset rex Babylonis Godoliam filium
Ahicam terræ, & quod commendasset
ei viros, & mulieres, & parvulos, & de
pauperibus terræ, qui non fuerant
translati in Babylonem: * Venerunt 8
ad Godoliam in Masphath: & Ismahel
filius Nathaniæ, & Iohanan & Iona
than filii Caree, & Sareas filius Tha-
nehumeth, & filii Ophi, qui erant de
Netophathi, & Iezonias filius Maacha-
thi, ipsi & viri eorum. * Et juravit 9
eis Godolias filius Ahicam filii Sa-
phan, & comitibus eorum, dicens:
Nolite timere servire Chaldæis, habi-
tate in terra, & servite regi Babylo-
nis, & bene erit vobis. * Ecce ego 10
habito in Masphath, ut respondeam
præcepto Chaldæorum, qui mittun-
tur ad nos: vos autem colligite vin-
demiam, & messem, & oleum, & con-
dite in vasis vestris, & manete in urbi-
bus vestris, quas tenetis. * Sed & o- 11
mnes Iudæi, qui erant in Moab & in
filiis Ammon, & in Idumæa, & in u-
niversis regionibus, audito quod de-
disset rex Babylonis reliquias in Iu-
dæa, & quod præposuisset super eos
Godoliam filium Ahicam filii Saphan:
* reversi sunt, inquam, omnes Iudæi 12
de universis locis, ad quæ profuge-
rant, & venerunt in terram Iuda ad
Godoliam in Masphath: & collegé-
runt vinum, & messem multam nimis.
* Iohanan autem filius Caree, & om- 13
nes principes exercitus, qui dispersi
fuerant in regionibus, venerunt ad
Godoliam in Masphath. * Et dixerunt 14
ei: Scito quod Baalis rex filiorum Am-
mon misit Ismahel filium Nathaniæ
percutere animam tuam. Et non cre-
didit eis Godolias filius Ahicam. * Io- 15
hanan autem filius Caree dixit ad Go-
doliam seorsum in Masphath, lo-
quens: Ibo, & percutiam Ismahel fi-
lium Nathaniæ nullo sciente, ne in-
terficiat animam tuam, & dissipentur
omnes Iudæi, qui congregati sunt ad
te, & peribunt reliquiæ Iuda. * Et 16
ait Godolias filius Ahicam ad Ioha-
nan filium Caree: Noli facere verbum
hoc: falsum enim tu loqueris de Is-
mahel.

CAPUT XLI.

Ismahel dolo occidit Godoliam præfectum, cum Iudæis & Chaldæis qui cum eo erant in Masphath; aliosque octoginta interimens, pepercit decem qui se thesauros habere dicebant: ac tandem veritus Iohanan principes bellatorum fugit cum octo viris, liberato populo quem ceperat captivum: omnes autem qui reliqui sunt, statuunt fugere in Aegyptum à facie Chaldæorum.

ET factum est in mense septimo, ve- 1
nit Ismahel filius Nathaniæ, filii E-
lisama de semine regali, & optimates
regis, & decem viri cum eo, ad Godoliã

lium Ahicam in Masphath : & come-
derunt ibi panes simul in Masphath.
* Surrexit autem Ismahel filius Natha-
niæ,& decem viri qui cum eo erant,&
percusserunt Godoliam filium Ahicam
filii Saphan gladio , & interfecerunt
eum , quem præfecerat rex Babylonis
terræ. * Omnes quoque Iudæos , qui
erant cum Godolia in Masphath , &
Chaldæos , qui reperti sunt ibi, & vi-
ros bellatores percussit Ismahel. * Se-
cundo autem die postquam occiderat
Godoliam , nullo adhuc sciente, * ve-
nerunt viri de Sichem,& de Silo,& de
Samaria octoginta viri , rasi barba , &
scissis vestibus, & squallentes : & mu-
nera & thus habebant in manu, ut of-
ferrent in domo Domini.* Egressus er-
go Ismahel filius Nathaniæ in occur-
sum eorum de Masphath , incedens &
plorans ibat : cum autem occurrisset
eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam
filium Ahicam. * Qui cum venissent ad
medium civitatis, interfecit eos Isma-
hel filius Nathaniæ circa medium la-
ci, ipse, & viri qui erant cum eo.* De-
cem autem viri reperti sunt inter eos,
qui dixerunt ad Ismahel : Noli occi-
dere nos : quia habemus thesauros in
agro, frumenti , & hordei , & olei, &
mellis. Et cessavit , & non interfecit
eos cum fratribus suis. * Lacus autem
in quem projecerat Ismahel omnia ca-
davera virorum,quos percussit propter
Godoliam, ipse est,quem fecit rex Asa
propter Baasa regem Israel : ipsum re-
plevit Ismahel filius Nathaniæ occisis.
* Et captivas duxit Ismahel omnes re-
liquias populi,qui erant in Masphath;
filias regis, & universum populum,
qui remanserat in Masphath : quos
commendaverat Nabuzardan princeps
militiæ Godoliæ filio Ahicam. Et ce-
pit eos Ismahel filius Nathaniæ , &
abiit ut transiret ad filios Ammon.*Au-
divit autem Iohanan filius Caree , &
omnes principes bellatorum, qui erant
cum eo, omne malum , quod fecerat
Ismahel filius Nathaniæ.*Et assumptis
universis viris , profecti sunt ut bella-
rent adversum Ismahel filium Natha-
niæ; & invenerunt eum ad aquas mul-
tas , quæ sunt in Gabaon. * Cumque
vidisset omnis populus , qui erat cum
Ismahel, Iohanan filium Caree , & u-
niversos principes bellatorum , qui e-
rant cum eo,lætati sunt. * Et reversus
est omnis populus , quem ceperat Is-
mahel,in Masphath : reversusque abiit
ad Iohanan filium Caree.* Ismahel au-
tem filius Nathaniæ fugit cum octo vi-
ris à facie Iohanan , & abiit ad filios
Ammon. * Tulit ergo Iohanan filius
Caree,& omnes principes bellatorum,
qui erant cum eo , universas reliquias
vulgi , quas reduxerat ab Ismahel filio
Nathaniæ de Masphath , postquam
percussit Godoliam filium Ahicam ;
fortes viros ad prælium , & mulieres,
& pueros , & eunuchos , quos redu-
xerat de Gabaon. * Et abierunt , & 17
sederunt peregrinantes in Chamaam,
quæ est juxta Bethlehem,ut pergerent,
& introirent Ægyptum * à facie Chal- 18
dæorum: timebant enim eos,quia per-
cusserat Ismahel filius Nathaniæ Go-
doliam filium Ahicam , quem præpo-
suerat rex Babylonis in Terra Iuda.

CAPUT XLII.

Missus Ieremias ad orandum ac consu-
lendum Dominum pro reliquiis Iu-
dæorum , respondet ipsos fore salvos si
in Iudæa maneant : si autem in Æ-
gyptum fugiant , dicit eos omnes gla-
dio, fame, & peste morituros.

ET accesserunt omnes principes bel- 1
latorum , & Iohanan filius Caree,
& Iesonias filius Osajæ , & reliquum
vulgus à parvo usque ad magnum :
* Dixeruntque ad Ieremiam prophe- 2
tam : Cadat oratio nostra in conspectu
tuo : & ora pro nobis ad Dominum
Deum tuum , pro universis reliquiis i-
stis ; quia derelicti sumus pauci de
pluribus,sicut oculi tui nos intuentur:
* Et annuntiet nobis Dominus Deus 3
tuus viam, per quam pergamus,& ver-
bum, quod faciamus.* Dixit autem ad 4
eos Ieremias propheta : Audivi : ecce
ego oro ad Dominum Deum vestrum
secundum verba vestra. omne verbum,
quodcumque responderit mihi , indi-
cabo vobis; nec celabo vos quidquam.
* Et illi dixerunt ad Ieremiam : Sit 5
Dominus inter nos testis veritatis &
fidei , si non juxta omne verbum , in
quo miserit te Dominus Deus tuus ad
nos , sic faciemus. * Sive bonum est, 6
sive malum ; voci Domini Dei nostri,
ad quem mittimus te , obediemus : ut
bene sit nobis cum audierimus vocem
Domini Dei nostri. * Cum autem com- 7
pleti essent decem dies , factum est
verbum Domini ad Ieremiam. * Voca- 8
vitque Iohanan filium Caree,& omnes
principes bellatorum , qui erant cum
eo , & universum populum à minimo
usque ad magnum. * Et dixit ad eos: 9
Hæc dicit Dominus Deus Israel , ad
quem misistis me , ut prosternerem
preces vestras in conspectu ejus : * Si 10
quiescentes manseritis in terra hac, æ-
dificabo vos , & non destruam ; plan-
tabo , & non evellam : jam enim pla-
catus sum super malo quod feci vobis.
* Nolite timere à facie regis Babylo- 11
nis , quem vos pavidi formidatis : no-
lite metuere eum,dicit Dominus: quia
vobiscum sum ego , ut salvos vos fa-
ciam , & eruam de manu ejus. * Et 12
dabo vobis misericordias , & misere-
bor vestri , & habitare vos faciam in
terra vestra.*Si autē dixeritis vos: Non 13
habitabimus in terra ista , nec audie-
mus vocem Domini Dei nostri,* dicen- 14
tes:

tes: Nequaquam, sed ad Terram Ægy-
pti pergemus: ubi non videbimus bel-
lum, & clangorem tubæ non audie-
mus, & famem non sustinebimus: &
15 ibi habitabimus. * Propter hoc nunc
audite verbum Domini reliquiæ Iuda:
Hæc dicit Dominus exercituum, Deus
Israel: Si posueritis faciem vestram ut
ingrediamini Ægyptum, & intraveri-
16 tis ut ibi habitetis: *gladius, quem vos
formidatis, ibi comprehendet vos in
Terra Ægypti: & fames, pro qua estis
solliciti, adhærebit vobis in Ægypto,
17 & ibi moriemini. * Omnesque viri, qui
posuerunt faciem suam ut ingredian-
tur Ægyptum, ut habitent ibi, mo-
rientur gladio, & fame, & peste: nul-
lus de eis remanebit, nec effugiet à fa-
cie mali, quod ego afferam super eos.
18 *Quia hæc dicit Dominus exercituum,
Deus Israel: Sicut conflatus est furor
meus, & indignatio mea super habita-
tores Ierusalem: sic conflabitur indi-
gnatio mea super vos, cum ingressi
fueritis Ægyptum, & eritis in jusju-
randum, & in stuporem, & in maledi-
ctum, & in opprobrium: & nequaquam
19 ultra videbitis locum istum: * Verbum
Domini super vos reliquiæ Iuda: Noli-
te intrare Ægyptum: scientes scietis
20 quia obtestatus sum vos hodie, * quia
decepistis animas vestras: vos enim
misistis me ad Dominum Deum no-
strum, dicentes: Ora pro nobis ad Do-
minum Deum nostrum, & juxta omnia
quæcumq; dixerit tibi Dominus Deus
noster, sic annuntia nobis, & faciemus.
21 * Et annuntiavi vobis hodie, & non
audistis vocem Domini Dei vestri, su-
per universis, pro quibus misit me ad
22 vos. * Nunc ergo scientes scietis, quia
gladio, & fame, & peste moriemini in
loco, ad quem voluistis intrare ut ha-
bitaretis ibi.

CAPUT XLIII.

Reliquiæ Iudæorum non audientes Domini præceptum quod referebat Ieremias, proficiscuntur unà cum Ieremia & Baruch in Aegyptum: ubi constitutus Ieremias vaticinatur regem Babylonis vastaturum Terram Aegypti cum idolis suis, eiq; dominaturum.

1 FActum est autem, cum complesset
Ieremias loquens ad populum uni-
versos sermones Domini Dei eorum,
pro quibus miserat eum Dominus Deus
2 eorum ad illos, omnia verba hæc: *di-
xit Azarias filius Osajæ, & Iohanan fi-
lius Caree, & omnes viri superbi, di-
centes ad Ieremiam: Mendacium tu lo-
queris: non misit te Dominus Deus no-
ster, dicens: Ne ingrediamini Ægy-
3 ptum ut habitetis illic. * Sed Baruch
filius Neriæ incitat te adversum nos,
ut tradat nos in manus Chaldæorum,
ut interficiat nos, & traduci faciat in
Babylonem. * Et non audivit Iohanan 4
filius Caree, & omnes principes bella-
torum, & universus populus, vocem
Domini, ut manerent in Terra Iuda.
* Sed tollens Iohanan filius Caree: & 5
universi principes bellatorum, univer-
sos reliquiarum Iuda, qui reversi fue-
rant de cunctis Gentibus, ad quas fu-
erant ante dispersi, ut habitarent in
Terra Iuda; *viros, & mulieres, & par- 6
vulos, & filias regis, & omnem ani-
mam, quam reliquerat Nabuzardan
princeps militiæ cum Godolia filio
Ahicam, filii Saphan, & Ieremiam pro-
phetam, & Baruch filium Neriæ. * Et 7
ingressi sunt Terram Ægypti, quia non
obedierunt voci Domini: & venerunt
usque ad Taphnis. * Et factus est ser- 8
mo Domini ad Ieremiam in Taphnis,
dicens: * Sume lapides grandes in ma- 9
nu tua, & abscondes eos in crypta,
quę est sub muro latericio in porta do-
mus Pharaonis in Taphnis, cernenti-
bus viris Iudæis: *Et dices ad eos: Hęc 10
dicit Dominus exercituum Deus Is-
rael: Ecce ego mittam, & assumam Na-
buchodonosor regem Babylonis ser-
vum meum: & ponam thronum ejus
super lapides istos, quos abscondi, &
statuet solium suum super eos. * Ve- 11
niensque percutiet Terram Ægypti;
quos in mortem, in mortem; & quos
in captivitatem, in captivitatem; &
quos in gladium, in gladium. *Et suc- 12
cendet ignem in delubris deorũ Ægy-
pti, & comburet ea, & captivos ducet
illos: & amicietur Terra Ægypti, sicut
amicitur pastor pallio suo: & egredie-
tur inde in pace. * Et conteret statuas 13
domus Solis, quæ sunt in Terra Ægy-
pti: & delubra deorum Ægypti com-
buret igni.

CAPUT XLIV.

Iudæi in Ægypto reprehensi à Ieremia super idololatria, obstinatè respondent unà cum multitudine mulierum, se permansuros in idololatria inveterata: quos Ieremias prædicit universos gladio & fame consumendos, regemque Aegypti tradendum in manus inimicorum suorum, ac terram Aegypti prorsus vastandam.

VErbum, quod factum est per Iere- 1
miam ad omnes Iudæos, qui ha-
bitabant in terra Ægypti, habitantes
in Magdalo, & in Taphnis, & in Mem-
phis, & in Terra Phatures, dicens:
* Hæc dicit Dominus exercituum Deus 2
Israel: Vos vidistis omne malum istud,
quod adduxi super Ierusalem, & super
omnes urbes Iuda: & ecce desertæ sunt
hodie, & non est in eis habitator:
*Propter malitiam, quam fecerunt ut 3
me ad iracundiam provocarent, &
irent ut sacrificarent, & colerent deos
alienos, quos nesciebant & illi, & vos,

& patres vestri. * Et misi ad vos om-
nes servos meos prophetas, de nocte
consurgens, mittensque & dicens: No-
lite facere verbum abominationis hu-
juscemodi, quam odivi. * Et non au-
dierunt, nec inclinaverunt aurē suam,
ut converterentur à malis suis, & non
sacrificarent diis alienis. *Et conflata
est indignatio mea & furor meus, &
succensa est in civitatibus Iuda, & in
plateis Ierusalem: & versæ sunt in so-
litudinem & vastitatē secundum diem
hanc. * Et nunc hæc dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Quare vos fa-
citis malum grande hoc contra ani-
mas vestras, ut intereat ex vobis vir &
mulier, parvulus & lactens de medio
Iudæ, nec relinquatur vobis quidquam
residuum: * Provocantes me in ope-
ribus manuum vestrarum, sacrificando
diis alienis in Terra Ægypti, in quam
ingressi estis ut habitetis ibi: & dispe-
reatis, & sitis in maledictionem, & in
opprobrium cunctis gentibus terræ?
*Numquid obliti estis mala patrum
vestrorum, & mala regum Iuda, & ma-
la uxorum ejus, & mala vestra, & mala
uxorum vestrarum, quæ fecerunt in
terra Iuda, & in regionibus Ierusalem?
*Non sunt mundati usque ad diem
hanc: & non timuerunt, & non ambu-
laverunt in lege Domini, & in præce-
ptis meis, quæ dedi coram vobis & co-
ram patribus vestris. *Ideo hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel: Ecce
ego ponam faciem meam in vobis in
malum: & disperdam omnem Iudam.
*Et assumam reliquias Iudæ, qui po-
suerunt facies suas ut ingrederentur
Terram Ægypti, & habitarent ibi: &
consumentur omnes in Terra Ægypti:
cadent in gladio & in fame: & consu-
mentur à minimo usque ad maximum,
in gladio & in fame morientur: &
erunt in jusjurandum, & in miracu-
lum, & in maledictionem, & in oppro-
brium. * Et visitabo super habitatores
Terræ Ægypti, sicut visitavi super Ie-
rusalem, in gladio, & fame, & peste.
*Et non erit qui effugiat, & sit residuus
de reliquiis Iudæorum, qui vadunt ut
peregrinentur in Terra Ægypti: & re-
vertantur in Terram Iuda, ad quam ipsi
elevant animas suas ut revertantur, &
habitent ibi: non revertentur nisi qui
fugerint. * Responderunt autem Iere-
miæ omnes viri, scientes quod sacrifi-
carent uxores eorum diis alienis, &
universæ mulieres, quarum stabat mul-
titudo grandis, & omnis populus ha-
bitantium in Terra Ægypti in Phatu-
res, dicentes: * Sermonem, quem lo-
cutus es ad nos in nomine Domini, non
audiemus ex te: * sed facientes facie-
mus omne verbum quod egredietur de
ore nostro, ut sacrificemus reginæ cæ-
li, & libemus ei libamina, sicut feci-
mus nos, & patres nostri, reges no-
stri, & principes nostri, in urbibus Iu-
da, & in plateis Ierusalem: & saturati
sumus panibus, & bene nobis erat,
malumque non vidimus. * Ex eo au-
tem tempore, quo cessavimus sacrifica- 18
re reginæ cæli, & libare ei libamina,
indigemus omnibus, & gladio, & fa-
me consumpti sumus. * Quod si nos
sacrificamus reginæ cæli, & libamus ei 19
libamina: numquid sine viris nostris
fecimus ei placentas, ad colendum
eam, & libandum ei libamina? * Et
dixit Ieremias ad omnem populum, 20
adversum viros, & adversum mulieres,
& adversum universam plebem, qui re-
sponderant ei verbum, dicens: * Num-
quid non sacrificium, quod sacrificastis 21
in civitatibus Iuda, & in plateis Ie-
rusalem, vos & patres vestri, reges ve-
stri, & principes vestri, & populus ter-
ræ, horum recordatus est Dominus, &
ascendit super cor ejus? * Et non po-
terat Dominus ultra portare propter 22
malitiam studiorum vestrorum, & pro-
pter abominationes, quas fecistis: &
facta est terra vestra in desolationem,
& in stuporem, & in maledictum, eo
quod non sit habitator, sicut est dies
hæc. * Propterea quod sacrificaveri-
tis idolis, & peccaveritis Domino, & 23
non audieritis vocem Domini, & in
lege, & in præceptis, & in testimoniis
ejus non ambulaveritis: idcirco eve-
nerunt vobis mala hæc, sicut est dies
hæc. * Dixit autem Ieremias ad om-
nem populum, & ad universas mulie- 24
res: Audite verbum Domini omnis
Iuda, qui estis in Terra Ægypti: *Hęc
inquit Dominus exercituum Deus Is- 25
rael, dicens: Vos, & uxores vestræ, lo-
cuti estis ore vestro, & manibus vestris
implestis, dicentes: Faciamus vota no-
stra, quæ vovimus, ut sacrificemus re-
ginæ cæli, & libemus ei libamina. im-
plestis vota vestra, & opere perpetra-
stis ea. * Ideo audite verbum Domini
omnis Iuda, qui habitatis in Terra 26
Ægypti: Ecce ego juravi in nomine
meo magno, ait Dominus, quia nequa-
quam ultra vocabitur nomen meum ex
ore omnis viri Iudæi, dicentis: Vivit
Dominus Deus in omni Terra Ægypti.
* Ecce ego vigilabo super eos in ma-
lum, & non in bonum: & consumentur 27
omnes viri Iuda, qui sunt in Terra
Ægypti, gladio, & fame, donec peni-
tus consumantur. * Et qui fugerint
gladium, revertentur de Terra Ægy- 28
pti in Terram Iuda viri pauci: & scient
omnes reliquiæ Iuda, ingredientium
Terram Ægypti, ut habitent ibi, cu-
jus sermo compleatur, meus, an illo-
rum. * Et hoc vobis signum, ait Do- 29
minus, quod visitem ego super vos in
loco isto: ut sciatis quia vere comple-
buntur sermones mei contra vos in
malum. * Hæc dixit Dominus: Ecce 30
ego tradam Pharaonem Ephree regem
Ægypti in manu inimicorum ejus, &
in manu quærentium animam illius;

sicut

sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quærentis animam ejus.

CAPVT XLV.

Deus per Ieremiam arguit Baruch, quòd quereretur se dolorem habere & non requiem; cui tamen in cæterorum vastatione pollicetur securitatem.

VErbum, quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch filium Neriæ, cum scripsisset verba hæc in libro ex ore Ieremiæ, anno quarto Ioakim filii Iosiæ regis Iuda, dicens: *Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch. *Dixisti: Væ misero mihi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, & requiem non inveni. *Hæc dicit Dominus: Sic dices ad eum: Ecce quos ædificavi, ego destruo: & quos plantavi, ego evello, & universam terram hanc. *Et tu quæris tibi grandia? noli quærere: quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem, in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

CAPVT XLVI.

Dominus per Ieremiam Pharaoni & Aegypto prænuntiat desolationem, quam inducet Nabuchodonosor; Iudæis autem & filiis Israel consolationem tandem ac liberationem: universis verò gentibus ad quas Deus illos ejecerat, vastationem.

QVod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Gentes, *ad Ægyptum, adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Ægypti, qui erat juxta fluvium Euphraten in Charcamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim filii Iosiæ regis Iuda. *Præparate scutum, & clypeum, & procedite ad bellum. *Iungite equos, & ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. *Quid igitur? vidi ipsos pavidos, & terga vertentes, fortes eorum cæsos: fugerunt conciti, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus. *Non fugiat velox, nec salvari se putet fortis: Ad Aquilonem juxta flumen Euphraten victi sunt, & ruerunt. *Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: & veluti fluviorum, intumescunt gurgites ejus? *Ægyptus, fluminis instar ascendit, & velut flumina movebuntur fluctus ejus, & dicet: Ascendens operiam terram: perdam civitatem, & habitatores ejus. *Ascendite equos, & exultate in curribus, & procedant fortes, Æthiopia & Libyes tenentes scutum, & Lydii
arripientes, & jacientes sagittas. *Dies 10
autem illi Domini Dei exercituum,
dies ultionis, ut sumat vindictam de
inimicis suis: devorabit gladius, &
saturabitur, & inebriabitur sanguine
eorum: victima enim Domini Dei exercituum
in Terra Aquilonis juxta
flumen Euphraten. * Ascende in Ga- 11
laad & tolle resinam, virgo filia Ægypti:
frustra multiplicas medicamina,
sanitas non erit tibi. * Audierunt 12
gentes ignominiam tuam, & ululatus
tuus replevit terram: quia fortis impegit
in fortem, & ambo pariter conciderunt.
* Verbum quod locutus est 13
Dominus ad Ieremiam prophetam, super
eo quod venturus esset Nabuchodonosor
rex Babylonis & percussurus
Terram Ægypti. * Annuntiate Ægy- 14
pto, & auditum facite in Magdalo, &
resonet in Memphis, & in Taphnis,
dicite: Sta, & præpara te: quia devorabit
gladius ea, quæ per circuitum
tuum sunt. * Quare computruit fortis 15
tuus? non stetit: quoniam Dominus
subvertit eum. * Multiplicavit ruen- 16
tes, ceciditque vir ad proximum suum:
& dicent: Surge, & revertamur ad
populum nostrum, & ad terram nativitatis
nostræ, à facie gladii columbæ.
*Vocate nomen Pharaonis regis Ægy- 17
pti, tumultum adduxit tempus. * Vi- 18
vo ego (inquit rex, Dominus exercituum
nomen ejus) quoniam sicut Thabor
in montibus, & sicut Carmelus in
mari, veniet. * Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia Ægypti: quia 19
Memphis in solitudinem erit, & deseretur,
& inhabitabilis erit. * Vitula 20
elegans atque formosa Ægyptus: stimulator
ab Aquilone veniet ei. * Mer-
cenarii quoque ejus, qui versaban- 21
tur in medio ejus, quasi vituli saginati
versi sunt, & fugerunt simul, nec stare
potuerunt: quia dies interfectionis
eorum venit super eos, tempus visitationis
eorum. * Vox ejus quasi æris 22
sonabit: quoniam cum exercitu properabunt,
& cum securibus venient
ei, quasi cædentes ligna. * Succide- 23
runt saltum ejus, ait Dominus, qui
supputari non potest: multiplicati sunt
super locustas, & non est eis numerus.
* Confusa est filia Ægypti, & tradita 24
in manus populi Aquilonis. * Dixit 25
Dominus exercituum Deus Israel: Ecce
ego visitabo super tumultum Alexandriæ,
& super Pharaonem, & super
Ægyptum, & super deos ejus, & super
reges ejus, & super Pharaonem, & su-
per eos, qui confidunt in eo. * Et dabo 26
eos in manus quærentium animam eorum,
& in manus Nabuchodonosor
regis Babylonis, & in manus servorum
ejus: & post hæc habitabitur sicut diebus
pristinis, ait Dominus. * Et tu ne
timeas serve meus Iacob, & ne paveas 27
Israel: quia ecce ego salvum te faciam
de longinquo, & semen tuum de

terra captivitatis tuæ : & revertetur Iacob, & requiescet, & prosperabitur; & non erit qui exterreat eum. * Et tu noli timere serve meus Iacob , ait Dominus: quia tecum ego sum , quia ego consumam cunctas gentes, ad quas ejeci te: te vero non consumam, sed castigabo te in judicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

CAPUT XLVII.

Vastatio prædicitur Palæstinorum, Tyri, Sidonis, Gazæ, & Ascalonis.

QVod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetã contra Palæsthinos , antequam percuteret Pharao Gazam : * Hæc dicit Dominus: Ecce aquæ ascendunt ab Aquilone , & erunt quasi torrens inundans , & operient terram & plenitudinem ejus, urbem & habitatores ejus : clamabunt homines , & ululabunt omnes habitatores terræ, * à strepitu pompæ armorum, & bellatorum ejus, à commotione quadrigarum ejus , & multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis: *pro adventu diei , in quo vastabuntur omnes Philisthiim, & dissipabitur Tyrus, & Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. depopulatus est enim Dominus Palæsthinos , reliquias insulæ Cappadociæ. * Venit calvitium super Gazam : conticuit Ascalon , & reliquiæ vallis earum : usquequò concideris ? *O mucro Domini usquequò non quiesces ? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & sile. *Quomodo quiescet, cum Dominus præceperit ei adversus Ascalonem, & adversus maritimas ejus regiones, ibique condixerit illi ?

CAPUT XLVIII.

Prædicit Dominus vastationem Moab & omnium urbium ejus , sed in novissimis diebus captivitatem ipsorum relaxandam : maledictus dicitur faciens opus Domini fraudulenter , & gladium suum à sanguine prohibens.

AD Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel : Væ super Nabo, quoniam vastata est, & confusa: capta est Cariathaim : confusa est fortis , & tremuit. * Non est ultra exultatio in Moab contra Hesebon: cogitaverunt malum. Venite , & disperdamus eam de gente. ergo silens conticesces, sequeturque te gladius. * Vox clamoris de Oronaim: vastitas, & contritio magna. * Contrita est Moab: annuntiate clamorem parvulis ejus. *Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu : quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contri-
tionis audierunt. *Fugite, salvate ani- 6
mas vestras : & eritis quasi myricæ in
deserto. * Pro eo enim quod habuisti 7
fiduciam in munitionibus tuis , & in
thesauris tuis , tu quoque capieris: &
ibit Chamos in transmigrationem, sa-
cerdotes ejus , & principes ejus simul.
* Et veniet prædo ad omnem urbem, 8
& urbs nulla salvabitur : & peribunt
valles , & dissipabuntur campestria :
quoniam dixit Dominus : * Date flo- 9
rem Moab, quia florens egredietur : &
civitates ejus desertæ erunt , & inha-
bitabiles. *Maledictus, qui facit opus 10
Domini fraudulenter : & maledictus,
qui prohibet gladium suum à sangui-
ne. * Fertilis fuit Moab ab adolescen- 11
tia sua , & requievit in fæcibus suis:
nec transfusus est de vase in vas , & in
transmigrationem non abiit : idcirco
permansit gustus ejus in eo , & odor
ejus non est immutatus. * Propterea 12
ecce dies veniunt , dicit Dominus : &
mittam ei ordinatores , & stratores
laguncularum , & sternent eum, & va-
sa ejus exhaurient , & lagunculas eo-
rum collident. *Et confundetur Moab 13
à Chamos ; sicut confusa est domus Is-
rael à Bethel , in qua habebat fidu-
ciam. * Quomodo dicitis : Fortes su- 14
mus , & viri robusti ad præliandum ?
* Vastata est Moab , & civitates illius 15
succiderunt: & electi juvenes ejus de-
scenderunt in occisionem : ait rex,
Dominus exercituum nomen ejus.
* Prope est interitus Moab ut veniat : 16
& malum ejus velociter accurret ni-
mis. * Consolamini eum omnes , qui 17
estis in circuitu ejus ; & universi , qui
scitis nomen ejus , dicite : Quomodo
confracta est virga fortis, baculus glo-
riosus ? * Descende de gloria , & sede 18
in siti, habitatio filiæ Dibon : quoniam
vastator Moab ascendit ad te , dissipa-
uit munitiones tuas. * In via sta , & 19
prospice habitatio Aroër : interroga
fugientem: & ei qui evasit , dic : Quid
accidit ? * Confusus est Moab , quo- 20
niam victus est : ululate , & clamate,
annuntiate in Arnon , quoniam va-
stata est Moab. * Et judicium venit ad 21
terram campestrem ; super Helon , &
super Iasa, & super Mephaath, * & su- 22
per Dibon , & super Nabo , & super
domum Deblathaim , * & super Ca- 23
riathaim , & super Bethgamul , & su-
per Bethmaon , * & super Carioth, & 24
super Bosra ; & super omnes civitates
terræ Moab, quæ longe, & quæ prope
sunt. * Abscissum est cornu Moab , & 25
brachium ejus contritum est , ait Do-
minus. *Inebriate eum, quoniam con- 26
tra Dominum erectus est : & allidet
manum Moab in vomitu suo, & erit in
derisum etiam ipse. *Fuit enim in de- 27
risum tibi Israel , quasi inter fures re-
peristi eum : propter verba ergo tua
quæ adversum illum locutus es, capti-
vus duceris. * Relinquite civitates, & 28

habitate

habitate in petra, habitatores Moab: & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. * Audivimus superbiam Moab: superbus est valde; sublimitatem ejus, & arrogantiam, & superbiam,& altitudinem cordis ejus. *Ego scio, ait Dominus, jactantiam ejus: & quod non sit juxta eam virtus ejus, nec juxta quod poterat conata sit facere. * Ideo super Moab ejulabo, & ad Moab universam clamabo, ad viros muri fictilis lamentantes. * De planctu Iazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tuæ transierunt mare, usque ad mare Iazer pervenerunt: super messem tuam, & vindemiam tuam, prædo irruit. * Ablata est lætitia & exultatio de Carmelo, & de Terra Moab,& vinum de torcularibus sustuli: nequaquam calcator uvæ solitum celeuma cantabit. * De clamore Hesebon usque Eleale, & Iasa,dederunt vocem suam; à Segor usque ad Oronaim vitula conternante: aquæ quoque Nemrim pessimæ erunt. * Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, & sacrificantem diis ejus. *Propterea cor meum ad Moab quasi tibiæ resonabit: & cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum: quia plus fecit quam potuit, idcirco perierunt. * Omne enim caput calvitium, & omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, & super omne dorsum cilicium. * Super omnia tecta Moab, & in plateis ejus, omnis planctus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus. *Quomodo victa est,& ululaverunt? quomodo dejecit cervicem Moab, & confusus est? Eritque Moab in derisum, & in exemplum omnibus in circuitu suo. *Hæc dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, & extendet alas suas ad Moab. * Capta est Carioth, & munitiones comprehensæ sunt: & erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis. * Et cessabit Moab esse populus: quoniam contra Dominum gloriatus est. * Pavor, & fovea, & laqueus super te ô habitator Moab, dicit Dominus. * Qui fugerit à facie pavoris,cadet in foveam: & qui conscenderit de fovea, capietur laqueo: adducam enim super Moab annum visitationis eorum, ait Dominus. * In umbra Hesebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis egressus est de Hesebon,& flamma de medio Seon,& devorabit partem Moab, & verticem filiorum tumultus. * Væ tibi Moab, periisti popule Chamos: quia comprehensi sunt filii tui,& filiæ tuę in captivitatem. * Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait Dominus. Hucusque judicia Moab.

CAPUT XLIX.

Desolatio Ammon, Idumææ, Damasci, Cedar, regnorumq; Asor & Aelam prænuntiatur; captivitas autem filiorum Ammon ac Aelam tandem solvenda.

AD filios Ammon. Hæc dicit Dominus: Numquid non filii sunt Israel? aut heres non est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom, Gad: & populus ejus in urbibus ejus habitavit? * Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: & auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum prælii, & erit in tumulum dissipata, filięque ejus igni succendentur,& possidebit Israel possessores suos, ait Dominus. *Vlula Hesebon, quoniam vastata est Hai. clamate filiæ Rabbath, accingite vos ciliciis: plangite & circuite per sepes: quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotes ejus & principes ejus simul. * Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua, filia delicata, quæ confidebas in thesauris tuis, & dicebas: Quis veniet ad me? * Ecce ego inducam super te terrorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui sunt in circuitu tuo: & dispergemini singuli à conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes. * Et post hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus. * Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum: Numquid non ultra est sapientia in Theman? Periit consilium à filiis, inutilis facta est sapientia eorum. * Fugite & terga vertite: descendite in voraginem habitatores Dedan: quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus visitationis ejus. * Si vindemiatores venissent super te,non reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent quod sufficeret sibi. * Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita ejus, & celari non poterit: vastatum est semen ejus, & fratres ejus, & vicini ejus,& non erit. *Relinque pupillos tuos: ego faciam eos vivere: & viduæ tuæ in me sperabunt. * Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erat judicium ut biberent calicem, bibentes bibent: & tu quasi innocens relinquêris? non eris innocens, sed bibens bibes. *Quia per memetipsum juravi, dicit Dominus, quod in solitudinem, & in opprobrium, & in desertum, & in maledictionem erit Bosra: & omnes civitates ejus erunt in solitudines sempiternas. * Auditum audivi à Domino, & legatus ad Gentes missus est: Congregamini, & venite contra eum, & consurgamus in prælium: *Ecce enim parvulum dedi te in Gentibus, contemptibilem inter homines. * Arrogantia tua

cepit te, & superbia cordis tui: qui
bitas in cavernis petræ, & appre-
ndere *niteris altitudinem collis.
m exaltaveris quasi aquila nidum
um, inde detraham te, dicit Domi-
is. * Et erit Idumæa deserta: omnis
ii transibit per eam, stupebit, & sibi-
bit super omnes plagas ejus. * Sicut
bversa est Sodoma, & Gomorrha, &
cinæ ejus, ait Dominus: non habita-
t ibi vir, & non incolet eam filius
ominis. * Ecce quasi leo ascendet de
perbia Iordanis ad pulchritudinem
bustam: quia subito currere faciam
m ad illam: & quis erit electus,
uem præponam ei? quis enim similis
ei? & quis sustinebit me? & quis est
te pastor, qui resistat vultui meo?
Propterea audite consilium Domini,
uod iniit de Edom; & cogitationes
jus, quas cogitavit de habitatoribus
heman: Si non dejecerint eos par-
uli gregis, nisi dissipaverint cum eis
abitaculum eorum. * A voce ruinæ
orum commota est terra: clamor in
Mari rubro auditus est vocis ejus.
Ecce quasi aquila ascendet, & avola-
it: & expandet alas suas super Bosran:
erit cor fortium Idumææ in die il-
a, quasi cor mulieris parturientis.
Ad Damascum: Confusa est Emath,
Arphad: quia auditum pessimum
udierunt, turbati sunt in mari: præ
olicitudine quiescere non potuit.
Dissoluta est Damascus, versa est in
ugam, tremor apprehendit eam: an-
gustia & dolores tenuerunt eam quasi
parturientem. * Quomodo dereliquе-
runt civitatem laudabilem, urbem læ-
titiæ! *Ideo cadent juvenes ejus in
plateis ejus: & omnes viri prælii con-
ticescent in die illa, ait Dominus exer-
cituum. *Et succendam ignem in mu-
ro Damasci, & devorabit mœnia Bena-
dab. * Ad Cedar, & ad regna Asor,
quæ percussit Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis. Hæc dicit Dominus: Surgite,
& ascendite ad Cedar, & vastate filios
Orientis. *Tabernacula eorum, & gre-
ges eorum capient: pelles eorum, &
omnia vasa eorum, & camelos eorum
tollent sibi: & vocabunt super eos for-
midinem in circuitu. * Fugite, abite
vehementer, in voraginibus sedete, qui
habitatis Asor, ait Dominus: iniit enim
contra vos Nabuchodonosor rex Baby-
lonis consilium, & cogitavit adversum
vos cogitationes. * Consurgite, &
ascendite ad gentem quietam, & habi-
tantem confidenter, ait Dominus: non
ostia, nec vectes eis: soli habitant.
*Et erunt cameli eorum in direptio-
nem, & multitudo jumentorum in præ-
dam: & dispergam eos in omnem ven-
tum, qui sunt attonsi in comam: & ex
omni confinio eorum adducam interi-
tum super eos, ait Dominus. * Et erit
Asor in habitaculum draconum, deser-
ta usque in æternum: non manebit ibi
vir, nec incolet eam filius hominis.
* Quod factum est verbum Domini ad 34
Ieremiam prophetam adversus Ælam,
in principio regni Sedeciæ regis Iuda,
dicens: * Hæc dicit Dominus exerci- 35
tuum: Ecce ego confringam arcum Æ-
lam, & summam fortitudinem eorum.
* Et inducam super Ælam quattuor 36
ventos à quattuor plagis cæli: & ven-
tilabo eos in omnes ventos istos: & non
erit gens, ad quam non perveniant pro-
fugi Ælam. * Et pavere faciam Ælam 37
coram inimicis suis, & in conspectu
quærentium animam eorum: & addu-
cam super eos malum, iram furoris
mei, dicit Dominus: & mittam post
eos gladium donec consumam eos. *Et 38
ponam solium meum in Ælam, & per-
dam inde reges & principes, ait Do-
minus. * In novissimis autem diebus 39
reverti faciam captivos Ælam, dicit
Dominus.

CAPUT L.

Babylon quæ in captivitate affligit filios Israel, his in terram suam feliciter reductis, penitus vastabitur à regibus Aquilonis.

VErbum, quod locutus est Domi- 1
nus de Babylone, & de terra Chal-
dæorum, in manu Ieremiæ prophetæ.
* Annuntiate in Gentibus, & auditum 2
facite: levate signum, prædicate, &
nolite celare: dicite: Capta est Baby-
lon, confusus est Bel, victus est Mero-
dach, confusa sunt sculptilia ejus, su-
perata sunt idola eorum. * Quoniam 3
ascendit contra eam gens ab Aquilone,
quę ponet terram ejus in solitudinem:
& non erit qui habitet in ea ab homi-
ne usque ad pecus: & moti sunt, &
abierunt. * In diebus illis, & in tem- 4
pore illo, ait Dominus: venient filii
Israel, ipsi & filii Iuda simul: ambulan-
tes & flentes properabunt, & Domi-
num Deum suum quærent. * In Sion 5
interrogabunt viam, huc facies eorum.
Venient, & apponentur ad Dominum
fœdere sempiterno, quod nulla obli-
vione delebitur. * Grex perditus fa- 6
ctus est populus meus: pastores eorum
seduxerunt eos, feceruntque vagari in
montibus: de monte in collem tran-
sierunt, obliti sunt cubilis sui. * Om- 7
nes, qui invenerunt, comederunt eos:
& hostes eorum dixerunt: Non pecca-
vimus: pro eo quod peccaverunt Do-
mino decori justitiæ, & expectationi
patrum eorum Domino. * Recedite de 8
medio Babylonis, & de terra Chal-
dæorum egredimini: & estote quasi
hœdi ante gregem. * Quoniam ecce 9
ego suscito, & adducam in Babylonem
congregationem gentium magnarum
de terra Aquilonis: & præparabuntur
adversus eam, & inde capietur: sagitta
ejus, quasi viri fortis interfectoris, non
revertetur vacua. *Et erit Chaldæa in 10

prædam:

rædam: omnes vastantes eam replebuntur, ait Dominus. * Quoniam exultatis, & magna loquimini: diripientes hereditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, & mugistis sicut tauri. * Confusa est mater vestra nimis, & adæquata pulveri, quæ genuit vos: ecce novissima erit in Gentibus, deserta, invia, & arens. *Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in solitudinem: omnis, qui transibit per Babylonem, stupebit, & sibilabit super universis plagis ejus. *Præparamini contra Babylonem per circuitum omnes qui tenditis arcum; debellate eam, non parcatis jaculis: quia Domino peccavit. * Clamate adversus eam, ubique dedit manum, ceciderunt fundamenta ejus, destructi sunt muri ejus, quoniam ultio Domini est: ultionem accipite de ea; sicut fecit, facite ei. * Disperdite satorem de Babylone, & tenentem falcem in tempore messis: à facie gladii columbæ unusquisque ad populum suum convertetur, & singuli ad terram suam fugient. * Grex dispersus Israel, leones ejecerunt eum: primus comedit eum rex Assur: iste novissimus exossavit eum Nabuchodonosor rex Babylonis. * Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babylonis, & terram ejus, sicut visitavi regem Assur: *& reducam Israel ad habitaculum suum: & pascetur Carmelum & Basan, & in monte Ephraim, & Galaad saturabitur anima ejus. * In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus, quæretur iniquitas Israel, & non erit; & peccatum Iuda, & non invenietur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero. *Super terram Dominantium ascende, & super habitatores ejus visita, dissipa, & interfice quæ post eos sunt, ait Dominus: & fac juxta omnia quæ præcepi tibi. * Vox belli in terra, & contritio magna. *Quomodo confractus est, & contritus malleus universæ terræ? Quomodo versa est in desertum Babylon in Gentibus? * Illaqueavi te, & capta es Babylon, & nesciebas: inventa es & apprehensa: quoniam Dominum provocasti. * Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum, in terra Chaldæorum. * Venite ad eam ab extremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent eam: tollite de via lapides, & redigite in acervos, & interficite eam: nec sit quidquam reliquum. * Dissipate universos fortes ejus, descendant in occisionem: væ eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum. *Vox fugientium, & eorum, qui evaserunt de terra Babylonis, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi ejus. *Annuntiate in Babylonem plurimis, omnibus qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, & nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: juxta omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Dominum erecta est, adversum sanctum Israel. *Idcirco cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri bellatores ejus conticescent in die illa, ait Dominus. *Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ. *Et cadet superbus, & corruet, & non erit qui suscitet eum: & succendam ignem in urbibus ejus, & devorabit omnia in circuitu ejus. *Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israel, & filii Iuda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. *Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen ejus, judicio defendet causam eorum, ut exterreat terram, & commoveat habitatores Babylonis. * Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, & ad habitatores Babylonis, & ad principes, & ad sapientes ejus. * Gladius ad divinos ejus, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui timebunt. *Gladius ad equos ejus, & ad currus ejus, & ad omne vulgus, quod est in medio ejus: & erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros ejus, qui diripientur. * Siccitas super aquas ejus erit, & arescent: quia terra sculptilium est, & in portentis gloriantur. * Propterea habitabunt dracones cum faunis ficariis: & habitabunt in ea struthiones: & non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec extruetur usq; ad generationem & generationem. *Sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorrham, & vicinas ejus, ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis. *Ecce populus venit ab Aquilone, & gens magna, & reges multi consurgent à finibus terræ. *Arcum & scutum apprehendent: crudeles sunt & immisericordes: vox eorum quasi mare sonabit: & super equos ascendent, sicut vir paratus ad prælium contra te filia Babylon. * Audivit rex Babylonis famam eorum, & dissolutæ sunt manus ejus: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem. * Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem præponam ei? quis est enim similis mei? & quis sustinebit me? & quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? * Propterea audite consiliũ Domini, quod mente concepit adversum Babylonem; & cogitationes ejus, quas cogitavit super terram Chaldæorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. *A voce captivitatis Babylonis commota est terra, & clamor inter gentes auditus est.

CAPUT LI.

Mala à regibus Medorum Babyloni imminentia prædicuntur.

HÆc dicit Dominus: Ecce egó suscitabo superBabylonem & super habitatores ejus, qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem. * Et mittam in Babylonem ventilatores, & ventilabunt eam & demolientur terram ejus: quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis ejus. * Non tendat qui tendit arcum suum, & non ascendat loricatus, nolite parcere juvenibus ejus, interficite omnem militiam ejus. *Et cadent interfecti in terra Chaldæorum, & vulnerati in regionibus ejus. *Quoniam non fuit viduatus Israel & Iuda à Deo suo Domino exercituum: terra autem eorum repleta est delicto à sancto Israel. * Fugite de medio Babylonis, & salvet unusquisque animam suam: nolite tacere super iniquitatem ejus: quoniam tempus ultionis est à Domino, vicissitudinem ipse retribuet ei. * Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram: de vino ejus biberunt Gentes, & ideo commotæ sunt. *Subito cecidit Babylon, & contrita est: ululate super eam, tollite resinam ad dolorem ejus, si forte sanetur. * Curavimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eamus unusquisque in terram suam: quoniam pervenit usque ad cælos judicium ejus, & elevatum est usque ad nubes. *Protulit Dominus justitias nostras: venite, & narremus in Sion opus Domini Dei nostri. *Acuite sagittas, implete pharetras: suscitavit Dominus spiritum regum Medorum: & contra Babylonem mens ejus est ut perdat eam, quoniam ultio Domini est, ultio templi sui. *Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam: levate custodes, præparate insidias: quia cogitavit Dominus, & fecit quæcumque locutus est contra habitatores Babylonis. * Quæ habitas super aquas multas, locuples in thesauris, venit finis tuus pedalis præcisionis tuæ. *Iuravit Dominus exercituum per animam suam: Quoniam replebo te hominibus quasi brucho, & super te celeuma cantabitur. *Qui fecit terram in fortitudine sua, præparavit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos. * Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cælo: qui levat nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam fecit: & produxit ventum de thesauris suis. * Stultus factus est omnis homo à scientia: confusus est omnis conflator in sculptili. quia mendax est conflatio eorum, nec est spiritus in eis. *Vana sunt opera, & risu digna, in tempore visitationis suæ peribunt. * Non
sicut hæc, pars Iacob: quia qui fecit
omnia ipse est, & Israel sceptrum he-
reditatis ejus: Dominus exercituum
nomen ejus. * Collidis tu mihi vasa 20
belli, & ego collidam in te Gentes, &
disperdam in te regna: * & collidam 21
in te equum, & equitem ejus: & colli-
dam in te currum, & ascensorem ejus:
*& collidam in te virum, & mulierem: 22
& collidam in te senem & puerum: &
collidam in te juvenem & virginem:
* & collidam in te pastorem & gregem 23
ejus: & collidam in te agricolam &
jugales ejus: & collidam in te duces
& magistratus. * Et reddam Babyloni, 24
& cunctis habitatoribus Chaldææ,
omne malum suum, quod fecerunt in
Sion, in oculis vestris, ait Dominus.
*Ecce ego ad te mons pestifer, ait Do- 25
minus, qui corrumpis universam ter-
ram: & extendam manum meam super
te, & evolvam te de petris, & dabo te
in montem combustionis. * Et non 26
tollent de te lapidem in angulum, &
lapidem in fundamenta, sed perditus
in æternum eris, ait Dominus. *Leva- 27
te signum in terra: clangite buccina in
Gentibus, sanctificate super eam Gen-
tes: annuntiate contra illam regibus
Ararat, Menni, & Ascenez: numerate
contra eam Taphsar, adducite equum
quasi bruchum aculeatum. * Sanctifi- 28
cate contra eam Gentes, reges Mediæ,
duces ejus, & universos magistratus
ejus, cunctamque terram potestatis
ejus. * Et commovebitur terra, & con- 29
turbabitur: quia evigilabit contra Ba-
bylonem cogitatio Domini, ut ponat
terram Babylonis desertam & inhabi-
tabilem. * Cessaverunt fortes Babylo- 30
nis à prælio; habitaverunt in præsi-
diis: devoratum est robur eorum, &
facti sunt quasi mulieres: incensa sunt
tabernacula ejus, contriti sunt vectes
ejus. * Currens obviam currenti ve- 31
niet: & nuntius obvius nuntianti: ut
annuntiet regi Babylonis, quia capta
est civitas ejus à summo usque ad sum-
mum: * & vada præoccupata sunt, & 32
paludes incensæ sunt igni: & viri bel-
latores conturbati sunt. *Quia hæc di- 33
cit Dominus exercituum, Deus Israel:
Filia Babylonis quasi area, tempus tri-
turæ ejus: adhuc modicum, & veniet
tempus messionis ejus. *Comedit me, 34
devoravit me Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis: reddidit me quasi vas inane,
absorbuit me quasi draco, replevit ven-
trem suum teneritudine mea, & ejecit
me. * Iniquitas adversum me, & caro 35
mea super Babylonem, dicit habitatio
Sion: & sanguis meus super habitato-
res Chaldææ, dicit Ierusalem. *Pro- 36
pterea hæc dicit Dominus: Ecce ego
judicabo causam tuam, & ulciscar ul-
tionem tuam, & desertum faciam mare
ejus, & siccabo venam ejus. * Et erit 37
Babylon in tumulos, habitatio draco-
num, stupor, & sibilus, eo quod non sit

habitator. * Simul ut leones rugient, excutient comas veluti catuli leonum. *In calore eorum ponam potus eorum, & inebriabo eos, ut sopiantur, & dormiant somnum sempiternum, & non consurgant, dicit Dominus. * Deducam eos quasi agnos ad victimam, & quasi arietes cum hœdis. * Quomodo capta est Sesach, & comprehensa est inclyta universæ terræ? quomodo facta est in stuporem Babylon inter gentes? * Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum ejus operta est. * Factæ sunt civitates ejus in stuporem, terra inhabitabilis & deserta, terra in qua nullus habitet, nec transeat per eã filius hominis. * Et visitabo super Bel in Babylone, & ejiciam quod absorbuerat de ore ejus, & non confluent ad eum ultra Gentes, siquidem & murus Babylonis corruet. * Egredimini de medio ejus populus meus: ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini. * Et ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra: & veniet in anno auditio, & post hunc annum auditio; & iniquitas in terra, & dominator super dominatorem. * Propterea ecce dies veniunt, & visitabo super sculptilia Babylonis: & omnis terra ejus confundetur, & universi interfecti ejus cadent in medio ejus. * Et laudabunt super Babylonem cęli & terra, & omnia quæ in eis sunt: quia ab Aquilone venient ei prædones, ait Dominus. * Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone cadent occisi in universa terra. * Qui fugistis gladium, venite, nolite stare: recordamini procul Domini, & Ierusalem ascendat super cor vestrum. * Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini. * Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus: & visitabo super sculptilia ejus, & in omni terra ejus mugiet vulneratus. * Si ascenderit Babylon in cælum, & firmaverit in excelso robur suum: à me venient vastatores ejus, ait Dominus. * Vox clamoris de Babylone, & contritio magna de Terra Chaldæorum: * quoniam vastavit Dominus Babylonem, & perdidit ex ea vocem magnã, & sonabunt fluctus eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum: *Quia venit super eam, id est, super Babylonem prædo, & apprehensi sunt fortes ejus, & emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor Dominus reddens retribuet. * Et inebriabo principes ejus, & sapientes ejus, & duces ejus & magistratus ejus, & fortes ejus: & dormient somnum sempiternum, & non expergiscentur, ait rex, Dominus exercituum nomen ejus. * Hæc dicit Dominus exercituum: Murus Babylonis ille latissimus suffossione suffodietur, & portæ ejus excelsæ igni comburentur, & labores populorum ad nihilum, & gentium in ignem erunt, & disperibunt. * Verbum, quod præcepit Ieremias propheta, Sarajæ filio Neriæ filii Maasiæ, cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni ejus: Sarajas autem erat princeps prophetiæ. * Et scripsit Ieremias omne malum, quod venturum erat super Babylonem, in libro uno: omnia verba hæc, quæ scripta sunt contra Babylonem. * Et dixit Ieremias ad Saraiam: Cum veneris in Babylonem, & videris, & legeris omnia verba hæc, * dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, & ut sit perpetua solitudo. * Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem, & projicies illum in medium Euphraten: * & dices: Sic submergetur Babylon, & non consurget à facie afflictionis, quam ego adduco super eam, & dissolvetur. Hucusque verba Ieremiæ.

CAPUT LII.

Præcedentium repetitio, nempe quòd Ierusalem à Nabuchodonosor obsessa post biennium capitur: & Sedecias rex Iuda fugiens reducitur: filiisque ejus coram ipso trucidatis unà cum principibus Iudæ, exoculatus ac vinctus ducitur in Babylonem: & incenso templo & palatio ceterisque domibus, transferuntur omnes in Babylonem præter paucos vinitores & agricolas: similiter & vasa templi, inter quæ describuntur duæ æreæ columnæ: & numerus Iudæorum in Babylonem diversis temporibus translatorum, ubi rex Ioachin post 37. annos de carcere eductus exaltatur.

FIlius viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cœpisset: & undecim annis regnavit in Ierusalem, & nomen matris ejus Amital, filia Ieremiæ de Lobna. * Et fecit malum in oculis Domini, juxta omnia quæ fecerat Ioakim. * Quoniam furor Domini erat in Ierusalem & in Iuda, usquequo projiceret eos à facie sua: & recessit Sedecias à rege Babylonis. * Factum est autem in anno nono regni ejus, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus, adversus Ierusalem, & obsederunt eam, & ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu. * Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciæ. * Mense autem quarto, nona mensis, obtinuit fames civitatem: & non erant alimenta populo ter-

ræ. * Et dirupta est civitas, & omnes viri bellatores ejus fugerunt, exieruntque de civitate nocte, per viam portæ, quæ est inter duos muros, & ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gyro) & abierunt per viam, quæ ducit in eremum. *Persecutus est autem Chaldæorum exercitus regem: & apprehenderunt Sedeciam in deserto, quod est juxta Iericho: & omnis comitatus ejus diffugit ab eo. *Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: & locutus est ad eum judicia. * Et jugulavit rex Babylonis filios Sedeciæ in oculis ejus: sed & omnes principes Iuda occidit in Reblatha. * Et oculos Sedeciæ eruit, & vinxit eum compedibus, & adduxit eum rex Babylonis in Babylonem, & posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis ejus. * In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonusdecimus Nabuchodonosor regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps militiæ, qui stabat coram rege Babylonis in Ierusalem. * Et incendit domum Domini, & domum regis, & omnes domos Ierusalem, & omnem domum magnam igni combussit. * Et totum murum Ierusalem per circuitum destruxit, cunctus exercitus Chaldæorum, qui erat cum magistro militiæ. *De pauperibus autem populi, & de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, & de perfugis, qui transfugerant ad regem Babylonis, & ceteros de multitudine trāstulit Nabuzardan princeps militiæ. *De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps militiæ vinitores, & agricolas. * Columnas quoque æreas, quæ erant in domo Domini, & bases, & mare æneum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Babylonem. * Et lebetes, & creagras, & psalteria, & phialas, & mortariola, & omnia vasa ærea, quæ in ministerio fuerant, tulerunt: * & hydrias, & thymiamateria, & urceos, & pelves, & candelabra, & mortaria, & cyathos: quotquot aurea, aurea; & quotquot argentea, argentea, tulit magister militiæ: * & columnas duas, & mare unum, & vitulos duodecim æreos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomō in domo Domini: non erat pondus æris omnium horum vasorum. * De columnis autem, decem & octo cubiti altitudinis erant in columna una, & funiculus duodecim cubitorum circuibat eam: porro grossitudo ejus quattuor digitorum, & intrinsecus cava erat. * Et capitella super utramq; ærea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum: & retiacula, & malogranata super coronā in circuitu, omnia ærea. Similiter columnæ secundæ, & malogranata. * Et
fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia: & omnia malogranata centum, retiaculis circumdabantur. * Et 24
tulit magister militiæ Sarajam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres custodes vestibuli. * Et de civitate tulit eunuchum 25
unum, qui erat præpositus super viros bellatores: & septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate: & scribam principem militum, qui probabat tyrones: & sexaginta viros de populo terræ, qui inventi
sunt in medio civitatis. * Tulit autem 26
eos Nabuzardan magister militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis in Re-
blatha. * Et percussit eos rex Babylo- 27
nis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Iuda de
terra sua. *Iste est populus, quem tran- 25
stulit Nabuchodonosor: In anno septimo, Iudæos tria millia & viginti tres:
* In anno octavodecimo Nabuchodo- 29
nosor, de Ierusalem animas octingen-
tas triginta duas: * In anno vigesimo- 30
tertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiæ animas Iudæorum septingentas quadraginta quinque. omnes ergo animæ, quattuor
millia sexcentæ. * Et factum est in 31
trigesimoseptimo anno transmigrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo mense, vigesimaquinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachin regis Iuda, &
eduxit eum de domo carceris. * Et lo- 32
cutus est cum eo bona, & posuit thronum ejus super thronos regum, qui
erant post se in Babylone. * Et muta- 33
vit vestimenta carceris ejus, & comedebat panem coram eo semper cunctis
diebus vitæ suæ. * & cibaria ejus, ci- 34
baria perpetua dabantur ei à rege Babylonis, statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ, cunctis diebus vitæ ejus.

THRENI,

id est,

LAMENTATIONES IEREMIÆ PROPHETÆ.

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, & Ierusalem deserta est, sedit Ieremias propheta flens, & planxit lamentatione hac in Ierusalem, & amaro animo suspirans, & ejulans dixit:

CAPVT I.

ALEPH.

1 QVomodo sedet sola civitas plena populo: facta est quasi vidua domina Gentium: princeps provinciarum facta est sub tributo.

BETH.

2 * Plorans ploravit in nocte, & lacrymæ ejus in maxillis ejus: non est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus: omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.

GHIMEL.

3 * Migravit Iudas propter afflictionem, & multitudinem servitutis: habitavit inter gentes, nec invenit requiem: omnes persecutores ejus apprehenderunt eam inter angustias.

DALETH.

4 * Viæ Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad sollemnitatem: omnes portæ ejus destructæ: sacerdotes ejus gementes: virgines ejus squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine.

HE.

5 * Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus locupletati sunt: quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus: parvuli ejus ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis.

VAV.

6 * Et egressus est à filia Sion omnis decor ejus: facti sunt principes ejus velut arietes non invenientes pascua: & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis.

ZAIN.

7 * Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suæ, & prævaricationis omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat à diebus antiquis, cùm caderet populus ejus in manu hostili, & non esset auxiliator: viderunt eam hostes, & deriserunt sabbata ejus.

HETH.

8 * Peccatum peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est: omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam, quia viderunt ignominiam ejus: ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

THETH.

9 *Sordes ejus in pedibus ejus, nec recordata est finis sui: deposita est vehementer, non habens consolatorem: vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

IOD.

10 * Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus: quia vidit Gētes ingressas sanctuariū suum, de quibus pręceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.

CAPH.

11 * Omnis populus ejus gemens, & quærens panē: dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandam animam. vide Domine & considera, quoniam facta sum vilis.

LAMED.

* O vos omnes, qui transitis per viā, 12
attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemiavit me ut locutus est Dominus in die iræ furoris sui.

MEM.

* De excelso misit ignem in ossibus 13
meis, & erudivit me: expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum: posuit me desolatam, tota die mœrore confectam.

NVN.

* Vigilavit jugum iniquitatum mea- 14
rum: in manu ejus convolutæ sunt, & impositæ collo meo: infirmata est virtus mea: dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

SAMECH.

* Abstulit omnes mag nificos meos 15
Dominus de medio mei: vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos: torcular calcavit Dominus virgini filiæ Iuda.

AIN.

* Idcirco ego plorans, & oculus 16
meus deducens aquas: quia longe factus est à me consolator, convertens animam meam: facti sunt filii mei perditi, quoniam invaluit inimicus.

PHE.

* Expandit Sion manus suas, non est 17
qui consoletur eam: mandavit Dominus adversum Iacob in circuitu ejus hostes ejus: facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos.

SADE.

* Iustus est Dominus, quia os ejus 18
ad iracundiam provocavi. audite obsecro universi populi, & videte dolorem meum: virgines meæ, & juvenes mei abierunt in captivitatem.

COPH.

* Vocavi amicos meos, & ipsi dece- 19
perunt me: sacerdotes mei, & senes mei in urbe consumpti sunt: quia quæsierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam.

RES.

* Vide Domine quoniam tribulor, 20
conturbatus est venter meus: subversum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum, foris interficit gladius, & domi mors similis est.

SIN.

* Audierunt quia ingemisco ego, & 21
non est qui consoletur me: omnes inimici mei audierunt malum meum, lætati sunt, quoniam tu fecisti: adduxisti diem consolationis, & fient similes mei.

THAV,

* Ingrediatur omne malum eorum coram te: & vindemia eos, sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas: multi enim gemitus mei, & cor meum mœrens.

CAPUT II.

ALEPH.

Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion: projecit de cælo in terram inclytam Israel, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.

BETH.

* Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Iacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, & dejecit in terram: polluit regnum, & principes ejus.

GHIMEL.

* Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel: avertit retrorsum dexteram suam à facie inimici: & succendit in Iacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.

DALETH.

* Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis: & occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion, effudit quasi ignem indignationem suam.

HE.

* Factus est Dominus velut inimicus: præcipitavit Israel, præcipitavit omnia mœnia ejus: dissipavit munitiones ejus, & replevit in filia Iuda humiliatum & humiliatam.

VAV.

* Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum: oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, & sabbatum; & in opprobrium, & in indignationem furoris sui, regem, & sacerdotem.

ZAIN.

* Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ; tradidit in manu inimici muros turrium ejus: vocem dederunt in domo Domini, sicut in die sollemni.

HETH.

* Cogitavit Dominus dissipare murum filiæ Sion: tetendit funiculum suum, & non avertit manum suam à perditione: luxitque antemurale, & murus pariter dissipatus est.

THETH.

* Defixæ sunt in terra portæ ejus: perdidit, & contrivit vectes ejus; regem ejus & principes ejus in Gentibus: non est lex, & prophetæ ejus non invenerunt visionem à Domino.

IOD.

* Sederunt in terra, conticuerunt senes filiæ Sion: consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis, abjecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

CAPH.

* Defecerunt præ lacrymis oculi 11
mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra jecur meum super contritione filiæ populi mei, cum deficeret parvulus, & lactens in plateis oppidi.

LAMED.

* Matribus suis dixerunt: Vbi est 12
triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis: cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

MEM.

* Cui comparabo te? vel cui assimi- 13
labo te, filia Ierusalem? cui exæquabo te, & consolabor te, virgo filia Sion, magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?

NVN.

* Prophetæ tui viderunt tibi falsa, 14
& stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent: viderunt autem tibi assumptiones falsas, & ejectiones.

SAMECH.

* Plauserunt super te manibus om- 15
nes transeuntes per viam: sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam Ierusalem: Hæccine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?

PHE.

* Aperuerunt super te os suum om- 16
nes inimici tui: sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt: Devorabimus: en ista est dies, quam expectabamus: invenimus, vidimus.

AIN.

* Fecit Dominus quæ cogitavit, com- 17
plevit sermonem suum, quem præceperat à diebus antiquis: destruxit, & non pepercit, & lætificavit super te inimicum, & exaltavit cornu hostium tuorum.

SADE.

* Clamavit cor eorum ad Dominum 18
super muros filiæ Sion: Deduc quasi torrentem lacrymas, per diem & noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.

COPH,

* Consurge, lauda in nocte, in prin- 19
cipio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

RES.

* Vide Domine, & considera quem 20
vindemiaveris ita: ergone comedent mulieres fructum suum, parvulos ad mensuram palmæ? si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, & propheta?

SIN.

21 * Iacuerunt in terra foris puer, & senex: virgines meæ, & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.

THAV.

22 * Vocasti quasi ad diem sollemnem, qui terrerent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret, & relinqueretur: quos educavi, & enutrivi, inimicus meus consumpsit eos.

CAPVT III.

ALEPH.

1 Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus.

ALEPH.

2 * Me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem.

ALEPH.

3 * Tantum in me vertit, & convertit manum suam tota die.

BETH.

4 * Vetustam fecit pellem meam, & carnem meam, contrivit ossa mea.

BETH.

5 * Ædificavit in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.

BETH.

6 * In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.

GHIMEL.

7 * Circumædificavit adversum me, ut non egrediar: aggravavit compedem meum.

GHIMEL.

8 * Sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.

GHIMEL.

9 *Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.

DALETH.

10 * Vrsus insidians factus est mihi, leo in absconditis.

DALETH.

11 * Semitas meas subvertit, & confregit me: posuit me desolatam.

DALETH.

12 * Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.

HE.

13 * Misit in renibus meis filias pharetræ suæ.

HE.

14 * Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.

HE.

15 * Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio.

VAV.

16 * Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.

VAV.

17 * Et repulsa est à pace anima mea, oblitus sum bonorum.

VAV.

* Et dixi: Periit finis meus, & spes mea à Domino.

ZAIN.

* Recordare paupertatis, & transgressionis meæ, & absinthii, & fellis.

ZAIN.

* Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

ZAIN.

* Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

HETH.

* Misericordiæ Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus.

HETH.

* Novi diluculo, multa est fides tua.

HETH.

* Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

THETH.

* Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

THETH.

* Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

THETH.

* Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.

IOD.

* Sedebit solitarius, & tacebit: quia levavit super se.

IOD.

* Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

IOD.

* Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.

CAPH.

* Quia non repellet in sempiternum Dominus.

CAPH.

* Quia si abjecit, & miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum.

CAPH.

* Non enim humiliavit ex corde suo, & abjecit filios hominum.

LAMED.

* Vt contereret sub pedibus suis omnes vinctos terræ.

LAMED.

* Vt declinaret judicium viri in conspectu vultus Altissimi.

LAMED.

* Vt perverteret hominem in judicio suo: Dominus ignoravit.

MEM.

* Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non jubente?

MEM.

* Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona?

MEM.

* Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

NVN.

NVN.

* Scrutemur vias nostras, & quæramus, & revertamur ad Dominum.

NVN.

* Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos.

NVN.

* Nos inique egimus, & ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

SAMECH.

* Operuisti in furore, & percussisti nos: occidisti, nec pepercisti.

SAMECH.

* Opposuisti nubem tibi: ne transeat oratio.

SAMECH.

* Eradicationem, & abjectionem posuisti me in medio populorum.

PHE.

* Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

PHE.

* Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio.

PHE.

* Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiæ populi mei.

AIN.

* Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies.

AIN.

* Donec respiceret & videret Dominus de cælis.

AIN.

* Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ.

SADE.

* Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.

SADE.

* Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.

SADE.

* Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi: Perii.

COPH.

* Invocavi nomen tuum Domine de lacu novissimo.

COPH.

* Vocem meam audisti: ne avertas aurem tuam à singultu meo, & clamoribus.

COPH.

* Appropinquasti in die, quando invocavi te: dixisti: Ne timeas.

RES.

* Iudicasti Domine causam animæ meæ, redemptor vitæ meæ.

RES.

* Vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me: judica judicium meum.

RES.

* Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.

SIN.

* Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adver- 61
sum me.

SIN.

* Labia insurgentium mihi, & me- 62
ditationes eorum adversum me tota die.

SIN.

* Sessionem eorum, & resurrectio- 63
nem eorum vide; ego sum psalmus eorum.

THAV.

* Reddes eis vicem Domine juxta o- 64
pera manuum suarum.

THAV.

* Dabis eis scutum cordis laborem 65
tuum.

THAV.

* Persequêris in furore, & conteres 66
eos sub cælis Domine.

CAPVT IV.

ALEPH.

Qvomodo obscuratum est aurum, 1
mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

BETH.

* Filii Sion inclyti, & amicti auro 2
primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

GHIMEL.

* Sed & lamiæ nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos: filia po- 3
puli mei crudelis, quasi struthio in deserto.

DALETH.

* Adhæsit lingua lactentis ad pala- 4
tum ejus in siti: parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

HE.

* Qui vescebantur voluptuosè, in- 5
terierunt in viis: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.

VAV.

* Et major effecta est iniquitas filiæ 6
populi mei peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento, & non ceperunt in ea manus.

ZAIN.

* Candidiores Nazaræi ejus nive, 7
nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.

HETH.

* Denigrata est super carbones facies 8
eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est quasi lignum.

THETH.

* Melius fuit occisis gladio, quàm 9
interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti à sterilitate terræ.

IOD.

* Manus mulierum misericordium 10
coxerunt filios suos: facti sunt cibus earum in contritione filiæ populi mei.

CAPH.

11 *Complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ: & succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.

LAMED.

12 * Non crediderunt reges terræ, & universi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis & inimicus per portas Ierusalem.

MEM.

13 * Propter peccata prophetarum ejus, & iniquitates sacerdotum ejus, qui effuderunt in medio ejus sanguinem justorum.

NVN.

14 * Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine: cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.

SAMECH.

15 * Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite, abite, nolite tangere: jurgati quippe sunt, & commoti dixerunt inter Gentes: Non addet ultrà ut habitet in eis.

PHE.

16 * Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos: facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserti sunt.

AIN.

17 * Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus attenti ad gentem, quæ salvare non poterat.

SADE.

18 * Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum, appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

COPH.

19 * Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

RES.

20 * Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus: in umbra tua vivemus in Gentibus.

SIN.

21 * Gaude, & lætare filia Edom, quæ habitas in Terra Hus: ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, atque nudaberis.

THAV.

22 * Completa est iniquitas tua filia Sion, non addet ultra ut transmigret te: visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORATIO IEREMIÆ PROPHETÆ.

CAPUT V.

Recordare Domine quid acciderit 1
nobis: intuere, & respice opprobrium nostrum. * Hereditas nostra ver- 2
sa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos. * Pupilli facti sumus absque 3
patre, matres nostræ quasi viduæ. *A- 4
quam nostram pecunia bibimus: ligna
nostra pretio comparavimus. * Cer- 5
vicibus nostris minabamur, lassis non
dabatur requies. * Ægypto dedimus 6
manum, & Assyriis ut saturaremur pane. * Patres nostri peccaverunt, & non 7
sunt: & nos iniquitates eorum portavimus. * Servi dominati sunt nostri: 8
non fuit qui redimeret de manu eorum. * In animabus nostris afferebamus 9
panem nobis, à facie gladii in deserto. * Pellis nostra, quasi clibanus 10
exusta est à facie tempestatum famis.
* Mulieres in Sion humiliaverunt, & 11
virgines in civitatibus Iuda. * Prin- 12
cipes manu suspensi sunt: facies senum
non erubuerunt. * Adolescentibus im- 13
pudice abusi sunt: & pueri in ligno
corruerunt. *Senes defecerunt de por- 14
tis, juvenes de choro psallentiũ. * De- 15
fecit gaudium cordis nostri: versus est
in luctum chorus noster. * Cecidit co- 16
rona capitis nostri: væ nobis, quia
peccavimus. * Propterea moestum fa- 17
ctum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri. * Propter mon- 18
tem Sion, quia disperiit, vulpes ambulaverunt in eo. * Tu autem Do- 19
mine in æternum permanebis, solium tuum in generationem & generationem. * Quare in perpetuum ob- 20
liviscêris nostri? derelinques nos
in longitudine dierum? * Conver- 21
te nos Domine ad te, & convertemur: innova dies nostros, sicut à
principio. * Sed projiciens repuli- 22
sti nos, iratus es contra nos vehementer.

PROPHETIA

BARUCH.

CAPUT I.

Iudæi à Babylone mittunt ad eos qui erant in Ierusalem librum Baruch, unà cum collectis pecuniis, ut oblatis holocaustis orent pro ipsis, & pro Nabuchodonosor, filioque ejus Balthassar, ac confitentur peccata sua.

1 ET hæc verba libri, quæ scripsit
Baruch filius Neriæ, filii Maa-
siæ, filii Sedeciæ, filii Sedei, filii
2 Helciæ, in Babylonia, * in anno
quinto, in septimo die mensis, in tem-
pore quo ceperunt Chaldæi Ierusa-
3 lem, & succenderunt eam igni. * Et
legit Baruch verba libri hujus ad aures
Iechoniæ filii Ioakim regis Iuda, & ad
aures universi populi venientis ad li-
4 brum, * & ad aures potentium filio-
rum regum, & ad aures presbytero-
rum, & ad aures populi, à minimo us-
que ad maximum eorum omnium ha-
bitantium in Babylonia, ad flumen
5 Sodi. * Qui audientes plorabant, &
jejunabant, & orabant in conspectu
6 Domini. * Et collegerunt pecuniam
secundum quod potuit uniuscujusque
7 manus, * & miserunt in Ierusalem ad
Ioakim filium Helciæ filii Salom Sa-
cerdotem, & ad Sacerdotes, & ad om-
nem populum, qui inventi sunt cum
8 eo in Ierusalem: * cum acciperet vasa
templi Domini, quæ ablata fuerant de
templo, revocare in Terram Iuda de-
cima die mensis Sivan, vasa argentea,
quæ fecit Sedecias filius Iosiæ rex Iu-
9 da, * posteaquam cepisset Nabuchodo-
nosor rex Babylonis Iechoniam, &
principes, & cunctos potentes & po-
pulum terræ, ab Ierusalem, & duxit
10 eos vinctos in Babylonem. * Et dixe-
runt: Ecce misimus ad vos pecunias,
de quibus emite holocautomata, &
thus, & facite manna, & offerte pro
peccato ad aram Domini Dei nostri:
11 * & orate pro vita Nabuchodonosor
regis Babylonis, & pro vita Baltassar
filii ejus, ut sint dies eorum sicut dies
12 cæli super terram: * & ut det Domi-
nus virtutem nobis, & illuminet ocu-
los nostros, ut vivamus sub umbra
Nabuchodonosor regis Babylonis, &
sub umbra Baltassar filii ejus, & ser-
viamus eis multis diebus, & invenia-
13 mus gratiam in conspectu eorum. * Et
pro nobisipsis orate ad Dominum Deũ
nostrum: quia peccavimus Domino Deo
nostro, & non est aversus furor ejus
14 à nobis usque in hunc diem. * Et legi-
te librum istum, quem misimus ad vos
recitari in templo Domini, in die sol-
lemni, & in die opportuno: * & dice- 15
tis: Domino Deo nostro justitia, no-
bis autem confusio faciei nostræ: sicut
est dies hæc omni Iuda, & habitanti-
bus in Ierusalem, * Regibus nostris, & 16
principibus nostris, & sacerdotibus
nostris, & prophetis nostris, & patri-
bus nostris. * Peccavimus ante Domi- 17
num Deum nostrum, & non credidi-
mus, diffidentes in eum: * & non fui- 18
mus subjectibiles illi, & non audivi-
mus vocem Domini Dei nostri, ut am-
bularemus in mandatis ejus, quæ de-
dit nobis. * A die, qua eduxit patres 19
nostros de Terra Ægypti, usque ad
diem hanc, eramus incredibiles ad Do-
minum Deum nostrum: & dissipati re-
cessimus, ne audiremus vocem ipsius.
* Et adhæserunt nobis multa mala, & 20
maledictiones, quæ constituit Domi-
nus Moysi servo suo: qui eduxit pa-
tres nostros de Terra Ægypti dare no-
bis terram fluentem lac & mel, sicut
hodierna die. * Et non audivimus vo- 21
cem Domini Dei nostri secundum om-
nia verba prophetarum, quos misit ad
nos: * & abivimus unusquisque in sen- 22
sum cordis nostri maligni, operari
diis alienis, facientes mala ante oculos
Domini Dei nostri.

CAPUT II.

Iudæi in captivitate confitentur propter peccata sua contigisse sibi mala quæ Deus per prophetas suos fuerat comminatus: fusis ergo precibus petunt misericordiam, quam per Moysen fuerat pollicitus se resipiscentibus daturum.

PRopter quod statuit Dominus De- 1
us noster verbum suum, quod locu-
tus est ad nos, & ad judices nostros,
qui judicaverunt Israel, & ad reges no-
stros, & ad principes nostros, & ad o-
mnem Israel, & Iuda: * ut adduceret 2
Dominus super nos mala magna, quæ
non sunt facta sub cælo, quemadmo-
dum facta sunt in Ierusalem, secun-
dum quæ scripta sunt in lege Moysi,
* ut manducaret homo carnes filii sui, 3
& carnes filiæ suæ. * Et dedit eos sub 4
manu regum omnium, qui sunt in cir-
cuitu nostro, in improperium, & in
desolationem in omnibus populis, in
quibus nos dispersit Dominus. * Et fa- 5
cti sumus subtus, & non supra: quia
peccavimus Domino Deo nostro, non
obaudiendo voci ipsius. * Domino Deo 6
nostro justitia: nobis autem, & patri-
bus nostris confusio faciei, sicut est
dies hæc. * Quia locutus est Domi- 7
nus super nos omnia mala hæc,
quæ venerunt super nos: * & non su- 8
mus deprecati faciem Domini Dei no-
stri, ut reverteremur unusquisque no-
strûm à viis nostris pessimis. * Et vi- 9
gilavit Dominus in malis, & adduxit
ea super nos: quia justus est Dominus

in omnibus operibus suis, quæ man-
0 davit nobis:* & non audivimus vocem
ipsius ut iremus in præceptis Domini,
quæ dedit ante faciem nostram. * Et
1 nunc Domine Deus Israel, qui eduxi-
sti populum tuum de Terra Ægypti
in manu valida, & in signis, & in pro-
digiis, & in virtute tua magna, & in
brachio excelso, & fecisti tibi nomen
2 sicut est dies iste: * peccavimus, impie
egimus, inique gessimus, Domine Deus
3 noster, in omnibus justitiis tuis. * A-
vertatur ira tua à nobis: quia dereli-
cti sumus pauci inter gentes, ubi dis-
4 persisti nos. * Exaudi Domine preces
nostras, & orationes nostras, & educ nos
propter te: & da nobis invenire gra-
tiam ante faciem eorum, qui nos ab-
5 duxerunt: * ut sciat omnis terra quia
tu es Dominus Deus noster, & quia
nomen tuum invocatum est super Is-
6 rael, & super genus ipsius. * Respice
Domine de domo sancta tua in nos, &
inclina aurem tuam, & exaudi nos.
7 * Aperi oculos tuos, & vide: quia non
mortui, qui sunt in inferno, quorum
spiritus acceptus est à visceribus suis,
dabunt honorem, & justificationem
8 Domino: * sed anima, quæ tristis est
super magnitudine mali, & incedit
curva, & infirma, & oculi deficientes,
& anima esuriens dat tibi gloriam &
9 justitiam Domino. * Quia non secun-
dum justitias patrum nostrorum nos
fundimus preces, & petimus miseri-
cordiam ante conspectũ tuum, Domi-
0 ne Deus noster: * sed quia misisti iram
tuam, & furorem tuum super nos, si-
cut locutus es in manu puerorum tuo-
1 rum prophetarum, dicens: * Sic dicit
Dominus: Inclinate humerum vestrũ,
& cervicem vestram, & opera facite
regi Babylonis: & sedebitis in terra,
2 quam dedi patribus vestris. * Quod
si non audieritis vocem Domini Dei
vestri operari regi Babyloniæ: defe-
ctionem vestram faciam de civitatibus
3 Iuda, & à foris Ierusalem, * & aufe-
ram à vobis vocem jucunditatis, & vo-
cem gaudii, & vocem sponsi, & vo-
cem sponsæ, & erit omnis terra sine
4 vestigio ab inhabitantibus eam. * Et
non audierunt vocem tuam, ut opera-
rentur regi Babylonis: & statuisti ver-
ba tua, quæ locutus es in manibus
puerorum tuorum prophetarum, ut
transferrentur ossa regum nostrorum,
& ossa patrum nostrorum de loco suo:
5 * & ecce projecta sunt in calore solis,
& in gelu noctis: & mortui sunt in
doloribus pessimis, in fame & in gla-
5 dio, & in emissione. * Et posuisti tem-
plum, in quo invocatum est nomen
tuum in ipso, sicut hæc dies, propter
iniquitatem domus Israel, & domus
7 Iuda. * Et fecisti in nobis Domine
Deus noster secundum omnem boni-
tatem tuam, & secundum omnem mi-
8 serationem tuam illam magnam: * sic-
ut locutus es in manu pueri tui Moy-
si, in die qua præcepisti ei scribere le-
gem tuam coram filiis Israel, * dicens: 2
Si non audieritis vocem meam, multi-
tudo hæc magna convertetur in mini-
mam inter Gentes, quò ego eos dis-
pergam: * quia scio quod me non au- 3
diet populus. populus est enim dura
cervice, & convertetur ad cor suum
in terra captivitatis suæ: * & scient 3
quia ego sum Dominus Deus eorum, &
dabo eis cor, & intelligent; aures, &
audient. * Et laudabunt me in terra 3
captivitatis suæ, & memores erunt no-
minis mei. * Et avertent se à dorso 3
suo duro, & à malignitatibus suis: quia
reminiscẽtur viam patrum suorum qui
peccaverunt in me. * Et revocabo il- 3.
los in terram, quam juravi patribus
eorum, Abraham, Isaac, & Iacob, &
dominabuntur eis: & multiplicabo
eos, & non minorabuntur. * Et statu- 3
am illis testamentum alterum sempi-
ternum, ut sim illis in Deum, & ipsi e-
runt mihi in populum: & non move-
bo amplius populum meum, filios Is-
rael, à terra, quam dedi illis.

CAPUT III.

Perseverant confiteri peccata sua & patrum suorum, obsecrantes Deum pro misericordia: Israel in captivitatem ductus est, eò quòd dereliquerit viam sapientiæ quæ non invenitur à potentibus, divitibus aut gigantibus: sed populo Israel tradita fuerat à Deo, cui omnes suæ creaturæ obediunt: additurque de Christi adventu in carnem.

ET nunc Domine omnipotens, De- 1
us Israel, anima in angustiis, &
spiritus anxius clamat ad te: *audi Do- 2
mine, & miserere, quia Deus es mise-
ricors, & miserere nostri: quia pecca-
vimus ante te. * Quia tu sedes in sem- 3
piternum, & nos peribimus in æ-
vum? * Domine omnipotens, Deus 4
Israel, audi nunc orationem mortuo-
rum Israel, & filiorum ipsorum, qui
peccaverunt ante te, & non audierunt
vocem Domini Dei sui, & agglutinata
sunt nobis mala. *Noli meminisse ini- 5
quitatum patrum nostrorum, sed me-
mento manus tuæ, & nominis tui in
tempore isto: * quia tu es Dominus 6
Deus noster, & laudabimus te Domi-
ne: * quia propter hoc dedisti timo- 7
rem tuum in cordibus nostris, & ut in-
vocemus nomen tuum, & laudemus
te in captivitate nostra, quia conver-
timur ab iniquitate patrum nostro-
rum, qui peccaverunt ante te. * Et 8
ecce nos in captivitate nostra sumus
hodie, qua nos dispersisti in impro-
perium, & in maledictum, & in pec-
catum, secundum omnes iniquita-
tes patrum nostrorum, qui recesse-
runt à te Domine Deus noster. * Au- 9

di Israel mādata vitæ: auribus percipe ut scias prudētiā.* Quid est Israel quod in terra inimicorū es? * Inveterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendentibus in infernum. * Dereliquisti fontem sapientiæ. * nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace sempiterna. * Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longiturnitas vitæ & victus, ubi sit lumen oculorum, & pax. * Quis invenit locum ejus? & quis intravit in thesauros ejus? * Vbi sunt principes Gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram? * qui in avibus cæli ludunt, * qui argentum thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant & soliciti sunt, nec est inventio operum illorum? * exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum surrexerunt. * Iuvenes viderunt lumen, & habitaverunt super terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt, * neque intellexerunt semitas ejus, neque filii eorum susceperunt eam, à facie ipsorum longe facta est: * non est audita in Terra Chanaan, neque visa est in Theman. * Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merrhæ, & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ & intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas ejus. * O Israel, quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus! *Magnus est, & non habet finem; excelsus & immensus. * Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum. *Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: propterea perierunt. * Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt, propter suam insipientiam. * Quis ascendit in cælum, & accepit eam, & eduxit eam de nubibus? * Quis transfretavit mare, & invenit illam? & attulit illam super aurum electum? * Non est qui possit scire vias ejus, neque qui exquirat semitas ejus: * sed qui scit universa, novit eam, & adinvenit eam prudentia sua: qui præparavit terram in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, & quadrupedibus: * qui emittit lumen, & vadit: & vocavit illud, & obedit illi in tremore. * Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, & lætatæ sunt: * vocatæ sunt, & dixerunt: Adsumus: & luxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illas. * Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius adversus eum. * Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. * Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.

CAPVT IV.

Ierusalem suam luget desolationem, hortaturque filios suos ut forti sint animo: nam sicut propter ipsorum peccata Deus eos tradidit adversariis, ita eis liberatis puniet hostes ipsorum.

HIc liber mandatorum Dei, & lex, 1
quæ est in æternum: omnes qui
tenent eam, pervenient ad vitam: qui
autem dereliquerunt eam, in mortem.
* Convertere Iacob, & apprehende 2
eam, ambula per viam ad splendorem
ejus contra lumen ejus. * Ne tradas 3
alteri gloriam tuam, & dignitatem
tuam genti alienæ. * Beati sumus Is- 4
rael: quia quæ Deo placent, manife-
sta sunt nobis. * Animæquior esto po- 5
pulus Dei, memorabilis Israel: * ve- 6
numdati estis Gentibus non in perdi-
tionem: sed propter quod in ira ad ira-
cundiam provocastis Deum, *traditi e-
stis adversariis. * Exacerbastis enim 7
eum, qui fecit vos, Deum æternum,
immolantes dæmoniis, & non Deo.
* Obliti enim estis Deum, qui nutrivit 8
vos, & contristastis nutricem vestram
Ierusalem. * Vidit enim iracundiam à 9
Deo venientem vobis, & dixit: Audite
confines Sion, adduxit enim mihi Deus
luctum magnum: * Vidi enim captivi- 10
tatem populi mei, filiorum meorum,
& filiarum, quam superduxit illis æ-
ternus. * Nutrivi enim illos cum ju- 11
cunditate: dimisi autem illos cum fletu
& luctu. * Nemo gaudeat super me
viduam, & desolatam: à multis dere- 12
licta sum propter peccata filiorum
meorum, quia declinaverunt à lege
Dei. * Iustitias autem ipsius nescie- 13
runt, nec ambulaverunt per vias man-
datorum Dei, neque per semitas veri-
tatis ejus cum justitia ingressi sunt.
* Veniant confines Sion, & memoren- 14
tur captivitatem filiorum, & filiarum
mearum, quam superduxit illis æter-
nus. * Adduxit enim super illos gen- 15
tem de longinquo, gentem improbam,
& alterius linguæ: *qui non sunt reve- 16
riti senem, neque puerorum miserti
sunt, & abduxerunt dilectos viduæ, &
à filiis unicam desolaverunt. *Ego au- 17
tem quid possum adjuvare vos? * Qui 18
enim adduxit super vos mala, ipse vos
eripiet de manibus inimicorum vestro-
rum. * Ambulate filii, ambulate: ego 19
enim derelicta sum sola. * Exui me 20
stola pacis, indui autem me sacco
obsecrationis, & clamabo ad Altissi-
mum in diebus meis. * Animæquiores 21
estote filii, clamate ad Dominum, & e-
ripiet vos de manu principum inimi-
corum. * Ego enim speravi in æter- 22
num salutem vestram: & venit mihi
gaudium à sancto super misericordia,

quæ veniet vobis ab æterno salutari
23 nostro. * Emisi enim vos cum luctu &
ploratu: reducet autem vos mihi Do-
minus cum gaudio & jucunditate in
24 sempiternum. * Sicut enim viderunt
vicinæ Sion captivitatem vestram à
Deo, sic videbunt & in celeritate sa-
lutem vestram à Deo, quæ superveniet
vobis cum honore magno, & splendo-
25 re æterno. * Filii patienter sustinete i-
ram, quæ supervenit vobis: persecu-
tus est enim te inimicus tuus, sed cito
videbis perditionem ipsius: & super
26 cervices ipsius ascendes. * Delicati
mei ambulaverunt vias asperas: ducti
sunt enim ut grex direptus ab inimi-
27 cis. * Animæquiores estote filii, & pro-
clamate ad Dominum: erit enim me-
28 moria vestra ab eo, qui duxit vos. * Si-
cut enim fuit sensus vester ut erraretis
à Deo: decies tantum iterum conver-
29 tentes requiretis eum. * Qui enim in-
duxit vobis mala, ipse rursum addu-
cet vobis sempiternam jucunditatem
30 cum salute vestra. * Animæquior esto
Ierusalem, exhortatur enim te, qui
31 te nominavit. * Nocentes peribunt,
qui te vexaverunt: & qui gratulati
32 sunt in tua ruina, punientur. * civita-
tes, quibus servierunt filii tui, punien-
33 tur; & quæ accepit filios tuos. * Sic-
ut enim gavisa est in tua ruina, & læ-
tata est in casu tuo, sic contristabitur in
34 sua desolatione. * Et amputabitur ex-
ultatio multitudinis ejus, & gaudimo-
35 nium ejus erit in luctum. * Ignis enim
superveniet ei ab ęterno in longiturnis
diebus, & habitabitur à dæmoniis in
36 multitudine temporis. * Circumspice
Ierusalem ad Orientem, & vide jucun-
37 ditatem à Deo tibi venientem. * Ecce
enim veniunt filii tui, quos dimisisti
dispersos, veniunt collecti ab Oriente
usque ad Occidentem, in verbo sancti
gaudentes in honorem Dei.

CAPUT V.

Iubetur Ierusalem luctum exuere, eò quòd filii ejus cum ignominia ducti in captivitatem, cum gloria sint ad eam reducendi.

1 EXue te Ierusalem stola luctus, &
vexationis tuæ: & indue te deco-
re, & honore ejus, quæ à Deo tibi est,
2 sempiternæ gloriæ. * Circumdabit
te Deus diploide justitiæ, & imponet
3 mitram capiti honoris æterni. * Deus
enim ostendet splendorem suum in te,
4 omni qui sub cælo est. * Nominabitur
enim tibi nomen tuum à Deo in sem-
piternum: Pax justitiæ, & honor pie-
5 tatis. * Exurge Ierusalem, & sta in ex-
celso: & circumspice ad Orientem, &
vide collectos filios tuos ab oriente
sole usque ad occidentem, in verbo
6 sancti gaudentes Dei memoria. * Exie-
runt enim abs te pedibus ducti ab ini-
micis: adducet autem illos Dominus
ad te portatos in honore sicut filios re-
gni. * Constituit enim Deus humiliare 7
omnem montem excelsum, & rupes per-
ennes, & convalles replere in æqua-
litatem terræ: ut ambulet Israel dili-
genter in honorem Dei. * Obumbra- 8
verunt autem & silvæ, & omne lignum
suavitatis Israel ex mandato Dei. * Ad- 9
ducet enim Deus Israel cum jucundi-
tate in lumine majestatis suæ, cum mi-
sericordia, & justitia, quæ est ex ipso.

CAPUT VI.

Iudæos apud Babylonios captivos vaticinatur Ieremias post septem generationes liberandos: hortaturque ut sibi caveant ab illorum idololatria, ostendens à plurimis effectibus imbecillia esse idola, penitusque sensu carentia, ac vanissima.

EXemplar epistolæ, quam misit Ie- 1
remias ad abducendos captivos in
Babyloniam à rege Babyloniorum, ut
annuntiaret illis secundum quod præ-
ceptum est illi à Deo. * PROPTER
peccata, quæ peccastis ante Deum, ab-
ducemini in Babyloniam captivi à Na-
buchodonosor rege Babyloniorũ. * In- 2
gressi itaque in Babylonem, eritis ibi
annis plurimis, & temporibus longis,
usque ad generationes septem: post
hoc autem educam vos inde cum pace.
* Nunc autem videbitis in Babylonia 3
deos aureos, & argenteos, & lapideos,
& ligneos in humeris portari, ostentan-
tes metum Gentibus. * Videte ergo ne 4
& vos similes efficiamini factis alienis,
& metuatis, & metus vos capiat in i-
psis. * Visa itaque turba de retro, & 5
ab ante, adorantes; dicite in cordibus
vestris: Te oportet adorari Domine. 6
* Angelus enim meus vobiscum est: i-
pse autem exquiram animas vestras.
* Nam lingua ipsorum polita à fabro, 7
ipsa etiam inaurata & inargentata,
falsa sunt, & non possunt loqui. * Et 8
sicut virgini amanti ornamenta; ita ac-
cepto auro fabricati sunt. * Coronas 9
certe aureas habent super capita sua
dii illorum: unde subtrahunt sacer-
dotes ab eis aurum & argentum, & e-
rogant illud in semetipsos. * Dant au- 10
tem & ex ipso prostitutis, & meretri-
ces ornant: & iterum cum receperint
illud à meretricibus, ornant deos su-
os. * Hi autem non liberantur ab æ- 11
rugine & tinea. * Opertis autem il- 12
lis veste purpurea, extergunt faciem
ipsorum propter pulverem do-
mus, qui est plurimus inter eos.
* Sceptrum autem habet ut ho- 13
mo, sicut judex regionis, qui in se
peccantem non interficit. * Habet et- 14
iam in manu gladium, & securim; se
autem de bello, & à latronibus non
liberat. Vnde vobis notum sit quia

non sunt dii. * Non ergo timueritis
eos. Sicut enim vas hominis confra-
ctum inutile efficitur, tales sunt & dii
illorum. * Constitutis illis in domo,
oculi eorum pleni sunt pulvere à pe-
dibus introeuntium. * Et sicut alicui
qui regem offendit, circumseptæ sunt
januæ; aut sicut ad sepulchrum addu-
ctum mortuum, ita tutantur sacerdo-
tes ostia clausuris & seris, ne à latro-
nibus expolientur. * Lucernas accen-
dunt illis, & quidem multas, ex qui-
bus nullam videre possunt: sunt au-
tem sicut trabes in domo. * Corda
vero eorum dicunt elingere serpentes,
qui de terra sunt, dum comedunt eos,
& vestimentum ipsorum, & non sen-
tiunt. *Nigræ fiunt facies eorum à fu-
mo; qui in domo fit. * Supra corpus
eorum, & supra caput eorum volant
noctuæ, & hirundines, & aves etiam,
similiter & cattæ. * Vnde sciatis quia
non sunt dii. Ne ergo timueritis eos.
* Aurum etiam quod habent, ad spe-
ciem est. Nisi aliquis exterserit æru-
ginem, non fulgebunt: neque enim
dum conflarentur, sentiebant. * Ex o-
mni pretio empta sunt, in quibus spi-
ritus non inest ipsis. * Sine pedibus
in humeris portantur, ostentantes i-
gnobilitatem suam hominibus. Con-
fundantur etiam qui colunt ea. * Pro-
pterea si ceciderint in terrã, à semet-
ipsis non consurgunt: neque si quis eum
statuerit rectum, per semetipsum sta-
bit, sed sicut mortuis munera eorum
illis apponentur. * Hostias illorum
vendunt sacerdotes ipsorum, & abu-
tuntur: similiter & mulieres eorum
decerpentes, neque infirmo, neque
mendicanti aliquid impertiunt; * de
sacrificiis eorum fœtæ & menstruatæ
contingunt. Scientes itaque ex his
quia non sunt dii, ne timeatis eos.
* Vnde enim vocantur dii? Quia mu-
lieres apponunt diis argenteis, & au-
reis, & ligneis: * & in domibus eo-
rum sacerdotes sedent, habentes tuni-
cas scissas, & capita, & barbam rasam,
quorum capita nuda sunt. * Rugiunt
autem clamantes contra deos suos, si-
cut in cœna mortui. * Vestimenta eo-
rum auferunt sacerdotes, & vestiunt
uxores suas, & filios suos. * Neque si-
quid mali patiuntur ab aliquo, neque
siquid boni, poterunt retribuere: ne-
que regem constituere possunt, neque
auferre. *Similiter neque dare divitias
possunt, neque malum retribuere. Si-
quis illis votum voverit, & non red-
diderit; neque hoc requirunt. * Ho-
minem à morte non liberant, neque
infirmum à potentiori eripiunt. * Ho-
minem cæcum ad visum non restitu-
unt, de necessitate hominem non libe-
rabunt. * Viduæ non miserebuntur, ne-
que orphanis benefacient. * Lapidibus
de monte similes sunt dii illorum, li-
gnei, & lapidei, & aurei, & argentei.
Qui autem colunt ea, confundentur.
* Quomodo ergo æstimandum est, aut 39
dicendum, illos esse deos? *Adhuc enim 40
ipsis Chaldæis non honorantibus ea:
qui cum audierint mutum non posse
loqui, offerunt illud ad Bel, postulan-
tes ab eo loqui: * quasi possint sentire 41
qui non habent motum, & ipsi cum in-
tellexerint, relinquent ea: sensum enim
non habent ipsi dii illorum. *Mulieres 42
autem circumdatæ funibus in viis se-
dent, succendentes ossa olivarum. *Cum 43
autẽ aliqua ex ipsis attracta ab aliquo
transeunte dormierit cum eo, proximæ
suæ exprobrat quod ea non sit digna
habita, sicut ipsa, neque funis ejus di-
ruptus sit. * Omnia autem quæ illis fi- 44
unt, falsa sunt. Quomodo æstimandũ,
aut dicendum est, illos esse deos? * A 45
fabris autem, & ab aurificibus facta
sunt. Nihil aliud erunt, nisi id quod
volunt esse sacerdotes. *Artifices etiam 46
ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi tẽ-
poris. Numquid ergo possunt ea, quæ
fabricata sunt ab ipsis esse dii? * Reli- 47
querunt autem falsa, & opprobrium
postea futuris. * Nam cum supervene- 48
rit illis prælium, & mala; cogitant sa-
cerdotes apud se, ubi se abscondant
cum illis. * Quomodo ergo sentiri de- 49
beant quoniã dii sunt, qui nec de bel-
lo se liberant, neque de malis se eripi-
unt? * Nam cum sint lignea, inaurata, 50
& inargentata, scietur postea quia fal-
sa sunt, ab universis Gentibus, & re-
gibus: quæ manifesta sunt quia non
sunt dii, sed opera manuum hominum,
& nullum Dei opus cum illis. * Vnde 51
ergo notum est, quia non sunt dii, sed
opera manuum hominum, & nullum
Dei opus in ipsis est? * Regem regio- 52
ni non suscitant, neque pluviam ho-
minibus dabunt. * Iudicium quoque 53
non discernent, neque regiones libera-
bunt ab injuria: quia nihil possunt,
sicut corniculæ inter medium cæli &
terræ. * Etenim cum inciderit ignis in 54
domum deorum ligneorum, argenteo-
rum, & aureorum, sacerdotes quidem
ipsorum fugient, & liberabuntur: ipsi
vero sicut trabes in medio comburen-
tur. * Regi autem, & bello non resi- 55
stent. Quomodo ergo æstimandum est,
aut recipiendum quia dii sunt? * Non 56
à furibus, neque à latronibus se libe-
rabunt dii lignei, & lapidei, & inau-
rati, & inargentati: quibus hi, qui
fortiores sunt, * aurum, & argentum, 57
& vestimentum, quo operti sunt,
auferent illis, & abibunt, nec sibi au-
xilium ferent. * Itaque melius est esse 58
regem ostentantem virtutem suam;
aut vas, in domo utile, in quo gloria-
bitur qui possidet illud, vel ostium in
domo, quod custodit quæ in ipsa
sunt, quam falsi dii. * Sol quidem, 59
& luna, ac sidera cum sint splendida,
& emissa ad utilitates, obaudiunt.
* Similiter & fulgur cum apparuerit, 60

perspi-

perspicuum est: idipsum autem & spi-
61 ritus in omni regione spirat. * Et nu-
bes, quibus cum imperatum fuerit à
Deo perambulare universum orbem,
perficiunt quod imperatum est eis.
62 * Ignis etiam missus desuper ut con-
sumat montes, & silvas, facit quod
præceptum est ei. Hæc autem neque
speciebus, neque virtutibus uni eo-
63 rum similia sunt. * Unde neque existi-
mandum est, neque dicendum, illos
esse deos, quando non possunt neque
judicium judicare, neque quidquam
64 facere hominibus. * Scientes itaque
quia non sunt dii: ne ergo timueritis
65 eos. * Neque enim regibus maledi-
66 cent, neque benedicent. * Signa etiam
in cæloGentibus non ostendunt, neque
ut sol lucebunt, neque illuminabunt
67 ut luna. * Bestiæ meliores sunt illis,
quæ possunt fugere sub tectum, ac pro-
68 desse sibi. * Nullo itaque modo nobis
est manifestum quia sunt dii: propter
69 quod ne timeatis eos. * Nam sicut in
cucumerario formido nihil custodit:
ita sunt dii illorum lignei, & argentei,
70 & inaurati. * Eodem modo & in hor-
to spina alba, supra quam omnis avis
sedet. Similiter, & mortuo projecto
in tenebris, similes sunt dii illorum
lignei, & inaurati, & inargentati.
71 * A purpura quoque & murice, quæ
supra illos teneant, scietis itaque quia
non sunt dii. Ipsi etiam postremo co-
meduntur, & erunt opprobrium in
72 regione. * Melior est homo justus, qui
non habet simulachra: nam erit longe
ab opprobriis.

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPUT I.

Tempus & locus quibus Ezechieli ostensæ sunt visiones Dei: nempe in medio ignis similitudo quattuor animalium quæ describuntur, similiter & rotarum, firmamenti, throni, & hominis in throno sedentis, igne circumdati.

1 ET factum est in trigesimo anno,
in quarto, in quinta mensis,
cum essem in medio captivorum
juxta fluvium Chobar, aperti
sunt cæli, & vidi visiones Dei.
2 * In quinta mensis, ipse est annus quin-
3 tus transmigrationis regis Ioachin, * fa-
ctum est verbum Domini ad Ezechielẽ
filium Buzi sacerdotem in terra Chal-
dæorum, secus flumen Chobar: & facta
4 est super eum ibi manus Domini. * Et
vidi, & ecce ventus turbinis veniebat
ab Aquilone; & nubes magna, & ignis
involvens, & splendor in circuitu ejus: & de medio ejus quasi species electri, id est, de medio ignis: * & in medio ejus similitudo quattuor animalium: & hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis. * Quattuor facies uni, & quattuor pennæ uni. * Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, & scintillæ quasi aspectus æris candentis. * Et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus: & facies & pennas per quattuor partes habebãt. * Junctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum. non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. * Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quattuor; facies autem bovis, à sinistris ipsorum quattuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quattuor. * Facies eorum, & pennæ eorum extentæ desuper: duæ pennæ singulorum jungebantur, & duæ tegebant corpora eorum: * & unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent. * Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens. * Et animalia ibant & revertebantur, in similitudinem fulguris coruscantis. * Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram juxta animalia, habens quattuor facies. * & aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris: & una similitudo ipsarum quattuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotæ. * Per quattuor partes earum euntes ibant, & non revertebantur cum ambularent. * Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus: & totum corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quattuor. * Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ juxta ea: & cum elavarentur animalia de terra, elevabantur simul & rotæ. * Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu, & rotæ pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis. * Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant: & cum elevatis à terra, pariter elevabantur & rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis. * Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, & extenti super capita eorum desuper. * Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum: unumquodque duabus alis velabat corpus suum, & alterum similiter velabatur. * Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei cùm

ambularent quasi sonus erat multitu-
dinis ut sonus castrorum. cumque sta-
rent, demittebantur pennæ eorum.
* Nam cum fieret vox super firmamen-
tum, quod erat super caput eorum, sta-
bant, & submittebant alas suas. * Et
super firmamentum, quod erat immi-
nens capiti eorum, quasi aspectus la-
pidis sapphiri similitudo throni: &
super similitudinem throni, similitudo
quasi aspectus hominis desuper. * Et
vidi quasi speciem electri, velut a-
spectum ignis, intrinsecus ejus per
circuitum: à lumbis ejus & desu-
per, & à lumbis ejus usque deorsum,
vidi quasi speciem ignis splendentis in
circuitu. * Velut aspectum arcus, cum
fuerit in nube in die pluviæ. hic
erat aspectus splendoris per gyrum.

CAPUT II.

Roboratur propheta exterritus, ut intrepidè arguat rebelles filios Israel, si quo modo tandem ab inveteratis peccatis resipiscant, & jubetur comedere librum scriptum intus & foris, in quo erant lamentationes, & carmen, & væ.

HÆc visio similitudinis gloriæ Do-
mini. & vidi, & cecidi in faciem
meam, & audivi vocem loquentis. Et
dixit ad me: Fili hominis sta super
pedes tuos, & loquar tecum. * Et in-
gressus est in me spiritus postquam lo-
cutus est mihi, & statuit me supra pe-
des meos: & audivi loquentem ad me,
* & dicentem: Fili hominis, mitto e-
go te ad filios Israel, ad Gentes apo-
statrices, quæ recesserunt à me: ipsi &
patres eorum prævaricati sunt pactum
meum usque ad diem hanc. * Et filii
dura facie, & indomabili corde sunt,
ad quos ego mitto te: & dices ad eos:
5 Hæc dicit Dominus Deus: * Si forte
vel ipsi audiant, & si forte quies-
cant, quoniam domus exasperans
est: & scient quia propheta fuerit in
6 medio eorum. * Tu ergo fili hominis
ne timeas eos, neque sermones eorum
metuas: quoniam increduli & subver-
sores sunt tecum, & cum scorpioni-
bus habitas. verba eorum ne timeas,
& vultus eorum ne formides: quia do-
7 mus exasperans est. * Loquêris ergo
verba mea ad eos, si forte audiant, &
quiescant: quoniam irritatores sunt.
8 * Tu autem fili hominis audi quæcum-
que loquor ad te: & noli esse exaspe-
rans, sicut domus exasperatrix est:
aperi os tuum & comede quæcumque
9 ego do tibi. * Et vidi, & ecce manus
missa ad me, in qua erat involutus li-
ber: & expandit illum coram me, qui
erat scriptus intus & foris: & scriptæ
erant in eo lamentationes, & carmen,
& væ.

CAPUT III.

Comesto libro datur prophetæ facies adamantina, ut intrepide arguat durissimos filios Israel in transmigratione constitutos: missus autem constituitur speculator, qui si visum imminens malum non annuntiaverit, ejus qui perit reus efficitur; si autem annuntiaverit, animam suam liberat, etiam si alius pereat: deinde campum ingressus, visaque ibi gloria Domini, jubetur in domo sua includi, tamquam vinctus ac mutus.

ET dixit ad me: Fili hominis quod- 1
cumque inveneris comede: come-
de volumen istud, & vadens loquere
ad filios Israel. * Et aperui os meum, 2
& cibavit me, volumine illo: * & di- 3
xit ad me: Fili hominis venter tuus
comedet, & viscera tua complebun-
tur volumine isto, quod ego do tibi.
Et comedi illud: & factum est in ore
meo sicut mel dulce. * Et dixit ad 4
me: Fili hominis vade ad domum Is-
rael, & loquêris verba mea ad eos. * Nō 5
enim ad populum profundi sermonis
& ignotæ linguæ tu mitteris, ad do-
mum Israel: * neque ad populos mul- 6
tos profundi sermonis, & ignotæ lin-
guæ, quorum non possis audire sermo-
nes: & si ad illos mittereris, ipsi au-
dirent te. * Domus autem Israel no- 7
lunt audire te: quia nolunt audire me.
omnis quippe domus Israel attrita
fronte est, & duro corde. * Ecce de- 8
di faciem tuam valentiorem faciebus
eorū, & frontem tuam duriorem fron-
tibus eorum. * Vt adamantem, & ut 9
silicem dedi faciem tuam: ne timeas
eos, neque metuas à facie eorum: quia
domus exasperans est. * Et dixit ad 10
me: Fili hominis, omnes sermones
meos, quos ego loquor ad te, assume
in corde tuo, & auribus tuis audi.
* Et vade ingredere ad transmigratio- 11
nem, ad filios populi tui, & loquêris
ad eos, & dices eis: Hæc dicit Do-
minus Deus: si forte audiant, & qui-
escant. * Et assumpsit me spiritus, & 12
audivi post me vocem commotionis
magnæ: Benedicta gloria Domini de
loco suo; * & vocem alarum anima- 13
lium percutientium alteram ad alte-
ram, & vocem rotarum sequentium a-
nimalia, & vocē commotionis magnæ.
* Spiritus quoque levavit me, & assum- 14
psit me: & abii amarus in indignatione
spiritus mei: manus enim Domini e-
rat mecum, confortans me. * Et ve- 15
ni ad transmigrationem, ad acervum
novarum frugum, ad eos qui habita-
bant juxta flumen Chobar, & sedi ubi
illi sedebant: & mansi ibi septem die-
bus mœrens in medio eorum. * Cum 16
autem pertransissent septem dies, fa-
ctum est verbum Domini ad me, di-
cens: * Fili hominis speculatorem 17

dedi

dedi te domui Iſrael: & audies de ore
meo verbum, & annuntiabis eis ex
18 me. * Si dicente me ad impium: Mor-
te morieris: non annuntiaveris ei, ne-
que locutus fueris ut avertatur à via
ſua impia, & vivat: ipſe impius in ini-
quitate ſua morietur, ſanguinem au-
19 tem ejus de manu tua requiram. * Si
autem tu annuntiaveris impio, & ille
non fuerit converſus ab impietate ſua,
& à via ſua impia: ipſe quidem in ini-
quitate ſua morietur, tu autem ani-
20 mam tuam liberaſti. *Sed & ſi conver-
ſus juſtus à juſtitia ſua fuerit, & fece-
rit iniquitatem: ponam offendiculum
coram eo, ipſe morietur, quia non
annuntiaſti ei: in peccato ſuo morie-
tur, & non erunt in memoria juſtitiæ
ejus, quas fecit: ſanguinem vero ejus
21 de manu tua requiram. * Si autem tu
annuntiaveris juſto ut non peccet ju-
ſtus, & ille non peccaverit: vivens vi-
vet, quia annuntiaſti ei, & tu animam
22 tuam liberaſti. * Et facta eſt ſuper me
manus Domini, & dixit ad me: Sur-
gens egredere in campum; & ibi lo-
23 quar tecum. * Et ſurgens egreſſus
ſum in campum: & ecce ibi gloria Do-
mini ſtabat quaſi gloria, quam vidi
juxta fluvium Chobar: & cecidi in fa-
24 ciem meam. * Et ingreſſus eſt in me
ſpiritus, & ſtatuit me ſuper pedes
meos: & locutus eſt mihi:, & dixit ad
me: Ingredere, & includere in medio
25 domus tuæ. * Et tu fili hominis, ecce
data ſunt ſuper te vincula, & ligabunt
te in eis: & non egredieris de medio
26 eorum. * Et linguam tuam adhærere
faciam palato tuo, & eris mutus, nec
quaſi vir objurgans: quia domus exaſ-
27 perans eſt. * Cum autem locutus fue-
ro tibi, aperiam os tuum, & dices ad
eos: Hæc dicit Dominus Deus; Qui au-
dit, audiat: & qui quieſcit, quieſcat:
quia domus exaſperans eſt.

CAPUT IV.

Iubetur propheta figurare obſidionē Ieruſalem, ac dormire ſuper latus ſiniſtrum 390. diebus, ſuper dexterum verò 40. ac vilem cibum & fœde confectum ſibi præparare: quibus deſignet calamitatem filiorum Iſrael, obſidionem & afflictionem habitantium Ieroſolymis.

1 ET tu fili hominis ſume tibi late-
rem, & pones eum coram te: &
deſcribes in eo civitatem Ieruſalem.
2 * Et ordinabis adverſus eam obſidio-
nem, & ædificabis munitiones, & com-
portabis aggerem, & dabis contra eam
3 caſtra, & pones arietes in gyro. * Et
tu ſume tibi ſartaginem ferream, &
pones eam in murum ferreum inter
te, & inter civitatem: & obfirmabis
faciem tuam ad eam, & erit in obſi-
dionem, & circumdabis eam: ſignum
eſt domui Iſrael. * Et tu dormies ſu-
per latus tuum ſiniſtrum, & pones i-
niquitates domus Iſrael ſuper eo, nu-
mero dierum quibus dormies ſuper il-
lud, & aſſumes iniquitatem eorum.
* Ego autem dedi tibi annos iniqui-
tatis eorum, numero dierum trecen-
tos & nonaginta dies: & portabis i-
niquitatem domus Iſrael. * Et cum
compleveris hæc, dormies ſuper latus
tuum dexterum ſecundò: & aſſumes i-
niquitatem domus Iuda quadraginta
diebus. diem pro anno, diem, in-
quam, pro anno dedi tibi. * Et ad ob-
ſidionem Ieruſalem convertes faciem
tuam, & brachium tuum erit exten-
tum: & prophetabis adverſus eam.
* Ecce circumdedi te vinculis: & non
te convertes à latere tuo in latus a-
liud, donec compleas dies obſidionis
tuæ. * Et tu ſume tibi frumentum,
& hordeum, & fabam, & lentem, &
milium, & viciam: & mittes ea in vas
unum, & facies tibi panes numero die-
rum, quibus dormies ſuper latus tuum:
trecentis & nonaginta diebus come-
des illud. * Cibus autem tuus quo veſ-
cêris, erit in pondere viginti ſtateres
in die: à tempore uſque ad tempus co-
medes illud. * Et aquam in menſura
bibes, ſextam partem hin: à tempore
uſque ad tempus bibes illud. *Et quaſi
ſubcinericium hordeaceum comedes
illud: & ſtercore, quod egreditur de
homine, operies illud in oculis eo-
rum. * Et dixit Dominus: Sic come-
dent filii Iſrael panem ſuum pollutum
inter Gentes, ad quas ejiciam eos.
* Et dixi: A a a, Domine Deus: ecce
anima mea non eſt polluta, & mortici-
num, & laceratum à beſtiis non come-
di ab infantia mea uſque nunc, & non
eſt ingreſſa in os meum omnis caro im-
munda. * Et dixit ad me: Ecce dedi
tibi fimum boum pro ſtercoribus hu-
manis: & facies panem tuum in eo.
* Et dixit ad me: Fili hominis: Ecce
ego conteram baculum panis in Ieru-
ſalem: & comedent panem in ponde-
re, & in ſolicitudine: & aquam in
menſura, & in anguſtia bibent: * Ut
deficientibus pane & aqua, corruat
unuſquiſque ad fratrem ſuum: & con-
tabeſcant in iniquitatibus ſuis.

CAPUT V.

Per detonſos capitis & barbæ prophetæ pilos juſſu Domini, varieque conſumptos, deſignantur Iudæi, propter ſua peccata fame & gladio conſumendi: ſic ut patres filios, & filii patres comedant; reliqui verò in captivitatem ducendi, ubi ſint opprobrium ac ſtupor Gentibus, quarum ſuperarunt ſcelera.

ET tu fili hominis ſume tibi gla-
dium acutum, radentem pilos: &
aſſumes eum, & duces per caput tuum.

& per barbā tuam:& assumes tibi state-
2 ram ponderis, & divides eos. * Ter-
tiam partem igni combures in medio
civitatis, juxta completionem dierum
obsidionis: & assumes tertiam par-
tem, & concides gladio in circuitu e-
jus: tertiam vero aliam disperges in
ventum, & gladium nudabo post eos.
3 * Et sumes inde parvum numerum: &
ligabis eos in summitate pallii tui.
4 * Et ex eis rursum tolles, & pro-
jicies eos in medio ignis, & combures
eos igni: & ex eo egredietur ignis in
5 omnem domum Israel. * Hæc dicitDo-
minusDeus: Ista estIerusalem,in medio
Gentium posui eam & in circuitu ejus
6 terras. * Et contempsit judicia mea,
ut plus esset impia quam Gentes; &
præcepta mea, ultra quam terræ, quæ
in circuitu ejus sunt. judicia enim mea
projecerunt, & in præceptis meis non
7 ambulaverunt. * Idcirco hæc dicitDo-
minus Deus: Quia superastis Gentes,
quæ in circuitu vestro sunt, & in præ-
ceptis meis non ambulastis, & judicia
mea non fecistis, & juxta judicia Gen-
tium, quæ in circuitu vestro sunt, non
8 estis operati; * Ideo hæc dicit Domi-
nus Deus: Ecce ego ad te, & ipse ego
faciam in medio tui judicia in oculis
9 Gentium. * & faciam in te quod non
feci, & quibus similia ultra non faci-
am,propter omnes abominationes tuas.
10 * Ideo patres comedent filios in medio
tui; & filii comedent patres suos, &
faciam in te judicia, & ventilabo uni-
versas reliquias tuas in omnem ven-
11 tum. * Idcirco vivo ego, dicit Domi-
nus Deus: nisi pro eo quod sanctum
meum violasti in omnibus offensioni-
bus tuis, & in cunctis abominationi-
bus tuis: ego quoque confringam, &
non parcet oculus meus, & non mise-
12 rebor. *Tertia pars tui peste morietur,
& fame consumetur in medio tui: &
tertia pars tui in gladio cadet in cir-
cuitu tuo: tertiam vero partem tuam in
omnem ventum dispergam, & gladium
13 evaginabo post eos. * Et complebo fu-
rorem meum, & requiescere faciam
indignationem meam in eis, & conso-
labor: & scient quia ego Dominus lo-
cutus sum in zelo meo, cum impleve-
14 ro indignationem meam in eis.*Et da-
bo te in desertum & in opprobrium
Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in
15 conspectu omnis prætereuntis. * Et e-
ris opprobrium, & blasphemia,exem-
plum, & stupor in Gentibus, quæ in
circuitu tuo sunt, cum fecero in te ju-
dicia in furore,& in indignatione, &
16 in increpationibus iræ.*Ego Dominus
locutus sum: Quando misero sagittas
famis pessimas in eos; quæ erunt mor-
tiferæ, & quas mittam ut disperdam
vos: & famem congregabo super vos,&
17 conteram in vobis baculum panis.* Et
immittam in vos famem, & bestias pes-
simas usque ad internecionem:& pesti-
lentia & sanguis transibunt per te,&
gladium inducam super te. ego Domi-
nus locutus sum.

CAPVT VI.

Propter multiplicem idololatriam filiorum Israel, prædicuntur eorum urbes & excelsa dissipanda,& qui pestem, gladium & famem evaserint, dispergendi inter Gentes, ubi malis pressi, convertentur ad Dominum.

ET factus est sermo Domini ad me, 1
dicens: * Fili hominis pone fa- 2
ciem tuam ad montes Israel, & pro-
phetabis ad eos, * & dices: Montes Is- 3
rael audite verbum Domini Dei: Hæc
dicit Dominus Deus montibus, & col-
libus, rupibus, & vallibus: Ecce ego
inducam super vos gladium, & disper-
dam excelsa vestra, * & demoliar aras 4
vestras, & confringentur simulachra
vestra: & dejiciam interfectos vestros
ante idola vestra. * Et dabo cadavera 5
filiorum Israel ante faciem simulachro-
rum vestrorum:& dispergam ossa vestra
circum aras vestras, in omnibus ha-
bitationibus vestris. * Vrbes desertæ 6
erunt,& excelsa demolientur, & dissi-
pabuntur: & interibunt aræ vestræ,&
confringentur: & cessabunt idola ve-
stra, & conterentur delubra vestra,&
delebuntur opera vestra. * Et cadet in- 7
terfectus in medio vestri:& scietis quia
ego sum Dominus. * Et relinquam in 8
vobis eos, qui fugerint gladium in
Gentibus, cum dispersero vos in ter-
ris. * Et recordabuntur mei liberati 9
vestri in Gētibus,ad quas captivi ducti
sunt: quia contrivi cor eorum forni-
cans, & recedens à me; & oculos eo-
rum fornicantes post idola sua: &
displicebunt sibimet super malis quæ
fecerunt in universis abominationibus
suis. * Et scient, quia ego Dominus 10
non frustra locutus sum,ut facerem eis
malum hoc. * Hæc dicit Dominus De- 11
us: Percute manum tuam,& allide pe-
dem tuum,& dic: Heu, ad omnes abo-
minationes malorū domus Israel: quia
gladio, fame, & peste ruituri sunt.
* Qui longe est, peste morietur: qui au- 12
tem prope, gladio corruet: & qui reli-
ctus fuerit,& obsessus, fame morietur:
& complebo indignationem meam in
eis: *Et scietis quia ego Dominus,cum 13
fuerint interfecti vestri in medio ido-
lorum vestrorum, in circuitu ararum
vestrarum, in omni colle excelso,& in
cunctis summitatibus montium,& sub-
tus omne lignum nemorosum, & sub-
tus universam quercum frondosam, lo-
cum ubi accenderunt thura redolentia
universis idolis suis. * Et extendam 14
manum meam super eos:& faciam ter-
ram desolatam & destitutam, à deser-
to Deblatha, in omnibus habitationi-
bus eorum: & scient quia ego Domi-
nus.

CAPVT

CAPUT VII.

Denuntiat propheta totius terræ Judæ extremam & inevitabilem vastationem proximè imminere propter ipsorum scelera.

ET factus est sermo Domini ad me,
dicens: * Et tu fili hominis, hæc
dicit Dominus Deus terræ Israel: Fi-
nis venit, venit finis super quattuor
plagas terræ. * Nunc finis super te, &
immittam furorem meum in te: & ju-
dicabo te juxta vias tuas: & ponam
contra te omnes abominationes tuas.
4 * Et non parcet oculus meus super te,
& non miserebor: sed vias tuas po-
nam super te, & abominationes tuæ
in medio tui erunt: & scietis quia e-
5 go Dominus. * Hæc dicit Dominus
Deus: Afflictio una, afflictio ecce ve-
6 nit. * finis venit, venit finis, evigilavit
7 adversum te: ecce venit. * Venit con-
tritio super te, qui habitas in terra:
venit tempus, prope est dies occisionis,
8 & non gloriæ montium. * Nunc de
propinquo effundam iram meam super
te, & complebo furorem meum in te:
& judicabo te juxta vias tuas, & im-
9 ponam tibi omnia scelera tua. * Et
non parcet oculus meus, nec misere-
bor, sed vias tuas imponam tibi, &
abominationes tuæ in medio tui e-
runt: & scietis quia ego sum Dominus
10 percutiens. * Ecce dies, ecce venit:
egressa est contritio, floruit virga, ger-
11 minavit superbia: * iniquitas surrexit
in virga impietatis; non ex eis, & non
ex populo, neque ex sonitu eorum: &
12 non erit requies in eis. * Venit tem-
pus, appropinquavit dies: qui emit,
non lætetur: & qui vendit, non lu-
geat: quia ira super omnem populum
13 ejus. * Quia qui vendit, ad id, quod
vendidit, non revertetur, & adhuc in
viventibus vita eorum. visio enim ad
omnem multitudinem ejus non regre-
dietur: & vir in iniquitate vitæ suæ
14 non confortabitur. * Canite tuba, præ-
parentur omnes, & non est qui vadat
ad prælium: ira enim mea super uni-
15 versum populum ejus. * Gladius foris;
& pestis & fames intrinsecus: qui in
agro est, gladio morietur: & qui in
civitate, pestilentia & fame devora-
16 buntur. * Et salvabuntur qui fugerint
ex eis: & erunt in montibus quasi co-
lumbæ convallium omnes trepidi, u-
17 nusquisque in iniquitate sua. * Om-
nes manus dissolventur, & omnia ge-
18 nua fluent aquis. * Et accingent se ci-
liciis, & operiet eos formido, & in o-
mni facie confusio, & in universis ca-
19 pitibus eorum calvitium. * Argentum
eorum foras projicietur, & aurum eo-
rum in sterquilinium erit: Argentum
eorum, & aurum eorum non valebit
liberare eos in die furoris Domini.
Animam suam non saturabunt, & ven-
tres eorum non implebuntur: quia
scandalum iniquitatis eorum factum
est. * Et ornamentum monilium suo- 20
rum in superbiam posuerunt, & ima-
gines abominationum suarum & simu-
lachrorum fecerunt ex eo: propter
hoc dedi eis illud in immunditiam:
* & dabo illud in manus alienorum ad 21
diripiendum, & impiis terræ in præ-
dam, & contaminabunt illud. * Et 22
avertam faciem meam ab eis, & vio-
labunt arcanum meum: & introibunt
in illud emissarii, & contaminabunt
illud. * Fac conclusionem: quoniam 23
terra plena est judicio sanguinum, &
civitas plena iniquitate. * Et addu- 24
cam pessimos de Gentibus, & posside-
bunt domos eorum: & quiescere fa-
ciam superbiam potentium, & possi-
debunt sanctuaria eorum. * Angustia 25
superveniente, requirent pacem, &
non erit. * Conturbatio super con- 26
turbationem veniet, & auditus super
auditum: & quærent visionem de pro-
pheta, & lex peribit à sacerdote, &
consilium à senioribus. * Rex lugebit 27
& princeps induetur mœrore, & manus
populi terræ conturbabuntur. Secun-
dum viam eorum faciam eis, & secun-
dum judicia eorum judicabo eos: &
scient quia ego Dominus.

CAPUT VIII.

Ezechiel post visam Dei similitudinem, spiritu raptus in Ierusalem, videt pessimas Judæorum idololatrias sub variis figuris: quare dicit Dominus se eis non parciturum, nec orationes exauditurum.

ET factum est in anno sexto, in 1
sexto mense, in quinta mensis: e-
go sedebam in domo mea, & senes
Iuda sedebant coram me, & cecidit
ibi super me manus Domini Dei. * Et 2
vidi, & ecce similitudo quasi aspectus
ignis: ab aspectu lumborum ejus, &
deorsum, ignis: & à lumbis ejus, &
sursum, quasi aspectus splendoris, ut
visio electri. * Et emissa similitudo 3
manus apprehendit me in cincinno ca-
pitis mei: & elevavit me Spiritus in-
ter terram & cælum: & adduxit me
in Ierusalem in visione Dei, juxta o-
stium interius, quod respiciebat ad
Aquilonem, ubi erat statutum idolum
zeli ad provocandam æmulationem.
* Et ecce ibi gloria Dei Israel, secun- 4
dum visionem quam videram in cam-
po. * Et dixit ad me: Fili hominis, 5
leva oculos tuos ad viam Aquilonis.
Et levavi oculos meos ad viam Aqui-
lonis: & ecce ab Aquilone portæ al-
taris, idolum zeli in ipso introitu.
* Et dixit ad me: Fili hominis, putas- 6
ne, vides tu quid isti faciunt, abo-
minationes magnas, quas domus Israel
facit hic, ut procul recedam à sanctu-

rio meo? & adhuc converſus videbis abominationes majores. * & introduxit me ad oſtium atrii: & vidi, & ecce foramen unum in pariete. * Et dixit ad me: Fili hominis fode parietem. Et cum fodiſſem parietem, apparuit oſtium unum. * Et dixit ad me: Ingredere, & vide abominationes peſſimas, quas iſti faciunt hic. * Et ingreſſus vidi, & ecce omnis ſimilitudo reptilium & animalium, abominatio, & univerſa idola domus Iſrael depicta erant in pariete in circuitu per totum. * Et ſeptuaginta viri de ſenioribus domus Iſrael, & Iezonias filius Saphan ſtabat in medio eorum, ſtantium ante picturas: & unuſquiſque habebat thuribulum in manu ſua: & vapor nebulæ de thure conſurgebat. * Et dixit ad me: Certe vides fili hominis quæ ſeniores domus Iſrael faciunt in tenebris, unuſquiſque in abſcondito cubiculi ſui: dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram. * Et dixit ad me: Adhuc converſus videbis abominationes majores, quas iſti faciunt. * Et introduxit me per oſtium portæ domus Domini, quod reſpiciebat ad Aquilonem: & ecce ibi mulieres ſedebant plangentes Adonidem. * Et dixit ad me: Certe vidiſti fili hominis: adhuc converſus videbis abominationes majores his. * Et introduxit me in atrium domus Domini interius: & ecce in oſtio templi Domini inter veſtibulum & altare, quaſi vigintiquinque viri, dorſa habentes contra templum Domini, & facies ad Orientem: & adorabant ad ortum Solis. * Et dixit ad me: Certe vidiſti fili hominis: numquid leve eſt hoc domui Iuda, ut facerent abominationes iſtas, quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate converſi ſunt ad irritandum me? & ecce applicant ramum ad nares ſuas. * Ergo & ego faciam in furore: non parcet oculus meus, nec miſerebor: & cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

CAPUT IX.

Apparentes ſex viri jubentur omnes in Ieruſalem trucidare, qui à viro lineis veſtito non ſunt ſigno Thau notati: quo facto Dominus exclamanti prophetæ reſpondet id futurum exigentibus ipſorum criminibus.

Et clamavit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquaverunt viſitationes urbis, & unuſquiſque vas interfectionis habet in manu ſua. * Et ecce ſex viri veniebant de via portæ ſuperioris, quæ reſpicit ad Aquilonem: & uniuſcujuſque vas interitus in manu ejus: vir quoque unus in medio eorum veſtitus erat lineis, & atramentarium ſcriptoris ad renes ejus: & ingreſſi ſunt, & ſteterunt juxta altare æreum: * Et gloria Domini 3
Iſrael aſſumpta eſt de cherub, quæ erat
ſuper eum ad limen domus: & vocavit virum, qui indutus erat lineis, & atramentarium ſcriptoris habebat in
lumbis ſuis. * Et dixit Dominus ad 4
eum: Tranſi per mediam civitatem in
medio Ieruſalem: & ſigna Thau ſuper
frontes virorum gementium, & dolentium ſuper cunctis abominationibus,
quæ fiunt in medio ejus. * Et illis di- 5
xit, audiente me: Tranſite per civitatem ſequentes eum, & percutite:
non parcat oculus veſter, neque miſereamini. * Senem, adoleſcentulum, & 6
virginem, parvulum, & mulieres interficite uſque ad internecionem: omnem autem ſuper quē videritis Thau,
ne occidatis, & à ſanctuario meo incipite. Cœperunt ergo à viris ſenioribus, qui erant ante faciem domus.
* Et dixit ad eos: Contaminate do- 7
mum, & implete atria interfectis: egredimini. Et egreſſi ſunt, & percutiebant eos qui erant in civitate. * Et 8
cæde completa, remanſi ego: ruique
ſuper faciem meam, & clamans ajo:
Heu, heu, heu Domine Deus: ergone
diſperdes omnes reliquias Iſrael, effundens furorem tuum ſuper Ieruſalem? * Et dixit ad me: Iniquitas do- 9
mus Iſrael & Iuda, magna eſt nimis
valde, & repleta eſt terra ſanguinibus,
& civitas repleta eſt averſione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt. * Igitur 10
& meus non parcet oculus, neque miſerebor: viam eorum ſuper caput eorum reddam. * Et ecce vir, qui erat 11
indutus lineis, qui habebat atramentarium in dorſo ſuo, reſpondit verbum, dicens: Feci ſicut præcepiſti mihi.

CAPUT X.

Iubetur vir lineis veſtitus accipere prunas ignis de medio rotarum, quæ ſunt ſubtus cherubim, & ſuper civitatem effundere: deſcribitur viſio Dei, cherubim, & quattuor rotarum.

Et vidi, & ecce in firmamento, quod 1
erat ſuper caput cherubim, quaſi lapis ſapphirus, quaſi ſpecies ſimilitudinis ſolii, apparuit ſuper ea. * Et dixit 2
ad virum, qui indutus erat lineis, &
ait: Ingredere in medio rotarum, quæ
ſunt ſubtus cherubim, & imple manum tuam prunis ignis, quæ ſunt inter cherubim, & effunde ſuper civitatem. Ingreſſuſque eſt in conſpectu meo:
* cherubim autem ſtabant à dextris 3
domus cum ingrederetur vir, & nubes
implevit atrium interius. * Et elevata 4
eſt gloria Domini deſuper cherub ad
limen domus: & repleta eſt domus nube, & atrium repletum eſt ſplendore
gloriæ Domini. * Et ſonitus alarum 5

cherubim

cherubim audiebatur usque ad atrium
exterius, quasi vox Dei omnipotentis
6 loquentis. * Cumque præcepisset viro,
qui indutus erat lineis, dicens: Sume
ignem de medio rotarum, quæ sunt in-
ter cherubim: ingressus ille stetit jux-
7 ta rotam. * Et extendit cherub ma-
num de medio cherubim, & ignem,
qui erat inter cherubim: & sumpsit,
& dedit in manus ejus, qui indutus
erat lineis: qui accipiens egressus est.
8 * Et apparuit in cherubim similitu-
do manus hominis subtus pennas eo-
9 rum. * & vidi, & ecce quattuor ro-
tæ juxta cherubim: rota una juxta
cherub unum, & rota alia juxta che-
rub unum: species autem rotarum e-
10 rat quasi visio lapidis chrysolithi. * &
aspectus earum similitudo una quat-
tuor: quasi sit rota in medio rotæ.
11 * Cumque ambularent, in quattuor
partes gradiebantur: & non reverte-
bantur ambulantes; sed ad locum, ad
quem ire declinabat quæ prima erat,
sequebantur & ceteræ, nec converte-
12 bantur. * Et omne corpus earum, &
colla, & manus, & pennæ, & circuli,
plena erant oculis, in circuitu quat-
13 tuor rotarum. * Et rotas istas vocavit
14 volubiles, audiente me. * Quattuor
autem facies habebat unum: facies u-
na, facies cherub: & facies secunda,
facies hominis: & in tertio facies leo-
15 nis: & in quarto facies aquilæ. * Et e-
levata sunt cherubim: ipsum est ani-
mal, quod videram juxta fluvium Cho-
16 bar. * Cumque ambularent cherubim,
ibant pariter & rotæ juxta ea: & cum
elevarent cherubim alas suas ut exal-
tarentur de terra, non residebant ro-
17 tæ, sed & ipsæ juxta erant. * Stanti-
bus illis, stabant: & cum elevatis ele-
vabantur. spiritus enim vitæ erat in
18 eis. * Et egressa est gloria Domini à li-
mine templi: & stetit super cherubim.
19 * Et elevantia cherubim alas suas, ex-
altata sunt à terra coram me: & illis
egredientibus, rotæ quoque subsecu-
tæ sunt: & stetit in introitu portæ
domus Domini orientalis: & gloria
20 Dei Israel erat super ea. * Ipsum est
animal, quod vidi subter Deum Is-
rael juxta fluvium Chobar: & intel-
21 lexi quia cherubim essent. * Quattuor
vultus uni, & quattuor alæ uni: &
similitudo manus hominis sub alis eo-
22 rum. * Et similitudo vultuum eorum,
ipsi vultus quos videram juxta fluvium
Chobar, & intuitus eorum, & im-
petus singulorum ante faciem suam in-
gredi.

CAPUT XI.

Adversus Iezoniam & Pheltiam qui dicebant, pessimum tractantes consilium, Nonne dudum ædificata sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes; vaticinatur illos & quotquot nolunt resipiscere puniendos: & prophetante Ezechiele mortuus est Pheltias: reliquias autem Israel dicit se reducturum in terram ipsorum, & daturum eis cor carneum, ut colant ac timeant Dominum.

ET elevavit me spiritus, & introdu-
xit me ad portam domus Domini o-
rientalem, quæ respicit ad solis or-
tum: & ecce in introitu portæ vigin-
tiquinque viri: & vidi in medio eo-
rum Iezoniam filium Azur, & Phel-
tiam filium Banajæ, principes populi.
* Dixitque ad me: Fili hominis, hi
sunt viri, qui cogitant iniquitatem, &
tractant consilium pessimum in urbe
ista, * dicentes: Nonne dudum ædi-
ficatæ sunt domus? hæc est lebes, nos
autem carnes. * Idcirco vaticinare de
eis, vaticinare fili hominis. * Et irruit
in me spiritus Domini, & dixit ad
me: Loquere: Hæc dicit Dominus:
Sic locuti estis domus Israel, & cogita-
tiones cordis vestri ego novi. * Plu-
rimos occidistis in urbe hac, & imple-
stis vias ejus interfectis. * Propterea hæc
dicit Dominus Deus: Interfecti ve-
stri, quos posuistis in medio ejus, hi
sunt carnes, & hæc est lebes: & edu-
cam vos de medio ejus. * Gladium me-
tuistis, & gladium inducam super vos,
ait Dominus Deus. * Et ejiciam vos
de medio ejus, daboque vos in manu
hostium, & faciam in vobis judicia.
* Gladio cadetis: in finibus Israel ju-
dicabo vos, & scietis quia ego Domi-
nus. * Hæc non erit vobis in lebetem,
& vos non eritis in medio ejus in car-
nes: in finibus Israel judicabo vos.
* Et scietis quia ego Dominus: quia
in præceptis meis non ambulastis, &
judicia mea non fecistis, sed juxta ju-
dicia Gentium, quæ in circuitu ve-
stro sunt, estis operati. * Et factum
est, cum prophetarem, Pheltias fi-
lius Banajæ mortuus est: & cecidi in
faciem meam clamans voce magna,
& dixi: Heu, heu, heu Domine De-
us: consummationem tu facis reli-
quiarum Israel? * Et factum est ver-
bum Domini ad me, dicens: * Fili
hominis, fratres tui, fratres tui, viri
propinqui tui, & omnis domus Israel,
universi, quibus dixerunt habitatores
Ierusalem: Longe recedite à Domino,
nobis data est terra in possessionem.
* Propterea hæc dicit Dominus Deus,
quia longe feci eos in Gentibus, &
quia dispersi eos in terris: ero eis in sa-
nctificationem modicâ in terris, ad quas
venerunt. * Propterea loquere: Hæc

dicit Dominus Deus: Congregabo vos
de populis, & adunabo de terris, in
quibus dispersi estis, daboque vobis
humum Israel. * Et ingredientur il-
luc, & auferent omnes offensiones, cun-
ctasque abominationes ejus de illa.
* Et dabo eis cor unum, & spiritum
novum tribuam in visceribus eorum:
& auferam cor lapideum de carne eo-
rum, & dabo eis cor carneum: * Vt in
præceptis meis ambulent, & judicia
mea custodiant, faciantque ea: & sint
mihi in populum, & ego sim eis in
Deum. * Quorum cor post offendicula
& abominationes suas ambulat, ho-
rum viam in capite suo ponam, dicit
Dominus Deus. * Et elevaverunt che-
rubim alas suas, & rotæ cum eis: &
& gloria Dei Israel erat super ea. * Et
ascendit gloria Domini de medio ci-
vitatis, stetitque super montem, qui
est ad Orientem urbis. * Et spiritus
levavit me, adduxitque in Chaldæam
ad transmigrationem, in visione, in
spiritu Dei: & sublata est à me visio,
quam videram. * Et locutus sum ad
transmigrationem omnia verba Domi-
ni, quæ ostenderat mihi.

CAPUT XII.

Ezechiel suis factis portendit futuram Ierusalem & regis ipsius captivitatem, reliquis gladio, peste & fame in Ierusalem consumptis: ostendit etiam visionem prophetarum non cassam futuram, nec in longum differendam.

ET factus est sermo Domini ad me,
dicens: * Fili hominis in medio
domus exasperantis tu habitas: qui o-
culos habent ad videndum, & non vi-
dent: & aures ad audiendum, & non
audiunt: quia domus exasperans est.
* Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa
transmigrationis, & transmigrabis per
diem coram eis: transmigrabis autem
de loco tuo ad locum alterum, in con-
spectu eorum, si forte aspiciant: quia
domus exasperans est. * Et efferes fo-
ras vasa tua quasi vasa transmigrantis
per diem in conspectu eorum: tu au-
tem egredieris vespere coram eis, sicut
egreditur migrans. * Ante oculos eo-
rum perfode tibi parietem: & egre-
dieris per eum. * In conspectu eorum
in humeris portaberis, in caligine
efferêris: faciem tuam velabis, & non
videbis terram: quia portentum dedi
te domui Israel. * Feci ergo sicut præ-
ceperat mihi Dominus: vasa mea pro-
tuli quasi vasa transmigrantis per
diem: & vespere perfodi mihi parie-
tem manu: & in caligine egressus sum,
in humeris portatus in conspectu eo-
rum. * Et factus est sermo Domini ma-
ne ad me, dicens: * Fili hominis,
numquid non dixerunt ad te domus
Israel, domus exasperans: Quid tu
facis? * Dic ad eos: Hæc dicit Domi-
nus Deus: Super ducem onus istud,
qui est in Ierusalem, & super omnem
domum Israel, quæ est in medio eo-
rum. * Dic: Ego portentum vestrum: 11
quomodo feci, sic fiet illis. in trans-
migrationem, & in captivitatem ibunt.
* Et dux, qui est in medio eorum, in 12
humeris portabitur, in caligine egre-
dietur: parietem perfodient ut edu-
cant eum: facies ejus operietur ut
non videat oculo terram. * Et exten- 13
dam rete meum super eum, & capietur
in sagena mea: & adducam eum in Ba-
bylonem in terram Chaldæorum: & i-
psam non videbit, ibiq; morietur.* Et 14
omnes qui circa eum sunt, præsidium
ejus, & agmina ejus, dispergam in om-
nem ventum: & gladium evaginabo
post eos. * Et scient quia ego Domi- 15
nus, quando dispersero illos in Genti-
bus, & disseminavero eos in terris.* Et 16
relinquam ex eis viros paucos, à gla-
dio, & fame, & pestilentia: ut enar-
rent omnia scelera eorum in Gentibus,
ad quas ingredientur: & scient quia
ego Dominus.* Et factus est sermo Do- 17
mini ad me, dicens: * Fili hominis, 18
panem tuum in conturbatione come-
de: sed & aquam tuam in festinatione
& mœrore bibe. * Et dices ad popu- 19
lum terræ: Hæc dicit Dominus Deus
ad eos, qui habitant in Ierusalem in
terra Israel: * Panem suum in sollicitu-
dine comedent, & aquam suam in de-
solatione bibent, ut desoletur terra à
multitudine sua, propter iniquitatem
omnium qui habitant in ea. * Et civi- 20
tates, quæ nunc habitantur, desolatæ
erunt, terraque deserta: & scietis quia
ego Dominus. *Et factus est sermo Do- 21
mini ad me dicens: *Fili hominis quod 22
est proverbium istud vobis in terra Is-
rael, dicentium: In longum differentur
dies, & peribit omnis visio? * Ideo dic 23
ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quie-
scere faciam proverbium istud, neque
vulgo dicetur ultra in Israel: & loque-
re ad eos quod appropinquaverint
dies, & sermo omnis visionis. * Non 24
enim erit ultra omnis visio cassa, neque
divinatio ambigua in medio filiorum
Israel. * Quia ego Dominus loquar, & 25
quodcumque locutus fuero verbum,
fiet, & non prolongabitur amplius:
sed in diebus vestris domus exasperans
loquar verbum, & faciam illud, dicit
Dominus Deus. * Et factus est sermo 26
Domini ad me, dicens: * Fili hominis, 27
ecce domus Israel dicentium: Visio,
quam hic videt, in dies multos: & in
tempora longa iste prophetat. * Pro- 28
pterea dic ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus: Non prolongabitur ultra omnis
sermo meus: verbum, quod locutus
fuero, complebitur, dicit Dominus
Deus.

CAPUT XIII.

Minatur Dominus pseudoprophetis ex suo cerebro divinantibus, populumque seducentibus, falsam promittendo pacem, & parietem luto absque paleis liniendo; similiter & filiabus Israel de corde suo prophetantibus, & pulvillos sub omni cubito consuentibus.

1 ET factus est sermo Domini ad me,
2 dicens: * Fili hominis, vaticinare
ad prophetas Israel, qui prophetant:
& dices prophetantibus de corde suo:
3 Audite verbum Domini: * Hæc dicit
Dominus Deus: Væ prophetis insipientibus,
qui sequuntur spiritum
suum, & nihil vident. * Quasi vulpes
4 in desertis, prophetæ tui Israel erant.
5 * Non ascendistis ex adverso, neque
opposuistis murum pro domo Israel,
ut staretis in prælio in die Domini.
6 *Vident vana, & divinant mendacium,
dicentes: Ait Dominus: cum Dominus
non miserit eos: & perseveraverunt
7 confirmare sermonem.* Numquid
non visionem cassam vidistis, & divinationem
mendacem locuti estis? &
dicitis, Ait Dominus; cum ego non sim
8 locutus. * Propterea hæc dicit Dominus
Deus: Quia locuti estis vana, &
vidistis mendacium: ideo ecce ego ad
vos, dicit Dominus Deus: * Et erit
9 manus mea super prophetas, qui vident
vana, & divinant mendacium:
in consilio populi mei non erunt, & in
scriptura domus Israel non scribentur,
nec in terram Israel ingredientur: &
scietis quia ego Dominus Deus. * Eo
10 quod deceperint populum meum, dicentes:
Pax, & non est pax: & ipse
ædificabat parietem, illi autem liniebant
eum luto absque paleis. * Dic ad
11 eos, qui liniunt absque temperatura,
quod casurus sit: erit enim imber inundans,
& dabo lapides prægrandes
desuper irruentes, & ventum procellæ
dissipantem. * Siquidem ecce ceci-
12 dit paries: numquid non dicetur vobis:
Ubi est litura, quam linistis?
* Propterea hæc dicit Dominus Deus:
13 Et erumpere faciam spiritum tempestatum
in indignatione mea, & imber
inundans in furore meo erit: & lapides
grandes in ira in consumptionem.* Et
14 destruam parietem, quem linistis absque
temperamento: & adæquabo eum
terræ, & revelabitur fundamentum
ejus: & cadet, & consumetur in medio
ejus: & scietis quia ego sum Dominus.
* Et complebo indignationem
15 meam in pariete, & in his qui liniunt
eum absque temperamento, dicamque
vobis: Non est paries, & non
sunt qui liniunt eum. * Prophetæ Is-
16 rael, qui prophetant ad Ierusalem,
& vident ei visionem pacis: & non
17 est pax, ait Dominus Deus. * Et tu fili
hominis, pone faciem tuam contra
filias populi tui, quæ prophetant de
corde suo: & vaticinare super eas,
* & dic: Hæc dicit Dominus Deus:
Væ quæ consuunt pulvillos sub omni
cubito manus: & faciunt cervicalia sub
capite universæ ætatis ad capiendas animas:
& cum caperent animas populi
mei, vivificabant animas eorum.
* Et violabant me ad populum meum,
propter pugillum hordei, & fragmen
panis, ut interficerent animas, quæ
non moriuntur, & vivificarent animas,
quæ non vivunt, mentientes populo
meo credenti mendaciis.* Propter hoc
hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego
ad pulvillos vestros, quibus vos capitis
animas volantes: & dirumpam
eos de brachiis vestris: & dimittam
animas, quas vos capitis, animas ad
volandum. * Et dirumpam cervicalia
vestra, & liberabo populum meum de
manu vestra, neque erunt ultra in manibus
vestris ad prædandum: & scietis
quia ego Dominus. * Pro eo quod
mœrere fecistis cor justi mendaciter,
quem ego non contristavi: & confortastis
manus impii, ut non reverteretur
à via sua mala, & viveret: * propterea
vana non videbitis, & divinationes
non divinabitis amplius, &
eruam populum meum de manu vestra:
& scietis quia ego Dominus.

CAPUT XIV.

Comminatur Dominus idololatris qui veniunt ad prophetas, ut per eos consulant Dominum, dicens se illos perditurum, & prophetas decepturum, ut respondeant juxta illorum iniquitates: Noe autem, Danielem & Iob sua justitia liberaturos se tantum & non impios de fame, malis bestiis, gladio & peste, quæ in populum peccatorem immittet Dominus: additur etiam consolatio reliquiarum Israel.

ET venerunt ad me viri seniorum
Israel, & sederunt coram me. * Et
factus est sermo Domini ad me, dicens:
* Fili hominis, viri isti posuerunt
immunditias suas in cordibus
suis, & scandalum iniquitatis suæ statuerunt
contra faciem suam: numquid
interrogatus respondebo eis?
* Propter hoc loquere eis, & dices ad
eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo
homo de domo Israel, qui posuerit
immunditias suas in corde suo, &
scandalum iniquitatis suæ statuerit
contra faciem suam, & venerit ad prophetam
interrogans per eum me: ego
Dominus respondebo ei in multitudine
immunditiarum suarum: * ut
capiatur domus Israel in corde suo,
quo recesserunt à me in cunctis idolis
suis. * Propterea dic ad domum
Israel: Hæc dicit Dominus Deus,

Convertimini, & recedite ab idolis
vestris, & ab universis contaminationi-
bus vestris avertite facies vestras.
* Quia homo homo de domo Israel, &
de proselytis quicumque advena fuerit
in Israel, si alienatus fuerit à me, &
posuerit idola sua in corde suo, &
scandalum iniquitatis suæ statuerit
contra faciem suam, & venerit ad pro-
phetam ut interroget per eum me: ego
Dominus respondebo ei per me. * Et
ponam faciem meam super hominem
illum, & faciam eum in exemplum, &
in proverbium, & disperdam eum de
medio populi mei: & scietis quia ego
Dominus. * Et propheta cum errave-
rit, & locutus fuerit verbum: ego Do-
minus decepi prophetam illum: & ex-
tendam manum meam super illum: &
delebo eum de medio populi mei Is-
rael.* Et portabunt iniquitatem suam:
juxta iniquitatem interrogantis, sic i-
niquitas prophetæ erit. * ut non er-
ret ultra domus Israel à me, neque pol-
luatur in universis prævaricationibus
suis: sed fiut mihi in populum, & ego
sim eis in Deum, ait Dominus exerci-
tuum. * Et factus est sermo Domini ad
me, dicens: * Fili hominis, terra cum
peccaverit mihi, ut prævaricetur præ-
varicans, extendam manũ meam super
eam, & conteram virgam panis ejus: &
immittam in eam famem, & interficiã
de ea hominẽ, & jumentum.* Et si fue-
rint tres viri isti in medio ejus, Noe,
Daniel, & Iob: ipsi justitia sua libera-
bunt animas suas, ait Dominus exer-
cituum. * Quod si & bestias pessimas
induxero super terram ut vastem eam;
& fuerit in via, eo quod non sit per-
transiens propter bestias: * Tres viri
isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit
Dominus Deus, quia nec filios, nec fi-
lias liberabunt: sed ipsi soli libera-
buntur, terra autem desolabitur. * Vel
si gladium induxero super terram il-
lam, & dixero gladio: Transi per ter-
ram: & interfecero de ea hominem,
& jumentum: * & tres viri isti fuerint
in medio ejus: vivo ego, dicit Domi-
nus Deus, non liberabunt filios, ne-
que filias: sed ipsi soli liberabuntur.
* Si autem & pestilentiam immisero
super terram illam, & effudero indi-
gnationem meam super eam in sangui-
ne, ut auferam ex ea hominem, & ju-
mentum: * Et Noe, & Daniel, & Iob
fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit
Dominus Deus, quia filium & filiam
non liberabunt: sed ipsi justitia sua
liberabunt animas suas. * Quoniam
hæc dicit Dominus Deus: Quod & si
quattuor judicia mea pessima, gla-
dium, & famem ac bestias malas, &
pestilentiam, immisero in Ierusalem,
ut interficiam de ea hominem, & pe-
cus: * tamen relinquetur in ea salva-
tio educentium filios, & filias: ecce ipsi
ingredientur ad vos, & videbitis viam
eorum, & adinventiones eorum, & con-
solabimini super malo, quod induxi
in Ierusalem, in omnibus quæ impor-
tavi super eam.* Et consolabuntur vos, 23
cum videritis viam eorum, & adinven-
tiones eorum: & cognoscetis quod non
frustra fecerim omnia, quæ feci in ea,
ait Dominus Deus.

CAPUT XV.

Sicut lignum de vite præcisum soli servit igni, ita Judæos ob inveterata peccata cum Ierusalem prædicit exurendos.

ET factus est sermo Domini ad me, 1
dicens: * Fili hominis, quid fiet 2
de ligno vitis, ex omnibus lignis ne-
morum, quæ sunt inter ligna silvarum?
* Numquid tolletur de ea lignum, ut 3
fiat opus, aut fabricabitur de ea paxil-
lus, ut dependeat in eo quodcumque
vas? * Ecce igni datum est in escam: 4
utramq; partem ejus consumpsit ignis,
& medietas ejus redacta est in favil-
lam: numquid utile erit ad opus?
* Etiam cum esset integrum, non erat 5
aptum ad opus: quanto magis cum il-
lud ignis devoraverit, & combusserit,
nihil ex eo fiet operis? * Propterea 6
hæc dicit Dominus Deus: Quomodo
lignum vitis inter ligna silvarum,
quod dedi igni ad devorandum, sic
tradam habitatores Ierusalem. * Et 7
ponam faciem meam in eos: de igni e-
gredientur, & ignis consumet eos: &
scietis quia ego Dominus, cum posue-
ro faciem meam in eos, * & dedero 8
terram inviam, & desolatam: eo quod
prævaricatores extiterint, dicit Domi-
nus Deus.

CAPUT XVI.

Ierusalem prius abjectissima, mirum in modum à Deo exaltata, ostendit ingratitudinem varia idololatria, in qua & Samariam & Sodomam superavit: idcirco tradet eam Dominus in vastationem & in ignominiam omnibus gentibus; servabit tamen pactum reliquiis suis.

ET factus est sermo Domini ad me, 1
dicens: * Fili hominis, notas fac 2
Ierusalem abominationes suas: * & 3
dices: Hæc dicit Dominus Deus Ieru-
salem: Radix tua, & generatio tua de
Terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus,
& mater tua Cethæa. * Et quando na- 4
ta es, in die ortus tui, non est præcisus
umbilicus tuus, & aqua non es lota in
salutem, nec sale salita, nec involuta
pannis.* Non pepercit super te oculus 5
ut faceret tibi unum de his, misertus
tui: sed projecta es super faciem ter-
ræ in abjectione animæ tuæ, in die
qua nata es. * Transiens autem per te, 6
vidi te conculcari in sanguine tuo, &
dixi tibi cum esses in sanguine tuo:

Vive.

Vive. dixi, inquam tibi : In sanguine
7 tuo vive. * Multiplicatam quasi germen agri dedi te : & multiplicata es,
& grandis effecta , & ingressa es , &
pervenisti ad mundum muliebrem :
ubera tua intumuerunt , & pilus tuus
germinavit : & eras nuda , & confusione plena.
8 * Et transivi per te , & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium : & expandi amictum meum
super te , & operui ignominiam tuam.
Et juravi tibi , & ingressus sum pactum tecum : (ait Dominus Deus) &
9 facta es mihi. * Et lavi te aqua , & emundavi sanguinem tuum ex te:& un-
10 xi te oleo. * Et vestivi te discoloribus,
& calceavi te ianthino : & cinxi te
11 bysso, & indui te subtilibus.* Et ornavi te ornamento , & dedi armillas in
manibus tuis , & torquem circa col-
12 lum tuum. * Et dedi inaurem super os
tuum,& circulos auribus tuis, & coro-
13 nam decoris in capite tuo. * Et ornata
es auro, & argento, & vestita es bysso,
& polymito , & multicoloribus : similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer nimis: & pro-
14 fecisti in regnum. * Et egressum est
nomen tuum in Gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit
15 Dominus Deus.*Et habens fiduciam in
pulchritudine tua , fornicata es in nomine tuo : & exposuisti fornicationem
tuam omni transeunti , ut ejus fieres.
16 * Et sumens de vestimentis tuis, fecisti
tibi excelsa hinc inde consuta : & fornicata es super eis, sicut non est factũ,
17 neque futurum est.* Et tulisti vasa decoris tui de auro meo , atque argento
meo,quæ dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas,&fornicata es in eis.
18 * Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria,& operuisti illas:& oleum meum,
& thymiama meum posuisti coram eis.
19 * Et panem meum , quem dedi tibi, similam, & oleum, & mel, quibus enutrivi te,posuisti in conspectu eorum in
odorem suavitatis , & factum est , ait
20 Dominus Deus. * Et tulisti filios tuos,
& filias tuas , quas generasti mihi : &
immolasti eis ad devorandum. Num-
21 quid parva est fornicatio tua? * Immolasti filios meos,& dedisti, illos conse-
22 crans, eis. * Et post omnes abominationes tuas,& fornicationes,non es recordata dierum adolescentiæ tuæ ,
quando eras nuda , & confusione ple-
23 na,conculcata in sanguine tuo.* Et accidit post omnem malitiam tuam (væ,
24 væ tibi , ait Dominus Deus) * & ædificasti tibi lupanar , & fecisti tibi pro-
25 stibulum in cunctis plateis.* Ad omne
caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ : & abominabilem fecisti
decorem tuum : & divisisti pedes tuos
omni transeunti , & multiplicasti for-
26 nicationes tuas. * Et fornicata es cum
filiis Ægypti vicinis tuis magnarum
carnium : & multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. * Ecce
ego extendam manum meam super te,
& auferam justificationem tuam : &
dabo te in animas odientium te filiarum Palæstinarum , quæ erubescunt in
via tua scelerata. * Et fornicata es in
filiis Assyriorum,eo quod necdum fueris expleta : & postquam fornicata es,
nec sic es satiata.*Et multiplicasti fornicationem tuam in Terra Chanaan
cum Chaldæis : & nec sic satiata es.
* In quo mundabo cor tuum , ait Dominus Deus; cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis , & procacis?
* Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ , & excelsum tuum fecisti in omni platea : nec facta es quasi
meretrix fastidio augens pretium,* sed
quasi mulier adultera , quæ super virum suum inducit alienos. * Omnibus
meretricibus dantur mercedes : tu
autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis , & dona donabas eis, ut
intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. * Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis,& post te non erit fornicatio : in eo enim quod dedisti mercedes , & mercedes non accepisti , factum est in te contrarium. * Propterea
meretrix audi verbum Domini. * Hæc
dicit Dominus Deus : Quia effusum
est æs tuum , & revelata est ignominia
tua in fornicationibus tuis super amatores tuos , & super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum
tuorum , quos dedisti eis : * Ecce ego
congregabo omnes amatores tuos ,
quibus commista es ; & omnes quos
dilexisti , cum universis quos oderas:
& congregabo eos super te undique ,
& nudabo ignominiam tuam coram
eis , & videbunt omnem turpitudinem tuam. * Et judicabo te judiciis adulterarum , & effundentium
sanguinem : & dabo te in sanguinem
furoris & zeli. * Et dabo te in manus
eorum , & destruent lupanar tuum :
& demolientur prostibulum tuum : &
denudabunt te vestimentis tuis, & auferent vasa decoris tui : & derelinquent te nudam , plenamque ignominia : * & adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus , &
trucidabunt te gladiis suis. * Et comburent domos tuas igni , & facient
in te judicia in oculis mulierum plurimarum : & desines fornicari , &
mercedes ultra non dabis.* Et requiescet indignatio mea in te : & auferetur zelus meus à te , & quiescam , nec
irascar amplius. * Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ
tuæ, & provocasti me in omnibus his,
quapropter & ego vias tuas in capite
tuo dedi , ait Dominus Deus , & non
feci juxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. *Ecce omnis,qui di-

cit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita & filia ejus. * Filia matris tuæ es tu, quæ projecit virum suum, & filios suos: & soror sororum tuarum es tu, quæ projecerunt viros suos, & filios suos: mater vestra Cethæa, & pater vester Amorrhæus. * Et soror tua major, Samaria, ipsa & filiæ ejus, quæ habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quæ habitat à dextris tuis, Sodoma, & filiæ ejus. * Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus: pæne sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis.* Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, & filiæ ejus, sicut fecisti tu, & filiæ tuæ. * Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis & abundantia, & otium ipsius & filiarum ejus: & manum egeno & pauperi non porrigebant. * Et elevatæ sunt, & fecerunt abominationes coram me: & abstuli eas sicut vidisti. * Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit: sed vicisti eas sceleribus tuis, & justificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas operata es. * Ergo & tu porta confusionem tuam, quæ fecisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis: justificatæ sunt enim à te: ergo & tu confundere, & porta ignominiam tuam, quæ justificasti sorores tuas. * Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, & conversione Samariæ, & filiarum ejus: & convertam reversionem tuam in medio earum, * ut portes ignominiam tuam, & confundaris in omnibus, quæ fecisti consolans eas. * Et soror tua Sodoma, & filiæ ejus revertentur ad antiquitatem suam: & Samaria, & filiæ ejus revertentur ad antiquitatem suam: & tu, & filiæ tuæ, revertemini ad antiquitatem vestram. * Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiæ tuæ, * antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarum Palæsthinarum, quæ ambiunt te per gyrum.* scelus tuum, & ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus. * Quia hæc dicit Dominus Deus: Et faciam tibi, sicut despexisti juramentum, ut irritum faceres pactum: * & recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: & suscitabo tibi pactum sempiternum.*Et recordaberis viarum tuarum, & confundêris: cum receperis sorores tuas te majores cum minoribus tuis: & dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo. * Et suscitabo ego pactum meum tecum: & scies quia ego Dominus, * ut recorderis, & confundaris, & non sit tibi ultra aperire os præ confusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus, quæ fecisti, ait Dominus Deus.

CAPUT XVII.

Per parabolam de duabus aquilis, & plantata ac crescente vinea quæ non prosperabitur, declaratur quod rex Babylonis translato in Babylonem rege Ioakim, constituet pro eo regem Sedeciam: qui relicto fœdere cum Nabuchodonosor inito, ad regem Aegypti transfugit: quapropter a Domino tradetur in manus Nabuchodonosor, & ductus in Babylonem morietur ibi: Dominus autem sublimi humiliato exaltabit humilem.

ET factum est verbum Domini ad 1
me, dicens: * Fili hominis propo- 2
ne ænigma, & narra parabolam ad do-
mum Israel, * & dices: Hæc dicit Do- 3
minus Deus: Aquila grandis magna-
rum alarum, longo membrorum du-
ctu, plena plumis, & varietate, venit
ad Libanum, & tulit medullam cedri.
* Summitatem frondium ejus avul- 4
sit: & transportavit eam in Terram
Chanaan, in urbe negotiatorum posuit
illam. * Et tulit de semine terræ, & 5
posuit illud in terra pro semine, ut fir-
maret radicem super aquas multas: in
superficie posuit illud. * Cumque ger- 6
minasset, crevit in vineam latiorem
humili statura, respicientibus ramis
ejus ad eam: & radices ejus sub illa
erant. facta est ergo vinea, & fru-
ctificavit in palmites, & emisit pro-
pagines. * Et facta est aquila altera 7
grandis, magnis alis, multisque plu-
mis: & ecce vinea ista quasi mittens
radices suas ad eam, palmites suos ex-
tendit ad illam, ut irrigaret eam de
areolis germinis sui. * In terra bona 8
super aquas multas plantata est: ut
faciat frondes, & portet fructum, ut
sit in vineam grandem. * Dic: Hæc 9
dicit Dominus Deus: Ergone prospe-
rabitur? nonne radices ejus evellet,
& fructus ejus distringet, & siccabit
omnes palmites germinis ejus, & a-
rescet: & non in brachio grandi, ne-
que in populo multo, ut evelleret eam
radicitus? * Ecce plantata est: ergo- 10
ne prosperabitur? nonne cum tetige-
rit eam ventus urens siccabitur, & in
areis germinis sui arescet? * Et fa- 11
ctum est verbum Domini ad me, di-
cens: * Dic ad domum exasperantem: 12
Nescitis quid ista significent? Dic:
Ecce venit rex Babylonis in Ierusa-
lem: & assumet regem, & principes
ejus, & adducet eos ad semetipsum
in Babylonem. * Et tollet de semine 13
regni, ferietque cum eo fœdus: & ab
eo accipiet jusjurandum. sed & fortes
terræ tollet, * ut sit regnum humile, & 14

non

non elevetur, sed custodiat pactum ejus, & servet illud. * Qui recedens ab eo misit nuntios ad Ægyptum, ut daret sibi equos, & populum multum. Numquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc? & qui dissolvit pactum, numquid effugiet? * Vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cujus fecit irritum juramentum, & solvit pactum, quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur. *Et non in exercitu grandi, neque in populo multo faciet contra eum Pharao prælium: in jactu aggeris, & in extructione vallorum, ut interficiat animas multas. *Spreverat enim juramentum ut solveret fœdus, & ecce dedit manum suam: & cum omnia hæc fecerit, non effugiet. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Vivo ego, quoniam juramentum quod sprevit, & fœdus quod prævaricatus est, ponam in caput ejus. * Et expandam super eum rete meum, & comprehendetur in sagena mea: & adducam eum in Babylonem, & judicabo eum ibi, in prævaricatione qua despexit me. *Et omnes profugi ejus cum universo agmine suo, gladio cadent: residui autem in omnem ventum dispergentur: & scietis quia ego Dominus locutus sum. *Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis, & ponam: de vertice ramorum ejus tenerum distringam, & plantabo super montem excelsum, & eminentem. * In monte sublimi Israel plantabo illud, & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam: & habitabunt sub ea omnes volucres, & universum volatile sub umbra frondium ejus nidificabit. *Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile: & siccavi lignum viride, & frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, & feci.

CAPUT XVIII.

Rejecta Judæorum parabola, dicit quòd filius non portabit iniquitatem patris, nec contrà, sed quisque suam ipsius portabit: quòd si impius pœnitentiam agat, salvabitur: justus verò, si suam deserat justitiam, damnabitur: hortatur ergo Dominus ad pœnitentiam & cordis innovationem.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: * Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes: Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt? * Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel. *Ecce omnes animæ, meæ sunt: ut anima patris, ita & anima filii mea est: anima, quæ peccaverit, ipsa morietur. * Et vir si fuerit justus, & fecerit judicium & justitiam, * in montibus non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel: & uxorem proximi sui non violaverit, & ad mulierem menstruatam non accesserit: *& hominem non contristaverit: pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit: panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento: * ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit: ab iniquitate averterit manum suam, & judicium verum fecerit inter virum & virum: * in præceptis meis ambulaverit, & judicia mea custodierit ut faciat veritatem: hic justus est, vita vivet, ait Dominus Deus. * Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, & fecerit unum de istis: * & hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, & uxorem proximi sui polluentem: *egenum & pauperem contristantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem: * ad usuram dantem, & amplius accipientem: numquid vivet? non vivet. cum universa hæc detestanda fecerit, morte morietur, sanguis ejus in ipso erit. * Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui quæ fecit, timuerit, & non fecerit simile eis: *super montes non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non violaverit: *& virum non contristaverit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento: * à pauperis injuria averterit manum suam, usuram & superabundantiam non acceperit, judicia mea fecerit, in præceptis meis ambulaverit: hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet. * Pater ejus quia calumniatus est, & vim fecit fratri, & malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua. * Et dicitis: Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet, quia filius judicium & justitiam operatus est, omnia præcepta mea custodivit, & fecit illa, vivet vita. * Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii: justitia justi super eum erit, & impietas impii erit super eum. * Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam: vita vivet, & non morietur. *Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor: in justitia sua, quam operatus est, vivet. * Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus Deus, & non ut

conver

convertatur à viis suis, & vivat? * Si autem averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes, quas operari solet impius, numquid vivet? omnes justitię ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prevaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur. *Et dixistis: Non est æqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est æqua, & non magis viæ vestræ pravæ sunt? * Cum enim averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis: in injustitia, quam operatus est, morietur. *Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit judicium & justitiam: ipse animam suam vivificabit. *Considerans enim, & avertens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet, & non morietur. *Et dicunt filii Israel: Non est æqua via Domini. Numquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel, & non magis viæ vestrę pravæ? *Idcirco unumquemque juxta vias suas judicabo domus Israel, ait Dominus Deus. Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas. * Projicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum: & quare moriemini domus Israel? * Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, & vivite.

CAPVT XIX.

Parabola leænæ & leunculorum designat captivitatem regum Ioachaz, & Ioacim: item præteritam civitatis Ierusalem felicitatem describit, præsentemque calamitatem, sub parabola vineæ.

ET tu assume planctum super principes Israel, * & dices: Quare mater tua leæna inter leones cubavit, in medio leunculorum enutrivit catulos suos? * Et eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est: & didicit capere prædam, hominemque comedere. * Et audierunt de eo Gentes, & non absque vulneribus suis ceperunt eum: & adduxerunt eum in catenis in Terram Ægypti. * Quæ cum vidisset quoniam infirmata est, & periit expectatio ejus: tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum. * Qui incedebat inter leones, & factus est leo: & didicit prędam capere, & homines devorare: *Didicit viduas facere, & civitates eorum in desertum adducere: & desolata est terra, & plenitudo ejus, à voce rugitus illius. * Et convenerunt adversus eum Gentes undique de provinciis, & expanderunt super eum rete suum,
in vulneribus earum captus est. * Et 9
miserunt eum in caveam, in catenis
adduxerunt eum ad regem Babylonis:
miseruntque eum in carcerem, ne audi-
retur vox ejus ultra super mõtes Israel. 10
*Mater tua quasi vinea in sanguine tuo
super aquam plantata est: fructus ejus,
& frondes ejus creverunt ex aquis mul-
tis. * Et factæ sunt ei virgæ solidæ in 11
sceptra dominantium, & exaltata est
statura ejus inter frondes: & vidit al-
titudinem suam in multitudine palmi-
tum suorum. * Et evulsa est in ira, in 12
terramque projecta, & ventus urens
siccavit fructum ejus: marcuerunt, &
arefactæ sunt virgæ roboris ejus: ignis
comêdit eam. * Et nunc transplantata 13
est in desertum, in terra invia & sitien-
ti. * Et egressus est ignis de virga ra- 14
morum ejus, qui fructum ejus comê-
dit: & non fuit in ea virga fortis, sce-
ptrum dominantium. Planctus est, &
erit in planctum.

CAPVT XX.

Dominus negat se filiis Israel responsurum, quia & in Ægypto & in deserto & in terra promissionis prævaricati sunt ipsius mandata, & idola coluerunt, quibus sæpè comminatus est mala, sed pepercit ne nomen ejus blasphemaretur inter Gentes: nunc autem post hæc omnia dicit se eos revocaturum ad terram suam, in qua sibi serviant: jubet etiam prophetare contra saltum meridianum.

ET factum est in anno septimo, in 1
quinto, in decima mensis: venerunt
viri de senioribus Israel, ut interroga-
rent Dominum, & sederunt coram me.
*Et factus est sermo Domini ad me, di- 2
cens: *Fili hominis loquere senioribus 3
Israel, & dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus Deus: Numquid ad interrogan-
dum me vos venistis? vivo ego quia
non respondebo vobis, ait Dominus
Deus. * Si judicas eos, si judicas fili 4
hominis, abominationes patrum eo-
rum ostende eis. * Et dices ad eos: Hæc 5
dicit Dominus Deus: In die, qua elegi
Israel, & levavi manum meam pro stir-
pe domus Iacob, & apparui eis in Ter-
ra Ægypti, & levavi manum meam pro
eis, dicens: Ego Dominus Deus vester:
* in die illa levavi manum meam pro 6
eis, ut educerem eos de Terra Ægypti,
in Terram, quam provideram eis, fluen-
tem lacte & melle: quæ est egregia in-
ter omnes terras. * Et dixi ad eos: 7
Vnusquisq; offensiones oculorum suo-
rum abjiciat, & in idolis Ægypti no-
lite pollui: ego Dominus Deus vester.
* Et irritaverunt me, noluerunque me 8
audire: unusquisque abominationes
oculorum suorum non projecit, nec
idola Ægypti reliquerunt: & dixi ut
effunderem indignationem meam super
eos,

eos, & implerem iram meam in eis, in
medio Terræ Ægypti. * Et feci pro-
pter nomen meum, ut non violaretur
coram Gentibus, in quarum medio
erant, & inter quas apparui eis ut edu-
cerem eos de Terra Ægypti. * Ejeci
ergo eos de terra Ægypti, & eduxi eos
in desertum. * Et dedi eis præcepta
mea, & judicia mea ostendi eis, quæ
faciens homo, vivet in eis. * Insuper
& sabbata mea dedi eis, ut essent si-
gnum inter me & eos: & scirent quia
ego Dominus sanctificans eos. * Et ir-
ritaverunt me domus Israel in deser-
to, in præceptis meis non ambulave-
runt, & judicia mea projecerunt, quæ
faciens homo vivet in eis: & sabbata
mea violaverunt vehementer: dixi er-
go ut effunderem furorem meum super
eos in deserto, & consumerem eos.
*Et feci propter nomen meum, ne vio-
laretur coram Gentibus, de quibus
ejeci eos in conspectu earum. * Ego
igitur levavi manum meam super eos
in deserto, ne inducerem eos in Ter-
ram, quam dedi eis, fluentem lacte &
melle, præcipuam terrarum omnium:
*Quia judicia mea projecerunt, & in
præceptis meis non ambulaverunt, &
sabbata mea violaverunt: post idola
enim cor eorum gradiebatur. * Et pe-
percit oculus meus super eos ut non
interficerem eos: nec consumpsi eos in
deserto. * Dixi autem ad filios eorum
in solitudine: In præceptis patrum ve-
strorum nolite incedere, nec judicia
eorum custodiatis, nec in idolis eorum
polluamini. * Ego Dominus Deus ve-
ster: in præceptis meis ambulate, judi-
cia mea custodite, & facite ea: * Et
sabbata mea sanctificate, ut sint signum
inter me & vos, & sciatis quia ego
sum Dominus Deus vester. * Et ex-
acerbaverunt me filii: in præceptis
meis non ambulaverunt, & judicia
mea non custodierunt ut facerent ea:
quæ cum fecerit homo, vivet in eis: &
sabbata mea violaverunt: & commina-
tus sum ut effunderem furorem meum
super eos, & implerem iram meam in
eis in deserto. * Averti autem manum
meam, & feci propter nomen meum,
ut non violaretur coram Gentibus, de
quibus ejeci eos in oculis earum. *Ite-
rum levavi manum meam in eos in so-
litudine, ut dispergerem illos in natio-
nes, & ventilarem in terras: *eo quod
judicia mea non fecissent, & præcepta
mea reprobassent, & sabbata mea vio-
lassent, & post idola patrum suorum
fuissent oculi eorum. * Ergo & ego
dedi eis præcepta non bona, & judicia
in quibus non vivent. * Et pollui eos
in muneribus suis, cum offerrent omne
quod aperit vulvam, propter delicta
sua: & scient quia ego Dominus.
*Quamobrē loquere ad domum Israel,
fili hominis: & dices ad eos: Hæc di-
cit Dominus Deus: Adhuc & in hoc
blasphemaverunt me patres vestri, cum
spreviffent me contemnentes: * & in- 28
duxissem eos in Terram, super quam le-
vavi manum meam ut darem eis: vide-
runt omnem collem excelsum, & omne
lignum nemorosum. & immolaverunt
ibi victimas suas: & dederunt ibi ir-
ritationem oblationis suæ, & posue-
runt ibi odorem suavitatis suæ, & li-
baverunt libationes suas. * Et dixi ad 29
eos: Quid est excelsum, ad quod vos
ingredimini? & vocatum est nomen
ejus Excelsum usque ad hanc diem.
* Propterea dic ad domum Israel: Hæc 30
dicit Dominus Deus: Certe in via pa-
trum vestrorum vos polluimini, & post
offendicula eorum vos fornicamini:
* & in oblatione donorum vestrorum, 31
cum traducitis filios vestros per
ignem, vos polluimini in omnibus
idolis vestris usque hodie, & ego
respondebo vobis domus Israel? Vivo
ego, dicit Dominus Deus, quia non
respondebo vobis. * Neque cogitatio 32
mentis vestræ fiet, dicentium: Eri-
mus sicut Gentes, & sicut cognationes
terræ, ut colamus ligna & lapides.
* Vivo ego, dicit Dominus Deus, quo- 33
niam in manu forti, & in brachio ex-
tento, & in furore effuso regnabo super
vos. * Et educam vos de populis: & 34
congregabo vos de terris, in quibus
dispersi estis, in manu valida, & in
brachio extento, & in furore effuso
regnabo super vos. * Et adducam vos 35
in desertum populorum, & judicabor
vobiscum ibi facie ad faciem. * Sicut 36
judicio contendi adversum patres ve-
stros in deserto Terræ Ægypti, sic ju-
dicabo vos, dicit Dominus Deus. * Et 37
subjiciam vos sceptro meo, & inducam
vos in vinculis fœderis. * Et eligam 38
de vobis transgressores, & impios, &
de terra incolatus eorum educam eos,
& in terram Israel non ingredientur:
& scietis quia ego Dominus. * Et vos 39
domus Israel, Hæc dicit Dominus
Deus: Singuli post idola vestra am-
bulate, & servite eis. Quod si & in
hoc non audieritis me, & nomen meum
sanctum pollueritis ultra in muneri-
bus vestris, & in idolis vestris: * in 40
monte sancto meo, in monte excelso
Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet
mihi omnis domus Israel; omnes, in-
quam, in terra, in qua placebunt mihi,
& ibi quæram primitias vestras, & ini-
tium decimarum vestrarum in omni-
bus sanctificationibus vestris. * In 41
odorem suavitatis suscipiam vos, cum
eduxero vos de populis, & congrega-
vero vos de terris, in quas dispersi
estis, & sanctificabor in vobis in ocu-
lis nationum. *Et scietis quia ego Do- 42
minus, cum induxero vos ad terram Is-
rael, in Terram, pro qua levavi manum
meam, ut darem eam patribus vestris.
* Et recordabimini ibi viarum vestra- 43
rum, & omnium scelerum vestrorum,

quibus

quibus polluti estis in eis: & displice-
bitis vobis in conspectu vestro in om-
nibus malitiis vestris, quas fecistis.
44 *Et scietis quia ego Dominus, cum
benefecero vobis propter nomẽ meum,
& non secundum vias vestras malas,
neque secundum scelera vestra pessima
45 domus Israel, ait Dominus Deus. * Et
factus est sermo Domini ad me, di-
46 cens: *Fili hominis, pone faciem tuam
contra viam Austri, & stilla ad Afri-
cum, & propheta ad saltum agri meri-
47 diani. * Et dices saltui meridiano:
Audi verbum Domini: hæc dicit Do-
minus Deus: Ecce ego succendam in
te ignem, & comburam in te omne li-
gnum viride, & omne lignum aridum:
non extinguetur flamma succensionis:
& comburetur in ea omnis facies ab
48 Austro usque ad Aquilonem. * Et vi-
debit universa caro, quia ego Dominus
49 succendi eam, nec extinguetur. *Et di-
xi: Ah ah, Domine Deus, ipsi dicunt de
me: Numquid non per parabolas lo-
quitur iste.

CAPUT XXI.

Vaticinatur horrendum ac multiplicem gladium venturum super Ierusalem, & super filios Ammon, à rege Babylonis: qui tandem etiam in terra sua judicandus est, penitusque dissipandus.

1 ET factus est sermo Domini ad me,
2 dicens: *Fili hominis pone faciem
tuam ad Ierusalem, & stilla ad sanctua-
ria, & propheta contra humum Israel:
3 *Et dices terræ Israel: Hæc dicit Do-
minus Deus: Ecce ego ad te, & ejiciam
gladium meum de vagina sua, & occi-
4 dam in te justum & impium. * Pro eo
autem quod occidi in te justum & im-
pium, idcirco egredietur gladius meus
de vagina sua ad omnem carnem ab
5 Austro usque ad Aquilonem: *Vt sciat
omnis caro quia ego Dominus eduxi
gladium meum de vagina sua irrevoca-
6 bilem. * Et tu fili hominis ingemisce
in contritione lumborum, & in amari-
7 tudinibus ingemisce coram eis. *Cum-
que dixerint ad te: Quare tu gemis?
dices: Pro auditu: quia venit, & tabe-
scet omne cor, & dissolventur universæ
manus, & infirmabitur omnis spiritus,
& per cuncta genua fluent aquę: ecce
8 venit, & fiet, ait Dominus Deus. * Et
factus est sermo Domini ad me, dicens:
9 *Fili hominis propheta, & dices: Hæc
dicit Dominus Deus: Loquere: Gla-
dius, gladius exacutus est, & limatus.
10 *Vt cædat victimas, exacutus est: ut
splendeat, limatus est: qui moves sce-
ptrum filii mei, succidisti omne li-
11 gnum. * Et dedi eum ad lævigandum,
ut teneatur manu: iste exacutus est gla-
dius, & iste limatus est, ut sit in manu
12 interficientis. *Clama, & ulula fili ho-
minis, quia hic factus est in populo
meo, hic in cunctis ducibus Israel qui
fugerant: gladio traditi sunt cum po-
pulo meo, idcirco plaude super femur,
* quia probatus est: & hoc, cum scep- 13
trum subverterit, & non erit dicit Do-
minus Deus. *Tu ergo fili hominis pro- 14
pheta, & percute manu ad manum, &
duplicetur gladius, ac triplicetur gla-
dius interfectorum: hic est gladius oc-
cisionis magnæ, qui obstupescere eos
facit, * & corde tabescere, & multi- 15
plicat ruinas. In omnibus portis eo-
rum dedi conturbationem gladii acu-
ti, & limati ad fulgendum, amicti ad
cædem. *Exacuere, vade ad dexteram, 16
sive ad sinistram, quocumque faciei tuæ
est appetitus. * Quin & ego plaudam 17
manu ad manum, & implebo indigna-
tionem meam, ego Dominus locutus
sum. * Et factus est sermo Domini ad 18
me, dicens: * Et tu fili hominis pone 19
tibi duas vias, ut veniat gladius regis
Babylonis: de terra una egredientur
ambæ: & manu capiet conjecturam, in
capite viæ civitatis conjiciet. * Viam 20
pones ut veniat gladius ad Rabbath fi-
liorum Ammon, & ad Iudam in Ierusa-
lem munitissimam. * Stetit enim rex 21
Babylonis in bivio, in capite duarum
viarum, divinationem quærens, com-
miscens sagittas: interrogavit idola,
exta consuluit. * Ad dexteram ejus 22
facta est divinatio super Ierusalem, ut
ponat arietes, ut aperiat os in cæde, ut
elevet vocem in ululatu, ut ponat arie-
tes contra portas, ut comportet agge-
rem, ut ædificet munitiones. *Eritque 23
quasi consulens frustra oraculum in
oculis eorum, & sabbatorum otium
imitans: ipse autem recordabitur ini-
quitatis ad capiendum. * Idcirco hæc 24
dicit Dominus Deus: Pro eo quod re-
cordati estis iniquitatis vestræ, & re-
velastis prævaricationes vestras, & ap-
paruerunt peccata vestra in omnibus
cogitationibus vestris: pro eo, inquam,
quod recordati estis, manu capiemini.
* Tu autem profane, impie dux Israel, 25
cujus venit dies in tempore iniquita-
tis præfinita: * Hæc dicit Dominus 26
Deus: Aufer cidarim, tolle coronam:
nonne hæc est, quæ humilem subleva-
vit, & sublimem humiliavit? *Iniqui- 27
tatem, iniquitatem, iniquitatem po-
nam eam: & hoc non factum est, donec
veniret cujus est judicium, & tradam
ei. * Et tu fili hominis propheta, & 28
dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios
Ammon, & ad opprobrium eorum, &
dices: Mucro, mucro, evagina te ad
occidendum, lima te ut interficias, &
fulgeas, *cum tibi viderentur vana, & 29
divinarentur mendacia: ut dareris su-
per colla vulneratorum impiorum,
quorum venit dies in tempore iniqui-
tatis præfinita. * Revertere ad vagi- 30
nam tuam, in loco in quo creatus es,
in terra nativitatis tuæ judicabo te,
* & effundam super te indignationem 31
meam:

meam : in igne furoris mei sufflabo in
te, daboque te in manus hominum in-
sipientium,& fabricantium interitum.
*Igni eris cibus , sanguis tuus erit in
medio terræ , oblivioni tradêris: quia
ego Dominus locutus sum.

CAPVT XXII.

Varia narrat scelera Ierosolymis perpetrata , propter quæ dicit se super eos effusurum indignationem suam : narratque scelera sacerdotum , principum , pseudoprophetarum , ac populi terræ , ut nullus inventus sit qui pro avertendo furore Domini se opponeret.

ET factum est verbum Domini ad
me , dicens : * Et tu fili hominis
nonne judicas , nonne judicas civita-
tem sanguinum ? * & ostendes ei om-
nes abominationes suas, & dices: Hæc
dicit Dominus Deus: Civitas effundens
sanguinem in medio sui, ut veniat tem-
pus ejus: & quæ fecit idola contra se-
metipsam, ut pollueretur. * In sangui-
ne tuo, qui à te effusus est, deliquisti:
& in idolis tuis, quę fecisti polluta es:
& appropinquare fecisti dies tuos , &
adduxisti tempus annorum tuorum :
propterea dedi te opprobrium Genti-
bus , & irrisionem universis terris.
*Quæ juxta sunt , & quæ procul à te,
triumphabunt de te: sordida, nobilis,
grandis interitu. * Ecce principes Is-
rael singuli in brachio suo fuerunt in
te , ad effundendum sanguinem. * Pa-
trem & matrem contumeliis affecerunt
in te, advenam calumniati sunt in me-
dio tui, pupillum & viduam contrista-
verunt apud te: * Sanctuaria mea spre-
visti , & sabbata mea polluisti. * Viri
detractores fuerunt in te ad effunden-
dum sanguinem, & super montes co-
mederunt in te , scelus operati sunt in
medio tui. * Verecundiora patris dis-
cooperuerunt in te, immunditiam men-
struatę humiliaverunt in te: *Et unus-
quisque in uxorem proximi sui opera-
tus est abominationem, & socer nurum
suam polluit nefarie , frater sororem
suam filiam patris sui oppressit in te.
*Munera acceperunt apud te ad effun-
dendum sanguinem : usuram & super-
abundantiam accepisti, & avare proxi-
mos tuos calumniabaris: meique obli-
ta es, ait Dominus Deus. * Ecce com-
plosi manus meas super avaritiā tuam,
quam fecisti; & super sanguinem , qui
effusus est in medio tui. *Numquid su-
stinebit cor tuum, aut prævalebunt
manus tuæ, in diebus quos ego faciam
tibi ? ego Dominus locutus sum, & fa-
ciam. * Et dispergam te in nationes,
& ventilabo te in terras, & deficere fa-
ciam immunditiam tuam à te. * Et
possidebo te in conspectu gentium : &
scies quia ego Dominus. * Et factum
est verbum Domini ad me, dicens: *Fili 18
hominis , versa est mihi domus Israel
in scoriam : omnes isti æs, & stannum,
& ferrum , & plumbum in medio for-
nacis: scoria argenti facti sunt. *Pro- 19
pterea hæc dicit Dominus Deus : Eo
quod versi estis omnes in scoriam, pro-
pterea ecce ego congregabo vos in me-
dio Ierusalem, * congregatione argen- 20
ti, & æris, & stanni, & ferri, & plum-
bi in medio fornacis: ut succendam in
ea ignem ad conflandum, sic congre-
gabo in furore meo , & in ira mea , &
requiescam: & conflabo vos. *Et con- 21
gregabo vos, & succendam vos in igne
furoris mei , & conflabimini in medio
ejus. *Vt conflatur argentum in medio 22
fornacis , sic eritis in medio ejus : &
scietis quia ego Dominus, cum effude-
rim indignationem meam super vos.
*Et factum est verbum Domini ad me, 23
dicens : * Fili hominis, dic ei : Tu es 24
terra immunda, & non compluta in die
furoris. * Conjuratio prophetarum in 25
medio ejus, sicut leo rugiens, rapiens-
que prædam , animas devoraverunt,
opes & pretium acceperunt , viduas
ejus multiplicaverunt in medio illius.
*Sacerdotes ejus contempserunt legem 26
meam , & polluerunt sanctuaria mea:
inter sanctum & profanum non habue-
runt distantiam : & inter pollutum &
mundum non intellexerunt; & à sabba-
tis meis averterunt oculos suos, & co-
inquinabar in medio eorum. *Princi- 27
pes ejus in medio illius, quasi lupi ra-
pientes prædam ad effundendum san-
guinem , & ad perdendas animas , &
avarè ad sectanda lucra. * Prophetæ 28
autem ejus liniebant eos absque tem-
peramento, videntes vana, & divinan-
tes eis mendacium, dicentes: Hæc di-
cit Dominus Deus , cum Dominus non
sit locutus. * Populi terræ calumnia- 29
bantur calumniam , & rapiebant vio-
lenter : egenum & pauperem affligebant,
& advenam opprimebant calum-
nia absque judicio. *Et quæsivi de eis 30
virum, qui interponeret sepem, & sta-
ret oppositus contra me pro terra , ne
dissiparem eam: & non inveni. *Et ef- 31
fudi super eos indignationem meam,
in igne iræ meæ consumpsi eos : viam
eorum in caput eorum reddidi, ait Do-
minus Deus.

CAPVT XXIII.

Sub figura multiplicium stuprorum duarum meretricum Oollæ & Oolibæ ac punitionis earum , ostendit Dominus variam idololatriam Samariæ & Ierusalem , propter quam tradendi sunt in opprobrium Gentibus, quarum sunt idololatriam imitati.

ET factus est sermo Domini ad me, 1
dicens: *Fili hominis, duæ mulie- 2
res filiæ matris unius fuerunt, *& for- 3
nicatæ sunt in Ægypto, in adolescentia

sua

sua fornicatæ sunt : ibi subacta sunt
ubera earum , & fractæ sunt mammæ
4 pubertatis earum. * Nomina autem
earum, Oolla major , & Ooliba soror
ejus minor: & habui eas,& pepererunt
filios & filias. Porro earum nomina,
Samaria Oolla , & Ierusalem Ooliba.
5 *Fornicata est igitur super me Oolla,
& insanivit in amatores suos, in Assy-
6 rios propinquantes , *vestitos hyacin-
tho, principes, & magistratus,juvenes
cupidinis, universos equites , ascenso-
7 res equorum. * Et dedit fornicationes
suas super eos electos , filios Assyrio-
rum universos : & in omnibus in quos
insanivit , in immunditiis eorum pol-
8 luta est. * Insuper & fornicationes
suas , quas habuerat in Ægypto , non
reliquit : nam & illi dormierunt cum
ea in adolescentia ejus, & illi confre-
gerunt ubera pubertatis ejus , & effu-
derunt fornicationem suam super eam.
9 *Propterea tradidi eam in manus ama-
torum suorum , in manus filiorum As-
sur , super quorum insanivit libidine.
10 *Ipsi discooperuerunt ignominiā ejus,
filios & filias ejus tulerunt , & ipsam
occiderunt gladio : & factæ sunt fa-
mosæ mulieres , & judicia perpetrave-
11 runt in ea. * Quod cum vidisset soror
ejus Ooliba , plusquam illa insanivit
libidine: & fornicationem suam super
12 fornicationem sororis suæ * ad filios
Assyriorum præbuit impudenter,duci-
bus & magistratibus ad se venientibus,
indutis veste varia , equitibus qui ve-
ctabantur equis, & adolescentibus for-
13 ma cunctis egregia.*Et vidi quod pol-
14 luta esset via una ambarum. * Et auxit
fornicationes suas:cumque vidisset vi-
ros depictos in pariete,imagines Chal-
15 dæorum expressas coloribus , * & ac-
cinctos balteis renes , & tiaras tinctas
in capitibus eorum , formam ducum
omnium,similitudinem filiorum Baby-
lonis , terræque Chaldæorum , in qua
16 orti sunt , * insanivit super eos concu-
piscentia oculorum suorum , & misit
17 nuntios ad eos in Chaldæam. * Cum-
que venissent ad eam filii Babylonis ad
cubile mammarum , polluerunt eam
stupris suis, & polluta est ab eis, & sa-
18 turata est anima ejus ab illis. * Denu-
davit quoque fornicationes suas,& di-
scooperuit ignominiam suam : & reces-
sit anima mea ab ea , sicut recesserat
19 anima mea à sorore ejus. * Multipli-
cavit enim fornicationes suas , recor-
dans dies adolescentiæ suæ , quibus
20 fornicata est in terra Ægypti. *Et in-
sanivit libidine super concubitum eo-
rum,quorum carnes sunt ut carnes asi-
norum: & sicut fluxus equorum, fluxus
21 eorum. *Et visitasti scelus adolescen-
tiæ tuæ , quando subacta sunt in Æ-
gypto ubera tua , & confractæ sunt
22 mammæ pubertatis tuæ. * Propterea
Ooliba, hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego suscitabo omnes amatores tuos
contra te , de quibus satiata est anima
tua: & congregabo eos adversum te in
circuitu ; * Filios Babylonis , & uni- 23
versos Chaldæos, nobiles,tyrannosque
& principes , omnes filios Assyriorum,
juvenes forma egregia, duces & magi-
stratus universos,principes principum,
& nominatos ascensores equorum : *& 24
venient super te instructi curru & ro-
ta, multitudo populorum : lorica , &
clypeo, & galea armabuntur contra te
undique : & dabo coram eis judicium,
& judicabunt te judiciis suis. *Et po- 25
nam zelum meum in te, quem exercent
tecum in furore: nasum tuum & aures
tuas præcident : & quæ remanserint,
gladio concident : ipsi filios tuos, & fi-
lias tuas capient; & novissimum tuum
devorabitur igni. * Et denudabunt te 26
vestimentis tuis, & tollent vasa gloriæ
tuæ. *Et requiescere faciam scelus 27
tuum de te, & fornicationem tuam de
Terra Ægypti: nec levabis oculos tuos
ad eos , & Ægypti non recordaberis
amplius. * Quia hæc dicit Dominus 28
Deus: Ecce ego tradam te in manus eo-
rum, quos odisti ; in manus de quibus
satiata est anima tua. *Et agent tecum 29
in odio, & tollent omnes labores tuos,
& dimittent te nudam , & ignominia
plenam, & revelabitur ignominia for-
nicationum tuarum , scelus tuum , &
fornicationes tuæ. * Fecerunt hæc ti- 30
bi, quia fornicata es post Gentes,inter
quas polluta es in idolis earum. * In 31
via sororis tuæ ambulasti : & dabo ca-
licem ejus in manu tua. * Hæc dicit 32
Dominus Deus : Calicem sororis tuæ
bibes profundum & latum : eris in de-
risum, & in subsannationem , quæ est
capacissima. * Ebrietate, & dolore re- 33
pleberis : calice mœroris, & tristitiæ,
calice sororis tuæ Samariæ. *Et bibes 34
illum , & epotabis usque ad fæces , &
fragmenta ejus devorabis,& ubera tua
lacerabis : quia ego locutus sum , ait
Dominus Deus. * Propterea hæc dicit 35
Dominus Deus : Quia oblita es mei, &
projecisti me post corpus tuum,tu quo-
que porta scelus tuum , & fornicatio-
nes tuas. * Et ait Dominus ad me, di- 36
cens : Fili hominis numquid judicas
Oollam, & Oolibam , & annuntias eis
scelera earum? * Quia adulteratæ sunt, 37
& sanguis in manibus earum , & cum
idolis suis fornicatæ sunt : insuper &
filios suos, quos genuerunt mihi,obtu-
lerunt eis ad devorandum. * Sed & 38
hoc fecerunt mihi : Polluerunt san-
ctuarium meum in die illa , & sabbata
mea profanaverunt. * Cumque immo- 39
larent filios suos idolis suis,& ingrede-
rentur sanctuarium meum in die illa
ut polluerent illud : etiam hæc fece-
runt in medio domus meæ. *Miserunt 40
ad viros venientes de longe , ad quos
nuntium miserant : itaque ecce vene-
runt : quibus te lavisti, & circumlini-
sti stibio oculos tuos , & ornata es

41 mundo muliebri. * Sedisti in lecto
pulcherrimo, & mensa ornata est ante
te: thymiama meum, & unguentum
42 meum posuisti super eam. * Et vox
multitudinis exultantis erat in ea: &
in viris, qui de multitudine hominum
adducebantur, & veniebant de deserto,
posuerunt armillas in manibus eorum,
& coronas speciosas in capitibus
43 eorum. * Et dixi ei, quæ attrita est in
adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione
44 nicatione sua etiam hæc. * Et ingressi
sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem:
sic ingrediebantur ad Oollam
45 & Oolibam, mulieres nefarias. * Viri
ergo justi sunt: hi judicabunt eas judicio
adulterarum, & judicio effundentium
sanguinem: quia adulteræ
sunt, & sanguis in manibus earum.
46 *Hæc enim dicit Dominus Deus: Adduc
ad eas multitudinem, & trade eas
47 in tumultum, & in rapinam: * Et lapidentur
lapidibus populorum, & confodiantur
gladiis eorum: filios & filias
earum interficient, & domos earum
48 igne succendent, *Et auferam scelus
de terra, & discent omnes mulieres ne
49 faciant secundum scelus earum. * Et
dabunt scelus vestrum super vos, &
peccata idolorum vestrorum portabitis:
& scietis, quia ego Dominus
Deus.

CAPUT XXIV.

Sub figura ollæ, electioribus carniū partibus ac ossibus plenæ, ignique admota, & sub figura mortu uxoris Ezechielis, pro qua jussus est nullum facere luctum, significat Dominus domum Israel in exitium tradendam, filiosque ejus trucidandos, nullo sequente luctu præ animi stupore.

ET factum est verbum Domini ad me,
in anno nono, in mense decimo, decima
die mensis, dicens: * Fili hominis
scribe tibi nomen diei hujus, in
qua confirmatus est rex Babylonis adversum
Ierusalem hodie. * Et dices
per proverbium ad domum irritatricem
parabolam, & loquêris ad eos:
Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam;
pone, inquam, & mitte in eam
aquam. * Congere frusta ejus in eam,
omnem partem bonam, femur & armum,
electa & ossibus plena. *Pinguissimum
pecus assume, compone quoque
strues ossium sub ea: efferbuit coctio
ejus, & discocta sunt ossa illius in
medio ejus. *Propterea hæc dicit Dominus
Deus: Væ civitati sanguinum,
ollæ, cujus rubigo in ea est, & rubigo
ejus non exivit de ea: per partes &
per partes suas ejice eam, non cecidit
super eam sors. * Sanguis enim ejus
in medio ejus est, super limpidissimam
petram effudit illum: non effudit
illum super terram ut possit operiri
pulvere. * Vt superinducerem indignationem 8
meam, & vindicta ulciscerer:
dedi sanguinem ejus super petram
limpidissimam ne operiretur. * Propterea 9
hæc dicit Dominus Deus: Væ
civitati sanguinum, cujus ego grandem
faciam pyram. * Congere ossa, quæ 10
igne succendam: consumentur carnes,
& coquetur universa compositio, &
ossa tabescent. * Pone quoque eam super 11
prunas vacuam, ut incalescat, &
liquefiat æs ejus: & conflerur in medio
ejus inquinamentum ejus, & consumatur
rubigo ejus: * multo labore sudatum 12
est, & non exivit de ea nimia rubigo
ejus, neque per ignem. *Immunditia 13
tua execrabilis: quia mundare te
volui, & non es mundata à sordibus
tuis: sed nec mundaberis prius, donec
quiescere faciam indignationem meam
in te. * Ego Dominus locutus sum: 14
Veniet, & faciam: non transeam, nec
parcam, nec placabor: juxta vias tuas,
& juxta adinventiones tuas judicabo
te, dicit Dominus. *Et factum est verbum 15
Domini ad me, dicens: *Fili hominis, 16
ecce ego tollo à te desiderabile
oculorum tuorum in plaga: & non
planges, neque plorabis, neque fluent
lacrymæ tuæ. * Ingemisce tacens, mortuorum 17
luctum non facies: corona tua
circumligata sit tibi, & calceamenta
tua erunt in pedibus tuis, nec amictu
ora velabis, nec cibos lugentium comedes.
* Locutus sum ergo ad populum 18
mane, & mortua est uxor mea vespere:
fecique mane sicut præceperat
mihi. * Et dixit ad me populus: Quare 19
non indicas nobis, quid ista significent,
quæ tu facis? * Et dixi ad eos: 20
Sermo Domini factus est ad me, dicens:
*Loquere domui Israel: Hæc dicit Dominus 21
Deus: Ecce ego polluam sanctuarium
meum, superbiam imperii
vestri, & desiderabile oculorum vestrorum,
& super quo pavet anima vestra,
filii vestri, & filiæ vestræ, quas reliquistis,
gladio cadent. * Et facietis 22
sicut feci: Ora amictu non velabitis, &
cibos lugentium non comedetis. *Coronas 23
habebitis in capitibus vestris, &
calceamenta in pedibus: non plangetis
neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus
vestris, & unusquisque gemet
ad fratrem suum. * Eritque Ezechiel 24
vobis in portentum: juxta omnia, quæ
fecit, facietis cum venerit istud: & scietis
quia ego Dominus Deus. *Et tu fili 25
hominis, ecce in die, qua tollam ab eis
fortitudinem eorum, & gaudium dignitatis,
& desiderium oculorum eorum,
super quo requiescunt animæ eorum,
filios & filias eorum: *In die illa 26
cum venerit fugiens ad te, ut annuntiet
tibi: *In die, inquam, illa aperietur os 27
tuum cum eo, qui fugit: & loquêris, &
non silebis ultra: erisque eis in portentum,
& scietis quia ego Dominus.

CAPUT XXV.

Regionibus Ammon, Moab, Idumaea, & Palaestina minatur Dominus exitium, eò quod filios Israel afflixerint, & de ipsorum afflictione exultaverint.

1 ET factus est sermo Domini ad me,
2 dicens: *Fili hominis pone faciem
tuam contra filios Ammon, & prophe-
3 tabis de eis. * Et dices filiis Ammon:
Audite verbum Domini Dei: Hæc di-
cit Dominus Deus: Pro eo quod dixi-
sti: Euge, euge super sanctuarium
meum, quia pollutum est; & super ter-
ram Israel, quoniam desolata est; &
super domum Iuda, quoniam ducti
4 sunt in captivitatem: * Idcirco ego
tradam te filiis orientalibus in heredi-
tatem, & collocabunt caulas suas in te,
& ponent in te tentoria sua: ipsi come-
dent fruges tuas: & ipsi bibent lac
5 tuum. * Daboque Rabbath in habita-
culum camelorum, & filios Ammon in
cubile pecorum: & scietis quia ego
6 Dominus. * Quia hæc dicit Dominus
Deus: Pro eo quod plausisti manu, &
percussisti pede, & gavisa es ex toto
7 affectu super terram Israel: * Idcirco
ecce ego extendam manum meam super
te, & tradam te in direptionem Gen-
tium, & interficiam te de populis, &
perdam de terris, & conteram: & scies
8 quia ego Dominus. *Hæc dicit Domi-
nus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab
& Seir: Ecce sicut omnes Gentes, do-
9 mus Iuda: *Idcirco ecce ego aperiam
humerum Moab de civitatibus, de ci-
vitatibus, inquam, ejus, & de finibus
ejus, inclytas terræ Bethiesimoth &
10 Beelmeon & Cariathaim; *filiis Orien-
tis cum filiis Ammon, & dabo eam in
hereditatem: ut non sit ultra memoria
11 filiorum Ammon in Gentibus. * Et in
Moab faciam judicia: & scient quia
12 ego Dominus. * Hæc dicit Dominus
Deus: Pro eo quod fecit Idumæa ul-
tionem ut se vindicaret de filiis Iuda,
peccavitque delinquens, & vindictam
13 expetivit de eis; * Idcirco hæc dicit
Dominus Deus: Extendam manum
meam super Idumæam, & auferam de
ea hominem & jumentum, & faciam
eam desertam ab Austro: & qui sunt in
14 Dedan, gladio cadent. *Et dabo ultio-
nem meam super Idumæam per ma-
num populi mei Israel: & facient in
Edom juxta iram meam, & furorem
meum: & scient vindictam meam, di-
15 cit Dominus Deus. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Pro eo quod fecerunt Palæ-
stini vindictam, & ulti se sunt toto
animo, interficientes, & implentes ini-
16 micitias veteres: *propterea hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego extendam
manum meam super Palæstinos, & in-
terficiam interfectores, & perdam re-
liquias maritimę regionis: *faciamque 17
in eis ultiones magnas arguens in fu-
rore: & scient quia ego Dominus,
cum dedero vindictam meam super
eos.

CAPUT XXVI.

Tyri inclytæ urbis prædicit Dominus eversionem, eò quod super vastatione Ierusalem exultaverit.

ET factum est in undecimo anno, 1
prima mensis, factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: * Fili hominis, 2
pro eo quod dixit Tyrus de Ierusalem:
Euge confractæ sunt portæ populo-
rum, conversa est ad me: implebor, de-
serta est. *Propterea hæc dicit Domi- 3
nus Deus: Ecce ego super te Tyre, &
ascendere faciam ad te gentes multas,
sicut ascendit mare fluctuans. *Et dis- 4
sipabunt muros Tyri, & destruent tur-
res ejus: & radam pulverem ejus de ea,
& dabo eam in limpidissimam petram.
*Siccatio sagenarum erit in medio ma- 5
ris, quia ego locutus sum, ait Dominus
Deus: & erit in direptionem Genti-
bus. * Filiæ quoque ejus, quæ sunt in 6
agro, gladio interficientur: & scient
quia ego Dominus. * Quia hæc dicit 7
Dominus Deus: Ecce ego adducam ad
Tyrum Nabuchodonosor regem Baby-
lonis ab Aquilone, regem regum, cum
equis, & curribus, & equitibus, &
cœtu, populoque magno. * Filias tuas 8
quæ sunt in agro, gladio interficiet: &
circumdabit te munitionibus, & com-
portabit aggerem in gyro: & elevabit
contra te clypeum. *Et vineas, & arie- 9
tes temperabit in muros tuos, & turres
tuas destruet in armatura sua. * Inun- 10
datione equorum ejus operiet te pulvis
eorum: à sonitu equitum, & rotarum,
& curruum, movebuntur muri tui, cum
ingressus fuerit portas tuas quasi per
introitum urbis dissipatæ. * Vngulis 11
equorum suorum conculcabit omnes
plateas tuas: populum tuum gladio
cædet, & statuæ tuæ nobiles in terram
corruent. * Vastabunt opes tuas, diri- 12
pient negotiationes tuas: & destruent
muros tuos, & domos tuas præclaras
subvertent: & lapides tuos, & ligna
tua, & pulverem tuum in medio aqua-
rum ponent. *Et quiescere faciam mul- 13
titudinem canticorum tuorum, & so-
nitus cithararum tuarum non audietur
amplius. * Et dabo te in limpidissi- 14
mam petram, siccatio sagenarum eris,
nec ædificaberis ultra: quia ego locu-
tus sum, ait Dominus Deus. *Hæc di- 15
cit Dominus Deus Tyro: Numquid non
à sonitu ruinæ tuæ, & gemitu interfe-
ctorum tuorum, cum occisi fuerint in
medio tui, commovebuntur insulæ?
* Et descendent de sedibus suis omnes 16
principes maris: & auferent exuvias
suas, & vestimenta sua varia abjicient,
& induentur stupore: in terra sede-

bunt,

bunt, & attoniti super repentino casu tuo admirabuntur. *Et assumentes super te lamentum, dicent tibi: Quomodo peristi, quę habitas in mari, urbs inclyta, quæ fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi? *Nunc stupebunt naves in die pavoris tui: & turbabuntur insulæ in mari, eo quod nullus egrediatur ex te. *Quia hæc dicit Dominus Deus: Cum dedero te urbem desolatam, sicut civitates quæ non habitantur: & adduxero super te abyssum, & operuerint te aquæ multæ: * Et detraxero te cum his qui descendunt in lacum ad populum sempiternum, & collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres, cum his qui deducuntur in lacum, ut non habiteris: porro cum dedero gloriam in terra viventium, * in nihilum redigam te, & non eris, & requisita non invenieris ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.

CAPUT XXVII.

Tyri urbis maritimæ ac opulentissimæ ruina defletur, enarratis mercibus quæ à quaque regione ad eam deferri solent.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens: * Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum: * Et dices Tyro, quæ habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad insulas multas: Hæc dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum, * & in corde maris sita. Finitimi tui, qui te ædificaverunt, impleverunt decorem tuum: * abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris: cedrum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum. * Quercus de Basan dolaverunt in remos tuos: & transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & prętoriola de insulis Italiæ. *Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo: hyacinthus & purpura de insulis Elisa facta sunt operimentum tuum. *Habitatores Sidonis & Aradii fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui. * Senes Giblii, & prudentes ejus, habuerunt nautas ad ministerium variæ supellectilis tuæ: omnes naves maris, & nautæ earum, fuerunt in populo negotiationis tuæ. *Persæ, & Lydii, & Libyes erant in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeum & galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. * Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu: sed & Pigmæi, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. *Carthaginenses negotiatores tui, à multitudine cunctarum divitiarum, argento, ferro, stanno, plumboque, repleverunt nundinas tuas. * Græcia, Thubal, & Mosoch, ipsi institores tui: mancipia, & vasa ærea advexerunt populo tuo. *De domo Thogorma, equos, & equites, & mulos adduxerunt ad forum tuum. *Filii Dedan negotiatores tui: insulæ multæ, negotiatio manus tuæ: dentes eburneos & hebeninos commutaverunt in pretio tuo. * Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum, gemmam, & purpuram, & scutulata, & byssum, & sericum, & chodchod proposuerunt in mercatu tuo. * Iuda & terra Israel ipsi institores tui in frumento primo, balsamum, & mel, & oleum, & resinam proposuerunt in nundinis tuis. * Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi. * Dan, & Græcia, & Mosel, in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum: stacte & calamus in nego-
tiatione tua. * Dedan institores tui in 2
tapetibus ad sedendum. * Arabia, & 2
universi principes Cedar, ipsi negotia-
tores manus tuæ: cum agnis, & arieti-
bus, & hœdis venerunt ad te negotia-
tores tui. * Venditores Saba, & Ree- 2
ma, ipsi negotiatores tui: cum univer-
sis primis aromatibus, & lapide pre-
tioso, & auro, quod proposuerunt in
mercatu tuo. * Haran, & Chene, & 2
Eden, negotiatores tui: Saba, Assur, &
Chelmad, venditores tui. * ipsi nego- 2
tiatores tui multifariam involucris
hyacinthi, & polymitorum, gazarum-
que pretiosarum, quæ obvolutæ &
astrictæ erant funibus: cedros quoque
habebant in negotiationibus tuis. *Na- 2
ves maris, principes tui in negotiatio-
ne tua: & repleta es, & glorificata ni-
mis in corde maris. * In aquis multis 2
adduxerunt te remiges tui: ventus au-
ster contrivit te in corde maris. * Di- 2
vitiæ tuæ, & thesauri tui, & multiplex
instrumentum tuum, nautæ tui & gu-
bernatores tui, qui tenebant supelle-
ctilem tuam, & populo tuo præerant:
viri quoque bellatores tui, qui erant in
te, cum universa multitudine tua, quę
est in medio tui: cadent in corde maris
in die ruinæ tuæ. * A sonitu clamo- 2
ris gubernatorum tuorum conturba-
buntur classes: * Et descendent de 2
navibus suis omnes qui tenebant re-
mum: nautæ & universi gubernatores
maris in terra stabunt: * & ejulabunt 3
super te voce magna, & clamabunt
amare: & superjacient pulverem capi-
tibus suis, & cinere conspergentur.
* Et radent super te calvitium, & ac-
cingentur ciliciis: & plorabunt te in
amaritudine animæ ploratu amarissi-
mo. * Et assument super te carmen lu-
gubre, & plangent te: Quæ est ut Ty-
rus, quæ obmutuit in medio maris?
* Quę in exitu negotiationum tuarum
de mari implesti populos multos: in

multitudine divitiarum tuarum, & po-
pulorum tuorum, ditasti reges terrae.
*Nunc contrita es à mari, in profundis
aquarum opes tuę, & omnis multitudo
tua, quae erat in medio tui, ceciderunt.
*Vniversi habitatores insularum obstu-
puerunt super te: & reges earũ omnes
tempestate perculsi mutaverunt vul-
tus. * Negotiatores populorum sibila-
verunt super te: ad nihilum deducta
es, & non eris usque in perpetuum.

CAPVT XXVIII.

Ruina regis Tyri, maxima gloria prius exaltati, ob nimium ipsius superbiam aliasque iniquitates: similiter & vastatio Sidonis, ac reductio filiorum Israel in terram suam, vastatis ipsorum inimicis.

1 ET factus est sermo Domini ad me,
2 dicens: * Fili hominis, dic princi-
pi Tyri: Haec dicit Dominus Deus: Eo
quod elevatum est cor tuum, & dixisti:
Deus ego sum, & in cathedra Dei sedi
in corde maris: cum sis homo, & non
Deus, & dedisti cor tuum quasi cor
3 Dei. * Ecce sapientior es tu Daniele:
omne secretum non est absconditum à
4 te. * In sapientia & prudentia tua fe-
cisti tibi fortitudinem: & acquisisti
aurum & argentum in thesauris tuis.
5 *In multitudine sapientię tuae, & in
negotiatione tua multiplicasti tibi for-
titudinem: & elevatum est cor tuum in
6 robore tuo. *Propterea haec dicit Do-
minus Deus: Eo quod elevatum est cor
7 tuum quasi cor Dei: * idcirco ecce ego
adducam super te alienos, robustissi-
mos Gentium: & nudabunt gladios
suos super pulchritudinem sapientiae
8 tuae, & polluent decorem tuum. * In-
terficient, & detrahent te: & morieris
in interitu occisorum in corde maris.
9 *Numquid dicens loquêris: Deus ego
sum, coram interficientibus te: cum sis
homo, & non Deus, in manu occiden-
10 tium te? *Morte incircumcisorum mo-
rieris in manu alienorum: quia ego lo-
11 cutus sum, ait Dominus Deus. *Et fa-
ctus est sermo Domini ad me, dicens:
Fili hominis leva planctum super re-
12 gem Tyri: *& dices ei: Haec dicit Do-
minus Deus: Tu signaculum similitudi-
nis, plenus sapientia, & perfectus de-
13 core, * in deliciis paradisi Dei fuisti:
omnis lapis pretiosus operimentum
tuum: sardius, topazius, & iaspis, chry-
solithus, & onyx, & berillus, sapphi-
rus, & carbunculus, & smaragdus: au-
rum opus decoris tui: & foramina tua
in die, qua conditus es, praeparata
14 sunt. * Tu cherub extentus, & prote-
gens, & posui te in monte sancto Dei,
in medio lapidum ignitorum ambula-
15 sti. * Perfectus in viis tuis à die con-
ditionis tuae, donec inventa est iniqui-
16 tas in te. * In multitudine negotiatio-
nis tuae repleta sunt interiora tua ini-
quitate, & peccasti: & ejeci te de mon-
te Dei, & perdidi te, ô cherub prote-
gens, de medio lapidum ignitorum. *Et 17
elevatum est cor tuum in decore tuo:
perdidisti sapientiam tuam in decore
tuo, in terram projeci te: ante faciem
regum dedi te ut cernerent te. *In mul- 18
titudine iniquitatum tuarum, & ini-
quitate negotiationis tuae, polluisti
sanctificationem tuam: producam ergo
ignem de medio tui, qui comedat te,
& dabo te in cinerem super terram in
conspectu omnium videntium te. *Om- 19
nes qui viderint te in Gentibus, obstu-
pescent super te: nihili factus es, &
non eris in perpetuum. * Et factus est 20
sermo Domini ad me, dicens: *Fili ho- 21
minis pone faciem tuam contra Sido-
nem: & prophetabis de ea, * & dices: 22
Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad
te Sidon, & glorificabor in medio tui:
& scient quia ego Dominus, cum fece-
ro in ea judicia, & sanctificatus fuero
in ea. *Et immittam ei pestilentiam, & 23
sanguinem in plateis ejus: & corruent
interfecti in medio ejus gladio per
circuitum: & scient quia ego Dominus.
* Et non erit ultra domui Israel offen- 24
diculum amaritudinis, & spina dolo-
rem inferens undique per circuitum
eorum, qui adversantur eis: & scient
quia ego Dominus Deus. * Haec dicit 25
Dominus Deus: Quando congregavero
domum Israel de populis, in quibus
dispersi sunt, sanctificabor in eis coram
Gentibus: & habitabunt in terra sua,
quam dedi servo meo Iacob. *Et habi- 26
tabunt in ea securi: & aedificabunt do-
mos, & plantabunt vineas, & habita-
bunt confidenter, cum fecero judicia
in omnibus qui adversantur eis per
circuitum: & scient quia ego Dominus
Deus eorum.

CAPVT XXIX.

Adversus regem Aegypti ac regnum ejus in solitudinem redigendum, post 40. tamen annos revocandum, licet non ad pristinam gloriam. Terra Aegypti datur Nabuchodonosor, eo quod cum suo exercitu laboraverit devastando Tyrum.

IN anno decimo, decimo mense, un- 1
decima die mensis, factum est ver-
bum Domini ad me, dicens: * Fili ho- 2
minis pone faciem tuam contra Pha-
raonem regem Aegypti, & prophetabis
de eo, & de Aegypto universa: * Lo- 3
quere, & dices: Haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te Pharao rex Ae-
gypti, draco magne, qui cubas in me-
dio fluminum tuorum, & dicis: Meus
est fluvius, & ego feci memetipsum.
* Et ponam fraenum in maxillis tuis:
& agglutinabo pisces fluminum tuo-
rum squamis tuis: & extraham te de
medio fluminum tuorum, & universi
pisces tui squamis tuis adhaerebunt

5 *Et projiciam te in desertum, & om-
nes pisces fluminis tui: super faciem
terrę cades, non colligêris, neque con-
gregaberis: bestiis terræ, & volatilibus
6 cęli, dedi te ad devorandum: *Et scient
omnes habitatores Ægypti quia ego
Dominus: pro eo quod fuisti baculus
7 arundineus domui Israel. *Quando ap-
prehenderunt te manu, & confractus
es, & lacerasti omnē humerum eorum:
& innitentibus eis super te, comminu-
tus es, & dissolvisti omnes renes eorum.
8 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego adducam super te gladium: &
interficiam de te hominem, & jumen-
9 tum. * Et erit Terra Ægypti in deser-
tum & in solitudinem: & scient quia
ego Dominus; pro eo quod dixeris:
10 Fluvius meus est, & ego feci eum. *Id-
circo ecce ego ad te, & ad flumina tua:
daboque Terram Ægypti in solitudi-
nes, gladio dissipatam, à turre Syenes,
11 usque ad terminos Æthiopiæ. * Non
pertransibit eam pes hominis, neq; pes
jumenti gradietur in ea: & non habi-
12 tabitur quadraginta annis. * Daboque
terram Ægypti desertam in medio ter-
rarum desertarum, & civitates ejus in
medio urbium subversarum, & erunt
desolatæ quadraginta annis: & disper-
gam Ægyptios in nationes, & ventila-
13 bo eos in terras. * Quia hæc dicit Do-
minus Deus: Post finem quadraginta
annorum congregabo Ægyptum de po-
14 pulis, in quibus dispersi fuerant. * Et
reducam captivitatem Ægypti, & col-
locabo eos in terra Phatures, in terra
nativitatis suæ: & erunt ibi in regnum
humile: *inter cetera regna erit humil-
lima, & non elevabitur ultra super na-
tiones, & imminuam eos ne imperent
Gentibus. * Neque erunt ultra domui
Israel in confidentia, docentes iniqui-
tatem, ut fugiant, & sequantur eos: &
scient quia ego Dominus Deus. * Et
factum est in vigesimo & septimo an-
no, in primo, in una mensis: factum est
verbum Domini ad me, dicens: * Fili
hominis, Nabuchodonosor rex Babylo-
nis servire fecit exercitum suum ser-
vitute magna adversus Tyrum: omne
caput decalvatum, & omnis humerus
depilatus est: & merces non est red-
dita ei, neque exercitui ejus, de Tyro,
pro servitute qua servivit mihi adver-
sus eam. *Propterea hæc dicit Domi-
nus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodo-
nosor regem Babylonis in Terra Ægy-
pti: & accipiet multitudinem ejus, &
deprædabitur manubias ejus, & diri-
piet spolia ejus: & erit merces exerci-
tui illius; * & operi, quo servivit ad-
versus eam: dedi ei Terram Ægypti,
pro eo quod laboraverit mihi, ait Do-
minus Deus. * In die illo pullulabit
cornu domui Israel, & tibi dabo aper-
tum os in medio eorum: & scient quia
ego Dominus.

CAPUT XXX.

Omnes urbes Ægypti per regem Babylonis vastabuntur.

Et factum est verbum Domini ad 1
me, dicens: *Fili hominis prophe- 2
ta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus:
Vlulate, væ, væ diei: * quia juxta est 3
dies, & appropinquat dies Domini: dies
nubis: tempus Gentium erit. * Et ve- 4
niet gladius in Ægyptum: & erit pa-
vor in Æthiopia, cum ceciderint vul-
nerati in Ægypto, & ablata fuerit mul-
titudo illius, & destructa fundamenta
ejus. *Æthiopia, & Libya, & Lydi, & 5
omne reliquum vulgus, & Chub, & fi-
lii terræ fœderis, cum eis gladio ca-
dent. * Hæc dicit Dominus Deus: Et 6
corruent fulcientes Ægyptum, & de-
struetur superbia imperii ejus: à turre
Syenes gladio cadent in ea, ait Domi-
nus Deus exercituum. * & dissipabun- 7
tur in medio terrarum desolatarum, &
urbes ejus in medio civitatum deser-
tarum erunt. * Et scient quia ego Do- 8
minus: cum dedero ignem in Ægypto,
& attriti fuerint omnes auxiliatores
ejus. *In die illa egredientur nuntii à 9
facie mea in trieribus, ad conterendam
Æthiopiæ confidentiam, & erit pavor
in eis in die Ægypti, quia absque du-
bio veniet. *Hęc dicit Dominus Deus: 10
Cessare faciam multitudinem Ægypti
in manu Nabuchodonosor regis Baby-
lonis. * Ipse & populus ejus cum eo, 11
fortissimi Gentium, adducentur ad di-
sperdendam terram: & evaginabunt
gladios suos super Ægyptum: & im-
plebunt terram interfectis. *Et faciam 12
alveos fluminum aridos, & tradam ter-
ram in manus pessimorum: & dissipabo
terram & plenitudinem ejus manu
alienorum, ego Dominus locutus sum.
* Hæc dicit Dominus Deus: Et disper- 13
dam simulachra, & cessare faciam ido-
la de Memphis: & dux de Terra Ægy-
pti non erit amplius: & dabo terrorem
in Terra Ægypti. * Et disperdam ter- 14
ram Phathures, & dabo ignem in
Taphnis, & faciam judicia in Alexan-
dria. * Et effundam indignationem 15
meam super Pelusium robur Ægypti, &
interficiam multitudinem Alexandriæ,
* & dabo ignem in Ægypto: quasi 16
parturiens dolebit Pelusium, & Ale-
xandria erit dissipata, & in Memphis
angustiæ quotidianæ. * Iuvenes He- 17
liopoleos & Bubasti gladio cadent,
& ipsæ captivæ ducentur. * Et in 18
Taphnis nigrescet dies, cum con-
trivero ibi sceptra Ægypti, & defece-
rit in ea superbia potentię ejus: ipsam
nubes operiet, filiæ autem ejus in cap-
tivitatem ducentur. * Et judicia fa- 19
ciam in Ægypto: & scient quia ego
Dominus. * Et factum est in undeci- 20
mo anno, in primo mense, in septima
mensis, factum est verbum Domini ad

ne, dicens: *Fili hominis brachium
Pharaonis regis Ægypti confregi: &
ecce non est obvolutum ut restitueretur
ei sanitas, ut ligaretur pannis, &
fasciaretur linteolis, ut recepto robore
posset tenere gladium. *Propterea
hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad
Pharaonem regem Ægypti, & comminuam
brachium ejus forte, sed confractum:
& dejiciam gladium de manu
ejus: *& dispergam Ægyptum in Gentibus,
& ventilabo eos in terris. *Et
confortabo brachia regis Babylonis,
daboque gladium meum in manu ejus:
& confringam brachia Pharaonis, &
gement gemitibus interfecti coram facie
ejus. *Et confortabo brachia regis
Babylonis, & brachia Pharaonis concident:
& scient quia ego Dominus,
cum dedero gladium meum in manu
regis Babylonis, & extenderit eum super
Terram Ægypti. *Et dispergam
Ægyptum in nationes, & ventilabo
eos in terras, & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXI.

Sublimitatem regis Pharaonis cum Assur comparat, & utriusq; similem prædicit interitum.

ET factum est in anno undecimo,
tertio mense, una mensis, factum est
verbum Domini ad me, dicens: *Fili
hominis dic Pharaoni regi Ægypti, &
populo ejus: Cui similis factus es in
magnitudine tua? *Ecce Assur quasi
cedrus in Libano, pulcher ramis, &
frondibus nemorosus, excelsusque altitudine,
& inter condensas frondes
elevatum est cacumen ejus. *Aquæ
nutrierunt illum, abyssus exaltavit illum:
flumina ejus manabant in circuitu
radicum ejus, & rivos suos emisit
ad universa ligna regionis. *Propterea
elevata est altitudo ejus super omnia
ligna regionis: & multiplicata sunt arbusta
ejus, & elevati sunt rami ejus
præ aquis multis. *Cumque extendisset
umbram suam, in ramis ejus fecerunt
nidos omnia volatilia cæli, &
sub frondibus ejus genuerunt omnes
bestiæ saltuum, & sub umbraculo illius
habitabat cœtus Gentium plurimarum.
*Eratque pulcherrimus in
magnitudine sua, & in dilatatione arbustorum
suorum: erat enim radix illius
juxta aquas multas. *Cedri non
fuerunt altiores illo in paradiso Dei,
abietes non adæquaverunt summitatem
ejus, & platani non fuerunt æquæ
frondibus illius: omne lignum paradisi
Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini
ejus. *Quoniam speciosum
feci eum, & multis condensisque frondibus:
& æmulata sunt eum omnia ligna
voluptatis, quæ erant in paradiso
Dei. *Propterea hæc dicit Dominus
Deus: Pro eo quod sublimatus est in
altitudine, & dedit summitatem suam
virentem atque condensam, & elevatum
est cor ejus in altitudine sua:
*Tradidi eum in manu fortissimi Gentium, 11
faciens faciet ei: juxta impietatem
ejus ejeci eum. *Et succident eum 12
alieni, & crudelissimi nationum, &
projicient eum super montes, & in
cunctis convallibus corruent rami
ejus, & confringentur arbusta ejus in
universis rupibus terræ: & recedent de
umbraculo ejus omnes populi terræ,
& relinquent eum. *In ruina ejus habitaverunt 13
omnia volatilia cæli, & in
ramis ejus fuerunt universæ bestiæ regionis.
*Quam ob rem non elevabuntur 14
in altitudine sua omnia ligna aquarum,
nec ponent sublimitatem suam
inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt
in sublimitate sua omnia quæ irrigantur
aquis: quia omnes traditi
sunt in mortem ad terram ultimam in
medio filiorum hominum, ad eos qui
descendunt in lacum. *Hæc dicit Dominus 15
Deus: In die quando descendit
ad inferos, induxi luctum, operui eum
abysso: & prohibui flumina ejus, &
coërcui aquas multas: contristatus est
super eum Libanus, & omnia ligna
agri concussa sunt. *A sonitu ruinę ejus 16
commovi Gentes, cum deducerem eum
ad infernum cum his qui descendebant
in lacum: & consolata sunt in terra infima
omnia ligna voluptatis egregia atque
præclara in Libano, universa quæ
irrigabantur aquis. *Nam & ipsi cum 17
eo descendent in infernum ad interfectos
gladio: & brachium uniuscujusque
sedebit sub umbraculo ejus in medio
nationum. *Cui assimilatus es ô 18
inclyte atque sublimis inter ligna voluptatis?
Ecce deductus es cum lignis
voluptatis ad terram ultimam: in medio
incircumcisorum dormies, cum eis
qui interfecti sunt gladio: ipse est
Pharao, & omnis multitudo ejus, dicit
Dominus Deus.

CAPUT XXXII.

Pharao quantumvis sublimis, conterendus est in rege Babylonis: cujus vastatione plurimi reges obstupescent, pluresque nationes cum eo in abyssum detrahentur.

ET factum est, duodecimo anno, in 1
mense duodecimo, in una mensis, factum
est verbum Domini ad me, dicens:
*Fili hominis assume lamentum super 2
Pharaonem regem Ægypti, & dices ad
eum: Leoni Gentium assimilatus es, &
draconi qui est in mari: & ventilabas
cornu in fluminibus tuis, & conturbabas
aquas pedibus tuis, & conculcabas
flumina earum. *Propterea hæc dicit 3
Dominus Deus: Expandam super te
rete meum in multitudine populorum
multorum, & extraham te in sagena
mea. *Et projiciam te in terram, super 4

faciem

faciem agri abjiciam te: & habitare
faciam super te omnia volatilia cæli,
& saturabo de te bestias universæ ter-
5 ræ. * Et dabo carnes tuas super mon-
tes, & implebo colles tuos sanie tua.
6 *Et irrigabo terram fœtore sanguinis
tui super montes, & valles implebun-
7 tur ex te. * Et operiam, cum extinctus
fueris, cælum, & nigrescere faciam
stellas ejus: solem nube tegam, & luna
8 non dabit lumen suum. *Omnia lumi-
naria cæli mœrere faciam super te: &
dabo tenebras super terram tuam, di-
cit Dominus Deus, cum ceciderint
vulnerati tui in medio terræ, ait Do-
9 minus Deus. * Et irritabo cor populo-
rum multorum, cum induxero contri-
tionem tuam in gentibus super terras
10 quas nescis. * Et stupescere faciam su-
per te populos multos: & reges eorum
horrore nimio formidabunt super te,
cum volare cœperit gladius meus su-
per facies eorum: & obstupescent re-
pente singuli pro anima sua in die rui-
11 næ tuæ. * Quia hæc dicit Dominus
Deus; Gladius regis Babylonis veniet
12 tibi, *in gladiis fortium dejiciam mul-
titudinem tuam: inexpugnabiles om-
nes Gentes hæ: & vastabunt superbiam
Ægypti, & dissipabitur multitudo
13 ejus.* Et perdam omnia jumenta ejus,
quæ erant super aquas plurimas: &
non conturbabit eas pes hominis ul-
tra, neque ungula jumentorum turba-
14 bit eas. * Tunc purissimas reddam
aquas eorum, & flumina eorum quasi
oleum adducam, ait Dominus Deus:
15 *Cum dedero Terram Ægypti desola-
tam: deseretur autem terra à plenitu-
dine sua, quando percussero omnes ha-
bitatores ejus: & scient quia ego Do-
16 minus. *Planctus est, & plangent eum:
filiæ Gentium plangent eum: super
Ægyptum, & super multitudinem ejus
17 plangent eum, ait Dominus Deus. *Et
factum est in duodecimo anno, in quin-
tadecima mensis, factum est verbum
18 Domini ad me, dicens: *Fili hominis
cane lugubre super multitudinem Æ-
gypti: & detrahe eam ipsam, & filias
Gentium robustarum, ad terram ulti-
mam, cum his qui descendunt in la-
19 cum. *Quo pulchrior es? descende, &
20 dormi cum incircumcisis. *In medio
interfectorum gladio cadent: gladius
datus est, attraxerunt eam, & omnes
21 populos ejus. *Loquentur ei potentis-
simi robustorum de medio inferni, qui
cum auxiliatoribus ejus descenderunt,
& dormierunt incircumcisi, interfecti
22 gladio. *Ibi Assur, & omnis multitu-
do ejus: in circuitu illius sepulchra
ejus: omnes interfecti, & qui cecide-
23 runt gladio. *Quorum data sunt sepul-
chra in novissimis laci: & facta est mul-
titudo ejus per gyrum sepulchri ejus:
universi interfecti, cadentesque gladio,
qui dederant quondam formidinem in
24 terra viventium. *Ibi Ælam, & omnis
multitudo ejus per gyrum sepulchri
sui. omnes hi interfecti, ruentesque
gladio: qui descenderunt incircumcisi
ad terram ultimam: qui posuerunt ter-
rorem suum in terra viventium, & por-
taverunt ignominiam suam cum his
qui descendunt in lacum. *In medio 25
interfectorũ posuerunt cubile ejus in
universis populis ejus: in circuitu ejus
sepulchrum illius: omnes hi incircum-
cisi, interfectiq; gladio. dederunt enim
terrorem suum in terra viventium, &
portaverunt ignominiam suam cum his
qui descendunt in lacum: in medio in-
terfectorum positi sunt. * Ibi Mosoch, 26
& Thubal, & omnis multitudo ejus: in
circuitu ejus sepulchra illius. omnes hi
incircumcisi, interfectique & cadentes
gladio: quia dederunt formidinẽ suam
in terra viventium. * Et non dormient 27
cum fortibus, cadentibusque & incir-
cumcisis, qui descenderunt ad infernum
cum armis suis, & posuerunt gladios
suos sub capitibus suis, & fuerunt ini-
quitates eorum in ossibus eorum: quia
terror fortium facti sunt in terra vi-
ventium. * Et tu ergo in medio incir- 28
cumcisorum contereris, & dormies
cum interfectis gladio. *Ibi Idumæa, 29
& reges ejus, & omnes duces ejus, qui
dati sunt cum exercitu suo cum inter-
fectis gladio: & qui cum incircumcisis
dormierunt, & cum his qui descendunt
in lacum. * Ibi principes Aquilonis 30
omnes, & universi venatores: qui de-
ducti sunt cum interfectis, paventes, &
in sua fortitudine confusi: qui dormie-
runt incircumcisi cum interfectis gla-
dio, & portaverunt confusionem suam
cum his qui descendunt in lacum. *Vi- 31
dit eos Pharao, & consolatus est super
universa multitudine sua, quæ inter-
fecta est gladio; Pharao, & omnis ex-
ercitus ejus, ait Dominus Deus: *quia 32
dedi terrorem meum in terra viven-
tium, & dormivit in medio incircum-
cisorum cum interfectis gladio; Pha-
rao, & omnis multitudo ejus; ait Do-
minus Deus.

CAPUT XXXIII.

Si speculator visum imminens malum non annuntiaverit, reus erit pereuntium: quòd si annuntiaverit, solus is qui sibi non cavit reus erit. Justus quoq; si suum deserat justitiam, damnabitur; & impius si convertatur, salvabitur. Nec confidant de terra sibi data in promissionem, quoniam propter suas iniquitates perdentur, & terra in solitudinem redigetur.

ET factum est verbum Domini ad me, 1
dicens: *Fili hominis loquere ad fi- 2
lios populi tui, & dices ad eos: Terra
cum induxero super eam gladiũ, & tu-
lerit populus terrę virum unum de no-
vissimis suis, & constituerit eum super
se speculatorem: * & ille viderit gla-

um venientẽ super terram, & cecinet buccina, & annuntiaverit populo: Audiens autẽ, quisquis ille est, sonitũ uccinæ, & non se observaverit, veneitque gladius, & tulerit eum: sanguis sius super caput ejus erit. * Sonum uccinæ audivit, & non se observavit, anguis ejus in ipso erit: si autem se udodierit, animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium enientem, & non insonuerit buccina: t populus se non custodierit, veneritue gladius, & tulerit de eis animam: lle quidem in iniquitate sua captus st, sanguinem autem ejus de manu speulatoris requiram. * Et tu fili homiis, speculatorem dedi te domui Israel: udiens ergo ex ore meo sermonem, anuntiabis eis ex me. *Si me dicente ad mpium: Impie, morte morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius à via sua: ipse impius in iniquitate sua norietur, sanguinem autem ejus de nanu tua requiram. *Si autem annunante te ad impium ut à viis suis converatur, non fuerit conversus à via ua: ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti. * Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostræ, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus? *Dic ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus; nolo mortem impii, sed ut convertatur impius à via sua, & vivat. Convertimini, convertimini à viis vestris pessimis: & quare moriemini domus Israel? * Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui: Iustitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit: & impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua: & justus non poterit vivere in justitia sua, in quacumque die peccaverit. * Etiam si dixero justo quod vita vivat, & confisus in justitia sua fecerit iniquitatem: omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur, & in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur. * Si autem dixero impio: Morte morieris: & egerit pœnitentiam à peccato suo, feceritque judicium & justitiam, * & pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum: vita vivet, & non morietur. * Omnia peccata ejus, quæ peccavit, non imputabuntur ei: judicium & justitiam fecit, vita vivet. *Et dixerunt filii populi tui: Non est æqui ponderis via Domini: & ipsorum via injusta est. *Cum enim recesserit justus à justitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis. *Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque judicium & justitiam, vivet in eis. *Et dicitis: Non est recta via Domini. Vnumquemque juxta vias suas iudicabo de

vobis, domus Israel. * Et factum est in 21
duodecimo anno, in decimo mense, in
quinta mensis transmigrationis nostræ,
venit ad me qui fugerat de Ierusalem,
dicens: Vastata est civitas. *Manus au- 22
tem Domini facta fuerat ad me vespe-
re, antequam veniret qui fugerat: ape-
ruitque os meum donec veniret ad me
mane, & aperto ore meo non silui am-
plius. * Et factum est verbum Domini 23
ad me, dicens: * Fili hominis, qui ha- 24
bitant in ruinosis his super humum Is-
rael, loquentes ajunt: Vnus erat Abra-
ham, & hereditate possedit terram: nos
autem multi sumus, nobis data est ter-
ra in possessionem. * Idcirco dices ad 25
eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in
sanguine comeditis, & oculos vestros
levatis ad immunditias vestras, & san-
guinem funditis: numquid terram he-
reditate possidebitis? *Stetistis in gla- 26
diis vestris, fecistis abominationes, &
unusquisque uxorem proximi sui pol-
luit: & terram hereditate possidebitis?
* Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus 27
Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis
habitant, gladio cadent: & qui in agro
est, bestiis tradetur ad devorandum:
qui autem in præsidiis & speluncis
sunt, peste morientur. * Et dabo ter- 28
ram in solitudinem, & in desertum, &
deficiet superba fortitudo ejus: & de-
solabuntur montes Israel, eo quod nul-
lus sit qui per eos transeat. * Et scient 29
quia ego Dominus, cum dedero terram
eorum desolatam, & desertam, propter
universas abominationes suas, quas
operati sunt. * Et tu fili hominis: filii 30
populi tui, qui loquuntur de te juxta
muros, & in ostiis domorum, & dicunt
unus ad alterum, vir ad proximum
suum loquentes: Venite, & audiamus
quis sit sermo egrediens à Domino.
*Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur 31
populus, & sedent coram te populus
meus: & audiunt sermones tuos, & non
faciunt eos: quia in canticum oris sui
vertunt illos, & avaritiam suam sequi-
tur cor eorum. *Et es eis quasi carmen 32
musicum, quod suavi dulcique sono ca-
nitur: & audiunt verba tua, & non fa-
ciunt ea. * Et cum venerit quod præ- 33
dictum est (ecce enim venit) tunc
scient quod prophetes fuerit inter eos.

CAPVT XXXIV.

Ex manibus pastorum, qui neglecto grege, tantum quæ sua sunt quærunt, dicit dominus se oves suas liberaturum: quodque eas in judicio pascet, suscitaturus super eas servum suum David, sub quo in omni terræ ubertate securè pascantur: ostenditque gregem suum esse populum Israel, & se Deum ipsorum.

ET factum est verbum Domini ad 1
me, dicens: * Fili hominis pro- 2
pheta de pastoribus Israel: propheta,

& di-

& dices pastoribus: Hæc dicit Domi-
nus Deus: Væ pastoribus Israel, qui
pascebant semetipsos: nonne greges à
3 pastoribus pascuntur? * Lac comede-
batis, & lanis operiebamini, & quod
crassum erat occidebatis: gregem au-
4 tem meum non pascebatis: * Quod in-
firmum fuit non consolidastis, & quod
ægrotum nō sanastis, quod confractum
est non alligastis, & quod abjectum est
non reduxistis, & quod perierat non
quæsistis: sed cum austeritate impera-
5 batis eis, & cum potentia. *Et disper-
sæ sunt oves meæ, eo quod non esset
pastor: & factæ sunt in devorationem
omnium bestiarum agri, & dispersæ
6 sunt. * Erraverunt greges mei in cun-
ctis montibus, & in universo colle ex-
celso: & super omnem faciem terræ
dispersi sunt greges mei, & non erat
qui requireret, non erat, inquam, qui
7 requireret. * Propterea pastores audi-
8 te verbum Domini: * Vivo ego, dicit
Dominus Deus: quia pro eo quod facti
sunt greges mei in rapinam, & oves
meæ in devorationem omnium bestia-
rum agri, eo quod non esset pastor: (ne-
que enim quæsierunt pastores mei gre-
gem meum:) sed pascebant pastores se-
metipsos, & greges meos non pasce-
9 bant: *propterea pastores audite ver-
10 bum Domini: * Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego ipse super pastores re-
quiram gregem meum de manu eorum,
& cessare faciam eos ut ultra non pa-
scant gregem, nec pascant amplius pa-
stores semetipsos: & liberabo gregem
meum de ore eorum, & non erit ultra
11 eis in escam. * Quia hæc dicit Domi-
nus Deus: Ecce ego ipse requiram oves
12 meas, & visitabo eas. *Sicut visitat pa-
stor gregem suum, in die quando fue-
rit in medio ovium suarum dissipata-
rum: sic visitabo oves meas, & liberabo
eas de omnibus locis, in quibus disper-
sæ fuerant in die nubis & caliginis.
*Et educam eas de populis, & congre-
gabo eas de terris & inducam eas in
terram suam: & pascam eas in monti-
bus Israel, in rivis, & in cunctis sedi-
bus terræ. * In pascuis uberrimis pa-
scam eas, & in montibus excelsis Is-
rael erunt pascua earum: ibi requie-
scent in herbis virentibus, & in pa-
scuis pinguibus pascentur super mon-
tes Israel. * Ego pascam oves meas, &
ego eas accubare faciam, dicit Domi-
nus Deus. *Quod perierat requiram, &
quod abjectum erat reducam, & quod
confractum fuerat alligabo, & quod
infirmum fuerat consolidabo, & quod
pingue & forte custodiam: & pascam
illas in judicio. *Vos autem greges
mei, hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego judico inter pecus & pecus, arie-
tum & hircorum. * Nonne satis vobis
erat pascua bona depasci? insuper &
reliquias pascuarum vestrarum con-
culcastis pedibus vestris: & cum puris-
simam aquam biberetis, reliquam pedi-
bus vestris turbabatis. * Et oves meæ 19
his, quæ conculcata pedibus vestris fu-
erant, pascebantur: & quæ pedes vestri
turbaverant, hæc bibebant. *Propterea 20
hæc dicit Dominus Deus ad vos: Ecce
ego ipse judico inter pecus pingue, &
macilentum: *pro eo quod lateribus & 21
humeris impingebatis, & cornibus ve-
stris ventilabatis omnia infirma peco-
ra, donec dispergerentur foras: * salva- 22
bo gregem meum, & non erit ultra in
rapinam, & judicabo inter pecus & pe-
cus. *ET SVSCITABO SV- 23
PER EAS PASTOREM V-
NVM, qui pascat eas, servum meum
David: ipse pascet eas, & ipse erit eis
in pastorem. *Ego autem Dominus ero 24
eis in Deum: & servus meus David
princeps in medio eorum: ego Domi-
nus locutus sum. * Et faciam cum eis 25
pactum pacis, & cessare faciam bestias
pessimas de terra: & qui habitant in
deserto, securi dormient in saltibus.
* Et ponam eos in circuitu collis mei 26
benedictionem: & deducam imbrem in
tempore suo: pluviæ benedictionis
erunt. *Et dabit lignum agri fructum 27
suum, & terra dabit germen suum, &
erunt in terra sua absque timore: &
scient quia ego Dominus, cum contri-
vero catenas jugi eorum, & eruero eos
de manu imperantium sibi. * Et non 28
erunt ultra in rapinam in Gentibus,
neque bestiæ terræ devorabunt eos: sed
habitabunt confidenter absque ullo
terrore. * Et suscitabo eis germen no- 29
minatum: & non erunt ultra imminuti
fame in terra, neque portabunt ultra
opprobrium gentium. * Et scient quia 30
ego Dominus Deus eorum cum eis, &
ipsi populus meus domus Israel: ait Do-
minus Deus. * Vos autem greges mei, 31
greges pascuæ meæ, homines estis: &
ego Dominus Deus vester, dicit Domi-
nus Deus.

CAPUT XXXV.

*Montis Seir sive Idumæorum futura va-
statio, eò quòd populum Dei afflixe-
rint.*

ET factus est sermo Domini ad me, 1
dicens: * Fili hominis pone faciem 2
tuam adversum montē Seir, & prophe-
tabis de eo, & dices illi: * Hæc dicit 3
Dominus Deus: Ecce ego ad te mons
Seir, & extendam manū meam super te,
& dabo te desolatum atque desertum.
* Vrbes tuas demoliar, & tu desertus 4
eris: & scies quia ego Dominus. * Eo 5
quod fueris inimicus sempiternus, &
concluseris filios Israel in manus gladii
in tempore afflictionis eorū, in tempo-
re iniquitatis extremæ. *Propterea vi- 6
vo ego, dicit Dominus Deus: quoniā san-
guini tradam te, & sanguis te persequē-
tur: & cū sanguinē oderis, sanguis per-
sequetur te. *Et dabo montē Seir deso- 7
latum atq; desertum: & auferam de eo

euntem, & redeuntem. * Et implebo
montes ejus occisorum suorum: in col-
libus tuis, & in vallibus tuis, atque in
torrentibus interfecti gladio cadent.
*In solitudines sempiternas tradam te,
& civitates tuæ non habitabuntur: &
scietis quia ego Dominus Deus. * Eo
quod dixeris: Duæ gentes, & duæ ter-
ræ meæ erunt, & hereditate possidebo
eas: cum Dominus esset ibi: *Propterea
vivo ego, dicit Dominus Deus, quia fa-
ciam juxta iram tuam, & secundum ze-
lum tuum, quem fecisti odio habens
eos: & notus efficiar per eos cum te ju-
dicavero. * Et scies quia ego Dominus
audivi universa opprobria tua, quę lo-
cutus es de montibus Israel, dicens:
Deserti, nobis ad devorandum dati
sunt. * Et insurrexistis super me ore
vestro, & derogastis adversum me verba
vestra: ego audivi. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Lætante universa terra, in
solitudinem te redigam. *Sicuti gavi-
sus es super hereditatem domus Israel,
eo quod fuerit dissipata, sic faciam ti-
bi: dissipatus eris mons Seir, & Idumęa
omnis: & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXVI.

Quia populus Dei erat in opprobrium Gentibus, eo quod propter sua peccata dispersi essent in captivitatem, dicit Dominus, non propter illum, sed propter se reducturum eum in terram suam; quodque super ipsum effundet aquam mundam, faciens eum in suis præceptis ambulare, magnaque frui felicitate.

TU autem fili hominis propheta su-
per montes Israel, & dices: Mon-
tes Israel audite verbum Domini:
*Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod
dixerit inimicus de vobis: Euge, alti-
tudines sempiternæ in hereditatem
datæ sunt nobis: *Propterea vaticina-
re, & dic: Hæc dicit Dominus Deus:
Pro eo quod desolati estis, & concul-
cati per circuitum, & facti in heredi-
tatem reliquis Gentibus, & ascendistis
super labium linguæ, & opprobrium
populi: * propterea montes Israel au-
dite verbum Domini Dei: Hæc dicit
Dominus Deus montibus, & collibus,
torrentibus, vallibusque, & desertis,
parietinis, & urbibus derelictis, quæ
depopulatæ sunt, & subsannatæ à reli-
quis Gentibus per circuitum. * Pro-
pterea hæc dicit Dominus Deus: Quo-
niam in igne zeli mei locutus sum de
reliquis Gentibus, & de Idumæa uni-
versa, quæ dederunt terram meam sibi
in hereditatem cum gaudio, & toto
corde, & ex animo: & ejecerunt eam
ut vastarent: * idcirco vaticinare super
humum Israel, & dices montibus &
collibus, jugis & vallibus: Hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego in zelo meo,
& in furore meo locutus sum, eo quod
confusionem gentium sustinueritis. *Id-
circo hæc dicit Dominus Deus: Ego
levavi manum meam, ut Gentes, quę in
circuitu vestro sunt, ipsæ confusionem
suam portent. * Vos autem montes Is- 8
rael ramos vestros germinetis, & fru-
ctum vestrum afferatis populo meo Is-
rael: prope enim est ut veniat: * Quia 9
ecce ego ad vos, & convertar ad vos, &
arabimini, & accipietis sementem. *Et 10
multiplicabo in vobis homines, om-
nemque domum Israel: & habitabun-
tur civitates, & ruinosa instaurabun-
tur. *Et replebo vos hominibus, & ju- 11
mentis: & multiplicabuntur, & cre-
scent: & habitare vos faciam sicut à
principio, bonisque donabo majori-
bus, quam habuistis ab initio: & scie-
tis quia ego Dominus. *Et adducam su- 12
per vos homines, populum meum Is-
rael, & hereditate possidebunt te: &
eris eis in hereditatem, & non addes
ultra ut absque eis sis. *Hæc dicit Do- 13
minus Deus: Pro eo quod dicunt de
vobis: Devoratrix hominum es, & suf-
focans gentem tuam: * Propterea ho- 14
mines non comedes amplius, & gentem
tuam non necabis ultra, ait Dominus
Deus: * Nec auditam faciam in te am- 15
plius confusionem Gentium, & oppro-
brium populorum nequaquam porta-
bis, & gentem tuam non amittes am-
plius: ait Dominus Deus. * Et factum 16
est verbum Domini ad me, dicens: *Fi- 17
li hominis, domus Israel habitaverunt
in humo sua, & polluerunt eam in viis
suis, & in studiis suis; juxta immundi-
tiam menstruatæ facta est via eorum
coram me. * Et effudi indignationem 18
meam super eos pro sanguine, quem
fuderunt super terram, & in idolis suis
polluerunt eam. * Et dispersi eos in 19
Gentes, & ventilati sunt in terras: jux-
ta vias eorum, & adinventiones eorum
judicavi eos. *Et ingressi sunt ad Gen- 20
tes, ad quas introierunt, & polluerunt
nomen sanctum meum, cum diceretur
de eis: Populus Domini iste est, & de
terra ejus egressi sunt. * Et peperci no- 21
mini sancto meo, quod polluerat do-
mus Israel in Gentibus, ad quas ingressi
sunt. *Idcirco dices domui Israel: Hæc 22
dicit Dominus Deus: Non propter vos
ego faciam, domus Israel, sed propter
nomen sanctum meum, quod polluistis
in Gentibus, ad quas intrastis. * Et 23
sanctificabo nomen meum magnum,
quod pollutum est inter Gentes, quod
polluistis in medio earum; ut sciant
Gentes quia ego Dominus, ait Do-
minus exercituum, cum sanctificatus
fuero in vobis coram eis. * Tollam 24
quippe vos de Gentibus, & congregabo
vos de universis terris, & adducam
vos in terram vestram. * Et effundam 25
super vos aquam mundam, & munda-
bimini ab omnibus inquinamentis ve-
stris, & ab universis idolis vestris mun-
dabo vos. *Et dabo vobis cor novum, 26
& spiritum novũ ponam in medio ve-

stri:

ſtri: & auferam cor lapideum de carne
veſtra, & dabo vobis cor carneum.
27 * Et ſpiritum meum ponam in me-
dio veſtri: & faciam ut in præceptis
meis ambuletis, & judicia mea custo-
28 diatis & operemini. * Et habitabitis
in terra, quam dedi patribus veſtris: &
eritis mihi in populum, & ego ero vo-
29 bis in Deum. * Et ſalvabo vos ex uni-
verſis inquinamentis veſtris: & vocabo
frumentum, & multiplicabo illud, &
30 non imponam vobis famem. * Et mul-
tiplicabo fructum ligni, & genimina
agri, ut non portetis ultra opprobrium
31 famis in Gentibus. * Et recordabimini
viarum veſtrarum peſſimarum, ſtudio-
rumque non bonorum: & diſplicebunt
vobis iniquitates veſtræ, & ſcelera ve-
32 ſtra. * Non propter vos ego faciam,
ait Dominus Deus, notum ſit vobis:
confundimini, & erubeſcite ſuper viis
33 veſtris, domus Iſrael. * Hæc dicit Do-
minus Deus: In die, qua mundave-
ro vos ex omnibus iniquitatibus ve-
ſtris, & inhabitari fecero urbes, & in-
34 ſtauravero ruinoſa, * & terra deſerta
fuerit exculta, quæ quondam erat de-
35 ſolata in oculis omnis viatoris, * di-
cent: Terra illa inculta, facta eſt ut
hortus voluptatis: & civitates deſertæ,
& deſtitutæ atque ſuffoſſæ, munitæ ſe-
36 derunt. * Et ſcient Gentes quæcumq;
derelictæ fuerint in circuitu veſtro,
quia ego Dominus ædificavi diſſipata,
plantavique inculta, ego Dominus lo-
37 cutus ſim, & fecerim. * Hæc dicit Do-
minus Deus: Adhuc in hoc invenient
me domus Iſrael, ut faciam eis: Mul-
tiplicabo eos ſicut gregem hominum,
38 * ut gregem ſanctum, ut gregem Ieru-
ſalē in ſollemnitatibus ejus: Sic erunt
civitates deſertæ, plenæ gregibus ho-
minum: & ſcient quia ego Dominus.

CAPUT XXXVII.

In figura aridorum oſſium reviviſcentium, deſignat filios Iſrael, qui de omni proſperitate deſperant, reducendos in terram ſuam: & per duo ligna conjuncta ſignificat unum fore regnum Iuda & Iſrael, qui ſub uno rege ac paſtore David obſervaturi ſint mandata Domini, qui cum ipſis pactum feriet ſempiternum.

1 Facta eſt ſuper me manus Domini,
& eduxit me in ſpiritu Domini: &
dimiſit me in medio campi, qui erat
2 plenus oſſibus: * Et circumduxit me
per ea in gyro: erant autem multa val-
de ſuper faciem campi, ſiccaque vehe-
3 menter. * Et dixit ad me: Fili homi-
nis putaſne vivent oſſa iſta? Et dixi:
4 Domine Deus, tu noſti. * Et dixit ad
me: Vaticinare de oſſibus iſtis: & di-
ces eis: Oſſa arida audite verbum Do-
5 mini. * Hæc dicit Dominus Deus oſ-
ſibus his: Ecce ego intromittam in vos
ſpiritum, & vivetis. * Et dabo ſuper 6
vos nervos, & ſuccreſcere faciam ſu-
per vos carnes, & ſuperextendam in
vobis cutem: & dabo vobis ſpiritum,
& vivetis, & ſcietis quia ego Domi-
nus. * Et prophetavi ſicut præceperat 7
mihi: factus eſt autem ſonitus, pro-
phetante me, & ecce commotio: &
acceſſerunt oſſa ad oſſa, unumquod-
que ad juncturam ſuam. * Et vidi, & 8
ecce ſuper ea nervi & carnes aſcende-
runt: & extenta eſt in eis cutis deſu-
per, & ſpiritum non habebant. * Et 9
dixit ad me: Vaticinare ad ſpiritum,
vaticinare fili hominis, & dices ad
ſpiritum: Hæc dicit Dominus Deus: A
quatuor ventis veni ſpiritus, & inſuffla
ſuper interfectos iſtos, & reviviſcant. * Et 10
prophetavi ſicut præceperat mihi: & in-
greſſus eſt in ea ſpiritus, & vixe-
runt: ſteteruntque ſuper pedes ſuos ex-
ercitus grandis nimis valde. * Et dixit 11
ad me: Fili hominis, oſſa hæc univer-
ſa, domus Iſrael eſt: ipſi dicunt: A-
ruerunt oſſa noſtra, & periit ſpes no-
ſtra, & abſciſſi ſumus. * Propterea va- 12
ticinare, & dices ad eos: Hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego aperiam tu-
mulos veſtros, & educam vos de ſepul-
chris veſtris, populus meus: & indu-
cam vos in terram Iſrael: * Et 13
ſcietis quia ego Dominus, cum a-
peruero ſepulchra veſtra, & eduxero
vos de tumulis veſtris, popule meus:
* Et dedero ſpiritum meum in vobis, 14
& vixeritis, & requieſcere vos faciam
ſuper humum veſtram: & ſcietis quia
ego Dominus locutus ſum, & feci,
ait Dominus Deus. * Et factus eſt ſer- 15
mo Domini ad me, dicens: * Et tu fili 16
hominis ſume tibi lignum unum: &
ſcribe ſuper illud: Iudæ, & filiorum Iſ-
rael ſociorum ejus: & tolle lignum al-
terum, & ſcribe ſuper illud: Ioſeph
ligno Ephraim, & cunctæ domui Iſ-
rael, ſociorumque ejus. * Et adjunge 17
illa, unum ad alterum tibi in lignum
unum: & erunt in unionem in manu
tua. * Cum autem dixerint ad te filii 18
populi tui loquentes: Nonne indicas
nobis quid in his tibi velis? * loquē- 19
ris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego aſſumam lignum Ioſeph, quod
eſt in manu Ephraim, & tribus Iſrael,
quæ ſunt ei adjunctæ: & dabo eas pa-
riter cum ligno Iuda, & faciam eas
in lignum unum: & erunt unum in ma-
nu ejus. * Erunt autem ligna, ſuper quæ 20
ſcripſeris in manu tua, in oculis eorū.
* Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus 21
Deus: Ecce ego aſſumam filios Iſrael de
medio nationum, ad quas abierunt: &
congregabo eos undique, & adducam
eos ad humum ſuam. * Et faciam eos 22
in gentem unam in terra in montibus
Iſrael, & rex unus erit omnibus impe-
rans: & non erunt ultra duæ gentes,
nec dividentur amplius in duo regna.
* Neque polluentur ultra in idolis 23

suis, & abominationibus suis, & cun-
ctis iniquitatibus suis: & salvos eos
faciam de universis sedibus, in quibus
peccaverunt, & emundabo eos: & erunt
24 mihi populus, & ego ero eis Deus. *Et
servus meus David rex super eos, &
pastor unus erit omnium eorum: in ju-
diciis meis ambulabunt, & mandata
25 mea custodient, & facient ea. * Et ha-
bitabunt super terram, quam dedi ser-
vo meo Iacob, in qua habitaverunt
patres vestri: & habitabunt super eam
ipsi, & filii eorum, & filii filiorum eo-
rum, usque in sempiternum: & David
servus meus princeps eorum in perpe-
26 tuum. * Et percutiam illis fœdus pa-
cis, pactum sempiternum erit eis: &
fundabo eos: & multiplicabo, & dabo
sanctificationem meam in medio eo-
rum in perpetuum. * Et erit taberna-
culum meum in eis: & ero eis Deus, &
28 ipsi erunt mihi populus. * Et scient
Gentes quia ego Dominus sanctifica-
tor Israel, cum fuerit sanctificatio mea
in medio eorum in perpetuum.

CAPVT XXXVIII.

Habitantibus post reductam captivitatem securè filiis Israel in oppidis suis, adducet Dominus in novissimis diebus contra eos Gog cum ingenti exercitu: sed & hunc cum suo exercitu multis cladibus postea consumet.

1 ET factus est sermo Domini ad me,
2 dicens: * Fili hominis, pone fa-
ciem tuam contra Gog, terram Magog,
principem capitis Mosoch & Thubal:
3 & vaticinare de eo, * & dices ad
eum: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego ad te Gog principem capitis Mo-
4 soch & Thubal, * & circumagam te,
& ponam frænum in maxillis tuis, &
educam te, & omnem exercitum tuum,
equos & equites vestitos loricis uni-
versos, multitudinem magnam, hastam
& clypeum arripientium & gladium.
5 * Persæ, Æthiopes, & Libyes cum eis,
6 omnes scutati & galeati. * Gomer,
& universa agmina ejus, domus Tho-
gorma, latera Aquilonis, & totum ro-
bur ejus; populique multi tecum.
7 * Præpara, & instrue te, & omnem
multitudinem tuam, quæ coacervata
est ad te: & esto eis in præceptum.
8 * Post dies multos visitaberis: in
novissimo annorum venies ad terram,
quæ reversa est à gladio, & congre-
gata est de populis multis ad mon-
tes Israel, qui fuerunt deserti jugi-
ter: hæc de populis educta est, & ha-
bitabunt in ea confidenter universi.
9 * Ascendens autem quasi tempestas
venies & quasi nubes, ut operias ter-
ram tu, & omnia agmina tua, & po-
10 puli multi tecum: * Hæc dicit Do-
minus Deus: In die illa ascendent ser-
mones super cor tuum: & cogitabis
11 cogitationem pessimam: * & dices:
Ascendam ad terram absque muro: ve-
niam ad quiescentes, habitantesque se-
cure: hi omnes habitant sine muro, 12
vectes & portæ non sunt eis: * Vt di-
ripias spolia, & invadas prædam, ut
inferas manum tuam super eos, qui de-
serti fuerant, & postea restituti, & su-
per populum, qui est congregatus ex
Gentibus, qui possidere cœpit, & esse
habitator umbilici terræ. * Saba, & 13
Dedan, & negotiatores Tharsis, & om-
nes leones ejus dicent tibi: Numquid
ad sumenda spolia tu venis? ecce ad
diripiendam prædam congregasti mul-
titudinem tuam, ut tollas argentum,
& aurum, & auferas supellectilem,
atque substantiam, & diripias manu-
bias infinitas. * Propterea vaticinare 14
fili hominis, & dices ad Gog: Hæc
dicit Dominus Deus: Numquid non
in die illo, cum habitaverit populus
meus Israel confidenter, scies? * Et ve- 15
nies de loco tuo à lateribus Aquilonis
tu, & populi multi tecum, ascensores
equorum universi, cœtus magnus, &
exercitus vehemens. * Et ascendes su- 16
per populum meum Israel quasi nubes,
ut operias terram. In novissimis diebus
eris, & adducam te super terram me-
am: ut sciant Gentes me, cum sancti-
ficatus fuero in te in oculis eorum, ô
Gog. * Hæc dicit Dominus Deus: Tu 17
ergo ille es, de quo locutus sum in
diebus antiquis, in manu servorum
meorum prophetarum Israel, qui pro-
phetaverunt in diebus illorum tempo-
rum, ut adducerem te super eos. *Et 18
erit in die illa, in die adventus Gog
super terram Israel, ait Dominus Deus,
ascendet indignatio mea in furore
meo. * Et in zelo meo, in igne iræ 19
meæ locutus sum. Quia in die illa e-
rit commotio magna super terram Is-
rael: * & commovebuntur à facie mea 20
pisces maris, & volucres cæli, & be-
stiæ agri, & omne reptile, quod mo-
vetur super humum, cunctiq; homines
qui sunt super faciem terræ: & sub-
vertentur montes, & cadent sepes, &
omnis murus corruet in terram. * Et 21
convocabo adversus eum in cunctis
montibus meis gladium, ait Dominus
Deus: gladius uniuscujusque in fra-
trem suum dirigetur. *Et judicabo 22
eum peste, & sanguine, & imbre vehe-
menti, & lapidibus immensis: ignem
& sulphur pluam super eum, & super
exercitum ejus, & super populos mul-
tos, qui sunt cum eo. * Et magnifica- 23
bor, & sanctificabor: & notus ero in
oculis multarum gentium, & scient
quia ego Dominus.

CAPUT XXXIX.

Adducet Dominus Gog contra Israel, sed ipsum cum toto ejus exercitu ibi perdet; in cujus sepultura septem mensibus occupabuntur ad mundandam terram: Dominus filios Israel propter peccata ipsorum tradidit in captivitatem, sed reducet eos in terram suam ad nominis sui glorificationem.

1 TU autem fili hominis vaticinare
adversum Gog, & dices: Hæc di-
cit Dominus Deus: Ecce ego su-
per te Gog principem capitis Mo-
2 soch & Thubal: * & circumagam
te, & educam te, & ascendere
te faciam de lateribus Aquilonis: &
3 adducam te super montem Israel. * Et
percutiam arcum tuum in manu sini-
stra tua, & sagittas tuas de manu dex-
4 tera tua dejiciam. * Super montes Is-
rael cades tu, & omnia agmina tua, &
populi tui, qui sunt tecum: feris, avi-
bus, omnique volatili, & bestiis ter-
5 ræ, dedi te ad devorandum. * Super
faciem agri cades: quia ego locutus
6 sum, ait Dominus Deus. * Et immit-
tam ignem in Magog, & in his qui
habitant in insulis confidenter: & scient
7 quia ego Dominus. * & nomen san-
ctum meum notum faciam in medio
populi mei Israel, & non polluam no-
men sanctum meum amplius: & scient
Gentes quia ego Dominus sanctus Is-
8 rael. * Ecce venit, & factum est, ait
Dominus Deus: hæc est dies, de qua lo-
9 cutus sum. * Et egredientur habitato-
res de civitatibus Israel, & succen-
dent, & comburent arma, clypeum, &
hastas, arcum, & sagittas, & baculos
manuum, & contos: & succendent ea
10 igni septem annis. * Et non portabunt
ligna de regionibus, neque succident
de saltibus: quoniam arma succendent
igni, & deprædabuntur eos, quibus
prædæ fuerant, & diripient vastatores
11 suos, ait Dominus Deus. * Et erit in
die illa: dabo Gog locum nominatum
sepulchrum in Israel: vallem viatorum
ad Orientem maris, quæ obstupescere
faciet prætereuntes: & sepelient ibi
Gog, & omnem multitudinem ejus, &
12 vocabitur vallis multitudinis Gog. * Et
sepelient eos domus Israel, ut mundent
13 terram septem mensibus. * Sepeliet au-
tem eum omnis populus terræ, & erit
eis nominata dies, in qua glorificatus
14 sum ait Dominus Deus. * Et viros ju-
giter constituent lustrantes terram, qui
sepeliant & requirant eos qui reman-
serant super faciem terræ, ut emun-
dent eam: post menses autem septem
15 quærere incipient. * Et circuibunt
peragrantes terram: cumque viderint
os hominis, statuent juxta illud titu-
lum, donec sepeliant illud pollincto-
16 res in valle multitudinis Gog. * No-
men autem civitatis Amona, & mun-
dabunt terram. * Tu ergo fili hominis,
hæc dicit Dominus Deus: Dic omni
volucri, & universis avibus, cunctisque
bestiis agri: Convenite, properate, con-
currite undique ad victimam meam,
quam ego immolo vobis, victimam
grandem super montes Israel: ut co-
medatis carnem, & bibatis sanguinem.
* Carnes fortium comedetis, & san- 1
guinem principum terræ bibetis: arie-
tum, & agnorum, & hircorum, tau-
rorumque & altilium, & pinguium o-
mnium. * Et comedetis adipem in 1
saturitatem, & bibetis sanguinem in
ebrietatem, de victima, quam ego im-
molabo vobis: * & saturabimini super 2
mensam meam de equo, & equite for-
ti, & de universis viris bellatoribus,
ait Dominus Deus. * Et ponam glo- 2
riam meam in Gentibus: & videbunt
omnes gentes judicium meum, quod
fecerim; & manum meam, quam po- 2
suerim super eos. * Et scient domus
Israel, quia ego Dominus Deus eo-
rum, à die illa, & deinceps. * Et scient 2
Gentes quoniam in iniquitate sua ca-
pta sit domus Israel, eo quod dereli-
querint me, & absconderim faciem
meam ab eis: & tradiderim eos in
manus hostium, & ceciderint in gla-
dio universi. * Iuxta immunditiam eo-
rum & scelus feci eis, & abscondi fa- 2
ciem meam ab illis. * Propterea hæc
dicit Dominus Deus: Nunc reducam 2
captivitatem Iacob, & miserebor om-
nis domus Israel: & assumam zelum
pro nomine sancto meo. * Et porta-
bunt confusionem suam, & omnem 2
prævaricationem, qua prævaricati
sunt in me, cum habitaverint in ter-
ra sua confidenter neminem formidan-
tes: * & reduxero eos de populis, & 2
congregavero de terris inimicorum
suorum, & sanctificatus fuero in eis, in
oculis gentium plurimarum. * Et scient
quia ego Dominus Deus eorum; eo 2
quod transtulerim eos in nationes, &
congregaverim eos super terram suam,
& non dereliquerim quemquam ex eis
ibi. * Et non abscondam ultra faciem
meam ab eis, eo quod effuderim spi-
ritum meum super omnem domum Is-
rael, ait Dominus Deus.

CAPUT XL.

Prophetæ ostenditur futura reædificatio civitatis, cum mensura in longitudine, latitudine & altitudine singularum domus portarum, thalamorum, frontium, fenestrarum, vestibulorum, cubiculorum & graduum: item mensuratio quattuor mensarũ ad immolanda sacrificia: rursum gazophylacium cantorum & sacerdotum, ac vestibula templi.

IN vigesimo quinto anno transmigra-
tionis nostræ, in exordio anni, de-

cima mensis, quartodecimo anno post-
quam percussa est civitas: in ipsa hac
die facta est super me manus Domini,
& adduxit me illuc. * In visionibus
Dei adduxit me in terram Israel , &
dimisit me super montem excelsum ni-
mis: super quem erat quasi ædificium
civitatis vergentis ad Austrum. * Et
introduxit me illuc: & ecce vir, cujus
erat species quasi species æris, & funi-
culus lineus in manu ejus, & calamus
mensuræ in manu ejus : stabat autem
in porta. * Et locutus est ad me idem
vir : Fili hominis vide oculis tuis, &
auribus tuis audi , & pone cor tuum
in omnia, quæ ego ostendam tibi: quia
ut ostendantur tibi adductus es huc:
annuntia omnia, quæ tu vides, domui
Israel. * Et ecce murus forinsecus in
circuitu domus undique, & in manu
viri calamus mensuræ sex cubitorum,
& palmo: & mensus est latitudinem æ-
dificii calamo uno , altitudinem quo-
que calamo uno. *Et venit ad portam,
quæ respiciebat viam Orientalem, &
ascendit per gradus ejus: & mensus
est limen portæ calamo uno latitudi-
nem, id est, limẽ unũ calamo uno in la-
titudine: *& thalamum uno calamo in
longum, & uno calamo in latum : &
inter thalamos, quinque cubitos: * &
limen portæ juxta vestibulum portæ
intrinsecus, calamo uno. * Et men-
sus est vestibulum portæ octo cubito-
rum, & frontem ejus duobus cubitis:
vestibulum autem portæ erat intrinse-
cus. * Porro thalami portæ ad viam
Orientalem , tres hinc & tres inde:
mensura una trium , & mensura una
frontium ex utraque parte. * Et men-
sus est latitudinem liminis portæ, de-
cem cubitorum: & longitudinem por-
tæ, tredecim cubitorum: * Et mar-
ginem ante thalamos cubiti unius: &
cubitus unus finis utrimque: thalami
autem , sex cubitorum erant hinc &
inde. * Et mensus est portam à tecto
thalami, usque ad tectum ejus, latitu-
dinem vigintiquinque cubitorum : o-
stium contra ostium. * Et fecit frontes
per sexaginta cubitos: & ad frontem
atrium portæ undique per circuitum.
* Et ante faciem portæ, quæ pertinge-
bat usque ad faciem vestibuli portæ
interioris, quinquaginta cubitos. * Et
fenestras obliquas in thalamis, & in
frontibus eorum, quæ erant intra por-
tam undique per circuitum: similiter
autẽ erant & in vestibulis fenestræ per
gyrũ intrinsecus, & ante frontes pictu-
ra palmarum. * Et eduxit me ad atriũ
exterius, & ecce gazophylacia, & pa-
vimentum stratum lapide in atrio per
circuitum : triginta gazophylacia in
circuitu pavimenti. * Et pavimentum
in fronte portarum, secundum longi-
tudinem portarum erat inferius. * Et
mensus est latitudinem à facie portæ
inferioris usque ad frontem atrii in-
terioris extrinsecus , centum cubitos
ad Orientem, & ad Aquilonem. *Por- 20
tam quoque, quæ respiciebat viam A-
quilonis atrii exterioris , mensus est
tam in longitudine, quam in latitudi-
ne. *Et thalamos ejus tres hinc, & tres 21
inde : & frontem ejus, & vestibulum
ejus secundum mensuram portæ prio-
ris, quinquaginta cubitorum longitu-
dinem ejus , & latitudinem viginti
quinque cubitorum. * Fenestræ autem 22
ejus, & vestibulum, & sculpturæ se-
cundum mensuram portæ, quæ respi-
ciebat ad Orientem : & septem gra-
duum erat ascensus ejus , & vestibu-
lum ante eam. * Et porta atrii inte- 23
rioris contra portam Aquilonis, & O-
rientalem: & mensus est à porta usque
ad portam centum cubitos . *Et eduxit 24
me ad viam Australem, & ecce porta,
quæ respiciebat ad Austrum: & men-
sus est frontem ejus, & vestibulum e-
jus, juxta mensuras superiores.*Et fe- 25
nestras ejus, & vestibula in circuitu,
sicut fenestras ceteras : quinquaginta
cubitorum longitudine , & latitudine
vigintiquinque cubitorum. *Et in gra- 26
dibus septem ascendebatur ad eam: &
vestibulum ante fores ejus: & cælatæ
palmæ erant , una hinc, & altera
inde in fronte ejus. * Et porta atrii 27
interioris in via australi : & mensus
est à porta usque ad portam in via au-
strali, centum cubitos. * Et introdu- 28
xit me in atrium interius ad portam
australem : & mensus est portam jux-
ta mensuras superiores. * Thalamum 29
ejus, & frontem ejus, & vestibulum e-
jus eisdem mensuris : & fenestras e-
jus, & vestibulum ejus in circuitu,
quinquaginta cubitos longitudinis,
& latitudinis vigintiquinque cubi-
tos. * Et vestibulum per gyrum longi- 30
tudine vigintiquinque cubitorum, &
latitudine quinque cubitorum . * Et 31
vestibulum ejus ad atrium exterius, &
palmas ejus in fronte : & octo gradus
erant, quibus ascendebatur per eam.
* Et introduxit me in atrium interius 32
per viam Orientalem: & mensus est por-
tam secundum mensuras superiores.
* Thalamum ejus , & frontem ejus, & 33
vestibulum ejus, sicut supra: & fene-
stras ejus, & vestibula ejus in circuitu,
longitudine quinquaginta cubitorum,
& latitudine vigintiquinque cubito-
rum. * Et vestibulum ejus, id est atrii 34
exterioris : & palmæ cælatæ in fron-
te ejus hinc & inde: & in octo gradi-
bus ascensus ejus. * Et introduxit me 35
ad portam, quæ respiciebat ad Aqui-
lonem : & mensus est secundum men-
suras superiores. * Thalamum ejus, 36
& frontem ejus, & vestibulum ejus,
& fenestras ejus per circuitum. longi-
tudine quinquaginta cubitorum , &
latitudine vigintiquinq; cubitorũ. *Et 37
vestibulum ejus respiciebat ad atrium
exterius: & cælatura palmarum in

fron-

fronte ejus hinc & inde: & in octo gra-
38 dibus ascensus ejus. * Et per singula
gazophylacia ostium in frontibus por-
39 tarum: ibi lavabunt holocaustum.* Et
in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc,
& duæ mensæ inde: ut immoletur su-
per eas holocaustum, & pro peccato,
40 & pro delicto. * Et ad latus exterius,
quod ascendit ad ostium portæ, quæ
pergit ad Aquilonem, duæ mensæ: &
ad latus alterum ante vestibulum por-
41 tæ, duę mēsæ.*Quattuor mensę hinc,&
quattuor mensę inde: per latera portæ
octo mensæ erant, super quas immola-
42 bant. * Quattuor autem mensæ ad ho-
locaustum, de lapidibus quadris extru-
ctæ: longitudine cubiti unius & di-
midii: & latitudine cubiti unius &
dimidii: & altitudine cubiti unius. su-
per quas ponant vasa, in quibus immo-
43 latur holocaustum, & victima. * Et
labia earum palmi unius, reflexa intrin-
secus per circuitum: super mensas au-
44 tem carnes oblationis. * Et extra por-
tam interiorem, gazophylacia canto-
rum in atrio interiori, quod erat in
latere portæ respicientis ad Aquilo-
nem: & facies eorum contra viam Au-
stralem, una ex latere portæ Orienta-
lis quæ respiciebat ad viam Aquilonis.
45 * Et dixit ad me: Hoc est gazophyla-
cium, quod respicit viam Meridianam:
sacerdotū erit, qui excubant in custo-
46 diis templi. * Porro gazophylacium,
quod respicit ad viam Aquilonis, sacer-
dotum erit, qui excubant ad ministe-
rium altaris. isti sunt filii Sadoc, qui
accedunt de filiis Levi ad Dominum ut
47 ministrent ei. * Et mensus est atrium
longitudine centum cubitorum, & lati-
tudine centum cubitorum per quadrū:
48 & altare ante faciem templi. * Et in-
troduxit me in vestibulum templi: &
mensus est vestibulum quinque cubitis
hinc, & quinq; cubitis inde: & latitu-
dinem portæ trium cubitorum hinc, &
49 trium cubitorum inde. * Longitudinē
autem vestibuli viginti cubitorum, &
latitudinem undecim cubitorum, &
octo gradibus ascendebatur ad eam.
Et columnæ erant in frontibus; una
hinc, & altera inde.

CAPUT XLI.

Dispositio reædificandi templi juxta partes singulas.

1 ET introduxit me in templum, &
mensus est frontes, sex cubitos
latitudinis hinc, & sex cubitos in-
2 de, latitudinem tabernaculi. * Et
latitudo portæ, decem cubitorum
erat: & latera portæ, quinque cubitis
hinc, & quinque cubitis inde: & men-
sus est longitudinem ejus quadraginta
cubitorum, & latitudinem viginti cu-
3 bitorum. * Et introgressus intrinsecus
mensus est in fronte portæ duos cubi-
tos: & portam, sex cubitorum: & lati-
tudinem portæ, septem cubitorum.
* Et mensus est longitudinem ejus 4
viginti cubitorum, & latitudinem e-
jus viginti cubitorum, ante faciem
templi: & dixit ad me: Hoc est san-
ctum sanctorum. * Et mensus est pa- 5
rietem domus sex cubitorum: & lati-
tudinem lateris quattuor cubitorum
undique per circuitum domus. * La- 6
tera autem, latus ad latus, bis triginta
tria: & erant eminentia, quæ ingrede-
rentur per parietem domus, in lateri-
bus per circuitum, ut continerent, &
non attingerent parietem templi. * Et 7
platea erat in rotundum, ascendens
sursum per cochleam, & in cœnacu-
lum templi deferebat per gyrum: id-
circo latius erat templum in superio-
ribus: & sic de inferioribus ascende-
batur ad superiora in medium. * Et 8
vidi in domo altitudinem per circui-
tum, fundata latera ad mensuram ca-
lami sex cubitorum spatio: * & latitu- 9
dinem per parietem lateris forinsecus
quinque cubitorum: & erat interior
domus in lateribus domus. * Et inter 10
gazophylacia latitudinem viginti cu-
bitorum in circuitu domus undique,
* & ostium lateris ad orationem: o- 11
stium unum ad viam Aquilonis, &
ostium unum ad viam Australem: &
latitudinem loci ad orationem, quin-
que cubitorum in circuitu. * Et ædifi- 12
cium, quod erat separatum, versumque
ad viam respicientem ad mare, latitu-
dinis septuaginta cubitorum. paries
autem ædificii, quinque cubitorum la-
titudinis per circuitum: & longitudo e-
jus nonaginta cubitorum. * Et mensus 13
est domus longitudinem, centum cu-
bitorum: & quod separatum erat ædi-
ficium, & parietes ejus, longitudinis
centum cubitorum. * Latitudo autem 14
ante faciem domus, & ejus, quod erat
separatum contra Orientem, centum
cubitorum. * Et mensus est longitu- 15
dinem ædificii contra faciem ejus,
quod erat separatum ad dorsum: ethe-
cas ex utraque parte centum cubito-
rum: & templum interius, & vestibu-
la atrii. * Limina, & fenestras obli- 16
quas, & ethecas in circuitu per tres
partes, contra uniuscujusque limen,
stratumque lignum per gyrum in cir-
cuitu: terra autem usque ad fenestras,
& fenestræ clausæ super ostia. * Et us- 17
que ad domum interiorem, & forin-
secus per omnem parietem in circui-
tu intrinsecus, & forinsecus, ad men-
suram. * Et fabrefacta cherubim & 18
palmæ: & palma inter cherub & che-
rub, duasque facies habebat cherub.
* Faciem hominis juxta palmam ex 19
hac parte, & faciem leonis juxta pal-
mam ex alia parte, expressam per om-
nem domum in circuitu. * De terra 20
usque ad superiora portæ, cherubim &
palmæ cælatæ erant in pariete templi.
*Limen quadrangulum, & facies san- 21
ctuarii, aspectus contra aspectum. *Al- 22

aris lignei trium cubitorum altitudo: & longitudo ejus duorum cubitorum: & anguli ejus, & longitudo ejus, & parietes ejus lignei. Et locutus est ad me: Hæc est mensa coram Domino. * Et duo ostia erant in templo, & in sanctuario. * Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem plicabantur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum. * Et cælata erant in ipsis ostiis templi cherubim,& sculpturæ palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant: quam ob rem & grossiora erant ligna in vestibuli frõte forinsecus. *Super quæ fenestræ obliquæ, & similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli,secundum latera domus, latitudinemque parietum.

CAPUT XLII.

De gazophylaciis, cæterisque quæ ad sacrorum usum pertinent reædificandis.

ET eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad Aquilonem, & introduxit me in gazophylacium, quod erat contra separatum ædificium, & contra ædem vergentem ad Aquilonem. * In facie longitudinis, centum cubitos ostii Aquilonis: & latitudinis quinquaginta cubitos, * contra viginti cubitos atrii interioris, & contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus juncta porticui triplici. * Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubiti unius. Et ostia eorum ad Aquilonem: * Ubi erant gazophylacia in superioribus humiliora: quia supportabant porticus, quæ ex illis eminebant de inferioribus, & de mediis ædificii. * Tristega enim erant,& non habebant columnas, sicut erant columnæ atriorum: propterea eminebant de inferioribus, & de mediis à terra cubitis quinquaginta. * Et peribolus exterior secundum gazophylacia, quæ erant in via atrii exterioris ante gazophylacia: longitudo ejus quinquaginta cubitorum. * Quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exterioris, quinquaginta cubitorum: & longitudo ante faciem templi, centum cubitorum, * Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab Oriente ingredientium in ea de atrio exteriori. * In latitudine peribolì atrii, quod erat contra viam Orientalem, in faciem ædificii separati, & erant ante ædificium gazophylacia. * Et via ante faciem eorum, juxta similitudinem gazophylaciorum, quæ erant in via Aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic & latitudo eorum: & omnis introitus eorum, & similitudines, & ostia eorum. * secundum ostia gazophylaciorum, quæ e-
rant in via respiciente ad Notum: o-
stium in capite viæ: quæ via erat ante
vestibulum separatum per viam Orien-
talem ingredientibus. * Et dixit ad 13
me: Gazaphylacia Aquilonis, & gazo-
phylacia Austri, quæ sunt ante ædifi-
cium separatum: hæc sunt gazophyla-
cia sancta: in quibus vescuntur sacer-
dotes,qui appropinquant ad Dominum
in sancta sanctorum: ibi ponent sancta
sanctorum, & oblationem pro peccato,
& pro delicto: locus enim sanctus est.
* Cum autem ingressi fuerint sacerdo- 14
tes, non egredientur de sanctis in a-
trium exterius: & ibi reponent vesti-
menta sua, in quibus ministrant, quia
sancta sunt: vestienturque vestimentis
aliis, & sic procedent ad populum.
* Cumque complesset mensuras do- 15
mus interioris, eduxit me per viam
portæ,quæ respiciebat ad viam Orien-
talem: & mensus est eam undique per
circuitum. * Mensus est autem contra 16
ventum Orientalem calamo mensuræ,
quingentos calamos in calamo mensu-
ræ per circuitum. * Et mensus est con- 17
tra ventum Aquilonis quingentos ca-
lamos in calamo mensuræ per gyrum.
* Et ad ventum Australem mensus est 18
quingentos calamos in calamo men-
suræ per circuitum. * Et ad ventum 19
Occidentalẽ mensus est quingentos ca-
lamos in calamo mensuræ. * Per quar- 20
tuor ventos mensus est murum ejus un-
dique per circuitum, longitudinem
quingentorum cubitorum, & latitudi-
nem quingentorum cubitorum, divi-
dentem inter sanctuarium & vulgi
locum.

CAPUT XLIII.

Gloria Domini apparente audit propheta quòd filii Israel non amplius pollvent nomen Domini, & quæ sint mensura altaris, ac sacrificia ad ipsum septem diebus expiandum.

ET duxit me ad portam,quæ respi- 1
ciebat ad viam Orientalem. * Et 2
ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per
viam Orientalem: & vox erat ei quasi
vox aquarum multarum,& terra splen-
debat à majestate ejus. * Et vidi visio- 3
nem, secundum speciem, quam viderã,
quando venit ut disperderet civitatẽ:
& species secundum aspectum, quem
videram juxta fluvium Chobar: & ce-
cidi super faciem meam. * Et majestas 4
Domini ingressa est templum per viam
portæ, quæ respiciebat ad Orientem.
* Et elevavit me spiritus,& introduxit 5
me in atrium interius: & ecce repleta
erat gloria Domini domus. *Et audivi 6
loquentem ad me de domo, & vir qui
stabat juxta me,* dixit ad me: Fili ho- 7
minis, locus solii mei, & locus vesti-
giorum pedum meorum, ubi habito
in medio filiorum Israel in æternum:
& non polluent ultra domus Israel no-

men

men sanctum meum, ipsi & reges eo-
rum in fornicationibus suis, & in
ruinis regum suorum, & in excel-
8 sis. * Qui fabricati sunt limen suum
juxta limen meum, & postes suos
juxta postes meos: & murus erat
inter me & eos: & polluerunt nomen
sanctum meum in abominationibus,
quas fecerunt: propter quod consumpsi
9 eos in ira mea. * Nunc ergo repellant
procul fornicationem suam, & ruinas
regum suorum à me: & habitabo in
10 medio eorum semper. * Tu autem fili
hominis ostende domui Israel tem-
plum, & confundantur ab iniquitati-
11 bus suis, & metiantur fabricam: * &
erubescant ex omnibus quæ fecerunt:
Figuram domus, & fabricæ ejus exi-
tus, & introitus, & omnem descriptio-
nem ejus, & universa præcepta ejus,
cunctumque ordinem ejus, & omnes
leges ejus ostende eis, & scribes in o-
culis eorum: ut custodiant omnes de-
scriptiones ejus, & præcepta illius, &
12 faciant ea. * Ista est lex domus in sum-
mitate montis: Omnis finis ejus in cir-
cuitu, sanctum sanctorum est: hæc est
13 ergo lex domus. * Istæ autem mensu-
ræ altaris in cubito verissimo, qui ha-
bebat cubitum & palmum: in sinu ejus
erat cubitus & cubitus in latitudine,
& definitio ejus usque ad labium ejus,
& in circuitu, palmus unus. hæc quo-
14 que erat fossa altaris. * Et de sinu ter-
ræ usque ad crepidinem novissimam
duo cubiti, & latitudo cubiti unius:
& à crepidine minore usque ad crepi-
dinem majorem quattuor cubiti, &
15 latitudo cubiti unius. * Ipse autem A-
riel quattuor cubitorum: & ab Ariel
usque ad sursum, cornua quattuor.
16 * Et Ariel duodecim cubitorum in
longitudine per duodecim cubitos la-
titudinis; quadrangulatum æquis late-
17 ribus. * Et crepido quattuordecim
cubitorum longitudinis, per quattu-
ordecim cubitos latitudinis in quat-
tuor angulis ejus: & corona in circui-
tu ejus dimidii cubiti, & sinus ejus
unius cubiti per circuitum: gradus
18 autem ejus versi ad Orientem. * Et di-
xit ad me: Fili hominis, hæc dicit Do-
minus Deus: Hi sunt ritus altaris, in
quacumque die fuerit fabricatum; ut
offeratur super illud holocaustum, &
19 effundatur sanguis. * Et dabis Sacer-
dotibus, & Levitis, qui sunt de semi-
ne Sadoc, qui accedunt ad me, ait
Dominus Deus, ut offerant mihi vitu-
20 lum de armento pro peccato. * Et as-
sumens de sanguine ejus, pones super
quattuor cornua ejus, & super quattu-
or angulos crepidinis, & super coro-
nam in circuitu: & mundabis illud, &
21 expiabis. * Et tolles vitulum, qui obla-
tus fuerit pro peccato: & combures
eum in separato loco domus extra san-
22 ctuarium. * Et in die secunda offeres
hircum caprarum immaculatum pro
peccato: & expiabunt altare, sicut ex-
piaverunt in vitulo. * Cumque com- 23
pleveris expians illud, offeres vitulum
de armento immaculatũ, & arietem de
grege immaculatum. * Et offeres eos 24
in conspectu Domini: & mittent sacer-
dotes super eos sal, & offerent eos ho-
locaustum Domino. * Septem diebus 25
facies hircum pro peccato quotidie: &
vitulum de armento, & arietem de pe-
coribus, immaculatos offerent. * Se- 26
ptem diebus expiabunt altare, & mun-
dabunt illud: & implebunt manum e-
jus. * Expletis autem diebus, in die o- 27
ctava & ultra, facient sacerdotes super
altare holocausta vestra, & quæ pro
pace offerunt: & placatus ero vobis,
ait Dominus Deus.

CAPUT XLIV.

Porta sanctuarii clausa qua solus Deus ingreditur: incircumcisi carne & corde non ingredientur sanctuarium, nec Levitæ qui idola secuti sunt, sed hi ministri domus erunt: filii autem Sadoc sacerdotes ingredientur & horum leges ponuntur.

ET convertit me ad viam portæ san- 1
ctuarii exterioris, quæ respicie-
bat ad Orientem: & erat clausa. * Et 2
dixit Dominus ad me: Porta hæc clau-
sa erit: non aperietur, & vir non tran-
sibit per eam: quoniam Dominus Deus
Israel ingressus est per eam, eritque
clausa * principi. Princeps ipse sede- 3
bit in ea, ut comedat panem coram
Domino: per viam portæ vestibuli in-
gredietur, & per viam ejus egredietur.
*Et adduxit me per viam portæ Aqui- 4
lonis in conspectu domus: & vidi, &
ecce implevit gloria Domini domum
Domini: & cecidi in faciem meam.
* Et dixit ad me Dominus: Fili homi- 5
nis pone cor tuum, & vide oculis tuis,
& auribus tuis audi omnia, quæ ego
loquor ad te de universis ceremoniis
domus Domini, & de cunctis legibus
ejus: & pones cor tuum in viis templi
per omnes exitus sanctuarii. * Et di- 6
ces ad exasperantem me domũ Israel:
Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant
vobis omnia scelera vestra domus Is-
rael: * eo quod inducitis filios alienos 7
incircumcisos corde, & incircumci-
sos carne, ut sint in sanctuario meo, &
polluant domum meam: & offertis pa-
nes meos, adipem, & sanguinem:
& dissolvitis pactum meum in omni-
bus sceleribus vestris. * Et non ser- 8
vastis præcepta sanctuarii mei: & po-
suistis custodes observationum mea-
rum in sanctuario meo vobismetipsis.
* Hæc dicit Dominus Deus: Omnis 9
alienigena incircumcisus corde, &
incircumcisus carne, non ingredietur
sanctuarium meum, omnis fili-
us alienus qui est in medio filio-

10 rum Israel. * Sed & Levitæ, qui lon-
gè recesserunt à me in errore filiorum
Israel, & erraverunt à me post idola
sua, & portaverunt iniquitatem suam:
11 * erunt in sanctuario meo æditui, &
janitores portarum domus, & ministri
domus : ipsi mactabunt holocausta, &
victimas populi: & ipsi stabunt in con-
12 spectu eorum, ut ministrent eis. * Pro
eo quod ministraverunt illis in con-
spectu idolorum suorum, & facti sunt
domui Israel in offendiculum iniqui-
tatis: idcirco levavi manum meam su-
per eos, ait Dominus Deus, & porta-
13 bunt iniquitatem suam: * & non ap-
propinquabunt ad me ut sacerdotio
fungantur mihi, neque accedent ad o-
mne sanctuarium meum juxta sancta
sanctorum : sed portabunt confusio-
nem suam , & scelera sua quæ fece-
14 runt. * Et dabo eos janitores domus
in omni ministerio ejus, & in univer-
15 sis quæ fient in ea. * Sacerdotes autem
& Levitæ filii Sadoc, qui custodie-
runt ceremonias sanctuarii mei , cum
errarent filii Israel à me, ipsi accedent
ad me ut ministrent mihi: & stabunt
in conspectu meo ut offerant mihi adi-
pem, & sanguinem , ait Dominus
16 Deus. * Ipsi ingredientur sanctuarium
meum,& ipsi accedent ad mensam me-
am ut ministrent mihi, & custodiant
17 ceremonias meas. * Cumque ingredi-
entur portas atrii interioris, vestibus
lineis induentur: nec ascendet super eos
quidquam laneum, quando ministrant
in portis atrii interioris & intrinse-
18 cus. * Vittæ lineæ erunt in capitibus
eorum , & feminalia linea erunt in
lumbis eorum , & non accingentur in
19 sudore. * Cumque egredientur atrium
exterius ad populum, exuent se vesti-
mentis suis, in quibus ministraverant,
& reponēt ea in gazophylacio sanctua-
rii, & vestient se vestimentis aliis: &
non sanctificabunt populum in vestibus
20 suis. * Caput autem suum non radent,
neque comam nutrient: sed tondentes
21 attondent capita sua. * Et vinum non
bibet omnis sacerdos quando ingres-
22 surus est atrium interius. * Et viduam
& repudiatam non accipient uxores,
sed virgines de semine domus Israel:
sed & viduam, quæ fuerit vidua à sa-
23 cerdote,accipient. *Et populum meum
docebunt quid sit inter sanctū & pol-
lutum,& inter mundum & immundum
24 ostendent eis. * Et cum fuerit contro-
versia, stabunt in judiciis meis, & ju-
dicabunt: leges meas,& præcepta mea
in omnibus sollemnitatibus meis custo-
dient, & Sabbata mea sanctificabunt.
25 * Et ad mortuum hominem non in-
gredientur , ne polluantur, nisi ad pa-
trem & matrem, & filium & filiam, &
fratrem & sororem, quæ alterum vi-
rum non habuerit: in quibus contami-
26 nabuntur. *Et postquā fuerit emunda-
27 tus, septem dies numerabuntur ei. *Et
in die introitus sui in sanctuarium ad
atrium interius , ut ministret mihi in
sanctuario, offeret pro peccato suo, ait
Dominus Deus. *Non erit autē eis here- 28
ditas,ego hereditas eorū:& possessionē
nō dabitis eis in Israel, ego enim pos-
sessio eorū. *Victimam & pro peccato 29
&pro delicto ipsi comedent: & omne
votum in Israel ipsorum erit. * Et 30
primitiva omniū primogenitorum,&
omnia libamēta ex omnibus quæ offe-
runtur, sacerdotum erunt: & primiti-
va ciborum vestrorum dabitis sacer-
doti , ut reponat benedictionem do-
mui tuæ. * Omne morticinum, & ca- 31
ptum à bestia de avibus & de pecori-
bus non comedent Sacerdotes.

CAPUT XLV.

In terræ divisione separatis Domino primitiis assignanda est certa portio sacerdotibus, levitis, civitati, ac principi: servandaque æquitas in ponderibus, mensuris, primitiis & sacrificiis: quæ sacrificia offerentur primo ac septimo die primi mensis, & in sollemnitatibus Pascha ac Tabernaculorum.

CVmque cœperitis terram dividere 1
sortitò, separate primitias Domi-
no, sanctificatum de terra,longitudi-
ne vigintiquinque millia, & latitudi-
ne decem millia: sanctificatum erit in
omni termino ejus per circuitum.
* Et erit ex omni parte sanctificatum 2
quingentos per quingentos, quadrifa-
riam per circuitum: & quinquaginta
cubitis in suburbana ejus per gyrum.
* Et à mensura ista mensurabis longi- 3
tudinem vigintiquinque millium , &
latitudinem decem millium,& in ipso
erit templum, sanctumque sanctorum.
*Sanctificatum de terra erit sacerdoti- 4
bus ministris sanctuarii, qui accedunt
ad ministerium Domini: & erit eis lo-
cus in domos, & in sanctuarium san-
ctitatis. * Vigintiquinque autem mil- 5
lia longitudinis , & decem millia la-
titudinis erunt Levitis , qui mini-
strant domui: ipsi possidebunt viginti
gazophylacia. * Et possessionem civi- 6
tatis debitis quinque millia latitudi-
nis , & longitudinis vigintiquinque
millia , secundum separationem san-
ctuarii, omni domui Israel. * Princi- 7
pi quoque hinc & inde in separatio-
nem sanctuarii, & in possessionem ci-
vitatis , contra faciem separationis
sanctuarii, & contra faciem possessio-
nis urbis: à latere Maris usque ad Ma-
re,& à latere Orientis usque ad Orien-
tem: Longitudinis autem juxta unam-
quamq; partem à termino Occidentali
usque ad terminum Orientalem. * De 8
terra erit ei possessio in Israel: & non
depopulabuntur ultra principes popu-
lum meum: sed terram dabunt domui
Israel secundum tribus eorum. * Hæc 9

dicit

dicit Dominus Deus : Sufficiat vobis
principes Israel : iniquitatem & rapinas intermittite , & judicium & justitiam facite , separate confinia vestra à
10 populo meo, ait Dominus Deus. * Statera justa , & ephi justum , & batus
11 justus erit vobis.*Ephi & batus æqualia , & unius mensuræ erunt : ut capiat decimam partem cori batus,& decimam partem cori ephi : juxta mensuram cori erit æqua libratio eorum.
12 * Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli , & vigintiquinque sicli,& quindecim sicli, mnam faciunt.
13 * Et hæ sunt primitiæ, quas tolletis: sextam partem ephi de coro frumenti, & sextam partem Ephi de coro hor-
14 dei. * Mensura quoque olei,batus olei, decima pars cori est : & decem bati corum faciunt : quia decem bati im-
15 plent corum. * Et arietem unum de grege ducentorum , de his quæ nutriunt Israel in sacrificium,& in holocaustum , & in pacifica, ad expiandum
16 pro eis,ait Dominus Deus.* Omnis populus terræ tenebitur primitiis his
17 principi in Israel.* Et super principem erunt holocausta , & sacrificium & libamina in sollemnitatibus , & in Calendis , & in Sabbatis , & in universis sollemnitatibus domus Israel : ipse faciet pro peccato sacrificium , & holocaustum, & pacifica ad expiandum pro
18 domo Israel. * Hæc dicit Dominus Deus : In primo mense,una mensis, sumes vitulum de armento immacula-
19 tum,& expiabis sanctuarium.* Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato : & ponet in postibus domus, & in quattuor angulis crepidinis altaris , & in postibus portæ atrii interio-
20 ris. * Et sic facies in septima mensis, pro unoquoque qui ignoravit,& errore deceptus est, & expiabis pro domo.
21 * In primo mense , quartadecima die mensis, erit vobis Paschæ sollemnitas:
22 septem diebus azyma comedentur.* Et faciet princeps in die illa pro se , & pro universo populo terræ , vitulum
23 pro peccato. * Et in septem dierum sollemnitate faciet holocaustum Domino septem vitulos , & septem arietes immaculatos quotidie septem diebus : & pro peccato hircum caprarum
24 quotidie. * Et sacrificium ephi per vitulum , & ephi per arietem faciet : &
25 olei hin per singula ephi. * Septimo mense,quintadecima die mensis, in sollemnitate , faciet sicut supra dicta sunt per septem dies ; tam pro peccato, quam pro holocausto , & in sacrificio, & in oleo.

CAPUT XLVI.

Porta solis Sabbatis ac Calendis aperienda , & quæ holocausta his diebus offeret princeps , quave porta ipse aut populus templum ingredietur, vel egrediatur : de spontaneo & quotidiano principis holocausto : de ipsius dono filiis aut servis dato : loca in quibus sacerdotes coquant sacrificia & ministri victimas populi.

HÆc dicit Dominus Deus : Porta 1
atrii interioris , quæ respicit ad Orientem , erit clausa sex diebus , in quibus opus fit : die autem Sabbati aperietur , sed & in die Calendarum aperietur. * Et intrabit princeps per 2
viam vestibuli portæ deforis , & stabit in limine portæ : & facient sacerdotes holocaustum ejus , & pacifica ejus : & adorabit super limen portæ , & egredietur: porta autem non claudetur usque ad vesperam. * Et adorabit popu- 3
lus terræ ad ostium portę illius in Sabbatis, & in Calendis , coram Domino.
*Holocaustum autem hoc offeret prin- 4
ceps Domino ; in die Sabbati sex agnos immaculatos,& arietem immaculatum. * Et sacrificium ephi per arie- 5
tem : in agnis autem sacrificium quod dederit manus ejus : & olei hin per singula ephi. * In die autem Calenda- 6
rum vitulum de armento immaculatum : & sex agni & arietes immaculati erunt. * Et ephi per vitulum , ephi 7
quoque per arietem faciet sacrificium: de agnis autem , sicut invenerit manus ejus : & olei hin per singula ephi.
* Cumque ingressurus est princeps, per 8
viam vestibuli portæ ingrediatur , & per eamdem viam exeat. * Et cum in- 9
trabit populus terræ in conspectu Domini in sollemnitatibus : qui ingreditur per portam Aquilonis , ut adoret, egrediatur per viam portæ Meridianæ: porro qui ingreditur per viam portæ Meridianæ , egrediatur per viam portæ Aquilonis: non revertetur per viam portæ,per quam ingressus est, sed è regione illius egredietur. * Princeps au- 10
tem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur.& cum egredientibus,
egredietur.* Et in nundinis , & in sol- 11
lemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum , & ephi per arietem : agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus ejus : & olei hin per singula ephi. * Cum autem fecerit princeps 12
spontaneum holocaustum , aut pacifica voluntaria Domino ; aperietur ei porta quæ respicit ad Orientem , & faciet holocaustum suum, & pacifica sua , sicut fieri solet in die sabbati : & egredietur , clauderturque porta postquam exierit. * Et agnum ejusdem anni im- 13
maculatum faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud.
*Et faciet sacrificium super eo cata 14

mane

mane mane sextam partem ephi, & de oleo tertiam partem hin, ut misceatur similæ: sacrificium Domino legitimum, juge atque perpetuum. *Faciet agnum, & sacrificium, & oleum cata mane mane : holocaustum sempiternum. * Hæc dicit Dominus Deus : Si dederit princeps donum alicui de filiis suis : hereditas ejus, filiorum suorum erit, possidebunt eam hereditariè. * Si autem dederit legatum de hereditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, & revertetur ad principem: hereditas autem ejus, filiis ejus erit. * Et non accipiet princeps de hereditate populi per violentiam, & de possessione eorum : sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis: ut non dispergatur populus meus unusquisq; à possessione sua. * Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portę, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quæ respiciebant ad Aquilonem: & erat ibi locus vergens ad Occidentem. * Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato, & pro delicto : ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius, & sanctificetur populus. * Et eduxit me in atrium exterius, & circumduxit me per quattuor angulos atrii : & ecce atriolum erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii. * In quattuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, & triginta per latum : mensuræ unius quattuor erant. * Et paries per circuitum ambiens quattuor atriola : & culinæ fabricatæ erant subter porticus per gyrum. * Et dixit ad me : Hæc est domus culinarum, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

CAPUT XLVII.

Aquæ subter limen domus egredientes, & in latus templi dextrum descendentes, efficiuntur torrens qui tandem non potest transvadari, & sanat omnia ad quæ pertigerit, habens pisces & arbores fructiferas: termini Terræ Sanctæ quæ duodecim tribubus Israel & advenis dividenda est.

ET convertit me ad portam domus, & ecce aquæ egrediebantur subter men domus ad Orientem : facies eim domus respiciebat ad Orientem : quæ autem descendebant in latus empli dextrum ad Meridiem altaris. Et eduxit me per viam portæ Aquinis, & convertit me ad viam foras ortam exteriorem, viam quæ respiebat ad Orientem : & ecce aquæ reundantes à latere dextro. * Cum egrederetur vir ad Orientem, qui habebat funiculum in manu sua, & mensus est mille cubitos : & traduxit me er aquam usque ad talos. * Rursumq;
mensus est mille, & traduxit me per a-
quam usque ad genua. * & mensus est 5
mille, & traduxit me per aquam usque
ad renes. Et mensus est mille, torren-
tem, quem non potui pertransire: quo-
niam intumuerant aquæ profundi tor-
rentis, qui non potest transvadari. *Et 6
dixit ad me : Certe vidisti fili homi-
nis. Et eduxit me, & convertit ad ri-
pam torrentis. * Cumque me conver- 7
tissem, ecce in ripa torrentis ligna mul-
ta nimis ex utraque parte. * Et ait ad 8
me: Aquæ istæ, quæ egrediuntur ad tu-
mulos sabuli Orientalis, & descendunt
ad plana deserti, intrabunt mare, &
exibunt, & sanabuntur aquæ. * Et 9
omnis anima vivens, quæ serpit, quo-
cumque venerit torrens, vivet : & e-
runt pisces multi satis postquam vene-
rint illuc aquæ istæ, & sanabuntur, &
vivent omnia, ad quæ venerit torrens.
* Et stabunt super illas piscatores, ab 10
Engaddi usque ad Engallim siccatio
sagenarum erit : plurimæ species e-
runt piscium ejus, sicut pisces maris
magni, multitudinis nimiæ : * in lit- 11
toribus autem ejus, & in palustribus
non sanabuntur, quia in salinas dabun-
tur. * Et super torrentem orietur in ri- 12
pis ejus ex utraque parte omne lignum
pomiferum: non defluet folium ex eo,
& non deficiet fructus ejus : per singu-
los menses afferet primitiva, quia aquę
ejus de sanctuario egredientur : & e-
runt fructus ejus in cibum, & folia e-
jus ad medicinam. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Hic est terminus in quo pos- 13
sidebitis terram in duodecim tribubus
Israel : quia Ioseph duplicem funicu-
lum habet. * Possidebitis autem eam 14
singuli æque ut frater suus; super quam
levavi manum meam ut darem patri-
bus vestris: & cadet terra hæc vobis in
possessionem. * Hic est autem terminus 15
terræ : ad plagam Septemtrionalem, à
mari magno via Hethalon, venientibus
Sedada, * Emath, Berotha, Sabarim, 16
quæ est inter terminum Damasci &
confinium Emath, domus Tichon, quæ
est juxta terminum Auran. * Et erit 17
terminus à Mari usque ad atrium Enon
terminus Damasci, & ab Aquilone ad
Aquilonem : terminus Emath plaga
Septemtrionalis. * Porro plaga Orien- 18
talis de medio Auran, & de medio Da-
masci, & de medio Galaad, & de me-
dio terræ Israel, Iordanis disterminans
ad mare Orientale, metiemini etiam
plagam Orientalem. * Plaga autem au- 19
stralis meridiana à Thamar usq; ad a-
quas contradictionis Cades: & torrens
usque ad mare magnum : & hæc est
plaga ad Meridiem australis. * Et pla- 20
ga Maris, mare magnum à confinio
per directum, donec venias Emath: hæc
est plaga Maris. * Et divideris terram 21
istam vobis per tribus Israel: * & mit- 22
tetis eam in hereditatem vobis, & ad-
venis, qui accesserint ad vos, qui ge-

nuerint

nuerint filios in medio vestrûm : & e-
runt vobis sicut indigenæ inter filios
Israel ; vobiscum divideut possessio-
nem in medio tribuum Israel. * In tri-
bu autem quacumque fuerit advena,
ibi dabitis possessionem illi, ait Domi-
nus Deus.

CAPUT XLVIII.

Divisio Terræ sanctæ in duodecim tribus : ubi sunt primitiæ & sanctuarium : locus Sacerdotum ac Levitarum : mensura civitatis in quadro cum suburbanis: possessio principis: & duodecim portæ civitatis juxta duodecim tribus.

ET hæc nomina tribuum à finibus
Aquilonis juxta viam Hethalon
pergentibus Emath , atrium Enan ter-
minus Damasci ad Aquilonem juxta
viam Emath. Et erit ei plaga Orienta-
lis Mare , Dan una. * Et super termi-
num Dan , à plaga Orientali usque ad
plagam Maris , Aser una : * & super
terminum Aser , à plaga Orientali us-
que ad plagam Maris , Nephthali una.
* Et super terminum Nephthali,à pla-
ga Orientali usque ad plagam Maris,
Manasse una. * Et super terminum Ma-
nasse , à plaga Orientali usque ad pla-
gam Maris, Ephraim una. * Et super
terminum Ephraim , à plaga Orientali
usq; ad plagam Maris, Ruben una.* Et
super terminum Ruben,à plaga Orien-
tali usque ad plagam Maris, Iuda una.
* Et super terminum Iuda , à plaga O-
rientali usque ad plagam Maris, erunt
primitiæ , quas separabitis , viginti-
quinque millibus latitudinis & longi-
tudinis , sicuti singulæ partes à plaga
Orientali usque ad plagam Maris : &
erit sanctuarium in medio ejus. * Pri-
mitiæ, quas separabitis Domino : lon-
gitudo vigintiquinque millibus, & la-
titudo decem millibus. * Hæ autem
erunt primitiæ sanctuarii sacerdotum:
ad Aquilonem longitudinis viginti-
quinque millia. & ad Mare latitudinis
decem millia, sed & ad Orientem lati-
tudinis decem millia , & ad Meridiem
longitudinis vigintiquinque millia: &
erit sanctuarium Domini in medio e-
jus. * Sacerdotibus sanctuarium erit
de filiis Sadoc , qui custodierunt cere-
monias meas , & non erraverunt cum
errarent filii Israel, sicut erraverunt &
Levitæ.*Et erunt eis primitiæ de pri-
mitiis terræ sanctum sanctorum juxta
terminum Levitarum. * Sed & Levi-
tis similiter juxta fines sacerdotum vi-
gintiquinque millia longitudinis , &
latitudinis decem millia. Omnis lon-
gitudo viginti & quinque millium, &
latitudo decem millium. * Et non ve-
numdabunt ex eo , neque mutabunt,
neque transferentur primitiæ terræ,
quia sanctificatæ sunt Domino.*Quin-
que millia autem quæ supersunt in la-
titudine per vigintiquinque millia ,
profana erunt urbis in habitaculum,&
in suburbana : & erit civitas in medio
ejus. * Et hæ mensuræ ejus : ad pla- 16
gam Septemtrionalem quingenta &
quattuor millia : & ad plagam Meri-
dianam, quingenta & quattuor millia:
& ad plagam Orientalem, quingenta &
quattuor millia:&ad plagã Occidenta-
lem,quingenta & quattuor millia.* E- 17
runt autem suburbana civitatis ad A-
quilonem ducenta quinquaginta,& ad
Meridiem ducenta quinquaginta , &
ad Orientem ducenta quinquaginta,&
ad Mare ducenta quinquaginta.*Quod 18
autem reliquum fuerit in longitudine
secundum primitias sanctuarii , decem
millia in Orientem, & decem millia in
Occidentem. erunt sicut primitiæ san-
ctuarii : & erunt fruges ejus in panes
his qui serviunt civitati. * Servientes 19
autem civitati, operabuntur ex omni-
bus tribubus Israel. * Omnes primitiæ 20
vigintiquinque millium , per viginti-
quinque millia in quadrum , separa-
buntur in primitias sanctuarii , & in
possessionem civitatis. * Quod autem 21
reliquum fuerit, principis erit ex om-
ni parte primitiarum sanctuarii , &
possessionis civitatis è regione viginti-
quinque millium primitiarum usque
ad terminum Orientalem : sed & ad
Mare , è regione vigintiquinque mil-
lium usque ad terminum maris, simili-
ter in partibus principis erit : & erunt
primitiæ sanctuarii , & sanctuarium
templi in medio ejus. * De possessione 22
autem Levitarum, & de possessione ci-
vitatis in medio partium principis : e-
rit inter terminum Iuda , & inter ter-
minum Benjamin , & ad principem
pertinebit. * Et reliquis tribubus : A 23
plaga Orientali usque ad plagam Occi-
dentalem , Benjamin una. * Et contra 24
terminum Benjamin, à plaga Orientali
usq; ad plagam Occidentalem, Simeon
una. * Et super terminum Simeonis,à 25
plaga Orientali usque ad plagam Oc-
cidentalem . Issachar una. * Et super 26
terminum Issachar , à plaga Orientali
usque ad plagam Occidentalem, Zabu-
lon una.*Et super terminum Zabulon, 27
à plaga Orientali usque ad plagamMa-
ris, Gad una.* Et super terminumGad,
ad plagam Austri in Meridie : & erit 28
finis de Thamar usque ad aquas con-
tradictionis Cades , hereditas contra
mare magnum. * Hæc est terra , quam 29
mittetis in sortem tribubus Israel : &
hæ partitiones earum , ait Dominus
Deus. * Et hi egressus civitatis : A 30
plaga Septemtrionali quingentos &
quattuor millia mensurabis. * Et por- 31
tæ civitatis ex nominibus tribuum If-
rael , portæ tres à Septemtrione, por-
ta Ruben una , porta Iuda una , porta
Levi una. * Et ad plagam Orientalem, 32
quingentos & quattuor millia: & por-
tæ tres , porta Ioseph una, porta Ben-

jamin

jamin una, porta Dan una. * Et ad plagam Meridianam, quingentos & quattuor millia metieris : & portæ tres, porta Simeonis una, porta Issachar una, porta Zabulon una.* Et ad plagam Occidentalem, quingentos & quattuor millia, & portæ eorum tres, porta Gad una, porta Aser una, porta Nephthali una.* Per circuitum, decem & octo millia : & nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

PROPHETIA DANIELIS.

CAPUT I.

Daniel, Ananias, Misael & Azarias in captivitate eliguntur, ut docti linguam Chaldæorum astarent regi: mutatisque ipsorum nominibus, obtinent à præposito eunuchorum ut solis vescantur leguminibus, aquam bibentes: quo facto, facies ipsorum corpulentiores erant, quàm illorum qui cibo regio vescebantur: quibus Deus sapientiam dedit, & Danieli præterea intelligentiam somniorum.

ANno tertio regni Ioakim regis Iuda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Ierusalem, & obsedit eam : * & tradidit Dominus in manu ejus Ioakim regem Iuda, & partem vasorum domus Dei: & asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, & vasa intulit in domum Thesauri dei sui. * Et ait rex Asphenez præposito Eunuchorum, ut introduceret de filiis Israel, & de semine regio & tyrannorum, * pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras, & linguam Chaldæorum. * Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis, & de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis, postea starent in conspectu regis.* Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda, Daniel, Ananias, Misael, & Azarias.* Et imposuit eis præpositus eunuchorum, nomina, Danieli, Baltassar; Ananiæ, Sidrach; Misaeli, Misach; & & Azariæ, Abdenago. * Proposuit autē Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus ejus : & rogavit eunuchorum præpositum ne contaminaretur.* Dedit autem Deus Danieli gratiam & misericordiam in conspectu principis eunuchorum. * Et ait princeps eunuchorum ad Danielem : Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum & potum : qui si viderit vultus vestros macilentiores præ ceteris adolescentibus coævis vestris, condemnabitis caput
meum regi. * Et dixit Daniel ad Ma- 11
lasar, quem constituerat princeps eu-
nuchorum super Danielem, Ananiam,
Misaelem, & Azariam: * Tenta nos ob- 12
secro servos tuos diebus decem, & den-
tur nobis legumina ad vescendum, &
aqua ad bibendum : * & contempla- 13
re vultus nostros, & vultus puerorum
qui vescuntur cibo regio: & sicut vi-
deris, facies cum servis tuis. * Qui, au- 14
dito sermone hujuscemodi, tentavit
eos diebus decem. * Post dies autem 15
decem, apparuerunt vultus eorum me-
liores & corpulentiores præ omnibus
pueris, qui vescebantur cibo regio.
* Porro Malasar tollebat cibaria & vi- 16
num potus eorum : dabatque eis legu-
mina. * Pueris autem his dedit Deus 17
scientiam & disciplinam, in omni li-
bro & sapientia : Danieli autem intel-
ligentiam omnium visionum & somnio-
rum. * Completis itaque diebus, post 18
quos dixerat rex ut introducerentur :
introduxit eos præpositus eunuchorum
in conspectu Nabuchodonosor.* Cum- 19
que eis locutus fuisset rex, non sunt in-
venti tales de universis, ut Daniel, A-
nanias, Misael, & Azarias: & steterunt
in conspectu Regis.* Et omne verbum 20
sapientiæ & intellectus, quod sciscita-
tus est ab eis Rex, invenit in eis decu-
plum, super cunctos ariolos & magos,
qui erant in universo regno ejus.* Fuit 21
autem Daniel usque ad annum primum
Cyri regis.

CAPUT II.

Cum sapientes Chaldæi somnium Nachodonosor conjectare non potentes, juberentur omnes interimi, oranti Danieli revelatum est mysterium qui regi aperit somnium ipsius de magna quadam statua, ejusque declarationem de quattuor regnis: quo facto Nabuchodonosor Danielem adoravit, & hostias ac incensum illi præcepit offerri, confitens Dominum Deum, & exaltans Danielem.

IN anno secundo regni Nabuchodo- 1
nosor, vidit Nabuchodonosor som-
nium, & conterritus est spiritus ejus,
& somnium ejus fugit ab eo. * Præce- 2
pit autem rex, ut convocarentur ario-
li, & magi, & malefici, & Chaldæi, ut
indicarent regi somnia sua : qui cum
venissent, steterunt coram rege. * Et 3
dixit ad eos rex : Vidi somnium; &
mente confusus ignoro quid viderim.
* Responderuntque Chaldæi regi Sy- 4
riace : Rex in sempiternum vive : dic
somnium servis tuis, & interpretatio-
nem ejus indicabimus.* Et respondens 5
rex ait Chaldæis : Sermo recessit à
me : nisi indicaveritis mihi somnium,
& conjecturam ejus, peribitis vos, &
domus vestræ publicabuntur. * Si au- 6
tem somnium, & conjecturam ejus nar-
raveritis, præmia, & dona, & honorem

multum

multum accipietis à me: somnium igitur, & interpretationem ejus indi-
7 care mihi. * Responderunt secundo,
atque dixerunt: Rex somnium dicat
servis suis, & interpretationem illius
8 indicabimus. * Respondit rex, & ait:
Certe novi quod tempus redimitis,
scientes quod recesserit à me sermo.
9 * Si ergo somnium non indicaveritis
mihi, una est de vobis sententia, quod
interpretationem quoque fallacem &
deceptione plenam composueritis, ut
loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite mihi,
ut sciam quòd interpretationem quo-
10 que ejus veram loquamini. * Respondentes ergo Chaldæi coram rege dixerunt: Non est homo super terram, qui
sermonem tuum, rex, possit implere:
sed neque regum quisquam magnus &
potens verbum hujuscemodi sciscitatur ab omni ariolo, & mago, & Chal-
11 dæo. * Sermo enim, quem tu quæris,
rex, gravis est: nec reperietur quisquam, qui indicet illum in conspectu
regis: exceptis diis, quorum non est
12 cum hominibus conversatio. * Quo audito, rex in furore & in ira magna
præcepit, ut perirent omnes sapientes
13 Babylonis. * Et egressa sententia, sapientes interficiebantur: quærebanturque Daniel & socii ejus, ut peri-
14 rent. * Tunc Daniel requisivit de lege
atque sententia, ab Arioch principe
militiæ regis, qui egressus fuerat ad in-
15 terficiendos sapientes Babylonis. * Et
interrogavit eum, qui à rege potestatem acceperat, quam ob causam tam
crudelis sententia à facie regis esset
egressa. Cum ergo rem indicasset A-
16 rioch Danieli, * Daniel ingressus rogavit regem, ut tempus daret sibi ad so-
17 lutionem indicandam regi. *Et ingressus est domum suam, Ananiæque &
Misaeli & Azariæ sociis suis indicavit
18 negotium: * ut quærerent misericordiam à facie Dei cæli super sacramento isto, & non perirent Daniel & socii
ejus cum ceteris sapientibus Babylo-
19 nis. * Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: & benedi-
20 xit Daniel Deum cæli, * & locutus
ait: Sit nomen Domini benedictum à
sæculo & usque in sæculum: quia sa-
21 pientia & fortitudo ejus sunt.* Et ipse mutat tempora, & ætates: transfert
regna, atque constituit: dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelli-
22 gentibus disciplinam: * Ipse revelat
profunda, & abscondita: & novit in
tenebris constituta: & lux cum eo est.
23 * Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, teque laudo: quia sapientiam &
fortitudinem dedisti mihi: & nunc ostendisti mihi quæ rogavimus te, quia
24 sermonem regis aperuisti nobis. * Post
hæc Daniel ingressus ad Arioch, quem
constituerat rex ut perderet sapientes
Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes
Babylonis ne perdas: introduc me in
conspectu regis, & solutionem regi
narrabo.* Tunc Arioch festinus intro- 25
duxit Danielem ad regem, & dixit ei:
Inveni hominem de filiis transmigrationis Iuda, qui solutionem regi annuntiet. * Respondit rex, & dixit Da- 26
nieli, cujus nomen erat Baltassar: Putasne vere potes mihi indicare somniũ,
quod vidi, & interpretationem ejus?
* Et respondens Daniel coram rege, 27
ait: Mysterium, quod rex interrogat,
sapientes, magi, arioli, & aruspices nequeunt indicare regi. * Sed est Deus in 28
cælo revelans mysteria, qui indicavit
tibi rex Nabuchodonosor quæ ventura
sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum, & visiones capitis tui in
cubili tuo hujuscemodi sunt: * Tu rex 29
cogitare cœpisti in strato tuo, quid esset futurum post hæc: & qui revelat
mysteria, ostendit tibi quæ ventura
sunt. * Mihi quoque non in sapientia 30
quæ est in me plus quam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum
est: sed ut interpretatio regi manifesta
fieret, & cogitationes mentis tuæ scires. * Tu rex videbas, & ecce quasi sta- 31
tua una grandis: statua illa magna, &
statura sublimis stabat contra te, & intuitus ejus erat terribilis. * Hujus sta- 32
tuæ caput ex auro optimo erat, pectus
autem & brachia de argento, porro
venter & femora ex ære.* tibiæ autem 33
ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis. * Videbas 34
ita, donec abscissus est lapis de monte
sine manibus: & percussit statuam in
pedibus ejus ferreis & fictilibus, &
comminuit eos. * Tunc contrita sunt 35
pariter ferrum, testa, æs, argentum, &
aurum, & redacta quasi in favillam æstivæ areæ, quæ rapta sunt vento: nullusque locus inventus est eis: lapis autem, qui percusserat statuam, factus est
mons magnus, & implevit universam
terram.* hoc est somnium: Interpreta- 36
tionem quoque ejus dicemus coram
te, rex. * Tu rex regum es: & Deus 37
cæli, regnum, & fortitudinem, & imperium, & gloriam dedit tibi: * & om- 38
nia in quibus habitant filii hominum,
& bestiæ agri: volucres quoque cæli
dedit in manu tua, & sub ditione tua
universa constituit: tu es ergo caput
aureum. * Et post te consurget regnum 39
aliud minus te argenteum: & regnum
tertium aliud æreum, quod imperabit
universæ terræ. * Et regnum quartum 40
erit velut ferrum, quomodo ferrum
comminuit & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc.* Porro 41
quia vidisti pedum, & digitorum partem testæ figuli, & partem ferream: regnum divisum erit, quod tamen de
plantario ferri orietur, secundum quod
vidisti ferrum mistum testæ ex luto.
* Et digitos pedum ex parte ferreos, & 42
ex parte fictiles: ex parte regnum erit

solidum,

43 solidum, & ex parte contritum.* Quod
autem vidisti ferrum mistum testæ ex
luto, commiscebuntur quidem huma-
no semine, sed non adhærebunt sibi,
sicuti ferrum misceri non potest testæ.
44 * In diebus autem regnorum illorum,
suscitabit Deus cæli regnum, quod in
æternum non dissipabitur, & regnum
ejus alteri populo non tradetur: com-
minuet autem, & consumet universa
regna hæc: & ipsum stabit in æter-
45 num. * Secundum quod vidisti, quod
de monte abscissus est lapis sine mani-
bus, & cominuit testam, & ferrum,
& æs, & argentum, & aurum, Deus
magnus ostendit regi quę ventura sunt
postea. & verum est somnium, & fide-
46 lis interpretatio ejus. * Tunc rex Na-
buchodonosor cecidit in faciem suam,
& Danielem adoravit, & hostias & in-
censum præcepit ut sacrificarent ei.
47 * Loquens ergo rex, ait Danieli: Ve-
re Deus vester Deus deorum est, &
Dominus regum, & revelans myste-
ria: quoniam tu potuisti aperire hoc
48 sacramentum. * Tunc rex Danielem
in sublime extulit, & munera multa
& magna dedit ei: & constituit eum
principem super omnes provincias Ba-
bylonis, & præfectum magistratuum
super cunctos sapientes Babylonis.
49 * Daniel autem postulavit à rege, &
constituit super opera provinciæ Ba-
bylonis, Sidrach, Misach, & Abde-
nago: ipse autem Daniel erat in fori-
bus regis.

CAPUT III.

Ananias, Misael, & Azarias nolentes adorare statuam quam rex Nabuchodonosor erexerat, ligati mittuntur in fornacem ignis ardentis, in qua illæsi manentes confitentur Domino, quòd propter peccata suæ gentis, paterentur afflictiones: & petentes ejus misericordiam, exhortantur omnem creaturam ad benedicendum Dominum: quod Nabuchodonosor animadvertens obstupuit, & illis de fornace egressis benedicit Deum ipsorum, jubens ut occidatur quisquis ipsum blasphemaverit.

1 NAbuchodonosor rex fecit statuam
aurean, altitudine cubitorum
sexaginta, latitudine cubitorum sex,
& statuit eam in campo Dura provin-
2 ciæ Babylonis. * Itaque Nabuchodo-
nosor rex misit ad congregandos satra-
pas, magistratus, & judices, duces,
& tyrannos, & præfectos, omnesque
principes regionum, ut convenirent
ad dedicationem statuæ, quam erexe-
3 rat Nabuchodonosor rex. * Tunc con-
gregati sunt satrapæ, magistratus, & ju-
dices, duces, & tyranni, & optimates
qui erant in potestatibus constituti, &
universi principes regionum, ut conve-
nirent ad dedicationem statuæ, quam
erexerat Nabuchodonosor rex. stabant
autem in conspectu statuæ, quam po-
suerat Nabuchodonosor rex: * & præ- 4
co clamabat valenter: Vobis dicitur
populis, tribubus, & linguis: * In ho- 5
ra, qua audieritis sonitum tubæ, & fi-
stulæ, & citharæ, sambucæ, & psalte-
rii, & symphoniæ, & universi generis
musicorum, cadentes adorate statuam
auream, quam constituit Nabuchodo-
nosor rex. * Si quis autem non pro- 6
stratus adoraverit, eadem hora mitte-
tur in fornacem ignis ardentis. * Post 7
hæc igitur statim ut audierunt omnes
populi sonitum tubæ, fistulæ, & ci-
tharæ, sambucæ, & psalterii, & sym-
phoniæ, & omnis generis musicorum:
cadentes omnes populi, tribus, & lin-
guæ, adoraverunt statuam auream,
quam constituerat Nabuchodonosor
rex.* Statimque in ipso tempore acce- 8
dentes viri Chaldæi accusaverunt Iu-
dæos: * dixeruntque Nabuchodonosor 9
Regi: Rex in æternum vive: * tu rex 10
posuisti decretum, ut omnis homo,
qui audierit sonitum tubæ, fistulæ, &
citharæ, sambucæ, & psalterii, & sym-
phoniæ, & universi generis musicorum,
prosternat se, & adoret statuam au-
ream: * si quis autem non procidens 11
adoraverit, mittatur in fornacem ignis
ardentis. * Sunt ergo viri Iudæi, quos 12
constituisti super opera regionis Baby-
lonis, Sidrach, Misach, & Abdenago:
viri isti contempserunt, rex, decretum
tuum: deos tuos non colunt, & statuam
auream, quam erexisti, non adorant.
* Tunc Nabuchodonosor in furore & 13
in ira præcepit, ut adducerentur Si-
drach, Misach, & Abdenago: qui con-
festim adducti sunt in conspectu regis.
* Pronuntiansq; Nabuchodonosor rex, 14
ait eis: Veréne Sidrach, Misach, & Ab-
denago, deos meos non colitis, & sta-
tuam auream, quam constitui, non ad-
oratis? * Nunc ergo si estis parati, qua- 15
cumque hora audieritis sonitum tubę,
fistulæ, citharæ, sambucæ, & psalterii,
& symphoniæ, omnisque generis musi-
corum, prosternite vos, & adorate sta-
tuam quam feci: quod si non adorave-
ritis, eadem hora mittemini in forna-
cem ignis ardentis: & quis est Deus,
qui eripiet vos de manu mea? * Re- 16
spondentes Sidrach, Misach, & Abde-
nago, dixerunt regi Nabuchodonosor:
Non oportet nos de hac re respondere
tibi. * Ecce enim Deus noster, quem 17
colimus, potest eripere nos de camino
ignis ardentis, & de manibus tuis, ô
rex, liberare. * Quod si noluerit, notum 18
sit tibi, rex, quia deos tuos non coli-
mus, & statuam auream, quam erexisti,
non adoramus. * Tunc Nabuchodono- 19
sor repletus est furore: & aspectus fa-
ciei illius immutatus est super Sidrach,
Misach, & Abdenago, & præcepit ut
succenderetur fornax septuplum quam
succen-

20 succendi consueverat.* Et viris fortis-
simis de exercitu suo jussit ut ligatis
pedibus Sidrach, Misach, & Abdena-
go, mitterent eos in fornacem ignis ar-
21 dentis. * Et confestim viri illi vincti,
cum braccis suis, & tiaris, & calcea-
mentis, & vestibus, missi sunt in me-
22 dium fornacis ignis ardentis, * nam
jussio regis urgebat: fornax autem suc-
censa erat nimis. Porro viros illos, qui
miserant Sidrach, Misach, & Abdena-
23 go, interfecit flamma ignis. * Viri au-
tem hi tres, id est, Sidrach, Misach, &
Abdenago, ceciderunt in medio cami-
no ignis ardentis, colligati.

*Quæ sequuntur in Hebræis volumi-
nibus non reperi.*

24 * Et ambulabant in medio flammæ
laudantes Deum, & benedicentes Do-
25 mino.* Stans autem Azarias oravit sic,
aperiensque os suum in medio ignis,
ait:
26 * Benedictus es Domine Deus patrum
nostrorum, & laudabile & gloriosum
27 nomē tuū in sæcula:* quia justus es in
omnibus quæ fecisti nobis, & universa
opera tua vera, & viæ tuæ rectæ, & o-
28 mnia judicia tua vera. * Iudicia enim
vera fecisti, juxta omnia quæ induxi-
sti super nos, & super civitatem san-
ctam patrum nostrorum Ierusalē: quia
in veritate, & in judicio, induxisti om-
29 nia hæc propter peccata nostra. * Pec-
cavimus enim, & inique egimus rece-
dentes à te: & deliquimus in omni-
30 bus: * & præcepta tua non audivimus,
nec observavimus, nec fecimus sicut
præceperas nobis ut bene nobis esset.
31 * omnia ergo, quæ induxisti super nos,
& universa, quæ fecisti nobis, in vero
32 judicio fecisti: * & tradidisti nos in
manibus inimicorum nostrorum ini-
quorum, & pessimorum, prævaricato-
rumq;, & regi injusto & pessimo ultra
33 omnem terram.* Et nunc non possumus
aperire os: confusio & opprobrium fa-
cti sumus servis tuis, & his qui colunt
34 te. * Ne quæsumus, tradas nos in per-
petuum propter nomen tuum, & ne dis-
35 sipes testamentum tuum: * neq; auferas
misericordiam tuam à nobis, propter
Abraham dilectum tuum, & Isaac ser-
36 vum tuum, & Israel sanctū tuum:* qui-
bus locutus es pollicens quod multi-
plicares semen eorum sicut stellas cęli,
& sicut arenam quæ est in littore ma-
37 ris: * quia Domine imminuti sumus
plus quam omnes gentes, sumusque hu-
miles in universa terra hodie propter
38 peccata nostra. * Et non est in tempore
hoc princeps, & dux, & propheta, neq;
holocaustum, neque sacrificium, neque
oblatio, neque incensum, neque locus
39 primitiarum coram te, * ut possimus
invenire misericordiam tuam: sed in
animo contrito, & spiritu humilitatis
40 suscipiamur. * Sicut in holocausto a-
rietum, & taurorū, & sicut in millibus
agnorum pinguium: sic fiat sacrificium
nostrum in cōspectu tuo hodie, ut pla-
ceat tibi: quoniam nō est confusio con-
fidentibus in te.* Et nunc sequimur te 41
in toto corde, & timemus te, & quæri-
mus faciem tuam.* Ne confundas nos: 42
sed fac nobiscum juxta mansuetudinē
tuam, & secundum multitudinem mise-
ricordiæ tuæ.* Et erue nos in mirabi- 43
libus tuis, & da gloriam nomini tuo
Domine: * & confundantur omnes, qui 44
ostendunt servis tuis mala, confundan-
tur in omni potentia tua, & robur eo-
rum conteratur: * & sciant quia tu es 45
Dominus Deus solus, & gloriosus super
orbem terrarum. *Et non cessabant qui 46
miserant eos ministri regis succendere
fornacem, naphtha, & stuppa, & pice,
& malleolis, * & effundebatur flamma 47
super fornacem cubitis quadraginta
novem: * & erupit, & incendit quos 48
reperit juxta fornacem de Chaldæis.
* Angelus autem Domini descendit 49
cum Azaria, & sociis ejus, in fornacem:
& excussit flammam ignis de fornace,
* & fecit medium fornacis quasi ven- 50
tum roris flantem, & non tetigit eos
omnino ignis, neque contristavit, nec
quidquam molestiæ intulit.
* Tunc hi tres quasi ex uno ore lau- 51
dabant, & glorificabant, & benedice-
bant Deum in fornace, dicentes:
* Benedictus es Domine Deus patrum 52
nostrorum: & laudabilis, & gloriosus,
& superexaltatus in sæcula: & benedi-
ctum nomen gloriæ tuæ sanctum: &
laudabile, & superexaltatum in omni-
bus sæculis.
* Benedictus es in templo sancto glo- 53
riæ tuæ: & superlaudabilis, & super-
gloriosus in sæcula.
* Benedictus es in throno regni tui: 54
& superlaudabilis, & superexaltatus in
sæcula.
* Benedictus es, qui intueris abyssos, 55
& sedes super cherubim: & laudabilis,
& superexaltatus in sæcula.
* Benedictus es in firmamento cæli: 56
& laudabilis & gloriosus in sæcula.
* Benedicite omnia opera Domini 57
Domino: laudate & superexaltate eum
in sæcula.
* Benedicite Angeli Domini Domi- 58
no: laudate & superexaltate eum in
sæcula.
* Benedicite cæli Domino: laudate & 59
superexaltate eum in sæcula.
* Benedicite aquæ omnes, quæ super 60
cælos sunt, Domino: laudate & super-
exaltate eum in sæcula.
* Benedicite omnes virtutes Domini 61
Domino: laudate & superexaltate eum
in sæcula.
* Benedicite sol & luna Domino: lau- 62
date & superexaltate eum in sæcula.
* Benedicite stellæ cæli Domino: lau- 63
date & superexaltate eum in sæcula.
* Benedicite omnis imber & ros Do- 64
mino:

mino: laudate & superexaltate eum in
sæcula.
65 * Benedicite omnes spiritus Dei Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
66 * Benedicite ignis & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
67 * Benedicite frigus & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
68 * Benedicite rores & pruina Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
69 * Benedicite gelu & frigus Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
70 * Benedicite glacies & nives Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
71 * Benedicite noctes & dies Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
72 * Benedicite lux & tenebræ Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
73 * Benedicite fulgura & nubes Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
74 * Benedicat terra Dominum: laudet & superexaltet eum in sæcula.
75 * Benedicite montes & colles Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
76 * Benedicite universa germinantia in terra Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
77 * Benedicite fontes Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
78 * Benedicite maria & flumina Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
79 * Benedicite cete, & omnia quæ moventur in aquis, Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
80 * Benedicite omnes volucres cæli Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
81 * Benedicite omnes bestiæ & pecora Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
82 * Benedicite filii hominum Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
83 * Benedicat Israel Dominum: laudet & superexaltet eum in sæcula.
84 * Benedicite sacerdotes Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
85 * Benedicite servi Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
86 * Benedicite spiritus & animæ justorum Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
87 * Benedicite sancti & humiles corde Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.
88 * Benedicite Anania, Azaria, Misael, Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

Quia eruit nos de inferno, & salvos fecit de manu mortis, & liberavit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos.
* Confitemini Domino, quoniam bo- 89
nus; quoniam in sæculum misericordia ejus.
* Benedicite omnes religiosi Domi- 90
no Deo deorum: laudate & confitemini ei, quia in omnia sæcula misericordia ejus.

Hucusque in Hebræo non habetur: & quæ posuimus, de Theodotionis editione translata sunt.

* Tunc Nabuchodonosor rex obstu- 91
puit, & surrexit propere, & ait optimatibus suis: Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui respondentes regi, dixerunt: Vere rex.
* Respondit, & ait: Ecce ego video 92
quattuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti similis filio
Dei. * Tunc accessit Nabuchodonosor 93
ad ostium fornacis ignis ardentis, & ait: Sidrach, Misach, & Abdenago, servi Dei excelsi, egredimini, & venite. Statimque egressi sunt Sidrach, Mi-
sach, & Abdenago de medio ignis. * Et 94
congregati satrapæ, & magistratus, & judices, & potentes regis contemplabantur viros illos, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, & capillus capitis eorum non esset adustus, & sarabala eorum non fuissent immutata, & odor ignis non tran-
sisset per eos. * Et erumpens Nabucho- 95
donosor, ait: Benedictus Deus eorum, Sidrach videlicet, Misach, & Abdenago, qui misit angelum suum, & eruit servos suos, qui crediderunt in eum: & verbum regis immutaverunt, & tradiderunt corpora sua ne servirent, & ne adorarent omnem deum, excepto Deo
suo. * A me ergo positum est hoc de- 96
cretum, ut omnis populus, tribus, & lingua, quæcumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, dispereat, & domus ejus vastetur: neq; enim est alius Deus,
qui possit ita salvare. * Tunc rex pro- 97
movit Sidrach, Misach, & Abdenago,
in provincia Babylonis. * NABVCHO- 98
DONOSOR rex, omnibus populis, gentibus, & linguis, qui habitant in universa terra, pax vobis multiplicetur.
* Signa, & mirabilia fecit apud me 99
Deus excelsus. Placuit ergo mihi præ-
dicare * signa ejus, quia magna sunt; & 100
mirabilia ejus, quia fortia: & regnum ejus regnum sempiternum, & potestas ejus in generationem & generationem.

CAPUT IV.

Somnium regis Nabuchodonosor de excelsa arbore præcisa solus Daniel interpretatur, quòd ipse regno pulsus ad septem annos cum bestiis ageret: hortatur igitur ut eleemosynis sua redimat peccata: sed completur nihilominus somnium propter illius superbiam, donec Deum cæli recognovit, & tunc in suum regnum restituitur.

EGo Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, & florens in palatio meo: * somnium vidi, quod perterruit me: & cogitationes meæ in strato meo, & visiones capitis mei conturbaverunt me. * Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, & ut solutionem somnii indicarent mihi. * Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldæi, & aruspices, & somnium narravi in conspectu eorum: & solutionem ejus non indicaverunt mihi: * donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel, cui nomen Baltassar secundum nomen Dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso: & somnium coram ipso locutus sum. * Baltassar princeps ariolorum, quoniam ego scio quod spiritum sanctorum deorum habeas in te, & omne sacramentum non est impossibile tibi: visiones somniorum meorum, quas vidi, & solutionem earum narra. * Visio capitis mei in cubili meo: Videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo ejus nimia. * Magna arbor, & fortis: & proceritas ejus contingens cælum: aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ. * Folia ejus pulcherrima, & fructus ejus nimius: & esca universorum in ea. subter eam habitabant animalia & bestiæ, & in ramis ejus conversabantur volucres cæli: & ex ea vescebatur omnis caro. * Videbam in visione capitis mei super stratum meum, & ecce vigil & sanctus de cælo descendit. * Clamavit fortiter, & sic ait: Succidite arborem, & præcidite ramos ejus: excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus: fugiant bestiæ quæ subter eam sunt, & volucres de ramis ejus. * Verumtamen germen radicum ejus in terra finite, & alligetur vinculo ferreo & æreo, in herbis quæ foris sunt, & rore cæli tingatur, & cum feris pars ejus in herba terræ. * Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei: & septem tempora mutentur super eum. * In sententia vigilum decretum est, & sermo sanctorum, & petitio: donec cognoscant viventes, quoniam dominatur Excelsus in regno hominum; & cuicumque voluerit, dabit illud, & humillimum hominem constituet super eum. * Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex: tu ergo Baltassar interpretationem narra festinus: quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi: tu autem potes, quia spiritus deorum sanctorum in te est. * Tunc Daniel, cujus nomen Baltassar, cœpit intra semetipsum tacitus cogitare quasi una hora: & cogitationes ejus conturbabant eum. Respondens autem rex ait: Baltassar, somnium & interpretatio ejus non conturbent te. Respondit Baltassar, & dixit: Domine mi, somnium his qui te oderunt, & interpretatio ejus hostibus tuis sit. * Arborem quam vidisti sublimem atque robustam, cujus altitudo pertingit ad cælum, & aspectus illius in omnem terram: * & rami ejus pulcherrimi, & fructus ejus nimius, & esca omnium in ea, subter eam habitantes bestiæ agri, & in ramis ejus commorantes aves cæli: * Tu es rex, qui magnificatus es, & invaluisti: & magnitudo tua crevit, & pervenit usque ad cælum, & potestas tua in terminos universæ terræ. * Quod autem vidit rex vigilem & sanctum descendere de cælo, & dicere: Succidite arborem, & dissipate illam, attamen germen radicum ejus in terra dimittite, & vinciatur ferro & ære in herbis foris, & rore cæli conspergatur, & cum feris sit pabulum ejus, donec septem tempora mutentur super eum: * Hæc est interpretatio sententiæ Altissimi, quæ pervenit super dominum meum regem: * Ejicient te ab hominibus, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua, & fœnum ut bos comedes, & rore cæli infundêris: septem quoque tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super regnum hominum, & cuicumque voluerit, det illud. * Quod autem præcepit ut relinqueretur germen radicum ejus, id est arboris: regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse cælestem. * Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis. * Omnia hæc venerunt super Nabuchodonosor regem. * Post finem mensium duodecim in aula Babylonis deambulabat. * Respondítque rex, & ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? * Cumque sermo adhuc esset in ore regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum tuum transibit à te, * & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis & feris erit habitatio tua: fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, & cuicumque voluerit, det illud. * Eadem hora sermo com-

pletus est super Nabuchodonosor, & ex
hominibus abjectus est, & fœnum ut
bos comedit, & rore cæli corpus ejus
infectum est: donec capilli ejus in si-
militudinem aquilarum crescerent, &
ungues ejus quasi avium. * Igitur post
finem dierum, ego Nabuchodonosor
oculos meos ad cælum levavi, & sensus
meus redditus est mihi: & Altissimo
benedixi, & viventem in sempiternum
laudavi, & glorificavi: quia potestas
ejus potestas sempiterna, & regnum e-
jus in generationem & generationem.
2 * Et omnes habitatores terræ apud
eum in nihilum reputati sunt: juxta
voluntatem enim suam facit tam in
virtutibus cæli quam in habitatoribus
terræ: & non est qui resistat manui e-
3 jus, & dicat ei: Quare fecisti? * In ip-
so tempore sensus meus reversus est ad
me, & ad honorem regni mei deco-
remque perveni: & figura mea reversa
est ad me: & optimates mei, & magi-
stratus mei requisierunt me, & in regno
meo restitutus sum: & magnificentia
amplior addita est mihi. * Nunc igitur
4 ego Nabuchodonosor laudo, & magnifi-
co, & glorifico regem cæli: quia omnia
opera ejus vera, & viæ ejus judicia,
& gradientes in superbia potest humi-
liare.

CAPUT V.

Postquam Baltassar in convivio bibit cum suis, ex vasis templi Domini, laudando idola sua, vidit digitos in pariete scribentes: quam scripturam solus Daniel legere potuit & interpretari, nempe quod quia secutus ipsum Nabuchodonosor elevaverat cor suum contra Deum laudans idola, similiter auferetur ei regnum: honorato igitur Daniele, ac rege ea nocte interempto, successit Darius Medus.

1 Baltassar rex fecit grande convi-
vium optimatibus suis mille: &
unusquisque secundum suam bibebat
2 ætatem. * Præcepit ergo jam temu-
lentus, ut afferrentur vasa aurea & ar-
gentea, quæ asportaverat Nabuchodo-
nosor pater ejus de templo, quod fuit
in Ierusalem, ut biberent in eis rex
& optimates ejus, uxoresque ejus, &
3 concubinæ. * Tunc allata sunt vasa
aurea, & argentea, quæ asportaverat
de templo, quod fuerat in Ierusalem:
& biberunt in eis rex & optimates e-
4 jus, uxores & concubinæ illius. * Bi-
bebant vinum, & laudabant deos suos
aureos, & argenteos, æreos, ferreos,
5 ligneosque & lapideos. * In eadem ho-
ra apparuerunt digiti, quasi manus ho-
minis scribentis contra candelabrum
in superficie parietis aulæ regiæ: &
rex aspiciebat articulos manus scri-
6 bentis. * Tunc facies regis commutata
est, & cogitationes ejus conturbabant
eum: & compages renum ejus solve-
bantur, & genua ejus ad se invicem
collidebantur. * Exclamavit itaque rex 7
fortiter, ut introducerent magos, Chal-
dæos, & aruspices. Et proloquens rex
ait sapientibus Babylonis: Quicumque
legerit scripturam hanc, & interpreta-
tionem ejus manifestam mihi fecerit,
purpura vestietur, & torquem auream
habebit in collo & tertius in regno
meo erit. * Tunc ingressi omnes sapien- 8
tes regis non potuerunt nec scripturam
legere, nec interpretationem indicare
regi. * Unde rex Baltassar satis contur- 9
batus est, & vultus illius immutatus
est: sed & optimates ejus turbabantur.
* Regina autem, pro re quæ acciderat 10
regi, & optimatibus ejus, domum con-
vivii ingressa est: & proloquens ait:
Rex in æternum vive; non te contur-
bent cogitationes tuæ, neq; facies tua
immutetur. * Est vir in regno tuo, qui 11
spiritum deorum sanctorum habet in
se; & in diebus patris tui scientia &
sapientia inventæ sunt in eo: nam &
rex Nabuchodonosor pater tuus, prin-
cipem magorum, incantatorum, Chal-
dæorum, & aruspicum constituit eum,
pater, inquam, tuus, ô rex: * quia spiri- 12
tus amplior, & prudentia, intelligen-
tiaque & interpretatio somniorum, &
ostensio secretorum, ac solutio ligato-
rum, inventæ sunt in eo, hoc est in Da-
niele: cui rex posuit nomen Baltassar.
nunc itaque Daniel vocetur, & inter-
pretationem narrabit. * Igitur intro- 13
ductus est Daniel coram rege. Ad quem
præfatus rex ait: Tu es Daniel de filiis
captivitatis Iudæ, quem adduxit pater
meus rex de Iudæa? * Audivi de te, 14
quoniam spiritum deorum habeas: &
scientia intelligentiaque ac sapientia
ampliores inventæ sunt in te. * Et nunc 15
introgressi sunt in conspectu meo sa-
pientes magi, ut scripturam hanc lege-
rent, & interpretationem ejus indica-
rent mihi: & nequiverunt sensum hujus
sermonis edicere. * Porro ego audivi 16
de te, quod possis obscura interpretari,
& ligata dissolvere: si ergo vales scri-
pturam legere, & interpretationem ejus
indicare mihi, purpura vestiêris, & tor-
quem auream circa collum tuum habe-
bis, & tertius in regno meo princeps e-
ris. * Ad quæ respondens Daniel, ait 17
coram rege: Munera tua sint tibi, &
dona domus tuæ alteri da: scripturam
autem legam tibi, rex, & interpreta-
tionem ejus ostendam tibi. * O rex, 18
Deus Altissimus, regnum & magnifi-
centiam, gloriam & honorem dedit
Nabuchodonosor patri tuo. * Et pro- 19
pter magnificentiam quam dederat ei,
universi populi, tribus, & linguæ,
tremebant & metuebant eum: quos
volebat, interficiebat: & quos vole-
bat, percutiebat: & quos volebat,
exaltabat: & quos volebat, humilia-
bat. * Quando autem elevatum est cor 20
ejus, & spiritus illius obfirmatus est

ad su-

ad superbiam , depositus est de solio
21 regni sui, & gloria ejus ablata est: * &
à filiis hominum ejectus est, sed & cor
ejus cum bestiis positum est , & cum
onagris erat habitatio ejus : fœnum
quoque ut bos comedebat,& rore cæli
corpus ejus infectum est, donec cogno-
sceret quod potestatem haberet Altissi-
mus in regno hominum : & quemcum-
que voluerit , suscitabit super illud.
22 * Tu quoque filius ejus Baltassar , non
humiliasti cor tuum , cum scires hæc
23 omnia : * sed adversum Dominatorem
cæli elevatus es : & vasa domus ejus
allata sunt coram te : & tu, & optima-
tes tui , & uxores tuæ , & concubinæ
tuæ , vinum bibistis in eis : deos quo-
que argenteos , & aureos , & æreos,
ferreos , ligneosque & lapideos , qui
non vident, neque audiunt,neque sen-
tiunt, laudasti : porro Deum , qui ha-
bet flatum tuum in manu sua , & om-
24 nes vias tuas,non glorificasti. * Idcirco
ab eo missus est articulus manus quæ
25 scripsit hoc, quod exaratum est. * Hæc
est autem scriptura , quæ digesta est:
26 MANE , THECEL , PHARES. * Et
hæc est interpretatio sermonis. MA-
NE : numeravit Deus regnum tuum,&
27 complevit illud. * THECEL : appen-
sus es in statera , & inventus es minus
28 habens. * PHARES : divisum est re-
gnum tuum,& datum est Medis & Per-
29 sis. * Tunc jubente rege indutus est
Daniel purpura, & circumdata est tor-
ques aurea collo ejus : & prædica-
tum est de eo quod haberet potesta-
30 tem tertius in regno suo. * Eadem
nocte interfectus estBaltassar rex Chal-
31 dæus. * Et Darius Medus successit in
regnum annos natus sexaginta duos.

CAPUT VI.

Daniel supra satrapas regni constituitur, & accusatus quòd regis edictum non servasset, quia Deum cæli orabat, missus est in lacum leonum; sequentique die illæsus eductus , immissis ac subito dilaniatis ejus accusatoribus: qua re motus rex , in suis provinciis Deum ejus timendum præcepit.

1 PLacuit Dario , & constituit super
regnum satrapas centum viginti,
2 ut essent in toto regno suo. * Et su-
per eos principes tres , ex quibus Da-
niel unus erat : ut satrapæ illis redde-
rent rationem & rex non sustineret
3 molestiam. * Igitur Daniel superabat
omnes principes & satrapas : quia spi-
4 ritus Dei amplior erat in illo. * Porro
rex cogitabat constituere eum super
omne regnum: unde principes & satra-
pæ quærebant occasionem ut inveni-
rent Danieli ex latere regis : nullamq;
causam & suspicionem reperire potue-
runt,eo quod fidelis esset,& omnis cul-
pa & suspicio non inveniretur in eo.
* Dixerunt ergo viri illi: Non invenie- 5
mus Danieli huic aliquam occasionem,
nisi forte in lege Dei sui. * Tunc prin- 6
cipes & satrapæ surripuerunt regi , &
sic locuti sunt ei : Dari rex in æternum
vive: * consilium inierunt omnes prin- 7
cipes regni tui , magistratus , & satra-
pæ, senatores, & judices, ut decretum
imperatorium exeat , & edictum : Ut
omnis qui petierit aliquam petitionem
à quocumque deo & homine , usque
ad triginta dies, nisi à te rex, mittatur
in lacum leonum. * Nunc itaque rex 8
confirma sententiam , & scribe decre-
tum: ut non immutetur quod statutum
est à Medis & Persis , nec prævaricari
cuiquam liceat. * Porro rex Darius 9
proposuit edictum , & statuit. * Quod 10
cum Daniel comperisset, id est, consti-
tutam legem, ingressus est domum suã:
& fenestris apertis in cœnaculo suo
contra Ierusalem tribus temporibus in
die flectebat genua sua , & adorabat,
confitebaturque coram Deo suo , sicut
& ante facere consueverat. * Viri ergo 11
illi curiosius inquirentes , invenerunt
Danielem orantem & obsecrantem De-
um suum. * Et accedentes locuti sunt 12
regi super edicto : Rex , numquid non
constituisti , ut omnis homo , qui ro-
garet quemquam de diis & hominibus,
usque ad dies triginta, nisi te, rex, mit-
teretur in lacum leonum ? Ad quos re-
spondens rex , ait : Verus est sermo,
juxta decretum Medorum atque Per-
sarum , quod prævaricari non licet.
* Tunc respondentes dixerunt coram 13
rege: Daniel de filiis captivitatis Iuda,
non curavit de lege tua , & de edicto
quod constituisti : sed tribus tempori-
bus per diem orat obsecratione sua.
* Quod verbum cum audisset rex, satis 14
contristatus est : & pro Daniele posuit
cor ut liberaret eum , & usque ad oc-
casum solis laborabat ut erueret il-
lum. * Viri autem illi intelligentes re- 15
gem, dixerunt ei : Scito rex , quia lex
Medorum atque Persarum est,ut omne
decretum , quod constituerit rex , non
liceat immutari. * Tunc rex præcepit; 16
& adduxerunt Danielem , & miserunt
eum in lacum leonum. Dixitque rex
Danieli : Deus tuus , quem colis sem-
per, ipse liberabit te. * Allatusque est 17
lapis unus , & positus est super os laci:
quem obsignavit rex annulo suo , &
annulo optimatum suorum , nequid
fieret contra Danielem. * Et abiit rex 18
in domum suam , & dormivit incœna-
tus , cibique non sunt allati coram
eo , insuper & somnus recessit ab eo.
* Tunc rex primo diluculo consur- 19
gens , festinus ad lacum leonum per-
rexit : * appropinquansque lacui, Da- 20
nielem voce lacrymabili inclamavit,
& affatus est eum : Daniel serve Dei
viventis, Deus tuus, cui tu servis sem-
per , putasne valuit te liberare à leo-

11 nibus?* Et Daniel regi respondens ait:
12 Rex in æternum vive:* Deus meus misit angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi: quia coram eo justitia inventa est in me: sed & coram te, rex, delictum non feci.
13 * Tunc vehementer rex gavisus est super eo, & Danielem præcepit educi de lacu: eductusque est Daniel de lacu, & nulla læsio inventa est in eo, quia credidit Deo suo.
14 * Iubente autem rege, adducti sunt viri illi, qui accusaverant Danielem: & in lacum leonum missi sunt, ipsi, & filii, & uxores eorum: & non pervenerunt usque ad pavimentum laci, donec arriperent eos leones, & omnia ossa eorum comminuerunt.
25 runt. * Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, & linguis, habitantibus in universa terra: PAX
26 vobis multiplicetur. * A me constitutum est decretum, ut in universo imperio & regno meo, tremiscant & paveant Deum Danielis. Ipse est enim Deus vivens, & æternus in sæcula: & regnum ejus non dissipabitur, & potestas ejus usque in æternum.
27 * Ipse liberator, atque salvator, faciens signa, & mirabilia in cælo & in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.
28 num. * Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ.

CAPUT VII.

Visio Danielis de quattuor bestiis quattuor regna designantibus: de antiquo dierum & throno ejus ac ministris, quo judicante perierunt bestiæ: ad hunc accedens filius hominis accipit potestatem æternam & incorruptibile regnum: declarantur regna per bestias designata, & maximè quæ per quartam bestiam & ejus cornua designentur, quæ regnabit usque ad tempus, & tempora & dimidium temporis.

1 ANno primo Baltassar regis Babylonis, Daniel somnium vidit: visio autem capitis ejus in cubili suo: & somnium scribens, brevi sermone comprehendit: summatimque perstringens, ait:
2 gens, ait: * Videbam in visione mea nocte, & ecce quattuor venti cæli pugnabant in mari magno.
3 bant in mari magno.* Et quattuor bestiæ grandes ascendebant de mari diversæ inter se.
4 versæ inter se. * Prima quasi leæna, & alas habebat aquilæ: aspiciebam donec evulsæ sunt alæ ejus, & sublata est de terra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.
5 * Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit: & tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus, & sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas.
6 * Post hæc aspiciebã, & ecce alia quasi pardus, & alas habebat quasi avis, quattuor super se, & quattuor capita erant in bestia, & potestas data est ei.
* Post hæc aspiciebam in visione noctis, & 7
ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis & fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem:
* Considerabam 8
cornua, & ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: & tria de cornibus primis evulsa sunt à facie ejus: & ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingentia:
* Aspiciebam donec throni positi 9
sunt, & antiquus dierum sedit: vestimentum ejus candidum quasi nix, & capilli capitis ejus quasi lana munda: thronus ejus flammæ ignis: rotæ ejus
ignis accensus. * Fluvius igneus, rapi- 10
dusque egrediebatur à facie ejus. millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei: judicium sedit, & libri aperti sunt.
*Aspiciebam propter vocem sermonum 11
grandium, quos cornu illud loquebatur: & vidi quoniam interfecta esset bestia, & perisset corpus ejus, & traditum
esset ad comburendum igni: *aliarum 12
quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vitæ constituta essent eis
usque ad tempus & tempus. * Aspicie- 13
bam ergo in visione noctis, & ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum pervenit: & in conspectu ejus obtule-
runt eum. * Et dedit ei potestatem, & 14
honorem, & regnum: & omnes populi, tribus, & linguæ ipsi servient: potestas ejus, potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum ejus, quod non
corrumpetur. * Horruit spiritus meus, 15
ego Daniel territus sum in his, & visiones capitis mei conturbaverunt me.
* Accessi ad unum de assistentibus, & 16
veritatem quærebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi interpretatio-
nem sermonum, & docuit me: * Hæ 17
quattuor bestiæ magnæ, quattuor sunt regna, quæ consurgent de terra.
* Suscipient autem regnum sancti Dei 18
altissimi: & obtinebunt regnum usque in sæculum, & sæculum sæculorum.
* Post hoc volui diligenter discere de 19
bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab omnibus, & terribilis nimis: dentes & ungues ejus ferrei: comedebat, & comminuebat, & reliqua pedi-
bus suis conculcabat: * & de cornibus 20
decem, quæ habebat in capite: & de alio, quod ortum fuerat, ante quod ceciderant tria cornua: & de cornu illo, quod habebat oculos, & os loquens
grandia, & majus erat ceteris. * A- 21
spiciebam, & ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos, & præva-
lebat eis, * donec venit antiquus die- 22
rum, & judicium dedit sanctis Excelsi, & tempus advenit, & regnum obti-

nuerun

nuerunt sancti.*Et sic ait: Bestia quar-
ta,regnum quartum erit in terra,quod
majus erit omnibus regnis, & devora-
bit universam terram, & conculcabit,
& comminuet eam.* Porro cornua de-
cem ipsius regni,decem reges erunt: &
alius consurget post eos,& ipse poten-
tior erit prioribus,& tres reges humi-
liabit. * Et sermones contra Excelsum
loquetur,& sanctos Altissimi conteret:
& putabit quod possit mutare tempo-
ra, & leges, & tradentur in manu ejus
usque ad tempus, & tempora, & dimi-
dium temporis. * Et judicium sedebit,
ut auferatur potentia, & conteratur,&
dispereat usque in finem.*Regnum au-
tem, & potestas, & magnitudo regni,
quæ est subter omne cælum, detur po-
pulo sanctorum Altissimi : cujus re-
gnum, regnum sempiternum est, &
omnes reges servient ei, & obedient.
* Huc usque finis verbi. Ego Daniel
multum cogitationibus meis contur-
babar, & facies mea mutata est in me:
verbum autem in corde meo conser-
vavi.

CAPVT VIII.

Visio de ariete duorum cornuum,& hirco unius ac postmodum quattuor cornuum, qui devicit arietem : quorum ille regem Medorum ac Persarum designat, hic autem regem Græcorum : additur prophetia de rege impudente : ipsiusque tyrannide, dolo & superbia,qui sine manu conteretur.

ANno tertio regni Baltassar regis,
visio apparuit mihi. Ego Daniel,
post id quod videram in principio,
* vidi in visione mea,cum essem in Su-
sis castro, quod est in Ælam regione:
vidi autem in visione esse me super
portam Vlai. * Et levavi oculos meos,
& vidi : & ecce aries unus stabat ante
paludem, habens cornua excelsa,& u-
num excelsius altero atq; succrescens.
Postea * vidi arietem cornibus venti-
lantem contra Occidentem, & contra
Aquilonem,& contra Meridiem, & o-
mnes bestiæ non poterant resistere ei,
neque liberari de manu ejus : fecitque
secundum voluntatem suam, & magni-
ficatus est. * Et ego intelligebam: ecce
autem hircus caprarum veniebat ab
Occidente super faciem totius terræ,
& non tangebat terram : porro hircus
habebat cornu insigne inter oculos
suos. * Et venit usque ad arietem il-
lum cornutum, quem videram stantem
ante portam,& cucurrit ad eum in im-
petu fortitudinis suæ. * Cumque ap-
propinquasset prope arietem, efferatus
est in eum, & percussit arietem : &
comminuit duo cornua ejus, & non
poterat aries resistere ei : cumque eum
misisset in terram, conculcavit, & ne-
mo quibat liberare arietem de manu
ejus. * Hircus autem caprarum ma-
gnus factus est nimis : cumque crevis-
set, fractum est cornu magnum, & or-
ta sunt quattuor cornua subter illud
per quattuor ventos cæli. * De uno 9
autem ex eis egressum est cornu unum
modicum : & factum est grande con-
tra Meridiem, & contra Orientem, &
contra fortitudinem.*Et magnificatum 10
est usque ad fortitudinem cæli: & de-
jecit de fortitudine, & de stellis, &
conculcavit eas. * Et usque ad princi- 11
pem fortitudinis magnificatum est : &
ab eo tulit juge sacrificium, & dejecit
locum sanctificationis ejus. * Robur 12
autem datum est ei contra juge sacrifi-
cium propter peccata : & prosternetur
veritas in terra, & faciet, & prospe-
rabitur. * Et audivi unum de sanctis 13
loquentem:& dixit unus sanctus alteri
nescio cui loquenti : Vsquequò visio,
& juge sacrificium, & peccatum deso-
lationis,quæ facta est: & sanctuarium,
& fortitudo conculcabitur? * Et dixit 14
ei : Vsque ad vesperam & mane, dies
duo millia trecenti : & mundabitur
sanctuarium. * Factum est autem cum 15
viderem ego Daniel visionem,& quære-
rem intelligentiam : ecce stetit in con-
spectu meo quasi species viri. * Et au- 16
divi vocem viri inter Vlai : & clama-
vit,& ait : Gabriel fac intelligere i-
stum visionem. * Et venit, & stetit jux- 17
ta ubi ego stabam : cumque venisset,
pavens corrui in faciem meam, & ait
ad me: Intellige fili hominis; quoniam
in tempore finis complebitur visio.
* Cumque loqueretur ad me, collap- 18
sus sum pronus in terram : & tetigit
me,& statuit me in gradu meo,* dixit- 19
que mihi : Ego ostendam tibi quæ fu-
tura sunt in novissimo maledictionis:
quoniam habet tempus finem suum.
* Aries, quem vidisti habere cornua, 20
rex Medorum est atque Persarum.
* Porro hircus caprarum, rex Græco- 21
rum est, & cornu grande,quod erat in-
ter oculos ejus, ipse est rex primus.
* Quod autem fracto illo surrexerunt 22
quattuor pro eo : quattuor reges de
gente ejus consurgent, sed non in for-
titudine ejus.* Et post regnum eorum, 23
cum creverint iniquitates, consurget
rex impudens facie, & intelligens pro-
positiones. * & roborabitur fortitudo 24
ejus, sed non in viribus suis : & su-
pra quam credi potest, universa vasta-
bit, & prosperabitur, & faciet. Et
interficiet robustos, & populum san-
ctorum * secundum voluntatem suam, 25
& dirigetur dolus in manu ejus : &
cor suum magnificabit, & in copia re-
rum omnium occidet plurimos : &
contra principem principum consur-
get, & sine manu conteretur. * Et 26
visio vespere & mane, quæ dicta est,
vera est : tu ergo visionem signa, quia
post multos dies erit. * Et ego Daniel 27
langui, & ægrotavi per dies : cumque
surrexissem, faciebam opera regis, &

ſtupebam ad viſionem , & non erat qui interpretaretur.

CAPUT IX.

Poſt orationem Danielis , qua confitetur Iudæos propter ſua & patrum peccata veniſſe in magnam afflictionem, petens Dei miſericordiam erga populum ſuum, fit ipſi revelatio de 70. hebdomadibus uſque ad unctionem Sancti ſanctorum , & de Chriſti morte, populoque ejus perdendo, & abominatione deſolationis in templo.

1 IN anno primo Darii filii Aſſueri de
ſemine Medorum, qui imperavit ſu-
2 per regnum Chaldæorum: * Anno uno
regni ejus , ego Daniel intellexi in li-
bris numerum annorum, de quo factus
eſt ſermo Domini ad Ieremiam pro-
phetam , ut complerentur deſolationis
3 Ieruſalem ſeptuaginta anni. * Et poſui
faciem meam ad Dominum Deum me-
um rogare & deprecari in jejuniis,
4 ſacco, & cinere. * Et oravi Dominum
Deum meum, & confeſſus ſum, & dixi:
Obſecro Domine Deus magne & terri-
bilis , cuſtodiens pactum & miſericor-
diam diligentibus te , & cuſtodienti-
5 bus mandata tua. * Peccavimus, ini-
quitatem fecimus , impie egimus , &
receſſimus : & declinavimus à manda-
6 tis tuis , ac judiciis. * Non obedivi-
mus ſervis tuis prophetis, qui locu-
ti ſunt in nomine tuo regibus noſtris,
principibus noſtris , patribus noſtris,
7 omnique populo terræ.* Tibi Domine
juſtitia : nobis autem confuſio faciei,
ſicut eſt hodie viro Iuda , & habitato-
ribus Ieruſalem, & omni Iſrael, his qui
prope ſunt, & his qui procul, in uni-
verſis terris ad quas ejeciſti eos , pro-
pter iniquitates eorum, in quibus pec-
8 caverunt in te. * Domine nobis con-
fuſio faciei , regibus noſtris, principi-
bus noſtris , & patribus noſtris , qui
9 peccaverunt. * Tibi autem Domino
Deo noſtro miſericordia , & propitia-
10 tio, quia receſſimus à te : * & non au-
divimus vocem Domini Dei noſtri , ut
ambularemus in lege ejus , quam po-
ſuit nobis per ſervos ſuos prophetas.
11 * Et omnis Iſrael prævaricati ſunt le-
gem tuam , & declinaverunt ne audi-
rent vocem tuam, & ſtillavit ſuper nos
maledictio , & deteſtatio , quæ ſcri-
pta eſt in libro Moyſi ſervi Dei , quia
12 peccavimus ei. * Et ſtatuit ſermones
ſuos quos locutus eſt ſuper nos , & ſu-
per principes noſtros , qui judicave-
runt nos, ut ſuperinduceret in nos
magnum malum , quale numquàm fuit
ſub omni cælo , ſecundum quod fa-
13 ctum eſt in Ieruſalem. * Sicut ſcri-
ptum eſt in lege Moyſi , omne malum
hoc venit ſuper nos : & non rogavi-
mus faciem tuam Domine Deus noſter,
ut reverteremur ab iniquitatibus no-
ſtris, & cogitaremus veritatem tuam.
* Et vigilavit Dominus ſuper mali- 14
tiam, & adduxit eam ſuper nos : juſtus
Dominus Deus noſter in omnibus ope-
ribus ſuis, quæ fecit : non enim audi-
vimus vocem ejus. * Et nunc Domine 15
Deus noſter , qui eduxiſti populum
tuum de Terra Ægypti in manu forti,
& feciſti tibi nomen ſecundum diem
hanc : peccavimus , iniquitatem feci-
mus, * Domine in omnem juſtitiam 16
tuam : avertatur obſecro ira tua , &
furor tuus , à civitate tua Ieruſalem,
& monte ſancto tuo. Propter peccata
enim noſtra, & iniquitates patrum no-
ſtrorum Ieruſalem & populus tuus in
opprobrium ſunt omnibus per circui-
tum noſtrum.* Nunc ergo exaudi Deus 17
noſter orationem ſervi tui, & preces e-
jus : & oſtende faciem tuam ſuper
ſanctuarium tuum , quod deſertum eſt
propter temetipſum. * Inclina Deus 18
meus aurem tuam, & audi : aperi ocu-
los tuos, & vide deſolationem noſtram,
& civitatem , ſuper quam invocatum
eſt nomen tuum : neque enim in juſti-
ficationibus noſtris proſternimus pre-
ces ante faciem tuam , ſed in miſera-
tionibus tuis multis. * Exaudi Domi- 19
ne, placare Domine ; attende & fac : ne
moreris propter temetipſum Deus
meus: quia nomen tuum invocatum eſt
ſuper civitatem, & ſuper populum tu-
um. * Cumque adhuc loquerer, & ora- 20
rem, & confiterer peccata mea, & pec-
cata populi mei Iſrael, & proſternerem
preces meas in conſpectu Dei mei, pro
monte ſancto Dei mei : * Adhuc me 21
loquente in oratione, ecce vir Gabriel,
quem videram in viſione à principio,
cito volans tetigit me in tempore ſa-
crificii veſpertini. * Et docuit me, & 22
locutus eſt mihi , dixitque : Daniel
nunc egreſſus ſum ut docerem te , &
intelligeres.* Ab exordio precum tua- 23
rum egreſſus eſt ſermo : ego autem ve-
ni ut indicarem tibi , quia vir deſide-
riorum es : tu ergo animadverte ſer-
monem , & intellige viſionem. * Se- 24
ptuaginta hebdomades abbreviatæ
ſunt ſuper populum tuum, & ſuper ur-
bem ſanctam tuam , ut conſummetur
prævaricatio, & finem accipiat pecca-
tum , & deleatur iniquitas , & addu-
catur juſtitia ſempiterna , & implea-
tur viſio , & prophetia , & ungatur
Sanctus ſanctorum. * Scito ergo , & 25
animadverte : Ab exitu ſermonis , ut
iterum ædificetur Ieruſalem , uſque
ad Chriſtum ducem , hebdomades ſe-
ptem , & hebdomades ſexaginta duæ
erunt : & rurſum ædificabitur platea,
& muri in anguſtia temporum. * Et 26
poſt hebdomades ſexaginta duas occi-
detur Chriſtus : & non erit ejus popu-
lus , qui eum negaturus eſt. Et civita-
tem & ſanctuarium diſſipabit populus
cum duce venturo : & finis ejus vaſti-
tas , & poſt finem belli ſtatuta deſola-
tio. * Confirmabit autem pactum mul- 27

tis heb-

ris hebdomada una: & in dimidio
hebdomadis deficiet hostia & sacrificium: & erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.

CAPUT X.

Ubi se afflixißet Daniel, videt virum lineis vestitum qui hic describitur, & territus ac tremens confortatur semel & iterum: de resistente principe regni Persarum, de principe Graecorum, & de Michaele principe Iudaeorum qui solus auxiliatur.

1 ANno tertio Cyri regis Persarum,
verbum revelatum est Danieli cognomento Baltassar, & verbum verum,
& fortitudo magna: intellexitque
sermonem: intelligentia enim est opus
2 in visione. * In diebus illis ego Daniel
lugebam trium hebdomadarũ diebus,
3 * panem desiderabilem non comedi,
& caro & vinum non introierunt in os
meum, sed neque unguento unctus
sum: donec complerentur trium hebdomadarum dies.
4 domadarum dies. * Die autem vigesima & quarta mensis primi, eram juxta fluvium magnum, qui est Tigris.
5 * Et levavi oculos meos, & vidi: &
ecce vir unus vestitus lineis, & renes
6 ejus accincti auro obrizo: * & corpus
ejus quasi chrysolithus, & facies ejus
velut species fulguris, & oculi ejus ut
lampas ardens: & brachia ejus, & quae
deorsum sunt usque ad pedes, quasi
species aeris candentis: & vox sermonum ejus ut vox multitudinis.
7 num ejus ut vox multitudinis. * Vidi
autem ego Daniel solus visionem: porro viri, qui erant mecum, non viderunt, sed terror nimius irruit super
8 eos, & fugerunt in absconditum. * Ego autem relictus solus vidi visionem
grandem hanc: & non remansit in me
fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui
9 quidquam virium. * Et audivi vocem
sermonum ejus: & audiens jacebam
consternatus super faciem meam, &
10 vultus meus haerebat terrae. * Et ecce
manus tetigit me, & erexit me super
genua mea, & super articulos manuum
11 mearum. * Et dixit ad me: Daniel vir
desideriorum, intellige verba, quae ego
loquor ad te, & sta in gradu tuo:
nunc enim sum missus ad te. Cumque
dixisset mihi sermonem istum, steti
12 tremens. * Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo
posuisti cor tuum ad intelligendum ut
te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua: & ego veni pro-
13 pter sermones tuos. * Princeps autem
regni Persarum restitit mihi viginti &
uno diebus: & ecce Michael unus de
principibus primis venit in adjutorium meum, & ego remansi ibi juxta
14 regem Persarum. * Veni autem ut docerem te quae ventura sunt populo tuo
in novissimis diebus, quoniam adhuc
visio in dies. * Cumque loqueretur mi- 15
hi hujuscemodi verbis, dejeci vultum
meum ad terram, & tacui. * Et ecce 16
quasi similitudo filii hominis tetigit
labia mea: & aperiens os meum locutus sum, & dixi ad eum qui stabat contra me: Domine mi, in visione tua dissolutae sunt compages meae, & nihil in
me remansit virium. * Et quomodo po- 17
terit servus Domini mei loqui cum Domino meo? nihil enim in me remansit
virium, sed & halitus meus intercluditur.
ditur. * Rursum ergo tetigit me quasi 18
visio hominis, & confortavit me, * & 19
dixit: Noli timere vir desideriorum:
pax tibi: confortare, & esto robustus.
Cumque loqueretur mecum, convalui,
& dixi: Loquere Domine mi, quia
confortasti me. * Et ait: Numquid scis 20
quare venerim ad te? & nunc revertar
ut praelier adversum principem Persarum. cum ego egrederer, apparuit prin-
ceps Graecorum veniens. * Verumta- 21
men annuntiabo tibi quod expressum
est in scriptura veritatis: & nemo est
adjutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vester.

CAPUT XI.

Vaticinium de regibus Persarum & regel Graecorum: de bellis ac insidiis inter reges Austri & Aquilonis, & de rege qui Deum deorum non reputabit, sed plurima adversus ipsum loquetur, & quae provinciae ab illo evadent, quibusve dominabitur.

EGo autem ab anno primo Darii 1
Medi stabam ut confortaretur, &
roboraretur. * Et nunc veritatem an- 2
nuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges
stabunt in Perside, & quartus ditabitur opibus nimiis super omnes: & cum
invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Graeciae. * Sur- 3
get vero rex fortis, & dominabitur potestate multa, & faciet quod placuerit ei. * Et cum steterit, conteretur 4
regnum ejus, & dividetur in quattuor
ventos caeli; sed non in posteros ejus,
neque secundum potentiam illius, qua
dominatus est. lacerabitur enim regnum ejus etiam in externos, exceptis
his. * Et confortabitur rex Austri: & 5
de Principibus ejus praevalebit super
eum, & dominabitur ditione: multa
enim dominatio ejus. * Et post finem 6
annorum foederabuntur: filiaque regis
Austri veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, & non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen ejus: & tradetur ipsa, & qui adduxerunt eam, adolescentes ejus, & qui confortabant eam in temporibus. * Et sta- 7
bit de germine radicum ejus plantatio: & veniet cum exercitu, & ingredietur provinciam regis Aquilonis: & ab-

8 utetur eis, & obtinebit. * Insuper &
deos eorum, & sculptilia, vasa quo-
que pretiosa argenti & auri, captiva
ducet in Ægyptum: ipse prævalebit
9 adversus regem Aquilonis. * Et intra-
bit in regnum rex Austri, & revertetur
10 ad terram suam. * Filii autem ejus pro-
vocabuntur, & congregabunt multitu-
dinem exercituum plurimorum: & ve-
niet properans, & inundans: & rever-
tetur, & concitabitur, & congredietur
11 cum robore ejus. * Et provocatus rex
Austri egredietur, & pugnabit adversus
regem Aquilonis, & præparabit mul-
titudinem nimiam, & dabitur multi-
12 tudo in manu ejus. * Et capiet multi-
tudinem, & exaltabitur cor ejus, & de-
jiciet multa millia, sed non prævale-
13 bit. * Convertetur enim rex Aquilonis,
& præparabit multitudinem multo
majorem quam prius: & in fine tem-
porum annorumque, veniet properans
cum exercitu magno, & opibus nimiis.
14 * Et in temporibus illis multi consur-
gent adversus regem Austri: filii quo-
que prævaricatorum populi tui extol-
lentur ut impleant visionem, & cor-
15 ruent. * Et veniet rex Aquilonis, &
comportabit aggerem, & capiet urbes
munitissimas: & brachia Austri non
sustinebunt, & consurgent electi ejus
ad resistendum, & non erit fortitudo.
16 * Et faciet veniens super eum juxta
placitum suum, & non erit qui stet
contra faciem ejus: & stabit in terra
inclyta, & consumetur in manu ejus.
17 * Et ponet faciem suam ut veniat ad
tenendum universum regnum ejus, &
recta faciet cum eo: & filiam femina-
rum dabit ei, ut evertat illud: & non
18 stabit, nec illius erit. * Et convertet
faciem suam ad insulas, & capiet mul-
tas: & cessare faciet principem oppro-
brii sui, & opprobrium ejus converte-
19 tur in eum. * Et convertet faciem suam
ad imperium terræ suæ, & impinget, &
20 corruet, & non invenietur. * Et stabit
in loco ejus vilissimus, & indignus de-
core regio: & in paucis diebus conte-
21 retur, non in furore, nec in prælio. * Et
stabit in loco ejus despectus, & non
tribuetur ei honor regius: & veniet clã,
& obtinebit regnum in fraudulentia.
22 * Et brachia pugnantis expugnabuntur
à facie ejus, & conterentur: insuper &
23 dux fœderis. * Et post amicitias, cum
eo faciet dolum: & ascendet, & supe-
24 rabit in modico populo. * Et abundan-
tes & uberes urbes ingredietur: & fa-
ciet quæ non fecerunt patres ejus, &
patres patrum ejus: rapinas & præ-
dam, & divitias eorum dissipabit, &
contra firmissimas cogitationes inibit:
25 & hoc usque ad tempus. * Et concita-
bitur fortitudo ejus, & cor ejus ad-
versum regem Austri in exercitu ma-
gno: & rex Austri provocabitur ad
bellum multis auxiliis, & fortibus ni-
mis: & non stabunt, quia inibunt adver-
sus eum consilia. * Et comedentes pa- 26
nem cum eo, conterent illum, exerci-
tusque ejus opprimetur: & cadent in-
terfecti plurimi. * Duorum quoque re- 27
gum cor erit ut malefaciant, & ad
mensam unam mendacium loquentur,
& non proficient: quia adhuc finis in
aliud tempus. * Et revertetur in terram 28
suam cum opibus multis: & cor ejus
adversum testamentum sanctum, & fa-
ciet, & revertetur in terram suã. * Sta- 29
tuto tempore revertetur, & veniet ad
Austrum: & non erit priori simile no-
vissimum. * Et venient super eum Trie- 30
res, & Romani: & percutietur, & re-
vertetur, & indignabitur contra testa-
mentum sanctuarii, & faciet: reverte-
turque & cogitabit adversum eos, qui
dereliquerunt testamentum sanctuarii.
* Et brachia ex eo stabunt, & polluent 31
sanctuarium fortitudinis, & auferent
juge sacrificium: & dabunt abomina-
tionem in desolationem. * Et impii in 32
testamentum simulabunt fraudulenter:
populus autem sciens Deum suum, ob-
tinebit, & faciet. * Et docti in populo 33
docebunt plurimos: & ruent in gladio,
& in flamma, & in captivitate, & in
rapina dierum. * Cumque corruerint, 34
sublevabuntur auxilio parvulo: & ap-
plicabuntur eis plurimi fraudulenter.
* Et de eruditis ruent, ut conflentur, 35
& eligantur, & dealbentur usque ad
tempus præfinitum: quia adhuc aliud
tempus erit. * Et faciet juxta volunta- 36
tem suam rex, & elevabitur, & magni-
ficabitur adversus omnem deum: & ad-
versus Deum deorum loquetur magnifi-
ca, & dirigetur, donec cõpleatur ira-
cundia: perpetrata quippe est defini-
tio. * Et Deum patrum suorum non re- 37
putabit: & erit in concupiscentiis fe-
minarum, nec quemquam deorum cu-
rabit: quia adversum universa consur-
get. * Deum autem Maozim in loco 38
suo venerabitur: & deum, quem
ignoraverunt patres ejus, colet auro,
& argento, & lapide pretioso, re-
busque pretiosis. * Et faciet ut mu- 39
niat Maozim cum deo alieno, quem
cognovit, & multiplicabit gloriam, &
dabit eis potestatem in multis, & ter-
ram dividet gratuito. * Et in tempore 40
præfinito prœliabitur adversus eum rex
Austri, & quasi tempestas veniet con-
tra illum rex Aquilonis, in curribus,
& in equitibus, & in classe magna,
& ingredietur terras, & conteret &
pertransiet. * Et introibit in terram 41
gloriosam, & multæ corruent: hæ
autem solæ salvabuntur de manu ejus,
Edom, & Moab, & principium filio-
rum Ammon. * Et mittet manum 42
suam in terras: & Terra Ægypti non
effugiet. * Et dominabitur thesauro- 43
rum auri & argenti, & in omnibus
pretiosis Ægypti: per Libyam quo-
que & Æthiopiam transibit. * Et fama 44
turbabit eum ab Oriente & ab Aquilo

ne, & veniet in multitudine magna ut
45 conterat & interficiat plurimos. * Et
figet tabernaculum suum Apadno inter
maria, super montem inclytum & sanctum : & veniet usque ad summitatem ejus, & nemo auxiliabitur ei.

CAPUT XII.

Post magnam afflictionem tandem salvabuntur reliquiæ Iudæorum, & ex mortuis quidam resurgent ad vitam, & quidam ad opprobrium ; docti vero ac doctores fulgebunt : de duobus ad ripas fluminis stantibus, & viro lineis vestito, qui temporis aperit determinationem: & de completione hujus prophetiæ post statutum tempus.

1 IN tempore autem illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse cœperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in
2 libro. * Et multi de his qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt ; alii in vitam æternam, & alii in opprobrium
3 ut videant semper. * Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æter-
4 nitates. * Tu autem Daniel claude sermones, & signa librum, usque ad tempus statutum: plurimi pertransibunt, &
5 multiplex erit scientia. * Et vidi ego Daniel, & ecce quasi duo alii stabant: unus hinc super ripam fluminis, &
6 alius inde ex altera ripa fluminis. * Et dixi viro, qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis : Vsquequo
7 finis horum mirabilium ? * Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dexteram & sinistram suam in cælum, & jurasset per viventem in æternum, quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, com-
8 plebuntur universa hæc. * Et ego audivi, & non intellexi. Et dixi: Domine
9 mi, quid erit post hæc ? * Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt, signatique sermones, usque ad præfinitum tempus.
10 * Eligentur, & dealbabuntur, & quasi ignis probabuntur multi : & impie agent impii, neque intelligent omnes
11 impii, porro docti intelligent. * Et à tempore cum ablatum fuerit juge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti
12 nonaginta. * Beatus, qui expectat, & pervenit usque ad dies mille trecentos
13 trigintaquinque. * Tu autem vade ad præfinitum : & requiesces, & stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Danielem in Hebræo volumine legimus. Quæ sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt.

CAPUT XIII.

Castissimam Susannam impudici presbyteri, cum ejus concubitu frui non possent, falso adulterii accusant : sed cum ad mortem duceretur, orantem exaudivit Deus: & per puerum Danielem proprio ore convictos senes, jure talionis populus interimit.

ET erat vir habitans in Babylone, & 1
nomen ejus Ioakim : * Et accepit 2
uxorem nomine Susannam, filiam Helciæ pulchram nimis, & timentẽ Deum:
* parentes enim illius, cum essent justi, 3
erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. * Erat autem Ioakim dives 4
valde, & erat ei pomarium vicinum domui suæ : & ad ipsum confluebant Iudæi, eo quod esset honorabilior omnium. * Et constituti sunt de populo 5
duo senes judices in illo anno: de quibus locutus est Dominus : Quia egressa est iniquitas de Babylone à senioribus judicibus, qui videbantur regere populum. * Isti frequentabant domum 6
Ioakim, & veniebant ad eos omnes qui habebant judicia. * Cum autem popu- 7
lus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna, & deambulabat in pomario viri sui. * Et videbant eam senes 8
quotidie ingredientem, & deambulantem: & exarserunt in concupiscentiam ejus : * & everterunt sensum suum, & 9
declinaverunt oculos suos ut non viderent cælum, neque recordarentur judiciorum justorum. * Erant ergo ambo 10
vulnerati amore ejus, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum : * erube- 11
scebant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes concumbere cum ea : * & observabant quotidie so- 12
licitius videre eam. Dixitque alter ad alterum : * Eamus domum, quia hora 13
prandii est. Et egressi recesserunt à se:
* Cumque revertissent, venerunt in 14
unum: & sciscitantes ab invicem causam, confessi sunt concupiscentiam suam : & tunc in communi statuerunt tempus, quando eam possent invenire solam. * Factum est autem, cum obser- 15
varent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri & nudiustertius, cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario: æstus quippe erat: * & non 16
erat ibi quisquam, præter duos senes absconditos, & contemplantes eam.
* Dixit ergo puellis : Afferte mihi 17
oleum, & smigmata, & ostia pomarii claudite, ut laver. * Et fecerunt sicut 18
præceperat : clauseruntque ostia pomarii, & egressi sunt per posticum, ut afferrent quæ jusserat : nesciebantque senes intus esse absconditos. * Cum 19

autem egressæ essent puellæ, surrexe-
runt duo senes, & accurrerunt ad eam,
& dixerunt: *Ecce ostia pomarii clau-
sa sunt, & nemo nos videt, & nos in
concupiscentia tui sumus: quam ob
rem assentire nobis, & commiscere no-
biscum. *quod si nolueris, dicemus
contra te testimonium, quod fuerit te-
cum juvenis, & ob hanc causam emi-
seris puellas à te. *Ingemuit Susan-
na, & ait: Angustię sunt mihi undique:
si enim hoc egero, mors mihi est: si au-
tem non egero, non effugiam manus
vestras. *Sed melius est mihi absque
opere incidere in manus vestras, quam
peccare in conspectu Domini. *Et ex-
clamavit voce magna Susanna: excla-
maverunt autem & senes adversus eam.
*Et cucurrit unus ad ostia pomarii, &
aperuit. *Cum ergo audissent clamo-
rem famuli domus in pomario, irrue-
runt per posticum ut viderent quid-
nam esset. *Postquam autem senes lo-
cuti sunt, erubuerunt servi vehemen-
ter: quia numquam dictus fuerat ser-
mo hujuscemodi de Susanna. Et facta
est dies crastina. *Cumque venisset po-
pulus ad Ioakim virum ejus, venerunt
& duo presbyteri pleni iniqua cogita-
tione adversus Susannam, ut interfice-
rent eam. *Et dixerunt coram popu-
lo: Mittite ad Susannam filiam Helciæ
uxorem Ioakim. Et statim miserunt.
*Et venit cum parentibus, & filiis, &
universis cognatis suis. *Porro Susanna
erat delicata nimis, & pulchra specie.
*At iniqui illi jusserunt ut discooperi-
retur (erat enim cooperta) ut vel sic
satiarentur decore ejus. *Flebant igi-
tur sui, & omnes qui noverant eam.
*Consurgentes autem duo presbyteri
in medio populi, posuerunt manus suas
super caput ejus. *Quæ flens suspexit
ad cælum: erat enim cor ejus fiduciam
habens in Domino. *Et dixerunt
presbyteri: Cum deambularemus in
pomario soli, ingressa est hæc cum
duabus puellis: & clausit ostia poma-
rii, & dimisit à se puellas. *Venitque
ad eam adolescens, qui erat abscondi-
tus, & concubuit cum ea. *Porro nos
cum essemus in angulo pomarii, viden-
tes iniquitatem, cucurrimus ad eos, &
vidimus eos pariter commisceri. *Et
illum quidem non quivimus compre-
hendere, quia fortior nobis erat, &
apertis ostiis exilivit: *hanc autem
cum apprehendissemus, interrogavi-
mus, quisnam esset adolescens, & no-
luit indicare nobis: hujus rei testes su-
mus. *Credidit eis multitudo, quasi
senibus & judicibus populi, & con-
demnaverunt eam ad mortem. *Ex-
clamavit autem voce magna Susanna,
& dixit: Deus æterne, qui abscondi-
torum es cognitor, qui nosti omnia an-
tequam fiant, *tu scis quoniam falsum
testimonium tulerunt contra me: &
ecce morior, cum nihil horum fecerim,
quæ isti malitiose composuerunt ad-
versum me. *Exaudivit autem Domi- 44
nus vocem ejus. *Cumque duceretur 45
ad mortem, suscitavit Dominus spiri-
tum sanctum pueri junioris, cujus no-
men Daniel: *Et exclamavit voce ma- 46
gna: Mundus ego sum à sanguine hu-
jus. *Et conversus omnis populus ad 47
eum: dixit: Quis est iste sermo, quem
tu locutus es? *Qui cum staret in me- 48
dio eorum, ait: Sic fatui filii Israel, non
judicantes, neque quod verum est co-
gnoscentes, condemnastis filiam Israel?
*Revertimini ad judicium, quia fal- 49
sum testimonium locuti sunt adversus
eam. *Reversus est ergo populus cum 50
festinatione, & dixerunt ei senes: Veni,
& sede in medio nostrûm, & indica no-
bis, quia tibi Deus dedit honorem se-
nectutis. *Et dixit ad eos Daniel: Se- 51
parate illos ab invicem procul, & di-
judicabo eos. *Cum ergo divisi essent 52
alter ab altero, vocavit unum de eis,
& dixit ad eum: Inveterate dierum
malorum, nunc venerunt peccata tua,
quæ operabaris prius; *judicans ju- 53
dicia injusta, innocentes opprimens,
& dimittens noxios, dicente Domino:
Innocentem & justum non interficies.
*Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua 54
arbore videris eos colloquentes sibi.
Qui ait: Sub schino. *Dixit autem Da- 55
niel: Recte mentitus es in caput tuum:
Ecce enim Angelus Dei accepta senten-
tia ab eo, scindet te medium. *Et, 56
amoto eo, jussit venire alium, & dixit
ei: Semen Chanaan, & non Iuda, spe-
cies decepit te, & concupiscentia sub-
vertit cor tuum: *sic faciebatis filiabus 57
Israel, & illæ timentes loquebantur
vobis: sed filia Iuda non sustinuit ini-
quitatem vestram. *Nunc ergo dic mi- 58
hi, sub qua arbore comprehenderis eos
loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. *Di- 59
xit autem ei Daniel: Recte mentitus es
& tu in caput tuum: manet enim An-
gelus Domini, gladium habens, ut secet
te medium, & interficiat vos. *Excla- 60
mavit itaq; omnis cœtus voce magna,
& benedixerunt Deum, qui salvat spe-
rantes in se. *Et consurrexerunt ad- 61
versus duos presbyteros (convicerat
enim eos Daniel ex ore suo falsum di-
xisse testimonium) feceruntque eis sicut
male egerant adversus proximum, *ut 62
facerent secundum legem Moysi: & in-
terfecerunt eos, & salvatus est sanguis
innoxius in die illa. *Helcias autem 63
& uxor ejus laudaverunt Deum pro fi-
lia sua Susanna, cum Ioakim marito
ejus, & cognatis omnibus, quia non
esset inventa in ea res turpis. *Daniel 64
autem factus est magnus in conspectu
populi, à die illa, & deinceps. *Et 65
rex Astyages appositus est ad patres
suos, & suscepit Cyrus Perses regnum
ejus.

CA-

CAPUT XIV.

Fraudes sacerdotum idoli Bel, qui appositos illi cibos occultè auferebant, regi per Danielem detecta sunt; ipsisque interemptis, idolum unà cum templo suo eversum est: similiter & draconem quem colebant Babylonii, injecta in os massa ex pice, adipe & pilis confecta, Daniel interfecit: quapropter instantibus Babyloniis missus est in lacum leonum, illæsusque servatus, allato etiam illi per prophetam Habacuc prandio ex Iudæa: quod videns rex, adversariis illius à leonibus in momento devoratis, jubet omnes timere Deum Danielis.

1 ERat autem Daniel conviva regis,
& honoratus super omnes amicos
2 ejus. * Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel: & impendebantur in eo per dies singulos similæ artabæ duodecim, & oves quadraginta, vinique amphoræ sex.
3 *Rex quoque colebat eum, & ibat per singulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel?
4 *Qui respondens, ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit cælum & terram, & habet potestatem omnis carnis.
5 * Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse Bel vivens deus? An non vides quanta comedat & bibat quotidie?
6 *Et ait Daniel arridens: Ne erres rex: iste enim intrinsecus luteus est, & forinsecus æreus, neque comedit aliquando.
7 *Et iratus rex vocavit sacerdotes ejus, & ait eis: Nisi dixeritis mihi, quis est qui comedat impensas has, moriemini.
8 * Si autem ostenderitis, quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat juxta verbum tuum.
9 *Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, & parvulis, & filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel.
10 *Et dixerunt sacerdotes Bel: Ecce nos egredimur foras: & tu rex pone escas, & vinum misce, & claude ostium, & signa annulo tuo:
11 * & cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta à Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos.
12 * Contemnebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, & per illum ingrediebantur semper, & devorabant ea.
13 *Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris suis, & attulerunt cinerem, & cribravit per totum templum coram rege: & egressi clauserunt ostium: & signantes annulo regis abierunt.
14 * Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam, & uxores, & filii eorum: & comederunt omnia, & biberunt.
15 *Surrexit autem rex primo diluculo, & Daniel cum eo.
16 * Et ait rex: Salvæne sunt signacula, Daniel? Qui respondit: Salva, rex.
17 * Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es Bel, & non est apud te dolus quisquam.
18 * Et risit Daniel: & tenuit regem ne ingrederetur intro: & dixit: Ecce pavimentum, animadverte cujus vestigia sint hæc.
19 *Et dixit rex: Video vestigia virorum, & mulierum & infantium. Et iratus est rex.
20 *Tunc apprehendit sacerdotes, & uxores, & filios eorum: & ostenderunt ei abscondita ostiola, per quæ ingrediebantur, & consumebant quæ erant super mensam.
21 * Occidit ergo illos rex, & tradidit Bel in potestatem Danielis: qui subvertit eum, & templum ejus.
22 * Et erat draco magnus in loco illo, & colebant eum Babylonii.
23 * Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit Deus vivens: adora ergo eum.
24 * Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro: quia ipse est Deus vivens: iste autem non est Deus vivens.
25 *Tu autem rex da mihi potestatem, & interficiam draconem absque gladio & fuste. Et ait rex: Do tibi.
26 *Tulit ergo Daniel picem, & adipem, & pilos, & coxit pariter: fecitque massas, & dedit in os draconis, & diruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis.
27 * Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer: & congregati adversum regem, dixerunt: Iudæus factus est rex: Bel destruxit, draconem interfecit, & sacerdotes occidit.
28 * Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te, & domum tuam.
29 * Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer: & necessitate compulsus tradidit eis Danielem.
30 * Qui miserunt eum in lacum leonum, & erat ibi diebus sex.
31 * Porro in lacu erant leones septem, & dabantur eis duo corpora quotidie, & duæ oves: & tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem.
32 * Erat autem Habacuc propheta in Iudæa, & ipse coxerat pulmentum, & intriverat panes in alveolo: & ibat in campum ut ferret messoribus.
33 * Dixitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum.
34 * Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi, & lacum nescio.
35 * Et apprendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit eum capillo capitis sui, posuitq; eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui.
36 *Et clamavit Habacuc, dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus.
37 * Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, & non dereliquisti diligen-

8 tes te. * Surgensque Daniel comedit.
Porro Angelus Domini restituit Haba-
9 cuc confestim in loco suo. * Venit er-
go rex die septimo ut lugeret Danie-
lem : & venit ad lacum, & introspexit,
& ecce Daniel sedens in medio leo-
0 num. * Et exclamavit voce magna rex,
dicens : Magnus es Domine Deus Da-
nielis. Et extraxit eum de lacu leo-
1 num. * Porro illos, qui perditionis
ejus causa fuerant, intromisit in la-
cum, & devorati sunt in momento co-
2 ram eo. * Tunc rex ait : Paveant om-
nes habitantes in universa terra Deum
Danielis: quia ipse est salvator, faciens
signa & mirabilia in terra : qui libera-
vit Danielem de lacu leonum.

PROPHETIA OSEE.

CAPUT I.

Quo tempore Osee prophetaverit, qui jussus fornicariam accipere uxorem, duos filios unamque filiam ex ea generavit : quibus nomina jubetur imponere juxta effectus quos Dominus in populo suo decreverat inducere : de Gentium conversione, & futuro eodem capite filiorum Iuda & Israel.

1 VErbum Domini, quod factum
est ad Osee filium Beeri, in die-
bus Oziæ, Ioathan, Achaz, Eze-
chiæ, regum Iuda, & in diebus
2 Ieroboam filii Ioas regis Israel. * Prin-
cipium loquendi Domino in Osee : &
dixit Dominus ad Osee : Vade, sume
tibi uxorem fornicationum, & fac tibi
filios fornicationum : quia fornicans
3 fornicabitur terra à Domino. * Et
abiit, & accepit Gomer filiam Debe-
laim : & concepit, & peperit ei filium.
4 * Et dixit Dominus ad eum : Voca no-
men ejus Iezrahel : quoniam adhuc
modicum, & visitabo sanguinem Iez-
rahel super domum Iehu, & quiescere
5 faciam regnum domus Israel. * Et in
illa die conteram arcum Israel in val-
6 le Iezrahel. * Et concepit adhuc, &
peperit filiam. Et dixit ei : Voca no-
men ejus Absque misericordia : quia
non addam ultra misereri domui Is-
rael, sed oblivione obliviscar eorum.
7 * Et domui Iuda miserebor, & salvabo
eos in Domino Deo suo : & non salva-
bo eos in arcu, & gladio, & in bello,
8 & in equis, & in equitibus. * Et abla-
ctavit eam, quæ erat Absque miseri-
cordia. Et concepit, & peperit filium.
9 * Et dixit: Voca nomen ejus : Non po-
pulus meus : quia vos non populus
10 meus, & ego non ero vester. * Et erit
numerus filiorum Israel quasi arena
maris, quæ sine mensura est, & non
numerabitur. Et erit in loco ubi di-
cetur eis : Non populus meus vos: di-
cetur eis : Filii Dei viventis. * Et 11
congregabuntur filii Iuda, & filii Is-
rael pariter : & ponent sibimet caput
unum, & ascendent de terra: quia ma-
gnus dies Iezrahel.

CAPUT II.

Minatur Dominus Israeli tanquam uxori adulteræ repudium, & sepit vias ejus spinis, ut ad virum suum revertatur : cumque non advertat à quo habeat bonorum abundantiam, ablaturum se ab ea dicit cuncta in quibus delectatur: sicq; ipsum tandem ad se reducturum, magnaq; felicitate donaturum : & de Gentium vocatione.

DIcite fratribus vestris : Populus 1
meus, & sorori vestræ, Miseri-
cordiam consecuta. * Iudicate matrem 2
vestram, judicate : quoniam ipsa non
uxor mea, & ego non vir ejus. auferat
fornicationes suas à facie sua, & adul-
teria sua de medio uberum suorum.
* Ne forte expoliem eam nudam, & sta- 3
tuam eam secundum diem nativitatis
suæ : & ponam eam quasi solitudinem,
& statuam eam velut terram inviam, &
interficiam eam siti. * Et filiorum il- 4
lius non miserebor : quoniam filii for-
nicationum sunt. * quia fornicata est 5
mater eorum, confusa est quæ concepit
eos : quia dixit : Vadam post amato-
res meos, qui dant panes mihi, &
aquas meas, lanam meam, & linum
meum, oleum meum, & potum meum.
* Propter hoc ecce ego sepiam viam 6
tuam spinis, & sepiam eam maceria, &
semitas suas non inveniet. * Et se- 7
quetur amatores suos, & non appre-
hendet eos : & quæret eos, & non in-
veniet, & dicet : Vadam, & revertar
ad virum meum priorem, quia bene
mihi erat tunc magis quam nunc. * Et 8
hæc nescivit, quia ego dedi ei frumen-
tum, & vinum, & oleum, & argentum
multiplicavi ei, & aurum, quæ fece-
runt Baal. * Idcirco convertar, & su- 9
mam frumentum meum in tempore
suo, & vinum meum in tempore suo,
& liberabo lanam meam & linum
meum, quæ operiebant ignominiã ejus.
* Et nunc revelabo stultitiam ejus in 10
oculis amatorum ejus: & vir non eruet
eam de manu mea : * & cessare faciam 11
omne gaudium ejus, sollemnitatem
ejus, neomeniam ejus, sabbatum ejus,
& omnia festa tempora ejus. * Et cor- 12
rumpam vineam ejus, & ficum ejus: de
quibus dixit: Mercedes hæ, meæ sunt,
quas dederunt mihi amatores mei : &
ponam eam in saltum, & comedet eam
bestia agri. * Et visitabo super eam 13

dies Baalim, quibus accendebat incen-
sum, & ornabatur inaure sua, & mo-
nili suo, & ibat post amatores suos, &
mei obliviscebatur, dicit Dominus.
14 *Propter hoc, ecce ego lactabo eam,
& ducam eam in solitudinem: & lo-
15 quar ad cor ejus. * Et dabo ei vinito-
res ejus ex eodem loco, & Vallem
Achor ad aperiendam spem: & canet
ibi juxta dies juventutis suæ, & juxta
dies ascensionis suæ dè terra Ægypti.
16 *Et erit in die illa, ait Dominus: vo-
cabit me: Vir meus: & non vocabit me
17 ultra, Baali. *Et auferam nomina Baa-
lim de ore ejus, & non recordabitur
18 ultra nominis eorum. * Et percutiam
cum eis fœdus in die illa, cum bestia
agri, & cum volucre cæli, & cum re-
ptili terræ: & arcum, & gladium, &
bellum conteram de terra: & dormire
19 eos faciam fiducialiter. * Et sponsabo
te mihi in sempiternum: & sponsabo
te mihi in justitia, & judicio, & in
misericordia, & in miserationibus.
20 *Et sponsabo te mihi in fide: & scies
21 quia ego Dominus. *Et erit in die illa:
Exaudiam, dicit Dominus, exaudiam
22 cælos, & illi exaudient terram. * Et
terra exaudiet triticum, & vinum, &
23 oleum: & hæc exaudient Iezrahel. *Et
seminabo eam mihi in terra, & misere-
bor ejus, quæ fuit Absque misericor-
24 dia. * Et dicam non populo meo: Po-
pulus meus es tu: & ipse dicet: Deus
meus es tu.

CAPVT III.

Rursum jubetur Propheta diligere adulteram, quæ tamen multis diebus illum expectet, quia filios Israel multis diebus sine rege & sacrificio sedentes, tandem ad Dominum dicit reversuros.

1 ET dixit Dominus ad me: Adhuc
vade, & dilige mulierem dilectam
amico & adulteram: sicut diligit Do-
minus filios Israel, & ipsi respiciunt ad
deos alienos, & diligunt vinacia uva-
2 rum. * Et fodi eam mihi quindecim
argenteis, & coro hordei, & dimidio
3 coro hordei. * Et dixi ad eam: Dies
multos expectabis me: non fornicabe-
ris, & non eris viro: sed & ego expe-
4 ctabo te. * quia dies multos sedebunt
filii Israel sine rege, & sine principe, &
sine sacrificio, & sine altari, & sine
5 ephod, & sine theraphim. * & post hęc
revertentur filii Israel, & quærent Do-
minum Deum suum, & David regem
suum: & pavebunt ad Dominum, &
ad bonum ejus, in novissimo die-
rum.

CAPVT IV.

Minatur terræ Israel, propter multa populi peccata, qui & scientiam repulit, & idololatriæ fuit deditus: dicit se relicturum Israel in peccatis suis, cupiens ne Iuda ipsum imitetur.

AVdite verbum Domini filii Israel, quia judicium Domino cum habitatoribus terræ: non est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra. * Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt, & sanguis sanguinem tetigit. * Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cæli: sed & pisces maris congregabuntur. * Verumtamen unusquisque non judicet: & non arguatur vir: populus enim tuus, sicut hi qui contradicunt sacerdoti. * Et corrues hodie, & corruet etiam propheta tecum: nocte tacere feci matrem tuam. * Conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam: quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: & oblita es legis Dei tui, obliviscar filiorum tuorum & ego. * Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi: gloriam eorum in ignominiam commutabo. *Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. * Et erit sicut populus, sic sacerdos: & visitabo super eum vias ejus, & cogitationes ejus reddam ei. * Et comedent, & non saturabuntur: fornicati sunt, & non cessaverunt: quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo. * Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor. * Populus meus in ligno suo interrogavit, & baculus ejus annuntiavit ei: spiritus enim fornicationum decepit eos, & fornicati sunt à Deo suo. * Super capita montium sacrificabant, & super colles accendebant thymiama; subtus quercum, & populum & terebinthum, quia bona erat umbra ejus: ideo fornicabuntur filiæ vestræ, & sponsę vestræ adulteræ erunt. * Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatæ, & super sponsas vestras cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, & cum effeminatis sacrificabant, & populus non intelligens vapulabit. * Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda: & nolite ingredi in Galgala, & ne ascenderitis in Bethaven, neque juraveritis: Vivit Dominus. *Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel: nunc pascet eos Dominus, quasi agnum in latitudine. *Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum. * Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam prote-

ctores ejus. * Ligavit eum spiritus in
alis suis, & confundentur à sacrificiis
suis.

CAPVT V.

Minatur Dominus se puniturum Israel propter peccata sua, similiter & Iudam: nec proderit humanum auxilium, quum Dominus ei adversetur.

AVdite hoc sacerdotes, & attendi-
te domus Israel, & domus regis
auscultate; quia vobis judicium est,
quoniam laqueus facti estis specula-
tioni, & rete expansum super Thabor.
*Et victimas declinastis in profun-
dum: & ego eruditor omnium eorum.
*Ego scio Ephraim, & Israel non est
absconditus à me: quia nunc fornica-
tus est Ephraim, contaminatus est Is-
rael. * Non dabunt cogitationes suas
ut revertantur ad Deum suum: quia
spiritus fornicationum in medio eo-
rum, & Dominum non cognoverunt.
5 *Et respondebit arrogantia Israel in
facie ejus: & Israel & Ephraim ruent
in iniquitate sua, ruet etiam Iudas
6 cum eis. * In gregibus suis, & in ar-
mentis suis vadent ad quęrendum Do-
minum, & non invenient: ablatus est
7 ab eis. * In Dominum prævaricati
sunt, quia filios alienos genuerunt:
nunc devorabit eos mensis cum parti-
8 bus suis. *Clangite buccina in Gabaa,
tuba in Rama: ululate in Bethaven,
9 post tergum tuum Benjamin.*Ephraim
in desolatione erit in die correptio-
nis: in tribubus Israel ostendi fidem.
10 *Facti sunt principes Iuda quasi assu-
mentes terminum: super eos effundam
11 quasi aquam iram meam. *Calumniam
patiens est Ephraim, fractus judicio:
12 quoniam cœpit abire post sordes. * Et
ego quasi tinea Ephraim: & quasi pu-
13 tredo domui Iuda. *Et vidit Ephraim
languorem suum, & Iuda vinculum
suum: & abiit Ephraim ad Assur, &
misit ad regem Vltorem: & ipse non
poterit sanare vos, nec solvere poterit
14 à vobis vinculum. *Quoniam ego quasi
leæna Ephraim, & quasi catulus leo-
nis domui Iuda: ego ego capiam, &
vadam: tollam, & non est qui eruat.
15 *Vadens revertar ad locum meum: do-
nec deficiatis, & quæratis faciem
meam.

CAPVT VI.

Reversi in tribulatione ad Dominum, magna fiducia salutem sibi ab eo promittunt: expostulat Dominus cum Israel & Iuda quòd neque beneficiis, neque prophetarum comminationibus ab idololatria aliisque iniquitatibus sint revocati: quum præferat misericordiam sacrificio.

1 IN tribulatione sua mane consurgent
ad me: Venite, & revertamur ad
Dominum: * quia ipse cepit, & sanabit 2
nos: percutiet, & curabit nos. *Vivi- 3
ficabit nos post duos dies: in die ter-
tia suscitabit nos, & vivemus in con-
spectu ejus. Sciemus, sequemurque ut
cognoscamus Dominum: quasi dilucu-
lum præparatus est egressus ejus, & ve-
niet quasi imber nobis temporaneus, &
serotinus terræ. * Quid faciam tibi 4
Ephraim? quid faciam tibi Iuda? mi-
sericordia vestra quasi nubes matuti-
na, & quasi ros mane pertransiens.
* Propter hoc dolavi in prophetis, oc- 5
cidi eos in verbis oris mei: & judicia
tua quasi lux egredientur. * Quia mi- 6
sericordiam volui, & non sacrificium;
& scientiam Dei, plusquam holocau-
sta. *Ipsi autem sicut Adam transgressi 7
sunt pactum, ibi prævaricati sunt in
me. * Galaad civitas operantium ido- 8
lum, supplantata sanguine. * Et quasi
fauces virorum latronum, particeps sa- 9
cerdotum, in via interficientium per-
gentes de Sichem: quia scelus operati
sunt.*In domo Israel vidi horrendum: 10
ibi fornicationes Ephraim: contami-
natus est Israel. * Sed & Iuda pone 11
messem tibi, cum convertero captivita-
tem populi mei.

CAPVT VII.

Cùm sanaturus esset Dominus Israel, obstiterunt iniquitates eorum: consentientes enim regum suorum malitiæ, omnes in idololatriam vehementer exarserunt: Dominoque relicto, conversi ad Aegypti auxilium, translati sunt in Assyrios.

CVm sanare vellem Israel, revelata 1
est iniquitas Ephraim, & malitia
Samariæ, quia operati sunt menda-
cium: & fur ingressus est spolians, la-
trunculus foris. *Et ne forte dicant in 2
cordibus suis, omnem malitiam eorum
me recordatum: nunc circumdederunt
eos adinventiones suæ, coram facie
mea factæ sunt. * In malitia sua læti- 3
ficaverunt regem: & in mendaciis suis
principes. *Omnes adulterantes, quasi 4
clibanus succensus à coquente: quievit
paululum civitas à commistione fer-
menti, donec fermentaretur totum.
*Dies regis nostri: cœperunt principes 5
furere à vino: extendit manum suam
cum illusoribus. * Quia applicuerunt 6
quasi clibanum cor suum, cum insidia-
retur eis: tota nocte dormivit coquens
eos, mane ipse succensus quasi ignis
flammæ. * Omnes calefacti sunt quasi 7
clibanus, & devoraverunt judices suos:
omnes reges eorum ceciderunt: non
est qui clamet in eis ad me. *Ephraim 8
in populis ipse commiscebatur: E-
phraim factus est subcinericius panis,
qui non reservatur. * Comederunt 9
alieni robur ejus, & ipse nescivit:
sed & cani effusi sunt in eo, & ipse
ignoravit. * Et humiliabitur superbi a 10

Israel

Israel in facie ejus: nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, & non quæsierunt eum in omnibus his. * Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor: Ægyptum invocabant, ad Assyrios abierunt. * Et cùm profecti fuerint, expandam super eos rete meum: quasi volucrem cæli detraham eos, cædam eos secundum auditionem cœtus eorum. * Væ eis, quoniam recesserunt à me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me, & ego redemi eos: & ipsi locuti sunt contra me mendacia. * Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis: super triticum & vinum ruminabant, recesserunt à me. *Et ego erudivi eos, & confortavi brachia eorum: & in me cogitaverunt malitiam. *Reversi sunt ut essent absque jugo: facti sunt quasi arcus dolosus: cadent in gladio principes eorum, à furore linguæ suæ. Ista subsannatio eorum in Terra Ægypti!

CAPUT VIII.

Samariam prædicit cum vitulo suo destruendam per Nabuchodonosor, propter idololatriam: nec ipsorum hostiæ suscipientur: civitates autem Iuda etiam concremabuntur.

IN gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt fœdus meum, & legem meam prævaricati sunt. * Me invocabunt: Deus meus cognovimus te Israel. *Projecit Israel bonum, inimicus persequetur eum. * Ipsi regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi: argentum suum & aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent: *projectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eos. usquequò non poterunt emundari? *Quia ex Israel & ipse est: artifex fecit illum, & non est Deus: quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariæ. * Quia ventum seminabunt, & turbinem metent: culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam: quod & si fecerit, alieni comedent eam. * Devoratus est Israel: nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. *Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi: Ephraim munera dederunt amatoribus. *Sed & cùm mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos: & quiescent paulisper ab onere regis, & principum. *Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt ei aræ in delictum. * Scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt. * Hostias offerent, immolabunt carnes, & comedent, & Dominus non suscipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum: ipsi in Ægyptum convertentur. * Et oblitus est Israel factoris sui, & ædificavit delubra: & Iudas multiplicavit urbes munitas: & mittam ignem in civitates ejus, & devorabit ædes illius.

CAPUT IX.

Dominus in populum Israel famem & captivitatem propter ipsius peccata immittet: nec grata ipsi erunt eorum sacrificia: & quia in peccatis perseverant, perpetuò ejecti à Domino permanebunt, vagi inter nationes.

NOli lætari Israel, noli exultare si- 1
cut populi: quia fornicatus es à
Deo tuo, dilexisti mercedem super
omnes areas tritici. * Area & torcular 2
non pascet eos, & vinum mentietur
eis. * Non habitabunt in terra Domi- 3
ni: reversus est Ephraim in Ægyptum,
& in Assyriis pollutum comedit. *Non 4
libabunt Domino vinum, & non place-
bunt ei: sacrificia eorum, quasi panis
lugentium. omnes, qui comedent eum,
contaminabuntur: quia panis eorum
animę ipsorum, non intrabit in domum
Domini. * Quid facietis in die sollem- 5
ni, in die festivitatis Domini? * Ecce 6
enim profecti sunt à vastitate: Ægy-
ptus congregabit eos, Memphis sepe-
liet eos: desiderabile argentum eorum
urtica hereditabit, lappa in tabernacu-
lis eorum. * Venerunt dies visitatio-
nis, venerunt dies retributionis: sci- 7
tote Israel stultum prophetam, insa-
num virum spiritualem, propter mul-
titudinem iniquitatis tuæ, & multitu-
dinem amentiæ. *Speculator Ephraim
cum Deo meo: propheta laqueus ruinę 8
factus est super omnes vias ejus, insa-
nia in domo Dei ejus. *Profunde pec-
caverunt, sicut in diebus Gabaa: re- 9
cordabitur iniquitatis eorum, & visi-
tabit peccata eorum. * Quasi uvas in
deserto, inveni Israel: quasi prima po- 10
ma ficulneæ in cacumine ejus, vidi
patres eorum: ipsi autem intraverunt
ad Beelphegor, & abalienati sunt in
confusionem, & facti sunt abominabi-
les, sicut ea quæ dilexerunt. *Ephraim 11
quasi avis avolavit, gloria eorum à
partu, & ab utero, & à conceptu.
* Quod & si enutrierint filios suos, 12
absque liberis eos faciam in homini-
bus: sed & væ eis cum recessero ab
eis. * Ephraim, ut vidi, Tyrus erat 13
fundata in pulchritudine: & Ephraim
educet ad interfectorem filios suos.
*Da eis Domine. Quid dabis eis? Da 14
eis vulvam sine liberis, & ubera aren-
tia. * Omnes nequitiæ eorum in Gal- 15
gal, quia ibi exosos habui eos:
propter malitiam adinventionum eo-
rum, de domo mea ejiciam eos:
non addam ut diligam eos, omnes
principes eorum recedentes. *Percus- 16
sus est Ephraim, radix eorum exsiccata
est: fructum nequaquam facient. Quod
& si genuerint, interficiam aman-

tissima

7 tissima uteri eorum. * Abjiciet eos
Deus meus, quia non audierunt eum:
& erunt vagi in nationibus.

CAPUT X.

Propter idololatriam Israel traditur Assyriis: & cùm à Domino revocati ad justitiam, pergant sequi vias suas, omnes eorum munitiones vastabuntur.

1 VItis frondosa Israel, fructus adæ-
quatus est ei: secundum multitu-
dinem fructus sui multiplicavit alta-
ria, juxta ubertatem terræ suæ exu-
2 beravit simulachris. * Divisum est cor
eorum, nunc interibunt: ipse confrin-
get simulachra eorum, depopulabitur
3 aras eorum. * Quia nunc dicent: Non
est rex nobis: non enim timemus Do-
minum: & rex quid faciet nobis?
4 *Loquimini verba visionis inutilis, &
ferietis fœdus: & germinabit quasi
amaritudo judicium super sulcos agri.
5 *Vaccas Bethaven coluerunt habitato-
res Samariæ: quia luxit super eum
populus ejus, & æditui ejus super eum
exultaverunt in gloria ejus, quia mi-
6 gravit ab eo. * Siquidem & ipse in
Assur delatus est, munus regi ultori:
confusio Ephraim capiet, & confunde-
7 tur Israel in voluntate sua. * Transire
fecit Samaria regem suum quasi spu-
8 mam super faciem aquæ. * Et disper-
dentur excelsa idoli, peccatum Israel:
lappa & tribulus ascendet super aras
eorum: & dicent montibus: Operite
nos; & collibus: Cadite super nos.
9 *Ex diebus Gabaa, peccavit Israel, ibi
steterunt: non comprehendet eos in
Gabaa prælium super filios iniquita-
10 tis. * Iuxta desiderium meum corri-
piam eos: congregabuntur super eos
populi, cum corripientur propter duas
11 iniquitates suas. * Ephraim vitula
docta diligere trituram, & ego tran-
sivi super pulchritudinem colli ejus:
ascendam super Ephraim, arabit Iu-
das, confringet sibi sulcos Iacob.
12 *Seminate vobis in justitia, & metite
in ore misericordiæ, innovate vobis
novale: tempus autem requirendi Do-
minum, cùm venerit qui docebit vos
13 justitiam. * Arastis impietatem, ini-
quitatem messuistis, comedistis frugem
mendacii: quia confisus es in viis tuis,
14 in multitudine fortium tuorum. * Con-
surget tumultus in populo tuo: &
omnes munitiones tuæ vastabuntur,
sicut vastatus est Salmana à domo ejus
qui judicavit Baal in die prælii, ma-
15 tre super filios allisa. * Sic fecit vobis
Bethel, à facie malitiæ nequitiarum
vestrarum.

CAPUT XI.

Beneficiis ostendit Dominus se diligere populum Israel: sed propter illius scelera tradidit eum Assyriis: attamen propter suam misericordiam reducet eos: ut in terra sua serviant Domino, unà cum Gentibus ad Deum conversis.

SIcut mane transit, pertransiit rex 1
Israel. Quia puer Israel, & dilexi
eum: & ex Ægypto vocavi filium
meum. * Vocaverunt eos, sic abierunt 2
à facie eorum: Baalim immolabant, &
simulachris sacrificabant. *Et ego quasi 3
nutritius Ephraim, portabam eos in
brachiis meis: & nescierunt quod cu-
rarem eos. *In funiculis Adam traham 4
eos, in vinculis charitatis: & ero eis
quasi exaltans jugum super maxillas
eorum: & declinavi ad eum ut vesce-
retur. * Non revertetur in terram Æ-
gypti, & Assur ipse rex ejus: quoniam 5
noluerunt converti. * Cœpit gladius 6
in civitatibus ejus, & consumet ele-
ctos ejus, & comedet capita eorum.
* Et populus meus pendebit ad redi- 7
tum meum: jugum autem imponetur
eis simul, quod non auferetur. * Quo- 8
modo dabo te Ephraim, protegam te
Israel? quomodo dabo te sicut Adama,
ponam te ut Seboim? Conversum est
in me cor meum, pariter conturbata
est pœnitudo mea. * Non faciam fu-
rorem iræ meæ: non convertar ut di- 9
sperdam Ephraim: quoniam Deus ego,
& non homo: in medio tui sanctus, &
non ingrediar civitatem. * Post Do- 10
minum ambulabunt, quasi leo rugiet:
quia ipse rugiet, & formidabunt filii
maris. * Et avolabunt quasi avis ex 11
Ægypto, & quasi columba de terra As-
syriorum: & collocabo eos in domi-
bus suis, dicit Dominus. * Circumde- 12
dit me in negatione Ephraim, & in
dolo domus Israel: Iudas autem testis
descendit cum Deo, & cum sanctis
fidelis.

CAPUT XII.

Vanè fidit Israel in Aegypto, ut ab Assur liberetur: sed tam ipsi quàm Iuda reddet Dominus juxta merita ipsorum qui immemores beneficiorum Iacob Patriarchæ præstitorum, declinaverunt in avaritiam, quibus tamen parcere offert: carpens potissimùm idololatriam Galaad.

EPhraim pascit ventum, & sequitur 1
æstum: tota die mendacium & va-
stitatem multiplicat: & fœdus cum
Assyriis iniit, & oleum in Ægyptum fe-
rebat. * Iudiciũ ergo Domini cum Iuda, 2
& visitatio super Iacob: juxta vias ejus,
& juxta adinventiones ejus reddet ei.
* In utero supplantavit fratrẽ suũ: & in
fortitudine sua directus est cũ angelo.

* Et

4 * Et invaluit ad angelum, & conforta-
tus est: flevit, & rogavit eum, in Be-
thel invenit eum, & ibi locutus est no-
5 biscum. * Et Dominus Deus exerci-
6 tuum, Dominus memoriale ejus. * Et
tu ad Deum tuum convertêris: mi-
sericordiam & judicium custodi, &
7 spera in Deo tuo semper. * Chanaan,
in manu ejus statera dolosa, calum-
8 niam dilexit. * Et dixit Ephraim:
Verumtamen dives effectus sum, inveni
idolum mihi: omnes labores mei non
invenient mihi iniquitatem, quam pec-
9 cavi. * Et ego Dominus Deus tuus ex
terra Ægypti, adhuc sedere te faciam
in tabernaculis, sicut in diebus festi-
10 vitatis. * Et locutus sum super prophe-
tas, & ego visionem multiplicavi, &
in manu prophetarum assimilatus sum.
11 * Si Galaad idolum, ergo frustra erant
in Galgal bobus immolantes: nam &
altaria eorum quasi acervi super sulcos
12 agri. * Fugit Iacob in regionem Syriæ,
& servivit Israel in uxorem, & in uxo-
13 rem servavit. * In propheta autem e-
duxit Dominus Israel de Ægypto: &
14 in propheta servatus est. * Ad iracun-
diam me provocavit Ephraim in ama-
ritudinibus suis, & sanguis ejus super
eum veniet, & opprobrium ejus resti-
tuet ei Dominus suus.

CAPUT XIII.

Abominationes Israel ostendit, propter quas ipsi minatur exitium: Dominus dicit se solum esse Deum & liberatorem, arguens Israel ingratitudinis de beneficiis in deserto acceptis, gravemque ob id vindictam illis comminatur: addens se eos de morte liberaturum, devictis morte & inferno.

1 LOquente Ephraim, horror in-
vasit Israel, & deliquit in Baal,
2 & mortuus est. * Et nunc addiderunt
ad peccandum: feceruntque sibi confla-
tile de argento suo quasi similitudinem
idolorum, factura artificum totum est:
his ipsi dicunt: Immolate homines vi-
3 tulos adorantes. * Idcirco erunt quasi
nubes matutina, & sicut ros matutinus
præteriens, sicut pulvis turbine raptus
ex area, & sicut fumus de fumario.
4 * Ego autem Dominus Deus tuus ex
terra Ægypti: & Deum absque me ne-
scies, & salvator non est præter me.
5 * Ego cognovi te in deserto, in terra
6 solitudinis. * Iuxta pascua sua adim-
pleti sunt, & saturati sunt: & levave-
7 runt cor suum, & obliti sunt mei. * Et
ego ero eis quasi leæna, sicut pardus in
8 via Assyriorum. * Occurram eis quasi
ursa raptis catulis, & dirumpam in-
teriora jecoris eorum: & consumam
eos ibi quasi leo, bestia agri scindet
9 eos. * Perditio tua Israel: tantummo-
10 do in me auxiliũ tuũ. * Vbi est rex tuus?
maxime nunc salvet te in omnibus ur-
bibus tuis: & judices tui, de quibus di-
xisti: Da mihi regem, & principes.
* Dabo tibi regem in furore meo, & 11
auferam in indignatione mea. * Col- 12
ligata est iniquitas Ephraim, abscondi-
tum peccatum ejus. * Dolores partu- 13
rientis venient ei: ipse filius non sapi-
ens: nunc enim non stabit in contritio-
ne filiorum. * De manu mortis libera- 14
bo eos, de morte redimam eos: ero
mors tua ô mors, morsus tuus ero in-
ferne: consolatio abscondita est ab o-
culis meis. * Quia ipse inter fratres 15
dividet: adducet urentem ventum Do-
minus de deserto ascendentem: & sic-
cabit venas ejus, & desolabit fontem
ejus, & ipse diripiet thesaurum omnis
vasis desiderabilis.

CAPUT XIV.

Perditionem annuntiat Israeli, propter ipsius peccata: revocat tamen ad se, & conversis plurima bona promittit.

PEreat Samaria, quoniam ad amari- 1
tudinem concitavit Deum suum: in
gladio pereant, parvuli eorum elidan-
tur, & fœtæ ejus discindantur. * Con- 2
vertere Israel ad Dominum Deum tuũ:
quoniam corruisti in iniquitate tua.
* Tollite vobiscum verba, & conver- 3
timini ad Dominum: & dicite ei: Om-
nem aufer iniquitatem, accipe bonum:
& reddemus vitulos labiorum nostro-
rum. * Assur non salvabit nos, super 4
equum non ascendemus, nec dice-
mus ultra: Dii nostri opera manu-
um nostrarum: quia ejus, qui in te
est, misereberis pupilli. * Sanabo 5
contritiones eorum, diligam eos
spontaneè: quia aversus est furor
meus ab eis. * Ero quasi ros, Is- 6
rael germinabit sicut lilium, & e-
rumpet radix ejus ut Libani. * I- 7
bunt rami ejus, & erit quasi oliva
gloria ejus, & odor ejus ut Liba-
ni. * Convertentur sedentes in um- 8
bra ejus: vivent tritico, & germina-
bunt quasi vinea: memoriale ejus si-
cut vinum Libani. * Ephraim quid 9
mihi ultra idola? ego exaudiam, &
dirigam eum ego ut abietem viren-
tem: ex me fructus tuus inventus
est. * Quis sapiens, & intelliget ista? 10
intelligens, & sciet hæc? quia re-
ctæ viæ Domini, & justi ambulabunt
in eis: prævaricatores vero corruent
in eis.

PROPHETIA IOEL.

CAPUT I.

Ioel parabola proposita de eruca, locusta, brucho, & rubigine, quattuor plagas contra Iudam vaticinando, hortatur omnes & potissimum sacerdotes ad planctum, jejunium & orationem, plangens & ipse vastitatem terræ suæ.

VErbum Domini, quod factum est ad Ioel filium Phatuel. *Audite hoc senes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum? * Super hoc filiis vestris narrate, & filii vestri filiis suis, & filii eorum generationi alteræ. * Residuum erucæ comedit locusta, & residuũ locustę comedit bruchus, & residuũ bruchi comedit rubigo. *Expergiscimini ebrii, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro. * Gens enim ascendit super terram meam, fortis & innumerabilis: dentes ejus ut dentes leonis: & molares ejus ut catuli leonis. * Posuit vineam meam in desertũ, & ficum meam decorticavit: nudans spoliavit eam, & projecit: albi facti sunt rami ejus. * Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ. * Periit sacrificium & libatio de domo Domini: luxerunt sacerdotes ministri Domini. * Depopulata est regio, luxit humus: quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum. * Confusi sunt agricolæ, ululaverunt vinitores super frumento & hordeo, quia periit messis agri. * Vinea confusa est, & ficus elanguit: malogranatum, & palma, & malum, & omnia ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudium à filiis hominum. * Accingite vos, & plangite sacerdotes, ululate ministri altaris: ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei: quoniam interiit de domo Dei vestri sacrificium & libatio. * Sanctificate jejunium, vocate cœtum congregate senes omnes habitatores terræ in domũ Dei vestri: & clamate ad Dominum: * A a a, diei. quia prope est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet. * Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri, lætitia & exultatio? * Computruerunt jumenta in stercore suo, demolita sunt horrea, dissipatæ sunt apothecæ: quoniam confusum est triticum. * Quid ingemuit animal, mu-
gierunt greges armenti? Quia non est
pascua eis: sed & greges pecorum dis-
perierunt. * Ad te Domine clamabo:
quia ignis comedit speciosa deserti, & 19
flamma succendit omnia ligna regio-
nis. * Sed & bestiæ agri, quasi area si-
tiens imbrem, suspexerunt ad te: quo- 20
niam exiccati sunt fontes aquarum,
&, ignis devoravit speciosa deser-
ti.

CAPUT II.

Propheta Iudæis crudelitatem hostium suorum denuntiat, & quam terribilis erit ipsis dies illa: quapropter ad pœnitentiam eos hortatur: & conversis magnam pollicetur Dominus prosperitatem, seque daturum spiritum suũ super omnem carnem, & magna prodigia ante diem Domini magnum & terribilem: eritque salvus omnis qui invocaverit nomen Domini.

CAnite tuba in Sion, ululate in 1
monte sancto meo, conturbentur
omnes habitatores terræ: Quia venit
dies Domini, quia prope est * dies te- 2
nebrarum & caliginis, dies nubis &
turbinis: quasi mane expansum super
montes populus multus & fortis: si-
milis ei non fuit à principio, & post
eum non erit usque in annos generatio-
nis & generationis. * Ante faciem e- 3
jus ignis vorans, & post eum exurens
flamma: quasi hortus voluptatis terra 4
coram eo, & post eum solitudo deser-
ti, neque est qui effugiat eum. * Quasi
aspectus equorum, aspectus eorum:
& quasi equites sic current. * Sicut 5
sonitus quadrigarum super capita
montium exilient, sicut sonitus flam-
mæ ignis devorantis stipulam, velut
populus fortis præparatus ad prælium.
* A facie ejus cruciabuntur populi: o- 6
mnes vultus redigentur in ollam. * Si- 7
cut fortes current: quasi viri bellato-
res ascendent murum: viri in viis suis
gradientur, & non declinabunt à se-
mitis suis. * Vnusquisque fratrem 8
suum non coarctabit, singuli in calle
suo ambulabunt: sed & per fenestras
cadent, & non demolientur. * Vr- 9
bem ingredientur, in muro current:
domos conscendent, per fenestras in-
trabunt quasi fur. * A facie ejus con- 10
tremuit terra, moti sunt cæli: sol &
luna obtenebrati sunt, & stellæ retra-
xerunt splendorem suum. * Et Domi- 11
nus dedit vocem suam ante faciem ex-
ercitus sui: quia multa sunt nimis ca-
stra ejus, quia fortia & facientia ver-
bum ejus: magnus enim dies Domini,
& terribilis valde: & quis sustinebit
eum? * Nunc ergo dicit Dominus: 12
Convertimini ad me in toto corde
vestro, in jejunio, & in fletu, & in
planctu. * Et scindite corda vestra, & 13
non vestimenta vestra, & convertimini

ad

ad Dominum Deum vestrum: quia be-
nignus & misericors est, patiens &
multæ misericordiæ, & præstabilis su-
per malitia. * Quis scit si convertatur,
& ignoscat, & relinquat post se bene-
dictionem, sacrificium & libamen Do-
mino Deo vestro? * Canite tuba in
Sion, sanctificate jejunium, vocate
5 cœtum, * congregate populum, san-
ctificate ecclesiam, coaduunate senes,
congregate parvulos, & sugentes ube-
ra: egrediatur sponsus de cubili suo
7 & sponsa de thalamo suo. * Inter ve-
stibulum & altare plorabunt sacerdo-
tes ministri Domini, & dicent: Parce
Domine, parce populo tuo: & ne des
hereditatem tuam in opprobrium, ut
dominentur eis nationes, quare di-
cunt in populis: Vbi est Deus eorum?
* Zelatus est Dominus terram suam,
& pepercit populo suo: * Et respondit
Dominus, & dixit populo suo: Ecce
ego mittam vobis frumentum, & vi-
num, & oleum, & replebimini eis: &
non dabo vos ultra opprobrium in
Gentibus. * Et eum, qui ab Aquilone
est, procul faciam à vobis: & expel-
lam eum in terram inviam & deser-
tam: & faciem contra mare Orien-
tale, & extremum ejus ad mare novis-
simum: & ascendet fœtor ejus, & as-
cendet putredo ejus, quia superbe e-
git. * Noli timere terra, exulta & læ-
tare: quoniam magnificavit Dominus
ut faceret. * Nolite timere animalia
regionis: quia germinaverunt speciosa
deserti, quia lignum attulit fructum
suum, ficus & vinea dederunt virtu-
tem suam. * Et filii Sion exultate, &
lætamini in Domino Deo vestro: quia
dedit vobis doctorem justitiæ, & de-
scendere faciet ad vos imbrem matuti-
num & serotinum, sicut in principio.
* Et implebuntur areæ frumento, &
redundabunt torcularia vino & oleo.
* Et reddam vobis annos, quos come-
dit locusta, bruchus, & rubigo, & e-
ruca: fortitudo mea magna, quam mi-
si in vos. * Et comedetis vescentes, &
saturabimini: & laudabitis nomen Do-
mini Dei vestri, qui fecit mirabilia vo-
biscum: & non confundetur populus
meus in sempiternum. * Et scietis
quia in medio Israel ego sum: & ego
Dominus Deus vester, & non est ampli-
us: & non confundetur populus meus
in æternum. * Et erit post hæc: Ef-
fundam spiritum meum super omnem
carnem: & prophetabunt filii vestri, &
filiæ vestræ: senes vestri somnia som-
niabunt, & juvenes vestri visiones vi-
debunt. * Sed & super servos meos &
ancillas in diebus illis effundam spi-
ritum meum. * Et dabo prodigia in
cælo, & in terra, sanguinem, & ignem,
& vaporem fumi. * Sol convertetur in
tenebras, & luna in sanguinem: ante-
quam veniat dies Domini magnus, &
horribilis. * Et erit: omnis qui in-
vocaverit nomen Domini, salvus erit:
quia in monte Sion, & in Ierusalem e-
rit salvatio, sicut dixit Dominus, & in
residuis, quos Dominus vocaverit.

CAPVT III.

Minatur Dominus afflictionem magnam Gentibus, quæ populum suum afflixerunt; seque omnes in valle Iosaphat judicaturum: fons de domo Domini egredietur, & Iudæa in æternum inhabitabitur, sanguine ipsius emundato.

QVia ecce in diebus illis, & in tem-
pore illo, cū convertero captivi-
tatem Iuda & Ierusalem: * Congrega- 2
bo omnes Gentes, & deducam eas in
vallem Iosaphat: & disceptabo cum
eis ibi super populo meo, & hereditate
mea Israel, quos disperserunt in natio-
nibus, & terram meam diviserunt. * Et 3
super populū meum miserunt sortem:
& posuerunt puerum in prostibulo, &
puellam vendiderunt pro vino ut bi-
berent. * Verum quid mihi & vobis 4
Tyrus & Sidon, & omnis terminus Pa-
læstinorum? numquid ultionem vos
reddetis mihi? & si ulciscimini vos cō-
tra me, citò velociter reddam vicissi-
tudinem vobis super caput vestrum.
* Argentū enim meū & aurum tulistis: 5
& desiderabilia mea & pulcherrima in-
tulistis in delubra vestra. * Et filios 6
Iuda, & filios Ierusalem vendidistis fi-
liis Græcorum; ut longe faceretis eos
de finibus suis. * Ecce ego suscitabo 7
eos de loco, in quo vendidistis eos: &
convertam retributionem vestram in
caput vestrum. * Et vendam filios ve- 8
stros, & filias vestras in manibus filio-
rum Iuda, & venumdabunt eos Sa-
bæis genti longinquæ, quia Dominus
locutus est. * Clamate hoc in Genti- 9
bus, sanctificate bellum, suscitate ro-
bustos: accedant, ascendant omnes
viri bellatores. * Concidite aratra ve- 10
stra in gladios, & ligones vestros in
lanceas. Infirmus dicat: Quia fortis e-
go sum. * Erumpite, & venite om- 11
nes gentes de circuitu, & congrega-
mini: ibi occumbere faciet Dominus
robustos tuos. * Consurgant, & as- 12
cendant Gentes in vallem Iosaphat:
quia ibi sedebo ut judicem omnes gen-
tes in circuitu. * Mittite falces, quo- 13
niam maturavit messis: venite, & de-
scendite, quia plenum est torcular, exu-
berant torcularia: quia multiplicata est
malitia eorū. * Populi populi in valle 14
concisionis: quia juxta est dies Domini
in valle concisionis. * Sol & luna obte- 15
nebrati sunt, & stellæ retraxerūt splen-
dorem suum. * Et Dominus de Sion ru- 16
giet, & de Ierusalē dabit vocem suam:
& movebuntur cæli, & terra: & Domi-
nus spes populi sui, & fortitudo filiorū
Israel. * Et scietis quia ego Dominus 17
Deus vester, habitans in Sion mon-

te sancto

te sancto meo: & erit Ierusalem san-
cta, & alieni non transibunt per eam
amplius. * Et erit in die illa: stilla-
bunt montes dulcedinem, & col-
les fluent lacte: & per omnes rivos Iu-
da ibunt aquæ: & fons de domo Domi-
ni egredietur, & irrigabit torrentem
spinarum. * Ægyptus in desolationem
erit, & Idumæa in desertum perditio-
nis: pro eo quod iniquè egerint in fi-
lios Iuda, & effuderint sanguinem in-
nocentem in terra sua. * Et Iudæa in
æternum habitabitur, & Ierusalem in
generationem & generationem. * Et
mundabo sanguinem eorum, quem non
mundaveram: & Dominus commora-
bitur in Sion.

PROPHETIA

AMOS.

CAPUT I.

Tempus prophetiæ Amos: ultio Domini in Damascum, Philisthæos, Tyrum, Idumæam, & filios Ammon, quos super quattuor sceleribus non convertet.

1 VErba Amos, qui fuit in pastori-
bus de Thecue: quæ vidit super
Israel in diebus Oziæ regis Iu-
da, & in diebus Ieroboam fi-
lii Ioas regis Israel, ante duos
2 annos terræmotus. * Et dixit: Domi-
nus de Sion rugiet, & de Ierusalem
dabit vocem suam: & luxerunt specio-
sa pastorum, & exiccatus est vertex
3 Carmeli. * Hæc dicit Dominus: Su-
per tribus sceleribus Damasci, & super
quattuor non convertam eum: eo quod
trituraverint in plaustris ferreis Gala-
4 ad. * Et mittam ignem in domum A-
zael, & devorabit domos Benadad.
5 * Et conteram vectem Damasci: & dis-
perdam habitatorem de campo idoli,
& tenentem sceptrum de domo volup-
tatis: & transferetur populus Syriæ
6 Cyrenen, dicit Dominus. * Hæc dicit
Dominus: Super tribus sceleribus Ga-
zæ, & super quattuor non convertam
eum: eo quod transtulerint captivita-
tem perfectam, ut concluderent eam
7 in Idumæa. * Et mittam ignem in mu-
rum Gazæ, & devorabit ædes ejus.
8 * Et disperdam habitatorem de Azoto,
& tenentem sceptrum de Ascalone: &
convertam manum meam super Acca-
ron, & peribunt reliqui Philisthino-
rum, dicit Dominus Deus. * Hæc di-
9 cit Dominus: Super tribus sceleribus
Tyri, & super quattuor non conver-
tam eum: eo quod concluserint capti-
vitatem perfectam in Idumæa, & non
10 sint recordati fœderis fratrum. * Et
mittam ignem in murum Tyri, & de-
vorabit ædes ejus. * Hæc dicit Domi- 11
nus: Super tribus sceleribus Edom, &
super quattuor non convertam eum: eo
quod persecutus sit in gladio fratrem
suum, & violaverit misericordiam ejus,
& tenuerit ultrà furorem suum,
& indignationem suam servaverit usq;
in finem. * Mittam ignem in Theman: 12
& devorabit ædes Bosræ. * Hæc dicit 13
Dominus: Super tribus sceleribus filio-
rum Ammon, & super quattuor non
convertam eum: eo quod dissecuerit
prægnantes Galaad, ad dilatandum ter-
minum suum. * Et succendam ignem 14
in muro Rabba: & devorabit ædes ejus
in ululatu in die belli, & in turbine
in die commotionis. * Et ibit Mel- 15
chom in captivitatem ipse, & princi-
pes ejus simul, dicit Dominus.

CAPUT II.

Ultio Domini in Moab, Iudam & Israelem, hisque minatur interitum, quem effugere non poterunt, quia acceptis beneficiis semper fuerunt ingrati, Deique legem abjecerunt.

HÆc dicit Dominus: Super tribus 1
sceleribus Moab, & super quat-
tuor non convertam eum: eo quod in-
cenderit ossa regis Idumææ usque ad
cinerem. * Et mittam ignem in Moab, 2
& devorabit ædes Carioth: & morie-
tur in sonitu Moab, in clangore tubæ:
*& disperdam judicem de medio ejus, 3
& omnes principes ejus interficiam
cum eo, dicit Dominus. * Hæc dicit 4
Dominus: Super tribus sceleribus Iu-
da, & super quattuor non convertam
eum: eo quod abjecerit legem Domi-
ni, & mandata ejus non custodierit: de-
ceperunt enim eos idola sua, post quæ
abierant patres eorum. * Et mittam i- 5
gnem in Iuda, & devorabit ædes Ieru-
salem. * Hæc dicit Dominus: Super 6
tribus sceleribus Israel, & super quat-
tuor non convertam eum: pro eo quod
vendiderit pro argento justum: & pau-
perem pro calceamentis. * Qui conte- 7
runt super pulverem terræ capita pau-
perum, & viam humilium declinant:
& filius ac pater ejus ierunt ad puellã,
ut violarent nomen sanctum meum. * Et 8
super vestimentis pignoratis accubue-
runt juxta omne altare: & vinum da-
mnatorum bibebant in domo Dei sui.
* Ego autem exterminavi Amorrhæum 9
à facie eorum: cujus altitudo, cedro-
rum altitudo ejus, & fortis ipse quasi
quercus: & contrivi fructum ejus de-
super, & radices ejus subter. * Ego 10
sum, qui ascendere vos feci de Terra
Ægypti, & duxi vos in deserto qua-
draginta annis, ut possideretis Terram
Amorrhæi. * Et suscitavi de filiis ve- 11
stris in prophetas, & de juvenibus ve-
stris nazaræos: numquid non ita est fi-
lii Israel, dicit Dominus? * Et propi- 12

nabitis

nabitis nazaræis vinum, & prophetis
mandabitis, dicentes: Ne propheretis.
13 * Ecce ego stridebo subter vos, sicut
14 stridet plaustrum onustum fœno. * Et
peribit fuga à veloce, & fortis non obtinebit virtutem suam, & robustus nō
15 salvabit animam suam: * & tenens arcum non stabit, & velox pedibus suis
non salvabitur, & ascensor equi non
16 salvabit animam suam: * & robustus
corde inter fortes nudus fugiet in illa
die, dicit Dominus.

CAPVT III.

Domum Israel populum olim unicè electum arguit variorum scelerum: ex quibus paucos dicit servandos in sua perventura afflictione, quam ipsis comminatur.

1 AVdite verbum, quod locutus est
Dominus super vos, filii Israel: super omnem cognationem, quam eduxi
2 de terra Ægypti, dicens: * Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terræ: idcirco visitabo super vos
3 omnes iniquitates vestras. * Numquid
ambulabunt duo pariter, nisi conve-
4 nerit eis? * Numquid rugiet leo in
saltu, nisi habuerit prædam? numquid
dabit catulus leonis vocem de cubili
5 suo, nisi aliquid apprehenderit? * numquid cadet avis in laqueum terræ absque aucupe? numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit?
6 * Si clanget tuba in civitate, & populus non expavescet? si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit?
7 * Quia non facit Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum suum ad
8 servos suos prophetas. * Leo rugiet,
quis non timebit? Dominus Deus locu-
9 tus est, quis non prophetabit? * Auditum facite in ædibus Azoti, & in ædibus terræ Ægypti: & dicite: Congregamini super montes Samariæ, & videte insanias multas in medio ejus, &
calumniam patientes in penetralibus
10 ejus. * Et nescierunt facere rectum,
dicit Dominus, thesaurizātes iniquita-
11 tem & rapinas in ædibus suis. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Tribulabitur, & circuietur terra: & detrahetur ex te fortitudo tua, & diripi-
12 entur ædes tuæ. * Hæc dicit Dominus:
Quomodo si eruat pastor de ore leonis
duo crura, aut extremum auriculæ: sic
eruentur filii Israel, qui habitant in
Samaria in plaga lectuli, & in Damasci
13 grabato. * Audite, & contestamini in
domo Iacob, dicit Dominus Deus ex-
14 ercituum: * quia in die cum visitare
cœpero prævaricationes Israel, super
eum visitabo, & super altaria Bethel:
& amputabuntur cornua altaris, & ca-
15 dent in terram. * Et percutiam domum
hiemalem cum domo æstiva: & peribunt domus eburneæ, & dissipabuntur
ædes multæ, dicit Dominus.

CAPVT IV.

Invehitur sub typo vaccarum pinguium in iniquos primates Samariæ, ipsorum subsannans idololatriam: & quia filii Israel variis flagellis à peccatis suis revocari non potuerunt, minatur eis Dominus similia his quæ prius passi fuerant, hortando ut ad Deum omnipotentem convertantur.

AVdite verbum hoc vaccæ pingues, quæ estis in monte Samariæ: quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes: quæ dicitis dominis vestris: Afferte, & bibemus. * Iuravit Dominus Deus in sancto suo: quia ecce dies venient super vos, & levabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis ferventibus. * Et per aperturas exibitis altera contra alteram, & projiciemini in Armon, dicit Dominus. * Venite ad Bethel, & impie agite: ad Galgalam, & multiplicate prævaricationem: & afferte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras. * Et sacrificate de fermentato laudem: & vocate voluntarias oblationes, & annuntiate: sic enim voluistis filii Israel, dicit Dominus Deus. * Vnde & ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris, & indigentiam panum in omnibus locis vestris: & non estis reversi ad me, dicit Dominus. * Ego quoque prohibui à vobis imbrem, cum adhuc tres menses superessent usque ad messem: & plui super unam civitatem, & super alteram civitatem non plui: pars una compluta est; & pars, super quam non plui, aruit. * Et venerunt duæ, & tres civitates ad unam civitatem ut biberent aquam, & non sunt satiatæ: & non redistis ad me, dicit Dominus. * Percussi vos in vento urente, & in aurugine, multitudinem hortorum vestrorum, & vinearum vestrarum: oliveta vestra, & ficeta vestra comedit eruca: & non redistis ad me, dicit Dominus. * Misi in vos mortem in via Ægypti, percussi in gladio juvenes vestros, usque ad captivitatem equorum vestrorum: & ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras: & non redistis ad me, dicit Dominus. * Subverti vos, sicut subvertit Deus Sodomam & Gomorrham, & facti estis quasi torris raptus ab incendio: & non redistis ad me, dicit Dominus. * Quapropter hæc faciam tibi Israel: postquam autem hæc fecero tibi, præparare in occursum Dei tui Israel. * Quia ecce formans montes, & creans ventum, & annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, & gradiens super excelsa terræ: Dominus Deus exercituum nomen ejus.

CAPUT V.

Luget casum Israelis propheta, revocans eos ad quærendum Dominum, ut ita possint evadere afflictiones suis peccatis debitas, propter quas ubique planctus erit: odit dominus festivitates ac sacrificia eorum quibus propter idololatriam minatur captivitatem.

1 AVdite verbum istud, quod ego levo super vos planctum: Domus
Israel cecidit, & non adjiciet ut resur-
2 gat. * Virgo Israel projecta est in ter-
ram suam, non est qui suscitet eam.
3 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Urbs,
de qua egrediebantur mille, relinquen-
tur in ea centum: & de qua egredie-
bantur centum, relinquentur in ea de-
cem in domo Israel. * Quia hæc dicit
4 Dominus domui Israel: Quærite me, &
5 vivetis. * Et nolite quærere Bethel, &
in Galgalam nolite intrare, & in Ber-
sabee non transibitis: quia Galgala ca-
ptiva ducetur, & Bethel erit inutilis.
6 * Quærite Dominum, & vivite: ne for-
te comburatur ut ignis domus Ioseph,
& devorabit, & non erit qui extin-
7 guat Bethel. * Qui convertitis in ab-
sinthium judicium, & justitiam in ter-
8 ra relinquitis. * Facientem Arcturum
& Orionem, & convertentem in mane
tenebras, & diem in noctem mutan-
tem: qui vocat aquas maris, & effun-
dit eas super faciem terræ: Dominus
9 nomen est ejus. * Qui subridet vasti-
tatem super robustum, & depopulatio-
10 nem super potentem affert. * Odio ha-
buerunt corripientem in porta: & lo-
quentem perfectè abominati sunt.
11 * Idcirco, pro eo quod diripiebatis
pauperem, & prædam electam tolle-
batis ab eo: domos quadro lapide æ-
dificabitis, & non habitabitis in eis:
vineas plantabitis amantissimas, & non
12 bibetis vinum earum. * Quia cognovi
multa scelera vestra, & fortia peccata
vestra: hostes justi accipientes munus,
& pauperes deprimentes in porta:
13 * Ideo prudens in tempore illo tace-
14 bit, quia tempus malum est. * Quærite
bonum, & non malum, ut vivatis: &
erit Dominus Deus exercituum vobis-
15 cum, sicut dixistis. * Odite malum, &
diligite bonum, & constituite in por-
ta judicium: si forte misereatur Do-
minus Deus exercituum reliquiis Io-
16 seph. * Propterea hæc dicit Dominus
Deus exercituum dominator: in om-
bus plateis planctus: & in cunctis,
quæ foris sunt, dicetur væ væ: & vo-
cabunt agricolam ad luctum, & ad
planctum eos, qui sciunt plangere.
17 * Et in omnibus vineis erit planctus:
quia pertransibo in medio tui, dicit
18 Dominus. * Væ desiderantibus diem
Domini: ad quid eam vobis? dies
Domini ista, tenebræ, & non lux.
* Quomodo si fugiat vir à facie leonis, 19
& occurrat ei ursus: & ingrediatur do-
mum, & innitatur manu sua super pa-
rietem & mordeat eũ coluber. * Num- 20
quid non tenebræ dies Domini, & non
lux: & caligo, & non splendor in ea?
* Odi, & projeci festivitates vestras: 21
& non capiam odorem cœtuum vestro-
rum. * Quod si obtuleritis mihi ho- 22
locautomata, & munera vestra, non
suscipiam: & vota pinguium vestrorum
non respiciam. * Aufer à me tumul- 23
tum carminum tuorum: & cantica ly-
ræ tuæ non audiam. * Et revelabitur 24
quasi aqua judicium, & justitia quasi
torrens fortis. * Numquid hostias & 25
sacrificium obtulistis mihi in deserto
quadraginta annis, domus Israel? * Et 26
portastis tabernaculum Moloch vestro,
& imaginem idolorum vestrorum, sidus
dei vestri, quæ fecistis vobis. * Et mi- 27
grare vos faciam trans Damascum, di-
cit Dominus, Deus exercituum nomen
ejus.

CAPUT VI.

Comminatur Dominus superbis, & in deliciis agentibus exitium, ac transmigrationem, unà cum reliquo populo Israel; cujus detestatur superbiam.

VÆ qui opulenti estis in Sion, & 1
confiditis in monte Samariæ: op-
timates capita populorum, ingredien-
tes pompaticè domum Israel. * Tran- 2
site in Chalane, & videte, & ite inde
in Emath magnam, & descendite in
Geth Palæstinorum, & ad optima quæ-
que regna horum: si latior terminus
eorum termino vestro est. * Qui se- 3
parati estis in diem malum: & appro-
pinquatis solio iniquitatis. * Qui dor- 4
mitis in lectis eburneis, & lascivitis
in stratis vestris: qui comeditis agnum
de grege, & vitulos de medio armenti.
* Qui canitis ad vocem psalterii: sicut 5
David putaverunt se habere vasa can-
tici. * Bibentes vinum in phialis, & 6
optimo unguento delibuti: & nihil pa-
tiebantur super contritione Ioseph.
* Quapropter nunc migrabunt in ca- 7
pite transmigrantium: & auferetur fa-
ctio lasciviendum. * Iuravit Dominus 8
Deus in anima sua, dicit Dominus Deus
exercituum: Detestor ego superbiam
Iacob, & domos ejus odi, & tradam
civitatem cum habitatoribus suis.
* Quod si reliqui fuerint decem viri 9
in domo una, & ipsi morientur. * Et 10
tollet eum propinquus suus, & com-
buret eum, ut efferat ossa de do-
mo: & dicet ei, qui in penetrali-
bus domus est: Numquid adhuc est pe-
nes te? * Et respondebit: Finis est. Et 11
dicet ei: Tace, & non recorderis no-
minis Domini. * Quia ecce Dominus 12
mandabit, & percutiet domum majo-
rem ruinis, & domum minorem scissio-
nibus. * Numquid currere queunt in 13

petris equi, aut arari potest in bubalis,
quoniam convertistis in amaritudinem
judicium, & fructum justitiæ in ab-
14 synthium? *Qui lætamini in nihilo: qui
dicitis: Numquid non in fortitudine
15 nostra assumpsimus nobis cornua? *Ecce
enim suscitabo super vos domus Israel,
dicit Dominus Deus exercituum, gen-
tem: & conteret vos ab introitu E-
math, usque ad torrentem deserti.

CAPUT VII.

Deprecatur propheta pœnas quas videt imminere, & Dominus comminatur captivitatem quam Amos sub parabola trullæ cæmentarii vaticinatur, adversante licet Amasia sacerdote Bethel: qui coram rege Israel accusat Amos, suadens ipsi Amos, ut eat prophetatum in terram Iuda: sed ostendit se factum à Domino prophetam ut super Israel prophetaret, qui & Amasiæ & Israeli vaticinatur afflictiones.

1 HÆc ostendit mihi Dominus Deus:
& ecce fictor locustæ in principio
germinantium serotini imbris, & ecce
2 serotinus post tonsionem regis. * Et
factum est: cum consummasset come-
dere herbam terræ, dixi: Domine Deus
propitius esto, obsecro: quis suscitabit
3 Iacob, quia parvulus est? * Misertus
est Dominus super hoc: Non erit, dixit
4 Dominus. * Hæc ostendit mihi Domi-
nus Deus: & ecce vocabat judicium ad
ignem Dominus Deus: & devoravit a-
byssum multam, & comedit simul par-
tem. * Et dixi: Domine Deus quiesce,
5 obsecro: quis suscitabit Iacob, quia
6 parvulus est? * Misertus est Dominus
super hoc: Sed & istud non erit, dixit
7 Dominus Deus. *Hæc ostendit mihi
Dominus: & ecce Dominus stans super
murum litum, & in manu ejus trulla
8 cæmentarii. * Et dixit Dominus
ad me: Quid tu vides Amos? Et dixi:
Trullam cæmentarii. Et dixit Do-
minus: Ecce ego ponam trullam in
medio populi mei Israel: non adjiciam
9 ultra superinducere eum. * Et demo-
lientur excelsa idoli, & sanctificatio-
nes Israel desolabuntur: & consurgam
super domum Ieroboam in gladio.
10 * Et misit Amasias sacerdos Bethel ad
Ieroboam regem Israel, dicens: Re-
bellavit contra te Amos in medio do-
mus Israel: non poterit terra sustinere
11 universos sermones ejus. * Hæc enim
dicit Amos: In gladio morietur Iero-
boam, & Israel captivus migrabit de
12 terra sua. * Et dixit Amasias ad Amos:
Qui vides, gradere, fuge in terram Iu-
da: & comede ibi panem, & prophe-
13 tabis ibi. * Et in Bethel non adjicies
ultra ut prophetes: quia sanctifica-
tio regis est, & domus regni est.
14 * Responditque Amos, & dixit ad
Amasiam: Non sum propheta, & non
sum filius prophetæ: sed armentarius
ego sum vellicans sycomoros. * Et tu- 15
lit me Dominus cum sequerer gre-
gem: & dixit Dominus ad me: Vade
propheta ad populum meum Israel.
* Et nunc audi verbum Domini: Tu 16
dicis: Non prophetabis super Israel,
& non stillabis super domum idoli.
* Propter hoc hæc dicit Dominus: 17
Vxor tua in civitate fornicabitur: &
filii tui & filiæ tuæ in gladio ca-
dent, & humus tua funiculo metietur:
& tu in terra polluta morieris,
& Israel captivus migrabit de terra
sua.

CAPUT VIII.

Amos sub parabola uncini pomorum prophetat finem imminere regni Israel, propter pauperum oppressionem: acerbitatem verò imminentis calamitatis explicat: ac festivitates eorum dicit in luctum convertendas, famemque verbi Dei futuram denuntiat.

HÆc ostendit mihi Dominus Deus: 1
& ecce uncinus pomorum. * Et 2
dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi:
Vncinum pomorum. Et dixit Domi-
nus ad me: Venit finis super popu-
lum meum Israel: non adjiciam ultrà
ut pertranseam eum. * Et stridebunt 3
cardines templi in die illa, dicit Do-
minus Deus: multi morientur: in
omni loco projicietur silentium. * Au- 4
dite hoc qui conteritis pauperem, &
deficere facitis egenos terræ, * di- 5
centes: Quando transibit mensis, &
venumdabimus merces; & sabba-
tum, & aperiemus frumentum: ut
imminuamus mensuram, & augeamus
siclum, & supponamus stateras dolo-
sas, * ut possideamus in argento e- 6
genos & pauperes pro calceamentis, &
quisquilias frumenti vendamus? * Iu- 7
ravit Dominus in superbiam Iacob:
Si oblitus fuero usque ad finem o-
mnia opera eorum. * Numquid su- 8
per isto non commovebitur terra, &
lugebit omnis habitator ejus: & as-
cendet quasi fluvius universus, &
ejicietur, & defluet quasi rivus Æ-
gypti? * Et erit in die illa, dicit 9
Dominus Deus: occidet sol in meri-
die, & tenebrescere faciam terram in
die luminis: * & convertam festivi- 10
tates vestras in luctum, & omnia can-
tica vestra in planctum: & inducam
super omne dorsum vestrum saccum,
& super omne caput calvitium: & po-
nam eam quasi luctum unigeniti, &
novissima ejus quasi diem amarum.
* Ecce dies veniunt, dicit Dominus: 11
& mittam famem in terram: non fa-
mem panis: neque sitim aquæ, sed
audiendi verbum Domini. * Et com- 12
movebuntur à Mari usque ad mare,

& ab

& ab Aquilone usque ad Orientem:
circuibunt quærentes verbum Domini,
13 & non invenient. * In die illa defici-
ent virgines pulchræ, & adolescentes
14 in siti. * Qui jurant in delicto Sama-
riæ, & dicunt: Vivit Deus tuus Dan,
& vivit via Bersabee: & cadent, & non
resurgent ultra.

CAPUT IX.

Vastaturum se dicit Dominus impios, sic ut nulli pateat effugium; postea tamen suscitabit tabernaculum David, & captivitatem filiorum Israel convertat, cum magna ipsorum felicitate.

1 VIdi Dominum stantem super al-
tare, & dixit: Percute cardinem,
& commoveantur superliminaria: ava-
ritia enim in capite omnium, & novis-
simum eorum in gladio interficiam: nō
erit fuga eis. Fugient, & non salva-
2 bitur ex eis qui fugerit. * Si descen-
derint usque ad infernum, inde ma-
nus mea educet eos: & si ascenderint
usque in cælum, inde detraham eos.
3 * Et si absconditi fuerint in vertice
Carmeli, inde scrutans auferam eos: &
si celaverint se ab oculis meis in pro-
fundo maris, ibi mandabo serpenti, &
mordebit eos. * Et si abierint in cap-
4 tivitatem coram inimicis suis, ibi man-
dabo gladio, & occîdet eos: & ponam
oculos meos super eos in malum, & nō
5 in bonum. * Et Dominus Deus exer-
cituum, qui tangit terram, & tabescet:
& lugebunt omnes habitantes in ea: &
ascendet sicut rivus omnis, & defluet
6 sicut fluvius Ægypti. * Qui ædificat in
cælo ascensionem suam, & fasciculum
suum super terram fundavit: qui vo-
cat aquas maris, & effundit eas super
faciem terræ, Dominus nomen ejus.
7 * Numquid non ut filii Æthiopum vos
estis mihi, filii Israel, ait Dominus?
numquid non Israel ascendere feci de
terra Ægypti: & Palæsthinos de Cap-
8 padocia, & Syros de Cyrene? * Ecce
oculi Domini Dei super regnum pec-
cans, & conteram illud à facie terræ:
Verumtamen conterens non conteram
9 domum Iacob, dicit Dominus. * Ecce
enim mandabo ego, & concutiam in
omnibus gentibus domum Israel, sicut
concutitur triticū in cribro: & non ca-
10 det lapillus super terrā. * In gladio mo-
rientur omnes peccatores populi mei:
qui dicunt: Non appropinquabit, &
11 non veniet super nos malum. * In die
illa suscitabo tabernaculum David,
quod cecidit: & reædificabo aperturas
murorum ejus, & ea quæ corruerant
instaurabo: & reædificabo illud sicut in
12 diebus antiquis. * Vt possideant re-
liquias Idumææ, & omnes nationes,
eo quod invocatum sit nomen meum
super eos: dicit Dominus faciens hæc.
13 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus:
& comprehendet arator messorem, &
calcator uvæ mittentem semen: & stil-
labunt montes dulcedinem, & omnes
colles culti erunt. * Et convertam 14
captivitatem populi mei Israel: & æ-
dificabunt civitates desertas, & inha-
bitabunt: & plantabunt vineas, & bi-
bent vinum earum: & facient hortos,
& comedent fructus eorum. * Et plan- 15
tabo eos super humum suam, & non
evellam eos ultra de terra sua, quam
dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

PROPHETIA

ABDIÆ.

Vaticinatur exitium adversus Idumæos qui affligebant ac subsannabant filios Israel: qui tamen reducti, dominium accipient in eos qui ipsos afflixerant.

VIsio Abdiæ. Hæc dicit Dominus 1
Deus ad Edom: Auditum audi-
vimus à Domino, & legatum ad
gentes misit: Surgite, & consur-
gamus adversus eum *in præ-
lium. * Ecce parvulum dedi te in Gen- 2
tibus: contemptibilis tu es valde. * Su- 3
perbia cordis tui extulit te habitantem
in scissuris petrarum, exaltantem so-
lium tuum: qui dicis in corde tuo:
Quis detrahet me in terram? * Si exal- 4
tatus fueris ut aquila, & si inter sidera
posueris nidum tuum: inde detraham
te, dicit Dominus. * Si fures introis- 5
sent ad te, si latrones per noctem,
quomodo conticuisses? nonne furati es-
sent sufficientia sibi? si vindemiatores
introissent ad te, numquid saltem ra-
cemum reliquissent tibi? * Quomodo 6
scrutati sunt Esau, investigaverunt ab-
scondita ejus? * Vsque ad terminum 7
emiserunt te: omnes viri fœderis tui
illuserunt tibi: invaluerunt adversum
te viri pacis tuæ: qui comedunt te-
cum, ponent insidias subter te: non est
prudentia in eo. * Numquid non in die 8
illa, dicit Dominus, perdam sapientes
de Idumæa, & prudentiam de monte
Esau? * Et timebunt fortes tui à Me- 9
ridie, ut intereat vir de monte Esau.
* Propter interfectionem, & propter 10
iniquitatem in fratrem tuum Iacob, o-
periet te confusio, & peribis in æter-
num. * In die cum stares adversus eum, 11
quando capiebant alieni exercitum e-
jus, & extranei ingrediebantur portas
ejus, & super Ierusalem mittebant
sortem: tu quoque eras quasi unus ex
eis. * Et non despicies in die fratris 12
tui, in die peregrinationis ejus: & non
lætaberis super filios Iuda in die per-
ditionis eorum: & non magnificabis
os tuum in die angustiæ. * Neque in- 13
gredieris portam populi mei in die

ruinæ

ruinæ eorum: neque despicies, & tu in malis ejus in die vastitatis illius: & non emitteris adversus exercitum ejus in die vastitatis illius. * Neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint: & non concludes reliquos ejus in die tribulationis. * Quoniam juxta est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, fiet tibi: retributionem tuam convertet in caput tuum. * Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes Gentes jugiter: & bibent, & absorbebunt, & erunt quasi non sint. * Et in monte Sion erit salvatio, & erit sanctus: & possidebit domus Iacob eos qui se possederant. * Et erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph flamma, & domus Esau stipula: & succendentur in eis, & devorabunt eos: & non erunt reliquiæ domus Esau, quia Dominus locutus est. * Et hereditabunt hi, qui ad Austrum sunt, montem Esau, & qui in campestribus Philisthiim: & possidebunt regionem Ephraim, & regionem Samariæ: & Benjamin possidebit Galaad. * Et transmigratio exercitus hujus filiorum Israel, omnia loca Chananæorum usque ad Sareptam: & transmigratio Ierusalem, quæ in Bosphoro est, possidebit civitates Austri. * Et ascendent salvatores in montem Sion judicare montem Esau: & erit Domino regnum.

PROPHETIA

IONÆ.

CAPUT I.

Ionas à Domino missus, ut in Ninive prædicaret, navigio fugit in Tharsis à facie Domini, quo immittente in navim tempestatem, jactisque sortibus, deprehensus Ionas in mare mittitur, cessatque tempestas.

ET factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi, dicens: * Surge, & vade in Niniven civitatem grandem, & prædica in ea: quia ascendit malitia ejus coram me. * Et surrexit Ionas, ut fugeret in Tharsis à facie Domini, & descendit in Ioppen, & invenit navem euntem in Tharsis: & dedit naulum ejus, & descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis à facie Domini. * Dominus autem misit ventum magnum in mare: & facta est tempestas magna in mari, & navis periclitabatur conteri. * Et timuerunt nautæ, & clamaverunt viri ad Deum suum: & miserunt vasa, quæ erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab eis: & Ionas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi. * Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge, invoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis, & non pereamus. * Et dixit vir ad collegam suum: Venite, & mittamus sortes, & sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: & cecidit sors super Ionam. * Et dixerunt ad eum: Indica nobis cujus causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum? quæ terra tua, & quo vadis? vel ex quo populo es tu? * Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, & Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare & aridam. * Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? (cognoverunt enim viri quod à facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.) * Et dixerunt ad eum. Quid faciemus tibi, & cessabit mare à nobis? quia mare ibat, & intumescebat. * Et dixit ad eos: Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare à vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos. * Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, & non valebant: quia mare ibat, & intumescebat super eos. * Et clamaverunt ad Dominum, & dixerunt: Quæsumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti. * Et tulerunt Ionam, & miserunt in mare: & stetit mare à fervore suo. * Et timuerunt viri timore magno Dominum, & immolaverunt hostias Domino, & voverunt vota.

CAPUT II.

Ionas à ceto quem dominus præparaverat absorptus, fuit in eo tribus diebus & tribus noctibus, quumque, de ventre ejus orasset Dominum, ipsius jussu in aridam evomitur.

ET præparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam: & erat Ionas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus. * Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis. * Et dixit:

Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: de ventre inferi clamavi, & exaudisti vocem meam.

* Et projecisti me in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt.

* Et ego dixi: Abjectus sum à conspectu oculorum tuorum: verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum.

* Circumdederunt me aquæ usque ad animam: abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum.

* Ad extrema montium descendi: terræ vectes concluserunt me in æternum,

& sublevabis de corruptione vitam
meam, Domine Deus meus.
8 * Cum angustiaretur in me anima
mea, Domini recordatus sum: ut ve-
niat ad te oratio mea ad templum san-
ctum tuum.
9 * Qui custodiunt vanitates fru-
stra, misericordiam suam derelin-
quunt,
10 * Ego autem in voce laudis immola-
bo tibi: quæcunque vovi, reddam pro
salute Domino.
11 * Et dixit Dominus pisci: & evo-
muit Ionam in aridam.

CAPVT III.

Rursum missus Ionas ad Ninivitas, prædicit civitatis subversionem: illis autem ad Deum conversis, & magna pœnitentiæ signa ostendentibus, parcit Dominus civitati.

1 ET factum est verbum Domini ad
2 Ionam secundo, dicens: * Sur-
ge, & vade in Ninivem civitatem
magnam: & prædica in ea prædi-
cationem, quam ego loquor ad te.
3 * Et surrexit Ionas, & abiit in Ni-
nivem juxta verbum Domini: & Ni-
nive erat civitas magna itinere tri-
4 um dierum. * Et cœpit Ionas introi-
re in civitatem itinere diei unius:
& clamavit, & dixit: Adhuc qua-
draginta dies, & Ninive subverte-
5 tur. * Et crediderunt viri Nini-
vitæ in Deum: & prædicaverunt je-
junium, & vestiti sunt saccis à ma-
6 jore usque ad minorem. * Et perve-
nit verbum ad regem Ninive: & sur-
rexit de solio suo, & abjecit vesti-
mentum suum a se, & indutus est
7 sacco, & sedit in cinere. * Et cla-
mavit, & dixit in Ninive ex ore
regis & principum ejus, dicens: Ho-
mines, & jumenta, & boves, &
pecora non gustent quidquam: nec
pascantur, & aquam non bibant.
8 * Et operiantur saccis homines, &
jumenta, & clament ad Dominum
in fortitudine, & convertatur vir
à via sua mala, & ab iniquitate,
9 quæ est in manibus eorum. * Quis
scit si convertatur & ignoscat De-
us: & revertatur a furore iræ suæ,
10 & non peribimus? * Et vidit Deus
opera eorum, quia conversi sunt de
via sua mala: & misertus est Deus
super malitiam, quam locutus fuerat
ut faceret eis, & non fecit.

CAPVT IV.

Afflictus Ionas quia vaticinium suum adversus Niniven videbat non impleri, mortem optat: verum à Domino corripitur, qui injustam ipsius indignationem convincit, quòd putaret se rectè dolere de arefacta hedera, & tamen noluerit Dominum parcere Ninive civitati maximæ, in qua erant plus quàm 120000. eorum qui non peccaverant.

ET afflictus est Ionas afflictione 1
magna, & iratus est: * & oravit 2
ad Dominũ, & dixit: Obsecro Domine,
numquid non hoc est verbum meum,
cum adhuc essem in terra mea? pro-
pter hoc præoccupavi ut fugerem in
Tharsis. scio enim quia tu Deus cle-
mens & misericors es, patiens & mul-
tæ miserationis, & ignoscens super
malitia. * Et nunc Domine tolle quæ- 3
so animam meam à me: quia me-
lior est mihi mors quam vita. * Et 4
dixit Dominus. Putasne bene iras-
ceris tu? * Et egressus est Ionas de 5
civitate, & sedit contra Orientem
civitatis: & fecit sibimet umbracu-
lum ibi, & sedebat subter illud in
umbra, donec videret quid accideret
civitati. * Et præparavit Dominus 6
Deus hederam, & ascendit super ca-
put Ionæ, ut esset umbra super ca-
put ejus, & protegeret eum (labo-
raverat enim) & lætatus est Ionas
super hedera, lætitia magna. * Et 7
paravit Deus vermem ascensu dilucu-
li in crastinum: & percussit hederam,
& exaruit. * Et cum ortus fuisset 8
sol, præcepit Dominus vento calido
& urenti: & percussit sol super ca-
put Ionæ, & æstuabat: & petivit a-
nimæ suæ ut moreretur, & dixit:
Melius est mihi mori, quam vive-
re: * Et dixit Dominus ad Ionam: 9
Putasne bene irasceris tu super he-
dera? Et dixit: Bene irascor ego
usque ad mortem. * Et dixit Do- 10
minus: Tu doles super hederam, in
qua non laborasti, neque fecisti ut
cresceret. quæ sub una nocte nata
est, & sub una nocte periit. * Et 11
ego non parcam Ninive civitati ma-
gnæ, in qua sunt plusquam centum
viginti millia hominum, qui nesciunt
quid sit inter dexteram & sinistram
suam, & jumenta multa?

PROPHETIA
MICHÆÆ.

CAPVT I.

Quo tempore Michæas prophetaverit: cõminatur Samariæ & Ierusalem exitium & captivitatem propter idololatriam ipsorum: quos plangit propheta & ad planctum provocat.

1 VErbum Domini, quod factum est ad Michæam Morasthithen, in diebus Ioathan, Achaz, & Ezechiæ, regum Iuda: quod vidit super Samariam, & Ierusa-
2 lem. * Audite populi omnes & attendat terra, & plenitudo ejus: & sit Dominus Deus vobis in testem, Dominus
3 de templo sancto suo. * Quia ecce Dominus egredietur de loco suo: & descendet, & calcabit super excelsa ter-
4 ræ. * Et consumentur montes subtus eum: & valles scindentur sicut cera à facie ignis, & sicut aquæ, quæ decur-
5 runt in præceps. * In scelere Iacob omne istud, & in peccatis domus Israel. quod scelus Iacob? nonne Samaria? & quæ excelsa Iudæ? nonne
6 Ierusalem? * & ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea: & detraham in vallem lapides ejus, & fundamenta ejus reve-
7 labo. * Et omnia sculptilia ejus concidentur, & omnes mercedes ejus comburentur igne, & omnia idola ejus ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt, & usque ad mercedem meretricis rever-
8 tentur. * Super hoc plangam, & ululabo: vadam spoliatus, & nudus: faciam planctum velut draconum, & luctum
9 quasi struthionum. * Quia desperata est plaga ejus, quia venit usque ad Iudam, tetigit portam populi mei us-
10 que ad Ierusalem. * In Geth nolite annuntiare, lacrymis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos conspergite.
11 * Et transite vobis habitatio Pulchra, confusa ignominia: non est egressa quæ habitat in exitu: planctum Domus vicina accipiet ex vobis, quæ stetit si-
12 bimet. * Quia infirmata est in bonum, quæ habitat in amaritudinibus: quia descendit malum à Domino in
13 portam Ierusalem. * Tumultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filiæ Sion, quia in
14 te inventa sunt scelera Israel. * Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth: domus mendacii in decep-
15 tionem regibus Israel. * Adhuc heredem adducam tibi, qui habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria
16 Israel. * Decalvare, & tondere super filios deliciarum tuarũ: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.

CAPVT II.

Propheta populi sui multiplicem injustitiã, aliaq; peccata recensens, prædicit vindictam & captivitatem ipsi imminere: & ob id lugens, reliquiarum futuram congregationem denuntiat.

VÆ qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum. * Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos: & calumniabantur virum, & domum ejus; virum, & hereditatem ejus. * Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, & non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. * In die illa sumetur super vos parabola, & cantabitur canticum cum suavitate, dicentium: Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est: quomodo recedet à me, cum revertatur, qui regiones nostras dividat? * Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cœtu Domini. * Ne loquamini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet confusio. * Dicit domus Iacob: Numquid abbreviatus est spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes ejus? Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui recte graditur? * Et econtrario populus meus in adversarium consurrexit: desuper tunica pallium sustulistis: & eos, qui transibant simpliciter, convertistis in bellum. * Mulieres populi mei ejecistis de domo deliciarum suarum: à parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. * Surgite, & ite, quia non habetis hic requiem: propter immunditiã ejus corrumpetur putredine pessima. * Vtinam non essem vir habens spiritum, & mendacium potius loquerer! stillabo tibi in vinum, & in ebrietatem, & erit super quem stillatur populus iste. * Congregatione congregabo Iacob totum te: in unum conducam reliquias Israel, pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum, tumultuabuntur à multitudine hominum. * Ascendet enim pandens iter ante eos: divident, & transibunt portam, & ingredientur per eam: & transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum.

CAPUT III.

Propter peccata principum, judicum, pseudoprophetarum ac sacerdotum populi Israel, comminatur Dominus gravem ultionem, & Ierosolyma dejectionem.

1 ET dixi: Audite principes Iacob, &
duces domus Israel: Numquid non
2 vestrum est scire judicium, * qui odio
habetis bonum, & diligitis malum:
qui violenter tollitis pelles eorum de-
super eis, & carnem eorum desuper
3 ossibus eorum? * Qui comederunt car-
nem populi mei, & pellem eorum de-
super excoriaverunt: & ossa eorum
confregerunt, & conciderunt sicut in
lebête, & quasi carnem in medio ollæ.
4 * Tunc clamabunt ad Dominum, & non
exaudiet eos: & abscondet faciem suam
ab eis in tempore illo, sicut nequiter
egerunt in adinventionibus suis.
5 * Hæc dicit Dominus super prophetas,
qui seducunt populum meum: qui mor-
dent dentibus suis, & prædicant pa-
cem: & si quis non dederit in ore eo-
rum quippiam, sanctificant super eum
6 prælium. * Propterea nox vobis pro
visione erit, & tenebræ vobis pro di-
vinatione: & occumbet sol super pro-
phetas, & obtenebrabitur super eos
7 dies. * Et confundentur qui vident
visiones, & confundentur divini: & o-
perient omnes vultus suos, quia non est
8 responsum Dei. * Verumtamen ego re-
pletus sum fortitudine spiritus Domi-
ni, judicio, & virtute: ut annuntiem
Iacob scelus suum, & Israel peccatum
9 suum. * Audite hoc principes domus
Iacob, & judices domus Israel: quia
abominamini judicium, & omnia recta
10 pervertitis. * Qui ædificatis Sion in
sanguinibus, & Ierusalem in iniquita-
11 te. * Principes ejus in muneribus ju-
dicabant, & sacerdotes ejus in mer-
cede docebant, & prophetæ ejus in pe-
cunia divinabant: & super Dominum
requiescebant, dicentes: Numquid non
Dominus in medio nostrûm? non veni-
12 ent super nos mala. * Propter hoc cau-
sa vestri, Sion quasi ager arabitur, &
Ierusalem quasi acervus lapidum e-
rit, & mons templi in excelsa silva-
rum.

CAPUT IV.

Tempore gratiæ plurimæ nationes accedent ad Ecclesiam & cultum Dei, cum magna securitate: consolatur Sion quod de captivitate sit à Domino redimenda, ut se de suis inimicis ulciscatur.

1 ET erit: In novissimo dierum erit
mons domus Domini præparatus in
vertice montium, & sublimis super
2 colles: & fluent ad eum populi. * Et
properabunt gentes multæ, & dicent:
Venite, ascendamus ad montem Domi-
ni, & ad domum Dei Iacob: & docebit
nos de viis suis, & ibimus in semitis
ejus: quia de Sion egredietur lex, &
verbum Domini de Ierusalem. * Et ju- 3
dicabit inter populos multos, & corri-
piet gentes fortes usque in longin-
quum: & concident gladios suos in vo-
meres, & hastas suas in ligones: non
sumet gens adversus gentem gladium:
& non discent ultra belligerare. * Et 4
sedebit vir subtus vitem suam, &
subtus ficum suam, & non erit qui de-
terreat: quia os Domini exercituum
locutum est. * Quia omnes populi am- 5
bulabunt unusquisque in nomine Dei
sui: nos autem ambulabimus in nomi-
ne Domini Dei nostri in æternum &
ultra. * In die illa, dicit Dominus, 6
congregabo claudicantem: & eam,
quam ejeceram, colligam; & quam af-
flixeram: * Et ponam claudicantem 7
in reliquias: & eam, quæ laborave-
rat, in gentem robustam: & regnabit
Dominus super eos in monte Sion, ex
hoc nunc & usque in æternum. * Et 8
tu turris gregis nebulosa filiæ Sion
usque ad te veniet: & veniet potestas
prima, regnum filiæ Ierusalem. * Nunc 9
quare mœrore contraheris? numquid
rex non est tibi, aut consiliarius tuus
periit, quia comprehendit te dolor si-
cut parturientem? * Dole, & satage fi- 10
lia Sion quasi parturiens: quia nunc
egredieris de civitate, & habitabis in
regione, & venies usque ad Babylo-
nem: ibi liberaberis, ibi redimet te
Dominus de manu inimicorum tuorum.
* Et nunc congregatæ sunt super te 11
gentes multæ, quæ dicunt: Lapidetur:
& aspiciat in Sion oculus noster. * I- 12
psi autem non cognoverunt cogitatio-
nes Domini, & non intellexerunt con-
silium ejus; quia congregavit eos quasi
fœnum areæ. * Surge, & tritura filia 13
Sion; quia cornu tuum ponam ferreum
& ungulas tuas ponam æreas: & com-
minues populos multos, & interficies
Domino rapinas eorum, & fortitudi-
nem eorum Domino universæ terræ.

CAPUT V.

Imminens urbis Ierusalem vastatio ostenditur, & Christus in Bethlehem nasciturus: reliquiæ Israel exaltabuntur, devictis inimicis, & ablata ab ipsis idololatria.

NUnc vastaberis filia latronis: ob- 1
sidionem posuerunt super nos, in
virga percutient maxillam judicis Is-
raël. * ET TU BETHLEHEM 2
Ephrata parvulus es in millibus Iuda:
ex te mihi egredietur qui sit domina-
tor in Israel, & egressus ejus ab ini-
tio, à diebus æternitatis. * Propter 3
hoc dabit eos usque ad tempus: in
quo parturiens pariet: & reliquiæ fra-

trum

trum ejus convertentur ad filios Israel.
4 * Et stabit, & pascet in fortitudine
Domini, in sublimitate nominis Do-
mini Dei sui: & convertentur, quia
nunc magnificabitur usque ad termi-
5 nos terræ. * Et erit iste pax: cum ve-
nerit Assyrius in terram nostram, &
quando calcaverit in domibus nostris:
& suscitabimus super eum septem pa-
stores, & octo primates homines.
6 * Et pascent terram Assur in gladio,
& terram Nemrod in lanceis ejus:
& liberabit ab Assur cum venerit
in terram nostram, & cum calcaverit
7 in finibus nostris. * Et erunt reliquiæ
Iacob in medio populorum multorum
quasi ros à Domino, & quasi stillæ su-
per herbam, quæ non expectat virum,
& non præstolatur filios hominum.
8 * Et erunt reliquiæ Iacob in Gen-
tibus in medio populorum multo-
rum, quasi leo in jumentis silvarum, &
quasi catulus leonis in gregibus peco-
rum: qui cum transierit, & conculca-
verit, & ceperit, non est qui eruat.
9 * Exaltabitur manus tua super hostes
tuos, & omnes inimici tui interibunt.
10 * Et erit in die illa, dicit Dominus:
Auferam equos tuos de medio tui, &
11 disperdam quadrigas tuas. * Et per-
dam civitates terræ tuæ, & destruam
omnes munitiones tuas, & auferam
12 maleficia de manu tua, & divinationes
non erunt in te. * Et perire faciam
sculptilia tua, & statuas tuas de me-
dio tui: & non adorabis ultra opera
13 manuum tuarũ. * Et evellam lucos tuos
de medio tui, & conterã civitates tuas.
14 * Et faciam in furore & in indigna-
tione ultionem in omnibus gentibus,
quæ non audierunt.

CAPVT VI.

Disceptat Dominus cum ingratis, recensens collata illis beneficia, indicans etiam quid sit bonum, & quid Dominus à populo suo requirat: sed propter injustitiam aliaque scelera filiorum Israel comminatur eis Dominus varias afflictiones.

1 AVdite quæ Dominus loquitur:
Surge, contende judicio adver-
sum montes, & audiant colles vo-
2 cem tuam. * Audiant montes judi-
cium Domini, & fortia fundamenta
terræ: quia judicium Domini cum
populo suo, & cum Israel dijudicabi-
3 tur. * Popule meus quid feci tibi, aut
quid molestus fui tibi? responde mi-
4 hi. * Quia eduxi te de terra Ægypti,
& de domo servientium liberavi te:
& misi ante faciem tuam Moysen, &
5 Aaron, & Mariam? * Popule meus
memento quæso quid cogitaverit Ba-
lach rex Moab, & quid responderit
ei Balaam filius Beor, de Setim us-
que ad Galgalam, ut cognosceres
6 justitias Domini. * Quid dignum
offeram Domino? curvabo genu Deo
excelso? numquid offeram ei holo-
cautomata, & vitulos anniculos?
* Numquid placari potest Dominus
in millibus arietum, aut in multis mil-
libus hircorum pinguium? numquid
dabo primogenitum meum pro scelere
meo, fructum ventris mei pro pecca-
to animæ meæ? * Indicabo tibi ô ho-
mo quid sit bonum, & quid Domi-
nus requirat à te: Vtique facere ju-
dicium, & diligere misericordiam,
& sollicitum ambulare cum Deo tuo.
* Vox Domini ad civitatem clamat, &
salus erit timentibus nomen tuum:
Audite tribus, & quis approbabit il-
lud? * Adhuc ignis in domo impii
thesauri iniquitatis, & mensura mi-
nor iræ plena. * Numquid justifi-
cabo stateram impiam, & saccelli
pondera dolosa? * in quibus divites
ejus repleti sunt iniquitate, & habi-
tantes in ea loquebantur mendacium,
& lingua eorum fraudulenta in ore
eorum. * Et ego ergo cœpi percutere
te perditione super peccatis tuis. * Tu
comedes, & non saturaberis: & hu-
miliatio tua in medio tui: & apprehen-
des, & non salvabis: & quos salva-
veris, in gladium dabo. * Tu semi-
nabis, & non metes: tu calcabis o-
livam, & non ungêris oleo; & mu-
stum, & non bibes vinum. * Et cu-
stodisti præcepta Amri, & omne opus
domus Achab, & ambulasti in volun-
tatibus eorum, ut darem te in per-
ditionem, & habitantes in ea in si-
bilum: & opprobrium populi mei por-
tabitis.

CAPVT VII.

Luget Propheta tam paucos esse reliquos qui non sint iniqui: in nullo homine ostendit esse confidendum, sed in solo Deo salvatore: qui miserebitur Sion, & pudefactis inimicis, eam ad se reducet, complens factas ad patres promissiones.

VÆ mihi, quia factus sum sicut
qui colligit in autumno race-
mos vindemiæ: non est botrus ad
comedendum, præcoquas ficus desi-
deravit anima mea. * Periit sanctus
de terra, & rectus in hominibus non
est: omnes in sanguine insidiantur,
vir fratrem suum ad mortem venatur.
* Malum manuum suarum dicunt bo-
num: princeps postulat, & judex in
reddendo est: & magnus locutus est
desiderium animæ suæ, & contur-
baverunt eam. * Qui optimus in eis
est, quasi paliurus: & qui rectus, quasi
spina de sepe. Dies speculationis
tuæ, visitatio tua venit: nunc erit
vastitas eorum. * Nolite credere a-
mico: & nolite confidere in duce:
ab ea, quæ dormit in sinu tuo, cu-
stodi claustra oris tui. * Quia filius
contumeliam facit patri, & filia con-
surgit adversus matrem suam, nu-
rus adversus socrum suam: & inimi-

i hominis domestici ejus. * Ego au-
tem ad Dominum aspiciam, expecta-
bo Deum salvatorem meum: audiet me
Deus meus. * Ne læteris inimica mea
super me, quia cecidi: consurgam, cum
sedero in tenebris, Dominus lux mea
est. * Iram Domini portabo, quoniam
peccavi ei, donec causam meam judi-
cet, & faciat judicium meum: educet
me in lucem, videbo justitiam ejus.
* Et aspiciet inimica mea, & operie-
tur confusione, quæ dicit ad me: ubi
est Dominus Deus tuus? Oculi mei vi-
debunt in eam: nunc erit in conculca-
tionem ut lutum platearum. * Dies, ut
ædificentur maceriæ tuæ: in die illa
longe fiet lex. * In die illa & usque
ad te veniet de Assur, & usque ad ci-
vitates munitas: & à civitatibus mu-
nitis usque ad flumen, & ad mare de
mari, & ad montem de monte. * Et
terra erit in desolationem propter ha-
bitatores suos, & propter fructum co-
gitationum eorum. * Pasce populum
tuum in virga tua, gregem heredita-
tis tuæ, habitantes solos in saltu, in
medio Carmeli: pascentur Basan &
Galaad juxta dies antiquos. * Secun-
dum dies egressionis tuæ de terra Æ-
gypti ostendam ei mirabilia. * Vide-
bunt gentes, & confundentur super o-
mni fortitudine sua: ponent manum
super os, aures eorum surdæ erunt.
* Lingent pulverem sicut serpentes, ve-
lut reptilia terræ perturbabuntur in
ædibus suis: Dominum Deum nostrum
formidabunt, & timebunt te. * Quis
Deus similis tui, qui aufers iniquita-
tem, & transis peccatum reliquiarum
hereditatis tuæ? non immittet ultra
furorem suum, quoniam volens mise-
ricordiam est. * Revertetur, & mise-
rebitur nostri: deponet iniquitates
nostras, & projiciet in profundum
maris omnia peccata nostra. * Dabis
veritatem Iacob, misericordiam Abra-
ham: quæ jurasti patribus nostris à
diebus antiquis.

PROPHETIA NAHUM.

CAPUT I.

Zelus Dei adversus hostes suos, qui patiens est & fortitudine magnus, cujus ira nemo potest resistere, & in se sperantium est liberator, suique populi hostes est consumpturus.

ONus Ninive: Liber visionis Na-
hum Elcesæi. * Deus æmula-
tor, & ulciscens Dominus: ul-
ciscens Dominus, & habens
furorem: ulciscens Dominus
in hostes suos, & irascens ipse inimicis
suis. * Dominus patiens, & magnus 3
fortitudine, & mundans non faciet
innocentem. Dominus in tempestate,
& turbine viæ ejus, & nebulæ pulvis
pedum ejus. * Increpans mare, & ex- 4
siccans illud: & omnia flumina ad de-
sertum deducens. Infirmatus est Ba-
san, & Carmelus: & flos Libani elan-
guit. * Montes commoti sunt ab eo, & 5
colles desolati sunt: & contremuit ter-
ra à facie ejus, & orbis, & omnes ha-
bitantes in eo. * Ante faciem indigna- 6
tionis ejus quis stabit? & quis resistet
in ira furoris ejus? indignatio ejus ef-
fusa est ut ignis: & petræ dissolutæ
sunt ab eo. * Bonus Dominus, & con- 7
fortans in die tribulationis: & sciens
sperantes in se. * & in diluvio præte- 8
reunte, consummationem faciet loci
ejus: & inimicos ejus persequentur
tenebræ. * Quid cogitatis contra Do- 9
minum? consummationem ipse faciet:
non consurget duplex tribulatio. *Quia 10
sicut spinæ se invicem complectuntur,
sic convivium eorum pariter potantium:
consumetur quasi stipula ariditate ple-
na. * Ex te exibit cogitans contra Do- 11
minum malitiam: mente pertractans
prævaricationem. * Hæc dicit Domi- 12
nus: Si perfecti fuerint, & ita plures;
sic quoque attondentur, & pertransibit:
afflixi te, & non affligam te ultra.
*Et nunc conteram virgam ejus de dor- 13
so tuo, & vincula tua dirumpam.
* Et præcipiet super te Dominus, non 14
seminabitur ex nomine tuo amplius:
de domo Dei tui interficiam sculptile,
& conflatile, ponam sepulchrum tuum,
quia inhonoratus es. * Ecce super 15
montes pedes euangelizantis, & an-
nuntiantis pacem: celebra Iuda festi-
vitates tuas, & redde vota tua: quia
non adjiciet ultra ut pertranseat in te
Belial: universus interiit.

CAPUT II.

Obsidio Ninive ejusque à Chaldæis depopulatio, quia superbè egit contra populum Domini.

AScendit qui dispergat corā te, qui 1
custodiat obsidionem: contempla-
re viam, conforta lumbos, robora vir-
tutem valde. * Quia reddidit Dominus 2
superbiam Iacob, sicut superbiam Is-
rael; quia vastatores dissipaverunt eos,
& propagines eorū corruperunt. *Cly- 3
peus fortium ejus ignitus, viri exerci-
tus in coccineis: igneæ habenæ currus
in die præparationis ejus, & agita-
tores consopiti sunt. * In itineribus 4
conturbati sunt: quadrigæ collisæ
sunt in plateis: aspectus eorum quasi
lampades, quasi fulgura discurrentia.
* Recordabitur fortium suorum, ruent 5
in itineribus suis: velociter ascendent
muros ejus, & præparabitur umbracu-
lum. * Portæ fluviorum apertæ sunt 6

& tem-

7 & templum ad solum dirutum.*Et mi-
les captivus abductus est : & ancillæ
ejus minabantur gementes ut columbę,
8 murmurantes in cordibus suis. * Et
Ninive quasi piscina aquarum aquæ
ejus: ipsi vero fugerunt: state, state, &
9 non est qui revertatur. * Diripite ar-
gentum, diripite aurum : & non est fi-
nis divitiarum ex omnibus vasis deside-
10 rabilibus. * Dissipata est, & scissa, &
dilacerata : & cor tabescens, & dissolu-
tio geniculorum, & defectio in cunctis
renibus: & facies omnium eorum sicut
11 nigredo ollæ. * Vbi est habitaculum
leonum, & pascua catulorum leonum,
ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc,
catulus leonis, & non est qui exter-
12 reat ? * Leo cepit sufficienter catulis
suis, & necavit leænis suis: & implevit
præda speluncas suas, & cubile suum
13 rapina. * Ecce ego ad te, dicit Domi-
nus exercituum, & succendam usque
ad fumum quadrigas tuas, & leuncu-
los tuos comedet gladius : & extermi-
nabo de terra prædam tuam, & non au-
dietur ultra vox nuntiorum tuorum.

CAPVT III.

Ninive urbi sanguinum sub nomine adulteræ vastanda prædicatur : quod exemplo Alexandriæ à Babyloniis devastata confirmatur : nec erit qui Ninive condoleat, aut eam consoletur super ipsius devastatione.

1 VÆ civitas sanguinum, universa
mendacii dilaceratione plena: non
2 recedet à te rapina. * Vox flagelli, &
vox impetus rotæ, & equi frementis, &
quadrigæ ferventis, & equitis ascen-
3 dentis : * & micantis gladii, & fulgu-
rantis hastæ, & multitudinis interfe-
ctæ, & gravis ruinæ: nec est finis cada-
verum, & corruent in corporibus suis.
4 *Propter multitudinem fornicationum
meretricis speciosæ, & gratæ, & ha-
bentis maleficia, quæ vendidit gentes
in fornicationibus suis, & familias in
5 maleficiis suis. * Ecce ego ad te, dicit
Dominus exercituum, & revelabo pu-
denda tua in facie tua, & ostendam
Gentibus nuditatem tuam, & regnis
6 ignominiam tuam. * Et projiciam su-
per te abominationes, & contumeliis te
afficiam, & ponam te in exemplum.
7 *Et erit: omnis, qui viderit te, resiliet
à te, & dicet : Vastata est Ninive : quis
commovebit super te caput ? unde
8 quæram consolatorem tibi. *Numquid
melior es Alexandria populorum, quæ
habitat in fluminibus? aquæ in circui-
tu ejus : cujus divitiæ, mare : aquæ,
9 muri ejus. * Æthiopia fortitudo ejus,
& Ægyptus, & non est finis. Africa &
10 Libyes fuerunt in auxilio tuo. * Sed
& ipsa in transmigrationem ducta est
in captivitatem : parvuli ejus elisi sunt
in capite omnium viarum, & super
inclytos ejus miserunt sortem, & omnes optimates ejus confixi sunt in compedibus. * Et tu ergo inebriaberis, & eris despecta : & tu quæres auxilium ab inimico. * Omnes munitiones tuæ sicut ficus cum grossis suis : si concussæ fuerint, cadent in os comedentis. *Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adapertione pandentur portæ terræ tuæ, devorabit ignis vectes tuos. * Aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas : intra in lutum, & calca, subigens tene laterem. * Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus : congregare ut bruchus : multiplicare ut locusta. * Plures fecisti negotiationes tuas quam stellæ sint cæli: bruchus expansus est, & avolavit. * Custodes tui quasi locustæ: & parvuli tui quasi locustæ locustarum, quæ consident in sepibus in die frigoris: sol ortus est, & avolaverunt, & non est cognitus locus earum ubi fuerint. * Dormitaverunt pastores tui, rex Assur : sepelientur principes tui : latitavit populus tuus in montibus, & non est qui congreget. * Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua : omnes qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum super te : quia super quem non transiit malitia tua semper ?

PROPHETIA
HABACVC.

CAPVT I.

Miratur Propheta impium prosperari, & prævalere adversus justum : nam adversus Iudæos suscitat Dominus Chaldæos, qui victoriam non Domino, sed idolo suo tribuunt.

ONus, quod vidit Habacuc propheta. * Vsquequo Domine clamabo, & non exaudies ? vociferabor ad te vim patiens, & non salvabis ? * Quare ostendisti mihi iniquitatem & laborem, videre prædam & injustitiam contra me ? & factum est judicium, & contradictio potentior. * Propter hoc lacerata est lex, & non pervenit usque ad finem judicium: quia impius prævalet adversus justum, propterea egreditur judicium perversum. * Aspicite in gentibus, & videte : admiramini, & obstupescite : quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum narrabitur. * Quia ecce ego suscitabo Chaldæos, gentem amaram & velocem, ambulantem super latitudinem terræ, ut possideat tabernacula non sua. * Horribilis, & terribilis est: ex semetipsa judicium, &

onus ejus egredietur. * Leviores par-
dis equi ejus, & velociores lupis ve-
spertinis; & diffundentur equites ejus:
equites namque ejus de longe venient,
volabunt quasi aquila festinans ad co-
medendum. * Omnes ad prædam ve-
nient, facies eorum ventus urens: &
congregabit quasi arenam, captivita-
tem. * Et ipse de regibus triumpha-
bit, & tyranni ridiculi ejus erunt: ipse
super omnem munitionem ridebit, &
comportabit aggerem, & capiet eam.
*Tunc mutabitur spiritus, & pertransi-
bit, & corruet: hæc est fortitudo ejus
dei sui. * Numquid non tu à princi-
pio Domine Deus meus, sancte meus,
& non moriemur? Domine in judi-
cium posuisti eum: & fortem, ut cor-
riperes, fundasti eum. * Mundi sunt
oculi tui, ne videas malum; & respi-
cere ad iniquitatem non poteris. quare
respicis super iniqua agentes, & taces
devorante impio justiorem se? * Et
facies homines quasi pisces maris, &
quasi reptile non habens principem.
*Totum in hamo sublevabit, traxit il-
lud in sagena sua, & congregavit in
rete suum. Super hoc lætabitur & ex-
ultabit. * propterea immolabit sagenę
suæ, & sacrificabit reti suo: quia in
ipsis incrassata est pars ejus, & cibus
ejus electus. * Propter hoc ergo ex-
pandit sagenam suam, & semper inter-
ficere Gentes non parcet.

CAPUT II.

Prophetæ à Domino responsum expectanti præcipitur, ut scribat visionem, ac longanimiter ipsius eventum expectet: destructio Babylonis propter multa ipsorum scelera describitur, & quod idola eis non proderunt.

SUper custodiam meam stabo, & fi-
gam gradum super munitionem: &
contemplabor, ut videam quid dica-
tur mihi, & quid respondeam ad ar-
guentem me. * Et respondit mihi Do-
minus, & dixit: Scribe visum, & ex-
plana eum super tabulas, ut percurrat
qui legerit eum. * Quia adhuc visus
procul, & apparebit in finem, & non
mentietur. si moram fecerit, exspecta
illum: quia veniens veniet, & non
tardabit. * Ecce qui incredulus est,
non erit recta anima ejus in semetipso:
justus autem in fide sua vivet. * Et
quomodo vinum potantem decipit: sic
erit vir superbus, & non decorabitur:
qui dilatavit quasi infernus animam
suam: & ipse quasi mors, & non adim-
pletur: & congregabit ad se omnes
gentes, & coacervabit ad se omnes
populos. * Numquid non omnes isti
super eum parabolam sument, & loque-
lam ænigmatum ejus: & dicetur: Væ
ei, qui multiplicat non sua? usquequo
& aggravat contra se densum lutum?
* Numquid non repente consurgent
qui mordeant te: & suscitabuntur
lacerantes te, & eris in rapinam eis?
* Quia tu spoliasti gentes multas, spo- 8
liabunt te omnes qui reliqui fuerint
de populis, propter sanguinem homi-
nis, & iniquitatem terræ civitatis, &
omnium habitantium in ea. * Væ qui 9
congregat avaritiam malam domui
suæ, ut sit in excelso nidus ejus, & li-
berari se putat de manu mali. * Cogi-
tasti confusionem domui tuæ, concidi- 10
sti populos multos, & peccavit anima
tua. * Quia lapis de pariete clamabit: 11
& lignum, quod inter juncturas ædifi-
ciorum est, respondebit. * Væ qui 12
ædificat civitatem in sanguinibus, &
præparat urbem in iniquitate. * Num-
quid non hæc sunt à Domino exerci- 13
tuum? Laborabunt enim populi in
multo igne, & gentes in vacuum, &
deficient. * Quia replebitur terra, ut 14
cognoscant gloriam Domini, quasi aquę
operientes mare. * Væ qui potum dat 15
amico suo mittens fel suum, & ine-
brians ut aspiciat nuditatem ejus.
* Repletus es ignominia pro gloria: 16
bibe tu quoque, & consopire: circum-
dabit te calix dexteræ Domini, & vo-
mitus ignominiæ super gloriam tuam.
* Quia iniquitas Libani operiet te, & 17
vastitas animalium deterrebit eos de
sanguinibus hominum, & iniquitate
terræ, & civitatis, & omnium habi-
tantium in ea. * Quid prodest sculptile; 18
le; quia sculpsit illud fictor suus, con-
flatile, & imaginem falsam? quia spe-
ravit in figmento fictor ejus, ut faceret
simulachra muta. *Væ qui dicit ligno: 19
Expergiscere; Surge, lapidi tacenti:
numquid ipse docere poterit? Ecce iste
coopertus est auro & argento: & omnis
spiritus non est in visceribus ejus.
*Dominus autem in templo sancto suo: 20
sileat à facie ejus omnis terra.

ORATIO HABACUC 1

PROPHETÆ

PRO IGNORANTIIS.

CAPUT III.

DOmine audivi auditionem tuam, 2
& timui.
Domine opus tuum, in medio anno-
rum vivifica illud.
In medio annorum notum facies:
cum iratus fueris, misericordiæ recor-
daberis.
* Deus ab Austro veniet, & sanctus 3
de monte Pharan:
Operuit cælos gloria ejus: & laudis
ejus plena est terra.
* Splendor ejus ut lux erit: cornua 4
in manibus ejus:

Ibi abſcondita eſt fortitudo ejus:
5 * ante faciem ejus ibit mors.
Et egredietur diabolus ante pedes ejus.
6 * Stetit, & menſus eſt terram.
Aſpexit & diſſolvit Gentes; & contriti ſunt montes ſæculi.
Incurvati ſunt colles mundi, ab itineribus æternitatis ejus.
7 * Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian.
8 * Numquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus? vel in mari indignatio tua?
Qui aſcendes ſuper equos tuos: & quadrigæ tuæ ſalvatio.
9 * Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum, juramenta tribubus quæ locutus es.
10 Fluvios ſcindes terræ: * viderunt te & doluerunt montes: gurges aquarum tranſiit.
Dedit abyſſus vocem ſuam: altitudo manus ſuas levavit.
11 * Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo, in luce ſagittarum tuarum, ibunt in ſplendore fulgurantis haſtæ tuæ.
12 * In fremitu conculcabis terram: in furore obſtupeſacies Gentes.
13 * Egreſſus es in ſalutem populi tui, in ſalutem cum Chriſto tuo.
Percuſſiſti caput de domo impii: denudaſti fundamentum ejus uſque ad collum.
14 * Maledixiſti ſceptris ejus, capiti bellatorum ejus, venientibus ut turbo ad diſpergendum me.
Exultatio eorum, ſicut ejus qui devorat pauperem in abſcondito.
15 * Viam feciſti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.
16 * Audivi, & conturbatus eſt venter meus: à voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat.
Vt requieſcam in die tribulationis: ut aſcendam ad populum accinctum noſtrum.
17 * Ficus enim non florebit: & non erit germen in vineis.
Mentietur opus olivæ: & arva non afferent cibum.
Abſcindetur de ovili pecus: & non erit armentum in præſepibus.
18 * Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo Ieſu meo.
19 * Deus Dominus fortitudo mea: & ponet pedes meos quaſi cervorum.
Et ſuper excelſa mea deducet me victor in Pſalmis canentem.

PROPHETIA SOPHONIÆ.

CAPVT I.

Quo tempore Sophonias prophetaverit: qui primum peccatoribus universis, deinde Iudæis comminatur, ob idololatriam & Dei contemptum, divinam ultionem: Ieruſalem quoque lucernis ſcrutanda dicitur, & quàm erit amara dies ultionis Domini.

VErbum Domini quod factum eſt ad Sophoniam filium Chuſi, filii Godoliæ, filii Amariæ, filii Ezeciæ, in diebus Ioſiæ filii Amon regis Iudæ. * Congregans congregabo omnia à facie terræ, dicit Dominus: * congregans hominem & pecus, congregans volatilia cæli & piſces maris: & ruinæ impiorum erunt: & diſperdam homines à facie terræ, dicit Dominus. * Et extendam manum meam ſuper Iudam, & ſuper omnes habitantes Ieruſalem: & diſperdam de loco hoc reliquias Baal, & nomina æditùorum cum ſacerdotibus; * & eos qui adorant ſuper tecta militiam cæli, & adorant & jurant in Domino, & jurant in Melchom. * Et qui avertuntur de poſt tergum Domini, & qui non quæſierunt Dominum, nec inveſtigaverunt eum. * Silete à facie Domini Dei: quia juxta eſt dies Domini, quia præparavit Dominus hoſtiam, ſanctificavit vocatos ſuos. * Et erit: in die hoſtiæ Domini viſitabo ſuper principes, & ſuper filios regis, & ſuper omnes, qui induti ſunt veſte peregrina: * & viſitabo ſuper omnem, qui arroganter ingreditur ſuper limen in die illa: qui complent domum Domini Dei ſui iniquitate & dolo. * Et erit in die illa, dicit Dominus, vox clamoris à porta piſcium, & ululatus à Secunda, & contritio magna à collibus. * Vlulate habitatores Pilæ: conticuit omnis populus Chanaan, diſperierunt omnes involuti argento. * Et erit in tempore illo: ſcrutabor Ieruſalem in lucernis, & viſitabo ſuper viros defixos in fecibus ſuis: qui dicunt in cordibus ſuis: Non faciet bene Dominus, & non faciet male. * Et erit fortitudo eorum in direptionem, & domus eorum in deſertum: & ædificabunt domos, & non habitabunt: & plantabunt vineas, & non bibent vinum earum. * Iuxta eſt dies Domini magnus, juxta eſt & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis. * Dies iræ dies illa, dies tribulationis, & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies tene-

brarum & caliginis , dies nebulæ &
6 turbinis , * dies tubæ & clangoris su-
per civitates munitas, & super angulos
7 excelsos. * Et tribulabo homines , &
ambulabunt ut cæci, quia Domino pec-
caverunt : & effundetur sanguis eorum
sicut humus , & corpora eorum sicut
8 stercora. * Sed & argentum eorum, &
aurum eorum non poterit liberare eos
in die iræ Domini : in igne zeli ejus
devorabitur omnis terra , quia con-
summationem cum festinatione faciet
cunctis habitantibus terram.

CAPUT II.

Hortatur Propheta populum ut ad Deum convertatur , priusquam ira Domini ei superveniat , omnesque mansueti terræ ut Dominum quærant : denuntians destructionem imminere Philisthæis , Moabitis , Ammonitis, Æthiopibus & Assyriis.

1 COnvenite, congregamini gens non
2 amabilis : *Priusquam pariat jus-
sio quasi pulverem transeuntem diem,
antequam veniat super vos ira furoris
Domini , antequam veniat super vos
3 dies indignationis Domini. * Quærite
Dominum omnes mansueti terræ , qui
judicium ejus estis operati: quærite ju-
stum, quærite mansuetum : si quomodo
abscondamini in die furoris Domini.
4 *Quia Gaza destructa erit , & Ascalon
in desertum , Azotum in meridie eji-
5 cient , & Accaron eradicabitur. * Væ
qui habitatis funiculum maris , gens
perditorum: verbum Domini super vos
Chanaan terra Philistinorum , & di-
sperdam te , ita ut non sit inhabitator.
6 * Et erit funiculus maris requies pasto-
7 rum, & caulæ pecorum : *& erit funi-
culus ejus qui remanserit de domo Iu-
da: ibi pascentur , in domibus Ascalo-
nis ad vesperam requiescent: quia visi-
tabit eos Dominus Deus eorum , &
8 avertet captivitatem eorum. * Audivi
opprobrium Moab, & blasphemias filio-
rum Ammon : quæ exprobraverunt po-
pulo meo , & magnificati sunt super
9 terminos eorum. *Propterea vivo ego,
dicit Dominus exercituum Deus Israel,
quia Moab ut Sodoma erit, & filii Am-
mon quasi Gomorrha, siccitas spinarum,
& acervi salis , & desertum usque in
æternum : reliquiæ populi mei diri-
pient eos , & residui gentis meæ possi-
10 debunt illos. * Hoc eis eveniet pro su-
perbia sua : quia blasphemaverunt , &
magnificati sunt super populum Domi-
ni exercituum. * Horribilis Dominus
super eos , & attenuabit omnes deos
terræ : & adorabunt eum viri de loco
suo, omnes insulæ Gentium. * Sed &
vos Æthiopes interfecti gladio meo
eritis. * Et extendet manum suam
super Aquilonem , & perdet Assur: &
ponet speciosam in solitudinem , & in
invium , & quasi desertum. * Et ac- 14
cubabunt in medio ejus greges, omnes
bestiæ Gentium : & onocrotalus &
ericius in liminibus ejus morabuntur:
vox cantantis in fenestra , corvus in
superliminari , quoniam attenuabo ro-
bur ejus. *Hæc est civitas gloriosa ha- 15
bitans in confidentia : quæ dicebat
in corde suo : Ego sum , & extra me
non est alia amplius : quomodo facta
est in desertum cubile bestiæ ? omnis
qui transit per eam, sibilabit, & move-
bit manum suam.

CAPUT III.

Arguit Ierusalem , & præcipuè rectores ejus , quibus minatur celerem Dei vindictam , quòd neque beneficiis neque flagellis sint ad ipsum conversi : de felicitate novæ legis , ac multiplicatione credentium : pœnaque iniquorum prædicitur.

VÆ provocatrix, & redempta civi- 1
tas , columba. * Non audivit vo- 2
cem , & non suscepit disciplinam : in
Domino non est confisa, ad Deum suum
non appropinquavit. * Principes ejus 3
in medio ejus quasi leones rugientes:
judices ejus lupi vespere , non re-
linquebant in mane. * Prophetæ ejus 4
vesani , viri infideles : sacerdotes ejus
polluerunt sanctum , injuste egerunt
contra legem. * Dominus justus in me- 5
dio ejus non faciet iniquitatem : mane
mane judicium suum dabit in lucem,
& non abscondetur : nescivit autem
iniquus confusionem. * Disperdidi 6
Gentes, & dissipati sunt anguli earum:
desertas feci vias eorum , dum non est
qui transeat : desolatæ sunt civitates
eorum , non remanente viro , neque
ullo habitatore. * Dixi : Attamen ti- 7
mebis me , suscipies disciplinam : &
non peribit habitaculum ejus , propter
omnia in quibus visitavi eam : Verum-
tamen diluculo surgentes corruperunt
omnes cogitationes suas. * Quapropter 8
expecta me , dicit Dominus, in die re-
surrectionis meæ in futurum , quia ju-
dicium meum ut congregem Gentes,
& colligam regna : & effundam super
eos indignationem meam, omnem iram
furoris mei : in igne enim zeli mei de-
vorabitur omnis terra. * Quia tunc 9
reddam populis labium electum, ut in-
vocent omnes in nomine Domini , &
serviant ei humero uno. * Vltra flu- 10
mina Æthiopiæ , inde supplices mei,
filii dispersorum meorum deferent mu-
nus mihi. * In die illa non confunde- 11
ris super cunctis adinventionibus tuis,
quibus prævaricata es in me : quia
tunc auferam de medio tui magnilo-
quos superbiæ tuæ , & non adjicies
exaltari amplius in monte sancto meo.
* Et derelinquam in medio tui popu- 12
lum pauperem & egenum : & spera-

bunt

13 bunt in nomine Domini. * Reliquiæ
Israel non facient iniquitatem, nec
loquentur mendacium, & non invenie-
tur in ore eorum lingua dolosa: quo-
niam ipsi pascentur, & accubabunt, &
14 non erit qui exterreat. * Lauda filia
Sion: jubila Israel: lætare, & exulta
15 in omni corde filia Ierusalem. * Ab-
stulit Dominus judicium tuum, avertit
inimicos tuos: rex Israel Dominus in
medio tui, non timebis malum ultra.
16 * In die illa dicetur Ierusalem: Noli
timere: Sion, non dissolvantur manus
17 tuæ. * Dominus Deus tuus in medio
tui fortis, ipse salvabit: gaudebit su-
per te in lætitia, silebit in dilectione
18 sua, exultabit super te in laude. * Nu-
gas, qui à lege recesserant, congregabo,
quia ex te erant: ut non ultra habeas
19 super eis opprobrium. * Ecce ego in-
terficiam omnes, qui afflixerunt te in
tempore illo: & salvabo claudicantem,
& eam, quæ ejecta fuerat, congregabo:
& ponam eos in laudem, & in nomen,
20 in omni terra confusionis eorum: * in
tempore illo, quo adducam vos; & in
tempore quo congregabo vos; dabo
enim vos in nomen, & in laudem om-
nibus populis terræ, cum convertero
captivitatem vestram coram oculis ve-
stris, dicit Dominus.

PROPHETIA AGGÆI.

CAPUT I.

Quo tempore prophetaverit Aggæus: qui increpat Iudæos, quod neglecta domo Dei propria ædificia curarent: ob quam causam dicit illis immissam à Deo sterilitatem: eoque tempore dux Zorobabel & Iesus sacerdos magnus unà cum populo excitati, incipiunt ædificare domum Dei.

1 IN anno secundo Darii regis, in men-
se sexto, in die una mensis, factum
est verbum Domini in manu Aggæi
prophetæ, ad Zorobabel filium Sa-
lathiel, ducem Iuda, & ad Iesum, filium
Iosedec, sacerdotem magnum, dicens:
2 * Hæc ait Dominus exercituum, dicens:
Populus iste dicit: Nondum venit tem-
pus domus Domini ædificandæ. * Et
3 factum est verbum Domini in manu
4 Aggæi prophetæ, dicens: * Numquid
tempus vobis est ut habitetis in domi-
bus laqueatis, & domus ista deserta?
5 * Et nunc hæc dicit Dominus exerci-
tuum: Ponite corda vestra super vias
6 vestras. * Seminastis multum, & intu-
listis parum: comedistis, & non estis
satiati: bibistis, & non estis inebriati:
operuistis vos, & non estis calefacti:
& qui mercedes congregavit, misit
eas in sacculum pertusum. * Hæc di-
cit Dominus exercituum: Ponite cor-
da vestra super vias vestras: * ascendite
in montem, portate ligna, & ædifi-
cate domum: & acceptabilis mihi
erit, & glorificabor, dicit Dominus.
* Respexistis ad amplius, & ecce fa-
ctum est minus: & intulistis in do-
mum, & exsufflavi illud: quam ob
causam, dicit Dominus exercituum?
quia domus mea deserta est, & vos fe-
stinatis unusquisque in domum suam.
* Propter hoc super vos prohibiti sunt
cæli ne darent rorem, & terra prohi-
bita est ne daret germen suum: * & vo-
cavi siccitatem super terram, & super
montes, & super triticum, & super vi-
num, & super oleum, & quæcumque
profert humus, & super homines, &
super jumenta, & super omnem labo-
rem manuum. * & audivit Zorobabel
filius Salathiel, & Iesus filius Iosedec
sacerdos magnus, & omnes reliquiæ
populi, vocem Domini Dei sui, & ver-
ba Aggæi prophetæ, sicut misit eum
Dominus Deus eorum ad eos: & ti-
muit populus à facie Domini. * Et di- 1
xit Aggæus nuntius Domini de nun-
tiis Domini, populo dicens: Ego vo-
biscum sum, dicit Dominus. * Et su- 1
scitavit Dominus spiritum Zorobabel
filii Salathiel, ducis Iudæ, & spiritum
Iesu filii Iosedec sacerdotis magni, &
spiritum reliquorum de omni populo:
& ingressi sunt, & faciebant opus in
domo Domini exercituum Dei sui.

CAPUT II.

Etsi templum reædificatum nihil videatur priori collatum; posteà tamen veniente Messia, replebitur gloria majori, quam fuerit prioris templi: & sicut Iudæi ob neglectam templi reædificationem facti fuerant immundi coram Deo, ipsorumque sacrificia & sterilitas adducta: ita post inceptam reædificationem omnia ipsis facta sunt prospera.

IN die vigesima & quarta mensis, 1
in sexto mense, in anno secun-
do Darii regis. * In septimo mense, 2
vigesima & prima mensis, factum est
verbum Domini in manu Aggæi pro-
phetæ, dicens: * Loquere ad Zo-
robabel filium Salathiel ducem Iudæ,
& ad Iesum filium Iosedec sacerdo-
tem magnum, & ad reliquos popu-
li, dicens: * Quis in vobis est dere-
lictus, qui vidit domum istam in glo-
ria sua prima? & quid vos videtis
hanc nunc? numquid non ita est,
quasi non sit in oculis vestris? * Et
nunc confortare Zorobabel, dicit Do-
minus: & confortare Iesu fili Iosedec
sacerdos magne, & confortare omnis
populus terræ, dicit Dominus exerci-
tuum: & facite (quoniam ego vobis-

cum sum, dicit Dominus exercituum)
6 *verbum quod pepigi vobiscum cum
egrederemini de Terra Ægypti: &
spiritus meus erit in medio vestrûm,
nolite timere. *Quia hæc dicit Domi-
nus exercituum: Adhuc unum modi-
cum est, & ego commovebo cælum, &
7 terram, & mare, & aridam. *Et move-
bo omnes Gentes: ET VENIET DESI-
DERATUS cunctis Gentibus: & im-
plebo domum istam gloria, dicit Do-
9 minus exercituum. *Meum est argen-
tum, & meum est aurum, dicit Domi-
10 nus exercituum. *Magna erit gloria
domus istius novissimæ plus quam pri-
mæ, dicit Dominus exercituum: & in
loco isto dabo pacem, dicit Dominus
11 exercituum. *In vigesima & quarta
noni mensis, in anno secundo Darii re-
gis, factum est verbum Domini ad Ag-
12 gæum prophetam, dicens: *Hæc dicit
Dominus exercituum: Interroga sacer-
13 dotes legem, dicens: *Si tulerit homo
carnem sanctificatam in ora vestimenti
sui, & tetigerit de summitate ejus pa-
nem, aut pulmentum, aut vinum, aut
oleum, aut omnem cibum: numquid
sanctificabitur? Respondentes autem
14 sacerdotes, dixerunt: Non. *Et dixit
Aggæus: Si tetigerit pollutus in anima
ex omnibus his, numquid contamina-
bitur? Et responderunt sacerdotes, &
15 dixerunt: Contaminabitur. *Et re-
spondit Aggæus, & dixit: Sic populus
iste, & sic gens ista ante faciem meam,
dicit Dominus, & sic omne opus ma-
nuum eorum: & omnia quæ obtulerunt
16 ibi, contaminata erunt. *Et nunc po-
nite corda vestra à die hac & supra,
antequam poneretur lapis super lapi-
17 dem in templo Domini. *Cum accede-
retis ad acervum viginti modiorum, &
fierent decem: & intraretis ad torcu-
lar, ut exprimeretis quinquaginta la-
18 genas, & fiebant viginti. *Percussi vos
vento urente, & aurugine, & grandi-
ne omnia opera manuum vestrarum: &
non fuit in vobis, qui reverteretur ad
19 me, dicit Dominus. *Ponite corda
vestra ex die ista, & in futurum, à die
vigesima & quarta noni mensis: à die,
qua fundamenta jacta sunt templi Do-
20 mini, ponite super cor vestrum. *Num-
quid jam semen in germine est: & ad-
huc vinea, & ficus, & malogranatum,
& lignum olivæ non floruit? ex die ista
21 benedicam. *Et factum est verbum
Domini secundo ad Aggæum in vigesi-
22 ma & quarta mensis, dicens: *Loquere
ad Zorobabel ducem Iuda, dicens: Ego
23 movebo cælum pariter & terram. *Et
subvertam solium regnorum, & conte-
ram fortitudinem regni Gentium: &
subvertam quadrigam, & ascensorem
ejus: & descendent equi, & ascenso-
res eorum: vir in gladio fratris sui.
24 *In die illa, dicit Dominus exerci-
tuum, assumam te Zorobabel fili Sala-
thiel serve meus, dicit Dominus:
& ponam te quasi signaculum, quia
te elegi, dicit Dominus exerci-
tuum.

PROPHETIA
ZACHARIÆ.

CAPUT I.

Quo tempore Zacharias prophetaverit: qui hortatur populum ad resipiscentiam, ne imitentur patres suos, qui prophetas contemnentes puniti sunt: duplici figura ostendit Dominus se punturum Gentes quæ populum suum afflixerant; hunc autem in Ierusalem revocandum, in qua ædificabitur ipsi Domino templum.

IN mense octavo, in anno secundo 1
Darii regis, factum est verbum Do-
mini ad Zachariam, filium Barachiæ
filii Addo, prophetam, dicens: *Ira- 2
tus est Dominus super patres vestros
iracundia. *Et dices ad eos: Hæc di- 3
cit Dominus exercituum: Convertimi-
ni ad me, ait Dominus exercituum: &
convertar ad vos, dicit Dominus exer-
cituum. *Ne sitis sicut patres vestri, ad 4
quos clamabant prophetæ priores, di-
centes: Hæc dicit Dominus exercituum:
Convertimini de viis vestris malis, &
de cogitationibus vestris pessimis: &
non audierunt, neque attenderunt ad
me, dicit Dominus. *Patres vestri ubi 5
sunt? & Prophetæ numquid in sempi-
ternum vivent? *Verumtamen verba 6
mea, & legitima mea, quæ mandavi
servis meis prophetis, numquid non
comprehenderunt patres vestros, &
conversi sunt, & dixerunt: Sicut cogi-
tavit Dominus exercituum facere no-
bis secundum vias nostras, & secundum
adinventiones nostras, fecit nobis? *In 7
die vigesima & quarta undecimi mensis
Sabath, in anno secundo Darii, factum
est verbum Domini ad Zachariam fi-
lium Barachiæ, filii Addo, prophetam,
dicens: *Vidi per noctem, & ecce vir 8
ascendens super equum rufum, & ipse
stabat inter myrteta, quæ erant in pro-
fundo: & post eum equi rufi, varii, &
albi. *Et dixi: Quid sunt isti, Domi- 9
ne mi? & dixit ad me Angelus, qui
loquebatur in me: Ego ostendam tibi
quid sint hæc. *Et respondit vir, qui sta- 10
bat inter myrteta, & dixit: isti sunt,
quos misit Dominus ut perambulent
terram. *Et responderunt Angelo Do- 11
mini, qui stabat inter myrteta, & dixe-
runt: Perambulavimus terram, & ecce
omnis terra habitatur, & quiescit. *Et 12
respondit Angelus Domini, & dixit:
Domine exercituum usquequo tu non
misereberis Ierusalem, & urbium

Iuda,

Iuda, quibus iratus es? Iste jam sep-
13 tuagesimus annus est. * Et respondit Do-
minus Angelo, qui loquebatur in me
14 verba bona, verba consolatoria. * Et
dixit ad me Angelus, qui loquebatur in
me: Clama, dicens: Hæc dicit Domi-
nus exercituum: Zelatus sum Ierusalem
15 & Sion zelo magno. * Et ira magna e-
go irascor super gentes opulentas: quia
ego iratus sum parum, ipsi vero adju-
16 verunt in malum. * Propterea hæc di-
cit Dominus: Revertar ad Ierusalem
in misericordiis: & domus mea ædifi-
cabitur in ea, ait Dominus exerci-
tuum: & perpendiculum extendetur
17 super Ierusalem. * Adhuc clama, di-
cens: Hæc dicit Dominus exercituum:
Adhuc affluent civitates meæ bonis: &
consolabitur adhuc Dominus Sion, &
18 eliget adhuc Ierusalem. * Et levavi o-
culos meos, & vidi: & ecce quattuor
19 cornua. * Et dixi ad Angelum, qui lo-
quebatur in me: quid sunt hæc? &
dixit ad me: Hæc sunt cornua, quæ
ventilaverunt Iudam, & Israel, & Ieru-
20 salem. * Et ostendit mihi Dominus
21 quattuor fabros. * Et dixi: Quid isti
veniunt facere? Qui ait, dicens: Hæc
sunt cornua quæ ventilaverunt Iudam
per singulos viros, & nemo eorum le-
vavit caput suum: & venerunt isti de-
terrere ea, ut dejiciant cornua gen-
tium, quæ levaverunt cornu super ter-
ram Iuda ut dispergerent eam.

CAPUT II.

Apparet vir mensuraturus Ierusalem, quæ post captivitatem solutam vehementer replenda est habitatoribus, cui Deus pro muro erit; & afflictis Chaldæis ac ceteris qui filios Israel afflixerant, multæ gentes una cum Sion læta venient ad serviendum Domino, quas ipse suscipiet in populum.

1 ET levavi oculos meos, & vidi: &
ecce vir, & in manu ejus funicu-
2 lus mensorum. * Et dixi: Quo tu va-
dis? Et dixit ad me: Vt metiar Ierusa-
lem, & videam quanta sit latitudo ejus,
3 & quanta longitudo ejus. * Et ecce an-
gelus, qui loquebatur in me, egredie-
batur, & angelus alius egrediebatur in
4 occursum ejus. * Et dixit ad eum:
Curre, loquere ad puerum istum, di-
cens: Absque muro habitabitur Ieru-
salem, præ multitudine hominum &
5 jumentorum in medio ejus. * Et ego
ero ei, ait Dominus, murus ignis in
circuitu: & in gloria ero in medio e-
6 jus. * O, ô fugite de terra Aquilonis,
dicit Dominus: quoniam in quattuor
ventos cæli dispersi vos, dicit Dominus.
7 * O Sion, fuge quæ habitas apud filiam
8 Babylonis: * quia hæc dicit Dominus
exercituum: Post gloriam misit me ad
gentes, quæ spoliaverunt vos: qui e-
nim tetigerit vos, tangit pupillam o-
9 culi mei: * quia ecce ego levo manum
meam super eos, & erunt prædæ his,
qui serviebant sibi: & cognoscetis quia
Dominus exercituum misit me. * Lau- 10
da, & lætare filia Sion: quia ecce ego
venio, & habitabo in medio tui, ait
Dominus. * Et applicabuntur Gentes 11
multæ ad Dominum in die illa, & e-
runt mihi in populum, & habitabo in
medio tui: & scies quia Dominus ex-
ercituum misit me ad te. * Et posside- 12
bit Dominus Iudam partem suam in
terra sanctificata: & eliget adhuc Ie-
rusalem. * Sileat omnis caro à facie 13
Domini: quia consurrexit de habita-
culo sancto suo.

CAPUT III.

Iesus sacerdos exutus sordidis, induitur mutatoriis, qui judicaturus est domum Domini, si in viis ipsius ambulet: adducet Dominus servum suum Orientem: & de lapide agit super quem septem oculi sunt.

ET ostendit mihi Dominus Iesum sa- 1
cerdotem magnum stantem coram
angelo Domini: & satan stabat à dex-
tris ejus ut adversaretur ei. * Et dixit 2
Dominus ad satan: Increpet Dominus
in te satan: & increpet Dominus in te,
qui elegit Ierusalem: numquid non iste
torris est erutus de igne? * Et Iesus e- 3
rat indutus vestibus sordidis: & stabat
ante faciem angeli. * Qui respondit, & 4
ait ad eos qui stabant coram se, dicens:
Auferte vestimenta sordida ab eo. Et
dixit ad eum: Ecce abstuli à te iniqui-
tatem tuam, & indui te mutatoriis.
* Et dixit: Ponite cidarim mundam 5
super caput ejus. Et posuerunt cida-
rim mundam super caput ejus, & in-
duerunt eum vestibus: & angelus Do-
mini stabat. * Et contestabatur ange- 6
lus Domini Iesum, dicens: * Hæc dicit 7
Dominus exercituum: Si in viis meis
ambulaveris, & custodiam meam cu-
stodieris: tu quoque judicabis domum
meam, & custodies atria mea, & dabo
tibi ambulantes de his, qui nunc hîc
assistunt. * Audi Iesu sacerdos magne, 8
tu & amici tui, qui habitant coram te,
quia viri portendentes sunt. ecce enim
ego ADDVCAM SERVVM MEVM
ORIENTEM. * Quia ecce lapis, quem 9
dedi coram Iesu: super lapidem unum
septem oculi sunt: ecce ego cælabo
sculpturam ejus, ait Dominus exerci-
tuum: & auferam iniquitatem terræ
illius in die una. * In die illa, dicit 10
Dominus exercituum, vocabit vir ami-
cum suum subter vitem, & subter fi-
cum.

CAPUT IV.

De candelabro aureo cum duabus olivis, lapide primario & stanneo, ac septem oculis Domini, & horum interpretatio: quodque templum à Zorobabel fundatum, ab ipso consummabitur.

ET reversus est angelus, qui loquebatur in me, & suscitavit me, quasi virum qui suscitatur de somno suo.* Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas ejus super caput ipsius, & septem lucernæ ejus super illud: & septem infusoria lucernis, quæ erant super caput ejus. * Et duæ olivæ super illud, una à dextris lampadis, & una à sinistris ejus. * Et respondi, & ajo ad angelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc, domine mi?* Et respondit angelus, qui loquebatur in me, & dixit ad me: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi.* Et respondit, & ait ad me, dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituū. * Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum: & educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ ejus.* Et factum est verbum Domini ad me, dicens: * Manus Zorobabel fundaverunt domum istam & manus ejus perficient eam: & scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. * Quis enim despexit dies parvos? & lætabuntur, & videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram. * Et respondi, & dixi ad eum: quid sunt duæ olivæ istæ, ad dexteram candelabri, & ad sinistram ejus? * Et respondi secundo, & dixi ad eum: Quid sunt duæ spicæ olivarum, quę sunt juxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro? * Et ait ad me dicens: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi. * Et dixit: Isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universæ terræ.

CAPUT V.

Volumen volans, quo iniqui judicabuntur: mulier in amphora sedens cum massa plumbi, designat impietatem: & duæ mulieres alatæ levant illam in aëra.

ET conversus sum, & levavi oculos meos: & vidi, & ecce volumen volans. * Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans: longitudo ejus viginti cubitorum, & latitudo ejus decem cubitorum. * Et dixit ad me: Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est,
judicabitur: & omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur. * Educam illud, 4
dicit Dominus exercituum: & veniet
ad domum furis, & ad domū jurantis
in nomine meo mendaciter: & commorabitur in medio domus ejus, & consumet eam, & ligna ejus, & lapides ejus.
* Et egressus est angelus, qui loquebatur in me: & dixit ad me: Leva oculos 5
tuos, & vide quid est hoc, quod egreditur.
tur. * Et dixi: Quidnam est? Et ait: 6
Hæc est amphora egrediens. Et dixit:
Hæc est oculus eorum in universa terra.
ra. * Et ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier una sedens in me- 7
dio amphoræ. * Et dixit: Hæc est im- 8
pietas. Et projecit eam in medio amphoræ, & misit massam plumbeam in os
ejus. * Et levavi oculos meos, & vidi: 9
& ecce duæ mulieres egredientes, &
spiritus in alis earum, & habebant alas
quasi alas milvi: & levaverunt amphoram inter terram & cælum. * Et dixi 10
ad angelum, qui loquebatur in me:
Quo istæ deferunt amphoram? * Et di- 11
xit ad me: Ut ædificetur ei domus in
terra Sennaar, & stabiliatur, & ponatur
ibi super basem suam.

CAPUT VI.

Quattuor quadrigæ visæ de medio duorum montium æreorum, quattuor venti sunt, egredientes in terram: de coronis in capite Iesu sacerdotis imponendis: de viro cujus nomen Oriens, qui templum ædificabit Domino, & dominabitur in solio suo.

ET conversus sum, & levavi oculos 1
meos, & vidi: & ecce quattuor quadrigæ egredientes de medio duorum
montium: & montes, montes ærei. * In 2
quadriga prima equi rufi, & in quadriga secunda equi nigri, * & in quadriga 3
tertia equi albi, & in quadriga quarta
equi varii, & fortes. * Et respondi, & 4
dixi ad angelum, qui loquebatur in me:
Quid sunt hæc, domine mi? * Et re- 5
spondit angelus, & ait ad me: Isti sunt
quattuor venti cæli, qui egrediuntur,
ut stent coram Dominatore omnis terræ.
ræ. * In qua erant equi nigri, egredie- 6
bantur in terram Aquilonis: & albi egressi sunt post eos: & varii egressi sunt
ad terram Austri. * Qui autem erant 7
robustissimi, exierunt, & quærebant ire
& discurrere per omnem terram. Et
dixit: Ite, perambulate terram. & perambulaverunt terram.* Et vocavit me, 8
& locutus est ad me, dicens: Ecce qui
egrediuntur in terram Aquilonis, requiescere fecerunt spiritum meum in
terra Aquilonis. * Et factum est ver- 9
bum Domini ad me, dicens: * Sume à 10
transmigratione, ab Holdai, & à Tobia, & ab Idaja; & venies tu in die illa, & intrabis domum Iosiæ, filii Sophoniæ, qui venerunt de Babylone. * Et 11
sumes aurum & argentum: & facies

coronas

coronas, & pones in capite Iesu filii Io-
12 sedec sacerdotis magni, * & loquêris
ad eum, dicens: Hæc ait Dominus ex-
ercituum, dicens: ECCE VIR O-
RIENS NOMEN EIVS: & subter eum
orietur, & ædificabit templum Domi-
13 no. * Et ipse exstruet templum Domi-
no: & ipse portabit gloriam, & sede-
bit, & dominabitur super solio suo: &
erit sacerdos super solio suo, & consi-
14 lium pacis erit inter illos duos. * Et
coronæ erunt Helem, & Tobiæ, & Ida-
jæ, & Hem, filio Sophoniæ, memoriale
15 in templo Domini. * Et qui procul
sunt, venient, & ædificabunt in templo
Domini: & scietis quia Dominus exer-
cituum misit me ad vos. Erit autem
hoc, si auditu audieritis vocem Domini
Dei vestri.

CAPVT VII.

Iejunia quibus Iudæi per 70. annos cap-tivitatis jejunaverunt, non placebant Domino, quia in iniquitatibus suis permanebant: proinde hortatur eos ad resipiscentiam; nam quia prophetas olim non audierant, dispersit eos Dominus in gentes, terraque desolata facta est propter ipsorum iniquitates.

1 ET factum est in anno quarto Darii
regis, factum est verbum Domini ad
Zachariam, in quarta mensis noni, qui
2 est Casleu. * Et miserunt ad domum
Dei, Sarasar, & Rogommelech, & viri
qui erant cum eo, ad deprecandum fa-
3 ciem Domini: * ut dicerent sacerdoti-
bus domus Domini exercituum, & pro-
phetis, loquentes: Numquid flendum
est mihi in quinto mense, vel sanctifi-
care me debeo, sicut jam feci multis
4 annis? * Et factum est verbum Domi-
5 ni exercituum ad me, dicens: * Lo-
quere ad omnem populum terræ, & ad
sacerdotes, dicens: Cum jejunaretis, &
plangeretis in quinto & septimo per
hos septuaginta annos: numquid jeju-
nium jejunastis mihi? * & cum come-
6 distis, & bibistis, numquid non vobis
comedistis, & vobismetipsis bibistis?
7 * Numquid non sunt verba, quæ locu-
tus est Dominus in manu prophetarum
priorum, cum adhuc Ierusalem habita-
retur, & esset opulenta, ipsa & urbes in
circuitu ejus, & ad Austrum, & in cam-
8 pestribus habitaretur? * Et factum est
verbum Domini ad Zachariam, dicens:
9 * Hæc ait Dominus exercituum, di-
cens: Iudicium verum judicate, & mi-
sericordiam & miserationes facite, u-
10 nusquisq; cum fratre suo. * Et viduam,
& pupillum, & advenam, & pauperem
nolite calumniari: & malum vir fratri
11 suo non cogitet in corde suo. * Et no-
luerunt attendere, & averterunt scapu-
lam recedentem, & aures suas aggrava-
12 verunt ne audirent. * Et cor suum po-
suerunt ut adamantem, ne audirent le-
gem & verba quæ misit Dominus exer-
cituum in spiritu suo per manum pro-
phetarum priorum: & facta est indi-
gnatio magna à Domino exercituum.
* Et factum est sicut locutus est, & non
audierunt: sic clamabunt, & non exau-
diam, dicit Dominus exercituum. * Et
dispersi eos per omnia regna, quæ ne-
sciunt: & terra desolata est ab eis, eo
quod non esset transiens & revertens: &
posuerunt terram desiderabilem in de-
sertum.

CAPVT VIII.

Sicut Dominus propter peccata populi sui afflixit eum, & desolatam fecit Ierusalem; sic nunc facit illam plurimum habitari, omniaque dabit prospera, modo ei serviant: quibus adjungentur & aliæ gentes: de fimbria Iudæi à decem viris ethnicis apprehensa.

ET factum est verbum Domini exer-
cituum, dicens: * Hæc dicit Domi-
nus exercituum: Zelatus sum Sion ze-
lo magno, & indignatione magna zela-
tus sum eam. * Hæc dicit Dominus ex-
ercituum: Reversus sum ad Sion, &
habitabo in medio Ierusalem: & vo-
cabitur Ierusalem Civitas veritatis, &
mons Domini exercituum mons sancti-
ficatus. * Hæc dicit Dominus exerci-
tuum: Adhuc habitabunt senes & anus
in plateis Ierusalem: & viri baculus in
manu ejus præ multitudine dierum.
* Et plateæ civitatis complebuntur in-
fantibus & puellis, ludentibus in pla-
teis ejus. * Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Si videbitur difficile in ocu-
lis reliquiarum populi hujus in diebus
illis, numquid in oculis meis difficile
erit, dicit Dominus exercituum? * Hæc
dicit Dominus exercituum: Ecce ego
salvabo populum meum de terra Orien-
tis, & de terra Occasus solis. * Et ad-
ducam eos, & habitabunt in medio Ie-
rusalem: & erunt mihi in populum, &
ego ero eis in Deum, in veritate, & in
justitia. * Hæc dicit Dominus exerci-
tuum: Confortentur manus vestræ, qui
auditis in his diebus sermones istos
per os prophetarum, in die qua fun-
data est domus Domini exercituum, ut
templum ædificaretur. * Siquidem an-
te dies illos merces hominum non e-
rat, nec merces jumentorum erat,
neque introeunti, neque exeunti erat
pax præ tribulatione: & dimisi omnes
homines, unumquemque contra pro-
ximum suum. * Nunc autem non juxta
dies priores ego faciam reliquiis po-
puli hujus, dicit Dominus exerci-
tuum, * sed semen pacis erit: vinea
dabit fructum suum, & terra dabit ger-
men suum, & cæli dabunt rorem suum:
& possidere faciam reliquias populi
hujus universa hæc. * Et erit: sicut
eratis maledictio in Gentibus, domus
Iuda, & domus Israel: sic salvabo
vos, & eritis benedictio: nolite time-

re, con-

14 re, confortentur manus vestræ. * Quia
hæc dicit Dominus exercituum : Sicut
cogitavi ut affligerem vos , cum ad i-
racundiam provocassent patres vestri
15 me, dicit Dominus , * & non sum mi-
sertus : sic conversus cogitavi in die-
bus istis ut benefaciam domui Iuda, &
16 Ierusalem : nolite timere. * Hæc sunt
ergo verba , quæ facietis : Loquimini
veritatem unusquisque cum proximo
suo : veritatem , & judicium pacis ju-
17 dicate in portis vestris. * Et unusquis-
que malum contra amicum suum ne
cogitetis in cordibus vestris : & jura-
mentum mendax ne diligatis : omnia
enim hæc sunt , quæ odi , dicit Domi-
18 nus. * Et factum est verbum Domini
19 exercituum ad me,dicens: * Hæc dicit
Dominus exercituum : Iejunium quar-
ti, & jejunium quinti, & jejunium se-
ptimi , & jejunium decimi erit domui
Iuda in gaudium , & lætitiam , & in
sollemnitates præclaras:veritatem tan-
20 tum , & pacem diligite. * Hæc dicit
Dominus exercituum : Vsquequò ve-
niant populi,& habitent in civitatibus
21 multis,* & vadant habitatores,unus ad
alterum , dicentes : Eamus , & depre-
cemur faciem Domini , & quæramus
Dominum exercituum : vadam etiam
22 ego. * Et venient populi multi,& gen-
tes robustæ , ad quærendum Dominum
exercituum in Ierusalem , & deprecan-
23 dam faciem Domini. * Hæc dicit Do-
minus exercituum : In diebus illis , in
quibus apprehendent decem homines
ex omnibus linguis Gentium , & ap-
prehendent fimbriam viri Judæi , di-
centes : Ibimus vobiscum : audivimus
enim quoniam Deus vobiscum est.

CAPVT IX.

Vaticinatur adversus civitates Syriæ, & superbos Philisthæos : rex Christus venturus est ad Sion insidens pullo asini, & ablato bello imperabit mundo in magna pace ; qui etiam emisit vinctos de lacu in sanguine testamenti sui: omnia dicuntur futura populo Dei prospera, quoniam ipse eum proteget.

1 ONus verbi Domini in terra Ha-
drach , & Damasci requiei ejus:
quia Domini est oculus hominis,&om-
2 nium tribuum Israel. * Emath quoque
in terminis ejus , & Tyrus , & Sidon:
assumpserunt quippe sibi sapientiam
3 valde. * & ædificavit Tyrus munitio-
nem suam , & coacervavit argentum
quasi humum , & aurum ut lutum pla-
4 tearum. * Ecce Dominus possidebit
eam, & percutiet in mari fortitudinem
5 ejus, & hæc igni devorabitur. * Vide-
bit Ascalon,& timebit; & Gaza, & do-
lebit nimis; & Accaron,quoniam con-
fusa est spes ejus : & peribit rex de
6 Gaza,& Ascalon non habitabitur.* Et
sedebit separator in Azoto , & disper-
7 dam superbiam Philisthinorum. * Et
auferam sanguinem ejus de ore ejus,&
abominationes ejus de medio dentium
ejus, & relinquetur etiam ipse Deo no-
stro,& erit quasi dux in Iuda, & Acca-
ron quasi Iebusæus. * Et circumdabo 8
domum meam ex his,qui militant mihi
euntes & revertentes , & non transibit
super eos ultra exactor : quia nunc vi-
di in oculis meis. * Exulta satis filia 9
Sion , jubila filia Ierusalem : ECCE
REX TVVS veniet tibi justus , & sal-
vator : ipse pauper, & ascendens super
asinam , & super pullum filium asinæ.
*Et disperdam quadrigam ex Ephraim, 10
& equum de Ierusalem , & dissipabitur
arcus belli : & loquetur pacem Genti-
bus , & potestas ejus à mari usque ad
mare , & à fluminibus usque ad fines
terræ. * Tu quoque in sanguine testa- 11
menti tui emisisti vinctos tuos de lacu,
in quo non est aqua.* Convertimini ad 12
munitionem vincti spei , hodie quoque
annuntians duplicia reddā tibi. * Quo- 13
niam extendi mihi Iudam quasi arcum,
implevi Ephraim: & suscitabo filios
tuos Sion super filios tuos Græcia : &
ponam te quasi gladium fortium. * Et 14
Dominus Deus super eos videbitur ; &
exibit ut fulgur, jaculum ejus : & Do-
minus Deus in tuba canet , & vadet in
turbine Austri. * Dominus exercituum 15
proteget eos: & devorabunt , & subji-
cient lapidibus fundæ : & bibentes in-
ebriabuntur quasi à vino , & replebun-
tur ut phialæ , & quasi cornua altaris.
* Et salvabit eos Dominus Deus eorum 16
in die illa ut gregem populi sui : quia
lapides sancti elevabuntur super ter-
ram ejus. * Quid enim bonum ejus est, 17
& quid pulchrum ejus, nisi frumentum
electorum , & vinum germinans virgi-
nes?

CAPVT X.

Solus Dominus potest petita præstare, qui confortabit Iudæos : & misertus ipsorum congregabit eos de variis locis captivitatis in terram pristinam , humiliatis ipsorum inimicis.

PEtite à Domino pluviam in tempo- 1
re serotino , & Dominus faciet ni-
ves & pluviam imbris dabit eis,singulis
herbam in agro. * Quia simulachra lo- 2
cuta sunt inutile , & divini viderunt
mendacium,& somniatores locuti sunt
frustra : vane consolabantur : idcirco
abducti sunt quasi grex : affligentur,
quia non est eis pastor. * Super pasto- 3
res iratus est furor meus , & super hir-
cos visitabo : quia visitavit Dominus
exercituum gregem suum , domum Iu-
da , & posuit eos quasi equum gloriæ
suæ in bello. * Ex ipso angulus, 4
ex ipso paxillus , ex ipso arcus
prælii , ex ipso egredietur omnis ex-
actor simul. * Et erunt quasi fortes 5
conculcantes lutum viarum in prælio:
& bellabunt, quia Dominus cum eis:&

con-

6 confundentur ascensores equorum.* Et
confortabo domum Iuda, & domum
Ioseph salvabo: & convertam eos, quia
miserebor eorum: & erunt sicut fue-
runt quando non projeceram eos: ego
enim Dominus Deus eorum, & exau-
7 diam eos. * Et erunt quasi fortes E-
phraim, & lætabitur cor eorum quasi
à vino: & filii eorum videbunt, & læ-
tabuntur, & exultabit cor eorum in
8 Domino. * Sibilabo eis, & congre-
gabo illos, quia redemi eos: & multi-
plicabo eos sicut ante fuerant multi-
9 plicati. * Et seminabo eos in populis,
& de longe recordabuntur mei: & vi-
vent cum filiis suis, & revertentur.
10 * Et reducam eos de Terra Ægypti, &
de Assyriis congregabo eos, & ad Ter-
ram Galaad & Libani adducam eos,
11 & non invenietur eis locus: * & tran-
sibit in maris freto, & percutiet in ma-
ri fluctus, & confundentur omnia
profunda fluminis, & humiliabitur
superbia Assur, & sceptrum Ægypti
12 recedet. * Confortabo eos in Domino,
& in nomine ejus ambulabunt, dicit
Dominus.

CAPVT XI.

Jubet Dominus pasci pecora occisionis, quibus non parcet, quia pastores eorum non parcebant eis: de duabus virgis tandem abscissis, & tribus pastoribus uno mense succisis: de appensa mercede triginta argenteorum projectorum ad statuarium: de alio malo pastore à Domino suscitando.

1 APeri Libane portas tuas, & come-
2 dat ignis cedros tuas.* Ululaabies,
quia cecidit cedrus, quoniam magnifi-
ci vastati sunt: ululate quercus Basan,
quoniam succisus est saltus munitus.
3 * Vox ululatus pastorum, quia vastata
est magnificentia eorum: vox rugitus
leonum quoniam vastata est superbia
4 Iordanis. * Hæc dicit Dominus Deus
5 meus: Pasce pecora occisionis, * quæ
qui possederant, occidebant, & non
dolebant, & vendebant ea, dicentes:
Benedictus Dominus, divites facti su-
mus: & pastores eorum non parcebant
6 eis. * Et ego non parcam ultra super
habitantes terram, dicit Dominus: ec-
ce ego tradam homines, unumquem-
que in manu proximi sui, & in manu
regis sui: & concident terram, & non
7 eruam de manu eorum. * Et pascam
pecus occisionis propter hoc ô paupe-
res gregis. Et assumpsi mihi duas vir-
gas, unam vocavi Decorem, & alteram
8 vocavi Funiculum: & pavi gregem.* Et
succidi tres pastores in mense uno, &
contracta est anima mea in eis: siqui-
dem & anima eorum variavit in me.
9 * Et dixi: Non pascam vos: quod mo-
ritur, moriatur: & quod succiditur,
succidatur: & reliqui devorent unus-
10 quisque carnem proximi sui. * Et tuli
virgam meam, quæ vocabatur Decus;
& abscidi eam, ut irritum facerem fœ-
dus meum, quod percussi cum omnibus
populis. * Et in irritum deductum est
in die illa: & cognoverunt sic paupe-
res gregis, qui custodiunt mihi, quia
verbum Domini est. * Et dixi ad eos:
Si bonum est in oculis vestris, afferte
mercedem meam, & si non, quiescite.
Et appenderunt mercedem meam tri-
ginta argenteos.* Et dixit Dominus ad
me: Projice illud ad statuarium, de-
corum pretium, quo appretiatus sum
ab eis. Et tuli triginta argenteos, &
projeci illos in domum Domini ad sta-
tuarium.* Et præcidi virgam meam se-
cundam, quæ appellabatur Funiculus,
ut dissolverem germanitatem inter Iu-
dam & Israel. * Et dixit Dominus ad
me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stul-
ti. * Quia ecce ego suscitabo pastorem
in terra, qui derelicta non visitabit, dis-
persum non quæret, & contritum non
sanabit, & id quod stat non enutriet, &
carnes pinguium comedet, & ungulas
eorum dissolvet. * O pastor, & idolum,
derelinquens gregem: gladius super
brachium ejus, & super oculum dex-
trum ejus: brachium ejus ariditate sic-
cabitur, & oculus dexter ejus tenebre-
scens obscurabitur.

CAPVT XII.

Iuda & Ierusalem à variis regnis affligentur, sed rursum reducti filii Israel in terram suam superiores erunt his qui se afflixerant: effusoque à Domino spiritu gratiæ super habitatores Ierusalem, aspicient ad eum quem confixerunt, & super eum dolebunt, plangentes, singulæ familiæ seorsum.

ONus verbi Domini super Israel.
Dicit Dominus extendens cælum,
& fundans terram, & fingens spiritum
hominis in eo: * Ecce ego ponam Ie-
rusalem superliminare crapulæ omni-
bus populis in circuitu: sed & Iuda e-
rit in obsidione contra Ierusalem. * Et
erit: in die illa ponam Ierusalem la-
pidem oneris cunctis populis: omnes,
qui levabunt eam, concisione lacera-
buntur: & colligentur adversus eam
omnia regna terræ. * In die illa, dicit
Dominus, percutiam omnem equum in
stuporem, & ascensorem ejus in amen-
tiam: & super domum Iuda aperiam
oculos meos, & omnem equum populo-
rum percutiam cæcitate. * Et dicent
duces Iuda in corde suo: Conforten-
tur mihi habitatores Ierusalem in Do-
mino exercituum Deo eorum. * In die
illa ponam duces Iuda sicut caminum
ignis in lignis, & sicut facem ignis in
fœno: & devorabunt ad dexteram, & ad
sinistram omnes populos in circuitu: &
habitabitur Ierusalem rursus in loco
suo in Ierusalem. * Et salvabit Domi-
nus tabernacula Iuda, sicut in princi-
pio:

io: ut non magnifice glorietur domus
)avid, & gloria habitantium Ierusa-
em contra Iudam. * In die illa prote-
;et Dominus habitatores Ierusalem, &
rit qui offenderit ex eis in die illa,
quasi David, & domus David quasi
Dei, sicut angelus Domini in conspe-
tu eorum. * Et erit in die illa: quæ-
am conterere omnes Gentes, quæ ve-
iunt contra Ierusalem. * Et effundam
super domum David, & super habita-
ores Ierusalem, spiritum gratiæ &
recum: & aspicient ad me, quem
onfixerunt: & plangent eum planctu
quasi super unigenitum, & dolebunt
uper eum, ut doleri solet in morte
rimogeniti. * In die illa magnus erit
lanctus in Ierusalem, sicut planctus
Adadremmon in campo Mageddon.
Et planget terra: familiæ & familiæ
eorsum: familiæ domus David seor-
um, & mulieres eorum seorsum: * fa-
miliæ domus Nathan seorsum, & mu-
ieres eorum seorsum: familiæ domus
Levi seorsum, & mulieres eorum seor-
um: familiæ Semei seorsum, & mulie-
es eorum seorsum. * Omnes familiæ
eliquæ, familiæ & familiæ seorsum,
& mulieres eorum seorsum.

CAPUT XIII.

Cum fuerit fons patens domui David in ablutionem peccatoris, tollentur idola; & pseudopropheta à sibi charissimis lapidabuntur: qua sint plaga in medio manuum: percutiendus pastor, & oves dispergenda: dua partes hominum dispergentur in omni terra, & tertia per ignem probabitur.

IN die illa erit fons patens domui
David, & habitantibus Ierusalem, in
ablutionem peccatoris & menstruatæ.
* Et erit in die illa, dicit Dominus ex-
ercituum: Disperdam nomina idolo-
rum de terra, & non memorabuntur
ultra: & pseudoprophetas, & spiritum
immundum auferam de terra. * Et e-
rit, cum prophetaverit quispiam ul-
tra, dicent ei pater ejus & mater ejus,
qui genuerunt eum: Non vives: quia
mendacium locutus es in nomine Do-
mini, & configent eum pater ejus &
mater ejus, genitores ejus, cum pro-
phetaverit. * Et erit: In die illa con-
fundentur prophetæ, unusquisque ex
visione sua cum prophetaverit: nec o-
perientur pallio saccino, ut mentian-
tur: * sed dicet: Non sum propheta,
homo agricola ego sum: quoniam A-
dam exemplum meum ab adolescentia
mea. * Et dicetur ei: Quid sunt plagæ
istæ in medio manuum tuarum? Et di-
cet: His plagatus sum in domo eorum,
qui diligebant me. * Framea suscitare
super pastorem meum, & super virum
cohærentem mihi, dicit Dominus ex-
ercituum: percute pastorem & disper-
gentur oves: & convertam manum meā
ad parvulos. * Et erunt in omni terra, 8
dicit Dominus: partes duæ in ea dis-
pergentur, & deficient; & tertia pars
relinquetur in ea. * Et ducam tertiam 9
partem per ignem, & uram eos sicut u-
ritur argentum, & probabo eos sicut
probatur aurum. Ipse vocabit nomen
meum, & ego exaudiam eum. Dicam:
Populus meus es, & ipse dicet: Domi-
nus Deus meus.

* CAPUT XIV.

Postquam Ierusalem passa fuerit captivitatem aliasque afflictiones à Gentibus, erit dies nota Domino, cum exibunt aqua viva de Ierusalem: & filii Israel revertentur, habitaturi secure in Ierusalem: percutietque Dominus plaga Gentes qua pugnaverunt adversus Ierusalem, & harum reliquia ascendent ut adorent Dominum in Ierusalem, sanctumque erit quod est super frenum equi.

ECce venient dies Domini, & divi- 1
dentur spolia tua in medio tui. * Et 2
congregabo omnes Gentes ad Ierusa-
lem in prælium, & capietur civitas, &
vastabuntur domus, & mulieres viola-
buntur: & egredietur media pars civi-
tatis in captivitatem, & reliquum po-
puli non auferetur ex urbe. * Et egre-
dietur Dominus, & præliabitur contra 3
Gentes illas, sicut præliatus est in die
certaminis. * Et stabunt pedes ejus in 4
die illa super Montem olivarum, qui
est contra Ierusalem ad Orientem: &
scindetur Mons olivarum ex media
parte sui ad Orientem & ad Occiden-
tem prærupto grandi valde; & separa-
bitur medium montis ad Aquilonem,
& medium ejus ad Meridiem. * Et fu- 5
gietis ad vallem montium eorum, quo-
niam conjungetur vallis montium us-
que ad proximum: & fugietis sicut fu-
gistis à facie terræmotus in diebus O-
ziæ regis Iuda: & veniet Dominus
Deus meus, omnesque sancti cum eo.
* Et erit in die illa: Non erit lux, sed 6
frigus & gelu. * Et erit dies una, quæ 7
nota est Domino, non dies neque nox:
& in tempore vesperi erit lux. * Et erit 8
in die illa: Exibunt aquæ vivæ de Ie-
rusalem: medium earum ad mare O-
rientale, & medium earum ad mare
novissimum: in æstate & in hieme e-
runt. * Et erit Dominus Rex super o- 9
mnem terram: in die illa erit Dominus
unus, & erit nomen ejus unum. * Et 10
revertetur omnis terra usque ad deser-
tum, de colle Remmon ad Austrum Ie-
rusalem: & exaltabitur, & habitabit in
loco suo, à porta Benjamin usque ad
locum portæ prioris, & usque ad por-
tam angelorum; & à turre Hananeel
usque ad torcularia regis. * Et habita- 11
bunt in ea, & anathema non erit am-
plius: sed sedebit Ierusalem secura.
* Et hæc erit plaga, qua percutiet Do- 12

minus

minus omnes Gentes, quę pugnaverunt
adversus Ierusalem : tabescet caro u-
niuscujusque stantis super pedes suos,
& oculi ejus contabescent in forami-
nibus suis, & lingua eorum contabe-
13 scet in ore suo. * In die illa erit tumul-
tus Domini magnus in eis : & appre-
hendet vir manum proximi sui , &
conseretur manus ejus super manum
14 proximi sui. * Sed & Iudas pugnabit
adversus Ierusalem : & congregabun-
tur divitiæ omnium Gentium in cir-
cuitu , aurum, & argentum , & vestes
15 multæ satis. * Et sic erit ruina equi, &
muli, & cameli, & asini, & omnium ju-
mentorum, quæ fuerint in castris illis,
16 sicut ruina hæc.* Et omnes qui reliqui
fuerint de universis Gentibus , quæ
venerunt contra Ierusalem , ascendent
ab anno in annum , ut adorent Re-
gem , Dominum exercituum , & cele-
17 brent festivitatem tabernaculorum.*Et
erit : qui non ascenderit de familiis
terræ ad Ierusalem , ut adoret Regem,
Dominum exercituum , non erit super
18 eos imber. * Quod & si familia Ægypti
non ascenderit, & non venerit: nec su-
per eos erit, sed erit ruina , qua percu-
tiet Dominus omnes Gentes , quæ non
ascenderint ad celebrandam festivita-
19 tem tabernaculorum. * Hoc erit pecca-
tum Ægypti, & hoc peccatum omnium
Gentium, quæ non ascenderint ad cele-
brandam festivitatem tabernaculorum.
20 * In die illa erit quod super frænum
equi est, sanctum Domino : & erunt le-
betes in domo Domini quasi phialæ
21 coram altari. * Et erit omnis lebes in
Ierusalem & in Iuda sanctificatus Do-
mino exercituum : & venient omnes
immolantes , & sument ex eis , & co-
quent in eis: & non erit mercator ultra
in domo Domini exercituum in die
illo.

PROPHETIA
MALACHIÆ.

CAPUT I.

Prophetia Malachiæ ad Israel, quem Dominus arguit ingratitudinis, quod non agnoscebat se in Iacob, unde descenderat, dilectum, rejecto Esau cum populo suo: ideo conqueritur se ab Israel non honorari, neque timeri, quodque sacerdotes despiciant nomen Domini, quorum rejicit sacrificia, gratam habens oblationem mundam quæ in omni loco ei offertur.

1 ONus verbi Domini ad Israel in
2 manu Malachiæ. * Dilexi vos,
dicit Dominus, & dixistis : In
quo dilexisti nos ? Nonne fra-
ter erat Esau Iacob, dicit Dominus, &
3 dilexi Iacob, * Esau autem odio habui:
& posui montes ejus in solitudinem, &
hereditatem ejus in dracones deserti.
* Quod si dixerit Idumæa : Destructi
sumus , sed revertentes ædificabimus
quæ destructa sunt : Hæc dicit Domi-
nus exercituum: isti ædificabunt, & ego
destruam : & vocabuntur termini im-
pietatis , & populus cui iratus est Do-
minus usque in æternum. * Et oculi
vestri videbunt: & vos dicetis: Magni-
ficetur Dominus super terminum Israel.
* Filius honorat patrem, & servus do-
minum suum : si ergo Pater ego sum,
ubi est honor meus ? & si Dominus ego
sum , ubi est timor meus ? dicit Domi-
nus exercituum: ad vos , ô sacerdotes,
qui despicitis nomen meum, & dixistis:
In quo despeximus nomen tuum? * Of-
fertis super altare meum panem pollu-
tum , & dicitis : In quo polluimus te ?
In eo quod dicitis : Mensa Domini de-
specta est. * Si offeratis cæcum ad im-
molandum , nonne malum est ? & si of-
feratis claudum , & languidum, nonne
malum est ? offer illud duci tuo, si pla-
cuerit ei, aut si susceperit faciem tuam,
dicit Dominus exercituum. * Et nunc
deprecamini vultum Dei ut misereatur
vestri (de manu enim vestra factum est
hoc) si quomodo suscipiat facies ve-
stras, dicit Dominus exercituum. *Quis
est in vobis, qui claudat ostia, & incen-
dat altare meum gratuito? non est mihi
voluntas in vobis, dicit Dominus exer-
cituum : & munus non suscipiam de
manu vestra. * Ab ortu enim solis us-
que ad occasum , magnum est nomen
meum in Gentibus : & in omni loco
sacrificatur, & offertur nomini meo ob-
latio munda : quia magnum est nomen
meum in Gentibus, dicit Dominus ex-
ercituum. * Et vos polluistis illud in
eo quod dicitis: Mensa Domini conta-
minata est : & quod superponitur, con-
temptibile est , cum igne qui illud de-
vorat. * Et dixistis: Ecce de labore, &
exsufflastis illud, dicit Dominus exerci-
tuum, & intulistis de rapinis claudum,
& languidum, & intulistis munus: num-
quid suscipiam illud de manu vestra,
dicit Dominus? * Maledictus dolosus,
qui habet in grege suo masculum , &
votum faciens immolat debile Domino:
quia Rex magnus ego , dicit Dominus
exercituum, & nomen meum horribile
in Gentibus.

CAPUT II.

Comminatur Dominus se maledicturum benedictionibus sacerdotum , nisi resipiscant: ipsius enim legem contemnunt, irritum facientes pactum Levi, qui hic laudatur: transgressus est & Iuda ducens alienigenas, quapropter non respiciet deinceps Dominus ad sacrificium eorum : de uxore diligenda, seu dimittenda: laborare fecerunt Dominum in sermonibus suis.

ET nunc ad vos mandatum hoc, ô sa-
cerdotes. *Si nolueritis audire & si

nolueritis ponere super cor ut detis
gloriam nomini meo, ait Dominus ex-
ercituum: mittam in vos egestatem, &
maledicam benedictionibus vestris, &
maledicam illis: quoniam non posui-
3 stis super cor.* Ecce ego projiciam vo-
bis brachium, & dispergam super vul-
tum vestrum stercus solemnitatum ve-
4 strarum,& assumet vos secum.*Et scie-
tis quia misi ad vos mandatum istud,ut
esset pactum meum cum Levi, dicit
5 Dominus exercituum. * Pactum meum
fuit cum eo vitæ & pacis: & dedi ei
timorem; & timuit me, & à facie no-
6 minis mei pavebat. * Lex veritatis fuit
in ore ejus,& iniquitas non est inventa
in labiis ejus: in pace & in æquitate
ambulavit mecum,& multos avertit ab
7 iniquitate. * Labia enim sacerdotis
custodient scientiam, & legem requi-
rent ex ore ejus: quia angelus Domini
8 exercituū est.* Vos autem recessistis de
via, & scandalizastis plurimos in lege:
irritum fecistis pactum Levi, dicit Do-
9 minus exercituum. * Propter quod &
ego dedi vos contemptibiles, & humi-
les omnibus populis, sicut non servastis
vias meas, & accepistis faciem in lege.
10 * Numquid non pater unus omnium
nostrum? numquid non Deus unus crea-
vit nos? quare ergo despicit unusquis-
que nostrum fratrem suum, violans pa-
11 ctum patrum nostrorum? * Transgres-
sus est Juda, & abominatio facta est in
Israel, & in Jerusalem; quia contami-
navit Judas sanctificationem Domini,
quam dilexit,& habuit filiam Dei alie-
12 ni. * Disperdet Dominus virum qui
fecerit hoc, magistrum & discipulum
de tabernaculis Jacob, & offerentem
13 munus Domino exercituum. * Et hoc
rursum fecistis, operiebatis lacrymis
altare Domini, fletu, & mugitu, ita
ut non respiciam ultra ad sacrificium,
nec accipiam placabile quid de manu
14 vestra. * Et dixistis: Quam ob causam?
quia Dominus testificatus est inter te,
& uxorem pubertatis tuæ,quam tu de-
spexisti: & hæc particeps tua, & uxor
15 fœderis tui. * Nonne unus fecit; &
residuum spiritus ejus est? Et quid u-
nus quærit, nisi semen Dei? Custodite
ergo spiritum vestrum, & uxorem ado-
16 lescentiæ tuæ noli despicere.* Cum o-
dio habueris, dimitte, dicit Dominus
Deus Israel: operiet autem iniquitas
vestimentum ejus,dicit Dominus exer-
cituum: custodite spiritum vestrum,
17 & nolite despicere. * Laborare fecistis
Dominum in sermonibus vestris, &
dixistis: In quo eum fecimus laborare?
In eo quod dicitis: Omnis qui facit
malum,bonus est in conspectu Domini,
& tales ei placent: aut certe ubi est
Deus judicii?

CAPUT III.

De præcursore Christi, & hujus adventu, ac futuro judicio; qui purgatis filiis Levi gratum habebit sacrificium Juda & Jerusalem: comminatur sceleratis gravem ultionem: quos tamen ad se revocat, plurima bona conversis promittens: conqueritur de ingratitudine filiorum Israel, & quòd ipsum in decimis suis configant, quodque dicant Deo non esse curæ suos cultores, cujus contrarium tandem experientur.

ECce ego mitto angelum meum, & 1
præparabit viam ante faciem me-
am. Et statim veniet ad templum suum
Dominator, quem vos quæritis; & an-
gelus testamenti, quem vos vultis. Ecce
venit, dicit Dominus exercituum: * & 2
quis poterit cogitare diem adventus e-
jus, & quis stabit ad videndum eum?
Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi
herba fullonum: * & sedebit conflans, 3
& emundans argentum, & purgabit fi-
lios Levi, & colabit eos quasi aurum,
& quasi argentum, & erunt Domino
offerentes sacrificia in justitia.* Et pla- 4
cebit Domino sacrificium Juda & Jeru-
salem, sicut dies sæculi, & sicut anni
antiqui. * Et accedam ad vos in judi- 5
cio,& ero testis velox maleficis, & ad-
ulteris,& perjuris,& qui calumniantur
mercedem mercenarii,viduas,& pupil-
los: & opprimunt peregrinum, nec ti-
muerunt me, dicit Dominus exerci-
tuum.*Ego enim Dominus,& non mu- 6
tor:& vos filii Jacob non estis consum-
pti. * A diebus enim patrum vestrorum 7
recessistis à legitimis meis,& nō custo-
distis. Revertimini ad me & revertar ad
vos, dicit Dominus exercituum. Et di-
xistis: In quo revertemur? * Si affiget 8
homo Deum,quia vos configitis me? Et
dixistis: In quo configimus te? In deci-
mis,& in primitiis.* Et in penuria vos 9
maledicti estis, & me vos configitis
gens tota.* Inferte omnem decimam in 10
horreum, & sit cibus in domo mea, &
probate me super hoc, dicit Dominus:
si non aperuero vobis cataractas cæli,
& effudero vobis benedictionem usque
ad abundantiam, * & increpabo pro 11
vobis devorantem & non corrumpet
fructum terræ vestræ; nec erit sterilis
vinea in agro, dicit Dominus exerci-
tuum. * Et beatos vos dicent omnes 12
Gentes: eritis enim vos terra desidera-
bilis,dicit Dominus exercituum. * In- 13
valuerunt super me verba vestra, dicit
Dominus.* Et dixistis: Quid locuti su- 14
mus contra te? Dixistis: Vanus est, qui
servit Deo: & quod emolumentum
quia custodivimus præcepta ejus, &
quia ambulavimus tristes coram Do-
mino exercituum? * ergo nunc beatos 15
dicimus arrogantes: siquidem ædifica-
ti sunt facientes impietatem; & tenta-

verunt

16 verunt Deum, & salvi facti sunt. * Tunc
locuti sunt timentes Dominum, unus-
quisque cum proximo suo: Et attendit
Dominus, & audivit: & scriptus est
liber monumenti coram eo timentibus
Dominum, & cogitantibus nomen e-
17 jus. * Et erunt mihi, ait Dominus
exercituum, in die qua ego facio, in
peculium: & parcam eis, sicut parcit
18 vir filio suo servienti sibi. * Et con-
vertemini, & videbitis quid sit inter
justum & impium, & inter servientem
Deo, & non servientem ei.

CAPUT IV.

Dies Domini inflammabit omnes facientes impietatem, evulsa ipsorum radice: orietur sol justitiæ Deum timentibus, qui calcabunt impios: jubet reminisci legis Moysi: Elias antequam veniet dies Domini mittendus prædicitur, qui convertat cor patrum ad filios.

1 ECce enim dies veniet succensa qua-
si caminus: & erunt omnes super-
bi, & omnes facientes impietatem, sti-
pula: & inflammabit eos dies veniens,
dicit Dominus exercituum, quæ non
derelinquet eis radicem & germen.
2 * Et orietur vobis timentibus nomen
meum Sol justitiæ, & sanitas in pen-
nis ejus, & egrediemini, & salietis si-
3 cut vituli de armento. * Et calcabitis
impios, cum fuerint cinis sub plan-
ta pedum vestrorum, in die qua e-
go facio, dicit Dominus exercituum.
4 * Mementote legis Moysi servi mei,
quam mandavi ei in Horeb ad omnem
5 Israel, præcepta & judicia. * Ecce ego
mittam vobis Eliam Prophetam, ante-
quam veniat dies Domini magnus, &
6 horribilis. * Et convertet cor patrum
ad filios: & cor filiorum ad patres eo-
rum: ne forte veniam, & percutiam
terram anathemate.

LIBER PRIMUS MACHABÆORUM.

CAPUT I.

Mortuo Alexandro Magno, qui Darium percusserat, successit tandem in Græcia Antiochus illustris: sub quo scelerati quidam ex filiis Israel profanarunt Ierusalem: Antiochus autem devicto Ptolemæo rege Ægypti, invasit Ierusalem; & ablatis omnibus vasis templi ac thesauris, fecit cædem magnam, unde ortus est ingens planctus: similiter fecit & princeps tributorum ab eo missus, incensa Ierusalem, plurimisque in captivitatem ductis: Antiochus leges idololatriæ Iudæis statuit, ablatis cunctis divini cultus cæremoniis, & ædificato idolo desolationis, renitentes misere trucidans: cujus edicta plurimi impii secuti sunt, pii vero respuerunt, mortem potius subire parati.

ET factum est, postquam percussit 1
Alexander Philippi Macedo, qui
primus regnavit in Græcia, e-
gressus de terra Cethim, Darium
regem Persarum & Medorum:
* constituit prælia multa, & obtinuit 2
omnium munitiones, & interfecit re-
ges terræ: * & pertransiit usque ad fi- 3
nes terræ: & accepit spolia multitu-
dinis Gentium: & siluit terra in con-
spectu ejus. * Et congregavit virtu- 4
tem, & exercitum fortem nimis: & ex-
altatum est, & elevatum cor ejus: * & 5
obtinuit regiones Gentium, & tyran-
nos: & facti sunt illi in tributum. * Et 6
post hæc decidit in lectum, & cogno-
vit quia moreretur. * Et vocavit pue- 7
ros suos nobiles, qui secum erant nutri-
ti à juventute: & divisit illis regnum su-
um, cum adhuc viveret. * Et regnavit 8
Alexander annis duodecim, & mortu-
us est. * Et obtinuerunt pueri ejus re- 9
gnum, unusquisque in loco suo: * & 10
imposuerunt omnes sibi diademata post
mortem ejus, & filii eorum post eos an-
nis multis, & multiplicata sunt mala
in terra. * Et exiit ex eis radix pec- 11
catrix, Antiochus illustris, filius An-
tiochi regis, qui fuerat Romæ obses:
& regnavit in anno centesimo trigesi-
mo septimo regni Græcorum. * In 12
diebus illis exierunt ex Israel filii ini-
qui, & suaserunt multis, dicentes: Ea-
mus, & disponamus testamentum cum
Gentibus, quæ circa nos sunt: quia
ex quo recessimus ab eis, invenerunt
nos multa mala. * Et bonus visus est 13
sermo in oculis eorum. * Et destina- 14
verunt aliqui de populo, & abierunt
ad regem: & dedit illis potestatem ut
facerent justitiam Gentium. * Et æ- 15
dificaverunt gymnasium in Ierosolymis
secundum leges Nationum: * & fece- 16
runt sibi præputia, & recesserunt à te-
stamento sancto, & juncti sunt Natio-
nibus, & venundati sunt ut facerent
malum. * Et paratū est regnum in con- 17
spectu Antiochi, & cœpit regnare in
terra Ægypti, ut regnaret super duo
regna. * Et intravit in Ægyptum in 18
multitudine gravi, in curribus & ele-
phantis, & equitibus, & copiosa na-
vium multitudine: * & constituit bel- 19
lum adversus Ptolemæum regem Æ-
gypti, & veritus est Ptolemæus à fa-
cie ejus, & fugit, & ceciderunt vul-
nerati multi. * Et comprehendit civi- 20
tates munitas in terra Ægypti: & acce-
pit spolia terræ Ægypti. * Et convertit 21
Antiochus, postquam percussit Ægyp-
tum in centesimo & quadragesimo ter-
tio anno: & ascendit ad Israel, * & as- 22
cendit Ierosolymam in multitudine
gravi. * Et intravit in sanctificationem 23

cum

cum superbia,&accepit altare aureum,
& candelabrũ luminis, & universa va-
sa ejus, & mensam propositionis,& li-
batoria, & phialas, & mortariola au-
rea, & velum, & coronas,& ornamen-
tum aureum, quod in facie templi e-
24 rat: & comminuit omnia. * Et accepit
argentum, & aurum,& vasa concupis-
cibilia: & accepit thesauros occultos,
quos invenit: & sublatis omnibus abiit
25 in terram suam.*Et fecit cædem homi-
num,& locutus est in superbia magna.
26 *Et factus est planctus magnus in Isra-
27 el,& in omni loco eorum:*& ingemue-
runt principes, & seniores : virgines,
& juvenes infirmati sunt: & speciositas
28 mulierum immutata est.* Omnis mari-
tus sumpsit lamentum:& quæ sedebant
29 in thoro maritali, lugebant: *& com-
mota est terra super habitantes in ea,
& universa domus Iacob induit confu-
30 sionem. * Et post duos annos dierum,
misit Rex principem tributorum in ci-
vitates Iuda, & venit Ierusalem cum
31 turba magna.*Et locutus est ad eos ver-
ba pacifica in dolo : & crediderunt ei.
32 *Et irruit super civitatem repente, &
percussit eam plaga magna, & perdidit
33 populum multum ex Israel. * Et acce-
pit spolia civitatis:& succendit eam i-
gni, & destruxit domos ejus, & muros
34 ejus in circuitu: *& captivas duxerunt
mulieres:& natos,& pecora possederũt.
35 *Et ædificaverunt,civitatem David mu-
ro magno & firmo, & turribus firmis,&
36 facta est illis in arcem: *& posuerunt il-
lic gentem peccatricem,viros iniquos,
& convaluerunt in ea. & posuerunt
arma, & escas, & congregaverunt spo-
37 lia Ierusalem; * & reposuerunt illic:&
38 facti sunt in laqueum magnum. *Et fa-
ctum est hoc ad insidias sanctificationi,
39 & in diabolum malum in Israel: *& ef-
fuderunt sanguinem innocentem per
circuitum sanctificationis, & contami-
40 naverunt sanctificationẽ. * Et fugerunt
habitatores Ierusalẽ propter eos, & fa-
cta est habitatio exterorum, & facta est
extera semini suo,& nati ejus relique-
41 runt eã. *Sanctificatio ejus desolata est
sicut solitudo , dies festi ejus conversi
sunt in luctũ,sabbata ejus in opprobri-
42 um,honores ejus in nihilum. *Secundũ
gloriam ejus multiplicata est ignominia
ejus: & sublimitas ejus conversa est in
43 luctum. * Et scripsit rex Antiochus o-
mni regno suo, ut esset omnis populus
unus: & relinqueret unusquisque le-
44 gem suam.*Et consenserunt omnes Gẽ-
tes secundum verbum regis Antiochi:
45 * & multi ex Israel consenserunt servi-
tuti ejus, & sacrificaverunt idolis: &
46 coinquinaverunt sabbatum. * Et misit
rex libros per manus nuntiorũ in Ieru-
salem,& in omnes civitates Iuda:ut se-
47 querentur leges Gentium terræ: *& pro-
hiberent holocausta,& sacrificia,& pla-
48 cationes fieri in templo Dei:* & prohi-
berẽt celebrari sabbatũ, & dies sollem-
nes:*& jussit coinquinari sancta, & sã- 49
ctũ populum Israel.*Et jussit ædificari 50
aras,& tẽpla,& idola,& immolari car-
nes suillas,& pecora communia.*& re- 51
linquere filios suos incircumcisos , &
coinquinari animas eorum in omnibus
immundis, & abominationibus, ita ut
obliviscerentur legẽ, & immutarent o-
mnes justificationes Dei. *Et quicumq; 52
non fecissent secundum verbum regis
Antiochi,morerentur. *Secundũ omnia 53
verba hæc scripsit omni regno suo : &
præposuit principes populo , qui hæc
fieri cogerent.*Et jusserunt civitatibus 54
Iuda sacrificare. * Et congregati sunt 55
multi de populo ad eos, qui derelique-
rant legem Domini:& fecerunt mala su-
per terram: * & effugaverunt populum 56
Israel in abditis,& in absconditis fugi-
tivorũ locis.*Die quintadecima mensis 57
Casleu,quinto & quadragesimo & cen-
tesimo anno, ædificavit Rex Antiochus
abominãdũ idolũ desolationis super al-
tare Dei,& per universas civitates Iuda
in circuitu ædificaverunt aras: *& ante 58
januas domorum,& in plateis incende-
bant thura, & sacrificabant:* & libros 59
legis Dei combusserunt igni,scindentes
eos:*& apud quemcumq; inveniebantur 60
libri testamenti Domini,& quicumque
observabat legem Domini, secundũ e-
dictum regis trucidabant eum.*In vir- 61
tute sua faciebant hæc populo Israel,
qui inveniebatur in omni mẽse & men-
se in civitatibus.*Et quinta & vigesima 62
die mensis sacrificabant super arã, quæ
erat contra altare. * Et mulieres, quæ 63
circumcidebant filios suos,trucidaban-
tur secundum jussum regis Antiochi,
* & suspendebant pueros à cervicibus 64
per universas domos eorum:& eos, qui
circumciderant illos,trucidabant. * Et 65
multi de populo Israel definierũt apud
se,ut non manducarent immunda: & e-
legerũt magis mori, quã cibis coinqui-
nari immundis:*& noluerũt infringere 66
legem Dei sanctã, & trucidati sunt: *& 67
facta est ira magna super populũ valde.

CAPUT II.

Mathathias cum filiis luget afflictionem civitatis, & sanctorum profanationem; ostensisque signis mœstitiæ, respondet his qui à rege missi erant, nec se nec cognationem suam impio decreto obtemperaturos: occisisque idololatra Iudæo & regis ministro, fugit cum filiis in montes: plurimi nolentes obtemperare trucidantur, cùm nollent sabbato inimicis resistere: Mathathias collecto piorum exercitu, revocat Dei cultum, destructa idololatria, cæsoque Antiochi præsidio: & moriturus hortatur filios, ut patrum exemplo semper tueantur legem Domini, dans Simeonem filium suum in consultorem, & Iudam in militiæ principem.

IN diebus illis surrexit Mathathias fi- 1
lius Ioãnis,filii Simeonis,sacerdos ex

filiis Ioarib ab Ierusalem, & consedit
2 in monte Modin: * & habebat filios
quinque. Ioannem, qui cognominaba-
3 tur Gaddis: * & Simonem, qui cogno-
4 minabatur Thasi: * & Iudam, qui vo-
5 cabatur Machabæus: * & Eleazarum,
qui cognominabatur Abaron: & Iona-
than, qui cognominabatur Apphus.
6 *hi viderunt mala, quæ fiebant in po-
7 pulo Iuda, & in Ierusalem. * Et dixit
Mathathias: Væ mihi, ut quid natus
sum videre contritionem populi mei,
& contritionem civitatis sanctæ, &
sedere illic, cum datur in manibus ini-
8 micorum? * Sancta in manu extraneo-
rum facta sunt: templum ejus sicut ho-
9 mo ignobilis. * Vasa gloriæ ejus cap-
tiva abducta sunt: trucidati sunt senes
ejus in plateis, & juvenes ejus cecide-
10 runt in gladio inimicorum. *Quæ gens
non hæreditavit regnum ejus, & non
11 obtinuit spolia ejus? *Omnis compo-
sitio ejus ablata est. Quæ erat libera,
12 facta est ancilla. * Et ecce sancta no-
stra, & pulchritudo nostra, & claritas
nostra desolata est, & coinquinaverunt
13 ea Gentes. * Quò ergo nobis adhuc vi-
14 vere? * Et scidit vestimenta sua Ma-
thathias, & filii ejus: & operuerunt se
15 ciliciis, & planxerunt valde. *Et vene-
runt illuc qui missi erant à rege Antio-
cho, ut cogerent eos, qui confugerant
in civitatem Modin, immolare, & ac-
cendere thura, & à lege Dei discedere.
16 *Et multi de populo Israel consentien-
tes accesserunt ad eos: sed Mathathias,
17 & filii ejus constanter steterunt. * Et
respondentes qui missi erant ab Antio-
cho, dixerunt Mathathiæ: Princeps &
clarissimus & magnus es in hac civita-
18 te, & ornatus filiis & fratribus. * ergo
accede prior, & fac jussum regis, sicut
fecerunt omnes Gentes, & viri Iuda, &
qui remanserunt in Ierusalem: & eris
tu, & filii tui, inter amicos regis, &
amplificatus auro & argento, & mune-
19 ribus multis. * Et respondit Matha-
thias, & dixit magna voce: Et si omnes
Gentes regi Antiocho obediunt, ut di-
scedat unusquisque à servitute legis
patrum suorum, & consentiat manda-
20 tis ejus: * ego, & filii mei, & fratres
mei, obediemus legi patrum nostrorum.
21 *propitius sit nobis Deus: non est nobis
utile relinquere legem & justitias Dei:
22 *non audiemus verba regis Antiochi,
nec sacrificabimus transgredientes le-
gis nostræ mandata, ut eamus altera
23 via. * Et ut cessavit loqui verba hæc,
accessit quidam Iudæus in omnium
oculis sacrificare idolis super aram in
civitate Modin, secundum jussum re-
24 gis: *& vidit Mathathias, & doluit, &
contremuerunt renes ejus, & accensus
est furor ejus secundum judicium le-
gis, & insiliens trucidavit eum super
25 aram: * sed & virum, quem rex Antio-
chus miserat, qui cogebat immolare,
occidit in ipso tempore, & aram de-
struxit, * & zelatus est legem, sicut fe- 26
cit Phinees Zamri filio Salomi: * Et 27
exclamavit Mathathias voce magna in
civitate, dicens: Omnis, qui zelum ha-
bet legis statuens testamentum, exeat
post me. * Et fugit ipse, & filii ejus in 28
montes, & reliquerunt quæcumque
habebant in civitate. * Tunc descen- 29
derunt multi quærentes judicium, &
justitiam, in desertum: * & sederunt 30
ibi ipsi, & filii eorum, & mulieres
eorum, & pecora eorum: quoniam
inundaverunt super eos mala. * Et re- 31
nuntiatum est viris regis, & exercitui,
qui erat in Ierusalem civitate David,
quoniam discessissent viri quidam, qui
dissipaverunt mandatum regis, in
loca occulta in deserto, & abiissent
post illos multi. * Et statim perrexe- 32
runt ad eos, & constituerunt adversus
eos prælium in die sabbatorum, * & 33
dixerunt ad eos: Resistitis & nunc ad-
huc? exite, & facite secundum verbum
regis Antiochi, & vivetis. * Et dixe- 34
runt: Non exibimus, neque faciemus
verbum regis, ut polluamus diem sab-
batorum. * Et concitaverunt adversus 35
eos prælium. * Et non responderunt 36
eis, nec lapidem miserunt in eos, nec
oppilaverunt loca occulta, * dicentes: 37
Moriamur omnes in simplicitate no-
stra: & testes erunt super nos cælum,
& terra, quod injuste perditis nos. *Et 38
intulerunt illis bellum sabbatis: &
mortui sunt ipsi, & uxores eorum, &
filii eorum, & pecora eorum, usque ad
mille animas hominum. * Et cognovit 39
Mathathias, & amici ejus, & luctum
habuerunt super eos valde. * Et dixit 40
vir proximo suo: Si omnes fecerimus
sicut fratres nostri fecerunt, & non
pugnaverimus adversus gentes pro ani-
mabus nostris, & justificationibus no-
stris: nunc citius disperdent nos à
terra. * Et cogitaverunt in die illa, 41
dicentes: Omnis homo quicumque
venerit ad nos in bello die sabbato-
rum, pugnemus adversus eum: & non
moriemur omnes, sicut mortui sunt
fratres nostri in occultis. * Tunc con- 42
gregata est ad eos synagoga Assidæo-
rum fortis viribus ex Israel, omnis
voluntarius in lege: * & omnes qui fu- 43
giebant à malis, additi sunt ad eos, &
facti sunt illis ad firmamentum. * Et 44
collegerunt exercitum, & percusserunt
peccatores in ira sua, & viros iniquos
in indignatione sua: & ceteri fugerunt
ad nationes, ut evaderent. * Et circui- 45
vit Mathathias, & amici ejus, & de-
struxerunt aras: * & circumciderunt 46
pueros incircumcisos quotquot invene-
runt in finibus Israel: & in fortitudine.
* Et persecuti sunt filios superbiæ, & 47
prosperatũ est opus in manibus eorum:
*& obtinuerunt legem de manibus gen- 48
tium, & de manibus regum: & non de-
derunt cornu peccatori. *Et appropin- 49
quaverunt dies Mathathiæ moriendi,

& di-

& dixit filiis suis: Nunc confortata est
superbia, & castigatio, & tempus ever-
) sionis, & ira indignationis. * Nunc er-
go, ô filii, æmulatores estote legis, &
date animas vestras pro testamento pa-
1 trum vestrorum, * & mementote ope-
rum patrum, quæ fecerunt in genera-
tionibus suis: & accipietis gloriam
2 magnam, & nomen æternum. * Abra-
ham nonne in tentatione inventus est
fidelis, & reputatum est ei ad justitiam?
3 *Ioseph in tempore angustiæ suæ cu-
stodivit mandatum, & factus est Do-
4 minus Ægypti. * Phinees pater noster,
zelando zelum Dei, accepit testamen-
5 tum sacerdotii æterni. * Iesus dum
implevit verbum, factus est dux in Is-
6 rael. * Caleb, dum testificatur in ec-
7 clesia accepit hæreditatem. * David in
sua misericordia consecutus est sedem
8 regni in sæcula. * Elias, dum zelat ze-
lum legis, receptus est in cælum.
9 *Ananias & Azarias & Misael creden-
0 tes, liberati sunt de flamma. * Daniel
in sua simplicitate liberatus est de ore
1 leonum. * Et ita cogitate per genera-
tionem & generationem: quia omnes
qui sperant in eum, non infirmantur.
2 *Et à verbis viri peccatoris ne timue-
ritis: quia gloria ejus, stercus & ver-
3 mis est: * hodie extollitur, & cras
non invenietur: quia conversus est in
terram suam, & cogitatio ejus periit.
4 *Vos ergo filii confortamini, & virili-
ter agite in lege: quia in ipsa gloriosi
5 eritis. * Et ecce Simon frater vester,
scio quod vir consilii est: ipsum audite
6 semper, & ipse erit vobis pater. * Et
Iudas Machabæus fortis viribus à ju-
ventute sua, sit vobis princeps militię,
7 & ipse aget bellum populi. * Et addu-
cetis ad vos omnes factores legis: &
vindicate vindictam populi vestri.
8 *Retribuite retributionem Gentibus,
9 & intendite in præceptum legis. * Et
benedixit eos, & appositus est ad pa-
0 tres suos. * Et defunctus est anno cen-
tesimo & quadragesimo sexto: & sepul-
tus est à filiis suis in sepulchris patrum
suorum in Modin, & planxerunt eum
omnis Israel planctu magno.

CAPUT III.

Iudas Machabæus dux eximius prædicatur, qui perambulans civitates Iuda, trucidabat omnes impios: & occiso duce Apollonio, ejusque exercitu disperso, vicit cum paucis potentissimum Syriæ exercitum unà cum duce Serone: iratus autem ob hoc rex Antiochus, profectus in Persidem constituit Lysiam viceregem, dato belli in Iudæos apparatu, qui misit contra terram Iuda Gorgiam cum exercitu: Iudas autem & sui ad bellum se parant maximè operibus pœnitentiæ & oratione ad Deum.

ET surrexit Iudas, qui vocabatur Ma-
chabęus filius ejus pro eo: * & ad-
juvabant eum omnes fratres ejus, &
universi qui se conjunxerant patri ejus,
& præliabantur prælium Israel cum
lætitia. * Et dilatavit gloriam populo 3
suo, & induit se loricam sicut gigas, &
succinxit se arma bellica sua in præ-
liis, & protegebat castra gladio suo.
* Similis factus est leoni in operibus 4
suis, & sicut catulus leonis rugiens in
venatione. * Et persecutus est iniquos 5
perscrutans eos: & qui conturbabant
populum suum, eos succendit flammis:
* & repulsi sunt inimici ejus pręe timo- 6
re ejus, & omnes operarii iniquitatis
conturbati sunt: & directa est salus in
manu ejus. * Et exacerbabat reges 7
multos, & lætificabat Iacob in operi-
bus suis, & in sæculum memoria ejus
in benedictione. * Et perambulavit 8
civitates Iuda: & perdidit impios ex
eis, & avertit iram ab Israel. * Et no- 9
minatus est usque ad novissimum terrę,
& congregavit pereuntes. * Et congre- 10
gavit Apollonius Gentes, & à Samaria
virtutem multam & magnam ad bel-
landum contra Israel. * Et cognovit 11
Iudas, & exiit obviam illi: & percus-
sit, & occidit illum: & ceciderunt vul-
nerati multi, & reliqui fugerunt. * & 12
accepit spolia eorum: & gladium Apol-
lonii abstulit Iudas, & erat pugnans in
eo omnibus diebus. * Et audivit Seron 13
princeps exercitus Syrię, quod congre-
gavit Iudas congregationem fidelium
& ecclesiam secum, * & ait: Faciam 14
mihi nomen, & glorificabor in regno,
& debellabo Iudã, & eos qui cum ipso
sunt, qui spernebant verbum regis. *Et 15
præparavit se: & ascenderunt cum eo
castra impiorum, fortes auxiliarii, ut
facerent vindictam in filios Israel. *Et 16
appropinquaverunt usque ad Betho-
ron: & exivit Iudas obviam illi cum
paucis. * Vt autem viderunt exerci- 17
tum venientem sibi obviam, dixerunt
Iudæ: Quomodo poterimus pauci pu-
gnare contra multitudinem tantam, &
tam fortem, & nos fatigati sumus je-
junio hodie? * Et ait Iudas: Facile 18
est concludi multos in manus pauco-
rum: & non est differentia in conspe-
ctu Dei cæli liberare in multis, & in
paucis: *quoniam non in multitudine 19
exercitus victoria belli, sed de cælo
fortitudo est. * Ipsi veniunt ad nos in 20
multitudine contumaci & superbia, ut
disperdant nos, & uxores nostras, &
filios nostros, & ut spolient nos: * nos 21
vero pugnabimus pro animabus no-
stris, & legibus nostris: *& ipse Domi- 22
nus conteret eos ante faciem nostram:
vos autem ne timueritis eos. *Vt cessa- 23
vit autem loqui, insiluit in eos subito:
& contritus est Seron, & exercitus ejus
in conspectu ipsius: * & persecutus est 24
eum in descensu Bethoron usque in
campum, & ceciderunt ex eis octin-
genti viri, reliqui autem fugerunt in
terram Philisthiim. * Et cecidit timor 25

Iudæ,

Iudæ , ac fratrum ejus, & formido su-
per omnes gentes in circuitu eorum.
26 *& pervenit ad regem nomen ejus , &
de prœliis Iudæ narrabant omnes gen-
27 tes. * Vt audivit autem rex Antiochus
sermones istos , iratus est animo : &
misit, & congregavit exercitum uni-
28 versi regni sui, castra fortia valde : *&
aperuit ærarium suum. & dedit stipen-
dia exercitui in annum : & mandavit
29 illis ut essent parati ad omnia. * Et vi-
dit quod defecit pecunia de thesauris
suis , & tributa regionis modica pro-
pter dissensionem, & plagam, quam fe-
cit in terra , ut tolleret legitima , quæ
30 erant à primis diebus : * & timuit ne
non haberet ut semel & bis,in sumptus
& donaria quæ dederat ante larga ma-
nu: & abundaverat super reges,qui an-
31 te eum fuerant. * Et consternatus erat
animo valde , & cogitavit ire in Persi-
dem, & accipere tributa regionum, &
32 congregare argentum multum. * Et re-
liquit Lysiam hominem nobilem de ge-
nere regali , super negotia regia, à flu-
mine Euphrate usque ad flumen Ægy-
33 pti : * & ut nutriret Antiochum filium
34 suum , donec rediret. * Et tradidit ei
medium exercitum , & elephantos : &
mandavit ei de omnibus quæ volebat,
& de inhabitantibus Iudæam & Ieru-
35 salem : * & ut mitteret ad eos exerci-
tum , ad conterendam & extirpandam
virtutem Israel, & reliquias Ierusalem,
& auferendam memoriam eorum de
36 loco: * & ut constitueret habitatores
filios alienigenas in omnibus finibus
eorum, & sorte distribueret terram eo-
37 rum. * Et rex assumpsit partem exer-
citus residui,& exivit ab Antiochia ci-
vitate regni sui,anno centesimo & qua-
dragesimo septimo : & transfretavit
Euphratem flumen , & perambulabat
38 superiores regiones. * Et elegit Ly-
sias Ptolemæum filium Dorymini , &
Nicanorem, & Gorgiam , viros poten-
39 tes ex amicis regis : * & misit cum eis
quadraginta millia virorum, & septem
millia equitum , ut venirent in terram
Iuda , & disperderent eam secundum
40 verbum regis. * Et processerunt cum
universa virtute sua , & venerunt , &
applicuerunt Emmaum in terra campe-
41 stri. * Et audierunt mercatores regio-
num nomen eorum : & acceperunt ar-
gentum & aurum multum valde , &
pueros: & venerunt in castra , ut acci-
perent filios Israel in servos ; & additi
sunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ
42 alienigenarum. * Et vidit Iudas , &
fratres ejus , quia multiplicata sunt
mala, & exercitus applicabant ad fines
eorum : & cognoverunt verba regis,
quæ mandavit populo facere in interi-
43 tum & consummationem: *& dixerunt
unusquisque ad proximum suum : Eri-
gamus dejectionem populi nostri , &
pugnemus pro populo nostro, & sanctis
44 nostris. * Et congregatus est conven-

tus,ut essent parati in prælium : & ut orarent , & peterent misericordiam & miserationes. * Et Ierusalem non habitabatur , sed erat sicut desertum: non erat qui ingrederetur & egrederetur de natis ejus : & sanctum conculcabatur : & filii alienigenarum erant in arce , ibi erat habitatio Gentium : & ablata est voluptas à Iacob , & defecit ibi tibia & cithara. * Et congregati sunt, & venerunt in Maspha contra Ierusalem : quia locus orationis erat in Maspha ante in Israel. * Et jejunaverunt illa die , & induerunt se ciliciis, & cinerem imposuerunt capiti suo , & disciderunt vestimenta sua : * & expanderunt libros legis , de quibus scrutabantur Gentes similitudinem simulachrorum suorum : * & attulerunt ornamenta sacerdotalia , & primitias, & decimas : & suscitaverunt Nazaræos, qui impleverant dies : * & clamaverunt voce magna in cælum , dicentes: Quid faciemus istis , & quo eos ducemus ? * & sancta tua conculcata sunt, & contaminata sunt , & sacerdotes tui facti sunt in luctum , & in humilitatem. * & ecce Nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant : tu scis quæ cogitant in nos. * Quomodo poterimus subsistere ante faciem eorum , nisi tu Deus adjuves nos ? * Et tubis exclamaverunt voce magna. * Et post hæc constituit Iudas duces populi , tribunos & centuriones , & pentacontarchos , & decuriones. * Et dixit his , qui ædificabant domos , & sponsabant uxores, & plantabant vineas, & formidolosis , ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. * Et moverunt castra , & collocaverunt ad Austrum Emmaum. * Et ait Iudas: Accingimini , & estote filii potentes , & estote parati in mane , ut pugnetis adversus Nationes has, quæ convenerunt adversus nos disperdere nos & sancta nostra : * quoniam melius est nos mori in bello , quam videre mala gentis nostræ,& sanctorum. * Sicut autem fuerit voluntas in cælo,sic fiat.

CAPUT IV.

Gorgias quærit Iudam : at hic suos hortatus fudit hostes , rursumque Gorgiæ exercitu fuso colligit spolia ; & iterum fusis ad Deum precibus , devincit Lysiæ exercitum , ac postmodum purificato templo , novum erigit altare : & omnibus quæ ad Dei cultum requirebantur præparatis , sacrificiisque oblatis , magna lætitia celebrant illius dedicationem diebus octo ; statuto etiam hujus dedicationis annuo festo ad dies octo.

ET assumpsit Gorgias quinque millia virorum,& mille equites electos: & moverunt castra nocte, *ut applicarent

ad castra Iudæorum, & percuterent eos
subito: & filii, qui erant ex arce, erant
3 illis duces. * Et audivit Iudas, & sur-
rexit ipse, & potentes, percutere vir-
tutem exercituum regis, qui erant in
4 Emmaum. * Adhuc enim dispersus
5 erat exercitus à castris. *Et venit Gor-
gias in castra Iudæ noctu, & neminem
invenit, & quærebat eos in montibus:
quoniam dixit: Fugiunt hi à nobis.
6 *Et cum dies factus esset, apparuit Iu-
das in campo cum tribus millibus vi-
rorum tantum, qui tegumenta & gla-
7 dios non habebant: * & viderunt castra
Gentium valida, & loricatos, & equi-
tatus in circuitu eorum, & hi docti ad
8 prælium. * Et ait Iudas viris, qui se-
cum erant: Ne timueritis multitudi-
nem eorum, & impetum eorum ne for-
9 mideritis. * Mementote qualiter salvi
facti sunt patres nostri in mari rubro,
cum sequeretur eos Pharao cum exer-
10 citu multo. *Et nunc clamemus in cæ-
lum; & miserebitur nostri Dominus, &
memor erit testamenti patrum nostro-
rum, & conteret exercitum istum ante
11 faciem nostram hodie: * & scient om-
nes gentes, quia est qui redimat & li-
12 beret Israel. * Et elevaverunt alieni-
genæ oculos suos, & viderunt eos ve-
13 nientes ex adverso. * Et exierunt de
castris in prælium, & tuba cecinerunt
14 hi qui erant cum Iuda. * Et congressi
sunt: & contritæ sunt Gentes, & fu-
15 gerunt in campum. * Novissimi autem
omnes ceciderunt in gladio, & perse-
cuti sunt eos usque Gezeron, & usque
in campos Idumeæ, & Azoti, & Iamniȩ:
& ceciderunt ex illis usque ad tria
16 millia virorum. * Et reversus est Iu-
das, & exercitus ejus, sequens eum.
17 *Dixitque ad populum: Non concu-
piscatis spolia: quia bellum contra nos
18 est, * & Gorgias & exercitus ejus pro-
pe nos in monte: sed state nunc contra
inimicos nostros, & expugnate eos, &
sumetis postea spolia securi. * Et ad-
19 huc loquente Iuda hæc, ecce apparuit
pars quædam prospiciens de monte.
20 *Et vidit Gorgias quod in fugam con-
versi sunt sui, & succenderunt castra:
fumus enim, qui videbatur, declarabat
21 quod factum est. * Quibus illi con-
spectis timuerunt valde, aspicientes si-
mul & Iudam, & exercitum in campo
22 paratum ad prælium. * Et fugerunt
23 omnes in campum alienigenarum: * &
Iudas reversus est ad spolia castrorum,
& acceperunt aurum multum, & argen-
tum, & hyacinthum, & purpuram ma-
24 rinam, & opes magnas. * Et conversi,
hymnum canebant, & benedicebant
Deum in cælum, quoniam bonus est,
quoniam in seculum misericordia ejus.
25 *Et facta est salus magna in Israel in
26 die illa. * Quicumque autem alienige-
narum evaserunt, venerunt, & nuntia-
verunt Lysiæ universa quæ acciderant.
27 *Quibus ille auditis, consternatus ani-
mo deficiebat: quod non qualia voluit,
talia contigerunt in Israel, & qualia
mandavit rex. * Et sequenti anno con- 28
gregavit Lysias virorum electorum sex-
aginta millia, & equitum quinque mil-
lia, ut debellaret eos. * Et venerunt in 29
Iudæam, & castra posuerunt in Bethó-
ron, & occurrit illis Iudas cum decem
millibus viris. *Et viderunt exercitum 30
fortem, & oravit, & dixit: Benedictus
es salvator Israel, qui contrivisti impe-
tum potentis in manu servi tui David,
& tradidisti castra alienigenarum in
manu Ionathæ filii Saul, & armigeri
ejus. * Conclude exercitum istum in 31
manu populi tui Israel, & confundan-
tur in exercitu suo & equitibus. * Da 32
illis formidinem, & tabefac audaciam
virtutis eorum, & commoveantur con-
tritione sua. * Dejice illos gladio dili- 33
gentium te: & collaudent te omnes,
qui noverunt nomen tuum, in hymnis.
*Et commiserunt prælium: & cecide- 34
runt de exercitu Lysiæ quinque millia
virorum. * Videns autem Lysias fugam 35
suorum, & Iudȩorum audaciam, & quod
parati sunt aut vivere, aut mori forti-
ter, abiit Antiochiam, & elegit milites,
ut multiplicati rursus venirent in Iu-
dæam. * Dixit autem Iudas, & fratres 36
ejus: Ecce contriti sunt inimici nostri:
ascendamus nunc mundare sancta, &
renovare. *Et congregatus est omnis ex- 37
ercitus, & ascenderunt in montē Sion.
* Et viderunt sanctificationem deser- 38
tam, & altare profanatum, & portas
exustas, & in atriis virgulta nata sicut
in saltu vel in montibus, & pastophoria
diruta. *Et sciderunt vestimenta sua, & 39
planxerunt planctu magno, & imposu-
erunt cinerem super caput suum. * & 40
ceciderunt in faciem super terram, &
exclamaverunt tubis signorum, & cla-
maverunt in cælum. * Tunc ordinavit 41
Iudas viros, ut pugnarent adversus eos
qui erant in arce, donec emundarent
sancta. *Et elegit sacerdotes sine macu- 42
la, voluntatem habentes in lege Dei:
* & mundaverunt sancta, & tulerunt 43
lapides contaminationis in locum im-
mundum. *Et cogitavit de altari holo- 44
caustorum, quod profanatum erat, quid
de eo faceret. *Et incidit illis cōsilium 45
bonum ut destruerent illud: ne forte
illis esset in opprobrium, quia contami-
naverunt illud Gentes, & demoliti sunt
illud. *Et reposuerunt lapides in mon- 46
te domus in loco apto, quoadusque ve-
niret propheta, & responderet de eis.
*Et acceperunt lapides integros secun- 47
dum legem; & ædificaverunt altare no-
vum, secundum illud quod fuit prius:
* & ædificaverunt sancta, & quæ intra 48
domum erant intrinsecus: & ædem, &
atria sanctificaverunt. *Et fecerunt va- 49
sa sancta nova, & intulerunt candela-
brum, & altare incensorum, & mensam
in templum. * Et incensum posuerunt 50
super altare, & accenderunt lucernas,

quæ

quę super candelabrum erant, & luce-
51 bant in templo. * Et posuerunt super
mensam panes, & appenderunt vela, &
consummaverunt omnia opera quæ fe-
52 cerant. *Et ante matutinum surrexerunt
quinta & vigesima die mensis noni (hic
est mensis Casleu) centesimi quadragesi-
53 mi octavi anni: * & obtulerunt sacrifi-
cium secundum legem, super altare ho-
54 locaustorum novum quod fecerunt. *Se-
cundum tempus & secundum diem, in
qua contaminaverunt illud gentes, in
ipsa renovatum est in canticis, & citha-
55 ris, & cinyris, & in cymbalis. *Et ceci-
dit omnis populus in faciem, & adora-
verunt, & benedixerunt in cælum eum,
56 qui prosperavit eis. *Et fecerunt dedi-
cationem altaris diebus octo, & obtu-
lerunt holocausta cum lætitia, & sacri-
57 ficium salutaris & laudis. * Et ornave-
runt faciem templi coronis aureis &
scutulis: & dedicaverunt portas, & pa-
stophoria, & imposuerunt eis januas.
58 *Et facta est lætitia in populo magna
valde, & aversum est opprobrium Gen-
59 tium. *Et statuit Iudas, & fratres ejus,
& universa ecclesia Israel, ut agatur dies
dedicationis altaris in temporibus
suis, ab anno in annum, per dies octo, à
quinta & vigesima die mensis Casleu,
60 cum lætitia & gaudio. * Et ædificave-
runt in tempore illo montem Sion, &
per circuitum muros altos & turres fir-
mas, nequando venirent Gentes, & con-
61 culcarent eum, sicut antea fecerunt. *Et
collocavit illic exercitum, ut servarent
eum & munivit eum ad custodiendam
Bethsuram, ut haberet populus muni-
tionem contra faciem Idumææ.

CAPUT V.

Percussit Iudas plurimas Gentes finitimas: obsessosq; Galaaditas & Galilæos ipse una cum fratre Simone liberat: & devicto semel atq; iterum Timotheo, captaque civitate Ephron, quæ transitum ipsi præbere noluerat, & omni masculo ipsius interempto; tandem integro numero læti revertuntur in montem Sion ad sacrificandum Domino: interea qui relicti fuerant duces in Ierusalem, dum contra Iudæ præceptum pugnant adversus Gentes, cæduntur: Iudas verò percutit Chebron & Azotum, subversis ipsarum simulachris.

1 ET factum est, ut audierunt Gentes
in circuitu, quia ædificatum est al-
tare & sanctuarium sicut prius, iratæ
2 sunt valde: *& cogitabant tollere genus
Iacob, qui erant inter eos, & cœperunt
3 occidere de populo, & persequi. *Et de-
bellabat Iudas filios Esau in Idumęa, &
eos qui erant in Acrabathane, quia cir-
cumsedebant Israelitas, & percussit eos
4 plaga magna. *Et recordatus est mali-
tiam filiorum Bean, qui erant populo
in laqueum, & in scandalum, insidian-
tes ei in via. * Et conclusi sunt ab eo 5
in turribus, & applicuit ad eos, & ana-
thematizavit eos, & incendit turres eo-
rum igni, cũ omnibus qui in eis erant.
* Et transivit ad filios Ammon, & inve- 6
nit manum fortem, & populum copio-
sum, & Timotheum ducem ipsorum: *& 7
commisit cum eis prælia multa, & con-
triti sunt in conspectu eorum, & per-
cussit eos: * & cœpit Gazer civitatem, 8
& filias ejus, & reversus est in Iudæam.
* Et congregatæ sunt gentes quæ sunt 9
in Galaad, adversus Israelitas qui erant
in finibus eorum, ut tollerent eos: &
fugerunt in Datheman munitionem. *& 10
miserunt litteras ad Iudam & fratres
ejus, dicentes: Congregatæ sunt adver-
sum nos gentes per circuitum, ut nos
auferant: *& parant venire, & occupare 11
munitionem, in quam confugimus: &
Timotheus est dux exercitus eorum.
* Nunc ergo veni, & eripe nos de mani- 12
bus eorum, quia cecidit multitudo de
nobis. * Et omnes fratres nostri, qui 13
erant in locis Tubin, interfecti sunt: &
captivas duxerunt uxores eorum, & na-
tos, & spolia, & peremerunt illic fere
mille viros. * Et adhuc epistolæ lege- 14
bantur, & ecce alii nuntii venerunt de
Galilæa conscissis tunicis, nuntiantes
secundum verba hæc: *dicentes conve- 15
nisse adversum se à Ptolemaida & Tyro
& Sidone: & repleta est omnis Galilæa
alienigenis, ut nos consumant. *Ut au- 16
divit autem Iudas, & populus, sermones
istos, convenit ecclesia magna cogitare
quid facerent fratribus suis, qui in tri-
bulatione erant, & expugnabantur ab
eis. *Dixitque Iudas Simoni fratri suo: 17
Elige tibi viros, & vade, & libera fra-
tres tuos in Galilæa: ego autem & frater
meus Ionathas ibimus in Galaaditim.
*Et reliquit Iosephum filium Zacharię, 18
& Azariam, duces populi, cum residuo
exercitu in Iudæa ad custodiam: * & 19
præcepit illis, dicens: Præestote populo
huic: & nolite bellum committere ad-
versum gentes, donec revertamur. * Et 20
partiti sunt Simoni viri tria millia, ut
iret in Galilæam: Iudę autem octo mil-
lia in Galaaditim. * Et abiit Simon in 21
Galilæam, & commisit prælia multa
cum gentibus: & contritæ sunt gentes à
facie ejus, & persecutus est eos usque
ad portam * Ptolemaidis: & ceciderunt 22
de gentibus fere tria millia virorum,
& accepit spolia eorum. * Et assumpsit 23
eos, qui erant in Galilæa, & in Arba-
tis, cum uxoribus, & natis, & omni-
bus quæ erant illis, & adduxit in Iu-
dæam cum lætitia magna. * Et Iudas 24
Machabęus & Ionathas frater ejus tran-
sierunt Iordanẽ, & abierunt viam trium
dierum per desertum. * Et occurrerunt 25
eis Nabuthæi, & susceperunt eos paci-
fice, & narraverunt eis omnia, quę ac-
ciderant fratribus eorum in G[illegible]diti-
de, * & quia multi ex eis co[illegible]hensi 26
sunt in Barasa & Bosor, & in Al[illegible], &

in Casphor, & Mageth, & Carnaim: hæ
27 omnes civitates munitę, & magnę. *Sed
& in cæteris civitatibus Galaaditidis
tenentur comprehensi, & in crastinum
constituerunt admovere exercitum ci-
vitatibus his, & comprehendere & tol-
28 lere eos in una die. * Et convertit Iu-
das & exercitus ejus, viam in desertum
Bosor repente, & occupavit civitatem:
& occidit omnem masculum in ore gla-
dii, & accepit omnia spolia eorum, &
29 succendit eam igni. *Et surrexerunt in-
de nocte, & ibant usq; ad munitionem.
30 *Et factum est diluculo, cum elevassent
oculos suos, ecce populus multus, cujus
non erat numerus, portantes scalas &
machinas, ut comprehenderent muni-
31 tionem, & expugnarent eos. * Et vidit
Iudas quia cœpit bellum, & clamor
belli ascendit ad cælum sicut tuba, &
32 clamor magnus de civitate: * & dixit
exercitui suo: Pugnate hodie pro fra-
33 tribus vestris. * Et venit tribus ordini-
bus post eos, & exclamaverunt tubis,
34 & clamaverunt in oratione. *Et cogno-
verunt castra Timothei quia Macha-
bæus est, & refugerunt à facie ejus: &
percusserunt eos plaga magna, & occi-
derunt ex eis in die illa fere octo mil-
35 lia virorum. *Et divertit Iudas in Mas-
pha, & expugnavit, & cepit eam: & oc-
cidit omnem masculum ejus, & sumpsit
36 spolia ejus, & succendit eam igni. *In-
de perrexit, & cepit Casbon, & Mageth,
& Bosor, & reliquas civitates Galaadi-
37 tidis. * Post hæc autem verba congre-
gavit Timotheus exercitum alium, &
castra posuit contra Raphon trans tor-
38 rentem. *Et misit Iudas speculari exer-
citum: & renuntiaverunt ei, dicentes:
Quia convenerunt ad eum omnes gen-
tes, quæ in circuitu nostro sunt, exerci-
39 tus multus nimis: *& Arabas conduxe-
runt in auxilium sibi, & castra posue-
runt trans torrentem, parati ad te veni-
re in prælium. Et abiit Iudas obviam
40 illis. * Et ait Timotheus principibus
exercitus sui: Cum appropinquaverit
Iudas, & exercitus ejus ad torrentem
aquæ: si transierit ad nos prior, non po-
terimus sustinere eum: quia potens po-
41 terit adversum nos. * si vero timuerit
transire, & posuerit castra extra flumen,
transfretemus ad eos, & poterimus ad-
42 versus illum. *Vt autem appropinqua-
vit Iudas ad torrentem aquæ, statuit
scribas populi secus torrentem, & man-
davit eis, dicens: Neminem hominum
reliqueritis: sed veniant omnes in præ-
43 lium. * Et transfretavit ad illos prior,
& omnis populus post eum; & contritæ
sunt omnes gentes à facie eorum, &
projecerunt arma sua, & fugerunt ad
44 fanum, quod erat in Carnaim. * Et oc-
cupavit ipsam civitatem, & fanum suc-
cendit igni, cum omnibus qui erant in
ipso: & oppressa est Carnaim, & non po-
45 tuit sustinere contra faciem Iudæ. *Et
congregavit Iudas universos Israelitas,
qui erant in Galaaditide, à minimo us-
que ad maximum, & uxores eorum, &
natos, & exercitum magnum valde, ut
venirent in terram Iuda. * Et venerunt 46
usque Ephron: & hæc civitas magna in
ingressu posita, munita valde, & non
erat declinare ab ea dextera vel sinistra,
sed per mediam iter erat. *Et incluse- 47
runt se qui erant in civitate, & obstru-
xerunt portas lapidibus: & misit ad eos
Iudas verbis pacificis, *dicens: Transe- 48
amus per terram vestram, ut eamus in
terram nostram: & nemo vobis nocebit:
tantum pedibus transibimus. Et nole-
bant eis aperire. * Et præcepit Iudas 49
prædicare in castris, ut applicarent
unusquisque in quo erat loco. * & ap- 50
plicuerunt se viri virtutis: & oppugna-
vit civitatem illam tota die, & tota no-
cte, & tradita est civitas in manu ejus:
* & peremerunt omnem masculum in 51
ore gladii, & eradicavit eam, & accepit
spolia ejus, & transivit per totam civi-
tatem super interfectos. *Et transgressi 52
sunt Iordanem in campo magno, contra
faciem Bethsan. *Et erat Iudas congre- 53
gans extremos, & exhortabatur popu-
lum per totam viam, donec venirent in
terram Iuda. *Et ascenderunt in mon- 54
tem Sion cum lætitia & gaudio, & ob-
tulerunt holocausta, quod nemo ex eis
cecidisset, donec reverterentur in pace.
*Et in diebus, quibus erat Iudas & Io- 55
nathas in terra Galaad, & Simon fra-
ter ejus in Galilæa contra faciem Pto-
lemaidis, *audivit Iosephus Zachariæ 56
filius, & Azarias princeps virtutis, res
bene gestas, & prælia quæ facta sunt,
* & dixit: Faciamus & ipsi nobis no- 57
men, & eamus pugnare adversus gen-
tes, quæ in circuitu nostro sunt. * Et 58
præcepit his qui erant in exercitu suo,
& abierunt Iamniam. * Et exivit Gor- 59
gias de civitate, & viri ejus obviam
illis in pugnam. * Et fugati sunt Iose- 60
phus & Azarias usque in fines Iudææ:
& ceciderunt illo die de populo Israel
ad duo millia viri, & facta est fuga ma-
gna in populo: * quia non audierunt 61
Iudam, & fratres ejus, existimantes for-
titer se facturos. * Ipsi autem non erant 62
de semine virorum illorum, per quos
salus facta est in Israel. * Et viri Iuda 63
magnificati sunt valde in conspectu
omnis Israel, & gentium omnium ubi
audiebatur nomen eorum. * Et conve- 63
nerunt ad eos fausta acclamantes. * Et 64
exivit Iudas, & fratres ejus, & expu-
gnabant filios Esau, in terra quæ ad
Austrum est, & percussit Chebron, & fi-
lias ejus: & muros ejus & turres suc-
cendit igni in circuitu. * Et movit ca- 66
stra ut iret in terram alienigenarum, &
perambulabat Samariam.* * In die illa
ceciderunt sacerdotes in bello, dum 67
volunt fortiter facere, dum sine consilio
exeunt in prælium. * Et declinavit Iu- 68
das in Azotum in terram alienigena-
rum, & diruit aras eorum, & sculptilia

deorum

deorum ipsorum succendit igni: & cepit spolia civitatum, & reversus est in terram Iuda.

CAPUT VI.

Antiochus repulsus ab opulenta civitate Elymaide venit in Babylonem; ubi auditis infortuniis quæ sui in Iudæa passi erant, incidit præ tristitia in mortis languorem, confitens hoc sibi contigisse ob impietatem quam in Iudæos exercuerat: quo ibi mortuo, & Iuda arcem Ierusalem obsidente, successor ejus filius Antiochus dictus Eupator, congregato adversus Iudam potentissimo exercitu, non potuit eum vincere; & Eleazar, occiso ingenti elephante, ab eo oppressus interiit: Rex autem oppugnans Ierusalem revocatur à Lysia; sed post juratam pacem non servat jusjurandum.

1 ET rex Antiochus perambulabat su-
periores regiones, & audivit esse
civitatem Elymaidem in Perside nobi-
lissimam, & copiosam in argento & au-
2 ro, * templumque in ea locuples valde:
& illic velamina aurea, & loricæ, &
scuta, quæ reliquit Alexander Philippi
rex Macedo, qui regnavit primus in
3 Græcia. * Et venit, & quærebat capere
civitatem, & deprædari eam: & non
potuit, quoniam innotuit sermo his qui
4 erant in civitate: * & insurrexerunt in
prælium, & fugit inde, * & abiit cum
tristitia magna, & reversus est in Baby-
5 loniam. * Et venit qui nuntiaret ei in
Perside, quia fugata sunt castra, quæ
6 erant in terra Iuda: * & quia abiit Ly-
sias cum virtute forti in primis, & fu-
gatus est à facie Iudæorum, & invalue-
runt armis, & viribus, & spoliis mul-
tis, quæ ceperunt de castris, quæ exci-
derunt: * & quia diruerunt abomina-
tionem, quam ædificaverat super alta-
re, quod erat in Ierusalem, & sanctifi-
cationem, sicut prius, circumdederunt
muris excelsis, sed & Bethsuram civi-
tatem suam. * Et factum est ut audivit
rex sermones istos, expavit, & commo-
tus est valde: & decidit in lectum, &
incidit in languorem præ tristitia, quia
non factum est ei sicut cogitabat. * Et
erat illic per dies multos: quia reno-
vata est in eo tristitia magna, & arbi-
tratus est se mori. * Et vocavit omnes
amicos suos, & dixit illis: Recessit
somnus ab oculis meis, & concidi, &
corrui corde præ sollicitudine: * & dixi
in corde meo: In quantam tribulatio-
nem deveni, & in quos fluctus tristitiæ,
in qua nunc sum: qui jucundus eram,
& dilectus in potestate mea! * Nunc ve-
ro reminiscor malorum, quæ feci in Ie-
rusalem, unde & abstuli omnia spolia
aurea & argentea, quæ erant in ea, &
misi auferre habitantes Iudæam sine
causa. * Cognovi ergo quia propterea
invenerunt me mala ista: & ecce pereo
tristitia magna in terra aliena. * Et 14
vocavit Philippum, unum de amicis
suis, & præposuit eum super univer-
sum regnum suum: * & dedit ei dia- 15
dema, & stolam suam, & annulum, ut
adduceret Antiochum filium suum, &
nutriret eum, & regnaret. * Et mor- 16
tuus est illic Antiochus rex, anno cen-
tesimo quadragesimo nono. * Et co- 17
gnovit Lysias quoniam mortuus est
rex, & constituit regnare Antiochum
filium ejus, quem nutrivit adolescen-
tem: & vocavit nomen ejus Eupator.
* Et hi qui erant in arce, concluserant 18
Israel, in circuitu sanctorum: & quæ-
rebant eis mala semper, & firmamen-
tum Gentium. * Et cogitavit Iudas 19
disperdere eos: & convocavit univer-
sum populum, ut obsiderent eos. * Et 20
convenerunt simul, & obsederunt eos,
anno centesimo quinquagesimo, & fece-
runt balistas & machinas. * Et exie- 21
runt quidam ex eis qui obsidebantur,
& adjunxerunt se illis aliqui impii ex
Israel, * & abierunt ad regem, & di- 22
xerunt: Quousque non facis judi-
cium, & vindicas fratres nostros?
* Nos decrevimus servire patri tuo, 23
& ambulare in præceptis ejus, & ob-
sequi edictis ejus: * & filii populi 24
nostri propter hoc alienabant se à no-
bis, & quicumque inveniebantur ex
nobis, interficiebantur, & heredita-
tes nostræ diripiebantur. * Et non ad 25
nos tantum extenderunt manum, sed
& in omnes fines nostros. * & ecce 26
applicuerunt hodie ad arcem Ierusa-
lem occupare eam, & munitionem
Bethsuram munierunt: * & nisi præ- 27
veneris eos velocius, majora quam hæc
facient, & non poteris obtinere eos.
* Et iratus est rex, ut hæc audivit: & 28
convocavit omnes amicos suos, &
principes exercitus sui, & eos qui su-
per equites erant. * sed & de regnis 29
aliis, & de insulis maritimis, vene-
runt ad eum exercitus conductitii. * Et 30
erat numerus exercitus ejus, centum
millia peditum, & viginti millia equi-
tum, & elephanti triginta duo, docti
ad prælium. * Et venerunt per Idu- 31
mæam, & applicuerunt ad Bethsuram,
& pugnaverunt dies multos, & fece-
runt machinas; & exierunt, & suc-
cenderunt eas igni, & pugnaverunt
viriliter. * Et recessit Iudas ab arce, 32
& movit castra ad Bethzacharam con-
tra castra regis. * Et surrexit rex ante 33
lucem, & concitavit exercitus in im-
petum contra viam Bethzacharam: &
comparaverunt se exercitus in præ-
lium, & tubis cecinerunt: * & ele- 34
phantis ostenderunt sanguinem uvæ &
mori, ad acuendos eos in prælium:
* & diviserunt bestias per legiones: & 35
astiterunt singulis elephantis mille vi-
ri in loricis concatenatis, & galeæ
æreæ in capitibus eorum: & quin-

genti equites ordinati unicuique be-
stiæ electi erant. * Hi ante tempus u-
bicumque erat bestia, ibi erant: &
quocumque ibat, ibant, & non discede-
bant ab ea. * Sed & turres ligneæ su-
per eos firmæ protegentes super singu-
las bestias: & super eas machinæ: &
super singulas viri virtutis triginta duo,
qui pugnabant desuper, & Indus ma-
38 gister bestiæ. * Et residuum equitatum
hinc & inde statuit in duas partes tu-
bis exercitum commovere, & perur-
gere constipatos in legionibus ejus.
39 *Et ut refulsit sol in clypeos aureos, &
æreos, resplenduerunt montes ab eis,
& resplenduerunt sicut lampades ignis.
40 * Et distincta est pars exercitus regis
per montes excelsos, & alia per loca
humilia: & ibant caute & ordinate.
41 *Et commovebantur omnes inhabitan-
tes terram à voce multitudinis, & in-
cessu turbæ, & collisione armorum: e-
rat enim exercitus magnus valde, &
42 fortis. * Et appropiavit Iudas, & exer-
citus ejus in prælium: & ceciderunt
43 de exercitu regis sexcenti viri. * Et
vidit Eleazar filius Saura unam de be-
stiis loricatam loricis regis: & erat
eminens super ceteras bestias. & visum
44 est ei quod in ea esset rex: * & dedit se
ut liberaret populum suum, & acquire-
45 ret sibi nomen æternum. * Et cucurrit
ad eam audacter in medio legionis, in-
terficiens à dextris & à sinistris, & ca-
46 debant ab eo huc atque illuc. * Et ivit
sub pedes elephantis, & supposuit se
ei, & occidit eum: & cecidit in ter-
ram super ipsum, & mortuus est illic.
47 *Et videntes virtutem regis, & impe-
tum exercitus ejus, diverterunt se ab
48 eis. * Castra autem regis adscenderunt
contra eos in Ierusalem, & applicue-
runt castra regis ad Iudæam, & mon-
49 tem Sion * Et fecit pacem cum his
qui erant in Bethsura: & exierunt de
civitate, quia non erant eis ibi alimen-
ta conclusis: quia sabbata erant terræ.
50 * Et comprehendit rex Bethsuram: &
constituit illic custodiam servare eam.
51 * Et convertit castra ad locum sancti-
ficationis dies multos: & statuit illic
balistas & machinas, & ignis jacula,
& tormenta ad lapides jactandos, &
spicula, & scorpios ad mittendas sa-
52 gittas, & fundibula. * Fecerunt au-
tem & ipsi machinas adversus machi-
nas eorum, & pugnaverunt dies mul-
53 tos. * Escæ autem non erant in civi-
tate, eo quod septimus annus esset: &
qui remanserant in Iudæa de Genti-
bus, consumpserant reliquias eorum,
54 quæ repositæ fuerant. * Et remanse-
runt in sanctis viri pauci, quoniam ob-
tinuerat eos fames: & dispersi sunt u-
55 nusquisque in locum suum. * Et audi-
vit Lysias quod Philippus, quem con-
stituerat rex Antiochus, cum adhuc
viveret, ut nutriret Antiochum filium
56 suum, & regnaret, * reversus esset à
Perside, & Media, & exercitus qui
abierat cum ipso, & quia quærebat su-
scipere regni negotia: * festinavit ire, 57
& dicere ad regem, & duces exercitus:
Deficimus quotidie, & esca nobis mo-
dica est, & locus, quem obsidemus, est
munitus, & incumbit nobis ordinare
de regno. *Nunc itaque demus dextras 58
hominibus istis, & faciamus cum illis
pacem, & cum omni gente eorum: * & 59
constituamus illis ut ambulent in legi-
timis suis sicut prius. propter legitima
enim ipsorum, quæ despeximus, irati
sunt, & fecerunt omnia hæc. * Et 60
placuit sermo in conspectu regis &
principum: & misit ad eos pacem fa-
cere, & receperunt illam. * Et juravit 61
illis rex, & principes: & exierunt
de munitione. * Et intravit rex mon- 62
tem Sion, & vidit munitionem loci: &
rupit citius juramentum, quod juravit:
& mandavit destruere murum in gyro.
* Et discessit festinanter, & reversus est 63
Antiochiam, & invenit Philippum do-
minantem civitati: & pugnavit adver-
sus eum, & occupavit civitatem.

CAPUT VII.

Demetrius Seleuci filius, occisis Antiocho & Lysia, obtinet regnum patrum suorum: qui, accusato apud se Iuda Machabæo, mittit ducem Bacchidem & accusatorem Alcimum constitutum sacerdotem ad affligendum filios Israel: sed cum non possent adversus Iudam prævalere; missus est à rege Nicanor, qui, ut & priores, cum dolo nequiret, vi Iudam aggressus, semel atque iterum ab eo devictus est, & præmissis ad Deum precibus, cum toto suo exercitu occisus, amputato ipsius capite ac dextera, quam irrisis Iudæorum sacrificiis superbè contra locum sanctum extulerat: cujus victoriæ dies annuus apud Iudæos celebris instituitur.

ANno centesimo quinquagesimo pri- 1
mo, exiit Demetrius Seleuci fi-
lius ab urbe Roma, & ascendit cum
paucis viris in civitatem maritimam,
& regnavit illic. * Et factum est, ut in- 2
gressus est domum regni patrum suo-
rum, comprehendit exercitus Antio-
chum & Lysiam, ut adducerent eos ad
eum. * Et res innotuit: & ait: No- 3
lite mihi ostendere faciem eorum. * Et 4
occidit eos exercitus. Et sedit De-
metrius super sedem regni sui: * & 5
venerunt ad eum viri iniqui & im-
pii ex Israel: & Alcimus dux eorum,
qui volebat fieri sacerdos. * Et accusa- 6
verunt populum apud regem, dicentes:
Perdidit Iudas, & fratres ejus, omnes
amicos tuos, & nos dispersit de terra
nostra. * Nunc ergo mitte virum, cui 7
credis, ut eat, & videat exterminium
omne, quod fecit nobis, & regionibus
regis: & puniat omnes amicos ejus,
& adjutores eorum. * Et elegit rex ex 8

amicis

amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, & fidelem regi: & misit eum, *ut videret exterminium, quod fecit Iudas: sed & Alcimum impium constituit in sacerdotium, & mandavit ei facere ultionem in filios Israel. *Et surrexerunt, & venerunt cum exercitu magno in terram Iuda: & miserunt nuntios, & locuti sunt ad Iudam, & ad fratres ejus, verbis pacificis in dolo. *Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. *Et convenerunt ad Alcimum & Bacchidem congregatio scribarum requirere quæ justa sunt: *& primi Assidæi qui erant in filiis Israel, & exquirebant ab eis pacem. *Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. *Et locutus est cum eis verba pacifica: & juravit illis, dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. *Et crediderunt ei: & comprehendit ex eis sexaginta viros, & occidit eos in una die, secundum verbum quod scriptum est: *Carnes sanctorum tuorum, & sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, & non erat qui sepeliret. *Et incubuit timor & tremor in omnem populum: quia dixerunt: Non est veritas & judicium in eis: transgressi sunt enim constitutum, & jusjurandum quod juraverunt. *Et movit Bacchides castra ab Ierusalem, & applicuit in Bethzecha: & misit, & comprehendit multos ex eis qui à se effugerant, & quosdam de populo mactavit, & in puteum magnum projecit. *Et commisit regionem Alcimo, & reliquit cum eo auxilium in adjutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem: *& satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui. *& convenerũt ad eum omnes qui perturbabant populum suum, & obtinuerunt terram Iuda, & fecerunt plagam magnam in Israel. *Et vidit Iudas omnia mala, quę fecit Alcimus, & qui cum eo erant, filiis Israel, multo plus quam Gentes. *& exiit in omnes fines Iudææ in circuitu, & fecit vindictam in viros desertores, & cessaverunt ultra exire in regionem. *Vidit autem Alcimus quod prævaluit Iudas, & qui cum eo erant: & cognovit quia non potest sustinere eos, & regressus est ad regem, & accusavit eos multis criminibus. *Et misit rex Nicanorem, unum ex principibus suis nobilioribus: qui erat inimicitias exercens contra Israel: & mandavit ei evertere populum. *Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu magno, & misit ad Iudam & ad fratres ejus verbis pacificis cum dolo, *dicens: Non sit pugna inter me & vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies vestras cum pace. *Et venit ad Iudam, & salutaverunt se invicem pacifice: & hostes parati erant rapere Iudam. *Et innotuit sermo Iudæ, quoniam cum dolo venerat ad eum: & conterritus est ab eo, & amplius noluit videre faciem ejus. *Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium ejus: & exivit obviam Iudę in pugnam juxta Capharsalama. *Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque millia viri, & fugerunt in civitatem David. *Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, & demonstrare ei holocautomata, quæ offerebantur pro rege. *Et irridens sprevit eos, & polluit: & locutus est superbe, *& juravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Iudas, & exercitus ejus in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. *& intraverunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris & templi: & flentes dixerunt: *Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis & obsecrationis populo tuo. *fac vindictam in homine isto & exercitu ejus, & cadant in gladio: memento blasphemias eorum, & ne dederis eis ut permaneant. *Et exiit Nicanor ab Ierusalem, & castra applicuit ad Bethoron: & occurrit illi exercitus Syriæ. *Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris: & oravit Iudas, & dixit: *Qui missi erant à rege Sennacherib, Domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus, & percussit ex eis centum octogintaquinque millia: *sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie: & sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua: & judica illum secundum malitiam illius. *Et commiserunt exercitus prælium tertiadecima die mensis Adar: & contrita sunt castra Nicanoris, & cecidit ipse primus in prælio. *Vt autem vidit exercitus ejus quia cecidisset Nicanor, projecerunt arma sua, & fugerunt: *& persecuti sunt eos viam unius diei, ab Adazer usquequo veniatur in Gazara, & tubis cecinerunt post eos cum significationibus: *& exierunt de omnibus castellis Iudææ in circuitu, & ventilabant eos cornibus, & convertebantur iterum ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non est relictus ex eis nec unus. *Et acceperunt spolia eorum in prædam: & caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat superbe, & attulerunt & suspenderunt contra Ierusalem. *Et lætatus est populus valde, & egerunt diem illam in lætitia magna. *Et constituit agi omnibus annis diem istam, tertiadecima die mensis Adar. *Et siluit terra Iuda dies paucos.

CAPUT VIII.

Iudas , audita celeberrima Romanorum fama ac virtute quæ hic recitantur , missis nuntiis fœdus cum illis percutit , ut ipsorum præsidio Iudæi à Græcorum jugo liberentur : Romani autem Iudæ remittunt ipsi fœderis rescriptum in tabulis æreis sculptum , quod hic refertur.

ET audivit Iudas nomen Romanorum , quia sunt potentes viribus, & acquiescunt ad omnia , quæ postulantur ab eis : & quicumque accesserunt ad eos , statuerunt cum eis amicitias , & quia sunt potentes viribus. * Et audierunt prælia eorum, & virtutes bonas , quas fecerunt in Galatia , quia obtinuerunt eos , & duxerunt sub tributum : * & quanta fecerunt in regione Hispaniæ, & quod in potestatem redegerunt metalla argenti & auri , quæ illic sunt , & possederunt omnem locum consilio suo , & patientia : * locaque quæ longe erant valde ab eis , & Reges qui supervenerant eis ab extremis terræ , contriverunt , & percusserunt eos plaga magna : ceteri autem dant eis tributum omnibus annis . * & Philippum & Persen Cetœorum regem , & ceteros qui adversum eos arma tulerant , contriverunt in bello , & obtinuerunt eos : * & Antiochum magnum regem Asiæ , qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantos, & equitatum , & currus , & exercitum magnum valde , contritum ab eis. * & quia ceperunt eum vivum, & statuerunt ei ut daret ipse , & qui regnarent post ipsum , tributum magnum , & daret obsides, & constitutum , * & regionem Indorum , & Medos , & Lydos , de optimis regionibus eorum : & acceptas eas ab eis, dederunt Eumeni regi. * & quia qui erant apud Helladam , voluerunt ire, & tollere eos : & innotuit sermo his. * & miserunt ad eos ducem unum , & pugnaverunt contra illos, & ceciderunt ex eis multi , & captivas duxerunt uxores eorum , & filios , & diripuerunt eos , & terram eorum possederunt , & destruxerunt muros eorum , & in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem : * & residua regna , & insulas , quæ aliquando restiterant illis , exterminaverunt & in potestatem redegerunt. * Cum amicis autem suis , & qui in ipsis requiem habebant , conservaverunt amicitiam, & obtinuerunt regna , quæ erant proxima , & quæ erant longe : quia quicumque audiebant nomen eorum, timebant eos : * quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent , regnabant:
quos autem vellent , regno deturba-
bant : & exaltati sunt valde. * Et in
omnibus istis nemo portabat diade- 14
ma , nec induebatur purpura , ut ma-
gnificaretur in ea. * Et quia curiam 15
fecerunt sibi , & quotidie consulebant
trecentos viginti , consilium agentes
semper de multitudine , ut quæ digna
sunt, gerant : * & committunt uni 16
homini magistratum suum per singu-
los annos dominari universæ terræ
suæ , & omnes obediunt uni , & non
est invidia , neque zelus inter eos.
* Et elegit Iudas Eupolemum , filium 17
Ioannis , filii Iacob , & Iasonem , fi-
lium Eleazari , & misit eos Romam
constituere cum illis amicitiam , &
societatem : * & ut auferrent ab eis 18
jugum Græcorum, quia viderunt quod
in servitutem premerent regnum Is-
rael. * Et abierunt Romam viam mul- 19
tam valde , & introierunt curiam , &
dixerunt : * Iudas Machabæus, & fra- 20
tres ejus , & populus Iudæorum mi-
serunt nos ad vos statuere vobiscum
societatem & pacem , & conscribere
nos socios , & amicos vestros. * Et 21
placuit sermo in conspectu eorum.
* Et hoc rescriptum est, quod rescrip- 22
serunt in tabulis æreis , & miserunt in
Ierusalem,ut esset apud eos ibi memo-
riale pacis & societatis.* BENE SIT 23
ROMANIS, & genti Iudæorum, in
mari & in terra in æternum : gladius-
que & hostis procul sit ab eis. * Quod 24
si institerit bellum Romanis prius, aut
omnibus sociis eorum in omni do-
minatione eorum : * auxilium feret 25
gens Iudæorum , prout tempus di-
ctaverit , corde pleno : * & prælian- 26
tibus non dabunt , neque subministra-
bunt triticum , arma , pecuniam , na-
ves , sicut placuit Romanis : & cu-
stodient mandata eorum , nihil ab eis
accipientes. * Similiter autem & si 27
genti Iudæorum prius acciderit bel-
lum , adjuvabunt Romani ex animo,
prout eis tempus permiserit : * & ad- 28
juvantibus non dabitur triticum , ar-
ma, pecunia , naves , sicut placuit Ro-
manis : & custodient mandata eorum
absque dolo. * secundum hæc verba 29
constituerunt Romani populo Iudæo-
rum. * Quod si post hæc verba hi aut 30
illi addere aut demere ad hæc aliquid
voluerint , facient ex proposito suo: &
quæcumque addiderint , vel dempse-
rint, rata erunt. * Sed & de malis,quæ 31
Demetrius rex fecit in eos , scripsimus
ei , dicentes : Quare gravasti jugum
tuum super amicos nostros , & socios
Iudæos ? * Si ergo iterum adierint nos, 32
adversum te faciemus illis judicium,
& pugnabimus tecum mari terraque.

CAPVT IX.

Bacchide & Alcimo contra Iudam missis à Demetrio, Iudas minimo exercitu fortissimè resistens occiditur, ac lugetur: graviterque afflictis piis Israelitis frater ipsius Ionathas in ejus locum sufficitur: qui ob fratris Joannis mortem percutit filios Iambri in nuptiis: rursumque percussis de Bacchidis exercitu mille viris, Alcimus ob impia in locum sanctum opera percussus à Deo paralysi, mortuus est: sed & Bacchides cùm nec dolo nec vi posset Ionathan perdere, inito cum eo fœdere discessit, nec amplius in Iudæam reversus est.

INterea ut audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor & exercitus ejus in prælio, apposuit Bacchidem & Alcimum rursum mittere in Iudæam, & dextrum cornu cum illis. * Et abierunt viam, quæ ducit in Galgala, & castra posuerunt in Masaloth, quæ est in Arbellis: & occupaverunt eam, & peremerunt animas hominum multas. * In mense primo anni centesimi & quinquagesimi secundi, applicuerunt exercitum ad Ierusalem: * & surrexerunt, & abierunt in Beream viginti millia virorum, & duo millia equitum. * Et Iudas posuerat castra in Laisa, & tria millia viri electi cum eo: * & viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, & timuerunt valde: & multi subtraxerunt se de castris, & non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. * Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus, & bellum perurgebat eum, & confractus est corde, quia non habebat tempus congregandi eos, & dissolutus est. * Et dixit his qui residui erant: Surgamus, & eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos. * Et avertebant eum, dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, & revertamur ad fratres nostros, & tunc pugnabimus adversus eos: nos autem pauci sumus. * Et ait Iudas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis: & si appropiavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, & non inferamus crimen gloriæ nostræ. * Et movit exercitus de castris, & steterunt illis obviam: & divisi sunt equites in duas partes, & fundibularii & sagittarii præibant exercitum, & primi certaminis omnes potentes. * Bacchides autem erat in dextero cornu, & proximavit legio ex duabus partibus, & clamabant tubis: * exclamaverunt autem & hi, qui erant ex parte Iudæ, etiam ipsi, & commota est terra à voce exercituum: & commissum est prælium à mane usque ad vesperam. * Et vidit Iudas, quod firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris, & convenerunt cum ipso omnes constantes corde: * & contrita est dextera pars ab eis, & persecutus est eos usque ad montem Azoti. * Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est dextrum cornu, & secuti sunt post Iudam, & eos qui cum ipso erant, à tergo: * & ingravatum est prælium, & ceciderunt vulnerati multi ex his, & ex illis. * Et Iudas cecidit, & ceteri fugerunt. * Et Ionathas & Simon tulerunt Iudam fratrem suum, & sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin. * Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno, & lugebant dies multos, * & dixerunt: Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum Israel? * Et cetera verba bellorum Iudæ, & virtutum quas fecit, & magnitudinis ejus, non sunt descripta: multa enim erant valde. * Et factum est: post obitum Iudæ emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel, & exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem. * In diebus illis facta est fames magna valde, & tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. * Et elegit Bacchides viros impios, & constituit eos dominos regionis: * & exquirebant, & perscrutabantur amicos Iudæ, & adducebant eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & illudebat. * Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex die, qua non est visus propheta in Israel. * Et congregati sunt omnes amici Iudæ, & dixerunt Ionathæ: * Ex quo frater tuus Iudas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros, Bacchidē, & eos qui inimici sunt gentis nostræ. * Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem, & ducem ad bellandum bellum nostrū. * Et suscepit Ionathas tēpore illo principatum, & surrexit loco Iudæ fratris sui. * Et cognovit Bacchides, & quærebat eum occidere. * Et cognovit Ionathas, & Simon frater ejus, & omnes qui cum eo erant & fugerunt in desertum Thecuæ, & consederunt ad aquam lacus Asphar. * Et cognovit Bacchides, & die sabbatorum venit ipse, & omnis exercitus ejus, trans Iordanem. * Et Ionathas misit fratrem suum ducem populi, & rogavit Nabuthæos amicos suos, ut commodarent illis apparatum suum, qui erat copiosus. * Et exierunt filii Iambri ex Madaba, & comprehenderunt Ioannem, & omnia quæ habebat, & abierunt habentes ea. * Post hæc verba, renuntiatum est Ionathæ, & Simoni fratri ejus, quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Madaba, filiam unius de magnis principibus Chanaan, cum ambitione magna. * Et recordati sunt sanguinis Ioannis fratris sui: & ascenderunt, & absconderunt se sub tegumento montis. * Et elevaverunt oculos suos, & viderunt: & ecce tumultus, & apparatus multus: & spon-

sus processit, & amici ejus, & fra-
tres ejus, obviam illis cum tympanis
40 & musicis, & armis multis. * Et sur-
rexerunt ad eos ex insidiis, & occide-
runt eos, & ceciderunt vulnerati mul-
ti; & residui fugerunt in montes, &
41 acceperunt omnia spolia eorum: * &
conversæ sunt nuptiæ in luctum, & vox
42 musicorum ipsorum, in lamentum. * Et
vindicaverunt vindictam sanguinis fra-
tris sui: & reversi sunt ad ripam Ior-
43 danis. * Et audivit Bacchides, & ve-
nit die sabbatorum usque ad oram Ior-
44 danis in virtute magna. * Et dixit ad
suos Ionathas: Surgamus, & pugnemus
contra inimicos nostros: non est enim
45 hodie sicut heri & nudiustertius. * ecce
enim bellum ex adverso, aqua vero
Iordanis hinc & inde, & ripæ, & pa-
ludes, & saltus: & non est locus diver-
46 tendi. * Nunc ergo clamate in cælum,
ut liberemini de manu inimicorum ve-
strorum. Et commissum est bellum.
47 * Et extendit Ionathas manum suam
percutere Bacchidem, & divertit ab
48 eo retro: * & dissiliit Ionathas, & qui
cum eo erant, in Iordanem, & trans-
49 nataverunt ad eos Iordanem. * & ce-
ciderunt de parte Bacchidis die illa
mille viri. Et reversi sunt in Ierusalem,
50 * & ædificaverunt civitates munitas in
Iudæa, munitionem, quæ erat in Ie-
richo, & in Ammaum, & in Bethoron,
& in Bethel, & Thamnata, & Phara,
& Thopo muris excelsis, & portis, &
51 seris. * Et posuit custodiam in eis, ut
52 inimicitias exercerent in Israel: * &
munivit civitatem Bethsuram, & Ga-
zaram, & arcem, & posuit in eis auxi-
53 lia, & apparatum escarum: * & accepit
filios principum regionis obsides, &
posuit eos in arce in Ierusalem in cu-
54 stodiam. * Et anno centesimo quinqua-
gesimo tertio, mense secundo, præce-
pit Alcimus destrui muros domus san-
ctæ interioris, & destrui opera prophe-
55 tarum: & cæpit destruere. * In tempo-
re illo percussus est Alcimus: & impe-
dita sunt opera illius, & occlusum est
os ejus, & dissolutus est paralysi, nec
ultra potuit loqui verbum, & mandare
56 de domo sua. * Et mortuus est Alci-
mus in tempore illo cum tormento ma-
57 gno. * Et vidit Bacchides quoniam
mortuus est Alcimus: & reversus est
ad regem, & siluit terra annis duobus.
58 * Et cogitaverunt omnes iniqui dicen-
tes: Ecce Ionathas, & qui cum eo sunt,
in silentio habitant confidenter: nunc
ergo adducamus Bacchidem, & com-
59 prehendet eos omnes una nocte. * Et
60 abierunt, & consilium ei dederunt. * Et
surrexit ut veniret cum exercitu mul-
to: & misit occulte epistolas sociis suis,
qui erant in Iudæa, ut comprehende-
rent Ionathan, & eos qui cum eo erant:
sed non potuerunt, quia innotuit eis
61 consilium eorum. * Et apprehendit de
viris regionis, qui principes erant ma-
litiæ, quinquaginta viros, & occidit e-
os: * & secessit Ionathas, & Simon, & 62
qui cum eo erant, in Bethbessen, quæ
est in deserto: & extruxit diruta ejus
& firmaverunt eam. * Et cognovit Bac- 63
chides, & congregavit universam mul-
titudinem suam: & his, qui de Iudæa
erant, denuntiavit. * Et venit, & ca- 64
stra posuit desuper Bethbessen, & op-
pugnavit eam dies multos, & fecit ma-
chinas. * Et reliquit Ionathas Simo- 65
nem fratrem suum in civitate, & exiit
in regionem, & venit cum numero, * & 66
percussit Odaren, & fratres ejus, & fi-
lios Phaseron in tabernaculis ipsorum;
& cœpit cædere, & crescere in virtu-
tibus. * Simon vero, & qui cum ipso 67
erant, exierunt de civitate, & succen-
derunt machinas, * & pugnaverunt con- 68
tra Bacchidem, & contritus est ab eis:
& afflixerunt eum valde, quoniam con-
silium ejus, & congressus ejus erat ina-
nis. * Et iratus contra viros iniquos, 69
qui ei consilium dederant ut veniret in
regionem ipsorum, multos ex eis occi-
dit: ipse autem cogitavit cum reliquis
abire in regionem suam. * Et cognovit 70
Ionathas, & misit ad eum legatos com-
ponere pacem cum ipso, & reddere ei
captivitatem. * Et libenter accepit, 71
& fecit secundum verba ejus, & jura-
vit se nihil facturum ei mali omnibus
diebus vitæ ejus. * Et reddidit ei cap- 72
tivitatem, quam prius erat prædatus de
terra Iuda: & conversus abiit in ter-
ram suam, & non apposuit amplius ve-
nire in fines ejus. * Et cessavit gladius 73
ex Israel: & habitavit Ionathas in Mach-
mas, & cæpit Ionathas ibi judicare po-
pulũ, & exterminavit impios ex Israel.

CAPUT X.

Alexandro Nobili Antiochi filio occupante Ptolemaida, conatur Demetrius ferire fœdus cum Ionatha, semel ac iterum plurima pollicens: at ille prælegit oblatas ab Alexandro amicitias: qui Alexander devicto occisoque Demetrio ducit uxorē Cleopatram Ptolemæi regis Aegypti filiam, plurimum Jonathan honorans: porro Apollonium ducem junioris Demetrii devicit Ionathas succensa Azoto & templo Dagon, rursumque ab Alexandro honoratur data sibi Accaron ac fibula aurea.

ET anno centesimo sexagesimo as- 1
cendit Alexander Antiochi filius,
qui cognominatus est Nobilis: & oc-
cupavit Ptolemaidam: & receperunt
eum, & regnavit illic. * Et audi- 2
vit Demetrius rex, & congregavit ex-
ercitum copiosum valde, & exivit
obviam illi in prælium. * Et misit 3
Demetrius epistolam ad Ionathā verbis
pacificis, ut magnificaret eum. * Di- 4
xit enim: Anticipemus facere pa-
cem cum eo, priusquam faciat cum A-

lexandro adversum nos. * recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum, & in fratrem ejus, & in gentem ejus. * Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, & fabrificare arma, & esse ipsum socium ejus: & obsides, qui erant in arce, jussit tradi ei. * Et venit Ionathas in Ierusalem, & legit epistolas in auditu omnis populi, & eorum qui in arce erant. * Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. * Et traditi sunt Ionathæ obsides, & reddidit eos parentibus suis: * & habitavit Ionathas in Ierusalem, & cœpit ædificare & innovare civitatem. * Et dixit facientibus opera, ut extruerent muros, & montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt. * Et fugerunt alienigenæ, qui erant in munitionibus, quas Bacchides ædificaverat: * & reliquit unusquisque locum suum, & abiit in terram suam: * tantum in Bethsura remanserunt aliqui, ex his qui reliquerant legem & præcepta Dei. erat enim hæc eis ad refugium. * Et audivit Alexander rex promissa, quæ promisit Demetrius Ionathæ: & narraverunt ei prælia, & virtutes, quas ipse fecit, & fratres ejus, & labores, quos laboraverunt. * & ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? & nunc faciemus eum amicum, & socium nostrum. * Et scripsit epistolam, & misit ei secundum hæc verba, dicens: * REX Alexander fratri Ionathæ salutem. * Audivimus de te, quod vir potens sis viribus, & aptus es ut sis amicus noster: * & nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, & ut amicus voceris regis, (& misit ei purpuram, & coronam auream) & quæ nostra sunt sentias nobiscum, & conserves amicitias ad nos. * Et induit se Ionathas stola sancta septimo mense, anno centesimo sexagesimo, in die sollemni scenopegiæ: & congregavit exercitum, & fecit arma copiosa. * Et audivit Demetrius verba ista, & contristatus est nimis, & ait: * Quid hoc fecimus, quod præoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudæorum ad munimen sui? * Scribam & ego illis verba deprecatoria, & dignitates, & dona: ut sint mecum in adjutorium. * Et scripsit eis in hæc verba: REX Demetrius genti Iudæorum salutem: * Quoniam servastis ad nos pactum, & mansistis in amicitia nostra, & non accessistis ad inimicos nostros, audivimus, & gavisi sumus. * Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidē, & retribuemus vobis bona pro his quæ fecistis nobiscum: * & remittemus vobis præstationes multas, & dabimus vobis donationes. * Et nunc absolvo vos & omnes Iudæos à tributis, & pretia salis indulgeo, & coronas

remitto, & tertias seminis: * & di- 30
midiam partem fructus ligni, quod est
portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno
die, & deinceps, ne accipiatur
à terra Iuda, & à tribus civitatibus,
quæ additæ sunt illi ex Samaria &
Galilæa, ex hodierna die & in totum
tempus: * & Ierusalem sit sancta, & li- 31
bera cum finibus suis: & decimę & tri-
buta ipsius sint. * Remitto etiam pote- 32
statem arcis, quæ est in Ierusalem: &
do eam summo sacerdoti, ut constituat
in ea viros quoscunque ipse elegerit,
qui custodiant eam. * Et omnem ani-
mam Iudæorum, quæ captiva est à 33
terra Iuda in omni regno meo, relin-
quo liberam gratis, ut omnes à tribu-
tis solvantur, etiam pecorum suorum.
* Et omnes dies sollemnes, & sabbata, 34
& neomeniæ, & dies decreti, & tres
dies ante diem sollemnem, & tres
dies post diem sollemnem, sint omnes
immunitatis & remissionis omnibus
Iudæis, qui sunt in regno meo: * & ne- 35
mo habebit potestatem agere aliquid,
& movere negotia adversus aliquem
illorum, in omni causa. * Et adscri- 36
bantur ex Iudæis in exercitu regis ad
triginta millia virorum: & dabuntur
illis copiæ ut oportet omnibus exerci-
tibus regis, & ex eis ordinabuntur
qui sint in munitionibus regis magni:
* & ex his constituentur super negotia 37
regni, quæ aguntur ex fide, & princi-
pes sint ex eis, & ambulent in legibus
suis, sicut præcepit rex in terra Iuda.
* Et tres civitates, quæ additæ sunt 38
Iudææ ex regione Samariæ, cum Iu-
dæa reputentur: ut sint sub uno, &
non obediant alii potestati, nisi summi
sacerdotis. * Ptolemaida, & confines 39
ejus, quas dedi donum sanctis, qui
sunt in Ierusalem, ad necessarios sum-
ptus sanctorum. * Et ego do singulis 40
annis quindecim millia siclorum ar-
genti de rationibus regis, quæ me con-
tingunt: * & omne quod reliquum 41
fuerit, quod non reddiderant qui su-
per negotia erant annis prioribus, ex-
hoc dabunt in opera domus. * Et su- 42
per hæc quinque millia siclorum ar-
genti, quæ accipiebant de sanctorum
ratione per singulos annos: & hæc ad
sacerdotes pertineant, qui ministerio
funguntur. * Et quicumque confuge- 43
rint in templum, quod est Ierosolymis,
& in omnibus finibus ejus, obnoxii re-
gi in omni negotio dimittantur, & uni-
versa, quæ sunt eis in regno meo, li-
bera habeant. * Et ad ædificanda vel 44
restauranda opera sanctorum, sumptus
dabuntur de ratione regis: * & ad ex- 45
truendos muros Ierusalem, & commu-
niendos in circuitu, sumptus dabuntur
de ratione regis, & ad construendos
muros in Iudæa. * Vt audivit autem Io- 46
nathas & populus sermones istos, non
crediderūt eis, nec receperunt eos: quia
recordati sunt malitiæ magnæ quā fe-

cerat in Israel, & tribulaverat eos val-
de. * Et complacuit eis in Alexandrũ,
quia ipse fuerat eis princeps sermonum
pacis, & ipsi auxilium ferebant omni-
bus diebus. * Et congregavit rex A-
lexander exercitum magnum, & admo-
vit castra contra Demetrium. *Et com-
miserunt prælium duo reges, & fugit
exercitus Demetrii, & insecutus est eũ
Alexander, & incubuit super eos. *Et
invaluit prælium nimis, donec occidit
sol: & cecidit Demetrius in die illa.
*Et misit Alexander ad Ptolemæum re-
gem Ægypti legatos secundum hæc
verba, dicens: * QVONIAM regressus
sum in regnum meum, & sedi in sede
patrum meorum, & obtinui principatũ,
& contrivi Demetrium, & possedi re-
gionem nostram, * & commisi pugnam
cum eo, & contritus est ipse, & castra
ejus, à nobis; & sedimus in sede re-
gni ejus: * & nunc statuamus ad invi-
cem amicitiam: & da mihi filiam tuam
uxorem; & ego ero gener tuus, & dabo
tibi dona, & ipsi, digna te. *Et respon-
dit rex Ptolemæus, dicens: FELIX
dies, in qua reversus es ad terram pa-
trum tuorum, & sedisti in sede regni
eorum. * Et nunc faciam tibi quod
scripsisti: sed occurre mihi Ptolemai-
dam, ut videamus invicem nos, & spon-
deam tibi sicut dixisti. * Et exivit Pto-
lemæus de Ægypto, ipse, & Cleopatra
filia ejus, & venit Ptolemaidam, anno
centesimo sexagesimo secundo. *Et oc-
currit ei Alexander rex, & dedit ei
Cleopatram filiam suam: & fecit nup-
tias ejus Ptolemaidæ, sicut reges, in
magna gloria. * Et scripsit rex Alex-
ander Ionathæ, ut veniret obviam sibi.
* Et abiit cum gloria Ptolemaidam, &
occurrit ibi duobus regibus, & dedit
illis argentum multum, & aurum, &
dona: & invenit gratiam in conspectu
eorum. * Et convenerunt adversus eum
viri pestilentes ex Israel, viri iniqui
interpellantes adversus eum: & non
intendit ad eos rex. * Et jussit spoliari
Ionathan vestibus suis, & indui eum
purpura: & ita fecerunt. Et colloca-
vit eum rex sedere secum. * Dixitque
principibus suis: Exite cum eo in me-
dium civitatis, & prædicate, ut nemo
adversus eum interpellet de ullo nego-
tio, nec quisquam ei molestus sit de
ulla ratione. * Et factum est, ut vide-
runt qui interpellabant gloriam ejus,
quæ prædicabatur, & opertum eum
purpura, fugerunt omnes: * & magni-
ficavit eum rex, & scripsit eum inter
primos amicos, & posuit eum ducem,
& participem principatus. * Et rever-
sus est Ionathas in Ierusalem cum pace,
& lætitia. * In anno centesimo sexage-
simoquinto, venit Demetrius filius De-
metrii à Creta in terram patrum suo-
rum. *Et audivit Alexander rex, & cõ-
tristatus est valde, & reversus est Antio-
chiam. * Et constituit Demetrius rex
Apollonium ducem, qui præerat Cœ-
lesyriæ: & congregavit exercitum ma-
gnum, & accessit ad Iamniam: & misit
ad Ionathan summum sacerdotem, *di- 70
cens: Tu solus resistis nobis: ego autem
factus sum in derisum, & in opprobriũ,
propterea quia tu potestatem adver-
sum nos exerces in montibus. * Nunc 71
ergo si confidis in virtutibus tuis, de-
scende ad nos in campum, & compare-
mus illic invicem: quia mecum est vir-
tus bellorum. *Interroga, & disce quis 72
sum ego, & ceteri, qui auxilio sunt mi-
hi, qui & dicunt quia non potest stare
pes vester ante faciem nostram, quia bis
in fugã conversi sunt patres tui in ter-
ra sua: * & nunc quomodo poteris su- 73
stinere equitatum & exercitum tantum
in campo, ubi non est lapis, neque sa-
xum, neque locus fugiendi? * Vt audi- 74
vit autem Ionathas sermones Apollo-
nii, motus est animo: & elegit decem
millia virorum, & exiit ab Ierusalem,
& occurrit ei Simon frater ejus in ad-
jutorium: * & applicuerunt castra in 75
Ioppen, & exclusit eum à civitate (quia
custodia Apollonii Ioppe erat) & oppu-
gnavit eam. * Et exterriti qui erant in 76
civitate, aperuerunt ei, & obtinuit Io-
nathas Ioppen. * Et audivit Apolloni- 77
us, & admovit tria millia equitum, &
exercitum multum. * Et abiit Azotum 78
tamquam iter faciens, & statim exiit
in campum, eo quod haberet multitu-
dinem equitum, & confideret in eis.
Et insecutus est eum Ionathas in Azo-
tum, & commiserunt prælium. * Et 79
reliquit Apollonius in castris mille e-
quites post eos occulte. * Et cognovit 80
Ionathas quoniam insidiæ sunt post se,
& circuierunt castra ejus, & jecerunt
jacula in populum à mane usque ad ve-
speram. * Populus autem stabat, sicut 81
præceperat Ionathas: & laboraverunt
equi eorum. * Et ejecit Simon exerci- 82
tum suum, & commisit contra legionem:
equites enim fatigati erant: & contri-
ti sunt ab eo, & fugerunt. * Et qui di- 83
spersi sunt per campum, fugerunt in A-
zotum, & intraverunt in Bethdagon i-
dolum suum, ut ibi se liberarent. * Et 84
succendit Ionathas Azotum, & civita-
tes, quæ erant in circuitu ejus, & ac-
cepit spolia eorum, & templum Dagon:
& omnes, qui fugerunt in illud, suc-
cendit igni. * Et fuerunt qui cecide- 85
runt gladio, cum his qui succensi sunt,
fere octo millia virorum. * Et movit 86
inde Ionathas castra, & applicuit ea
Ascalonem: & exierunt de civitate ob-
viam illi in magna gloria. * Et rever- 87
sus est Ionathas in Ierusalem cum suis,
habentibus spolia multa. * Et factum 88
est: ut audivit Alexander rex sermo-
nes istos, addidit adhuc glorificare Io-
nathan. * Et misit ei fibulam auream, 89
sicut consuetudo est dari cognatis re-
gum. Et dedit ei Accaron, & omnes fines
ejus in possessionem.

CAPUT XI.

Mortuo Alexandro, & similiter Ptolemæo qui Alexandri regnum dolo invaserat, ablata ab eo filia sua, & tradita in uxorem Demetrio, hic Demetrius Ionathan honorat datis litteris immunitatis à tributis: Ionathas autem mittit ei auxiliares milites, qui occisis uno die centum millibus, regem à civibus Antiochiæ liberarunt, & Antiochiam incenderunt: illo autem fœdus cum Ionatha initum prævaricante, Antiochus filius Alexandri devicto Demetrio regnans, fœdus init cum Ionatha, qui unà cum fratre Simone sæpius victor evadit adversus alienigenas.

1 ET rex Ægypti congregavit exer-
citum, sicut arena quæ est circa o-
ram maris, & naves multas: & quære-
bat obtinere regnum Alexandri dolo,
2 & addere illud regno suo. * Et exiit in
Syriam verbis pacificis, & aperiebant
ei civitates, & occurrebant ei: quia
mandaverat Alexander rex exire ei ob-
3 viam, eo quod socer suus esset. * Cum
autem introiret civitatem Ptolemæus,
ponebat custodias militum in singulis
4 civitatibus. * Et ut appropiavit Azo-
to, ostenderunt ei templum Dagon suc-
censum igni, & Azotum & cetera ejus
demolita, & corpora projecta, & eo-
rum qui cæsi erant in bello tumulos,
5 quos fecerant secus viam. * Et narra-
verunt regi quia hæc fecit Ionathas,
ut invidiam facerent ei: & tacuit rex.
6 * Et occurrit Ionathas regi in Ioppen
cum gloria, & invicem se salutaverunt,
7 & dormierunt illic. * Et abiit Iona-
thas cum rege usque ad fluvium, qui
vocatur Eleutherus: & reversus est in
8 Ierusalem. * Rex autem Ptolemæus
obtinuit dominium civitatum usque
Seleuciam maritimam, & cogitabat in
9 Alexandrum consilia mala. * Et misit
legatos ad Demetrium, dicens: VE-
NI, componamus inter nos pactum,
& dabo tibi filiam meam, quam ha-
bet Alexander, & regnabis in regno
10 patris tui. * pœnitet enim me quod
dederim illi filiam meam: quæsivit
11 enim me occidere. * Et vituperavit
eum, propterea quod concupierat re-
12 gnum ejus. * Et abstulit filiam suam,
& dedit eam Demetrio, & alienavit
se ab Alexandro, & manifestatæ sunt
13 inimicitiæ ejus. * Et intravit Ptole-
mæus Antiochiam, & imposuit duo
diademata capiti suo, Ægypti & A-
14 siæ. * Alexander autem rex erat in
Cilicia illis temporibus: quia rebel-
15 labant qui erant in locis illis. * Et
audivit Alexander, & venit ad eum
in bellum: & produxit Ptolemæus rex
exercitum, & occurrit ei in manu vali-
16 da, & fugavit eum. * Et fugit Alexan-
der in Arabiã, ut ibi protegeretur: Rex
autem Ptolemæus exaltatus est. * Et 17
abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri,
& misit Ptolemæo. * Et rex Ptolemæ- 18
us mortuus est in die tertia: & qui e-
rant in munitionibus, perierunt ab his
qui erant intra castra. * Et regnavit De- 19
metrius anno centesimo sexagesimo se-
ptimo. * In diebus illis congregavit Io- 20
nathas eos qui erant in Iudæa, ut ex-
pugnarent arcem, quæ est in Ierusalem:
& fecerunt contra eam machinas mul-
tas. * Et abierunt quidam qui oderant 21
gentem suam viri iniqui ad regem De-
metrium, & renunciaverunt ei quod Io-
nathas obsideret arcem. * Et ut audi- 22
vit, iratus est. & statim venit ad Pto-
lemaidam, & scripsit Ionathæ ne obsi-
deret arcem, sed occurreret sibi ad col-
loquium festinato. * Ut audivit autem 23
Ionathas, jussit obsidere: & elegit de
senioribus Israel, & de sacerdotibus,
& dedit se periculo. * Et accepit au- 24
rum, & argentum & vestem, & alia xe-
nia multa, & abiit ad Regem Ptole-
maidam, & invenit gratiam in con-
spectu ejus. * Et interpellabant adver- 25
sus eum quidam iniqui ex gente sua.
* Et fecit ei rex sicut fecerant ei qui 26
ante eum fuerant: & exaltavit eum
in conspectu omnium amicorum suo-
rum, * & statuit ei principatum sacer- 27
dotii, & quæcumque alia habuit prius
pretiosa, & fecit eum principem ami-
corum. * Et postulavit Ionathas à re- 28
ge, ut immunem faceret Iudæam, &
tres toparchias, & Samariam, & confi-
nes ejus: & promisit ei talenta trecen-
ta. * Et consensit rex: & scripsit Io- 29
nathæ epistolas de his omnibus, hunc
modum continentes: * REX Deme- 30
trius fratri Ionathæ salutem, & genti
Iudæorum. * Exemplum epistolæ, 31
quam scripsimus Lastheni parenti no-
stro de vobis, misimus ad vos ut scire-
tis: * Rex Demetrius Lastheni parenti 32
salutem. * Genti Iudæorum, amicis no- 33
stris, & conservantibus quæ justa sunt
apud nos, decrevimus benefacere, pro-
pter benignitatem ipsorum, quam erga
nos habent. * Statuimus ergo illis o- 34
mnes fines Iudææ, & tres civitates, Ly-
dan, & Ramathan, quæ additæ sunt
Iudææ ex Samaria, & omnes confines
earum, sequestrari omnibus sacrifican-
tibus in Ierosolymis, pro his quæ
ab eis prius accipiebat rex per singulos
annos, & pro fructibus terræ & po-
morum. * Et alia quæ ad nos pertine- 35
bant decimarum & tributorum, ex hoc
tempore remittimus eis: & areas sali-
narum, & coronas quæ nobis defere-
bantur, * omnia ipsis concedimus: 36
& nihil horum irritum erit ex hoc,
& in omne tempus. * Nunc ergo 37
curate facere horum exemplum, & de-
tur Ionathæ, & ponatur in monte san-
cto, in loco celebri. * Et videns Deme- 38
trius rex quod siluit terra in conspectu
suo, & nihil ei resistit, dimisit totum

exercitum suum, unumquemque in lo-
cum suum, excepto peregrino exerci-
tu, quem contraxit ab insulis Gentium:
9 & inimici erant ei omnes exercitus pa-
trum ejus. * Tryphon autem erat qui-
dam partium Alexandri prius: & vidit
quoniam omnis exercitus murmurabat
contra Demetrium, & ivit ad Emalchuel
0 Arabem, qui nutriebat Antiochum fi-
lium Alexandri: * & assidebat ei, ut tra-
deret eum ipsi, ut regnaret loco patris
sui: & enuntiavit ei quanta fecit De-
metrius, & inimicitias exercituum ejus
1 adversus illum. * Et mansit ibi diebus
multis * Et misit Ionathas ad Demetriū
regem, ut ejiceret eos, qui in arce erant
2 in Ierusalem, & qui in præsidiis erant:
quia impugnabant Israel. * Et misit De-
metrius ad Ionathan, dicens: Non hæc
tantum faciam tibi, & genti tuæ: sed
3 gloria illustrabo te, & gentem tuam, cū
fuerit opportunum. * Nunc ergo recte
feceris, si miseris in auxilium mihi vi-
4 ros: quia discessit omnis exercitus me-
us. * Et misit ei Ionathas tria millia vi-
rorum fortium, Antiochiā: & venerunt
5 ad regem, & delectatus est rex in ad-
ventu eorum. * Et convenerunt qui e-
rant de civitate, centum viginti millia
6 virorum, & volebant interficere regem.
* Et fugit rex in aulam: & occupave-
runt qui erant de civitate, itinera ci-
7 vitatis, & cœperunt pugnare. * Et voca-
vit rex Iudæos in auxilium, & conve-
nerunt omnes simul ad eum, & dispersi
8 sunt omnes per civitatem: * & occide-
runt in illa die centum millia hominū,
& succenderunt civitatem, & ceperunt
spolia multa in die illa, & liberaverunt
regem. * Et viderunt qui erant de ci-
vitate, quod obtinuissent Iudæi civita-
tem sicut valebant: & infirmati sunt
mente sua, & clamaverunt ad regem cū
precibus, dicentes: * Da nobis dextras,
& cessent Iudæi oppugnare nos & ci-
vitatem. * Et projecerunt arma sua, &
fecerunt pacem, & glorificati sunt Iu-
dæi in conspectu regis, & in conspectu
omnium qui erant in regno ejus, & no-
minati sunt in regno: & regressi sunt
in Ierusalem habentes spolia multa. * Et
sedit Demetrius rex in sede regni sui:
& siluit terra in conspectu ejus. * Et
mentitus est omnia quæcumque dixit,
& abalienavit se à Ionatha, & non re-
tribuit ei secundum beneficia quæ sibi
tribuerat, & vexabat eum valde. * Post
hæc autem reversus est Tryphon, & An-
tiochus cum eo puer adolescens, & re-
gnavit, & imposuit sibi diadema. * Et
congregati sunt ad eum omnes exerci-
tus, quos disperserat Demetrius, & pu-
gnaverunt contra eum: & fugit, & ter-
ga vertit. * Et accepit Tryphon bestias,
& obtinuit Antiochiam: * & scripsit
Antiochus adolescens Ionathæ, dicēs:
Constituo tibi sacerdotium, & consti-
tuo te super quattuor civitates, ut sis de
amicis regis. * Et misit illi vasa aurea
in ministerium, & dedit ei potestatem
bibendi in auro, & esse in purpura, &
habere fibulam auream: * & Simonem 59
fratrem ejus constituit ducem à termi-
nis Tyri usque ad fines Ægypti. * Et 60
exiit Ionathas, & perambulabat trans
flumen civitatis: & congregatus est ad
eum omnis exercitus Syriæ in auxi-
lium, & venit Ascalonem, & occurre-
runt ei honorifice de civitate. * Et a- 61
biit inde Gazam: & concluserunt se qui
erant Gazæ: & obsedit eam, & succen-
dit quæ erant in circuitu civitatis, &
prædatus est ea. * Et rogaverunt Gazē- 62
ses Ionathan, & dedit illis dexteram:
& accepit filios eorum obsides, & mi-
sit illos in Ierusalem: & perambulavit
regionem usque Damascum. * Et au- 63
divit Ionathas quod prævaricati sunt
principes Demetrii in Cades, quæ est
in Galilæa, cum exercitu multo, vo-
lentes eum removere à negotio re-
gni: * & occurrit illis: fratrem au- 64
tem suum Simonem reliquit intra pro-
vinciam. * Et applicuit Simon ad 65
Bethsuram, & expugnabat eam die-
bus multis, & conclusit eos. * Et po- 66
stulaverunt ab eo dextras accipere, &
dedit illis: & ejecit eos inde, & cepit
civitatem, & posuit in ea præsidium.
* Et Ionathas & castra ejus applicue- 67
runt ad aquam Genesar, & ante lucem
vigilaverunt in campo Asor. * & ecce 68
castra alienigenarum occurrebant in
campo, & tendebant ei insidias in mon-
tibus: ipse autem occurrit ex adverso.
* Insidiæ vero exurrexerunt de locis 69
suis, & commiserunt prælium. * Et 70
fugerunt qui erant ex parte Ionathæ
omnes, & nemo relictus est ex eis, nisi
Mathathias filius Absolomi, & Iudas
filius Calphi, princeps militiæ exer-
citus. * Et scidit Ionathas vestimenta 71
sua, & posuit terram in capite suo, &
oravit. * Et reversus est Ionathas ad eos 72
in prælium, & convertit eos in fugam,
& pugnaverunt. * Et viderunt qui fu- 73
giebant partis illius, & reversi sunt
ad eum, & insequebantur cum eo om-
nes usque Cades ad castra sua, & per-
venerunt usque illuc. * & ceciderunt 74
de alienigenis in die illa tria millia
virorum: & reversus est Ionathas in
Ierusalem.

CAPUT XII.

Ionathas cum Romanis ac Spartiatis fœdus renovat: principes Demetrii ipsum invadentes, fugat: percussisque Arabibus ordinat ædificare præsidia in Iudæa, & muros contra arcem in Ierusalem: sed à Triphone cupiente regnum Antiochi invadere, & fingente se amicum, apud Ptolemaida dolo captus est, omnesque qui cum eo erant interfecti.

ET vidit Ionathas quia tempus eum
juvat, & elegit viros, & misit eos Ro- 1
mam,

nam, statuere & renovare cum eis amicitiam: * & ad Spartiatas, & ad alia loca misit epistolas secundum eamdem formam. * Et abierunt Romam, & intraverunt curiam, & dixerunt: Ionathas summus sacerdos, & gens Iudæorum miserunt nos, ut renovaremus amicitiam & societatem secundum pristinum. * Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca, ut deducerent eos in terram Iuda cum pace. * Et hoc est exemplum epistolarum, quas scripsit Ionathas Spartiatis: * IONATHAS summus sacerdos, & seniores gentis, & sacerdotes, & reliquus populus Iudæorum, Spartiatis fratribus salutem. * Iampridem missæ erant epistolæ ad Oniam summum sacerdotem ab Ario, qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut rescriptum continet, quod subjectum est. * Et suscepit Onias virum, qui missus fuerat, cum honore: & accepit epistolas, in quibus significabatur de societate & amicitia. * Nos cum nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris, * maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem. & amicitiam, ne forte alieni efficiamur à vobis: multa enim tempora transierunt, ex quo misistis ad nos. * Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus solemnibus, & ceteris quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis quæ offerimus, & in observationibus, sicut fas est, & decet meminisse fratrum. * Lætamur itaque de gloria vestra. * Nos autem circumdederunt multæ tribulationes, & multa prælia, & impugnaverunt nos reges, qui sunt in circuitu nostro. * Noluimus ergo vobis molesti esse, neque ceteris sociis & amicis nostris, in his præliis. * habuimus enim de cælo auxilium, & liberati sumus nos, & humiliati sunt inimici nostri. * Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & Antipatrem Iasonis filium, & misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam & societatem pristinam. * Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos; & salutent vos; & reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostræ. * Et nunc benefacietis respondẽtes nobis ad hæc. * Et hoc est rescriptum epistolarum, quod miserat Onias: * Arius, rex Spartiatarum, Oniæ sacerdoti magno salutem: * Inventum est in scriptura de Spartiatis & Iudæis, quoniam sunt fratres, & quod sunt de genere Abraham. * Et nunc ex quo hæc cognovimus, benefacitis scribentes nobis de pace vestra. * Sed & nos rescripsimus vobis: Pecora nostra, & possessiones nostræ, vestræ sunt; & vestræ, nostræ. mandavimus itaq; hæc nuntiari vobis. * Et audivit Ionathas, quoniam regressi sunt principes Demetrii cum

exercitu multo supra quam prius, pu-
gnare adversus eum. * & exiit ab Ie- 25
rusalem, & occurrit eis in Amathite re-
gione: non enim dederat eis spatium
ut ingrederentur regionẽ ejus. * Et mi- 26
sit speculatores in castra eorũ: & reversi
renuntiaverunt quod constituunt super-
venire illis nocte. * Cum occidisset 27
autem sol, præcepit Ionathas suis
vigilare, & esse in armis paratos ad
pugnam tota nocte, & posuit custodes
per circuitum castrorum. * Et au- 28
dierunt adversarii quod paratus est
Ionathas cum suis in bello: & timue-
runt, & formidaverunt in corde suo:
& accenderunt focos in castris suis.
* Ionathas autem, & qui cum eo erant, 29
non cognoverunt usque mane: vide-
bant autem luminaria ardentia: * & 30
secutus est eos Ionathas, & non com-
prehendit eos: transierunt enim flu-
men Eleutherum. * Et divertit Iona- 31
thas ad Arabas, qui vocantur Zabadæi,
& percussit eos, & accepit spolia eo-
rum. * Et junxit, & venit Damas- 32
cum, & perambulabat omnem regio-
nem illam. * Simon autem exiit, & 33
venit usque ad Ascalonem, & ad pro-
xima præsidia: & declinavit in Ioppẽ, &
occupavit eam. (* audivit enim quod 34
vellent præsidium tradere partibus De-
metrii) & posuit ibi custodes ut custo-
dirent eam. * Et reversus est Ionathas, 35
& convocavit seniores populi, & co-
gitavit cum eis ædificare præsidia in
Iudæa, * & ædificare muros in Ierusa- 36
lem, & exaltare altitudinem ma-
gnam inter medium arcis & civita-
tis, ut separaret eam à civitate, ut es-
set ipsa singulariter, & neque emant,
neque vendant. * Et convenerunt, ut 37
ædificarent civitatem: & cecidit mu-
rus, qui erat super torrentem ab or-
tu solis, & reparavit eum, qui voca-
tur Caphetetha: * & Simon ædificavit 38
Adjada in Sephela, & munivit eam,
& imposuit portas & seras. * Et cum 39
cogitasset Tryphon regnare Asiæ, &
assumere diadema, & extendere ma-
num in Antiochum regem: * timens ne 40
forte non permitteret eum Ionathas,
sed pugnaret adversus eum, quære-
bat comprehendere eum, & occidere.
Et exurgens abiit in Bethsan. * Et 41
exivit Ionathas obviam illi cum qua-
draginta millibus virorum electorum
in prælium, & venit Bethsan. * Et vi- 42
dit Tryphon quia venit Ionathas cum
exercitu multo ut extenderet in eum
manus, & timuit. * & excepit eum cum 43
honore, & commendavit eum omni-
bus amicis suis, & dedit ei munera:
& præcepit exercitibus suis ut obedi-
rent ei, sicut sibi. * Et dixit Ionathæ: 44
Vt quid vexasti universum populum,
cum bellum nobis non sit? * Et nunc 45
remitte eos in domos suas: elige au-
tem tibi viros paucos, qui tecum sint,
& veni mecum Ptolemaidam, & tra-

dam eam tibi, & reliqua præsidia, &
exercitum & universos præpositos ne-
gotii, & conversus abibo: propter-
46 ea enim veni. * Et credidit ei, & fe-
cit sicut dixit: & dimisit exercitum,
47 & abierunt in terram Iuda. * Retinuit
autem secum tria millia virorum: ex
quibus remisit in Galilæam duo millia,
48 mille autem venerunt cum eo. * Vt au-
tem intravit Ptolemaidam Ionathas,
clauserunt portas civitatis Ptolemẽses:
& comprehenderunt eum: & omnes,
qui cum eo intraverant, gladio inter-
49 fecerunt. * Et misit Tryphon exerci-
tum & equites in Galilæam,& in cam-
pum magnum, ut perderent omnes so-
50 cios Ionathæ. * At illi cum cognovis-
sent quia comprehensus est Ionathas,
& periit, & omnes qui cum eo erant,
hortati sunt semetipsos, & exierunt
51 parati in prælium. * Et videntes hi,
qui insecuti fuerant, quia pro anima
52 res est illis, reversi sunt: * illi autem
venerunt omnes cum pace in terram Iu-
da. Et planxerunt Ionathan, & eos qui
cum ipso fuerant, valde: & luxit Israel
53 luctu magno. * Et quæsierunt omnes
gentes, quæ erant in circuitu eorum,
54 conterere eos, dixerunt enim: * Non
habent principem, & adjuvantem;
nunc ergo expugnemus illos, & tol-
lamus de hominibus memoriam eorum.

CAPVT XIII.

Suscepto Simon principatu pro fratre Ionatha misit petitam à Tryphone pecuniam, unà cum filiis Ionathæ, ad ejus redemptionem: Tryphon autem, accepta pecunia, patrem occidit cum filiis: quibus sepultis ac defletis, Simon magnificum extruxit parentibus ac fratribus sepulchrum in Modin: Tryphon verò, occiso Antiocho, regnum ejus invasit & Simon, impetratis à rege Demetrio litteris fœderis ac immunitatis, expugnavit Gazaram, & arcem Ierosolymorum obtinuit: propter quod latũ agunt festũ, quod etiam quotannis apud Iudæos agi præcipitur.

1 ET audivit Simon quod congrega-
vit Tryphon exercitum copiosum,
ut veniret in terram Iuda, & attereret
2 eam. * Videns quia in tremore popu-
lus est,& in timore,ascendit Ierusalem,
3 & congregavit populum: * & adhor-
tans dixit: Vos scitis quanta ego, &
fratres mei, & domus patris mei, fe-
cimus pro legibus, & pro sanctis præ-
4 lia,& angustias quales vidimus: * ho-
rum gratia perierunt fratres mei om-
nes propter Israel, & relictus sum ego
5 solus. * Et nunc non mihi contingat
parcere animæ meæ in omni tempore
tribulationis: non enim melior sum
6 fratribus meis. * Vindicabo itaque
gentem meam, & sancta; natos quo-
que nostros, & uxores: quia congre-
gatæ sunt universæ gentes conterere
nos inimicitiæ gratia. * Et accensus 7
est spiritus populi simul ut audivit ser-
mones istos: * & responderunt voce 8
magna dicentes: Tu es dux noster lo-
co Iudæ & Ionathæ fratris tui: * pu- 9
gna prælium nostrum: & omnia quæ-
cumque dixeris nobis, faciemus. * Et 10
congregans omnes viros bellatores,ac-
celeravit consummare universos mu-
ros Ierusalem, & munivit eam in gy-
ro. * Et misit Ionathan filium Absalo- 11
mi, & cum eo exercitum novum, in
Ioppen; & ejectis his, qui erant in ea,
remansit illic ipse. * Et movit Tryphon 12
à Ptolemaida cum exercitu multo, ut
veniret in terram Iuda, & Ionathas
cum eo in custodia. * Simon autem ap- 13
plicuit in Addus contra faciem campi.
* Et ut cognovit Tryphon quia surre- 14
xit Simon loco fratris sui Ionathæ: &
quia commissurus esset cum eo præ-
lium, misit ad eum legatos, * dicens: 15
Pro argento, quod debebat frater tuus
Ionathas in ratione regis, propter ne-
gotia quæ habuit, detinuimus eum.
* Et nunc mitte argenti talenta cen- 16
tum, & duos filios ejus obsides, ut non
dimissus fugiat à nobis, & remittemus
eum. * Et cognovit Simon quia cum 17
dolo loqueretur secum, jussit tamen
dari argentum, & pueros: ne inimici-
tiam magnam sumeret ad populum Is-
rael, dicentem: * Quia non misit ei 18
argentum, & pueros, propterea periit.
* Et misit pueros, & centum talenta: 19
& mentitus est, & non dimisit Iona-
than. * Et post hæc venit Tryphon in- 20
tra regionem, ut contereret eam: &
gyraverunt per viam quæ ducit Ador:
& Simon, & castra ejus ambulabant in
omnem locum quocumque ibant. * Qui 21
autem in arce erant, miserunt ad Try-
phonem legatos, ut festinaret venire
per desertum, & mitteret illis alimo-
nias. * Et paravit Tryphon omnem e- 22
quitatum, ut veniret illa nocte: erat
autem nix multa valde, & non venit
in Galaaditim. * Et cum appropinquas- 23
set Bascaman, occidit Ionathan & fi-
lios ejus illic. * Et convertit Tryphon, 24
& abiit in terram suam. * Et misit Si- 25
mon, & accepit ossa Ionathæ fratris
sui, & sepelivit ea in Modin civitate
patrum ejus. * Et planxerunt eum o- 26
mnis Israel planctu magno,& luxerunt
eum dies multos. * Et ædificavit Si- 27
mon super sepulchrum patris sui & fra-
trum suorum ædificium altum visu, la-
pide polito retro & ante: * Et sta- 28
tuit septem pyramidas, unam con-
tra unam patri & matri, & qua-
tuor fratribus: * & his circumposuit 29
columnas magnas; & super columnas
arma, ad memoriam æternam; & jux-
ta arma naves sculptas, quæ viderem-
tur ab omnibus navigantibus mare.
* hoc est sepulchrum, quod fecit in 30
Modin, usque in hunc diem. * Try- 31
phon autem cum iter faceret cum An-

tiocho

tiocho rege adolescente, dolo occidit eum. * Et regnavit loco ejus, & imposuit sibi diadema Asiæ, & fecit plagam magnam in terra.* Et ædificavit Simon præsidia Iudææ, muniens ea turribus excelsis, & muris magnis, & portis, & seris: & posuit alimenta in munitionibus. * Et elegit Simon viros, & misit ad Demetrium regem, ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes Tryphonis per direptionem fuerant gesti. * Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei, & scripsit epistolam talem: * REX Demetrius Simoni summo sacerdoti, & amico regum, & senioribus & genti Iudæorum salutem.* Coronam auream, & bahem, quam misistis, suscepimus: & parati sumus facere vobiscum pacem magnam, & scribere præpositis regis remittere vobis quæ indulsimus. * Quæcumque enim constituimus, vobis constant. Munitiones, quas ædificastis, vobis sint.* remittimus quoque ignorantias, & peccata usque in hodiernum diem, & coronam quam debebatis: & si quid aliud erat tributarium in Ierusalem, jam non sit tributarium.* Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros, conscribantur, & sit inter nos pax. * Anno centesimo septuagesimo ablatum est jugum Gentium ab Israel. * Et cœpit populus Israel scribere in tabulis & gestis publicis, anno primo sub Simone summo sacerdote, magno duce, & principe Iudæorum.* In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, & circumdedit eam castris, & fecit machinas, & applicuit ad civitatem, & percussit turrem unam, & comprehendit eam. * Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: & factus est motus magnus in civitate. * Et ascenderunt qui erant in civitate, cum uxoribus & filiis supra murum, scissis tunicis suis, & clamaverunt voce magna, postulantes à Simone dextras sibi dari, * & dixerunt: Non nobis reddas secundum malitias nostras, sed secundum misericordias tuas. * Et flexus Simon; non debellavit eos: ejecit tamen eos de civitate, & mundavit ædes in quibus fuerant simulacra, & tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum: * & ejecta ab ea omni immunditia, collocavit in ea viros qui legem facerent: & munivit eam, & fecit sibi habitationem. * Qui autem erant in arce Ierusalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & esurierunt valde, & multi ex eis fame perierunt. *Et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent: & dedit illis: & ejecit eos inde, & mundavit arcem a contaminationibus: * & intraverunt in eam tertia & vigesima die secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo, cum laude, & ramis palmarum, & cinyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel. * Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia. * Et munivit montem templi, qui erat secus arcem, & habitavit ibi ipse, & qui cum eo erant. * Et vidit Simon Ioannem filium suum, quod fortis prælii vir esset: & posuit eum ducem virtutum universarum: & habitavit in Gazaris.

CAPVT XIV.

Demetrio a duce Arsacis devicto & capto, Simon cum suo populo magna pace fruitur: ad quem missæ sunt litteræ renovati fœderis à Spartiatis & Romanis cum maxima laude Simonis, qui Romanis clypeum aureum minarum mille miserat.

ANno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum, & abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem. * Et audivit Arsaces rex Persidis & Mediæ, quia intravit Demetrius confines suos, & misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum, & adduceret eum ad se. * Et abiit, & percussit castra Demetrii: & comprehendit eum, & duxit eum ad Arsacen, & posuit eum in custodiam. * Et siluit omnis terra Iuda omnibus diebus Simonis, & quæsivit bona genti suæ: & placuit illis potestas ejus, & gloria ejus, omnibus diebus. * Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum, & fecit introitum in insulis maris. * Et dilatavit fines gentis suæ, & obtinuit regionem. * Et congregavit captivitatem multam, & dominatus est Gazaræ, & Bethsuræ, & arci: & abstulit immunditias ex ea, & non erat qui resisteret ei. * Et unusquisque colebat terram suam cum pace: & terra Iuda dabat fructus suos, & ligna camporum fructum suum.* Seniores in plateis sedebant omnes, & de bonis terræ tractabant, & juvenes induebant se gloriam & stolas belli. * Et civitatibus tribuebat alimonias, & constituebat eas ut essent vasa munitionis quoadusque nominatum est nomen gloriæ ejus usque ad extremum terræ. * Fecit pacem super terram, & lætatus est Israel lætitia magna. * Et sedit unusquisque sub vite sua, & sub ficulnea sua: & non erat qui eos terreret. * Defecit impugnans eos super terram: reges contriti sunt in diebus illis.* Et confirmavit omnes humiles populi sui, & legem exquisivit, & abstulit omnem iniquum & malum: * sancta glorificavit, & multiplicavit vasa sanctorum. * Et auditum est Romæ quia defunctus esset Ionathas, & usque in Spartiatas: & contristati sunt valde. * Vt audierunt autem quod Simon frater ejus factus esset summus sacerdos loco ejus, & ipse obtineret

tineret omnem regionem, & civitates
18 in ea; * scripserunt ad eum in tabulis
æreis, ut renovarent amicitias & socie-
tatem, quam fecerant cum Iuda, &
19 cum Ionatha fratribus ejus. * Et lectæ
sunt in conspectu ecclesiæ in Ierusa-
lem. Et hoc exemplum epistolarum,
20 quas Spartiatæ miserunt: * SPAR-
TIANORVM principes, & civita-
tes, Simoni Sacerdoti magno, & senio-
ribus, & sacerdotibus, & reliquo po-
21 pulo Iudæorum fratribus, salutem. * Le-
gati, qui missi sunt ad populum no-
strum, nuntiaverunt nobis de vestra glo-
ria, & honore, ac lætitia: & gavisi su-
22 mus in introitu eorum. * Et scripsimus
quæ ab eis erant dicta in conciliis po-
puli, sic: Numenius Antiochi, & Anti-
pater Iasonis filius, legati Iudæorum,
venerunt ad nos, renovantes nobiscum
23 amicitiam pristinam. * Et placuit po-
pulo excipere viros gloriose, & ponere
exemplum sermonum eorum in segre-
gatis populi libris, ut sit ad memoriam
populi Spartiatarum. Exemplum autem
horum scripsimus Simoni magno sacer-
24 doti. * Post hæc autem misit Simon Nu-
menium Romam, habentem clypeum
aureum magnum, pondo mnarum mil-
le, ad statuendam cum eis societatem.
Cum autem audisset populus Romanus,
25 * sermones istos, dixerunt: Quam gra-
tiarum actionem reddemus Simoni, &
26 filiis ejus? * Restituit enim ipse fratres
suos, & expugnavit inimicos Israel ab
eis: & statuerunt ei libertatem, & de-
scripserunt in tabulis æreis, & posue-
27 runt in titulis in monte Sion. * Et hoc
est exemplum scripturæ: OCTAVA
decima die mensis Elul, anno centesimo
septuagesimo secundo, anno tertio sub
Simone sacerdote magno in Asaramel,
28 * in conventu magno sacerdotum, &
populi, & principum gentis, & senio-
rum regionis, nota facta sunt hæc:
Quoniam frequenter facta sunt prælia
29 in regione nostra. * Simon autem Ma-
thathiæ filius ex filiis Iarib, & fratres
ejus dederunt se periculo, & restite-
runt adversariis gentis suæ, ut starent
sancta ipsorum, & lex: & gloria ma-
30 gna glorificaverunt gentem suam. * Et
congregavit Ionathas gentem suam, &
factus est illis sacerdos magnus; & ap-
31 positus est ad populum suum. * Et vo-
luerunt inimici eorum calcare, & at-
terere regionem ipsorum, & extendere
32 manus in sancta eorum. * Tunc restitit
Simon, & pugnavit pro gente sua, &
erogavit pecunias multas, & armavit
viros virtutis gentis suæ, & dedit il-
33 lis stipendia: * & munivit civitates Iu-
dææ, & Bethsuram, quæ erat in fini-
bus Iudææ, ubi erant arma hostium
antea: & posuit illic præsidium viros
34 Iudæos. * Et Ioppen munivit, quæ e-
rat ad mare; & Gazaram, quæ est in fi-
nibus Azoti, in qua hostes antea habi-
tabant, & collocavit illic Iudæos: &
quæcumque apta erant ad correptio-
nem eorum, posuit in eis. * Et vidit 35
populus actum Simonis, & gloriam,
quam cogitabat facere genti suæ, & po-
suerunt eum ducem suum, & principem
sacerdotum, eo quod ipse fecerat hæc
omnia & justitiam, & fidem, quam
conservavit genti suæ, & exquisivit o-
mni modo exaltare populum suum. * Et 36
in diebus ejus prosperatum est in ma-
nibus ejus, ut tollerentur gentes de
regione ipsorum, & qui in civitate Da-
vid erant in Ierusalem, in arce, de qua
procedebant, & contaminabant om-
nia quæ in circuitu sanctorum sunt, &
inferebant plagam magnam castitati:
* & collocavit in ea viros Iudæos ad 37
tutamentum regionis, & civitatis, &
exaltavit muros Ierusalem. * Et rex 38
Demetrius statuit illi summum sacer-
dotium. * Secundum hæc fecit eum a- 39
micum suum, & glorificavit eum glo-
ria magna. * Audivit enim quod ap- 40
pellati sunt Iudæi à Romanis amici,
& socii, & fratres, & quia susceperunt
legatos Simonis gloriose: * & quia Iu- 41
dæi, & sacerdotes eorum consenserunt
eum esse ducem suum, & summum sa-
cerdotem in æternum, donec surgat
propheta fidelis: * & ut sit super eos 42
dux, & ut cura esset illi pro sanctis, &
ut constitueret præpositos super o-
pera eorum, & super regionem,
& super arma, & super præsidia:
* & cura sit illi de sanctis: & ut au- 43
diatur ab omnibus, & scribantur in
nomine ejus omnes conscriptiones in
regione, & ut operiatur purpura, &
auro: * & ne liceat ulli ex populo, & 44
ex sacerdotibus, irritum facere ali-
quid horum, & contradicere his quæ
ab eo dicuntur, aut convocare con-
ventum in regione sine ipso: & vestiri
purpura, & uti fibula aurea. * qui 45
autem fecerit extra hæc, aut irritum
fecerit aliquid horum, reus erit. * Et 46
complacuit omni populo statuere Si-
monem, & facere secundum verba
ista. * Et suscepit Simon, & placuit 47
ei ut summo sacerdotio fungeretur, &
esset dux & princeps gentis Iudæo-
rum, & sacerdotum, & præesset om-
nibus. * Et scripturam istam dixerunt 48
ponere in tabulis æreis, & ponere eas
in peribolo sanctorum, in loco cele-
bri: * exemplum autem eorum pone- 49
re in ærario, ut habeat Simon, & filii
ejus.

CAPUT XV.

Antiochus Demetrii filius litteras amicitiarum mittit ad Simonem; Romani fœderatos sibi Iudæos ceteris nationibus per litteras commendant: Antiochus dum Tryphonem insequitur, missum à Simone militũ auxiliũ recusat, mittitq; ad eũ Athenobium qui

multa tamquam debita reposcat: & Simonis responso accepto, constituit adversus eum Cendebæum ducem exercitus, ipse verò Tryphonē persequitur.

ET misit rex Antiochus filius Deme-
trii epistolas ab insulis maris Si-
moni sacerdoti, & principi gentis Iu-
2 dæorum, & universæ genti: * & erant
continentes hunc modum: REX An-
tiochus Simoni sacerdoti magno, &
3 genti Iudæorum, salutem. * Quoniam
quidem pestilentes obtinuerunt regnum
patrum nostrorum, volo autem vendi-
care regnum; & restituere illud sicut
erat antea: & electam feci multitudi-
nem exercitus, & feci naves bellicas.
4 * Volo autem procedere per regionem,
ut ulciscar in eos, qui corruperunt re-
gionem nostram, & qui desolaverunt
5 civitates multas in regno meo. * Nunc
ergo statuo tibi omnes oblationes, quas
remiserunt tibi ante me omnes reges,
& quæcunque alia dona remiserunt ti-
6 bi: * & permitto tibi facere percussu-
ram proprii numismatis in regione tua:
7 * Ierusalem autem sanctam esse, & li-
beram: & omnia arma quæ fabricata
sunt & præsidia quæ construxisti, quæ
8 tenes, maneant tibi. * Et omne debi-
tum regis, & quæ futura sunt regi, ex
hoc & in totum tempus remittuntur
9 tibi. * Cum autem obtinuerimus re-
gnum nostrum, glorificabimus te, &
gentem tuam, & templum gloria ma-
gna, ita ut manifestetur gloria vestra
10 in universa terra. * Anno centesimo
septuagesimo quarto exiit Antiochus
in terram patrum suorum, & convene-
runt ad eum omnes exercitus, ita ut
11 pauci relicti essent cum Tryphone. * Et
insecutus est eum Antiochus rex, & ve-
nit Doram fugiens per maritimam.
12 * sciebat enim quod congregata sunt
mala in eum, & reliquit eum exerci-
13 tus. * Et applicuit Antiochus super
Doram cum centum viginti millibus
virorum belligeratorum, & octo mil-
14 libus equitum: * & circuivit civita-
tem, & naves à mari accesserunt: &
vexabant civitatem à terra & mari, &
neminem sinebant ingredi vel egredi.
15 * Venit autem Numenius, & qui cum
eo fuerant, ab urbe Roma, habentes e-
pistolas regibus & regionibus scrip-
tas, in quibus continebantur hæc:
16 * LUCIUS consul Romanorum, Pto-
17 lemæo regi salutem. * Legati Iudæo-
rum venerunt ad nos amici nostri, re-
novantes pristinam amicitiam & socie-
tatem, missi à Simone principe Sacer-
18 dotum, & populo Iudæorum. * Attu-
lerunt autem & clypeum aureum mna-
19 rum mille. * Placuit itaque nobis scri-
bere regibus, & regionibus, ut non in-
ferant illis mala, neque impugnent
eos, & civitates eorum, & regiones
eorum: & ut non ferant auxilium pug-
20 nantibus adversus eos. * Visum autem
est nobis accipere ab eis clypeum. * Si 21
qui ergo pestilentes refugerunt de re-
gione ipsorum ad vos, tradite eos Si-
moni principi sacerdotum, ut vindi-
cet in eos secundum legem suam. * Hæc 22
eadem scripta sunt Demetrio regi, &
Attalo, & Ariarathi, & Arsaci, * & in 23
omnes regiones: & Lampsaco, & Spar-
tiatis, & in Delum, & in Myndum, &
in Sicyonem, & in Cariam, & in Sa-
mum, & in Pamphyliam, & in Ly-
ciam, & in Alicarnassum, & in Coo,
& in Siden, & in Aradon, & in Rho-
dum, & in Phaselidem, & in Gorty-
nam, & Gnidum, & Cyprum, & Cy-
renen. * Exemplum autem eorum scri- 24
pserunt Simoni principi sacerdotum,
& populo Iudæorum. * Antiochus au- 25
tem rex applicuit castra in Doram se-
cundo, admovens ei semper manus, &
machinas faciens: & conclusit Trypho-
nem, ne procederet. * & misit ad eum 26
Simon duo millia virorum electorum
in auxilium: & argentum, & aurum,
& vasa copiosa: * & noluit ea accipe- 27
re, sed rupit omnia, quæ pactus est
cum eo antea, & alienavit se ab eo. * Et 28
misit ad eum Athenobium unum de a-
micis suis, ut tractaret cum ipso, di-
cens: Vos tenetis Ioppen, & Gazaram,
& arcem quæ est in Ierusalem, civita-
tes regni mei: * fines earum desola- 29
stis, & fecistis plagam magnam in ter-
ra, & dominati estis per loca multa in
regno meo. * Nunc ergo tradite civi- 30
tates, quas occupastis; & tributa loco-
rum, in quibus dominati estis extra fi-
nes Iudææ. * sin autem, date pro illis 31
quingenta talenta argenti, & extermi-
nii, quod exterminastis, & tributorum
civitatum alia talenta quingenta: sin
autem, veniemus, & expugnabimus
vos. * Et venit Athenobius amicus re- 32
gis in Ierusalem, & vidit gloriam Si-
monis, & claritatem in auro & argen-
to, & apparatum copiosum: & ob-
stupuit: & retulit ei verba Regis. * Et 33
respondit ei Simon, & dixit ei: Ne-
que alienam terram sumpsimus, ne-
que aliena detinemus: sed heredita-
tem patrum nostrorum, quæ inju-
ste ab inimicis nostris aliquo tempo-
re possessa est. * Nos vero tempus ha- 34
bentes, vindicamus hereditatem pa-
trum nostrorum. * Nam de Ioppe & 35
Gazara quæ expostulas, ipsi faciebant
in populo plagam magnam, & in re-
gione nostra: horum damus talenta
centum. Et non respondit ei Atheno-
bius verbum. * Reversus autem cum 36
ira ad regem, renuntiavit ei verba i-
sta, & gloriam Simonis, & universa
quæ vidit: & iratus est rex ira ma-
gna. * Tryphon autem fugit navi in 37
Orthosiada. * Et constituit rex Cen- 38
debæum ducem maritimum, & exer-
citum peditum & equitum dedit illi.
* Et mandavit illi movere castra con- 39
tra faciem Iudææ: & mandavit ei

ædificare Gedorem,& obstruere portas
civitatis , & debellare populum. Rex
autem persequebatur Tryphonem. * Et
pervenit Cendebæus Iamniam , & cœ-
pit irritare plebem , & conculcare Iu-
dæam, & captivare populum, & inter-
ficere,& ædificare Gedorem. * Et col-
locavit illic equites , & exercitum : ut
egressi perambularent viam Iudææ , si-
cut constituit ei rex.

CAPVT XVI.

Simon senex mittit exercitum suum cum filiis suis Iuda & Ioanne adversus Cendebæum: quo devicto, Ptolemæus gener Simonis dominandi ambitione inflammatus, acceptos convivio socerum ejusque filios Mathathiam & Iudam dolo interfecit, ut ita Iudææ provincias obtineret: porro nuntii quos ad Ioannem dolo interimendum miserat, sunt ab illo interfecti, & Ioannes patri in summo sacerdotio successit.

1 ET ascendit Ioannes de Gazaris , &
nuntiavit Simoni patri suo quæ fe-
2 cit Cendebæus in populo ipsorum.* Et
vocavit Simon duos filios seniores , Iu-
dam & Ioannem , & ait illis: Ego , &
fratres mei,& domus patris mei,expu-
gnavimus hostes Israel ab adolescentia
usque in hunc diem : & prosperatum
est in manibus nostris liberare Israel a-
3 liquoties. * Nunc autem senui, sed e-
stote loco meo,& fratres mei, & egressi
pugnate pro gente nostra : auxilium
4 vero de cælo vobiscum sit. * Et elegit
de regione viginti millia virorum bel-
ligeratorum, & equites;& profecti sunt
ad Cendebæum : & dormierunt in Mo-
5 din.* Et surrexerunt mane, & abierunt
in campum : & ecce exercitus copiosus
in obviàm illis peditum,& equitum,&
fluvius torrens erát inter medium ip-
6 sorum. * Et admovit castra contra fa-
ciem eorum ipse , & populus ejus , &
vidit populum trepidantem ad trans-
fretandum torrentem , & transfretavit
primus : & viderunt eum viri, & tran-
7 sierunt post eum. * Et divisit populum,
& equites in medio peditum : erat au-
tem equitatus adversariorum copiosus
8 nimis. *Et exclamaverunt sacris tubis,
& in fugam conversus est Cendebæus,
& castra ejus: & ceciderunt ex eis mul-
ti vulnerati: residui autem in munitio-
9 nem fugerunt. * Tunc vulneratus est
Iudas frater Ioannis : Ioannes autem
insecutus est eos , donec venit Cedro-
10 nem, quam ædificavit : * & fugerunt
usque ad turres , quæ erant in agris A-
zoti , & succendit eas igni. Et cecide-
runt ex illis duo millia virorum, & re-
11 versus est in Iudæam in pace.* Et Pto-
lemæus filius Abobi constitutus erat
dux in campo Iericho , & habebat ar-
12 gentum & aurum multum. * erat enim
13 gener summi sacerdotis. * Et exalta-
tum est cor ejus , & volebat obtinere
regionem, & cogitabat dolum adversus
Simonem, & filios ejus, ut tolleret eos.
* Simon autem, perambulans civitates 14
quæ erant in regione Iudææ,& sollici-
tudinem gerens earum,descendit in Ie-
richo ipse, & Mathathias filius ejus, &
Iudas, anno centesimo septuagesimo se-
ptimo,mense undecimo : hic est mensis
Sabath. * Et suscepit eos filius Abobi 15
in munitiunculam, quæ vocatur Doch,
cum dolo, quam ædificavit: & fecit eis
convivium magnum, & abscondit illic
viros. * Et cum inebriatus esset Simon, 16
& filii ejus , surrexit Ptolemæus cum
suis,& sumpserunt arma sua, & intra-
verunt in convivium , & occiderunt
eum , & duos filios ejus , & quosdam
pueros ejus.* & fecit deceptionem ma- 17
gnam in Israel , & reddidit mala pro
bonis. * Et scripsit hæc Ptolemæus, & 18
misit regi , ut mitteret ei exercitum in
auxilium , & traderet ei regionem, &
civitates eorum, & tributa. * Et misit 19
alios in Gazaram tollere Ioannem : &
tribunis misit epistolas, ut venirent ad
se, & daret eis argentum & aurum , &
dona. * Et alios misit occupare Ierusa- 20
lem, & montem templi. * Et præcur- 21
rens quidam , nuntiavit Ioanni in Ga-
zarà , quia periit pater ejus , & fratres
ejus , & quia misit te quoque interfici.
* ut audivit autem , vehementer expa- 22
vit: & comprehendit viros , qui vene-
rant perdere eum , & occidit eos : co-
gnovit enim quia quærebant eum per-
dere. * Et cetera sermonum Ioannis, & 23
bellorum ejus , & bonarum virtutum,
quibus fortiter gessit,& ædificii muro-
rum, quos extruxit , & rerum gestarum
ejus : * ecce hæc scripta sunt in libro 24
dierum sacerdotii ejus , ex quo factus
est princeps sacerdotum post patrem
suum.

LIBER SECVNDVS MACHABÆORVM.

CAPVT I.

Iudæi habitantes Ierosolymis scribunt Iudæis in Ægypto commorantibus mortem Antiochi ac suorum quæ in Perside contigerat , gratias Deo agentes, & hortantes ut celebrent diem scenopegiæ & diem dati ignis post reductionem captivitatis : cujus rei narratur hic historia, & oratio Nehemiæ.

FRatribus , qui sunt per Ægy- 1
ptum,Iudæis salutem dicunt fra-
tres,qui sunt in Ierosolymis , Iu-
dæi, & qui in regione Iudææ , &
pacem bonam.* Benefaciat vobis Deus, 2
& meminerit testamenti sui , quod lo-
cutus est ad Abraham , & Isaac , & Ia-
cob , servorum suorum fidelium : * & 3
det vobis cor omnibus, ut colatis eum,
& faciatis ejus voluntatem, corde ma-
gno,& animo volenti. * Adaperiat cor 4

vestrum

vestrum in lege sua , & in præceptis
5 suis, & faciat pacem. * Exaudiat ora-
tiones vestras , & reconcilietur vobis,
6 nec vos deserat in tempore malo. * Et
7 nunc hic sumus orantes pro vobis.*Re-
gnante Demetrio , anno centesimo se-
xagesimo nono , nos Iudæi scripsimus
vobis in tribulatione , & impetu , qui
supervenit nobis in istis annis , ex quo
recessit Iason à sancta terra,& à regno.
8 * Portam succenderunt , & effuderunt
sanguinem innocentem : & oravimus
ad Dominum,& exauditi sumus,& ob-
tulimus sacrificium, & similaginem, &
accendimus lucernas , & proposuimus
9 panes. * Et nunc frequentate dies sce-
10 nopegiæ mensis Casleu. * Anno centesi-
mo octogesimo octavo,populus, qui est
Ierosolymis , & in Iudæa , Senatusque
& Iudas , Aristobolo magistro Ptole-
mæi regis , qui est de genere christo-
rum sacerdotum, & his,qui in Ægypto
11 sunt,Iudæis,salutem & sanitatem.* De
magnis periculis à Deo liberati , ma-
gnifice gratias agimus ipsi , utpote qui
adversus talem regem dimicavimus.
12 * Ipse enim ebullire fecit de Perside
eos , qui pugnaverunt contra nos , &
13 sanctam civitatem. * Nam cum in Per-
side esset dux ipse, & cum ipso immen-
sus exercitus , cecidit in templo Na-
neæ,consilio deceptus sacerdotum Na-
14 neæ, * etenim cum ea habitaturus ve-
nit ad locum Antiochus,& amici ejus,
& ut acciperet pecunias multas dotis
15 nomine. * Cumque proposuissent eas
sacerdotes Naneæ , & ipse cum paucis
ingressus esset intra ambitum fani,clau-
16 serunt templum, * cum intrasset Antio-
chus: apertoque occulto aditu templi,
mittentes lapides percusserunt ducem
& eos qui cum eo erant , & diviserunt
membratim , & capitibus amputatis
17 foras projecerunt. * Per omnia bene-
18 dictus Deus, qui tradidit impios.* Fa-
cturi igitur quinta & vigesima die men-
sis Casleu purificationem templi,neces-
sarium duximus significare vobis: ut &
vos quoque agatis diem scenopegiæ,&
diem ignis qui datus est quando Nehe-
mias ædificato templo & altari obtulit
19 sacrificia. * Nam cum in Persidem du-
cerentur patres nostri; sacerdotes , qui
tunc cultores Dei erant , acceptum i-
gnem de altari occulte absconderunt
in valle, ubi erat puteus altus & siccus,
& in eo contutati sunt eum,ita ut om-
20 nibus ignotus esset locus.* Cum autem
præteriissent anni multi, & placuit Deo
ut mitteretur Nehemias à rege Persi-
dis : nepotes sacerdotum illorum , qui
absconderant , misit ad requirendum
ignem: & sicut narraverunt nobis, non
invenerunt ignem, sed aquam crassam.
21 * Et jussit eos haurire & afferre sibi: &
sacrificia,quæ imposita erant, jussit sa-
cerdos Nehemias aspergi ipsa aqua , &
22 ligna,& quæ erant superposita.* Vtque
hoc factum est,& tempus affuit,quo sol

refulsit , qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus , ita ut omnes mirarentur. * Orationem autem faciebant omnes sacerdotes , dum consummaretur sacrificium , Ionatha inchoante,ceteris autem respondentibus. * Et Nehemiæ erat oratio hunc habens modum: DOMINE Deus omnium creator, terribilis & fortis, justus& misericors, qui solus es bonus rex , * solus præstans,solus justus ,& omnipotens, & æternus , qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres electos, & sanctificasti eos:* accipe sacrificium pro universo populo tuo Israel, & custodi partem tuam , & sanctifica. * Congrega dispersionem nostram , libera eos qui serviunt Gentibus,& contemptos & abominatos respice: ut sciant Gentes quia tu es Deus noster. * Affige opprimentes nos,&contumeliam facientes in superbia. * Constitue populum tuum in loco sancto tuo , sicut dixit Moyses. * Sacerdotes autem psallebant hymnos, usquequo consumptum esset sacrificium. * Cum autem consumptum esset sacrificium , ex residua aqua Nehemias jussit lapides majores perfundi.* Quod ut factum est , ex eis flamma accensa est : sed ex lumine, quod refulsit ab altari, consumpta est. * Vt vero manifestata est res , renuntiatum est regi Persarum,quod in loco,in quo ignem absconderant hi , qui translati fuerant sacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias, & qui cum eo erant, purificaverunt sacrificia. * Considerans autem rex, & rem diligenter examinans,fecit ei templum , ut probaret quod factum erat. * & cum probasset , sacerdotibus donavit multa bona , & alia atque alia munera, & accipiens manu sua, tribuebat eis. * Appellavit autem Nehemias hunc locum Nephthar , quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures Nephi.

CAPVT II.

Ieremias sub Babylonicam captivitatem tradito transmigrantibus igne & lege Dei , in eo monte ad quem ascendens Moyses vidit terram promissionis, abscondit tabernaculum, arcam & altare incensi, ut ibi essent usque ad populi reditum ex captivitate Babylonica : quædam Moysi & Salomonis facta hic attinguntur : de factis Iudæ Machabæi & fratrum ejus; de quo quinque Iasonis volumina in unum hunc librum contrahuntur.

INvenitur autem in descriptionibus Ieremiæ prophetæ , quod jussit eos ignem accipere qui transmigrabant: ut significatum est , & ut mandavit transmigratis.* Et dedit illis legem ne obliviscerentur præcepta Domini , & ut non exerrarent mentibus videntes simulachra aurea & argentea , & orna-

menta

3 menta eorum. * Et alia hujusmodi di-
cens, hortabatur ne legem amoverent à
4 corde suo.* Erat autem in ipsa scriptu-
ra, quomodo tabernaculum & arcam
jussit propheta divino responso ad se
facto comitari secum, usquequo exiit
in montem, in quo Moyses ascendit, &
5 vidit Dei hereditatem.* Et veniens ibi
Ieremias invenit locum speluncæ: & ta-
bernaculum, & arcam, & altare incensi
6 intulit illuc, & ostium obstruxit. * Et
accesserunt quidam simul, qui seque-
bantur, ut notarent sibi locum: & non
7 potuerunt invenire. * Vt autem cogno-
vit Ieremias, culpans illos, dixit: Quod
ignotus erit locus, donec congreget
Deus congregationem populi, & propi-
8 tius fiat: * & tunc Dominus ostendet
hæc, & apparebit majestas Domini, &
nubes erit, sicut & Moysi manifestaba-
tur, & sicut cum Salomon petiit ut lo-
cus sanctificaretur magno Deo, mani-
9 festabat hæc.*Magnifice etenim sapien-
tiam tractabat: & ut sapientiam ha-
bens, obtulit sacrificium dedicationis
10 & consummationis templi. * Sicut &
Moyses orabat ad Dominum, & descen
dit ignis de cælo, & consumpsit holo-
caustum, sic & Salomon oravit, & de-
scendit ignis de cælo, & consumpsit
11 holocaustum. * Et dixit Moyses, eo
quod non sit comestum quod erat pro
12 peccato, consumptum est. * Similiter
& Salomon octo diebus celebravit de-
13 dicationem. * Inferebantur autem in
descriptionibus & commentariis Nehe-
miæ hæc eadem: & ut construens Bi-
bliothecam congregavit de regionibus
libros, & Prophetarum, & David, &
14 epistolas Regum, & de donariis. * Si-
militer autem & Iudas ea, quæ decide-
rant per bellum, quod nobis accide-
rat, congregavit omnia, & sunt apud
15 nos. * Si ergo desideratis hæc, mittite
16 qui perferant vobis. * Acturi itaque
purificationem scripsimus vobis: bene
17 ergo facietis, si egeritis hos dies. *Deus
autem, qui liberavit populum suum, &
reddidit hereditatem omnibus, & re-
gnum, & sacerdotium, & sanctificatio-
18 nem, * sicut promisit in lege, speramus
quod cito nostri miserebitur, & con-
gregabit de sub cælo in locum san-
19 ctum.* Eripuit enim nos de magnis pe-
20 riculis, & locum purgavit. * De Iuda
vero Machabæo, & fratribus ejus, & de
templi magni purificatione, & de aræ
21 dedicatione; * sed & de præliis, quæ
pertinent ad Antiochum Nobilem, &
22 filium ejus Eupatorem: * & de illumi-
nationibus quæ de cælo factæ sunt ad
eos, qui pro Iudæis fortiter fecerunt,
ita ut universam regionem, cum pauci
essent, vindicarent, & barbaram mul-
23 titudinem fugarent, * & famosissimum
in toto orbe templum recuperarent, &
civitatem liberarent, & leges, quæ
abolitæ erant, restituerentur Domi-
no cum omni tranquillitate propitio

facto illis; * itemque ab Iasone Cyre- 24
næo quinque libris comprehensa, ten-
tavimus nos uno volumine breviare.
* Considerantes enim multitudinem li- 25
brorum, & difficultatem volentibus
aggredi narrationes historiarum pro-
pter multitudinem rerum, * curavimus 26
volentibus quidem legere, ut esset ani-
mi oblectatio; studiosis vero, ut faci-
lius possint memoriæ commendare: o-
mnibus autem legentibus utilitas con-
feratur. * Et nobis quidem ipsis, qui 27
hoc opus breviandi causa suscepimus,
non facilem laborem, immo vero ne-
gotium plenum vigiliarum, & sudoris
assumpsimus. * Sicut hi qui præparant 28
convivium, & quærunt aliorum vo-
luntati parêre propter multorum gra-
tiam, libenter laborem sustinemus.
* veritatem quidem de singulis aucto- 29
ribus concedentes, ipsi autem secun-
dum datam formam brevitati studen-
tes. * Sicut enim novæ domus archi- 30
tecto de universa structura curandum
est: ei vero qui pingere curat, quæ apta
sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita
æstimandum est & in nobis. * Etenim 31
intellectum colligere, & ordinare ser-
monem, & curiosius partes singulas
quasque disquirere, historiæ congruit
auctori: * brevitatem vero dictionis 32
sectari, & executiones rerum vitare,
brevianti concedendum est. * Hinc er- 33
go narrationem incipiemus: de præ-
fatione tantum dixisse sufficiat. stultum
etenim est ante historiam effluere, in
ipsa autem historia succingi.

CAPUT III.

Simon templi præpositus thesauros ejus Apollonio duci prodit: ad quos rapiendos missus à rege Heliodorus, post fusas Iudæorum orationes, à Deo percutitur, sed Oniæ pontificis sacrificio ac precibus liberatur, actisque Deo & Oniæ gratiis, narrat regi ac ceteris omnibus Dei magnalia.

IGitur cum sancta civitas habitare- 1
tur in omni pace, leges etiam adhuc
optime custodirentur, propter Oniæ
pontificis pietatem, & animos odio ha-
bentes mala, * fiebat ut & ipsi reges & 2
principes locum summo honore di-
gnum ducerent, & templum maximis
muneribus illustrarent: * ita ut Seleu- 3
cus Asiæ rex de redditibus suis præsta-
ret omnes sumptus ad ministerium sa-
crificiorum pertinentes. * Simon au- 4
tem de tribu Benjamin præpositus tem-
pli constitutus, contendebat, obsi-
stente sibi principe sacerdotum, ini-
quum aliquid in civitate moliri. * Sed 5
cum vincere Oniam non posset, venit
ad Apollonium Tharseæ filium, qui
eo tempore erat dux Cœlesyriæ, &
Phœnicis: * & nuntiavit ei, pecuniis 6
innumerabilibus plenum esse ærarium

rosolymis, & communes copias immensas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. * Cumque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia ejus, misit cum mandatis, ut prædictam pecuniam transportaret. * Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Cœlesyriam & Phœnicen civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus. * Sed cum venisset Ierosolymam, & benigne à summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum: &, cujus rei gratia adesset, aperuit: interrogabat autem, si vere hæc ita essent. * Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hæc, & victualia viduarum, & pupillorum: * quædam vero esse Hircani Tobiæ viri valde eminentis, in his, quæ detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse quadringenta & auri ducenta. * decipi vero eos, qui credidissent loco & templo, quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione, & sanctitate omnino impossibile esse. * At ille pro his quæ habebat in mandatis à rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda. * Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. * Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus jactaverunt se, & invocabant de cælo eum, qui de depositis legem posuit: ut his, qui deposuerant ea, salva custodiret. * Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim, & color immutatus, declarabat internum animi dolorem. * circumfusa enim erat mœstitia quædam viro: & horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis ejus efficiebatur. * Alii etiam gregatim de domibus confluebant, publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. * Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant. sed & virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam vero per fenestras aspiciebant: * universæ autem protendentes manus in cælum deprecabantur. * erat enim misera commistæ multitudinis, & magni sacerdotis in agone constituti expectatio. * Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi, his, qui crediderant, cum omni integritate conservarentur. * Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præsens. * Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem converterentur. * Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit: qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. * Alii etiam apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. * Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt atque in sella gestatoria positum ejecerunt. * Et is, qui cum multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute: * & ille quidem per divinam virtutem jacebat mutus, atque omni spe & salute privatus. * Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: & templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio & lætitia impletum est. * Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat constitutus. * Considerans autem summus sacerdos, ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. * Cumque summus sacerdos exoraret, iidem juvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniæ sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. * Tu autem à Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei, & potestatem. Et his dictis, non comparuerunt. * Heliodorus autem, hostia Deo oblata, & votis magnis promissis ei, qui vivere illi concessit, & Oniæ gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem. * Testabatur autem omnibus ea quæ sub oculis suis viderat opera magni Dei. * Cum autem rex interrogasset Heliodorum, quis esset aptus adhuc semel Ierosolymam mitti, ait: * Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies; si tamen evaserit: eo quod in loco sit vere Dei quædam virtus. * Nam ipse, qui habet in cælis habitationem, visitator & adjutor est loci illius, & venientes ad malefaciendum percutit, ac perdit. * Igitur de Heliodoro, & ærarii custodia, ita res se habet.

3 menta eorum. * Et alia hujusmodi di-
cens, hortabatur ne legem amoverent à
4 corde suo.* Erat autem in ipsa scriptu-
ra, quomodo tabernaculum & arcam
jussit propheta divino responso ad se
facto comitari secum, usquequo exiit
in montem, in quo Moyses ascendit, &
5 vidit Dei hereditatem.* Et veniens ibi
Ieremias invenit locum speluncæ: & ta-
bernaculum, & arcam, & altare incensi
6 intulit illuc, & ostium obstruxit. * Et
accesserunt quidam simul, qui seque-
bantur, ut notarent sibi locum: & non
7 potuerunt invenire. * Vt autem cogno-
vit Ieremias, culpans illos, dixit: Quod
ignotus erit locus, donec congreget
Deus congregationem populi, & propi-
8 tius fiat: * & tunc Dominus ostendet
hæc, & apparebit majestas Domini, &
nubes erit, sicut & Moysi manifestaba-
tur, & sicut cum Salomon petiit ut lo-
cus sanctificaretur magno Deo, mani-
9 festabat hæc.*Magnifice etenim sapien-
tiam tractabat: & ut sapientiam ha-
bens, obtulit sacrificium dedicationis
10 & consummationis templi. * Sicut &
Moyses orabat ad Dominum, & descen
dit ignis de cælo, & consumpsit holo-
caustum, sic & Salomon oravit, & de-
scendit ignis de cælo, & consumpsit
11 holocaustum. * Et dixit Moyses, eo
quod non sit comestum quod erat pro
12 peccato, consumptum est. * Similiter
& Salomon octo diebus celebravit de-
13 dicationem. * Inferebantur autem in
descriptionibus & commentariis Nehe-
miæ hæc eadem: & ut construens Bi-
bliothecam congregavit de regionibus
libros, & Prophetarum, & David, &
14 epistolas Regum, & de donariis. * Si-
militer autem & Iudas ea, quæ decide-
rant per bellum, quod nobis accide-
rat, congregavit omnia, & sunt apud
15 nos. * Si ergo desideratis hæc, mittite
16 qui perferant vobis. * Acturi itaque
purificationem scripsimus vobis: bene
17 ergo facietis, si egeritis hos dies. *Deus
autem, qui liberavit populum suum, &
reddidit hereditatem omnibus, & re-
gnum, & sacerdotium, & sanctificatio-
18 nem, * sicut promisit in lege, speramus
quod cito nostri miserebitur, & con-
gregabit de sub cælo in locum san-
19 ctum.* Eripuit enim nos de magnis pe-
20 riculis, & locum purgavit. * De Iuda
vero Machabæo, & fratribus ejus, & de
templi magni purificatione, & de aræ
21 dedicatione; * sed & de præliis, quæ
pertinent ad Antiochum Nobilem, &
22 filium ejus Eupatorem: * & de illumi-
nationibus quæ de cælo factæ sunt ad
eos, qui pro Iudæis fortiter fecerunt,
ita ut universam regionem, cum pauci
essent, vindicarent, & barbaram mul-
23 titudinem fugarent, * & famosissimum
in toto orbe templum recuperarent, &
civitatem liberarent, & leges, quæ
abolitæ erant, restituerentur Domi-
no cum omni tranquillitate propitio

facto illis; * itemque ab Iasone Cyre- 24
næo quinque libris comprehensa, ten-
tavimus nos uno volumine breviare.
* Considerantes enim multitudinem li- 25
brorum, & difficultatem volentibus
aggredi narrationes historiarum pro-
pter multitudinem rerum, * curavimus 26
volentibus quidem legere, ut esset ani-
mi oblectatio; studiosis vero, ut faci-
lius possint memoriæ commendare: o-
mnibus autem legentibus utilitas con-
feratur. * Et nobis quidem ipsis, qui 27
hoc opus breviandi causa suscepimus,
non facilem laborem, immo vero ne-
gotium plenum vigiliarum, & sudoris
assumpsimus. * Sicut hi qui præparant 28
convivium, & quærunt aliorum vo-
luntati parêre propter multorum gra-
tiam, libenter laborem sustinemus.
* veritatem quidem de singulis aucto- 29
ribus concedentes, ipsi autem secun-
dum datam formam brevitati studen-
tes. * Sicut enim novæ domus archi- 30
tecto de universa structura curandum
est: ei vero qui pingere curat, quæ apta
sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita
æstimandum est & in nobis. * Etenim 31
intellectum colligere, & ordinare ser-
monem, & curiosius partes singulas
quasque disquirere, historiæ congruit
auctori: * brevitatem vero dictionis 32
sectari, & executiones rerum vitare,
brevianti concedendum est. * Hinc er- 33
go narrationem incipiemus: de præ-
fatione tantum dixisse sufficiat. stultum
etenim est ante historiam effluere, in
ipsa autem historia succingi.

CAPVT III.

Simon templi præpositus thesauros ejus Apollonio duci prodit: ad quos rapiendos missus à rege Heliodorus, post fusas Iudæorum orationes, à Deo percutitur, sed Oniæ pontificis sacrificio ac precibus liberatur, actisque Deo & Oniæ gratiis, narrat regi ac ceteris omnibus Dei magnalia.

IGitur cum sancta civitas habitare- 1
tur in omni pace, leges etiam adhuc
optime custodirentur, propter Oniæ
pontificis pietatem, & animos odio ha-
bentes mala, * fiebat ut & ipsi reges & 2
principes locum summo honore di-
gnum ducerent, & templum maximis
muneribus illustrarent: * ita ut Seleu- 3
cus Asiæ rex de redditibus suis præsta-
ret omnes sumptus ad ministerium sa-
crificiorum pertinentes. * Simon au- 4
tem de tribu Benjamin præpositus tem-
pli constitutus, contendebat, obsi-
stente sibi principe sacerdotum, ini-
quum aliquid in civitate moliri. * Sed 5
cum vincere Oniam non posset, venit
ad Apollonium Tharseæ filium, qui
eo tempore erat dux Cœlesyriæ, &
Phœnicis: * & nuntiavit ei, pecuniis 6
innumerabilibus plenum esse ærarium

Ierolo-

Ierosolymis , & communes copias im-
mensas esse , quæ non pertinent ad ra-
tionem sacrificiorum: esse autem possi-
bile sub potestate regis cadere univer-
7 sa. * Cumque retulisset ad regem A-
pollonius de pecuniis quæ delatæ e-
rant, ille accitum Heliodorum,qui erat
super negotia ejus , misit cum manda-
tis , ut prædictam pecuniam transpor-
8 taret. * Statimque Heliodorus iter est
aggressus, specie quidem quasi per Cœ-
lesyriam & Phœnicen civitates esset
peragraturus, re vera autem regis pro-
9 positum perfecturus. * Sed cum venis-
set Ierosolymam , & benigne à summo
sacerdote in civitate esset exceptus,nar-
ravit de dato indicio pecuniarum : &,
cujus rei gratia adesset, aperuit : in-
terrogabat autem , si vere hæc ita es-
10 sent.* Tunc summus sacerdos ostendit
deposita esse hæc , & victualia vidua-
11 rum , & pupillorum : * quædam vero
esse Hircani Tobiæ viri valde eminen-
tis , in his , quæ detulerat impius Si-
mon : universa autem argenti talenta
12 esse quadringenta & auri ducenta.* de-
cipi vero eos , qui credidissent loco &
templo , quod per universum mundum
honoratur, pro sui veneratione, & san-
13 ctitate omnino impossibile esse.* At il-
le pro his quæ habebat in mandatis à
rege , dicebat omni genere regi ea esse
14 deferenda. * Constituta autem die in-
trabat de his Heliodorus ordinaturus.
Non modica vero per universam civi-
15 tatem erat trepidatio. * Sacerdotes au-
tem ante altare cum stolis sacerdotali-
bus jactaverunt se , & invocabant de
cælo eum , qui de depositis legem po-
suit : ut his,qui deposuerant ea , salva
16 custodiret.* Iam vero qui videbat sum-
mi sacerdotis vultum , mente vulnera-
batur : facies enim , & color immuta-
tus , declarabat internum animi dolo-
17 rem. * circumfusa enim erat mœstitia
quædam viro: & horror corporis , per
quem manifestus aspicientibus dolor
18 cordis ejus efficiebatur. * Alii etiam
gregatim de domibus confluebant, pu-
blica supplicatione obsecrantes , pro
eo quod in contemptum locus esset
19 venturus. * Accinctæque mulieres ci-
liciis pectus , per plateas confluebant.
sed & virgines , quæ conclusæ erant,
procurrebant ad Oniam , aliæ autem
ad muros , quædam vero per fenestras
20 aspiciebant : * universæ autem pro-
tendentes manus in cælum depreca-
21 bantur. * erat enim misera commistæ
multitudinis , & magni sacerdotis in
22 agone constituti expectatio. * Et hi
quidem invocabant omnipotentem
Deum , ut credita sibi , his, qui credi-
derant cum omni integritate conser-
23 varentur. * Heliodorus autem , quod
decreverat, perficiebat eodem loco ip-
se cum satellitibus circa ærarium præ-
24 sens. * Sed spiritus omnipotentis Dei
magnam fecit suæ ostensionis eviden-
tiam , ita ut omnes , qui ausi fuerant
parere ei, ruentes Dei virtute,in disso-
lutionem & formidinem converteren-
tur. * Apparuit enim illis quidam e- 25
quus terribilem habens sessorem, opti-
mis operimentis adornatus : isque cum
impetu Heliodoro priores calces elisit.
qui autem ei sedebat , videbatur arma
habere aurea. * Alii etiam apparuerunt 26
duo juvenes virtute decori,optimi glo-
ria,speciosique amictu : qui circumste-
terunt eum, & ex utraque parte flagel-
labant, sine intermissione multis plagis
verberantes. * Subito autem Heliodo- 27
rus concidit in terram , eumque multa
caligine circumfusum rapuerunt atque
in sella gestatoria positum ejecerunt.
* Et is , qui cum multis cursoribus & 28
satellitibus prædictum ingressus est æ-
rarium, portabatur nullo sibi auxilium
ferente, manifesta Dei cognita virtute:
* & ille quidem per divinam virtutem 29
jacebat mutus, atque omni spe & salu-
te privatus. * Hi autem Dominum be- 30
nedicebant , quia magnificabat locum
suum : & templum , quod paulo ante
timore ac tumultu erat plenum , appa-
rente omnipotente Domino , gaudio &
lætitia impletum est. * Tunc vero ex 31
amicis Heliodori quidam rogabant
confestim Oniam, ut invocaret Altissi-
mum , ut vitam donaret ei , qui in su-
premo spiritu erat constitutus. * Con- 32
siderans autem summus sacerdos , ne
forte rex suspicaretur malitiam ali-
quam ex Iudæis circa Heliodorum con-
summatam, obtulit pro salute viri ho-
stiam salutarem. * Cumque summus sa- 33
cerdos exoraret , iidem juvenes eisdem
vestibus amicti, astantes Heliodoro,di-
xerunt : Oniæ sacerdoti gratias age :
nam propter eum Dominus tibi vitam
donavit. * Tu autem à Deo flagellatus, 34
nuntia omnibus magnalia Dei , & po-
testatem. Et his dictis, non comparue-
runt. * Heliodorus autem , hostia Deo 35
oblata , & votis magnis promissis ei,
qui vivere illi concessit , & Oniæ gra-
tias agens, recepto exercitu,repedabat
ad regem. * Testabatur autem omnibus 36
ea quæ sub oculis suis viderat opera
magni Dei. * Cum autem rex interro- 37
gasset Heliodorum, quis esset aptus ad-
huc semel Ierosolymam mitti,ait: * Si 38
quem habes hostem, aut regni tui insi-
diatorem , mitte illuc , & flagellatum
eum recipies;si tamen evaserit:eo quod
in loco sit vere Dei quædam virtus.
* Nam ipse, qui habet in cælis habita- 39
tionem , visitator & adjutor est loci il-
lius , & venientes ad malefaciendum
percutit, ac perdit. * Igitur de Helio- 40
doro , & ærarii custodia, ita res se ha-
bet.

CAPUT IV.

Onias ob Simonis detractiones ad Seleucum concessit: cujus pontificatum ambiens frater ejus Iason, promisit regi plurima talenta, acceptoque pontificatu omnem Dei cultum pervertit; quem pontificatu privari curat Menelaus, plura regi talenta pollicitus: cui promissa non præstanti succedit frater ipsius Lysimachus: Onias cum Menelaum de sacrilegio argueret, illius suasu ab Andronico perimitur; propter quod jussu Antiochi in eodem loco Andronicus interimitur: Lysimacho à populo oppresso, Menelaus apud regem accusatus, intercedentibus donis absolvitur, occisis innocentibus ejus accusatoribus.

1 SImon autem prædictus pecuniarum,
& patriæ delator, male loquebatur
de Onia, tamquam ipse Heliodorum
instigasset ad hæc, & ipse fuisset incen-
2 tor malorum: * provisoremque civita-
tis, ac defensorem gentis suæ, & æmu-
latorem legis Dei, audebat insidiato-
3 rem regni dicere. * Sed, cum inimici-
tiæ in tantum procederent, ut etiam per
quosdam Simonis necessarios homici-
4 dia fierent: * considerans Onias peri-
culum contentionis, & Apollonium in-
sanire, utpote ducem Cœlesyriæ &
Phœnicis, ad augendam malitiam Si-
5 monis, ad regem se contulit, * non ut
civium accusator, sed communem uti-
litatem apud semetipsum universæ
6 multitudinis considerans. * Videbat e-
nim sine regali providentia impossibile
esse pacem rebus dari, nec Simonem
7 posse cessare à stultitia sua. * Sed post
Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset
regnum Antiochus, qui Nobilis appel-
labatur, ambiebat Iason frater Oniæ
8 summum sacerdotium: * adito rege,
promittens ei argenti talenta trecenta
sexaginta, & ex reditibus aliis talenta
9 octoginta, * super hæc promittebat &
alia centum quinquaginta, si potestati
ejus concederetur gymnasium & ephe-
biam sibi constituere, & eos, qui in Ie-
rosolymis erant, Antiochenos scribere.
10 * Quod cum rex annuisset, & obtinuis-
set principatum, statim ad genti-
lem ritum contribules suos transferre
11 cœpit, * & amotis his, quæ hu-
manitatis causa Iudæis à regibus fue-
rant constituta, per Ioannem patrem
Eupolemi, qui apud Romanos de ami-
citia & societate functus est legatione
legitima, civium jura destituens, prava
12 instituta sanciebat. * Etenim ausus est
sub ipsa arce gymnasium constituere, &
optimos quosque epheborum in lupa-
13 naribus ponere. * Erat autem hoc non
initium, sed incrementum quoddam, &
profectus gentilis, & alienigenæ con-
versationis, propter impii, & non sa-
cerdotis Iasonis nefarium & inauditum
scelus: * ita ut sacerdotes jam non cir- 14
ca altaris officia dediti essent, sed con-
tempto templo, & sacrificiis neglectis,
festinarent participes fieri palæstræ, &
præbitionis ejus injustæ, & in exerci-
tiis disci. * & patrios quidem honores 15
nihil habentes, Græcas glorias optimas
arbitrabantur: * quarum gratia pericu- 16
losa eos contentio habebat, & eorum
instituta æmulabantur, ac per omnia
his consimiles esse cupiebant, quos ho-
stes & peremptores habuerant. * In le- 17
ges enim divinas impie agere impune
non cedit: sed hoc tempus sequens de-
clarabit. * Cum autem quinquennalis 18
agon Tyri celebraretur, & rex præsens
esset, * misit Iason facinorosus, ab Ie- 19
rosolymis viros peccatores, portantes
argenti didrachmas trecentas in sacri-
ficium Herculis: quas postulaverunt hi
qui asportaverant ne in sacrificiis ero-
garentur, quia non oporteret sed in a-
lios sumptus eas deputari.*Sed hæ ob- 20
latæ sunt quidem ab eo, qui miserat, in
sacrificium Herculis: propter præsen-
tes autem datæ sunt in fabricam na-
vium triremium. * Misso autem in Æ- 21
gyptum Apollonio Mnesthei filio, pro-
pter primates Ptolemæi Philometoris
regis, cum cognovisset Antiochus alie-
num se à negotiis regni effectum, pro-
priis utilitatibus consulens, profectus
inde venit Ioppen, & inde Ierosoly-
mam. * Et magnifice ab Iasone & civi- 22
tate susceptus, cum facularum lumini-
bus & laudibus ingressus est: & inde in
Phœnicen exercitum convertit. * Et 23
post triennii tempus misit Iason Mene-
laum, supradicti Simonis fratrem, por-
tantem pecunias regi, & de negotiis ne-
cessariis responsa perlaturum. * At ille 24
commendatus regi, cum magnificasset
faciem potestatis ejus, in semetipsum
retorsit summum sacerdotium, super-
ponens Iasoni talenta argenti trecenta.
* Acceptisque à rege mandatis, venit, 25
nihil quidem habens dignum sacerdo-
tio; animos vero crudelis tyranni, &
feræ beluæ iram gerens.*Et Iason qui- 26
dem, qui proprium fratrem captivave-
rat, ipse deceptus profugus in Amma-
nitem expulsus est regionem. * Mene- 27
laus autem principatum quidem obti-
nuit: de pecuniis vero regi promissis,
nihil agebat, cum exactionem faceret
Sostratus, qui arci erat præpositus:
(* nam ad hunc exactio vectigalium 28
pertinebat) quam ob causam utrique
ad regem sunt evocati. * Et Menelaus 29
amotus est à sacerdotio, succedente Ly-
simacho fratre suo: Sostratus autem
prælatus est Cypriis. * Et cum hæc a- 30
gerentur, contigit, Tharsenses & Mal-
lotas seditionem movere, eo quod An-
tiochidi regis concubinæ dono essent
dati. * Festinanter itaque rex venit se- 31
dare illos, relicto suffecto uno ex co-
mitibus suis Andronico. * Ratus au- 32
tem Menelaus accepisse se tempus op-

portunum , aurea quædam vasa è tem-
plo furatus donavit Andronico, & alia
vendiderat Tyri, & per vicinas civita-
33 tes. * Quod cum certissime cognovisset
Onias arguebat eum , ipse in loco tuto
se continens Antiochiæ secus Da-
34 phnem . * Vnde Menelaus accedens ad
Andronicum,rogabat ut Oniam interfi-
ceret.Qui cum venisset ad Oniam,&da-
tis dextris cum jurejurando (quamvis
esset ei suspectus)suasisset de asylo pro-
cedere,statim eum peremit,non veritus
35 justitiam. * Ob quam causam non so-
lum Iudæi , sed aliæ quoque nationes
indignabantur , & moleste ferebant de
36 nece tanti viri injusta. * Sed regressum
regem de Ciliciæ locis,adierunt Iudæi
apud Antiochiam,simul & Græci,con-
37 querentes de iniqua nece Oniæ.* Con-
tristatus itaque animo Antiochus pro-
pterOniam,& flexus ad misericordiam
lacrymas fudit,recordatus defuncti so-
38 brietatem, & modestiam. * accensisque
animis , Andronicum purpura exutum,
per totam civitatem jubet circumduci:
& in eodem loco, in quo in Oniam im-
pietatem commiserat , sacrilegum vita
privari, Domino illi condignam retri-
39 buente pœnam. * Multis autem sacri-
legiis in templo à Lysimacho commis-
sis Menelai consilio, & divulgata fama ,
congregata est multitudo adversum Ly-
simachum , multo jam auro exportato.
40 * Turbis autem insurgentibus , & ani-
mis ira repletis , Lysimachus armatis
fere tribus millibus iniquis manibus
uti cœpit, duce quodam tyranno, ætate
41 te pariter & dementia provecto.* Sed,
ut intellexerunt conatum Lysimachi,
alii lapides,alii fustes validos arripue-
re : quidam vero cinerem in Lysima-
42 chum jecere. * Et multi quidem vulne-
rati, quidam autem & prostrati, omnes
vero in fugam conversi sunt : ipsum
etiam sacrilegum secus ærarium inter-
43 fecerunt.* De his ergo cœpit judicium
44 adversus Menelaum agitari. * Et cum
venisset rex Tyrum,ad ipsum negotium
detulerunt missi tres viri à senioribus.
45 * Et cum superaretur Menelaus promi-
sit Ptolemæo multas pecunias dare ad
46 suadendum regi. * Itaque Ptolemæus
in quodam atrio positum quasi refrige-
randi gratia regem adiit , & deduxit à
47 sententia: * & Menelaum quidem uni-
versæ malitiæ reum criminibus absol-
vit : miseros autem , qui, etiamsi apud
Scythas causam dixissent , innocentes
judicarentur , hos morte damnavit.
48 * Cito ergo injustam pœnam dederunt,
qui pro civitate , & populo , & sacris
49 vasis causam prosecuti sunt.* Quam ob
remTyrii quoque indignati,erga sepul-
turam eorum liberalissimi extiterunt.
50 * Menelaus autem, propter eorum, qui
in potentia erant, avaritiam, permane-
bat in potestate , crescens in malitia ad
insidias civium.

CAPVT V.

Armati exercitus , ipsorumque congressiones Ierosolymis in aere quadraginta diebus conspiciuntur : Iason Ierusalem invadens , & cives crudeliter trucidans , apud exteros misere moritur: Antiochus , innumeris in Ierusalem trucidatis, vinctis ac venundatis, templum spoliat: & discedens,reliquit crudeles præpositos qui populum affligant: rursumque misso duce Apollonio plurimos interficit: Iudas verò Machabæus cum suis in desertum locum secessit.

EOdem tempore Antiochus secun- 1
dam profectionem paravit in Ægy-
ptum. * Contigit autem per universam 2
Ierosolymorum civitatem videri die-
bus quadraginta per aera equites dis-
currentes , auratas stolas habentes , &
hastis, quasi cohortes armatos,* & cur- 3
sus equorum per ordines digestos , &
congressiones fieri cominus , & scuto-
rum motus , & galeatorum multitudi-
nem gladiis districtis,&telorum jactus,
& aureorum armorum splendorem,om-
nisque generis loricarum.* Quapropter 4
omnes rogabant in bonum monstra con-
verti. * Sed cum falsus rumor exisset, 5
tamquam vita excessisset Antiochus,as-
sumptis Iason non minus mille viris,
repente aggressus est civitatem : & ci-
vibus ad murum convolantibus, ad ul-
timum apprehensa civitate , Menelaus
fugit in arcem: * Iason vero non parce- 6
bat in cæde civibus suis, nec cogitabat
prosperitatem adversum cognatos ma-
lum esse maximum , arbitrans hostium
&non civium se trophæa capturum.*Et 7
principatum quidem non obtinuit , fi-
nem vero insidiarum suarum confusio-
nem accepit , & profugus iterum abiit
in Ammaniten. * Ad ultimum, in exi- 8
tium sui conclusus ab Areta Arabum
tyranno , fugiens de civitate in civita-
tem, omnibus odiosus,ut refuga legum
& execrabilis, ut patriæ & civium ho-
stis, in Ægyptum extrusus est . * & qui 9
multos de patria sua expulerat,peregre
periit , Lacedæmonas profectus , quasi
pro cognatione ibi refugium habitu-
rus : * & qui insepultos multos abjece- 10
rat,ipse & illamentatus , & insepultus
abjicitur,sepultura neque peregrina u-
sus, neq; patrio sepulchro participans.
*His itaque gestis,suspicatus est rex so- 11
cietatem deserturos Iudæos: & ob hoc
profectus ex Ægypto efferatis animis,
civitatem quidem armis cepit. * Iussit 12
autem militibus interficere,nec parcere
occursantibus, & per domos ascenden-
tes trucidare.* Fiebant ergo cædes ju- 13
venum ac seniorum,& mulierum & na-
torum exterminia,virginumq;& parvu-
lorum neces.* Erant autem toto triduo 14
octoginta millia interfecti , quadragin-
ta millia vincti , non minus autem ve-

5 numdati.* Sed nec ista sufficiunt: ausus
est etiam intrare templum universa
terra sanctius, Menelao ductore, qui le-
5 gum & patriæ fuit proditor: * & scele-
stis manibus sumens sancta vasa, quę ab
aliis regibus & civitatibus erant posita
ad ornatum loci, & gloriam, contrecta-
7 bat indigne, & contaminabat.* Ita alie-
natus mente Antiochus, non considera-
bat, quod propter peccata habitantium
civitatem, modicum Deus fuerat ira-
tus: propter quod & accidit circa lo-
8 cum despectio:* alioquin nisi contigis-
set eos multis peccatis esse involutos,
sicut Heliodorus, qui missus est à Seleu-
co rege ad expoliandum ærarium, etiã
hic statim adveniens flagellatus, & re-
9 pulsus utique fuisset ab audacia. * Ve-
rum non propter locum, gentem; sed
propter gentem, locum Deus elegit.
10 *Ideoque & ipse locus particeps factus
est populi malorum: postea autem fiet
socius bonorum. & qui derelictus in
ira Dei omnipotentis est, iterum in ma-
gni Domini reconciliatione cum summa
11 gloria exaltabitur. * Igitur Antiochus
mille & octingentis ablatis de templo
talentis, velociter Antiochiam regres-
sus est, existimans se præ superbia ter-
ram ad navigandum, pelagus vero ad
iter agendum deducturũ propter mentis
22 elationem. * Reliquit autem & præpo-
sitos ad affligendam gentem: Ierosoly-
mis quidem Philippum genere Phry-
gem, moribus crudeliorem eo ipso, à
23 quo constitutus est: * in Garizim autem
Andronicum & Menelaum, qui gravius
24 quam ceteri imminebant civibus.* Cũ-
que appositus esset contra Iudæos, misit
odiosum principem Apollonium cum
exercitu viginti & duobus millibus,
pręcipiens ei omnes perfectæ ętatis in-
terficere, mulieres ac juvenes vendere.
25 * Qui cum venisset Ierosolymam, pacem
simulans, quievit usq; ad diem sanctum
sabbati: & tunc feriatis Iudæis, arma
26 capere suis præcepit.* Omnesq; qui ad
spectaculum processerant, trucidavit: &
civitatem cum armatis discurrens, in-
27 gentem multitudinem peremit. * Iudas
autem Machabæus, qui decimus fuerat,
secesserat in desertum locum, ibique in-
ter feras vitam in montibus cum suis a-
gebat: & fœni cibo vescentes, demo-
rabantur, ne participes essent coin-
quinationis.

CAPUT VI.

Per ducem à rege missum Iudæi à lege Dei arcentur, templumque fœdissimè profanatur, & Iudæi etiam per varias regiones dispersi ad idolorum coguntur sacrificia: describitur duarum mulierum supplicium eo quod filios suos circumcidissent; sabbatumque celebrantes concremantur: ostenditur tamen hæc afflictio non esse Dei deserentis, sed suos corripientis: egregium Eleazari senis martyrium nolentis porcinis vesci carnibus, nec id simulare.

SEd non post multum temporis, mi- 1
sit rex senem quemdam Antioche-
num, qui compelleret Iudæos, ut se
transferrent à patriis & Dei legibus:
* contaminare etiam quod in Ierosoly- 2
mis erat templum, & cognominare Io-
vis Olympii: & in Garizim, prout e-
rant hi, qui locum inhabitabant, Iovis
hospitalis. * Pessima autem & univer- 3
sis gravis erat malorum incursio: * nam 4
templum luxuria & comessationibus
Gentium erat plenum, & scortantium
cum meretricibus, sacratisque ædibus
mulieres se ultro ingerebant, intrò se-
rentes ea, quæ non licebat. * Altare 5
etiam plenum erat illicitis, quæ legi-
bus prohibebantur. * Neque autem 6
sabbata custodiebantur, neque dies sol-
lemnes patrii servabantur, nec simpli-
citer Iudæum se esse quisquam confi-
tebatur. * Ducebantur autem cum a- 7
mara necessitate in die natalis regis ad
sacrificia: &, cum Liberi sacra cele-
brarentur, cogebantur hedera coronati
Libero circuire. * Decretum autem 8
exiit in proximas Gentilium civitates,
suggerentibus Ptolemæis, ut pari mo-
do & ipsi adversus Iudæos agerent, ut
sacrificarent: * eos autem, qui nollent 9
transire ad instituta Gentium, interfi-
cerent: erat ergo videre miseriam.
* Duæ enim mulieres delatæ sunt na- 10
tos suos circumcidisse: quas, infanti-
bus ad ubera suspensis, cum publice
per civitatem circumduxissent, per mu-
ros præcipitaverunt. * Alii vero, ad 11
proximas coeuntes speluncas, & laten-
ter sabbati diem celebrantes, cum in-
dicati essent Philippo, flammis succensi
sunt, eo quod verebantur, propter reli-
gionem & observantiam, manu sibimet
auxilium ferre. * Obsecro autem eos, 12
qui hunc librum lecturi sunt, ne ab-
horrescant propter adversos casus, sed
reputent, ea quæ acciderunt, non ad
interitum, sed ad correptionem esse
generis nostri. * Etenim multo tempo- 13
re non sinere peccatoribus ex sententia
agere sed statim ultiones adhibere, ma-
gni beneficii est indicium.* Non enim, 14
sicut in aliis nationibus, Dominus pa-
tienter expectat, ut eas, cum Iudicii
dies advenerit, in plenitudine pecca-
torum puniat: * ita & in nobis statuit, 15
ut peccatis nostris in finem devolutis,
ita demum in nos vindicet. * Propter 16
quod numquam quidem à nobis mise-
ricordiam suam amovet: corripiens
vero in adversis, populum suum non
derelinquit. * Sed hæc nobis ad com- 17
monitionem legentiũ dicta sint paucis.
Iam autem veniendum est ad narratio-
nem. * Igitur Eleazarus unus de primo- 18
ribus scribarum, vir ætate provectus,
& vultu decorus, aperto ore hians com-
pellebatur carnem porcinam manduca-

re

19 re.* At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens,
20 voluntarie præibat ad supplicium.*Intuens autem, quemadmodum oporteret accedere; patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vitæ a-
21 morem. * Hi autem qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes, quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse, sicut rex imperaverat, de
22 sacrificii carnibus: *ut, hoc facto, à morte liberaretur: & propter veterem viri amicitiam, hanc in eo faciebant
23 humanitatem. * At ille cogitare cœpit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque à puero optimæ conversationis actus: & secundum sanctæ & à Deo conditæ legis constituta respondit cito, dicens, præmitti se velle in
24 infernum. * Non enim ætati nostræ dignum est, inquit, fingere: ut multi adolescentium, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam
25 alienigenarum: * & ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur; & per hoc maculam, atque execrationem
26 meæ senectuti conquiram. * Nam, etsi in præsenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam.
27 * Quamobrem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo:
28 * adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo, ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis, confestim ad supplicium tra-
29 hebatur. Hi autem, qui eum ducebant, & paulo ante fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam
30 prolatos arbitrabantur.* Sed, cum plagis perimeretur, ingemuit, & dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis, quia, cum à morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc
31 patior. * Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum juvenibus, sed & universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis & fortitudinis derelinquens.

CAPUT VII.

Septem fratrum matrisque eorum ingentia fortissimeque tolerata supplicia, quod porcinis nollent vesci carnibus: & quam constanter regi ob suam crudelitatem ostenderint paratam esse damnationem, & mater suos filios sit exhortata.

1 Contigit autem & septem fratres una cum matre sua apprehensos, compelli à rege edere cōtra fas carnes por-
2 cinas, flagris & taureis cruciatos. * Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris, & quid vis discere à nobis? parati sumus mori, magis quā patrias Dei leges prævaricari. * Iratus itaque rex, jussit sartagines & ollas æneas succendi: quibus statim succensis, * jussit, ei qui prior fuerat locutus, amputari linguam: &, cute capitis abstracta, summas quoque manus & pedes ei præscindi, ceteris ejus fratribus & matre inspicientibus. * Et, cum jam per omnia inutilis factus esset, jussit ignem admoveri, & adhuc spirantem torreri in sartagine: in qua cū diu cruciaretur, ceteri unà cum matre invicem se hortabantur mori fortiter, * dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, & consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur. * Mortuo itaque illo primo, hoc modo, sequentem deducebant ad illudendum: &, cute capitis ejus cū capillis abstracta, interrogabant, si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur. * At ille, respondens patria voce, dixit: Non faciā. Propter quod & iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit: * & in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem scelestissime in præsenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit. * Post hunc tertius illuditur, & linguā postulatus cito protulit, & manus constanter extendit: * & cum fiducia ait: E cælo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero: * ita ut rex, & qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quod tamquam nihilum duceret cruciatus. * Et hoc ita defuncto, quartū vexabant similiter torquentes. * Et, cum jam esset ad mortem, sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare à Deo iterum ab ipso resuscitādos: tibi enim resurrectio ad vitam nō erit. * Et cum admovissent quintū, vexabant eum. At ille respiciens in eum, * dixit: Potestatē inter homines habens, cū sis corruptibilis, facis quod vis: noli autem putare genus nostrum à Deo esse derelictum. * tu autem patienter sustine, & videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te, & semen tuum torquebit. * Post hunc ducebant sextum, & is, mori incipiens, sic ait: Noli frustra errare: nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes in Deū nostrū, & digna admiratione facta sunt in nobis: * tu autem ne existimes tibi impune futurū, quod contra Deum pugnare tentaveris. * Supra modum autē mater mirabilis, & bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore cōspiciens, bono animo ferebat, propter spem quam in Deum habebat: * singulos illorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia:

pientia : & , femineæ cogitationi masculinum animum inserens , * dixit ad eos : Nescio qualiter in utero meo apparuistis : neque enim ego spiritum & animam donavi vobis & vitam , & singulorum membra non ego ipsa compegi : * sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem, quiq; omnium invenit originem, & spiritum vobis iterum cum misericordia reddet & vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges ejus. *Antiochus autem, contemni se arbitratus, simul & exprobrantis voce despecta, cum adhuc adolescentior superesset , non solum verbis hortabatur, sed & cum juramento affirmabat, se divitem & beatum facturum, & translatum à patriis legibus amicum habiturum, & res necessarias ei præbiturum. * Sed ad hæc cum adolescens nequaquam inclinaretur , vocavit rex matrem , & suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem. * Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio suo.* Itaque inclinata ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait patria voce: Fili mi, miserere mei, quæ te in utero novē mensibus portavi, & lac triennio dedi & alui, & in ætatem istā perduxi.* Peto, nate, ut aspicias ad cælum & terram, & ad omnia, quæ in eis sunt : & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus: * ita fiet, ut non timeas carnificem istum, sed dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipe mortem , ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. * Cum hæc illa adhuc diceret, ait adolescens: Quem sustinetis ? non obedio præcepto regis, sed præcepto legis , quæ data est nobis per Moysen.* Tu vero, qui inventor omnis malitię factus es in Hebræos, non effugies manum Dei. * Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur.* Et si nobis propter increpationem, & correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est : sed iterum reconciliabitur servis suis.* Tu autem, ô scelestе, & omnium hominum flagitiosissime , noli frustra extolli vanis spebus in servos ejus inflammatus. * nondum enim omnipotentis Dei, & omnia inspicientis judiciū effugisti. * Nam fratres mei , modico nunc dolore sustentato, sub testamento æternæ vitæ effecti sunt : tu vero judicio Dei justas superbiæ tuæ pœnas exolves. * Ego autem , sicut & fratres mei , animam & corpus meum trado pro patriis legibus : invocans Deum maturius genti nostræ propitium fieri , teque cum tormentis & verberibus confiteri, quod ipse est Deus solus. * In me vero & in fratribus meis desinet omnipotentis ira , quæ super omne genus nostrū juste superducta est. *Tunc rex accensus ira , in hunc super omnes crudelius desævit, indigne ferens se derisum. * Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens. * Novissime autem post filios & mater consumpta est.
* Igitur de sacrificiis, & de 41
nimiis crudelitatibus satis dictum est.

CAPUT VIII.

Iudas Machabæus, invocato Dei auxilio, post aliquot victorias, Nicanorem qui certam sibi de Iudæis pollicebatur victoriam , suos primum ad constantiam adhortatus, profligavit , interfectis de ejus exercitu una cum Timotheo & Bacchide plusquam 29000. ita ut Nicanor solus effugiens prædicaret Iudæos Deum habere protectorem.

IVdas vero Machabæus , & qui cum 1
illo erant, introibant latenter in castella: & convocantes cognatos & amicos, & eos, qui permanserunt in Iudaismo , assumentes , eduxerunt ad se sex
millia virorum.* Et invocabant Domi- 2
num, ut respiceret in populum , qui ab omnibus calcabatur: & misereretur tēplo , quod contaminabatur ab impiis:
* misereretur etiam exterminio civita- 3
tis , quæ esset illico complananda , & vocem sanguinis ad se clamantis audiret:
* memoraretur quoq; iniquissimas 4
mortes parvulorum innocentū, & blasphemias nomini suo illatas , & indignaretur super his.
* At Machabæus, 5
congregata multitudine , intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est.
* Et su- 6
perveniens castellis & civitatibus improvisus, succendebat eas: & opportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat :
* maxime autem nocti- 7
bus ad hujuscemodi excursus ferebatur , & fama virtutis ejus ubique diffundebatur.
* Videns autem Philippus 8
paulatim virum ad profectum venire, ac frequentius res ei cedere prosperè, ad Ptolemæum ducem Cœlesyriæ & Phœnicis scripsit , ut auxilium ferret regis negotiis.
* At ille velociter misit 9
Nicanorem Patrocli de primoribus amicum , datis ei de permistis gentibus armatis non minus viginti millibus, ut universum Iudæorum genus deleret , adjuncto ei & Gorgia viro militari , & in bellicis rebus experientissimo.
*Con- 10
stituit autem Nicanor, ut regi tributū, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum , de captivitate Iudæorum
suppleret : * statimque ad maritimas 11
civitates misit, convocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum , promittens se nonaginta mancipia talento distracturum , non respiciens ad vindictam , quæ eum ab Omnipotente esset
consecutura.* Iudas autem ubi compe- 12
rit, indicavit his , qui secum erant, Iudæis , Nicanoris adventum.
* Ex qui- 13
bus quidam formidantes , & non credentes Dei justitiæ, in fugam vertebantur:
*alii vero si quid ei supererat vēde- 14
bant, simulq; Dominum deprecabantur, ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui

eos

eos, priusquam cominus veniret, ven-
15 diderat; * & si non propter eos, propter
testamentum tamen quod erat ad pa-
tres eorum, & propter invocationem
sancti & magnifici nominis ejus super
16 ipsos. * Convocatis autem Machabæus
septẽ millibus, qui cum ipso erant, ro-
gabat ne hostibus reconciliarentur, ne-
que metuerent inique venientium ad-
versum se hostium multitudinem, sed
17 fortiter contenderent,* ante oculos ha-
bentes contumeliã, quæ loco sancto ab
his injuste esset illata, itemque & ludi-
brio habitæ civitatis injuriam, adhuc
18 etiam veterum instituta convulsa. * Nã
illi quidem armis confidunt, ait, simul
& audacia: nos autem in omnipotente
Domino, qui potest & venientes adver-
sum nos, & universum mundũ uno nutu
19 delere, confidimus. * Admonuit autem
eos & de auxiliis Dei, quæ facta sunt
erga parentes; & quod sub Sennacherib
centum octogintaquinq; millia perie-
20 runt: * & de prælio, quod eis adversus
Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi
ad rem ventum est, Macedonibus sociis
hæsitantibus, ipsi sex millia soli pere-
merunt centum viginti millia, propter
auxilium illis datum de cælo, & bene-
ficia pro his plurima consecuti sunt.
21 * His verbis constantes effecti sunt, &
22 pro legibus & patria mori parati. *Cõ-
stituit itaque fratres suos duces utriq;
ordini, Simonẽ, & Iosephũ, & Ionathan,
subjectis unicuiq; millenis & quingen-
23 tenis.* Ad hoc etiam ab Esdra lecto il-
lis sancto libro, & dato signo adjutorii
Dei, in prima acie ipse dux commisit cũ
24 Nicanore. * Et facto sibi adjutore Om-
nipotente, interfecerunt super novem
millia hominum: majorem autem par-
tem exercitus Nicanoris vulneribus de-
25 bilem factam fugere compulerunt. *Pe-
cuniis vero eorum, qui ad emptionem
ipsorum venerant, sublatis, ipsos usque-
26 quaque persecuti sunt, * sed reversi sunt
hora conclusi: nam erat ante sabbatum:
quam ob causam non perseveraverunt
27 insequentes. * Arma autem ipsorum &
spolia congregantes, sabbatum agebant:
benedicentes Dominum, qui liberavit
eos in isto die misericordiæ initium
28 stillans in eos. * Post sabbatum vero,
debilibus, & orphanis, & viduis divi-
serunt spolia: & residua ipsi cum suis
29 habuere.* His itaq; gestis, & communi-
ter ab omnibus facta obsecratione, mi-
sericordem Dominum postulabant, ut
30 in finem servis suis reconciliaretur.* Et
ex his, qui cum Timotheo & Bacchide
erant contra se contendentes, super vi-
ginti millia interfecerunt, & munitio-
nes excelsas obtinuerunt: & plures
prædas diviserunt, æquam portionem
debilibus, pupillis, & viduis, sed & se-
31 nioribus facientes. * Et cum arma eo-
rum diligenter collegissent, omnia cõ-
posuerunt in locis opportunis, residua
vero spolia Ierosolymam detulerunt:

* & Philarchen, qui cum Timotheo e- 3
rat, interfecerunt, virum scelestum, qui
in multis Iudæos afflixerat. * Et cum 3.
epinicia agerent Ierosolymis, eum, qui
sacras januas incenderat, id est, Calli-
sthenem, cum in quoddam domicilium
refugisset, incenderunt, digna ei mer-
cede pro impietatibus suis reddita.
* Facinorissimus autem Nicanor, qui 3.
mille negotiantes ad Iudæorum vendi-
tionem adduxerat,* humiliatus auxilio 3
Domini, ab his quos nullos existimave-
rat, deposita veste gloriæ, per mediter-
ranea fugiens, solus venit Antiochiam,
summam infelicitatem de interitu sui
exercitus consecutus.* Et qui promise- 3
rat Romanis se tributum restituere de
captivitate Ierosolymorum, prædicabat
nunc protectorem Deum habere Iu-
dæos, & ob ipsum invulnerabiles esse,
eo quod sequerentur leges ab ipso con-
stitutas.

CAPVT IX.

Antiochus à Persepoli fugatus, dum Iudæos ad internecionem perdere meditaretur, maximis viscerum doloribus à Deo percussus, cum fœtore intolerabili scaturientibus è corpore vermibus, post suorum criminum agnitionem, & sero promissam emendationem, merita morte occubuit, scriptis ad Iudæos litteris ut filio suo subditi persisterent.

EOdem tempore Antiochus inhone- 1
ste revertebatur de Perside. * Intra- 2
verat enim in eam, quæ dicitur Perse-
polis, & tentavit expoliare templum,
& civitatem opprimere: sed multitu-
dine ad arma concurrente, in fugam
versi sunt: & ita contigit ut Antiochus
post fugam turpiter rediret. * Et cum
venisset circa Ecbatanam, recognovit 3
quæ erga Nicanorem & Timotheum
gesta sunt. * Elatus autem in ira, arbi-
trabatur se injuriam illorum qui se 4
fugaverant, posse in Iudæos retorque-
re: ideoque jussit agitari currum suum
sine intermissione agens iter, cælesti
eum judicio perurgente, eo quod ita
superbe locutus est se venturum Iero-
solymam, & congeriem sepulchri Iu-
dæorum eam facturum. * Sed qui uni-
versa conspicit Dominus Deus Israel, 5
percussit eum insanabili & invisibili
plaga. Vt enim finivit hunc ipsum ser-
monem, apprehendit eum dolor dirus
viscerum, & amara internorum tormen-
ta: * & quidem satis juste, quippe 6
qui multis & novis cruciatibus alio-
rum torserat viscera, licet ille nullo
modo à sua malitia cessaret. * Super
hoc autem superbia repletus, ignem 7
spirans animo in Iudæos, & præci-
piens accelerari negotium, contigit il-
lum impetu euntem de curru cadere.
& gravi corporis collisione membra
vexari.* Isque qui sibi videbatur etiam 8
fluctibus maris imperare, supra huma-
num

...um modum superbia repletus,&mon-
tium altitudines in statera appendere,
nunc humiliatus ad terram in gestato-
rio portabatur, manifestam Dei virtu-
tem in semetipso contestans: * ita ut
de corpore impii vermes scaturirent,ac
viventis in doloribus carnes ejus ef-
fluerent, odore etiam illius & fœtore
exercitus gravaretur. * & qui paulo an-
te sidera cæli contingere se arbitraba-
tur, eum nemo poterat propter intole-
rantiam fœtoris portare. * Hinc igitur
cœpit ex gravi superbia deductus ad
agnitionem sui venire, divina admo-
nitus plaga, per momenta singula dolo-
ribus suis augmenta capientibus. * &
cum nec ipse jam fœtorem suum ferre
posset, ita ait: Iustum est subditum esse
Deo, & mortalem non paria Deo sen-
tire. * Orabat autem hic scelestus Do-
minum, à quo non esset misericordiam
consecuturus. * Et civitatem,ad quam
festinans veniebat,ut eam ad solum de-
duceret, ac sepulchrum congestorum
faceret, nunc optat liberam reddere:
* & Iudæos, quos nec sepultura qui-
dem se dignos habiturum, sed avibus
ac feris diripiendos traditurum,&cum
parvulis exterminaturum dixerat, æ-
quales nunc Atheniensibus facturum
pollicetur: * templum etiam sanctum,
quod prius expoliaverat,optimis donis
ornaturum,& sancta vasa multiplicatu-
rũ & pertinentes ad sacrificia sumptus
de redditibus suis præstaturum:* super
hæc, & Iudæum se futurum, & omnem
locum terræ perambulaturum,&prædi-
caturum Dei potestatem.* Sed non ces-
santibus doloribus (supervenerat enim
in eum justum Dei judicium) despe-
rans scripsit ad Iudæos in modum de-
precationis epistolam hæc continentẽ:
*OPTIMIS civibus Iudæis plu-
rimam salutem, & bene valere & esse
felices,rex & princeps Antiochus. * Si
bene valetis,& filii vestri,& ex senten-
tia vobis cuncta sunt, maximas agimus
gratias. * Et ego in infirmitate consti-
tutus, vestri autem memor benigne,re-
versus de Persidis locis, & infirmitate
gravi apprehensus, necessarium duxi
pro communi utilitate curam habere:
* non desperans memetipsum, sed spem
multam habens effugiendi infirmita-
tem. * Respiciens autem quod & pater
meus, quibus temporibus in locis su-
perioribus ducebat exercitum, osten-
dit qui post se susciperet principatum:
* ut si quid contrarium accideret, aut
difficile nuntiaretur, scientes hi qui in
regionibus erant, cui esset rerum sum-
ma derelicta, non turbarentur. * Ad
hæc considerans de proximo potentes
quosque & vicinos temporibus insi-
diantes, & eventum expectantes, de-
signavi filium meum Antiochum re-
gem, quem sæpe recurrens in superiora
regna multis vestrum commendabam:
& scripsi ad eum quæ subjecta sunt.

* Oro itaque vos & peto, memores be- 26
neficiorum publice & privatim, ut u-
nusquisque conservet fidem ad me &
ad filium meum. * Confido enim, eum 27
modeste & humane acturum,& sequen-
tem propositum meum, & communem
vobis fore. * Igitur homicida & blas- 28
phemus pessime percussus, & ut ipse a-
lios tractaverat, peregre in montibus
miserabili obitu vita functus est.
* Transferebat autem corpus Philip- 29
pus collectaneus ejus, qui metuens fi-
lium Antiochi, ad Ptolemæum Philo-
metorem in Ægyptum abiit.

CAPUT X.

Iudas Machabæus purgatis templo ac ci-vitate, octo diebus sollemnitatem celebrat, & quotannis celebrandam ordinat. Eupator Antiocho patri in regno succedens, Ptolemæo veneno extincto, Gorgiam ducem locorum constituit, Iudæos sæpius pugna molestantem: Iudæi & hunc & Timotheum variasque hostium munitiones devincunt, occisis pluribus millibus, quinque etiam equitibus de cælo apparentibus, qui Iudæis in auxilium venerant.

Machabæus autem, & qui cum eo 1
erant, Domino se protegente, tem-
plum quidem, & civitatem recepit:
* aras autem, quas alienigenæ per pla- 2
teas extruxerant, itemq; delubra demo-
litus est. * & purgato templo, aliud al- 3
tare fecerunt: & de ignitis lapidibus
igne cõcepto sacrificia obtulerunt post
biennium, & incensum, & lucernas, &
panes propositionis posuerunt. * Qui- 4
bus gestis, rogabant Dominum prostrati
in terram, ne amplius talibus malis in-
ciderent: sed, & si quando peccassent,
ut ab ipso mitius corriperentur, & non
barbaris ac blasphemis hominibus tra-
derentur.* Qua die autem templum ab 5
alienigenis pollutum fuerat, contigit
eadem die purificationem fieri, vigesi-
maquinta mensis, qui fuit Casleu. * Et 6
cum lætitia diebus octo egerunt in
modum tabernaculorum, recordantes
quod ante modicum temporis, diem
sollemnem tabernaculorum in monti-
bus & in speluncis more bestiarum e-
gerant. * Propter quod thyrsos, & ra- 7
mos virides, & palmas præferebant
ei, qui prosperavit mundari locum
suum. * Et decreverunt communi præ- 8
cepto & decreto, universæ genti Iu-
dæorum, omnibus annis agere dies i-
stos. * Et Antiochi quidem, qui appel- 9
latus est Nobilis, vitæ excessus ita se
habuit.* Nunc autem de Eupatore An- 10
tiochi impii filio, quæ gesta sunt nar-
rabimus, breviantes mala, quæ in bellis
gesta sunt. * Hic enim suscepto regno, 11
constituit super negotia regni Lysiam
quemdam, Phœnicis & Syriæ militiæ
principẽ. * Nam Ptolemæus, qui dice- 12

batur

batur Macer, justi tenax erga Iudæos
esse constituit, & præcipue propter ini-
quitatem quæ facta erat in eos, & pa-
13 cifice agere cum eis. *Sed ob hoc accu-
satus ab amicis apud Eupatorem, cum
frequenter proditor audiret, eo quod
Cyprum creditam sibi à Philometore
deseruisset, & ad Antiochum Nobilem
translatus etiam ab eo recessisset, vene-
14 no vitam finivit. *Gorgias autem, cum
esset dux locorum, assumptis advenis
15 frequenter Iudæos debellabat. *Iudæi
vero, qui tenebant opportunas muni-
tiones, fugatos ab Ierosolymis suscı-
16 piebant, & bellare tentabant. *Hi vero
qui erant cum Machabæo, per oratio-
nes Dominum rogantes ut esset sibi ad-
jutor, impetum fecerunt in munitiones
17 Idumæorum: *multaque vi insistentes,
loca obtinuerunt, occurrentes intere-
merunt, & omnes simul non minus vi-
18 ginti millibus trucidaverunt. *Quidam
autem, cum confugissent in duas turres
valde munitas, omnem apparatum ad
19 repugnandum habentes, *Machabæus
ad eorum expugnationem, relicto Si-
mone, & Iosepho, itemque Zachæo, eis-
que qui cum ipsis erant satis multis,
ipse ad eas, quæ amplius perurgebant,
20 pugnas conversus est. *Hi vero qui cum
Simone erant, cupiditate ducti, à qui-
busdam qui in turribus erant, suasi sunt
pecunia: & septuaginta millibus di-
drachmis acceptis, dimiserunt quos-
21 dam effugere. *Cum autem Machabæo
nuntiatum esset quod factum est, prin-
cipibus populi congregatis, accusavit,
quod pecunia fratres vendidissent, ad-
22 versariis eorum dimissis. *Hos igitur
proditores factos interfecit, & confe-
23 stim duas turres occupavit. *Armis au-
tem ac manibus omnia prospere agen-
do, in duabus munitionibus plus quam
24 viginti millia peremit. *At Timotheus,
qui prius à Iudæis fuerat superatus,
convocato exercitu peregrinæ multitu-
dinis: & congregato equitatu Asiano,
advenit quasi armis Iudæam capturus.
25 *Machabæus autem, & qui cum ipso
erant, appropinquante illo, deprecaban-
tur Dominum, caput terra adspergen-
26 tes, lumbosque ciliciis præcincti, *ad
altaris crepidinem provoluti, ut sibi
propitius, inimicis autem eorum esset
inimicus, & adversariis adversaretur,
27 sicut lex dicit. *Et ita post orationem,
sumptis armis, longius de civitate pro-
cedentes, & proximi hostibus effecti,
28 resederunt. *Primo autem solis ortu
utriq; commiserunt: isti quidem victo-
riæ, & prosperitatis sponsorem cum
virtute Dominum habentes: illi autem
29 ducem belli animum habebant. *Sed,
cum vehemens pugna esset, apparuerunt
adversariis de cælo viri quinque in e-
quis frænis aureis decori, ducatum Iu-
30 dæis præstantes: *ex quibus duo Ma-
chabæum medium habentes, armis suis
circumseptum incolumem conserva-
bant: in adversarios autem tela, & ful-
mina jaciebant, ex quo & cæcitate con-
fusi, & repleti perturbatione cadebant.
*Interfecti sunt autem viginti millia
quingenti, & equites sexcenti. *Timo-
theus vero confugit in Gazaram præsi-
dium munitum, cui præerat Chæreas.
*Machabæus autē & qui cum eo erant,
lætantes obsederunt præsidium diebus
quattuor. *At hi qui intus erant, loci
firmitate confisi, supra modum maledi-
cebant, & sermones nefandos jactabant.
*Sed cum dies quinta illucesceret, vi-
ginti juvenes ex his, qui cum Machabęo
erant, accensi animis propter blasphe-
miam, viriliter accesserunt ad murum,
& feroci animo incedentes ascende-
bant: *sed & alii similiter ascendentes,
turres, portasque succendere aggressi
sunt, atque ipsos maledicos vivos con-
cremare. *Per continuum autem bi-
duum præsidio vastato, Timotheum oc-
cultantem se, in quodam repertum loco
peremerunt: & fratrem illius Chęream,
& Apollophanem occiderunt. *Quibus
gestis, in hymnis & confessionibus be-
nedicebant Dominum, qui magna fecit
in Israel, & victoriam dedit illis.

CAPVT XI.

Iudas Machabæus ferocis Lysiæ maximum prostravit exercitum, fretus auxilio missi cælitus equitis; quod animadvertens Lysias pacem inter Iudæos & regem componit: referuntur epistolæ Lysiæ, Antiochi, ac Romanorum ad Iudæos, & Antiochi ad Lysiam pro Iudæis.

SEd parvo post tempore, Lysias pro-
curator regis, & propinquus, ac ne-
gotiorum præpositus, graviter ferens de
his quæ acciderant, *congregatis octo-
ginta millibus, & equitatu universo,
veniebat adversus Iudæos, existimans
se civitatem quidem captam Gentibus
habitaculum facturum, *templum vero
in pecuniæ quæstum, sicut cetera delu-
bra Gentium, habiturum, & per singu-
los annos vænale sacerdotium: *nus-
quam recogitans Dei potestatem, sed
mente effrænatus, in multitudine pedi-
tum, & in millibus equitum, & in octo-
ginta elephantis confidebat. *Ingressus
autem Iudæam, & appropians Bethsu-
ræ, quæ erat in angusto loco, ab Ierosο-
lyma intervallo quinque stadiorum,
illud præsidium expugnabat. *Vt au-
tem Machabæus, & qui cum eo erant,
cognoverunt expugnari præsidia, cum
fletu & lacrymis rogabant Dominum,
& omnis turba simul, ut bonum ange-
lum mitteret ad salutem Israel. *Et
ipse primus Machabæus sumptis armis,
ceteros adhortatus est simul secum pe-
riculum subire, & ferre auxilium fra-
tribus suis. *Cumque pariter prompto
animo procederent, Ierosolymis appa-

ruit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. *Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, & convaluerunt animis: non solum homines, sed & bestias ferocissimas, & muros ferreos parati penetrare. * Ibant igitur prompti, de cælo habentes adjutorem, & miserantem super eos Dominum. *Leonum autem more impetu irruentes in hostes, prostraverunt ex iis undecim millia peditum, & equitum mille sexcentos: *universos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed & ipse Lysias turpiter fugiens evasit. * Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans, factam erga se diminutionem, & intelligens invictos esse Hebræos, omnipotentis Dei auxilio innitentes, misit ad eos: * promisitque se consensurum omnibus quæ justa sunt, & regem compulsurum amicum fieri. * Annuit autem Machabæus precibus Lysiæ in omnibus utilitati consulens: & quæcumque Machabæus scripsit Lysiæ de Iudæis, ea rex concessit. *Nam erant scriptæ Iudæis epistolę à Lysia quidem hunc modum continentes:

LYSIAS populo Iudæorum salutem. * Ioannes & Abesalom, qui missi fuerant à vobis, tradentes scripta, postulabant ut ea, quæ per illos significabantur, implerem. *Quæcumque igitur regi potuerunt perferri, exposui: & quę res permittebat, concessi. * Si igitur in negotiis fidem conservaveritis, & deinceps bonorum vobis causa esse tentabo. *De ceteris autem per singula verbo mandavi, & istis, & his qui à me missi sunt, colloqui vobiscum. *Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, mensis Dioscori, die vigesima & quarta.

* Regis autem epistola ista continebat: REX Antiochus Lysiæ fratri salutem. * Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos, qui sunt in regno nostro, sine tumultu agere, & rebus suis adhibere diligentiam, *audivimus Iudæos non consensisse patri meo ut transferrentur ad ritum Græcorum, sed tenere velle suum institutum, ac propterea postulare à nobis concedi sibi legitima sua. *Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse statuentes judicavimus, templum restitui illis, ut agerent secundum suorum majorum consuetudinem. * Bene igitur feceris, si miseris ad eos, & dexteram dederis: ut cognita nostra voluntate, bono animo sint, & utilitatibus propriis deserviant.

* Ad Iudæos vero regis epistola talis erat:

REX Antiochus senatui Iudęorum, & ceteris Iudæis salutem. * Si valetis, sic estis ut volumus: sed & ipsi bene valemus. *Adiit nos Menelaus dicens vel-
le vos descendere ad vestros, qui sunt
apud nos. * His igitur, qui commeant 30
usque ad diem trigesimum mensis Xan-
thici, damus dextras securitatis, *ut Iu- 31
dæi utantur cibis & legibus suis, sicut
& prius: & nemo eorum ullo modo mo-
lestiam patiatur de his, quæ per igno-
rantiam gesta sunt. * Misimus autem & 32
Menelaum, qui vos alloquatur. *Valete. 33
Anno centesimo quadragesimo octavo,
Xanthici mensis quintadecima die.

*Miserunt autem etiam Romani epi- 34
stolam, ita se habentem.

QVINTVS Memnius, & Titus Ma-
nilius legati Romanorum, populo Iu-
dæorum salutem. * De his, quæ Lysias
cognatus regis concessit vobis, & nos 35
concessimus. * De quibus autem ad re-
gem judicavit referendum, confestim 36
aliquem mittite, diligentius inter vos
conferentes, ut decernamus, sicut con-
gruit vobis: nos enim Antiochiam ac-
cedimus. *Ideoque festinate rescribere, 37
ut nos quoque sciamus cujus estis vo-
luntatis. * Bene valete. Anno centesimo 38
quadragesimo octavo, quintadecima
die mensis Xanthici.

CAPVT XII.

Iudas ac duces ipsius divino freti auxilio pugnant feliciter adversus Ioppitas, Iamnitas, Arabes; Casphin & Ephron civitates; item adversus Timotheum habentem ingentem exercitum, adversus præsidium Carnion, & Gorgiam: occisis autem quibusdam Iudæis, qui de donariis idolorum sustulerant, Iudas curat pro ipsorum peccatis offerri sacrificium.

HIs factis pactionibus, Lysias per- 1
gebat ad regem, Iudęi autem agri-
culturæ operam dabant. * Sed hi qui 2
resederant, Timotheus, & Apollonius
Gennæi filius, sed & Hieronymus, &
Demophon super hos, & Nicanor Cy-
priarches, non sinebant eos in silentio
agere, & quiete. * Ioppitæ vero tale 3
quoddam flagitium perpetrarunt: roga-
verunt Iudęos, cum quibus habitabant,
ascendere scaphas, quas paraverant,
cum uxoribus & filiis, quasi nullis ini-
micitiis inter eos subjacentibus. * Se-
cundum commune itaque decretum ci- 4
vitatis, & ipsis acquiescentibus, pacis-
que causa nihil suspectum habentibus:
cum in altum processissent, submerse-
runt non minus ducentos. * Quam cru- 5
delitatem Iudas in suæ gentis homines
factam ut cognovit, præcepit viris, qui
erant cum ipso: & invocato justo judi-
ce Deo, * venit adversus interfectores 6
fratrum, & portum quidem noctu suc-
cendit, scaphas exussit, eos autem qui
ab igne refugerant, gladio peremit. *Et
cum hæc ita egisset, discessit quasi ite- 7
rum reversurus, & universos Ioppitas
eradicaturus. *Sed cum cognovisset & 8

eos,

eos, qui erant Iamniæ, velle pari modo
facere habitantibus secum Iudæis,
9 *Iamnitis quoque nocte supervenit, &
portum cum navibus succendit: ita ut
lumen ignis appareret Ierosolymis à
10 stadiis ducentis quadraginta. * Inde
cum jam abiissent novem stadiis, & iter
facerent ad Timotheum, commiserunt
cum eo Arabes, quinque millia viri, &
11 equites quingenti. * Cumque pugna
valida fieret, & auxilio Dei prospere
cessisset, residui Arabes victi, petebant
à Iuda dextram sibi dari, promittentes
se pascua daturos, & in ceteris profu-
12 turos. * Iudas autem, arbitratus vere
in multis eos utiles, promisit pacem:
dextrisque acceptis discessere ad ta-
13 bernacula sua. * Aggressus est autem &
civitatem quamdam firmam, pontibus
murisque circumseptam, quæ à turbis
habitabatur Gentium promiscuarum,
14 cui nomen Casphin. * Hi vero qui in-
tus erant, confidentes in stabilitate mu-
rorum, & apparatu alimoniarum, re-
missius agebant, maledictis lacessentes
Iudam, & blasphemantes, ac loquentes
15 quæ fas non est. * Machabæus autem,
invocato magno mundi Principe, qui
sine arietibus & machinis temporibus
Iesu præcipitavit Iericho, irruit fero-
16 citer muris: * & capta civitate per Do-
mini voluntatem, innumerabiles cædes
fecit, ita ut adjacens stagnum stadio-
rum duorum latitudinis, sanguine in-
17 terfectorum fluere videretur. *Inde di-
scesserunt stadia septingenta quinqua-
ginta, & venerunt in Characa ad eos,
18 qui dicuntur Tubianæi, Iudæos: * &
Timotheum quidem in illis locis non
comprehenderunt, nulloque negotio
perfecto regressus est, relicto in quodam
19 loco firmissimo præsidio. * Dositheus
autem & Sosipater, qui erant duces cum
Machabæo, peremerunt à Timotheo
relictos in præsidio, decem millia vi-
20 ros. *At Machabæus, ordinatis circum
se sex millibus, & constitutis per co-
hortes, adversus Timotheum processit,
habentem secum centum viginti millia
peditum, equitumque duo millia quin-
21 gentos. * Cognito autem Iudæ adven-
tu, Timotheus præmisit mulieres, & fi-
lios, & reliquum apparatum, in præsi-
dium, quod Carnion dicitur: erat enim
inexpugnabile, & accessu difficile pro-
22 pter locorum angustias. * Cumque co-
hors Iudæ prima apparuisset, timor ho-
stibus incussus est, ex præsentia Dei, qui
universa conspicit, & in fugam versi
sunt alius ab alio, ita ut magis à suis
dejicerentur, & gladiorum suorum
23 ictibus debilitarentur. * Iudas autem
vehementer instabat puniens profanos,
& prostravit ex eis triginta millia vi-
24 rorum. * Ipse vero Timotheus incidit
in partes Dosithei & Sosipatris: & mul-
tis precibus postulabat ut vivus dimit-
teretur, eo quod multorum ex Iudæis
parentes haberet, ac fratres, quos
morte ejus decipi eveniret. * Et cum 25
fidem dedisset restituturum se eos se-
cundum constitutum, illæsum eum di-
miserunt propter fratrum salutem.
* Iudas autem egressus est ad Carnion, 26
interfectis vigintiquinque millibus.
* Post horum fugam, & necem, movit 27
exercitum ad Ephron civitatem muni-
tam, in qua multitudo diversarum
gentium habitabat: & robusti juvenes
pro muris consistentes fortiter repu-
gnabant: in hac autem machinæ mul-
tæ, & telorum erat apparatus. * Sed, 28
cum Omnipotentem invocassent, qui
potestate sua vires hostium confringit,
ceperunt civitatem: & ex eis qui in-
tus erant, vigintiquinque millia pro-
straverunt. * Inde ad civitatem Scy- 29
tharum abierunt, quæ ab Ierosolymis
sexcentis stadiis aberat. * Contestan- 30
tibus autem his, qui apud Scytopoly-
tas erant, Iudæis, quod benigne ab
eis haberentur, etiam temporibus in-
felicitatis quod modeste secum ege-
rint: *gratias agentes eis, & exhortati 31
etiam de cetero erga genus suum be-
nignos esse, venerunt Ierosolymam die
solemni septimanarum instante. * Et 32
post Pentecosten abierunt contra Gor-
giam præpositum Idumææ. * Exivit 33
autem cum peditibus tribus millibus,
& equitibus quadringentis. * Quibus 34
congressis, contigit paucos ruere Iu-
dæorum. * Dositheus vero quidam de 35
Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam
tenebat: &, cum vellet illum capere
vivum, eques quidam de Thracibus ir-
ruit in eum, humerumque ejus ampu-
tavit: atque ita Gorgias effugit in Ma-
resa. * At illis, qui cum Esdrin erant, 36
diutius pugnantibus & fatigatis, in-
vocavit Iudas Dominum adjutorem, &
ducem belli fieri: *incipiens voce pa- 37
tria, & cum hymnis clamorem extol-
lens, fugam Gorgię militibus incussit.
* Iudas autem collecto exercitu venit 38
in civitatem Odollam: &, cum septi-
ma dies superveniret, secundum con-
suetudinem purificati, in eodem loco
sabbatum egerunt. * Et sequenti die 39
venit cum suis Iudas, ut corpora pro-
stratorum tolleret, & cum parentibus
poneret in sepulchris paternis. * Inve- 40
nerunt autem sub tunicis interfecto-
rum de donariis idolorum, quæ apud
Iamniam fuerunt, à quibus lex prohi-
bet Iudæos: omnibus ergo manifestum
factum est, ob hanc causam eos cor-
ruisse. * Omnes itaque benedixerunt 41
justum judicium Domini, qui occulta
fecerat manifesta. * Atque ita ad pre- 42
ces conversi, rogaverunt, ut id quod
factum erat delictum oblivioni trade-
retur. At vero fortissimus Iudas hor-
tabatur populum conservare se sine
peccato, sub oculis videntes quæ facta
sunt pro peccatis eorum qui prostrati
sunt. * Et facta collatione, duodecim 43
millia drachmas argenti misit Ierosoly-

mam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene & religiose de resurrectione cogitans. (*nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret: superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis) * & quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.

CAPUT XIII.

Menelaus Iudæus transfuga jussu Antiochi extremo afficitur supplicio: Antiochus vero maximum ducens in Iudæos exercitum, semel ac iterùm victus & repulsus, multisque millibus ex suis occisis, & Philippo rebellante, supplex pacem cum Iudæis firmat juramento, oblato in templo sacrificio, Iudaque in principem Ptolemaidis constituto.

ANno centesimo quadragesimonono, cognovit Iudas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudæam, *& cum eo Lysiam procuratorem & præpositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem millia, & equitum quinque millia, & elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos. *Commiscuit autem se illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ salute, sed sperans se constitui in principatum. *Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: & suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, jussit (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari. *Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: hæc prospectum habebat in præceps. * inde in cinerem dejici jussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum. *Et tali lege prævaricatorem legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum. * Et quidem satis juste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cujus ignis & cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est. *Sed rex mente effrænatus veniebat, nequiorem se patre suo Iudæis ostensurus. * Quibus Iudas cognitis, præcepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quo, sicut semper, & nunc adjuvaret eos: *quippe qui lege, & patria, sanctoque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululum respirasset, ne fineret blasphemis rursus nationibus subdi. * Omnibus itaque simul id facientibus, & petentibus à Domino misericordiam, cum fletu, & jejuniis, per triduum continuum prostratis, hortatus est eos Iudas ut se præpararent. *Ipse vero cum senioribus cogitavit, prius quam rex admoveret exercitum

ad Iudæam, & obtineret civitatem, exire, & Domini judicio committere exitum rei. * Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, & exhortatus suos ut fortiter dimicarent, & usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, & civibus starent, circa 14
Modin exercitum constituit. * Et dato 15
signo suis Dei victoriæ, juvenibus fortissimis electis, nocte aggressus aulam regiam, in castris interfecit viros quattuor millia, & maximum elephantorum cum his, qui superpositi fuerant:
* summoque metu ac perturbatione 16
hostium castra replentes, rebus prospere gestis, abierunt. * Hoc autem fa- 17
ctum est die illucescente, adjuvante eum Domini protectione. * Sed rex, 18
accepto gustu audaciæ Iudæorum, arte difficultatem locorum tentabat: * & 19
Bethsuræ, quæ erat Iudæorum præsidium munitum, castra admovebat: sed fugabatur, impingebat, minorabatur.
* His autem, qui intus erant, Iudas ne- 20
cessaria mittebat. * Enuntiavit autem 21
mysteria hostibus Rhodocus quidam de Iudaico exercitu, qui requisitus comprehensus est, & conclusus. * Iterum 22
rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris: dextram dedit: accepit: abiit. * commisit cum Iuda: superatus 23
est. Vt autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiæ, qui relictus erat super negotia, mente consternatus, Iudæos deprecans, subditusque eis, jurat de omnibus quibus justum visum est: & reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, & munera posuit.
* Machabæum amplexatus est, & fecit 24
eum à Ptolemaide usque ad Gerrenos ducem & principem. * Vt autem venit 25
Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenses amicitiæ conventionem, indignantes ne forte fœdus irrumperent.
* Tunc ascendit Lysias tribunal, & ex- 26
posuit rationem, & populum sedavit, regressusque est Antiochiam: & hoc modo regis profectio & reditus processit.

CAPUT XIV.

Suggerente Alcimo qui summo destitutus erat sacerdotio, Nicanor in Iudæos missus à rege Demetrio, auditis Iudæ præclaris facinoribus, amicitiam cum eo contrahit: quam postmodum rege cogente solvens, dum Iudam nequit comprehendere, templi minatur eversionem, & senem Raziam Iudæum magnanimum apprehendere conatur: qui dum ab hostibus jam se capiendum videret, elegit potius constantissimo animo sibi mortem inferre quàm indigna pati ab hostibus, in quos propriis manibus sua intestina projecit.

SEd post triennii tempus, cognovit 1
Iudas, & qui cum eo erant, Deme-

triū

trium Seleuci, eum multitudine valida,
& navibus, per portum Tripolis ascen-
2 disse ad loca opportuna, * & tenuisse
regiones adversus Antiochum, & du-
3 cem ejus Lysiam. * Alcimus autem qui-
dam, qui summus sacerdos fuerat, sed
voluntarie coinquinatus est tempori-
bus commistionis, considerans nullo
modo sibi esse salutem, neque accessum
4 ad altare, *venit ad regem Demetrium,
centesimo quinquagesimo anno, offe-
rens ei coronam auream, & palmam,
super hæc & thallos, qui templi esse
videbantur. Et ipsa quidem die siluit.
5 *Tempus autem opportunum demen-
tiæ suæ nactus, convocatus à Demetrio
ad consilium, & interrogatus quibus
6 rebus & consiliis Iudæi niterentur, *re-
spondit: Ipsi qui dicuntur Assidæi Iu-
dæorum, quibus præest Iudas Macha-
bæus, bella nutriunt, & seditiones mo-
vent, nec patiuntur regnum esse quie-
7 tum. * nam & ego defraudatus paren-
tum gloria (dico autem summo sacer-
8 dotio) huc veni: * primo quidem uti-
litatibus regis fidem servans, secundo
autem etiam civibus consulens: nam
illorum pravitate universum genus no-
9 strum non minime vexatur. * Sed oro
his singulis, ô rex, cognitis, & regioni,
& generi secundum humanitatem tuam
10 pervulgatam omnibus prospice. *nam,
quamdiu superest Iudas, impossibile
11 est pacem esse negotiis. *Talibus autem
ab hoc dictis, & ceteri amici, hostili-
ter se habentes adversus Iudam, inflam-
12 maverunt Demetrium. *Qui statim Ni-
canorem præpositum elephantorum du-
13 cem misit in Iudæam: *datis mandatis,
ut ipsum quidem Iudam caperet; eos
vero, qui cum illo erant, dispergeret, &
constitueret Alcimum maximi templi
14 summum sacerdotem. * Tunc gentes,
quæ de Iudæa fugerant Iudam, grega-
tim se Nicanori miscebant; miserias
& clades Iudæorum, prosperitates re-
15 rum suarum existimantes. *Audito ita-
que Iudæi Nicanoris adventu, & con-
ventu nationum, conspersi terra roga-
bant eum, qui populum suum consti-
tuit, ut in æternum custodiret, quique
suam portionē signis evidentibus pro-
16 tegit. * Imperante autem duce, statim
inde moverunt, conveneruntque ad ca-
17 stellum Dessau. * Simon vero frater
Iudæ commiserat cum Nicanore: sed
conterritus est repentino adventu ad-
18 versariorum. *Nicanor tamen, audiens
virtutem comitum Iudæ, & animi ma-
gnitudinem, quam pro patriæ certami-
nibus habebant, sanguine judicium fa-
19 cere metuebat. * Quam ob rem præ-
misit Posidonium, & Theodotium, &
Matthiam, ut darent dextras atque ac-
20 ciperent. * Et cum diu de his consi-
lium ageretur, & ipse dux ad multitu-
dinem retulisset, omnium una fuit sen-
21 tentia amicitiis annuere. *Itaque diem
constituerunt, qua secreto inter se age-
rent: & singulis sellæ prolatæ sunt, &
positæ. * Præcepit autem Iudas arma- 22
tos esse locis opportunis, ne forte ab
hostibus repente mali aliquid oriretur:
& congruum colloquium fecerunt.
* Morabatur autem Nicanor Ierosoly- 23
mis, nihilque inique agebat, gregesque
turbarum, quæ congregatæ fuerant,
dimisit. * Habebat autem Iudam sem- 24
per charum ex animo, & erat viro in-
clinatus. * Rogavitque eum ducere 25
uxorem, filiosque procreare. Nuptias
fecit: quiete egit, communiterque vi-
vebant. * Alcimus autem, videns cha- 26
ritatem illorum adinvicem, & conven-
tiones, venit ad Demetrium, & dicebat,
Nicanorem rebus alienis assentire, Iu-
damque regni insidiatorem successorem
sibi destinasse. * Itaque rex exaspera- 27
tus, & pessimis hujus criminationibus
irritatus, scripsit Nicanori, dicens, gra-
viter quidem se ferre de amicitiæ con-
ventione, jubere tamen Machabæum ci-
tius vinctum mittere Antiochiam.
* Quibus cognitis, Nicanor consterna- 28
batur, & graviter ferebat, si ea, quæ
convenerant, irrita faceret, nihil læsus
à viro: * sed, quia regi resistere non po- 29
terat, opportunitatem observabat, qua
præceptum perficeret. *At Machabæus, 30
videns secum austerius agere Nicano-
rem, & consuetum occursum ferocius
exhibentem, intelligens non ex bono
esse austeritatem istam, paucis suorum
congregatis, occultavit se à Nicanore.
* Quod cum ille cognovit fortiter se à 31
viro præventum, venit ad maximum
& sanctissimum templum: & sacerdo-
tibus solitas hostias offerentibus, jus-
sit sibi tradi virum. * quibus cum jura- 32
mento dicentibus nescire se ubi esset
qui quærebatur, extendens manum ad
templum, *juravit, dicens: Nisi Iudam 33
mihi vinctum tradideritis, istud Dei
fanum in planitiem deducam, & altare
effodiam, & templum hoc Libero patri
consecrabo. * Et his dictis, abiit. Sa- 34
cerdotes autem protendentes manus in
cælum, invocabant eum, qui semper
propugnator esset gentis ipsorum, hæc
dicentes: * Tu Domine universorum, 35
qui nullius indiges, voluisti templum
habitationis tuæ fieri in nobis. * Et 36
nunc sancte sanctorum omnium Domi-
ne, conserva in æternum impollutam
domum istam, quæ nuper mundata est.
* Razias autem quidam de senioribus 37
ab Ierosolymis delatus est Nicanori,
vir amator civitatis, & bene audiens:
qui pro affectu pater Iudæorum appel-
labatur. * Hic multis temporibus 38
continentiæ propositum tenuit in Iu-
daismo, corpusque & animam tra-
dere contentus pro perseverantia.
* Volens autem Nicanor manifesta- 39
re odium, quod habebat in Iu-
dæos, misit milites quingentos, ut
eum comprehenderent. * putabat 40
enim, si illum decepisset, se cla-

41 dem Iudæis maximam illaturum. *Tur-
bis autem irruere in domum ejus,
& januam disrumpere, atque ignem
admovere cupientibus, cum jam com-
42 prehenderetur, gladio se petiit; *eli-
gens nobiliter mori potius, quam sub-
ditus fieri peccatoribus, & contra na-
43 tales suos indignis injuriis agi. *Sed,
cum per festinationem non certo ictu
plagam dedisset, & turbæ intra ostia
irrumperent, recurrens audacter ad
murum, præcipitavit semetipsum viri-
44 liter in turbas: *quibus velociter lo-
cum dantibus casui ejus, venit per me-
45 diam cervicem: *& cum adhuc spira-
ret, accensus animo, surrexit: & cum
sanguis ejus magno fluxu deflueret, &
gravissimis vulneribus esset saucius,
46 cursu turbam pertransiit: *& stans
supra quamdam petram præruptam, &
jam exsanguis effectus, complexus in-
testina sua, utrisque manibus projecit
super turbas, invocans dominatorem
vitæ ac spiritus, ut hæc illi iterum red-
deret: atque ita vita defunctus est.

CAPUT XV.

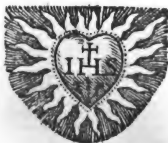
Iudas suos contra Nicanorem Dei potentiam contemnentem roborat, tum exhortatione, tum nocturnæ apparitionis manifestatione de viso Ieremia pro populo Israel orante; qui in Deum spem habentes ingentem prosternunt exercitum, amputatis capite & manu Nicanoris, quæ Ierosolymis in memoriam divinæ protectionis suspensa sunt, lingua ejus blasphema avibus particulatim tradita, eoque die in annuam sollemnitatem instituto.

1 NIcanor autem, ut comperit Iudam
esse in locis Samariæ, cogitavit
cum omni impetu die sabbati commit-
2 tere bellum. *Iudæis vero, qui illum
per necessitatem sequebantur, dicenti-
bus: Ne ita ferociter & barbare fece-
ris, sed honorem tribue diei sanctifica-
tionis, & honora eum, qui universa
3 conspicit: *ille infelix interrogavit, si
est potens in cælo, qui imperavit agi
4 diem sabbatorum. *Et respondenti-
bus illis, Est Dominus vivus ipse in
cælo potens, qui jussit agi septimam
5 diem. *At ille ait: Et ego potens sum
super terram, qui impero sumi arma,
& negotia regis impleri. Tamen non
6 obtinuit ut consilium perficeret. *Et
Nicanor quidem cum summa superbia
erectus, cogitaverat commune tro-
7 pheum statuere de Iuda. *Machabæus
autem semper confidebat cum omni spe
8 auxilium sibi à Deo affuturum. *& hor-
tabatur suos ne formidarent ad adven-
tum nationum, sed in mente haberent
adjutoria sibi facta de cælo, & nunc
sperarent ab Omnipotente sibi affutu-
9 ram victoriam. *Et allocutus eos de
lege & prophetis, admonens etiam
certamina quæ fecerant prius, promp-
tiores constituit eos: *& ita animis 10
eorum erectis, simul ostendebat Gen-
tium fallaciam, & juramentorum præ-
varicationem. *Singulos autem illo- 11
rum armavit, non clypei & hastæ mu-
nitione, sed sermonibus optimis, &
exhortationibus, exposito digno fide
somnio, per quod universos lætificavit.
*Erat autem hujuscemodi visus: O- 12
niam, qui fuerat summus sacerdos, vi-
rum bonum & benignum, verecundum
visu, modestum moribus, & eloquio de-
corum, & qui à puero in virtutibus
exercitatus sit, manus protendentem,
orare pro omni populo Iudæorum:
*Post hoc apparuisse & alium virum, 13
ætate & gloria mirabilem, *& magni
decoris habitudine circa illum: *Re- 14
spondentem vero Oniam dixisse: Hic
est fratrum amator, & populi Israel:
hic est, qui multum orat pro populo,
& universa sancta civitate, Ieremias
propheta Dei. *Extendisse autem Ie- 15
remiam dextram, & dedisse Iudæ gla-
dium aureum, dicentem: *Accipe san- 16
ctum gladium munus à Deo, in quo
dejicies adversarios populi mei Israel.
*Exhortati itaque Iudæ sermonibus 17
bonis valde, de quibus extolli posset
impetus, & animi juvenum confortari,
statuerunt dimicare & confligere for-
titer, ut virtus de negotiis judicaret;
eo quod civitas sancta & templum pe-
riclitarentur. *Erat enim pro uxori- 18
bus, & filiis, itemque pro fratribus, &
cognatis, minor sollicitudo: maximus
vero & primus pro sanctitate timor
erat templi. *Sed & eos qui in civita- 19
te erant, non minima sollicitudo habe-
bat pro his, qui congressuri erant. *Et, 20
cum jam omnes sperarent judicium
futurum, hostesque adessent, atque ex-
ercitus esset ordinatus, bestiæ equi-
tesque opportuno in loco compositi,
*considerans Machabæus adventum 21
multitudinis, & apparatum varium ar-
morum, & ferocitatem bestiarum, ex-
tendens manus in cælum, prodigia fa-
cientem Dominum invocavit, qui non
secundum armorum potentiam, sed
prout ipsi placet, dat dignis victoriam.
*Dixit autem invocans hoc modo: Tu 22
Domine, qui misisti angelum tuum sub
Ezechia rege Iuda, & interfecisti de
castris Sennacherib centum octoginta-
quinque millia: *& nunc dominator 23
cælorum mitte angelum tuum bonum
ante nos, in timore & tremore ma-
gnitudinis brachii tui, *ut metuant 24
qui cum blasphemia veniunt adversus
sanctum populum tuum. Et hic qui-
dem ita peroravit. *Nicanor autem, & 25
qui cum ipso erant, cum tubis & can-
ticis admovebant. *Iudas vero, & 26
qui cum eo erant, invocato Deo, per
orationes congressi sunt: *manu qui- 27
dem pugnantes, sed Dominum cordi-
bus orantes, prostraverunt non minus

trigin-

trigintaquinque millia, præsentia Dei
28 magnifice delectati. * Cumque cessas-
sent, & cum gaudio redirent, cogno-
verunt Nicanorē ruisse cum armis suis.
29 * Facto itaque clamore, & perturba-
tione excitata, patria voce omnipoten-
30 tem Dominum benedicebant. * Præce-
pit autem Iudas, qui per omnia corpo-
re & animo mori pro civibus paratus e-
rat, caput Nicanoris, & manum cum
humero abscissam, Ierosolymam per-
31 ferri. * Quo cum pervenisset, convo-
catis contribulibus, & sacerdotibus
ad altare, accersiit & eos qui in arce
32 erant. * Et ostenso capite Nicanoris,
& manu nefaria, quam extendens con-
tra domum sanctam omnipotentis Dei,
33 magnifice gloriatus est: * Linguam
etiam impii Nicanoris præcisam jussit
particulatim avibus dari: manum au-
tem dementis contra templum suspen-
34 di. * Omnes igitur cæli benedixerunt
Dominum, dicentes: Benedictus,
qui locum suum incontaminatum ser-
vavit.* Suspendit autem Nicanoris ca-
put in summa arce, ut evidens esset &
manifestum signum auxilii Dei. * Ita-
que omnes communi consilio decreve-
runt nullo modo diem istum absque
celebritate præterire: * habere autem
celebritatem tertiadecima die mensis A-
dar, quod dicitur voce Syriaca, pridie
Mardochæi diei. * Igitur his erga Ni-
canorem gestis, & ex illis temporibus
ab Hebræis civitate possessa, ego quoq,
in his faciam finem sermonis. * Et si
quidem bene, & ut historiæ competit,
hoc & ipse velim: sin autem minus di-
gne, concedendum est mihi. * Sicut
enim vinum semper bibere, aut semper
aquam, contrarium est; alternis autem
uti, delectabile: ita legentibus, si sem-
per exactus sit sermo, non erit gratus.
Hic ergo erit consummatus.

FINIS.

SANCTVM IESV CHRISTI EUANGELIUM SECVNDVM MATTHAEVM.

CAPVT I.

A quibus majoribus Christus secundum carnem descenderit: Angelus instruit Ioseph de Mariæ sponsæ suæ conceptione, partuque futuro.

LIBER generationis IesuChristi filii David, filii Abraham.
* Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit Iacob. Iacob autē genuit Iudam, & fratres ejus.
*Iudas autem genuit Phares, & Zaram de Thamar.
Phares autem genuit Esron.
Esron autem genuit Aram.
*Aram autem genuit Aminadab.
Aminadab autem genuit Naasson.
Naasson autem genuit Salmon.
*Salmon autem genuit Booz de Rahab.
Booz autem genuit Obed ex Ruth.
Obed autem genuit Iesse.
Iesse autem genuit David regem.
*David autem rex genuit Salomonem ex ea quæ fuit Vriæ.
*Salomon autem genuit Roboam.
Roboam autem genuit Abiam.
Abias autem genuit Asa.
*Asa autem genuit Iosaphat.
Iosaphat autem genuit Ioram.
Ioram autem genuit Oziam.
*Ozias autem genuit Ioatham.
Ioatham autem genuit Achaz.
Achaz autem genuit Ezechiam.
*Ezechias autem genuit Manassen.
Manasses autem genuit Amon.
Amon autem genuit Iosiam.
*Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres ejus in transmigratione Babylonis.
*Et post transmigrationem Babylonis: Iechonias genuit Salathiel.
Salathiel autem genuit Zorobabel.
*Zorobabel autem genuit Abiud.
Abiud autem genuit Eliacim.
Eliacim autem genuit Azor.
*Azor autem genuit Sadoc.
Sadoc autem genuit Achim.
Achim autem genuit Eliud.
*Eliud autem genuit Eleazar.
Eleazar autem genuit Mathan.
Mathan autem genuit Iacob.
*Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.
* Omnes itaque generationes ab Abra- 17
ham usque ad David, generationes
quattuordecim: & à David usque ad
transmigrationem Babylonis, generationes
quattuordecim: & à transmigratione
Babylonis usque ad Christum, generationes
quattuordecim.
* Christi autem generatio sic erat: Cum 18
esset desponsata mater ejus Maria Ioseph,
antequam convenirent, inventa est
in utero habens de Spiritu sancto. *Io- 19
seph autem vir ejus, cum esset justus, &
nollet eam traducere, voluit occulte
dimittere eam. * Hæc autem eo cogi- 20
tante, ecce Angelus Domini apparuit in
somnis ei, dicens: Ioseph fili David,
noli timere accipere Mariam conjugem
tuam: quod enim in ea natum est, de
Spiritu sancto est. * pariet autem fi- 21
lium: & vocabis nomen ejus IESVM;
ipse enim salvum faciet populum suum
à peccatis eorum. * Hoc autem totum 22
factum est, ut adimpleretur quod di-
ctum est à Domino per Prophetam di-
centem: *Ecce virgo in utero habebit, 23
& pariet filium: & vocabunt nomen
ejus Emmanuel: quod est interpretatum
Nobiscum Deus. * Exurgens autem Io- 24
seph à somno, fecit sicut præcepit ei
angelus Domini, & accepit conjugem
suam. * Et non cognoscebat eam do- 25
nec peperit filium suum primogenitum:
& vocavit nomen ejus Iesum.

CAPVT II.

Quomodo Magi cum muneribus ad Christum natum pervenerint: de Herodis in infantes sævitia, & Christi in Aegyptum exilio, ipsiusque reditu in terram Israel.

CVm ergo natus esset Iesus in 1
Bethlehem Iuda in diebus Herodis
regis, ecce Magi ab oriente
venerunt Ierosolymam, * dicentes: 2
Vbi est qui natus est rex Iudæorum?
vidimus enim stellam ejus in oriente,
& venimus adorare eum. * Audiens 3
autem Herodes rex, turbatus est, & om-
nis Ierosolyma cū illo. *Et congregans 4
omnes principes sacerdotum, & Scribas
populi, sciscitabatur ab eis ubi Chri-
stus nasceretur. * At illi dixerunt ei 5

In Bethlehem Iudæ: Sic enim scriptum
6 est per Prophetam. * Et tu Bethlehem
terra Iuda, nequaquam minima es in
principibus Iuda: ex te enim exiet
dux, qui regat populum meum Israel.
7 * Tunc Herodes clam vocatis Magis
diligenter didicit ab eis tempus stellæ,
8 quæ apparuit eis: * & mittens illos
in Bethlehem, dixit: Ite, & interro-
gate diligenter de puero: & cum inve-
neritis, renuntiate mihi, ut & ego ve-
9 niens adorem eum. * Qui cum audis-
sent regem, abierunt. & ecce stella,
quam viderant in oriente, antecedebat
eos, usque dum veniens staret supra,
10 ubi erat puer. * Videntes autem stel-
lam gavisi sunt gaudio magno valde.
11 * Et intrantes domum, invenerunt
puerum cum Maria matre ejus, & pro-
cidentes adoraverunt eum: & apertis
thesauris suis obtulerunt ei munera,
12 aurum, thus, & myrrham. * Et respon-
so accepto in somnis ne redirent ad
Herodem, per aliam viam reversi
13 sunt in regionem suam. * Qui cum
recessissent, ecce angelus Domini ap-
paruit in somnis Ioseph, dicens: Sur-
ge, & accipe puerum, & matrem ejus,
& fuge in Ægyptum, & esto ibi us-
que dum dicam tibi. Futurum est
enim ut Herodes quærat puerum ad
14 perdendum eum. * Qui consurgens,
accepit puerum & matrem ejus nocte,
15 & secessit in Ægyptum: * & erat ibi
usque ad obitum Herodis: ut adimple-
retur quod dictum est à Domino per
Prophetam dicentem: Ex Ægypto vo-
16 cavi filium meum. * Tunc Herodes vi-
dens quoniam illusus esset à Magis, ira-
tus est valde, & mittens occidit om-
nes pueros, qui erant in Bethlehem, &
in omnibus finibus ejus, à bimatu &
infra secundum tempus quod exquisie-
17 rat à Magis. * Tunc adimpletum est
quod dictum est per Ieremiam prophe-
18 tam dicentem: * Vox in Rama audita
est, ploratus & ululatus multus: Ra-
chel plorans filios suos, & noluit
19 consolari, quia non sunt. * Defuncto
autem Herode, ecce angelus Domini
apparuit in somnis Ioseph in Ægypto,
20 * dicens: Surge, & accipe puerum,
& matrem ejus, & vade in terram Is-
rael: defuncti sunt enim, qui quæ-
21 rebant animam pueri. * Qui consur-
gens, accepit puerum, & matrem e-
22 jus, & venit in terram Israel. * Au-
diens autem quod Archelaus regnaret
in Iudæa pro Herode patre suo, timuit
illò ire: & admonitus in somnis, secessit
in partes Galilææ. * Et veniens habi-
tavit in civitate, quæ vocatur Naza-
reth: ut adimpleretur quod dictum est
per Prophetas: Quoniam Nazaræus
vocabitur.

CAPUT III.

Ioannes Baptista (cujus vita austeritas describitur) pœnitentiam juxta Isaiæ vaticinium in deserto prædicat: & populo ad ipsum confluente reprehendit Pharisæos unà cum Sadducæis, docens ut dignos faciant fructus pœnitentiæ: & quantum suus à Christi baptismo differat: super Christum autem à Ioanne baptizatum descendit Spiritus sanctus, & vox Patris cælitus audita est.

IN diebus autem illis venit Ioannes 1
Baptista prædicans in deserto Iu-
dææ, & dicens: Pœnitentiam agite:
appropinquavit enim regnum cælorum.
* Hic est enim, qui dictus est per Isa- 2
iam prophetam dicentem: * Vox cla- 3
mantis in deserto: Parate viam Do-
mini: rectas facite semitas ejus. * Ipse 4
autem Ioannes habebat vestimentum de
pilis camelorum, & zonam pelliceam
circa lumbos suos: esca autem ejus e-
rat locustæ, & mel silvestre. * Tunc 5
exibat ad eum Ierosolyma, & omnis
Iudæa, & omnis regio circa Iordanem,
* & baptizabantur ab eo in Iordane, 6
confitentes peccata sua. * Videns au- 7
tem multos Pharisæorum, & Saddu-
cæorum, venientes ad baptismũ suum,
dixit eis: Progenies viperarum, quis
demonstravit vobis fugere à ventura
ira? * Facite ergo fructum dignum pœ- 8
nitentiæ. * Et ne velitis dicere intra 9
vos: Patrem habemus Abraham. dico
enim vobis quoniam potens est Deus de
lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.
* Iam enim securis ad radicem arbo- 10
rum posita est. Omnis ergo arbor, quæ
non facit fructum bonum, excidetur,
& in ignem mittetur. * Ego quidem 11
baptizo vos in aqua in pœnitentiam:
qui autem post me venturus est, fortior
me est, cujus non sum dignus calcea-
menta portare: ipse vos baptizabit in
Spiritu sancto, & igni. * Cujus ven- 12
tilabrum in manu sua: & permunda-
bit aream suam: & congregabit triti-
cum suum in horreum, paleas autem
comburet igni inextinguibili. * Tunc 13
venit Iesus à Galilæa in Iordanem ad
Ioannem, ut baptizaretur ab eo. * Io- 14
annes autem prohibebat eum, dicens:
Ego à te debeo baptizari, & tu venis
ad me? * Respondens autem Iesus, di- 15
xit ei: Sine modo: sic enim decet nos
implere omnem justitiam. Tunc dimi-
sit eum. * Baptizatus autem Iesus, confe- 16
stim ascendit de aqua. & ecce aperti
sunt ei cæli: & vidit spiritum Dei de-
scendentem sicut columbam & venien-
tem super se. * Et ecce vox de cælis 17
dicens: Hic est filius meus dilectus, in
quo mihi complacui.

CAPVT IV.

Christus in deserto post jejunium quadraginta dierum vincit diaboli tentationes: & capto Ioanne secedens in Capharnaum, pœnitentiam prædicat: piscatores Petrum & Andream, Iacobum & Ioannem Zebedai ad se vocat: annuntians quoque Galilæis euangelium, varias curat infirmitates, turbis ipsum comitantibus.

Tunc Iesus ductus est in desertum
à Spiritu, ut tentaretur à diabo-
lo. *Et cum jejunasset quadraginta die-
bus, & quadraginta noctibus, postea e-
suriit. * Et accedens tentator dixit ei:
Si filius Dei es, dic ut lapides isti pa-
nes fiant. * Qui respondens dixit: Scri-
ptum est: Non in solo pane vivit homo,
sed in omni verbo, quod procedit de
ore Dei. * Tunc assumpsit eum diabo-
lus in sanctam civitatem, & statuit eum
super pinnaculum templi, * & dixit
ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum.
Scriptum est enim: Quia angelis suis
mandavit de te, & in manibus tollent
te, ne forte offendas ad lapidem pe-
dem tuum. * Ait illi Iesus: Rursum
scriptum est: Non tentabis Dominum
Deum tuum. * Iterum assumpsit eum
diabolus in montem excelsum valde;
& ostendit ei omnia regna mundi, &
gloriam eorum, * & dixit ei: Hæc o-
mnia tibi dabo, si cadens adoraveris
me. * Tunc dicit ei Iesus: Vade Sata-
na: Scriptum est enim: Dominum
Deum tuum adorabis, & illi soli ser-
vies. * Tunc reliquit eum diabolus: &
ecce angeli accesserunt, & ministrabāt
ei. * Cum autem audisset Iesus quod
Ioannes traditus esset, secessit in Ga-
lilæam: * &, relicta civitate Nazareth,
venit, & habitavit in Capharnaum ma-
ritima, in finibus Zabulon & Nephtha-
lim: * ut adimpleretur quod dictum
est per Isaiam prophetam. * Terra Za-
bulon, & terra Nephthalim, via maris
trans Iordanem, Galilæa gentium, *po-
pulus qui sedebat in tenebris vidit lu-
cem magnam & sedentibus in regione
umbræ mortis, lux orta est eis. * Exinde
cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœ-
nitentiam agite: appropinquavit enim
regnum cælorum. * Ambulans autem
Iesus juxta mare Galilææ, vidit duos
fratres, Simonem, qui vocatur Petrus,
& Andream fratrem ejus, mittentes re-
te in mare, (erant enim piscatores)
* & ait illis: Venite post me, & faciam
vos fieri piscatores hominum. * At illi
continuo relictis retibus secuti sunt
eum. * Et procedens inde, vidit alios
duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Io-
annem fratrem ejus, in navi cum Ze-
bedæo patre eorum, reficientes retia
sua: & vocavit eos. * Illi autem statim
relictis retibus & patre, secuti sunt
eum. * Et circuibat Iesus totam Gali-
læā, docens in synagogis eorū, & præ-
dicans euangelium regni: & sanans o-
mnem languorem, & omnem infirmita-
tem in populo. * Et abiit opinio ejus 24
in totam Syriam: & obtulerunt ei om-
nes male habentes, variis languoribus,
& tormentis comprehensos, & qui dæ-
monia habebant, & lunaticos, & pa-
ralyticos, & curavit eos: * & secutæ 25
sunt eum turbæ multæ de Galilæa, &
Decapoli, & de Ierosolymis, & de Iu-
dæa, & de trans Iordanem.

CAPVT V.

Octo tradit beatitudines: Apostolos salem terræ & lucem mundi dicit: nec venit ut solvat legem aut prophetas, sed adimpleat, docens de non irascendo fratri, sed ut ei reconciliemur, de non concupiscenda muliere, de membro scandalizante abjiciendo, de uxore extra casum adulterii non dimittenda: non jurandum, nec malo resistendum, inimicos diligendos, & de male meritis bene merendum.

Videns autem Iesus turbas, ascen- 1
dit in montem, & cum sedisset, ac-
cesserunt ad eum discipuli ejus, * & a- 2
periens os suum docebat eos, dicens:
* Beati pauperes spiritu: quoniam ip- 3
sorum est regnum cælorum. * Beati 4
mites: quoniam ipsi possidebunt terrā.
* Beati, qui lugent: quoniam ipsi con- 5
solabuntur. * Beati, qui esuriunt & 6
sitiunt justitiam: quoniam ipsi satura-
buntur. *Beati misericordes: quoniam 7
ipsi misericordiam consequentur.
* Beati mundo corde: quoniam ipsi 8
Deum videbunt. * Beati pacifici: quo- 9
niam filii Dei vocabuntur. * Beati, qui 10
persecutionem patiuntur propter justi-
tiam: quoniam ipsorum est regnum
cælorum. * Beati estis cum maledixe- 11
rint vobis, & persecuti vos fuerint, &
dixerint omne malum adversum vos
mentientes, propter me: * gaudete, & 12
exultate, quoniam merces vestra co-
piosa est in cælis. sic enim persecuti
sunt prophetas, qui fuerunt ante vos.
* Vos estis sal terræ. Quod si sal eva- 13
nuerit, in quo salietur? ad nihilum
valet ultra, nisi ut mittatur foras, &
conculcetur ab hominibus. * Vos estis 14
lux mundi. Non potest civitas abscondi
supra montem posita. * neque accen- 15
dunt lucernam, & ponunt eam sub
modio, sed super candelabrum, ut lu-
ceat omnibus qui in domo sunt. * Sic 16
luceat lux vestra coram hominibus, ut
videant opera vestra bona, & glorifi-
cent patrem vestrum, qui in cælis est.
* Nolite putare quoniam veni solvere 17
legem, aut prophetas: non veni solvere,
sed adimplere. * Amen quippe dico 18
vobis, donec transeat cælum & terra,
jota unum, aut unus apex non præteri-
bit à lege, donec omnia fiant. *Qui er- 19
go solverit unum de mandatis illis mi-

nimis, & docuerit sic homines, mini-
mus vocabitur in regno cælorum: qui
autem fecerit & docuerit, hic magnus
20 vocabitur in regno cælorum. * Dico
enim vobis, quia nisi abundaverit justi-
tia vestra plus quam Scribarum, & Pha-
risæorum, non intrabitis in regnum cæ-
21 lorum. * Audistis quia dictum est anti-
quis: Non occides: qui autem occide-
22 rit, reus erit judicio. * Ego autem di-
co vobis quia omnis, qui irascitur fratri
suo, reus erit judicio. Qui autē dixerit
fratri suo, raca: reus erit concilio. Qui
autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ
23 ignis. * Si ergo offers munus tuum ad
altare, & ibi recordatus fueris quia fra-
24 ter tuus habet aliquid adversū te: * re-
linque ibi munus tuum ante altare, &
vade prius reconciliari fratri tuo: &
25 tunc veniens offeres munus tuum. *Esto
consentiens adversario tuo cito dum
es in via cum eo: ne forte tradat te ad-
versarius judici, & judex tradat te mi-
26 nistro: & in carcerem mittaris. * Amen
dico tibi, non exies inde, donec reddas
27 novissimum quadrantem. * Audistis
quia dictum est antiquis: Non mœcha-
28 beris. * Ego autem dico vobis: quia o-
mnis qui viderit mulierem ad concu-
piscendum eam, jam mœchatus est eam
29 in corde suo. * Quod si oculus tuus
dexter scandalizat te, erue eum, &
projice abs te: expedit enim tibi, ut pe-
reat unum membrorum tuorum, quam
totum corpus tuum mittatur in gehen-
30 nam. * Et si dextra manus tua scanda-
lizat te, abscide eam, & projice abs te:
expedit enim tibi ut pereat unū mem-
brorum tuorum, quam totum corpus
31 tuum eat in gehennam. * Dictum est
autem: Quicumque dimiserit uxorem
32 suam, det ei libellum repudii. * Ego
autem dico vobis: Quia omnis, qui di-
miserit uxorem suam, excepta fornica-
tionis causa, facit eam mœchari: &
33 qui dimissam duxerit, adulterat. * Ite-
rum audistis quia dictum est antiquis:
Non perjurabis: reddes autem Domino
34 juramenta tua. *Ego autem dico vobis,
non jurare omnino: neque per cælum,
35 quia thronus Dei est: * neque per ter-
ram, quia scabellum est pedum ejus:
neque per Ierosolymam, quia civitas est
36 magni regis: * neque per caput tuum
juraveris, quia non potes unum capil-
37 lum album facere, aut nigrum. *Sit au-
tem sermo vester, est, est: non, non: quod
autem his abundantius est, à malo est.
38 *Audistis quia dictum est: Oculum pro
39 oculo, & dentem pro dente. * Ego au-
tem dico vobis, non resistere malo: sed
si quis te percusserit in dexteram ma-
40 xillam tuam, præbe illi & alteram. *Et
ei, qui vult tecum judicio contendere,
& tunicam tuam tollere, dimitte ei &
41 pallium. *& quicumque te angariaverit
mille passus, vade cum illo & alia duo.
42 * Qui petit à te, da ei: & volenti
43 mutuari à te, ne avertaris. * Audistis
quia dictum est: Diliges proximum
tuum, & odio habebis inimicum tuum.
* Ego autem dico vobis: Diligite inimi- 44
cos vestros, benefacite his qui oderunt
vos: & orate pro persequentibus, &
calumniantibus vos: * ut sitis filii pa- 45
tris vestri, qui in cælis est: qui solem
suum oriri facit super bonos & malos:
& pluit super justos & injustos. * Si e- 46
nim diligitis eos qui vos diligunt, quā
mercedem habebitis? nonne & publi-
cani hoc faciunt? * Et si salutaveritis 47
fratres vestros tantum, quid amplius
facitis? nonne & Ethnici hoc faciunt?
* Estote ergo vos perfecti, sicut & pa- 48
ter vester cælestis perfectus est.

CAPVT VI.

Docet Christus quo modo facienda sint eleemosyna & oratio, traditque discipulis formam orandi, & offensas aliis condonandi: item quo modo sit jejunandum: quod non in terra sed in cælo thesaurizandum, oculus mundandus, non serviendum duobus dominis: vetat itaque sollicitudinem de victu, vestitu, & de crastino.

ATtendite ne justitiam vestram fa- 1
ciatis coram hominibus, ut videa-
mini ab eis: alioquin mercedem non
habebitis apud patrem vestrum, qui
in cælis est. * Cum ergo facis eleemo- 2
synam, noli tuba canere ante te, sicut
hypocritæ faciunt in synagogis, & in
vicis, ut honorificentur ab hominibus.
Amen dico vobis, receperunt merce-
dem suam. * Te autem faciente elee- 3
mosynam, nesciat sinistra tua quid fa-
ciat dextera tua: * ut sit eleemosyna 4
tua in abscondito, & pater tuus, qui
videt in abscondito, reddet tibi. * Et 5
cum oratis, non eritis, sicut hypocri-
tæ, qui amant in synagogis & in an-
gulis platearum stantes orare, ut vide-
antur ab hominibus: amen dico vo-
bis, receperunt mercedem suam. * Tu 6
autem cum oraveris, intra in cubicu-
lum tuum, & clauso ostio, ora patrem
tuum in abscondito: & pater tuus qui
videt in abscondito, reddet tibi.
* Orantes autem, nolite multum lo- 7
qui, sicut ethnici. putant enim quod
in multiloquio suo exaudiantur. * No- 8
lite ergo assimilari eis. scit enim pa-
ter vester, quid opus sit vobis, ante-
quam petatis eum. * Sic ergo vos o- 9
rabitis: Pater noster, qui es in cælis:
sanctificetur nomen tuum. * Adveniat 10
regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut
in cælo, & in terra. * Panem nostrum 11
supersubstantialem da nobis hodie.
* Et dimitte nobis debita nostra, si- 12
cut & nos dimittimus debitoribus
nostris. * Et ne nos inducas in tenta- 13
tionem. Sed libera nos à malo. Amen.
* Si enim dimiseritis hominibus pecca- 14
ta eorum: dimittet & vobis pater ve-
ster cælestis delicta vestra. * Si autem 15
non dimiseritis hominibus: nec pater

vester dimittet vobis peccata vestra.
16 * Cum autem jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia
17 receperunt mercedem suam. * Tu autem, cum jejunas, unge caput tuum, &
18 faciem tuam lava, * ne videaris hominibus jejunans, sed patri tuo, qui est in abscondito: & pater tuus, qui videt
19 in abscondito, reddet tibi. * Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi ærugo, & tinea demolitur: & ubi
20 fures effodiunt, & furantur. * Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo: ubi neque ærugo, neque tinea demolitur; & ubi fures non effodiunt, nec
21 furantur. * Vbi enim est thesaurus
22 tuus, ibi est & cor tuum. * Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus
23 tuum lucidum erit. * Si autem oculus tuus fuerit nequam: totum corpus tuū tenebrosum erit. Si ergo lumen, quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ
24 quantæ erunt? * Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo servire & mammonæ.
25 * Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca: & corpus
26 plus quam vestimentum? * Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater vester cælestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis
27 illis? * Quis autem vestrûm cogitans potest adjicere ad staturam suam cubi-
28 tum unum? * Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant,
29 neque nent. * Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex
30 istis. * Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto ma-
31 gis vos modicæ fidei? * Nolite ergo solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut
32 quo operiemur? * hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis.
33 * Quærite ergo primum regnum Dei,
34 & justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis. * Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibiipsi. sufficit diei malitia sua.

CAPVT VII.

Docet non judicandum: de festuca in oculo fratris, & trabe in proprio oculo: sanctum non dandum canibus: omnem petentem, quærentem, & pulsantem à Deo exaudiri: faciendum aliis quod nobis fieri volumus: per angustam portam ad vitam intrandum: quo modo dignoscantur falsi prophetæ, & arbor bona à mala: comparatio de audiente Christi verba, & operante aut non operante juxta illa.

Nolite judicare, ut non judicemi- 1
ni. * In quo enim judicio judica- 2
veritis, judicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.
* Quid autem vides festucam in oculo 3
fratris tui: & trabem in oculo tuo non
vides? * Aut quomodo dicis fratri tuo: 4
Sine ejiciam festucam de oculo tuo: &
ecce trabs est in oculo tuo? * Hypocri- 5
ta, ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. * Nolite dare san- 6
ctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & conversi
dirumpant vos. * Petite, & dabitur 7
vobis: quærite, & invenietis: pulsate,
& aperietur vobis. * Omnis enim qui pe- 8
tit, accipit: & qui quærit, invenit: & pulsanti aperietur. * Aut quis est ex vo- 9
bis homo, quem si petierit filius suus panem, numquid lapidem porriget ei?
* Aut si piscem petierit, numquid ser- 10
pentem porriget ei? * Si ergo vos, 11
cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester, qui in cælis est, dabit bona pe-
tentibus se? * Omnia ergo quæcumque 12
vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc est enim lex, & Pro-
phetæ. * Intrate per angustam portam: 13
quia lata porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt
qui intrant per eam. * Quam angusta 14
porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt, qui inveniunt
eam! * Attendite à falsis prophetis, qui 15
veniunt ad vos in vestimentis ovium,
intrinsecus autem sunt lupi rapaces: * à 16
fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas, aut de
tribulis ficus? * Sic omnis arbor bona 17
fructus bonos facit: mala autem arbor
malos fructus facit. * Non potest ar- 18
bor bona malos fructus facere: neque
arbor mala bonos fructus facere: * O- 19
mnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.
* Igitur ex fructibus eorum cognosce- 20
tis eos. * Non omnis, qui dicit mihi, 21
Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse
intrabit in regnum cælorum. * Mul- 22
ti dicent mihi in illa die: Domine,

Domine, nonne in nomine tuo prophe-
tavimus, & in nomine tuo dæmonia
ejecimus, & in nomine tuo virtutes
23 multas fecimus? * Et tunc confitebor
illis: Quia numquam novi vos: disce-
dite à me, qui operamini iniquitatem.
24 *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc,
& facit ea, assimilabitur viro sapienti,
qui ædificavit domum suam supra pe-
25 tram, * & descendit pluvia, & vene-
runt flumina, & flaverunt venti, & ir-
ruerunt in domum illam, & non ceci-
dit: fundata enim erat super petram.
26 * Et omnis, qui audit verba mea hæc,
& non facit ea, similis erit viro stulto,
qui ædificavit domum suam super are-
27 nam: * & descendit pluvia, & vene-
runt flumina, & flaverunt venti, &
irruerunt in domum illam, & cecidit,
28 & fuit ruina illius magna. * Et factum
est: cum consummasset Iesus verba hæc,
admirabantur turbæ super doctrina e-
29 jus. * Erat enim docens eos sicut po-
testatem habens, & non sicut Scribæ
eorum, & Pharisæi.

CAPUT VIII.

Curatum leprosum Iesus mittit ad sacerdotes: sanat puerum Centurionis, cujus fidem commendat; item socrum Petri febricitantem, aliosque plurimos male habentes: verbo spiritus ejicit: Scribam sequi volentem rejicit, alium vero patre insepulto mox sequi jubet: navicula fluctibus periclitante excitatus à discipulis mare sedat: duos quoque dæmoniacos apud Gerasenos liberat, dæmonibus in porcos ingredi permittens; quo viso Geraseni precantur ut à suis finibus discedat.

1 CUm autem descendisset de monte,
2 secutæ sunt eum turbæ multæ: * &
ecce leprosus veniens, adorabat eum,
dicens: Domine, si vis, potes me mun-
3 dare. * Et extendens Iesus manum, te-
tigit eum, dicens: Volo. Mundare. * Et
4 confestim mundata est lepra ejus. * Et
ait illi Iesus: Vide, nemini dixeris: sed
vade, ostende te sacerdoti, & offer mu-
nus, quod præcepit Moyses, in testi-
5 monium illis. * Cum autem introisset
Capharnaum, accessit ad eum Centu-
6 rio, rogans eum, * & dicens: Domine,
puer meus jacet in domo paralyticus,
7 & male torquetur. * Et ait illi Iesus:
8 Ego veniam, & curabo eum. * Et res-
pondens Centurio, ait: Domine non
sum dignus ut intres sub tectum meũ:
sed tantum dic verbo, & sanabitur
9 puer meus. *Nam & ego homo sum sub
potestate constitutus, habens sub me
milites, & dico huic: Vade, & vadit; &
alii, Veni, & venit; & servo meo, Fac
10 hoc, & facit. *Audiens autem Iesus mi-
ratus est, & sequentibus se dixit: Amen
dico vobis, non inveni tantam fidem in
11 Israel. * Dico autem vobis, quod multi
ab Oriente, & Occidente venient, &
recumbent cum Abrahã, & Isaac, & Ia-
cob in regno cælorum: * filii autem re- 12
gni ejicientur in tenebras exteriores: i-
bi erit fletus, & stridor dentium. * Et 13
dixit Iesus Centurioni: Vade, & sicut
credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer
in illa hora. * Et cum venisset Iesus in 14
domum Petri, vidit socrum ejus jacen-
tem, & febricitantem: * & tetigit 15
manum ejus, & dimisit eam febris, &
surrexit, & ministrabat eis. * Vespere 16
autem facto, obtulerunt ei multos dæ-
monia habentes: & ejiciebat spiritus
verbo: & omnes male habentes cura-
vit: * ut adimpleretur quod dictum est 17
per Isaiam prophetam, dicentem: Ipse
infirmitates nostras accepit: & ægrota-
tiones nostras portavit. * Videns au- 18
tem Iesus turbas multas circum se, jus-
sit ire trans fretum. * Et accedens unus 19
scriba, ait illi: Magister, sequar te,
quocumque ieris. * Et dicit ei Iesus: 20
Vulpes foveas habent, & volucres cæ-
li nidos: filius autem hominis non ha-
bet ubi caput reclinet. * Alius autem 21
de discipulis ejus ait illi: Domine,
permitte me primum ire, & sepelire
patrem meum. * Iesus autem ait illi: 22
Sequere me, & dimitte mortuos sepe-
lire mortuos suos. * Et ascendente eo 23
in naviculam, secuti sunt eum disci-
puli ejus: * & ecce motus magnus fa- 24
ctus est in mari, ita ut navicula operi-
retur fluctibus, ipse vero dormiebat.
* Et accesserunt ad eum discipuli ejus, 25
& suscitaverunt eum, dicentes: Domi-
ne, salva nos, perimus. * Et dicit eis 26
Iesus: Quid timidi estis, modicæ fidei?
Tunc surgens, imperavit ventis & ma-
ri, & facta est tranquillitas magna.
*Porro homines mirati sunt, dicentes: 27
Qualis est hic, quia venti & mare obe-
diunt ei? * Et cum venisset trans fre- 28
tum in regionem Gerasenorum, occur-
rerunt ei duo habentes dæmonia, de
monumentis exeuntes, sævi nimis, ita
ut nemo posset transire per viam illam.
* Et ecce clamaverunt, dicentes: Quid 29
nobis, & tibi, Iesu fili Dei? Venisti
huc ante tempus torquere nos? * Erat 30
autem non longe ab illis grex multo-
rum porcorum pascens. *Dæmones au- 31
tem rogabant eum, dicentes: Si ejicis
nos hinc, mitte nos in gregem porco-
rum. * Et ait illis: Ite. At illi exeun- 32
tes abierunt in porcos, & ecce impe-
tu abiit totus grex per præceps in ma-
re: & mortui sunt in aquis. * Pasto- 33
res autem fugerunt: & venientes in ci-
vitatem, nuntiaverunt omnia, & de
eis, qui dæmonia habuerunt. * Et ecce 34
tota civitas exiit obviam Iesu: & viso
eo rogabant, ut transiret à finibus eo-
rum.

CAPVT IX.

Paralyticum curat, Scribis murmurantibus quod dixisset remissa illi peccata: vocat Matthæum publicanum, & respondet Pharisæis murmurantibus quod cum publicanis ederet, quodque ipsius discipuli non jejunarent: mulierem à sanguinis profluvio liberat, filiam principis mortuam suscitat: visu duobus cæcis restituto, dæmoniacum mutum sanat: & ubique prædicans omnes sanat infirmitates, dicens multam esse messem, paucos verò operarios.

1 ET ascendens in naviculã, transfre-
tavit, & venit in civitatem suam.
2 * Et ecce offerebant ei paralyticum ja-
centem in lecto. Et videns Iesus fidem
illorum, dixit paralytico: Confide fili,
3 remittuntur tibi peccata tua. * Et ecce
quidam de Scribis dixerunt intra se:
4 Hic blasphemat. * Et cum vidisset Ie-
sus cogitationes eorum, dixit: Vt quid
cogitatis mala in cordibus vestris?
5 * Quid est facilius, dicere: Dimittun-
tur tibi peccata tua; an dicere: Surge,
6 & ambula ? * Vt autem sciatis, quia
filius hominis habet potestatem in ter-
ra dimittendi peccata, tunc ait para-
lytico: Surge, tolle lectum tuum, &
7 vade in domum tuam. * Et surrexit,
8 & abiit in domum suam. * Videntes
autem turbæ timuerunt, & glorificave-
runt Deum, qui dedit potestatem ta-
9 lem hominibus. * Et, cum transiret
inde Iesus, vidit hominem sedentem
in telonio, Matthæum nomine. Et ait
illi: Sequere me. Et surgens, secutus
10 est eum. * Et factum est discumbente
eo in domo, ecce multi publicani, &
peccatores venientes, discumbebant
11 cum Iesu, & discipulis ejus. * Et vi-
dentes Pharisæi, dicebant discipulis
ejus: Quare cum publicanis & pecca-
12 toribus manducat Magister vester? * At
Iesus audiens, ait: Non est opus valen-
tibus medicus, sed male habentibus.
13 * Euntes autem discite quid est: Mise-
ricordiam volo, & non sacrificium.
Non enim veni vocare justos, sed pec-
14 catores. * Tunc accesserunt ad eum
discipuli Ioannis, dicentes: Quare nos,
& Pharisæi, jejunamus frequenter:
15 discipuli autem tui non jejunant? *Et
ait illis Iesus: Numquid possunt filii
sponsi lugere quamdiu cum illis est
sponsus? Venient autem dies cum au-
feretur ab eis sponsus: & tunc jeju-
16 nabunt. * Nemo autem immittit com-
missuram panni rudis in vestimentum
vetus: tollit enim plenitudinem ejus
17 à vestimento, & pejor scissura fit. *Ne-
que mittunt vinum novum in utres
veteres. alioquin rumpuntur utres, &
vinum effunditur, & utres pereunt.
Sed vinum novum in utres novos mit-
18 tunt, & ambo conservantur. * Hæc illo
loquente ad eos, ecce princeps unus ac-
cessit, & adorabat eum, dicens: Domi-
ne, filia mea modo defuncta est: sed
veni, impone manum tuam super eam,
& vivet. * Et surgens Iesus, sequeba- 19
tur eum, & discipuli ejus. * Et ecce 20
mulier, quæ sanguinis fluxum patieba-
tur duodecim annis, accessit retro &
tetigit fimbriam vestimenti ejus. * Di- 21
cebat enim intra se: Si tetigero tantum
vestimentum ejus, salva ero. * At Iesus 22
conversus, & videns eam, dixit: Confi-
de filia, fides tua te salvam fecit. Et sal-
va facta est mulier ex illa hora. * Et 23
cum venisset Iesus in domum principis,
& vidisset tibicines & turbam tumul-
tuantem, dicebat: * Recedite: non est 24
enim mortua puella, sed dormit. Et
deridebant eum. * Et cum ejecta esset 25
turba, intravit: & tenuit manum ejus.
Et surrexit puella. * Et exiit fama 26
hæc in universam terram illam. * Et 27
transeunte inde Iesu, secuti sunt eum
duo cæci, clamantes, & dicentes: Mi-
serere nostri, fili David. * Cum autem 28
venisset domum, accesserunt ad eum
cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia
hoc possum facere vobis? Dicunt ei: V-
tique, Domine. * Tunc tetigit oculos 29
eorum, dicens: Secundum fidem ve-
stram fiat vobis. * Et aperti sunt oculi 30
eorum: & comminatus est illis Iesus,
dicens: Videte ne quis sciat. * Illi au- 31
tem exeuntes, diffamaverunt eum in
tota terra illa. * Egressis autem illis, 32
ecce obtulerunt ei hominem mutum,
dæmonium habentem. * Et ejecto dæ- 33
monio, locutus est mutus, & miratæ
sunt turbæ, dicentes: Numquam appa-
ruit sic in Israel. * Pharisæi autem di- 34
cebant: In principe dæmoniorum eji-
cit dæmones. * Et circuibat Iesus om- 35
nes civitates, & castella, docens in sy-
nagogis eorum, & prædicans evange-
lium regni, & curans omnem languo-
rem, & omnem infirmitatem. * Videns 36
autem turbas, misertus est eis: quia
erant vexati, & jacentes sicut oves non
habentes pastorem. * Tunc dicit disci- 37
pulis suis: Messis quidem multa, o-
perarii autem pauci. * Rogate ergo 38
Dominum messis, ut mittat operarios
in messem suam.

CAPVT X.

Legatio ac instructio duodecim Apostolorum (quorum hic nomina recensentur) ad evangelizandum Judæis, & dæmoniacos infirmosque curandos: qui adversus mala hic imminentia præmonentur & roborantur: Christus nō venit ut mittat pacem, sed gladium: ipseq; coram hominibus confitendus est, neq; quidquam ejus amori præponendum: honorans autem alios propter Christum, honorat Christum, & ita mercedem recipiet.

ET convocatis duodecim discipulis 1
suis, dedit illis potestatem spiri-

tuum

tuum immundorum, ut ejicerent eos,
& curarent omnem languorem, & om-
2 nem infirmitatem. * Duodecim autem
Apostolorum nomina sunt hæc. Pri-
mus, Simon, qui dicitur Petrus, & An-
3 dræas frater ejus. * Iacobus Zebedæi,
& Ioannes frater ejus, Philippus, &
Bartholomæus, Thomas, & Matthæus
publicanus, Iacobus Alphæi, & Thad-
4 dæus, * Simon Chananæus, & Iudas
5 Iscariotes, qui & tradidit eum. * Hos
duodecim misit Iesus; præcipiens eis,
dicens: In viam gentium ne abieritis,
& in civitates Samaritanorum ne in-
6 traveritis: * sed potius ite ad oves, quæ
7 perierunt domus Israel. * Euntes au-
tem prædicate, dicentes: Quia ap-
8 propinquavit regnum cælorum. * In-
firmos curate, mortuos suscitate, le-
prosos mundate, dæmones ejicite: gra-
9 tis accepistis, gratis date. * Nolite
possidere aurum, neque argentum, ne-
10 que pecuniam in zonis vestris: * non
peram in via, neque duas tunicas, ne-
que calceamenta, neque virgam: di-
11 gnus enim est operarius cibo suo. * In
quamcumque autem civitatem, aut ca-
stellum intraveritis, interrogate, quis
in ea dignus sit: & ibi manete donec
12 exeatis. * Intrantes autem in domum,
salutate eam, dicentes: Pax huic do-
13 mui. * Et si quidem fuerit domus illa
digna, veniet pax vestra super eam: si
autem non fuerit digna, pax vestra re-
14 vertetur ad vos. * Et quicumque non
receperit vos, neque audierit sermo-
nes vestros: exeuntes foras de domo,
vel civitate, excutite pulverem de pe-
15 dibus vestris. * Amen dico vobis: To-
lerabilius erit terræ Sodomorum, &
Gomorrhæorum in die judicii, quam
16 illi civitati. * Ecce ego mitto vos sicut
oves in medio luporum. Estote ergo
prudentes sicut serpentes, & simplices
17 sicut columbæ. * Cavete autem ab ho-
minibus. Tradent enim vos in conci-
liis, & in synagogis suis flagellabunt
18 vos: * & ad præsides, & ad reges du-
cemini propter me, in testimonium il-
19 lis, & gentibus. * Cum autem tradent
vos, nolite cogitare quomodo, aut quid
loquamini: dabitur enim vobis in il-
20 la hora, quid loquamini. * Non enim
vos estis qui loquimini, sed Spiritus
Patris vestri, qui loquitur in vobis.
21 * Tradet autem frater fratrem in mor-
tem, & pater filium: & insurgent filii
in parentes, & morte eos afficient:
22 * & eritis odio omnibus propter no-
men meum: qui autem perseveraverit
23 usque in finem, hic salvus erit. * Cum
autem persequentur vos in civitate i-
sta, fugite in aliam. Amen dico vobis,
non consummabitis civitates Israel,
24 donec veniat Filius hominis. * Non
est discipulus super magistrum, nec ser-
25 vus super dominum suum. * sufficit
discipulo, ut sit sicut magister ejus; &
servo, sicut dominus ejus. Si Patrem

familias Beelzebub vocaverunt: quan-
to magis domesticos ejus? * Ne ergo 26
timueritis eos. Nihil enim est oper-
tum, quod non revelabitur; & occul-
tum, quod non scietur. * Quod dico 27
vobis in tenebris, dicite in lumine:
& quod in aure auditis, prædicate su-
per tecta. * Et nolite timere eos, qui 28
occidunt corpus, animam autem non
possunt occidere: sed potius timete
eum, qui potest & animam, & corpus
perdere in gehennam. * Nonne duo 29
passeres asse væneunt: & unus ex illis
non cadet super terram sine patre ve-
stro? * Vestri autem capilli capitis o- 30
mnes numerati sunt. * Nolite ergo ti- 31
mere: multis passeribus meliores estis
vos. * Omnis ergo qui confitebitur me 32
coram hominibus, confitebor & ego
eum coram Patre meo, qui in cælis est:
* qui autem negaverit me coram ho- 33
minibus, negabo & ego eum coram Pa-
tre meo, qui in cælis est. * Nolite ar- 34
bitrari quia pacem venerim mittere in
terram: non veni pacem mittere, sed
gladium. * veni enim separare homi- 35
nem adversus patrem suum, & filiam
adversus matrem suam, & nurum ad-
versus socrum suam: * & inimici ho- 36
minis, domestici ejus. * Qui amat pa- 37
trem aut matrem plus quam me, non
est me dignus: & qui amat filium
aut filiam super me, non est me
dignus. * Et qui non accipit cru- 38
cem suam, & sequitur me, non est
me dignus. * Qui invenit animam
suam, perdet illam: & qui perdiderit 39
animam suam propter me, inveniet
eam. * Qui recipit vos, me recipit: & 40
qui me recipit, recipit eum qui me mi-
sit. * Qui recipit prophetam in nomine 41
prophetæ, mercedem prophetæ acci-
piet: & qui recipit justum in nomine
justi, mercedem justi accipiet. * Et qui- 42
cumque potum dederit uni ex minimis
istis calicem aquæ frigidæ tantum in
nomine discipuli: amen dico vobis,
non perdet mercedem suam.

CAPUT XI.

Ioannes de carcere nuntios mittit ad Iesum: quibus post Christi responsum abeuntibus, ipse coram turbis laudat Ioannem: Iudæos vero pueris in foro invicem acclamantibus assimilat, exprobrans civitatibus obstinatis in quibus plurimas fecerat virtutes: confessio Iesu ad Patrem: oneratos ad se vocat Christus, dicens jugum suum esse suave.

Et factum est, cum consummasset Ie- 1
sus, præcipiens duodecim discipu-
lis suis, transiit inde ut doceret, & præ-
dicaret in civitatibus eorum. * Ioan- 2
nes autem cum audisset in vinculis o-
pera Christi, mittens duos de discipu-
lis suis, * ait illi: Tu es, qui ventu- 3
rus es, an alium expectamus? * Et re- 4
spondens Iesus ait illis: Euntes renun-
tiate Ioanni quæ audistis, & vidistis.

*Cæci

5 * Cæci vident, claudi ambulant, lepro-
si mundantur, surdi audiunt, mortui
resurgunt, pauperes euangelizantur:
6 * & beatus est, qui non fuerit scandali-
7 zatus in me. * Illis autem abeuntibus,
cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioan-
ne: Quid existis in desertum videre?
8 arundinem vento agitatam? * Sed quid
existis videre? hominem mollibus ve-
stitum? Ecce qui mollibus vestiuntur,
9 in domibus regum sunt. * Sed quid
existis videre? prophetam? Etiam di-
co vobis, & plus quam prophetam.
10 * Hic est enim de quo scriptum est: Ec-
ce ego mitto angelum meum ante fa-
ciem tuam, qui præparabit viam tuam
11 ante te. * Amen dico vobis, non sur-
rexit inter natos mulierum major Io-
anne Baptista: qui autem minor est in
12 regno cælorum, major est illo. * A die-
bus autem Ioannis Baptistæ usq; nunc,
regnum cælorum vim patitur, & vio-
13 lenti rapiunt illud. * Omnes enim pro-
phetæ & lex, usque ad Ioannem, pro-
14 phetaverunt: * & si vultis recipere,
15 ipse est Elias, qui venturus est. * Qui
16 habet aures audiendi, audiat. * Cui
autem similem æstimabo generationem
istam? Similis est pueris sedentibus in
17 foro, qui clamantes coæqualibus * di-
cunt: Cecinimus vobis, & non sal-
tastis: lamentavimus, & non planxistis.
18 * Venit enim Ioannes neque mandu-
cans neque bibens, & dicunt: Dæmo-
19 nium habet. * Venit filius hominis
manducans & bibens, & dicunt: Ec-
ce homo vorax, & potator vini, publi-
canorum, & peccatorum amicus. Et
justificata est sapientia à filiis suis.
20 *Tunc cœpit exprobrare civitatibus, in
quibus factæ sunt plurimæ virtutes
ejus, quia non egissent pœnitentiam.
21 * Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsai-
da: quia, si in Tyro & Sidone factæ
essent virtutes, quæ factæ sunt in vo-
bis, olim in cilicio & cinere pœniten-
22 tiam egissent. * Verumtamen dico vo-
bis: Tyro, & Sidoni remissius erit in
23 die judicii, quam vobis. * Et tu Ca-
pharnaum, numquid usque in cælum
exaltaberis? usque in infernum des-
cendes. quia, si in Sodomis factæ fuis-
sent virtutes, quæ factæ sunt in te,
forte mansissent usque in hanc diem.
24 * Verumtamen dico vobis, quia terræ
Sodomorum remissius erit in die judi-
25 cii, quam tibi. * In illo tempore re-
spondens Iesus dixit: Confiteor tibi,
Pater, Domine cæli & terræ, quia ab-
scondisti hæc à sapientibus, & pruden-
26 tibus, & revelasti ea parvulis. * Ita
Pater: quoniam sic fuit placitum ante
27 te. * Omnia mihi tradita sunt à Patre
meo. Et nemo novit Filium, nisi Pater:
neque Patrem quis novit, nisi Filius, &
28 cui voluerit Filius revelare. *Venite ad
me omnes, qui laboratis, & onerati e-
29 stis, & ego reficiam vos. * Tollite ju-
gum meum super vos, & discite à me,
quia mitis sum, & humilis corde: &
invenietis requiem animabus vestris.
* Iugum enim meum suave est, & o- 30
nus meum leve.

CAPVT XII.

Discipulos spicas sabbato vellentes excusat, manum quoque aridam sabbato curat: Pharisæorum machinationi tacitus cedens, variosque à se curatos silere præcipiens, implet Isaiæ vaticinium: dæmoniaco cæco & muto curato, Pharisæos ipsum in Beelzebub ejicere dæmonia blasphemantes convincit falsum dicere: dicens blasphemiam in Spiritum sanctum irremissibilem; & de omni verbo otioso reddendam rationem: Scribis autem & Pharisæis signum petentibus, dandum dicit Ionæ signum: & quæ sint mater & fratres ipsius.

IN illo tempore abiit Iesus per sata 1
sabbato: discipuli autem ejus esu-
rientes cœperunt vellere spicas, & mā-
ducare. * Pharisæi autem videntes di- 2
xerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt
quod non licet facere sabbatis. * At 3
ille dixit eis: Non legistis quid fece-
rit David, quando esuriit, & qui cum eo
erant: * quomodo intravit in domum 4
Dei, & panes propositionis comedit,
quos non licebat ei edere, neq; his qui
cum eo erant, nisi solis sacerdotibus?
* Aut non legistis in lege, quia sabba- 5
tis sacerdotes in templo sabbatum vio-
lant, & sine crimine sunt? * Dico autem 6
vobis, quia templo major est hic. * Si 7
autem sciretis, quid est: Misericordiam
volo, & non sacrificium: numquam con-
demnassetis innocentes. * Dominus e- 8
nim est filius hominis etiā sabbati. *Et 9
cum inde transisset, venit in synago-
gam eorum. *Et ecce homo manum ha- 10
bens aridam, & interrogabant eum, di-
centes: Si licet sabbatis curare? ut ac-
cusarent eum. * Ipse autem dixit illis: 11
Quis erit ex vobis homo, qui habeat
ovem unam, & si ceciderit hæc sabbatis
in foveam, nonne tenebit & levabit
eam? * Quanto magis melior est homo 12
ove? itaque licet sabbatis benefacere.
* Tunc ait homini: Extende manum 13
tuam. Et extendit, & restituta est sani-
tati sicut altera. * Exeuntes autem Pha- 14
risæi, consilium faciebant adversus
eum, quomodo perderent eum. * Iesus 15
autē sciens recessit inde: & secuti sunt
eum multi, & curavit eos omnes: * & 16
præcepit eis ne manifestum eum face-
rent. * Vt adimpleretur quod dictum 17
est per Isaiam Prophetam, dicentem:
* Ecce puer meus, quem elegi, dile- 18
ctus meus, in quo bene complacuit a-
nimæ meæ. Ponam spiritum meum
super eum, & judicium gentibus nun-
tiabit. * Non contendet, neque cla- 19

mabit,

mabit, neque audiet aliquis in plateis
vocem ejus : * arundinem quassatam
non confringet , & linum fumigans
non extinguet , donec ejiciat ad vi-
ctoriam judicium : * & in nomine ejus
Gentes sperabunt. * Tunc oblatus est
ei dæmonium habens , cæcus, & mu-
tus, & curavit eum ita ut loqueretur,
& videret. * Et stupebant omnes tur-
bæ , & dicebant : Numquid hic est
filius David ? * Pharisæi autem audi-
entes , dixerunt : Hic non ejicit dæ-
mones nisi in Beelzebub principe dæmo-
niorum. * Iesus autem sciens cogita-
tiones eorum , dixit eis : Omne re-
gnum divisum contra se , desolabitur:
& omnis civitas , vel domus divisa
contra se , non stabit. * Et si satanas
satanam ejicit , adversus se divisus est:
quomodo ergo stabit regnum ejus? * Et
si ego in Beelzebub ejicio dæmones,
filii vestri in quo ejiciunt ? Ideo ipsi
judices vestri erunt. * Si autem ego in
spiritu Dei ejicio dæmones , igitur
pervenit in vos regnum Dei. * Aut
quomodo potest quisquam intrare in
domum fortis , & vasa ejus diripere,
nisi prius alligaverit fortem ? & tunc
domum illius diripiet. * Qui non est
mecum , contra me est : & qui non
congregat mecum spargit. * Ideo dico
vobis : Omne peccatum & blasphe-
mia remittetur hominibus, spiritus au-
tem blasphemia non remittetur. * Et
quicumque dixerit verbum contra fi-
lium hominis, remittetur ei : qui au-
tem dixerit contra Spiritum sanctum,
non remittetur ei , neque in hoc sæcu-
lo , neque in futuro. * Aut facite ar-
borem bonam, & fructum ejus bonum:
aut facite arborem malam , & fructum
ejus malum : siquidem ex fructu ar-
bor agnoscitur. * Progenies vipera-
rum , quomodo potestis bona loqui,
cum sitis mali ? ex abundantia enim
cordis os loquitur. * Bonus homo de
bono thesauro profert bona: & malus
homo de malo thesauro profert mala.
* Dico autem vobis , quoniam omne
verbum otiosum, quod locuti fuerint
homines , reddent rationem de eo in
die judicii. * Ex verbis enim tuis ju-
stificaberis , & ex verbis tuis condem-
naberis. * Tunc responderunt ei qui-
dam de Scribis & Pharisæis , dicen-
tes : Magister , volumus à te signum
videre. * Qui respondens ait illis: Ge-
neratio mala & adultera signum quæ-
rit : & signum non dabitur ei ; nisi si-
gnum Ionæ Prophetæ. * Sicut enim
fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus,
& tribus noctibus ; sic erit Filius ho-
minis in corde terræ tribus diebus,
& tribus noctibus. * Viri Ninivitæ
surgent in judicio cum generatione i-
sta, & condemnabunt eam: quia pœni-
tentiam egerunt in prædicatione Ionæ.
Et ecce plus quam Ionas hic. * Regina
Austri surget in judicio cum genera-
tione ista , & condemnabit eam : quia
venit à finibus terræ audire sapien-
tiam Salomonis, & ecce plus quam Sa-
lomon hic. * Cum autem immundus 43
spiritus exierit ab homine , ambulat
per loca arida , quærens requiem , &
non invenit. * Tunc dicit : Revertar 44
in domum meam , unde exivi. Et ve-
niens invenit eam vacantem , scopis
mundatam, & ornatam. * Tunc vadit, 45
& assumit septem alios spiritus secum
nequiores se , & intrantes habitant i-
bi : & fiunt novissima hominis illius
pejora prioribus. Sic erit & genera-
tioni huic pessimæ. *Adhuc eo loquen- 46
te ad turbas , ecce mater ejus & fra-
tres stabant foris , quærentes loqui ei.
* Dixit autem ei quidam : Ecce mater 47
tua , & fratres tui foris stant quæren-
tes te. * At ipse respondens dicenti si- 48
bi , ait : Quæ est mater mea , & qui
sunt fratres mei ? * Et extendens ma- 49
num in discipulos suos , dixit : Ecce
mater mea , & fratres mei. * Quicum- 50
que enim fecerit voluntatem Patris
mei , qui in cælis est ; ipse meus fra-
ter , & soror , & mater est.

CAPVT XIII.

Sedens in navicula proponit turbis parabolas seminantis ac zizaniorum, quas etiam discipulis interpretatur : item parabolas de grano sinapis, de fermento in farina occultato , de thesauro & margarita inventis ; de reti in mare misso , quam parabolam etiam declarat : docens in patria, ait prophetam non esse sine honore nisi in propria patria.

IN illo die exiens Iesus de domo , se- 1
debat secus mare. * Et congregatæ 2
sunt ad eum turbæ multæ, ita ut in
naviculam ascendens sederet : & om-
nis turba stabat in littore : * & locu-
tus est eis multa in parabolis , dicens: 3
Ecce exiit qui seminat, seminare. * Et 4
dum seminat , quædam ceciderunt
secus viam , & venerunt volucres cæ-
li , & comederunt ea. * Alia autem 5
ceciderunt in petrosa , ubi non ha-
bebant terram multam : & continuo
exorta sunt , quia non habebant al-
titudinem terræ. * sole autem or- 6
to æstuaverunt : & quia non habe-
bant radicem , aruerunt. * Alia au- 7
tem ceciderunt in spinas : & cre-
verunt spinæ, & suffocaverunt ea. * A- 8
lia autem ceciderunt in terram bonam:
& dabant fructum, aliud centesimum,
aliud sexagesimum , aliud trigesimum.
* Qui habet aures audiendi , audiat. 9
* Et accedentes discipuli dixerunt ei: 10
Quare in parabolis loqueris eis ? * Qui 11
respondens , ait illis : Quia vobis da-
tum est nosse mysteria regni cælo-
rum : illis autem non est datum. * Qui 12

enim

enim habet, dabitur ei, & abundabit:
qui autem non habet, & quod habet
13 auferetur ab eo. * Ideo in parabolis
loquor eis: quia videntes non vident,
& audientes non audiunt, neque intel-
14 ligunt. * Et adimpletur in eis prophe-
tia Isaiæ dicentis: Auditu audietis,
& non intelligetis: & videntes vide-
15 bitis, & non videbitis. * Incrassatum
est enim cor populi hujus, & auribus
graviter audierunt, & oculos suos clau-
serunt: ne quando videant oculis, &
auribus audiant, & corde intelligant,
16 & convertantur, & sanem eos. * Ve-
stri autem beati oculi quia vident, &
17 aures vestræ quia audiunt. * Amen
quippe dico vobis, quia multi pro-
phetæ & justi cupierunt videre quæ
videtis, & non viderunt; & audire
18 quæ auditis, & non audierunt. * Vos
ergo audite parabolam seminantis.
19 * Omnis qui audit verbum regni, &
non intelligit, venit malus, & rapit
quod seminatum est in corde ejus: hic
20 est qui secus viam seminatus est. * Qui
autem super petrosa seminatus est, hic
est, qui verbum audit, & continuo
21 cum gaudio accipit illud: * non ha-
bet autem in se radicem, sed est tem-
poralis. facta autem tribulatione &
persecutione propter verbum, conti-
22 nuo scandalizatur. * Qui autem semi-
natus est in spinis, hic est, qui verbum
audit, & sollicitudo seculi istius, & fal-
lacia divitiarum, suffocat verbum, &
23 sine fructu efficitur. * Qui vero in ter-
ram bonam seminatus est, hic est, qui
audit verbum, & intelligit, & fructum
affert, & facit aliud quidem centesi-
mum, aliud autem sexagesimum, aliud
24 vero trigesimum. * Aliam parabolam
proposuit illis, dicens: Simile factum
est regnum cælorum homini, qui se-
minavit bonum semen in agro suo.
25 * cum autem dormirent homines, ve-
nit inimicus ejus, & superseminavit
26 zizania in medio tritici, & abiit. *Cum
autem crevisset herba, & fructum fe-
cisset, tunc apparuerunt & zizania.
27 * Accedentes autem servi patrisfami-
lias, dixerunt ei: Domine, nonne bo-
num semen seminasti in agro tuo? Vn-
28 de ergo habet zizania? * & ait illis: Ini-
micus homo hoc fecit. Servi autem
dixerunt ei, Vis, imus, & colligimus
29 ea? * Et ait: Non: ne forte colli-
gentes zizania, eradiceris simul cum
30 eis & triticum. * Sinite utraque cres-
cere usque ad messem, & in tempore
messis dicam messoribus: Colligite
primum zizania, & alligate ea in fas-
ciculos ad comburendum, triticum au-
tem congregate in horreum meum.
31 *Aliam parabolam proposuit eis di-
cens: Simile est regnum cælorum gra-
no sinapis, quod accipiens homo semi-
32 navit in agro suo: * quod minimum
quidem est omnibus seminibus; cum
autem creverit, majus est omnibus ole-
ribus, & fit arbor, ita ut volucres cæli
veniant, & habitent in ramis ejus.
* Aliam parabolam locutus est eis. Si- 33
mile est regnum cælorum fermento,
quod acceptum mulier abscondit in
farinæ satis tribus, donec fermentatum
est totum. * Hæc omnia locutus est Ie- 34
sus in parabolis ad turbas: & sine pa-
rabolis non loquebatur eis: * ut im-
pleretur quod dictum erat per Prophe- 35
tam dicentem: Aperiam in parabolis
os meum, eructabo abscondita à con-
stitutione mundi. * Tunc, dimissis tur- 36
bis, venit in domum: & accesserunt ad
eum discipuli ejus, dicentes: Edissere
nobis parabolam zizaniorum agri. *Qui 37
respondens ait illis: Qui seminat bo-
num semen, est Filius hominis. * A- 38
ger autem, est mundus. Bonum vero
semen, hi sunt filii regni. Zizania au-
tem, filii sunt nequam. * Inimicus au-
tem, qui seminavit ea, est diabolus. 39
Messis vero, consummatio sæculi est.
Messores autem, angeli sunt. * Sicut 40
ergo colliguntur zizania, & igni com-
buruntur: sic erit in consummatione
sæculi. * mittet filius hominis angelos 41
suos, & colligent de regno ejus omnia
scandala, & eos, qui faciunt iniquita-
tem: * & mittent eos in caminum ig- 42
nis. Ibi erit fletus, & stridor dentium.
*Tunc justi fulgebunt sicut sol in reg- 43
no Patris eorum. Qui habet aures au-
diendi, audiat. * Simile est regnum 44
cælorum thesauro abscondito in agro:
quem qui invênit homo, abscondit, &
præ gaudio illius vadit, & vendit uni-
versa quæ habet, & emit agrum illum.
* Iterum simile est regnum cælorum 45
homini negotiatori, quærenti bonas
margaritas. * Inventa autem una pre- 46
tiosa margarita, abiit, & vendidit om-
nia quæ habuit, & emit eam. * Iterum 47
simile est regnum cælorum sagenæ mis-
sæ in mare, & ex omni genere piscium
congreganti. * quam, cum impleta es- 48
set, educentes, & secus littus sedentes,
elegerunt bonos in vasa, malos autem
foras miserunt. * Sic erit in consum- 49
matione sæculi: exibunt angeli, & se-
parabunt malos de medio justorum,
* & mittent eos in caminum ignis: ibi 50
erit fletus, & stridor dentium. * Intel- 51
lexistis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam.
* Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in 52
regno cælorum, similis est homini pa-
trisfamilias, qui profert de thesauro
suo nova & vetera. * Et factum est, 53
cum consummasset Iesus parabolas i-
stas, transiit inde. * Et veniens in pa- 54
triam suam, docebat eos in synagogis
eorum, ita ut mirarentur, & dicerent:
Vnde huic sapientia hæc, & virtutes?
* Nonne hic est fabri filius? Nonne ma- 55
ter ejus dicitur Maria; & fratres ejus,
Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iu-
das? * & sorores ejus, nonne omnes a- 56
pud nos sunt? Vnde ergo huic omnia
ista? * Et scandalizabantur in eo. Iesus 57

autem

autem dixit eis : Non est propheta sine
honore , nisi in patria sua , & in domo
58 sua. * Et non fecit ibi virtutes mul-
tas , propter incredulitatem illorum.

CAPUT XIV.

Caput Ioannis datur puellæ saltatrici: Iesus quinque virorum millia in deserto quinque panibus & duobus piscibus satiat , sublatis duodecim reliquiarum cophinis: & super mare ambulans discipulos tempestate agitatos confortat : Petrumque à submersione liberat : in Terra Genesar varii curantur languores tactu vestimenti ipsius.

1 IN illo tempore audivit Herodes te-
2 trarcha famam Iesu : * & ait pueris
suis : Hic est Ioannes Baptista : ipse
surrexit à mortuis , & ideo virtutes o-
3 perantur in eo. * Herodes enim tenuit
Ioannem, & alligavit eum : & posuit
in carcerẽ propter Herodiadem uxorem
4 fratris sui. * Dicebat enim illi Ioan-
5 nes : Non licet tibi habere eam. * Et
volens illum occidere , timuit popu-
lum : quia sicut prophetam eum habe-
6 bant. * Die autem natalis Herodis sal-
tavit filia Herodiadis in medio, & pla-
7 cuit Herodi. * Vnde cum juramento
pollicitus est ei dare quodcumque po-
8 stulasset ab eo. * At illa præmonita à
matre sua , Da mihi , inquit , hîc in
9 disco caput Ioannis Baptistæ. *Et con-
tristatus est rex : propter juramentum
autem,& eos,qui pariter recumbebant,
10 jussit dari. * Misitque & decollavit
11 Ioannem in carcere. * Et allatum est
caput ejus in disco, & datum est puel-
12 læ, & attulit matri suæ. * Et acceden-
tes discipuli ejus,tulerunt corpus ejus;
& sepelierunt illud : & venientes nun-
13 tiaverunt Iesu. * Quod cum audisset
Iesus , secessit inde in navicula, in lo-
cum desertum seorsum : & cum audis-
sent turbæ , secutæ sunt eum pedestres
14 de civitatibus. * Et exiens vidit tur-
bam multam, & misertus est eis, & cu-
15 ravit languidos eorum. * Vespere au-
tem facto, accesserunt ad eum discipu-
li ejus, dicentes: Desertus est locus, &
hora jam præteriit : dimitte turbas,
ut euntes in castella , emant sibi escas.
16 * Iesus autem dixit eis : Non habent
necesse ire: date illis vos manducare.
17 * Responderunt ei : Non habemus hic
nisi quinque panes , & duos pisces.
18 * Qui ait eis : Afferte mihi illos huc.
19 * Et cum jussisset turbam discumbere
super fœnum , acceptis quinque pani-
bus, & duobus piscibus , aspiciens in
cælum benedixit , & fregit , & dedit
discipulis panes, discipuli autẽ turbis.
20 * Et manducaverunt omnes, & saturati
sunt. Et tulerunt reliquias, duodecim
21 cophinos fragmentorum plenos.*Man-
ducantium autem fuit numerus , quin-
que millia virorum , exceptis mulieri-
bus, & parvulis. * Et statim compulit 22
Iesus discipulos ascendere in navicu-
lam , & præcedere eum trans fretum,
donec dimitteret turbas. * Et dimissa 23
turba, ascendit in montem solus orare.
Vespere autem facto solus erat ibi.*na- 24
vicula autem in medio mari jactabatur
fluctibus: erat enim contrarius ventus.
* Quarta autem vigilia noctis, venit ad 25
eos ambulans super mare. *Et videntes 26
eum super mare ambulantem , turbati
sunt, dicentes: Quia phantasma est. Et
præ timore clamaverunt. * Statimque 27
Iesus locutus est eis , dicens: Habete fi-
duciam : ego sum, nolite timere.* Re- 28
spondens autem Petrus dixit: Domine,
si tu es , jube me ad te venire super a-
quas. * At ipse ait : Veni. Et descen- 29
dens Petrus de navicula,ambulabat su-
per aquam ut veniret ad Iesum. * Vi- 30
dens vero ventum validum, timuit : &
cum cœpisset mergi , clamavit dicens:
Domine, salvum me fac. * Et conti- 31
nuo Iesus extendens manum , appre-
hendit eum : & ait illi : Modicæ fidei,
quare dubitasti ? * Et cum ascendissent 32
in naviculam , cessavit ventus. * Qui 33
autem in navicula erant, venerunt , &
adoraverunt eum , dicentes : Vere Fi-
lius Dei es. * Et cum transfretassent, 34
venerunt in terram Genesar. * Et cum 35
cognovissent eum viri loci illius, mise-
runt in universam regionem illam , &
obtulerunt ei omnes male habentes:*&
rogabant eum ut vel fimbriam vesti-
menti ejus tangerent. Et quicumque
tetigerunt, salvi facti sunt.

CAPUT XV.

Pharisæorum de lavandis manibus aliisque rebus traditiones, quas Dei mandatis præponebant : & quæ sint coinquinantia hominem : mulier Chananæa perseveranti fide ac supplicatione impetrat filiæ curationem : Iesus curatis juxta mare Galilææ variis languoribus quattuor virorum millia septem panibus paucisque pisciculis satiat, sublatis septẽ sportarum reliquiis.

TVnc accesserunt ad eum ab Iero- 1
solymis Scribæ, & Pharisæi , di-
centes : * Quare discipuli tui transgre- 2
diuntur traditionem seniorum ? non
enim lavant manus suas cum panem
manducant. * Ipse autem respondens
ait illis : Quare & vos transgredimini 3
mandatum Dei propter traditionem
vestram ? Nam Deus dixit : * Honora 4
patrem, & matrem; & : Qui maledixe-
rit patri vel matri , morte moriatur.
* Vos autem dicitis: Quicumque dixe- 5
rit patri, vel matri , Munus quodcum-
que est ex me, tibi proderit : * & non 6
honorificabit patrem suum,aut matrem
suam: & irritum fecistis mandatum Dei
propter traditionẽ vestram. * Hypocri- 7
tæ , bene prophetavit de vobis Isaias,
dicens: * Populus hic labiis me ho- 8

norat: cor autem eorum longe est à
9 me. * Sine causa autem colunt me,
docentes doctrinas & mandata homi-
10 num. * Et convocatis ad se turbis, di-
11 xit eis: Audite, & intelligite. * Non
quod intrat in os, coinquinat homi-
nem: sed quod procedit ex ore, hoc
12 coinquinat hominem. * Tunc acceden-
tes discipuli ejus, dixerunt ei: Scis
quia Pharisæi audito verbo hoc, scan-
13 dalizati sunt? * At ille respondens ait:
Omnis plantatio, quam non plantavit
Pater meus cælestis, eradicabitur.
14 * Sinite illos: cæci sunt, & duces cæ-
corum. cæcus autem si cæco ducatum
præstet, ambo in foveam cadunt.
15 * Respondens autem Petrus dixit ei:
16 Edissere nobis parabolam istam. *At ille
dixit: Adhuc & vos sine intellectu e-
17 stis? * Non intelligitis, quia omne
quod in os intrat, in ventrem vadit,
18 & in secessum emittitur? * Quæ autem
procedunt de ore, de corde exeunt,
19 & ea coinquinant hominem: * de cor-
de enim exeunt cogitationes malæ, ho-
micidia, adulteria, fornicationes, fur-
ta, falsa testimonia, blasphemiæ.
20 * hæc sunt, quæ coinquinant hominem.
Non lotis autem manibus manducare,
21 non coinquinat hominem. * Et egres-
sus inde Iesus, secessit in partes Tyri
22 & Sidonis. * Et ecce mulier Chana-
næa à finibus illis egressa clamavit, di-
cens ei: Miserere mei Domine fili Da-
vid: filia mea male à dæmonio vexa-
23 tur. * Qui non respondit ei verbum.
Et accedentes discipuli ejus rogabant
eum dicentes: Dimitte eam: quia cla-
24 mat post nos. * Ipse autem respondens
ait: Non sum missus nisi ad oves, quæ
25 perierunt domus Israel. * At illa ve-
nit, & adoravit eum, dicens: Domine
26 adjuva me. * Qui respondens ait: Non
est bonum sumere panem filiorum, &
27 mittere canibus. * At illa dixit: Etiam
Domine: nam & catelli edunt de mi-
cis, quæ cadunt de mensa dominorum
28 suorum. * Tunc respondens Iesus, ait
illi: O mulier, magna est fides tua: fiat
tibi sicut vis. Et sanata est filia ejus ex
29 illa hora. * Et cum transisset inde Ie-
sus venit secus Mare Galilææ: & as-
30 cendens in montem, sedebat ibi. * Et
accesserunt ad eum turbæ multæ, ha-
bentes secum mutos, cæcos, claudos,
debiles, & alios multos: & projecerunt
31 eos ad pedes ejus, & curavit eos: * ita
ut turbæ mirarentur, videntes mutos
loquentes, claudos ambulantes, cæcos
videntes: & magnificabant Deum Is-
32 rael. * Iesus autem, convocatis disci-
pulis suis, dixit: Misereor turbæ, quia
triduo jam perseverant mecum, & non
habent quod manducent: & dimittere
eos jejunos nolo, ne deficiant in via.
33 * Et dicunt ei discipuli: Vnde ergo
nobis in deserto panes tantos, ut satu-
34 remus turbam tantam? * Et ait illis
Iesus: Quot habetis panes? At illi
dixerunt: Septem, & paucos piscicu-
los. * Et præcepit turbæ, ut discum- 3
berent super terram. * Et accipiens se- 3
ptem panes, & pisces, & gratias agens,
fregit, & dedit discipulis suis, & dis-
cipuli dederunt populo. * Et comede- 3
runt omnes, & saturati sunt. Et quod
superfuit de fragmentis, tulerunt sep-
tem sportas plenas. * Erant autem qui 3
manducaverunt, quattuor millia homi-
num, extra parvulos & mulieres. * Et 3
dimissa turba, ascendit in naviculam:
& venit in fines Magedan.

CAPVT XVI.

Iesus signi petitione ipsum tentantes arguit, quod signa temporum non dijudicarent: jubet discipulos cavere à fermento Pharisæorum ac Sadducæorum: ipsosque interrogat quem ipsum esse dicant, & Petro post illius responsionem promittit claves regni cælorum: suam autem passionem prædicens, à Petro increpatur: propter quod satanam ipsum appellat, docens quemque propriam crucem tollere, & Deum unicuique juxta sua opera redditurum.

ET accesserunt ad eum Pharisæi & Sadducæi tentantes: & rogaverunt eum ut signum de cælo ostenderet eis. * At ille respondens, ait illis: Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicundum est enim cælum. * Et mane: Hodie tempestas, rutilat enim triste cælum. * Faciem ergo cæli dijudicare nostis: signa autem temporum non potestis scire? Generatio mala & adultera signum quærit; & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Et relictis illis, abiit. * Et cum venissent discipuli ejus trans fretum, obliti sunt panes accipere. * Qui dixit illis: Intuemini, & cavete à fermento Pharisæorum, & Sadducæorum. * At illi cògitabant intra se dicentes: Quia panes non accepimus. * Sciens autem Iesus dixit: Quid cogitatis inter vos modicæ fidei, quia panes non habetis? * Nondum intelligitis, neque recordamini quinque panum in quinque millia hominum, & quot cophinos sumpsistis? * neq; septem panum in quattuor millia hominum, & quot sportas sumpsistis? * Quare non intelligitis, quia non de pane dixi vobis: Cavete à fermento Pharisæorum, & Sadducæorum? * Tunc intellexerunt, quia non dixerit cavendum à fermento panum, sed à doctrina Pharisæorum, & Sadducæorum. *Venit autem Iesus in partes Cæsareæ Philippi: & interrogabat discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? * At illi dixerunt: Alii Ioannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Ieremiam, aut unum ex Prophetis. * Dicit illis Iesus. Vos autem quem me esse dicitis? * Re-

spondens Simon Petrus dixit: Tu es
17 Christus, filius Dei vivi. * Respondens
autem Iesus, dixit ei: Beatus es Simon
Bar-Iona: quia caro & sanguis non re-
velavit tibi, sed Pater meus, qui in cæ-
18 lis est. * Et ego dico tibi, quia tu es
Petrus, & super hanc Petram ædifica-
bo ecclesiam meam, & portæ inferi non
19 prævalebunt adversus eam. * Et tibi
dabo claves regni cælorum. Et quod-
cumque ligaveris super terram, erit li-
gatum & in cælis: & quodcumque sol-
veris super terram, erit solutum & in
20 cælis. * Tunc præcepit discipulis suis,
ut nemini dicerent quia ipse esset Iesus
21 Christus. * Exinde cœpit Iesus osten-
dere discipulis suis, quia oporteret eum
ire Ierosolymam, & multa pati à se-
nioribus, & Scribis, & principibus sa-
cerdotum, & occidi, & tertia die re-
22 surgere. * Et assumens eum Petrus, cœ-
pit increpare illum dicens: Absit à te,
23 Domine: non erit tibi hoc. * Qui con-
versus, dixit Petro: Vade post me sata-
na, scandalum es mihi: quia non sapis
ea quæ Dei sunt, sed ea, quæ hominum.
24 * Tunc Iesus dixit discipulis suis. Si
quis vult post me venire, abneget se-
metipsum; & tollat crucem suam, &
25 sequatur me. * Qui enim voluerit a-
nimam suam salvam facere, perdet eam:
qui autem perdiderit animam suam
26 propter me, inveniet eam. * Quid enim
prodest homini, si mundum universum
lucretur, animæ vero suæ detrimentum
patiatur? Aut quam dabit homo com-
27 mutationem pro anima sua? * Filius
enim hominis venturus est in gloria
Patris sui cum angelis suis: & tunc
reddet unicuique secundum opera e-
28 jus. * Amen dico vobis, sunt quidam
de hic stantibus, qui non gustabunt
mortem, donec videant Filium homi-
nis venientem in regno suo.

CAPUT XVII.

Christi in monte transfiguratio, quam jubet discipulos silentio servare, donec à mortuis resurgat: Eliam dicit venturum, imò jam venisse, sed cognitum non fuisse, nempe Ioannem Baptistam: puerum lunaticum curat, quem discipuli ob modicam fidem curare non poterant; ostendens quantæ sint virtutis, fides similis grano sinapis, jejunium, & oratio: passionem suam prædicit: pro se quoque & Petro didrachma solvit, invento in ore piscis statere.

1 ET post dies sex assumit Iesus Pe-
trum, & Iacobum, & Ioannem
fratrem ejus, & ducit illos in montem
2 excelsum seorsum: * & transfiguratus
est ante eos. Et resplenduit facies ejus
sicut sol: vestimenta autem ejus facta
3 sunt alba sicut nix. * Et ecce apparue-
runt illis Moyses & Elias cum eo lo-
4 quentes. * Respondens autem Petrus,
dixit ad Iesum: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, & Eliæ unum. * Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite. * Et audientes discipuli ceciderunt in faciē suam, & timuerunt valde. * Et accessit Iesus, & tetigit eos: dixitque eis: Surgite, & nolite timere. * Levantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Iesum. * Et descendentibus illis de monte, præcepit eis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis à mortuis resurgat. * Et interrogaverunt eum discipuli, dicentes: Quid ergo Scribæ dicunt quod Eliam oporteat primum venire? * At ille respondens, ait eis: Elias quidem venturus est, & restituet omnia. * dico autem vobis, quia Elias jam venit, & non cognoverunt eum, sed fecerunt in eo quæcumque voluerunt. Sic & Filius hominis passurus est ab eis. * Tunc intellexerunt discipuli, quia de Ioanne Baptista dixisset eis. * Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum homo genibus provolutus ante eum, dicens: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur: nam sæpe cadit in ignem, & crebro in aquam. * & obtuli eum discipulis tuis, & non potuerunt curare eum. * Respondens autem Iesus, ait: O generatio incredula, & perversa, quousque ero vobiscum? usquequo patiar vos? Afferte huc illum ad me. * Et increpavit illum Iesus, & exiit ab eo dæmonium, & curatus est puer ex illa hora. * Tunc accesserunt discipuli ad Iesum secreto, & dixerunt: Quare nos non potuimus ejicere illum? * Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis. * Hoc autem genus non ejicitur nisi per orationem, & jejunium. * Conversantibus autem eis in Galilæa, dixit illis Iesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum: * & occident eum, & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. * Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester non solvit didrachma? * Ait: Etiam. Et cum intrasset in domum, prævenit eum Iesus, dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filiis suis, an ab alienis? * Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filii. * Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem, qui primus ascen-

derit, tolle; & aperto ore ejus, invenies staterem: illum sumens, da eis pro me, & te.

CAPVT XVIII.

Proposito parvulo docet quisnam major sit in regno cælorum, & quàm sit à pusillorum scandalo cavendū: quomodo frater in nos peccans debeat corripi, & Ecclesiam non audiens pro ethnico haberi, potestate ligandi atque solvendi discipulis tradita: docet etiam quàm sit apud Deum efficax duorum petitio sibi consentientium, & quoties fratri in nos peccanti sit ignoscendum, accommodata ad hoc parabola de rege rationem cum servis suis ineunte.

1 IN illa hora accesserunt discipuli ad
Iesum, dicentes: Quis, putas ma-
2 jor est in regno cælorum? * Et advo-
cans Iesus parvulum, statuit eum in
3 medio eorum, * & dixit: Amen di-
co vobis, nisi conversi fueritis, & effi-
ciamini sicut parvuli, non intrabitis in
4 regnum cælorum. * Quicumque ergo
humiliaverit se sicut parvulus iste, hic
5 est major in regno cælorum. * Et qui
susceperit unum parvulum talem in
6 nomine meo, me suscipit. * qui autem
scandalizaverit unum de pusillis istis,
qui in me credunt, expedit ei ut su-
spendatur mola asinaria in collo ejus,
& demergatur in profundum maris.
7 * Væ mundo à scandalis. Necesse est e-
nim ut veniant scandala: verumtamen
væ homini illi, per quem scandalum
8 venit. * Si autem manus tua, vel pes
tuus scandalizat te; abscide eum, &
projice abs te: bonum tibi est ad vi-
tam ingredi debilem, vel claudum,
quam duas manus vel duos pedes ha-
9 bentem mitti in ignem æternum. * Et
si oculus tuus scandalizat te, erue eum,
& projice abs te: bonum tibi est cum
uno oculo in vitam intrare, quam duos
oculos habentem mitti in gehennam
10 ignis. * Videte ne contemnatis unum
ex his pusillis: dico enim vobis, quia
angeli eorum in cælis semper vident
faciem Patris mei, qui in cælis est.
11 * Venit enim Filius hominis salvare
12 quod perierat. * Quid vobis videtur?
si fuerint alicui centum oves, & errave-
rit una ex eis: nonne relinquit nona-
ginta novem in montibus, & vadit
13 quærere eam quæ erravit? * & si con-
tigerit ut inveniat eam: Amen dico
vobis, quia gaudet super eam magis
quam super nonagintanovem, quæ non
14 erraverunt. * Sic non est voluntas ante
Patrem vestrum, qui in cælis est, ut
15 pereat unus de pusillis istis. * Si autem
peccaverit in te frater tuus, vade, &
corripe eum inter te & ipsum solum: si
te audierit, lucratus eris fratrem tuum.
16 * Si autem te non audierit, adhibe te-
cum adhuc unum, vel duos ut in ore
duorum, vel trium testium stet omne
verbum. * Quod si non audierit eos: dic ecclesiæ. si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. * Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo. * Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est. * Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. * Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies? * Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies; sed usque septuagies septies. * Ideo assimilatum est regnum cælorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. * Et cum cœpisset rationem ponere, oblatus est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta. * Cum autem non haberet unde redderet, jussit eum dominus ejus vænumdari, & uxorem ejus, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi. * Procidens autem servus ille, orabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. * Misertus autem dominus servi illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei. * Egressus autem servus ille, invenit unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios: & tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. * Et procidens conservus ejus, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. * Ille autem noluit: sed abiit, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum. * Videntes autem conservi ejus quæ fiebant, contristati sunt valde: & venerunt, & narraverunt domino suo omnia, quæ facta fuerant. * Tunc vocavit illum dominus suus: & ait illi: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me: * nonne ergo oportuit & te misereri conservi tui, sicut & ego tui misertus sum? * Et iratus dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum. * Sic & Pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

CAPVT XIX.

Matrimonium docet ex sua institutione esse indissolubile, nec uxorem extra causam fornicationis posse dimitti: inter varios eunuchos laudat illos qui se castrarunt propter regnum cælorum: parvulis manus imponit: adolescens qui omnia se servasse præcepta dicebat, audito Christi consilio de omnibus vendendis abit tristis: difficile ergo asserit divitem intrare regnum cælorum, & quid illi

præmii sit qui omnibus relictis ipsum sequuntur.

1 ET factum est, cum consummasset Iesus sermones istos, migravit à
Galilæa, & venit in fines Iudææ trans
2 Iordanem, * & secutæ sunt eum turbæ
3 multæ, & curavit eos ibi. * Et accesserunt ad eum Pharisæi tentantes eum,
& dicentes: Si licet homini dimittere
uxorem suam, quacumque ex causa?
4 Qui respondens, ait eis: Non legistis,
quia qui fecit hominem ab initio, masculum & feminam fecit eos? & dixit:
5 * Propter hoc dimittet homo patrem
& matrem, & adhærebit uxori suæ, &
6 erunt duo in carne una. * Itaque jam
non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.
7 * Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii, & dimittere?
8 * Ait illis: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab initio au-
9 tem non fuit sic. * Dico autem vobis,
quia quicumq; dimiserit uxorem suam,
nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxe-
10 rit, mœchatur. * Dicunt ei discipuli
ejus: Si ita est causa hominis cum ux-
11 ore, non expedit nubere. * Qui dixit
illis: Non omnes capiunt verbum i-
12 stud, sed quibus datum est. * Sunt enim eunuchi, qui de matris utero sic
nati sunt: & sunt eunuchi, qui facti
sunt ab hominibus: & sunt eunuchi,
qui seipsos constraverunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, ca-
13 piat. * Tunc oblati sunt ei parvuli, ut
manus eis imponeret, & oraret. Disci-
14 puli autem increpabant eos. * Iesus
vero ait eis: Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire: ta-
15 lium est enim regnum cælorum. * Et
cum imposuisset eis manus, abiit in-
16 de. * Et ecce unus accedens, ait illi:
Magister bone, quid boni faciam ut
17 habeam vitam æternam? Qui dixit ei:
Quid me interrogas de bono? Unus est
bonus, Deus. Si autem vis ad vitam
18 ingredi, serva mandata. * Dicit illi:
Quæ? Iesus autem dixit: Non homicidium facies: Non adulterabis: Non
facies furtum: Non falsum testimo-
19 nium dices: * Honora patrem tuum,
& matrem tuam: &, Diliges proxi-
20 mum tuum sicut teipsum. * Dicit illi
adolescens: Omnia hæc custodivi à
juventute mea, quid adhuc mihi deest?
21 * Ait illi Iesus: Si vis perfectus esse,
vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: &
22 veni, sequere me. * Cum audisset autem adolescens verbum, abiit tristis:
erat enim habens multas possessiones.
23 * Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis, quia dives difficile
24 intrabit in regnum cælorum. * Et iterum dico vobis: Facilius est camelum
per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum. * Auditis autem his, discipuli mirabantur
valde, dicentes: Quis ergo poterit salvus esse? * Aspiciens autem Iesus, dixit illis: Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt. * Tunc respondens Petrus,
dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia,
& secuti sumus te: quid ergo erit nobis? * Iesus autem dixit illis: Amen
dico vobis, quod vos, qui secuti estis
me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim,
judicantes duodecim tribus Israel. * Et
omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros,
propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.
* Multi autem erunt primi novissimi,
& novissimi primi.

CAPUT XX.

Parabolam proponit de operariis in vineam conductis, quorum ultimis idem datur denarius cum primis: Iesus discipulis passionem ac resurrectionem suam prædicit; & occasione ambitionis filiorum Zebedæi docet discipulos quod non potestate & ostensione dominii, sed officio ministerii debeant esse majores: egrediens verò Iericho duos cæcos illuminat.

SImile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. * Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. * Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, * & dixit illis. Ite & vos in vineam meam, & quod justum fuerit dabo vobis. * Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam & nonam horam: & fecit similiter. * Circa undecimam vero exiit, & invenit alios stantes, & dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? * Dicunt ei: Quia nemo nos cõduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineã meam. * Cum sero autem factum esset, dicit dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à novissimis usque ad primos. * Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. * Venientes autem & primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi singulos denarios. * Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias, * dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei, & æstus. * At ille respondens uni eorum, dixit: Amice non facio tibi injuriam: nonne ex denario convenisti mecum? * Tolle quod tuum est, &

vade: volo autem & huic novissimo
15 dare sicut & tibi. * Aut non licet mi-
hi quod volo, facere? an oculus tuus
16 nequam est, quia ego bonus sum? *Sic
erunt novissimi primi, & primi novissi-
mi: multi enim sunt vocati, pauci vero
17 electi. * Et ascendens Iesus Ierosoly-
mam, assumpsit duodecim discipulos
18 secreto, & ait illis: * Ecce ascendimus
Ierosolymam, & Filius hominis trade-
tur principibus sacerdotum, & Scribis,
19 & condemnabunt eum morte, *& tra-
dent eum Gentibus ad illudendum, &
flagellandum, & crucifigendum, & ter-
20 tia die resurget. *Tunc accessit ad eum
mater filiorum Zebedei cum filiis suis,
21 adorans & petens aliquid ab eo. * Qui
dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut se-
deant hi duo filii mei, unus ad dexte-
ram tuam, & unus ad sinistram, in re-
22 guo tuo. *Respondens autem Iesus, di-
xit: Nescitis quid petatis. Potestis bi-
bere calicem quem ego bibiturus sum?
23 Dicunt ei; Possumus. * Ait illis: Cali-
cem quidem meum bibetis: sedere au-
tem ad dexteram meam vel sinistram,
non est meum dare vobis, sed quibus
24 paratum est à Patre meo. * Et audien-
tes decem, indignati sunt de duobus
fratribus. * Iesus autem vocavit eos ad
25 se. & ait: Scitis quia principes gentium
dominantur eorum: & qui majores
sunt, potestatem exercent in eos. *Non
26 ita erit inter vos: sed quicumque vo-
luerit inter vos major fieri, sit vester
minister: *& qui voluerit inter vos pri-
27 mus esse, erit vester servus. * sicut filius
28 hominis non venit ministrari, sed mi-
nistrare, & dare animam suam, redem-
ptionem pro multis. *Et egredientibus
29 illis ab Iericho, secuta est eum turba
multa: * & ecce duo cæci sedentes se-
30 cus viam, audierunt quia Iesus transi-
ret: & clamaverunt, dicentes: Domine
miserere nostri, fili David. * Turba au-
31 tem increpabant eos ut tacerent: At illi
magis clamabant, dicentes: Domine,
miserere nostri, fili David. * Et stetit
32 Iesus, & vocavit eos, & ait: Quid vul-
tis ut faciam vobis? * Dicunt illi: Do-
33 mine, ut aperiantur oculi nostri. * Mi-
34 sertus autem eorum Iesus, tetigit ocu-
los eorum. Et confestim viderunt, &
secuti sunt eum.

CAPUT XXI.

Iesus super asinam Ierusalem cum triumpho ingressus, negotiatores de templo ejicit; & Pharisæis de triumpho indignantibus respondet: discipulis autem de ficulnea Christi verbo arefacta mirantibus, declarat fidei efficaciam: interrogationem de sua potestate retundit quæstione de Ioannis baptismo: & ex parabolis de homine duos filios habente, & de patrefamilias, cujus vinitores post alios servos, etiam filium vineæ heredem occiderunt, prædicit regnum Dei à Iudæis ad Gentes transferendum.

Et cum appropinquassent Ierosoly- 1
mis, & venissent Bethphage ad Montē
oliveti: tunc Iesus misit duos discipu-
los,* dicens eis: Ite in castellum, quod 2
contra vos est, & statim invenietis asinā
alligatam, & pullum cum ea: solvite,
& adducite mihi: * & si quis vobis ali- 3
quid dixerit, dicite quia Dominus his
opus habet: & confestim dimittet eos.
*Hoc autem totum factum est, ut adim- 4
pleretur quod dictum est per Prophetā
dicentem: * Dicite filiæ Sion: Ecce rex 5
tuus venit tibi mansuetus, sedens super
asinam, & pullum filiū subjugalis. *Eun- 6
tes autem discipuli fecerunt sicut præ-
cepit illis Iesus. * Et adduxerunt asi- 7
nam, & pullum: & imposuerunt super
eos vestimenta sua: & eum desuper se-
dere fecerunt. * Plurima autem turba 8
straverunt vestimenta sua in via: alii
autem cędebant ramos de arboribus, &
sternebant in via: * turbæ autem, quæ 9
præcedebant, & quæ sequebantur, cla-
mabant, dicentes: Hosanna filio David:
benedictus, qui venit in nomine Domi-
ni: hosanna in altissimis. * Et cum in- 10
trasset Ierosolymam, commota est uni-
versa civitas, dicens: Quis est hic? * Po- 11
puli autem dicebant: Hic est Iesus pro-
pheta à Nazareth Galilææ. * Et intra- 12
vit Iesus in templum Dei, & ejiciebat
omnes vendentes & ementes in templo;
& mensas numulariorum, & cathedras
vendentium columbas evertit: *& dicit 13
eis: Scriptum est: Domus mea domus o-
rationis vocabitur: vos autem fecistis
illam speluncam latronum.* Et accesse- 14
runt ad eum cæci, & claudi in templo:
& sanavit eos. * Videntes autem prin- 15
cipes sacerdotum, & Scribæ, mirabilia
quæ fecit, & pueros clamantes in tem-
plo, & dicentes: Hosanna filio David: in-
dignati sunt, *& dixerūt ei: Audis quid 16
isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Utiq;.
numquam legistis: Quia ex ore infantiū
& lactentium perfecisti laudem? * Et 17
relictis illis, abiit foras extra Civitatē
in Bethaniam: ibique mansit. * Mane 18
autem revertens in Civitatem, esuriit.
*Et videns fici arborem unam secus 19
viam, venit ad eam: & nihil invenit in
ea nisi folia tantum, & ait illi: Numquā
ex te fructus nascatur in sempiternum.
Et arefacta est continuo ficulnea. * Et 20
videntes discipuli, mirati sunt, dicen-
tes: Quomodo continuo aruit? *Respon- 21
dens autē Iesus, ait eis: Amen dico vo-
bis, si habueritis fidem, & non hæsitave-
ritis, non solum de ficulnea facietis, sed
& si monti huic dixeritis, Tolle, &
jacta te in mare, fiet. * Et omnia quæ- 22
cumque petieritis in oratione cre-
dentes, accipietis. * Et cum venisset in 23
templum, accesserunt ad eum docen-
tem principes sacerdotum, & seniores
populi, dicentes: In qua potestate hæc
facis? Et quis tibi dedit hanc potesta-

tem?

24 tem? * Respondens Iesus dixit eis: In-
terrogabo vos & ego unum sermonem:
quem si dixeritis mihi, & ego vobis di-
25 cam in qua potestate hæc facio. * Ba-
ptismus Ioannis unde erat? è cælo, an
ex hominibus? At illi cogitabant inter
26 se, dicentes: * Si dixerimus, è cælo,
dicet nobis: Quare ergo non credidi-
stis illi? Si autem dixerimus, ex homi-
nibus, timemus turbam: omnes enim
27 habebant Ioannem sicut prophetā. * Et
respondentes Iesu, dixerunt: Nescimus.
Ait illis & ipse: Nec ego dico vobis in
28 qua potestate hæc facio. * Quid autem
vobis videtur? Homo quidam habebat
duos filios, & accedens ad primum, di-
xit: Fili, vade hodie, operare in vinea
29 mea. * Ille autem respondens, ait: No-
lo. Postea autem, pœnitentia motus,
30 abiit.* Accedens autem ad alterum, di-
xit similiter. At ille respondens, ait:
31 Eo, domine, & non ivit. * quis ex duo-
bus fecit voluntatem patris? Dicunt ei:
Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico
vobis, quia publicani, & meretrices
32 præcedent vos in regnum Dei. * Venit
enim ad vos Ioannes in via justitiæ, &
non credidistis ei: publicani autem, &
meretrices crediderunt ei: vos autem
videntes nec pœnitentiam habuistis
33 postea, ut crederetis ei. * Aliam para-
bolam audite: Homo erat pater fami-
lias, qui plantavit vineam, & sepem cir-
cumdedit ei, & fodit in ea torcular, &
ædificavit turrim, & locavit eam agri-
34 colis, & peregre profectus est. * Cum
autem tempus fructuum appropinquas-
set, misit servos suos ad agricolas, ut ac-
35 ciperent fructus ejus.* Et agricolæ, ap-
prehensis servis ejus, alium ceciderunt,
alium occiderunt, alium vero lapidave-
36 runt. * Iterum misit alios servos plures
prioribus, & fecerunt illis similiter.
37 *Novissime autem misit ad eos filium
suum, dicens: Verebuntur filium meum.
38 * Agricolæ autem videntes filium, di-
xerunt intra se: Hic est heres, venite,
occidamus eum, & habebimus heredi-
39 tatem ejus. * Et apprehensum eum eje-
cerunt extra vineam, & occiderunt.
40 * Cum ergo venerit dominus vineæ,
41 quid faciet agricolis illis? * Ajunt illi:
Malos male perdet; & vineam suam lo-
cabit aliis agricolis, qui reddant ei fru-
42 ctum temporibus suis. * Dicit illis Ie-
sus: Numquam legistis in Scripturis:
Lapidem quem reprobaverunt ædifi-
cantes, hic factus est in caput anguli? A
Domino factum est istud, & est mirabile
43 in oculis nostris? *Ideo dico vobis, quia
auferetur à vobis regnum Dei, & dabi-
44 tur genti facienti fructus ejus. * Et qui
ceciderit super lapidem istum, confrin-
getur: super quem vero ceciderit, con-
45 teret eum.* Et cum audissent principes
sacerdotum & Pharisæi parabolas ejus,
46 cognoverunt quod de ipsis diceret.* Et
quærentes eū tenere, timuerunt turbas:
quoniā sicut prophetam eum habebant.

CAPVT XXII.

Parabola de rege qui fecit nuptias filio suo, in quibus discumbens absque veste nuptiali in tenebras ejicitur exteriores: tentatur Iesus à Pharisæis super censu dando Cæsari, & à Sadducæis super resurrectione, quorum redarguit insitiam, mortuorum evincens resurrectionem: rursumque à legisdoctore tentatur super magno legis mandato: vicissim quoque interrogat Pharisæos, cujus filius sit Christus.

ET respondens Iesus, dixit iterum in 1
parabolis eis, dicens: * Simile factū 2
est regnum cælorum homini regi, qui
fecit nuptias filio suo. * Et misit servos 3
suos vocare invitatos ad nuptias, & no-
lebant venire. *Iterū misit alios servos, 4
dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium
meum paravi, tauri mei & altilia occisa
sunt & omnia parata: venite ad nuptias.
*Illi autem neglexerunt; & abierunt, a- 5
lius in villam suam, alius vero ad nego-
tiationē suam: * reliqui vero tenuerunt 6
servos ejus, & contumeliis affectos oc-
ciderunt. * Rex autē cum audisset, ira- 7
tus est: & missis exercitibus suis, perdi-
dit homicidas illos, & civitatem illorū
succendit.* Tunc ait servis suis: Nuptię 8
quidem paratæ sunt, sed qui invitati e-
rant, non fuerunt digni. * ite ergo ad 9
exitus viarū, & quoscumq; inveneritis,
vocate ad nuptias.* Et egressi servi ejus 10
in vias, congregaverunt omnes quos in-
venerūt, malos & bonos: & impletę sunt
nuptiæ discumbentium.* Intravit autē 11
rex ut videret discumbentes, & vidit ibi
hominem non vestitum veste nuptiali.
*Et ait illi: Amice, quomodo huc intra- 12
sti non habens vestem nuptialem? At ille
obmutuit. * Tunc dixit rex ministris: 13
Ligatis manibus & pedibus ejus, mitti-
te eum in tenebras exteriores: ibi erit
fletus, & stridor dentium.* Multi enim 14
sunt vocati, pauci vero electi. * Tunc 15
abeuntes Pharisæi, consiliū inierunt ut
caperent eum in sermone. * Et mittunt 16
ei discipulos suos cum Herodianis di-
centes: Magister, scimus quia verax es,
& viam Dei in veritate doces, & non est
tibi cura de aliquo: non enim respicis
personam hominum: * dic ergo nobis 17
quid tibi videtur, licet censū dare Cæ-
sari, an non? * Cognita autem Iesus ne- 18
quitia eorum, ait: Quid me tentatis hy-
pocritæ?* ostendite mihi numisma cen- 19
sus. At illi obtulerunt ei denarium.* Et 20
ait illis Iesus: Cujus est imago hæc, &
superscriptio?* Dicūt ei: Cæsaris. Tunc 21
ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsa-
ris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo. * Et 22
audientes mirati sunt, & relicto eo ab-
ierunt. * In illo die accesserunt ad eum 23
Sadducæi, qui dicunt non esse resurre-
ctionē: & interrogaverunt eum, *dicen- 24
tes: Magister, Moyses dixit: Si quis mor-
tuus fuerit non habens filium, ut ducat
frater ejus uxorem illius, & suscitet se-
men fratri suo.* Erant autem apud nos 25

septem fratres; & primus, uxore ducta,
defunctus est: & non habens semen, re-
26 liquit uxorem suam fratri suo.* Simili-
ter secundus, & tertius, usque ad septi-
27 mum. * Novissime autem omnium &
28 mulier defuncta est. * In resurrectione
ergo cujus erit de septem uxor? omnes
29 enim habuerunt eam.* Respondens au-
tem Iesus, ait illis: Erratis, nescientes
30 Scripturas, neq; virtutem Dei. * In re-
surrectione enim, neque nubent, neque
nubentur: sed erunt sicut angeli Dei in
31 cælo. * De resurrectione autem mor-
tuorum non legistis quod dictum est à
32 Deo dicente vobis: * Ego sum Deus A-
braham, & Deus Isaac, & Deus Iacob?
Non est Deus mortuorum, sed viventiū.
33 * Et audientes turbæ, mirabantur in
34 doctrina ejus. * Pharisæi autem au-
dientes quod silentium imposuisset Sad-
35 ducæis, convenerunt in unum: * & in-
terrogavit eum unus ex eis legis do-
36 ctor, tentans eum. * Magister, quod est
37 mandatum magnum in Lege? * Ait illi
Iesus: Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & in tota anima tua,
38 & in tota mente tua. * Hoc est maxi-
39 mum, & primum mandatum.* Secundū
autē simile est huic: Diliges proximum
40 tuum, sicut teipsum. * In his duobus
mandatis universa lex pendet, & pro-
41 phetæ. * Congregatis autem Phari-
42 sæis, interrogavit eos Iesus, * dicens:
Quid vobis videtur de Christo? cujus fi-
lius est? Dicunt ei: David. * Ait illis:
43 Quomodo ergo David in spiritu vocat
44 eum Dominum, dicens: * Dixit Domi-
nus Domino meo: sede à dextris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum
45 pedum tuorum? * Si ergo David vocat
eum Dominum, quomodo filius ejus est?
46 * Et nemo poterat ei respondere ver-
bum: neque ausus fuit quisquam ex il-
la die eum amplius interrogare.

CAPUT XXIII.

Scribis & Pharisæis super cathedram Moysi sedentibus præcipit Iesus obedire, ipsorum autem opera non imitari, retegens ipsorum hypocrisim & ambitionem, discipulos vero contrariam docens humilitatem: deinde multiplex væ illis ob hypocrisim ac reliquas suas iniquitates interminatur, prædicens eos patrum suorum mensuram in justorum persecutionibus impleturos, ac Ierusalem deserendam.

1 TUnc Iesus locutus est ad turbas, &
2 ad discipulos suos,* dicens: Super
cathedram Moysi sederunt Scribæ, &
3 Pharisæi. * Omnia ergo quæcumque
dixerint vobis, servate, & facite: secun-
dum opera vero eorum nolite facere:
4 dicunt enim, & non faciunt. * Alligant
enim onera gravia, & importabilia, &
imponunt in humeros hominum: digi-
5 to autem suo nolunt ea movere. * Om-
nia vero opera sua faciunt ut videan-
tur ab hominibus: dilatant enim phy-
lacteria sua, & magnificant fimbrias,
* Amant autem primos recubitus in 6
cœnis, & primas cathedras in synago-
gis, * & salutationes in foro, & vocari 7
ab hominibus Rabbi. * Vos autem no- 8
lite vocari Rabbi. unus est enim Magi-
ster vester, omnes autem vos fratres e-
stis. * Et patrem nolite vocare vobis 9
super terram: unus est enim Pater ve-
ster qui in cælis est.* Nec vocemini ma- 1
gistri: quia Magister vester, unus est,
Christus. * Qui major est vestrûm, erit 1
minister vester. * Qui autem se exalta- 1
verit, humiliabitur: & qui se humilia-
verit, exaltabitur. * Væ autem vobis 1
Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia
clauditis regnum cælorum ante homi-
nes. vos enim non intratis, nec in-
troeuntes sinitis intrare. * Væ vobis 1
Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia
comeditis domos viduarum, orationes
longas orantes: propter hoc amplius
accipietis judicium.* Væ vobis Scribæ 1
& Pharisæi hypocritæ: quia circuitis
mare & aridam, ut faciatis unum pro-
selytum: & cum fuerit factus, facitis
eum filium gehennæ duplo quam vos.
*Væ vobis duces cæci, qui dicitis: Qui- 1
cumque juraverit per templum, nihil
est: qui autem juraverit in auro tem-
pli, debet. * Stulti, & cæci: Quid enim 1
majus est, aurum, an templum, quod
sanctificat aurum? * Et quicumque ju- 1
raverit in altari, nihil est: quicumque
autem juraverit in dono, quod est super
illud, debet. * Cæci: Quid enim majus 1
est, donum, an altare, quod sanctificat
donum? * Qui ergo jurat in altari, jurat 2
in eo, & in omnibus quæ super illud
sunt. * & quicumque juraverit in tem- 2
plo, jurat in illo, & in eo qui habitat in
ipso: * & qui jurat in cœlo, jurat in 2
throno Dei, & in eo qui sedet super
eum. * Væ vobis Scribæ & Pharisæi 2
hypocritæ: qui decimatis mentham,
& anethum, & cyminum, & reliquistis
quæ graviora sunt legis, judicium, &
misericordiam, & fidem. hæc oportuit
facere, & illa non omittere. * Duces 2
cæci, excolantes culicem, camelum au-
tem glutientes. * Væ vobis Scribæ & 2
Pharisæi hypocritæ, quia mundatis
quod deforis est calicis & paropsidis:
intus autem pleni estis rapina, & im-
munditia. * Pharisæe cæce, munda 2
prius quod intus est calicis & parops-
idis, ut fiat id, quod deforis est, mun-
dum. * Væ vobis Scribæ & Pharisæi 2
hypocritæ: quia similes estis sepulchris
dealbatis, quæ aforis parent homini-
bus speciosa, intus vero plena sunt os-
sibus mortuorum, & omni spurcitia.
* sic & vos aforis quidem paretis ho- 2
minibus justi: intus autem pleni estis
hypocrisi, & iniquitate. * Væ vobis 29
Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui æ-
dificatis sepulchra prophetarum, & or-
natis monumenta justorum, * & dici- 30
tis: Si fuissemus in diebus patrum no-
strorum, non essemus socii eorum in

31 sanguine prophetarum. * itaque testi-
monio estis vobismetipsis, quia filii e-
stis eorum, qui prophetas occiderunt.
32 * Et vos implete mensuram patrum ve-
33 strorum. * Serpentes genimina vipera-
rum, quomodo fugietis à judicio ge-
34 hennæ? * Ideo ecce ego mitto ad vos
prophetas, & sapientes, & scribas, & ex
illis occidetis, & crucifigetis, & ex eis
flagellabitis in synagogis vestris, & per-
35 sequemini de civitate in civitatem: * ut
veniat super vos omnis sanguis justus,
qui effusus est super terram, à sanguine
Abel justi usque ad sanguinem Zacha-
riæ, filii Barachiæ, quem occidistis in-
36 ter templum & altare. * Amen dico
vobis, venient hæc omnia super gene-
37 rationem istam. * Ierusalem, Ierusalem,
quæ occidis prophetas, & lapidas eos,
qui ad te missi sunt, quoties volui con-
gregare filios tuos, quemadmodum gal-
lina congregat pullos suos sub alas, &
38 noluisti? * Ecce relinquetur vobis do-
39 mus vestra deserta. * Dico enim vobis,
non me videbitis amodo, donec dica-
tis: Benedictus, qui venit in nomine
Domini.

CAPUT XXIV.

Prædicit templi eversionem, monetque ut caveant à venturis seductoribus, futura prænuntians bella ac persecutiones: surgent pseudochristi & pseudoprophetæ: de adventu filii hominis, præcedentibus signis in sole, luna & stellis: omnibus ignotum dicit Christus diem judicii, & de fideli ac malo servo, propter quæ docet semper esse vigilandum.

1 ET egressus Iesus de templo, ibat.
Et accesserunt discipuli ejus, ut o-
2 stenderent ei ædificationes templi. * Ip-
se autem respondens dixit illis: Vide-
tis hæc omnia? Amen dico vobis, non
relinquetur hîc lapis super lapidem,
3 qui non destruatur. * Sedente autem eo
super Montem oliveti, accesserunt ad
eum discipuli secreto, dicentes: Dic
nobis, quando hæc erunt? & quod si-
gnum adventus tui, & consummatio-
4 nis sæculi? * Et respondens Iesus, dixit
5 eis: Videte nequis vos seducat. * mul-
ti enim venient in nomine meo, dicen-
tes: Ego sum Christus: & multos se-
6 ducent. * Audituri enim estis prælia,
& opiniones præliorum. Videte ne
turbemini. oportet enim hæc fieri, sed
7 nondum est finis. * consurget enim
gens in gentem, & regnum in regnum,
& erunt pestilentiæ, & fames, & ter-
8 ræmotus per loca. * hæc autem omnia
9 initia sunt dolorum. * Tunc tradent
vos in tribulationem, & occident vos:
& eritis odio omnibus gentibus pro-
10 pter nomen meum. * Et tunc scandali-
zabuntur multi, & invicem tradent, &
11 odio habebunt invicem. * Et multi
pseudoprophetæ surgent, & seducent
12 multos. * Et quoniam abundavit ini-
quitas, refrigescet charitas multo-
rum. * qui autem perseveraverit usque 13
in finem, hic salvus erit. * Et prædica- 14
bitur hoc Euangelium regni in univer-
so orbe, in testimonium omnibus gen-
tibus: & tunc veniet consummatio.
* Cum ergo videritis abominationem 15
desolationis, quæ dicta est à Daniele
propheta, stantem in loco sancto: qui
legit, intelligat: * tunc qui in Iudæa 16
sunt, fugiant ad montes: * & qui in te- 17
cto, non descendat tollere aliquid de
domo sua: * & qui in agro, non rever- 18
tatur tollere tunicam suam. * Væ au- 19
tem prægnantibus & nutrientibus in
illis diebus. * Orate autem ut non fiat 20
fuga vestra in hieme, vel sabbato. * erit 21
enim tunc tribulatio magna qualis non
fuit ab initio mundi usque modo, ne-
que fiet. * Et nisi breviati fuissent dies 22
illi, non fieret salva omnis caro: sed
propter electos breviabuntur dies illi.
* Tunc siquis vobis dixerit: Ecce hîc 23
est Christus, aut illic: nolite credere.
* Surgent enim pseudochristi, & pseu- 24
doprophetæ: & dabunt signa magna,
& prodigia, ita ut in errorem inducan-
tur (si fieri potest) etiam electi. * Ecce 25
prędixi vobis. * Si ergo dixerint vobis, 26
Ecce in deserto est, nolite exire; ecce
in penetralibus, nolite credere. * Sicut 27
enim fulgur exit ab Oriente, & paret
usq; in Occidentem: ita erit & adventus 28
Filii hominis. * Vbicumque fuerit cor-
pus, illic congregabuntur & aquilæ. 29
* Statim autem post tribulationem die-
rum illorum, sol obscurabitur, & luna
non dabit lumen suum, & stellæ cadent
de cælo, & virtutes cælorum commo-
vebuntur: * & tunc parebit signum Fi- 30
lii hominis in cælo: & tunc plangent
omnes tribus terræ: & videbunt Fi-
lium hominis venientem in nubibus
cæli cum virtute multa, & majestate.
* Et mittet angelos suos cum tuba, & 31
voce magna: & congregabunt electos
ejus à quattuor ventis, à summis cæ-
lorum usque ad terminos eorum. * Ab 32
arbore autem fici discite parabolam:
cum jam ramus ejus tener fuerit, &
folia nata, scitis quia prope est æstas:
* ita & vos cum videritis hæc omnia, 33
scitote quia prope est in januis. * Amen 34
dico vobis, quia non præteribit gene-
ratio hæc, donec omnia hæc fiant. * Cæ- 35
lum & terra transibunt, verba autem
mea non præteribunt. * De die autem 36
illa & hora nemo scit, neque angeli
cælorum, nisi solus Pater. * Sicut au- 37
tem in diebus Noë, ita erit & adventus
Filii hominis. * sicut enim erant in 38
diebus ante diluvium comedentes &
bibentes, nubentes & nuptui traden-
tes, usque ad eum diem, quo intra-
vit Noë in arcam, * & non cognove- 39
runt donec venit diluvium, & tulit
omnes: ita erit & adventus Filii ho- 40
minis. * Tunc duo erunt in agro: unus
assumetur, & unus relinquetur. * duæ 41

molentes in mola : una assumetur, &
una relinquetur. * Vigilate ergo, quia
nescitis qua hora Dominus vester ven-
turus sit. *Illud autem scitote, quoniam
si sciret paterfamilias qua hora fur ven-
turus esset, vigilaret utique, & non sine-
44 ret perfodi domum suam.* Ideo & vos
estote parati : quia qua nescitis hora
45 Filius hominis venturus est.* Quis, pu-
tas, est fidelis servus, & prudens, quem
constituit dominus suus super fami-
liam suam, ut det illis cibum in tem-
46 pore? * Beatus ille servus, quem cum
venerit dominus ejus, invenerit sic fa-
47 cientem. * amen dico vobis, quoniam
super omnia bona sua constituet eum.
48 * Si autem dixerit malus servus ille in
corde suo : Moram facit dominus meus
49 venire: * & cœperit percutere conser-
vos suos, manducet autem & bibat
50 cum ebriosis : * veniet dominus servi
illius, in die qua non sperat, & hora,
51 qua ignorat: * & dividet eum, partem-
que ejus ponet cum hypocritis. illic e-
rit fletus, & stridor dentium.

CAPUT XXV.

Parabolas proponit de decem virginibus, ac talentis distributis servis; quorum dominus peregre rediens singulos præmiat aut punit juxta ipsorum merita : extremum judicium ponit ob oculos, & causas præmiationis bonorum, ac punitionis malorum.

1 TUnc simile erit regnum cælorum
decem virginibus : quæ accipien-
tes lãpades suas, exierunt obviam spon-
2 so & sponsæ. * Quinque autem ex eis
erant fatuæ, & quinque prudentes :
3 * sed quinque fatuæ, acceptis lampadi-
bus, non sumpserunt oleum secum:
4 * prudentes vero acceperunt oleum in
5 vasis suis cum lampadibus. * Moram
autem faciente sponso, dormitaverunt
6 omnes & dormierunt. * Media autem
nocte clamor factus est : Ecce sponsus
7 venit, exite obviam ei.* Tunc surrexe-
runt omnes virgines illæ, & ornaverunt
8 lampades suas.* Fatuæ autem sapienti-
bus dixerunt : Date nobis de oleo ve-
stro : quia lampades nostræ extinguun-
9 tur. * Responderunt prudentes, dicen-
tes : Ne forte non sufficiat nobis & vo-
bis, ite potius ad vendentes, & emite
10 vobis. * Dum autem irent emere, venit
sponsus: & quæ paratæ erant, intrave-
runt cum eo ad nuptias, & clausa est ja-
11 nua. * Novissime vero veniunt & reli-
quæ virgines, dicentes: Domine, Domi-
12 ne, aperi nobis.* At ille respondens ait:
13 Amen dico vobis, nescio vos.* Vigilate
itaque, quia nescitis diem, neque ho-
14 ram. * Sicut enim homo peregre profi-
ciscens, vocavit servos suos, & tradidit
15 illis bona sua. * Et uni dedit quinque
talenta, alii autem duo, alii vero u-
num, unicuique secundum propriam
virtutem, & profectus est statim.* Abiit 16
autem qui quinque talenta acceperat,
& operatus est in eis, & lucratus est a-
lia quinque. * Similiter & qui duo ac- 17
ceperat, lucratus est alia duo.* Qui au- 18
tem unum acceperat, abiens fodit in
terram, & abscondit pecuniam domini
sui. * Post multum vero temporis venit 19
dominus servorum illorum, & posuit
rationem cum eis. * Et accedens qui 20
quinque talenta acceperat, obtulit alia
quinque talenta, dicens: Domine, quin-
que talenta tradidisti mihi, ecce alia
quinque superlucratus sum. * Ait illi 21
dominus ejus: Euge serve bone, & fide-
lis, quia super pauca fuisti fidelis, su-
per multa te constituam, intra in gau-
dium domini tui. * Accessit autem, & 22
qui duo talenta acceperat, & ait : Do-
mine, duo talenta tradidisti mihi, ecce
alia duo lucratus sum. * Ait illi domi- 23
nus ejus : Euge serve bone, & fidelis,
quia super pauca fuisti fidelis, super
multa te constituam, intra in gaudium
domini tui. * Accedens autem & qui 24
unum talentum acceperat, ait : Domi-
ne, scio quia homo durus es, metis ubi
non seminasti, & congregas ubi non
sparsisti: * & timens abii, & abscondi 25
talentum tuum in terra ; ecce habes,
quod tuum est. * Respondens autem 26
dominus ejus, dixit ei : Serve male, &
piger. sciebas quia meto ubi non semi-
no, & congrego ubi non sparsi: * opor- 27
tuit ergo te committere pecuniam me-
am numulariis, & veniens ego recepis-
sem utique quod meum est cum usura.
* Tollite itaque ab eo talentum, & da- 28
te ei qui habet decem talenta.* omni e- 29
nim habenti dabitur, & abundabit : ei
autem qui non habet, & quod videtur
habere, auferetur ab eo. * Et inutilem 30
servum ejicite in tenebras exteriores :
illic erit fletus, & stridor dentium.
* Cum autem venerit Filius hominis 31
in majestate sua, & omnes angeli cum
eo, tunc sedebit super sedem majesta-
tis suæ : * & congregabuntur ante eum 32
omnes gentes, & separabit eos ab in-
vicem, sicut pastor segregat oves ab
hœdis: * & statuet oves quidem à dex- 33
tris suis, hœdos autem à sinistris.* Tunc 34
dicet rex his, qui à dextris ejus erunt:
Venite benedicti Patris mei, possidete
paratum vobis regnum à constitutione
mundi. * esurivi enim, & dedistis mi- 35
hi manducare : sitivi, & dedistis mihi
bibere : hospes eram, & collegistis me:
* nudus, & cooperuistis me : infirmus, 36
& visitastis me : in carcere eram, & ve-
nistis ad me. * Tunc respondebunt ei 37
justi dicentes : Domine, quando te vi-
dimus esurientem, & pavimus te : si-
tientem, & dedimus tibi potum? * quan- 38
do autem te vidimus hospitem, & col-
legimus te: aut nudum & cooperuimus
te ? * aut quando te vidimus infirmum, 39
aut in carcere, & venimus ad te ? * Et 40
respondens rex, dicet illis : Amen dico

vobis,

vobis, quamdiu fecistis uni ex his fra-
tribus meis minimis, mihi fecistis.
41 * Tunc dicet & his qui à sinistris e-
runt: Discedite à me maledicti in i-
gnem æternum, qui paratus est diabo-
42 lo, & angelis ejus. * esurivi enim, &
non dedistis mihi manducare: sitivi, &
43 non dedistis mihi potum: * hospes e-
ram, & non collegistis me: nudus, &
nō cooperuistis me: infirmus, & in car-
44 cere, & non visitastis me. * Tunc re-
spondebunt ei & ipsi, dicentes: Domi-
ne, quando te vidimus esurientem, aut
sitientem, aut hospitem, aut nudum,
aut infirmum, aut in carcere, & non
45 ministravimus tibi? * Tunc responde-
bit illis, dicens: Amen dico vobis:
Quamdiu non fecistis uni de minori-
46 bus his, nec mihi fecistis. * Et ibunt
hi in supplicium æternum, justi autem
in vitam æternam.

CAPUT XXVI.

Consultant principes sacerdotum de occidendo Iesu; qui unguento pretioso à muliere perfunditur, murmurantibus discipulis: venditur à Iuda; de cujus proditione discipulis in cœna loquitur, in qua panem in corpus suum, & vinum in sanguinem consecrata tradidit discipulis: prædicit omnes scandalizandos, trinamque Petri negationem: & post trinam orationem capitur à Iudæis; quorum uni Petrus abscidit auriculam: discipulis fugientibus, coram Caipha a falsis testibus accusatus, mortisque reus judicatus, conspuitur ac cæditur, & ter à Petro negatur.

1 ET factum est: cum consummasset
Iesus sermones hos omnes, dixit di-
2 scipulis suis: * Scitis quia post biduum
Pascha fiet, & Filius hominis tradetur
3 ut crucifigatur. * Tunc congregati sunt
principes sacerdotum, & seniores po-
puli, in atrium principis sacerdotum,
4 qui dicebatur Caiphas: * & consilium
fecerunt ut Iesum dolo tenerent, & oc-
5 ciderent. * Dicebant autem: Non in
die festo, ne forte tumultus fieret in
6 populo. * Cum autem Iesus esset in
7 Bethania in domo Simonis leprosi, * ac-
cessit ad eum mulier habens alabastrum
unguenti pretiosi, & effudit super ca-
8 put ipsius recumbentis. * Videntes au-
tem discipuli, indignati sunt dicen-
9 tes: Vt quid perditio hæc? * potuit e-
nim istud vænumdari multo, & dari
10 pauperibus. * Sciens autem Iesus, ait
illis: Quid molesti estis huic mulieri? o-
11 pus enim bonum operata est in me. * nā
semper pauperes habetis vobiscum: me
12 autem non semper habetis. * Mittens e-
nim hæc unguentum hoc in corpus me-
13 um, ad sepeliendum me fecit. * Amen
dico vobis, ubicumque prædicatum
fuerit hoc Euangelium in toto mundo,
dicetur & quod hæc fecit in memoriam
ejus. * Tunc abiit unus de duodecim, 14
qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad prin-
cipes sacerdotum: * & ait illis: Quid 15
vultis mihi dare, & ego vobis eum tra-
dam? At illi constituerunt ei triginta
argenteos. * Et exinde quærebat oppor- 16
tunitatem ut eum traderet. * Prima au- 17
tem die azymorum accesserunt discipu-
li ad Iesum, dicentes: Vbi vis paremus
tibi comedere Pascha? * At Iesus dixit: 18
Ite in civitatem ad quemdam, & dicite
ei: Magister dicit: Tempus meum prope
est, apud te facio Pascha cum discipu-
lis meis. * Et fecerunt discipuli sicut 19
constituit illis Iesus, & paraverunt Pa-
scha. * Vespere autem facto, discumbe- 20
bat cum duodecim discipulis suis. * Et 21
edentibus illis, dixit: Amen dico vo-
bis, quia unus vestrūm me traditurus
est. * Et contristati valde, cœperunt sin- 22
guli dicere: Numquid ego sum Domi-
ne? * At ipse respondens, ait: Qui intin- 23
git mecum manum in paropside, hic me
tradet. * Filius quidem hominis vadit, 24
sicut scriptum est de illo: væ autem ho-
mini illi, per quem Filius hominis tra-
detur: bonum erat ei, si natus non fuisset
homo ille. * Respondens autem Iudas, 25
qui tradidit eum, dixit: Numquid ego
sum Rabbi? Ait illi: Tu dixisti. * Cœ- 26
nantibus autem eis, accepit Iesus pa-
nem, & benedixit, ac fregit, deditq; di-
scipulis suis, & ait: Accipite, & come-
dite: hoc est corpus meū. * Et accipiens 27
calicem gratias egit: & dedit illis, di-
cens: Bibite ex hoc omnes. * Hic est e- 28
nim sanguis meus novi testamenti, qui
pro multis effundetur in remissionem
peccatorum. * Dico autem vobis: non 29
bibam amodo de hoc genimine vitis,
usque in diem illum, cum illud bibam
vobiscum novum in regno Patris mei.
* Et hymno dicto, exierunt in Montem 30
oliveti. * Tunc dicit illis Iesus: Omnes 31
vos scandalum patiemini in me, in ista
nocte. Scriptum est enim: Percutiam
pastorem, & dispergentur oves gregis.
* Postquam autem resurrexero, præce- 32
dam vos in Galilæam. Respondens au- 33
tem Petrus, ait illi: Et si omnes scanda-
lizati fuerint in te, ego numquam scan-
dalizabor. * At illi Iesus: Amen dico ti- 34
bi, quia in hac nocte antequam gallus
cantet, ter me negabis. * Ait illi Petrus: 35
Etiamsi oportuerit me mori tecum, non
te negabo. Similiter & omnes discipuli
dixerunt. * Tunc venit Iesus cum illis 36
in villam, quæ dicitur Gethsemani, &
dixit discipulis suis: Sedete hic, donec
vadam illuc, & orem. * Et assumpto 37
Petro, & duobus filiis Zebedæi, cœpit
contristari & mœstus esse. * Tunc ait 38
illis: Tristis est anima mea usque ad
mortem: sustinete hic, & vigilate me-
cum. * Et progressus pusillum, procidit 39
in faciem suam, orans, & dicens: Pa-
ter mi, si possibile est, transeat à me ca-
lix iste. verumtamen non sicut ego vo-
lo, sed sicut tu. * Et venit ad discipulos 40

suos, & invenit eos dormientes, & di-
cit Petro : Sic non potuistis una hora
41 vigilare mecum? * Vigilate, & orate ut
non intretis in tentationem. Spiritus
quidem promptus est, caro autem in-
42 firma. * Iterum secundo abiit, & ora-
vit, dicens : Pater mi, si non potest hic
calix transire nisi bibam illum, fiat vo-
43 luntas una. * Et venit iterum, & inve-
nit eos dormientes : erant enim oculi
44 eorum gravati. * Et relictis illis, ite-
rum abiit, & oravit tertio, eumdem
45 sermonem dicens. * Tunc venit ad dis-
cipulos suos, & dicit illis : Dormite
jam, & requiescite : ecce appropinqua-
vit hora, & Filius hominis tradetur in
46 manus peccatorum. * Surgite eamus:
ecce appropinquavit qui me tradet.
47 * Adhuc eo loquente, ecce Iudas unus
de duodecim venit, & cum eo turba
multa, cum gladiis & fustibus, missi à
principibus sacerdotum, & senioribus
48 populi. * Qui autem tradidit eum, de-
dit illis signum, dicens : Quemcumque
osculatus fuero, ipse est, tenete eum.
49 * Et confestim accedens ad Iesum, di-
xit : Ave Rabbi. Et osculatus est eum.
50 * Dixitque illi Iesus : Amice, ad quid
venisti? Tunc accesserunt, & manus in-
jecerunt in Iesum, & tenuerunt eum.
51 * Et ecce unus ex his qui erant cum Ie-
su, extendens manum, exemit gladium
suum, & percutiens servum principis
sacerdotum amputavit auriculam ejus.
52 * Tunc ait illi Iesus : Converte gla-
dium tuum in locum suum. omnes e-
nim, qui acceperint gladium, gladio
53 peribunt. * An putas, quia non possum
rogare patrem meum, & exhibebit mihi
modo plusquam duodecim legiones
54 angelorum. * Quomodo ergo implebun-
55 tur Scripturæ, quia sic oportet fieri? * In
illa hora dixit Iesus turbis : Tamquam
ad latronem existis cum gladiis & fu-
stibus comprehendere me : quotidie a-
pud vos sedebam docens in templo, &
56 non me tenuistis. * Hoc autem totum
[illegible] ut adimplerentur Scriptu-
ræ prophetarum. [illegible] discipuli om-
57 nes, relicto eo, fugerunt. * At illi te-
nentes Iesum, duxerunt ad Caipham
principem sacerdotum, ubi Scribæ &
58 seniores convenerant. * Petrus autem
sequebatur eum à longe, usque in a-
trium principis sacerdotum. Et ingres-
sus intro, sedebat cum ministris, ut
59 videret finem. * Principes autem sa-
cerdotum, & omne concilium, quære-
bant falsum testimonium contra Ie-
60 sum, ut eum morti traderent: * & non
invenerunt, cum multi falsi testes ac-
cessissent. Novissime autem venerunt
61 duo falsi testes, * & dixerunt : Hic di-
xit : Possum destruere templum Dei, &
62 post triduum reædificare illud. * Et
surgens princeps sacerdotum, ait illi :
Nihil respondes ad ea, quæ isti adver-
63 sum te testificantur? * Iesus autem tace-
bat. Et princeps sacerdotum ait illi :
Adjuro te per Deum vivum, ut dicas
nobis si tu es Christus filius Dei. * Di- 64
cit illi Iesus. Tu dixisti. verumtamen
dico vobis, amodo videbitis filium ho-
minis sedentem à dextris virtutis Dei,
& venientem in nubibus cæli. * Tunc 65
princeps sacerdotum scidit vestimenta
sua, dicens : Blasphemavit : quid ad-
huc egemus testibus? ecce nunc audi-
stis blasphemiam : * quid vobis vide- 66
tur? At illi respondentes dixerunt :
Reus est mortis. * Tunc expuerunt in 67
faciem ejus, & colaphis eum cecide-
runt, alii autem palmas in faciem e-
jus dederunt, * dicentes : Prophetiza 68
nobis Christe, quis est qui te percus-
sit? * Petrus vero sedebat foris in a- 69
trio : & accessit ad eum una ancilla, di-
cens : Et tu cum Iesu Galilæo eras.
* At ille negavit coram omnibus, di- 70
cens: Nescio quid dicis. * Exeunte au- 71
tem illo januam, vidit eum alia ancil-
la, & ait his qui erant ibi : Et hic erat
cum Iesu Nazareno. * Et iterum nega- 72
vit cum juramento: Quia non novi ho-
minem. * Et post pusillum accesserunt 73
qui stabant, & dixerunt Petro : Vere
& tu ex illis es : nam & loquela tua
manifestum te facit. * Tunc cœpit de- 74
testari & jurare quia non novisset ho-
minem. Et continuo gallus cantavit.
* Et recordatus est Petrus verbi Iesu, 75
quod dixerat : Prius quam gallus can-
tet, ter me negabis. Et egressus foras,
flevit amarè.

CAPVT XXVII.

Iudas, relatis argenteis, laqueo se suspendit : Iesus coram Pilato accusatus, non respondet ; uxor autem Pilati dicit ipsum justum : præeligitur tamen Barabbas : Pilatus lotis manibus Iesum flagellatum tradit crucifigendum : qui à militibus multipliciter illusus, ducitur ad crucifigendum ; & felleo vino potatus, inter latrones crucifigitur, divisis ipsius vestimentis : & à variis multa jactantur in ipsum blasphemia : suboriuntur tenebræ, & clamans Iesus Eli, acetoque potatus, cum clamore expirat, ac signa varia fiunt : corpus Iesu à Ioseph sepultum, custoditur à militibus.

MAne autem facto, consilium inie- 1
runt omnes princeps sacerdotum
& seniores populi adversus Iesum, ut
eum morti traderent. * Et vinctum ad- 2
duxerunt eum, & tradiderunt Pon-
tio Pilato præsidi. * Tunc videns Iu- 3
das, qui eum tradidit, quod damna-
tus esset, pœnitentia ductus, retulit
triginta argenteos principibus sacer-
dotum, & senioribus, * dicens : Pec- 4
cavi, tradens sanguinem justum. At il-
li dixerunt : Quid ad nos? tu videris.
* Et projectis argenteis in templo, re- 5
cessit : & abiens laqueo se suspendit.
* Principes autem sacerdotum, acceptis 6

argen-

argenteis, dixerunt: Non licet eos mit-
tere in corbonam: quia pretium sangui-
7 nis est. *Consilio autem inito, emerunt
ex illis agrum figuli, in sepulturam
8 peregrinorum. *Propter hoc vocatus
est ager ille, Haceldama, hoc est, ager
sanguinis, usque in hodiernum diem.
9 *Tunc impletum est quod dictum est
per Ieremiam prophetam, dicentem:
Et acceperunt triginta argenteos pre-
tium appretiati, quem appretiaverunt
10 à filiis Israel: * & dederunt eos in
agrum figuli, sicut constituit mihi Do-
11 minus. *Iesus autem stetit ante præsi-
dem, & interrogavit eum præses, di-
cens: Tu es Rex Iudæorum? Dicit illi
12 Iesus: Tu dicis. *Et cum accusaretur à
principibus sacerdotum, & senioribus,
13 nihil respondit. *Tunc dicit illi Pila-
tus: Non audis quanta adversum te di-
14 cunt testimonia? *Et non respondit
ei ad ullum verbum, ita ut miraretur
15 præses vehementer. *Per diem autem
sollemnem consueverat præses populo
dimittere unum vinctum, quem voluis-
16 sent. *habebat autem tunc vinctum in-
17 signem, qui dicebatur Barabbas. *Con-
gregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem
vultis dimittam vobis: Barabbam, an
18 Iesum, qui dicitur Christus? *Sciebat
enim quod per invidiam tradidissent
19 eum. *Sedente autem illo pro tribunali
misit ad eum uxor ejus, dicens: Nihil
tibi, & justo illi. multa enim passa sum
20 hodie per visum propter eum. *Prin-
cipes autem sacerdotum, & seniores
persuaserunt populis ut peterent Bar-
21 abbam, Iesum vero perderent. *Re-
spondens autem præses, ait illis: Quem
vultis vobis de duobus dimitti? At
22 illi dixerunt: Barabbam. *Dicit illis
Pilatus: Quid igitur faciam de Iesu,
23 qui dicitur Christus? Dicunt omnes:
Crucifigatur. Ait illis præses: Quid
enim mali fecit? At illi magis clama-
24 bant dicentes: Crucifigatur. *Videns
autem Pilatus quia nihil pro[illegible] sed
magis [illegible] fieret: accepta aqua,
lavit manus coram populo, dicens: In-
nocens ego sum à sanguine justi hujus:
25 vos videritis. *Et respondens univer-
sus populus, dixit: Sanguis ejus super
26 nos, & super filios nostros. *Tunc di-
misit illis Barabbam: Iesum autem fla-
gellatum tradidit eis ut crucifigeretur.
27 *Tunc milites præsidis suscipientes Ie-
sum in prætorium, congregaverunt ad
28 eum universam cohortem: *& exuen-
tes eum, chlamydem coccineam cir-
29 cumdederunt ei; *& plectentes coro-
nam de spinis, posuerunt super caput
ejus, & arundinem in dextera ejus. Et
genu flexo ante eum, illudebant ei, di-
30 centes: Ave rex Iudæorum. *Et ex-
puentes in eum, acceperunt arundi-
31 nem, & percutiebant caput ejus. *Et
postquam illuserunt ei, exuerunt eum
chlamyde, & induerunt eum vestimen-
tis ejus, & duxerunt eum ut crucifige-
rent. *Exeuntes autem invenerunt ho- 32
minem Cyrenæum, nomine Simonem:
hunc angariaverunt ut tolleret crucem
ejus. *Et venerunt in locum qui dici- 33
tur Golgotha, quod est Calvariæ locus.
*Et dederunt ei vinum bibere cum 34
felle mistum. Et cum gustasset, noluit
bibere. *Postquam autem crucifixerunt 35
eum, diviserunt vestimenta ejus, sortem
mittentes: ut impleretur quod dictum
est per Prophetam dicentem: Divise-
runt sibi vestimenta mea, & super ve-
stem meam miserunt sortem. *Et seden- 36
tes servabant eum. *Et imposuerunt
super caput ejus causâ ipsius scriptam: 37
HIC EST IESVS REX IVDÆORVM.
*Tunc crucifixi sunt cum eo duo latro- 38
nes; unus à dextris & unus à sinistris.
*Prætereuntes autem blasphemabant
eum moventes capita sua, *& dicentes: 39
Vah qui destruis templum Dei, & in 40
triduo illud reædificas: salva temetip-
sum: si filius Dei es, descende de cruce.
*Similiter & principes sacerdotum il-
ludentes cum Scribis & senioribus di- 41
cebant: *Alios salvos fecit, seipsum non
potest salvum facere: si rex Israel est, 42
descendat nunc de cruce, & credimus
ei: *confidit in Deo: liberet nunc, si vult,
eum: dixit enim: Quia filius Dei sum. 43
*Idipsum autem & latrones, qui cruci-
fixi erant cum eo, improperabant ei. 44
*A sexta autem hora tenebræ factæ
sunt super universam terram usque ad 45
horam nonam. *Et circa horam nonam
clamavit Iesus voce magna, dicens: Eli, 46
Eli, lamma sabacthani? hoc est: Deus
meus, Deus meus, ut quid dereliquisti
me? *Quidam autem illic stantes, &
audientes, dicebant: Eliam vocat iste. 47
*Et continuo currens unus ex eis ac-
ceptam spongiam implevit aceto, & 48
imposuit arundini, & dabat ei bibere.
*Ceteri vero dicebant: Sine videamus
an veniat Elias liberans eum. *Iesus au- 49
tem iterum clamans voce magna, emisit 50
spiritum. *Et ecce velum templi scis-
sum est in duas partes à summo usque 51
deorsum. & terra mota est, & petræ
scissæ sunt, *& monumenta aperta sunt: 52
& multa corpora sanctorum, qui dor-
mierant, surrexerunt. *Et exeuntes de
monumentis post resurrectionem ejus, 53
venerunt in sanctam civitatem, & appa-
ruerunt multis. *Centurio autem, & qui
cum eo erant, custodientes Iesum, viso 54
terræ motu & his, quæ fiebant, timue-
runt valde, dicentes: Vere Filius Dei
erat iste. *Erant autem ibi mulieres
multæ à longe, quæ secutæ erant Iesum 55
à Galilæa, ministrantes ei: *inter quas
erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi 56
& Ioseph mater, & mater filiorum Ze-
bedæi. *Cum autem sero factum esset,
venit quidam homo dives ab Arima- 57
thæa, nomine Ioseph, qui & ipse di-
scipulus erat Iesu. *hic accessit ad Pi-
latum, & petiit corpus Iesu. Tunc 58
Pilatus jussit reddi corpus. *Et ac- 59

cepto corpore, Ioseph involvit illud in
50 sindone munda. * Et posuit illud in
monumento suo novo, quod exciderat
in petra. Et advolvit saxum magnum
61 ad ostium monumenti, & abiit. * Erat
autem ibi Maria Magdalene, & altera
Maria, sedentes contra sepulchrum.
52 *Altera autem die, quæ est post Parasceven,
convenerunt principes sacerdo-
53 tum, & Pharisæi ad Pilatum, * dicentes:
Domine, recordati sumus, quia seductor
ille dixit adhuc vivens: Post
54 tres dies resurgam. * Iube ergo custodiri
sepulchrum usq; in diem tertium:
ne forte veniant discipuli ejus, & furentur
eum, & dicant plebi: Surrexit
à mortuis. & erit novissimus error pe-
55 jor priore. * Ait illis Pilatus: Habetis
custodiam, ite, custodite sicut scitis.
56 *Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum,
signantes lapidem, cum custodibus.

CAPVT XXVIII.

Facto terræmotu, exterritisque custodibus, Angelus mulieribus narrat Christi resurrectionem; qui ipsis apparens jubet (sicut & Angelus jusserat) ut discipulis nuntient, quòd Dominum in Galilæa visuri sint: milites sepulchri custodes, pecunia corrupti, dicunt corpus Christi furto sublatum: discipuli videntes in Galilæa Dominum, jubentur ire ad docendas & baptizandas omnes gentes.

1 VEspere autem sabbati, quæ lucescit
in prima sabbati, venit Maria
Magdalene, & altera Maria, videre se-
2 pulchrum. *Et ecce terræ motus factus
est magnus. Angelus enim Domini descendit
de cælo: & accedens revolvit
3 lapidem, & sedebat super eum: * erat
autem aspectus ejus sicut fulgur: & ve-
4 stimentum ejus sicut nix. * Præ timore
autem ejus exterriti sunt custodes, &
5 facti sunt velut mortui. * Respondens
autem Angelus dixit mulieribus: Nolite
timere vos: scio enim, quod Iesum, qui
6 crucifixus est, quæritis: * non est hic:
surrexit enim, sicut dixit. venite, & videte
locum, ubi positus erat Dominus.
7 *Et cito euntes, dicite discipulis ejus,
quia surrexit: & ecce præcedet vos in
Galilæam: ibi eum videbitis, ecce
8 prædixi vobis. * Et exierunt cito de
monumento cum timore & gaudio magno,
currentes nuntiare discipulis ejus.
9 *Et ecce Iesus occurrit illis, dicens:
Avete. Illæ autem accesserunt, & tenuerunt
pedes ejus, & adoraverunt eum.
10 *Tunc ait illis Iesus: Nolite timere.
ite, nuntiate fratribus meis ut eant in
11 Galilæam, ibi me videbunt. *Quæ cum
abiissent, ecce quidam de custodibus
venerunt in civitatem, & nuntiaverunt
principibus sacerdotum omnia
12 quæ facta fuerant. * Et congregati
cum senioribus, consilio accepto, pecuniam
copiosam dederunt militibus.
* dicentes: Dicite quia discipuli ejus 13
nocte venerunt, & furati sunt eum, nobis
dormientibus. * Et si hoc auditum 14
fuerit à præside, nos suadebimus ei, &
securos vos faciemus. * At illi, acce- 15
pta pecunia, fecerunt sicut erant edocti.
Et divulgatum est verbum istud
apud Iudæos, usque in hodiernum
diem. * Vndecim autem discipuli abi- 16
erunt in Galilæam, in montem, ubi
constituerat illis Iesus. * Et videntes 17
eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt.
* Et accedens Iesus locutus 18
est eis, dicens: Data est mihi omnis
potestas in cælo, & in terra. *euntes 19
ergo docete omnes gentes, baptizantes
eos in nomine Patris, & Filii, &
Spiritus sancti: * docentes eos ser- 20
vare omnia, quæcumque mandavi
vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus, usque ad consummationem
sæculi.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM MARCVM.

CAPVT I.

Ioannes in austeritate vitæ prædicat, ac baptizat aqua; Christus verò Spiritu sancto: qui à Ioanne baptizatus, cum bestiis agens in deserto, post jejunium quadraginta dierum à satana tentatur, & Ioanne tradito prædicare incipit in Galilæa: vocatisque Simone & Andrea, Iacobo & Ioanne [illegible], [illegible]edit Capharnaum, & reliqua Galilææ loca, ubiqu[illegible] [illegible]cans curat socrum Simonis, & leprosum quem mittit ad sacerdotes, plurimosque dæmoniacos ac malè habentes, cum magna omnium admiratione.

INitium Euangelii Iesu Christi, Fi- 1
lii Dei. * Sicut scriptum est in Isaia 2
propheta: Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam, qui
præparabit viam tuam ante te. *Vox 3
clamantis in deserto: Parate viam
Domini, rectas facite semitas ejus.
* Fuit Ioannes in deserto baptizans, & 4
prædicans baptismum pœnitentiæ in
remissionem peccatorum. * Et egre- 5
diebatur ad eum omnis Iudææ regio,
& Ierosolymitæ universi, & baptizabantur
ab illo in Iordanis flumine,
confitentes peccata sua. * Et 6
erat Ioannes vestitus pilis cameli, &

zona pellicea circa lumbos ejus , &
locustas & mel silvestre edebat. Et
7 prædicabat dicens : * Venit fortior
me post me : cujus non sum dignus
procumbens solvere corrigiam calcea-
8 mentorum ejus. * Ego baptizavi vos
aqua , ille vero baptizabit vos Spiritu
9 sancto. * Et factum est : in diebus
illis venit Iesus à Nazareth Galilææ:
& baptizatus est à Ioanne in Iorda-
10 ne. * Et statim ascendens de aqua , vi-
dit cælos apertos , & Spiritum tam-
quam columbam descendentem , &
11 manentem in ipso. * Et vox facta est
de cælis : Tu es filius meus dilectus,
12 in te complacui. * Et statim Spiritus
13 expulit eum in desertum. * Et erat in
deserto quadraginta diebus , & qua-
draginta noctibus : & tentabatur à
satana : eratque cum bestiis , & an-
14 geli ministrabant illi. * Postquam au-
tem traditus est Ioannes , venit Iesus
in Galilæam , prædicans Euangelium
15 regni Dei , * & dicens : Quoniam
impletum est tempus , & appropin-
quavit regnum Dei : pœnitemini, &
16 credite Euangelio. * Et præteriens
secus mare Galilææ , vidit Simonem,
& Andream fratrem ejus , mittentes
retia in mare (erant enim piscatores)
17 * & dixit eis Iesus : Venite post me,
& faciam vos fieri piscatores homi-
18 num. * Et protinus relictis retibus,
19 secuti sunt eum. * Et progressus inde
pusillum , vidit Iacobum Zebedæi, &
Ioannem fratrem ejus , & ipsos com-
20 ponentes retia in navi: * & statim vo-
cavit illos. Et relicto patre suo Ze-
bedæo in navi cum mercenariis , se-
21 cuti sunt eum. * Et ingrediuntur
Capharnaum : & statim sabbatis in-
gressus in synagogam , docebat eos.
22 * Et stupebant super doctrina ejus :
erat enim docens eos , quasi potesta-
tem habens , & non sicut Scribæ.
23 *Et erat in synagoga eorum homo in
spiritu immundo : & exclamavit ,
24 *dicens : Quid nobis , & tibi Iesu
Nazarene : venisti perdere nos ? scio
25 qui sis , Sanctus Dei. * Et commina-
tus est ei Iesus , dicens : Obmutesce,&
26 exi de homine. * Et discerpens eum
spiritus immundus , & exclamans vo-
27 ce magna exiit ab eo . * Et mirati
sunt omnes , ita ut conquirerent in-
ter se dicentes : Quidnam est hoc ?
quænam doctrina hæc nova ? quia in
potestate etiam spiritibus immundis
28 imperat , & obediunt ei. * Et proces-
sit rumor ejus statim in omnem regio-
29 nem Galilææ. * Et protinus egredien-
tes de synagoga , venerunt in domum
Simonis & Andreæ , cum Iacobo &
30 Ioanne. * Decumbebat autem socrus
Simonis febricitans : & statim dicunt
31 ei de illa. * Et accedens elevavit eam,
apprehensa manu ejus: & continuo di-
misit eam febris , & ministrabat eis.
32 *Vespere autem facto cum occidisset
sol afferebant ad eum omnes male ha-
bentes , & dæmonia habentes: * & erat 33
omnis civitas congregata ad januam.
* Et curavit multos , qui vexabantur 34
variis languoribus , & dæmonia mul-
ta ejiciebat , & non sinebat ea loqui,
quoniam sciebant eum. * Et diluculo 35
valde surgens , egressus abiit in deser-
tum locum , ibique orabat. * Et pro- 36
secutus est eum Simon, & qui cum illo
erant. * Et cum invenissent eum, dixe- 37
runt ei : Quia omnes quærunt te. * Et 38
ait illis : Eamus in proximos vicos, &
civitates , ut & ibi prædicem : ad hoc
enim veni. *Et erat prædicans in syna- 39
gogis eorum , & in omni Galilæa , &
dæmonia ejiciens. * Et venit ad eum 40
leprosus deprecans eum : & genu flexo
dixit ei : Si vis , potes me mundare.
* Iesus autem misertus ejus , extendit 41
manum suam : & tangens eum, ait illi:
Volo : Mundare. * Et cum dixisset, 42
statim discessit ab eo lepra , & munda-
tus est. * Et comminatus est ei, statim- 43
que ejecit illum: * & dixit ei: Vide ne- 44
mini dixeris: sed vade, ostende te prin-
cipi sacerdotum , & offer pro emun-
datione tua , quæ præcepit Moyses in
testimonium illis. * At ille egressus 45
cœpit prædicare , & diffamare sermo-
nem , ita ut jam non posset manifeste
introire in civitatem, sed foris in de-
sertis locis esset , & conveniebant ad
eum undique.

CAPVT II.

Murmurantibus Scribis quòd paralytico per tectum in grabato demisso , diceret remitti peccata , jubens ipsum ferre grabatum , sanat eum : apud Levin , quem ad se sequendum vocaverat , discumbens cum pluribus publicanis , rationem dicit , murmurantibus Pharisæis , quare cum peccatoribus conversetur , & cur ipsius discipuli non jejunent; quos etiam spicas sabbato vellentes excusat.

ET iterum intravit Capharnaum 1
post dies , * & auditum est quod 2
in domo esset , & convenerunt mul-
ti , ita ut non caperet neque ad ja-
nuam , & loquebatur eis verbum.
* Et venerunt ad eum ferentes para- 3
lyticum , qui à quattuor portabatur.
* Et cum non possent offerre eum il- 4
li præ turba , nudaverunt tectum
ubi erat : & patefacientes submise-
runt grabatum , in quo paralyticus
jacebat. * Cum autem vidisset Ie- 5
sus fidem illorum , ait paralytico :
Fili , dimittuntur tibi peccata tua.
* Erant autem illic quidam de Scri- 6
bis sedentes , & cogitantes in cor-
dibus suis : * Quid hic sic loqui- 7
tur ? blasphemat . Quis potest di-
mittere peccata , nisi solus Deus ?
* Quo statim cognito Iesus spiritu suo, 8

quia

quia sic cogitarent intra se, dicit illis:
Quid ista cogitatis in cordibus vestris?
*Quid est facilius, dicere paralytico:
Dimittuntur tibi peccata; an dicere:
Surge, tolle grabatum tuum, & ambu-
9 la? * Vt autem sciatis quia Filius ho-
minis habet potestatem in terra dimit-
tendi peccata, (ait paralytico) * tibi
dico: Surge: tolle grabatum tuum, &
vade in domum tuam. * Et statim sur-
10 rexit ille: &, sublato grabato, abiit co-
ram omnibus, ita ut mirarentur omnes,
11 & honorificarent Deum, dicentes: Quia
numquam sic vidimus. * Et egressus est
12 rursus ad mare: omnisque turba venie-
bat ad eum, & docebat eos. * Et cum
14 præteriret, vidit Levi Alphæi seden-
tem ad telonium, & ait illi: Sequere
me. Et surgens secutus est eum. *Et fa-
15 ctum est, cum accumberet in domo il-
lius, multi publicani & peccatores si-
mul discumbebant cum Iesu, & disci-
pulis ejus: erant enim multi, qui & se-
quebantur eum. * Et Scribæ & Phari-
16 sæi videntes quia manducaret cum pu-
blicanis & peccatoribus, dicebant di-
scipulis ejus: Quare cum publicanis &
peccatoribus manducat & bibit Magi-
ster vester? * Hoc audito Iesus ait il-
17 lis: Non necesse habent sani medico,
sed qui male habent: non enim veni
vocare justos, sed peccatores. *Et erant
18 discipuli Ioannis & Pharisæi jejunan-
tes: & veniunt, & dicunt illi: Quare
discipuli Ioannis & Pharisæorum jeju-
nant, tui autem discipuli non jejunant?
*Et ait illis Iesus: Numquid possunt fi-
19 lii nuptiarum, quamdiu sponsus cum
illis est, jejunare? Quanto tempore ha-
bent secum sponsum, non possunt jeju-
nare. *Venient autem dies cum aufere-
20 tur ab eis sponsus: & tunc jejunabunt
in illis diebus. * Nemo assumentum
21 panni rudis assuit vestimento veteri:
alioquin aufert supplementum novum
à veteri, & major scissura fit. *Et nemo
22 mittit vinum novum in utres veteres:
alioquin dirumpet vinum utres, & vi-
num effundetur, & utres peribunt: sed
vinum novum in utres novos mitti de-
bet. * Et factum est iterum cum Domi-
23 nus sabbatis ambularet per sata, & di-
scipuli ejus cœperunt progredi, & vel-
lere spicas. *Pharisæi autem dicebant
24 ei: Ecce, quid faciunt sabbatis quod
non licet? * Et ait illis: Numquam le-
25 gistis quid fecerit David, quando ne-
cessitatem habuit, & esuriit ipse, & qui
26 cum eo erant? *quomodo introivit in
domum Dei sub Abiathar principe sa-
cerdotum, & panes propositionis man-
ducavit, quos non licebat manducare,
nisi sacerdotibus, & dedit eis qui cum
27 eo erant? * Et dicebat eis: Sabbatum
propter hominem factum est, & non
28 homo propter sabbatum. * Itaque Do-
minus est filius hominis, etiam sabbati.

CAPUT III.

Postquam manum aridam curaverat, Pharisæorum cedens machinationi secedit, turbis undique ad ipsum confluentibus, quarum infirmos curat: duodecim à se electos (qui hîc recensentur) mittit ad prædicandum, data ipsis potestate super infirmitates ac dæmonia: Scribas blasphemantes ipsum in Beelzebub ejicere dæmonia convincit falsitatis, dicens blasphemiam in Spiritum sanctum irremissibilem, & quæ sint mater & fratres ejus.

ET introivit iterum in synagogam: 1
& erat ibi homo habens manum
aridam. * Et observabant eum, si sab- 2
batis curaret, ut accusarent illum. *Et
ait homini habenti manum aridam: 3
Surge in medium. * Et dicit eis: Licet 4
sabbatis benefacere, an male? animam
salvam facere, an perdere? At illi ta-
cebant. * Et circumspiciens eos cum 5
ira, contristatus super cæcitate cordis
eorum, dicit homini: Extende manum
tuam. Et extendit, & restituta est ma-
nus illi. * Exeuntes autem Pharisæi, 6
statim cum Herodianis consilium facie-
bant adversus eum, quomodo eum per-
derent. * Iesus autem cum discipulis 7
suis secessit ad mare: & multa turba à
Galilæa & Iudæa secuta est eum, * & 8
ab Ierosolymis, & ab Idumæa, & trans
Iordanem: & qui circa Tyrum & Si-
donem, multitudo magna, audientes
quæ faciebat, venerunt ad eum. * Et 9
dixit discipulis suis ut navicula sibi
deserviret propter turbam, ne compri-
merent eum. *multos enim sanabat, ita 1
ut irruerent in eum ut illum tangerent
quotquot habebant plagas. * Et spiri- 1
tus immundi, cum illum videbant, pro-
cidebant ei: & clamabant dicentes:
* Tu es filius Dei. Et vehementer com- 1
minabatur eis ne manifestarent illum.
* Et ascendens in montem vocavit ad 1
se quos voluit ipse: & venerunt ad
eum. *Et fecit ut essent duodecim cum 1
illo: & ut mitteret eos prædicare. * Et 1
dedit illis potestatem curandi infirmi-
tates, & ejiciendi dæmonia. * Et im- 1
posuit Simoni nomen Petrus: * & Ia- 1
cobum Zebedæi, & Ioannem fratrem
Iacobi, & imposuit eis nomina Boaner-
ges, quod est, Filii tonitrui: * & An- 1
dream, & Philippum, & Bartholo-
mæum, & Matthæum, & Thomam, &
Iacobum Alphæi, & Thaddæum, &
Simonem Cananæum, *& Iudam Isca- 1
riotem, qui & tradidit illum. * Et ve- 2
niunt ad domum: & convenit iterum
turba, ita ut non possent neque panem
manducare. * Et cum audissent sui, 2
exierunt tenere eum: dicebant enim:
Quoniam in furorem versus est. * Et 2
scribæ, qui ab Ierosolymis descen-

derant,

derant , dicebant : Quoniam Beelze-
bub habet , & quia in principe dæmo-
23 niorum ejicit dæmonia. *Et convoca-
tis eis, in parabolis dicebat illis : Quo-
modo potest satanas satanam ejicere ?
24 *Et si regnum in se dividatur, non po-
25 test regnum illud stare. *Et si domus
super semetipsam dispertiatur, non po-
26 test domus illa stare. *Et si satanas
consurrexerit in semetipsum, disperti-
tus est , & non poterit stare , sed finem
27 habet. *Nemo potest vasa fortis ingres-
sus in domum diripere , nisi prius for-
tem alliget , & tunc domum ejus diri-
28 piet. *Amen dico vobis, quoniam om-
nia dimittentur filiis hominum pecca-
ta , & blasphemiæ quibus blasphema-
29 verint : *qui autem blasphemaverit
in Spiritum sanctum, non habebit re-
missionem in æternum , sed reus erit
30 æterni delicti. *Quoniam dicebant:
31 Spiritum immundum habet. *Et ve-
niunt mater ejus & fratres : & foris
stantes miserunt ad eum vocantes eum,
32 *& sedebat circa eum turba : & dicunt
ei : Ecce mater tua & fratres tui foris
33 quærunt te. *Et respondens eis , ait:
34 Quæ est mater mea, & fratres mei ? *Et
circumspiciens eos, qui in circuitu ejus
sedebant, ait : Ecce mater mea, & fra-
35 tres mei. *Qui enim fecerit volunta-
tem Dei, hic frater meus, & soror mea,
& mater est.

CAPUT IV.

Parabolam proponit seminatoris , quam discipulis declarat: lucernam dicit super candelabrum ponendam ; addens parabolas de semine in terram jacto, quod excrescit dormiente eo qui seminavit , & de grano sinapis : discipulis autem seorsim omnia interpretatur: in navi à somno excitatus , tempestatem maris sedat.

1 ET iterum cœpit docere ad mare: &
congregata est ad eum turba multa,
ita ut navim ascendens sederet in ma-
ri, & omnis turba circa mare super ter-
2 ram erat : *& docebat eos in parabolis
multa, & dicebat illis in doctrina sua:
3 *Audite: ecce exiit seminans ad semi-
4 nandum. *Et dum seminat, aliud ce-
cidit circa viam , & venerunt volucres
5 cæli, & comederunt illud. *Aliud vero
cecidit super petrosa , ubi non habuit
terram multam : & statim exortum est,
quoniam non habebat altitudinem ter-
6 ræ : *& quando exortus est sol , exæ-
stuavit : & eo quod non habebat radi-
7 cem , exaruit. *Et aliud cecidit in
spinas : & ascenderunt spinæ, & suffo-
caverunt illud , & fructum non dedit.
8 *Et aliud cecidit in terram bonam : &
dabat fructum ascendentem , & cre-
scentem ; & afferebat unum triginta,
unum sexaginta , & unum centum.
9 *Et dicebat : Qui habet aures audien-
di , audiat. *Et cum esset singularis, 10
interrogaverunt eum hi qui cum eo
erant duodecim , parabolam. *Et di- 11
cebat eis : Vobis datum est nosse my-
sterium regni Dei : illis autem, qui fo-
ris sunt, in parabolis omnia fiunt : *ut 12
videntes videant , & non videant : &
audientes audiant , & non intelligant:
nequando convertantur, & dimittantur
eis peccata. *Et ait illis: Nescitis pa- 13
rabolam hanc ? & quomodo omnes pa-
rabolas cognoscetis ? *Qui seminat, 14
verbum seminat. *Hi autem sunt , qui 15
circa viam, ubi seminatur verbum , &
cum audierint , confestim venit sata-
nas , & aufert verbum , quod semina-
tum est in cordibus eorum. *Et hi sunt 16
similiter , qui super petrosa seminan-
tur: qui cum audierint verbum, statim
cum gaudio accipiunt illud : *& non 17
habent radicem in se , sed temporales
sunt : deinde orta tribulatione & per-
secutione propter verbum , confestim
scandalizantur. *Et alii sunt qui in 18
spinis seminantur: hi sunt, qui verbum
audiunt, *& ærumnæ sæculi, & dece- 19
ptio divitiarum, & circa reliqua concu-
piscentiæ introeuntes suffocant ver-
bum , & sine fructu efficitur. *Et hi 20
sunt, qui super terram bonam seminati
sunt, qui audiunt verbum, & suscipiunt
& fructificant , unum triginta , unum
sexaginta , & unum centum. *Et di- 21
cebat illis : Numquid venit lucerna ut
sub modio ponatur, aut sub lecto? non-
ne ut super candelabrum ponatur ?
*Non est enim aliquid absconditum, 22
quod non manifestetur : nec factum est
occultum, sed ut in palam veniat. *Si 23
quis habet aures audiendi, audiat. *Et 24
dicebat illis: Videte quid audiatis. In
qua mensura mensi fueritis , remetietur
vobis, & adjicietur vobis. *Qui enim 25
habet, dabitur illi : & qui non habet,
etiam quod habet auferetur ab eo. *Et 26
dicebat : Sic est regnum Dei , quemad-
modum si homo jaceat sementem in
terram, *& dormiat , & exurgat nocte 27
& die, & semen germinet, & increscat
dum nescit ille. *Vltro enim terra 28
fructificat, primum herbam, deinde spi-
cam , deinde plenum frumentum in
spica. *Et cum produxerit fructus, 29
statim mittit falcem , quoniam adest
messis. *Et dicebat : Cui assimilabi- 30
mus regnum Dei ? aut cui parabolæ
comparabimus illud ? *Sicut granum 31
sinapis, quod cum seminatum fuerit in
terra , minus est omnibus seminibus,
quæ sunt in terra : *& cum semina- 32
tum fuerit , ascendit, & fit majus om-
nibus oleribus, & facit ramos magnos,
ita ut possint sub umbra ejus aves cæli
habitare. *Et talibus multis parabo- 33
lis loquebatur eis verbum, prout pote-
rant audire : *sine parabola autem non 34
loquebatur eis: seorsum autem discipu-
lis suis disserebat omnia. *Et ait illis 35
in illa die, cum sero esset factum: Tran-

5 sceamus contra.*Et dimittentes turbam,
assumunt eum ita ut erat in navi: &
7 aliæ naves erant cum illo. *Et facta est
procella magna venti, & fluctus mitte-
bat in navim, ita ut impleretur navis.
8 *Et erat ipse in puppi super cervical
dormiens: & excitant eum, & dicunt
illi: Magister, non ad te pertinet, quia
9 perimus? *Et exurgens comminatus est
vento,& dixit mari: Tace, obmutesce.
Et cessavit ventus: & facta est tranquil-
0 litas magna. * Et ait illis: Quid timidi
estis? necdum habetis fidem? Et timu-
erunt timore magno, & dicebant ad al-
terutrum: Quis, putas, est iste, quia &
ventus & mare obediunt ei?

CAPUT V.

In regione Gerasenorum dæmoniacum curat ferocissimum à legione dæmonum; quibus permittit ut in porcos ingrediantur, nec sinit ut ipsum sequatur is qui liberatus erat: curata muliere à profluvio sanguinis, venit ad domum Iairi, ejusque filiam resuscitat.

1 ET venerunt trans fretum maris in
2 regionem Gerasenorum.*Et exeun-
ti ei de navi, statim occurrit de monu-
3 mentis homo in spiritu immundo,*qui
domicilium habebat in monumentis,&
neque catenis jam quisquam poterat
eum ligare: * quoniam sæpe compedi-
4 bus & catenis vinctus, dirupisset cate-
nas, & compedes comminuisset, & ne-
5 mo poterat eum domare.*& semper die
ac nocte in monumentis & in montibus
erat, clamans, & concidens se lapidi-
6 bus. *Videns autem Iesum à longe,cu-
7 currit, & adoravit eum: *& clamans
voce magna dixit: Quid mihi, & tibi,
Iesu fili Dei altissimi? adjuro te per
8 Deum, ne me torqueas. * Dicebat enim
illi: Exi spiritus immunde ab homine.
9 *Et interrogabat eum: Quod tibi no-
men est? Et dicit ei: Legio mihi no-
10 men est, quia multi sumus. * Et depre-
cabatur eum multum, ne se expelleret
11 extra regionem. * Erat autem ibi circa
montem grex porcorum magnus, pa-
12 scens. *Et deprecabantur eum spiritus,
dicentes: Mitte nos in porcos ut in eos
13 introeamus. *Et concessit eis statim Ie-
sus. Et exeuntes spiritus immundi in-
troierunt in porcos: & magno impetu
grex præcipitatus est in mare ad duo
14 millia, & suffocati sunt in mari. * Qui
autem pascebant eos, fugerunt, & nun-
tiaverunt in civitatem, & in agros. Et
egressi sunt videre quid esset factum.
15 *& veniunt ad Iesum: & vident illum,
qui à dæmonio vexabatur, sedentem,
vestitum, & sanæ mentis,& timuerunt.
16 *Et narraverunt illis,qui viderant,qua-
liter factum esset ei,qui dæmonium ha-
17 buerat,& de porcis. * Et rogare cœpe-
runt eum ut discederet de finibus eo-
18 rum. *Cumque ascenderet navim,cœpit
illum deprecari, qui à dæmonio vexa-
tus fuerat, ut esset cum illo: *& non 1
admisit eum, sed ait illi: Vade in do-
mum tuam ad tuos, & annuntia illis
quanta tibi Dominus fecerit, & miser-
tus sit tui. *Et abiit,& cœpit prædica- 2
re in Decapoli, quanta sibi fecisset Ie-
sus: & omnes mirabantur. * Et cum 2
transcendisset Iesus in navi rursum
trans fretum, convenit turba multa ad
eum,& erat circa mare. *Et venit qui- 2
dam de archisynagogis nomine Iairus:
& videns eum, procidit ad pedes ejus,
*& deprecabatur eum multum, dicens: 2
Quoniam filia mea in extremis est, Ve-
ni, impone manum super eam, ut salva
sit, & vivat. * Et abiit cum illo, & se- 2
quebatur eum turba multa, & compri-
mebant eum. * Et mulier, quæ erat in 2
profluvio sanguinis annis duodecim,
*& fuerat multa perpessa à compluri- 2
bus medicis: & erogaverat omnia sua,
nec quicquam profecerat,sed magis de-
terius habebat, * cum audisset de Iesu, 2
venit in turba retro,& tetigit vestimen-
tum ejus: *dicebat enim: Quia si vel ve- 2
stimentum ejus tetigero, salva ero. *Et 2
confestim siccatus est fons sanguinis
ejus: & sensit corpore quia sanata esset
à plaga. *Et statim Iesus in semetipso 3
cognoscens virtutem,quæ exierat de il-
lo, conversus ad turbam, ajebat: Quis
tetigit vestimenta mea? *Et dicebant 3
ei discipuli sui: Vides turbam compri-
mentem te, & dicis: Quis me tetigit?
* Et circumspiciebat videre eam, quæ 3
hoc fecerat.*Mulier vero timens & tre- 3
mens,sciens quod factum esset in se, ve-
nit & procidit ante eum, & dixit ei
omnem veritatem. *Ille autem dixit ei: 3
Filia,fides tua te salvam fecit: vade in
pace, & esto sana à plaga tua. * Adhuc 3
eo loquente,veniunt ab archisynagogo,
dicentes:Quia filia tua mortua est: quid
ultra vexas Magistrum? * Iesus autem 3
audito verbo, quod dicebatur, ait ar-
chisynagogo:Noli timere:tantummodo
crede. * Et non admisit quemquam se 3
sequi,nisi Petrum,& Iacobum,& Ioan-
nem fratrem Iacobi.*Et veniunt in do-
mum archisynagogi,& vidit tumultum,
& flentes,& ejulantes multum. *Et in-
gressus ait illis:Quid turbamini & plo-
ratis? puella non est mortua, sed dor-
mit. * Et irridebant eum. Ipse vero,
ejectis omnibus, assumit patrem & ma-
trem puellæ, & qui secum erant,& in-
greditur ubi puella erat jacens. *Et te-
nens manum puellę,ait illi:Talitha cu-
mi,quod est interpretatum: Puella (ti-
bi dico) surge. * & confestim surrexit
puella,& ambulabat: erat autem anno-
rum duodecim:& obstupuerunt stupore
magno. *Et præcepit illis vehementer
ut nemo id sciret: & dixit dari illi
manducare.

CAPVT VI.

Christi doctrinam in ipsius patria admirantur; ubi tamen propter illorum incredulitatem pauca edidit miracula: Apostolos mittens ad prædicandum, instruit quid observare debeant: Herodes audita Christi fama, dicit Ioannem Baptistam resurrexisse; cujus caput postulanti Herodiadis filiæ saltatrici propter jusjurandum tradiderat: in deserto quinque panibus & duobus piscibus quinque millia virorum satiat: super mare ambulans tempestatem sedat: in terra Genesareth plurimos tactu fimbriæ vestimenti sanat.

1 ET egressus inde, abiit in patriam
suam: & sequebantur eum disci-
2 puli sui: * & facto sabbato cœpit in
synagoga docere: & multi audientes
admirabantur in doctrina ejus, dicen-
tes: Vnde huic hæc omnia? & quæ est
sapientia, quæ data est illi; & virtutes
tales, quæ per manus ejus efficiuntur?
3 * Nonne hic est faber, filius Mariæ
frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ, &
Simonis? nonne & sorores ejus hic no-
biscum sunt?& scandalizabantur in il-
4 lo. * Et dicebat illis Iesus: Quia non
est propheta sine honore nisi in patria
sua, & in domo sua, & in cognatione
5 sua. * Et non poterat ibi virtutem ul-
lam facere: nisi paucos infirmos impo-
6 sitis manibus curavit: * & mirabatur
propter incredulitatem eorum, & cir-
7 cuibat castella in circuitu docens. * Et
vocavit duodecim: & cœpit eos mit-
tere binos, & dabat illis potestatem
8 spirituum immundorum. * Et præce-
pit eis ne quid tollerent in via, nisi
virgam tantum; non peram, non pa-
9 nem, neque in zona æs, * sed calcea-
tos sandaliis, & ne induerentur dua-
10 bus tunicis. * Et dicebat eis: Quocum-
que introieritis in domum, illic mane-
11 te donec exeatis inde: * & quicumque
non receperint vos, nec audierint vos,
exeuntes inde, excutite pulverem de
pedibus vestris in testimonium illis.
12 *Et exeuntes prædicabant ut pœniten-
13 tiam agerent: * & dæmonia multa eji-
ciebant, & ungebant oleo multos æ-
14 gros, & sanabant. * Et audivit rex
Herodes, (manifestum enim factum est
nomen ejus) & dicebat: Quia Ioannes
Baptista resurrexit à mortuis: & prop-
15 terea virtutes operantur in illo. * Alii
autem dicebant: Quia Elias est. Alii
vero dicebant: Quia propheta est, quasi
16 unus ex prophetis. * Quo audito Hero-
des ait: Quem ego decollavi Ioannem,
17 hic à mortuis resurrexit. * Ipse enim
Herodes misit, ac tenuit Ioannem, &
vinxit eum in carcere, propter Herodia-
dem uxorem Philippi fratris sui, quia
18 duxerat eam. * Dicebat enim Ioannes
Herodi. Non licet tibi habere uxorem
fratris tui. * Herodias autem insidia- 19
batur illi: & volebat occidere eum, nec
poterat. * Herodes enim metuebat Io- 20
annem, sciens eum virum justum &
sanctum: & custodiebat eum, & audi-
to eo multa faciebat, & libenter eum
audiebat. * Et cum dies opportunus 21
accidisset, Herodes natalis sui cœnam
fecit principibus & tribunis, & primis
Galilææ. *cumque introisset filia ipsius 22
Herodiadis, & saltasset, & placuisset
Herodi, simulque recumbentibus; rex
ait puellæ: Pete à me quod vis & da-
bo tibi: * & juravit illi: Quia quidquid 23
petieris dabo tibi, licet dimidium re-
gni mei. * Quæ, cum exisset, dixit ma- 24
tri suæ: Quid petam? At illa dixit: Ca-
put Ioannis Baptistæ. * Cumq; introis- 25
set statim cum festinatione ad regem,
petivit dicens: Volo ut protinus des
mihi in disco caput Ioannis Baptistæ:
* Et contristatus est rex propter jusju- 26
randũ, & propter simul discumbentes,
noluit eam contristare: * sed misso spi- 27
culatore præcepit afferri caput ejus in
disco. Et decollavit eum in carcere,
*& attulit caput ejus in disco: & dedit 28
illud puellæ,& puella dedit matri suę.
* Quo audito discipuli ejus venerunt, 29
& tulerunt corpus ejus; & posuerunt
illud in monumento. *Et convenientes 30
Apostoli ad Iesum, renuntiaverunt ei o-
mnia, quæ egerant, & docuerant. *Et ait 31
illis: Venite seorsum in desertum locũ,
& requiescite pusillum. Erant enim qui
veniebant & redibant multi: & nec
spatium manducandi habebant. *Et as- 32
cendentes in navim, abierunt in deser-
tum locum seorsum. * Et viderunt eos 33
abeuntes, & cognoverunt multi: & pe-
destres de omnibus civitatibus concur-
rerunt illuc, & prævenerunt eos. * Et 34
exiens vidit turbã multam Iesus: & mi-
sertus est super eos, quia erãt sicut oves
non habentes pastorem, & cœpit illos
docere multa. *Et cum jam hora multa 35
fieret, accesserunt discipuli ejus, dicen-
tes: Desertus est locus hic, & jam hora
præteriit: * dimitte illos, ut euntes in 36
proximas villas & vicos, emant sibi ci-
bos, quos manducent. * Et respondens 37
ait illis: Date illis vos manducare. Et
dixerunt ei. Euntes emamus ducentis
denariis panes, & dabimus illis mandu-
care. *Et dicit eis: Quot panes habetis? 38
ite, & videte. Et cum cognovissent, di-
cunt: Quinque, & duos pisces. *Et præ- 39
cepit illis, ut accũbere facerent omnes
secundũ contubernia super viride fœ-
num. * Et discubuerunt in partes, per 40
centenos & quinquagenos. *Et acceptis 41
quinq; panibus & duobus piscibus, in-
tuens in cælum, benedixit, & fregit pa-
nes, & dedit discipulis suis, ut ponerent
ante eos: & duos pisces divisit omni-
bus. *Et manducaverunt omnes, & satu- 42
rati sunt. *Et sustulerunt reliquias, fra- 43
gmentorum duodecim cophinos ple-
nos, & de piscibus. * Erant autem qui 44
man-

manducaverunt quinque millia virorum. * Et statim coegit discipulos suos ascendere navim, ut præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. * Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare. * Et cum sero esset, erat navis in medio mari, & ipse solus in terra. * Et videns eos laborantes in remigando (erat enim ventus contrarius eis) & circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans supra mare: & volebat præterire eos. * At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare, putaverunt phantasma esse, & exclamaverunt. * Omnes enim viderunt eum & conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis, & dixit eis: Confidite, ego sum, nolite timere. * Et ascendit ad illos in navim, & cessavit ventus. Et plus magis intra se stupebant: * non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor eorum obcæcatum. * Et cum transfretassent, venerunt in terram Genesareth, & applicuerunt. * Cumque egressi essent de navi, continuo cognoverunt eum: * & percurrentes universam regionem illam, cœperunt in grabatis eos, qui se male habebant, circumferre, ubi audiebant eum esse. * Et quocumque introibat, in vicos, vel in villas, aut civitates, in plateis ponebant infirmos, & deprecabantur eum, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangerent: & quotquot tangebant eum, salvi fiebant.

CAPUT VII.

Pharisæos redarguit, Christi arguentes discipulos, quod non lotis ederent manibus, cum ipsi Dei mandata ob suas traditiones transgrederentur; declarans quænam possint hominem coinquinare, nempe quæ de corde exeunt; Syrophœnissæ filiam, ad perseverantem illius supplicationem à dæmonio liberat: & surdum ac mutum sanat.

ET conveniunt ad eum Pharisæi, & quidam de Scribis, venientes ab Ierosolymis. * Et cum vidissent quosdam ex discipulis ejus, communibus manibus, id est non lotis, manducare panes, vituperaverunt. * Pharisæi enim, & omnes Iudæi, nisi crebro laverint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum: * & à foro nisi baptizentur, non comedunt: & alia multa sunt, quæ tradita sunt illis servare, baptismata calicum, & urceorum, & æramentorum, & lectorum: * & interrogabant eum Pharisæi, & Scribæ: Quare discipuli tui non ambulant juxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panem?
5 * At ille respondens, dixit eis: Bene prophetavit Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe
est à me. * in vanum autem me colunt, 7
docentes doctrinas & præcepta hominum. * Relinquentes enim mandatum 8
Dei, tenetis traditionem hominum,
baptismata urceorum, & calicum, &
alia similia his facitis multa. * Et di- 9
cebat illis: Bene irritum facitis præceptum Dei, ut traditionem vestram
servetis. * Moyses enim dixit: Ho- 10
nora patrem tuum & matrem tuam. Et:
Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur. * Vos autem dicitis: Si di- 11
xerit homo patri, aut matri, Corban
(quod est donum) quodcumque ex me,
tibi profuerit: * & ultra non dimittitis 12
eum quidquam facere patri suo, aut
matri, * rescindentes verbum Dei per 13
traditionem vestram, quam tradidistis:
& similia hujusmodi multa facitis. * Et 14
advocans iterum turbam, dicebat illis:
Audite me omnes, & intelligite. * Ni- 15
hil est extra hominem introiens in eũ,
quod possit eum coinquinare, sed quæ
de homine procedunt, illa sunt quæ
communicant hominem. * Si quis ha- 16
bet aures audiendi, audiat. * Et cum 17
introisset in domum à turba, interrogabant eum discipuli ejus parabolam.
* Et ait illis: Sic & vos imprudentes 18
estis? Non intelligitis, quia omne extrinsecus introiens in hominem, non
potest eum communicare: * quia non 19
intrat in cor ejus, sed in ventrem vadit, & in secessum exit, purgans omnes escas? * Dicebat autem, quoniam 20
quæ de homine exeunt, illa communicant hominem. * Abintus enim de 21
corde hominum malę cogitationes procedunt, adulteria, fornicationes, homicidia, * furta, avaritiæ, nequitiæ, 22
dolus, impudicitiæ, oculus malus,
blasphemia, superbia, stultitia. * Om- 23
nia hæc mala abintus procedunt, &
communicant hominem. * Et inde sur- 24
gens abiit in fines Tyri & Sidonis: &
ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere. * Mulier e- 25
nim statim ut audivit de eo, cujus filia habebat spiritum immundum, intravit, & procidit ad pedes ejus. * E- 26
rat enim mulier Gentilis, Syrophœnissa genere. Et rogabat eum ut dæmonium ejiceret de filia ejus. * Qui dixit 27
illi: Sine prius saturari filios: non est
enim bonum sumere panem filiorum,
& mittere canibus. * At illa respondit, 28
& dixit illi: Utique Domine, nam &
catelli comedunt sub mensa de micis
puerorum. * Et ait illi: Propter hunc 29
sermonem vade, exiit dæmonium à filia tua. * Et cum abiisset domum suam, 30
invenit puellã jacentem supra lectum,
& dæmonium exiisse. * Et iterum exi- 31
ens de finibus Tyri, venit per Sidonẽ ad
Mare Galilææ inter medios fines Decapoleos. * Et adducunt ei surdum & 32
mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum. * Et apprehendens 33
eum de turba seorsum, misit digitos

suos

ſuos in auriculas ejus: & exſpuens,
34 tetigit linguam ejus: * & ſuſpiciens in
cælum, ingemuit, & ait illi: Ephphe-
35 tha, quod eſt adaperire. * Et ſtatim a-
pertæ ſunt aures ejus, & ſolutum eſt
vinculum linguæ ejus, & loquebatur
36 recte. * Et præcepit illis ne cui dice-
rent. Quantò autem eis præcipiebat,
37 tanto magis plus prædicabant: * & eo
amplius admirabantur, dicentes: Bene
omnia fecit: & ſurdos fecit audire, &
mutos loqui.

CAPVT VIII.

Septem panibus pauciſque piſciculis ſa-tiat quattuor hominum millia: diſcipulos à fermento Phariſæorum cavere jubet: cæcum ſenſim curat: interrogatis Apoſtolis quem Ieſum eſſe dicerent, Petrus confitetur ipſum eſſe Chriſtum: & paulo poſt ſatanas ab eo dicitur, quod increparet illum dum ſuam prædiceret paſſionem: de tollenda cruce, & quod anima nihil debet eſſe charius.

1 IN diebus illis iterum cùm turba
multa eſſet, nec haberent quod man-
ducarent, convocatis diſcipulis, ait il-
2 lis: * Miſereor ſuper turbam: quia ecce
jam triduo ſuſtinent me, nec habent
3 quod manducent: * & ſi dimiſero eos
jejunos in domum ſuam, deficient in
via: quidam enim ex eis de longe ve-
4 nerunt. * Et reſponderunt ei diſcipuli
ſui: Vnde illos quis poterit hic ſatu-
5 rare panibus in ſolitudine? * Et inter-
rogavit eos: Quot panes habetis? Qui
6 dixerunt: Septem. * & præcepit tur-
bæ diſcumbere ſuper terram. Et acci-
piens ſeptem panes, gratias agens fre-
git, & dabat diſcipulis ſuis ut appo-
7 nerent, & appoſuerunt turbæ. * Et ha-
bebant piſciculos paucos: & ipſos be-
8 nedixit, & juſſit apponi. * Et mandu-
caverunt, & ſaturati ſunt, & ſuſtule-
runt quod ſuperaverat de fragmentis,
9 ſeptem ſportas. * Erant autem qui man-
ducaverant, quaſi quattuor millia: &
10 dimiſit eos. * Et ſtatim aſcendens na-
vim cum diſcipulis ſuis, venit in par-
11 tes Dalmanutha. * Et exierunt Phari-
ſæi, & cœperunt conquirere cum eo,
quærentes ab illo ſignum de cælo ten-
12 tantes eum. * Et ingemiſcens ſpiritu,
ait: Quid generatio iſta ſignum quæ-
rit? Amen dico vobis, ſi dabitur ge-
13 nerationi iſti ſignum. * Et dimittens
eos, aſcendit iterum navim, & abiit
14 trans fretum. * Et obliti ſunt panes
ſumere: & niſi unum panem non habe-
15 bant ſecum in navi. * Et præcipiebat
eis, dicens: Videte, & cavete à fer-
mento Phariſæorum, & fermento He-
16 rodis. * Et cogitabant ad alterutrum,
dicentes: Quia panes non habemus.
17 * Quo cognito, ait illis Ieſus: Quid co-
gitatis, quia panes non habetis? non-
dum cognoſcitis nec intelligitis? adhuc
cæcatum habetis cor veſtrum? * oculos 18
habentes non videtis? & aures habentes
non auditis? Nec recordamini, * quan- 19
do quinque panes fregi in quinq; mil-
lia: quot cophinos fragmentorum ple-
nos ſuſtuliſtis? Dicunt ei: Duodecim.
* Quando & ſeptem panes in quattuor 20
millia: quot ſportas fragmentorum tu-
liſtis? Et dicunt ei: Septem. * Et di- 21
cebat eis: Quomodo nondum intelligi-
tis? * Et veniunt Bethſaidam, & addu- 22
cunt ei cæcum, & rogabant eum ut il-
lum tangeret. * Et apprehenſa manu 23
cæci, eduxit eum extra vicum: & ex-
puens in oculos ejus impoſitis mani-
bus ſuis, interrogavit eum ſi quid vi-
deret. * Et aſpiciens, ait: Video ho- 24
mines velut arbores ambulantes. * De- 25
inde iterum impoſuit manus ſuper o-
culos ejus: & cœpit videre. & reſtitu-
tus eſt ita ut clare videret omnia. * Et 26
miſit illum in domum ſuam, dicens:
Vade in domum tuam: & ſi in vicum
introieris, nemini dixeris. * Et egreſ- 27
ſus eſt Ieſus, & diſcipuli ejus, in ca-
ſtella Cæſareæ Philippi: & in via in-
terrogabat diſcipulos ſuos, dicens eis:
Quem me dicunt eſſe homines? * Qui 28
reſponderunt illi, dicentes: Ioannem
Baptiſtam, alii Eliam, alii vero quaſi
unum de prophetis. * Tunc dicit il- 29
lis: Vos vero quem me eſſe dicitis? Re-
ſpondens Petrus, ait ei: Tu es Chri-
ſtus. * Et comminatus eſt eis, ne cui 30
dicerent de illo. * Et cœpit docere e- 31
os, quoniam oportet filium hominis
pati multa, & reprobari à ſenioribus,
& à ſummis ſacerdotibus, & Scribis,
& occidi: & poſt tres dies reſurgere.
* Et palam verbum loquebatur. Et ap- 32
prehendens eum Petrus, cœpit incre-
pare eum. * Qui converſus, & videns 33
diſcipulos ſuos, comminatus eſt Pe-
tro, dicens: Vade retro me ſatana, quo-
niam non ſapis quæ Dei ſunt, ſed quæ
ſunt hominum. * Et convocata turba 34
cum diſcipulis ſuis, dixit eis: Si quis
vult me ſequi, deneget ſemetipſum: &
tollat crucem ſuam, & ſequatur me.
* Qui enim voluerit animam ſuam ſal- 35
vam facere, perdet eam: qui autem per-
diderit animam ſuam propter me &
Euangelium, ſalvam faciet eam. * Quid 36
enim proderit homini, ſi lucretur mun-
dum totum, & detrimentum animæ ſuæ
faciat? * Aut quid dabit homo com- 37
mutationis pro anima ſua? * Qui enim 38
me confuſus fuerit, & verba mea, in
generatione iſta adultera & peccatrice:
& filius hominis confundetur eum,
cum venerit in gloria patris ſui cum
angelis ſanctis. * Et dicebat illis: A- 39
men dico vobis, quia ſunt quidam de
hic ſtantibus, qui non guſtabunt mor-
tem, donec videant regnum Dei veniens
in virtute.

CAPUT IX.

Transfigurato Iesu junguntur Moyses & Elias: dicit Eliam, dum venerit, omnia restituturum, imo jam venisse, nec fuisse susceptum: surdum ac mutũ spiritum ejicit, qui sola oratione & jejunio ejicitur: suam passionem prædicit: disputantes discipulos docet quis eorum sit major: de ejiciente dæmoniũ qui non sequebatur Iesum: de amputando manus, pedis, vel oculi scandalo.

ET post dies sex assumit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem: & ducit illos in montem excelsum seorsum solos, & transfiguratus est coram ipsis. * Et vestimenta ejus facta sunt splendentia, & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere. * Et apparuit illis Elias cum Moyse: & erant loquentes cum Iesu. * Et respondens Petrus, ait Iesu: Rabbi, bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, Tibi unum, & Moysi unum, & Eliæ unum. * Non enim sciebat quid diceret: erant enim timore exterriti. * Et facta est nubes obumbrans eos: & venit vox de nube, dicens: Hic est Filius meus charissimus: audite illum. * Et statim circumspicientes, neminem amplius viderunt, nisi Iesum tantum secum. * Et descendentibus illis de monte, præcepit illis ne cuiquam quæ vidissent, narrarent: nisi cum Filius hominis à mortuis resurrexerit. * Et verbum continuerunt apud se, conquirentes quid esset: Cum à mortuis resurrexerit. *Et interrogabant eum, dicentes: Quid ergo dicunt Pharisæi & Scribæ, quia Eliam oportet venire primum? * Qui respondens, ait illis: Elias, cum venerit primo, restituet omnia: & quo modo scriptum est in Filium hominis, ut multa patiatur & contemnatur. * Sed dico vobis quia & Elias venit (& fecerunt illi quæcumque voluerunt) sicut scriptum est de eo. * Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & Scribas conquirentes cum illis. * Et confestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est; & expaverunt, & accurrentes salutabant eum. * Et interrogavit eos: Quid inter vos conquiritis? * Et respondens unus de turba, dixit: Magister, attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum: * qui ubicumque eum apprehenderit, allidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: & dixi discipulis tuis ut ejicerent illum, & non potuerunt. * Qui respondens eis, dixit: O generatio incredula, quamdiu apud vos ero? quamdiu vos patiar? afferte illum ad me. *Et attulerunt eum. Et cum vidisset eum, statim spiritus conturbavit illum: & elisus in terram
volutabatur spumans. *Et interrogavit 20
patrem ejus: Quantum temporis est
ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab
infantia: *& frequenter eum in ignem, 21
& in aquas misit, ut eum perderet. sed
si quid potes, adjuva nos, misertus no-
stri. * Iesus autem ait illi: Si potes 22
credere, omnia possibilia sunt creden-
ti. * Et continuo exclamans pater pue- 23
ri, cum lacrymis ajebat: Credo, Do-
mine: adjuva incredulitatem meam.*Et 24
cum videret Iesus concurrentem tur-
bam, comminatus est spiritui immun-
do, dicens illi: Surde & mute spiritus,
ego præcipio tibi, exi ab eo: & amplius
ne introeas in eum. * Et exclamans, 25
& multum discerpens eum, exiit ab eo,
& factus est sicut mortuus, ita ut multi
dicerent: Quia mortuus est. * Iesus au- 26
tem tenens manum ejus, elevavit eum,
& surrexit. * Et cum introisset in do- 27
mum, discipuli ejus secreto interroga-
bant eum: Quare nos non potuimus eji-
cere eum? * Et dixit illis: Hoc genus 28
in nullo potest exire, nisi in oratione,
& jejunio. * Et inde profecti præter- 29
grediebantur Galilæam: nec volebat
quemquam scire. *Docebat autem dis- 30
cipulos suos, & dicebat illis: Quoniam
filius hominis tradetur in manus ho-
minum, & occident eum, & occisus
tertia die resurget. * At illi ignora- 31
bant verbum: & timebant interrogare
eum. * Et venerunt Capharnaum. Qui 32
cũ domi essent, interrogabat eos: Quid
in via tractabatis? * At illi tacebant. si- 33
quidem in via inter se disputaverant,
quis eorum major esset. * Et residens 34
vocavit duodecim, & ait illis: Si quis
vult primus esse, erit omnium novissi-
mus, & omnium minister. * Et accipi- 35
ens puerum, statuit eum in medio eo-
rum: quem cum complexus esset, ait
illis: * Quisquis unum ex hujusmodi 36
pueris receperit in nomine meo, me
recipit: & quicumque me susceperit,
non me suscipit, sed eum, qui misit me.
* Respondit illi Ioannes, dicens: Ma- 37
gister, vidimus quendam in nomine tuo
ejicientem dæmonia, qui non sequi-
tur nos, & prohibuimus eum. * Iesus 38
autem ait: Nolite prohibere eum. nemo
est enim qui faciat virtutem in nomine
meo, & possit cito male loqui de me.
* qui enim non est adversum vos, pro 39
vobis est. * Quisquis enim potum de- 40
derit vobis calicem aquæ in nomine
meo, quia Christi estis: amen dico vo-
bis, non perdet mercedem suam. * Et 41
quisquis scandalizaverit unum ex his
pusillis credentibus in me: bonum est ei
magis si circumdaretur mola asinaria
collo ejus, & in mare mitteretur.*Et si 42
scandalizaverit te manus tua, absci-
de illam: bonum est tibi debilem in-
troire in vitam, quam duas manus ha-
bentem ire in gehennam, in ignem in-
extinguibilem: * ubi vermis eorum 43
non moritur, & ignis non extingui-
tur.

44 tur. * Et si pes tuus te scandalizat,
amputa illum: bonum est tibi claudum
introire in vitam æternam, quam
duos pedes habentem mitti in gehen-
45 nam ignis inextinguibilis: * ubi ver-
mis eorum non moritur, & ignis non
46 extinguitur. * Quod si oculus tuus
scandalizat te, ejice eum: bonum est
tibi luscum introire in regnum Dei,
quam duos oculos habentem mitti in
47 gehennam ignis: *ubi vermis eorum non
48 moritur, & ignis non extinguitur.* O-
mnis enim igne salietur, & omnis vi-
49 ctima sale salietur. * Bonum est sal:
quod si sal insulsum fuerit: in quo il-
lud condietis? Habete in vobis sal, &
pacem habete inter vos.

CAPUT X.

Nullo modo dimittendam uxorem astruit aliam ducendo: parvulos complexus, benedicit eis: dives qui præcepta à juventute observarat, non amplectitur Christi consilium de omnibus divendendis: quid referent præmii qui omnia relinquunt: rursum suam prædicit passionem: occasione ambitionis filiorum Zebedæi docet discipulos quòd non ostensione dominii, sed officio ministerii debeant esse majores: Bartimæum cæcum sanat.

1 ET inde exurgens venit in fines Iu-
dææ ultra Iordanem: & conveni-
unt iterum turbæ ad eum:& sicut con-
2 sueverat, iterũ docebat illos.*Et acce-
dentes Pharisæi interrogabant eum:
Si licet viro uxorem dimittere:
3 tentantes eum. * At ille respondens,
dixit eis: Quid vobis præcepit Moy-
4 ses? * Qui dixerunt: Moyses permisit
libellũ repudii scribere, & dimittere.
5 * Quibus respondens Iesus, ait: Ad du-
ritiam cordis vestri scripsit vobis præ-
6 ceptum istud. * ab initio autem crea-
turæ, masculum & feminam fecit eos
7 Deus. * Propter hoc relinquet homo
patrem suum & matrem, & adhærebit
8 ad uxorem suam: * & erunt duo in car-
ne una. Itaque jam non sunt duo, sed
9 una caro. * Quod ergo Deus conjun-
10 xit, homo non separet. * Et in domo
iterum discipuli ejus de eodem inter-
11 rogaverunt eum. *Et ait illis: Quicumq;
dimiserit uxorẽ suam, & aliã duxerit,
12 adulterium committit super eam. * Et
si uxor dimiserit virum suum, & alii
13 nupserit, mœchatur. * Et offerebant
illi parvulos ut tangeret illos. Disci-
puli autem comminabantur offerenti-
14 bus. * Quos cum videret Iesus, in-
dignè tulit, & ait illis: Sinite parvu-
los venire ad me, & ne prohibueritis
15 eos: talium enim est regnum Dei. * A-
men dico vobis: Quisquis non recepe-
rit regnum Dei velut parvulus, non
16 intrabit in illud. * Et complexans eos,
& imponens manus super illos benedi-
cebat eos.*Et cum egressus esset in viã, 17
procurrens quidam genu flexo ante e-
um, rogabat eum: Magister bone, quid
faciam ut vitam æternam percipiam?
* Iesus autem dixit ei: Quid me dicis 18
bonum? Nemo bonus, nisi unus Deus.
* Præcepta nosti: Ne adulteres, Ne oc- 19
cidas, Ne fureris, Ne falsum testimo-
nium dixeris, Ne fraudem feceris, Ho-
nora patrem tuum & matrem. * At 20
ille respondens, ait illi: Magister, hæc
omnia observavi à juventute mea. * Ie- 21
sus autem intuitus eum, dilexit eum,
& dixit ei: Vnum tibi deest: vade,
quæcumque habes vende, & da pau-
peribus, & habebis thesaurum in cæ-
lo: & veni, sequere me. * Qui contri- 22
status in verbo, abiit mœrens: erat e-
nim habens multas possessiones. * Et 23
circumspiciens Iesus, ait discipulis
suis: Quã difficile qui pecunias habent,
in regnum Dei introibunt! * Discipuli 24
autem obstupescebant in verbis ejus.
At Iesus rursus respondens ait illis:
Filioli, quam difficile est, confidentes
in pecuniis, in regnum Dei introire!
* Facilius est, camelum per foramen 25
acus transire, quam divitem intrare in
regnum Dei. * Qui magis admiraban- 26
tur, dicentes ad semetipsos: Et quis
potest salvus fieri? * Et intuens illos 27
Iesus, ait: Apud homines impossibile
est, sed non apud Deum: omnia enim
possibilia sunt apud Deum. * Et cœ- 28
pit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisi-
mus omnia, & secuti sumus te. * Re- 29
spondens Iesus, ait: Amen dico vobis:
Nemo est, qui reliquerit domum, aut
fratres, aut sorores, aut patrem, aut ma-
trem, aut filios, aut agros, propter me,
& propter euangelium, * qui non acci- 30
piat centies tantum, nunc in tempore
hoc, domos, & fratres, & sorores, & ma-
tres, & filios, & agros, cum persecutio-
nibus, & in sæculo futuro vitam æter-
nam.* Multi autem erunt primi novis- 31
simi, & novissimi primi. * Erant autem 32
in via ascendentes Ierosolymam: &
præcedebat illos Iesus, & stupebant: &
sequentes timebant. Et assumens ite-
rum duodecim, cœpit illis dicere quæ
essent ei eventura. * Quia ecce ascendi- 33
mus Ierosolymam, & Filius hominis
tradetur principibus sacerdotum, &
Scribis, & senioribus, & damnabunt
eum morte, & tradent eum gentibus:
* & illudent ei, & conspuent eum, & 34
flagellabunt eum, & interficient eum:
& tertia die resurget. * Et accedunt ad 35
eum Iacobus & Ioannes filii Zebedæi,
dicentes: Magister, volumus, ut quod-
cumque petierimus, facias nobis. * At 36
ille dixit eis: Quid vultis ut faciam vo-
bis? * Et dixerunt, Da nobis, ut unus 37
ad dexteram tuam, & alius ad sinistram
tuam, sedeamus in gloria tua.*Iesus au- 38
tem ait eis: Nescitis quid petatis: po-
testis bibere calicem, quem ego bibo,
aut baptismo, quo ego baptizor, bapti-

zari?

39 zari? * At illi dixerunt ei: Possumus.
Iesus autem ait eis: Calicem quidem
quem ego bibo, bibetis; & baptismo,
40 quo ego baptizor, baptizabimini: *sedere
re autem ad dexterã meam, vel ad sini-
stram, non est meam dare vobis, sed
41 quibus paratum est. * Et audientes de-
cem, cœperunt indignari de Iacobo, &
42 Ioanne. * Iesus autem vocans eos, ait
illis: Scitis quia hi, qui videntur prin-
cipari gentibus, dominantur eis: &
principes eorum potestatem habent i-
psorum. * Non ita est autem in vobis,
43 sed quicumque voluerit fieri major, e-
44 rit vester minister: *& quicumque vo-
luerit in vobis primus esse, erit om-
45 nium servus. * Nam & Filius hominis
non venit ut ministraretur ei, sed ut mi-
nistraret, & daret animã suã redemptio-
46 nem pro multis. *Et veniunt Iericho, &
proficiscente eo de Iericho, & discipu-
lis ejus, & plurima multitudine, filius
Timei Bartimæus cæcus, sedebat jux-
ta viam mendicans. * Qui cum audis-
47 set quia Iesus Nazarenus est, cœpit
clamare, & dicere: Iesu fili David,
48 miserere mei. * Et comminabantur ei
multi ut taceret. At ille multo magis
clamabat: Fili David miserere mei.
* Et stans Iesus præcepit illum vocari.
49 Et vocant cæcum dicentes ei: Animæ-
50 quior esto. surge, vocat te. * Qui pro-
jecto vestimento suo exiliens, venit ad
51 eum. * Et respondens Iesus, dixit illi:
Quid tibi vis faciam? Cæcus autem
52 dixit ei: Rabboni, ut videam. * Iesus
autem ait illi: Vade, fides tua te sal-
vum fecit. Et confestim vidit, & se-
quebatur eum in via.

CAPVT XI.

Super pullum asinæ cum honore Ierusalem ingreditur: ficum maledicendo arefacit: ementes ac vendentes, de templo ejicit: efficaciam fiduciæ in Deum ostendit, dicens fratri remittenda quæ in nos commisit; Scribis non dicit qua potestate hæc faciat, eò quod nec illi responderent ad propositam de Ioannis baptismo quæstionem.

1 ET cum appropinquarent Ierosoly-
mæ & Bethaniæ ad Montem oliva-
rum, mittit duos ex discipulis suis,
2 * & ait illis: ite in castellum, quod
contra vos est, & statim introeuntes il-
luc, invenietis pullum ligatum, super
quem nemo adhuc hominum sedit: sol-
3 vite illum, & adducite. * Et si quis
vobis dixerit: Quid facitis? dicite,
quia Domino necessarius est: & conti-
4 nuo illum dimittet huc. * Et abeun-
tes invenerunt pullum ligatum ante ia-
nuam foris in bivio: & solvunt eum.
5 * Et quidam de illic stantibus dice-
bant illis: Quid facitis solventes pul-
6 lum? * Qui dixerunt eis sicut præcepe-
7 rat illis Iesus, & dimiserunt eis. * Et
duxerunt pullum ad Iesum: & impo-
nunt illi vestimenta sua, & sedit super
eum. *Multi autem vestimenta sua stra- 8
verunt in via: alii autem frondes cæ-
debant de arboribus, & sternebant in
via. * Et qui præibant, & qui seque- 9
bantur, clamabant, dicentes: Hosan-
na: * Benedictus, qui venit in nomine 10
Domini: Benedictum quod venit reg-
num patris nostri David: Hosanna in
excelsis. * Et introivit Ierosolymam 11
in templum: & circumspectis omni-
bus, cum jam vespera esset hora, exiit
in Bethaniam cum duodecim. * Et alia 12
die cum exirent à Bethania, esuriit.
*Cumque vidisset à longe ficum haben- 13
tem folia, venit si quid forte inveniret
in ea. & cum venisset ad eam, nihil in-
venit præter folia: non enim erat tem-
pus ficorum. * Et respondens dixit ei: 14
Iam non amplius in æternum ex te
fructum quisquam manducet. Et audie-
bant discipuli ejus. * Et veniunt Iero- 15
solymam. Et cum introisset in tem-
plum, cœpit ejicere vendentes, & emen-
tes in templo: & mensas numulariorũ,
& cathedras vendentium columbas e-
vertit. * & non sinebat ut quisquam 16
transferret vas per templum: * & do- 17
cebat dicens eis: Nonne scriptum est:
Quia domus mea, domus orationis vo-
cabitur omnibus gentibus? Vos autem
fecistis eam speluncam latronum. *Quo 18
audito, principes sacerdotum & Scri-
bæ quærebant quomodo eum perde-
rent: timebant enim eum, quoniam u-
niversa turba admirabatur super do-
ctrina ejus. * Et cum vespera facta es- 19
set, egrediebatur de civitate. * Et cum 20
mane transirent, viderunt ficum aridam
factam à radicibus. * Et recordatus 21
Petrus, dixit ei: Rabbi, ecce ficus, cui
maledixisti, aruit. * Et respondens Ie- 22
sus ait illis: Habete fidem Dei. * a- 23
men dico vobis, quia quicumque di-
xerit huic monti: Tollere, & mittere
in mare; & non hæsitaverit in corde
suo, sed crediderit, quia quodcumque
dixerit, fiat, fiet ei. * Propterea dico 24
vobis, omnia quæcumque orantes pe-
titis, credite quia accipietis, & eve-
nient vobis. * Et cum stabitis ad o- 25
randum, dimittite si quid habetis ad-
versus aliquem: ut & Pater vester qui
in cælis est, dimittat vobis peccata ve-
stra. *Quod si vos non dimiseritis: nec 26
Pater vester, qui in cælis est, dimittet
vobis peccata vestra. * Et veniunt rur- 27
sus Ierosolymam. Et cum ambularet
in templo, accedunt ad eum summi sa-
cerdotes, & Scribæ, & seniores: *& di- 28
cunt ei: In qua potestate hæc facis? &
quis dedit tibi hanc potestatem ut ista
facias? * Iesus autem respondens, ait 29
illis: Interrogabo vos & ego unum ver-
bum, & respondete mihi: & dicam vo-
bis in qua potestate hæc faciam. * Ba- 30
ptismus Ioannis, de cælo erat, an ex ho-
minibus? Respondete mihi. * At illi 31

cogi-

cogitabant secum, dicentes: Si dixe-
rimus, De cælo, dicet, Quare ergo non
32 credidistis ei? * Si dixerimus, Ex ho-
minibus, timemus populum. omnes e-
nim habebant Ioannem quia verè pro-
33 pheta esset. * Et respondentes dicunt
Iesu: Nescimus. Et respondens Iesus
ait illis: Neque ego dico vobis in qua
potestate hæc faciam.

CAPVT XII.

Parabolam narrat de vinea agricolis elocata, qui servos ac filium patrisfamilias occiderunt: tentatur à Pharisæis de censu Cæsari solvendo: & à Sadducæis de resurrectione: interrogatur à Scriba de primo mandato: ipse vero rogat quo modo Scribæ dicant Christum filium esse David, docens ab ipsis cavendum: viduam laudat ob duo minuta in gazophylacium missa.

1 ET cœpit illis in parabolis loqui:
Vineam pastinavit homo, & circum-
dedit sepem, & fodit lacum, & ædifica-
vit turrim, & locavit eam agricolis, &
2 peregre profectus est. * Et misit ad
agricolas in tempore servum, ut ab a-
gricolis acciperet de fructu vineæ.
3 * Qui apprehensum eum ceciderunt, &
4 dimiserunt vacuum. * Et iterum misit
ad illos alium servum: & illum in ca-
pite vulneraverunt, & contumeliis af-
fecerunt. * Et rursum alium misit, &
5 illum occiderunt: & plures alios: quos-
dam cædentes, alios vero occidentes.
6 *Adhuc ergo unum habens filium cha-
rissimum: & illum misit ad eos novissi-
mum, dicens: Quia reverebuntur fi-
7 lium meum. * Coloni autem dixerunt
ad invicem: Hic est heres: venite, occi-
damus eum: & nostra erit hereditas.
8 * Et apprehendentes eum, occiderunt;
9 & ejecerunt extra vineam. * Quid er-
go faciet Dominus vineæ? Veniet, &
perdet colonos: & dabit vineam aliis.
10 * Nec scripturam hanc legistis: Lapi-
dem quem reprobaverunt ædificantes,
11 hic factus est in caput anguli: * A Do-
mino factum est istud, & est mirabile
12 in oculis nostris? * Et quærebant eum
tenere: & timuerunt turbam. cogno-
verunt enim quoniam ad eos parabo-
lam hanc dixerit. Et relicto eo abie-
13 runt. * Et mittunt ad eum quosdam
ex Pharisæis, & Herodianis, ut eum
14 caperent in verbo. * Qui venientes
dicunt ei: Magister, scimus quia ve-
rax es, & non curas quemquam: nec
enim vides in faciem hominum, sed
in veritate viam Dei doces. licet dari
tributum Cæsari, an non dabimus?
15 * Qui sciens versutiam illorum, ait
illis: Quid me tentatis? afferte mihi
16 denarium ut videam. * At illi attu-
lerunt ei. Et ait illis: Cujus est ima-
go hæc, & inscriptio? Dicunt ei: Cæ-
saris. * Respondens autem Iesus dixit
illis: Reddite igitur quæ sunt Cæsa-
ris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Et
mirabantur super eo. * Et venerunt ad
eum Sadducæi, qui dicunt resurre-
ctionem non esse: & interrogabant eum
dicentes: *Magister, Moyses nobis scri-
psit, ut si cujus frater mortuus fuerit,
& dimiserit uxorem, & filios non re-
liquerit, accipiat frater ejus uxorem
ipsius, & resuscitet semen fratri suo.
* Septem ergo fratres erant: & primus
accepit uxorem, & mortuus est non re-
licto semine. * Et secundus accepit
eam, & mortuus est: & nec iste reli-
quit semen. Et tertius similiter. * Et
acceperunt eam similiter septem: &
non reliquerunt semen. Novissima o-
mnium defuncta est & mulier. * In
resurrectione ergo cum resurrexerint,
cujus de his erit uxor? septem enim
habuerunt eam uxorem. * Et respon-
dens Iesus, ait illis: Nonne ideo erra-
tis, non scientes Scripturas, neque
virtutem Dei? * Cum enim à mortuis
resurrexerint, neque nubent, neque nu-
bentur, sed sunt sicut angeli in cælis.
* De mortuis autem quod resurgant,
non legistis in libro Moysi, super ru-
bum quomodo dixerit illi Deus, in-
quiens: Ego sum Deus Abraham, &
Deus Isaac, & Deus Iacob? * Non est
Deus mortuorum, sed vivorum: Vos
ergo multum erratis. * Et accessit
unus de Scribis, qui audierat illos con-
quirentes, & videns quoniam bene il-
lis responderit, interrogavit eum quod
esset primum omnium mandatum. *Ie-
sus autē respondit ei: Quia primū om-
nium mandatū est: Audi Israel, Dominus
Deus tuus, Deus unus est: * & diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde
tuo, & ex tota anima tua, & ex tota
mente tua, & ex tota virtute tua. Hoc
est primum mandatum. * Secundum
autem simile est illi: Diliges proximum
tuum tamquam teipsum. Majus horum
aliud mandatum non est. * Et ait illi
Scriba: Bene Magister, in veritate di-
xisti, quia unus est Deus, & non est
alius præter eum. * Et ut diligatur
ex toto corde, & ex toto intellectu,
& ex tota anima, & ex tota fortitu-
dine: & diligere proximum tamquam
seipsum, majus est omnibus holocauto-
matibus, & sacrificiis. * Iesus autem
videns quod sapienter respondisset, di-
xit illi: Non es longe à regno Dei. Et
nemo jam audebat eum interrogare.
* Et respondens Iesus dicebat, docens
in templo: Quomodo dicunt Scribæ
Christum filium esse David? * Ipse e-
nim David dicit in Spiritu sancto. Di-
xit Dominus Domino meo, sede à dex-
tris meis, donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum. * Ipse ergo
David dicit eum Dominum, & unde
est filius ejus? Et multa turba eum
libenter audivit. * Et dicebat eis

in doctrina sua: Cavete à Scribis, qui
volunt in stolis ambulare, & salutari
9 in foro, * & in primis cathedris sedere
in synagogis, & primos discubitus in
40 cœnis: *qui devorant domos viduarum
sub obtentu prolixæ orationis: hi ac-
41 cipient prolixius judicium. * Et se-
dens Iesus contra gazophylacium, as-
piciebat quomodo turba jactaret æs
in gazophylacium, & multi divites
42 jactabant multa. * Cum venisset au-
tem vidua una pauper, misit duo mi-
43 nuta, quod est quadrans, * & convo-
cans discipulos suos, ait illis: Amen
dico vobis, quoniam vidua hæc pau-
per plus omnibus misit, qui miserunt
44 in gazophylacium. * Omnes enim ex
eo, quod abundabat illis, miserunt:
hæc vero de penuria sua omnia quæ
habuit misit totum victum suum.

CAPVT XIII.

Templum dicit evertendum, prædicitque bella & varias afflictiones ac persecutiones abominationemque desolationis: de pseudochristis & pseudoprophetis; post signa in corporibus cælestibus veniet cum gloria filius hominis, & hujus signum data ficu: quia autem nemo tempus novit, jubet omnes vigilare.

1 ET cum egrederetur de templo, ait
illi unus ex discipulis suis: Magi-
ster, aspice quales lapides, & quales
2 structuræ. * Et respondens Iesus, ait
illi: Vides has omnes magnas ædifica-
tiones? Non relinquetur lapis super la-
3 pidem, qui non destruatur. * Et cum
sederet in Monte olivarum contra
templum, interrogabant eum separa-
tim Petrus, & Iacobus, & Ioannes, &
4 Andreas: * Dic nobis, quando ista fi-
ent? & quod signum erit, quando hæc
5 omnia incipient consummari? * Et re-
spondens Iesus cœpit dicere illis: Vi-
6 dete ne quis vos seducat: * multi enim
venient in nomine meo dicentes,
7 quia ego sum: & multos seducent.
* Cum audieritis autem bella, & opi-
niones bellorum, ne timueritis: opor-
8 tet enim hæc fieri: sed nondum finis.
* Exurget enim gens contra gentem, &
regnum super regnum, & erunt terræ-
9 motus per loca, & fames. Initium do-
lorum hæc. * Videte autem vosmetip-
sos. Tradent enim vos in conciliis; &
in synagogis vapulabitis, & ante præ-
10 sides & reges stabitis propter me,
in testimonium illis. * Et in omnes
11 gentes primum oportet prædicari Eu-
angelium. * Et cum duxerint vos tra-
dentes, nolite præcogitare quid lo-
quamini: sed quod datum vobis fuerit
in illa hora, id loquimini, non enim
12 vos estis loquentes, sed Spiritus san-
ctus. * Tradet autem frater fratrem
in mortem, & pater filium. & con-
surgent filii in parentes, & morte af-
ficient eos. * Et eritis odio omnibus
propter nomen meum. Qui autem su-
stinuerit in finem, hic salvus erit. *Cum
autem videritis abominationem deso-
lationis, stantem ubi non debet: qui
legit, intelligat: tunc qui in Iudæa sunt,
fugiant in montes: * & qui super te- 1
ctum, ne descendat in domum, nec
introeat ut tollat quid de domo
sua: * & qui in agro erit, non re- 1
vertatur retro tollere vestimentum
suum. * Væ autem prægnantibus & nu- 1
trientibus in illis diebus. * Orate ve- 1
ro ut hieme non fiant. * Erunt enim 1
dies illi tribulationes tales, quales non
fuerunt ab initio creaturæ, quam con-
didit Deus, usque nunc, neque fient.
* Et nisi breviasset Dominus dies, non 2
fuissent salva omnis caro: sed propter
electos, quos elegit, breviavit dies. *Et 2
tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est
Christus, ecce illic, ne credideritis:
* Exurgent enim pseudochristi, & 2
pseudoprophetæ, & dabunt signa &
portenta ad seducendos, si fieri potest,
etiam electos. * Vos ergo videte: ecce 23
prædixi vobis omnia. *Sed in illis die- 24
bus, post tribulationem illam, sol con-
tenebrabitur, & luna nõ dabit splendo-
rẽ suum: * & stellæ cæli erunt deciden- 25
tes, & virtutes, quæ in cælis sunt, mo-
vebuntur. * Et tunc videbunt filium 26
hominis venientem in nubibus cum
virtute multa, & gloria. * Et tunc mit- 27
tet angelos suos, & congregabit ele-
ctos suos à quattuor ventis, à summo
terræ usque ad summum cæli. * A 28
ficu autem discite parabolam. Cum
jam ramus ejus tener fuerit, & nata
fuerint folia, cognoscitis quia in pro-
ximo sit æstas: * sic & vos cum viderи- 29
tis hæc fieri, scitote quod in proximo
sit in ostiis. * Amen dico vobis, quo- 30
niam non transibit generatio hæc, do-
nec omnia ista fiant. * Cælum & ter- 31
ra transibunt, verba autem mea non
transibunt. * De die autem illo vel 32
hora nemo scit, neque angeli in cæ-
lo, neque Filius, nisi Pater. * Vide- 33
te, vigilate, & orate: nescitis enim
quando tempus sit. * Sicut homo, 34
qui peregre profectus reliquit do-
mum suam, & dedit servis suis po-
testatem cujusque operis, & janitori
præcepit ut vigilet. * Vigilate er- 35
go, (nescitis enim quando dominus
domus veniat: sero, an media nocte,
an galli cantu, an mane) * ne cum 36
venerit repente, inveniat vos dor-
mientes. * Quod autem vobis dico, 37
omnibus dico: Vigilate.

CAPVT XIV.

Consultant principes sacerdotum de occidendo Iesu: qui unguento pretioso à muliere perfunditur murmurantibus discipulis: venditur à Iuda; de cujus proditione discipulis loquitur in cœna, in qua panem in corpus suum & vinum in sanguinem consecrata tradit discipulis: prædicit omnes scandalizandos, & trinam Petri negationem: ac post trinam orationem capitur à Iudæis: quorum uni Petrus abscidit auriculam: & discipulis fugientibus, coram Caipha à falsis testibus accusatus, mortisque reus judicatus, conspuitur ac cæditur, & ter à Petro negatur.

1 ERat autem Pascha & Azyma post
biduum: & quærebant summi sa-
cerdotes, & Scribæ, quomodo eum
2 dolo tenerent, & occiderent. *Dicebant
autem: Non in die festo, ne forte tu-
3 multus fieret in populo. * Et cum esset
Bethaniæ in domo Simonis leprosi, &
recumberet: venit mulier habens ala-
bastrum unguenti nardi spicati pretio-
si, & fracto alabastro, effudit super ca-
4 put ejus. * Erant autem quidam indi-
gne ferentes intra semetipsos, & dicen-
tes: Vt quid perditio ista unguenti fa-
5 cta est? * Poterat enim unguentum i-
stud venumdari plus quam trecentis
denariis, & dari pauperibus. Et fre-
6 mebant in eam. * Iesus autem dixit:
Sinite eam, quid illi molesti estis? Bo-
7 num opus operata est in me. * Semper
enim pauperes habetis vobiscum; &
cũ volueritis, potestis illis benefacere:
8 me autem non semper habetis. * Quod
habuit hæc, fecit: prævenit ungere
9 corpus meum in sepulturam. * Amen
dico vobis: Vbicumque prædicatum
fuerit Euangelium istud in universo
mundo, & quod fecit hæc, narrabitur
10 in memoriam ejus. * Et Iudas Iscario-
tes unus de duodecim, abiit ad summos
sacerdotes, ut proderet eum illis.
11 * Qui audientes gavisi sunt: & promi-
serunt ei pecuniam se daturos. Et quæ-
rebat quomodo illum opportune tra-
12 deret. * Et primo die Azymorum
quando Pascha immolabant, dicunt
ei discipuli: Quo vis eamus, & pare-
13 mus tibi ut manduces Pascha? * Et
mittit duos ex discipulis suis, & dicit
eis: Ite in civitatem: & occurret vo-
bis homo lagenam aquæ bajulans, se-
14 quimini eum: * & quocumque introie-
rit, dicite domino domus, quia magi-
ster dicit: Vbi est refectio mea, ubi
Pascha cum discipulis meis mandu-
15 cem? * Et ipse vobis demonstrabit cœ-
naculum grande, stratum: & illic pa-
16 rate nobis. * Et abierunt discipuli e-
jus, & venerunt in civitatem: & in-
venerunt sicut dixerat illis, & parave-
runt Pascha. * Vespere autem facto 17
venit cum duodecim. * Et discumben- 18
tibus eis, & manducantibus, ait Ie-
sus: Amen dico vobis, quia unus ex
vobis tradet me, qui manducat mecum. 19
* At illi cœperunt contristari, & di-
cere ei singulatim: Numquid ego? * Qui 20
ait illis: Vnus ex duodecim, qui intin-
git mecum manum in catino. * Et Fi- 21
lius quidem hominis vadit, sicut scri-
ptum est de eo: væ autem homini illi,
per quem Filius hominis tradetur. bo-
num erat ei, si non esset natus homo
ille. * Et manducantibus illis, accepit 22
Iesus panem: & benedicens fregit, &
dedit eis, & ait: Sumite, hoc est cor-
pus meum. * Et accepto calice, gra- 23
tias agens dedit eis: & biberunt ex illo
omnes. * Et ait illis: Hic est sanguis 24
meus novi testamenti, qui pro multis
effundetur. * Amen dico vobis, quia 25
jam non bibam de hoc genimine vitis,
usque in diem illum, cum illud bibam
novum in regno Dei. * Et hymno dicto 26
exierunt in Montem olivarum. *Et ait 27
eis Iesus: Omnes scandalizabimini in
me in nocte ista: quia scriptum est: Per-
cutiam pastorem, & dispergentur o-
ves. * Sed postquam resurrexero, præ- 28
cedam vos in Galilæam. * Petrus au- 29
tem ait illi: Et si omnes scandalizati
fuerint in te, sed non ego. * Et ait illi 30
Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie
in nocte hac, priusquam gallus vocem
bis dederit, ter me es negaturus. * At 31
ille amplius loquebatur: Et si oppor-
tuerit me simul commori tibi, non te
negabo. Similiter autem & omnes di-
cebant. * Et veniunt in prædium, cui 32
nomen Gethsemani. Et ait discipulis
suis: Sedete hic donec orem. * Et as- 33
sumit Petrum, & Iacobum, & Ioan-
nem secum: & cœpit pavere, & tæde-
re. * Et ait illis: Tristis est anima mea 34
usque ad mortem: sustinete hic, & vi-
gilate. * Et cum processisset paululum, 35
procidit super terram: & orabat, ut si
fieri posset, transiret ab eo hora: *& di- 36
xit: Abba pater, omnia tibi possibilia
sunt, transfer calicem hunc à me, sed nõ
quod ego volo, sed quod tu. *Et venit, 37
& invenit eos dormientes. Et ait Petro:
Simon, dormis? non potuisti una hora
vigilare? * Vigilate, & orate ut non in- 38
tretis in tentationem. Spiritus quidem
promptus est, caro vero infirma. *Et i- 39
terum abiens oravit, eundem sermonem
dicens. *Et reversus, denuo invenit eos 40
dormientes, (erant enim oculi eorum
gravati) & ignorabant quid responde-
rent ei. * Et venit tertio, & ait illis: 41
Dormite jam, & requiescite. Sufficit: ve-
nit hora: ecce Filius hominis tradetur
in manus peccatorum. *Surgite, eamus. 42
ecce qui me tradet, prope est. * Et ad- 43
huc eo loquente, venit Iudas Iscariotes
unus de duodecim, & cum eo tur-
ba multa, cum gladiis & lignis, à
summis sacerdotibus, & Scribis, &

 senio-

senioribus. * Dederat autem traditor
ejus signum eis, dicens: Quemcumque
osculatus fuero, ipse est, tenete eum,&
ducite cautè. * Et cum venisset,statim
accedens ad eum, ait: Ave Rabbi : &
osculatus est eum. * At illi manus in-
jecerunt in eum , & tenuerunt eum.
* Vnus autem quidam de circumstanti-
bus educens gladium, percussit servum
summi sacerdotis : & amputavit illi
auriculam. * Et respondens Iesus, ait
illis: Tamquam ad latronem existis cũ
gladiis & lignis comprehendere me?
* quotidie eram apud vos in templo
docens, & non me tenuistis. Sed ut im-
pleantur Scripturæ. * Tunc discipuli
ejus relinquentes eum omnes fugerunt.
* Adolescens autem quidam sequeba-
tur eum amictus sindone super nudo:
& tenuerunt eum. * At ille rejecta sin-
done, nudus profugit ab eis. * Et ad-
duxerunt Iesum ad summum sacerdotẽ:
& convenerunt omnes sacerdotes , &
Scribæ, & seniores. * Petrus autem à
longe secutus est eum,usque intro in a-
trium summi sacerdotis: & sedebat cũ
ministris ad ignem, & calefaciebat se.
* Summi vero sacerdotes,& omne con-
cilium quærebant adversus Iesum te-
stimonium , ut eum morti traderent,
nec inveniebant. * Multi enim testimo-
nium falsum dicebant adversus eum:&
convenientia testimonia non erant: *Et
quidam surgentes, falsum testimonium
ferebant adversus eum,dicentes. *Quo-
niam nos audivimus eum dicentẽ: Ego
dissolvam templum hoc manu factum,
& per triduum aliud non manu factum
ædificabo. * Et non erat conveniens
testimonium illorum. * Et exurgens
summus sacerdos in medium, interro-
gavit Iesum , dicens: Non respondes
quidquam ad ea, quæ tibi objiciuntur
ab his? * Ille autem tacebat, & nihil
respondit. Rursũ summus sacerdos in-
terrogabat eum,& dixit ei:Tu es Chri-
stus filius Dei benedicti? * Iesus autem
dixit illi:Ego sum: & videbitis Filium
hominis sedentem à dextris virtutis
Dei, & venientem cum nubibus cæli.
*Summus autem sacerdos scindens ve-
stimenta sua, ait:Quid adhuc desidera-
mus testes? * Audistis blasphemiã:quid
vobis videtur?Qui omnes condemnave-
runt eum esse reum mortis. * Et cœpe-
runt quidam conspuere eum, & velare
faciem ejus,& colaphis eum cædere,&
dicere ei:Prophetiza:& ministri alapis
eum cædebant. * Et cum esset Petrus
in atrio deorsum, venit una ex ancillis
summi sacerdotis: *& cum vidisset Pe-
trum calefacientem se,aspiciens illum,
ait : Et tu cum Iesu Nazareno eras.
* At ille negavit, dicens: Neque scio,
neque novi quid dicas. Et exiit foras
ante atrium,& gallus cantavit. * Rur-
sus autem cum vidisset illum ancilla,
cœpit dicere circumstantibus:Quia hic
ex illis est. * At ille iterum negavit.
Et post pusillum rursus qui astabant, di-
cebant Petro: Vere ex illis es: nam &
Galilæus es.*Ille autem cœpit anathe- 71
matizare, & jurare: Quia nescio homi-
nem istum , quem dicitis. * Et statim 72
gallus iterum cantavit . Et recorda-
tus est Petrus verbi,quod dixerat ei Ie-
sus: Prius quam gallus cantet bis, ter
me negabis. Et cœpit flere.

CAPVT XV.

Iesus coram Pilato accusatus, nihil respondet: prælegitur Barabbas, & Iesus traditur crucifigendus; qui multis modis illusus à militibus, ducitur ad crucifigendum : & divisis ipsius vestimentis, inter latrones crucifixus, audit variorum jactatas in se blasphemias: suboriuntur tenebræ: & clamans Iesus Eli, acetoque potatus, cum clamore valido expirat; cujus corpus à Ioseph sepelitur.

ET confestim mane consilium facien- 1
tes summi sacerdotes, cum senio-
ribus,& Scribis, & universo concilio,
vincientes Iesum,duxerunt,& tradide-
runt Pilato. * Et interrogavit eum Pi- 2
latus: Tu es rex Iudæorum ? At ille
respondens, ait illi: Tu dicis. * Et ac- 3
cusabant eũ summi sacerdotes in mul-
tis. * Pilatus autem rursum interro- 4
gavit eum,dicens:Non respondes quid-
quam ? vide in quantis te accusant.
* Iesus autem amplius nihil respondit, 5
ita ut miraretur Pilatus. * Per diem 6
autem festum solebat dimittere illis u-
num ex vinctis, quemcumq; petissent.
* Erat autem qui dicebatur Barabbas, 7
qui cum seditiosis erat vinctus , qui in
seditione fecerat homicidium. * Et 8
cum adscendisset turba, cœpit rogare,
sicut semper faciebat illis. * Pilatus 9
autem respondit eis, & dixit: Vultis
dimittam vobis regem Iudæorum ?
*Sciebat enim quod per invidiam tra- 10
didissent eũ summi sacerdotes. * Pon- 11
tifices autem concitaverunt turbam, ut
magis Barabbam dimitteret eis. * Pi- 12
latus autem iterum respondens, ait il-
lis: Quid ergo vultis faciam regi Iu-
dæorum? * At illi iterum clamave- 13
runt: Crucifige eum. * Pilatus vero 14
dicebat illis: quid enim mali fecit? At
illi magis clamabant : Crucifige eum.
* Pilatus autem volens populo satisfa- 15
cere, dimisit illis Barabbam, & tradi-
dit Iesum flagellis cæsum,ut crucifige-
retur. * Milites autem duxerunt eum 16
in atrium prætorii,& convocant totam
cohortem,*& induunt eum purpura,& 17
imponunt ei plectentes spineã coronã.
*Et cœperunt salutare eum: Ave rex Iu- 18
dæorum. * Et percutiebant caput ejus 19
arundine: & conspuebant eum. & po-
nentes genua,adorabant eum,*Et post- 20
quam illuserunt ei,exuerunt illum pur-
pura, & induerunt eũ vestimentis suis.

& edu-

& educunt illum ut crucifigerent eum.
21 * Et angariaverunt prætereuntem
quempiam, Simonem Cyrenæum, ve-
nientem de villa, patrem Alexandri
22 & Rufi, ut tolleret crucem ejus. * Et
perducunt illum in Golgotha locum:
quod est interpretatũ Calvariæ locus.
23 * Et dabant ei bibere myrrhatum vi-
24 num: & non accepit. * Et crucifigen-
tes eum, diviserunt vestimenta ejus,
mittentes sortem super eis, quis quid
25 tolleret. * Erat autem hora tertia: &
26 crucifixerunt eum. * Et erat titulus
causæ ejus inscriptus: REX IVDÆO-
27 RVM. * Et cum eo crucifigunt duos la-
trones; unum à dextris, & alium à si-
28 nistris ejus. * Et impleta est scriptura,
quę dicit: Et cum iniquis reputatus est.
29 *Et prætereuntes blasphemabant eum,
moventes capita sua, & dicentes: Vah
qui destruis templum Dei, & in tribus
30 diebus reædificas: * salvum fac temeti-
31 psum descendens de cruce. * Similiter
& summi sacerdotes illudentes, ad al-
terutrum cum Scribis dicebant: Alios
salvos fecit, seipsum non potest salvum
32 facere. * Christus rex Israel descendat
nunc de cruce, ut videamus, & creda-
mus. Et qui cum eo crucifixi erant,
33 convitiabantur ei. * Et facta hora sex-
ta, tenebræ factæ sunt per totam ter-
34 ram usque in horam nonam. * Et hora
nona exclamavit Iesus voce magna, di-
cens: Eloi, eloi, lamma sabacthani?
quod est interpretatum: Deus meus,
Deus meus, ut quid dereliquisti me?
35 * Et quidam de circumstantibus audi-
entes, dicebant: Ecce Eliam vocat.
36 *Currens autem unus, & implens spon-
giam aceto, circumponensque calamo,
potum dabat ei, dicens: Sinite, videa-
mus si veniat Elias ad deponendum eũ.
37 * Iesus autem emissa voce magna expi-
38 ravit. * Et velum templi scissum est in
39 duo, à summo usque deorsum. * Vi-
dens autem Centurio qui ex adverso
stabat, quia sic clamans expirasset, ait:
40 Vere hic homo Filius Dei erat. * Erant
autem & mulieres de longe aspicien-
tes: inter quas erat Maria Magdalene,
& Maria Iacobi minoris & Ioseph ma-
41 ter, & Salome: * & cum esset in Gali-
læa, sequebantur eum, & ministrabant
ei, & aliæ multæ, quæ simul cum eo
42 ascenderant Ierosolymam. *Et cum jam
sero esset factum (quia erat parasceue,
43 quod est ante sabbatum) *venit Ioseph
ab Arimathæa nobilis decurio, qui &
ipse erat expectans regnum Dei, & au-
dacter introivit ad Pilatum, & petiit
44 corpus Iesu. * Pilatus autem mirabatur
si jam obiisset. Et accersito centurione,
interrogavit eum si jam mortuus esset.
45 * Et cum cognovisset à centurione, do-
46 navit corpus Ioseph. * Ioseph autem
mercatus sindonẽ, & deponens eum in-
volvit sindone, & posuit eum in mo-
numento, quod erat excisum de petra,
& advolvit lapidem ad ostium monu-
menti. * Maria autem Magdalene, & 47
Maria Ioseph, aspiciebant ubi ponere-
tur.

CAPVT XVI.

Mulieribus ad Christi monumentum obstupescentibus, Angelus resurrectionem ipsius annuntiat; qui primum Mariæ Magdalene apparet, deinde duobus discipulis in alia effigie: demum undecim recumbentibus apparens, exprobrata incredulitate, mittit eos ut in universo mundo prædicent ac baptizent, subjunctis signis quæ sequantur credentes, ac ita in cælum ascendit.

ET cum transisset sabbatum, Maria 1
Magdalene, & Maria Iacobi, &
Salome emerunt aromata ut venien-
tes ungerent Iesum. * Et valde mane 2
una sabbatorum, veniunt ad monu-
mentum, orto jam sole. * Et dice- 3
bant ad invicem: Quis revolvet no-
bis lapidem ab ostio monumenti? *Et 4
respicientes viderunt revolutum la-
pidem. Erat quippe magnus valde.
* Et introeuntes in monumentum 5
viderunt juvenem sedentem in dex-
tris, coopertum stola candida, &
obstupuerunt. * Qui dicit illis: No- 6
lite expavescere: Iesum quæritis Na-
zarenum, crucifixum: surrexit, non
est hic, ecce locus ubi posuerunt eum.
* Sed ite, dicite discipulis ejus, & Pe- 7
tro, quia præcedit vos in Galilæam:
ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.
* At illæ exeuntes, fugerunt de mo- 8
numento: invaserat enim eas tremor
& pavor: & nemini quidquam dixe-
runt: timebant enim. * Surgens autem 9
mane, prima sabbati apparuit primo
Mariæ Magdalene, de qua ejecerat se-
ptem demonia. * Illa vadens nuntiavit 10
his, qui cum eo fuerant, lugentibus, &
flentibus. *Et illi audientes quia vive- 11
ret, & visus esset ab ea, nõ crediderunt.
* Post hæc autem duobus ex his am- 12
bulantibus ostensus est in aliâ effigie, e-
untibus in villam: *& illi euntes nun- 13
tiaverunt cæteris: nec illis credide-
runt. * Novissime recumbentibus il- 14
lis undecim apparuit: & exprobravit
incredulitatem eorum & duritiam cor-
dis; quia iis, qui viderant eum resur-
rexisse, non crediderunt. * Et dixit 15
eis: Euntes in mundum universum
prædicate Euangelium omni creatu-
ræ. * Qui crediderit & baptizatus 16
fuerit, salvus erit: qui vero non credi-
derit, condemnabitur. * Signa autem 17
eos, qui crediderint, hæc sequentur:
in nomine meo dæmonia ejicient: lin-
guis loquentur novis: * serpentes tol- 18
lent: & si mortiferum quid biberint
non eis nocebit: super ægros manus
imponent, & bene habebunt. * Et Do- 19
minus quidem Iesus postquam locutus
est eis, assumptus est in cælum, &
sedet à dextris Dei. * Illi autem 20

profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante & sermonem confirmante, sequentibus signis.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM.

CAPVT I.

Zachariæ sacerdoti annuntiat Gabriel Ioannis conceptum ex Elisabeth sterili; qui Angelo non credens, mutus efficitur: idemque Gabriel Mariæ annuntiat conceptum Iesu filii Dei de Spiritu sancto: ad Mariæ salutationem Ioannes exultat in utero, & Elizabeth prophetat, ipsaque Maria canticum gratiarum actionis Domino decantat: in nati Ioannis circumcisione, Zacharias pater, recepta loquela, canticum gratiarum actionis edit.

QVoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem, quæ in nobis completæ sunt, rerum: * sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & ministri fuerunt sermonis: * visum est & mihi, assecuto omnia à principio diligenter, ex ordine tibi scribere, optime Theophile, * ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem. * Fuit in diebus Herodis, regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron; & nomen ejus Elisabeth. * Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querela, * & non erat illis filius, eo quod esset Elisabeth sterilis, & ambo processissent in diebus suis. * Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis suæ ante Deum, * secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in templum Domini, * & omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. * Apparuit autem illi Angelus Domini, stans à dextris altaris incensi. * Et Zacharias turbatus est videns, & timor irruit super eum. * Ait autem ad illum Angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen ejus Ioannem: * & erit gaudium tibi, & exultatio, & multi in nativitate ejus
gaudebunt: * erit enim magnus coram 15
Domino: & vinum & siceram non bibet,
& Spiritu sancto replebitur adhuc ex
utero matris suæ: * & multos filiorum 16
Israel convertet ad Dominum Deum ip-
sorum: * & ipse præcedet ante illum in 17
spiritu, & virtute Eliæ: ut convertat
corda patrum in filios, & incredulos
ad prudentiam justorum, parare Do-
mino plebem perfectam. * Et dixit 18
Zacharias ad Angelum: Vnde hoc sciã?
ego enim sum senex, & uxor mea pro-
cessit in diebus suis. * Et respondens 19
Angelus dixit ei: Ego sum Gabriel, qui
asto ante Deum: & missus sum loqui
ad te, & hæc tibi euangelizare. * Et 20
ecce eris tacens & non poteris loqui,
usque in diem quo hæc fiant, pro eo
quod non credidisti verbis meis, quæ
implebuntur in tempore suo. * Et erat 21
plebs expectans Zachariam: & mira-
bantur quod tardaret ipse in templo.
* Egressus autem non poterat loqui ad 22
illos, & cognoverunt quod visionem vi-
disset in templo. Et ipse erat innuens
illis, & permansit mutus. * Et factum 23
est, ut impleti sunt dies officii ejus,
abiit in domum suam: * post hos autem 24
dies concepit Elisabeth uxor ejus, &
occultabat se mensibus quinque, di-
cens: * Quia sic fecit mihi Dominus in 25
diebus, quibus respexit auferre oppro-
brium meum inter homines. *In mense 26
autem sexto missus est Angelus Gabriel
à Deo in civitatem Galilææ, cui nomen
Nazareth, * ad virginem desponsatam 27
viro, cui nomen erat Ioseph, de domo
David, & nomen virginis Maria. * Et 28
ingressus Angelus ad eam dixit: Ave
gratia plena: Dominus tecum: Bene-
dicta tu in mulieribus. * Quæ cum au- 29
disset, turbata est in sermone ejus, &
cogitabat qualis esset ista salutatio. *Et 30
ait Angelus ei: Ne timeas Maria, inve-
nisti enim gratiam apud Deum: * ecce 31
concipies in utero, & paries filium, &
vocabis nomen ejus IESVM. * hic erit 32
magnus, & Filius Altissimi vocabitur,
& dabit illi Dominus Deus sedem Da-
vid patris ejus: & regnabit in domo Ia-
cob in æternum, * & regni ejus non e- 33
rit finis. * Dixit autem Maria ad Ange- 34
lum: Quomodo fiet istud, quoniam vi-
rum non cognosco? *Et respondens An- 35
gelus dixit ei: Spiritus sanctus super-
veniet in te, & virtus Altissimi obum-
brabit tibi. Ideoq; & quod nascetur ex
te Sanctũ, vocabitur Filius Dei. *Et ecce 36
Elisabeth cognata tua, & ipsa conce-
pit filium in senectute sua: & hic mensis
sextus est illi, quę vocatur sterilis: *quia 37
non erit impossibile apud Deum omne
verbum. * Dixit autem Maria: Ecce an- 38
cilla Domini, fiat mihi secundum ver-
bum tuum. Et discessit ab illa Angelus.
* Exurgens autem Maria in diebus illis 39
abiit in montana cum festinatione, in
civitatem Iuda: *Et intravit in domum 40
Zachariæ, & salutavit Elisabeth.

* Et

41 * Et factum est, ut audivit salutatio-
nem Mariæ Elisabeth, exultavit infans
in utero ejus; & repleta est Spiritu
42 sancto Elisabeth: * & exclamavit vo-
ce magna, & dixit: benedicta tu inter
mulieres, & benedictus fructus ventris
43 tui. * Et unde hoc mihi ut veniat ma-
44 ter Domini mei ad me? * Ecce enim ut
facta est vox salutationis tuæ in auri-
bus meis, exultavit in gaudio infans in
45 utero meo. * & beata, quæ credidi-
sti, quoniam perficientur ea, quæ dicta
46 sunt tibi à Domino. * Et ait Maria:
47 Magnificat anima mea Dominum: * &
exultavit spiritus meus in Deo salutari
meo.
48 * Quia respexit humilitatem ancillæ
suæ: ecce enim ex hoc beatam me di-
cent omnes generationes.
49 * Quia fecit mihi magna qui potens
est, & sanctum nomen ejus.
50 * Et misericordia ejus à progenie in
progenies timentibus eum.
51 * Fecit potentiam in brachio suo: di-
spersit superbos mente cordis sui.
52 * Deposuit potentes de sede, & exal-
tavit humiles.
53 * Esurientes implevit bonis: & di-
vites dimisit inanes.
54 * Suscepit Israel puerum suum, re-
cordatus misericordiæ suæ.
55 * Sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham & semini ejus in sæcula.
56 * Mansit autem Maria cum illa quasi
mensibus tribus: & reversa est in do-
57 mum suam. * Elisabeth autem imple-
tum est tempus pariendi, & peperit fi-
58 lium. * Et audierunt vicini, & cogna-
ti ejus, quia magnificavit Dominus mi-
sericordiam suam cum illa, & congra-
59 tulabantur ei. * Et factum est in die
octavo, venerunt circumcidere pue-
rum, & vocabant eum nomine patris
60 sui Zachariam. * Et respondens ma-
ter ejus, dixit: Nequaquam, sed voca-
61 bitur Ioannes. * Et dixerunt ad illam:
Quia nemo est in cognatione tua, qui
62 vocetur hoc nomine. * Innuebant au-
tem patri ejus, quem vellet vocari eum.
63 * Et postulans pugillarem, scripsit, di-
cens: Ioannes est nomen ejus. Et mi-
64 rati sunt universi. * Apertum est au-
tem illico os ejus, & lingua ejus, & lo-
65 quebatur benedicens Deum. * Et factus
est timor super omnes vicinos eorum,
& super omnia montana Iudææ divul-
66 gabantur omnia verba hæc: * & po-
suerunt omnes, qui audierant in corde
suo, dicentes: Quis putas puer iste erit?
Etenim manus Domini erat cum illo.
67 * Et Zacharias pater ejus repletus est
Spiritu sancto: & prophetavit, dicens:
68 * Benedictus Dominus Deus Israel:
quia visitavit, & fecit redemptionem
plebis suæ:
69 * Et erexit cornu salutis nobis in
domo David pueri sui.
70 * Sicut locutus est per os sanctorum,
qui à sæculo sunt, prophetarum ejus:

* Salutem ex inimicis nostris, & de 71
manu omnium qui oderunt nos:
* Ad faciendam misericordiam cum 72
patribus nostris: & memorari testa-
menti sui sancti.
* Iusjurandum, quod juravit ad A- 73
braham patrem nostrum, daturum se
nobis:
* Vt sine timore, de manu inimico- 74
rum nostrorum liberati, serviamus illi;
* In sanctitate & justitia coram ipso, 75
omnibus diebus nostris.
* Et tu puer, propheta Altissimi vo- 76
caberis: præibis enim ante faciem Do-
mini parare vias ejus.
* Ad dandam scientiam salutis plebi 77
ejus, in remissionem peccatorum eo-
rum:
* Per viscera misericordiæ Dei no- 78
stri: in quibus visitavit nos, oriens ex
alto:
* Illuminare his, qui in tenebris, & 79
in umbra mortis sedent: ad dirigendos
pedes nostros in viam pacis.
* Puer autem crescebat, & conforta- 80
batur spiritu: & erat in desertis usque
in diem ostensionis suæ ad Israel.

CAPVT II.

Ex Augusti decreto Ioseph cum Maria ascendit in Bethlehem; ubi illa peperit Salvatorem, cujus nativitate ab Angelo audita, pastores festini veniunt illum visuri: puer circumcisus vocatur Iesus: quem post dies purificationis in Ierusalem delatum ut Domino sisteretur, Simeon senex benedicit, ac de matris in passione doloribus prophetat, Annaque prophetissa vetula Domino confitetur: Iesus duodecim annorum plenus sapientia & gratia, perditus à parentibus, in medio doctorum invenitur; descenditq; Nazareth factus illis subditus.

FActum est autem in diebus illis, ex- 1
iit edictum à Cæsare Augusto, ut
describeretur universus orbis. * Hæc 2
descriptio prima, facta est à præside
Syriæ Cyrino: * & ibant omnes ut 3
profiterentur singuli in suam civita-
tem. * Ascendit autem & Ioseph à 4
Galilæa de civitate Nazareth, in Iu-
dæam in civitatem David, quæ vocatur
Bethlehem: eo quod esset de domo &
familia David, * ut profiteretur cum 5
Maria desponsata sibi uxore prægnan-
te. * Factum est autem, cum essent i- 6
bi, impleti sunt dies ut pareret. * Et 7
peperit filium suum primogenitum, &
pannis eum involvit, & reclinavit eum
in præsepio: quia non erat eis lo-
cus in diversorio. * Et pastores erant 8
in regione eadem vigilantes, & cu-
stodientes vigilias noctis super gregem
suum. * Et ecce Angelus Domini ste- 9
tit juxta illos, & claritas Dei circum-
fulsit illos, & timuerunt timore ma-
gno. * Et dixit illis Angelus: Nolite 10
timere: ecce enim euangelizo vobis

gaudium magnum, quod erit omni po-
pulo: * quia natus est vobis hodie Sal-
vator, qui est Christus Dominus, in
civitate David. * Et hoc vobis signum:
Invenietis infantem pannis involu-
tum, & positum in præsepio. * Et su-
bito facta est cum angelo multitudo
militiæ cælestis, laudantium Deum, &
dicentium: * Gloria in altissimis Deo,
& in terra pax hominibus bonæ vo-
luntatis. * Et factum est, ut discesse-
runt ab eis Angeli in cœlum: pastores
loquebantur ad invicem: Transeamus
usque Bethlehem, & videamus hoc
verbum, quod factum est, quod Domi-
5 nus ostendit nobis. * Et venerunt fe-
stinantes: & invenerunt Mariam & Io-
seph, & infantem positum in præsepio.
7 * Videntes autem cognoverunt de ver-
bo, quod dictũ erat illis de puero hoc.
8 * Et omnes, qui audierunt, mirati
sunt: & de his, quæ dicta erant à pa-
9 storibus ad ipsos. * Maria autem con-
servabat omnia verba hæc, conferens
0 in corde suo. * Et reversi sunt pastores
glorificantes & laudantes Deum, in
omnibus quæ audierant & viderant,
1 sicut dictum est ad illos. * Et postquam
consummati sunt dies octo ut circum-
cideretur puer; vocatum est nomen e-
jus Iesus, quod vocatum est ab angelo
2 prius quam in utero conciperetur. * Et
postquam impleti sunt dies purgatio-
nis ejus secundum legem Moysi, tule-
runt illum in Ierusalem, ut sisterent
3 eum Domino, * sicut scriptum est in le-
ge Domini: Quia omne masculinum
adaperiens vulvam, sanctum Domino
4 vocabitur. * & ut darent hostiam se-
cundum quod dictum est in lege Do-
mini, par turturum, aut duos pullos
5 columbarum. * Et ecce homo erat in
Ierusalem, cui nomen Simeon, & ho-
mo iste justus & timoratus, expectans
consolationẽ Israel, & Spiritus sanctus
6 erat in eo. * Et responsum acceperat à
Spiritu sancto, non visurum se mortem,
nisi prius videret Christum Domini.
7 * Et venit in spiritu in templum. Et
cum inducerent puerum Iesum paren-
tes ejus, ut facerent secundum consue-
8 tudinem legis pro eo: * & ipse acce-
pit eum in ulnas suas, & benedixit
Deum, & dixit:
9 * Nunc dimittis servum tuum Do-
mine, secundum verbum tuum in pace.
0 * Quia viderunt oculi mei salutare
tuum,
1 * Quod parasti ante faciem omnium
populorum;
2 * Lumen ad revelationem gentium,
& gloriam plebis tuæ Israel.
33 * Et erat pater ejus & mater mirantes
34 super his, quæ dicebantur de illo. * Et
benedixit illis Simeon: & dixit ad Ma-
riam matrem ejus: Ecce positus est hic
in ruinam, & in resurrectionem mul-
torum in Israel; & in signum, cui con-
35 tradicetur: * & tuam ipsius animam
pertransibit gladius, ut revelentur ex
multis cordibus cogitationes. * Et e- 36
rat Anna Prophetissa, filia Phanuel,
de tribu Aser: hæc processerat in die-
bus multis, & vixerat cum viro suo an-
nis septem à virginitate sua. * Et hæc 37
vidua usq; ad annos octaginta quattu-
or: quæ non discedebat de templo, je-
juniis & obsecrationibus serviens no-
cte ac die. * Et hæc, ipsa hora super- 38
veniens, confitebatur Domino: & loque-
batur de illo omnibus, qui expectabant
redemptionem Israel. * Et ut perfece- 39
runt omnia secundum legem Domini,
reversi sunt in Galilæam in civitatem
suam Nazareth. * Puer autem cresce- 40
bat, & confortabatur, plenus sapientia: 41
& gratia Dei erat in illo. * Et ibant pa-
rentes ejus per omnes annos in Ierusa-
lem, in die sollemni Paschæ. * Et cum 42
factus esset annorum duodecim, ad-
scendentibus illis Ierosolymam secun-
dum consuetudinem diei festi, * con- 43
summatisque diebus, cum redirent, re-
mansit puer Iesus in Ierusalem, & non
cognoverunt parentes ejus. * Existi- 44
mantes autem illum esse in comitatu,
venerunt iter diei, & requirebant eum
inter cognatos, & notos. * Et non in- 45
venientes, regressi sunt in Ierusalem, re-
quirentes eum. * Et factum est, post 46
triduum invenerunt illum in templo
sedentem in medio doctorum, audien-
tem illos, & interrogantem eos. * Stu- 47
pebant autem omnes, qui eum audie-
bant, super prudentia & responsis ejus.
* Et videntes admirati sunt. Et dixit 48
mater ejus ad illum: Fili, quid fecisti
nobis sic? ecce pater tuus & ego dolen-
tes quærebamus te. * Et ait ad illos: 49
Quid est quod me quærebatis? nescie-
batis quia in his, quæ patris mei sunt,
oportet me esse? * Et ipsi non intelle- 50
xerunt verbum quod locutus est ad eos.
* Et descendit cum eis, & venit Naza- 51
reth: & erat subditus illis. Et mater
ejus conservabat omnia verba hæc in
corde suo. * Et Iesus proficiebat sapi- 52
entia, & ætate, & gratia apud Deum
& homines.

CAPVT III.

Iohannes mittitur à Domino impleturus sua prædicatione Isaiæ vaticinium: & turbis, publicanis, ac militibus dat consiliũ; dicens quid singulos facere oporteat, testaturque Christi excellentiam & baptismi ipsius, super quem ab ipso baptizatum descendit columba, ac vox Patris auditur: texiturque ejus genealogia à Ioseph usque ad Adam ascendens.

ANno autem quintodecimo imperii 1
Tiberii Cæsaris, procurante Pon-
tio Pilato Iudæam, tetrarcha autem
Galilææ Herode, Philippo autem fra-
tre ejus tetrarcha Iturææ, & Tracho-
nitidis regionis, & Lysania Abilinæ

tetrarcha,

2 tetracha, * sub principibus sacerdotum
Anna & Caipha: factum est verbũ Do-
mini super Ioannem, Zachariæ filium,
3 in deserto. * Et venit in omnem regio-
nem Iordanis, prædicans baptismum
pœnitentiæ in remissionẽ peccatorum,
4 * sicut scriptum est in Libro sermonum
Isaiæ prophetæ: Vox clamantis in de-
serto: Parate viam Domini: rectas fa-
5 cite semitas ejus: * & omnis vallis im-
plebitur: & omnis mons, & collis humi-
liabitur: & erunt prava in directa, &
6 aspera in vias planas: * & videbit om-
7 nis caro salutare Dei. * Dicebat ergo
ad turbas quæ exibant ut baptizaren-
tur ab ipso: Genimina viperarum, quis
ostendit vobis fugere à ventura ira?
8 * Facite ergo fructus dignos pœniten-
tiæ, & ne cœperitis dicere: Patrem
habemus Abraham. Dico enim vobis,
quia potens est Deus de lapidibus istis
9 suscitare filios Abrahæ. * Iam enim
securis ad radicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor non faciens fructum
bonum, excidetur & in ignem mitte-
10 tur. * Et interrogabãt eum turbæ, dicẽ-
11 tes: Quid ergo faciemus? * Respondens
autem dicebat illis: Qui habet duas tu-
nicas, det non habenti: & qui habet
12 escas, similiter faciat. * Venerunt au-
tem & publicani ut baptizarentur, &
dixerunt ad illum: Magister, quid fa-
13 ciemus? * At ille dixit ad eos: Nihil
amplius, quam quod constitutum est
14 vobis, faciatis. * Interrogabant autem
eum & milites, dicentes: Quid facie-
mus & nos? Et ait illis: Neminem con-
cutiatis, neque calumniam faciatis: &
15 contenti estote stipendiis vestris: * Exi-
stimante autem populo, & cogitantibus
omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne
16 forte ipse esset Christus: * respondit
Ioannes, dicens omnibus: Ego quidem
aqua baptizo vos: veniet autem fortior
me, cujus non sum dignus solvere cori-
giam calceamentorum ejus: ipse vos ba-
17 ptizabit in spiritu sancto, & igni: * cu-
jus ventilabrum in manu ejus, & pur-
gabit aream suam, & congregabit tri-
ticum in horreum suum, paleas autem
18 comburet igni inextinguibili. * Multa
quidem & alia exhortans euangeliza-
19 bat populo. * Herodes autem tetrarcha
cum corriperetur ab illo de Herodiade
uxore fratris sui, & de omnibus malis
20 quæ fecit Herodes, * adjecit & hoc su-
per omnia, & inclusit Ioannem in car-
21 cere. * Factum est autem cum bapti-
zaretur omnis populus, & Iesu bapti-
zato, & orante, apertum est cælum:
22 * & descendit Spiritus sanctus corpo-
rali specie sicut columba in ipsum: &
vox de cælo facta est: Tu es filius meus
23 dilectus, in te complacui mihi. * Et
ipse Iesus erat incipiens quasi annorum
triginta, ut putabatur, filius Ioseph,
24 qui fuit Heli, qui fuit Mathat, * qui
fuit Levi, qui fuit Melchi, qui fuit
25 Ianne, qui fuit Ioseph, * qui fuit Ma-
thathiæ, qui fuit Amos, qui fuit Na-
hum, qui fuit Hesli, qui fuit Nagge, * qui 26
fuit Mahath, qui fuit Mathathiæ, qui
fuit Semei, qui fuit Ioseph, qui fuit Iu-
da, * qui fuit Ioanna, qui fuit Resa, qui 27
fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui
fuit Neri, * qui fuit Melchi, qui fuit Ad- 28
di, qui fuit Cosan, qui fuit Elmadan, qui
fuit Her, * qui fuit Iesu, qui fuit Elie- 29
zer, qui fuit Iorim, qui fuit Mathat, qui
fuit Levi, * qui fuit Simeon, qui fuit 30
Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui
fuit Eliakim, * qui fuit Melea, qui fuit 31
Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit Na-
than, qui fuit David, * qui fuit Iesse, 32
qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit
Salmon, qui fuit Naasson, * qui fuit A-
minadab, qui fuit Aram, qui fuit Esron, 33
qui fuit Phares, qui fuit Iudæ, * qui 34
fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit A-
brahæ, qui fuit Thare, qui fuit Nachor,
* qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui 35
fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale,
* qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, 36
qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit La-
mech, * qui fuit Mathusale, qui fuit He- 37
noch, qui fuit Iared, qui fuit Malaleel,
qui fuit Cainan, * qui fuit Henos, qui 38
fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dei.

CAPVT IIII.

Iesus post jejunium quadraginta dierum, ac devictas satanæ tentationes, in synagoga Nazareth legit factam de se Isaiæ prophetiam; dicitque prophetam non esse acceptũ in patria propria, quapropter volunt eum de monte præcipitare: ejicit in Capharnaũ dæmonium, sanatq; socrũ Simonis, & plures alios à variis languoribus, ac dæmonia ejicit.

IEsus autem plenus Spiritu sancto re- 1
gressus est à Iordane: & agebatur à
Spiritu in desertum * diebus quadra- 2
ginta, & tentabatur à diabolo. Et nihil
manducavit in diebus illis: & consum-
matis illis esuriit. * Dixit autem illi 3
diabolus: Si filius Dei es, dic lapidi
huic ut panis fiat. * Et respondit ad illũ 4
Iesus: Scriptũ est: Quia non in solo pa-
ne vivit homo, sed in omni verbo Dei.
* Et duxit illum diabolus in montem 5
excelsum, & ostendit illi omnia regna
orbis terræ in momento temporis, * & 6
ait illi: Tibi dabo potestatem hanc uni-
versam, & gloriam illorum: quia mihi
tradita sunt; & cui volo do illa. * Tu 7
ergo si adoraveris coram me, erunt tua
omnia. * Et respondens Iesus, dixit illi: 8
Scriptum est: Dominũ Deum tuum ad-
orabis, & illi soli servies. * Et duxit 9
illum in Ierusalem, & statuit eum super
pinnam templi; & dixit illi: Si filius
Dei es, mitte te hinc deorsum. * Scri- 10
ptum est enim quod Angelis suis man-
davit de te, ut conservent te: * & quia 11
in manibus tollent te, ne forte offendas
ad lapidem pedem tuum. * Et respon- 12
dens Iesus, ait illi: Dictum est: Non
tentabis Dominum Deum tuum. * Et 13

onsummata omni tentatione, diabolus
recessit ab illo, usque ad tempus. * Et
egressus est Iesus in virtute Spiritus in
Galilæam, & fama exiit per universam
regionem de illo. * Et ipse docebat in
synagogis eorum, & magnificabatur ab
omnibus. * Et venit Nazareth, ubi erat
nutritus, & intravit secundum consue-
tudinem suam die sabbati in synago-
gam, & surrexit legere. * Et traditus
est illi Liber Isaiæ prophetæ. Et ut re-
volvit librum, invenit locum ubi scri-
ptum erat: * Spiritus Domini super
me: propter quod unxit me, euangeli-
zare pauperibus misit me, sanare con-
tritos corde, * prædicare captivis re-
missionem, & cæcis visum, dimittere
confractos in remissionem, prædicare
annum Domini acceptum, & diem re-
tributionis.* Et cum plicuisset librum,
reddidit ministro,& sedit. Et omnium
in synagoga oculi erant intendentes in
eum. * Cœpit autem dicere ad illos:
Quia hodie impleta est hæc scriptura
in auribus vestris. * Et omnes testimo-
nium illi dabant:& mirabantur in ver-
bis gratiæ, quæ procedebant de ore ip-
sius, & dicebant: Nonne hic est filius
Ioseph? * Et ait illis: Vtique dicetis
mihi hanc similitudinem: Medice cura
teipsum: quanta audivimus facta in Ca-
pharnaum, fac & hic in patria tua.
Ait autem: Amen dico vobis, quia
nemo propheta acceptus est in patria
sua. * In veritate dico vobis, multæ vi-
duæ erant in diebus Eliæ in Israel,
quando clausum est cælum annis tri-
bus, & mensibus sex, cum facta esset
fames magna in omni terra: * & ad nul-
lam illarum missus est Elias, nisi in Sa-
repta Sidoniæ, ad mulierem viduam.
Et multi leprosi erant in Israel sub
Elisæo propheta: & nemo eorum mun-
datus est nisi Naaman Syrus. *Et repleti
sunt omnes in synagoga ira, hæc audiē-
tes. * Et surrexerunt, & ejecerunt illū
extra civitatem:& duxerunt illum usq;
ad supercilium montis, super quem ci-
vitas illorum erat ædificata, ut præ-
cipitarent eum. * Ipse autem transiens
per medium illorum, ibat. * Et descen-
dit in Capharnaum civitatem Galilææ,
ibique docebat illos sabbatis. * Et stu-
pebant in doctrina ejus, quia in pote-
state erat sermo ipsius.* Et in synagoga
erat homo habens dæmonium immun-
dum, & exclamavit voce magna. * di-
cens: Sine, quid nobis, & tibi Iesu Na-
zarene? venisti perdere nos? scio te
quis sis, Sanctus Dei. * Et increpavit
illum Iesus, dicens: Obmutesce, & exi
ab eo. Et cum projecisset illum dæmo-
nium in medium, exiit ab illo, nihilque
illum nocuit. * Et factus est pavor in
omnibus, & colloquebantur ad invi-
cem, dicentes: Quod est hoc verbum,
quia in potestate & virtute imperat
immundis spiritibus, & exeunt? * Et
divulgabatur fama de illo in omnem

locum regionis. * Surgens autem Iesus 38
de synagoga, introivit in domū Simonis.
Socrus autem Simonis tenebatur mag-
nis febribus: & rogaverunt illū pro ea.
* Et stans super illam, imperavit febri: 39
& dimisit illam. Et continuo surgens
ministrabat illis. * Cum autem sol oc- 40
cidisset, omnes qui habebant infirmos
variis languoribus, ducebant illos ad
eum. At ille singulis manus imponens,
curabat eos. * Exibant autem dæmonia 41
à multis, clamantia & dicentia: Quia
tu es filius Dei: & increpans non sine-
bat ea loqui, quia sciebant ipsum esse
Christum.* Facta autem die egressus i- 42
bat in desertum locum,& turbæ requi-
rebant eum,& venerunt usq; ad ipsum:
& detinebant illum ne discederet ab
eis. * Quibus ille ait: Quia & aliis ci- 43
vitatibus oportet me euangelizare reg-
num Dei: quia ideo missus sum. * Et e- 44
rat prædicans in synagogis Galilææ.

CAPVT V.

Vbi de navicula Petri docuisset, ille laxato ipsius jussu reti conclusit copiosam piscium multitudinem: curatum leprosum mittit ad sacerdotes: paralytico, remissis primum peccatis, jubet ut lectum suū tollat: discumbens cum Levi, quem ex telonio vocaverat, causam dat murmurantibus Pharisæis, quare cum peccatoribus conversetur, & cur ipsius discipuli non jejunent.

FActum est autem, cum turbæ irrue- 1
rent in eum, ut audirent verbum
Dei, & ipse stabat secus stagnum Gene-
fareth. * Et vidit duas naves stantes se- 2
cus stagnum: piscatores autem descen-
derant, & lavabant retia. * Ascendens 3
autem in unam navim, quæ erat Simo-
nis, rogavit eum à terra reducere pu-
sillum. Et sedens docebat de navicula
turbas. * Vt cessavit autem loqui, dixit 4
ad Simonem: Duc in altum, & laxate
retia vestra in capturam. * Et respon- 5
dens Simon, dixit illi: Præceptor, per
totam noctē laborantes, nihil cepimus:
in verbo autē tuo laxabo rete. * Et cum 6
hoc fecissent, concluserunt pisciū mul-
titudinē copiosam, rumpebatur autem
rete eorum. * Et annuerunt sociis, qui 7
erant in alia navi, ut venirent, & adju-
varent eos. Et venerunt,& impleverunt
ambas naviculas, ita ut pænè merge-
rentur. * Quod cum videret Simon Pe- 8
trus, procidit ad genua Iesu, dicens: Exi
à me, quia homo peccator sum, Domi-
ne. * Stupor enim circumdederat eum, 9
& omnes, qui cum illo erant, in captura
piscium, quam ceperant: * Similiter au- 10
tem Iacobum & Ioannem, filios Zebe-
dæi, qui erant socii Simonis. Et ait ad
Simonē Iesus: Noli timere: ex hoc jam
homines eris capiens.* Et subductis ad 11
terram navibus, relictis omnibus secu-
ti sunt eum. * Et factum est, cum esset 12
in una civitatum, & ecce vir plenus

lepra,

lepra, & videns Iesum, & procidens in
faciem, rogavit eum, dicens: Domine,
13 si vis, potes me mundare. * Et exten-
dens manum, tetigit eum dicens: Vo-
lo: Mundare. Et confestim lepra dis-
14 cessit ab illo, * & ipse præcepit illi ut
nemini diceret: sed, Vade, ostende te
sacerdoti, & offer pro emundatione tua,
sicut præcepit Moyses, in testimonium
15 illis. * Perambulabat autem magis ser-
mo de illo: & conveniebant turbę mul-
tæ ut audirent, & curarentur ab infir-
16 mitatibus suis. * Ipse autē secedebat in
17 desertum, & orabat. * Et factum est in
una dierum, & ipse sedebat docens. Et
erant Pharisæi sedentes, & legis docto-
res, qui venerant ex omni castello Gali-
lææ, & Iudææ, & Ierusalem: & virtus
18 Domini erat ad sanandum eos. * Et
ecce viri portantes in lecto hominem,
qui erat paralyticus: & quærebant
19 eum inferre, & ponere ante eum. * Et
non invenientes qua parte illum infer-
rent præ turba, ascenderunt supra te-
ctum, & per tegulas summiserunt eum
20 cum lecto in medium ante Iesum. * Quo-
rum fidem ut vidit, dixit: Homo, re-
21 mittuntur tibi peccata tua. * Et cœpe-
runt cogitare Scribæ & Pharisæi, di-
centes: Quis est hic, qui loquitur blas-
phemias? Quis potest dimittere pecca-
22 ta, nisi solus Deus? * Vt cognovit autem
Iesus cogitationes eorum respondens,
dixit ad illos: Quid cogitatis in cordi-
23 bus vestris? * Quid est facilius dicere:
Dimittuntur tibi peccata; an dicere:
24 Surge, & ambula? * Vt autem sciatis
quia Filius hominis habet potestatem
in terra dimittendi peccata; (ait para-
lytico) Tibi dico, surge, tolle lectum
25 tuum, & vade in domum tuam. * Et
confestim consurgens coram illis, tulit
lectum, in quo jacebat: & abiit in do-
26 mum suam, magnificans Deum. * Et
stupor apprehendit omnes, & magnifi-
cabant Deum. Et repleti sunt timore,
dicentes: Quia vidimus mirabilia ho-
27 die. * Et post hæc exiit, & vidit publi-
canum nomine Levi, sedentem ad Te-
28 lonium, & ait illi: Sequere me. * Et
relictis omnibus, surgens secutus est
29 eum. * Et fecit ei convivium magnum
Levi in domo sua: & erat turba multa
publicanorum, & aliorum, qui cum illis
30 erant discumbentes. * Et murmurabant
Pharisæi & Scribæ eorum, dicentes ad
discipulos ejus: Quare cum publicanis,
& peccatoribus manducatis & bibitis?
31 * Et respondens Iesus, dixit ad il-
los: Non egent qui sani sunt medico,
32 sed qui male habent. * Non veni vocare
justos, sed peccatores ad pœnitentiam.
33 * At illi dixerunt ad eum: Quare disci-
puli Ioannis jejunant frequenter, & ob-
secrationes faciunt, similiter & Phari-
sæorum: tui autem edunt & bibunt?
34 * Quibus ipse ait: Numquid potestis
filios sponsi, dum cum illis est spon-
35 sus, facere jejunare? * Venient autem
dies: cum ablatus fuerit ab illis spon-
sus, tunc jejunabunt in illis diebus.
* Dicebat autem & similitudinem ad 36
illos: Quia nemo commissuram à novo
vestimento immittit in vestimentum
vetus, alioquin & novum rumpit, &
veteri non convenit commissura à no-
vo. * Et nemo mittit vinum novum in 37
utres veteres: alioquin rumpet vinum
novum utres, & ipsum effundetur, &
utres peribunt. * sed vinum novum in 38
utres novos mittendum est, & utraque
conservantur. * Et nemo bibens vetus, 39
statim vult novum, dicit enim: Vetus
melius est.

CAPVT VI.

Discipulos spicas sabbatho vellentes excusat, alioque sabbatho manum curat aridam: electos duodecim nominat Apostolos, & cum illis ac multitudine copiosa stans in loco campestri docet beatitudines, aliaque consilia ac præcepta euangelica: de festuca in oculo fratris, & arbore bona ac mala ex fructu dignoscenda: audiens Christi verba cui comparetur si ea opere compleat, & cui si non compleat.

FActum est autem in sabbato secun- 1
do primo, cum transiret per sata,
vellebant discipuli ejus spicas, & man-
ducabant confricantes manibus. * Qui- 2
dam autem Pharisæorum dicebant illis:
Quid facitis quod non licet in sabba-
tis? * Et respondens Iesus ad eos, dixit: 3
Nec hoc legistis quod fecit David, cum
esurisset ipse, & qui cum illo erant:
* quomodo intravit in domum Dei, & 4
panes propositionis sumpsit, & mandu-
cavit, & dedit his, qui cum ipso erant:
quos non licet manducare nisi tantum
sacerdotibus? * Et dicebat illis: Quia 5
Dominus est Filius hominis, etiam sab-
bati. * Factum est autem & in alio 6
sabbato, ut intraret in synagogam, &
doceret. Et erat ibi homo, & manus
ejus dextra erat arida. * Observabant 7
autem Scribæ, & Pharisæi, si in sab-
bato curaret: ut invenirent unde ac-
cusarent eum. * Ipse vero sciebat cogi- 8
tationes eorum: & ait homini, qui ha-
bebat manum aridam: Surge & sta in
medium. Et surgens stetit. * Ait au- 9
tem ad illos Iesus: Interrogo vos, si li-
cet sabbatis benefacere, an male; ani-
mam salvam facere, an perdere? * Et 10
circumspectis omnibus dixit homini:
Extende manum tuam. Et extendit: &
restituta est manus ejus. * Ipsi autem re- 11
pleti sunt insipientia, & colloquebantur
ad invicem, quidnam facerent Iesu.
* Factum est autem in illis diebus, exiit 12
in montem orare, & erat pernoctans in
oratione Dei. * Et cum dies factus esset, 13
vocavit discipulos suos: & elegit duo-
decim ex ipsis (quos & Apostolos no-
minavit.) * Simonem quem cognomina- 14

vit Petrum, & Andream fratrem ejus,
Iacobum, & Ioannem, Philippum, &
15 Bartholomæum, * Matthæum, & Tho-
mam, Iacobum Alphæi, & Simonem, qui
16 vocatur Zelotes, * & Iudam Iacobi, &
Iudam Iscariotem, qui fuit proditor.
17 * Et descendens cum illis, stetit in loco
campestri; & turba discipulorum ejus,
& multitudo copiosa plebis ab omni
Iudæa, & Ierusalem, & maritima, &
18 Tyri, & Sidonis, * qui venerant ut au-
dirent eum, & sanarentur à languori-
bus suis. Et qui vexabantur à spiriti-
19 bus immundis, curabantur. * Et omnis
turba quærebat eum tangere: quia vir-
20 tus de illo exibat, & sanabat omnes. * Et
ipse elevatis oculis in discipulos suos,
dicebat: Beati pauperes: quia vestrum
21 est regnum Dei. * Beati, qui nunc esuri-
tis: quia saturabimini. Beati, qui nunc
22 fletis: quia ridebitis. * Beati eritis cum
vos oderint homines, & cum separave-
rint vos, & exprobraverint, & ejecerint
nomen vestrum tamquam malum, pro-
23 pter Filium hominis. * Gaudete in il-
la die, & exultate: ecce enim merces
vestra multa est in cælo: secundum
hæc enim faciebant Prophetis patres
24 eorum. * Verumtamen væ vobis diviti-
bus, quia habetis consolationem ve-
25 stram. * Væ vobis, qui saturati estis:
quia esurietis. Væ vobis, qui ridetis
26 nunc: quia lugebitis & flebitis. * Væ
cum benedixerint vobis homines: se-
cundum hæc enim faciebant pseudo-
27 prophetis patres eorum. * Sed vobis di-
co, qui auditis: Diligite inimicos ve-
stros, benefacite his qui oderunt vos.
28 * Benedicite maledicentibus vobis, &
29 orate pro calumniantibus vos. * Et qui
te percutit in maxillam, præbe & alte-
ram. Et ab eo, qui aufert tibi vesti-
mentum, etiã tunicam noli prohibere.
30 * Omni autem petenti te, tribue: & qui
31 aufert quæ tua sunt, ne repetas. * Et
prout vultis ut faciant vobis homines,
32 & vos facite illis similiter. * Et si dili-
gitis eos, qui vos diligũt, quæ vobis est
gratia? nam & peccatores diligentes se
33 diligunt. * Et si benefeceritis his, qui
vobis benefaciunt, quæ vobis est gra-
tia? siquidem & peccatores hoc fa-
34 ciunt. * Et si mutuum dederitis his, à
quibus speratis recipere: quæ gratia
est vobis? nam & peccatores peccatori-
bus fœnerantur, ut recipiant æqualia.
35 * Verumtamen diligite inimicos ve-
stros: benefacite, & mutuum date, ni-
hil inde sperantes: & erit merces vestra
multa, & eritis filii Altissimi, quia ipse
benignus est super ingratos & malos.
36 * Estote ergo misericordes, sicut & Pa-
37 ter vester misericors est. * Nolite judi-
care & nõ judicabimini: nolite conde-
mnare, & non condemnabimini. Dimit-
38 tite, & dimittemini. * Date, & dabitur
vobis: mensurã bonam, & confertam, &
coagitatam, & supereffluentem dabunt
in sinum vestrum. Eadem quippe men-
sura, qua mensi fueritis, remetietur vo-
bis. * Dicebat autem illis & similitu-
dinem: Numquid potest cæcus cæcum
ducere? nonne ambo in foveam ca-
dunt? * Non est discipulus super ma-
gistrum: perfectus autem omnis erit,
si sit sicut magister ejus. * Quid autem
vides festucam in oculo fratris tui,
trabem autem, quæ in oculo tuo est,
non consideras? * Aut quomodo potes
dicere fratri tuo: Frater, sine ejiciam
festucam de oculo tuo: ipse in oculo
tuo trabem non videns? Hypocrita, e-
jice primum trabem de oculo tuo: &
tunc perspicies ut educas festucam de
oculo fratris tui. * Non est enim arbor 4
bona, quæ facit fructus malos: neque
arbor mala, faciens fructum bonum.
* Vnaquæque enim arbor de fructu suo 4
cognoscitur. Neque enim de spinis col-
ligunt ficus, neque de rubo vinde-
miant uvam. * Bonus homo de bono 4
thesauro cordis sui profert bonum: &
malus homo de malo thesauro profert
malum. Ex abundantia enim cordis os
loquitur. * Quid autem vocatis me 46
Domine, Domine: & non facitis, quæ
dico? * Omnis qui venit ad me, & au- 47
dit sermones meos, & facit eos: o-
stendam vobis cui similis sit: * similis 48
est homini ædificanti domum, qui fo-
dit in altum, & posuit fundamentum
super petram. inundatione autem fa-
cta, illisum est flumen domui illi, &
non potuit eam movere: fundata enim
erat super petram. * Qui autem audit, 49
& non facit: similis est homini ædifi-
canti domum suam super terram sine
fundamento: in quam illisus est flu-
vius, & continuo cecidit: & facta est
ruina domus illius magna.

CAPVT VII.

Admiratus Centurionis fidem, absens sanat illius servum: juxta portam civitatis Naim filium unicum viduæ resuscitat: coram discipulis Ioannis Baptistæ per eos interrogantis an esset qui venturus erat, multa edit signa: illisque abeuntibus Ioannem plurimum extollit. Iudæis nec Ioannis nec Christi vita placuit, quos pueris invicem in foro acclamantibus assimilat: à peccatrice muliere pedes inunctus, respondet Simoni ob hoc murmuranti, proposita ad hoc parabola duorum debitorum, & remissis mulieri peccatis.

CVm autem implesset omnia verba 1
sua in aures plebis, intravit Ca-
pharnaum. * Centurionis autem cu- 2
jusdam servus male habens, erat mori-
turus: qui illi erat pretiosus. * Et cum 3
audisset de Iesu, misit ad eum seniores
Iudæorum, rogans eum ut veniret, &
salvaret servum ejus. * At illi cum ve- 4
nissent ad Iesum, rogabant eum solli-
cite, dicentes ei: Quia dignus est ut
hoc illi præstes. * diligit enim gentem 5

nostram

nostram: & synagogam ipse ædificavit
6 nobis. * Iesus autem ibat cum illis. Et
cum jam non longe esset à domo, misit
ad eum Centurio amicos, dicens: Do-
mine noli vexari: Non enim sum di-
7 gnus ut sub tectum meum intres.* pro-
pter quod & meipsum non sum dignum
arbitratus ut venirem ad te: sed dic
8 verbo, & sanabitur puer meus. * nam
& ego homo sum sub potestate consti-
tutus, habens sub me milites: & dico
huic vade, & vadit; & alii veni, &
venit; & servo meo, fac hoc, & facit.
9 * Quo audito Iesus miratus est: & con-
versus sequentibus se turbis, dixit: A-
men dico vobis, nec in Israel tantam fi-
10 dem inveni. * Et reversi, qui missi fue-
rant, domum, invenerunt servum, qui
11 languerat, sanum.* Et factum est: dein-
ceps ibat in civitatem, quæ vocatur
Naim: & ibant cum eo discipuli ejus, &
12 turba copiosa. * Cum autem appropin-
quaret portæ civitatis, ecce defunctus
efferebatur filius unicus matris suæ: &
hæc vidua erat: & turba civitatis mul-
13 ta cum illa. * Quam cum vidisset Do-
minus, misericordia motus super eam,
14 dixit illi: Noli flere. * Et accessit & te-
tigit loculum. (Hi autē, qui portabant,
steterunt.) Et ait: Adolescens, tibi dico,
15 surge. * Et resedit qui erat mortuus, &
cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ.
16 * Accepit autem omnes timor: & ma-
gnificabant Deum, dicentes: Quia pro-
pheta magnus surrexit in nobis: & quia
17 Deus visitavit plebem suam. * Et exiit
hic sermo in universam Iudæam de eo,
18 & in omnem circa regionem.* Et nun-
tiaverunt Ioanni discipuli ejus de om-
19 nibus his.* Et convocavit duos de dis-
cipulis suis Ioannes, & misit ad Iesum,
dicens: Tu es qui venturus es, an alium
20 expectamus? * Cum autem venissent ad
eum viri, dixerunt: Ioannes Baptista mi-
sit nos ad te dicens: Tu es, qui venturus
21 es, an alium expectamus? * (in ipsa au-
tem hora multos curavit à languori-
bus, & plagis, & spiritibus malis; &
22 cæcis multis donavit visum.) * Et re-
spondens, dixit illis: Euntes renuntiate
Ioanni quæ audistis, & vidistis: Quia
cæci vident, claudi ambulant, leprosi
mundantur, surdi audiunt, mortui re-
23 surgunt, pauperes euangelizantur: * &
beatus est quicumque non fuerit scan-
24 dalizatus in me. * Et cum discessissent
nuntii Ioannis, cœpit de Ioanne dicere
ad turbas: Quid existis in desertum
videre? arundinem vento agitatam?
25 *Sed quid existis videre? hominem mol-
libus vestimentis indutum? Ecce qui in
veste pretiosa sunt & deliciis, in domi-
26 bus regum sunt. * Sed quid existis vi-
dere? prophetam? Vtique dico vobis, &
27 plusquam Prophetam: * hic est, de quo
scriptum est: Ecce mitto angelum me-
um ante faciem tuam, qui præparabit
28 viam tuam ante te. * Dico enim vobis:
Major inter natos mulierum propheta

Ioanne Baptista nemo est. qui autem minor est in regno Dei, major est illo. * Et omnis populus audiens & publicani, justificaverunt Deum, baptizati baptismo Ioannis.* Pharisæi autem & legis periti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo. * Ait autem Dominus: Cui ergo similes dicam homines generationis hujus? & cui similes sunt? * Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus adinvicem, & dicentibus: Cantavimus vobis tibiis, & non saltastis: lamentavimus, & non plorastis.* Venit enim Ioannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis: Dæmonium habet. * Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicitis: Ecce homo devorator, & bibens vinum; amicus publicanorum, & peccatorum. *Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis. * Rogabat autem illum quidam de Pharisæis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisæi discubuit. * Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti: * & stans retro secus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat.* Videns autem Pharisæus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret utique, quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum: quia peccatrix est. * Et respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. * Duo debitores erant cuidam fœneratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta.* Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? *Respondens Simon dixit: Æstimo quia is, cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte judicasti. * Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lacrymis rigavit pedes meos, & capillis suis tersit. * Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. * Oleo caput meum non unxisti: hęc autem unguento unxit pedes meos. * Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. * Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. * Et cœperunt qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? * Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: Vade in pace.

CAPVT VIII.

Parabolam de seminante proponit, ac Discipulis interpretatur: nihil occultum quod non manifestetur: quos dicat suam esse matrem suosque fratres: in mari à somno excitatus ventum increpat: dæmoniacum ferocissimum à dæmonum legione liberat, permittens dæmonibus, ut in porcos introeant: tacta fimbria vestimenti ejus mulier à fluxu sanguinis curatur, & filia Iairi archisynagogi verbo ipsius resuscitatur.

ET factum est deinceps, & ipse iter
faciebat per civitates & castella,
prædicans & euangelizans regnū Dei:
& duodecim cum illo, * & mulieres a-
liquæ, quæ erant curatæ à spiritibus
malignis, & infirmitatibus: Maria,
quæ vocatur Magdalene, de qua septem
dæmonia exierant, * & Ioanna uxor
Chusæ procuratoris Herodis, & Susan-
na, & aliæ multæ, quæ ministrabant
ei de facultatibus suis. * Cum autem
turba plurima convenirent, & de civi-
tatibus properarent ad eum, dixit per
similitudinem: * Exiit qui seminat, se-
minare semen suum: & dum seminat,
aliud cecidit secus viam, & conculca-
tum est, & volucres cæli comederunt
illud. * Et aliud cecidit supra petram:
& natum aruit, quia non habebat hu-
morem. * Et aliud cecidit inter spinas,
& simul exortæ spinæ suffocaverunt il-
lud. * Et aliud cecidit in terram bo-
nam: & ortum fecit fructum centu-
plum. Hæc dicens clamabat: Qui ha-
bet aures audiendi, audiat. * Interro-
gabant autem eum discipuli ejus, quæ
esset hæc parabola. * Quibus ipse di-
xit: Vobis datum est nosse mysterium
regni Dei, ceteris autem in parabolis:
ut videntes non videant, & audientes
non intelligant. * Est autem hæc para-
bola: Semen est verbum Dei. * Qui au-
tem secus viam, hi sunt qui audiunt;
deinde venit diabolus, & tollit verbum
de corde eorum, ne credentes salvi
fiant. * Nam qui supra petram: qui
cum audierunt, cum gaudio suscipiunt
verbum: & hi radices non habent: qui
ad tempus credunt, & in tempore ten-
tationis recedunt. * Quod autem in
spinas cecidit: hi sunt, qui audierunt,
& à sollicitudinibus, & divitiis, & vo-
luptatibus vitæ, euntes, suffocantur,
& non referunt fructum. * Quod autem
in bonam terram: hi sunt, qui in corde
bono & optimo audientes verbum re-
tinent, & fructum afferunt in patien-
tia. * Nemo autem lucernam accen-
dens, operit eam vase, aut subtus le-
ctum ponit: sed supra candelabrum po-
nit, ut intrantes videant lumen. * Non
est enim occultum, quod non manife-
stetur: nec absconditum, quod non co-
gnoscatur, & in palam veniat. * Videte
ergo quomodo audiatis. Qui enim ha-
bet, dabitur illi: & quicumque non ha-
bet, etiam quod putat se habere, aufe-
retur ab illo. * Venerunt autem ad il- 19
lum mater & fratres ejus, & non pote-
rant adire eum præ turba. * Et nuntia- 20
tum est illi: Mater tua, & fratres tui
stant foris, volentes te videre. * Qui re- 21
spondens, dixit ad eos: Mater mea &
fratres mei hi sunt, qui verbum Dei au-
diunt, & faciunt. * Factum est autem 22
in una dierum: & ipse ascendit in na-
viculam, & discipuli ejus, & ait ad il-
los: Transfretemus trans stagnum. Et
ascenderunt. * Et navigantibus illis, ob- 23
dormivit, & descendit procella venti in
stagnum, & complebantur, & periclita-
bantur. * Accedentes autem suscitave- 24
runt eum, dicentes: Præceptor, peri-
mus. At ille surgens, increpavit ven-
tum, & tempestatem aquæ, & cessavit:
& facta est tranquillitas. * Dixit autem 25
illis: Vbi est fides vestra? Qui timentes,
mirati sunt ad invicem, dicentes: Quis
putas hic est, quia & ventis & mari im-
perat, & obediunt ei? * Et navigave- 26
runt ad regionem Gerasenorum, quæ est
contra Galilæam. * Et cum egressus es- 27
set ad terram, occurrit illi vir quidam,
qui habebat dæmonium jam tempori-
bus multis, & vestimento non induebа-
tur, neque in domo manebat, sed in mo-
numentis. * Is, ut vidit Iesum, procidit 28
ante illum: & exclamans voce magna,
dixit: Quid mihi, & tibi est Iesu Fili
Dei Altissimi? obsecro te, ne me tor-
queas. * Præcipiebat enim spiritui im- 29
mundo ut exiret ab homine. Multis e-
nim temporibus arripiebat illum, &
vinciebatur catenis, & compedibus cu-
stoditus. & ruptis vinculis agebatur à
dæmonio in deserta. * Interrogavit au- 30
tem illum Iesus, dicens: Quod tibi no-
men est? At ille dixit: Legio: quia in-
traverant dæmonia multa in eum. * Et 31
rogabant illum ne imperaret illis ut in
abyssum irent. * Erat autem ibi grex 32
porcorum multorum pascentium in
monte: & rogabant eum, ut permitte-
ret eis in illos ingredi. Et permisit il-
lis. * Exierunt ergo dæmonia ab ho- 33
mine, & intraverunt in porcos: & im-
petu abiit grex per præceps in sta-
gnum, & suffocatus est. * Quod ut vide- 34
runt factum qui pascebant, fugerunt, &
nuntiaverunt in civitatem, & in villas.
* Exierunt autem videre quod factum 35
est, & venerunt ad Iesum: & invene-
runt hominem sedentem, à quo dæmo-
nia exierant, vestitum, ac sana mente,
ad pedes ejus, & timuerunt. * Nuntia- 36
verunt autem illis & qui viderant, quo-
modo sanus factus esset à legione: * & 37
rogaverunt illum omnis multitudo re-
gionis Gerasenorum ut discederet ab
ipsis: quia magno timore tenebantur.
Ipse autem ascendens navim, reversus
est. * Et rogabat illum vir, à quo dæ- 38
monia exierant, ut cum eo esset. Di-
misit autem eum Iesus, dicens: * Redi 39
in do-

in domum tuam , & narra quanta tibi
fecit Deus. Et abiit per universam ci-
vitatem prædicans quanta illi fecisset
40 Iesus. * Factum est autem cum rediis-
set Iesus, excepit illum turba. erant
41 enim omnes expectantes eum. * Et ec-
ce venit vir, cui nomen Iairus, & ipse
princeps synagogæ erat : & cecidit ad
pedes Iesu, rogans eum ut intraret in
42 domum ejus, * quia unica filia erat ei
fere annorum duodecim , & hæc mo-
riebatur. Et contigit, dum iret, à tur-
43 bis comprimebatur. * Et mulier quæ-
dam erat in fluxu sanguinis ab annis
duodecim, quæ in medicos erogaverat
omnem substantiam suam, nec ab ullo
44 potuit curari: * accessit retro, & tetigit
fimbriam vestimenti ejus : & confestim
45 stetit fluxus sanguinis ejus. * Et ait Ie-
sus: Quis est, qui me tetigit ? Neganti-
bus autem omnibus , dixit Petrus , &
qui cum illo erant : Præceptor, turbæ
te comprimunt, & affligunt, & dicis:
46 Quis me tetigit ? * Et dixit Iesus : Te-
tigit me aliquis. nam ego novi virtu-
47 tem de me exiisse. * Videns autem mu-
lier, quia non latuit, tremens venit, &
procidit ante pedes ejus : & ob quam
causam tetigerit eum, indicavit coram
omni populo : & quemadmodum con-
48 festim sanata sit. * At ipse dixit ei: Fi-
lia, fides tua salvam te fecit : vade in
49 pace. * Adhuc illo loquente, venit qui-
dam ad principem synagogæ, dicens ei:
Quia mortua est filia tua , noli vexare
50 illum. * Iesus autem, audito hoc ver-
bo, respondit patri puellæ: Noli time-
51 re, crede tantum , & salva erit. * Et
cum venisset domum, non permisit in-
trare secum quemquam, nisi Petrum, &
Iacobum, & Ioannem , & patrem &
52 matrem puellæ. * Flebant autem om-
nes, & plangebant illam. At ille dixit:
Nolite flere, non est mortua puella, sed
53 dormit. * Et deridebant eum, scientes
54 quod mortua esset. * Ipse autem tenens
manum ejus clamavit, dicens : Puella,
55 surge. * Et reversus est spiritus ejus, &
surrexit continuo. Et jussit illi dari
56 manducare. * Et stupuerunt parentes
ejus, quibus præcepit ne alicui dice-
rent quod factum erat.

CAPVT IX.

Discipulos ad prædicandum mittens, servanda tradit eis præcepta: Herodes audita Christi fama cupit eum videre: ex quinque panibus & duobus piscibus satiat Iesus quinque virorum millia: Petrus illum confitetur Christum Dei: suam prædicit passionem, & de propria cruce tollenda: transfigurato junguntur Moyses & Elias in majestate: ad preces patris dæmonium à filio ejicit: contentio oritur inter Apostolos de primatu: filii Zebedæi volunt igne cælesti consumi Samaritanos nolentes Iesum suscipere: volentem sequi non suscipit; alterum autem vocat, nec permittit ut primum sepeliat patrem.

Convocatis autem duodecim Apo-
stolis, dedit illis virtutem & po-
testatem super omnia dæmonia , & ut
languores curarent. * Et misit illos præ-
dicare regnum Dei, & sanare infirmos.
* Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via,
neque virgam, neque peram, neque pa-
nem, neque pecuniam, neque duas tu-
nicas habeatis. * Et in quamcumque
domum intraveritis, ibi manete , &
inde ne exeatis. * Et quicumque non
receperint vos : exeuntes de civitate
illa, etiam pulverem pedum vestrorum
excutite in testimonium supra illos * E-
gressi autem circuibant per castella,
euangelizantes & curantes ubique.
* Audivit autem Herodes tetracha om-
nia quæ fiebant ab eo , & hæsitabat eo
quod diceretur * à quibusdam : Quia
Ioannes surrexit à mortuis : à quibus-
dam vero : Quia Elias apparuit : ab a-
liis autem : Quia propheta unus de an-
tiquis surrexit. * Et ait Herodes : Ioan-
nem ego decollavi: Quis est autem iste,
de quo ego talia audio ? Et quærebat
videre eum. * Et reversi Apostoli narra-
verunt illi quæcumque fecerunt: & as-
sumptis illis secessit seorsum in locum
desertum, qui est Bethsaidæ. * Quod
cum cognovissent turbæ, secutæ sunt
illum: & excepit eos, & loquebatur illis
de regno Dei, & eos, qui cura indige-
bant, sanabat. * Dies autem cœperat
declinare. Et accedentes duodecim di-
xerunt illi : Dimitte turbas , ut euntes
in castella villasque quæ circa sunt, di-
vertant, & inveniant escas : quia hîc in
loco deserto sumus. * Ait autem ad il-
los : Vos date illis manducare. At illi
dixerunt: Non sunt nobis plus quam
quinque panes, & duo pisces : nisi forte
nos eamus, & emamus in omnem hanc
turbam escas. * Erant autem fere viri
quinque millia. Ait autem ad disci-
pulos suos: Facite illos discumbere per
convivia quinquagenos. * Et ita fece-
runt. Et discumbere fecerunt omnes.
* Acceptis autem quinque panibus , &
duobus piscibus, respexit in cælum, &
benedixit illis : & fregit, & distribuit
discipulis suis, ut ponerent ante tur-
bas. * Et manducaverunt omnes, & sa-
turati sunt. Et sublatum est quod su-
perfuit illis , fragmentorum cophini
duodecim. * Et factum est, cum solus
esset orans, erant cum illo & discipuli:
& interrogavit illos, dicens : Quem me
dicunt esse turbæ ? * At illi responde-
runt, & dixerunt : Ioannem Baptistam,
alii autem Eliam , alii vero quia unus
Propheta de prioribus surrexit. * Di-
xit autem illis : Vos autem quem me
esse dicitis ? Respondens Simon Petrus
dixit: Christum Dei. * At ille increpans
illos, præcepit ne cui dicerent hoc, * di-

cens:

cens: Quia oportet filium hominis mul-
ta pati, & reprobari à senioribus, &
principibus sacerdotum, & Scribis, &
23 occidi, & tertia die resurgere. * Dice-
bat autem ad omnes: Si quis vult post
me venire, abneget semetipsum, & tol-
lat crucem suam quotidie, & sequatur
24 me. * Qui enim voluerit animam suam
salvam facere, perdet illam: nam qui
perdiderit animam suam propter me,
25 salvam faciet illam. * quid enim profi-
cit homo, si lucretur universum mun-
dum, se autem ipsum perdat, & de-
26 trimentum sui faciat? * Nam qui me
erubuerit, & meos sermones: hunc Fi-
lius hominis erubescet, cum venerit in
majestate sua, & Patris, & sanctorum
27 Angelorum. * Dico autem vobis vere:
sunt aliqui hîc stantes, qui non gusta-
bunt mortem donec videant regnum
28 Dei. * Factum est autem post hæc ver-
ba fere dies octo, & assumpsit Petrum,
& Iacobum, & Ioannem, & ascendit in
29 montem ut oraret. * Et facta est, dum
oraret species vultus ejus altera: & ve-
30 stitus ejus albus & refulgens. * Et ecce
duo viri loquebantur cum illo. Erant
31 autem Moyses & Elias, * visi in maje-
state: & dicebant excessum ejus, quem
32 completurus erat in Ierusalem. * Pe-
trus vero, & qui cum illo erant, grava-
ti erant somno. Et evigilantes viderunt
majestatem ejus, & duos viros, qui sta-
33 bant cum illo. * Et factum est cum dis-
cederent ab illo, ait Petrus ad Iesum:
Præceptor, bonum est nos hîc esse: &
faciamus tria tabernacula, unum Ti-
bi, & unum Moysi, & unum Eliæ: ne-
34 sciens quid diceret. * Hæc autem illo
loquente, facta est nubes, & obumbra-
vit eos: & timuerunt, intrantibus illis
35 in nubem. * Et vox facta est de nube,
dicens: Hic est Filius meus dilectus, ip-
36 sum audite. * Et dum fieret vox, in-
ventus est Iesus solus. Et ipsi tacuerunt,
& nemini dixerunt in illis diebus
37 quidquam ex his, quæ viderant. * Fa-
ctum est autem in sequenti die descen-
dentibus illis de monte, occurrit illis
38 turba multa. * Et ecce vir de turba ex-
clamavit, dicens: Magister, obsecro te,
respice in filium meum, quia unicus est
39 mihi: * & ecce spiritus apprehendit
eum, & subito clamat, & elidit, & dis-
sipat eum cum spuma, & vix dis-
40 cedit dilanians eum: * & rogavi dis-
cipulos tuos ut ejicerent illum, & non
41 potuerunt. * Respondens autem Iesus,
dixit: O generatio infidelis, & perver-
sa, usquequo ero apud vos, & patiar vos?
42 Adduc huc filium tuum. * Et cum ac-
cederet, elisit illum dæmonium, & dis-
43 sipavit. * Et increpavit Iesus spiritum
immundum, & sanavit puerum & red-
44 didit illum Patri ejus. * Stupebant
autem omnes in magnitudine Dei: om-
nibusque mirantibus in omnibus quæ
faciebat, dixit ad discipulos suos: Po-
nite vos in cordibus vestris sermones
istos: Filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum. * At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum ante eos ut non sentirent illud: & timebant eum interrogare de hoc verbo. * Intravit autem cogitatio in eos, quis eorum major esset. * At Iesus videns cogitationes cordis illorum, apprehendit puerum, & statuit illum secus se, * & ait illis: Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo, me recipit: & quicumque me receperit, recipit eum, qui me misit. Nam qui minor est inter vos omnes, hic major est. * Respondens autem Ioannes, dixit: Præceptor, vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem dæmonia, & prohibuimus eum: quia non sequitur nobiscum. * Et ait ad illum Iesus: Nolite prohibere: qui enim non est adversum vos, pro vobis est. * Factum est autem dum complerentur dies assumptionis ejus, & ipse faciem suam firmavit ut iret in Ierusalem. * Et misit nuntios ante conspectum suum: & euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum ut pararent illi. * Et non receperunt eum, quia facies ejus erat euntis in Ierusalem. * Cum vidissent autem discipuli ejus Iacobus & Ioannes, dixerunt: Domine, vis dicimus ut ignis descendat de cælo, & consumat illos? * Et conversus increpavit illos, dicens: Nescitis cujus spiritus estis. * Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare. Et abierunt in aliud castellum. * Factum est autem: ambulantibus illis in via, dixit quidam ad illum: Sequar te quocumque ieris. * Dixit illi Iesus: Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. * Ait autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum. * Dixitque ei Iesus: Sine ut mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, & annuntia regnum Dei. * Et ait alter: Sequar te Domine, sed permitte mihi primum renuntiare his quæ domi sunt. * Ait ad illum Iesus: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.

CAPUT X.

Septuaginta duos præmittens ad singulas civitates, tradit præcepta quæ in prædicando observent; & gaudentibus de subjectis sibi dæmonibus, dicit non esse ob hoc potissimum gaudendum: comminatur civitatibus obstinatis in quibus facta erant plurima virtutes, & exultans in spiritu confitetur Patri: tentanti Legisperito, post recitatum præceptum de dilectione Dei & proximi, ostendit quis sit proximus per parabolam hominis à Ierusalem descendentis: Marthæ ministranti, & de sorore Maria conquerenti,

querenti, dicit Mariam elegisse op-
timam partem.

1 POst hæc autem designavit Dominus
& alios septuaginta duos: & misit
illos binos ante faciem suam, in om-
nem civitatem & locum, quo erat ipse
2 venturus. * Et dicebat illis: Messis
quidem multa, operarii autem pauci.
Rogate ergo dominum messis, ut mit-
3 tat operarios in messem suam. * Ite: ec-
ce ego mitto vos sicut agnos inter lu-
4 pos. * Nolite portare sacculum, neque
peram, neque calceamenta, & nemi-
5 nem per viam salutaveritis. * In quam-
cumque domum intraveritis, primum
6 dicite: Pax huic domui: * & si ibi fue-
rit filius pacis, requiescet super illum
pax vestra; sin autem, ad vos reverte-
7 tur. * In eadem autem domo manete,
edentes & bibentes quæ apud illos
sunt: dignus est enim operarius mer-
cede sua. Nolite transire de domo in
8 domum. * Et in quamcumque civita-
tem intraveritis, & susceperint vos,
9 manducate quæ apponuntur vobis: * &
curate infirmos, qui in illa sunt, &
dicite illis: Appropinquavit in vos re-
10 gnum Dei. * In quamcumque autem
civitatem intraveritis, & non suscepe-
rint vos, exeuntes in plateas ejus, dici-
11 te: * Etiam pulverem, qui adhæsit no-
bis de civitate vestra, extergimus in
vos: tamen hoc scitote, quia appro-
12 pinquavit regnum Dei. * Dico vobis,
quia Sodomis in die illa remissius erit,
13 quam illi civitati. * Væ tibi Corozain,
væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro &
Sidone factæ fuissent virtutes, quæ fa-
ctæ sunt in vobis, olim in cilicio &
14 cinere sedentes pœniterent. * Verum-
tamen Tyro & Sidoni remissius erit in
15 judicio, quam vobis. * Et tu Caphar-
naum usque ad cælum exaltata, usque
16 ad infernum demergêris. * Qui vos au-
dit, me audit: & qui vos spernit, me
spernit. Qui autem me spernit, spernit
17 eum, qui misit me. * Reversi sunt autem
septuaginta duo cum gaudio, dicentes:
Domine, etiam dæmonia subjiciuntur
18 nobis in nomine tuo. * Et ait illis: Vi-
debam satanam sicut fulgur de cælo ca-
19 dentem. * Ecce dedi vobis potestatem
calcandi supra serpentes, & scorpio-
nes, & super omnem virtutem inimici:
20 & nihil vobis nocebit. * Verumtamen
in hoc nolite gaudere quia spiritus vo-
bis subjiciuntur: gaudete autem, quod
21 nomina vestra scripta sunt in cælis. * In
ipsa hora exultavit Spiritu sancto, &
dixit: Confiteor tibi pater, Domine
cæli & terræ, quod abscondisti hæc à
sapientibus, & prudentibus, & reve-
lasti ea parvulis. Etiam Pater: quoniam
22 sic placuit ante te. * Omnia mihi tradi-
ta sunt à Patre meo. Et nemo scit quis
sit Filius, nisi Pater; & quis sit Pater,
nisi Filius, & cui voluerit Filius reve-
23 lare. * Et conversus ad discipulos suos,
dixit: Beati oculi, qui vident quæ vos
videtis. * Dico enim vobis, quod multi 24
prophetæ & reges voluerunt videre
quæ vos videtis, & non viderunt; & au-
dire quæ auditis, & non audierunt. * Et 25
ecce quidam Legisperitus surrexit ten-
tans illum, & dicens: Magister quid fa-
ciendo vitam æternam possidebo? * At 26
ille dixit ad eum: In lege quid scri-
ptum est? quomodo legis? * Ille respon- 27
dens dixit: Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo, & ex tota ani-
ma tua, & ex omnibus viribus tuis, &
ex omni mente tua: & proximum tu-
um sicut teipsum. * Dixitque illi: Re- 28
cte respondisti: hoc fac & vives. * Ille 29
autem volens justificare seipsum, dixit
ad Iesum: Et quis est meus proximus?
* Suscipiens autem Iesus, dixit: Homo 30
quidam descendebat ab Ierusalem in
Iericho, & incidit in latrones, qui e-
tiam despoliaverunt eum: & plagis im-
positis abierunt semivivo relicto. * Ac- 31
cidit autem ut sacerdos quidam de-
scenderet eadem via: & viso illo præ-
terivit. * Similiter & Levita, cum esset 32
secus locum, & videret eum, pertran-
siit: * Samaritanus autem quidam iter 33
faciens, venit secus eum: & videns
eum, misericordia motus est. * Et ap- 34
propians alligavit vulnera ejus, infun-
dens oleum, & vinum: & imponens il-
lum in jumentum suum, duxit in sta-
bulum, & curam ejus egit. * Et altera 35
die protulit duos denarios, & dedit sta-
bulario, & ait: Curam illius habe: &
quodcumque supererogaveris, ego cum
rediero reddam tibi. * Quis horum 36
trium videtur tibi proximus fuisse illi,
qui incidit in latrones? * At ille dixit: 37
Qui fecit misericordiam in illum. Et
ait illi Iesus: Vade, & tu fac similiter.
* Factum est autem, dum irent, & ipse 38
intravit in quoddam castellum: & mu-
lier quædam Martha nomine, excepit
illum in domum suam: * & huic erat 39
soror nomine Maria, quæ etiam sedens
secus pedes Domini, audiebat verbum
illius. * Martha autem satagebat circa 40
frequens ministerium: quæ stetit, & ait:
Domine non est tibi curæ, quod soror
mea reliquit me solam ministrare? dic
ergo illi, ut me adjuvet. * Et respon- 41
dens dixit illi Dominus: Martha, Mar-
tha, sollicita es, & turbaris erga pluri-
ma. * Porro unum est necessarium. Ma- 42
ria optimam partem elegit, quæ non
auferetur ab ea.

CAPUT XI.

Docet discipulos orare, ostendens perseveranti oratione omnia impetrari: ejecto dæmonio muto, confutat dicentes quod in Beelzebub ejiceret dæmonia: mulier quædam dicit beata ubera quæ Iesus suxerat: de signo Ionæ, de regina Austri, & Ninivitis, oculoque simplici & nequam: Pharisæum qui ipsum invitaverat reprehendit, murmurantem quod illotis prande-

ret ma-

ret manibus: taxat hypocrisim Pharisæorum & Scribarum, dicens quod ab hac generatione exquiretur sanguis omnium Prophetarum.

1 ET factum est: cum esset in quodam
loco orans, ut cessavit, dixit unus
ex discipulis ejus ad eum: Domine,
doce nos orare, sicut docuit & Ioannes
2 discipulos suos. *Et ait illis: Cum ora-
tis, dicite: Pater sanctificetur nomen
3 tuum. Adveniat regnum tuum. * Pa-
nem nostrum quotidianum da nobis
4 hodie. * Et dimitte nobis peccata no-
stra, siquidem & ipsi dimittimus omni
debenti nobis. Et ne nos inducas in
5 tentationem. *Et ait ad illos: Quis ve-
strûm habebit amicum, & ibit ad illum
media nocte, & dicet illi: Amice com-
6 moda mihi tres panes, * quoniam ami-
cus meus venit de via ad me, & non ha-
7 beo quod ponam ante illum, * & ille
deintus respondens dicat: Noli mihi
molestus esse, jam ostium clausum est, &
pueri mei mecum sunt in cubili, non
8 possum surgere, & dare tibi. * Et si ille
perseveraverit pulsans: dico vobis, &
si non dabit illi surgens eo quod ami-
cus ejus sit, propter improbitatem ta-
men ejus surget, & dabit illi quotquot
9 habet necessarios. * Et ego dico vobis:
Petite, & dabitur vobis: quærite, &
invenietis: pulsate, & aperietur vobis.
10 *Omnis enim qui petit, accipit: & qui
quærit invenit: & pulsanti aperietur.
11 *Quis autem ex vobis patrem petit pa-
nem, numquid lapidem dabit illi? aut
piscem: numquid pro pisce serpentem
12 dabit illi? *Aut si petierit ovum: num-
13 quid porriget illi scorpionem? * Si
ergo vos cum sitis mali, nostis bona
data dare filiis vestris: quanto magis
Pater vester de cælo dabit spiritum
14 bonum petentibus se? *Et erat ejiciens
dæmonium, & illud erat mutum. Et
cum ejecisset dæmonium, locutus est
15 mutus, & admiratæ sunt turbæ. *Qui-
dam autem ex eis dixerunt: In Beelze-
bub principe dæmoniorum ejicit dæ-
16 monia. * Et alii tentantes, signum de
17 cælo quærebant ab eo. * Ipse autem ut
vidit cogitationes eorum, dixit eis:
Omne regnum in seipsum divisum de-
solabitur, & domus supra domum ca-
18 det. * Si autem & Satanas in seipsum
divisus est, quomodo stabit regnum
ejus? quia dicitis in Beelzebub me eji-
19 cere dæmonia. * Si autem ego in Beel-
zebub ejicio dæmonia, filii vestri in
quo ejiciunt? Ideo ipsi judices vestri
20 erunt. * Porro si in digito Dei ejicio
dæmonia: profecto pervenit in vos re-
21 gnum Dei. * Cum fortis armatus cu-
stodit atrium suum, in pace sunt ea quę
22 possidet. * Si autem fortior eo super-
veniens vicerit eum, universa arma
ejus auferet, in quibus confidebat, &
23 spolia ejus distribuet. *Qui non est me-
cum, contra me est: & qui non colligit
mecum, dispergit. * Cum immundus
spiritus exierit de homine, ambulat
per loca inaquosa, quærens requiem: &
non inveniens dicit: Revertar in do-
mum meam unde exivi. *Et cum vene-
rit, invenit eam scopis mundatam, &
ornatam. *Tunc vadit, & assumit septem
alios spiritus secum, nequiores se, &
ingressi habitant ibi. Et fiunt novissi-
ma hominis illius pejora prioribus.
* Factum est autem, cum hæc diceret:
extollens vocem quædam mulier de
turba, dixit illi: Beatus venter, qui te
portavit; & ubera, quæ suxisti. *At ille
dixit: Quinimmo beati, qui audiunt
verbum Dei, & custodiunt illud. *Tur-
bis autem concurrentibus cœpit dice-
re: Generatio hæc, generatio nequam
est: signum quærit, & signum non dabi-
tur ei, nisi signum Ionæ prophetæ.
* Nam sicut fuit Ionas signum Ninivi-
tis: ita erit & Filius hominis genera-
tioni isti. *Regina Austri surget in ju-
dicio cum viris generationis hujus, &
condemnabit illos: quia venit à finibus
terræ audire sapientiam Salomonis: &
ecce plus quam Salomon hic. * Viri
Ninivitæ surgent in judicio cum gene-
ratione hac, & condemnabunt illam:
quia pœnitentiam egerunt ad prædica-
tionem Ionæ, & ecce plus quam Ionas
hic. *Nemo lucernam accendit, & in
abscondito ponit, neque sub modio:
sed supra candelabrum, ut qui ingre-
diuntur, lumen videant. *Lucerna cor-
poris tui, est oculus tuus. Si oculus
tuus fuerit simplex, totum corpus tuum
lucidum erit: si autem nequam fuerit,
etiam corpus tuum tenebrosum erit.
*Vide ergo ne lumen, quod in te est,
tenebræ sint. * Si ergo corpus tuum to-
tum lucidum fuerit, non habens ali-
quam partem tenebrarum, erit lucidum
totum, & sicut lucerna fulgoris illumi-
nabit te. * Et cum loqueretur, rogavit
illum quidam Pharisæus ut pranderet
apud se. Et ingressus recubuit. *Phari-
sæus autem cœpit intra se reputans di-
cere, quare non baptizatus esset ante
prandium. * Et ait Dominus ad illum:
Nunc vos Pharisæi, quod deforis est ca-
licis & catini, mundatis: quod autem
intus est vestrum, plenum est rapina, &
iniquitate. * Stulti, nonne qui fecit
quod deforis est, etiam id, quod dein-
tus est, fecit? * Verumtamen quod su-
perest, date eleemosynam: & ecce om-
nia munda sunt vobis. * Sed væ vobis
Pharisæis, quia decimatis mentham, &
rutam, & omne olus, & præteritis ju-
dicium & charitatem Dei: hæc autem
oportuit facere, & illa non omittere.
* Væ vobis Pharisæis, quia diligitis
primas cathedras in synagogis, & salu-
tationes in foro. * Væ vobis, quia estis
ut monumenta quæ non apparent, &
homines ambulantes supra, nesciunt.
* Respondens autem quidam ex Legis
peritis, ait illi: Magister, hæc dicens

etiam

46 etiam contumeliam nobis facis. *At il-
le ait: Et vobis Legisperitis væ: quia
oneratis homines oneribus, quæ por-
tare non possunt, & ipsi uno digito ve-
47 stro non tangitis sarcinas. * Væ vobis,
qui ædificatis monumenta Propheta-
rum: patres autem vestri occiderunt
48 illos.*Profecto testificamini quod con-
sentitis operibus patrum vestrorum:
quoniam ipsi quidem eos occiderunt,
vos autem ædificatis eorum sepulchra.
49 *Propterea & sapientia Dei dixit: Mit-
tam ad illos Prophetas, & Apostolos, &
50 ex illis occident, & persequentur: *ut
inquiratur sanguis omnium Propheta-
rum, qui effusus est à constitutione
51 mundi à generatione ista, * à sanguine
Abel, usque ad sanguinem Zacharię, qui
periit inter altare & ædem. Ita dico
vobis, requiretur ab hac generatione.
52 *Væ vobis Legisperitis, quia tulistis
clavem scientiæ, ipsi non introistis, &
53 eos, qui introibant, prohibuistis.*Cum
autem hæc ad illos diceret, cœperunt
Pharisæi & Legisperiti graviter insi-
stere, & os ejus opprimere de multis,
54 *insidiantes ei, & quęrentes aliquid ca-
pere de ore ejus, ut accusarent eum.

CAPVT XII.

Cavendum docet à fermento Pharisæorum, & quod omne occultum detegetur: quis etiam timendus sit: de blasphemia in Spiritum sanctum: roborat Apostolos adversus persecutiones: non vult se immiscere in dividenda fratrum hereditate: per parabolam divitis revocat ab avaritia, vetans sollicitum esse de victu & vestitu; hortaturque ut lumbi præcingantur: & quis sit fidelis aut infidelis dispensator: venit ut mittat ignem in terram & separationem: reprehendit quod tempus gratiæ non dijudicent: monet ut quisque conetur ab adversariis se liberare.

1 MVltis autem turbis circumstanti-
bus, ita ut se invicem conculca-
rent, cœpit dicere ad discipulos suos:
Attendite à fermento Pharisæorum,
2 quod est hypocrisis.*Nihil autem oper-
tum est, quod non reveletur: neque ab-
3 sconditum, quod non sciatur. * Quo-
niam quæ in tenebris dixistis, in lumi-
ne dicentur: & quod in aurem locuti
estis in cubiculis, prædicabitur in te-
4 ctis. * Dico autem vobis amicis meis:
Ne terreamini ab his, qui occidunt cor-
pus, & post hæc non habent amplius
5 quid faciant. * Ostendam autem vobis
quem timeatis: timete eum, qui, post-
quam occiderit, habet potestatem mit-
tere in gehennam. ita dico vobis, hunc
6 timete. * Nonne quinque passeres væ-
neunt dipondio, & unus ex illis non est
7 in oblivione coram Deo? * Sed & ca-
pilli capitis vestri omnes numerati
sunt. Nolite ergo timere: multis pas-
seribus pluris estis vos. * Dico autem 8
vobis: Omnis, quicumque confessus
fuerit me coram hominibus, & Filius
hominis confitebitur illum coram An-
gelis Dei: *qui autem negaverit me co- 9
ram hominibus, negabitur coram An-
gelis Dei. * Et omnis qui dicit verbum 10
in Filium hominis, remittetur illi: ei
autem, qui in Spiritum sanctum blas-
phemaverit, non remittetur. *Cum au- 1
tem inducent vos in synagogas, & ad
magistratus & potestates, nolite solli-
citi esse qualiter aut quid respondea-
tis, aut quid dicatis. * Spiritus enim 1
sanctus docebit vos in ipsa hora, quid
oporteat vos dicere.*Ait autem ei qui-
dam de turba: Magister, dic fratri meo 1
ut dividat mecum hereditatem. *At il- 1
le dixit illi: Homo, quis me constituit
judicem, aut divisorem super vos? *Di- 1
xitque ad illos: Videte, & cavete ab
omni avaritia: quia non in abundantia
cujusquam vita ejus est, ex his quę pos-
sidet. * Dixit autem similitudinem ad 1
illos, dicens: Hominis cujusdam divi-
tis uberes fructus ager attulit: * & co- 1
gitabat intra se dicens: Quid faciam,
quia non habeo quo congregem fructus
meos? *Et dixit: Hoc faciam: Destruam 1
horrea mea, & majora faciam: & illuc
congregabo omnia quæ nata sunt mihi,
& bona mea, * & dicam animæ meæ: 1
Anima, habes multa bona posita in an-
nos plurimos: requiesce, comede, bibe,
epulare. * Dixit autem illi Deus: Stul- 2
te, hac nocte animam tuam repetunt à
te: quæ autem parasti, cujus erunt?
* Sic est qui sibi thesaurizat, & non est 2
in Deum dives. * Dixitque ad discipu- 2
los suos: Ideo dico vobis: Nolite solli-
citi esse animæ vestræ quid manduce-
tis, neque corpori quid induamini.
* Anima plus est quam esca, & corpus 2
plus quam vestimentum. * Considerate 2
corvos, quia non seminant neque me-
tunt, quibus non est cellarium neque
horreum, & Deus pascit illos. Quanto
magis vos pluris estis illis? * Quis au- 2
tem vestrûm cogitando potest adjicere
ad staturam suam cubitum unum? * Si 2
ergo neque quod minimum est pote-
stis, quid de ceteris solliciti estis?
* Considerate lilia quomodo crescunt: 2
non laborant, neque nent: dico autem
vobis, nec Salomon in omni gloria
sua vestiebatur sicut unum ex istis. *Si 2
autem fœnum, quod hodie est in agro,
& cras in clibanum mittitur, Deus sic
vestit: quanto magis vos pusillæ fidei?
* Et vos nolite quærere quid mandu- 2
cetis, aut quid bibatis: & nolite in sub-
lime tolli: * hæc enim omnia gentes 3
mundi quęrunt. Pater autem vester scit
quoniam his indigetis. * Verumtamen 3
quærite primum regnum Dei, & justi-
tiam ejus: & hæc omnia adjicientur
vobis. * Nolite timere pusillus grex, 3
quia complacuit patri vestro dare vobis

regnum.

regnum. * Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis: quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit. * Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit. * Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, * & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur à nuptiis: ut, cum venerit, & pulsaverit, confestim aperiant ei. *Beati servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes: Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. * Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita invenerit, beati sunt servi illi. *Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. * Et vos estote parati: quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. * Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hanc parabolam, an & ad omnes? * Dixit autem Dominus: Quis, putas, est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? *Beatus ille servus, quem cum venerit dominus, invenerit ita facientem. *Vere dico vobis, quoniam supra omnia quæ possidet, constituet illum. *Quod si dixerit servus ille in corde suo: Moram facit Dominus meus venire: & cœperit percutere servos & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari: * veniet dominus servi illius, in die qua non sperat, & hora qua nescit, & dividet eum, partemque ejus cum infidelibus ponet. *Ille autem servus, qui cognovit voluntatem domini sui, & non præparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis: * qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. * Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur? *Baptismo autem habeo baptizari: & quomodo coarctor usque dum perficiatur? *Putatis quia pacem veni dare in terram? Non, dico vobis, sed separationem: * erunt enim ex hoc quinque in domo una divisi, tres in duos, & duo in tres * dividentur: pater in filium, & filius in patrem suum, mater in filiam, & filia in matrem, socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam. *Dicebat autem & ad turbas: Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis: Nimbus venit: & ita fit. * & cum austrum flantem, dicitis: Quia æstus erit: & fit. * Hypocritæ, faciem cæli & terræ nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis? * Quid autem & à vobis ipsis non judicatis quod justum est? * Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad judicem, & judex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem. *Dico tibi, non exies inde, donec etiam novissimum minutum reddas.

CAPUT XIII.

Occasione Galilæorum in suis sacrificiis interemptorum, & eorum qui in Siloë corruerant, hortatur ad pœnitentiam, alioqui exterminandos instar ficus infructuosæ: archisynagogum redarguit, indignantem quod sabbato curasset mulierem à spiritu infirmitatis: comparat regnum cælorum grano sinapis ac fermento: de angusta porta, & quod quidam clauso ostio frustra pulsabunt: Herodem dicit vulpem, & Ierusalem ob crudelitatem suam deserendam.

Aderant autem quidam ipso in tempore, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. * Et respondens dixit illis: Putatis quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? * Non, dico vobis: sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. * Sicut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos: putatis quia & ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Ierusalem? *Non, dico vobis: sed si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. * Dicebat autem & hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, & venit quærens fructum in illa, & non invenit. *Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non invenio: succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat? *At ille respondens, dicit illi: Domine dimitte illam & hoc anno, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora: * & siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. * Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. * Et ecce mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. * Quam cum videret Iesus, vocavit eam ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. * Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum. *Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbato curasset Iesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt, in quibus oportet operari: in his ergo venite, & curamini, & non in die sabbati. * Respondens autem ad illum Dominus dixit: Hypocritæ, unusquisque vestrûm sabbato non solvit bovem suum aut asinum à præ

sepio

16 sepio, & ducit adaquare ? *Hanc autem
filiam Abrahæ, quam alligavit satanas,
ecce decem & octo annis, non oportuit
17 solvi à vinculo isto die sabbati ? * Et
cum hæc diceret, erubescebant omnes
adversarii ejus : & omnis populus gau-
debat in universis, quæ gloriose fiebant
18 ab eo. * Dicebat ergo : Cui simile est
regnum Dei, & cui simile æstimabo il-
19 lud ? * Simile est grano sinapis, quod
acceptum homo misit in hortum suum,
& crevit, & factum est in arborem ma-
gnam: & volucres cæli requieverunt in
20 ramis ejus. * Et iterum dixit : Cui si-
21 mile æstimabo regnum Dei ? * Simile
est fermento, quod acceptum mulier
abscondit in farinæ sata tria, donec
22 fermentaretur totum. * Et ibat per ci-
vitates & castella, docens, & iter fa-
23 ciens in Ierusalem. * Ait autem illi
quidam : Domine, si pauci sunt, qui
salvantur? Ipse autem dixit ad illos :
24 *Contendite intrare per angustam por-
tam: quia multi, dico vobis, quærent
25 intrare,& non poterunt. * Cum autem
intraverit paterfamilias, & clauserit
ostium, incipietis foris stare,& pulsare
ostium, dicentes : Domine aperi nobis:
& respondens dicet vobis : Nescio vos
26 unde sitis:*tunc incipietis dicere:Man-
ducavimus coram te, & bibimus, & in
27 plateis nostris docuisti. * Et dicet vo-
bis. Nescio vos unde sitis : discedite à
28 me omnes operarii iniquitatis.*Ibi erit
fletus, & stridor dentium : cum videri-
tis Abraham, & Isaac, & Iacob,& om-
nes Prophetas in regno Dei, vos autem
29 expelli foras. * Et venient ab Oriente
& Occidente, & Aquilone, & Austro,
30 & accumbent in regno Dei. * Et ecce
sunt novissimi qui erunt primi, & sunt
31 primi qui erunt novissimi. * In ipsa die
accesserunt quidam Pharisæorum, di-
centes illi : Exi,& vade hinc: quia He-
32 rodes vult te occidere. * Et ait illis:
Ite,& dicite vulpi illi: Ecce ejicio dæ-
monia, & sanitates perficio hodie &
33 cras, & tertia die consummor. * Ve-
rumtamen oportet me hodie & cras &
sequenti die ambulare : quia non ca-
pit prophetam perire extra Ierusalem.
34 *Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis
Prophetas, & lapidas eos, qui mittun-
tur ad te, quoties volui congregare fi-
lios tuos, quemadmodum avis nidum
35 suum sub pennis, & noluisti ? * Ecce
relinquetur vobis domus vestra deser-
ta. Dico autem vobis, quia non vide-
bitis me, donec veniat cùm dicetis:
Benedictus, qui venit in nomine Do-
mini.

CAPUT XIV.

In domo principis Pharisæorum hydropicum sabbato curat, ostendens Legisperitis ac Pharisæis hoc licere; & horum notans ambitionem, docet invitatum in novissimo loco recumbere: parabola de invitatis ad cœnam qui se excusarunt: sequens Christum debet omnibus renuntiare, sublata cruce sua, usque ad odium animæ propriæ: volens turrim ædificare computat primum sumptus: commendatio salis.

ET factum est cum intraret Iesus in 1
domum cujusdam Principis Phari-
sæorum sabbato manducare panem, &
ipsi observabant eum. * Et ecce homo 2
quidam hydropicus erat ante illum.*Et 3
respondens Iesus dixit ad Legisperitos,
& Pharisæos, dicens : Si licet sabbato
curare ? * At illi tacuerunt. Ipse vero 4
apprehensum sanavit eum, ac dimisit.
* Et respondens ad illos dixit : Cujus 5
vestrûm asinus aut bos in puteum ca-
det,& non continuo extrahet illum die
sabbati ? * Et non poterant ad hæc re- 6
spondere illi. * Dicebat autem & ad 7
invitatos parabolam, intendens quo-
modo primos accubitus eligerent, di-
cens ad illos: *Cum invitatus fueris ad 8
nuptias, non discumbas in primo loco,
ne forte honoratior te sit invitatus ab
illo : * & veniens is, qui te & illum 9
vocavit, dicat tibi : Da huic locum: &
tunc incipias cum rubore novissimum
locum tenere.*sed cum vocatus fueris, 10
vade, recumbe in novissimo loco : ut,
cum venerit qui te invitavit,dicat tibi:
Amice, ascende superius. Tunc erit
tibi gloria coram simul discumbenti-
bus: *quia omnis qui se exaltat,humi- 11
liabitur : & qui se humiliat, exaltabi-
tur. * Dicebat autem & ei,qui se invi- 12
taverat : Cum facis prandium, aut cœ-
nam, noli vocare amicos tuos, neque
fratres tuos, neque cognatos,neque vi-
cinos divites: ne forte te & ipsi reinvi-
tent, & fiat tibi retributio. * sed cum 13
facis convivium, voca pauperes, debi-
les, claudos, & cæcos: *& beatus eris. 14
quia non habent retribuere tibi: retri-
buetur enim tibi in resurrectione justo-
rum. *Hæc cum audisset quidam de si- 15
mul discumbentibus,dixit illi: Beatus,
qui manducabit panem in regno Dei.
* At ipse dixit ei : Homo quidam fecit 16
cœnam magnam, & vocavit multos.
* Et misit servum suum hora cœnæ di- 17
cere invitatis ut venirent, quia jam pa-
rata sunt omnia. * Et cœperunt simul 18
omnes excusare. Primus dixit ei: Vil-
lam emi, & necesse habeo exire, & vi-
dere illam: rogo te habe me excusa-
tum. * Et alter dixit : Iuga boum emi 19
quinque, & eo probare illa : rogo te
habe me excusatum. * Et alius dixit: 20
Uxorem duxi, & ideo non possum ve-
nire. *Et reversus servus nuntiavit hec 21
domino suo. Tunc iratus paterfami-
lias,dixit servo suo: Exi cito in plateas
& vicos civitatis : & pauperes, ac de-
biles, & cæcos, & claudos introduc
huc. * Et ait servus : Domine, factum 22
est ut imperasti, & adhuc locus est. *Et 23
ait dominus servo:Exi in vias,& sepes:

& com-

& compelle intrare, ut impleatur do-
mus mea. *Dico autem vobis, quod
nemo virorum illorum qui vocati sunt,
gustabit cœnam meam. *Ibant autem
turbæ multæ cùm eo: & conversus di-
xit ad illos: *Si quis venit ad me, &
non odit patrem suum, & matrem, &
uxorem,& filios, & fratres, & sorores,
adhuc autem & animam suam, non po-
test meus esse discipulus. *Et qui non
bajulat crucem suam, & venit post me,
non potest meus esse discipulus. *Quis
enim ex vobis volens turrim ædificare,
non prius sedens computat sumptus,
qui necessarii sunt, si habeat ad perfi-
29 ciendum; *ne, posteaquam posuerit
fundamentum, & non potuerit perfice-
re, omnes qui vident, incipiant illude-
30 re ei, *dicentes: Quia hic homo cœpit
ædificare, & non potuit consummare?
31 *Aut quis rex iturus committere bel-
lum adversus alium regem, non sedens
prius cogitat, si possit cum decem mil-
libus occurrere ei, qui cum viginti
32 millibus venit ad se? *alioquin adhuc
illo longe agente, legationem mittens,
33 rogat ea quæ pacis sunt. *Sic ergo
omnis ex vobis, qui non renuntiat om-
nibus quæ possidet, non potest meus
34 esse discipulus. *Bonum est sal. Si au-
tem sal evanuerit, in quo condietur?
35 *Neque in terram, neque in sterquili-
nium utile est, sed foras mittetur. Qui
habet aures audiendi, audiat.

CAPUT XV.

Scribis & Pharisæis murmurantibus quod peccatores reciperet, parabolas proponit de ove & drachma perditis ac inventis, & de filio prodigo ad patrem reverso, benigneque ab ipso suscepto, seniore filio indigne hoc ferente: & quantum sit in cælo gaudium super peccatore pœnitentiam agente.

1 ERant autem appropinquantes ei
publicani & peccatores, ut audi-
2 rent illum. *Et murmurabant Phari-
sæi,& Scribæ, dicentes: Quia hic pec-
catores recipit,& manducat cum illis.
3 *Et ait ad illos parabolam istam di-
4 cens: *Quis ex vobis homo,qui habet
centum oves: & si perdiderit unam ex
illis, nonne dimittit nonagintanovem
in deserto, & vadit ad illam quæ peri-
5 erat, donec inveniat eam? *Et cum in-
venerit eam, imponit in humeros suos
6 gaudens: *& veniens domum convo-
cat amicos & vicinos,dicens illis: Con-
gratulamini mihi, quia inveni ovem
7 meam,quæ perierat? *Dico vobis,quod
ita gaudium erit in cælo super uno
peccatore pœnitentiam agente, quam
super nonagintanovem justis, qui non
8 indigent pœnitentia. *Aut quæ mu-
lier habens drachmas decem, si perdi-
derit drachmam unam, nonne accendit
lucernam, & everrit domum,& quærit
diligenter, donec inveniat? *Et cum 9
invenerit, convocat amicas & vicinas,
dicens: Congratulamini mihi, quia
inveni drachmam, quam perdideram?
*Ita dico vobis, gaudium erit coram 10
angelis Dei super uno peccatore pœni-
tentiam agente. *Ait autem: Homo 11
quidam habuit duos filios: *& dixit 12
adolescentior ex illis patri: Pater, da
mihi portionem substantiæ quæ me
contingit. Et divisit illis substantiam.
*Et non post multos dies, congregatis 13
omnibus, adolescentior filius peregre
profectus est in regionem longinquam,
& ibi dissipavit substantiam suam vi-
vendo luxuriose. *Et postquam omnia 14
consummasset, facta est fames valida in
regione illa, & ipse cœpit egere. *Et 15
abiit, & adhæsit uni civium regionis
illius. Et misit illum in villam suam ut
pasceret porcos. *Et cupiebat imple- 16
re ventrem suum de siliquis, quas porci
manducabant: & nemo illi dabat. *In 17
se autem reversus,dixit: Quanti merce-
narii in domo patris mei abundant pa-
nibus,ego autem hic fame pereo! *Sur- 18
gam, & ibo ad patrem meum, & dicam
ei: Pater, peccavi in cælum, & coram
te: *jam non sum dignus vocari fi- 19
lius tuus: fac me sicut unum de merce-
nariis tuis. *Et surgens venit ad pa- 20
trem suum. Cum autem adhuc longe
esset, vidit illum pater ipsius,& miseri-
cordia motus est, & accurrens cecidit
super collum ejus,& osculatus est eum.
*Dixitque ei filius: Pater, peccavi in 21
cælum, & coram te, jam non sum di-
gnus vocari filius tuus. *Dixit autem 22
pater ad servos suos: Cito proferte sto-
lam primam, & induite illum, & date
annulum in manum ejus,& calceamen-
ta in pedes ejus: *& adducite vitulum 23
saginatum,& occidite,& manducemus,
& epulemur: *quia hic filius meus mor- 24
tuus erat,& revixit; perierat,& inven-
tus est. Et cœperunt epulari. *Erat au- 25
tem filius ejus senior in agro: & cum
veniret,& appropinquaret domui, au-
divit symphoniam & chorum: *& vo- 26
cavit unum de servis, & interrogavit
quid hæc essent. *Isque dixit illi: Fra- 27
ter tuus venit,& occidit pater tuus vi-
tulum saginatum,quia salvum illum re-
cepit. *Indignatus est autem, & nole- 28
bat introire. Pater ergo illius egressus,
cœpit rogare illum. *At ille respon- 29
dens, dixit patri suo: Ecce tot annis
servio tibi, & numquam mandatum
tuum præterivi, & numquam dedisti
mihi hœdum ut cum amicis meis epu-
larer: *sed postquam filius tuus hic,qui 30
devoravit substantiam suam cum mere-
tricibus, venit, occidisti illi vitulum
saginatum. *At ipse dixit illi: Fili,tu 31
semper mecum es, & omnia mea tua
sunt: *epulari autem & gaudere opor- 32
tebat, quia frater tuus hic mortuus
erat, & revixit; perierat, & inventus
est.

CA-

CAPVT XVI.

Per parabolam de villico iniquitatis hortatur ad faciendas eleemosynas, docens quid mereatur fidelis aut infidelis mammonæ dispensator, quodque nemo servire potest Deo & mammonæ: Legẽ ac prophetas usque ad Ioannem fuisse dicit, & nihil de Lege periturum; nec dimittendam ullo modo uxorem ut alia ducatur: de divite epulone, & Lazaro mendico.

1 DIcebat autem & ad discipulos
suos: Homo quidam erat dives, qui
habebat villicum: & hic diffamatus est
apud illum quasi dissipasset bona ipsius.
2 *Et vocavit illum, & ait illi: Quid hoc
audio de te? redde rationem villica-
tionis tuæ: jam enim non poteris villi-
3 care. *Ait autem villicus intra se: Quid
faciam, quia dominus meus aufert à
me villicationem? fodere non valeo,
4 mendicare erubesco. *Scio quid fa-
ciam, ut, cum amotus fuero à villica-
tione, recipiant me in domos suas.
5 *Convocatis itaque singulis debitori-
bus domini sui, dicebat primo: Quan-
6 tum debes Domino meo? *At ille di-
xit: Centum cados olei. Dixitque illi:
Accipe cautionem tuam: & sede cito,
7 scribe quinquaginta. *Deinde alii di-
xit: Tu vero quantum debes? Qui ait:
Centum coros tritici. Ait illi: Accipe
8 litteras tuas, & scribe octoginta. *Et
laudavit Dominus villicum iniquitatis,
quia prudenter fecisset: quia filii hu-
jus sæculi prudentiores filiis lucis in
9 generatione sua sunt. *Et ego vobis
dico: facite vobis amicos de mammo-
na iniquitatis: ut, cum defeceritis, re-
cipiant vos in æterna tabernacula.
10 *Qui fidelis est in minimo, & in majori
fidelis est: & qui in modico iniquus
11 est, & in majori iniquus est. *Si ergo
in iniquo mammona fideles non fuistis:
12 quod verum est, quis credet vobis? *Et
si in alieno fideles non fuistis: quod ve-
13 strum est, quis dabit vobis? *Nemo ser-
vus potest duobus Dominis servire: aut
enim unum odiet, & alterum diliget:
aut uni adhærebit, & alterum contem-
net: non potestis Deo servire & mam-
14 monæ. *Audiebant autem omnia hæc
Pharisæi, qui erant avari: & deride-
15 bant illum. *Et ait illis: Vos estis, qui
justificatis vos coram hominibus: Deus
autem novit corda vestra: quia quod
hominibus altum est, abominatio est
16 ante Deum. *Lex & prophetæ, usque
ad Ioannem: ex eo regnum Dei euan-
gelizatur, & omnis in illud vim facit.
17 *Facilius est autem cælum & terram
præterire, quam de Lege unum apicem
18 cadere. *Omnis qui dimittit uxorem
suam, & alteram ducit, mœchatur: &
qui dimissam à viro ducit, mœchatur.
19 *Homo quidam erat dives, qui indue-
batur purpura & bysso: & epulabatur
quotidie splendide. *Et erat quidam 20
mendicus, nomine Lazarus, qui jacebat
ad januam ejus, ulceribus plenus, *cu- 21
piens saturari de micis, quæ cadebant
de mensa divitis, & nemo illi dabat:
sed & canes veniebant, & lingebant
ulcera ejus. *Factum est autem ut mo- 22
reretur mendicus, & portaretur ab An-
gelis in sinum Abrahæ. Mortuus est au-
tem & dives, & sepultus est in inferno.
*Elevans autem oculos suos, cum esset 23
in tormentis, vidit Abraham à longe,
& Lazarum in sinu ejus: *& ipse cla- 24
mans dixit: Pater Abraham, miserere
mei, & mitte Lazarum, ut intingat ex-
tremum digiti sui in aquam, ut refri-
geret linguam meam, quia crucior in
hac flamma. *Et dixit illi Abraham: 25
Fili, recordare quia recepisti bona in
vita tua, & Lazarus similiter mala:
nunc autem hic consolatur, tu vero
cruciaris. *& in his omnibus, inter
nos & vos chaos magnum firmatum 26
est: ut hi, qui volunt hinc transire ad
vos, non possint, neque inde huc trans-
meare. *Et ait: Rogo ergo te pater ut 27
mittas eum in domum patris mei. *ha- 28
beo enim quinque fratres, ut testetur
illis, ne & ipsi veniant in hunc locum
tormentorum. *Et ait illi Abraham: 29
Habent Moysen, & prophetas: audiant
illos. *At ille dixit: Non, pater Abra- 30
ham: sed si quis ex mortuis ierit ad
eos, pœnitentiam agent. *Ait autem 31
illi: Si Moysen & prophetas non au-
diunt; neque si quis ex mortuis resur-
rexerit, credent.

CAPVT XVII.

Væ scandalizanti pusillos: frater in nos peccans increpandus est, eique pœnitenti ignoscendum: Apostolos docet fidei efficaciam; quodque dum omnia ipsis præcepta fecerint, se servos dicant inutiles: decem leprosi mundantur, unico qui Samaritanus erat ad agendas gratias revertente: dicit adventum filii Dei non occultum fore, sed illustrem, & inexpectatò superventurum, sicut diluvium mundo & Sodomis subversio supervenit.

ET ait ad discipulos suos: Impossi- 1
bile est ut non veniant scandala:
væ autem illi, per quem veniunt. *Vti- 2
lius est illi, si lapis molaris imponatur
circa collum ejus, & projiciatur in ma-
re, quam ut scandalizet unum de pu-
sillis istis. *Attendite vobis: Si pec- 3
caverit in te frater tuus, increpa il-
lum: & si pœnitentiam egerit, di-
mitte illi. *Et si septies in die pecca- 4
verit in te, & septies in die conversus
fuerit ad te, dicens: Pœnitet me: di-
mitte illi. *Et dixerunt Apostoli Do- 5
mino: Adauge nobis fidem. *Dixit au- 6
tem Dominus: Si habueritis fidem, sicut

granum sinapis, diceretis huic arbori mo-
ro: Eradicare, & transplantare in mare:
7 & obediet vobis. *Quis autem vestrûm
habens servum arantem aut pascentem,
qui regresso de agro dicat illi: Statim
8 transi, recumbe: *& non dicat ei: Para
quod cœnem, & præcinge te, & ministra
mihi donec manducem & bibam, &
post hæc tu manducabis & bibes?
9 *Numquid gratiam habet servo illi,
10 quia fecit quæ ei imperaverat? * Non
puto. Sic & vos, cum feceritis omnia,
quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi
inutiles sumus: quod debuimus facere,
11 fecimus. *Et factum est, dum iret in Ie-
rusalem, transibat per mediam Sama-
12 riam & Galilæam. * Et cum ingrede-
retur quoddam castellum, occurrerunt
ei decem viri leprosi, qui steterunt à
13 longe: * & levaverunt vocem, dicentes:
14 Iesu præceptor, miserere nostri. *Quos
ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacer-
dotibus. Et factum est, dum irent, mun-
15 dati sunt. * Vnus autem ex illis, ut vi-
dit quia mundatus est, regressus est,
16 cum magna voce magnificans Deum, *&
cecidit in faciem ante pedes ejus, gra-
tias agens: & hic erat Samaritanus.
17 *Respondens autem Iesus, dixit: Non-
ne decem mundati sunt? & novem ubi
18 sunt? *Non est inventus qui rediret, &
daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.
19 *Et ait illi: Surge, vade: quia fides tua
20 te salvum fecit. *Interrogatus autem à
Pharisæis: Quando venit regnum Dei?
respondens eis, dixit: Non venit re-
21 gnum Dei cum observatione: * neque
dicent: Ecce hîc, aut ecce illic. Ecce
22 enim regnum Dei intra vos est. *Et ait
ad discipulos suos: Venient dies quan-
do desideretis videre unum diem Filii
23 hominis, & non videbitis. * Et dicent
vobis: Ecce hîc, & ecce illic. Nolite
24 ire, neque sectemini. * nam, sicut ful-
gur coruscans de sub cælo, in ea quæ
sub cælo sunt, fulget: ita erit Filius ho-
25 minis in die sua. *Primum autem opor-
tet illum multa pati, & reprobari à ge-
26 neratione hac. * Et sicut factum est in
diebus Noë, ita erit & in diebus Filii
27 hominis. * Edebant, & bibebant: uxo-
res ducebant, & dabantur ad nuptias,
usque in diem, qua intravit Noë in ar-
cam: & venit diluvium, & perdidit
28 omnes. * Similiter sicut factum est in
diebus Lot: Edebant, & bibebant:
emebant, & vendebant: plantabant, &
29 ædificabant: * qua die autem exiit Lot
à Sodomis, pluit ignem & sulphur de
30 cœlo, & omnes perdidit: * secundum
hæc erit qua die Filius hominis reve-
31 labitur. * In illa hora, qui fuerit in
tecto, & vasa ejus in domo, ne descen-
dat tollere illa; & qui in agro, simili-
32 ter non redeat retro. * Memores esto-
33 te uxoris Lot. * Quicumque quæsierit
animam suam salvam facere, perdet il-
lam: & quicumque perdiderit illam,
34 vivificabit eam. * Dico vobis: in illa
nocte erunt duo in lecto uno; unus as-
sumetur, & alter relinquetur: * duæ 3
erunt molentes in unum; una assume-
tur, & altera relinquetur: duo in agro:
unus assumetur, & alter relinquetur.
* Respondentes dicunt illi: Vbi Domi-
ne? * Qui dixit illis: Vbicumque fue- 3
rit corpus, illuc congregabuntur & 3
aquilæ.

CAPVT XVIII.

Per parabolam de judice iniquitatis & vidua importuna docet semper orandum, per parabolam verò de Pharisæo & Publicano, quomodo sit orandum: pueros à se repelli vetat: dives qui à juventute omnia se servasse præcepta dicebat, audito Christi consilio de omnibus relinquendis abiit tristis: & quid erit præmii omnia propter Christum relinquentibus: prædicit suam passionem, & prope Iericho cæcum illuminat.

Dicebat autem & parabolam ad il- 1
los, quoniam oportet semper ora-
re & non deficere, * dicens: Iudex qui- 2
dam erat in quadam civitate, qui Deum
non timebat, & hominem non revere-
batur. * Vidua autem quædam erat in 3
civitate illa, & veniebat ad eum, di-
cens: Vindica me de adversario meo.
* Et nolebat per multum tempus. Post 4
hæc autem dixit intra se: Etsi Deum
non timeo, nec hominem revereor:
* tamen quia molesta est mihi hæc vi- 5
dua, vindicabo illam, ne in novissimo
veniens suggillet me. * Ait autem Do- 6
minus: Audite quid judex iniquitatis
dicit: * Deus autem non faciet vindi- 7
ctam electorum suorum clamantium ad
se die ac nocte, & patientiam habebit
in illis? * Dico vobis, quia cito faciet 8
vindictam illorum. Verumtamen Fi-
lius hominis veniens, putas, inveniet
fidem in terra? * Dixit autem & ad 9
quosdam, qui in se confidebant tam-
quam justi, & aspernabantur ceteros,
parabolam istam: * Duo homines 1
ascenderunt in templum ut orarent:
unus Pharisæus, & alter publicanus.
* Pharisæus stans, hæc apud se orabat: 1
Deus gratias ago tibi quia non sum sic-
ut ceteri hominum: raptores, injusti,
adulteri: velut etiam hic publicanus.
* jejuno bis in sabbato: decimas do 1
omnium quæ possideo. * Et publica- 1
nus à longe stans, nolebat nec oculos
ad cælum levare: sed percutiebat pe-
ctus suum, dicens: Deus propitius esto
mihi peccatori. * Dico vobis, descen- 1
dit hic justificatus in domum suam ab
illo: quia omnis qui se exaltat, humi-
liabitur: & qui se humiliat, exaltabi-
tur. *Afferebant autem ad illum & in- 1
fantes, ut eos tangeret. Quod cum vi-
derent discipuli, increpabant illos.
* Iesus autem convocans illos, dixit: 1
Sinite pueros venire ad me, & nolite

vetare

vetare eos. talium est enim regnum Dei.
17 *Amen dico vobis: Quicumque non ac-
ceperit regnum Dei sicut puer, non in-
18 trabit in illud. * Et interrogavit eum
quidam princeps, dicens: Magister bo-
ne, quid faciens vitam æternam possi-
19 debo? * Dixit autem ei Iesus: Quid
me dicis bonum? nemo bonus nisi so-
20 lus Deus. * Mandata nosti: Non occi-
des: Non mœchaberis: Non furtum
facies: Non falsum testimonium di-
ces: Honora patrem tuum & matrem.
21 *Qui ait: Hæc omnia custodivi à ju-
22 ventute mea. * Quo audito, Iesus ait
ei: Adhuc unum tibi deest: omnia quæ-
cumque habes vende, & da pauperi-
bus, & habebis thesaurum in cælo: &
23 veni, sequere me. * His ille auditis,
contristatus est: quia dives erat valde.
24 *Videns autem Iesus illum tristem fa-
ctum, dixit: Quam difficile, qui pecu-
nias habent, in regnum Dei intrabunt.
25 *Facilius est enim camelum per fora-
men acus transire, quam divitem intra-
26 re in regnum Dei. * Et dixerunt qui
audiebant: Et quis potest salvus fieri?
27 *Ait illis: Quæ impossibilia sunt apud
homines, possibilia sunt apud Deum.
28 *Ait autem Petrus: Ecce nos dimisi-
29 mus omnia, & secuti sumus te. * Qui
dixit eis: Amen dico vobis, nemo est,
qui reliquit domum, aut parentes, aut
fratres, aut uxorem, aut filios, propter
30 regnum Dei, * & non recipiat multo
plura in hoc tempore, & in sæculo
31 venturo vitam æternam. * Assumpsit
autem Iesus duodecim, & ait illis: Ecce
ascendimus Ierosolymam, & consum-
mabuntur omnia, quæ scripta sunt per
32 Prophetas de Filio hominis. * tradetur
enim Gentibus, & illudetur, & flagella-
33 bitur, & conspuetur: * & postquam fla-
gellaverint, occident eum, & tertia die
34 resurget. * Et ipsi nihil horum intel-
lexerunt, & erat verbum istud abscon-
ditum ab eis, & non intelligebant quæ
35 dicebantur. * Factum est autem, cum
appropinquaret Iericho, cæcus quidam
36 sedebat secus viam, mendicans. *Et cum
audiret turbam prætereuntem, inter-
37 rogabat quid hoc esset. * Dixerunt au-
tem ei, quod Iesus Nazarenus transiret.
38 *Et clamavit, dicens: Iesu fili David
39 miserere mei. * Et qui præibant, in-
crepabant eum ut taceret. Ipse vero
multo magis clamabat: Fili David mi-
40 serere mei. * Stans autem Iesus jussit
illum adduci ad se. Et cum appropin-
41 quasset, interrogavit illum, * dicens:
Quid tibi vis faciam? At ille dixit:
42 Domine ut videam. * Et Iesus dixit
illi: Respice, fides tua te salvum fecit.
43 *Et confestim vidit, & sequebatur il-
lum magnificans Deum. Et omnis plebs
ut vidit, dedit laudem Deo.

CAPVT XIX.

Ad Zachæum plurimis murmurantibus divertit: parabolam refert de homine nobili, qui abiens ad regnum accipiendum tradidit decem servis decem mnas, quem cives super se regnare nolebant: super pullum asinæ intrans cum honore Ierosolymam, flet super illam, prædicitque evertendam, & ingressus ejicit ementes ac vendentes.

ET ingressus perambulabat Iericho. 1
* Et ecce vir nomine Zachæus: & 2
hic princeps erat publicanorum, & ipse
dives: *& quærebat videre Iesum, quis 3
esset: & non poterat præ turba, quia
statura pusillus erat. * Et præcurrens 4
ascendit in arborem sycomorum ut vi-
deret eum: quia inde erat transiturus.
* Et cum venisset ad locum, suspiciens 5
Iesus vidit illum, & dixit ad eum: Za-
chæe festinans descende: quia hodie in
domo tua oportet me manere. * Et fe- 6
stinans descendit, & excepit illum gau-
dens. *Et cum viderent omnes, murmu- 7
rabant, dicentes quod ad hominem pec-
catorem divertisset. * Stans autem Za- 8
chæus, dixit ad Dominum: Ecce dimi-
dium bonorum meorum, Domine, do
pauperibus: & si quid aliquem defrau-
davi, reddo quadruplum. * Ait Iesus 9
ad eum: Quia hodie salus domui huic
facta est: eo quod & ipse filius sit Abra-
hæ. *Venit enim Filius hominis quæ- 1
rere & salvum facere quod perierat.
* Hæc illis audientibus, adjiciens dixit 1
parabolam, eo quod esset prope Ierusa-
lem: & quia existimarent quod confe-
stim regnum Dei manifestaretur. *Dixit 1
ergo: Homo quidam nobilis abiit in re-
gionem longinquam accipere sibi re-
gnum, & reverti. * Vocatis autem de- 1
cem servis suis, dedit eis decem mnas,
& ait ad illos: Negotiamini dum ve-
nio. * Cives autem ejus oderant eum: 1
& miserunt legationem post illum, di-
centes: Nolumus hunc regnare super
nos. * Et factum est ut rediret accepto
regno: & jussit vocari servos, quibus
dedit pecuniam, ut sciret quantum
quisque negotiatus esset. *Venit autem
primus dicens: Domine, mna tua de-
cem mnas acquisivit. *Et ait illi: Euge
bone serve, quia in modico fuisti fide-
lis, eris potestatem habens super de-
cem civitates. * Et alter venit, dicens:
Domine, mna tua fecit quinque mnas.
* Et huic ait: Et tu esto super quinque
civitates. * Et alter venit, dicens: Do-
mine, ecce mna tua, quam habui repo-
sitam in sudario: *timui enim te, quia
homo austerus es: tollis quod non po-
suisti, & metis quod non seminasti.
* Dicit ei: De ore tuo te judico serve
nequam. sciebas quod ego homo auste-
rus sum, tollens quod non posui, &
metens quod non seminavi: * & quare
non dedisti pecuniam meam ad men-

sam, ut ego veniens cum usuris utique
24 exegissem illam? * Et astantibus dixit:
Auferte ab illo mnam, & date illi qui
25 decem mnas habet. * Et dixerunt ei:
26 Domine, habet decem mnas. *Dico au-
tem vobis, quia omni habenti dabi-
tur, & abundabit: ab eo autem qui non
habet, & quod habet auferetur ab eo.
27 *Verumtamen inimicos meos illos, qui
noluerunt me regnare super se, adduci-
28 te huc, & interficite ante me. * Et his
dictis, præcedebat ascendens Ierosoly-
29 mam. * Et factum est, cum appropin-
quasset ad Bethphage & Bethaniam, ad
montem qui vocatur Oliveti, misit duos
30 discipulos suos, * dicens: Ite in castel-
lum, quod contra est: in quod introeun-
tes, invenietis pullum asinæ alligatum,
cui nemo umquam hominum sedit: sol-
31 vite illum, & adducite. * Et si quis vos
interrogaverit: Quare solvitis? sic di-
cetis ei: Quia Dominus operam ejus
32 desiderat. * Abierunt autem qui missi
erant: & invenerunt, sicut dixit illis,
33 stantem pullum. * Solventibus autem
illis pullum, dixerunt domini ejus ad
34 illos: Quid solvitis pullum? * At illi
dixerunt: Quia Dominus eum necessa-
35 rium habet. *Et duxerunt illum ad Ie-
sum. Et jactantes vestimenta sua supra
36 pullum, imposuerunt Iesum. * Eunte
autem illo, substernebant vestimenta
37 sua in via. * Et cum appropinquaret
jam ad descensum Montis oliveti, cœ-
perunt omnes turbę discipulorum gau-
dentes laudare Deum voce magna super
38 omnibus, quas viderant, virtutibus, *di-
centes: Benedictus, qui venit rex in no-
mine Domini, pax in cælo, & gloria in
39 excelsis. * Et quidam Pharisæorum de
turbis, dixerunt ad illum: Magister in-
40 crepa discipulos tuos. * Quibus ipse
ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint,
41 lapides clamabunt. * Et ut appropin-
quavit, videns civitatem flevit super
42 illam, dicens: * Quia si cognovisses &
tu, & quidem in hac die tua, quæ ad
pacem tibi: nunc autem abscondita
43 sunt ab oculis tuis. * Quia venient dies
in te: & circumdabunt te inimici tui
vallo, & circumdabunt te: & coangu-
44 stabunt te undique: *& ad terram pro-
sternent te, & filios tuos, qui in te sunt,
& non relinquent in te lapidem super
lapidem: eo quod non cognoveris tem-
45 pus visitationis tuæ. * Et ingressus in
templum, cœpit ejicere vendentes in
46 illo, & ementes, *dicens illis: Scriptum
est: Quia domus mea domus orationis
est. Vos autem fecistis illam speluncam
47 latronum. * Et erat docens quotidie in
templo. Principes autem sacerdotum,
& Scribæ, & Principes plebis quære-
48 bant illum perdere: * & non invenie-
bant quid facerent illi. Omnis enim
populus suspensus erat, audiens illum.

CAPUT XX.

Non dicit sacerdotibus ac Scribis qua potestate hæc faciat, quia nec illi respondebant ad propositam de Ioannis baptismo quæstionem: parabolam refert de vinitoribus, qui cæsis domini servis etiam filium ejus occiderunt: tentatur Iesus de tributo Cæsari dando, & à Sadducæis de resurrectione: quomodo dicunt Christum filium esse David: cavendum à Scribis ambitiosis.

ET factum est in una dierum, docen- 1
te illo populum in templo, & euan-
gelizante, convenerunt Principes sacer-
dotum, & Scribæ cum senioribus, *& 2
ajunt dicentes ad illum: Dic nobis in
qua potestate hæc facis? aut: Quis est,
qui dedit tibi hanc potestatem? * Re- 3
spondens autem Iesus, dixit ad illos:
Interrogabo vos & ego unum verbum.
Respondete mihi: *Baptismus Ioannis 4
de cælo erat, an ex hominibus? * At 5
illi cogitabant intra se, dicentes: Quia
si dixerimus, De cælo, dicet, Quare er-
go non credidistis illi? * Si autem 6
dixerimus, Ex hominibus, plebs uni-
versa lapidabit nos: certi sunt enim,
Ioannem prophetam esse. * Et respon- 7
derunt se nescire unde esset. * Et Iesus 8
ait illis: Neque ego dico vobis in qua
potestate hæc facio. * Cœpit autem 9
dicere ad plebem parabolam hanc: Ho-
mo plantavit vineam, & locavit eam
colonis: & ipse peregre fuit multis
temporibus. *Et in tempore misit ad 10
cultores servum, ut de fructu vineæ
darent illi. Qui cæsum dimiserunt eum
inanem. * Et addidit alterum servum 11
mittere. Illi autem hunc quoque cæ-
dentes, & afficientes contumelia, di-
miserunt inanem. *Et addidit tertium 12
mittere: qui & illum vulnerantes eje-
cerunt. * Dixit autem dominus vineæ: 13
Quid faciam? mittam filium meum di-
lectum: forsitan, cum hunc viderint,
verebuntur. * Quem cum vidissent co- 14
loni, cogitaverunt intra se, dicentes:
Hic est heres, occidamus illum, ut no-
stra fiat hereditas. * Et ejectum illum 15
extra vineam, occiderunt. Quid ergo
faciet illis dominus vineæ? * Veniet, 16
& perdet colonos istos, & dabit vi-
neam aliis. Quo audito, dixerunt illi:
Absit. * Ille autem aspiciens eos, ait: 17
Quid est ergo hoc, quod scriptum est:
Lapidem quem reprobaverunt ædifi-
cantes, hic factus est in caput anguli?
* Omnis qui ceciderit super illum la- 18
pidem, conquassabitur: super quem au-
tem ceciderit, comminuet illum. * Et 19
quærebant principes sacerdotum, &
Scribæ, mittere in illum manus illa ho-
ra: & timuerunt populum: cognove-
runt enim quod ad ipsos dixerit simili-
tudinem hanc. * Et observantes mise- 20

runt

runt insidiatores, qui se justos simula-
rent, ut caperent eum in sermone, ut
traderent illum principatui & potesta-
21 ti præsidis. * Et interrogaverunt eum,
dicentes: Magister, scimus quia recte
dicis, & doces: & non accipis perso-
nam, sed viam Dei in veritate doces:
22 *licet nobis tributum dare Cæsari, an
23 non? *Considerans autem dolum illo-
rum, dixit ad eos: Quid me tentatis?
24 *Ostendite mihi denarium. Cujus ha-
bet imaginem & inscriptionem? Re-
25 spondentes dixerunt ei: Cæsaris. * Et
ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsa-
ris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.
26 *Et non potuerunt verbum ejus repre-
hendere coram plebe: & mirati in re-
27 sponso ejus, tacuerunt. * Accesserunt
autem quidam Sadducæorum, qui ne-
gant esse resurrectionem, & interroga-
28 verunt eum, *dicentes: Magister, Moy-
ses scripsit nobis: Si frater alicujus
mortuus fuerit habens uxorem, & hic
sine liberis fuerit, ut accipiat eam fra-
ter ejus uxorem, & suscitet semen fra-
29 tri suo. * Septem ergo fratres erant: &
primus accepit uxorem, & mortuus est
30 sine filiis. * Et sequens accepit illam,
31 & ipse mortuus est sine filio. * Et ter-
tius accepit illam. Similiter & omnes
septem, & non reliquerunt semen, &
32 mortui sunt. *Novissime omnium mor-
33 tua est & mulier. * In resurrectione
ergo, cujus eorum erit uxor? siquidem
34 septem habuerunt eam uxorem. * Et
ait illis Iesus: Filii hujus sæculi nu-
35 bunt, & traduntur ad nuptias: * illi
vero, qui digni habebuntur sæculo il-
lo, & resurrectione ex mortuis, neque
36 nubent, neque ducent uxores: *neque
enim ultra mori poterunt: æquales
enim Angelis sunt, & filii sunt Dei,
37 cum sint filii resurrectionis. * Quia ve-
ro resurgant mortui, & Moyses osten-
dit secus rubum, sicut dicit Dominum,
Deum Abraham, & Deum Isaac, & Deum
38 Iacob. * Deus autem non est mortuo-
rum, sed vivorum: omnes enim vivunt
39 ei. * Respondentes autem quidam
Scribarum, dixerunt ei: Magister, bene
40 dixisti. *Et amplius non audebant eum
41 quidquam interrogare. * Dixit autem
ad illos: Quomodo dicunt Christum,
42 filium esse David? *& ipse David dicit
in libro Psalmorum: Dixit Dominus
43 Domino meo, sede à dextris meis, *do-
nec ponam inimicos tuos, scabellum
44 pedum tuorum? * David ergo Domi-
num illum vocat: & quomodo filius
45 ejus est? * Audiente autem omni po-
46 pulo, dixit discipulis suis: * Attendi-
te à Scribis, qui volunt ambulare in
stolis, & amant salutationes in foro, &
primas cathedras in synagogis, & pri-
47 mos discubitus in conviviis: * qui de-
vorant domos viduarum, simulantes
longam orationem. Hi accipient dam-
nationem majorem.

CAPUT XXI.

Viduam duo minuta offerentem præfert divitibus multa offerentibus: subversionem templi prædicit, variaque prælia, afflictiones & persecutiones; adversus quæ roborat Apostolos: prædicit quoque subversionem Ierusalem, & Iudæorum captivitatem ac dispersionem: de signis præcessuris judicium: cavendum à crapula, ebrietate, curisque hujus vitæ, & vigilandum ac orandum.

RESpiciens autem, vidit eos, qui 1
mittebant munera sua in gazo-
phylacium, divites. * Vidit autem & 2
quamdam viduam pauperculam mit-
tentem æra minuta duo. * Et dixit: 3
Vere dico vobis, quia vidua hæc pau-
per, plus quam omnes misit. * Nam 4
omnes hi ex abundanti sibi miserunt in
munera Dei: hæc autem ex eo, quod
deest illi, omnem victum suum quem
habuit, misit. * Et quibusdam dicen- 5
tibus de templo, quod bonis lapidibus
& donis ornatum esset, dixit: * Hæc 6
quæ videtis, venient dies, in quibus
non relinquetur lapis super lapidem,
qui non destruatur. * Interrogaverunt 7
autem illum, dicentes: Præceptor,
quando hæc erunt, & quod signum cum
fieri incipient? *Qui dixit: Videte ne 8
seducamini: multi enim venient in
nomine meo, dicentes quia ego sum: &
tempus appropinquavit: nolite ergo ire
post eos. * Cum autem audieritis præ- 9
lia, & seditiones, nolite terreri: opor-
tet primum hæc fieri, sed nondum sta-
tim finis. * Tunc dicebat illis: Surget 10
gens contra gentem, & regnum adver-
sus regnum. * Et terræmotus magni 11
erunt per loca, & pestilentiæ, & fames,
terroresque de cælo, & signa magna
erunt. * Sed ante hæc omnia injicient 12
vobis manus suas, & persequentur,
tradentes in synagogas & custodias,
trahentes ad reges & præsides, propter
nomen meum: * continget autem vo- 13
bis in testimonium. * Ponite ergo in 14
cordibus vestris, non præmeditari
quemadmodum respondeatis. * ego 15
enim dabo vobis os & sapientiam, cui
non poterunt resistere & contradicere
omnes adversarii vestri. *Trademini au- 16
tem à parentibus, & fratribus, & co-
gnatis, & amicis, & morte afficient ex
vobis: *& eritis odio omnibus propter 17
nomen meum: * & capillus de capite 18
vestro non peribit. *In patientia vestra 19
possidebitis animas vestras. * Cum au- 20
tem videritis circumdari ab exercitu
Ierusalem, tunc scitote quia appropin-
quavit desolatio ejus: *tunc qui in Iu- 21
dæa sunt, fugiant ad montes: & qui in
medio ejus, discedant: & qui in regio-
nibus, non intrent in eam. *quia dies ul- 22
tionis hi sunt, ut impleantur omnia quę

scripta sunt. * Væ autem prægnanti-
bus & nutrientibus in illis diebus. erit
enim pressura magna super terram, &
ira populo huic. *Et cadent in ore gla-
dii: & captivi ducentur in omnes Gen-
tes, & Ierusalem calcabitur à Genti-
bus: donec impleantur tempora natio-
num. * Et erunt signa in sole, & luna,
& stellis. & in terris pressura Gentium
præ confusione sonitus maris, & flu-
ctuum: * arescentibus hominibus præ
timore, & expectatione, quæ superve-
nient universo orbi. nam virtutes cæ-
lorum movebuntur: * & tunc videbunt
filium hominis venientem in nube cum
potestate magna, & majestate. *His au-
tem fieri incipientibus, respicite, & le-
vate capita vestra: quoniam appropin-
quat redemptio vestra. * Et dixit illis
similitudinem: Videte ficulneam, &
omnes arbores: * cum producunt jam
ex se fructum, scitis quoniam prope est
1 æstas. *Ita & vos cum videritis hæc fie-
ri, scitote quoniam prope est regnum
2 Dei. *Amen dico vobis, quia non præ-
teribit generatio hæc, donec omnia
3 fiant. *Cælum & terra transibunt: ver-
4 ba autem mea non transibunt. *Atten-
dite autem vobis, ne forte graventur
corda vestra in crapula, & ebrietate, &
curis hujus vitæ: & superveniat in vos
5 repentina dies illa: * tamquam laqueus
enim superveniet in omnes, qui sedent
6 super faciem omnis terræ. * Vigilate
itaque, omni tempore orantes, ut di-
gni habeamini fugere ista omnia, quæ
futura sunt, & stare ante Filium homi-
7 nis. * Erat autem diebus docens in
templo: noctibus vero exiens, mora-
batur in monte, qui vocatur Oliveti.
8 *Et omnis populus manicabat ad eum
in templo audire eum.

CAPVT XXII.

Cogitant principes sacerdotum de occidendo Iesu, quem vendit Iudas: jubet parari pascha: panem in corpus suum & vinum in sanguinem consecrata tradit discipulis, præcipiens ut idem faciant: contentio discipulorum quis eorum sit major: prædicit trinam Petri negationem, jubens vendi tunicam & emi gladium: post prolixam in agonia orationem, & sudorem instar sanguinis in terram decurrentis, capitur à Iudæis, quorum uni Petrus abscidit auriculam: conqueritur quòd ad eum quasi ad latronem capiendum exierint: in domo principis sacerdotum ter à Petro negatur, & à Iudæis cæditur ac illuditur, & manè in concilio interrogatus fatetur se Dei filium.

1 APpropinquabat autem dies festus
Azymorum, qui dicitur Pascha:
2 *& quærebant principes sacerdotum,
& Scribæ, quomodo Iesum interfice-
rent: timebant vero plebem. * Intra- 3
vit autem satanas in Iudam, qui co-
gnominabatur Iscariotes, unum de
duodecim. * & abiit, & locutus est 4
cum principibus sacerdotum, & magi-
stratibus, quemadmodum illum trade-
ret eis. * Et gavisi sunt, & pacti sunt 5
pecuniam illi dare. * Et spopondit. 6
Et quærebat opportunitatem ut trade-
ret illum sine turbis. * Venit autem 7
dies Azymorum, in qua necesse erat
occidi pascha. * Et misit Petrum & 8
Ioannem, dicens: Euntes parate nobis
pascha, ut manducemus. *At illi dixe- 9
runt: Vbi vis paremus ? * Et dixit ad 10
eos: Ecce introëuntibus vobis in ci-
vitatem, occurret vobis homo quidam
amphoram aquæ portans: sequimini
eum in domum, in quam intrat, *& di- 11
cetis patrifamilias domus: Dicit tibi
Magister: Vbi est diversorium, ubi
pascha cum discipulis meis mandu-
cem ? *Et ipse ostendet vobis cœnacu- 12
lum magnum stratum, & ibi parate.
* Euntes autem, invenerunt sicut dixit 13
illis, & paraverunt pascha. * Et cum 14
facta esset hora, discubuit, & duode-
cim Apostoli cum eo. * & ait illis: 15
Desiderio desideravi hoc pascha man-
ducare vobiscum antequam patiar.
* Dico enim vobis, quia ex hoc non 16
manducabo illud, donec impleatur in
regno Dei. * Et accepto calice gratias 17
egit, & dixit: Accipite, & dividite in-
ter vos. * dico enim vobis quod non 18
bibam de generatione vitis, donec re-
gnum Dei veniat. * Et accepto pane 19
gratias egit, & fregit, & dedit eis, di-
cens: Hoc est corpus meum, quod pro
vobis datur: hoc facite in meam com-
memorationem. *Similiter & calicem, 20
postquam cœnavit, dicens: Hic est ca-
lix novum testamentum in sanguine
meo, qui pro vobis fundetur. *Verum- 21
tamen ecce manus tradentis me, me-
cum est in mensa. * Et quidem Filius 22
hominis, secundum quod definitum est,
vadit: verumtamen væ homini illi, per
quem tradetur.*Et ipsi cœperunt quæ- 23
rere inter se, quis esset ex eis, qui hoc
facturus esset. * Facta est autem & 24
contentio inter eos, quis eorum vide-
retur esse major. * Dixit autem eis: 25
Reges Gentium dominantur eorum: &
qui potestatem habent super eos, be-
nefici vocantur. * Vos autem non sic: 26
sed qui major est in vobis, fiat sicut mi-
nor: & qui præcessor est, sicut mini-
strator. * Nam quis major est, qui re- 27
cumbit, an qui ministrat ? nonne qui
recumbit ? Ego autem in medio ve-
strûm sum, sicut qui ministrat. * Vos 28
autem estis, qui permansistis mecum in
tentationibus meis: * Et ego dispono 29
vobis sicut disposuit mihi Pater meus
regnum, * ut edatis & bibatis super 30
mensam meam in regno meo: & sedea-
tis super thronos judicantes duodecim
tribus Israel. * Ait autem Dominus: 31

Simon,

Simon, Simon, ecce satanas expetivit
32 vos ut cribraret sicut triticum: *ego au-
tem rogavi pro te ut non deficiat fides
tua: & tu aliquando conversus confir-
33 ma fratres tuos. * Qui dixit ei: Domi-
ne, tecum paratus sum & in carcerem
34 & in mortem ire. * At ille dixit: Dico
tibi Petre, non cantabit hodie gallus,
donec ter abneges nosse me. Et dixit
35 eis: * Quando misi vos sine sacculo, &
pera, & calceamentis, numquid aliquid
36 defuit vobis? * At illi dixerunt: Ni-
hil. Dixit ergo eis: Sed nunc, qui ha-
bet sacculum, tollat; similiter & pe-
ram: & qui non habet, vendat tunicam
37 suam, & emat gladium. * Dico enim
vobis, quoniam adhuc hoc quod scri-
ptum est, oportet impleri in me: Et
cum iniquis deputatus est. Etenim ea,
38 quæ sunt de me, finem habent. *At illi
dixerunt: Domine, ecce duo gladii hic.
39 At ille dixit eis: Satis est. *Et egressus
ibat secundum consuetudinem in Mon-
tem olivarum. Secuti sunt autem illum
40 & discipuli. * Et cum pervenisset ad
locum, dixit illis: Orate ne intretis
41 in tentationem. * Et ipse avulsus est ab
eis quantum jactus est lapidis: & posi-
42 tis genibus orabat, * dicens: Pater si
vis, transfer calicem istum à me: Ve-
rumtamen non mea voluntas, sed tua
43 fiat. * Apparuit autem illi Angelus de
cælo, confortans eum. Et factus in ago-
44 nia, prolixius orabat. * Et factus est
sudor ejus, sicut guttæ sanguinis de-
45 currentis in terram. * Et cum surrexis-
set ab oratione, & venisset ad discipu-
los suos, invenit eos dormientes præ
46 tristitia. * Et ait illis: Quid dormitis?
surgite, orate, ne intretis in tentatio-
47 nem. * Adhuc eo loquente, ecce turba:
& qui vocabatur Iudas, unus de duo-
decim, antecedebat eos: & appropin-
48 quavit Iesu ut oscularetur eum. * Iesus
autem dixit illi: Iuda, osculo Filium
49 hominis tradis? * Videntes autem hi,
qui circa ipsum erant, quod futurum
erat, dixerunt ei: Domine, si percuti-
50 mus in gladio? * Et percussit unus ex
illis servum principis sacerdotum, &
amputavit auriculam ejus dexteram.
51 *Respondens autem Iesus, ait: Sinite
usque huc. Et cum tetigisset auricu-
52 lam ejus, sanavit eum. * Dixit autem
Iesus ad eos, qui venerant ad se, prin-
cipes sacerdotum, & magistratus tem-
pli, & seniores: Quasi ad latronem exi-
53 stis cum gladiis & fustibus? *Cum quo-
tidie vobiscum fuerim in templo, non
extendistis manus in me: sed hæc est
hora vestra, & potestas tenebrarum.
54 *Comprehendentes autem eum, duxe-
runt ad domum principis sacerdotum:
55 Petrus vero sequebatur à longe. * Ac-
censo autem igne in medio atrii, &
circumsedentibus illis erat Petrus in
56 medio eorum. *Quem cum vidisset an-
cilla quædam sedentem ad lumen, &
eum fuisset intuita, dixit: Et hic cum
illo erat. * At ille negavit eum, di- 57
cens: Mulier, non novi illum. *Et post 58
pusillum alius videns eum, dixit: Et tu
de illis es. Petrus vero ait: O homo
non sum. * Et intervallo facto quasi 59
horæ unius, alius quidam affirmabat,
dicens: Vere & hic cum illo erat: nam
& Galilæus est. * Et ait Petrus: Ho- 60
mo, nescio quid dicis. Et continuo
adhuc illo loquente cantavit gallus.
* Et conversus Dominus respexit Pe- 61
trum. Et recordatus est Petrus verbi
Domini, sicut dixerat: Quia prius quam
gallus cantet, ter me negabis: * Et 62
egressus foras Petrus flevit amarè. * Et 63
viri qui tenebant illum, illudebant ei,
cædentes. * Et velaverunt eum, & per- 64
cutiebant faciem ejus: & interroga-
bant eum, dicentes: Prophetiza, quis
est, qui te percussit? * Et alia multa 65
blasphemantes dicebant in eum. * Et 66
ut factus est dies, convenerunt senio-
res plebis, & principes sacerdotum, &
Scribæ, & duxerunt illum in concilium
suum, dicentes: Si tu es Christus, dic
nobis. * Et ait illis: Si vobis dixero, 67
non credetis mihi: *si autem & inter- 68
rogavero, non respondebitis mihi, ne-
que dimittetis. * Ex hoc autem erit 69
Filius hominis sedens à dextris vir-
tutis Dei. * Dixerunt autem omnes: 70
Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos
dicitis, quia ego sum. * At illi dixe- 71
runt: Quid adhuc desideramus testi-
monium? ipsi enim audivimus de ore
ejus.

CAPUT XXIII.

Accusatus coram Pilato mittitur ad Herodem, qui illum spretum illusit: Pilatus conatur ipsum dimittere, proposito Barabba homicida, & promissa castigatione: Iudæis tamen instantibus morti adjudicatur; ductusque ad supplicium, vetat mulieres super se flere: cum latronibus crucifixus, Patrem orat pro crucifigentibus: irridetur à principibus & à militibus acetum offerentibus: posita superscriptione blasphematur ab uno latronum, alteri vero promittit sui in paradiso consortium: post tenebras aliaque signa clamans exspirat; quem Centurio justum prædicat, & Ioseph corpus ejus sepelit.

ET surgens omnis multitudo eorum, 1
duxerunt illum ad Pilatum. *Cœ- 2
perunt autem illum accusare, dicen-
tes: Hunc invenimus subvertentem gen-
tem nostram, & prohibentem tributa
dare Cæsari, & dicentem se Christum
regem esse. * Pilatus autem interroga- 3
vit eum, dicens: Tu es Rex Iudæorum?
At ille respondens ait: Tu dicis. * Ait 4
autem Pilatus ad Principes sacerdo-
tum, & turbas: Nihil invenio causæ
in hoc homine. * At illi invalesce- 5
bant,

bant, dicentes: Commovet populum,
docens per universam Iudæam, inci-
6 piens à Galilæa usque huc. * Pilatus
autem audiens Galilæam, interrogavit
7 si homo Galilæus esset. * Et ut cogno-
vit quod de Herodis potestate esset,
remisit eum ad Herodem, qui & ipse
8 Ierosolymis erat illis diebus. * Hero-
des autem viso Iesu, gavisus est valde,
erat enim cupiens ex multo tempore
videre eum, eo quod audierat multa
de eo, & sperabat signum aliquod vi-
9 dere ab eo fieri. * Interrogabat autem
eum multis sermonibus. At ipse nihil
10 illi respondebat. * Stabant autem
principes sacerdotum & Scribæ con-
11 stanter accusantes eum. * Sprevit au-
tem illum Herodes cum exercitu suo:
& illusit indutum veste alba, & remi-
12 sit ad Pilatum. * Et facti sunt amici
Herodes & Pilatus in ipsa die: nam
13 antea inimici erant ad invicem. * Pi-
latus autem convocatis principibus sa-
cerdotum, & magistratibus, & plebe,
14 *dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc
hominem, quasi avertentem populum,
& ecce ego coram vobis interrogans,
nullam causam invenio in homine isto
15 ex his, in quibus eum accusatis. * Sed
neque Herodes: nam remisi vos ad il-
lum,& ecce nihil dignum morte actum
16 est ei. * Emendatum ergo illum dimit-
17 tam. * Necesse autem habebat dimit-
18 tere eis per diem festum, unum. * Ex-
clamavit autem simul universa turba,
dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis
19 Barabbam. * qui erat propter seditio-
nem quamdam factam in civitate &
20 homicidium, missus in carcerem. *Ite-
rum autem Pilatus locutus est ad eos,
21 volens dimittere Iesum. * At illi suc-
clamabant, dicentes: Crucifige, cru-
22 cifige eum. * Ille autem tertio dixit ad
illos: Quid enim mali fecit iste? nul-
lam causam mortis invenio in eo: cor-
23 ripiam ergo illum, & dimittam. * At
illi instabant vocibus magnis postulan-
tes ut crucifigeretur: & invalescebant
24 voces eorum. * Et Pilatus adjudicavit
25 fieri petitionem eorum. * Dimisit au-
tem illis eum, qui propter homici-
dium & seditionem missus fuerat in
carcerem, quem petebant: Iesum vero
26 tradidit voluntati eorum. *Et cum du-
cerent eum, apprehenderunt Simonem
quemdam Cyrenensem, venientem de
villa: & imposuerunt illi crucem por-
27 tare post Iesum. * Sequebatur autem
illum multa turba populi, & mulie-
rum: quæ plangebant & lamentaban-
28 tur eum. * Conversus autem ad illas
Iesus, dixit: Filiæ Ierusalem, nolite
flere super me, sed super vos ipsas fle-
29 te, & super filios vestros. * Quoniam
ecce venient dies, in quibus dicent:
Beatæ steriles, & ventres qui non ge-
nuerunt, & ubera quæ non lactave-
30 runt. * Tunc incipient dicere monti-
bus: Cadite super nos; & collibus:
Operite nos. * Quia si in viridi ligno
hæc faciunt, in arido quid fiet? * Du-
cebantur autem & alii duo nequam
cum eo, ut interficerentur. * Et post-
quam venerunt in locum, qui vocatur
Calvariæ, ibi crucifixerunt eum; & la-
trones, unum à dextris, & alterum à
sinistris. * Iesus autem dicebat; Pater,
dimitte illis: non enim sciunt quid
faciunt. Dividentes vero vestimenta
ejus, miserunt sortes. * Et stabat po-
pulus spectans, & deridebant eum
principes cum eis, dicentes: Alios
salvos fecit, se salvum faciat, si hic est
Christus Dei electus. * Illudebant au-
tem ei & milites accedentes, & ace-
tum offerentes ei, * & dicentes: Si tu
es rex Iudæorum, salvum te fac. * Erat
autem & superscriptio scripta super
eum litteris Græcis, & Latinis, & He-
braicis: Hic est rex Iudæorum. *Unus
autem de his, qui pendebant, latroni-
bus, blasphemabat eum dicens: Si tu
es Christus, salvum fac temetipsum, &
nos. * Respondens autem alter incre-
pabat eum, dicens: Neque tu times
Deum, quod in eadem damnatione es.
* Et nos quidem juste, nam digna fa-
ctis recipimus: hic vero nihil mali ges-
sit. * Et dicebat ad Iesum: Domine,
memento mei, cum veneris in regnum
tuum. * Et dixit illi Iesus: Amen dico
tibi: Hodie mecum eris in paradiso.
*Erat autem fere hora sexta, & tene-
bræ factæ sunt in universam terram
usque in horam nonam. * Et obscura-
tus est sol: & velum templi scissum est
medium. * Et clamans voce magna Ie-
sus ait: Pater, in manus tuas commendo
spiritum meum. Et hæc dicens, expira-
vit. * Videns autem Centurio quod fa-
ctum fuerat, glorificavit Deum, dicens:
Vere hic homo justus erat. * Et omnis
turba eorum, qui simul aderant ad spe-
ctaculum istud, & videbant quæ fie-
bant, percutientes pectora sua reverte-
bantur. * Stabant autem omnes noti
ejus à longe, & mulieres, quæ secutæ
eum erant à Galilæa, hæc videntes. *Et
ecce vir nomine Ioseph, qui erat decu-
rio, vir bonus & justus: * hic non con-
senserat consilio & actibus eorum, ab
Arimathæa civitate Iudææ, qui expe-
ctabat & ipse regnum Dei. * hic acces-
sit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu:
* & depositum involvit sindone, & po-
suit eum in monumento exciso, in quo
nondum quisquam positus fuerat. * Et
dies erat parasceves, & sabbatum illu-
cescebat. * Subsecutæ autem mulieres,
quæ cum eo venerant de Galilæa, vi-
derunt monumentum, & quemadmo-
dum positum erat corpus ejus. * Et re-
vertentes paraverunt aromata, & un-
guenta: & sabbato quidem siluerunt se-
cundum mandatum.

CAPVT XXIV.

Mulieribus ad Christi monumentum consternatis quod ejus corpus non invenirent, Angeli ipsum resurrexisse nuntiant, & illa Apostolis, qui id tamquam deliramentum accipiunt: Petrus ad monumentum currens & ipse admiratur quod corpus non invenerit: duobus in Emmaus euntibus, Iesus Scripturas interpretatur & in fractione panis ab eis agnoscitur: congregatis discipulis palpandum se prabet, & cum eis edens aperit sensum ut Scripturas intelligant, ac promissoSpiritu sancto in cælum ascendit.

1 VNa autem sabbati valde diluculo
venerunt ad monumẽtum, portan-
2 tes, quæ paraverant, aromata: * & in-
venerunt lapidem revolutum à monu-
3 mento. * Et ingressæ non invenerunt
4 corpus Domini Iesu. * Et factum est,
dum mente consternatæ essent de isto,
ecce duo viri steterunt secus illas in
5 veste fulgenti. * Cum timerent autem,
& declinarent vultum in terram, dixe-
runt ad illas: Quid quæritis viventem
6 cum mortuis? * non est hic, sed sur-
rexit: recordamini qualiter locutus est
7 vobis, cum adhuc in Galilæa esset, *di-
cens: Quia oportet filium hominis tradi
in manus hominum peccatorũ, & cru-
8 cifigi, & die tertia resurgere. * Et re-
9 cordatæ sunt verborum ejus. * Et re-
gressæ à monumento nuntiaverunt hæc
omnia illis undecim, & ceteris omni-
10 bus. * Erat autem Maria Magdalene,
& Ioanna, & Maria Iacobi, & ceteræ,
quæ cum eis erant, quæ dicebant ad
11 Apostolos hæc. * Et visa sunt ante il-
los, sicut deliramentum, verba ista: &
12 non crediderunt illis. * Petrus autem
surgens cucurrit ad monumentum: &
procumbens vidit linteamina sola po-
sita, & abiit secum mirans quod fa-
13 ctum fuerat. *Et ecce duo ex illis ibant
ipsa die in castellum, quod erat in spa-
tio studiorum sexaginta ab Ierusalem,
14 nomine Emmaus. * Et ipsi loqueban-
tur ad invicem de his omnibus, quæ
15 acciderant. * Et factum est, dum fabu-
larentur, & secum quærerent: & ipse
Iesus appropinquans ibat cum illis:
16 * oculi autem illorum tenebantur ne
17 eum agnoscerent. * Et ait ad illos: Qui
sunt hi sermones, quos confertis ad in-
18 vicem ambulantes, & estis tristes? * Et
respondens unus, cui nomen Cleophas,
dixit ei: Tu solus peregrinus es in Ie-
rusalem, & non cognovisti quæ fa-
19 cta sunt in illâ his diebus? * Qui-
bus ille dixit: Quæ? Et dixerunt:
De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta,
potens in opere & sermone, coram Deo
20 & omni populo: * Et quomodo eum
tradiderunt summi sacerdotes & prin-
cipes nostri in damnationem mortis,
21 & crucifixerunt eũ. * nos autem spera-
bamus quia ipse esset redẽpturus Israel:
& nunc super hæc omnia tertia dies est
hodie quod hæc facta sunt. * Sed & 22
mulieres quædam ex nostris terruerunt
nos, quæ ante lucem fuerunt ad monu-
mentum, * &, non invento corpore e- 23
jus, venerunt, dicentes se etiam visio-
nem angelorum vidisse, qui dicunt eum
vivere. * Et abierunt quidam ex no- 24
stris ad monumentum: & ita invene-
runt sicut mulieres dixerunt, ipsum ve-
ro non invenerunt. * Et ipse dixit ad 25
eos: O stulti, & tardi corde ad creden-
dum, in omnibus quæ locuti sunt Pro-
phetæ! *Nonne hæc oportuit pati Chri- 26
stum, & ita intrare in gloriam suam?
* Et incipiens à Moyse, & omnibus 27
Prophetis, interpretabatur illis in o-
mnibus Scripturis, quæ de ipso e-
rant. * Et appropinquaverunt castello 28
quo ibant: & ipse se finxit longius ire.
* Et coegerunt illum, dicentes: Mane 29
nobiscũ, quoniam advesperascit, & in-
clinata est jam dies. Et intravit cum il-
lis. * Et factum est, dum recumberet cũ 30
eis, accepit panem, & benedixit, ac fre-
git, & porrigebat illis. * Et aperti 31
sunt oculi eorum, & cognoverunt eum:
& ipse evanuit ex oculis eorum.
* Et dixerunt ad invicem: Nonne 32
cor nostrum ardens erat in nobis,
dum loqueretur in via, & aperi-
ret nobis Scripturas? * Et surgentes ea- 33
dem hora regressi sunt in Ierusalem: &
invenerunt congregatos undecim, &
eos, qui cum illis erant, * dicentes: 34
Quod surrexit Dominus vere, & appa-
ruit Simoni. * Et ipsi narrabant quæ 35
gesta erant in via: & quomodo cogno-
verunt eum in fractione panis. * Dum 36
autem hæc loquuntur, stetit Iesus in
medio eorum, & dicit eis: Pax vobis:
ego sum, nolite timere. * Conturbati 37
vero, & conterriti, existimabant se spi-
ritum videre. * Et dixit eis: Quid tur- 38
bati estis, & cogitationes ascendunt in
corda vestra? * Videte manus meas, & 39
pedes, quia ego ipse sum: palpate &
videte: quia spiritus carnem & ossa
non habet, sicut me videtis habere.
* Et cum hoc dixisset, ostendit eis ma- 40
nus, & pedes. * Adhuc autem illis non 41
credentibus, & mirantibus præ gaudio,
dixit: Habetis hic aliquid, quod man-
ducetur? * At illi obtulerunt ei par- 42
tem piscis assi, & favum mellis. * Et 43
cum manducasset coram eis, sumens re-
liquias dedit eis. * Et dixit ad eos: 44
Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad
vos, cum adhuc essem vobiscum, quo-
niam necesse est impleri omnia, quæ
scripta sunt in lege Moysi, & Prophe-
tis, & Psalmis de me. * Tunc aperuit 45
illis sensum ut intelligerent Scripturas.
*Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, 46
& sic oportebat Christum pati, & resur-
gere à mortuis tertia die: * & prædi- 47
cari in nomine ejus pœnitentiam &
remissionem peccatorum in omnes
gentes, incipientibus ab Ierosoly-

48 ma. * Vos autem testes estis horum.
49 * Et ego mitto promissum Patris mei
in vos: vos autem sedete in civitate,
quoad usq; induamini virtute ex alto.
50 *Eduxit autem eos foras in Bethaniam:
& elevatis manibus suis benedixit eis.
51 * Et factum est, dum benediceret il-
lis, recessit ab eis, & ferebatur in cæ-
52 lum. * Et ipsi adorantes, regressi sunt
53 in Ierusalem cum gaudio magno. * &
erant semper in templo, laudantes &
benedicentes Deum. Amen.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM IOANNEM.

CAPVT I.

Verbum est Deus, vita, & lux omnem hominem illuminans, per quod omnia facta sunt, & quod homo factum est, cui testimonium perhibet Ioannes, dicens se vocem, & indignum qui illius solvat corrigiam calceamenti, eumque esse agnum Dei qui tollit peccata mundi: Andreas alter duorum Ioannis discipulorum qui Iesum secuti sunt, adducit ad illum etiam Simonem fratrem suum: Philippus quoque à Iesu vocatus, adducit ad eum Nathanael.

1 IN principio erat verbum, & ver-
bum erat apud Deum, & Deus erat
2 verbum. * Hoc erat in principio
3 apud Deum. *Omnia per ipsum facta
sunt: & sine ipso factum est nihil,
quod factū est,*in ipso vita erat,& vita
4 erat lux hominum: * & lux in tenebris
5 lucet, & tenebræ eam non comprehen-
derunt. * Fuit homo missus à Deo, cui
6 nomen erat Ioannes. * Hic venit in te-
7 stimonium, ut testimonium perhiberet
de lumine, ut omnes crederent per il-
8 lum. * non erat ille lux, sed ut testi-
monium perhiberet de lumine.
9 * Erat lux vera, quæ illuminat o-
mnem hominem venientem in hunc
10 mundum. * In mundo erat, & mun-
dus per ipsum factus est, & mun-
11 dus eum non cognovit. * In propria
12 venit,& sui eum nō receperunt.*Quot-
quot autem receperunt eum, dedit eis
potestatem filios Dei fieri, his, qui
13 credunt in nomine ejus: * qui non ex
sanguinibus, neque ex voluntate car-
nis, neque ex voluntate viri, sed ex
14 Deo nati sunt. * Et verbum caro fa-
ctum est, & habitavit in nobis: & vi-
dimus gloriam ejus, gloriam quasi u-
nigeniti à patre, plenum gratiæ & ve-
15 ritatis. * Ioannes testimonium perhi-
bet de ipso. & clamat dicens: Hic e-
rat quem dixi: Qui post me venturus
est, ante me factus est, quia prior me
erat. * Et de plenitudine ejus nos om-
nes accepimus, & gratiam pro gratia.
* quia lex per Moysen data est, gratia
& veritas per Iesum Christum facta
est. * Deum nemo vidit umquam: uni-
genitus filius,qui est in sinu patris,ipse
enarravit. * Et hoc est testimonium
Ioannis, quando miserunt Iudæi ab
Ierosolymis sacerdotes & Levitas ad
eum, ut interrogarent eum: Tu quis es?
* Et confessus est, & non negavit: &
confessus est: Quia non sum ego Chri-
stus. * Et interrogaverunt eum: Quid
ergo? Elias es tu? Et dixit: Non sum.
Propheta es tu? Et respondit: Non.
* Dixerunt ergo ei: Quis es, ut respon-
sum demus his, qui miserunt nos?quid
dicis de teipso? * Ait: Ego vox cla-
mantis in deserto: Dirigite viam Do-
mini, sicut dixit Isaias propheta. * Et
qui missi fuerant, erant ex Pharisæis.
* Et interrogaverunt eum, & dixerunt
ei: Quid ergo baptizas, si tu nō es Chri-
stus,neque Elias,neque Propheta?*Re-
spondit eis Ioannes, dicens: Ego bap-
tizo in aqua: medius autem ve-
strum stetit, quem vos nescitis. * I-
pse est, qui post me venturus est,
qui ante me factus est: cujus ego non
sum dignus ut solvam ejus corrigiam
calceamenti. * Hæc in Bethania fa-
cta sunt trans Iordanem, ubi erat Io-
annes baptizans. * Altera die vidit Io-
annes Iesum venientem ad se, & ait:
Ecce agnus Dei, ecce qui tollit pecca-
tum mundi. * Hic est, de quo dixi:
Post me venit vir, qui ante me factus
est. quia prior me erat. *& ego nescie-
bam eum,sed ut manifestetur in Israel,
propterea veni ego in aqua baptizans.
* Et testimonium perhibuit Ioannes,
dicens: Quia vidi Spiritum descenden-
tem quasi columbam de cælo, & mansit
super eum. * Et ego nesciebam eum:
sed qui misit me baptizare in aqua,
ille mihi dixit: Super quem videris
Spiritum descendentem, & manentem
super eum, hic est, qui baptizat in Spi-
ritu sancto. * Et ego vidi: & testimo-
nium perhibui quia hic est Filius Dei.
* Altera die iterum stabat Ioannes,&
ex discipulis ejus duo. * Et respiciens
Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus
Dei. * Et audierunt eum duo discipu-
li loquentem, & secuti sunt Iesum.
* Conversus autem Iesus, & videns eos
sequentes se, dicit eis: Quid quæritis?
Qui dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur
interpretatum Magister) ubi habitas?
* Dicit eis: Venite, & videte. Vene-
runt, & viderunt ubi maneret, & a-
pud eum manserunt die illo: hora au-
tem erat quasi decima. * Erat autem
Andreas frater Simonis Petri unus ex
duobus, qui audierant à Ioanne &
secuti fuerant eum. * Invenit hic pri-
mum fratrem suum Simonem & dicit
ei: Invenimus Messiam. (quod est in-

42 terpretatum Christus.) * Et adduxit
eum ad Iesum. Intuitus autem eum
Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona:
tu vocaberis Cephas, quod interpreta-
43 tur Petrus. * In crastinum voluit exire
in Galilæam, & invenit Philippum.
44 Et dicit ei Iesus: Sequere me. *Erat au-
tem Philippus à Bethsaida, civitate
45 Andreæ & Petri. * Invenit Philippus
Nathanael, & dicit ei: Quem scripsit
Moyses in lege & Prophetæ, inveni-
mus Iesum filium Ioseph à Nazareth.
46 * Et dixit ei Nathanael: A Nazareth
potest aliquid boni esse? Dicit ei Phi-
47 lippus: Veni & vide. * Vidit Iesus
Nathanael venientem ad se, & dicit de
eo. Ecce vere Israelita, in quo dolus
48 non est. * Dicit ei Nathanael: Vnde me
nosti? Respondit Iesus, & dixit ei: Pri-
usquam te Philippus vocaret, cũ esses sub
49 ficu, vidi te. *Respondit ei Nathanael,
& ait: Rabbi tu es Filius Dei, tu es
50 Rex Israel. * Respondit Iesus, & dixit
ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, cre-
51 dis: majus his videbis. * Et dicit ei;
Amen, amen dico vobis: videbitis cæ-
lum apertum, & Angelos Dei ascenden-
tes, & descendentes supra filium ho-
minis.

CAPVT II.

Iesus ad nuptias invitatus, aquam in vinum convertit; & à Capharnaum veniens Ierosolymam, ejicit de templo negotiatores; ac signo à Iudæis petito, dicit, Solvite templum hoc, &c. multi propter signa crediderunt in nomine Iesu, quibus ipse non se credebat.

1 ET die tertia nuptiæ factæ sunt in
Cana Galilææ: & erat mater Iesu
2 ibi. * Vocatus est autem & Iesus, &
3 discipuli ejus, ad nuptias. * Et defi-
ciente vino, dicit mater Iesu ad eum:
4 Vinum non habent.* Et dicit ei Iesus:
Quid mihi, & tibi est mulier? nondum
5 venit hora mea. * Dicit mater ejus mi-
nistris: Quodcumque dixerit vobis, fa-
6 cite. *Erant autem ibi lapideæ hydriæ
sex positæ secundum purificationem Iu-
dæorum, capientes singulæ metretas
7 binas vel ternas. * Dicit eis Iesus:
Implete hydrias aqua. * Et impleve-
8 runt eas usque ad summum. * Et dicit
eis Iesus: Haurite nunc, & ferte archi-
9 triclino. Et tulerunt. * Vt autem
gustavit architriclinus aquam vi-
num factam, & non sciebat unde es-
set, ministri autem sciebant, qui
hauserant aquam: vocat sponsum ar-
10 chitriclinus, * & dicit ei: Omnis ho-
mo primum bonum vinum ponit: &
cum inebriati fuerint, tunc id quod
deterius est: Tu autem servasti bonum
11 vinum usque adhuc. * Hoc fecit ini-
tium signorum Iesus in Cana Galilææ:
& manifestavit gloriam suam, & cre-
12 diderunt in eum discipuli ejus. * Post
hoc descendit Capharnaum ipse, &
mater ejus, & fratres ejus, & discipuli
ejus: & ibi manserunt non multis die-
bus. * Et prope erat Pascha Iudæo- 13
rum, & ascendit Iesus Ierosolymam:
* & invenit in templo vendentes, bo- 14
ves & oves, & columbas, & numularios
sedentes. * Et cum fecisset quasi fla- 15
gellum de funiculis, omnes ejecit de
templo, oves quoque, & boves, & nu-
mulariorum effudit æs, & mensas sub-
vertit. * Et his qui columbas vende- 16
bant, dixit: Auferte ista hinc, & no-
lite facere domum patris mei, domum
negotiationis. * Recordati sunt vero 17
discipuli ejus quia scriptum est: Zelus
domus tuæ comedit me. * Responde- 18
runt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Quod
signum ostendis nobis quia hæc facis?
* Respondit Iesus, & dixit eis: Solvi- 19
te templum hoc, & in tribus diebus ex-
citabo illud. * Dixerunt ergo Iudæi: 20
Quadraginta & sex annis ædificatum
est templum hoc, & tu in tribus diebus
excitabis illud? * Ille autem dicebat 21
de templo corporis sui. *Cum ergo re- 22
surrexisset à mortuis, recordati sunt
discipuli ejus, quia hoc dicebat, & cre-
diderunt scripturæ, & sermoni quem
dixit Iesus. * Cum autem esset Iero- 23
solymis in pascha in die festo, multi
crediderunt in nomine ejus, videntes
signa ejus, quæ faciebat. * Ipse autem 24
Iesus non credebat semetipsum eis, eo
quod ipse nosset omnes, * & quia o- 25
pus ei non erat ut quis testimonium
perhiberet de homine: ipse enim scie-
bat quid esset in homine.

CAPVT III.

Nicodemum nocte edocet de renascendo ex aqua & Spiritu, ac de sui instar ænei serpentis exaltatione, quodque Deus Filium suum misit ad salvandum mundum: facta quæstione de purificatione. Ioannes suis discipulis de Christo murmurantibus, laudat ipsum, dicens illum crescere oportere, se autem minui, & quod Pater omnia dederit in manu ejus; ut qui in eum credit, habeat vitam æternam; qui verò non credit, maneat ira Dei super eum.

ERat autem homo ex Pharisæis, Ni- 1
codemus nomine, princeps Iudæo-
rum. * Hic venit ad Iesum nocte, & 2
dixit ei: Rabbi, scimus quia à Deo ve-
nisti magister: nemo enim potest hæc
signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit
Deus cum eo. * Respondit Iesus, & 3
dixit ei: Amen, amen dico tibi, nisi
quis renatus fuerit denuo, non potest
videre regnum Dei. * Dicit ad eum Ni- 4
codemus: Quomodo potest homo nasci,
cum sit senex? numquid potest in ventrẽ
matris suæ iterato introire, & renasci?
*Respondit Iesus: Amen, amen dico tibi, 5
nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spi-
ritu sancto, non potest introire in regnũ

6 Dei * Quod natum est ex carne, caro
est & quod natum est ex spiritu, spiri-
7 tus est. * Non mireris quia dixi tibi:
8 oportet vos nasci denuo. * Spiritus ubi
vult spirat: & vocem ejus audis, sed
nescis unde veniat, aut quò vadat: sic
est omnis, qui natus est ex spiritu.
9 * Respondit Nicodemus, & dixit ei:
10 Quomodo possunt hæc fieri? * Respon-
dit Iesus & dixit ei: Tu es magister in
11 Israel, & hæc ignoras? * Amen, amen
dico tibi, quia quod scimus loquimur,
& quod vidimus testamur, & testimo-
12 nium nostrum non accipitis. * Si ter-
rena dixi vobis, & non creditis: quo-
modo, si dixero vobis cælestia, crede-
13 tis? * Et nemo ascendit in cælum, nisi
qui descendit de cælo, Filius homi-
14 nis, qui est in cælo. * Et sicut Moy-
ses exaltavit serpentem in deserto; ita
15 exaltari oportet Filium hominis: * ut
omnis qui credit in ipsum, non pereat,
16 sed habeat vitam æternam. * Sic enim
Deus dilexit mundum, ut Filium suum
unigenitum daret: ut omnis, qui credit
in eum, non pereat, sed habeat vitam
17 æternam. * Non enim misit Deus Fi-
lium suum in mundum, ut judicet mun-
dum, sed ut salvetur mundus per ip-
18 sum. * Qui credit in eum, non judica-
tur: qui autem non credit, jam judica-
tus est: quia non credit in nomine u-
19 nigeniti Filii Dei. * Hoc est autem ju-
dicium: quia lux venit in mundum, &
dilexerunt homines magis tenebras,
quam lucem: erant enim eorum mala
20 opera. * Omnis enim qui male agit, o-
dit lucem, & non venit ad lucem, ut
21 non arguantur opera ejus: * qui autem
facit veritatem, venit ad lucem, ut ma-
nifesteutur opera ejus, quia in Deo sunt
22 facta. * Post hæc venit Iesus, & disci-
puli ejus, in terram Iudæam: & illic
demorabatur cum eis, & baptizabat.
23 * Erat autem & Ioannes baptizans in
Ænon, juxta Salim; quia aquæ mul-
tæ erant illic, & veniebant, & bapti-
24 zabantur. * Nondum enim missus fue-
25 rat Ioannes in carcerem. * Facta est au-
tem quæstio ex discipulis Ioannis cum
26 Iudæis de purificatione. * Et vene-
runt ad Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi,
qui erat tecum trans Iordanem, cui tu
testimonium perhibuisti, ecce hic bap-
27 tizat, & omnes veniunt ad eum. * Res-
pondit Ioannes, & dixit: Non potest
homo accipere quidquam, nisi fuerit
28 ei datum de cælo. * Ipsi vos mihi te-
stimonium perhibetis, quod dixerim:
Non sum ego Christus: sed quia missus
29 sum ante illum. * Qui habet sponsam,
sponsus est, amicus autem sponsi, qui
stat, & audit eum, gaudio gaudet pro-
pter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium
30 meum impletum est. * Illum oportet
31 crescere, me autem minui. * Qui de-
sursum venit, super omnes est. Qui est
de terra, de terra est, & de terra loqui-
tur. Qui de cælo venit, super omnes
est. * Et quod vidit, & audivit, hoc te- 32
statur, & testimonium ejus nemo acci-
pit. * Qui accepit ejus testimonium, si- 33
gnavit quia Deus verax est. * Quem enim 34
misit Deus, verba Dei loquitur: non
enim ad mensuram dat Deus spiritum.
* Pater diligit Filium: & omnia dedit 35
in manu ejus. * Qui credit in Filium, 36
habet vitam æternam: qui autem in-
credulus est Filio, non videbit vitam,
sed ira Dei manet super eum.

CAPVT IV.

Iesus cum muliere Samaritana loquitur de aqua viva, & adorando Deo in spiritu, manifestans ei se esse Messiam promissum: & discipulis dicit se cibum habere quem illi nesciunt, nempe Patris obedientiam; de messe & metente ac seminante: multi Samaritanorum credunt in eum: filium reguli sanitati restituit.

VT ergo cognovit Iesus, quia au- 1
dierunt Pharisæi quod Iesus plu-
res discipulos facit, & baptizat quam
Ioannes * (quamquam Iesus non bapti- 2
zaret, sed discipuli ejus) * reliquit Iu- 3
dæam, & abiit iterum in Galilæam.
* oportebat autem eum transire per Sa- 4
mariam. * Venit ergo in civitatem Sa- 5
mariæ, quæ dicitur Sichar: juxta præ-
dium, quod dedit Iacob Ioseph filio
suo: * Erat autem ibi fons Iacob. Ie- 6
sus ergo fatigatus ex itinere, sedebat
sic supra fontem. Hora erat quasi sexta.
* Venit mulier de Samaria haurire a- 7
quam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere.
(* Discipuli enim ejus abierant in ci- 8
vitatem ut cibos emerent.) * Dicit ergo 9
ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu
Iudæus cū sis, bibere à me poscis, quæ
sum mulier Samaritana? non enim coū-
tuntur Iudæi Samaritanis. * Respon- 10
dit Iesus, & dixit ei: Si scires donum
Dei, & quis est, qui dicit tibi: Da mihi
bibere: tu forsitan petisses ab eo, & de-
disset tibi aquam vivam. * Dicit ei mu- 11
lier: Domine, neque in quo haurias ha-
bes & puteus altus est: unde ergo habes
aquam vivam? * Numquid tu major es 12
patre nostro Iacob, qui dedit nobis pu-
teum, & ipse ex eo bibit, & filii ejus &
pecora ejus? * Respondit Iesus, & dixit 13
ei: omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet
iterum: qui autem biberit ex aqua, quā
ego dabo ei, non sitiet in æternum: * sed 14
aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons
aquæ salientis in vitam æternam. * Dicit 15
ad eum mulier: Domine, da mihi hanc
aquam, ut non sitiam, neque veniam huc
haurire. * Dicit ei Iesus: Vade, voca virū 16
tuum, & veni huc. * Respondit mulier, 17
& dixit: Non habeo virum. Dicit ei Ie-
sus: Bene dixisti, quia non habeo virū:
* quinque enim viros habuisti; & nunc 18
quem habes, non est tuus vir: hoc vere
dixisti. * Dicit ei mulier: Domine, video 19
quia propheta es tu. * Patres nostri in 20

monte hoc adoraverunt, & vos dicitis,
quia Ierosolymis est locus, ubi adorare
21 oportet. * Dicit ei Iesus: Mulier crede
mihi, quia venit hora, quando ne-
que in monte hoc, neque in Ierosoly-
22 mis adorabitis Patrem. * Vos ado-
ratis quod nescitis: nos adoramus quod
23 scimus, quia salus ex Iudæis est. * Sed
venit hora, & nunc est, quando veri
adoratores adorabunt Patrem in spi-
ritu & veritate. Nam & Pater tales
24 quærit, qui adorent eum. * Spiritus est
Deus: & eos, qui adorant eum, in spiri-
25 tu & veritate oportet adorare. * Dicit
ei mulier: Scio quia Messias venit (qui
dicitur Christus) cum ergo venerit il-
26 le, nobis annuntiabit omnia. * Dicit ei
27 Iesus: Ego sum, qui loquor tecum. * Et
continuo venerunt discipuli ejus: &
mirabantur, quia cum muliere loque-
batur. Nemo tamen dixit: Quid quæ-
28 ris, aut quid loqueris cum ea? * Reli-
quit ergo hydriam suam mulier, & ab-
iit in civitatem, & dicit illis homini-
29 bus: * Venite, & videte hominem, qui
dixit mihi omnia quæcumque feci,
30 numquid ipse est Christus? * Exierunt
ergo de civitate, & veniebant ad eum.
31 * Interea rogabant eum discipuli, di-
32 centes: Rabbi, manduca. * Ille autem
dicit eis: Ego cibum habeo manducare,
33 quem vos nescitis. * Dicebant ergo di-
scipuli ad invicem: Numquid aliquis
34 attulit ei manducare? * Dicit eis Iesus:
Meus cibus est, ut faciam voluntatem
ejus, qui misit me, ut perficiam opus e-
35 jus. * Nonne vos dicitis, quod adhuc
quattuor menses sunt, & messis venit?
Ecce dico vobis: Levate oculos vestros,
& videte regiones, quia albæ sunt jam
36 ad messem. * Et qui metit, mercedem
accipit, & congregat fructum in vitam
æternã: ut & qui seminat, simul gaudeat,
37 & qui metit. * In hoc enim est verbum
verum: quia alius est qui seminat, &
38 alius est qui metit. * Ego misi vos mete-
re quod vos non laborastis: alii labora-
verunt, & vos in labores eorum intro-
39 istis. * Ex civitate autẽ illa multi credi-
derunt in eum Samaritanorũ, propter
verbũ mulieris testimoniũ perhibentis:
Quia dixit mihi omnia quæcumq; feci.
40 * Cum venissent ergo ad illum Samari-
tani, rogaverunt eum ut ibi maneret.
41 Et mansit ibi duos dies. * Et multo
plures crediderunt in eum propter ser-
42 monem ejus. * Et mulieri dicebãt: Quia
jã nõ propter tuam loquelam credimus:
ipsi enim audivimus, & scimus, quia hic
43 est vere Salvator mundi. * Post duos au-
tem dies exiit inde: & abiit in Galilæã.
44 * Ipse enim Iesus testimonium perhi-
buit, quia Propheta in sua patria hono-
45 rem non habet. * Cum ergo venisset in
Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum
omnia vidissent quæ fecerat Ierosoly-
mis in die festo: & ipsi enim venerant
46 ad diem festum. * Venit ergo iterum
in Cana Galilææ, ubi fecit aquam
vinum. Et erat quidam regulus, cujus
filius infirmabatur Capharnaum. * Hic 47
cum audisset quia Iesus adveniret à Iu-
dæa in Galilæam, abiit ad eũ, & roga-
bat eũ ut descenderet, & sanaret filium
ejus: incipiebat enim mori. * Dixit er- 48
go Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia
videritis, non creditis. * Dicit ad eum 49
regulus: Domine, descende prius quam
moriatur filius meus. * Dicit ei Iesus: 50
Vade, filius tuus vivit. Credidit homo
sermoni, quem dixit ei Iesus, & ibat.
* Iam autem eo descendente, servi oc- 51
currerunt ei, & nuntiaverunt dicentes,
quia filius ejus viveret. * Interrogabat 52
ergo horam ab eis, in qua melius ha-
buerit. Et dixerunt ei: Quia heri ho-
ra septima reliquit eum febris. * Co- 53
gnovit ergo pater, quia illa hora erat,
in qua dixit ei Iesus: Filius tuus vivit:
& credidit ipse, & domus ejus tota.
* Hoc iterum secundum signum fecit 54
Iesus, cum venisset à Iudæa in Galilæã.

CAPVT V.

Iesus ad piscinam sanato ægroto qui 38. annis languerat, jubet sabbato tollere grabatum; & Iudæis id calumniantibus respondet se omnia sua simul cum Patre operari, mortuosque vivificare, ac judicem ab illo constitutum esse omnium, cui & Ioannes, & propria opera, ac Pater, imò & Moyses ipse, testimonium perhibent.

POst hæc erat dies festus Iudæorum: 1
& ascendit Iesus Ierosolymam. * Est 2
autem Ierosolymis Probatica piscina,
quæ cognominatur Hebraice Bethsaida,
quinque porticus habens. * In his jace- 3
bat multitudo magna languentium, cæ-
corum, claudorum, aridorum, expectan-
tium aquæ motum. * Angelus autem 4
Domini descendebat secundum tempus
in piscinam: & movebatur aqua. Et qui
prior descendisset in piscinam post mo-
tionem aquæ sanus fiebat à quacumque
detinebatur infirmitate. * Erat autem 5
quidam homo ibi, triginta & octo an-
nos habens in infirmitate sua. * Hunc cũ 6
vidisset Iesus jacentem, & cognovisset
quia jam multum tempus haberet, dicit
ei: Vis sanus fieri? * Respondit ei lan- 7
guidus: Domine, hominem non habeo,
ut cum turbata fuerit aqua, mittat me
in piscinam: dum venio enim ego, alius
ante me descẽdit. * Dicit ei Iesus: Surge 8
tolle grabatũ tuum, & ambula. * Et sta- 9
tim sanus factus est homo ille: & sustu-
lit grabatum suum, & ambulabat. Erat
autem sabbatum in die illo. * Dicebant 10
ergo Iudæi illi, qui sanatus fuerat: Sab-
batum est, non licet tibi tollere grabatũ
tuum. * Respondit eis: Qui me sanum 11
fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum
tuum, & ambula. * Interrogaverunt er- 12
go eum: Quis est ille homo, qui dixit
tibi, Tolle grabatum tuum, & ambu-
la? * Is autem, qui sanus fuerat effectus 13

granum sinapis, diceretis huic arbori mo-
ro: Eradicare, & transplantare in mare:
7 & obediet vobis. *Quis autem vestrûm
habens servum arantem aut pascentem,
qui regresso de agro dicat illi: Statim
8 transi, recumbe: *& non dicat ei: Para
quod cœnem, & præcinge te, & ministra
mihi donec manducem & bibam, &
post hæc tu manducabis & bibes?
9 *Numquid gratiam habet servo illi,
10 quia fecit quæ ei imperaverat? * Non
puto. Sic & vos, cum feceritis omnia,
quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi
inutiles sumus: quod debuimus facere,
11 fecimus. *Et factum est, dum iret in Ie-
rusalem, transibat per mediam Sama-
12 riam & Galilæam. * Et cum ingrede-
retur quoddam castellum, occurrerunt
ei decem viri leprosi, qui steterunt à
13 longe: * & levaverunt vocem, dicentes:
14 Iesu præceptor, miserere nostri. *Quos
ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacer-
dotibus. Et factum est, dum irent, mun-
15 dati sunt. * Vnus autem ex illis, ut vi-
dit quia mundatus est, regressus est,
16 cum magna voce magnificans Deum, *&
cecidit in faciem ante pedes ejus, gra-
tias agens: & hic erat Samaritanus.
17 *Respondens autem Iesus, dixit: Non-
ne decem mundati sunt? & novem ubi
18 sunt? *Non est inventus qui rediret, &
daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.
19 *Et ait illi: Surge, vade: quia fides tua
20 te salvum fecit. *Interrogatus autem à
Pharisæis: Quando venit regnum Dei?
respondens eis, dixit: Non venit re-
21 gnum Dei cum observatione: * neque
dicent: Ecce hîc, aut ecce illic. Ecce
22 enim regnum Dei intra vos est. *Et ait
ad discipulos suos: Venient dies quan-
do desideretis videre unum diem Filii
23 hominis, & non videbitis. * Et dicent
vobis: Ecce hîc, & ecce illic. Nolite
24 ire, neque sectemini. * nam, sicut ful-
gur coruscans de sub cælo, in ea quæ
sub cælo sunt, fulget: ita erit Filius ho-
25 minis in die sua. *Primum autem opor-
tet illum multa pati, & reprobari à ge-
26 neratione hac. * Et sicut factum est in
diebus Noë, ita erit & in diebus Filii
27 hominis. * Edebant, & bibebant: uxo-
res ducebant, & dabantur ad nuptias,
usque in diem, qua intravit Noë in ar-
cam: & venit diluvium, & perdidit
28 omnes. * Similiter sicut factum est in
diebus Lot: Edebant, & bibebant:
emebant, & vendebant: plantabant, &
29 ædificabant: * qua die autem exiit Lot
à Sodomis, pluit ignem & sulphur de
30 cœlo, & omnes perdidit: * secundum
hæc erit qua die Filius hominis reve-
31 labitur. * In illa hora, qui fuerit in
tecto, & vasa ejus in domo, ne descen-
dat tollere illa; & qui in agro, simili-
32 ter non redeat retro. * Memores esto-
33 te uxoris Lot. * Quicumque quæsierit
animam suam salvam facere, perdet il-
lam: & quicumque perdiderit illam,
34 vivificabit eam. * Dico vobis: in illa
nocte erunt duo in lecto uno; unus as-
sumetur, & alter relinquetur: * duæ 35
erunt molentes in unum; una assume-
tur, & altera relinquetur: duo in agro;
unus assumetur, & alter relinquetur.
* Respondentes dicunt illi: Vbi Domi- 36
ne? * Qui dixit illis: Vbicumque fue- 37
rit corpus, illuc congregabuntur &
aquilæ.

CAPUT XVIII.

Per parabolam de judice iniquitatis & vidua importuna docet semper orandum, per parabolam verò de Pharisæo & Publicano, quomodo sit orandum: pueros à se repelli vetat: dives qui à juventute omnia se servasse præcepta dicebat, audito Christi consilio de omnibus relinquendis abiit tristis: & quid erit præmii omnia propter Christum relinquentibus: prædicit suam passionem, & prope Iericho cæcum illuminat.

DIcebat autem & parabolam ad il- 1
los, quoniam oportet semper ora-
re & non deficere, * dicens: Iudex qui- 2
dam erat in quadam civitate, qui Deum
non timebat, & hominem non revere-
batur. * Vidua autem quædam erat in 3
civitate illa, & veniebat ad eum, di-
cens: Vindica me de adversario meo.
* Et nolebat per multum tempus. Post 4
hæc autem dixit intra se: Etsi Deum
non timeo, nec hominem revereor:
* tamen quia molesta est mihi hæc vi- 5
dua, vindicabo illam, ne in novissimo
veniens suggillet me. * Ait autem Do- 6
minus: Audite quid judex iniquitatis
dicit: * Deus autem non faciet vindi- 7
ctam electorum suorum clamantium ad
se die ac nocte, & patientiam habebit
in illis? * Dico vobis, quia cito faciet 8
vindictam illorum. Verumtamen Fi-
lius hominis veniens, putas, inveniet
fidem in terra? * Dixit autem & ad 9
quosdam, qui in se confidebant tam-
quam justi, & aspernabantur ceteros,
parabolam istam: * Duo homines 10
ascenderunt in templum ut orarent:
unus Pharisæus, & alter publicanus.
* Pharisæus stans, hæc apud se orabat: 11
Deus gratias ago tibi quia non sum sic-
ut ceteri hominum: raptores, injusti,
adulteri: velut etiam hic publicanus.
* jejuno bis in sabbato: decimas do 12
omnium quæ possideo. * Et publica- 13
nus à longe stans, nolebat nec oculos
ad cælum levare: sed percutiebat pe-
ctus suum, dicens: Deus propitius esto
mihi peccatori. * Dico vobis, descen- 14
dit hic justificatus in domum suam ab
illo: quia omnis qui se exaltat, humi-
liabitur: & qui se humiliat, exaltabi-
tur. * Afferebant autem ad illum & in- 15
fantes, ut eos tangeret. Quod cum vi-
derent discipuli, increpabant illos.
* Iesus autem convocans illos, dixit: 16
Sinite pueros venire ad me, & nolite

vetare

vetare eos. talium est enim regnum Dei.
17 *Amen dico vobis: Quicumque non ac-
ceperit regnum Dei sicut puer, non in-
18 trabit in illud. *Et interrogavit eum
quidam princeps, dicens: Magister bo-
ne, quid faciens vitam æternam possi-
19 debo? *Dixit autem ei Iesus: Quid
me dicis bonum? nemo bonus nisi so-
20 lus Deus. *Mandata nosti: Non occi-
des: Non mœchaberis: Non furtum
facies: Non falsum testimonium di-
ces: Honora patrem tuum & matrem.
21 *Qui ait: Hæc omnia custodivi à ju-
22 ventute mea. *Quo audito, Iesus ait
ei: Adhuc unum tibi deest: omnia quæ-
cumque habes vende, & da pauperi-
bus, & habebis thesaurum in cælo: &
23 veni, sequere me. *His ille auditis,
contristatus est: quia dives erat valde.
24 *Videns autem Iesus illum tristem fa-
ctum, dixit: Quam difficile, qui pecu-
nias habent, in regnum Dei intrabunt.
25 *Facilius est enim camelum per fora-
men acus transire, quam divitem intra-
26 re in regnum Dei. *Et dixerunt qui
audiebant: Et quis potest salvus fieri?
27 *Ait illis: Quæ impossibilia sunt apud
homines, possibilia sunt apud Deum.
28 *Ait autem Petrus: Ecce nos dimisi-
29 mus omnia, & secuti sumus te. *Qui
dixit eis: Amen dico vobis, nemo est,
qui reliquit domum, aut parentes, aut
fratres, aut uxorem, aut filios, propter
30 regnum Dei, *& non recipiat multo
plura in hoc tempore, & in sæculo
31 venturo vitam æternam. *Assumpsit
autem Iesus duodecim, & ait illis: Ecce
ascendimus Ierosolymam, & consum-
mabuntur omnia, quæ scripta sunt per
32 Prophetas de Filio hominis. *tradetur
enim Gentibus, & illudetur, & flagella-
33 bitur, & conspuetur: *& postquam fla-
gellaverint, occident eum, & tertia die
34 resurget. *Et ipsi nihil horum intel-
lexerunt, & erat verbum istud abscon-
ditum ab eis, & non intelligebant quæ
35 dicebantur. *Factum est autem, cum
appropinquaret Ierícho, cæcus quidam
36 sedebat secus viam, mendicans. *Et cum
audiret turbam prætereuntem, inter-
37 rogabat quid hoc esset. *Dixerunt au-
tem ei, quod Iesus Nazarenus transiret.
38 *Et clamavit, dicens: Iesu fili David
39 miserere mei. *Et qui præibant, in-
crepabant eum ut taceret. Ipse vero
multo magis clamabat: Fili David mi-
40 serere mei. *Stans autem Iesus jussit
illum adduci ad se. Et cum appropin-
41 quasset, interrogavit illum, *dicens:
Quid tibi vis faciam? At ille dixit:
42 Domine ut videam. *Et Iesus dixit
illi: Respice, fides tua te salvum fecit.
43 *Et confestim vidit, & sequebatur il-
lum magnificans Deum. Et omnis plebs
ut vidit, dedit laudem Deo.

CAPVT XIX.

Ad Zachaeum plurimis murmurantibus divertit: parabolam refert de homine nobili, qui abiens ad regnum accipiendum tradidit decem servis decem mnas, quem cives super se regnare nolebant: super pullum asinæ intrans cum honore Ierosolymam, flet super illam, prædicitque evertendam, & ingressus ejicit ementes ac vendentes.

ET ingressus perambulabat Iericho. 1
*Et ecce vir nomine Zachæus: & 2
hic princeps erat publicanorum, & ipse
dives: *& quærebat videre Iesum, quis 3
esset: & non poterat præ turba, quia
statura pusillus erat. *Et præcurrens 4
ascendit in arborem sycomorum ut vi-
deret eum: quia inde erat transiturus.
*Et cum venisset ad locum, suspiciens 5
Iesus vidit illum, & dixit ad eum: Za-
chæe festinans descende: quia hodie in
domo tua oportet me manere. *Et fe- 6
stinans descendit, & excepit illum gau-
dens. *Et cum viderent omnes, murmu- 7
rabant, dicentes quod ad hominem pec-
catorem divertisset. *Stans autem Za- 8
chæus, dixit ad Dominum: Ecce dimi-
dium bonorum meorum, Domine, do
pauperibus: & si quid aliquem defrau-
davi, reddo quadruplum. *Ait Iesus 9
ad eum: Quia hodie salus domui huic
facta est: eo quod & ipse filius sit Abra-
hæ. *Venit enim Filius hominis quæ- 1
rere & salvum facere quod perierat.
*Hæc illis audientibus, adjiciens dixit 1
parabolam, eo quod esset prope Ierusa-
lem: & quia existimarent quod confe-
stim regnum Dei manifestaretur. *Dixit 1
ergo: Homo quidam nobilis abiit in re-
gionem longinquam accipere sibi re-
gnum, & reverti. *Vocatis autem de- 1
cem servis suis, dedit eis decem mnas,
& ait ad illos: Negotiamini dum ve-
nio. *Cives autem ejus oderant eum: 1
& miserunt legationem post illum, di-
centes: Nolumus hunc regnare super
nos. *Et factum est ut rediret accepto 1
regno: & jussit vocari servos, quibus
dedit pecuniam, ut sciret quantum
quisque negotiatus esset. *Venit autem
primus dicens: Domine, mna tua de-
cem mnas acquisivit. *Et ait illi: Euge
bone serve, quia in modico fuisti fide-
lis, eris potestatem habens super de-
cem civitates. *Et alter venit, dicens:
Domine, mna tua fecit quinque mnas.
*Et huic ait: Et tu esto super quinque
civitates. *Et alter venit, dicens: Do-
mine, ecce mna tua, quam habui repo-
sitam in sudario: *timui enim te, quia
homo austerus es: tollis quod non po-
suisti, & metis quod non seminasti.
*Dicit ei: De ore tuo te judico serve
nequam. sciebas quod ego homo auste-
rus sum, tollens quod non posui, &
metens quod non seminavi: *& quare
non dedisti pecuniam meam ad men-

sam, ut ego veniens cum usuris utique exegissem illam? * Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnam, & date illi qui decem mnas habet. * Et dixerunt ei: Domine, habet decem mnas. *Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur, & abundabit: ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo. *Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me. * Et his dictis, præcedebat ascendens Ierosolymam. * Et factum est, cum appropinquasset ad Bethphage & Bethaniam, ad montem qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos, * dicens: Ite in castellum, quod contra est: in quod introeuntes, invenietis pullum asinæ alligatum, cui nemo umquam hominum sedit: solvite illum, & adducite. * Et si quis vos interrogaverit: Quare solvitis? sic dicetis ei: Quia Dominus operam ejus desiderat. * Abierunt autem qui missi erant: & invenerunt, sicut dixit illis, stantem pullum. * Solventibus autem illis pullum, dixerunt domini ejus ad illos: Quid solvitis pullum? * At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet. *Et duxerunt illum ad Iesum. Et jactantes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt Iesum. * Eunte autem illo, substernebant vestimenta sua in via. * Et cum appropinquaret jam ad descensum Montis oliveti, cœperunt omnes turbę discipulorum gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus, quas viderant, virtutibus, *dicentes: Benedictus, qui venit rex in nomine Domini, pax in cælo, & gloria in excelsis. * Et quidam Pharisæorum de turbis, dixerunt ad illum: Magister increpa discipulos tuos. * Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. * Et ut appropinquavit, videns civitatem flevit super illam, dicens: * Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. * Quia venient dies in te: & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te: & coangustabunt te undique: *& ad terram prosternent te, & filios tuos, qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. * Et ingressus in templum, cœpit ejicere vendentes in illo, & ementes, *dicens illis: Scriptum est: Quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. * Et erat docens quotidie in templo. Principes autem sacerdotum, & Scribæ, & Principes plebis quærebant illum perdere: * & non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat, audiens illum.

CAPVT XX.

Non dicit sacerdotibus ac Scribis qua potestate hæc faciat, quia nec illi respondebant ad propositam de Ioannis baptismo quæstionem: parabolam refert de vinitoribus, qui cæsis domini servis etiam filium ejus occiderunt: tentatur Iesus de tributo Cæsari dando, & à Sadducæis de resurrectione: quomodo dicunt Christum filium esse David: cavendum à Scribis ambitiosis.

ET factum est in una dierum, docen- 1
te illo populum in templo, & evan-
gelizante, convenerunt Principes sacer-
dotum, & Scribæ cum senioribus, *& 2
ajunt dicentes ad illum: Dic nobis in
qua potestate hæc facis? aut: Quis est,
qui dedit tibi hanc potestatem? * Re- 3
spondens autem Iesus, dixit ad illos:
Interrogabo vos & ego unum verbum.
Respondete mihi: *Baptismus Ioannis 4
de cælo erat, an ex hominibus? * At 5
illi cogitabant intra se, dicentes: Quia
si dixerimus, De cælo, dicet, Quare er-
go non credidistis illi? * Si autem 6
dixerimus, Ex hominibus, plebs uni-
versa lapidabit nos: certi sunt enim,
Ioannem prophetam esse. * Et respon- 7
derunt se nescire unde esset. * Et Iesus 8
ait illis: Neque ego dico vobis in qua
potestate hæc facio. * Cœpit autem 9
dicere ad plebem parabolam hanc: Ho-
mo plantavit vineam, & locavit eam
colonis: & ipse peregre fuit multis
temporibus. * Et in tempore misit ad 10
cultores servum, ut de fructu vineæ
darent illi. Qui cæsum dimiserunt eum
inanem. * Et addidit alterum servum 11
mittere. Illi autem hunc quoque cæ-
dentes, & afficientes contumelia, di-
miserunt inanem. *Et addidit tertium 12
mittere: qui & illum vulnerantes eje-
cerunt. * Dixit autem dominus vineæ: 13
Quid faciam? mittam filium meum di-
lectum: forsitan, cum hunc viderint,
verebuntur. * Quem cum vidissent co- 14
loni, cogitaverunt intra se, dicentes:
Hic est heres, occidamus illum, ut no-
stra fiat hereditas. * Et ejectum illum 15
extra vineam, occiderunt. Quid ergo
faciet illis dominus vineæ? * Veniet, 16
& perdet colonos istos, & dabit vi-
neam aliis. Quo audito, dixerunt illi:
Absit. * Ille autem aspiciens eos, ait: 17
Quid est ergo hoc, quod scriptum est:
Lapidem quem reprobaverunt ædifi-
cantes, hic factus est in caput anguli?
* Omnis qui ceciderit super illum la- 18
pidem, conquassabitur: super quem au-
tem ceciderit, comminuet illum. * Et 19
quærebant principes sacerdotum, &
Scribæ, mittere in illum manus illa ho-
ra: & timuerunt populum: cognove-
runt enim quod ad ipsos dixerit simili-
tudinem hanc. * Et observantes mise- 20

runt

runt insidiatores, qui se justos simularent, ut caperent eum in sermone, ut
traderent illum principatui & potesta-
21 ti prædis. * Et interrogaverunt eum,
dicentes: Magister, scimus quia recte
dicis, & doces: & non accipis perso-
nam, sed viam Dei in veritate doces:
22 *licet nobis tributum dare Cæsari, an
23 non? *Considerans autem dolum illo-
rum, dixit ad eos: Quid me tentatis?
24 *Ostendite mihi denarium. Cujus ha-
bet imaginem & inscriptionem? Re-
25 spondentes dixerunt ei: Cæsaris. * Et
ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsa-
ris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.
26 *Et non potuerunt verbum ejus repre-
hendere coram plebe: & mirati in re-
27 sponso ejus, tacuerunt. * Accesserunt
autem quidam Sadducæorum, qui ne-
gant esse resurrectionem, & interroga-
28 verunt eum, *dicentes: Magister, Moy-
ses scripsit nobis: Si frater alicujus
mortuus fuerit habens uxorem, & hic
sine liberis fuerit, ut accipiat eam fra-
ter ejus uxorem, & suscitet semen fra-
29 tri suo. * Septem ergo fratres erant: &
primus accepit uxorem, & mortuus est
30 sine filiis. * Et sequens accepit illam,
31 & ipse mortuus est sine filio. * Et ter-
tius accepit illam. Similiter & omnes
septem, & non reliquerunt semen, &
32 mortui sunt. *Novissime omnium mor-
33 tua est & mulier. * In resurrectione
ergo, cujus eorum erit uxor? siquidem
34 septem habuerunt eam uxorem. * Et
ait illis Iesus: Filii hujus sæculi nu-
35 bunt, & traduntur ad nuptias: * illi
vero, qui digni habebuntur sæculo il-
lo, & resurrectione ex mortuis, neque
36 nubent, neque ducent uxores: *neque
enim ultra mori poterunt: æquales
enim Angelis sunt, & filii sunt Dei,
37 cum sint filii resurrectionis. * Quia ve-
ro resurgant mortui, & Moyses osten-
dit secus rubum, sicut dicit Dominum,
Deum Abraham, & Deum Isaac, & Deum
38 Iacob. * Deus autem non est mortuo-
rum, sed vivorum: omnes enim vivunt
39 ei. * Respondentes autem quidam
Scribarum, dixerunt ei: Magister, bene
40 dixisti. *Et amplius non audebant eum
41 quidquam interrogare. * Dixit autem
ad illos: Quomodo dicunt Christum,
42 filium esse David? *& ipse David dicit
in libro Psalmorum: Dixit Dominus
43 Domino meo, sede à dextris meis, *do-
nec ponam inimicos tuos, scabellum
44 pedum tuorum? * David ergo Domi-
num illum vocat: & quomodo filius
45 ejus est? * Audiente autem omni po-
46 pulo, dixit discipulis suis: * Attendi-
te à Scribis, qui volunt ambulare in
stolis, & amant salutationes in foro, &
primas cathedras in synagogis, & pri-
47 mos discubitus in conviviis: * qui de-
vorant domos viduarum, simulantes
longam orationem. Hi accipient dam-
nationem majorem.

CAPVT XXI.

Viduam duo minuta offerentem præfert divitibus multa offerentibus: subversionem templi prædicit, variaque prælia, afflictiones & persecutiones; adversus quæ roborat Apostolos: prædicit quoque subversionem Ierusalem, & Iudæorum captivitatem ac dispersionem: de signis præcessuris judicium: cavendum à crapula, ebrietate, curisque hujus vitæ, & vigilandum ac orandum.

REspiciens autem, vidit eos, qui 1
mittebant munera sua in gazo-
phylacium, divites. * Vidit autem & 2
quamdam viduam pauperculam mit-
tentem æra minuta duo. * Et dixit: 3
Vere dico vobis, quia vidua hæc pau-
per, plus quam omnes misit. * Nam 4
omnes hi ex abundanti sibi miserunt in
munera Dei: hæc autem ex eo, quod
deest illi, omnem victum suum quem
habuit, misit. * Et quibusdam dicen- 5
tibus de templo, quod bonis lapidibus
& donis ornatum esset, dixit: * Hæc 6
quæ videtis, venient dies, in quibus
non relinquetur lapis super lapidem,
qui non destruatur. * Interrogaverunt 7
autem illum, dicentes: Præceptor,
quando hæc erunt, & quod signum cum
fieri incipient? *Qui dixit: Videte ne 8
seducamini: multi enim venient in
nomine meo, dicentes quia ego sum: &
tempus appropinquavit: nolite ergo ire
post eos. * Cum autem audieritis præ- 9
lia, & seditiones, nolite terreri: opor-
tet primum hæc fieri, sed nondum sta-
tim finis. * Tunc dicebat illis: Surget 1
gens contra gentem, & regnum adver-
sus regnum. * Et terræmotus magni 1
erunt per loca, & pestilentiæ, & fames,
terroresque de cælo, & signa magna
erunt. * Sed ante hæc omnia injicient 1
vobis manus suas, & persequentur,
tradentes in synagogas & custodias,
trahentes ad reges & præsides, propter
nomen meum: * continget autem vo- 1
bis in testimonium. * Ponite ergo in 1
cordibus vestris, non præmeditari
quemadmodum respondeatis. * ego 1
enim dabo vobis os & sapientiam, cui
non poterunt resistere & contradicere
omnes adversarii vestri. *Trademini au- 1
tem à parentibus, & fratribus, & co-
gnatis, & amicis, & morte afficient ex
vobis: *& eritis odio omnibus propter 1
nomen meum: * & capillus de capite 1
vestro non peribit. *In patientia vestra 1
possidebitis animas vestras. * Cum au- 2
tem videritis circumdari ab exercitu
Ierusalem, tunc scitote quia appropin-
quavit desolatio ejus: *tunc qui in Iu- 2
dæa sunt, fugiant ad montes: & qui in
medio ejus, discedant: & qui in regio-
nibus, non intrent in eam. *quia dies ul- 2
tionis hi sunt, ut impleantur omnia quæ

3 scripta sunt. * Væ autem prægnanti-
bus & nutrientibus in illis diebus. erit
enim pressura magna super terram, &
4 ira populo huic. *Et cadent in ore gla-
dii: & captivi ducentur in omnes Gen-
tes, & Ierusalem calcabitur à Genti-
bus: donec impleantur tempora natio-
5 num. * Et erunt signa in sole, & luna,
& stellis, & in terris pressura Gentium
præ confusione sonitus maris, & flu-
6 ctuum: * arescentibus hominibus præ
timore, & expectatione, quæ superve-
nient universo orbi. nam virtutes cæ-
7 lorum movebuntur: * & tunc videbunt
filium hominis venientem in nube cum
8 potestate magna,& majestate. *His au-
tem fieri incipientibus, respicite,& le-
vate capita vestra: quoniam appropin-
9 quat redemptio vestra. * Et dixit illis
similitudinem: Videte ficulneam, &
0 omnes arbores: *cum producunt jam
ex se fructum, scitis quoniam prope est
1 æstas. *Ita & vos cum videritis hęc fie-
ri, scitote quoniam prope est regnum
2 Dei. *Amen dico vobis,quia non præ-
teribit generatio hæc, donec omnia
3 fiant. *Cælum & terra transibunt: ver-
4 ba autem mea non transibunt. *Atten-
dite autem vobis, ne forte graventur
corda vestra in crapula,& ebrietate,&
curis hujus vitæ: & superveniat in vos
5 repentina dies illa: * tamquam laqueus
enim superveniet in omnes, qui sedent
36 super faciem omnis terræ. * Vigilate
itaque, omni tempore orantes, ut di-
gni habeamini fugere ista omnia, quæ
futura sunt, & stare ante Filium homi-
7 nis. * Erat autem diebus docens in
templo: noctibus vero exiens, mora-
batur in monte, qui vocatur Oliveti.
38 *Et omnis populus manicabat ad eum
in templo audire eum.

CAPUT XXII.

Cogitant principes sacerdotum de occidendo Iesu, quem vendit Iudas: jubet parari pascha: panem in corpus suum & vinum in sanguinem consecrata tradit discipulis, præcipiens ut idem faciant: contentio discipulorum quis eorum sit major: prædicit trinam Petri negationem, jubens vendi tunicam & emi gladium: post prolixam in agonia orationem, & sudorem instar sanguinis in terram decurrentis, capitur à Iudæis, quorum uni Petrus abscidit auriculam: conqueritur quòd ad eum quasi ad latronem captendum exierint: in domo principis sacerdotum ter à Petro negatur, & à Iudæis cæditur ac illuditur, & manè in concilio interrogatus fatetur se Dei filium.

1 APpropinquabat autem dies festus
Azymorum, qui dicitur Pascha:
2 *& quærebant principes sacerdotum,
& Scribæ, quomodo Iesum interfice-
rent: timebant vero plebem. * Intra- 3
vit autem satanas in Iudam, qui co-
gnominabatur Iscariotes, unum de
duodecim. * & abiit, & locutus est
cum principibus sacerdotum, & magi- 4
stratibus, quemadmodum illum trade-
ret eis. * Et gavisi sunt, & pacti sunt 5
pecuniam illi dare. * Et spopondit. 6
Et quærebat opportunitatem ut trade-
ret illum sine turbis. * Venit autem 7
dies Azymorum, in qua necesse erat
occidi pascha. * Et misit Petrum & 8
Ioannem, dicens: Euntes parate nobis
pascha, ut manducemus. *At illi dixe- 9
runt: Vbi vis paremus? * Et dixit ad 10
eos: Ecce introëuntibus vobis in ci-
vitatem, occurret vobis homo quidam
amphoram aquæ portans: sequimini
eum in domum, in quam intrat, *& di- 11
cetis patrifamilias domus: Dicit tibi
Magister: Vbi est diversorium, ubi
pascha cum discipulis meis mandu-
cem? *Et ipse ostendet vobis cœnacu- 12
lum magnum stratum, & ibi parate.
* Euntes autem, invenerunt sicut dixit 13
illis, & paraverunt pascha. * Et cum 14
facta esset hora, discubuit, & duode-
cim Apostoli cum eo. * & ait illis: 15
Desiderio desideravi hoc pascha man-
ducare vobiscum antequam patiar.
* Dico enim vobis, quia ex hoc non 16
manducabo illud, donec impleatur in
regno Dei. * Et accepto calice gratias 17
egit, & dixit: Accipite,& dividite in-
ter vos. *dico enim vobis quod non 18
bibam de generatione vitis, donec re-
gnum Dei veniat. * Et accepto pane 19
gratias egit, & fregit, & dedit eis, di-
cens: Hoc est corpus meum, quod pro
vobis datur: hoc facite in meam com-
memorationem. *Similiter & calicem, 20
postquam cœnavit, dicens: Hic est ca-
lix novum testamentum in sanguine
meo,qui pro vobis fundetur. *Verum- 21
tamen ecce manus tradentis me, me-
cum est in mensa. * Et quidem Filius 22
hominis,secundum quod definitum est,
vadit: verumtamen væ homini illi, per
quem tradetur.*Et ipsi cœperunt quæ- 23
rere inter se, quis esset ex eis, qui hoc
facturus esset. * Facta est autem & 24
contentio inter eos, quis eorum vide-
retur esse major. * Dixit autem eis: 25
Reges Gentium dominantur eorum: &
qui potestatem habent super eos, be-
nefici vocantur. * Vos autem non sic: 26
sed qui major est in vobis, fiat sicut mi-
nor: & qui præcessor est, sicut mini-
strator. * Nam quis major est, qui re- 27
cumbit, an qui ministrat? nonne qui
recumbit? Ego autem in medio ve-
strûm sum, sicut qui ministrat. * Vos 28
autem estis, qui permansistis mecum in
tentationibus meis: * Et ego dispono 29
vobis sicut disposuit mihi Pater meus
regnum, * ut edatis & bibatis super 30
mensam meam in regno meo: & sedea-
tis super thronos judicantes duodecim
tribus Israel. * Ait autem Dominus: 31

Simon,

Simon, Simon, ecce satanas expetivit
32 vos ut cribraret sicut triticum: *ego au-
tem rogavi pro te ut non deficiat fides
tua: & tu aliquando conversus confir-
33 ma fratres tuos. * Qui dixit ei: Domi-
ne, tecum paratus sum & in carcerem
34 & in mortem ire. * At ille dixit: Dico
tibi Petre, non cantabit hodie gallus,
donec ter abneges nosse me. Et dixit
35 eis: * Quando misi vos sine sacculo, &
pera, & calceamentis, numquid aliquid
36 defuit vobis? * At illi dixerunt: Ni-
hil. Dixit ergo eis: Sed nunc, qui ha-
bet sacculum, tollat; similiter & pe-
ram: & qui non habet, vendat tunicam
37 suam, & emat gladium. * Dico enim
vobis, quoniam adhuc hoc quod scri-
ptum est, oportet impleri in me: Et
cum iniquis deputatus est. Etenim ea,
38 quæ sunt de me, finem habent. *At illi
dixerunt: Domine, ecce duo gladii hic.
39 At ille dixit eis: Satis est. *Et egressus
ibat secundum consuetudinem in Mon-
tem olivarum. Secuti sunt autem illum
40 & discipuli. * Et cum pervenisset ad
locum, dixit illis: Orate ne intretis
41 in tentationem. * Et ipse avulsus est ab
eis quantum jactus est lapidis: & posi-
42 tis genibus orabat, * dicens: Pater si
vis, transfer calicem istum à me: Ve-
rumtamen non mea voluntas, sed tua
43 fiat. * Apparuit autem illi Angelus de
cælo, confortans eum. Et factus in ago-
44 nia, prolixius orabat. * Et factus est
sudor ejus, sicut guttæ sanguinis de-
45 currentis in terram. * Et cum surrexis-
set ab oratione, & venisset ad discipu-
los suos, invenit eos dormientes præ
46 tristitia. * Et ait illis: Quid dormitis?
surgite, orate, ne intretis in tentatio-
47 nem. * Adhuc eo loquente, ecce turba:
& qui vocabatur Iudas, unus de duo-
decim, antecedebat eos: & appropin-
48 quavit Iesu ut oscularetur eum. * Iesus
autem dixit illi: Iuda, osculo Filium
49 hominis tradis? * Videntes autem hi,
qui circa ipsum erant, quod futurum
erat, dixerunt ei: Domine, si percuti-
50 mus in gladio? * Et percussit unus ex
illis servum principis sacerdotum, &
amputavit auriculam ejus dexteram.
51 *Respondens autem Iesus, ait: Sinite
usque huc. Et cum tetigisset auricu-
52 lam ejus, sanavit eum. * Dixit autem
Iesus ad eos, qui venerant ad se, prin-
cipes sacerdotum, & magistratus tem-
pli, & seniores: Quasi ad latronem exi-
53 stis cum gladiis & fustibus? *Cum quo-
tidie vobiscum fuerim in templo, non
extendistis manus in me: sed hæc est
hora vestra, & potestas tenebrarum.
54 *Comprehendentes autem eum, duxe-
runt ad domum principis sacerdotum:
55 Petrus vero sequebatur à longe. * Ac-
censo autem igne in medio atrii, &
circumsedentibus illis erat Petrus in
55 medio eorum. *Quem cum vidisset an-
cilla quædam sedentem ad lumen, &
eum fuisset intuita, dixit: Et hic cum
illo erat. * At ille negavit eum, di- 57
cens: Mulier, non novi illum. *Et post 58
pusillum alius videns eum, dixit: Et tu
de illis es. Petrus vero ait: O homo
non sum. * Et intervallo facto quasi 59
horæ unius, alius quidam affirmabat,
dicens: Vere & hic cum illo erat: nam
& Galilæus est. * Et ait Petrus: Ho- 60
mo, nescio quid dicis. Et continuo
adhuc illo loquente cantavit gallus.
* Et conversus Dominus respexit Pe- 61
trum. Et recordatus est Petrus verbi
Domini, sicut dixerat: Quia prius quam
gallus cantet, ter me negabis: * Et 62
egressus foras Petrus flevit amarè. * Et 63
viri qui tenebant illum, illudebant ei,
cædentes. * Et velaverunt eum, & per- 64
cutiebant faciem ejus: & interroga-
bant eum, dicentes: Prophetiza, quis
est, qui te percussit? * Et alia multa 65
blasphemantes dicebant in eum. * Et 66
ut factus est dies, convenerunt senio-
res plebis, & principes sacerdotum, &
Scribæ, & duxerunt illum in concilium
suum, dicentes: Si tu es Christus, dic
nobis. * Et ait illis: Si vobis dixero, 67
non credetis mihi: *si autem & inter- 68
rogavero, non respondebitis mihi, ne-
que dimittetis. * Ex hoc autem erit 69
Filius hominis sedens à dextris vir-
tutis Dei. * Dixerunt autem omnes: 70
Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos
dicitis, quia ego sum. * At illi dixe- 71
runt: Quid adhuc desideramus testi-
monium? ipsi enim audivimus de ore
ejus.

CAPVT XXIII.

Accusatus coram Pilato mittitur ad Herodem, qui illum spretum illusit: Pilatus conatur ipsum dimittere, proposito Barabba homicida, & promissa castigatione: Iudæis tamen instantibus morti adjudicatur; ductusque ad supplicium, vetat mulieres super se flere: cum latronibus crucifixus, Patrem orat pro crucifigentibus: irridetur à principibus & à militibus acetum offerentibus: posita superscriptione blasphematur ab uno latronum, alteri vero promittit sui in paradiso consortium: post tenebras aliaque signa clamans exspirat; quem Centurio justum prædicat, & Ioseph corpus ejus sepelit.

ET surgens omnis multitudo eorum, 1
duxerunt illum ad Pilatum. *Cœ- 2
perunt autem illum accusare, dicen-
tes: Hunc invenimus subvertentem gen-
tem nostram, & prohibentem tributa
dare Cæsari, & dicentem se Christum
regem esse. * Pilatus autem interroga- 3
vit eum, dicens: Tu es Rex Iudæorum?
At ille respondens ait: Tu dicis. * Ait 4
autem Pilatus ad Principes sacerdo-
tum, & turbas: Nihil invenio causæ
in hoc homine. * At illi invalesce- 5

bant, dicentes: Commovet populum,
docens per universam Iudæam, inci-
piens à Galilæa usque huc. * Pilatus
autem audiens Galilæam, interrogavit
si homo Galilæus esset. * Et ut cogno-
vit quod de Herodis potestate esset,
remisit eum ad Herodem, qui & ipse
8 Ierosolymis erat illis diebus. * Hero-
des autem viso Iesu, gavisus est valde,
erat enim cupiens ex multo tempore
videre eum, eo quod audierat multa
de eo, & sperabat signum aliquod vi-
dere ab eo fieri. * Interrogabat autem
9 eum multis sermonibus. At ipse nihil
10 illi respondebat. * Stabant autem
principes sacerdotum & Scribæ con-
11 stanter accusantes eum. * Sprevit au-
tem illum Herodes cum exercitu suo:
& illusit indutum veste alba, & remi-
12 sit ad Pilatum. * Et facti sunt amici
Herodes & Pilatus in ipsa die: nam
13 antea inimici erant ad invicem. * Pi-
latus autem convocatis principibus sa-
cerdotum, & magistratibus, & plebe,
14 *dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc
hominem, quasi avertentem populum,
& ecce ego coram vobis interrogans,
nullam causam invenio in homine isto
15 ex his, in quibus eum accusatis. * Sed
neque Herodes: nam remisi vos ad il-
lum, & ecce nihil dignum morte actum
16 est ei. * Emendatum ergo illum dimit-
17 tam. * Necesse autem habebat dimit-
18 tere eis per diem festum, unum. * Ex-
clamavit autem simul universa turba,
dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis
19 Barabbam. * qui erat propter seditio-
nem quamdam factam in civitate &
20 homicidium, missus in carcerem. *Ite-
rum autem Pilatus locutus est ad eos,
21 volens dimittere Iesum. * At illi suc-
clamabant, dicentes: Crucifige, cru-
22 cifige eum. * Ille autem tertio dixit ad
illos: Quid enim mali fecit iste? nul-
lam causam mortis invenio in eo: cor-
23 ripiam ergo illum, & dimittam. * At
illi instabant vocibus magnis postulan-
tes ut crucifigeretur: & invalescebant
24 voces eorum. * Et Pilatus adjudicavit
25 fieri petitionem eorum. * Dimisit au-
tem illis eum, qui propter homici-
dium & seditionem missus fuerat in
carcerem, quem petebant: Iesum vero
26 tradidit voluntati eorum. *Et cum du-
cerent eum, apprehenderunt Simonem
quemdam Cyrenensem, venientem de
villa: & imposuerunt illi crucem por-
27 tare post Iesum. * Sequebatur autem
illum multa turba populi, & mulie-
rum: quæ plangebant & lamentaban-
28 tur eum. * Conversus autem ad illas
Iesus, dixit: Filiæ Ierusalem, nolite
flere super me, sed super vos ipsas fle-
29 te, & super filios vestros. * Quoniam
ecce venient dies, in quibus dicent:
Beatæ steriles, & ventres qui non ge-
nuerunt, & ubera quæ non lactave-
runt. * Tunc incipient dicere monti-
30 bus: Cadite super nos; & collibus:
Operite nos. * Quia si in viridi ligno 31
hæc faciunt, in arido quid fiet? * Du- 32
cebantur autem & alii duo nequam
cum eo, ut interficerentur. * Et post- 33
quam venerunt in locum, qui vocatur
Calvariæ, ibi crucifixerunt eum; & la-
trones, unum à dextris, & alterum à
finistris. * Iesus autem dicebat: Pater, 34
dimitte illis: non enim sciunt quid
faciunt. Dividentes vero vestimenta
ejus, miserunt sortes. * Et stabat po- 35
pulus spectans, & deridebant eum
principes cum eis, dicentes: Alios
salvos fecit, se salvum faciat, si hic est
Christus Dei electus. * Illudebant au- 36
tem ei & milites accedentes, & ace-
tum offerentes ei, * & dicentes: Si tu 37
es rex Iudæorum, salvum te fac. * Erat 38
autem & superscriptio scripta super
eum litteris Græcis, & Latinis, & He-
braicis: Hic est rex Iudæorum. *Vnus
autem de his, qui pendebant, latroni- 39
bus, blasphemabat eum dicens: Si tu
es Christus, salvum fac temetipsum, &
nos. * Respondens autem alter incre- 40
pabat eum, dicens: Neque tu times
Deum, quod in eadem damnatione es.
* Et nos quidem juste, nam digna fa- 41
ctis recipimus: hic vero nihil mali ges-
sit. * Et dicebat ad Iesum: Domine, 42
memento mei, cum veneris in regnum
tuum. * Et dixit illi Iesus: Amen dico 43
tibi: Hodie mecum eris in paradiso.
*Erat autem fere hora sexta, & tene- 44
bræ factæ sunt in universam terram
usque in horam nonam. * Et obscura- 45
tus est sol: & velum templi scissum est
medium. * Et clamans voce magna Ie- 46
sus ait: Pater, in manus tuas commendo
spiritum meum. Et hæc dicens, expira-
vit. * Videns autem Centurio quod fa- 47
ctum fuerat, glorificavit Deum, dicens:
Vere hic homo justus erat. * Et omnis 48
turba eorum, qui simul aderant ad spe-
ctaculum istud, & videbant quæ fie-
bant, percutientes pectora sua reverte-
bantur. * Stabant autem omnes noti 49
ejus à longe, & mulieres, quæ secutæ
eum erant à Galilæa, hæc videntes. * Et 50
ecce vir nomine Ioseph, qui erat decu-
rio, vir bonus & justus: * hic non con- 51
senserat consilio & actibus eorum, ab
Arimathæa civitate Iudææ, qui expe-
ctabat & ipse regnum Dei. * hic acces- 52
sit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu:
* & depositum involvit sindone, & po- 53
suit eum in monumento exciso, in quo
nondum quisquam positus fuerat. * Et 54
dies erat parasceves, & sabbatum illu-
cescebat. * Subsecutæ autem mulieres,
quæ cum eo venerant de Galilæa, vi- 55
derunt monumentum, & quemadmo-
dum positum erat corpus ejus. * Et re- 56
vertentes paraverunt aromata, & un-
guenta: & sabbato quidem siluerunt se-
cundum mandatum.

CAPVT XXIV.

Mulieribus ad Christi monumentum consternatis quod ejus corpus non invenirent, Angeli ipsum resurrexisse nuntiant, & illæ Apostolis, qui id tamquam deliramentum accipiunt: Petrus ad monumentum currens & ipse admiratur quod corpus non invenerit: duobus in Emmaus euntibus, Iesus Scripturas interpretatur & in fractione panis ab eis agnoscitur: congregatis discipulis palpandum se prabet, & cum eis edens aperit sensum ut Scripturas intelligant, ac promisso Spiritu sancto in cælum ascendit.

1 VNa autem sabbati valde diluculo
venerunt ad monumētum, portan-
2 tes, quæ paraverant, aromata: * & in-
venerunt lapidem revolutum à monu-
3 mento. * Et ingressæ non invenerunt
corpus Domini Iesu. * Et factum est,
4 dum mente consternatæ essent de isto,
ecce duo viri steterunt secus illas in
5 veste fulgenti. * Cum timerent autem,
& declinarent vultum in terram, dixe-
runt ad illas: Quid quæritis viventem
6 cum mortuis? * non est hic, sed sur-
rexit: recordamini qualiter locutus est
7 vobis, cum adhuc in Galilæa esset, *di-
cens: Quia oportet filium hominis tradi
in manus hominum peccatorū, & cru-
8 cifigi, & die tertia resurgere. * Et re-
9 cordatæ sunt verborum ejus. * Et re-
gressæ à monumento nuntiaverunt hæc
omnia illis undecim, & ceteris omni-
10 bus. * Erat autem Maria Magdalene,
& Ioanna, & Maria Iacobi, & ceteræ,
quæ cum eis erant, quæ dicebant ad
11 Apostolos hæc. * Et visa sunt ante il-
los, sicut deliramentum, verba ista: &
12 non crediderunt illis. * Petrus autem
surgens cucurrit ad monumentum: &
procumbens vidit linteamina sola po-
sita, & abiit secum mirans quod fa-
13 ctum fuerat.*Et ecce duo ex illis ibant
ipsa die in castellum, quod erat in spa-
tio studiorum sexaginta ab Ierusalem,
14 nomine Emmaus. * Et ipsi loqueban-
tur ad invicem de his omnibus, quæ
15 acciderant.* Et factum est, dum fabu-
larentur, & secum quærerent: & ipse
Iesus appropinquans ibat cum illis:
16 * oculi autem illorum tenebantur ne
17 eum agnoscerent. * Et ait ad illos: Qui
sunt hi sermones, quos confertis ad in-
18 vicem ambulantes, & estis tristes? * Et
respondens unus, cui nomen Cleophas,
dixit ei: Tu solus peregrinus es in Ie-
rusalem, & non cognovisti quæ fa-
19 cta sunt in illâ his diebus? * Qui-
bus ille dixit: Quæ? Et dixerunt:
De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta,
potens in opere & sermone, coram Deo
20 & omni populo: * Et quomodo eum
tradiderunt summi sacerdotes & prin-
cipes nostri in damnationem mortis,
21 & crucifixerunt eū. * nos autem spera-
bamus quia ipse esset redēpturus Israel:
& nunc super hæc omnia tertia dies est
hodie quod hæc facta sunt. * Sed & 22
mulieres quædam ex nostris terruerunt
nos, quæ ante lucem fuerunt ad monu-
mentum, * &, non invento corpore e- 23
jus, venerunt, dicentes se etiam visio-
nem angelorum vidisse, qui dicunt eum
vivere. * Et abierunt quidam ex no- 24
stris ad monumentum: & ita invene-
runt sicut mulieres dixerunt, ipsum ve-
ro non invenerunt. * Et ipse dixit ad 25
eos: O stulti, & tardi corde ad creden-
dum, in omnibus quæ locuti sunt Pro-
phetæ! *Nonne hæc oportuit pati Chri- 26
stum, & ita intrare in gloriam suam?
* Et incipiens à Moyse, & omnibus 27
Prophetis, interpretabatur illis in o-
mnibus Scripturis, quæ de ipso e-
rant. * Et appropinquaverunt castello 28
quo ibant: & ipse se finxit longius ire.
* Et coegerunt illum, dicentes: Mane 29
nobiscū, quoniam advesperascit, & in-
clinata est jam dies. Et intravit cum il-
lis. * Et factum est, dum recumberet cū 30
eis, accepit panem, & benedixit, ac fre-
git, & porrigebat illis. * Et aperti 31
sunt oculi eorum, & cognoverunt eum:
& ipse evanuit ex oculis eorum.
* Et dixerunt ad invicem: Nonne 32
cor nostrum ardens erat in nobis,
dum loqueretur in via, & aperi-
ret nobis Scripturas? * Et surgentes ea- 33
dem hora regressi sunt in Ierusalem: &
invenerunt congregatos undecim, &
eos, qui cum illis erant, * dicentes: 34
Quod surrexit Dominus vere, & appa-
ruit Simoni. * Et ipsi narrabant quæ 35
gesta erant in via: & quomodo cogno-
verunt eum in fractione panis. * Dum 36
autem hæc loquuntur, stetit Iesus in
medio eorum, & dicit eis: Pax vobis:
ego sum, nolite timere. * Conturbati 37
vero, & conterriti, existimabant se spi-
ritum videre. * Et dixit eis: Quid tur- 38
bati estis, & cogitationes ascendunt in
corda vestra? * Videte manus meas, & 39
pedes, quia ego ipse sum: palpate &
videte: quia spiritus carnem & ossa
non habet, sicut me videtis habere.
* Et cum hoc dixisset, ostendit eis ma- 40
nus, & pedes. * Adhuc autem illis non 41
credentibus, & mirantibus præ gaudio,
dixit: Habetis hic aliquid, quod man-
ducetur? * At illi obtulerunt ei par- 42
tem piscis assi, & favum mellis. * Et 43
cum manducasset coram eis, sumens re-
liquias dedit eis. * Et dixit ad eos: 44
Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad
vos, cum adhuc essem vobiscum, quo-
niam necesse est impleri omnia, quæ
scripta sunt in lege Moysi, & Prophe-
tis, & Psalmis de me. * Tunc aperuit 45
illis sensum ut intelligerent Scripturas.
*Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, 46
& sic oportebat Christum pati, & resur-
gere à mortuis tertia die: * & prædi- 47
cari in nomine ejus pœnitentiam &
remissionem peccatorum in omnes
gentes, incipientibus ab Ierosoly-

na. * Vos autem testes estis horum.
* Et ego mitto promissum Patris mei
in vos: vos autem sedete in civitate,
quoad usq; induamini virtute ex alto.
*Eduxit autem eos foras in Bethaniam:
& elevatis manibus suis benedixit eis.
* Et factum est, dum benediceret il-
lis, recessit ab eis, & ferebatur in cæ-
lum. * Et ipsi adorantes, regressi sunt
in Ierusalem cum gaudio magno. * &
erant semper in templo, laudantes &
benedicentes Deum. Amen.

SANCTUM IESU CHRISTI EVANGELIUM SECUNDUM IOANNEM.

CAPUT I.

Verbum est Deus, vita, & lux omnem hominem illuminans, per quod omnia facta sunt, & quod homo factum est, cui testimonium perhibet Ioannes, dicens se vocem, & indignum qui illius solvat corrigiam calceamenti, eumque esse agnum Dei qui tollit peccata mundi: Andreas alter duorum Ioannis discipulorum qui Iesum secuti sunt, adducit ad illum etiam Simonem fratrem suum: Philippus quoque à Iesu vocatus, adducit ad eum Nathanael.

IN principio erat verbum, & ver-
bum erat apud Deum, & Deus erat
verbum. * Hoc erat in principio
apud Deum. *Omnia per ipsum facta
sunt: & sine ipso factum est nihil,
quod factũ est, *in ipso vita erat, & vita
erat lux hominum: * & lux in tenebris
lucet, & tenebræ eam non comprehen-
derunt. * Fuit homo missus à Deo, cui
nomen erat Ioannes. * Hic venit in te-
stimonium, ut testimonium perhiberet
de lumine, ut omnes crederent per il-
lum. * non erat ille lux, sed ut testi-
monium perhiberet de lumine.
* Erat lux vera, quæ illuminat o-
mnem hominem venientem in hunc
mundum. * In mundo erat, & mun-
dus per ipsum factus est, & mun-
dus eum non cognovit. * In propria
venit, & sui eum nõ receperunt. *Quot-
quot autem receperunt eum, dedit eis
potestatem filios Dei fieri, his, qui
3 credunt in nomine ejus: * qui non ex
sanguinibus, neque ex voluntate car-
nis, neque ex voluntate viri, sed ex
4 Deo nati sunt. * Et verbum caro fa-
ctum est, & habitavit in nobis: & vi-
dimus gloriam ejus, gloriam quasi u-
nigeniti à patre, plenum gratiæ & ve-
5 ritatis. * Ioannes testimonium perhi-
bet de ipso. & clamat dicens: Hic e-
rat quem dixi: Qui post me venturus
est, ante me factus est, quia prior me
erat. * Et de plenitudine ejus nos om- 16
nes accepimus, & gratiam pro gratia.
* quia lex per Moysen data est, gratia 17
& veritas per Iesum Christum facta
est. * Deum nemo vidit unquam: uni- 18
genitus filius, qui est in sinu patris, ipse
enarravit. * Et hoc est testimonium 19
Ioannis, quando miserunt Iudæi ab
Ierosolymis sacerdotes & Levitas ad
eum, ut interrogarent eum: Tu quis es?
* Et confessus est, & non negavit: & 20
confessus est: Quia non sum ego Chri-
stus. * Et interrogaverunt eum: Quid 21
ergo? Elias es tu? Et dixit: Non sum.
Propheta es tu? Et respondit: Non.
* Dixerunt ergo ei: Quis es, ut respon- 22
sum demus his, qui miserunt nos? quid
dicis de teipso? * Ait: Ego vox cla- 23
mantis in deserto: Dirigite viam Do-
mini, sicut dixit Isaias propheta. * Et 24
qui missi fuerant, erant ex Pharisæis.
* Et interrogaverunt eum, & dixerunt 25
ei: Quid ergo baptizas, si tu nõ es Chri-
stus, neque Elias, neque Propheta? *Re- 26
spondit eis Ioannes, dicens: Ego bap-
tizo in aqua: medius autem ve-
strum stetit, quem vos nescitis. * I-
pse est, qui post me venturus est, 27
qui ante me factus est: cujus ego non
sum dignus ut solvam ejus corrigiam
calceamenti. * Hæc in Bethania fa- 28
cta sunt trans Iordanem, ubi erat Io-
annes baptizans. * Altera die vidit Io- 29
annes Iesum venientem ad se, & ait:
Ecce agnus Dei, ecce qui tollit pecca-
tum mundi. * Hic est, de quo dixi: 30
Post me venit vir, qui ante me factus
est. quia prior me erat. *& ego nescie- 31
bam eum, sed ut manifestetur in Israel,
propterea veni ego in aqua baptizans.
* Et testimonium perhibuit Ioannes, 32
dicens: Quia vidi Spiritum descenden-
tem quasi columbam de cælo, & mansit
super eum. * Et ego nesciebam eum: 33
sed qui misit me baptizare in aqua,
ille mihi dixit: Super quem videris
Spiritum descendentem, & manentem
super eum, hic est, qui baptizat in Spi-
ritu sancto. * Et ego vidi: & testimo- 34
nium perhibui quia hic est Filius Dei.
* Altera die iterum stabat Ioannes, & 35
ex discipulis ejus duo. * Et respiciens 36
Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus
Dei. * Et audierunt eum duo discipu- 37
li loquentem, & secuti sunt Iesum.
* Conversus autem Iesus, & videns eos 38
sequentes se, dicit eis: Quid quæritis?
Qui dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur
interpretatum Magister) ubi habitas?
* Dicit eis: Venite, & videte. Vene- 39
runt, & viderunt ubi maneret, & a-
pud eum manserunt die illo: hora au-
tem erat quasi decima. * Erat autem 40
Andreas frater Simonis Petri unus ex
duobus, qui audierant à Ioanne &
secuti fuerant eum. * Invenit hic pri- 41
mum fratrem suum Simonem & dicit
ei: Invenimus Messiam. (quod est in-

terpre-

42 terpretatum Christus.) * Et adduxit
eum ad Iesum. Intuitus autem eum
Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona:
tu vocaberis Cephas, quod interpreta-
43 tur Petrus. * In crastinum voluit exire
in Galilæam, & invenit Philippum.
44 Et dicit ei Iesus: Sequere me. * Erat au-
tem Philippus à Bethsaida, civitate
45 Andreæ & Petri. * Invenit Philippus
Nathanael, & dicit ei: Quem scripsit
Moyses in lege & Prophetæ, inveni-
mus Iesum filium Ioseph à Nazareth
46 * Et dixit ei Nathanael: A Nazareth
potest aliquid boni esse? Dicit ei Phi-
47 lippus: Veni & vide. * Vidit Iesus
Nathanael venientem ad se, & dicit de
eo, Ecce vere Israelita, in quo dolus
48 non est. * Dicit ei Nathanael: Vnde me
nosti? Respondit Iesus, & dixit ei: Pri-
usquam te Philippus vocaret, cū esses sub
49 ficu, vidi te. * Respondit ei Nathanael,
& ait: Rabbi tu es Filius Dei, tu es
50 Rex Israel. * Respondit Iesus, & dixit
51 ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, cre-
dis: majus his videbis. * Et dicit ei;
Amen, amen dico vobis: videbitis cæ-
lum apertum, & Angelos Dei ascenden-
tes, & descendentes supra filium ho-
minis.

CAPVT II.

Iesus ad nuptias invitatus, aquam in vinum convertit; & à Capharnaum veniens Ierosolymam, ejicit de templo negotiatores; ac signo à Iudæis petito, dicit, Solvite templum hoc, &c. multi propter signa crediderunt in nomine Iesu, quibus ipse non se credebat.

1 ET die tertia nuptiæ factæ sunt in
Cana Galilææ: & erat mater Iesu
2 ibi. * Vocatus est autem & Iesus, &
3 discipuli ejus, ad nuptias. * Et defi-
ciente vino, dicit mater Iesu ad eum:
4 Vinum non habent. * Et dicit ei Iesus:
Quid mihi, & tibi est mulier? nondum
5 venit hora mea. * Dicit mater ejus mi-
nistris: Quodcumque dixerit vobis, fa-
6 cite. * Erant autem ibi lapideæ hydriæ
sex positæ secundum purificationem Iu-
dæorum, capientes singulæ metretas
7 binas vel ternas. * Dicit eis Iesus:
Implete hydrias aqua. * Et impleve-
8 runt eas usque ad summum. * Et dicit
eis Iesus: Haurite nunc, & ferte archi-
9 triclino. Et tulerunt. * Vt autem
gustavit architriclinus aquam vi-
num factam, & non sciebat unde es-
set, ministri autem sciebant, qui
hauserant aquam: vocat sponsum ar-
10 chitriclinus, * & dicit ei: Omnis ho-
mo primum bonum vinum ponit: &
cum inebriati fuerint, tunc id quod
deterius est: Tu autem servasti bonum
11 vinum usque adhuc. * Hoc fecit ini-
tium signorum Iesus in Cana Galilææ:
& manifestavit gloriam suam, & cre-
12 diderunt in eum discipuli ejus. * Post
hoc descendit Capharnaum ipse, &
mater ejus, & fratres ejus, & discipuli
ejus: & ibi manserunt non multis die-
bus. * Et prope erat Pascha Iudæo- 13
rum, & ascendit Iesus Ierosolymam:
* & invenit in templo vendentes, bo- 14
ves & oves, & columbas, & numularios
sedentes. * Et cum fecisset quasi fla- 15
gellum de funiculis, omnes ejecit de
templo, oves quoque, & boves, & nu-
mulariorum effudit æs, & mensas sub-
vertit. * Et his qui columbas vende- 16
bant, dixit: Auferte ista hinc, & no-
lite facere domum patris mei, domum
negotiationis. * Recordati sunt vero 17
discipuli ejus quia scriptum est: Zelus
domus tuæ comedit me. * Responde- 18
runt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Quod
signum ostendis nobis quia hæc facis?
* Respondit Iesus, & dixit eis: Solvi- 19
te templum hoc, & in tribus diebus ex-
citabo illud. * Dixerunt ergo Iudæi: 20
Quadraginta & sex annis ædificatum
est templum hoc, & tu in tribus diebus
excitabis illud? * Ille autem dicebat 21
de templo corporis sui. * Cum ergo re- 22
surrexisset à mortuis, recordati sunt
discipuli ejus, quia hoc dicebat, & cre-
diderunt scripturæ, & sermoni quem
dixit Iesus. * Cum autem esset Iero- 23
solymis in pascha in die festo, multi
crediderunt in nomine ejus, videntes
signa ejus, quæ faciebat. * Ipse autem 24
Iesus non credebat semetipsum eis, eo
quod ipse nosset omnes, * & quia o- 25
pus ei non erat ut quis testimonium
perhiberet de homine: ipse enim scie-
bat quid esset in homine.

CAPVT III.

Nicodemum nocte edocet de renascendo ex aqua & Spiritu, ac de sui instar ænei serpentis exaltatione, quodque Deus Filium suum misit ad salvandum mundum: facta quæstione de purificatione. Ioannes suis discipulis de Christo murmurantibus, laudat ipsum, dicens illum crescere oportere, se autem minui, & quod Pater omnia dederit in manu ejus; ut qui in eum credit, habeat vitam æternam; qui verò non credit, maneat ira Dei super eum.

ERat autem homo ex Pharisæis, Ni- 1
codemus nomine, princeps Iudæo-
rum. * Hic venit ad Iesum nocte, & 2
dixit ei: Rabbi, scimus quia à Deo ve-
nisti magister: nemo enim potest hæc
signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit
Deus cum eo. * Respondit Iesus, & 3
dixit ei: Amen, amen dico tibi, nisi
quis renatus fuerit denuo, non potest
videre regnum Dei. * Dicit ad eum Ni- 4
codemus: Quomodo potest homo nasci,
cum sit senex? numquid potest in ventrē
matris suæ iterato introire, & renasci?
* Respondit Iesus: Amen, amen dico tibi, 5
nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spi-
ritu sancto, non potest introire in regnū

Dei * Quod natum est ex carne, caro est & quod natum est ex spiritu, spiritus est. * Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. * Spiritus ubi vult spirat: & vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quò vadat: sic est omnis, qui natus est ex spiritu. * Respondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri? * Respondit Iesus & dixit ei: Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? * Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur, & testimonium nostrum non accipitis. * Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo, si dixero vobis cælestia, credetis? * Et nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo. * Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto; ita exaltari oportet Filium hominis: * ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. * Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. * Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. * Qui credit in eum, non judicatur: qui autem non credit, jam judicatus est: quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei. * Hoc est autem judicium: quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem: erant enim eorum mala opera. * Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus: * qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. * Post hæc venit Iesus, & discipuli ejus, in terram Iudæam: & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. * Erat autem & Ioannes baptizans in Ænon, juxta Salim; quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur. * Nondum enim missus fuerat Ioannes in carcerem. * Facta est autem quæstio ex discipulis Ioannis cum Iudæis de purificatione. * Et venerunt ad Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. * Respondit Ioannes, & dixit: Non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de cælo. * Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quod dixerim: Non sum ego Christus: sed quia missus sum ante illum. * Qui habet sponsam, sponsus est, amicus autem sponsi, qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. * Illum oportet crescere, me autem minui. * Qui desursum venit, super omnes est. Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur. Qui de cælo venit, super omnes

est. * Et quod vidit, & audivit, hoc te- 32
statur, & testimonium ejus nemo acci-
pit. * Qui accepit ejus testimonium, si- 33
gnavit quia Deus verax est. * Quem enim 34
misit Deus, verba Dei loquitur: non
enim ad mensuram dat Deus spiritum.
* Pater diligit Filium: & omnia dedit 35
in manu ejus. * Qui credit in Filium, 36
habet vitam æternam: qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

CAPUT IV.

Iesus cum muliere Samaritana loquitur de aqua viva, & adorando Deo in spiritu, manifestans ei se esse Messiam promissum: & discipulis dicit se cibum habere quem illi nesciunt, nempe Patris obedientiam; de messe & metente ac seminante: multi Samaritanorum credunt in eum: filium reguli sanitati restituit.

VT ergo cognovit Iesus, quia au- 1
dierunt Pharisæi quod Iesus plures discipulos facit, & baptizat quam
Ioannes * (quamquam Iesus non bapti- 2
zaret, sed discipuli ejus) * reliquit Iu- 3
dæam, & abiit iterum in Galilæam.
* oportebat autem eum transire per Sa- 4
mariam. * Venit ergo in civitatem Sa- 5
mariæ, quæ dicitur Sichar: juxta prædium, quod dedit Iacob Ioseph filio
suo. * Erat autem ibi fons Iacob. Ie- 6
sus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora erat quasi sexta.
* Venit mulier de Samaria haurire a- 7
quam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere.
(* Discipuli enim ejus abierant in ci- 8
vitatem ut cibos emerent.) * Dicit ergo
ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu 9
Iudæus cũ sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana? non enim coutuntur Iudæi Samaritanis. * Respon- 10
dit Iesus, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est, qui dicit tibi: Da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo, &
dedisset tibi aquam vivam. * Dicit ei mu- 11
lier: Domine, neque in quo haurias habes & puteus altus est: unde ergo habes
aquam vivam? * Numquid tu major es 12
patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filii ejus &
pecora ejus? * Respondit Iesus, & dixit 13
ei: omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua, quã
ego dabo ei, non sitiet in æternum: * sed 14
aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons
aquæ salientis in vitam æternam. * Dicit 15
ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc
haurire. * Dicit ei Iesus: Vade, voca virũ 16
tuum, & veni huc. * Respondit mulier, 17
& dixit: Non habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti, quia non habeo virũ:
* quinque enim viros habuisti; & nunc 18
quem habes, non est tuus vir: hoc vere
dixisti. * Dicit ei mulier: Domine, video 19
quia propheta es tu. * Patres nostri in 20

monte

monte hoc adoraverunt, & vos dicitis,
quia Ierosolymis est locus, ubi adorare
21 oportet. * Dicit ei Iesus: Mulier crede
mihi, quia venit hora, quando neque
que in monte hoc, neque in Ierosolymis
22 mis adorabitis Patrem. * Vos adoratis
ratis quod nescitis: nos adoramus quod
23 scimus, quia salus ex Iudæis est. * Sed
venit hora, & nunc est, quando veri
adoratores adorabunt Patrem in spiritu
ritu & veritate. Nam & Pater tales
24 quærit, qui adorent eum. * Spiritus est
Deus: & eos, qui adorant eum, in spiritu
25 tu & veritate oportet adorare. * Dicit
ei mulier: Scio quia Messias venit (qui
dicitur Christus) cum ergo venerit il-
26 le, nobis annuntiabit omnia. * Dicit ei
27 Iesus: Ego sum, qui loquor tecum. * Et
continuo venerunt discipuli ejus: &
mirabantur, quia cum muliere loquebatur.
batur. Nemo tamen dixit: Quid quæ-
28 ris, aut quid loqueris cum ea? * Reliquit
quit ergo hydriam suam mulier, & abiit
iit in civitatem, & dicit illis hominibus:
29 bus: * Venite, & videte hominem, qui
dixit mihi omnia quæcumque feci,
30 numquid ipse est Christus? * Exierunt
ergo de civitate, & veniebant ad eum.
31 * Interea rogabant eum discipuli, di-
32 centes: Rabbi, manduca. * Ille autem
dicit eis: Ego cibum habeo manducare
33 quem vos nescitis. * Dicebant ergo di-
scipuli ad invicem: Numquid aliquis
34 attulit ei manducare? * Dicit eis Iesus:
Meus cibus est, ut faciam voluntatem
ejus, qui misit me, ut perficiam opus e-
35 jus. * Nonne vos dicitis, quod adhuc
quattuor menses sunt, & messis venit?
Ecce dico vobis: Levate oculos vestros,
& videte regiones, quia albæ sunt jam
36 ad messem. * Et qui metit, mercedem
accipit, & congregat fructum in vitam
æternā: ut & qui seminat, simul gaudeat,
37 & qui metit. * In hoc enim est verbum
verum: quia alius est qui seminat, &
38 alius est qui metit. * Ego misi vos mete-
re quod vos non laborastis: alii labora-
verunt, & vos in labores eorum intro-
39 istis. * Ex civitate autē illa multi crediderunt
derunt in eum Samaritanorū, propter
verbū mulieris testimoniū perhibentis:
Quia dixit mihi omnia quæcumq; feci.
40 * Cum venissent ergo ad illum Samaritani,
tani, rogaverunt eum ut ibi maneret.
41 Et mansit ibi duos dies. * Et multo
plures crediderunt in eum propter ser-
42 monem ejus. * Et mulieri dicebāt: Quia
jā nō propter tuam loquelam credimus:
ipsi enim audivimus, & scimus, quia hic
43 est vere Salvator mundi. * Post duos au-
tem dies exiit inde: & abiit in Galilæā.
44 * Ipse enim Iesus testimonium perhibuit,
buit, quia Propheta in sua patria hono-
45 rem non habet. * Cum ergo venisset in
Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum
omnia vidissent quæ fecerat Ierosolymis
mis in die festo: & ipsi enim venerant
46 ad diem festum. * Venit ergo iterum
in Cana Galilææ, ubi fecit aquam
vinum. Et erat quidam regulus, cujus
filius infirmabatur Capharnaum. * Hic
cum audisset quia Iesus adveniret à Iu- 47
dæa in Galilæam, abiit ad eū, & roga-
bat eū ut descenderet, & sanaret filium
ejus: incipiebat enim mori. * Dixit er-
go Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia 48
videritis, non creditis. * Dicit ad eum
regulus: Domine, descende prius quam 49
moriatur filius meus. * Dicit ei Iesus:
Vade, filius tuus vivit. Credidit homo 50
sermoni, quem dixit ei Iesus, & ibat.
* Iam autem eo descendente, servi oc- 51
currerunt ei, & nuntiaverunt dicentes,
quia filius ejus viveret. * Interrogabat
ergo horam ab eis, in qua melius ha- 52
buerit. Et dixerunt ei: Quia heri ho-
ra septima reliquit eum febris. * Co- 53
gnovit ergo pater, quia illa hora erat,
in qua dixit ei Iesus: Filius tuus vivit:
& credidit ipse, & domus ejus tota.
* Hoc iterum secundum signum fecit 54
Iesus, cum venisset à Iudæa in Galilæā.

CAPVT V.

Iesus ad piscinam sanato ægroto qui 38. annis languerat, jubet sabbato tollere grabatum; & Iudæis id calumniantibus respondet se omnia sua simul cum Patre operari, mortuosque vivificare, ac judicem ab illo constitutum esse omnium, cui & Ioannes, & propria opera, ac Pater, imò & Moyses ipse, testimonium perhibent.

POst hæc erat dies festus Iudæorum. 1
& ascendit Iesus Ierosolymam. * Est 2
autem Ierosolymis Probatica piscina,
quæ cognominatur Hebraice Bethsaida,
quinque porticus habens. * In his jace- 3
bat multitudo magna languentium, cæ-
corum, claudorum, aridorum, expectan-
tium aquæ motum. * Angelus autem 4
Domini descendebat secundum tempus
in piscinam: & movebatur aqua. Et qui
prior descendisset in piscinam post mo-
tionem aquæ sanus fiebat à quacumque
detinebatur infirmitate. * Erat autem 5
quidam homo ibi triginta & octo an-
nos habens in infirmitate sua. * Hunc cū 6
vidisset Iesus jacentem, & cognovisset
quia jam multum tempus haberet, dicit
ei: Vis sanus fieri? * Respondit ei lan- 7
guidus: Domine, hominem non habeo,
ut cum turbata fuerit aqua, mittat me
in piscinam: dum venio enim ego, alius
ante me descēdit. * Dicit ei Iesus: Surge 8
tolle grabatū tuum, & ambula. * Et sta- 9
tim sanus factus est homo ille: & sustu-
lit grabatum suum, & ambulabat. Erat
autem sabbatum in die illo. * Dicebant 10
ergo Iudæi illi, qui sanatus fuerat: Sab-
batum est, non licet tibi tollere grabatū
tuum. * Respondit eis: Qui me sanum 11
fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum
tuum, & ambula. * Interrogaverunt er- 12
go eum: Quis est ille homo, qui dixit
tibi, Tolle grabatum tuum, & ambu-
la? * Is autem, qui sanus fuerat effectus 13

nesciebat quis esset. Iesus enim decli-
14 navit à turba constituta in loco. * Po-
stea invenit eum Iesus in templo,& di-
xit illi: Ecce sanus factus es: jam no-
li peccare, ne deterius tibi aliquid
15 contingat. * Abiit ille homo, & nun-
tiavit Iudæis, quia Iesus esset, qui fe-
16 cit eum sanum. * Propterea perseque-
bantur Iudæi Iesum, quia hæc facie-
17 bat in sabbato. * Iesus autem respon-
dit eis: Pater meus usque modo ope-
18 ratur, & ego operor. * Propterea er-
go magis quærebant eum Iudæi inter-
ficere: quia non solum solvebat sabba-
tum, sed & patrem suum dicebat
Deum, æqualem se faciens Deo. Res-
19 pondit itaque Iesus & dixit eis:*Amē,
amen dico vobis: non potest Filius à
se facere quidquam, nisi quod viderit
Patrem facientem: quæcumque enim
ille fecerit, hæc & Filius similiter fa-
20 cit. * Pater enim diligit Filium, & o-
mnia demonstrat ei, quæ ipse facit: &
majora his demonstrabit ei opera, ut
21 vos miremini. * Sicut enim Pater sus-
citat mortuos,& vivificat: sic & Filius,
22 quos vult, vivificat. * Neque enim
Pater judicat quemquam: sed omne
23 judicium dedit Filio, * ut omnes ho-
norificent Filium,sicut honorificant Pa-
trem. qui non honorificat Filium, non
honorificat Patrem, qui misit illum.
24 *Amen,amen dico vobis, quia qui ver-
bum meum audit,& credit ei qui misit
me, habet vitam æternam, & in judi-
cium non venit, sed transiit à morte
25 in vitam. * Amen, amen dico vobis,
quia venit hora, & nunc est, quando
mortui audient vocem Filii Dei: &
26 qui audierint, vivent. *Sicut enim Pa-
ter habet vitam in semetipso: sic de-
dit & Filio habere vitam in semetipso:
27 * & potestatem dedit ei judicium face-
28 re,quia Filius hominis est. *Nolite mi-
rari hoc, quia venit hora, in qua om-
nes, qui in monumentis sunt, audient
29 vocem Filii Dei: * & procedent qui
bona fecerunt,in resurrectionem vitæ:
qui vero mala egerunt in resurrectio-
30 nem judicii. * Non possum ego à me-
ipso facere quidquā.Sicut audio, judi-
co: & judicium meum justum est: quia
non quæro voluntatem meam, sed vo-
31 luntatem ejus, qui misit me. * Si ego
testimonium perhibeo de meipso, te-
32 stimonium meum non est verum. * A-
lius est, qui testimonium perhibet de
me: & scio quia verum est testimoniū,
33 quod perhibet de me. * Vos misistis ad
Ioannem: & testimonium perhibuit ve-
34 ritati. * Ego autem non ab homine te-
stimonium accipio: sed hæc dico ut
35 vos salvi sitis. * Ille erat lucerna ar-
dens,& lucens. Vos autem voluistis ad
36 horam exultare in luce ejus. * Ego au-
tem habeo testimonium majus Ioanne.
Opera enim, quæ dedit mihi Pater ut
perficiam ea;ipsa opera,quæ ego facio,
testimonium perhibent de me,quia Pa-
ter misit me: * & qui misit me Pater, 37
ipse testimonium perhibuit de me: ne-
que vocem ejus unquam audistis, neque
speciem ejus vidistis. * & verbum e- 38
jus non habetis in vobis manens: quia
quem misit ille, huic vos non creditis.
* Scrutamini Scripturas, quia vos pu- 39
tatis in ipsis vitam æternam habere: &
illæ sunt, quæ testimonium perhibent
de me: * & non vultis venire ad me ut 40
vitam habeatis. * Claritatem ab homi- 41
nibus non accipio. * Sed cognovi vos, 42
quia dilectionem Dei non habetis in
vobis.*Ego veni in nomine Patris mei, 43
& non accipitis me: si alius venerit in
nomine suo, illum accipietis.*Quomo- 44
do vos potestis credere, qui gloriam ab
invicem accipitis; & gloriam quæ à
solo Deo est, non quæritis? * Nolite 45
putare quia ego accusaturus sim vos a-
pud Patrem: est qui accusat vos Moy-
ses, in quo vos speratis. * Si enim cre- 46
deretis Moysi,crederetis forsitā & mihi:
de me enim ille scripsit. * Si autem il- 47
lius litteris non creditis:quomodo ver-
bis meis credetis?

CAPUT VI.

Quinque panibus & duobus piscibus satiat quinque virorum millia: fugit volentes ipsum facere regem: super mare ad discipulos vento agitatos ambulat: de pane cælesti docet, quodque ipse sit panis vitæ, & caro ejus cibus quem oporteat manducare, sanguisque ejus potus quem oporteat bibere: quidam discipuli offensi ejus sermone deserunt ipsum, Apostoli autem cum eo permanent; quorum tamen unum dicit esse diabolum.

POst hæc abiit Iesus trans mare Ga- 1
lilææ,quod est Tiberiadis: * & se- 2
quebatur eum multitudo magna, quia
videbant signa, quæ faciebat super his
qui infirmabantur.*Subiit ergo in mon- 3
tem Iesus: & ibi sedebat cum discipu-
lis suis. * Erat autem proximum Pa- 4
scha, dies festus Iudæorum.*Cum sub- 5
levasset ergo oculos Iesus, & vidisset
quia multitudo maxima venit ad eum,
dixit ad Philippum: Unde ememus pa-
nes, ut manducent hi? * Hoc autem 6
dicebat tentans eum: ipse enim sciebat
quid esset facturus.* Respondit ei Phi- 7
lippus: Ducentorum denariorum pa-
nes non sufficiunt eis, ut unusquis-
que modicum quid accipiat. * Dicit 8
ei unus ex discipulis ejus, Andreas
frater Simonis Petri: * Est puer unus 9
hic, qui habet quinque panes ordea-
ceos, & duos pisces: sed hæc quid
sunt inter tantos? * Dixit ergo Iesus: 10
Facite homines discumbere. Erat au-
tem fœnum multum in loco. Discu-
buerunt ergo viri, numero quasi quin-
que millia. * Accepit ergo Iesus pa- 11
nes: & cum gratias egisset, distribuit

discum-

discumbentibus: similiter & ex pisci-
12 bus quantum volebant. * Vt autem im-
pleti sunt, dixit discipulis suis: Col-
ligite quæ superaverunt fragmenta, ne
13 pereant. * Collegerunt ergo, & imple-
verunt duodecim cophinos fragmen-
torum, ex quinque panibus ordeaceis,
quæ superfuerunt his qui manducave-
14 rant. * Illi ergo homines cum vidis-
sent quod Iesus fecerat signum, dice-
bant: Quia hic est verè propheta qui
15 venturus est in mundum. * Iesus ergo
cum cognovisset, quia venturi essent ut
raperent eum, & facerent eum regem,
fugit iterum in montem ipse solus.
16 * Vt autem sero factum est, descende-
17 runt disci uli ejus ad mare. * Et cum
ascendissent navim, venerunt trans ma-
re in Capharnaum: & tenebræ jam
factæ erant: & non venerat ad eos Ie-
18 sus. * Mare autem, vento magno
19 flante, exurgebat. * Cum remigassent
ergo quasi stadia vigintiquinque aut
triginta, vident Iesum ambulantem su-
pra mare, & proximum navi fieri, &
20 timuerunt. * Ille autem dicit eis:
21 Ego sum, nolite timere. * Voluerunt
ergo accipere eum in navim: & statim
navis fuit ad terram, in quam ibant.
22 * Altera die, turba quæ stabat trans
mare, vidit quia navicula alia non e-
rat ibi nisi una, & quia nõ introisset cũ
discipulis suis Iesus in navim, sed soli
23 discipuli ejus abiissent: * aliæ vero su-
pervenerunt naves à Tiberiade, juxta
locum ubi manducaverant panem, gra-
24 tias agente Domino. * Cum ergo vi-
disset turba, quia Iesus non esset ibi,
neque discipuli ejus, adscenderunt in
naviculas, & venerunt Capharnaum
25 quærentes Iesum. * Et cum invenis-
sent eum trans mare, dixerunt ei: Rab-
26 bi quando huc venisti? * Respondit eis
Iesus, & dixit: Amen, amen dico vo-
bis: quæritis me, non quia vidistis si-
gna, sed quia manducastis ex panibus,
27 & saturati estis. * Operamini non ci-
bum qui perit, sed qui permanet in
vitam æternã, quem Filius hominis da-
bit vobis. Hunc enim Pater signavit
28 Deus. * Dixerunt ergo ad eum: Quid
29 faciemus ut operemur opera Dei? * Re-
spondit Iesus, & dixit eis: Hoc est o-
pus Dei, ut credatis in eum quem mi-
30 sit ille. * Dixerunt ergo ei: Quod er-
go tu facis signum ut videamus, & cre-
31 damus tibi? quid operaris? * Patres
nostri manducaverunt manna in deser-
to, sicut scriptum est: Panem de cælo
32 dedit eis manducare. * Dixit ergo eis
Iesus: Amen, amen dico vobis: Non
Moyses dedit vobis panem de cælo, sed
Pater meus dat vobis panem de cælo
33 verum. * Panis enim Dei est, qui de
cælo descendit, & dat vitam mundo.
34 * Dixerunt ergo ad eum: Domine,
35 semper da nobis panem hunc. * Dixit
autem eis Iesus: Ego sum panis vitæ:
qui venit ad me, non esuriet: & qui
credit in me, non sitiet umquam. * Sed 36
dixi vobis, quia & vidistis me, & non
creditis. * Omne, quod dat mihi Pa- 37
ter, ad me veniet: & eum, qui venit ad
me, non ejiciam foras: * quia descen- 38
di de cælo, non ut faciam voluntatem
meam, sed voluntatem ejus, qui misit
me. * Hæc est autem voluntas ejus, qui 39
misit me, Patris: ut omne, quod dedit
mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem
illud in novissimo die. * Hæc est autem 40
voluntas Patris mei, qui misit me: ut
omnis qui videt Filium & credit in
eum, habeat vitam æternam, & ego
resuscitabo eum in novissimo die.
* Murmurabant ergo Iudæi de illo,
quia dixisset: Ego sum panis vivus, qui 41
de cælo descendi. * & dicebant: Non- 42
ne hic est Iesus filius Ioseph cujus nos
novimus patrem, & matrem? Quomo-
do ergo dicit hic: Quia de cælo des-
cendi? * Respondit ergo Iesus, & di-
xit eis: Nolite murmurare in invicem: 43
* nemo potest venire ad me, nisi Pa- 44
ter, qui misit me, traxerit eum: & ego
resuscitabo eum in novissimo die. * Est 45
scriptum in Prophetis: Et erunt om-
nes docibiles Dei. Omnis, qui audivit
à Patre, & didicit, venit ad me. * Non
quia Patrem vidit quisquam, nisi is, qui 46
est à Deo, hic vidit Patrem. * Amen, 47
amen dico vobis: Qui credit in me, ha-
bet vitam æternam. * Ego sum panis 48
vitæ. * Patres vestri manducaverunt 49
manna in deserto, & mortui sunt. * Hic 50
est panis de cælo descendens: ut si quis
ex ipso manducaverit, non moriatur.
* Ego sum panis vivus, qui de cælo de- 51
scendi. * Si quis manducaverit ex hoc 52
pane, vivet in æternum: & panis quem
ego dabo, caro mea est pro mundi vi-
ta. * Litigabant ergo Iudæi ad invi- 53
cem, dicentes: Quomodo potest hic
nobis carnem suam dare ad mandu-
candum? * Dixit ergo eis Iesus: Amen, 54
amen, dico vobis: Nisi manducaveritis
carnem Filii hominis, & biberitis ejus
sanguinem, non habebitis vitam in vo-
bis. * Qui manducat meam carnem, & 55
bibit meum sanguinem, habet vitam
æternam: & ego resuscitabo eum in
novissimo die. * Caro enim mea, vere 56
est cibus: & sanguis meus, vere est po-
tus. * qui manducat meam carnem, & 57
bibit meum sanguinem, in me manet,
& ego in illo. * Sicut misit me vivens 58
Pater, & ego vivo propter Patrem: &
qui manducat me, & ipse vivet pro-
pter me. * Hic est panis, qui de cælo 59
descendit. Non sicut manducaverunt
patres vestri manna, & mortui sunt.
Qui manducat hunc panem, vivet in
æternum. * Hæc dixit in synagoga 60
docens in Capharnaum. * Multi ergo 61
audientes ex discipulis ejus, dixerunt:
Durus est hic sermo, & quis potest
eum audire? * Sciens autem Iesus a- 62
pud semetipsum, quia murmurarent
de hoc discipuli ejus, dixit eis: Hoc

3 vos scandalizat? * Si ergo videritis
4 Filium hominis, ascendentem ubi erat
prius? * Spiritus est, qui vivificat: ca-
ro non prodest quidquam. verba, quæ
ego locutus sum vobis, spiritus & vi-
5 ta sunt. * Sed sunt quidam ex vobis
qui non credunt. Sciebat enim ab ini-
tio Iesus qui essent non credentes, &
6 quis traditurus esset eum. * Et dice-
bat: Propterea dixi vobis, quia nemo
potest venire ad me, nisi fuerit ei da-
7 tum à Patre meo. * Ex hoc multi dis-
cipulorum ejus abierunt retro: & jam
8 non cum illo ambulabant. * Dixit er-
go Iesus ad duodecim: Numquid &
9 vos vultis abire? * Respondit ergo ei
Simon Petrus: Domine, ad quem ibi-
0 mus? verba vitæ æternæ habes. * &
nos credidimus, & cognovimus, quia
1 tu es Christus Filius Dei. * Respondit
eis Iesus: Nonne ego vos duodecim
elegi: & ex vobis unus diabolus est?
2 * Dicebat autem Iudam Simonis Isca-
riotem: hic enim erat traditurus eum,
cum esset unus ex duodecim.

CAPVT VII.

Ad Scenopegia festum quasi in occulto ascendens convincit de ipsius doctrina Iudæos, quòd ipsum injustè calumniarentur de curato homine sabbato: sitientes ad se vocat, & de ipso turba variè loquitur: ministri qui ad eum apprehendendum missi erant, audita ejus prædicatione collaudant ipsum, sed & Nicodemus ipsum defendens, malè audit à pōtificibus & Pharisæis.

1 POst hæc autem ambulabat Iesus in
Galilæam. non enim volebat in
Iudæam ambulare, quia quærebant
2 eum Iudæi interficere. * Erat autem in
proximo dies festus Iudæorum, Sceno-
3 pegia. * Dixerunt autem ad eum fra-
tres ejus: Transi hinc, & vade in Iu-
dæam, ut & discipuli tui videant ope-
4 ra tua, quæ facis. * Nemo quippe in
occulto quid facit, & quærit ipse in
palam esse: si hæc facis, manifesta te-
5 ipsum mundo. * Neque enim fratres
6 ejus credebant in eum. * Dixit ergo
eis Iesus: Tempus meum nondum
advenit: tempus autem vestrum semper
7 est paratum. * Non potest mundus o-
disse vos: me autem odit: quia ego
testimonium perhibeo de illo, quod o-
8 pera ejus mala sunt. * Vos ascendite
ad diem festum hunc, ego autem non
ascendo ad diem festum istum: quia
meum tempus nondum impletum est.
9 * Hæc cum dixisset, ipse mansit in Ga-
0 lilæa. * Vt autem ascenderunt fratres
ejus, tunc & ipse ascendit ad diem fe-
stum non manifeste, sed quasi in occul-
1 to. * Iudæi ergo quærebant eum in die
2 festo, & dicebant: Vbi est ille? * Et
murmur multum erat in turba de eo.
Quidam enim dicebant: Quia bonus
est. Alii autem dicebant: Non, sed
seducit turbas. * Nemo tamen palam 13
loquebatur de illo, propter metum Iu-
dæorum. * Iam autem die festo me- 14
diante, ascendit Iesus in templum, &
docebat. * Et mirabantur Iudæi, di- 15
centes: Quomodo hic litteras scit,
cum non didicerit? * Respondit eis Ie- 16
sus & dixit: Mea doctrina non est mea,
sed ejus, qui misit me. * Si quis volue- 17
rit voluntatem ejus facere; cognoscet
de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego
à meipso loquar. * Qui à semetipso 18
loquitur, gloriam propriam quærit:
qui autem quærit gloriam ejus, qui
misit eum, hic verax est, & injustitia
in illo non est. * Nonne Moyses dedit 19
vobis legem: & nemo ex vobis facit
legem? * Quid me quæritis interfice- 20
re? Respondit turba, & dixit: Dæmo-
nium habes: quis te quærit interfice-
re? * Respondit Iesus, & dixit eis: 21
Vnum opus feci, & omnes miramini,
* Propterea Moyses dedit vobis cir- 22
cumcisionem: (non quia ex Moyse est,
sed ex patribus) & in sabbato circum-
ciditis hominem. * Si circumcisionem 23
accipit homo in sabbato, ut non sol-
vatur lex Moysi; mihi indignamini
quia totum hominem sanum feci in
sabbato? * Nolite judicare secundum 24
faciem, sed justum judicium judicate.
* Dicebant ergo quidem ex Ierosoly- 25
mis: Nonne hic est, quem quærunt
interficere? * Et ecce palam loquitur, 26
& nihil ei dicunt. Numquid vere co-
gnoverunt principes quia hic est Chri-
stus? * Sed hunc scimus unde sit: Chri- 27
stus autem cum venerit, nemo scit un-
de sit. * Clamabat ergo Iesus in tem- 28
plo docens, & dicens: Et me scitis, &
unde sim scitis: & à meipso non veni,
sed est verus, qui misit me, quem vos
nescitis. * Ego scio eum: quia ab ip- 29
so sum, & ipse me misit. * Quærebant 30
ergo eum apprehendere, & nemo mi-
sit in illum manus, quia nondum vene-
rat hora ejus. * De turba autem mul- 31
ti crediderunt in eum & dicebant:
Christus cum venerit, numquid plura
signa faciet quam quæ hic facit? * Au- 32
dierunt Pharisæi turbam murmuran-
tem de illo hæc: & miserunt Princi-
pes & Pharisæi ministros, ut appre-
henderent eum. * Dixit ergo eis Iesus: 33
Adhuc modicum tempus vobiscum
sum: & vado ad eum, qui me misit.
* Quæretis me, & non invenietis: & 34
ubi ego sum, vos non potestis venire.
* Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos: 35
Quò hic iturus est, quia non invenie-
mus eum? numquid in dispersionem
Gentium iturus est, & docturus Gen-
tes? * Quis est hic sermo, quem dixit: 36
Quæretis me, & non invenietis: & u-
bi sum ego, vos non potestis venire?
* In novissimo autem die magno festi- 37
vitatis, stabat Iesus, & clamabat, di-
cens: Si quis sitit, veniat ad me, & bi-
bat. * Qui credit in me, sicut dicit Scri- 38

ptura,

ptura, flumina de ventre ejus fluent
39 aquæ vivæ. * Hoc autem dixit de Spi-
ritu, quem accepturi erant credentes
in eum: nondum enim erat Spiritus
datus, quia Iesus nondum erat glori-
40 ficatus. * Ex illa ergo turba, cum au-
dissent hos sermones ejus, dicebant:
41 Hic est vere propheta. * Alii dicebant:
Hic est Christus. Quidam autem dice-
bant: Numquid à Galilæa venit Chri-
42 stus? * Nonne Scriptura dicit: Quia
ex semine David, & de Bethlehem
castello, ubi erat David, venit Chri-
43 stus? * Dissensio itaque facta est in
44 turba propter eum. * Quidam autem
ex ipsis volebant apprehendere eum:
45 sed nemo misit super eum manus. * Ve-
nerunt ergo ministri ad Pontifices, &
Pharisæos. Et dixerunt eis illi: Qua-
46 re non adduxistis illum? * Responde-
runt ministri: Numquam sic locutus
47 est homo sicut hic homo. * Respon-
derunt ergo eis Pharisæi: Numquid &
48 vos seducti estis? * Numquid ex prin-
cipibus aliquis credidit in eum, aut ex
49 Pharisæis? * sed turba hæc, quæ non
50 novit legem, maledicti sunt. * Dixit
Nicodemus ad eos, ille qui venit ad
eum nocte, qui unus erat ex ipsis:
51 * Numquid lex nostra judicat homi-
nem, nisi prius audierit ab ipso, & co-
52 gnoverit quid faciat? * Responderunt
& dixerunt ei: Numquid & tu Gali-
læus es? Scrutare Scripturas, & vide
quia à Galilæa Propheta non surgit.
53 * Et reversi sunt unusquisque in do-
mum suam.

CAPUT VIII.

Mulierem in adulterio deprehensam, scribens in terra absolvit ab accusatoribus: dicit se lucem mundi, & Phariseos in peccato suo morituros: qui etiam verè sint ejus discipuli, quive servi aut liberi: dicit illos neque ex Deo, neque ex Abraham, sed ex patre diabolo esse, qui veritatem dicenti non crederent: blasphemantibus dicit se dæmonium non habere, sed Patrem honorificare, & antequam Abraham fieret, se esse; volentibusque eum lapidare, auferens sui prospectum, exit de templo.

1 IEsus autem perrexit in Montem oli-
2 veti: * & diluculo iterum venit in
templum, & omnis populus venit ad
3 eum, & sedens docebat eos. * Addu-
cunt autem Scribæ, & Pharisæi, mu-
lierem in adulterio deprehensam: &
4 statuerunt eam in medio, * & dixe-
runt ei: Magister, hæc mulier modo
5 deprehensa est in adulterio. * In lege
autem Moyses mandavit nobis hujus-
modi lapidare. Tu ergo quid dicis?
6 *Hoc autem dicebant tentantes eum,
ut possent accusare eum. Iesus autem
inclinans se deorsum, digito scribebat
7 in terra. * Cum ergo perseverarent
interrogantes eum, erexit se, & dixit
eis: Qui sine peccato est vestrûm, pri-
mus in illam lapidem mittat. * Et ite- 8
rum se inclinans, scribebat in terra.
* Audientes autem unus post unum ex- 9
ibant, incipientes à senioribus: & re-
mansit solus Iesus, & mulier in medio
stans. * Erigens autem se Iesus, dixit 10
ei: Mulier, ubi sunt, qui te accusabant?
nemo te condemnavit? * Quæ dixit: 11
Nemo, Domine. Dixit autem Iesus: Nec
ego te condemnabo: Vade, & jam am-
plius noli peccare. * Iterum ergo locu- 12
tus est eis Iesus, dicens: Ego sum lux
mundi: qui sequitur me, non ambulat
in tenebris, sed habebit lumen vitæ.
* Dixerunt ergo ei Pharisæi: Tu de te 13
ipso testimonium perhibes: testimo-
nium tuum non est verum. * Respondit 14
Iesus, & dixit eis: Et si ego testimonium
perhibeo de meipso, verum est testimo-
nium meum: quia scio unde veni, &
quò vado: vos autem nescitis unde ve-
nio, aut quò vado. * Vos secundum 15
carnē judicatis: ego non judico quem-
quam: * & si judico ego, judicium 16
meum verum est, quia solus non sum:
sed ego, & qui misit me, Pater. * Et in 17
lege vestra scriptum est, quia duorum
hominum testimonium verum est. * E- 18
go sum, qui testimonium perhibeo de
me ipso: & testimonium perhibet de
me, qui misit me, Pater. * Dicebant 19
ergo ei: Vbi est Pater tuus? Respon-
dit Iesus: Neque me scitis, neque Pa-
trem meum: si me sciretis, forsitan &
Patrem meū sciretis.* Hæc verba locu- 20
tus est Iesus in gazophylacio, docens in
templo: & nemo apprehendit eum, quia
necdum venerat hora ejus. * Dixit ergo 21
iterum eis Iesus: Ego vado & quære-
tis me, & in peccato vestro moriemini.
Quo ego vado, vos non potestis venire.
* Dicebant ergo Iudæi: Numquid in- 22
terficiet semetipsum, quia dixit: Quò
ego vado, vos non potestis venire? * Et 23
dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego
de supernis sum. Vos de mundo hoc e-
stis, ego non sum de hoc mundo. * Di- 24
xi ergo vobis, quia moriemini in pec-
catis vestris: si enim non credideritis
quia ego sum, moriemini in peccato
vestro. * Dicebant ergo ei: Tu quis es? 25
Dixit eis Iesus: Principium, qui & lo-
quor vobis.* Multa habeo de vobis lo- 26
qui, & judicare: sed qui me mi-
sit, verax est: & ego quæ audivi ab
eo, hæc loquor in mundo. * Et non 27
cognoverunt quia Patrem ejus dice-
bat Deum. * Dixit ergo eis Iesus: Cum 28
exaltaveritis Filium hominis, tunc
cognoscetis quia ego sum, & à me-
ipso facio nihil, sed sicut docuit me
Pater, hæc loquor: * & qui me mi- 29
sit, mecum est, & non reliquit me
solum: quia ego, quæ placita sunt ei,
facio semper. * Hæc illo loquente, 30
multi crediderunt in eum. * Dicebat 31
ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei,

Iudæos,

Iudæos ; Si vos manseritis in sermone
meo, vere discipuli mei eritis: * & co-
gnoscetis veritatem, & veritas libera-
bit vos. * Responderunt ei : Semen
Abrahæ sumus , & nemini servivimus
umquam : quomodo tu dicis : Liberi
eritis ? * Respondit eis Iesus : Amen,
amen dico vobis : quia omnis qui fa-
cit peccatum, servus est peccati. * ser-
vus autem non manet in domo in æter-
num : filius autem manet in æternum.
* si ergo vos filius liberaverit , vere li-
beri eritis. * Scio quia filii Abrahæ e-
stis : sed quæritis me interficere, quia
sermo meus non capit in vobis. * Ego
quod vidi apud Patrem meum, loquor:
& vos quæ vidistis apud patrem ve-
strum, facitis. * Responderunt, & di-
xerunt ei : Pater noster Abraham est.
Dicit eis Iesus : Si filii Abrahæ estis,
opera Abrahæ facite. * Nunc autem
quæritis me interficere, hominem, qui
veritatem vobis locutus sum, quam au-
divi à Deo : hoc Abraham non fecit.
* Vos facitis opera patris vestri. Dixe-
runt itaque ei : Nos ex fornicatione
non sumus nati : unum Patrem habe-
mus Deum. * Dixit ergo eis Iesus : Si
Deus pater vester esset : diligeretis u-
tique me. ego enim ex Deo processi, &
veni: neque enim à me ipso veni , sed
ille me misit. * Quare loquelam meam
non cognoscitis? Quia non potestis au-
dire sermonem meum. * Vos ex patre
diabolo estis : & desideria patris vestri
vultis facere. ille homicida erat ab ini-
tio, & in veritate non stetit : quia non
est veritas in eo. cum loquitur men-
dacium , ex propriis loquitur , quia
5 mendax est, & pater ejus. * Ego autem
si veritatem dico , non creditis mihi.
6 * Quis ex vobis arguet me de peccato?
Si veritatem dico vobis , quare non
7 creditis mihi ? * Qui ex Deo est, verba
Dei audit. Propterea vos non auditis,
8 quia ex Deo non estis. * Responde-
runt ergo Iudæi, & dixerunt ei : Non-
ne bene dicimus nos , quia Samari-
9 tanus es tu, & dæmonium habes? * Re-
spondit Iesus : Ego dæmonium non
habeo : sed honorifico Patrem meum,
0 & vos inhonorastis me. * Ego autem
non quæro gloriam meam: est qui quæ-
1 rat , & judicet. * Amen , amen dico
vobis : si quis sermonem meum serva-
verit, mortem non videbit in æter-
2 num. * Dixerunt ergo Iudæi : Nunc
cognovimus quia dæmonium habes.
Abraham mortuus est, & Prophetæ:
& tu dicis : Si quis sermonem meum
servaverit, non gustabit mortem in æ-
3 ternum. * Numquid tu major es pa-
tre nostro Abraham , qui mortuus est?
& Prophetæ mortui sunt. Quem teip-
4 sum facis ? * Respondit Iesus : Si ego
glorifico meipsum , gloria mea nihil
est : est Pater meus , qui glorificat
me , quem vos dicitis quia Deus ve-
5 ster est. * & non cognovistis eum : e-
go autem novi eum. Et, si dixero quia
non scio eum , ero similis vobis , men-
dax. Sed scio eum , & sermonem e-
jus servo. * Abraham pater vester ex- 56
ultavit ut videret diem meum : vi-
dit , & gavisus est. * Dixerunt ergo 57
Iudæi ad eum: Quinquaginta annos
nondum habes , & Abraham vidisti?
* Dixit eis Iesus : Amen , amen dico 58
vobis , antequam Abraham fieret , e-
go sum. * Tulerunt ergo lapides , ut 59
jacerent in eum : Iesus autem abscon-
dit se, & exivit de templo.

CAPUT IX.

Cæcum à nativitate sabbato illuminat: cujus miraculi gloriam Pharisæi multis technis laborant Christo detrahere : & quia is qui cæcus fuerat Christum tuetur , extra synagogam ejicitur : sed à Christo edoctus credit , & adorat ipsum , qui in judicium se in mundum venisse ait.

ET præteriens Iesus vidit hominem 1
cæcum à nativitate: * & interroga- 2
verunt eum discipuli ejus : Rabbi,
quis peccavit, hic , aut parentes ejus,
ut cæcus nasceretur? * Respondit Ie- 3
sus : Neque hic peccavit , neque pa-
rentes ejus : sed ut manifestentur o-
pera Dei in illo. * Me oportet ope- 4
rari opera ejus , qui misit me , donec
dies est : venit nox , quando nemo
potest operari. * quamdiu sum in mun- 5
do, lux sum mundi. * Hæc cum dixis- 6
set, expuit in terram , & fecit lutum
ex sputo , & linivit lutum super ocu-
los ejus , * & dixit ei : Vade , lava in 7
natatoria Siloë (quod interpretatur
Missus.) Abiit ergo , & lavit , & ve-
nit videns. * Itaque vicini, & qui vide- 8
rant eum prius quia mendicus erat, di-
cebant : Nonne hic est , qui sedebat
& mendicabat ? Alii dicebant : Quia
hic est. * Alii autem : Nequaquam, 9
sed similis est ei. Ille vero dicebat: Quia
ego sum. * Dicebant ergo ei : Quomo- 10
do aperti sunt tibi oculi ? * Respon- 11
dit : Ille homo, qui dicitur Iesus, lu-
tum fecit : & unxit oculos meos , &
dixit mihi : Vade ad natatoria Si-
loë , & lava. Et abii , lavi , & vi-
deo. * Et dixerunt ei : Vbi est ille? 12
Ait : Nescio. * Adducunt eum ad Pha- 13
risæos, qui cæcus fuerat. * Erat autem 14
sabbatum , quando lutum fecit Iesus,
& aperuit oculos ejus. * Iterum ergo 15
interrogabant eum Pharisæi quomodo
vidisset. Ille autem dixit eis : Lutum
mihi posuit super oculos , & lavi , &
video. * Dicebant ergo ex Pharisæis 16
quidam : Non est hic homo à Deo,
qui sabbatum non custodit. Alii au-
tem dicebant : Quomodo potest homo
peccator hæc signa facere ? Et schis-
ma erat inter eos. * Dicunt ergo cæco 17
iterum : Tu quid dicis de illo , qui a-

peruit oculos tuos? Ille autem dixit:
18 Quia propheta est. * Non crediderunt
ergo Iudæi de illo, quia cæcus fuis-
set, & vidisset, donec vocaverunt pa-
19 rentes ejus, qui viderat: * & interro-
gaverunt eos, dicentes: Hic est filius
vester, quem vos dicitis quia cæcus na-
tus est? Qumoodo ergo nunc videt?
20 * Responderunt eis parentes ejus. &
dixerunt: Scimus quia hic est filius
21 noster, & quia cæcus natus est: * quo-
modo autem nunc videat, nescimus:
aut quis ejus aperuit oculos, nos ne-
scimus: ipsum interrogate: ætatem
22 habet, ipse de se loquatur. * Hæc
dixerunt parentes ejus, quoniam ti-
mebant Iudæos: jam enim conspira-
verant Iudæi, ut si quis eum confite-
retur esse Christum, extra synagogam
23 fieret. * Propterea parentes ejus di-
xerunt: Quia ætatem habet, ipsum
24 interrogate. * Vocaverunt ergo rur-
sum hominem, qui fuerat cæcus, &
dixerunt ei: Da gloriam Deo. nos
scimus quia hic homo peccator est.
25 * Dixit ergo eis ille: Si peccator est,
nescio: unum scio, quia cæcus cum
26 essem, modo video. * Dixerunt ergo
illi: Quid fecit tibi? Quomodo ape-
27 ruit tibi oculos? * Respondit eis: Dixi
vobis jam, & audistis: quid iterum
vultis audire? numquid & vos vultis
28 discipuli ejus fieri? * Maledixerunt er-
go ei, & dixerunt: Tu discipulus il-
lius sis: nos autem Moysi discipuli su-
29 mus. * Nos scimus quia Moysi locutus
est Deus: hunc autem nescimus unde
30 sit. * Respondit ille homo, & dixit
eis: In hoc enim mirabile est, quia vos
nescitis unde sit, & aperuit meos o-
31 culos: * scimus autem quia peccato-
res Deus non audit: sed si quis Dei
cultor est, & voluntatem ejus facit,
32 hunc exaudit. * A sæculo non est au-
ditum, quia quis aperuit oculos cæci
33 nati. * Nisi esset hic à Deo, non po-
34 terat facere quidquam. * Responde-
runt, & dixerunt ei: In peccatis na-
tus es totus, & tu doces nos? Et eje-
35 cerunt eum foras. * Audivit Iesus quia
ejecerunt eum foras: & cum invenis-
set eum, dixit ei: Tu credis in Filium
36 Dei? * Respondit ille, & dixit: Quis
37 est, Domine, ut credam in eum? * Et
dixit ei Iesus: Et vidisti eum, & qui
38 loquitur tecum, ipse est. * At ille ait:
Credo Domine. Et procidens adora-
39 vit eum. * Et dixit Iesus: In judicium
ego in hunc mundum veni: ut qui non
vident videant, & qui vident cæci fi-
40 ant. * Et audierunt quidam ex Phari-
sæis, qui cum ipso erant, & dixerunt
41 ei: Numquid & nos cæci sumus? * Di-
xit eis Iesus: Si cæci essetis, non habe-
retis peccatum. nunc vero dicitis:
Quia videmus. Peccatum vestrum ma-
net.

CAPUT X.

Christus verum describens pastorem & mercenarium, dicit se ostium ovium & bonum pastorem; qui & alias habeat oves ad idem ovile adducendas: animam suam ponit, ut iterum sumat eam: Iudæi lapidare ipsum volunt, quia se ad opera sua referens, dicebat unum esse cum Patre, & filium Dei: quod tamen ostendit non esse blasphemiam.

AMen, amen dico vobis: qui non 1
intrat per ostium in ovile ovium,
sed ascendit aliunde, ille fur est, & la-
tro. * Qui autem intrat per ostium, pa- 2
stor est ovium. * Huic ostiarius aperit, 3
& oves vocem ejus audiunt, & proprias
oves vocat nominatim, & educit eas.
* Et cum proprias oves emiserit, ante 4
eas vadit: & oves illum sequuntur,
quia sciunt vocem ejus. * Alienum au- 5
tem non sequuntur, sed fugiunt ab eo:
quia non noverunt vocem alienorum.
* Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi 6
autem non cognoverunt quid loquere-
tur eis. * Dixit ergo eis iterum Iesus: 7
Amen, amen dico vobis, quia ego sum
ostium ovium. * Omnes quotquot ve- 8
nerunt, fures sunt, & latrones, & non
audierunt eos oves. * Ego sum ostium. 9
Per me si quis introierit, salvabitur: &
ingredietur, & egredietur, & pascua
inveniet. * Fur non venit nisi ut fure- 10
tur, & mactet, & perdat. Ego veni ut
vitam habeant, & abundantius ha-
beant. * Ego sum pastor bonus. Bonus 11
pastor animam suam dat pro ovibus
suis. * Mercenarius autem, & qui non 12
est pastor, cujus non sunt oves propriæ,
videt lupum venientem, & dimittit o-
ves, & fugit: & lupus rapit, & di-
spergit oves: * mercenarius autem fu- 13
git, quia mercenarius est, & non per-
tinet ad eum de ovibus. * Ego sum pa- 14
stor bonus: & cognosco meas, & cog-
noscunt me meæ. * Sicut novit me Pa- 15
ter, & ego agnosco Patrem: & animam
meam pono pro ovibus meis. * Et alias 16
oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovi-
li: & illas oportet me adducere, & vo-
cem meam audient, & fiet unum ovi-
le, & unus pastor. * Propterea me di- 17
ligit Pater: quia ego pono animam
meam, ut iterum sumam eam. * Nemo 18
tollit eam à me: sed ego pono eam à
meipso, & potestatem habeo ponendi
eam: & potestatem habeo iterum su-
mendi eam: Hoc mandatum accepi à
Patre meo. * Dissensio iterum facta est 19
inter Iudæos propter sermones hos.
* Dicebant autem multi ex ipsis: Dæ- 20
monium habet, & insanit: quid eum
auditis? * Alii dicebant: Hæc verba 21
non sunt dæmonium habentis: num-
quid dæmonium potest cæcorum ocu-
los aperire? * Facta sunt autem Ence- 22
nia in Ierosolymis: & hiems erat. * Et 23

ambulabat

ambulabat Iesus in templo, in porticu
24 Salomonis.*Circumdederunt ergo eum
Iudæi, & dicebant ei: Quousque a-
nimam nostram tollis? si tu es Chri-
25 stus, dic nobis palam. * Respondit eis
Iesus: Loquor vobis, & non creditis.
opera, quæ ego facio in nomine Patris
mei, hæc testimonium perhibent de
26 me: * sed vos non creditis, quia non
27 estis ex ovibus meis. * Oves meæ vo-
cem meam audiunt: & ego cognosco
28 eas, & sequuntur me: * & ego vitam
æternam do eis: & non peribunt in
æternum, & non rapiet eas quisquam
29 de manu mea. * Pater meus quod de-
dit mihi, majus omnibus est: & nemo
30 potest rapere de manu Patris mei.*Ego
31 & Pater unum sumus. * Sustulerunt
ergo lapides Iudæi, ut lapidarent eum.
32 * Respondit eis Iesus: Multa bona o-
pera ostendi vobis ex Patre meo, prop-
ter quod eorum opus me lapidatis?
33 * Responderunt ei Iudæi: De bono o-
pere non lapidamus te, sed de blasphe-
mia: & quia tu homo cum sis, facis
34 teipsum Deum. * Respondit eis Iesus:
Nonne scriptum est in lege vestra: quia
35 Ego dixi,dii estis? *Si illos dixit deos,
ad quos sermo Dei factus est, & non
36 potest solvi Scriptura: * quem Pater
sanctificavit, & misit in mundum, vos
dicitis: Quia blasphemas: quia dixi,
37 Filius Dei sum? * Si non facio opera
38 Patris mei, nolite credere mihi. * Si
autē facio:& si mihi non vultis credere,
operibus credite, ut cognoscatis,& cre-
datis quia Pater in me est,& ego in Pa-
39 tre. * Quærebāt ergo eum apprehēdere:
40 & exivit de manibus eorum. * Et abiit
iterum trans Iordanem,in eum locum,
ubi erat Ioannes baptizans primum: &
41 mansit illic. * Et multi venerunt ad
eum, & dicebant: Quia Ioannes qui-
42 dem signum fecit nullum. * Omnia au-
tem quæcumque dixit Ioannes de hoc
vera erant. Et multi crediderunt in
eum.

CAPUT XI.

Iesus Lazarum quattuor diebus mortuum resuscitat, præfatus multa cum Discipulis & cum Martha: quapropter dum propter hoc miraculum multi in Christum crederent, pontifices & Pharisæi, inito consilio statuerunt eum occidere, Caipha pontifice prophetante oportere Iesum mori, ne totus populus periret: Iesus autem secedit in civitatem Ephrem.

1 ERat autem quidam languens Laza-
rus à Bethania, de castello Mariæ,
2 & Marthæ sororis ejus. * (Maria au-
tem erat, quæ unxit Dominum unguen-
to, & extersit pedes ejus capillis suis:
cujus frater Lazarus infirmabatur.)
3 * Miserunt ergo sorores ejus ad eum
dicentes: Domine, ecce quem amas
4 infirmatur. * Audiens autem Iesus di-
xit eis: Infirmitas hæc non est ad mor-
tem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur
Filius Dei per eam. * Diligebat autem
Iesus Martham, & sororem ejus Ma-
riam, & Lazarum. * Ut ergo audivit
quia infirmabatur, tunc quidem man-
sit in eodem loco duobus diebus. * de-
inde post hæc dixit discipulis suis: Ea-
mus in Iudæam iterum. * Dicunt ei
discipuli: Rabbi, nunc quærebant te
Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc?
* Respondit Iesus: Nonne duodecim
sunt horæ diei? Si quis ambulaverit in
die, non offendit, quia lucem hujus
mundi videt: * si autem ambulaverit
in nocte, offendit, quia lux non est in
eo. * Hæc ait, & post hæc dixit eis:
Lazarus amicus noster dormit: sed va-
do ut à somno excitem eum. * Dixe-
runt ergo discipuli ejus: Domine, si
dormit, salvus erit. * Dixerat autem
Iesus de morte ejus: illi autem puta-
verunt quia de dormitione somni dice-
ret. * Tunc ergo Iesus dixit eis mani-
feste: Lazarus mortuus est: * & gaudeo
propter vos, ut credatis, quoniam non
eram ibi. sed eamus ad eum. * Dixit
ergo Thomas, qui dicitur Didymus,
ad condiscipulos: Eamus & nos, ut
moriamur cum eo. * Venit itaque Ie-
sus: & invenit eum quattuor dies jam
in monumento habentem. * (Erat au-
tem Bethania juxta Ierosolymam quasi
stadiis quindecim.) * Multi autem ex
Iudæis venerant ad Martham & Ma-
riam, ut consolarentur eas de fratre
suo. * Martha ergo ut audivit quia Ie-
sus venit, occurrit illi: Maria autem
domi sedebat. * Dixit ergo Martha ad
Iesum: Domine, si fuisses hic, frater
meus non fuisset mortuus: * Sed & 2
nunc scio, quia quæcumque poposceris
à Deo, dabit tibi Deus. * Dicit illi Ie- 2
sus: Resurget frater tuus. * Dicit ei 2
Martha: Scio quia resurget in resurre-
ctione in novissimo die. * Dixit ei Ie- 2
sus: Ego sum resurrectio, & vita: qui
credit in me, etiam si mortuus fuerit,
vivet: * & omnis, qui vivit, & credit 2
in me, non morietur in æternum. Cre-
dis hoc? * Ait illi: Utique Domine, 2
ego credidi, quia tu es Christus filius
Dei vivi, qui in hunc mundum venisti.
* Et cum hæc dixisset, abiit, & voca- 2
vit Mariam sororem suam silentio, di-
cens: Magister adest, & vocat te. * Illa 2
ut audivit, surgit cito, & venit ad
eum: * nondum enim venerat Iesus in 3
castellum: sed erat adhuc in illo loco,
ubi occurrerat ei Martha. * Iudæi er- 3
go, qui erant cum eo in domo, & con-
solabantur eam, cum vidissent Mariam
quia cito surrexit & exiit, secuti sunt
eam dicētes: Quia vadit ad monumen-
tum, ut ploret ibi. * Maria ergo, cum 3
venisset ubi erat Iesus, videns eum, ce-
cidit ad pedes ejus, & dicit ei: Domi-
ne, si fuisses hic, non esset mortuus fra-
ter meus. * Iesus ergo, ut vidit eam 3
plorantem, & Iudæos, qui venerant

cum

cum ea, plorantes, infremuit spiritu, &
34 turbavit seipsum, * & dixit: Vbi po-
suistis eum? Dicunt ei: Domine, veni,
35 & vide. * Et lacrymatus est Iesus.* Di-
36 xerunt ergo Iudæi: Ecce quomodo a-
37 mabat eum. * Quidam autem ex ipsis
dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit
oculos cæci nati, facere ut hic non mo-
38 reretur? * Iesus ergo rursum fremens
in semetipso, venit ad monumentum.
erat autem spelunca: & lapis superpo-
39 situs erat ei. * Ait Iesus: Tollite lapi-
dem. Dicit ei Martha, soror ejus qui
mortuus fuerat: Domine, jam foetet,
40 quatriduanus est enim. * Dicit ei Ie-
sus: Nonne dixi tibi, quoniam si cre-
41 dideris, videbis gloriam Dei? * Tule-
runt ergo lapidem: Iesus autem eleva-
tis sursum oculis, dixit: Pater gratias
42 ago tibi quoniam audisti me. * ego au-
tem sciebam quia semper me audis, sed
propter populum, qui circumstat, dixi:
43 ut credant quia tu me misisti. * Hæc
cum dixisset, voce magna clamavit: La-
44 zare veni foras. * Et statim prodiit qui
fuerat mortuus, ligatus pedes & manus
institis, & facies illius sudario erat li-
gata. Dixit eis Iesus: Solvite eum, &
45 finite abire. * Multi ergo ex Iudæis,
qui venerant ad Mariam & Martham,
& viderant quæ fecit Iesus, credide-
46 runt in eum. * Quidam autem ex ipsis
abierunt ad Pharisæos, & dixerunt eis
47 quæ fecit Iesus. * Collegerunt ergo
Pontifices & Pharisæi concilium, &
dicebant: Quid facimus, quia hic
48 homo multa signa facit? * Si dimitti-
mus eum sic, omnes credent in eum:
& venient Romani, & tollent no-
49 strum locum, & gentem. * V-
nus autem ex ipsis Caiphas nomine,
cum esset Pontifex anni illius, dixit
50 eis: Vos nescitis quidquam, * nec co-
gitatis quia expedit vobis ut unus mo-
riatur homo pro populo, & non tota
51 gens pereat. * Hoc autem à semetipso
non dixit: sed cum esset Pontifex anni
illius, prophetavit, quod Iesus moritu-
52 rus erat pro gente, * & non tantum pro
gente, sed ut filios Dei, qui erant disper-
53 si, congregaret in unum. * Ab illo ergo
die cogitaverunt ut interficerent eum.
54 * Iesus ergo jam non in palam ambula-
bat apud Iudæos, sed abiit in regionem
juxta desertum, in civitatem quæ dici-
tur Ephrem, & ibi morabatur cum dis-
55 cipulis suis. * Proximum autem erat
Pascha Iudæorum: & ascenderunt mul-
ti Ierosolymam de regione ante Pascha,
56 ut sanctificarent seipsos. * Quærebant
ergo Iesum: & colloquebantur ad invi-
cem, in templo stantes: Quid putatis,
quia non venit ad diem festum? dede-
rant autem Pontifices & Pharisæi man-
datum, ut si quis cognoverit ubi sit, in-
dicet, ut apprehendant eum.

CAPUT XII.

Apud Martham & Lazarum receptus, unguento à Maria ungitur, murmurante Iuda fure: cogitarunt autem principes sacerdotum etiam Lazarum occidere: Iesus asello vectus cum honore Ierusalem ingreditur: & gentilibus eum videre cupientibus, dicit horam suæ clarificationis instare, sed granum frumenti prius mortificandum: vox Patris auditur de clarificando nomine suo: princeps hujus mundi foras ejiciendus: de excæcatione Iudæorum prophetata ab Isaia: in Christo honoratur aut spernitur Pater.

IEsus ergo ante sex dies Paschæ venit Bethaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit Iesus. * Fecerunt autem ei cœnam ibi: & Martha ministrabat, Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. * Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici, pretiosi, & unxit pedes Iesu, & extersit pedes ejus capillis suis: & domus impleta est ex odore unguenti. * Dixit ergo unus ex discipulis ejus, Iudas Iscariotes, qui erat eum traditurus: * Quare hoc unguentum non væniit trecentis denariis, & datum est egenis? * Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. * Dixit ergo Iesus: Sinite illam, ut in diem sepulturæ meæ servet illud. * Pauperes enim semper habetis vobiscum: me autem non semper habetis. * Cognovit ergo turba multa ex Iudæis quia illic est: & venerunt, non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent, quem suscitavit à mortuis. * Cogitaverunt autem principes sacerdotum, ut & Lazarum interficerent: * quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.* In crastinum autem, turba multa, quæ venerat ad diem festum, cum audisset quia venit Iesus Ierosolymam: * acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamabant: Hosanna, benedictus, qui venit in nomine Domini, Rex Israel. * Et invenit Iesus asellum, & sedit super eum, sicut scriptum est: * Noli timere filia Sion: ecce rex tuus venit sedens super pullum asinæ. * Hæc non cognoverunt discipuli ejus primũ: sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt, quia hæc erãt scripta de eo, & hęc fecerunt ei.* Testimoniũ ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo quando Lazarũ vocavit de monumento, & suscitavit eũ à mortuis.* Propterea & obviam venit ei turba: quia audierunt eũ fecisse hoc signum. * Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? ecce mundus totus post eum abiit. * Erant autem quidam Gentiles, ex his qui ascenderant ut adorarent in die

festo.

21 festo. * Hi ergo accesserunt ad Philip-
pum, qui erat à Bethsaida Galilææ, &
rogabant eum, dicentes: Domine, vo-
22 lumus Iesum videre. *Venit Philippus,
& dicit Andreæ: Andreas rursum &
23 Philippus dixerunt Iesu. * Iesus autem
respondit eis, dicens: Venit hora, ut
24 clarificetur Filius hominis. * Amen,
amen dico vobis, nisi granum frumenti
25 cadens in terram, mortuum fuerit,* ip-
sum solum manet. si autem mortuum
fuerit, multum fructum affert. Qui a-
mat animam suam, perdet eam: & qui
odit animam suam in hoc mundo, in
26 vitam æternam custodit eam. * Si quis
mihi ministrat, me sequatur: & ubi
sum ego, illic & minister meus erit. Si
quis mihi ministraverit, honorificabit
27 eum Pater meus. * Nunc anima mea
turbata est. Et quid dicam? Pater, sal-
vifica me ex hac hora. Sed propterea
28 veni in horam hanc. * Pater, clarifica
nomen tuum. Venit ergo vox de cælo:
Et clarificavi, & iterum clarificabo.
29 * Turba ergo, quæ stabat, & audierat,
dicebat tonitruum esse factum. Alii di-
30 cebant: Angelus ei locutus est. * Re-
spondit Iesus, & dixit: Non propter me
31 hæc vox venit, sed propter vos. * Nunc
judicium est mundi: nunc princeps
32 hujus mundi ejicietur foras. * Et ego
si exaltatus fuero à terra, omnia tra-
33 ham ad meipsum. * (hoc autem dice-
bat, significans qua morte esset moritu-
34 rus.) * Respondit ei turba: Nos audi-
vimus ex lege, quia Christus manet in
æternum: & quomodo tu dicis, Opor-
tet exaltari Filium hominis? Quis est
35 iste Filius hominis? * Dixit ergo eis
Iesus: Adhuc modicum, lumen in vo-
bis est. Ambulate dum lucem habetis,
ut non vos tenebræ comprehendant:
& qui ambulat in tenebris, nescit quo
36 vadat. * Dum lucem habetis, credite in
lucem, ut filii lucis sitis. Hæc locutus
est Iesus: & abiit, & abscondit se ab
37 eis. * Cum autem tanta signa fecisset
38 coram eis, non credebant in eum: * ut
sermo Isaiæ prophetę impleretur, quem
dixit: Domine, quis credidit auditui
nostro? & brachium Domini cui reve-
39 latum est? * Propterea non poterant
40 credere, quia iterum dixit Isaias: * Ex-
cæcavit oculos eorum, & induravit
cor eorum: ut non videant oculis, &
non intelligant corde, & convertan-
41 tur, & sanem eos. * Hæc dixit Isaias,
quando vidit gloriam ejus, & locutus
42 est de eo. * Verumtamen & ex princi-
pibus multi crediderunt in eum: sed
propter Pharisæos non confitebantur,
43 ut è synagoga non ejicerentur. *dilexe-
runt enim gloriam hominum magis,
44 quam gloriam Dei. * Iesus autem cla-
mavit, & dixit: Qui credit in me, non
credit in me, sed in eum, qui misit me.
45 * Et qui videt me, videt eum, qui misit
46 me. * Ego lux in mundum veni: ut o-
mnis, qui credit in me, in tenebris non
maneat. * Et si quis audierit verba mea, 47
& non custodierit: ego non judico eum.
non enim veni ut judicem mundum,
sed ut salvificem mundum. * Qui sper- 48
nit me, & non accipit verba mea: habet
qui judicet eum. sermo, quem locutus
sum, ille judicabit eũ in novissimo die.
* Quia ego ex me ipso non sum locu- 49
tus, sed qui misit me Pater, ipse mihi
mandatum dedit quid dicam, & quid
loquar. * Et scio quia mandatum ejus 50
vita æterna est. Quæ ergo ego loquor,
sicut dixit mihi Pater, sic loquor.

CAPUT XIII.

Iesus à cœna linteo præcinctus, lavat pedes discipulorum, renuente primum Petro; exhortans ut idem invicem faciant: proditorem suum Ioanni indicat; quo post buccellam egresso, dicit se clarificatum: de novo mandato dilectionis: Petro trinam prædicit sui abnegationem.

ANte diem festum Paschæ, sciens Ie- 1
sus quia venit hora ejus, ut trans-
eat ex hoc mundo ad Patrem: cum di-
lexisset suos, qui erant in mundo, in
finem dilexit eos. * Et cœna facta, cum 2
diabolus jam misisset in cor, ut traderet
eum Iudas Simonis Iscariotæ: * sciens 3
quia omnia dedit ei Pater in manus, &
qui à Deo exivit, & ad Deum vadit:
* surgit à cœna, & ponit vestimenta 4
sua: & cum accepisset linteum, præ-
cinxit se. * Deinde mittit aquam in 5
pelvim, & cœpit lavare pedes discipu-
lorum, & extergere linteo, quo erat
præcinctus. * Venit ergo ad Simonem 6
Petrum. Et dicit ei Petrus: Domine, tu
mihi lavas pedes? * Respondit Iesus, & 7
dixit ei: Quod ego facio tu nescis mo-
do, scies autem postea. * Dicit ei Pe- 8
trus: Non lavabis mihi pedes in æter-
num. Respondit ei Iesus: Si non lave-
ro te, non habebis partem mecum.* Di- 9
cit ei Simon Petrus: Domine, non tan-
tũ pedes meos, sed & manus, & caput.
* Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non in- 10
diget nisi ut pedes lavet, sed est mun-
dus totus. Et vos mundi estis, sed non
omnes. * Sciebat enim quisnam esset 11
qui traderet eum: propterea dixit: Non
estis mundi omnes.* Postquam ergo la- 12
vit pedes eorum, & accepit vestimenta
sua: cum recubuisset iterum, dixit eis:
Scitis quid fecerim vobis? * Vos voca- 13
tis me Magister, & Domine: & bene di-
citis: sum etenim. * Si ergo ego lavi 14
pedes vestros, Dominus, & Magister:
& vos debetis alter alterius lavare pe-
des. * Exemplum enim dedi vobis, ut 15
quemadmodum ego feci vobis, ita &
vos faciatis. * Amen, amen dico vobis: 16
Non est servus major domino suo: ne-
que Apostolus major est eo, qui misit
illum. * Si hæc scitis, beati eritis si fe- 17
ceritis ea. * Non de omnibus vobis di- 18
co: ego scio quos elegerim: sed ut ad-

impleatur

impleatur Scriptura : Qui manducat
mecum panem , levabit contra me cal-
19 caneum suum. * Amodo dico vobis,
priusquam fiat : ut cum factum fuerit,
20 credatis quia ego sum. * Amen , amen
dico vobis: Qui accipit si quem misero,
me accipit: qui autẽ me accipit, accipit
21 eũ qui me misit.* Cum hæc dixisset Ie-
sus, turbatus est spiritu : & protestatus
est, & dixit : Amen , amen dico vobis:
22 Quia unus ex vobis tradet me. * Aspi-
ciebant ergo ad invicẽ discipuli, hæsi-
23 tantes de quo diceret. * Erat ergo re-
cumbens unus ex discipulis ejus in si-
24 nu Iesu, quem diligebat Iesus. * Innuit
ergo huic Simon Petrus : & dixit ei :
25 Quis est, de quo dicit ? * Itaque cum
recubuisset ille supra pectus Iesu, dicit
26 ei : Domine quis est ? * Respondit Ie-
sus : Ille est , cui ego intinctum panem
porrexero. Et cum intinxisset panem,
27 dedit Iudæ Simonis Iscariotæ.* Et post
buccellam, introivit in eum satanas. Et
dixit ei Iesus : Quod facis , fac citius.
28 * Hoc autem nemo scivit discumben-
29 tium ad quid dixerit ei. * Quidam e-
nim putabant , quia loculos habebat
Iudas, quod dixisset ei Iesus : Eme ea,
quæ opus sunt nobis ad diem festum :
30 aut egenis ut aliquid daret. * Cum er-
go accepisset ille buccellam, exivit con-
31 tinuo. Erat autem nox. * Cum ergo
exisset , dixit Iesus : Nunc clarificatus
est filius hominis : & Deus clarificatus
32 est in eo.* Si Deus clarificatus est in eo,
& Deus clarificabit eum in semetipso:
33 & continuo clarificabit eum. * Filioli,
adhuc modicum vobiscum sum. Quæ-
retis me : & sicut dixi Iudæis : Quo e-
go vado, vos non potestis venire: & vo-
34 bis dico modo. * Mandatum novum do
vobis : Vt diligatis invicem , sicut di-
lexi vos , ut & vos diligatis invicem.
35 * In hoc cognoscent omnes quia disci-
puli mei estis, si dilectionem habueritis
36 ad invicem. * Dicit ei Simon Petrus:
Domine, quo vadis ? Respondit Iesus:
Quo ego vado , non potes me modo se-
37 qui : sequêris autem postea. * Dicit ei
Petrus : Quare non possum te sequi
modo ? animam meam pro te ponam.
38 * Respondit ei Iesus : Animam tuam
pro me pones? Amen , amen dico tibi:
Non cantabit gallus , donec ter me ne-
ges.

CAPVT XIV.

Consolando discipulos ait multas in domo Patris esse mansiones, seque rursum illos assumpturum: Thomæ dicit , se esse viam, veritatem & vitam; Philippo autem, Patrem in se videri : illosque accepturos quidquid suo nomine petierint, & se alium Paraclitum à Patre eis missurum: docet quis ipsum diligere dicendus sit , & qualem pacem relinquat discipulis , qui de ipsius discessu merito gaudere deberent.

1 NOn turbetur cor vestrum. Creditis
2 in Deum , & in me credite. * In
domo Patris mei mansiones multæ
sunt. si quo minus dixissem vobis: Quia
vado parare vobis locum. * Et si abiero, 3
& præparavero vobis locum : iterum
venio, & accipiam vos ad me ipsum, ut
ubi sum ego, & vos sitis. * Et quo ego 4
vado, scitis, & viam scitis. * Dicit ei 5
Thomas: Domine, nescimus quo vadis:
& quomodo possumus viam scire?* Di- 6
cit ei Iesus : Ego sum via , & veritas,
& vita. nemo venit ad Patrem , nisi per
me. * Si cognovissetis me , & Patrem 7
meum utique cognovissetis : & amodo
cognoscetis eum, & vidistis eum. * Di- 8
cit ei Philippus : Domine, ostende no-
bis Patrem, & sufficit nobis. * Dicit ei 9
Iesus : Tanto tempore vobiscum sum :
& non cognovistis me ? Philippe , qui
videt me, videt & Patrem. Quomodo
tu dicis: Ostende nobis Patrem? * Non 10
creditis, quia ego in Patre, & Pater in
me est ? Verba , quæ ego loquor vobis,
à me ipso non loquor. Pater autem in
me manens, ipse facit opera.* Non cre- 11
ditis, quia ego in Patre , & Pater in me
est? * Alioquin propter opera ipsa cre- 12
dite. Amen, amen dico vobis, qui cre-
dit in me, opera quæ ego facio, & ipse
faciet, & majora horum faciet: quia e-
go ad Patrem vado. * Et quodcumque 13
petieritis Patrem in nomine meo , hoc
faciam : ut glorificetur Pater in Filio.
* Si quid petieritis me in nomine meo, 14
hoc faciam. * Si diligitis me, mandata 15
mea servate.* Et ego rogabo Patrem, & 16
alium Paraclitum dabit vobis , ut ma-
neat vobiscum in æternum, * Spiritum 17
veritatis , quem mundus non potest ac-
cipere , quia non videt eum , nec scit
eum. vos autem cognoscetis eum; quia
apud vos manebit , & in vobis erit.
* Non relinquam vos orphanos: veniam 18
ad vos. * Adhuc modicum : & mundus 19
me jam non videt. Vos autem videtis
me : quia ego vivo, & vos vivetis. * In 20
illo die vos cognoscetis , quia ego sum
in Patre meo , & vos in me, & ego in
vobis. * Qui habet mandata mea , & 21
servat ea : ille est qui diligit me. Qui
autem diligit me , diligetur à Patre
meo: & ego diligam eum, & manifesta-
bo ei meipsum. * Dicit ei Iudas , non 22
ille Iscariotes : Domine , quid factum
est , quia manifestaturus es nobis teip-
sum , & non mundo ? * Respondit Ie- 23
sus, & dixit ei : Si quis diligit me, ser-
monem meum servabit , & Pater meus
diliget eum , & ad eum veniemus , &
mansionem apud eum faciemus : * qui 24
non diligit me , sermones meos non
servat. Et sermonem quem audistis, non
est meus : sed ejus, qui misit me, Patris.
* Hæc locutus sum vobis, apud vos ma- 25
nens. * Paraclitus autem Spiritus san- 26
ctus , quem mittet Pater in nomine
meo, ille vos docebit omnia, & sugge-
ret vobis omnia , quæcumque dixero
vobis. * Pacem relinquo vobis, pacem 27
meam do vobis: non quomodo mundus
dat,

dat, ego do vobis. Non turbetur cor
28 vestrum, neque formidet. * Audistis
quia ego dixi vobis: Vado, & venio ad
vos. Si diligeretis me, gauderetis uti-
que, quia vado ad Patrem: quia Pater
29 major me est. * Et nunc dixi vobis
prius quam fiat: ut cum factum fuerit,
30 credatis. * Iam non multa loquar vo-
biscum. venit enim princeps mundi hu-
jus, & in me non habet quidquam.
31 * Sed ut cognoscat mundus quia dili-
go Patrem, & sicut mandatum dedit
mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus
hinc.

CAPVT XV.

Christus vitis, Pater agricola, discipuli vero palmites: præceptum Christi de mutua dilectione frequenter iteratū: Apostoli amici Christi, quibus secreta sua communicavit, & elegit eos ut fructum perpetuum afferrent; quos roborat adversus mundi odium ac persecutiones, dicens Iudæos excusationem non habere de peccato suo.

1 EGo sum vitis vera: & Pater meus
2 agricola est. * Omnem palmitem in
me non ferentem fructum, tollet eum:
& omnem qui fert fructum, purgabit
3 eum; ut fructum plus afferat. * Iam vos
mundi estis propter sermonem, quem
4 locutus sum vobis. * Manete in me: &
ego in vobis. Sicut palmes non potest
ferre fructum à semetipso, nisi manse-
rit in vite: sic nec vos, nisi in me man-
5 seritis. * Ego sum vitis, vos palmites:
qui manet in me, & ego in eo, hic fert
fructum multum: quia sine me nihil
6 potestis facere. * Si quis in me non
manserit: mittetur foras sicut palmes, &
arescet, & colligent eum, & in ignem
7 mittent, & ardet. * Si manseritis in
me, & verba mea in vobis manserint:
quodcumque volueritis petetis, & fiet
8 vobis. * In hoc clarificatus est Pater
meus, ut fructum plurimum afferatis,
9 & efficiamini mei discipuli. * Sicut
dilexit me Pater, & ego dilexi vos.
10 Manete in dilectione mea. * Si præce-
pta mea servaveritis, manebitis in di-
lectione mea; sicut & ego Patris mei
præcepta servavi, & maneo in ejus di-
11 lectione. * Hæc locutus sum vobis, ut
gaudium meum in vobis sit, & gaudium
12 vestrum impleatur. * Hoc est præce-
ptum meum, ut diligatis invicem, sicut
13 dilexi vos. * Majorem hac dilectionem
nemo habet, ut animam suam ponat
14 quis pro amicis suis. * Vos amici mei
estis, si feceritis quæ ego præcipio vo-
15 bis. * Iam non dicam vos servos: quia
servus nescit quid faciat dominus ejus.
Vos autem dixi amicos: quia omnia
quæcumq; audivi à Patre meo, nota fe-
16 ci vobis: * Non vos me elegistis: sed ego
elegi vos, & posui vos ut eatis, & fru-
ctum afferatis; & fructus vester maneat:
ut quodcumque petieritis Patrem in
nomine meo, det vobis. * Hæc mando 17
vobis, ut diligatis invicem. * Si mun- 18
dus vos odit, scitote quia me priorem
vobis odio habuit. * Si de mundo fuis- 19
setis, mundus quod suum erat dilige-
ret: quia vero de mundo non estis, sed
ego elegi vos de mundo, propterea o-
dit vos mundus. * Mementote sermo- 20
nis mei, quem ego dixi vobis: Non est
servus major domino suo. Si me per-
secuti sunt, & vos persequentur: si ser-
monem meum servaverunt, & vestrum
servabunt. * Sed hæc omnia facient 21
vobis propter nomen meum: quia ne-
sciunt eum, qui misit me. * Si non ve- 22
nissem, & locutus fuissem eis, peccatum
non haberent: nunc autem excusatio-
nem non habent de peccato suo. * Qui 23
me odit: & Patrem meum odit. * Si o- 24
pera non fecissem in eis, quæ nemo a-
lius fecit, peccatum non haberent: nunc
autem & viderunt, & oderunt & me,
& Patrem meum. * Sed ut adimplea- 25
tur sermo, qui in lege eorum scriptus
est: Quia odio habuerunt me gratis.
* Cum autem venerit Paraclitus, quem 26
ego mittam vobis à Patre, spiritum ve-
ritatis, qui à Patre procedit, ille testi-
monium perhibebit de me: * & vos te- 27
stimonium perhibebitis, quia ab initio
mecum estis.

CAPVT XVI.

Discipulis prædicit futuras persecutiones, & quod eis expediat ut ipse vadat, quò veniat Paraclitus qui mundum arguat, ipsosque doceat, & Christum clarificet: declarat quod dixerat. Modicum & jam non videbitis me, &c. addens similitudinem de muliere pariente: hortatur ut à Patre petant ipsius nomine; prædicitque ipsorum fugam.

HÆc locutus sum vobis, ut non 1
scandalizemini. * Absque syna- 2
gogis facient vos: sed venit hora, ut
omnis qui interficit vos, arbitretur ob-
sequium se præstare Deo. * & hæc fa- 3
cient vobis, quia non noverunt Patrem,
neque me. * Sed hæc locutus sum vo- 4
bis: ut cum venerit hora eorum remi-
niscamini, quia ego dixi vobis. * Hæc 5
autem vobis ab initio non dixi, quia
vobiscum eram. Et nunc vado ad eum,
qui misit me; & nemo ex vobis inter-
rogat me, Quo vadis? * Sed quia hæc 6
locutus sum vobis, tristitia implevit
cor vestrum. * Sed ego veritatem dico 7
vobis: expedit vobis ut ego vadam: si
enim non abiero, Paraclitus non ve-
niet ad vos: si autem abiero, mittam
eum ad vos. * Et cum venerit ille, ar- 8
guet mundum de peccato, & de justitia,
& de judicio. * de peccato quidem, quia 9
non crediderunt in me: * de justitia ve- 10
ro, quia ad Patrem vado, & jam non vi-
debitis me: * de judicio autem, quia 11

princeps hujus mundi jam judicatus
12 est. *Adhuc multa habeo vobis dicere:
13 sed non potestis portare modo. * Cum
autem venerit ille Spiritus veritatis,
docebit vos omnem veritatem. non e-
nim loquetur à semetipso : sed quæ-
cumque audiet loquetur, & quæ ventu-
14 ra sunt annuntiabit vobis.* Ille me cla-
rificabit : quia de meo accipiet , & an-
15 nuntiabit vobis. * Omnia quæcumque
habet Pater,mea sunt. Propterea dixi:
quia de meo accipiet , & annuntiabit
16 vobis. * Modicum, & jam non videbi-
tis me : & iterum modicum, & videbi-
17 tis me : quia vado ad Patrem. * Dixe-
runt ergo ex discipulis ejus ad invi-
cem : Quid est hoc , quod dicit nobis:
Modicum, & non videbitis me: & ite-
rum modicum, & videbitis me,& quia
18 vado ad Patrem?* Dicebant ergo:Quid
est hoc, quod dicit , Modicum ? nesci-
19 mus quid loquitur. * Cognovit autem
Iesus , quia volebant eum interrogare,
& dixit eis: De hoc quæritis inter vos,
quia dixi, Modicum , & non videbitis
me : & iterum modicum , & videbitis
20 me.* Amen,amen dico vobis:quia plo-
rabitis , & flebitis vos , mundus autem
gaudebit : vos autem contristabimini,
sed tristitia vestra vertetur in gau-
21 dium. * Mulier cum parit , tristitiam
habet , quia venit hora ejus : cum au-
tem pepererit puerum , jam non memi-
nit pressuræ, propter gaudium, quia na-
22 tus est homo in mundum.*Et vos igitur
nunc quidem tristitiam habetis,iterum
autem videbo vos , & gaudebit cor ve-
strum: & gaudium vestrum nemo tollet
23 à vobis. * Et in illo die me non roga-
bitis quidquam. Amen,amen dico vo-
bis : si quid petieritis Patrem in nomi-
24 ne meo, dabit vobis.* Vsque modo non
petistis quidquam in nomine meo : Pe-
tite , & accipietis, ut gaudium vestrum
25 sit plenum.* Hæc in proverbiis locutus
sum vobis. Venit hora,cum jam non in
proverbiis loquar vobis , sed palam de
26 Patre annuntiabo vobis.* In illo die in
nomine meo petetis ; & non dico vobis
27 quia ego rogabo Patrem de vobis:* Ip-
se enim Pater amat vos , quia vos me
amastis , & credidistis quia ego à Deo
28 exivi. * Exivi à Patre,& veni in mun-
dum: iterum relinquo mundum,& vado
29 ad Patrem. * Dicunt ei discipuli ejus:
Ecce nunc palam loqueris , & prover-
30 bium nullum dicis.* nunc scimus quia
scis omnia, & non opus est tibi ut quis
te interroget : in hoc credimus quia à
31 Deo existi. * Respondit eis Iesus: Mo-
32 do creditis? * Ecce venit hora , & jam
venit , ut dispergamini unusquisque in
propria , & me solum relinquatis : &
non sum solus , quia Pater mecum est.
33 * Hæc locutus sum vobis , ut in me pa-
cem habeatis. In mundo pressuram ha-
bebitis : sed confidite , ego vici mun-
dum.

CAPVT XVII.

Oratio Christi ad Patrem pro utriusque clarificatione , pro discipulis & iis qui per illos in ipsum essent credituri , ut serventur à malo,& omnes sint unum, mundusque cognoscat ipsum fuisse à Patre missum.

HÆc locutus est Iesus : & subleva- 1
tis oculis in cælum, dixit : Pater
venit hora, clarifica filium tuum , ut fi-
lius tuus clarificet te: * Sicut dedisti 2
ei potestatem omnis carnis , ut omne,
quod dedisti ei,det eis vitam æternam.
* Hæc est autem vita æterna:Vt cogno- 3
scant te , solum Deum verum , &
quem misisti Iesum Christum. * Ego 4
te clarificavi super terram : opus con-
summavi , quod dedisti mihi ut fa-
ciam : * & nunc clarifica me tu Pater 5
apud temetipsum, claritate , quam ha-
bui prius, quam mundus esset, apud te.
* Manifestavi nomen tuum hominibus, 6
quos dedisti mihi de mundo : Tui e-
rant, & mihi eos dedisti : & sermonem
tuum servaverunt.*Nunc cognoverunt, 7
quia omnia quæ dedisti mihi , abs te
sunt : * quia verba , quæ dedisti mi- 8
hi, dedi eis : & ipsi acceperunt,& co-
gnoverunt vere quia à te exivi , & cre-
diderunt quia tu me misisti. * Ego pro 9
eis rogo : Non pro mundo rogo , sed
pro his , quos dedisti mihi : quia tui
sunt : * & mea omnia tua sunt , & 10
tua mea sunt : & clarificatus sum in
eis. * Et jam non sum in mundo , & 11
hi in mundo sunt , & ego ad te venio.
Pater sancte , serva eos in nomine tuo,
quos dedisti mihi : ut sint unum , si-
cut & nos. * Cum essem cum eis , ego 12
servabam eos in nomine tuo. Quos de-
disti mihi , custodivi : & nemo ex eis
periit , nisi filius perditionis , ut Scri-
ptura impleatur. * Nunc autem ad te 13
venio : & hæc loquor in mundo , ut
habeant gaudium meum impletum in
semetipsis. * Ego dedi eis sermonem 14
tuum , & mundus eos odio habuit ,
quia non sunt de mundo , sicut & ego
non sum de mundo. * Non rogo ut tol- 15
las eos de mundo , sed ut serves eos à
malo. * De mundo non sunt , sicut & 16
ego non sum de mundo. * Sanctifica 17
eos in veritate. Sermo tuus veritas est.
* Sicut tu me misisti in mundum , & 18
ego misi eos in mundum. * Et pro eis 19
ego sanctifico meipsum : ut sint & ipsi
sanctificati in veritate. * Non pro eis 20
autem rogo tantum , sed & pro eis ,
qui credituri sunt per verbum eorum
in me : * ut omnes unum sint , sicut tu 21
Pater in me , & ego in te, ut & ipsi in
nobis unum sint : ut credat mundus,
quia tu me misisti. * Et ego clarita- 22
tem , quam dedisti mihi , dedi eis : ut
sint unum , sicut & nos unum sumus.
* Ego in eis , & tu in me : ut sint con- 23
summati in unum: & cognoscat mundus

quia tu me misisti, & dilexisti eos, sicut & me dilexisti. * Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, & illi sint mecum: ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. * Pater juste, mundus te non cognovit: ego autem te cognovi: & hi cognoverunt, quia tu me misisti. * Et notum feci eis nomen tuum, & notum faciam: ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

CAPVT XVIII.

Iesus à Iudæis capitur, illis primùm ad ipsius verbum in terram cadentibus: ad Annam & Caipham ducitur: respondens interroganti Pontifici, alapa cæditur, ter à Petro negatur: ductus in prætorium, dicit Pilato suum regnum non esse de hoc mundo: Iudæi Iesum mori cupiunt, soluto Barabba.

HÆc cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans Torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus. * Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Iesus convenerat illuc cum discipulis suis. * Iudas ergo cum accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, & facibus, & armis. * Iesus itaque sciens omnia, quæ ventura erant super eum, processit, & dixit eis: Quem quæritis? * Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. * Vt ergo dixit eis: Ego sum: abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. * Iterúm ergo interrogavit eos: Quem quæritis? illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum. * Respondit Iesus: dixi vobis, quia ego sum: si ergo me quæritis, finite hos abire. * Vt impleretur sermo, quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam. * Simō ergo Petrus habens gladiū eduxit eum: & percussit pontificis servū: & abscidit auriculam ejus dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. * Dixit ergo Iesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? * Cohors ergo, & tribunus, & ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum, & ligaverunt eum: * Et adduxerunt eum ad Annam primum, erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. * Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudæis: Quia expedit, unum hominem mori pro populo. * Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introivit cum Iesu in atrium pontificis. * Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius, qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ, & introduxit Petrum. * Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: Non sum. * Stabant autem servi & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se: erat autem cum eis & Petrus stans, & calefaciens se. * Pontifex ergo interrogavit Iesum de discipulis suis, & de doctrina ejus. * Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conveniunt: & in occulto locutus sum nihil. * Quid me interrogas? interroga eos, qui audierunt quid locutus sim ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego. * Hæc autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? * Respondit ei Iesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cædis? * Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. * Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis ejus es? Negavit ille, & dixit: Non sum. * Dicit ei unus ex servis pontificis, cognatus ejus, cujus abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? * Iterum ergo negavit Petrus: & statim gallus cantavit. * Adducunt ergo Iesum à Caipha in prætorium. Erat autem mane: & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. * Exivit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? * Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. * Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quemquam. * Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus. * Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus, & vocavit Iesum, & dixit ei: Tu es rex Iudæorum? * Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? * Respondit Pilatus: Numquid ego Iudæus sum? Gens tua, & pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? * Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo. si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum non est hinc. * Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. * Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Iudæos, &

dicit eis : Ego nullam invenio in eo
39 causam. * Est autem consuetudo vobis,
ut unum dimittam vobis in Pascha :
vultis ergo dimittam vobis regem Iu-
40 dæorum ? * Clamaverunt ergo rursum
omnes, dicentes: Non hunc, sed Barab-
bam. Erat autem Barabbas latro.

CAPUT XIX.

A Pilato flagellatus, variisque modis afflictus, & spinis coronatus, ad mortem deposcitur : rursumque à Pilato examinatus ostendit illum desuper tantum habere in ipsum potestatem: Pilatus meticulosus, Iesum, quem regem dicit Iudæorum, morti adjudicat: Iesus bajulans sibi crucem, inter latrones crucifigitur ; posito à Pilato super crucem titulo, divisisque à militibus vestimentis, & sorte de tunica missa: Iesus matri Ioannem, matremque Ioanni commendat : & sitiens aceto potatur, consummatisque omnibus tradit spiritum : fractis latronum cruribus, ex aperto Christi latere sanguis & aqua profluit, ejusque corpus myrrha & aloe conditum sepelitur.

1 TUnc ergo apprehendit Pilatus Ie-
2 sum, & flagellavit. * Et milites
plectentes coronam de spinis, imposue-
runt capiti ejus: & veste purpurea cir-
3 cumdederunt eum. * Et veniebant ad
eum, & dicebant : Ave rex Iudæorum:
4 & dabant ei alapas. * Exivit ergo ite-
rum Pilatus foras, & dicit eis : Ecce
adduco vobis eum foras, ut cognosca-
tis quia nullam invenio in eo causam.
5 (* Exivit ergo Iesus portans coronam
spineam, & purpureum vestimentum.)
6 Et dicit eis : Ecce homo. * Cum ergo
vidissent eum Pontifices, & ministri,
clamabant, dicentes : Crucifige, cruci-
fige eum. Dicit eis Pilatus : Accipite
eum vos, & crucifigite : ego enim non
7 invenio in eo causam. * Responderunt
ei Iudæi : Nos legem habemus, & se-
cundum legem debet mori, quia filium
8 Dei se fecit. * Cum ergo audisset Pila-
9 tus hunc sermonem, magis timuit.* Et
ingressus est prætorium iterum : & di-
xit ad Iesum: Unde es tu? Iesus autem
10 responsum non dedit ei. * Dicit ergo
ei Pilatus : Mihi non loqueris ? nescis
quia potestatem habeo crucifigere te,
11 & potestatem habeo dimittere te?* Re-
spondit Iesus : Non haberes potestatem
adversum me ullam, nisi tibi datum es-
set desuper. Propterea qui me tradidit
12 tibi, majus peccatum habet. * Et ex-
inde quærebat Pilatus dimittere eum.
Iudæi autem clamabant dicentes : Si
hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.
omnis enim qui se regem facit, con-
13 tradicit Cæsari. * Pilatus autem cum
audisset hos sermones adduxit foras Ie-
sum : & sedit pro tribunali, in loco
qui dicitur Lithóstrotos, Hebraice au-
14 tem Gabbatha. * Erat autem Parasceue
Paschæ, hora quasi sexta, & dicit Iu-
dæis: Ecce rex vester. * Illi autem cla- 15
mabant : Tolle, tolle, crucifige eum.
Dicit eis Pilatus : Regem vestrum cru-
cifigam? Responderunt Pontifices: Non
habemus regem, nisi Cæsarem. * Tunc 16
ergo tradidit eis illum ut crucifigere-
tur. Susceperunt autem Iesum, & edu-
xerunt. * Et bajulans sibi crucem, exi-
vit in eum, qui dicitur Calvariæ lo-
cum, Hebraice autem Golgotha: * ubi 18
crucifixerunt eum, & cum eo alios
duos, hinc & hinc, medium autem Ie-
sum. * Scripsit autem & titulum Pila- 19
tus : & posuit super crucem. Erat au-
tem scriptum : Iesus Nazarenus, Rex
Iudæorum. * Hunc ergo titulum multi 20
Iudæorum legerunt : quia prope civi-
tatem erat locus, ubi crucifixus est Ie-
sus. Et erat scriptum Hebraice, Græ-
ce, & Latine. * Dicebant ergo Pilato 21
Pontifices Iudæorum : Noli scribere,
Rex Iudæorum : sed quia ipse dixit:
Rex sum Iudæorum. * Respondit Pila- 22
tus : Quod scripsi, scripsi. * Milites er- 23
go cum crucifixissent eum, acceperunt
vestimenta ejus, (& fecerunt quattuor
partes : unicuique militi partem) &
tunicam. Erat autem tunica inconsu-
tilis, desuper contexta per totum. * Di- 24
xerunt ergo ad invicem : Non scinda-
mus eam, sed sortiamur de illa cujus
sit. Ut Scriptura impleretur, dicens:
Partiti sunt vestimenta mea sibi : & in
vestem meam miserunt sortem. Et mili-
tes quidem hæc fecerunt.* Stabant au- 25
tem juxta crucem Iesu mater ejus, &
soror matris ejus Maria Cleophæ, &
Maria Magdalene. * Cum vidisset ergo 26
Iesus matrem, & discipulum stantem,
quem diligebat, dicit matri suæ : Mu-
lier, ecce filius tuus. * Deinde dicit 27
discipulo : Ecce mater tua. Et ex illa
hora accepit eam discipulus in sua.
* Postea sciens Iesus quia omnia con- 28
summata sunt, ut consummaretur Scri-
ptura, dixit: Sitio. * Vas ergo erat posi- 29
tum aceto plenum. Illi autem spongiam
plenam aceto, hyssopo, circumponentes,
obtulerunt ori ejus. * Cum ergo acce- 30
pisset Iesus acetum, dixit: Consumma-
tum est. Et inclinato capite tradidit
spiritum. * Iudæi ergo, (quoniam pa- 31
rasceue erat) ut non remanerent in cru-
ce corpora sabbato, (erat enim magnus
dies ille Sabbati) rogaverunt Pilatum
ut frangerentur eorum crura, & tolle-
rentur. * Venerunt ergo milites: & pri- 32
mi quidem fregerunt crura, & alterius
qui crucifixus est cum eo. * Ad Iesum 33
autem cum venissent, ut viderunt eum
jam mortuum, non fregerunt ejus cru-
ra : * sed unus militum lancea latus e- 34
jus aperuit, & continuo exivit san-
guis, & aqua. * Et qui vidit, testimo- 35
nium perhibuit : & verum est testimo-
nium ejus. Et ille scit quia vera dicit:
ut & vos credatis. * Facta sunt enim 36
hæc, ut Scriptura impleretur : Os non

comminuetis ex eo. * Et iterum alia Scriptura dicit : Videbunt in quem transfixerunt.* Post hæc autem rogavit Pilatum Ioseph ab Arimathæa , (eo quod esset discipulus Iesu,occultus autem propter metum Iudæorum) ut tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo,& tulit corpus Iesu. *Venit autem & Nicodemus , qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam myrrhæ & aloes , quasi libras centum. *Acceperunt ergo corpus Iesu, & ligaverunt illud linteis cum aromatibus,sicut mos est Iudæis sepelire. * Erat autem in loco , ubi crucifixus est,hortus: & in horto monumentum novum , in quo nondum quisquam positus erat. * Ibi ergo propter Parasceuen Iudæorum , quia juxta erat monumentum, posuerunt Iesum.

CAPVT XX.

Maria Magdalene prima venit ad monumentum , deinde Petrus & Ioannes : illa plorans ad monumentum videt Angelos, tandemque Iesum agnoscit: qui apparens Apostolis, pacem illis optat; & ostensis manibus ac latere, dat eis Spiritum sanctum,ut peccata remittant ac retineant ; rursumque non credenti Thomæ apparens cum reliquis discipulis,corpus præbet palpandum ; beatos dicens,qui in ipso non viso crediderunt : multa Christi signa non sunt in hoc libro scripta.

1 VNa autem sabbati , Maria Magda-
lene venit mane, cum adhuc tene-
bræ essent , ad monumentum : & vidit
2 lapidem sublatum à monumento.* Cu-
currit ergo , & venit ad Simonem Pe-
trum,& ad alium discipulum, quem a-
mabat Iesus,& dicit illis:Tulerunt Do-
minum de monumento,& nescimus ubi
3 posuerunt eum. * Exiit ergo Petrus,&
ille alius discipulus , & venerunt ad
4 monumentū. *Currebant autem duo si-
mul,& ille alius discipulus præcucurrit
citius Petro, & venit primus ad monu-
5 mentum.* Et cum se inclinasset, vidit
posita linteamina, non tamen introivit.
6 * Venit ergo Simon Petrus sequens
eum , & introivit in monumentum , &
7 vidit linteamina posita, * & sudarium,
quod fuerat super caput ejus, non cum
linteaminibus positum , sed separatim
8 involutum in unum locum. * Tunc er-
go introivit & ille discipulus , qui ve-
nerat primus ad monumentum : & vi-
9 dit, & credidit : * nondum enim scie-
bant Scripturam , quia oportebat eum
10 à mortuis resurgere. * Abierunt ergo
11 iterum discipuli ad semetipsos. * Ma-
ria autem stabat ad monumentum fo-
ris, plorans. Dum ergo fleret, inclina-
vit se , & prospexit in monumentum :
12 * & vidit duos angelos in albis, seden-
tes, unum ad caput, & unum ad pedes,
ubi positum fuerat corpus Iesu. * Dicunt ei illi : Mulier,quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum; & nescio ubi posuerunt eum. * Hæc cum dixisset, conversa est retrorsum , & vidit Iesum stantem : & non sciebat quia Iesus est. * Dicit ei Iesus : Mulier,quid ploras ? quem quæris ? Illa existimans quia hortulanus esset,dicit ei: Domine si tu sustulisti eum , dicito mihi ubi posuisti eum ; & ego eum tollam. * Dicit ei Iesus : Maria. Conversa illa dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magister.) * Dicit ei Iesus:Noli me tangere nondum enim ascendi ad Patrem meum : vade autem ad fratres meos , & dic eis : Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum; Deum meum,& Deum vestrum. * Venit Maria Magdalene annuntians discipulis : Quia vidi Dominum , & hæc dixit mihi. * Cum ergo sero esset die illo, una sabbatorum , & fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: venit Iesus, & stetit in medio, & dixit eis : Pax vobis. * Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus,& latus. Gavisi sunt ergo discipuli , viso Domino. * Dixit ergo eis iterum : Pax vobis.Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. * Hæc cum dixisset , insufflavit : & dixit eis : Accipite Spiritum sanctum: * quorum remiseritis peccata , remittuntur eis : & quorum retinueritis , retenta sunt. *Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus , non erat cum eis quando venit Iesus. * Dixerunt ergo ei alii discipuli : Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis : Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum , & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam. * Et post dies octo iterum erant discipuli ejus intus ; & Thomas cum eis. Venit Iesus januis clausis, & stetit in medio, & dixit:Pax vobis. * Deinde dicit Thomæ : Infer digitum tuum huc , & vide manus meas , & affer manum tuam , & mitte in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. * Respondit Thomas,& dixit ei : Dominus meus , & Deus meus. * Dixit ei Iesus : Quia vidisti me Thoma,credidisti : beati qui non viderunt, & crediderunt. * Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum , quæ non sunt scripta in libro hoc.* Hæc autem scripta sunt, ut credatis , quia Iesus est Christus Filius Dei : & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus.

CAPVT XXI.

Piscantibus discipulis comprehendere facit Iesus copiosā piscium multitudinē: quo signo Petrus per Ioannem Dominum agnoscens, mittit se in mare : & facto prandio , de amore in Christum

ter interrogatus, ter accipit pascendas ipsius oves? & de futura passione sua admonetur, frustra de Ioannis morte curiose scrutatus: non omnia Christi facta scripta sunt.

1 POstea manifestavit se iterum Iesus
discipulis ad mare Tiberiadis. Ma-
2 nifestavit autem sic: * Erant simul Si-
mon Petrus, & Thomas, qui dicitur
Didymus, & Nathanael, qui erat à Ca-
na Galilææ, & filii Zebedæi, & alii ex
3 discipulis ejus duo. * Dicit eis Simon
Petrus: Vado piscari. Dicunt ei: Ve-
nimus & nos tecum. Et exierunt, &
ascenderunt in navim: & illa nocte ni-
hil prendiderunt. * Mane autem facto
4 stetit Iesus in littore: non tamen co-
5 gnoverunt discipuli quia Iesus est. *Di-
xit ergo eis Iesus: Pueri numquid pul-
mentarium habetis? Responderunt ei:
6 Non. * Dicit ei: Mittite in dexteram
navigii rete; & invenietis. Miserunt
ergo; & jam non valebant illud trahe-
7 re præ multitudine piscium. * Dixit
ergo discipulus ille, quem diligebat
Iesus, Petro: Dominus est. Simon Pe-
trus cum audisset quia Dominus est,
tunica succinxit se (erat enim nudus)
8 & misit se in mare. * Alii autem disci-
puli navigio venerunt, (non enim lon-
ge erant à terra, sed quasi cubitis du-
9 centis) trahentes rete piscium. *Vt er-
go descenderunt in terram, viderunt
prunas positas, & piscem superpositum,
10 & panem. * Dicit eis Iesus: Afferte de
11 piscibus, quos prendidistis nunc. * A-
scendit Simon Petrus, & traxit rete in
terram, plenum magnis piscibus cen-
tum quinquaginta tribus. Et cum tan-
12 ti essent, non est scissum rete.* Dicit eis
Iesus: Venite, prandete. Et nemo au-
debat discumbentium interrogare eum:
Tu quis es? scientes, quia Dominus est.
13 * Et venit Iesus, & accipit panem, &
14 dat eis, & piscem similiter. * Hoc jam
tertio manifestatus est Iesus discipulis
15 suis, cum resurrexisset à mortuis.*Cum
ergo prandissent, dicit Simoni Petro
Iesus: Simon Ioannis diligis me plus
his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis
quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos
16 meos. * Dicit ei iterum: Simon Ioan-
nis, diligis me? Ait illi: Etiam Domi-
ne, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce
17 agnos meos. * Dicit ei tertio: Simon
Ioannis, amas me? Contristatus est Pe-
trus, quia dixit ei tertio, Amas me? &
dixit ei: Domine tu omnia nosti: tu scis
quia amo te. Dixit ei: Pasce oves meas.
18 * Amen, amen dico tibi: cum esses ju-
nior, cingebas te, & ambulabas ubi
volebas: cum autem senueris, extendes
manus tuas, & alius te cinget, & ducet
19 quò tu non vis. * Hoc autem dixit, si-
gnificans qua morte clarificaturus esset
Deum. Et cum hoc dixisset, dicit ei:
20 Sequere me. * Conversus Petrus vidit
illum discipulum, quem diligebat Ie-
sus, sequentem, qui & recubuit in cœ-
na super pectus ejus, & dixit: Domine
quis est qui tradet te? * Hunc ergo cùm 21
vidisset Petrus, dixit Iesu: Domine, hic
autem quid? * Dicit ei Iesus: Sic eum 22
volo manere donec veniam, quid ad te?
tu me sequere. * Exiit ergo sermo iste 23
inter fratres, quia discipulus ille non
moritur. Et non dixit ei Iesus: Non
moritur. sed: Sic eum volo manere
donec veniam, quid ad te? * Hic est 24
discipulus ille, qui testimonium per-
hibet de his, & scripsit hæc: & sci-
mus, quia verum est testimonium ejus.
* Sunt autem & alia multa, quæ fecit 25
Iesus: quæ si scribantur per singula,
nec ipsum arbitror mundum capere
posse eos, qui scribendi sunt, libros.

ACTVS APOSTOLORVM.

CAPVT I.

Iesus promittens Apostolis Spiritum sanctum, dicit non esse ipsorum scire secreta rerum futurarum tempora: & post ipsius in cælum ascensum dicitur ab Angelis similiter venturus: nomina Apostolorum: oratio Petri de uno in locum Iudæ proditoris sufficiendo; ubi præmissis precibus eligitur sorte Mathias.

PRimum quidem sermonem feci 1
de omnibus, ô Theophile, quæ
cœpit Iesus facere, & docere,
* usque in diem, qua præcipiens 2
Apostolis per Spiritum sanctum, quos
elegit, assumptus est: * quibus & præ- 3
buit seipsum vivum post passionem su-
am in multis argumentis, per dies qua-
draginta apparens eis, & loquens de re-
gno Dei. * Et convescens, præcepit eis 4
ab Ierosolymis ne discederent, sed ex-
pectarent promissionem Patris, quam
audistis (inquit) per os meum: * quia 5
Ioannes quidem baptizavit aqua, vos
autem baptizabimini Spiritu sancto nō
post multos hos dies. * Igitur qui con- 6
venerant interrogabant eum, dicentes:
Domine, si in tempore hoc restitues re-
gnum Israel? * Dixit autem eis: Non est 7
vestrum nosse tempora vel momenta,
quæ Pater posuit in sua potestate: * sed 8
accipietis virtutem supervenientis Spi-
ritus sancti in vos, & eritis mihi testes
in Ierusalem, & in omni Iudæa, & Sa-
maria, & usque ad ultimum terræ. * Et 9
cum hæc dixisset, videntibus illis, ele-
vatus est: & nubes suscepit eum ab ocu-
lis eorum. * Cumq; intuerentur in cæ- 10
lum euntem illum, ecce duo viri astite-
rūt juxta illos in vestibus albis. *qui & 11
dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspi-
cientes in cælū? hic Iesus, qui assumptus

est à vobis in cælum, sic veniet, quem-
admodum vidistis eum euntem in cæ-
lum. * Tunc reversi sunt Ierosolymam,
à monte qui vocatur Oliveti, qui est
juxta Ierusalem, sabbati habens iter.
* Et cum introissent in cœnaculum, a-
scenderunt ubi manebant Petrus &
Ioannes, Iacobus & Andreas, Philippus
& Thomas, Bartholomæus & Matthæus,
Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, &
Iudas Iacobi. * hi omnes erant per-
severantes unanimiter in oratione cū
mulieribus, & Maria matre Iesu, &
5 fratribus ejus. * In diebus illis exur-
gens Petrus in medio fratrum dixit
(erat autem turba hominum simul, fere
5 centum viginti.) * Viri fratres, oportet
impleri Scripturam, quam prædixit
Spiritus sanctus per os David de Iuda,
qui fuit dux eorum, qui comprehende-
7 runt Iesum: * qui connumeratus erat
in nobis & sortitus est sortem ministe-
8 rii hujus. * Et hic quidem possedit a-
grum de mercede iniquitatis, & su-
spensus crepuit medius: & diffusa sunt
9 omnia viscera ejus. * Et notum factum
est omnibus habitantibus Ierusalem,
ita ut appellaretur ager ille, lingua eo-
rum, Haceldama, hoc est, ager sangui-
0 nis. * Scriptum est enim in libro Psal-
morum: Fiat commoratio eorū deser-
ta, & non sit qui inhabitet in ea: & e-
1 piscopatum ejus accipiat alter.* Opor-
tet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt
congregati in omni tempore, quo in-
travit & exivit inter nos Dominus Ie-
2 sus, * incipiens à baptismate Ioannis
usque in diem, qua assumptus est à no-
bis, testem resurrectionis ejus nobis-
3 cum fieri unum ex istis. * Et statuerunt
duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas,
qui cognominatus est Iustus, & Mat-
4 thiam. * Et orantes dixerunt: Tu Do-
mine, qui corda nosti omnium, osten-
de, quem elegeris ex his duobus unum,
5 * accipere locum ministerii hujus, &
apostolatus, de quo prævaricatus est
16 Iudas ut abiret in locum suum. * Et
dederunt sortes eis, & cecidit sors su-
per Matthiam, & annumeratus est cum
undecim Apostolis.

CAPVT II.

Effuso super discipulos Spiritu sancto die Pentecostes, admirantur Iudæi quod omnium loquantur linguis: dicentes autem musto plenos esse confutat Petrus, citata, inter alia suæ concionis, Prophetia Ioel: compunctique Iudæi audito Petri consilio, convertuntur ad Christum tria circiter millia; simulque perseverant in doctrina Apostolorum, fractione panis & orationibus, habentes omnia communia.

1 ET cum complerentur dies Penteco-
stes, erant omnes pariter in eodem
2 loco: * Et factus est repente de cælo
sonus, tamquam advenientis spiritus
vehementis, & replevit totam domum
ubi erant sedentes.* Et apparuerunt il-
lis dispertitæ linguæ tamquam ignis,
seditque supra singulos eorum: * & re-
pleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœ-
perunt loqui variis linguis, prout Spi-
ritus sanctus dabat eloqui illis.* Erant
autem in Ierusalem habitantes Iudæi,
viri religiosi ex omni natione quæ sub
cælo est. * Facta autem hac voce, con-
venit multitudo, & mente confusa est,
quoniam audiebat unusquisque lingua
sua illos loquentes. * Stupebant autem
omnes, & mirabantur, dicentes: Nonne
ecce omnes isti, qui loquuntur, Gali-
læi sunt, * & quomodo nos audivimus
unusquisque linguam nostram, in qua
nati sumus? * Parthi, & Medi, & Ælamitæ, & qui habitant Mesopotamiam,
Iudæam, & Cappadociam, Pontum, &
Asiam, * Phrygiam, & Pamphyliam,
Ægyptum, & partes Libyæ, quæ est cir-
ca Cyrenen, & advenæ Romani, *Iudæi
quoque, & Proselyti, Cretes, & Arabes:
audivimus eos loquentes nostris lin-
guis magnalia Dei. * Stupebant autem
omnes, & mirabantur ad invicem di-
centes: Quidnam vult hoc esse? * Alii
autem irridentes dicebant: Quia musto
pleni sunt isti. * Stans autem Petrus
cum undecim, levavit vocem suam, &
locutus est eis: Viri Iudæi, & qui ha-
bitatis Ierusalem universi, hoc vobis
notum sit, & auribus percipite verba
mea. * Non enim, sicut vos æstimatis,
hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia:
* sed hoc est, quod dictum est per pro-
phetam Ioel: * Et erit in novissimis
diebus (dicit Dominus) effundam de
Spiritu meo super omnem carnem: &
prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ:
& juvenes vestri visiones videbunt, &
seniores vestri somnia somniabunt.* Et
quidem super servos meos, & super an-
cillas meas, in diebus illis effundam de
Spiritu meo, & prophetabunt: * & da-
bo prodigia in cælo sursum, & signa in
terra deorsum, sanguinem, & ignem, &
vaporem fumi. * Sol convertetur in te-
nebras, & luna in sanguinem, ante-
quam veniat dies Domini magnus &
manifestus. * Et erit: omnis quicum-
que invocaverit nomen Domini, salvus
erit. * Viri Israelitæ, audite verba
hæc: Iesum Nazarenum, virum appro-
batum à Deo in vobis, virtutibus, &
prodigiis, & signis, quæ fecit Deus per
illum in medio vestri, sicut & vos sci-
tis: * hunc definito consilio & præ-
scientia Dei traditum, per manus ini-
quorum affigentes interemistis: * Quem
Deus suscitavit, solutis doloribus in-
ferni, juxta quod impossibile erat te-
neri illum ab eo. * David enim dicit
in eum: Providebam Dominum in con-
spectu meo semper: quoniam à dextris
est mihi ne commovear: * Propter hoc
lætatum est cor meum, & exultavit

lingua mea, insuper & caro mea requie-
27 scet in spe: * Quoniam non dereliu-
ques animam meam in inferno, nec
dabis Sanctum tuum videre corruptio-
28 nem. * Notas mihi fecisti vias vitæ: &
replebis me jucunditate cum facie tua.
29 * Viri fratres, liceat audenter dicere ad
vos de patriarcha David, quoniam de-
functus est, & sepultus: & sepulchrum
ejus est apud nos usque in hodiernum
30 diem. * Propheta igitur cum esset, &
sciret quia jurejurando jurasset illi
Deus de fructu lumbi ejus sedere super
31 sedem ejus: * providens locutus est de
resurrectione Christi, quia neque dere-
lictus est in inferno, neque caro ejus vi-
32 dit corruptionem. * Hunc Iesum resu-
scitavit Deus, cujus omnes nos testes
33 sumus. * Dextera igitur Dei exalta-
tus, & promissione Spiritus sancti ac-
cepta à Patre, effudit hunc, quem vos
34 videtis, & auditis. * Non enim David
ascendit in cælum: dixit autem ipse:
Dixit Dominus Domino meo, sede à
35 dextris meis, * donec ponam inimicos
36 tuos scabellum pedum tuorum. * Cer-
tissime sciat ergo omnis domus Israel,
quia & Dominum eum, & Christum
fecit Deus, hunc Iesum, quem vos cru-
37 cifixistis. * His autem auditis, compun-
cti sunt corde, & dixerunt ad Petrum,
& ad reliquos Apostolos: Quid facie-
38 mus, viri fratres? * Petrus vero ad il-
los: Pœnitentiam (inquit) agite, &
baptizetur unusquisque vestrûm in no-
mine Iesu Christi, in remissionem pec-
catorum vestrorum; & accipietis do-
39 num Spiritus sancti. * Vobis enim est
repromissio, & filiis vestris, & omnibus
qui longe sunt, quoscumque advoca-
40 verit Dominus Deus noster. * Aliis e-
tiam verbis plurimis testificatus est, &
exhortabatur eos, dicens: Salvamini à
41 generatione ista prava. * Qui ergo rece-
perunt sermonem ejus, baptizati sunt:
& appositæ sunt in die illa animæ cir-
42 citer tria millia. * Erant autem perse-
verantes in doctrina Apostolorum, &
communicatione fractionis panis, & o-
43 rationibus. * Fiebat autem omni ani-
mæ timor: multa quoque prodigia &
signa per Apostolos in Ierusalem fie-
bant, & metus erat magnus in univer-
44 sis. * Omnes etiam, qui credebant, erant
pariter, & habebant omnia communia.
45 * Possessiones & substantias vendebant,
& dividebant illa omnibus, prout cui-
46 que opus erat. * Quotidie quoque per-
durantes unanimiter in templo, & fran-
gentes circa domos panem, sumebant
cibum cum exultatione, & simplicita-
47 te cordis, * collaudantes Deum, & ha-
bentes gratiam ad omnem plebem. Do-
minus autem augebat qui salvi fierent
quotidie in idipsum.

CAPUT III.

Petrus cum Ioanne claudum à matris utero sanat, ac docet ipsos id fecisse per fidem nominis Christi; quem ostendit esse Messiam promissum per Moysen & Prophetas, ipsique Abrahæ.

PEtrus autem & Ioannes ascendebant in templum, ad horam orationis nonam. * Et quidam vir, qui erat claudus ex utero matris suæ, bajulabatur: quem ponebant quotidie ad portam templi, quæ dicitur Speciosa, ut peteret eleemosynam ab introeuntibus in templū. * Is cum vidisset Petrum & Ioannem incipientes introire in templum, rogabat ut eleemosynam acciperet. * Intuens autem in eum Petrus cum Ioanne, dixit: Respice in nos. * At ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis. * Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. * Et apprehensa manu ejus dextera, allevavit eum, & protinus consolidatæ sunt bases ejus & plantæ. * Et exiliens stetit, & ambulabat: & intravit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum. * Et vidit omnis populus eum ambulantem, & laudantem Deum. * Cognoscebant autem illum, quod ipse erat, qui ad eleemosynam sedebat ad Speciosam portam templi: & impleti sunt stupore & extasi, in eo quod contigerat illi. * Cum teneret autem Petrum & Ioannem, cucurrit omnis populus ad eos, ad porticum, quæ appellatur Salomonis, stupentes. * Videns autem Petrus, respondit ad populum: Viri Israelitæ, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare? * Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, Deus patrum nostrorum, glorificavit filium suum Iesum, quem vos quidem tradidistis, & negastis ante faciem Pilati, judicante illo dimitti. * Vos autem sanctum & justum negastis, & petistis virum homicidam donari vobis: * auctorem vero vitæ interfecistis, quem Deus suscitavit à mortuis, cujus nos testes sumus. * Et in fide nominis ejus, hunc, quem vos vidistis, & nostis, confirmavit nomen ejus: & fides, quæ per eum est, dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrûm. * Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri. * Deus autem, quæ prænuntiavit per os omnium prophetarum, pati Christum suum, sic implevit. * Pœnitemini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra: * ut cum venerint tempora refrigerii à conspectu Domini, & miserit eum, qui prædicatus est vobis, Iesum Christum,

21 * quem oportet quidem cælum susci-
pere usque in tempora restitutionis o-
mnium, quæ locutus est Deus per os
sanctorum suorum à sæculo propheta-
22 rum. * Moyses quidem dixit: quoniam
Prophetam suscitabit vobis Dominus
Deus vester de fratribus vestris, tam-
quam me, ipsum audietis juxta omnia
23 quæcumque locutus fuerit vobis.* Erit
autem: omnis anima, quæ non audie-
rit Prophetam illum, exterminabitur
24 de plebe. * Et omnes prophetæ à Sa-
muel, & deinceps, qui locuti sunt, an-
25 nuntiaverunt dies istos. * Vos estis filii
prophetarum, & testamenti, quod dis-
posuit Deus ad patres nostros, dicens
ad Abraham: Et in semine tuo benedi-
26 centur omnes familiæ terræ. * Vobis
primum Deus suscitans Filium suum,
misit eum benedicentem vobis: ut con-
vertat se unusquisque à nequitia sua.

CAPVT IV.

Apostoli post reclusionem in custodia examinati de claudi curatione, ostendunt in solo Christo lapide angulari esse salutem, nec principibus contra Dei jussum obtemperant cessando à doctrina nominis Christi: dimissi vero, & orantes, accipiunt signa dati Spiritus sancti: nullus ipsorum quidquam proprium habebat, sed suis divenditis faciebat pretium esse commune, sicut fecit Barnabas divendito agro suo.

1 LOquentibus autem illis ad popu-
lum, supervenerunt sacerdotes, &
2 magistratus templi, & Sadducæi, * do-
lentes quod docerent populum, & an-
nuntiarent in Iesu resurrectionem ex
3 mortuis: * & injecerunt in eos manus,
& posuerunt eos in custodiam in cra-
4 stinum: erat enim jam vespera. * Multi
autem eorum, qui audierant verbum,
crediderunt: & factus est numerus vi-
5 rorum quinque millia. * Factum est au-
tem in crastinum, ut congregarentur
principes eorum, & seniores, & Scribæ
6 in Ierusalem; * & Annas princeps sa-
cerdotum, & Caiphas, & Ioannes, & A-
lexander, & quotquot erant de genere
7 sacerdotali. * Et statuentes eos in me-
dio, interrogabant: In qua virtute, aut
8 in quo nomine fecistis hoc vos? * Tunc
repletus Spiritu sancto Petrus, dixit
ad eos: Principes populi, & seniores
9 audite: * Si nos hodie dijudicamur in
benefacto hominis infirmi, in quo iste
10 salvus factus est, * notum sit omnibus
vobis, & omni plebi Israel: quia in no-
mine Domini nostri Iesu Christi Naza-
reni, quem vos crucifixistis, quem Deus
suscitavit à mortuis, in hoc iste astat
11 coram vobis sanus. * Hic est lapis, qui
reprobatus est à vobis ædificantibus,
12 qui factus est in caput anguli: * & non
est in alio aliquo salus. Nec enim aliud
nomen est sub cælo datum hominibus,

in quo oporteat nos salvos fieri. * Vi- 13
dentes autem Petri constantiam & Io-
annis, comperto quod homines essent
sine litteris, & idiotæ, admirabantur, &
cognoscebant eos quoniam cum Iesu
fuerant: * hominem quoque videntes 14
stantem cum eis, qui curatus fuerat, ni-
hil poterant contradicere. * Iusserunt 15
autem eos foras extra concilium sece-
dere: & conferebant ad invicem, * di- 16
centes: Quid faciemus hominibus istis?
quoniam quidem notum signum factum
est per eos, omnibus habitantibus Ie-
rusalem: manifestum est, & non possu-
mus negare. * Sed ne amplius divulge- 17
tur in populum, comminemur eis, ne
ultra loquantur in nomine hoc ulli ho-
minum. * Et vocantes eos, denuntiave- 18
runt ne omnino loquerentur, neque do-
cerent in nomine Iesu. * Petrus vero, 19
& Ioannes respondentes, dixerunt ad
eos: Si justum est in conspectu Dei,
vos potius audire quam Deum, judica-
te: * non enim possumus quæ vidi- 20
mus & audivimus non loqui. * At illi 21
comminantes dimiserunt eos: non in-
venientes quomodo punirent eos, pro-
pter populum, quia omnes clarificabant
id quod factum fuerat in eo quod acci-
derat. * Annorum enim erat amplius 22
quadraginta homo, in quo factum fue-
rat signum istud sanitatis. * Dimissi au- 23
tem venerunt ad suos: & annuntiave-
runt eis, quanta ad eos principes sa-
cerdotum & seniores dixissent. * Qui 24
cum audissent, unanimiter levaverunt
vocem ad Deum, & dixerunt: Domi-
ne, tu es qui fecisti cælum, & terram,
mare, & omnia quæ in eis sunt: * qui 25
Spiritu sancto per os patris nostri Da-
vid, pueri tui, dixisti: Quare fremue-
runt Gentes, & populi meditati sunt
inania? * Astiterunt reges terræ, & 26
principes convenerunt in unum, adver-
sus Dominum, & adversus Christum e-
jus? * convenerunt enim vere in ci- 27
vitate ista adversus sanctum puerum
tuum Iesum, quem unxisti, Herodes,
& Pontius Pilatus, cum Gentibus, &
populis Israel, * facere quæ manus tua 28
& consilium tuum decreverunt fieri.
* Et nunc Domine respice in minas eo- 29
rum, & da servis tuis cum omni fidu-
cia loqui verbum tuum, * in eo quod 30
manum tuam extendas ad sanitates,
& signa & prodigia fieri per nomen
sancti filii tui Iesu. * Et cum orassent, 31
motus est locus, in quo erant congre-
gati: & repleti sunt omnes Spiritu
sancto, & loquebantur verbum Dei
cum fiducia. * Multitudinis autem 32
credentium erat cor unum, & ani-
ma una: nec quisquam eorum, quæ
possidebat, aliquid suum esse dicebat,
sed erant illis omnia communia. * Et 33
virtute magna reddebant Apostoli te-
stimonium resurrectionis Iesu Christi
Domini nostri: & gratia magna erat in
omnibus illis. * Neque enim quisquam 34

egens

egens erat inter illos. Quotquot enim
possessores agrorum aut domorũ erant,
vendentes afferebant pretia eorum quæ
35 vendebant, * & ponebant ante pedes
Apostolorum. Dividebatur autem sin-
36 gulis prout cuique opus erat. * Ioseph
autem, qui cognominatus est Barnabas
ab Apostolis (quod est interpretatum
Filius consolationis) Levites, Cyprius
37 genere, * cum haberet agrum, vendidit
eum, & attulit pretium, & posuit ante
pedes Apostolorum.

CAPVT V.

Ananias & uxor sua Saphira agro divendito pretii partem sibi servant; quod tamen interrogante Petro factum esse negant: quam ob causam ad verbum Petri uxor post maritum subita morte percutitur: multa per Apostolos, & maximè per Petrum fiunt signa: ipsique in custodia reclusi ab Angelo educuntur, & rursum apprehensi non consentiunt ut à prædicatione nominis Christi cessent: Gamalielis autem consilio cæsi dimittuntur, gaudentes quod pro Christi nomine cædi meruissent, quem continuè annuntiant.

1 VIr autem quidam nomine Ananias,
cum Saphira uxore sua, vendidit
2 agrum, * & fraudavit de pretio agri,
conscia uxore sua: & afferens partem
quamdam, ad pedes Apostolorum po-
3 suit. *Dixit autem Petrus: Anania, cur
tentavit satanas cor tuum, mentiri te
Spiritui sancto, & fraudare de pretio
4 agri? *Nonne manens tibi manebat, &
venumdatum in tua erat potestate?
Quare posuisti in corde tuo hanc rem?
Non es mentitus hominibus, sed Deo.
5 *Audiens autem Ananias hæc verba,
cecidit & expiravit. Et factus est ti-
mor magnus super omnes, qui audie-
6 runt. * Surgentes autem juvenes amo-
verunt eum, & efferentes sepelierunt.
7 *Factum est autem quasi horarum trium
spatium, & uxor ipsius, nesciens quod
8 factum fuerat, introivit. * Dixit autem
ei Petrus: Dic mihi mulier, si tanti
agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam
9 tanti. *Petrus autem ad eam: Quid uti-
que convenit vobis tentare Spiritum
Domini? Ecce pedes eorum, qui sepe-
lierunt virum tuum, ad ostium, & effe-
10 rent te. *Confestim cecidit ante pedes
ejus, & expiravit. Intrantes autem ju-
venes, invenerunt illam mortuam, &
extulerunt, & sepelierunt ad virum
11 suum. * Et factus est timor magnus in
universa ecclesia, & in omnes qui au-
12 dierunt hæc. * Per manus autem Apo-
stolorum fiebant signa & prodigia mul-
ta in plebe. Et erant unanimiter omnes
13 in porticu Salomonis. *Ceterorum au-
tem nemo audebat se conjungere illis:
14 sed magnificabat eos populus. * Magis
autem augebatur credentium in Domi-
no multitudo virorum, ac mulierum,
* ita ut in plateas ejicerent infirmos, & 15
ponerent in lectulis ac grabatis, ut, ve-
niente Petro, saltem umbra illius ob-
umbraret quemquam illorum, & libe-
rarentur ab infirmitatibus suis. * Con- 16
currebat autem & multitudo vicina-
rum civitatum Ierusalem, afferentes
ægros & vexatos à spiritibus immun-
dis: qui curabantur omnes. *Exurgens 17
autem princeps sacerdotum, & omnes
qui cum illo erant (quę est hæresis Sad-
ducæorum) repleti sunt zelo: *& inje- 18
cerunt manus in Apostolos, & posue-
runt eos in custodia publica. *Angelus 19
autem Domini per noctem aperiens
januas carceris, & educens eos, dixit:
*Ite, & stantes loquimini in templo 20
plebi omnia verba vitæ hujus. * Qui 21
cum audissent, intraverunt diluculo in
templum, & docebant. Adveniens au-
tem princeps sacerdotum, & qui cum
eo erant, convocaverunt concilium, &
omnes seniores filiorum Israel: & mi-
serunt ad carcerem ut adducerentur.
* Cum autem venissent ministri, & 22
aperto carcere non invenissent illos, re-
versi nuntiaverunt, * dicentes: Carce- 23
rem quidem invenimus clausum cum
omni diligentia, & custodes stantes an-
te januas: aperientes autem neminem
intus invenimus. *Vt autem audierunt 24
hos sermones magistratus templi, &
principes sacerdotum, ambigebant de
illis quidnam fieret. *Adveniens autem 25
quidam nuntiavit eis. Quia ecce viri,
quos posuistis in carcerem, sunt in tem-
plo stantes, & docentes populum. *Tunc 26
abiit magistratus cum ministris, & ad-
duxit illos sine vi: timebant enim po-
pulum ne lapidarentur. * Et cum ad- 27
duxissent illos, statuerunt in concilio.
Et interrogavit eos princeps sacerdo-
tum, *dicens: Præcipiendo præcepimus 28
vobis ne doceretis in nomine isto: &
ecce replestis Ierusalem doctrina ve-
stra: & vultis inducere super nos san-
guinem hominis istius. * Respondens 29
autem Petrus, & Apostoli, dixerunt:
Obedire oportet Deo magis, quam ho-
minibus. *Deus patrum nostrorum susci- 30
tavit Iesum, quem vos interemistis, su-
spendentes in ligno. *Hunc principem 31
& salvatorem Deus exaltavit dextera
sua, ad dandam pœnitentiam Israeli, &
remissionem peccatorum. * & nos su- 32
mus testes horum verborum, & Spiritus
sanctus, quem dedit Deus omnibus
obedientibus sibi. * Hæc cum audis- 33
sent, dissecabantur, & cogitabant in-
terficere illos. * Surgens autem qui- 34
dam in concilio Pharisæus, nomine
Gamaliel, legisdoctor honorabilis uni-
versæ plebi, jussit foras ad breve ho-
mines fieri. * dixitque ad illos: Viri 35
Israelitæ, attendite vobis super homi-
nibus istis quid acturi sitis. * Ante 36
hos enim dies extitit Theodas, dicens

se esse aliquem, cui consensit numerus
virorum circiter quadringentorum: qui
occisus est: & omnes, qui credebant
ei, dissipati sunt, & redacti ad
7 nihilum. * Post hunc extitit Iudas Ga-
lilæus in diebus professionis, & aver-
tit populum post se, & ipse periit: &
omnes, quotquot consenserunt ei, di-
8 spersi sunt. * Et nunc itaque dico vo-
bis, discedite ab hominibus istis, &
finite illos: quoniam si est ex homini-
bus consilium hoc, aut opus, dissolve-
9 tur: * si vero ex Deo est, non poteritis
dissolvere illud, ne forte & Deo repu-
gnare inveniamini. Consenserunt au-
0 tem illi. * Et convocantes Apostolos,
cæsis denuntiaverunt ne omnino loque-
rentur in nomine Iesu, & dimiserunt
1 eos. * Et illi quidem ibant gaudentes
à conspectu concilii, quoniam digni
habiti sunt pro nomine Iesu contume-
2 liam pati. * Omni autem die non cessa-
bant, in templo & circa domos do-
centes, & euangelizantes Christum
Iesum.

CAPUT VI.

Electio septem diaconorum, crescente indies credentium numero: Stephani vehementia cum signis & prodigiis, in quem plurimi insurgunt Iudæi: eumque cum non possent convincere, falsis testibus nituntur opprimere.

1 IN diebus autem illis, crescente nu-
mero Discipulorum factum est mur-
mur Græcorum adversus Hebræos, eo
quod despicerentur in ministerio quo-
2 tidiano viduæ eorum. * Convocantes
autem duodecim multitudinem disci-
pulorum, dixerunt: Non est æquum
nos derelinquere verbum Dei, & mini-
3 strare mensis. * Considerate ergo fra-
tres, viros ex vobis boni testimonii
septem, plenos Spiritu sancto, & sa-
pientia, quos constituamus super hoc
4 opus. * Nos vero orationi, & ministe-
5 rio verbi instantes erimus. *Et placuit
sermo coram omni multitudine. Et ele-
gerunt Stephanum, virum plenum fide
& Spiritu sancto, & Philippum, & Pro-
chorum, & Nicanorem, & Timonem, &
Parmenam, & Nicolaum advenam An-
6 tiochenum. * Hos statuerunt ante con-
spectum Apostolorum: & orantes im-
7 posuerunt eis manus. *Et verbum Do-
mini crescebat, & multiplicabatur nu-
merus discipulorum in Ierusalem val-
de: multa etiam turba sacerdotum obe-
8 diebat fidei. * Stephanus autem ple-
nus gratia & fortitudine, faciebat pro-
9 digia & signa magna in populo. *Sur-
rexerunt autem quidam de synagoga,
quæ appellatur Libertinorum, & Cy-
renensium, & Alexandrinorum, & eo-
rum qui erant à Cilicia, & Asia, dispu-
10 tantes cum Stephano: *& non poterant
resistere sapientiæ, & Spiritui, qui lo-
11 quebatur. * Tunc summiserunt viros,
qui dicerent se audivisse eum dicentem
verba blasphemiæ in Moysen, & in
Deum. * Commoverunt itaque plebem 12
& seniores, & Scribas: & concurrentes
rapuerunt eum, & adduxerunt in con-
cilium, *& statuerunt falsos testes, qui 13
dicerent: Homo iste non cessat loqui
verba adversus locum sanctum, & le-
gem. * audivimus enim eum dicentem: 14
Quoniam Iesus Nazarenus hic, destruet
locum istum, & mutabit traditiones
quas tradidit nobis Moyses. * Et in- 15
tuentes eum omnes, qui sedebant in
concilio, viderunt faciem ejus tam-
quam faciem Angeli.

CAPUT VII.

Stephanus, data respondendi facultate, multa refert de pacto Dei cum Abraham ejusque minoribus, de Moyse & egressione filiorum Israel ex Ægypto, de tabernaculo testimonii, & templo per Salomonem ædificato, Iudæos reprehendens quod ipsi & patres eorum Spiritui sancto semper restiterint: cum autem diceret se Iesum à dextris Dei videre, lapidatur, testibus vestimenta ad pedes Sauli deponentibus: oratque pro lapidantibus.

DIxit autem Princeps sacerdotum: 1
Si hæc ita se habent? * Qui ait: 2
Viri fratres, & patres, audite: Deus
gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ
cum esset in Mesopotamia, prius quam
moraretur in Charan, * & dixit ad il- 3
lum: Exi de terra tua, & de cognatio-
ne tua, & veni in terram, quam mon-
stravero tibi. * Tunc exiit de terra 4
Chaldæorum, & habitavit in Charan.
Et inde, postquam mortuus est pater
ejus, transtulit illum in terram istam,
in qua nunc vos habitatis. *Et non de- 5
dit illi hereditatem in ea, nec passum
pedis: sed repromisit dare illi eam in
possessionem, & semini ejus post ipsum,
cum non haberet filium. * Locutus est 6
autem ei Deus: Quia erit semen ejus
accola in terra aliena, & servituti eos
subjicient, & male tractabunt eos an-
nis quadringentis: * & gentem cui 7
servierint, judicabo ego, dixit Domi-
nus, & post hæc exibunt, & servient
mihi in loco isto. * Et dedit illi testa- 8
mentum circumcisionis: & sic genuit
Isaac, & circumcidit eum die octavo:
& Isaac, Iacob: & Iacob, duodecim
Patriarchas. * Et Patriarchæ æmu- 9
lantes, Ioseph vendiderunt in Ægyptū: 10
& erat Deus cum eo: *& eripuit eum ex
omnibus tribulationibus ejus: & dedit
ei gratiam & sapientiam in conspectu
Pharaonis regis Ægypti, & constituit
eum præpositū super Ægyptum, & super
omnem domum suam. * Venit autem 11
fames in universam Ægyptum, & Cha-
naan, & tribulatio magna: & non in-
veniebant cibos patres nostri. * Cum 12

audisset

audisset autem Iacob esse frumentum in
Ægypto : misit patres nostros primum:
13 *& in secundo cognitus est Ioseph à
fratribus suis,& manifestatum est Pha-
14 raoni genus ejus. * Mittens autem Io-
seph accersivit Iacob patrem suum , &
omnem cognationem suam in anima-
15 bus septuagintaquinque. * Et descen-
dit Iacob in Ægyptum , & defunctus
16 est ipse, & patres nostri. * Et translati
sunt in Sichem, & positi sunt in sepul-
chro , quod emit Abraham pretio ar-
17 genti à filiis Hemor filii Sichem. *Cum
autem appropinquaret tempus promis-
sionis , quam confessus erat Deus Abra-
hæ , crevit populus , & multiplicatus
18 est in Ægypto , * quoadusque surrexit
alius rex in Ægypto , qui non sciebat
19 Ioseph. *Hic circumveniens genus no-
strum, afflixit patres nostros , ut expo-
nerent infantes suos ne vivificarentur.
20 *Eodem tempore natus est Moyses , &
fuit gratus Deo, qui nutritus est tribus
21 mensibus in domo patris sui. * Exposi-
to autem illo , sustulit eum filia Pha-
raonis , & nutrivit eum sibi in filium.
22 *Et eruditus est Moyses omni sapientia
Ægyptiorum, & erat potens in verbis,
23 & in operibus suis. * Cum autem im-
pleretur ei quadraginta annorum tem-
pus , ascendit in cor ejus ut visitaret
24 fratres suos filios Israel. * Et cum vi-
disset quemdam injuriam patientem,
vindicavit illum : & fecit ultionem ei
qui injuriam sustinebat,percusso Ægy-
25 ptio. * Existimabat autem intelligere
fratres , quoniam Deus per manum
ipsius daret salutem illis : at illi non
26 intellexerunt. * Sequenti vero die ap-
paruit illis litigantibus: & reconcilia-
bat eos in pace , dicens : Viri , fra-
tres estis , ut quid nocetis alterutrum ?
27 *Qui autem injuriam faciebat proxi-
mo, repulit eum, dicens : Quis te con-
stituit principem & judicem super
28 nos ? * numquid interficere me tu vis,
quemadmodum interfecisti heri Ægy-
29 ptium ? * Fugit autem Moyses in ver-
bo isto : & factus est advena in terra
Madian , ubi generavit filios duos.
30 *Et expletis annis quadraginta , appa-
ruit illi in deserto montis Sina Ange-
31 lus in igne flammæ rubi. * Moyses au-
tem videns , admiratus est visum. &
accedente illo ut consideraret, facta est
32 ad eum vox Domini , dicens : * Ego
sum Deus patrum tuorum , Deus Abra-
ham , Deus Isaac , & Deus Iacob.
Tremefactus autem Moyses, non aude-
33 bat considerare. * Dixit autem illi Do-
minus : Solve calceamentum pedum
tuorum : locus enim , in quo stas,
34 terra sancta est. * Videns vidi affli-
ctionem populi mei , qui est in Ægy-
pto , & gemitum eorum audivi , &
descendi liberare eos. Et nunc veni,&
35 mittam te in Ægyptum. * Hunc Moy-
sen,quem negaverunt,dicentes: Quis te
constituit principem & judicem? hunc
Deus principem & redemptorem misit ,
cum manu Angeli , qui apparuit illi in
rubo. * Hic eduxit illos , faciens pro- 36
digia & signa in terra Ægypti , & in
rubro mari,& in deserto annis quadra-
ginta. * Hic est Moyses, qui dixit filiis 37
Israel : Prophetam suscitabit vobis
Deus de fratribus vestris , tamquam
me, ipsum audietis. * Hic est, qui fuit 38
in Ecclesia in solitudine cum Angelo,
qui loquebatur ei in monte Sina , &
cum patribus nostris : qui accepit ver-
ba vitæ dare nobis. * Cui noluerunt 39
obedire patres nostri : sed repulerunt,
& aversi sunt cordibus suis in Ægy-
ptum , * dicentes ad Aaron : Fac nobis 40
deos, qui præcedant nos: Moyses enim
hic , qui eduxit nos de terra Ægypti,
nescimus quid factum sit ei. * Et vitu- 41
lum fecerunt in diebus illis , & obtu-
lerunt hostiam simulachro,& lætaban-
tur in operibus manuum suarum.*Con- 42
vertit autem Deus, & tradidit eos ser-
vire militiæ cæli , sicut scriptum est in
Libro Prophetarum : Numquid victi-
mas & hostias obtulistis mihi annis
quadraginta in deserto , domus Israel ?
* Et suscepistis tabernaculum Moloch, 43
& sidus Dei vestri Rempham, figuras,
quas fecistis , adorare eas. Et transfe-
ram vos trans Babylonem. * Taberna- 44
culum testimonii fuit cum patribus
nostris in deserto , sicut disposuit illis
Deus , loquens ad Moysen , ut faceret
illud secundum formam,quam viderat.
* Quod & induxerunt, suscipientes pa- 45
tres nostri cum Iesu in possessionem
Gentium,quas expulit Deus à facie pa-
trum nostrorum , usque in diebus Da-
vid, * qui invenit gratiam ante Deum, 46
& petiit ut inveniret tabernaculumDeo
Iacob. * Salomon autem ædificavit illi 47
domum. * Sed non Excelsus in manu- 48
factis habitat , sicut Propheta dicit:
* Cælum mihi sedes est : terra autem 49
scabellum pedum meorum. Quam do-
mum ædificabitis mihi,dicit Dominus?
aut quis locus requietionis meæ est ?
* Nonne manus mea fecit hæc omnia ? 50
* Dura cervice , & incircumcisis cordi- 51
bus & auribus , vos semper Spiritui
sancto resistitis , sicut patres vestri , ita
& vos. * Quem Prophetarum non sunt 52
persecuti patres vestri ? Et occiderunt
eos,qui prænuntiabant de adventu Iu-
sti , cujus vos nunc proditores & ho-
micidæ fuistis : * qui accepistis legem 53
in dispositione Angelorum , & non cu-
stodistis. *Audientes autem hæc disse- 54
cabantur cordibus suis , & stridebant
dentibus in eum. * Cum autem esset 55
plenus Spiritu sancto , intendens in
cælum , vidit gloriam Dei , & Iesum
stantem à dextris Dei. Et ait: Ecce vi- 56
deo cælos apertos , & Filium hominis
stantem à dextris Dei. * Exclamantes 57
autem voce magna continuerunt aures
suas, & impetum fecerunt unanimiter
in eum. * Et ejicientes eum extra civi- 58

ratem lapidabant : & testes deposue-
runt vestimenta sua, secus pedes adole-
58 centis, qui vocabatur Saulus. *Et lapi-
dabant Stephanum invocantem, & di-
centem : Domine Iesu suscipe spiritum
59 meum. * Positis autem genibus, clama-
vit voce magna, dicens: Domine, ne sta-
tuas illis hoc peccatum. Et cum hoc
dixisset, obdormivit in Domino. Saulus
autem erat consentiens neci ejus.

CAPUT VIII.

In persecutione disperguntur omnes præter Apostolos, Saulo devastante Ecclesiam: Philippus plurimos in Samaria convertit, & in his Simonem magum baptizat: missi ab Apostolis Petrus & Ioannes, oratione ac manuum impositione impetrant credentibus Samaritanis Spiritum sanctum: Simon autem volens Spiritus sancti dationem pecunia emere, durè à Petro corripitur: Philippus ab Angelo mittitur ad Eunuchum, quem ubi credentem baptizasset, à Spiritu raptus defertur in Azotum.

1 Facta est autem in illa die persecu-
tio magna in Ecclesia, quæ erat Ie-
rosolymis, & omnes dispersi sunt per
regiones Iudææ & Samariæ, præter A-
2 postolos. * Curaverunt autem Stepha-
num viri timorati, & fecerunt plan-
3 ctum magnum super eum. * Saulus au-
tem devastabat Ecclesiam, per domos
intrans, & trahens viros ac mulieres,
4 tradebat in custodiam. *Igitur qui di-
spersi erant pertransibant, euangelizan-
5 tes verbum Dei. *Philippus autem de-
scendens in civitatem Samariæ, prædi-
6 cabat illis Christum. *Intendebant au-
tem turbæ his quę à Philippo diceban-
tur, unanimiter audientes, & videntes
7 signa quę faciebat. *Multi enim eorum,
qui habebant spiritus immundos, cla-
8 mantes voce magna exibant. * Multi
autem paralytici & claudi curati sunt,
*Factum est ergo gaudium magnum in
9 illa civitate. Vir autem quidam nomi-
ne Simon, qui ante fuerat in civitate
magus, seducens gentem Samariæ, di-
10 cens se esse aliquem magnum : *cui au-
scultabant omnes à minimo usque ad
maximum, dicentes: Hic est virtus Dei,
11 quæ vocatur magna. *Attendebant au-
tem eum, propter quòd multo tempore
12 magiis suis dementasset eos. *Cum vero
credidissent Philippo euangelizanti de
regno Dei, in nomine Iesu Christi ba-
13 ptizabantur viri ac mulieres. *Tunc Si-
mon & ipse credidit : & cum baptiza-
tus esset, adhærebat Philippo. Videns
etiam signa & virtutes maximas fieri,
14 stupens admirabatur. *Cum autem au-
dissent Apostoli, qui erant Ierosolymis,
quòd recepisset Samaria verbum Dei,
miserunt ad eos Petrum & Ioannem.
15 *Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis
ut acciperent Spiritum sanctum: *Non- 16
dum enim in quemquam illorum vene-
rat, sed baptizati tantum erant in no-
mine Domini Iesu *Tunc imponebant 17
manus super illos, & accipiebant Spiri-
tum sanctum. *Cum vidisset autem Si- 18
mon, quia per impositionem manus A-
postolorum daretur Spiritus sanctus,
obtulit eis pecuniam, *dicens: Date & 19
mihi hanc potestatem, ut cuicumque
imposuero manus, accipiat Spiritum
sanctum. Petrus autem dixit ad eum:
*Pecunia tua tecum sit in perditionem: 20
quoniam donum Dei existimasti pecu-
nia possideri. *Non est tibi pars, neque 21
sors in sermone isto. cor enim tuum
non est rectum coram Deo. *Pœniten- 22
tiam itaque age ab hac nequitia tua: &
roga Deum, si forte remittatur tibi hæc
cogitatio cordis tui. *In felle enim 23
amaritudinis, & obligatione iniquita-
tis video te esse. *Respondens autem 24
Simon, dixit: Precamini vos pro me ad
Dominum, ut nihil veniat super me ho-
rum quæ dixistis. *Et illi quidem te- 25
stificati & locuti verbum Domini, re-
dibant Ierosolymam, & multis regio-
nibus Samaritanorum euangelizabant.
*Angelus autem Domini locutus est 26
ad Philippum, dicens : Surge, & vade
contra meridianum, ad viam quæ de-
scendit ab Ierusalem in Gazam: hæc est
deserta. *Et surgens abiit. Et ecce vir 27
Æthiops, eunuchus, potens Candacis
reginæ Æthiopum, qui erat super om-
nes gazas ejus, venerat adorare in Ie-
rusalem: *& revertebatur sedens super 28
currum suum; legensque Isaiam pro-
phetam. *Dixit autem Spiritus Phi- 29
lippo: Accede, & adjunge te ad currum
istum. *Accurrens autem Philippus, 30
audivit eum legentem Isaiam Prophe-
tam, & dixit : Putasne intelligis quæ
legis? *Qui ait : Et quomodo possum, 31
si non aliquis ostenderit mihi? Roga-
vitque Philippum ut ascenderet, & se-
deret secum. *Locus autem Scripturæ, 32
quam legebat, erat hic: Tamquam ovis
ad occisionem ductus est: & sicut agnus
coram tondente se, sine voce, sic non
aperuit os suum. *In humilitate judi- 33
cium ejus sublatum est. Generationem
ejus quis enarrabit, quoniam tolletur
de terra vita ejus? *Respondens au- 34
tem eunuchus Philippo, dixit : Obse-
cro te, de quo Propheta dicit hoc? de
se, an de alio aliquo? *Aperiens au- 35
tem Philippus os suum, & incipiens à
Scriptura ista, euangelizavit illi Iesum.
*Et dum irent per viam, venerunt ad 36
quamdam aquam : & ait Eunuchus:
Ecce aqua, quid prohibet me baptiza-
ri? *Dixit autem Philippus : Si cre- 37
dis ex toto corde, licet. Et respondens
ait: Credo, Filium Dei esse Iesum
Christum. *Et jussit stare currum : & 38
descenderunt uterque in aquam, Phi-
lippus, & Eunuchus, & baptizavit
eum. *Cum autem ascendissent de 39

aqua,

aqua, Spiritus Domini rapuit Phi-
lippum, & amplius non vidit eum
Eunuchus. Ibat autem per viam suam
40 gaudens. * Philippus autem inventus
est in Azoto, & pertransiens euangeli-
zabat civitatibus cunctis, donec veni-
ret Cæsaream.

CAPUT IX.

Admiranda Sauli persecutoris conversio, Domino ei apparente, & Anania ad ipsum misso, à quo baptizatus cœpit Damasci acerrimè tueri Iesum esse Christum: discipuli verò ipsum demittunt per murum propter Iudæorum insidias: quem Barnabas Ierosolymis ducit ad Apostolos, unde rursum propter insidias dimittitur Tarsum: Petrus Lyddæ sanat Aeneam paralyticum, & in Ioppe Tabitham resuscitat.

1 SAulus autem adhuc spirans mina-
rum, & cædis in discipulos Do-
mini, accessit ad Principem sacerdo-
2 tum, * & petiit ab eo epistolas in
Damascum ad synagogas: ut si quos
invenisset hujus viæ viros, ac mulie-
res, vinctos perduceret in Ierusalem.
3 *Et cum iter faceret, contigit ut ap-
propinquaret Damasco: & subito cir-
4 cumfulsit eum lux de cælo. * Et ca-
dens in terram audivit vocem dicen-
tem sibi: Saule, Saule, quid me per-
5 sequeris? * Qui dixit: Quis es Domi-
ne? Et ille: Ego sum Iesus, quem tu
persequeris. durum est tibi contra sti-
6 mulum calcitrare. * Et tremens, ac stu-
pens dixit: Domine, quid me vis fa-
7 cere? * Et Dominus ad eum: Surge,
& ingredere civitatem, & ibi dicetur
tibi quid te oporteat facere. Viri au-
tem illi, qui comitabantur cum eo, sta-
bant stupefacti, audientes quidem vo-
8 cem, neminem autem videntes. *Sur-
rexit autem Saulus de terra, apertisque
oculis nihil videbat. Ad manus autem
illum trahentes, introduxerunt Dama-
9 scum. * Et erat ibi tribus diebus non
videns, & non manducavit, neque bi-
10 bit. * Erat autem quidam discipulus
Damasci, nomine Ananias: & dixit ad
illum in visu Dominus: Anania. At ille
11 ait: Ecce ego, Domine. * Et Dominus
ad eum: Surge, & vade in vicum, qui
vocatur Rectus: & quære in domo Iu-
dæ Saulum nomine Tarsensem: ecce
12 enim orat. (* Et vidit virum Ananiam
nomine, introeuntem, & imponentem
13 sibi manus ut visum recipiat.) * Re-
spondit autem Ananias: Domine, au-
divi à multis de viro hoc, quanta mala
14 fecerit sanctis tuis in Ierusalem: * &
hic habet potestatem à principibus sa-
cerdotum alligandi omnes, qui invo-
15 cant nomen tuum. * Dixit autem ad
eum Dominus: Vade, quoniam vas ele-
ctionis est mihi iste, ut portet nomen
meum coram gentibus, & regibus, &
filiis Israel. * Ego enim ostendam illi, 16
quanta oporteat eum pro nomine meo
pati. * Et abiit Ananias, & introivit in 17
domum: & imponens ei manus, dixit:
Saule frater, Dominus misit me Iesus,
qui apparuit tibi in via, qua veniebas,
ut videas, & implearis Spiritu sancto.
* Et confestim ceciderunt ab oculis 18
ejus tamquam squamæ, & visum rece-
pit: & surgens baptizatus est. *Et cum 19
accepisset cibum, confortatus est. Fuit
autem cum discipulis, qui erant Da-
masci, per dies aliquot. * Et continuo 20
in synagogis prædicabat Iesum, quo-
niam hic est Filius Dei. * Stupebant 21
autem omnes, qui audiebant, & dice-
bant: Nonne hic est, qui expugnabat in
Ierusalem eos, qui invocabant nomen
istud: & huc ad hoc venit, ut vinctos il-
los duceret ad principes sacerdotum?
* Saulus autem multo magis convale- 22
scebat, & confundebat Iudæos, qui ha-
bitabant Damasci, affirmans quoniam
hic est Christus. * Cum autem imple- 23
rentur dies multi, consilium fecerunt in
unum Iudæi ut eum interficerent.*No- 24
tæ autem factæ sunt Saulo insidiæ eo-
rum. Custodiebant autem & portas die
ac nocte, ut eum interficerent. * Acci- 25
pientes autem eum discipuli nocte, per
murum dimiserunt eum, submittentes
in sporta.*Cum autem venisset in Ieru- 26
salem, tentabat se jungere discipulis, &
omnes timebant eum, non credentes
quod esset discipulus. * Barnabas au- 27
tem apprehensum illum duxit ad Apo-
stolos: & narravit illis quomodo in via
vidisset Dominum, & quia locutus est
ei, & quomodo in Damasco fiducialiter
egerit in nomine Iesu. *Et erat cum il- 28
lis intrans & exiens in Ierusalem, & fi-
ducialiter agens in nomine Domini.
* Loquebatur quoque Gentibus: & di- 29
sputabat cum Græcis: illi autem quæ-
rebant occidere eum. * Quod cum co- 30
gnovissent fratres, deduxerunt eum Cæ-
saream, & dimiserunt Tarsum. *Eccle- 31
sia quidem per totam Iudæam, & Gali-
læam, & Samariam, habebat pacem, &
ædificabatur ambulans in timore Do-
mini, & consolatione sancti Spiritus re-
plebatur. *Factum est autem, ut Petrus 32
dum pertransiret universos, deveniret
ad sanctos, qui habitabant Lyddæ. *In- 33
venit autem ibi hominem quemdam,
nomine Æneam, ab annis octo jacen-
tem in grabato, qui erat paralyticus. *Et 34
ait illi Petrus: Ænea, sanat te Dominus
Iesus Christus: surge, & sterne tibi. Et
continuo surrexit. * Et viderunt eum 35
omnes, qui habitabant Lyddæ & Saro-
næ: qui conversi sunt ad Dominum. *In 36
Ioppe autem fuit quædam discipula,
nomine Tabitha, quæ interpretata dici-
tur Dorcas. Hæc erat plena operibus bo-
nis, & eleemosynis, quas faciebat. *Fa- 37
ctum est autem in diebus illis, ut infir-
mata moreretur. Quam cum lavissent,

3 posuerunt eam in coenaculo. *Cum au-
tem prope esset Lydda ad Ioppen, di-
scipuli audientes quia Petrus esset in
ea, miserunt duos viros ad eum, rogan-
tes: Ne pigriteris venire usque ad nos.
9 *Exurgens autem Petrus venit cum il-
lis. Et cum advenisset, duxerunt illum
in coenaculum: & circumsteterunt il-
lum omnes viduæ flentes, & ostenden-
tes ei tunicas & vestes, quas faciebat
0 illis Dorcas. *Ejectis autem omnibus
foras, Petrus ponens genua oravit: &
conversus ad corpus, dixit: Tabitha,
surge. At illa aperuit oculos suos: &
1 viso Petro, resedit. *Dans autem illi
manum, erexit eam. Et cum vocasset
sanctos, & viduas, assignavit eam vi-
2 vam. *Notum autem factum est per
universam Ioppen: & crediderunt mul-
3 ti in Domino. *Factum est autem, ut
dies multos moraretur in Ioppe, apud
Simonem quemdam coriarium.

CAPUT X.

Jussu Angeli accersit Cornelius Centurio Petrum, qui per lintei visionem admonitus Gentes ad Euangelium admittendas esse, venit ad illum: cumque super omnes verbum ejus de Christo audientes Spiritus sanctus descendisset, jussit eos baptizari.

1 VIr autem quidam erat in Cæsarea,
nomine Cornelius, Centurio co-
2 hortis quæ dicitur Italica, *religiosus
ac timens Deum cum omni domo sua,
faciens eleemosynas multas plebi, &
3 deprecans Deum semper: *is vidit in
visu manifestè, quasi hora diei nona,
Angelum Dei introeuntem ad se, & di-
4 centem sibi, Corneli. *At ille intuens
eum, timore correptus, dixit: Quid est,
Domine? Dixit autem illi: Orationes
tuæ, & eleemosynæ tuæ, ascenderunt
5 in memoriam in conspectu Dei. *Et
nunc mitte viros in Ioppen, & accersi
Simonem quemdam, qui cognomina-
6 tur Petrus: *hic hospitatur apud Si-
monem quemdam coriarium, cujus est
domus juxta mare: hic dicet tibi quid
7 te oporteat facere. *Et cum discessis-
set Angelus, qui loquebatur illi, voca-
vit duos domesticos suos, & militem
metuentem Dominum, ex his qui illi
8 parebant. *Quibus cum narrasset om-
9 nia, misit illos in Ioppen. *Postera
autem die iter illis facientibus, & ap-
propinquantibus civitati, ascendit Pe-
trus in superiora, ut oraret circa horam
10 sextam. *Et cum esuriret, voluit gu-
stare. Parantibus autem illis, cecidit
11 super eum mentis excessus: *& vidit
cælum apertum, & descendens vas
quoddam, velut linteum magnum quat-
tuor initiis submitti de cælo in ter-
12 ram, *in quo erant omnia quadrupedia,
& serpentia terræ, & volatilia cæli.
13 *Et facta est vox ad eum: Surge Petre,
occide, & manduca. *Ait autem Pe- 14
trus: Absit Domine, quia numquam
manducavi omne commune & immun-
dum. *Et vox iterum secundò ad eum: 15
Quod Deus purificavit, tu commune ne
dixeris. *Hoc autem factum est per 16
ter: & statim receptum est vas in cæ-
lum. *Et dum intra se hæsitaret Pe- 17
trus, quidnam esset visio, quam vidisset:
ecce viri, qui missi erant à Cornelio,
inquirentes domum Simonis, astite-
runt ad januam. *Et cum vocassent, 18
interrogabant, si Simon, qui cogno-
minatur Petrus, illic haberet hospi-
tium. *Petro autem cogitante de vi- 19
sione, dixit Spiritus ei: Ecce viri tres
quærunt te. *Surge itaque, descen- 20
de, & vade cum eis nihil dubitans: quia
ego misi illos. *Discendens autem Pe- 21
trus ad viros, dixit: Ecce ego sum,
quem quæritis: quæ causa est, propter
quam venistis? *Qui dixerunt: Cor- 22
nelius Centurio, vir justus, & timens
Deum, & testimonium habens ab uni-
versa gente Iudæorum, responsum ac-
cepit ab Angelo sancto, accersire te in
domum suam; & audire verba abs te.
*Introducens ergo eos, recepit hospi- 23
tio. Sequenti autem die surgens pro-
fectus est cum illis: & quidam ex fra-
tribus ab Ioppe comitati sunt eum.
*Altera autem die introivit Cæsaream. 24
Cornelius vero expectabat illos, con-
vocatis cognatis suis & necessariis ami-
cis. *Et factum est cum introisset Pe- 25
trus, obvius venit ei Cornelius, & pro-
cidens ad pedes ejus adoravit. *Petrus 26
vero elevavit eum, dicens: Surge, &
ego ipse homo sum. *Et loquens cum 27
illo intravit, & invenit multos qui
convenerant: *dixitque ad illos: Vos 28
scitis quomodo abominatum sit viro
Iudæo, conjungi aut accedere ad alie-
nigenam: sed mihi ostendit Deus, nemi-
nem communem aut immundum dicere
hominem. *Propter quod sine dubita- 29
tione veni accersitus. Interrogo ergo,
quam ob causam accersistis me? *Et 30
Cornelius ait: A nudiusquarta die usq;
ad hanc horam, orans eram hora nona
in domo mea, & ecce vir stetit ante me
in veste candida, & ait: *Corneli, exau- 31
dita est oratio tua, & eleemosynæ tuæ
commemoratæ sunt in conspectu Dei.
*Mitte ergo in Ioppen, & accersi Simo- 32
nem, qui cognominatur Petrus: hic
hospitatur in domo Simonis coriarii
juxta mare. *Confestim ergo misi ad te: 33
& tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo
omnes nos in conspectu tuo adsumus,
audire omnia quæcumque tibi præcepta
sunt à Domino. *Aperiens autem Pe- 34
trus os suum, dixit: In veritate compe-
ri, quia non est personarum acceptor
Deus: *sed in omni gente, qui timet 35
eum, & operatur justitiam, acceptus est
illi. *Verbum misit Deus filiis Israel an- 36
nuntians pacē per IesumChristum: (hic
est omniumDominus.) *Vos scitis quod 37

factum

factum est verbum per universam Iu-
dæam: incipiens enim à Galilæa, post
baptismum quod prædicavit Ioannes,
38 * Iesum à Nazareth: quomodo unxit
eum Deus Spiritu sancto, & virtute,
qui pertransiit benefaciendo & sanando
omnes oppressos à diabolo, quoniam
39 Deus erat cum illo. * Et nos testes
sumus omnium, quæ fecit in regione
Iudæorum, & Ierusalem, quem occi-
40 derunt suspendentes in ligno. * Hunc
Deus suscitavit tertia die, & dedit
41 eum manifestum fieri, * non omni po-
pulo, sed testibus præordinatis à Deo:
nobis, qui manducavimus & bibimus
cum illo, postquam resurrexit à mor-
42 tuis. * Et præcepit nobis prædicare
populo, & testificari, quia ipse est qui
constitutus est à Deo judex vivorum &
43 mortuorum. * Huic omnes Prophetæ
testimonium perhibent, remissionem
peccatorum accipere per nomen ejus
44 omnes, qui credunt in eum. * Adhuc
loquente Petro verba hæc, cecidit Spi-
ritus sanctus super omnes qui audie-
45 bant verbum. * & obstupuerunt ex cir-
cumcisione fideles, qui venerant cum
Petro: quia & in nationes gratia Spi-
46 ritus sancti effusa est. * Audiebant e-
nim illos loquentes linguis, & magni-
47 ficantes Deum. * Tunc respondit Pe-
trus: Numquid aquam quis prohibere
potest, ut non baptizentur hi, qui Spi-
ritum sanctum acceperunt sicut & nos?
48 * Et jussit eos baptizari in nomine Do-
mini Iesu Christi. Tunc rogaverunt
eum ut maneret apud eos aliquot die-
bus.

CAPUT XI.

Petrus disceptantibus fratribus quòd ad Gentes accessisset, rei ordinem exponit: multis Antiochiæ conversis prædicatione discipulorum, mittitur ad eos Barnabas ab Ecclesia Ierosolymitana, qui multis conversis adducit eò & Saulum à Tarso: cum quo mittitur Ierusalem, ut in famem ab Agabo propheta prædictam ferant fratribus eleemosynam.

1 Audierunt autem Apostoli, & fra-
tres, qui erant in Iudæa: quoniam
2 & Gentes receperunt verbum Dei. *Cū
autem ascendisset Petrus Ierosolymam,
disceptabant adversus illum, qui erant
3 ex circumcisione, * dicentes: Quare in-
troisti ad viros præputium habentes, &
4 manducasti cum illis? * Incipiens au-
tem Petrus exponebat illis ordinem,
5 dicens: * Ego eram in civitate Ioppe
orans, & vidi in excessu mentis visio-
nem, descendens vas quoddam velut
linteum magnum quattuor initiis sum-
mitti de cælo, & venit usque ad me.
6 * In quod intuens considerabam, & vi-
di quadrupedia terræ, & bestias, & re-
7 ptilia, & volatilia cæli. * Audivi au-
tem & vocem dicentem mihi: Surge Pe-
tre, occide, & manduca. * Dixi autem: 8
Nequaquam Domine: quia commune
aut immundum numquam introivit in
os meum. * Respondit autem vox se- 9
cundò de cælo: Quæ Deus munda-
vit, tu ne commune dixeris. * Hoc au- 10
tem factum est per ter: & recepta sunt
omnia rursum in cælum. * Et ecce viri 11
tres confestim astiterunt in domo, in
qua eram, missi à Cæsarea ad me. * Di- 12
xit autem Spiritus mihi, ut irem cum
illis, nihil hæsitans. Venerunt autem
mecum & sex fratres isti, & ingressi su-
mus in domum viri. * Narravit autem 13
nobis, quomodo vidisset Angelum in
domo sua, stantem & dicentem sibi:
Mitte in Ioppen, & accersi Simonem,
qui cognominatur Petrus, * qui loque- 14
tur tibi verba, in quibus salvus eris tu,
& universa domus tua. * Cum autem 15
cœpissem loqui, cecidit Spiritus sanctus
super eos, sicut & in nos in initio. *Re- 16
cordatus sum autem verbi Domini, sicut
dicebat: Ioannes quidem baptizavit a-
qua, vos autem baptizabimini Spiritu
sancto. * Si ergo eamdem gratiam de- 17
dit illis Deus, sicut & nobis, qui credi-
dimus in Dominū Iesum Christum: ego
quis erā, qui possē prohibere Deum? *His 18
auditis, tacuerunt: & glorificaverunt
Deum, dicentes: Ergo & Gentibus pœ-
nitentiam dedit Deus ad vitam. * Et 19
illi quidem, qui dispersi fuerant à tri-
bulatione, quæ facta fuerat sub Ste-
phano, perambulaverunt usque Phœ-
nicen, & Cyprum, & Antiochiam, ne-
mini loquentes verbum, nisi solis Iu-
dæis. *Erant autem quidam ex eis viri 20
Cyprii, & Cyrenæi, qui cum introis-
sent Antiochiam, loquebantur & ad
Græcos, annuntiantes Dominum Ie-
sum. * Et erat manus Domini cum eis: 21
multusque numerus credentium con-
versus est ad Dominum. * Pervenit au- 22
tem sermo ad aures ecclesiæ, quæ erat
Ierosolymis, super istis: & miserunt
Barnabam usque ad Antiochiam. * Qui 23
cum pervenisset, & vidisset gratiam
Dei, gavisus est: & hortabatur omnes
in proposito cordis permanere in Domi-
no: *quia erat vir bonus, & plenus Spi- 24
ritu sancto, & fide. Et apposita est mul-
ta turba Domino. * Profectus est au- 25
tem Barnabas Tarsum, ut quæreret
Saulum: quem cum invenisset, perduxit
Antiochiam. * Et annum totum con- 26
versati sunt ibi in Ecclesia: & docue-
runt turbam multam ita ut cognomina-
rentur primum Antiochiæ discipuli,
Christiani. * In his autem diebus su- 27
pervenerunt ab Ierosolymis prophetæ
Antiochiam: * & surgens unus ex eis 28
nomine Agabus, significabat per spiri-
tum famem magnā futuram in univer-
so orbe terrarum, quæ facta est sub
Claudio. * Discipuli autem, prout 29
quis habebat, proposuerunt singuli in
ministerium mittere habitantibus in
Iudæa fratribus: * quod & fecerunt, 30

mittentes ad seniores per manus Bar-
nabæ & Sauli.

CAPVT XII.

Herodes occiso Iacobo Petrum retrudit in carcerem, cupiens post Pascha eum tradere populo occidendum; sed orante pro eo sine intermissione Ecclesia, Angelico eductus auxilio, fratribus magnum attulit gaudium: facta autem de carceris custodibus inquisitione, Herodes proficiscitur Cæsaream: cumque divinos honores à populo oblatos non respueret, percussus est ab Angelo, & consumptus à vermibus exspiravit.

1 EOdem autem tempore misit Hero-
des rex manus, ut affligeret quos-
2 dam de Ecclesia. * Occidit autem Ia-
3 cobum fratrem Ioannis gladio. * Vi-
dens autem quia placeret Iudæis, ap-
posuit ut apprehenderet & Petrum. E-
4 rant autem dies Azymorum. * Quem
cum apprehendisset, misit in carcerem,
tradens quattuor quaternionibus mili-
tum custodiendum, volens post Pa-
5 scha producere eum populo. * Et Pe-
trus quidem servabatur in carcere. O-
ratio autem fiebat sine intermissione ab
6 Ecclesia ad Deum pro eo. * Cum au-
tem producturus eum esset Herodes, in
ipsa nocte erat Petrus dormiens inter
duos milites, vinctus catenis duabus:
& custodes ante ostium custodiebant
7 carcerem. * Et ecce Angelus Domini
astitit: & lumen refulsit in habitaculo:
percussoq; latere Petri, excitavit eum,
dicens: Surge velociter. Et cecide-
8 runt catenæ de manibus ejus. * Dixit
autem Angelus ad eum: Præcingere, &
calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et
dixit illi: Circumda tibi vestimentum
9 tuum, & sequere me.* Et exiens seque-
batur eum, & nesciebat quia verum
est, quod fiebat per Angelum: existi-
10 mabat autem se visum videre. * Trans-
euntes autem primam & secundam cu-
stodiam, venerunt ad portam ferream,
quæ ducit ad civitatem: quæ ultro a-
perta est eis. Et exeuntes processerunt
vicum unum: & continuo discessit An-
11 gelus ob eo. * Et Petrus ad se reversus,
dixit: Nunc scio vere, quia misit Domi-
nus Angelum suum, & eripuit me de
manu Herodis, & de omni expecta-
12 tione plebis Iudæorum. * Conside-
ransque venit ad domum Mariæ ma-
tris Ioannis, qui cognominatus est
Marcus, ubi erant multi congregati,
13 & orantes. * Pulsante autem eo ostium
januæ, processit puella ad audiendum,
14 nomine Rhode. * Et ut cognovit vo-
cem Petri, præ gaudio non aperuit ja-
nuam, sed intro currens nuntiavit stare
15 Petrum ante januam. * At illi dixe-
runt ad eam: Insanis. Illa autem af-
firmabat sic se habere. Illi autem di-
16 cebant: Angelus ejus est. * Petrus au-
tem perseverabat pulsans. Cum autem
aperuissent, viderunt eum, & obstu-
puerunt. * Annuens autem eis manu 17
ut tacerent, narravit quomodo Domi-
nus eduxisset eum de carcere, dixit-
que: Nuntiate Iacobo, & fratribus
hæc. Et egressus abiit in alium lo-
cum. * Facta autem die, erat non par- 18
va turbatio inter milites, quidnam fa-
ctum esset de Petro. * Herodes autem 19
cum requisisset eum, & non invenisset,
inquisitione facta de custodibus, jussit
eos duci: descendensq; a Iudæa in Cæ-
saream, ibi commoratus est. * Erat au- 20
tem iratus Tyriis, & Sidoniis. At illi
unanimes venerunt ad eum,& persuaso
Blasto, qui erat super cubiculum regis,
postulabant pacem, eo quod alerentur
regiones eorum ab illo. * Statuto au- 21
tem die, Herodes vestitus veste regia,
sedit pro tribunali, & concionabatur
ad eos. * Populus autem acclamabat: 22
Dei voces, & non hominis. * Confe- 23
stim autem percussit eum Angelus Do-
mini, eo quod non dedisset honorem
Deo: & consumptus à vermibus, expi-
ravit. * Verbum autem Domini cresce- 24
bat, & multiplicabatur. * Barnabas 25
autem & Saulus reversi sunt ab Ieroso-
lymis expleto ministerio, assumpto Io-
anne, qui cognominatus est Marcus.

CAPVT XIII.

Saulus & Barnabas jubentur à Spiritu sancto segregari ad opus prædicationis inter Gentes, & Bariesu sive Elyma mago, qui eorum prædicationi resistebat, ad Pauli verbum excæcato, credit Sergius Paulus: in Antiochia Pisidiæ Paulus in synagoga latius de Christo disserit: sed Iudæis blasphemantibus, & persecutionem in eos excitantibus, convertuntur ad Gentes juxta Isaiæ vaticinium.

ERant autem in Ecclesia, quæ erat 1
Antiochiæ, prophetæ, & docto-
res, in quibus Barnabas,& Simon,qui
vocabatur Niger,& Lucius Cyreuensis,
& Manahen, qui erat Herodis Tetrar-
chæ collactaneus, & Saulus. * Mini- 2
strantibus autem illis Domino, & je-
junantibus, dixit illis Spiritus san-
ctus: Segregate mihi Saulum & Bar-
nabam, in opus ad quod assumpsi eos.
* Tunc jejunantes,& orantes, imponen- 3
tesque eis manus, dimiserunt illos.
* Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto 4
abierunt Seleuciam; & inde naviga-
verunt Cyprum. * Et cum venissent 5
Salaminam, prædicabant verbum Dei
in synagogis Iudæorum. Habebant au-
tem & Ioannem in ministerio.* Et cum 6
perambulassent universam insulam us-
que Paphum, invenerunt quemdam
virum magum pseudoprophetam,
Iudæum, cui nomen erat Barjesu,
* qui erat cum Proconsule Sergio 7

Paulo

Paulo viro prudente. Hic, accersitis
Barnaba & Saulo, desiderabat audire
8 verbum Dei. * Resistebat autem illis
Elymas magus (sic enim interpretatur
nomen ejus) quærens avertere Procon-
sulem à fide. * Saulus autem, qui &
9 Paulus, repletus Spiritu sancto, in-
10 tuens in eum, * dixit: O plene omni
dolo, & omni fallacia, fili diaboli, ini-
mice omnis justitiæ, non desinis sub-
11 vertere vias Domini rectas. * Et nunc
ecce manus Domini super te, & eris
cæcus, non videns solem usque ad
tempus. Et confestim cecidit in eum
caligo, & tenebræ. & circuiens quæ-
12 rebat qui ei manum daret. * Tunc Pro-
consul cum vidisset factum, credidit
13 admirans super doctrina Domini. * Et
cum à Papho navigassent Paulus, &
qui cum eo erant, venerunt Pergen
Pamphyliæ. Ioannes autem discedens
14 ab eis, reversus est Ierosolymam. *Illi
vero pertranseuntes Pergen, venerunt
Antiochiam Pisidiæ: & ingressi syna-
15 gogam die sabbatorum, sederunt. *Post
lectionem autem legis, & Prophetarum,
miserunt principes synagogæ ad eos,
dicentes: Viri fratres, si quis est in vo-
bis sermo exhortationis ad plebem, di-
16 cite. * Surgens autem Paulus, & manu
silentium indicens, ait: Viri Israelitæ,
17 & qui timetis Deum, audite: * Deus
plebis Israel elegit patres nostros, &
plebem exaltavit cum essent incolæ in
terra Ægypti, & in brachio excelso e-
18 duxit eos ex ea, * & per quadraginta
annorum tempus mores eorum susti-
19 nuit in deserto. * Et destruens gentes
septem in terra Chanaan, sorte distri-
20 buit eis terram eorum, * quasi post
quadringentos & quinquaginta annos:
& post hæc dedit judices usque ad Sa-
21 muel Prophetam. * Et exinde postula-
verunt regem: & dedit illis Deus Saul
filium Cis, virum de tribu Benjamin,
22 annis quadraginta. * & amoto illo,
suscitavit illis David regem: cui testi-
monium perhibens, dixit: Inveni Da-
vid filium Iesse, virum secundum cor
meum, qui faciet omnes voluntates
23 meas. * Hujus Deus ex semine secun-
dum promissionem eduxit Israel salva-
24 torem Iesum, *prædicante Ioanne ante
faciem adventus ejus baptismum pœ-
25 nitentiæ omni populo Israel. * Cum
impleret autem Ioannes cursum suum,
dicebat: Quem me arbitramini esse,
non sum ego, sed ecce venit post me,
cujus non sum dignus calceamenta pe-
26 dum solvere. * Viri fratres, filii gene-
ris Abraham, & qui in vobis timent
Deum, vobis verbum salutis hujus mis-
27 sum est. * Qui enim habitabant Ierusa-
lem, & principes ejus, hunc ignoran-
tes, & voces prophetarum, quæ per
omne sabbatum leguntur, judicantes
28 impleverunt: * & nullam causam mor-
tis invenientes in eo, petierunt à Pi-
29 lato, ut interficerent eum. * Cumque
consummassent omnia quæ de eo scrip-
ta erant, deponentes eum de ligno, po-
suerunt eum in monumento. * Deus ve- 30
ro suscitavit eum à mortuis tertia die:
qui visus est per dies multos his, * qui 31
simul ascenderant cum eo de Galilæa
in Ierusalem: qui usque nunc sunt te-
stes ejus ad plebem. * Et nos vobis an- 32
nuntiamus eam, quæ ad patres nostros
repromissio facta est: * quoniam hanc 33
Deus adimplevit filiis nostris, resusci-
tans Iesum, sicut & in Psalmo secundo
scriptum est: Filius meus es tu, ego
hodie genui te. * Quod autem suscita- 34
vit eum à mortuis, amplius jam non
reversurum in corruptionem, ita dixit:
Quia dabo vobis sancta David fidelia.
* Ideoque & alias dicit: Non dabis 35
Sanctum tuum videre corruptionem.
* David enim in sua generatione cum 36
administrasset, voluntati Dei dormivit:
& appositus est ad patres suos, & vidit
corruptionem. * Quem vero Deus su- 37
scitavit à mortuis, non vidit corrup-
tionem. * Notum igitur sit vobis viri 38
fratres, quia per hunc vobis remissio
peccatorum annuntiatur, & ab omni-
bus, quibus non potuistis in lege Moy-
si justificari, * in hoc omnis, qui cre- 39
dit, justificatur. * Videte ergo ne super- 40
veniat vobis quod dictum est in Pro-
phetis: * Videte contemptores, & ad- 41
miramini, & disperdimini: quia o-
pus operor ego in diebus vestris, opus
quod nõ credetis, si quis enarraverit vo-
bis. * Exeuntibus autem illis, roga- 42
bant ut sequenti sabbato loquerentur
sibi verba hæc. * Cumque dimissa esset 43
synagoga, secuti sunt multi Iudæorum,
& colentium advenarum, Paulum &
Barnabam: qui loquentes suadebant eis
ut permanerent in gratia Dei. *Sequen- 44
ti vero sabbato pæne universa civitas
convenit audire verbum Dei. * Viden- 45
tes autem turbas Iudæi, repleti sunt
zelo, & contradicebant his, quæ à
Paulo dicebãtur, blasphemantes. *Tunc 46
constanter Paulus & Barnabas dixe-
runt: Vobis oportebat primum loqui
verbum Dei: sed quoniam repellitis il-
lud, & indignos vos judicatis æternæ
vitæ, ecce convertimur ad Gentes. *Sic 47
enim præcepit nobis Dominus: Posui
te in lucem Gentium, ut sis in salutem
usque ad extremum terræ. * Audientes 48
autem Gentes gavisæ sunt, & glorifica-
bant verbum Domini: & crediderunt
quotquot erant præordinati ad vitam
æternam. * Disseminabatur autem ver- 49
bum Domini per universam regionem.
* Iudæi autem concitaverunt mulieres 50
religiosas, & honestas, & primos civi-
tatis, & excitaverunt persecutionem in
Paulum & Barnabam: & ejecerunt eos
de finibus suis. * At illi, excusso pulvere 51
pedum in eos, venerunt Iconium. * Di- 52
scipuli quoque replebantur gaudio, &
Spiritu sancto.

CAPUT

CAPVT XIV.

Multis Iudæorum ac Ethnicorum Iconii fidem in Christum suscipientibus, concitatur à Iudæis tumultus in Apostolos, qui Lystram fugiunt, ubi Paulus claudum à matris utero curat; populumque ac sacerdotes ob id ipsis tamquam diis sacrificare volentes ægrè compescunt: sed concitata à Iudæis supervenientibus turba, Paulus lapidatur, & pro mortuo relinquitur: cumque surrexisset, ipse & Barnabas discipulos per varia loca exhortantes, & presbyteros ordinantes, revertuntur Antiochiam.

FActum est autem Iconii ut simul introirent in synagogam Iudæorum, & loquerentur, ita ut crederet Iudæorum&Grecorũ copiosa multitudo.*Qui vero increduli fuerunt Iudæi, suscitaverunt, & ad iracundiam concitaverunt animas Gentium adversus fratres. * Multo igitur tempore demorati sunt, fiducialiter agentes in Domino, testimonium perhibente verbo gratiæ suæ, dante signa & prodigia fieri per manus eorum. * Divisa est autem multitudo civitatis: & quidam quidem erant cum Iudæis, quidam vero cum Apostolis. * Cum autem factus esset impetus Gentilium & Iudæorum cum principibus suis, ut contumeliis afficerent, & lapidarent eos, * intelligentes confugerunt ad civitates Lycaoniæ, Lystram & Derben, & universam in circuitu regionem, & ibi euangelizantes erant. * Et quidam vir Lystris infirmus pedibus sedebat, claudus ex utero matris suæ, qui numquam ambulaverat. * Hic audivit Paulum loquentem. Qui intuitus eum, & videns quia fidem haberet ut salvus fieret, * dixit magna voce: Surge super pedes tuos rectus: Et exilivit, & ambulabat. * Turbæ autem cum vidissent quod fecerat Paulus, levaverunt vocem suam, Lycaonice dicentes: Dii similes facti hominibus, descenderunt ad nos. * Et vocabant Barnabam Iovem, Paulum vero Mercurium: quoniam ipse erat dux verbi. * Sacerdos quoque Iovis, qui erat ante civitatem, tauros & coronas ante januas afferens, cum populis volebat sacrificare. * Quod ubi audierunt Apostoli, Barnabas & Paulus, conscissis tunicis suis exilierunt in turbas, clamantes, * & dicentes: Viri, quid hæc facitis? & nos mortales sumus, similes vobis homines, annuntiantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, qui fecit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt: * qui in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. * Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluvias & tempora fru-
ctifera, implens cibo & lætitia corda
nostra. * Et hæc dicentes, vix sedave- 17
rant turbas ne sibi immolarent. * Su- 18
pervenerunt autem quidam ab Antio-
chia & Iconio Iudæi: & persuasis tur-
bis, lapidantesque Paulum, traxerunt
extra civitatem, existimantes eum mor-
tuum esse.*Circumdantibus autem eum 19
discipulis, surgens intravit civitatem,
& postera die profectus est cum Barna-
ba in Derben. * Cumque euangelizas- 20
sent civitati illi, & docuissent mul-
tos, reversi sunt Lystram, & Iconium,
& Antiochiam, * confirmantes animas 21
discipulorum, exhortantesque ut per-
manerent in fide: & quoniam per mul-
tas tribulationes oportet nos intrare in
regnum Dei. * Et cum constituissent 22
illis per singulas ecclesias presbyteros,
& orassent cum jejunationibus, com-
mendaverunt eos Domino, in quem
crediderunt. * Transeuntesque Pisi- 23
diam, venerunt in Pamphyliam, * & 24
loquentes verbum Domini in Perge,
descenderunt in Attaliam: * & inde 25
navigaverunt Antiochiam, unde erant
traditi gratiæ Dei, in opus quod com-
pleverunt. * Cum autem venissent, & 26
congregassent Ecclesiam, retulerunt
quanta fecisset Deus cum illis, & quia
aperuisset Gentibus ostium fidei.* Mo- 27
rati sunt autem tempus non modicum
cum discipulis.

CAPVT XV.

Orta Antiochiæ seditione propter Iudæos, volentes Gentes ad Deum conversas circumcidi, Paulus & Barnabas rem ad Apostolos referunt: qui post Petri & Iacobi suffragia, communi decreto per litteras statuunt, Gentes conversas non ligari lege Moysi: Paulus cupiens ab Antiochia invisere loca in quibus prædicaverat, separatur à Barnaba, eò quod nollet Ioannem assumi.

ET quidam descendentes de Iudæa, 1
docebant fratres: Quia nisi circum-
cidamini secundum morem Moysi, non
potestis salvari. * Facta ergo seditione 2
non minima Paulo & Barnabæ adver-
sus illos, statuerunt ut ascenderent
Paulus & Barnabas, & quidam alii ex
aliis, ad Apostolos & presbyteros in
Ierusalem, super hac quæstione. * Illi 3
ergo deducti ab Ecclesia, pertransibant
Phoenicem & Samariam, narrantes con-
versionem Gentium: & faciebant gau-
dium magnum omnibus fratribus.
* Cum autem venissent Ierosolymam, 4
suscepti sunt ab Ecclesia & ab Aposto-
lis, & senioribus, annuntiantes quan-
ta Deus fecisset cum illis. * Surrexe- 5
runt autem quidam de hæresi Phari-
sæorum, qui crediderunt, dicentes:
Quia oportet circumcidi eos, præci-
pere quoq; servare legem Moysi. *Con- 6
vene-

veneruntque Apostoli & seniores vi-
7 dere de verbo hoc. * Cum autem ma-
gna conquisitio fieret, surgens Petrus
dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis
quoniam ab antiquis diebus Deus in
nobis elegit, per os meum audire Gen-
tes verbum Euangelii, & credere.
8 *Et qui novit corda Deus, testimonium
perhibuit, dans illis Spiritum san-
9 ctum, sicut & nobis, * & nihil discre-
vit inter nos & illos, fide purificans
10 corda eorum. * Nunc ergo quid ten-
tatis Deum, imponere jugum super cer-
vices discipulorum, quod neque pa-
tres nostri, neque nos portare potui-
11 mus? * Sed per gratiam Domini Iesu
Christi credimus salvari, quemadmo-
12 dum & illi. * Tacuit autem omnis
multitudo: & audiebant Barnabam &
Paulum, narrantes quanta Deus fecis-
set signa & prodigia in Gentibus per
13 eos. * Et postquam tacuerunt, respon-
dit Iacobus, dicens: Viri fratres, au-
14 dite me. * Simon narravit quemadmo-
dum primum Deus visitavit sumere ex
15 Gentibus populum nomini suo. * Et
huic concordant verba Prophetarum,
16 sicut scriptum est: * Post hæc revertar,
& reædificabo tabernaculum David,
quod decidit: & diruta ejus reædifica-
17 bo, & erigam illud: * ut requirant ce-
teri hominum Dominum, & omnes
gentes, super quas invocatum est no-
men meum, dicit Dominus faciens
18 hæc. * Notum à sæculo est Domino
19 opus suum. * Propter quod ego judi-
co, non inquietari eos qui ex Genti-
20 bus convertuntur ad Deum, * sed scri-
bere ad eos ut abstineant se à conta-
minationibus simulachrorum, & forni-
catione, & suffocatis, & sanguine.
21 * Moyses enim à temporibus antiquis
habet in singulis civitatibus qui eum
prædicent in synagogis, ubi per omne
22 sabbatum legitur. * Tunc placuit Apo-
stolis, & senioribus cũ omni Ecclesia, e-
ligere viros ex eis, & mittere Antiochiã
cum Paulo & Barnaba, Iudam, qui co-
gnominabatur Barsabas, & Silam, vi-
23 ros primos in fratribus, * scribentes
per manus eorum. APOSTOLI &
seniores fratres, his, qui sunt Antio-
chiæ, & Syriæ, & Ciliciæ, fratribus
ex Gentibus, salutem.
24 * Quoniam audivimus quia quidam ex
nobis exeuntes, turbaverunt vos ver-
bis, evertentes animas vestras, quibus
25 non mandavimus: * placuit nobis col-
lectis in unum, eligere viros, & mitte-
re ad vos, cum charissimis nostris Bar-
26 naba & Paulo, * hominibus, qui tra-
diderunt animas suas pro nomine Do-
27 mini nostri Iesu Christi. * Misimus er-
go Iudam & Silam, qui & ipsi vobis
28 verbis referent eadem. * Visum est e-
nim Spiritui sancto, & nobis, nihil ul-
tra imponere vobis oneris, quam hæc
29 necessaria: * ut abstineatis vos ab im-
molatis simulachrorum, & sanguine,
& suffocato, & fornicatione; à quibus
custodientes vos, bene agetis. Vale-
te. * Illi ergo dimissi, descenderunt 30
Antiochiam: & congregata multitudi-
ne tradiderunt epistolam. * Quam cum 31
legissent, gavisi sunt super consolatio-
ne. * Iudas autem & Silas, & ipsi cum 32
essent Prophetæ, verbo plurimo conso-
lati sunt fratres, & confirmaverunt.
* Facto autem ibi aliquanto tempore, 33
dimissi sunt cum pace à fratribus, ad
eos qui miserant illos. * Visum est au- 34
tem Silæ ibi remanere: Iudas autem
solus abiit Ierusalem. * Paulus autem 35
& Barnabas demorabantur Antiochiæ,
docentes, & euangelizantes cum aliis
pluribus verbum Domini. * Post ali- 36
quot autem dies, dixit ad Barnabam
Paulus: Revertentes visitemus fratres
per universas civitates, in quibus præ-
dicavimus verbum Domini, quomodo
se habeant. * Barnabas autem volebat 37
secum assumere & Ioannem, qui cogno-
minabatur Marcus. * Paulus autem ro- 38
gabat eum (ut qui discessisset ab eis de
Pamphylia, & non isset cum eis in o-
pus) non debere recipi. * Facta est au- 39
tem dissensio, ita ut discederent ab in-
vicem, & Barnabas quidem assumpto
Marco navigaret Cyprum. * Paulus 40
vero electo Sila profectus est, traditus
gratiæ Dei à fratribus. * Perambula- 41
bat autem Syriam, & Ciliciam, confir-
mans Ecclesias: præcipiens custodire
præcepta Apostolorum, & seniorum.

CAPUT XVI.

Paulus Lystris assumptum Timotheum circumcidit, & per varias civitates tradit servanda Apostolorum dogmata: vetantur à Spiritu sancto prædicare in Asia & Bithynia: vocato autem per visionem Paulo in Macedoniam, proficiscuntur: primumque Philippis prædicantes, hospitio excipiuntur apud Lydiam: sed ejecto per Paulum spiritu pythone, virgis cæsi mittuntur in carcerem: ubi facto terræmotu, solutisque eorum vinculis, custos carceris convertitur: posteroque die magistratus orant ut civitatem egrediantur.

PErvenit autem Derben, & Lystram. 1
Et ecce discipulus quidam erat ibi
nomine Timotheus, filius mulieris Iu-
dææ fidelis, patre Gentili. * Huic 2
testimonium bonum reddebant, qui
in Lystris erant & Iconio fratres.
*Hunc voluit Paulus secum proficis- 3
ci: & assumens circumcidit eum, pro-
pter Iudæos qui erant in illis locis.
Sciebant enim omnes quod pater ejus
erat Gentilis. * Cum autem pertran- 4
sirent civitates, tradebant eis custodire
dogmata, quæ erant decreta ab Apo-
stolis & senioribus, qui erant Ieroso-
lymis. * Et ecclesiæ quidem confirma- 5
bantur

bantur fide, & abundabant numero
6 quotidie. * Transeuntes autem Phry-
giam, & Galatiæ regionem, vetati sunt
à Spiritu sancto loqui verbum Dei
7 in Asia. * Cum venissent autem in My-
siam, tentabant ire in Bithyniam: &
8 non permisit eos Spiritus Iesu. * Cum
autem pertransissent Mysiam, descende-
9 runt Troadem: * & visio per noctem
Paulo ostensa est: Vir Macedo quidam
erat stans, & deprecans eum, & dicens:
Transiens in Macedoniam, adjuva nos.
10 * Vt autem visum vidit, statim quæsi-
vimus proficisci in Macedoniam, certi
facti quod vocasset nos Deus euangeli-
11 zare eis. * Navigantes autem à Troa-
de, recto cursu venimus Samothraciã,
12 & sequenti die Neapolim. * & inde Phi-
lippos quæ est prima partis Macedoniæ
civitas, colonia. Eramus autem in hac
13 Vrbe diebus aliquot, conferentes. * Die
autem sabbatorum egressi sumus foras
portam juxta flumen, ubi videbatur o-
ratio esse: & sedentes loquebamur mu-
14 lieribus, quæ convenerant. * Et quæ-
dam mulier nomine Lydia purpuraria
civitatis Thyatirenorum, colens Deum
audivit: cujus Dominus aperuit cor in-
tendere his quæ dicebantur à Paulo.
15 * Cum autem baptizata esset, & do-
mus ejus, deprecata est dicens: Si ju-
dicastis me fidelem Domino esse, in-
troite in domum meam, & manete. Et
16 coëgit nos. * Factum est autem eun-
tibus nobis ad orationem, puellam
quamdam habentem spiritum pytho-
nem obviare nobis, quæ quæstum ma-
gnũ præstabat dominis suis divinando.
17 * Hæc subsecuta Paulum, & nos, cla-
mabat dicens: Isti homines servi Dei
excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam
18 salutis. * Hoc autem faciebat mul-
tis diebus. Dolens autem Paulus, &
conversus spiritui dixit: Præcipio tibi
in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et
19 exiit eadem hora. * Videntes autem
domini ejus quia exivit spes quæstus
eorum, apprehendentes Paulum & Si-
lam perduxerunt in forum ad princi-
20 pes: * & offerentes eos magistratibus,
dixerunt: Hi homines conturbant civi-
21 tatem nostram, cum sint Iudæi: * &
annuntiant morem, quem non licet
nobis suscipere, neque facere, cum
22 simus Romani. * Et cucurrit plebs ad-
versus eos: & magistratus, scissis tuni-
cis eorum, jusserunt eos virgis cædi.
23 * Et cum multas plagas eis imposuis-
sent, miserunt eos in carcerem, præci-
pientes custodi ut diligenter custodi-
24 ret eos. * Qui cum tale præceptum
accepisset, misit eos in interiorem car-
cerem, & pedes eorum strinxit ligno.
25 * Media autem nocte, Paulus & Silas
orantes, laudabant Deum: & audiebant
26 eos, qui in custodia erant. * Subito
vero terræmotus factus est magnus, ita
ut moverentur fundamenta carceris.
Et statim aperta sunt omnia ostia: &
universorum vincula soluta sunt. * Ex- 27
pergefactus autem custos carceris, &
videns januas apertas carceris, evagi-
nato gladio volebat se interficere, æsti-
mans fugisse vinctos. * Clamavit autem 28
Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi
mali feceris: universi enim hic sumus.
* Petitoque lumine, introgressus est: 29
& tremefactus procidit Paulo & Silæ
ad pedes: * & producens eos foras, ait: 30
Domini, quid me oportet facere, ut sal-
vus fiam? * At illi dixerunt: Crede in 31
Dominum Iesum, & salvus eris tu, &
domus tua. * Et locuti sunt ei verbum 32
Domini, cum omnibus qui erant in do-
mo ejus. * Et tollens eos in illa hora 33
noctis, lavit plagas eorum: & baptiza-
tus est ipse, & omnis domus ejus con-
tinuo. * Cumque perduxisset eos in do- 34
mum suam, apposuit eis mensam, &
lætatus est cum omni domo sua cre-
dens Deo. * Et cum dies factus esset, 35
miserunt magistratus lictores, dicen-
tes: Dimitte homines illos. * Nuntia- 36
vit autem custos carceris verba hęc Pau-
lo: Quia miserunt magistratus ut di-
mittamini: nunc igitur exeuntes, ite in
pace. * Paulus autem dixit eis: Cæsos 37
nos publice, indemnatos, homines Ro-
manos miserunt in carcerem, & nunc
occulte nos ejiciunt? Non ita: sed ve-
niant, * & ipsi nos ejiciant. Nuntiave- 38
runt autem magistratibus lictores verba
hæc. Timueruntque audito quod Ro-
mani essent: * & venientes deprecati 39
sunt eos, & educentes rogabant ut e-
grederentur de Vrbe. * Exeuntes au- 40
tem de carcere, introierunt ad Lydiam:
& visis fratribus consolati sunt eos,
& profecti sunt.

CAPVT XVII.

Facto Thessalonicæ magno fructu per Pauli prædicationem, concitatur adversus eum à Iudæis seditio, similiter & Berœæ: Paulus Athenis cum Iudæis & Philosophis disserit, ac Dionysium Areopagitam ad Christum convertit cum quibusdam aliis.

CVm autem perambulassent Amphi- 1
polim, & Apolloniam, venerunt
Thessalonicam, ubi erat synagoga Iu-
dæorum. * Secundum consuetudinem 2
autem Paulus introivit ad eos, & per
sabbata tria disserebat eis de Scriptu-
ris, * adaperiens & insinuans quia 3
Christum oportuit pati, & resurgere
à mortuis: & quia hic est Iesus Chri-
stus, quem ego annuntio vobis. * Et 4
quidam ex eis crediderunt, & adjun-
cti sunt Paulo & Silæ, & de colenti-
bus Gentilibusque multitudo magna,
& mulieres nobiles non paucæ. * Ze- 5
lantes autem Iudæi, assumentesque de
vulgo viros quosdam malos, & turba
facta, concitaverunt civitatem: & assi-
stentes domui Iasonis quærebant eos

producere

6 producere in populum. * Et cũ non invenissent eos, trahebant Iasonem &
quosdam fratres ad principes civitatis, clamantes: Quoniam hi, qui Vr-
7 bem concitant, & huc venerunt, *quos
suscepit Iason, & hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt, regem alium di-
8 centes esse, Iesum. * Concitaverunt au-
tem plebem, & principes civitatis au-
9 dientes hæc. * Et accepta satisfactio-
ne à Iasone, & à ceteris, dimiserunt
10 eos. * Fratres vero confestim per no-
ctem dimiserunt Paulum & Silam in
Berœam. Qui cum venissent, in syna-
11 gogam Iudæorum introierunt. * Hi au-
tem erant nobiliores eorum, qui sunt
Thessalonicæ, qui susceperunt verbum
cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se haberent.
12 * Et multi quidem crediderunt ex eis,
& mulierum Gentilium honestarum, &
13 viri non pauci. * Cum autem cogno-
vissent in Thessalonica Iudæi, quia &
Berœæ prædicatum est à Paulo verbum Dei, venerunt & illuc commoven-
14 tes & turbantes multitudinem. * Sta-
timque tunc Paulum dimiserunt fratres, ut iret usque ad mare: Silas autem & Timotheus remanserunt ibi.
15 * Qui autem deducebant Paulum, per-
duxerunt eum usque Athenas, & accepto mandato ab eo ad Silam & Timotheum, ut quàm celeriter venirent
16 ad illum, profecti sunt. * Paulus au-
tem cum Athenis eos expectaret, incitabatur spiritus ejus in ipso, videns
17 idololatriæ deditam civitatem. * Dis-
putabat igitur in synagoga cum Iudæis, & colentibus, & in foro, per
omnes dies, ad eos qui aderant.
18 * Quidam autem Epicurei, & Stoici
philosophi disserebant cum eo, & quidam dicebant: Quid vult seminiverbius hic, dicere? Alii vero: Novorum
dæmoniorum videtur annuntiator esse:
quia Iesum, & resurrectionem annun-
19 tiabat eis: * Et apprehensum eum ad
Areopagum duxerunt, dicentes: Possumus scire quæ est hæc nova, quæ à
20 te dicitur, doctrina? * nova enim quæ-
dam infers auribus nostris: Volumus
ergo scire quidnam velint hæc esse:
21 * (Athenienses autem omnes, & advenæ hospites, ad nihil aliud vacabant,
nisi aut dicere, aut audire aliquid no-
22 vi.) *Stans autem Paulus in medio Ar-
eopagi, ait: Viri Athenienses per omnia
23 quasi superstitiosiores vos video. *Præ-
teriens enim, & videns simulachra vestra, inveni & aram, in qua scriptum
erat: IGNOTO DEO. Quod ergo
ignorantes colitis, hoc ego annuntio
24 vobis. * Deus, qui fecit mundum, &
omnia quæ in eo sunt, hic cæli & terræ cum sit Dominus, non in manufa-
25 ctis templis habitat, * nec manibus hu-
manis colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam, & inspiratio-
26 nem, & omnia: * fecitque ex uno o-
mne genus hominum inhabitare super
universam faciem terræ, definiens statuta tempora, & terminos habitationis
eorum, * quærere Deum, si forte attre- 27
ctent eum, aut inveniant, quamvis non
longe sit ab unoquoque nostrum. * In 28
ipso enim vivimus, & movemur, & sumus: sicut & quidam vestrorum Poetarum dixerunt: ipsius enim & genus su-
mus. * Genus ergo cum simus Dei, non 29
debemus æstimare, auro, aut argento,
aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, Divinum esse simile. * Et 30
tempora quidem hujus ignorantiæ despiciens Deus, nunc annuntiat hominibus ut omnes ubique pœnitentiam a-
gant, * eo quod statuit diem, in quo 31
judicaturus est orbem in æquitate, in
viro, in quo statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum à mortuis.
* Cum audissent autem resurrectionem 32
mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus
te de hoc iterum. * Sic Paulus exivit 33
de medio eorum. * Quidam vero viri 34
adhærentes ei, crediderunt: in quibus
& Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.

CAPVT XVIII.

Paulus Corinthi suum exercet artificium apud Aquilam: & quamquam ad ejus prædicationem blasphemarent Iudæi, audit tamen in visione multum ubi populum ad fidem convertendum: verùm post sesquiannum accusatur à Iudæis apud Gallionem proconsulem, & post multos dies venit Ephesum, ac variis regionibus fratres confirmat: Apollo vehementer Iudæos convincit, ostendentes ex Scripturis Iesum esse Christum, quamquam tantùm nosset baptisma Ioannis.

POst hæc egressus ab Athenis, venit 1
Corinthum: * & inveniens quen- 2
dam Iudæum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priscillam uxorem ejus, (eo quod
præcepisset Claudius discedere omnes
Iudæos à Roma) accessit ad eos. *Et quia 3
ejusdem erat artis, manebat apud eos, &
operabatur (erant autem scenofactoriæ
artis.) * Et disputabat in synagoga per 4
omne sabbatum, interponens nomen
Domini Iesu, suadebatque Iudæis, &
Græcis. * Cum venissent autem de 5
Macedonia Silas & Timotheus, instabat verbo Paulus, testificans Iudæis
esse Christum Iesum. * Contradicen- 6
tibus autem eis, & blasphemantibus, excutiens vestimenta sua, dixit ad
eos: Sanguis vester super caput vestrum:
mundus ego, ex hoc ad Gentes vadam.
* Et migrans inde, intravit in domum 7
cujusdam, nomine Titi Iusti, colentis
Deũ, cujus domus erat conjuncta syna-
gogæ. * Crispus autem archisynagogus 8

credidit Domino cum omni domo sua:
& multi Corinthiorum audientes cre-
9 debant, & baptizabantur. * Dixit au-
tem Dominus nocte per visionem Pau-
lo: Noli timere, sed loquere, & ne
10 taceas: * propter quod ego sum tecum:
& nemo apponetur tibi ut noceat te:
quoniam populus est mihi multus in
11 hac civitate. * Sedit autem ibi annum
& sex menses, docens apud eos verbum
12 Dei. * Gallione autem proconsule A-
chajæ, insurrexerunt uno animo Iudæi
in Paulum, & adduxerunt eum ad tri-
13 bunal, * dicentes: Quia contra le-
gem hic persuadet hominibus colere
14 Deum. * Incipiente autem Paulo ape-
rire os, dixit Gallio ad Iudæos: Si qui-
dem esset iniquum aliquid, aut facinus
pessimum, ô viri Iudæi, recte vos susti-
15 nerem. * Si vero quæstiones sunt de
verbo, & nominibus, & lege vestra,
vos ipsi videritis: Iudex ego horum
16 nolo esse. * Et minavit eos à tribuna-
17 li. * Apprehendentes autem omnes So-
sthenem principem synagogæ, percu-
tiebant eum ante tribunal: & nihil
18 eorum Gallioni curæ erat. * Paulus
vero cum adhuc sustinuisset dies mul-
tos, fratribus valefaciens, navigavit in
Syriam, (& cum eo Priscilla, & Aqui-
la) qui sibi totonderat in Cenchris ca-
19 put: habebat enim votum. * Devenit-
que Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse
vero ingressus synagogam, disputabat
20 cum Iudæis.* Rogantibus autem eis ut
ampliori tempore maneret, non con-
21 sensit, * sed valefaciens, & dicens, Ite-
rum revertar ad vos Deo volente, pro-
22 fectus est ab Epheso. * Et descendens
Cæsaream ascendit, & salutavit Eccle-
23 siam, & descendit Antiochiam. *Et fa-
cto ibi aliquanto tempore profectus
est, perambulans ex ordine Galaticam
regionem, & Phrygiam, confirmans
24 omnes discipulos.* Iudæus autem qui-
dam, Apollo nomine, Alexandrinus
genere, vir eloquens, devenit Ephe-
25 sum, potens in scripturis. * Hic erat
edoctus viam Domini: & fervens spi-
ritu loquebatur, & docebat diligenter
ea quæ sunt Iesu, sciens tantum bap-
26 tisma Ioannis. * Hic ergo cœpit fidu-
cialiter agere in synagoga. Quem cum
audissent Priscilla & Aquila, assumpse-
runt eum, & diligentius exposuerunt
27 ei viam Domini. * Cum autem vellet
ire Achajam, exhortati fratres, scri-
pserunt discipulis ut susciperent eum.
Qui cum venisset, contulit multum his
28 qui crediderant. * Vehementer e-
nim Iudæos revincebat publice, o-
stendens per Scripturas, esse Chri-
stum Iesum.

CAPVT XIX.

Paulus Ephesi quosdam discipulos Ioannis tantum baptismate baptizatos, jubet in Iesu nomine baptizari, ac manuum impositione Spiritum sanctum ipsis impetrat, ibique prædicans multa edit signa de Iudæis, qui non credentes conabantur nomine Iesu à Paulo prædicati adjurare dæmonia: multi peccata confitentes libros superstitiosos exurunt: Demetrius argentarius gravem adversus Paulum seditionem excitat, quam ægrè tandem sedat Alexander.

FActum est autem, cum Apollo esset 1
Corinthi, ut Paulus peragratis su-
perioribus partibus veniret Ephesum,
& inveniret quosdam discipulos: * di- 2
xitque ad eos: Si Spiritum sanctum
accepistis credentes? At illi dixerunt
ad eum: Sed neque si Spiritus sanctus
est, audivimus. * Ille vero ait: In quo 3
ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In
Ioannis baptismate. * Dixit autem 4
Paulus: Ioannes baptizavit baptismo
pœnitentiæ populum, dicens: In eum,
qui venturus esset post ipsum, ut crede-
rent, hoc est, in Iesum. * His auditis, 5
baptizati sunt in nomine Domini Iesu.
* Et cum imposuisset illis manus Pau- 6
lus, venit Spiritus sanctus super eos,
& loquebantur linguis, & propheta-
bant. * Erant autem omnes viri fere 7
duodecim. * Introgressus autem syna- 8
gogam, cum fiducia loquebatur per
tres menses, disputans, & suadens de
regno Dei. * Cum autem quidam in- 9
durarentur, & non crederent, male-
dicentes viam Domini coram multitu-
dine, discedens ab eis, segregavit dis-
cipulos, quotidie disputans in schola
tyranni cujusdam. * Hoc autem factum 10
est per biennium, ita ut omnes, qui ha-
bitabant in Asia, audirent verbum Do-
mini, Iudæi atque Gentiles. * Virtu- 11
tesque non quaslibet faciebat Deus per
manum Pauli: * ita ut etiam super lan- 12
guidos deferrentur à corpore ejus su-
daria, & semicinctia, & recedebant
ab eis languores, & spiritus nequam
egrediebantur. * Tentaverunt autem 13
quidam & de circumeuntibus Iudæis
exorcistis, invocare super eos, qui ha-
bebant spiritus malos, nomen Domini
Iesu, dicentes: Adjuro vos per Iesum,
quem Paulus prædicat. * Erant autem 14
quidam Iudæi Scevæ principis sacer-
dotum septem filii, qui hoc faciebant.
* Respondens autem spiritus nequam 15
dixit eis: Iesum novi, & Paulum scio:
vos autem qui estis? * Et insiliens in 16
eos homo, in quo erat dæmonium pes-
simum, & dominatus amborum, inva-
luit contra eos, ita ut nudi & vulnera-
ti effugerent de domo illa. * Hoc au- 17
tem notum factum est omnibus Iu-
dæis, atque Gentilibus, qui habita-

bant

bant Ephesi: & cecidit timor super o-
mnes illos, & magnificabatur nomen
18 Domini Iesu. * Multique credentium
veniebant, confitentes & annuntiantes
19 actus suos. * Multi autem ex eis, qui
fuerant curiosa sectati, contulerunt li-
bros, & combusserunt coram omnibus:
& computatis pretiis illorum, invene-
runt pecuniam denariorum quinqua-
20 ginta millium. * Ita fortiter crescebat
21 verbum Dei, & confirmabatur. * His
autem expletis, proposuit Paulus in
Spiritu, transita Macedonia & Achaja
ire Ierosolymam, dicens: Quoniam
postquam fuero ibi, oportet me & Ro-
22 mam videre. * Mittens autem in Ma-
cedoniam duos ex ministrantibus sibi,
Timotheum & Erastum, ipse remansit
23 ad tempus in Asia. * Facta est autem
illo tempore turbatio non minima de
24 via Domini. * Demetrius enim qui-
dam nomine, argentarius, faciens æ-
des argenteas Dianæ, præstabat artifi-
25 cibus non modicum quæstum: * quos
convocans, & eos qui hujusmodi erant
opifices, dixit: Viri, scitis quia de hoc
26 artificio est nobis acquisitio: * & vi-
detis, & auditis, quia non solum E-
phesi, sed pæne totius Asiæ, Paulus
hic suadens avertit multam turbam,
dicens: Quoniam non sunt dii, qui
27 manibus fiunt. * Non solum autem hæc
periclitabitur nobis pars in redargu-
tionem venire, sed & magnæ Dianæ
templum in nihilum reputabitur, sed
& destrui incipiet majestas ejus, quam
28 tota Asia, & orbis colit. * His auditis,
repleti sunt ira, & exclamaverunt di-
centes: Magna Diana Ephesiorum.
29 * Et impleta est civitas confusione, &
impetum fecerunt uno animo in thea-
trum, rapto Gajo & Aristarcho Mace-
30 donibus, comitibus Pauli. * Paulo au-
tem volente intrare in populum, non
31 permiserunt discipuli. * Quidam autem
& de Asiæ principibus, qui erant ami-
ci ejus, miserunt ad eum rogantes ne
32 se daret in theatrum: * alii autem a-
liud clamabant. Erat enim Ecclesia
confusa: & plures nesciebant qua ex
33 causa convenissent. * De turba autem
detraxerunt Alexandrum, propellenti-
bus eum Iudæis. Alexander autem ma-
nu silentio postulato, volebat reddere
34 rationem populo. * Quem ut cogno-
verunt Iudæum esse, vox facta una est
omnium, quasi per horas duas claman-
35 tium: Magna Diana Ephesiorum. * Et
cum sedasset scriba turbas, dixit: Viri
Ephesii, quis enim est hominum, qui
nesciat Ephesiorum civitatem cultri-
cem esse magnæ Dianæ, Iovisque pro-
36 lis? * Cum ergo his contradici non
possit, oportet vos sedatos esse, & ni-
37 hil temere agere. * Adduxistis enim
homines istos, neque sacrilegos, neque
38 blasphemantes deam vestram. * Quod
si Demetrius, & qui cum eo sunt arti-
ces, habent adversus aliquem causam,
conventus forenses aguntur, & procon-
sules sunt, accusent invicem. * Si quid 39
autem alterius rei quæritis: in legiti-
ma Ecclesia poterit absolvi. * Nam & 40
periclitamur argui seditionis hodier-
næ: cum nullus obnoxius sit (de quo
possimus reddere rationem) concursus
istius. Et cum hæc dixisset, dimisit Ec-
clesiam.

CAPUT XX.

Paulus peragratis variis partibus Macedoniæ & Græciæ, concionatur Troade in mediam noctem: cumque adolescens Eutychus cadens à tertio cœnaculo mortuus esset, Paulus eum resuscitavit: & variis locis peragratis, advocatos ex Epheso presbyteros exhortatur ut vigilantes sint in regenda Ecclesia, prædicens quòd non essent amplius eum visuri.

Postquam autem cessavit tumultus, 1
vocatis Paulus discipulis, & exhor-
tatus eos, valedixit, & profectus est ut
iret in Macedoniam. * Cum autem per- 2
ambulasset partes illas, & exhortatus
eos fuisset multo sermone, venit ad
Græciam: * ubi cum fecisset menses 3
tres, factæ sunt illi insidiæ à Iudæis
navigaturo in Syriam: habuitque con-
silium ut reverteretur per Macedo-
niam. * Comitatus est autem eum So- 4
pater Pyrrhi Berœensis, Thessalonicen-
sium vero Aristarchus, & Secundus, &
Gajus Derbeus, & Timotheus: Asiani
verò Tychicus & Trophimus. * Hi cum 5
præcessissent, sustinuerunt nos Troa-
de: * nos vero navigavimus post dies 6
azymorum à Philippis, & venimus ad
eos Troadem in diebus quinque, ubi
demorati sumus diebus septem. * Vna 7
autem Sabbati cùm convenissemus ad
frangendum panem, Paulus disputabat
cum eis, profecturus in crastinum, pro-
traxitque sermonem usque in mediam
noctem. * Erant autem lampades co- 8
piosæ in cœnaculo, ubi eramus con-
gregati. * Sedens autem quidam ado- 9
lescens nomine Eutychus super fene-
stram, cùm mergeretur somno gravi,
disputante diu Paulo, ductus somno
cecidit de tertio cœnaculo deorsum, &
sublatus est mortuus. * Ad quem cum 10
descendisset Paulus incubuit super eum:
& complexus dixit: Nolite turbari,
anima enim ipsius in ipso est. * Ascen- 11
dens autem, frangensque panem, & gu-
stans, satisque allocutus usque in lu-
cem, sic profectus est. * Adduxerunt 12
autem puerum viventem, & consolati
sunt non minime. * Nos autem ascen- 13
dentes navem, navigavimus in Asson,
inde suscepturi Paulum: sic enim dis-
posuerat ipse per terram iter facturus.
* Cum autem convenisset nos in Asson, 14
assumpto eo, venimus Mitylenen. * Et 15
inde navigantes, sequenti die venimus
contra Chium, & alia applicuimus Sa-
mum, & sequenti die venimus Mile-
tum.

16 tum. * proposuerat enim Paulus trans-
navigare Ephesum , nequa mora illi
fieret in Asia. Festinabat enim , si possi-
bile sibi esset , ut diem Pentecostes fa-
17 ceret Ierosolymis. * A Mileto autem
mittens Ephesum, vocavit Majores na-
18 tu Ecclesiæ. * Qui cum venissent ad
eum, & simul essent, dixit eis: Vos sci-
tis, à prima die , qua ingressus sum in
Asiam , qualiter vobiscum per omne
19 tempus fuerim,* serviens Domino cum
omni humilitate,& lacrymis, & tenta-
tionibus, quæ mihi acciderunt ex insi-
20 diis Iudæorum: * quomodo nihil sub-
traxerim utilium , quo minus annun-
tiarem vobis, & docerem vos publice,
21 & per domos, * testificans Iudæis atque
Gentilibus in Deum pœnitentiam,& fi-
dem in Dominum nostrum Iesum Chri-
22 stum. * Et nunc ecce alligatus ego spi-
ritu , vado in Ierusalem ; quæ in ea
23 ventura sint mihi, ignorans: * nisi quod
Spiritus sanctus per omnes civitates
mihi protestatur,dicens: quoniam vin-
cula & tribulationes Ierosolymis me
24 manent. * Sed nihil horum vereor: nec
facio animam meam pretiosiorē quam
me , dummodo consummem cursum
meum, & ministerium verbi , quod ac-
cepi à Domino Iesu , testificari Euan-
25 gelium gratiæ Dei.* Et nunc ecce ego
scio , quia amplius non videbitis fa-
ciem meam vos omnes, per quos tran-
26 sivi prædicans regnum Dei. * Quapro-
pter contestor vos hodierna die , quia
27 mundus sum à sanguine omnium.*Non
enim subterfugi, quo minus annuntia-
28 rem omne consilium Dei vobis. * At-
tendite vobis,& universo gregi, in quo
vos Spiritus sanctus posuit episcopos,
regere Ecclesiam Dei , quam acquisivit
29 sanguine suo. * Ego scio quoniam in-
trabunt post discessionem meam lupi
rapaces in vos , non parcentes gregi.
30 *Et ex vobis ipsis exurgent viri loquen-
tes perversa , ut abducant discipulos
31 post se. * Propter quod vigilate , me-
moria retinentes , quoniam per trien-
nium nocte & die non cessavi , cum la-
crymis monens unumquemq; vestrûm.
32 * Et nunc commendo vos Deo , & ver-
bo gratiæ ipsius , qui potens est ædifi-
care, & dare hereditatem in sanctifica-
33 tis omnibus. * Argentum & aurum,
34 aut vestem nullius concupivi, * sicut
ipsi scitis: quoniam ad ea,quæ mihi o-
pus erant, & his, qui mecum sunt, mi-
35 nistraverunt manus istæ. * Omnia o-
stendi vobis , quoniam sic laborantes,
oportet suscipere infirmos , ac memi-
nisse verbi Domini Iesu , quoniam ipse
dixit: Beatius est magis dare , quam
36 accipere. * Et cum hæc dixisset , posi-
tis genibus suis oravit cum omnibus
37 illis. * Magnus autem fletus factus
est omnium : & procumbentes su-
per collum Pauli, osculabantur eum,
38 * dolentes maxime in verbo , quod
dixerat , quoniam amplius faciem e-
jus non essent visuri. * Et deducebant
eum ad navem.

CAPUT XXI.

Paulo Ierosolymam tendenti post varias navigationes, vaticinatur Agabus propheta afflictiones quas passurus erat Ierosolymis: nec tamen amicorum lachrymis averti potest ne ascendat Ierusalē, paratus pro Christo etiā mortem subire: cumque Ierusalem pervenisset Iacobus ipsi suadet ut cum quinque viris votum habentibus se sanctificet: quod cum faceret, rapitur à Iudæis, sed ex eorum manibus eripitur à tribuno, à quo catenis alligatus ducitur in castra: impetrat tamen facultatem loquendi ad populum.

CVm autem factum esset ut naviga- 1
remus abstracti ab eis, recto cursu
venimus Coum , & sequenti die Rho-
dum , & inde Pataram. * Et cum in- 2
venissemus navem transfretantem in
Phœnicen, adscendentes navigavimus.
* Cum apparuissemus autem Cypro, re- 3
linquentes eam ad sinistram , navigavi-
mus in Syriam, & venimus Tyrum: ibi
enim navis expositura erat onus. * In- 4
ventis autem discipulis , mansimus ibi
diebus septem: qui Paulo dicebant per
Spiritum ne ascenderet Ierosolymam.
* Et expletis diebus profecti ibamus, 5
deducentibus nos omnibus cum uxori-
bus & filiis usq; foras civitatem: & po-
sitis genibus in littore, oravimus. * Et 6
cum valefecissemus invicem , ascendi-
mus navem : illi autem redierunt in
sua. * Nos vero navigatione expleta à 7
Tyro descendimus Ptolemaidam: & sa-
lutatis fratribus , mansimus die una a-
pud illos. * Alia autem die profecti, 8
venimus Cæsaream. Et intrantes do-
mum Philippi euangelistæ, qui erat u-
nus de septem , mansimus apud eum.
* Huic autem erant quattuor filiæ vir- 9
gines prophetantes. * Et cum morare- 10
mur per dies aliquot, supervenit quidā
à Iudæa propheta , nomine Agabus.
* Is cum venisset ad nos , tulit zonam 11
Pauli: & alligans sibi pedes & manus,
dixit : Hæc dicit Spiritus sanctus: Vi-
rum, cujus est zona hæc, sic alligabunt
in Ierusalem Iudæi, & tradēt in manus
Gentium. * Quod cum audissemus, ro- 12
gabamus nos,& qui loci illius erant,ne
ascenderet Ierosolymam.*Tunc respon- 13
dit Paulus, & dixit: Quid facitis flen-
tes, & affligentes cor meum? Ego enim
non solum alligari,sed & mori in Ieru-
salem paratus sum, propter nomen Do-
mini Iesu. * Et cum ei suadere non 14
possemus, quievimus, dicentes: Domi-
ni voluntas fiat. * Post dies autem istos 15
præparati,ascendebamus in Ierusalem.
* Venerunt autem & ex discipulis à 16
Cæsarea nobiscum , adducentes secum
apud quem hospitaretur Mnasonem
quemdam Cyprium , antiquum disci-
pulum.

17 pulum. * Et cum venissemus Ierosoly-
mam, libenter exceperunt nos fratres.
18 * Sequenti autem die introibat Paulus
nobiscum ad Iacobum, omnesque col-
19 lecti sunt seniores. * Quos cum salu-
tasset, narrabat per singula, quæ Deus
fecisset in Gentibus per ministerium
20 ipsius. * At illi cum audissent, magni-
ficabant Deum, dixeruntque ei: Vides
frater, quot millia sunt in Iudæis, qui
crediderunt, & omnes æmulatores sunt
21 legis. * Audierunt autem de te, quia
discessionem doceas à Moyse eorum,
qui per Gentes sunt, Iudæorum: dicens
non debere eos circumcidere filios
suos, neque secundum consuetudinem
22 ingredi. * Quid ergo est? utique o-
portet convenire multitudinem: au-
23 dient enim te supervenisse. * Hoc ergo
fac quod tibi dicimus: Sunt nobis vi-
ri quattuor, votum habentes super se.
24 * His assumptis, sanctifica te cum illis:
& impende in illis ut radant capita: &
scient omnes quia quæ de te audie-
runt, falsa sunt, sed ambulas & ipse
25 custodiens legem. * De his autem, qui
crediderunt ex Gentibus, nos scripsi-
mus, judicantes ut abstineant se ab i-
dolis, immolato, & sanguine, & suffo-
26 cato, & fornicatione. * Tunc Paulus,
assumptis viris, postera die purificatus
cum illis intravit in templum, annun-
tians expletionem dierum purificatio-
nis, donec offerretur pro unoquoque
27 eorum oblatio. * Dum autem septem
dies consummarentur, hi qui de Asia
erant Iudæi, cum vidissent eum in tem-
plo, concitaverunt omnem populum, &
28 injecerunt ei manus, clamantes: * Viri
Israelitæ, adjuvate: hic est homo, qui
adversus populum, & legem, & locum
hunc, omnes ubique docens, insuper
& Gentiles induxit in templum, & vio-
29 lavit sanctum locum istum. * Viderant
enim Trophimum Ephesium in civitate
cum ipso, quem æstimaverunt quo-
niam in templum introduxisset Pau-
30 lus. * Commotaque est civitas tota, &
facta est concursio populi. Et appre-
hendentes Paulum, trahebant eum ex-
tra templum: & statim clausæ sunt
31 januæ. * Quærentibus autem eum oc-
cidere, nuntiatum est tribuno cohor-
tis: Quia tota confunditur Ierusalem.
32 * Qui statim assumptis militibus, &
centurionibus, decurrit ad illos. Qui
cum vidissent tribunum, & milites,
33 cessaverunt percutere Paulum. * Tunc
accedens tribunus apprehendit eum,
& jussit eum alligari catenis duabus:
& interrogabat quis esset, & quid fe-
34 cisset. * Alii autem aliud clamabant
in turba. Et cum non posset certum
cognoscere præ tumultu, jussit duci
35 eum in castra. * Et cum venisset ad gra-
dus, contigit ut portaretur à militi-
36 bus propter vim populi. * Sequebatur
enim multitudo populi, clamans:
37 Tolle eum. * Et cum cœpisset induci

in castra Paulus, dicit tribuno: Si l
cet mihi loqui aliquid ad te? Qui d
xit: Græce nosti? * Nonne tu es Æ
gyptius, qui ante hos dies tumultu
concitasti, & eduxisti in desertū qua
tuor millia virorum sicariorum? * E
dixit ad eum Paulus: Ego homo su
quidem Iudæus à Tarso Ciliciæ, n
ignotæ civitatis municeps. Rogo a
tem te, permitte mihi loqui ad p
lum. * Et cum ille permisisset, Pau
stans in gradibus, annuit manu ad p
bem, & magno silentio facto, allo
tus est lingua Hebræa, dicens:

CAPVT XXII.

*Vbi Paulus in sui excusationem narrat
sua conversionis ordinem, vociferan
tur Iudæi ipsum de terra tollendum
eo quod diceret se à Deo missum fui
ad prædicandum Gentibus, à tribu
autem jussus flagellis cædi & torqu
ri, liberatus est dicendo se civem R
manum esse.*

VIri fratres, & patres, audite qua
ad vos nunc reddo rationē. * Cu
audissent autem quia Hebræa lingua lo
queretur ad illos, magis præstiterun
silentium. * Et dicit: Ego sum vir Iu
dæus, natus in Tarso Ciliciæ, nutr
tus autem in ista civitate, secus pe
des Gamaliel eruditus juxta veritate
paternæ legis, æmulator legis, sic
& vos omnes estis hodie: * qui han
viam persecutus sum usque ad mor
tem, alligans & tradens in custodia
viros ac mulieres, * sicut princeps sa
cerdotum mihi testimonium reddit, &
omnes majores natu, à quibus & epi
stolas accipiens, ad fratres Damascu
pergebam, ut adducerem inde vincto
in Ierusalem ut punirentur. * Factum
est autem, eunte me, & appropinquan
te Damasco media die, subito de cæl
circumfulsit me lux copiosa: * & de
cidens in terram, audivi vocem di
centem mihi: Saule, Saule, quid me
persequeris? * Ego autem respondi:
Quis es Domine? Dixitque ad me: Eg
sum Iesus Nazarenus, quem tu perse
queris. * Et qui mecum erant, lumen
quidem viderunt, vocem autem non
audierunt ejus, qui loquebatur mecum.
* Et dixi: Quid faciam, Domine?
Dominus autem dixit ad me: Surgens
vade Damascum: & ibi tibi dicetur de
omnibus, quæ te oporteat facere. * Et
cum non viderem præ claritate lumi
nis illius, ad manum deductus à co
mitibus, veni Damascum. * Ananias
autem quidam, vir secundum legem
testimonium habens ab omnibus co
habitantibus Iudæis, * veniens ad me,
& astans dixit mihi: Saule frater re
spice. Et ego eadem hora respexi in
eum. * At ille dixit: Deus patrum no
strorum præordinavit te, ut cognosce
res voluntatem ejus, & videres ju tū. &

audires vocem ex ore ejus: * quia eris testis illius ad omnes homines eorum, quæ vidisti & audisti. * Et nunc quid moraris ? Exurge,& baptizare,& ablue peccata tua, invocato nomine ipsius. *Factum est autem revertenti mihi in Ierusalem, & oranti in templo, fieri me in stupore mentis, * & videre illum dicentem mihi : Festina, & exi velociter ex Ierusalem: quoniam non recipient testimonium tuum de me. * Et ego dixi : Domine ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem, & cædens per synagogas eos, qui credebant in te : *& cum funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum. * Et dixit ad me : Vade : quoniam ego in nationes longe mittam te. * Audiebant autem eum usque ad hoc verbum, & levaverunt vocem suam dicentes : Tolle de terra hujusmodi : non enim fas est eum vivere. * Vociferantibus autem eis,& projicientibus vestimenta sua,& pulverem jactantibus in aërem, * jussit tribunus induci eum in castra, & flagellis cædi,& torqueri eum, ut sciret propter quam causam sic acclamarent ei. * Et cum astrinxissent eum loris : dicit astanti sibi Centurioni Paulus : Si hominem Romanum & indemnatum licet vobis flagellare ? * Quo audito, Centurio accessit ad tribunum, & nuntiavit ei, dicens : Quid acturus es ? hic enim homo, civis Romanus est. * Accedens autem tribunus, dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es ? At ille dixit: Etiam. * Et respondit tribunus : Ego multa summa civilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait : Ego autem & natus sum. *Protinus ergo discesserunt ab illo, qui eum torturi erant.Tribunus quoque timuit postquam rescivit, quia civis Romanus esset, & quia alligasset eum. *Postera autem die volens scire diligentius, qua ex causa accusaretur à Iudæis,solvit eum,& jussit sacerdotes convenire, & omne concilium, & producens Paulum, statuit inter illos.

CAPVT XXIII.

Paulus coram sacerdotibus & toto concilio principem sacerdotum qui ipsum jusserat in faciem percuti, dicit parietem dealbatum,sed excusat se quòd nescisset esse principem sacerdotum: cumque ibidem dixisset se Pharisæum, & de resurrectione mortuorum judicari, orta est inter Pharisæos & Sadducæos magna dissensio : Dominus nocte Paulum confirmat, prædicens quòd etiam Romæ esset de ipso testificaturus: detecta multorum de occidendo Paulo conjuratione, tribunus mittit eum Cæsaream militibus stipatum ad Felicem præsidem, scriptis ad eum litteris quæ hic referuntur.

INtendens autem in concilium Pau- 1
lus ait: Viri fratres, ego omni conscientia bona conversatus sum ante
Deum usq; in hodiernum diem.*Prin- 2
ceps autem sacerdotum Ananias præcepit astantibus sibi percutere os ejus.
* Tunc Paulus dixit ad eum: Percutiet 3
te Deus, paries dealbate. Et tu sedens judicas me secundum legem, & contra
legem jubes me percuti ? *Et qui asta- 4
bant dixerunt : Summum sacerdotem
Dei maledicis ? * Dixit autem Paulus: 5
Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim: Principem populi tui non maledices. *Sciens 6
autem Paulus, quia una pars esset Sadducæorum, & altera Pharisæorum, exclamavit in concilio: Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum, de spe & resurrectione mortuorum ego judicor. * Et cum hæc dixis-
set, facta est dissensio inter Pharisæos 7
& Sadducæos, & soluta est multitudo.
* Sadducæi enim dicunt, non esse re- 8
surrectionem, neque Angelum, neque Spiritum : Pharisæi autem utraque
confitentur. * Factus est autem clamor 9
magnus. Et surgentes quidam Pharisæorum, pugnabant, dicentes : Nihil mali invenimus in homine isto : quid si Spiritus locutus est ei, aut Angelus ?
* Et cum magna dissensio facta esset, 10
timens tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, jussit milites descendere, & rapere eum de medio eorum, ac de-
ducere eum in castra. * Sequenti au- 11
tem nocte assistens ei Dominus, ait: Constans esto: sicut enim testificatus es de me in Ierusalem, sic te oportet &
Romæ testificari. * Facta autem die 12
collegerunt se quidam ex Iudæis, & devoverunt se, dicentes, neque manducaturos, neque bibituros, donec oc-
ciderent Paulum. * Erant autem plus 13
quam quadraginta viri, qui hanc con-
jurationem fecerant : *qui accesserunt 14
ad principes sacerdotum, & seniores, & dixerunt : Devotione devovimus nos nihil gustaturos, donec occidamus
Paulum. * Nunc ergo vos notum fa- 15
cite tribuno cum concilio,ut producat illum ad vos, tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero prius quam appropiet, parati sumus interficere il-
lum. * Quod cum audisset filius soro- 16
ris Pauli insidias, venit, & intravit in
castra, nuntiavitque Paulo. * Vocans 17
autem Paulus ad se unum ex Centurionibus, ait: Adolescentem hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid
indicare illi. * Et ille quidem assu- 18
mens eum, duxit ad tribunum,& ait: Vinctus Paulus rogavit me hunc adolescentem perducere ad te, habentem
aliquid loqui tibi. *Apprehendens au- 19
tem tribunus manum illius, secessit

cum eo seorsum, & interrogavit illum:
Quid est, quod habes indicare mihi?
20 * Ille autem dixit: Iudæis convenit
rogare te, ut crastina die producas
Paulum in concilium, quasi aliquid cer-
21 tius inquisituri sint de illo: * tu vero
ne credideris illis, insidiantur enim ei
ex eis viri amplius quam quadraginta,
qui se devoverunt non manducare, ne-
que bibere, donec interficiant eum: &
nunc parati sunt, expectantes promis-
22 sum tuum.* Tribunus igitur dimisit ad-
olescentem, præcipiens ne cui loque-
retur, quoniam hæc nota sibi fecisset.
23 * Et vocatis duobus Centurionibus, di-
xit illis: Parate milites ducentos, ut
eant usque Cæsaream, & equites sep-
tuaginta, & lancearios ducentos, à ter-
24 tia hora noctis: * & jumenta præpa-
rate, ut imponentes Paulum, salvum
25 perducerent ad Felicem præsidē. * (Ti-
muit enim ne forte raperent eum Iu-
dæi, & occiderent, & ipse postea ca-
lumniam sustineret, tanquam acceptu-
rus pecuniam) scribens epistolam con-
26 tinentem hæc: * CLAUDIUS Ly-
sias optimo præsidi, Felici, salutem.
27 * Virum hunc comprehensum à Iu-
dæis, & incipientem interfici ab eis,
superveniens cum exercitu eripui, cog-
28 nito quia Romanus est: * Volensque
scire causam quam objiciebant illi,
29 deduxi eum in conciliū eorum. * Quem
inveni accusari de quæstionibus legis
ipsorum, nihil vero dignum morte aut
30 vinculis habentem criminis. * Et cum
mihi perlatum esset de insidiis, quas
paraverant illi, misi eum ad te, denun-
tians & accusatoribus ut dicant apud
31 te. Vale. * Milites ergo secundum
præceptum sibi, assumentes Paulum,
duxerunt per noctem in Antipatridem.
32 * Et postera die dimissis equitibus ut
cum eo irent, reversi sunt ad castra.
33 * Qui cum venissent Cæsaream, & tradi-
dissent epistolam præsidi, statuerunt an-
34 te illum & Paulum. * Cum legisset au-
tem, & interrogasset de qua provincia
esset; & cognoscens quia de Cilicia,
35 * Audiam te, inquit, cum accusatores
tui venerint. Iussitque in prætorio He-
rodis custodiri eum.

CAPUT XXIV.

Accusatus Paulus coram Felice præside à Tertullo Iudæorum oratore, respondet negans imposita sibi crimina, confiteas tamen se Christianum, & dixisse se de resurrectione mortuorum judicari: Felix & ipsius uxor Iudæa audiunt Paulum de fide Christiana: cùm autem non acciperet à Paulo pecuniam, reliquit eum vinctum, accipiens successorem Portium Festum.

1 POst quinque autem dies descendit
princeps sacerdotum, Ananias, cum
senioribus quibusdam, & Tertullo quo-
dam oratore, qui adierunt præsidem
adversus Paulum. * Et citato Paulo 2
cœpit accusare Tertullus, dicens: Cum
in multa pace agamus per te, & multa
corrigantur per tuam providentiam;
* semper & ubique suscipimus, optime 3
Felix, cum omni gratiarum actione.
* Ne diutius autem te protraham, oro, 4
breviter audias nos pro tua clementia.
* Invenimus hunc hominem pestife- 5
rum, & concitantem seditiones omni-
bus Iudæis in universo orbe, & aucto-
rem seditionis sectæ Nazarenorum:
* qui etiam templum violare conatus 6
est, quem & apprehensum voluimus se-
cundum legem nostram judicare. * Su- 7
perveniens autem tribunus Lysias, cum
vi magna eripuit eum de manibus no-
stris, * jubens accusatores ejus ad te 8
venire: à quo poteris ipse judicans,
de omnibus istis cognoscere, de quibus
nos accusamus eum. * Adjecerunt au- 9
tem & Iudæi, dicentes hæc ita se ha-
bere. * Respondit autem Paulus, (an- 10
nuente sibi Præside dicere:) Ex multis
annis te esse judicem genti huic sciens,
bono animo pro me satisfaciam. * Po- 11
tes enim cognoscere, quia non plus
sunt mihi dies, quam duodecim, ex quo
ascendi adorare in Ierusalem: * & ne- 12
que in templo invenerunt me cum ali-
quo disputantem, ac concursum facien-
tem turbæ, neque in synagogis, * ne- 13
que in civitate: neque probare possunt
tibi de quibus nūc me accusant. * Con- 14
fiteor autem hoc tibi, quod secundum
sectam, quam dicunt hæresim, sic deser-
vio Patri & Deo meo, credens omni-
bus, quæ in Lege & Prophetis scripta
sunt: * spem habens in Deum, quam & 15
hi ipsi expectant, resurrectionem futu-
ram justorum, & iniquorum. * In hoc 16
& ipse studeo sine offendiculo consci-
entiam habere ad Deum, & ad homines
semper. * Post annos autem plures, e- 17
leemosynas facturus in gentem meam,
veni, & oblationes, & vota. * In qui- 18
bus invenerunt me purificatum in tem-
plo; non cum turba, neque cum tumul-
tu. * Quidam autem ex Asia Iudæi, 19
quos oportebat apud te præsto esse, &
accusare si quid haberēt adversum me:
* aut hi ipsi dicant si quid invenerunt 20
in me iniquitatis, cum stem in conci-
lio, * nisi de una hac solummodo voce, 21
qua clamavi inter eos stans: Quoniam
de resurrectione mortuorum ego ju-
dicor hodie à vobis. * Distulit autem 22
illos Felix, certissime sciens de via
hac, dicens: Cum tribunus Lysias des-
cenderit, audiam vos. * Iussitque Cen- 23
turioni custodiri eum, & habere re-
quiem, nec quemquam de suis prohi-
bere ministrare ei. * Post aliquot au- 24
tem dies veniens Felix cum Drusilla u-
xore sua, quæ erat Iudæa, vocavit Pau-
lum, & audivit ab eo fidem, quæ est in
Christum Iesum. * Disputante autem 25
illo de justitia, & castitate, & de judi-

cio futuro, tremefactus Felix respondit: Quod nunc attinet, vade: tempore autem opportuno accersam te.* simul & sperans, quod pecunia ei daretur à Paulo; propter quod & frequenter accersens eum, loquebatur cum eo. * Biennio autem expleto, accepit successorem Felix Portium Festum. Volens autem gratiam præstare Iudæis Felix, reliquit Paulum vinctum.

CAPVT XXV.

Festus non obsequitur Iudæis insidiosè petentibus ut Paulus Ierosolymam ducatur, sed Cæsarea audit ejus accusatores & Pauli responsionem: qui à Festo requisitus an vellet de his judicari Ierosolymis, appellat Cæsarem: Festus Pauli causam regi Agrippæ indicat, qui ipsum audire cupit, posteroque die jubente Festo adducitur coram Agrippa & Bernice.

1 FEstus ergo cum venisset in provinciam, post triduum ascendit Iero-
2 solymam à Cæsarea. * Adieruntque
eum principes sacerdotum, & primi
Iudæorum, adversus Paulum: & roga-
3 bant eum, * postulantes gratiam ad-
versus eum, ut juberet perduci eum in
Ierusalem, insidias tendentes ut inter-
4 ficerent eum in via. * Festus autem re-
spondit, servari Paulum in Cæsarea:
5 se autem maturius profecturum. * Qui
ergo in vobis (ait) potentes sunt, des-
cendentes simul, si quod est in viro cri-
6 men, accusent eum. *Demoratus autem
inter eos dies non amplius quam octo,
aut decem, descendit Cæsaream, & al-
tera die sedit pro tribunali, & jussit
7 Paulum adduci. * Qui cum perductus
esset, circumsteterunt eum, qui ab Ie-
rosolyma descenderant Iudæi, multas
& graves causas objicientes, quas non
8 poterant probare. * Paulo rationem
reddente: Quoniam neque in legem
Iudæorum, neque in templum, neque
9 in Cæsarem quidquam peccavi. * Fe-
stus autem volens gratiam præstare Iu-
dæis, respondens Paulo, dixit: Vis Ie-
rosolymam ascendere, & ibi de his ju-
10 dicari apud me? *Dixit autem Paulus:
Ad tribunal Cæsaris sto, ibi me oportet judicari: Iudæis non nocui, sicut tu
11 melius nosti. * Si enim nocui, aut dignum morte aliquid feci, non recuso
mori: si vero nihil est eorum, quæ hi
accusant me, nemo potest me illis dona-
12 re. Cæsarem appello. * Tunc Festus
cum concilio locutus, respondit: Cæ-
13 sarem appellasti? ad Cæsarem ibis. *Et
cum dies aliquot transacti essent, A-
grippa rex & Bernice descenderunt
14 Cæsaream ad salutandum Festum. * Et
cum dies plures ibi demorarentur, Fe-
stus regi indicavit de Paulo, dicens:
Vir quidam est derelictus à Felice vin-
15 ctus, * de quo cum essem Ierosolymis,
adierunt me principes sacerdotum, &
seniores Iudæorum, postulantes adver-
sus illum damnationem. * Ad quos re-
spondi: quia non est Romanis consue- 16
tudo damnare aliquem hominem, prius
quam is qui accusatur, præsentes ha-
beat accusatores, locumque defenden-
di accipiat ad abluenda crimina.*Cum 17
ergo huc convenissent sine ulla dilatio-
ne, sequenti die sedens pro tribunali,
jussi adduci virum. * De quo, cum ste- 18
tissent accusatores, nullam causam de-
ferebant, de quibus ego suspicabar ma-
lum: * Quæstiones vero quasdam de 19
sua superstitione habebant adversus
eum, & de quodam Iesu defuncto, quem
affirmabat Paulus vivere.* Hæsitans au-
tem ego de hujusmodi quæstione, dice- 20
bam si vellet ire Ierosolymam, & ibi ju-
dicari de istis. * Paulo autem appellan- 21
te ut servaretur ad Augusti cognitio-
nem, jussi servari eum, donec mittam
eum ad Cæsarem. * Agrippa autem di- 22
xit ad Festum: Volebam & ipse homi-
nem audire. Cras, inquit, audies eum.
* Altera autem die, cum venisset Agrip- 23
pa, & Bernice, cum multa ambitione,
& introissent in auditorium cum tri-
bunis, & viris principalibus civitatis,
jubente Festo, adductus est Paulus.
* Et dicit Festus: Agrippa rex, & om-
nes, qui simul adestis nobiscum viri, vi- 24
detis hunc, de quo omnis multitudo
Iudæorum interpellavit me Ierosoly-
mis, petentes & acclamantes non opor-
tere eum vivere amplius. * Ego vero 25
comperi nihil dignum morte eum ad-
misisse. Ipso autem hoc appellante ad
Augustum, judicavi mittere, * De quo 26
quid certum scribam Domino, non ha-
beo. Propter quod produxi eum ad vos,
& maxime ad te rex Agrippa, ut inter-
rogatione facta habeam quid scribam.
* Sine ratione enim mihi videtur mit- 27
tere vinctum, & causas ejus non signi-
ficare.

CAPVT XXVI.

Paulus coram Agrippa suam causam defendit, referens sua ad Christum conversionis ordinem, & se Iudæis ac Gentibus sub divina protectione prædicasse ostendit: Festoque ipsum ex nimia scientia insanire dicenti respondet, omnesque optat esse Christianos: Agrippa dicit eum potuisse dimitti, nisi Cæsarem appellasset.

AGrippa vero ad Paulum ait: Per- 1
mittitur tibi loqui pro temetipso.
Tunc Paulus extenta manu cœpit ra-
tionem reddere. * De omnibus quibus 2
accusor à Iudæis rex Agrippa, æstimo
me beatum, apud te cum sim defensu-
rus me hodie, * maxime te sciente o- 3
mnia, & quæ apud Iudæos sunt consue-
tudines, & quæstiones: propter quod
obsecro patienter me audias. * Et qui-
dem vitam meam à juventute, quæ ab 4
initio fuit in gente mea in Ierosoly-

5 mis, noverunt omnes Iudæi: * præ-
scientes me ab initio (si velint testimo-
nium perhibere) quoniam secundum
certissimã sectam nostræ religionis vixi
6 Pharisæus.* Et nunc in spe, quæ ad pa-
tres nostros repromissionis facta est à
7 Deo, sto judicio subjectus: * in quã duo-
decim tribus nostræ, nocte ac die de-
servientes, sperant devenire. De qua
8 spe accusor à Iudæis, rex. * Quid, in-
credibile judicatur apud vos, si Deus
9 mortuos suscitat? * Et ego quidem
existimaveram, me adversus nomen Ie-
su Nazareni debere multa contraria a-
10 gere. * quod & feci Ierosolymis, &
multos sanctorum ego in carceribus
inclusi, à principibus sacerdotum pote-
state accepta: & cum occiderentur, de-
11 tuli sententiam. * Et per omnes syna-
gogas frequenter puniens eos, compel-
lebam blasphemare: & amplius insa-
niens in eos, persequebar usque in ex-
12 teras civitates. * In quibus dum irem
Damascum cum potestate & permissu
13 principum sacerdotum, * die media in
via, vidi, rex, de cælo supra splendo-
rem solis circumfulsisse me lumen, &
14 eos qui mecum simul erant. Omnesque
nos cum decidissemus in terram, audi-
vi vocem loquentẽ mihi Hebraica lin-
gua: Saule, Saule, quid me perseque-
ris? durum est tibi contra stimulum cal-
15 citrare. * Ego autem dixi: Quis es Do-
mine? Dominus autem dixit: Ego sum
16 Iesus, quem tu persequeris. * Sed ex-
urge, & sta super pedes tuos: ad hoc e-
nim apparui tibi, ut constituam te mi-
nistrum, & testem eorum quæ vidisti,
17 & eorum quibus apparebo tibi, * eri-
piens te de populo, & gentibus, in quas
18 nunc ego mitto te, * aperire oculos
eorum, ut convertantur à tenebris ad
lucem, & de potestate satanæ ad Deum,
ut accipiant remissionem peccatorum,
& sortem inter sanctos, per fidem quæ
19 est in me. * Vnde rex Agrippa, non fui
20 incredulus cælesti visioni: * sed his,
qui sunt Damasci primum, & Ieroso-
lymis, & in omnem regionem Iudææ,
& Gentibus annuntiabam, ut pœniten-
tiam agerent, & converterentur ad
Deum, digna pœnitentiæ opera facien-
21 tes. * Hac ex causa me Iudæi, cum
essem in templo, comprehensum tenta-
22 bant interficere. * Auxilio autem ad-
jutus Dei, usque in hodiernum diem
sto, testificans minori atque majori, ni-
hil extra dicens quam ea quæ Prophe-
tæ locuti sunt futura esse, & Moyses,
23 * si passibilis Christus, si primus ex re-
surrectione mortuorum, lumen annun-
24 tiaturus est populo, & Gentibus. * Hæc
loquente eo, & rationem reddente, Fe-
stus magna voce dixit: Insanis Paule:
multæ te litteræ ad insaniam conver-
25 tunt. * Et Paulus: Non insanio (in-
quit) optime Feste, sed veritatis & so-
26 brietatis verba loquor. * Scit enim de
his rex, ad quem & constanter loquor:
latere enim eum nihil horum arbitror.
Neque enim in angulo quidquam ho-
rum gestum est. * Credis rex Agrippa
prophetis? Scio quia credis. * Agrippa
autem ad Paulum: In modico suades
me Christianum fieri. * Et Paulus: Op-
to apud Deum, & in modico & in ma-
gno, non tantum te, sed etiam omnes
qui audiunt, hodie fieri tales, qualis &
ego sum, exceptis vinculis his. * Et
exurrexit rex, & præses, & Bernice, &
qui assidebant eis. * Et cum secessis-
sent, loquebantur ad invicem, dicen-
tes: Quia nihil morte, aut vinculis di-
gnum quid fecit homo iste. * Agrippa
autem Festo dixit: Dimitti poterat ho-
mo hic, si non appellasset Cæsarem.

CAPVT XXVII.

Paulus à centurione Iulio ducitur Romam versus, navigans per varia loca: adversante autem ipsis vento, vix perveniunt ad quemdam in Creta locum: à quo licet prædiceret Paulus periculosam esse navigationem, discedentes, patiuntur ingentem tempestatem: tandemque post Pauli consolationem, qui narrans factam sibi de omnium salute revelationem, hortabatur eos ad cibum sumendum: passi naufragium omnes evadunt incolumes.

VT autem judicatum est navigare 1
eum in Italiam, & tradi Paulum
cum reliquis custodiis centurioni no-
mine Iulio cohortis Augustæ, * ascéden- 2
tes navem Adrumetinã, incipientes na-
vigare circa Asiæ loca, sustulimus, perse-
verante nobiscũ Aristarcho Macedone
Thessalonicensi. * Sequenti autem die 3
devenimus Sidonem. Humane autẽ tra-
ctans Iulius Paulũ, permisit ad amicos
ire, & curam sui agere. * Et inde cum 4
sustulissemus, subnavigavimus Cyprum,
propterea quod essent venti contrarii.
* Et pelagus Ciliciæ & Pamphiliæ na- 5
vigantes, venimus Lystram, quæ est Ly-
ciæ: * & ibi inveniens centurio navem 6
Alexandrinam navigantem in Italiam,
transposuit nos in eã. * Et cum multis 7
diebus tarde navigaremus, & vix deve-
nissemus contra Gnidũ, prohibente nos
vento, adnavigavimus Cretæ, juxta Sal-
monem: * & vix juxta navigantes, veni- 8
mus in locum quemdam, qui vocatur
Boniportus, cui juxta erat civitas Tha-
lassa. * Multo autem tempore peracto, 9
& cum jam non esset tuta navigatio, eo
quod & jejunium jam præteriisset, con-
solabatur eos Paulus, * dicens eis: Viri, 10
video quoniam cum injuria & multo
damno, non solum oneris & navis, sed
etiam animarum nostrarum, incipit esse
navigatio. * Centurio autem guberna- 11
tori & nauclero magis credebat, quam
his quæ à Paulo dicebantur. * Et cum 12
aptus portus non esset ad hiemandum,
plurimi statuerunt consilium naviga-
re inde, si quomodo possent, devenien-
tes Phœnicem, hiemare, portum Cretæ
respicientem ad Africum, & ad Corum.

Aspirante autem Austro, æstimantes
propositum se tenere, cum sustulissent
e Asson, legebant Cretam. * Non post
multum autem misit se contra ipsam
ventus Typhonicus, qui vocatur Eu-
roaquilo. * Cumque arrepta esset navis,
& non posset conari in ventum, data
nave flatibus, ferebamur. * In insulam
autem quamdam decurrentes, quæ vo-
catur Cauda, potuimus vix obtinere
scapham. * Qua sublata, adjutoriis u-
tebantur, accingentes navem, timentes
ne in Syrtim inciderent, summisso
vase sic ferebantur. * Valida autem no-
bis tempestate jactatis, sequenti die
jactum fecerunt: * & tertia die suis
manibus armamenta navis projecerunt.
* Neque autem sole, neque sideribus
apparentibus per plures dies, & tempe-
state non exigua imminente, jam abla-
ta erat spes omnis salutis nostræ. * Et
cum multa jejunatio fuisset, tunc stans
Paulus in medio eorum, dixit: Oporte-
bat quidem, ô viri, audito me, non
tollere à Creta, lucrique facere inju-
riam hanc & jacturam. * Et nunc sua-
deo vobis bono animo esse, amissio e-
nim nullius animæ erit ex vobis, præ-
terquam navis. * Astitit enim mihi hac
nocte Angelus Dei, cujus sum ego, &
cui deservio, * dicens: Ne timeas Pau-
le, Cæsari te oportet assistere: & ecce
donavit tibi Deus omnes qui navigant
tecum. * Propter quod bono animo e-
stote viri: credo enim Deo, quia sic e-
rit, quemadmodum dictum est mihi.
* In insulam autem quamdam oportet
nos devenire. * Sed posteaquam quar-
tadecima nox supervenit, navigantibus
nobis in Adria circa mediam noctem,
suspicabantur nautæ apparere sibi ali-
quam regionem. * Qui & summitten-
tes bolidem, invenerunt passus viginti:
& pusillum inde separati, invenerunt
passus quindecim. * Timentes autem
ne in aspera loca incideremus, de puppi
mittentes anchoras quattuor, optabant
diem fieri. * Nautis vero quærentibus
fugere de navi, cum misissent scapham
in mare, sub obtentu quasi inciperent
a prora anchoras extendere, * dixit
Paulus centurioni, & militibus: Ni-
si hi in navi manserint, vos salvi fieri
non potestis. * Tunc absciderunt mi-
lites funes scaphæ, & passi sunt eam
excidere. * Et cum lux inciperet fieri,
rogabat Paulus omnes sumere cibum,
dicens: Quartadecima die hodie ex-
pectantes jejuni permanetis, nihil ac-
cipientes. * Propter quod rogo vos ac-
cipere cibum pro salute vestra: quia
nullius vestrûm capillus de capite peri-
bit. * Et cum hæc dixisset, sumens pa-
nem gratias egit Deo in conspectu om-
nium: & cum fregisset, cœpit man-
ducare. * Animæquiores autem facti
omnes, & ipsi sumpserunt cibum. * E-
ramus vero universæ animę in navi du-
centæ septuaginta sex. * Et satiati ci-
bo alleviabant navem, jactantes triti-
cum in mare. * Cum autem dies fa- 39
ctus esset, terram non agnoscebant: si-
num vero quemdam considerabant ha-
bentem littus, in quem cogitabant, si
possent ejicere navem. * Et cum an- 40
choras sustulissent, committebant se
mari, simul laxantes juncturas guber-
naculorum: & levato artemone secun-
dum auræ flatum tendebant ad littus.
* Et cum incidissemus in locum dithala- 41
lassum, impegerunt navem: & prora
quidem fixa manebat immobilis, pup-
pis vero solvebatur à vi maris. * Mi- 42
litum autem consilium fuit ut custo-
dias occiderent: nequis cum enatasset,
effugeret. * Centurio autem volens ser- 43
vare Paulum, prohibuit fieri: jussit-
que eos, qui possent natare, emittere se
primos, & evadere, & ad terram exire:
* & ceteros alios in tabulis ferebant: 44
quosdam super ea, quæ de navi erant.
Et sic factum est, ut omnes animæ eva-
derent ad terram.

CAPVT XXVIII.

Paulus ceterique ipsius comites humanè à Barbaris excipiuntur in insula Melita, in qua percussus à vipera Paulus nihil mali patitur, patremque Publii principis insulæ sanitati restituit, ac alios multos curat: & ab eo loco navigantes tandem Romam perveniunt, ubi Paulus convocatis primis Judæorum causam exponit cur Cæsarem appellaverit: diéque ab ipsis constituto prædicat de Christo, cujus verbis multi non credunt, quod Paulus ostendit ab Isaia prædictum esse; & per biennium de fide in Christum prædicat omnibus ad ipsum accedentibus.

ET cum evasissimus, tunc cognovi- 1
mus quia Melita insula vocabatur.
Barbari vero præstabant non modicam
humanitatem nobis. * Accensa enim 2
pyra, reficiebant nos omnes, propter
imbrem, qui imminebat, & frigus.
* Cum congregasset autem Paulus sar- 3
mentorum aliquantam multitudinem,
& imposuisset super ignem, vipera à
calore cum processisset, invasit manum
ejus. * Vt vero viderunt Barbari pen- 4
dentem bestiam de manu ejus, ad in-
vicem dicebant: Vtique homicida est
homo hic, qui cum evaserit de mari,
ultio non sinit eum vivere. * Et ille
quidem excutiens bestiam in ignem, 5
nihil mali passus est. * At illi existima- 6
bant eum in tumorem convertendum,
& subito casurum, & mori. Diu autem
illis expectantibus, & videntibus nihil
mali in eo fieri, convertentes se, dice-
bant eum esse Deum. * In locis autem 7
illis erant prædia principis insulæ, no-
mine Publii, qui nos suscipiens, tri-
duo benigne exhibuit. * Contigit au- 8
tem, patrem Publii febribus & dys-

enteria

enteria vexatum jacere. Ad quem Pau-
lus intravit: & cum orasset, & impo-
9 suisset ei manus, salvavit eum. *Quo fa-
cto, omnes qui in insula habebant in-
firmitates accedebant, & curabantur:
10 *qui etiã multis honoribus nos hono-
raverunt, & navigantibus imposuerunt
11 quæ necessaria erant. *Post menses au-
tem tres, navigavimus in navi Alexan-
drina, quæ in insula hiemaverat, cui
12 erat insigne Castorum. * Et cum ve-
nissemus Syracusam, mansimus ibi tri-
13 duo. *Inde circumlegentes devenimus
Rhegium: & post unum diem flante
Austro, secunda die venimus Puteolos;
14 *ubi inventis fratribus rogati sumus
manere apud eos dies septem: & sic
15 venimus Romam. * Et inde cum audis-
sent fratres, occurrerunt nobis usq; ad
Appii forũ, ac tres Tabernas. Quos cum
vidisset Paulus, gratias agens Deo, ac-
16 cepit fiduciam. * Cum autẽ venissemus
Romam, permissum est Paulo manere
17 sibimet cum custodiẽte se milite. * Post
tertium autẽ diem, convocavit primos
Iudæorum. Cumq; convenissent, dice-
bat eis: Ego, viri fratres, nihil adver-
sus plebem faciens, aut morem pater-
num, vinctus ab Ierosolymis traditus
18 sum in manus Romanorum: * qui cum
interrogationem de me habuissent, vo-
luerunt me dimittere, eo quod nulla
19 esset causa mortis in me. * Contradi-
centibus autem Iudæis, coactus sum ap-
pellare Cæsarem, non quasi gentem me-
20 am habens aliquid accusare. * Propter
hanc igitur causam rogavi vos videre,
& alloqui. Propter spem enim Israel
21 catena hac circumdatus sum. * At illi
dixerunt ad eum: Nos neque litteras
accepimus de te à Judæa, neque adve-
niens aliquis fratrum nuntiavit, aut
22 locutus est quid de te malum. * Roga-
mus autem à te audire quæ sentis: nam
de secta hac notum est nobis quia ubi-
23 que ei contradicitur. * Cum constituis-
sent autem illi diem venerunt ad eum
in hospitium plurimi, quibus expone-
bat testificans regnum Dei, suadensque
eis de Iesu ex Lege Moysi & Prophetis,
24 à mane usq; ad vesperam. * Et quidam
credebant his quæ dicebantur: qui-
25 dam vero non credebant.* Cumque in-
vicem non essent consentiẽtes, discede-
bant, dicente Paulo unum verbũ: Quia
bene Spiritus sanctus locutus est per
Isaiam prophetam ad patres nostros,
26 * dicens: Vade ad populum istum, &
dic ad eos: Aure audietis, & non in-
telligetis: & videntes videbitis, &
27 non perspicietis. * Incrassatum est e-
nim cor populi hujus, & auribus gra-
viter audierunt, & oculos suos com-
presserunt: ne forte videant oculis, &
auribus audiant, & corde intelligant,
28 & convertantur, & sanem eos. * No-
tum ergo sit vobis, quoniam Gentibus
missum est hoc salutare Dei, & ipsi au-
29 dient. * Et cum hæc dixisset, exierunt
ab eo Iudæi, multam habentes inter se quæstionem. * Mansit autem biennio toto in suo conducto: & suscipiebat omnes, qui ingrediebantur ad eum, * prædicans regnum Dei, & docens quæ sunt de Domino Iesu Christo, cum omni fiducia, sine prohibitione.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

CAPVT I.

Paulus commendato suo munere Euangelico, ob magnum prædicandi Euangelii zelum, optabat Romanos invisere; ostendens Ethnicos qui ex creaturis Deum cognoscentes, illius cultum à se abjecerant, colendo creaturarum imagines, merito à Deo desertos: & in pœnam illius in abominanda, quæ hic recensentur, incidisse scelera.

PAulus servus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Euangelium Dei, * quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis * de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, * qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri: * per quem accepimus gratiam, & Apostolatum ad obediendum fidei in omnibus Gentibus pro nomine ejus, * in quibus estis & vos vocati Iesu Christi: * omnibus qui sunt Romæ, dilectis Dei, vocatis sanctis. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo. * Primum quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis: quia fides vestra annũtiatur in universo mundo. * Testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in Euangelio filii ejus, quod sine intermissione memoriam vestri facio * semper in orationibus meis: obsecrans, si quo modo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos. * Desidero enim videre vos, ut aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos: * id est, simul consolari in vobis, per eam quæ invicem est, fidẽ vestram atque meam. * Nolo autem vos ignorare fratres: quia sæpe proposui venire ad vos, (& prohibitus sum usq; adhuc) ut aliquem fructum habeam & in vobis, sicut & in cæteris gentibus. * Græcis ac Barbaris, sapientibus ac insipientibus debitor sum: *ita (quod in me) promptum est & vobis, qui Romæ estis, euangalizare. *Non enim erubesco Euangelium. Virtus enim Dei est in sa-

lutem omni credenti, Iudæo primum, & Græco. * Iustitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem: sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit. * Revelatur enim ira Dei de cælo, super omnem impietatem & injustitiam hominum eorũ, qui veritatem Dei in injustitia detinent: * quia quod notum est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. * Invisibilia enim ipsius, à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas: ita ut sint inexcusabiles.*Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: * dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. * Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. * Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam: ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis: * qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium: & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen. * Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Nam feminæ eorum immutaverunt naturalem usum, in eum usum qui est contra naturam. * Similiter autem & masculi, relicto naturali usu feminæ, exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes,& mercedẽ,quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes. * Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia: tradidit illos Deus in reprobrum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, * repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, * detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, * insipientes, incompositos, sine affectione, absque fœdere, sine misericordia. * Qui cum justitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

CAPUT II.

Iudæos redarguit qui ex data sibi lege Gentes condemnabant, eadem ipsi patrantes, cum deus unicuique redditurus sit juxta ipsius opera; adeo ut etiam Gentes ea quæ legis sunt naturali lumine præstantes, pro circumcisis habendæ sint, eosque judicaturæ, qui ex sola legis cognitione & carnis circumcisione gloriantur, contraria legi operantes.

PRopter quod inexcusabilis es ô ho- 1
mo omnis,qui judicas. In quo enim
judicas alterum, teipsum condemnas:
eadem enim agis quæ judicas.* Scimus 2
enim quoniam judicium Dei est secun-
dum veritatem in eos qui talia agunt.
* Existimas autem hoc ô homo, qui ju- 3
dicas eos, qui talia agunt, & facis ea,
quia tu effugies judicium Dei? * An 4
divitias bonitatis ejus, & patientiæ,
& longanimitatis contemnis? ignoras
quoniam benignitas Dei ad pœniten-
tiam te adducit? * Secundum autem 5
duritiam tuam, & impœnitens cor,
thesaurizas tibi iram in die iræ, & re-
velationis justi judicii Dei, * qui red- 6
det unicuique secundum opera ejus:
* iis quidem qui secundum patientiam 7
boni operis, gloriam, & honorem,
& incorruptionem quærunt, vitam æ-
ternam: * iis autem qui sunt ex con- 8
tentione, & qui non acquiescunt ve-
ritati, credunt autem iniquitati, ira &
indignatio. * Tribulatio & angustia in 9
omnem animam hominis operantis ma-
lum, Iudæi primum, & Græci: * glo- 10
ria autem, & honor, & pax omni ope-
ranti bonum, Iudæo primum, & Græ-
co: * non enim est acceptio personarum 11
apud Deum. * Quicumque enim sine le- 12
ge peccaverunt. sine lege peribunt: &
quicumque in lege peccaverunt, per le-
gem judicabuntur. * Non enim audito- 13
res legis justi sunt apud Deum, sed fa-
ctores legis justificabuntur.* Cum enim 14
Gentes, quæ legem non habent, natu-
raliter ea quæ legis sunt, faciunt, ejus-
modi legem non habentes, ipsi sibi sunt
lex: * qui ostendunt opus legis scrip- 15
tum in cordibus suis, testimonium red-
dente illis conscientia ipsorum, &
inter se invicem cogitationibus accu-
santibus,aut etiam defendentibus: * in 16
die, cum judicabit Deus occulta ho-
minum, secundum Euangelium meum,
per Iesum Christum. * Si autem tu Iu- 17
dæus cognominaris,& requiescis in le-
ge, & gloriaris in Deo, * & nosti vo- 18
luntatem ejus, & probas utiliora, in-
structus per legem, * confidis teipsum 19
esse ducem cæcorum, lumen eorum qui
in tenebris sunt,* eruditorem insipien- 20
tium, magistrum infantium, habentem
formam scientiæ & veritatis in lege.
* Qui ergo aliũ doces, teipsum non do- 21
ces: qui prædicas non furandũ,furaris:
* qui dicis non mœchandũ, mœcharis: 22
qui abominaris idola, sacrilegium fa-
cis: *qui in lege gloriaris,per prævari- 23
cationẽ legis Deũ inhonoras. *(Nomen 24
enim Dei per vos blasphematur inter
Gentes,sicut scriptum est.) *Circumci- 25
sio quidem prodest, si legem observes: si
autem prævaricator legis sis, circumci-
sio tua præputium facta est. * Si igi- 26
tur preputium justitias legis custodiat:

nomine præputium illius in circumci-
27 sionem reputabitur ? * & judicabit id
quod ex natura est præputium , legem
consummans te,qui per litteram & cir-
cumcisionem prævaricator legis es ?
28 * Non enim qui in manifesto , Iudæus
est : neque quæ in manifesto, in carne,
29 est circumcisio : * sed qui in abscondi
to,Iudæus est : & circumcisio cordis in
spiritu, non littera : cujus laus non ex
hominibus, sed ex Deo est.

CAPUT III.

Quodam modo præcellunt Iudæi propter factas illis à Deo promissiones , quæ complebuntur, quamquam nonnulli eorum fuerint increduli ; omnes autem & Iudæi & Gentiles peccato sunt obnoxii : à quo non liberat lex , sed fides in Christum propitiatorem, ut non sit cuiquam de legis operibus gloriandum.

1 QVid ergo amplius Iudæo est ? aut
2 quę utilitas circumcisionis?*Mul-
tum per omnem modum. Primum qui-
dem, quia credita sunt illis eloquia Dei.
3 *quid enim si quidam illorum non cre-
diderunt ? Numquid incredulitas illo-
4 rum fidem Dei evacuabit ? Absit. * Est
autem Deus verax: omnis autem homo
mendax , sicut scriptum est : Vt justifi-
ceris in sermonibus tuis: & vincas cum
5 judicaris. * Si autem iniquitas nostra
justitiam Dei commendat , quid dice-
mus ? Numquid iniquus est Deus , qui
infert iram ? (secundum hominem di-
6 co.)* Absit. alioquin quomodo judica-
7 bit Deus hunc mundum? * Si enim ve-
ritas Dei in meo mendacio abundavit
in gloriam ipsius : quid adhuc & ego
8 tamquam peccator judicor ? * & non
(sicut blasphemamur , & sicut ajunt
quidam nos dicere) faciamus mala ut
veniant bona : quorum damnatio justa
9 est. * Quid ergo? præcellimus eos? Ne-
quaquam. Causati enim sumus Iudæos
10 & Græcos omnes sub peccato esse , * si-
cut scriptum est : Quia non est justus
11 quisquam: * non est intelligens,non est
12 requirens Deum. * Omnes declinave-
runt , simul inutiles facti sunt, non est
qui faciat bonum , non est usque ad u-
13 num.*Sepulchrum patens est guttur eo-
rum,linguis suis dolose agebant: Vene-
14 num aspidum sub labiis eorum:* Quo-
rum os maledictione , & amaritudine
15 plenum est : * Veloces pedes eorum ad
16 effundendum sanguinem : * Contritio,
17 & infelicitas in viis eorum : * & viam
18 pacis non cognoverunt: *Non est timor
19 Dei ante oculos eorum. * Scimus au-
tem , quoniam quæcumque lex loqui-
tur, iis, qui in lege sunt, loquitur : ut
omne os obstruatur , & subditus fiat o-
20 mnis mundus Deo : * quia ex operi-
bus legis non justificabitur omnis caro
coram illo. Per legem enim cognitio
21 peccati. * Nunc autem sine lege justitia
Dei manifestata est; testificata à lege &
Prophetis. * Iustitia autem Dei per fi- 22
dem Iesu Christi, in omnes & super o-
mnes qui credunt in eum: non enim est
distinctio: * Omnes enim peccaverunt, 23
& egent gloria Dei. * Iustificati gratis 24
per gratiam ipsius, per redemptionem,
quæ est in Christo Iesu, * quem propo- 25
suit Deus propitiationem per fidem in
sanguine ipsius,ad ostensionem justitiæ
suæ , propter remissionem præceden-
tium delictorum , * in sustentatione 26
Dei;ad ostensionem justitiæ ejus in hoc
tempore : ut sit ipse justus , & justifi-
cans eum , qui est ex fide Iesu Christi.
* Vbi est ergo gloriatio tua ? Exclusa 27
est. Per quam legem? Factorum ? Non:
sed per legem fidei.* Arbitramur enim 28
justificari hominem per fidem sine ope-
ribus legis. * An Iudæorum Deus tan- 29
tum ? nonne & Gentium ? Immo &
Gentium. * quoniam quidem unus est
Deus , qui justificat circumcisionem ex 30
fide, & præputium per fidem. * Legem 31
ergo destruimus per fidem ? Absit : sed
legem statuimus.

CAPUT IV.

Non ex legis operibus contingit justificatio sed ex fide in Deum, quæ Abrahæ reputata fuit ad justitiam ante datam ipsi circumcisionem, quam postea accepit; futurus,non lege, sed justitia fidei, pater omnium qui ipsius fidem imitarentur: credidit autem Deo se patrem fore multarum gentium per promissum sibi semen , cum tam ipse quam uxor ejus Sara annos excessissent aptos ad generandum.

QVid ergo dicemus invenisse Abra- 1
ham patrem nostrum secundum
carnem ? * Si enim Abraham ex operi- 2
bus justificatus est . habet gloriam , sed
non apud Deum.*Quid enim dicit Scri- 3
ptura ? Credidit Abraham Deo: & re-
putatum est illi ad justitiam. * Ei au- 4
tem qui operatur, merces non imputa-
tur, secundum gratiam , sed secundum
debitum. * Ei vero qui non operatur, 5
credenti autem in eum , qui justificat
impium , reputatur fides ejus ad justi-
tiam secundum propositum gratiæ Dei.
* Sicut & David dicit beatitudinem ho- 6
minis , cui Deus accepto fert justitiam
sine operibus: * Beati, quorum remissæ 7
sunt iniquitates , & quorum tecta sunt
peccata. * Beatus vir, cui non imputa- 8
vit Dominus peccatum. * Beatitudo er- 9
go hæc in circumcisione tantum ma-
net an etiam in præputio?Dicimus enim
quia reputata est Abrahæ fides ad justi-
tiam. * Quomodo ergo reputata est? in
circumcisione, an in præputio? Non in
circumcisione , sed in præputio. * Et
signum accepit circumcisionis,signacu-
lum justitiæ fidei, quæ est in præputio:
ut sit pater omnium credentiũ per præ-
putium , ut reputetur & illis ad justi-

tiam : * & fit pater circumcisionis,non
iis tantum qui sunt ex circumcisione,
sed & iis qui sectantur vestigia fidei,
quæ est in præputio patris nostri Abra-
hæ.* Non enim per legem promissio A-
brahæ , aut semini ejus , ut hæres esset
mundi : sed per justitiam fidei. * Si e-
nim qui ex lege , heredes sunt : exina-
nita est fides,abolita est promissio.*Lex
enim iram operatur. Vbi enim non est
Lex; nec prævaricatio. * Ideo ex fide,
ut secundum gratiam firma sit promis-
sio omni semini , non ei qui ex lege est
solum, sed & ei qui ex fide est Abrahæ,
qui pater est omnium nostrûm (* sicut
scriptum est : Quia patrem multarum
gentium posui te) ante Deum , cui cre-
didit , qui vivificat mortuos , & vocat
ea quæ non sunt , tamquam ea quæ
sunt: * qui contra spem in spem credi-
dit, ut fieret pater multarum gentium,
secundum quod dictum est ei : Sic erit
semen tuum. * Et non infirmatus est fi-
de,nec consideravit corpus suum emor-
tuum cum jam fere centum esset an-
norum, & emortuam vulvam Saræ. *In
repromissione etiam Dei non hæsitavit
diffidentia , sed confortatus est fide,
dans gloriam Deo : * plenissime sciens
quia quæcumque promisit,potens est &
facere. * Ideo & reputatum est illi ad
justitiam. * Non est autem scriptum
tantum propter ipsum,quia reputatum
est illi ad justitiam : * sed & propter
nos, quibus reputabitur credentibus in
eum,qui suscitavit IesumChristum Do-
minum nostrum à mortuis;* qui tradi-
tus est propter delicta nostra, & resur-
rexit propter justificationem nostram.

CAPVT V.

Ex fide , inquit, justificati, non solum spe gloriamur , verum etiam in adversitatibus : nam si Christus pro nobis adhuc impiis mortuus est , multo magis salvabit jam justificatos per sanguinem ipsius : & sicut per unam Adæ inobedientiam omnes peccavimus, ac mortui sumus ; ita per unius Christi obedientiam, ex multis delictis justificamur ad vitam.

IVstificati ergo ex fide , pacem habea-
mus ad Deum per Dominum nostrum
Iesum Christum : * per quem & habe-
mus accessum per fidem in gratiam i-
stam,in qua stamus,& gloriamur in spe
gloriæ filiorum Dei. * Non solum au-
tem , sed & gloriamur in tribulationi-
bus : scientes quod tribulatio patien-
tiam operatur : * patientia autem pro-
bationem, probatio vero spem , * spes
autem non confundit : quia charitas
Dei diffusa est in cordibus nostris per
Spiritum sanctum, qui datus est nobis.
* Vt quid enim Christus , cum adhuc
infirmi essemus , secundum tempus pro
impiis mortuus est? * Vix enim pro ju-
sto quis moritur : nam pro bono forsi-
tan quis audeat mori.*Commendat au-
tem charitatem suam Deus in nobis :
quoniam cum adhuc peccatores esse-
mus, secundum tempus * Christus pro
nobis mortuus est : multo igitur magis
nunc justificati in sanguine ipsius, salvi
erimus ab ira per ipsum.* Si enim cum
inimici essemus , reconciliati sumus
Deo per mortem filii ejus: multo magis
reconciliati,salvi erimus in vita ipsius.
* Non solum autem : sed & gloriamur
in Deo per Dominum nostrum Iesum
Christum , per quem nunc reconcilia-
tionem accepimus. * Propterea sicut
per unum hominem peccatum in hunc
mundum intravit , & per peccatum
mors , & ita in omnes homines mors
pertransiit, in quo omnes peccaverunt.
* Vsque ad legem enim peccatum erat
in mundo: peccatum autem non impu-
tabatur,cum lex non esset.* Sed regna- 14
vit mors ab Adam usque ad Moysen e-
tiam in eos , qui non peccaverunt in si-
militudinem prævaricationis Adæ,qui
est forma futuri. * Sed non sicut deli- 15
ctum, ita & donum. si enim unius deli-
cto multi mortui sunt : multo magis
gratia Dei & donum in gratia unius
hominis Iesu Christi in plures abunda-
vit. * Et non sicut per unum peccatum, 16
ita & donum.nam judicium quidem ex
uno in condemnationem : gratia autem
ex multis delictis in justificationem.
* Si enim unius delicto mors regnavit 17
per unum : multo magis abundantiam
gratiæ, & donationis, & justitiæ acci-
pientes,in vita regnabunt per unum Ie-
sum Christum. * Igitur sicut per unius 18
delictum in omnes homines in conde-
mnationem : sic & per unius justitiam
in omnes homines in justificationem
vitæ. * Sicut enim per inobedientiam 19
unius hominis , peccatores constituti
sunt multi : ita & per unius obeditio-
nem,justi constituentur multi.*Lex au- 20
tem subintravit ut abundaret deli-
ctum. Vbi autem abundavit delictum,
superabundavit gratia. * ut sicut regna- 21
vit peccatum in mortem : ita & gratia
regnet per justitiam in vitam æternam,
per Iesum Christum Dominum no-
strum.

CAPVT VI.

In Christo baptizati sumus , ut mortui peccato deinceps in novitate vitæ ambulemus ; sicut Christus semel mortuus ac sepultus , ad novam vitam, non amplius moriturus,resurrexit:non ergo jam obediamus peccato aut concupiscentiis, sed soluti à lege, liberatique per Christi gratiam a peccato, & servi facti justitiæ, tradamus membra nostra in obsequium justitiæ ad vitam, quæ prius tradideramus immunditiæ ad mortem.

QVid ergo dicemus? permanebimus 1
in peccato ut gratia abundet?*Ab- 2
sit.

sit. Qui enim mortui sumus peccato,
3 quomodo adhuc vivemus in illo? * An
ignoratis quia quicumque baptizati
sumus in Christo Iesu, in morte ipsius
4 baptizati sumus?* Consepulti enim su-
mus cum illo per baptismum in mor-
tem : ut quomodo Christus surrexit à
mortuis per gloriam Patris, ita & nos
5 in novitate vitæ ambulemus. * Si enim
complantati facti sumus similitudini
mortis ejus : simul & resurrectionis e-
6 rimus. * Hoc scientes, quia vetus homo
noster simul crucifixus est, ut destruatur
corpus peccati, & ultra non serviamus
7 peccato. * Qui enim mortuus est, justi-
8 ficatus est à peccato.* Si autem mortui
sumus cum CHRISTO : credimus
quia simul etiam vivemus cum Christo:
9 * scientes quod Christus resurgens ex
mortuis jam non moritur, mors illi ul-
10 tra non dominabitur. * Quod enim
mortuus est peccato, mortuus est semel:
11 quod autem vivit, vivit Deo. * Ita &
vos existimate, vos mortuos quidem
esse peccato, viventes autem Deo, in
12 Christo Iesu Domino nostro. * Non er-
go regnet peccatum in vestro mortali
corpore, ut obediatis concupiscentiis
13 ejus. * Sed neque exhibeatis membra
vestra arma iniquitatis peccato : sed
exhibete vos Deo, tamquam ex mor-
tuis viventes : & membra vestra arma
14 justitiæ Deo. * Peccatum enim vobis
non dominabitur : non enim sub lege
15 estis, sed sub gratia. * Quid ergo? pec-
cabimus, quoniam non sumus sub lege,
16 sed sub gratia : Absit. * Nescitis quo-
niam cui exhibetis vos servos ad obe-
diendum servi estis ejus, cui obeditis,
sive peccati ad mortem, sive obeditionis
17 ad justitiam ? * Gratias autem Deo,
quod fuistis servi peccati, obedistis
autem ex corde in eam formam doctri-
18 næ, in quam traditi estis. * Liberati
autem à peccato, servi facti estis ju-
19 stitiæ. * Humanum dico, propter infir-
mitatem carnis vestræ : sicut enim ex-
hibuistis membra vestra servire im-
munditiæ & iniquitati ad iniquitatem,
ita nunc exhibete membra vestra servi-
20 re justitiæ in sanctificationem. * Cum
enim servi essetis peccati, liberi fuistis
21 justitiæ. * Quem ergo fructum habui-
stis tunc in illis, in quibus nunc eru-
bescitis ? Nam finis illorum mors est.
22 * Nunc vero liberati à peccato, servi
autem facti Deo, habetis fructum ve-
strum in sanctificationem, finem vero
23 vitam æternam. * Stipendia enim pec-
cati, mors. Gratia autem Dei vita æ-
terna in Christo Iesu Domino nostro.

CAPUT VII.

In similitudinem mulieris cujus vir defunctus est, nos per Christum soluti sumus à lege, quia peccatorum affectus recalebant vehementiores, ut serviamus Christo in novitate spiritus : occasione autem legis peccatum judicantis, magis se exeruit & crevit peccatum, quamquã lex sancta esset ac spiritualis : imo & nunc adversante carnis fomite allicimur, quantumvis repugnantes, ad ea quæ secundum rationem detestamur, legique sunt contraria.

AN ignoratis fratres (scientibus e- 1
nim legem loquor) quia lex in ho-
mine dominatur, quanto tempore vivit?
* Nam quæ sub viro est mulier, vivente 2
viro alligata est legi: si autem mortuus
fuerit vir ejus, soluta est à lege viri.* I- 3
gitur, vivente viro, vocabitur adultera
si fuerit cum alio viro : si autem mor-
tuus fuerit vir ejus, liberata est à lege
viri : ut non sit adultera si fuerit cum
alio viro. * Itaque fratres mei, & vos 4
mortificati estis legi per corpus Chri-
sti: ut sitis alterius, qui ex mortuis re-
surrexit, ut fructificemus Deo. *Cum e- 5
nim essemus in carne, passiones pecca-
torum, quæ per legem erant, operaban-
tur in membris nostris, ut fructificarent
morti. * nunc autem soluti sumus à le- 6
ge mortis, in qua detinebamur, ita ut
serviamus in novitate spiritus, & non
in vetustate litteræ. * Quid ergo dice- 7
mus? lex peccatum est? Absit. Sed pec-
catum non cognovi, nisi per legem. nam
concupiscentiam nesciebam, nisi lex di-
ceret : Non concupisces. * Occasione 8
autem accepta peccatum per manda-
tum operatum est in me omnem concu-
piscentiam. Sine lege enim peccatum
mortuum erat. * Ego autem vivebam si- 9
ne lege aliquando. Sed cum venisset
mandatum, peccatum revixit.* Ego au- 10
tem mortuus sum: & inventum est mihi
mandatum, quod erat ad vitam, hoc es-
se ad mortem.* Nam peccatum occasio- 11
ne accepta per mandatum, seduxit me,
& per illud occidit. * Itaque lex qui- 12
dem sancta, & mandatum sanctum, &
justum, & bonum. * Quod ergo bonum 13
est, mihi factum est mors? Absit. Sed
peccatum, ut appareat peccatum, per
bonum operatum est mihi mortem : ut
fiat supra modum peccans peccatum
per mandatum. * Scimus enim quia lex 14
spiritualis est: ego autem carnalis sum,
venumdatus sub peccato. * Quod enim 15
operor, non intelligo. non enim quod
volo bonum, hoc ago : sed quod odi
malum, illud facio. * Si autem quod 16
nolo illud facio : consentio legi, quo-
niam bona est. * Nunc autem jam non 17
ego operor illud, sed quod habitat in
me peccatum. * Scio enim quia non 18
habitat in me, hoc est in carne mea,
bonum. Nam velle, adjacet mihi, per-
ficere autem bonum, non invenio. * Non 19
enim quod volo bonum, hoc facio : sed
quod nolo malum, hoc ago. * Si autem 20
quod nolo, illud facio : jam non ego o-
peror illud, sed quod habitat in me pec-
catum. * Invenio igitur legem, volenti 21
mihi facere bonum, quoniam mihi ma-

22 lum adjacet: * condelector enim legi
Dei secundum interiorem hominem:
23 * video autem aliam legem in membris
meis, repugnantem legi mentis meæ,
& captivantem me in lege peccati, quæ
24 est in membris meis. * Infelix ego homo,
mo, quis me liberabit de corpore mortis
25 tis hujus? * Gratia Dei per Iesum Christum
stum Dominum nostrum. Igitur ego ipse
se mente servio legi Dei; carne autem,
legi peccati.

CAPVT VIII.

Concludit, Christo per baptismum insitos ab omni damnatione esse liberos, qui non carnem sectantur, sed spiritum quem acceperunt: spiritum inquam adoptionis, qui Dei filios ac futuræ gloriæ cum Christo coheredes efficit; ad cujus gloriæ revelationem non solum universa aspirat creatura, vanitati interim subjecta; sed & hi qui spiritus acceperunt primitias, illam certa spe expectant spiritu eos roborante, & quid orandum sit instruente. Declarat etiam incomparabilem Dei erga suos exhibitam in Christo charitatem, asserens nihil posse eos à charitate Dei separare quæ est in Christo Iesu.

1 NIhil ergo nunc damnationis est
iis, qui sunt in Christo Iesu, qui
2 non secundum carnem ambulant. * Lex
enim spiritus vitæ in Christo Iesu liberavit
3 ravit me à lege peccati & mortis. * Nā
quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur
firmabatur per carnem: Deus filium
suum mittens in similitudinem carnis
peccati, & de peccato damnavit peccatum
4 tum in carne, * ut justificatio legis impleretur
pleretur in nobis, qui non secundum
carnem ambulamus, sed secundum spiritum
5 ritum. * Qui enim secundum carnem
sunt: quæ carnis sunt, sapiunt: qui vero
ro secundum spiritum sunt: quæ sunt
6 spiritus, sentiunt. * Nam prudentia
carnis, mors est: prudentia autem spiritus
7 ritus, vita & pax. * quoniam sapientia
carnis inimica est Deo: legi enim Dei
8 non est subjecta: nec enim potest. * Qui
autem in carne sunt, Deo placere non
9 possunt. * Vos autem in carne non estis,
stis, sed in spiritu: si tamen spiritus Dei
habitat in vobis. Si quis autem Spiritum
tumChristi non habet, hic non est ejus.
10 * Si autem Christus in vobis est: corpus
quidem mortuum est propter peccatum,
tum, spiritus vero vivit propter justificationem.
11 cationem. * Quod si spiritus ejus, qui
suscitavit Iesum à mortuis, habitat in
vobis: qui suscitavit Iesum Christum à
mortuis, vivificabit & mortalia corpora
ra vestra, propter inhabitantem Spiritum
12 tum ejus in vobis. * Ergo fratres debitores
bitores sumus non carni, ut secundum
13 carnem vivamus. * Si enim secundum
carnem vixeritis, moriemini: si autem
spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.
14 vetis. * Quicumque enim spiritu Dei
15 aguntur, ii sunt filii Dei. * Non enim
accepistis spiritum servitutis iterum
in timore, sed accepistis spiritum adoptionis
optionis filiorum, in quo clamamus:
16 Abba (Pater.) * Ipse enim Spiritus testimonium
stimonium reddit spiritui nostro, quod
17 sumus filii Dei. * Si autem filii, & heredes:
des: heredes quidem Dei, coheredes
autem Christi: si tamen compatimur,
18 ut & conglorificemur. * Existimo enim,
nim, quod non sunt condignæ passiones
hujus temporis ad futuram gloriam,
19 quæ revelabitur in nobis. * Nam expectatio
ctatio creaturæ, revelationem filiorum
20 Dei expectat. * Vanitati enim creatura
subjecta est non volens, sed propter
21 eum, qui subjecit eam in spe: * quia &
ipsa creatura liberabitur à servitute
corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum
22 liorum Dei. * Scimus enim quod omnis
creatura ingemiscit, & parturit usque
23 adhuc. * Non solum autem illa, sed &
nos ipsi primitias spiritus habentes; &
ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum
liorum Dei expectantes, redemptionem
24 corporis nostri. * Spe enim salvi facti
sumus. Spes autem quæ videtur, non est
spes: nam quod videt quis, quid sperat?
25 * Si autem quod non videmus, speramus:
26 mus: per patientiam expectamus. * Similiter
militer autem & Spiritus adjuvat infirmitatem
mitatem nostram: nam quid oremus,
sicut oportet, nescimus: sed ipse Spiritus
tus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.
27 narrabilibus. * Qui autem scrutatur corda,
da, scit quid desideret Spiritus: quia secundum
cundum Deum postulat pro sanctis.
28 * Scimus autem quoniam diligentibus
Deum omnia cooperantur in bonum,
iis, qui secundum propositum vocati
29 sunt sancti. * Nam quos præscivit, &
prædestinavit conformes fieri imaginis
Filii sui, ut sit ipse primogenitus in
30 multis fratribus. * Quos autem prædestinavit,
stinavit, hos & vocavit: & quos vocavit,
vit, hos & justificavit: quos autem justificavit,
ficavit, illos & glorificavit. * Quid ergo
31 dicemus ad hæc? si Deus pro nobis, quis
32 contra nos? * Qui etiam proprio Filio
suo non pepercit, sed pro nobis omnibus
bus tradidit illum: quomodo non etiam
33 cum illo omnia nobis donavit? * Quis
accusabit adversus electos Dei? Deus
34 qui justificat, * quis est qui condemnet?
Christus Iesus, qui mortuus est, immo
qui & resurrexit, qui est ad dexteram
Dei, qui etiam interpellat pro nobis.
35 * Quis ergo nos separabit à charitate
Christi? tribulatio? an angustia? an
fames? an nuditas? an periculum? an
36 persecutio? an gladius? * (sicut scriptum
ptum est: Quia propter te mortificamur
tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis.)
37 cisionis.) * Sed in his omnibus superamus
38 mus propter eū qui dilexit nos. * Certus
tus sum enim, quia neque mors, neque
vita, neque Angeli, neque principatus,
neque virtutes, neque instantia, neque

futur

39 futura, neque fortitudo, * neque alti-
tudo, neque profundum, neque creatu-
ra alia poterit nos separare à Charitate
Dei, quæ est in Christo Iesu Domino
nostro.

CAPUT IX.

Propter Iudæorum ruinam, de qua vehementer dolet, promissiones non frustrari asserit, Israelitis factas à Deo Abrahæ filiis: nimirum cum illæ non pertineant ad omnes carnales Abrahæ filios, sed tantum ad eos qui ex Iudæis & Gentilibus gratuita Dei electione filii Abrahæ per fidem constituuntur: Deus autem cujus vult miseretur, & quem vult indurat: Iudæi vero quia non ex fide Christi quem rejecerant, sed ex legis operibus justitiam quærebant, sunt in sua iniquitate relicti, Gentibus per fidem Christi justificatis.

1 VEritatem dico in Christo, non
mentior, testimonium mihi per-
hibente conscientia mea in Spiritu san-
2 cto: * quoniam tristitia mihi magna
est, & continuus dolor cordi meo.
3 * Optabam enim ego ipse anathema es-
se à Christo pro fratribus meis, qui
sunt cognati mei secundum carnem,
4 * qui sunt Israëlitæ, quorum adoptio
est filiorum, & gloria, & testamentum,
& legislatio, & obsequium, & promissa:
5 * quorum patres, & ex quibus est
Christus secundum carnem, qui est su-
per omnia Deus benedictus in sæcula.
6 Amen. * Non autem quod exciderit
verbum Dei. Non enim omnes qui ex
7 Israel sunt, ii sunt Israelitæ: * neque
qui semen sunt Abrahæ, omnes filii:
8 sed in Isaac vocabitur tibi semen: * id
est, non qui filii carnis, hi filii Dei;
sed qui filii sunt promissionis, æsti-
9 mantur in semine. * Promissionis enim
verbum hoc est: Secundum hoc tem-
10 pus veniam; & erit Saræ filius. * Non
solum autem illa: sed & Rebecca ex
uno concubitu habens, Isaac patris no-
11 stri. * Cum enim nondum nati fuissent,
aut aliquid boni egissent, aut mali,
(ut secundum electionem propositum
12 Dei maneret) * non ex operibus, sed ex
13 vocante dictum est ei: * Quia major ser-
viet minori: sicut scriptum est: Iacob di-
14 lexi, Esau autem odio habui. * Quid er-
go dicemus? numquid iniquitas apud
15 Deum? Absit. * Moysi enim dicit: Mise-
rebor cujus misereor: & misericordiam
16 præstabo cujus miserebor. * Igitur non
volentis, neq; currentis, sed miserentis
17 est Dei. * Dicit enim Scriptura Pharao-
ni: Quia in hoc ipsum excitavi te, ut
ostendam in te virtutem meam: & ut
annuntietur nomen meum in universa
18 terra. * Ergo cujus vult miseretur, &
19 quem vult indurat. * Dicis itaque mihi:
Quid adhuc queritur? voluntati enim
ejus quis resistit? * O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic? * An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam? * Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia, vasa iræ, apta in interitum, * ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. * Quos & vocavit nos non solum ex Iudæis, sed etiam ex Gentibus, * sicut in Osee dicit: Vocabo non plebem meam, plebem meam: & non dilectam, dilectam: & non misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. * Et erit: In loco, ubi dictum est eis: Non plebs mea vos: ibi vocabuntur filii Dei vivi. * Isaias autem clamat pro Israel: Si fuerit numerus filiorum Israel tamquam arena maris, reliquiæ salvæ fient. * Verbum enim consummans, & abbrevians in æquitate: quia verbum breviatum faciet Dominus super terram: * & sicut prædixit Isaias: Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorrha similes fuissemus. * Quid ergo dicemus? Quod gentes, quæ non sectabantur justitiam, apprehenderunt justitiam: justitiam autem, quæ ex fide est. * Israel vero sectando legem justitiæ, in legem justitiæ non pervenit. * Quare? Quia non ex fide, sed quasi ex operibus: offenderunt enim in lapidem offensionis, * sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali: & omnis, qui credit in eum, non confundetur.

CAPUT X.

Orat Apostolus pro Iudæis, quos zelum Dei & legis habere asserit non secundum scientiam: nam Christum finem legis ignorantes, ex legis operibus justitiam quærebant: de diversitate justitiæ ex operibus legis ab ea quæ ex fide est, quæ tam Iudæo quam Græco in Christum credenti communis est: ubique autem terrarum prædicata est Christi fides; quam repellentibus Iudæis, susceperunt Gentes.

FRatres, voluntas quidem cordis mei & obsecratio ad Deum, fit pro illis in salutem. * Testimonium enim perhibeo illis, quod æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. * Ignorantes enim justitiam Dei, & suam quærentes statuere, justitiæ Dei non sunt subjecti. * Finis enim legis, Christus, ad justitiam omni credenti. * Moyses enim scripsit, quoniam justitiam, quæ ex lege est, qui fecerit homo, vivet in ea. * Quæ autem ex fide est justitia, sic dicit: Ne di-

xeris in corde tuo : quis ascendet in cælum ? id est, Christum deducere : * Aut quis descendet in abyssum ? hoc est, Christum à mortuis revocare.*Sed quid dicit Scriptura? Prope est verbum in ore tuo : & in corde tuo : hoc est verbum fidei,quod prædicamus.* Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit à mortuis, salvus eris. * Corde enim creditur ad justitiam : ore autem confessio fit ad salutem. * Dicit enim Scriptura : Omnis, qui credit in illum, non confundetur. *Non enim est distinctio Iudæi & Græci : nam idem Dominus omnium,dives in omnes qui invocant illum. * Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. * Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt ? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt ? Quomodo autem audient sine prædicante ? * Quomodo vero prædicabunt nisi mittantur ? sicut scriptum est : Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona ! * Sed non omnes obediunt Euangelio. Isaias enim dicit : Domine quis credidit auditui nostro? * Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. * Sed dico: Numquid non audierunt ? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. * Sed dico : Numquid Israel non cognovit? Primus Moyses dicit : Ego ad æmulationem vos adducam in non gentem : in gentem insipientem, in iram vos mittam. * Isaias autem audet, & dicit : Inventus sum à non quærentibus me : palam apparui iis, qui me non interrogabant. * Ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem,& contradicentem.

CAPVT XI.

Deus quosdam ex populo Iudaico gratuita sua electione sibi servavit, per fidem in Christum salvandos, reliquis ob incredulitatem in sua cæcitate juxta Prophetarum vaticinia relictis, ac Gentibus in locum ipsorum ex gratuita Dei bonitate assumptis : quas monet Apostolus ne adversus Iudæos glorientur : quodque Iudæi ad tempus deserti tandem ad Christum convertentur : exclamans ob divinæ sapientiæ incomprehensibilitatem.

DIco ergo : Numquid Deus repulit populum suum? Absit. Nam & ego Israelita sum ex semine Abraham, de tribu Benjamin : * Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit. An nescitis in Elia quid dicit Scriptura : quemadmodum interpellat Deum adversum Israel? *Domine Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt : &
ego relictus sum solus,& quærunt ani-
mam meam. * Sed quid dicit illi divi- 4
num responsum ? Reliqui mihi septem
millia virorum, qui non curvaverunt
genua ante Baal. * Sic ergo & in hoc 5
tempore, reliquiæ secundum electionẽ
gratiæ salvæ factæ sunt. * Si autẽ gra- 6
tia, jam non ex operibus: alioquin gra-
tia jam non est gratia.*Quid ergo?quod 7
quærebat Israel, hoc non est consecu-
tus:electio autem consecuta est : ceteri
vero excæcati sunt: * sicut scriptũ est: 8
Dedit illis Deus spiritum compunctio-
nis: oculos ut non videant, & aures ut
non audiant, usq; in hodiernum diem.
* Et David dicit: Fiat mensa eorum in 9
laqueum,& in captionem,& in scanda-
lum,& in retributionem illis. * Obscu- 10
rentur oculi eorum ne videant: & dor-
sum eorum semper incurva. * Dico er- 11
go : Numquid sic offenderunt ut cade-
rent? Absit. Sed illorum delicto, salus
est Gentibus ut illos æmulentur.*Quod 12
si delictum illorum divitiæ sunt mun-
di, & diminutio eorum divitiæ Gen-
tium : quanto magis plenitudo eorum?
* Vobis enim dico Gentibus: Quamdiu 13
quidem ego sum Gentium Apostolus,
ministerium meum honorificabo, * si 14
quomodo ad æmulandum provocem
carnem meam,& salvos faciam aliquos
ex illis.*Si enim amissio eorum,recon- 15
ciliatio est mundi : quæ assumptio, nisi
vita ex mortuis ? * Quod si delibatio 16
sancta est,& massa: & si radix sancta,&
rami. * Quod si aliqui ex ramis fracti 17
sunt,tu autem cum oleaster esses,inser-
tus es in illis, & socius radicis & pin-
guedinis olivæ factus es, * noli glo- 18
riari adversus ramos. Quod si gloriaris:
non tu radicem portas, sed radix te.
* Dices ergo : Fracti sunt rami ut ego 19
inserar.* Bene: propter incredulitatem 20
fracti sunt. Tu autem fide stas: noli al-
tum sapere, sed time. * Si enim Deus 21
naturalibus ramis non pepercit:ne for-
te nec tibi parcat. * Vide ergo bonita- 22
tem,& severitatem Dei:in eos quidem,
qui ceciderunt, severitatem : in te au-
tem bonitatem Dei, si permanseris in
bonitate,alioquin & tu excidêris.*Sed 23
& illi, si non permanserint in incredu-
litate,inserentur: potens est enim Deus
iterũ inserere illos.*Nam si tu ex natu- 24
rali excisus es oleastro, & contra natu-
ram insertus es in bonam olivã:quanto
magis ii, qui secundum naturam inse-
rentur suæ olivæ? * Nolo enim vos ig- 25
norare fratres mysterium hoc, (ut non
sitis vobis ipsis sapientes) quia cæcitas
ex parte contigit in Israel,donec pleni-
tudo Gentium intraret, * & sic omnis 26
Israel salvus fieret, sicut scriptum est:
Veniet ex Sion, qui eripiat, & avertat
impietatem à Iacob.* Et hoc illis à me 27
testamentũ : cum abstulero peccata eo-
rum. * Secundum euangelium quidem, 28
inimici propter vos: secundum electio-
nem autem, charissimi propter patres.

29 *Sine pœnitentia enim sunt dona & vo-
30 catio Dei. * Sicut enim aliquando &
vos non credidistis Deo, nunc autem mi-
sericordiam consecuti estis propter in-
31 credulitatem illorum: *ita & isti nunc
non crediderunt in vestram misericor-
diam, ut & ipsi misericordiam conse-
32 quantur. * Conclusit enim Deus omnia
in incredulitate : ut omnium miserea-
33 tur. *O altitudo divitiarum sapientiæ,
& scientiæ Dei: quam incomprehensi-
bilia sunt judicia ejus, & investigabi-
34 les viæ ejus! *Quis enim cognovit sen-
sum Domini? Aut quis consiliarius ejus
35 fuit? *Aut quis prior dedit illi, & re-
36 tribuetur ei? *Quoniam ex ipso, & per
ipsum, & in ipso sunt omnia : ipsi glo-
ria in sæcula. Amen.

CAPUT XII.

Instruit Romanos ut à sæculi vanitate abstracti totos se Deo dedant, de susceptis donis non se efferentes, aut illorum limites transgredientes, sed in modum membrorum ejusdem corporis omnia ad proximi utilitatem ordinantes, ipsis quoq; inimicis benefaciant.

1 OBsecro itaque vos fratres per mi-
sericordiam Dei, ut exhibeatis
corpora vestra hostiam viventem, san-
ctam, Deo placentem, rationabile obse-
2 quium vestrum. *Et nolite conformari
huic sæculo, sed reformamini in novi-
tate sensus vestri : ut probetis quæ sit
voluntas Dei bona, & beneplacens, &
3 perfecta. *Dico enim per gratiam quæ
data est mihi, omnibus qui sunt inter
vos : Non plus sapere quam oportet sa-
pere, sed sapere ad sobrietatem: & uni-
cuiq; sicut Deus divisit mensuram fidei.
4 *Sicut enim in uno corpore multa
membra habemus, omnia autem mem-
5 bra non eundem actum habent : * ita
multi unum corpus sumus in Christo,
singuli autem alter alterius membra.
6 *Habentes autem donationes secundum
gratiam, quæ data est nobis, differentes;
sive prophetiam secundum rationem fi-
7 dei, * sive ministerium in ministrando,
8 sive qui docet in doctrina, * qui exhor-
tatur in exhortando, qui tribuit in sim-
plicitate, qui præest in sollicitudine, qui
9 miseretur in hilaritate. * Dilectio sine
simulatione. Odientes malum, adhæ-
10 rentes bono : * Charitate fraternitatis
invicem diligentes : Honore invicem
11 prævenientes: *Sollicitudine non pigri:
Spiritu ferventes : Domino servientes:
12 *Spe gaudentes: In tribulatione patien-
13 tes: Orationi instantes: * Necessitatibus
sanctorum communicantes : Hospitali-
14 tatem sectantes. *Benedicite persequen-
tibus vos: benedicite, & nolite maledi-
15 cere. *Gaudere cum gaudentibus, flere
16 cum flentibus : *Idipsum invicem sen-
tientes: Non alta sapientes, sed humili-
bus consentientes. Nolite esse pruden-
17 tes apud vosmetipsos. * Nulli malum
pro malo reddentes : providentes bona
non tantum coram Deo, sed etiam co-
ram omnibus hominibus. * Si fieri po- 18
test, quod ex vobis est, cum omnibus
hominibus pacem habentes: *Non vos- 19
metipsos defendentes charissimi, sed
date locum iræ. scriptum est enim: Mi-
hi vindicta; ego retribuam, dicit Domi-
nus. *Sed si esurierit inimicus tuus, ci- 20
ba illum: si sitit, potum da illi. hoc enim
faciens, carbones ignis congeres super
caput ejus. *Noli vinci à malo, sed vin- 21
ce in bono malum.

CAPUT XIII.

Hortatur ut superioribus obtemperent inferiores, etiam propter conscientiam, quamquam civilem tantùm gerant magistratum, omnibusque debita reddant : de proximi dilectione, ad quam universa lex reducitur: & de tempore gratiæ, ut transactis legis tenebris, relictis vitiis, amplectantur Christi virtutes.

OMnis anima potestatibus subli- 1
mioribus subdita sit: Non est enim
potestas nisi à Deo : quæ autem sunt, à
Deo ordinatæ sunt. * Itaque qui resistit 2
potestati, Dei ordinationi resistit. Qui
autem resistunt, ipsi sibi damnationem
acquirunt: *nam principes non sunt ti-
mori boni operis, sed mali. Vis autem 3
non timere potestatem? Bonum fac; &
habebis laudem ex illa: *Dei enim mi- 4
nister est tibi in bonum. Si autem ma-
lum feceris, time : non enim sine causa
gladium portat. Dei enim minister est:
vindex in iram ei, qui malũ agit. *Ideo 5
necessitate subditi estote, non solum
propter iram, sed etiam propter con-
scientiam. *Ideo enim & tributa præ- 6
statis : ministri enim Dei sunt, in hoc
ipsum servientes. *Reddite ergo omni-
bus debita: cui tributum, tributum: cui 7
vectigal, vectigal : cui timorem, timo-
rem: cui honorem, honorem. *Nemini 8
quidquam debeatis, nisi ut invicem di-
ligatis: qui enim diligit proximum, le-
gem implevit. *Nam: Non adulterabis:
Non occides : Non furaberis: Non fal- 9
sum testimonium dices : Non concupi-
sces: & si quod est aliud mandatum, in
hoc verbo instauratur : diliges proxi- 10
mum tuum sicut teipsum. *Dilectio pro-
ximi malum non operatur. Plenitudo
ergo legis est dilectio. *Et hoc scientes 11
tempus : quia hora est jam nos de som-
no surgere. Nunc enim propior est no-
stra salus, quam cum credidimus. *Nox 12
præcessit, dies autem appropinquavit.
Abjiciamus ergo opera tenebrarum, &
induamur arma lucis. *Sicut in die ho- 13
neste ambulemus; non in comessationi-
bus, & ebrietatibus, non in cubilibus,
& impudicitiis, non in contentione, &
æmulatione: *sed induimini Dominum 14
Iesum Christum, & carnis curam ne
feceritis in desideriis.

CAPUT XIV.

Fide firmiores debent eos qui adhuc infirmi sunt fovere, & non contemnere, & nec hi nec illi judicare quemquam ob ciborum aut dierum discrimen, scientes quòd omnes eumdem habeamus Dominum, cui & vivimus & morimur, cui etiam rationem quisque pro se redditurus est: & quamquam nullus cibus jam sit immundus, nemo tamen quidquam edere debet aut cum fratris offendiculo, aut contra suam conscientiam.

1 INfirmum autem in fide assumite, non
in disceptationibus cogitationum.
2 *Alius enim credit se manducare om-
nia: qui autem infirmus est, olus man-
3 ducet. * Is qui manducat, non mandu-
cantem non spernat: & qui non man-
ducat, manducantem non judicet: Deus
4 enim illum assumpsit. * Tu quis es, qui
judicas alienum servum? Domino suo
stat, aut cadit: stabit autem: potens est
5 enim Deus statuere illum. * Nam alius
judicat diem inter diem: alius autem
judicat omnem diem: unusquisque in
6 suo sensu abundet. * Qui sapit diem,
Domino sapit. Et qui manducat, Do-
mino manducat: gratias enim agit Deo.
Et qui non manducat, Domino non
7 manducat, & gratias agit Deo. * Nemo
enim nostrûm sibi vivit, & nemo sibi
8 moritur. * Sive enim vivimus, Domi-
no vivimus: sive morimur, Domino mo-
rimur. Sive ergo vivimus, sive mori-
9 mur, Domini sumus. * In hoc enim
Christus mortuus est, & resurrexit: ut
& mortuorum & vivorum dominetur.
10 *Tu autem quid judicas fratrem tuum?
aut tu quare spernis fratrem tuum?
Omnes enim stabimus ante tribunal
11 Christi. * scriptum est enim: Vivo ego,
dicit Dominus, quoniam mihi flectetur
omne genu: & omnis lingua confitebi-
12 tur Deo. *Itaque unusquisque nostrûm
13 pro se rationem reddet Deo. * Non er-
go amplius invicem judicemus: sed hoc
judicate magis, ne ponatis offendicu-
14 lum fratri, vel scandalum. * Scio, &
confido in Domino Iesu, quia nihil
commune per ipsum, nisi ei qui existi-
mat quid commune esse, illi commune
15 est. * Si enim propter cibum frater tuus
contristatur: jam non secundum chari-
tatem ambulas. Noli cibo tuo illum
perdere, pro quo Christus mortuus est.
16 *Non ergo blasphemetur bonum no-
17 strum. *Non est enim regnum Dei, esca
& potus: sed justitia, & pax, & gau-
18 dium in Spiritu sancto: * qui enim in
hoc servit Christo, placet Deo, & pro-
19 batus est hominibus. * Itaque quæ pa-
cis sunt, sectemur: & quæ ædificatio-
nis sunt, in invicem custodiamus.
20 *Noli propter escam destruere opus
Dei. Omnia quidem sunt munda: sed
malum est homini, qui per offendicu-
lum manducat. * Bonum est non man- 21
ducare carnem, & non bibere vinum,
neque in quo frater tuus offenditur, aut
scandalizatur, aut infirmatur. *Tu fidem
habes? penes temetipsum habe coram 22
Deo: Beatus, qui non judicat semet-
ipsum in eo quod probat. * Qui autem
discernit, si manducaverit, damnatus 23
est: quia non ex fide. Omne autem, quod
non est ex fide, peccatum est.

CAPUT XV.

Firmiores debent infirmorum ferre & sublevare imperfectiones, non sua sed proximorum utilitati ac mutuæ paci studentes: Christus juxta factas patribus promissiones prædicavit Judæis; Gentibus verò ex misericordia Apostoli, non prævìis promissionibus. Excusat se Paulus quòd liberiùs Romanis scripserit, tamquam Gentium Apostolus, ostendens quomodo sit hoc munus executus: dicens quòd ad ipsos quoque sit venturus, ubi datam à Macedonibus eleemosynam elargitus fuerit Ierosolymitanæ Ecclesiæ petens ut pro se interim orent.

DEbemus autem nos firmiores im- 1
becillitates infirmorum sustinere,
& non nobis placere. * Unusquisque 2
vestrûm proximo suo placeat in bonum,
ad ædificationem. * Etenim Christus 3
non sibi placuit, sed sicut scriptum est:
improperia improperantium tibi ceci-
derunt super me. * Quæcumque enim 4
scripta sunt, ad nostram doctrinam
scripta sunt: ut per patientiam, & con-
solationem Scripturarum, spem habea-
mus. *Deus autem patientiæ & solatii, 5
det vobis idipsum sapere in alterutrum
secundum Iesum Christum: *ut unani- 6
mes, uno ore honorificetis Deum, & pa-
trem Domini nostri Iesu Christi. *Pro- 7
pter quod suscipite invicem, sicut &
Christus suscepit vos in honorem Dei.
*Dico enim Christum Iesum ministrum 8
fuisse circumcisionis propter veritatem
Dei, ad confirmandas promissiones pa-
trum: * Gentes autem super misericor- 9
dia honorare Deum, sicut scriptum est:
Propterea confitebor tibi in Gentibus
Domine, & nomini tuo cantabo. * Et 10
iterum dicit: Lætamini Gentes cum
plebe ejus. * Et iterum: Laudate om- 11
nes Gentes Dominum: & magnificate
eum omnes populi. * Et rursus Isaias 12
ait: Erit radix Iesse, & qui exurget re-
gere Gentes, in eum Gentes sperabunt.
* Deus autem spei repleat vos omni 13
gaudio & pace in credendo: ut abun-
detis in spe, & virtute Spiritus sancti.
* Certus sum autem fratres mei & ego 14
ipse de vobis, quoniam & ipsi pleni estis
dilectione, repleti omni scientia, ita
ut possitis alterutrum monere. *Auda- 15
cius autem scripsi vobis fratres ex par-
te, tamquam in memoriam vos redu-
cens: propter gratiam, quæ data est

mihi

16 mihi à Deo, * ut sim minister Christi
Iesu in Gentibus: sanctificans Euan-
gelium Dei, ut fiat oblatio Gentium
accepta, & sanctificata in Spiritu san-
17 cto. * Habeo igitur gloriam in Christo
18 Iesu ad Deum. * Non enim audeo ali-
quid loqui eorum, quæ per me non ef-
ficit Christus in obedientiam Gen-
19 tium, verbo & factis. * in virtute si-
gnorum & prodigiorum, in virtute Spi-
ritus sancti: ita ut ab Ierusalem per
circuitum usque ad Illyricum repleve-
20 rim Euangelium Christi. * Sic autem
prædicavi Euangelium hoc, non ubi
nominatus est Christus, ne super alie-
num fundamentum ædificarem: sed
21 sicut scriptum est: *Quibus non est an-
nuntiatum de eo, videbunt: & qui non
22 audierunt, intelligent. * Propter quod
& impediebar plurimum venire ad
vos, & prohibitus sum usque adhuc.
23 *Nunc vero ulterius locum non habens
in his regionibus, cupiditatem autem
habens veniendi ad vos ex multis jam
24 præcedentibus annis: * cum in Hispa-
niam proficisci cœpero, spero quod
præteriens videam vos, & à vobis de-
ducar illuc, si vobis primum ex parte
25 fruitus fuero. *Nunc igitur proficiscar
26 in Ierusalem ministrare sanctis. *Proba-
verunt enim Macedonia & Achaja col-
lationem aliquam facere in pauperes
27 sanctorum, qui sunt in Ierusalem. *Pla-
cuit enim eis: & debitores sunt eorum.
Nam si spiritualium eorum participes
facti sunt Gentiles: debent & in car-
28 nalibus ministrare illis. * Hoc igitur
cum consummavero, & assignavero eis
fructum hunc: per vos proficiscar in
29 Hispaniam. * Scio autem quoniam ve-
niens ad vos, in abundantia benedi-
30 ctionis Euangelii Christi veniam. *Ob-
secro ergo vos fratres per Dominum
nostrum Iesum Christum, & per chari-
tatem sancti Spiritus, ut adjuvetis me
in orationibus vestris pro me ad Deum,
31 *ut liberer ab infidelibus qui sunt in
Iudæa, & obsequii mei oblatio accepta
32 fiat in Ierusalem sanctis, *ut veniam ad
vos in gaudio per voluntatem Dei, &
33 refrigerer vobiscum. *Deus autem pa-
cis sit cum omnibus vobis. Amen.

CAPUT XVI.

Commendat Apostolus quosdam apud Romanos, propter nonnullas eorum præeminentias nominatim salutandos; quosdam verò vitandos hortatur, & de aliis dicit quod salutant Romanos.

1 Commendo autem vobis Phœben
sororem nostram, quæ est in mini-
2 sterio Ecclesiæ, quę est in Cenchris: *ut
eam suscipiatis in Domino digne san-
ctis: & assistatis ei in quocumque ne-
gotio vestri indiguerit: etenim ipsa
quoque astitit multis, & mihi ipsi.
3 *Salutate Priscam & Aquilam adjuto-
res meos in Christo Iesu, * (qui pro 4
anima mea suas cervices supposuerunt:
quibus non solus ego gratias ago, sed
& cunctæ Ecclesiæ gentium) *& dome- 5
sticam Ecclesiam eorum. Salutate Epæ-
netum dilectum mihi, qui est primiti-
vus Asiæ in Christo. *Salutate Mariam, 6
quæ multum laboravit in vobis. * Sa- 7
lutate Andronicum & Iuniam, cogna-
tos & concaptivos meos: qui sunt no-
biles in Apostolis, qui & ante me fue-
runt in Christo. * Salutate Ampliatum 8
dilectissimum mihi in Domino. *Salu- 9
tate Vrbanum adjutorem nostrum in
Christo Iesu, & Stachyn dilectum
meum. * Salutate Apellen probum in 10
Christo. * Salutate eos, qui sunt ex 11
Aristoboli domo. Salutate Herodionem
cognatum meum. Salutate eos, qui sunt
ex Narcissi domo, qui sunt in Domino.
*Salutate Tryphenam & Tryphosam, 12
quæ laborant in Domino. * Salutate
Persidem charissimam, quæ multum la-
boravit in Domino. * Salutate Rufum 13
electum in Domino, & matrem ejus, &
meam. * Salutate Asyncritum, Phle- 14
gontem, Hermam, Patrobam, Hermen,
& qui cum eis sunt, fratres. * Salutate 15
Philologum & Iuliam, Nereum & so-
rorem ejus, & Olympiadem, & omnes,
qui cum eis sunt, sanctos. *Salutate in- 16
vicem in osculo sancto. Salutant vos
omnes Ecclesiæ Christi. * Rogo autem 17
vos fratres, ut observetis eos, qui dis-
sensiones & offendicula, præter doctri-
nam, quam vos didicistis, faciunt; &
declinate ab illis. *Hujuscemodi enim 18
Christo Domino nostro non serviunt,
sed suo ventri: & per dulces sermones
& benedictiones seducunt corda inno-
centium. * Vestra enim obedientia in 19
omnem locum divulgata est. Gaudeo
igitur in vobis. Sed volo vos sapientes
esse in bono, & simplices in malo. *Deus 20
autem pacis conterat Satanam sub pe-
dibus vestris velociter. Gratia Domini
nostri Iesu Christi vobiscum. *Salutat 21
vos Timotheus adjutor meus, & Lu-
cius, & Iason, & Sosipater, cognati mei.
*Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epi- 22
stolam, in Domino. *Salutat vos Cajus 23
hospes meus, & universa Ecclesia. Salu-
tat vos Erastus arcarius civitatis, &
Quartus, frater. * Gratia Domini nostri 24
IesuChristi cum omnibus vobis. Amen.
*Ei autem, qui potens est vos confirma- 25
re juxta Euangelium meum, & prædi-
cationem Iesu Christi, secundum reve-
lationem mysterii temporibus æternis
taciti, * (quod nunc patefactum est per 26
Scripturas Prophetarum secundum præ-
ceptum æterni Dei, ad obeditionem fi-
dei) in cunctis Gentibus cogniti, *soli 27
sapienti Deo, per Iesum Christum, cui
honor & gloria in sæcula seculorum.
Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD CORINTHIOS PRIMA.

CAPVT I.

Paulus Deo gratias agit de donis datis Corinthiis: ceterùm dolet quod de baptizatoribus essent inter ipsos schismata, gaudens quod missus ad prædicandum Evangelium paucos baptizaverit; ostendens etiam reprobatam mundi sapientiam, & electos simplices: sicut & sita est salus in Christi morte, cujus prædicatio judicatur mundo stultitia, credentibus verò virtus ac sapientia: ideo enim contemptibilia mundi elegit Deus: ne quis in se glorietur.

PAulus vocatus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, & Sosthenes frater, * Ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus qui invocant nomen Domini nostri Iesu Christi, in omni loco ipsorum, & nostro. *Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo. *Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei, quæ data est vobis in Christo Iesu: *quod in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo, & in omni scientia: *sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis: *ita ut nihil vobis desit in ulla gratia, expectantibus revelationem Domini nostri Iesu Christi. *qui & confirmabit vos usque in finem sine crimine, in die adventus Domini nostri Iesu Christi. * Fidelis Deus: per quem vocati estis in societatem filii ejus Iesu Christi Domini nostri. *Obsecro autem vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi: ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. *Significatum est enim mihi de vobis fratres mei, ab iis qui sunt Chloës, quia contentiones sunt inter vos. * Hoc autem dico, quod unusquisque vestrûm dicit: Ego quidem sum Pauli: ego autem Apollo: ego vero Cephæ: ego autem Christi. *Divisus est Christus? Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis? *Gratias ago Deo, quod neminem vestrûm baptizavi, nisi Crispum & Cajum: * nequis dicat quod in nomine meo baptizati estis. * Baptizavi autem & Stephanæ
domum: ceterum nescio si quem alium
baptizaverim. * Non enim misit me 17
Christus baptizare sed euangelizare:
non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi. * Verbum enim cru- 18
cis, pereuntibus quidem stultitia est: iis
autem qui salvi fiunt, id est nobis, Dei
virtus est. *Scriptum est enim: Perdam 19
sapientiam sapientium, & prudentiam
prudentium reprobabo. *Vbi sapiens? 20
ubi scriba? ubi conquisitor hujus sæculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi? * Nam quia in Dei 21
sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum: placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. * Quoniam & Iudæi signa pe- 22
tunt, & Græci sapientiam quærunt:
* nos autem prædicamus Christum cru- 23
cifixum: Iudæis quidem scandalum,
Gentibus autem stultitiam; * ipsis au- 24
tem vocatis Iudæis, atque Græcis Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam:
* quia quod stultum est Dei, sapientius 25
est hominibus: & quod infirmum est
Dei, fortius est hominibus. * Videte 26
enim vocationem vestram fratres, quia
non multi sapientes secundum carnem,
non multi potentes, non multi nobiles:
*sed quę stulta sunt mundi elegit Deus, 27
ut confundat sapientes: & infirma mun-
di elegit Deus, ut confundat fortia: *& 28
ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ
sunt destrueret: * ut non glorietur om- 29
nis caro in conspectu ejus. *Ex ipso au- 30
tem vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio: * ut 31
quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino glorietur.

CAPVT II.

Ostendit Paulus se Christum & hunc crucifixum magna modestia verbisq; simplicibus prædicasse Corinthiis, quamquam perfectis loqueretur etiam sapientiam mundo absconditam, quæ solo Dei spiritu cognosci potest: animalis enim non percipit quæ Dei sunt.

ET ego, cum venissem ad vos, fratres, 1
veni non in sublimitate sermonis
aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi. * Non enim judicavi 2
me scire aliquid inter vos nisi Iesum
Christum, & hunc crucifixum. *Et ego 3
in infirmitate, & timore, & tremore
multo fui apud vos: * & sermo meus, 4
& prædicatio mea, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in
ostensione spiritus & virtutis: *ut fides 5
vestra non sit in sapientia hominum, sed
in virtute Dei. *Sapientiam autem lo- 6
quimur inter perfectos: sapientiam vero non hujus sæculi, neque principum
hujus sæculi, qui destruuntur: *sed 7
loquimur Dei sapientiam in mysterio,

quæ

quæ abscondita est, quam prædestina-
vit Deus ante sæcula in gloriam no-
8 stram, * quam nemo principum hujus
sæculi cognovit: si enim cognovissent,
numquam Dominum gloriæ crucifixis-
9 sent. * Sed sicut scriptum est: Quod
oculus non vidit, nec auris audivit, nec
in cor hominis ascendit, quæ præpa-
10 ravit Deus iis, qui diligunt illum: *no-
bis autem revelavit Deus per spiritum
suum. Spiritus enim omnia scrutatur,
11 etiam profunda Dei. * Quis enim ho-
minum scit quæ sunt hominis, nisi spi-
ritus hominis, qui in ipso est? ita &
quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi spi-
12 ritus Dei. * Nos autem non spiritum
hujus mundi accepimus, sed spiritum
qui ex Deo est, ut sciamus quæ à Deo
13 donata sunt nobis: *quæ & loquimur
non in doctis humanæ sapientiæ ver-
bis, sed in doctrina Spiritus, spiritua-
14 libus spiritualia comparantes.*Anima-
lis autem homo non percipit ea, quæ
sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi,
& non potest intelligere: quia spiri-
15 tualiter examinatur. * Spiritualis au-
tem judicat omnia: & ipse à nemine ju-
16 dicatur: * Quis enim cognovit sensum
Domini, qui instruat eum? Nos autem
sensum Christi habemus.

CAPUT III.

Corinthiis adhuc carnalibus non potuit Paulus prædicare recondita fidei mysteria: contendebant enim de his qui tantum ministri erant, cum solus Deus possit gratiæ ac virtutum dare incrementa, solusque Christus sit fidei fundamentum: super quod quis benè aut malè superædificaverit, patebit in die examinis. Non est violandum Dei templum quod sumus nos, nec in Dei ministris gloriandum.

1 ET ego, fratres, non potui vobis lo-
qui quasi spiritualibus, sed quasi
carnalibus. Tamquam parvulis in Chri-
2 sto, *lac vobis potum dedi, non escam:
nondum enim poteratis: sed nec nunc
quidem potestis: adhuc enim carnales
3 estis. *Cum enim sit inter vos zelus, &
contentio: nonne carnales estis, & se-
4 cundum hominem ambulatis? * Cum
enim quis dicat: Ego quidem sum Pau-
li; alius autem: Ego Apollo: nonne ho-
mines estis? Quid igitur est Apollo?
5 quid vero Paulus? * Ministri ejus, cui
credidistis, & unicuique sicut Domi-
6 nus dedit. * Ego plantavi, Apollo ri-
gavit: sed Deus incrementum dedit.
7 *Itaque neque qui plantat est aliquid,
neque qui rigat: sed, qui incremen-
8 tum dat, Deus. * Qui autem plantat,
& qui rigat, unum sunt. Vnusquisque
autem propriam mercedem accipiet
9 secundum suum laborem. * Dei enim
sumus adjutores: Dei agricultura
10 estis, Dei ædificatio estis. * Secundum

gratiam Dei, quæ data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Vnusquisque autem videat quomodo superædificet. * Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. * Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam, * uniuscujusque opus manifestum erit: Dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur: & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. * Si cujus opus manserit, quod superædificavit, mercedem accipiet. *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit; sic tamen quasi per ignem. * Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? * Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. * Nemo se seducat: si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens. * Sapientia enim hujus mundi, stultitia est apud Deum. Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum. * Et iterum: Dominus novit cogitationes sapientium, quoniam vanæ sunt. * Nemo itaque glorietur in hominibus. * Omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive præsentia, sive futura: omnia enim vestra sunt: *vos autem Christi: Christus autem Dei.

CAPUT IV.

Non temerè judicandum est de Dei ministris: reprehenduntur Corinthii qui de ministris & acceptis donis gloriabantur, ac si illa à se haberent, & se extollentes contemnebant etiam Apostolos, quamquam Paulus illos in Christo genuerat, dicit se brevi venturum Corinthum, quò Pseudoapostolos redarguat.

SIc nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. * Hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. * Mihi autem pro minimo est ut à vobis judicer, aut ab humano die: sed neque meipsum judico. * Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum: qui autem judicat me, Dominus est. *Itaque nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus: qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit unicuique à Deo. * Hæc autem, fratres, transfiguravi in me & Apollo, propter vos: ut in nobis discatis, ne supra quam scriptum est, unus adversus alterum infletur pro alio. *Quis enim te discernit?

Quid autem habes quod non accepisti ?
Si autem accepisti, quid gloriaris quasi
8 non acceperis ? * Iam saturati estis, jam
divites facti estis : sine nobis regnatis:
& utinam regnetis, ut & nos vobiscum
9 regnemus. *Puto enim quod Deus nos
Apostolos novissimos ostendit, tam-
quam morti destinatos : quia spectacu-
lum facti sumus mundo, & Angelis, &
10 hominibus. * Nos stulti propter Chri-
stum, vos autem prudentes in Christo:
nos infirmi, vos autem fortes : vos no-
11 biles, nos autem ignobiles. * Vsque in
hanc horam & esurimus, & sitimus, &
nudi sumus, & colaphis cædimur, &
12 instabiles sumus, * & laboramus ope-
rantes manibus nostris: maledicimur &
benedicimus ; persecutionem patimur,
13 & sustinemus : * blasphemamur, & ob-
secramus : tamquam purgamenta hu-
jus mundi facti sumus, omnium peri-
14 psema usque adhuc. * Non ut confun-
dam vos, hæc scribo, sed ut filios meos
15 charissimos moneo. * Nam si decem
millia pædagogorum habeatis in Chri-
sto, sed non multos patres. Nam in
Christo Iesu per Euangelium ego vos
16 genui. *Rogo ergo vos, imitatores mei
17 estote, sicut & ego Christi. * Ideo misi
ad vos Timotheum, qui est filius meus
charissimus, & fidelis in Domino : qui
vos commonefaciet vias meas, quæ sunt
in Christo Iesu, sicut ubique in omni
18 Ecclesia doceo. * Tamquam non ven-
turus sim ad vos, sic inflati sunt qui-
19 dam. * Veniam autem ad vos cito, si
Dominus voluerit : & cognoscam non
sermonem eorum qui inflati sunt, sed
20 virtutem. * Non enim in sermone est
21 regnum Dei, sed in virtute. *Quid vul-
tis ? in virga veniam ad vos, an in cha-
ritate, & spiritu mansuetudinis?

CAPVT V.

Corinthios reprehendit, quòd in incestu publicè viventem tolerarent ; quem absens tradit satanæ, monens ut expurgato vitiorum fermento, puri Pascha celebrent: nec vult eos commisceri Christianis palam criminosis.

1 OMnino auditur inter vos fornica-
tio, & talis fornicatio, qualis nec
inter Gentes, ita ut uxorem patris sui
2 aliquis habeat. * Et vos inflati estis: &
non magis luctum habuistis ut tollatur
de medio vestrûm qui hoc opus fecit.
3 *Ego quidem absens corpore, præsens
autem spiritu, jam judicavi ut præ-
4 sens eum, qui sic operatus est. *in no-
mine Domini nostri Iesu Christi con-
gregatis vobis & meo spiritu, cum vir-
5 tute Domini nostri Iesu, * tradere hu-
jusmodi satanæ in interitum carnis, ut
spiritus salvus sit in die Domini nostri
6 Iesu Christi. * Non est bona gloriatio
vestra. Nescitis quia modicum fermen-
7 tum totam massam corrumpit ? * Ex-
purgate vetus fermentum, ut sitis nova
conspersio, sicut estis azymi. Etenim
Pascha nostrum immolatus est Chri-
stus. *Itaque epulemur, non in fermen- 8
to veteri, neque in fermento malitiæ &
nequitiæ : sed in azymis sinceritatis
& veritatis. * Scripsi vobis in epistola: 9
Ne commisceamini fornicariis. * non 10
utique fornicariis hujus mundi, aut
avaris, aut rapacibus, aut idolis ser-
vientibus : alioquin debueratis de hoc
mundo exiisse. * Nunc autem scripsi 11
vobis non commisceri ; si is, qui frater
nominatur, est fornicator, aut avarus,
aut idolis serviens, aut maledicus, aut
ebriosus, aut rapax : cum ejusmodi
nec cibum sumere. * Quid enim mihi 12
de iis, qui foris sunt, judicare ? Non-
ne de iis, qui intus sunt, vos judica-
tis ? * nam eos, qui foris sunt, Deus 13
judicabit. Auferte malum ex vobis-
ipsis.

CAPVT VI.

Corripit eos quòd judicio contenderent coram judice ethnico ; enumerans quædam peccata, quibus involuti regnum Dei non possidebunt : quædam licere dicit quæ non expediant : & varias ob causas ostendit vitandam fornicationem.

AVdet aliquis vestrûm habens nego- 1
tium adversus alterum, judicari
apud iniquos, & non apud sanctos ?
* An nescitis quoniam sancti de hoc 2
mundo judicabunt ? Et si in vobis ju-
dicabitur mundus, indigni estis qui de
minimis judicetis ? *Nescitis quoniam 3
angelos judicabimus ? quanto magis
sæcularia ? * Sæcularia igitur judicia 4
si habueritis : contemptibiles, qui sunt
in Ecclesia, illos constituite ad judi-
candum. *Ad verecundiam vestram di- 5
co. Sic non est inter vos sapiens quis-
quam, qui possit judicare inter fratrem
suum ? * Sed frater cum fratre judicio 6
contendit: & hoc apud infideles? * Iam 7
quidem omnino delictum est in vobis,
quod judicia habetis inter vos. Quare
non magis injuriam accipitis ? quare
non magis fraudem patimini ? * Sed 8
vos injuriam facitis, & fraudatis : &
hoc fratribus. * An nescitis quia ini- 9
qui regnum Dei non possidebunt? No-
lite errare: Neque fornicarii, neque
idolis servientes, neque adulteri, * ne- 10
que molles, neque masculorum concu-
bitores, neque fures, neque avari, ne-
que ebriosi, neque maledici, neque ra-
paces, regnum Dei possidebunt. * Et 11
hæc quidam fuistis: sed abluti estis, sed
sanctificati estis, sed justificati estis, in
nomine Domini nostri Iesu Christi, &
in Spiritu Dei nostri. *Omnia mihi li- 12
cent, sed non omnia expediunt : omnia
mihi licent, sed ego sub nullius redi-
gar potestate. * Esca ventri, & venter 13
escis : Deus autem & hunc, & has

destruet:

destruet: corpus autem non fornica-
tioni, sed Domino: & Dominus corpo-
14 ri. * Deus vero & Dominum suscita-
vit: & nos suscitabit per virtutem suã.
15 *Nescitis quoniã corpora vestra mem-
bra sunt Christi? Tollens ergo membra
Christi, faciam membra meretricis?
16 Absit. * An nescitis quoniam qui ad-
hæret meretrici, unum corpus effici-
tur? Erunt enim (inquit) duo in carne
17 una. * Qui autem adhæret Domino, u-
18 nus spiritus est. * Fugite fornicatio-
nem. Omne peccatum, quodcumque
fecerit homo, extra corpus est: qui au-
tem fornicatur, in corpus suum peccat.
19 * An nescitis quoniam membra vestra,
templum sunt Spiritus sancti, qui in
vobis est, quem habetis à Deo, & non
20 estis vestri? * Empti enim estis pretio
magno. Glorificate, & portate Deum in
corpore vestro.

CAPUT VII.

Corinthios instruit de matrimonio, ejusque usu & indissolubili vinculo, innuptis commendans cælibatum: & quomodo fidelis cum conjuge infideli se habere debeat: quodque unusquisque in quo vitæ statu ad fidem vocatus est, permaneat: virginitatem matrimonio præfert: uxorem mortuo marito liberam dicens, ut cui velit in Domino nubat.

1 DE quibus autem scripsistis mihi:
Bonum est homini mulierem non
2 tangere: * propter fornicationem au-
tem unusquisque suam uxorem habeat,
& unaquæque suum virum habeat.
3 * Uxori vir debitum reddat: similiter
4 autem & uxor viro. * Mulier sui cor-
poris potestatem non habet, sed vir.
Similiter autem & vir sui corporis po-
testatem non habet, sed mulier. * No-
5 lite fraudare invicem, nisi fortè ex con-
sensu ad tempus, ut vacetis orationi:
& iterum revertimini in idipsum, ne
tentet vos Satanas propter incontinen-
6 tiam vestram: * Hoc autem dico se-
cundum indulgentiam, non secundum
7 imperium. * Volo enim omnes vos esse
sicut meipsum: sed unusquisque pro-
prium donum habet ex Deo: alius qui-
8 dem sic, alius vero sic. * Dico autem
non nuptis, & viduis: bonum est illis
9 si sic permaneant, sicut & ego. * Quod
si non se continent, nubant: Melius est
10 enim nubere, quam uri. * Iis autem,
qui matrimonio juncti sunt, præcipio
non ego, sed Dominus, uxorem à viro
11 non discedere: * quod si discesserit, ma-
nere innuptam, aut viro suo reconci-
liari. Et vir uxorem non dimittat.
12 * Nam cæteris ego dico, non Dominus.
Si quis frater uxorem habet infidelem,
& hæc consentit habitare cum illo,
13 non dimittat illam. * Et si qua mulier
fidelis habet virum infidelem, & hic
consentit habitare cum illa, non di-
mittat virum: * sanctificatus est enim 14
vir infidelis per mulierem fidelem, &
sanctificata est mulier infidelis per vi-
rum fidelem: alioquin filii vestri immũ-
di essent, nunc autem sancti sunt. *Quod 15
si infidelis discedit, discedat: non enim
servituti subjectus est frater aut soror
in hujusmodi: in pace autem vocavit
nos Deus. * Unde enim scis mulier, si 16
virum salvum facies? aut unde scis vir,
si mulierem salvam facies? * nisi unicui- 17
que sicut divisit Dominus, unumquem-
que sicut vocavit Deus, ita ambulet, &
sicut in omnibus ecclesiis doceo. *Cir- 18
cumcisus aliquis vocatus est? non ad-
ducat præputium. In præputio aliquis
vocatus est? non circumcidatur. *Cir- 19
cumcisio nihil est, & præputium nihil
est: sed observatio mandatorum Dei.
* Unusquisque in qua vocatione vo- 20
catus est, in ea permaneat. * Servus 21
vocatus es? non sit tibi curæ: sed & si
potes fieri liber, magis utere. * Qui e- 22
nim in Domino vocatus est servus, li-
bertus est Domini: similiter qui liber
vocatus est, servus est Christi. * Pretio 23
empti estis, nolite fieri servi hominum.
* Unusquisque in quo vocatus est, fra- 24
tres, in hoc permaneat apud Deum.
* De virginibus autem præceptum Do- 25
mini non habeo: consilium autem do,
tamquam misericordiam consecutus à
Domino, ut sim fidelis. * Existimo 26
ergo hoc bonum esse propter instantem
necessitatem, quoniam bonum est ho-
mini sic esse. * Alligatus es uxori? noli 27
quærere solutionem. Solutus es ab
uxore? noli quærere uxorem. * Si au- 28
tem acceperis uxorem: non peccasti.
Et si nupserit virgo, non peccavit. tri-
bulationem tamen carnis habebunt hu-
jusmodi. Ego autem vobis parco. *Hoc 29
itaque dico, fratres: Tempus breve est:
reliquum est, ut & qui habent uxores,
tamquam non habentes sint: * & qui 30
flent, tamquam non flentes: & qui
gaudent, tamquam non gaudentes: &
qui emunt, tamquam non possiden-
tes: * & qui utuntur hoc mundo, tam- 31
quam non utantur: præterit enim
figura hujus mundi. * Volo autem vos 32
sine sollicitudine esse. Qui sine uxo-
re est, sollicitus est quæ Domini
sunt, quomodo placeat Deo. * Qui 33
autem cum uxore est, sollicitus est
quæ sunt mundi, quomodo placeat
uxori, & divisus est. * Et mulier 34
innupta, & virgo, cogitat quæ Do-
mini sunt; ut sit sancta corpore, &
spiritu. Quæ autem nupta est, co-
gitat quæ sunt mundi, quomodo
placeat viro. * Porro hoc ad utilita- 35
tem vestram dico: non ut laqueum
vobis injiciam, sed ad id, quod ho-
nestum est, & quod facultatem præ-
beat sine impedimento Dominum ob-
secrandi. *Si quis autem turpem se vi- 36
deri existimat super virgine sua, quod
sit su-

sit superadulta,& ita oportet fieri: quod
37 vult faciat: non peccat, si nubat. *Nã qui
statuit in corde suo firmus, non habens
necessitatem, potestatem autem habens
suæ voluntatis, & hoc judicavit in
corde suo, servare virginem suam, be-
38 ne facit. * Igitur & qui matrimonio
jungit virginem suam, bene facit: &
39 qui non jungit, melius facit. * Mulier
alligata est legi quanto tempore vir
ejus vivit, quod si dormierit vir ejus,
liberata est: cui vult nubat: tantum in
40 Domino. * Beatior autem erit si sic
permanserit, secundum meum consi-
lium: puto autem quod & ego Spiri-
tum Dei habeam.

CAPVT VIII.

Quamquam idolothytis vesci non sit ex se illicitum, cùm idolum nullius sit efficacia aut potestatis, non sunt tamen illa edenda aut repugnante conscientia, aut cum infirmorum offendiculo: neque ea edere, aut non edere, hominem efficit meliorem.

1 DE iis autem, quæ idolis sacrifi-
cantur, scimus quia omnes scien-
tiam habemus. Scientia inflat, charitas
2 vero ædificat. *Si quis autem se existi-
mat scire aliquid, nondum cognovit
quemadmodum oporteat eum scire.
3 * Si quis autem diligit Deum, hic co-
4 gnitus est ab eo. * De escis autem, quæ
idolis immolantur, scimus quia nihil
est idolum in mundo, & quod nullus
5 est Deus, nisi unus. * Nam etsi sunt qui
dicantur dii, sive in cælo, sive in terra
(siquidē sunt dii multi,& domini mul-
6 ti:) * nobis tamen unus Deus, Pater,
ex quo omnia, & nos in illum: & unus
Dominus Iesus Christus, per quem o-
7 mnia, & nos per ipsum. * Sed non in
omnibus est scientia. Quidam autem
cum conscientia usque nunc idoli, quasi
idolothytum manducant: & conscien-
tia ipsorum, cum sit infirma, polluitur.
8 * Esca autem nos non commendat Deo.
Neque enim si manducaverimus, abun-
dabimus: neque si non manducaveri-
9 mus, deficiemus. * Videte autem ne
forte hæc licentia vestra offendiculum
10 fiat infirmis. * Si enim quis viderit
eum, qui habet scientiam, in idolio re-
cumbentem: nonne conscientia ejus,
cum sit infirma, ædificabitur ad man-
11 ducandum idolothyta? * Et peribit in-
firmus in tua scientia frater, propter
12 quem Christus mortuus est? *Sic autem
peccantes in fratres, & percutientes
conscientiam eorum infirmam, in Chri-
13 stum peccatis. *Quapropter si esca scan-
dalizat fratrem meum: non manducabo
carnem in æternum, ne fratrem meum
scandalizem.

CAPVT IX.

Non accipiebat Paulus victum à Corinthiis quibus concionabatur, ut omnem amputaret offendiculi occasionem, licet hoc sibi fuisse licitum multis probet argumentis: sed in omnem formam se vertit, quo plures ad Dei cultum adducat: Corinthios exhortando ad imitationem eorum qui in stadio currunt, aut in agone certant, suum quoque ait se domare corpus.

NOn sum liber? Non sum Aposto- 1
lus? Nonne Christum Iesum Do-
minum nostrum vidi? Nōne opus meum
vos estis in Domino? * Et si aliis 2
non sum Apostolus, sed tamen vobis
sum: nam signaculum Apostolatus mei
vos estis in Domino. * mea defensio a- 3
pud eos, qui me interrogant, hæc est.
* Numquid non habemus potestatem 4
manducandi, & bibendi? * Numquid 5
non habemus potestatem mulierem so-
rorem circumducendi, sicut & ceteri
Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?
* Aut ego solus, & Barnabas, non ha- 6
bemus potestatem hoc operandi? *Quis 7
militat suis stipendiis umquam? Quis
plantat vineam, & de fructu ejus non
edit? Quis pascit gregem, & de lacte
gregis non manducat? * Numquid se- 8
cundum hominem hæc dico? An &
lex hæc non dicit? * Scriptum est enim 9
in lege Moysi: Non alligabis os bovi
trituranti. Numquid de bobus cura est
Deo? * An propter nos utique hoc di- 10
cit? Nam propter nos scripta sunt, quo-
niam debet in spe, qui arat, arare: &
qui triturat, in spe fructus percipien-
di. * Si nos vobis spiritualia semina- 11
vimus, magnum est, si nos carnalia ve-
stra metamus? *Si alii potestatis vestræ 12
participes sunt, quare non potius nos?
sed non usi sumus hac potestate: sed o-
mnia sustinemus, ne quod offendicu-
lum demus Euangelio Christi. * Ne- 13
scitis quoniam qui in sacrario operan-
tur, quæ de sacrario sunt, edunt: &
qui altari deserviunt, cum altari par-
ticipant? * Ita & Dominus ordinavit 14
iis, qui Euangelium annuntiant, de E-
uangelio vivere. * Ego autem nullo 15
horum usus sum. Non autem scripsi hęc
ut ita fiant in me: bonum est enim
mihi magis mori, quam ut gloriam
meam quis evacuet. * Nam si euangeli- 16
zavero, non est mihi gloria: necessitas e-
nim mihi incumbit: væ enim mihi est,
si non euangelizavero. * Si enim vo- 17
lens hoc ago, mercedem habeo: si au-
tem invitus, dispensatio mihi credita
est: * Quæ est ergo merces mea? * Vt 18
Euangelium prædicans, sine sumptu po-
nam Euangelium, ut non abutar pote-
state mea in Euangelio. * Nam cum li- 19
ber essem ex omnibus, omnium me ser-
vum feci, ut plures lucri facerem. * Et 20
factus sum Iudæis tamquam Iudæus, ut

21 Iudæos lucrarer. * iis qui sub lege
sunt, quasi sub lege essem (cum ipse
non essem sub lege) ut eos, qui sub le-
ge erant, lucrifacerem. iis qui sine lege
erant, tamquam sine lege essem (cum
sine lege Dei non essem: sed in lege esse
Christi) ut lucrifacerē eos, qui sine lege
22 erant.* Factus sum infirmis infirmus, ut
infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia
factus sum, ut omnes facerem salvos.
23 * Omnia autem facio propter Euan-
24 gelium: ut particeps ejus efficiar. *Ne-
scitis quod ii qui in stadio currunt, o-
mnes quidem currunt, sed unus accipit
bravium? Sic currite ut comprehenda-
25 tis. * Omnis autem, qui in agone con-
tendit, ab omnibus se abstinet, & illi
quidem ut corruptibilem coronam ac-
26 cipiant; nos autem incorruptam. *Ego
igitur sic curro, non quasi in incertum:
sic pugno, non quasi aërem verberans:
27 * sed castigo corpus meum, & in ser-
vitutem redigo: ne forte cum aliis
prædicaverim, ipse reprobus efficiar.

CAPUT X.

Commemoratione ingratorum Iudæorum frequenter ob varia peccata à Deo punitorum, hos à similibus absterret: de tentatione humana, & Dei in tentationibus auxilio: non solum idololatria fugienda est, sed & mensa eorum qui idolothytis vescuntur; tum quod per hoc videantur aliquid idolis deferre, tum quod scandalo sint infirmioribus.

1 NOlo enim vos ignorare fratres,
quoniam patres nostri omnes sub
2 nube fuerunt, & omnes mare transie-
3 runt; * & omnes in Moyse baptizati
sunt, in nube, & in mari: * & omnes
eamdem escam spiritalem manducave-
4 runt, * & omnes eumdem potum spi-
ritalem biberunt: (bibebant autem de
spiritali, consequente eos, petra: pe-
5 tra autem erat Christus) * sed non in
pluribus eorum beneplacitum est Deo:
6 nam prostrati sunt in deserto. * Hæc
autem in figura facta sunt nostri, ut non
simus concupiscentes malorum, sicut
7 & illi concupierunt. *Neque idolola-
træ efficiamini, sicut quidam ex ipsis:
quemadmodum scriptum est: Sedit po-
pulus manducare & bibere, & surrexe-
8 runt ludere. * Neque fornicemur, si-
cut quidam ex ipsis fornicati sunt, &
ceciderunt una die viginti tria millia.
9 * Neque tentemus Christum: sicut qui-
dam eorum tentaverunt, & à serpen-
10 tibus perierunt. * Neque murmurave-
ritis, sicut quidam eorum murmurave-
runt, & perierunt ab exterminatore.
11 * Hæc autem omnia in figura continge-
bant illis: scripta sunt autem ad corre-
ptionem nostrā, in quos fines sæculorū
12 devenerunt. * Itaque qui se existimat
13 stare, videat ne cadet. *Tentatio vos nō
apprehendat nisi humana: fidelis autem
Deus est, qui non patietur vos tentari
supra id, quod potestis, sed faciet et-
iam cum tentatione proventum ut pos-
sitis sustinere. * Propter quod charissi- 14
mi mihi, fugite ab idolorum cultura:
* Vt prudentibus loquor, vos ipsi judi- 15
cate quod dico. * Calix benedictionis, 16
cui benedicimus, nonne communica-
tio sanguinis Christi est? & panis, quem
frangimus, nonne participatio corpo-
ris Domini est? * Quoniam unus panis, 17
unum corpus multi sumus, omnes, qui
de uno pane participamus. * Videte Is- 18
rael secundum carnem: nonne qui e-
dunt hostias, participes sunt altaris?
* Quid ergo? dico quod idolis immola- 19
tum sit aliquid: aut quod idolum, sit
aliquid? * Sed quæ immolant Gentes, 20
dæmoniis immolant, & non Deo. No-
lo autem vos socios fieri dæmoniorum:
non potestis calicem Domini bibere, &
calicem dæmoniorum: * non potestis 21
mensæ Domini participes esse, & men-
sæ dęmoniorum. * An æmulamur Do- 22
minum? Numquid fortiores illo su-
mus? Omnia mihi licent, sed non om-
nia expediunt. * Omnia mihi licent, 23
sed non omnia ædificant. * Nemo quod 24
suum est quærat, sed quod alterius. *O- 25
mne, quod in macello vænit, manduca-
te, nihil interrogantes propter consci-
entiam. * Domini est terra, & plenitu- 26
do ejus. * Si quis vocat vos infidelium 27
& vultis ire: omne, quod vobis appo-
nitur, manducate, nihil interrogantes
propter conscientiam. * Si quis autem 28
dixerit: Hoc immolatum est idolis: no-
lite manducare propter illum qui in-
dicavit, & propter conscientiam:
* conscientiam autem dico non tuam, 29
sed alterius. Vt quid enim libertas mea
judicatur ab aliena conscientia? * Si 30
ego cum gratia participo, quid blas-
phemor pro eo quod gratias ago? *Sive 31
ergo manducatis sive bibitis, sive aliud
quid faciatis: omnia in gloriam Dei fa-
cite. * Sine offensione estote Iudæis, & 32
Gentibus, & Ecclesiæ Dei: * sicut & 33
ego per omnia omnibus placeo, non
quærens quod mihi utile est, sed quod
multis, ut salvi fiant.

CAPUT XI.

Vir aperto, mulier autem velato debet orare capite: Corinthios reprehendit quod ad celebrandam cœnam Dominicam invicem non expectarent, sed inter se dissiderent: referens interim Sacramenti Eucharistiæ à Christo institutionem, & scelus ac pœnam indignè ad illud accedentium.

IMitatores mei estote, sicut & ego 1
Christi. * Laudo autem vos fratres, 2
quod per omnia mei memores estis: &
sicut tradidi vobis, præcepta mea tene-
tis. * Volo autem vos scire, quod o- 3
mnis

mnis viri caput, Christus est: caput
autem mulieris, vir: caput vero
4 Christi, Deus. * Omnis vir orans,
aut prophetans velato capite, deturpat
5 caput suum. * Omnis autem mulier
orans, aut prophetans non velato ca-
pite, deturpat caput suum: unum enim
6 est ac si decalvetur. * Nam si non vela-
tur mulier, tondeatur. Si verò turpe
est mulieri tonderi, aut decalvari, ve-
7 let caput suum. * Vir quidem non de-
bet velare caput suum: quoniam imago
& gloria Dei est, mulier autem gloria
8 viri est. * Non enim vir ex muliere
9 est, sed mulier ex viro. * Etenim non
est creatus vir propter mulierem, sed
10 mulier propter virum. * Ideo debet
mulier potestatem habere supra caput
11 propter Angelos. * Verumtamen neque
vir sine muliere, neque mulier sine viro,
12 in Domino. * Nam sicut mulier de vi-
ro, ita & vir per mulierem: omnia au-
13 tem ex Deo. * Vos ipsi judicate: decet
mulierem non velatam orare Deum?
14 * Nec ipsa natura docet vos, quod vir
quidem si comam nutriat, ignominia est
15 illi: * mulier vero si comam nutriat,
gloria est illi: quoniam capilli pro ve-
16 lamine ei dati sunt. * Si quis autem
videtur contentiosus esse: nos talem
consuetudinem non habemus, neque
17 Ecclesia Dei. * Hoc autem præcipio: non
laudans, quod non in melius, sed in de-
18 terius convenitis. * Primum quidem
convenientibus vobis in Ecclesiam, au-
dio scissuras esse inter vos, & ex parte
19 credo. * Nam oportet & hæreses esse,
ut & qui probati sunt, manifesti fiant
20 in vobis. * Convenientibus ergo vo-
bis in unum, jam non est Dominicam
21 cœnam manducare. * Vnusquisque e-
nim suam cœnam præsumit ad mandu-
candum. Et alius quidem esurit, alius
22 autem ebrius est. * Numquid domos nõ
habetis ad manducandum & bibendũ?
aut Ecclesiam Dei contemnitis, & con-
funditis eos, qui non habent? Quid
dicam vobis? Laudo vos? in hoc non
23 laudo. * Ego enim accepi à Domino
quod & tradidi vobis, quoniam Domi-
nus Iesus in qua nocte tradebatur, ac-
24 cepit panem, * & gratias agens fregit,
& dixit: Accipite, & manducate: hoc
est corpus meum, quod pro vobis tra-
detur: hoc facite in meam commemo-
25 rationem. * Similiter & calicem, post-
quam cœnavit dicens: Hic calix novum
testamentum est in meo sanguine. hoc
facite quotiescumque bibetis, in meam
26 commemorationem. * Quotiescumque
enim manducabitis panem hunc, & ca-
licem bibetis: mortem Domini annun-
27 tiabitis donec veniat. * Itaque quicum-
que manducaverit panem hunc, vel bi-
berit calicem Domini indigne: reus e-
28 rit corporis & sanguinis Domini. * Pro-
bet autem seipsum homo: & sic de pane
29 illo edat, & de calice bibat. * Qui enim
manducat, & bibit indigne, judicium
sibi manducat & bibit: non dijudicans
corpus Domini. * Ideo inter vos multi 30
infirmi, & imbecilles, & dormiunt
multi. * Quod si nosmetipsos dijudica- 31
remus, non utique judicaremur. * Dum 32
judicamur autem, à Domino corripi-
mur, ut non cum hoc mundo damne-
mur. * Itaque fratres mei, cum con- 33
venitis ad manducandum, invicem ex-
pectate. * Si quis esurit, domi man- 34
ducet: ut non in judicium conveniatis.
Cetera autem, cum venero, disponam.

CAPVT XII.

Variis dantur varia ejusdem Spiritus sancti charismata, ut in modum humani corporis quisque suo fungatur officio, & mutua se opera omnes indigere cognoscentes, mutuo se foveant: & ita Christus sua providit Ecclesiæ de variis hominum statibus.

DE spiritualibus autem, nolo vos 1
ignorare fratres. * Scitis quoniam 2
cum Gentes essetis, ad simulachra mu-
ta prout ducebamini euntes. * Ideo no- 3
tum vobis facio, quod nemo in Spiri-
tu Dei loquens, dicit anathema Iesu.
Et nemo potest dicere, Dominus Iesus,
nisi in Spiritu sancto. * Divisiones ve- 4
ro gratiarum sunt, idem autem Spiri-
tus: * Et divisiones ministrationum 5
sunt, idem autem Dominus: * Et divi- 6
siones operationum sunt, idem ve-
ro Deus, qui operatur omnia in omni-
bus. * Vnicuique autem datur mani- 7
festatio Spiritus ad utilitatem. * Alii 8
quidem per Spiritum datur sermo sa-
pientiæ: alii autem sermo scientiæ se-
cundum eumdem Spiritum: * alteri fi- 9
des in eodem Spiritu: alii gratia sani-
tatum in uno Spiritu: * alii operatio 10
virtutum, alii prophetia, alii discretio
spirituum, alii genera linguarum, alii
interpretatio sermonum. * Hæc autem 11
omnia operatur unus atque idem Spiri-
tus, dividens singulis prout vult. * Si- 12
cut enim corpus unum est, & membra
habet multa; omnia autem membra
corporis cum sint multa, unum tamen
corpus sunt: ita & Christus. * Etenim 13
in uno Spiritu omnes nos in unum
corpus baptizati sumus, sive Iudæi, sive
Gentiles, sive servi, sive liberi: & om-
nes in uno Spiritu potati sumus. * Nam 14
& corpus non est unum membrum, sed
multa. * Si dixerit pes: Quoniam non 15
sum manus, non sum de corpore: num
ideo non est de corpore? * Et si dixerit 16
auris: Quoniam non sum oculus, non
sum de corpore: num ideo non est de
corpore? * Si totum corpus oculus: ubi 17
auditus? Si totum auditus: ubi odora-
tus? * Nunc autem posuit Deus mem- 18
bra, unumquodque eorum in corpore
sicut voluit. * Quod si essent omnia u- 19
num membrum, ubi corpus? * Nunc 20

autem multa quidem membra, unum
21 autem corpus. * Non potest autem o-
culus dicere manui: Opera tua non in-
digeo; aut iterum caput pedibus: Non
22 estis mihi necessarii. * Sed multo ma-
gis quæ videntur membra corporis in-
23 firmiora esse, necessariora sunt: *& quæ
putamus ignobiliora membra esse cor-
poris, his honorem abundantiorem
circumdamus: & quæ inhonesta sunt
nostra, abundantiorem honestatem ha-
24 bent. * Honesta autem nostra nullius e-
gent: sed Deus temperavit corpus, ei,
cui deerat, abundantiorem tribuendo
25 honorem, * ut non sit schisma in cor-
pore, sed idipsum pro invicem sollicita
26 sint membra. * Et si quid patitur u-
num membrum, compatiuntur om-
nia membra: sive gloriatur unum mem-
27 brum, congaudent omnia membra. * Vos
autem estis corpus Christi, & membra
28 de membro. * Et quosdam quidem po-
suit Deus in Ecclesia primum Aposto-
los, secundo Prophetas, tertio Docto-
res, deinde virtutes, exinde gratias
curationum, opitulationes, gubernatio-
nes, genera linguarum, interpretatio-
29 nes sermonum. * Numquid omnes A-
postoli? numquid omnes Prophetæ?
30 numquid omnes Doctores? * numquid
omnes virtutes? numquid omnes gra-
tiam habent curationum? numquid o-
mnes linguis loquuntur? numquid om-
31 nes interpretantur? * Æmulamini au-
tem charismata meliora. Et adhuc ex-
cellentiorem viam vobis demonstro.

CAPUT XIII.

Ostendit charitatis necessitatem, ipsius officia, perpetuitatem, ac præcellentiam supra fidem & spem, reliquaque Dei dona.

1 SI linguis hominum loquar, & ange-
lorum, charitatem autem non ha-
beam, factus sum velut æs sonans, aut
2 cymbalum tinniens. * Et si habuero
prophetiam, & noverim mysteria om-
nia, & omnem scientiam: & si habuero
omnem fidem ita ut montes transfe-
ram, charitatem autem non habuero,
3 nihil sum. * Et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas, & si
tradidero corpus meum ita ut ardeam,
charitatem autem non habuero, nihil
4 mihi prodest. * Charitas patiens est, be-
nigna est: Charitas non æmulatur, non
5 agit perperam, non inflatur, * non est
ambitiosa, non quærit quæ sua sunt,
non irritatur, non cogitat malum,
6 * non gaudet super iniquitate, congau-
7 det autem veritati: * omnia suffert, o-
mnia credit, omnia sperat, omnia su-
8 stinet. * Charitas numquam excidit; si-
ve prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ
9 cessabunt, sive scientia destruetur. * Ex
parte enim cognoscimus, & ex parte
prophetamus. * Cum autem venerit 10
quod perfectum est, evacuabitur quod
ex parte est. * Cum essem parvulus, lo- 11
quebar ut parvulus, sapiebam ut par-
vulus, cogitabam ut parvulus. Quando
autem factus sum vir, evacuavi quæ
erant parvuli. * Videmus nunc per spe- 12
culum in ænigmate: tunc autem facie
ad faciem. Nunc cognosco ex parte:
tunc autem cognoscam sicut & cognitus
sum. * Nunc autem manent, fides, spes, 13
charitas, tria hæc: major autem horum
est charitas.

CAPUT XIV.

Donum linguarum inferius esse dicit dono prophetiæ; imo inutile, si desit qui interpretetur: tradit ergo normam qua his donis ordinatè utantur: & mulieres in Ecclesiis silere jubet.

SEctamini charitatem, æmulamini 1
spiritalia: magis autem ut prophe-
tetis. * Qui enim loquitur lingua, non 2
hominibus loquitur, sed Deo: nemo e-
nim audit. Spiritu autem loquitur my-
steria. * Nam qui prophetat, homini- 3
bus loquitur ad ædificationem, & ex-
hortationem, & consolationem. * Qui 4
loquitur lingua, semetipsum ædificat:
qui autem prophetat, Ecclesiam Dei æ-
dificat. * Volo autem omnes vos loqui 5
linguis; magis autem prophetare. Nam
major est qui prophetat, quam qui lo-
quitur linguis: nisi forte interpretetur,
ut Ecclesia ædificationem accipiat.
* Nunc autem, fratres, si venero ad 6
vos linguis loquens, quid vobis prode-
ro, nisi vobis loquar aut in revelatio-
ne, aut in scientia, aut in prophetia,
aut in doctrina? * Tamen quæ sine a- 7
nima sunt vocem dantia, sive tibia, sive
cithara, nisi distinctionem sonituum
dederint; quomodo scietur id quod ca-
nitur, aut quod citharizatur? * Etenim 8
si incertam vocem det tuba; quis para-
bit se ad bellum? * Ita & vos per lin- 9
guam nisi manifestum sermonem dede-
ritis; quomodo scietur id quod dicitur?
eritis enim in aëra loquentes. * Tam 10
multa, ut puta, genera linguarum sunt
in hoc mundo: & nihil sine voce est.
* Si ergo nesciero virtutem vocis, ero 11
ei, cui loquor, barbarus: & qui lo-
quitur, mihi barbarus. * Sic & vos, 12
quoniam æmulatores estis spirituum,
ad ædificationem Ecclesiæ quærite ut
abundetis. * Et ideo qui loquitur lin- 13
gua, oret ut interpretetur. * Nam si 14
orem lingua, spiritus meus orat, mens
autem mea sine fructu est. * Quid ergo 15
est? Orabo spiritu, orabo & mente:
psallam spiritu, psallam & mente. * Ce- 16
terum si benedixeris spiritu: qui sup-
plet locum idiotæ, quomodo dicet, A-
men, super tuam benedictionem? quo-
niam quid dicas, nescit. * nam tu qui- 17
dē bene gratias agis: sed alter nō ædi-
ficatur.

18 ficatur. * Gratias ago Deo meo, quod
19 omnium vestrûm lingua loquor. * Sed
in Ecclesia volo quinque verba sensu
meo loqui, ut & alios instruam: quam
20 decem millia verborum in lingua.*Fra-
tres, nolite pueri effici sensibus, sed
malitia parvuli estote: sensibus au-
21 tem perfecti estote. * In lege scrip-
tum est: Quoniam in aliis linguis & la-
biis aliis loquar populo huic: & nec
22 sic exaudient me, dicit Dominus. * Ita-
que linguæ in signum sunt non fideli-
bus, sed infidelibus: prophetiæ autem
23 non infidelibus, sed fidelibus. * Si er-
go conveniat universa Ecclesia in unũ,
& omnes linguis loquantur, intrent au-
tem idiotæ, aut infideles: nonne di-
24 cent quod insanitis? * Si autem om-
nes prophetent, intret autem quis infi-
delis, vel idiota, convincitur ab omni-
25 bus, dijudicatur ab omnibus: * occul-
ta cordis ejus manifesta fiunt, & ita ca-
dens in faciem adorabit Deum, pronun-
26 tians quod vere Deus in vobis sit.*Quid
ergo est fratres? cum convenitis, unus-
quisque vestrûm psalmum habet, do-
ctrinam habet, apocalypsim habet, lin-
guam habet, interpretationem habet:
27 omnia ad ædificationem fiant. * Sive
lingua quis loquitur, secundum duos,
aut ut multum tres, & per partes, &
28 unus interpretetur. * Si autem non
fuerit interpres, taceat in Ecclesia, sibi
29 autem loquatur, & Deo. * Prophetæ
autem duo, aut tres dicant, & ceteri
30 dijudicent. * Quod si alii revelatum
31 fuerit sedenti, prior taceat. * Potestis
enim omnes per singulos prophetare:
ut omnes discant, & omnes exhorten-
32 tur: * & spiritus prophetarum pro-
33 phetis subjecti sunt. * Non enim est
dissensionis Deus, sed pacis: sicut &
in omnibus Ecclesiis sanctorum doceo.
34 * Mulieres in Ecclesiis taceant, non e-
nim permittitur eis loqui, sed subditas
35 esse, sicut & lex dicit. * Si quid au-
tem volunt discere, domi viros suos
interrogent. Turpe est enim mulieri
36 loqui in Ecclesia. *An à vobis verbum
Dei processit? aut in vos solos perve-
37 nit? * Si quis videtur propheta esse,
aut spiritualis, cognoscat quæ scribo
38 vobis, quia Domini sunt mandata. *Si
39 quis autem ignorat, ignorabitur. * I-
taque fratres æmulamini prophetare:&
40 loqui linguis nolite prohibere. * Om-
nia autem honeste, & secundum ordi-
nem fiant.

CAPUT XV.

Christum docet à mortuis resurrexisse, multisque ac demum Paulo qui se minimum dicit Apostolorum apparuisse; ac nostram hic astruit resurrectionem, & ordinem ac modum ejus, una cum diversa resuscitatorum gloria, non in anima solum, sed etiam in corpore: mors autem in resurrectione absorbebitur.

1 NOtum autem vobis facio fratres,
Euangelium, quod prædicavi vo-
bis, quod & accepistis, in quo & sta-
tis, * per quod & salvamini: qua ratio- 2
ne prædicaverim vobis, si tenetis, nisi
frustra credidistis. * Tradidi enim vo- 3
bis in primis, quod & accepi: quoniam
Christus mortuus est pro peccatis no-
stris secundum Scripturas: * & quia se- 4
pultus est, & quia resurrexit tertia die
secundum Scripturas: * & quia visus 5
est Cephæ, & post hoc undecim. * Dein- 6
de visus est plus quam quingentis fra-
tribus simul: ex quibus multi manent
usque adhuc, quidam autem dormie-
runt: * Deinde visus est Iacobo, deinde 7
Apostolis omnibus: * Novissime autem 8
omnium tamquam abortivo, visus est
& mihi. * Ego enim sum minimus A- 9
postolorũ, qui non sum dignus vocari A-
postolus, quoniã persecutus sum Eccle-
siã Dei. * Gratia autem Dei sum id quod 10
sũ, & gratia ejus in me vacua non fuit,
sed abundãtius illis omnibus laboravi:
non ego autem, sed gratia Dei mecum:
* Sive enim ego, sive illi; sic prædica- 11
mus, & sic credidistis. * Si autem 12
Christus prædicatur quod resurrexit à
mortuis, quomodo quidam dicunt in
vobis, quoniam resurrectio mortuorum
non est? * Si autem resurrectio mortuo- 13
rum non est: neque Christus resurrexit.
* Si autem Christus non resurrexit, in- 14
anis est ergo prædicatio nostra, inanis
est & fides vestra: * invenimur autem & 15
falsi testes Dei: quoniam testimonium
diximus adversus Deum, quod suscita-
verit Christum; quem non suscitavit,
si mortui non resurgunt. *Nam si mor- 16
tui non resurgunt, neque Christus re-
surrexit. * Quod si Christus non resur- 17
rexit, vana est fides vestra, adhuc enim
estis in peccatis vestris. * Ergo & qui 18
dormierunt in Christo, perierunt. * Si 19
in hac vita tantum in Christo speran-
tes sumus, miserabiliores sumus omni-
bus hominibus. * Nunc autem Chri- 20
stus resurrexit à mortuis primitiæ dor-
mientium: * quoniam quidem per ho- 21
minem mors, & per hominem resurre-
ctio mortuorum. * Et sicut in Adam o- 22
mnes moriuntur, ita & in Christo om-
nes vivificabuntur. * Unusquisque au- 23
tem in suo ordine, primitiæ Christus:
deinde ii, qui sunt Christi, qui in ad-
ventu ejus crediderunt. * Deinde finis; 24
cum tradiderit regnum Deo & Patri,
cum evacuaverit omnem principatum,
& potestatem, & virtutem. * Oportet 25
autem illum regnare, donec ponat om-
nes inimicos sub pedibus ejus. * No- 26
vissima autem inimica destruetur mors:
Omnia enim subjecit sub pedibus ejus.
Cum autem dicat: * Omnia subjecta 27
sunt ei; sine dubio præter eum, qui
subjecit ei omnia. *Cũ autem subjecta 28
fuerint illi omnia: tunc & ipse Filius
subjectus erit ei, qui subjecit sibi om-
nia, ut sit Deus omnia in omnibus.
* Alioquin quid facient qui baptizan- 29
tur pro mortuis, si omnino mortui non

resur-

resurgunt? ut quid & baptizantur pro
30 illis? * ut quid & nos periclitamur o-
31 mni hora? * Quotidie morior per ve-
stram gloriam, fratres, quam habeo in
32 Christo Iesu Domino nostro. * Si (se-
cundum hominem) ad bestias pugnavi
Ephesi quid mihi prodest, si mortui non
resurgunt? manducemus, & bibamus,
33 cras enim moriemur. * Nolite seduci:
Corrumpunt mores bonos colloquia
34 mala. * Evigilate justi, & nolite pec-
care: ignorantiam enim Dei quidam
habent, ad reverentiam vobis loquor.
35 * Sed dicet aliquis: Quomodo resur-
gunt mortui? qualive corpore venient?
36 * Insipiens, tu quod seminas non vivi-
37 ficatur, nisi prius moriatur. * Et quod
seminas, non corpus, quod futurum
est, seminas, sed nudum granum, ut
puta tritici, aut alicujus ceterorum.
38 * Deus autem dat illi corpus sicut vult:
& unicuique seminum proprium cor-
39 pus. * Non omnis caro, eadem caro:
sed alia quidem hominum, alia vero
pecorum, alia volucrum, alia autem
40 piscium. * Et corpora cælestia, & cor-
pora terrestria: sed alia quidem cæle-
stium gloria, alia autem terrestrium.
41 * Alia claritas solis, alia claritas lu-
næ, & alia claritas stellarum. Stella
42 enim à stella differt in claritate: * sic
& resurrectio mortuorum. Seminatur
in corruptione, surget in incorruptio-
43 ne. * Seminatur in ignobilitate, surget
in gloria: Seminatur in infirmitate,
44 surget in virtute: * Seminatur corpus
animale, surget corpus spiritale. Si est
corpus animale, est & spiritale, sicut
45 scriptum est: * Factus est primus ho-
mo Adam in animam viventem, novis-
simus Adam in spiritum vivificantem.
46 * Sed non prius quod spiritale est, sed
quod animale: deinde quod spiritale.
47 * Primus homo de terra terrenus: se-
48 cundus homo de cælo, cælestis. * Qua-
lis terrenus, tales & terreni: & qualis
49 cælestis, tales & cœlestes. * Igitur, si-
cut portavimus imaginem terreni, por-
50 temus & imaginem cælestis. * Hoc au-
tem dico fratres: quia caro & sanguis
regnum Dei possidere non possunt: ne-
que corruptio incorruptelam posside-
51 bit. * Ecce mysterium vobis dico:
Omnes quidem resurgemus, sed non
52 omnes immutabimur. * In momento, in
ictu oculi, in novissima tuba: canet
enim tuba, & mortui resurgent incor-
53 rupti: & nos immutabimur. * Oportet
enim corruptibile hoc induere incor-
ruptionem: & mortale hoc induere im-
54 mortalitatem. * Cum autem mortale
hoc induerit immortalitatem, tunc
fiet sermo, qui scriptus est: Absorpta
55 est mors in victoria. * Vbi est mors vi-
ctoria tua? ubi est mors stimulus tuus?
56 * Stimulus autem mortis peccatum est:
57 virtus vero peccati lex. * Deo autē gra-
tias, qui dedit nobis victoriam per Do-
58 minum nostrum Iesum Christum. * I-
taque fratres mei dilecti, stabiles esto-
te, & immobiles: abundantes in opere
Domini semper, scientes quod labor
vester non est inanis in Domino.

CAPUT XVI.

Vbi de colligenda pro Christianis qui Ierosolymis agebant eleemosyna hortatus esset. commendat eis Timotheum ac Stephanæ familiam: deinde salutationes subjungit.

DE collectis autem, quæ fiunt in 1
sanctos, sicut ordinavi Ecclesiis
Galatiæ, ita & vos facite. * Per unam 2
sabbati unusquisque vestrûm apud se
seponat, recondens quod ei bene pla-
cuerit: ut non, cum venero, tunc col-
lectæ fiant. * Cum autem præsens fue- 3
ro: quos probaveritis per epistolas, hos
mittam perferre gratiam vestram in Ie
rusalem. * Quod si dignum fuerit ut & 4
ego eam, mecum ibunt. * Veniam au- 5
tem ad vos, cum Macedoniam pertran-
siero: nam Macedoniam pertransibo. * A- 6
pud vos autem forsitan manebo, vel e-
tiam hiemabo: ut vos me deducatis quo-
cumque iero. * Nolo enim vos modò in 7
transitu videre, spero enim me aliquan-
tulum temporis manere apud vos, si Do-
minus permiserit. * Permanebo autem 8
Ephesi usque ad Pentecosten. * Ostium 9
enim mihi apertum est magnum, & e-
videns: & adversarii multi. * Si autem 10
venerit Timotheus, videte ut sine ti-
more sit apud vos: opus enim Domini
operatur, sicut & ego. * Ne quis ergo 11
illum spernat: deducite autem illum in
pace, ut veniat ad me: expecto enim
illum cum fratribus. * De Apollo autem 12
fratre vobis notum facio, quoniā mul
tum rogavi eum ut veniret ad vos cum
fratribus: & utique non fuit voluntas
ut nunc veniret: veniet autem, cum ei
vacuum fuerit. * Vigilate, state in fide, 13
viriliter agite, & confortamini. * om- 14
nia vestra in charitate fiant. * Obsecro 15
autem vos fratres, nostis domum Ste-
phanæ, & Fortunati, & Achaici: quo-
niam sunt primitiæ Achajæ, & in mi-
nisterium sanctorum ordinaverunt se-
ipsos: * ut & vos subditi sitis ejusmodi, 16
& omni cooperanti, & laboranti. * Gau- 17
deo autem in præsentia Stephanæ, &
Fortunati, & Achaici: quoniam id,
quod vobis deerat, ipsi suppleverunt:
* refecerunt enim & meum spiritum, 18
& vestrum. Cognoscite ergo qui hujus-
modi sunt. * Salutant vos Ecclesiæ A- 19
siæ. Salutant vos in Domino multum
Aquila & Priscilla, cum domestica sua
Ecclesia: apud quos & hospitor. * Sa- 20
lutant vos omnes fratres. Salutate invi-
cem in osculo sancto. * Salutatio, mea 21
manu Pauli. * Si quis non amat Domi- 22
num nostrum Iesum Christum, sit ana-
thema, Maran Atha. * Gratia Domini 23
nostri Iesu Christi vobiscum. * Chari- 24
tas mea cum omnibus vobis in Christo
Iesu. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD CORINTHIOS SECVNDA.

CAPVT I.

Ostendit Apostolus ex quantis in Asia ortis adversitatibus eripuerit eum Dominus, ut & ipse alios consolaretur: deinde manifestans cordis sui ac doctrinæ sinceritatem, ostendit quòd licet juxta id quod proposuerat, ad eos non venerit, nulla ipsius id actum est levitate; asserens firmam esse suæ prædicationis veritatem.

PAulus Apostolus Iesu Christi per
voluntatem Dei, & Timotheus
frater, Ecclesiæ Dei, quæ est Co-
rinthi, cum omnibus sanctis, qui
sunt in universa Achaja. * Gratia
vobis, & pax à Deo Patre nostro, &
Domino Iesu Christo. * Benedictus
Deus & Pater Domini nostri Iesu Chri-
sti, Pater misericordiarum, & Deus
totius consolationis, * qui consolatur
nos in omni tribulatione nostra: ut pos-
simus & ipsi consolari eos, qui in om-
ni pressura sunt, per exhortationem,
qua exhortamur & ipsi à Deo. * Quoniã
sicut abundãt passiones Christi in nobis
& per Christum abundat consolatio
nostra. * Sive autem tribulamur pro
vestra exhortatione & salute, sive con-
solamur pro vestra consolatione, sive
exhortamur pro vestra exhortatione
& salute, quæ operatur tolerantiam ea-
rumdem passionum, quas & nos pati-
7 mur: * ut spes nostra firma sit pro vo-
bis: scientes quod sicut socii passio-
num estis, sic eritis & consolationis.
8 * Non enim volumus ignorare vos fra-
tres de tribulatione nostra, quæ facta
est in Asia, quoniam supra modum gra-
vati sumus supra virtutem, ita ut tæ-
9 deret nos etiam vivere. * Sed ipsi in
nobismetipsis responsum mortis habui-
mus, ut non simus fidentes in nobis, sed
10 in Deo, qui suscitat mortuos: * qui
de tantis periculis nos eripuit, & e-
ruit: in quem speramus quoniam & ad-
11 huc eripiet, * adjuvantibus & vobis
in oratione pro nobis: ut ex multorum
personis, ejus quæ in nobis est dona-
tionis, per multos gratiæ agantur pro
12 nobis. * Nam gloria nostra hæc est,
testimonium conscientiæ nostræ, quod
in simplicitate cordis & sinceritate
Dei, & non in sapientia carnali, sed in
gratia Dei conversati sumus in hoc
mundo: abundantius autem ad vos.
* Non enim alia scribimus vobis, quam 13
quæ legistis, & cognovistis. Spero au-
tem quod usque in finem cognoscetis,
* sicut & cognovistis nos ex parte, quod 14
gloria vestra sumus, sicut & vos nostra,
in die Domini nostri Iesu Christi. * Et 15
hac confidentia volui prius venire ad
vos, ut secundam gratiam haberetis:
* & per vos transire in Macedoniam, 16
& iterum à Macedonia venire ad vos,
& à vobis deduci in Iudæam. * Cum 17
ergo hoc voluissem, numquid levitate
usus sum? Aut quæ cogito, secundum
carnem cogito, ut sit apud me EST,
& NON? * Fidelis autem Deus, quia 18
sermo noster, qui fuit apud vos, non
est in illo EST, & NON. * Dei 19
enim filius Iesus Christus, qui in vo-
bis per nos prædicatus est per me, &
Silvanum, & Timotheum, non fuit EST
& NON, sed EST in illo fuit. * Quot- 20
quot enim promissiones Dei sunt, in il-
lo EST: ideo & per ipsum Amen Deo,
ad gloriam nostram. * Qui autem con- 21
firmat nos vobiscum in Christo, &
qui unxit nos Deus: * qui & signavit 22
nos, & dedit pignus Spiritus in cordi-
bus nostris. * Ego autem testem Deum 23
invoco in animam meam, quod par-
cens vobis, non veni ultra Corinthum:
non quia dominamur fidei vestræ, sed
adjutores sumus gaudii vestri: nam fide
statis.

CAPVT II.

Ostendit quòd ad ipsos non venerit ne majoris esset causa tristitiæ, exhortans ut fornicarium illum recipiant in gratiam: simul indicans quod magno quidem labore, magno tamen etiam fructu prædicaverit, licet prædicationis suæ fragrantia quibusdam mortis occasio fuerit.

STatui autem hoc ipsum apud me, 1
ne iterum in tristitia venirem ad
vos. * Si enim ego contristo vos: & 2
quis est, qui me lætificet, nisi qui con-
tristatur ex me? * Et hoc ipsum scripsi 3
vobis, ut non cum venero, tristitiam
super tristitiam habeam, de quibus o-
portuerat me gaudere: confidens in o-
mnibus vobis, quia meum gaudium, o-
mnium vestrûm est. * Nam ex multa 4
tribulatione, & angustia cordis scripsi
vobis per multas lacrymas: non ut con-
tristemini: sed ut sciatis, quam chari-
tatem habeam abundantius in vobis.
* Si quis autem contristavit, non me 5
contristavit: sed ex parte, ut non one- 6
rem omnes vos. * Sufficit illi, qui ejus-
modi est, objurgatio hæc, quæ fit à plu-
ribus: * ita ut econtrario magis done- 7
tis, & consolemini, ne forte abundan-
tiori tristitia absorbeatur qui ejusmodi
est.

8 est. * Propter quod obsecro vos, ut
9 confirmetis in illum charitatem. * I-
deo enim & scripsi, ut cognoscam ex-
perimentum vestrum, an in omnibus
10 obedientes sitis. * Cui autem aliquid
donastis, & ego: nam & ego quod do-
navi, si quid donavi, propter vos in per-
11 sona Christi, * ut non circumveniamur
à satana: non enim ignoramus cogita-
12 tiones ejus. * Cum venissem autem
Troadem propter Euangelium Christi,
& ostium mihi apertum esset in Domi-
13 no, * non habui requiem spiritui meo,
eo quod non invenerim Titum fratrem
meum, sed valefaciens eis, profectus
14 sum in Macedoniam. * Deo autem gra-
tias, qui semper triumphat nos in
Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ
15 manifestat per nos in omni loco: *quia
Christi bonus odor sumus Deo, in iis
qui salvi[illegible], & in iis qui pereunt:
16 * aliis quidem odor mortis in mortem;
aliis autem odor vitæ in vitam. Et ad
17 hæc quis tam idoneus? * Non enim su-
mus sicut plurimi, adulterantes ver-
bum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut
ex Deo, coram Deo, in Christo loqui-
mur.

CAPVT III.

Non eget Apostolus hominum commendatione, cum fructus suæ prædicationis eum commendet, multò enim majori in honore esse debent ministri novi testamenti ac spiritus, quàm veteris testamenti ac literæ: & quod Iudæi velamen adhuc habebant super cor suum in lectione scripturarum, quòd fide in Christum aufertur.

1 INcipimus iterum nosmetipsos com-
mendare? aut numquid egemus (si-
cut quidam) commendatitiis episto-
2 lis ad vos, aut ex vobis? * Epistola no-
stra vos estis, scripta in cordibus no-
stris, quæ scitur, & legitur ab omnibus
3 hominibus: * manifestati quod episto-
la estis Christi, ministrata à nobis, &
scripta non atramento, sed spiritu Dei
vivi: non in tabulis lapideis, sed in
4 tabulis cordis carnalibus. * Fiduciam
autem talem habemus per Christum ad
5 Deum: * non quod sufficientes simus
cogitare aliquid à nobis, quasi ex no-
bis: sed sufficientia nostra ex Deo est:
6 *qui & idoneos nos fecit ministros no-
vi testamenti; non littera, sed Spiritu:
littera enim occidit, Spiritus autem
7 vivificat. * Quod si ministratio mortis,
litteris deformata in lapidibus, fuit in
gloria: ita ut non possent intendere filii
Israel in faciem Moysi, propter gloriam
8 vultus ejus, quæ evacuatur: * quomodo
non magis ministratio Spiritus erit in
9 gloria? *Nā si ministratio damnationis
gloria est; multo magis abundat mini-
10 sterium justitiæ in gloria. * Nam nec
glorificatū est quod claruit in hac par-
te, propter excellentem gloriam. * Si 11
enim quod evacuatur, per gloriam est:
multo magis quod manet, in gloria est.
* Habentes igitur talem spem, multa fi- 12
ducia utimur: * & non sicut Moyses 13
ponebat velamen super faciem suam,
ut non intenderent filii Israel in faciem
ejus, quod evacuatur, * sed obtusi sunt 14
sensus eorum. Vsque in hodiernum e-
nim diem, idipsum velamen in lectione
veteris testamenti manet nō revelatum
(quoniam in Christo evacuatur,) * sed 15
usque in hodiernum diem, cum legi-
tur Moyses, velamen positum est super
cor eorum. *Cum autem conversus fue- 16
rit ad Dominum, auferetur velamen.
* Dominus autem Spiritus est. Vbi au- 17
tem Spiritus Domini, ibi libertas. *Nos 18
vero omnes revelata facie gloriam Do-
mini speculantes, in eamdem imaginem
transformamur à claritate in clarita-
tem tamquam à Domini Spiritu.

CAPVT IV.

Quòd sincera Apostolorum prædicatione verbum Dei omnibus manifestatum est, præterquam iis quorum mentes excæcatæ sunt, quòd multa adversa patiantur Apostoli, nunquam tamen succumbant: momentanea autem tribulatio parit magnam æternamque gloriam.

IDeo habentes administrationem, jux- 1
ta quod misericordiam consecuti su-
mus, non deficimus, * sed abdicamus 2
occulta dedecoris, non ambulantes in
astutia, neque adulterantes verbum
Dei, sed in manifestatione veritatis
commendantes nosmetipsos ad omnem
conscientiam hominum coram Deo.
* Quod si etiam opertum est Euange- 3
lium nostrum; in iis, qui pereunt, est
opertum: * in quibus Deus hujus sæ- 4
culi excæcavit mentes infidelium, ut
non fulgeat illis illuminatio Euangelii
gloriæ Christi, qui est imago Dei.
* Non enim nosmetipsos prædicamus, 5
sed IesumChristumDominum nostrum;
nos autem servos vestros per Iesum:
* quoniam Deus, qui dixit de tenebris 6
lucem splendescere, ipse illuxit in cor-
dibus nostris ad illuminationem scien-
tiæ claritatis Dei, in facie Christi Ie-
su. * Habemus autem thesaurum istum 7
in vasis fictilibus: ut sublimitas sit vir-
tutis Dei, & non ex nobis. * In omni- 8
bus tribulationem patimur, sed non
angustiamur: aporiamur, sed non de-
stituimur: * persecutionem patimur, 9
sed non derelinquimur: dejicimur,
sed non perimus: * semper mortifica- 10
tionem Iesu in corpore nostro circum-
ferentes, ut & vita Iesu manifeste-
tur in corporibus nostris. * Semper 11
enim nos, qui vivimus, in mor-
tem tradimur propter Iesum: ut &
vita Iesu manifestetur in carne nostra
mortali. * Ergo mors in nobis ope- 12

atur, vita autem in vobis. * Habentes utem eumdem spiritum fidei, sicut criptum est: Credidi, propter quod ocutus sum: & nos credimus, propter uod & loquimur: * scientes quoniam ui suscitavit Iesum, & nos cum Iesu uscitabit, & constituet vobiscum. * Omnia enim propter vos: ut gratia abundans, per multos in gratiarum actione, abundet in gloriam Dei. * Propter quod non deficimus: sed licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem. *Id enim, quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, * non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ nō videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.

CAPUT V.

Ex certa spe futuræ gloriæ desiderant Apostoli absolvi à corpore, cùm aliter illa frui non possint: semper autem cupientes Christo omnium justo judici placere, dant suis discipulis occasionem de ipsis gloriandi coram adversariis, & legatione pro Christo fungentes, ne ipsum quidem Christum, quem prædicant, & cujus morte reconciliatus est Deo mundus, jam secundum carnem noverunt.

SCimus enim, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis. * Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de cælo est, superindui cupientes: *si tamen vestiti, non nudi inveniamur. * Nā & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati: eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri; ut absorbeatur quod mortale est, à vita. * Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. *Audentes igitur semper, scientes quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: (* per fidem enim ambulamus, & non per speciem) * audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum. * Et ideo contendimus, sive absentes, sive præsentes, placere illi. * Omnes enim nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. * Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientiis vestris manifestos nos esse. * Non iterum commendamus nos vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis: ut habeatis ad eos, qui in facie gloriantur, & non in cor-
de. * Sive enim mente excedimus, Deo: 1
sive sobrii sumus, vobis. * Charitas e- 1
nim Christi urget nos: æstimantes hoc,
quoniam si unus pro omnibus mortuus
est, ergo omnes mortui sunt: * & pro o- 1
mnibus mortuus est Christus: ut, & qui
vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui
pro ipsis mortuus est & resurrexit. * I- 1
taque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum: sed nunc
jam non novimus. * Si qua ergo in 1
Christo nova creatura, vetera transierunt: ecce facta sunt omnia nova. * O- 1
mnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum: & dedit nobis ministerium reconciliationis. * quoniam 1
quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, & pos[illegible] in nobis
verbum reconciliationis. [illegible]o Chri- 2
sto ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus
pro Christo, reconciliamini Deo. *Eum 2
qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.

CAPUT VI,

Exhortatur ne acceptam negligant gratiam, ostendens quantum laboraverit ut probatum se Dei ministrum exhiberet, & admonens ut à convictu & consortio infidelium separentur.

ADjuvantes autem exhortamur, ne 1
in vacuum gratiam Dei recipiatis.
*Ait enim: Tempore accepto exaudi- 2
vi te, & in die salutis adjuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. * nemini dantes ullam of- 3
fensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum: * sed in omnibus exhi- 4
beamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis,
* in plagis, in carceribus, in seditio- 5
nibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, * in castitate, in scientia, in 6
longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, * in ver- 7
bo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ à dextris, & à sinistris; * per 8
gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam: ut seductores, & veraces; sicut qui ignoti, & cogniti: * quasi morientes, & ecce vivi- 9
mus: ut castigati, & non mortificati:
* quasi tristes, semper autem gaudentes: 1
sicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, &
omnia possidentes. * Os nostrum patet 1
ad vos, ô Corinthii, cor nostrum dilatatum est. * Non angustiamini in no- 1
bis: angustiamini autem in visceribus
vestris: * eamdem autem habentes re- 1
munerationem, tamquam filiis dico,
dilatamini & vos. * Nolite jugum du- 1

cere cum infidelibus. Quæ enim parti-
cipatio justitiæ cum iniquitate? Aut
15 quæ societas luci ad tenebras? * Quæ
autem conventio Christi ad Belial? Aut
16 quæ pars fideli cum infideli? * Qui au-
tem consensus templo Dei cum idolis?
Vos enim estis templum Dei vivi, sicut
dicit Deus: Quoniam inhabitabo in il-
lis, & inambulabo inter eos, & ero
illorum Deus, & ipsi erunt mihi popu-
17 lus. * Propter quod exite de medio
eorum, & separamini, dicit Dominus,
18 & immundum ne tetigeritis: * & ego
recipiam vos: & ero vobis in patrem,
& vos eritis mihi in filios & filias, di-
cit Dominus omnipotens.

CAPUT VII.

Ostendit Apostolus quanto amore Corinthios prosequebatur, & quantum de correcta ipsorum vita in magnis suis tribulationibus gaudium acceperit, quantumve bonum pepererit tristitia, quam ex sua acceperant epistola.

1 HAs ergo habentes promissiones,
charissimi, mundemus nos ab o-
mni inquinamento carnis & spiritus,
perficientes sanctificationem in timore
2 Dei. * Capite nos. Neminem læsimus,
neminem corrupimus, neminem cir-
3 cumvenimus. * Non ad condemnatio-
nem vestram dico. prædiximus enim
quod in cordibus nostris estis, ad com-
4 moriendum, & ad convivendum. * Mul-
ta mihi fiducia est apud vos, multa mi-
hi gloriatio pro vobis: repletus sum
consolatione, superabundo gaudio in
5 omni tribulatione nostra. * Nam &
cum venissemus in Macedoniam, nul-
lam requiem habuit caro nostra, sed
omnem tribulationem passi sumus: fo-
6 ris pugnæ, intus timores. * Sed qui
consolatur humiles, consolatus est nos
7 Deus in adventu Titi. * Non solum
autem in adventu ejus, sed etiam in
consolatione, qua consolatus est in vo-
bis, referens nobis vestrum desiderium,
vestrum fletum, vestram æmulationem
8 pro me, ita ut magis gauderem. * Quo-
niam etsi contristavi vos in epistola, non
me pœnitet: etsi pœniteret, videns
quod epistola illa (etsi ad horam) vos
9 contristavit: * nunc gaudeo: non quia
contristati estis, sed quia contristati
estis ad pœnitentiam. Contristati e-
nim estis secundum Deum, ut in nul-
lo detrimentum patiamini ex nobis.
10 * Quæ enim secundum Deum tristitia
est, pœnitentiam in salutem stabilem
operatur: sæculi autem tristitia mor-
11 tem operatur. * Ecce enim hoc ip-
sum, secundum Deum contristari vos,
quantam in vobis operatur sollicitu-
dinem: sed defensionem, sed indigna-
tionem, sed timorem, sed deside-
rium, sed æmulationem, sed vindi-
ctam. in omnibus exhibuistis vos, in-
contaminatos esse negotio. * Igitur, etsi 12
scripsi vobis, non propter eum, qui fe-
cit injuriam, nec propter eum, qui pas-
sus est: sed ad manifestandam sollici-
tudinem nostram, quam habemus pro
vobis * coram Deo: ideo consolati su- 13
mus. In consolatione autem nostra,
abundantius magis gavisi sumus super
gaudio Titi, quia refectus est spiritus
ejus ab omnibus vobis. * & si quid 14
apud illum de vobis gloriatus sum, non
sum confusus: sed sicut omnia vobis in
veritate locuti sumus, ita & gloriatio
nostra, quæ fuit ad Titum, veritas fa-
cta est, * & viscera ejus abundantius in 15
vobis sunt: reminiscentis omnium ve-
strûm obedientiam, quomodo cum ti-
more & tremore excepistis illum.
* Gaudeo quod in omnibus confido 16
in vobis.

CAPUT VIII.

Hortatur eos ad eleemosynam pauperibus qui Ierosolymis agebant prompto animo tribuendam, tum Macedonum commendatione, tum Christi exemplo; admonens ut quod jam dudum facere proposuerant, id nunc pro cujusque facultate præstent: & ministros collaudat quos ad eam mittit colligendam.

NOtam autem facimus vobis, fra- 1
tres, gratiam Dei, quæ data est in
Ecclesiis Macedoniæ: * quod in mul- 2
to experimento tribulationis, abundan-
tia gaudii ipsorum fuit; & altissima
paupertas eorum abundavit in divitias
simplicitatis eorum: * quia secundum 3
virtutem testimonium illis reddo, &
supra virtutem voluntarii fuerunt,
* cum multa exhortatione obsecrantes 4
nos gratiam, & communicationem mi-
nisterii, quod fit in Sanctos. * Et non 5
sicut speravimus, sed semetipsos dede-
runt primum Domino, deinde nobis per
voluntatem Dei; * ita ut rogaremus Ti- 6
tum, ut quemadmodum cœpit, ita &
perficiat in vobis etiam gratiam istam.
* Sed sicut in omnibus abundatis fide, 7
& sermone, & scientia, & omni solli-
citudine, insuper & charitate vestra in
nos, ut & in hac gratia abundetis.
* Non quasi imperans dico: sed per a- 8
liorum sollicitudinem, etiam vestræ
charitatis ingenium bonum compro-
bans. * Scitis enim gratiam Domini 9
nostri Iesu Christi, quoniam propter
vos egenus factus est, cum esset dives
ut illius inopia vos divites essetis. * Et 10
consilium in hoc do: hoc enim vobis
utile est, qui non solum facere, sed
& velle cœpistis ab anno priore:
* nunc vero & facto perficite: ut quem- 11
admodum promptus est animus vo-
luntatis, ita sit & perficiendi ex eo
quod habetis. * Si enim voluntas prom- 12
pta est; secundum id quod habet, acce-

ta est, non secundum id quod non habet. * Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate. * In præsenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat : ut & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum , ut fiat æqualitas, sicut scriptum est: * Qui multum , non abundavit : & qui modicum, non minoravit. * Gratias autem Deo, qui dedit eamdem sollicitudinem pro nobis in corde Titi. * quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum sollicitior esset, sua voluntate profectus est ad vos. * Misimus etiam cum illo fratrem, cujus laus est in Euangelio per omnes Ecclesias: * non solùm autem, sed & ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostræ, in hanc gratiam, quæ ministratur à nobis ad Domini gloriam, & destinatam voluntatem nostram: * devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine , quæ ministratur à nobis. * Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Misimus autem cum illis & fratrem nostrum , quem probavimus in multis sæpe sollicitum esse: nunc autem multo sollicitiorem , confidentia multa in vos, * sive pro Tito , qui est socius meus , & in vos adjutor, sive fratres nostri, Apostoli Ecclesiarum , gloria Christi. * Ostensionem ergo, quæ est charitatis vestræ, & nostræ gloriæ pro vobis , in illos ostendite in faciem Ecclesiarum.

CAPUT IX.

Prosequitur hortando ad eleemosynam promtè & abundanter tribuendam; admonens ne ex hoc inopiam metuant, sed divinæ fidant providentiæ: variosque recenset illius eleemosynæ fructus.

NAm de ministerio quod fit in sanctos , ex abundanti est mihi scribere vobis. * Scio enim promptum animum vestrum : pro quo de vobis glorior apud Macedones. Quoniam & Achaja parata est ab anno præterito, & vestra æmulatio provocavit plurimos. * Misi autem fratres: ut ne quod gloriamur de vobis, evacuetur in hac parte, ut (quemadmodum dixi) parati sitis: * ne cum venerint Macedones mecum , & invenerint vos imparatos , erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia. * Necessarium ergo existimavi rogare fratres , ut præveniant ad vos, & præparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic, quasi benedictionem , non tamquam avaritiam. * Hoc autem dico : Qui parce seminat, parce & metet : & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus
& metet. * Unusquisque prout desti- 7
navit in corde suo , non ex tristitia,
aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. * Potens est autem 8
Deus omnem gratiam abundare facere
in vobis: ut in omnibus semper omnem
sufficientiam habentes , abundetis in
omne opus bonum, *sicut scriptum est: 9
Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi. * Qui 10
autem administrat semen seminanti: &
panem ad manducandum præstabit, &
multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum justitiæ vestræ: * ut in omnibus locupletati ab- 11
undetis in omnem simplicitatem, quæ
operatur per nos gratiarum actionem
Deo. *Quoniam ministerium huius of- 12
ficii , non solum supplet ea, quæ desunt sanctis , sed etiam abundat per
multas gratiarum actiones in Domino,
*per probationem ministerii hujus, glo- 13
rificantes Deum in obedientia confessionis vestræ, in Euangelium Christi,
& simplicitate communicationis in illos, & in omnes, * & in ipsorum ob- 14
secratione pro vobis , desiderantium
vos propter eminentem gratiam Dei in
vobis. * Gratias Deo super inenarra- 15
bili dono ejus.

CAPUT X.

Incipit suam aperire potestatem, & exantlatos pro Christo labores, propter pseudoapostolos, qui ipsum deprimentes & abjectum prædicantes, fructum prædicationis ejus impediebant.

IPse autem ego Paulus obsecro vos, 1
per mansuetudinem & modestiam
Christi, qui in facie quidem humilis
sum inter vos, absens autem confido in
vobis. * Rogo autem vos ne præsens 2
audeam , per eam confidentiam qua
existimor audere , in quosdam , qui
arbitrantur nos tamquam secundum
carnem ambulemus. * In carne enim 3
ambulantes , non secundum carnem
militamus. * Nam arma militiæ no- 4
stræ non carnalia sunt , sed potentia
Deo ad destructionem munitionum,
consilia destruentes , * & omnem al- 5
titudinem extollentem se adversus
scientiam Dei , & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, * & in promptu ha- 6
bentes ulcisci omnem inobedientiam,
cum impleta fuerit vestra obedientia. * Quæ secundum faciem sunt, 7
videte. Si quis confidit sibi Christi
se esse, hoc cogitet iterum apud se.
quia sicut ipse Christi est, ita & nos.
* Nam, & si amplius aliquid gloriatus 8
fuero de potestate nostra , quam dedit nobis Dominus in ædificationem , & non in destructionem vestram : non erubescam. * Ut autem 9
non existimer tamquam terrere vos per

epistolas:

10 epistolas: * quoniam quidem epistolæ,
inquiunt, graves sunt & fortes: præ-
sentia autem corporis infirma, & ser-
11 mo contemptibilis: * hoc cogitet qui
ejusmodi est, quia quales sumus ver-
bo per epistolas absentes, tales & præ-
12 sentes in facto. * Non enim audemus
inserere, aut comparare nos quibus-
dam, qui seipsos commendant: sed ip-
si in nobis nosmetipsos metientes, &
13 comparantes nosmetipsos nobis. * Nos
autē non in immensum gloriabimur, sed
secundum mensuram regulæ, qua men-
sus est nobis Deus, mensuram pertin-
14 gendi usque ad vos. * Non enim quasi
non pertingentes ad vos, superextendi-
mus nos: usque ad vos enim perveni-
15 mus in Euangelio Christi. * non in
immensum gloriantes in alienis labo-
ribus: spem autem habentes crescen-
tis fidei vestræ, in vobis magnificari
secundum regulam nostram in abun-
16 dantiam, * etiam in illa, quæ ultra
vos sunt, euangelizare, non in alie-
na regula in iis quæ præparata sunt
17 gloriari. * Qui autem gloriatur, in Do-
18 mino glorietur. * Non enim qui seip-
sum commendat, ille probatus est:
sed quem Deus commendat.

CAPUT XI.

Propter pseudoapostolos pervertentes Pauli prædicationem metuens Corinthiis, ostendit quare nihil subsidii ab eis acceperit: deinde ut ostendat plus fidei sibi tribuendum esse, quàm illis, sua recenset encomia; & primùm adversa quæ perpessus est, prædicando Christi fidem, & labores ac sollicitudines.

1 VTinam sustineretis modicum quid
insipientiæ meæ, sed & suppor-
2 tate me: * Æmulor enim vos Dei æ-
mulatione. Despondi enim vos uni vi-
ro virginem castam exhibere Christo.
3 * Timeo autem, ne sicut serpens He-
vam seduxit astutia sua, ita corrum-
pantur sensus vestri, & excidant à
4 simplicitate, quæ est in Christo. * Nam
si is qui venit, alium Christum præ-
dicat, quem non prædicavimus; aut
alium spiritum accipitis, quem non
accepistis; aut aliud Euangelium, quod
5 non recepistis; rectè pateremini. * Ex-
istimo enim nihil me minus fecisse à
6 magnis Apostolis. * Nam etsi imperi-
tus sermone, sed non scientia: in o-
mnibus autem manifestati sumus vo-
7 bis. * Aut numquid peccatum feci,
me ipsum humilians, ut vos exaltemi-
ni? quoniam gratis Euangelium Dei
8 euangelizavi vobis? * Alias Ecclesias
expoliavi, accipiens stipendium ad
9 ministerium vestrum. * Et cum essem
apud vos, & egerem; nulli onerosus
fui: nam quod mihi deerat, supple-
verunt fratres, qui venerunt à Mace-
donia: & in omnibus sine onere me
vobis servavi, & servabo. * Est veri- 10
tas Christi in me, quoniam hæc gloria-
tio non infringetur in me in regioni-
bus Achajæ. * Quare? Quia non di- 11
ligo vos? Deus scit. * Quod autem fa- 12
cio, & faciam: ut amputem occasio-
nem eorum, qui volunt occasionem, ut
in quo gloriantur, inveniantur sicut
& nos. * Nam ejusmodi pseudoaposto- 13
li, sunt operarii subdoli, transfigu-
rantes se in Apostolos Christi. * Et 14
non mirum: ipse enim satanas transfi-
gurat se in Angelum lucis. * non est 15
ergo magnum, si ministri ejus transfi-
gurentur velut ministri justitiæ: quo-
rum finis erit secundum opera ipso-
rum. * iterum dico, (ne quis me pu- 16
tet insipientem esse, alioquin velut in-
sipientem accipite me, ut & ego modi-
cum quid glorier) * quod loquor, non 17
loquor secundum Deum, sed quasi in
insipientia, in hac substantia gloriæ.
* Quoniam multi gloriantur secundum 18
carnem: & ego gloriabor. * Libenter 19
enim suffertis insipientes: cum sitis ipsi
sapientes. * Sustinetis enim si quis 20
vos in servitutem redigit, si quis de-
vorat, si quis accipit, si quis extolli-
tur, si quis in faciem vos cædit. * Se- 21
cundum ignobilitatem dico, quasi nos
infirmi fuerimus in hac parte. In quo
quis audet (in insipientia dico) au-
deo & ego: * Hebræi sunt, & ego: Is- 22
raelitæ sunt, & ego: Semen Abrahæ
sunt, & ego: * Ministri Christi sunt, 23
(ut minus sapiens dico) plus ego: in
laboribus plurimis, in carceribus ab-
undantius, in plagis supra modum,
in mortibus frequenter. * A Iudæis 24
quinquies, quadragenas, una minus,
accepi. * Ter virgis cæsus sum, semel 25
lapidatus sum, ter naufragium feci,
nocte & die in profundo maris fui, *in 26
itineribus sæpe, periculis fluminum,
periculis latronum, periculis ex gene-
re, periculis ex Gentibus, periculis
in civitate, periculis in solitudine, pe-
riculis in mari, periculis in falsis fra-
tribus: * In labore & ærumna, in vi- 27
giliis multis, in fame & siti, in jeju-
niis multis, in frigore & nuditate:
* præter illa, quæ extrinsecus sunt, 28
instantia mea quotidiana, sollicitudo o-
mnium Ecclesiarum. * Quis infirma- 29
tur, & ego non infirmor? quis scan-
dalizatur, & ego non uror? * Si glo- 30
riari oportet: quæ infirmitatis meæ
sunt, gloriabor. * Deus & Pater Do- 31
mini nostri Iesu Christi, qui est bene-
dictus in sæcula, scit quod non men-
tior. * Damasci præpositus Gentis A- 32
retæ regis custodiebat civitatem Da-
mascenorum, ut me comprehenderet:
* & per fenestram in sporta dimissus 33
sum per murum, & sic effugi manus
ejus.

CAPUT XII.

Narrat factas sibi ante annos 14. divinas visiones, & de dato sibi carnis stimulo, ostendens quod eum compulerint ut se laudaret, cum ab illis potius debuisset commendari propter accepta ab ipso beneficia, pro quorum salute adhuc immolari paratus est: sed metuit ne ad eos veniens inveniat aliquos dissensionibus aliisque vitiis adhuc involutos.

1 SI gloriari oportet (non expedit qui-
dem:) veniam autem ad visiones &
2 revelationes Domini. * Scio hominem
in Christo ante annos quattuordecim,
(sive in corpore nescio, sive extra cor-
pus, nescio, Deus scit) raptum hujus-
3 modi usque ad tertium cælum. * Et
scio hujusmodi hominem, (sive in cor-
pore, sive extra corpus, nescio, Deus
4 scit) * quoniam raptus est in Paradi-
sum: & audivit arcana verba, quæ
5 non licet homini loqui. * Pro hujus-
modi gloriabor: pro me autem nihil
gloriabor nisi in infirmitatibus meis.
6 * Nam, & si voluero gloriari, non e-
ro insipiens: veritatem enim dicam:
parco autem, ne quis me existimet
supra id quod videt in me, aut ali-
7 quid audit ex me. * Et ne magnitudo
revelationum extollat me, datus est
mihi stimulus carnis meæ angelus sa-
8 tanæ, qui me colaphizet. * Propter
quod ter Dominum rogavi ut discede-
9 ret à me: * & dixit mihi: Sufficit
tibi gratia mea: nam virtus in infir-
mitate perficitur. Libenter igitur glo-
riabor in infirmitatibus meis, ut inha-
10 bitet in me virtus Christi. * Propter
quod placeo mihi in infirmitatibus
meis, in contumeliis, in necessitatibus,
in persecutionibus, in angustiis pro
Christo: Cum enim infirmor, tunc
11 potens sum. * Factus sum insipiens,
vos me coëgistis. Ego enim à vobis
debui commendari: nihil enim minus
fui ab iis, qui sunt supra modum A-
12 postoli: tametsi nihil sum: * signa ta-
men Apostolatus mei facta sunt super
vos, in omni patientia, in signis, &
13 prodigiis, & virtutibus. * Quid est e-
nim, quod minus habuistis præ cete-
ris Ecclesiis, nisi quod ego ipse non
gravavi vos? Donate mihi hanc inju-
14 riam. * Ecce, tertio hoc, paratus sum
venire ad vos: & non ero gravis vo-
bis. Non enim quæro quæ vestra sunt,
sed vos. Nec enim debent filii paren-
tibus thesaurizare, sed parentes filiis.
15 * Ego autem libentissime impendam, &
superimpendar ipse pro animabus ve-
stris: licet plus vos diligens, minus
16 diligar. * Sed esto: ego vos non gra-
vavi: sed cum essem astutus, dolo vos
17 cepi. * Numquid per aliquem eorum,
quos misi ad vos, circumveni vos?
18 * Rogavi Titum, & misi cum illo fra-
trem. Numquid Titus vos circumve-
nit? nonne eodem spiritu ambulavi-
mus? nonne iisdem vestigiis? * Olim 19
putatis quod excusemus nos apud vos?
Coram Deo in Christo loquimur: om-
nia autem charissimi propter ædifica-
tionem vestram. * Timeo enim, ne for- 20
te cum venero, non quales volo, inve-
niam vos: & ego inveniar à vobis, qua-
lem non vultis: ne forte contentio-
nes, æmulationes, animositates, dissen-
siones, detractiones, susurrationes, in-
flationes, seditiones sint inter vos: * ne 21
iterum cum venero, humiliet me Deus
apud vos: & lugeam multos ex iis qui
ante peccaverunt, & non egerunt
pœnitentiam super immunditia, &
fornicatione, & impudicitia, quam
gesserunt.

CAPUT XIII.

Comminatur iis qui peccaverunt, quo ad pœnitentiam provocet, ne ad ipsos veniens cogatur severè eos castigare data sibi à Christo potestate, cujus virtutem meritò deberent in seipsis agnoscere, additque generalem exhortationem, & salutationes.

ECce tertio hoc venio ad vos: in o- 1
re duorum vel trium testium stabit
omne verbum. * Prædixi, & prædico, 2
ut præsens, & nunc absens, iis qui an-
te peccaverunt, & ceteris omnibus,
quoniam si venero iterum, non par-
cam. * An experimentum quæritis e- 3
jus, qui in me loquitur Christus, qui
in vobis non infirmatur, sed potens
est in vobis? * Nam etsi crucifixus est 4
ex infirmitate: sed vivit ex virtute
Dei. Nam & nos infirmi sumus in illo:
sed vivemus cum eo ex virtute Dei in
vobis. * Vosmetipsos tentate si estis in 5
fide: ipsi vos probate. An non cogno-
scitis vosmetipsos, quia Christus Ie-
sus in vobis est? nisi forte reprobi e-
stis. * Spero autem quod cognoscetis, 6
quia nos non sumus reprobi. * Oramus 7
autem Deum ut nihil mali faciatis, non
ut nos probati appareamus, sed ut vos
quod bonum est faciatis: nos autem ut
reprobi simus. * Non enim possumus 8
aliquid adversus veritatem sed pro ve-
ritate. * Gaudemus enim, quoniam nos 9
infirmi sumus; vos autem potentes e-
stis. Hoc & oramus vestram consumma-
tionem. * Ideo hæc absens scribo, ut 10
non præsens durius agam, secundum
potestatem, quam Dominus dedit mi-
hi in ædificationem, & non in destru-
ctionem. * De cetero, fratres, gaude- 11
te, perfecti estote, exhortamini, idem
sapite, pacem habete, & Deus pacis &
dilectionis erit vobiscum. * Salutate in- 12
vicem in osculo sancto. Salutant vos
omnes sancti. * Gratia Domini nostri 13
Iesu Christi, & charitas Dei, & com-
municatio sancti Spiritus sit cum om-
nibus vobis. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD GALATAS.

CAPVT I.

Reprehendit Galatas Apostolus quod abduci se permiserint à veritate quam ab ipso acceperant, cum sola hæc tenenda sit, eamque non ab homine, sed per Christi revelationem ipse didicerit, & tanta solertia postea illam docuerit, quanta ipsam antea impugnabat: addens quomodo ipsum Deus ad euangelizandum segregaverit.

1 PAulus Apostolus non ab homini-
bus, neque per hominem, sed per
Iesum Christum, & Deum Patrem, qui
2 suscitavit eum à mortuis: * & qui me-
cum sunt omnes fratres, Ecclesiis Ga-
3 latiæ. * Gratia vobis & pax à Deo
Patre, & Domino nostro Iesu Christo,
4 *qui dedit semetipsum pro peccatis
nostris, ut eriperet nos de præsenti sæ-
culo nequam, secundum voluntatem
5 Dei & patris nostri, * cui est gloria in
6 sæcula sæculorũ: Amen. * Miror quod
sic tam cito transferimini ab eo, qui
vos vocavit in gratiam Christi, in aliud
7 Euangelium: * quod non est aliud,
nisi sunt aliqui qui vos conturbant, &
volunt convertere Euangelium Christi.
8 * Sed licet nos, aut Angelus de cœlo
euangelizet vobis præterquam quod
euangelizavimus vobis, anathema sit.
9 * Sicut prædiximus, & nunc iterum
dico: Si quis vobis euangelizaverit
præter id quod accepistis, anathema sit.
10 * Modo enim hominibus suadeo, an
Deo? An quæro hominibus placere? Si
adhuc hominibus placerem, Christi ser-
11 vus non essem. * Notum enim vobis fa-
cio, fratres, Euangelium, quod euan-
gelizatum est à me, quia non est secun-
12 dum hominem: * neq; enim ego ab ho-
mine accepi illud, neque didici, sed per
13 revelationem Iesu Christi. * Audistis
enim conversationem meam aliquando
in Iudaismo: quoniam supra modum
persequebar Ecclesiam Dei, & expugna-
14 bam illam, * & proficiebam in Iudais-
mo supra multos coætaneos meos in
genere meo, abundantius æmulator ex-
istens paternarum mearum traditionũ.
15 * Cum autem placuit ei, qui me segre-
gavit ex utero matris meæ, & vocavit
16 per gratiam suam, * ut revelaret Fi-
lium suum in me, ut euangelizarem il-
lum in Gentibus: continuo non acqui-
17 evi carni & sanguini, * neque veni Ie-
rosolymam ad antecessores meos Apo-
stolos: sed abii in Arabiam: & ite-
rum reversus sum Damascum: * deinde post annos tres veni Ierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim: * alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini. * Quæ autem scribo vobis; ecce coram Deo, quia non mentior. * Deinde veni in partes Syriæ, & Ciliciæ. * Eram autem ignotus facie Ecclesiis Iudææ, quæ erant in Christo: * tantum autem auditum habebant: Quoniam qui persequebatur nos aliquando, nunc euangelizat fidem, quam aliquando expugnabat: * & in me clarificabant Deum.

CAPVT II.

Paulus euangelii veritatem liberè semper docuit inter Gentes, approbantibus id primis Apostolis, & nihil ad id addentibus, sed Paulum in socium recipientibus: qui etiam palam reprehendit Cepham, ostendens quod non ex legis operibus quisquam iustificetur, sed per fidem in Christum.

DEinde post annos quatuordecim, iterum ascendi Ierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito. * Ascendi autem secundum revelationem: & contuli cum illis Euangelium, quod prædico in Gentibus, seorsum autem iis, qui videbantur aliquid esse: ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem. * Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset Gentilis, compulsus est circumcidi: * sed propter subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu, ut nos in servitutem redigerent. * Quibus neque ad horam cessimus subjectione, ut veritas Euangelii permaneat apud vos: * ab iis autem, qui videbantur esse aliquid, (quales aliquando fuerint, nihil mea interest. Deus personam hominis non accipit) mihi enim qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt. * Sed econtra cum vidissent quod creditum est mihi Euangelium præputii, sicut & Petro circumcisionis: (* qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est & mihi inter gentes) * & cum cognovissent gratiam, quæ data est mihi, Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur columnæ esse, dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis: ut nos in Gentes, ipsi autem in circumcisionem: * tantum ut pauperum memores essemus: quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. * Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. * Prius enim quam venirent quidam à Iacobo, cum Gentibus edebat: cum autem venissent, subtrahebat & segregabat se,

timens eos qui ex circumcisione erant. * Et simulationi ejus consenserunt ceteri Iudæi, ita ut & Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. * Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu, cum Iudæus sis, gentiliter vivis, & non Iudaice: quomodo gentes cogis Iudaizare? * Nos natura Iudæi, & non ex Gentibus peccatores. * Scientes autem quod non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi: & nos in Christo Iesu credimus, ut justificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis: propter quod ex operibus legis non justificabitur omnis caro. * Quod si quærentes justificari in Christo, inventi sumus & ipsi peccatores, numquid Christus peccati minister est? Absit. * Si enim quæ destruxi iterum hæc ædifico: prævaricatorem me constituo. * Ego enim per legem, legi mortuus sum, ut Deo vivâ: Christo confixus sum cruci. * Vivo autem, jam non ego: vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne: in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. * Non abjicio gratiam Dei. Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est.

CAPUT III.

Sicut Abraha, ita & posteri, non ex legis operibus, sed ex fide in Christum datus est Spiritus sanctus: subditi autem legi, cum nemo præstet legem, maledicti sunt: sed hanc maledictionem Christus in se suscipiens, nos ab ea liberavit: promissiones verò factæ Abrahæ per fidem complentur; licet interim lex tamquam pædagogus data fuerit, qua non poterat justificare.

O Insensati Galatæ, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos Iesus Christus præscriptus est, in vobis crucifixus? * Hoc solum à vobis volo discere: ex operibus legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei? * Sic stulti estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consummemini? * Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa. * Qui ergo tribuit vobis Spiritum, & operatur virtutes in vobis: ex operibus legis; an ex auditu fidei? * Sicut scriptum est: Abraham credidit Deo, & reputatum est illi ad justitiam. * Cognoscite ergo, quia qui ex fide sunt, ii sunt filii Abrahæ. * Providens autem Scriptura, quia ex fide justificat Gentes Deus, prænuntiavit Abrahæ: Quia benedicentur in te omnes Gentes. *Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fideli Abrahã. *Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis, qui non per-
manserit in omnibus quæ scripta sunt
in Libro legis, ut faciat ea. * Quoniam 11
autem in lege nemo justificatur apud
Deum, manifestum est: quia justus ex
fide vivit. * Lex autem non est ex fide, 12
sed, Qui fecerit ea, vivet in illis.
* Christus nos redemit de maledicto 13
legis, factus pro nobis maledictum:
quia scriptum est: Maledictus omnis
qui pendet in ligno: * ut in Gentibus 14
benedictio Abrahæ fieret in Christo
Iesu, ut pollicitationem Spiritus accipiamus per fidem. * Fratres (secundum 15
hominem dico) tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit, aut
superordinat. * Abrahæ dictæ sunt pro- 16
missiones, & semini ejus. Non dicit: Et
seminibus, quasi in multis: sed quasi in
uno: Et semini tuo, qui est Christus.
* Hoc autem dico, testamentum confir- 17
matum à Deo: quæ post quadringentos
& triginta annos facta est Lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem. * Nam si ex lege hereditas, jam 18
non ex promissione. Abrahæ autem per
repromissionem donavit Deus. * Quid 19
igitur lex? Propter transgressiones posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per angelos in manu
mediatoris. * Mediator autem unius 20
non est: Deus autem unus est. * Lex 21
ergo adversus promissa Dei? Absit. Si
enim data esset lex, quæ posset vivificare, vere ex lege esset justitia. * Sed 22
conclusit Scriptura omnia sub peccato,
ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. * Prius autem quam 23
veniret fides, sub lege custodiebamur
conclusi, in eam fidem quæ revelanda
erat. * Itaque lex pædagogus noster 24
fuit in Christo, ut ex fide justificemur.
* At ubi venit fides, jam non sumus sub 25
pædagogo. * Omnes enim filii Dei estis 26
per fidem, quæ est in Christo Iesu.
* Quicumque enim in Christo baptiza- 27
ti estis, Christum induistis. * Non est 28
Iudæus, neque Græcus: non est servus,
neque liber: non est masculus, neque
femina. Omnes enim vos unum estis
in Christo Iesu. * Si autem vos Chri- 29
sti: ergo semen Abrahæ estis, secundum promissionem heredes.

CAPUT IV.

Ante Christum natum, Iudæi, in modum heredis adhuc parvuli, sub lege continebantur, tamquam sub tutore: conatur autem eos à legis servitute revocare, cùm fide acceperint filiorum adoptionem, commemorans quanto fervore ipsum ac prædicationem ipsius anteà acceperant: & simul ad hoc typum adferens de duobus Abrahæ filiis, duo testamenta designantibus: per quod docet legis æmulatores à Christi hæreditate ejiciendos.

DIco autem: Quanto tempore heres 1
parvulus est, nihil differt à servo,

2 cum sit dominus omnium:* sed sub tu-
toribus & actoribus est, usque ad præ-
finitum tempus à patre: * ita & nos
3 cum essemus parvuli, sub elementis
mundi eramus servientes. * At ubi ve-
4 nit plenitudo temporis, misit Deus Fi-
lium suum, factum ex muliere, factum
5 sub lege, * ut eos, qui sub lege erant,
redimeret, ut adoptionem filiorum re-
ciperemus. * Quoniam autem estis fi-
6 lii, misit Deus Spiritum filii sui in cor-
da vestra, clamantem: Abba, Pater.* I-
7 taque jam non est servus, sed filius.
Quod si filius: & heres per Deum. * Sed
8 tunc quidem ignorantes Deum, iis, qui
natura non sunt dii, serviebatis.*Nunc
9 autem cum cognoveritis Deum, immo
cogniti sitis à Deo: quomodo conver-
timini iterum ad infirma & egena ele-
menta, quibus denuo servire vultis?
10 * Dies observatis, & menses, & tem-
11 pora, & annos. * Timeo vos, ne forte
12 sine causa laboraverim in vobis. *Esto-
te sicut ego, quia & ego sicut vos: fra-
tres obsecro vos: Nihil me læsistis.
13 * Scitis autem quia per infirmitatem
carnis euangelizavi vobis jampridem:
& tentationem vestram in carne mea
14 * non sprevistis, neque respuistis: sed
sicut Angelum Dei excepistis me, sicut
15 Christum Iesum. * Vbi est ergo beati-
tudo vestra? Testimonium enim perhi-
beo vobis, quia, si fieri posset, oculos
vestros eruissetis, & dedissetis mihi.
16 * Ergo inimicus vobis factus sum, ve-
17 rum dicens vobis? * Æmulantur vos
non bene: sed excludere vos volunt, ut
18 illos æmulemini. *Bonum autem æmu-
lamini in bono semper: & non tantum
19 cum præsens sum apud vos. * Filioli
mei, quos iterum parturio, donec for-
20 metur Christus in vobis. * Vellem au-
tem esse apud vos modo, & mutare vo-
cem meam: quoniam confundor in vo-
21 bis. * Dicite mihi qui sub lege vultis
22 esse, legem non legistis? * Scriptum est
enim: Quoniam Abraham duos filios
habuit: unum de ancilla, & unum de
23 libera. * Sed qui de ancilla, secundum
carnem natus est: qui autem de libera,
24 per repromissionem: * quæ sunt per al-
legoriam dicta. Hæc enim sunt duo te-
stamenta. Vnum quidem in monte Sina,
in servitutem generans: quæ est Agar:
25 * Sina enim mons est in Arabia, qui
conjunctus est ei, quæ nunc est Ierusa-
26 lem, & servit cum filiis suis. * Illa au-
tem, quæ sursum est Ierusalem, libera
27 est; quæ est mater nostra. * Scriptum est
enim: Lætare sterilis, quæ non paris:
erumpe, & clama, quæ non parturis:
quia multi filii desertæ, magis quam e-
28 jus quæ habet virum. * Nos autem fra-
tres secundum Isaac promissionis filii
29 sumus. * Sed quomodo tunc is, qui se-
cundum carnem natus fuerat, perseque-
batur eum, qui secundum spiritum: ita
30 & nunc. * Sed quid dicit Scriptura? E-
jice ancillam, & filium ejus: non enim
heres erit filius ancillæ cum filio libe-
ræ. *Itaque, fratres, non sumus ancillæ 31
filii, sed liberæ: qua libertate Christus
nos liberavit.

CAPVT V.

*Qui legis operibus justificari cupit, ex-
pers est fructus Christi, in quo nec
prodest circumcisio nec præputium, sed
fides viva: hortatur ergo ut caveant à
seductoribus, studeantque mutuæ dile-
ctioni: caro autem semper repugnans
spiritui trahit ad carnis opera, quæ
separant a regno cælorum: spiritus au-
tem adfert fructus quibus illud conse-
quimur, etiam si legis opera non præ-
stemus.*

STate, & nolite iterum jugo servitu- 1
tis contineri. *Ecce ego Paulus dico 2
vobis: quoniã si circumcidamini, Chri-
stus vobis nihil proderit. * Testificor 3
autem rursus omni homini circumci-
denti se, quoniam debitor est universæ
legis faciendæ.* Evacuati estis à Chri- 4
sto, qui in lege justificamini: à gratia
excidistis. * Nos enim spiritu ex fide, 5
spem justitiæ expectamus. * Nam in 6
Christo Iesu, neque circumcisio aliquid
valet, neque præputium: sed fides, quæ
per charitatem operatur. * Currebatis 7
bene: quis vos impedivit veritati non
obedire? * Persuasio hæc non est ex eo, 8
qui vocat vos. * Modicum fermentum 9
totam massam corrumpit.* Ego confido 10
in vobis in Domino, quòd nihil aliud
sapietis: qui autem conturbat vos, por-
tabit judicium, quicumque est ille.
* Ego autem, fratres, si circumcisionem 11
adhuc prædico: quid adhuc persecu-
tionem patior? Ergo evacuatum est
scandalum crucis. * Vtinam & abscin- 12
dantur qui vos conturbant. * Vos enim 13
in libertatem vocati estis fratres: tan-
tum ne libertatem in occasionem detis
carnis, sed per charitatem Spiritus
servite invicem. * Omnis enim lex in 14
uno sermone impletur: Diliges proxi-
mum tuum sicut te ipsum. * Quod si 15
invicem mordetis, & comeditis: vide-
te ne ab invicem consumamini. * Dico 16
autem: Spiritu ambulate, & desideria
carnis non perficietis. * Caro enim 17
concupiscit adversus spiritum: spiritus
autem adversus carnem: hæc enim sibi
invicem adversantur: ut non quæcum-
que vultis, illa faciatis. * Quod si Spiri- 18
tu ducimini, non estis sub lege. * Ma- 19
nifesta sunt autem opera carnis: quæ
sunt fornicatio, immunditia, impudici-
tia, luxuria, * idolorum servitus, vene- 20
ficia, inimicitiæ, contentiones, æmula-
tiones, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ,
* invidiæ, homicidia, ebrietates, comes- 21
sationes, & his similia: quæ prædico
vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia
agunt, regnum Dei non consequentur.
* Fructus autem Spiritus est: charitas, 22
gaudium, pax, patientia, benignitas,

23 bonitas, longanimitas, * mansuetudo,
fides, modestia, continentia, castitas. Ad-
24 versus hujusmodi non est lex.* Qui au-
tem sunt Christi, carnem suam crucifi-
xerunt cum vitiis & concupiscentiis.
25 * Si spiritu vivimus, spiritu & ambu-
26 lemus. * Non efficiamur inanis gloriæ
cupidi, invicem provocantes, invicem
invidentes.

CAPUT VI.

Cum humilitate juvandus est proximus: nec aliorum laudes curandæ: semperque bene operandum est, ut tempore suo metamus vitam æternam: rursum monet ut caveant à seductoribus, qui cum legem suadeant, ipsi illam non observant: Paulus autem in solo Christo crucifixo gloriatur, ad quem nec circumcisio, nec præputium quidquam faciunt.

1 FRatres, & si præoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto, vos, qui
spirituales estis, hujusmodi instruite in
spiritu lenitatis, considerans teipsum,
2 ne & tu tenteris. * Alter alterius onera
portate, & sic adimplebitis legem Chri-
3 sti. * Nam si quis existimat se aliquid
4 esse, cum nihil sit, ipse se seducit. * Opus
autem suum probet unusquisque, & sic
in semetipso tantum gloriam habebit,
5 & non in altero. * Unusquisque enim
6 onus suum portabit. * Communicet
autem is, qui catechizatur verbo, ei qui
7 se catechizat, in omnibus bonis. * No-
8 lite errare: Deus non irridetur. * Quæ e-
nim seminaverit homo, hæc & metet.
Quoniam qui seminat in carne sua, de
carne & metet corruptionem: qui au-
tem seminat in spiritu, de spiritu me-
9 tet vitam æternam. * Bonum autem fa-
cientes, non deficiamus: tempore enim
10 suo metemus non deficientes. * Ergo
dum tempus habemus, operemur bo-
num ad omnes, maxime autem ad do-
11 mesticos fidei. * Videte qualibus litte-
12 ris scripsi vobis mea manu. * Quicum-
que enim volunt placere in carne, hi
cogunt vos circumcidi, tantum ut cru-
cis Christi persecutionem non patian-
13 tur. * Neque enim qui circumciduntur,
legem custodiunt: sed volunt vos cir-
cumcidi, ut in carne vestra glorientur.
14 * Mihi autem absit gloriari, nisi in cru-
ce Domini nostri Iesu Christi: per
quem mihi mundus crucifixus est, & e-
15 go mundo. * In Christo enim Iesu, ne-
que circumcisio aliquid valet, neque
16 præputium, sed nova creatura. * Et qui-
cumque hanc regulam secuti fuerint,
pax super illos, & misericordia, & su-
17 per Israel Dei. * De cetero nemo mihi
molestus sit: ego enim stigmata Domi-
18 ni Iesu in corpore meo porto. * Gratia
Domini nostri Iesu Christi, cum spiritu
vestro, fratres. Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPUT I.

Deum benedicit Apostolus, qui prædestinatos plurimis iisque maximis per Christum fidem affecit beneficiis: agitque Deo gratias ob fidem ac dilectionem Ephesiorum erga proximos, orans ut perfectam adipiscantur sapientiam: ostendens etiam Christi à mortuis suscitati exaltationem, qui constitutus est caput super omnem Ecclesiam.

PAulus Apostolus Iesu Christi per 1
voluntatem Dei, omnibus sanctis,
qui sunt Ephesi, & fidelibus in
Christo Iesu. * Gratia vobis & pax 2
à Deo Patre nostro, & Domino Iesu
Christo. * Benedictus Deus & Pater 3
Domini nostri Iesu Christi, qui bene-
dixit nos in omni benedictione spiri-
tuali in cælestibus in Christo, * sicut 4
elegit nos in ipso ante mundi constitu-
tionem, ut essemus sancti & immaculati
in conspectu ejus in charitate. * Qui 5
prædestinavit nos in adoptionem filio-
rum per Iesum Christum in ipsum, se-
cundum propositum voluntatis suæ, * in 6
laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gra-
tificavit nos in dilecto filio suo. * In 7
quo habemus redemptionem per san-
guinem ejus, remissionem peccatorum,
secundum divitias gratiæ ejus, * quæ 8
superabundavit in nobis, in omni sa-
pientia & prudentia: * ut notum face- 9
ret nobis sacramentum voluntatis suæ,
secundum beneplacitum ejus, quod
proposuit in eo, * in dispensatione ple- 10
nitudinis temporum, instaurare omnia
in Christo, quæ in cælis, & quæ in ter-
ra sunt, in ipso: * In quo etiam & nos 11
sorte vocati sumus, prædestinati secun-
dum propositum eius, qui operatur om-
nia secundum consilium voluntatis suę:
* ut simus in laudem gloriæ ejus nos, 12
qui ante speravimus in Christo: * In 13
quo & vos, cum audissetis verbum veri-
tatis, (Evangelium salutis vestræ) in
quo & credentes signati estis Spiritu
promissionis sancto, * qui est pignus 14
hereditatis nostræ, in redemptionem
acquisitionis, in laudem gloriæ ipsius.
* Propterea & ego audiens fidem ve- 15
stram, quæ est in Domino Iesu, & dile-
ctionem in omnes sanctos, * non cesso 16
gratias agens pro vobis, memoriam ve-
stri faciens in orationibus meis: * ut 17
Deus, Domini nostri Iesu Christi pa-
ter gloriæ, det vobis spiritum sapien-

tiæ & revelationis, in agnitione ejus;
18 * illuminatos oculos cordis vestri: ut
sciatis quæ sit spes vocationis ejus, &
quæ divitiæ gloriæ hereditatis ejus in
19 sanctis, * & quæ sit supereminens ma-
gnitudo virtutis ejus in nos, qui credi-
mus secundum operationem potentiæ
20 virtutis ejus, * quam operatus est in
Christo, suscitans illum à mortuis, &
constituens ad dexteram suam in cæ-
21 lestibus, * supra omnem principatum
& potestatem, & virtutem, & domi-
nationem, & omne nomen, quod no-
minatur non solum in hoc sæculo, sed
22 etiam in futuro. * Et omnia subjecit
sub pedibus ejus: & ipsum dedit ca-
23 put supra omnem Ecclesiam, * quæ est
corpus ipsius & plenitudo ejus, qui o-
mnia in omnibus adimpletur.

CAPUT II.

Peccatis antea mortui, per Christum vivificati sunt, non suis operibus, sed gratia per fidem: ostendit Gentes quæ prius alienæ erant à Dei promissionibus, jam per Christum & fidem, quæ Dei donum est, factas esse sanctorum concives, idemque habere fundamentum cum Patriarchis & Prophetis.

1 ET vos, cum essetis mortui delictis,
2 & peccatis vestris, * in quibus a-
liquando ambulastis secundum sæcu-
lum mundi hujus, secundum princi-
pem potestatis aeris hujus, spiritus,
qui nunc operatur in filios diffidentiæ,
3 * In quibus & nos omnes aliquando
conversati sumus in desideriis carnis
nostræ, facientes voluntatem carnis &
cogitationum, & eramus natura filii
4 iræ, sicut & ceteri: * Deus autem, qui
dives est in misericordia, propter ni-
miam charitatem suam, qua dilexit
5 nos, * & cum essemus mortui peccatis,
convivificavit nos in Christo, (cujus
6 gratia estis salvati) * & conresuscita-
vit, & consedere fecit in cælestibus in
7 Christo Iesu: * ut ostenderet in sæcu-
lis supervenientibus abundantes divi-
tias gratiæ suæ in bonitate super nos
8 in Christo Iesu. * Gratia enim estis sal-
vati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei
9 enim donum est; * non ex operibus, ut
10 nequis glorietur. * Ipsius enim sumus
factura, creati in Christo Iesu in ope-
ribus bonis, quæ præparavit Deus ut
11 in illis ambulemus. * Propter quod
memores estote, quod aliquando vos
Gentes in carne, qui dicimini præpu-
tium ab ea, quæ dicitur circumcisio in
12 carne, manu facta: * quia eratis illo
in tempore sine Christo, alienati à con-
versatione Israel, & hospites testamen-
torum, promissionis spem non haben-
13 tes, & sine Deo in hoc mundo. * Nunc
autem in Christo Iesu, vos, qui ali-
quando eratis longe, facti estis prope
14 in sanguine Christi. * Ipse enim est pax
nostra qui fecit utraque unum, & me-
dium parietem maceriæ solvens, ini-
micitias in carne sua: * legem manda- 15
torum decretis evacuans, ut duos con-
dat in semetipso in unum novum ho-
minem, faciens pacem, * & reconciliet 16
ambos in uno corpore Deo per crucem,
interficiens inimicitias in semetipso.
* Et veniens euangelizavit pacem vo- 17
bis, qui longe fuistis; & pacem iis, qui
prope. * quoniam per ipsum habemus 18
accessum ambo in uno Spiritu ad Pa-
trem. * Ergo jam non estis hospites, & 19
advenæ: sed estis cives sanctorum, &
domestici Dei: * superædificati super 20
fundamentum Apostolorum, & Prophe-
tarum, ipso summo angulari lapide
Christo Iesu: * in quo omnis ædificatio 21
constructa crescit in templum sanctum
in Domino: * in quo & vos coædifica- 22
mini in habitaculum Dei in Spiritu.

CAPUT III.

Paulus docuit hoc mysterium, Prophetis & Apostolis revelatum, quod Gentes essent per Christum participes promissionum Dei; quem orat ut spiritu corroborentur, & in charitate radicati, ad plenum in divinis mysteriis edoceantur.

HVjus rei gratia, ego Paulus vin- 1
ctus Christi Iesu, pro vobis Gen-
tibus, * si tamen audistis dispensatio- 2
nem gratiæ Dei, quæ data est mihi in
vobis: * quoniam secundum revelatio- 3
nem notum mihi factum est sacramen-
tum, sicut supra scripsi in brevi: * pro- 4
ut potestis legentes intelligere pruden-
tiam meam in mysterio Christi: * quod 5
aliis generationibus non est agnitum fi-
liis hominum, sicuti nunc revelatum est
sanctis Apostolis ejus, & Prophetis in
Spiritu, * Gentes esse coheredes, & con- 6
corporales & comparticipes promissio-
nis ejus in Christo Iesu per Euange-
lium: * Cujus factus sum minister, se- 7
cundum donum gratiæ Dei, quæ data
est mihi secundum operationem virtu-
tis ejus. * Mihi omnium sanctorum mi- 8
nimo data est gratia hæc, In Gentibus
euangelizare investigabiles divitias
Christi, * & illuminare omnes, quæ sit 9
dispensatio sacramenti absconditi à
sæculis in Deo, qui omnia creavit. * ut 10
innotescat principatibus & potestati-
bus in cœlestibus per Ecclesiam, mul-
tiformis sapientia Dei, * secundum præ- 11
finitionem sæculorum, quam fecit in
Christo Iesu Domino nostro: * In quo 12
habemus fiduciam, & accessum in confi-
dentia per fidem ejus. * Propter quod 13
peto ne deficiatis in tribulationibus
meis pro vobis: quæ est gloria vestra.
* Hujus rei gratia flecto genua mea ad 14
Patrem Domini nostri Iesu Christi, * ex 15
quo omnis paternitas in cælis & in ter-
ra nominatur, * ut det vobis secundum 16

divitias gloriæ suæ, virtute corrobora-
ri per Spiritum ejus in interiorem ho-
7 minem. * Christum habitare per fidem
in cordibus vestris: in charitate radica-
8 ti. & fundati. * ut possitis comprehen-
dere cum omnibus sanctis, quæ sit lati-
tudo, & longitudo, & sublimitas & pro-
9 fundum, * scire etiam supereminentem
scientiæ claritatem Christi, ut implea-
0 mini in omnem plenitudinem Dei.* Ei
autem, qui potens est omnia facere su-
perabundanter quam petimus aut in-
telligimus, secundum virtutem, quæ
1 operatur in nobis: * Ipsi gloria in Ec-
clesia, & in Christo Iesu, in omnes ge-
nerationes sæculi sæculorum. Amen.

CAPVT IV.

Ad unitatem spiritus hortatur, ostendens Christum diversa diversis dedisse charismata, & ad sui corporis ædificationem varios in Ecclesia instituisse ordines ad finem usque mundi: monet igitur ut exuto veteri homine novum induant, utriusque partes explicans: rursumque monet ut in hoc corpore manentes, separentur ab iis qui mente excæcati sequuntur effrenè carnis desideria, & novos induant mores, damnatis prioribus.

1 OBsecro itaque vos ego vinctus in
Domino, ut digne ambuletis vo-
2 catione, qua vocati estis * cum omni
humilitate, & mansuetudine, cum pa-
3 tientia, supportantes invicem in chari-
tate, * solliciti servare unitatem Spiri-
4 tus in vinculo pacis. * Vnum corpus &
unus Spiritus, sicut vocati estis in una
5 spe vocationis vestræ.* Vnus Dominus,
6 una fides, unum baptisma. * Vnus Deus
& Pater omnium, qui est super omnes,
7 & per omnia, & in omnibus nobis.* V-
nicuique autem nostrûm data est gratia
secundum mensuram donationis Chri-
8 sti. * Propter quod dicit: Ascendens
in altum captivam duxit captivitatem:
9 dedit dona hominibus. * Quod autem
ascendit, quid est, nisi quia & descen-
dit primum in inferiores partes terræ?
0 * Qui descendit, ipse est & qui ascen-
dit super omnes cælos, ut impleret om-
1 nia. * Et ipse dedit quosdam quidem
Apostolos, quosdam autem Prophetas,
alios vero Evangelistas, alios autem
2 pastores & doctores, * ad consumma-
tionem sanctorum in opus ministerii,
3 in ædificationem corporis Christi: * do-
nec occurramus omnes in unitatem fi-
dei, & agnitionis filii Dei, in virum per-
fectum, in mensuram ætatis plenitudi-
4 nis Christi: * ut jam non simus par-
vuli fluctuantes, & circumferamur o-
mni vento doctrinæ in nequitia homi-
num, in astutia ad circumventionem
5 erroris. * Veritatem autem facientes in
charitate, crescamus in illo per omnia,
6 qui est caput Christus: * ex quo totum
corpus compactum & connexum per
omnem juncturam subministrationis,
secundum operationem in mensuram
uniuscujusque membri, augmentum
corporis facit in ædificationem sui in
charitate. * Hoc igitur dico, & testifi- 17
cor in Domino, ut jam non ambuletis,
sicut & Gentes ambulant in vanitate
sensus sui, * tenebris obscuratum ha- 18
bentes intellectum, alienati à vita Dei,
per ignorantiam quæ est in illis, pro-
pter cæcitatem cordis ipsorum, * qui 19
desperantes, semetipsos tradiderunt
impudicitiæ, in operationem immun-
ditiæ omnis, in avaritiam. * Vos autem 20
non ita didicistis Christum, * si tamen 21
illum audistis, & in ipso edocti estis,
sicut est veritas in Iesu. * deponere vos 22
secundum pristinam conversationem
veterem hominem, qui corrumpitur se-
cundum desideria erroris. * Renovami- 23
ni autem spiritu mentis vestræ, * & in- 24
duite novum hominem, qui secundum
Deum creatus est, in justitia, & sancti-
tate veritatis. * Propter quod depo- 25
nentes mendacium, loquimini verita-
tem unusquisque cum proximo suo:
quoniam sumus invicem membra.* Ira- 26
scimini, & nolite peccare: sol non oc-
cidat super iracundiam vestram. * No- 27
lite locum dare diabolo: * qui furaba- 28
tur, jam non furetur: magis autem la-
boret, operando manibus suis quod bo-
num est, ut habeat unde tribuat neces-
sitatem patienti. * Omnis sermo malus 29
ex ore vestro non procedat: sed si quis
bonus ad ædificationem fidei, ut det
gratiam audientibus. * Et nolite con- 30
tristare spiritum sanctum Dei: in quo
signati estis in diem redemptionis.* O- 31
mnis amaritudo, & ira, & indignatio,
& clamor, & blasphemia tollatur à vo-
bis, cum omni malitia. * Estote autem 32
invicem benigni, misericordes, donan-
tes invicem, sicut & Deus in Christo
donavit vobis.

CAPVT V.

Hortatur ut Christum imitentur, longe separati ab omni vitio ac scelerato, & redimentes tempus, assumant spiritualia, quæ tradit, exercitia: uxores vult subditas esse viris, viros autem diligere uxores, sicut Christus dilexit Ecclesiam.

ESTote ergo imitatores Dei, sicut filii 1
charissimi: * & ambulate in dile- 2
ctione, sicut & Christus dilexit nos, &
tradidit semetipsum pro nobis oblatio-
nem & hostiam Deo in odorem suavi-
tatis. * Fornicatio autem, & omnis im- 3
munditia, aut avaritia, nec nominetur
in vobis, sicut decet sanctos; * aut tur- 4
pitudo, aut stultiloquium, aut scurri-
litas, quæ ad rem non pertinet; sed
magis gratiarum actio. * Hoc enim sci- 5
tote intelligentes, quod omnis forni-
cator, aut immundus, aut avarus,

quod

quod est idolorum servitus, non habet
hereditatem in regno Christi & Dei.
6 * Nemo vos seducat inanibus verbis:
propter hæc enim venit ira Dei in fi-
7 lios diffidentiæ. * Nolite ergo effici
8 participes eorum. * Eratis enim ali-
quando tenebræ, nunc autem lux in
9 Domino. Vt filii lucis ambulate: * fru-
ctus enim lucis est in omni bonitate, &
10 justitia, & veritate: * probantes quid
11 sit beneplacitum Deo: * & nolite com-
municare operibus infructuosis tene-
12 brarum, magis autem redarguite.* Quæ
enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est
13 & dicere. *Omnia autem, quæ arguun-
tur, à lumine manifestantur: omne e-
nim, quod manifestatur, lumen est.
14 * Propter quod dicit: Surge qui dor-
mis, & exurge à mortuis, & illumina-
15 bit te Christus.*Videte itaque fratres,
quomodo caute ambuletis: non quasi
16 insipientes, *sed ut sapientes: redimen-
tes tempus, quoniam dies mali sunt.
17 * Propterea nolite fieri imprudentes,
sed intelligentes quæ sit voluntas Dei.
18 * Et nolite inebriari vino, in quo est
luxuria: sed implemini Spiritu sancto,
19 * loquentes vobismetipsis in psalmis, &
hymnis, & canticis spiritualibus, can-
tantes & psallentes in cordibus vestris
20 Domino, * gratias agentes semper pro
omnibus, in nomine Domini nostri Ie-
21 su Christi, Deo & Patri. * Subjecti in-
22 vicem in timore Christi. * Mulieres vi-
ris suis subditæ sint, sicut Domino:
23 * quoniam vir caput est mulieris: sicut
Christus caput est Ecclesiæ: Ipse, sal-
24 vator corporis ejus. * Sed sicut Eccle-
sia subjecta est Christo, ita & mulieres
25 viris suis in omnibus. * Viri diligite
uxores vestras, sicut & Christus dilexit
Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea,
26 * ut illam sanctificaret, mundans lava-
27 cro aquæ in verbo vitæ, * ut exhibe-
ret ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non
habentem maculam, aut rugam, aut a-
liquid hujusmodi, sed ut sit sancta &
28 immaculata. * Ita & viri debent dili-
gere uxores suas ut corpora sua. Qui
suam uxorem diligit, seipsum diligit.
29 * Nemo enim unquam carnem suam o-
dio habuit: sed nutrit, & fovet eam,
30 sicut & Christus Ecclesiam:* quia mem-
bra sumus corporis ejus, de carne ejus
31 & de ossibus ejus. * Propter hoc relin-
quet homo patrem, & matrem suam, &
adhærebit uxori suæ: & erunt duo in
32 carne una. * Sacramentum hoc ma-
gnum est, ego autem dico in Christo &
33 in Ecclesia. * Verumtamen & vos sin-
guli, unusquisque uxorem suam sicut
seipsum diligat: uxor autem timeat
virum suum.

CAPUT VI.

Filii parentibus, servique dominis obediunt: rursumque parentes erga filios, & domini erga servos sui memores sint officii: monet Dei armaturam, cujus partes explicat, induendam, ad resistendum spiritualibus inimicis, petens etiam ut pro se orent.

FIlii, obedite parentibus vestris in 1
Domino: hoc enim justum est.* Ho- 2
nora patrem tuum, & matrem tuam,
quod est mandatum primum in promis-
sione: * ut bene sit tibi, & sis longævus 3
super terram. * Et vos patres nolite ad 4
iracundiam provocare filios vestros: sed
educate illos in disciplina & correptio-
ne Domini. * Servi obedite dominis 5
carnalibus cum timore, & tremore,
in simplicitate cordis vestri, sicut Chri-
sto: * non ad oculum servientes, quasi 6
hominibus placentes, sed ut servi Chri-
sti, facientes voluntatem Dei ex ani-
mo, * cum bona voluntate servientes 7
sicut Domino, & non hominibus:
* scientes quoniam unusquisque, quod- 8
cumque fecerit bonum, hoc recipiet à
Domino, sive servus sive liber. * Et 9
vos domini eadem facite illis, remit-
tentes minas: scientes quia & illo-
rum, & vester Dominus est in cælis:
& personarum acceptio non est apud
eum. * De cetero fratres, confortami- 10
ni in Domino, & in potentia virtutis
ejus. * Induite vos armaturam Dei, ut 11
possitis stare adversus insidias diaboli.
* quoniam non est nobis colluctatio 12
adversus carnem & sanguinem; sed ad-
versus principes, & potestates, adver-
sus mundi rectores tenebrarum harum,
contra spiritualia nequitiæ, in cæle-
stibus. * Propterea accipite armatu- 13
ram Dei, ut possitis resistere in die ma-
lo, & in omnibus perfecti stare. * Sta- 14
te ergo succincti lumbos vestros in ve-
ritate, & induti loricam justitiæ, * & 15
calceati pedes in præparatione Euan-
gelii pacis: * in omnibus sumentes 16
scutum fidei, in quo possitis omnia te-
la nequissimi ignea extinguere: * & ga- 17
leam salutis assumite, & gladium spi-
ritus, (quod est verbum Dei) * per o- 18
mnem orationem & obsecrationem o-
rantes omni tempore in spiritu: &
in ipso vigilantes in omni instantia,
& obsecratione pro omnibus sanctis;
* & pro me, ut detur mihi sermo in 19
apertione oris mei, cum fiducia, no-
tum facere mysterium Euangelii: * pro 20
quo legatione fungor in catena, ita
ut in ipso audeam, prout oportet me,
loqui. * Vt autem & vos sciatis quæ 21
circa me sunt, quid agam: omnia vobis
nota faciet Tychicus, charissimus fra-
ter, & fidelis minister in Domino: * quē 22
misi ad vos in hoc ipsum ut cognosca-
tis quæ circa nos sunt, & consoletur
corda vestra. * Pax fratribus, & cha- 23

itas

ritas cum fide, à Deo Patre, & Domino Iesu Christo. * Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum nostrum Iesum Christum in incorruptione. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

CAPUT I.

Ex magno affectu quem habet erga Philippenses, manifestat eis quod pressuræ suæ in majorem Euangelii fructum cesserint: quam utilitatem si non spectaret, omnino dissolvi cuperet, & esse cum Christo: eosque adhortatur ut digne ad Christi Euangelium conversentur, dicens quod pro ipso jam afflictiones sustinuerint.

PAulus & Timotheus, servi Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconibus. * Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo. * Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri, * semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis, cum gaudio deprecationem faciens, * super communicatione vestra in Euangelio Christi à prima die usque nunc. * confidens hoc ipsum, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Iesu. * sicut est mihi justum hoc sentire pro omnibus vobis: eo quod habeam vos in corde, & in vinculis meis, & in defensione, & confirmatione Euangelii, socios gaudii mei omnes vos esse. * Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiā omnes vos in visceribus Iesu Christi. * Et hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu: * ut probetis potiora, ut sitis sinceri, & sine offensa in diem Christi, * repleti fructu justitiæ per Iesum Christum, in gloriam & laudem Dei. * Scire autem vos volo fratres, quia quę circa me sunt, magis ad profectum venerunt Euangelii: * ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni prætorio, & in cæteris omnibus; * & plures è fratribus in Domino confidentes vinculis meis, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui. * Quidā quidem & propter invidiam & contentionem: quidam autē & propter bonam voluntatem Christum prędicant: * quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Euangelii positus sum. * Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, existiman-
tes pressurā se suscitare vinculis meis.
* Quid enim ? Dum omni modo, sive 18
per occasionem, sive per veritatem,
Christus annuntietur; & in hoc gau-
deo, sed & gaudebo. * Scio enim quia 19
hoc mihi proveniet ad salutem, per ve-
stram orationem, & subministrationem
Spiritus Iesu Christi, * secundum expe- 20
ctationem, & spem meam, quia in nul-
lo confundar: sed in omni fiducia sicut
semper, & nunc magnificabitur Chri-
stus in corpore meo, sive per vitam, sive
per mortem. * Mihi enim vivere Chri- 21
stus est, & mori lucrum. * Quod si vive- 22
re in carne, hic mihi fructus operis
est. & quid eligam ignoro. * Coarctor 23
autem è duobus: desiderium habens
dissolvi, & esse cum Christo, multo
magis melius: * permanere autem in 24
carne, necessarium propter vos. * Et 25
hoc confidens scio quia manebo, & per-
manebo omnibus vobis, ad profectum
vestrum, & gaudium fidei: * ut gratula- 26
tio vestra abundet in Christo Iesu in
me, per meum adventum iterum ad
vos. * Tantum digne Euangelio Chri- 27
sti conversamini: ut sive cum venero,
& videro vos, sive absens audiam de
vobis, quia statis in uno spiritu unani-
mes, collaborantes fidei Euangelii: * & 28
in nullo terreamini ab adversariis: quæ
illis est causa perditionis, vobis autem
salutis, & hoc à Deo: * quia vobis do- 29
natum est pro Christo, non solum ut
in eum credatis, sed ut etiam pro illo
patiamini: * idem certamen habentes, 30
quale & vidistis in me, & nunc audistis
de me.

CAPUT II.

Ad mutuam dilectionem & concordiam, animique modestiam miro affectu eos hortatur, exemplo Christi, in cujus nomine omne genu nunc flectitur, utque suam in timore operentur salutem: congratulatur tum illis quod inter malos sancte vivant, tum sibi quod tales habeat discipulos: Timotheum laudat à sincera Euangelii prædicatione & obedientia; similiter & Epaphroditum, quem ad eos mittit, postquam ab ægritudine convaluit.

SI qua ergo consolatio in Christo, si 1
quod solatium charitatis, si qua so-
cietas spiritus, si qua viscera miseratio-
nis: * implete gaudium meum, ut idem 2
sapiatis, eamdem charitatem haben-
tes, unanimes, idipsum sentientes, * ni- 3
hil per contentionem, neque per ina-
nem gloriam: sed in humilitate supe-
riores sibi invicem arbitrantes, * non 4
quæ sua sunt singuli considerantes, sed
ea quæ aliorum. * Hoc enim sentite in 5
vobis, quod & in Christo Iesu: * qui 6
cum in forma Dei esset, non rapinam
arbitratus est esse se æqualem Deo:
* sed semetipsum exinanivit formam 7
servi accipiens, in similitudinem ho-

minum

minum factus, & habitu inventus ut
8 homo. * Humiliavit semetipsum factus
obediens usque ad mortem, mortem
9 autem crucis. * Propter quod & Deus
exaltavit illum, & donavit illi nomen,
10 quod est super omne nomen: * ut in
nomine Iesu omne genu flectatur cæle-
11 stium, terrestrium, & infernorum: * &
omnis lingua confiteatur, quia Domi-
nus Iesus Christus in gloria est Dei Pa-
12 tris. * Itaque charissimi mei, (sicut
semper obedistis) non ut in præsentia
mei tantum, sed multo magis nunc in
absentia mea, cum metu & tremore
13 vestram salutem operamini. * Deus est
enim, qui operatur in vobis & velle,
14 & perficere, pro bona voluntate.* Om-
nia autem facite sine murmurationibus
15 & hæsitationibus: * ut sitis sine quere-
la, & simplices filii Dei, sine repre-
hensione, in medio nationis pravæ &
perversæ: inter quos luceris sicut lu-
16 minaria in mundo,* verbum vitæ con-
tinentes ad gloriam meam in die Chri-
sti, quia non in vacuum cucurri, ne-
17 que in vacuum laboravi. * Sed & si im-
molor supra sacrificium, & obsequium
fidei vestræ, gaudeo, & congratulor
18 omnibus vobis. * Idipsum autem &
vos gaudete, & congratulamini mihi.
19 * Spero autem in Domino Iesu, Timo-
theum me cito mittere ad vos: ut &
ego bono animo sim, cognitis quæ cir-
20 ca vos sunt. * Neminem enim habeo
tam unanimem, qui sincera affectione
21 pro vobis sollicitus sit. * Omnes enim
quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt
22 Iesu Christi. * Experimentum autem
ejus cognoscite, quia sicut patri filius,
23 mecum servivit in Euangelio. * Hunc
igitur spero me mittere ad vos, mox
24 ut videro quæ circa me sunt. * Confi-
do autem in Domino, quoniam & ipse
25 veniam ad vos cito. * Necessarium au-
tem existimavi, Epaphroditum fra-
trem, & cooperatorem, & commili-
tonem meum, vestrum autem apostolum, & ministrum necessitatis meæ,
26 mittere ad vos: * quoniam quidem o-
mnes vos desiderabat: & mœstus erat,
propterea quod audieratis illum infir-
27 matum. * Nam & infirmatus est usque
ad mortem: sed Deus misertus est ejus;
non solum autem ejus, verum etiam
& mei, ne tristitiam super tristitiam
28 haberem. * Festinantius ergo misi il-
lum, ut viso eo iterum gaudeatis, &
29 ego sine tristitia sim. * Excipite itaque
illum cum omni gaudio in Domino, &
30 ejusmodi cum honore habetote. * quo-
niam propter opus Christi usque ad
mortem accessit, tradens animam su-
am, ut impleret id, quod ex vobis de-
erat erga meum obsequium.

CAPUT III.

Nemo in legalibus gloriari potest, alioqui Paulo id maxime conveniret: qui tamen omnia hæc detrimentum arbitratus est, quo Dei justitiam ex fide in Christum adipisceretur. semper proficiens ut tandem perfectionem consequeretur, quapropter Philippenses hortatur ut ipsum, & non dyscolos, crucis Christi inimicos, imitentur.

DE cetero fratres mei gaudete in 1
Domino. Eadem vobis scribere,
mihi quidem non pigrum, vobis autem
necessarium.* Videte canes, videte ma- 2
los operarios, videte concisionem. *Nos 3
enim sumus circumcisio, qui spiritu ser-
vimus Deo, & gloriamur in Christo Ie-
su, & non in carne fiduciam habentes:
* quamquam ego habeam confidentiam 4
& in carne. Si quis alius videtur con-
fidere in carne, ego magis, * circumci- 5
sus octavo die, ex genere Israel, de
tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis,
secundum legem Pharisæus, * secun- 6
dum æmulationem persequens Eccle-
siam Dei, secundum justitiam, quæ in
lege est, conversatus sine querela.* Sed 7
quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitra-
tus sum propter Christum detrimenta.
* Verumtamen existimo omnia detri- 8
mentum esse propter eminentem scien-
tiam Iesu Christi Domini mei: propter
quem omnia detrimentum feci, & ar-
bitror ut stercora, ut Christum lucri-
faciam, * & inveniar in illo, non ha- 9
bens meam justitiam, quæ ex lege est,
sed illam, quæ ex fide est Christi Iesu:
quæ ex Deo est justitia in fide, * ad co- 10
gnoscendum illum, & virtutem resur-
rectionis ejus, & societatem passionum
illius: configuratus morti ejus: * si 11
quo modo occurram ad resurrectio-
nem, quæ est ex mortuis. * non quod 12
jam acceperim, aut jam perfectus sim:
sequor autem, si quomodo comprehen-
dam in quo & comprehensus sum à
Christo Iesu: * Fratres, ego me non ar- 13
bitror comprehendisse. Vnum autem,
quæ quidem retro sunt obliviscens, ad
ea vero quæ sunt priora extendens me-
ipsum, * ad destinatum persequor, ad 14
bravium supernæ vocationis Dei in Chri-
sto Iesu.* Quicumque ergo perfecti su- 15
mus, hoc sentiamus: & si quid aliter sa-
pitis, & hoc vobis Deus revelabit.* Ve- 16
rumtamen ad quod pervenimus, ut idē
sapiamus, & in eadem permaneamus re-
gula. * Imitatores mei estote fratres, & 17
observate eos qui ita ambulant, sicut
habetis formam nostram. * Multi enim 18
ambulant, quos sæpe dicebam vobis
(nunc autem & flens dico) inimicos
crucis Christi; * quorum finis interitus: 19
quorū Deus venter est: & gloria in con-
fusione ipsorum, qui terrena sapiunt.
* Nostra autē conversatio in cælis est: 20
unde etiam Salvatorem expectamus Do-
minum nostrum Iesum Christum, * qui 21
refor-

reformabit corpus humilitatis noſtræ,
configuratum corpori claritatis ſuæ.
ſecundum operationem, qua etiam poſ-
ſit ſubjicere ſibi omnia.

CAPVT IV.

Ad perſeverantiam & ſpirituale gaudium, modeſtiam, preces & gratiarum actiones eos componit, pacem Dei ipſis exoptans; utque mordicus teneant quæcumque Dei ſunt; laudans ipſos, quod per Epaphroditum neceſſaria ad ipſum miſerint.

1 ITaque fratres mei chariſſimi & de-
ſideratiſſimi, gaudium meum, & co-
rona mea: ſic ſtate in Domino, chariſſi-
2 mi. * Evodiam rogo, & Syntychen de-
precor, idipſum ſapere in Domino.
3 *Etiam rogo & te germane compar,
adjuva illas, quæ mecum laboraverunt
in Euangelio cum Clemente, & ceteris
adjutoribus meis, quorum nomina
4 ſunt in libro vitæ. *Gaudete in Domi-
5 no ſemper: iterum dico gaudete. *Mo-
deſtia veſtra nota ſit omnibus homini-
6 bus: Dominus prope eſt. * Nihil
ſolliciti ſitis: ſed in omni oratione, &
obſecratione, cum gratiarum actio-
ne, petitiones veſtræ innoteſcant apud
7 Deum. * Et pax Dei, quæ exuperat
omnem ſenſum, cuſtodiat corda ve-
ſtra, & intelligentias veſtras, in Chri-
8 ſto Ieſu. * De cetero fratres, quæ-
cumque ſunt vera, quæcumque pudi-
ca, quæcumque juſta, quæcumque ſan-
cta, quæcumque amabilia, quæcum-
que bonæ famæ, ſiqua virtus, ſiqua
9 laus diſciplinæ, hæc cogitate. * Quæ
& didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis,
& vidiſtis in me, hæc agite: & Deus
10 pacis erit vobiſcum. * Gaviſus ſum
autem in Domino vehementer, quo-
niam tandem aliquando refloruiſtis pro
me ſentire: ſicut & ſentiebatis: occu-
11 pati autem eratis. * Non quaſi propter
penuriam dico: ego enim didici, in
12 quibus ſum, ſufficiens eſſe. * Scio &
humiliari, ſcio & abundare; (ubi-
que & in omnibus inſtitutus ſum) &
ſatiari, & eſurire; & abundare, &
13 penuriam pati. * omnia poſſum in eo,
14 qui me confortat. * Verumtamen bene
feciſtis, communicantes tribulationi
15 meæ. * Scitis autem & vos Philip-
penſes, quod in principio Euangelii,
quando profectus ſum à Macedonia,
nulla mihi Eccleſia communicavit in
ratione dati & accepti, niſi vos ſoli:
16 *quia & Theſſalonicam ſemel & bis in
17 uſum mihi miſiſtis. * Non quia quæro
datum, ſed requiro fructum abundan-
18 tem in ratione veſtra. * Habeo autem
omnia, & abundo: repletus ſum, acce-
ptis ab Epaphrodito quæ miſiſtis, odo-
rem ſuavitatis, hoſtiam acceptam, pla-
19 centem Deo. * Deus autem meus im-
pleat omne deſiderium veſtrum, ſecun-
dum divitias ſuas, in gloria in Chri-
ſto Ieſu. * Deo autem & Patri noſtro 20
gloria in ſæcula ſæculorum: Amen.
* Salutate omnem ſanctum in Chriſto 21
Ieſu. * Salutant vos, qui mecum ſunt, 22
fratres. Salutant vos omnes ſancti, ma-
xime autem qui de Cæſaris domo ſunt.
*Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum 23
Spiritu veſtro. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD COLOSSENSES.

CAPVT I.

Audita fide, charitate ac ſpe Coloſſenſium, orat pro ipſis Apoſtolus, quo in ſcientia Dei bonisque operibus perficiantur: Chriſtum Dei imaginem dicit, per quem omnia creata ſunt, & qui caput eſt Eccleſiæ, quo omnia pacificata ſunt: hortatur ergo ut immobiles in fide permaneant: ſeque dicit effectum Chriſti miniſtrum ad prædicandum myſterium à ſæculis abſconditum, & nunc manifeſtatum.

PAulus Apoſtolus Ieſu Chriſti per 1
voluntatem Dei, & Timotheus
frater: * eis, qui ſunt Coloſſis, 2
ſanctis, & fidelibus fratribus in
Chriſto Ieſu. * Gratia vobis & pax à 3
Deo Patre noſtro & Domino Ieſu Chri-
ſto. Gratias agimus Deo, & Patri Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti, ſemper pro
vobis orantes: *audientes fidem veſtram 4
in Chriſto Ieſu, & dilectionem quam
habetis in ſanctos omnes, * propter 5
ſpem, quæ repoſita eſt vobis in cælis:
quam audiſtis in verbo veritatis Euan-
gelii: * quod pervenit ad vos, ſicut & 6
in univerſo mundo eſt, & fructificat &
creſcit, ſicut in vobis, ex ea die qua au-
diſtis, & cognoviſtis gratiam Dei in ve-
ritate, *ſicut didiciſtis ab Epaphra cha- 7
riſſimo conſervo noſtro, qui eſt fidelis
pro vobis miniſter Chriſti Ieſu, * qui 8
etiam manifeſtavit nobis dilectionem
veſtram in ſpiritu. * Ideo & nos ex qua 9
die audivimus, non ceſſamus pro vobis
orantes, & poſtulantes ut impleamini
agnitione voluntatis ejus, in omni ſa-
pientia & intellectu ſpiritali: *ut am- 10
buletis dignè Deo per omnia placentes:
in omni opere bono fructificantes, &
creſcentes in ſcientia Dei: * in omni 11
virtute confortati ſecundum potentiam
claritatis ejus, in omni patientia &
longanimitate cum gaudio, * gratias 12

agentes

[a]gentes Deo patri, qui dignos nos fe-
cit in partem sortis sanctorum in lu-
13 mine: * qui eripuit nos de potestate
tenebrarum, & transtulit in regnum fi-
14 lii dilectionis suæ; * in quo habemus
redemptionem per sanguinem ejus,
15 remissionem peccatorum: * qui est
imago Dei invisibilis, primogenitus
16 omnis creaturæ: * quoniam in ipso
condita sunt universa in cælis, & in
terra, visibilia & invisibilia, sive thro-
ni, sive dominationes, sive principatus,
17 sive potestates: omnia per ipsum, & in
18 ipso creata sunt: *& ipse est ante om-
nes, & omnia in ipso constant. * Et
ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est
principium, primogenitus ex mortuis:
ut sit in omnibus ipse primatum te-
19 nens. * quia in ipso complacuit, om-
20 nem plenitudinem inhabitare: *& per
eum reconciliare omnia in ipsum, paci-
ficans per sanguinem crucis ejus, sive
quæ in terris, sive quæ in cælis sunt.
21 *Et vos cum essetis aliquando alienati,
& inimici sensu in operibus malis:
22 *nunc autem reconciliavit in corpore
carnis ejus per mortem, exhibere vos
sanctos, & immaculatos, & irreprehen-
23 sibiles coram ipso: *si tamen permane-
tis in fide fundati, & stabiles, & immo-
biles à spe Evangelii, quod audistis,
quod prædicatum est in universa crea-
tura, quæ sub cælo est, cujus factus
24 sum ego Paulus minister. * Qui nunc
gaudeo in passionibus pro vobis, & ad-
impleo ea quæ desunt passionum Chri-
sti, in carne mea, pro corpore ejus, quod
25 est Ecclesia: *cujus factus sum ego
minister secundum dispensationē Dei,
quæ data est mihi in vos, ut impleam
26 verbum Dei: *mysterium, quod abscon-
ditum fuit à sæculis, & generationi-
bus, nunc autem manifestatum est san-
27 ctis ejus, * quibus voluit Deus notas
facere divitias gloriæ sacramenti hujus
in Gentibus, quod est Christus, in vo-
28 bis spes gloriæ, * quem nos annuntia-
mus, corripientes omnem hominem, &
docentes omnem hominem, in omni sa-
pientia, ut exhibeamus omnem homi-
29 nem perfectum in Christo Iesu, * in
quo & laboro, certando secundum ope-
rationem ejus, quam operatur in me in
virtute.

CAPUT II.

Hortatur ut caveant ne ullis aut persuasionibus aut imposturis philosophorum, seu legem inducere volentium seducantur à Christi fide: per quem à peccatis, à potestate Diaboli, & ab adverso ipsis chirographo liberati sunt, ut nunc legalia decreta nullo in pretio sint habenda.

1 Volo enim vos scire qualem sollici-
tudinem habeam pro vobis, & pro
iis qui sunt Laodiciæ, & quicumque
non viderunt faciem meam in carne:

* ut consolentur corda ipsorum, instructi in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei patris & Christi Iesu: * in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. *Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. *Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum: gaudens, & videns ordinem vestrum, & firmamentum ejus, quæ in Christo est, fidei vestræ. * Sicut ergo accepistis Iesum Christum Dominum, in ipso ambulate, * radicati, & superædificati in ipso, & confirmati fide, sicut & didicistis, abundantes in illo in gratiarum actione. * Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum: * quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter: * & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis: * in quo & circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi: * consepulti ei in baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum à mortuis. * Et vos cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta: * delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: * & expolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. * Nemo ergo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorum: * quæ sunt umbra futurorum: corpus autem Christi. * Nemo vos seducat volens in humilitate, & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, * & non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & conjunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei. * Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis hujus mundi: quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? * Ne tetigeritis, neque gustaveritis, neque contrectaveritis: * quæ sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum: * quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione, & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

CAPUT III.

In moribus eos informat, ut exuto veteri homine cum actibus suis, quos hic explicat, novum induant, in quo non est distinctio nationis aut conditionis, assumantque virtutes, ac variis modis Deum laudent, cuncta ad ipsum referentes: docet deinde quomodo se habere debeant uxores & mariti, filii & patres, servi ac domini.

1 IGitur, si consurrexistis cum Christo,
quæ sursum sunt quærite, ubi Chri-
2 stus est in dextera Dei sedens: quæ sur-
sum sunt sapite, non quæ super terram.
3 *Mortui enim estis, & vita vestra est ab-
4 scondita cum Christo in Deo. * Cum
Christus apparuerit, vita vestra; tunc
& vos apparebitis cum ipso in gloria.
5 *Mortificate ergo membra vestra, quæ
sunt super terram; fornicationem, im-
munditiam, libidinem, concupiscen-
tiam malam, & avaritiam, quæ est simu-
6 lacrorum servitus: * propter quæ venit
7 ira Dei super filios incredulitatis: * in
quibus & vos ambulastis aliquando,
8 cum viveretis in illis. * Nunc autem
deponite & vos omnia; iram, indi-
gnationem, malitiam, blasphemiam,
9 turpem sermonem de ore vestro. * No-
lite mentiri invicem, expoliantes vos
veterem hominem cum actibus suis,
10 *& induentes novum, eum qui renova-
tur in agnitionem, secundum imagi-
11 nem ejus, qui creavit illum. *ubi non
est Gentilis, & Iudæus, circumcisio, &
præputium, Barbarus, & Scytha, ser-
vus, & liber: sed omnia, & in omnibus
12 Christus. * Induite vos ergo sicut ele-
cti Dei, sancti, & dilecti, viscera mise-
ricordiæ, benignitatem, humilitatem,
13 modestiam, patientiam: *supportantes
invicem, & donantes vobismetipsis, si
quis adversus aliquem habet querelam:
sicut & Dominus donavit vobis, ita &
14 vos. * Super omnia autem hæc, chari-
tatem habete, quod est vinculum per-
15 fectionis: * & pax Christi exultet in
cordibus vestris, in qua & vocati estis
16 in uno corpore: & grati estote. * Ver-
bum Christi habitet in vobis abundan-
ter, in omni sapientia, docentes, &
commonentes vosmetipsos, psalmis,
hymnis, & canticis spiritualibus, in
gratia cantantes in cordibus vestris
17 Deo. * Omne quodcumque facitis in
verbo aut in opere, omnia in nomine
Domini Iesu Christi, gratias agentes
18 Deo & Patri per ipsum. *Mulieres sub-
ditæ estote viris, sicut oportet, in Do-
19 mino. * Viri diligite uxores vestras, &
20 nolite amari esse ad illas. * Filii obe-
dite parentibus per omnia: hoc enim
21 placitum est in Domino. * Patres, no-
lite ad indignationem provocare filios
vestros, ut non pusillo animo fiant.
22 *Servi obedite per omnia dominis car-
nalibus, non ad oculum servientes,
quasi hominibus placentes, sed in sim-
plicitate cordis, timentes Deum.
* Quodcumque facitis, ex animo ope- 23
ramini, sicut Domino, & non homini-
bus: * scientes quod à Domino acci- 24
pietis retributionem hereditatis. Do-
mino Christo servite. *qui enim inju- 25
riam facit, recipiet id quod inique ges-
sit: & non est personarum acceptio apud
Deum.

CAPUT IV.

Pro se cupit ipsos precari, & cautè ac discretè cum infidelibus conversari: mittitque qui manifestent ea quæ apud ipsum agantur, & variorum salutationes adscribit, cupiens ut & hæc & similiter Laodicensium epistola apud utramque legatur Ecclesiam.

DOmini, quod justum est & ęquum, 1
servis præstate: scientes quod &
vos Dominum habetis in cælo. * Ora- 2
tioni instate, vigilantes in ea in gratia-
rum actione: * orantes simul & pro no- 3
bis, ut Deus aperiat nobis ostium ser-
monis ad loquendum mysterium Chri-
sti (propter quod etiam vinctus sum)
* ut manifestem illud ita ut oportet me 4
loqui. * In sapientia ambulate ad eos 5
qui foris sunt; tempus redimentes.
* Sermo vester semper in gratia sale sit 6
conditus, ut sciatis quomodo oporteat
vos unicuique respondere. * Quæ cir- 7
ca me sunt, omnia vobis nota faciet
Tychicus, charissimus frater, & fidelis
minister, & conservus in Domino:
* quem misi ad vos ad hoc ipsum, ut 8
cognoscat quæ circa vos sunt, & con-
soletur corda vestra, *cum Onesimo cha- 9
rissimo, & fideli fratre, qui ex vobis est.
Omnia, quæ hîc aguntur, nota facient
vobis * Salutat vos Aristarchus con- 10
captivus meus, & Marcus consobrinus
Barnabæ, de quo accepistis mandata: si
venerit ad vos, excipite illum: *& Ie- 11
sus, qui dicitur Iustus: qui sunt ex
circumcisione: hi soli sunt adjutores
mei in regno Dei, qui mihi fuerunt so-
latio. * Salutat vos Epaphras, qui ex 12
vobis est, servus Christi Iesu, semper
sollicitus pro vobis in orationibus, ut
stetis perfecti, & pleni in omni volun-
tate Dei. * Testimonium enim illi per- 13
hibeo, quod habet multum laborem pro
vobis, & pro iis qui sunt Laodiciæ, &
qui Hierapoli. *Salutat vos Lucas medi- 14
cus charissimus, & Demas. * Salutate 15
fratres, qui sunt Laodiciæ, & Nym-
pham, & quæ in domo ejus est, Eccle-
siam. *Et cum lecta fuerit apud vos epi- 16
stola hæc, facite ut & in Laodicensium
Ecclesia legatur: & eam, quæ Laodicen-
sium est, vos legatis. *Et dicite Archippo: 17
Vide ministerium, quod accepisti in Do-
mino, ut illud impleas. *Salutatio, mea 18
manu Pauli. Memores estote vinculo-
rum meorum. Gratia vobiscum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAULI
APOSTOLI
AD
THESSALONICENSES
PRIMA.

CAPUT I.

Thessalonicenses commendat, actis Deo gratiis, quod susceptam semel fidem servaverint, Pauli, imo ipsius Domini imitatores effecti, ac forma reliquis credentibus, palam ostendentes, quem apud ipsos fructum, Pauli prædicatio habuerit.

1 PAulus, & Silvanus, & Timotheus,
Ecclesiæ Thessalonicensium, in
Deo Patre, & Domino Iesu Chri-
2 sto. * Gratia vobis, & pax. Gra-
tias agimus Deo semper pro omnibus
vobis, memoriam vestri facientes in
orationibus nostris sine intermissione,
3 *memores operis fidei vestræ, & labo-
ris, & charitatis, & sustinentiæ spei
Domini nostri Iesu Christi, ante Deum
4 & Patrem nostrum: * scientes, fratres,
5 dilecti à Deo, electionem vestram:*quia
Euangelium nostrum non fuit ad vos in
sermone tantum, sed & in virtute, & in
Spiritu sancto, & in plenitudine multa,
sicut scitis quales fuerimus in vobis
6 propter vos. * Et vos imitatores nostri
facti estis, & Domini, excipientes ver-
bum in tribulatione multa, cum gaudio
7 Spiritus sancti: * ita ut facti sitis for-
ma omnibus credentibus in Macedo-
8 nia, & in Achaja. * A vobis enim dif-
famatus est sermo Domini, non solum
in Macedonia, & in Achaja, sed & in
omni loco fides vestra, quæ est ad
Deum, profecta est, ita ut non sit nobis
9 necesse quidquam loqui. *Ipsi enim de
nobis annuntiant qualem introitum
habuerimus ad vos: & quomodo conversi
estis ad Deum à simulacris, servire Deo
10 vivo, & vero, * & expectare Filium
ejus de cælis (quem suscitavit ex mor-
tuis) Iesum, qui eripuit nos ab ira ven-
tura.

CAPUT II.

Ostendit quàm sincerum se exhibuerit in prædicando ipsis Euangelio, gratias Deo agens quod susceptum Dei verbum sedulo servaverint, passi multa à contribulibus, sicut Ecclesiæ Iudææ à Iudæis, qui unà cum Christo etiam pios omnes persequuntur: declarat etiam quàm ardentem gerat erga ipsos affectum.

NAm ipsi scitis, fratres, introitum 1
nostrum ad vos, quia non inanis
fuit: *sed ante passi, & contumelis af- 2
fecti (sicut scitis) in Philippis, fidu-
ciam habuimus in Deo nostro, loqui ad
vos Euangelium Dei in multa sollicitu-
dine. * Exhortatio enim nostra non de 3
errore, neque de immunditia, neque in
dolo, *sed sicut probati sumus à Deo ut 4
crederetur nobis Euangelium: ita lo-
quimur, non quasi hominibus placen-
tes, sed Deo, qui probat corda nostra.
* Neque enim aliquando fuimus in ser- 5
mone adulationis, sicut scitis: neque
in occasione avaritiæ: Deus testis est:
*nec quærentes ab hominibus gloriam, 6
neque à vobis, neque ab aliis. * Cum 7
possemus vobis oneri esse ut Christi A-
postoli: sed facti sumus parvuli in me-
dio vestrûm, tamquam si nutrix foveat
filios suos. * Ita desiderantes vos, cu- 8
pide volebamus tradere vobis non so-
lum Euangelium Dei, sed etiam animas
nostras: quoniam charissimi nobis facti
estis. *Memores enim estis fratres la- 9
boris nostri, & fatigationis: nocte ac
die operantes, ne quem vestrûm grava-
remus, prædicavimus in vobis Euan-
gelium Dei. * Vos testes estis, & Deus, 10
quam sancte, & juste, & sine querela,
vobis, qui credidistis, fuimus: * sicut 11
scitis, qualiter unumquemque vestrûm
(sicut pater filios suos) * deprecantes 12
vos & consolantes, testificati sumus, ut
ambularetis digne Deo, qui vocavit
vos in suum regnum & gloriam. *Ideo 13
& nos gratias agimus Deo sine inter-
missione: quoniam cum accepissetis à
nobis verbum auditus Dei, accepistis
illud, non ut verbum hominum, sed
(sicut est vere) verbum Dei, qui opera-
tur in vobis, qui credidistis. *vos enim 14
imitatores facti estis fratres Ecclesia-
rum Dei, quæ sunt in Iudæa in Chri-
sto Iesu: quia eadem passi estis & vos à
contribulibus vestris, sicut & ipsi à Iu-
dæis: *qui & Dominum occiderunt Ie- 15
sum, & Prophetas, & nos persecuti
sunt, & Deo non placent, & omnibus
hominibus adversantur; *prohibentes 16
nos Gentibus loqui ut salvæ fiant, ut
impleant peccata sua semper: pervenit
enim ira Dei super illos usque in finem.
*Nos autem fratres desolati à vobis ad 17
tempus horæ, aspectu, non corde, ab-
undantius festinavimus faciem vestram
videre cum multo desiderio: *quoniam 18
voluimus venire ad vos: ego quidem
Paulus, & semel, & iterum, sed impedi-
vit nos satanas. * Quæ est enim nostra 19
spes, aut gaudium, aut corona gloriæ?
Nonne vos ante Dominum nostrum Ie-
sum Christum estis in adventu ejus?
* vos enim estis gloria nostra & gau- 20
pium.

CAPVT III.

Metuens ne propter suas afflictiones à fide moverentur, misit ad eos Timotheum, qui ipsos roboraret: illo autem reverso gratias Deo agit, quòd in fide ac dilectione firmi permanserint; ostendens quantum cupiat illos invisere, ut suppleat quod deest fidei ipsorum.

PRopter quod non sustinentes amplius, placuit nobis remanere Athenis, solis: *& misimus Timotheum fratrem nostrum, & ministrum Dei in Euangelio Christi, ad confirmandos vos, & exhortandos pro fide vestra: * ut nemo moveatur in tribulationibus istis: ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. *Nam & cum apud vos essemus, prædicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut & factum est, & scitis. * Propterea & ego amplius non sustinens, misi ad cognoscendam fidem vestram: ne forte tentaverit vos is qui tentat, & inanis fiat labor noster. *Nunc autem veniente Timotheo ad nos à vobis, & annuntiante nobis fidem & charitatem vestram, & quia memoriam nostri habetis bonam semper, desiderantes nos videre, sicut & nos quoque vos: * ideo consolati sumus fratres in vobis, in omni necessitate & tribulatione nostra, per fidem vestram, * quoniam nunc vivimus, si vos statis in Domino. *Quam enim gratiarum actionem possumus Deo retribuere pro vobis, in omni gaudio, quo gaudemus propter vos ante Deum nostrum, * nocte ac die abundantius orantes, ut videamus faciem vestram, & compleamus ea, quæ desunt fidei vestræ? *Ipse autem Deus & Pater noster, & Dominus noster Iesus Christus, dirigat viam nostram ad vos. * Vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat charitatem vestram in invicem, & in omnes, quemadmodum & nos in vobis: *ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate, ante Deum & Patrem nostrum, in adventu Domini nostri Iesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.

CAPVT IV.

Hortatur ut tradita sibi præcepta observent, abstinentes à fornicatione, ac se mutuò diligentes, manibusque operantes, quo nullius quidquam desiderare cogantur: docet modum nostræ resurrectionis, ne inordinata tristitia se crucient propter eos qui moriuntur.

DE cetero ergo, fratres, rogamus vos & obsecramus in Domino Iesu, ut quemadmodum accepistis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, sic & ambuletis, ut abundetis magis. *Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per Dominum Iesum. * Hæc est enim voluntas Dei, san-
ctificatio vestra: ut abstineatis vos à
fornicatione, *ut sciat unusquisque ve- 4
strûm vas suum possidere in sanctifica-
tione, & honore; *non in passione desi- 5
derii, sicut & Gentes, quæ ignorant
Deum: * & ne quis supergrediatur, ne- 6
que circumveniat in negotio fratrem
suum: quoniam vindex est Dominus de
his omnibus, sicut prædiximus vobis,
& testificati sumus. * non enim voca- 7
vit nos Deus in immunditiam, sed in
sanctificationem. * Itaque qui hæc 8
spernit, non hominem spernit, sed
Deum: qui etiam dedit Spiritum suum
sanctum in nobis. *De charitate autem 9
fraternitatis non necesse habemus scri-
bere vobis: ipsi enim vos à Deo didi-
cistis ut diligatis invicem. * Etenim 10
illud facitis in omnes fratres in uni-
versa Macedonia. Rogamus autem vos
fratres ut abundetis magis, * & ope-
ram detis ut quieti sitis, & ut vestrum 11
negotium agatis, & operemini manibus
vestris, sicut præcepimus vobis: *& ut 12
honeste ambuletis ad eos, qui foris
sunt: & nullius aliquid desideretis.
* Nolumus autem vos ignorare fratres 13
de dormientibus, ut non contristemini,
sicut & ceteri, qui spem non habent.
* Si enim credimus quod Iesus mor- 14
tuus est, & resurrexit: ita & Deus eos,
qui dormierunt per Iesum, adducet
cum eo. * Hoc enim vobis dicimus in 15
verbo Domini, quia nos, qui vivimus,
qui residui sumus in adventum Domi-
ni, non præveniemus eos, qui dormie-
runt. *Quoniam ipse Dominus in jussu, 16
& in voce Archangeli, & in tuba Dei
descendet de cælo: & mortui, qui in
Christo sunt, resurgent primi. *Deinde 17
nos, qui vivimus, qui relinquimur, si-
mul rapiemur cum illis in nubibus ob-
viam Christo in aëra, & sic semper cum
Domino erimus. * Itaque consolamini 18
invicem in verbis istis.

CAPVT V.

Diem judicii dicit insperatum adfuturum, qui tamen ipsos non potest incautos opprimere, cum semper ad illum se præparent, ad quod illos etiam hortatur: monet quoque de obedientia erga suos præfectos, & quomodo erga invicem & erga Deum se habere debeant: orat pro ipsis, utque pro se orent precatur.

DE temporibus autem, & momen- 1
tis, fratres, non indigetis ut scri-
bamus vobis. *Ipsi enim diligenter sci- 2
tis, quia dies Domini, sicut fur in no-
cte, ita veniet. *cum enim dixerint pax, 3
& securitas; tunc repentinus eis super-
veniet interitus, sicut dolor in utero
habenti, & non effugient. * Vos autem
fratres non estis in tenebris, ut vos dies 4
illa tamquam fur comprehendat: *om-
nes enim vos filii lucis estis, & filii diei: 5
non sumus noctis, neque tenebrarum.

*Igitur

6 *Igitur non dormiamus sicut & ceteri:
7 sed vigilemus, & sobrii simus. * Qui
enim dormiunt, nocte dormiunt:& qui
8 ebrii sunt, nocte ebrii sunt. * Nos au-
tem, qui diei sumus, sobrii simus, indu-
ti loricam fidei & charitatis, & galeam
9 spem salutis: *quoniam non posuit nos
Deus in iram, sed in acquisitionem sa-
lutis per Dominum nostrum Iesum
10 Christum. *qui mortuus est pro nobis:
ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul
11 cum illo vivamus. * Propter quod con-
solamini invicem, & ædificate alteru-
12 trum, sicut & facitis. * Rogamus au-
tem vos fratres, ut noveritis eos, qui
laborant inter vos, & præsunt vobis in
13 Domino, & monent vos, *ut habeatis
illos abundantius in charitate propter
opus illorum: pacem habete cum eis.
14 *Rogamus autem vos fratres, corripite
inquietos, consolamini pusillanimes,
suscipite infirmos, patientes estote ad
15 omnes. *Videte ne quis malum pro ma-
lo alicui reddat: sed semper quod bo-
num est sectamini in invicem, & in om-
16 nes. *Semper gaudete. *Sine intermis-
17 sione orate. *In omnibus gratias agite:
18 hæc est enim voluntas Dei in Christo
19 Iesu, in omnibus vobis. *Spiritum no-
20 lite extinguere. * Prophetias nolite
21 spernere. *Omnia autem probate: quod
22 bonum est tenete. *Ab omni specie
23 mala abstinete vos. * Ipse autem Deus
pacis sanctificet vos per omnia: ut in-
teger spiritus vester, & anima & cor-
pus sine querela in adventu Domini no-
24 stri Iesu Christi servetur. * Fidelis est,
25 qui vocavit vos: qui etiam faciet. *Fra-
26 tres orate pro nobis. * Salutate fratres
27 omnes in osculo sancto. * Adjuro vos
per Dominum, ut legatur epistola hæc
28 omnibus sanctis fratribus. *Gratia Do-
mini nostri Iesu Christi vobiscum.
Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD THESSALONICENSES SECVNDA.

CAPVT I.

Gratias Deo agit pro fide ac tolerantia Thessalonicensium in persecutionibus, propter quas dicit illis gloriam, adversarios verò ultionem in die judicii recepturos; orans ut digni habeantur vocatione Dei.

1 PAulus & Silvanus, & Timotheus,
Ecclesiæ Thessalonicensium, in Deo
Patre nostro, & Domino Iesu Christo. * Gratia vobis, & pax à Deo patre nostro, & Domino Iesu Christo. * Gratias agere debemus semper Deo pro vobis, fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit fides vestra, & abundat charitas uniuscujusque vestrûm in invicem: * ita ut & nos ipsi in vobis gloriemur in Ecclesiis Dei, pro patientia vestra, & fide. & in omnibus persecutionibus vestris, & tribulationibus, quas sustinetis * in exemplum justi judicii Dei, ut digni habeamini in regno Dei, pro quo & patimini. * si tamen justum est apud Deum, retribuere tribulationem iis qui vos tribulant: * & vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum in revelatione Domini Iesu de cælo cum angelis virtutis ejus, *in flamma ignis dantis vindictam iis, qui non noverunt Deum, & qui non obediunt Evangelio Domini nostri Iesu Christi. *qui pœnas dabunt in interitu æternas à facie Domini, & à gloria virtutis ejus: *cum venerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus, qui crediderunt: quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. * In quo etiam oramus semper pro vobis: ut dignetur vos vocatione sua Deus noster, & impleat omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute, * ut clarificetur nomen Domini nostri Iesu Christi in vobis, & vos in illo, secundum gratiam Dei nostri, & Domini Iesu Christi.

CAPVT II.

De die Domini monet ne credant seductoribus, ostendens venturum prius filium perditionis, qui varia edet prodigia fallacia; quibus reprobi seducentur: de electione & fide Thessalonicensium gratias agit, monens ut servent acceptas ab ipso traditiones, & pro eorum consolatione ac confirmatione orat.

ROgamus autem vos fratres, per adventum Domini nostri Iesu Christi, & nostræ congregationis in ipsum: *ut non cito moveamini à vestro sensu, neque terreamini, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epistolam tamquam per nos missam, quasi instet dies Domini. * Nequis vos seducat ullo modo: quoniam nisi venerit discessio primum, & revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, *qui adversatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tamquam sit Deus. * Non retinetis, quod cum adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis? *Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore. *Nam mysterium jam operatur iniquitatis: tantum ut qui tenet nunc, teneat,

donec

matricidis, homicidis, *fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, & perjuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur, *quæ est secundum Euangelium gloriæ beati Dei, quod creditum est mihi. * Gratias ago ei, qui me confortavit, Christo Iesu Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerio: * qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. *Superabundavit autem gratia Domini nostri, cum fide, & dilectione, quæ est in Christo Iesu. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. *Sed ideo misericordiam consecutus sum: ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi, in vitam æternam. *Regi autem sæculorum immortali, invisibili, soli Deo, honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen. Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee, secundum præcedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam, *habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt: * ex quibus est Hymenæus, & Alexander: quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare.

CAPVT II.

Vult pro regibus & magistratibus fieri orationes ac gratiarum actiones, unumque dicit esse Deum & unum mediatorem: quomodo orare debeant vir ac mulier, & quomodo hæc ornari debeat; cujus non est docere, sed in silentio discere.

Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus: * pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate, & castitate. *hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, * qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Vnus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus: *qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis: * in quo positus sum ego prædicator & Apostolus (veritatem dico, non mentior) doctor gentium in fide, & veritate. * Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira & disceptatione. Similiter & mulieres in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa: * sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. * Mulier in silentio discat cum omni subjectione. * Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum; sed esse in silentio. * Adam enim primus formatus est, deinde Heva: * & Adam non est seductus, mulier autem seducta in prævaricatione fuit. *Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.

CAPVT III.

Docet Timotheum quales esse debeant episcopi, diaconi, ac mulieres: ut sciat quomodo conversari debeat in Ecclesia quæ est columna veritatis: simulque commendat Dominicæ incarnationis sacramentum.

Fidelis sermo: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. * Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, * non vinolentum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui bene præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. * Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? * Non neophytum: ne in superbiam elatus, in judicium incidat diaboli. * Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli. * Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes: *habentes mysterium fidei in conscientia pura. * Et hi autem probentur primum: & sic ministrent, nullum crimen habentes. * Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. *Diaconi sint unius uxoris viri: qui filiis suis bene præsint, & suis domibus. * Qui enim bene ministraverint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ est in Christo Iesu. * Hæc tibi scribo, sperans me ad te venire cito. * si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis. * Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

ritas cum fide, à Deo Patre, & Domino Iesu Christo. * Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum nostrum Iesum Christum in incorruptione. Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

CAPUT I.

Ex magno affectu quem habet erga Philippenses, manifestat eis quod pressuræ suæ in majorem Euangelii fructum cesserint: quam utilitatem si non spectaret, omnino dissolvi cuperet, & esse cum Christo: eosque adhortatur ut digne ad Christi Euangelium conversentur, dicens quod pro ipso jam afflictiones sustinuerint.

PAulus & Timotheus, servi Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconibus. * Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo. * Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri, * semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis, cum gaudio deprecationem faciens, * super communicatione vestra in Euangelio Christi à prima die usque nunc. * confidens hoc ipsum, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Iesu. * sicut est mihi justum hoc sentire pro omnibus vobis: eo quod habeam vos in corde, & in vinculis meis, & in defensione, & confirmatione Euangelii, socios gaudii mei omnes vos esse.* Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiã omnes vos in visceribus Iesu Christi.* Et hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu: * ut probetis potiora, ut sitis sinceri, & sine offensa in diem Christi, * repleti fructu justitiæ per Iesum Christum, in gloriam & laudem Dei. *Scire autem vos volo fratres, quia quæ circa me sunt, magis ad profectum venerunt Euangelii: * ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni prætorio, & in cæteris omnibus; * & plures è fratribus in Domino confidentes vinculis meis, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui. * Quidã quidem & propter invidiam & contentionem: quidam autẽ & propter bonam voluntatem Christum prędicant:* quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Euangelii positus sum. * Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, existimantes pressurã se suscitare vinculis meis.
* Quid enim ? Dum omni modo, sive 18
per occasionem, sive per veritatem,
Christus annuntietur; & in hoc gaudeo,
sed & gaudebo. * Scio enim quia 19
hoc mihi proveniet ad salutem, per vestram
orationem, & subministrationem
Spiritus Iesu Christi,* secundum expe- 20
ctationem, & spem meam, quia in nullo
confundar: sed in omni fiducia sicut
semper, & nunc magnificabitur Christus
in corpore meo, sive per vitam, sive
per mortem. * Mihi enim vivere Chri- 21
stus est, & mori lucrum.* Quod si vive- 22
re in carne, hic mihi fructus operis
est. & quid eligam ignoro. * Coarctor 23
autem è duobus: desiderium habens
dissolvi, & esse cum Christo, multo
magis melius: * permanere autem in 24
carne, necessarium propter vos. * Et 25
hoc confidens scio quia manebo, & permanebo
omnibus vobis, ad profectum
vestrum, & gaudium fidei: * ut gratula- 26
tio vestra abundet in Christo Iesu in
me, per meum adventum iterum ad
vos. * Tantum digne Euangelio Chri- 27
sti conversamini: ut sive cum venero,
& videro vos, sive absens audiam de
vobis, quia statis in uno spiritu unanimes,
collaborantes fidei Euangelii:* & 28
in nullo terreamini ab adversariis: quæ
illis est causa perditionis, vobis autem
salutis, & hoc à Deo: * quia vobis do- 29
natum est pro Christo, non solum ut
in eum credatis, sed ut etiam pro illo
patiamini: * idem certamen habentes, 30
quale & vidistis in me, & nunc audistis
de me.

CAPUT II.

Ad mutuam dilectionem & concordiam, animique modestiam miro affectu eos hortatur, exemplo Christi, in cujus nomine omne genu nunc flectitur, utque suam in timore operentur salutem: congratulatur tum illis quod inter malos sancte vivant, tum sibi quod tales habeat discipulos: Timotheum laudat à sincera Euangelii prædicatione & obedientia; similiter & Epaphroditum, quem ad eos mittit, postquam ab ægritudine convaluit.

SI qua ergo consolatio in Christo, si 1
quod solatium charitatis, si qua societas
spiritus, si qua viscera miserationis:
* implete gaudium meum, ut idem 2
sapiatis, eamdem charitatem habentes,
unanimes, idipsum sentientes, * ni- 3
hil per contentionem, neque per inanem
gloriam: sed in humilitate superiores
sibi invicem arbitrantes, * non 4
quæ sua sunt singuli considerantes, sed
ea quæ aliorum. * Hoc enim sentite in 5
vobis, quod & in Christo Iesu: * qui 6
cum in forma Dei esset, non rapinam
arbitratus est esse se æqualem Deo:
* sed semetipsum exinanivit formam 7
servi accipiens, in similitudinem ho-

minum factus, & habitu inventus ut
8 homo. * Humiliavit semetipsum factus
obediens usque ad mortem, mortem
9 autem crucis. * Propter quod & Deus
exaltavit illum, & donavit illi nomen,
10 quod est super omne nomen: * ut in
nomine Iesu omne genu flectatur cæle-
11 stium, terrestrium, & infernorum: * &
omnis lingua confiteatur, quia Domi-
nus Iesus Christus in gloria est Dei Pa-
12 tris. * Itaque charissimi mei, (sicut
semper obedistis) non ut in præsentia
mei tantum, sed multo magis nunc in
absentia mea, cum metu & tremore
13 vestram salutem operamini. * Deus est
enim, qui operatur in vobis & velle,
14 & perficere, pro bona voluntate.* Om-
nia autem facite sine murmurationibus
15 & hæsitationibus: * ut sitis sine quere-
la, & simplices filii Dei, sine repre-
hensione, in medio nationis pravæ &
perversæ: inter quos lucetis sicut lu-
16 minaria in mundo, * verbum vitæ con-
tinentes ad gloriam meam in die Chri-
sti, quia non in vacuum cucurri, ne-
17 que in vacuum laboravi. * Sed & si im-
molor supra sacrificium, & obsequium
fidei vestræ, gaudeo, & congratulor
18 omnibus vobis. * Idipsum autem &
vos gaudete, & congratulamini mihi.
19 * Spero autem in Domino Iesu, Timo-
theum me cito mittere ad vos: ut &
ego bono animo sim, cognitis quæ cir-
20 ca vos sunt. * Neminem enim habeo
tam unanimem, qui sincera affectione
21 pro vobis sollicitus sit. * Omnes enim
quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt
22 Iesu Christi. * Experimentum autem
ejus cognoscite, quia sicut patri filius,
23 mecum servivit in Euangelio. * Hunc
igitur spero me mittere ad vos, mox
24 ut videro quæ circa me sunt. * Confi-
do autem in Domino, quoniam & ipse
25 veniam ad vos cito. * Necessarium au-
tem existimavi, Epaphroditum fra-
trem, & cooperatorem, & commili-
tonem meum, vestrum autem aposto-
lum, & ministrum necessitatis meæ,
26 mittere ad vos: * quoniam quidem o-
mnes vos desiderabat: & mœstus erat,
propterea quod audieratis illum infir-
27 matum. * Nam & infirmatus est usque
ad mortem: sed Deus misertus est ejus;
non solum autem ejus, verum etiam
& mei, ne tristitiam super tristitiam
28 haberem. * Festinantius ergo misi il-
lum, ut viso eo iterum gaudeatis, &
29 ego sine tristitia sim. * Excipite itaque
illum cum omni gaudio in Domino, &
ejusmodi cum honore habetote. * quo-
niam propter opus Christi usque ad
mortem accessit, tradens animam su-
am, ut impleret id, quod ex vobis de-
erat erga meum obsequium.

CAPUT III.

Nemo in legalibus gloriari potest, alioqui Paulo id maxime conveniret: qui tamen omnia hæc detrimentum arbitratus est, quo Dei justitiam ex fide in Christum adipisceretur, semper proficiens ut tandem perfectionem consequeretur, quapropter Philippenses hortatur ut ipsum, & non dyscolos, crucis Christi inimicos, imitentur.

De cetero fratres mei gaudete in 1
Domino. Eadem vobis scribere,
mihi quidem non pigrum, vobis autem
necessarium.* Videte canes, videte ma- 2
los operarios, videte concisionem. *Nos 3
enim sumus circumcisio, qui spiritu ser-
vimus Deo, & gloriamur in Christo Ie-
su, & non in carne fiduciam habentes:
* quamquam ego habeam confidentiam 4
& in carne. Si quis alius videtur con-
fidere in carne, ego magis, * circumci- 5
sus octavo die, ex genere Israel, de
tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis,
secundum legem Pharisæus, * secun- 6
dum æmulationem persequens Eccle-
siam Dei, secundum justitiam, quæ in
lege est, conversatus sine querela.* Sed 7
quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitra-
tus sum propter Christum detrimenta.
* Verumtamen existimo omnia detri- 8
mentum esse propter eminentem scien-
tiam Iesu Christi Domini mei: propter
quem omnia detrimentum feci, & ar-
bitror ut stercora, ut Christum lucri-
faciam, * & inveniar in illo, non ha- 9
bens meam justitiam, quæ ex lege est,
sed illam, quæ ex fide est Christi Iesu:
quæ ex Deo est justitia in fide, * ad co- 10
gnoscendum illum, & virtutem resur-
rectionis ejus, & societatem passionum
illius: configuratus morti ejus: * si 11
quo modo occurram ad resurrectio-
nem, quæ est ex mortuis. * non quod 12
jam acceperim, aut jam perfectus sim:
sequor autem, si quomodo comprehen-
dam in quo & comprehensus sum à
Christo Iesu: * Fratres, ego me non ar- 13
bitror comprehendisse. Unum autem,
quæ quidem retro sunt obliviscens, ad
ea vero quæ sunt priora extendens me-
ipsum, * ad destinatum persequor, ad 14
bravium supernæ vocationis Dei in Chri-
sto Iesu.* Quicumque ergo perfecti su- 15
mus, hoc sentiamus: & si quid aliter sa-
pitis, & hoc vobis Deus revelabit.* Ve- 16
rumtamen ad quod pervenimus, ut idē
sapiamus, & in eadem permaneamus re-
gula. * Imitatores mei estote fratres, & 17
observate eos qui ita ambulant, sicut
habetis formam nostram. * Multi enim 18
ambulant, quos sæpe dicebam vobis
(nunc autem & flens dico) inimicos
crucis Christi; * quorum finis interitus: 19
quorū Deus venter est: & gloria in con-
fusione ipsorum, qui terrena sapiunt.
* Nostra autē conversatio in cælis est: 20
unde etiam Salvatorem expectamus Do-
minum nostrum Iesum Christum, * qui 21

refor-

reformabit corpus humilitatis nostræ,
configuratum corpori claritatis suæ.
secundum operationem, qua etiam pos-
sit subjicere sibi omnia.

CAPUT IV.

Ad perseverantiam & spirituale gaudium, modestiam, preces & gratiarum actiones eos componit, pacem Dei ipsis exoptans; utque mordicus teneant quæcumque Dei sunt; laudans ipsos, quod per Epaphroditum necessaria ad ipsum miserint.

1 ITaque fratres mei charissimi & de-
sideratissimi, gaudium meum, & co-
rona mea: sic state in Domino, charissi-
2 mi. * Evodiam rogo, & Syntychen de-
precor, idipsum sapere in Domino.
3 *Etiam rogo & te germane compar,
adjuva illas, quæ mecum laboraverunt
in Euangelio cum Clemente, & ceteris
adjutoribus meis, quorum nomina
4 sunt in libro vitæ. *Gaudete in Domi-
5 no semper: iterum dico gaudete. *Mo-
destia vestra nota sit omnibus homini-
6 bus: Dominus prope est. * Nihil
solliciti sitis: sed in omni oratione, &
obsecratione, cum gratiarum actio-
ne, petitiones vestræ innotescant apud
7 Deum. * Et pax Dei, quæ exuperat
omnem sensum, custodiat corda ve-
stra, & intelligentias vestras, in Chri-
8 sto Iesu. * De cetero fratres, quæ-
cumque sunt vera, quæcumque pudi-
ca, quæcumque justa, quæcumque san-
cta, quæcumque amabilia, quæcum-
que bonæ famæ, siqua virtus, siqua
9 laus disciplinæ, hæc cogitate. * Quæ
& didicistis, & accepistis, & audistis,
& vidistis in me, hæc agite: & Deus
10 pacis erit vobiscum. * Gavisus sum
autem in Domino vehementer, quo-
niam tandem aliquando refloruistis pro
me sentire: sicut & sentiebatis: occu-
11 pati autem eratis. * Non quasi propter
penuriam dico: ego enim didici, in
12 quibus sum, sufficiens esse. * Scio &
humiliari, scio & abundare; (ubi-
que & in omnibus institutus sum) &
satiari, & esurire; & abundare, &
13 penuriam pati. * omnia possum in eo,
14 qui me confortat. * Verumtamen bene
fecistis, communicantes tribulationi
15 meæ. * Scitis autem & vos Philip-
penses, quod in principio Euangelii,
quando profectus sum à Macedonia,
nulla mihi Ecclesia communicavit in
ratione dati & accepti, nisi vos soli:
16 *quia & Thessalonicam semel & bis in
17 usum mihi misistis. * Non quia quæro
datum, sed requiro fructum abundan-
18 tem in ratione vestra. * Habeo autem
omnia, & abundo: repletus sum, acce-
ptis ab Epaphrodito quæ misistis, odo-
rem suavitatis, hostiam acceptam, pla-
19 centem Deo. * Deus autem meus im-
pleat omne desiderium vestrum, secun-
dum divitias suas, in gloria in Chri-
sto Iesu. * Deo autem & Patri nostro 20
gloria in sæcula sæculorum: Amen.
* Salutate omnem sanctum in Christo 21
Iesu. * Salutant vos, qui mecum sunt, 22
fratres. Salutant vos omnes sancti, ma-
xime autem qui de Cæsaris domo sunt.
*Gratia Domini nostri IesuChristi cum 23
Spiritu vestro. Amen.

EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD COLOSSENSES.

CAPUT I.

Audita fide, charitate ac spe Colossensium, orat pro ipsis Apostolus, quo in scientia Dei bonisque operibus perficiantur: Christum Dei imaginem dicit, per quem omnia creata sunt, & qui caput est Ecclesiæ, quo omnia pacificata sunt: hortatur ergo ut immobiles in fide permaneant: seque dicit effectum Christi ministrum ad prædicandum mysterium à sæculis absconditum, & nunc manifestatum.

PAulus Apostolus Iesu Christi per 1
voluntatem Dei, & Timotheus
frater: * eis, qui sunt Colossis, 2
sanctis, & fidelibus fratribus in
Christo Iesu. * Gratia vobis & pax à 3
Deo Patre nostro & Domino IesuChri-
sto. Gratias agimus Deo, & Patri Do-
mini nostri Iesu Christi, semper pro
vobis orantes: *audientes fidem vestram 4
in Christo Iesu, & dilectionem quam
habetis in sanctos omnes, * propter 5
spem, quæ reposita est vobis in cælis:
quam audistis in verbo veritatis Euan-
gelii: * quod pervenit ad vos, sicut & 6
in universo mundo est, & fructificat &
crescit, sicut in vobis, ex ea die qua au-
distis, & cognovistis gratiam Dei in ve-
ritate, *sicut didicistis ab Epaphra cha- 7
rissimo conservo nostro, qui est fidelis
pro vobis minister Christi Iesu, * qui 8
etiam manifestavit nobis dilectionem
vestram in spiritu. * Ideo & nos ex qua 9
die audivimus, non cessamus pro vobis
orantes, & postulantes ut impleamini
agnitione voluntatis ejus, in omni sa-
pientia & intellectu spirituali: *ut am- 10
buletis digne Deo per omnia placentes:
in omni opere bono fructificantes, &
crescentes in scientia Dei: * in omni 11
virtute confortati secundum potentiam
claritatis ejus, in omni patientia &
longanimitate cum gaudio, * gratias 12
agentes

agentes Deo patri, qui dignos nos fe-
cit in partem sortis sanctorum in lu-
13 mine: * qui eripuit nos de potestate
tenebrarum, & transtulit in regnum fi-
14 lii dilectionis suæ; * in quo habemus
redemptionem per sanguinem ejus,
15 remissionem peccatorum: * qui est
imago Dei invisibilis, primogenitus
16 omnis creaturæ: * quoniam in ipso
condita sunt universa in cælis, & in
terra, visibilia & invisibilia, sive thro-
ni, sive dominationes, sive principatus,
17 sive potestates: omnia per ipsum, & in
18 ipso creata sunt: * & ipse est ante om-
nes, & omnia in ipso constant. * Et
ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est
principium, primogenitus ex mortuis:
ut sit in omnibus ipse primatum te-
19 nens. * quia in ipso complacuit, om-
20 nem plenitudinem inhabitare: * & per
eum reconciliare omnia in ipsum, paci-
ficans per sanguinem crucis ejus, sive
quæ in terris, sive quæ in cælis sunt.
21 * Et vos cum essetis aliquando alienati,
& inimici sensu in operibus malis:
22 * nunc autem reconciliavit in corpore
carnis ejus per mortem, exhibere vos
sanctos, & immaculatos, & irreprehen-
23 sibiles coram ipso: * si tamen permane-
tis in fide fundati, & stabiles, & immo-
biles à spe Evangelii, quod audistis,
quod prædicatum est in universa crea-
tura, quæ sub cælo est, cujus factus
24 sum ego Paulus minister. * Qui nunc
gaudeo in passionibus pro vobis, & ad-
impleo ea quæ desunt passionum Chri-
sti, in carne mea, pro corpore ejus, quod
25 est Ecclesia: * cujus factus sum ego
minister secundum dispensationẽ Dei,
quæ data est mihi in vos, ut impleam
26 verbum Dei: * mysterium, quod abscon-
ditum fuit à sæculis, & generationi-
bus, nunc autem manifestatum est san-
27 ctis ejus, * quibus voluit Deus notas
facere divitias gloriæ sacramenti hujus
in Gentibus, quod est Christus, in vo-
28 bis spes gloriæ, * quem nos annuntia-
mus, corripientes omnem hominem, &
docentes omnem hominem, in omni sa-
pientia, ut exhibeamus omnem homi-
29 nem perfectum in Christo Iesu, * in
quo & laboro, certando secundum ope-
rationem ejus, quam operatur in me in
virtute.

CAPUT II.

Hortatur ut caveant ne ullis aut persuasionibus aut imposturis philosophorum, seu legem inducere volentium seducantur à Christi fide: per quem à peccatis, à potestate Diaboli, & ab adverso ipsis chirographo liberati sunt, ut nunc legalia decreta nullo in pretio sint habenda.

1 Volo enim vos scire qualem sollici-
tudinem habeam pro vobis, & pro
iis qui sunt Laodiciæ, & quicumque
non viderunt faciem meam in carne:
* ut consolentur corda ipsorum, in- 2
structi in charitate, & in omnes di-
vitias plenitudinis intellectus, in agni-
tionem mysterii Dei patris & Christi
Iesu: * in quo sunt omnes thesauri 3
sapientiæ & scientiæ absconditi. * Hoc 4
autem dico, ut nemo vos decipiat in
sublimitate sermonum. * Nam etsi cor- 5
pore absens sum, sed spiritu vobiscum
sum: gaudens, & videns ordinem ve-
strum, & firmamentum ejus, quæ in
Christo est, fidei vestræ. * Sicut ergo 6
accepistis Iesum Christum Dominum,
in ipso ambulate, * radicati, & su- 7
perædificati in ipso, & confirmati fide,
sicut & didicistis, abundantes in illo
in gratiarum actione. * Videte ne quis 8
vos decipiat per philosophiam, &
inanem fallaciam, secundum tradi-
tionem hominum, secundum elemen-
ta mundi, & non secundum Chri-
stum: * quia in ipso inhabitat omnis 9
plenitudo divinitatis corporaliter: * & 10
estis in illo repleti, qui est caput om-
nis principatus, & potestatis: * in 11
quo & circumcisi estis circumcisione
non manu facta in expoliatione cor-
poris carnis, sed in circumcisione
Christi: * consepulti ei in baptismo, 12
in quo & resurrexistis per fidem ope-
rationis Dei, qui suscitavit illum à
mortuis. * Et vos cum mortui essetis 13
in delictis, & præputio carnis vestræ,
convivificavit cum illo, donans vobis
omnia delicta: * delens quod adver- 14
sus nos erat chirographum decreti,
quod erat contrarium nobis, & ipsum
tulit de medio, affigens illud cruci:
* & expolians principatus, & potesta- 15
tes, traduxit confidenter, palam trium-
phans illos in semetipso. * Nemo ergo 16
vos judicet in cibo, aut in potu, aut
in parte diei festi, aut neomeniæ, aut
sabbatorum: * quæ sunt umbra futu- 17
rorum: corpus autem Christi. * Ne- 18
mo vos seducat volens in humilitate, &
religione angelorum, quæ non vidit
ambulans, frustra inflatus sensu carnis
suæ, * & non tenens caput, ex quo 19
totum corpus, per nexus & conjun-
ctiones subministratum & constru-
ctum, crescit in augmentum Dei. * Si 20
ergo mortui estis cum Christo ab ele-
mentis hujus mundi: quid adhuc tam-
quam viventes in mundo decernitis?
* Ne tetigeritis, neque gustaveritis, 21
neque contrectaveritis: * quæ sunt 22
omnia in interitum ipso usu, secun-
dum præcepta & doctrinas hominum:
* quæ sunt rationem quidem habentia 23
sapientiæ in superstitione, & humilita-
te, & non ad parcendum corpori,
non in honore aliquo ad saturitatem
carnis.

CAPUT III.

In moribus eos informat, ut exuto veteri homine cum actibus suis, quos hic explicat, novum induant, in quo non est distinctio nationis aut conditionis, assumantque virtutes, ac variis modis Deum laudent, cuncta ad ipsum referentes: docet deinde quomodo se habere debeant uxores & mariti, filii & patres, servi ac domini.

1 IGitur, si consurrexistis cum Christo,
quæ sursum sunt quærite, ubi Chri-
2 stus est in dextera Dei sedens: quæ sur-
sum sunt sapite, non quæ super terram.
3 *Mortui enim estis, & vita vestra est ab-
4 scondita cum Christo in Deo. * Cum
Christus apparuerit, vita vestra; tunc
& vos apparebitis cum ipso in gloria.
5 *Mortificate ergo membra vestra, quæ
sunt super terram; fornicationem, im-
munditiam, libidinem, concupiscen-
tiam malam, & avaritiam, quæ est simu-
6 lacrorum servitus: * propter quæ venit
7 ira Dei super filios incredulitatis: * in
quibus & vos ambulastis aliquando,
8 cum viveretis in illis. * Nunc autem
deponite & vos omnia; iram, indi-
gnationem, malitiam, blasphemiam,
9 turpem sermonem de ore vestro. * No-
lite mentiri invicem, expoliantes vos
veterem hominem cum actibus suis,
10 *& induentes novum, eum qui renova-
tur in agnitionem, secundum imagi-
11 nem ejus, qui creavit illum. *ubi non
est Gentilis, & Iudæus, circumcisio, &
præputium, Barbarus, & Scytha, ser-
vus, & liber: sed omnia, & in omnibus
12 Christus. * Induite vos ergo sicut ele-
cti Dei, sancti, & dilecti, viscera mise-
ricordiæ, benignitatem, humilitatem,
13 modestiam, patientiam: *supportantes
invicem, & donantes vobismetipsis, si
quis adversus aliquem habet querelam:
sicut & Dominus donavit vobis, ita &
14 vos. * Super omnia autem hæc, chari-
tatem habete, quod est vinculum per-
15 fectionis: *& pax Christi exultet in
cordibus vestris, in qua & vocati estis
16 in uno corpore: & grati estote. * Ver-
bum Christi habitet in vobis abundan-
ter, in omni sapientia, docentes, &
commonentes vosmetipsos, psalmis,
hymnis, & canticis spiritualibus, in
gratia cantantes in cordibus vestris
17 Deo. * Omne quodcumque facitis in
verbo aut in opere, omnia in nomine
Domini Iesu Christi, gratias agentes
18 Deo & Patri per ipsum. *Mulieres sub-
ditæ estote viris, sicut oportet, in Do-
19 mino. * Viri diligite uxores vestras, &
20 nolite amari esse ad illas. * Filii obe-
dite parentibus per omnia: hoc enim
21 placitum est in Domino. * Patres, no-
lite ad indignationem provocare filios
vestros, ut non pusillo animo fiant.
22 *Servi obedite per omnia dominis car-
nalibus, non ad oculum servientes,
quasi hominibus placentes, sed in sim-
plicitate cordis, timentes Deum.
* Quodcumque facitis, ex animo ope- 23
ramini, sicut Domino, & non homini-
bus: * scientes quod à Domino acci- 24
pietis retributionem hereditatis. Do-
mino Christo servite. *qui enim inju- 25
riam facit, recipiet id quod inique ges-
sit: & non est personarum acceptio apud
Deum.

CAPUT IV.

Pro se cupit ipsos precari, & cautè ac discretè cum infidelibus conversari: mittitque qui manifestent eis quæ apud ipsum agantur, & variorum salutationes adscribit, cupiens ut & hæc & similiter Laodicensium epistola apud utramque legatur Ecclesiam.

DOmini, quod justum est & ęquum, 1
servis præstate: scientes quod &
vos Dominum habetis in cælo. * Ora- 2
tioni instate, vigilantes in ea in gratia-
rum actione: * orantes simul & pro no- 3
bis, ut Deus aperiat nobis ostium ser-
monis ad loquendum mysterium Chri-
sti (propter quod etiam vinctus sum)
* ut manifestem illud ita ut oportet me 4
loqui. * In sapientia ambulate ad eos 5
qui foris sunt; tempus redimentes.
* Sermo vester semper in gratia sale sit 6
conditus, ut sciatis quomodo oporteat
vos unicuique respondere. * Quæ cir- 7
ca me sunt, omnia vobis nota faciet
Tychicus, charissimus frater, & fidelis
minister, & conservus in Domino:
* quem misi ad vos ad hoc ipsum, ut 8
cognoscat quæ circa vos sunt, & con-
soletur corda vestra, *cum Onesimo cha- 9
rissimo, & fideli fratre, qui ex vobis est.
Omnia, quæ hîc aguntur, nota facient
vobis * Salutat vos Aristarchus con- 10
captivus meus, & Marcus consobrinus
Barnabæ, de quo accepistis mandata: si
venerit ad vos, excipite illum: *& Ie- 11
sus, qui dicitur Iustus: qui sunt ex
circumcisione: hi soli sunt adjutores
mei in regno Dei, qui mihi fuerunt so-
latio. * Salutat vos Epaphras, qui ex 12
vobis est, servus Christi Iesu, semper
sollicitus pro vobis in orationibus, ut
stetis perfecti, & pleni in omni volun-
tate Dei. * Testimonium enim illi per- 13
hibeo, quod habet multum laborem pro
vobis, & pro iis qui sunt Laodiciæ, &
qui Hierapoli. *Salutat vos Lucas medi- 14
cus charissimus, & Demas. * Salutate 15
fratres, qui sunt Laodiciæ, & Nym-
pham, & quæ in domo ejus est, Eccle-
siam. *Et cum lecta fuerit apud vos epi- 16
stola hæc, facite ut & in Laodicensium
Ecclesia legatur: & eam, quæ Laodicen-
sium est, vos legatis. *Et dicite Archippo: 17
Vide ministerium, quod accepisti in Do-
mino, ut illud impleas. *Salutatio, mea 18
manu Pauli. Memores estote vinculo-
rum meorum. Gratia vobiscum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD THESSALONICENSES PRIMA.

CAPVT I.

Thessalonicenses commendat, actis Deo gratiis, quod susceptam semel fidem servaverint, Pauli, imo ipsius Domini imitatores effecti, ac forma reliquis credentibus, palam ostendentes, quem apud ipsos fructum, Pauli prædicatio habuerit.

1 Paulus, & Silvanus, & Timotheus,
Ecclesiæ Thessalonicensium, in
Deo Patre, & Domino Iesu Chri-
2 sto. * Gratia vobis, & pax. Gra-
tias agimus Deo semper pro omnibus
vobis, memoriam vestri facientes in
orationibus nostris sine intermissione,
3 *memores operis fidei vestræ, & labo-
ris, & charitatis, & sustinentiæ spei
Domini nostri Iesu Christi, ante Deum
4 & Patrem nostrum: * scientes, fratres,
5 dilecti à Deo, electionem vestram: *quia
Euangelium nostrum non fuit ad vos in
sermone tantum, sed & in virtute, & in
Spiritu sancto, & in plenitudine multa,
sicut scitis quales fuerimus in vobis
6 propter vos. * Et vos imitatores nostri
facti estis, & Domini, excipientes ver-
bum in tribulatione multa, cum gaudio
7 Spiritus sancti: * ita ut facti sitis for-
ma omnibus credentibus in Macedo-
8 nia, & in Achaja. * A vobis enim dif-
famatus est sermo Domini, non solum
in Macedonia, & in Achaja, sed & in
omni loco fides vestra, quæ est ad
Deum, profecta est, ita ut non sit nobis
9 necesse quidquam loqui. *Ipsi enim de
nobis annuntiant qualem introitum
habuerimus ad vos: & quomodo conversi
estis ad Deum à simulacris, servire Deo
10 vivo, & vero, * & expectare Filium
ejus de cælis (quem suscitavit ex mor-
tuis) Iesum, qui eripuit nos ab ira ven-
tura.

CAPVT II.

Ostendit quàm sincerum se exhibuerit in prædicando ipsis Euangelio, gratias Deo agens quod susceptum Dei verbum sedulo servaverint, passi multa à contribulibus, sicut Ecclesia Iudææ à Iudæis, qui unà cum Christo etiam pios omnes persequuntur: declarat etiam quàm ardentem gerat erga ipsos affectum.

Nam ipsi scitis, fratres, introitum 1
nostrum ad vos, quia non inanis
fuit: *sed ante passi, & contumelis af- 2
fecti (sicut scitis) in Philippis, fidu-
ciam habuimus in Deo nostro, loqui ad
vos Euangelium Dei in multa sollicitu-
dine. * Exhortatio enim nostra non de
errore, neque de immunditia, neque in 3
dolo, *sed sicut probati sumus à Deo ut
crederetur nobis Euangelium: ita lo- 4
quimur, non quasi hominibus placen-
tes, sed Deo, qui probat corda nostra.
* Neque enim aliquando fuimus in ser- 5
mone adulationis, sicut scitis: neque
in occasione avaritiæ: Deus testis est:
*nec quærentes ab hominibus gloriam, 6
neque à vobis, neque ab aliis. * Cum 7
possemus vobis oneri esse ut Christi A-
postoli: sed facti sumus parvuli in me-
dio vestrûm, tamquam si nutrix foveat
filios suos. * Ita desiderantes vos, cu- 8
pide volebamus tradere vobis non so-
lum Euangelium Dei, sed etiam animas
nostras: quoniam charissimi nobis facti
estis. *Memores enim estis fratres la- 9
boris nostri, & fatigationis: nocte ac
die operantes, ne quem vestrûm grava-
remus, prædicavimus in vobis Euan-
gelium Dei. * Vos testes estis, & Deus, 10
quam sancte, & juste, & sine querela,
vobis, qui credidistis, fuimus: * sicut 11
scitis, qualiter unumquemque vestrûm
(sicut pater filios suos) * deprecantes 12
vos & consolantes, testificati sumus, ut
ambularetis digne Deo, qui vocavit
vos in suum regnum & gloriam. *Ideo 13
& nos gratias agimus Deo sine inter-
missione: quoniam cum accepissetis à
nobis verbum auditus Dei, accepistis
illud, non ut verbum hominum, sed
(sicut est vere) verbum Dei, qui opera-
tur in vobis, qui credidistis. *vos enim 14
imitatores facti estis fratres Ecclesia-
rum Dei, quæ sunt in Iudæa in Chri-
sto Iesu: quia eadem passi estis & vos à
contribulibus vestris, sicut & ipsi à Iu-
dæis: *qui & Dominum occiderunt Ie- 15
sum, & Prophetas, & nos persecuti
sunt, & Deo non placent, & omnibus
hominibus adversantur; *prohibentes 16
nos Gentibus loqui ut salvæ fiant, ut
impleant peccata sua semper: pervenit
enim ira Dei super illos usque in finem.
*Nos autem fratres desolati à vobis ad 17
tempus horæ, aspectu, non corde, ab-
undantius festinavimus faciem vestram
videre cum multo desiderio: *quoniam 18
voluimus venire ad vos: ego quidem
Paulus, & semel, & iterum, sed impedi-
vit nos satanas. * Quæ est enim nostra 19
spes, aut gaudium, aut corona gloriæ?
Nonne vos ante Dominum nostrum Ie-
sum Christum estis in adventu ejus?
* vos enim estis gloria nostra & gau- 20
dium.

CA-

CAPVT III.

Metuens ne propter suas afflictiones à fide moverentur, misit ad eos Timotheum, qui ipsos roboraret: illo autem reverso gratias Deo agit, quòd in fide ac dilectione firmi permanserint; ostendens quantum cupiat illos invisere, ut suppleat quod deest fidei ipsorum.

PRopter quod non sustinentes amplius, placuit nobis remanere Athenis, solis: *& misimus Timotheum fratrem nostrum, & ministrum Dei in Euangelio Christi, ad confirmandos vos, & exhortandos pro fide vestra: * ut nemo moveatur in tribulationibus istis: ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. *Nam & cum apud vos essemus prædicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut & factum est, & scitis. * Propterea & ego amplius non sustinens, misi ad cognoscendam fidem vestram: ne forte tentaverit vos is qui tentat, & inanis fiat labor noster. *Nunc autem veniente Timotheo ad nos à vobis, & annuntiante nobis fidem & charitatem vestram, & quia memoriam nostri habetis bonam semper, desiderantes nos videre, sicut & nos quoque vos: * ideo consolati sumus fratres in vobis, in omni necessitate & tribulatione nostra, per fidem vestram, * quoniam nunc vivimus, si vos statis in Domino. *Quam enim gratiarum actionem possumus Deo retribuere pro vobis, in omni gaudio, quo gaudemus propter vos ante Deum nostrum, * nocte ac die abundantius orantes, ut videamus faciem vestram, & compleamus ea, quæ desunt fidei vestræ? *Ipse autem Deus & Pater noster, & Dominus noster Iesus Christus, dirigat viam nostram ad vos. * Vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat charitatem vestram in invicem, & in omnes, quemadmodum & nos in vobis: *ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate, ante Deum & Patrem nostrum, in adventu Domini nostri Iesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.

CAPVT IV.

Hortatur ut tradita sibi præcepta observent, abstinentes à fornicatione, ac se mutuò diligentes, manibusque operantes, quo nullius quidquam desiderare cogantur: docet modum nostræ resurrectionis, ne inordinata tristitia se crucient propter eos qui moriuntur.

DE cetero ergo, fratres, rogamus vos & obsecramus in Domino Iesu, ut quemadmodum accepistis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, sic & ambuletis, ut abundetis magis. *Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per Dominum Iesum. * Hæc est enim voluntas Dei, san-
ctificatio vestra: ut abstineatis vos à
fornicatione, *ut sciat unusquisque ve- 4
strum vas suum possidere in sanctifica-
tione, & honore; *non in passione desi- 5
derii, sicut & Gentes, quæ ignorant
Deum: * Et ne quis supergrediatur, ne- 6
que circumveniat in negotio fratrem
suum: quoniam vindex est Dominus de
his omnibus, sicut prædiximus vobis,
& testificati sumus. * non enim voca- 7
vit nos Deus in immunditiam, sed in
sanctificationem. * Itaque qui hæc 8
spernit, non hominem spernit, sed
Deum: qui etiam dedit Spiritum suum
sanctum in nobis. *De charitate autem 9
fraternitatis non necesse habemus scri-
bere vobis: ipsi enim vos à Deo didi-
cistis ut diligatis invicem. * Etenim 10
illud facitis in omnes fratres in uni-
versa Macedonia. Rogamus autem vos
fratres ut abundetis magis, * & ope- 11
ram detis ut quieti sitis, & ut vestrum
negotium agatis, & operemini manibus
vestris, sicut præcepimus vobis: *& ut 12
honeste ambuletis ad eos, qui foris
sunt: & nullius aliquid desideretis.
* Nolumus autem vos ignorare fratres 13
de dormientibus, ut non contristemini,
sicut & ceteri, qui spem non habent.
* Si enim credimus quod Iesus mor- 14
tuus est, & resurrexit: ita & Deus eos,
qui dormierunt per Iesum, adducet
cum eo. * Hoc enim vobis dicimus in 15
verbo Domini, quia nos, qui vivimus,
qui residui sumus in adventum Domi-
ni, non præveniemus eos, qui dormie-
runt. *Quoniam ipse Dominus in jussu, 16
& in voce Archangeli, & in tuba Dei
descendet de cælo: & mortui, qui in
Christo sunt, resurgent primi. *Deinde 17
nos, qui vivimus, qui relinquimur, si-
mul rapiemur cum illis in nubibus ob-
viam Christo in aëra, & sic semper cum
Domino erimus. * Itaque consolamini 18
invicem in verbis istis.

CAPVT V.

Diem judicii dicit insperatum adfuturum, qui tamen ipsos non potest incautos opprimere, cum semper ad illum se præparent, ad quod illos etiam hortatur: monet quoque de obedientia erga suos præfectos, & quomodo erga invicem & erga Deum se habere debeant: orat pro ipsis, atque pro se orent precatur.

DE temporibus autem, & momen- 1
tis, fratres, non indigetis ut scri-
bamus vobis. *Ipsi enim diligenter sci- 2
tis, quia dies Domini, sicut fur in no-
cte, ita veniet. *cum enim dixerint pax, 3
& securitas; tunc repentinus eis super-
veniet interitus, sicut dolor in utero
habenti, & non effugient. * Vos autem
fratres non estis in tenebris, ut vos dies 4
illa tamquam fur comprehendat: *om- 5
nes enim vos filii lucis estis, & filii diei:
non sumus noctis, neque tenebrarum.

*Igitur

6 *Igitur non dormiamus ſicut & ceteri:
7 ſed vigilemus, & ſobrii ſimus. * Qui
enim dormiunt, nocte dormiunt: & qui
8 ebrii ſunt, nocte ebrii ſunt. * Nos autem,
qui diei ſumus, ſobrii ſimus, induti
loricam fidei & charitatis, & galeam
9 ſpem ſalutis: *quoniam non poſuit nos
Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis
per Dominum noſtrum Ieſum
10 Chriſtum. *qui mortuus eſt pro nobis:
ut ſive vigilemus, ſive dormiamus, ſimul
11 cum illo vivamus. *Propter quod conſolamini
invicem, & ædificate alterutrum,
12 ſicut & facitis. * Rogamus autem
vos fratres, ut noveritis eos, qui
laborant inter vos, & præſunt vobis in
13 Domino, & monent vos, *ut habeatis
illos abundantius in charitate propter
opus illorum: pacem habete cum eis.
14 *Rogamus autem vos fratres, corripite
inquietos, conſolamini puſillanimes,
ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad
15 omnes. *Videte ne quis malum pro malo
alicui reddat: ſed ſemper quod bonum
eſt ſectamini in invicem, & in omnes.
16 nes. *Semper gaudete. *Sine intermiſ-
17 ſione orate. *In omnibus gratias agite:
18 hæc eſt enim voluntas Dei in Chriſto
19 Ieſu, in omnibus vobis. *Spiritum no-
20 lite extinguere. * Prophetias nolite
21 ſpernere. *Omnia autem probate: quod
22 bonum eſt tenete. *Ab omni ſpecie
23 mala abſtinete vos. * Ipſe autem Deus
pacis ſanctificet vos per omnia: ut integer
ſpiritus veſter, & anima & corpus
ſine querela in adventu Domini noſtri
24 Ieſu Chriſti ſervetur. * Fidelis eſt,
25 qui vocavit vos: qui etiam faciet. *Fra-
26 tres orate pro nobis. * Salutate fratres
27 omnes in oſculo ſancto. * Adjuro vos
per Dominum, ut legatur epiſtola hæc
28 omnibus ſanctis fratribus. *Gratia Domini
noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum.
Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD THESSALONICENSES SECVNDA.

CAPVT I.

Gratias Deo agit pro fide ac tolerantia Theſſalonicenſium in perſecutionibus, propter quas dicit illos gloriam, adverſarios verò ultionem in die judicii recepturos; orans ut digni habeantur vocatione Dei.

Paulus & Silvanus, & Timotheus,
Eccleſiæ Theſſalonicenſium, in Deo
Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
* Gratia vobis, & pax à Deo patre no- 2
ſtro, & Domino Ieſu Chriſto. * Gratias 3
agere debemus ſemper Deo pro vobis,
fratres, ita ut dignum eſt, quoniam ſupercreſcit
fides veſtra, & abundat charitas
uniuſcujuſque veſtrûm in invicem:
* ita ut & nos ipſi in vobis glo- 4
riemur in Eccleſiis Dei, pro patientia
veſtra, & fide. & in omnibus perſecutionibus
veſtris, & tribulationibus,
quas ſuſtinetis * in exemplum juſti ju- 5
dicii Dei, ut digni habeamini in regno
Dei, pro quo & patimini. * ſi tamen 6
juſtum eſt apud Deum, retribuere tribulationem
iis qui vos tribulant: * & 7
vobis, qui tribulamini, requiem nobiſcum
in revelatione Domini Ieſu de cælo
cum angelis virtutis ejus, *in flamma 8
ignis dantis vindictam iis, qui non noverunt
Deum, & qui non obediunt Euangelio
Domini noſtri Ieſu Chriſti. *qui
pœnas dabunt in interitu æternas à fa- 9
cie Domini, & à gloria virtutis ejus:
*cum venerit glorificari in ſanctis ſuis, 10
& admirabilis fieri in omnibus, qui
crediderunt: quia creditum eſt teſtimonium
noſtrum ſuper vos in die illo.
* In quo etiam oramus ſemper pro vo-
bis: ut dignetur vos vocatione ſua Deus 11
noſter, & impleat omnem voluntatem
bonitatis, & opus fidei in virtute, * ut 12
clarificetur nomen Domini noſtri Ieſu
Chriſti in vobis, & vos in illo, ſecundum
gratiam Dei noſtri, & Domini Ieſu
Chriſti.

CAPVT II.

De die Domini monet ne credant ſeductoribus, oſtendens venturum prius filium perditionis, qui varia edet prodigia fallacia; quibus reprobi ſeducentur: de electione & fide Theſſalonicenſium gratias agit, monens ut ſervent acceptas ab ipſo traditiones, & pro eorum conſolatione ac confirmatione orat.

Rogamus autem vos fratres, per ad- 1
ventum Domini noſtri Ieſu Chriſti,
& noſtræ congregationis in ipſum:
*ut non cito moveamini à veſtro ſenſu, 2
neque terreamini, neque per ſpiritum,
neque per ſermonem, neque per epiſtolam
tamquam per nos miſſam, quaſi
inſtet dies Domini. * Nequis vos ſe- 3
ducat ullo modo: quoniam niſi venerit
diſceſſio primum, & revelatus fuerit
homo peccati, filius perditionis, *qui 4
adverſatur, & extollitur ſupra omne,
quod dicitur Deus, aut quod colitur,
ita ut in templo Dei ſedeat oſtendens
ſe tamquam ſit Deus. * Non retinetis, 5
quod cum adhuc eſſem apud vos, hæc
dicebam vobis? *Et nunc quid detineat 6
ſcitis, ut reveletur in ſuo tempore.
*Nam myſterium jam operatur iniqui- 7
tatis: tantum ut qui tenet nunc, teneat,

donec

8 donec de medio fiat. * Et tunc revela-
bitur ille iniquus, quem Dominus Ie-
sus interficiet spiritu oris sui, & de-
struet illustratione adventus sui eum:
9 *cujus est adventus secundum opera-
tionem satanæ in omni virtute, & si-
10 gnis, & prodigiis mendacibus, * & in
omni seductione iniquitatis iis, qui
pereunt: eo quod charitatem veritatis
11 non receperunt ut salvi fierent. * Ideo
mittet illis Deus operationem erroris,
12 ut credant mendacio, * ut judicentur
omnes qui non crediderunt veritati, sed
13 consenserunt iniquitati. * Nos autem
debemus gratias agere Deo semper pro
vobis, fratres dilecti à Deo, quod ele-
gerit vos Deus primitias in salutem, in
sanctificatione spiritus, & in fide veri-
14 tatis: *in qua & vocavit vos per Euan-
gelium nostrum, in acquisitionem glo-
15 riæ Domini nostri Iesu Christi. * Ita-
que fratres state: & tenete traditiones,
quas didicistis, sive per sermonem, sive
16 per epistolam nostram. * Ipse autem
Dominus noster Iesus Christus, & Deus
& Pater noster, qui dilexit nos, & de-
dit consolationem æternam, & spem
17 bonam in gratia, *exhortetur corda
vestra, & confirmet in omni opere &
sermone bono.

CAPVT III.

Cupit ut pro se precentur, confidens quod servaturi sint ipsius præcepta, monetque ut subtrahant se à Christianis nolentibus servare quæ ipse instituerat, nec manibus laborare, quod tamen ipsemet Paulus apud eos fecerat: cavet tamen ne tales ut inimicos existiment, sed ut fratres corripiant.

1 DE cetero fratres orate pro nobis,
ut sermo Dei currat, & clarifice-
2 tur, sicut & apud vos: *& ut liberemur
ab importunis, & malis hominibus:
non enim omnium est fides. * Fidelis
3 autem Deus est, qui confirmabit vos, &
custodiet à malo. * Confidimus autem
4 de vobis, in Domino, quoniam quæ
præcipimus, & facitis, & facietis.
5 *Dominus autem dirigat corda vestra
in charitate Dei, & patientia Christi.
6 *Denuntiamus autem vobis fratres in
nomine Domini nostri Iesu Christi, ut
subtrahatis vos ab omni fratre ambu-
lante inordinate, & non secundum tra-
ditionem, quam acceperunt à nobis.
7 *Ipsi enim scitis quemadmodum opor-
teat imitari nos: quoniam non inquie-
8 ti fuimus inter vos: * neque gratis pa-
nem manducavimus ab aliquo, sed in
labore, & in fatigatione, nocte & die
operantes, ne quem vestrûm gravare-
9 mus. * Non quasi non habuerimus po-
testatem, sed ut nosmetipsos formam
daremus vobis ad imitandum nos.
10 *Nam & cum essemus apud vos, hoc de-
nuntiabamus vobis: quoniam si quis
11 non vult operari, nec manducet. * Au-
divimus enim inter vos quosdam am-
bulare inquiete, nihil operantes, sed
curiose agentes. * Iis autem, qui ejus- 12
modi sunt, denuntiamus, & obsecra-
mus in Domino Iesu Christo: ut cum
silentio operantes, suum panem man-
ducent. * Vos autem fratres nolite de- 13
ficere benefacientes. *Quod si quis non 14
obedit verbo nostro per epistolam, hunc
notate, & ne commisceamini cum illo,
ut confundatur: *& nolite quasi inimi- 15
cum existimare, sed corripite ut fra-
trem. * Ipse autem Dominus pacis, det 16
vobis pacem sempiternam in omni lo-
co. Dominus sit cum omnibus vobis.
* Salutatio, mea manu Pauli: quod est 17
signum in omni epistola. ita scribo.
*Gratia Domini nostri Iesu Christi cum 18
omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TIMOTHEVM PRIMA.

CAPVT I.

Præceptum revocat quod Timotheo tradiderat, de retrahendis quibusdam à perversa doctrina & tradenda sana: lex ob injustos posita est. Deo gratias agit, quod eum ab Ecclesiæ persecutione ad Apostolatum vocaverit: qui misericordiam consecutus est, ut ostendatur Dei longanimitas ad peccatorum informationem: Timotheum monet ut strenuum agat militem.

PAulus Apostolus Iesu Christi se- 1
cundum imperium Dei Salvatoris
nostri, & Christi Iesu spei nostræ:
* Timotheo dilecto filio in fide. 2
Gratia, misericordia, & pax à Deo Pa-
tre, & Christo Iesu Domino nostro.
* Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi 3
cum irem in Macedoniam, ut denuntia-
res quibusdam ne aliter docerent, *ne- 4
que intenderent fabulis, & genealogiis
interminatis: quæ quæstiones præstant
magis quam ædificationem Dei, quæ est
in fide. *Finis autem præcepti est cha- 5
ritas de corde puro, & conscientia bo-
na, & fide non ficta. * A quibus qui- 6
dam aberrantes, conversi sunt in vani-
loquium, * volentes esse legis doctores, 7
non intelligentes neque quæ loquun-
tur, neque de quibus affirmant. * Sci- 8
mus autem quia bona est lex, si quis ea
legitime utatur: * sciens hoc quia lex 9
justo non est posita, sed injustis, & non
subditis, impiis, & peccatoribus, sce-
leratis, & contaminatis, parricidis, &

matri-

matricidis, homicidis, *fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, & perjuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur, *quæ est secundum Euangelium gloriæ beati Dei, quod creditum est mihi. * Gratias ago ei, qui me confortavit, Christo Iesu Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerio: * qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. *Superabundavit autem gratia Domini nostri, cum fide, & dilectione, quæ est in Christo Iesu. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. *Sed ideo misericordiam consecutus sum: ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi, in vitam æternam. *Regi autem sæculorum immortali, invisibili, soli Deo, honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen. *Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee, secundum præcedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam, *habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt: * ex quibus est Hymenæus, & Alexander: quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare.

CAPUT II.

Vult pro regibus & magistratibus fieri orationes ac gratiarum actiones, unumque dicit esse Deum & unum mediatorem: quomodo orare debeant vir ac mulier, & quomodo hæc ornari debeat; cujus non est docere, sed in silentio discere.

OBsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus: * pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate, & castitate. *hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, * qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Vnus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus: *qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, testimonium temporibus suis: * in quo positus sum ego prædicator & Apostolus (veritatem dico, non mentior) doctor Gentium in fide, & veritate. * Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira & disceptatione. *Similiter & mulieres in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis crinibus,
aut auro, aut margaritis, vel veste pre-
tiosa: * sed quod decet mulieres, pro- 10
mittentes pietatem per opera bona.
* Mulier in silentio discat cum omni 11
subjectione. * Docere autem mulieri 12
non permitto, neque dominari in vi-
rum; sed esse in silentio. * Adam enim 13
primus formatus est, deinde Heva: * & 14
Adam non est seductus, mulier autem
seducta in prævaricatione fuit. *Sal- 15
vabitur autem per filiorum generatio-
nem, si permanserit in fide, & dile-
ctione, & sanctificatione cum sobrie-
tate.

CAPUT III.

Docet Timotheum quales esse debeant episcopi, diaconi, ac mulieres: ut sciat quomodo conversari debeat in Ecclesia quæ est columna veritatis: simulque commendat Dominicæ incarnationis sacramentum.

FIdelis sermo: Si quis episcopatum 1
desiderat, bonum opus desiderat.
* Oportet ergo episcopum irreprehen- 2
sibilem esse, unius uxoris virum, so-
brium, prudentem, ornatum, pudicum,
hospitalem, doctorem, * non vinolen- 3
tum, non percussorem, sed modestum;
non litigiosum, non cupidum, sed suæ 4
domui bene præpositum, filios haben-
tem subditos cum omni castitate. * Si 5
quis autem domui suæ præesse nescit,
quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam ha-
bebit? * Non neophytum: ne in su- 6
perbiam elatus, in judicium incidat
diaboli. * Oportet autem illum & te- 7
stimonium habere bonum ab iis qui
foris sunt, ut non in opprobrium inci-
dat, & in laqueum diaboli. * Diaconos 8
similiter pudicos, non bilingues, non
multo vino deditos, non turpe lucrum
sectantes: *habentes mysterium fidei in 9
conscientia pura. * Et hi autem pro- 10
bentur primum: & sic ministrent, nul-
lum crimen habentes. * Mulieres simi- 11
liter pudicas, non detrahentes, sobrias,
fideles in omnibus. *Diaconi sint unius 12
uxoris viri: qui filiis suis bene præsint,
& suis domibus. * Qui enim bene mi- 13
nistraverint, gradum bonum sibi acqui-
rent, & multam fiduciam in fide, quæ
est in Christo Iesu. * Hæc tibi scribo, 14
sperans me ad te venire cito. * si autem 15
tardavero, ut scias quomodo oporteat
te in domo Dei conversari, quæ est
Ecclesia Dei vivi; columna & firma-
mentum veritatis. * Et manifeste ma- 16
gnum est pietatis sacramentum, quod
manifestatum est in carne, justificatum
est in spiritu, apparuit angelis, prædi-
catum est Gentibus, creditum est in
mundo, assumptum est in gloria.

CAPVT IV.

Prædicit quosdam falsam tradituros doctrinam, potissimum de nuptiis ac cibis: discipulum autem monet ut spreta vana doctrina, exerceat se ad pietatem, quæ corporali exercitationi præfertur: & quamquam sit adolescens, præbeat se reliquis exemplum.

SPiritus autem manifeste dicit, quia
in novissimis temporibus discedent
quidam à fide, attendentes spiritibus
erroris, & doctrinis dæmoniorum, *in
hypocrisi loquentium mendacium, &
cauteriatam habentium suam conscien-
tiam, * prohibentium nubere, abstinere
à cibis quos Deus creavit ad percipien-
dum cum gratiarum actione fidelibus,
& iis qui cognoverunt veritatem.
*Quia omnis creatura Dei bona est, &
nihil rejiciendum quod cum gratiarum
actione percipitur: * sanctificatur enim
per verbum Dei, & orationem. * Hæc
proponens fratribus, bonus eris mini-
ster Christi Iesu, enutritus verbis fidei,
& bonæ doctrinæ, quam assecutus es.
7 *Ineptas autem, & aniles fabulas devi-
ta: exerce autem teipsum ad pietatem
*Nam corporalis exercitatio, ad modi-
cum utilis est: pietas autem ad om-
nia utilis est, promissionem habens
9 vitæ, quæ nunc est, & futuræ. *Fidelis
sermo, & omni acceptione dignus. *In
hoc enim laboramus, & maledicimur,
quia speramus in Deum vivum, qui est
Salvator omnium hominum, maxime
1 fidelium. * Præcipe hæc, & doce.
2 * Nemo adolescentiam tuam contem-
nat: sed exemplum esto fidelium, in
verbo, in conversatione, in charitate,
3 in fide, in castitate. * Dum venio, at-
tende lectioni, exhortationi, & do-
4 ctrinæ. * Noli negligere gratiam, quæ
est in te, quæ data est tibi per prophe-
tiam, cum impositione manuum pres-
5 byterii. * Hæc meditare; in his esto:
ut profectus tuus manifestus sit omni-
6 bus. * Attende tibi, & doctrinæ: insta
in illis. Hoc enim faciens, & teip-
sum salvum facies, & eos qui te au-
diunt.

CAPVT V.

Docet quomodo seniores, anus ac juvenculas gubernare debeat, rursum seniores ac juniores viduas: & de conditionibus in eligenda vidua requisitis: presbyteri probè suo fungentes munere dupliciter honorentur: nec facilè adversus presbyterum accusationem suscipiat, sed peccantes publicè arguat: hæc mandata servet, nemini cito manus imponens: modico vino utatur: & de variis hominum peccatis.

1 SEniorem ne increpaveris, sed ob-
secra ut patrem; juvenes, ut fra-
tres; * anus, ut matres; juvencu- 2
las, ut sorores, in omni castitate:
* Viduas honora, quæ vere viduæ 3
sunt. * Si qua autem vidua filios, aut 4
nepotes habet: discat primum domum
suam regere, & mutuam vicem red-
dere parentibus: hoc enim acceptum
est coram Deo. * Quæ autem vere vi- 5
dua est, & desolata, speret in Deum,
& instet obsecrationibus & orationi-
bus nocte ac die. * Nam quæ in de- 6
liciis est, vivens mortua est. * Et hoc 7
præcipe, ut irreprehensibiles sint. * Si 8
quis autem suorum, & maxime do-
mesticorum curam non habet, fidem
negavit, & est infideli deterior. *Vi- 9
dua eligatur non minus sexaginta an-
norum, quæ fuerit unius viri uxor,
* in operibus bonis testimonium ha- 10
bens, si filios educavit, si hospitio
recepit, si sanctorum pedes lavit, si
tribulationem patientibus submini-
stravit, si omne opus bonum subsecu-
ta est. * Adolescentiores autem viduas
devita. Cum enim luxuriatæ fuerint 11
in Christo, nubere volunt: * haben- 12
tes damnationem, quia primam fidem
irritam fecerunt. *simul autem & otio- 13
sæ discunt circuire domos: non so-
lum otiosæ; sed & verbosæ, & cu-
riosæ, loquentes quæ non oportet.
* Volo ergo juniores nubere, filios pro- 14
creare, matres familias esse, nullam
occasionem dare adversario maledicti
gratia. * Iam enim quædam conversæ 15
sunt retro satanam. * Si quis fidelis 16
habet viduas, subministret illis, &
non gravetur Ecclesia: ut iis, quæ
vere viduæ sunt, sufficiat. * Qui bene 17
præsunt presbyteri, duplici honore
digni habeantur: maxime qui labo-
rant in verbo & doctrina. * Dicit enim 18
Scriptura: Non alligabis os bovi tri-
turanti. Et: Dignus est operarius
mercede sua. * Adversus presbyterum 19
accusationem noli recipere, nisi sub
duobus aut tribus testibus. * Peccan- 20
tes coram omnibus argue: ut & ceteri
timorem habeant. * Testor coram Deo 21
& Christo Iesu, & electis angelis, ut
hæc custodias sine præjudicio, nihil
faciens in alteram partem declinando.
* Manus cito nemini imposueris, ne- 22
que communicaveris peccatis alienis.
Teipsum castum custodi. * Noli ad- 23
huc aquam bibere, sed modico vino
utere, propter stomachum tuum, &
frequentes tuas infirmitates. * Quo- 24
rumdam hominum peccata manifesta
sunt, præcedentia ad judicium: quos-
dam autem & subsequuntur. * Simili- 25
ter & facta bona manifesta sunt: &
quæ aliter se habent, abscondi non
possunt.

CA-

CAPVT VI.

Servi dominis suis obsequantur, sive fidelibus sive infidelibus: fugiendi sunt qui his relictis vana docent: quantum mali induxat avaritia; qua devitata hortatur Timotheum ad virtutes amplectandas, servata fide quam in Baptismo confessus est, utque in finem usque servet hæc mandata: divites autem reprimat à superbia, inducens ad eleemosynas.

1 QVicumque sunt sub jugo servi, do-
minos suos omni honore dignos
arbitrentur, ne nomen Domini & do-
2 ctrina blasphemetur. * Qui autem fide-
les habent dominos, non contemnant,
quia fratres sunt: sed magis serviant,
quia fideles sunt & dilecti, qui benefi-
cii participes sunt. Hæc doce, & exhor-
3 tare. * Si quis aliter docet, & non ac-
quiescit sanis sermonibus Domini no-
stri Iesu Christi, & ei, quæ secundum
4 pietatem est, doctrinæ: * superbus est,
nihil sciens, sed languens circa quæ-
stiones, & pugnas verborum: ex qui-
bus oriuntur invidiæ, contentiones,
5 blasphemiæ, suspiciones malæ, * con-
flictationes hominum mente corrupto-
rum, & qui veritate privati sunt, exi-
6 stimantium quæstum esse pietatem. * Est
autem quæstus magnus, pietas cum suf-
7 ficientia. * Nihil enim intulimus in
hunc mundum: haud dubium quod nec
8 auferre quid possumus. * Habentes au-
tem alimenta, & quibus tegamur, his
9 contenti sumus. * Nam qui volunt di-
vites fieri, incidunt in tentationem, &
in laqueum diaboli, & desideria multa
inutilia, & nociva, quæ mergunt ho-
mines in interitum & perditionem.
10 *Radix enim omnium malorum est cu-
piditas: quam quidam appetentes, er-
raverunt à fide, & inseruerunt se dolo-
11 ribus multis. * Tu autem ô homo Dei
hæc fuge: sectare vero justitiam, pieta-
tem, fidem, charitatem, patientiam,
12 mansuetudinem. * Certa bonum cer-
tamen fidei, apprehende vitam æter-
nam, in qua vocatus es, & confessus
bonam confessionem coram multis te-
13 stibus. * Præcipio tibi coram Deo, qui
vivificat omnia, & Christo Iesu, qui te-
stimonium reddidit sub Pontio Pilato,
14 bonam confessionem: * ut serves man-
datum sine macula, irreprehensibile,
usque in adventum Domini nostri Iesu
15 Christi: *quem suis temporibus osten-
det beatus & solus potens, Rex regum,
16 & Dominus dominantium: * qui solus
habet immortalitatem, & lucem inha-
bitat inaccessibilem: quem nullus ho-
minum vidit, sed nec videre potest: cui
honor, & imperium sempiternum. A-
17 men. * Divitibus hujus sæculi præci-
pe non sublime sapere, neque sperare
in incerto divitiarum, sed in Deo vivo
(qui præstat nobis omnia abunde ad
fruendum) * bene agere, divites fieri
in bonis operibus, facile tribuere, com-
municare, * thesaurizare sibi funda-
mentum bonum in futurum, ut appre-
hendant veram vitam. * O Timothee,
depositum custodi, devitans profanas
vocum novitates, & oppositiones falsi
nominis scientiæ, *quam quidam pro-
mittentes, circa fidem exciderunt.
Gratia tecum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TIMOTHEVM SECVNDA.

CAPVT I.

Gratias Deo agit ob fidem Timothei, quam intrepida prædicatione jubet exeri: Christus mortem destruxit & Paulum in Gentium doctorem elegit, servans ei debitum ipsius laboribus præmium: dicit quòd omnes Asiani ipsum reliquerint, laudans Onesiphori familiam quòd inde multa receperit obsequia.

PAulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, secundum promissionem vitæ, quæ est in Christo Iesu: *Timotheo charissimo filio, gratia, misericordia, pax à Deo Patre, & Christo Iesu Domino nostro. * Gratias ago Deo, cui servio à progenitoribus in conscientia pura, quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die * desiderans te videre, memor lacrymarum tuarum ut gaudio implear, * recordationem accipiens ejus fidei, quæ est in te non ficta, quæ & habitavit primum in avia tua Loide, & matre tua Eunice, certus sum autem quod & in te. * Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum. *Non enim dedit nobis Deus spiritū timoris; sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. *Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri, neque me vinctum ejus: sed collabora Euangelio secundum virtutem Dei: *qui nos liberavit, & vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu ante tempora sæcularia. * Manifestata est autem nunc per illuminationem Salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam & incorruptionem per Euangelium: * in quo positus

ſum ego prædicator, & Apoſtolus, &
magiſter gentium. * Ob quam cauſam
etiam hæc patior, ſed non confundor.
Scio enim cui credidi, & certus ſum
quia potens eſt depoſitum meum ſerva-
re in illum diem. * Formam habe ſa-
norum verborum, quæ à me audiſti in
fide & in dilectione in Chriſto Ieſu.
4 *Bonum depoſitum cuſtodi per Spiri-
tum ſanctum, qui habitat in nobis.
5 *Scis hoc, quod averſi ſunt à me omnes,
qui in Aſia ſunt, ex quibus eſt Phigel-
6 lus, & Hermogenes. * Det miſericor-
diam Dominus Oneſiphori domui: quia
ſæpe me refrigeravit, & catenam
7 meam non erubuit: * ſed cum Romam
veniſſet, ſollicite me quæſivit, & inve-
8 nit. * Det illi Dominus invenire miſe-
ricordiam à Domino in illa die. Et
quanta Epheſi miniſtravit mihi, tu me-
lius noſti.

CAPVT II.

Hortatur Timotheum ad alios ſincerè docendum & patiendum pro Chriſto, facta mentione futuri præmii ac reſurrectionis Chriſti: utque contentiones & profana vaniloquia devitet, ſtultaſque legis quæſtiones: de magna domo varia habente vaſa, & quas virtutes ſervus Dei ſectari debeat.

1 TV ergo fili mi confortare in gra-
2 tia, quæ eſt in Chriſto Ieſu: * &
quæ audiſti à me per multos teſtes,
hæc commenda fidelibus hominibus,
3 qui idonei erunt & alios docere. * La-
bora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu.
4 *Nemo militans Deo implicat ſe nego-
tiis ſæcularibus: ut ei placeat, cui ſe
5 probavit. * Nam & qui certat in ago-
ne, non coronatur niſi legitime certa-
6 verit. *Laborantem agricolam oportet
primum de fructibus percipere. *Intel-
7 lige quæ dico: dabit enim tibi Domi-
8 nus in omnibus intellectum. * Memor
eſto Dominum IESVM CHRISTVM
reſurrexiſſe à mortuis ex ſemine Da-
9 vid, ſecundum Euangelium meum, *in
quo laboro uſque ad vincula, quaſi ma-
le operans: ſed verbum Dei non eſt al-
10 ligatum. *Ideo omnia ſuſtineo propter
electos, ut & ipſi ſalutem conſequan-
tur, quæ eſt in Chriſto Ieſu, cum gloria
11 cæleſti. * Fidelis ſermo: Nam ſi com-
12 mortui ſumus, & convivemus: * ſi ſuſti-
nebimus, & conregnabimus: ſi negave-
13 rimus, & ille negabit nos: * ſi non cre-
dimus, ille fidelis permanet, negare ſe-
14 ipſum non poteſt. *Hæc commone, te-
ſtificans coram Domino. Noli conten-
dere verbis: ad nihil enim utile eſt, niſi
15 ad ſubverſionem audientium. *Sollicite
cura teipſum probabilem exhibere Deo,
operarium inconfuſibilem, recte tra-
16 ctantem verbum veritatis. * Profana
autem, & vaniloquia devita: multum
17 enim proficiunt ad impietatem: *& ſer-
mo eorum ut cancer ſerpit: ex quibus
eſt Hymenæus, & Philetus, * qui à ve- 18
ritate exciderunt, dicentes reſurrectio-
nem eſſe jam factam, & ſubverterunt
quorundam fidem. *Sed firmum funda- 19
mentum Dei ſtat, habens ſignaculum
hoc: cognovit Dominus qui ſunt ejus;
& diſcedat ab iniquitate, omnis qui
nominat nomen Domini. * In magna 20
autem domo non ſolum ſunt vaſa au-
rea, & argentea, ſed & lignea, & fictі-
lia: & quædam quidem in honorem,
quædam autem in contumeliam. * Si 21
quis ergo emundaverit ſe ab iſtis, erit
vas in honorem ſanctificatum, & utile
Domino, ad omne opus bonum para-
tum. * Iuvenilia autem deſideria fuge, 22
ſectare vero juſtitiam, fidem, charita-
tem, & pacem cum iis qui invocant
Dominum de corde puro. *Stultas au- 23
tem, & ſine diſciplina quæſtiones de-
vita: ſciens quia generant lites. * Ser- 24
vum autem Domini non oportet liti-
gare: ſed manſuetum eſſe ad omnes,
docibilem, patientem, *cum modeſtia 25
corripientem eos, qui reſiſtunt verita-
ti, nequando Deus det illis pœniten-
tiam ad cognoſcendam veritatem, * & 26
reſipiſcant à diaboli laqueis, à quo
captivi tenentur ad ipſius voluntatem.

CAPVT III.

Prædicit homines futuros variis involutos peccatis, qui mulierculas ſeducentes veritati reſiſtant: Timotheum autem hortatur ut ſuo exemplo virtutes amplectatur, ac tolerantiam in perſecutionibus: & de ſacrarum litterarum utilitate.

HOc autem ſcito, quod in noviſſi- 1
mis diebus inſtabunt tempora pe-
riculoſa: *erunt homines ſeipſos aman- 2
tes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi,
parentibus non obedientes, ingrati,
ſceleſti, *ſine affectione, ſine pace, cri- 3
minatores, incontinentes, immites, ſine
benignitate, *proditores, protervi, tu- 4
midi, & voluptatum amatores magis
quam Dei: * habentes ſpeciem quidem 5
pietatis, virtutem autem ejus abnegan-
tes. Et hos devita: * ex his enim ſunt, 6
qui penetrant domos, & captivas du-
cunt mulierculas oneratas peccatis, quę
ducuntur variis deſideriis: * ſemper di- 7
ſcentes, & numquam ad ſcientiam ve-
ritatis pervenientes. * Quemadmodum 8
autem Iannes & Mambres reſtiterunt
Moyſi: ita & hi reſiſtunt veritati, ho-
mines corrupti mente, reprobi circa fi-
dem, * ſed ultra non proficient: inſi- 9
pientia enim eorum manifeſta erit om-
nibus, ſicut & illorum fuit. *Tu autem 10
aſſecutus es meam doctrinam, inſtitu-
tionem, propoſitum, fidem, longani-
mitatem, dilectionem, patientiam,
* perſecutiones, paſſiones: qualia mihi 11
facta ſunt Antiochiæ, Iconii, & Ly-
ſtris: quales perſecutiones ſuſtinui, &
ex omnibus eripuit me Dominus. * Et 12

omnes,

omnes, qui pie volunt vivere in Chri-
sto Iesu, persecutionem patientur.
3 *Mali autem homines, & seductores,
proficient in pejus; errantes, & in er-
4 rorem mittentes. *Tu vero permane in
iis, quæ didicisti, & credita sunt tibi:
5 sciens à quo didiceris. * & quia ab
infantia sacras litteras nosti, quæ te
possunt instruere ad salutem, per fidem,
6 quæ est in Christo Iesu. *Omnis Scri-
ptura divinitus inspirata, utilis est ad
docendum, ad arguendum, ad corri-
piendum, ad erudiendum in justitia:
7 *ut perfectus sit homo Dei, ad omne
opus bonum instructus.

CAPVT IV.

Timotheum per Christum judicem obtestatur, ut adversus falsos doctores, & eos qui tales sibi coacervant, constanter prædicet, tolerando quæcumque infligentur adversa: prædicitque suam passionem & futurum præmium; advocans Timotheum, eo quòd à multis desertus sit, & ab Alexandro multa passus: in prima sui defensione ab omnibus desertus fuit, sed à Domino liberatus.

1 TEstificor coram Deo, & Iesu Chri-
sto, qui judicaturus est vivos &
mortuos, per adventum ipsius, & re-
2 gnum ejus: * prædica verbum, insta
opportune, importune: argue, obsecra,
increpa in omni patientia, & doctrina.
3 *Erit enim tempus, cum sanam doctri-
nam non sustinebunt, sed ad sua desi-
deria coacervabunt sibi magistros, pru-
4 rientes auribus: * & à veritate qui-
dem auditum avertent, ad fabulas au-
5 tem convertentur. * Tu vero vigila, in
omnibus labora, opus fac Euangelistæ,
ministerium tuum imple. Sobrius esto.
6 *Ego enim jam delibor, & tempus re-
7 solutionis meæ instat. * Bonum certa-
men certavi, cursum consummavi, fi-
8 dem servavi. * In reliquo reposita est
mihi corona justitiæ, quam reddet mi-
hi Dominus in illa die justus judex:
non solum autem mihi, sed & iis qui
diligunt adventum ejus. Festina ad me
9 venire cito. *Demas enim me reliquit,
diligens hoc sæculum, & abiit Thessa-
10 lonicam: * Crescens in Galatiam, Ti-
11 tus in Dalmatiam. * Lucas est mecum
solus. Marcum assume, & adduc tecum:
est enim mihi utilis in ministerium.
12 *Tychicum autem misi Ephesum. * Pe-
13 nulam, quam reliqui Troade apud Car-
pum, veniens affer tecum, & libros,
14 maxime autem membranas. * Alexan-
der ærarius multa mala mihi ostendit:
reddet illi Dominus secundum opera
15 ejus: * quem & tu devita: valde enim
16 restitit verbis nostris. * In prima mea
defensione nemo mihi affuit, sed omnes
me dereliquerunt: non illis imputetur.
17 *Dominus autem mihi astitit, & con-
fortavit me, ut per me prædicatio im-
pleatur, & audiant omnes Gentes: &
liberatus sum de ore Leonis. * Libe-
ravit me Dominus ab omni opere ma-
lo: & salvum faciet in regnum suum
cæleste, cui gloria in sæcula sæculo-
rum. Amen. *Saluta Priscam & Aqui-
lam, & Onesiphori domum. * Erastus
remansit Corinthi. Trophimum autem
reliqui infirmum Mileti. * Festina ante
hiemem venire. Salutant te Eubulus,
& Pudens, & Linus, & Claudia, &
fratres omnes. * Dominus Iesus Chri-
stus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum.
Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TITVM.

CAPVT I.

Facta in salutatione mentione spei vitæ æternæ quæ jam manifestata est, ostendit quales debeat ordinare presbyteros ac episcopos, & de quibusdam qui ob varia vitia dure sunt increpandi, mundis omnia munda, quidam facto Deum negant.

PAulus servus Dei, Apostolus au-
tem Iesu Christi secundum fidem
electorum Dei, & agnitionem ve-
ritatis, quæ secundum pietatem
est. * In spem vitæ æternæ, quam pro-
misit qui non mentitur, Deus, ante
tempora sæcularia: * manifestavit au-
tem temporibus suis verbum suum in
prædicatione, quæ credita est mihi se-
cundum præceptum Salvatoris nostri
Dei: *Tito dilecto filio secundum com-
munem fidem, gratia, & pax à Deo Pa-
tre, & Christo Iesu Salvatore nostro.
* Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut
ea quæ desunt corrigas, & constituas
per civitates presbyteros, sicut & ego
disposui tibi. *Si quis sine crimine est,
unius uxoris vir, filios habens fideles,
non in accusatione luxuriæ, aut non
subditos. * Oportet enim episcopum
sine crimine esse, sicut Dei dispensato-
rem: non superbum, non iracundum,
non vinolentum, non percussorem, non
turpis lucri cupidum: *sed hospitalem,
benignum, sobrium, justum, sanctum,
continentem, * amplectentem eum, qui
secundum doctrinam est, fidelem ser-
monem: ut potens sit exhortari in do-
ctrina sana, & eos, qui contradicunt,
arguere. * Sunt enim multi etiam in-
obedientes, vaniloqui, & seducto-
res; maxime qui de circumcisione sunt:

*quos oportet redargui : qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. * Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. *Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide, *non intendentes Iudaicis fabulis, & mandatis hominum, aversantium se à veritate. * Omnia munda mundis: coinquinatis autem, & infidelibus nihil est mundum, sed inquinatæ sunt eorum & mens & conscientia. *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant: cum sint abominati, & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.

CAPVT II.

Quomodo docere debeat senes, anus, adolescentulas ac juvenes, præbendo se omnibus vitæ exemplum: & in quibus nos erudiat gratia Dei quæ apparuit, beneficia etiam per Christum nobis exhibita ostendit.

1 TV autem loquere quæ decent sa-
2 nam doctrinam : * Senes ut sobrii
sint, pudici, prudentes, sani in fide, in
3 dilectione, in patientia : * Anus similiter in habitu sancto, non criminatri-
ces, non multo vino servientes, bene
4 docentes: *ut prudentiam doceant ado-
lescentulas, ut viros suos ament, filios
5 suos diligant, * prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blas-
6 phemetur verbum Dei. * Iuvenes simi-
7 liter hortare ut sobrii sint. * In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integrita-
8 te, in gravitate, * verbum sanum, irreprehensibile : ut is, qui ex adverso est,
vereatur, nihil habens malum dicere
9 de nobis. *Servos dominis suis subdi-
tos esse, in omnibus placentes, non con-
10 tradicentes, * non fraudantes, sed in
omnibus fidem bonam ostendentes: ut
doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent
11 in omnibus. * Apparuit enim gratia
Dei Salvatoris nostri omnibus homini-
12 bus, * erudiens nos, ut abnegantes
impietatem, & sæcularia desideria,
sobrie, & juste, & pie vivamus in hoc
13 sæculo, * expectantes beatam spem, &
adventum gloriæ magni Dei, & Salva-
14 toris nostri Iesu Christi: *qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret
ab omni iniquitate, & mundaret sibi
populum acceptabilem, sectatorem bo-
15 norum operum. * Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio.
Nemo te contemnat.

CAPVT III.

Ad quas virtutes suos debeat adhortari, & à quibus vitiis dehortari: & quòd à peccatis prioribus sola Dei benignitate salvati simus per lavacrum regenerationis, facti in spe heredes vitæ æternæ: monetque ut hæc docens vanam devitet doctrinam, similiter & hæreticos.

ADmone illos principibus & pote- 1
stantibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse:
* neminem blasphemare, non litigiosos 2
esse, sed modestos, omnem ostendentes
mansuetudinem ad omnes homines.
* Eramus enim aliquando & nos insi- 3
pientes, increduli, errantes, servientes
desideriis & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, odibiles, odien-
tes invicem. * Cum autem benignitas, 4
& humanitas apparuit Salvatoris no-
stri Dei, *non ex operibus justitiæ quæ 5
fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis, & renovationis
Spiritus sancti, * quem effudit in nos 6
abunde per Iesum Christum Salvatorem
nostrum : * ut justificati gratia ipsius, 7
heredes simus secundum spem vitæ
æternæ. * Fidelis sermo est : & de his 8
volo te confirmare : ut curent bonis
operibus præesse qui credunt Deo. Hæc
sunt bona & utilia hominibus. * Stul- 9
tas autem quæstiones, & genealogias,
& contentiones, & pugnas legis devita.
sunt enim inutiles, & vanæ. * Hæreti- 10
cum hominem, post unam, & secundam correptionem devita: *sciens quia 11
subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus. * Cum misero ad te Arte- 12
mam, aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim : ibi enim statui hie-
mare. * Zenam legisperitum, & Apollo 13
sollicite præmitte, ut nihil illis desit.
* Discant autem & nostri bonis operi- 14
bus præesse ad usus necessarios, ut non
sint infructuosi. * Salutant te qui me- 15
cum sunt omnes : saluta eos, qui nos
amant in fide. Gratia Dei cum omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD PHILEMONEM.

Philemoni, cujus charitatem ac fidem collaudat, Onesimum servum ipsius remittit : quem illi commendat, & ejus culpam in se recipit; indicans se cupere ipsum habere, ut sibi ministret in Euangelii prædicatione.

PAulus vinctus Christi Iesu, & 1
Timotheus frater ; Philemoni
dilecto, & adjutori nostro, * & 2
Appiæ sorori charissimæ, & Archippo commilitoni nostro, & Ecclesiæ, quæ in domo tua est. * Gratia vo- 3
bis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo. * Gratias ago Deo 4

meo,

meo, semper memoriam tui faciens in
5 orationibus meis. * audiens charita-
tem tuam, & fidem, quam habes in
6 Domino Iesu, & in omnes sanctos: * ut
communicatio fidei tuæ evidens fiat, in
agnitione omnis operis boni, quod est
7 in vobis in Christo Iesu. * Gaudium
enim magnum habui, & consolatio-
nem in charitate tua: quia viscera san-
ctorum requieverunt per te frater.
8 * Propter quod multam fiduciam ha-
bens in Christo Iesu imperandi tibi
9 quod ad rem pertinet: * propter chari-
tatem magis obsecro, cum sis talis, ut
Paulus senex, nunc autem & vinctus
10 Iesu Christi: *Obsecro te pro meo filio,
quem genui in vinculis, Onesimo,
11 * qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc
12 autem & mihi & tibi utilis, * quem
remisi tibi. Tu autem illum, ut mea
13 viscera, suscipe: * quem ego volueram
mecum detinere, ut pro te mihi mini-
14 straret in vinculis Euangelii: * sine
consilio autem tuo nihil volui facere,
uti ne velut ex necessitate bonum
15 tuum esset, sed voluntarium. * Forsitan
enim ideo discessit ad horam à te, ut
16 æternum illum reciperes: * jam non ut
servum, sed pro servo charissimum fra-
trem, maxime mihi; quanto autem ma-
gis tibi, & in carne, & in Domino?
17 * Si ergo habes me socium, suscipe
18 illum sicut me: * Si autem aliquid no-
cuit tibi, aut debet; hoc mihi imputa.
19 * Ego Paulus scripsi mea manu: ego
reddam, ut non dicam tibi, quod &
20 teipsum mihi debes: *ita frater. Ego
te fruar in Domino: Refice viscera mea
21 in Domino. * Confidens in obedientia
tua scripsi tibi: sciens quoniam & super
22 id, quod dico, facies. * Simul autem
& para mihi hospitium: nam spero per
23 orationes vestras donari me vobis. *Sa-
lutat te Epaphras concaptivus meus in
24 Christo Iesu, * Marcus, Aristarchus,
25 Demas, & Lucas, adjutores mei. *Gra-
tia Domini nostri Iesu Christi cum
spiritu vestro. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD HEBRÆOS.

CAPVT I.

Tantum veteri testamento per Angelos dato novum per Christum datum præfertur, quantum Christus Angelis dignior est, quos origine, dominio, potentia & honore antecellit.

1 MVltifariam, multisque modis o-
lim Deus loquens patribus in Pro-
phetis: * novissime, diebus istis locu- 2
tus est nobis in filio, quem constituit
heredem universorum, per quem fecit
& sæcula. * qui cum sit splendor glo- 3
riæ, & figura substantiæ ejus, portans-
que omnia verbo virtutis suæ, purga-
tionem peccatorum faciens, sedet ad
dexteram majestatis in excelsis: * tanto 4
melior Angelis effectus, quanto diffe-
rentius præ illis nomen hereditavit.
* Cui enim dixit aliquando Angelo- 5
rum: Filius meus es tu, ego hodie ge-
nui te? Et rursum: Ego ero illi in
patrem, & ipse erit mihi in filium? *Et 6
cum iterum introducit primogenitum
in orbem terræ, dicit: Et adorent eum
omnes Angeli Dei. * Et ad Angelos 7
quidem dicit: Qui facit Angelos suos
spiritus, & ministros suos flammam i-
gnis. * Ad filium autem: Thronus tuus 8
Deus, in sæculum sæculi: virga æqui-
tatis, virga regni tui. * Dilexisti ju- 9
stitiam, & odisti iniquitatem: propte-
rea unxit te Deus, Deus tuus, oleo ex-
ultationis præ participibus tuis. * Et: 10
Tu in principio Domine terram fun-
dasti: & opera manuum tuarum sunt
cæli. *Ipsi peribunt, tu autem perma- 11
nebis, & omnes ut vestimentum vete-
rascent: * & velut amictum mutabis 12
eos, & mutabuntur: tu autem idem i-
pse es, & anni tui non deficient. * Ad 13
quem autem Angelorum dixit aliquan-
do: Sede à dextris meis, quoadusque
ponam inimicos tuos scabellum pe-
dum tuorum? * Nonne omnes sunt ad- 14
ministratorii spiritus, in ministerium
missi propter eos, qui hereditatem ca-
pient salutis?

CAPVT II.

Cùm Angelicorum præceptorum transgressio dignam acceperit ultionem, multò magis ea sequetur transgressores præceptorum Christi: qui per susceptam humanitatem & crucem minoratus est ab Angelis, & ex eo factus auctor salutis in ipsum credentium.

PRopterea abundantius oportet ob- 1
servare nos ea quæ audivimus, ne
forte pereffluamus. * Si enim qui per 2
Angelos dictus est sermo factus est fir-
mus, & omnis prævaricatio & inobe-
dientia accepit justam mercedis retri-
butionem: * quomodo nos effugiemus, 3
si tantam neglexerimus salutem? quæ
cum initium accepisset enarrari per
Dominum, ab eis, qui audierunt,
in nos confirmata est, * contestan- 4
te Deo signis & portentis, & variis
virtutibus, & Spiritus sancti distri-
butionibus secundum suam volun-
tatem. * Non enim Angelis subje- 5
cit Deus orbem terræ futurum, de quo
loquimur. * Testatus est autem in quo- 6
dam loco quis, dicens: Quid est ho-
mo quod memor es ejus, aut filius

hominis quoniam visitas eum? * Minuisti eum paulo minus ab Angelis: gloria & honore coronasti eum: & constituisti eum super opera manuum tuarũ. * Omnia subjecisti sub pedibus ejus. In eo enim quod omnia ei subjecit, nihil dimisit non subjectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subjecta ei. * Eum autem, qui modico quam Angeli minoratus est, videmus Iesum, propter passionem mortis, gloria & honore coronatum: ut gratia Dei, pro omnibus gustaret mortem. * Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare. * Qui enim sanctificat, & qui sanctificantur, ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens: * Nuntiabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te. * Et iterum: Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego, & pueri mei, quos dedit mihi Deus. * Quia ergo pueri communicaverunt carni & sanguini, & ipse similiter participavit eisdem: ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolum: * & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. * Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. * Vnde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, & fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi. * In eo enim, in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis, qui tentantur, auxiliari.

CAPVT III.

Longè excellentior est Christus, utpote filius, quàm Moyses qui famulus fidelis erat in domo Dei: curandum igitur ut huic in omnibus obtemperemus, ne in modum incredulorum Iudæorum ab ejus requie repellamur.

VNde fratres sancti, vocationis cælestis participes, considerate Apostolum & pontificem confessionis nostræ Iesum: * qui fidelis est ei, qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo ejus. * Amplioris enim gloriæ iste præ Moyse dignus est habitus, quanto ampliorem honorem habet domus, qui fabricavit illam. * Omnis namque domus fabricatur ab aliquo: qui autem omnia creavit, Deus est. * Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo ejus tamquam famulus, in testimonium eorum quæ dicenda erant: * Christus vero tamquam filius in domo sua: quæ domus sumus nos, si fiduciam, & gloriam spei usque ad finem, firmam retineamus. * Quapropter sicut dicit Spiritus sanctus: Hodie si vocem ejus audieritis, * nolite obdurare corda ve-
stra, sicut in exacerbatione, secundum
diem tentationis in deserto, * ubi ten- 9
taverunt me patres vestri; probaverunt,
& viderunt opera mea * quadraginta 10
annis: Propter quod infensus fui ge-
nerationi huic, & dixi: Semper errant
corde. Ipsi autem non cognoverunt vias
meas, * sicut juravi in ira mea: Si in- 11
troibunt in requiem meam. * Videte 12
fratres, ne forte sit in aliquo vestrûm
cor malum incredulitatis, discedendi
à Deo vivo: * sed adhortamini vosmet- 13
ipsos per singulos dies, donec Hodie
cognominatur, ut non obduretur quis
ex vobis fallacia peccati. * Participes 14
enim Christi effecti sumus: si tamen ini-
tium substantiæ ejus usque ad finem fir-
mum retineamus. * Dum dicitur: Ho- 15
die si vocem ejus audieritis, nolite ob-
durare corda vestra, quemadmodum in
illa exacerbatione. * Quidam enim au- 16
dientes exacerbaverunt, sed non uni-
versi qui profecti sunt ex Ægypto per
Moysen. * Quibus autem infensus est 17
quadraginta annis? Nonne illis, qui
peccaverunt, quorum cadavera prostra-
ta sunt in deserto? * Quibus autem ju- 18
ravit non introire in requiem ipsius, ni-
si illis, qui increduli fuerunt? * Et vi- 19
demus, quia non potuerunt introire
propter incredulitatem.

CAPVT IV.

Quandoquidem Iudæi ob incredulitatem non introierunt in promissam requiem, & reliquum est ut alii ingrediantur, curandum est ne ea frustremur, sed credentes, in ipsam admittamur: de vivo & efficaci Dei verbo quod omnia conspicit, déque ejus infirmitate, ut nostris compateretur infirmitatibus.

TImeamus ergo ne forte relicta pol- 1
licitatione introeundi in requiem
ejus, existimetur aliquis ex vobis de-
esse. * Etenim & nobis nuntiatum est, 2
quemadmodum & illis: sed non profuit
illis sermo auditus, non admistus fi-
dei ex iis quæ audierunt. * Ingredie- 3
mur enim in requiem, qui credidimus:
quemadmodum dixit: Sicut juravi in
ira mea: Si introibunt in requiem
meam: & quidem operibus ab institu-
tione mundi perfectis. * Dixit enim in 4
quodam loco de die septima sic: Et re-
quievit Deus die septima ab omnibus
operibus suis. * Et in isto rursum: Si 5
introibunt in requiem meam. * Quo- 6
niam ergo superest introire quosdam
in illam, & ii, quibus prioribus an-
nuntiatum est, non introierunt propter
incredulitatem: * iterum terminat diem 7
quemdam, Hodie, in David dicendo,
post tantum temporis, sicut supra di-
ctum est: Hodie si vocem ejus audieri-
tis, nolite obdurare corda vestra. * Nam 8
si eis Iesus requiem præstitisset, num-
quam de alia loqueretur, posthac die.

* Itaque

9 *Itaque relinquitur sabbatismus popu-
10 lo Dei. * Qui enim ingressus est in re-
quiem ejus; etiam ipse requievit ab
11 operibus suis, sicut à suis Deus. * Fe-
stinemus ergo ingredi in illam requiē:
ut ne in idipsum quis incidat incredu-
12 litatis exemplum. * Vivus est enim ser-
mo Dei, & efficax, & penetrabilior
omni gladio ancipiti: & pertingens
usque ad divisionem animæ ac spiritus,
compagum quoque ac medullarum, &
discretor cogitationum & intentionum
13 cordis. * Et non est ulla creatura in-
visibilis in conspectu ejus: omnia au-
tem nuda & aperta sunt oculis ejus, ad
14 quem nobis sermo. * Habentes ergo
pontificem magnum, qui penetravit
cælos, Iesum Filium Dei: teneamus
15 confessionem. * Non enim habemus
pontificem, qui non possit compati in-
firmitatibus nostris; tentatum autem
per omnia pro similitudine absque pec-
16 cato. * Adeamus ergo cum fiducia ad
thronum gratiæ: ut misericordiam con-
sequamur, & gratiam inveniamus in
auxilio opportuno.

CAPUT V.

Christus debito ordine factus noster Pontifex, precesque Patri offerens, exauditus est: & discens ex iis quæ passus est obedientiam, factus est obtemperantibus causa salutis æternæ: sed reconditorum de ipso mysteriorum capaces non erant ii ad quos scribebat Apostolus.

1 OMnis namque Pontifex ex homi-
nibus assumptus, pro hominibus
constituitur in iis quæ sunt ad Deum,
ut offerat dona, & sacrificia pro pec-
2 catis: * qui condolere possit iis, qui
ignorant, & errant: quoniam & ipse
3 circumdatus est infirmitate: * & pro-
pterea debet, quemadmodum pro po-
pulo, ita etiam & pro semetipso offer-
4 re pro peccatis. * Nec quisquam sumit
sibi honorem, sed qui vocatur à Deo,
5 tamquam Aaron. * Sic & Christus non
semetipsum clarificavit ut pontifex fie-
ret: sed qui locutus est ad eum: Filius
6 meus es tu, ego hodie genui te. * Quem-
admodum & in alio loco dicit: Tu
es sacerdos in æternum, secundum or-
7 dinem Melchisedech. * Qui in diebus
carnis suæ, preces supplicationesque
ad eum, qui possit illum salvum facere
à morte, cum clamore valido & lacry-
mis offerens, exauditus est pro sua re-
8 verentia. * Et quidem cum esset Filius
Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obe-
9 dientiam: * & consummatus, factus est
omnibus obtemperantibus sibi, causa
10 salutis æternæ, * appellatus à Deo
pontifex juxta ordinem Melchisedech.
11 * De quo nobis grandis sermo, & in-
interpretabilis ad dicendum: quoniam
imbecilles facti estis ad audiendum.
12 * Etenim cum deberetis magistri esse
propter tempus: rursum indigetis ut
vos doceamini quæ sint elementa exor-
dii sermonum Dei: & facti estis quibus
lacte opus sit, non solido cibo. * Om- 13
nis enim, qui lactis est particeps, ex-
pers est sermonis justitiæ: parvulus e-
nim est. * Perfectorum autem est soli- 14
dus cibus; eorum, qui pro consuetudi-
ne exercitatos habent sensus ad discre-
tionem boni ac mali.

CAPUT VI.

Non intendit de primis fidei initiis tractare, quandoquidem rebaptizari nequeunt qui post susceptum baptismum rursum in peccata relabuntur, imo tremenda illis est æterna maledictio: consolando autem Hebræos hortatur ut Abrahæ longanimitatem imitantes, reddant se participes eorum quæ jurejurando promisit illi Deus.

QVapropter intermittentes inchoa- 1
tionis Christi sermonem, ad per-
fectiora feramur, non rursum jacientes
fundamentum pœnitentiæ ab operibus
mortuis, & fidei ad Deum, * baptisma- 2
tum doctrinæ, impositionis quoque ma-
nuum, ac resurrectionis mortuorum,
& judicii æterni. * Et hoc faciemus, 3
siquidem permiserit Deus. * Impossibi- 4
le est enim, eos qui semel sunt illumi-
nati, gustaverunt etiam donum cæleste,
& participes facti sunt Spiritus sancti,
* gustaverunt nihilominus bonum Dei 5
verbum, virtutesque sæculi venturi,
* & prolapsi sunt; rursus renovari ad 6
pœnitentiam, rursum crucifigentes si-
bimetipsis filium Dei, & ostentui haben-
tes. * Terra enim sæpe venientem super 7
se bibens imbrem, & generans herbam
opportunam illis, à quibus colitur, ac-
cipit benedictionem à Deo. * profe- 8
rens autem spinas ac tribulos, reproba
est, & maledicto proxima: cujus con-
summatio in combustionem. * Confi- 9
dimus autem de vobis dilectissimi me-
liora, & viciniora saluti: tametsi ita
loquimur. * Non enim injustus Deus, 10
ut obliviscatur operis vestri, & dile-
ctionis quam ostendistis in nomine ip-
sius qui ministrastis sanctis, & ministra-
tis. * Cupimus autem unumquemque 11
vestrum eandem ostentare sollicitudi-
nem ad expletionem spei usque in fi-
nem: * ut non segnes efficiamini, ve- 12
rum imitatores eorum, qui fide & pa-
tientia hereditabunt promissiones. * A- 13
brahæ namque promittens Deus, quo-
niam neminem habuit, per quem jura-
ret, majorem, juravit per semetipsum,
* dicens: Nisi benedicens benedicā te, & 14
multiplicās multiplicabo te. * Et sic lō- 15
ganimiter ferēs, adeptus est repromis-
sionē. * Homines enim per majorem sui
jurant: & omnis controversiæ eorum fi-
nis ad confirmationem, est juramen-
tum. * In quo abundantius volens
Deus ostendere pollicitationis heredi-

bus immobilitatem consilii sui, inter-
8 posuit iusjurandum: * ut per duas res
immobiles, quibus impossibile est men-
tiri Deum, fortissimum solatium ha-
beamus, qui confugimus ad tenendam
9 propositam spem: * quam sicut ancho-
ram habemus animæ tutam ac firmam,
& incedentem usque ad interiora ve-
0 laminis: * ubi præcursor pro nobis
introivit Iesus, secundum ordinem
Melchisedech pontifex factus in æ-
ternum.

CAPUT VII.

Cum Melchisedech sacerdotium, ex decimarum acceptione & benedictione Leviticum excelleret, Christi sacerdotium necessitate quadam secundum ordinem Melchisedech in perpetuum institutum, ac juramento firmatum præcellit Leviticum, & ipsum una cum lege evacuat.

1 HIc enim Melchisedech, rex Salem,
sacerdos Dei summi, qui obvia-
vit Abrahæ regresso à cæde regum, &
2 benedixit ei: * cui & decimas om-
nium divisit Abraham: primum qui-
dem qui interpretatur rex justitiæ: de-
inde autem & rex Salem, quod est, rex
3 pacis, * sine patre, sine matre, sine ge-
nealogia, neque initium dierum, neque
finem vitæ habens, assimilatus autem
Filio Dei, manet sacerdos in perpe-
4 tuum. * Intuemini autem quantus sit
hic, cui & decimas dedit de præcipuis
5 Abraham patriarcha. * Et quidem de
filiis Levi sacerdotium accipientes,
mandatum habent decimas sumere à
populo secundum legem, id est, à fra-
tribus suis: quamquam & ipsi exierint
6 de lumbis Abrahæ. * Cujus autem ge-
neratio non annumeratur in eis, deci-
mas sumpsit ab Abraham, & hunc, qui
habebat repromissiones, benedixit.
7 * Sine ulla autem contradictione, quod
8 minus est, à meliore benedicitur. * Et
hic quidem, decimas morientes homi-
nes accipiunt: ibi autem contestatur,
9 quia vivit. * Et (ut ita dictum sit) per
Abraham, & Levi, qui decimas acce-
10 pit, decimatus est: * adhuc enim in
lumbis patris erat, quando obviavit
11 ei Melchisedech. * Si ergo consumma-
tio per sacerdotium Leviticum erat
(populus enim sub ipso legem accepit)
quid adhuc necessarium fuit, secun-
dum ordinem Melchisedech alium sur-
gere sacerdotem, & non secundum or-
12 dinem Aaron dici? * Translato enim
sacerdotio, necesse est ut & legis trans-
13 latio fiat. * In quo enim hæc dicuntur,
de alia tribu est, de qua nullus altari
14 præsto fuit. * Manifestum est enim
quod ex Iuda ortus sit Dominus noster:
in qua tribu nihil de sacerdotibus
15 Moyses locutus est. * Et amplius adhuc
manifestum est; si secundum similitudi-
nem Melchisedech exurgat alius sa-
cerdos, * qui non secundum legem 16
mandati carnalis factus est, sed secun-
dum virtutem vitæ insolubilis. * Con- 17
testatur enim: Quoniam tu es sacerdos
in æternum, secundum ordinem Mel-
chisedech. * Reprobatio quidem fit 18
præcedentis mandati, propter infirmi-
tatem ejus, & inutilitatem: * nihil e- 19
nim ad perfectum adduxit lex, intro-
ductio vero melioris spei, per quam
proximamus ad Deum. * Et quantum 20
est non sine jurejurando (alii quidem
sine jurejurando sacerdotes facti sunt;
*hic autem cum jurejurando, per eum, 21
qui dixit ad illum: Iuravit Dominus,
& non pœnitebit eum: tu es sacerdos
in æternum.) * in tantum melioris te- 22
stamenti sponsor factus est Iesus. * Et 23
alii quidem plures facti sunt sacerdo-
tes, idcirco quod morte prohiberentur
permanere: * hic autem eo quod ma- 24
neat in æternum, sempiternum habet
sacerdotium. * Vnde & salvare in per- 25
petuum potest accedentes per semetip-
sum ad Deum: semper vivens ad inter-
pellandum pro nobis. * Talis enim de- 16
cebat ut nobis esset pontifex, sanctus,
innocens, impollutus, segregatus à
peccatoribus & excelsior cælis factus:
* qui non habet necessitatem quotidie, 27
quemadmodum sacerdotes, prius pro
suis delictis hostias offerre, deinde pro
populi: hoc enim fecit semel, seipsum
offerendo. * Lex enim homines consti- 28
tuit sacerdotes infirmitatem habentes:
sermo autem jurisjurandi, qui post le-
gem est, Filium in æternum perfectum.

CAPUT VIII.

Excellentius est Christi sacerdotium Levitico, cùm ipse in dextera Patris sedeat in cælis, & majorum sacramentorum minister fuerit quàm sacerdotes veteris legis: ostendit etiam novi testamenti necessitatem ex imperfectione veteris, & ex promissione Dei per Ieremiam.

CApitulum autem super ea quæ di- 1
cuntur: Talem habemus Pontifi-
cem, qui consedit in dextera sedis ma-
gnitudinis in cælis, * sanctorum mi- 2
nister, & tabernaculi veri, quod fixit
Dominus, & non homo. * Omnis enim 3
pontifex ad offerendum munera, & ho-
stias constituitur: unde necesse est &
hunc habere aliquid, quod offerat:
* si ergo esset super terram, nec esset 4
sacerdos; cum essent qui offerrent se-
cundum legem munera, * qui exempla- 5
ri & umbræ deserviunt cælestium.
Sicut responsum est Moysi, cum con-
summaret tabernaculum: Vide (in-
quit) omnia facito secundum exem-
plar, quod tibi ostensum est in mon-
te. * Nunc autem melius sortitus est 6
ministerium, quanto & melioris
testamenti mediator est, quod in me-
lioribus repromissionibus sancitum
est.

7 est. * Nam si illud prius culpa vacas-
set: non utique secundi locus inquire-
8 retur. * Vituperans enim eos dicit:
Ecce dies venient, dicit Dominus: &
consummabo super domum Israel, &
super domum Iuda , testamentum no-
9 vum; * non secundum testamentum
quod feci patribus eorum, in die qua
apprehendi manum eorum ut educerem
illos de terra Ægypti: quoniam ipsi
non permanserunt in testamento meo,
& ego neglexi eos , dicit Dominus.
10 * Quia hoc est testamentum, quod dis-
ponam domui Israel post dies illos, di-
cit Dominus: Dando leges meas in men-
tem eorum , & in corde eorum super-
scribam eas: & ero eis in Deum, & i-
11 psi erunt mihi in populum: * & non
docebit unusquisque proximum suum,
& unusquisque fratrem suum, dicens:
Cognosce Dominum: quoniam omnes
scient me à minore usque ad majorem
12 eorum: * quia propitius ero iniquita-
tibus eorum, & peccatorum eorum jam
13 non memorabor. * Dicendo autem no-
vum, veteravit prius. Quod autem an-
tiquatur & senescit, prope interitum
est.

CAPUT IX.

Ex his quæ in veteri erant testamento & imperfectione illarum hostiarum, ostendit novi perfectionem, in quo Christus Pontifex & hostia semel oblata emundat conscientiam à peccatis: quem ad testamenti sui confirmationem mori fuit necesse.

1 HAbuit quidem & prius, justifica-
tiones culturæ, & Sanctum sæcu-
2 lare. * Tabernaculum enim factum est
primum, in quo erant candelabra, &
mensa , & propositio panum, quæ di-
3 citur Sancta. * Post velamentum au-
tem secundum , tabernaculum, quod
4 dicitur Sancta sanctorum: * aureum
habens thuribulum, & arcam testamen-
ti circumtectam ex omni parte auro, in
qua urna aurea habens manna, & virga
Aaron, quæ fronduerat, & tabulæ te-
5 stamenti, * superque eam erant Cheru-
bim gloriæ obumbrantia propitiato-
rium: de quibus non est modo dicen-
6 dum per singula. * His vero ita com-
positis, in priori quidem tabernaculo
semper introibant sacerdotes , sacrifi-
7 ciorum officia consummantes: * in se-
cundo autem semel in anno solus pon-
tifex, non sine sanguine, quem offert
8 pro sua & populi ignorantia: * hoc si-
gnificante Spiritu sancto, nondum pro-
palatam esse sanctorum viam, adhuc
priore tabernaculo habente statum.
9 * quæ parabola est temporis instantis:
juxta quam munera, & hostiæ offerun-
tur, quæ non possunt juxta conscien-
tiam perfectum facere servientem, so-
10 lummodo in cibis, & in potibus, * &
variis baptismatibus , & justitiis car-
nis usque ad tempus correctionis im-
positis. * Christus autem assistens pon- 11
tifex futurorum bonorum, per amplius
& perfectius tabernaculum non manu-
factum, id est , non hujus creationis:
* neque per sanguinem hircorum aut 12
vitulorum , sed per proprium sangui-
nem, introivit semel in Sancta, æter-
na redemptione inventa. * Si enim san- 13
guis hircorum & taurorum , & cinis
vitulæ aspersus, inquinatos sanctificat
ad emundationem carnis : * quantò 14
magis sanguis Christi , qui per Spiri-
tum sanctum semetipsum obtulit im-
maculatum Deo, emundabit conscien-
tiam nostram ab operibus mortuis, ad
serviendum Deo viventi? * Et ideo no- 15
vi Testamenti mediator est; ut morte
intercedente, in redemptionem earum
prævaricationum, quæ erant sub priori
testamento, repromissionem accipiant,
qui vocati sunt æternæ hereditatis.
* Vbi enim testamentum est, mors ne- 16
cesse est intercedat testatoris. * Testa- 17
mentum enim in mortuis confirmatum
est: alioquin nondum valet, dum vi-
vit qui testatus est. * Vnde nec primum 18
quidem sine sanguine dedicatum est.
* Lecto enim omni mandato legis à 19
Moyse universo populo, accipiens san-
guinem vitulorum & hircorum , cum
aqua, & lana coccinea, & hyssopo, ip-
sum quoque librum, & omnem popu-
lum aspersit, * dicens: Hic sanguis 20
testamenti, quod mandavit ad vos Deus.
* Etiam tabernaculum & omnia vasa 21
ministerii sanguine similiter aspersit.
* Et omnia pæne in sanguine secundum 22
legem mundantur: & sine sanguinis ef-
fusione non fit remissio. * Necesse est 23
ergo exemplaria quidem cælestium his
mundari: ipsa autem cælestia meliori-
bus hostiis quam istis. * Non enim 24
in manufacta Sancta Iesus introi-
vit, exemplaria verorum : sed in i-
psum cælum , ut appareat nunc vul-
tui Dei pro nobis : * Neque ut 25
sæpe offerat semetipsum , quem-
admodum Pontifex intrat in San-
cta per singulos annos in sanguine alie-
no : * alioquin oportebat eum fre- 26
quenter pati ab origine mundi :
nunc autem semel in consummatio-
ne sæculorum , ad destitutionem pec-
cati , per hostiam suam apparuit.
* Et quemadmodum statutum est ho- 27
minibus semel mori , post hoc autem
judicium: * sic & Christus semel ob- 28
latus est ad multorum exhaurienda
peccata ; secundò sine peccato ap-
parebit expectantibus se , in salu-
tem.

CAPVT X.

Propter imperfectionem hostiarum veteris testamenti necessarium fuit novum induci, cujus unica hostia auferrentur universa peccata: cui nisi fide, spe, charitate, ac bonis operibus adhaeserimus, acerbius puniemur quàm veteris testamenti transgressores: laudat interim Hebraeos quod & multa passi sint, & patientibus astiterint.

1 VMbram enim habens lex futuro-
rum bonorum, non ipsam imagi-
nem rerum; per singulos annos eisdem
ipsis hostiis, quas offerunt indesinen-
ter, nunquam potest accedentes perfe-
2 ctos facere: * alioquin cessassent offer-
ri: ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccati, cultores semel
3 mundati: * sed in ipsis commemoratio
peccatorum per singulos annos fit.
4 * Impossibile enim est sanguine tauro-
5 rum & hircorum auferri peccata.*Ideo
ingrediens mundum dicit: Hostiam, &
oblationem noluisti: corpus autem ap-
6 tasti mihi: *holocautomata pro pecca-
7 to non tibi placuerunt. * Tunc dixi:
Ecce venio: in capite libri scriptum
est de me: Vt faciam, Deus, volunta-
8 tem tuam. * Superius dicens: Quia
hostias, & oblationes,& holocautoma-
ta pro peccato noluisti, nec placita
sunt tibi, quae secundum legem offe-
9 runtur, * tunc dixi: Ecce venio, ut fa-
ciam, Deus, voluntatem tuam: aufert
10 primum, ut sequens statuat. * In qua
voluntate sanctificati sumus per obla-
tionem corporis Iesu Christi semel.
11 * Et omnis quidem sacerdos praesto est
quotidie ministrans, & easdem saepe
offerens hostias, quae numquam pos-
12 sunt auferre peccata: * hic autem unam
pro peccatis offerens hostiam,in sempi-
13 ternum sedet in dextera Dei, *de cete-
ro expectans donec ponantur inimici
14 ejus scabellum pedum ejus. *Vna enim
oblatione, consummavit in sempiter-
15 num sanctificatos. * Contestatur autem
nos & Spiritus sanctus. Postquam enim
16 dixit: * Hoc autem testamentum, quod
testabor ad illos post dies illos, dicit
Dominus, Dando leges meas in cordi-
bus eorum, & in mentibus eorum su-
17 perscribam eas: * & peccatorum, &
iniquitatum eorum jam non recordabor
18 amplius. * Vbi autem horum remissio:
19 jam non est oblatio pro peccato. * Ha-
bentes itaque fratres fiduciam in in-
troitu sanctorum in sanguine Christi,
20 * quam initiavit nobis viam novam, &
viventem per velamen, id est, carnem
21 suam, * & sacerdotem magnum super
22 domum Dei: * accedamus cum vero
corde in plenitudine fidei, aspersi cor-
da à conscientia mala, & abluti cor-
23 pus aqua munda, * teneamus spei no-
strae confessionem indeclinabilem, (fi-
delis enim est qui repromisit) * & con- 24
sideremus invicem in provocationem
charitatis, & bonorum operum: * non 25
deserentes collectionem nostram, sicut
consuetudinis est quibusdam, sed con-
solantes, & tanto magis quanto vide-
ritis appropinquantem diem. * Volun- 26
tarie enim peccantibus nobis post acce-
ptam notitiam veritatis, jam non re-
linquitur pro peccatis hostia, * terri- 27
bilis autem quaedam expectatio judi-
cii, & ignis aemulatio, quae consum-
ptura est adversarios. * Irritam quis 28
faciens legem Moysi, sine ulla misera-
tione duobus vel tribus testibus mori-
tur: * quanto magis putatis deteriora 29
mereri supplicia, qui filium Dei con-
culcaverit, & sanguinē testamenti pol-
lutum duxerit, in quo sanctificatus est,
& spiritui gratiae contumeliam fecerit?
* Scimus enim qui dixit: Mihi vindi- 30
cta, & ego retribuam. Et iterum: Quia
judicabit Dominus populum suum.
* Horrendum est incidere in manus Dei 31
viventis. * Rememoramini autem pri- 32
stinos dies, in quibus illuminati, ma-
gnum certamen sustinuistis passionum:
* & in altero quidem, opprobriis & 33
tribulationibus spectaculum facti; in
altero autem, socii taliter conversan-
tium effecti. * Nam & vinctis compassi 34
estis, & rapinam bonorum vestrorum
cum gaudio suscepistis, cognoscentes
vos habere meliorem & manentem sub-
stantiam. * Nolite itaque amittere con- 35
fidentiam vestram, quae magnam ha-
bet remunerationem. * Patientia enim 36
vobis necessaria est: ut voluntatem Dei
facientes, reportetis promissionem.
*Adhuc enim modicum aliquantulum, 37
qui venturus est, veniet, & non tarda-
bit. * justus autem meus ex fide vivit: 38
quod si subtraxerit se, non placebit a-
nimae meae. * Nos autem non sumus 39
subtractionis filii in perditionem, sed
fidei in acquisitionem animae.

CAPVT XI.

Fidem magnificè commendat ex actis patrum, à mundi exordio usque ad David ac Prophetas: & in universum quanta patrarint ac passi sint per fidem: nec tamen plenam adhuc acceperunt retributionem.

EST autem fides sperandarū substan- 1
tia rerum, argumentum non appa-
rentium. * In hac enim testimonium 2
consecuti sunt senes. * Fide intelligi- 3
mus aptata esse saecula verbo Dei, ut
ex invisibilibus visibilia fierent. * Fide 4
plurimam hostiam Abel, quam Cain,
obtulit Deo, per quam testimonium
consecutus est esse justus, testimonium
perhibente muneribus ejus Deo, &
per illam defunctus adhuc loquitur.
* Fide Henoch translatus est ne videret 5
mortem, & non inveniebatur, quia
transtulit illum Deus: ante translatio-

nem enim testimonium habuit placuis-
6 se Deo. * Sine fide autem impossibile
est placere Deo. Credere enim oportet
accedentem ad Deum quia est, & inqui-
7 rentibus se remunerator sit. * Fide
Noë, responso accepto de iis quæ ad-
huc non videbantur, metuens aptavit
arcam in salutem domus suæ, per quam
damnavit mundum: & justitiæ, quæ
8 per fidem est, heres est institutus. *Fide
qui vocatur Abraham obedivit in lo-
cum exire, quem accepturus erat in
hereditatem: & exiit, nesciens quo i-
9 ret. * Fide demoratus est in Terra re-
promissionis, tamquam in aliena, in
casulis habitando, cum Isaac & Iacob
coheredibus repromissionis ejusdem.
10 * Expectabat enim fundamenta haben-
tem civitatem: cujus artifex & con-
11 ditor Deus. * Fide & ipsa Sara sterilis
virtutem in conceptionem seminis ac-
cepit, etiam præter tempus ætatis: quo-
niam fidelem credidit esse eum, qui re-
12 promiserat. * Propter quod & ab uno
orti sunt (& hoc emortuo) tamquam
sidera cæli in multitudinem, & sicut
arena, quæ est ad oram maris, innume-
13 rabilis. * Iuxta fidem defuncti sunt o-
mnes isti, non acceptis repromissioni-
bus, sed à longe eas aspicientes, & sa-
lutantes, & confitentes quia peregrini
14 & hospites sunt super terram. * Qui e-
nim hæc dicunt, significant se patriam
15 inquirere. * Et si quidem ipsius me-
minissent de qua exierunt, habebant
16 utique tempus revertendi: * nunc au-
tem meliorem appetunt, id est, cæle-
stem. Ideo non confunditur Deus
vocari Deus eorum: paravit enim illis
17 civitatem. * Fide obtulit Abraham I-
saac, cum tentaretur, & unigenitum
offerebat, qui susceperat repromissio-
18 nes; * ad quem dictum est: Quia in
19 Isaac vocabitur tibi semen: * arbitrans
quia & à mortuis suscitare potens est
Deus: unde eum & in parabolam acce-
20 pit. * Fide & de futuris benedixit I-
21 saac Iacob, & Esau. * Fide Iacob, mo-
riens, singulos filiorum Ioseph benedi-
xit, & adoravit fastigium virgæ ejus.
22 * Fide Ioseph, moriens, de profectione
filiorum Israel memoratus est, & de os-
23 sibus suis mandavit. * Fide Moyses na-
tus, occultatus est mensibus tribus à
parentibus suis, eo quod vidissent ele-
gantem infantem, & non timuerunt re-
24 gis edictum. * Fide Moyses grandis
factus negavit se esse filium filiæ Pha-
25 raonis, * magis eligens affligi cum po-
pulo Dei, quam temporalis peccati ha-
26 bere jucunditatem, * majores divitias
æstimans thesauro Ægyptiorum, im-
properium Christi: aspiciebat enim in
27 remunerationem. * Fide reliquit Ægy-
ptum, non veritus animositatem regis:
invisibilem enim tamquam videns susti-
28 nuit. * Fide celebravit Pascha, & san-
guinis effusionem: ne qui vastabat pri-
29 mitiva tangeret eos. * Fide transierunt
Mare rubrum tamquam per aridam ter-
ram: quod experti Ægyptii, devorati
sunt. * Fide muri Iericho corruerunt, 30
circuitu dierum septem. * Fide Rahab 31
meretrix non periit cum incredulis, ex-
cipiens exploratores cum pace. * Et 32
quid adhuc dicam? Deficiet enim me
tempus enarrantem de Gedeon, Barac,
Samson, Iephte, David, Samuel, & Pro-
phetis: * qui per fidem vicerunt regna, 33
operati sunt justitiam, adepti sunt re-
promissiones, obturaverunt ora leonũ,
*extinxerunt impetum ignis, effugerunt 34
aciem gladii, convaluerunt de infirmi-
tate, fortes facti sunt in bello, castra
verterunt exterorum: * acceperunt mu- 35
lieres de resurrectione mortuos suos.
Alii autem distenti sunt, non suscipi-
entes redemptionem, ut meliorem in-
venirent resurrectionem. * Alii vero 36
ludibria & verbera experti, insuper &
vincula & carceres: *lapidati sunt, secti 37
sunt, tẽtati sũt, in occisione gladii mor-
tui sunt: circuierunt in melotis, in pel-
libus caprinis, egentes, angustiati, af-
flicti: * quibus dignus non erat mun- 38
dus: in solitudinibus errantes, in mon-
tibus, & speluncis, & in cavernis ter-
ræ. * Et hi omnes testimonio fidei pro- 39
bati, non acceperunt repromissionem,
* Deo pro nobis melius aliquid provi- 40
dente, ut non sine nobis consummaren-
tur.

CAPUT XII.

Priscorum imò Christi exemplo inducit ad tolerandas viriliter afflictiones, revocans à peccatis: & ex novi testamenti super vetus excellentia deterret ab inobedientia, ne majora quàm Iudæi pati cogamur supplicia.

IDeoque & nos tantam habentes im- 1
positam nubem testium, deponentes
omne pondus, & circumstans nos pec-
catum, per patientiã curramus ad pro-
positum nobis certamen: * aspicientes 2
in auctorẽ fidei, & consummatorẽ Iesũ,
qui proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem, confusione contempta, atq; in dex-
tera sedis Dei sedet. * Recogitate enim 3
eum, qui talem sustinuit à peccatori-
bus adversum semetipsũ contradictio-
nem: ut ne fatigemini, animis vestris
deficientes. * Nondum enim usque ad 4
sanguinem restitistis, adversus pecca-
tum repugnantes: * & obliti estis con- 5
solationis, quæ vobis tamquam filiis
loquitur, dicens; Fili mi, noli negli-
gere disciplinam Domini: neque fati-
geris dum ab eo argueris. *Quem enim 6
diligit Dominus, castigat; flagellat au-
tem omnem filium, quem recipit. * In 7
disciplina perseverate. Tamquam filiis
vobis offert se Deus: quis enim filius,
quem non corripit pater? * Quod si ex- 8
tra disciplinam estis, cujus participes
facti sunt omnes: ergo adulteri, & non

filii estis. * Deinde patres quidem car-
nis nostræ, eruditores habuimus,& re-
verebamur eos: non multo magis ob-
temperabimus Patri spirituum, & vi-
vemus? * Et illi quidem in tempore
paucorum dierum, secundum volunta-
tem suam erudiebant nos: hic autem
ad id, quod utile est in recipiendo san-
ctificationem ejus. * Omnis autem dis-
ciplina, in præsenti quidem videtur
non esse gaudii, sed mœroris: postea
autem fructum pacatissimum exercita-
12 tis per eam reddet justitiæ. * Propter
quod, remissas manus, & soluta genua
13 erigite, * & gressus rectos facite pedi-
bus vestris: ut non claudicans quis er-
14 ret, magis autem sanetur. * Pacem se-
quimini cum omnibus, & sanctimo-
niam, sine qua nemo videbit Deum:
15 * contemplantes nequis desit gratiæ
Dei: nequa radix amaritudinis sursum
germinans impediat, & per illam
16 inquinentur multi. * Ne quis for-
nicator, aut profanus ut Esau: qui pro-
pter unam escam vendidit primitiva
17 sua. * Scitote enim quoniam & postea
cupiens hereditare benedictionem, re-
probatus est: non enim invenit pœnitē-
tię locum, quamquam cum lacrymis in-
18 quisisset eam. *Non enim accessistis ad
tractabilem montem, & accensibilem
ignem, & turbinem, & caliginem, &
19 procellam, * & tubæ sonum, & vo-
cem verborum, quam qui audie-
runt, excusaverunt se, ne eis fieret ver-
20 bum. * Non enim portabant quod di-
cebatur: Et si bestia tetigerit montem,
21 lapidabitur. *Et ita terribile erat quod
videbatur. Moyses dixit: Exterritus
22 sum, & tremebundus. * Sed accessi-
stis ad Sion montem, & civitatem Dei
viventis, Ierusalem cælestem, & mul-
torum millium Angelorum frequen-
23 tiam, * & Ecclesiam primitivorum,
qui conscripti sunt in cælis, & judi-
cem omnium Deum, & spiritus justo-
24 rum perfectorum, * & testamenti novi
mediatorem Iesum, & sanguinis asper-
sionem melius loquentem quam Abel.
25 * Videte ne recusetis loquentem. Si
enim illi non effugerunt, recusantes
eum qui super terram loquebatur:
multo magis nos, qui de cælis lo-
26 quentem nobis avertimus. * cujus vox
movit terram tunc: nunc autem re-
promittit, dicens: Adhuc semel, &
ego movebo non solum terram, sed &
27 cælum. * Quod autem, Adhuc se-
mel, dicit: declarat mobilium trans-
lationem, tamquam factorum, ut ma-
28 neant ea quæ sunt immobilia. * Ita-
que regnum immobile suscipientes,
habemus gratiam: per quam serviamus
placentes Deo, cum metu & reve-
29 rentia. *Etenim Deus noster ignis con-
sumens est.

CAPVT XIII.

Ad varias hortatur virtutes, jubens cavere ab extranea doctrina, ac memoriam refricans altaris & hostiarum veteris novique testamenti, & subinde monens ut præpositis obtemperent: orat ut pro se precentur, idem vicissim pro illis agens, additis mutuis salutationibus.

CHaritas fraternitatis maneat in 1
vobis. * Et hospitalitatem nolite 2
oblivisci, per hanc enim latuerunt qui-
dam, Angelis hospitio receptis. * Me- 3
mentote vinctorum, tamquam simul
vincti; & laborantium, tamquam & i-
psi in corpore morantes. * Honorabile 4
connubium in omnibus, & thorus im-
maculatus. Fornicatores enim, & a-
dulteros judicabit Deus. * Sint mores 5
sine avaritia, contenti præsentibus:
ipse enim dixit: Non te deseram, ne-
que derelinquam. * ita ut confidenter 6
dicamus: Dominus mihi adjutor: non
timebo quid faciat mihi homo. * Me- 7
mentote præpositorum vestrorum, qui
vobis locuti sunt verbum Dei: quorum
intuentes exitum conversationis, imi-
tamini fidem. * Iesus Christus heri,& 8
hodie: ipse & in sæcula.*Doctrinis va- 9
riis & peregrinis nolite abduci. Opti-
mum est enim gratia stabilire cor, non
escis: quæ non profuerunt ambulanti-
bus in eis. * Habemus altare, de quo 10
edere non habent potestatem, qui ta-
bernaculo deserviunt. * Quorum enim 11
animalium infertur sanguis pro pecca-
to in Sancta per pontificem, horum cor-
pora cremantur extra castra. * Propter 12
quod & Iesus, ut sanctificaret per suum
sanguinem populum, extra portam
passus est. * Exeamus igitur ad eum 13
extra castra, improperium ejus portan-
tes. * Non enim habemus hic manen- 14
tem civitatem, sed futurā inquirimus.
* Per ipsum ergo offeramus hostiam 15
laudis semper Deo, id est, fructum la-
biorum confitentium nomini ejus.*Be- 16
neficentiæ autem, & communionis no-
lite oblivisci: talibus enim hostiis pro-
meretur Deus. * Obedite præpositis 17
vestris, & subjacete eis. Ipsi enim per-
vigilant, quasi rationem pro animabus
vestris reddituri, ut cum gaudio hoc
faciant, & non gementes: hoc e-
nim non expedit vobis. *Orate pro no- 18
bis: confidimus enim quia bonam con-
scientiam habemus in omnibus bene
volentes conversari. * Amplius autem 19
deprecor vos hoc facere, quo celerius
restituar vobis. * Deus autem pacis, 20
qui eduxit de mortuis pastorem ma-
gnum ovium, in sanguine testamenti
æterni, Dominum nostrum Iesum Chri-
stum, * aptet vos in omni bono, ut fa- 21
ciatis ejus voluntatem: faciens in vobis
quod placeat coram se per Iesum Chri-

stum:

stum: cui est gloria in sæcula sæculo-
22 rum. Amen. * Rogo autem vos fratres,
ut sufferatis verbum solatii. Etenim
23 perpaucis scripsi vobis. * Cognoscite
fratrem nostrum Timotheum dimissum:
cum quo (si celerius venerit) videbo
24 vos. * Salutate omnes præpositos ve-
stros, & omnes sanctos. Salutant vos de
25 Italia fratres. * Gratia cum omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA CATHOLICA BEATI IACOBI APOSTOLI.

CAPUT I.

Docet tentationum utilitatem, & sapientiam à Deo cum confidentia postulandam: Deus tentator non est aut auctor peccati, sed ab eo procedit omnis bona donatio: hortatur ut ad audiendum veloces, ad loquendum verò & ad iram tardi sint: nec satis est veritatem audire, nisi illa opere compleatur: subdit etiam quænam sit vera & immaculata religio.

1 IAcobus Dei & Domini nostri Iesu
Christi servus, duodecim tribubus,
quæ sunt in dispersione, salutem.
2 * Omne gaudium existimate fratres
mei, cum in tentationes varias incide-
3 ritis: * scientes quod probatio fidei
4 vestræ patientiam operatur. * Patien-
tia autem opus perfectum habet: ut
sitis perfecti & integri, in nullo defi-
5 cientes. * Si quis autem vestrum in-
diget sapientia, postulet à Deo, qui dat
omnibus affluenter, & non impropе-
6 rat: & dabitur ei. * Postulet autem
in fide nihil hæsitans: qui enim hæsi-
tat, similis est fluctui maris, qui à ven-
7 to movetur & circumfertur. * non er-
go æstimet homo ille quod accipiat
8 aliquid à Domino. * Vir duplex ani-
mo, inconstans est in omnibus viis suis.
9 * Glorietur autem frater humilis in
10 exaltatione sua; * dives autem in hu-
militate sua, quoniam sicut flos fœni
11 transibit. * exortus est enim sol cum
ardore, & arefecit fœnum, & flos ejus
decidit, & decor vultus ejus deperiit:
ita & dives in itineribus suis marcel-
12 cet. * Beatus vir, qui suffert tentatio-
nem: quoniam cum probatus fuerit,
accipiet coronã vitæ, quam repromisit
13 Deus diligentibus se. * Nemo cum ten-
tatur dicat, quoniam à Deo tentatur:
Deus enim intentator malorum est:
14 ipse autem neminem tentat. * Unus-
quisque vero tentatur à concupiscen-
tia sua abstractus, & illectus. * Deinde 15
concupiscentia cum conceperit, parit
peccatum: peccatum vero cum con-
summatum fuerit, generat mortem.
* Nolite itaque errare fratres mei di- 16
lectissimi. * Omne datum optimum, 17
& omne donum perfectum, desursum
est; descendens à Patre luminum, apud
quem non est transmutatio, nec vicissi-
tudinis obumbratio. * Voluntarie 18
enim genuit nos verbo veritatis, ut si-
mus initium aliquod creaturæ ejus.
* Scitis fratres mei dilectissimi. Sit 19
autem omnis homo velox ad audien-
dum; tardus autem ad loquendum,
& tardus ad iram. * Ira enim viri ju- 20
stitiam Dei non operatur. * Propter 21
quod abjicientes omnẽ immunditiam,
& abundantiam malitiæ, in mansuetu-
dine suscipite insitum verbum, quod
potest salvare animas vestras. * Estote 22
autem factores verbi, & non audito-
res tantum; fallentes vosmetipsos.
* Quia si quis auditor est verbi, & non 23
factor: hic comparabitur viro consi-
deranti vultum nativitatis suæ in spe-
culo: * consideravit enim se, & abiit, 24
& statim oblitus est qualis fuerit.* Qui 25
autem perspexerit in legem perfectam
libertatis, & permanserit in ea, non au-
ditor obliviosus factus, sed factor ope-
ris: hic beatus in facto suo erit. * Si 26
quis autem putat se religiosum esse, non
refrænans linguam suam, sed seducens
cor suum, hujus vana est religio. * Re- 27
ligio munda & immaculata apud Deum
& Patrem hæc est. Visitare pupillos &
viduas in tribulatione eorum, & im-
maculatum se custodire ab hoc sæ-
culo.

CAPUT II.

Monet ne personarum respectu moveantur: qui enim unicum legis præceptum transgreditur, legis transgressor est: hortatur ut operibus misericordiæ incumbant, ostendens quod homo per opera justificetur: nam fides sine operibus mortua est.

FRatres mei, nolite in personarum 1
acceptione habere fidem Domini no-
stri Iesu Christi gloriæ. * Etenim si in- 2
troierit in conventum vestrum vir au-
reum annulum habens in veste candi-
da, introierit autem & pauper in sordi-
do habitu; * & intendatis in eum, qui 3
indutus est veste præclara, & dixeritis
ei: Tu sede hic bene: pauperi autem di-
catis: Tu sta illic; aut sede sub scabello
pedum meorum:* nonne judicatis apud 4
vosmetipsos, & facti estis judices co-
gitationum iniquarum? * Audite fra- 5
tres mei dilectissimi, nonne Deus ele-
git pauperes in hoc mundo, divites in
fide, & heredes regni, quod repromisit
Deus diligentibus se? * Vos autem 6
exhonorastis pauperem. Nonne divi-

tes per

tes per potentiam opprimunt vos, &
7 ipsi trahunt vos ad judicia? * Nonne
ipsi blasphemant bonum nomen, quod
8 invocatum est super vos? * Si tamen
legem perficitis regalē secundum scri-
pturas: Diliges proximum tuum sicut
9 teipsum: bene facitis: * si autem per-
sonas accipitis, peccatum operamini,
redarguti à lege quasi transgressores.
10 * Quicumque autem totam legem ser-
vaverit, offendat autem in uno, factus
11 est omnium reus. * Qui enim dixit,
Non mœchaberis, dixit &, Non oc-
cides. Quod si non mœchaberis, occi-
des autem, factus es transgressor legis.
12 * Sic loquimini, & sic facite, sicut per
legem libertatis incipientes judicari.
13 * Iudicium enim sine misericordia il-
li, qui non fecit misericordiam: su-
perexaltat autem misericordia judi-
14 cium. * Quid proderit fratres mei, si
fidem quis dicat se habere, opera au-
tem non habeat? Numquid poterit fi-
15 des salvare eum? * Si autem frater &
soror nudi sint, & indigeant victu quo-
16 tidiano, * dicat autem aliquis ex vo-
bis illis: Ite in pace, calefacimini &
saturamini: non dederitis autem eis,
quæ necessaria sunt corpori, quid pro-
17 derit? * Sic & fides, si non habeat o-
18 pera, mortua est in semetipsa. * Sed
dicet quis: Tu fidem habes, & ego
opera habeo. ostende mihi fidem tuam
sine operibus: & ego ostendam tibi ex
19 operibus fidem meam. * Tu credis quo-
niam unus est Deus: Bene facis, &
dæmones credunt, & contremiscunt.
20 * Vis autem scire ô homo inanis, quo-
niam fides sine operibus mortua est?
21 * Abraham pater noster, nonne ex o-
peribus justificatus est, offerens Isaac
22 filium suum super altare? * Vides quo-
niam fides cooperabatur operibus il-
lius: & ex operibus fides consumma-
23 ta est? * Et suppleta est Scriptura, di-
cens: Credidit Abraham Deo, & re-
putatum est illi ad justitiam, & ami-
24 cus Dei appellatus est. * Videtis quo-
niam ex operibus justificatur homo, &
25 non ex fide tantum? * Similiter & Ra-
hab meretrix, nonne ex operibus ju-
stificata est suscipiens nuntios, & alia
26 via ejiciens? * Sicut enim corpus sine
spiritu mortuum est, ita & fides sine
operibus mortua est.

CAPUT III.

Linguæ mala recenset, quam difficillimum est rectè gubernare; subditque differentiam inter sapientiam terrenam & cælestem.

1 NOlite plures magistri fieri fratres
mei, scientes quoniam majus ju-
2 dicium sumitis. * In multis enim of-
fendimus omnes. Si quis in verbo non
offendit: hic perfectus est vir. potest
etiam fræno circumducere totum cor-
3 pus. * Si autem equis fræna in ora
mittimus ad consentiendum nobis, &
omne corpus illorum circumferimus.
* Ecce & naves, cum magnæ sint, & à 4
ventis validis minentur, circumferun-
tur à modico gubernaculo ubi impetus
dirigentis voluerit. * Ita & lingua mo- 5
dicum quidem membrum est, & magna
exaltat. Ecce quantus ignis quam ma-
gnam silvam incendit! * Et lingua ig- 6
nis est, universitas iniquitatis. Lingua
constituitur in membris nostris, quæ
maculat totum corpus, & inflammat
rotam nativitatis nostræ, inflammata
à gehenna. * Omnis enim natura be- 7
stiarum, & volucrum, & serpentium,
& ceterorum domantur, & domita
sunt à natura humana: * linguam au- 8
tem nullus hominum domare potest:
inquietum malum, plena veneno mor-
tifero. * In ipsa benedicimus Deum 9
& Patrem: & in ipsa maledicimus ho-
mines, qui ad similitudinem Dei facti
sunt. * Ex ipso ore procedit benedi- 10
ctio, & maledictio. Non oportet fra-
tres mei, hæc ita fieri. * Numquid 11
fons de eodem foramine emanat dul-
cem, & amaram aquam? * Numquid 12
potest, fratres mei, ficus uvas facere,
aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem
potest facere aquam. * Quis sapiens & 13
disciplinatus inter vos? Ostendat ex
bona conversatione operationem suam
in mansuetudine sapientiæ. * Quod si 14
zelum amarum habetis, & contentio-
nes sint in cordibus vestris: nolite glo-
riari, & mendaces esse adversus veri-
tatem. * non est enim ista sapientia de- 15
sursum descendens: sed terrena, ani-
malis, diabolica. * Vbi enim zelus & 16
contentio: ibi inconstantia, & omne
opus pravum. * Quæ autem desursum 17
est sapientia, primum quidem pudica
est, deinde pacifica, modesta, suasibi-
lis, bonis consentiens, plena miseri-
cordia, & fructibus bonis, non judi-
cans, sine simulatione. * Fructus au- 18
tem justitiæ, in pace seminatur, fa-
cientibus pacem.

CAPUT IV.

Concupiscentiis non est obsequendum, sed diabolo resistendum, & Deo appropinquandum, mutuæque dilectioni studendum, rebus incertis divinæ providentiæ commissis.

VNde bella & lites in vobis? Non- 1
ne hinc? ex concupiscentiis ve-
stris, quæ militant in membris vestris?
* Concupiscitis, & non habetis: occi- 2
ditis, & zelatis: & non potestis adi-
pisci: litigatis, & belligeratis, &
non habetis, propter quod non postu-
latis. * Petitis, & non accipitis: eo 3
quod male petatis: ut in concupiscen-
tiis vestris insumatis. * Adulteri, nes- 4
citis quia amicitia hujus mundi, ini-
mica est Dei? Quicumque ergo volue-
rit amicus esse sæculi hujus, inimicus

Dei

5 Dei constituitur. * An putatis quia in-
aniter scriptura dicat: Ad invidiam
concupiscit spiritus, qui habitat in
6 vobis? * Majorem autem dat gratiam.
Propter quod dicit: Deus superbis re-
sistit, humilibus autem dat gratiam.
7 * Subditi ergo estote Deo: resistite au-
8 tem diabolo, & fugiet à vobis. * Ap-
propinquate Deo, & appropinquabit
vobis. Emundate manus, peccatores:
& purificate corda, duplices animo.
9 * Miseri estote, & lugete, & plora-
te: risus vester in luctum convertatur,
10 & gaudium in mœrorem. * Humiliami-
ni in conspectu Domini, & exaltabit
11 vos. * Nolite detrahere alterutrum fra-
tres. Qui detrahit fratri, aut qui ju-
dicat fratrem suum, detrahit legi, &
judicat legem. Si autem judicas legem:
12 non es factor legis, sed judex. * Unus
est legislator, & judex, qui potest
13 perdere & liberare. * Tu autem quis es,
qui judicas proximum? Ecce nunc qui
dicitis: Hodie, aut crastino ibimus in
illam civitatem, & faciemus ibi qui-
dem annum, & mercabimur, & lu-
14 crum faciemus: * qui ignoratis quid
15 erit in crastino. * Quæ est enim vita
vestra? vapor est ad modicum parens,
& deinceps exterminabitur. Pro eo
ut dicatis: Si Dominus voluerit. Et:
Si vixerimus, faciemus hoc, aut illud.
16 * Nunc autem exultatis in superbiis
vestris. Omnis exultatio talis, maligna
17 est. * Scienti igitur bonum facere, &
non facienti, peccatum est illi.

CAPUT V.

Divitibus pauperum oppressoribus gravem comminatur ultionem, pauperes verò ad longanimitatem hortatur: juramentum fugiendum, & infirmi à presbyteris oleo ungendi, ac peccata invicem confitenda: quàm efficax sit justi oratio: errantes ad veritatem sunt reducendi.

1 Agite nunc divites, plorate ululan-
tes in miseriis vestris, quæ adve-
2 nient vobis. * Divitiæ vestræ putrefa-
ctæ sunt: & vestimenta vestra à tineis
3 comesta sunt. * Aurum & argentum ve-
strum æruginavit: & ærugo eorum in
testimonium vobis erit, & manducabit
carnes vestras sicut ignis. Thesauriza-
stis vobis iram in novissimis diebus.
4 * Ecce merces operariorum, qui mes-
suerunt regiones vestras, quæ fraudata
est à vobis, clamat: & clamor eorum
5 in aures Domini sabaoth introivit. * E-
pulati estis super terram, & in luxuriis
enutristis corda vestra, in die occisio-
6 nis. * Addixistis, & occidistis justum,
7 & non restitit vobis. * Patientes igi-
tur estote fratres, usque ad adventum
Domini. Ecce agricola expectat pre-
tiosum fructum terræ, patienter fe-
rens donec accipiat temporaneum, &
8 serotinum. * Patientes igitur estote &
vos, & confirmate corda vestra: quoniam adventus Domini appropinquavit. * Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non judicemini. Ecce judex ante januam assistit. * Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris & patientiæ, Prophetas: qui locuti sunt in nomine Domini. * Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, & miserator. * Ante omnia autem fratres mei nolite jurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, est: Non, non: ut non sub judicio decidatis. * Tristatur aliquis vestrûm? oret: Æquo animo est? psallat. * Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: * & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. * Confitemini ergo alterutrum peccata vestra: & orate pro invicem ut salvemini: multum enim valet deprecatio justi assidua. * Elias homo erat similis nobis passibilis: & oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex. * Et rursum oravit: & cælum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum. * Fratres mei, si quis ex vobis erraverit à veritate, & converterit quis eum: * scire debet, quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI PRIMA.

CAPUT I.

Gratias Deo agit de vocatione ad fidem & vitam æternam, quæ tamen per multas tribulationes acquiritur, de qua Prophetæ vaticinati sunt: hortatur eos ad vitæ munditiam, ut qui Christi sanguine redempti sunt.

Petrus Apostolus Iesu Christi, electis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ & Bithyniæ, * secundum præscientiam Dei Patris, in sanctificationem Spiritus, in obedientiam, & aspersionem sanguinis Iesu Christi: Gratia vobis & pax multiplicetur. * Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu

Christi, qui secundum misericordiam
suam magnam regeneravit nos in spem
vivam per resurrectionem Iesu Christi
4 ex mortuis, * in hereditatem incorrup-
tibilem, & incontaminatam, & im-
marcescibilem, conservatam in cælis
5 in vobis, * qui in virtute Dei custo-
dimini per fidem in salutem, paratam
6 revelari in tempore novissimo. * In
quo exultabitis, modicum nunc si opor-
tet contristari in variis tentationibus:
7 * ut probatio vestræ fidei multo pretio-
sior auro (quod per ignem probatur)
inveniatur in laudem, & gloriam, &
honorem, in revelatione Iesu Christi:
8 * quem cum non videritis, diligitis:
in quem nunc quoq; non videntes cre-
ditis: credentes autē exultabitis læti-
9 tia inenarrabili, & glorificata: * repor-
tantes finem fidei vestræ, salutem ani-
10 marum. * De qua salute exquisierunt,
atq; scrutati sunt prophetæ, qui de fu-
tura in vobis gratia prophetaverunt:
11 * scrutantes in quod vel quale tempus
significaret in eis spiritus Christi: præ-
nuntians eas quæ in Christo sunt pas-
12 siones, & posteriores glorias: * quibus
revelatum est, quia non sibimetipsis, vo-
bis autem ministrabant ea, quæ nunc
nuntiata sunt vobis per eos qui euan-
gelizaverunt vobis, Spiritu sancto mis-
so de cælo, in quem desiderant Angeli
13 prospicere. * Propter quod succincti
lumbos mentis vestræ, sobrii perfectè
sperate in eam, quæ offertur vobis, gra-
14 tiam, in revelationē Iesu Christi: * quasi
filii obedientiæ, non configurati prio-
15 ribus ignorantiæ vestræ desideriis: * sed
secundū eum, qui vocavit vos, sanctum;
& ipsi in omni conversatione sancti si-
16 tis: * quoniam scriptum est: Sancti eri-
17 tis, quoniam ego sanctus sum. * Et si pa-
trem invocatis eum, qui sine acceptio-
ne personarū judicat secundum unius-
cujusque opus, in timore incolatus ve-
18 stri tempore conversamini. * Scientes
quod non corruptibilibus auro vel ar-
gento redempti estis de vana vestra
19 conversatione paternę traditionis: * sed
pretioso sanguine quasi agni immacu-
20 lati Christi, & incontaminati: * præ-
cogniti quidem ante mundi constitu-
tionem, manifestati autem novissimis
21 temporibus propter vos, * qui per ip-
sum fideles estis in Deo, qui suscitavit
eum à mortuis, & dedit ei gloriam, ut
22 fides vestra, & spes esset in Deo: * A-
nimas vestras castificantes in obedien-
tia charitatis, in fraternitatis amore,
simplici ex corde invicem diligite at-
23 tentius: * renati non ex semine corru-
ptibili, sed incorruptibili per verbum
Dei vivi, & permanentis in æternum.
24 * quia omnis caro ut fœnum: & omnis
gloria ejus tamquam flos fœni: exaruit
25 fœnum, & flos ejus decidit. * Ver-
bum autem Domini manet in æter-
num. hoc est autem verbum, quod eu-
angelizatum est in vos.

CAPUT II.

Exclusa omni fictione, regenerati ad Christum lapidem vivum accedant credentes; qui sunt genus electum, cum prius essent populus abjectus: hortatur ut tamquam peregrini ab omnibus mundanis abstineant, superioribus obtemperent, afflictionesque ad Christi imitationem ferant.

DEponentes igitur omnem mali- 1
tiam, & omnem dolum, & simu-
lationes, & invidias, & omnes detra-
ctiones, * sicut modo geniti infantes, 2
rationabile, sine dolo lac concupisci-
te; ut in eo crescatis in salutem: * si 3
tamen gustastis quoniam dulcis est Do-
minus. * Ad quem accedentes lapidem 4
vivum, ab hominibus quidem repro-
batum, à Deo autem electum, & ho-
norificatum: * & ipsi tamquam lapides 5
vivi superædificamini, domus spiri-
tualis, sacerdotium sanctum, offerre
spirituales hostias, acceptabiles Deo
per Iesum Christum. * Propter quod 6
continet Scriptura: Ecce pono in Sion
lapidem summum angularem, electum,
pretiosum: & qui crediderit in eum,
non confundetur. * Vobis igitur ho- 7
nor credentibus: non credentibus au-
tem, lapis quem reprobaverunt ædifi-
cantes, hic factus est in caput anguli,
* & lapis offensionis, & petra scandali, 8
his qui offendunt verbo, nec credunt
in quo & positi sunt. * Vos autem ge- 9
nus electum, regale sacerdotium, gens
sancta, populus acquisitionis: ut vir-
tutes annuntietis ejus, qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lumē suum.
* Qui aliquando non populus, nunc au- 10
tem populus Dei: qui non consecuti
misericordiam, nunc autem misericor-
diam consecuti. * Charissimi, obsecro 11
vos tamquam advenas & peregrinos
abstinere vos à carnalibus desideriis,
quæ militant adversus animam, * con- 12
versationem vestram inter gentes ha-
bentes bonam: ut in eo, quod detre-
ctant de vobis tamquam de malefacto-
ribus, ex bonis operibus vos conside-
rantes, glorificent Deum in die visitatio-
nis. * Subjecti igitur estote omni huma- 13
næ creaturæ propter Deum: sive regi,
quasi præcellenti; * sive ducibus, tam- 14
quam ab eo missis ad vindictam male-
factorum, laudem vero bonorū: * quia 15
sic est voluntas Dei, ut benefacientes
obmutescere faciatis imprudentium
hominum ignorantiam: * quasi liberi, 16
& non quasi velamen habentes malitiæ
libertatem, sed sicut servi Dei. * Om- 17
nes honorate: fraternitatem diligite:
Deum timete: Regem honorificate.
* Servi subditi estote in omni timore 18
dominis, non tantum bonis & mode-
stis, sed etiam dyscolis. * Hæc est enim 19
gratia, si propter Dei conscientiam
sustinet quis tristitias, patiens injuste.
* Quæ enim est gloria, si peccantes, 20

& colaphizati suffertis ? Sed si bene fa-
cientes patienter sustinetis ; hæc est
21 gratia apud Deum. * In hoc enim vo-
cati estis : quia & Christus passus est
pro nobis, vobis relinquens exemplum
22 ut sequamini vestigia ejus. * qui pecca-
tum non fecit, nec inventus est dolus in
23 ore ejus: * qui cum malediceretur, non
maledicebat ; cum pateretur, non com-
minabatur: tradebat autem judicanti
24 se injuste: * qui peccata nostra ipse per-
tulit in corpore suo super lignum : ut
peccatis mortui, justitiæ vivamus: cu-
25 jus livore sanati estis. * Eratis enim si-
cut oves errantes, sed conversi estis
nunc ad pastorem & episcopum anima-
rum vestrarum.

CAPUT III.

De mutua inter conjuges conversatione, & mulierum ornatu : hortatur ad varias virtutes, atque Christi exemplo ferant adversa : & quod per Baptismum salvamur in similitudinem eorum qui in arca Noe salvabantur.

1 SImiliter & mulieres subditæ sint
viris suis : ut & si qui non credunt
verbo, per mulierum conversationem
sine verbo lucrifiant, * considerantes in
2 timore castam conversationem vestram.
3 * Quarum non sit extrinsecus capilla-
tura, aut circumdatio auri, aut indu-
menti vestimentorum cultus : * sed qui
4 absconditus est cordis homo, in incor-
ruptibilitate quieti & modesti spiri-
tus, qui est in conspectu Dei locuples.
5 * Sic enim aliquando & sanctæ mulie-
res, sperantes in Deo, ornabant se, sub-
6 jectæ propriis viris. * Sicut Sara obe-
diebat Abrahæ, dominum eum vocans:
cujus estis filiæ benefacientes, & non
pertimentes ullam perturbationem.
7 * Viri similiter cohabitantes secundum
scientiam, quasi infirmiori vasculo mu-
liebri impartientes honorem, tamquam
& coheredibus gratiæ vitæ : ut non
8 impediantur orationes vestræ. * In fi-
ne autem, omnes unanimes, compa-
tientes, fraternitatis amatores, miseri-
9 cordes, modesti, humiles : * non red-
dentes malum pro malo, nec maledi-
ctum pro maledicto, sed econtrario be-
nedicentes: quia in hoc vocati estis, ut
benedictionem hereditate possideatis.
10 * Qui enim vult vitam diligere, & dies
videre bonos, coerceat linguam suam à
malo, & labia ejus ne loquantur dolum.
11 * Declinet à malo & faciat bonum: in-
12 quirat pacem, & sequatur eam : * Quia
oculi Domini super justos, & aures ejus
in preces eorum : Vultus autem Domi-
13 ni super facientes mala. * Et quis est
qui vobis noceat, si boni æmulatores
14 fueritis? * Sed & si quid patimini pro-
pter justitiam, beati. Timorem autem
eorum ne timueritis, & non conturbe-
15 mini. * Dominum autem Christum san-
ctificate in cordibus vestris, parati sem-
per ad satisfactionem omni poscenti
vos rationem de ea, quæ in vobis est,
spe. * sed cum modestia, & timore, con- 16
scientiam habentes bonam : ut in eo,
quod detrahunt vobis, confundantur,
qui calumniantur vestram bonam in
Christo conversationem. * Melius est 17
enim benefacientes (si voluntas Dei
velit) pati, quam malefacientes. * quia 18
& Christus semel pro peccatis nostris
mortuus est, justus pro injustis, ut nos
offerret Deo, mortificatus quidem car-
ne, vivificatus autem spiritu. * In quo 19
& his, qui in carcere erant, spiritibus
veniens prædicavit : * qui increduli 20
fuerant aliquando, quando expectabant
Dei patientiam in diebus Noe, cum
fabricaretur arca : in qua pauci, id est,
octo animæ salvæ factæ sunt per a-
quam. * Quod & vos nunc similis for- 21
mæ salvos facit baptisma : non carnis
depositio sordium, sed conscientiæ bo-
næ interrogatio in Deum per resurre-
ctionem Iesu Christi, * qui est in dex- 22
tera Dei, deglutiens mortem ut vitæ
æternæ heredes efficeremur : profectus
in cælum, subjectis sibi angelis, & po-
testatibus, & virtutibus.

CAPUT IV.

Christi morte redemptos hortatur ut pergant præterita devitare peccata ; incumbentes orationibus ac mutuæ dilectioni, semper omnia in Dei gloriam referentes, & gaudentes si propter Christum pati oporteat.

CHristo igitur passo in carne, & vos 1
eadem cogitatione armamini: quia
qui passus est in carne, desiit à pecca-
tis : * Vt jam non desideriis hominum, 2
sed voluntati Dei, quod reliquum est
in carne vivat temporis. * Sufficit enim 3
præteritum tempus ad voluntatem
Gentium consummandam, his qui am-
bulaverunt in luxuriis, desideriis, vi-
nolentiis, comessationibus, potationi-
bus, & illicitis idolorum cultibus. * In 4
quo admirantur non concurrentibus
vobis in eamdem luxuriæ confusionem,
blasphemantes. * Qui reddent ratio- 5
nem ei, qui paratus est judicare vivos
& mortuos. * Propter hoc enim & mor- 6
tuis evangelizatum est : ut judicentur
quidem secundum homines in carne,
vivant autem secundum Deum in Spi-
ritu. * Omnium autem finis appropin- 7
quavit. Estote itaque prudentes: & vi-
gilate in orationibus. * Ante omnia au- 8
tem, mutuam in vobismetipsis charita-
tem continuam habentes : quia chari-
tas operit multitudinem peccatorum.
* Hospitales invicem sine murmuratio- 9
ne. * Vnusquisq;, sicut accepit gratiam, 10
in alterutrum illam administrantes, si-
cut boni dispensatores multiformis
gratiæ Dei. * Si quis loquitur, quasi ser- 11
mones Dei: si quis ministrat, tamquam
ex virtute, quam administrat Deus: ut in

omnibus

omnibus honorificetur Deus per Iesum
Christum : cui est gloria , & imperium
12 in sæcula sæculorum : Amen. * Charis-
simi, nolite peregrinari in fervore, qui
ad tentationem vobis fit , quasi novi a-
13 liquid vobis contingat : * sed commu-
nicantes Christi passionibus gaudete,
ut & in revelatione gloriæ ejus gau-
14 deatis exultantes. * Si exprobramini in
nomine Christi , beati eritis: quoniam
quod est honoris , gloriæ , & virtutis
Dei, & qui est ejus Spiritus , super vos
15 requiescit. * Nemo autem vestrûm pa-
tiatur ut homicida, aut fur , aut male-
16 dicus,aut alienorum appetitor.* Si au-
tem ut Christianus, non erubescat: glo-
rificet autem Deum in isto nomine ,
17 * quoniam tempus est ut incipiat judi-
cium à domo Dei. Si autem primum à
nobis : quis finis eorum , qui non cre-
18 dunt Dei Euangelio ? * Et si justus vix
salvabitur , impius & peccator ubi pa-
19 rebunt? * Itaque & hi , qui patiuntur
secundum voluntatem Dei, fideli Crea-
tori commendent animas suas in bene-
factis.

CAPUT V.

Seniores orat ut verbo & exemplo pascant gregem Dei, juniores autem illis subditi sint : hortatur omnes ut sese demittant, divinæ curæ totos se tradentes, in sobrietate ac fide diabolo resistentes.

1 SEniores ergo, qui in vobis sunt, ob-
secro , consenior & testis Christi
passionum : qui & ejus , quæ in futuro
revelanda est , gloriæ communicator:
2 * pascite qui in vobis est gregem Dei,
providentes non coactè , sed spontaneè
secundum Deum : neque turpis lucri
3 gratia , sed voluntarie : * neque ut do-
minantes in cleris, sed forma facti gre-
4 gis ex animo. * & cum apparuerit prin-
ceps pastorum, percipietis immarcessi-
5 bilem gloriæ coronam. * Similiter a-
dolescentes subditi estote senioribus.
Omnes autem invicem humilitatem in-
sinuate, quia Deus superbis resistit , hu-
6 milibus autem dat gratiam. * Humilia-
mini igitur sub potenti manu Dei , ut
7 vos exaltet in tempore visitationis: * o-
mnem sollicitudinem vestram proji-
cientes in eum , quoniam ipsi cura est
8 de vobis. * Sobrii estote & vigilate :
quia adversarius vester diabolus tam-
quam leo rugiens circuit, quærens quem
9 devoret : * cui resistite fortes in fide:
scientes eamdem passionem ei , quæ in
mundo est , vestræ fraternitati fieri.
10 * Deus autem omnis gratiæ , qui voca-
vit nos in æternam suam gloriam in
Christo Iesu, modicum passos ipse per-
11 ficiet, confirmabit, solidabitque. * Ipsi
gloria , & imperium in sæcula sæculo-
12 rum. Amen.* Per Silvanum fidelem fra-
trem vobis, ut arbitror, breviter scripsi:
obsecrans & contestans , hanc esse ve-
ram gratiam Dei, in qua statis.* Salutat 13
vos Ecclesia, quæ est in Babylone coe-
lecta, & Marcus filius meus. * Salutate 14
invicem in osculo sancto. Gratia vobis
omnibus , qui estis in Christo Iesu. A-
men.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI SECUNDA.

CAPUT I.

Hortatur ut memores maximorum quæ à Deo acceperunt donorum, per varias scandant virtutes , ut sic introitus in regnum Domini illis ministretur: dicitque se brevi moriturum, & suæ doctrinæ certitudinem ostendit ex Christo doctore , quem & vox Patris & Prophetæ commendarunt.

SImon Petrus , servus & Apostolus 1
Iesu Christi , iis qui coæqualem
nobiscum sortiti sunt fidem in ju-
stitia Dei nostri, & Salvatoris Iesu
Christi. * Gratia vobis & pax adim- 2
pleatur in cognitione Dei , & Christi
Iesu Domini nostri: * quomodo omnia 3
nobis divinæ virtutis suæ , quæ ad vi-
tam & pietatem donata sunt, per cogni-
tionem ejus , qui vocavit nos propria
gloria & virtute, * per quem maxima, 4
& pretiosa nobis promissa donavit : ut
per hæc efficiamini divinæ consortes
naturæ : fugientes ejus, quæ in mundo
est, concupiscentiæ corruptionem. * Vos 5
autem curam omnem subinferentes, mi-
nistrate in fide vestra virtutem , in vir-
tute autem scientiam, * in scientia au- 6
tem abstinentiam, in abstinentia autem
patientiam , in patientia autem pieta-
tem , * in pietate autem amorem fra- 7
ternitatis , in amore autem fraternita-
tis charitatem.* Hæc enim si vobiscum 8
adsint, & superent ; non vacuos , nec sine
fructu vos constituent in Domini no-
stri Iesu Christi cognitione. * Cui enim 9
non præsto sunt hæc, cæcus est, & manu
tentans , oblivionem accipiens purga-
tionis veterum suorum delictorum.
* Quapropter fratres magis satagite, ut 10
per bona opera certam vestram voca-
tionem & electionem faciatis : hæc e-
nim facientes , non peccabitis aliquan-
do. * Sic enim abundanter ministrabi- 11
tur vobis introitus in æternum regnum
Domini nostri, & Salvatoris Iesu Chri-
sti. * Propter quod incipiam vos sem- 12
per commonere de his ; & quidem
scientes & confirmatos vos in præsenti
veritate. * Iustum autem arbitror 13
quamdiu sum in hoc tabernaculo , su-
scitare vos in commonitione : * certus 14

quod velox est depositio tabernaculi
mei secundum quod & Dominus noster
15 Iesus Christus significavit mihi. * Dabo
autem operam & frequenter habere
vos post obitum meum, ut horum me-
16 moriam faciatis. * Non enim doctas fa-
bulas secuti, notam fecimus vobis Do-
mini nostri Iesu Christi virtutem &
præsentiam: sed speculatores facti il-
17 lius magnitudinis. * Accipiens enim à
Deo Patre honorem & gloriam, voce
delapsa ad eum hujuscemodi à magni-
fica gloria: Hic est Filius meus dilectus,
in quo mihi complacui, ipsum audite.
18 * Et hanc vocem nos audivimus de cæ-
lo allatam, cum essemus cum ipso in
19 monte sancto. * Et habemus firmiorem
propheticum sermonem: cui benefaci-
tis attendentes, quasi lucernæ lucenti
in caliginoso loco, donec dies eluce-
scat, & lucifer oriatur in cordibus ve-
20 stris: * hoc primum intelligentes, quod
omnis prophetia Scripturæ propria in-
21 terpretatione non fit. * Non enim vo-
luntate humana allata est aliquando
prophetia: sed Spiritu sancto inspira-
ti, locuti sunt sancti Dei homines.

CAPUT II.

Pseudoprophetæ multos seducent, verum acriter punientur, sicut de malis actum est tempore diluvii, & de Sodomitis: prosequitur autem pravos mores horum, quos admodum effusos dicit in libidinem.

1 FUerunt vero & pseudoprophetæ in
populo, sicut & in vobis erunt ma-
gistri mendaces, qui introducent sectas
perditionis, & eum, qui emit eos, Do-
minum negant, superducentes sibi ce-
2 lerem perditionem. * Et multi sequen-
tur eorum luxurias, per quos via veri-
3 tatis blasphemabitur: * & in avaritia
fictis verbis de vobis negotiabuntur:
quibus judicium jam olim non cessat,
4 & perditio eorum non dormitat. * Si
enim Deus angelis peccantibus non pe-
percit, sed rudentibus inferni detra-
ctos in tartarum tradidit cruciandos,
5 in judicium reservari. * Et originali
mundo non pepercit, sed octavum Noe
justitiæ præconem custodivit, dilu-
6 vium mundo impiorum inducens. * Et
civitates Sodomorum & Gomorrhæo-
rum in cinerem redigens, eversione da-
mnavit: exemplum eorum, qui impie
7 acturi sunt, ponens: * & justum Lot
8 oppressum à nefandorum injuria ac lu-
xuriosa conversatione eripuit: * aspe-
ctu enim, & auditu justus erat: habi-
tans apud eos, qui de die in diem ani-
mam justam iniquis operibus crucia-
9 bant. * Novit Dominus pios de tenta-
tione eripere: iniquos vero in diem
10 judicii reservare cruciandos: * magis
autem eos, qui post carnem in concu-
piscentia immunditiæ ambulant, do-
minationemque contemnunt, audaces,
sibi placentes, sectas non metuunt in-
troducere blasphemantes: * ubi angeli
fortitudine & virtute cum sint majo-
res, non portant adversum se execrabi-
le judicium. * Hi vero velut irrationa-
bilia pecora, naturaliter in captionem
& in perniciem in his quæ ignorant
blasphemantes in corruptione sua per-
ibunt, * percipientes mercedem inju-
stitiæ, voluptatem existimantes diei de-
licias: coinquinationes, & maculæ de-
liciis affluentes, in conviviis suis luxu-
riantes vobiscum, * oculos habentes
plenos adulterii, & incessabilis delicti.
Pellicientes animas instabiles, cor ex-
ercitatum avaritia habentes, maledi-
ctionis filii: * derelinquentes rectam
viam erraverunt, secuti viam Balaam
ex Bosor, qui mercedem iniquitatis a-
mavit: * correptionem vero habuit
suæ vesaniæ: subjugale mutum animal,
hominis voce loquens, prohibuit pro-
phetæ insipientiam. * Hi sunt fontes
sine aqua, & nebulæ, turbinibus exa-
gitatæ, quibus caligo tenebrarum re-
servatur. * Superba enim vanitatis lo-
quentes, pelliciunt in desideriis carnis
luxuriæ eos, qui paululum effugiunt,
qui in errore conversantur: * liberta-
tem illis promittentes, cum ipsi servi
sint corruptionis: à quo enim quis su-
peratus est, hujus & servus est. * Si e-
nim refugientes coinquinationes mun-
di in cognitione Domini nostri, & Sal-
vatoris Iesu Christi, his rursus implica-
ti superantur: facta sunt eis posteriora
deteriora prioribus. * Melius enim e-
rat illis non cognoscère viam justitiæ,
quam post agnitionem, retrorsum con-
verti ab eo, quod illis traditum est,
sancto mandato. * Contigit enim eis
illud veri proverbii: Canis reversus
ad suum vomitum; &, Sus lota in vo-
lutabro luti.

CAPUT III.

Propter quosdam illusores secundum Domini adventum negantes, astruit futuram mundi renovationem, cum brevi & insperato Dominus adveniet: ad cujus adventum monet ut se præparent, laudans Pauli scripta quæ indocti depravant.

HAnc ecce vobis, charissimi, se-
cundam scribo epistolam, in qui-
bus vestram excito in commonitione
sinceram mentem: * ut memores sitis
eorum, quæ prædixi, verborum à
sanctis Prophetis, & Apostolorum ve-
strorum, præceptorum Domini & Sal-
vatoris. * hoc primum scientes, quod
venient in novissimis diebus in decep-
tione illusores, juxta proprias concu-
piscentias ambulantes, * dicentes: Vbi
est promissio, aut adventus ejus? ex
quo enim patres dormierunt, omnia sic
perseverant ab initio creaturæ. * La-
tet enim eos hoc volentes, quod cæli

erant

erant prius, & terra, de aqua & per
aquam consistens Dei verbo:* per quæ,
ille tunc mundus aqua inundatus pe-
riit. *Cæli autem qui nunc sunt, & ter-
ra, eodem verbo repositi sunt, igni re-
servati in diem judicii, & perditionis
impiorum hominum. * Vnum vero hoc
non lateat vos, charissimi, quia unus
dies apud Dominum, sicut mille anni,
& mille anni sicut dies unus. * Non
tardat Dominus promissionem suam, si-
cut quidam existimant: sed patienter
agit propter vos, nolens aliquos peri-
re, sed omnes ad pœnitentiam reverti.
* Adveniet autem dies Domini ut fur:
in quo cæli magno impetu transient, e-
lementa vero calore solventur, terra
autem & quæ in ipsa sunt opera, exu-
1 rentur. * Cum igitur hæc omnia dis-
solvenda sint, quales oportet vos esse in
sanctis conversationibus & pietatibus,
2 * expectantes & properantes in adven-
tum diei Domini, per quem cæli ar-
dentes solventur, & elementa ignis ar-
3 dore tabescent? * Novos vero cælos, &
novam terram secundum promissa ip-
sius expectamus, in quibus justitia ha-
4 bitat. * Propter quod charissimi hæc
expectantes, satagite immaculati & in-
5 violati ei inveniri in pace. * & Domini
nostri longanimitatem, salutem arbi-
tremini: sicut & charissimus frater no-
ster Paulus secundum datam sibi sa-
6 pientiam scripsit vobis, * sicut & in o-
mnibus epistolis, loquens in eis de his:
in quibus sunt quædam difficilia intel-
lectu, quæ indocti & instabiles depra-
vant, sicut & ceteras Scripturas, ad su-
7 am ipsorum perditionem. * Vos igitur
fratres præscientes custodite: ne insi-
pientium errore traducti excidatis à
8 propria firmitate. * crescite vero in
gratia, & in cognitione Domini nostri.
& Salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria &
nunc, & in diem æternitatis. Amen.

EPISTOLA B. IOANNIS APOSTOLI PRIMA.

CAPVT I.

Ioannes quod de Christo vidit & audivit aliis annuntiat, ut una cum ipso socientur Deo & Christo ejus filio, cujus sanguine hominum peccata mundantur: porro qui se peccasse negat, Deum mendacem facit.

1 QVod fuit ab initio quod audivi-
mus, quod vidimus oculis no-
stris, quod perspeximus, & ma-
nus nostræ contrectaverunt de
verbo vitæ: * & vita manifestata est, & 2
vidimus, & testamur, & annuntiamus
vobis vitam æternam, quæ erat apud
Patrem, & apparuit nobis: * quod vidi- 3
mus & audivimus, annuntiamus vobis,
ut & vos societatem habeatis nobis-
cum, & societas nostra sit cum Patre, &
cum Filio ejus Iesu Christo. * Et hæc 4
scribimus vobis ut gaudeatis, & gau-
dium vestrum sit plenum. * Et hæc est 5
annuntiatio, quam audivimus ab eo &
annuntiamus vobis: Quoniam Deus lux
est, & tenebræ in eo non sunt ullæ.
*Si dixerimus quoniam societatem ha- 6
bemus cum eo, & in tenebris ambula-
mus, mentimur & veritatem non faci-
mus: * Si autem in luce ambulamus, si- 7
cut & ipse est in luce; societatem habe-
mus ad invicem, & sanguis Iesu Chri-
sti, Filii ejus, emundat nos ab omni
peccato. * Si dixerimus quoniam pec- 8
catum non habemus; ipsi nos seduci-
mus, & veritas in nobis non est. * Si 9
confiteamur peccata nostra; fidelis est &
justus, ut remittat nobis peccata nostra,
& emundet nos ab omni iniquitate.* Si 10
dixerimus quoniam non peccavimus;
mendacem facimus eum, & verbum e-
jus non est in nobis.

CAPVT II.

Iesus Christus advocatus noster est apud Patrem, & propitiatio pro peccatis totius mundi: observatione autem mandatorum Dei comprobatur vera Dei notitia ac dilectio: quod sit vetus ac novum mandatum: quis sit in luce & in tenebris: variis scribit ætatibus, revocans à mundi dilectione & ab hæreticis, ac monens ut semel accepta fidei adhæreant, sequentes ductum Spiritus sancti.

FIlioli mei, hæc scribo vobis, ut non 1
peccetis. Sed & si quis peccaverit,
advocatum habemus apud Patrem, Ie-
sum Christum justum: * & ipse est pro- 2
pitiatio pro peccatis nostris; non pro
nostris autem tantum, sed etiam pro
totius mundi. * Et in hoc scimus quo- 3
niam cognovimus eum, si mandata ejus
observemus. * Qui dicit se nosse eum, 4
& mandata ejus non custodit, mendax
est, & in hoc veritas non est.* Qui autē 5
servat verbū ejus, vere in hoc charitas
Dei perfecta est: & in hoc scimus quo-
niam in ipso sumus. * Qui dicit se in 6
ipso manere, debet, sicut ille ambulavit
& ipse ambulare. * Charissimi, non 7
mandatum novum scribo vobis, sed
mandatum vetus, quod habuistis ab
initio: Mandatum vetus, est verbum
quod audistis. * Iterum mandatum no- 8
vum scribo vobis, quod verum est &
in ipso, & in vobis: quia tenebræ
transierunt & verum lumen jam lucet.
* Qui dicit se in luce esse, & fratrem 9
suum odit, in tenebris est usque adhuc.

* Qui

10 * Qui diligit fratrem suum, in lumine
11 manet, & scandalum in eo non est. *Qui
autem odit fratrem suum, in tenebris
est, & in tenebris ambulat, & nescit
quo eat: *quia tenebræ obcæcaverunt
12 oculos ejus. * Scribo vobis, filioli,
quoniam remittuntur vobis peccata
13 propter nomen ejus. * Scribo vobis patres, quoniam cognovistis eum, qui ab
initio est. Scribo vobis adolescentes,
14 quoniam vicistis malignum. * Scribo
vobis infantes, quoniam cognovistis
patrem. Scribo vobis juvenes, quoniam
fortes estis, & verbum Dei manet in
15 vobis, & vicistis malignum. * Nolite
diligere mundum, neque ea quæ in
mundo sunt. Si quis diligit mundum,
16 non est charitas patris in eo: * quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia
oculorum, & superbia vitæ: quæ non
17 est ex Patre, sed ex mundo est. * Et
mundus transit, & concupiscentia ejus. Qui autem facit voluntatem Dei,
18 manet in æternum. * Filioli, novissima hora est: & sicut audistis quia Antichristus venit, & nunc Antichristi
multi facti sunt: unde scimus, quia no-
19 vissima hora est. *Ex nobis prodierunt,
sed non erant ex nobis. nam, si fuissent
ex nobis, permansissent utique nobiscum: sed ut manifesti sint quoniam non
20 sunt omnes ex nobis. * Sed vos unctionem habetis à Sancto, & nostis omnia.
21 * Non scripsi vobis quasi ignorantibus
veritatem, sed quasi scientibus eam: &
quoniam omne mendacium ex veritate
22 non est. * Quis est mendax, nisi is qui
negat quoniam Iesus est Christus? Hic
est Antichristus, qui negat Patrem,
23 & Filium. * Omnis qui negat Filium,
nec Patrem habet: qui confitetur Fi-
24 lium, & Patrem habet. * Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat: Si
in vobis permanserit quod audistis ab
initio, & vos in Filio & Patre mane-
25 bitis. * Et hæc est repromissio, quam
ipse pollicitus est nobis, vitam æter-
26 nam. * Hæc scripsi vobis de his, qui
27 seducunt vos. * Et vos unctionem
quam accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non necesse habetis, ut aliquis
doceat vos: sed sicut unctio ejus docet
vos de omnibus, & verum est, & non
est mendacium. Et sicut docuit vos:
28 manete in eo. * Et nunc filioli manete
in eo: ut cum apparuerit, habeamus
fiduciam, & non confundamur ab eo
29 in adventu ejus. * Si scitis quoniam
justus est, scitote quoniam & omnis
qui facit justitiam, ex ipso natus est.

CAPUT III.

De Dei erga nos charitate, & quomodo distinguantur qui ex Deo sunt & qui ex diabolo: de dilectione & odio fratrum: qui mentis puritate & fide in Christum quidpiam à Deo petit, impetrat.

VIdete qualem charitatem dedit 1
nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. Propter hoc mundus
non novit nos: quia non novit eum.
* Charissimi, nunc filii Dei sumus: & 2
nondum apparuit quid erimus. Scimus
quoniã cũ apparuerit, similes ei erimus:
quoniam videbimus eum sicuti est.* Et 3
omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.* Om- 4
nis qui facit peccatum, & iniquitatem
facit: & peccatum est iniquitas. * Et 5
scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret: & peccatum in eo non est.
* Omnis qui in eo manet, non peccat: 6
& omnis qui peccat, non vidit eum, nec
cognovit eum. * Filioli, nemo vos se- 7
ducat. Qui facit justitiam, justus est:
sicut & ille justus est. * Qui facit pec- 8
catum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit
Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.
*Omnis qui natus est ex Deo, peccatum 9
non facit: quoniam semen ipsius in eo
manet, & non potest peccare, quoniam
ex Deo natus est.*In hoc manifesti sunt 10
filii Dei, & filii diaboli. Omnis qui non
est justus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum: * quoniam hæc est 11
annuntiatio, quam audistis ab initio, ut
diligatis alterutrum. * Non sicut Cain, 12
qui ex maligno erat, & occidit fratrem
suum. Et propter quid occidit eum?
Quoniam opera ejus maligna erant: fratris autem ejus, justa. * Nolite mirari 13
fratres, si odit vos mundus.*Nos scimus 14
quoniam translati sumus de morte ad
vitam, quoniam diligimus fratres. Qui
non diligit, manet in morte: * omnis 15
qui odit fratrem suum, homicida est. Et
scitis quoniam omnis homicida non
habet vitam æternam in semetipso manentem. * In hoc cognovimus charita- 16
tem Dei, quoniam ille animam suam
pro nobis posuit: & nos debemus pro
fratribus animas ponere. * Qui habue- 17
rit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere,
& clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo? * Filioli 18
mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate.* in hoc cogno- 19
scimus quoniam ex veritate sumus: &
in conspectu ejus suadebimus corda
nostra. * Quoniam si reprehenderit nos 20
cor nostrum: major est Deus corde nostro, & novit omnia. * Charissimi, si 21
cor nostrum non reprehenderit nos, fi-
duciam habemus ad Deum: * & quid- 22

quid

quid petierimus,accipiemus ab eo: quo-
niam mandata ejus custodimus , & ea,
3 quæ sunt placita coram eo,facimus.*Et
hoc est mandatum ejus : Vt credamus
in nomine Filii ejus Iesu Christi:& di-
ligamus alterutrum,sicut dedit manda-
4 tum nobis. * Et qui servat mandata e-
jus , in illo manet, & ipse in eo : & in
hoc scimus quoniam manet in nobis de
Spiritu, quem dedit nobis.

CAPVT IV.

Qui sßtritus ex Deo sint, & qui non:cùm Deus sua nos dilectione prævenerit, dato pro nobis Filio suo , debemus & nos Deum ac proximum diligere: perfecta autem charitas foras mittit timorem.

1 CHarissimi , nolite omni spiritui
credere , sed probate spiritus si ex
Deo sint : quoniam multi pseudopro-
2 phetæ exierunt in mundum. * In hoc
cognoscitur spiritus Dei : omnis spiri-
tus qui confitetur Iesum Christum in
3 carne venisse,ex Deo est:*& omnis spi-
ritus,qui solvit Iesum, ex Deo non est;
& hic est Antichristus, de quo audistis
quoniam venit , & nunc jam in mundo
4 est. * Vos ex Deo estis filioli,& vicistis
eum , quoniam major est qui in vobis
5 est,quam qui in mundo. * Ipsi de mun-
do sunt : ideo de mundo loquuntur, &
6 mundus eos audit.*Nos ex Deo sumus.
Qui novit Deum,audit nos : qui non est
ex Deo, non audit nos : in hoc cogno-
scimus Spiritum veritatis , & spiritum
7 erroris. * Charissimi, diligamus nos in-
vicem : quia charitas ex Deo est. Et o-
mnis qui diligit , ex Deo natus est , &
8 cognoscit Deum . * Qui non diligit,non
novit Deum : quoniam Deus charitas
9 est. * In hoc apparuit charitas Dei in
nobis , quoniam Filium suum unigeni-
tum misit Deus in mundum, ut vivamus
10 per eum.* In hoc est charitas: non qua-
si nos dilexerimus Deum , sed quoniam
ipse prior dilexit nos , & misit Filium
suum propitiationem pro peccatis no-
11 stris. * Charissimi , si sic Deus dilexit
nos : & nos debemus alterutrum dili-
12 gere. * Deum nemo vidit unquam. Si
diligamus invicem , Deus in nobis ma-
net , & charitas ejus in nobis perfecta
13 est. * In hoc cognoscimus quoniam in
eo manemus,& ipse in nobis: quoniam
14 de Spiritu suo dedit nobis. * Et nos
vidimus, & testificamur, quoniam Pa-
ter misit Filium suum Salvatorem mun-
15 di. *Quisquis confessus fuerit quoniam
Iesus est Filius Dei, Deus in eo manet,
16 & ipse in Deo. * Et nos cognovimus,&
credidimus charitati, quam habet Deus
in nobis. Deus Charitas est: & qui ma-
net in charitate,in Deo manet, & Deus
17 in eo.* In hoc perfecta est charitas Dei
nobiscum,ut fiduciam habeamus in die
judicii : quia sicut ille est,& nos sumus
18 in hoc mundo. * Timor non est in cha-
ritate : sed perfecta charitas foras mit-
tit timorem : quoniam timor pœnam
habet. qui autem timet, non est perfe-
ctus in charitate. * Nos ergo diligamus 19
Deum,quoniam Deus prior dilexit nos.
*Si quis dixerit quoniam diligo Deum, 20
& fratrem suum oderit,mendax est. Qui
enim non diligit fratrem suum quem
videt, Deum, quem non videt,quomodo
potest diligere?* Et hoc mandatum ha- 21
bemus à Deo : ut qui diligit Deum,di-
ligat & fratrem suum.

CAPVT V.

De natis ex Deo , veraque erga ipsum charitate: fides mundum vincit : tres in terra testantur Christum verum hominem, & tres in cælo verum Dei filium , in quem credens habet vitam æternam : de peccato ad mortem , & non ad mortem.

OMnis qui credit , quoniam Iesus 1
est Christus, ex Deo natus est. Et
omnis qui diligit eum qui genuit,dili-
git & eum qui natus est ex eo. * In hoc 2
cognoscimus quoniam diligimus natos
Dei,cum Deum diligamus , & mandata
ejus faciamus.. * Hæc est enim charitas
Dei , ut mandata ejus custodiamus : & 3
mandata ejus gravia non sunt. * Quo- 4
niam omne quod natum est ex Deo,vin-
cit mundum : & hæc est victoria , quæ
vincit mundum, fides nostra. * Quis est, 5
qui vincit mundum,nisi qui credit quo-
niam Iesus est Filius Dei ? * hic est,qui 6
venit per aquam & sanguinem , Iesus
Christus: non in aqua solum, sed in a-
qua & sanguine. Et Spiritus est,qui te-
stificatur,quoniam Christus est veritas.
* Quoniam tres sunt, qui testimonium 7
dant in cælo : Pater, Verbum,& Spiri-
tus sanctus : & hi tres unum sunt. * Et 8
tres sunt , qui testimonium dant in ter-
ra : Spiritus, & aqua,& sanguis : & hi 9
tres unum sunt. * Si testimonium ho-
minum accipimus , testimonium Dei
majus est : quoniam hoc est testimoniũ
Dei,quod majus est, quoniam testifica-
tus est de Filio suo. * Qui credit in Fi- 10
lium Dei ,habet testimonium Dei in se.
Qui non credit Filio , mendacem facit
eum : quia non credit in testimonium
quod testificatus est Deus de Filio suo.
* Et hoc est testimonium, quoniam vitã 11
æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita
in Filio ejus est. * Qui habet Filium, 12
habet vitam: qui non habet Filium, vi-
tam non habet. * Hæc scribo vobis : ut 13
sciatis quoniam vitam habetis æternam,
qui creditis in nomine Filii Dei. * Et 14
hæc est fiducia,quam habemus ad eum:
Quia quodcumque petierimus secun-
dum voluntatem ejus , audit nos. * Et 15
scimus quia audit nos quidquid petie-
rimus : scimus quoniam habemus pe-
titiones quas postulamus ab eo. *Qui scit 16
fratrem suum peccare peccatum non
ad mortem , petat , & dabitur ei vita

peccanti

peccanti non ad mortem. Est peccatum
ad mortem : non pro illo dico ut ro-
17 get quis. * Omnis iniquitas, peccatum
18 est : & est peccatum ad mortem. * Sci-
mus quia omnis qui natus est ex Deo,
non peccat : sed generatio Dei conser-
vat eum, & malignus non tangit eum.
19 * Scimus quoniam ex Deo sumus : &
mundus totus in maligno positus est.
20 * Et scimus quoniam Filius Dei venit,
& dedit nobis sensum ut cognoscamus
verum Deum, & simus in vero Filio e-
jus. Hic est verus Deus, & vita æterna.
21 * Filioli, custodite vos à simulacris.
Amen.

EPISTOLA BEATI IOANNIS APOSTOLI SECUNDA.

Electam hanc ejusque filios in charitate & fide confirmat, ne ab hæreticis seducantur: idque paucis, cætera servans donec ad eos veniat.

1 SEnior Electæ dominæ, & natis e-
jus, quos ego diligo in veritate, &
non ego solus, sed & omnes qui co-
2 gnoverunt veritatem, * propter
veritatem quæ permanet in nobis, &
3 nobiscum erit in æternum. * Sit vo-
biscum gratia, misericordia, pax à Deo
Patre, & à Christo Iesu Filio Patris,
4 in veritate & charitate. * Gavisus sum
valde, quoniam inveni de filiis tuis am-
lantes in veritate, sicut mandatum ac-
5 cepimus à Patre. * Et nunc rogo te
domina, non tamquam mandatum no-
vum scribens tibi, sed quod habuimus
6 ab initio, ut diligamus alterutrum.* Et
hæc est charitas, ut ambulemus secun-
dum mandata ejus. Hoc est enim man-
datum, ut quemadmodum audistis ab
7 initio, in eo ambuletis: * quoniam mul-
ti seductores exierunt in mundum, qui
non confitentur Iesum Christum venis-
se in carnem: hic est seductor, & anti-
8 christus. * Videte vosmetipsos, ne per-
datis quæ operati estis : sed ut merce-
9 dem plenam accipiatis. * Omnis qui
recedit, & non permanet in doctrina
Christi, Deum non habet : qui perma-
net in doctrina, hic & Patrem & Fi-
10 lium habet. * Si quis venit ad vos, &
hanc doctrinam non affert, nolite reci-
pere eum in domum, nec AVE ei di-
11 xeritis. * Qui enim dicit illi AVE,
communicat operibus ejus malignis.
12 * Plura habens vobis scribere, nolui
per chartam & atramentum : spero e-
nim me futurum apud vos, & os ad os
loqui : ut gaudium vestrum plenum sit.
13 * Salutant te filii sororis tuæ Electæ.

EPISTOLA BEATI IOANNIS APOSTOLI TERTIA.

Gajum collaudat quod in veritate ambulet, & peregrinos humane excipiat, subdens de Diotrephis calumniis & inhumanitate, ac Demetrio optimum perhibens testimonium, subjungens se illum brevi invisurum.

SEnior Gajo charissimo, quem ego
diligo in veritate. * Charissime,
de omnibus orationem facio pro-
spere te ingredi, & valere, sicut
prospere agit anima tua. * Gavisus
sum valde venientibus fratribus, & te-
stimonium perhibentibus veritati tuæ,
sicut tu in veritate ambulas.* Majorem
horum non habeo gratiam, quam ut
audiam filios meos in veritate ambula-
re. * Charissime, fideliter facis quid-
quid operaris in fratres, & hoc in per-
egrinos, * qui testimonium reddide-
runt charitati tuæ in conspectu Eccle-
siæ : quos, benefaciens, deduces di-
gne Deo. * Pro nomine enim ejus pro-
fecti sunt, nihil accipientes à Gen-
tibus. * Nos ergo debemus suscipere
hujusmodi, ut cooperatores simus veri-
tatis. * Scripsissem forsitan Ecclesiæ :
sed is, qui amat primatum gerere in
eis, Diotrephes, non recipit nos. * pro-
pter hoc si venero, commonebo ejus o-
pera, quæ facit, verbis malignis gar-
riens in nos : & quasi non ei ista suffi-
ciant ; neque ipse suscipit fratres ; &
eos, qui suscipiunt, prohibet, & de
Ecclesia ejicit. * Charissime, noli imi-
tari malum, sed quod bonum est. Qui
benefacit, ex Deo est : qui malefacit,
non vidit Deum. * Demetrio testimo-
nium redditur ab omnibus, & ab ip-
sa veritate, sed & nos testimonium
perhibemus : & nosti quoniam testimo-
nium nostrum verum est. * Multa ha-
bui tibi scribere : sed nolui per atra-
mentum & calamum scribere tibi.
* Spero autem protinus te videre, & os
ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te
amici. Saluta amicos nominatim.

EPISTOLA CATHOLICA BEATI IVDÆ APOSTOLI.

Monet ut firmi sint in tradita semel fide adversus insurgentes impios ac lascivos, subdens de horum supplicio in modum Iudæorum ac Sodomorum: nam & hi nullum veriti, effrene feruntur in omnem carnis concupiscentiam, quos diversis rebus comparat, & istos ad Enoch ac Apostolorum de illis vaticinia revocat.

IVdas Iesu Christi servus, frater autem Iacobi, his qui sunt in Deo Patre dilectis, & Christo Iesu conservatis, & vocatis. * Misericordia vobis, & pax, & charitas adimpleatur.
* Charissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis: deprecans supercertari semel traditæ sanctis fidei. * Subintroierunt enim quidam homines (qui olim præscripti sunt in hoc judicium) impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum Dominatorem & Dominum nostrum Iesum Christum negantes. * Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Iesus populum de terra Ægypti salvans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit: * Angelos vero qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei, vinculis æternis sub caligine reservavit. * Sicut Sodoma, & Gomorrha, & finitimæ civitates simili modo exfornicatæ, & abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. * Similiter & hi carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, majestatem autem blasphemant. * Cum Michael Archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ: sed dixit: Imperet tibi Dominus. * Hi autem, quæcumque quidem ignorant, blasphemant: quæcumque autem naturaliter, tamquam muta animalia, norunt, in his corrumpuntur. * Væ illis, quia in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt: * Hi sunt in epulis suis maculæ, convivantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuo-
3 sæ, bis mortuæ, eradicatæ, * fluctus
feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia: quibus procella
tenebrarum servata est in æternum.
* Prophetavit autem & de his septi- 14
mus ab Adam Enoch, dicens: Ecce
venit Dominus in sanctis millibus suis
* facere judicium contra omnes, & ar- 15
guere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie
egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt contra Deum peccatores impii. * Hi sunt murmuratores queruló- 16
li, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superba, mirantes personas quæstus causa. * Vos au- 17
tem charissimi, memores estote verborum, quæ prædicta sunt ab Apostolis
Domini nostri Iesu Christi, * qui dice- 18
bant vobis, quoniam in novissimo tempore venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus.
* Hi sunt, qui segregant semetipsos, a- 19
nimales, Spiritum non habentes. * Vos 20
autem charissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ vestræ fidei, in
Spiritu sancto orantes, * vosmetipsos 21
in dilectione Dei servate, expectantes
misericordiam Domini nostri Iesu
Christi in vitam æternam. * Et hos qui- 22
dem arguite judicatos: * illos vero 23
salvate, de igne rapientes. Aliis autem
miseremini in timore: odientes & eam,
quæ carnalis est, maculatam tunicam.
* Ei autem qui potens est vos conser- 24
vare sine peccato, & constituere ante
conspectum gloriæ suæ immaculatos in
exultatione in adventu Domini nostri
Iesu Christi; * soli Deo Salvatori no- 25
stro, per Iesum Christum Dominum
nostrum, gloria & magnificentia, imperium & potestas ante omne sæculum,
& nunc, & in omnia sæcula sæculorum. Amen.

APOCALYPSIS BEATI IOANNIS APOSTOLI.

CAPVT I.

Ioannes in Patmos insula relegatus jubetur scribere quæ viderit septem Asiæ Ecclesiis, per septem candelabra designatis, quæ vidit in circuitu filii hominis; modum describens quo hic ipsi demonstratus sit.

APocalypsis Iesu Christi, quam 1
dedit illi Deus palam facere
servis suis, quæ oportet fieri
cito: & significavit, mittens
per Angelum suum servo suo Ioanni,
* qui testimonium perhibuit verbo 2
Dei, & testimonium Iesu Christi, quæ-
cumque vidit. * Beatus qui legit & 3
audit

audit verba prophetiæ hujus : & ser-
vat ea quæ in ea scripta sunt : tempus
4 enim prope est. * Ioannes septem Ec-
clesiis, quæ sunt in Asia. Gratia vobis
& pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui
venturus est ; & à septem spiritibus,
5 qui in conspectu throni ejus sunt ; * &
à Iesu Christo, qui est testis fidelis, pri-
mogenitus mortuorum, & princeps
regum terræ : qui dilexit nos, & la-
vit nos à peccatis nostris in sanguine
6 suo, * & fecit nos regnum & sacerdo-
tes Deo Patri suo : ipsi gloria, & impe-
rium in sæcula sæculorum : Amen.
7 * Ecce venit cum nubibus, & videbit
eum omnis oculus, & qui eum pupu-
gerunt. Et plangent se super eum om-
8 nes tribus terræ : Etiam : Amen. * E-
go sum α, & ω, principium & finis,
dicit Dominus Deus, qui est, & qui e-
rat, & qui venturus est, omnipotens.
9 * Ego Ioannes frater vester, & parti-
ceps in tribulatione, & regno, & pa-
tientia in Christo Iesu ; fui in insula,
quæ appellatur Patmos, propter ver-
10 bum Dei, & testimonium Iesu : * Fui
in spiritu in Dominica die, & audivi
post me vocem magnam tamquam tu-
11 bæ, * dicentis : Quod vides, scribe in
libro : & mitte septem Ecclesiis, quæ
sunt in Asia, Epheso, & Smyrnæ, &
Pergamo, & Thyatiræ, & Sardis, &
12 Philadelphiæ, & Laodiciæ. * Et con-
versus sum, ut viderem vocem quæ lo-
quebatur mecum : Et conversus vidi
13 septem candelabra aurea : * & in me-
dio septem candelabrorum aureorum
similem filio hominis, vestitum podê-
re, & præcinctum ad mamillas zona
14 aurea : * caput autem ejus & capilli
erant candidi tamquam lana alba, &
tamquam nix, & oculi ejus tamquam
15 flamma ignis : * & pedes ejus similes
aurichalco, sicut in camino ardenti, &
vox illius tamquam vox aquarum mul-
16 tarum : * & habebat in dextera sua
stellas septem : & de ore ejus gladius
utraque parte acutus exibat : & facies
17 ejus sicut sol lucet in virtute sua. * Et
cum vidissem eum, cecidi ad pedes e-
jus tamquam mortuus. Et posuit dex-
teram suam super me, dicens : Noli
timere : ego sum primus, & novissi-
18 mus ; * & vivus, & fui mortuus ; &
ecce sum vivens in sæcula sæculorum,
& habeo claves mortis, & inferni.
19 * Scribe ergo quæ vidisti, & quæ sunt,
20 & quæ oportet fieri post hæc. * Sacra-
mentum septem stellarum, quas vidisti
in dextera mea, & septem candelabra
aurea : septem stellæ, Angeli sunt se-
ptem Ecclesiarum : & candelabra se-
ptem, septem Ecclesiæ sunt.

CAPUT II.

Iubetur Ioannes quarta scribere Ecclesiis Ephesi, Smyrnæ, Pergami & Thyatiræ: collaudans eos qui Nicolaitarum doctrinam non admiserunt, alios autem minis ad pœnitentiam revocans : tepidum quoque detestans, & vincenti præmium pollicens.

ANgelo Ephesi Ecclesiæ scribe: Hæc
dicit, qui tenet septem stellas in
dextera sua, qui ambulat in medio se-
ptem candelabrorum aureorum: * Scio
opera tua, & laborem, & patientiam tu-
am, & quia non potes sustinere malos :
& tentasti eos, qui se dicunt Apostolos
esse, & non sunt : & invenisti eos men-
daces : * & patientiam habes, & susti- 3
nuisti propter nomen meum, & non de-
fecisti. * Sed habeo adversum te, quod 4
charitatem tuam primam reliquisti.
* Memor esto itaque unde excideris: & 5
age pœnitentiam, & prima opera fac.
sin autem, venio tibi, & movebo can-
delabrum tuum de loco suo, nisi pœ-
nitentiam egeris. * Sed hoc habes, 6
quia odisti facta Nicolaitarum, quæ &
ego odi. * Qui habet aurem, audiat 7
quid Spiritus dicat Ecclesiis: Vincenti
dabo edere de ligno vitæ, quod est in
Paradiso Dei mei. * Et Angelo Smyr- 8
næ Ecclesiæ scribe : Hæc dicit primus,
& novissimus ; qui fuit mortuus & vi-
vit: * Scio tribulationem tuam, & pau- 9
pertatem tuam, sed dives es : & blas-
phemaris ab his, qui se dicunt Iudæos
esse, & non sunt, sed sunt synagoga
satanæ.* Nihil horum timeas quæ pas- 10
surus es. Ecce missurus est diabolus a-
liquos ex vobis in carcerem ut tente-
mini : & habebitis tribulationem die-
bus decem. Esto fidelis usque ad mor-
tem, & dabo tibi coronam vitæ. * Qui 11
habet aurem, audiat quid Spiritus di-
cat Ecclesiis : Qui vicerit, non lædetur
à morte secunda. * Et Angelo Perga- 12
mi Ecclesiæ scribe : Hæc dicit qui ha-
bet rhomphæam utraque parte acutam:
* Scio ubi habitas, ubi sedes est sata- 13
næ : & tenes nomen meum, & non ne-
gasti fidem meam. Et in diebus illis An-
tipas testis meus fidelis, qui occisus est
apud vos, ubi satanas habitat. * Sed 14
habeo adversus te pauca : quia habes
illic tenentes doctrinam Balaam, qui
docebat Balac mittere scandalum co-
ram filiis Israel, edere, & fornicari:
* ita habes & tu tenentes doctrinam 15
Nicolaitarum.* Similiter pœnitentiam 16
age : si quominus veniam tibi cito, &
pugnabo cum illis in gladio oris mei.
* Qui habet aurem, audiat quid Spi- 17
ritus dicat Ecclesiis : Vincenti dabo
manna absconditum, & dabo illi calcu-
lum candidum : & in calculo nomen no-
vum scriptum, quod nemo scit, nisi
qui accipit. * Et Angelo Thyatiræ Ec- 18

clesiæ scribe : Hæc dicit Filius Dei, qui
habet oculos tamquam flammam ignis,
& pedes ejus similes aurichalo : * No-
vi opera tua, & fidem, & charitatem
tuam, & ministerium, & patientiam
tuam, & opera tua novissima plura
prioribus.* Sed habeo adversus te pau-
ca : quia permittis mulierem Iezabel,
quæ se dicit propheten, docere, & se-
ducere servos meos, fornicari, & man-
ducare de idolothytis. * Et dedi illi
tempus ut pœnitentiam ageret : & non
vult pœnitere à fornicatione sua.* Ec-
ce mittam eam in lectum : & qui mœ-
chantur cum ea, in tribulatione maxi-
ma erunt, nisi pœnitentiam ab operibus
suis egerint. * & filios ejus interficiam
in morte, & scient omnes Ecclesiæ,
quia ego sum scrutans renes & corda:
& dabo unicuique vestrûm secundum
opera sua. Vobis autem dico, * & ce-
teris qui Thyatiræ estis. Quicumque
non habent doctrinam hanc, & qui non
cognoverunt altitudines satanæ, quem-
admodum dicunt, non mittam super
vos aliud pondus:* tamen id, quod ha-
betis, tenete donec veniam. * Et qui vi-
cerit, & custodierit usque in finē opera
mea, dabo illi potestatem super Gen-
tes, * & reget eas in virga ferrea, &
tamquam vas figuli confringentur, * si-
cut & ego accepi à Patre meo : & da-
bo illi stellam matutinam. * Qui habet
aurem, audiat quid Spiritus dicat Ec-
clesiis.

CAPUT III.

Iubetur scribere Ecclesiis Sardis, Philadelphiæ & Laodiciæ; errantes ad pœnitentiam minis revocans, sed alios collaudans, & vincenti præmium pollicens : Deum dicens ad ostium pulsare, ut ingrediatur ad illum qui aperuerit.

1 ET Angelo Ecclesiæ Sardis scribe:
Hæc dicit qui habet septem Spiri-
tus Dei, & septem stellas : Scio opera
tua, quia nomen habes quod vivas, &
2 mortuus es. * Esto vigilans, & confir-
ma cetera, quæ moritura erant. Non
enim invenio opera tua plena coram
3 Deo meo. * In mente ergo habe quali-
ter acceperis, & audieris, & serva, &
pœnitentiam age. Si ergo non vigila-
veris, Veniam ad te tamquam fur, &
4 nescies qua hora veniam ad te. * Sed
habes pauca nomina in Sardis, qui non
inquinaverunt vestimenta sua : & am-
bulabunt mecum in albis, quia digni
5 sunt. * Qui vicerit, sic vestietur vesti-
mentis albis, & non delebo nomen ejus
de Libro vitæ, & confitebor nomen e-
jus coram Patre meo, & coram ange-
6 lis ejus. * Qui habet aurem, audiat
7 quid Spiritus dicat Ecclesiis. * Et An-
gelo Philadelphiæ Ecclesiæ scribe: Hæc
dicit Sanctus & Verus, qui habet cla-
vem David : qui aperit, & nemo clau-
dit: claudit, & nemo aperit : * Scio o- 8
pera tua. Ecce dedi coram te ostium a-
pertum, quod nemo potest claudere :
quia modicam habes virtutem, & ser-
vasti verbum meum, & non negasti no-
men meum. * Ecce dabo de synagoga 9
satanæ, qui dicunt se Iudæos esse, &
non sunt, sed mentiuntur : Ecce faciam
illos ut veniant, & adorent ante pedes
tuos : & scient quia ego dilexi te.
* quoniam servasti verbum patientiæ 10
meæ, & ego servabo te ab hora tenta-
tionis, quæ ventura est in orbem uni-
versum tentare habitantes in terra.
* Ecce venio cito : tene quod habes, ut 11
nemo accipiat coronam tuam. * Qui vi- 12
cerit, faciam illum columnam in tem-
plo Dei mei, & foras non egredietur
amplius : & scribam super eum nomen
Dei mei, & nomen civitatis Dei mei
novæ Ierusalem, quæ descendit de cæ-
lo à Deo meo, & nomen meum novum.
* Qui habet aurem, audiat quid Spiri- 13
tus dicat Ecclesiis. * Et Angelo Laodi- 14
ciæ Ecclesiæ scribe: Hæc dicit : Amen,
testis fidelis, & verus, qui est princi-
pium creaturæ Dei. * Scio opera tua, 15
quia neque frigidus es, neque calidus:
utinam frigidus esses, aut calidus:* sed 16
quia tepidus es, & nec frigidus, nec
calidus, incipiam te evomere ex ore
meo. * quia dicis : Quod dives sum, & 17
locupletatus, & nullius egeo : & nescis
quia tu es miser, & miserabilis, & pau-
per, & cæcus, & nudus. * Suadeo tibi 18
emere à me aurum ignitum probatum,
ut locuples fias, & vestimentis albis in-
duaris, & non appareat confusio nudi-
tatis tuæ, & collyrio inunge oculos
tuos, ut videas. * Ego quos amo, ar- 19
guo, & castigo. Æmulare ergo, & pœ- 20
nitentiam age. * Ecce sto ad ostium, &
pulso : si quis audierit vocem meam, &
aperuerit mihi januam, intrabo ad il-
lum ; & cœnabo cum illo, & ipse me-
cum. * Qui vicerit, dabo ei sedere me- 21
cum in throno meo : sicut & ego vici,
& sedi cum Patre meo in throno ejus.
* Qui habet aurem, audiat quid Spiri- 22
tus dicat Ecclesiis.

CAPUT IV.

Aperto in cælo ostio videt sedentem in throno, & in hujus circuitu vigintiquattuor seniores sedentes ; &, quæ hic describit, quattuor animalia, quæ sedentem in throno assiduè una cum vigintiquattuor senioribus glorificabant.

POst hæc vidi ; & ecce ostium aper- 1
tum in cælo : & vox prima, quam
audivi, tamquam tubæ loquentis me-
cum, dicens: Ascende huc, & ostendam
tibi quæ oportet fieri post hæc. * Et 2
statim fui in spiritu : & ecce sedes po-
sita erat in cælo, & supra sedem se-
dens. * & qui sedebat, similis erat a- 3
spectui lapidis jaspidis & sardinis : &

iris

iris erat in circuitu sedis, similis vi-
4 sioni smaragdinæ. * Et in circuitu se-
dis sedilia vigintiquattuor: & super
thronos vigintiquattuor seniores se-
dentes, circumamicti vestimentis albis,
& in capitibus eorum coronæ aureæ.
5 * Et de throno procedebant fulgura, &
voces, & tonitrua: & septem lampa-
des ardentes ante thronum, qui sunt
6 septem spiritus Dei. * Et in conspectu
sedis tamquam mare vitreum simile
crystallo: & in medio sedis, & in cir-
cuitu sedis, quattuor animalia plena
7 oculis ante & retro. * Et animal pri-
mum simile leoni, & secundum animal
simile vitulo, & tertium animal ha-
bens faciem quasi hominis, & quartum
8 animal simile aquilæ volanti. * Et quat-
tuor animalia, singula eorum habebant
alas senas: & in circuitu, & intus ple-
na sunt oculis: & requiem non habe-
bant die ac nocte, dicentia: Sanctus,
Sanctus, Sanctus, Dominus Deus om-
nipotens, qui erat, & qui est, & qui
9 venturus est. * Et cum darent illa ani-
malia gloriam, & honorem, & benedi-
ctionem sedenti super thronum, viven-
10 ti in sæcula sæculorum, * procidebant
vigintiquattuor seniores ante seden-
tem in throno, & adorabant viventem
in sæcula sæculorum, & mittebant co-
ronas suas ante thronum, dicentes:
11 * Dignus es Domine Deus noster acci-
pere gloriam, & honorem, & virtutem:
quia tu creasti omnia, & propter vo-
luntatem tuam erant, & creata sunt.

CAPUT V.

Flente Ioanne quod librum septem sigillis signatum nemo posset aperire, agnus primum occisus illum aperuit; quo facto, quattuor animalia & vigintiquattuor seniores, cum innumera Angelorum multitudine omnique creatura illum maxime glorificarunt.

1 ET vidi in dextera sedentis supra
thronum, librum scriptum intus &
2 foris, signatum sigillis septem. * Et vi-
di Angelum fortem, prædicantem voce
magna: Quis est dignus aperire librum,
3 & solvere signacula ejus? * Et nemo po-
terat, neque in cælo, neque in terra,
neque subtus terram, aperire librum,
4 neque respicere illum. * Et ego flebam
multum, quoniam nemo dignus inven-
tus est aperire librum, nec videre eum.
5 * Et unus de senioribus dixit mihi: Ne
fleveris: ecce vicit leo de tribu Iuda,
radix David, aperire librum, & solvere
6 septem signacula ejus. * Et vidi: & ec-
ce in medio throni & quattuor anima-
lium, & in medio seniorum, agnum stan-
tem tamquam occisum, habentem cor-
nua septem & oculos septem: qui sunt
septem spiritus Dei missi in omnem
7 terram. * Et venit, & accepit de dexte-
8 ra sedentis in throno librum. * Et cum
aperuisset librum, quattuor animalia,
& vigintiquattuor seniores ceciderunt
coram agno, habentes singuli citharas,
& phialas aureas plenas odoramento-
rum, quæ sunt orationes sanctorum:
* & cantabant canticum novum, dicen-
tes: Dignus es Domine accipere li-
brum, & aperire signacula ejus: quo-
niam occisus es, & redemisti nos Deo
in sanguine tuo ex omni tribu, & lin-
gua, & populo, & natione: * & fecisti
nos Deo nostro regnum, & sacerdotes:
& regnabimus super terram. * Et vi-
di, & audivi vocem angelorum multo-
rum in circuitu throni, & animalium,
& seniorum: & erat numerus eorum
millia millium, * dicentium voce ma-
gna: Dignus est Agnus, qui occisus
est, accipere virtutem, & divinitatem,
& sapientiam, & fortitudinem, & ho-
norem, & gloriam, & benedictionem.
* Et omnem creaturam, quæ in cælo
est, & super terram, & sub terra, & quæ
sunt in mari, & quæ in eo: omnes au-
divi dicentes: Sedenti in throno, &
Agno, benedictio, & honor, & gloria,
& potestas in sæcula sæculorum. * Et
quattuor animalia dicebant: Amen. Et
vigintiquattuor seniores ceciderunt in
facies suas: & adoraverunt viventem in
sæcula sæculorum.

CAPUT VI.

Apertis quattuor sigillis, varii adversus terram sequuntur effectus: quinto vero aperto, animæ martyrum petunt accelerari judicium: ad sexti autem apertionem ostenduntur signa futuri judicii.

ET vidi quod aperuisset Agnus u-
num de septem sigillis, & audiv
unum de quattuor animalibus, dicens
tamquam vocem tonitrui: Veni &
vide. * Et vidi: & ecce equus albus
& qui sedebat super illum habebat ar
cum, & data est ei corona, & exivi
vincens ut vinceret. * Et cum aperuis
set sigillum secundum audivi, secundun
animal, dicens: Veni, & vide. * E
exivit alius equus rufus: & qui sedeba
super illum, datum est ei ut sumeret pa
cem de terra, & ut invicem se interfi
ciant, & datus est ei gladius magnus
* Et cum aperuisset sigillum tertium
audivi tertium animal, dicens: Veni
& vide. Et ecce equus niger: & qui se
debat super illum, habebat stateram i
manu sua. * Et audivi tamquam voce
in medio quattuor animalium dicer
tium: Bilibris tritici denario, & tr
bilibres hordei denario, & vinum & c
leum ne læseris. * Et cum aperuisset s
igillum quartum, audivi vocem, quar
animalis dicentis: Veni, & vide. * Et e
ce equus pallidus: & qui sedebat s
per eum, nomen illi Mors, & infern
sequebatur eum, & data est illi potest
super quattuor partes terræ, inter

cere gladio, fame, & morte, & bestiis
9 terræ. * Et cum aperuisset sigillum
quintum, vidi subtus altare animas in-
terfectorum propter verbum Dei, &
propter testimonium, quod habebant,
10 * & clamabant voce magna, dicentes:
Vsquequò Domine, (sanctus, & verus)
non judicas, & non vindicas sanguinem
nostrum de iis qui habitant in terra?
11 * Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ:
& dictum est illis ut requiescerent ad-
huc tempus modicum, donec comple-
antur conservi eorum, & fratres eorum,
12 qui interficiendi sunt sicut & illi. * Et
vidi cum aperuisset sigillum sextum: &
ecce terræmotus magnus factus est, &
sol factus est niger tamquam saccus ci-
licinus: & luna tota facta est sicut san-
13 guis: * & stellæ de cælo ceciderunt su-
per terram, sicut ficus emittit grossos
14 suos cum à vento magno movetur, * &
cælum recessit sicut liber involutus: &
omnis mons, & insulæ de locis suis mo-
15 tæ sunt: * & reges terræ, & principes,
& tribuni, & divites, & fortes, & om-
nis servus, & liber, absconderunt se in
speluncis, & in petris montium: * &
16 dicunt montibus, & petris: *Cadite su-
per nos, & abscondite nos à facie se-
dentis super thronum, & ab ira Agni:
17 * quoniam venit dies magnus iræ ipso-
rum: & quis poterit stare?

CAPUT VII.

Dum punienda est terra, jubentur absque nocumento servari signum in fronte gerentes: qui describuntur tam ex Iudæis quam ex Gentibus; benedicentes Deum: & de his qui amicti erant stolis albis.

1 POst hæc vidi quattuor Angelos stan-
tes super quattuor angulos terræ,
tenentes quattuor ventos terræ, ne fla-
rent super terram, neque super mare,
2 neque in ullam arborem. * Et vidi al-
terum Angelum ascendentem ab ortu
solis, habentem signum Dei vivi: &
clamavit voce magna quattuor Ange-
lis, quibus datum est nocere terræ, &
3 mari, * dicens: Nolite nocere terræ, &
mari, neque arboribus, quoadusque
signemus servos Dei nostri in frontibus
4 eorum. * Et audivi numerum signato-
rum, centum quadraginta quattuor
millia signati, ex omni tribu filiorum
5 Israel. * Ex tribu Iuda duodecim mil-
lia signati: Ex tribu Ruben duodecim
millia signati: Ex tribu Gad duode-
6 cim millia signati: * Ex tribu Aser duo-
decim millia signati: Ex tribu Neph-
thali duodecim millia signati: Ex tri-
bu Manasse duodecim millia signati:
7 * Ex tribu Simeon duodecim millia si-
gnati: Ex tribu Levi duodecim mil-
lia signati: Ex tribu Issachar duodecim
8 millia signati: * Ex tribu Zabulon duo-
decim millia signati: Ex tribu Ioseph
duodecim millia signati: Ex tribu Ben-
jamin duodecim millia signati. * Post 9
hæc vidi turbam magnam, quam dinu-
merare nemo poterat, ex omnibus gen-
tibus, & tribubus, & populis, & lin-
guis: stantes ante thronum, & in con-
spectu Agni, amicti stolis albis, & pal-
mæ in manibus eorum: * & clamabant 10
voce magna dicentes: Salus Deo nostro,
qui sedet super thronum, & Agno. * Et 11
omnes Angeli stabant in circuitu thro-
ni, & seniorum, & quattuor anima-
lium: & ceciderunt in conspectu thro-
ni in facies suas, & adoraverunt De-
um, * dicentes, Amen. Benedictio, & 12
claritas, & sapientia, & gratiarum a-
ctio, honor, & virtus, & fortitudo Deo
nostro in sæcula sæculorum. Amen.
* Et respondit unus de senioribus, & 13
dixit mihi: Hi, qui amicti sunt stolis
albis, qui sunt? & unde venerunt? * Et 14
dixi illi: Domine mi, tu scis. Et di-
xit mihi: Hi sunt, qui venerunt de tri-
bulatione magna, & laverunt stolas
suas, & dealbaverunt eas in sanguine
Agni. * ideo sunt ante thronum Dei, & 15
serviunt ei die ac nocte in templo ejus:
& qui sedet in throno, habitabit super
illos. * non esurient, neque sitient am- 16
plius, nec cadet super illos sol, neque
ullus æstus: * quoniam Agnus qui in 17
medio throni est, reget illos, & dedu-
cet eos ad vitæ fontes aquarum, & ab-
sterget Deus omnem lacrymam ab ocu-
lis eorum.

CAPUT VIII.

Aperto septimo sigillo septem Angeli cum tubis ostenduntur, effusoque in terram igne altaris ab alio Angelo fiunt varia tempestates: similiter quattuor Angelis tuba canentibus producuntur variæ plagæ adversus homines.

ET cum aperuisset sigillum septi- 1
mum factum est silentium in cælo
quasi media hora. * Et vidi septem 2
Angelos stantes in conspectu Dei: &
datæ sunt illis septem tubæ. * Et a- 3
lius Angelus venit, & stetit ante al-
tare habens thuribulum aureum: &
data sunt illi incensa multa, ut daret
de orationibus sanctorum omnium su-
per altare aureum, quod est ante thro-
num Dei. * Et ascendit fumus incen- 4
sorum de orationibus sanctorum de
manu Angeli coram Deo. * Et acce- 5
pit Angelus thuribulum, & implevit
illud de igne altaris, & misit in ter-
ram, & facta sunt tonitrua, & voces,
& fulgura, & terræmotus magnus.
* Et septem Angeli, qui habebant se- 6
ptem tubas, præparaverunt se ut tuba
canerent. * Et primus Angelus tuba 7
cecinit, & facta est grando, & i-
gnis, mista in sanguine, & missum est in
terram, & tertia pars terræ combusta
est, & tertia pars arborum concremata
est, & omne fœnum viride combu-

stum

8 stum est. * Et secundus Angelus tuba
cecinit:& tamquam mons magnus igne
ardens missus est in mare, & facta est
9 tertia pars maris sanguis, * & mortua
est tertia pars creaturæ eorum quæ ha-
bebant animas in mari, & tertia pars
10 navium interiit. * Et tertius Angelus
tuba cecinit: & cecidit de cælo stella
magna, ardens tamquam facula, & ce-
cidit in tertiam partem fluminum,& in
11 fontes aquarum: * & nomen stellæ di-
citur Absinthium; & facta est tertia
pars aquarum in absinthium: & multi
hominum mortui sunt de aquis, quia
12 amaræ factæ sunt. * Et quartus Ange-
lus tuba cecinit: & percussa est tertia
pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia
pars stellarum, ita ut obscuraretur ter-
tia pars eorum,& diei non luceret pars
13 tertia, & noctis similiter. * Et vidi, &
audivi vocem unius aquilæ volantis
per medium cæli, dicentis voce ma-
gna: Væ, væ, væ habitantibus in ter-
ra, de ceteris vocibus trium Angelo-
rum,qui erant tuba canituri.

CAPUT IX.

Quinto Angelo tuba canente stella cadit, & locustæ à fumo putei egressæ describuntur, quæ homines crucient: sexto vero Angelo canente solvuntur quattuor Angeli, qui ingenti equestri exercitu tertiam hominum partem occidant.

1 ET quintus Angelus tuba cecinit: &
vidi stellam de cælo cecidisse in
terram,& data est ei clavis putei abyssi.
2 *Et aperuit puteum abyssi: & ascendit
fumus putei, sicut fumus fornacis ma-
gnæ: & obscuratus est sol & aër de fu-
3 mo putei: * Et de fumo putei exierunt
locustæ in terram, & data est illis po-
testas, sicut habent potestatem scorpio-
4 nes terræ: * & præceptum est illis ne
læderent fœnum terræ, neque omne
viride, neque omnem arborem: nisi
tantum homines, qui non habent si-
5 gnum Dei in frontibus suis: *& datum
est illis ne occiderent eos; sed ut cru-
ciarent mensibus quinque: & cruciatus
eorum, ut cruciatus scorpii cum per-
6 cutit hominem. * Et in diebus illis
quærent homines mortem,& non inve-
nient eam: & desiderabunt mori,& fu-
7 giet mors ab eis. * Et similitudines lo-
custarum, similes equis paratis in præ-
lium: & super capita earum tamquam
coronæ similes auro: & facies earum
8 tamquam facies hominum. * Et habe-
bant capillos sicut capillos mulierum;
& dentes earum, sicut dentes leonum
9 erant: * & habebant loricas sicut lori-
cas ferreas, & vox alarum earum sicut
vox curruum equorum multorum cur-
10 rentium in bellum: *& habebant cau-
das similes scorpionum, & aculei erant
in caudis earum: & potestas earum no-
11 cere hominibus mensibus quinque: *&

habebant super se regem angelum abyssi, cui nomen Hebraice Abaddon, Græcè autem Apollyon, Latine habens nomen Exterminans. * Væ unum abiit, & ecce veniunt adhuc duo væ post hæc. *Et sextus Angelus tuba cecinit: & audivi vocem unam ex quattuor cornibus altaris aurei, quod est ante oculos Dei. * dicentem sexto Angelo, qui habebat tubam: Solve quattuor Angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. *Et soluti sunt quattuor Angeli, qui parati erant in horam, & diem, & mensem,& annum, ut occiderent tertiam partem hominum. * Et numerus equestris exercitus vicies millies dena millia. Et audivi numerum eorum. * Et ita vidi equos in visione: & qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, & hyacinthinas,& sulphureas,& capita equorum erant tamquam capita leonum; & de ore eorum procedit ignis, & fumus,& sulphur. *Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne,& de fumo,& sulphure,quæ procedebant de ore ipsorum. * Potestas enim equorum in ore eorum est, & in caudis eorum. nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita: & in his nocent. * Et ceteri homines,qui non sunt occisi in his plagis, neque pœnitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent dæmonia,& simulacra aurea,& argentea,& ærea, & lapidea,& lignea, quæ neque videre possunt, neque audire,neque ambulare: * & non egerunt pœnitentiam ab homicidiis suis,neque à veneficiis suis, neque à fornicatione sua,neque à furtis suis.

CAPUT X.

Clamante alio forti Angelo loquuntur septem tonitrua: porrò Angelus jurat non ampliùs fore tempus, sed consummandum ad vocem septimi Angeli mysterium: datque librum Ioanni devorandum.

ET vidi alium Angelum fortem descendentem de cælo amictum nube, & iris in capite ejus, & facies ejus erat ut sol, & pedes ejus tamquam columnæ ignis: * & habebat in manu sua libellum apertum: & posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram: * & clamavit voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. *Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas;ego scripturus eram:& audivi vocem de cælo dicentem mihi:Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, & noli ea scribere. * Et angelus quem vidi stantem super mare, & super terram, levavit manum suam ad cælum: * & juravit per viventem in sæcula sæculorum,

qui creavit cælum,& ea quę in eo sunt; & terram, & ea quæ in ea sunt; & mare, & ea quæ in eo sunt: Quia tempus non erit amplius: *sed in diebus vocis septimi angeli, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, sicut euangelizavit per servos suos Prophetas. *Et audivi vocem de cælo iterum loquentem mecum, & dicentem: Vade,& accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare & super terram. * Et abii ad angelum, dicens ei,ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum, & devora illum: & faciet amaricari ventrem tuum,sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. * Et accepi librum de manu angeli, & devoravi illum: & erat in ore meo tamquam mel dulce: & cum devorassem eum, amaricatus est venter meus: * & dixit mihi: Oportet te iterum prophetare Gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.

CAPUT XI.

Iohannes templum metiens audit prædicaturos duos testes,quos bestia à mari ascendens occidet: at illi resurgentes in cælum ascendunt, ac terræmotu occiduntur 7000. hominum, & ad cantum septimi angeli 24. seniores Deo gratias agunt.

ET datus est mihi calamus similis virgæ, & dictum est mihi: Surge,& metire templum Dei, & altare, & adorantes in eo. * atrium autem, quod est foris templum, ejice foras,& ne metiaris illud: quoniam datum est Gentibus, & civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus: *& dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. * Hi sunt duæ olivæ, & duo candelabra, in conspectu Domini terræ stantes. * Et si quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum, & devorabit inimicos eorum: & si quis voluerit eos lædere, sic oportet eum occidi. * Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetiæ ipsorum: & potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga quotiescumque voluerint. * Et cum finierint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abysso, faciet adversum eos bellum, & vincet illos, & occidet eos. *Et corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magnæ,quæ vocatur spiritualiter Sodoma, & Ægyptus, ubi & Dominus eorum crucifixus est. * Et videbunt de tribubus, & populis, & linguis, & Gentibus, corpora eorum per tres dies & dimidium: & corpora eorum non sinent poni in monumentis. *& inhabitantes terram gaudebunt super illos, & jucundabuntur: & munera mittent invicem, quoniam hi duo

prophetæ cruciaverunt eos, qui habi-
tabant super terram. *Et post dies tres 11
& dimidium, spiritus vitæ à Deo intra-
vit in eos. Et steterunt super pedes
suos, & timor magnus cecidit super
eos, qui viderunt eos. * Et audierunt 12
vocem magnam de cælo, dicentem eis:
Ascendite huc. Et ascenderunt in cæ-
lum in nube: & viderunt illos inimici
eorum. * Et in illa hora factus est ter- 13
ræmotus magnus, & decima pars civi-
tatis cecidit: & occisa sunt in terræ-
motu nomina hominum septem millia:
& reliqui in timorem sunt missi, & de-
derunt gloriam Deo cæli. * Væ secun- 14
dum abiit: & ecce væ tertium veniet
cito. * Et septimus angelus tuba ceci- 15
nit: & factæ sunt voces magnæ in cælo
dicentes: Factum est regnum hujus
mundi, Domini nostri & Christi ejus,
& regnabit in sæcula sæculorum: A-
men. * Et vigintiquattuor seniores, 16
qui in conspectu Dei sedent in sedibus
suis, ceciderunt in facies suas, & ado-
raverunt Deum,dicentes: *Gratias agi- 17
mus tibi Domine Deus omnipotens,
qui es, & qui eras, & qui venturus es:
quia accepisti virtutem tuam magnam,
& regnasti. * Et iratæ sunt Gentes, & 18
advenit ira tua, & tempus mortuorum
judicari, & reddere mercedem servis
tuis Prophetis, & sanctis, & timenti-
bus nomen tuum pusillis & magnis, &
exterminandi eos qui corruperunt ter-
ram. * Et apertum est templum Dei in 19
cælo: & visa est arca testamenti ejus in
templo ejus, & facta sunt fulgura, &
voces, & terræmotus, & grando
magna.

CAPUT XII.

Cùm mulier cernente dracone filium peperisset,raptus est ab ea filius ejus ad Deum: tunc facto in cælo prælio,lapsus draco cœpit mulieris semen persequi.

ET signum magnum apparuit in cælo: 1
Mulier amicta sole, & luna sub pe-
dibus ejus, & in capite ejus corona
stellarum duodecim: * & in utero ha- 2
bens, clamabat parturiens, & crucia-
batur ut pariat. * Et visum est aliud 3
signum in cælo: & ecce draco magnus
rufus, habens capita septem, & cornua
decem: & in capitibus ejus diademata
septem: * & cauda ejus trahebat ter- 4
tiam partem stellarum cæli, & misit
eas in terram: & draco stetit ante mu-
lierem, quæ erat paritura; ut cum pe-
perisset, filium ejus devoraret. *Et pe- 5
perit filium masculum qui recturus
erat omnes Gentes in virga ferrea: &
raptus est filius ejus ad Deum, & ad
thronum ejus: *& mulier fugit in so- 6
litudinem, ubi habebat locum para-
tum à Deo, ut ibi pascant eam diebus
mille ducentis sexaginta. * Et factum 7
est

est prælium magnum in cælo, Michaël,
& angeli ejus præliabantur cum dra-
cone, & draco pugnabat, & angeli ejus:
8 *& non valuerunt, neque locus inven-
9 tus est eorum amplius in cælo. * Et
projectus est draco ille magnus, ser-
pens antiquus, qui vocatur diabolus, &
satanas, qui seducit universum orbem:
& projectus est in terram, & angeli ejus
10 cum illo missi sunt. * Et audivi vo-
cem magnam in cælo dicentem: Nunc
facta est salus, & virtus, & regnum Dei
nostri, & potestas Christi ejus: quia
projectus est accusator fratrum nostro-
rum, qui accusabat illos ante conspe-
11 ctum Dei nostri die ac nocte. * Et ipsi
vicerunt eum propter sanguinem Agni,
& propter verbum testimonii sui, &
non dilexerunt animas suas usque ad
12 mortem. * Propterea lætamini cæli &
qui habitatis in eis. Væ terræ, & ma-
ri, quia descendit diabolus ad vos; ha-
bens iram magnam, sciens quod modi-
13 cum tempus habet. * Et postquam vi-
dit draco quod projectus esset in ter-
ram, persecutus est mulierem, quæ pe-
14 perit masculum: * & datæ sunt mulie-
ri alæ duæ aquilæ magnæ, ut volaret
in desertum in locum suum, ubi alitur
per tempus & tempora & dimidium
15 temporis, à facie serpentis. * Et misit
serpens ex ore suo post mulierem,
aquam tamquam flumen, ut eam face-
16 ret trahi à flumine. * Et adjuvit terra
mulierem, & aperuit terra os suum, &
absorbuit flumen, quod misit draco de
17 ore suo. * Et iratus est draco in mu-
lierem: & abiit facere prælium cum
reliquis de semine ejus, qui custodiunt
mandata Dei, & habent testimonium
18 Iesu Christi. * Et stetit supra arenam
maris.

CAPUT XIII.

Bestia de mari ascendens septem capitum & decem cornuum decemque diadematum, cujus plaga curatur, Deum blasphemat, & sanctos debellat: alteraque bestia duorum cornuum de terra ascendens illi maximè favet, cogens fieri & adorari ejus imaginem, haberique characterem nominis ejus.

1 ET vidi de mari bestiam ascenden-
tem, habentem capita septem, & cor-
nua decem, & super cornua ejus decem
diademata, & super capita ejus nomi-
2 na blasphemiæ. * Et bestia, quam vi-
di, similis erat pardo, & pedes ejus si-
cut pedes ursi, & os ejus sicut os leonis.
Et dedit illi draco virtutem suam, &
3 potestatem magnam. *Et vidi unum de
capitibus suis quasi occisum in mor-
tem: & plaga mortis ejus curata est. Et
admirata est universa terra post be-
4 stiam. * Et adoraverunt draconem, qui
dedit potestatem bestiæ: & adoraverunt
bestiam, dicentes: Quis similis bestiæ?
& quis poterit pugnare cum ea? * Et 5
datum est ei os loquens magna, & bla-
sphemias: & data est ei potestas facere
menses quadraginta duos. * Et aperuit 6
os suum in blasphemias ad Deum, bla-
sphemare nomen ejus, & tabernaculum
ejus, & eos qui in cælo habitant. * Et 7
est datum illi bellum facere cum san-
ctis, & vincere eos. Et data est illi po-
testas in omnem tribum & populum &
linguam, & gentem: * & adoraverunt 8
eam omnes, qui inhabitant terram: quo-
rum non sunt scripta nomina in Libro
vitæ Agni, qui occisus est ab origine
mundi. * Si quis habet aurem, audiat. 9
*Qui in captivitatem duxerit, in capti- 10
vitatem vadet: qui in gladio occiderit,
oportet eum gladio occidi. Hic est pa-
tientia, & fides Sanctorum. * Et vidi 11
aliam bestiam ascendentem de terra, &
habebat cornua duo similia Agni, &
loquebatur sicut draco. * Et potesta- 12
tem prioris bestiæ omnem faciebat in
conspectu ejus: & fecit terram & ha-
bitantes in ea adorare bestiam primam,
cujus curata est plaga mortis. * Et fe- 13
cit signa magna, ut etiam ignem face-
ret de cælo descendere in terram in
conspectu hominum. * Et seduxit ha- 14
bitantes in terra, propter signa, quæ da-
ta sunt illi facere in conspectu bestiæ,
dicens habitantibus in terra, ut faciant
imaginem bestiæ, quæ habet plagam
gladii, & vixit. * Et datum est illi ut 15
daret spiritum imagini bestiæ, & ut lo-
quatur imago bestiæ: & faciat ut qui-
cumque non adoraverint imaginem be-
stiæ, occidantur. *Et faciet omnes pu- 16
sillos, & magnos, & divites, & pauperes,
& liberos, & servos habere characte-
rem in dextera manu sua aut in fronti-
bus suis. * & nequis possit emere aut 17
vendere, nisi qui habet characterem aut
nomen bestiæ, aut numerum nominis
ejus. *Hic sapientia est. Qui habet in- 18
tellectum, computet numerum bestiæ.
Numerus enim hominis est: & numerus
ejus sexcenti sexaginta sex.

CAPUT XIV.

Virgines cum Agno cantantes ambulant, Angelo uno Euangelium annuntiante, altero Babylonis lapsum, tertio verò cruciatum eorum qui bestiam adorarunt prædicante: porrò duo habentes falces jubentur, ille messem, hic autem vineam terræ demetere.

ET vidi, & ecce Agnus stabat su- 1
pra montem Sion, & cum eo
centum quadraginta quattuor millia,
habentes nomen ejus, & nomen Pa-
tris ejus scriptum in frontibus suis.
* Et audivi vocem de cælo, tam- 2
quam vocem aquarum multarum, &
tamquam vocem tonitrui magni: &
vocem, quam audivi, sicut citharœ-

dorum citharizantium in citharis suis.
*Et cantabant quasi canticum novum,
ante sedem, & ante quattuor animalia,
& seniores : & nemo poterat dicere
canticum, nisi illa centum quadraginta-
quattuor millia, qui empti sunt de
terra. *Hi sunt, qui cum mulieribus non
sunt coinquinati : Virgines enim sunt.
Hi sequuntur Agnum quocumque ierit.
Hi empti sunt ex hominibus primitiæ
Deo, & Agno: *& in ore eorum non est
inventum mendacium : sine macula
enim sunt ante thronum Dei. * Et vidi
alterum angelum volantem per me-
dium cæli, habentem Euangelium æter-
num, ut euangelizaret sedentibus super
terram, & super omnem gentem, & tri-
bum, & linguam, & populum: *dicens
magna voce: Timete Dominum, & date
illi honorem, quia venit hora judicii
ejus : & adorate eum, qui fecit cæ-
lum, & terram, mare, & fontes aqua-
rum. *Et alius Angelus secutus est di-
cens : Cecidit, cecidit Babylon illa
magna : quæ à vino iræ fornicationis
suæ potavit omnes gentes. * Et tertius
Angelus secutus est illos, dicens voce
magna : Si quis adoraverit bestiam, &
imaginem ejus, & acceperit characte-
rem in fronte sua, aut in manu sua:
*& hic bibet de vino iræ Dei, quod mi-
stum est mero in calice iræ ipsius, &
cruciabitur igne & sulphure in con-
spectu Angelorum sanctorum, & ante
conspectum Agni : *& fumus tormen-
torum eorum ascendet in sæcula sæcu-
lorum : nec habent requiem die ac no-
cte, qui adoraverunt bestiam, & ima-
ginem ejus, & si quis acceperit chara-
cterem nominis ejus. * Hic patientia
sanctorum est, qui custodiunt manda-
ta Dei, & fidem Iesu. * Et audivi vo-
cem de cælo, dicentem mihi : Scribe:
Beati mortui, qui in Domino moriun-
tur. Amodo jam dicit Spiritus, ut re-
quiescant à laboribus suis: opera enim
illorum sequuntur illos. * Et vidi, &
ecce nubem candidam: & super nubem
sedentem similem Filio hominis, ha-
bentem in capite suo coronam auream,
& in manu sua falcem acutam. * Et
alius Angelus exivit de templo, cla-
mans voce magna ad sedentem super
nubem : Mitte falcem tuam, & mete,
quia venit hora ut metatur, quoniam
aruit messis terræ. * Et misit qui sede-
bat super nubem, falcem suam in ter-
ram, & demessa est terra. *Et alius An-
gelus exivit de templo, quod est in cæ-
lo, habens & ipse falcem acutam. * Et
alius Angelus exivit de altari, qui ha-
bebat potestatem supra ignem : & cla-
mavit voce magna ad eum qui habebat
falcem acutam, dicens : Mitte falcem
tuam acutam, & vindemia botros vi-
neæ terræ : quoniam maturæ sunt uvæ
ejus. * Et misit Angelus falcem suam
acutam in terram, & vindemiavit vi-
neam terræ, & misit in lacum iræ Dei
magnum : * & calcatus est lacus extra 20
civitatem, & exivit sanguis de lacu
usque ad frænos equorum per stadia
mille sexcenta.

CAPUT XV.

Qui bestiam vicerant, & ejus imaginem, ac numerum nominis ejus. Deum glorificant, & septem Angelis habentibus septem plagas novissimas dantur septem phialæ ira Dei plenæ.

ET vidi aliud signum in cælo ma- 1
gnum & mirabile, Angelos septem,
habentes plagas septem novissimas:
Quoniam in illis consummata est ira
Dei. * Et vidi tamquam mare vitreum 2
mistum igne, & eos, qui vicerunt be-
stiam, & imaginem ejus, & numerum
nominis ejus, stantes super mare vi-
treum, habentes citharas Dei : *& can- 3
tantes canticum Moysi servi Dei, & can-
ticum Agni, dicentes : Magna & mira-
bilia sunt opera tua, Domine Deus om-
nipotens : justæ & veræ sunt viæ tuæ,
Rex sæculorum. * Quis non timebit te 4
Domine, & magnificabit nomen tuum ?
quia solus pius es: quoniam omnes gen-
tes venient, & adorabunt in conspectu
tuo, quoniam judicia tua manifesta
sunt. * Et post hæc vidi, & ecce aper- 5
tum est templum tabernaculi testimo-
nii in cælo : * & exierunt septem An- 6
geli habentes septem plagas de templo,
vestiti lino mundo & candido, & præ-
cincti circa pectora zonis aureis. * Et 7
unum de quattuor animalibus dedit
septem Angelis septem phialas aureas,
plenas iracundiæ Dei viventis in sæcu-
la sæculorum. * Et impletum est tem- 8
plum fumo à majestate Dei, & de vir-
tute ejus : & nemo poterat introire in
templum, donec consummarentur se-
ptem plagæ septem Angelorum.

CAPUT XVI.

Ad septem phialarum effusionem in terram, mare, fontes, solem, bestiæ sedem, Euphraten & aërem, multa in terra plagæ oriuntur.

ET audivi vocem magnam de tem- 1
plo, dicentem septem Angelis : Ite,
& effundite septem phialas iræ Dei in
terram. * Et abiit primus, & effudit 2
phialam suam in terram : & factum est
vulnus sævum & pessimum in homines,
qui habebant characterem bestiæ; & in
eos, qui adoraverunt imaginem ejus.
* Et secundus Angelus effudit phialam 3
suam in mare, & factus est sanguis tam-
quam mortui : & omnis anima vivens
mortua est in mari. * Et tertius effudit 4
phialam suam super flumina, & super
fontes aquarum, & factus est sanguis.
* Et audivi Angelum aquarum dicen- 5
tem : Iustus es Domine, qui es, & qui

6 eras ſanctus, qui hæc judicaſti: * quia
ſanguinem Sanctorum & Prophetarum
effuderunt, & ſanguinem eis dediſti
7 bibere: digni enim ſunt. * Et audivi
alterum ab altari dicentem: Etiam Do-
mine Deus omnipotens, vera & juſta
8 judicia tua. * Et quartus Angelus ef-
fudit phialam ſuam in ſolem, & datum
eſt illi æſtu affligere homines, & igni:
9 & æſtuaverunt homines æſtu magno, &
blaſphemaverunt nomen Dei habentis
poteſtatem ſuper has plagas, neque ege-
runt pœnitentiam ut darent illi glo-
10 riam. * Et quintus Angelus effudit
phialam ſuam ſuper ſedem beſtiæ: &
factum eſt regnum ejus tenebroſum, &
commanducaverunt linguas ſuas præ
11 dolore: * & blaſphemaverunt Deum
cæli, præ doloribus & vulneribus ſuis,
& non egerunt pœnitentiam ex operi-
12 bus ſuis. * Et ſextus Angelus effudit
phialam ſuam in flumen illud magnum
Euphraten: & ſiccavit aquam ejus, ut
præpararetur via regibus ab ortu ſolis.
13 *Et vidi de ore draconis, & de ore be-
ſtiæ, & de ore pſeudoprophetæ ſpiritus
tres immundos in modum ranarum.
14 *ſunt enim ſpiritus dæmoniorum fa-
cientes ſigna, & procedunt ad reges to-
tius terræ congregare illos in prælium
ad diem magnum omnipotentis Dei.
15 *Ecce venio ſicut fur. Beatus qui vigi-
lat, & cuſtodit veſtimenta ſua, ne nu-
dus ambulet, & videant turpitudinem
16 ejus. * Et congregabit illos in locum,
17 qui vocatur Hebraice Armagedon. *Et
ſeptimus Angelus effudit phialam ſuam
in aërem, & exivit vox magna de tem-
18 plo à throno, dicens: Factum eſt. * Et
facta ſunt fulgura, & voces, & toni-
trua, & terræmotus factus eſt magnus,
qualis numquam fuit ex quo homines
fuerunt ſuper terram: talis terræmo-
19 tus, ſic magnus. * Et facta eſt civitas
magna in tres partes: & civitates Gen-
tium ceciderunt: & Babylon magna
venit in memoriam ante Deum, dare illi
calicem vini indignationis iræ ejus.
20 *Et omnis inſula fugit, & montes non
21 ſunt inventi. * Et grando magna ſicut
talentum deſcendit de cælo in homi-
nes: & blaſphemaverunt Deum homi-
nes propter plagam grandinis: quoniam
magna facta eſt vehementer.

CAPUT XVII.

Mulier fornicaria ſive Babylon variis induta ornamentis, & ebria martyrum ſanguine, ſedet ſuper beſtiam ſeptem capitum & decem cornuum: quæ omnia hic declarat Angelus.

1 ET venit unus de ſeptem Angelis,
qui habebant ſeptem phialas, & lo-
cutus eſt mecum, dicens: Veni, oſten-
dam tibi damnationem meretricis ma-
gnæ, quæ ſedet ſuper aquas multas,
2 *cum qua fornicati ſunt reges terræ, &
inebriati ſunt qui inhabitant terram de
vino proſtitutionis ejus. * Et abſtulit 3
me in ſpiritu in deſertum. Et vidi mu-
lierem ſedentem ſuper beſtiam cocci-
neam, plenam nominibus blaſphemiæ,
habentem capita ſeptem, & cornua
decem. * Et mulier erat circumdata 4
purpura, & coccino, & inaurata auro,
& lapide pretioſo, & margaritis, ha-
bens poculum aureum in manu ſua,
plenum abominatione, & immunditia
fornicationis ejus. * Et in fronte ejus 5
nomen ſcriptum: Myſterium: Babylon
magna, mater fornicationum, & abomi-
nationum terræ. * Et vidi mulierem 6
ebriam de ſanguine ſanctorum, & de
ſanguine martyrum Ieſu. Et miratus
ſum cum vidiſſem illam admiratione
magna. * Et dixit mihi Angelus: Qua-
re miraris? Ego dicam tibi ſacramen- 7
tum mulieris, & beſtiæ; quæ portat
eam, quæ habet capita ſeptem, & cor-
nua decem. *Beſtia, quam vidiſti, fuit, 8
& non eſt, & aſcenſura eſt de abyſſo, &
in interitum ibit: & mirabuntur inha-
bitantes terram (quorum non ſunt ſcri-
pta nomina in Libro vitæ à conſtitu-
tione mundi) videntes beſtiam, quæ
erat, & non eſt. * Et hic eſt ſenſus, qui 9
habet ſapientiam. Septem capita, ſe-
ptem montes ſunt, ſuper quos mulier
ſedet, & reges ſeptem ſunt. * Quinque 10
ceciderunt, unus eſt, & alius nondum
venit: & cum venerit, oportet illum
breve tempus manere. * Et beſtia, quæ 11
erat, & non eſt: & ipſa octava eſt: &
de ſeptem eſt, & in interitum vadit.
* Et decem cornua, quæ vidiſti, de- 12
cem reges ſunt: qui regnum nondum
acceperunt, ſed poteſtatem tamquam
reges una hora accipient poſt beſtiam.
* Hi unum conſilium habent, & virtu- 13
tem & poteſtatem ſuam beſtiæ tradent.
* Hi cum Agno pugnabunt, & Agnus 14
vincet illos: quoniam Dominus domi-
norum eſt, & Rex regum, & qui cum
illo ſunt, vocati, electi, & fideles. *Et 15
dixit mihi: Aquæ, quas vidiſti ubi me-
retrix ſedet, populi ſunt, & Gentes, &
linguæ. * Et decem cornua, quæ vidi- 16
ſti in beſtia: hi odient fornicariam, &
deſolatam facient illam, & nudam, &
carnes ejus manducabunt, & ipſam
igni concremabunt. * Deus enim dedit 17
in corda eorum ut faciant quod placi-
tum eſt illi: ut dent regnum ſuum be-
ſtiæ donec conſummentur Verba Dei.
* Et mulier, quam vidiſti, eſt civitas 18
magna, quæ habet regnum ſuper reges
terræ.

CAPUT XVIII.

Babylonis lapſus, judicium, plagæ, & ultiones: propter quas reges ac negotiatores terræ olim ipſi adhærentes amarè lugebunt; cælum verò, Apoſtoli ac Prophetæ exultabunt.

ET poſt hæc vidi alium Angelum de- 1
ſcendentem de cælo, habentem

potestatem magnam: & terra illumina-
2 ta est à gloria ejus. * Et exclamavit in
fortitudine dicens : Cecidit, cecidit
Babylon magna : & facta est habitatio
dæmoniorum, & custodia omnis spiri-
tus immundi , & custodia omnis volu-
3 cris immundæ & odibilis: *quia de vi-
no iræ fornicationis ejus biberunt om-
nes gentes: & reges terræ cum illa for-
nicati sunt:& mercatores terræ de vir-
tute deliciarum ejus divites facti sunt.
4 *Et audivi aliam vocem de cælo , di-
centem: Exite de illa populus meus:ut
ne participes sitis delictorum ejus , &
5 de plagis ejus non accipiatis. * Quo-
niam pervenerunt peccata ejus usque
ad cælum , & recordatus est Dominus
6 iniquitatum ejus. *Reddite illi sicut &
ipsa reddidit vobis : & duplicate du-
plicia secundum opera ejus: in poculo,
quo miscuit , miscete illi duplum.
7 *Quantum glorificavit se,& in deliciis
fuit; tantum date illi tormentum & lu-
ctum : quia in corde suo dicit : Sedeo
regina : & vidua non sum : & luctum
8 non videbo. * Ideo in una die venient
plagæ ejus, mors, & luctus, & fames,
& igne comburetur : quia fortis est
9 Deus,qui judicabit illam. *Et flebunt,
& plangent se super illam reges terræ,
qui cum illa fornicati sunt , & in deli-
ciis vixerunt, cum viderint fumum in-
10 cendii ejus : * longe stantes propter
timorem tormentorum ejus , dicentes:
Væ, væ civitas illa magna Babylon,ci-
vitas illa fortis: quoniam una hora ve-
11 nit judicium tuum. * Et negotiatores
terræ flebunt,& lugebunt super illam:
quoniam merces eorum nemo emet am-
12 plius; *merces auri, & argenti, & lapi-
dis pretiosi , & margaritæ , & byssi, &
purpuræ, & serici , & cocci, (& omne
lignum thyinum,& omnia vasa eboris,
& omnia vasa de lapide pretioso , &
13 æramento , & ferro, & marmore,* &
cinnamomum) & odoramentorum , &
unguenti, & thuris, & vini, & olei, &
similæ ,& tritici, & jumentorum , &
ovium , & equorum , & rhedarum , &
mancipiorum, & animarum hominum.
14 *Et poma desiderii animæ tuæ discess-
serunt à te , & omnia pinguia & præ-
clara perierunt à te,& amplius illa jam
15 non invenient. *Mercatores horum,qui
divites facti sunt , ab ea longe stabunt
propter timorem tormentorum ejus,
16 flentes ac lugentes , *& dicentes: Væ,
væ civitas illa magna, quæ amicta erat
bysso, & purpura, & cocco,& deaurata
erat auro, & lapide pretioso,& marga-
17 ritis : * quoniam una hora destitutæ
sunt tantæ divitiæ, & omnis guberna-
tor , & omnis qui in lacum navigat, &
nautæ, & qui in mari operantur, longe
18 steterunt, *& clamaverunt videntes lo-
cum incendii ejus: dicentes:Quæ simi-
19 lis civitati huic magnæ ? * Et mise-
runt pulverem super capita sua , & cla-
maverunt flentes & lugentes, dicentes:
Væ, væ civitas illa magna , in qua di-
vites facti sunt omnes , qui habebant
naves in mari , de pretiis ejus : quo-
niam una hora desolata est. * Exulta 20
super eam cælum, & sancti Apostoli ,&
Prophetæ : quoniam judicavit Deus
judicium vestrum de illa. * Et sustulit 21
unus Angelus fortis lapidem quasi mo-
larem magnum , & misit in mare , di-
cens : Hoc impetu mittetur Babylon
civitas illa magna,& ultra jam non in-
venietur. * Et vox citharœdorum , & 22
musicorum, & tibia canentium,& tuba
non audietur in te amplius : & omnis
artifex omnis artis non invenietur in
te amplius : & vox molæ non audietur
in te amplius : * & lux lucernæ non 23
lucebit in te amplius : & vox sponsi &
sponsæ non audietur adhuc in te: quia
mercatores tui erant principes terræ,
quia in veneficiis tuis erraverunt om-
nes gentes. * Et in ea sanguis prophe- 24
tarum & sanctorum inventus est;& om-
nium qui interfecti sunt in terra.

CAPUT XIX.

Sanctis de judicio meretricis Deum glorificantibus, parantur nuptiæ Agni, & Angelus à Iohanne adorari recusat: apparens autem quidam equo insidens cum exercitu , qui est verbum Dei & rex regum , ac Dominus dominantium, pugnat adversus bestiam & reges terræ ac eorum exercitus,vocatis interim avibus cæli ad edendas eorum carnes.

POst hæc audivi quasi vocem turba- 1
rum multarum in cælo dicentium:
Alleluja: Salus, & gloria,& virtus Deo
nostro est : * quia vera & justa judicia 2
sunt ejus , qui judicavit de meretrice
magna, quæ corrupit terram in prosti-
tutione sua , & vindicavit sanguinem
servorum suorum de manibus ejus. *Et 3
iterum dixerunt : Alleluja. Et fumus
ejus ascendit in sæcula sæculorum.
* Et ceciderunt seniores vigintiquat- 4
tuor , & quattuor animalia , & adora-
verunt Deum sedentem super thronum,
dicentes: Amen: Alleluja. * Et vox de 5
throno exivit , dicens : Laudem dicite
Deo nostro omnes servi ejus: & qui ti-
metis eum, pusilli & magni. *Et audi- 6
vi quasi vocem turbæ magnæ , & sicut
vocem aquarum multarum , & sicut
vocem tonitruorum magnorum, dicen-
tium : Alleluja : quoniam regnavit
Dominus Deus noster omnipotens.
* Gaudeamus , & exultemus, & demus 7
gloriam ei : quia venerunt nuptiæ
Agni, & uxor ejus præparavit se. * Et 8
datum est illi , ut cooperiat se byssino
splendenti & candido. Byssinum enim,
justificationes sunt Sanctorum. * Et 9
dixit mihi : Scribe : Beati , qui ad
cœnam nuptiarum Agni vocati sunt. &
dicit mihi : Hæc verba Dei vera sunt.

* Et

10 * Et cecidi ante pedes ejus, ut adora-
rem eum. Et dicit mihi: Vide ne fe-
ceris: conservus tuus sum, & fratrum
tuorum habentium testimonium Iesu.
Deum adora. Testimonium enim Iesu,
11 est spiritus prophetiæ. * Et vidi cæ-
lum apertum, & ecce equus albus, &
qui sedebat super eum, vocabatur Fi-
delis, & Verax, & cum justitia judi-
12 cat, & pugnat. * Oculi autem ejus
sicut flamma ignis, & in capite ejus
diademata multa, habens nomen scri-
13 ptum, quod nemo novit nisi ipse. * Et
vestitus erat veste aspersa sanguine: &
vocatur nomen ejus, Verbum Dei.
14 * Et exercitus qui sunt in cælo, seque-
bantur eum in equis albis, vestiti bys-
15 sino albo & mundo. * Et de ore ejus
procedit gladius ex utraque parte acu-
tus: ut in ipso percutiat Gentes. Et
ipse reget eas in virga ferrea: & ipse
calcat torcular vini furoris iræ Dei
16 omnipotentis. * Et habet in vestimen-
to & in femore suo scriptum: Rex re-
17 gum, & Dominus dominantium. * Et
vidi unum Angelum stantem in sole,
& clamavit voce magna, dicens omni-
bus avibus, quæ volabant per medium
cæli: Venite, & congregamini ad cœ-
18 nam magnam Dei: *ut manducetis car-
nes regum, & carnes tribunorum, &
carnes fortium, & carnes equorum, &
sedentium in ipsis, & carnes omnium
liberorum, & servorum, & pusillorum,
19 & magnorum. * Et vidi bestiam, & re-
ges terræ, & exercitus eorum congre-
gatos, ad faciendum prælium cum illo
qui sedebat in equo, & cum exercitu
20 ejus. * Et apprehensa est bestia & cum
ea pseudopropheta: qui fecit signa co-
ram ipso, quibus seduxit eos, qui ac-
ceperunt characterem bestiæ, & qui
adoraverunt imaginem ejus. Vivi missi
sunt hi duo in stagnum ignis ardentis
21 sulphure: * Et ceteri occisi sunt in gla-
dio sedentis super equum, qui procedit
de ore ipsius: & omnes aves saturatæ
sunt carnibus eorum.

CAPUT XX.

Ligatum draconem sive diabolum mittit angelus in abyssum ad mille annos, quibus animæ martyrum in resurrectione prima regnabunt cum Christo, post quos solutus Satanas excitabit Gog & Magog innumerum exercitum adversus civitatem dilectam, sed igni cælesti devorabuntur: deinde apertis libris, à sedente super thronum judicabuntur omnes mortui secundum opera ipsorum.

1 ET vidi Angelum descendentem de
cælo, habentem clavem abyssi, &
2 catenam magnam in manu sua. * Et
apprehendit draconem, serpentem an-
tiquum, qui est diabolus & satanas, &
3 ligavit eum per annos mille: * & misit
eum in abyssum, & clausit, & signavit
super illum, ut non seducat amplius
gentes, donec consummentur mille an-
ni: & post hæc oportet illum solvi mo-
dico tempore. * Et vidi sedes, & se- 4
derunt super eas, & judicium datum
est illis: & animas decollatorum pro-
pter testimonium Iesu, & propter ver-
bum Dei, & qui non adoraverunt be-
stiam, neque imaginem ejus, nec ac-
ceperunt characterem ejus in fronti-
bus aut in manibus suis, & vixerunt,
& regnaverunt cum Christo mille an-
nis. * Ceteri mortuorum non vixe- 5
runt, donec consummentur mille an-
ni: Hæc est resurrectio prima. *Bea- 6
tus, & sanctus, qui habet partem in
resurrectione prima: in his secunda
mors non habet potestatem: sed e-
runt sacerdotes Dei & Christi, & re-
gnabunt cum illo mille annis. * Et 7
cum consummati fuerint mille anni,
solvetur satanas de carcere suo, & ex-
ibit, & seducet Gentes, quæ sunt
super quattuor angulos terræ, Gog,
& Magog, & congregabit eos in præ-
lium, quorum numerus est sicut are-
na maris. * Et ascenderunt super la- 8
titudinem terræ, & circuierunt ca-
stra sanctorum, & civitatem dilectam.
* Et descendit ignis à Deo de cælo, 9
& devoravit eos: & Diabolus, qui se-
ducebat eos, missus est in stagnum ig-
nis & sulphuris, ubi & bestia, * & 10
pseudopropheta cruciabuntur die ac
nocte in sæcula sæculorum. * Et vidi 11
thronum magnum candidum, & seden-
tem super eum, à cujus conspectu fu-
git terra & cælum, & locus non est in-
ventus eis: * Et vidi mortuos, mag- 12
nos & pusillos, stantes in conspectu
throni; & libri aperti sunt: & alius Li-
ber apertus est qui est vitæ: & judicati
sunt mortui ex his quæ scripta erãt in
libris, secundum opera ipsorum. * & 13
dedit mare mortuos, qui in eo erant:
& mors & infernus dederunt mor-
tuos suos, qui in ipsis erant: & ju-
dicatum est de singulis secundum ope-
ra ipsorum. * Et infernus & mors 14
missi sunt in stagnum ignis. Hæc est
mors secunda. * Et qui non inventus 15
est in Libro vitæ scriptus, missus est
in stagnum ignis.

CAPUT XXI.

Cælo ac terra renovatis, nova civitas Ierusalem in agni sponsam à Deo parata ostenditur, justis glorificatis, impiisque in stagnum ignis detrusis: cujus civitatis murus & porta ac fundamenta describuntur & mensurantur, quæ universa sunt aurum ac vitrum mundum, lapides pretiosi ac margarita.

ET vidi cælum novum, & terram no- 1
vam. Primum enim cælum, & pri-

na terra abiit, & mare jam non est.
* Et ego Ioannes vidi sanctam civita-
tem Ierusalem novam descendentem de
cælo à Deo, paratam, sicut sponsam
ornatam viro suo. * Et audivi vocem
magnam de throno dicentem: Ecce ta-
bernaculum Dei cum hominibus, &
habitabit cum eis. Et ipsi populus e-
jus erunt, & ipse Deus cum eis erit eo-
rum Deus: * & absterget Deus omnem
lacrymam ab oculis eorum:& mors ul-
tra non erit, neque luctus, neque cla-
mor, neque dolor erit ultra, quia pri-
ma abierunt. * Et dixit qui sedebat in
throno: Ecce nova facio omnia. Et di-
xit mihi: Scribe, quia hæc verba fide-
lissima sunt, & vera. * Et dixit mihi:
Factum est. ego sum α, & ω: initium &
finis. Ego sitienti dabo de fonte aquæ
vitæ, gratis. * Qui vicerit, possidebit
hæc, & ero illi Deus, & ille erit mihi
filius. * Timidis autem, & incredulis,
& execratis, & homicidis, & fornica-
toribus, & veneficis, & idololatris,
& omnibus mendacibus, pars illorum
erit in stagno ardenti igne & sulphure:
quod est mors secunda. * Et venit u-
nus de septem Angelis habentibus
phialas plenas septem plagis novissi-
mis & locutus est mecum, dicens: Ve-
ni, & ostendam tibi sponsam, uxorem
Agni. * Et sustulit me in spiritu in
montem magnum & altum, & osten-
dit mihi civitatem sanctam Ierusalem
descendentem de cælo à Deo, * haben-
tem claritatem Dei: & lumen ejus si-
mile lapidi pretioso tamquam lapidi
jaspidis, sicut crystallum.* Et habebat
murum magnum & altum, habentem
portas duodecim: & in portis Angelos
duodecim, & nomina inscripta, quæ
sunt nomina duodecim tribuum filio-
rum Israel. * Ab Oriente portæ tres,
& ab Aquilone portæ tres, & ab Austro
portæ tres, & ab Occasu portæ tres.
*Et murus civitatis habens fundamen-
ta duodecim, & in ipsis duodecim no-
mina duodecim Apostolorum Agni.
* Et qui loquebatur mecum, habebat
mensuram arundineam auream, ut me-
tiretur civitatem, & portas ejus, &
murum. * & civitas in quadro posita
est, & longitudo ejus tanta est quan-
ta & latitudo: & mensus est civitatem
de arundine aurea per stadia duodecim
millia: & longitudo, & altitudo & la-
titudo ejus, æqualia sunt. * Et mensus
est murum ejus centum quadraginta
quattuor cubitorum, mensura hominis,
quæ est angeli. *Et erat structura muri
ejus ex lapide jaspide: ipsa vero civitas,
aurum mundum simile vitro mundo.
* Et fundamenta muri civitatis, omni
lapide pretioso ornata. Fundamentum
primum, jaspis: secundum, sapphirus:
tertiũ, chalcedonius: quartum, smarag-
dus: * quintũ, sardonyx: sextũ, sardius:
septimum, chrysolithus: octavum, be-
ryllus: nonum, topazius: decimum,
chrysoprasus: undecimum, hyacinthus:
duodecimum, amethystus, * Et duode- 21
cim portæ, duodecim margaritæ sunt,
per singulas: & singulæ portæ erant ex
singulis margaritis: & platea civitatis
aurum mundum, tamquam vitrum per-
lucidum. * Et templum non vidi in 22
ea: Dominus enim Deus omnipotens
templum illius est, & Agnus. * Et ci- 23
vitas non eget sole, neque luna, ut lu-
ceant in ea: nam claritas Dei illumina-
vit eam, & lucerna ejus est Agnus.*Et 24
ambulabunt gentes in lumine ejus: &
reges terræ afferent gloriam suam &
honorem in illam. *Et portæ ejus non 25
claudentur per diem: nox enim non e-
rit illic. * Et afferent gloriam & hono- 26
rem gentium in illam. * Non intrabit 27
in eam aliquod coinquinatum, aut abo-
minationem faciens & mendacium, nisi
qui scripti sunt in libro vitæ Agni.

CAPUT XXII.

Lignum vitæ fluvio aquæ vivæ irrigatum singulis mensibus reddit fructum suum: nec maledictum nec ulla nox est in civitate: Angelus autem qui hæc cito ventura Ioanni ostendebat, non vult ab eo adorari, dicitque justos in civitatem intraturos, impios autem foras ejiciendos: contestatur etiam de non addendo aut minuendo ad hanc prophetiam.

ET ostendit mihi fluvium aquæ vi- 1
tæ, splendidum tamquam crystal-
lum, procedentem de sede Dei & Agni.
* In medio plateæ ejus, & ex utraque 2
parte fluminis lignum vitæ, afferens
fructus duodecim, per menses singu-
los reddens fructum suum, & folia li-
gni ad sanitatem Gentium. * Et omne 3
maledictum non erit amplius: sed se-
des Dei & Agni in illa erunt, & servi
ejus servient illi. * Et videbunt faciem 4
ejus: & nomen ejus in frontibus eo-
rum. * Et nox ultra non erit: & non 5
egebunt lumine lucernæ, neque lumi-
ne solis, quoniam Dominus Deus illu-
minabit illos, & regnabunt in sæcula
sæculorum. * Et dixit mihi: Hæc ver- 6
ba fidelissima sunt & vera. Et Domi-
nus Deus spirituum prophetarum mi-
sit Angelum suum ostendere servis suis
quæ oportet fieri cito. * Et ecce venio 7
velociter. Beatus, qui custodit verba
prophetiæ libri hujus. * Et ego Ioan- 8
nes, qui audivi, & vidi hæc. Et post-
quam audissem, & vidissem, cecidi
ut adorarem ante pedes Angeli, qui
mihi hæc ostendebat: * & dixit mihi: 9
Vide ne feceris: conservus enim tuus
sum, & fratrum tuorum Prophetarum,
& eorum qui servant verba prophetiæ
libri hujus: Deum adora. * Et dicit 10
mihi: Ne signaveris verba prophetiæ
libri hujus: tempus enim prope est.
* Qui nocet, noceat adhuc: & qui in 11
sordibus est, sordescat adhuc: & qui

justus

justus est, justificetur adhuc: & sanctus,
12 sanctificetur adhuc. * Ecce venio cito,
& merces mea mecum est, reddere
13 unicuique secundum opera sua. * Ego
sum α, & ω, primus, & novissimus
14 principium & finis. * Beati, qui lavant
stolas suas in sanguine Agni: ut sit po-
testas eorum in ligno vitæ, & per por-
15 tas intrent in civitatem. * Foris ca-
nes, & venefici, & impudici, & homi-
cidæ, & idolis servientes, & omnis
16 qui amat & facit mendacium. * Ego Ie-
sus misi Angelum meum, testificari vo-
bis hæc in Ecclesiis. Ego sum radix &
genus David, stella splendida & matu-
17 tina. * Et spiritus & sponsa dicunt:
Veni. Et qui audit, dicat: Veni. Et qui
sitit, veniat: & qui vult, accipiat aquã
vitæ, gratis. * Contestor enim omni 18
audienti verba prophetiæ libri hujus:
Si quis apposuerit ad hæc, apponet
Deus super illum plagas scriptas in li-
bro isto. * Et si quis diminuerit de 19
verbis libri prophetiæ hujus, auferet
Deus partem ejus de libro vitæ, & de
civitate sancta, & de his, quæ scripta
sunt in libro isto. * dicit qui testimo- 20
nium perhibet istorum. Etiam venio ci-
to: Amen. Veni Domine Iesu. * Gra- 21
tia Domini nostri IesuChristi cum om-
nibus vobis. Amen.

FINIS.

Oratio Manassæ, nec non Libri duo, qui sub libri Tertii & Quarti Esdræ nomine circumferuntur, hoc in loco, extra scilicet seriem Canonicorum Librorum, quos sancta Tridentina Synodus suscepit, & pro Canonicis suscipiendos decrevit, sepositi sunt, ne prorsus interirent, quippe qui à nonnullis sanctis Patribus interdum citantur, & in aliquibus Bibliis Latinis tam manuscriptis quam impressis reperiuntur.

ORATIO MANASSÆ REGIS IUDA,

CUM CAPTUS TENERETUR IN BABYLONE.

Domine omnipotens, Deus patrum nostrorum, Abraham, & Isaac, & Iacob, & seminis eorum justi, qui fecisti cælum & terram cum omni ornatu eorum, qui ligasti mare verbo præcepti tui, qui conclusisti abyssum, & signasti eam terribili & laudabili nomine tuo: quem omnia pavent, & tremunt à vultu virtutis tuæ, quia importabilis est magnificentia gloriæ tuæ, & insustentabilis ira comminationis tuæ super peccatores: immensa vero & investigabilis misericordia promissionis tuæ: quoniam tu es Dominus, altissimus, benignus, longanimis, & multum misericors, & pœnitens super malitias hominum. Tu Domine, secundum multitudinem bonitatis tuæ, promisisti pœnitentiam & remissionem iis, qui peccaverunt tibi, & multitudine miserationum tuarum decrevisti pœnitentiam peccatoribus, in salutem. Tu igitur Domine Deus justorum, non posuisti pœnitentiam justis, Abraham, & Isaac, & Iacob, iis qui tibi non peccaverunt: sed posuisti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccavi super numerum arenæ maris: multiplicatæ sunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ sunt iniquitates meæ, & non sum dignus intueri & aspicere altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum. Incurvatus sum multo vinculo ferreo, ut non possim attollere caput meum, & non est respiratio mihi: quia excitavi iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non custodivi: statui abominationes, & multiplicavi offensiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans à te bonitatem. Peccavi Domine, peccavi, & iniquitates meas agnosco. Quare peto rogans te, remitte mihi Domine, remitte mihi, & ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum, iratus, reserves mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus, inquam, pœnitentium: & in me ostendes omnem bonitatem tuam, quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam; & laudabo te semper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

LIBER

LIBER ESDRÆ TERTIVS.

CAPVT I.

Magnificum Phase quod Iosias immolavit, celebrando septem diebus festum Azymorum: cui successerunt in regno Iudæ Iechonias, Ioacim, Ioachin, & Sedecias: eorumque ac populi captivitas propter sua scelera, urbisque subversio describuntur.

ET fecit Iosias Pascha in Ierosolymis Domino, & immolavit
Phase quarta decima luna primi mensis: * statuens sacerdotes per vices dierum stolis ami-
ctos in templo Domini. * & dixit Le-
vitis sacris servis Israel, ut sanctificarent se Domino in positione sanctæ ar-
cæ Domini, in domo, quam ædificavit
Salomon filius David rex. * Non erit
vobis tollere super humeros eam. Et
nunc deservite Domino vestro, & cu-
ram agite gentis illius Israel ex parte
secundum pagos & tribus vestras, * se-
cundum scripturam David regis Israel,
& secundum magnificentiam Salomo-
nis filii ejus, omnes in templo, & se-
cundum particulam principatus pater-
nam vestram, eorum qui stant in con-
spectu fratrum filiorum Israel. *Immo-
late Pascha, & sacrificia parate fratri-
bus vestris, & facite secundum præ-
ceptum Domini quod datum est Moysi.
* Et donavit Iosias in plebem quæ in-
venta est, ovium, agnorum, & hœdo-
rium, & caprarum triginta millia, vi-
tulos tria millia. * hæc de regalibus
data sunt secundum promissionem po-
pulo: & sacerdotibus in Pascha, oves
numero duo millia, ac vituli centum.
* Et Iechonias, & Semejas, & Natha-
nael fratres, & Hasabias, & Oziel, &
Coraba, in Phase, oves quinque millia,
vitulos quingentos. * Et hæc cum fie-
rent eleganter, steterunt sacerdotes &
Levitæ habentes azyma per tribus. *Et
secundũ partes principatus patrum, in
cõspectu populi offerebant Domino, se-
cundum ea quæ in libro Moysi scripta
sunt: * & assaverunt Phase igni prout
oportebat: & hostias coxerunt in emo-
lis, & in ollis cum benevolentia: * &
attulerunt omnibus qui erant ex plebe:
& post hæc paraverunt sibi & sacerdo-
tibus. * Sacerdotes enim offerebant
adipes, usque dum finita esset hora: &
Levitæ paraverunt sibi, & fratribus suis
filiis Aaron. * Et sacri cantores filii
Asaph erant per ordinem secundum
præceptum David, & Asaph, & Zacha-
rias, & Ieddimus, qui erat à rege. *Et
ostiarii per singulas januas, ita ut non
prævaricaretur unusquisque suam: fra-
tres enim illorum paraverunt illis: *Et 17
consummata sunt quæ pertinebant ad
sacrificium Domini. * In illa die ege- 18
runt Phase, & offerebant hostias super
Domini sacrificium, secundum præce-
ptum regis Iosiæ. * Et egerunt filii Is- 19
rael, qui inventi sunt in tempore illo,
Phase: & diem festum azymorum per
dies septem: * & non est celebratum 20
Phase tale in Israel, à temporibus Sa-
muelis prophetæ: * & omnes reges Is- 21
rael non celebraverunt tale Pascha qua-
le egit Iosias, & Sacerdotes, & Levitæ,
& Iudæi, & omnis Israel, qui inventi
sunt in commoratione Ierosolymis.
* Octavo decimo anno, regnante Iosia 22
celebratum est Phase. * Et directa sunt 23
opera Iosiæ in conspectu Domini sui in
corde pleno metuentis: * & quæ circa 24
illum quidem conscripta sunt, in pri-
stinis temporibus, de eis qui peccave-
runt, quique irreligiosi fuerunt in Do-
minum præ omni gente, & qui non
quæsierunt verba Domini super Israel.
* Et post omnem actum hunc Iosiæ, as- 25
cendit Pharao rex Ægypti, veniens in
Cacrhamis ab itinere super Euphra-
tem, & exiit obviam illi Iosias. * Et 26
misit rex Ægypti ad Iosiam, dicens:
Quid mihi & tibi est rex Iudæ? * Non 27
sum missus à Domino ut pugnem con-
tra te: super Euphratem enim bellum
meum est, festinans descende. * Et 28
non est reversus Iosias super currum:
sed expugnare eum conabatur, non at-
tendens verbum prophetæ ex ore Do-
mini: *sed constituit ad eum bellum in 29
campo Mageddo. Et descenderunt prin-
cipes ad regem Iosiam. * Et dixit rex 30
pueris suis: Amovete me à prælio, in-
firmatus sum enim valde. Et statim a-
moverunt eum pueri ipsius de acie. *Et 31
ascendit super currum secundarium
suum: & perveniens Ierosolymam, vita
functus est, & sepultus est in paterno
sepulchro. * Et in tota Iudæa lugebant 32
Iosiam: & qui præsidebant, cum uxo-
ribus lamentabant eum, usque in hunc
diem. Et datum est hoc fieri semper in
omne genus Israel. * Hæc autẽ præscri- 33
pta sunt in libro historiarum regum Iu-
dæ: & singula gesta actus Iosiæ, & ejus
gloria & intellectus ejus in lege Domi-
ni: quæque gesta sunt ab eo, & quæ non
scripta sunt in libro regum Israel &
Iudæ. * Et assumentes, qui erant ex 34
gente, Iechoniam filium Iosiæ, consti-
tuerunt regem pro Iosia patre suo, cum
esset annorũ trigintatrium. * Et regna- 35
vit super Israel mensibus tribus. Et amo-
vit eum rex Ægypti, ne regnaret in Ie-
rosolymis: * & mulctavit gentem ar- 36
genti talenta centum, & auri talentum
unum. * Et constituit rex Ægypti Ioa- 37
cim fratrem ipsius, regem Iudæ & Ie-
rusalem: * & alligavit magistratus Ioa- 38
cim, & Zarace lem fratrem suum, & ap
prehendens reduxit in Ægyptum. *An- 39

norum erat Ioacim vigintiquinq;, cum
regnare cœpisset in terra Iuda & Ieru-
salem: & fecit malum in conspectu
40 Domini. * Post hunc autem ascendit
Nabuchodonosor rex Babylonis, & al-
ligans eum in æreo vinculo, perduxit
41 in Babyloniam: * & sacra vasa Domini
accepit Nabuchodonosor, & tulit &
consecravit in templo suo in Babylo-
42 nia. * Nam de immunditia illius &
irreligiositate scriptum est in libro tem-
43 porum regum. * Et regnavit Ioachin
filius ejus pro eo. Cum autem consti-
tutus esset rex, erat annorum decem &
44 octo. * Regnavit autem menses tres &
dies decem in Ierusalem, & fecit ma-
45 lum in conspectu Domini: * & post an-
num mittens Nabuchodonosor, trans-
migravit eum in Babyloniam simul cū
46 sacris vasis Domini. * Et constituit
Sedeciam regem Iuda & Ierusalem, cum
esset annorū viginti unius: regnavit au-
47 tem annis undecim.* Et fecit malum in
conspectu Domini. & non est veritus
à verbis quæ dicta sunt ab Ieremia pro-
48 pheta ex ore Domini: * & adjuratus à
rege Nabuchodonosor, perjurans dis-
cessit: & indurata cervice sua & corde
suo, transgressus est legitima Domini
49 Dei Israel. * Et duces populi Domini
multa inique gesserunt, & impie ege-
runt super omnes immunditias gen-
tium: & polluerunt templum Domini
50 quod sanctum erat in Ierosolymis. *Et
misit Deus patrum ipsorum per ange-
lum suum revocare eos, propter quod
51 parceret illis, & tabernaculo suo. * I-
psi vero subsannabant in angelis suis:
& qua die locutus est Dominus, e-
52 rant illudentes prophetis ejus. * Qui
usque ad iracundiam concitatus est
super gentem suam, propter irreli-
giositatem suam, & præcepit ascendere
53 reges Chaldæorum. * Hi occiderunt
juvenes eorum in gladio, in circuitu
sancti templi eorum, & non pepercе-
runt juveni, & seni, & virgini, &
54 adolescenti: * sed omnes traditi sunt
in manus ipsorum:& omnia sacra vasa
Domini, & regales apothecas resumen-
55 tes, tulerunt in Babyloniam, * &
incenderunt domum Domini, & de-
molierunt muros Ierusalem: & tur-
56 res ejus incenderunt igne, * & con-
summaverunt omnia honorifica e-
jus, & ad nihilum redegerunt: &
reliquos a gladio duxerunt in Baby-
57 lonem. * Et erant servi illius us-
que dum regnarent Persæ, in re-
pletione verbi Domini in ore Ieremiæ,
58 * quousque benigne ageret terra sab-
bata sua, omni tempore desertionis
suæ sabbatizavit, in applicatione an-
norum septuaginta.

CAPUT II.

Cyrus rex Persarum Iudaos in regno suo captivos remittit in terram Iudam: qui cum restaurarent Ierusalem, prohibiti sunt ab Artaxerxe propter quorumdam delationem.

REgnante Cyro rege Persarum, in 1
consummatione verbi Domini in
ore Ieremiæ, * suscitavit Dominus spi- 2
ritum Cyri regis Persarum, & prædi-
cavit in toto regno suo simul per scri-
pturam, * dicens: Hæc dicit Cy- 3
rus rex Persarum: Me constituit re-
gem orbi terrarum Dominus Israel,
Dominus excelsus, * & significavit 4
mihi ædificare domum sibi in Ie-
rusalem, quæ est in Iudæa. * Si quis 5
est ex genere vestro, dominus ipsius ad-
scendat cum eo in Ierusalem. * Quot- 6
quot ergo circa loca habitant, adjuvent
eos qui sunt in loco ipso, in auro & ar-
gento, * in dationibus, cum equis & 7
jumentis, cumque aliis quæ secundum
vota apponuntur in ædem Domini quæ
est in Ierusalem. * Et stantes principes 8
tribuum, pagorum, & Iudææ, ex tri-
bu Benjamin, & sacerdotes & Levi-
tæ, quos excitavit Dominus ascendere
& ædificare Domum Domini quæ est
in Ierusalem, & qui erant in circuitu
eorum, * adjuverunt in omni auro & 9
argento ejus, & jumentis, & votis
compluribus multi quorum sensus ex-
citatus est. * Et Cyrus rex protulit 10
vasa sacra Domini, quæ transtulit Na-
buchodonosor rex Babylonis ex Ieru-
salem, & consecravit ea idolo suo. * & 11
proferens ea Cyrus rex Persarum, tra-
didit Mithridato, qui erat super the-
sauros ipsius. * Per hunc autem tradi- 12
ta sunt Salmanasaro præsidi Iudææ.
* Horum autem hic numerus: Libato- 13
riā argentea duo millia quadringenta:
athiscæ argenteæ triginta: phialæ au-
reæ triginta, item argenteæ duo millia
quadringentæ: & alia vasa mille. * o- 14
mnia autem vasa aurea & argentea,
quinque millia octingenta sexaginta.
* Et enumerata sunt Salmanasaro simul 15
cum his qui ex captivitate Babyloniæ
venerant in Ierosolymam. * In Arta- 16
xerxis autem regis Persarum tempori-
bus, scripserunt ei de his qui habita-
bant in Iudæa & Ierusalem, Balsa-
mus, & Mithridatus, & Sabellius, &
Rathimus, Balthemus, Samelius scri-
ba, & reliqui habitantes in Samaria,
& ceteris locis, subjectam epistolam
regi Artaxerxi. * DOMINE, pueri 17
tui Rathimus ab accidentibus, & Sa-
bellius scriba, & reliqui curiæ tuæ ju-
dices in Cœlesyria & Phœnice. * Et 18
nunc notum sit Domino regi, quo-
niam Iudæi qui ascenderunt à vo-
bis ad nos, venientes in Ierusalem civi-

tatem

tatem refugam & pessimam, ædificant
furnos ejus, & statuunt muros, & tem-
plum suscitant. * Quod si civitas ista
& muri consummati fuerint, non tan-
tum tributa non sustinebunt pendêre,
sed etiam regibus resistent. * Et quia
id agitur circa templum, recte habere
arbitrati sumus non despicere hoc ip-
sum: * sed notum facere domino regi,
ut si videbitur, rex, quæratur in libris
patrum tuorum. * & invenies in admo-
nitionibus scripta de his, & scies quo-
niam civitas ista fuit refuga, & reges
& civitates concutiens. * & Iudæi re-
fugæ, & prælia committentes in ea ab
æterno, ob quam causam civitas ista
deserta est. * Nunc ergo notum faci-
mus, domine rex, quoniam si civitas
hæc ædificata fuerit, & hujus muri e-
recti fuerint, descensus tibi non erit
in Cœlesyriam & Phœnicen. * Tunc
scripsit rex Rathimo, qui scribebat ac-
cidentia, & Balthemo, & Sabellio
scribæ, & ceteris constitutis, & habi-
tantibus in Syria & Phœnice, ea quæ
subjecta sunt. * LEGI epistolam
quam misistis mihi. Præcepi ergo in-
quiri, & inventum est, quoniam ci-
vitas illa est ab ævo regibus resistens,
* & homines refugæ, & prælia in ea
efficientes, & reges fortissimi erant in
Ierusalem dominantes, & tributa exi-
gentes à Cælesyria & Phœnice. * Nunc
ergo præcepi prohibere homines illos
ædificare civitatem, & prohibere ne
quid ultra hæc fiat: * sed nec proce-
dant in plurimum ea quæ sunt malitiæ,
ita ut regibus molestia importetur.
* Tunc recitatis his quæ à rege Arta-
xerxe scripta fuerant, Rathimus, &
Sabellius scriba, & qui cum his con-
stituti erant, jungentes festinanter ve-
nerunt in Ierusalem cum equitatu, &
turba, & agmine: * cœperuntque
ædificantes prohibere, & vacabant ab
ædificatione templi in Ierusalem, usque
secundo anno regni Darii regis Persa-
rum.

CAPUT III.

Dario, post splendidam cœnam omnibus suis præfectis factam, dormiente, tres corporis ejus custodes problema movce-runt, Num vinum, rex, mulier, an veritas præstent: & primum de vino probatur.

REx Darius fecit cœnam magnam
omnibus vernaculis suis, & om-
nibus magistratibus Mediæ & Persi-
dis, * & omnibus purpuratis, & præ-
toribus, & consulibus, & præfectis sub
illo, ab India usque Æthiopiam, cen-
tum viginti septem provinciis. * Et
cum manducassent, & bibissent, & sa-
tiati reverterentur, tunc Darius rex
ascendit in cubiculum suum, & dor-
mivit, & expergefactus est. * Tunc illi
tres juvenes corporis custodes, qui cu-
stodiebant corpus regis, dixerunt alter
alteri: * Dicamus unusquisque nostrûm 5
sermonem qui præcellat: & cujuscumq;
apparuerit sermo sapientior alterius,
dabit illi rex Darius dona magna, * pur- 6
pura cooperiri, & in auro bibere, & su-
per aurum dormire, & currum aureo
fræno, & cydarim byssinam, & torquem
circa collum: * & secundo loco sedebit 7
à Dario propter sapientiam suam, & co-
gnatus Darii vocabitur. * Tunc scriben- 8
tes singuli suum verbum signaverunt, &
posuerunt subtus cervical Darii regis,
* & dixerunt: Cum surrexerit rex, da- 9
bimus illi scripta nostra, & quodcum-
que judicaverit rex è tribus, & magi-
stratus Persidis, quoniam verbum ejus
sapientius est, ipsi dabitur victoria sicut
scriptum est. * Vnus scripsit, Forte est 10
vinum. * Alius scripsit, Fortior est rex. 11
* Tertius scripsit, Fortiores sunt mu- 12
lieres: super omnia autem vincit veri-
tas. * Et cum surrexisset rex, acceperunt 13
scripta sua, & dederunt illi, & legit.
* Et mittens vocavit omnes magistratus 14
Persarum, & Medos, & purpuratos, &
prætores, & præfectos: * & sederunt in 15
concilio, & lecta sunt scripta coram i-
psis. * Et dixit, Vocate adolescentes; & 16
ipsi indicabunt verba sua. Et vocati
sunt, & introierunt. * Et dixit illis: 17
Indicate nobis de his quæ scripta sunt.
Et cœpit prior, qui dixerat de forti-
titudine vini, * & dixit: Viri, quam
prævalet vinum omnibus hominibus
qui bibunt illud! seducit mentem. * I- 19
temque regis & orphani facit mentem
vanam. Item servi ac liberi, pauperis ac
divitis, * & omnem mentem convertit 20
in securitatem & jucunditatem, & non
meminit omnem tristitiam & debitum,
* & omnia præcordia facit honesta. & 21
non meminit regem nec magistratum,
& omnia per talenta loqui facit. * Et 22
non meminerunt, cum biberunt, ami-
citiam, nec fraternitatem: sed non mul-
tum post sumunt gladios. * Et cùm à 23
vino merserint & surrexerint, non me-
minerunt quæ gesserunt. * O viri, num 24
præcellit vinum? quis sic cogitat face-
re? Et tacuit hoc dicto.

CAPUT IV.

Probatur excellens fortitudo regis, mulieris, & veritatis; sed data veritati palma. Darius ad petitionem Zorobabel reddit sacra vasa, scribens ut Iudæis detur libertas & impensa ad extructionem Ierusalem.

ET inchoavit sequẽs dicere, qui dixit 1
de fortitudine regis. * O viri, num 2
præcellunt homines, qui terram & ma-
re obtinent, & omnia quæ in eis sunt?
* Rex autem super omnia præcellit, & 3
dominatur eorum, & omne quodcumq;
dixerit illis, faciunt. * Et si miserit 4

illos

illos ad bellatores, vadunt, & demo-
liuntur montes, & muros, & turres.
5 * Iugulantur & jugulant; & regis ver-
ba non prætereunt. nam si vicerint,
afferunt regi omnia quæcumque præ-
6 dati fuerint. * Similiter & alii omnes,
& quotquot nō militant, nec pugnant,
sed colunt terram: rursum cum fuerint
7 metentes, afferunt tributa regi: *& ipse
unus solus si dixerit occidite, occidunt:
8 dixerit remittite, remittunt: * dixerit
percutite, percutiunt: dixerit extermi-
nate, exterminant: dixerit ædificate,
9 ædificant: * dixerit excidite, excidunt:
10 dixerit plantate, plantant: *& omnis
plebs, & virtutes eum obaudiunt. & su-
per hoc ipse recumbit, & bibit, & dor-
11 mit. * Hi autem custodiunt in circuitu
eum, & non possunt ire singuli, & face-
re opera sua, sed in dicto obaudientes
12 sunt ei. * Viri, quomodo non præcellit
13 rex qui sic diffamatur? Et tacuit. * Ter-
tius qui dixerat de mulieribus & veri-
tate, hic est Zorobabel, cœpit loqui.
14 * Viri, non magnus rex, & multi homi-
nes, nec vinum præcellit. Quis est ergo
15 qui dominatur eorum? * Nonne mulie-
res genuerunt regem, & omnem popu-
16 lum, qui dominatur mari & terræ: * &
ex illis nati sunt, & ipsæ educaverunt
eos qui plantaverunt vineas ex quibus
17 vinum fit? * Et ipsę faciunt stolas om-
nium hominū, & ipsæ faciunt gloriam
hominibus, & non possunt homines se-
18 parari à mulieribus. * Si congregave-
rint aurum & argentum, & omnem rem
speciosam, & viderint mulierem unam
19 bono habitu & bona specie, * omnia
hæc relinquentes in eam intendunt, &
aperto ore conspiciunt, & eam alli-
ciunt magis quam aurum & argentum,
20 & omnem rem pretiosam. * Homo pa-
trem suū relinquit qui enutriit illum,
& suam regionem, & ad mulierem se
21 conjungit. * Et cum muliere remittit
animam: & neque patrem meminit,
22 neque matrem, neque regionem. * Et
hinc oportet vos scire: quoniam mulie-
res dominantur vestri. Nonne doletis?
23 * Et accipit homo gladium suum, &
vadit inviam facere furta, & homici-
24 dia, * & mare navigare & flumina, * &
leonem videt, & in tenebris ingreditur:
& cum furtum fecerit, & fraudes, & ra-
25 pinas, amabili suæ affert. * Et iterum,
diligit homo uxorem suam magis quam
26 patrem aut matrem. * Et multi demen-
tes facti sunt propter uxores suas: &
27 servi facti sunt propter illas: * & mul-
ti perierunt & jugulati sunt, & pecca-
28 verunt propter mulieres. * Et nunc
credite mihi, quia magnus est rex in
potestate sua: quoniam omnes regio-
29 nes verentur tangere eum. * Videbant
tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici
concubinam regis, sedentem juxta re-
30 gem ad dexteram, * & auferentē diade-
ma de capite ejus, & imponentem sibi,
& palmis cædebat regem de sinistra
manu. * Et super hæc aperto ore intue- 31
batur eam: & si arriserit ei, ridet. nam si
indignata ei fuerit, blanditur, donec
reconcilietur in gratiam. * O viri, cur 32
non sunt fortiores mulieres? Magna est
terra, & excelsum est cælum: quis ista
agit? * Et tunc rex, & purpurati intue- 33
bantur in alterutrum. Et inchoavit lo-
qui de veritate. * O viri, nonne fortes 34
sunt mulieres? Magna est terra, & ex-
celsum est cælum: & velox cursus solis
convertit in gyro cælū in locum suum
in una die. * Nonne magnificus est qui 35
hæc facit, & veritas magna, & fortior
præ omnibus? * Omnis terra veritatem 36
invocat, cælum etiam ipsam benedicit,
& omnia opera moventur, & tremunt
eam, & non est cum ea quidquam ini-
quum. * Vinum iniquum, iniquus rex, 37
iniquæ mulieres, iniqui omnes filii ho-
minum, & iniqua illorum omnia ope-
ra, & non est in ipsis veritas, & in sua
iniquitate peribunt: * & veritas manet 38
& invalescit in æternum, & vivit & ob-
tinet in sæcula sæculorum. * Nec est 39
apud eam accipere personas, neque dif-
ferentias: sed quæ justa sunt facit om-
nibus, injustis ac malignis, & omnes
benignantur in operibus ejus. * Et non 40
est in judicio ejus iniquum, sed forti-
tudo, & regnum, & potestas, & maje-
stas omnium ævorum. Benedictus Deus
veritatis. * Et desiit loquendo. Et om- 41
nes populi clamaverunt: & dixerunt:
Magna est veritas, & prævalet. * Tunc 42
rex ait illi, Pete, si quid vis amplius,
quam quæ scripta sunt, & dabo tibi,
secundum quod inventus es sapientior
proximis, & proximus mihi sedebis,
& cognatus meus vocaberis. * Tunc 43
ait regi, Memor esto voti tui, quod
vovisti, ædificare Ierusalem in die qua
regnum accepisti: * & omnia vasa 44
quæ accepta sunt ex Ierusalem, remit-
tere, quæ separavit Cyrus, quando ma-
ctavit Babyloniam, & voluit remittere
ea ibi. * Et tu vovisti ædificare tem- 45
plum quod incenderunt Idumæi, quan-
do exterminata est Iudæa à Chaldæis.
* Et nunc hoc est quod postulo Domi- 46
ne, & quod peto, hoc est majestas quod
à te postulo, ut facias votum quod
vovisti Regi cæli ex ore tuo. * Tunc 47
surgens Darius rex, osculatus est il-
lum: & scripsit epistolas ad omnes
dispensatores, & præfectos, & purpu-
ratos, ut deducerent eum, & eos qui
cum illo erant, omnes ascendentes ædi-
ficare Ierusalem. * Et omnibus præ- 48
fectis, qui erant in Syria, & Phœnice,
& Libano, scripsit epistolas, ut trahe-
rent ligna cedrina à Libano in Ierusa-
lem, ut ædificarent cum eis civitatem.
* Et scripsit omnibus Iudæis qui as- 49
cendebant à regno in Iudæam pro li-
bertate, omnem potentem & magistra-
tum, & præfectum non supervenire ad
januas ipsorum. * & omnem regionem 50
quam obtinuerant immunem esse eis, &
Idu-

Idumæi relinquant castella quæ obti-
nent Iudæorum, * & in structuram
templi dare per singulos annos talenta
1 viginti, usque dum perædificaretur: * &
super sacrariũ holocautomata ustulare
quotidie, sicut habent præceptum: alia
talenta decem offerre per singulos an-
3 nos, * & omnibus qui procedunt à Ba-
bylonia condere civitatem: ut esset li-
bertas tam ipsis quam filiis eorum, &
omnibus sacerdotibus qui præcedunt.
4 * Scripsit autem & quantitatem, & sa-
cram stolam jussit dari, in qua deservi-
5 rent; * & Levitis scripsit dare præce-
pta, usque in diem qua consummabitur
6 domus, & Ierusalem extruetur: * &
omnibus custodientibus civitatem scri-
7 psit dari ei sortes & stipendia. * Et di-
misit omnia vasa quæcumque separa-
verat Cyrus à Babylonia, & omnia quę-
cumque dixit Cyrus, & ipse præcepit
8 fieri, & mitti Ierusalem. * Et cum pro-
cessisset ille adolescens, elevans faciem
in Ierusalem, benedixit regem cæli,
9 * Et dixit, Abs te est victoria, & abs te
est sapientia & claritas. Et ego servus
10 tuus sum. * Benedictus es qui dedisti
mihi sapientiam & tibi confitebor Do-
51 mine Deus patrum nostrorum. * Et
accepit epistolas, & profectus est in Ba-
byloniam. Et venit, & nuntiavit fratri-
bus suis omnibus qui fuerunt in Baby-
52 lonia: * & benedixerunt Deum pa-
trum suorum, quoniam dedit illis re-
53 missionem & refrigerium, * ut ascen-
derent & ædificarent Ierusalem, & tem-
plum ubi nominatum est nomen ejus
in ipso, & exultaverunt cum musicis &
lætitia diebus septem.

CAPUT V.

Redeuntes à Babylonica captivitate in Ierusalem & Iudæam recensentur, & restituunt Dei cultum, sed tandem à cœpto opere ad tempus impediuntur.

1 POst hęc autem electi sunt, ut ascen-
derent principes pagorum per do-
mos & tribus suas, & uxores illorum,
& filii & filiæ eorum, & servi & ancil-
2 læ ipsorum, & pecora eorum. * Et Da-
rius rex misit una cum eis equites mil-
le, donec deducerent eos in Ierusalem
cum pace, & cum musicis & cum tym-
3 panis & tibiis. * & omnes fratres erant
ludentes, & fecit eos ascendere simul
4 cum eis. * Et hæc sunt nomina viro-
rum, qui ascenderunt per pagos suos
in tribus, & in partem principatus
5 ipsorum. * Sacerdotes: Filii Phinees,
filii Aaron, Iesus filius Iosedec, Ioacim
filius Zorobabel filii Salathiel de do-
mo David, ex progenie Phares, de tri-
6 bu Iuda, * qui locutus est sub Dario
rege Persarum sermones mirificos in
secundo anno regni ipsius mense Nisan
7 primo. * Sunt autem hi, qui ascende-
runt ex Iudæa de captivitate trans-
migrationis, quos transmigravit Nabu-
chodonosor rex Babyloniæ in Babylo-
nem, & reversus est in Ierusalem. * Et 8
requisivit partem Iudææ unusquisque
in civitatem suam, qui venerunt cum
Zorobabel & Iesu, Nehemias, Areores,
Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beel-
suro, Mechpsatochor, Olioro. Emonia
unus de principibus eorum. * Et nu- 9
merus à gentilibus eorum, ex præpo-
sitis eorum, filii Phares, duo millia
centum septuaginta duo: * filii Ares, 10
tria millia centũ quinquaginta septem:
* filii Phœmo, centum quadraginta 11
duo: in filiis Iesu & Ioabes, mille tre-
centi duo: * filii Demu, duo millia 12
quadringenti septuaginta: filii Cho-
raba, ducentiquinque: filii Banica, cen-
tum sexagintaocto: * filii Bebech, qua- 13
dringentitres: filii Archad, quadrin-
genti vigintiseptem: * filii Cham, tri- 14
ginta septem: filii Zoroar, duo millia
sexagintaseptem: filii Adin, quadrin-
genti sexaginta unus: * filii Aderectis, 15
centum octo: filii Ciaso & Zelas, cen-
tum septem: filii Azoroc, quadringenti
trigintanovem: * filii Iedarbone, cen- 16
tum trigintaduo: filii Ananiæ, centum
triginta: filii Asoni, nonaginta: * filii 17
Marsar, quadringenti viginti duo: filii
Zabarus, nonagintaquinque: filii Se-
polemon, centum vigintitres: * filii 18
Nepopas, quinquagintaquinque: filii
Necbanatus, centũ quinquagintaocto:
filii Cebethamus, centum trigintaduo:
* filii Crearpatros, qui Enocadies, & 19
Modiæ, quadringenti vigintitres: qui
ex Gramas & Gabea, centum viginti
unus: * qui ex Bessélon & Ceagge, se- 20
xagintaquinque: qui ex Bastaro, cen-
tum viginti duo: * Qui ex Bechenobes, 21
quinquagintaquinque: filii Liptis, cen-
tum quinquagintaquinque: filii La-
bonni, trecenti quinquaginta septem:
* filii Sichem, trecenti septuaginta: 22
filii Suadon & Cliomus, trecenti se-
ptuagintaocto: * filii Ericus, duo mil- 23
lia centum quadragintaquinque: filii
Anaas, trecenti septuaginta. Sacerdo-
tes: * Filii Ieddus, filii Euther, filii E- 24
liasib, trecenti septuagintaduo: filii E-
merus, ducenti quinquaginta duo: * filii 25
Phasurii, trecẽti quinquaginta septem:
filii Caree, ducenti vigintiseptẽ. * Le- 26
vitæ: Filii Iesu in Caduhel, & Bamis &
Serebias, & Edias, septuagintaquattuor.
omnis numerus à duodecimo anno, tri-
ginta millia quadringenti sexaginta-
duo, * filii, & filiæ, & uxores, omnis 27
computatio, quadraginta millia du-
centi quadragintaduo. * Filii sacerdo- 28
tum, qui psallebant in templo: filii A-
saph, centum vigintiocto. * Ostiarii 29
vero: filii Esmenni, filii Aser, filii A-
mon, filii Accuba, Topa filii Tobi, om-
nes centum trigintanovẽ. * Sacerdotes 30
servientes in templo: filii Sel, filii Ga-
sipha, filii Tobloch, filii Cariæ, filii Su,
filii Hellu, filii Labana, filii Armacha,
filii Accub, filii Vtha, filii Cetha, filii

Aggab, filii Obai, filii Anani, filii Can-
31 na, filii Geddu, * filii An, filii Radin,
filii Desanon, filii Nachoba, filii Caseba,
filii Gaze, filii Ozui, filii Sinone, filii
Attre, filii Hasten, filii Asiana, filii Ma-
nei, filii Nasissim, filii Acculu, filii Agi-
sta, filii Azui, filii Favon, filii Phasalon,
32 * filii Meedda, filii Phusa, filii Caree,
filii Barcus, filii Saree, filii Coësi, filii
33 Nasir, filii Agisti, filii Pedon. * Salo-
mon filii ejus, filii Asophor, filii Pha-
sida, filii Celi, filii Dedon, filii Gadda-
34 hel, filii Sephegi, * filii Aggia, filii Sa-
chareth, filii Sabathen, filii Caroneth,
filii Malsith, filii Amæ, filii Sasus, filii
Addus filii Suba, filii Eura, filii Raho-
35 tis, filii Phasphat, filii Malmon. * Om-
nes sacro servientes, & pueri Salomo-
36 nis, quadringenti octogintaduo. * Hi
sunt filii qui ascenderunt à Thelmela,
Thelharsa: principes eorum, Carmel-
37 lam, & Careth: * & non poterant edi-
cere civitates suas, & progenies suas,
quemadmodum sint ex Israel. Filii Da-
38 lari, filii Tubal, filii Nechodaici, * ex
Sacerdotibus, qui fungebantur sacerdo-
tio: & non sunt inventi filii Obia, filii
Achisos, filii Addin, qui accepit uxo-
39 rem ex filiabus Phargeleu: * & voca-
ti sunt nomine ejus, & horum quæsita
est generis scriptura in prædatura, &
non est inventa, & prohibiti sunt sacer-
40 dotio fungi. * Et dixit illis Nehemias
& Astharas: Ne participentur sancta,
donec exurgat Pôtifex doctus in osten-
41 sionem & veritatem. * Omnis autem
Israel erat exceptis servis & ancillis,
quadraginta duo millia trecenti qua-
42 draginta. * Servi horum & ancillæ,
septem millia trecenti trigintaseptem.
Cantores & cantatrices, ducenti sexa-
43 gintaquinque. * Cameli, quadringenti
trigintaquinque. Equi septem millia
trigintasex. Muli ducenta millia qua-
dragintaquinque. Subjugalia, quinque
44 millia vigintiquinque. * Et de præ-
positis ipsis per pagos, dum venirent in
templum Dei, quod erat in Ierusalem,
voverunt suscitare templum in loco
45 suo, secundum suam virtutem: * Et
dare in templum thesaurum operum
sacrum auri mnas duodecim millia, &
mnas argenti quinque millia, & sto-
46 las sacerdotales centum. * Et habi-
taverunt Sacerdotes & Levitæ, & qui
exierant de plebe, in Ierusalem & in
regione, & sacri cantores, & ostiarii, &
47 omnis Israel in regionibus suis. * In-
stante autem septimo mense, cumque
essent filii Israel unusquisque in suis
rebus, convenerunt unanimes in atri-
um, quod erat ante januam Orienta-
48 lem. * Et stantes Iesus filius Iosedec
& fratres ejus sacerdotes, & Zoroba-
bel filius Salathiel & hujus fratres, pa-
49 raverunt altare, * ut offerrent super
05 illud holocautomata, secundum quæ
in libro Moysi hominis Dei scripta
sunt. * Et convenerunt ibi ex aliis

nationibus terræ, & erexerunt sacra-
rium in loco suo omnes gentes terræ,
& offerebant hostias, & holocauto-
mata Domino matutina. * Et egerunt
scenopegiam, & diem solemnem, sicut
præceptum est in lege: & sacrificia
quotidie, sicut oportebat: * & post hæc
oblationes institutas, & hostias sabba-
torum, & neomeniarum, & dierum so-
lemnium omnium sanctificatorum. * Et
quotquot vovebant Domino à neome-
nia septimi mensis, cœperunt hostias
offerre Deo, & templum Domini non-
dum erat ædificatum. * Et dederunt
pecuniam lapidariis, & fabris, & po-
tum & pabula, cum gaudio. * Et de-
derunt carra Sidoniis & Tyriis, ut
transveherent illis de Libano trabes
cedrinas, & facerent rates in Ioppe
portu, secundum decretum quod scri-
ptum erat eis à Cyro rege Persarum.
* Et in secundo anno venientes in tem-
plum Dei in Ierusalem mense secundo,
inchoavit Zorobabel filius Salathiel,
& Iosue filius Iosedec, & fratres ipso-
rum, & sacerdotes & Levitæ, & omnes
qui venerant de captivitate in Ierusa-
lem: * & fundaverunt templum Dei,
novilunio secundi mensis secundi anni
cum venissent in Iudæam & Ierusalem.
* Et statuerunt Levitas à viginti an-
nis, super opera Domini: & stetit Ie-
sus & filius ejus, & fratres omnes Le-
vitæ conspirantes, & executores legis,
facientes opera in domo Domini. * Et
steterunt sacerdotes habentes stolas
cum tubis: & Levitæ filii Asaph, ha-
bentes cymbala, * collaudantes Domi-
num, & benedicentes secundum David
regem Israel: * & cantabant canticum
Domino quoniam dulcedo ejus, & ho-
nor in sæcula super omnem Israel. * Et
omnis populus turba cecinerũt, & pro-
clamaverunt voce magna, collaudantes
Dominum in suscitatione domus Do-
mini. * Et venerunt ex sacerdotibus &
Levitis, & præsidentibus secundum pa-
gos senioribus, qui viderant pristinam
domum, * & ad hujus ædificationẽ cum
clamore & plãctu magno, & multi cum
tubis & gaudio magno: * in tantum
ut populus non audiret tubas propter
planctum populi. Turba enim erat tubis
canens magnifice, ita ut longe audire-
tur. * Et audierũt inimici tribus Iudæ,
& Benjamin, & venerunt scire quę esset
vox tubarũ. * Et cognoverunt quoniam
qui erant ex captivitate, ædificant tem-
plum Domino Deo Israel. * Et accede-
tes ad Zorobabel & Iesum, præpositos
pagorũ, dixerunt eis: Ædificabimus una
vobiscum. * Similiter enim audivimus
Dominum vestrum, & ipsi pariter ince-
demus à diebus Asbazareth regis Assy-
riorum, qui transmigravit nos huc.
* Et dixit illis Zorobabel, & Iesus, &
principes pagorum Israel: * Non est
nobis & vobis ædificare domum Dei
nostri, nos enim soli ædificabimus Do-

mino Israel, secundum ex quæ præce-
pit nobis Cyrus rex Persarum. * Gen-
tes autem terræ incumbentes his qui
sunt in Iudæa, & levantes opus ædifi-
cationis & insidias, & populos addu-
centes prohibebant eos ædificare, * &
aggressuras exercentes impedierunt ne
consummaretur ædificium omni tem-
pore vitæ Cyri regis, & protraxerunt
structuram per biennium usque ad Da-
rii regnum.

CAPVT VI.

Iudæi annuente Dario templum Dei extruunt in Ierusalem.

IN secundo autem anno regni Darii
prophetavit Aggæus & Zacharias fi-
lius Addin prophetæ apud Iudæam &
Ierusalem in nomine Dei Israel super
eos. * Tunc stans Zorobabel filius Sa-
lathiel, & Iesus filius Iosedec, inchoa-
verunt ædificare domum Domini, quæ
est in Ierusalem: * cum adessent eis
prophetæ Domini, & adjuvarent eos. In
ipso tempore venit ad illos Sisennes
subregulus Syriæ, & Phœnicis, & Sa-
trabuzanes, & sodales ejus, * & dixe-
runt eis: Quo præcipiente vobis domũ
hanc ædificatis, & tectum istud, & alia
omnia perficitis? & qui sunt structores
qui hæc ædificant? * Et habuerunt
gratiam visitatione facta super eos, qui
erant ex captivitate à Domino seniores
5 Iudæorum, * & non sunt impediti æ-
dificare, donec significaretur Dario de
omnibus istis, & responsum accipere-
7 tur. * Exemplum epistolæ, quam mise-
runt Dario. SISENNES subregu-
lus Syriæ, & Phœnicis, & Satrabuza-
nes, & sodales ejus in Syria, & Phœni-
8 ce præsides, regi Dario salutem. * Om-
nia nota sint Domino regi, quod cum
venissemus in regionem Iudææ, & in-
troissemus in Ierusalem, invenimus æ-
dificantes domum Dei magnam: * &
9 templũ ex lapidibus politis, & magnis,
0 & pretiosis materiis in parietibus, * &
opera illa instanter fieri, & suffragare,
& prosperare in manibus eorum, & in
omni gloria quam diligentissime perfi-
1 ci. * Tunc interrogavimus seniores, di-
centes: Quo permittente vobis ædifica-
tis domum istam, & opera hæc funda-
2 tis? * Ideo autem interrogavimus eos,
ut notum faceremus tibi homines &
præpositos, & nominum scripturã præ-
3 positorum postulavimus illos. * At illi
responderunt nobis, dicentes: Nos su-
mus servi Domini, qui fecit cælum &
4 terram, * & ædificabatur hæc domus
ante annos istos multos à rege Israel
magno & fortissimo, & cõsummata est.
5 * Et quoniam patres nostri, exacerban-
tes erant & peccaverunt in Deũ Israel,
tradidit eos in manus Nabuchodono-
sor regis Babyloniæ, regis Chaldæo-
6 rum, * & domum istam demolientes
incenderunt, & populũ captivum du-
xerunt in Babylonem. * In primo anno 17
regnante Cyro rege Babyloniæ, scripsit
Cyrus rex domum hanc ædificare, * & 18
illa sacra vasa aurea & argentea quæ
extulerat Nabuchodonosor de domo
quæ est in Ierusalem, & consecraverat
ea in suo templo, rursus protulit ea Cy-
rus rex de templo quod erat in Babylo-
nia, & tradita sunt Zorobabel & Sal-
manasaro subregulo: * Et præceptum 19
est eis ut offerrent hæc vasa, & repone-
rent in templo quod erat in Ierusalem,
& ipsum templum Dei ædificare in lo-
co suo. * Tunc Salmanasarus subjecit 20
fundamenta domus Domini, quæ est in
Ierusalem: & exinde usque nunc ædi-
ficatur, & non accepit consummatio-
nem. * Nunc ergo si judicatur à te ô 21
rex, perquiratur in regalibus biblio-
thecis Cyri regis, quæ sunt in Babylo-
nia. * & si inventum fuerit consilio Cy- 22
ri regis cœptam esse structuram domus
Domini, quæ est in Ierusalem, & judi-
catur à Domino rege nostro, scribat de
his nobis. * Tunc Darius rex præcepit 23
inquiri in Bibliothecis: & inventus est
in Ecbathanis oppido, quod est in me-
dia regione locus unus, in quo scripta
erant ista: * ANNO primo regnante 24
Cyro, rex Cyrus præcepit domum Do-
mini quæ est in Ierusalem ædificare,
ubi incendebant igni assiduo, * cujus 25
altitudo sit cubitorum decem, & lati-
tudo cubitorum sexaginta, quadratum
lapidibus politis tribus, & meniano li-
gneo ejusdem regionis, & meniano uno
novo, & impendia dari de domo Cyri
regis: * & sacra vasa domus Domini 26
tam aurea quam argentea, quæ extulit
Nabuchodonosor in domum Domini,
quæ est in Ierusalem, ubi erant posita,
ut ponantur illic. * Et præcepit cu- 27
ram agere Sisennem subregulum Syriæ
& Phœnicis, & Satrabuzanem, & soda-
les ejus, & qui ordinati erant in Syria
& Phœnice præsides, ut abstinerent se
ab eodem loco. * Et ego quoque præ- 28
cepi in totum ædificare: & prospexi,
ut adjuvent eos qui sunt ex captivitate
Iudæorum, donec consummetur tem-
plum ædis Domini: * & à vexatione 29
tributorum Cœlesyriæ & Phœnicis,
diligenter quantitatem dari his homi-
nibus ad sacrificium Domini, Zoroba-
bel præfecto, ad tauros, & arietes, &
agnos. * similiter autem & frumentum, 30
& sal, & vinum, & oleum instanter per
singulos annos, prout sacerdotes qui
sunt in Ierusalem dictaverunt consumi
quotidie sine ulla dilatione, * ut offe- 31
rantur libationes summo Deo pro rege
& pueris ejus, & orent pro ipsorum vi-
ta: * & denuntietur, ut quicumque 32
transgressi fuerint aliquid ex his quæ
scripta sunt, aut spreverint, accipiatur
lignum de suis propriis, & suspendan-
tur, & bona ipsorum regi adscriban-
tur. * Propterea Dominus, cujus no- 33
men invocatum est ibi, exterminet om-

nem regem & gentem, qui manum suam
extenderit prohibere, aut male tracta-
re domum Domini illam quæ est in Ie-
34 rusalem. * Ego Darius rex decrevi
quam diligentissime secundũ hæc fieri.

CAPUT VII.

Domus Dei extructa dedicatur, & consecratur, in eaq; festum Azymorum celebratur.

1 TUnc Sisennes subregulus Cylesy-
riæ & Phœnicis, & Satrabuzanes,
& sodales obsecuti his quæ à Dario re-
2 ge erant decreta, * insistebant sacro-
sanctis operibus diligentissime, coope-
rantes cum senioribus Iudæorum prin-
3 cipibus Syriæ. * & prosperata sunt
sacrosancta opera prophetantibus Ag-
4 gæo & Zacharia prophetis. * Et con-
summaverunt omnia per præceptũ Do-
mini Dei Israel, & ex consilio Cyri, &
5 Darii, & Artaxerxis regis Persarũ. * Et
consummata est domus nostra usque ad
tertiam & vigesimam diem mensis A-
6 dar, sexto anno Darii regis. * Et fece-
runt filii Israel & sacerdotes & Levi-
tæ, & ceteri qui erant ex captivitate,
qui appositi sunt secundũ ea quæ scri-
7 pta sunt in libro Moysi. * Et obtule-
runt in dedicationem templi Domini,
tauros centum, arietes ducentos, agnos
8 quadringentos, * & hœdos pro pecca-
tis universi Israel, duodecim, secundum
9 numerum tribuum Israel. * Et stete-
runt sacerdotes & Levitæ amicti stolis
per tribus, super omnia opera Domini
Dei Israel, secundum librum Moysi, &
10 ostiarii per singulas januas. * Et ege-
runt filii Israel cum his qui erant ex
captivitate, illud Phase quartadecima
luna mensis primi, quando sanctificati
11 sunt sacerdotes & Levitæ. * Omnes
filii captivitatis non sunt simul sancti-
ficati, quia Levitæ omnes simul sancti-
12 ficati sunt. * Et immolaverunt Phase
universi filii captivitatis, & fratribus
13 suis sacerdotibus, & sibimetipsis. * Et
manducaverunt filii Israel, qui erant
ex captivitate, omnes qui remanserant
ab omnibus execrationibus gentium
14 terræ quærentes Dominum, * & cele-
braverunt diem festum azymorum se-
ptem diebus epulantes in conspectu
15 Domini, * quoniam convertit consi-
lium regis Assyriorum in eos, confor-
tare manus eorum ad opera Domini
Dei Israel.

CAPUT VIII.

Ascendenti Esdræ à Babylonia Ierosolymam traduntur Artaxerxis litteræ, quæ beneficia Iudæis præstita continent: recensentur qui simul ascenderunt, & auro ac argento sacerdotibus commisso, Esdras, facta oratione commonet populum ad pœnitentiam, quod ab alienigenis se non separassent.

1 ET post hunc regnante Artaxerxe
Persarum rege, accessit Esdras fi-
lius Azariæ, filii Helciæ, filii Solomæ,
* filii Sadoc, filii Achitob, filii Ameri, 2
filii Azahel, filii Bocci, filii Abisue, filii
Phinees, filii Eleazari, filii Aaron pri-
mi sacerdotis: * hic Esdras ascendit 3
de Babylonia, cum esset scriba & inge-
niosus in lege Moysi, quæ data est à
Domino Deo Israel docere & facere.
* Et dedit ei rex gloriam, quod inve- 4
nisset gratiam in omni dignitate & de-
siderio in conspectu ejus. * Et ascen- 5
derunt simul cum ipso ex filiis Israel, &
sacerdotibus, & Levitis, & sacris can-
toribus templi, & ostiariis, & servis
templi in Ierusalem. * Anno septimo 6
regnante Artaxerxe, in quinto mense,
hic annus septimus est regni, exeuntes
de Babylonia novilunio quinti mensis,
* venerunt Ierosolymam juxta præce- 7
ptum illius, secundum prosperitatem
itineris à Domino ipsorum datam eis.
* In his enim Esdras magnam discipli- 8
nam obtinebat, ne prętermitteret quid-
quam eorum, quæ essent ex lege Domini
& præceptis, & docendo universum Is-
rael omnem justitiam & judiciũ. * Ac- 9
cedentes autem qui scribebant scripta
Artaxerxis regis, tradiderunt scriptum
quod obvenerat ab Artaxerxe rege ad
Esdram Sacerdotem, & lectorem legis
Domini, cujus exemplum subjectũ est.
* REX Artaxerxes Esdræ sacerdoti, & 10
lectori legis Domini salutem. * Huma- 11
nior ego judicans in beneficiis, pręcepi
eis qui desiderant ex gente Iudæorum,
sua sponte, & ex sacerdotibus & Levi-
tis, qui sunt in regno meo, comitari te-
cum in Ierusalem. * Si qui ergo cu- 12
piunt ire tecum, conveniant, & profi-
ciscantur, sicut placuit mihi & septem
amicis meis consiliariis, * ut visitent 13
ea quæ aguntur secundum Iudæam &
Ierusalem, observantes sicut habes in
lege Domini, * & ferant munera Do- 14
mino Deo Israel, quæ vovi ego & amici
Ierusalem, & omne aurum & argentum
quod inventum fuerit in regione Baby-
loniæ Domino in Ierusalem cum illo,
* quod est donatum pro ipsa gente in 15
templum Domini, eorum quod est in
Ierusalem: ut colligatur hoc aurum &
argentũ ad tauros, & arietes, & agnos,
& hœdos, & quæ his sunt congruentia,
* ut offerant hostias Domino super al- 16
tare Domini ipsorũ quod est in Ierusa-
lem. * Et omnia quæcumque volueris 17
cum fratribus tuis facere auro & argẽ-
to, perfice pro voluntate tua, secundum
præceptũ Domini Dei tui: * & sacro- 18
sancta vasa, quæ data sunt tibi ad opera
domus Domini Dei tui, quę est in Ieru-
salem: * & cetera quęcumque tibi sub- 19
venerint ad opera templi Dei tui, da-
bis de regali gazophylacio * cum vo- 20
lueris cum fratribus tuis facere auro
& argento, perfice secundum volun-
tatem Domini. * Et ego quidem rex 21
Artaxerxes præcepi custodibus the-
saurorum Syriæ & Phœnicis, ut quæ-

cumque

cumq; scripserit Esdras sacerdos, & lector legis Domini, diligēter detur ei usque ad argenti talenta centum, similiter
12 & auri: * & usque ad frumenti modios centum, & vini amphoras centū, & alia quæcūq; abundāt sine taxatione. * Om-
13 nia secundum legē Dei fiant Deo altissimo, ne forte exurgat ira in regno regis,
14 & filii, & filiorum ejus. * Vobis autem dicitur, ut omnibus sacerdotibus & Levitis, & sacris cantoribus, & servis
15 templi, & scribis templi hujus, * nullum tributum, neque ulla alia indictio irrogetur, nec habeat quisquam pote-
16 statem objicere eis quidquam. * Tu autem Esdra, secundum sapientiam Dei, constitue judices & arbitros in tota Syria, & Phœnice: & omnes qui legem Dei tui non noverunt, doce: * ut
17 quotquot transgressi fuerint legem, diligenter plectantur, sive morte, sive cruciatu, sive etiam pecuniæ mulctatione vel abductione. * Et dixit Es-
28 dras scriba: Benedictus Deus patrum nostrorum, qui dedit hanc voluntatem in cor regis, clarificare domum suam quæ est in Ierusalem, * & me honori-
29 ficavit in conspectu regis & consiliariorum, & amicorum & purpuratorum
30 ejus. * Et ego constans animo factus sum secundum opitulationem Domini Dei mei, & congregavi ex Israel viros, ut simul ascenderent mecum. * Et hi
31 sunt præpositi secundum suas patrias, & principatus portionales, eorum qui mecum ascenderunt de Babylonia in
32 regno Artaxerxis. * Et ex filiis Phares, Gersomus: ex filiis Siemarith, Amenus: filiorum David, Acchus filius
33 Scecilia: * ex filiis Phares, Zacharias, & cum eo reversi sunt viri centum
34 quinquaginta: * ex filiis ductoris Moabilionis Zaræi, & cum ipso viri ducen-
35 ti quinquaginta: * ex filiis Zachues, Iechonias Zechoeli, & cum ipso viri
36 ducenti quinquaginta. * Ex filiis Sala, Maasias Gotholiæ, & cum ipso viri
37 septuaginta: * ex filiis Saphatiæ, Zarias Micheli, & cum ipso viri octogin-
38 ta: * ex filiis Iob, Abdias Ieheli, &
39 cum ipso viri ducenti duodecim: * ex filiis Baniæ, Salimoth filius Iosaphiæ,
40 & cum ipso viri centum sexaginta: * ex filiis Beer, Zacharias Bebei, & cum
41 ipso viri ducenti octo: * ex filiis Ezead, Ioannes Eccetan, & cum ipso viri
42 centum decem: * ex filiis Adonicam ipsis postremis, & hæc sunt nomina eorum: Eliphalam filius Gebel, & Semejas, & cum ipso viri septuaginta.
43 * Et congregavi eos ad fluvium qui dicitur Thia, & metati fuimus illic tri-
44 duo, & recognovi eos. * Et ex filiis sacerdotum & Levitarum non inveni
45 illic. * Et misi ad Eleazarum, & Eccelon, & Masman, & Maloban, & Enaathan, & Samea, & Ioribum, Nathan, Enuagam, Zachariam, & Mosolamum,
46 ipsos ductores & peritos: * & dixi
eis ut venirent ad Loddeum, qui erat apud locum gazophylacii. * Et man- 47
davi eis ut dicerent Loddeo, & fratribus ejus, & illis qui erant in gazophylacio, ut mitterent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo Domini Dei nostri: * & adduxerunt nobis se- 48
cundum manum validam Domini Dei nostri viros peritos: ex filiis Moholi, filii Levi, filii Israel, Sebebiam, & filios & fratres, qui erant decem & octo:
* Asbiā, & Amin ex filiis filiorum Cha- 49
nanæi, & filii eorum viri viginti. * Et 50
ex his qui templo serviebant, quos dedit David, & ipsi principes ad operationem Levitis templo servientium ducenti viginti. Omnia nomina significata
sunt in scripturis. * Et vovi illic je- 51
junium juvenibus in conspectu Dei, ut quærerem ab eo bonum iter nobis, & qui nobiscum erant, & filiis, & pecori-
bus, propter insidias. * Erubui enim 52
petere à rege pedites & equites in comitatu, tutelæ gratia contra adversa-
rios nostros. * Diximus enim regi, 53
quoniam virtus Domini erit cum eis qui inquirunt eum in omni affectu.
* Et iterum deprecati sumus Dominum 54
Deum nostrum secundum hæc: quem & propitium habuimus, & compotes
facti sumus Deo nostro. * Et separa- 55
vi ex plebis præpositis, & sacerdotibus templi, viros duodecim, & Sedebiam, & Asannam, & cum eis ex fra-
tribus eorum viros decem: * Et ap- 56
pendi eis aurum & argentum & vasa sacerdotalia domus Dei nostri, quæ donaverat rex, & consiliarii ejus, & prin-
cipes, & omnis Israel. * Et cum ap- 57
pendissem, tradidi argenti talenta centum quinquaginta, & vasa argentea talentorum centum, & auri talenta cen-
tum, * & vasorum aureorum septies 58
viginti, & vasa ærea de bono æramento splendentia, duodecim, auri speciem
reddentia, * & dixi eis: Et vos san- 59
cti estis Domino, & vasa sunt sancta, & aurum, & argentum votum est Domino
Deo patrum nostrorum. * Vigilate & 60
custodite, donec tradatis explebis præpositis, & sacerdotibus & Levitis, & principibus civitatum Israel, in Ierusalem, in pastophorio domus Dei no-
stri. * Et hi qui susceperunt sacer- 61
dotes & Levitæ aurum & argentum & vasa, intulerunt in Ierusalem in tem-
plum Domini. * Et promovimus à flu- 62
vio Thia, die duodecima mensis primi, usquequo introivimus in Ierusalem.
* Et cum factus fuisset tertius dies, 63
quarta autem die ponderatum aurum, & argentum traditum est in domo Domini Dei nostri, Marimoth filio Iori sa-
cerdoti: * & cum ipso erat Eleazar fi- 64
lius Phinees: & erant cum ipsis Iosadus filius Iesu, & Medias, & Banni filius Levitæ: ad numerum, & ad pondus
universa. * Et scriptum est pondus 65
ipsorum eadem hora. * Qui autem 66

venerunt ex captivitate, obtulerunt sa-
crificium Domino Deo Israel, tauros
duodecim pro omni Israel, arietes octo-
67 ginta sex, * agnos septuagintaduos,
hircos pro peccato duodecim, & pro
salute vaccas duodecim, omnia in sa-
68 crificium Domini. * Et relegerunt præ-
cepta regis regalibus dispensatoribus,
& subregulis Cœlesyriæ & Phœnicis:
& honorificaverunt gentem, & tem-
69 plum Domini. * Et consummatis his,
accesserunt ad me præpositi, dicentes:
Non segregaverunt genus Israel, &
principes, & sacerdotes, & Levitæ,
70 * & alienigenæ gentes & nationes ter-
ræ, immunditias suas à Chananæis, &
Hethæis, & Pherezæis, & Iebuzæis, &
Moabitis, & Ægyptiis, & Idumæis.
71 * conjuncti enim sunt filiabus eorum
& ipsi, & filii eorum, & mistum est se-
men sanctum alienigenis gentibus ter-
ræ: & participes erant præpositi, &
magistratus, iniquitatis ejus ab initio
72 ipsius regni. * Et mox ut audivi ista,
conscidi vestimenta & sacram tuni-
cam: & lacerans capillos capitis, &
73 barbam, sedi dolens & mœstus. * Et
convenerunt quotquot tunc moveban-
tur in verbo Domini Dei Israel, ad me
lugentem super iniquitatem istam, &
sedebam tristis usque ad sacrificium
74 vespertinum. * Et consurgens à jeju-
nio, conscissa habens vestimenta & sa-
cram tunicam, ingeniculans, & exten-
75 dens manus ad Dominum, * dicebam:
Domine confusus sum, & reveritus
76 sum ante faciem tuam. * Peccata enim
nostra multiplicata sunt super capita
nostra, & iniquitates nostræ exaltatæ
77 sunt usque ad cælum. * Quoniam à
temporibus patrum nostrorum sumus
in magno peccato usque ad diem hunc.
78 * Et propter peccata nostra, & patrum
nostrorum, sumus traditi cum fratribus
nostris, & cum sacerdotibus nostris, re-
gibus terræ in gladium & captivita-
tem & deprædationem, cum confusio-
ne usque in hodiernum diem. * Et
79 nunc quantum est hoc quod contigit
nobis misericordia abs te Domine
Deus, & relinque nobis radicem & no-
80 men in locum sanctificationis tuæ, * de-
tegere luminare nostrum in domo Do-
mini Dei nostri, dare nobis cibum in
omni tempore servitutis nostræ. * Et
81 cum serviremus, non fuimus derelicti
à Domino Deo nostro; sed constituit
nos in gratia, ponens nobis reges Per-
82 sarum dare cibum, * & clarificare
templum Domini Dei nostri & ædifi-
care deserta Sion, dare nobis stabilita-
tem in Iudæa & Ierusalem. * Et nunc
83 quid dicimus Domine habentes hæc?
Transgressi enim sumus præcepta tua,
quæ dedisti in manus puerorum tuo-
rum prophetarum, * dicens: Quoniam
84 terra, in quam introistis possidere he-
reditatem ejus, terra polluta est coin-
quinationibus alienigenarum terræ, &
immunditiæ illorum repleverunt eam
totam immunditia sua. * Et nunc filias 85
vestras non conjungetis filiis eorum, &
filias eorum non accipietis filiis vestris.
* & non inquiretis pacem habere cum 86
illis omni tempore, ut invalescentes
manducetis optima terræ, & heredita-
tem destribuatis filiis vestris usque in
ævum. * Et quæ contingunt nobis, om- 87
nia fiunt propter opera nostra maligna,
& magna peccata nostra. * Et dedisti 88
nobis talem radicem, & rursum reversi
sumus transgredi legitima tua, uti com-
misceremur immunditiæ alienigena-
rum gentium terræ hujus. * Nonne 89
irascêris nobis perdere nos, quoadus-
que non relinquatur radix & nomen
nostrum? * Domine Deus Israel verax 90
es. Derelicta est enim radix usque in
hodiernum diem. * Ecce, nunc sumus 91
in conspectu tuo in iniquitatibus no-
stris. Non est enim adhuc stare ante te
in his. * Et cum adorando confitere- 92
tur Esdras flens, humi prostratus ánte
templum, congregati sunt ante eum ex
Ierusalem turba magna valde, viri &
mulieres, & juvenes, & juvenculæ. Fle-
tus enim erat magnus in ipsa multitu-
dine. * Et cum clamasset Iechonias Ie- 93
heli ex filiis Israel, dixit Esdræ: Nos
in Dominum peccavimus, quod collo-
cavimus nobis in matrimonium mulie-
res alienigenas ex gentibus terræ. * Et 94
nunc es super omnem Israel. In his er-
go fit jusjurandum à Domino, expelle-
re omnes uxores nostras quæ ex alieni-
genis sunt cum filiis earum. * Sicut 95
tibi decretum est à majoribus secun-
dum legem Domini exurgens explica.
* Ad te enim spectat negotium & nos 96
tecum sumus: viriliter fac. * Et exur- 97
gens Esdras adjuravit principes sacer-
dotum & Levitas, & omnem Israel, fa-
cere secundum hæc, & juraverunt.

CAPUT IX.

Iubētur abjicere uxores alienigenas cum filiis, & recensentur qui ex sacerdotibus ac Levitis juncti illis erant. Esdras legit legem Domini coram populo: quibus peractis jubentur ut ad propria digressi latum diem agant.

ET exurgens Esdras ab ante atrium 1
templi, abiit in pastophorium Io-
nathæ filii Nasabi, * & hospitatus il- 2
lic non gustavit panem, nec aquam bi-
bit, super iniquitatem multitudinis.
* Et facta est prædicatio in omni Iu- 3
dæa, & in Ierusalem omnibus qui erant
ex captivitate in Ierusalem congregati,
* ut quicumque non occurrerit biduo 4
vel triduo diei, secundum judicium as-
sidentium seniorum, tollerentur facul-
tates suæ, & ipse alienus judicaretur à
multitudine captivitatis. * Et con- 5
gregati sunt omnes qui erant ex tribu
Iuda & Benjamin in tribus diebus in
Ierusalem, hic mensis est nonus, dies

6 mensis vigesimus. * Et sedit omnis
multitudo in area templi trementes,
7 propter hyemem præsentem. * Et ex-
urgens Esdras, dixit illis: Vos inique
fecistis collocantes vobis in matrimo-
nium uxores alienigenas, ut addere-
8 tis ad peccata Israel. * Et nunc da-
te confessionem, & magnificentiam Do-
9 mino Deo patrum nostrorum, * & per-
ficite voluntatem ipsius, & discedite
à gentibus terræ, & ab uxoribus alie-
10 nigenis. * Et clamavit omnis multi-
tudo, & dixerunt voce magna: Sicut
11 dixisti, faciemus. * Sed quoniam mul-
titudo magna est, & tempus hyber-
num, & non possumus insubsidiati sta-
re: & hoc opus nō est nobis unius diei,
neque bidui: multum enim in his
12 peccavimus: * stent præpositi multi-
tudinis, & omnes qui nobiscum in-
habitant, & quotquot habent uxores
13 apud se alienigenas, * & assistant ac-
cepto tempore ex omni loco presby-
teri, & judices, usquequo solvant iram
14 Domini negotii hujus. * Ionathas au-
tem filius Ezeli, & Ozias Thecam sus-
ceperunt secundum hæc: & Bosora-
mus, & Levis, & Sabbathæus simul co-
15 operati sunt cum illis. * Et steterunt
secundum hec omnia universi qui erant
16 ex captivitate. * Et elegit sibi viros
Esdras sacerdos, principes magnos de
patribus eorum secundum nomina:
& consederunt novilunio mensis de-
cimi examinare negotium illud. * Et
17 determinatum est de viris qui habe-
bant uxores alienigenas, usque ad neo-
18 meniam primi mensis: * & inventi
sunt ex sacerdotibus permisti qui ha-
19 bebant alienigenas uxores. * Ex filiis
Iesu filii Iosedec, & fratribus ejus: Ma-
seas, & Eliozerus, & Ioribus, & Ioa-
20 neus, * & injecerunt manus ut ex-
pellerent uxores suas: & ad litandum
in exorationem, arietem pro ignoran-
21 tia sua. * & ex filiis Semmeri: Maseas
22 & Esses & Ieelech, Azarias. * & ex
filiis Fosere: Limosias, Hismaenis, &
Nathanee, Iussio, Reddus, & Thalsas.
23 * & ex Levitis: Iorabdus, & Semeis,
& Colnis, & Calitas, & Facteas, &
24 Colvas, & Elionas. * & ex sacris can-
25 toribus, Eliasib, Zaccarus. * & ex
26 ostiariis: Salumus, & Tolbanes. * & ex
Israel: ex filiis Foro, Ozi, & Remias,
& Geddias, & Melchias, & Michelus,
Eleazarus, & Iammebias, & Bannas.
27 * & ex filiis Iolamen: Chamas, & Za-
charias, & Ierrelus, & Ioddius, & Eri-
28 moth, & Helias. * & ex filiis Zathoim:
Eliadas, & Liasumus, Zochias, & La-
29 rimoth, & Zabdis, & Thebedias. * &
ex filiis Zebes: Ioannes, & Amanias,
30 & Zabdias, & Emeus. * & ex filiis
Banni: Olamus, & Maluchus, & Ied-
deus, & Iasub, & Azabus, & Ierimoth.
31 * & ex filiis Addin: Naathus, & Moo-
sias, & Caleus, & Raanas, Maaseas, Ma-
thathias, & Beseel, & Bonnus, & Ma-
nasses. * & ex filiis Nuae: Noneas, & 32
Aseas, & Melchias, & Sameas, & Simon.
Benjamin, & Malchus, & Marras. * & 33
ex filiis Asom: Carianeus, Mathathias,
& Bannus, & Eliphalach, & Manasses,
& Semei. * & ex filiis Banni: Iere- 34
mias, & Moadias, & Abramus, & Iohel,
& Baneas, & Pelias, & Ionas, & Mari-
moth, & Eliasib, & Mathaneus, & Elia-
sis, & Orizas, & Dielus, & Semedius, &
Zambris, & Iosephus. * & ex filiis No- 35
bei: Idelus & Mathathias, & Saba-
dus, & Zecheda, Sedmi, & Iessei, Baneas.
* omnes isti conjunxerunt sibi uxores 36
alienigenas, & dimiserunt eas cum fi-
liis. * Et inhabitaverunt sacerdotes & 37
Levitæ, & qui erant ex Israel in Ierusa-
lem, & in tota una regione, novilunio
mensis septimi. Et erant filii Israel in
commorationibus suis. * Et congre- 38
gata est omnis multitudo simul in areā,
quæ est ab Oriente portæ sacræ: * & 39
dixerunt Esdræ pontifici & lectori, ut
afferret legem Moysi, quæ tradita est à
Domino Deo Israel. * Et attulit Esdras 40
Pontifex legem omni multitudini eo-
rum, à viro usque ad mulierem, & om-
nibus sacerdotibus, audire legem novi-
lunio mensis septimi. * Et legebat in 41
area, quæ est ante sacram portam tem-
pli, à prima luce usque ad vesperam, co-
ram viris & mulieribus. Et dederunt
omnes sensum ad legem. * Et stetit Es- 42
dras sacerdos, & lector legis, super li-
gneum tribunal quod fabricatum erat.
* Et steterunt ad eum Mathathias, & 43
Samus, Ananias, Azarias, Vrias, Eze-
chias, & Balsamus ad dexteram: * & 44
ad sinistram Faldeus, Misael, Malachias,
Abusthas, Sabus, Nabadias, & Zacha-
rias. * Et assumsit Esdras librum co- 45
ram omni multitudine: præsidebat
enim in gloria in conspectu omnium.
* Et cum absolvisset legem, omnes ere- 46
cti steterunt: & benedixit Esdras Do-
minum Deum altissimum, Deum Sa-
baoth omnipotentem. * Et respondit 47
omnis populus, Amen. Et elevatis sur-
sum manibus procidentes in terram,
adoraverunt Dominum. * Iesus, & Ba- 48
naeus, & Sarebias, & Iaddimus, & Ac-
cubus, & Sabbathæus, & Calithes, &
Azarias, & Ioradus, & Ananias, & Phi-
lias Levitæ. * qui docebant legem Do- 49
mini, & in multitudine legebant legem
Domini, & præferebant singuli eos, qui
intelligebant lectionem. * Et dixit A- 50
tharathes Esdræ pontifici & lectori, &
Levitis qui docebant multitudinem,
* dicens: Dies hic sanctus est Domi- 51
no. Et omnes flebant, cum audissent
legem. * Et dixit Esdras, Digressi 52
ergo manducate pinguissima quæque,
& bibite dulcissima quæque, & mit-
tite munera his qui non habent. * San- 53
ctus enim est hic dies Domini, & no-
lite mœsti esse. Dominus enim cla-
rificabit vos. * Et Levitæ denuntia- 54
bant in publico omnibus, dicentes:

Dies hic sanctus est, nolite mœsti esse.
55 * Et abierunt omnes manducare, & bi-
bere, & epulari, & dare munera his
qui non habebant, ut epularentur.
Magnifice enim sunt exaltati verbis
56 quibus edocti sunt. * & congregati
sunt universi in Ierusalem celebrare
lætitiam, secundum testamentum Do-
mini Dei Israel.

LIBER ESDRÆ QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

Mittitur Esdras à Domino multa ingratis Iudæis exhibita beneficia exprobraturus.

1 Liber Esdræ prophetæ secundus,
filii Sarei, filii Azarei, filii Hel-
ciæ, filii Sadaniæ, filii Sadoch,
2 filii Achitob, * filii Achiæ, filii
Phinees, filii Heli, filii Ameriæ, filii
Asiel, filii Marimoth, filii Arna, filii O-
ziæ, filii Borith, filii Abisei, filii Phi-
3 nees, filii Eleazar, * filii Aaron ex tri-
bu Levi, qui fuit captivus in regione
Medorum, in regno Artaxerxis regis
4 Persarum. * Et factum est verbum Do-
5 mini ad me, dicens: * Vade, & nuntia
populo meo facinora ipsorum, & filiis
eorum iniquitates, quas in me admi-
6 serunt, ut nuntient filiis filiorum: * quia
peccata parentum ipsorum in illis cre-
verunt. Obliti enim mei sacrificaverunt
7 diis alienis. * Nonne ego eduxi eos de
terra Ægypti de domo servitutis? Ipsi
autem irritaverunt me, & consilia
8 mea spreverunt. * Tu autem excute
comam capitis tui, & projice omnia
mala super illos: quoniam non obe-
dierunt legi meæ. Populus autem est
9 indisciplinatus. * Vsquequo eos susti-
nebo, quibus tanta beneficia contuli?
10 * Reges multos propter eos subverti.
Pharaonem cum pueris suis, & omnem
11 exercitum ejus percussi. * Omnes gen-
tes à facie eorum perdidi, & in Orien-
te provinciarum duarum populos Tyri
& Sidonis dissipavi, & omnes adver-
12 sarios eorum interfeci. * Tu vero lo-
quere ad eos, dicens: Hæc dicit Do-
13 minus: * Nempe ego vos per mare
transmeavi, & plateas vobis initio mu-
nitas exhibui. ducem vobis dedi Moy-
14 sen & Aaron sacerdotem: * lucem vo-
bis per columnam ignis præstiti, & ma-
gna mirabilia feci in vobis: vos autem
15 mei obliti estis, dicit Dominus. * Hęc di-
cit Dominus omnipotens: Coturnix vo-
bis in signo fuit, castra vobis ad tutelam
16 dedi, & illic murmurastis: * & non tri-
umphastis in nomine meo de perditio-
ne inimicorũ vestrorũ, sed adhuc nunc
17 usque murmurastis. * Vbi sunt benefi-
cia, quæ pręstiti vobis? Nonne in deser-
to cum esuriretis, proclamastis ad me,
* dicentes: Vt quid nos in desertũ istud 18
adduxisti interficere nos? melius nobis
fuerat servire Ægyptiis, quam mori in
deserto hoc. * Ego dolui gemitus ve- 19
stros, & dedi vobis manna in escam. Pa-
nem angelorum manducastis. * Nonne 20
cum sitiretis, petram excidi, & fluxe-
runt aquæ in saturitate? propter æstus
foliis arborum vos texi. * Divisi vobis 21
terras pingues: Chananæos, & Phe-
rezæos, & Philisthæos à facie vestra
projeci: quid faciam vobis adhuc, di-
cit Dominus? * Hæc dicit Dominus 22
omnipotens, in deserto cum essetis in
flumine Amorrhæo sitientes, & blasphe-
mantes nomen meum, * non ignem vo- 23
bis pro blasphemiis dedi, sed mittens
lignum in aquam, dulce feci flumen.
* Quid tibi faciam Iacob? Noluisti 24
obedire Iuda. Transferam me ad alias
gentes, & dabo eis nomen meum, ut
custodiant legitima mea. * Quoniam 25
me dereliquistis, & ego vos derelin-
quam. Petentibus vobis à me miseri-
cordiam, non miserebor. * Quando in- 26
vocabitis me, ego non exaudiã vos. Ma-
culastis enim manus vestras sanguine, &
pedes vestri impigri sunt ad commit-
tenda homicidia. * Non quasi me de- 27
reliquistis, sed vosipsos, dicit Do-
minus. * Hæc dicit Dominus omni- 28
potens: Nonne ego vos rogavi, ut
pater filios, & ut mater filias, & ut
nutrix parvulos suos, * ut essetis mihi 29
in populum, & ego vobis in Deum.
& vos mihi in filios, & ego vobis
in patrem? * Ita vos collegi, ut gal- 30
lina pullos suos sub alas suas. Modo
autem quid faciam vobis? Projiciam
vos à facie mea. * Oblationem cum 31
mihi attuleritis, avertam faciem meam
a vobis. Dies enim festos vestros, &
neomenias, & circumcisiones repudia-
vi. * Ego misi pueros meos prophetas 32
ad vos, quos acceptos interfecistis, &
laniastis corpora eorum, quorum san-
guinem exquiram, dicit Dominus. * Hæc 33
dicit Dominus omnipotens: Domus
vestra deserta est: Projiciam vos sicut
ventus stipulam, * & filii procrea- 34
tionem non facient: quoniam man-
datum meum neglexerunt, & quod
malum est coram me fecerunt. * Tra- 35
dam domos vestras populo venienti,
qui me non audientes credunt: qui-
bus signa non ostendi, facient quæ
præcepi. * Prophetas non viderunt, 36
& memorabuntur iniquitatum eo-
rum. * Testor populi venientis gra- 37
tiam: cujus parvuli exultant cum læ-
titia, me non videntes oculis carna-
libus, sed spiritu credentes quæ di-
xi. * Et nunc frater aspice, quæ 38
gloria: & vide populum venientem
ab Oriente. * quibus dabo ducatum 39
Abraham, Isaac, & Iacob, & Oseæ, &
Amos, & Micheæ, & Ioel, & Ab-
diæ, & Ionæ, * & Nahum, & Haba- 40

cuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ, &
Malachiæ, qui & Angelus Domini vo-
catus est.

CAPUT II.

Synagoga sub figurâ matris revocatur à malis suis ad vitam rectiorem.

1 HÆc dicit Dominus : Ego eduxi
populum istum de servitute, qui-
bus mandata dedi per pueros meos
prophetas, quos audire noluerunt, sed
2 irrita fecerunt mea consilia. * Mater
quæ eos generavit, dicit illis : Ite filii,
3 quia ego vidua sum & derelicta. * E-
ducavi vos cum lætitia, & amisi vos
cum luctu & tristitia, quoniam pecca-
stis coram Domino Deo vestro, & quod
4 malum est coram eo fecistis. * Modo
autem quid faciam vobis ? ego vidua
sum & derelicta : ite filii, & petite à
5 Domino misericordiam. * Ego autem
te pater testem invoco super matrem
filiorum, qui noluerunt testamentum
6 meum servare, * ut des eis confusio-
nem, & matrem eorum in direptio-
7 nem, ne generatio eorum fiat. * Di-
spergantur in gentes nomina eorum,
deleantur à terra : quoniam spreve-
8 runt sacramentum meum. * Væ tibi
Assur, qui abscondis iniquos penes te.
Gens mala, memorare quid fecerim So-
9 domæ & Gomorrhæ, * quorum terra
jacet in piceis glebis & aggeribus ci-
nerum : sic dabo eos, qui me non au-
dierunt, dicit Dominus omnipotens.
10 * Hæc dicit Dominus ad Esdram: Nun-
tia populo meo, quoniam dabo eis re-
gnum Ierusalem, quod daturus eram
11 Israel. * Et sumam mihi gloriam illo-
rum, & dabo eis tabernacula æterna,
12 quæ præparaveram illis. * Lignum vi-
tæ erit illis in odore unguenti, & non
13 laborabunt, neque fatigabuntur. * Ite,
& accipietis. Rogate vobis dies pau-
cos, ut immorentur. Iam paratum est
14 vobis regnum : vigilate. * Testare cæ-
lum & terram. Contrivi enim malum,
& creavi bonum, quia vivo ego, dicit
15 Dominus. * Mater amplectere filios
tuos, educa illos cum lætitia. Sicut
columba confirma pedes eorum : quo-
16 niam te elegi, dicit Dominus. * Et re-
suscitabo mortuos de locis suis, & de
monumentis educam illos, quoniam
17 cognovi nomen meum in Israel. * Noli
timere mater filiorum: quoniam te ele-
18 gi dicit Dominus. * Mittam tibi ad-
jutorium pueros meos Isaiam & Iere-
miam, ad quorum consilium sanctificavi
& paravi tibi arbores duodecim gra-
19 vatas variis fructibus, * totidem fon-
tes fluentes lac & mel, & montes im-
mensos septem, habentes rosam & li-
lium, in quibus gaudio implebo filios
20 tuos. * Viduam justifica, pupillo judi-
ca, egenti da, orphanum tuere, nudum
21 vesti, * confractum & debilem cura,
claudum irridere noli, tutare mancum,
& cæcum ad visionem claritatis meæ
admitte. * Senem & juvenem intra 22
muros tuos serva : * mortuos ubi in- 23
veneris, signans commenda sepulchro,
& dabo tibi primam sessionem in re-
surrectione mea. * Pausa & quiesce 24
populus meus, quia veniet requies tua.
* Nutrix bona nutri filios tuos, confir- 25
ma pedes eorum. * Servos quos tibi 26
dedi, nemo ex eis interiet : eos ego
enim requiram de numero tuo. * Noli 27
fatigari. Cum enim venerit dies pres-
suræ & angustiæ, alii plorabunt, & tri-
stes erunt : tu autem hilaris & copiosa
eris. * Zelabunt gentes, & nil adver- 28
sus te poterunt, dicit Dominus. * Ma- 29
nus meæ tegent te, ne filii tui gehen-
nam videant. * Iucundare mater cum 30
filiis tuis, quia ego te eripiam, dicit
Dominus. * Filios tuos dormientes 31
memorare, quoniam ego eos educam
de lateribus terræ, & misericordiam
cum illis faciam : quoniam misericors
sum, dicit Dominus omnipotens. * Am- 32
plectere natos tuos usque dum venio,
& præstem illis misericordiam : quo-
niam exuberant fontes mei, & gratia
mea non deficiet. * Ego Esdras præ- 33
ceptum accepi à Domino in monte
Oreb, ut irem ad Israel : ad quos cum
venirem, reprobaverunt me, & respue-
runt mandatum Domini : * Ideoque 34
vobis dico gentes, quæ auditis, & in-
telligitis. Expectate pastorem vestrum,
requiem æternitatis dabit vobis : quo-
niam in proximo est ille qui in fine sæ-
culi adveniet. * Parati estote ad præ- 35
mia regni, quia lux perpetua lucebit
vobis per æternitatem temporis. * Fu- 36
gite umbram sæculi hujus : accipite
jucunditatem gloriæ vestræ. Ego testor
palam salvatorem meum. * Commen- 37
datum donum accipite & jucundami-
ni, gratias agentes ei qui vos ad cæ-
lestia regna vocavit. * Surgite & sta- 38
te & videte numerum signatorum in
convivio Domini. * Qui se de umbra 39
seculi transtulerunt, splendidas tuni-
cas à Domino acceperunt. * Recipe 40
Sion numerum tuum, & conclude
candidatos tuos qui legem Domini
compleverunt. * Filiorum tuorum, 41
quos optabas, plenus est numerus : Ro-
ga imperium Domini, ut sanctificetur
populus tuus qui vocatus est ab ini-
tio. * Ego Esdras vidi in monte Sion 42
turbam magnam, quam numerare non
potui, & omnes canticis collauda-
bant Dominum. * Et in medio eo- 43
rum erat juvenis statura celsus, emi-
nentior omnibus illis, & singulis eo-
rum capitibus imponebat coronas, &
magis exaltabatur : Ego autem mira-
culo tenebar. * Tunc interrogavi an- 44
gelum, & dixi : Qui sunt hi, Domi-
ne ? * Qui respondens dixit mihi : Hi 45
sunt qui mortalem tunicam deposue-
runt, & immortalem sumpserunt, &
confessi sunt nomen Dei : Modo co-

46 ronantur, & accipiunt palmas. * Et
dixi angelo: Ille juvenis, quis est,
qui eis coronas imponit, & palmas
47 in manus tradit? * Et respondens di-
xit mihi: Ipse est filius Dei, quem
in sæculo confessi sunt: ego autem
magnificare eos cœpi, qui fortiter pro
48 nomine Domini steterunt. * Tunc di-
xit mihi angelus: Vade, annuntia po-
pulo meo, qualia & quanta mirabilia
Domini Dei vidisti.

CAPUT III.

In omnibus Adæ posteris & maximè in Gentibus infidelibus abundat malitia.

1 ANno trigesimo ruinæ civitatis,
eram in Babylone, & conturbatus
sum super cubiculo meo recumbens,
& cogitationes meæ ascendebant su-
2 per cor meum: * quoniã vidi desertio-
nem Sion, & abundantiam eorum qui
3 habitabant in Babylone. * & ventila-
tus est spiritus meus valde, & cœpi lo-
qui ad Altissimum verba timorata.
4 * & dixi: O dominator Domine, tu
dixisti ab initio, quando plantasti ter-
ram, & hoc solus. & imperasti populo,
5 * & dedisti Adam corpus mortuum:
sed & ipsum figmentum manuum tua-
rum erat, & insufflasti in eum spiri-
tum vitæ, & factus est vivens coram te:
6 * & induxisti eum in paradiso, quem
plantaverat dextera tua, antequam ter-
7 ra adventaret. * Et huic mandasti
diligere viam tuam, & præterivit eam,
& statim instituisti in eo mortem, &
in nationibus ejus, & natæ sunt gen-
tes, & tribus, & populi, & cognatio-
8 nes, quarum non est numerus. * Et
ambulavit unaquæque gens in volun-
tate sua, & mira agebant coram te, &
9 spernebant præcepta tua. * Iterum
autem in tempore induxisti diluvium
super inhabitantes sæculum, & perdi-
10 disti eos. * Et factum est in unoquo-
que eorum, sicut Adæ mori, sic his di-
11 luvium. * Dereliquisti autem unum
ex his Noe cum domo sua, & ex eo
12 justi omnes. * Et factum est cum cœ-
pissent multiplicari, qui habitabant
super terram, & multiplicaverunt filios
& populos & gentes multas: & cœ-
perunt iterato impietatem facere plus
13 quam priores. * Et factum est cum
iniquitatem facerent coram te, ele-
gisti tibi virum ex his, cui nomen
14 erat Abraham. * Et dilexisti eum,
& demonstrasti ei soli voluntatem tu-
15 am: * & disposuisti ei testamentum
æternum, & dixisti ei ut non um-
quam derelinqueres semen ejus. Et
dedisti ei Isaac, & Isaac dedisti Iacob
16 & Esau. * Et segregasti tibi Iacob,
Esau autem separasti. Et factus est Ia-
17 cob in multitudine magna. * Et fa-
ctum est cum educeres semen ejus ex
Ægypto, adduxisti super montem Si-
na. * Et inclinasti cælos, & statuisti 18
terram, & commovisti orbem, & tre-
mere fecisti abyssos, & conturbasti
sæculum, * & transiit gloria tua por- 19
tas quattuor, ignis, & terræmotus,
& spiritus, & gelu, ut dares semi-
ni Iacob legem, & generationi Israel
diligentiam. * Et non abstulisti ab 20
eis cor malignum, ut faceret lex tua
in eis fructum. * Cor enim mali- 21
gnum bajulans primus Adam, trans-
gressus & victus est, sed & omnes qui
de eo nati sunt. * Et facta est per- 22
manens infirmitas, & lex cum corde
populi, cum malignitate radicis: &
discessit quod bonum est, & mansit
malignum. * Et transierunt tempo- 23
ra, & finiti sunt anni: & suscitasti
tibi servum nomine David, * & di- 24
xisti ei ædificare civitatem nominis
tui, & offerre tibi in eadem thus &
oblationes. * Et factum est hoc an- 25
nis multis, & deliquerunt qui habi-
tabant civitatem, * in omnibus fa- 26
cientes sicut fecit Adam & omnes ge-
nerationes ejus. utebantur enim &
ipsi corde maligno. * Et tradidisti 27
civitatem tuam in manibus inimico-
rum tuorum. * Numquid meliora fa- 28
ciunt, qui habitant Babylonem? Et
propter hoc dominabitur Sion. * Fa- 29
ctum est cum venissem huc, & vidissem
impietates, quarum non est numerus:
& delinquentes multos vidit anima
mea hoc trigesimo anno, & excessit
cor meum: * quoniam vidi quomodo 30
sustines eos peccantes, & pepercisti
impie agentibus, & perdidisti popu-
lum tuum, & conservasti inimicos
tuos, & non significasti. * Nihil me- 31
mini quomodo debeat derelinqui via
hæc. Numquid meliora facit Baby-
lon quam Sion? * aut alia gens co- 32
gnovit te præter Israel? aut quæ tri-
bus crediderunt testamentis tuis, sic-
ut Iacob? * Quarum merces non com- 33
paruit, neque labor fructificavit. Per-
transiens enim pertransivi in gentibus,
& vidi abundantes eas, & non me-
morantes mandatorum tuorum. * Nunc 34
ergo pondera in statera nostras ini-
quitates, & eorum qui habitant in
sæculo: & non invenietur nomen
tuum, nisi in Israel. * Aut quando 35
non peccaverunt in conspectu tuo, qui
habitant terram? aut quæ gens sic ob-
servavit mandata tua? * Hos quidem 36
per nomina invenies servasse mandata
tua, gentes autem non invenies.

CAPUT IV.

Retunditur curiosi scrutatoris præsumptio, adductis variis similitudinibus.

ET respondit ad me angelus, qui 1
missus est ad me, cui nomen Vriel.
* & dixit mihi, Excedens excessit 2

cuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ, &
Malachiæ, qui & Angelus Domini vo-
catus est.

CAPUT II.

Synagoga sub figurâ matris revocatur à malis suis ad vitam rectiorem.

1 HÆc dicit Dominus : Ego eduxi
populum istum de servitute, qui-
bus mandata dedi per pueros meos
prophetas, quos audire noluerunt, sed
2 irrita fecerunt mea consilia. * Mater
quæ eos generavit, dicit illis : Ite filii,
3 quia ego vidua sum & derelicta. * E-
ducavi vos cum lætitia, & amisi vos
cum luctu & tristitia, quoniam pecca-
stis coram Domino Deo vestro, & quod
4 malum est coram eo fecistis. * Modo
autem quid faciam vobis? ego vidua
sum & derelicta : ite filii, & petite à
5 Domino misericordiam. * Ego autem
te pater testem invoco super matrem
filiorum, qui noluerunt testamentum
6 meum servare, * ut des eis confusio-
nem, & matrem eorum in direptio-
7 nem, ne generatio eorum fiat. * Di-
spergantur in gentes nomina eorum,
deleantur à terra : quoniam spreve-
8 runt sacramentum meum. * Væ tibi
Assur, qui abscondis iniquos penes te.
Gens mala, memorare quid fecerim So-
9 domæ & Gomorrhæ, * quorum terra
jacet in piceis glebis & aggeribus ci-
nerum : sic dabo eos, qui me non au-
dierunt, dicit Dominus omnipotens.
10 * Hæc dicit Dominus ad Esdram: Nun-
tia populo meo, quoniam dabo eis re-
gnum Ierusalem, quod daturus eram
11 Israel. * Et sumam mihi gloriam illo-
rum, & dabo eis tabernacula æterna,
12 quæ præparaveram illis. * Lignum vi-
tæ erit illis in odore unguenti, & non
13 laborabunt, neque fatigabuntur. * Ite,
& accipietis. Rogate vobis dies pau-
cos, ut immorentur. Iam paratum est
14 vobis regnum : vigilate. * Testare cæ-
lum & terram. Contrivi enim malum,
& creavi bonum, quia vivo ego, dicit
15 Dominus. * Mater amplectere filios
tuos, educa illos cum lætitia. Sicut
columba confirma pedes eorum : quo-
16 niam te elegi, dicit Dominus. * Et re-
suscitabo mortuos de locis suis, & de
monumentis educam illos, quoniam
17 cognovi nomen meum in Israel. * Noli
timere mater filiorum: quoniam te ele-
18 gi dicit Dominus. * Mittam tibi ad-
jutorium pueros meos Isaiam & Iere-
miam, ad quorum consilium sanctificavi
& paravi tibi arbores duodecim gra-
19 vatas variis fructibus, * totidem fon-
tes fluentes lac & mel, & montes im-
mensos septem, habentes rosam & li-
lium, in quibus gaudio implebo filios
20 tuos. * Viduam justifica, pupillo judi-
ca, egenti da, orphanum tuere, nudum
21 vesti, * confractum & debilem cura,
claudum irridere noli, tutare mancum,
& cæcum ad visionem claritatis meæ
admitte. * Senem & juvenem intra 22
muros tuos serva : * mortuos ubi in- 23
veneris, signans commenda sepulchro,
& dabo tibi primam sessionem in re-
surrectione mea. * Pausa & quiesce 24
populus meus, quia veniet requies tua.
* Nutrix bona nutri filios tuos, confir- 25
ma pedes eorum. * Servos quos tibi 26
dedi, nemo ex eis interiet: eos ego
enim requiram de numero tuo. * Noli 27
fatigari. Cum enim venerit dies pres-
suræ & angustiæ, alii plorabunt, & tri-
stes erunt : tu autem hilaris & copiosa
eris. * Zelabunt gentes, & nil adver- 28
sus te poterunt, dicit Dominus. * Ma- 29
nus meæ tegent te, ne filii tui gehen-
nam videant. * Iucundare mater cum 30
filiis tuis, quia ego te eripiam, dicit
Dominus. * Filios tuos dormientes 31
memorare, quoniam ego eos educam
de lateribus terræ, & misericordiam
cum illis faciam : quoniam misericors
sum, dicit Dominus omnipotens. * Am- 32
plectere natos tuos usque dum venio,
& præstem illis misericordiam : quo-
niam exuberant fontes mei, & gratia
mea non deficiet. * Ego Esdras præ- 33
ceptum accepi à Domino in monte
Oreb, ut irem ad Israel : ad quos cum
venirem, reprobaverunt me, & respue-
runt mandatum Domini : * Ideoque 34
vobis dico gentes, quæ auditis, & in-
telligitis. Expectate pastorem vestrum,
requiem æternitatis dabit vobis : quo-
niam in proximo est ille qui in fine sæ-
culi adveniet. * Parati estote ad præ- 35
mia regni, quia lux perpetua lucebit
vobis per æternitatem temporis. * Fu- 36
gite umbram sæculi hujus : accipite
jucunditatem gloriæ vestræ. Ego testor
palam salvatorem meum. * Commen- 37
datum donum accipite & jucundami-
ni, gratias agentes ei qui vos ad cæ-
lestia regna vocavit. * Surgite & sta- 38
te & videte numerum signatorum in
convivio Domini. * Qui se de umbra 39
seculi transtulerunt, splendidas tuni-
cas à Domino acceperunt. * Recipe 40
Sion numerum tuum, & conclude
candidatos tuos qui legem Domini
compleverunt. * Filiorum tuorum, 41
quos optabas, plenus est numerus : Ro-
ga imperium Domini, ut sanctificetur
populus tuus qui vocatus est ab ini-
tio. * Ego Esdras vidi in monte Sion 42
turbam magnam, quam numerare non
potui, & omnes canticis collauda-
bant Dominum. * Et in medio eo- 43
rum erat juvenis statura celsus, emi-
nentior omnibus illis, & singulis eo-
rum capitibus imponebat coronas, &
magis exaltabatur : Ego autem mira-
culo tenebar. * Tunc interrogavi an- 44
gelum, & dixi : Qui sunt hi, Domi-
ne? * Qui respondens dixit mihi : Hi 45
sunt qui mortalem tunicam deposue-
runt, & immortalem sumpserunt, &
confessi sunt nomen Dei : Modo co-

ronan-

45 ronantur, & accipiunt palmas. * Et
dixi angelo: Ille juvenis, quis est,
qui eis coronas imponit, & palmas
47 in manus tradit? * Et respondens di-
xit mihi: Ipse est filius Dei, quem
in sæculo confessi sunt: ego autem
magnificare eos cœpi, qui fortiter pro
48 nomine Domini steterunt. * Tunc di-
xit mihi angelus: Vade, annuntia po-
pulo meo, qualia & quanta mirabilia
Domini Dei vidisti.

CAPUT III.

In omnibus Adæ posteris & maximè in Gentibus infidelibus abundat malitia.

1 ANno trigesimo ruinæ civitatis,
eram in Babylone, & conturbatus
sum super cubiculo meo recumbens,
& cogitationes meæ ascendebant su-
2 per cor meum: * quoniã vidi desertio-
nem Sion, & abundantiam eorum qui
3 habitabant in Babylone, * & ventila-
tus est spiritus meus valde, & cœpi lo-
qui ad Altissimum verba timorata,
4 * & dixi: O dominator Domine, tu
dixisti ab initio, quando plantasti ter-
ram, & hoc solus, & imperasti populo,
5 * & dedisti Adam corpus mortuum:
sed & ipsum figmentum manuum tua-
rum erat, & insufflasti in eum spiri-
tum vitæ, & factus est vivens coram te:
6 * & induxisti eum in paradiso, quem
plantaverat dextera tua, antequam ter-
7 ra adventaret. * Et huic mandasti
diligere viam tuam, & præterivit eam,
& statim instituisti in eo mortem, &
in nationibus ejus, & natæ sunt gen-
tes, & tribus, & populi, & cognatio-
8 nes, quarum non est numerus. * Et
ambulavit unaquæque gens in volun-
tate sua, & mira agebant coram te, &
9 spernebant præcepta tua. * Iterum
autem in tempore induxisti diluvium
super inhabitantes sæculum, & perdi-
10 disti eos. * Et factum est in unoquo-
que eorum, sicut Adæ mori, sic his di-
11 luvium. * Dereliquisti autem unum
ex his Noe cum domo sua, & ex eo
12 justi omnes. * Et factum est cum cœ-
pissent multiplicari, qui habitabant
super terram, & multiplicaverunt filios
& populos & gentes multas: & cœ-
perunt iterato impietatem facere plus
13 quam priores. * Et factum est cum
iniquitatem facerent coram te, ele-
gisti tibi virum ex his, cui nomen
14 erat Abraham. * Et dilexisti eum,
& demonstrasti ei soli voluntatem tu-
15 am: * & disposuisti ei testamentum
æternum, & dixisti ei ut non um-
quam derelinqueres semen ejus. Et
dedisti ei Isaac, & Isaac dedisti Iacob
16 & Esau. * Et segregasti tibi Iacob,
Esau autem separasti. Et factus est Ia-
17 cob in multitudine magna. * Et fa-
ctum est cum educeres semen ejus ex
Ægypto, adduxisti super montem Si-
na. * Et inclinasti cælos, & statuisti 18
terram, & commovisti orbem, & tre-
mere fecisti abyssos, & conturbasti
sæculum, * & transiit gloria tua por- 19
tas quattuor, ignis, & terræmotus,
& spiritus, & gelu, ut dares semi-
ni Iacob legem, & generationi Israel
diligentiam. * Et non abstulisti ab 20
eis cor malignum, ut faceret lex tua
in eis fructum. * Cor enim mali- 21
gnum bajulans primus Adam, trans-
gressus & victus est, sed & omnes qui
de eo nati sunt. * Et facta est per- 22
manens infirmitas, & lex cum corde
populi, cum malignitate radicis: &
discessit quod bonum est, & mansit
malignum. * Et transierunt tempo- 23
ra, & finiti sunt anni: & suscitasti
tibi servum nomine David, * & di- 24
xisti ei ædificare civitatem nominis
tui, & offerre tibi in eadem thus &
oblationes. * Et factum est hoc an- 25
nis multis, & deliquerunt qui habi-
tabant civitatem, * in omnibus fa- 26
cientes sicut fecit Adam & omnes ge-
nerationes ejus. utebantur enim &
ipsi corde maligno. * Et tradidisti 27
civitatem tuam in manibus inimico-
rum tuorum. * Numquid meliora fa- 28
ciunt, qui habitant Babylonem? Et
propter hoc dominabitur Sion. * Fa- 29
ctum est cum venissem huc, & vidissem
impietates, quarum non est numerus:
& delinquentes multos vidit anima
mea hoc trigesimo anno, & excessit
cor meum: * quoniam vidi quomodo 30
sustines eos peccantes, & pepercisti
impie agentibus, & perdidisti popu-
lum tuum, & conservasti inimicos
tuos, & non significasti. * Nihil me- 31
mini quomodo debeat derelinqui via
hæc. Numquid meliora facit Baby-
lon quam Sion? * aut alia gens co- 32
gnovit te præter Israel? aut quæ tri-
bus crediderunt testamentis tuis, sic-
ut Iacob? * Quarum merces non com- 33
paruit, neque labor fructificavit. Per-
transiens enim pertransivi in gentibus,
& vidi abundantes eas, & non me-
morantes mandatorum tuorum. * Nunc 34
ergo pondera in statera nostras ini-
quitates, & eorum qui habitant in
sæculo: & non invenietur nomen
tuum, nisi in Israel. * Aut quando 35
non peccaverunt in conspectu tuo, qui
habitant terram? aut quæ gens sic ob-
servavit mandata tua? * Hos quidem 36
per nomina invenies servasse mandata
tua, gentes autem non invenies.

CAPUT IV.

Retunditur curiosi scrutatoris præsumptio, adductis variis similitudinibus.

ET respondit ad me angelus, qui 1
missus est ad me, cui nomen Uriel,
* & dixit mihi, Excedens excessit 2

or tuum in sæculo hoc, & compre-
endere cogitas viam Altissimi. * Et
ixi: Ita Domine meus. Et respon-
t mihi, & dixit: Tres vias missus
im ostendere tibi, & tres similitu-
ines proponere coram te. * de qui-
us mihi si renuntiaveris unam ex his,
: ego tibi demonstrabo viam, quam
esideras videre, & docebo te, unde
t cor malignum. * Et dixi: Lo-
uere Domine meus. Et dixit ad me:
Vade pondera mihi ignis pondus, aut
mensura mihi flatum venti, aut re-
oca mihi diem quæ præteriit. * Et
espondi, & dixi: Quis natorum po-
erit facere, ut me interroges de his?
Et dixit ad me: Si essem interro-
ans te, dicens: Quantæ habitatio-
es sunt in corde maris, aut quantæ
enæ sunt in principio abyssi, aut
uantę venæ sunt super firmamentū, aut
ui sunt exitus paradisi: * diceres
nihi fortassis: in abyssum non descen-
li, neque in infernum adhuc, neque
n cælum umquam ascendi. * nunc au-
em non interrogavi te, nisi de igne,
& vento, & die, per quem transisti,
& à quibus separari non potes: &
non respondisti mihi de eis. * Et di-
xit mihi: Tu quæ tua sunt tecum co-
adolescentia, non potes cognoscere:
* & quomodo poterit vas tuum cape-
re Altissimi viam, & jam exterius
corrupto sæculo intelligere corruptio-
nem evidentem in facie mea? * Et
dixi illi: Melius erat nos non esse,
quam adhuc viventes vivere in im-
pietatibus, & pati, & non intelli-
gere de qua re. * Et respondit ad me,
& dixit: Proficiscens profectus sum
ad silvam lignorum campi, & cogita-
verunt cogitationem. * & dixerunt:
Venite & eamus, & faciamus ad ma-
re bellum, ut recedat coram nobis, &
faciamus nobis alias silvas. * Et simi-
liter fluctus maris & ipsi cogitaverunt
cogitationem, & dixerunt: Venite
ascendentes, debellemus silvas cam-
pi, ut & ibi consummemus nobismet-
ipsis aliam regionem. * Et factus est
cogitatus silvæ in vanum: venit enim
ignis, & consumpsit eam. * Simi-
liter & cogitatus fluctuum maris: ste-
tit enim arena, & prohibuit eos.
* Si enim esses judex horum, quem
inciperes justificare, aut quem con-
demnare? * Et respondi, & dixi: V-
tique vanam cogitationem cogitave-
runt. terra enim data est silvæ, &
mari locus portare fluctus suos. * Et
respondit ad me, & dixit: Bene tu
judicasti, & quare non judicasti tibi-
metipsi? * Quemadmodum enim ter-
ra silvæ data est, & mare fluctibus
suis: sic qui super terram inhabitant,
quæ sunt super terram intelligere so-
lummodo possunt: & qui super cæ-
los, quæ super altitudinem cælorum.
* Et respondi, & dixi: Deprecor te
Domine, ut mihi detur sensus in-
telligendi. * non enim volui inter- 23
rogare de superioribus tuis, sed de
his quæ pertranseunt per nos quoti-
die. propter quid Israel datus in op-
probrium gentibus? quem dilexisti
populum datus est tribubus impiis,
& lex patrum nostrorum in interitum
deducta est, & dispositiones scriptæ
nusquam sunt: * & pertransivimus de 24
sæculo, ut locustæ, & vita nostra
stupor & pavor, & nec digni sumus
misericordiam consequi. * Sed quid 25
faciet nomini suo quod invocatum est
super nos? & de his interrogavi.
* Et respondit ad me, & dixit: Si 26
fueris plurimum scrutatus, frequen-
ter miraberis; quoniam festinans fe-
stinat sæculum pertransire, * & non 27
capit portare quæ in futuris tempori
bus justis repromissa sunt: quoniam
plenum injustitia est sæculum hoc &
infirmitatibus. * De quibus autem in- 28
terrogas, dicam: seminatum enim est
malum, & necdum venit destructio
ipsius. * Si ergo non inversum fuerit 29
quod seminatum est, & discesserit locus
ubi seminatum est malum, non veniet
ubi seminatum est bonum. * Quoniam 30
gramen seminis mali seminatum est in
corde Adam ab initio: & quantum
impietatis generavit usque nunc, & ge-
nerat usque cum veniat area? * Æsti- 31
ma autem apud te gramen mali semi-
nis, quantum fructum impietatis ge-
neravit: * quando secatæ fuerint spi- 32
cæ, quarum non est numerus, quam ma-
gnam aream incipient facere? * Et 33
respondi, & dixi: Quomodo, & quan-
do hæc? Quare modici & mali anni
nostri? * Et respondit ad me, & di- 34
xit mihi: Non festines tu super Altis-
simum. Tu enim festinas inaniter esse
super ipsum. nam excessus tuus mul-
tus. * Nonne de his interrogaverunt 35
animæ justorum in promptuariis suis,
dicentes: Vsquequo spero sic? & quan-
do veniet fructus areæ mercedis no-
stræ? * Et respondit ad ea Ieremiel ar- 36
changelus, & dixit: Quando imple-
tus fuerit numerus seminum in vobis,
quoniam in statera ponderavit sæcu-
lum, * & mensura mensuravit tem- 37
pora, & numero numeravit tempora,
& non commovit nec excitavit usque-
dum impleatur prædicta mensura. * Et 38
respondi, & dixi: O dominator Do-
mine, sed & nos omnes pleni sumus
impietate. * Et ne forte propter nos 39
non impleantur justorum areæ, pro-
pter peccata inhabitantium super ter-
ram. * Et respondit ad me, & di- 40
xit: Vade, & interroga prægnantem,
si quando impleverit novē menses suos,
adhuc poterit matrix ejus retinere
partum in semetipsa? * Et dixi: Non 41
potest Domine. Et dixit ad me: In
inferno promptuaria animarum ma-
trici assimilata sunt. * Quemadmodum 42

enim

enim illa festinat quæ parit effugere
necessitatem partus : sic & hæc festina
43 reddere ea quæ commendata sunt.* Ab
initio tibi demonstrabitur de his quæ
44 concupiscis videre. * Et respondi , &
dixi : Si inveni gratiam ante oculos
tuos,& si possibile est & si idoneus sum,
45 * demonstra mihi,si plusquam præteri-
tum sit habet venire, aut plura pertran-
46 sierunt supra quam futurum est.* Quid
pertransivit, scio: quid autem futurum
47 sit,ignoro. * Et dixit ad me : Sta super
dexteram partem , & demonstrabo tibi
48 interpretationem similitudinis.*Et ste-
ti ,& vidi : & ecce fornax ardens tran-
siit coram me. & factum est, cum tran-
siret flamma, vidi,& ecce superavit fu-
49 mus. * Post hæc transiit coram me nu-
bes plena aquæ , & immisit pluviam
impetu multam : & cum transisset im-
petus pluviæ , superaverunt in ea gut-
50 tæ. * Et dixit ad me : Cogita tibi : si-
cut crescit pluvia amplius quam gut-
tæ , & ignis quam fumus : sic super-
abundavit quæ transivit mensura. Su-
51 peraverunt autem guttæ,& fumus: * &
oravi,& dixi: Putas vivo usque in die-
bus illis ? vel quid erit in diebus illis?
52 * Respondit ad me,& dixit : De signis,
de quibus me interrogas , ex parte
possum tibi dicere : de vita autem tua
non sum missus dicere tibi , sed nescio.

CAPUT V.

Varia signa de futuris rebus Esdræ per Angelum ostenduntur pro captivorum spe ac consolatione.

1 DE signis autem: ecce dies venient,
in quibus apprehendentur qui in-
habitant terram in censu multo: & ab-
scondetur veritatis via , & sterilis erit
2 à fide regio : * & multiplicabitur in-
justitia super hanc quam ipse tu vides,
3 & super quam audisti olim : * & erit
imposito vestigio quam nunc vides re-
gnare regionem , & videbunt eam de-
4 sertam. * Si autem tibi dederit Altissi-
mus vivere , videbis , post tertiam tu-
bam, & relucescet subito sol noctu , &
5 luna ter in die. * & de ligno sanguis
stillabit , & lapis dabit vocem suam,
6 & populi commovebuntur. * & regna-
bit , quem non sperant qui inhabitant
super terram , & volatilia commigra-
7 tionem facient : * & mare Sodomiti-
cum pisces rejiciet,& dabit vocem no-
ctu, quam non noverant multi. omnes
8 autem audient vocem ejus , * & chaos
fiet per loca multa , & ignis frequenter
remittetur , & bestiæ agrestes transmi-
grabunt , & mulieres menstruatæ pa-
9 rient monstra , * & in dulcibus aquis
salsæ invenientur , & amici omnes se-
metipsos expugnabunt : & abscondе-
tur tunc sensus , & intellectus sepa-
10 rabitur in promptuarium suum : * &
quæretur à multis , & non invenietur:
& multiplicabitur injustitia, & incon-
tinentia super terram. * Et interroga-
bit regio proximam suam , & dicet :
Numquid per te pertransiit justitia ju-
stum faciens ? Et hoc negabit. * Et e-
rit in illo tempore, & sperabunt homi-
nes,& non impetrabunt : laborabunt,
& non dirigentur viæ eorum. * Hæc
signa dicere tibi permissum est mihi: &
si oraveris iterum & ploraveris, sicut &
nunc , & jejunaveris septem diebus,
audies iterato horum majora. * Et evi-
gilavi , & corpus meum horruit valde:
& anima mea laboravit , ut deficeret :
* & tenuit me qui venit angelus , qui
loquebatur in me , & confortavit me,
& statuit me super pedes. * Et factum
est in nocte secunda , & venit ad me
Salathiel dux populi , & dixit mihi:
Ubi eras? & quare vultus tuus tristis?
* An nescis , quoniam tibi creditus est
Israel in regione transmigrationis eo-
rum? * Exurge ergo. & gusta panem,
& non derelinquas nos , sicut pastor
gregem suum in manibus luporum ma-
lignorum. * Et dixi ei: Vade à me , &
non appropies ad me. Et audivit , ut
dixi : & recessit à me. * Et ego jeju-
navi diebus septem ululans & plorans,
sicut mihi mandavit Uriel Angelus.
* Et factum est post dies septem, & ite-
rum cogitationes cordis mei molestæ
erant mihi valde.. * & resumpsit anima
mea spiritum intellectus:& iterum cœ-
pi loqui coram Altissimo sermones,* &
dixi : Dominator Domine , ex omni
silva terræ, & omnibus arboribus ejus,
elegisti vineam unicam : * & ex omni
terra orbis , elegisti tibi foveam unam:
&ex omnibus floribus orbis,elegisti ti-
bi lilium unum:* & ex omnibus abyssis
maris replesti tibi rivum unum : & ex
omnibus ædificatis civitatibus, sancti-
ficasti tibimetipsi Sion:* & ex omnibus
creatis volatilibus , nominasti tibi co-
lumbam unam:&ex omnibus plasmatis
pecoribus , providisti tibi ovem unam:
* & ex omnibus multiplicatis populis,
acquisivisti tibi populum unum , & ab
omnibus probatam legem, donasti huic
quem desiderasti populo.* Et nunc Do-
mine , ut quid tradidisti unum pluri-
bus? Et præparasti super unam radicem
alias , & disperdidisti unicum tuum in
multis: * & conculcaverunt eum , qui
contradicebant sponsionibus tuis, qui-
que tuis testamentis non credebant.
* Et si odiens odisti populum tuum,
tuis manibus debet castigari. * Et fa-
ctum est , cum locutus essem sermones,
& missus est angelus ad me , qui ante
venerat ad me præterita nocte , * &
dixit mihi : Audi me,& instruam te: &
intende mihi , & adjiciam coram te.
* Et dixi : Loquere Domine meus. Et
dixit ad me : Valde tu in excessu men-
tis factus es pro Israel : an plus dilexi-
sti eum,quã qui eum fecit? * Et dixi ad
eum : Non Domine, sed dolens locutus
sum. Torquent enim me renes mei per

omnem horam, quærentē apprehende-
re semitam Altissimi, & investigare par-
tem judicii ejus. * Et dixit ad me: Non
potes. Et dixi: Quare Domine? ad quid
nascebar, aut quare non fiebat matrix
matris meæ mihi sepulchrum, ut non
viderem laborem Iacob, & defatigatio-
nem generis Israel? * Et dixit ad me:
Numera mihi quæ necdum venerant, &
collige mihi dispersas guttas, & reviri-
da mihi aridos flores, * & aperi mihi
clausa promptuaria, & produc mihi in-
clusos in eis flatus; demonstra mihi vo-
cis imaginem: & tunc ostendam tibi la-
borem quem rogas videre. * Et dixi:
Dominator Domine, quis enim est qui
potest hæc scire, nisi qui cum homini-
bus habitationem non habet? * Ego au-
tem insipiens: & quomodo potero dice-
re de his quibus me interrogasti? * Et
dixit ad me: Quomodo non potes face-
re unum de his quæ dicta sunt: sic non
poteris invenire judicium meum, aut
in fine charitatem quam populo promi-
si. * Et dixi: Sed ecce Domine tu prope
es his qui in finem sunt, & quid facient
qui ante me fuerunt, aut nos, aut hi qui
post nos? * Et dixit ad me: Coronæ assi-
milabo judicium meum. Sicut non no-
vissimorum tarditas, sic nec priorum
velocitas. * Et respondi, & dixi: Nec
poteras facere eos qui facti sunt, & qui
sunt, & qui futuri sunt, in unum, ut ce-
lerius judicium tuum ostendas? * Et re-
spondit ad me, & dixit: Non potest fe-
stinare creatura super creatorem, nec
sustinere sæculum eos qui in eo crean-
di sunt in unum. * Et dixi: Quomodo
dixisti servo tuo, quoniam vivificans
vivificasti à te creatam creaturam in
unum, & sustinebat creatura, poterit &
nunc portare præsentes in unum. * Et
dixit ad me: Interroga matricem mu-
lieris, & dices ad eam: Et si paris, qua-
re per tempus? Roga ergo eam, ut det
decem in unum. * Et dixi: Non utique
poterit; sed secundum tempus. * Et di-
xit ad me: Et ego dedi matricem ter-
ræ his qui seminati sunt super eam per
tempus. * Quemadmodum enim infans
non parit ea, quæ senum sunt: sic ego
disposui à me creatum sæculum. * Et
interrogavi, & dixi: Cum jam dederis
mihi viam, loquar coram te: nam ma-
ter nostra, de qua dixisti mihi, adhuc
juvenis est: jam senectuti appropin-
quat. * Et respondit ad me, & dixit:
Interroga eam quæ parit & dicet tibi.
* Dices enim ei: Quare quos peperisti,
nunc non sunt similes his qui ante te,
sed minores statura? * Et dicet tibi &
ipsa: Alii sunt qui in juventute virtu-
tis nati sunt: & alii qui sub tempore
senectutis deficiente matrice sunt nati.
* Considera ergo & tu quoniam minori
statura estis præ his qui ante vos: * &
qui post vos, minori quam vos, quasi
jam senescentes creaturæ, & fortitudi-
nem juventutis prætereuntes. Et dixi:
Rogo Domine, si inveni gratiam ante
oculos tuos, demonstra servo tuo, per
quem visites creaturam tuam.

CAPUT VI.

Deus omnia novit antequam fiant, & omnia creavit propter hominem, omniumque fines considerat.

ET dixit ad me: Initio terreni orbis 1
& antequam starent exitus sæculi,
& antequam spirarent conventiones
ventorum, * & antequam sonarent vo- 2
ces tonitruum, & antequam splenderent
nitores coruscationum, & antequam
confirmarentur fundamenta paradisi,
* & antequam viderentur decori flores, 3
& antequam confirmarentur motæ vir-
tutes, & antequam colligerentur innu-
merabiles militiæ angelorum, * & ante- 4
quam extollerentur altitudines aëris, &
antequam nominarentur mensuræ fir-
mamentorum, & antequam æstuarent
camini in Sion, * & antequam investi- 5
garentur præsentes anni, & antequam
abalienarentur eorum, qui nunc pec-
cant adinventiones, & consignati essent
qui fidem thesaurizaverunt: * tunc co- 6
gitavi, & facta sunt per me solum, &
non per alium: & finis per me, & non
per alium. * Et respondi, & dixi: Quæ 7
erit separatio temporum? aut quando
prioris finis, & sequentis initium? * Et 8
dixit ad me: Ab Abrahā usque ad Isaac,
quando nati sunt ab eo Iacob & Esau,
manus Iacob tenebat ab initio calca-
neum Esau: * finis enim hujus sæculi 9
Esau, & principium sequentis Iacob.
* Hominis manus inter calcaneum & 10
manum. Aliud noli quærere Esdra. * Et 11
respondi, & dixi, O dominator Domi-
ne, si inveni gratiam ante oculos tuos,
* oro te demonstres servo tuo finem si- 12
gnorum tuorum, quorum partem mihi
demonstrasti nocte præcedenti. * Et re- 13
spondit, & dixit ad me: Surge super
pedes tuos, & audi vocem plenissi-
mam sonitus. * Et erit sicut commotio, 14
nec commovebitur locus, in quo stes
super eum. * Ideo cum loquitur, tu non 15
expaveas, quoniam de fine verbum &
fundamentum terræ intelligitur, * quo- 16
niam de ipsis sermo tremiscit & com-
movetur. scit enim quoniam finem eo-
rum oportet commutari. * Et factum 17
est, cum audissem, surrexi super pedes
meos, & audivi: & ecce vox loquens,
& sonus ejus sicut sonus aquarum mul-
tarum. * & dixit: Ecce dies veniunt, 18
& erit quando appropinquare inci-
piam, ut visitem habitantes in terra: * & 19
quando inquirere incipiam ab eis qui
injuste nocuerunt injustitia sua, &
quando suppleta fuerit humilitas Sion.
* & cum supersignabitur sæculum quod 20
incipiet pertransire. hæc signa faciam:
Libri aperientur ante faciem firma-
menti, & omnes videbunt simul, * & an- 21
niculi infantes loquentur vocibus suis,

& prægnantes immaturos parient in-
fantes trium & quattuor mensium , &
22 vivent , & suscitabuntur. * Et subito
apparebunt seminata loca non semina-
ta , & plena promptuaria subito inve-
23 nientur vacua: * & tuba canet cum so-
no; quam cum omnes audierint, subito
24 expavescent. * Et erit in illo tempore,
debellabunt amici amicos ut inimici,
& expavescet terra cum his : & venæ
fontium stabunt , & non decurrent in
25 horis tribus: * & erit omnis qui dere-
lictus fuerit ex omnibus istis quibus
prædixi tibi, ipse salvabitur, & videbit
salutare meum , & finem sæculi vestri.
26 * Et videbunt qui recepti sunt homi-
nes, qui mortem non gustaverunt à na-
tivitate sua , & mutabitur cor inhabi-
tantium, & convertetur in sensum aliū.
27 * Delebitur enim malum, & extingue-
28 tur dolus. * Florebit autem fides , &
vincetur corruptela, & ostendetur veri-
tas quæ sine fructu fuit diebus tantis.
29 * Et factum est cum loqueretur mihi, &
ecce paullatim intuebar super eum an-
30 te quem stabam , * & dixit ad me hæc:
Veni tibi ostendere tempus venturæ
31 noctis. * Si ergo iterum rogaveris , &
iterum jejunaveris septem diebus, ite-
rum tibi renuntiabo horum majora per
32 diem quàm audivi. * Audita est enim
vox tua apud Altissimum. Vidit enim
fortis directionem tuam , & providit
pudicitiam , quam à juventute tua ha-
33 buisti: * & propter hoc misit me demon-
strare tibi hæc omnia , & dicere tibi:
34 Confide, & noli timere , * & noli festi-
nare cum prioribus temporibus cogita-
re vana, & non properes à novissimis
35 temporibus. * Et factum est post hæc, &
flevi iterum: & similiter jejunavi septē
diebus, ut suppleam tres hebdomadas,
36 quæ dictæ sunt mihi. * Et factum est in
octava nocte , & cor meum turbabatur
iterato in me, & cœpi loqui coram Al-
37 tissimo. * Inflammabatur enim spiritus
meus valde , & anima mea anxiabatur.
* Et dixi: O Domine , loquens locutus
38 es ab initio creaturæ, in primo die di-
cens: Fiat cælum & terra: & tuum ver-
39 bum opus perfectum. * Et erat tunc
spiritus, & tenebræ circumferebantur,
& silentium , sonus vocis hominis non-
40 dum erat abs te. * Tunc dixisti de the-
sauris tuis proferri lumen luminosum,
41 quo appareret opus tuum. * Et die se-
cundo creasti spiritum firmamenti , &
imperasti ei ut divideret & divisionem
faceret inter aquas, ut pars quædā sur-
sum recederet, pars vero deorsum ma-
42 neret. * Et tertia die imperasti aquis cō-
gregari in septima parte terræ: sex vero
partes siccasti & conservasti , ut ex his
sint coram te ministrantia seminata à
43 Deo, & culta. * Verbum enim tuum pro-
44 cessit, & opus statim fiebat. * Processit
enim subito fructus multitudinis im-
mensus, & concupiscentiæ gustus mul-
tiformes, & flores colore immutabili, &

odores odoramenti investigabilis; & die tertia hæc facta sunt. * Quarta autem die imperasti fieri solis splendorem, lunæ lumen , stellarum dispositionem: * & imperasti eis, ut deservirent futuro plasmato homini. * Quinto autem die dixisti septimæ parti, ubi erat aqua congregata, ut procrearet animalia, & volatilia, & pisces: & ita fiebat. * aqua muta , & sine anima , quæ Dei nutu jubebantur , animalia faciebat, ut ex hoc mirabilia tua nationes enarrent. * Et tunc conservasti duas animas : nomen uni vocasti Henoch, & nomen secundæ vocasti Leviathan , * & separasti ea ab alterutro. Non enim poterat septima pars, ubi erat aqua congregata , capere ea. * Et dedisti Henoch unam partem, quæ siccata est tertio die , ut habitet in ea ubi sunt montes mille. * Leviathan autem dedisti septimam partem humidam, & servasti eam, ut fiat in devoationem quibus vis, & quando vis. * Sexto autem die imperasti terræ, ut crearet coram te jumenta, & bestias, & reptilia: * & super his Adam, quem constituisti ducem super omnibus factis quæ fecisti, & ex eo educimur nos omnes, quemque elegisti populum. * Hæc autem omnia dixi coram te Domine, quia propter nos creasti sæculum. * Residuas autem gentes ab Adam natas dixisti eas, nil esse , & quoniam salivæ assimilatæ sunt, & quasi stillicidium de vase simulasti abundantiam eorum. * Et nunc Domine, ecce istæ gentes quę in nihilum deputatę sunt, cœperunt dominari nostri, & devorare: * nos autem populus tuus, quem vocasti primogenitum unigenitum æmulatorem tuum , traditi sumus in manibus eorum : * & si propter nos creatum est sæculum , quare non hereditatem possidemus cum sæculo? usquequo hæc?

CAPUT VII.

Absque tribulationibus non pervenitur ad immortalem vitam: & nunc quidem prosunt orationes justorum , post extremum autem judicium nihil immutabitur. Variis vitiis subiciunt se homines , sed Dominus est misericors.

ET factum est, cum finissem loqui verba hæc , missus est ad me Angelus qui missus fuerat ad me primis noctibus , * & dixit ad me: Surge Esdra, & audi sermones quos veni loqui ad te. * Et Dixi : Loquere Deus meus. Et dixit ad me: Mare positum est in spatioso loco, ut esset altum & immensum; * erit autem ei introitus in angusto loco positus, ut esset similis fluminibus. * Quis enim volens voluerit ingredi mare , & videre eum , vel dominari ejus : si non transierit angustum , in latitudinem quomodo venire poterit? * Item aliud, Civitas est ædificata , & posita in loco

campestri: est autem plena omnium bo-
7 norum. * Introitus ejus angustus & in
præcipiti positus , ut esset à dextris
quidem ignis , à sinistris aqua alta :
8 * semita autem est una sola inter eos
posita , hoc est , inter ignem & aquam,
ut non capiat semita , nisi solummodo
9 vestigium hominis. * Si autem dabi-
tur civitas homini in hereditatem , si
numquam antepositum periculum per-
transierit, quomodo accipiet heredita-
10 tem suam? * Et dixi : Sic Domine. Et
dixit ad me : Sic est & Israel pars.
11 * Propter eos enim feci sæculum , &
quando transgressus est Adam constitu-
tiones meas , judicatum est quod fa-
12 ctum est.* Et facti sunt introitus hujus
sæculi angusti, & dolentes , & laborio-
si : pauci autem & mali , & periculo-
rum pleni : & labore magnopere fulti.
13 * nam majoris sæculi introitus spatiosi
& securi , * & facientes immortalitatis
14 fructum. * Si ergo ingredientes non
fuerunt ingressi qui vivunt , angusta &
vana hæc : non poterunt recipere quæ
15 sunt reposita. * Nunc ergo quare tu
conturbaris , cum sis corruptibilis ? &
16 quid moveris tu, cum sis mortalis? * Et
quare non accepisti in corde tuo quod
est futurum , sed quod in præsenti ?
17 * Respondi & dixi : Dominator Domi-
ne, ecce disposuisti lege tua , quoniam
justi hereditabunt hæc , impii autem
18 peribunt. * Iusti autem ferent angusta,
sperantes spatiosa. qui enim impie ges-
serunt, & angusta passi sunt, & spatio-
19 sa non videbunt. * Et dixit ad me:
Non est judex super Deum , neque in-
20 telligens super Altissimum. * Pereunt
enim multi præsentes , quia negligitur
21 quæ anteposita est Dei lex. * Mandans
enim mandavit Deus venientibus,quan-
do venerunt , quid facientes viverent,
& quid observantes non punirentur.
22 * Hi autem non sunt persuasi , & con-
tradixerunt ei.& constituerunt sibi co-
23 gitamen vanitatis , * & proposuerunt
sibi circumventiones delictorum,& su-
perdixerunt Altissimo non esse , & vias
24 ejus non cognoverunt, * & legem ejus
spreverunt, & spōsiones ejus abnegave-
runt, & in legitimis ejus fidem non ha-
buerunt , & opera ejus non perfece-
25 runt. * propter hoc Esdra vacua va-
26 cuis , & plena plenis. * Ecce tempus
veniet , & erit quando venient signa
quæ prædixi tibi , & apparebit spon-
sa, & apparescens ostendetur quæ nunc
27 subducitur terra : * & omnis qui libe-
ratus est de prædictis malis, ipse vide-
28 bit mirabilia mea. * Revelabitur enim
filius meus IESVS cum his qui cum
eo sunt , & jucundabuntur qui relicti
29 sunt in annis quadringentis. * Et erit
post annos hos, & morietur filius meus
CHRISTVS, & omnes qui spira-
30 mentum habent homines. * & conver-
tetur sæculum in antiquum silentium
diebus septem , sicut in prioribus ju-
diciis , ita ut nemo derelinquatur. * Et 31
erit post dies septem , & excitabitur
quod nondum vigilat sæculum, & mo-
rietur corruptum:* & terra reddet quæ 32
in ea dormiunt, & pulvis quæ in eo si-
lentio habitant , & promptuaria red-
dent quæ eis commendatæ sunt animæ.
* Et revelabitur Altissimus super se- 33
dem judicii, & pertransibunt miseriæ,
& longanimitas congregabitur. * Iudi- 34
cium autem solum remanebit , veritas
stabit , & fides convalescet , * & opus 35
subsequetur , & merces ostendetur , &
justitiæ vigilabunt , & injustitiæ non
dominabuntur. * Et dixi: Primus A- 36
braham propter Sodomitas oravit , &
Moyses pro patribus qui in deserto
peccaverunt, * & qui post eum pro Is- 37
rael in diebus Achaz & Samuelis, * & 38
David pro confractione,&Salomon pro
eis qui venerunt in sanctificationem.
* Et Elias pro his qui pluviam accepe- 39
runt,& pro mortuo ut viveret, * & E- 40
zechias pro populo in diebus Senna-
cherib , & multi pro multis. * Si ergo 41
modò quando corruptibile increvit, &
injustitia multiplicata est,& oraverunt
justi pro impiis : quare & nunc sic non
erit?*Et respondit ad me & dixit: Præ- 42
sens sæculum non est finis, gloria in eo
frequens manet: propter hoc oraverunt
pro invalidis. * Dies enim judicii erit 43
finis temporis hujus.& initium tempo-
ris futuræ immortalitatis, in quo tran-
sivit corruptela : * soluta est intempe- 44
rantia, abscissa est incredulitas : crevit
autem justitia , orta est veritas. * tunc 45
enim nemo poterit salvare eum qui pe-
riit,neque demergere qui vicit. Et re-
spondi, * & dixi : Hic est sermo meus 46
primus & novissimus , quoniam melius
erat non dare terram Adam , vel cum
jam dedisset , coercere eum ut non pec-
caret. * Quid enim prodest hominibus, 47
in præsenti vivere in tristitia , & mor-
tuos sperare punitionem? * O tu quid 48
fecisti Adam ? Si enim tu peccasti, non
est factus solius tuus casus,sed &noster
qui ex te advenimus. * Quid enim pro- 49
dest nobis , si promissum est nobis im-
mortale tempus;nos autem mortalia o-
pera egimus?* Et quoniam prædicta est 50
nobis perennis spes , nos vero pessimi
vani facti sumus.* Et quoniam reposita 51
sunt nobis habitacula sanitatis & secu-
ritatis: nos vero male cōversati sumus.
* Et quoniam reposita est gloria Altissi- 52
mi , protegere eos qui tarde conversati
sunt : nos autem pessimis viis ambula-
vimus.* Et quoniam ostendetur paradi- 53
sus , cujus fructus incorruptus perse-
verat , in quo est securitas & medela:
* nos vero non ingrediemur.in ingratis 54
enim locis conversati sumus. * Et quo- 55
niam super stellas fulgebunt facies eo-
rum qui abstinentiam habuerunt : no-
stræ autem facies super tenebras ni-
græ. * non enim cogitavimus viventes 56
quando iniquitatem faciebamus, quod

incipie-

57 incipiemus post mortẽ pati.*Et respon-
dit,& dixit:Hoc est cogitamentum cer-
taminis quod certabit qui super terram
58 natus est homo, * ut si victus fuerit, pa-
tiatur quod dixisti: si autem vicerit,re-
59 cipiet quod dico : *quoniam hæc est
vita quamMoyses dixit cum viveret,ad
populũ, dicens: Elige tibi vitam,ut vi-
60 vas. * Non crediderunt autẽ ei,sed nec
post eum prophetis : sed nec mihi qui
61 locutus sum ad eos. * quoniam non es-
set tristitia in perditionem eorum,sicut
futurum est gaudium super eos, quibus
62 persuasa est salus. * Et respondi, & di-
xi : Scio Domine, quoniam vocatus est
Altissimus misericors in eo , quod mi-
sereatur his qui nondum in sæculo ad-
63 venerunt, * & quod miseretur illis qui
64 conversionem faciunt in lege ejus: * &
longanimis est , quoniam longanimita-
tem præstat his qui peccaverunt quasi
65 suis operibus : * & munificus est, quo-
niam quidem donare vult pro exigen-
66 tiis:* & multæ misericordiæ,quoniam
multiplicat magis misericordias his
qui præsentes sunt , & qui præterie-
67 runt, & qui futuri sunt. * Si enim non
multiplicaverit misericordias suas,non
vivificabitur sæculum cum his qui in-
68 hereditabunt in eo. * Et donat quo-
niam si non donaverit de bonitate sua,
ut alleventur hi qui iniquitatem fece-
runt, de suis iniquitatibus non poterit
decies millesima pars vivificari homi-
69 num : * Et judex si non ignoverit his
qui curati sunt verbo ejus, & deleverit
multitudinem contentionum: non for-
tassis derelinquerentur in innumerabi-
li multitudine, nisi pauci valde.

CAPUT VIII.

Deus in hoc seculo misericors agnoscitur propter peccatores : plurimi tamen damnantur : at justis præmia sunt reposita.

1 ET respondit ad me , & dixit : Hoc
sæculum fecit Altissimus propter
multos , futurum autem propter pau-
2 cos. * Dicam autem coram te similitu-
dinem Esdra.Quomodo autem interro-
gabis terram,& dicet tibi,quoniam da-
bit terram multam magis unde fiat fictil-
le , parvum autem pulverem unde au-
rum fit : sic & actus præsentis sæculi.
3 * Multi quidem creati sunt , pauci au-
4 tem salvabuntur. * Et respondi, & di-
xi : Absorbe ergo anima sensum,& de-
5 vora quod sapit. * convenisti enim ob-
audire,& prophetare volens. Nec enim
tibi datum est spatium, nisi solummodo
6 vivere. * O Domine , si non permittes
servo tuo, ut oremus coram te , & des
nobis semen cordi, & sensui culturam,
unde fructus fiat , unde vivere possit o-
mnis corruptus,qui portabit locum ho-
7 minis?* Solus enim es,&una plasmatio
nos sumus manuum tuarum, sicut locu-
8 tus es: * & quomodo nunc in matrice
plasmatum est corpus, & præstas mem-
bra : conservatur in igne & aqua tua
creatio: & novem mensibus patitur tua
plasmatio tuam creaturam quæ in ea
creata est: * ipsum autem quod servat, 9
& quod servatur, utraque servabuntur:
servataque quandoque iterum reddit
matrix,quæ in ea creverunt. * Impera- 10
sti enim ex ipsis membris , hoc est ma-
millis præbere lac fructui mamilla-
rum,* ut nutriatur id quod plasmatum 11
est usque in tempus aliquod , & postea
disponas eum tuæ misericordiæ.* Enu- 12
tristi eum tua justitia , & erudisti eum
in lege tua , & corripuisti eum tuo in-
tellectu: * & mortificabis eum,ut tuam 13
creaturam : & vivificabis eum, ut opus
tuum. * Si ergo perdideris eum qui 14
tantis laboribus plasmatus est: tuo jus-
su facile est ordinari,ut & id quod fie-
bat servaretur. * Et nunc Domine di- 15
cam, de omni homine tu magis scis:de
populo autem tuo , ob quem doleo :
* & de hereditate tua , propter quam 16
lugeo : & propter Israel,propter quem
tristis sum : & de Iacob , propter quem
doleo : * ideo incipiam orare coram te 17
pro me , & pro eis : quoniam video
lapsus nostros qui inhabitamus terram.
* Sed audivi celeritatem judicis qui 18
futurus est. * Ideo audi vocem meam, 19
& intellige sermonem meum, & loquar
coram te. * Initium verborum Esdræ 20
priusquam assumeretur : & dixi : Do-
mine , qui inhabitas sæculum , cujus
oculi elevati in superna & aere : * &
cujus thronus inæstimabilis , & glo- 21
ria incomprehensibilis : cui astat exer-
citus angelorum cum tremore , * quo- 22
rum servatio in vento & igni converti-
tur : cujus verbum verum & dicta per-
severantia: * cujus jussio fortis, & dis- 23
positio terribilis : cujus aspectus are-
facit abyssos , & indignatio tabescere
facit montes , & veritas testificatur :
* exaudi orationem servi tui , & au- 24
ribus percipe precationẽ figmenti tui.
* Dum enim vivo , loquar : & dum sa- 25
pio,respondebo: * nec respicias populi 26
tui delicta, sed qui tibi in veritate ser-
viunt. * Nec intendas impia gentium 27
studia,sed qui tua testimonia cum dolo-
ribus custodierunt.*Nec cogites qui in 28
conspectu tuo false conversati sunt, sed
memorare qui ex voluntate tua timo-
rem cognoverunt. * Neque volueris 29
perdere , qui pecudum mores habue-
runt : sed respicias eos qui legem tuam
splendide docuerunt. * Nec indigneris 30
eis qui bestiis pejores judicati sunt:sed
diligas eos qui semper in tua justitia
confidunt , & gloria. * Quoniam nos 31
& patres nostri talibus morbis langue-
mus : tu autem propter nos peccatores
misericors vocaberis. * Si enim desi- 32
deraveris ut nostri miserearis , tunc
misericors vocaberis, nobis autem non
habentibus opera justitiæ.*Iusti enim, 33
quibus sunt opera multa reposita , ex

ropriis operibus recipient mercedem.
Quid est enim homo, ut ei indigneris:
ut genus corruptibile, ut ita amarus
s de ipso? * In veritate enim, nemo de
enitis est, qui non impie gessit; & de
onfitentibus, qui non deliquit. * In
oc enim annuntiabitur justitia tua, &
onitas tua Domine, cum misertus fue-
is eis qui non habent substantiam bo-
orum operum. * Et respondit ad me,
dixit: Recte locutus es aliqua: &
uxta sermones tuos, sic & fiet. * quo-
iam non vere cogitabo super plasma
orum qui peccaverunt ante mortem,
nte judicium, ante perditionem;* sed
ucundabor super justorum figmentum,
memorabor peregrinationis quoque,
salvationis, & mercedis receptionis.
Quomodo ergo locutus sum, sic & est.
Sicut enim agricola serit super ter-
am semina multa, & plantationes mul-
itudinis plantat, sed non in tempore
omnia quæ seminata sunt, salvantur,
ed nec omnia quæ plantata sunt, radi-
abunt: sic & qui in sæculo seminati
unt, non omnes salvabuntur. * & re-
pondi, & dixi: Si inveni gratiam, lo-
quar.* Quomodo semen agricolæ si non
scenderit aut non acceperit pluviam
uam in tempore aut si corruptum fue-
it multitudine pluviæ, * sic perit: &
imiliter homo qui manibus tuis plas-
matus est, & tu ei imago nominatus:
quoniam similatus es ei, propter quem
omnia plasmasti, & similasti semini a-
ricolæ. * Non irascaris super nos, sed
arce populo tuo, & miserere heredi-
ati tuæ. Tu autem creaturæ tuæ mi-
ereris. * Et respondit ad me, & dixit:
Quæ sunt præsentia præsentibus, &
uæ futura futuris. * Multum enim ti-
i restat; ut possis diligere meam crea-
uram super me: tibi autem frequenter
ipsi proximavi, injustis autem num-
uam. * Sed & in hoc mirabilis es co-
am Altissimo, * quoniam humiliasti
e sicut decet te: & non judicasti te, ut
nter justos plurimum glorificeris.
Propter quod miseriæ multæ & mi-
erabiles efficientur eis qui habitant
æculum in novissimis: quia in multa
uperbia ambulaverunt. * Tu autem
ro te intellige, & de similibus tuis in-
uire gloriam. * Vobis enim apertus
st paradisus, plantata est arbor vitæ,
ræparatum est futurum tempus; præ-
arata est abundantia, ædificata est ci-
itas, probata est requies, perfecta est
onitas & perfecta sapientia. * Radix
nali signata est à vobis: infirmitas, &
inea à vobis absconsa est: & in infer-
um fugit corruptio in oblivione.
Transierunt dolores, & ostensus est
n fine thesaurus immortalitatis. * No-
i ergo adjicere inquirendo de multi-
udine eorum qui pereunt. *Nam & ipsi
ccipientes libertatem, spreverunt Al-
issimum, & legem ejus contempserunt,
vias ejus dereliquerunt. * Adhuc an-

tem justos ejus conculcaverunt,* & di- 58
xerunt in corde suo non esse Deum: &
quidem scientes quoniam moriuntur.
* Sicut enim vos suscipient quæ predi- 59
cta sunt: sic eos sitis, & cruciatus, quæ
præparata sunt. non enim voluit ho-
minem disperdi. * Sed & ipsi qui crea- 60
ti sunt, coinquinaverunt nomen ejus
qui fecit eos: & ingrati fuerunt ei qui
præparavit eis vitam.* Quapropter ju- 61
dicium meum modo appropinquat.
* Quæ non omnibus demonstravi, nisi 62
tibi, & tibi similibus paucis. Et re-
spondi, & dixi: * Ecce nunc Domi- 63
ne demonstrasti mihi multitudinem si-
gnorum, quæ incipies facere in novis-
simis: sed non demonstrasti mihi quo
tempore.

CAPUT IX.

Judicia Dei sicut & alia ejus opera egregia, præcedent aliqua signa.

ET respondit ad me, & dixit: Metiens 1
metire tempus in semetipso: & erit
cum videris, quando transierit pars
quædam signorum quæ prædicta sunt,
* tunc intelliges quoniam ipsum est 2
tempus, in quo incipiet Altissimus visi-
tare sæculum quod ab eo factum est.
* Et quando videbitur in sæculo mo- 3
tio locorum & populorum turbatio,
* tunc intelliges quoniam de his erat 4
Altissimus locutus à diebus qui fuerunt
ante te ab initio. * Sicut enim omne 5
quod factum est in sæculo, initium
habet, pariter & consummationem, &
consummatio est manifesta: * sic & Al- 6
tissimi tempora initia habent manife-
sta in prodigiis & virtutibus, & con-
summationes in actu & in signis. * Et 7
erit, omnis qui salvus factus fuerit, &
qui poterit effugere per opera sua, &
per fidem in qua credidistis, *relinque- 8
tur de prædictis periculis, & videbit
salutare meum in terra mea, & in fini-
bus meis, quoniam sanctificavi me à
sæculo. * Et nunc miserebuntur qui 9
nunc abusi sunt vias meas: & in tor-
mentis commorabuntur hi qui eas pro-
jecerunt in contemptu.* Qui enim non 10
cognoverunt me, viventes beneficia con-
secuti: * & qui fastidierunt legem me- 11
am, cum adhuc erant habentes liber-
tatem: * & cum adhuc esset eis aper- 12
tus pœnitentiæ locus, non intellexe-
runt, sed spreverunt: hos oportet post
mortem in cruciamento cognoscere.
* Tu ergo noli adhuc curiosus esse, quo- 13
modo impii cruciabuntur: sed inqui-
re quomodo justi salvabuntur, & quo-
rum sæculum, & propter quos sæcu-
lum, & quando. * Et respondi, & dixi: 14
* Olim locutus sum, & nunc dico, & 15
postea dicam: quoniam plures sunt
qui pereunt, quam qui salvabuntur:
* sicut multiplicatur fluctus super gut- 16
tam. Et respondit ad me, & dixit: *Qua- 17
lis ager, talia & semina: & quales

flores,

flores, tales & tincturæ : & qualis ope-
rator, talis & creatio: & qualis agrico-
la, talis cultura : quoniam tempus erat
18 sæculi. *Et nunc cum essem parans eis,
his qui nunc sunt, antequam fieret sæ-
culum in quo habitarent : & nemo mi-
19 hi contradixit. *tunc enim quisque, &
nunc creator in mundo hoc parato, &
mense indeficienti, & lege investigabili
20 corrupti sunt mores eorum. * Et consi-
deravi sæculum, & ecce erat periculum
propter cogitationes quæ in eo adve-
21 nerunt. * Et vidi, & peperci ei valde:
& servavi mihi acinum de botro, &
22 plantationem de tribu multa. * Pereat
ergo multitudo quæ sine causa nata est,
& servetur acinus meus, & plantatio
mea : quia cum multo labore perfeci.
23 *Tu autem si adhuc intromittas septem
dies alios, sed non jejunabis in eis:
24 *Ibis in campum florum, ubi domus
non est ædificata : & manducabis so-
lummodo de floribus campi, & carnem
non gustabis, & vinum non bibes, sed
25 solummodo flores : * Deprecare Altissi-
mum sine intermissione, & veniam, &
26 loquar tecum. * Et profectus sum, sicut
dixit mihi in campum, qui vocatur Ar-
dath, & sedi ibi in floribus. Et de her-
bis agri manducavi, & facta est esca ea-
27 rum mihi in saturitatem. * Et factum
est post dies septem, & ego discumbe-
bam supra fœnum, & cor meum iterum
28 turbabatur sicut ante. * Et apertum est
os meum, & inchoavi dicere coram Al-
29 tissimo, & dixi : *O Domine, te nobis
ostendens, ostensus es patribus nostris
in deserto, quod non calcatur, & in-
fructuoso quando erant exeuntes de
30 Ægypto, & dicens dixisti: *Tu Israel
audi me, & semen Iacob intende ser-
31 monibus meis. * Ecce enim ego semi-
no in vobis legem meam, & faciet in
vobis fructum, & glorificabimini in eo
32 per sæculum. *Nam patres nostri acci-
pientes legem, non servaverunt, & legi-
tima mea non custodierunt, & factus est
fructus legis non parens : nec enim po-
33 terat, quoniam tuus erat. *Nam qui ac-
ceperunt, perierunt, non custodientes
34 quod in eis seminatum fuerat. *Et ecce,
consuetudo est, ut cum acceperit terra
semen, vel navem mare, vel vas aliquod
escam vel potum : cum fuerit extermi-
natum id, in quo seminatum est, vel in
35 quod missum est : * simul id quod semi-
natum, vel missum est, vel quæ suscepta
sunt, exterminantur, & suscepta jam
non manent apud nos: sed nobis sic non
36 factum est. *Nos quidem qui legem ac-
cepimus peccantes perivimus, & cor
37 nostrum quod suscepit eam : * nam lex
non periit, sed permansit in suo labore.
38 *Et cum loquerer hæc in corde meo re-
spexi oculis meis, & vidi mulierem in
dextera parte, & ecce hæc lugebat &
plorabat cum voce magna, & animo
dolebat valde, & vestimenta ejus di-
39 scissa, & cinis super caput ejus. *Et di-
misi cogitatus in quibus eram cogitans,
& conversus sum ad eam, & dixi ei:
*Ut quid fles? & quid doles animo? Et 40
dixit ad me: *Dimitte me Domine meus 41
ut defleam me, & adjiciam dolorem:
quoniam valde amaro sum animo, &
humiliata sum valde. *Et dixi ei: Quid 42
passa es? dic mihi. Et dixit ad me:
*Sterilis fui ego famula tua, & non pe- 43
peri, habens maritum annis triginta.
* Ego enim per singulas horas, & per 44
singulos dies, & annos hos triginta de-
precor Altissimum nocte ac die. *Et fa- 45
ctum est, post triginta annos exaudivit
me Deus ancillam tuam, & vidit hu-
militatem meam, & attendit tribula-
tioni meæ, & dedit mihi filium: & ju-
cundata sum super eum valde ego, &
vir meus, & omnes cives mei, & hono-
rificabamus valde Fortem. *Et nutrivi 46
eum cum labore multo. *Et factum est 47
cum crevisset, & venisset accipere uxo-
rem, feci diem epuli.

CAPUT X.

*Per mulierem flentem, rursusque reful-
gentem, ostenditur figurari Ierusalem.*

ET factum est, cum introisset filius 1
meus in thalamo suo, cecidit, & mor-
tuus est: * & evertimus omnes lumina, 2
& surrexerunt omnes cives mei ad con-
solandum me, & quievi usque in alium
diem usque nocte. *Et factum est, cum 3
omnes quievissent ut me consolarentur
ut quiescerem : & surrexi nocte, & fu-
gi : & veni sicut vides in hoc campo:
* & cogito jam non reverti in civita- 4
tem, sed hic consistere : & neque man-
ducare, neque bibere, sed sine inter-
missione lugere, & jejunare usque dum
moriar. *Et dereliqui sermones in qui- 5
bus eram, & respondi cum iracundia
ad eam, & dixi : * Stulta super omnes 6
mulieres, non vides luctum nostrum, &
quæ nobis contingunt? *Quoniam Sion 7
mater nostra omni tristitia contristatur,
& humilitate humiliata est, & luget va-
lidissime. *Et nunc quoniam omnes lu- 8
gemus, & tristes sumus : quoniam om-
nes contristati sumus, tu autem contri-
staris in uno filio? * Interroga enim 9
terram, & dicet tibi : quoniam hæc est
quæ debeat lugere casum tantorum su-
per eam germinantium. * Et ex ipsa ab 10
initio omnes nati & alii venient : &
ecce, pene omnes in perditionem am-
bulant, & exterminium fit multitudo
eorum. *Et quis ergo debet lugere ma- 11
gis, nisi hæc quæ tam magnam multi-
tudinem perdidit, quam tu, quæ pro
uno doles? Si autem dicis mihi: *Quo- 12
niam non est planctus meus similis ter-
ræ : quoniam fructum ventris mei per-
didi, quem cum mœroribus peperi, &
cum doloribus genui: * terra autem se- 13
cundum viam terræ, abiitque in ea
multitudo præsens, quo modo evenit: &
ego tibi dico, *sicut tu cum labore pe- 14

CAPUT XI.

Apparet Esdræ in visione aquila principatum universi usurpans.

1 ET vidi somnium,& ecce ascendebat
de mari aquila,cui erant duodecim
2 alæ pennarum & capita tria. *Et vidi,
& ecce expandebat alas suas in omnem
terram,& omnes venti cęli insufflabant
3 in eam,& colligebantur. *Et vidi,& de
pennis ejus nascebantur contrarię pen-
næ,& ipsæ fiebant in pennaculis minu-
4 tis & modicis. *Nam capita ejus erant
quiescentia, & dimidium caput erat
majus aliorum capitum, sed ipsa quie-
5 scebat cum eis. *Et vidi,& ecce aquila
volavit in pennis suis,& regnavit super
terram & super eos qui habitant in ea.
6 *Et vidi, quoniam subjecta erant ei
omnia sub cælo, & nemo illi contradi-
cebat, neque unus de creatura quæ est
7 super terram. *Et vidi,& ecce surrexit
aquila super ungues suos, & misit vo-
8 cem pennis suis,dicens: *Nolite omnes
simul vigilare, dormite unusquisque in
9 loco suo,& per tempus vigilate.*Capi-
10 ta autem in novissimo serventur. * Et
vidi, & ecce vox non exibat de capiti-
bus ejus, sed de medietate corporis
11 ejus. * Et numeravi contrarias pennas
12 ejus,& ecce ipsæ erant octo. *Et vidi,
& ecce à dextera parte surrexit una
penna, & regnavit super omnem ter-
13 ram. *Et factum est cum regnaret,venit
ei finis & non apparuit locus ejus: &
sequens exurrexit, & regnabat. ipsa
14 multum tenuit tempus. * Et factum est
cum regnaret, & veniebat finis ejus, ut
15 non appareret sicut prior *Et ecce,vox
16 emissa est illi,dicens:*Audi tu quæ tan-
to tempore tenuisti terram hæc annun-
tio tibi antequam incipias non appare-
17 re:*Nemo post te tenebit tempus tuum,
18 sed nec dimidium ejus. * Et levavit se
tertia, & tenuit principatum sicut &
19 priores:& non apparuit & ipsa. *Et sic
contingebat omnibus aliis singulatim
principatum gerere,& iterum nusquam
20 comparere.*Et vidi,& ecce in tempore
sequentes pennæ erigebantur à dextera
parte,ut tenerent & ipsæ principatum:
& ex his erant quę tenebant,sed tamen
21 statim non comparebant. * Nam & ali-
quæ ex eis erigebantur, sed non tene-
22 bant principatum.*Et vidi post hæc,&
ecce non comparuerunt duodecim pen-
23 næ,& duo pennacula: *& nihil super-
erat in corpore aquilæ, nisi duo capita
24 quiescentia & sex pennacula. *Et vidi,
& ecce sex pennaculis divisę sunt duę,
& manserunt sub capite quod est ad
dexteram partem. Nam quattuor man-
25 serunt in loco suo. * Et vidi, & ecce
subalares cogitabant se erigere, & te-
26 nere principatus. * Et vidi,& ecce una
erecta est, sed statim non comparuit.
27 *Et secundæ velocius quam priores,
non comparuerunt. * Et vidi, & ecce duæ quæ superaverunt, apud semetipsas cogitabant, & ipsæ regnare. * & in eo cum cogitarent, ecce unum quiescentium capitum quod erat medium, evigilabat, hoc enim erat duorum capitum majus. * Et vidi quoniam completa sunt duo capita secum: *Et ecce conversum est caput cum his qui cum eo erant, & comedit duas subalares quæ cogitabant regnare. * Hoc autem caput perconterruit omnem terram, & dominabatur in ea his qui habitant terram cum labore multo, & potentatum tenuit orbis terrarum super omnes alas quæ fuerunt. * Et vidi post hæc, & ecce medium caput subito non comparuit, & hoc sicut alæ. * Superaverunt autem duo capita, quæ & ipsa similiter regnaverunt super terram, & super eos qui habitant in ea. *Et vidi, & ecce devoravit caput à dextera parte illud quod à læva. * Et audivi vocem dicentem mihi: Conspice contra te, & considera quod vides. * Et vidi, & ecce sicut leo concitatus de silva rugiens: & vidi quoniam emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit,dicens: * Audi tu, & loquar ad te, & dicet Altissimus tibi: * Nonne tu es qui superasti de quattuor animalibus, quæ feceram regnare in sæculo meo,& ut per eos veniret finis temporum eorum? * & quartus veniens devicit omnia animalia quæ transierunt,& potentatu tenuit sæculum cum tremore multo, & omnem orbem cum labore pessimo, & inhabitavit tot temporibus orbem terrarum cum dolo. * Et judicasti terram non cum veritate. * Tribulasti enim mansuetos, & læsisti quiescentes, & dilexisti mendaces,& destruxisti habitationes eorum qui fructificabant, & humiliasti muros eorum qui te non nocuerunt. * Et ascendit contumelia tua usque ad Altissimum, & superbia tua ad Fortem. * Et respexit Altissimus superba tempora, & ecce finita sunt, & scelera ejus completa sunt. * Propterea non appareas tu aquila, & alæ tuæ horribiles, & pennacula tua pessima, & capita tua maligna,& ungues tui pessimi, & omne corpus tuum vanum; * ut refrigeretur omnis terra, & revertatur liberata de tua vi,& speret judicium & misericordiam ejus qui fecit eam.

CAPUT XII.

Ad Esdræ orationem hujus visionis datur explicatio cum membris ipsius.

ET factum est, dum loqueretur leo verba hæc ad aquilam: & vidi, *& ecce quod superaverat caput, & non comparuerunt quattuor alæ illæ quæ ad eum transierunt, & erectæ sunt ut regnarent: & erat regnum eorum exile,

& tumul-

& tumultu plenum. * Et vidi , & ecce ipsa non apparebant , & omne corpus aquilæ incendebatur , & expavescebat terra valde, & ego à tumultu & excessu mentis, & à magno timore vigilavi, & dixi spiritui meo : *Ecce tu præstitisti mihi hoc in eo, quod scrutaris vias Altissimi. *Ecce adhuc fatigatus sum animo , & spiritu meo invalidus sum valde ; & nec modica est in me virtus à multo timore, quam expavi nocte hac. *Nunc ergo orabo Altissimum , ut me confortet usque in finem. *Et dixi: Dominator Domine si inveni gratiam ante oculos tuos , & si justificatus sum apud te præ multis , & si certe ascendit deprecatio mea ante faciem tuam, * conforta me, & ostende servo tuo mihi interpretationem , & distinctionem visus horribilis hujus,ut plenissime consoleris animam meam. * Dignum enim me habuisti ostendere mihi temporum novissima. Et dixit ad me: *Hæc est interpretatio visionis hujus. *Aquilam quam vidisti ascendentem de mari , hoc est regnum quod visum est in visione Danieli fratri tuo. *Sed non est illi interpretatum , quoniam ego nunc tibi interpretor. * Ecce dies veniunt & exurget regnum super terram, & erit timor acrior omnium regnorum, quæ fuerunt ante eum. * Regnabunt autem in ea reges duodecim, unus post unum *Nam secundus incipiet regnare, & ipse tenebit amplius tempus præ duodecim. *Hæc est interpretatio duodecim alarum quas vidisti. *Et quam audisti vocem quæ locuta est , non de capitibus ejus exeuntem , sed de medio corporis ejus, * hæc est interpretatio , quoniam post tempus regni illius nascentur contentiones non modicæ , & periclitabitur ut cadat: & non cadet tunc, sed iterum constituetur in suum initium. *Et quoniam vidisti subalares octo cohærentes alis ejus, *hæc est interpretatio. exurgent in ipso octo reges , quorum erunt tempora levia , & anni citati, & duo quidem ex ipsis perient. * Appropinquante autem tempore medio, quattuor servabuntur in tempore , cum incipiet appropinquare tempus ejus ut finiatur : duo vero in finem servabuntur. * Et quoniam vidisti tria capita quiescentia , *hæc est interpretatio: in novissimis ejus suscitabit Altissimus tria regna, & revocabit in ea multa, & dominabuntur terram, *& qui habitant in ea , cum labore multo super omnes qui fuerunt ante hos. propter hoc ipsi vocati sunt capita aquilæ. * Isti enim erunt qui recapitulabunt impietates ejus , & qui perficient novissima ejus. *Et quoniam vidisti caput majus non apparens , hæc est interpretatio ejus. quoniam unus ex eis super lectum suum morietur, & tamen cum tormentis. *Nam duo qui perseveraverint gladius eos comedet. *Unius enim gladius comedet qui
cum eo: sed tamen hic gladio in novis-
simis cadet. * Et quoniam vidisti duas 29
subalares trajicientes super caput quod
est in dextera parte,*hæc est interpreta- 30
tio. hi sunt quos conservavit Altissimus
in finem suum , hoc est regnum exile &
turbationis plenum. * Sicut vidisti & 31
leonem, quem vidisti de silva evigilan-
tem, & rugientem, & loquentē ad aqui-
lam , & arguentem eam , & injustitias
ipsius , per omnes sermones ejus sicut
audisti : * hic est ventus quem servavit 32
Altissimus in finem ad eos , & impieta-
tes ipsorum: & arguet illos, & incutiet
coram ipsis disceptiones eorum. *Sta- 33
tuet enim eos in judicio vivos: & erit,
cum arguerit eos , tunc corripiet eos.
*Nam residuum populum meum libera- 34
bit cum miseria , qui salvati sunt super
fines meos, & jucundabit eos quoadus-
que veniet finis, dies judicii de quo lo-
cutus sum tibi ab initio. * Hoc som- 35
nium quod vidisti, & hæc interpretatio-
nes. * Tu ergo solus dignus fuisti scire 36
Altissimi secretum hoc. * Scribe ergo 37
omnia ista in libro quæ vidisti, & pone
ea in loco abscondito : * & docebis ea 38
sapientes de populo tuo, quorum corda
scis posse capere & servare secreta hæc.
* Tu autem adhuc sustine hic alios dies 39
septem, ut tibi ostendatur quidquid vi-
sum fuerit Altissimo ostendere tibi. *Et 40
profectus est à me. Et factum est, cum
audisset omnis populus quoniam per-
transierunt septem dies, & ego non fuis-
sem reversus in civitatem, & congrega-
vit se omnis à minimo usque ad maxi-
mum: & venit ad me, & dixerunt mihi
dicentes : * Quid peccavimus tibi, & 41
quid injuste egimus in te, quoniam de-
relinquens non sedisti in loco hoc? *Tu 42
enim nobis superes solus ex omnibus
populis , sicut botrus de vinea, & sicut
lucerna in loco obscuro, & sicut portus
& navis salvata à tempestate. *Aut non 43
sufficiunt nobis mala quæ contingunt ?
* Si ergo tu nos dereliqueris , quanto 44
nobis erat melius si essemus succensi &
nos cum incendio Sion? *Nec enim nos 45
sumus meliores eorum qui ibi mortui
sunt. Et ploraverunt voce magna. Et re-
spondi ad eos, & dixi: *Confide Israel, 46
& noli tristari tu domus Iacob. * Est 47
enim memoria vestri coram Altissimo,
& Fortis non est oblitus vestri in ten-
tatione. * Ego enim non dereliqui vos, 48
neque excessi à vobis: sed veni in hunc
locum ut deprecarer pro desolatione
Sion , ut quærerem misericordiam pro
humilitate sanctificationis vestræ. *Et 49
nunc ite unusquisque vestrûm in do-
mum suam , & ego veniam ad vos post
dies istos. *Et profectus est populus, si- 50
cut dixi ei in civitatem: *ego autem sedi 51
in campo septem diebus , sicut mihi
mandavit : & manducabam de floribus
solummodo agri , de herbis facta est
esca mihi in diebus illis.

CAPUT XIII.

Altera visio Esdræ ostenditur cum ipsius interpretatione.

1 ET factum est post dies septem, & so-
2 mniavi somnium nocte. *Et ecce de
mari ventus exurgebat, ut conturbaret
3 omnes fluctus ejus. * Et vidi, & ecce
convalescebat ille homo cum millibus
cæli: & ubi vultum suum vertebat ut
consideraret, tremebant omnia quæ sub
4 eo videbantur: * & ubicumque exibat
vox de ore ejus, ardescebant omnes qui
audiebant voces ejus, sicut quiescit ter-
5 ra quando senserit ignem. *Et vidi post
hæc, & ecce congregabatur multitudo
hominum, quorum non erat numerus,
de quattuor ventis cæli, ut debellarent
6 hominem qui adscenderat de mari. *Et
vidi, & ecce sibimetipsi sculpserat mon-
tem magnum, & volavit super eum.
7 *Ego autem quæsivi videre regionem
vel locum unde sculptus esset mons, &
8 non potui. * Et post hæc vidi, & ecce
omnes qui congregati sunt ad eum, ut
expugnarent eum, timebant valde, ta-
9 men audebant pugnare. *Et ecce, ut vi-
dit impetum multitudinis venientis,
non levavit manum suam, neque fra-
meam tenebat, neque aliquod vas belli-
10 cosum, nisi solummodo ut vidi, * quo-
niam emisit de ore suo sicut flatum
ignis, & de labiis ejus spiritus flammę,
& de lingua ejus emittebat scintillas &
tempestates, & commista sunt omnia si
mul, hic flatus, ignis & spiritus flammę,
11 & multitudo tempestatis: * & concidit
super multitudinem in impetu, quæ
præparata erat pugnare, & succendit
omnes, ut subito nihil videretur de in-
numerabili multitudine, nisi solummo-
do pulvis & fumi odor: & vidi, & ex-
12 timui. *Et post hæc vidi ipsum homi-
nem descendentem de monte, & vocan-
tem ad se multitudinem aliam pacifi-
13 cam, * & accedebat ad eum vultus ho-
minum multorum, quorumdam gauden-
tium, quorumdam tristantium: aliqui
vero alligati, aliqui adducentes ex eis
qui offerebantur. & ægrotavi à multi-
tudine pavoris & expergefactus sum, &
14 dixi: * Tu ab initio demonstrasti servo
tuo mirabilia hæc, & dignum me ha-
buisti ut susciperes deprecationem
15 meam: *& nunc demonstra mihi adhuc
16 interpretationem somnii hujus. *Sicut
enim existimo in sensu meo væ qui de-
relicti fuerunt in diebus illis: & multo
17 plus væ his qui non sunt derelicti. *Qui
enim non sunt derelicti, tristes erant.
18 *Intelligo nunc quæ sunt reposita in
novissimis diebus, & occurrent eis, sed
19 & his qui derelicti sunt. *Propter hoc
venerunt enim in pericula magna. &
necessitates multas, sicut ostendunt
20 somnia hæc. *Attamen facilius est pe-
riclitantem venire in hunc, quam per-
transire, sicut nubem à sæculo, & nunc
videre quæ contingunt in novissimo. Et
respondit ad me, & dixit: * Et visionis 21
interpretationem dicam tibi: & de qui-
bus locutus es adaperiam tibi. * Quo- 22
niam de his dixisti qui derelicti sunt:
hæc est interpretatio. *Qui aufert peri- 23
culum illo tempore, hic se custodivit.
qui in periculo inciderunt, hi sunt qui
habent opera & fidem ad Fortissimum.
* Scito ergo quoniam magis beatificati 24
sunt qui derelicti, super eos qui mortui
sunt. * Hæ interpretationes visionis. 25
quia vidisti virum ascendentem de cor-
de maris, *ipse est quem conservat Al- 26
tissimus multis temporibus, qui per se-
metipsum liberabit creaturam suam: &
ipse disponet, qui derelicti sunt. * Et 27
quoniam vidisti de ore ejus exire, ut
spiritum, & ignem, & tempestatem: *& 28
quoniam non tenebat frameam, neque
vas bellicosum: corripuit enim impetus
ejus multitudinem, quæ venerat expu-
gnare eum. hæc est interpretatio. *Ecce 29
dies veniunt, quando incipiet Altissi-
mus liberare eos qui super terram
sunt: *& veniet in excessu mentis super 30
eos qui inhabitant terram. *Et alii alios 31
cogitabunt debellare; civitas civita-
tem, & locus locum, & gens adversus
gentem, & regnum adversus regnum.
*Et erit, cum fient hæc: & contingent 32
signa quæ ante ostendi tibi: & tunc re-
velabitur filius meus, quem vidisti, ut
virum ascendentem. * Et erit quando 33
audierint omnes gentes vocem ejus: &
derelinquet unusquisque in regione sua
bellum suum, quod habent ad alteru-
trum: * & colligetur in unum multitu- 34
do innumerabilis, sicut volentes venire,
& expugnare eum. * Ipse autem stabit 35
super cacumen montis Sion. *Sion au- 36
tem veniet, & ostendetur omnibus pa-
rata & ædificata, sicut vidisti montem
sculpi sine manibus: * Ipse autem filius 37
meus arguet quæ adinvenerunt Gentes,
impietates eorum has quæ tempestati
appropinquaverunt propter mala cogi-
tamenta eorum, & cruciamenta quibus
incipient cruciari: * quæ assimilatæ 38
sunt flammæ, & perdet eos sine labore
per legem quæ igni assimilata est. * Et 39
quoniam vidisti eum colligentem ad se
aliam multitudinem pacificam, * hæ 40
sunt decem tribus, quæ captivæ factæ
sunt de terra sua in diebus Osee regis,
quem captivum duxit Salmanasar rex
Assyriorum: & transtulit eos trans flu-
men, & translati sunt in terram aliam.
* Ipsi autem sibi dederunt consilium 41
hoc, ut derelinquerent multitudinem
gentium, & proficiscerentur in ulterio-
rem regionem, ubi numquam inhabita-
vit genus humanum: *vel ibi observare 42
legitima sua, quæ non fuerant servan-
tes in regione sua. * Per introitus au- 43
tem angustos fluminis, Euphraten in-
troierunt. * Fecit enim eis tunc Altis- 44
simus signa, & statuit venas fluminis

usque-

usquequo transirent. * Per eam enim
regionem erat via multa itineris, anni
unius & dimidii: nam regio illa voca-
tur Arsareth. *Tunc inhabitaverunt ibi
usque in novissimo tempore: & nunc
iterum cum cœperint venire, * iterum
Altissimus statuet venas fluminis, ut
possint transire: propter hæc vidisti
8 multitudinem cum pace. * Sed & qui
derelicti sunt de populo tuo, hi sunt
qui inveniuntur intra terminum meum.
9 *Factum erit ergo, quando incipiet
perdere multitudinem earum, quæ col-
lectæ sunt gentes, proteget eos qui su-
0 peraverunt populum: *& tunc ostendet
1 eis multa plurima portenta. * Et dixi
ego: Dominator Domine, hoc mihi
ostende, propter quod vidi virum ascen-
dentem de corde maris. Et dixit mihi:
2 *Sicut non potes hæc vel scrutari, vel
scire quæ sunt in profundo maris: sic
non poterit quisque super terram vide-
re filium meum, vel eos qui cum eo
3 sunt, nisi in tempore diei. * Hæc est in-
terpretatio somnii quod vidisti, & pro-
pter quod illuminatus es hîc solus.
4 *Dereliquisti enim tuam, & circa meam
5 vacasti legem, & quæsisti. *Vitam enim
tuam disposuisti in sapientia, & sensum
6 tuum vocasti matrem: * & propter hoc
ostendi tibi merces apud Altissimum.
erit enim post alios tres dies, ad te alia
loquar, & exponam tibi gravia & mi-
7 rabilia. *Et profectus sum, & transii in
campum, multum glorificans & laudans
Altissimum, de mirabilibus quæ per
8 tempus faciebat: *& quoniam gubernat
ipsum, & quæ sunt in temporibus illa-
ta: & sedi ibi tribus diebus.

CAPUT XIV.

Apparet Dominus Esdræ in rubo, & futura quædam arcana revelat.

1 ET factum est tertia die, & ego sede-
2 bam sub quercu. *Et ecce, vox exi-
vit contra me de rubo, & dixit: Esdra,
Esdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et
surrexi super pedes meos. Et dixit ad
3 me: *Revelans revelatus sum super ru-
bum, & locutus sum Moysi quando po-
4 pulus meus serviebat in Ægypto, * &
misi eum, & eduxi populum meum de
Ægypto, & adduxi eum super montem
Sina, & detinebam eum apud me die-
5 bus multis. * & enarravi ei mirabilia
multa, & ostendi ei temporum secreta
6 & finem, & præcepi ei, dicens: *Hæc in
palam facies verba, & hæc abscondes.
7 *Et nunc tibi dico: *Signa quę demon-
8 stravi, & somnia quæ vidisti, & inter-
pretationes quas tu vidisti, in corde tuo
9 repone ea: *tu enim recipieris ab om-
nibus; convertêris residuus cum consi-
lio meo & cum similibus tuis, usquequo
10 finiantur tempora. * quoniam sæculum
perdidit juventutem suam, & tempora
11 appropinquant senescere. * Duodecim
enim partibus divisum est sæculum, &
transierunt ejus decima & dimidium
decimæ partis. * supersunt autem ejus 12
post medium decimæ partis. *Nunc er- 13
go dispone domum tuam, & corripe po-
pulum tuum, & consolare humiles eo-
rum, & renuntia jam corruptelæ, * & 14
dimitte abs te mortales cogitationes, &
projice abs te pondera humana, & exue
te jam infirmam naturam, & repone in
unam partem molestissima tibi cogita-
menta, & festina transmigrare à tempo-
ribus his: *quæ enim vidisti nunc con- 15
tigisse mala, iterum horum deteriora
facient: *quantum enim invalidum fiet 16
sæculum à senectute, tantum multipli-
cabuntur super inhabitantes mala.
*Prolongavit enim se magis veritas, & 17
appropinquavit mendacium. Iam enim
festinat venire, quam vidisti visionem.
*Et respondi, & dixi coram te Domi- 18
ne: *Ecce enim ego abibo, sicut præce- 19
pisti mihi, & corripiam præsentem po-
pulum. Qui autem iterum nati fuerint,
quis commonebit? * Positum est ergo 20
sæculum in tenebris, & qui inhabitant
in eo sine lumine. *Quoniam lex tua in- 21
censa est, propter quod nemo scit quæ
à te facta sunt, vel quæ incipient ope-
ra. *Si enim inveni in te gratiam, im- 22
mitte in me Spiritum sanctum, & scri-
bam omne quod factum est in sæculo
ab initio, quæ erant in lege tua scripta,
ut possint homines invenire semitam &
qui voluerint vivere in novissimis, vi-
vant. *Et respondit ad me & dixit: Va- 23
dens congrega populum, & dices ad
eos, ut non quærant te diebus quadra-
ginta. * Tu autem præpara tibi buxos 24
multos, & accipe tecum Saream, Da-
briam, Salemiam, Echanum, & Asiel,
quinque hos qui parati sunt ad scri-
bendum velociter. * Et venias huc, & 25
ego accendam in corde tuo lucernam
intellectus, quæ non extinguetur quo-
adusque finiantur quæ incipies scribe-
re. * Et tunc perfectis quædam palam 26
facies, quædam sapientibus absconsè
trades. in crastinum enim hac hora in-
cipies scribere. *Et profectus sum, sicut 27
mihi præcepit, & congregavi omnem
populum, & dixi: *Audi Israel verba 28
hæc: *Peregrinati sunt patres nostri ab 29
initio in Ægypto, & liberati sunt inde:
* & acceperunt legem vitæ, quam non 30
custodierunt, quā & vos post eos trans-
gressi estis: * & data est vobis terra in 31
sortem, & terra Sion, & patres vestri,
& vos iniquitatem fecistis, & non ser-
vastis vias quas præcepit vobis Altissi-
mus: * & justus judex cum sit, abstulit 32
à vobis in tempore quod donaverat.
* Et nunc vos hîc estis, & fratres vestri 33
introrsum vestrûm sunt. * Si ergo im- 34
peraveritis sensui vestro, & erudieritis
cor vestrum, vivi conservati eritis, &
post mortem misericordiam conseque-
mini. * Iudicium enim post mortem ve- 35
niet, quando iterum reviviscemus: &

tunc justorũ nomina parebunt, & impio-
36 rũ facta ostendẽtur. * Ad me igitur nemo
accedat nunc, neque requirat me usque
37 dies quadraginta. * Et accepi quin-
que viros sicut mandavit mihi, & pro-
fecti sumus in campum, & mansimus i-
38 bi. * Et factus sum in crastinum, &
ecce vox vocavit me dicens: Esdra a-
peri os tuum, & bibe quo te potavero.
39 * Et aperui os meum, & ecce calix
plenus porrigebatur mihi. Hoc erat
plenum sicut aqua: color autem ejus ut
40 ignis similis. * Et accepi, & bibi: &
in eo cum bibissem, cor meum crucia-
batur intellectu, & in pectus meum
increscebat sapientia. Nam spiritus
41 meus conservabatur memoria. * Et
apertum est os meum, & non est clau-
42 sum amplius. * Altissimus dedit in-
tellectum quinque viris, & scripse-
runt quæ dicebantur excessiones no-
43 ctis, quas non sciebant. * Nocte au-
tem manducabant panem, ego autem
per diem loquebar, & per noctem non
44 tacebam. * Scripti sunt autem per
quadraginta dies libri ducenti quat-
45 tuor. * Et factum est cum complevis-
sent quadraginta dies, locutus est Al-
tissimus, dicens: Priora quæ scripsisti,
in palam pone, & legant digni & in-
46 digni: * novissimos autem septuaginta
conservabis, ut tradas eos sapientibus
47 de populo tuo. * In his enim est vena
intellectus, & sapientiæ fons, & sci-
entiæ flumen. Et feci sic.

CAPUT XV.

Prædicuntur multa calamitates sæculo superventura.

1 Ecce loquere in aures plebis meæ
sermones prophetiæ, quos immise-
2 ro in os tuum, dicit Dominus: * &
fac, ut in charta scribantur, quoniam
3 fideles & veri sunt. * Ne timeas à
cogitationibus adversum te, nec tur-
bent te incredulitates dicentiũ. * Quo-
4 niam omnis incredulus in increduli-
tate sua morietur. * Ecce ego induco,
5 dicit Dominus, super orbem terrarum
mala, gladium, & famem, & mortem,
6 & interitum: * propter quod superpol-
luit iniquitas omnem terram, & ad-
impleta sunt opera nociva illorum.
7 * Propterea dicit Dominus. * Iam non
8 silebo de impietatibus eorum quæ ir-
religiose agunt, nec sustinebo in his
quæ inique exercent. ecce sanguis in-
noxius & justus clamat ad me, & ani-
mæ justorum clamant perseveranter.
9 * Vindicans vindicabo illos, dicit Do-
minus, & accipiam omnem sanguinem
10 innoxium ex illis ad me. * Ecce po-
pulus meus quasi grex ad occisionẽ du-
citur, jam non patiar illum habitare
11 in terra Ægypti: * sed educam eum in
manu potenti & brachio excelso, &
percutiam plaga sicut prius, & cor-
rumpam omnem terram ejus. * Lu-
gebit Ægyptus, & fundamenta e-
jus plaga verberata, & castigatione
quas inducet ei Deus. * Lugebant 13
cultores operantes terram, quoniam
deficient semina eorum ab uredine,
& grandine, & à sidere terribili.
* Væ sæculo, & qui habitant in eo: 14
* quia appropinquavit gladius & con- 15
tritio eorum, & exurget gens contra
gentem ad pugnam, & rhomphæa in
manibus eorum. * Erit enim incon- 16
stabilitio hominibus, & alii aliis in-
valescentes non curabunt regem suum,
& principes viæ gestorum suorum in
potentia sua. * Concupiscet enim 17
homo in civitatem ire, & non po-
terit. * Propter superbiam enim eo- 18
rum civitates turbabuntur, domus
exterentur, homines metuent. * Non 19
miserebitur homo proximum suum,
ad irritum faciendum domos eorum,
in gladium, ad diripienda substanti-
as eorum, propter famem panis &
tribulationem multam. * Ecce, ego 20
convoco, dicit Deus, omnes reges
terræ ad me verendum, qui sunt ab
Oriente, & ab Austro, & ab Euro, &
à Libano, ad convertendos in se, &
reddere quæ dederunt illis: * sicut fa- 21
ciunt usque hodie electis meis, sic fa-
ciam & reddam in sinu eorum. Hæc
dicit Dominus Deus. * Non parcet 22
dextera mea super peccatores, nec ces-
sabit rhomphæa super effundentes
sanguinem innoxium super terram.
* Exiit ignis ab ira ejus & devora- 23
vit fundamenta terræ, & peccato-
res quasi stramen incensum. * Væ eis 24
qui peccant, & non observant man-
data mea, dicit Dominus. * Non par- 25
cam illis. Discedite filii à potestate.
Nolite contaminare sanctificationem
meam, * quoniam novit Dominus o- 26
mnes qui delinquunt in illam; propte-
rea tradidit eos in mortem, & in
occisionem. * Iam enim venerunt su- 27
per orbem terrarum mala, & mane-
bitis in illis. non enim liberabit vos
Deus, propter quod peccastis in eum.
* Ecce visio horribilis, & facies il- 28
lius ab Oriente. * Et exient nationes 29
draconum Arabum in curribus mul-
tis, & sicut flatus, eorum numerus
feretur super terram, ut jam timeant
& trepident omnes qui illos audient.
* carmonii insanientes in ira, & exient 30
ut apri de silva, & advenient in virtu-
te magna, & constabunt in pugnam cũ
illis, & vastabunt portionem terræ Assy-
riorum. * Et post hæc supervalescent 31
dracones nativitatis suæ memores, &
convertent se conspirãtes in virtute ma-
gna ad persequendos eos. * Isti turba- 32
buntur & silebunt in virtute illorum, &
cõvertent pedes suos in fugã, * & à ter- 33
ritorio Assyriorum subsessor obsidebit
eos, & consumet unum ex illis, & erit
timor & tremor in exercitu illorũ, &
cõtentio in reges ipsorũ. * Ecce nubes 34

ab

ab oriente & septemtrione usque ad meridianum, & facies earum horrida valde, plena iræ & procellæ, * & collident se invicem, & collident sidus copiosum super terram & sidus illorum, & erit sanguis à gladio usque ad ventrem, * & fimus hominis usque ad substramen cameli, & erit timor & tremor multus super terram, * & horrebunt qui videbunt iram illam; & tremor apprehendet illos: & post hæc movebunt nimbi copiosi * à meridiano & septemtrione, & portio alia ab occidente: * & superinvalescent venti ab oriente, & recludent eam, & nubem quam suscitavi in ira, & sidus ad faciendam exterritationem ad orientalem ventum & occidentem violabitur: * & exaltabuntur nubes magnæ & validæ plenæ iræ, & sidus, ut exterreant omnem terram, & inhabitantes eam, & infundent super omnem locum altum & eminentem sidus terribile, * ignem & grandinem, & rhomphæas volantes, & aquas multas, ut etiam impleantur omnes campi, & omnes rivi plenitudine aquarum multarum. * & demolientur civitates, & muros, & montes, & colles, & ligna silvarum, & fœnum pratorum, & frumenta eorum. * Et transibunt constantes usq; ad Babylonem & exterent eam: * convenient ad ipsam, & circuibunt eam, & effundent sidus, & omnem iram super eam, & subibit pulvis & fumus usque in cælum, & omnes in circuitu lugebunt eam: *& qui sub ea remanserint servient his qui exterruerunt. * Et tu Asia concors in spem Babylonis, & gloria personæ ejus, *væ tibi misera propter quod assimilasti ei, & ornasti filias tuas in fornicatione, ad placendum & gloriandum in amatoribus tuis, qui tecum cupierunt semper fornicari. * Odibilem imitata es in omnibus operibus ejus, & in adinventionibus ejus: propterea dicit Deus: * Immittam tibi mala, viduitatem, paupertatem, & famem, & gladium, & pestem, ad devastandas domos tuas à violatione, & morte, & gloria virtutis tuæ. * Sicut flos siccabitur, cum exurget ardor qui emissus est super te, * infirmaberis ut paupercula plagata & castigata à mulieribus, ut non possint te suscipere potentes & amatores. * Numquid ego sic zelabor te, dicit Dominus. * nisi occidisses electos meos in omni tempore, exaltans percussionem manuum, & dicens super mortem eorum, cum inebriata esses: * Exorna speciem vultus tui? * Merces fornicationis tuæ in sinu tuo, propter hoc redditionem accipies. *Sicut facies electis meis, dicit Dominus, sic faciet tibi Deus, & tradet te in malum. *Et nati tui fame interient: & tu rhomphæa cades, & civita-
tes tuæ conterentur, & omnes tui in
campo gladio cadent. * Et qui sunt in 58
montibus, fame peribunt, & mandu-
cabunt carnes suas, & sanguinem bi-
bent, à fame panis & siti aquæ. * In- 59
felix per maria venies, & rursum ac-
cipies mala. * Et in transitu allident 60
civitatem occisam, & exterent ali-
quam portionem terræ tuæ, & par-
tem gloriæ tuæ exterminabunt, rur-
sum revertentes ad Babylonem subver-
sam. * Et demolita eris illis pro sti- 61
pula, & ipsi erunt tibi ignis: * & de- 62
vorabunt te, & civitates tuas, terram
tuam, & montes tuos, omnes silvas
tuas, & lignum fructiferum igni com-
burent. * Filios tuos captivos du- 63
cent, & censum tuum in prædam ha-
bebunt, & gloriam faciei tuæ exter-
minabunt.

CAPUT XVI.

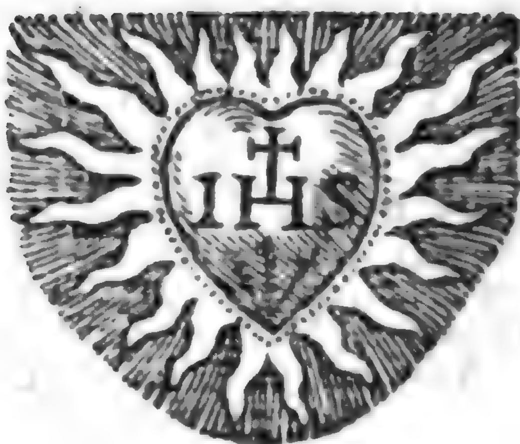
Horrenda universo orbi desolatio in fine futura.

VÆ tibi Babylon & Asia, væ tibi 1
Ægypte & Syriæ. * Præcingite 2
vos saccis & ciliciis, & plangite filios
vestros, & dolete: quoniam appro-
pinquavit contritio vestra. * Immis- 3
sus est vobis gladius, & quis est qui
avertat illum? * Immissus est in vo- 4
bis ignis, & quis est qui extinguat il-
lum? * Immissa sunt vobis mala, & 5
quis est qui repellat ea? * Numquid 6
repellet aliquis leonem esurientem in
silva, aut extinguet ignem in stipula,
mox quando cœperit ardere? * Num- 7
quid repellet aliquis sagittam à sagit-
tario forti missam? * Dominus fortis 8
immittit mala, & quis est qui repel-
lat ea? * Exiit ignis ex iracundia e- 9
jus, & quis est qui extinguat eum?
* Coruscabit, & quis non timebit? 10
Tonabit, & quis non pavebit? * Do- 11
minus comminabitur, & quis non fun-
ditus conteretur à facie ipsius? * Ter- 12
ra tremuit & fundamenta ejus, mare
fluctuat de profundo, & fluctus ejus
disturbabuntur, & pisces ejus à facie
Domini, & à gloria virtutis ejus: *quo- 13
niam fortis dextera ejus quæ arcum
tendit: sagittæ ejus acutæ quæ ab i-
pso mittuntur, non deficient, cum cœ-
perint mitti in fines terræ. * Ecce 14
mittuntur mala, & non revertentur,
donec veniant super terram. * Ignis 15
succenditur, & non extinguetur, do-
nec consumat fundamenta terræ.
*Quemadmodum non redit sagitta mis- 16
sa à valido sagittario, sic non rever-
tentur mala quæ missa fuerint in ter-
ram. * Væ mihi, væ mihi: quis me 17
liberabit in illis diebus? * Initium do- 18
lorum & multi gemitus, initium fa-
mis & multi interitus, initium bello-
rum & formidabunt potestates, ini-
tium malorum & trepidabunt omnes.
* In his quid faciam, cum venerint 19
mala?

20 mala? * Ecce fames & plaga, & tribu-
latio & angustia, missa sunt flagella
21 in emendatione. * & in his omnibus
se non convertent ab iniquitatibus
suis, neque flagellorum memores e-
22 runt semper. * Ecce erit annonæ vili-
tas super terram, sic ut putent sibi
esse directam pacem, & tunc germina-
bunt mala super terram, gladius, fa-
23 mes, & magna confusio. * A fame e-
nim plurimi qui inhabitant terram in-
terient, & gladius perdet ceteros qui
24 superaverint à fame, * & mortui sicut
stercora projicientur, & non erit qui
consoletur eos. Derelinquetur enim
terra deserta & civitates ejus dejicien-
25 tur. * non derelinquetur qui colat ter-
26 ram, & qui seminet eam. * Ligna
dabunt fructus, & quis vindemiabit
27 illa? * Vua matura fiet, & quis calca-
bit illam? erit enim locis magna de-
28 sertio. * Cupiet enim homo homi-
nem videre, vel vocem ejus audire.
29 * Relinquentur enim de civitate de-
cem, & duo de agro, qui absconde-
rint se in densis nemoribus, & scissu-
30 ris petrarum: * quemadmodum de-
relinquuntur in olivero & singulis ar-
boribus tres aut quattuor olivæ.
31 * aut sicut in vinea vindemiata race-
mi relinquuntur ab his qui diligenter
32 vineam scrutantur: * sic relinquentur
in diebus illis tres aut quattuor ab
scrutantibus domos eorum in rhom-
33 phæa. * Et relinquetur terra deserta,
& agri ejus inveterabunt, & viæ ejus
& omnes semitæ ejus germinabunt
spinas, eo quod non transient homines
34 per eam. * Lugebunt virgines non
habentes sponsos, lugebunt mulieres
non habentes viros, lugebunt filiæ
earum non habentes adjutorium:
35 * sponsi earum in bello consumentur,
36 & viri earum in fame exterentur. *Au-
dite vero ista, & cognoscite ea servi
37 Domini. * Ecce verbum Domini, ex-
cipite illud: ne diis credatis de quibus
38 dicit Dominus: * Ecce appropinquant
39 mala, & non tardant. * quemadmo-
dum prægnans cum parit in nono
mense filium suum; appropinquante
hora partus ejus, ante horas duas
vel tres, dolores circumeunt ventrem
ejus, & prodeunte infante de ventre,
40 non tardabunt uno puncto: * sic non
morabuntur mala ad prodeundum su-
per terram & sæculum gemet, & do-
41 lores circumtenebunt illud. * Au-
dite verbum, plebs mea: parate vos
in pugnam, & in malis sic estote,
42 quasi advenæ terræ. * Qui vendit,
quasi qui fugiat: & qui emit, quasi
43 qui perditurus. * Qui mercatur qua-
si qui fructum non capiat: & qui æ-
44 dificat, quasi non habitaturus. * Qui
seminat quasi qui non metet: sic &
qui vineam putat, quasi non vinde-
45 miaturus. * Qui nubunt, sic quasi
filios non facturi: & qui non nu-
bunt, sic quasi vidui. * Propter quod 46
qui laborant, sine causa laborant:
* Fructus enim illorum alienigenæ 47
metent, & substantiam illorum ra-
pient, & domos evertent, & filios
eorum captivabunt, quia in captivi-
tate & fame generant natos suos.
* Et qui negotiantur in rapina, quan- 48
tum diu exornant civitates & domos
suas; & possessiones & personas suas,
* tanto magis adzelabor eos super pec- 49
cata sua, dicit Dominus. * Quomo- 50
do zelatur fornicaria mulierem ido-
neam & bonam valde, * sic zelabitur 51
justitia iniquitatem cum exornat se,
& accusat eam in facie, cum vene-
rit qui defendat exquirentem omne
peccatum super terram. * Propte- 52
rea nolite similari ei, nec operibus
ejus: * quoniam adhuc pusillum, 53
& tolletur iniquitas à terra, & ju-
stitia regnabit in vos. * Non dicat 54
peccator se non peccasse: quoniam
carbones ignis comburet super caput
ejus, qui dicit: Non peccavi coram
Domino Deo & gloria ipsius. * Ec- 55
ce Dominus cognoscet omnia opera
hominum, & adinventiones illorum,
& cogitationes illorum, & corda il-
lorum. * Dixit enim: Fiat terra, & 56
facta est; fiat cælum, & factum est,
* Et in verbo illius stellæ fundatæ 57
sunt, & novit numerum stellarum.
* Qui scrutatur abyssum, & thesauros 58
illarum: qui mensus est mare, & con-
ceptum ejus. * Qui conclusit mare in 59
medio aquarum, & suspendit ter-
ram super aquas verbo suo. * Qui 60
extendit cælum quasi cameram, su-
per aquas fundavit eum. * Qui po- 61
suit in deserto fontes aquarum, &
super verticem montium lacus ad e-
mittendum flumina ab eminenti pe-
tra, ut potaret terram. * Qui fin- 62
xit hominem, & posuit cor suum in
medio corporis, & misit ei spiritum,
vitam & intellectum, * & spiramen 63
Dei omnipotentis qui fecit omnia,
& scrutinat omnia absconsa in abscon-
sis terræ. * Hic novit adinventionem 64
vestram, & quæ cogitatis in cordi-
bus vestris, peccantes & volentes
occultare peccata vestra. * Propter 65
quod Dominus scrutinando scruti-
navit omnia opera vestra, & tradu-
cet vos omnes, * & vos confusi eri- 66
tis cum processerint peccata vestra
coram hominibus, & iniquitates e-
runt, quæ accusatores stabunt in die
illo. * Quid facietis? aut quomodo 67
abscondetis peccata vestra coram
Deo & angelis ejus? * Ecce judex 68
Deus, timete eum. Definite à pec-
catis vestris, & obliviscamini iniqui-
tates vestras jam agere eas in sempi-
terno, & Deus educet vos, & libe-
rabit de omni tribulatione. * Ecce e- 69
nim incenditur ardor super vos tur-
bæ copiosæ, & rapient quosdam

ex vobis, & cibabunt idolis occisos:
* & qui consenserint eis, erunt il-
lis in derisum, & in improperium,
& in conculcationem. * erit enim
locis locus, & in vicinas civitates ex-
urrectio multa super timentes Domi-
num. * Erunt quasi insani nemini
parcentes, ad diripiendum & deva-
standum adhuc timentes Dominum:
* quia devastabunt & diripient sub-
stantias, & de domibus suis eos eji-
cient. * Tunc parebit probatio ele-
ctorum meorum, ut aurum quod pro-
batur ab igne. * Audite dilecti mei,
dicit Dominus: Ecce adsunt dies
tribulationis, & de his liberabo vos.
* Ne timeatis, nec hæsitetis, quo- 76
niam Deus dux vester est. * Et qui 77
servat mandata & præcepta mea, di-
cit Dominus Deus, ne præponderent
vos peccata vestra, ne superelevent
se iniquitates vestræ. * Væ qui 78
constringuntur à peccatis suis, &
obteguntur ab iniquitatibus suis, quem-
admodum ager constringitur à sil-
va, & spinis tegitur semita ejus per
quam non transit homo, & excludi-
tur, & mittitur ad devorationem ig-
nis.

FINIS.

INDEX BIBLICVS,

Qui res eas de quibus in ſacris Bibliis agitur, ad certa Capita, alphabeti ordine digeſta, revocatas, ſumma brevitate complectitur.

*IN hoc Bibliorum Indice, Candide Lector, primus numerus, libri caput denotat; proximè deinde ſequentes uſque ad hoc *, vel (ſi hoc ſignum non adſit) ad proximam uſque ſequentis libri citationem ſunt verſuum in eodem capite ſignatorum nota. Exempli gratia in voce* AARON, *Exod.4,14. 16, 30 * 5,1 * 6,13 * 7,1, 2. legendum eſt: Exod. cap.4. verſ.14, verſ.16, & verſ.30. Item cap.5. verſ.1. cap.6, verſ. 13, cap.7, verſ. 1, & 2. Cum autem ſignum crucis in hunc modum (Lev.8, †) numero apponitur, indicium eſt, rem de qua agitur, per plures verſus in eo capite tractari: vel ſignificat locum illum eſſe inter reliqua diligentius notandum. Porro ſi quod quaris in verſu hic notato contingat non adeo perſpicue inveniri, tum aliquot ex propinquis verſibus antecedentibus vel ſequentibus tibi erunt perluſtrandi. In librorum nominibus ad faciliorem & certiorem diſtinctionem id obſervatum eſt, ut Eccle. Eccleſiaſten, Eccli. vero Eccleſiaſticum notet.*

ABI-

dat

ANIMÆ

B.

1 Tim.

Deus

F.

Marc.

cultum

L.

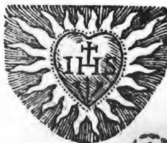
N.

S.

V.

Esth.

FINIS.

1 – 2 – 3

image
not
available